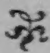

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΑ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑ.

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM LIBRI XV.

ISAACVS CASAVBONVS recensuit, & ex antiquis membranis suppleuit, auxítque.

Adiecti sunt eiusdem CASAVBONI in eundem scriptorem Animaduersionum libri XV.

Addita est & IACOBI DALECHAMPII CADOMENSIS, Latina interpretatio, cum notis marginalibus.

Cum necessarijs indicibus.

faltan en este libro las animaduersiones q se mandan expurgar.

Expurgado segun el expurgatorio novisimo del Año de 1640.

Apud Hieronymum Commelinum.

Anno M. D. XCVII.

INDEX RERVM MEMORABILIVM QVAE IN HIS ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM libris continentur copiosissimus.

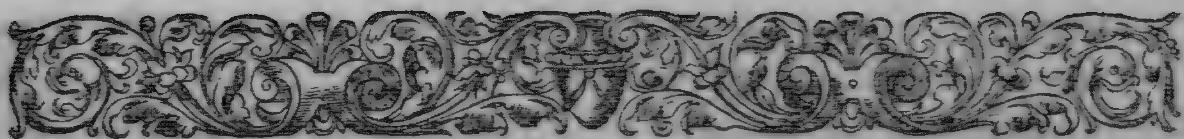
*. j.

H

I

is à Tha-

V

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

ARGVMENTVM OPERIS.

AVTOR libri, ac tanquam pater, est Athenæus. Timocratē is alloquitur. Titulus, a Deipnosophistæ. Laurentium Romanum ciuem autor fingit, fortunis splendidum, eruditissimos quouis genere disciplinarum viros, conuiuas ad se vocasse, & inter cœnandum, eorum, quæ pulcherrima sunt, nihil præteritum fuisse, de quo sermo non sit habitus. Hoc enim libro disputatum esse de piscium natura, & vsu: de vocabulorum explicatione, de oleorum vniuerso genere, animantibus omnifariam, historiæ scriptoribus, poëtis, ac vno verbo sapientibus, instrumentis musicis, iocorum innumeris modis, poculorum differentijs: Regum opes etiam illum commemorasse, nauium magnitudinem, & alia permulta, quæ sigillatim recitare difficile est, & id conantem dies deficiat. Orationis dispositione sumptuosa cœna velut depingitur: ordo verò libri ac structura, eadem quæ & cœnæ præparandæ. Hanc itaque iucundissimam sermonum ac disputationum cœnam, veluti dispensator quidam, admirandus Athenæus exponit, acrique studio dicendi, vt Athenis oratores, seipso factus præstantior, b gradatim ad ea transilit quæ proximè se opere toto consequuntur. Deipnosophistæ ad cœnam inuitati fuerunt, Masurius, legum interpres, in omnibus disciplinis versatus diligenter: Monius poëta, vir omnium bonarum artium cognitione nulli secundus, & qui omnium disciplinarum orbem sic absoluerat, vt de quacunque re illi differere libitum esset, in ea sola videretur exercitatus, adeo multiplici rerum scientia, vel à puero, instructus fuit. quin & versibus iambicis componendis idem post Archilochum poëtæ nulli cedebat. Adfuit & Plutarchus, & Leonides Eleus, & Æmilianus Maurusius, & Zoilus, literatorū festiuissimi. Ex philosophis verò Pontianus, ac Democritus, Nicomedenses, varijs doctrinis sic tincti, vt quosuis antecellerent: tum etiam Philadelphus è Ptolemaïde, vir non solùm educatus in philosophiæ contemplatione, sed & in reliquis vitæ muneribus industrius, cū vno philosopho Cynico, Cynulcum autor nominat, quem non solùm, vt Telemachum cōcionantē ignaui canes duo comitabantur, verùm etiam multo plures quàm Actæonem. Adfuit & oratorū cœtus, haud minus quàm Cynicorum numerosus. Hos, & quicūque verba facerent, lacessebat Vlpianus Tyrius, ob assiduas quæstiones quas nunquam non in viis, ambulationibus, balneis, librariorū tabernis proponebat, illustrius quàm suum cognomen adeptus, nempe κειτουκείτου, quòd inter epulas nihil cibi gustare soleret, priusquam dixisset, eius appellatio, an κεῖται, alicubi extet, vel ὅπου κεῖται, vbinam extet? veluti, an vox c ὥρα, ποῦ κεῖται, alicubi reperitur, quæ partem diei significet? d μήτρα ποῦ κεῖται, vbinam legitur pro eduli cibo? σύαγρος vocabulū compositum ex dictione ὗς & ἄγριος, e ποῦ κεῖται, vbinam inuenitur? Ex medicis præsentes fuerūt Daphnus Ephesius, diuinos honores ob artis suæ peritiā meritus, & qui vita moribúsq; ostenderet Academicorum præcepta non perfunctoriè se attigisse: Galenus præterea Pergamenus, qui tot editis libris philosophiam medicinámque locupletauit, vt superiores omnes à tergo reliquerit, interpretationis claritate ac eloquentia veterum nulli postponendus: Tertius ex medicis adfuit Ruffinus Nicæus: Musicus autem, Alcides Alexandrinus, tanta omnium turba, vt, quod prouerbio iactant, f turma potius militum esset, quàm cœtus conuiuarum. Dialogum hunc, veluti fabulæ cuiusdam actum, ad imitationem Platonis Athenæus designauit & ad hunc modum exorsus est.

a Eruditorum hominū cœna.

b Iunius adagio, *Postes transcendere.*

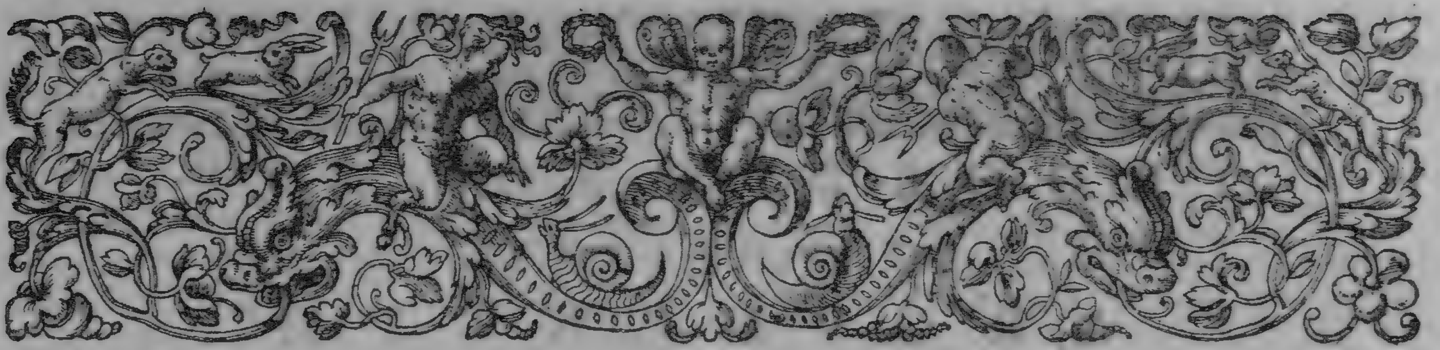
c Ea, nāque vox significat & venustatem, & tēpus, & anni partem.

d Vuluam sui illā intelligit, olim habitam in delitijs. Præter eam significationem μήτρα & vterū notat, & arborū medullam.

e Hæc quæstio tractatur fusè libro nono. Leopardus cap. 20. 6. Emend. legit è Suida, οἷον μίθυσος ἐπ' ἀνδρὸς, addo, καὶ γυναικὸς, καὶ μήτρα, &c. veluti, an vocem μίθυσον pro ebrio viro, temulentáque muliere, quisquam vsurparit?

f Rectè olim dixerunt conuiuas nec infra Gratiarum, nec supra Musarū numerum esse debere.

A ἈΘΗΝΑΙΟΣ μὲν ὁ τῆς βίβλου πατὴρ ποιεῖται δὲ τὸν λόγον πρὸς Τιμοκράτη. δειπνοσοφιστὴς δὲ ταύτῃ τοὔνομα. ὑπόκειται δὲ τῷ λόγῳ Λαρήνσιος Ῥωμαῖος ἀνὴρ, τῇ τύχῃ περιφανὴς, τοὺς κατὰ πᾶσαν παιδείαν ἐμπειροτάτους ἐν τοῖς ἑαυτοῦ δαιτυμόνας ποιούμενος. ἐν οἷς οὐκ ἔστιν οὗτινος τῶν καλλίστων οὐκ ἐμνημόνευσαν. Ἰχθῦς τε γὰρ τῇ βίβλῳ ἐνέθετο, καὶ τὰς τούτων χρείας, καὶ τὰς τῶν ὀνομάτων ἀναπτύξεις. καὶ λαχάνων γένη παντοῖα, καὶ ζώων παντοδαπῶν,
B καὶ ἄνδρας ἱστορίας συγγεγραφότας, καὶ ποιητὰς; καὶ ὅλως σοφοὺς, καὶ ὄργανα μουσικὰ, καὶ σκωμμάτων εἴδη μυρία, καὶ ἐκπωμάτων διαφορὰς, καὶ πλούτους βασιλέων διηγήσατο, καὶ νηῶν μεγέθη, καὶ ὅσα ἄλλα οὐδ' ἂν εὐχερῶς ἀπομνημονεύσαιμι, ἢ ἐπιλίποι μὲ ἡ ἡμέρα κατ' εἶδος διεξερχόμενον. Καὶ ἔστιν ἡ τοῦ λόγου οἰκονομία, μίμημα τῆς τοῦ δείπνου πολυτελείας, καὶ ἡ τῆς βίβλου διασκευὴ, τῆς ἐν τῷ λόγῳ παρασκευῆς. τοιοῦτον ὁ θαυμαστὸς οὗτος τοῦ λόγου οἰκονόμος Ἀθήναιος ἥδιστον λογόδειπνον εἰσηγεῖται, κρείττων τε αὐτὸς ἑαυτοῦ γινόμενος, ὥσπερ οἱ Ἀθήνησι ῥήτορες, ὑπὸ τῆς ἐν τῷ λέγειν θερμότητος πρὸς τὰ
C ἑπόμενα τῆς βίβλου βαθμηδὸν ὑπεράλλεται. οἱ δ' ἐν τῷ δείπνῳ δῆθεν ἐπιδημήσαντες, δειπνοσοφισταὶ ἦσαν. Μασούριος, νόμων ἐξηγητὴς, καὶ πάσης παιδείας οὐ παρέργως ἐπιμέλειαν ποιούμενος· Μόνιος ποιητὴς, ἀνὴρ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην παιδείαν οὐδενὸς δεύτερος, καὶ τὴν ἐγκύκλιον οὐ παρέργως ἐζηλωκώς. ἕκαστον γὰρ ὧν ἐπεδείκνυτο, ὡς μόνον τοῦτο ἠσκηκὼς, ἐφαίνετο, τοιαύτῃ πολυμαθείᾳ ἐκ παίδων συνετράφη. ἰάμβων δὲ ἦν ποιητὴς, οὐδενὸς δεύτερος φησὶ τῶν μετ' Ἀρχίλοχον ποιητῶν· παρῆν δὲ καὶ Πλούταρχος, καὶ Λεωνίδης ὁ Ἠλεῖος, καὶ Αἰμιλιανὸς ὁ Μαυρούσιος, καὶ Ζωΐλος, γραμματικῶν οἱ χαριέστατοι.
D φιλοσόφων δὲ παρῆσαν, Ποντιανὸς καὶ Δημόκριτος οἱ Νικομηδεῖς, πολυμαθείᾳ πάντας ὑπερηκοντικότες. Φιλάδελφός τε ὁ Πτολεμαεὺς, ἀνὴρ οὐ μόνον ἐν φιλοσόφῳ θεωρίᾳ τεθραμμένος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἄλλον βίον ἐξητασμένος. τῶν δὲ κυνικῶν εἷς ἦν, ὃν Κύνουλκον καλεῖ. ᾧ οὐ μόνον δύο κύνες ἀργοὶ εἵποντο, ὡς τῷ Τηλεμάχῳ ἐκκλησιάζοντι, ἀλλὰ τῶν Ἀκταίωνος πολὺ πλείονες. ῥητόρων τε ἦν ἀγυρις, τῶν κυνικῶν κατ' οὐδὲν ἀπολειπομένη. ὧν κατέτρεχε μετὰ καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι τι ἐφθέγγοντο, Οὐλπιανὸς ὁ Τύριος, ὃς διὰ τὰς συνεχεῖς ζητήσεις, ἃς ἀνὰ πᾶσαν ὥραν ποιεῖται ἐν ταῖς ἀγυιαῖς, περιπάτοις,
E βιβλιοπωλείοις, βαλανείοις, ἔσχεν ὄνομα τοῦ κυρίου διασημότερον, Κειτούκειτος. οὗτος ὁ ἀνὴρ νόμον εἶχε, μηδενὸς ἀποτρώγειν, πρὶν εἰπεῖν κεῖται ἢ οὐ κεῖται; οἷον, εἰ κεῖται ὥρα ἐπὶ τοῦ τῆς ἡμέρας μορίου· ἢ εἰ μήτρα κεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδωδίμου βρωμάτων· εἰ σύαγρος κεῖται τὸ σύνθετον ἐπὶ τοῦ συός. Ἰατρῶν δὲ παρῆσαν Δάφνος Ἐφέσιος, ἱερὸς τὴν τέχνην, καὶ κατὰ τὰ ἤθη, τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λόγων οὐ παρέργως ἀπτόμενος· Γαληνός τε ὁ Περγαμηνὸς, ὃς τοσαῦτ' ἐκδέδωκε συγγράμματα φιλόσοφά τε καὶ ἰατρικὰ, ὡς πάντας ὑπερβαλεῖν τοὺς πρὸ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν οὐδενὸς ὢν τῶν ἀρχαίων ἀδυ-
F νατώτερος. Ῥουφῖνός τε ὁ Νικαεύς. μουσικὸς δὲ παρῆν, Ἀλκείδης ὁ Ἀλεξανδρεύς. καὶ ἦν ὁ κατάλογος οὗτος στρατιωτικὸς, φησὶ, μᾶλλον, ἢ συμποτικός. δραματουργεῖ δὲ τὸν διάλογον ὁ Ἀθήναιος ζήλῳ Πλατωνικῷ. οὕτως γοῦν ἄρχεται.

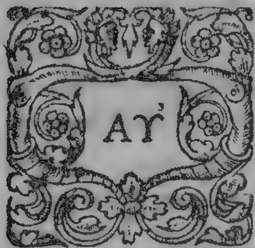

ΕΚ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ

Ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου.

EX ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM libro primo.

ΤΙΜΟΚΡ. ἈΘΗΝ.

ΑΥΤΟΣ ὦ Ἀθήναιε μετέλαβες τῆς καλῆς ἐκείνης συνουσίας τῶν νῦν ἐπικληθέντων Δειπνοσοφιστῶν, ἥτις ἀνὰ τὴν πόλιν πολυθρύλλητος ἐγένετο, ἢ παρ' ἄλλου μαθὼν τοῖς ἑτέροις διεξῄεις; A ἈΘ. Αὐτὸς, ὦ Τιμόκρατες, μεταλαχών. ΤΙ. Ἆρ' οὖν ἐθελήσεις καὶ ἡμῖν τῶν καλῶν ἐπικυλικείων λόγων μεταδοῦναι; (νον,

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον,

ὥς που φησὶ ὁ Κυρηναῖος ποιητής. ἢ παρ' ἄλλου τινὸς ἡμᾶς ἀναπυνθάνεσθαι δεῖ; B εἶτα εἰσβάλλει μετ' ὀλίγον εἰς τὸν τοῦ Λαρηνσίου ἔπαινον· καὶ λέγει ὡς ὑπὸ φιλοτιμίας πολλοὺς τῶν ἀπὸ παιδείας συναθροίζων, οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ λόγοις εἱστία, τὰ μὲν προβάλλων τῶν ἀξίων ζητήσεως, τὰ δὲ αὐτὸς εὑρίσκων, οὐκ ἀβασανίστως οὐδ' ἐκ τοῦ παρατυχόντος τὰς ζητήσεις ποιούμενος, ἀλλ' ὡς
2 ἔνι μάλιστα μετὰ κριτικῆς τινος καὶ Σωκρατικῆς ἐπιστήμης, ὡς πάντας θαυμάζειν τὴν ζητήσεων τὴν τήρησιν. λέγει δ' αὐτὸν καὶ καθεσταμένον ἐπὶ τῶν ἱερῶν εἶναι καὶ θυσιῶν ὑπὸ τοῦ πάντ' ἀρίστου Βασιλέως Μάρκου, καὶ μὴ ἔλαττον τῶν πατρίων τὰ τῶν Ἑλλήνων μεταχειρίζεσθαι. C καλεῖ δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστεροπαῖόν τινα ἐπίσης ἀμφοτέρων τῶν φωνῶν προϊστάμενον. λέγει δ' αὐτὸν καὶ ἔμπειρον εἶναι ἱεροεργιῶν τῶν νομιοθεισῶν, ὑπό τε τοῦ τῆς πόλεως ἐπωνύμου Ῥωμύλου καὶ Πομπιλίου Νουμᾶ, καὶ ἐπιστήμονα νόμων πολιτικῶν. πάντα δὲ ταῦτα μόνον ἐξευρεῖν ἐκ παλαιῶν ψηφισμάτων καὶ δογμάτων τηρήσεως· ἔτι δὲ νόμων συναγωγὴν, οὓς ἔτι D διδάσκουσιν, ὡς τὰ Πινδάρου, ὁ κωμῳδιοποιὸς

TIMOCR. ATH.

ATHENAEE, quæso, an particeps fuisti elegantis illius hominum congressionis, quos Deipnosophistas appellant, per ciuitatem fama celebratæ: an verò ab aliis doctus narras cæteris? A ATHEN. Equidem in eo conuentu fui, ô Timocrates. TIMOCR. Placét ne igitur mecum sermones illos communicare quibus inter pocula sunt confabulati: nam quod est apud Cyrenensem [a] poetam,

Scilicet abstersis ter, dij donant meliora.

B an potius nos ab alio quodam hæc sciscitari vis? Athenæum ego vbi sic compellaui, laudare paulo pòst Laurentium ille cœpit, ac ita memorare honoris gloriæq; studio apparatu magnifico ipsum doctrina nobiles viros solitum in ædes suas accersere, quos non ferculis tantùm, verum etiã colloquiis ac sermonibus reficeret, partim ea proponens quæ digna forent inquisitione, partim exacto iudicio quædam excogitans, ac ea quidẽ minime fortuita aut vulgaria tum adducens, sed more Socratis, iudicio prorsus raro, ac singulari rerũ quas C tractaret scientia, adeo vt quæstionum subtilitatem ac inuentionem mirarentur omnes. Eundem Athenæus refert ab optimo imperatore Marco sacris faciundis immolandisque victimis præfectum fuisse, eúmque non minus Græcos ritus quàm patrios nouisse, ad manúmque habuisse: quamobrem Asteropæum [b] quendam illum vocat, ex æquo in vtraque lingua principem. Addit & insuper eum peritum fuisse sacrificiorum ac ceremoniarum, quas tum Romulus conditor vrbis sibi co- D gnominis, tum Numa Pompilius instituere: præterea legum ciuilium apprime gnarum fuisse, horum quidem omnium cognitionem assecutum ex obseruatis ac perspectis antiquis senatusconsultis, edictis prætoriis, ac plebiscitis. Eadem ratione ac diligentia leges, quas nunc interpretantur, collegisse, multorum in perquirendis rebus honestis neglectu ac ignauia, quod ait de Pindari carminibus

a Erasm. adag. *Faciem perfricare* & adagio, *In tuum ipsius sinum inspue*, exponit Timocratẽ fateri, postulare se impudentiùs, vt quæ in cœna audiuerat Athenæus, narraret. Iunius adagio, *Expiatis bona contingunt*, de illis cẽset intelligendum, qui ter aqua lustrali purgati, ad mysteriorũ sacrorũ arcana admittebantur. Est etiã ἀπομάττεσθαι, ἀποτυποῦν, μιμεῖσθαι, προσπλάττειν, quo sensu quidã exponunt, si quis ter effingere qdpiã conatur, deorum tandem ope cõtingere, vt pro voto exprimat.

b Iliad. φ. ἥρως Ἀστεροπαῖος ἐπεὶ περιδέξιος ἦεν. Iunius adagio, *Asteropæus*. Atque vtraque manu vtens heros Asteropæus,

EVpolis Comicus, iam tacentes, & obsoletas. Præterea vetustorum librorũ Græcorum pariter ac Latinorũ copiam tantam eum congessisse, vt omnes libris coaceruandis nobiles superaret, Polycratem, inquam, Samium, Pisistratum tyrannum Atheniensium, EVclidem Atheniẽsem quoque, Nicocratem Cyprium, Pergami reges, EVripidem poetam, Aristotelem philosophum, &, qui horũ libros in potestate habuit, Nileum [a], à quo scilicet omnes mercatus Ptolemæus rex nostrâs, cognomine Philadelphus, cum iis quos Athenis & Rhodi emerat, in pulchram Alexandriam transferri curauit. Quamobrem hæc Antiphanis verba illi conueniant:

Musisque literisque semper assidet,
Examinatur opus ubi sapientiæ:

& quod ait Thebanus poeta, *In Musicæs flore splendet, non aliter quàm nos homines crebro ad amicorum mensam oblectamur.* Idem cùm ad hospitiũ & conuiuium aliquos inuitaret, Romam vt omnes suam esse patriam crederent, efficiebat. Quis enim apud eum desiderasset domesticorum consuetudinem, amicis cùm paterent ædes? Nam quod inquit Apollodorus comicus,

AEdes amici quispiam cùm ingressus est,
Statim licet uidere amici, Nicophon,
Ipsas fores subeunti, beneuolentiam.
Occurrit hilaris ianitor primum: canis
Blandius adulatur: progreditor, est obuius
Qui tibi ferat sellam repente, quamuis id
Nemo imperet.

Tales [b] oportet omnes esse: alioqui detrectantibus, idque minime facientibus, exprobret aliquis merito,

Quænam hæc parsimonia?
Vino tentoria plena:
Instrue tu senibus, nam æquum est, cõuiuia lauta.

Eiusmodi porrò fuit Alexandri Magni excelsus animus, atq; etiam Cononis, qui ad Cnidum nauali prælio vicit Lacedæmonios, Peiræum muris cinxit, & centum mactatis pecudibus, cùm veram Hecatomben, non ementitam, sacrificasset, vniuersis Atheniensibus epulum dedit. Sic Alcibiades primus, secũdus, quartus in olympicis ludis curru victor, (victorias illas suis versibus EVripides celebrauit) sacris Olympio Ioui peractis, vniuersę hominum multitudini, qui ludos spectauerant, conuiuium exhibuit. Idipsum fecit & Leophrõ in iisdẽ spectaculis, cuius victoriã cecinit Ceus Simonides. Empedocles verò Acragantinus, equis in eodem certamine victor, cùm esset Pythagoricus, animatísque cibis abstineret, è myrrha, thure [c], preciosísque aliis odoribus fictum bouẽ illis distribuit, qui in eo totius Græciæ conuentu occurrebant. Ion autẽ Chius Athenis in agẽda tragœdia victoriam adeptus, Atheniensium cuique viritim fictile Chium largitus est. Nam quod scribit Antiphanes,

Cuius rei caussa, rogo te per deos,
Pecuniam ac diuitias quisquam expetat,
Suos amicos iuuare quàm ut queat?
Gratiaque dearum suauissimæ fructum serere?
Voluptatem enim potionis atque cibi
Omnes ex æquo percipimus: at splendidis
Quidem cœnis non sedatur [d] fames. Eadem

a Huius Nilei apud Laërtiũ nulla fit mentio.

b Qui diuites sũt, æquè magnifici ac liberales quã fuit Laurentius, esse debent.

c E melle & farina. Laërt. in eius vita.

d Verum multo magis ea delectatione quã affert conuictus ac colloquium amicorum. Iunius adagio, *Splendida cœna famem non sedat.* Idem adagio, *Gratiis non ducitur pœnitentia.*

A Εὔπολις φησὶ, ἤδη καὶ ἀποσεσιγασμένων ὑπὸ τῆς τῶν πολλῶν ἀφιλοκαλίας. Ἦν δὲ φησὶ, καὶ βιβλίων κτῆσις αὐτῷ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν τε τοσαύτη, ὡς ὑπερβάλλειν πάντας τοὺς ἐπὶ συναγωγῇ τεθαυμασμένους, Πολυκράτη τε τὸν Σάμιον, καὶ Πεισίστρατον τὸν Ἀθηναίων τυραννήσαντα, Εὐκλείδην τε τὸν καὶ αὐτὸν Ἀθηναῖον, καὶ Νικοκράτη τὸν Κύπριον, ἔτι τε τοὺς Περγάμου βασιλέας, Εὐριπίδην τε τὸν ποιητὴν, Ἀριστοτέλη τε τὸν φιλόσοφον, καὶ τὸν τὰ τούτων διατηρήσαντα βιβλία Νηλέα, παρ' οὗ πάντα φησὶ πριάμενος ὁ ἡμεδαπὸς B βασιλεὺς Πτολεμαῖος, Φιλάδελφος δὲ ἐπίκλην, μετὰ τῶν Ἀθήνηθεν καὶ τῶν ἀπὸ Ῥόδου, εἰς τὴν καλὴν Ἀλεξάνδρειαν μετήγαγε. διόπερ ἐκεῖνα τῶν Ἀντιφάνους ἐρεῖ τις εἰς αὐτὸν,

Ἀεὶ δὲ πρὸς Μούσαισι καὶ λόγοις πάρει.
Ὅπου τε σοφίας ἔργον ἐξετάζεται.
Ἀγλαΐζεται δὲ καὶ μουσικῆς ἐν ἀώτῳ,
Οἷα παίζομεν φίλαν ἄνδρες ἀμφὶ θαμὰ τράπεζαν,

κατὰ τὸν Θηβαῖον μελοποιόν. C καὶ ἐπὶ τὰς ἑστιάσεις δὲ παρακαλῶν, πατρίδα φησὶ τὴν Ῥώμην πᾶσιν ἀποφαίνει. τίς γὰρ τὰ οἴκοι ποθεῖ τούτῳ ξυνὼν, ἀναπεπταμένην ἔχοντι τοῖς φίλοις τὴν οἰκίαν; κατὰ γὰρ τὸν κωμῳδιοποιὸν Ἀπολλόδωρον,

Εἰς οἰκίαν ὅταν τις εἰσίῃ φίλου,
Ἔστιν θεωρεῖν Νικοφῶν, τὴν τοῦ φίλου
Εὔνοιαν εὐθὺς εἰσιόντι τὰς θύρας.
Ὁ θυρωρὸς ἱλαρὸς πρῶτόν ἐστιν. ἡ κύων
Ἔσηνε, καὶ προσῆλθεν. ὑπηντησέ τις,
D Δίφρον εὐθέως ἔθηκε κἂν μηδεὶς λέγῃ
Μηδέν.

τοιούτους ἔδει καὶ τοὺς λοιποὺς εἶναι πλουσίους. ὡς τοῖς γε μὴ τοῦτο ποιοῦσιν ἐρεῖ τις, τί μικρολογεῖς; πλεῖαί τοι οἴνου κλισίαι.

Δαίνυ δαῖτα γέρουσι θάλειαν, ἔοικέ τοι.

τοιοῦτος ἦν τῇ μεγαλοψυχίᾳ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος. Κόνων δὲ τῇ περὶ Κνίδον ναυμαχίᾳ νικήσας Λακεδαιμονίους, καὶ τειχίσας τὸν Πειραιᾶ, ἑκατόμβην τῷ ὄντι θύσας καὶ οὐ ψευδωνύμως, πάντας Ἀθηναίους εἱστίασεν. Ἀλκιβιάδης δὲ Ὀλύμπια E νικήσας ἅρματι, πρῶτος καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος, εἰς ἃς νίκας καὶ Εὐριπίδης ἔγραψεν ἐπινίκιον, θύσας Ὀλυμπίῳ Διῒ, τὴν πανήγυριν ἅπασαν εἱστίασε. τὸ αὐτὸ ἐποίησε καὶ Λεόφρων Ὀλυμπιάσιν, ἐπινίκιον γράψαντος τοῦ Κείου Σιμωνίδου. Ἐμπεδοκλῆς δ' ὁ Ἀκραγαντῖνος ἵπποις Ὀλύμπια νικήσας, Πυθαγορικὸς ὢν, καὶ ἐμψύχων ἀπεχόμενος, ἐκ σμύρνης καὶ λιβανωτοῦ, καὶ τῶν πολυτελεστάτων ἀρωμάτων βοῦν ἀναπλάσας, διένειμε τοῖς εἰς τὴν πανήγυριν ἀπαντήσασιν. F ὁ δὲ Χῖος Ἴων τραγῳδίαν νικήσας Ἀθήνησιν, ἑκάστῳ τῶν Ἀθηναίων ἔδωκε Χῖον κεράμιον.

Τοῦ γάρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν περ οὕνεκα
Εὔξαιτο πλουτεῖν, ἢ πορεῖν τε χρημάτων,
Ἢ τοῦ δύνασθαι παραβοηθεῖν τοῖς φίλοις,
Σπείρειν τε καρπὸν χάριτος ἡδίστης θεῶν.
Τοῦ μὲν πιεῖν γὰρ καὶ φαγεῖν τὰς ἡδονὰς
Ἔχομεν ὁμοίας· οὐ τοῖς λαμπροῖσι γὰρ
Δείπνοις τὸ πεινῆν παύεται, Ἀντιφάνης φησίν.

ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ Ἀκραγαντῖνος Τελλίας, φιλόξενος ὤν, καὶ πάντας πυλωρῶν, πεντακοσίοις ἱππεῦσι ἐκ Γέλας ποτὲ καταλύσασιν ὡς αὐτὸν χειμῶνος ὥρᾳ, ἔδωκεν ἑκάστῳ χιτῶνα καὶ ἱμάτιον. Ὁ τρεχέδειπνος φησὶ σοφιστὴς, Κλέαρχος φησὶ, Χάρμον τὸν Συρακούσιον εὐτρεπίσαι στίχια καὶ παροιμίας, εἰς ἕκαστον τῶν ἐν τοῖς δείπνοις παρατιθεμένων. εἰς μὲν τὸν ἰχθὺν, Ἥκω λιπὼν Αἰγαῖον ἁλμυρὸν βάθος. εἰς δὲ τοὺς κήρυκας, Χαίρετε κήρυκες Διὸς ἄγγελοι. εἰς δὲ τὴν χορδὴν, ἑλικτά. κοὐδὲν ὑγιές. εἰς δὲ τὴν ἀνθυλευμένην τευθίδα, σοφὴ, σοφὴ σύ. εἰς δὲ τὸ ἐν τοῖς ἑψητοῖς ὡραῖον, Οὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις ὄχλον; εἰς δὲ τὴν ἀποδεδαρμένην ἔγχελυν, οὐ περικαλυπτομένα βοστρυχώδεα. Τοιούτους πολλοὺς φησὶ τῷ Λαρηνσίου παρεῖναι δείπνῳ, ὥσπερ συμβολὰς κομίζοντας τὰ ἀπὸ τῶν στρωματοδέσμων γράμματα. Φησὶ δὲ καὶ ὅτι ὁ Χάρμος εἰς ἕκαστον τῶν παρατιθεμένων ἔχων τι πρόχειρον, ὡς προείρηται, ἐδόκει τοῖς Μεσσηνίοις πεπαιδευμένος εἶναι, ὡς καὶ Καλλιφάνης ὁ τοῦ παραβρύκοντος κληθεὶς, ἀρχὰς ποιημάτων πολλῶν ἐγγεγραμμένος, ἀνειλήφει μέχρι τριῶν καὶ τεσσάρων στίχων, πολυμαθείας δόξαν προσποιούμενος. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι διὰ στόματος εἶχον τὰς ἐν τῷ Σικελικῷ μυραίνας, τὰς πλωτὰς ἐγχέλεις, τῶν Παχύνου θύννων τὰς ἠτριαίας, τοὺς ἐν Μήλῳ ἐρίφους, τοὺς ἐν Συμαίθῳ κεστρέας καὶ τῶν ἀδόξων δὲ τὰς Πελωρίδας κόγχας, τὰς ἐκ Λιπάρας μαινίδας, τὴν Μαντινικὴν γογγυλίδα, τὰς ἐκ Θηβῶν βουνιάδας, καὶ τὰ παρ' Ἀσκραίοις τεῦτλα. Κλεάνθης δὲ ὁ Ταραντῖνος, ὥς φησι Κλέαρχος, πάντα παρὰ τοῖς πότοις ἔμμετρα ἔλεγε· καὶ Πάμφιλος δὲ ὁ Σικελὸς, ὡς ταῦτα,

Ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος.
Ἀμίδα δότω τις, ἢ πλακοῦντά τις δότω.

Τὸν βίον φησὶν εὐσταθεῖς οὐκ ἐγχειρογάστορες, γυργάθους ψηφισμάτων φέροντες, Ἀριστοφάνης φησίν. Ὅτι Ἀρχέστρατος ὁ Συρακούσιος ἢ Γελῷος, ἐν τῇ, ὡς Χρύσιππος, ἐπιγραφομένῃ
3 Γαστρονομίᾳ· ὡς δὲ Λυγκεὺς καὶ Καλλίμαχος, Ἡδυπαθείᾳ· ὡς δὲ Κλέαρχος, Δειπνολογίᾳ· ὡς δ' ἄλλοι, Ὀψοποιΐᾳ· ἐπικὸν δὲ τὸ ποίημα, οὗ ἡ ἀρχὴ

Ἱστορίης ἐπίδειγμα ποιούμενος Ἑλλάδι πάσῃ
φησὶ,
Πρὸς δὲ μιᾷ πάντας δειπνεῖν ἁβροδαίτι τραπέζῃ
Ἔστωσαν δ' ἢ τρεῖς ἢ τέσσαρες οἱ ξυνάπαντες,
Ἢ τῶν πέντε γε μὴ πλείους. ἤδη γὰρ ἂν εἴη
Μισθοφόρων ἁρπαξιβίων σκηνὴ στρατιωτῶν.

Ἀγνοεῖ δ' ὅτι οἱ ἐν τῷ Πλάτωνος συσσιτίῳ, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἦσαν.

Οὗτοι δὲ τὰ δεῖπνα τῶν ἐν τῇ πόλει ἀφορῶσι.
Καὶ πέτονται δεξιῶς ἐπὶ ταῦτα ἄκλητοι,

Ἀντιφάνης φησί. καὶ ἐπάγει οὓς ἐκ κοινῶν ἔδει τρέφειν τὸν δῆμον,

munificētia Tellias Acragantinus summa cū beneuolentia cunctis hospitibus ædium suarum valuas aperiens, quingentorum equitum qui è Gela hyemis tempore ad ipsum diuerterant, singulos veste donauit, ac tunica. Clearchus sophista, quem τρεχέδειπνον[a] vocarunt, Charmum Syracusium tradit, versiculos & adagia cœnarum quibusuis ferculis lepidè accommodasse: piscibus quidem: *Relicto*[b] *Aegæi maris salso profundo huc adueni.* Conchis quas [c] κήρυκας nominant: *Saluete* κήρυκες, *Iouis*[d] *nuntij.* flexuosis lactibus: *Tortilis*[c] *sanique nihil:* atramento suo perfusæ loligini, *Sapis tu*[f] *quidem, sapis inquam:* Epsetis* salsamēto quod ὡραῖον vocant[g], admixtis, *Hanc à me turbam non disijcies?* Anguillæ excoriatæ: *Sinuosa*[h], *non obtecta.* Multos dicteriis eiusmodi festiuos homines Laurentij cœnæ interfuisse Athenæus scribit, qui in stratis lectis accumbentes hæc iocorum bellaria tanquam pro se symbolas conferrent. Idem ait, Charmum, quòd ad apposita singula sales in promptu haberet aptos, vt antea diximus, facetum doctúmq; à Messeniis existimatū fuisse. Eodem ingenio Calliphanes, cognomine παραβρύκων[i], poëmatum multorum initia descripta, ad tres vsq; vel quatuor versus continenter recitabat, multiplicis doctrinæ laudem affectans. At ex conuiuis alij multum in ore habebant, commendabántq; Siculas murenas, flutas anguillas, thynnorum ad Pachynum[k] captorum sumina, hœdos ex Melo[l], mugiles è Simætho[m]: ex vilibus[n] conchis Peloridas, Mænidas ex Lipara, Thebana[o] rapa, ex Ascra betas. Cleāthes Tarentinus, Clearcho teste, inter conuiuandum eloquebatur omnia versibus, vt & Pamphilus Siculus: qualia hæc sunt,

Da quod bibam[p]: *Perdicis crus:*
Matulam aliquis mi porrigat:
Placentam mihi aliquis dato.

Aristophanes esse nonnullos ait in degunda vita constātes ac frugales[q], abdomini[r] ventríq; minime seruientes[s], plebiscitorum quisquilias & vinacea gestantes. At Syracusius siue Gelous Archestratus, in opere cuius titulus est, vt censet Chrysippus, Gastronomia[t]: vt Lynceus & Callimachus, Hedypathia[u]: vt Clearchus, Deipnologia[x]: vt alij, Opsopœa[y], (heroïcis, hexametrísque versibus poëma illud compositum est, cuius hoc initium,

Helladi ego historiæ specimen nunc præbeo toti,

ad verbum) ait:

Omnes lauta una mensa cœnare iubeto:
Accumbant uero tantummodo quattuor, aut tres,
Ad summum[z] *quinq;, & non plures: nam fuerit iam*
*Militis hæc nummo conducti** *scena rapacis.*

ignarus in conuiuio Platonis[aa] fuisse octo & viginti.

Quidam cœnas ciuium
Respectant, & dextra celeritate aduolant
Ad illas non uocati,

inquit Antiphanes: deinde subiungit:

Nutrire populum[bb] *è publico hos oportuit,*

a Curricœnam, huc illuc cursitātem, opiparas vt cœnas captaret.
b E tragœdia quadā versus hic sumptus est: vel potius fictus ad imitationē horū EVripidis, in Hecuba, Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας λιπών.
c Plinius buccina vocat, quòd illis sonus tanquā è buccinis edatur. Vox κῆρυξ præconē significat. Hinc ioci venustas quæsita.
d Hemistichium Homer cum.
e Verba sunt Andromaches apud EVripidē in sui nominis tragœdia, de moribus Spartanorū. Erasmus adagio, *Nihil sané.* Plutarchus libro, Quòd secundū Epicurū viuere iucūdè nō licet, hemistichiū illud vsurpat de libris quos Epicurus scripserat de cultu deorum.
f Versiculus è tragœdia. Effuso succo quē illo continent, loligo & sepia piscatoris manus euadunt, hoc astu sapiētes. Matron. lib. 4. *Sepiam solā inquit, nigrum & album noscere.* Erasm. prouer. *Albus an ater.*
* Epseti, pisciculi relicti in fossis, cùm post exūdatione in alueum fluuij redierint.
g Ex pulpa thynni, caudæ propiore, minus ideo lauta quòd sit macilentior, id paratur.
h Versiculus è tragœdia, vt arbitror, de passis mulieris crinib.
i Vorax, pronuntiandis illis versibus stridulus & obstreperus. Erasm. adag. *Calliphanes.*
k Trinacriæ promontorium.
l Insula maris Ionij, sulphuris & aluminis fœcūda.
m Siciliæ fluuios à quo Simæthij dicuntur.
* Tentorium.
n Cœlius cap. 7. 28. Quidā legūt nobiles conchas è Peloro.
o è Mantinea. Cœlius.
p Iambicorū Græcorum hæc sunt recisamenta. Erasm. adagio, *Perdicis crura,* exponit, breuibus, distortis, exilibus cruribus ministrū, qualia sunt perdicis. q εὐσταθεῖς: alij δυστελεῖς. r οὐκ ἐγχειρογάστορες: Sic propriè dicuntur operarij qui manuum labore victitant: ego ventris & gulæ mancipia verti. s Athenienses optimates factiosos innuit, qui suis decretis rempubl. turbarent. t Ventris leges. u De voluptate. x Cœnarum enarratio. y Obsoniorum apparatus. z Erasm. prouerb. *Septem conuiuium, nouem conuicium.* aa Sic legit Philander cap. 5. lib. 6. apud Vitruuium. bb Quòd plures & voraciores essent, quàm vt priuatis opibus alerentur.

* Vide prouerbia, *Muscæ* : & *Muscæ improbitas.*

Et quod facere muscas * *aiunt Olympijs,*
Bouem illos non accitos pertundere undique.
Gignit hyems quædam, sed quædam gignit & æstas,

inquit Poeta [a] Syracusius. Itaq; simul omnia comparari non possunt, quamuis memorare facile sit. Cœnas quidem alij multi descripserunt, & ex iis, versibus Timachidas Rhodius, libris vndecim, vel etiam pluribus: tum etiam Numenius Heracleotes, Dieuchis medici discipulus, Metreas Pitanæus Parodus [b], Hegemon Thasius, quem Lenticulam [c] cognominarunt, & quem inter veteris comœdiæ scriptores quidam recensent. Cœnæ Philoxeni Leucadij [d] comicus Plato meminit:

a Theocritus.

b De Parodis lib. 14. & 15. agitur. Sic olim poetas vocabant qui ad aliorum imitationem versus conderent.

c Vel quòd lentis esset auidus, vel quòd lenticulis esset notata facies.

d In catalogo poetarum Cytherius fuisse dicitur.

A. Hac ipsa in solitudine
Deliberatum est hunc librum percurrere.
B. Quisnam liber sodes? A. Philoxeni noua
Ars delicata præparandi obsonia.
B. Ostende qualis sit. A. Quin audi tu potius.
Ordior à bulbis, in magnos finio thynnos.
B. Quid? finit in thynnos? quod est longè optimum,
Male ultimum isto collocatur ordine.
A. Bulbos [e] *sub cinere edomitos, suauique rigatos*
Post condimento, multos ede: corpora firmant.
Hactenus hæc. Posthac pelagi tradetur alumni.

e Erasm. prouerbio *Nil bulbus profuerit.* vide posthac lib. 2.

Deinde paulo post:

Non patinam damno, tamen anteferenda uidetur
Sartago: & mox:
Ne uarias Orphos, Synodontas, Carcharidasue
Concidas, Nemesis ne te indignatio perdat.
Integros assos apponito: suauius hoc est.
At polypus [f] *sinuosa, suo si tempore capta,*
Atque ingens membris, elixa est suauior assa.
Si uerò parua hæc fuerit, tu longum elixa ualeto.
Iam mullus nullo uult sese fune ligari,
Compressus [g] *odit, castæ sacer ipse Dianæ* [h]*.*
Scorpius in uentrem delapsus te satiato.

f Archestratus fœminino genere effert.

g Gesnerus libr. de piscibus hunc locum diligenter explicat.

h Vide prouerb. *Hecatæ cæna.* Hecatæ Mænides & Triglæ, nempe mulli, sacrificabantur: Athenis locus fuit Trigla, & in eo Triglantinæ Hecates simulachrum.

Ab hoc Philoxeno placentis [i] quibusdam nomen indiderunt. De hoc ita scribit Chrysippus: Domi lurconem habeo tam insanum, vt quo minus cibos attingant vicini, palam in balneis manum in feruidæ solium demersam ea tractare quę calent assuefaciat, & calida os colluat, ne fauces calidis offendantur. Aiunt & ipsum cum coquis & obsonatoribus pacisci vt omnia calidissima mensis inferant. Sic enim solum cuncta vorare, cæteris, ne vrantur, illum non assequentibus. Hoc idem proditum est de Cytherio Philoxeno, Archyta, & aliis multis, è quibus vnus quispiã apud Crobylum comicum sic loquitur,

i Philoxenias illas vocant.

Ad ista quæ calent summopere,
Dextri sunt habilesque mei digiti.
Mihi uolupe est guttur salsamentorum pulpis accendere.
Caminus sum, non homo. Clearchus scribit, Philoxenum, vbi lauisset, aliorum domos circumire solitum, pueris comitantibus, qui

A Αἰεὶ θ' ὥσπερ Ὀλυμπιᾶσι φασὶ τὰς μυίας ποιεῖν,
Βοῦν τοῖς ἀκλήτοις προκατακόπτειν πανταχοῦ.
τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίνεται ἐν χειμῶνι, φησὶ ὁ Συρακούσιος ποιητής. Οὐχ ἅμα μὲν οὖν πάντα παρασκευάζεσθαι δυνατὸν, λέγεσθαι δὲ ῥάδιον. Ὅτι δείπνων ἀναγραφὰς πεποίηνται ἄλλοι τε, καὶ Τιμαχίδας ὁ Ῥόδιος δι' ἐπῶν, ἐν ἕνδεκα βιβλίοις ἢ καὶ πλείοσι· καὶ Νουμήνιος Ἡρακλεώτης ὁ Διεύχους τοῦ ἰατροῦ μαθητής· καὶ Μητρέας ὁ Πιταναῖος ὁ παρῳδός· καὶ Ἡγήμων ὁ Θάσιος, ὁ ἐ-
B πικληθεὶς Φακῆ, ὃν τῇ ἀρχαίᾳ κωμῳδίᾳ τινὲς ἐντάττουσιν. τοῦ Φιλοξένου δὲ τοῦ Λευκαδίου δείπνου Πλάτων ὁ κωμῳδιοποιὸς μέμνηται,

Ἐγὼ δ' ἐνθάδ' ἐν τῇ ἐρημίᾳ,
Τουτὶ διελθεῖν βούλομαι τὸ βιβλίον
Πρὸς ἐμαυτόν. ἔστι δ', ἀντιβολῶ σε, τοῦτο τί;
Φιλοξένου καινή τις ὀψαρτυσία.
Ἐπίδειξον αὐτὴν ἥ τις ἐστίν; ἄκουε δή.
Ἄρξομαι ἐκ βολβοῖο, τελευτήσω δ' ἐπὶ θύννον.
Ἐπὶ θύννον; οὐκοῦν τῆς τελευτῆς πολὺ
C Κράτιστον ἐνταῦθα τετάχθαι τάξεως.
Βολβοὺς μὲν σποδιῇ δαμάσας καταχύσματι δεύσας (θοῖ.
Ὡς πλείστους διάτρωγε. τὸ γὰρ δέμας . . . ἀνορ-
Καὶ τάδε μὲν δὴ ταῦτα· θαλάσσης δ' ἐς (τέκν' ἄνειμι.
Εἶτα μετὰ μικρόν
Οὐδὲ λοπὰς κακόν ἐστιν· ἀτὰρ τὸ τάγηνον ἄμεινον. Οἶμαι. καὶ μετ' ὀλίγον,
Ὀρφῶν αἰολίαν συνόδοντά τε καρχαρίαν τε
Μὴ τέμνειν, μή σοι νέμεσις θεόθεν καταπνεύσῃ.
D Ἀλλ' ὅλον ὀπτήσας παράθες· πολλὸν γὰρ ἄμεινον.
Πουλύποδος πλεκτὴ δ' ἂν ἐπεὶ λήψῃ κατὰ καιρόν,
Ἑφθὴ τῆς ὀπτῆς ἣν ᾖ μείζων, πολὺ κρείττων.
Ἢν ὀπταὶ δὲ δύ' ὦσ', ἑφθῇ κλάειν ἀγορεύω.
Τρίγλη δ' οὐκ ἐθέλει νεύρων ἐπιήρανός εἶναι.
Παρθένου Ἀρτέμιδος γὰρ ἔφυ καὶ στύματα μισεῖ.
Σκορπίος αὖ, παύσαί γέ σου τὸν πρωκτὸν ὑπελθών.

Ἀπὸ τούτου τοῦ Φιλοξένου καὶ Φιλοξένειοί τινες πλα-
E κοῦντες ὠνομάσθησαν. περὶ τούτου Χρύσιππος φησὶν, Ἐγὼ κατέχω τινὰ ὀψοφάγον ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεπτωκότα τοῦ μὴ ἐντρέπεσθαι τοὺς πλησίον ἐπὶ τοῖς γινομένοις, ὥστε φανερῶς ἐν τοῖς βαλανείοις, τήν τε χεῖρα συνεθίζειν πρὸς τὰ θερμὰ καθιέντα εἰς ὕδωρ θερμὸν, καὶ τὸ στόμα ἀναγαργαριζόμενον θερμῷ, ὅπως δηλονότι ἐν τοῖς θερμοῖς δυσκίνητος ᾖ. ἔφασαν γὰρ αὐτὸν καὶ τοὺς ὀψοποιοῦντας ὑποποιεῖσθαι, ἵνα θερμότατα παρατιθῶσι, καὶ μόνος καταναλίσκῃ αὐτὸς τῶν λοιπῶν
F συνακολουθεῖν μὴ δυναμένων. τὰ δ' αὐτὰ περὶ τοῦ Κυθηρίου Φιλοξένου ἱστοροῦσι, καὶ Ἀρχύτου, καὶ ἄλλων πλειόνων, ὧν τις παρὰ Κρωβύλῳ τῷ κωμικῷ φησίν·

Ἐγὼ δὲ πρὸς τὰ θερμὰ πάνθ' ὑπερβολῇ
Τοὺς δακτύλους δήπουθεν ἰδαίους ἔχω,
Καὶ τὸν λάρυγγ' ἥδιστα πυριῶ τεμαχίοις·
Κάμινος οὐκ ἄνθρωπος. Κλέαρχος δέ φησι, Φιλόξενον περιλουόμενον περιέρχεσθαι τὰς οἰκίας, ἀκολουθούντων αὐτῷ παίδων, καὶ φερόντων

ἔλαιον, οἶνον καὶ ὄξος, καὶ ἄλλα ἡδύσματα ἔπει-
τα εἰσιόντα εἰς τὸν ἀλλότριον οἶκον, τὰ ἑψημένα
τοῖς ἄλλοις ἀρτύειν, ἐμβάλλοντα ὧν δεῖ χρεία·
εἶθ' οὕτως ἀνακάψαντα συνευωχεῖσθαι. οὗτος εἰς Ἔ-
φεσον καταπλεύσας, εὑρὼν τὴν ὀψοπωλίαν κε-
νήν, ἐπύθετο τὴν αἰτίαν. καὶ μαθὼν ὅτι πᾶν εἰς
γάμους συνηγόρασται, λουσάμενος παρῆν ἄκλη-
τος ὡς τὸν νυμφίον. καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ᾄσας ὑμέ-
ναιον, οὗ ἡ ἀρχή, Γάμε θεῶν λαμπρότατε,
πάντας ἐψυχαγώγησεν. ἦν δὲ διθυραμβοποιός. καὶ
ὁ νυμφίος, Φιλόξενε, εἶπε, καὶ αὔριον ὧδε δειπνεῖς;
καὶ ὁ Φιλόξενος, ἂν ὄψον ἔφη μὴ πωλῇ τις. Θεόφι-
λος δέ φησιν, οὐχ ὥσπερ Φιλόξενον τὸν Ἐρύξιδος·
ἐκεῖνος γὰρ ὡς ἔοικεν ἐπιμεμφόμενος τὴν φύσιν,
εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ηὔξατό ποτε γεράνου τὸν φάρυγ-
γα σχεῖν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἵππον ὅλως ἢ βοῦν
ἢ κάμηλον ἢ ἐλέφαντα δεῖ σπουδάζειν γίνεσθαι.
οὕτω γὰρ καὶ αἱ ἐπιθυμίαι, καὶ αἱ ἡδοναὶ πολλῷ μεί-
ζους καὶ σφοδρότεραι. πρὸς γὰρ τὰς δυνάμεις,
ποιοῦνται τὰς ἀπολαύσεις. Κλέαρχος δὲ Μελάν-
θιον φησὶ τοῦτ' εὔξασθαι, λέγων, Τιθωνοῦ Με-
λάνθιος ἔοικε βουλεύσασθαι βέλτιον· ὁ μὲν γὰρ
ἀθανασίας ἐπιθυμήσας, ἐν θαλάμῳ κρέμαται
πάντων ὑπὸ γήρως ἐστερημένος τῶν ἡδέων. Με-
λάνθιος δὲ τῶν ἀπολαύσεων ἐρῶν, ηὔξατο τῆς
μακραύχενος ὄρνιθος τὸν τράχηλον ἔχειν, ἵν' ὅτι
πλεῖστον τοῖς ἡδέσιν ἐνδιατρίβῃ. ὁ αὐτός φη-
σι, Πίθυλλον τὸν Τένθην καλούμενον οὐ περι-
γλωττίδα μόνον ὑμενίνην φορεῖν, ἀλλὰ καὶ
προσελυτροῦν τὴν γλῶσσαν πρὸς τὰς ἀπο-
λαύσεις καὶ τέλος ἰχθύι τρίβων ἀπεκάθαιρεν αὐ-
τήν. μόνος δ' οὗτος τῶν ἀπολαυστικῶν καὶ δακτυ-
λήθρας ἔχων ἐσθίειν λέγεται τὸ ὄψον, ἵν' ὡς θερ-
μότατα ὁ τρισάθλιος ἀναδιδῷ τῇ γλώττῃ. ἄλ-
λοι δὲ φίλιχθυν καὶ αὐτὸν Φιλόξενον φασίν. Ἀρι-
στοτέλης δὲ φιλόδειπνον ἁπλῶς. ὃς καὶ γράφει που
ταυτί. δημηγοροῦντες ἐν τοῖς ὄχλοις κατατρί-
βουσιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν τοῖς θαύμασι, καὶ
πρὸς τοὺς ἐκ τοῦ Φάσιδος ἢ Βορυσθένους καταπλέ-
οντας, ἀνεγνωκότες οὐδέν, πλὴν εἰ τὸ Φιλοξένου
δεῖπνον οὐχ ὅλον. Φανίας δέ φησιν, ὅτι Φιλόξενος
4 ὁ Κυθήριος ποιητὴς περιπαθὴς ὢν τοῖς ὄψοις, δει-
πνῶν ποτε παρὰ Διονυσίῳ, ὡς εἶδεν ἐκείνῳ μὲν
μεγάλην τρίγλαν παρατεθεῖσαν, ἑαυτῷ δὲ μι-
κράν, ἀναλαβὼν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας πρὸς τὸ
οὖς προσήνεγκε. πυθομένου δὲ τοῦ Διονυσίου, τίνος
ἕνεκεν τοῦτο ποιεῖ, εἶπεν ὁ Φιλόξενος, ὅτι γράφων
τὴν Γαλάτειαν βούλοιτό τινα παρ' ἐκείνης
τῶν κατὰ Νηρέα πυθέσθαι· τὴν δέ ποτε ἠρω-
τημένην ἀποκεκρίσθαι διότι νεωτέρα ἁ-
λοίη· διὸ μὴ παρακολουθεῖν· τὴν δὲ τῷ Διο-
νυσίῳ παρατεθεῖσαν, πρεσβυτέραν οὖσαν, εἰ-
δέναι πάντα σαφῶς ἃ βούλεται μαθεῖν. τὸν
οὖν Διονύσιον γελάσαντα ἀποστεῖλαι αὐτῷ τὴν
τρίγλαν τὴν παρ' αὐτῷ. συνεμέθυε δὲ τῷ Φι-
λοξένῳ ἡδέως ὁ Διονύσιος. ἐπεὶ δὲ τὴν ἐ-
ρωμένην Γαλάτειαν ἐφωράθη διαφθείρων,

A acetum, oleum, vinum, & alia cõdimenta ge-
ſtarent: ipſúmq; alienas ędes ingreſſum, poſt-
eaquam cibos aliis coctos, iniectis quæ opus
forent condiuiſſet, reuerti conſueuiſſe vt cum
illis epularetur. Idem cùm aliquando naui-
gaſſet Epheſum, reperiſſétque vacuum obſo-
nio forum, cauſſam percontatus, vbi ad nu-
ptias omnia coëmpta fuiſſe cognouit, lotus
ad ſponſi domum perrexit, non inuitatus: ac
poſt cœnam carmen nuptiale cecinit, cuius
principium eſt, *Nuptiæ dearum ſplendidiſſimæ*:
quo cantu mirificè ſunt omnes exhilarati: fuit
B enim dithyrambicus poëta. Rogante verò
ſponſo num poſtridie illic quoq; cœnaturus
eſſet, Sic ſane, inquit, obſonium ſi nullus ven-
dat. Philoxenum Eryxidis filium imitari non
debemus, inquit Theophilus. Is enim accu-
ſans naturam, vt diutius ac magis frueretur ci-
bi ac potionis voluptate, collum ſibi gruis o-
ptabat, cùm tamen prorſus multo magis pe-
tendũ eſſet, vt vel bos fieret, vel camelus[a], vel
elephas: quoniam harum beſtiarum maior ve-
hementiórq; eſt voluptas & appetentia, quan-
C doquidem pro viribus corporis amplius cibis
illæ fruuntur. Melanthio votum id Clearchus
adſcripſit his verbis: Tithono [b] quidẽ Melan-
thius ſapientior fuiſſe videtur. Nam ob ſene-
ctutem omni voluptate priuatus ille, quia fie-
ri ſe immortalem cupiuerat, in geniali thoro
pendẽs iacet. Melanthius verò voluptatis de-
ſiderio captus, auis cuiuſpiam longam cerui-
cem [c] dari ſibi poſtulabat, vt quam diutiſſimè
in voluptatis ſenſu moraretur. Idem narrat,
Pithyllum, Catillonem cognomine, non tan-
tùm linguæ operculum ac thecam è membra-
D na circumuoluiſſe, verumetiam tanquam è va-
gina linguam exeruiſſe, cibi voluptatẽ vt per-
ciperet, & denique piſcis affrictu illam repur-
gaſſe. Solus is ex voluptariis iſtis ganeonibus
manicas & digitalia indutus cibo veſcebatur,
vt in os miſerrimus popino quàm calidiſſima
ingereret, linguæque obiiceret. Alij Philo-
xenum piſcibus apprimè delectatum fuiſſe a-
iunt: Ariſtoteles ſimplicius inquit, cœnarum
nimis ſtudioſum illum fuiſſe. Idem & alicubi
ſcripſit, eos qui ad populũ concionãtur[d] diem
E totũ abſumere in orbis miraculis [e], dum cum
iis fabulãtur qui è Boryſthene vel Phaſi redu-
ces appulerunt, ipſi verò [f] nihil eorũ quę lite-
ris prodita ſunt legunt, aut diſcunt, niſi forte
Philoxeni cœnam, atq; illam nõ totam. Pha-
nias [g] ſcribit Philoxenum Cytherium poëtam
obſoniorũ cupediis deditiſſimũ, cùm cœna-
ret apud Dionyſium, vt mullum ingentẽ ei vi-
dit appoſitũ, ſibi verò paruum, auri ſuum ma-
nu ſumptum admouiſſe, & interrogante Dio-
nyſio cur id faceret, reſpondiſſe, Galateam [h] ſe
ſcribere, ac cupere nonnihil eorum quæ a-
F pud Nereum geruntur ex illo piſciculo reſci-
re: ipſum tamen, quòd iunior eſſet captus,
ad ea quæ percontabatur, quidquam fa-
ri non poſſe, ac ideo quod ſperabat ſe non
aſſecutum: illum autem grandiorem & ſe-
niorem qui coram ipſo ſtabat, omnia quæ
indicari vellet, optimè nouiſſe: riſiſſe ad
ea tum Dionyſium, ad Philoxenúmque mi-
ſiſſe adlatum ſibi mullum. Dionyſius certe
libenter cum eo potabat aliquandiu, verùm vt vitiatam ab eo comperit Galateam amicam,

a Quo cibi plus ingurgitaret.

b AVroræ marito, Memnonis patre. de quo Horat. *Longa Tithonum minuit ſenectus*. Iunius adagio, *Melanthio delicatior*, Poſthac lib. 12. circa finem.

c Gruis, cygni.

d Sũmos viros, & maximæ apud populum autoritatis.

e Audiendis, & aduenarum oratione cognoſcendis.

f Ignari, quæ in mundo ſunt mirabilia, breuiori tempore, & faciliùs, lectura cognoſci, quàm auditione.

g Peripateticus Ereſius, Laërtio in vita Ariſtippi.

h Fabulam de Galatea, marina dea, Nerei & Doridos filia. Virg. *Nerine Galatea thymo mihi dulcior Hyblæ*.

coniecit in latomias [a], vbi fabulam Cyclopem composuit, suarum miseriarum argumentũ, in qua Cyclopis persona Dionysius innuebatur: Galateæ, tibicina: Vlyssis, poëta ipse. Tiberij sæculo vixit Apicius [b], vir ditissimus, luxu solutus, à quo complura placentarum genera Apicia nominant. Multas nummorum cùm ille myriadas profudisset ventris & gulæ caussa, Minturnis, quæ ciuitas est Campaniæ, vt plurimum degens, locustis vescebatur magno emptis, quæ illic nascentes, & maximas Smyrnæas, & astacos Alexandrinos amplitudine vincebant. Cùm in Aphrica vastæ inusitatæque magnitudinis audisset reperiri, continuò, ne expectato quidem vnico die, illò naui profectus, multáque incommoda nauigationis perpessus, vt propius ad oram eius regionis accessit, priusquam naui exiliret, (aduenturum enim rumor in ea prouincia increbuerat) piscatores ad eius nauē contenderunt, & quàm maximas obtulerunt locustas, quibus conspectis, num maiores haberent percontatus, cùm negassent illis grandiores quas aduexissent, vsquam in eo mari gigni, Minturnensiū recordatus, gubernatorem iussit eadem via Italiam repetere, priusquam in terrā appulisset. Aristoxenus Cyrenaïcus, patriam gentilémque philosophiam [c] verè professus, quamobrem κωλῶ, id est, ventrosus, appellatur, quamuis Aristoxenus proprium nomen esset, luxu perditissimus, natas [d] in horto suo lactucas vesperi mulso rigabat, postridiéque diluculo excisas placentas esse virides dicebat, quas sibi terra suppeditasset. Traiano imperatori cùm apud Parthos esset, procul à mari dierum permultorum itinere, Apicius recentia misit ostrea, sua diligētia sapientiáque seruata: non, vt Nicomedi Bithyniæ regi (procul etiam à mari dissito) halecem [e] desideranti, coquus aliquis pisciculum imitatus, quod finxerat pro halece apposuit. Itaque EVphron comicus sic loquentem coquum inducit:

A. Olim Soteridis fui discipulus,
Qui Nicomedi, à mari duodecim
Dierum uia seiuncto, primus aliquando
Halecem [f] requirenti, media hyeme
Apposuit, ut præ gaudio omnes exclamarent.
B. Hoc qui fieri potest? A. rapum fœminam
Sumpsit ille, & minutim admodum
Concidit, halecisque efficta figura
Feruens oleum affudit, salem scitè [g]
Addidit, superque inspersit papaueris
Nigri duodecim numero semina.
Ita regis, dum esset in Scythia, expleta est cupiditas:
Ac Nicomedes rapum cùm manderet,
Halecis præsentibus amicis laudes commemorauit.
A poëta nihil sane differt coquus:
Est enim utriusque ars mentis solertia.

Archilochus Parius poëta scribit, Periclem non inuitatum, Myconiorum [h] more aliorum conuiuiis interuenisse. Myconij certè ob inopiam, & quia insulam sterilem habitarent, propter auaritiam & sordes malè audierunt.

a Iunius adagio, *Philoxeni codicillus*, & adagio, *Seruus non est qui mortem negligit*, tradit in latomias, carcerem mirandum in altitudinē depressum, saxo multorum opera penitus exciso, ideo detrusum fuisse, quòd inepta Dionysij poëmata fastidiret, audire nollet, calamo transuerso iugularet. Turnebus legendum censet lautumias. Aduers. lib. 22. cap. 16.

b De illo rursum memorata quædā vide lib. 3. Vide Cæliū lib. 5. cap. 30. & Bud. sub fin. lib. 3. de ass.

c Sectator Aristippi Cyrenaici, eius philosophiæ principis ac cōditoris. Vide Laertium in vita Aristippi.

d Suidas.

e τῆς ἀφύας.

f τῆς ἀφύας. Erasm. prouerb. Aphya ad ignem. Suidas in voce ἀφύα.

g Moderatè & concinnè, tanquā ad harmoniā quandam, μουσικῶς. Iunius adagio, *Musicus apparatus*.

h Erasm. prouerb. Myconius caluus. & Myconiorum more: & Myconius vicinus.

A εἰς τὰς Λατομίας ἐνεβλήθη, ἐν αἷς ποιῶν τὸν Κύκλωπα, συνέθηκε τὸν μῦθον εἰς τὸ περὶ αὐτὸν γενόμενον πάθος, τὸν μὲν Διονύσιον, Κύκλωπα ὑποστησάμενος, τὴν δ' αὐλητρίδα, Γαλάτειαν, ἑαυτὸν δ', Ὀδυσσέα. ἐγένετο δὲ κατὰ τοὺς Τιβερίου χρόνους ἀνήρ τις Ἀπίκιος, πλουσιώτατος, τρυφητής, ἀφ' οὗ πλακούντων γένη πολλὰ Ἀπίκια ὀνομάζεται. οὗτος ἱκανὰς μυριάδας καταναλώσας εἰς τὴν γαστέρα, ἐν Μιντούρναις (πόλις δὲ Καμπανίας) διέτριβε τὰ πλεῖστα, καρίδας ἐσθίων πολυ-
B τελεῖς, αἳ γίνονται αὐτόθι ὑπέρ γε τὰς ἐν Σμύρνῃ μέγισται, καὶ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀστακούς. ἀκούσας οὖν καὶ κατὰ Λιβύην γίνεσθαι ὑπερμεγέθεις, ἐξέπλευσεν οὐδ' ἀναμείνας μίαν ἡμέραν. καὶ πολλὰ κακοπαθήσας κατὰ τὸν πλοῦν, ὡς πλησίον ἧκε τῶν τόπων, πρὶν ἐξορμῆσαι τῆς νεὼς (πολλὴ δ' ἐγεγόνει παρὰ Λίβυσι φήμη τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ) προσπλεύσαντες ἁλιεῖς προσήνεγκαν αὐτῷ τὰς καλλίστας καρίδας. ὁ δ' ἰδὼν ἐπύθετο εἰ μείζους ἔχουσιν· εἰπόντων δὲ μὴ γίνεσθαι ὧν ἤνεγκαν, ὑπο-
C μνησθεὶς τῶν ἐν Μιντούρναις, ἐκέλευσε τῷ κυβερνήτῃ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐπὶ Ἰταλίαν ἀναπλεῖν, μηδὲ προσπελάσαντι τῇ γῇ. Ἀριστόξενος δ' ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος, ὁ ὄντως μετελθὼν τὴν πάτριον φιλοσοφίαν, ἀφ' οὗ καὶ κωλῆν τις καλεῖται Ἀριστόξενος ἰδίως σκευαζόμενος, ὑπὸ τῆς ἀνυπερβλήτου τρυφῆς, καὶ τὰς ἐν τῷ κήπῳ γινομένας θριδακίνας οἰνομέλιτι ἐπότιζεν ἑσπέρας, καὶ ὑπὸ τὴν ἕω λαμβάνων, χλωροὺς ἔχειν ἔλεγε πλακοῦντας ὑπὸ τῆς γῆς ἀναπεμπομένους αὐτῷ. Τραϊανῷ
D δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐν Παρθίᾳ ὄντι, καὶ τῆς θαλάσσης ἀπέχοντι ἡμερῶν παμπόλλων ὁδὸν, Ἀπίκιος ὄστρεα νεαρὰ διεπέμψατο, ὑπὸ σοφίας αὐτοῦ τεθησαυρισμένα· καὶ οὐχ ὡς Νικομήδει τῷ Βιθυνῶν τῷ βασιλεῖ ἐπιθυμήσαντι ἀφύης (μακρὰν δὲ καὶ οὗτος ἦν τῆς θαλάσσης) μάγειρός τις μιμησάμενος τὸ ἰχθύδιον παρέθηκεν ὡς ἀφύας. ὁ γοῦν παρ' ΕΥφρονι τῷ κωμικῷ μάγειρός φησι,

Ἐγὼ μαθητὴς ἐγενόμην Σωτηρίδου,
Ὃς ἀπὸ θαλάσσης Νικομήδει δώδεκα
E Ὁδὸν ἀπέχοντι πρῶτον ἡμερῶν ποτε
Ἀφύης ἐπιθυμήσαντι, χειμῶνος μέσου
Παρέθηκεν, ὥστε πάντας ἀνακραγεῖν.
Πῶς δὲ δυνατὸν τοῦτ' ἐστί; θήλειαν λαβὼν
Γογγυλίδα, ταύτην ἔτεμεν εἰς λεπτὰ σφόδρα,
Τὴν ὄψιν αὐτῆς τῆς ἀφύης μιμούμενος,
Ἀπόζεσαι δ' ἔλαιον ἐπιχέας, ἅλας
Δοὺς μουσικῶς, μήκωνος ἐπιπάσας ἄνω
Κόκκους μελαίνης τὸν ἀριθμὸν δυώδεκα,
Περὶ τὴν Σκυθίαν ἔλυσε τὴν ἐπιθυμίαν.
F Καὶ Νικομήδης γογγυλίδα μασσώμενος,
Ἀφύης τότ' ἔλεγε τοῖς φίλοις ἐγκώμιον.
Οὐδὲν ὁ μάγειρος τοῦ ποιητοῦ διαφέρει.
Ὁ νοῦς γάρ ἐστιν ἑκατέρῳ τούτων τέχνη.

Ὅτι περὶ Περικλέους φησὶν Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος ποιητής, ὡς ἀκλήτου ἐπεισπαίοντος εἰς τὰ συμπόσια Μυκωνίων δίκην. δοκοῦσι δ' οἱ Μυκώνιοι διὰ τὸ πένεσθαι καὶ λυπρὰν νῆσον οἰκεῖν, ἐπὶ γλισχρότητι καὶ πλεονεξίᾳ διαβάλλεσθαι.

A τὸν γοῦν γλίσχρον Ἰσχόμαχον Κρατῖνος Μυκώνιον καλεῖ,

Πῶς ἂν Ἰσχομάχου γεγονὼς Μυκωνίου,
Φιλόδωρος ἂν εἴης; ἀγαθὸς ἂν πρὸς ἀγαθοὺς ἄνδρας
Ἐστιασόμενος ἧκον. κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων.
Πολλὸν δὲ πίνων καὶ χαλίκρητον μεθύων οὔτε τι
Τίμον εἰσήνεγκας, οὐδὲ μὴν κληθεὶς ἦλθες, οἷα δὴ φίλος. ἀλλά σε γαστὴρ νοῦν τε καὶ φρένας παρήγαγεν εἰς ἀναιδείην,

B Ἀρχίλοχός φησι. Εὔβουλος ὁ κωμικός φησι

Εἰσὶν ἡμῖν τῶν κεκλημένων δύο (που,
Ἐπὶ δεῖπνον ἄμαχοι, Φιλοκράτης καὶ Φιλοκράτης.
Ἕνα γὰρ ἐκεῖνον ὄντα, δύο λογίζομαι,
Μεγάλους, μᾶλλον δὲ τρεῖς.
Ὃν φασὶ παρακληθέντ᾽ ἐπὶ δεῖπνον πρὸς φίλου τινός,
Εἰπόντος αὐτῷ τοῦ φίλου ὁπηνίκ᾽ ἂν
C Εἴκοσι ποδῶν μετροῦντι τὸ στοιχεῖον ᾖ
Ἥκειν, ἕωθεν αὐτὸν εὐθὺς ἡλίου
Μετρεῖν ἀνέχοντος, μακροτέρας δ᾽ οὔσης ἔτι
Πλεῖν ἢ δυοῖν ποδοῖν παρεῖναι τῆς σκιᾶς.
Ἔπειτα φάναι, μικρὸν ὀψιαίτερον
Διὰ ἀσχολίαν παρόνθ᾽ ἥκειν ἅμ᾽ ἡμέρᾳ.
Ἀσυμβόλου δείπνου γὰρ ὅς τις ὑστερεῖ,
Τοῦτον ταχέως νόμιζε καὶ τάξιν λιπεῖν,

Ἄμφις φησὶ ὁ κωμικός. Χρύσιππος δέ φησιν,

Ἀσύμβολον κώθωνα μὴ παραλίμπανε.
D Κώθων δ᾽ οὐ παραλειπτὸς ἀσύμβολος ἀλλὰ διωκτός. Ἀντιφάνης δέ φησι,
Βίος θεῶν γάρ ἐστιν, ὅταν ἔχῃς πόθεν
Τἀλλότρια δειπνεῖν μὴ προσέχων λογίσμασι.

καὶ πάλιν,

Μακάριος ὁ βίος ᾧ δεῖ μ᾽ ἀεὶ καινὸν πόρον
Εὑρίσκειν ὡς μάσημα ταῖς γνάθοις ἔχω.
Ταῦτα οἴκοθεν ἔχων εἰς τὸ συμπόσιον ἦλθον.

καὶ προμελετήσας, ἵνα κἀγὼ τὸ στεγανόμιον κομίζων παραγένωμαι· ἄκαπνα γὰρ ἀεὶ ἀοιδοὶ θύομεν.

E Ὅτι τὸ μονοφαγεῖν ἐστὶν ἐν χρήσει τοῖς παλαιοῖς· Ἀντιφάνης,

Μονοφαγεῖς ἤδη τι καὶ βλάπτεις ἐμέ. Ἀμειψίας Ἔρρ᾽ ἐς κόρακας μονοφάγε, καὶ τοιχώρυχε.

Ὅτι Ὅμηρος ὁρῶν τὴν σωφροσύνην οἰκειοτάτην ἀρετὴν οὖσαν τοῖς νέοις καὶ πρώτην, ἔτι δὲ
5 ἁρμόζουσαν καὶ πάντων τῶν καλῶν χορηγὸν οὖσαν, βουλόμενος ἐμφῦσαι πᾶσιν αὐτὴν ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ ἐφεξῆς ἵνα τὴν σχολὴν καὶ τὸν ζῆλον ἐπὶ
F τοῖς καλοῖς ἔργοις ἀναλίσκωσι, καὶ ὦσιν εὐεργετικοὶ καὶ κοινοὶ πρὸς ἀλλήλους, εὐτελῆ κατεσκεύασε πᾶσι τὸν βίον καὶ αὐτάρκη· λογιζόμενος τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἡδονὰς ἰσχυροτάτας γίνεσθαι περὶ ἐδωδὴν καὶ πόσιν· τοὺς δὲ διαμεμενηκότας ἐν εὐτελείᾳ εὐτάκτους, καὶ περὶ τὸν ἄλλον βίον γίνεσθαι ἐγκρατεῖς. ἁπλῆν οὖν ἀποδέδωκε τὴν δίαιταν πᾶσι, καὶ τὴν αὐτὴν ὁμοίως βασιλεῦσιν, ἰδιώταις, νέοις, πρεσβύ-

Itaque præparcum Ischomachum; & lurconem Myconium Cratinus appellat.

A. Quo pacto tu Ischomacho Myconio genitus,
Munificus esse potes? B. bonus [a] *ego ad bonos uiros*
Epulatum ueni. Amicorum omnia communia.
A. Multum quidem, & mari [b] *dilutum ad ebrietatem usque*
Bibis, nec aliquid rependis pretij.

Archilochus verò inquit,

Haud tu quo modo amicus solet,
Vltro huc uenisti, non uocatus:
Verùm ad impudentiam uenter mentē animúmque tuum adigit.

EVbulus porrò Comicus alicubi scripsit,

Conuiuarum quos acciui, duo sunt
In cœna prorsus inuicti: Philocrates [c], *& Philoctetes:*
Vnus quidem ille est, at pro duobus supputo,
Imo uerò potius pro magnis tribus. Sic enim aiūt
Ab amico quodam ad cœnam accersitum
Cùm monuisset amicus, ut adesset quando
Indicis uiginti pedum * *metienti umbra foret,*
Accessisse diluculo ipsum, statim ubi sol
Metiri concessit, cùm esset etiamnum bipede lōgior
Vmbra pedibus [d] *uiginti* [e],
Dixisséque deinde, se paulo tardius
Propter occupationes aduenisse, exortus ut est dies. Amphis verò comicus ait,
Ad gratuitā qui lentè cunctanterq; cœnā pergit,
Eum puta suum in bello facile deserturū ordinem.

At Chrysippus inquit,

Compotationem quæ nulla tibi pecunia [f] *constat, ne recusa.*
Eiusmodi compotatio non solum amplectenda, sed etiam ambienda. Antiphan. verò,
Diuina uita est, si sine rationibus
Aliena quisquam sæpius cœnauerit. ac rursum,
Beata uita, in qua me nouam semper uiam
Excogitare oportet, ut quod maxillis mandam suppetat.
Hac arte domi instructus ueni ad conuiuium,
Id præmeditatus ut hospiti mercede non persoluta euadam:
Nos enim poëtæ [g] *sine fumo sacrū sēper facimus.*

Vox quidem μονοφαγεῖν [h] antiquis in vsu fuit. Antiphanes,

Iā μονοφαγεῖς, mihique molestus es. Ameipsias,
Abi in malam crucem, effractarie [i], *μονοφάγε*, id est, qui solus manducas.

Apud Homerum insignis est heroum vita. Nam cùm frugalitatē in iuuenibus virtutem esse primariam, conuenientissimamque perspiceret, & quæ maxime illam ætatem deceat, eandem præterea quæ honesta & bona sunt omnia suppeditare, huius amorem illorum animis volens inserere, & principio statim, & rursum deinceps, vt omni conatu & studio ad res præclaras contenderent, & sua communicantes mutuis se beneficijs iuuarent, victum omnibus paucis contentum & paratu facilem fuisse monstrat, nimirum hoc reputans, voluptatum ac cupiditatum vim maximam circa potum & cibum versari: qui verò à frugalitate nunquam discedunt, eos moderatos, & in reliquis officijs vitæ continentes futuros. Itaque victum omnibus simplicem tribuit, eundémque regibus pariter ac priuatis, iuuenibus, se-

a Erasm. prouer. *Boni ad bonorum conuiuia.* Posthac lib. 4. circa medium.

b Horat. *Chium maris expers:* ἀτεθαλασσωμένον.

c Muretus, vt est acri iudicio, vidit legendū esse. *Conuiuarū quos acciui, duo sunt In cœna prorsus inuicti, Philocrates, at Philocrates.* Vnus pro duobus vt numeretur: monuítque Plautum in Menæchmis eam poetæ Græci vrbanitatē sic imitatum fuisse, *Iam isti sunt decē Parasitus octo munus hominum facilè fungitur.*

* Ad nonā, Nā, vt inquit Martialis, *Imperat extructos frangere nona thoros.*

d Ad horā diei primam vel secundam. In horarii siue solarii medio amusio stylus seu veruculū stans, (γνώμονα & σκιαθήρας Græci vocant,) vmbras indicat, quibus horæ noscuntur. Suidas citato loco Aristophanis, ex Cōcionatricibus, Decem pedē vmbram exponit, ἡλίου τροπὰς, καὶ τὸ ὀψινὸν, cùm ad occasum Sol vertitur, & aduesperascit. Erasmus prouerbio *Decēpes vmbra.* Vide hac de re Aldi cōmentariolum, adiectum iis quæ Beroaldus in Columellā adnotauit. Matutinæ & vespertinæ, quæ horas indicant, vmbræ longissimæ, breuiores autē meridiei propiores. Vide posthac lib. 6.

e Idem fere citatur ex Menandro in Cecryphalo, lib. 6.

f Erasm. prouer. *Donum quodcunque datur proba.*

g Erasm. prouer. *Sacrū sine fumo.*

h Cibum solum capere. Alii non ad significatum dictionis hæc referunt, sed ad rē ipsam, nēpe solitos veteres absq; conuiuis domi comesse: idque probari versibus Antiphanis & Ameipsiæ citatis.

i τοιχώρυχε.

nibus, nempe carnes[a] assas, easque vt plurimum bubulas, & diebus festis, & in nuptiis, & in alio quouis heroum conuictu, non autem Candylen[b], Thria, Ametas*, & quę melle parantur dulciaria regibus separatim exhibet, sed ea promiscuè quorum vsu valerēt & corpore & animo. Aiacem igitur post[c] certamen cum Hectore susceptum, boum tergoribus Agamemnon, honorario scilicet præmio, donat: idē Nestori iam ætate prouecto, ac Phœnici, carnem assam dat: Alcinoum, quamuis delicatiori vitæ & voluptatibus addictum, bubula quoque vesci poëta[d] narrat, absterrēs nos videlicet ab effreni cupiditate. Quin & Menelaus[e], dum filiorum suorum nuptias celebrat, Telemacho bouis terga iussit apponi:

Assa, quæ honoris caussa ministri attulere.

Nestor etiam ob suauissimos & charissimos liberos in maris littore Neptuno boues immolat, cùm rex esset, & multos haberet qui suis iussis obtemperarent. Sanctissimum enim diisque gratissimum sacrificium est quod pro domesticis viris, & erga nos beneuolis, peragitur. Quin & procos petulantes, voluptatéque dissolutos, nec vesci piscibus, nec auibus, nec mellitis poëta memorat, culinarum cupedias pro viribus tanquam resecans: &, quod ait Menāder, titillantia Venerémque irritantia cibaria, ac quod multi, vt Chrysippus ait, Lastaurocacabum[f] vocant, cuius apparatus operosior est. Priamus quoque apud poëtam filios obiurgat, ac probrosum esse inquit, quòd insueta & vetita legibus absumerēt:

Hœdos in patria, teneros rapuistis & agnos.

Philochorus scribit, cùm Athenis defecisset aliquando soboles pecoris, prohibitum fuisse ne quis intonsum impexúmve agnum comesset. Homerus tametsi piscosum Hellespōtum nominarit, Phæacas nauigare frequentissimè ac peritissimè tradiderit, Ithacæ portus esse multos, & propinquas adnexásq; insulas non paucas cognouerit, in quibus volucrum syluestrium & piscium esset magna copia, & in parte quadam fœlicitatis eorum populorum atque locorum, recensuerit quòd pisces mare præbeat, nusquam tamen prodidit, mensis inferri piscem[g], atque adeo ne fructus quidem, quamuis illic abundarent, eorúmque libentissimè faciat mentionem, sempiternúmque ac immortalem eorum prouentum illic esse affirmet.

Nam, vt ait, succedunt[h] *pyra pyris.* & quæ post sequuntur. Quin nec vllum coronatum, aut vnguentis delibutum, aut ad suffitus odores accendentem inducit, sed ab his omnibus deliciis in libertatem ac vitam paucis contentā, præcipuè reges, vindicat. Diis quidem ipsis victum simplicem idem quoque assignat, nempe nectar & ambrosiam. Apud eundem sublatis myrrha, thure, coronis, & huiusmodi luxu, mortales tenui frugalíque victu deos colunt, ne illo quidem fruentes immoderatius, tanquā insatiabiles, sed, quod à medicis præstantissimis fieri solet, detracta nimia plenitudine.

At postquam[i] *expleti iam sunt potúque cibóque,* vbi appetentiam famémque placauerunt, ad ludos athleticos quidam prorumpunt, disco

a Heroicis temporibus elixa carne vesci non solitos Seruius adnotat in 1. AEn.
b Candyle fiebat è lacte & melle. Thrion ex adipe suillo & hœdino, lacte, semidalide, vitellis ouorum: omnibus his obuolutis fici folio, vnde nomen.
* Ametes placentæ è lacte confectæ.
c Iliad. η.
d Odyss. δ.
e Odyss. γ.
f Hæc vox significat Prodigorū lebetem. Tale est Hispanorum ferculum quod ollam putrem nominant.
g Paulo post Vlyssis socij pisces & aues in Sicilia venantur. Lib. 3. alia ratio consilij Homerici de hac re traditur. Plutarch. Quæst. 8. lib. 8. Sympos.
h Odyss. η.
i Virg. postquam exempta fames epulis [illegible]
Odyss. [illegible]

A τας, ὀπτὰ παραθεὶς πᾶσι κρέα. καὶ ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βόεια ἔν τε ἑορταῖς καὶ γάμοις, καὶ ἄλλῃ συνόδῳ, καὶ οὐ θρῖα καὶ κανδύλην καὶ ἄμητας, μελίπηκτά τε τοῖς βασιλεῦσιν ἐξαίρετα παρατίθησιν Ὅμηρος· ἀλλ' ἀφ' ὧν εὖ ἕξειν ἔμελλον τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχήν. Αἴαντα οὖν μετὰ τὴν μονομαχίαν, νώτοισι βοῶν γέραιρεν ὁ Ἀγαμέμνων, καὶ Νέστορι δ' ἤδη ὄντι γηραιῷ, καὶ Φοίνικι δὲ κρέας ὀπτὸν δίδωσι· καὶ Ἀλκίνῳ δὲ τῷ τὸν τρυφερὸν ἠρημένῳ βίον,
B ἀφιστῶν ἡμᾶς τῶν ἀτάκτων ἐπιθυμιῶν. καὶ Μενέλαος δὲ τοῖς τῶν παίδων γάμοις ποιῶν, Τηλεμάχῳ νῶτον βοὸς παρέθηκεν,

Ὀπτὰ τὰ ῥά οἱ γέρας παρ' θέσαν αὐτῷ.

καὶ Νέστωρ δὲ βόας θύει Ποσειδῶνι παρὰ τῇ θαλάσσῃ, διὰ τῶν φιλτάτων καὶ οἰκειοτάτων τέκνων, βασιλεὺς ὢν καὶ πολλοὺς ἔχων ὑπηκόους. ὁσιωτάτη γὰρ αὕτη ἡ θυσία θεοῖς καὶ προσφιλεστέρα, ἡ διὰ τῶν οἰκείων καὶ εὐνουστάτων ἀνδρῶν. καὶ τοὺς μνηστῆρας δὲ ὑβριστὰς ὄντας, καὶ πρὸς ἡδονὰς ἀνειμένους,
C οὔτε ἰχθῦς ἐσθίοντας ποιεῖ, οὔτε ὄρνιθας, οὔτε μελίπηκτα, περιελὼν παντὶ σθένει τὰς μαγειρικὰς μαγγανείας, καὶ τὰ ὡς ὁ Μένανδρος φησὶ, ὑποκινητιῶντα βρώματα, καὶ τὸ παρὰ πολλοῖς λασταυροκάκαβον καλούμενον βρῶμα, ὥς φησι Χρύσιππος, οὗ ἡ κατασκευὴ περιεργοτέρα. Πρίαμος δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ καὶ ὀνειδίζει τοῖς υἱοῖς ἀναλίσκουσι τὰ μὴ νενομισμένα,

Ἀρνῶν ἠδ' ἐρίφων ἐπιδήμιοι ἁρπακτῆρες.

Φιλόχορος δὲ ἱστορεῖ, καὶ κεκωλῦσθαι Ἀθήνησιν ἀπέκτου ἀρνὸς μηδένα γεύεσθαι, ἐπιλειπούσης
D ποτὲ τῆς τῶν ζώων τούτων γενέσεως. Ἑλλήσποντον δὲ Ὅμηρος ἰχθυόεντα προσαγορεύων, καὶ τοὺς Φαίακας πλωτικωτάτους ποιῶν, καὶ ἐν τῇ Ἰθάκῃ εἰδὼς λιμένας πλείους καὶ νήσους προσεχεῖς πολλὰς, ἐν αἷς ἰχθύων ἐγίνετο πλῆθος καὶ ἀγρίων ὀρνίθων, καὶ εἰς εὐδαιμονίαν δὲ καταριθμῶν τὸ τὴν θάλασσαν ἰχθῦς παρέχειν, ὅμως τούτων οὐδὲν οὐδένα ποιεῖ προσφερόμενον. καὶ μὴν οὐδ' ὀπώραν παρατίθησί τινι, καίπερ οὔσαν πολλὴν, καὶ ἥδιστα ταύτης
E μνημονεύων. καὶ παντα χρόνον παρασκευάζων ἀθάνατον.

Ὄγχνη γάρ φησιν ἐπ' ὄγχνῃ, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ στεφανουμένους, οὐδὲ μυρουμένους ποιεῖ, ὥσπερ οὐδὲ θυμιῶντας. ἀλλὰ πάντων τούτων ἀπολύων τοὺς ἀνθρώπους, εἰς ἐλευθερίαν καὶ αὐτάρκειαν ἐξαιρέτως τοὺς βασιλεῖς ἀποκαθίστησι. καὶ θεοῖς δὲ ἁπλῆν ἀποδίδωσι δίαιταν, νέκταρ καὶ ἀμβροσίαν. καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ ποιεῖ τιμῶντας αὐτοὺς ἀπὸ τῆς
F διαίτης, ἀφελὼν λιβανωτὸν καὶ σμύρναν καὶ στεφάνους, καὶ τὴν περὶ ταῦτα τρυφήν. καὶ τῆς ἁπλῆς δὲ ταύτης διαίτης οὐκ ἀπλήστως ἀπολαύοντας παρίστησιν, ἀλλ' ὡς οἱ κράτιστοι τῶν ἰατρῶν ἀφαιρεῖ τὰς πλησμονάς,

Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο,

καὶ τὴν ἐπιθυμίαν πληρώσαντες, οἱ μὲν ἐξώρμων ἐπὶ μελέτην ἀθλητικὴν, δίσκοισι

A τερπόμενοι καὶ αἰγανέαις, τῇ παιδιᾷ τὰ πρὸς ἀσκήσιν ἐκμελετῶντες. οἱ δὲ κιθαρῳδῶν ἤκουον, τὰς ἡρωϊκὰς πράξεις ἐν μέλει καὶ ῥυθμῷ ποιουμένων. διὸ οὐδὲν θαυμαστὸν τοὺς οὕτω τεθραμμένους ἀφλεγμάντους εἶναι τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχάς. ἐνδεικνύμενος οὖν καὶ τὴν εὐταξίαν ὡς ὑγιεινόν ἐστι καὶ εὔχρηστον καὶ κοινόν, τὸν σοφώτατον Νέστορα πεποίηκε, Μαχάονι τῷ ἰατρῷ τετρωμένῳ τὸν δεξιὸν ὦμον, προσφέροντα οἶνον, ταῖς φλεγμοναῖς ἐναντιώτατον ὄντα, καὶ τοῦτον Πράμνειον, ὃν ἴσμεν παχὺν καὶ πολύτροφον· οὐ διψήσεως ἄκος, ἀλλ' B ἐμφορήσεως ἕνεκα. πεπωκότι γοῦν παρακελεύεται συνεχῶς τοῦτο ποιεῖν. σὺ μὲν φησὶ καθήμενος πῖνε, καὶ ἐπιξύοντα τυρὸν αἴγειον. ἐπὶ δὲ κρόμμυον ποτῷ ὄψον, ἵνα πλεῖον πίνῃ. καί ποι ἀλλαχοῦ λέγων, τὸν οἶνον ἐκλύειν τὴν ἰσχὺν καὶ ἀπογυιοῦν. περὶ δὲ τοῦ Ἕκτορος Ἑκάβη οἰομένη μένειν αὐτὸν τὸ καταλειπόμενον τῆς ἡμέρας, παρακαλεῖ πιεῖν σπείσαντα προτετραμμένη εἰς θυμηδίαν. ὁ δ' ὑπερτίθεται πρὸς πρᾶξιν ἐξιών. καὶ ἡ μὲν ἀποθειαστῶς C ἐπαινεῖ τὸν οἶνον, ὁ δὲ μετ' ἄσθματος ἥκων ἀπωθεῖ. καὶ ἡ μὲν ἀξιοῖ σπείσαντα πιεῖν, ὁ δὲ καθημαγμένος ἀσεβὲς ἡγεῖτο. οἶδε δὲ ὁ Ὅμηρος καὶ τὸ ὠφέλιμον καὶ τὸ σύμμετρον τοῦ οἴνου. οἷς τὸν χανδὸν ἕλκοντα αὐτὸν, βλάπτειν φησί. καὶ κράσεων δὲ γένη διαφορὰ ἐπίσταται. οὐκ ἂν γὰρ Ἀχιλλεὺς τὸ ζωρότερον κεραίρειν δεῖν ἔλεγε, μὴ οὔσης τινὸς καθημερινῆς κράσεως. ἴσως οὖν οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὸν τὴν διαφορὴν τοῦ στερεμνίου σιτίου μίγματος, ὁ τοῖς ἰατροῖς διὰ τὴν τέχνην ἐστὶ δῆλον. τοῖς γοῦν καρδιακοῖς μετ' οἴνου σιτῶδες ἀνα- D μίσγουσί τι πρὸς κατοχὴν τῆς δυνάμεως. ἀλλ' ἐκεῖνος τῷ μὲν Μαχάονι, μετ' ἀλφίτου καὶ τυροῦ δέδωκε τὸν οἶνον· τὸν δ' Ὀδυσσέα ποιεῖ συνάπτοντα τὴν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ οἴνων ὠφέλειαν.

Ὃς δ' κ' ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος καὶ ἐδωδῆς.

τῷ δὲ κωθωνιζομένῳ δίδωσι τὸν ἡδύποτον, οὕτω καλέσας αὐτόν,

Ἐν δὲ πίθοι οἴνοιο παλαιοῦ ἡδυπότοιο.

ποιεῖ δὲ Ὅμηρος καὶ τὰς κόρας καὶ τὰς γυναῖκας λούσας τοὺς ξένους, ὡς οὔτε φλεγμονὴν οὔ- E τε ἀκρασίαν παθόντων τῶν εὖ βεβιωκότων, καὶ σωφρόνως ἁπτομένας. ἀρχαῖον δὲ τοῦτο ἔθος. λούουσι γοῦν καὶ αἱ Κωκάλου θυγατέρες, ὡς νενομισμένον, τὸν Μίνω παραγενόμενον εἰς Σικελίαν. τῆς μέθης δὲ κατατρέχων ὁ ποιητής, τὸν τηλικοῦτον Κύκλωπα ὑπὸ μικροῦ σώματος διὰ ταύ-
6 την ἀπολλύμενον παρείσηγεν, καὶ Εὐρυτίωνα τὸν κένταυρον, τούς τε παρὰ Κίρκῃ λέοντας ποιεῖ καὶ λύκους ταῖς ἡδοναῖς παρακολουθήσαντας. τὸν δὲ Ὀδυσσέα σώζει τῷ Ἑρμοῦ λόγῳ πειθέντα F διὸ καὶ ἀπαθὴς γίνεται. Ἐλπήνορα δὲ πάροινον ὄντα καὶ τρυφερὸν, κατακρημνίζει. καὶ Ἀντίνοος δὲ λέγων πρὸς Ὀδυσσέα,

Οἶνός σε τρώει μελιηδὴς,

αὐτὸς οὐκ ἀπείχετο τοῦ πόματος. διὸ καὶ ζωθεὶς ἀπώλετο, ἔτι κρατῶν τὸ ποτήριον. ποιεῖ δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἐν τῷ ἀπόπλῳ μεθύοντας, διὸ καὶ στασιάζοντας· ὅθεν καὶ ἀπόλλυνται.

sese hastisque oblectantes, ac ludicro illo certamine ad seria exercentes: quidam citharœdos audiunt, heroũ res gestas numeris & modis canẽtes. Quapropter nihil mirum, sic educatos, nec animo turgere [a] nec corpore. Victum igitur moderatum, salubrem, vtilem, & omnibus expositum, vt esse poëta monstraret, Nestorem sapientissimum is fingit, Machaoni [b] medico, accepto vulnere in humero dextro cubanti, vinum porrigere, inflammationibus aduersissimum, & id quidem Pramniũ, quod esse crassum non ignoramus, ac multum alere, non leniendæ sitis gratia, sed vt corpus nutriret. Quapropter postea quàm bibit, assiduè vt id faciat, hortatur.

a ἀφλεγμάντους εἶ. Iunius adagio, *Turgida membra*: Vide post hac lib. 2.

b Iliad. λ. & ξ.

Tu, inquit, sede, ac bibe, caprinúmque caseum derasum adijce; & vt plus bibas à potu pro opsonio cepam esita: quamuis alibi dicat vinum exoluere vires, ac eneruare. [c]. Apud eundem Hecuba cùm arbitraretur Hectorem in vrbe quod reliquum erat diei mansurum, ad bibendum inuitat, libandúmque, & vt lætus sit iubet: ad cõflictum verò egressurus Hector in aliud tempus id differt. Præterea instat illa sic Hectori vt auelli minime possit, vinúmque laudat: anhelosus verò è prælio ille reuertens, omnino respuit: tum etiam libandum illa bibendúmque censet Hectori: at cruore ille sanguinéque tinctus, religiosum id esse negat. Porrò nouit & Homerus vtilitatem vini, ac temperaturam, quãdoquidem affatim absorbentibus [d] nocere scripsit. Nota fuerunt & illi temperandi varia genera. Non enim Achilles temperari meracius oportere [e] dixisset, nisi quotidiana quædam fuisset temperatura. At fortassis nesciuit ille vinum facile digeri ac diuanescere, solidiore cibo non admixto, quod propter artem medicis compertũ est, cardiacis [f] ideo vinum cum pane præbentibus, firmæ vires vt retineãtur. At Machaoni cum polenta & caseo vinum datur. Vlysses quoque cibi ac potionis vtilitatem coniunxit [g].

c Iliad. ξ. ἀπογυιοῦν, membra eripere, ac debilitare.

d Odyss. φ.

e Iliad. ι.

f Oris ventriculi morsu vexatis, ac propterea animi deliquio.

g Iliad. τ.

Vt simul ille cibo fuit & uino satiatus.

Comessabundo verò iucundus potus, (sic merum appellat,) propinatur.

Iucundum potu uinum bibat ille, uetúsque.

Apud eundem poëtam virgines atque fœminæ hospites lauant, nec inflammationi, nec intemperantiæ, vita rectè instituta, obnoxios, quos pudicè attrectant. Priscus enim mos ille fuit. Itaque Cocali gnatæ [h], vt erat consuetũ, Minoëm, qui in Siciliam traiecerat, lauant. Ebrietatem idem vituperans, Cyclopem tam vastum ob eam fingit ab homuncione pusillo interemptum: eadémque de caussa Centaurum EVrytionem [i] perijsse: & apud Circen Vlyssis socios in leones ac lupos mutatos fuisse, quoniam essent voluptates secuti: Vlyssem verò seruatum, quia Mercurij consilio & mãdatis paruisset [k], qua prudentia illæsus euasit. Iam Elpenor [l] vino madens, & luxu corruptus præceps ruit: & Antinous [m] sic Vlyssem affatus,

h A quibus tandem est interfectus.

i In Peirithoi nuptiis. Alii legũt EVrytum.

k Odyss. φ.

l Odyss. χ.

m Odyss. γ.

Vinum te lædit mellitum: cùm ab eius potu non abstinuisset, poculum adhuc manu tenens, sauciatus interijt. Idem Græcos, cùm soluenda [n] classis esset, vinolentos describit, ac idcirco seditiosos: quod fuit illis exitiosũ.

n Iliad. v.

Narrat idem AEneam Troianorum omnium consultissimum, ob suam, cùm ebrius foret, in dicendo libertatẽ & audaciam, ac ea quæ inter pocula coram Troianis minatus Græcis fuerat, Achillis impetum ac furorem sustinentem pene occubuisse, Agamemnonémque de temulentia hæc dixisse:

Iudicio errani deceptus pernicioso,
Ebrius, aut læsus cælestis numinis ira,

in eadem lance[a] temulentiam & amentiam videlicet ponentẽ. Sic enim versus hos protulit Dioscorides Isocratis discipulus. Agamemnoni quidem Achilles sic conuiciatur:

Ebrie, cui canis[b] est oculus. Hæc, inquit Thessalus[c] sophista, Thessalorum commenta[d] sunt. Ad hoc fortassis prouerbium alludit Athenæus. Apud Homerum[e] heroibus multiplex cibatus fuit: & primus quidem ientaculum, ἄριστον poëta vocat, eiúsque meminit semel in Odyssea[f],

Vlysses atque subulcus
Igne sub auroram accenso ientacula adornant.

Semel item in Iliade,

Gnaua alacres opera ientacula mane parabant.

Est autem matutinus is cibus, quẽ nos ideo ἀκρατισμὸν[g] vocamus, quia panis frusta & bucceas ἐν τῷ ἀκράτῳ, id est vino mero intinctas[h] edant. Antiphanes:

Quàm cito coquus ἄριστον, id est, *ientaculum confecerit:* deinde subnectit:
Ientare mecum, συνακρατίσασθαι, *tu cõmodè potes.*

Cantharus:

Nusquam igitur, id est, nullo pacto, ἀκρατισόμεθα, *ientabimus;*
Nã in Isthmo sumus pransuri. Aristomenes:
Pauxillum ientabo: deinde rursum ueniam,
Bis aut ter nonnihil panis ubi momordero.

Philemon tradit antiquis cibi sumendi tempora fuisse, ἀκρατισμὸν ientaculum, ἄριστον prandium, ἑσπέρισμα merendam δεῖπνον[i], cœnam, seu vespernam. Ientaculũ etiam διανηστισμὸν[k] appellarunt, vt & prandium δορπιστὸν, & cœnam ἐπιδορπίδα. Harum dictionũ ordo apud AEschylũ extat, quo in loco Palamedes ait,

Tribunos, imperatores, centuriones
Præfeci, & quando cibum capiant præfiniui:
Ientaculum, cœnam, prandiũ, sumant ut tertium.

Quarti cibi meminit Homerus[l] his verbis,

Post merendam ipse uenito. δειλινὸν hunc[m] cibatum quidam nominant, interpositum prandio & cœnæ. Ἄριστον, id est, ientaculum, sumitur auroræ exortu: δεῖπνον prandiũ, quod nos ἄριστον dicimus, ad meridiem: δόρπον, cœna, vesperi. Aliquando τὸ ἀρίστου & τὸ δείπνου idem significatus est. Nam de matutino cibo poëta dixit,

Οἱ δ' ἄρα δεῖπνον ἕλοντ', ἀπὸ δ' αὐτοῦ θωρήσσοντο.
Illi ut ientarunt, pectus thorace tegebant.

Nam statim vt illuxit dies ientaculo refecti ad pugnam progrediebantur. Apud Homerum sedẽtes epulantur. Quidam putant conuiuarum vnicuique viritim mensam admoueri solitam. Itaque Mentæ cùm ad Telemachum venisset, mensis iam collocatis, apposita est rasa, & politura læuigata. Hoc tamen apertè quod controuersum est non probat. Potuit enim Pallas[n] cibum è Telemachi mensa capere[o]. Toto verò illo congressu ac conui-

A ἱστορεῖ δὲ καὶ τὸν δεινότατον Αἰνείαν τῶν Τρώων ἐν τῷ βουλεύεσθαι, διὰ τὴν ἐν τῇ μέθῃ παῤῥησίαν καὶ τὰς ἀπειλὰς, ἃς Τρωσὶν ὑπέσχετο οἰνοποτάζων, ὑπομείναντα τὴν Ἀχιλλέως ὁρμὴν, καὶ μικροῦ διαπολλύμενον. καὶ Ἀγαμέμνων δὲ λέγει που περὶ αὐτῆς, (θήσας,

Ἀλλ' ἐπεὶ ἀασάμην φρεσὶ λευγαλέῃσι πι-
Ἢ οἴνῳ μεθύων, ἤ μ' ἔβλαψαν θεοὶ αὐτοί.

εἰς τὴν αὐτὴν τιθεὶς πλάστιγγα τὴν μέθην τῇ μανίᾳ. οὕτω δὲ τὰ ἔπη ταῦτα προηνέγκατο Διοσκουρίδης ὁ Ἰσοκράτους μαθητής. καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς

B δ' ὀνειδίζων τῷ Ἀγαμέμνονι, φησὶν,

Οἰνοβαρὲς κυνὸς ὄμματ' ἔχων. ταῦτ' εἶπε τὸ Θετταλὸν σόφισμα, ὁ ἐκ Θετταλίας σοφιστής. παίζει δ' ἴσως πρὸς τὴν παροιμίαν ὁ Ἀθήναιος. Ὅτι τροφαῖς ἐχρῶντο ἥρωες παρ' Ὁμήρῳ, πρῶτον μὲν τῷ καλουμένῳ ἀκρατίσματι, ὃ λέγει ἄριστον, οὗ ἅπαξ μέμνηται ἐν Ὀδυσσείᾳ.

Ὀδυσσεὺς καὶ δῖος ὑφορβὸς Ἐντύνοντ' ἄριστον κειαμένω πῦρ.

C καὶ ἅπαξ ἐν Ἰλιάδι,

Ἐσσυμένως τε πένοντο καὶ ἐντύνοντο ἄριστον.

Λέγει δὲ τὸ πρωϊνὸν ἔμβρωμα, ὃ ἡμεῖς ἀκρατισμὸν καλοῦμεν, διὰ τὸ ἐν ἀκράτῳ βρέχειν καὶ προσίεσθαι ψωμούς. ὡς Ἀντιφάνης,

Ἄριστον ἐν ὅσῳ ὁ μάγειρος ποιεῖ. εἶτ' ἐπάγει·
Συνακρατίσασθαί πως ἔχεις μετ' ἐμοῦ·

καὶ Κάνθαρος.

Οὐκ οὖν ἀκρατισώμεθ' αὐτοῦ μηδαμῶς·
Ἐν Ἰσθμῷ γὰρ ἀριστήσομεν. Ἀριστομένης·

D Ἀκρατιοῦμαι μικρὸν, εἶθ' ἥξω πάλιν,
Ἄρτου δὶς ἢ τρὶς ἀποδακών.

Φιλήμων δὲ φησὶν, ὅτι τροφαῖς ἐχρῶντο οἱ παλαιοὶ ἀκρατίσματι, ἀρίστῳ, ἑσπερίσματι, δείπνῳ. τὸν μὲν οὖν ἀκρατισμὸν, διανηστισμὸν ἔλεγον· τὸ δ' ἄριστον, δορπιστόν· τὸ δὲ δεῖπνον, ἐπιδορπίδα. ἔστι δ' ἡ τάξις καὶ παρ' Αἰσχύλῳ τῶν ὀνομάτων ἐν οἷς ὁ Παλαμήδης πεποίηται λέγων,

Καὶ ταξιάρχας καὶ στρατάρχας καὶ ἑκατοντάρχας
Ἔταξα. σῖτον δ' εἰδέναι διώρισα.

E Ἄριστα, δεῖπνα, δόρπα θ' αἱρεῖσθαι τρίτα.

Τῆς δὲ τετάρτης τροφῆς οὕτως Ὅμηρος μέμνηται,

Σὺ δ' ἔρχεο δειελιήσας. ὃ καλοῦσί τινες δειλινὸν, ὅ ἐστι μεταξὺ τοῦ ὑφ' ἡμῶν λεγομένου ἀρίστου καὶ δείπνου. καὶ ἄριστον μέν ἐστι, τὸ ὑπὸ τὴν ἕω λαμβανόμενον· δεῖπνον δὲ μεσημβρινὸν, ὃ ἡμεῖς ἄριστον· δόρπον δὲ, τὸ ἑσπερινόν. μήποτε δὲ καὶ συνωνυμεῖ τὸ ἄριστον τῷ δείπνῳ. ἐπὶ γὰρ τῆς πρωϊνῆς που τροφῆς ἔφη, (σοντο.

Οἱ δ' ἄρα δεῖπνον ἕλοντ', ἀπὸ δ' αὐτοῦ θωρή-

F μετὰ γὰρ τὴν ἀνατολὴν εὐθὺς δειπνοποιησάμενοι προήρχοντο εἰς τὴν μάχην. Ἐστιῶνται δὲ παρ' Ὁμήρῳ καθήμενοι. οἴονται δέ τινες καὶ ἑκάστῳ τῶν δαιτυμόνων κατ' ἄνδρα παρακεῖσθαι τράπεζαν. τῇ γοῦν Μέντῃ φασὶν ἀφικομένῃ πρὸς Τηλέμαχον τῶν τραπεζῶν παρακειμένων, ξεστὴ παρετέθη τράπεζα. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἐμφανῶς τοῦ προκειμένου κατασκευαστικόν. δύναται γὰρ ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τῆς Τηλεμάχου τραπέζης δαίνυσθαι. παρ' ὅλην δὲ τὴν συνουσίαν παρέ-

a Iunius adagio, *In eandem lancem imponere.*

b Iunius adagio, *Cane impudẽtior.* posthac lib. 4.

c Quem ex conuiuis ita vocet docti viderint.

d Nugæ, & aniles ineptiæ. Illas versuum Homericorum allegorias & explicationes sic vocat, quod & hodie quidam arbitrantur. Erasm. adagio, *Thessalorum commentum.* Quidã pro σόφισμα legunt νόμισμα. de quo apud Iunium prouerbiũ est, *Thessalinum nomisma,* nimirũ improbum, & adulterinum.

e De hac re vide quædã etiam ab autore notata libr. 5.

f Odyss. π.

g Idem Plutarchus in Sympos. libro 8. quæst. 6. quamuis nonnulli eodem teste, ἀκρατισμὸν dictum putent ab incontinẽtia, quòd intemperantiũ esset tum cibũ sumere.

h Romani iẽtaculum, & silatum vocãt. Mart. *Surgite iã pueri, vendit ientacula pistor: Cristatæ resonant vndique lucis aues.*

i Plutarchus δεῖπνον vocatum putat, ὅτι τῶν πόνων διαναπαύει, aut quòd διαπονεῖται, id est, cum labore præparatur.

k Quod ieiunis detur: inde Gallis *desieuner.* Muretus quædã horum attigit capit. 12. 4. Var.

l Odyss. ρ.

m ἀπὸ τῆς δείλης ὥρας: id est à vespertino crepusculo, vt ἄριστον, quasi αὔριον, nempe, matutinũ, Plutarcho: aut quia sumatur ἀπαρασκευάστως sine apparatu & cura, ex iis quæ ad manum sunt.

n Quæ Mentæ faciem induerat.

o Etiam si alia fuisset allata.

κεῖντο αἱ τράπεζαι πλήρεις (ὡς παρὰ πολλοῖς τῶν βαρβάρων ἔτι καὶ νῦν ἔθος ἐστὶ) κατηρεφέες παντοίων ἀγαθῶν κατ' Ἀνακρέοντα. μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν αἱ δμωαὶ ἀπὸ μὲν σῖτον πάλιν ᾕρεον, καὶ τράπεζαν καὶ δέπας. ἰδιάζον δὲ τὸ παρὰ Μενελάῳ εἰσάγει συμπόσιον. δειπνήσαντας γὰρ ποιεῖ ὁμιλοῦντας, εἶτ' ἀπονιψαμένους ποιεῖ πάλιν δειπνοῦντας καὶ δόρπου ἐξαῦτις μεμνημένους μετὰ τὸν κλαυθμόν. περὶ δὲ μὴ αἴρεσθαι τὰς τραπέζας, ἐναντιοῦσθαι δοκεῖ τὸ ἐν Ἰλιάδι, A

Ἔσθων καὶ πίνων ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα. B

ἀναγνωστέον οὖν οὕτω,

Ἔσθων καὶ πίνων ἔτι, καὶ παρέκειτο τράπεζα,

ἢ τὸν καιρὸν αἰτιᾶσθαι τὸν παρόντα δεῖ. πῶς γὰρ ἦν πρέπον τῷ Ἀχιλλεῖ πενθοῦντι παρακεῖσθαι τράπεζαν, καθάπερ τοῖς εὐωχουμένοις παρ' ὅλην τὴν συνουσίαν; παρετίθεντο δὲ οἱ μὲν ἄρτοι σὺν τοῖς κανοῖς, τὰ δὲ δεῖπνα κρέα μόνον ἦν ὀπτά, ζωμὸν δὲ οὐκ ἐποίει Ὅμηρος, θύων βοῦς, οὐδ' ἧψε

κρέα.

Οὐδ' ἐγκέφαλον, ὀπτᾷ δὲ καὶ τὰς κοιλίας. C

Οὕτω σφόδρα ἦν ἀρχαῖος

Ἀντιφάνης φησί. καὶ τῶν κρεῶν δὲ μοίρας ἔνεμον. ὅθεν εἴσας φησὶ τὰς δαῖτας, ἀπὸ τῆς ἰσότητος. τὰ γὰρ δεῖπνα, δαῖτας ἔλεγον, ἀπὸ τοῦ δατεῖσθαι, οὐ μόνον τῶν κρεῶν διανεμομένων, ἀλλὰ καὶ τοῦ οἴνου·

Ἤδη μὲν δαιτὸς κεκορήμεθα δαιτὸς ἐΐσης. καί,

Χαῖρ' Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν ἐΐσης οὐκ ἐπιδευεῖς.

ἐκ τούτων δ' ἐπείσθη Ζηνόδοτος, δαῖτα ἐΐσην τὴν ἀγαθὴν λέγεσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὴ ἀναγκαῖον ἦν, ἐπεκτείνας φησὶ εἴρηκεν ἐΐσην. ἐπεὶ οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, οἷς δὴ οὐ παρῆν ἄφθονος τροφή, ἄρτι φαινομένης, ἀθρόον ἐπ' αὐτὴν ἰόντες βίᾳ ἥρπαζον, καὶ ἀφῃροῦντο τοὺς ἔχοντας καὶ μετὰ τῆς ἀκοσμίας ἐγένοντο καὶ φόνοι. ἐξ ὧν εἰκὸς λεχθῆναι καὶ τὴν ἀτασθαλίαν, ὅτι ἐν ταῖς θαλίαις τὰ πρῶτα ἐξημάρτανον οἱ ἄνθρωποι εἰς ἀλλήλους. ὡς δὲ παρεγένετο αὐτοῖς πολλὴ ἐκ τῆς Δήμητρος, διένεμον ἑκάστῳ ἴσην, καὶ οὕτως εἰς κόσμον ἦλθε τοῖς ἀνθρώποις τὰ δόρπα. διὸ ἄρτου τε ἐπίνοια πέμματός τε εἰς ἴσον διαμεμοιραμένων, καὶ τοῖς διαπίνουσιν ἄλεισα. καὶ γὰρ ταῦτα ἐς ἴσον χωροῦντα ἐγίνετο. ὥστε ἡ τροφὴ δαὶς ἀπὸ τοῦ δαίεσθαι λέγεται, ὅ ἐστι διαμοιρᾶσθαι ἐπίσης· καὶ ὁ τὰ κρέα ὀπτῶν δαιτρὸς, ἐπεὶ ἴσην ἑκάστῳ μοῖραν ἐδίδου. καὶ ἐπὶ μόνων ἀνθρώπων δαῖτας λέγει ὁ ποιητὴς, ἐπὶ δὲ θηρίων οὐκέτι. ἀγνοῶν δὲ ταύτης τῆς D E

7 φωνῆς τὴν δύναμιν ὁ Ζηνόδοτος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐκδόσει γράφει, F

Αὐτοὺς δ' ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν,

Οἰωνοῖσί τε δαῖτα.

τὴν τῶν γυπῶν καὶ τῶν ἄλλων οἰωνῶν τροφὴν οὕτω καλῶν, μόνου ἀνθρώπου χωροῦντος τὸ ἴσον ἐκ τῆς προαιρετικῆς βίας. διὸ καὶ μόνου τούτου

A ctu plenæ cibis mensæ adstant, (qui mos apud multos barbaros etiamnum durat,) vt inquit Anacreon, omnifarijs bonis onustæ, & opertæ. Conuiuæ posteaquam discesserunt, famulæ cibum, mensam, pateram amouent. In Menelai [a] conuiuio peculiare id est, quòd pransi confabulantur, deinde lotis pedibus rursum prandium instaurant, & de cœna postea cum gemitu atque lamentis sermonem habêt. Eorum sentêtiæ qui mensas i remoueri tum solitas credunt, Iliadis versus hic videtur repugnare:

a Odyss. δ.

Potabat, comedebat, adhuc nec mensa remota:

B verùm ille sic legendus est:

Potabat, comedebat adhuc, nec mensa remota:

alioqui præsenti tum occasioni quòd mensa auferretur, imputâdum fuerit. Nec enim [b] decebat, Achilli qui lugeret, esse mensam appositam, velut ijs qui læti epulantur. Quoties autem ad conuictum illis temporibus conuenirent, cum canistris panis ministrabatur. In cœnam verò assam tantùm carnem adhibebant. Nam, vt inquit Antiphanes,

b Iliad. ω.

Homerus immolans boues nec iuscula
Parat, neque elixat carnes, aut cerebrum,
sed intestina uentrésque assat, adeò prisci moris
tenax fuit.

C Conuiuarum porro cuique suam carnis portionem distribuebant: indéque, ἐΐσας, id est, conuiuijs, ἀπὸ τῆς ἰσότητος, ab æqualitate nomen indiderunt, cœnásque δαῖτας appellarunt, ἀπὸ τοῦ δατεῖσθαι, à diuidendo, quòd non carnem tantùm, sed etiam vinum dispertirentur.

Ἤδη μὲν δαιτὸς κεκορήμεθα δαιτὸς ἐΐσης.

Iam cœna sumus hîc, cœna æquali satiati.

Χαῖρε Ἀχιλεῦ δαιτὸς μὲν ἐΐσης οὐκ ἐπιδευεῖς.

Salue Pelide, cœna tibi non opus æqua est.

D Zenodotus scilicet his persuasus δαῖτα ἐΐσην, æquale conuiuium, bonum est interpretatus. Nam quia cibum homini æqualiter diuidi côducibile est, vocem ἴσην ad ditamento vnius literæ poëta, inquit, produxit. Etenim mortalium primum illud genus, cùm humanior cibus haud ita dudum repertus non afflueret, confertim & auidè in alimentum irruebat, & ijs qui haberent vi eripiebat, qua insolentia & immodestia cædes fiebant: indéque probabile est, τὴν ἀτασθαλίαν [c] vocatam fuisse, quòd ἐν ταῖς θαλίαις, id est conuiuijs ac festiuitatibus, scelus id primum homines patrauere. Vt autem Cereris beneficio largior annona fuit, cibum ex æquo singulis exhibuerunt: quę res ad modestiam cœnas reuocauit, hominésque impulit vt æquabiliter panem ac bellaria partirentur, & ἄλεισα [d] pocula bibituris paris magnitudinis fierent. Est igitur δαὶς appellatus cibus, ἀπὸ τοῦ δαίεσθαι, quòd diuideretur ac distribueretur æquis partibus, & qui carnes assat coquus, δαιτρὸς [e], quoniam æquam portionem cuique frustulatim dissecat. In hominum tantùm victu non autem ferarum δαῖτας, id est côuiuia, Homerus intellexit. Huius autem dictionis vim Zenodotus non perspiciens, in editione sua hos versus Homeri sic descripsit,

E

c Hæc vox significat improbitatem, impietatem, scelus, nefas, flagitium.

d Sic dicta, vt quidam volunt, tanquam ἄλισα, quòd alia nô essent aliis capaciora.

e δαιτρὸς nunc structores, &, vt ait Petronius, scissores vocant, qui diuitum & principum mensis apposita fercula scitè & celeriter discindût.

F

Αὐτοὺς δ' ἑλώρια τεῦχε κύνεσσι,

Οἰωνοῖσι [f] τε δαῖτα;

Ipsos obiecit canibus laniandos,

Atque epulas auibus; Vulturû & reliquarû auiû cibû sic appellâs, cùm in solû hominê côsilio & delectu liberę volûtatis cadat ęquabilitas.

f Vera lectio est οἰωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή. Et cunctis auibus: sic Iupiter ipse volebat.

Quamobrem

Quamobrem huius tantùm alimentum, τὴν δαῖτα, nimirum, portionem vnicuique attributam, nominare debemus. Apud Homerum saturi conuiuæ, cibi reliquias abeuntes nõ asportant, sed eas relinquunt apud conuiuatores: quas ancilla penuaria siue proma reconditas asseruet, vt si quis nouus hospes adueniat, ad manum sit quod dare possit. Apud Homerum auibus piscibúsque [a] vescuntur. Vlyssis itaque socij venantur in Sicilia,

Captantes [b] hamis uolucres piscésque recuruis.

quos in Sicilia quidem fabricati nõ erant, sed nauibus aduexerant secum, vt inde piscandi studiosos fuisse, artificésque peritos, appareat. Præterea quos abriperet Scylla Vlyssis socios poëta confert cum piscibus longa virga captis, & foras eiectis, vt inde constet artem piscandi exactiùs Homerum caluisse, quàm qui Halieuticos [c] libros composuerunt, Numenium, inquam, Heracleotem, Cæcium Argiuum, Pancratium Arcadem, Posidonium Corinthium, &, qui paulo ante nos vixit, Oppianum Cilicem: quibus adnumeramus Seleucum Tarsensem, & Leoniden Byzantinum. Tot enim poëtarum qui heroïcis versibus argumentum id tractarunt nacti libros nos sumus. At eiusmodi cibariorũ in cœnis heroum Homerus nusquam meminit, quòd illis cum grauitate & dignitate accumbẽtibus, eiusmodi fercula congruere non censeret, quemadmodum nec vnquam tenellos animantium pullos mactant. Nec verò piscibus tantùm, sed etiam ostreis vtebantur, quamuis nec admodum salubribus, nec suauibus gustu. In profundis gurgitibus illa sanè iacent, nec alia ratione, artificióve capiuntur, quàm si quispiã in altum subeat, vrinetúrque.

Cernuus & salsis promptè demergitur undis.

& quem ait multos satiasse

Tethea [d] quærentem.

Singulis conuiuis apud Homerum apponitur canistrum, mensa, poculum, vt bibant,

Si quando mœstat animus potúsque cupido:

coronantúrque [e] vino pateræ, dum labra vinum exuperat, vt superstare corona videatur, id quod fiebat bonæ scæuæ gratia.

Omnibus, à pateris pubes tum diuidit orsa,

in quo versu omnes conuiuas, non autem pateras exponimus. Alcinous igitur Põtonoum sic alloquitur:

Fac ut sint temulenti in nostris ædibus omnes.

& deinceps subdit,

A pateris orsus uinum partitur in omnes.

Sunt autem in conuiuijs sui præstantissimis viris honores. Diomedes & carnibus & pluribus poculis honoratur: Aiaci honoris caussa lõga terga bouum afferũtur, similiter & regibus:

Iisdem terga bouis, quæ ipsi dudum apposuere,

Ipsi nempe Menelao, qui & pluribus datis poculis Agamemnoni honorem suum defert. Pateris quoque multis, sedili, & carnibus Sarpedonem regem suum honorificè decorant Lycij: Salutabãt & olim se mutuò, propinãtes. Itaque [f] dij vicissim

Excipiunt sese pateris fulgentibus auro:

id est δεξιοῦνται, porrectis dextris inuitant, & saluere iubent.

[a] Pag. tamen 9. nec proci nec Phæaces, pisces aut volucres edunt.
[b] Odyss. μ. Apuleius in Apologia prima vitio memoriæ de Menelai sociis & Pharo insula hoc tradidit: Cæterùm, inquit, eodem piscium argumẽto etiam Menelai socios putabis magos fuisse, quos ait poëta præcipuus flexis hamulis apud Pharon insulam famẽ propulsasse.
[c] De marinis piscibus, & eorum captura.
[d] Τὰ τήθεα: callos marinos interpretantur. De his vide Rondeletium & Gesnerum.
[e] Odyss. γ.
[f] Iliad. δ.

A ἡ τροφὴ, δαὶς, καὶ μοῖρα τὸ ἑκάστῳ διδόμενον. οὐκ ἔφερον δὲ οἴκαδε οἱ παρ' Ὁμήρῳ δαιτυμόνες τὰ λειπόμενα· ἀλλὰ κορεσθέντες κατέλιπον παρ' οἷς ἦν ἡ δαίς· καὶ ἡ ταμία λαβοῦσα εἶχεν, ἵνα αὖ τις ἀφίκηται ξένος, ἔχοι δοῦναι αὐτῷ. Καὶ ἰχθύσι δὲ Ὅμηρος ποιεῖ χρωμένους τοὺς τότε, καὶ ὄρνισι κατὰ γοῦν τὴν Θρινακίαν οἱ Ὀδυσσέως ἑταῖροι θηρεύουσιν,

Ἰχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας θ' ὅτι χεῖρας ἵκοιτο
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν.

οὐ γὰρ ἐν τῇ Θρινακίᾳ ἐκεχάλκευτο τὰ ἄγκιστρα, ἀλλ' ἐπεφέροντο ἐν τῷ πλῷ, δηλονότι ὥς τε
B ἦν αὐτοῖς θήρας ἰχθύων ἐπιμέλεια καὶ τέχνη. εἰκάζει δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ Σκύλλης ἁρπαζομένους Ὀδυσσέως ἑταίρους ἰχθύσι περιμήκει ῥάβδῳ ἁλισκομένοις, καὶ θύραζε ῥιπτομένοις. οὕτω καὶ ταύτην τὴν τέχνην ἀκριβοῖ μᾶλλον τῶν τοιαῦτα προηγουμένως ἐκδεδωκότων ποιήματα ἢ καὶ συγγράμματα, Καίκαλον λέγω τὸν Ἀργεῖον, καὶ Νουμήνιον τὸν Ἡρακλεώτην, Παγκράτιον τὸν Ἀρκάδα, Ποσειδώνιον τὸν Κορίνθιον, καὶ τὸν ὀλίγῳ
C πρὸ ἡμῶν γενόμενον Ὀππιανὸν τὸν Κίλικα. τοσούτοις γὰρ ἐνετύχομεν ἐποποιοῖς ἁλιευτικὰ γεγραφόσι· καταλογάδην δὲ τῷ Σελεύκου τοῦ Ταρσέως, καὶ Λεωνίδου τοῦ Βυζαντίου. οὐ μνημονεύει δὲ τοιαύτης ἐδωδῆς ἐπὶ τῶν δείπνων, ὡς οὐκ οἰκείας νομιζομένης τῆς τροφῆς τοῖς ἐν ἀξιώμασιν ἥρωσι κειμένοις, ὡς οὐδὲ τῆς τῶν νεογνῶν ἱερείων. οὐ μόνον δὲ ἰχθύσιν, ἀλλὰ καὶ ὀστρείοις ἐχρῶντο. καίτοι τῆς τούτων ἐδωδῆς οὐ πολὺ ἐχούσης τὸ ὠφέλιμον καὶ ἡδύ, ἀλλὰ κἂν τῷ βυ-
D θῷ κατὰ βάθος κειμένων. καὶ οὐκ ἔστιν εἰς ταῦτα ἄλλῃ τινὶ τέχνῃ χρήσασθαι, ἢ δύντα κατὰ βυθοῦ,

Ἦ μάλ' ἐλαφρὸς ἀνὴρ ὃς ῥεῖα κυβιστᾷ.

ὃν καὶ λέγει πολλοὺς ἂν κορέσαι

Τήθεα διφῶντα. ἑκάστῳ δὲ τῶν δαιτυμόνων παρ' Ὁμήρῳ παράκειται παντὶ γοῦν παρατίθεται κάνεον καὶ τράπεζα, καὶ δέπας

πιεῖν ὅτε θυμὸς ἀνώγοι. ἐπιστέφονται δὲ ποτοῖο οἱ κρατῆρες· ἤτοι ὑπερχειλεῖς οἱ κρατῆρες ποιοῦνται, ὥς τε διὰ τοῦ ποτοῦ ἐπιστεφανοῦσθαι. καὶ
E ταῦτα ἔπρασσον πρὸς οἰωνοῦ τιθέμενοι.

Κοῦροι δὲ διανέμουσι πᾶσιν ἐπαρξάμενοι δεπάεσσι.

τὸ δὲ πᾶσιν, οὐ τοῖς ποτηρίοις, ἀλλὰ τοῖς ἀνδράσιν. Ἀλκίνους γοῦν τῷ Ποντονόῳ φησί,

Μέθυ νεῖμον Πᾶσιν ἀνὰ μέγαρον.

καὶ ἑξῆς ἐπάγει.

Νώμησεν δ' ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενος δεπάεσσιν.

εἰσὶ δὲ καὶ τοῖς ἀρίστοις κατὰ δεῖπνα τιμαί. Τυδείδης γοῦν καὶ κρέασι καὶ πλείοσι δεπάεσσι τιμᾶται· καὶ
F Αἴας νώτοισι διηνεκέεσσι γεραίρεται. καὶ οἱ βασιλεῖς δὲ τοῖς αὐτοῖς·

Νῶτα βοὸς τά ῥά οἱ πάρθεσαν αὐτῷ, Μενελάῳ δηλονότι. καὶ Ἰδομενέα δὲ καὶ Ἀγαμέμνονα πλείονι δέπαϊ τιμᾷ. καὶ Σαρπηδόνα δὲ παρὰ Λυκίων τοῖς αὐτοῖς τιμᾶται, καὶ ἕδρῃ, καὶ κρέασιν. ἦν δέ τις αὐτοῖς καὶ διὰ τῆς προπόσεως ἀσπασμός. οἱ γοῦν θεοὶ

χρυσέοις δεπάεσσι δειδέχατ' ἀλλήλους. ἤτοι ἐδεξιοῦντο προπίνοντες ἑαυτοῖς ταῖς δεξιαῖς.

καί τις δὲ δείδεκτ᾽ Ἀχιλλέα, ἀντὶ τοῦ ἐδεξιοῦτο, ὅ ἐστιν προέπινεν αὐτῷ, τῇ δεξιᾷ διδοὺς τὸ ποτήριον. ἐδωρεῖτο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν μοίρας, οἷς ἠβούλοντο. ὡς Ὀδυσσεὺς νώτου ἀποπροταμὼν οὗ αὐτῷ παρέθεντο, τῷ Δημοδόκῳ. ἐχρῶντο δ᾽ ἐν τοῖς συμποσίοις, καὶ κιθαρῳδοῖς καὶ ὀρχησταῖς, ὡς οἱ μνηστῆρες. καὶ παρὰ Μενελάῳ, A

ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδός. δύω δὲ κυβιστητῆρες μολπῆς ἐξάρχοντες, ἐδίνευον. μολπῆς, ἀντὶ τοῦ παιδιᾶς. σώφρον δέ τι ἦν τὸ τῶν ἀοιδῶν γένος, καὶ φιλοσόφων διάθεσιν ἐπέχον. Ἀγαμέμνων γοῦν τὸν ἀοιδὸν καταλείπει τῇ Κλυταιμνήστρᾳ φύλακα, καὶ παραινετήρά τινα. ὃς πρῶτον μὲν ἀρετὰς γυναικῶν διερχόμενος, ἐνέβαλλε τινὰ φιλοτιμίαν εἰς καλοκαγαθίαν· εἶτα διατριβὴν παρέχων ἡδεῖαν, ἀπεπλάνα τὴν διάνοιαν φαύλων ἐπινοιῶν. διὸ Αἴγισθος οὐ πρότερον διέφθειρε τὴν γυναῖκα, πρὶν τὸν ἀοιδὸν ἀποκτεῖναι ἐν νήσῳ ἐρήμῃ. τοιοῦτός ἐστι καὶ ὁ παρὰ τοῖς μνηστῆρσιν ἀείδων ἀνάγκῃ· ὃς τοὺς ἐφεδρεύοντας τῇ Πηνελόπῃ ἐβδελύττετο. κοινῶς δέ που πάντας τοὺς ἀοιδοὺς αἰδοίους τοῖς ἀνθρώποις εἶναί φησι. B C

τοὔνεκ᾽ ἄρα σφέας, Οἴμας Μοῦσ᾽ ἐδίδαξε, φίλησέ τε φῦλον ἀοιδῶν.

ὁ δὲ παρὰ Φαίαξι Δημόδοκος ᾄδει Ἄρεος καὶ Ἀφροδίτης συνουσίαν, οὐ διὰ τὸ ἀποδέχεσθαι τὸ τοιοῦτον πάθος, ἀλλ᾽ ἀποτρέπων αὐτοὺς παρανόμων ὀρέξεων, εἰδὼς ἐν τρυφερῷ τινὶ βίῳ τεθραμμένους. κἀντεῦθεν ὁμοιότατα τοῖς τρόποις αὐτῶν, τὰ πρὸς ἀνάπαυσιν προφέρων. καὶ τοῖς μνηστῆρσιν ᾄδει πρὸς τὴν αὐτῶν βουλὴν ὁ Φήμιος, νόστον Ἀχαιῶν. καὶ αἱ Σειρῆνες δὲ ᾄδουσι τῷ Ὀδυσσεῖ τὰ μάλιστα αὐτὸν τέρψοντα, καὶ τὰ οἰκεῖα τῇ φιλοτιμίᾳ αὐτοῦ καὶ πολυμαθείᾳ, λέγουσαι. D

Ἴδμεν γάρ φασι τά τ᾽ ἄλλα, καὶ ὅσσα γένηται ἐν χθονὶ πουλυβοτείρῃ.

Ὀρχήσεις δ᾽ εἰσὶ παρ᾽ Ὁμήρῳ αἱ μέν τινες τῶν κυβιστητήρων· αἱ δὲ διὰ τῆς σφαίρας, ἧς τὴν εὕρεσιν Ἀγαλλὶς ἡ Κερκυραία γραμματικὴ, Ναυσικάᾳ ἀνατίθησι, ὡς πολίτιδι χαριζομένη. Δικαίαρχος δὲ Σικυωνίοις, Ἵππασος δὲ Λακεδαιμονίοις, ταύτην τε καὶ τὰ γυμνάσια πρώτοις. ταύτην δὲ μόνην τῶν ἡρωίδων Ὅμηρος παράγει σφαιρίζουσαν. διαβόητοι δὲ ἐπὶ σφαιρικῇ Δημοτέλης ὁ Θεογνίδος τοῦ Χίου σοφιστοῦ ἀδελφὸς, καί τις Χαιρεφάνης, ὃς ἀσελγεῖ τινι νέῳ παρακολουθῶν, οὐ διελέγετο μὲν, ἐκώλυε δὲ πράττειν τὸν νεανίσκον. εἰπόντος δὲ ὅτι Χαιρέφανες ἐὰν παύσῃ ἀκολουθῶν, πάντα σοι ἔσται παρ᾽ ἡμῶν. ἐγὼ δ᾽ ἂν ἔφη σοι διαλεχθείην; τί οὖν εἶπε παρακολουθεῖς; χαίρω σε θεωρῶν, ἔφη· τὸ δὲ ἦθος οὐ δοκιμάζω. τὸ δὲ καλούμενον διὰ τῆς σφαίρας ἁρπαστὸν, φαινίνδα ἐκαλεῖτο, ὃ ἐγὼ πάντων μάλιστα ἀσπάζομαι· πολὺ δὲ τὸ σύντονον καὶ καματηρὸν, τῆς περὶ τὴν σφαιριστικὴν ἁμίλλης, τό, τε κατὰ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον. διηγεῖται δὲ τὴν φαινίνδα παιδιὰν οὕτως Ἀντιφάνης, E F

8

Achillem etiam quidam δείδεκτο; accepit; id est, ἐδεξιοῦτο, nempe ipsi propinans, poculum dextra obtulit. De sua portione quisque largiebatur quibus esset libitum. Sic Vlysses de tergo quod appositum sibi fuerat, rescissam partem Demodoco dat. Adhibebantur & in conuiuiis citharœdi, ac saltatores, vt apud procos: & apud Menelaum, A

Diuinúsque poëta canebat. duo verò [a] Cybysteres μολπὴν, cantionem, inchoarunt, & in vertiginis modum sese rotantes proiecerunt. Hoc scilicet loco μολπὴν poëta τὴν παιδιὰν lusum [b] eum, saltationémque vocat. Fuit autem eo sæculo modestũ cantorum genus, & philosophica prorsus morũ integritate. Quamobrem vxori Clytemnestræ cantorem Agamemnon relinquit monitorem & custodem: qui primùm sanè laudes fœminarum [c] prosequeretur, exemplóque illarum honesti ac boni desiderium excitaret, deinde suæ consuetudinis ac præsentiæ iucunditate ab improbis cogitationibus mentem auerteret. Itaque non prius Clytemnestram AEgisthus stuprauit quàm in insula deserta quadã cantorem [d] occidisset. Eiusmodi fuit & qui apud procos inuitus coactúsque necessitate canens, insidiãtes illos castitati Penelopes execrabatur. Cantores hercle poëta venerandos hominibus, ac publica reuerentia colendos existimat. Quapropter illos sic alloquitur, B C

Vos etenim Musæ docuere:
Queis charum genus est cantorum.

Apud Phæacas Demodocus Martis & Veneris concubitum canit, non quòd id vitiũ probaret, sed vt ab iniustis & inconcessis cupiditatibus dehortaretur, cùm illos sciret vita luxuriosa delicatáque educatos fuisse, ac ideo moribus ipsorum simillima recitaret, eorum insolentiam repressurus. Apud procos Phemius, quod volebant & mandauerant, Achiuorum reditum cantat: Vlyssi verò Sirenes quæ maximè oblectarent, & quæ digna multarum rerum qua excellebat cognitione, animíque magnitudine forent: D

Cognita sunt, aiunt, & nobis plurima, tellus
Et quæcunque sinu fœcundo procreat alma.

Enimuerò saltationes apud Homerum sunt aliæ Cybysterum, aliæ cum pila, cuius inuentionẽ Agallis [e] Corcyræa grammatica, Nausicaæ [f], ciui nimirum suæ, gratificari cupiens, adscribit: Dicæarchus verò Sicyoniis: Hippasus Lacedæmoniis, omnium primis, vt & corporis exercitationes. Solam quidem ex heroïdibus Nausicaam pila ludentem Homerus inducit. Eo ludo celebris fuit Demoteles, Theognidis Sophistæ Chij frater, & Chærephanes quidam, qui petulantem iuuenem assectans, nec vllo verbo compellans, sua tantùm præsentia ne quid peccaret, impediebat: cúmque iuuenis affatus polliceretur si desineret sequi, omnia quæ posceret se facturum, Egóne, inquit, tecum vt loquar? cur ergo, ait, mihi sic adhæres? quia te, inquit, aspicere mihi volupe est, odi verò mores tuos. Quod in ludo pilæ nunc Harpastum [g] vocant, appellabant olim Phæninda, mihi quidem gratissimum, ob laborẽ & contentionem certaminis circa pilam [h], & quia ceruicem maximè is ludus roborat: quem sic Antiphanes depingit, E F

[a] Budæus petauristas reddit, voce æquè obscura Græcæ linguæ ignaris. Sic appellantur saltatores qui corpore in spiram contorto in caput prouoluuntur.
[b] Fortassis quod ea corporis volutatione se iactantibus accinerentur iocularia quædam, aut voce, aut cithara, vt fit hodie.
[c] Odyss. γ. Adagium tamen vetus est, *Multa cantores mentiri.*
[d] Lib. 3. Epigrãmat. Antipater in Ibycũ: καὶ γὰρ ὁ πρεσπέρυθε κτανὼν Αἴγισθος ἀοιδὸν, ὄμμα μιλαμπέτηλον ἐκφυγεν Ἐρινύων.
[e] Suidæ, Anagalis.
[f] Alcinoi Phæacum regis filiæ, & Aretes.
[g] VVlgo, *la balle*, Italis, *à calzo.* ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à rapiendo, quòd qui collusoribus pilam præripit fugiẽs auferre contendat. De hoc lusu Galenus libellum scripsit. *Pilã sparsiuam* Petronius vocat. In ea luditur raptim, expulsim, datatim.
[h] Arripiendam, retinendã, proiiciendam pugno, pede. Erasm. prouerb. *Spheram inter se reddere.*

sumptam pilam
Huic lætus dat, aliúmque simul fugit,
Alium extrudit, alium rursum lapsum erigit
Clangore magno uocum.

Phæninda porrò vocabant ἀπὸ τῆς ἀφέσεως [a], à proiectu, quòd qui luderent procul iacerent. Iubas Maurus inuentorem eius ludi fuisse autumat Phænestium exercitationum [b] ludimagistrum. Antiphanes.

a Erasm. ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι, quod emissa pila conspiciatur.
b Pædotribam.

Phæninda lusurus ad Phænestium ibas.

In eo certè lusu decorus & concinnus motus corporis vt esset curabant. Quamobrem Demoxenus ait, *Iuuenis quispiam*
Ludebat pila, annorum fortè septemdecim:
Cous: uidetur ferre deos hæc insula:
Qui quoties assidentes nos conspiceretur,
Pilam uel sumens, uel dans, continuo
Acclamabamus omnes: tanta erat concinnitas,
Tantus ingenij lepos, tam uenustus gestus,
Siue quid loqueretur, siue quid etiam faceret.
Tam absolutam pulchritudinem ego antea
Non uideram: tantum gratiæ non audiueram.
Mali quidpiam certè amplius euenisset, diutius
Illic si substitissem, mētis ne nunc quidē sat cōpos
Vt arbitror sum. Pila non ineleganter ludebat Ctesibius philosophus Chalcidensis, cum quo vt luderent, ex Antigoni familiaribus vestem multi exuebant. De ludo pilæ Timocrates Lacedæmonius librū scripsit. Apud Homerū Phæaces [c] absque pilæ lusu saltabāt: idque vicissim. Nam quod ait poëta,

c Odyss. θ.

Ταρφέ' ἀμειβόμενοι, significat, vices permutasse crebro, aliósque successisse, alijs adstantibus, & indicibus digitis applaudētibus, quod λιχάζειν vocat. Agnoscit etiā poëta cum saltatione cantum. Ergo cantante Demodoco adolescentes tum primùm pubescētes saltant. In oplopœa [d], nimirum bellica saltatione, puer citharam pulsat, alij tanquam insani tripudiantes cantioni saltationem accommodant. Illis poëtæ scilicet verbis gesticulatoriç [e] cum cantu saltationis modus innuitur, qui ætate Xenodemi atque Pindari florebat. Est autem huiusmodi saltatio, earum rerū imitatio quas dictio cantionis enunciat. Eam venustus Xenophon in Cyri expeditione [f] apud Seuthen Thracem in conuiuio adhibitam sic repræsentat: Posteaquam dijs, inquit, libatum [g] est, Pæanáque [h] cecinerunt, surrexere primi Thraces, & ad tibiam armati [i] saltauere, leuiter in altum subsilientes, ac vibrantes quatiētésque gladios. Tandem alterum ferit alter, vt hominem percussum omnes crederent. Ille verò artificiosa simulatione cecidit, cunctis exclamantibus. Mox qui sauciasse videbatur iacentem armis spoliat, & Sitalcæ [k] laudes canens egreditur. At reliqui Thraces humi stratum, vt mortuum, efferunt, quamuis nullo esset malo affectus. Magnesij postea & AEnianes prodierunt, quam καρπαίαν, id est, Sementem vocant, saltaturi cum armis. Saltationis hic modus est: Armis appositis quidam iugatos boues agit, seritque frugem, tanquā metu idētidē se obuertēs. Accedit prædo: quo prospecto raptis armis ante iugū arator pugnat tibię modis corporis motū adaptās. Ad extremū verò prædo vinctū aratorē cum iugo ab-

d Πρύλιν Callimachus vocat in hymno Iouis: alij Pyrrhichen, cuius meminit autor lib. 14. Erasm. adagio, *Pyrrhichen oculis præ se ferre.*
e τῷ ὑπορχήματος.
f Lib. 6. & 7.
g Alij, icto fœdere.
h Deorum laudes hymno recitarunt.
i Saltatio illa Pyrrhiche dicebatur. lib. 14.
k Thraciæ regis.

A Σφαῖραν λαβὼν,
Τῷ μὲν διδοὺς ἔχαιρε, τὸν δ' ἔφευγ' ἅμα,
Τοῦ δ' ἐξέκρουσε, τὸν δ' ἀνέστησεν πάλιν
Κλαγκταῖσι φωναῖς.

Ἐκαλεῖτο δὲ Φαινίνδα, ἀπὸ τῆς ἀφέσεως τῶν σφαιριζόντων. ὅ, τε εὑρετὴς αὐτοῦ, ὥς φησι Ἰόβας ὁ Μαυρούσιος, Φαινέστιος ὁ παιδοτρίβης. καὶ Ἀντιφάνης,

Φαινίνδα παίζων ἧεις ἐν Φαινεστίου.

ἐφρόντιζον δὲ εὐρυθμίας οἱ σφαιρίζοντες. Δη-
B μόξενος οὖν φησὶ,

Νεανίας τις ἐσφαίριζεν ὢν ἐτῶν
Ἴσως ἑπτακαίδεκα,
Κῷος. θεοὺς γὰρ φαίνεθ' ἡ νῆσος φέρειν·
Ὃς ἐπεί ποτ' ἐμβλέψειε τοῖς καθημένοις,
Ἢ λαμβάνων τὴν σφαῖραν ἢ διδοὺς ἅμα,
Πάντες ἐβοῶμεν. ἡ δ' εὐρυθμία,
Τό, τ' ἦθος, ἥ τε τάξις ὅση
Ἐν τῷ τι λέγειν ἢ πράττειν ἐφαίνετο.
Πέρας ἔτι κάλλους ἄνδρες· οὔτ' ἀκήκοα
C Ἔμπροσθεν, οὔθ' ἑώρακα τοιαύτην χάριν.
Κακὸν ἄν τι μεῖζον ἔλαβον, εἰ πλείω χρόνον
Ἔμεινα· καὶ νῦν δ' οὐχ' ὑγιαίνειν μοι δοκῶ.

Ἐσφαίριζε δ' οὐκ ἀηδῶς καὶ Κτησίβιος Χαλκιδεὺς φιλόσοφος, καὶ πολλοὶ διὰ τὴν σφαιρικὴν αὐτῷ συναπεδύοντο τῶν Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως φίλων. συνέγραψε δὲ περὶ σφαιριστικῆς Τιμοκράτης ὁ Λάκων. οἱ Φαίακες δὲ παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄνευ σφαίρας ὠρχοῦντο. καὶ ὀρχοῦνταί που ἀνὰ μέρος πυκνῶς. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ,

D Ταρφέ' ἀμειβόμενοι, ἄλλων ἐφεστώτων καὶ ἐπικροτούντων τοῖς λιχανοῖς δακτύλοις, ὃ φησὶ ληκεῖν. Οἶδε δὲ ὁ ποιητὴς καὶ τὴν πρὸς ᾠδὴν ὄρχησιν. Δημοδόκου γοῦν ᾄδοντος, κοῦροι πρωθῆβαι ὠρχοῦντο. καὶ ἐν τῇ ὁπλοποιίᾳ δὲ παιδὸς κιθαρίζοντος ἄλλοι δ' ὁμαρτῇ μολπῇ τε ὀρχηθμῷ τε ἔσκαιρον. ὑποσημαίνεται δὲ ἐν τούτοις ὁ ὑπορχηματικὸς τρόπος, ὃς ἤνθησεν ἐπὶ Ξενοδήμου, καὶ Πινδάρου. καὶ ἔστιν ἡ τοιαύτη ὄρχησις, μίμησις τῶν ὑπὸ τῆς λέξεως ἑρμηνευομένων πραγμάτων, ἣν
E παρίστησι γινομένην Ξενοφῶν ὁ καλὸς, ἐν τῇ Ἀναβάσει, ἐν τῷ παρὰ Σεύθῃ τῷ Θρᾳκὶ συμποσίῳ. Φησὶ γοῦν, Ἐπεὶ δὴ σπονδαί τ' ἐγένοντο καὶ ἐπαιώνισαν, ἀνέστησαν πρῶτοι Θρᾷκες, καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχοῦντο σὺν ὅπλοις, καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως, καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο. τέλος δ' ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὡς πᾶσι δοκεῖν πεπληγέναι τὸν ἄνδρα. ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πως, καὶ πάντες ἀνέκραγον. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἑτέρου, ἐξῄει, ᾄδων Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρᾳκῶν τὸν ἕτε-
F ρον ἐξέφερον, ὡς τεθνηκότα. ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς. μετὰ τοῦτον Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἳ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην, ἐν τοῖς ὅπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν ὅδε· ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὅπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ μεταστρεφόμενος, ὡς φοβούμενος· λῃστὴς δὲ προσέρχεται· ὁ δὲ ἐπὰν προΐδηται ἁρπάσας τὰ ὅπλα, μάχεται πρὸ ζεύγους ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν. καὶ τέλος ὁ λῃστὴς δήσας τὸν ἄνδρα, τὸ ζεῦγος ἀπάγει.

ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν λῃστήν. εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς δήσας, ὀπίσω τὼ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει. καί τις, φησὶ, τὸ Περσικὸν ὠρχεῖτο, καὶ κροτῶν τὰς πέλτας ὤκλαζε, καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐποίει. καὶ Ἀρκάδες δὲ, φησὶ, ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι, ᾔεσαν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι, καὶ ἐπαιώνισαν, καὶ ὠρχήσαντο. Ἐχρῶντο δὲ καὶ αὐλοῖς καὶ σύριγξιν ἥρωες. ὁ γοῦν Ἀγαμέμνων αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπὴν ἀκούει. εἰς δὲ τὰ συμπόσια οὐ παρήγαγε πλὴν B ἐν τῇ ὁπλοποιΐᾳ, γάμων γινομένων, αὐλῶν μνημονεύει. τοῖς δὲ βαρβάροις ἀποδίδωσι τοὺς αὐλούς. παρὰ Τρωσὶν οὖν ἦν αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπή. Ἔσπενδον δὲ ἀπὸ τῶν δείπνων ἀναλύοντες, καὶ τὰς σπονδὰς ἐποιοῦντο Ἑρμῇ, καὶ οὐχ ὡς ὕστερον Διῒ τελείῳ. δοκεῖ γὰρ Ἑρμῆς ὕπνου προστάτης εἶναι. σπένδουσι δ' αὐτῷ καὶ ἐπὶ ταῖς γλώσσαις ἐκ τῶν δείπνων ἀπιόντες. προσνέμονται δ' αὐτῷ αἱ γλῶσσαι, διὰ τὴν ἑρμηνείαν. Οἶδε δ' Ὅμηρος καὶ ποικίλας ἐδωδάς. λέγει C γοῦν ἐδωδὴν παντοίην, καὶ ὄψα οἷα ἔδουσι διοτρεφέες βασιλῆες. οἶδε δὲ καὶ πᾶσαν τὴν νῦν πολυτέλειαν. οἴκων μὲν οὖν λαμπρότατος ὁ Μενελάου. τοιοῦτον δέ τινα ὑφίσταται τῇ κατασκευῇ καὶ λαμπρότητι Πολύβιος, Ἴβηρός τινος βασιλέως οἰκίαν, ὃν καὶ ἐζηλωκέναι λέγει τὴν τῶν Φαιάκων τρυφὴν, πλὴν τοῦ τοὺς κρατῆρας ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας ἑστάναι, πλήρεις οἴνου κριθίνου, ἀργυροῦς ὄντας καὶ χρυσοῦς. Ὅμηρος δὲ ὑπογράφων καὶ τὴν Καλυψοῦς οἰκίαν, ἐκπλήττει τὸν Ἑρμῆν. ἀπολαυστικὸς δέ ἐστι παρ' αὐτῷ καὶ D ὁ τῶν Φαιάκων βίος.

Αἰεὶ γὰρ ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε,

καὶ τὰ ἑξῆς. ἃ ἔπη Ἐρατοσθένης οὕτω δεῖν γεγράφθαι φησίν,

Οὐ γὰρ ἔγωγέ τι φημὶ τέλος χαριέστερον εἶναι,
Ἢ ὅταν ἀφροσύνη μὲν ἔχῃ, κακότητος ἀπούσης,
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ.

E

κακότητος ἀπούσης φάσκων, τῆς ἀφροσύνης. ἀδύνατον γὰρ μὴ φρονίμους εἶναι Φαίακας, οἳ μάλα φίλοι εἰσὶ θεοῖσιν, ὡς ὁ Ναυσικράτης φησί. Καὶ οἱ μνηστῆρες δὲ παρ' αὐτῷ πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων ἐτέρποντο, οὐ παρὰ τοῦ Μεγαλοπολίτου Διοδώρου ἢ Θεοδώρου μαθόντες τὴν πεττείαν, οὐδὲ τοῦ Μιτυληναίου Λέοντος, τοῦ ἀνέκαθεν Ἀθηναίου, ὃς ἀήττητος ἦν κατὰ τὴν πεττευτικὴν, ὥς φησι Φαινίας. Ἀπίων δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἀκηκοέναι φησὶ παρὰ τοῦ Ἰθακησίου F Κτήσωνος τὴν τῶν μνηστήρων πεττείαν, οἵα ἦν. ὀκτὼ γάρ φησι, καὶ ἑκατὸν ὄντες οἱ μνηστῆρες, διετίθεσαν ψήφοις ἐναντίας ἀλλήλαις, ἴσας πρὸς ἴσας τὸν ἀριθμὸν ὅσοιπερ ἦσαν καὶ αὐτοί. γίνεσθαι οὖν ἑκατέρωθεν τέσσαρας καὶ πεντήκοντα. τὸ δ' ἀνὰ μέσον τούτων διαλιπεῖν ὀλίγον κενόν· ἐν δὲ τῷ μεταιχμίῳ τούτῳ, μίαν τιθέναι ψῆφον, ἣν καλεῖν μὲν αὐτοῖς Πηνελόπην·

ducit, & nonnumquam prædonem iugarius. Quidam, inquit Xenophon, & Persicam saltaturus exsurrexit, cetrarum [a] quas collidebat, fragore obstrepens & obtundens: eáque omnia faciens ad tibiæ numeros concinnè. Arcades verò arma illi detracturi assurgunt, inquit, & ad numeros, quos [b] bellicos appellāt, conuenienter incedentes, tibia canunt & saltant. In vsu fuerunt heroibus & tibiæ & fistulæ. Agamemnon [c] fistularum tibiarúmque sonos audit: ad conuiuia tamen illas poëta non inducit, in bellica saltatione cùm celebrarentur nuptiæ, tibiarum tantùm mentione habita, quas barbaris tribuit. Apud Troianos igitur sonitus fistularū tibiarúmque multus funditur. Post cœnam, cùm iam cœtus dissolueretur, libabant antiqui Mercurio, non, vt posteritas, Ioui Teleo [d], quoniam Mercurius somno præest. Libabant & eidem à cœna [e] discessuri ob linguæ commercium. Mercurio namque sacræ linguæ [f] sunt ob eloquentiam & orationis perspicuitatem. Nota fuit & Homero varietas ciborum: vt qui nunc dicat,

Omnigenas epulas: nunc, *obsonia reges*
Qualia manducant Iouis omnipotentis alumni.

Nostri quoque sæculi magnificentia & sumptus illi cognitus fuit, qui Menelai domum splendidissimam fuisse tradat. Polybius ædes structura & ornamentorum splendore tales depingit regis cuiusdam Hispani, quem æmulatum fuisse Phæacum etiam luxum affirmat: nisi quòd in atrij medio aurea argenteáque pocula stabant, vino plena ex ordeo confecto [g]. Homerus Calypsus domicilium cùm particulatim depingit, obstupescit [h] Mercurius. Apud eundē voluptati dedita est Phæacum [i] vita:

Iucundæ citharæ, choreæ, & conuiuia semper:

ac quæ sequuntur [k]. Hos versus sic legendos censet Eratosthenes,

Οὐ γὰρ ἔγωγέ φημι τέλος χαριέστερον εἶναι,
Ἢ ὅταν ἀφροσύνη μὲν ἔχῃ κακότητος ἀπούσης,
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ.

In uita quidquam non credo gratius esse,
Quàm cùm lætamur, nec adest noxa improbitatis [l]*:*
AEdibus & medijs audit conuiua canentem.

& ἀποῦσαν κακότητα, absentē improbitatem, exponit ἀφροσύνην, imprudentiam, & amentiam: haud rectè, quia non possunt esse nō prudentes, bonæque mentis Phęaces, quos imprimis diis charos esse Nausicrates ait. Apud Homerum [m] proci latrunculorum lusu,

Ante fores animum recreant: non à Diodoro Megalopolitano, aut Theoxeno, eam ludendi rationem edocti, nec à Leone, ortu quidē Mitylenæo, sed Athenis oriundo, qui, vt scribit Phanias, in eo ludo fuit planè insuperabilis. Appion Alexādrinus se ab Ithacensi Ctesone audiuisse memorat, qualis esset apud procos ille latrunculorum ludus. Centum enim ac octo fuisse procos, qui totidem, quot essent ipsi, calculos inter se contrarios, numero pares statuerint: vt ex vtraque parte quinquaginta quatuor esset, intermedio quodam relicto spatio quod vacuum esset. In ea quæ acies & ordines discernebat area, calculū vnū collocasse, quē Penelopen nominabant.

a Scuti breuioris genus sic appellant vmbone carens, figura lunæ semiplenæ, Græcorum Peltam.
b Ἐνοπλίους.
c Iliados κ.
d Adulto. Hesychius πλεονεκρὸν καὶ ὁλόκληρον exponit, perfectorem & integrum. Vide Gyraldum.
e Theophr. lib. De Characteribus, ca. περὶ τῆς μικρολογίας, scribit Dianæ quoque libationes fieri solitas.
f Erasm. adagio, *lingua seorsim inciditur.* Aristophanis interpres in Plutum, Didymus in Odyss. γ.
g Zytho.
h Odyss. ε, καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν θηήσαιτο ἰδών, &c.
i Odyss. θ. Iunius adagio *Phæacum vita.*
k Sequitur proximus versus, εἵματά τ' ἐξημοιβὰ, λοετρά τε θερμὰ, καὶ εὐναί. *Mutatæ vestes, lectis calidæq; lauacra.*
l Τῆς κακότητος, quidam λύπην, & ὀδύνην interpretātur, dolorem ac molestiam. *Quàm cùm lætamur, vacui sumus atque dolore.* Odyss. ι.
m Odyss. α.

Pro signo ac scopo is erat, si quis altero calculo ferire posset. Cui iaciendi sors obuenerat, in illum collimans dirigebat calcem, &, si forte attigisset Penelopen, antrorsúmque è sua sede propulisset, calculus eius qui miserat, in eiecti ac protrusi locum deponebatur: & cùm denuo Penelopen in eam sedem, quam obtinebat prius, restituisset, secundò alterum calculum rursum mittebat, ac, si percussisset, nullo ex cæteris[a] calculis icto, vincebat, optimámque spem concipiebat de Penelopes coniugio. Hoc lusu pluries EVrymachus victoriá adeptus, Penelopes nuptias sibi magna spe pollicebatur. Sic autem pre delitiis molles fuerunt procorum manus, vt nec arcum possent tendere: egregiè verò culti ac sumptuosè illorum ministri. Apud Homerum notatur[b] & in vnguentis eximia odoris suauitas,

Commotis quibus æratas sursum ad Iouis ædes,
Peruadit tamen & fumus, cœlúmque, solúmque.

Elegāter quoque structos cubiculares lectos Homerus non ignorauit, quales Vlyssi sterni mandat Arete, & apud Telemachum se multos possidere Nestor gloriatur. Ex aliis verò poëtis quidam ætatis suæ profusiones & ignauas voluptates, quasi Troianis temporibus iam vsurpatas, scriptis prodiderunt. Sic AEschylus ineptè ac indecorè Græcos tam ebrios inducit, vt matulas illisas mutuis plagis perfringant. Eius verba sunt:

Hic ipsus est, qui tela nonnumquam mihi
Ridicula multum, fœtidam nempe matulam
Impegit, haud frustra: meum namque ad caput
Dissiliit in testas refracta paruulas,
Diuersum ab unguentis olens graue quidpiam.

Sophocles in Achiuorum frequenti cœna:

Ira fremens, grauiter olentem ille matulam
Iecit: nec errauit: meum namque ad caput
Vas rumpitur, fragrantis unguenti nihil
Spirans. odoris fœditate inhorrui.

EVpolis eum qui primus pro οὐράνη, matulas, ἀμίδα vocabulū nouauit, & inuexit, perstringit his verbis,

A. Odi laconismum. ταγηνίζειν[c] quantiuis emero.
Βεβινῆσθαι[d], id est subagitatas fuisse multas arbitror.
Qui uerò primus inuenit ἐπιπίνειν[e],
Laconū scito multā se inuenisse λακκοπρωκτίαν[f].
B. Esto sanè. Quis omnino primus inter pocula[g] dixit ἀμίδα?
A. Palamedis[h] hoc inuentū est, & sapiēs quidē.

Apud Homerum in Agamemnonis mensa quieti & modesti cœnant optimates: at in Odyssea Vlysses & Achilles contētiosè disceptant, Agamemnone tacitè & in animo gaudente, verùm vtrii quodā gloriæ studio, quærentes nimirum prælio an astu capiendum esset Ilium. Quin nec Homerus cùm temulentos procos fingit, adeo insolentes fuisse memorat, quàm Achiuos Sophocles & AEschylus narrant, sed de ipsorum petulātia hoc vnum[i] scribit, eos bubulo pede Vlyssem impetiuisse. Sedebant in cœnis heroës, non accumbebant: qui mos, vt inquit Duris, etiam interdum seruabatur apud Alexandrum regem. Is enim aliquando quadringentos duces in sellis aureis & argenteis veste purpurea stratis sedētes ac reclinatos conuiuio excepit.

a Qui pone & ex aduerso consistebant.

b Iliad. ξ.

c Huius vocis vsum quæ in sartagine frigere significat.

d Ridet vsum vocis βινεῖν pro συνουσιάζειν.

e Adbibere, pro πίνειν bibere.

f Merdæ Laconicæ lacum, id est putidas & insulsas nomenclaturas.

g Pro οὐράνη. Iunius adagio, *Palamedis inuētum.*

h lib. 14.

i Odyss. χ. Vide Leopardum cap. 9. lib. 10. Emend. & Iuniū adagio, Pro pede xenium. Huius rei mentio rursum fit paulo post hoc libr.

A σκοπὸν δὲ πείθεσθαι, εἴ τις βάλοι ψήφῳ ἑτέρᾳ. καὶ κλήρου μὲν τὸν λαχόντα στοχάζεσθαι ταύτης. εἰ δέ τις τύχοι καὶ ἐκκρούσειε πρόσω τὴν Πηνελόπην, ἀποτίθεσθαι τὴν αὐτοῦ εἰς τὴν τῆς βληθείσης καὶ ἐξωσμένης χώραν, ἐν ᾗ πρότερον 9 ἦν. καὶ πάλιν στήσαντα τὴν Πηνελόπην. ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου ἐγγένετο χωρίου, ἐντεῦθεν βαλεῖν τὴν ἑτέραν. εἰ δὲ τύχοι, αὐτὸν τοῦ μηδεμιᾶς τῶν ἄλλων ψαῦσαι νικᾶν, καὶ ἐλπίδας ἔχειν πολλὰς, γαμήσειν αὐτήν. τὸν δὲ Εὐρύμαχον πλείστας εἰληφέναι

B ταύτῃ τῇ παιδιᾷ, καὶ εὔελπιν εἶναι τοῦ γάμου. οὕτω δὲ διὰ τὴν τρυφὴν τὰς χεῖρας οἱ μνηστῆρες ἔχουσιν ἁπαλὰς, ὡς μηδὲ τὸ τόξον ἐντείνειν δύνασθαι. πολυτελεῖς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ διακονούμενοι. Δυνατωτάτη δὲ παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἡ τῶν μύρων εὐωδία·

Τοῦ καὶ κινυμένοιο Διὸς ποτὶ χαλκοβατὲς δῶ,
Ἔμπης ἐς γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἵκετ' ἀϋτμή.

Καὶ στρωμνὰς δὲ οἶδε διαπρεπούσας· τοιαύτας οὖν Ἀρήτη Ὀδυσσεῖ ὑποστρωννύναι κελεύει,

C καὶ Νέστωρ αὐχεῖ πρὸς Τηλέμαχον πολλῶν τοιούτων, εὐπορεῖν. τῶν δ' ἄλλων ποιητῶν ἔνιοι, τὰς καθ' αὑτοὺς πολυτελείας καὶ ῥαθυμίας ἀνέπεμπον, ὡς οὔσας καὶ κατὰ τὰ Τρωϊκά. Αἰσχύλος οὖν ἀπρεπῶς που παράγει μεθύοντας τοὺς Ἕλληνας, ὡς καὶ τὰς ἀμίδας ἀλλήλοις συγκαταγνύναι, λέγει γοῦν,

Ὅδ' ἐστὶν ὅς ποτ' ἀμφ' ἐμοὶ βέλος
Γελωτοποιὸν τὴν κάκοσμον οὐράνην
Ἔρριψεν, οὐδ' ἥμαρτε. περὶ δ' ἐμῷ κάρᾳ
Πληγεῖσ' ἐναυάγησεν ὀστρακουμένη

D Χωρὶς μυρηρῶν τευχέων πνέουσ' ἐμοί.

Καὶ Σοφοκλῆς δὲ ἐν Ἀχαιῶν συνδείπνῳ,

Ἀλλ' ἀμφὶ θυμῷ τὴν κάκοσμον οὐράνην
Ἔρριψεν, οὐδ' ἥμαρτε. περὶ δ' ἐμῷ κάρᾳ
Κατάγνυται τὸ τεῦχος οὐ μύρου πνέον.
Ἐδειματούμην δ' οὐ φίλης ὀσμῆς ὕπο.

Εὔπολις δὲ τὸν πρῶτον εἰσηγησάμενον τὸ τῆς ἀμίδος ὄνομα, ἐπιπλήττει λέγων,

Μισῶ λακωνίζειν, ταγηνίζειν δὲ κἂν πριαίμην,
Πολλὰς δ' οἶμαι νῦν βεβινῆσθαι.

E Ὅς δὲ πρῶτος ἐξηῦρε τὸ πρῶτ' ἐπιπίνειν,
Πολλήν γε λακκοπρωκτίαν ἐπῆσαθ' ἡμῖν
εὑρών. (νων.

Ἔσεν τίς εἶπεν ἀμίδα πάμπρωτος μεταξὺ πί-
Παλαμηδικόν γε τοῦτο τοὔξεύρημα καὶ σοφόν.

Οἱ παρ' Ὁμήρῳ δὲ ἀριστεῖς κοσμίως δειπνοῦσιν ἐν Ἀγαμέμνονος· εἰ δ' ἐν Ὀδυσσείᾳ φιλονεικοῦσιν Ἀχιλλεὺς καὶ Ὀδυσσεὺς, καὶ Ἀγαμέμνων χαίρει νόῳ, ἀλλ' ὠφέλιμοι αἱ φιλοτιμίαι, ζητούντων, λόγῳ ἢ μάχῃ αἱρεθῆναι δεῖ τὸ Ἴλιον. Ἀλλ' οὐδ' ὅτε

F μνηστῆρας εἰσάγει μεθύοντας, οὐδὲ τότε τοιαύτην ἀκοσμίαν εἰσήγαγεν, ὡς Σοφοκλῆς καὶ Αἰσχύλος πεποιήκασιν· ἀλλὰ πόδα βόειον ἐπὶ τὸν Ὀδυσσέα ῥιπτόμενον. Καθέζονται δ' ἐν τοῖς συνδείπνοις οἱ ἥρωες οὐ κατακέκλινται. τοῦτο δὲ καὶ παρ' Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ ἐνίοτε ἦν, ὥς φησι Δοῦρις. τετρακοσίους οὖν ποτε ἡγεμόνας ἑστιῶν ἐκάθισεν ἐπὶ δίφρων ἀργυρῶν, καὶ κλιντήρων ἁλουργοῖς περιστρώσας ἱματίοις.

A Ἡγήσανδρος δέ φησιν, οὐδὲ ἔθος εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ κατακλίνεσθαί τινα ἐν δείπνῳ, εἰ μή τις ἔξω λίνων ὗν κεντήσειεν· ἕως δὲ τότε καθήμενοι ἐδείπνουν. Κάσσανδρος οὖν πέντε καὶ τριάκοντα ὢν ἐτῶν, ἐδείπνει παρὰ τῷ πατρὶ καθήμενος, οὐ δυνάμενος τὸ ἆθλον ἐκτελέσαι, καίπερ ἀνδρεῖος γεγονὼς, καὶ κυνηγὸς ἀγαθός. ἐς τὸ πρέπον δὲ Ὅμηρος ἀφορῶν, τοὺς ἥρωας οὐ παρήγαγεν ἄλλό τι δαινυμένους, ἢ κρέα, καὶ ταῦτα αὐτοῖς σκευάζοντας. οὐ γὰρ ἔχει γέλωτα οὐδ' αἰσχύνην, ὀψαρτύοντας αὐτοὺς καὶ ἕψοντας ὁρᾶν. B ἐπιτήδευον γὰρ τὴν αὐτοδιακονίαν, καὶ ἐκαλλωπίζοντο, φησὶ Χρύσιππος, τῇ ἐν τούτοις εὐστροφίᾳ. Ὀδυσσεὺς γοῦν δαιτρεῦσαί τε καὶ πῦρ νῆσαι οἷος οὐκ ἄλλος δεξιὸς εἶναι φησί. καὶ ἐν λιταῖς δὲ Πάτροκλος, καὶ Ἀχιλλεὺς πάντα εὐτρεπίζει. καὶ Μενελάου δὲ τελοῦντος γάμους, ὁ νυμφίος Μεγαπένθης οἰνοχοεῖ. νῦν δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεπτώκαμεν ὡς κατακεῖσθαι δαινύμενοι. προσφάτως δὲ καὶ τὰ βαλανεῖα παρῆκται, τὴν ἀρχὴν οὐδὲ ἔνδον τῆς πόλεως ἐώντων εἶναι αὐτά. C ὧν τὸ βλαπτικὸν Ἀντιφάνης δηλοῖ,

> Εἰς μακαρίαν τὸ λουτρόν· ὡς διέθηκέ με.
> Ἑφθὸν κομιδῇ πεποίηκ', ἀποκναίσειεν ἄν,
> Καὶ ὅστις οὖν μου λαβόμενος τοῦ δέρματος.
> Οὕτω στερεὸν πρᾶγμα θερμὸν ἔσθ' ὕδωρ.

Ἕρμιππος,

> Μὰ Δί' οὐ μέν τοι μεθύειν τὸν ἄνδρα χρὴ
> Τὸν ἀγαθὸν, οὐδὲ θερμολουτεῖν, ἃ σὺ ποιεῖς.

Ηὔξηται δὲ καὶ ἡ τῶν ὀψοποιῶν περιεργία, καὶ ἡ τῶν μυρεψῶν· ὥστ' οὐδ' ἂν κολυμβᾶν εἰς κολυμβήθραν μύρου ἀρκεῖσθαί τις ἂν δύναιτο, φησὶν Ἄ- D λεξις. ἀνθοῦσι δὲ καὶ αἱ τῶν περὶ τὰ πέμματα δημιουργίαι, καὶ αἱ περὶ τὰς συνουσίας περιεργίαι, ὥστ' ἐπιτεχνᾶσθαι σπόγγους ὑποτίθεσθαι. ἐπακτικὸν γὰρ εἶναι τὸ τοιοῦτον, πρὸς ἀφροδισίων πλῆθος. Θεόφραστος δ' οὕτω φησί τινας ὀχευτικὰς δυνάμεις εἶναι, ὡς καὶ μέχρις ἑβδομήκοντα συνουσιῶν ἐπιτελεῖν, καὶ τὸ τελευταῖον αὐτοῖς αἷμα ἀποκρίνεσθαι. Φύλαρχος δὲ Σανδρόκοττον φησὶ τὸν Ἰνδῶν βασιλέα Σελεύκῳ μεθ' ὧν ἔπεμψε δώρων, ἀποστέλλειν τινὰς δυνάμεις στυπτικὰς E τοιαύτας· ὡς ὑπὸ τοὺς πόδας τιθεμένας τῶν συνουσιαζόντων, οἷς μὲν ὁρμὰς ἐμποιεῖν ὀρνίθων δίκην, οὓς δὲ καταπαύειν. Ηὔξηται δὲ νῦν καὶ ἡ τῆς μουσικῆς διαστροφὴ, καὶ ἡ περὶ τὰς ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις ἐπήκμασε πολυτέλεια. Ὅμηρος δὲ τὴν τοῦ μύρου φύσιν εἰδὼς, οὐκ εἰσήγαγε μύροις ἀλειφομένους τοὺς ἥρωας, πλὴν τὸν Πάριν· ἐν οἷς φησὶ,

> κάλλεϊ στίλβων, (θαίρει.

> Ὥς καὶ Ἀφροδίτη κάλλει τὰ πρόσωπα κα-

F θαίρει. ἀλλ' οὐδὲ ἐστεφανωμένους εἰσάγει. καί τοι τῷ ἐκ τῆς μεταφορᾶς ὁμοιώματι σημαίνεται ὅτι ᾔδει τὸν στέφανον. φησὶ γοῦν,

> Νῆσον ἣν πέρι πόντος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο. καὶ
> Πάντη γὰρ στέφανος πολέμοιο δέδηε.

Παρατηρητέον δὲ καὶ, ὅταν Ὀδυσσέα ἀπονιζόμενον τὰς χεῖρας ποιῇ, πρὶν μεταλαβεῖν τροφῆς. ἐν Ἰλιάδι δὲ οὐ τὸ ποιοῦντας οὐκ ἔστιν εὑρεῖν. σχολαζόντων γὰρ βίος ὁ ἐν Ὀδυσσείᾳ, καὶ διὰ τὴν εἰρήνην τρυφώντων. διὸ οἱ ἐνταῦθα ἐθεράπευον τὸ σῶμα, διὰ

A Hegesander scribit, apud Macedonas neminem in cœna accumbere solitum, qui aprum extra retia non interemisset, verùm in sedilibus cœnasse quoad feram occidissent: ideóque Cassandrum iam natum annos trigintaquinque, sedētem cum patre cœnauisse, quòd nondū eo defungi certamine potuisset, quāuis & validus, & peritus venator. Præterea Homerus, quod decorum est spectans, solis carnibus quas sibi præparassent vesci fingit. Nec enim vel pudendum, vel ridendum fuit, quòd opsonium elixantes [a] vel condientes B aspicerētur. Sibi namque id ministerium obibant, &, quod ait Chrysippus, sua in ea re ipsis admodum placebat dexteritas. Vlyssem igitur congerendis ad focum lignis, & ad artem culinariam, habilem, quantum alium quemuis, poëta fuisse scribit. In supplicationibus publicis Patroclus & Achilles, bene vt omnia sint, curant. Nuptias celebrante Menelao spōsus Megapenthes à poculis est. Nunc verò tātùm ab ea frugalitate nos excidimus, vt accūbamus in conuiuiis. Nuper quidem balnea in C vsum venerunt, quæ principio intra vrbis pomœria ædificari non sinebant. Quantum ea lædant, sic Antiphanes declarat,

> *In rem malam* [b] *aufer balnea: horum incendia*
> *Sic elixarunt corporis mei cutem,*
> *Vt uulsam quiuis possit abradere:*
> *Adeo uiolenta res est aqua feruida.* Hermippus,
> *Virum inebriari per Iouem non oportet,*
> *Probum, nec calida lauari, quod tamen facis.*

Aucta verò est adeo posterioribus sæculis eorum qui obsonia parant, & unguentariorum diligentia, ut, si uel in unguenti solio quis natet, contentus non sit, in- D quit Alexis. In pretio quoque sunt artificia bellariorum, & in fœminarum congressu opera adeo superuacua, spongias vt subiicere quidam [c] excogitarint, quod ad frequentiorem initum stimulare putant. Theophrastus [d] autor est, quibusdam medicamentis venerem adeo irritari, vt ad septuagesimū coitum viri sufficiant, ac sanguis tandē erumpat. Phylarchus scribit, Sandropyctον [e] Indiæ regem ad Antiochum medicamenta quædā adstringentia misisse, quæ subdita pedibus coëuntiū, E aliis venerem excitarent passerculorum [f] modo: in aliis cohiberent. Increuit etiam nunc musices peruersus vsus, vestiū quoque & calceamentorum sumptus inualuit. Homerus non ignarus vnguēti quænam esset vis, & gratia, heroum nullum inducit vnguentatum, excepto Paride, qui

> *Vnguento Veneris splendet,* inquit: & alibi:
> *Vnguento Veneris* [g] *faciem linit, atque repurgat:*

atque adeo nec vllum quidem coronatum: F quamuis translatione simili quid esset corona sibi compertum fuisse ostendat: cùm ait:

> *Insula quam circum immēsi maris unda coronat.*

& rursum:

> *Ac quaquauersum belli est dispersa corona.*

Est & animaduertēdum Vlyssem ante pastum lauare manus, in Iliade verò nullum inueniri qui id faciat, quoniam in Odyssea otiosorum hominum vita designatur, & ob pacem luxu diffluentium, quamobrem & qui in ea nominātur, balneis, lotionibúsq; indulgēt corpori,

[a] Elixis non vsos fuisse autor suprà scripsit.

[b] Εἰς μακαρίαν. Erasm. adagio, In beatam.

[c] Ingeniosa res & turpis. Subiectæ ignauæ mulieri spongiæ dū compressu attolluntur, & subsidunt, crissantis fœminæ lasciuū motū imitantur: quod ad venerē magis accendit virum.

[d] Plinius lib. 26. cap. 10. Theoph. cap. 20. 9. hist.

[e] Alii Sandrocotum.

[f] Ὀρνίθων, auiū.

[g] Illinit vnguento faciem Venus, atque repurgat.

& ob eandem rationem in eo vitæ statu, & tanquam republica, saltant, talísque & pila ludunt. Quod Herodotũ arguit, scribentem, cùm regnaret Atys[a], ad fallẽdam famem repertos ludos[b] fuisse. Sunt enim antiquiora heroum tempora. Qui autem in Iliensi republica degunt, propemodum vociferantur:

Audi, & ades, Alala, belli filia, votis[c] præuia.

Aristonicum Carystium Alexandri comitem, cuius officium erat coram rege pila ludere, ob eius artis peritiam Athenienses ciuitate donarunt, ac insuper statua. Posteriores enim Græci artes manuarias & plebeias multo pluris æstimarunt, quàm partam eruditione rerũ intelligẽtiam. Histiæi[d] quidẽ & Oritæ Theodori calculorũ sculptoris in theatro statuam æneam dicarunt, quæ manu calculum teneret: similiter & Milesij Archelai citharistæ. Thebis nulla est imago Pindari, vbi visitur cantoris Cleonis simulachrum, adscriptis his versibus:

Iste Cleon Thebanus erat, Pythea patre natus:
Et cantor: cuius crebra corona caput
Præcinxit: summũ[e] nunc gloria tangit Olympũ.
Salue Cleon, Thebas nobilitas patriam.

Sub eius imagine, cùm Alexander Thebas dirueret, quendam Polemon ait aufugiturum, aurum quod habebat, in pallij cauo abdidisse, & annis pòst triginta, cùm instauraretur ciuitas, reuersum, offendisse vbi occuluerat. Herodotus Logomimus[f], vt Hegesander refert, & Archelaus saltator, ex illius amicis apud Antiochum regem in summo pretio fuerunt. Sostrati verò tibicinis filij apud Antiochum eius patrem satellites fuerũt, & custodes corporis. Matream Planum[g] Alexandrinũ Græci pariter & Romani admirati sunt. Bestiam alere se is dicebat, quæ seipsam comest, vt etiamnum quænam Matreæ fera[h] sit inquiratur. Quæstiones idem ad instar dubitationum Aristotelis & scripsit, & recitauit publicè, huiusmodi: Quare sol, dum occidit, subeat oceanum, non in eo vrinetur ac natet? Quare spongiæ compotent, non autem simul ad ebrietatem vsque bibentes lasciuiant? Quare denarius commutetur[i], non autem irascitur? Pothino Neurospasto[k] vti scena permiserũt Athenienses, in qua furore diuino percitus EVripides tragœdias suas agebat, tanta indignatione EVriclidis, & AEschyli, vt stomachabundi[l] exsurrexerint, & abierint. In admiratione fuit & Xenophon præstigiator, cuius discipulus fuit Cratisthenes Phliasius. Emicantem sponte ignem hic eliciebat, & aliis id genus multis spectris, quæ ingeniosè machinabatur, hominum obstupentium iudicia perstringebat[m], ac ludificabatur. Talis fuit & Nymphodorus miraculis[n] suis famosus: qui, vt scripsit Duris, Rheginis succensens, ignauiam cum risu primus illis exprobauit. EVdicus ridiculus[o] scurra clarus fuit, quòd, vt Aristoxenus refert, pugiles, ac luctatores, Straton verò Tarentinus, quòd dithyrambicos[p] versus imitaretur: vt & Italus OEnonas, quòd citharæ modos ac sonos exprimeret. Hic, vt

a Lydiæ rex, nõ Crœsi filius, sed Manis. Herodotus lib. 1.
b Talorum, tesserarum, pilæ, & alios multos, præterquam calculorum. Herod.
c Τῶν ἐγχέων: alij legunt εἰς χέων, hastarũ initium. Ἀλαλὰ militum clamor manus cõ ferentium. Iunius adag. *Procœmion & exodion.* Votorum præuius is clamor dicitur, quòd factis votis, veluti præludio quodam, pugnarent.
d Lego: Estiæi quidem, & Oritanitæ. Estiæotidis Bœotiæ meminit Plin. cap. 2.31. in qua Melas est, siue fons, siue fluuius. Oritæ, gẽs Indiæ: Oritani, Hispaniæ: Oritanum, à quo Oritanitæ, oppidum EVbœæ. Plinius. De Estiæotide Thessaliæ Strabo lib. 9. Pausanias lib. 7. Amphiclus aduena homo, ab Estiæa EVbœæ, post OEnopionem & filios Chiorũ rex fuit.
e Iunius adagio, *Cœlo tenus altum.*
f Orationis cuiusque per risum imitator.
g Impostura ioculari homines fallentem. De planis & eorum festiuis dolis agitur lib. 14. Iunius adagio, *Matreæ belluam alit.* Horat. epist. 7. lib. 1. *Nec semel irrisus triuijs attollere curat Fracto crure planum.* Apud Plin. cap. 10. 35. Planus Ptolemæi regis, tanquam eius vocator esset, Apellem vi tempestatis expulsũ in Alexandriam ad indignãtis cœnam vocauit.
h De inuido quidam id exponunt: alij de polypo: alij de homine, cuius ingenitus calor seipsum, id est materiam qua fouetur, exest, & absumit.
i Καταλλάττεται. Ea vox significat præter alia multa, animi perturbatione quadam moueri, & tanquam aliũ fieri.
k Sic eos vocabant, qui fidibus ac tendiculis animantium motum in statuis & imagunculis repræsentabant.
l Hanc extremam orationis partem Natalis in exemplari suo legit.
m Ad verbum, attonitos præ stupore homines dementabat.
n Θαυματοποιός.
o Γελωτοποιός.
p Tumidos, inflatos, solitos in honore Bacchi cantari, dictionibus σύνθετοις(?), id est ex vocabulis multis constantibus, contextos.

A λουτρῶν καὶ καταντιμμάτων. διὰ τοῦτο καὶ ἀστραγαλίζουσιν ἐν ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ καὶ ὀρχοῦνται καὶ σφαιρίζουσιν. Ἡρόδοτος δὲ οὐ καλῶς εἴρηκεν ὅτι ἐπὶ Ἄτυος διὰ λιμὸν εὑρεθῆναι τὰς παιδιάς. πρεσβεύει γὰρ τοῖς χρόνοις τὰ ἡρωϊκά. οἱ δ' ἐν τῇ Ἰλιακῇ πολιτείᾳ μονονοὺ βοῶσι

Κλῦθ' ἀλαλὰ πολέμου θύγατερ ἐγχέων προοίμιον.

Ὅτι Ἀριστόνικον τὸν Καρύστιον, τὸν Ἀλεξάνδρου σφαιριστὴν Ἀθηναῖοι πολίτην ἐποίησαν διὰ τὴν τέχνην, καὶ ἀνδριάντα ἀνέστησαν. B τὰς γὰρ βαναύσους τέχνας Ἕλληνες ὕστερον περὶ πλείστου μᾶλλον ἐποιοῦντο ἢ τὰς κατὰ παιδείαν γινομένας ἐπινοίας. Ἱστιαιεῖς οὖν, καὶ Ὠρεῖται Θεοδώρου τοῦ ψηφοκλέπτου ἐν θεάτρῳ χαλκῆν εἰκόνα ἀνέθηκαν, ψῆφον κρατοῦσαν. ὡς δ' αὔτως Μιλήσιοι Ἀρχελάου τοῦ κιθαριστοῦ. ἐν δὲ Θήβαις, Πινδάρου μὲν οὐκ ἔστιν εἰκὼν, Κλέωνος δὲ τοῦ ᾠδοῦ, ἐφ' ἧς ἐπιγέγραπται,

Πυθέα υἱὸς ὅδ' ἐστὶ Κλέων Θηβαῖος ἀοιδὸς,
Ὃς πλείστους θνητῶν ἀμφέθετο στεφάνους,
C Κρατὸς ἐπὶ σφετέρης, καὶ οἱ κλέος οὐρανομήκες.
Χαῖρε Κλέων Θήβας πατρίδ' ἐπευκλείσας.

Ὑπὸ τοῦτον τὸν ἀνδριάντα ὅτε Ἀλέξανδρος τὰς Θήβας κατέσκαπτε, φησὶ Πολέμων φεύγοντά τινα χρυσίον εἰς τὸ ἱμάτιον κοῖλον ὂν ἐνθέσθαι, καὶ συνοικιζομένης τῆς πόλεως, ἐπανελθόντα εὑρεῖν τὸ χρυσίον μετὰ ἔτη τριάκοντα. Ἡρόδοτος δὲ ὁ λογόμιμος, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, καὶ Ἀρχέλαος ὁ ὀρχηστὴς, παρὰ Ἀντιόχῳ τῷ βασιλεῖ, D μάλιστα ἐτιμῶντο τῶν φίλων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Ἀντίοχος τοὺς Σωστράτου τοῦ αὐλητοῦ υἱεῖς σωματοφύλακας ἐπεποίητο. ἐθαυμάζετο δὲ παρ' Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις Ματρέας ὁ Πλάνος, ὁ Ἀλεξανδρεύς. ὃς ἔλεγε καὶ θηρίον τρέφειν, ὃ αὐτὸ ἑαυτὸ κατεσθίει. ὡς καὶ ζητεῖσθαι μέχρι νῦν τὸ Ματρέου θηρίον, τί ἐστιν. ἐποίησε δ' οὗτος καὶ παρὰ τὰς Ἀριστοτέλους ἀπορίας, καὶ ἀνεγίνωσκε δημοσίᾳ, διὰ τί ὁ ἥλιος δύνει μὲν, κολυμβᾷ δ' οὔ· καὶ διὰ τί οἱ σπόγγοι συμπίνουσι μὲν, συγκωθωνίζονται δ' οὔ. καὶ τὰ τετράδραχμα E καταλλάττεται μὲν, ὀργίζεται δ' οὔ. Ἀθηναῖοι δὲ Ποθεινῷ τῷ νευροσπάστῃ τὴν σκηνὴν ἔδωκαν, ἀφ' ἧς ἐνεθουσίων οἱ περὶ Εὐριπίδην. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Εὐριπίδην ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνέστησαν μετὰ τῶν περὶ Αἰσχύλου. ἐθαυμάζετο δὲ καὶ Ξενοφῶν ὁ θαυματοποιός, ὃς μαθητὴν κατέλιπε Κρατισθένη τὸν Φλιάσιον. ὃς πῦρ τε αὐτόματον ἐποίει ἀναφύεσθαι, καὶ ἄλλα πολλὰ φάσματα ἐτεχνᾶτο, ἀφ' ὧν ἐξίστα τὴν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν. τοιοῦτος ἦν καὶ Νυμφόδωρος ὁ θαυματοποιὸς, ὃς προσκρούσας Ῥηγίνοις, ὥς φησι Δοῦρις, F εἰς δειλίαν αὐτοῖς ἔσκωψε πρῶτος. Εὔδικος δὲ ὁ γελωτοποιὸς ηὐδοκίμει μιμούμενος παλαιστὰς, καὶ πύκτας, ὥς φησιν Ἀριστόξενος. Στράτων δ' ὁ Ταραντῖνος ἐθαυμάζετο, τοὺς διθυράμβους μιμούμενος· τὰς δὲ κιθαρῳδίας οἱ περὶ τὸν ἐξ Ἰταλίας Οἰνώναν· ὃς καὶ

Κύκλωπα εἰσήγαγε τερετίζοντα, καὶ ναυαγὸν Ὀδυσσέα σολοικίζοντα, ὁ αὐτός φησι. Διοπείθης δὲ ὁ Λοκρός, ὥς φησι Φανόδημος, παραγενόμενος εἰς Θήβας, καὶ ὑποζωννύμενος οἴνου κύστεις μεστὰς καὶ γάλακτος, καὶ ταύτας ἀποθλίβων, ἀνιμᾶν ἔλεγεν ἐκ τοῦ στόματος. ἔνδοξοι δ' ἦσαν καὶ παρ' Ἀλεξάνδρῳ θαυματοποιοί, Σκύμνος ὁ Ταραντῖνος, Φιλιστίδης ὁ Συρακούσιος, Ἡράκλειτος ὁ Μιτυληναῖος. γεγόνασι δὲ καὶ πλάνοι ἔνδοξοι, ὧν Κηφισόδωρος καὶ Πανταλέων. Φιλιππίδου δὲ τοῦ γελωτοποιοῦ Ξενοφῶν μνημονεύει. A B

Ὅτι οἰκουμένης δῆμον τὴν Ῥώμην φησί. λέγει δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἄν τις σκοποῦ πόρρω τοξεύοι, λέγων τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐπιτομὴν τῆς οἰκουμένης. ἐν ᾗ συνιδεῖν ἔστιν οὕτως πάσας τὰς πόλεις ἱδρυμένας, καὶ κατ' ἰδίαν δὲ τὰς πολλάς, ὡς Ἀλεξανδρέων μὲν τὴν χρυσῆν, Ἀντιοχέων δὲ τὴν καλήν, Νικομηδέων δὲ τὴν περικαλλῆ. προσέτι τε τὴν λαμπροτάτην πόλεων, πασῶν ὁπόσας ὁ Ζεὺς ἀναφαίνει, τὰς Ἀθήνας λέγω. ἐπιλείποι δ' ἂν γε οὐχ ἡμέρα μία, ἐξαριθμούμενον τὰς ἐν τῇ Ῥωμαίων οὐρανοπόλει Ῥώμῃ ἀριθμουμένας πόλεις, ἀλλὰ πᾶσαι αἱ κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀριθμούμεναι, διὰ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ὅλα ἔθνη ἀθρόως αὐτόθι συνῴκισται, ὡς τὸ Καππαδοκῶν, καὶ Σκυθῶν, καὶ Ποντικῶν, καὶ ἄλλων πλειόνων. οὗτοι οὖν πάντες ὁ σύμπας δῆμος τῆς οἰκουμένης. C

Τὸν ἐφ' ἡμῶν φησὶ φιλόσοφον ὀρχηστήν, Μέμφιν ἐκάλεσαν ἀπαρχαΐζοντες τὴν διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ κίνησιν, τῇ τῶν πόλεων ἀρχαιοτέρᾳ καὶ βασιλικωτέρᾳ· περὶ ἧς Βακχυλίδης φησί, D

Τὴν ἀχείμαντόν τε Μέμφιν, καὶ δονακώδεα Νεῖλον.

Οὗτος τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν ἐπιδείκνυσιν ἥτις ἐστί, μετὰ σιωπῆς πάνθ' ἡμῖν ἐμφανίζων σαφέστερον, ἢ οἱ τὰς τῶν λόγων τέχνας ἐπαγγελλόμενοι διδάσκειν. τῆς δὲ κατὰ τοῦτον ὀρχήσεως τῆς τραγικῆς καλουμένης πρῶτος εἰσηγητὴς γέγονε Βάθυλλος ὁ Ἀλεξανδρεύς, ὅν φησιν νομίμως ὀρχήσασθαι Σέλευκος. τοῦτον τὸν Βάθυλλόν φησι Ἀριστόνικος καὶ Πυλάδης, οὗ ἐστι καὶ σύγγραμμα περὶ ὀρχήσεως, τὴν Ἰταλικὴν ὄρχησιν συστήσασθαι ἐκ τῆς κωμικῆς, ἣ ἐκαλεῖτο κόρδαξ, καὶ τῆς τραγικῆς, ἣ ἐκαλεῖτο ἐμμέλεια, καὶ τῆς σατυρικῆς, ἣ ἐλέγετο σίκιννις· διὸ καὶ οἱ σάτυροι σικιννισταί. ἧς εὑρετὴς Σίκιννός τις βάρβαρος· οἱ δέ φασιν ὅτι Κρὴς ἦν ὁ Σίκιννος. ἦν δὲ ἡ Πυλάδου ὄρχησις ὀγκώδης, παθητική τε καὶ πολύκοπος. ἡ δὲ Βαθύλλειος, ἱλαρωτέρα· καὶ γὰρ ὑπόρχημά τι οὗτος διατίθεσθαι. E Σοφοκλῆς δὲ πρὸς τῷ καλὸς γεγενῆσθαι τὴν ὥραν, ἦν καὶ ὀρχηστικὴν δεδιδαγμένος, καὶ μουσικὴν ἔτι παῖς ὢν παρὰ Λάμπρῳ. F μετὰ γοῦν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν περὶ τρόπαιον γυμνὸς ἀληλιμμένος ἐχόρευσε μετὰ λύρας· οἱ δὲ ἐν ἱματίῳ φασί. καὶ τὸν Θάμυριν διδάσκων αὐτὸς ἐκιθάρισεν. ἄκρως δὲ ἐσφαίρισεν, ὅτε τὴν Ναυσικάαν ἔθηκε. τῆς δὲ Μέμφιδος ὀρχήσεως ἤρα καὶ Σωκράτης ὁ σοφός, καὶ πολλάκις καταλαμβανόμενος ὀρχούμενος, ὥς φησι Ξενοφῶν, ἔλεγε τοῖς γνωρίμοις παντὸς εἶναι

11

idem scribit, Cyclopem induxit stridula voce cantillantem [a], & naufragum Vlyssem cum Nausicaa barbarè ac ineptè colloquentem [b]. Diopithes Locrensis, vt autor est Phanodemus, Thebas profectus, vesicas lacte vinóque plenas succinctus, compressis illis ex ore manare simulabat. Illustres fuerũt eiusmodi miraculorum præstigiis & apud Alexãdrum Scymnus Tarentinus, Philistides Syracusius, Heraclitus Mitylenæus. Plani fuerũt magni quoque nominis Cephisodorus, & Pãtaleon. Philippidis ridiculi scurræ Xenophon meminit.

Gentem Romanam mundi esse populum verè dixit Athenæus, vt à scopo non procul sit iaculaturus & aberraturus, [c] qui vrbem Romam esse totius orbis compendium asseruerit, ciuitates nimirum in vniuersum omnes, extructas intra se, complexam, & particulatim multas, quas licet cuiuis agnoscere, vt aureã Alexandriam, Antiochiam pulchram, Nicomediam speciosissimam, & splendidissimas omnium quibus illucet Iuppiter, Athenas inquam. Recensere me conantem quot oppida vrbis cœlestis ambitus contineat, ob eorum multitudinem non vnica dies tantùm defecerit, sed quotquot annum conficiunt: quandoquidem in ea vrbe gentes etiam totæ habitãt, vt Cappadoces, Scythæ, Ponti nationes, & alię complures, quarum concursus habitabilis totius terræ populus est. Nostra memoria philosophum quendam, inquit Athenæus, saltatorem egregium Memphin appellarunt, eo nomine quod est oppidi primarij & plane regij, hominis principatum in staticulis ac corporis motu declarantes. De Mẽphi sic Bacchylides,

Tranquillam [d] *Memphim, frondosum & arundine Nilum.*

Enimuero hic apertè demõstrauit quanta Pythagoricæ philosophiæ vis sit, vt qui tacens omnia nobis manifestiùs indicaret, quàm qui artem dicendi se docere profitentur. Saltationis tragicæ, quæ inoleuit Athenæi sæculo, is primum autorem fuisse tradit Bathyllum Alexandrinum, quem rectè saltasse affirmat Seleucus. Aristonicus, & Pylades, qui de saltatione librum edidit, Italicam saltationem ab hoc Bathyllo scribunt conflatam fuisse è Comica [e], quam Cordaca nominabant: Tragica [f], quam EVmelian: & Satyrica [g], quam Sicinnin: à qua Satyrarum scriptores Sicinnistas appellarũt. Huius repertor fuit barbarus quidam Sicinnus. Cretensem fuisse nonnulli aiũt. Fuit autem Pyladis saltatio fastuosa [h], operosa, mouendis affectibus idonea. Bathylli verò hilarior, vt quę saltationi rite gesticulationem corporis accommodaret. Sophocles formosus ipse, ætate florenti, cùm à Lampro & musicam adhuc puer didicisset, & artem saltandi, post nauale ad Salaminam prælium circa trophæum cum lyra saltauit, nudus, & vnctus, vel, vt quidam aiunt, vestitus. Idẽ cùm Thamyrin [i] fabulam doceret, cithara modos accinuit, & cùm ageretur Nausicaa [k], summa corporis agilitate cum [l] pila saltauit. Grata fuit & sapienti Socrati Memphitica saltatio, cui operam nauantem amici familiarésque sępiusculè cùm deprehenderent, vt inquit Xenophon, saltationem esse ille dicebat, omnis

a Τερετίζοντα.
b Σολοικίζοντα. Iunius adagio, Solœcus.
c Erasm. prouerb. Scopum attingere.
d Ἀχείμαντον minime tempestatibus obnoxiã, ab hyeme tutã.
e Lasciua & inhonesta.
f Graui, & numerosa.
g Proterua, agresti. De his lib. 14. Pollux addit πυρρίχην, quam & ξιφισμόν, & ποδισμόν, & σκώπελον, & τελεσίαν vocabant. Erasm. adag. Pyrrhichen. De illa paulo suprà.
h Tumida, affectuum plena: & quæ multas personas requireret: Bathyllea verò pedestris. Plut. in Symp. quæst. 8. 7.
i E Thracia poëta ille fuit, quem in canendi certamine superatum Musæ & lyra priuarunt & oculis.
k Alia fabula de Nausicaa Phæacum regis Alcinoi filia.
l Ἐσφαίρισεν.

musices exercitationem. Verbū quidē ὀρχεῖσθαι, id est saltare, pro κινεῖσθαι, καὶ ἐρεθίζεσθαι, id est, moueri, & irritari, antiqui vsurparunt. Anacreon,

Pulchris comis uenustæ Gnatæ Iouis celeriter
Statimque * *saltauere.* Ion,
Insperata re animo magis ὤρχησε, id est, cōmotus est, ac irritatus.

Hermippus scribit Theophrastum ad horam condictam in Peripaton scholam suam ire solitum, corporis nitido & exacto cultu, illícque sedentem cùm verba faceret, orationē sic instituere, vt nullū gestum prætermitteret, nullam figurā corporis argumento conuenientem. Itaque helluonem & gulosum cùm aliquando imitaretur, exerta lingua labra circūlinxisse. Curæ fuit & veteribus, vt vestem decenter colligerent,[a] ac eos irriderent quibus hoc negligeretur. Plato in Theæteto illos putat qui omnia promptè ac scienter ministrare quidem possunt, nesciūt tamen ingenuè aptéque vestem induere, & verborum concentum ignorare, & deorū fortunatorúmq; hominū vitā rectè nunquā celebraturos. Andromedam Sappho ita deridet:

Moribus [b] *quædam male docta, prorsus*
Rusticis, mentem fouet, atque mulcet,
Quæ talos nescit sinuosam ad imos
Ponere uestem. Philetærus, siue Amphis,
Ne pallium infra pectus demittas miser,
Ne supra genu aduoluas, rusticorum modo.

Hermippus scribit à Theocrito Chio, vt illiberalem, Anaximenis [c] vestitum reprehēsum fuisse. Callistratus Aristophaneus in opere suo maledictis incessit Aristarchum, quòd eruditioni, qua præditus erat, vestis nō cōgrueret[d], tanquā ad doctrinā cōparandam [e] id nōnihil conferat. Quamobrem Alexis inquit:

Illiberale censeo nimirum ego
Per publicas uias ineptè [f] *progredi.*
Cùm aptè liceat: & nullo [g] *id dispendio*
Constet nobis, nec aliunde ullus sumptus siet.
Contra uerò pariat id rectè utentibus
Animi magnitudinem cum dignitate, uoluptatem spectantibus:
Vitæ ornamentum. quis, quæso, tantum decus
Sibi non acquirat, si mentem habere se putat integram?

AEschylus non tantùm pallarum [h] & abollarum decorum ac grauitatem excogitauit, quam æmulati sacerdotes, & qui faces in sacris gestant ministri, iis induuntur, sed etiam multos saltatorios gestus à se inuentos chori personis tradidit. Chamæleon igitur scribit ab eo fuisse primùm formatos choros absque saltationum doctoribus, eúmque gestus chori præscripsisse, vt totā prorsus tragœdiæ dispositionem ac dispēsationem in se trāstulerit. Agebat enim quasuis in scena personas & fabulas, vt decet. Itaque Aristophanes, (comicorum enim de tragicis sententiæ ac testimonio fides est habenda,) AEschylum sic loquentem inducit:

Gestus choris instituebam ego suos. ac rursum,
Troianos speculatus uidi
Cùm uenerunt huc mortuum [i] *filium*
Priamo [k] *surrepturi, cū multis nunc his, nunc illis gestibus.*

Telesis, siue Telestes quidam, saltandi magister, multas quoque gesticulandi species reperit: manibus tam argutis, vt quæ pronuntiaret omnia manifestissimè declararent

* ὠρχήσαντο, ἐκινοῦντο.

a Vetus prouerbium fuit εἷμα τ' ἀνήρ. Hîc conueniunt quæ ex Varronis Meleagris citat Nonius in Apertum, & Tunica. *Non modò suris apertis, sed pene natibus, ambulas.* Thais Menandri tunicā habebat ad talos demissam.

b Ex EVsthatio in Odyss. χ. legendum hîc, τὶς δ' ἀγροιῶτις.

c Erasm. prouer. *Vestis virū facit.*

d Ἐπὶ τῷ μὴ εὐρύθμως ἀμπέχεσθαι.

e Ad verbum, ad disciplinarū peruestigationem.

f Ἀρρύθμως, corporis ornatu qui non deceat.

g Alii, & ideo tributum nullus exigat à nobis.

h Tragicorū vestimentorū. Horat. De arte poët. Lucian. περὶ τῆς ὀρχήσεως: Plutar. Sympos. Quæst. 15.9.

i Hectorem.

k In Priami gratiam.

A μέλοις τὴν ὄρχησιν γυμνάσιον. ἔταττον γὰρ τὸ ὀρχεῖσθαι, ἐπὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ ἐρεθίζεσθαι. Ἀνακρέων,

Καλλίκομοι κοῦραι Διὸς ὠρχήσαντ' ἐλαφρῶς.

Ἴων,

Ἐκ τῶν ἀέλπτων μᾶλλον ὤρχησε φρένας.

Ἕρμιππος δέ φησι Θεόφραστον παραγίνεσθαι εἰς τὸν περίπατον καθ' ὥραν λαμπρὸν καὶ ἐξησκημένον, εἶτα καθίσαντα διατίθεσθαι τὸν λόγον, οὐδεμιᾶς ἀπεχόμενον κινήσεως, οὐδὲ σχή-

B ματος τινός. καί ποτε ὀψοφάγον μιμούμενον, ἐξάραντα τὴν γλῶσσαν, περιλείχειν τὰ χείλη. ἔμελε δὲ αὐτοῖς καὶ τοῦ κοσμίως ἀναλαμβάνειν τὴν ἐσθῆτα, καὶ τοὺς μὴ τοῦτο ποιοῦντας ἔσκωπτον. Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ, πάντα δυναμένου ὀξέως τε, καὶ τορῶς διακονεῖν, ἀναβάλλεσθαι δὲ οὐκ ἐπισταμένου ἐπιδέξια ἐλευθέρως, οὐδὲ ἁρμονίαν λόγων λαβόντος ὀρθῶς ὑμνῆσαι θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων εὐδαιμόνων βίον. Σαπφὼ περὶ Ἀνδρομέδας σκώπτει, τίς δ' ἀγροιῶτις

C τοι θέλγει νόον, οὐκ ἐπισταμένη τὰ βράκεα ἕλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν. Φιλέταιρος, ἢ Ἄμφις, Ἀμφίβαλλε στέρνοις φᾶρος· οὐ καθήσεις τάλαν, μηδ' ἀγροίκως ἄνω γόνατος ἀμφέξῃ; Ἕρμιππος δέ φησι, Θεόκριτον τὸν Χῖον ὡς ἀπαίδευτον μέμφεσθαι τὴν Ἀναξιμένους περιβολήν. Καλλίστρατός τε ὁ Ἀριστοφάνειος Ἀρίσταρχον ἐν συγγράμματι κακῶς εἴρηκεν ἐπὶ τῷ μὴ εὐρύθμως ἀμπέχεσθαι, φέροντός τι καὶ τοῦ τοιούτου πρὸς παιδείας ἐξέτασιν. διὸ καὶ Ἄλεξις φησί,

D Ἓν γὰρ νομίζω τοῦτο τῶν ἀνελευθέρων
Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
Ἐξὸν καλῶς. οὗ μήτε πράττεται τέλος
Μηδεὶς ἡμᾶς, μήτε μὴν δόντας δ' ἑτέρων λαβεῖν.
Φέρει δὲ τοῖς μὲν χρωμένοισιν εὖ
Δόξης τιν' ὄγκον, τοῖς δ' ὁρῶσιν ἡδονήν.
Κόσμον δὲ τῷ βίῳ τὸ τοιοῦτον γέρας
Τίς οὐκ ἂν αὑτῷ κτῷτο, φάσκων νοῦν ἔχειν;

Καὶ Αἰσχύλος δὲ οὐ μόνον ἐξεῦρε τὴν τῆς στολῆς εὐ-

E πρέπειαν καὶ σεμνότητα, ἣν ζηλώσαντες οἱ ἱεροφάνται καὶ δᾳδοῦχοι ἀμφιέννυνται, ἀλλὰ καὶ πολλὰ σχήματα ὀρχηστικὰ αὐτὸς ἐξευρίσκων, ἀνεδίδου τοῖς χορευταῖς. Χαμαιλέων γοῦν πρῶτον αὐτόν φησι σχηματίσαι τοὺς χορούς, ὀρχηστοδιδασκάλοις οὐ χρησάμενον· ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τοῖς χοροῖς τὰ σχήματα ποιοῦντα τῶν ὀρχήσεων, καὶ ὅλως πᾶσαν τὴν τῆς τραγῳδίας οἰκονομίαν εἰς ἑαυτὸν περιϊστᾶν· ὑπεκρίνετο γοῦν μετὰ τοῦ εἰκότος τὰ δράματα. Ἀριστοφάνης γοῦν (παρὰ δὲ τοῖς κωμικοῖς

F ἡ περὶ τῶν τραγικῶν ἀπόκειται πίστις) ποιεῖ αὐτὸν τὸν Αἰσχύλον λέγοντα. τοῖσι χοροῖς αὐτὸς τὰ σχήματα ἐποίουν. καὶ πάλιν, τοὺς Φρύγας οἶδα θεωρῶν ὅτε τῷ Πριάμῳ συλλυσόμενοι τὸν παῖδα ἦλθον τεθνεῶτα, πολλὰ τοιαυτὶ καὶ τοιαυτὶ καὶ δεῦρο σχηματίσαντας. Καὶ Τέλεσις δὲ ἢ Τελέστης ὁ ὀρχηστοδιδάσκαλος πολλὰ ἐξεύρηκε σχήματα, ἄκρως ταῖς χερσὶ τὰ λεγόμενα δεικνυούσαις.

Ἀριστοκλῆς γοῦν φησιν, ὅτι Τελέστης ὁ Αἰσχύλου A ὀρχηστὴς οὕτως ἦν τεχνίτης, ὥστε ἐν τῷ ὀρχεῖσθαι τοὺς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας φανερὰ ποιῆσαι τὰ πράγματα δι' ὀρχήσεως. Φασὶ δὲ καὶ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ, Θέσπις, Πρατίνας, Κρατῖνος, Φρύνιχος, ὀρχηστικοὶ ἐκαλοῦντο, διὰ τὸ μὴ μόνον τὰ ἑαυτῶν δράματα ἀναφέρειν εἰς ὄρχησιν τοῦ χοροῦ, ἀλλὰ καὶ ἔξω τῶν ἰδίων ποιημάτων διδάσκειν τοὺς βουλομένους ὀρχεῖσθαι. μεθύων δὲ ἐποίει τὰς τραγῳδίας Αἰσχύλος, ὥς φησι Χαμαιλέων. Σοφοκλῆς οὖν ὠνείδιζεν αὐτῷ, ὅτι εἰ καὶ τὰ δέοντα ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ B εἰδώς γε. Ὀρχήσεις ἐθνικαὶ αἵδε· Λακωνικαὶ, Τροιζηνικαὶ, Ἐπιζεφύριοι, Κρητικαὶ, Ἰωνικαὶ, Μαντινιακαὶ, ἃς προκρίνει Ἀριστόξενος διὰ τὴν τῶν χειρῶν κίνησιν. οὕτως δ' ἦν ἔνδοξον καὶ σοφὸν ἡ ὄρχησις, ὥστε Πίνδαρος τὸν Ἀπόλλω ὀρχηστὴν καλεῖ, Ὀρχηστ' ἀγλαΐας ἀνάσσων εὐρυφάρετρ' Ἄπολλον. Καὶ Ὅμηρος δὲ, ἤ τις τῶν Ὁμηριδῶν, ἐν τοῖς εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνοις, φησίν, Ἀπόλλων

φόρμιγγ' ἐν χείρεσσιν ἔχων χαρίεν κιθάριζε
Καλὰ καὶ ὕψι βιβάς. C

Εὔμηλος δὲ ἢ Ἀρκτῖνος ὁ Κορίνθιος, τὸν Δία ὀρχούμενόν που παράγει, λέγων,

Μέσσοισιν δ' ὠρχεῖτο πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Θεόφραστος δὲ φησὶ πρῶτον Ἄνδρωνα τὸν Καταναῖον αὐλητὴν κινήσεις καὶ ῥυθμοὺς ποιῆσαι τῷ σώματι αὐλοῦντα· ὅθεν σικελίζειν, τὸ ὀρχεῖσθαι παρὰ τοῖς παλαιοῖς. μεθ' ὃν Κλεόφαντον Θηβαῖον. ὀρχησταὶ δὲ ἔνδοξοι, Βόλβος μὲν παρὰ Κρατίνῳ καὶ Καλλίᾳ· Ζήνων δὲ ὁ Κρὴς ὁ πάνυ Ἀρταξέρξῃ προσφιλέστατος, παρὰ Κτησίᾳ. Ἀλέξανδρος δὲ, D ἐν τῇ πρὸς Φιλόξενον ἐπιστολῇ, μέμνηται Θεοδώρου καὶ Χρυσίππου. Ὅτι τὸ Μουσεῖον ὁ Φλιάσιος Τίμων ὁ σιλλογράφος, τάλαρόν που φησὶν, ἐπισκώπτων τοὺς ἐν αὐτῷ τρεφομένους φιλοσόφους, ὅτι ὥσπερ ἐν πανάγρῳ τινὶ σιτεύονται, καθάπερ οἱ πολυτιμότατοι ὄρνιθες.

Πολλοὶ μὲν βόσκονται ἐν Αἰγύπτῳ πολυφύλῳ
Βιβλιακοὶ χαρακῖται ἀπείριτα δηριόωντες
Μουσέων ἐν ταλάρῳ.

ἕως ἂν τῆς λογοδιαρροίας ἀπαλλαγῶσιν. οὗτοι οἱ τραπεζορήτορες E οἱ ὑπὸ γλωσσαλγίας ἐπιλελῆσθαί μοι δοκοῦσι καὶ τοῦ Πυθικοῦ χρησμοῦ, ὃν ἀναγράφει Χαμαιλέων.

Εἴκοσι τὰς πρὸ κυνὸς, καὶ εἴκοσι τὰς μετέπειτα,
Οἴκῳ ἐνὶ σκιερῷ Διονύσῳ χρῆσθαι ἰατρῷ.

καὶ Μνησίθεος δὲ Ἀθηναῖος Διόνυσον ἰατρόν φησι τὴν Πυθίαν χρῆσαι τιμᾶν Ἀθηναίοις. Φησὶ δὲ καὶ Ἀλκαῖος ὁ Μιτυληναῖος ποιητὴς, Οἴνῳ πνεύμονα τέγγε. τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται· ἡ δ' ὥρη χαλεπή· πάντα δὲ διψᾷ ὑπὸ καύματος. καὶ F ἀλλαχοῦ. πίνωμεν, τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται. Εὔπολίς τε τὸν Καλλίαν φησὶ ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ Πρωταγόρου, πίνειν, ἵνα πρὸ τοῦ κυνὸς τὸν πνεύμονα ἔκλυτον φορῇ. ἡμῖν δ' οὐ μόνον ὁ πνεύμων ἀπεξήρανται, κινδυνεύει δὲ καὶ ἡ καρδία. καί τοι Ἀντιφάνης λέγει,

τὸ δὲ ζῆν εἰπέ μοι τί ἐστι; τὸ πίνειν, φημ' ἐγώ.

A Aristocles scribit Telesten AEschyli saltatorem illam sic artem calluisse, vt cùm saltaret duces septem, Thebas [a] obsidentes, res ab illis gestas saltationis gestibus euidenter oculis subiecerit. Veteres poëtas Thespiam, Pratinam, Cratinum, Phrynichum, saltatorios olim vocarunt, non ideo tantùm quia suas fabulas chori saltationibus accommodarēt, sed etiam quòd præter suorum poëmatum actus saltandi rudes, si qui vellent, eam docerent artē. Vinosus AEschylus, vt ait Chamæleon, tragœdias suas scribebat. quapropter ei B Sophocles obiecit: etiam si ea traderet scriptis quæ oporteret, id tamen insc ientem [b] facere. Gentium peculiares sunt quædam saltationes, vt Laconicæ, Trœzenicę, Epizephyriæ [c], Cretenses, Ionicæ, Mantiniacæ, quas ob manuum gestus Aristoxenus præfert omnibus. Saltandi certè peritiam rem pręclaram & sapiente viro dignam tanti existimarunt, vt Apollinem Pindarus Saltatorem nominet:

Saltator, splendoris ac uenustatis rex Apollo, instructe lata pharetra.

Homerus, siue C Homeridarum [d] quispiam in hymnis,

Apollo, (rito,
Qui tractas manibus citharam, nunc dulce fe-
Altius incedens, & pulchrius.

EVmelus siue Arctinus Corinthius Iouem saltantem inducit his verbis:

Saltat & in medijs hominum pater atque deorū.

Theophrastus inquit, Andronem Catanensem, tibicinem primū, cùm tibia luderet, corporis motus aptos & concinnos addidisse, indéque veteres σικελίζειν [e], saltare dixisse: post D eum Cleophantum Thebanum. Illustres saltatores fuere Bulbus apud Cratinum & Callian: Zeno Cretensis Artaxerxi charissimus, apud Ctesian. Alexāder in epistola sua ad Philoxenum meminit Theodori, & Chrysippi. Timon Phliasius Sillographus [f] Musæum [g], caueam esse dixit, irridens philosophos qui ibi alebantur, & tanquam aues maximi pretij, inclusæ reti saginabantur.

Permulti pascuntur in AEgypto populosa
Pugnantes libris, ac semper digladiantes
Musarum in cauea,

vt de verbis rixari E nunquam [h] cessent. Hi profectò oratores [i] mensarij præ loquacitatis [k] vitio obliti mihi videntur oraculi Pythici, quod adscripsit Chamæleon:

Viginti ante canem, ac totidem post ipse diebus
AEdibus umbrosis tectus, medico utere Baccho.

Mnesitheus Atheniensis scribit, Atheniensibus respōso Pythiæ iussum fuisse, vt Bacchum medicum venerarentur. Alcæus Mitylenæus inquit,

Pulmo rigatus nunc madeat mero [l]:
F *Exorta cœlum sana Canicula*
Peragrat: æstus est molestus:
Omnia nunc sitiunt, & arent. & alibi,
Potemus, orta est fiam canicula.

EVpolis scribit à Protagora [m] Callian coactum fuisse bibere, vt ante canis exortum viuidus esset pulmo. Nobis autem non tantùm exaruit pulmo, verùm etiam propemodū cor ipsum, quamuis hæc loquatur Antiphanes,

A. Heus tu, quæso, uiuere quidnam est? B. Bibere, ipse aio:

a AEschyli [tra]gœdiam quæ huc extat.

b Quòd vin[o]temulentia ob[ru]tus nesciret q[uid] ageret.

c Sic dictæ à L[o]cris Epizep[hy]riis, portione [ma]gnæ Græciæ [in] Italia supra Z[e]phyriū prom[on]torium incole[nti]bus.

d Poëtarum, [qui] Homeri ve[rsus] conati sunt i[mi]tari. Homerid[as] Chios Strabo [lib.] 14. memorat, [ab] Homero ge[nus] repetentes, co[m]ponēdis versib[us] exercitatos, [vt] teste Pindaro: θεν περ καὶ Ὁμη[ρί]δαι ῥαπτῶν ἐπέ[ων] τὰ πολλ' ἀοιδ[οί]. Vnde Homeri[cæ] rhapsodiarum plurimum canto[res].

e Erasmus pro[]uerbio, Sicelisso[]re.

f Dicteriorū [lu]sorum & mord[a]ciū poëta, maled[i]cus, qualis apu[d] Latinos Labe[]rius. σίλλοι χλευ[]αστικὸν ποίημα.

g Musæum in A[]lexandria, reg[ia] domus atq; m[]fuit, in qua vt A[]thenis in Pryt[a]neo, sumptu re[]gis victus quot[i]dianus præbeba[]tur viris doctri[na] excellentibus, c[um] honore amplis[si]mo. Iunius ad[a]gio, Bibliothe[ca] animata. vid[e] posthac lib. 15.

h Τῆς λογοδι[αρ]ῥίας, verborū p[ro]gna.

i Τραπεζορήτ[o]ρες.

k Τῆς γλωσσαλ[]γίας.

l Posthac lib. 10.

m Plutarchus Quæstione 1. lib. 7. Symposiac[ωn]. Citatur & hic l[o]cus libr. 10. Plu[]tarch. lib. περὶ ἀ[ρεσκόν]των φιλοσόφων [φυσι]κῶν. Aristotel[es lib.] 3. De part. a[ni]m. l. EVsebi[us] lib. 5. Præp. [E]uāg. Macrobi[us] cap. 15. 7. Satur[nal.]

Ad torrentium fluenta uides quotquot
Arbores noctu semper ac interdiu
Irrigantur, qua magnitudine sint ac pulchritudi(ne:
Quæ uero contrarijs locis tanquam sitiunt:
Aut exsiccantur, perire stirpitus.

Hæc locutis de æstuosa canicula [a] quod biberent datum est. βρέχειν, id est rigare, veteres [b] bibere dixerunt. Antiphanes: Qui abunde comederunt, βρέχειν, id est bibere, oportet. EVbulus,

Stolidus ego, βεβρεγμένος, id est appotus uenio
Ac temulentus: potauit hic: bibi ego per Ioue Mendæum [c].

Iam verbum ἀναπίπτειν, id est decidere, propriè ad animi statum refertur, nimirum animo cadere, cõsternato animo ignauũ iacere, & contemnere. Thucydides libro primo: Victi pauxillulum ἀναπίπτουσι, id est animum despondent. Cratinus hac dictione vtitur in remigum conatu.

Obnitere ualidè, & ἀνάπιπτε, id est, adducto remo te resupina.

Xenophon in OEconomico, Cur remiges minimè sunt inuicem molesti? an quòd sedent ordine? ordine remis incumbunt? ordine ἀναπίπτουσι, in humeros sese attollunt, & reclinant? cæterùm ἀναπίπτειν, id est decidere, pro κατακεῖσθαι, id est accumbere, dixit EVripides in Cyclope:

Ἀνέπεσε, id est, Accubuit grauem animam exhalans faucibus.

Alexis,

Illam deinde prope me iubebã ἀναπεσεῖν, id est, accumbere.

Ἀνακεῖσθαι, de statuis collocatis ac positis dicitur: quamobrẽ illos qui hac dictione significarent mensæ accumbere, notabant & irridebant. Diphilus:

A. *Ego aliquandiu ἀνεκείμην, id est, mensæ accumbebam:* respondet sodalis offensus illo verbo,
B. *ἀνάκεισο: id est, statua fias.* Philippides,
A. *Apud illum cœnabat semper ἀνακείμενος, id est, accumbens:* mox subdit,
B. *Itáne statuas conuiuas habuit?*

κατακεῖσθαι accumbere, & κατακεκλίσθαι acclinari, conuiuiorum propria sunt, vt liquet ex Platone ac Xenophonte in suis conuiuiis. Alexis:

Quàm [d] calamitosum est ante cœnam κατακεῖσθαι, id est, accumbere:
Nunquam cuiquam tum somnus obrepserit:
Nec, si quid dicatur, id quale sit intellexeris.
Est namque mens tum tota mensæ proxima.

Aliquando in hoc significatu reperias & verbum ἀνακεῖσθαι, sed admodum raró. Satyrus apud Sophoclem illa dictione sic vsus est:

Ignis me si exurat, in mediam ceruicem uel ἀνακειμένου, id est, accumbentis Herculis insiliam.

Aristoteles in legibus Hetruscorum, Cœnãt, inquit, Hetrusci cum vxoribus, sub iisdẽ aulæis ἀνακείμενοι, id est accumbentes. Theopompus:

Postea nos compotauimus,
Mollissimè ἀνακείμενοι, id est, accũbentes in tri(clinio
Telamonis, flebilibus gementes uicissim modis.

Philonides,

Quod diu est, ut uidere licet, ἀνάκειμαι, id est, accumbo iam horis decem.

Dixerunt & veteres πάσασθαι, τὸ ἀπογεύσασθαι, id est, degustare. Apud Homerum sic Achillem Phœnix affatur:

Nilque domi cum quoquam alio πάσασθαι, id est, gustare uolebas. & alibi:

Viscera quando illi, ἐπάσαντο, id est, gustarunt.

Etenim viscera, quæ pauca sunt, adstantium numerosa turba tantùm degustat. Priamus etiam Achillem sic alloquitur:

A Ὁρᾷς παρὰ ῥεέθροισι χειμάρροις ὅσα
Δένδρων ἀεὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν 12
Βρέχεται, μέγεθος καὶ κάλλος οἷα γίνεται.
Τὰ δ' ἀντιτείνονθ' οἱονεὶ δίψαν τινὰ
Ἢ ξηρασίαν ἔχοντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται.

Οὗ ποτ' οὔτοις φησὶ κυνολογήσουσιν ἐδόθη πιεῖν. εἴρηται δὲ τὸ βρέχειν, καὶ ἐπὶ τοῦ πίνειν. Ἀντιφάνης,

Δεῖ γὰρ φαγόντας, δαψιλῶς βρέχειν.

Εὔβουλος,

Σίκων ἐγὼ βεβρεγμένος ἥκω καὶ κεκωθωνισμένος.

B Πέπωκας οὗτος; πέπωκ' ἐγὼ μὰ Δία τὸν Μενδαῖον.

Ὅτι τὸ ἀναπίπτειν, κυρίως ἐπὶ ψυχῆς ἐστιν, οἷον ἀθυμεῖν, ὀλιγωρεῖν. Θουκυδίδης πρώτῃ, Νικώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσι. Κρατῖνος δ' ἐπὶ ἐρετῶν χρῆται τῇ λέξει, Ῥοθίαζε κἀνάπιπτε. καὶ Ξενοφῶν ἐν οἰκονομικῷ, Διατί ἄλυποι ἀλλήλοις εἰσὶν οἱ ἐρέται, ἢ ὅτι ἐν τάξει μὲν κάθηνται, ἐν τάξει δὲ προσνεύουσιν, ἐν τάξει δὲ ἀναπίπτουσιν; Ἀνακεῖσθαι δὲ φαμὲν

C ἐπὶ ἀνδριάντος. ὅθεν τοὺς ἐπὶ κατακειμένων χρωμένους τῇ λέξει, διέσυρον. Δίφιλος, Ἐγὼ δ' ἕως μέν τινος ἀνεκείμην. πρὸς ὃν δυσχεραίνων ὁ ἑταῖρος, φησὶ, ἀνάκεισο. Φιλιππίδης, καὶ δειπνῶν ἀεὶ ἀνακείμενος παρ' αὐτόν. καὶ ἐπάγει, Πότερον ἀνδριάντα εἱστία; Κατακεῖσθαι δὲ λέγεται, καὶ κατακεκλίσθαι, ὡς ἐν συμποσίοις Ξενοφῶν καὶ Πλάτων. Ἄλεξις,

Ὡς ἔστι κατακεῖσθαι πρὸ δείπνου συμφορά·
Οὔτε γὰρ ὕπνος δήπουθεν οὐδέν' ἂν λάβοι.
D Οὔτ' ἂν λέγῃ τις οὐδαμῶς μάθοιμεν ἄν.
Ὁ νοῦς γάρ ἐστι τῆς τραπέζης πλησίον.

ἔστι δὲ εὑρεῖν, καὶ ἐπὶ τῆς ἐννοίας ταύτης σπανίως τὸ ἀνακεῖσθαι. Σάτυρος παρὰ Σοφοκλεῖ τοῦτό φησιν

Ἐπικαιόμενος τῷ Ἡρακλεῖ ἀνακειμένῳ
Μέσον εἰς τὸν αὐχέν' εἰσαλοίμην.

Ἀριστοτέλης ἐν Τυρρηνῶν νομίμοις, Οἱ δὲ Τυρρηνοὶ δειπνοῦσι μετὰ τῶν γυναικῶν ἀνακείμενοι ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ. Θεόπομπος,

E Ἐπίνομεν μετὰ ταῦτα κατακείμενοι,
Μαλακώτατ' ἐπὶ τρικλινίῳ
Τελαμῶνος οἰμώζοντες ἀλλήλοις μέλη.

Φιλωνίδης,

Κατάκειμαι ὡς ὁρᾶτε δεκάπαλαι.

Εὐριπίδης Κύκλωπι.

Ἀνέπεσε φάρυγγος αἰθέρ' ἐξανιεὶς βαρύν.

Ἄλεξις, Μετὰ ταῦτ' ἀναπεσεῖν ἐκέλευον αὐτὴν παρ' ἐμέ. Ὅτι τὸ πάσασθαι ἐπὶ τοῦ ἀπογεύσασθαι τίθεται. φησὶ γοῦν Φοῖνιξ πρὸς Ἀ-

F χιλλέα,

Οὐκ ἔθελες ἅμ' ἄλλῳ ἐνὶ μεγάροισι πάσασθαι.

καὶ ἀλλαχοῦ,

Εὖθ' οἱ σπλάγχν' ἐπάσαντο.

τῶν γὰρ σπλάγχνων ἀπογεύονται μόνων, ὡς ἂν ὀλίγων πολὺς ὅμιλος. καὶ ὁ Πρίαμος δὲ πρὸς Ἀχιλλέα φησί,

a Κυνολογήσουσι

b Sic Latini Vuidum esse: Horat. ope 5.4. Longas ô vtinã, dux bone, ferias Præstes Hesperiæ, dicimus integro Sicci mane die, dicimus vuidi Cùm sol oceano subest.

c Mẽdæum, aut vinũ, aut Iouem. Mendæi vini meminit Hermol. cap. 838. in Dioscor. Mendæ Plinio Macedoniæ oppidum.

d Victorius capit. 12. lib. 7. Var. Iunius adagio, *Mens in popina.* Erasm. prouerb. *Animus in corys.* Posthac lib. 4.

Νῦν δὴ καὶ σίτου πασάμην. οἰκεῖον γὰρ τοῦ τηλικάδε ἀτυχήματος, τὸ ἀπογεύσασθαι μόνον. εἰς κόρον γὰρ ἐλθεῖν οὐκ εἴα τὸ πένθος. διὸ καὶ ὁ τὸ σύνολον οὐ γευσάμενος τροφῆς, κεῖται ἄσιτος, ἄπαστος. ἐπὶ δὲ τῶν ἀποπληρουμένων οὐδέ ποτε λέγει τὸ πάσασθαι, ἀλλ' ὁπόσα δηλοῖ κόρον. A

Αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν.

καί, Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο.

οἱ δὲ νεώτεροι καὶ ἐπὶ τοῦ πληρωθῆναι τιθέασι τὸ πάσασθαι. Καλλίμαχος,

Μύθου δὲ πασάμην ἥδιον. Ἐρατοσθένης, B

Ὀπταλέα κρέα

Ἐκ τέφρης ἐπάσαντο, τά τ' ἀγρώσσοντες ἕλοντο,

Ποτικολλῶν ἅτε ξύλον παρὰ ξύλῳ, φησὶ ὁ Θηβαῖος μελοποιός. Ὅτι Σέλευκος φησὶ τὴν παρ' Ὁμήρῳ δαῖτα θάλειαν, στοιχείων μεταθέσει δίαιταν εἶναι. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ δαίσασθαι λέγειν, βιαιότερόν ἐστι. Σφαιρίζουσι δὲ παρ' Ὁμήρῳ οὐ μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. καὶ δίσκοις δέ, καὶ ἀκοντίοις μετά τινος συμμετρίας ἐχρῶντο.

Δίσκοισιν τέρποντο, καὶ αἰγανέῃσιν ἱέντες. C

τὸ γὰρ τερπνὸν, τὴν κακοπάθειαν κουφίζει. καὶ ἐπὶ κυνηγεσίας δὲ ἐξίασιν οἱ νέοι πρὸς μελέτην τῶν πολεμικῶν κινδύνων καὶ ἐπὶ θήρας παντοίας, ἀφ' ὧν ῥωμαλεώτεροι καὶ ὑγιεινότεροι διετέλουν. ὡς ὅτε πυργηδὸν σφέας αὐτοὺς ἀρτύνουσι, καὶ αὐτίον ἱστάμενοι ἀκοντίζουσιν. ἴσασι δὲ καὶ λουτρὰ ἄκη πόνων παντοίων. κόπον μὲν θαλάττῃ λύοντες ἣ μάλιστα τοῖς νεύροις ἐστὶ πρόσφορος· ἀναχαλῶντες δὲ ταῖς ἐμβάσεσι τὰς τῶν μυῶν συντάσεις, εἶτ' ἐπαλείφοντες λίπα, πρὸς τὸ μὴ ξηρανθέντος τοῦ ὕδατος ἀπεσκληρυμένα γίνεσθαι τὰ σώματα. D οἱ γοῦν ἀπὸ τῆς σκοπιῆς ἐπανελθόντες,

Ἱδρῶ πολλὸν ἀπενίζοντο θαλάσσῃ,

κνήμας ἠδὲ λόφον ἀμφί τε μηρούς. καὶ οὕτως ἀναψύξαντες, ἐς ἀσαμίνθους βάντες εὐξέστας, λούσαντο. καὶ ἀλειψάμενοι λίπ' ἐλαίῳ, δείπνῳ ἐφιζανέτην. ἔστι καὶ τρόπος ἕτερος καμάτων λύσεως ἐκ τῶν κατὰ κεφαλῆς καταιονήσεων,

Θυμήρες κεράσασα κατὰ κρατός τε καὶ ὤμων.

αἱ γὰρ ἐμβάσεις, περικεχυμένου πανταχόθεν τοῖς πόροις τοῦ ὕδατος, φράττουσι τὴν τῶν ἱδρώτων ἔκκρισιν, καθάπερ ἂν εἴ τις ἠθμὸς εἰς ὕδωρ βληθείη. E διέξεισι γὰρ οὐθὲν, ἢν μή τις αὐτὸν μετεωρίσας τοῖς πόροις ἀναψυχὴν καὶ διέξοδον εἰς τὸ ἔξω παράσχῃ, ὡς Ἀριστοτέλης εἴρηκεν ἐν τοῖς Φυσικοῖς προβλήμασι ζητῶν, διὰ τί οἱ ἱδροῦντες ἐπὰν ἔλθωσιν εἰς θερμὸν ἢ ψυχρὸν ὕδωρ, οὐκ ἔτι ἱδροῦσι ἕως πάλιν ἐπανέλθωσιν ἀπὸ τῶν ἐμβάσεων. Παρετίθετο δὲ τοῖς ἥρωσι δειπνοῦσι καὶ λάχανα. ὅτι δὲ οἴδασι τὰς λαχανείας δῆλον ἐκ τῶν παρὰ νείατον ὄρχον κοσμητῶν πρασιῶν. F ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς κακοχυμωτάτοις κρομμύοις ἐχρῶντο. ἐπὶ δὲ κρόμμυον ποτῷ ὄψον. ἐπιμελουμένοις δὲ αὐτοῖς εἰσάγει καὶ τῶν ἀκροδρύων. (ἐπὶ σύκων.

Ὄχνη γὰρ ἐπ' ὄχνῃ που γηράσκει, σῦκον δ'

At nunc ipse cibum gustaui.

Fuit enim consentaneum in aduersa fortuna Priamo cibum tantùm gustari, quia luctus satietatem non permitteret. Quamobrem idem nullo prorsus gustato cibo iacet ἄσιτος, ἄπαστος, id est, ieiunus, ac impastus. Si quando verò poëta expletum cibo hominem indicet, verbo πάσασθαι numquam vtitur, sed aliis quæ satietatem innuant, qualia hæc sunt,

At postquam [a] *oblectati epulis:*

Placarúntque [b] *famem.*

Posteriores autem iunioresque de pleniore cibo πάσασθαι dixerunt. Callimachus:

Colloquio, & verbis, πασάμην, id est, *pascar iucundius ipse.* Eratosthenes:

E prunis raptæ carnis tum frusta, ἐπάσαντο, id est, *uorarunt*

Assæ: uenandi fuerat quæ capta labore.

Iam verò vt, quod ait Lyricus poëta Thebanus [c], lignum agglutinê ligno, Seleucus apud Homerum inquit, δαῖτα θάλειαν, id est, conuiuium opiparum & lætum,* transpositis literis esse δίαιταν, id est victum, ac pastum. Est tamen probabilius ἀπὸ τοῦ δαίσασθαι, id est à dispertiendo δαῖτα vocatam fuisse. Apud Homerum non viri tantùm, sed etiam fœminæ pila ludunt: disco verò & iaculis viri, concinno quodam motu corporis. *Oblectant sese tum disco, missilibúsque.* Ea namque voluptate leuatur malorum quæ patiebantur sensus. Porrò ad venationem ferarum omnigenarum, tanquam ad meditationem periculorum quæ in bellis adeuntur, iuuenes procedunt, indéque facti robustiores ac saniores, turrium modo aduersus hostes se comparant, illósque obiectis corporibus, ac collato pede telis incessunt. Illis etiam compertũ fuit lassitudini omnifariam balnea mederi, vt qui maris aqua neruis quidem vtilissima defatigatis membris auxilientur, deinde musculos labore distentos in soliis humore dulci perfundant, mox vngant pinguedine, salsis vt aquis antea perfusa corpora minus obdurêtur. Itaq; reuersi exploratores [d],

Sudorem multum detergunt æquoris unda

E femorum coxis, suris, ac uerticæ summo.

& ita refrigerati,

In nitidum solium descendunt, atque lauantur,

Membra dein pingui lotis unguntur oliuo,

Ad cœnamque sedent.

Est & alia curandæ lassitudinis ratio, quæ fit capitis irrigatione:

In caput atque humeros fundit gratum [e] *ipsa liquorem.* Solium enim aqua spiraculis cutis vndique circumfusa obsepit sudoris excretionem, veluti si cribrum in aquam proiicias. Nam ex cribro nihil effluet, nisi attollatur, vt apertis foraminibus humori foras exituro via pateat. quæ Aristotelis [f] sentẽtia fuit in Quæstionibus naturalibus, vbi caussam inuestigat, Cur qui sudant, siue calida siue frigida lauent, sudare desinunt, nec iterum sudant priusquam è solio discesserint. In heroum cœnis apponebantur & olera, quorum vsum illis cognitum fuisse apparet ex his:

Illic postremus porri fuit ordo comati.

Quin & cepis vescebantur, quamuis pessimi succi: *Compotaturis iam cœpa elixa coquatur.*

Colendarũ quoque arborum, & fructuum colligendorum studiũ nõ defuisse illis poëta testatur:

Illic manéque [g] *pyri, ficúsque senescunt.*

a Iliad. δ.

b Ad verb[...] Cibi desideri[...] amouerunt.

c Pindarus. C[...] petet adagi[...] quoties simi[...] bus adduntur [...] milia. Erasm. dag. lino lin[...] nectis. Citatur rursum hoc pr[...] uerbium lib[...] sexto.

* Interiectus p[...] tius literæ e[...] quàm interpo[...] tio.

d Iliad. κ.

e Odyss. x

f Aristoteles [...] ctione secun[...] quæstione [...] secunda, hoc proponit, [...] membra, eti[...] si ante calida [...] aquæ calidæ [...] mersa non su[...] caussamque [...] dit, corporis [...] tiosum excre[...] tum esse sudo[...] prohiberi [...] ab aqua ca[...] eius liquati[...] quia calorem [...] torem liqua[...] nis educit a[...] tepor.

g Odyss. x.

Arborum

a Quæ fructum esculentum gignunt. Arborũ autẽ frugiferas[a] pulchras poëta vocat:

Pulchra ubi nascitur arbor

b Odyss. *Et pyrus* [b], *& malus, ramosaque punica:*

illas verò quæ ad lignationem & materiam cæduntur, longas seu proceras idem appellat, vocibus his appositis illas distinguens:

c Odyss. *Longa* [c] *ubi nascitur arbor*

Populus, atque alnus, cœlúmque cacumine tangens

Recta abies. Arborum quidem fructus edules in vsu fuerunt vel ante Troiana tempora: ideóque Tantalus ne mortuus quidem cessat fructum appetere: si, vt aiunt, deus ille cui pœnas luit, propius accedens, veluti qui baculis animantia bruta regunt, ab illis quibus frui cupit, tum aspellit, & abigit, cùm arripiẽdi proxima spes & maxima est. Laërti patri Vlysses in memoriam reuocat sibi puero quæ dedisset,

Dena mihi genitor pyra quondam ac terna dedisti.

& quæ sequuntur deinceps. Pisces illos esitasse palam est ex Sarpedonis verbis, qui Troiam in potestatem redactam Panagri retis inquit capturæ similem esse. EVbulus comico sale lepidè per iocum ait,

d Plutarch. lib. de Iside & Osiride. Idem in Sympos. lib. 4. quæst. 4. & rursum lib. 8. quæst. 8. *Piscem ubinam comedisse Homerus dixit* [d]

Quendã è Græcis? carnes assabant illi tantũmodo:

Etenim nullum elixasse ex ipsis refert.

Quin nec scortum in castris ullum fuit:

Itaque per annos Achiui mastuprati sunt decem;

Acerba prorsus militia, qui oppido

Vno potiti, latiore multo podice

Recesserunt, quàm capta urbs ipsa foret.

Auibus quoque in libero cœlo volare non licuit per heroas, qui columbis ac turdis laqueos & retia tendebant. Ad aucupia verò sese exercebant, columba è malo nauis suspensa funiculo, quam sagitta procul ex arcu missa ferirent, vt ex funebribus ludis apparet. Tacuit autẽ olerum esum, auium, & piscium, tum ne gulę dediti helluonari viderentur heroës, tum quod occupari minime decorum esset in illis apparandis, quæ poëta iudicabat esse indigna, humilioráque diuinis illorum & plane heroïcis rebus gestis. In cibos carnem interdum elixam admisisse monstrat poëta his verbis,

vt'que lebes feruescat ahenus

Cum nidore, suis pinguis quo membra coquuntur:

f Vide suprà pag. 17. tum etiam ex bubulo [e] pede in Vlyssem iacto id ostenditur, quem nemo assauerit. At verò carmen illud,

Carnes omne genus patinis ingentibus affert,

non tantùm varietatem carnium declarat, exẽpli gratia, suillæ, hœdinæ, bubulæ, volucrum, sed etiam apparatus illarum diuersos & curiosos, nõ autem simplices, vt inde ortum habuerint & tanquam emerserint Siculæ [f] mensæ, Sybariticæ, Italicæ, atque adeò Chiæ. Condiendis enim cibariis Chios non minus operosam gentem fuisse quàm alias memoratas, multorum testimoniis vulgatũ est. Apud Homerum cum mulieribus cubant non soli iuuenes, verùm etiã senes. Omniũ soli Menelao nulla fœmina coniunx est, quia raptæ vxoris gratia exercitum is duceret. Vinum quidem vetus, hymnorúmque recentium flores Pindarus [g] laudat. EVbulus verò inquit, absurdum & iniquum esse quòd apud meretrices semper in honore sit vinum vetus, non item vir senex, sed iuuenis. Idem

f Erasm. prouerbiis, *Sybaritica mensa, Sicula mensa.*

Olymp. 6.

A διὸ καὶ τῶν δένδρων τὰ μὲν καρποφόρα, καλὰ προσαγορεύει, ἔνθα

Δένδρεα καλὰ πεφύκει,

Ὄχναι, καὶ ῥοιαὶ καὶ μηλέαι.

τὰ δ' εἰς ξυλείαν εὔθετα, μακρὰ, τοῖς ἐπιθέτοις τὰς χρήσεις διαστέλλων. ἔνθεν

Δένδρεα μακρὰ πεφύκει,

Κλήθρη τ' αἴγειρός τ' ἐλάτη τ' ἦν οὐρανομήκης.

ἀρχαιοτέρα δ' ἦν καὶ τῶν Τρωϊκῶν, ἡ τούτων χρῆσις. Τάνταλος οὖν οὐδὲ θανὼν ἀπηλλάττετο τῆς

B τούτων ἐπιθυμίας· εἴπερ ὁ κολάζων αὐτὸν θεὸς, προσιὼν καθάπερ οἱ τὰ ἄλογα τῶν ζώων τοῖς θαλλοῖς ἄγοντες, τοῖς τοιούτοις καρποῖς ἀποκρούεται αὐτὸν τῆς ἀπολαύσεως, ὅτε τῆς ἐλπίδος ἐγγὺς ἔλθοι. 13

καὶ Λαέρτην δ' Ὀδυσσεὺς ἀναμιμνήσκει ὧν ἔδωκε αὐτῷ παιδὶ ὄντι,

Ὄχνας μοι δῶκας τρισκαίδεκα,

καὶ τὰ ἑξῆς. ὅτι δὲ καὶ ἰχθῦς ἤσθιον, Σαρπηδὼν δῆλον ποιεῖ ὁμοιῶν τὴν ἅλωσιν πανάγρου δικτύου θήρᾳ. καίτοι Εὔβουλος κατὰ τὴν κωμικὴν χάριν φησὶ πῆ·

C Ἰχθῦν δὲ ποῦ γ' Ὅμηρος ἐσθίοντ' εἴρηκέ τε (ζῶν,

Τινὰ τῶν Ἀχαιῶν; κρέα δὲ μόνον ὤπτων ἐπεὶ

Ἕψοντά γ' οὐ πεποίηκεν αὐτῶν οὐδένα,

Ἀλλ' οὐδὲ μίαν ἄλλην ἑταίραν εἶδέ τις

Αὐτῶν· ἑαυτοὺς δ' ἔδεφον ἐνιαυτοὺς δέκα.

Πικρὰν στρατείαν δ' εἶδον, οἵτινες πόλιν

Μίαν λαβόντες, εὐρυπρωκτότεροι πολὺ

Τῆς πόλεως ἀπεχώρησαν ἧς εἷλον τότε.

Οὐδὲ τὸν ἀέρα δ' ἤφιες τοῖς ὄρνισιν εἶναι ἐλεύθερον παγίδας καὶ νεφέλας ἐπὶ ταῖς κίχλαις, καὶ

D πελειάσιν ἱστάντες. ἐγυμνάζοντο δὲ πρὸς ὀρνεοθηρευτικὴν καὶ τὴν πελειάδα τῇ μηρίνθῳ κρεμάντες ἀπὸ νηὸς ἱστοῦ, καὶ τοξεύοντες ἐκηβόλως εἰς αὐτὴν, ὡς ἐν τῷ ἐπιταφίῳ δηλοῦται. παρέλιπε δὲ τὴν χρῆσιν τῶν λαχάνων, καὶ ἰχθύων, καὶ τῶν ὀρνίθων, διά τε τὴν λιχνείαν καὶ προσέτι τὴν ἐν ταῖς σκευασίαις ἀπρέπειαν, ἐλάττω κεκρικὼς ἡρωϊκῶν καὶ θείων ἔργων. ὅτι δὲ καὶ ἑφθοῖς ἐχρῶντο κρέασιν, ἐμφανίζει ἐν οἷς λέγει, Ὡς δὲ λέβης ζεῖ,

Κνίσσῃ μελδόμενος ἁπαλοτρεφέος σιάλοιο.

E καὶ ὁ κατ' Ὀδυσσέως ἀφεθεὶς ποὺς βοὸς, τοῦτο σημαίνει· πόδα γὰρ βόειον οὐδεὶς ὀπτᾷ. καὶ τὸ,

Κρεῶν δὲ πίνακας παρέθηκεν ἀείρας Παντοίων,

οὐ μόνον τὴν τῶν κρεῶν ἐξαλλαγὴν δηλοῖ, ὡς ὀρνίθεια, χοίρεια ἐρίφεια βόεια λέγων, ἀλλὰ τὴν σκευασίαν ὡς ποικίλην ἔχοντα, καὶ οὐ μονοειδῆ ἀλλὰ περιττήν. ὡς ἀνακύπτειν τὰς Σικελικὰς, καὶ Συβαριτικὰς, καὶ Ἰταλικὰς τραπέζας, ἤδη δὲ καὶ Χίας. μαρτυ-

F ροῦνται γὰρ καὶ Χῖοι οὐκ ἔλαττον τῶν προειρημένων ἐπὶ ὀψαρτυτικῇ. Τιμοκλῆς. Χῖοι πολὺ ἄριστ' ἀνευρήκασιν ὀψαρτυτικήν. Κοιμῶνται δὲ μετὰ γυναικῶν παρ' Ὁμήρῳ οὐ μόνον οἱ νέοι, ἀλλὰ καὶ οἱ γέροντες, Φοῖνιξ τε καὶ Νέστωρ· μόνῳ Μενελάῳ οὐ συνεζευκται γυνὴ, διὰ γυναῖκα γαμετὴν ἡρπασμένην τὴν στρατείαν πεποιημένῳ. Παλαιὸν μὲν οἶνον ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων Πίνδαρος ἐπαινεῖ. Εὔβουλος δέ φησι ἄτοπόν τι τὸν μὲν οἶνον εὐδοκιμεῖν ἀεὶ παρὰ ταῖς ἑταίραις τὸν παλαιὸν, ἄνδρα δὲ μὴ τὸν παλαιὸν ἀλλὰ τὸν νεώτερον. τὸ αὐτὸ

A δὲ καὶ Ἄλεξις σχεδὸν ἀπαραλλάκτως, τοῦ σφόδρα μόνου κειμένου ἀντὶ τοῦ ἀεὶ. ὄντως δ' ὁ παλαιὸς οἶνος οὐ πρὸς ἡδονὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγίειαν προσφορώτερος· πέσσει τε γὰρ μᾶλλον τὰ σῖτα, καὶ λεπτομερὴς ὢν εὐανάδοτός ἐστι. δύναμιν δὲ τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖ, τὸ αἷμα τε ἐνερευθὲς καὶ εὐανάδοτον κατασκευάζει, καὶ τοῖς ὕπνοις ἀταράχοις παρέχει. ἐπαινεῖ δ' Ὅμηρος τὸν ἐπιδεχόμενον ἱκανὴν κρᾶσιν, ὡς τὸν τοῦ Μάρωνος. ἐπιδέχεται δὲ πλείω κρᾶσιν ὁ παλαιὸς οἶνος, διὰ τὸ μᾶλλον θερμὸς γίνεσθαι παλαιούμενος. B ἔνιοι δὲ καὶ τὴν Διονύσου φυγὴν εἰς τὴν θάλασσαν οἰνοποιΐαν σημαίνειν φασὶ, πάλαι γνωριζομένην. ἡδὺν γὰρ εἶναι τὸν οἶνον παρεγχεομένης θαλάσσης. Ἐπαινῶν δ' Ὅμηρος τὸν μέλανα οἶνον, πολλάκις αὐτὸν καὶ αἴθοπα καλεῖ· δυναμικώτατος γάρ ἐστι, καὶ μένων ἐν ταῖς ἕξεσι τῶν πινόντων πλεῖστον χρόνον. Θεόπομπος δέ φησι παρὰ Χίοις πρώτοις γενέσθαι τὸν μέλανα οἶνον καὶ τὸ φυτεύειν δὲ καὶ θεραπεύειν ἀμπέλους, Χίους πρώτους μαθόντας παρ' Οἰνοπίωνος τοῦ Διονύσου, C ὃς καὶ συνῴκισε τὴν νῆσον, τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις μεταδοῦναι. ὁ δὲ λευκὸς οἶνος, ἀσθενὴς καὶ λεπτός. ὁ δὲ κιρρὸς, πέπτει ῥᾷον, ξηραντικώτερος ὤν. Περὶ Ἰταλικῶν οἴνων φησὶ παρὰ τούτῳ τῷ σοφιστῇ Γαληνός. ὁ Φαλερῖνος οἶνος ἀπὸ ἐτῶν δέκα ἐστὶ πότιμος, καὶ ἀπὸ πεντεκαίδεκα μέχρις εἴκοσιν. ὁ δ' ὑπὲρ τοῦτον ἐκπίπτων τὸν χρόνον κεφαλαλγικὸς, καὶ τοῦ νευρώδους καθάπτεται. εἴδη δ' αὐτοῦ δύο, ὁ αὐστηρὸς, καὶ ὁ γλυκάζων. ἔστι δὲ τοιοῦτος γίνεται, ὅταν ὑπὸ τὸν τρυγητὸν νότοι πνεύσωσι, παρ' ὃ καὶ μελάντερος γίνεται. D ὁ δὲ μὴ οὕτω τρυγηθεὶς, αὐστηρός τε, καὶ τῷ χρώματι κιρρός. καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ δ' οἴνου εἴδη δύο, ὁ μὲν γλυκάζων, ὁ δ' ὀμφακίας. ἀμφότεροι δ' ἀπὸ πεντεκαίδεκα ἐτῶν ἀκμάζουσι. Συρρεντῖνος δ' ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἄρχεται γίνεσθαι πότιμος. ὢν γὰρ ἀλιπὴς καὶ λίαν ψαφαρὸς, μόλις πεπαίνεται. καὶ παλαιούμενος, σχεδὸν μόνος ἐστὶν ἐπιτήδειος τοῖς χρωμένοις διηνεκῶς. ὁ δὲ Ῥηγῖνος τοῦ Συρρεντίνου λιπαρώτερος E ὤν, χρήσιμος ἀπὸ ἐτῶν πεντεκαίδεκα. χρήσιμος καὶ ὁ Πριούερνος, λεπτομερέστερος ὢν τοῦ Ῥηγίνου, ἥκιστά τε καθαπτόμενος κεφαλῆς. τούτῳ ἐμφερὴς ὁ Φορμιανὸς, ταχὺ δὲ ἀκμάζει, καὶ λιπαρώτερός ἐστιν αὐτοῦ. βράδιον δ' ἀκμάζει ὁ Τριφολῖνος. ἔστι δὲ τοῦ Συρρεντίνου γεωδέστερος. ὁ δὲ Σετῖνος, τῶν πρώτων ἐστὶν οἴνων, ἐμφερὴς τῷ Φαλέρνῳ, κουφότερος, οὐ πληκτικός. ὁ Τιβουρτῖνος, λεπτὸς, εὐδιάπνευστος, ἀκμάζων ἀπὸ ἐτῶν δέκα. κρείττων δὲ γίνεται παλαιούμενος. F ὁ Λαβικανὸς, ἡδὺς, λιπαρὸς τῇ γεύσει, μεταξὺ Φαλέρνου καὶ Ἀλβανοῦ. ἡ δὲ αὐτοῦ πόσις ἀπὸ ἐτῶν δέκα. ὁ Γαυρανὸς δὲ, καὶ ὀλίγος καὶ κάλλιστος, προσέτι τε εὔτονος καὶ παχὺς, Πραινεστίνου δὲ καὶ Τιβουρτίνου λιπαρώτερος. ὁ Μαρσικὸς, πάνυ αὐστηρὸς, εὐστόμαχος δέ. γίνεται δὲ καὶ περὶ τὴν Καμπανίας Κύμην ὁ καλούμενος Οὐλβανὸς, πότιμος, κοῦφος ἀπὸ ἐτῶν πέντε. ὁ Ἀγκωνιτανὸς χρηστὸς, λιπαρός πως.

Alexis fere ad verbum scripsit: nisi quòd dictione σφόδρα, id est, vehementer, vsus est: EVbulus [a] autem dictione ἀεὶ, id est, semper. At mehercule vinum vetus non ad voluptatem solùm, sed ad bonam valetudinem conducibilius est, quoniam cibum magis coquit, & ob partium tenuitatem facile digeritur, vires corporis auget, sanguinem rubrum & cōmodè fluentem gignit, placidum somnum conciliat. Cōmendatur ab Homero præcipuè aqua temperatum quantum sat est, vt Maroneum [b]. At vetusto quoniam ætate calidius euasit, aquæ plus est immiscendum. Fugientis ad mare Bacchi [c] fabula quidam vini conditurам significari putant, iam olim cognitam, quoniam affusa maris aqua vinum suauius est. Vinum nigrum cùm Homerus laudat, sæpiuscule id vocat αἴθοπα [d], id est vel atrum, vel vrens. Alendi corporis maximam vim habet, diutissiméque in eorum habitu permanet, qui biberunt. Theopompus autor est, vinum nigrum apud Chios primùm extitisse, vitémque illos omnium primos seuisse & coluisse, ab OEnopione [e] Dionysij filio edoctos, qui frequentiorem ac magis populosam insulam adductis incolis reddidit: deinde Chios eam vitis culturam ac sationem cum reliquis hominibus communicasse. Vinum quidem album imbecillum est, ac tenue. Giluum siccat valentiùs, & magis concoctionem iuuat. De vinis Italicis ad hunc modum apud Sophistam hunc Galenus [f] disserit. Falernum vinum potui anno decimo tempestiuum est, & ab anno decimoquinto vsque ad vigesimum: vetustius autem, caput dolore afficit, & neruos tentat. Eius duo genera: austerum [g], ac subdulce, quod fit eiusmodi, si per vindemiam auster flat: qua de caussa etiam nigrius est. Alio tempore & vento cùm est vindemiatum, austerum vinum fit, & colore giluum. Albani [h] duæ item species. alterum subdulce est, alterum acerbum. Vtrique suus ab anno decimoquinto vigor. Surrentinum [i] post annum vigesimumquintum incipit aptum esse potui. Vix sanè hoc maturescit, quia valde squallidum [k] fit, & omnino pinguitudinis expers, solum propemodum ex omnibus, cùm inueterauit, assiduo potu salubre. Rhegini, quod Surrentino pinguius est, commoda ætas anno decimoquinto. Priuernas valetudini confert, Rhegino tenuius, minime caput grauans. Formianum huic simile, statim viget: superiore pinguius. Serius peruenit ad vigorem Trifolinum [l], Surrentino crassius [m]. Setinum [n] prioribus simile, Falerno leuius, capiti non nocet. Tiburtinum tenue, facile transpirat, & post decennium vigorem adipiscitur, melius cùm inueterascit. Labicanum gustu suaue, ac pingue, inter Albanum & Falernum medium, idoneum bibendo post annos decem. Gauranum [o] paucum, sed nobilissimum, validum, crassum, Prænestino ac Tiburtino pinguius. Marsicum [p] valde austerum, stomachum roborat. Circa Cumas Campaniæ nascitur quod Faustianum [q] vocāt, leue, post annum quintum iucundum potui. Anconitanū [r], nonnihil pingue est, sed optimū,

a EVbulus dixit vinum vetus, semper, Alexis verò, vehementer, placere scortis.

b In Thraciæ maritima parte circa Maroneā vrbem genitū, colore nigrum, odoratū, vetustate pinguescēs. Homeri sæculo vicies tāto addito aquæ miscebatur: Mutianus præsens vidit in eo tractu singulos sextarios octonis aquæ misceri. Plin. cap. 4. 14. Notum est illud dictum, *Vinum vetus, veteres amici.*

c Cùm gigantes cœlum inuaderent, poetæ fabulantur Bacchum in mare aufugisse, & sub eius aquis delituisse.

d Vel ab atro colore, τῆς αἴθοπος χρώματος, vel ἀπὸ τοῦ αἴθειν, quòd accendat & excalfaciat corpus. Gellius cap. 8. 17.

e Pausaniæ lib. 7. OEnopion cū filiis Talo, Euanthe, Melana, Salago, Athamante, è Creta profectus in Chion appulit: vbi cùm regnaret, eodē Cares & Abantes venerunt.

f Multis suis voluminibus: lib. 1. de Antidotis: lib. 12. methodi: lib. De alimētis, &c.

g Plinius tertiū genus addit, quod tenue est.

h Plinio Albanū prædulce est, rarò austerum.

i Tiberius, quāuis medici nobilitaté dedissent, vocabat generosum acetum. C. verò Cæsar eius successor, nobilē vappam.

k Macilentū & aridum Hermol.

l A colle Neapoli vicino sic appellatum.

m Γεωδέστερος ad verbum, *magis terrenum.*

n Plinio Setini & Cæcubi agri vicini.

o Sic vocabant quod summis collibus gignebatur: quod mediis, *Faustianū*: quod imis, *Falernum.*

p *Massicum* Plinio.

q Hermol. legit *Vlbanum.*

r *AEquanum* Hermol.

Vicentinum [a] acerbitate simile Albano, vires insignes habet, ventriculo amicum. Veliterninum suaue potu. Eo gaudet stomachus. Est eidem peculiare quod syncerum ac merum [b] non videatur, quia gustanti velut alterius immixti quidpiam præ se ferat. Calenum leue, magis quàm Falernum, stomacho placet. Cæcubum generosum, firmũ, infestum capiti, non nisi post annos multos vetustum. Fundanum [c] validum est, multũ alit, stomacho noxium & capiti: itaque parcius in cõuiuiis bibitur. Omnibus his Sabinum leuius, ab anno septimo vsque ad decimumquintũ tempestiuum potui. Signinum [d] ad annum vsque sextum crudum, & nullius vsus, vetustate lõge fit vtilius. Nomentanum, cui velox summum incremẽtum, post annum quintũ potui commodum est. Id quidem nec admodũ suaue est, nec tenue. Spoletinum iucundum haustu, auri colore fuluescit. Capuanum Surrentino perquam simile est. Barbinum [e] valde austerũ in melius proficit semper. Caulinũ [f] Falerno simile ac generosum est. Venafranũ, stomacho gratum, & leue. Trebellicum è Neapoli temperatis viribus est, ori iucundum, amicum vẽtriculo. Heluolum [g] principio nigrum, aliquot post annis non ita multis albescens, apprimè leue est, ac delicatum. Massiliense probum, sed paucum, crassum, corpulentum. Tarentinum, & quæ in illo tractu fiunt omnia, lene, suaue, stomacho gratum, minime validum, aut infestum capiti. Mamertinum extra Italiam prouenit, nempe in Sicilia, & Italicum tamen vocatur, leue, suaue, validum. Chares Mitylenæus literis mandauit apud Indos coli dæmonem Soradeum, quem Græca lingua interpretantur OEnopœon. [h] Quæ in singulis oppidis rara & propria sunt, ad hunc modum enumerat elegans [i] Antiphanes:

Ex Elide coquus: ex Argis lebes:
Phliasium uinum: è Corintho stragula:
Sicyonius piscis: ex AEgeo [k] tibicinæ:
Caseus Siculus: Atticum unguentum: Bœotia
Anguilla. Hermippus verò sic:
Dicite nunc Musæ cœlestia templa tenentes,
Ex quo sulcauit nigri Bacchus maris undas,
Quæ bona contulerit naui mortalibus atra [l].
Silphia [m] Cyrenis, ac tergora bubula uexit:
Ex Hellesponto scombros, piscésque salitos:
Ast alicam Italia, costas bouis atque resectas:
Fœdam à sitalce [n] scabiem Lacædemone natis.
Nauigiis à Perdicca [o] mendacia multis.
Inde Syracusis aduectus caseus, & sus:
At Corcyræos Neptunus iam male perdat,
Nauibus in pulchris quoniã [p] diuiso animo sunt.
Illinc ista. Ex AEgypto pendentia uela,
Et uariæ chartæ: è Syria fragrantia thura:
E Creta pulchra, quæ diis est chara, cupressus.
E fuscis Libyæ populis ebur ære redemptum:
Vua Rhodo passa, & caricæ, quæ dulcia præbẽt
somnia: ab Eubœa pyrus, atque nitentia mala [q]:
Mancipia [r] è Phrygiis: ex Arcadia auxiliares [s].
E Tagasis serui, quibus est frons igne notata.

Ἱστία καὶ βύβλους. ἀπὸ δ' αὖ Συρίας, λιβανωτόν·
Ἡ Λιβύη δ' ἐλέφαντα πολὺν παρέχει κατὰ πρᾶσιν.
Αὐτὰρ ἀπ' Εὐβοίας ἀπίους, καὶ ἴφια μῆλα·
Αἱ Παγασαὶ δούλους, καὶ στιγματίας παρέχουσι.

[a] Barminium Hermol.
[b] Ἀπαρέγχυτος, qui & ἀμιγής, nec maris aqua, nec alio vino, defrutóve cõditum vinum, & suæ prorsus naturæ. [illegible] defrutum. Hermol.
[c] In vineis & arbustis nascens. Plin.
[d] AVsteritate nimia id aluum cõtinet, & ideo inter medicamina numeratur.
[e] Varuani Istriæ, Varubarini, Illyrici populi. *Lagarinum* quidam legunt, Plinio maximè illustratum Messalæ potu, & salute. Hermol. legit *Balbinum*, quod Balbiæ, non, vt apud Plinium legitur, Babiæ, nascitur.
[f] Iuxta Capuam gignitur. Plin. fortassis quod Anadẽdritin vocat Polyb.
[g] Dictũ ab Heluolis vuis, quarũ color inter nigras & purpureas medius.
[h] Vini effectorẽ & autorem.
[i] Erasm. prouer. *Non omnis fert omnia tellus.*
[k] Oppido Achaiæ. Plin.
[l] Picata, pice illita.
[m] Καυλὸν, μαγύδαριν, siue μάσπετον.
[n] Rege Thraciæ.
[o] Perdicia Lyciæ pars. Erasm. adag. *Naues onustæ conuitiis.*
[p] Corcyreos perstringit, quod in bello pro libertate publica gerẽdo cũ Græcis nõ cõsentirẽt.
[q] Ἴφια μῆλα quidam, vegetas pecudes interpretantur.
[r] Erasm. adag. *Phryx plagis emẽdatur.*
[s] Erasm. adagio, *Arcades imitantur,* Gens ea bel[illegible] nunquam vicit [illegible]

A Ὁ Βικεντῖνος ἐμφερὴς ἐστὶ τῷ Ἀλβανῷ, τὸ ὀμφακίας εἶναι. ἔστι δὲ δυνατὸς καὶ εὐστόμαχος. ὁ Οὐέτερνος δὲ ἡδὺς πινόμενος, εὐστόμαχος. ἴδιον δ' αὐτοῦ, τὸ μὴ δοκεῖν ἀπαρέγχυτος εἶναι· ἐμφαίνει γὰρ ὡς ἐμμεμιγμένου αὐτῷ ἑτέρου. ὁ Καληνὸς, κοῦφος, τοῦ Φαλέρνου εὐστομαχώτερος εὐγενὴς δὲ καὶ ὁ Καίκουβος, πληκτικὸς, εὔτονος. παλαιοῦται δὲ, μετὰ ἱκανὰ ἔτη ὁ Φουνδανὸς, εὔτονος, πολύτροφος, κεφαλῆς καὶ στομάχου ἅπτεται. διὸ οὐ πολὺς ἐν συμποσίοις πίνεται. πάντων δὲ τούτων ὁ Σαβῖνος κουφότερος, ἀπὸ ἐτῶν
B ἑπτὰ ἐπιτήδειος πίνεσθαι μέχρις πέντε καὶ δέκα. ὁ δὲ Σιγνῖνος, μέχρις ἐτῶν ἓξ χρήσιμος, παλαιωθεὶς δὲ πολὺ χρησιμώτερος. ὁ Νωμεντανὸς ἀκμάζει ταχὺ καὶ ἀπὸ ἐτῶν πέντε πότιμός ἐστι. ἔστι δ' οὔτε λίαν ἡδὺς, οὔτε λεπτός. ὁ Σπολητῖνος δὲ οἶνος καὶ πινόμενος ἡδὺς, καὶ τῷ χρώματι χρυσίζει. Καπυανὸς κατὰ πολλὰ τῷ Συρρεντίνῳ ἐμφερής. ὁ Βαρβῖνος, λίαν αὐστηρὸς, καὶ ἀεὶ ἑαυτοῦ κρείττων γίνεται. εὐγενὴς καὶ ὁ Καυκῖ-
C νος, καὶ τῷ Φαλερίνῳ παρεμφερής. ὁ Βενεφρανὸς εὐστόμαχος, καὶ κοῦφος. ὁ ἐν Νεαπόλει Τρεβελλικὸς, εὔκρατος τῇ δυνάμει, εὐστόμαχος, εὔστομος. ὁ Ἐρβοῦλος ἐν ἀρχῇ μέν ἐστι μέλας· μετ' οὐ πολλὰ δὲ ἔτη λευκὸς γίνεται. ἔστι δὲ λίαν κοῦφος, καὶ τρυφερός. ὁ Μασσαλιώτης, καλός· ὀλίγος δὲ γίνεται, παχὺς, σαρκώδης. Ταραντῖνος δὲ, καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ κλίματος τούτου πάντες ἁπαλοί· οὐ πλῆξιν, οὐ τόνον ἔχοντες, ἡδεῖς, εὐστόμαχοι. ὁ δὲ Μαμερτῖνος, ἔξω μὲν τῆς Ἰτα-
D λίας γίνεται· καὶ γινόμενος ἐν Σικελίᾳ, καλεῖται Ἰταλικός. ἡδὺς δ' ἐστι, κοῦφος, εὔτονος.

Ὅτι παρ' Ἰνδοῖς τιμᾶται δαίμων, ὥς φησι Χάρης ὁ Μιτυληναῖος ὃς καλεῖται Σοραδάδειος. ἑρμηνεύεται δὲ Ἑλλάδι φωνῇ, οἰνοποιός. Ὅτι Ἀντιφάνης που ὁ χαρίεις τὰ ἐξ ἑκάστης πόλεως ἰδιώματα οὕτω καταλέγει.

Ἐξ Ἤλιδος μάγειρος, ἐξ Ἄργους λέβης·
Φλιάσιος οἶνος, ἐκ Κορίνθου στρώματα·
Ἰχθῦς Σικυῶνος, Αἰγίου δ' αὐλητρίδες·
E Τυρὸς Σικελικός, μύρον ἐξ Ἀθηνῶν, ἐγχέλεις
Βοιώτιαι. Ἕρμιππος δ' οὕτως. (χουσαι.
Ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι Ὀλύμπια δώματ' ἔ-
Ἐξ οὗ ναυκληρεῖ Διόνυσος ἐπ' οἴνοπα πόντον,
Ὅσσ' ἀγάθ' ἀνθρώποις δεῦρ' ἤγαγε νηῒ μελαίνῃ,
Ἐκ μὲν Κυρήνης καυλὸν, καὶ δέρμα βόειον·
Ἐκ δ' Ἑλλησπόντου σκόμβρους, καὶ πάντα ταρίχη·
Ἐκ δ' αὖ Ἰταλίας χόνδρον, καὶ πλευρὰ βόεια·
Καὶ παρὰ Σιτάλκου ψώραν Λακεδαιμονίοισι·
Καὶ παρὰ Περδίκκου ψεύδη ναυσὶν πάνυ πολ-
F Αἱ δὲ Συράκουσαι σῦς καὶ τυρὸν παρέχουσι (λαῖς.
Καὶ Κερκυραίους ὁ Ποσειδῶν ἐξολέσειε
Ναυσὶν ἐπὶ γλαφυραῖς, ὅτι δίχα θυμὸν ἔχουσι.
Ταῦτα μὲν ἐντεῦθεν· ἐκ δ' Αἰγύπτου τὰ κρεμαστά
Ἡ δὲ καλὴ Κρήτη κυπάριττον τοῖσι θεοῖσιν·
Ἡ Ῥόδος ἀσταφίδας τε, καὶ ἰσχάδας ἡδυονείρους.
Ἀνδράποδ' ἐκ Φρυγίας, ἀπὸ δ' Ἀρκαδίας (ἐπικούρους.

Τὰς δὲ Διὸς βαλάνους, καὶ ἀμύγδαλα σιγαλόεντα A
Παφλαγόνες παρέχουσι· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός.
Φοινίκη αὖ καρπὸν φοίνικος, καὶ σεμίδαλιν.
Καρχηδὼν δάπιδας, καὶ ποικίλα προσκεφάλαια. Πίνδαρος δ' ἐν τῇ εἰς Ἱέρωνα Πυθικῇ ᾠδῇ, ἀπὸ Ταϋγέτου μὲν Λάκαιναν ἐπὶ θηρσὶ κύνα τρέχειν πυκινώτατον ἑρπετόν· Σκύριαι δ' ἐς ἄμελξιν γλάγεος αἶγες ἐξοχώταται· ὅπλα δ' ἀπ' Ἄργεος· ἅρμα Θηβαῖον· ἀπὸ τᾶς ἀγλαοκάρπου Σικελίας δ' ὄχημα δαιδάλεον ματεύειν. B
Κριτίας δ' οὕτως.

Κότταβος ἐκ Σικελῆς ἐστὶ χθονὸς ἐκπρεπὲς ἔργον,
ὃν σκοπὸν ἐς λατάγων τόξα καθιστάμεθα.
Εἶτα δ' ὄχος Σικελὸς, καλλιδαπάνη τε κρατίστη.
* *
Θεσσαλικὸς δὲ θρόνος γυίων τρυφερωτάτη ἕδρα.
Εὐναίου δὲ λέχους ἔξοχα κάλλος ἔχει
Μίλητός τε Χίος τ' ἔναλος πόλις Οἰνοπίωνος.
Τυρσηνὴ δὲ κρατεῖ χρυσότυπος φιάλη,
Καὶ πᾶς χαλκὸς ὅτις κοσμεῖ δόμον ἔν τινι χρείᾳ. C
Φοίνικες δ' εὗρον γράμματ' ἀλεξίλογα.
Θήβη δ' ἁρματόεντα δίφρον συνεπήξατο πρώτη.
Φορτηγοὺς δ' ἀκάτους Κᾶρες ἁλὸς ταμίαι.
Τὸν δὲ τροχὸν γαίης τε καμίνου τ' ἔκγονον εὗρε
Κλεινότατον κέραμον χρήσιμον οἰκονόμον,
Ἡ τὸ καλὸν Μαραθῶνι καταστήσασα τρόπαιον.

καὶ ἐπαινεῖται ὄντως ὁ Ἀττικὸς κέραμος. Εὔβουλος δὲ φησί,

Κνίδια κεράμια, Σικελικὰ βατάνια, Μεγαρικὰ πιθάκνια. Ἀντιφάνης δὲ, D
Νᾶπυ Κυπρίου καὶ σκαμμωνίας ὀπὸν,
Κάρδαμον Μιλήσιον, κρόμμυον Σαμοθρᾴκιον,
Καυλὸν ἐκ Καρχηδόνος καὶ σίλφιον, θύμον Ὑμήττιον,
Ὀρίγανον Τενέδιον.

Ὅτι ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὸν Χαλυβώνιον μόνον οἶνον ἔπινεν, ὅν φησι Ποσειδώνιος κἀν Δαμασκῷ τῆς Συρίας γίνεσθαι, Περσῶν αὐτόθι καταφυτευσάντων τὰς ἀμπέλους. ἐν δὲ Ἴσσῃ τῇ κατὰ τὸν Ἀδρίαν νήσῳ, Ἀγαθαρχίδης φησὶ οἶνον γίνεσθαι, ὃν πᾶσι συγκρινόμενον καλλίω εὑρίσκεσθαι. Χίου δὲ οἴνου καὶ Θασίου μέμνηται Ἐπίλυκος, E

Χῖος καὶ Θάσιος ἠθημένος.

οἶνος Λέσβιος ὃν αὐτὸς ἐποίησεν ὁ Μάρων μοι δοκῶ, φησὶ Κλέαρχος. Λεσβίου πώματος

Οὐκ ἔστιν ἄλλος οἶνος ἡδίων πιεῖν, φησὶ Ἄλεξις,

Θασίοις καὶ Λεσβίοις οἰναρίοις τῆς ἡμέρας τὸ λοιπὸν ὑποβρέχει μέρος, καὶ γαργαλίζει. ὁ αὐτός·

Ἡδὺς ὁ Βρόμιος τὴν ἀτέλειαν Λεσβίου
Ποιῶν, τὸν οἶνον εἰσάγουσιν ἐνθάδε.
Ὃς δ' ἂν εἰς ἑτέραν ληφθῇ γ' ἀποστέλλων πόλιν, F
Κἂν κύαθον, ἱερὰν ἐγγράφων τὴν οὐσίαν.

Ἔφιππος, Φιλῶ γε Πράμνιον οἶνον Λέσβιον.
Πολλὴ δὲ Λεσβία σταγὼν ἐκπίνεται ἄγαν.

Ἀντιφάνης, Ἔστιν ὄψον χρηστὸν ἐπαγωγὸν πάνυ
Οἶνος τε Θάσιος, καὶ μύρον καὶ στέμματα.
Ἐν πλησμονῇ γὰρ Κύπρις, ἐν δὲ τοῖς κακῶς Πράσσουσιν οὐκ ἔνεστιν Ἀφροδίτη βροτοῖς. Εὔβουλος,
Θάσιον ἢ Χῖον λαβὼν, Ἢ Λέσβιον γέροντα νεκταροσταγῆ.

Μέμνηται δὲ ἐστὶ καὶ Ψυθίου οἴνου·

Οἶνον γάρ με Ψύθιον γεύσας ἡδὺν ἄκρατον, Διψῶντα λαβὼν ὄξει πάρει πρὸς τὰ στήθη.

καὶ Ἀναξανδρίδης, χοῦς κεκραμένος Ψυθίου.

Paphlagonum terris, mollusca & amygdala inglans:
Nostris quos cõdũt fructus bellaria mẽsis.
Palmarum fructus è Phœnice, ac Semidalis:
Carthago aulæa, & uarijs depicta figuris
Ceruicalia suppeditat. Pindarus suo carmine Pythico ad Hieronem, è Taygeto Lacedęmoniam canem, pernicissimum animal, comparari vult aduersus feras: ad mulctrã capras[a] Scyrias lacte plurimo abundare: Argiuam armaturam esse præstantissimam: currus ex fœcũdissimo Thebanorũ agro: rhedã ingeniosè fabrefactam quærendam è Sicilia. Critias:

Cottabus è Sicula terra pulcherrimũ opus: quod
Pro signo latagum iactibus obiiciunt.
Hinc currus[b] Siculus, Drepanẽsis tinctáq; lana,
Qua uestis norunt texere delitias.
Thessalica est, qua fessa quiescunt corpora, sedes:
Miletus lectos conficit egregios,
Ac Chios uicina mari, urbs quõdã OEnopionis[c]:
Ex auro sculptas Thuscia dat phialas:
Magnificásque domos ex ære ornantia uasa:
Phœnicum inuentum littera[d] nempe loquax.
Currules sellas Thebani sunt fabricati:
Portandis Cares mercibus apta suis
Nauigia, & lembos, domini maris: at rota, terræ
Fornacísque simul splendida progenies
Fictile, permagnum quod nostris ædibus usum
Exhibet, inuentum est Cecropij populi:
Erexit qui præclara ad Marathona[e] trophæa

quibus postremis verbis cõmendantur, & meritò quidem, ex Attica fictilia. EVbulus verò laudat è Cnido figlina vasa, è Sicilia lances, è Megaris doliola. Antiphanes excellere putat Sinapi Cyprium, ac Scãmoniæ succũ: Nasturtium Milesium: Cepam Samothraciam: Silphium[f] siue Maspetũ è Carthagine: Thymum Hymettium: Origanũ Tenedium. Persarum reges vinum Chalyboniũ[g] tantùm bibebant. Posidonius in Damasco Syriæ gigni tradit, illicq; satas à Persis vites. In Adriatici maris insula Issa, scribit Agatharchides vinum nasci, quod cũ aliis collatũ antecellere bonitate cõpertũ est. Chij Thasijq; vini meminit sic Epilycus:

Saccatum Chium, Thasiúmque uinum.

Vinum Lesbium, mea sententia, id est, quod Maron[h] expressit: Clearchus:

Lesbio uino potu suauius aliud nullũ est. Alexis
Thasio Lesbióque uino reliqua diei parte madet, ac lautè se curat. Idem:
A. Propitius istic Bacchus est, cùm Lesbium
Vilissimo paretur. B. Ad nos aduehunt.
Vel cyathum in aliud oppidum si quis ferat,
Mox deprehẽsi bona sacrata[i] publicæ. Ephipp[9]:
A. Mihi Pramnium è Lesbo admodũ uinũ placet.
B. Permulta sane hîc gutta Lesbia bibitur. Antiphanes,
Opsonij appetentiam ualde excitant
Vnguenti odor, corona, uinúmque Thasium.
Adest Venus,[k] ubi magna rerum copia:
Contra illa miseros odit ac fugit uiros.
Thasium nactus, aut Chium,
Aut unde nectar[l] stillat è Lesbo uetus.

Meminit & is poëta vini Psythij[m]:

Postquam ille bibit Psythium lene, ac merum,
Pectus mihi sitibundo aceto percutit.

Anaxandrides: *Diluti Psythij congius.*

a Erasm. adag. *Capra Scyria.*

b Hi versus & restituti & suppleti coniectura. Cottabismi lud[us] & Latagum, explicatur lib. 15.

c De OEnopione suprà pag. proxima.

d Iunius adag. *Phœnicium medicium.* γράμματ' ἀλεξίλογα: lege Eustathius ἀλεξίλυπα: animi solatia. De Phœnicum moribus Erasm. adag. *Phœnicium commẽtũ,* & adag. *Phœnicum pacta.*

e Victis barbaris, duce Miltiade.

f Erasm. adag. *Batti Silphium.*

g Strabo lib. 15. Plin. cap. 17. 4.

h Inde vinũ Maronem Cratinus appellat. Alii Marone Euanthis filio Maroneum vinum dictum volunt[...] pe Thracium illud generosum de quo suprà.

i Diis deuota Erasm. adag. *sine Cerere.*

l Iunius adag. *Nectar spirat.*

m Psythium [...] Melampsythium Plinio Pa[...] nera, suum [...] rem non [...] ferunt.

Aristophanis fabulam, cuius titulus est secundæ [a] Cerealia celebrantes, Demetrius Trœzenius inscribendam putat, secundæ quæ Cerealia celebrarunt [b]. In ea fabula comicus meminit Peparethij [c],

Vt Pramnium uinum bibas nunquam sinam,
Neque Thasiū, aut Chium, neque Peparethium:
Aut aliud ullū experrigat quod mētulā. Eubul⁹:
Est ad manum Leucadium, est & Messenium
Non potui ingratum ullum [d].

Archestratus [e] Deipnologus:

Pocula cùm [f] *Seruatoris Iouis hauseris ipse,*
Excellens bibito, canum, uetus, & generosum [g]
Vinum, cuique comam niueus flos contegit udam,
In Lesbo natum, quæ salsis cingitur undis.
Byblina [h] *uina probo Phœnicæ quæ sacra gignit:*
Lesbia non tamen his conferri censeo iustum.
Nam nihil assuetus subito si Byblina gustes,
Illis Lesbia tu minus esse putabis odora,
Tempore prælongo nimiū fragrantia quòd sint:
Inferiora tamen gustu sunt. Lesbia namque
Quam uino, Ambrosiæ sanè propiora uidentur.
At uerò si quis nugax [i], *leuis, atque superbus*
Phœnices clamet uinum omnibus anteferendum,
Stultitiam fatui uesanam negligo prudens.
Est porrò Thasium generosum, ac suaue bibenti,
Quod multis annis molliuit tarda senectus.
Vrbibus ex alijs possim laudare racemos,
Monstrare & proprio cuias sit nomine palmes,
Vno sed uerbo nihil hæc ad Lesbia uina.
At quidam gaudent, obnixè cùm sua laudant.

Palmei vini Ephippus meminit:

Nuces, punica, & alias è Phœnicia cupedias [k],
exiguas palmei uini amphoras. Idem:
Palmei uini cadus [l] *subtus quidam apertus est.*

Palmei quoque vini Xenophon meminit in expeditione Cyri: Mendæi verò Cratinus:

Mendæum at ille si uidet forte uspiam
AEtate pubescens, sequitur, & tandem dit,
Eheu mihi [m], *qu àm lene, & album, tres feret* [n].

Hermippus alicubi Bacchum inducit plura vini genera recensentem:

Mendæum uinum cœlestia numina meiunt
Mollibus in stratis, & quæ Magnesia [o] *gignit*
Lenia: tum Thasium, quod mali spirat odorem:
Arbitror hoc equidem cunctis præcellere uinis,
Inculpatum si demas ac nobile Chium.
Est & uinū aliud, saprian [p] *plebs nomine dicit,*
Quod reclusa cadi summi dum labra patescunt,
Purpureas uiolas redolet, suaues Hyacinthos,
Atque rosas diuinus odor, diffusus in ædes.
Nectaris [q] *afflatus dispergitur, Ambrosiæque.*
Nectar ego prorsus uinum hoc existimo purum.
Conuiuæ præbe potandum hoc, si sit amicus:
Ast inimicus si fuerit, uinum è Peparetho.

Phanias Eressius [r] scribit, Mendæos [s] pendētes in vineis vuas elaterio [t] rigare, ideóque aluum mollire vinum quod ex illis fit. Themistocles à Persarum rege Lampsacū dono accepit, è qua sibi vinum haberet: Magnesiam, è qua panē: Myūta, è qua obsoniū: Palæscepsin & Percopen, è quibus vestes ac stragula. Imperauit & rex stolam, [u] vt barbaricam indueret, antea hæc omnia largitus Demaratho [x],

a Δευτέραι Θεσμοφοριάζουσαι.
b Δευτέραι Θεσμοφοριάσασαι.
c E Peparetho insula ante montem Atho sita.
d Οἰνίσκος.
e Cœnarū enarrator.
f Prima potio, meraca, gustāda tantùm, non ebibenda, fuit ἀγαθοῦ δαίμονος, boni Genij: deinde cùm arbitrio suo quisque diluisset nomen Iouis Seruatoris præfabātur. Erasm. adagijs, *Seruatori tertius: Philotesius crater: Bonæ fortunæ.*
g Καρποφορῶντα, aquæ patientissimum.
h Byblos, oppidum Cœlosyriæ, ad Libanum.
i Ἀλαζονοχαυνοφλύαρος.
k Φοινίκια τρωγαλίσματα. Alii: alias è palma lautitias.
l Βῖκος.
m Οἴμοι, hic εὐφροσύνης ἐστὶν, οὐκ λύπης, lætantis est, non dolentis.
n Sub. aquæ partes. vide prouerbium, *aut tria, aut quinque, at non quatuor.*
o Thessaliæ pars vicina Pelio.
p Adeo vetus, vt præ senio putre, rancidum, & tanquam cariosum videatur.
q Iunius adagio, *Nectar spirat.* Erasm. prouerb. *Nectaris flos.*
r Eressus Lesbi oppidum.
s Macedoniæ populum.
t Succo cucumeris agrestis.
u Vestem extimā ad talos vsque demissam.
x Aristonis filio, Lacedæmonum regis, qui à Cleomene regno pulsus, tanquam spurius, ad Darium transfugit, & cū aduersus Græcum concitauit. Herodotus libro 6.

A Ὅτι Ἀριστοφάνους τὰς δευτέρας Θεσμοφοριαζούσας Δημήτριος ὁ Τροιζήνιος Θεσμοφοριασάσας ἐπιγράφει. ἐν ταύτῃ ὁ κωμικὸς μέμνηται Πεπαρηθίου οἴνου·

Οἶνον δὲ πίνειν οὐκ ἐάσω Πράμνιον,
Οὐ Χῖον, οὐ Θάσιον, οὐ Πεπαρήθιον,
Οὐδ' ἄλλον ὅστις ἐπεγείρει τὸν ἔμβολον.

Εὔβουλος, Ὁ Λευκάδιος πάρεστι καὶ Μιλήσιος
Οἰνίσκος οὔπω πότιμος.

Ἀρχεστράτου τοῦ δειπνολόγου.

B Εἶθ' ὁπόταν πλήρωμα Διὸς σωτῆρος ἔληαθε,
Ἤδη χρὴ γεραιὸν πολιὸν σφόδρα κρατοφοροῦντα (αὐθεῖ,
Οἶνον ὑγρᾷ χαίτᾳ λευκῷ πεπυκασμένον
Πίνειν ἐκ Λέσβου περικύμονος ἐκγεγαῶτα.
Τὸν δ' ἀπὸ Φοινίκης ἱερᾶς τὸν Βύβλινον αἰνῶ·
Οὐ μέν τοι κείνῳ γε παρεξισῶ αὐτόν. ἐὰν γὰρ
Ἐξαίφνης αὐτοῦ γεύσῃ μὴ πρόσθεν ἐθιαθείς,
Εὐώδης μέν σοι δόξει τοῦ Λεσβίου εἶναι (πλατον·
C Μᾶλλον ἔχει γὰρ τοῦτο χρόνου διὰ μῆκος ἄ-
Πινόμενος δ' ἥσσων πολλῷ. κεῖνος δὲ δοκήσει
Οὐκ οἴνῳ σοὶ ἔχειν ὅμοιον γέρας, ἀμβροσίᾳ δέ.
Εἰ δέ τινες σκώπτουσιν ἀλαζονοχαυνοφλύαροι,
Ὡς ἥδιστος ἔφυ πάντων Φοινίκιος οἶνος,
Οὐ προσέχω τὸν νοῦν αὐτοῖς.
Ἔστι δὲ καὶ Θάσιος πίνειν γενναῖος, ἐὰν ᾖ
Πολλαῖς πρεσβεύων οἴνου περικαλλέσιν ὥραις.
Οἶδα δὲ κἀξ ἄλλων πόλεων βοτρυοστεφῆ ἔρνη
Εἰπεῖν αἰνῆσαί τε, καὶ οὔ με λέληθ' ὀνομῆναι.
D Ἀλλ' οὐθέν τ' ἄλλ' ἐστὶν ἁπλῶς πρὸς Λέσβιον οἶνον.

Ἀλλά τινες χαίρουσιν ἐπαινοῦντες τὰ παρ' αὐτοῖς. Φοινικοῦ δὲ οἴνου μέμνηται καὶ Ἔφιππος. Κάρυα ῥοιὰς Φοινίκια ἕτερα τρωγαλίσματα σταμνάρια τοῦ οἴνου τοῦ Φοινικικοῦ. καὶ πάλιν, Φοινικίνου βῖκός τις ὑπανεῴγνυται. μνημονεύει αὐτοῦ καὶ Ξενοφῶν Ἀναβάσει. Μενδαίου δὲ ὁ Κρατῖνος· Νῦν δ' ἂν ἴδοι Μενδαῖον ἡβῶντ' ἀρτίως Οἰνίσκον ἕπεται κἀκολουθεῖ, καὶ λέγει· Οἴμ' ὡς ἁπαλὸς, καὶ λευκὸς ἆρ' οἴσει τρία.

E Ἕρμιππος δέ που ποιεῖ τὸν Διόνυσον πλειόνων μεμνημένον·

Μενδαίῳ μὲν ἐνουροῦσι καὶ θεοὶ αὐτοὶ (δωρον,
Στρώμασιν ἐν μαλακοῖς μάγνητα δὲ μειλιχό-
Καὶ Θάσιον, τῷ δὴ μήλων ἐπιδέδρομεν ὀδμή.
Τοῦτον ἐγὼ κρίνω πολὺ πάντων εἶναι ἄριστον
Τῶν ἄλλων οἴνων, μετ' ἀμύμονα Χῖον ἄλυπον.
Ἔστι δέ τις οἶνος ὃν δὴ σαπρίαν καλέουσι,
Οὗ καὶ ἀπὸ στόματος σταμνῶν ἀνοιγομενάων
Ὄζει ἴων, ὄζει δὲ ῥόδων, ὄζει δ' ὑακίνθου
F Ὀσμὴ θεσπεσία. κατὰ πᾶν δ' ἔχει ὑψιρεφὲς δῶ,
Ἀμβροσία καὶ νέκταρ ὁμοῦ, οὗτ' ἐστὶ τὸ νέκταρ.
Τούτου χρὴ παρέχειν πίνειν ἐν τῇσι θαλείῃς
Τοῖσιν ἐμοῖσι φίλοις, τοῖς δ' ἐχθροῖς ἐκ Πεπαρήθου.

Φησὶ δὲ Φανίας ὁ Ἐρέσιος Μενδαίους τοὺς βότρυς ἐπὶ τῇ ἀμπέλῳ ῥαίνειν τῷ ἐλατηρίῳ· διὸ γίνεσθαι τὸν οἶνον μαλακόν. Ὅτι Θεμιστοκλῆς ὑπὸ βασιλέως ἔλαβεν δωρεὰν τὴν Λάμψακον εἰς οἶνον, Μαγνησίαν δ' εἰς ἄρτον, Μυοῦντα δ' εἰς ὄψον, Περκώπην δὲ καὶ τὴν Παλαισκῆψιν εἰς στρωμνὴν καὶ ἱματισμόν. ἐκέλευσε δὲ ἰέτω, στολὴν φορεῖν βαρβαρικὴν, ὡς καὶ Δημαράτῳ

δοὺς τὰ πρότερον ὑπάρχοντα, καὶ στολὴν γάμβρειον προσθεὶς, ἐφ᾽ ᾧτε μηκέτι Ἑλληνικὸν ἱμάτιον περιβάληται. καὶ Κῦρος δὲ ὁ μέγας Πυθάρχῳ τῷ Κυζικηνῷ φίλῳ ὄντι ἐχαρίσατο ἑπτὰ πόλεις, ὥς φησιν ὁ Βαβυλώνιος Ἀγαθοκλῆς, Πήδασον, Ὀλύμπιον, Καμάντιον, Σκῆπτρα, Ἀρτύψον, Τορτύρην. ὁ δ᾽ εἰς ὕβριν, φασὶ, καὶ ἄνοιαν προελθὼν, τυραννεῖν ἐπεχείρησε τῆς πατρίδος, στρατιὰν συναγαγών. καὶ οἱ Κυζικηνοὶ ἐξορμήσαντες ἐπ᾽ αὐτὸν ἐβοηδρόμησαν, πρόκρωσσοι φερόμενοι ἐπὶ τὸν κίνδυνον. τιμᾶται δὲ παρὰ Λαμψακηνοῖς ὁ Πρίαπος, ὁ αὐτὸς ὢν τῷ Διονύσῳ ἐξ ἐπιθέτου καλούμενος οὕτως, ὡς Θρίαμβος καὶ Διθύραμβος. Ὅτι Μιτυληναῖοι τὸν παρ᾽ αὐτοῖς γλυκὺν οἶνον πρόδρομον καλοῦσιν. ἄλλοι δὲ πρότροπον ἢ πρόδρομον. θαυμάζεται δὲ καὶ ὁ Ἰκάριος οἶνος. ὡς Ἄμφις,

Ἐν Θουρίοις τ᾽ οὔλαιον, ἐν Γέλᾳ φακοί.
Ἰκάριος οἶνος, ἰσχάδες Κιμώλιαι.

Γίνεται δὲ ἐν Ἰκάρῳ φησὶν Ἐπαρχίδης, ὁ Πράμνειος. ἔστι δὲ οὗτος, γένος τι οἴνου· καὶ ἔστιν οὗτος οὔτε γλυκὺς, οὔτε παχὺς, ἀλλ᾽ αὐστηρὸς, καὶ σκληρὸς, καὶ δύναμιν ἔχων διαφέρουσαν· οἵῳ Ἀριστοφάνης οὐχ ἥδεσθαι Ἀθηναίους φησὶ λέγων, τὸν Ἀθηναίων δῆμον οὔτε ποιηταῖς ἥδεσθαι σκληροῖς καὶ ἀστεμφέσιν, οὔτε Πραμνίοις σκληροῖσιν οἴνοις, συνάγουσι τὰς ὀφρῦς τε καὶ τὴν κοιλίαν· ἀλλ᾽ ἀνθοσμίᾳ, καὶ πέπονι νεκταροσταγεῖ. εἶναι γὰρ ἐν Ἰκάρῳ φησὶ Σῆμος, Πράμνιον πέτραν, καὶ παρ᾽ αὐτῇ ὄρος μέγα, ἀφ᾽ οὗ τὸν Πράμνιον οἶνον, ὃν καὶ φαρμακίτην τινὰς καλεῖν. ἐκαλεῖτο δὲ ἡ Ἴκαρος πρότερον Ἰχθυόεσσα, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ τῶν ἰχθύων πλῆθος. ὡς καὶ Ἐχινάδες ἀπὸ τῶν ἐχίνων, καὶ Σηπιὰς ἄκρα ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὴν σηπιῶν, καὶ Λαγοῦσαι νῆσοι ἀπὸ τῶν ἐν αὐταῖς λαγῶν. καὶ ἕτεραι Φυκοῦσαι καὶ Λαπαδοῦσαι, ἀπὸ τῶν παραπλησίων. προσαγορεύεται δὲ, φησὶν Ἐπαρχίδης, ἡ ἄμπελος, ἡ τὸν Ἰκάριον Πράμνιον φέρουσα, ὑπὸ τῶν ξένων μὲν ἱερὰ, ὑπὸ δὲ τῶν Οἰνοέων Διονυσιάς. Οἰνόη δὲ πόλις ἐν τῇ νήσῳ ἐστί. Δίδυμος δὲ Πράμνιον φησὶν οἶνον, ἀπὸ Πραμνίας ἀμπέλου οὕτω καλουμένης. οἱ δὲ ἰδίως, τὸν μέλανα. ἔνιοι δὲ ἐν τῇ καθόλου τὸν πρὸς παραμονὴν ἐπιτήδειον, οἱονεὶ παραμένιον ὄντα. οἱ δὲ τὸν πραΰνοντα τὸ μένος, ἐπεὶ οἱ πίνοντες προσηνεῖς. ἐπαινεῖ Ἄμφις καὶ τὸν ἐξ Ἀκάνθου πόλεως οἶνον, λέγων,

Ποδαπὸς εἶ φράσον. Ἀκάνθιος. Εἶτα πρὸς θεῶν
Οἴνου πολίτης ὢν κρατίστου στρυφνὸς εἶ.
Καὶ τοὔνομ᾽ αὐτὸ τῆς πατρίδος ἐν τοῖς τρόποις
Ἔχεις. τὰ δ᾽ ἤθη τῶν πολιτῶν οὐκ ἔχεις.

Κορινθίου οἴνου Ἄλεξις μνημονεύει, ὡς σκληροῦ.
Οἶνος ξενικὸς παρῆν. ὁ γὰρ Κορίνθιος
Βασανισμός ἐστι.

καὶ Εὐβοϊκοῦ δὲ· πολὺν πιὼν Εὐβοϊκὸν οἶνον. Ἀρχίλοχος τὸν Νάξιον τῷ νέκταρι παραβάλλει, ὅς καί που φησὶ

16 Ἐν δορὶ μέν μοι μᾶζα μεμαγμένη, ἐν δορὶ δ᾽ οἶνος Ἰσμαρικός. πίνω δ᾽ ἐν δορὶ κεκλημένος.

Στράτις δὲ τὸν Σκιάθιον ἐπαινεῖ,
Οἶνος κοκκύζει τοῖς ὁδοιπόροις πιεῖν
Μέλας Σκιάθιος ἴσον ἴσῳ κεκραμένος.
Ἀχαιὸς δὲ τὸν Βίβλινον,

A cui permisit &* generis suis peculiarẽ vestitũ, vt omnino à Græco post abstineret. Cyrus etiam, magnus ille, Pytharcho Cyziceno quem diligebat, oppida septẽ donauit, vt autor est Babylonius Agathocles, Pedasum, Olympiũ, Camantium, Scepta, Artypson, Tortyrẽ. quibus opibus insolescens & ad insaniam vsque elatus, patriæ tyrannidẽ affectauit, coactis aduersus eam copiis. Verùm Cyziceni in eũ irruentes seipsos tutati sunt, confertim, impetúque præcipiti cùm inuaderent, periculũ subeuntes. Lampsaceni Priapum [a] venerãtur, qui B cum Baccho idem est: nempe illius epitheton & adiectitiũ nomẽ haud secus quàm Thriambus [b], & Dithyrambus [c]. Mitylenæi vinũ suum dulce Prodromon vocant: alij nunc Protropon [d], nunc Prodromon. Est & Icarij vini magna claritas. Amphis:

In Thurijs oliuum: in Gela lenticula:
Ex Icaro uinum: Carica Cimolia [e]. Eparchides scribit in Icaro nasci Pramniũ, vini genus, nec dulce, nec crassum, sed austerũ, durum, & insigniter validũ: quali Aristophanes scripsit C non delectari Atheniensem populum. *Atheniensibus, inquit, nec placent asperi & horridi poëtæ, nec immite Pramnium uinum, quo & supercilium & aluus corrugatur, sed quod maturum nectarea saliua bene olet.* Semus in Icaro scopulũ esse prodidit Pramnium, & iuxta eum spatiosum montem, à quo vinum Pramniũ appellarunt. Quidã idipsum Pharmaciten [f] etiam vocant. Icaron hanc insulam ἰχθυόεσσαν [g] nuncuparũt à piscium copia, vt Echinadas ab echinorum multitudine, Lagussas à frequentia leporum, promontoriũ Sepiam à numerosis circa illum D sepiis, & alias Phycusas [h] ac Lepadusas simili ratione. Vitem, quæ Pramnium Icarium fert, Eparchides tradit ab externis sacrã appellari, ab OEnoënsibus, Dionysiada [i]. Est autẽ OEnoë eius insulæ oppidum. Didymus autor est Pramnium vinum à vite quam sic appellant, nuncupari: alij peculiari nomine sic nigrũ vocari putant: alij in vniuersum, quòd in lõgum tempus durat, quasi παραμένιον, permanens: alij quòd ferociam [k] mitigat. Mitescunt enim, ac mansueti fiunt quibus id bibitur: Vinũ ex oppido Acantho laudat Alexis his verbis:

E *A. Dic, cuias es? B. Acanthius. A. tu per deos*
Vini optimi ciuis, ferus & acerbus es?
Tu ciuitatis [l] *moribus nomen tuæ*
Refers: tuorum ciuium ingenium deest. Alexis Corinthij meminit, vt insuauis, & asperi:
Vinum adfuit peregrinum. Corinthium
Tormenti cruciatus est. Idẽ & Euboici:
Euboicum largius cùm bibisset.

Archilochus cum nectare confert Naxium. Alicubi idem ait:

Hasta * *maza subacta mihi est: uinúmq; paratũ*
Ismaricum: hasta nos nitimur & bibimus [m],

F Strattis laudat Sciathium:

Vinum uiatorem quidem monet, ut bibat,
Nigrum, Sciathium, temperatum, par [n] *pari.*

Achæus Biblinum commendat:

* γάμβρειον.

a Gyraldus tantùm Bacchi comitem fuisse tradit, vt & Silenũ.

b Quòd primus triũphauerit de Indis.

c Vt, & διθυρὰς & διμήτωρ, quòd bis natus sit. Vide Gyraldum.

d Πρότροπον, & πρόδρομον, Latini propriè vocant Lixium vinum quod calcatis vuis fluit, non torculo pressis. Tale fuit Lesbium, gustu alioqui dulce. Plinius exponit vinum sponte fluens antequam calcentur vuæ.

e Cimolus insula Melo propinqua, vna ex Cycladibus.

f Quod miscendis & componendis medicamentis sit vtile.

g Piscosam.

h Quòd abũdet alga, vel Phycidibus pisciculis, & conchis lepadibus.

i Bacchicam.

k ἀπὸ τοῦ πραΰνειν, à leniendo.

l Nam ἄκανθα spina est, ἀκάνθιος, spinosus, truculentus.

* Tale fere scholion Hybriæ lib. 15. cuius initium *Pro magnis mihi sunt diuitiis*, &c.

m Hasta nixi bibimus.

n Vide lib. 10.

Excepit vini Biblini poculis.

Sic autem vocant à loci cuiusdam nomine. Philinus:

A. Præbebo Lesbium tibi, ac Chium. B. Papæ.
A. Mendæum, Biblinum, crapulæ ut nil sentias.

Epicharmus à quibusdam Biblinis montibus vocatum ait. Armenidas Bibliã Thraciæ partem esse tradit, quam Tisaram & OEsymam vocant. Thraciæ quidem ob vini quod fert præstantiam, ac vicinorum ipsi locorum magna fuit celebritas.

E Lemno appellunt [a] *uino naues & onustæ.*

Hippias Rheginus, quam vitem εἰλεὸν, id est, tortuosam, dicebant, Bibliam vocatam fuisse tradit, eámque Argiuum Pollin, qui regnauit Syracusis, primum ex Italia Syracusas inuexisse. Quamobrem quod dulce vinũ Siculi Pollium nuncupant, Biblinum fuerit. Priscũ oraculum fuit,

Turbida uina bibas, qui non Anthedone uiuis:
Non Hyperiæ sacræ, ubi defæcata bibuntur.

Aristoteles libro de Trœzeniorum republica scribit, illos Anthedonias [b] vites & Hyperias vocasse ab Anthedone quodam, & Hypero, vt Altephias ab Altephio quodã, vno ex Alphæi posteris ac nepotibus. Alcmã vinum Apyrum [c], & flores olens, memorat alicubi, è Collibus quinque [d], qui locus à Sparta septẽ stadiis dissitus est. Probat & idem, quod nascitur in præsidiario castello quodam Dēthiadum, nomine Denthin, OEnunte OEnuntiaden, Onoglis Onoglin, Stathmis Stathmiten, quæ Pittanæ loca vicina sunt, & præterea, Parystium, ac insuper Carystiũ, prope Arcadiam. ἄπυρον autem is vocat, quod decoctũ non est. Nam sapa etiam ac defruto quondã vsi sunt. Polybius excellens vinum Capuæ nasci scribit: ἀναδενδρίτην, id est arbustiuum [e], nuncupãt, quocum nullum sit comparandũ. Alciphron Mæandrius circa Ephesum vicum montanum esse prodit, olim vocatum Latoïda, nunc autẽ ab Amazonis Latoreas nomine Latoreã, in quo vinum Pramnium gignitur. Timachidas Rhodius vini genus esse Rhodi scribit ὑπόχυτον [f], Passo oppido quàm simile. Cui defrutum adiicitur, Glytrin [g] vocant. Polyzelus Antitem [h] vini Rhodij genus memorat: Plato comicus, Capnian [i], in Italiæ Beneuento præstantissimum. Amphin [k], improbũ vinum Sosicrates appellat. Vsi sunt & antiqui potione quadam ex odoribus concinnata, quam Trimma, id est, intritam, vocauerunt. Theophrastus libris de Historia plantarum scribit in Herea [l], Arcadiæ oppido, vinum fieri, quod insaniam viris, sterilitatẽ mulieribus importat: aliud circa Caryniam [m] Achaiæ vitis genus esse, cuius vinum prægnantium fœminarum partum abigit, aut si vuam edant grauidæ. Vinum qui Trœzenium bibunt, generare negantur. Thasiis duplex vinum fit, alterum soporiferum, alterum quo fugatur somnus. De Anthosmiæ [n] vini præparatione Phanias Eressius ita scripsit, musti circiter quinquaginta congiis, vnum affundi marinæ aquæ,

a Cuius hic sit versus non indicatur. Homericũ esse puto.

b Anthedon in Peloponeso portus & ciuitas. Hypere insula vna ex Cycladibus. Hyperia, in Thessalia fons.

c Minime decoctum.

d Πεντελόφιον Hermol. vocat.

e Ex arbustiua maritatáque vite: ex populetis: nempe Falernũ, Cæcubum, Setinum, & id genus alia.

f Tanquam suffusum: Passi genus, qualia sunt Parachyton, & Diachyton Plinio: vel de fruto, quod Græci παράχυμα & ἕψημα, & σιραῖον appellant, conditũ. quidam legunt Apochyton.

g Fortassis, Glycyn, id est, dulce.

h Hermolaus legit Autiten.

i Infumatũ vertit Hermol. vinũ fumo suffiebatur vt celerius vetustesceret, & præcocem maturitatem traheret fumi tepore. Columella.

lz Nimirum dubium, & fugax.

l Apud Theoph. cap. 20. 9. Heraclea. Plin. cap. 18. 14.

m Apud Theophr. Cabyniam. Victorius cap. 11. 7. Variarũ lect.

n Florem & violam olentis: odoratum, odoriferũ, mirè fragrãs, interpretantur, quale est nostrũ Aromatites, vulgo Hippocraticum.

A Ἐδεξιοῦτο Βιβλίου μέθης ἐκπώματι.

Καλεῖται δὲ οὗτος ἀπό τινος χωρίου οὕτω προσαγορευομένου. Φησὶ δὲ καὶ Φιλῖνος,

Ὅτι παρέξω Λέσβιον Χῖον,
Παπ † Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον, ὥς τε μηδὲν κραιπαλᾶν.

Ἐπίχαρμος δὲ ἀπό τινων ὀρῶν Βιβλίνων φησὶ αὐτὸν ὠνομάσθαι. Ἀρμενίδας δὲ τῆς Θρᾴκης φησὶν εἶναι χώραν τὴν Βιβλίαν, ἣν αὖθις Τισάρην καὶ Οἰσύμην προσαγορευθῆναι. ἐπιεικῶς δὲ ἡ Θρᾴκη ἐθαυμάζετο ὡς ἡδύοινος, καὶ συνόλως τὰ
B πλησίον αὐτῆς χωρία.

Νῆες δὲ ἐκ Λήμνοιο παρέστασαν οἶνον ἄγουσαι.

Ἱππίας δ' ὁ Ῥηγῖνος τὴν εἰλεὸν καλουμένην ἄμπελον, Βιβλίαν φησὶ καλεῖσθαι. ἣν Πόλλιν τὸν Ἀργεῖον, ὃς ἐβασίλευσε Συρακουσίων, πρῶτον εἰς Συρακούσας κομίσαι ἐξ Ἰταλίας. εἴη ἂν οὖν ὁ παρὰ Σικελιώταις γλυκὺς καλούμενος Πόλλιος, ὁ Βίβλινος οἶνος. Χρησμός,

Πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις,
C Οὐδ' ἱερὰν Ὑπέραν, ὅθι γ' ἄτρυγον οἶνον ἔπινες.

ὠνομάζετο δὲ παρὰ Τροιζηνίοις, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ αὐτῶν πολιτείᾳ ἄμπελος Ἀνθηδονιὰς καὶ Ὑπεριὰς, ἀπὸ Ἄνθου τινὸς καὶ Ὑπέρου, ὡς καὶ Ἀλθηφιὰς ἀπὸ Ἀλθηφίου τινὸς, ἑνὸς τῶν Ἀλφειοῦ ἀπογόνων. Ἀλκμὰν δέ που, ἄπυρον οἶνον καὶ ἄνθεος ὄσδοντα φησὶ, τὸν ἐκ πέντε λόφων, ὅς ἐστι τόπος Σπάρτης ἀπέχων σταδίους ἑπτά. καὶ τὸν ἐκ Δενθιάδων ἐρύματός τινος, καὶ τὸν ἐξ Οἰνοῦντος, καὶ τὸν ἐξ Ὀνόγλων καὶ Σταθμῶν. χωρία δὲ ταῦτα κεῖται
D πλησίον Πιτάνης. φησὶν οὖν, οἶνον δ' Οἰνουντιάδην, ἢ Δένθιν, ἢ Παρύστιον, ἢ Ὀνογλιν, ἢ Σταθμίταν, καὶ τὸν ἐκ Καρύστου ὅς ἐστι πλησίον Ἀρκαδίας. ἄπυρον δὲ εἶπε, τὸν οὐχ ἑψημένον· ἐχρῶντο γὰρ ἑφθοῖς οἴνοις. Πολύβιος δὲ διάφορον οἶνον ἐν Καπύῃ φησὶ γίνεσθαι, τὸν ἀναδενδρίτην καλούμενον, ᾧ μηδένα συγκρίνεσθαι. Ἀλκίφρων δὲ ὁ Μαιάνδριος, περὶ τὴν Ἐφεσίαν εἶναι ὀρείαν κώμην τὴν πρότερον μὲν καλουμένην Λητοΐδα, νῦν δὲ Λατωρείαν, ἀπὸ Λατωρείας ἀμαζόνος, ἐν ᾗ γίνεσθαι
E τὸν Πράμνειον οἶνον. Τιμαχίδας δὲ ὁ Ῥόδιος ὑπόχυτον τινὰ οἶνον ἐν Ῥόδῳ καλεῖ παραπλήσιον τῷ γλυκεῖ. καὶ γλύξις δὲ οἶνος καλεῖται, ὁ τὸ ἕψημα ἔχων. Πολύζηλος δὲ, αὐτίτην καλεῖ οἶνον ἐν Ῥόδῳ. Πλάτων δὲ ὁ κωμικὸς, καπνίαν· κάλλιστος δὲ οὗτος γίνεται ἐν Βενεβεντῷ, πόλει Ἰταλίας. Ἄμφις δὲ οἶνος ὁ φαῦλος καλεῖται παρὰ Σωσικράτει. ἐχρῶντο δὲ οἱ ἀρχαῖοι καὶ πόματί τινι ἐξ ἀρωμάτων κατασκευαζομένῳ, ὃ ἐκάλουν τρίμμα. Θεόφραστος δὲ ἐν τῇ περὶ φυ-
F τῶν ἱστορίᾳ φησὶ, ἐν Ἡραίᾳ τῆς Ἀρκαδίας γίνεσθαι οἶνον, ὃς τοὺς μὲν ἄνδρας πινόμενος ἐξίστησι· τὰς δὲ γυναῖκας τεκνούσας ποιεῖ. περὶ δὲ Κερυνίαν τῆς Ἀχαΐας, ἀμπέλου τι γένος εἶναι, ἀφ' ἧς τὸν οἶνον ἐξαμβλοῦν ποιεῖν τὰς γυναῖκας τὰς ἐγκύμονας· κἂν τῶν βοτρύων δὲ φησὶ φάγωσι, ἐξαμβλοῦσιν. ὁ δὲ Τροιζήνιος οἶνος ἀγόνους φησὶ ποιεῖ τοὺς πίνοντας. ἐν Θάσῳ δὲ λέγει, ὡς αὐτοὶ ποιοῦσιν οἶνόν τινα ὑπνωτικὸν, καὶ ἕτερον ἀγρυπνεῖν ποιοῦντα τοὺς πίνοντας. περὶ δὲ τῆς τοῦ ἀνθοσμίου οἴνου σκευασίας, Φανίας ὁ Ἐρέσιος φησὶ τάδε, Γλεύκει παρεγχεῖται περὶ τοὺς πεντήκοντα εἷς θαλάσσης,

A καὶ γίνεται Ἀνθοσμίας. καὶ πάλιν, Ἀνθοσμίας γίνεται ἐκ νέων ἀμπέλων ἰσχυρότερος, ἢ ἐκ παλαιῶν. ἑξῆς τέ φησι, τοὺς ὀμφακώδεις συμπατήσαντες ἀπέθεντο, καὶ ἀνθοσμίας ἐγένετο. Θεόφραστος δ' ἐν Θάσῳ φησὶ τὸν ἐν τῷ πρυτανείῳ διδόμενον θαυμαστὸν εἶναι τὴν ἡδονήν· ἠρτυμένος γάρ ἐστιν. ἐμβάλλουσι γὰρ εἰς τὸ κεράμιον σταῖς μέλιτι φυράσαντες, ὥστε τὴν ὀσμὴν ἀπ' αὐτοῦ, τὴν δὲ γλυκύτητα ἀπὸ τοῦ σταιτὸς λαμβάνειν τὸν οἶνον. καὶ ἑξῆς δέ φησιν, ἐάν τις κεράσῃ σκληρὸν καὶ ἄοσμον μαλακῷ καὶ B εὐόσμῳ, καθάπερ τὸν Ἡρακλεώτην καὶ τὸν Ἐρυθραῖον, τοῦ μὲν τὴν μαλακότητα, τοῦ δὲ τὴν εὐοσμίαν παρεχομένου. μυρτίτης δὲ ἡ μυρρίνης οἶνος κεῖται παρὰ Ποσειδίππῳ,

Διψηρὸς ἄτοπος ὁ μυρρίνης ὁ τίμιος.

Καὶ Ἑρμῆς δ' εἶδος πόσεως παρὰ Στράττιδι. Χαιρέας δὲ, ἐν Βαβυλῶνι οἶνόν φησι γίνεσθαι, τὸν καλούμενον νέκταρ.

Ἦ γὰρ ἔπος τόδ' ἀληθὲς, ὅτ' οὐ μόνον ὕδατος αἶσαν, C

Ἀλλά τι καὶ λέχης οἶνος ἔχειν ἐθέλει.

Οὔτε γὰρ ἀπόβλητον Διονύσιον, οὐδὲ γίγαρτον, ὁ Κεῖός φησι ποιητής. Τῶν οἴνων ὁ μὲν λευκὸς, ὁ δὲ κιῤῥὸς, ὁ δὲ μέλας. καὶ ὁ μὲν λευκὸς, λεπτότατος τῇ φύσει, οὐρητικὸς, θερμὸς, πεπτικός τε ὢν, τὴν κεφαλὴν ποιεῖ διάπυρον· ἀνωφερὴς γὰρ ὁ οἶνος. ὁ δὲ μέλας ὁ μὴ γλυκάζων τροφιμώτατος, στυπτικός. ὁ δὲ γλυκάζων, καὶ τῶν λευκῶν, καὶ τῶν κιῤῥῶν τροφιμώτατος. λεαίνει γὰρ κατὰ τὴν πάροδον, καὶ παχύνων τὰ ὑγρὰ μᾶλλον, D κεφαλὴν ἧττον παρενοχλεῖ. ὄντως γὰρ ἡ τοῦ γλυκέος οἴνου φύσις ἐγχρονίζει περὶ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ πτυέλου ἐστὶν ἀναγωγὸς, ὡς Διοκλῆς καὶ Πραξαγόρας ἱστοροῦσι. Μνησίθεος δ' ὁ Ἀθηναῖος φησὶν, ὁ μέλας οἶνος ἐστὶ θρεπτικώτατος, ὁ δὲ λευκὸς οὐρητικώτατος καὶ λεπτότατος, ὁ δὲ κιῤῥὸς, ξηρὸς, καὶ τῶν σιτίων πεπτικώτερος. οἱ δ' ἐπιμελέστερον τεθαλαττωμένοι οἶνοι, ἀκραίπαλοί τε εἰσὶ, καὶ κοιλίαν λύουσιν, ἐπιδάκνουσί τε τὸν στόμαχον, ἐμφυσήσεις τε ἐνεργάζονται, καὶ συγκατ- E εργάζονται τὴν τροφήν. τοιοῦτος δ' ἐστὶν ὅ τε Μύνδιος καὶ ὁ ἀπὸ Ἁλικαρνασοῦ. ὁ γοῦν κυνικὸς Μένιππος, ἁλμοπότιν τὴν Μύνδον φησί. ἱκανῶς δὲ καὶ ὁ Κῷος τεθαλάττωται. καὶ ὁ Ῥόδιος δὲ, ἐλάττονος μὲν τετύχηκε θαλάσσης· ὁ δὲ πολὺς αὐτοῦ ἀχρεῖός ἐστιν. ὁ δὲ νησιώτης εἴς τε τοὺς πότους ἐστὶν εὖ πεφυκὼς, καὶ πρὸς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν οὐκ ἀνοίκειος. ὁ δὲ Κνίδιος, αἵματος γεννητικὸς, τρόφιμος, κοιλίαν εὔλυτον κατασκευάζων. πλείων δὲ πινόμενος, ἐκλύει τὸν F στόμαχον. ὁ δὲ Λέσβιος στύψιν μικροτέραν ἔχει,
17 καὶ μᾶλλον οὐρεῖται. χαριέστερος δ' ἐστὶν ὁ Χῖος. καὶ τοῦ Χίου, ὁ καλούμενος Ἀρεϊούσιος. διαφοραὶ δὲ αὐτοῦ εἰσὶ τρεῖς. ὁ μὲν γὰρ αὐστηρός ἐστιν, ὁ δὲ γλυκάζων, ὁ δὲ μέσος τούτων τῇ γεύσει αὐτόκρατος καλεῖται. ὁ μὲν οὖν αὐστηρὸς εὔστομος ἐστὶ, καὶ τρόφιμος, καὶ μᾶλλον οὐρεῖται. ὁ δὲ γλυκάζων, τρόφιμος, πλήσμιος, κοιλίας μαλακτικός

& ita fieri Anthosmian: ac rursum: Anthosmian valentiorem fieri ex nouellis vitibus, quàm ex vetustis: ac deinceps: Conculcata cum aliis acerba vua, quod reconditur vinum Anthosmian fieri. Theophrastus scribit, quod apud Thasios in Prytanæi conuictu publico datur, esse mirificè iucundum, quia conditum sit immissa farina melle subacta in fictile dolium, vt odorem ex se vinum iaciat, dulcedo verò ex immersa farina trahatur. Subdit postea idem scriptor, inodorum si quis & durum misceat cum fragrāti & molli, veluti cum Heracleotico Erythræum, iucundam fore ac salubrem mixturam eiusmodi, quòd alterum lenitatem conferat, altero ventriculus roboretur. Apud Poseidippum, Myriten, siue Myrinen,[a] legimus, vini genus:

Vile hoc facit sitim: est celebris Myrines.

Apud Strattiden Hermes potionis species est. Chæreas vinum esse Babylone tradit, quod Nectar indigenæ vocant.

Verum [b] est quod iactatur, aquæ iam non modo vina

Partes, sed quidquam laudis habere volunt.

Non enim, vt inquit poëta [c] Ceus,

Est negligendus Bacchus, ut uinacea.

Vinum aliud giluum [d] est, aliud nigrum, aliud album: quod natura tenuissimum, ac calidum, vrinas mouet, concoctionem iuuat, sed quoniam superiora petit, igneo calore caput ferit: nigrum expers dulcedinis, adstringit, & alit plurimum: quod verò subdulce est, copiosius alimentum suppeditat, quàm vllum ex albis, vel giluis. Nigrum certè quod dulce est, accessu transitúque suo lenit, & humores valde spissans caput minus infestat, quæ dulcium natura est, moratur circa præcordia, ac, quod scripserunt Diocles & Praxagoras, ideo sputum educit. Nigrum vinum, inquit Mnesitheus Atheniensis, nutrit copiosissimè: album tenuissimum est, vrinásque ciet valentissimè: giluum potenter siccat, & imprimis est vtile concoctioni. Quod maris aqua [e] scitè ac diligenter conditum est, caput nulla crapula grauat, aluum soluit, ventriculum mordet, & lancinat, flatus gignit, concoctionem cibi promouet. Myndium huiusmodi est, & Halicarnasseum. Quapropter Menippus Cynicus Myndum ἁλμοπότιν [f] vocabat. Coum aqua marina quod satis est temperatur. Rhodium plus accipit. Cui largius admiscetur, inutile est. Insularia vina [g] cum voluptate bibuntur, & ad quotidianum vsum incommoda non sunt. Ex iis Gnidium sanguinem procreat, abundè nutrit, aluum solicitat, sed largiore potu ventriculum exoluit. Lesbium minus adstringit, & lotium magis prouocat. Ante reliqua Chio gratia est, præsertim ei quod vocant Aruisium: differentia triplici. Quoddam enim austerum est: alterum subdulce: tertium inter illa sapore medium, αὐτόκρατον [h] nuncupant. Austerum palato arridet, multū alimēti præbet, cū vrina magis expellitur. Quod subdulce est, largius nutrit: plenitudinē corporis efficit: aluū mollit.

a Quidam id se volunt, qu ex Fabio Dor no, & Pla Murrhinam v cat Plinius. vnguento Gr nomen impos runt, vel qu aromatibus conditum, quòd instar v guēti suauē od rem exhalet.
b Nō solùm p potione vt sin velut aqua: se etiam laudē qui dam sibi pecul rem vendicen pro nataliū, gu stus, odoris, co ris, & aliarum genus rerum v rietate.
c Simonides, au eius nepos Bacchylides.
d Κιῤῥόν.

e Vina Græc fere sic omn cōdiebantur: de Plauti test uus est in Ru te iocus, Qu uinis Græcis Ne ptunus nobis suf fudit mare.
f Muriam bibe tem, salsibibam, maribibam.
g Quæ ex insul Cycladibus & Sporadibus adu huntur, AEgæ Ionij, Cretic maris.

h Impermixt & syncerum. A liud est αὐτόκρ ρας Polluci, exile vt dilu dum non sit.

Autocraton vsu facultatéque medium est. At in commune, Chium ad concoctionem valet, copiosè nutrit, sanguinem optimum generat, blandissimum est, ob insignémque vim suam plenioris corporis molem auget. Ex Italicis vinis suauissima & gratissima sunt Falernum, & Albanum. Horum quod diutinum inueterauit, quia medicatũ fit, perquam celeriter capitis dolorem ac grauitatem excitat. Quod Adrianum vocant facile transpirat, & digeritur, omninóque molestia caret. Premẽda sunt illa vina ante statum aliquot tempus, deinde sub dio in aperto loco exponenda, nimia vt illorum vehementia diffletur. Iucundissimum vinum, vbi cõsenuit, Corcyræũ. Zacynthium & Leucadiũ, quia gypsum [a] doliis immittitur, caput offendunt. E Cilicia quod Abaten nominant, aluum tãtùm laxat. Coo, Myndio, Halicarnaseo, & cuiuis largiori maris aqua condito duriores aquæ congruunt, vt fontana, & pluuia, si per tubulos colata defæcatáque sit, &, vt subsidant quæ aliena sunt, asseruata diu in cisternis. Quamobrem Athenis, & Sicyone, vbi suppetit aqua eiusmodi, præstant hæc vina. Ei verò cui parciùs admixta est maris aqua, aut si quod potẽtiùs adstringit, vt Chio, ac Lesbio, conuenit aqua lenissima & blandissima.

a Gypsum, ob suam crassitiem, quum diutius in ventriculo moratur, æstuans, feruens, ac veluti ebulliens, fumosum in caput vaporem emittit, qui dolorem excitat.

A. O lingua [b] prudenter diu quæ iam siles,
Negotium hoc subire quomodo potes?
B. Necessitate nil quidem est onerosius,
Arcana cogit quæ retegere principum,

b Erasm. adagio, *Ingens telum necessitas.*

inquit Sophocles. Maræoticum vinũ, quod etiam Alexandrinum vocauere, à Mareia [c] lacu vicino Alexandriæ, & vrbe lacui propinqua, quondam amplissima, nunc verò pago, nuncupatur, cui nomen indidit Maro vnus ex iis qui cum Baccho militarunt. Frequens in eo tractu vinea est. Vua cùm manditur, saporis iucundissimi. Vinum autem præstantissimum, album, suaue, tenue, suauiter olet, in venas promptè distribuitur, vrinas ciet, caput non attingit: & tamen hoc anteit bonitate quod appellant Tænioticum. Est autem Tænia oblongus quidam in illa plaga locus, vbi genitum vinum ex albo nonnihil pallescens, pingue quidpiam præ se fert, quod aqua mixta paulatim diluitur, non aliter quàm mel Atticum aqua addita liquescit. Vinum hoc Tænioticum, præterquàm quod potu mirificè placet, & odore quodam eleganti, velut aromatum, delectat, leniter adstringit. Sunt etiam circa Nili decursus, & quacunque fluuius labitur, vineæ creberrimæ. Harum vino sigillatim suus peculiaris gustus, ac color. Anteponitur reliquis quod circa Antyllam oppidum (ab Alexandria procul id non abest) prouenit. Eius ciuitatis reditum ac vectigalia Persarum AEgyptiorúmque reges ad cinctuum impensas vxoribus dabant. Quod in Thebaïde nascitur vsque adeo tenue est, præsertim circa vrbem Copton, & tam facilè digeritur, ac citò coquitur, vt citra noxam ægris in febre concedant.

c Mareotin Plinius vocat, Marian Strabo.

Laudes [d] tuas, ut Astydamas, hîc prædicas Vxor.

ὡς τοῖς πυρετταίνουσι διδόμενον μὴ βλάπτειν.

d Præoccupatio: lectorem molestè ferre nõ vult, quod AEgyptius ipse, nẽpe Naucratites, AEgyptia vina laudet.

A ὁ δ' Αὐτόκρατος, τῇ χρείᾳ μέσος ἐστί. κοινῶς δ' ὁ Χῖος, πεπτικὸς, τρόφιμος, αἵματος χρηστοῦ γεννητικὸς, προσηνέστατος, πλήσμιος, διὰ τὸ πολὺ εἶναι τῇ δυνάμει. τῶν δ' οἴνων χαριέστατος, ὁ κατὰ τὴν Ἰταλίαν Ἀλβανὸς, καὶ ὁ Φαλέρνος. ὁ δὲ πίτων πεπαλαιωμένος, καὶ κεχρονικὼς, φαρμακώδης ὢν καρηβαρεῖ λίαν ταχέως. ὁ δὲ Ἀδριανὸς καλούμενος, εὔπνους, εὐανάδοτος, ἄλυπος τὸ σύνολον. οἰνοποιητέον δὲ αὐτοὺς πρὸ ἱκανοῦ χρόνου, καὶ εἰς ἀναπεπταμένον τόπον

B θετέον, εἰς τὸ διαπνεῦσαι τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως αὐτῶν. χαριέστατος δ' οἶνος εἰς παλαίωσιν ὁ Κερκυραῖος. ὁ δὲ Ζακύνθιος, καὶ ὁ Λευκάδιος, διὰ τὸ γύψον λαβεῖν, καὶ κεφαλὴν ἀδικοῦσιν. ὁ δὲ ἀπὸ Κιλικίας Ἀβάτης καλούμενος, κοιλίας μόνον ἐστὶ μαλακτικός. Κῴῳ δὲ καὶ Μυνδίῳ, καὶ Ἁλικαρνασίῳ, καὶ παντὶ τῷ ἱκανῶς τεθαλαττωμένῳ συνάδει τὰ σκληρὰ τῶν ὑδάτων. οἷα κρηναῖα, καὶ ὄμβρια, ἐὰν ᾖ διϋλισμένα, καὶ πλείονα χρόνον καθεσταμένα.

C χρήσιμοι δ' εἰσὶν οὗτοι Ἀθήνησι, καὶ Σικυῶνι. ἐν ταύταις γὰρ σκληρὰ τὰ τοιαῦτα ὕδατα. τοῖς δὲ θαλασσίοις τῶν οἴνων, καὶ τοῖς παρέχουσιν ἱκανωτέραν στύψιν τῷ Χίῳ ἢ Λεσβίῳ, τὰ ἀποιότατα τῶν ὑδάτων εὔθετεῖ.

Εὖ γλῶσσα σιγήσασα τὸν πολὺν χρόνον,
Πῶς δῆτα τλήσῃ πρᾶγμ' ὑπεξελθεῖν τόδε.
Ἦ τῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἐμβριθέστερον,
Ὑφ' ἧς τὸ κρυφθὲν ἐκφανεῖς ἀνάκτορον,

φησὶ Σοφοκλῆς. ὅτι ὁ Μαρεώτης οἶνος, ὁ Ἀλε-

D ξανδρεωτικὸς, τὴν μὲν προσηγορίαν ἔχει ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κρήνης Μαρείας, καὶ τῆς παρ' αὐτὴν πόλεως ὁμωνύμου, ἣ πρότερον μὲν ἦν μεγίστη, νῦν δὲ κώμη· παρείληφε μέν τοι τὴν προσηγορίαν, λαβοῦσα ἀπὸ Μάρωνος, ἑνὸς τῶν μετὰ Διονύσου τὰς στρατείας πεποιημένων. πολλὴ δὲ ἡ περὶ τὴν γῆν ταύτην ἄμπελος, ἧς καὶ ἡ σταφυλὴ βρωθῆναι πάνυ εὔστομος· καὶ ὁ γινόμενος οἶνος κάλλιστος· λευκός τε γὰρ καὶ ἡδὺς, εὔπνους, εὐανάδοτος, λεπτὸς, κεφαλῆς

E οὐ καθικνούμενος, διουρητικός. τούτου δὲ καλλίων ὁ Ταινιωτικὸς καλούμενος. ταινία δ' ἐστὶν ἐπιμήκης περὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἀφ' ἧς οἱ γινόμενοι οἶνοι εἰσὶ μὲν ἠρέμα ὑπόχλωροι, ἐμφαίνοντές τι ἐν αὐτοῖς λιπαρὸν, ὃ κατὰ τὴν τοῦ ὕδατος κρᾶσιν ἀναλύεται κατὰ βραχὺ, ὡς καὶ τὸ μέλι τὸ Ἀττικὸν ἀνακιρνάμενον. οὗτος ὁ Ταινιωτικὸς, πρὸς τὸ ἡδὺς εἶναι ἔχει τι καὶ ἀρωματῶδες, ἠρέμα ἐπιστύφων. ἡ δὲ περὶ τὸν Νεῖλον ἄμπελος, πλείστη μὲν αὐτὴ, ὅσος καὶ ὁ ποτα-

F μός. καὶ πολλαὶ τῶν οἴνων αἱ ἰδιότητες κατά τε τὰ χρώματα, καὶ τὴν προσφοράν. τούτοις δ' ὑπερβάλλει ὁ κατὰ Ἄντυλλαν πόλιν, (οὐ μακρὰν οὖσαν Ἀλεξανδρείας,) ἧς τοὺς φόρους οἱ τότε βασιλεῖς, Αἰγύπτιοί τε καὶ Πέρσαι ταῖς γαμεταῖς ἐδίδοσαν εἰς ζώνας. ὁ δὲ κατὰ τὴν Θηβαΐδα, καὶ μάλιστα ὁ κατὰ τὴν Κόπτον πόλιν οὕτως ἐστὶ λεπτὸς, καὶ εὐανάδοτος, καὶ ταχέως πεπτικὸς, σαυτὴν ἐπαινεῖς ὥσπερ Ἀστυδάμας γύναι.

ἦν δὲ τραγικὸς ποιητὴς ὁ Ἀστυδάμας. Ὅτι Θεόπομπος ὁ Χῖος τὴν ἄμπελον ἱστορεῖ εὑρεθῆναι ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τὸν Ἀλφειὸν, καὶ ὅτι τῆς Ἠλείας τόπος ἐστὶν ἀπέχων ὀκτὼ σταδίοις, ἐν ᾧ οἱ ἐγχώριοι κατακλείοντες τοῖς Διονυσίοις χαλκεῖς λέβητας τρεῖς κενοὺς, παρόντων τῶν ἐπιδημούντων ἀποσφραγίζονται, καὶ ὕστερον ἀνοίγοντες, εὑρίσκουσιν οἴνου πεπληρωμένους. Ἑλλάνικος δέ φησι ἐν τῇ Πλινθίνῃ πόλει Αἰγύπτου πρώτῃ εὑρεθῆναι τὴν ἄμπελον. διὸ καὶ Δίων ὁ ἐξ ἀκαδημίας, φιλοίνους καὶ φιλοπότας τοὺς Αἰγυπτίους γενέσθαι, εὑρεθῆναί τε παρ' αὐτοῖς βοήθημα, ὥστε τοὺς διὰ πενίαν ἀπορουμένους οἴνου, τὸν ἐκ τῶν κριθῶν γινόμενον πίνειν· καὶ οὕτως ἥδεσθαι τοὺς τοῦτον προσφερομένους, ὡς καὶ ᾄδειν, καὶ ὀρχεῖσθαι, καὶ πάντα ποιεῖν ὅσα τοὺς ἐξοίνους γινομένους. Ἀριστοτέλης δὲ φησὶ ὅτι οἱ μὲν ἀπ' οἴνου μεθυσθέντες, ἐπὶ πρόσωπον φέρονται· οἱ δὲ τὸν κρίθινον πεπωκότες, ἐξυπτιάζονται τὴν κεφαλήν. ὁ μὲν γὰρ οἶνος καρηβαρικὸς, ὁ δὲ κρίθινος καρωτικός. ὅτι δὲ φίλοινοι Αἰγύπτιοι, σημεῖον καὶ τὸ παρὰ μόνοις αὐτοῖς ὡς νόμιμον ἐν τοῖς δείπνοις, πρὸ πάντων ἐδεσμάτων κράμβας ἐσθίειν ἑφθὰς καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο παρασκευάζεσθαι. καὶ πολλοὶ εἰς τὰς κατασκευαζομένας ἀμεθύστους, προσλαμβάνουσι τὸ τῆς κράμβης σπέρμα. καὶ ἐν ᾧ δ' ἂν ἀμπελῶνι κράμβαι φύονται ἀμαυρότερος ὁ οἶνος γίνεται. διὸ καὶ Συβαρῖται, φησὶ Τίμαιος, πρὸ τοῦ πίνειν κράμβας ἤσθιον. Ἄλεξις,

Ἐχθὲς ὑπέπινες, εἶτα νυνὶ κραιπαλᾷς,
Κατανύστασον. παύσῃ γάρ· εἶτά σοι
Δότω ῥάφανόν τις ἑφθήν.

Εὔβουλος δέ που φησί, (κραιπάλην
Γύναι ῥάφανόν γε κομίσασ' εἰς ἐμὲ σὺ, τὴν
Μέλλεις ἀφεῖναι πᾶσαν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς.

Ὅτι δὲ τὴν κράμβην ῥάφανον ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, Ἀπολλόδωρος δηλοῖ ὁ Καρύστιος.

Οἱ δ' ὅτι καλοῦμεν ῥάφανον, ἡμεῖς δ' οἱ ξένοι
Κράμβην, γυναιξὶ διαφέρειν οἴει δὲ τί;

Ἀναξανδρίδης, ἐὰν λούσησθε νῦν
Ῥάφανόν τε πολλὴν ἐντράγητε, παύσετε,
Τὸ βάρος διασκεδᾶτε τὸ προσὸν νῦν νέφος
Ἐπὶ τοῦ μετώπου. Νικοχάρης,
Εἰς αὔριον ἀντὶ ῥαφάνων ἑψήσομεν
Βαλανεῖον. ἵνα νῷν ἐξάρῃ τὴν κραιπάλην.

Ἄμφις,

Οὐκ ἔστιν ὡς ἔοικε φάρμακον μέθης
Οὐδὲν τοιοῦτον, ὡς τὸ προσπεσεῖν ἄφνω
Λύπην τιν' οὕτως. ἐξελαύνει γὰρ σφόδρα
Λήρους, ὥστε τὰς ῥαφάνους οὔπω δοκεῖν.

Περὶ δὲ τῆς δυνάμεως ταύτης, ἣν ἡ κράμβη ποιεῖ, ἱστορεῖ καὶ Θεόφραστος, φεύγειν φάσκων καὶ ζῶσαν τὴν ἄμπελον τῆς ῥαφάνου τὴν ὀδμήν.

A Tragicus poëta [a] fuit ille Astydamas. Theopompus Chius memoriæ tradidit, vitē ad Alpheum flumen in Olympia repertam fuisse, & quodam loco ab Elea [b] stadiis octo distante, per festos Bacchanalium dies incolas, vacuos [c] tres lebetes, coram aduenis obsignatos postridie cùm aperuerint, vino plenos offendere. Hellanicus scribit in Plinthine oppido AEgypti primùm inuentam fuisse vitem: qua de caussa Dion Academicus vinosos ac bibaces AEgyptios esse inquit: ac quoniam ob egestatem vino multis carendum esset, excogitatum apud illos inopiæ solatiū, vt vinum B ex ordeo [d] confectum biberent, cuiús potu adeò lætati sunt, vt canerent, saltarent, &, quæ solent ebrij, facerent omnia. Aristoteles scribit, eos qui vino temulenti sunt, in faciē pronos vergere, qui verò zytho, in caput resupinari: quia vt nimio vino caput grauatur, sic zytho veternosum fit ac somnolentum. Vinolentos [e] AEgyptios fuisse hoc ostendit, quod apud eos tātum in cœnis statutum est, ante omnem cibum brassicā elixam [f] comesse, & ad cōpotationes ita sese præparare. Multi C sane vt ab ebrietate vindicentur, præsumūt brassicæ semen. Quin & in qua vite brassica nascitur, inde vinum exilius: quamobrem Sybaritæ, vt inquit Timæus, antea quàm potarent, brassicarum esu se muniebant. Alexis:

Heri bibisti [g] plus satis: nunc graue caput,
Sentis, medendum est huic malo, ieiunio:
Deinde brassicam tibi dabit quispiam
Elixam. EVbulus alicubi:
Vxor mihi rhaphanum si tu afferas,
Hanc crapulam è uestigio discusseris
D *Ni fallor omnem.*

Antiquos Rhaphanum [h] brassicam vocasse monstrat Apollodorus Carystius:

Rhaphanum scio uocare nos: at hospites
Vos brassicam: quid interesse hoc fœminis
Putas? Anaxandrides:
Si lauabitis,
Rhaphanúmque multam edetis, hæc mox desinet
Vexare uos capitis grauedo: frontibus
Nubem insidentem tristibus [i] dispergite.

Nicochares:

In crastinum rhaphani loco nos balneum
E *Quod crapulam sanet tuam parabimus.*

Amphis:

Nullum remedium est ebrijs paratius,
Quàm si molesti quidpiam forte accidat
Subito, etenim mirum in modum illud dissipat
Eiusmodi nugas: rhaphanus ut non magis
Ad id ualeat.

Brassicæ hanc facultatem literis mandauit Theophrastus, & hoc præterea, vitem etiam, dum viuit, odorem brassicæ auersari.

a Arrogans [...] ostentator. E[...] prouerb. T[...] *laudas*. Suid[...]

b Si quæ pro[...] tis arcanis G[...] narrant, & [...] fas esset cum [...] bulosis illis [...] rationibus co[...] parare, de am[...] la cuius oleo [...] ges vncti ina[...] rantur, idem [...] pertum est.

c Idē apud P[...] saniam legitur [...] Eliacis secun[...]

d Dioscoridi [...] thum, & Cur[...]

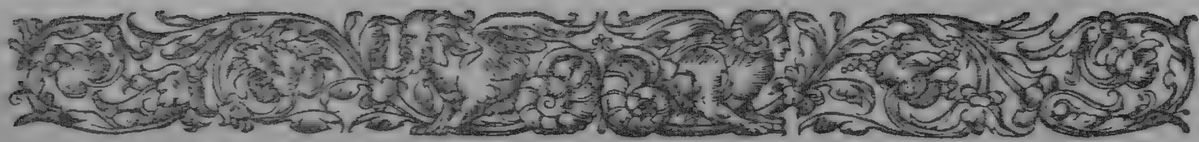
e Καὶ δεινοὺς [...] χειν μηχανάς [...] quit AEschy[...] Erasm. prou[...] Αἰγυπτιάζειν.

f Ad arcend[...] ebrietatem.

g [...] Leo[...] pardus cap. [...] lib. 9. Castiga[...]

h Erasm. prou[...] *Crambe bis po[...]*

i Iunius adagi[...] *Nubem summo[...] re.* Erasmus ad[...] gio, *Frontem* [...] *porrigere.* Hor[...] *Deme superci[...] nubem.*

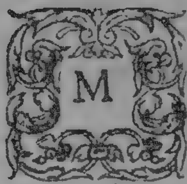

ΕΚ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ

Ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου.

EX ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM

libro secundo.

MAGNAM diei partem somno me dare, quietíve indulgere, non permiserunt varij quos hucusque sermones habuisti. οἶνον, vinum Colophonius Nicander vocatũ censet ab OEneo.

Qui uinum pateras OEneus diffudit in amplas,
οἴνῳ, Vino, quod retinet nomen dedit.

Melanippides Milesius:

Οἶνος, Vinum, here, ab OEneo cognominatum.

Hecatæus Milesius præfatus in AEtolia vitem primùm inuẽtam fuisse, subdit, Orestea Deucalionis filium ad AEtoliæ regem venisse, illíque caudicem peperisse canem suam: quem cùm defodi iussisset, natam ex eo vitem vuis onustã: ac ideo gnatum suum Φύτιον, id est Satorem, appellasse, nepotémque ex illo genitum OEnea, à vite scilicet, quam prisci illi Græci οἴνας nuncupabant: AEtolúmque ab OEneo fuisse procreatum. Plato in Cratylo vocis (οἶνος) rationem & originem indagans, sic inquit notatam fuisse, quòd animum nostrum impleat τῆς οἰήσεως, id est arroganti de nobis ipsis quadam opinione: quanquam fortassis etiam ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, id est vtilitate quam ex eo percipimus, dictum fuisse nõ absurdũ sit. Homerus ad veriloquium hoc nimirum spectans, ita dixit,

ὀνήσεαι, id est, Proderit, hoc uini cito si potaueris ipse.

Idem simili ratione cibaria vocare solet ὀνείατα, ἀπὸ τοῦ ὀνίσκειν ἡμᾶς, quia nos iuuent.

O Menelaë dij fecerunt optima uina
Quæ tristes hominum [a] curas dispellere possint.

Diphilus Comicus,

Prudentibus [b] ac cordatis omnibus amicissime
Bacche, atque sapientissime, quàm suauis es,
Abiecti magnificè ut sentiant de se tu solus efficis:
Superciliosis & tetricis persuades ut rideant:
Ignauis, ut audeant: ut fortes sint, timidis.

Philoxenus,

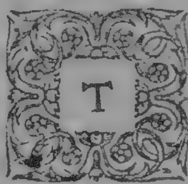
Fluxile [c] uinum, omnifariis uocibus loquax.

Chæremon tragœdus vino conciliari bibentibus inquit, risum, sapientiam, docilitatem, bona consilia. Ion Chius:

Indomitum puerum, taurino aspectu toruum
Iuuenem [d], non iuuenem, mitissimũ amicorum grauiter frementium
Anteambulonẽ, vinũ spiritus attollens: mortalium
Iudicem [e].

Mnesitheus inquit,

a Varro in Satyra, *Est modus matule, περὶ μέθης. Vino nihil iucundius quidquam bibit. Hoc ad ægritudinem medendam inuenerunt: Hoc hilaritatis dulce testimoniũ: Hoc continet coagulum conuiuia.*
b Victorius cap. 18. Var.
c εὐρρείτας
d Vinum vetus, ac nouum.
e Q[illegible] in[illegible] causque [illegible] vinum [illegible] Theo[illegible], vinum [illegible]. EVripidi, [illegible]. Erasm. adagio. In uino ueritas.

A Τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας προσεπιμετρεῖν τῷ ὕπνῳ, οὐκ εἰῶν με οἱ λόγοι οἷς ἀπεμνημόνευσας ὄντες ποικίλοι, ὕπνῳ διδόναι σχολήν. Ὅτι τὸν οἶνον ὁ Κολοφώνιος Νίκανδρος, ὠνομάσθαι φησὶν ἀπὸ Οἰνέως. 18

Οἰνεὺς δ' ἐν κοίλοισιν ἀποθλίψας δεπάεσσιν
Οἶνον ἔκλησε.

Φησὶ δὲ καὶ Μελανιππίδης ὁ Μιλήσιος

Ἐπώνυμος ὦ δέσποτ' οἶνος Οἰνέως.

Ἑκαταῖος δ' ὁ Μιλήσιος τὴν ἄμπελον ἐν Αἰτωλίᾳ λέγων εὑρεθῆναι, φησὶ καὶ τάδε. B Ὀρεσθεὺς ὁ Δευκαλίωνος ἦλθεν εἰς Αἰτωλίαν ἐπὶ βασιλέα, καὶ κύων αὐτῷ στέλεχος ἔτεκε· καὶ ὃς ἐκέλευσεν αὐτὸν κατορυχθῆναι, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔφυ ἄμπελος πολυστάφυλος. διὸ καὶ τὸν αὑτοῦ παῖδα Φύτιον ἐκάλεσε. τούτου δ' Οἰνεὺς ἐγένετο κληθεὶς ἀπὸ τῶν ἀμπέλων. οἱ γὰρ παλαιοί φησι Ἕλληνες οἴνας ἐκάλουν τὰς ἀμπέλους. Οἰνέως δ' ἐγένετο Αἰτωλός. Πλάτων δ' ἐν Κρατύλῳ ἐτυμολογῶν τὸν οἶνον, οἰόνουν αὐτόν φησι εἶναι, C διὰ τὸ οἰήσεως ἡμῶν τὸν νοῦν ἐμπιπλᾶν· ἢ τάχα ἀπὸ τῆς ὀνήσεως κέκληται. παρετυμολογῶν γὰρ Ὅμηρος τὴν φωνὴν, ὧδέ πως φησί,

Ἔπειτα δ' ἐκ αὐτὸς ὀνήσεαι αἴκε πίῃσθα.

καὶ γὰρ τὰ βρώματα ὀνείατα καλεῖν εἴωθεν, ἀπὸ τοῦ ὀνίσκειν ἡμᾶς.

Οἶνόν τοι Μενέλαε θεοὶ ποίησαν ἄριστον
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἀποσκεδάσαι μελεδῶνας.

Δίφιλος δ' ὁ κωμικὸς φησὶν,

D Ὦ πᾶσι τοῖς φρονοῦσι προσφιλέστατε,
Διόνυσε, καὶ σοφώτατ', ὡς ἡδύς τις εἶ
Ὅταν ταπεινὸν μέγα φρονεῖν ποιῇς μόνος:
Τὸν τὰς ὀφρῦς αἴροντα συμπείθεις γελᾶν,
Τόν τ' ἀσθενῆ τολμᾶν τι, τὸν δειλὸν, θρασύν.

Ὁ δὲ Κυθήριος Φιλόξενος λέγει,

Εὐρρείτας οἶνος πάμφωνος.

Χαιρήμων δ' ὁ τραγῳδὸς παρασκευάζειν φησὶ τὸν οἶνον τοῖς χρωμένοις γέλωτα, σοφίαν, εὐμάθειαν, εὐβουλίαν. Ἴων δ' ὁ Χῖος φησὶ,

E Ἀδάμαστον παῖδα ταυρωπὸν νέον οὐ νέον,
Ἥδιστον πρόπολον βαρυγδούπων ἐρώτων,
Οἶνον ἀερσίπνοον, ἀνθρώπων πρύτανιν.

Μνησίθεος δ' ἔφη,

Τὸν οἶνον τοῖς θεοῖς (νοις, A
Θνητοῖς καταδεῖξαι, τοῖς μὲν ὀρθῶς χρωμέ-
Ἀγαθὸν μέγιστον τοῖς δ' ἀτάκτως, τοὔμπαλιν.
Τροφήν τε γὰρ δίδωσι τοῖσι χρωμένοις,
Ἰσχύν τε ταῖς ψυχαῖσι καὶ τοῖς σώμασιν.
Εἰς τὴν ἰατρικήν τε χρησιμώτατον.
Καὶ τοῖς ποτοῖς γὰρ φαρμάκοις κεράννυται,
Καὶ τοῖσιν ἑλκωθεῖσιν ὠφέλημ' ἔχει.
Ἐν ταῖς συνουσίαις τε ταῖς καθ' ἡμέραν,
Τοῖς μὲν μέτριον πίνουσι καὶ κεκραμένον,
Εὐθυμίαν φέρει γ'· ἐὰν δ' ὑπερβάλῃς ὕβριν. B
Ἐὰν δ' ἴσον ἴσῳ προσφέρῃ, μανίαν ποιεῖ.
Ἂν δ' ἄκρατον, παράλυσιν τῶν γε σωμάτων.
Διὸ καὶ καλεῖσθαι τὸν Διόνυσον πανταχοῦ
Ἰατρόν· ἡ δὲ Πυθί' εἴρηκέ τισι
Διόνυσον Ὑγιάτην καλεῖν.

Εὔβουλος δὲ ποιεῖ τὸν Διόνυσον λέγοντα,
Τρεῖς γὰρ μόνους κρατῆρας ἐγκεραννύω
Τοῖς εὖ φρονοῦσι· τὸν μὲν ὑγιείας ἕνα,
Ὃν πρῶτον ἐκπίνουσι· τὸν δὲ δεύτερον
Ἔρωτος, ἡδονῆς τε· τὸν τρίτον δ' ὕπνου, C
Ὃν εἰσπιόντες οἱ σοφοὶ κεκλημένοι,
Οἴκαδε βαδίζουσ'· ὁ δὲ τέταρτος (τος, βοῆς.
Οὐκ ἔθ' ἡμέτερος ἔσ', ἀλλ' ὕβρεως· ὁ δὲ πέμ-
Ἕκτος δὲ κώμων· ἕβδομος δ', ὑπωπίων.
Ὄγδοος, κλητῆρος· ὁ δ' ἔνατος, χολῆς.
Δέκατος δέ, μανίας, ὥστε καὶ βάλλειν ποιεῖ.
Πολὺς γὰρ εἰς ἓν μικρὸν ἀγγεῖον χυθείς,
Ὑποσκελίζει ῥᾷστα τοὺς πεπωκότας.

Ἐπίχαρμος δέ φησι, Ἐκ μὲν θυσίας, θοίνη, ἐκ δὲ θοίνης πόσις ἐγένετο· χαρίεν ὥς γε μοι. ἐκ δὲ πό- D σιος κῶμος, ἐκ κώμου δὲ ἐγένετο θυανία, ἐκ δὲ θυανίας δίκη· ἐκ δὲ καταδίκης, πέδαι τε καὶ σφάκελος καὶ ζημία. Πανύασις δ' ὁ ἐποποιὸς τὴν μὲν πρώτην πόσιν ἀπονέμει Χάρισιν, Ὥραις καὶ Διονύσῳ· τὴν δὲ δευτέραν, Ἀφροδίτῃ καὶ πάλιν Διονύσῳ. Ὕβρει δὲ καὶ Ἄτῃ, τὴν τρίτην. κατὰ γὰρ τὸν Εὐριπίδην,

Πληγὰς ὁ κῶμος λοίδορόν θ' ὕβριν φέρει.

ὅθεν τινὲς τὴν Διονύσου γένεσιν καὶ τὴν τῆς ὕβρεως, κατὰ ταυτὰ γενέσθαι φασίν. Ἄλεξις δέ που φησίν, ὡς Ὁμοιότατος ἄνθρωπος οἴνῳ τὴν φύσιν E

Τρόπον τιν' ἐστίν. τὸν γὰρ οἶνον τὸν νέον
Πολλή γ' ἀνάγκη καὶ τὸν ἄνδρ' ἀποζέσαι·
Πρῶτιστον ἀφυβρίσαι κ' ἀπανθῆσαι πάλιν,
Σκληρὸν γενέσθαι. παρακμάσαντα δ' ὧν λέγω
Τούτων ἁπάντων, ἀπαρυθέντα τὴν ἄνω
Ταύτην ἄνοιαν ἐπιπολάζουσαν ποτὲ
Πότιμον γενέσθαι, καὶ καταστῆναι πάλιν.
Ἡδὺν θ' ἅπασι τοὐπίλοιπον διατελεῖν.

Κατὰ δὲ τὸν Κυρηναῖον ποιητήν,

Οἶνός τοι πυρὶ ἶσον ἔχει μένος εὖτ' ἂν ἐς ἄνδρας F
Ἔλθῃ· κυμαίνει δ' οἷα Λίβυσσαν ἅλα
Βορρῆς ἠὲ νότος. τὰ δὲ οἱ κεκρυμμένα φαίνει,
Βυσσόθεν· ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον.

Ἀλλαχοῦ δὲ τοὐναντίον φησὶ Ἄλεξις,

Οὐδὲν γ' ἔοικ' ἄνθρωπος οἴνῳ τὴν φύσιν.
Ὁ μὲν γὰρ ἀπογηράσκων ἀηδὴς γίνεται.
Οἶνον δὲ τὸν παλαιότατον σπουδάζομεν.
Ὁ μὲν δάκνει γάρ, ὁ δ' ἱλαροὺς ἡμᾶς ποιεῖ.

Vinum deos
Mortalibus monstrasse: rectè utentibus
summũ bonũ: intemperanter uerò, summũ malum.
Illos enim modestè qui bibunt alit,
Animúmque pariter, & corpus roborat:
Ad usus medicinæ uarios est utilissimum.
Miscetur ijs quæ propinantur pharmacis:
Vlcera lauare corporis uino expedit.
In quotidianis hominum conuictibus
Medicè bibentibus dilutum, ac sobrijs
Animum exhilarat: at modus
Si non adhibeatur, contumelias parit.
Par pari si bibitur, adigit ad insaniam:
Si merum, resoluit artus corporum.
Quapropter Bacchum omnibus in locis uocant
Medicum: quibusdam uerò edixit Pythia
Bacchum uocandum sanitatis præsidem.

EVbulus Bacchum fingit hæc loquentem:

Tria ego [a] pocula tantùm misceo
Illis qui sapiunt: unum bonæ ualetudinis,
Quod omnium primum bibunt: deinde alterum
Amoris & uoluptatis: soporis tertium:
Hoc epoto, ij quos sapientes dicimus
Sese domum recipiunt: post, si quartum additur,
Non est id amplius nostrum, sed proteruiæ:
Quintum clamoris altè uociferantibus:
Sextum petulantis comessationis: septimum
Macularum ac suggillationum [b] in oculis:
Apparitoris [c] octauus: nonus iracundiæ:
Decimus furoris, quo prosternuntur qui bibunt.
Nam in exiguum uas multum si uinum funditur
Appotos supplantat facillimè.

Epicharmus: E sacrificio epulum: ex epulo compotatio, quod festiuum meo iudicio fuit: è compotatione petulans comessatio: è compotatione animi impotentia [d]: ex hac lis apud iudices: è lite condemnatio: è condemnatione compedes, mulcta, syderatio [e]. Panyasis heroïcorum versuum scriptor Gratiis, Horis [f], Baccho primam tribuit potionem: secundam Veneri ac denuo Baccho: Iniuriæ tertiam & Atę. [g] Nam, quod EVripides inquit,

Plagas comessatio, iniuriamque contumeliosam excitat.

Quapropter Bacchum simul cum iniuria quidam natum fuisse dictitant. Alicubi hæc Alexis:

Est natura homo uino simillimus
Quodam modo: nam uinum sicuti nouum
Necesse deferuere est, sic prorsus & hominem.
Ac primùm quidem ueluti florescentem [h] alijs esse
iniurium,
Post durum [i] fieri: hæc autem quæ dico omnia
Vigere cùm desierint, atque ille exhauserit
Stultitiam amentem quæ superne innatat,
Velut potui fit idoneus, ætatem nactus bonam:
Ac in reliquum tempus degit gratus omnibus.

Quod enim scripsit poëta Cyrenæus[k],

Est eadem uini ac ignis uis: corpora nostra
Cùm subijt, fluctus commouet, in Libyco
Vt pelago notus, aut boreas: occulta reuelat
Ex imo: mentes concutit atque hominum.

Alibi contra Alexis:

Vino nihil est hominis natura similus:
Senescens ille odiosus est,
Vini autem uetustissimi maxima est gratia.
Exhilarat nos uinum, offendit ac mordet senex.

Panyasis,

Πανύασις δὲ λέγει,

a Erasm. ad
Seruatori

b Dum rix
ebrij ocul
uicem sibi
cutiunt: au
titubantes p
tibus aut
faciem illid
vide post q
que aut sex p
versus Antip
nis.

c Qui in i
cet, post acc
vltro citr
vulnera.

d Furor,
nia, intemper
θυανία, bacc
tio.

e Membro
quæ vinculis
ctantur, in
tus, & νέκρω

f ὥραις, lep
bus.

g ἄτῃ dea,
rebus mortal
turbas & n
immittunt: L
quæ illas sat
Erasm. adag.
omnium tar
ma senescit:
dagio, *Neph*
sacrum.

h Metaph
sumpta à v
quod feruet,
rem trahit,
riusculum c
tate mitesc

i Moribus
ctabilem,
sus bona co
pra fractum

k Callimac

A *Hominibus terrarum incolis, ignis atque uini par est utilitas.*
Aduersus omnes molestias adhibitum uinum remedium insigne est.
Magnifici conuiuij iucunda est pars una uinum:
Vna chorearum: una optabilis amicitiæ.
Quamobrem læto animo inter epulas madidum te oportet
Bibere, neque puerorũ more uorato cibo saturum
Atque redundanti obrutum ingluuie sedere [a],
Vrbanæ comitatis oblitum. Idem rursum:
Vinum optimum est munus deorum mortalibus,
B *Ac luculentum: uino congruit quæuis cantio:*
Saltatio quæuis: amabilis omnis beneuolentia,
Omnes ex hominis corde molestias uinũ obliterat,
Si modicè bibitur: supra modũ potum noxium est.

a ἀγάλλεσθαι alij, gaudere, exultare.

Timæus Tauromenites domum quandam Agrigenti hac de caussa vocatam fuisse Triremem narrat. Iuuenes quidam in ea temulenti vsque adeo dementati sunt, ebrietate ac vino æstuantes, vt in triremi nauigare se crederent, horrenda tempestate in mari iactata: tantúmque è mentis potestate deciderunt, vt domus vasa omnia & stragula foras eijcerent velut in mare, nauis, quam tempestas affligebat, vt illis videbatur, exonerandæ caussa, iussúque gubernatoris: Congregatis ad id spectaculum multis, vt proiectam supellectilem diriperent, ne illorum quidem concursu tanta iuuenum cessauit insania. Postridie verò profectis ad illas ædes prætoribus, inclinati iuuenes adhuc nauseabundi iis qui interrogabant magistratibus responderunt, tempestate se vexatos, nauem vt alleuarent, sarcinas superuacuas in mare abiecisse: mirantibúsque prætoribus tam attonitum illorum stuporem, vnus ex iis qui maior natu cæteris videbatur, Ego, inquit, viri Tritones [b], metu consternatus, sub infimo nauis [c] tabulato quàm maxime licuit abditus, iacui. Perẽni mentis alienationi iudices cùm ignouissent, obiurgatos, ac monitos ne postea se vino ingurgitarent, dimiserunt: Illi verò se gratiam habituros professi, dixere, si portum attingerent tempestatis periculo defuncti, ipsis qui seruassent, & tam opportunè auspicatóque sibi apparuissent, in publico cum marinis diis statuam dicaturos. Inde scilicet domum illam Triremem vocauere. Philochorus ait, non eos tantùm qui bibunt, prodere quales sint ipsi, verumetiam libera & ingenua oratione patefacere cuiusmodi sint alij: qua de caussa vinum veritatem [d] appellarunt. Theognis:

Igni cognoscunt aurum argentúmque periti:
Ast hominis uino proditur ingenium.

In Bacchi certaminibus victoris premium est Tripus. Nam qui vera fantur, illos è Tripode [e] loqui dicimus. Cæterum hîc intelligendum Bacchi tripodem poculum fuisse. Etenim apud priscos Tripodum genera duo fuere, quæ ambo nominarũt aliquando etiã [f] Lebetas, alterũ caldarium, Empyribates [g] seu Lœtrochoos [h] quo ad ignem vtebantur calfaciendis aquis: de quo AEschylus:

Excepit hunc domesticus lebes tripus,
Perpetua cuius ad ignem statio est.

b Nondum ad se redierat, & fluctibus adhuc nauem percelli putabat.
c τοῖς θαλάμοις. Sic Polluci vocatur nauis pars infima.
d Erasm. adagio, In vino veritas.
e Erasm. adagio, E tripode.
f Exactiùs hoc rursum declaratur lib. 10.
g Hæc vox significat, ad ignẽ ascendentem.
h Aquam lauãdo corpori affundens.

Οἶνος γὰρ πυρὶ ἶσον ἐπιχθονίοισιν ὄνειαρ
Ἐσθλὸν ἀλεξίκακον πάσῃ συνοπηδὸν ἀνίῃ.
Ἐν μὲν γὰρ θαλίης ἐρατὸν μέρος ἀγλαΐης τε,
Ἐν δὲ χορειτυπίης. ἐν δ' ἱμερτῆς φιλότητος.
Τῷ σε χρὴ παρὰ δαιτὶ δεδεγμένον εὔφρονι θυμῷ
Πίνειν. μὴ δὲ βορῆς κεκορημένον ἠΰτε γῦπα
Ἧσθαι πλημμύροντα λελησμένον εὐφροσυνάων. Καὶ πάλιν,
Οἶνος δὲ θνητοῖσι θεῶν πάρα δῶρον ἄριστον
Ἀγλαός. ᾧ πᾶσαι μὲν ἐφαρμόζουσιν ἀοιδαὶ,
Πάντες δ' ὀρχησμοὶ, πᾶσαι δ' ἐραταὶ φιλότητες.
Πάσας δ' ἐκ κραδίας ἀνίας ἀνδρῶν ἀλαπάζει
Πινόμενος κατὰ μέτρον, ὑπὲρ μέτρον δὲ χερείων.

Τίμαιος δὲ ὁ Ταυρομενίτης ἐν Ἀκράγαντι οἰκίαν τινά φησι καλεῖσθαι Τριήρη, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. νεανίσκους τινὰς ἐν αὐτῇ μεθυσκομένους, ἐς τοσοῦτον ἐλθεῖν μανίας ἐκθερμανθέντας ἀπὸ τῆς 19
C μέθης, ὡς νομίζειν μὲν ἐπὶ τριήρους πλεῖν, χειμάζεσθαι δὲ χαλεπῶς κατὰ τὴν θάλασσαν καὶ τοσοῦτον ἔκφρονας γενέσθαι, ὡς τὰ ἀπὸ τῆς οἰκίας πάντα σκεύη καὶ στρώματα ῥίπτειν ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν, τὴν ναῦν διὰ τὸν χειμῶνα ἀποφορτίζεσθαι δόξαν αὐτοῖς λέγειν τὸν κυβερνήτην. συναθροιζομένων οὖν πολλῶν, καὶ τὰ ῥιπτόμενα διαρπαζόντων, οὐδ' ὡς παύεσθαι τῆς μανίας τοὺς νεανίσκους. καὶ τῇ ἐπιούσῃ τῶν ἡμερῶν, παραγινομένων τῶν στρατηγῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, ἐγκλινθέντες οἱ
D νεανίσκοι ἔτι ναυτιῶντες, ἀπεκρίναντο πυνθανομένων τῶν ἀρχόντων, ὑπὸ χειμῶνος ἐνοχλούμενοι ἠναγκάσθαι ἀποφορτίσασθαι τῇ θαλάσσῃ τὰ περιττὰ τῶν φορτίων. θαυμαζόντων δὲ τῶν στρατηγῶν τὴν ἔκπληξιν τῶν ἀνδρῶν, εἷς τῶν νεανίσκων καίτοι δοκῶν τῶν ἄλλων πρεσβεύειν κατὰ τὴν ἡλικίαν, Ἐγὼ δ' ἔφη, ἄνδρες Τρίτωνες, ὑπὸ τοῦ δέους καταβαλὼν ἐμαυτὸν ὑπὸ τοὺς θαλάμους, ὡς ἔνι μάλιστα κατωτάτω ἐκείμην. συγγνόντες οὖν τῇ αὐτῶν ἐκστάσει, ἐπιτιμήσαντες μὴ πλείονος οἴνου
E ἐμφορεῖσθαι, ἀφῆκαν. καὶ οἱ χάριν ἔχειν ὁμολογήσαντες, ἂν λιμένος ἔφη τύχωμεν ἀπαλλαγέντες τοσούτου κλύδωνος, σωτῆρας ὑμᾶς ἐπιφανῶς μετὰ τῶν θαλασσίων δαιμόνων ἐν τῇ πατρίδι ἱδρυσόμεθα, ὡς αἰσίως ἡμῖν ἐπιφανέντας. ἐντεῦθεν ἡ οἰκία Τριήρης ἐκλήθη. Φιλόχορος δέ φησιν, ὅτι οἱ πίνοντες οὐ μόνον ἑαυτοὺς ἐμφανίζουσιν οἵτινές εἰσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἀνακαλύπτουσι παρρησίαν ἄγοντες· ὅθεν, οἶνος καὶ ἀλήθεια, λέγεται· καὶ
F ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδειξε νόον.

καὶ τὸ νικητήριον ἐν Διονύσου τρίπους. καὶ γὰρ ἐκ τρίποδος λέγειν φαμὲν τοὺς ἀληθεύοντας. δεῖ δὲ νοεῖν τρίποδα τοῦ Διονύσου, τὸν κρατῆρα. ἦν γὰρ τὸ ἀρχαῖον δύο γένη τριπόδων, οὓς καλεῖσθαι λέβητας συνέβαινεν ἀμφοτέρους· ἐμπυριβήτης ὁ καὶ λοετροχόος. Αἰσχύλος,

Τὸν μὲν τρίπους ἐδέξατ' οἰκεῖος λέβης,
Αἰεὶ φυλάσσων τὴν ὑπὲρ πυρὸς στάσιν.

ὁ δ' ἕτερος ὁ κρατὴρ καλούμενος. Ὅμηρος,

Ἑπτ' ἀπύρους τρίποδας.

ἐν τούτοις δὲ τὸν οἶνον ἐκίρνων, καὶ οὗτός ἐστιν ὁ τῆς ἀληθείας οἰκεῖος τρίπους. διὸ Ἀπόλλωνος μὲν οἰκεῖος, διὰ τὴν ἐκ μαντικῆς ἀλήθειαν· Διονύσου δὲ, διὰ τὴν ἐν μέθῃ. Σῆμος δ' ὁ Δήλιός φησι, τρίπους χαλκοῦς οὐχ ὁ Πυθικὸς, ἀλλ' ὃν νῦν λέβητα καλοῦσι. οὗτοι δ' ἦσαν οἱ μὲν ἄπυροι, εἰς οὓς τὸν οἶνον ἐξεκεράννυον· οἱ δὲ λοετροχόοι, ἐν οἷς τὸ ὕδωρ ἐθέρμαινον καὶ ἐμπυριβῆται. καὶ τούτων ἔνιοι ὠτώεντες· τρίποδα δὲ τὴν ὑπόβασιν ἔχοντες, τρίποδες ὠνομάζοντο. Φησί που Ἔφιππος,

Οἴνου σε πλῆθος πολλ' ἀναγκάζει λαλεῖν.
Οὔκουν μεθύοντας φασὶ τἀληθῆ λέγειν.

Ἀντιφάνης,

κρύψαι Φειδία
Ἅπαντα τἄλλα τις δύναιτ' ἂν, πλὴν δυοῖν.
Οἶνόν τε πίνων, εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσών.
Ἀμφότερα μηνύει γὰρ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων.
Καὶ τῶν λόγων τ' αὖ ὥστε τοὺς ἀρνουμένους
Μάλιστα ταῦτα καταφανεῖς πολλοῖς ποιεῖ.

Φιλόχορος δέ φησι, Ἀμφικτύονα τὸν Ἀθηναίων βασιλέα μαθόντα παρὰ Διονύσου τὴν τοῦ οἴνου κρᾶσιν, πρῶτον κεράσαι. διὸ καὶ ὀρθοὺς γενέσθαι τοὺς ἀνθρώπους οὕτω πίνοντας, πρότερον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου καμπτομένους, καὶ διὰ τοῦτο ἱδρύσασθαι βωμὸν ὀρθοῦ Διονύσου ἐν τῷ τῶν Ὡρῶν ἱερῷ· αὗται γὰρ καὶ τὸν τῆς ἀμπέλου καρπὸν ἐκτρέφουσι. πλησίον δ' αὐτοῦ καὶ ταῖς νύμφαις βωμὸν ἔδειμεν, ὑπόμνημα τοῖς χρωμένοις τῆς κράσεως ποιούμενος. καὶ γὰρ Διονύσου τροφοὶ αἱ Μοῦσαι λέγονται. καὶ θεσμὸν ἔθετο προσφέρεσθαι μετὰ τὰ σῖτα ἄκρατον μόνον ὅσον γεύσασθαι, δεῖγμα τῆς δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ· τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη κεκραμένον ὁπόσον ἕκαστος βούλεται. προσεπιλέγειν δὲ τούτῳ, τὸ τοῦ Διὸς σωτῆρος ὄνομα. διὰ . . . . καὶ μνήμης ἕνεκα τῶν πινόντων, ὅτι οὕτω πίνοντες ἀσφαλῶς σωθήσονται. Πλάτων δ' ἐν δευτέρῳ νόμων τὴν τοῦ οἴνου χρῆσιν φησὶ ὑγείας ἕνεκα ὑπάρχειν. ἀπὸ τοῦ κατὰ μέθην δὲ καταστήματος καὶ ταύρῳ παρεικάζουσι τὸν Διόνυσον, καὶ παρδάλει, διὰ τὸ πρὸς βίαν τρέπεσθαι τοὺς ἐξοινωθέντας. Ἀλκαῖος,

Ἄλλοτε μὲν μελιαδέος, ἄλλοτε δ' ὀξυτέρου
τριβόλων ἀρρήτου μένος.

εἰσὶ δ' οἳ καὶ θυμικοὶ γίνονται. τοιοῦτος δ' ὁ ταῦρος. Εὐριπίδης,

Ταῦροι δ' ὕβρισταὶ, κ' εἰς κέρας θυμούμενοι.

διὰ δὲ τὸ μάχιμον, καὶ θηριώδεις ἔνιοι γίνονται. ὅθεν καὶ τὸ παρδαλῶδες. καλῶς οὖν Ἀρίστων ὁ Χῖος φησὶ, ἥδιστον πότον εἶναι τὸν ἅμα μὲν γλυκύτητος, ἅμα δ' εὐδίας κοινωνοῦντα. διὸ καὶ τὸ καλούμενον νέκταρ κατασκευάζειν τινὰς περὶ τὸν Λυδίας Ὄλυμπον, οἶνον καὶ κηρία συγκιρνάντας εἰς ταὐτὸ καὶ τὰ τῶν ἀνθῶν εὐώδη.

A Alterum Tripodis genus poculum fuit, de quo Homerus:

septenos tripodas, ἀπύρους, id est, *quos non admouerat igni.*

In his tripodibus vinum miscebatur. Est itaque tripus hic veritatis cōgruus index, Apollini ob certa oracula sua conueniens: Baccho verò, quia non mentiantur ebrij. Semus Delius: AEneus tripus est, inquit, non quidem Pythicus, sed quem nunc vocant Lebetem. Ἀπύρους [a] Tripodas olim nuncuparunt, in quibus vinum temperabatur: λοετροχόους verò, & ἐμπυριβήτας, in quibus aquam calfaciebāt. Horum quidam auriti sunt. Tripodas autem in vniuersum appellarunt, quia ternis pedibus infima pars sustineatur. Ephippus:

Cogit loqui te multa uini copia:
Non temere est, quod aiunt, ebrios uera dicere.

Antiphanes.

Celare Pheidia
Exceptis duobus, omnia possit quispiam:
Nimirum uinum si quis adbibit, & amore si correptus est.
Oculi quidem ambo illa prorsus indicant,
Atque etiam oratio: ut qui negant,
Illa potissimum signis innotescant plurimis.

Philochorus scribit Amphictyonem regem [b] Atheniensium cùm à Baccho didicisset vini temperandi rationem, primùm diluisse, ac idcirco, qui sic mixtum biberunt homines, rectos ambulasse, cùm antea curui ob meri potum incederent: ob tantum beneficium aram eūdem Recto Baccho ædificasse in Horarum delubro, quoniam Horæ vitis fructū educant: & proximè illam Nymphis alteram extruxisse, documentum bibituris, vinum temperandum esse, quia Nymphas Bacchi nutrices fuisse tradant. præterea legem promulgasse, vt statim cum cibis, degustādum [c] solum meri non nihil afferretur, quod boni Genij quàm magna potestas sit, declararet, deinde postea vt temperatum quisque biberet quantum esset libitum, sed cum præfatione nominis Iouis Seruatoris, pietatis ergô: potaturíque vt meminissent, pro indubitato saluos se ac incolumes fore, si ad eum modum biberent. Plato libro secundo De legibus, inquit, ad bonam valetudinem vsum vini conducere. Bacchum porrò veteres pro ebriorū statu ac moribus, quoniam ad violentiam temulentos vinū cōcitat, nunc cum tauro comparant, nunc cum panthera. Alcæus:

Nunc melle flauo dulcior hic mihi:
Spinis acutis & tribulis magis
Nunc sauciat: nemo queat iam
Quis deus hic siet explicare.

Sunt enim vinolenti quidam iracundi. Taurus eiusmodi est. EVripides:

Tauri proterui, suis irati petunt cornibus.

Quidam ob pugnacem audaciam efferantur: quod Pantherarum naturæ conuenit. Rectè igitur dixit Ariston Chius suauissimum potum esse qui & dulcedinis sit particeps, & tranquillitatis [d]. Itaque circa Lydiæ montem Olympum, quod nectar vocant, à quibusdam præparari, vino, fauis, & floribus qui benè olent, in vnum commixtis.

a Ignem nō pertos.

b Deucalionis filiū, qui cùm ... potiretur, duo... cim Græciæ populos conuo... uit in concilium publicū. Erat adagio, Amphictyonum cōsessus. Pausanias.

c Erasm. adagio Seruatori tertius & adagio, Prius dixisti vinum infusa aqua.

d Citra iurgium rixam, tumultū contentiones.

Non quidem [a] me latet, Anaxandridi, nectar deorum cibum esse, non potum.

Nectar ego equidem dentibus attritum comedo,
Bibo ambrosiam [b]*: ministro Ioui.*
Ob id glorior, quòd cum Iunone loquar sæpius:
Et quod Veneri proximus assideam.

Alcman inquit deos nectar comesse: Sappho verò,

Mixti iam fuerant ambrosiæ scyphi:
Surgit Mercurius, sedulus ut sua
Cunctis cœlitibus pocula porrigat.

At Homerus deorum esse potum nectar censuit. Ibycus scripsit ambrosiam melle nouies esse dulciorem, & in melle nonã tantùm partẽ eius voluptatis quæ in ambrosia sentitur, percipi. Alexis:

Improbus nemo est compotationibus deditus.
Non enim gemina matre Bromius editus
Gaudet malorum consuetudine, uitáque rustica.

Idem vinũ inquit loquaces illos reddere qui sese largius inuitant. Autor [c] epigrammatis in Cratinum:

Vinũ equus est lepido prõptus ueloxque poëtæ:
Si potantur aquæ nil paris egregium.
O Bacche ista Cratinus cùm spirans ait, utrem
Haud unum, potius dolia tota oluit.
AEdes illius decorabat multa corona
Vt tibi, frons hederæ frondéque cincta fuit.

Polemon scribit Munichiæ religiosè coli heroëm Acratopoten [d]: & Spartanorum nonnullos coquos in Pheiditiis [e] Cerdonis [f] ac Mattonis statuas collocasse: Achæos verò Deipnea, quem à cœnis ita vocant, veneratos fuisse.

Ex arido cibo nunquam ioci ac sales
Prodeunt, nunquam uersus extemporaneus:
Quum nec uenustas, nec excelsus animus [g].

Probè igitur in his versibus Homericis [h]:

Quonã abijt uestra in Lemno iactantia tandẽ?
Cùm multas carnes [i] *ederetis, pocula uino*
Atque coronata illic uos hilares biberetis?

Aristarchus grammaticus delendum carmen censet, quo de carnis esu Græcos poëta gloriari finxit. Non enim ob quamuis animi iucunditatem, & saturitatem exultamus, alióśque irridemus ac dicteriis incessimus, sed ob nimiam lætitiam qua mens alienatur, & ad falsas opiniones traducitur, qualis nimirũ vinosos perturbat. Quamobrẽ Bacchylides ait [k]:

O ualde nobis grata necessitas [l],
Suauis Lyæi qua bibitur calyx,
Solare mentem: Cypridis spes
Nunc animum exhilara, beatis
Permixta Bacchi muneribus. Deus
Curas edaces iniĳcit omnibus
Supremus, alta à cœli sede,
Diruit oppida qui superba,
Qui summum in omnes imperium tenet.
Scintillat aurum, fulget ebur domi,
E diuite AEgypto repandæ
Quæ triticum reuehunt carinæ,
Magnas auaro diuitias, maris
Vasti secantes æquora cærula,
In litus appulsæ bibentis
Cor recreant placidum, & quietum.

Sophocles esse inquit,

a Iunius adagio, *Nectar spirat*. Erasm. adag. *Nectaris flos*: & adagio, *Ambrosia alendus*.
b Vide lib. 11.
c Quorundã iudicio is fuit Demetrius Halicarnasseus: in Græcis epigrammatibus legitur titulo Nicerati. Erasm. adagio, *Aquam bibens*: & adagio, *Non est dithyrambus si aquam bibas*. Vide lib. 11. elegantes de hac reversus Hedyli, & libro 14.
d Meribibum, vt apud Plautum.
e Cœnis & cœnaculis publicis.
f Κέρδων, deus à quo lucrum expectatur: Matton, qui subigendæ mazæ præest.
g ψυχῆς ἀλαζονεία. Sic ego potius verti, quàm iactantiam, & arrogantiam.
h Iliad. θ.
i Mutilus & deprauatus hic locus ex Homero sic emendandus: Quo abiere iactationes, cùm vos esse dicebamus fortissimos, Quas olim in Lemno vani prædicabamus, stultè gloriantes? boũ erecta cornua gestãtium carnẽ multam comedẽtes? coronatas vino pateras bibẽtes?
k Bacchylides Ceus, inter poetas lyricos elegãs, in insula natus, vini quidem feraci, tritici verò & frugũ quas petebant ex AEgypto, sterili, insulanis diuitibus & copiosis hominibus, quorũ ædes auro & ebore niterent, tantisper dum se cõpotationibus exhilararẽt, & curarũ quas immittit Iupiter, remediũ præsentissimũ, vinum biberent, festiuè inquit, ex AEgypto naues frumẽtum aduehere.
l Dolorũ & solicitudinũ auxiliũ necessariũ. Hanc cantionẽ citat, & in ordinẽ versuũ redigit Scaliger suis cõmentariis in Catullũ pag. 131.

A οἶδα δ' ὅτι Ἀναξανδρίδης τὸ νέκταρ οὐ ποτὸν, ἀλλὰ τροφὴν εἶναι λέγει θεῶν, τὸ νέκταρ πάνυ μάττων ἐσθίω. διαπίνω τ' ἀμβροσίαν, καὶ τῷ Διῒ διακονῶ, καὶ σεμνός εἰμ' ἑκάστοθ' Ἥρᾳ λαλῶν, καὶ Κύπριδι παρακαθήμενος. Καὶ Ἀλκμὰν δέ φησι,

Τὸ νέκταρ ἔδμεναι αὐτούς.

καὶ Σαπφὼ δέ φησι,

Ἀμβροσίας μὲν κρατὴρ ἐκέκρατο.
Ἑρμᾶς δ' ἑλὼν ἔρπιν θεοῖς οἰνοχοήσων.

B ὁ δ' Ὅμηρος θεῶν πόμα τὸ νέκταρ οἶδεν. Ἴβυκος δέ φησι τὴν ἀμβροσίαν τοῦ μέλιτος κατ' ἐπίτασιν ἐννεαπλασίαν ἔχειν γλυκύτητα, τὸ μέλι λέγων ἔννατον εἶναι μέρος τῆς ἀμβροσίας κατὰ τὴν ἡδονήν.

Οὐδεὶς φιλοπότης ἄνθρωπος ἐστὶ κακός.
Ὁ γὰρ διμάτωρ Βρόμιος οὐ χαίρει συνὼν
Ἀνδράσι πονηροῖς, οὐδ' ἀπαιδεύτῳ βίῳ,

φησὶν Ἄλεξις καὶ ὅτι οἶνος φιλολόγους πάντας ποιεῖ τοὺς πλέον πίνοντας αὐτόν. ὁ δὲ ποιήσας τὸ

C εἰς Κρατῖνον ἐπίγραμμα φησί,

Οἶνός τοι χαρίεντι πέλει μέγας ἵππος ἀοιδῷ.
Ὕδωρ δὲ πίνων, χρηστὸν οὐδὲν ἂν τέκοις.
Ταῦτ' ἔλεγεν Διόνυσε, καὶ ἔπνεεν, οὐχ ἑνὸς ἀσκοῦ
Κρατῖνος, ἀλλὰ παντὸς ὠδώδως πίθου.
Τοιγάρτοι στεφάνων δόμος ἔβρυεν. εἶχε δὲ κιττῷ
Μέτωπον οἷα καὶ σὺ κεκορυμβωμένον.

Πολέμων φησὶν ἐν Μουνυχίᾳ ἥρωα Ἀκρατοπότην τιμᾶσθαι. παρὰ δὲ Σπαρτιάταις Μάττωνα καὶ Κέρδωνα ἥρωας ὑπό τινων μαγείρων ἱδρύσθαι ἐν

D τοῖς φιδιτίοις. τιμᾶται δὲ καὶ ἐν Ἀχαΐᾳ Δειπνεὺς, ἀπὸ τῶν δείπνων ἔχων τὴν προσηγορίαν. Ἐκ ξηροφῆς ξηρᾶς οὔτ' ἂν σκώμματα γένοιτο, οὔτ' αὐτοσχέδια ποιήματα. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κόμπος, οὐδὲ ψυχῆς ἀλαζονεία. καλῶς οὖν ἐν τῷ,

Πῆ ἔβαν εὐχωλαὶ ὅτε δὴ φάμεν εἶναι ἄριστοι,
Ἃς ὁπότ' ἐν Λήμνῳ κενεαυχέες ἠγοράασθε,
Ἔσθοντες κρέα πολλὰ, καὶ πίνοντες κρητῆρας
Οἴνου ἐπιστεφέας,

ἐπεσημήνατο ὁ γραμματικὸς Ἀρίσταρχος περι-

E γράφειν τὸν στίχον, ὃς ὑπὸ κρεωφαγίας αὐχεῖν ποιεῖ τοὺς Ἕλληνας. οὐ γὰρ ἀπὸ πάσης εὐθυμίας καὶ πληρώσεως τὸ καυχᾶσθαι, καὶ σκώπτειν, καὶ γελοιάζειν· ἀπὸ δὲ τῆς ἀλλοιούσης τὴν γνώμην, καὶ πρὸς τὸ ψευδὲς τρεπούσης, ἣ γίνεται κατὰ τὴν μέθην. διὸ Βακχυλίδης φησί,

Γλυκεῖ' ἀνάγκη γευόμενα κυλίκων,
Θάλπησι θυμὸν Κύπριδος·
Ἐλπὶς δ' αἰθύσσει φρένας
ἀναμιγνυμένα Διονυσίοισι δώροις
ἀνδράσι δ' ὑψοτάτω

F πέμπει μερίμνας,
αὐτὸς μὲν πολέων
κρήδεμνον λύει.
πᾶσι δ' ἀνθρώποις
μοναρχήσειν δοκεῖ.
χρυσῷ δ' ἐλέφαντί τε

μαρμαίρουσιν οἶκοι· πυροφόροι δὲ κατ' αἰγλήεντα νῆες ἄγουσιν ἀπ' Αἰγύπτου
μέγιστον πλοῦτον, ὡς πίνοντος ὁρμαίνει κέαρ.

Σοφοκλῆς δέ φησι,

τὸ μεθύειν πημονῆς λυτήριον. A

οἱ δ᾽ ἄλλοι ποιηταί φασι, τὸν οἶνον

εὔφρονα καρπὸν ἀρούρης.

Καὶ ὁ τῶν ποιητῶν δὲ βασιλεὺς, τὸν Ὀδυσσέα παράγει λέγοντα,

Ὃς δέ κ᾽ ἀνὴρ οἴνοιο κορεσσάμενος καὶ ἐδωδῆς,
Ἀνδράσι δυσμενέεσσι πανημέριος πολεμίζῃ,
Θαρσαλέον νύ οἱ ἦτορ,

καὶ τὰ ἑξῆς. Ἀπὸ μέθης καὶ ἡ τῆς κωμῳδίας, καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας εὕρεσις ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς εὑρέθη, καὶ κατ᾽ αὐτὸν τὸν τῆς τρύγης καιρόν. ἀφ᾽ οὗ B δὴ καὶ τρυγῳδία τὸ πρῶτον ἐκλήθη ἡ κωμῳδία,

Τὴν παυσίλυπον ἄμπελον δοῦναι βροτοῖς.
Οἴνου δὲ μηκέτ᾽ ὄντος οὐκ ἔστιν Κύπρις,
Οὐδ᾽ ἄλλο τερπνὸν οὐδὲν ἀνθρώποις ἔτι,

Εὐριπίδης ἐν Βάκχαις φησί. καὶ Ἀστυδάμας δέ φησι,

Θνητοῖσι τὴν ἀκεσφόρον λύπης
Ἔφηνεν οἰνομήτορ᾽ ἄμπελον.

Συνεχῶς μὲν γὰρ ἐμπιπλάμενος ἄνθρωπος ἀμελὴς γίνεται· ὑποπίνων δὲ, πάνυ φροντιστικὸς, Ἀντιφάνης φησί. Οὐ μεθύω τὴν φρόνησιν, C ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον μόνον, τὸ διορίζεσθαι βεβαίως τῷ στόματι τὰ γράμματα, φησὶ Ἄλεξις. Σέλευκος δέ φησι, τὸ παλαιὸν οὐκ εἶναι ἔθος, οὔτ᾽ οἶνον ἐπὶ πλεῖον οὔτ᾽ ἄλλην ἡδυπάθειαν προσφέρεσθαι, μὴ θεῶν ἕνεκα τοῦτο δρῶντας· διὸ καὶ θοίνας, καὶ θαλίας, καὶ μέθας ὠνόμαζον. τὰς μὲν, ὅτι διὰ θεοὺς οἰνοῦσθαι δεῖν ὑπελάμβανον· τὰς δὲ, ὅτι θεῶν χάριν ἠλίζοντο καὶ συνῄεσαν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, δαῖτα θάλειαν. τὸ δὲ μεθύειν D φησὶ Ἀριστοτέλης, τὸ μετὰ τὸ θύειν αὐτῷ χρῆσθαι.

Θεοῖσι μικρὰ θύοντας τέλη
Τῶν βουθυτούντων ὄντας εὐσεβεστέρους.

Εὐριπίδης φησί. καὶ σημαίνει ὧδε τὸ τέλος τὴν θυσίαν καὶ Ὅμηρος,

Οὐ γὰρ ἔγωγέ τί φημι τέλος χαριέστερον εἶναι
Ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα.

Τελετάς τε καλοῦμεν τὰς ἔτι μείζους, καὶ μετά τινος μυστικῆς παραδόσεως ἑορτὰς, τῶν εἰς αὐτὰς δαπανημάτων ἕνεκα. τελεῖν γὰρ, τὸ δαπανᾶν· E καὶ πολυτελεῖς οἱ πολλὰ ἀναλίσκοντες, καὶ εὐτελεῖς οἱ ὀλίγα. Φησὶν Ἄλεξις,

Τοὺς εὐτυχοῦντας ἐπιφανῶς δεῖ ζῆν,
Φανερὰν τε τὴν δόσιν τὴν τοῦ θεοῦ ποιεῖν.
Ὁ γὰρ δεδωκὼς τἀγαθὰ, τὸν μὲν ὧν
Πεποίηκεν, οἴεται χάριν τινὰ
Ἔχειν ἑαυτῷ· τοὺς ἀποκρυπτομένους δὲ καὶ
Μετρίως πράττειν φάσκοντας, ἀχρήστους ὁρῶν
Ἀνελευθέρως τε ζῶντας, ἐπὶ καιροῦ τινος F
Λαβὼν, ἀφείλεθ᾽ ὅσα δεδωκὼς ἦν πάλαι.

Οὐ χαίρει τῷ πόματι ἐκ πρώτης ἐθισθεὶς ἀνατροφῆς ὑδροποτεῖν.

Ἡδὺ γάρ ἐστ᾽ ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ
Τέρπεσθαι μύθοισιν ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται,

Ἡσίοδος ἐν τῇ Μελαμποδίᾳ φησί. οὔ τινι ἡμῶν ἐπῆλθε περὶ ὑδάτων εἰπεῖν τι, ἀφ᾽ ὧν καὶ ὁ οἶνος φύεται. καίτοι Πινδάρου τοῦ μεγαλοφωνοτάτου ἄριστον πάντων εἶναι τὸ ὕδωρ φήσαντος.

Vinum malorum remedium:

Alij verò poëtæ aiunt,

Vinum esse lætum telluris fructum.

At poëtarum princeps Vlyssem inducit hæc loquentem:

Qui miles toto, uino atque cibo satiatus,
Non cessat pugnare die, illi est magnanimum cor.

& quæ sequuntur deinceps. Comœdiæ prima quidem origo & Tragœdiæ fuit ex compotatione ac temulentia in Icario Atticæ pago, τῆς τρύγης, id est vindemiæ tempore, vnde & Trygodiam principio, & Comœdiā appellarunt. EVripides in Bacchis:

Vitem dedisse quæ molestias graues
Mortalium fugaret: absens est Venus
Vinum si abest: nec aliud oblectamentum homini
Est præterea. Astydamas:
Mortalibus molestiarum auxilium
Vini matrem uitem ostendit.

Antiphanes:

Crebro quidem expletus uino, securus est,
Qui uerò parcius bibit, impensè cogitabundus.

Alexis:

Ebrius mente non sum, sed eousque tantummodo
Litteras ut oculis certò queam discernere.

Seleucus memoriæ prodidit non esse vetusti moris, aut vinū aut alias delitias quasuis largius apponere, deorum caussa nisi fieret, ideóque vocatas[a] θοίνας, θαλίας, μέθας, θοίνας quidem, quòd fas esset διὰ τοὺς θεοὺς, id est, ob deorum sacra vino indulgere: θαλίας verò, quòd ob reuerentiam deorum ἠλίζοντο καὶ συνῄεσαν, id est coïbant ac excubabant: id quod Homerus vocat δαῖτα θάλειαν, conuiuium abundās rebus omnibus, & tanquam floridū: denique μέθας, quòd, μετὰ τὸ θύειν, id est peractis sacris biberent. EVripides inquit:

[a] Epulas fest[...] opipara cōuiu[...] compotation[...]

Exigua τέλη, nempe sacra, qui dijs offerunt,
Religiosiores sunt, quàm qui immolant boues.

In hoc loco vox τέλος, τὴν θυσίαν, id est rem diuinam, significat, vt apud Homerum:

Nullum crediderim (τέλος) sacrū iucundius esse,
Quàm cùm lætitia populus diffunditur omnis.

τελετὰς verò etiamnum appellamus, festorum solenniores celebritates, cum arcanis & mysticis quibusdam ritibus traditas, ob illā quæ fit impensam. Est enim τὸ τελεῖν, sumptum facere, vnde & πολυτελεῖς qui pecuniæ multum insumunt, ἀτελεῖς qui parum. Alexis:

AEquum est fortunatos splendidè uiuere,
Et apertè, quantum dij dederunt, ostendere:
Sic enim qui bona largitus est, sui beneficij
Sibi gratiam haberi putat: qui uerò id celant,
Et modicas opes esse suas prædicant, mutiles
Cùm uidet, & illiberalem uitam agentes sordidè,
Occasionē nactus, quæcūq; dederat prius adimit.

Non[b] gaudet poculis
Ab educatione prima qui abstemius est.

[b] Versus ince[...] cuiusdam poe[...]

Hesiodus in Melampodia scribit:

Gratū, ubi sunt epulæ lautæ & conuiuia, pastos
Iucundis delectari sermonibus omnes.

At nemini nostrum in mentem venit de aquis differere, è quibus vinum nascitur, quamuis Pindarus ille præter cæteros grandiloquus, aquam omnium esse optimam dixerit:

Homerus quoque maximè diuinus, illam plurimum alere nouerit, cùm ait,

Populorum quæ nutriuntur aquis, nemus.

Idem pellucidam & claram commendat:

Fontibus è quatuor liquidis aqua candida manat.

Eam verò quæ ob leuitatem cæteris præfertur (ἱμερτὸν) id est optabilem, idem appellat, sic Titaresium [a] qui in Peneum fluit, vocans. Meminit & idem aquæ abstergentis, quam accepto ex illo verbo Praxagoras Cœus pulchram vocat.

Et spurca abstergēs pulchra hic subterfluit unda.

Idem latam [b] aquam distinguit à dulci [c], & Hellespontum latum vocat: de altera verò sic inquit,

Sed tandem naues sistuntur aquas prope dulces.

Comperta quoque illi fuit aquæ tepidæ natura & facultas [d] ad vulnera. Itaque sauciū EVrypylus ea fouet, ac perfundit, quamuis si cohibendus erumpens sanguis fuisset, conueniebat frigida, vt quæ constringat & repellat. At dolori mitigādo calidam is adhibet, quæ placaret cruciatus. Est enim apud illum τὸ λιαρὸν, id est tepidum, quod vulgo θερμὸν, id est calidum. Id manifestissimum est ex eius verbis de Scamandri fontibus,

Effluit unda tepens, (λιαρῷ, inquit,) *circum*
prouoluitur ater
Ex ipso [e] fumus, ueluti cùm accenditur ignis.

An verò tepidam esse putamus, è qua vapor igneus fumúsque feruens exhalat? at de altero fonte is ait,

Grando per æstates qualis, uel frigida nix est,
Concreta aut lympha glacies, talis fluit unda.

Solitus præterea is dicere nuper accepta plaga vulneratis calidum sanguinem circumfluere, de Agamemnone inquit,

Prodijt accepto (θερμὸς,) *calidus dum uulnere*
sanguis.

De fugiente ceruo quem venator sagitta percusserat, ait veluti quadam sententiæ prioris interpretatione,

Dum (λιαρὸς) *tepidus fluxit cruor, & genua ipsa*
ualebant.

Athenienses τὸ χλιαρὸν, nempe quod tepidum est, μετάκερας appellāt. Sic Eratosthenes dixit, Aquosum, & μετάκερας, id est tepidum. Ex aliis aquis Homerus δνοφερὰς [f] vocat, nimirum tāquam inutiles, & insalubres, quæ scaturiunt è saxis, & per saxa labūtur: at fontanas quæ per longa spatia terrarum fertilium ducuntur, antecellere bonitate reliquas censet, vt & Hesiodus:

Ille est perspicuus fons, defluus, atque perennis.

Pindarus:

Iucunda membris [g], Ambrosiæque par,
Dilapsa riuis perpetuis aqua
Quæ prosilit Tilphossæ [h] fonte.

Est autem Bœotiæ fōs Tilphossa, cuius potu Aristophanes Teiresiam scribit interiisse, cùm ob senectutem eius tolerare frigiditatem nō potuisset. Theophrastus libro de aquis tradit, Nili fœcundissimam & dulcissimam aquā esse, at [i] ventrē soluere cùm bibitur, ob admixtā quandam vim nitri. Idem libro de plātis inquit, alicubi procreandis liberis genitalem aquam [k] esse, veluti Thespiis [l]: contra, in Pyrrha [m] sterilitatem afferre. Idem alibi, è dulcibus aquis, nonnullas augere fœcunditatem, alias prohibere: vt quæ in [n] OEta & Tarrha scaturit [o]:

A Ὅμηρος μὲν οὖν ὁ θειότατος καὶ τροφιμώτατον αὐτὸ οἶδεν ἐν οἷς αἰγείρων ὑδατοτρεφέων ἄλσος λέγει. ἐπαινεῖ δὲ καὶ τὸ διαυγὲς αὐτοῦ,

Κρῆναι πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῷ.

τὸ δὲ δὴ κοῦφον καὶ πλείστης τιμῆς ἄξιον ἱμερτὸν καλεῖ. ἱμερτόν οὖν φησὶ τὸν Τιταρήσιον, ὃς τῷ Πηνειῷ συμμίσγεται. καὶ τοῦ ῥυπτικοῦ δὲ ὕδατος μέμνηται, ὃ ἀποδεχόμενος καὶ Πραξαγόρας ὁ Κῷος, καλὸν εἶναι λέγει.

Καλὸν ὑπεκπρορέει μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι.

B Διαστέλλει δὲ καὶ γλυκὺ ὕδωρ ἀπὸ πλατέος· τὸν μὲν Ἑλλήσποντον εἶναι λέγων πλατύν, περὶ δὲ θατέρου φράζων,

Στῆσαν μὲν νῆας ἀγχοῦ ὕδατος γλυκεροῖο.

οἶδε δὲ καὶ τὴν χλιαροῦ φύσιν πρὸς τὰ τραύματα. τὸν γοῦν Εὐρύπυλον τρωθέντα ἐκ τούτου καταιονεῖ· καίτοι εἰ ἐπισχεῖν ἔδει τὴν αἱμορραγίαν, τὸ ψυχρὸν ἐπιτήδειον ἦν συστρέφον καὶ συσφίγγον. εἰς δὲ τὸ παρηγορῆσαι τὰς ὀδύνας, τῷ θερμῷ ἐπαιονεῖ θέλγειν δυνάμενος. ἔστι δὲ

C παρ᾽ αὐτῷ τὸ λιαρὸν, θερμόν. ἐναργῶς δὲ τοῦτο δείκνυσιν ἐν τῷ περὶ τῶν Σκαμάνδρου πηγῶν.

Ἡ μὲν γὰρ (φησὶν) ὕδατι λιαρῷ ῥέει· ἀμφὶ δὲ
καπνὸς
Γίνεται ἐξ αὐτῆς ὡσεὶ πυρὸς αἰθομένοιο.

ἆρά γε τοῦτο λιαρόν ἐστιν, ἀφ᾽ οὗ πυρὸς ἀτμὶς καὶ καπνὸς ἔμπυρος ἀναφέρεται. περὶ δὲ τῆς ἑτέρας πηγῆς λέγει,

Ὡς θέρεϊ ῥέει εἰκυῖα χαλάζῃ,
Ἢ χιόνι ψυχρῇ, ἢ ἐξ ὕδατος κρυστάλλῳ.

D εἰωθὼς δὲ λέγειν καὶ τοῖς νεοτρώτοις θερμῷ περιρρεῖσθαι αἵματι, ἐπὶ μὲν Ἀγαμέμνονος φησί.

Ὄφρα οἱ αἷμ᾽ ἔτι θερμὸν ἀνήνοθεν ἐξ ὠτειλῆς.

ἐπὶ δὲ τοῦ φεύγοντος μετὰ τὸ βληθῆναι ἐλάφου, μεταφράζων φησὶν,

Ὄφρ᾽ αἷμα λιαρὸν, καὶ γούνατ᾽ ὀρώρει.

Ἀθηναῖοι δὲ μετάκερας καλοῦσι τὸ χλιαρὸν, ὡς Ἐρατοσθένης φησὶ ὑδαρὲς φησὶ, καὶ μετάκερας. τῶν δ᾽ ἄλλων ὑδάτων τὰ μὲν ἐκ πετρῶν φερόμενα, δνοφερὰ καλεῖ, ὡς ἀχρεῖα δηλονότι. τὰ δὲ κρηναῖα, καὶ διὰ πλείονος γῆς καὶ 21

E εὐκάρπου φερόμενα, τῶν ἄλλων προκρίνει. ὡς καὶ Ἡσίοδος,

Κρήνης ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἅτ᾽ ἀθόλωτος.

καὶ Πίνδαρος,

Μελιγαθὲς ἀμβρόσιον ὕδωρ,
Τιλφώσσας ἀπὸ καλλικρήνου.

κρήνη δὲ ἐν Βοιωτίᾳ ἡ Τιλφῶσσα, ἀφ᾽ ἧς Ἀριστοφάνης φησὶ Τειρεσίαν πιόντα, διὰ γῆρας οὐχ ὑπομείναντα τὴν ψυχρότητα, ἀποθανεῖν. Θεό-

F φραστος δὲ φησὶν ἐν τῷ Περὶ ὑδάτων, τὸ Νείλου ὕδωρ πολυγονώτατον καὶ γλυκύτατον· διὸ καὶ λύειν τὰς κοιλίας τῶν πινόντων, μίξιν ἔχον νιτρώδη. ἐν δὲ τῷ Περὶ φυτῶν, ἐνιαχοῦ φησὶ ὕδωρ γίνεσθαι παιδογόνιον, ὡς ἐν Θεσπιαῖς· ἐν Πύρρᾳ δὲ ἄγονον. καὶ τῶν γλυκέων δὲ φησὶν ὑδάτων ἔνια ἄγονα, ἢ οὐ πολύγονα, ὡς τὸ ἐν Φέτῃ, καὶ τὸ ἐν Τάρρᾳ.

a Versus Homeri est, Οἵ τ᾽ ἀμφ᾽ ἱμερτὸν Τιταρήσιον ἔργ᾽ ἐνέμοντο. Strabo lib. 9. Qui circa flumen Titaresion arua colebant.
b Maris.
c Fluminum.
d Quia dolores lenit, & obortos tumores discutit.
e Fonte, sub. altero. Hos versus citat Strabo libr. 9. post Demetriū Scepsium.
f Alij nigras exponunt, & quæ μετὰ δονήσεως, id est cum strepitu, per saxa fluunt: minime perspicuas. Tales in Allobrogū Centronum Alpibus multæ sunt, quarum potu omnes in eo populo gutturosi sunt, & rauci.
g Μελιγαθὲς: quidam interpretari malūt, instar mellis dulcem ac suauem.
h Eius meminit Strabo lib. 9. Ad imitationē Pindari Horatius oden scripsit: O fons Blandusiæ splendidior vitro, &c.
i Sic legendum. Nili quidē aqua natura sua dulcissima: verum quia solum AEgypti nitrosum perluit, salsuginem inde contrahit, qua ventrem ducit.
k Cōceptus mulieribus repræsētare. Plin. cap. 2. 31. vt & Elatū flumen Arcadiæ.
l Oppidū id est Bœotiæ.
m Oppido Magnesiæ Thessalicæ.
n Locum hunc corruptum sic emendandum puto, & hæc arbitror iterum citari è libro philosophi, De aquis.
o Tarrhæ, qui locus est Cretæ, meminit Theophr. cap. 2. 2. Hist.

A αὐχμῶν δέ ποτε γενομένων περὶ τὸν Νεῖλον, ἐρρύη τὸ ὕδωρ ἰῶδες, καὶ πολλοὶ τῶν Αἰγυπτίων ἀπώλοντο. μεταβάλλειν τέ φησι οὐ μόνον τὰ πικρὰ τῶν ὑδάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἁλυκὸν, καὶ ὅλοις ποταμοῖς καθάπερ τὸν ἐν Κιθαιρῶνι, παρ' ᾧ Ζηνός· καὶ τὸν ἐν Καρίᾳ, παρ' ᾧ Ποσειδῶνος ἱερόν ἐστιν. αἴτιον δὲ, τὸ πολλοὺς κεραυνοὺς πίπτειν περὶ τὸν τόπον. τἆλλα δὲ τῶν ὑδάτων καὶ σωματώδη εἰσὶ, καὶ ἔχει ὥσπερ τι βάρος ἐν ἑαυτοῖς, ὡς τὸ ἐν Τροιζῆνι. τοῦτο γὰρ καὶ τῶν γευομένων αὐθὺς ποιεῖ πλήρες τὸ στόμα. τὰ δὲ πρὸς τοῖς περὶ Πάγγαιον μετάλλοις, τοῦ μὲν χειμῶνος τὴν κοτύλην B ἄγουσαν ἔχει ἐννενήκοντα ἕξ, θέρους δὲ τεσσαράκοντα ἕξ. συστέλλει δὲ αὐτὰ καὶ πυκνοῖ μᾶλλον τὸ ψῦχος. διὸ καὶ ἐν τοῖς γνώμοσι ῥέον, οὐκ ἀναδίδωσι τὰς ὥρας ἐν τῷ χειμῶνι, ἀλλὰ περιττεύει βραδυτέρας οὔσης τῆς ἐκροῆς, διὰ τὸ πάχος. καὶ ταῦτα περὶ Αἰγύπτου φησὶ, ὅπου μαλακώτερος ὁ ἀήρ. τὸ δὲ ἁλυκὸν ὕδωρ, γεωδέστερόν ἐστι, καὶ πλείονος δεῖται κατεργασίας. ὡς καὶ τὸ θαλάσσιον θερμοτέραν ἔχον τὴν φύσιν, καὶ μὴ ὅμοιον πάχον. μόνον δ' ἀτέραμνον τῶν ἁλυκῶν, τὸ τῆς Ἀρεθούσης. χείρω δ' ἐστὶ C τὰ βαρυσταθμότερα, καὶ τὰ σκληρότερα, καὶ τὰ ψυχρότερα, διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. δυσκατεργαστότερα γάρ ἐστι, τὰ μὲν τῷ πολὺ τὸ γεῶδες ἔχειν, τὰ δὲ ψυχρότητος ὑπερβολῇ. τὰ δὲ ταχὺ θερμαινόμενα, κοῦφα καὶ ὑγιεινά. ἐν Κραννῶνι δ' ἐστὶν ὕδωρ ἡσυχῇ θερμαῖνον, ὃ διατηρεῖ κραθέντα τὸν οἶνον ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας. τὰ δ' ἐπίρρυτα, καὶ ἐξ ὀχετοῦ ὡς ἐπίπαν βελτίω τῶν στασίμων, κοπτόμενά τε μαλακώτερα γίνονται. διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χιόνος, δοκεῖ χρηστὰ εἶναι. καὶ γὰρ ἀνάγεται τὸ ποτιμώτερον· D καὶ τοῦτο κεκομμένον ἐστὶ τῷ ἀέρι. διὸ καὶ τῶν ὀμβρίων βελτίω, καὶ τὰ ἐκ κρυστάλλου δὲ, διὰ τὸ κουφότερα εἶναι. σημεῖον δ' ὅτι καὶ ὁ κρύσταλλος αὐτὸς κουφότερος τοῦ ἄλλου ὕδατος· τὰ δὲ ψυχρὰ, σκληρὰ, διότι γεωδέστερα. τὸ δὲ σωματῶδες, καὶ θερμανθὲν θερμότερον, καὶ ψυχθὲν ψυχρότερόν ἐστι. κατὰ τὴν αὐτὴν δ' αἰτίαν καὶ τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι ποτιμώτερα, τῶν ἐν τοῖς πεδίοις. ἧττον γὰρ μέμικται τῷ γεώδει. ποιεῖ δὲ τὸ γεῶδες καὶ τὰς ἐπιχροὰς τῶν E ὑδάτων. τὸ γοῦν τῆς ἐν Βαβυλῶνι λίμνης, ἐρυθρὸν γίνεται ἐπί τινας ἡμέρας. τὸ δὲ τοῦ Βορυσθένους κατά τινας χρόνους ἰοβαφὲς, καίπερ ὄντος καθ' ὑπερβολὴν λεπτοῦ. σημεῖον δὲ τούτου, τὸ ἐπάνω Ὑπάνιος νήχεσθαι, γίνεται διὰ κουφότητα τῶν ἐν τοῖς βορείοις. πολλαχοῦ δ' εἰσὶ κρῆναι αἱ μὲν ποτιμώτεραι, καὶ οἰνωδέστεραι, ὡς ἡ περὶ Παφλαγονίαν, πρὸς ἣν φησὶ τοὺς ἐγχωρίους ὑποπίνειν προσιόντας. ἁλμώδεις δ' ἅμα τῷ ὀξεῖ ἐν Σικανοῖς τῆς Σικελίας. ἐν τῇ Καρχηδονίων δὲ F ἐπικρατείᾳ κρήνη ἐστὶν, ἧς τὸ ἐφιστάμενον ἐλαίῳ ἐστὶν ὅμοιον, μελάντερον τὴν χρόαν, ὃ ἀποσφαιροῦντες χρῶνται πρὸς τὰ πρόβατα καὶ τὰ κτήνη. καὶ παρ' ἄλλοις δ' εἰσὶ λίπος ἔχουσαι τοιοῦτον, ὡς ἡ ἐν Ἀσίᾳ, ὑπὲρ ἧς Ἀλέξανδρος ἐπέστειλεν ὡς ἐλαίου κρήνην εὑρηκώς. καὶ τῶν θερμῶν δ' ἐκ φύσεως ὑδάτων ἔνια γλυκέα ἐστὶν, ὡς τὰ ἐν Αἰγαῖς

A & aliquando, cùm magnis squaloribus exaruisset Nilo vicinus AEgypti tractus, aquam fluxisse virosam [a], quæ plurimos incolas necauerit [b]: præterea idem scribit amaras aquas nō solum mutari, sed etiam salsas, atque adeo totos fluuios, vt ad Citheronem [c], vbi Iouis [d], & in Caria, vbi Neptuni delubrum est. Caussa verò mutationis illius, crebrior est fulminū in ea regione delapsus. Ex aquis multæ corpulentæ sunt, & velut insita grauitate quadam ponderosæ, vt ad Trœzenem, quæ gustata os statim implet. At eius quæ fluit è Pangæi [e] fo- B dinis, Cotyla [f] nonaginta sex hyeme drachmas pendit, æstate sexaginta sex. Spissat enim & contrahit magis illam frigus quàm cęteras. Quapropter in horarū indicibus [g] cùm fluit, horas non reddit certas, & pares æstiuis, sed inæquales, exitu ob crassitiem tardiore [h]. Terrena magis est salsa, coctionéque [i] indiget exactiore, velut & marina, cuius est natura calidior, & maior ad quiduis patiēdum firmitas. Ex omnibus [k] non salsis, Arethusæ solius aqua ægerrimè coquitur. Quæ gelidior, C durior, & ad stateram grauior aqua est, ob eandem rationem deterior, nempe quia propter nimiam frigiditatem, & multam quam habet terrenam crassitiem, laboriosius à ventriculo [l] conficitur: at salubris quæ subito incalescit, & leuis est. Cranone [m] aqua est citra summum feruorem calida, quæ addita vino calorem eius biduo ac triduo custodit in vasis. Profluentes, & riuis canalibúsque ductæ, pigris meliores sunt, & propter humoris illisum ac percussum molliores. Ea de caussa optimam esse iudicant è niuibus, quia sursum D attollitur, quod aptissimum est [n] potui, idque ab aëre fractum extenuatur. Eadem ratione cœlestis aqua melior est, & quæ liquatur è glacie, nimirum quia leuior est vtraque, vel hoc argumēto, quòd aqua glacie quæuis grauior est. Aqua gelida, quoniam magis terrena durior [o] est. Nam quæ corpulentior, calfacta calidior, refrigerata frigidior est. Idem causari licet, cur è montibus profluens salubrior sit, quàm quæ nascitur in campestribus, nempe quia minus illi terreni admixtum est. E Aquarum talis color est, qualis terræ quam lauant. Babylonis lacus aqua rubet [p] per aliquot dies: Borysthenis verò certis temporibus [q] cœrulea est, quamuis omnium tenuissima, vel hoc indicio quòd Hypani supernatat, ob summam aquarum leuitatem quæ ex Septentrionalibus locis fluunt. Multis in regionibus aqua fontiū potui gratior est, quia vinum sapit, sicut eius qui in Paphlagonia, vt aiunt, indigenas ad bibendū cōfluentes [r] inebriat. Salsi acidíque saporis apud Sicanos in Sicilia fluunt. In Carthaginensium ditione F fonti liquor innatat, oleo similis [s], colore nigrior, quo excepto ad iumentorū & ouium scabiem vtuntur. In aliis quoque gentibus fontes eiusmodi pinguedine scatent, qualis fuit ille de quo scripsit Alexander, olei fontem sibi repertum fuisse. Aquarum quæ natura calent, dulces quædam sunt, vt AEgis

a Ἰῶδες, ær... nosam, vel ... vel colore... ra pluuia ... ctam. Plin. c. 4 31.
b Necauerit hoc quidē ... gypto accid... vbi cœlum ... mentius est ... terea idem, ... Hæc meo iu... sic transpo... c Bœotiæ ... Plin.
d Fortassis ... uis Liberato... cuius me... Strab. lib. 9. ... uium cum ... nū esse puto, ... è Cithærone ... scitur, ac per ... Bœotiæ pla... mare petit. ... dandus sic ... cus è Plinio ... 5.31. Amnis Cariæ è dul... ctus est salsu... e Thraciæ ... tis, in quo ... dmus auri ... lum & confl... ram primus ... cuit.
f Cotyla con... net cyathos ... Cyathus sesc... ciam, & scrip... quatuor. Cy... sex efficiunt ... chmas septua... ta octo. Aqua ... gæi hyeme ... uior est rel... vnciis duabus, totidē drachm... æstate leuior ... cuncia.
g Indicem q... dam intellig... in horologio ... satilem, alii ... psydram.
h Quidā leg. pro βραδυτ... βαρύτερος.
i Si quis nece... tate coactus ... bibat. Aqu... ris non sine ... ria stomachi ... bitur ad purg... da corpora, ... quit Plin. c. 6 ...
k Addendā ... negationē liq... è Strabone, ... τῆς Ἀρεθούσης ... ὕδωρ πότιμον ... scribit. De Ar... thusa Syrac... hæc intelli... Nam & in E... bœæ Chalc... alter fons est ... dem nominis.
l Hippocrat. ... phor. 26. lib ... Grauitatē & ... uitatē medici ... stimant non ... tina, sed vētr... li sensu, si in... moretur di... aut cito perm...
m Ciuitas Thessaliæ. P... cap. 2.3.1. cap ...
n Plinio ... 16. Nix aq... cœlestiū est, purissim... ac leuissim...

liquor. Plinius hæc refellit cap. 3.31. Hippocrates niualem & glacialem damnat, & noxias esse tradit, libro De aëre, aquis, & locis. o Concoctu ... facilior. p AEstate, diebus vndecim. Plin. cap. 5.31. q AEstatis. Plin. cum nec arena, nec limo inficitur. Idem spectatur & in Rhodano nostro. r Plinius capite 103. libro 2. idem scribit & de Lyncestidis acidula aqua, & de altera in agro Caleno. s Est Naphtha is liquor, paulati... bitumen, & pissasphalthon spiscescens. Eiusmodi visitur in Aruernorum fonte prope Gergobiam.

Ciliciæ, Tragasis ad Larissam Troadis circa Magnesiam, in Melo, Lipara, & Prusa, quæ Olympo Mysiæ adiacet, quas regias vocant, in Asia circa Tralles, & Characometen fluuium. Circa Nyssam [a] adeò quoque pinguis est, vt qui in ea lauant, oleum non desiderēt. Talis emicat & in Dascyli [b] vico. Caruris [c] aqua vehementer calet & exsiccat: in Mene Phrygiæ pago, asperior est, atque nitrosior, vt & ad alium Phrygiæ vicum quem Leonis appellant. Circa Donylæum potu suauissima: ad Baias Baianúmve sinum Italiæ prorsus bibi nequit. Peirenes [d] fontis in Corintho aquā ego cùm ponderassem, omnium quæ in Græcia nascuntur leuissimam deprehendi. Nec enim assentior Antiphani comico, regionem Atticam reliquos Græciæ tractus multis dotibus antecellere, sed aquarum præcipuè bonitate. Eius verba sunt,

Qualia Hipponicæ [e] fert regio
Præstantiora quàm in uniuerso terrarum orbe,
Mel, panes, ficos: ficos enim per Iouem gignit plurimos:
Pecudes, lanas, myrti baccas, thymum, caseos, aquam optimam.
Itaque uel gustu aquam bibens nouerim mox Atticam.

EVbulus comœdiarum scriptor, Chæremonem tragicū scribit aquam vocasse fluuij corpus:

Quoniā uerò caulas ouium [f] nos iā transiuimus,
Et fluuij corpus aquam traiecimus,
Et nostras omnes aquā copias irrigat.

In Teno fons est cuius aquæ non permiscetur vinum. Herodotus libro quarto scribit Hypanin è fontibus quinque dierum via exilem profluere, ac dulcē, deinde post aliorum quatuor dierum iter, perquam amarum, amaro quodam fonte accedente. Theopompus scribit iuxta fluuium Erganem acidā aquam esse, quæ perinde ac vinum temulentos faciat. Aristobulus Cassandræus inquit, Mileti fontem esse, Achilleum incolæ nominant, cuius profluens aqua dulcissima est, quod verò in imo fundo resedit, salsum: eóque fonte Heroēm sese lustrauisse, interfecto Strambelo rege Lelegum [g]. Aquam in Cappadocia quandam narrant largam & optimam, cui nullus patet exitus, nisi forte sub terra labatur, nunquam putrescere. Ptolemæus rex libro septimo Commentariorum, Corinthum, inquit, nos cùm essemus progressi, via quam Contoporiam nuncupant, & ad montis summum iugum processissemus, fons occurrit aquam niue gelidiorem effundens, quam multi bibere ausi non sunt, metuentes ne gelasceret, ego tamen bibi. Phylarchus scribit Clitore fontē [h] esse, è quo qui biberint, ne odorē quidē vini tolerant. Clearchus tradit aquam & lac candida vocari: nectar ac vinum, rubra: mel ac oleum, flaua [i]: expressam vnguentorum fæcem nigram. EVbulus inquit, eos qui solam aquam bibunt, inueniendis rebus sagaces ac ingeniosos esse,

Vinum [k] autem nostrā obumbrare prudentiam.

Iidem versus iambici à Phileta recitantur.

Tot ego uelut rhetores ad aquam [l] dixi [m].

a Trallibus vicinam, magis mediterraneā. Strabo.
b Dascylii ciuitatis à qua Dascylitecum lacū vocarunt, meminit Strabo lib. 12.
c Oppidū id est non procul ab Antiochia. Strabo lib. 14.
d Notus est fons ille Musis sacer poëtarum carminibus. Prosilit ad radicem Acrocorinthi.
e Sic Atticā vocari puto, quòd in certamine de illa nominanda suscepto, Neptunum, equū ostendentē, olea edita Pallas vicerit.
f Σηκούς. Ea vox significat etiam templa, templorúmque adyta.
g Eam partem Asiæ in qua fuere Miletus & Ephesus, Leleges olim tenuere. Strabo.
h Plinius cap. 2. 31. lacū esse vult. Ouidius, Sotion, Vitruuius, fontē appellant. Ouid. Ciliorio quicunque sitim de fonte leuauit, &c.
i Χλωρά. Sic vertit. Aliæ sunt multæ huius vocis significationes notæ medicis.
k Erasm. prouerb. Sapientia vino obumbratur.
l In epitome hoc sibulum est ora tionis cuiusdam e cōuiuatoribus Epitomes autor has sermonis particulas inepte interserit.
m Erasm. prouerb. Aquam inaniter acquirimus.

A τῆς Κιλικίας, καὶ περὶ Τραγασαὶς, τὰς ἐν τῇ Τρωϊκῇ Λαρίσσῃ, καὶ περὶ Μαγνησίαν, καὶ ἐν Μήλῳ, καὶ Λιπάρᾳ ἐν δὲ Προύσῃ, τῇ πρὸς τὸν Μύσιον Ὄλυμπον, τὰ βασιλικὰ καλούμενα. τὰ δ᾽ ἐν Ἀσίᾳ περὶ Τράλλεις καὶ τὸν Χαρακωμήτην ποταμὸν, ἔτι δὲ Νύσσαν πόλιν, οὕτως ἐστὶ λιπαρὰ, ὡς μὴ δεῖσθαι τοῖς ἐναπολουομένοις ἐλαίου. τοιαῦτα καὶ τὰ ἐν Δασκύλου κώμῃ. τὰ δὲ ἐν Καρούροις, κατάξηρα καὶ σφόδρα θερμά. τὰ δὲ περὶ Μηνὸς κώμην, ἥ ἐστι Φρυγίας, τραχύτερά ἐστι, καὶ λιτρωδέστερα. ὡς καὶ τὰ ἐν τῇ καλουμένῃ

B Λέοντος κώμῃ τῆς Φρυγίας. τὰ δὲ περὶ Δορύλαιον, καὶ πινόμενα ἐστὶν ἥδιστα. τὰ γὰρ περὶ Βαΐας, ἢ Βαιῶν λιμένα τῆς Ἰταλίας παντελῶς ἄποτα. Σταθμήσας τὸ ἀπὸ τῆς ἐν Κορίνθῳ Πειρήνης καλουμένης ὕδωρ, κουφότερον πάντων εὗρον τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. οὐ γὰρ Ἀντιφάνει τῷ κωμικῷ πεπίστευκα, λέγοντι, κατὰ πολλὰ τὴν Ἀττικὴν διαφέρουσαν τῶν ἄλλων, καὶ ὕδωρ κάλλιστον ἔχειν. φησὶ γὰρ, Οἷα δὴ χώρα φέρει Διαφέροντα πάσης Ἱππόνικε τῆς οἰκουμένης. Τὸ μέλι τοὺς ἄρτους, τὰ σῦκα. σῦκα

C μὲν νὴ τὸν Δία πάνυ φέρει, Βοσκήματ᾽ ἔρια, μύρτα, θύματα, τυροὺς, ὕδωρ διαφέρον, ὥστε καὶ γνοίην ἂν εὐθὺς Ἀττικὸν πίνων ὕδωρ. Τὸ ὕδωρ ποταμοῦ σῶμα φησί που Εὔβουλος ὁ κωμῳδοποιὸς εἰρηκέναι Χαιρήμονα τὸν τραγικόν,

Ἐπεὶ δὲ σηκῶν περιβολὰς ἠμείψαμεν,
Ὕδωρ τε ποταμοῦ σῶμα διεπεράσαμεν,
Καὶ ἡμῶν δὲ πᾶσα δύναμις ἐξ ὑδάτων ἄρδεται.

Ἐν Τήνῳ κρήνη ἐστὶν, ἧς τῷ ὕδατι οἶνος οὐ μίγνυται. Ἡρόδοτος δὲ ἐν τετάρτῃ τὸν Ὕπανιν φησὶν ἀπὸ μὲν

D τῶν πηγῶν φερόμενον ἐπὶ πέντε ἡμέρας βραχὺν εἶναι καὶ γλυκὺν, μετὰ δὲ ἄλλων τεσσάρων ἡμερῶν πλόον πικρὸν γίνεσθαι, ἐκδιδούσης εἰς αὐτὸν κρήνης τινὸς πικρᾶς. Θεόπομπος δέ φησι, παρὰ τὸν Ἐργίνην ποταμὸν ὀξὺ εἶναι ὕδωρ, καὶ τοὺς πίνοντας αὐτὸ μεθύσκεσθαι, καθὰ καὶ τοὺς τὸν οἶνον.

Ἀριστόβουλος δ᾽ ὁ Κασσανδρεὺς φησὶ, ἐν Μιλήτῳ 22
κρήνην εἶναι Ἀχίλλειον καλουμένην, ἧς τὸ μὲν ῥεῦμα εἶναι γλυκύτατον, τὸ δ᾽ ἐφεστηκὸς ἁλμυρὸν, ἀφ᾽ ἧς οἱ Μιλήσιοι περιρράνασθαι φασὶ τὸν ἥρωα ὅτε

E ἀπέκτεινε Στράμβηλον τὸν τῶν Λελέγων βασιλέα. Φασὶ δὲ καὶ ὅτι τὸ περὶ Καππαδοκίαν ὕδωρ, πολύ τε ὂν καὶ κάλλιστον, οὐ σήπεται ἀπόρροιαν οὐκ ἔχον, πλὴν εἰ μὴ ὑπὸ γῆν ῥέοι. Πτολεμαῖος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν ἑβδόμῳ Ὑπομνημάτων, ἐπὶ Κορίνθου προάγουσι φησὶν ἡμῖν διὰ τῆς Κοντοπορίας καλουμένης, κατὰ τὴν ἀκρώρειαν προσβαίνουσιν, εἶναι κρήνην νᾶμα ἀνιεῖσαν χιόνος ψυχρότερον, ἐξ ἧς πολλοὺς μὴ πίνειν ἀποπαγήσεσθαι προσδοκῶντας. αὐτὸς δὲ λέγει πεπωκέναι. Φύλαρχος δέ φησιν ἐν

F Κλείτορι εἶναι κρήνην, ἀφ᾽ ἧς τοὺς πιόντας οὐκ ἔτ᾽ ἀνέχεσθαι τὴν τοῦ οἴνου ὀδμήν. Κλέαρχος φησὶ τὸ μὲν ὕδωρ ὥσπερ καὶ τὸ γάλα λευκὸν λέγεσθαι. οἶνον δὲ καθάπερ καὶ τὸ νέκταρ, ἐρυθρὸν. μέλι δὲ καὶ ἔλαιον χλωρὸν. τὸ δ᾽ ἐκ τῶν μύρων θλιβόμενον, μέλαν. Εὔβουλος εὑρετικούς φησι τὸ ὕδωρ ποιεῖν, τοὺς πίνοντας αὐτὸ μόνον. Τὸν δ᾽ οἶνον ἡμῶν τὰς φρένας ἐπισκοτεῖν. τὰ αὐτὰ δὲ ἰαμβεῖα καὶ ὁ Φιλητᾶς φησί. τοσαῦτα ὥσπερ οἱ ῥήτορες πρὸς ὕδωρ εἶπον,

καὶ βραχὺ ἀναπαυσάμενος αὖθις ἔφη, Ἄμφις ὁ A κωμικός που φησί.

Ἐνῆν ἄρ' ὡς ἔοικε κἀν οἴνῳ λόγος.
Ἔνιοι δ' ὕδωρ πίνοντες εἰσ' ἀβέλτεροι.

Ἀντιφάνης δέ,

Οἴνῳ τὸν οἶνον ἐξελαύνειν, κόπῳ κόπον,
Σάλπιγγι τὴν σάλπιγγα, τῷ κήρυκι τὸν βοῶντα,
Καὶ ψόφῳ ψόφον, τριωβόλῳ δὲ πόρνην,
Αὐθάδειαν αὐθαδείᾳ, Καλλίστρατον μαγείρῳ,
Στάσιν στάσει, μάχην μάχῃ, ὑπωπίοις δὲ πύκτην,
Πόνῳ πόνον, δίκην δίκῃ, γυναικὶ τὴν γυναῖκα. B

Ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἔταττον οἱ παλαιοὶ τὸ ἄκρατον. Σώφρων,

Ὕδωρ ἄκρατον εἰς τὴν κύλικα.

Ὅτι Φύλαρχός φησι Θεόδωρον τὸν Λαρισσαῖον ὑδροπότην γενέσθαι τὸν ἀλλοτρίως ἀεί ποτε πρὸς Ἀντίγονον ἐσχηκότα τὸν βασιλέα. Φησὶ δὲ καὶ τοὺς Ἴβηρας πάντας ὑδροποτεῖν, καίτοι πλουσιωτάτους ἀνθρώπων ὄντας· μονοσιτεῖν τε αὐτοὺς ἀεὶ λέγει διὰ μικρολογίαν, ἐσθῆτας δὲ φορεῖν πολυτελεστάτας. Ἀριστοτέλης δ' ἢ Θεόφραστος Φιλῖνόν τινα ἱστορεῖ μήτε ποτῷ χρήσασθαί ποτε ἢ ἐδέσματι ἄλλῳ, ἢ μόνῳ γάλακτι πάντα τὸν βίον. Πύθερμος δὲ ἐν τοῖς Πειραιῶς τυραννήσασι καταγράφει καὶ Γλαύκωνα ὑδροπότην. Ἡγήσανδρος δ' ὁ Δελφὸς Ἀγχίμολον καὶ Μόσχον φησὶ τοὺς ἐν Ἤλιδι σοφιστεύσαντας ὑδροποτῆσαι πάντα τὸν βίον, καὶ μόνα σῦκα προσφερομένους, οὐδενὸς ἧττον διακεῖσθαι σώμασιν ἐρρωμενεστέρους· τὸν δ' ἱδρῶτα αὐτῶν δυσώδη οὕτως ἔχειν, ὡς πάντας αὐτοὺς ἐκκλίνειν ἐν τοῖς βαλανείοις. Ματρίς δ' ὁ Ἀθηναῖος, ὃν ἐβίω χρόνον, οὐδὲν ἐσιτεῖτο ἢ D μυρρίνης ὀλίγον· οἴνου δὲ καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἀπείχετο, πλὴν ὕδατος. ὑδροπότης δ' ἦν καὶ Λάμπρος ὁ μουσικός, περὶ οὗ Φρύνιχός φησι λάρους θρηνεῖν, ἐν οἷσι Λάμπρος ἐναπέθνησκεν ἄνθρωπος ὑδατοπότας, μινυρὸς ὑπερσοφιστής, μουσῶν σκελετός, ἀηδόνων ἠπίαλος, ὕμνος ᾅδου. Μάχων δ' ὁ κωμικὸς ὑδροπότου Μοσχίωνος μέμνηται. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ Περὶ μέθης φησίν, ὅτι ἁλμυρὰς τινὲς προσφερόμενοι τροφὰς ἄδιψοι διέμειναν, ὧν ἦν Ἀρχωνίδης ὁ Ἀργεῖος. Μάγων δὲ ὁ Καρχηδόνιος τρὶς E τὴν ἄνυδρον διῆλθεν ἄλφιτα ξηρὰ σιτούμενος, καὶ μὴ πίνων. Πολέμων δ' ὁ Ἀκαδημαϊκὸς ἀρξάμενος ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν, ὑδροπότησε μέχρι θανάτου, ὡς ἔφη Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος. Διοκλῆ τε τὸν Πεπαρήθιον φησὶ Δημήτριος ὁ Σκήψιος μέχρι τέλους ψυχρὸν ὕδωρ πεπωκέναι. αὐτὸς δὲ περὶ αὑτοῦ μάρτυς ἀξιόχρεως Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, φάσκων χρόνον τινὰ ὕδωρ μόνον πεπωκέναι. καὶ Πυθέας γοῦν φησί, Ἀλλὰ τοὺς νῦν δημαγωγοὺς ὁρᾶτε, Δημοσθένη καὶ Δημάδην, ὡς ἐναντίως τοῖς βίοις F διάκεινται. ὁ μὲν γὰρ ὑδροποτῶν καὶ μεριμνῶν τὰς νύκτας, ὥς φασιν· ὁ δὲ πορνοβοσκῶν καὶ μεθυσκόμενος, κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην προγάστωρ ἡμῖν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀνακυλίεται. Εὐφορίων δὲ ὁ Χαλκιδεὺς οὕτω πού γράφει. Λασύρτας Λασιώνιος οὐδὲ προσεδεῖτο ποτοῦ καθάπερ οἱ ἄλλοι, οὖρον δὲ προΐετο καθάπερ πάντες ἄνθρωποι. καὶ πολλοὶ διὰ φιλοτιμίαν ἐπεχείρησαν παρατηρῆσαι, καὶ ἀπέστησαν πρὸ τοῦ εὑρεῖν τὸ πραττόμενον.

Paululum is posteaquam interquieuit, rursum inquit, Amphis Comicus alicubi dixit.

Inesse rationem uino probabile est:
Qui bibunt aquam stolidi quidam sunt atque fatui. Antiphanes:
Vinum [a] *uino expellendum: lassitudo lassitudine:*
Tubis tubæ: præcone uociferator:
Strepitu strepitus: scortū triobolari prostibulo [b]*:*
Fastu fastus: Callistratus [c] *coquo:*
Seditio seditione: prælium prælio: oculorum [d] *suggillatione pugil:*
Labor labore: lis lite: fœminis fœminæ.

Aquam veteres ἄκρατον, id est meram [e] etiam dixerunt. Sophron:

Aquam meram in poculum.

Phylarchus scribit Theodorū Larissæum abstemium alieno semper animo fuisse ab Antigono rege: preterea Hispanos quamuis hominum ditissimos [f] aquam bibere, solos cibum capere ob parsimoniā: indui tamen sumptuosissima veste. Aristoteles siue Theophrastus refert Philinum quendam toto vitæ cursu nec cibo nec potu alio vsum fuisse quàm lacte. Pythermus inter eos qui tyrannidem in Peiræeo exercuerunt Glauconem recenset, aquę potorem. Hegesander Delphus scribit Anchimolum & Moschū in Elide philosophiæ ac eloquentiæ doctores per totam vitam aquam bibisse, & cùm ficis tantùm vescerentur, nihilo secius robusto corpore fuisse, at illorū sudorem adeò grauiter oluisse, vt eos in balneis omnes auersarentur. Matris Atheniensis quādiu vixit nihil præter paucas myrti baccas edit, à vino & aliis delitiis abstinens. Fuit & abstemius Lamprus musicus, de quo Phrynichus ait, eo mortuo Gauias [g] luxisse:

Vir aquæ potor, excellēs artifex lugubris & queruli cantus,
Musarum scæletos [h], *lusciniarum hepialus* [i],
Inferorum cantor. Machon comicus Moschionis meminit abstemij. Aristoteles libro de temulentia scribit, quosdam salsos cibos esitantes absque siti durasse, veluti Argiuum Archonidem. Mago Carthaginiensis ter vastas Aphricæ solitudines carētes aquis peragrauit, sicca polenta sola victitans, absque potu. Polemon Academicus anno trigesimo aquam bibere cùm cœpisset, ad finem vsque vitæ fuit abstemius, vt scribit Antigonus Carystius. Dioclem Peparethium scribit Demetrius Scepsius ad extremum vsque vitæ diem gelidam aquam bibisse. De seipso locuples testis Demosthenes ait, per aliquod tempus se aqua sola contentum fuisse. Itaque Pytheas inquit, Nunc verò quàm diuersam populares isti reipublicæ gubernatores ac concionatores [k] Demades & Demosthenes vitæ rationē sibi proposuerint, animaduertite: hic quidem abstemius, etiam noctu meditabundus vigilat, vt fama est: ille verò quotidie temulentus, scortator, ac leno, ventrosus, corā nobis in concionibus versatur. EVphoriō Chalcidensis quodam loco scribit, Lasyrtam Lasyonium, potu, quemadmodum alios, non eguisse, minxisse tamen velut cęteros homines, multósque, aggressos id curiosè obseruare, antequam satis rem explorassent, non credidisse.

a Lib. 10. A... ceus. Alium ca... cem è capite ... pellat alium.
b Diobola... meretrices ... per cōtempt... vocarunt qu... stuarias mini... mercede: Ap... Varronem lib... De lingua L... ex Plauti Ci... laria. Diobo... res, schœnico... miracula. διώ... λοι, καὶ μορμ... σχοινοτεῖς... de Scaligeri ... eum locum.
c Ineptus & ... lestus coquus ... tero impor... & odioso. Era... prouerb. Cl... clauo pellere ... prouerb. Spi... nat afflictos. H... pocr. 2. Epide... Si ex crapula ... put dolet, vino ... tyla bibenda.
d Vide pag. ... EVbuli versu...
e Quod epith... ton propriè ... vino vsurpa...
f Erasm. prou... Hiberæ nænia...
g Inepti, & ... bosi, abste... poetæ, garru... & clamosas au... in aquis sempe... degentes, mo... luxisse fe... Phrynichus ... quasi interced... ret quædam a... citia & necess... do. Eius mem... nit Aristot. 7. ... lit. ὥσπερ ... κιθαρίζειν ... περὶ καλῶς ... το λύειν μ... ἢ τέχνην, qu... locum depra... tum restituit ... retus cap. 5. ... Var.
h Aridum cad... uer.
i Lento cal... corpus abs... occulta febri... qua medici L... cinias poeta... cat. Iunius ad ... Lusciniæ mus... & adag. Cada... ris instar.

k De Dema... iam senio f... & inualido ... Plutarchum ... tipater dixit, ... ut ex imm... victima sola ... trem superf... ac linguam.

At per æstatis tempus cùm triginta dies illi assedissent, cibariisque nullis abstinentem salsis vidissent, vesicam tamen exonerari lotio plenam, tandem verum id esse sibi persuaserunt. Potu quidem ille sane vtebatur aliquando, non tamen indigebat.

Varias mutare epulas
Iucundum est, (inquit Antiphanes,) *& ijs quas celebrant*
Sæpius expletos gustare quasdam nouas,
Duplam certè voluptatem [a] *parit.*

Herodotus libro primo scribit, Regi Persarũ in potum aquam vehi ex Choaspe fluuio, Susa præterlabente, è quo tantùm, & alio nullo bibit, aqua illa decocta onustis perquã multis plaustris quatuor rotarum, quæ mulis tracta, vasis argenteis illam portent, & regem sequãtur. Quo modo verò aqua illa regia decoquatur, & vasis excepta feratur regi, tradit Ctesias Cnidius, eámque leuissimam esse ac potu iucundissimam affirmat. Ptolemæus secundus AEgypti rex, cognomine Philadelphus, [b] cùm filiam Berenicẽ Antiocho regi Syriæ nuptum dedisset, mittendam ad ipsam Nili aquam sedulò curauit, vt eam solã gnata biberet, quod Polybius scripsit. Heliodorus autor est, Antiochum Epiphanem: [c] (quem ob res insanè gestas Polybius vocat Epimanen [d],) Antiochiæ fontẽ vino diluisse. quod, vt inquit Theopompus, & ante illum Phrygius Midas fecerat, cùm Silenum ebrium vellet capere. Bion fontem illum esse prodidit mediũ inter Pæonas atque Medos, & OEnam [e] vocari. Staphylus vini diluendi modum à Melampode primum inuentum fuisse memorat. Pleistonicus [f] aquam coquendis cibis vino vtiliorem esse disceptat: tum etiam illorum qui auidius ac largius bibunt, ventriculum malè affici, vehementérque lædi probat, & ea de causa sæpe alimentum corrumpi: ac ideo qui bonæ valetudini student, vt copiosum sudorem prouocent, mediocriter exerceri, & corpus vt humectetur, ac mollescat, in balneis lauare: ac postea, quod est imprimis salutare, aquam præbibere, vere ac hyeme quàm [g] calidissimam, æstate frigidam, ne exoluatur stomachus [h], & eam quidem copia mediocrem, eo consilio vt ante vini potum in habitum corporis distribuatur, nec eò vini perueniat integra & indomita vis, quæ vasorũ finibus impacta mordeat [i]. Id autem facere si nostrum quispiam grauatur, is primum dulcem aquam vel calidam bibat: deinde vinum dulce Lesbiũ, (Protropon [k] vocant) quod ventriculum [l] roborat. Vinũ subdulce caput grauat, inquit Hippocrates libro de ratione victus, quẽ quidam inscripserunt De morbis acutis, alij verò, Aduersus Gnidias sentẽtias. Eius hæc verba sunt: Vinum dulce capiti graue minus est quàm vinosum [m], mentémque minus tentat: per intestina citius meat & excernitur alio quouis. Non est autem propinandũ quod solent Carmani, ait Posidonius. Ij namque humanè ac benignè cùm aliquos excipiunt, in conuiuio, frontis vena tusa manantem sanguinem admiscent ei quam bibendam offerunt, potioni: summam id esse amicitiam putantes, si suum inuicem sanguinem gustauerint.

a Erasm. prouer. Iucunda vicissitudo.
b Ob amorẽ erga sororem, vxorémque suã Berenices matrem.
c Illustrem, nobilem, inclytum.
d Furiosum & amentem.
e Tanquam vinosum: ἀπὸ τοῦ οἴνου.
f Medicus olim non incelebris.
g Alij, vt plurimum calidam.
h Ventriculus, os vẽtriculi. Eãdem fere victus rationem præscribit Galen sub finem libri de Cibis boni & mali succi.
i Calfaciat, acres succos gignat.
k Vinum lixiuium: de quo vide pag. 24.
l Εὐστόμαχον ἐστὶ: Ventriculo gratum est.
m Dulcedinis expers: suæ salitæ sui saporis.

A θέρους γὰρ ὥρᾳ καὶ τριακονθήμερον προσεδρεύοντες, καὶ οὐδενὸς μὲν ὁρῶντες ἀπεχόμενον ἁλμυροῦ, τὴν κύστιν δ' αὐτοῦ ἔχοντα συνεπείσθησαν ἀληθεύειν. ἐχρῆτο δὲ καὶ τῷ ποτῷ, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον οὐ προσεδεῖτο τούτου μεταλλάξαι βρώματα διάφορα.

Ἔσθ' ἡδὺ (φησὶ Ἀντιφάνης) καὶ τῶν πολλάκις
θρυλλουμένων
Διὰ μέσον ὄντα τὸ παραγεύσασθαι τινὸς
Καινοῦ, διπλασίαν παρέχει τὴν ἡδονήν.

ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὥς φησιν ἐν τῇ πρώτῃ Ἡρόδοτος, B ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεος πιεῖν ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος· τοῦ δὲ μόνου πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ τοιούτου ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀγγείοις ἀργυρέοισιν ἕπονταί οἱ. Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ, ὅπως ἕψεται τὸ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ. καὶ ὅπως ἐναποτιθέμενον τοῖς ἀγγείοις, φέρεται τῷ βασιλεῖ, λέγων αὐτὸ καὶ ἐλαφρότατον καὶ ἥδιστον εἶναι. καὶ ὁ τῆς Αἰγύπτου δὲ βασιλεὺς ὁ δεύτερος, ὁ Φιλάδελφος ἐπίκλην, ἐκδοὺς τὴν αὐτοῦ θυγατέρα C Βερενίκην Ἀντιόχῳ τῷ Συρίας βασιλεῖ, ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε πέμπειν αὐτῇ τὸ ἀπὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, ἵνα μόνου τούτου τοῦ ποταμοῦ ἡ παῖς πίνῃ, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος. Ἡλιόδωρος δέ φησι τὸν Ἐπιφανῆ Ἀντίοχον, ὃν διὰ τὰς πράξεις Πολύβιος Ἐπιμανῆ καλεῖ, τὴν κρήνην τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ κεράσαι οἴνῳ. καθάπερ καὶ τὸν Φρύγα Μίδαν φησὶ Θεόπομπος, ὅτε ἑλεῖν τὸν Σειληνὸν ὑπὸ μέθης ἠθέλησεν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη, ὥς φησι Βίων, μέση Μήδων καὶ Παιόνων Ἴννα καλουμένη. Στάφυλος δέ φησι τὴν τοῦ οἴνου κρᾶσιν D Μελάμποδα πρῶτον εὑρεῖν. Φησὶ δὲ πεπτικώτερον τοῦ οἴνου τὸ ὕδωρ Πλειστόνικος. Ὅτι τοῖς προπίνουσιν ἐπιτεταμένως οὐκ οἰκείως διατίθεται ὁ στόμαχος, ἀλλὰ μᾶλλον κακοῦται, καὶ πολλάκις φθορὰς τῶν ληφθέντων παρασκευάζει. δεῖ οὖν τῆς ὑγείας ἀντιποιουμένους, καὶ συμμέτροις γυμνασίοις χρᾶσθαι, διὰ τοὺς πολλοὺς ἱδρῶτας, καὶ λουτροῖς, ὡς διᾶναί τι τὸ σῶμα καὶ μαλαχθῆναι· μετὰ δὲ ταῦτα προπίνειν ὕδωρ ὡς χρηστότατον, ἐν μὲν χειμῶνι καὶ ἔαρι θερμὸν ὡς μάλιστα, ἐν δὲ τῷ θέρει ψυχρὸν, ὡς μὴ E προσεκλύειν τὸν στόμαχον, προπίνειν δὲ σύμμετρον τῷ πλήθει χάριν τοῦ προαναληφθῆναι οὕτω εἰς τὴν ἕξιν, καὶ μὴ ἀκέραιον ἀναδίδοσθαι τὴν ἀπὸ τοῦ οἴνου δύναμιν, μηδὲ τοῖς πέρασι τῶν ἀγγείων προσπίπτουσαν ἐπιδάκνειν. ἐὰν δέ τις ἡμῶν τοῦτο δυσκόλως ποιῇ, γλυκὺ ὕδωρ ἢ θερμὸν προλαμβανέτω, μάλιστα δὲ τὸν καλούμενον πρότροπον τὸν γλυκὺν Λέσβιον, ὄντα εὐστόμαχον. καὶ ὁ γλυκάζων δὲ οἶνος οὐ βαρύνει τὴν κεφαλὴν, ὡς Ἱπποκράτης ἐν τῷ περὶ διαίτης φησὶν ὃ τινὲς μὲν ἐπιγράφουσι περὶ ὀξέων νοσημάτων· F οἱ δὲ περὶ πτισάνης· ἄλλοι δὲ πρὸς τὰς Κνιδίας γνώμας. λέγει δὲ, ὁ γλυκὺς ἧσσόν ἐστι καρηβαρικὸς τοῦ οἰνώδεος, καὶ ἧσσον φρενῶν ἁπτόμενος, διαχωρητικώτερος τοῦ ἑτέρου κατ' ἔντερον. οὐ δεῖ δὲ προπίνειν καθὰ τοὺς Καρμανούς φησι Ποσειδώνιος· τούτους γὰρ φιλοφρονουμένους ἐν τοῖς συμποσίοις λύειν τὰς ἐπὶ τῷ προσώπῳ φλέβας, καὶ τὸ καταρρέον αἷμα μιγνύντας τῷ πόματι, προσφέρεσθαι, τέλος φιλίας νομίζοντας τὸ γεύσασθαι τοῦ ἀλλήλων αἵματος

μετὰ δὲ τὴν προσφορὰν ταύτην συγχρίεσθαι τὴν κεφαλὴν μύρῳ, μάλιστα μὲν ῥοδίνῳ· εἰ δὲ μὴ, μηλίνῳ, εἰς τὸ ἀποκρούεσθαί τι ἀπὸ τοῦ πότου, καὶ μὴ βλάπτεσθαι ἀπὸ τῆς τοῦ οἴνου ἀναθυμιάσεως. εἰ δὲ μὴ, ἰρίνῳ ἢ ναρδίνῳ. οὐ κακῶς οὖν Ἄλεξις φησί,

Ἐναλείφεται τὰς ῥῖνας, ὑγιείας μέρος
Μέγιστον, ὀσμὰς ἐγκεφάλῳ χρηστὰς ποιῶν.

Ἐκκλίνειν δὲ δεῖ τὰ παχέα τῶν μύρων. ὕδωρ τε πίνειν, τὸ κατὰ πρόσοψιν λεπτὸν καὶ διαυγὲς, ὃ δὴ καὶ κατὰ τὸν σταθμόν ἐστι κοῦφον, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτῷ γεῶδες ἔχει. τὸ δὲ συμμέτρως θερμαινόμενον καὶ ψυχόμενον ὕδωρ, χρηστόν ἐστι, καὶ εἰς χάλκεον ἢ ἀργύρεον ἄγγος ἐγχεόμενον οὐ ποιεῖ τὸ ἰῶδες. Φησὶ δὲ καὶ ὁ Ἱπποκράτης, ὕδωρ τὸ ταχέως θερμαινόμενον καὶ ψυχόμενον, ἀεὶ κουφότερον. μοχθηρὰ δὲ ἐστὶ τὰ βραδέως τὰ ὄσπρια τήκοντα. τοιαῦτα δὲ τὰ νιτρώδη, καὶ ἁλμυρά. Ἐν τῷ περὶ ὑδάτων Ἱπποκράτης, καλεῖ τὸ χρηστὸν ὕδωρ πολύτιμον. τὰ δὲ τῶν ὑδάτων στάσιμα, χαλεπὰ ὡς τὰ λιμναῖα, καὶ τὰ ἑλώδη. ἔστι δὲ καὶ τῶν κρηναίων τὰ πλεῖστα σκληρότερα. Ἐρασίστρατος δὲ φησὶ, ὡς δοκιμάζουσι τινὲς τὰ ὕδατα σταθμῷ, ἀνεξετάστως. ἰδοὺ γὰρ τοῦ ἐξ Ἀμφιαράου ὕδατος καὶ τοῦ ἐξ Ἐρετρίας συμβαλλομένων, τοῦ μὲν φαύλου, τοῦ δὲ χρηστοῦ, ὄντως οὐδ' ἥτις ἐστὶ διαφορὰ κατὰ τὸν σταθμόν. Ἱπποκράτης δ' ἐν τῷ περὶ τόπων, ἄριστα φησὶν εἶναι τῶν ὑδάτων, ὅσα ἐκ μετεώρων χωρίων ῥεῖ, καὶ ἐκ λόφων ξηρῶν. ταῦτα γὰρ λευκὰ, καὶ γλυκέα καὶ τὸν οἶνον ὀλίγον φέρειν οἷά ἐστι, τόν τε χειμῶνα θερμαίνεται, καὶ τὸ θέρος ψυχρά ἐστιν. ἐπαινεῖ δὲ μάλιστα ὧν τὰ ῥεύματα πρὸς ἀνατολὴν ἡλίου ἔρρωγε, καὶ μάλιστα πρὸς τὰς θερινάς. τὰ γὰρ ἀνατολικὰ λαμπρὰ εἶναι, καὶ εὐώδη καὶ κοῦφα. Διοκλῆς δὲ φησὶ, τὸ ὕδωρ πεπτικὸν εἶναι, καὶ ἄφυσον, ψυκτικόν τε μετρίως, ὀξυδερκές τε, καὶ ἥκιστα καρηβαρικὸν, κινητικόν τε ψυχῆς καὶ σώματος. Πραξαγόρας τε φησὶ ταῦτα. ἐπαινεῖ δὲ τὸ ὄμβριον. Εὐήνωρ δὲ τὰ λακκαῖα· χρηστόν τε εἶναι φάσκει τὸ ἐξ Ἀμφιαράου συμβαλλόμενον τῷ ἐν Ἐρετρίᾳ. ὅτι δὲ τὸ ὕδωρ ὁμολογουμένως ἐστὶ τρόφιμον, δῆλον ἐκ τοῦ τρέφεσθαί τινα ἐξ αὐτοῦ μόνου τῶν ζώων, ὥσπερ τοὺς τέττιγας. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὑγρῶν ἐστὶ τρόφιμα, οἷον γάλα, πτισάνη, οἶνος. τὰ γοῦν ὑποτίτθια, γάλακτι διοικεῖται. καὶ πολλὰ δὲ ἔθνη γαλακτοποτοῦντα ζῇ. Δημόκριτον δὲ τὸν Ἀβδηρίτην λόγος ἔχει, διὰ γῆρας ἐξάξαι αὐτὸν διεγνωκότα τοῦ ζῆν, καὶ ὑφαιροῦντα τῆς τροφῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπεὶ αἱ τῶν Θεσμοφορίων ἡμέραι ἐνέστησαν, δεηθεισῶν τῶν οἰκείων γυναικῶν μὴ ἀποθνήσκειν κατὰ τὴν πανήγυριν ὅπως ἑορτάσωσι, πεισθῆναι, κελεύσαντα μέλιτος ἀγγεῖον αὐτῷ πλησίον παρατεθῆναι· καὶ διαζῆσαι ἡμέρας ἱκανὰς τὸν ἄνδρα τῇ ἀπὸ τοῦ μέλιτος ἀναφορᾷ μόνῃ χρώμενον· καὶ μετὰ τὰς ἡμέρας βασταχθέντος τοῦ μέλιτος, ἀποθανεῖν. ἔχαιρε δὲ ὁ Δημόκριτος αἰεὶ τῷ μέλιτι. καὶ πρὸς τὸν πυθόμενον, πῶς ἂν ὑγιῶς τις διάγοι, ἔφη, εἰ τὰ μὲν ἐντὸς μέλιτι βρέχοι, τὰ δ' ἐκτὸς ἐλαίῳ. καὶ τῶν Πυθαγορικῶν δὲ τροφὴ ἦν, ἄρτος μετὰ μέλιτος, ὥς φησιν Ἀριστόξενος,

Hac verò libatione peracta, vnguento caput illinũt, præcipuè quidẽ rosaceo, aut, si nõ hoc, Melino saltem, potionis vt vapor inde repellatur, nec vini halitu offendantur. Alterutrum verò vnguentum si desit, Irino vel Nardino vtuntur. Probè igitur Alexis inquit,

Nares vngit, quæ bona pars ualetudinis
Est maxima: odorémque capiti suauem obijcit.

Vitanda porrò sunt vnguẽta [a] crassiora: aqua verò bibenda aspectu tenuis & pellucida, põdere ad lancem leuis, in qua nihil terreni sit. Optima quidem illa est quæ citò calefit & refrigeratur, & quæ vasis argenteis æneísve affusa, nulla tingit [b] ærugine. Hippocrates [c] leuiorem semper illam esse iudicat quę promptius incalescit ac refrigeratur: malam, qua tardius coquuntur legumina, nimirum quia salsa vel nitrosa sit. Idem autor libro de aquis, optimã esse statuit multum exercitatam, & agitatam, noxias autem resides & pigras, quales sunt paludum & stagnorum: pręterea fontium aquas esse maxima ex parte duriores. Erasistratus inconsideratos esse fallíque illos tradidit, qui statera bonitatem aquarum expendunt, quoniã si aqua ex Amphiarato saluberrima, cum aqua Eretria vitiosa comparetur, nullũ ponderis discrimen est. Hippocrates libro de locis optimam esse aquam pronuntiat è locis sublimibus, & aridis tumulis profluentem, vt quę candida sit, dulcis, nec limi trahere multum possit, & ęstate frigida, hyeme tepeat. Idẽ aquam maximè laudat cuius procursus orientem solem versus erumpit, pręsertim æstiuum, quia leuis, limpida, & naribus grata [d] sit. Diocles memoriæ prodidit aquam vtilem esse coctioni, minime flatuosam, modicè refrigerare, visum acuere, nihil caput onerare, animi corporísque motum facilem ac promptum reddere. Eadem Praxagoras memorat, & præ reliquis laudat pluuiã. Euenor cisterninam [e], & collatam cum Eretria aquam ex Amphiarato meliorem existimat quàm Eretriam. Aquam citra controuersiam alere inde manifestum est, quòd ea sola nutriantur animalia quædam, veluti cicadæ [f]. Ex liquidis alia multa corpori alimentum prębere nemo dubitat, veluti lac, vinum, ptisanam. Subrumi fœtus lacte nutriuntur. Multæ gentes lactis potu vitam tolerant. Democritum Abderiten ob tędium senectutis, cùm mortem sibi consciscere decreuisset, fama est de quotidiano cibo aliquid detrahentem, instantibus iam festis diebus Thesmophoriorum [g], rogantibus domesticis mulieribus ne per id celebritatis tempus moreretur, sibi vt liceret solennes ac festiuos illos dies agere, annuisse, & mellis vas sibi iussisse propius admoueri, atque sic in multos dies vitam prorogasse, solo mellis odore & halitu continuatam: interiisséque diebus pòst aliquot asportato melle, quo semper is delectatus fuerat: adeo vt cuidam percontanti qua ratione vitam sanus degeret, is responderit, si corporis interiora melle rigaret, exteriora oleo [h]. Pythagoricorum nutrimentum panem cum melle fuisse Aristoxenus scribit,

a Multis aro[mati]bus, odorif[eris] validioris, sp[issa]ta.

b Vasa ærugi[ne] non inficit. Pl[inius].
c Aphor. 26. [...] Celsus cap. 18. [...]

d Εὐώδη. Eg[o] sic verti, quia in[o]dora esse aqu[am] debet quæ opti[ma] est, omnin[o]que ἄποιος, [&] aëri similis, vt a[it] Plinius.

e Λακκαῖαν. Qui[dam], puteale[m]. Plinius illam [bene] laudat, qu[ia] crebro hausta exercitationis [mo]tio contingit, & quia colante te[r]ra attenuatur.

f Solo rore vi[ui]tantes. Virgilius, *Dúmque thymo pascentur apes, dum rore cicadæ.*

g Quos in hono[rem] Cereris celebrabant.

h Augusto quæ[ren]ti quanam rati[o]ne in longissima senecta vigorem corporis & a[ni]mi custodisset, [ea]dem fere Pol[lio] Romulus resp[on]dit, nempe, in[tus] mulso, foris ole[o].

additque, morbum nunquã sensuros qui pransuri eo cibo quotidie vescantur. Lycus scripsit ideo longæuos [a] esse Corsos, (habitant ij vicinam insulam Sardiniæ,) quòd melle apud eos abundantissimo nunquam non vtantur. Nunc tempestiuum est omnium, qui propofuerunt, quæstiones explicare. ἄνησις vox [b], pro νῆστις, addita, quæ superuacua est, litera α, vt ἄσταχυς [c] στάχυς, extat apud Cratinum.

Non quidem tu primus ἄνησις, id est, ieiunus ad cœnam uenis.

Apud Diphilum legitur vox ὀξύπεινος [d].

Mihi uolupe est nudos conspicari
ὀξυπείνους [e], *id est, famelicos istos qui ante tempus omnia*
Semper scire festinant. Antiphanes:
A. Hoc uno morbo laborat:
Semper enim ὀξύπεινος, id est famelicus est. B. narras Thessalum [f]
Mihi prorsus hominem.

EVbulus:

Zethum quidem in nitidum Thebanorũ agrum
Proficisci iubet, & eum incolere: præstantiores enim
Vt credibile est, panes illic ueneunt.
Tu uerò famelicus [g] *es: Musices autem peritissimũ*
Amphionem Athenas migrare claras imperat,
Vbi facillimè Cecropidum proles esurit,
Auras deuorans, spe inani pasta.

Apud Alexidem vox μονοσίτων [h] inuenitur.

Priuatum hominem cibum capere solũ si uideris,
Aut poëtarum uersus & numeros non expetere,
Proletarium illum uirum uitæ dimidium
Perdidisse puta: artis uerò poëtam suæ
Dimidiam partem: & uix utrumque uiuere.

Νωγαλεύματα [i] veteres dixere lauta edulia. Araros:
Elegantia hæc νωγαλεύματα [k]. Alexis,
Vino Thasio
Reliquam diei partem madefacit,
Ac νωγαλίζει [l]. Antiphanes:
Vuas, punica, palmulas, & alia νωγαλεύματα, id est, alias cupedias.

Αὐτόσιτον [m] Philochorus αὐτόσιτον, nẽpe solo tritico victitantẽ dixit: Crobylus verò parasitum αὐτόσιτον: nempe quòd cibus præ voracitate [n] totus esse videatur: EVbulus autem ἀναείσιτον dixit, id est, impransum: Crates ἀναγκοσιτεῖν, id est, inuitum nutrire: vt & Nicostratus:

Adolescentulum casu oblatum ualde obligatum fasciis,
Humi pallio obuolutũ, necessitate coactus nutrio.

Alexis ἀρισόδειπνον [o] dixit:

A quibus nobis confestim paretur ἀρισόδειπνον, id est, cœna cum prandio.

Post hæc nos assurreximus, &, vt cuique libitum est, accubuimus, non expectato Nomẽclatore suum in cœna cuique gradum & ordinem assignaturo. Apud antiquos conclauia fuerunt Triclinia [p], Tetraclinia, Heptaclinia, & reliquis deinceps numeris lectorum distincta. Antiphanes,

Tres cùm essent, in triclinium conduxit.

Phrynichus:

A. Conclaue pulchrum hoc fuit, heptaclinum,
Deinde enneaclinum: quin & lectos Siculos [q]
Quinque habuit. B. Adde, ne quidquã præterea?
A. Ceruicalia insuper quinque Sicula.

Amphis:

[a] Erasm. prouerbio, Cyrnia iactura.
[b] Ea dictio ieiunum significat.
[c] Spica.
[d] Famelicus: esuritor: famis impatiens.
[e] Auidos discẽdi, & in suo desiderio moræ impatientes.
[f] Lib. 6. Thessali veraces. Iunius adagio, Thessalica buccea.
[g] Libr. 10. Edaces Bœotij.
[h] Hominem sic appellabant, qui solus & absque conuiua cibũ caperet. Legendũ puto τὸ δὲ μονοσιτεῖν, pro μονοσιτῶν.
[i] Cupedias: delitias: lautitias. Repetuntur hi versus duobus locis libro tertio.
[k] Exquisita cibaria.
[l] Lautis epulis se curat.
[m] Sobrium, abstinentem, cibi pauci.
[n] Vel, quòd ipse vltro ad cibum veniat, & nõ inuitatus.
[o] Iunctam cum prandio cœnam.
[p] Philander in cap. 5. lib. 6. Vitruuij, in quibus locari & sterni poterant accubitorij lecti tres, quatuor, septem, ideo triclinares dicti, diuersique a cubicularibus, in quibus dormiebant. oἶκους Græci vocant ædium illã partẽ, qua lecti ponebantur: concla uia, cœnationes, & cœnacula, Latini dixere.
[q] Magnifice ornatos.

A τοῖς προσφερομένοις αὐτὸ ἀεὶ ἐπ' ἀρίστῳ, λέγων ἀνόσως διατελεῖν. Λύκος δὲ πολυχρονίους φησὶν εἶναι τοὺς Κυρνίους (οἰκοῦσι δ' οὗτοι περὶ Σαρδὼ) διὰ τὸ μέλιτι ἀεὶ χρῆσθαι. πλεῖστον δὲ τοῦτο γίνεται παρ' αὐτοῖς. ὥρα τὸ ἀναλαβεῖν ὧν προὐθέμεθα πάντων τὴν ζήτησιν ἤτοι ἀναβαλλομένων. ὅτι τὸ ἄνησις ἤτοι νῆστις, πλεονασμῷ τοῦ α. ὡς στάχυς ἄσταχυς, παρὰ Κρατίνῳ κεῖται.

Οὐ γάρ τι σύγε πρῶτος φοιτᾷς ἐπὶ δεῖπνον ἄνησις.

B τὸ δὲ ὀξύπεινος, παρὰ Διφίλῳ,

τέρπομαι γυμνοῖς ὁρῶν
Τοῖς ὀξυπείνοις καὶ περὶ τὸν καιρὸν ἀεὶ
Πάντ' εἰδέναι σπεύδοντας.

Καὶ Ἀντιφάνης,

ἓν νόσημα τοῦτ' ἔχει,
Ἀεὶ γὰρ ὀξύπεινός ἐστι. Θετταλὸν λέγεις
Κομιδῇ τὸν ἄνδρα. Καὶ Εὔβουλος,
Ζῆθον μὲν ἐλθεῖν ἁγνὸν ἐς Θήβης πέδον
Οἰκεῖν κελεύει. καὶ γὰρ ἀξιωτέρους
C Πωλοῦσιν ὡς ἔοικε τοὺς ἄρτους ἐκεῖ.
Σὺ δ' ὀξύπεινος· τὸν δὲ μουσικώτατον 24
Κλεινὰς Ἀθήνας ἐκπερᾶν Ἀμφίονα.
Οὗ ῥᾷστα δὴ πεινῶσι Κεκροπιδῶν κόροι
Κάπτοντες αὔρας, ἐλπίσιν σιτούμενοι.

ὁ δὲ μονοσιτῶν, κεῖται παρ' Ἀλέξιδι,

Ἐπὰν ἰδιώτην ἄνδρα μονοσιτοῦντ' ἴδῃς,
Ἢ μὴ ποθοῦντ' ᾠδὰς ποιητικὰς, καὶ μέλη.
Τὸν μὲν ἰδιώτην τοῦ βίου τὸν ἥμισυν
Ἀπολωλεκέναι νόμιζε. τὸν δὲ τῆς τέχνης
D Τὴν ἡμίσειαν ζῶσι δ' ἀμφότεροι μόλις.

Πλάτων, οὐ μονοσιτῶν ἑκάστοτε ἀλλὰ κἀνίοτε δειπνῶν δὶς τῆς ἡμέρας. ὅτι νωγαλεύματα ἐκάλουν τὰ ἡδέα βρώματα. Ἄραρος,

Τὰ κομψὰ ταῦτα νωγαλεύματα. Ἄλεξις,
Θασίοις οἰνάροις
Τῆς ἡμέρας τὸ λοιπὸν ὑποβρέχει μέρος,
Καὶ νωγαλίζει. Ἀντιφάνης,
Βότρεις, ῥοιὰς, φοίνικας, ἕτερα νωγαλεύματα.

E Αὐτόσιτον δ' εἴρηκε Φιλωνίδης· αὐτόσιτον δὲ Κρωβύλος, παράσιτον, αὐτόσιτον. ἀναείσιτον δ' εἴρηκεν Εὔπολις, ἀναγκόσιτον δὲ Κράτης. καὶ Νικόστρατος δὲ, μειράκιον κατὰ τύχην ὑποσκαφιόναρτόν τι, καὶ κεχλαμυδωμένον, κατὰ γῆς ἀναγκοσιτῶ. ἀρισόδειπνον εἶπεν Ἄλεξις,

Ἀφ' ὧν γένοιτ' ἂν ἡμῖν συντόμως, ἀρισόδειπνον. μετὰ ταῦτα ἀναστάντες κατεκλίνθημεν ὡς ἕκαστος ἤθελεν, οὐ περιμείναντες ὀνομακλήτορα, τὸν τοῦ δείπνου ταξίαρχον. ὅτι καὶ τρίκλινοι οἶκοι, καὶ τετράκλινοι, καὶ ἑπτάκλινοι, καὶ F ἐννεάκλινοι καὶ κατὰ τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς ἦσαν παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Ἀντιφάνης,

Συναγαγὼν τρεῖς ὄντας εἰς τρίκλινον ὑμᾶς.

Φρύνιχος,

Ἑπτάκλινος οἶκος ἦν καλὸς, εἶτ' ἐννεάκλινος
Ἕτερος οἶκος. Εὔβουλος,
Θὲς ἑπτάκλινον· ἑπτάκλινος οὑτοσί. καὶ πέντε κλίνας Σικελικάς. λέγ' ἄλλο τι Σικελικὰ προσκεφάλαια πέντε. Ἄμφις,

Οὐχ ὑποστρώσεις ποτὲ τρίκλινον; A

Ἀναξανδρίδης.

Τρίκλινον δ' εὐθέως συνήγετο, καὶ συναυλίαι
γέρουσι.

Ἀλλὰ ξενῶνας οἶγε, καὶ ῥαῖνον δόμους
Στρώννυ τε κοίτας, καὶ πυρὸς φλέξον μένος,
Κρατῆρά τ' αἶρου, καὶ τὸν ἥδιστον κέρα.

νυνὶ δὲ τὴν τῶν στρωμάτων σύνθεσιν περιβολῇ χωρίζουσι καὶ ὑποβολῇ, φησὶ Πλάτων ὁ φιλόσοφος. ὁ δ' ὁμώνυμος αὐτῷ ποιητὴς φησί, Κᾆτ' ἐν κλίναις ἐλεφαντόποσι καὶ στρώμασι πορφυροβάπτοις, κἀν φοινικίσι Σαρδιανικαῖσι κοσμησάμενοι κατάκεινται. B ἤκμασε δ' ἡ τῶν ποικίλων ὑφή, μάλιστα ἐντέχνων περὶ αὐτὰ γενομένων Ἀκεσᾶ καὶ Ἑλικῶνος τῶν Κυπρίων. ὑφάνται δ' ἦσαν ἔνδοξοι. καὶ ἦν Ἑλικὼν υἱὸς Ἀκεσᾶ, ὥς φησι Ἱερώνυμος. ἐν Πυθοῖ γοῦν ἐπί τινος ἔργου ἐπιγέγραπται.

Τεῦξ' Ἑλικὼν Ἀκεσᾶ Σαλαμίνιος, ᾧ ἐνὶ χερσὶ
Πότνια θεσπεσίην Παλλὰς ἔτευξε χάριν.

Τοιοῦτος ἦν καὶ Παθυμίας ὁ Αἰγύπτιος. Ὡς ἐγὼ σκιρτῶ πάλαι ὅπου ῥοδόπνοα στρώματ' ἐστί, καὶ C λούομαι μύροις ψακαστοῖς. φησὶν Ἔφιππος. Ἀριστοφάνης, Ὅς τις ἐν ἡδυόσμοις στρώμασι παννυχίζων, τὴν δέσποιναν ἐρείδεις. Σώφρων δὲ στρωθῶ τὰ ἐλίγματα φησὶ ἐντετιμημένα. Ὅμηρος δὲ ὁ θαυμασιώτατος τῶν στρωμάτων τὰ μὲν κατώτερα, λῖτα εἶναι φάσκει, ἤτοι λευκά, καὶ μὴ βεβαμμένα, ἢ πεποικιλμένα. τὰ δὲ περιστρώματα, ῥήγεα, καλά, πορφύρεα. καὶ πρῶτοι δὲ Πέρσαι, ὥς φησιν Ἡρακλείδης, καὶ τοὺς λεγομένους στρώτας ἐφεῦρον, ἵνα κόσμον ἔχῃ ἡ στρῶσις, καὶ εὐαφίαν. D τὸν οὖν Κρῆτα Τιμαγόραν, ἢ τὸν ἐκ Γόρτυνος ὥς φησι Φανίας ὁ περιπατητικὸς Ἔντιμον, ὃς ζήλῳ Θεμιστοκλέους ἀνέβη ὡς βασιλέα, τιμῶν Ἀρταξέρξης, σκηνὴν μὲν ἔδωκεν αὐτῷ διαφέρουσαν τὸ κάλλος, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ κλίνην ἀργυρόποδα. ἔπεμψε δὲ καὶ στρώματα πολυτελῆ, καὶ τὸν ὑποστρώσοντα, φάσκων οὐκ ἐπίστασθαι τοὺς Ἕλληνας ὑποστρωννύειν. καὶ ἐπὶ τὸ συγγενικὸν ἄριστον ἐκαλεῖτο ὁ Κρὴς ἕνεκα τὸν βασιλέα ψυχαγωγήσων, ὅπερ οὐδενὶ πρότερον τῶν Ἑλλήνων ἐγένετο, ἀλλ' οὐδ' ὕστερον. E αὕτη γὰρ ἡ τιμὴ τοῖς συγγενέσι διεφυλάττετο. Τιμαγόρᾳ μὲν γὰρ τῷ Ἀθηναίῳ τῷ προσκυνήσαντι βασιλέα, καὶ μάλιστα τιμηθέντι, τοῦτο οὐχ ὑπῆρξε. τῶν δὲ παρατιθεμένων βασιλεῖ, τούτων τινὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀπεστέλλετο. Ἀνταλκείδᾳ δὲ τῷ Λάκωνι τὸν αὐτοῦ στέφανον εἰς μύρον βάψας ἔπεμψε. τῷ δ' Ἐντίμῳ τοιαῦτα πολλὰ ἐποίει, καὶ ἐπὶ τὸ συγγενικὸν ἄριστον ἐκάλει. ἐφ' ᾧ οἱ Πέρσαι χαλεπῶς ἔφερον, ὡς τῆς τε τιμῆς δημευομένης, F καὶ στρατείας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάλιν ἐσομένης. ἔπεμψε δὲ καὶ κλίνην αὐτῷ ἀργυρόποδα, καὶ στρωμνήν, καὶ σκηνὴν οὐρανόροφον ἀνθινήν, καὶ θρόνον ἀργυροῦν, καὶ ἐπίχρυσον σκιάδιον, καὶ φιάλας λιθοκολλήτους χρυσᾶς, καὶ ἀργυρᾶς δὲ μεγάλας ἑκατόν, καὶ κρατῆρας ἀργυροῦς, καὶ παιδίσκας ἑκατόν, καὶ παῖδας ἑκατόν, χρυσοῦς τε ἑξακισχιλίους,

Num mihi tandem sternes triclinium?

Anaxandrides:

Seni confestim stratum est triclinium.
Conuocati qui tibia lyráque canerent.
Hospitale diuersorium aperi: uerre [a] *domum:*
Sterne lectos: ignē accende luculentū: tolle poculū:
Vinum musce suauissimum.

Plato philosophus, Nunc verò, inquit, stragulas vestes conficiunt, non operiendis circumtegendísve lectis, sed calcandas, subiiciendásque pedibus. Plato poëta:

In lectis deinde, eburneis fultis pedibus, stragulis
Tinctis purpura, ostro Sardiano, dormituri cubant.

Variarum quidem vestium textura olim floruit, celeberrimis è Cypro magistris eius artis Acesa & Helicone, clarissimis textoribus. Fuit autem Acesæ filius Helicon, vt inquit Hieronymus. Itaque in Pythico templo cuidam illorum operi inscriptum fuit:

Fecit Helicon Acesægnatus. Horum manibus
Diuinam Pallas ueneranda gratiam tribuit.

Nobilis fuit & eo artificio Pathymias AEgyptius,

Vt exulto iamdudum, cùm stragula rosam olent,
Cùm unguentis delibutus & aspersus lauo.

inquit Ephippus. Aristophanes,

Qui in stragulis pernoctans benè olentibus dominam premis.

Instrati sunt magni pretij aduoluti panni,

inquit Sophron.

Admirandus verò ille Homerus, è stragulis, quæ substernuntur, λιτὰ vocat, id est frugalia, nempe candida, nullóque colore tincta, nullis picturis variegata, ῥήγεα [b] verò quæ circumtenduntur & suspenduntur aulæa, quia tincta sint. Heraclides scribit, quos stratores vocant à Persis primùm repertos fuisse, vt explicandis stragulis suus constaret ornatus ac venustus contactus. Itaque Timagoræ Cretensi, vel, vt ait Phanias Peripateticus, Entimo Gortynio, qui æmulatione Themistoclis regē adoraturus ad eum profectus fuerat, Artaxerxes tentorium dedit insigni pulchritudine, & amplitudine, ad eúmque misit stragula, & hominem qui ea sterneret, Græcos nescire dictitās quomodo substerni oporteret. Inuitatus est & ad gentilium cognatorúmque prandium Cretensis ille, regem exhilaraturus, quod Grecorum nulli antea contigerat, nec postea cuiquam concessum est, quia honor ille cognatis solis deferretur. Timagoras quidem Atheniensis cùm regem adorasset, & honore magno fuisset acceptus, id tamen non est assecutus, sed illi tantùm ex appositis regi ferculis missa quædam est portio: Antalcidæ verò Lacedæmonio rex suam ipse coronam vnguento immersam ferri iussit: eadem beneuolentiæ signa permulta erga Entimū ille declarauit, ac eum gentilium & cognatorū conuiuio adhibuit, indignantibus Persis tantū honorem sic publicari. Cùm autem expeditio in Græciam denuo susciperetur, ad eum rex misit argenteis pedibus innitentem lectum, stragula, & tentorium lacunatum instar regij tabernaculi, violacei [c] coloris, argenteam sedem, vmbellam inauratam, aureas phialas gemmatas, maiores argenteas centū, argentea pocula, ancillas centum, pueros totidem, aureos sexies mille,

præter

[a] Ῥαῖνε: rig... Prius rigatur ... uimētum ne p... uis excitetur, deinde scop... verritur.

[b] Ῥῆξαι, βαψ... ῥηγνὺς, βαψ... ῥῆγος, βεβαμ... νον ἱμάτιον.

[c] Ianthin...

præter ea quæ ad impensam quotidianam impendebantur, mensas eburneis pedibus suffultas, acerna [a] illarum parte superiore. Cratinus:

a Deacernarum mẽsarum pretio vide Plinium.

Acernæ mensæ tripodes.

Ex conuiuis quidam Cynicus mensam, tripodem cùm dixisset, stomachatus qui ei sophistæ proximus accumbebat Vlpianus, Hodie, inquit, paratum mihi negotium video ex hac difficultate. Nam isti vnde quæsita est vox tripus pro mensa, nisi forte Diogenis baculum adnumerans pedi [b], sic tripodẽ appellet, cùm has nobis appositas, τραπέζας, id est mensas, omnes vocent? Hesiodus in nuptiis Ceycis, (quamuis enim Grammaticorũ soboles illius poëtæ versus hos esse negent, meo tamen iudicio vetustissimi sunt,) mensas tripodas vocat. Xenophon elegantissimus libro septimo ascẽsus Cyri, ad hunc modum scripsit: Omnibus tripodes allati sunt, & ij quidem circiter viginti, onusti discissis carnibus. deinde subdit: Præcipuè verò externis mensas admouerunt. Antiphanes:

b Quidam: πο-δοῖν: duobus pedibus.

Quandoquidem remotus est tripes, & manus lauimus. EVbulus:

Tibi quinque ac quinque tripodes: dicturus tandem sum quinquaginta. Epicharmus:

A. Hæc quænam sunt? B. Tripus.
A. Quid tibi uis? nonne pedes habet quatuor?
Tripes non est,
Sed quadrupes, ni fallor. B. Huic scilicet Tripes nomen est.
A. Pedes tamen habet quatuor. B. OEdipi
Olim ænigmata [c] qualia fuere non intelligis.

c Erasm. prouer. Bœotica ænigmata.

Aristophanes:

A. Mensam nobis affer quæ tres habeat pedes,
Non autem quæ quatuor. B. mensam tripodem
unde sumam?

In cœnis prisco more, conuiuatori, postea quàm accubuisset, tabella in qua omnium ferculorum nomina descripta fuerant, tradebatur, vt sciret ille quodnam obsonium allaturus esset coquus. Quandoquidẽ Damasci amplæ ciuitatis & claræ meminerũt antiquorum multi, & arbor in eorum agro plurima nascitur, ac diligentissimè colitur, quam Prunum appellant, DAMASCENVM peculiari nomine eius fructum vocant, tanquam [d] ab iis diuersum quæ gignũtur in aliis regionibus. Pruna igitur hæc sunt & aliis & Hipponacti memorata:

d Alii tanquam iis præstantiorẽ.

Coronam habui è prunis atque mentha. Alexis:

A. Quin & in somnis uidere uisus sum mihi
Præmium uictoriæ. B. Quale id erat dicito.
A. Aduerte iam animum.
In stadio concertatorum me quispiam
Nudus accedens coronare uisus est corona tortili
Prunorum. B. Dij boni. A. Maturorum.

Idem rursus,

Vidistin' unquam omasum [e] paratum, aut splenem
Inquinatum cõdimento, maturorúmue prunorum
sportam?
Talis est prorsus eius facies. Nicander,
Malum, quod [f] cuculli uocant.

e [illegible] reticulũ: omasi genus.

Clearchus peripateticus scribit, Rhodiis & Siculis pruna vocari brabyla: vt apud Theocritum Syracusium:

f [illegible]: [illegible] quòd grandescentibus cucullus è suis la[illegible] [illegible], & conspicitur.

A χωρὶς τῶν εἰς τὰ ἐπιτήδεια καθ' ἡμέραν διδομένων, τραπέζας ἐλεφαντόποδας τῶν ἐπιθημάτων ἐκ τῆς καλουμένης σφενδάμνου πεποιημένων. Κρατῖνος,

Τράπεζαι τρισκελεῖς σφενδάμνιναι.

Εἰπόντος τινὸς κυνικοῦ τρίποδα τὴν τράπεζαν, δυσχεραίνει ὁ παρὰ τὸν σοφιστὴν Οὐλπιανὸς, καὶ λέγει, τήμερον ἐγὼ πράγματα ἕξω ἐκ τῆς ἀπραξίας. πόθεν γὰρ τούτῳ ὁ τρίπους; εἰ μὴ τὴν Διογένους βακτηρίαν σὺν καὶ τὼ πόδε ἀριθμῶν ἐστὶ τρίποδα

B προσηγόρευσε, πάντων τραπέζας καλούντων τὰς παρὰ θέσεις ταύτας. Ὅτι Ἡσίοδος ἐν Κήυκος γάμῳ, (κἂν γὰρ γραμματικῶν παῖδες ἀποξενῶσι τοῦ ποιητοῦ τὰ ἔπη ταῦτα, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἀρχαῖα εἶναι·) τρίποδας τὰς τραπέζας φησί. καὶ Ξενοφῶν δ' ὁ μουσικώτατος, ἐν ἑβδόμῳ Ἀναβάσεως γράφει, Τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν. οὗτοι δὲ ὅσον εἴκοσι κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων: καὶ ἐπάγει, Μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐπίθεντο. Ἀντιφάνης,

C Ἐπεὶ δ' ὁ τρίπους ἤρθη, κατὰ χειρῶν τ' εἴχομεν.

Εὔβουλος,

- Τρίποδες οὗτοι πέντε σοι
καὶ πέντε, πεντηκοσολόγος γενήσομαι.

Ἐπίχαρμος, Τί δὲ τάδ' ἐστί; δηλαδὴ τρίπους.
Τί μάν; οὐκ ἔχει πόδας τέτταρας; οὐκ ἔστι τρίπους, ἀλλ' οἶμαι, τετράπους. ἔστι δ' ὄνομ' αὐτῷ
τρίπους, τέτταρας γε μὰν ἔχει πόδας. Οἰδίπους τοίνυν ποθ' ἦν αἰνίγματ' οὐ νοεῖς. Ἀριστοφάνης, - τράπεζαν ἡμῖν φέρε 25

D Τρεῖς πόδας ἔχουσαν. τέτταρας δὲ μὴ 'χέτω.
Καὶ πόθεν ἐγὼ τρίπουν τράπεζαν λήψομαι;

Ὅτι ἔθος ἦν ἐν τοῖς δείπνοις τῷ ἑστιάτορι κατακλινθέντι προδίδοσθαι γραμματίδιόν τι, περιέχον ἀναγραφὴν τῶν παρεσκευασμένων, ἐφ' ᾧ εἰδέναι ὅ, τι μέλλοι ὄψον φέρειν ὁ μάγειρος.

ΔΑΜΑΣΚΗΝΑ. Δαμασκοῦ τῆς πόλεως ἐνδόξου οὔσης καὶ μεγάλης πολλοὶ τῶν ἀρχαίων μέμνηνται. ἐπεὶ δὲ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν Δαμασκηνῶν ἐστι χώρᾳ τὸ κοκκύμηλον καλούμενον, καὶ κάλλιστα

E γεωργεῖται, ἰδίως καλεῖται τὸ ἀκρόδρυον, Δαμασκηνὸν, ὡς διάφορον τῶν κατὰ τὰς ἄλλας χώρας γινομένων. κοκκύμηλα οὖν ἐστὶν ταῦτα, ὧν ἄλλοι τε μέμνηνται, καὶ Ἱππῶναξ,

Στέφανον εἶχον κοκκυμήλων, καὶ μίνθης. Ἄλεξις,
Καὶ μὴν ἐν ὕπνῳ οἴομαι ἑορακέναι
Νικητήριον. λέγ' αὐτὸ τὸν νοῦν πρόσεχε δή.
Ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ἀνταγωνιστῶν μέ τις
Ἐδόκει στεφανοῦν γυμνὸς προσελθὼν
Στεφάνῳ κυλιστῷ κοκκυμήλων, Ἡράκλεις,

F Πεπόνων. πάλιν,

Ἑόρακας πώποτε ἦνυστρον ἐσκευασμένον.
Ἢ σπλῆν' ὀπτὸν μεμονθυλευμένον,
Ἢ κοκκυμήλων σπυρίδα πεπόνων; τοιοῦτον ἔχει τὸ μέτωπον. Νίκανδρος,
- μῆλον ὃ κόκκυγος καλέουσι.

Κλέαρχος δ' ὁ περιπατητικὸς φησὶ Ῥοδίους καὶ Σικελιώτας βράβυλα καλεῖν τὰ κοκκύμηλα. ὡς καὶ Θεόκριτος ὁ Συρακούσιος,

Ὄρπηκες βραβύλοισι καταβριθοντες ἔραζε. A

καὶ πάλιν, ὅσον μῆλον βραβύλοιο ἥδιον.

ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἀκρόδρυον μικρότερον μὲν τῇ περιφορᾷ τῶν κοκκυμήλων, τῇ δ' ἐδωδῇ τὸ αὐτὸ, πλὴν ὀλίγον δριμύτερον. Σέλευκος δὲ ἐν Γλώσσαις, βράβυλά φησι, ἦλα, κοκκύμηλα, μάδρυα, ταὐτὰ εἶναι. τὰ μὲν μάδρυα οἷον μαλόδρυα. τὰ δὲ βράβυλα φησὶ, ὅτι εὐκοίλια, καὶ τὴν βορὰν ἐκβάλλοντα. ἦλα δὲ, οἷον μῆλα, ὡς Δημήτριος ὁ Ἰξίων λέγει ἐν ἐτυμολογίᾳ. Θεόφραστος δὲ λέγει κοκκύμηλα καὶ σποδιάς. τοῦτο δ' ἐστὶν, ὥσπερ ἄγρια κοκκύμηλα. B Ἄραρος δὲ κοκκυμηλέαν καλεῖ τὸ δένδρον κοκκύμηλον δὲ τὸ ἀκρόδρυον. Δίφιλος δὲ ὁ Σίφνιος, μέσως φησὶ εἶναι ταῦτα εὔχυλα, εὔφθαρτα, εὐέκκριτα, ὀλιγότροφα. ΚΕΡΑΣΙΑ. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ φυτῶν, ἴδιον δὲ τῇ φύσει δένδρον ὁ κέρασος ἐστὶ, καὶ μεγέθει μέγα· καὶ γὰρ εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας πήχεις αὔξεται. φύλλον δὲ ὅμοιον ἔχει τῷ τῆς μεσπίλης· σκληρὸν δὲ, καὶ παχύτερον· φλοιὸν δ' ὅμοιον φιλύρᾳ· ἄνθος δὲ λευκὸν, ἀπίῳ καὶ μεσπίλῃ ὅμοιον, ἐκ μικρῶν ἀνθῶν συγκείμενον, C κηρῶδες. ὁ δὲ καρπὸς ἐρυθρὸς, ὅμοιος διοσπύρῳ τὸ σχῆμα. τὸ δὲ μέγεθος ἡλίκον κύαμος, πλὴν, τοῦ διοσπύρου μὲν ὁ πυρὴν σκληρὸς, τοῦ δὲ κεράσου, μαλακός. Καὶ πάλιν. κραταιγος· οἱ δὲ κραταίγονα καλοῦσιν· ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον τετμημένον, ὅμοιον μεσπίλῃ· πλὴν μεῖζον ἐκείνου, καὶ πλατύτερον, ἢ προμηκέστερον. τὸν δὲ χαραγμὸν, οὐκ ἔχει ὥσπερ ἐκεῖνο. γίνεται δὲ τὸ δένδρον οὔτε μέγα λίαν, οὔτε παχύ. τὸ δὲ ξύλον, ποικίλον, ξανθὸν, ἰσχυρόν. φλοιὸν δ' ἔχει λεῖον, ὅμοιον μεσπίλῃ, μονόρριζον εἰς βάθος D ὡς ἐπὶ πολύ. καρπὸν δ' ἔχει στρογγύλον, ἡλίκον ὁ κότινος. πεπαινόμενος δὲ ξανθός τε ἐστὶ, καὶ ἐπιμελαίνεται. ἔχει δὲ τὴν γεῦσιν καὶ τὸν χυλὸν μεσπίλης, διόπερ ἀγρία μεσπίλη δόξειε μᾶλλον εἶναι. ἐκ τούτων μοι δοκεῖ φησὶ ὁ φιλόσοφος, τὸ νῦν κεράσιον καλούμενον ἐμφανίζειν. Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ Μυρλεανὸς, χαμαικέρασον τινὰ καλῶν δένδρον, ἔφη οὕτως. Ἐν τῇ Βιθυνῶν γῇ γίνεται ἡ χαμαικέρασος, ἧς ἡ μὲν ῥίζα ἐστὶν οὐ μεγάλη, ἀλλ' οὐδὲ τὸ δένδρον, ἀλλὰ τῇ ῥοδῇ ἴσον. ὁ δὲ καρπὸς τὰ μὲν ἄλλα πάντα E ὅμοιος, τοὺς δὲ πλείονι χρησαμένους, καθάπερ οἶνος βαρύνει τε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀλγεῖν τίθησι. ταῦτα ὁ Ἀσκληπιάδης φησί μοι δοκεῖ λέγειν περὶ τῶν μιμαικύλων. τότε γὰρ . . . φέρει αὐτὰ δένδρα τοιοῦτον, καὶ ὁ πλέον τῶν ἑπτὰ τοῦ καρποῦ φαγὼν, κεφαλαλγὴς γίνεται. Ἀριστοφάνης,

> Ἐν τοῖς ὄρεσιν αὐτομάτοισι τὰ μιμαίκυλα
> φύεται πολλά. Θεόπομπος,
> Τρώγουσι μύρτα καὶ πέπονα μιμαίκυλα. Κράτης,
> πάνυ γάρ ἐστιν ὡραιοτάτη
> Τὰ τιτθία ὥσπερ μῆλον ἢ μιμαίκυλα. Ἄμφις,
> Ὁ συκάμινος συκάμιν', ὁρᾷς, φέρει,
> Ὁ πρῖνος ἀκύλους. ὁ κόμαρος μιμαίκυλα.

Θεόφραστος, ἡ κόμαρος ἡ τὸ μιμαίκυλον φέρουσα τὸ ἐδώδιμον. Ὅτι Ἀγῆνα Σατυρικόν τι δρᾶμα ἀμφιβάλλεται εἴτε Πύθων ἐποίησεν ὁ Καταναῖος, ἢ Βυζάντιος, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος. F Φησὶ ὁ παρὰ τῷ ῥήτορι Λαρήνσιος, πολλὰ ὑμεῖς οἱ Γραικοὶ ἐξιδιοποιεῖσθε ὡς αὐτοὶ ἢ ὀνομάσαντες, ἢ πρῶτοι εὑρόντες· ἀγνοεῖτε δὲ ὅτι Λεύκολλος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς,

A *Ramos brabylis graues & in terrā curuos.* & alibi,
Quanto malum brabylo suauius.

Est autem [a] brabylon fructus pruno vulgari ambitu minor, eodē sapore, sed paulo acrius [b]. Seleucus in linguis eadē esse ait madrya, brabyla, pruna, & τὰ ἦλα. Dicta porrò sunt μάδρυα velut μαλόδρυα [c], brabyla verò quia ducunt aluum, quasi βορὰν βάλλοντα; id est cibos depellentia, & ἦλα quasi μῆλα, id est, mala, vt Demetrius Ixion prodidit in Etymologia. Theophrastus [d], Prunus, inquit, & Spodias, quæ velut prunus syluestris est. Araros Coccymeleā B vocat ipsam arborem, Coccymelū verò eius fructum. Diphilus Siphnius esse pruna succi mediocriter boni scripsit, facilè corrumpi, & egeri, parúmque alere. DE CERASIS hoc Theophrastus [e] in opere de plantis scriptum reliquit. Peculiarem quoque naturam sortita est Cerasus, vastæ magnitudinis, vt quæ ad cubitos vigintiquatuor assurgat: foliis Mespilo [f] similibus, duris, crassioribus, cortice tiliæ simili, flore candido, qualis est pyri, & mespili, ex paruulis floribus cōposito, qui cerā [g] olet: fructu rubro, figura Diospyro [h] simili, fabæ C magnitudine: at Diospyri nucleus mollis est, Cerasi durus. Rursum idem Theophrastus de Cratægo quam Cratęgona quidam nomināt, Folium, inquit, rigidum habet, Mespilo [i] simile, sed maius, latius, oblongius, & in eo scissuras Mespilo dissimiles. Arbor ipsa nec crassa est admodum, nec procera: lignū varium, flauum, firmum: cortex læuis, qualis Mespili: radix quæ vnica est, non altè descendit: fructus rotundus, oliuę syluestris magnitudine, maturus è flauo nigrescit, succo & sapore Mespili. D quamobrem agrestis Mespilus esse potius arbor videatur. His scilicet verbis philosophum arbitror, quod nunc appellant Cerasium [k] indicare. Asclepiades Myrleanus arborē quandam Chamæcerasum nominans, In agro Bithyniæ Chamęcerasus [l] gignitur, inquit, radice parua: quin nec arbor ipsa magna est, sed Rosę par: cętera fructus omnino Ceraso similis, quo largiore si quis vtatur, nō aliter quàm vini potu caput dolet, & graue est. Hęc quidem [m] Asclepiadem scripsisse puto de Memęcylo, id est Arbuti fructu. Talem enim fructū E arbor illa gignit, & q plura septē ex ea poma comederit, capitis dolore vexatur. Aristoph.

> *In montibus sponte Memæcyla nascuntur permulta.* Theopompus:
> *Myrti baccis uescuntur, maturisque Memæcylis.*

Crates,

> *Longè formosissimæ sunt mammæ, quale est* [n] *malum, aut Memæcylum.* Amphis,
> *Quod uides, morus mora fert, ilex acylos* [o], *arbutus Memæcyla.* Theophrastus.

Arbutus Memęcylon fructum qui edēdo est, generat. Satyricam fabulam Agena qui com- F posuerit, an Cataneus siue Byzantius Pythō, an rex Alexander ipse, dubium est [p]. Hîc qui Rhetorum cuidam proximus accumbebat Laurentius, Vos quidem Gręci, ait, vobis multa vendicatis, quòd ea primùm vel à vobis inuenta sint, vel nominata, hoc tamen nescitis, Lucullum, Romanum imperatorem,

a Hæc qui[…] referūt ad p[…] Dam. scen[…] b Δριμύτερ[…] nepte vsu[…] hoc verbo A[…] næus pro […] φνότερον, vel […] τερον: Ace[…] est prunum […] uestre, aci[…] Damascen[…] c Malorum […] nus quodd[…] d Cap. 7. li[…] Hist.

e Cap. 13. li[…] De historia[…] descriptione[…] tegram non […] ducit Athena[…] f Setaniæ, […] Aroniæ.

g Κηρῶδης […] pud Athena[…] κηρoειδής. R[…] lius vertit, […] *similis*, quo[…] eo flore non […] spicitur, ego […] rò *odoris* […] quod omnino […] rum est.
h Diospyro[…] talis, *Vua* […] *ca*, vulgò […] *cana*.
i Aroniæ, n[…] taniæ. Arbor […] Sorbus est […] nalis *officina*[…] & herbarioru[…]

k Autorida[…] venia, paru[…] citato in te[…] baria.
l Sic legit […] lis, & non […] modè. Arbu[…] hæc Cerasu[…] uestris est […] thioli, vo[…] nascens in […] bus, Vacci[…] Plinii, Itali[…] tum ad auc[…] Galliæ verò […] purpuræ tin[…] dæ caussa, ad […] uitiorum v[…] Chamæcera[…] verò eius[…] Theophrast[…] dus, Ma[…] Cerasus rac[…] sa. Alii le[…] δάμνῳ, fr[…] Alii, sed r[…] æqualis.
m Fallitur A[…] næus, hui[…] cationis […] tus.
n Rotund[…] bosæ, par[…] lore subru[…] tentes, qua[…] Memæcyl[…]
o Glande[…]
p Hæc vi[…] otiosa, s[…] cua & del[…]

qui Mithridatem & Tigranem debellauit, è Cerasunte oppido Ponti, hanc plantam in Italiam primùm aduexisse, eundémque nomine ciuitatis illius, fructum hunc Cerasum nuncupasse, quod proditum est à nostris scriptoribus. Sic locuto Daphnus quidam ita respondit, virum illustrem Diphilum Siphnium, qui sub Lysimacho rege vno ex Alexandri successoribus vixit, multis annis Lucullo antiquiorem, Cerasorum meminisse his verbis: Cerasa stomacho grata [a] sunt, parum nutriunt, bonum succum gignunt: Cum frigida sumuntur, placere ventriculo [b]: præferri cæteris Milesia, & quæ magis rubent, quoniã mouent lotium. SYCAMINA cùm simpliciter omnes appellent Mori fructum, Alexandrini soli Mora nominant. Sycamina quidem non intelligo fructum AEgyptiæ ficus, quem nonnulli Sycomorum vocant, cum nimirum quem indigenę cùm ferro leuiter scalpserint, in planta relinquunt, vbi vento iactatus ea cura intra triduum maturescit, odorúsque fit, & esu iucundus, præsertim si Fauonius aspirauerit. Idem ob lenem refrigerandi vim, eorum quos febris vrit stomacho impositus, cum rosaceo non parum ardorem ægrotantium mitigat. Fructus hic non ex AEgyptiæ ficus ramis & surculis prodit, sed ex ligno caudicis. Apud AEschylũ in Phrygibus Hector Sycamina mora vocat:

a Εὐστόμαχα: Alij, ventriculo prosunt.
b Εὐστόμαχα ἐστὶ, vt paulo antea.

Fuit uir ille moris [c] maturior.

Idem in Cressis sic nominat: & in Camicis [d]:

Candidis enim moris, ac nigrum succum fundentibus,

Venustóque rubricæ colore tinctis onustæ sunt eius regionis arbores.

c Erasm. prouer. Maturior moro.
d Locus restitutus coniectura.

Sophocles:

Primum quidem cernes candidam quæ [e] floret spicam,

Deinde teres atque puniceum morum.

e Sic vocat fructûs arboris mori rudimentum, spicæ simile.

Nicander in Georgicis tum arborem ipsam vocat semper Moream, vt & Alexãdrini, tum etiam declarat, eius fructum priusquam reliquarum omnium conspici.

Ac Moreæ pueris oblectamenta tenellis,

Quæ primum suauem fructum mortalibus offert.

Phanias Eresius Aristotelis discipulus syluestris [f] mori fructum etiam morum vocat, cùm maturuit, dulcissimum quidem ipsum, atque suauissimum. Eius hæc oratio: Ruborum pilula cum aruit, angulosa seminis habet conceptacula, instar Mori, alimentúmque præbet boni succi, sed fluxum, & quod facile dissipetur. Parthenius Sycamina, quæ mora vocant nonnulli, Abryna nominat: Salmonius rubi fructum etiam appellat Batium [g]. Demetrius Ixion [h] sycamina & mora eadem esse voluit, his verbis: Veluti mora quæ sanguine manãt, & ficis meliora sunt. De moris ad hunc modũ scripsit Diphilus Siphnius medicus: Sycamina verò, quę & Mora nuncupant, succum mediocriter bonum generant, parum alunt, celeriter excernuntur, vẽtriculo grata sunt. Peculiari verò facultate ante maturitatem lũbricos [i] expellunt. Pythermus, vt inquit Hegesander,

f Sic ille vocat Rubũ, & erectũ, & humi iacentẽ.
g Βάτος rubus: inde vox βάτιον.
h Vel in [illegible], vel ἐν διαλέκτῳ τῇ [illegible].
i De cortice radicis Dioscorides id prodidit.

A ὁ τὸν Μιθριδάτην καὶ Τιγράνην καταγωνισάμενος, πρῶτος διεκόμιζεν εἰς Ἰταλίαν τὸ φυτὸν τοῦτο ἀπὸ Κερασοῦντος Ποντικῆς πόλεως. καὶ οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τὸν καρπὸν καλέσας κεράσιον, ὁμωνύμως τῇ πόλει, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ ἡμέτεροι συγγραφεῖς. πρὸς ὃν Δάφνος τίς φησιν, ἀλλὰ μὴν παμπόλλοις ἐνιαυτοῖς πρεσβύτερος Λουκούλλου ἀνὴρ ἐλλόγιμος Δίφιλος ὁ Σίφνιος, γεγονὼς κατὰ Λυσίμαχον τὸν βασιλέα (εἷς δὲ οὗτος τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων) μνημονεύει τῶν κερασίων, λέγων, Τὰ

B κεράσια εὐστόμαχα. εὔχυλα ὀλιγότροφα. ἐκ ψυχροῦ δὲ λαμβανόμενα, εὐστόμαχα, καλλίω δὲ τὰ ἐρυθρότερα καὶ τὰ Μιλήσια· εἰσὶ γὰρ διουρητικά. ΣΥΚΑΜΙΝΑ. Ὅτι πάντων ἁπλῶς οὕτω καλούντων αὐτὰ, Ἀλεξανδρεῖς μόνοι μόρα ὀνομάζουσι. συκάμινα δὲ οὐ τὰ ἀπὸ τῆς Αἰγυπτίας συκῆς, ἅ τινες συκόμορα λέγουσιν. ἅπερ οἱ ἐπιχώριοι ἐπὶ βραχὺ κνίσαντες σιδηρίῳ, ἐῶσιν ἐπὶ τοῖς φυτοῖς· καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κινούμενα, ἐντὸς ἡμερῶν τριῶν οὕτω πέπονα καὶ εὐώδη γίνονται, 26

C (μάλιστα δὲ ζεφύρων πνευσάντων) καὶ ἐδώδιμα, ὡς τὸ ἐν αὐτοῖς ἠρέμα ψυχρὸν καὶ τοῖς πυρετταίνουσι μετὰ ῥοδίνου ἐλαίου καταπλαττόμενον, ἐπὶ τοῦ στομάχου ἐπιτίθεσθαι, καὶ οὐκ ὀλίγα παρηγορεῖσθαι τοὺς νοσοῦντας. φέρει δὲ τὸν καρπὸν τοῦτον ἡ Αἰγυπτία συκάμινος ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν ἐπικαρπίων. μόρα δὲ τὰ συκάμινα καὶ παρ᾽ Αἰσχύλῳ ἐν Φρυξὶν ἐπὶ τοῦ Ἕκτορος,

Ἀνὴρ δ᾽ ἐκεῖνος ἦν πεπαίτερος μόρων.

Ἐν δὲ Κρήσσαις καὶ κατὰ τῆς βάτου,

D Λευκοῖς τε γὰρ μόροισι καὶ μελαγχίμοις,

Καὶ μιλτοπρέποις βρίθεται ταὐτοῦ χρόνου.

Σοφοκλῆς,

Πρῶτον μὲν ὄψει λευκὸν ἀνθοῦντα στάχυν,

Ἔπειτα φοινίξαντα γογγύλον μόρον.

Καὶ Νίκανδρος δὲ ἐν Γεωργικοῖς ἐμφανίζει καὶ ὅτι πρότερον τῶν ἄλλων ἀκροδρύων φαίνεται, μορέαν τε καλῶν τὸ δένδρον ἀεὶ, ὡς καὶ οἱ Ἀλεξανδρεῖς.

Καὶ μορέης ἣ παισὶ πέλει μείλιγμα νέοισι,

E Πρῶτον ἀπαγγέλλουσα βροτοῖς ἡδεῖαν ὀπώρην.

Φανίας δὲ Ἐρέσιος ὁ Ἀριστοτέλους μαθητὴς, τὸν τῆς ἀγρίας συκαμίνου καρπὸν μόρον καλεῖ, ὄντα καὶ αὐτὸν γλυκύτατον καὶ ἥδιστον ὅτε πεπανθείη. γράφει δὲ οὕτως. τὸ μόρον τὸ βατῶδες ξηρανθείσης τῆς σφαίρας τῆς συκαμινώδους, σπερματικὰς ἔχει τὰς συκαμινώδεις διαγωνάς, καθάπερ ὑφαινούσας, καὶ διαφορὰς ἔχει ψαθυρὰς καὶ εὐχύμους. Παρθένιος δὲ ἄβρυνα φησὶ

F συκάμινα, ἃ καλοῦσιν ἔνιοι μόρα. Σαλμώνιος δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα βάτια. Δημήτριος δὲ ὁ Ἰξίων τὰ αὐτὰ συκάμινα καὶ μόρα, Οἷον αἱμόῤῥοα μόρα καὶ σύκων ἀμείνω. Δίφιλος δὲ ὁ Σίφνιος ἰατρὸς γράφει οὕτως, Τὰ δὲ συκάμινα, ἃ καὶ μόρα λέγεται, εὔχυλα μέν εἰσι μέσως, ὀλιγότροφα δὲ καὶ εὐστόμαχα καὶ εὐέκκριτα. ἰδίως δὲ τούτων τὰ ἔνωμα, ἕλμινθας ἐκτινάσσει. Πύθερμος δὲ ἱστορεῖ, ὡς φησὶν Ἡγήσανδρος,

A κατ' αὐτὸν τὰς συκαμίνους οὐκ ἐνεγκεῖν καρπὸν ἐτῶν εἴκοσι, καὶ γενέσθαι ἐπιδημίαν ποδαγρικῶν τοσαύτην, ὥστε μὴ μόνον ἄνδρας τῷ πάθει ἐνσχεθῆναι, ἀλλὰ καὶ παῖδας καὶ κόρας καὶ εὐνούχους, ἔτι δὲ γυναῖκας. περιπεσεῖν δὲ οὕτω τὸ δεινὸν καὶ αἰπολίῳ, ὡς τὰ δύο μέρη τῶν προβάτων ἐνσχεθῆναι τῷ αὐτῷ πάθει. ΚΑΡΥΑ. Οἱ Ἀττικοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι συγγραφεῖς κοινῶς πάντα τὰ ἀκρόδρυα κάρυα λέγουσιν. Ἐπίχαρμος δὲ κατ' ἐξοχὴν ὡς ἡμεῖς,

B Καπυροτρώγονα κάρυα ἀμυγδάλας.

Φιλύλλιος, ὦα, κάρυα, ἀμυγδάλαι. Ἡρακλέων δέ φησιν ὁ Ἐφέσιος, κάρυα ἐκάλουν καὶ τὰς ἀμυγδάλας, καὶ τὰ νῦν καστάνεια. τὸ δὲ δένδρον καρύα παρὰ Σοφοκλεῖ, Καρύαι μελίαι τε. Εὔβουλος, Φηγοὺς, κάρυα, καρύστια. καλεῖται δέ τινα καὶ μόστηνα κάρυα. ΑΜΥΓΔΑΛΑΙ. Ὅτι αἱ Νάξιαι ἀμυγδάλαι διὰ μνήμης ἦσαν τοῖς παλαιοῖς· καὶ γίνονται ὄντως ἐν Νάξῳ τῇ νήσῳ διάφοροι, ὡς ἐμαυτὸν φησὶ πείθω.

C Φρύνιχος,

τοὺς δὲ γομφίους
ἅπαντας ἐξέκοψεν, ὥστε
οὐκ ἂν δυναίμην Ναξίαν ἀμυγδάλην
καταξαι.

Διάφοροι δ' ἀμυγδάλαι γίνονται κἀν Κύπρῳ τῇ νήσῳ. παρὰ γὰρ τὰς ἀλλαχόθι καὶ ἐπιμήκεις εἰσὶ, καὶ κατὰ τὸ ἄκρον ἐπικαμπεῖς. Λάκωνας δὲ Σέλευκος ἐν Γλώσσαις φησὶ, καλεῖν τὰ μεγάλα κάρυα μυκήρους, Τηνίους δὲ, τὰ γλυκέα κάρυα. Ἀμερίας δέ φησι, μύκηρον τὴν ἀμυγδάλην καλεῖσθαι. ἐπακτικώτατα δὲ πρὸς

D ποτὸν τὰ ἀμύγδαλα προεσθιόμενα.

Εὔπολις,

Δίδου μασᾶσθαι Ναξίας ἀμυγδάλας.
Οἶνόν τε πίνειν Ναξίων ἀπ' ἀμπέλων.

Ἦν δέ τις ἄμπελος Ναξία καλουμένη. Πλούταρχος δὲ ὁ Χαιρωνεὺς φησὶ, παρὰ Δρούσῳ τῷ Τιβερίου Καίσαρος υἱῷ, ἰατρόν τινα ὑπερβαλόντα πάντας ἐν τῷ πίνειν, φωραθῆναι πρὸ τοῦ ποτοῦ προεσθίοντα πικρὰς ἀμυγδάλας πέντε ἢ ἕξ. ὥσπερ κωλυθεὶς προσενέγκασθαι, οὐδὲ πρὸς τὸ μικρότατον ἀντέχε τοῦ ποτοῦ. αἴτιος οὖν ἦν ἡ τῆς πικρότητος δύναμις ξηραντικὴ, καὶ δάπανος ὑγρῶν οὖσα. Κληθῆναι δὲ ἀμυγδάλας φησὶν Ἡρωδιανὸς ὁ Ἀλεξανδρεὺς, παρὰ τὸ ἐν τῷ μετὰ τὸ χλωρὸν ὡσπερεὶ ἀμυχὰς ἔχειν πολλάς.

Ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων,

φησί που Φιλήμων. Φηγίνεον Πανὸς ἄγαλμα, φησὶ Νίκανδρος ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν. Ὅτι καὶ οὐδετέρως ἀμύγδαλα λέγεται. Δίφιλος,

F Τραγάλια, μυρτίδες, πλακοῦς, ἀμύγδαλα.

Ὅτι περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ τόνου τῆς ἀμυγδάλης, Πάμφιλος μὲν ἀξιοῖ ἐπὶ τοῦ καρποῦ βαρύνειν ὁμοίως τῷ ἀμυγδάλῳ. τὸ μέντοι δένδρον θέλει περισπᾶν, ἀμυγδαλῆ καὶ ῥοδῆ. καὶ Ἀντίλοχος,

Ῥοδῆς τι καλὸν ἄνθος.

memorię tradidit, suo moros annis viginti fructum non edidisse, & popularē morbum podagrā ita fuisse grassatā, vt nō solùm viros, sed etiam pueros, virgines, eunuchos [a], mulieres is morbus corripuerit: quin & eam ægritudinem adeò vehementer sæuiisse in greges, vt ouium partes duas ille morbus afflixerit. CARYA [b] & Attici, & alij scriptores cōmuni vocabulo fructus omnes operimento duro tectos appellant: Epicharmus verò, vt nos, per excellentiā amygdalas vocat καπυροτρώγονα κάρυα, id est nuces quæ pro bellariis tostæ mensis apponuntur. Philyllius:

sorba, nuces, amygdalæ.

Heracleon Ephesius scribit, & amygdalas, & quas nunc appellant castaneas, nuces vocatas fuisse. Carya, id est nux arbor, legitur apud Sophoclem:

Et Caryæ, & Fraxini. EVbulus:

Fagi [c] Carya Carystia [d].

Nucum genus quoddam Mostenum [e] vocāt. Amygdalas Naxias veteres celebrarunt: nec immeritò: quandoquidem in ea insula gignūtur egregiæ, vt mihi persuadeo, inquit Athenæus [f]. Phrynichus:

Dentes molares sic excussit omnes, ut Naxiam
Amygdalam iam nequeam frangere.

Amygdalæ quoque præstantes nascuntur in insula Cypro, diuersa ab iis quæ alibi proueniunt figura. Sunt enim & oblongę, & in summo reflexæ. Seleucus in Linguis scribit dulces amygdalas à Lacedæmoniis vocari Tenios, ampliores verò nuces, Myceros. At Amerias, Myceros Amygdalas dici tradit. Bibendi appetentiam præsumptę amygdalę summopere excitant. EVpolis:

Da quas manducem Naxias amygdalas:
Da uinum quod bibam è uite Naxia.

Fuit quidem & olim vitis quædā Naxia. Plutarchus [g] Chæronæus scribit apud Drusum Tiberij Cæsaris filium, medicum quendam alios omnes qui bibendo vinceret, anteaquam potaret, quinque [h] vel sex amaras amygdalas edentem fuisse deprehensum: & cùm id facere prohibuissent, ne tantillum quidem ad cōpotationem perferendam valuisse. Eius sanè rei caussa fuit amaritudinis vis exsiccans, & humorem discutiens. Herodianus Alexandrinus autor est Amygdalas dictas fuisse, quòd sub virenti cortice illarum putamen πολλὰς ἀμυχὰς, id est, multo scarificatu sit veluti discissum atque fissum.

Iam uadis asinus in paleas tragematum [i],

inquit Philemon:

Fagineum [k] *Panis dei simulachrum,*

quod ait Nicāder libro secundo Georgicōn. Neutro genere Amygdalum etiam dicitur. Diphilus,

Bellaria, myrti baccæ, placenta, amygdalum.

Sed de vocis ἀμυγδάλη tono & accentu, vbi statuendus sit, ambigitur. Pamphilus quidem censet, cùm fructum significat, vltimam syllabam graui notandam esse, vt in hoc dandi casu, ἀμυγδάλῳ: at cùm pro arbore vsurpatur, eā syllabam circumflexo signādam esse, ἀμυγδαλῆ, vt & in voce ῥοδῆ [l]. Antilochus,

ῥοδῆς τι, *id est, rosæque uenustum florem.*

a Hippocra[tes li]bro 6. Apho[r.] dagra non [labo]rāt eunuchi, [nec] mulieres, [nisi men]strua defece[rint,] nec pueri [ante] Veneris vsu[m].
b Nuces.
c Quercus, [quo]rum glans [...] est.
d Carystos [op]pidum Eu[bœæ.] Auellanam [...] Carystiā vo[cant.] Carya Car[...] quæ fert il[...] bor, nempe [...] rylus.
e Μοστηνὰ [...] dum puto [...] νας: quibus [...] men valde [...] sum & dur[...] οἱ μόσωνες [...] res ligneæ.

f Hæc loq[uitur] qui Athenæi [...] res libros in [com]pendium re[dige]bat.

g In Symp[osia]cis, Quæstion[um] lib. 1.
h Plinius ca[p.] 23.
i Erasm. pro[uerb.] Asinus in pa[leas.] Vsurpatur [...] loco dictū il[...] in voracem, [...] auidè bellar[iis] medebat.
k Prouerbi[...] co hoc is [...] in abiectū h[omi]nem, & turp[...] ris. Pani co[...] tribuunt, fa[...] rubentem, p[...] mictu hi[...] pellem, capr[...] des, inferio[...] corporis pa[...] hispidā, id q[...] est admodū [...] forme. Phag[...] um autem [...] vile, vt ficul[...] Hæc verba [...] dā sunt con[...] alterius orat[...] excipientis [...] terpellantis [...] de his nucū g[...] ribus dispu[...] quia nesciret [...] taceret ἀμύγ[δα]λον neutro g[ene]re perinde [...] ac fœminin[o] ἀμυγδάλην [...] num vocat [...] learū trag[...] properanti [...] mirū indo[...] infulsum: p[...] neúmque P[...] simulacrum [...] quum rude[...] pitem & im[...] tum.
l Rosa pla[...]

Aristarchus æquè fructum & arborem cum acuto in penultima profert. Philoxenus in vtroque significatu circumflexum addit. EVpolis,

Ναὶ μὰ τὴν ἀμυγδάλην, id est, Per amygdalam tu me perdidisti.

Aristophanes:

Agedum, has ἀμυγδάλας sume, caputque tuum saxo frangito.

Phrynicus,

Ἀμυγδάλη tussis remedium optimum est.

Quidam in vltima cum graui ἀμυγδαλαὶ pronuntiant, vt καλαί [a]. Tryphon in opere de Atticis accentibus fructum ἀμυγδάλην cum graui tono in vltima, & genere fœminino dixit, quod neutro τὸ ἀμύγδαλον nos efferimus, arborem autem ἀμυγδαλῆν, vltimæ syllabæ circumflexo tono adiecto, quia præter fructus intellectum, ea vox possessionem [b] demõstret cum illa nota & specie. Pamphilus in glossis ait, μουκηρόβατιν à Laconibus vocari καρυοκατάκτην [c], pro Amygdalocatacte, quia Lacedæmonij μουκήρους vocant amygdalas. Nucum Ponticarum, quas Lopima quidam nominant, Nicander meminit. Hermonax verò & Timachidas in glossis tradunt vocari Διὸς βάλανον [d], id est, iuglandem. Heraclides Tarentinus in quæstionem hoc adduxit, an prima mensa inferenda sint bellaria, vt mos est quibusdam in locis Asiæ & Græciæ, an non, sed post cœnam. Nam cœnatis si apponuntur, copiosior cibus in ventrem ac intestina cùm iam subierit, quæ post eduntur nuces, quia bibendi cupiditatem & delectationem irritant ingesto cibo permixtæ, inflant, & alimẽtum iam sumptum corrumpunt, ob natiuam earum ad cõcoctiones difficultatem ac contumaciam, supernatantémque pinguedinem, vnde fiunt cruditates, & ventris intempestiuæ deiectiones. Diocles scribit nutrimenti multum amygdalas suppeditare, iucundas esse ventriculo, calfacere, quia oleosum [e] quidpiam habeant. Nocent minus recentes quàm siccæ, aqua maceratæ quàm aridæ, frixæ quàm crudæ. Heracleoticæ [f] nuces, quas & iuglandes vocant, non tantùm alunt quantum amygdalæ, & aliquid habent quod innatet, & quod stertorem ac raucedinem [g] vocis efficiat: largius sumptæ caput grauant, & minus offendunt recentes quàm siccæ. Persicæ nuces [h] capiti non minus graues sunt quàm Heracleoticæ, magis nutriunt, os & fauces exasperant, assæ verò minus lædunt, & ex omnibus nucibus, si edantur cum melle, egeruntur promptissimè. Latæ [i] nuces magis inflant: minus noxiæ sunt elixæ quàm vel crudæ, vel frixæ, & frixæ minus quàm crudæ. Philotimus libris de alimento scribit, nucem latam, quam & Sardianam vocant, ægrè confici, ac vix digeri, quoniam à pituita [k] in ventriculo detinetur, & quia nonnihil adstringentis [l] facultatis habet. Pontica nux pinguis est concoctúque difficilis. Amygdalarum minus operosa coctio est. Quamobrem citra noxam multas edimus. Pinguiores quidem illæ sunt, pinguémque succum ac dulcẽ præbẽt.

a Pulchras.

b Ἀμυγδαλῆ nãque arbor amygdalas fructum parit, alit, fouet, & tanquam sobolem suam habet & tuetur.

c Nucifrangibulum: qua voce vsus est Plautus, nimirum instrumentum quo frãguntur ługlãdes, auellanæ, amygdalæ.

d Absurdũ hoc videtur. Castanearũ potius illa nomẽclatura est, quas & λόπιμα κάρυα, & σαρδιανὰς βαλάνους appellant, & Castana, siue Castania, & Εὐβοϊκὰς nuces.

e Τὸ ἐλαιῶδες. Sic legit Ruellius. Quidam legunt, ῥεγχῶδες, alij καρχῶδες, alij ἐρυγῶδες. Ego Ruellij iudicium sequor: tametsi nõ nesciam illos qui plurimum nucibus vtuntur, raucescere, humectata illarum pingui liquore tunica interiore gutturis.

f. Auellanæ. Hic Athenæum falli nos suprà monuimus.

g Hoc loco magis conuenire putaui ῥεγχῶδες & καρχῶδες.

h Regiæ, siue iuglandes.

i Castaneæ.

k Quæ multã gignit, vel quæ in vẽtriculo abũdat, vt ea ventriculus oblectetur, quod dicere solent medicorum scholæ veluti quodam refocillante nutrimẽto.

l Ad verbum, acerbæ.

A Ἀρίσαρχος δὲ καὶ τὸν καρπὸν καὶ τὸ δένδρον ὁμοίως προφέρεται κατ' ὀξεῖαν τάσιν. Φιλόξενος δὲ ἀμφότερον περισπᾷ. Εὔπολις,

Ἀπώλεσάς με ναὶ μὰ τὴν ἀμυγδάλην.

Ἀριστοφάνης, ἄγε νῦν τὰς ἀμυγδάλας λαβὼν τασδὶ, κάταξον τὴν κεφαλὴν σαυτοῦ λίθῳ.

Φρύνιχος,

Ἀμυγδάλη τῆς βηχὸς ἀγαθὸν φάρμακον.

ἄλλοι δὲ ἀμυγδαλᾶς ὡς καλᾶς. Τρύφων δὲ ἐν Ἀττικῇ προσῳδίᾳ, ἀμυγδάλην μὲν τὸν καρπὸν
B βαρέως, ὃν ἡμεῖς οὐδετέρως ἀμύγδαλον λέγομεν· ἀμυγδαλῆν δὲ τὰ δένδρα, κτητικοῦ παρὰ τὸν καρπὸν ὄντος τοῦ χαρακτῆρος, καὶ διὰ τοῦτο περισπωμένου. Ὅτι Πάμφιλος ἐν Γλώσσαις, μουκηρόβατιν φησὶ καλεῖσθαι τὸν καρυοκατάκτην ὑπὸ τῶν Λακώνων, ἀντὶ τοῦ ἀμυγδαλοκατάκτην· μουκήρους γὰρ Λάκωνες καλοῦσι τὰ ἀμύγδαλα. Ὅτι Ποντικῶν καλουμένων καρύων, ἃ λόπιμα τινὲς ὀνομάζουσι, μνημονεύει Νίκανδρος. Ἑρμώναξ δὲ καὶ Τιμαχίδας ἐν Γλώσσαις, Διὸς βάλανον φησὶ καλεῖσθαι τὸ Ποντικὸν κάρυον.
C Ἡρακλείδης δὲ ὁ Ταραντῖνος ζητεῖ, πότερον προπαρατίθεσθαι δεῖ τὰ τραγήματα, καθάπερ ἔν τισι τόποις τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα γίνεται, ἢ οὔ, ἀλλὰ μετὰ τὸ δεῖπνον. ἐὰν μὲν οὖν μετὰ τὸ δεῖπνον, συμβαίνει πλείονος τροφῆς παρενδυομένης ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ τοῖς ἐντέροις, 27
τὰ ἐπιφερόμενα κάρυα χάριν τῆς πρὸς τὸ πίνειν ὁρμῆς ἐμπλεκόμενα τοῖς σιτίοις ἐμπνευματώσεις καὶ φθορὰς τῆς τροφῆς παρα-
D σκευάζειν, διὰ τὸ παρακολουθοῦν αὐτοῖς ἐπιπολαστικὸν φύσει καὶ δυσκατέργαστον, ἐξ ὧν ἀπεψίαι γίνονται καὶ κοιλίας καταφοραί.

Τὰ δὲ ἀμύγδαλα φησὶ Διοκλῆς τρόφιμα μὲν εἶναι καὶ εὐκοίλια, θερμαντικὰ δὲ διὰ τὸ ἔχειν κεγχρῶδές τι. λυπεῖ δὲ ἧττον τὰ χλωρὰ τῶν ξηρῶν, καὶ τὰ βεβρεγμένα τῶν ἀβρέχων, καὶ τὰ πεφρυγμένα τῶν ὠμῶν. Τὰ δὲ Ἡρακλεωτικὰ καλούμενα καὶ Διὸς βάλανοι, τρέφει μὲν οὐχ ὁμοίως τοῖς ἀμυγδάλοις, ἔχει δέ τι κεγ-
E χρῶδες, καὶ ἐπιπολαστικόν· πλείω δὲ βρωθέντα βαρύνει τὴν κεφαλήν. ἧττον δὲ ἐνοχλεῖ καὶ τούτων τὰ χλωρὰ τῶν ξηρῶν. Τὰ δὲ Περσικὰ κεφαλαλγητικὰ μὲν ἐστὶν οὐχ ἧττον τῶν Διὸς βαλάνων. τρέφει δὲ μᾶλλον, καὶ φάρυγγα τραχύνει καὶ στόμα. ὀπτηθέντα δὲ ἀλυπότερα γίνεται· διαχωρεῖ δὲ μάλιστα τῶν καρύων ἐσθιόμενα μετὰ μέλιτος. τὰ δὲ πλατέα φυσωδέστερά ἐστιν. ἀλυπότερα δὲ τὰ ἑφθὰ τῶν ὠμῶν καὶ πεφρυγμένων, τὰ δὲ πεφρυγμένα τῶν
F ὠμῶν. Φιλότιμος δὲ ἐν τοῖς περὶ τροφῆς φησι, Τὸ πλατὺ καὶ τὸ καλούμενον Σαρδιανὸν δυσκατέργαστόν ἐστιν ὠμὰ πάντα καὶ δυσδιάλυτα κατεχόμενα ὑπὸ τοῦ φλέγματος ἐν τῇ κοιλίᾳ, καὶ στρυφνότητα ἔχοντα. τὸ δὲ Ποντικὸν, λιπαρὸν καὶ δυσκατέργαστον. τὸ δὲ ἀμύγδαλον ἧττον δυσκατέργαστον. Φαγόντες οὖν πλείονα, οὐκ ἐνοχλούμεθα. λιπαρώτερά τε φαίνεται, καὶ ἀναδίδωσι χυμὸν γλυκὺν καὶ λιπαρόν.

Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος, τὰ κάρυα φησὶ, τὰ βασιλικὰ κεφαλαλγῆ ἐστιν, καὶ ἐπιπολαστικά. τούτων δὲ τὰ ἁπαλὰ ἔτι καὶ λελευκασμένα, εὐχυλώτερα καὶ κρείττονα ὑπάρχει. τὰ δ' ἐν τοῖς ἰπνοῖς φρυγόμενα, ὀλιγότροφα. τὰ δὲ ἀμύγδαλα ἐστὶ λεπτυντικὰ καὶ οὐρητικὰ, καὶ καθαρτικὰ καὶ ὀλιγότροφα. τῶν μὲν τοι χλωρῶν κακοχύλων ὄντων καὶ ἀτροφωτέρων, πολὺ μᾶλλον φυσωδέστερα καὶ ἐπιπολαστικώτερα ἐστὶ τὰ ξηρά. τὰ δὲ ἁπαλὰ καὶ πλήρη καὶ λελευκασμένα γαλακτώδη ὄντα, εὐχυλώτερά ἐστι. τῶν δὲ ξηρῶν τὰ Θάσια καὶ Κύπρια ἁπαλὰ ὄντα εὐεκκριτότερα ἐστί. τὰ δὲ Ποντικὰ κάρυα κεφαλαλγῆ ἧττον δ' ἐπιπολαστικὰ τῶν βασιλικῶν. Μνησίθεος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν, τῶν Εὐβοϊκῶν φησὶ καρύων ἢ καστάνων (ἀμφότερα γὰρ καλεῖται) δυσκατέργαστος μὲν ἡ κατεργασία τῇ κοιλίᾳ, καὶ φυσώδης ἡ πέψις γίνεται· παχύνει δὲ τὰς ἕξεις, ἐάν τις αὐτῶν κρατήσῃ. τὰ δὲ ἀμύγδαλα, καὶ τὰ Ἡρακλεωτικὰ καὶ τὰ Περσικὰ κάρυα, καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα, χείρω ἐστὶ τούτων. χρὴ δὲ μηδὲν ὅλως τῆς τοιαύτης ἰδέας ἄπυρον ἐσθίειν, ἔξω τῶν χλωρῶν ἀμυγδάλων· ἀλλὰ τὰ μὲν ἕψειν, τὰ δὲ φρύγειν. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστὶ λιπαρὰ τῇ φύσει, καθάπερ αἱ ἀμυγδάλαι τε αἱ ξηραὶ καὶ Διὸς βάλανοι· τὰ δὲ ξηρὰ καὶ στρυφνὰ, καθάπερ αἵ τε φηγοὶ καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον γένος. τῶν οὖν λιπαρῶν ἀφαιρεῖται τὸ λίπος ἡ πύρωσις. ἔστι γὰρ τοῦτο χείριστον. τὰ δὲ σκληρὰ καὶ στρυφνὰ πεπαίνεται, ἐάν τις ὀλίγῳ καὶ μαλακῷ πυρὶ χρῆται. Ὁ δὲ Δίφιλος τὰ κάστανα καὶ Σαρδιανοὺς βαλάνους καλεῖ, εἶναι λέγων αὐτὰς καὶ πολυτρόφους καὶ εὐχύλους, δυσοικονομήτους δὲ διὰ τὸ ἐπιμένειν τῷ στομάχῳ. τὰς δὲ φρυγείσας ἀτροφωτέρας μὲν γίνεσθαι, εὐοικονομήτους δέ. τὰς δὲ ἑψομένας ἐμπνευματοῦν μὲν ἧττον, τρέφειν δὲ τούτων μᾶλλον.

λόπιμον κάρυον τε
Εὐβοέες, βάλανον δὲ μετεξέτεροι καλέουσι τό,

Νίκανδρος φησὶ ὁ Κολοφώνιος ἐν Γεωργικοῖς. Ἀγέλοχος δὲ ἄμωτα καλεῖ τὰ καστάνεια. ὅπου δὲ γίνεται τὰ κάρυα τὰ Σινωπικὰ, ταῦτα δένδρα ἐκάλουν ἄμωτα. ΕΡΕΒΙΝΘΟΙ. Κρώβυλος,

χλωρὸν ἐρέβινθόν τιν' ἐκοτάβιζον κενὸν ὅλως.
τραγήματα δ' ἐστὶ πιθήκου τοῦτο δή που δυστυχοῦς.

Ὅμηρος,

Θρώσκουσιν κύαμοι μελανόχροες ἢ ἐρέβινθοι.

Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος ἐν παρῳδίαις,

Πὰρ πυρὶ χρὴ τοιαῦτα λέγειν χειμῶνος ἐν ὥρῃ,
Ἐν κλίνῃ μαλακῇ κατακείμενον ἔμπλεον ὄντα,
Πίνοντα γλυκὺν οἶνον ὑποτρώγοντ' ἐρεβίνθους.
Τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν, πόσα τοι ἔτη ἐστὶ φέριστε.
Πηλίκος ἦσθ' ὅθ' ὁ Μῆδος ἀφίκετο;

Σαπφὼ, Χρύσειοι ἐρέβινθοι ἐπ' ἀϊόνων ἐφύοντο. Θεόφραστος δ' ἐν φυτικοῖς, τῶν ἐρεβίνθων τινὰς καλεῖ κρείους, καὶ Σόφιλος, ὁ πατὴρ ὁ ταύτης πολὺ μέγιστός ἐστι, κρεῖος ἐρέβινθος. Φαινίας δ' ἐν τοῖς περὶ φυτῶν φησὶ, τραγήματος ἔχει χώραν ἁπαλὰ μὲν, ὦχρος, κύαμος, ἐρέβινθος· ξηρὰ δὲ ἑφθὰ καὶ φρυκτὰ σχεδὸν τὰ πλεῖστα. Ἄλεξις,

A Diphilus Siphnius regias nuces scribit dolorem capitis excitare, innatareque stomacho; ex iis & teneras, quæ adhuc candicãt, esse meliores, ac succi laudabilioris: parcius nutrire quæ in furnis friguntur: amygdalas verò attenuare, prouocare lotium, purgare, parum nutrire: recentes ac virides prauum succum gignere, & eum pauciorem, siccas autem inflare & innatare magis: teneras, plenas, albas, lacteas meliorem succum generare: ex siccis Thasias & Cyprias, quia sunt teneriores, prõptius excerni: Ponticas nuces parere dolorem

B capitis, & minus quàm regias innatare ventriculo. Mnesitheus Atheniensis libro de eduliis, nucum EVboïcarum siue Castanearum, duobus enim his nominibus appellant, coctionem tradit esse laboriosam ventriculo, & cum multo flatu perfici: si quis tamen superarit, habitiorem fieri: amygdalas autem, nucésque Persicas[a] & Heracleoticas, & alias omnes castaneis esse deteriores: ex his tamen cunctis generibus in vniuersum edendum nihil esse quod non sit igne coctum, præter viri-

C des amygdalas, sed elixari quædã ex his oportere[b], quædam[c] frigi: quoniam horum alia sunt natura pinguia, vt ex siccatæ amygdalæ, & iuglandes: alia sicca & acerba, veluti fagi[d] fructus, & quicquid est eius generis. Nucum earum, quæ vnginosæ sunt, nocentissimã pinguedinem absumit ignis: Quæ verò duræ & acerbæ sunt, igni maturescunt, lento[e] ac exiguo. Diphilus castaneas vocat Sardianas glandes, & illas multum alere scribit, bonum succum gignere, ægrè coqui, & veluti dispensari, quòd in ventriculo diu maneant: si frigantur,

D minus alere, sed facilè digeri ac confici: elixas verò, minus inflare, nutriréque vberius.

Lopimon, ac nucem
EVboïci, alij uerò glandem nominarunt,

inquit Nicander Colophonius in Georgicis. Agelochus Castaneas vocat ἄμωτα[f]. Vbi Sinopicæ nuces gignuntur, inquit, Amota vocant arbores quæ illas ferunt. CICERA. Crobylus:

Recens cicer quoddam, uelut cottabo[g] in altum iaciebant, inane prorsus

E *Bellarium sane miseræ huius simiæ.*

Homerus:

Subsultat cicer, & nigro faba tincta colore.

Xenophanes Colophonius in Parodis[h]:

Ad ignem hæc oportet loqui hyemis tempore,
In lecto molli cubantem, & saturum,
Dulce bibentem uinum, arrodentem cicera.
Tu auias es? quot natus annos, uir optime?
Quantus[i] eras cùm discessere Mysij[k]?

Sappho:

Aureum[l] cicer perpetuò nascebatur.

F Theophrastus libro[m] de Plantis quoddam ciceris genus vocat Arietinum. Sophilus:

Huius pater est longè amplissimum arietinum cicer[n].

Phanias in opere de plantis scripsit loco bellariorum esse quidem fabam recentem, ac teneram, cicer, eruiliam, vt plurimum autem apponi fere bellaria sicca, tosta, siue frixa, & elixa. Alexis:

a Iuglande[s] auellanas.
b Vt casta[neas]
c Vt am[ygda]las, iugland[es, a]uellanas.
d Hîc iud[icio] docti lecto[ris] Fagum La[tinè] intelligat M[nesi]theus, quæ [ca]rya Theop[hra]sti: an Theo[phra]sti Phagum, [quæ] est Latinor[um es]culus, gland[ifera] sca.
e Μαλακῷ. [ ]ctorius cap. [li]bro 29. V[arias] lect. adn[otat] πῦρ ἀπαλόν [ ] significatio[ne] ci, loco cita[to] lib. 9. huius [ope]ris. Vide lib[ ]
f ἀμᾶν, me[tere] ἀμητὸς, m[essis] Arbores [ ] cantur, qu[od] prouentus [ ] fructus mel[ ] tibus nonn[ullis] quæ castane[is] tùm victitan[t]
g De cott[abo] multa in m[ultis] locis huius [ope]ris.
h Canticis [ ] liorum imita[tio]nem modul[ ]
i Quàm a[ ] corpore, qu[a æ]tate?
k Hostes fo[ ] sis, qui regio[ ] vastauerã. V[ ] tis tamen nu[me]ro id dicitur, [ ] quam Mys[ ] Mesus vir [ ] fuerit. Ro[mani] tamen mil[ites] pro Roman[is mi]litibus ve[ ] dixere.
l Vel exce[llens] vt aureus [ ] vel coloris [ ] Cicerũ enim [tri]plex color [ni]ger, flauus, [ ]
m Cap. 5. [ ] hist.
n Dictũ ho[c ui]detur de ve[rmi]culo ciceribus nascẽte, q[ ] paulo pòst [ ] cere verme[ ] gni ex T[heo]phrasto [ ] scribatur.

Mihi uir inops est: ego uetula: est & puer, & filius,
Et gnata, eáque sane probissima: quinque prorsus omnes.
Horum tres [a] profectò cœnant: nobis duabus [b] de maza [c] unica
Nonnihil impertitur: lugentes uerò absonas [d] uoces
Tum mittimus, ubi cùm est nihil.
Pallidus impastis est nobis color [e].
Nostri uerò conuiuij partes, & tanquam uictus hæc est series,
Faba, lupinum, olus, rapum, cicercula,
Phagus [f], bulbus, cicada, cicer, syluestre pyrum,
Et deorum cibus, à matre quondam mihi datum charissimum
Edulium [g], carica, ficus Phrygiæ munus.

Pherecrates:

Tenerum statim cicer tu facies.

Idem rursus:

Cicer frixum cùm roderet, suffocatus est.

Diphilus autor est cicer ægrè coqui, abstergere, ciere [h] lotium, esse flatuosum. Diocles addidit, esu ciceris turgere, ueluti fermento quodam, molem carnis. Nigro præstātius est tum album, tum buxeum: Milesium, eo quod arietinum uocant: recens, arido: madefactum, sicco. Neptunum ciceris inuētorē fuisse tradūt.

LVPINVS: Aristophanes in Horis. [i]

In malam [k] rem abeat qui lupinos hic comedit:
Quoniam eorum putamina reliquit in uestibulo.
Nec tot deuoratis est strangulatus: certissimum
Habeo Cleænetum [l] hos non esitasse
Tragicum [m]: nullius enim leguminis
Putamen unquam abijcit, cum illis uictitat:
Vsque adeo promptus est, ac expeditus homo.

Lycophron Chalcidensis in satyrica fabula quam irridens scripsit aduersus Menedemum philosophum, à quo Eretriensium sectam nūcuparunt, iocosis dicteriis illudens philosophorum cœnis, ait:

Et democritus [n] saltauit insuper copiosus,
Tricliniorum ac pauperum conuiua lupinus.

Diphilus:

Ars nulla est perniciosior
Quàm lenonia. hac inambulans uia uēdere cupio
Rosas, radiculas, thermocyamos [o], uinacea [p],
Et alioqui potius quiduis quàm meretrices alere.

In his verbis qui loquebatur sophista voce θερμοκύαμον significari dixit θέρμον, id est, lupinum, quo vocabulo etiam nunc quidam nominant. Polemon scripsit lupinos à Lacedæmoniis vocari Lysilaïdas [q]. Theophrastus libro [r] de Caussis plantarum narrat lupinum, eruum, cicer, sola ex leguminibus animal [s] nō parere, ob amarorem, & acrimoniam, cicérque nigrescere cùm corrumpitur. Idem libro quarto eius operis erucas ciceri tradit innasci. Diphilus Siphnius refert lupinos abstergere, multum alere, præsertim si aqua diutius macerati dulces euaserint. Quapropter Zeno [t] Citieus in familiares durus ac iracundus, multo vini haustu cùm placidus & lenis fieret, interrogatus quidnam sic ingenium mutaret, id accidere sibi respondit quod & lupinis, priusquam madefiant aqua, amarissimis, postea quàm macerati sūt, & appoti, dulcissimis

a Maritus, filius, puer.
b Mihi & filiæ.
c Farina subacta cū aqua & oleo.
d ἀνάρμοστα: lyræ modis minimè conueniētes. Alludit ad cantus musicorum.
e Χρῶμα. Huius vocis notio pertinet etiā ad musicos.
f AEsculi glās, cibo idonea. Hi cibi vilissimi & hominum tenuissimæ fortunæ.
g μελέδημα. μέλος etiam musicorum est, & quod verbū sequitur, εὕρημα, inuētum. citatur & hic locus lib. 3.
h Fortassis quòd in eo legumine deprehēdatur nitrosa quædā salsedo, qua & decoctū ciceris aluum subducit.
i Aristophanis & Cratini fabulam τὰς ὥρας Atheneus citat alibi: Legendum ergo censeo: Aristophanes, vel, Cratinus in Horis.
k Cuiusdā poëtæ versus.
l Sale comico notat Cleænetū, adeo leguminū auidum, vt integra cum putamine deuoraret.
m Vel poëtam, vel histrionem.
n Vulgaris ac plebeius cibus populo gratus. Iocus ex ambiguo. Canterus cap. 17.6. Var. legit. Demonicus.
o Videtur id nominis esse cōpositum è θέρμος, id est, lupinus, & κύαμος, id est faba, nihil tamen amplius significat quā θέρμος.
p στέμφυλα: floccces, brisam, vuarum calcatarum retrimenta.
q Natalis, Lysiadas.
r Quarto, cap. 16.
s Curculiones.
t Amor & cōditor sectæ Stoicorum: vide apud Erasm. prouerb. Zenone continentior. Laertius in vita Zenonis.

A Ἔστιν ἀνὴρ μοι πτωχὸς, κἀγὼ γραῦς, καὶ θυγάτηρ, καὶ παῖς υἱὸς, καὶ ἡδ' ἡ χρηστή· Πένθ' οἱ πάντες· τούτων οἱ τρεῖς δειπνοῦμεν· δύο δ' αὐτοῖς συγκοινωνοῦμεν μάζης μιᾶς. Φθόγγοις δ' ἀλύροις θρηνοῦμεν ἐπὰν μηδὲν ἔχωμεν. χρῶμα δ' ἀσίτων ἡμῶν ὄντων γίνεται ὠχρόν. τὰ μέρη δ' ἡμῶν χ' ἡ σύνταξις τοῦ βίου ἐστὶ κύαμος, θέρμος, λάχανον γογγυλὶς, ὦχρος, λάθυρος, φηγὸς, βολβὸς, τέττιξ, ἐρέβινθος, ἀχράς, τό, τε θεοπαγὲς μητρῷον ἐμοὶ μελέδημ' ἰσχὰς, Φρυγίας εὕρημα
B συκῆς. Φερεκράτης,

Τακερούς ποιήσεις τοὺς ἐρεβίνθους εὐθέως.

Πάλιν, Τρώγων ἐρεβίνθους ἀπεπνίγη πεφρυγμένους.

Δίφιλος δέ φησι οἱ ἐρέβινθοι δυσπεπτοι, σμηκτικοὶ, οὐρητικοὶ, πνευματικοί. Κατὰ δὲ Διοκλέα ζημωτικοὶ τῆς σαρκός· κρείττους δ' οἱ λευκοὶ τῶν μελάνων, καὶ πυξοειδεῖς. καὶ οἱ Μιλήσιοι τῶν λεγομένων κρείων, οἵ τε χλωροὶ τῶν ξηρῶν, καὶ οἱ βεβρεγμένοι τῶν ἀβρόχων. Ὅτι Ποσειδῶνος
C εὕρεμα οἱ ἐρέβινθοι. ΘΕΡΜΟΙ.

μὴ ὥρασι μετὰ τῶν κακῶν ἴκοιθ' ὁ τοὺς θέρμους φαγὼν,
Ἐν τῷ προθύρῳ τὰ λέμμαθ' ὅτι ἢ κατέλιπεν. 28
Ἀλλ' οὐκ ἀπεπνίγη καταφαγών. μάλιστα δὲ
Κλεαίνετος μὲν οὐκ ἐδήδοκ' οἶδ' ὅτι
Ὁ τραγικὸς αὐτούς· οὐδενὸς γὰρ πώποτε
Ἀπέβαλλεν ὅσπριου λέπος.
Οὕτως ἐκεῖνός ἐστιν εὐχερὴς ἀνήρ.

Λυκόφρων δ' ὁ Χαλκιδεὺς ἐν σατυρικῷ δράμα-
D τι ὃ ἐπὶ καταμωκήσει ἔγραψεν εἰς Μενέδημον τὸν φιλόσοφον, ἀφ' οὗ ἡ τῶν Ἐρετρικῶν ὠνομάσθη αἵρεσις, διασκώπτων τῶν φιλοσόφων τὰ δεῖπνα φησὶ,

Καὶ δημόκριτος ἐπεχόρευσε δαψιλὴς
Θέρμος πενήτων καὶ τρικλίνων συμπότης.

Δίφιλος,

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τεχνίον ἐξωλέστερον
Τοῦ πορνοβοσκοῦ· κατὰ τὴν ὁδὸν πωλεῖν περιπατῶν βούλομαι
Ῥόδα, ῥαφανίδας, θερμοκυάμους, στέμφυλα,
E Ἄλλως ἅπαντα μᾶλλον ἢ ταύτας τρέφειν.

Καὶ σημείωσαι φησὶ τὰ θερμοκυάμους, ἐπεὶ καὶ νῦν οὕτω λέγεται. Πολέμων δέ φησι τοὺς Λακεδαιμονίους τοὺς θέρμους λυσιλαΐδας καλεῖν. Θεόφραστος δὲ ἱστορεῖ ἐν αἰτίοις φυτικοῖς, ὅτι θέρμος καὶ ὄροβος καὶ ἐρέβινθος μόνα οὐ ζωοῦται τῶν χεδροπῶν, διὰ τὴν δριμύτητα καὶ πικρότητα. ὁ δ' ἐρέβινθος φησὶ μέλας γίνεται διαφθειρόμενος. γίνεσθαι δὲ λέγει κάμπας ἐν τοῖς ἐρεβίνθοις
F ὁ αὐτὸς ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς αὐτῆς πραγματείας. Δίφιλος δὲ ὁ Σίφνιος τοὺς θέρμους φησὶν εἶναι σμηκτικοὺς καὶ πολυτρόφους, μάλιστα δὲ τοὺς ἐπιπλεῖον ἀπεγλυκασμένους. διὸ καὶ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς σκληρὸς ὢν καὶ πάνυ θυμωτικὸς πρὸς τοὺς γνωρίμους ἐπὶ πλεῖον τοῦ οἴνου σπάσας, ἡδὺς ἐγίνετο καὶ μείλιχος· πρὸς τοὺς πυνθανομένους οὖν τοῦ τρόπου τὴν διαφορὰν, ἔλεγε τὸ αὐτὸ τοῖς θέρμοις πάσχειν· καὶ γὰρ ἐκείνους πρὶν διαβραχῆναι πικροτάτους εἶναι, ποτισθέντας δὲ γλυκεῖς

καὶ πεφρυγμένοις. ΦΑΣΗΛΟΙ. Λακεδαιμόνιοι ἐν τοῖς δείπνοις τοῖς καλουμένοις κοπίσι, διδόασι τραγήματα σῦκα τὰ ξηρὰ, καὶ κυάμους καὶ φασήλους χλωρούς· ἱστορεῖ Πολέμων. Ἐπίχαρμος,

Φασήλους φῶγε θᾶσσον, αἰχ' ὁ Διόνυσος φιλῇ.

Δημήτριος,

Ἢ σῦκον, ἢ φάσηλον, ἢ τοιοῦτό τι. ΕΛΑΑΙ. Εὔπολις, Σηπίαι, δρυπετεῖς τ' ἐλάαι.

ταύτας Ῥωμαῖοι δρύππας λέγουσι. Δίφιλος δέ φησιν ὁ Σίφνιος, τὰς ἐλάας ὀλιγοτρόφους εἶναι (B) καὶ κεφαλαλγεῖς, τὰς δὲ μελαίνας καὶ κακοστομαχωτέρας, καὶ βαρύνειν τὴν κεφαλήν· τὰς δὲ κολυμβάδας καλουμένας εὐστομαχωτέρας εἶναι, καὶ κοιλίας σταλτικάς· τὰς δὲ θλαστὰς μελαίνας, εὐστομαχωτέρας εἶναι. μνημονεύει τῶν θλαστῶν ἐλαιῶν Ἀριστοφάνης,

Θλαστὰς ποιεῖν ἐλάας. πάλιν,

Οὐ ταὐτόν ἐστιν ἁλμάδες καὶ στέμφυλα.

καὶ μετ' ὀλίγα,

Θλαστὰς γὰρ εἶναι κρεῖσσον ἐστὶν ἁλμάδος. (C)

Ἀρχέστρατος ἐν τῇ γαστρονομίᾳ, (ἐλᾶαι.

Ῥυσαὶ καὶ δρυπεπεῖς παρακείσθωσάν σοι

Ὥς τε Μαραθῶνος τὸ λοιπὸν ἐπ' ἀγαθῷ μεμνημένοι,

Πάντες ἀεὶ ἐμβάλλουσι μάραθον ἐς τὰς ἁλμάδας. Φησὶν Ἕρμιππος.

Φιλήμων φησὶν, Πιτυρίδες καλοῦνται αἱ φαῦλαι ἐλάαι, στεμφυλίδες δὲ αἱ μέλαιναι. Καλλίμαχος δὲ ἐν τῇ Ἑκάλῃ γένη ἐλαῶν καταλέγει γεργέριμον πίτυρίν τε. Ἔλεγον δὲ τὰς δρυπεπεῖς (D) ἐλάας καὶ ἰσχάδας καὶ γεργερίμους, ὥς φησι Δίδυμος. καὶ χωρὶς δὲ τοῦ φάσκειν ἐλάας αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐλέγοντο μόνον δρυπεπεῖς. Τηλεκλείδης, ξυγγνώσεται διὰ χρόνου λιπαρεῖτό με δρυπεπέσι μάζαις καὶ διασκανδικίσαι. Ἀθηναῖοι δὲ τὰς τετριμμένας ἐλάας στέμφυλα ἐκάλουν. βρύτεα δὲ τὰ ὑφ' ἡμῶν στέμφυλα, τὰ ἐκπιέσματα τῆς σταφυλῆς. παρὰ δὲ τοὺς βότρυς γέγονεν ἡ φωνή. ΡΑΦΑΝΙΔΕΣ. Οὕτως κέκληνται διὰ τὸ ῥαδίως φαίνεσθαι. καὶ ἐκτεταμένως δὲ, καὶ κατὰ συστολὴν λέγεται παρὰ Ἀττικοῖς. Κρατῖνος. (E)

Ταῖς ῥαφανῖσι δοκεῖ, τοῖς δ' ἄλλοις οὐ λαχάνοις. Εὔπολις,

Ῥαφανῖδες ἄπλυτοι, σηπίαι.

ὅτι δὲ τὸ ἄπλυτον ἐπὶ τῶν ῥαφανίδων ἀκούειν δεῖ οὐκ ἐπὶ τῶν σηπιῶν, δηλοῖ Ἀντιφάνης· γράφων, νήττας, χαδόνας, κάρυ' ἐντραγεῖν, ὠὰ, ἐγκρίδας, ῥαφανίδας ἀπλύτους, γογγυλίδας, χόνδρον, μέλι. ἰδίως δ' οὕτως ἐκαλοῦντο ἄπλυτοι ῥαφανίδες, ἃς καὶ Θασίας ὠνόμαζον. Φερεκράτης, (F)

Ῥαφανίς τ' ἄπλυτος ὑπάρχει, καὶ θερμὰ λουτρὰ, καὶ ταρίχη πνικτὰ, καὶ κάρυα. ὑποκοριστικῶς δ' εἴρηκεν Πλάτων ἐν Ὑπερβόλῳ, φύλλιον ἢ ῥαφανίδιον. Θεόφραστος δὲ ἐν τοῖς περὶ φυτῶν, γένη ῥαφανίδων φησὶν εἶναι πέντε, Κορινθίαν, Λειοθασίαν, Κλεωναίαν, Ἀμωρέαν, Βοιωτίαν. καλεῖσθαι δὲ ὑπό τινων τὴν Λειοθασίαν Θρακίαν. γλυκυτάτην δὲ εἶναι τὴν Βοιωτίαν, καὶ τῷ σχήματι στρογγύλην. ἁπλῶς δέ φησιν, ὧν ἐστι λεῖα τὰ φύλλα, γλυκύταται εἰσί.

(A) & mitissimis. PHASELVS. Polemon tradit Lacedæmonios in suis illis cœnis, quas Copidas vocant, pro bellariis dedisse caricas, fabas, & recentes phaselos. Epicharmus:

Phaselos quamprimum torre multos: Bacchus amat. Demetrius:

Aut ficum, aut phaselum, aut eiusmodi quidpiam.

OLIVAE. EVpolis:

Sepiæ, ac oliuæ Drypetæ.

Has Romani Drupas nominant. Diphilus Siphnius inquit oliuas parum alere, capitis dolorem inuehere, nigras verò grauare caput, (B) & offendere ventriculum: quas Colymbadas[a] nominant, aluum sistere, ventriculo magis cōuenire, vt & nigras[b] contusas. Oliuarum quæ tunduntur[c] meminit Aristophanes:

Tusas oliuas parare. ac rursum:

Haud idem cōditæ muria[d] oliuæ sunt, & fraces.

& paulo post:

Tusas esse præstat, quàm conditas muria.

Archestratus in Gastronomia:

Rugosæque tibi, & druppæ apponantur oliuæ.

Hermippus:

(C) *Itaque memores in posterum Marathonis, bonæ scæuæ gratia*

Marathon[e] halmadibus omnes semper iniiciūt.

Philemon scribit misellas & improbas oliuas Pityridas[f] nuncupari, nigras verò Stemphylidas[g]. Callimachus in Hecale[h] oliuarum genera recenset Gergerimon, & Pityrin. Didymus oliuas δρυπεπεῖς, id est, in arbore sua maturatas, asserit vocatas fuisse Ischadas, & Gergerimos, ac insuper, δρυπεπεῖς, non adiecta voce, Oliuarum. Teleclides:

Supplex is rogabat, ut post aliquot dies cum meis (D) *oliuis maturis* (δρυπεπέσι) *rem & consuetudinem haberet, ac ignauus meis mazis uesceretur.* Athenienses oliuas tritas στέμφυλα vocant, & quæ nos vocamus στέμφυλα, id est vinacea, βρύτεα, nimirum vuæ expressæ retrimenta, quæ dictio à voce βότρυς[i], id est, racemus, originem trahit. Rhaphanides, id est, Radiculæ, sic appellantur, ὅτι ῥαδίως φαίνονται, quòd facilè prodeant è terra. Eius dictionis primam syllabam Attici nunc corripiunt, nunc producūt. Cratinus:

Est[k] similis rhaphanidi; non cæteris oleribus.

(E) EVpolis:

Rhaphanides illotæ, sepiæ.

Illotas rhaphanidas, non autem Sepias intelligi oportere, ex Antiphanis his verbis cognoscimus:

Anates, fauos: nuces arrodere: oua,

Encridas[l], illotas raphanidas, rapa, mel, alicā.

Peculiaris τῶν ἀπλύτων, nempe illotarum, radiculis appellatio est, quas Thasias vocabant. Pherecrates:

Adest illota raphanis: adsunt balnea calida: sal- (F) *samenta sub testu cocta: nuces.* Plato in Hyperbolo[m] diminutiua forma dixit,

Foliolum, aut rhaphanidion.

Theophrastus libro de Plantis[n] quinque Radiculæ genera esse tradit: Corinthiam, Leiothasiam[o], Cleonæam, Bœotiā, & Syluestrem, quam Armoraciam[p] nominant: Leiothasiam à quibusdam vocari Thraciam: Bœotiam esse dulcissimam omnium, rotundam figura: in vniuersum dulciores esse quarū leuia sunt folia.

a Muria co[...] tas, & in ea[...] tes, integras[...] tantùm [...] tas. Natant[...] relianus [...] cap. 3. 4. C[...] nion.

b Sunt eni[...] albæ. Vide M[...] curialem ca[...] 1 Var.

c Fractas [...] AVrelianus [...] dā τετριμμ[...]

d ἁλμάδες [...] pe colymb[...] memoratæ [...]

e Marathō[...] Marathron [...] est, fœnicu[...] Ludit & al[...] ad τοῦ Μαρα[...] vocem, qui[...] est vbi fœl[...] aduersus P[...] Athenienses [...] latisu[...], & [...] τοῦ μαράθου [...] fœniculum [...] ficat.

f Tanquam [...] fureas.

g Maturas [...] torculo iam [...] iiciendas, [...] iis pressis [...] τὰ στέμφυλα [...] est, fraces.

h Poëmatio [...] cœna descri[...] Theseo p[...] ab Hecale a[...] la pauperri[...]

i Quasi β[...] βότρυα sint.

k Hîc prim[...] aba breuis [...] in EVpolidi [...] quenti ve[...] longa.

l Placenta[...] genus.

m Comœdi[...] men fuit. Ea [...] significat ima[...] dictum hom[...] & in omni re[...] miū. Fuit & H[...] perbolus q[...] ob scelera fa[...] sis Athenis.

n Cap 4.7 [...]

o In nostris [...] plaribus, L[...] thalasiam.

p Locus em[...] datus ex T[...] phr. & Dio[...]

Callias pro Rhaphanide[a] Rhaphanon dixit: quo loco de antiquitate comœdiæ cùm disseruisset, hoc subiunxit:

E faba fresa puls, ignis, rapa, rhaphani, oliuæ maturæ,
Elateres[b]. Quòd autem rhaphanum radiculam dixerit, ex Aristophane perspicuum est, qui de illa ipsa comœdiæ vetustate locutus in Danaïdibus, hæc quoque scripsit:

Saltabat chorus tapetibus indutus, & alligatis stragulis
sub alis gestans omasa, rhaphanidas, pernas.

Fuit autem vilis admodum cibus radicula. Amphis:

Pro opsonio mercari cùm liceret, ô sancte Apollo, pisces
veros, rhaphanidas emere is cupit: adeo insanit.

Mnesitheus Atheniensis medicus, libro De cibariis, ostracidas vocat tum conos* ipsos, tum eorũ nucleos: Diocles Carystius Pineas nuces eum fructum appellat: Alexander verò Myndius Pineos conos. Theophrastus arborem πεύκην[c] nominat, fructum κῶνον, Hippocrates verò Coccalos, in libro de Ptissana, cuius pars dimidia spuria est, &, vt quidam censent, totum opus. Sunt & multi qui eum fructum Pyrenas appellauerint, vt Herodotus[d], quo loco de arbore verba facit quam Ponticam nominant, Fructum, inquit, habet magnitudine fabæ, & in eo cùm maturuit, Pyrena, id est nucleum. Diphilus Siphnius memoriæ prodidit strobylos[e] nutrire multum, lenire arterias gutturis, purgare pectus, quòd in illis resinosum quidpiam intermixtum & tanquam implicatum sit, vrinam ciere, aluum non morari. OVA. Anaxagoras in libris suis de Natura, quod lac gallinæ vocant, Album[f] oui esse tradit. Aristophanes:

Subuentaneum ouum nox parit.

Sappho tribus syllabis ὤϊον pronuntiat. Scripsit enim alicubi:

Ledam ὤϊον reperisse: ac rursum:
ὠΐου[g] *multo candidius.* Epicharmus ὦεα dixit.

ὦεα anseris, uolucrísque gallinæ.

Simonides libro secundo Iamborum:

Anseris ὤεον uelut Mæandrij.

Anaxandrides quatuor syllabis protulit ὠάεια[h]. Item Ephippus:

Vini Phœnicij exiguas lagunculas quatuor, ὠάεια,
& id genus alia oblectamenta.

Alexis alicubi dixit τῶν ὤων ἡμίτομα, id est, ouorum dimidiatas partes. Oua vrina siue subuẽtanea Græci non tantùm ἀνεμιαῖα[i] dixerunt, sed etiam ὑπηνέμια[k]. ὦϊα quoque veteres nũcuparunt ædium tabulata, & contignationes, quæ hodie nos ὑπερῷα vocamus. Clearchus in Amatoriis narrat, quoniam Helena in eiusmodi cœnaculis educata fuisset, existimasse multos illam ex ouo fuisse natam. Falsum igitur quod Neocles Crotoniates scripsit, è Lunæ cœlo id ouum delapsum fuisse, lunarésque fœminas oua ponere, quibus exclusi fœtus quindecuplo nobis sunt proceriores, vt affirmat Herodorus Heracleotes. Ibycus libro quinto carminum de Molionidis[l] hæc scribit:

a Contra morẽ Atheniensiũ, quibus Rhaphanis radicula est, Rhaphanus brassica.
b Placẽtæ in latum distentæ.
* Coniferarum arborum fructus.
c Pinum.
d lib. 4. Herodoti locus parum opportunè citatus hîc videtur. Alius enim fructus ille est ab Herodoto memoratus quàm Pini.
e E nucibus Pini nucleos.
f Eius fit mẽtio & lib. 9. duobus locis. Erasm. prouerb. *lac gallinæ*.
g Ouo.
h Exigua, & pusilla oua.
i Ventosa.
Iz Ad verbum, subuentanea, id est irrita, inefficacia, inania, absque coitu edita.
l Actoris & Moliones filij audacia & ætate vigẽtes, Augeæ in bello gerẽdo aduersus Herculem socij, cùm eius vim & conatus sæpe reiecissent, ab eo ex insidiis occisi sunt ad Cleonas, Corinthum proficiscentes, vt ludos Isthmicos spectarent. Pausanias lib. 5. Iunius adagio, *Moliones*.

A Καλλίας δὲ ἐπὶ τῆς ῥαφανίδος εἴρηκε τὴν ῥάφανον. περὶ γοῦν τῆς ἀρχαιότητος τῆς κωμῳδίας διεξιὼν, φησὶν, ἔτνος, πῦρ, γογγυλίδες, ῥάφανοι, δρυπεπεῖς, ἐλατῆρες. Ὅτι δὲ οὕτω τὰς ῥαφανίδας εἴρηκε, δῆλον Ἀριστοφάνης ποιεῖ περὶ τῆς τοιαύτης ἀρχαιότητος ἐν Δαναΐσι γράφων καὶ αὐτὸς καὶ λέγων, Ὁ χορὸς δ᾽ ὠρχεῖτ᾽ ἂν ἐναψάμενος δάπιδας καὶ στρωματόδεσμα. διαμασχαλίσας αὐτὸν σχελίσι καὶ φύσκαις καὶ ῥαφανῖσιν. εὐτελὲς δὲ σφόδρα ἔδεσμα ἡ ῥαφα-

B νίς. Ἄμφις,

Ὅς τις ἀγοράζειν ὄψον ἐξὸν Ἄπολλον ἰχθύων
Ἀληθινῶν, ῥαφανίδας ἐπιθυμεῖ πρίασθαι,
μαίνεται.

ΚΩΝΟΙ. Μνησίθεος ὁ Ἀθηναῖος ἰατρὸς ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν, ὀστρακίδας καλεῖ τῶν κώνων τοὺς πυρῆνας, ἔτι δὲ κώνους. Διοκλῆς δ᾽ ὁ Καρύστιος, πιτύϊνα κάρυα. ὁ δὲ Μύνδιος Ἀλέξανδρος, πιτυΐνους κώνους. Θεόφραστος δὲ τὸ μὲν δένδρον πεύκην ὀνομάζει, τὸν δὲ καρπὸν, κῶ-

C νον. Ἱπποκράτης δὲ ἐν τῷ περὶ πτισάνης, οὗ τὰ ἐκ τοῦ ἡμίσεος μὲν νοθεύεται, ὑπ᾽ ἐνίων δὲ καὶ ὅλον, κοκκάλους. οἱ πολλοὶ δὲ πυρῆνας, ὡς καὶ Ἡρόδοτος ὅταν περὶ τοῦ Ποντικοῦ καρύου λέγῃ. φησὶ γὰρ, 29
πυρῆνα δ᾽ ἔχει τοῦτο ἐπὰν γένηται πέπον. Δίφιλος δ᾽ ὁ Σίφνιος φησὶν, οἱ στρόβιλοι πολύτροφοι μέν εἰσι, λεαντικοὶ δὲ ἀρτηρίας, καὶ θώρακος καθαρτικοὶ, διὰ τὸ ἔχειν παρεμπεπλεγμένον τὸ ῥητινῶδες. Μνησίθεος δέ φησιν, πιαίνειν αὐτοὺς τὸ σῶμα, καὶ πρὸς εὐπεψίαν ἀλύπους

D εἶναι, ὑπάρχειν δὲ καὶ οὐρητικοὺς καὶ οὐκ ἐφεκτικοὺς κοιλίας. ΩΑ. Ἀναξαγόρας ἐν τοῖς Φυσικοῖς, τὸ καλούμενον φησὶν ὄρνιθος γάλα, τὸ ἐν τοῖς ὠοῖς εἶναι λευκόν. Ἀριστοφάνης, Τίκτει πρῶτον ὑπηνέμιον ὠὸν νύξ. Σαπφὼ δ᾽ αὐτὸ τρισυλλάβως καλεῖ. Φασὶ δή ποτε Λήδαν ὤϊον εὑρεῖν. καὶ πάλιν, ὠΐου πολὺ λευκότερον. Ὤεα δ᾽ ἔφη Ἐπίχαρμος. ὤεα χανὸς καλεκτορίδων πετεηνῶν. Σιμωνίδης ἐν δευτέρῳ ἰάμβων, οἷόν τε χηνὸς ὤεον Μαιανδρίου. Διὰ τεσσάρων δὲ αὐτὰ

E προενήνεκται Ἀναξανδρίδης, ὠάρια εἰπών.
Καὶ Ἔφιππος,

Σταμνάριά τ᾽ οἴνου μικρὰ τοῦ Φοινικικοῦ,
Ὠάρια, τοιαῦθ᾽ ἕτερα πολλὰ παίγνια.

Ἄλεξις δὲ, ἡμίτομά που ὠῶν λέγει. Ὠὰ δὲ οὐ μόνον ἀνεμιαῖα ἐκάλουν, ἀλλὰ καὶ ὑπηνέμια, ἐκάλουν δὲ καὶ τὰ νῦν τῶν οἰκιῶν παρ᾽ ἡμῖν καλούμενα ὑπερῷα, ὦϊα, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν ἐρωτικοῖς, τὴν Ἑλένην φάσκων ἐν τοιούτοις οἰ-

F κήμασι τρεφομένην, δόξαν ἀπενέγκασθαι παρὰ πολλοῖς ὡς ἐξ ὠοῦ εἴη γεγενημένη. οὐκ εὖ δὲ Νεοκλῆς ὁ Κροτωνιάτης ἔφη ἀπὸ τῆς Σελήνης πεσεῖν τὸ ὠὸν, ἐξ οὗ τὴν Ἑλένην γεννηθῆναι. τὰς γὰρ σεληνίτιδας γυναῖκας ὠοτοκεῖν, καὶ τοὺς ἐκεῖ γεννωμένους πεντεκαιδεκαπλασίονας ἡμῶν εἶναι, ὡς Ἡρόδωρος ὁ Ἡρακλεώτης ἱστορεῖ. Ἴβυκος δὲ ἐν πέμπτῳ μελῶν περὶ Μολιονιδῶν φησὶ,

Τούς τε λευκίππους κούρους τέκνα Μολίονας A
Κτανόντα ἅλικας ἰσοκεφάλους ἑνιγυίους
Ἀμφοτέρους γεγαῶτας ἐν ὠέῳ ἀργυρέῳ. Ἔφιππος.
Ἴτρια, ξαγήματα, πυραμοῦς, ἄμης,
Ὠῶν ἑκατόμβη. πάντα ταῦτ᾽ ἐχάσκομεν.
Ὠῶν δὲ ῥοφητῶν μνημονεύει Νικόμαχος.
Οὐσίδιον γὰρ καταλιπόντος μοι τοῦ πατρὸς,
Οὕτω συνεστρογγύλικα κἀξεκόκκισα,
Ἐν μησὶν ὀλίγοις ὥσπερ ὠόν τις ῥοφῶν.
Χηνείων δ᾽ ὠῶν, Ἔριφος,
Ὠὰ λευκά γε
Καὶ μεγάλα χήνειά ἐστιν ὥς γέ μοι δοκεῖ.

Οὗτος δέ φησι ταῦτα τὴν Λήδαν τεκεῖν. Ἐπαίνετος δὲ καὶ Ἡρακλείδης ὁ Συρακούσιος ἐν Ὀψαρτυτικῷ τῶν ὠῶν φησὶ πρωτεύειν τὰ τῶν ταῶν, μεθ᾽ ἃ εἶναι τὰ χηναλωπέκεια, τρίτα κατὰ λέγει τὰ ὀρνίθεια. ΠΡΟΠΟΜΑ. Τούτου φησὶ περιενεχθέντος ὁ τῶν δείπνων ταμίας, Οὐλπιανὸς ἔφη εἰ κεῖται παρά τινι τὸ πρόπομα οὕτω καλούμενον ὡς νῦν ἡμεῖς φαμέν. καὶ ζητούντων πάντων, αὐτὸς ἔφη ἐγὼ ἐρῶ. Φύλαρχος ὁ Ἀθηναῖος ἢ Ναυκρατίτης ἐν οἷς C ὁ λόγος ἐστὶν αὐτῷ περὶ Ζηλᾶ τοῦ Βιθυνῶν βασιλέως ὃς ἐπὶ ξένια καλέσας τοὺς τῶν Γαλατῶν ἡγεμόνας ἐπιβουλεύσας αὐτοῖς καὶ αὐτὸς διεφθάρη, φησὶ οὕτως, εἰ μνήμης εὖ τυχῶ, πρόπομά τι πρὸ τοῦ δείπνου περιεφέρετο καθὼς εἴωθε τὸ πρῶτον. καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Οὐλπιανὸς ᾔτει πιεῖν ἐν ψυκτῆρι, ἀρέσκειν ἑαυτῷ φάσκων διὰ τὸ ἑτοίμως ἀπεμνημονευκέναι. ἦν δὲ τῶν ἐν τοῖς προπόμασι φησὶ παρασκευαζομένων ἄλλα τε καὶ δὴ καὶ ταῦτα.

ΜΑΛΑΧΑΙ. Ἡσίοδος, D
Οὐδ᾽ ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ᾽ ὄνειαρ.

τοῦτο Ἀττικῶς. ἐγὼ δέ φησιν ἐν πολλοῖς ἀντιγράφοις εὗρον τοῦ Ἀντιφάνους, τὸ μο καὶ λο, διὰ τοῦ ο γεγραμμένον.
τρώγοντες μολόχης ῥίζαν. Καὶ Ἐπίχαρμος,
πραΰτερος ἔγωγε μολόχης.

Φανίας δὲ ἐν τοῖς Φυτικοῖς φησι, τῆς ἡμέρου μαλάχης ὁ σπερματικὸς τύπος καλεῖται πλακοῦς, ἐμφερὴς ὢν αὐτῷ· τὸ μὲν γὰρ κτενῶδες ἀνάλογον E καθάπερ ἡ τοῦ πλακοῦντος κρηπὶς, κατὰ μέσον δὲ τοῦ πλακουντικοῦ ὄγκου τὸ κέντρον ὀμφαλικόν. καὶ περιληφθείσης τῆς κρηπῖδος ὅμοιον γίνεται τοῖς θαλαττίοις περιγεγραμμένοις ἐχίνοις. ὁ δὲ Σίφνιος Δίφιλος ἱστορεῖ, ὡς ἡ μαλάχη ἐστὶν εὔχυλος. λεαντικὴ ἀρτηρίας, τὰς ἐπιπολαίους ἀποκρίνουσα δριμύτητας. ἐπιτήδειόν τε εἶναι φησὶ αὐτὴν τοῖς τῶν νεφρῶν καὶ τῆς κύστεως ἐρεθισμοῖς· εὐέκκριτόν τε εἶναι μετρίως καὶ τρόφιμον. κρείττω δὲ τὴν ἀγρίαν τῆς κηπευομένης. Ἕρμιππος δ᾽ ὁ Καλλιμάχειος καὶ εἰς F τὴν καλουμένην φησὶν, ἄλιμον πρὸς τε ἄδιψον, ἐμβάλλεσθαι τὴν μαλάχην οὖσαν χρησιμωτάτην.

ΚΟΛΟΚΥΝΤΑΙ. Εὐθύδημος Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ λαχάνων σικύαν Ἰνδικὴν καλεῖ τὴν κολοκύντην, διὰ τὸ κεκομίσθαι τὸ σπέρμα ἐκ τῆς Ἰνδικῆς. Μεγαλοπολῖται δ᾽ αὐτὴν Σικυωνίαν ὀνομάζουσι. Θεόφραστος δὲ τῶν κολοκυντῶν φησὶ οὐκ εἶναι ἐν μέρος ἰδέας· ἀλλ᾽ εἶναι τὰς μὲν βελτίους, τὰς δὲ χείρους. Μηνόδωρος δὲ ὁ Ἐρασιστράτειος Ἱκεσίου φίλος, τῶν κολοκυντῶν φησιν, ἡ μὲν Ἰνδική.

A *Equites strenuos, iuuenes, interfecerunt, æquales annis, pari capite, iisdem membris*[a], *utrosque in ouo argenteo genitos.*

Ephippus:

Itria, bellaria pyramus[b], *ames, ouorum hecatombe*[c]: *omnia illa hiantes nos vorauimus.*

Ouorum sorbilium Nicomachus meminit:

Rei paululum mihi cùm reliquisset pater,
Sic corrasi[d] *& effudi paucis mensibus,*
Vt si quis ouum sorbeat.

Ouorum anseris mentionem fecit Eriphus:

Oua hæc candida & magna sunt, anseris puto.

B Idem oua eiusmodi Ledam[e] peperisse inquit. Epænetus & Heraclides Syracusius in Opsartytico[f] oua pauonum omnibus præferunt, deinde Chenalopecum[g], ac tertio loco gallinarum. PROPOMA[h]. Hoc cùm esset circumlatum, cœnarum[i] Vlpianus censor rogauit, num apud quendam extaret illa vox ea notione quæ nobis in vsu est. Omnibus secum id disquirentibus, At dicam, inquit: Phylarchus Atheniensis, siue Naucratites, vbi de Zela rege Bithyniæ loquitur, qui Galatarum C duces hospitij & amicitiæ prætextu accitos, cùm ex insidiis adoriretur, ipse occubuit, mihi fœlix si memoria est, inquit, Ante cœnam Propoma, vt prius consuetum erat, circumferebatur. Hæc fatus Vlpianus in Psyctere[k] vinum poposcit quod biberet, id sibi placere testatus, quòd præsens memoria succurrisset: fuerunt autem, inter vasa ad propinationes illas parata, & Psycteres[l], & alia pocula multa. MALVAE. Hesiodus:

Nec quantum in malua, asphodeloque, est utilitatis.

D Ego, inquit is sophista qui hæc referebat, in multis exemplaribus Antiphanis eam vocem reperi scriptam cum o, in prima & secunda syllaba, μολοχή, Attico more.

Radicem[m] *μολοχῆς rodentes.* Epicharmus:
Ego equidem Moloche[n] *mitior.*

Phanias libro de plantis ait, in malua satiua seminis formam Placentam vocari, quia sit ei similis. Nam quod pectinatim est denticulatum, placentæ crepidinem portione quadam imitatur: quod verò in medio tumet, molis placentæ centrum vmbilicatum: am- E bitus verò marginis, echinorum, quos in mari capiunt, delineationem & circumscriptionem[o]. Diphilus Siphnius tradit Maluam esse boni succi, arteriam lenire, acres in corporis superficie succos[p] educere, renum & vesicæ irritationibus prodesse, excerni facilè, mediocriter alere, hortensique syluestrem esse meliorem. Hermippus Callimachius:

Quam adipson[q] *& alimon vocant, malua iniicienda est, utilissima.*

CVCVRBITA.

F EVthydemus Atheniensis libro De oleribus, cucurbitam vocat Sicyam Indicam, quòd ex India semen eius aduectum fuerit: Megalopolitæ verò Sicyoniam appellant. Theophrastus[r] simplicem non esse cucurbitarum speciem affirmat, sed alias meliores, alias deteriores. Menodorus Erasistratius amicus Hicesij, Cucurbitarum, inquit, alia est Indica,

a Plut. i... Amore i... ideo f... tres ill... coalu... fabular... mam int... neuo... concor... b Place... hæc duo... sunt.
c Oua cer...
d Συνέστρογ... κάσαι... pituli fo... degi & ... V. de Vi... cap.18.23...
e Comp... Ioue in ... mutato, ... orti sunt, ... Pollux, ... Clytemn...
f Libro ... niorum ... tis.
g De che... ce lege ... pud Ge... lib. De au... raim. ... Chenalope...
h Potus... & melle ... ctus, quē ... te cœnio b... voluptatis ... tia, vt co... tionis ... diu: gusta... tronio. Pro... Paulo AE... cap.15.7... quatuor vi... tibus, & ... lis parata. ... liano Prop... ta, vina fa... de quibus ... Plinius c... 14. & Plu... quæstione ... Sympos. ... Mercurial... 7.1. Var.
i Descrip... ab antiqu...
k Vasis &... li gener... multa lib...
l Gustato... tronio.
m Hemi... ex Antiph...
n Erasm. ... Spongia m...
o Addit ... lius, qua... Athenæū ... rit, id liq... parere ... circulare... bum sem...
p Cum e... cocto ... pruriginē... tis fouet...
q Sic m... gnominar... quod g... lentore ... ac famem
r Cap.4

quam & Sicyam nominant. alia est colocynte[a], nempe vulgaris. Indica[b] vt plurimum elixatur, vulgarem autem etiam assant[c]. Cnidij etiamnum Indicas cucurbitas vocant. Hellespontij, quæ longæ sunt, Sicyas nuncupant, rotundas verò & globosas, colocyntas. Diocles autor est prope Magnesiam cucurbitas amplissimas gigni, ac insuper rapa inusitatæ magnitudinis, dulcia, vtilia stomacho: Antiochiæ cucumeres[d]: Smyrnæ & in Galatia lactucas: rutam Myris[e]. Diphilus scribit cucurbitam parum nutrire, facilè corrumpi, habitum corporis humectare, egeri celeriter, bonum succum generare, si ex aqua & aceto sumatur, iuuare magis ventriculum: meliorem succum nobis suppeditare conditam in salgamum: potentiùs extenuare cum sinapi: cõcoqui minore negotio, ac excerni sessilem[f]. Mnesitheus censet quæ natura facile ab igni vincuntur, & coquuntur, vt cucumerem, cucurbitam, corpori alimentum subministrare, non multum sane, sed humidius, & nihil molestum: mala verò cydonia, & struthia, & alia huiusmodi, cùm igni tosta in cibum veniunt, aluum cohibere: itaque satius esse elixis vesci. Attici vno vocabulo Colocynthen[g] vocant. Hermippus:

Quantum habet caput[h] *rogas? quantum cucurbita.*

Phrynichus diminutiuo nomine protulit:

Vel exiguæ mazæ parum quidpiam, uel colocyntij[i].

Epicharmus:

Longè salubrius id erat quàm cucurbita[k].

Epicrates comicus:

A. Quid quæso Plato, Speusippus, Menedemus? apud quos nunc agunt? quid meditantur? quas rationes peruestigant? hæc tibi si comperta sunt, ut nunc Athenis redis, attentè, per Cererem, mihi edissere.

B. Apertè possum tibi hæc proloqui. Panathenæis in Academiæ gymnasio adolescentulorum gregem conspexi, absurdósque audiui & inexplicabiles[l] *sermones. De rerum natura ij decernebant, animantium uitam, arborum naturam, olerúmque genera distinguentes, ac deinde in his cuius generis esset cucurbita indagabant. A. Quidnam tandem est ab illis statutum? cuius generis illam esse plantam iudicarunt? hoc si nosti, mihi declara. B. Primùm quidem obmutuerunt omnes, longóque temporis spatio capite demisso taciti cogitabant: tum repente, adhuc obstipis adolescentulis & meditabundis, quidam ex ipsis rotundum olus esse dixit, alius herbam, alius arborem. Hæc cùm audisset ex insula Sicilia quidam medicus, illis ut delirantibus & nugantibus oppedit*[m]*: qua insolentia uehementer excanduerunt, derideri se uociferantes. Id enim facere*[n] *in eiusmodi colloquiis, & friuolis disceptationibus haud est indecorum: nihil tamen id adolescentulos commouit. Plato, qui tum adfuit, nihil irritatus, admodum benignè rursum iussit ipsos cuius esset generis præcisè ac designatè pronuntiare: illi uerò denuo summa ea*[o] *genera diuidebant.* Alexis, vt est festiuus, propoma[p] omnino illis offert, qui eius venustatem possunt intelligere, ac discernere:

A ἡ καὶ αὐτὴ καὶ σικύα, ἡ δὲ κολοκύντη καὶ ἡ μὲν Ἰνδικὴ κατὰ τὸ πλεῖστον ἕψεται· ἡ δὲ κολοκύντη καὶ ὀπτᾶται· ἄχρι δὲ οὖν νῦν λέγεσθαι παρὰ Κνιδίοις τὰς κολοκύντας Ἰνδικάς. Ἑλλησπόντιοι δὲ σικύας μὲν τὰς μακρὰς καλοῦσι, κολοκύντας δὲ τὰς περιφερεῖς. Διοκλῆς δὲ κολοκύντας μὲν καλλίστας γίνεσθαι περὶ Μαγνησίαν· προσέτι τὲ γογγύλην ὑπερμεγέθη γλυκεῖαν καὶ εὐστόμαχον· ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ σικυὸν, ἐν δὲ Σμύρνῃ καὶ Γαλατείᾳ, θρίδακα· πήγανον δὲ ἐν Μύροις. Δίφιλος δέ φησι, ἡ δὲ

B κολοκύντη ὀλιγότροφός ἐστι καὶ εὔφθαρτος, καὶ ὑγραντικὴ τῆς ἕξεως, καὶ εὐέκκριτος, εὔχυλος. εὐστομαχωτέρα δὲ ἐστὶν ἡ δι᾽ ὕδατος καὶ ὄξους λαμβανομένη. εὐχυλοτέρα δὲ ἡ ἀρτυτή. λεπτυντικωτέρα δέ ἐστιν ἡ μετὰ νάπυος. εὐπεπτοτέρα δὲ καὶ εὐεκκριτωτέρα ἡ κάθεφθος. Μνησίθεος δέ φησιν, ὅσα εὐφυῶς διάκειται πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς κατεργασίαν, οἷον ὅ, τε σικυὸς καὶ ἡ κολοκύντη, καὶ μῆλα Κυδώνια, καὶ στρούθια, καὶ εἴ τι τοιοῦτο, ταῦθ᾽ ὅταν προσενεχθῇ πυρωθέντα, δίδωσι τῷ σώματι τροφὴν

C οὐ πολλὴν μὲν, ἄλυπον δὲ καὶ μᾶλλον ὑγραν. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα τῆς κοιλίας ἐφεκτικὰ πάντα. δεῖ δὲ αὐτὰ λαμβάνειν ἑφθὰ μᾶλλον. Ἀττικοὶ δὲ μόνως καλοῦσιν αὐτὴν κολοκύντην. Ἕρμιππος,

Τὴν κεφαλὴν ὅσην ἔχει, ὅσην κολοκύντη.

Φρύνιχος ὑποκοριστικῶς,

Ἢ μαζίου τι μικρὸν ἢ κολοκυντίου.

Ἐπίχαρμος,

Ὑγιέστερον τ᾽ ἦν ἔτι κολοκύντας πολύ.

Ἐπικράτης ὁ κωμῳδιοποιὸς,

D Τί Πλάτων καὶ Σπεύσιππος καὶ Μενέδημος,
πρὸς τίσι νῦν διατρίβουσι; ποία φροντὶς;
ποῖος δὲ λόγος διερευνᾶται παρὰ τοῖσι;
τὰ δέ μοι πινυτῶς εἴ τι κατειδὼς ἥκεις
λέξον πρὸς γᾶς. ἀλλ᾽ οἶδα λέγειν περὶ τῶνδε
σαφῶς.
Παναθηναίοις γὰρ ἰδὼν ἀγέλην μειρακίων
ἐν γυμνασίοις Ἀκαδημίας ἤκουσα
λόγων ἀφάτων, ἀτόπων. περὶ γὰρ φύσεως
ἀφοριζόμενοι διεχώριζον ζώων τε

E βίον, δένδρων τὲ φύσιν, λαχάνων τε γένη. κᾆτ᾽ ἐν τούτοις τὴν κολοκύντην ἐξήταζον
τίνος ἐστὶ γένους. καὶ τί ποτ᾽ ἄρ᾽ ὡρίσαντο;
καὶ τίνος γένους εἶναι τὸ φυτόν; δήλωσον
εἰ κάτοισθά τι. Πρώτιστα μὲν πάντες
ἀναυδεῖς τότ᾽ ἐπέστησαν, καὶ κύψαντες
χρόνον οὐκ ὀλίγον διεφρόντιζον· κᾆτ᾽ ἐξαίφνης
ἔτι κυπτόντων καὶ ζητούντων τῶν μειρακίων,
λάχανόν τις ἔφη στρογγύλον εἶναι, ποίαν

F δὲ ἄλλος, δένδρον δὲ ἕτερος. ταῦτα δ᾽ ἀκούων
ἰατρός τις Σικελᾶς ἀπὸ γᾶς, κατέπερδ᾽ ἐτ᾽
αὐτῶν ὡς ληρούντων. ἦπου δεινῶς
ὠργίσθησαν, χλευάζεσθαι ἐβόησαν.
τὸ γὰρ ἐν λέσχαις τοιαῖσδε τοιαῦτα ποιεῖν
ἀπρεπές, οὐδ᾽ ἐμέλησε τοῖς μειρακίοις·
ὁ Πλάτων δὲ παρὼν καὶ μάλα πρᾴως οὐδὲν
ὀρινθεὶς ἐπέταξ᾽ αὐτοῖς, πάλιν ἀφορίζεσθαι τίνος ἐστὶ γένους, οἱ δὲ διῄρουν.

Ἄλεξις ὁ χαρίεις πρόπομα ὅλον παρατίθησι τοῖς διακρίνειν δυναμένοις.

a ... Attici cum θ ..., κολο-... alii cum κολοκύντα, sine aspiratione.
b Indicã nos cucurbitam rotũdã ... nominamus, celeriùs prouenientẽ, sicca & solida carne, hyeme tota durantem: si in loco sicco recõdatur: cortice nunc ex atro viridi, nũc ex albo ... nunc albo: semine latiore, cõpressiore, rhombi figura, ampliore medulla, gustu minus ...
c Nos in orbes ... sam & farina cõspersam in oleo frigimus aut butyro.
d Σικυόν. Pepones.
e Myra, ciuitas Lyciæ in sublimi colle posita.
f Τὴν κάθεδραν: Alii, τὴν κάθετον, pensilem.
g Non, vt aliæ gentes, vel Indicam, vel Sicyam.
h Iunius adagio, Cucurbitino capite.
i Pusillæ cucurbitæ, cucurbitulæ.
k Erasm. adagio, Cucurbita sanior.
l ἀφάτους: inenarrabiles, ineffabiles. Versus esse puto, sed quos distinguere non possum. Doctiores id præstent.
m Erasm. adagio, oppedere.
n Vel, oppedere, vel stomachari & exclamare.
o Arborum, herbarum, animantium.
p Versus quosis mellito propomate dulciores.

A ἔλαθον γενόμενος οὗ τὸ πρᾶγμ' ἐβούλετο.
κατὰ χειρὸς ἐδόθη. τὴν τράπεζαν ἧκ' ἔχων,
ἐφ' ἧς ἐπέκειτ' οὐ τυρὸς, οὐδ' ἐλαῶν γένη,
οὐδὲ παρέχουσαι κνίσαν ἡμῖν πλείονα
παροψίδες καὶ λῆρος ἀλλὰ παρετέθη
ὑπερήφανος ὄζουσα τῶν ὡρῶν λοπάς.
τὸ τοῦ πόλου τοῦ παντὸς ἡμισφαίριον,
ἅπαντ' ἐνῆν τἀκεῖ γὰρ ἐν ταύτῃ καλά·
ἰχθῦς, ἔριφοι, διέτρεχε τούτων σκορπίος.
ὑπέφαινεν ᾠῶν ἡμίτομον τοὺς ἀστέρας.
B ἐπεβάλλομεν τὰς χεῖρας· ὁ μὲν ἐμοὶ λαλῶν
ἅμα καὶ διανεύων ἠσχολεῖτο. πᾶς δ' ἀγὼν
ἐπ' ἐμὲ κατήντα. τὸ πέρας οὐκ ἀνῆχ' ἕως
τὴν λοπάδ' ὀρύττων ἀπεδέδειχα κόσκινον.

ΜΥΚΑΙ. Ἀριστίας.

Μύκαισι δ' ὀρέχθει τὸ λαΐνον πέδον.

Πολίοχος,

-μεμαγμένην
Μικρὰν μελαγχρῆ μᾶζαν, ἠχυρωμένην
Ἑκάτερος ἡμῶν εἶχε δὶς τῆς ἡμέρας,
C Καὶ σῦκα βαιὰ καὶ μύκης τις ἐνίοτ' ἂν
Ὠπτᾶτο καὶ κοχλίας γενομένου ψακαδίου
Ἀνηρευνᾶτ' ἄν, καὶ λάχανα τῶν αὐτοχθόνων.
Θλαστή τ' ἐλάα, καὶ πιεῖν οἰνάριον
Ἦν ἀμφίβολον.

Ἀντιφάνης,

Τὸ δεῖπνόν ἐστι μᾶζα κεχαρακωμένη
Ἀχύροις, πρὸς εὐτέλειαν ἐξωπλισμένη.
Καὶ βολβὸς εἷς καὶ παροψίδες τινὲς,
Σόγχος τις ἢ μύκης τις, ἢ τοιαῦθ' ἃ δὴ
D Δίδωσιν ἡμῖν ὁ τόπος ἄθλι' ἀθλίοις.
Τοιοῦτος ὁ βίος ἀπύρετος φλέγμ' οὐκ ἔχων.
Οὐδεὶς κρέως παρόντος ἐσθίει θύμον,
Οὐδ' οἱ δοκοῦντες πυθαγορίζειν.

καὶ προελθών·

Τίς γὰρ οἶδ' ἡμῶν τὸ μέλλον ὅ, τι παθεῖν
Πέπρωθ' ἑκάστῳ τῶν φίλων; ταχὺ δὴ λαβὼν
Ὄπτα μύκητας πρινίνους τουσδὶ δύο.

Ὅτι Κηφισόδωρος ὁ Ἰσοκράτους μαθητὴς ἐν τοῖς κατ' Ἀριστοτέλους, τέσσαρα δ' ἐστὶ ταῦτα βιβλία, ἐπιτιμᾷ τῷ φιλοσόφῳ ὡς οὐ ποιήσαντι λόγου ἄ- E ξιον τὸ παροιμίας ἀθροῖσαι, Ἀντιφάνους ὅλον ποιήσαντος δρᾶμα τὸ ἐπιγραφόμενον, Παροιμία· ἐξ οὗ καὶ παρατίθεται τάδε.

Ἐγὼ γὰρ ἄν τι τῶν ὑμετέρων φάγοιμι,
Μύκητας ὠμοὺς ἂν φαγεῖν δοκῶ
Καὶ στρυφνὰ μῆλα κ' εἴ τι πνίγοι βρῶμά τι.

Φύονται δὲ οἱ μύκητες γηγενεῖς· καί εἰσιν αὐτῶν ἐδώδιμοι ὀλίγοι. οἱ γὰρ πολλοὶ ἀποπνίγουσιν. διὸ καὶ Ἐπίχαρμος παίζων ἔφη,

F Οἷον αἱ μύκαι ἀρ' ἐπεσκληκότες πνιξεῖσθε.

Νίκανδρος δὲ ἐν Γεωργικοῖς καταλέγει, καὶ τίνες αὐτῶν εἰσὶν οἱ θανάσιμοι λέγων,

ἐχθρὰ δ' ἐλαίης
Ῥοιῆς τε πρίνου τε δρυός τ' ἄπο πήματα κεῖται,
Οἰδαλέα σύγκολλα βαρὴ πνιγόεντα μυκήτων.

Φησὶ δὲ καὶ ὅτι

Imprudens eò accessi quò ducebat [a] *sors.*
Aqua manibus data est: mensam quidam attulit
Cui non impositus fuit caseus, non uaria oliuarum genera,
Non quæ nidorem plurimum spargerent
Lances, aut eiusmodi nugæ, sed aduecta est
Patina superba, quæ [b] *horas redoleret, ac tempora,*
Nempe [c] *cœli totius dimidiatus globus.*
In ea nanque fuerunt, quæcunque in cœlo pulchra uisuntur.
Pisces, hœdi, quos inter cursabat scorpius *
Asellum [d] *retegens: nos porrò syderibus*
Manus iniecimus: mecum uero ille colloquens,
Et quid uellet nutibus crebris significans, occupatus [e] *erat.*
Totum ergo id ad me certamen rediit: tandem patinam
Prius non dimisi quàm perfossa cribrum uideretur.

FVNGI. Aristeas:

Fungos [f] *concupiscit lapidosus* [g] *ager.*

Poliochus:

Subactam
Paruam & atram mazam, acerosam,
Habuit nostrum uterque bis quotidie:
Ficos pusillos: fungus interdum quispiam
Assabatur: præterea, cochleas, si ror asceret [h],
Captabantur: quærebatur uernum olus,
Tusaque oliua: uinum autem licebat bibere
Iam dubium [i].

Antiphanes.

Cœna est maza circumuallata
Aceribus, frugaliter [k] *instructa.*
Bulbus unus: paropsides aliquot:
Sonchus, uel fungus quispiam, uel sane quæ
Misera locus miser nobis suggerit.
Talis uictus nec gignit pituitam [l], *nec febrem* [m].
Thymo præsenti carne [n] *nemo uescitur:*
Ne quidem is qui Pythagoræ disciplinam sectari uidetur.

Idem aliquantulum progressus:

Nostrum quis nouit quod futurum est, aut quid euenturum
Amicis fata decreuerint: statim sumito
Hos duos ad ilicem collectos fungos, & assato.

Cephisodotus Isocratis discipulus in suis scriptis aduersus Aristotelem, (quatuor libris ea continentur) philosophum reprehēdit quòd Parœmias coaceruare & in libros congerere operæpretium esse non duxerit, cùm Antiphanes fabulam totam ediderit inscriptam, Adagium, ex qua hæc citat:

Ego namque rerum uestrarum si quid comedo,
Crudos mihi fungos comesse uideor,
Et acerba mala, & si quis alius strangulat cibus.

Prodeunt è terra fungi, pauci edules: suffocāt enim multi: quamobrem per iocum ait Epicharmus:

Emaciati [o], *ac strigosi ueluti fungis strangulabimini.*

Nicander in Georgicis, qui ex fungis letiferi sint, recenset his verbis:

Noxia oleæ,
Punicæ ilicis, quercus, purgamenta iacent,
Tumidi, glutinosi, malefici, strangulantes fungi.

Idem:

a Ad ... quò re... lebat.
b Quæ ... sum, m... gna, o...
c Tale... tur apu... niū Tr... nis re... rotund... habeba... cim sig... bem di... super il... nietem... cibum.
* Pisci...
d Pisc... alii ... quod c... dus est.
e Et ab... rum, i... eo serm... duceba...
f Prou... cie dict... videtur... conueni... ambiun... ad quod... apti. Fu... scūturi... humida... inter fa... simile a... *optat* ... *bos pige*...
g Quid... λαιμαργ... δίον, vo... lus.
h Imbr... aspergin... maderet... rius cap... Var.
i Vel sub... vel fugi... pescens, ... mis dilu...
lz εἰσωπ... Ali ἐξηπ... fi, gali ... impesi ... ta & exp...
l Iunius ... *Turgida* ... ἀφλεγμα... tit, omni... carent ... rius cap... Var.
m Sic C... *A te sudo*... *abest silin*... *cùsque &*... *pituitanos*... pag. 9
n Iunius ... *Thymo* ... *citur, vlis*... *ro*, fabula... Parœmia... tradit.
o Iunius ... *tanquam f*... *ffocat.*

Ficus ĉiudiam altius egesta terra cùm à stercore A
Detectum purgaueris, & aqua perenni rigaueris,
E profundo nascentur tuti fungi, quorum caput
In cibum ab humili & infima radice[a] *præcidito.*

Reliqua legi non potuere. Idem & in eodem opere inquit:

Amanitas fungos conquires.

Ephippus:

Vt te, ueluti fungus strangulem. Eparchides narrat, EVripidem poëtam aliquando in Icarum peregre profectum, mortua in agro fœmina cum liberis, duobus scilicet adultis maribus, & vna puella fungorum pestilentium esu, & cum prole strangulata, hoc epigramma composuisse, B

[b] *O Sol, qui sempiternum cœli uerticem peragras,*
Adeóne indignum facinus oculis tuis antehac conspexisti?
Matrem, uirginem filiam, & fratres duos consanguineos
Eodem die fato abreptos. C

Diocles Carystius libro primo de tuenda valetudine, scribit elixari hæc syluestria, betam, maluam, lapathum, vrticam, attriplicem, bulbum, fungos, tubera. SION. Speusippus libro secundo Similium tradit Sion [c] in aquis prouenire, folijs Eleoselino [d] simile. Quapropter AEgypti rex Ptolemeus secundus EVergetes [e] apud Homerum scribendum putauit:

Circumstant amœna prata τῶ σίου [f] καὶ σελίνου, id est, Sij & apij. Sion enim cum apio nascitur, non autem viola. Diphilus scribit fungos esse gratos stomacho, aluum mouere, alere multum, ægrè coqui, inflare: Tales esse ex insula Ceo, verùm multos esse venenatos ac mortiferos: Qui verò naturæ nostræ conueniunt, esse illos quidem teneros, friabiles, & maximè graciles, innascentes pinis ac vlmis: perniciosos autem, nigros, liuidos, duros, & qui elixi ac impositi mensis, picis colore nigrescant: illos enim cùm sumuntur, necare. AVxiliari porrò aquæ mulsæ potum, aceti mulsi, nitri, aceti, statímque ab ea potione vomitum: itaque parari fungos oportere, vel cum aceto, vel cum melle, vel cum aceto mulso, vel cum sale, vt eorum perniciosa vis, qua strangulant, auferatur. Theophrastus [g] libris de historia plantarum scribit, ea quæ radice carent nunc [h] occuli terra, nunc insidere terræ, vt Pezitas simul [i] cum fungis nascentes, quibus nulla radix est. Fungis enim caulis in longum porrectus adhæsus initium est, iísque veluti crus subditum. Idem [k] memoriæ prodidit in mari, quod Herculis columnas alluit, iuxta littus fungos nasci, eósque solis tepore lapidescere. Phanias libro primo de plantis, quasdã scribit floris indiciũ aliquod emittere, alias nullum, atque adeo nec verticis in quo semen futurũ sit, nec seminis ipsius, vestigium, vt fungum, tubera, filicem, hederam Helicem: idémque scriptor notat filicem à quibusdã vocari Blachnon [l]. Theophrastus in opere de plãtis læui cortice tegi scripsit tuber, fungũ, peziten, ceraunion [m]. TVBERA.

A Συκέης ὁπότε στέλεχος βαθὺ κόπρῳ
Κακκρύψας ὑδάτεσσιν ἀειναέεσσι νοτίζεις,
Φύονται πυθμέσσιν ἀκήριοι, ὧν σὺ μύκητα
Θρεπτικὰ μήτι χαμαιζήλης ἀπὸ ῥίζης
προτάμοιο. τὰ δ᾽ ἄλλα οὐκ ἦν ἀναγνῶναι.
καί τε μύκητας ἀμανίτας τότ᾽ ἐφεύσαις,
φησὶ ὁ αὐτὸς Νίκανδρος ἐν τῷ αὐτῷ.
Ἔφιππος,
Ἵν᾽ ὥσπερ οἱ μύκητες ἀποπνίξαιμί σε.
B Ἐπαρχίδης Εὐριπίδην φησὶ τὸν ποιητὴν ἐπιδημῆσαι τῇ Ἰκάρῳ, καὶ γυναικός τινος μετὰ τέκνων κατὰ τοὺς ἀγροὺς, δύο μὲν ἀρρένων τελείων, μιᾶς δὲ παρθένου φαγούσης θανασίμους μύκητας καὶ ἀποπνιγείσης μετὰ τῶν τέκνων, ποιῆσαι τουτὶ τὸ ἐπίγραμμα.

Ὦ τὸν ἀγήραντον πόλον αἰθέρος ἥλιε τέμνων,
Ἆρ᾽ εἶδες τοιόνδ᾽ ὄμματι πρόσθε πάθος;
Μητέρα, παρθενικήν τε κόρην, δισσούς τε συναίμους,
Ἐν ταὐτῷ φέγγει μοιριδίῳ φθιμένους.

C Διοκλῆς ὁ Καρύστιος ἐν πρώτῳ ὑγιεινῶν φησίν. Ἄγρια ἑψήματα τεῦτλον, μαλάχη, λάπαθον, ἀκαλήφη, ἀνδράφαξις, βολβοὶ, ὕδνα, μύκαι.

ΣΙΑ. Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ ὁμοίων φησὶν ἐν ὕδατι γίνεσθαι, σελίνῳ ἐλείῳ τὸ φύλλον ἐοικός. διὸ καὶ Πτολεμαῖος ὁ δεύτερος Εὐεργέτης Αἰγύπτου βασιλεύσας παρ᾽ Ὁμήρῳ ἀξιοῖ γράφειν,

Ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ σίου ἠδὲ σελίνου. 31

σία γὰρ μετὰ σελίνου φύεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἴα. Δίφιλος φησὶ τοὺς μύκητας εἶναι εὐστομάχους, κοιλίας διαχωρητικοὺς, θρεπτικούς· δυσπέπτους δὲ καὶ φυσώδεις. τοιούτους δὲ εἶναι τοὺς ἐκ Κέω τῆς νήσου. πολλοὶ μέντοι καὶ κτείνουσι. δοκοῦσι δὲ οἰκεῖοι εἶναι οἱ λεπτότατοι καὶ ἁπαλοὶ καὶ εὔθρυπτοι, οἱ ἐπὶ πτελέαις καὶ πεύκαις γινόμενοι. ἀνοίκειοι δὲ οἱ μέλανες καὶ πελιοὶ καὶ σκληροὶ, καὶ οἱ μετὰ τὸ ἑψηθῆναι καὶ τεθῆναι πισσούμενοι, οἵτινες λαμβανόμενοι κτείνουσι. βοηθοῦνται δὲ ἀπὸ ὑδρομέλιτος πόσεως, καὶ ὀξυμέλιτος νίτρου, καὶ ὄξους. μετὰ τὴν πόσιν δὲ ἐμεῖν δεῖ. διόπερ καὶ E δεῖ μάλιστα σκευάζειν αὐτοὺς μετὰ ὄξους καὶ ὀξυμέλιτος, ἢ μέλιτος, ἢ ἁλῶν. οὕτω γὰρ αὐτῶν τὸ πνιγῶδες ἀφαιρεῖται. Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ φυτῶν ἱστορίας γράφει. ὑπόγεια δὲ τὰ τοιαῦτά ἐστι καὶ ἐπίγεια, καθάπερ οὓς καλοῦσί τινες πεζίας ἅμα τοῖς μύκησι γινομένους. ἄρριζοι γὰρ καὶ αὐτοὶ τυγχάνουσιν. ὁ δὲ μύκης ἔχει προσφύσεως ἀρχὴν τὸν καυλὸν εἰς μῆκος, καὶ ἀποτείνουσιν ἀπ᾽ αὐτοῦ ῥίζαι. φησὶ δὲ καὶ ὅτι ἐν τῇ περὶ τὰς Ἡρακλέους στήλας θαλάσσῃ ὅταν F πλείω ὕδατα γένηται, μύκητες φύονται πρὸς τῇ θαλάσσῃ, οὓς καὶ ἀπολιθοῦσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου φησί. Καὶ Φαινίας δὲ ἐν πρώτῳ περὶ φυτῶν, τὰ μὲν φύειν, τὰ δὲ οὐδὲ φύειν τὴν ἀνθίνην, οὐδὲ τῆς σπερματικῆς ἴχνος κορυνήσεως, οὐδὲ σπερματώσεως, οἷον μύκης, ὕδνον, πτέρις, ἕλιξ. ὁ αὐτός φησι, πτέρις, ἣν ἔνιοι βλάχνον καλοῦσι. Θεόφραστος ἐν φυτικοῖς, λειόφλοια, καθάπερ ὕδνον, μύκης, πέζις, κεραύνιον. ΥΔΝΑ.

Ficus. Hos Græcos ...sius Latinis ...udã sic reddi...t, *O sol perpe... ...a cœlum uerti... ...ine lustrans Vi... ...llin' facinus te... ...rius hoc scelere? ...um matrem, ge... ...inos in fratres, ...que puellam, ...mnes hoc vno ...nc perijsse die?* ...alia fere sunt ...nniana illa a... ...ud Probũ Grã... ...aticum doctis... ...mum: *Iupiter, ...que adeo summe sol qui res o...nes inspicis, ...uiq; tuo lumi... ...re terrã ac ...lum contines, ...pice Hoc faci...s, priusquam ...t, phibe scelus.* ...mpta ex his Vripidis Ἰδὲ γᾶ, καὶ παμφαὲς ...τὶς ἁλίου, κα...ίδετε ... ὀλομέναν γυναῖκα, πρὶν φοινίαν ... χέρ' αὐτο...

c Dioscoridi du...lex: alterum la... alterum cra... officinarũ ...erba sanctæ ...arbaræ.

d Hipposelino. ...ioscorides.

e Beneficus.

f Non τῶ ἴα. vi... ...tur hæc ora... ...ni quæ fuit de ...ngis interposi... ...parum conue... ...cter. Erasmus ...rouerb. Apio ...llior.

g In nostris exẽ...larib. hæc nus...uam legimus, ...empe mutilis.

h Vt tubera.

i Apud Pliniũ ...ap. 3.19. sic le... Turnebus ...ap. 24. 11. Ad...ers. Pezitas non ...ezicas, Fungos ...ufos esse volũt, ...uos vulgus AV...ulas vocat.

k Cap. 8. 4. hist. ...d in rubro ma... id accidere ...heophrastus ...crit.

l Vide Pliniũ, ...Dioscoridem.

m Ceraunion, ni...rũ tuber, velut ...mbustũ fulmi...e: aut tuberis a...ud genus in fœ...idũ & nigrũ pul...erẽ euanescẽs: ...t vtriusque hu...us tuberis ver... ...cessi quomodo ...cortex in...lligi possit do...i viderint. A...d Theophra...m nusquã scri...m memini tu... ...leuem esse ...te. Fortassis ... fuerit, ...rtice tegi ... Fũgũ & ... scabro, ...ber & Cerau...

Γίνεται καὶ ταῦτα αὐτόματα ἀπὸ γῆς, μάλιστα περὶ τοὺς ἀμμώδεις τόπους. λέγει δὲ περὶ αὐτῶν Θεόφραστος· τὸ ὕδνον ὃ καλοῦσί τινες γεράνειον, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόγειον. καὶ πάλιν, ἡ τῶν ἐγγεοτόκων τούτων γένεσις ἅμα καὶ φύσις, οἷον τοῦ τε ὕδνου καὶ τοῦ φυομένου περὶ Κυρήνην, ὃ καλοῦσι μίσυ. δοκεῖ δ᾽ ἡδὺ σφόδρα τοῦτ᾽ εἶναι, καὶ τὴν ὀσμὴν ἔχειν κρεώδη, καὶ τὸ ἐν τῇ Θρᾴκῃ δὲ γινόμενον ἴτον. περὶ δὲ τούτων ἴδιόν τι λέγεται· φασὶ γὰρ ὅταν ὕδατα μετοπωρινὰ καὶ βρονταὶ γίνωνται σκληραί, τότε γίνεσθαι καὶ μᾶλλον ὅταν αἱ βρονταί, ὡς ταύτης αἰτιωτέρας οὔσης. οὐ διετίζειν δέ, ἀλλ᾽ ἐπέτειον εἶναι. τὴν δὲ χρείαν καὶ τὴν ἀκμὴν ἔχειν τοῦ ἦρος. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔνιοί γε ὡς σπερματικῆς οὔσης τῆς ἀρχῆς ὑπολαμβάνουσιν. ἐν γοῦν τῷ αἰγιαλῷ τῶν Μιτυληναίων οὔ φασι πρότερον εἶναι πρὶν ἢ γινομένης ἐπομβρίας τὸ σπέρμα κατενεχθῇ ἀπὸ Τιαρῶν. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ χωρίον, ἐν ᾧ πολλὰ γίνεται. γίνεται δὲ ἔν τε τοῖς αἰγιαλοῖς μάλιστα, καὶ ὅπου χώρα ὕπαμμος. καὶ γὰρ αἱ Τιαραὶ τοιαῦται. φύεται δὲ καὶ περὶ Λάμψακον ἐν τῇ Ἀκαρνίδι, καὶ ἐν Ἀλωπεκοννήσῳ, κἀν τῇ Ἠλείων. Λυγκεὺς δ᾽ ὁ Σάμιός φησιν, ἀκαλήφην ἡ θάλασσ᾽ ἀνίησιν, ἡ δὲ γῆ ὕδνα. καὶ Μάτρων ὁ παρῳδὸς ἐν τῷ δείπνῳ,

Ὄστρεά τ᾽ ἤνεγκεν Θέτιδος Νηρηΐδος ὕδνα.

Δίφιλος δὲ φύσει δύσπεπτα φησὶν εἶναι τὰ ὕδνα, εὔχυλα δὲ καὶ παραλεαντικά, προσέτι δὲ διαχωρητικά, καὶ ἔνια αὐτῶν ὅμοια τοῖς μύκαις πνιγώδη εἶναι. Ἡγήσανδρος δ᾽ ὁ Δελφὸς ἐν Ἑλλησπόντῳ φησὶ οὔτε ὕδνον γίνεσθαι, οὔτε γλαυκίσκον, οὔτε θύμον· διὸ Ναυσικλείδοις ἐρημίαν, μήτε ἔαρ μήτε φίλοις. Ὑδνόφυλλον δέ, φησὶ Πάμφιλος ἐν γλώσσαις τὴν φυομένην τῶν ὕδνων ὕπερθε πόαν, ἀφ᾽ ἧς τὸ ὕδνον γινώσκεσθαι. ἈΚΑΛΗΦΗ. λέγεται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς οὕτως, καὶ τὸ βοτανῶδες καὶ κνησμοῦ αἴτιον. Ἀριστοφάνης Φοινίσσαις, πρῶτον πάντων ἴφυα φῦναι εἶθ᾽ ἑξῆς τὰς κραναὰς ἀκαλήφας. ἈΣΠΑΡΑΓΟΙ. οὗτοι καὶ ἕλειοι καὶ ὄρειοι καλοῦνται. ὧν οἱ κάλλιστοι οὐ σπείρονται, πάντων ὄντες τῶν ἐντὸς θεραπευτικοί. οἱ δὲ σπαρτοὶ καὶ σφόδρα ὑπερμεγέθεις γίνονται. ἐν Λιβύῃ δέ φασιν ἐν Γαιτουλίᾳ γίνεσθαι πάχος μὲν Κυπρίου καλάμου, μῆκος δὲ ποδῶν δώδεκα. ἐν δὲ τῇ ὀρεινῇ καὶ παρωκεανίτιδι, πάχος μὲν μεγάλων ναρθήκων, μῆκος δὲ περὶ τοὺς εἴκοσι πήχεις. Κρατῖνος δὲ διὰ τοῦ φ ἀσφάραγον ὀνομάζει. καὶ Θεόπομπος,

Κάμπτ᾽ ἰδὼν ἀσφάραγον ἐν θάμνῳ τινί.

Ἀμειψίας. οὐ σχῖνος, οὐδ᾽ ἀσφάραγος, οὐ δάφνης κλάδοι. Δίφιλος δέ φησιν, ὡς ὁ τῆς κράμβης ἀσφάραγος λεγόμενος ἰδίως ὅρμενος, εὐστομαχώτερός ἐστι καὶ εὐεκκριτικώτερος, ὄψεων δὲ βλαπτικός. ἔστι δὲ δριμὺς καὶ οὐρητικός, καὶ ἀδικεῖ νεφροὺς καὶ κύστιν. Ἀττικοὶ δ᾽ εἰσὶν οἱ λέγοντες ὅρμενον τὸν ἀπὸ τῆς κράμβης ἐξηνθηκότα. Σοφοκλῆς Ἰχνευταῖς.

Κἀξορμενίζει κοὐκ ἐπιγολάζεται.

E terra quoque sponte nascuntur, præcipuè locis arenosis, tubera. De tuberibus hæc Theophrastus: Tuber, & quod Ceraunium quidam nuncupant, & si quid aliud sub terra generatur. Ac rursum: Eorum quæ sub terra pariuntur eiusmodi natura est atque generatio, quemadmodum tuberis, & Misi [a], sic enim vocant, quod circa Cyrenem gignitur, & suauissimi gustus [b] esse credunt, odore carnis. Est & eiusmodi [c] Istos quem in Thracia effodiunt. De tuberibus hæc traduntur peculiariter: cùm fuerint imbres autumnales, ac crebra tonitrua, tunc nasci, & maximè à tonitribus, tanquam ea caussa magis propria & idonea sit: in annum ea non durare, sed quotannis renasci: vêre præcipuè vigere, & vsui [d] esse. Sunt tamen qui è semine ortus sui principium habere opinentur. In Mitylenæorum quidem littore non antea gigni memorant, quàm imbre copioso semen deuehatur è Tiaris: loci id nomen est in quo multa generantur. In littore potissimum ea proueniũt, & vbi subest arenosum solum. Optima [e] nascũtur ad Lampsacum Acarnidis, Alopeconnesum, & Elidem. Lynceus Samius:

Vrticam [f] mare procreat, terra verò tubera.

Matron in Cœna:

Ostrea is attulit Thetidis Nereidis tubera.

Diphilus scripsit Tuberum naturam illam esse, vt ægrè coquantur, bonũ succum gignant, leniant [g], facile egerantur [h]: quædam verò ex ijs, vt & fungos, strãgulare. Hegesander Delphicus neque tuber, neque thymum, neque glauciscum in Hellesponto nasci prodidit, ac ideo Nauclidis [i] esse solitudinem, quæ nec ver habeat, nec amicos. Pamphilus in glossis Hydnophyllon vocari tradit herbã supernascentem tuberibus, cuius indicio subesse tubera cognoscunt. Ἀκαλήφην, id est, vrticam, Attici dicunt [k], herbam nimirum, cuius contactu cutis prurit. Aristophanes in Phœnissis:

Primùm quidem esse nata Iphya [l] deinde mordaces urticas. ASPARAGI. Horum alij palustres vocantur, alij montani. Præstantissimi & ad omnes interaneorũ morbos efficaces nõ seruntur: qui verò satu proueniũt [m], crescunt eximia quadam magnitudine. In Libyæ Getulia, instar arũdinis Cypriæ fama est crassescere, assurgeréque ad cubitos circiter viginti: at in montosis & vicinis oceano locis eius regionis, ad ferulæ magnæ crassitiem augescere, & viginti cubitorum proceritatem. Cratinus cum litera φ, ἀσφάραγον nominat, itémque Theopompus:

Deinde in dumo quodam Aspharagum contuitus.

Ameipsias:

Non Lentiscus, non Aspharagus, non rami lauri.

Diphilus scribit Aspharagum brassicæ, quem Hormenon peculiari vocabulo dicunt, esse gratiorem ventriculo, & faciliùs egeri, nocere tamen oculis: acrem esse, vrinam prouocare, lædere [n] vesicam & renes. Attici Hormenum [o] vocant brassicæ cùm defloruit cymam, & coliculum. Sophocles in Venatoribus [p]:

Coliculos emittit, nec unquam cessat

Germinare. Sic autem dicitur παρὰ τὸ ὁρμᾷν εἰς τὸ βλαστάνειν, id est, quòd ad germinationem obnixè properet. Antiphanes cum litera π asparagum protulit: A

Asparagus luteus [a] *quidam & speciosus defloruit.* Aristophon.

Capparin, pulegium, thymum, asparagum, picem, spacelum, [b] *tympanum.*

COCHLEA. Philyllius.

Cicada, uxor, nec ego sum, nec cochlea [c].

ac rursum.

Mænides, scombri, cochleæ, coracini.

Hesiodus cochleam vocat domiportam, φερέοικον. Anaxilas: B

Cochleis tu es longè diffidentior [d],

Quæ quia nemini credunt, circumferunt domos.

Achæus.

Vel quot cornutas cochleas alunt nemora.

In conuiuijs solet hoc proponi ænigmatis vice: In syluis nata, spinis carens, exanguis, humida via incedens. Aristoteles libro quinto de animalibus tradit vêre & autumno cochleas prægnantes apparere, solásque ex omnibus testaceis in coïtu videri cohærentes, ac cōgeminatas. Theophrastus libro de animalibus quæ se abscondunt, scribit cochleas hyeme latere, sed æstate magis: itaque plurimas prodire cùm autumno pluit: illísque per æstatem latibula quæri & in terra, & in arboribus. Cochlearum quasdam Sesilos [e] vocant. Epicharmus: C

Pro his omnibus acridas [f] *commutant:*

Abito in malam rem [g] *concha Sesilius.*

Apellas scribit Cochleam vocari à Lacedæmonijs Sesilum. Apollodorus libro secundo Etymologiarum tradit cochleas quasdā vocari Colysideipnos [h]. BVLBI. His vesci apud EVbulum in Amalthæa Hercules recusat his verbis: D

Calidius friabiliúsue, an mediocre,

Sit edulium perpendere, quàm capere

Troiam laboriosius uiuis est.

Ego nec herbarum caulibus, ne silphij [i] *quidem,*

Neque sacrilegis & amaris paropsidibus [k],

Nec bulbis me satiaturus huc accessi.

At qui cibi primas tenent, uires roborant,

Ad bonam & ualitudinem conducunt, ijs uescar omnibus: E

Carne bubula elixa, magna, eleganti [l],

Bonis artubus masculi, porcellis

Pinguiusculis [m] *tribus* [n]. Alexis, declarans bulborum ad venerem stimulandam [o] vim, inquit,

Pinnas, locustam,

Bulbos, cochleas, cericas [p] *oua, extremos pecudum artus.*

Tam multa ex his inuenias remedia.

Scortum uerò qui amat, etiam his utiliora. F

Xenarchus.

Ruit domus infœcunda [q] *dominorum infortunio*

Labefactata: eam subuertit Alastor [r] *quidam: Pelopidarum*

Sterilis domus est: nec è profūdo ceruicē [s] *exerēs,*

Ac Cereris contubernalis, terra procreatus [t] *bulbus, amicorum,*

Cùm elixus est, adiutor, huic malo succurrerit:

Quem nec maris cærulus educatus uorticibus

Βλάστη· παρὰ τὸ ἐξορμᾷν καὶ βλαστάνειν. Ἀντιφάνης δὲ διὰ τοῦ π φησὶ ἀσπάραγον.

Ἀσπάραγος ἠγλάϊζεν, ὥχρος ἐξηνθηκέ τις. Ἀριστοφῶν,

Κάππαριν, βληχὼ, θύμον, ἀσπάραγον, πίτταν, ῥάμνον, σφάκελον, τύμπανον. ΚΟΧΛΙΑΣ. Φιλύλλιος,

Οὐκ εἰμὶ τέττιξ, οὐδὲ κοχλίας γυνὴ. καὶ πάλιν, Μαινίδες, σκόμβροι, κοχλίαι, κορακῖνοι. Ἡσίοδος δὲ τὸν κοχλίαν φερέοικον καλεῖ. καὶ Ἀναξίλας δὲ,

Ἀπιστότερος εἶ τῶν κοχλιῶν πολλῷ πάνυ·

Οἳ περιφέρουσ᾽ ὑπ᾽ ἀπιστίας τὰς οἰκίας.

Ἀχαιὸς, ἢ τοσούς δ᾽ Αἴτνη τρέφει κοχλίας κεράστας. προβάλλεται δὲ, κἂν τοῖς συμποσίοις γρίφου τάξιν ἔχον περὶ τῶν κοχλιῶν οὕτως.

Ὑλογενὴς ἀνάκανθος ἀναίματος ὑγροκέλευθος. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ περὶ ζώων φησὶν, οἱ κοχλίαι φαίνονται κύοντες ἐν τῷ μετοπώρῳ, καὶ τοῦ ἔαρος· μόνοι τε οὗτοι τῶν ὀστρακοδέρμων συνδυαζόμενοι ὤφθησαν. Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ φωλευόντων, οἱ κοχλίαι φησὶ φωλεύουσι μὲν καὶ τοῦ χειμῶνος, μᾶλλον δὲ τοῦ θέρους. διὸ καὶ πλεῖστοι φαίνονται τοῖς μετοπωρινοῖς ὕδασιν. ἡ δὲ φωλεία τοῦ θέρους καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων. λέγονται δέ τινες τῶν κοχλιῶν καὶ σέσιλοι. Ἐπίχαρμος,

Τούτων ἁπάντων ἀκρίδας ἀνταλλάσσονται. 32

Κόγχον δὲ τὸν σέσιλον ἄπαγ᾽ ἐς τὸν φθόρον.

Ἀπελλᾶς δὲ Λακεδαιμονίους φησὶ σέμελον τὸν κοχλίαν λέγειν. Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν δευτέρῳ ἐτυμολογιῶν, τῶν κοχλιῶν φησὶ τινὰς καλεῖσθαι κωλυσιδείπνους. ΒΟΛΒΟΙ. Τούτων Ἡρακλῆς ἐσθίειν παραιτεῖται ἐν Ἀμαλθείᾳ Εὐβούλου λέγων.

Θερμότερον ἢ κραυρότερον ἢ μέσως ἔχον,

Τοῦτ᾽ ἔσθ᾽ ἑκάστῳ μεῖζον ἢ Τροίαν ἑλεῖν.

Κἀγὼ γὰρ οὐ καυλοῖσιν, οὐδὲ σιλφίῳ,

Οὐδ᾽ ἱεροσύλοις καὶ πικραῖς παροψίσι,

Βολβοῖς τ᾽ ἐμαυτὸν χορτάσων ἐλήλυθα.

Ἃ δ᾽ εἰς τ᾽ ἐδωδὴν πρῶτα καὶ ῥώμης ἀκμὴν,

Καὶ πρὸς ὑγίειαν πάντα ταῦτ᾽ ἐδαινύμην.

Κρέας βόειον ἑφθὸν ἄσπλοικον μέγα,

Ἀκροκώλιόν τε γρυνικόν. ὀπτὰ δελφάκια

Λιπαρὰ τρία. Ἄλεξις ἐμφανίζων τὴν τῶν βολβῶν πρὸς τὰ ἀφροδίσια δύναμιν φησὶ,

Πίννας, κάραβον,

Βολβοὺς, κοχλίας, κήρυκας, ὠὰ, ἀκρόκώλια,

Τοσαῦτα τούτων αὖ τις εὕροι φάρμακα,

Ἐρῶνθ᾽ ἑταίρας ἕτερα χρησιμώτερα.

Ξέναρχος,

Φθίνει δόμος ἄσωτος δεσποτῶν κεχρημένος

Τύχαις· ἀλάστωρ τ᾽ εἰς πέπτωκε Πελοπιδῶν

Ἄσυρος οἶκος κ᾽ οὔτι βυσαύχην θεᾶ

Δηοῦς σύνοικος γηγενὴς βολβὸς φίλοις

Ἑφθὸς βοηθῶν δυνατὸς ἐς ἐπαρκέσαι.

Μάτην δὲ πόντου κυανέαις δίναις τραφεὶς

a Floris colori epitheto id conuenit.
b Non morbum notum medicis, sed herbā similem saluiæ, apud Theophrastum. Inter herbas inepte videntur nominari Pix, & Tympanū. Pro πίτταν legendum fortassis πίτυς, pro τύμπανον, πήγανον, id est, Pinus, ruta.
c Parcus, paruo victitans, ab hominu frequentia semotus, omnino tacitus, diuersus à cicada, quæ est maximè vocalis. Erasm. adag. *Cochleæ vita.*
d Iunius adagio, *Cochleis diffidentior.*
e Sic eas Dioscorides vocat quæ vepribus & frutetis adherent.
f Locustas, tenella arborum cacumina, & vesca.
g ἄπαγ᾽ ἐς φθόρον. Prouerbialis locutio, vt, ἄπαγ᾽ ἐς μακαρίαν: & Ad coruos, apud Erasm.
h Tā amplas vt singulæ ad cœnā sufficiant, & alia fercula tangere prohibeāt. Quidā legunt Colycideipnos, quòd Colycijs similes sint illæ cochleæ. Erasm. adag. ζοφοδορπίδες.
i Silphij, quos Maspetos vocabāt, & in magno pretio habebāt.
k Intybi, Seridis, & aliis hoc genus oleribus.
l ἄσπλοικον. Norūt omnes quale sermonis vitium sit Solœcus. ἀσόλοικον carnē poëta vocat, non vitiosam, nō macilentā, rectè præparatā, & conditā, integrā. Iun. adag. *Solœcus.*
m Natalis legit, ἁλίπαστα: sale sparsis.
n Vox *tribus* adiecta Herculis edacitatē significat.
o Eiusdē poëtæ versus de hac recitantur lib. 8.
p Buccinas: conchæ genus: de qua vide Rondeletium.
q ἄσωτος: ad venerem ignaua. [illegible] vide pag. 69.
r Erasm. adag. *Malus genius.*
s Βυσαύχην, propriè qui scapulis sursum adductis contrahit caput. Iunius adagio, Βυσαύχην, [illegible], id est, ad venerem languidum, & segnem, nutabundum vertit, an rectè, viderit.

t Erasm. adagio, *Nil profuerit bulbus.*

Φλεβὸς τροπωτὴρ πουλύποις ἁλοὺς βροτῶν A
Πλεκταῖς ἀνάγκαις τῆς τροχηλάτου κόρης
Πίμπλησι λοπάδος στερνοσώματον κύτος.

Ἀρχέστρατος,

Βολβῶν δὲ καυλῶν χαίρειν λέγω ὀξυβάφοισι,
Ταῖς τ᾽ ἄλλαισι παροψίσι πάσαις. Ἡρακλείδης ὁ Ταραντῖνος ἐν Συμποσίῳ, Βολβὸς καὶ κοχλίας, καὶ ᾠὸν, καὶ τὰ ὅμοια, δοκεῖ σπέρματος εἶναι ποιητικὰ, οὐ διὰ τὸ ὁμοειδεῖς ἔχειν τὰς πρώτας φύσεις, καὶ τὰς αὐτὰς δυνάμεις τῷ σπέρματι. Δίφιλος, Οἱ βολβοὶ δύσπεπτοι μέν εἰσι πολύτροφοι B δὲ καὶ εὐστόμαχοι· ἔτι δὲ σμηκτικοὶ καὶ ἀμβλυντικοὶ ὄψεως, διεγερτικοί τ᾽ ἀφροδισίων. ἡ δὲ παροιμία φησὶν, Οὐδέν σ᾽ ὀνήσει βολβὸς ἂν μὴ νεῦρ᾽ ἔχῃς. Διεγείρουσι δ᾽ ὄντως αὐτὴν πρὸς ἀφροδίσια οἱ βασιλικοὶ λεγόμενοι, οἳ καὶ κρείττονες τῶν ἄλλων εἰσί. μεθ᾽ οὓς οἱ πυῤῥοὶ, οἱ δὲ λευκοὶ καὶ Λιβυκοὶ σκυλλώδεις· χείρονες δὲ πάντων οἱ Αἰγύπτιοι. Αἱ δὲ βολβῖναι καλούμεναι εὐχυλότεραι μέν εἰσι τῶν βολβῶν, οὐ μὴν οὕτως εὐστόμαχοι, διὰ τὸ γλυκάζον ἔχειν παχύ τι. καί γε ἱκανῶς εἰσὶ, διὰ C τὴν πολλὴν σκληρότητα, καὶ δυσέκκριτοι. Μνημονεύει δὲ βολβίνης Μάτρων ἐν Παρῳδίαις,

Σόγκους δ᾽ οὐκ ἂν ἐγὼ μυθήσομαι οὐδ᾽ ὀνομήνω,
Μυελόεν βλάστημα καρηκομόωντας ἀκάνθαις.
Βολβίνας θ᾽ αἳ Ζηνὸς Ὀλυμπίου εἰσὶν ἀοιδοί.
Ἃς ἐν χέρσῳ θρέψε Διὸς παῖς ἄσπετος ὄμβρος,
Λευκοτέρας χιόνος ἰδεῖν ἀμύλοισιν ὁμοίας.
Τάων φυομένων ἠράσατο πότνια γαστήρ.

Ὅτι Νίκανδρος Μεγαρῆας βολβοὺς ἐπαινεῖ. Θεόφραστος δὲ ἐν ζ Φυτῶν, ἐνιαχοῦ, φησὶ, οὕτω γλυκεῖς εἰσιν οἱ βολβοὶ, ὥς τε καὶ ὠμοὺς ἐσθίεσθαι, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ Ταυρικῇ Χεῤῥονήσῳ. τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Φαινίας. ἔστι δὲ καὶ γένος φησὶ βολβῶν Θεόφραστος ἐριοφόρον, ὃ φύεται ἐν αἰγιαλοῖς. ἔχει δὲ τὸ ἔριον ὑπὸ τοὺς πρώτους χιτῶνας, ὥστε ἀνὰ μέσον εἶναι τοῦ ἐδωδίμου τοῦ ἐντὸς καὶ τοῦ ἔξω. ὑφαίνεται δ᾽ ἐξ αὐτοῦ καὶ πόδεια καὶ ἄλλα ἱμάτια, ὡς καὶ Φαινίας φησί. τὸ δὲ ἐν Ἰνδοῖς τριχῶδές ἐστι. Περὶ δὲ τῆς τῶν βολβῶν σκευασίας Φιλήμων φησί· E

τὸν βολβὸν εἰ βούλει σκόπει
ὅσα δαπανήσας εὐδοκιμεῖ, τυρὸν, μέλι,
σήσαμον, ἔλαιον, κρόμμυον, ὄξος, σίλφιον.
αὐτὸς δ᾽ ἐφ᾽ αὑτοῦ ἐστὶ πονηρὸς καὶ πικρός.

Ἡρακλείδης δὲ ὁ Ταραντῖνος τῶν συμποσίων περιγράφων τοὺς βολβοὺς, φησὶ, περιγράφειν δεῖ τὴν πολλὴν βρῶσιν, καὶ μάλιστα τῶν ἐχόντων ὁλκιμόν τι καὶ γλίσχρον, οἷον ᾠῶν, βολβῶν, ἀκροκωλίων, κοχλιῶν, καὶ τῶν ὁμοίων· ἐπιμένει γὰρ τῇ κοιλίᾳ πλείονας χρόνους, καὶ ἐμπλεκόμενα παρακατέχει τὰ ὑγρά. F ΚΙΧΛΑΙ. καὶ τούτων ἦσαν καὶ ἄλλων ὀρνίθων ἀγέλαι ἐν τοῖς προπόμασι. Τηλεκλείδης,

Ὀπταὶ δὲ κίχλαι μετ᾽ ἀμητίσκων εἰς τὴν φάρυγ᾽ εἰσεπέτοντο.

Συρακούσιοι δὲ τὰς κίχλας κιχήλας λέγουσιν. Ἐπίχαρμος,

Τάς τ᾽ ἐλαιοφυλλοφάγους κιχήλας.

Μέμνηται τούτων καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις. Τρία δὲ εἶναι γένη κιχλῶν Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ·

Venarum mutator polypus [a]*: captus hominum*
Intorto uinculo cùm rotam uirgo [b] *circumduceret,*
Implet repositorij capacem [c] *pectoris sinum.*

Archestratus:

Bulborum & caulium ualere iubeo oxybapha [d]*,*
Aliasque omnes paropsides.

Heraclides Tarentinus in conuiuio. Bulbus, cochlea, oua, & similia, gignere semen videntur, quia prima illorum natura eandem cum genitura speciem & potestatem habeat. Diphilus scribit, bulbos ægrè coqui, multum alere, vtiles esse ventriculo, abstergere, visum hebetare, incitare venerem. Adagium hoc peruulgatum est, Neruum [e] nisi habeas, bulbus nil proderit. Accendunt venerem ij quos Regios vocant, alijs præstantiores. Proxima bonitas flauorum. Libycorum & alborum ea [f] natura quæ Scyllæ. omnium AEgyptij deterrimi. Quas verò Bulbinas appellant, meliorem quidem præbent succum quàm bulbi, sed minime ventriculo conferunt, ob lentum suum & subdulcem succum: alunt tamen vberius, quia sunt admodum duræ, nec egeruntur facilè. Matron in Parodis meminit Bulbinæ:

Sonchos ego nec eloquar, nec nominabo,
Medullosum [g] *germen, spinis comantes, ac frondosos:*
Nec bulbinas, cantores Iouis Olympij,
Quas educauit in terra Iouis filius copiosus imber,
Niue candidiores, amylo similes aspectu.
Nascentes illas uenerandus exoptauit uenter.

Nicander Megarenses [h] bulbos commendat. Theophrastus libro septimo de Plantis [i] tradit alicubi sic esse dulces bulbos, vt etiam crudis vescantur, velut in Taurica Chersoneso. Phanias eadem refert. Theophrastus [k] quoque [l] memorat, bulborum quoddam genus esse lanigerum in oris maritimis nascens, lana sub primis tunicis conferta, ac media inter corticem exteriorē & illud quod intus abditum edendo est, ex eáque lana texi vdones, impilia, & alias vestes. Phanias eadem narrat. At quod in Indicis bulbis reperitur, pilis simile est. De apparatu Bulborum hæc Philemon tradit: Bulbum si expetis, qua impensa gloriam sis adepturus, cogita. Caseus opus est, mel, sesamum, oleum, cepa, acetum, laser. Nam ipse quidem solus & amarus est, & ingratus. Heraclides Tarentinus, conuiuiorum enarrator, bulbos cùm describit, quædam ait edulia multum nutrire, præsertim illa quæ glutinosum quidpiam & viscidum habent, vt bulbos, oua, cochleas, extremas partes corporis, & similia, quoniam diutius in ventre morantur, & intermixta detinent humores [m]. TVRDI. Horum, & auium cæterarum in Propomatibus [n] turmę ac greges fuerunt. Teleclides:

Turdi cum Ametiscis [o] *faucibus aduolabant.*

Syracusij κίχλας, id est, turdos, κιχήλας nominãt. Epicharmus:

Quæ oleæ folia comedunt [p] κιχήλαι*.* Horũ quoque meminit Aristophanes in Nubibus. Turdorum esse tria genera prodidit Aristoteles [q]:

a Lib 8 ... in Pamp... id valere ... pum tessa... b Quæ f... ex quo re... c Hæc P... medi in li... d Vascul... dendo ace... rata, in qu... bum intin...

e Ruelli... pro νεῦρ᾽ ἔχ.

f Ob acri... ingrata.

g Instar ... læ vel cád... vel suaue...

h Col... Megaris ... genitalia ... bulbi.

i Cap. 13

k Eoden... bro & cap... l Bulbi ... lud rarum ... cissimis co... pri gédum ... uere Dod... & Clusiu... bris de pla... historia.

m Ne ... tur, ac ... celerius ... vt ex illis ... mentũ p... corpus. n Cœna... ferculi. o Place... p ἐλαιο... γους, l... suspicor ... γας: no... leæ foli... liuis p... quamob... pessi... & turd... nos ol... liuiciu...

q Lib. ... Hist.

a Erasm. adagio. *Turdus sibi malum cacat.*

b Id est. Turdorum additamentum.

c Gallis, *Mezange.*

d Vt opinor, ab oliuæ colore, vel esu, vel quòd in oleis nidum faciat.

e A rufa macula pectoris.

f Vulgo, *Caponero.*

g Vulgo, *canes petieres.*

h Alijs, *Tarin,* alijs, *Serin.*

i Dies quintus ab infantium natiuitate quo manus purgabant obstetricatæ mulieres, & à currentibus circa focum puer gestabatur, & sepiolas ac polypodas muneris loco propinqui mittebant. Plato in Theæteto. Phauorinus. Erasm. ada. *Amphidromia agis.* libr. 9. versus hi citantur ex Ephippi Geryone.

k Aduecti à Chersoneso.

l ἠγλαϊσμένον lib. 9. legitur. ἠγκαλισμένον, in fasciculos compositam.

m Oratio Deipnosophistæ cuiusdam alloquentis Vlpianum.

n Auicula, Passerculus.

o Auiculas: quarum nomina sequũtur, vt Athenis vulgaria fuerunt.

p Tritũ est Pythagoræ præceptum, *Abstinendum esse à fabis.*

q Qualis est porcus.

r Tanquam ca[illegible] hospitem, [illegible]

primum atque maximum picæ magnitudine, quod ἰξοβόρον[a], id est, Visciuorum, appellant, quoniam eo vescitur: alterum magnitudine Merulæ quod Trichada vocant: tertium inter supradicta minimum, quod Iliada quidam, alij Tylada nominant, vt refert Alexander Myndius: hoc gregatim volat, & hirundinum more nidos è luto construit. Menæchmus in libro de Artificibus, autor est, opusculum versibus compositum & attributum Homero, titulo Epicichlides[b], nomen id sortitum fuisse, quòd pueris id canentem poëtam, turdos illi pro præmio donauerit. FICEDVLAE. Alexander Myndius in sua de auibus historia scribit ex AEgithallis[c], id est, Paris, alterum Elæon[d] vocari à quibusdam, ab alijs Pyrrhian[e], cùm autẽ fici maturi sunt, Sycalida, id est, Ficedulam: esséque huius duo genera, nempe Ficedulã, & Melancoryphon[f]. Epicharmus:

Nitidas Sycallidas. ac rursum:
Adfuerũt & ardeæ incuruis ac lõgis ceruicibus.
Tetraces[g] *semina humi sparsa colligentes, nitidæque ac pingues ficedulæ.*

Has cùm tempestiua ficus est, venantur: ac ideò rectius quidẽ cum simplici, λ, συκαλὶς proferretur: at cum duplici λλ Epicharmus metri gratia vsurpauit. SPINI[h]. EVbulus:

Cùm celebrarentur Amphidromia[i], *in quibus mos est*
Casei Chersonesitis[k] *assare frusta,*
Oleo incoquere splendidam[l] *brassicam:*
In testu uerò pinguium agnorum pectora,
Columbos & turdos deplumare, cum spinis,
Simul & ligurire mænidas cum sepiolis,
Polypodum multa flagella congerere,
Calices meraciores multos ebibere.

MERVLAE. Nicostratus seu Philetærus.

A. Quidnam mercabor? eloquitor: magnam impensam me uis facere?
B. Minimè, sed non sordidam. Cuniculum, si nancisceris, emito,
Et anaticulas quot uoles, turdos, merulas:
Verùm syluestres auiculas, & alias id genus ne comparato.

Antiphanes inter cibos, sturnos recensuit:

Mel, perdices, columbæ, anates, anseres, sturni, pica, graculus, merula, coturnix, gallina.

Omnium nostrum sermonem[m] interpellas, nec quidquam licet dicere cuius non exposcas rationem. Vox strutharion[n] extat cùm apud alios, tum apud EVbulum:

Perdiculas sume quatuor, aut quinque:
Cuniculos tres: strutharia[o] *quot ad satiandos nos sufficient,*
Acanthyllidas, Bittacos, Spinia, Cerchneidas,
Et alias habere quascunque poteris.

SVILLVM CEREBRVM. Eo vesci nos philosophi non sinebant, asserentes si quis id gustaret, par flagitium committi ac si roderet fabam[p]: vetabántque non capita solùm parentum comesse, verumetiam animalium, quantumuis immunda & prophana[q] sint, narrantes, priscos homines ab iis religiosè abstinuisse, quòd collocata sit in capite sensuum propemodum omnium sedes. Apollodorus Atheniẽsis ne veterum quidem vllum ἐγκέφαλον[r] cerebrum nominasse inquit:

A ὧν τὴν πρώτην καὶ μεγίστην κίσσῃ πάρισον εἶναι, ἣν καὶ καλεῖσθαι ἰξοφάγον, ἐπειδὴ ἰξὸν ἐσθίει· τὴν δὲ τῷ κοσσύφῳ ἴσην, ἣν ὀνομάζεσθαι τριχάδα· τὴν δὲ τρίτην ἐλαχίστην τῶν προειρημένων οὖσαν, ἰλλάδα ὀνομάζεσθαι. οἱ δὲ τυλάδα λέγουσιν, ὡς Ἀλέξανδρος ἱστορεῖ ὁ Μύνδιος: ἣν καὶ συναγελαστικὴν εἶναι καὶ νεοττεύειν, ὡς καὶ τὰς χελιδόνας. Ὅτι τὸ εἰς Ὅμηρον ἀναφερόμενον ἐπύλλιον, ἐπιγραφόμενον δὲ ἐπικιχλίδες, ἔτυχε ταύτης τῆς προσηγορίας, διὰ B τὸ τὸν Ὅμηρον ᾄδοντα αὐτὸ τοῖς παισὶ, κίχλας δῶρον λαμβάνειν, ἱστορεῖ Μέναιχμος ἐν τῷ περὶ τεχνιτῶν. ΣΥΚΑΛΙΔΕΣ. Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος ἱστορεῖ, ἅτερος τῶν αἰγιθαλλῶν ὑφ' ὧν μὲν ἐλαιὸς καλεῖται, ὑπὸ δέ τινων πυρρίας, συκαλὶς δ' ὅταν ἀκμάζῃ τὰ σῦκα. δύο δ' εἶναι γένη αὐτῆς, συκαλίδα καὶ μελαγκόρυφον. Ἐπίχαρμος ἀγλαὰς συκαλλίδας. καὶ πάλιν,

ἦν δ' ἐρῳδιοὶ μακροκαμπυλαύχενοι, τέτρακές τε σπερματολόγοι, κἀγλααὶ συκαλλίδες.

C ἁλίσκονται δ' αὗται τῷ τῶν σύκων καιρῷ. διὸ βέλτιον ὀνομάζοιτ' ἂν δι' ἑνὸς λ. διὰ δὲ τὸ μέτρον Ἐπίχαρμος διὰ τῶν δυοῖν εἴρηκεν.

ΣΠΙΝΟΙ. Εὔβουλος,

Ἀμφιδρομίων ὄντων ἐν οἷς νομίζεται,
Ὀπτᾶν τε τυροῦ Χερσονησίτου τόμον.
Ἕψειν τ' ἐλαίῳ ῥάφανον ἠγλαϊσμένην,
Πνίγειν τε παχέων ἀρνίων στηθύνια. 33
Τίλλειν τε φάττας καὶ κίχλας ὁμοῦ σπίνοις,
D Ὁμοῦ τε χναύειν μαινίσι σηπίδια,
Πιλοῦν τε πολλὰς πλεκτάνας ἐπιστρεφῶς.
Πίνειν τε πολλὰς κύλικας εὐζωρεστέρους.

ΚΟΨΙΧΟΙ. Νικόστρατος ἢ Φιλέταιρος,

Τί οὖν ἀγοράζω; φράζε γὰρ μὴ πολυτελῶς,
Ἀλλὰ καθαρείως· δασύποδ' ἐὰν περιτύχῃς, ἀγόρασον.
Καὶ νήττας ὁπόσας σὺ βούλει, καὶ κίχλας, καὶ κοψίχους.
Ὀρνιθίων τε τῶν ἀγρίων τούτων συχνὰ, χαίρειν. E

ΨΑΡΕΣ. Ἀντιφάνης δὲ καὶ ψᾶρας ἐν τοῖς βρώμασι καταλέγει, Μέλι, πέρδικες φάτται, νῆτται, χῆνες, ψᾶρες, κίττα, κολοιὸς, κόψιχος ὄρτυξ, ὄρνις θήλεια. Πάντων ἡμᾶς λόγον ἀπαιτεῖς, καὶ οὐδ' ὁπουοῦν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀνυπεύθυνον. Ὅτι τὸ στρουθάριον παρ' ἄλλοις τε, καὶ δὴ καὶ παρ' Εὐβούλῳ πέρδικια λάβε τέτταρ' ἢ καὶ πέντε, δασύποδας τρεῖς, στρουθάρια θ' οἷον ἐντραγεῖν, ἀκανθυλλίδας, βιττάκους, σπινία, κερχνῄδας, τἄτ' F ἄλλα ἅτ' ἂν ἐπιτύχῃς. ΕΓΚΕΦΑΛΟΙ ΧΟΙΡΕΙΟΙ. Τούτων ἡμᾶς ἐσθίειν οὐκ εἴων οἱ φιλόσοφοι, φάσκοντες τοὺς αὐτῶν μεταλαμβάνοντας ἴσον καὶ κυάμους τρώγειν, κεφαλάς τε οὐ τοκήων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων βεβήλων. οὐδένα οὖν τῶν ἀρχαίων βεβρωκέναι, διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις ἁπάσας σχεδὸν ἐν αὐτῷ εἶναι. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἀθηναῖος, οὐδ' ὀνομάζειν τινὰ τῶν παλαιῶν φησὶν ἐγκέφαλον·

A ϗ Σοφοκλέα γοῦν ἐν Τραχινίαις ποιήσαντα τὸν Ἡρακλέα ῥιπτοῦντα τὸν Λίχαν ἐς θάλασσαν, οὐκ ὀνομάσαι ἐγκέφαλον, ἀλλὰ λευκὸν μυελόν, ἐκκλίνοντα τὸ μὴ ὀνομαζόμενον.

Κόμης δὲ λευκὸν μυελὸν ἐκραίνει μέσου,
Κρατὸς διασπαρέντος αἵματός θ' ὁμοῦ·

καὶ τἆλλα διαρρήδην ὀνομάσαντα. καὶ Εὐριπίδης δὲ τὴν Ἑκάβην θρηνοῦσαν εἰσαγαγὼν, τὸν Ἀστυάνακτα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ῥιφθέντα, φησί,

Δύστηνε κρατὸς ὥς σ' ἔκειρεν ἀθλίως
B Τείχη πατρῷα Λοξίου πυργώματα,
Ὃν πόλλ' ἐκήπευσ' ἡ τεκοῦσα βόστρυχον.
Φιλήμασίν τ' ἔδωκεν, ἔνθεν ἐκγελᾷ
Ὀστέων ῥαγέντων φόνος, ἵν' αἰσχρὰ μὴ λέγω.

Ἔχει δὲ ἐπίσκεψιν ἡ τῶν ποιημάτων τούτων ἔκδοσις. καὶ γὰρ Φιλοκλῆς τὲ ἐγκέφαλον φησίν,

Οὐ δ' ἂν ἐγκέφαλον γ' ἔδων λίποι.

καὶ Ἀριστοφάνης,

Ἀπολέσαιμ' ἂν ἐγκεφάλου θρίω δύω.

καὶ ἄλλοι. λευκὸν οὖν ἂν εἴη μυελὸν εἰρηκὼς Σοφοκλῆς ποιητικῶς, Εὐριπίδης τε τὸ τῆς προσόψεως εἰδεχθὲς καὶ αἰσχρὸν οὐχ αἱρούμενος C ἐναργῶς ἐμφανίσαι ἐδήλωσεν ὡς ἐβούλετο. ὅτι δ' ἱερὸν ἐνόμιζον τὴν κεφαλὴν, δῆλον ἐκ τοῦ καὶ κατ' αὐτῆς ὀμνύειν. καὶ τοὺς γινομένους ὑπ' αὐτῆς πταρμοὺς προσκυνεῖν ὡς ἱερούς. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς συγκαταθέσεις βεβαιουμένας τῇ ταύτης ἐπινεύσει. ὡς καὶ ὁ Ὁμηρικὸς Ζεὺς φησὶν,

Εἰ δ' ἄγε τοι κεφαλῇ ἐπινεύσομαι.

ὅτι εἰς τὸ πρόπομα καὶ ταῦτα ἐνεβάλλοντο, πέπερι, φύλλον, σμύρνα, κύπειρον, μύρον Αἰγύπτιον. D Ἀντιφάνης,

Ἂν μὲν ἀγοράσας πέπερι τις φέρῃ πριάμενος,
Στρεβλοῦν γράφουσι τοῦτον ὡς κατάσκοπον.

πάλιν,

Νῦν δεῖ περιϊόντα πέπερι καὶ καρπὸν βλίτου
Ζητεῖν. Εὔβουλος,
Κόκκον λαβοῦσα Κνίδιον, ἢ τοῦ πεπέρεως,
Τρίψασ' ὁμοῦ σμύρνῃ διαπάττε τὴν ὁδόν.

Ὠφελίων, Λιβυκὸν πέπερι, θυμίαμα καὶ βιβλίον Πλάτωνος ἐμβρόντητον. Νίκανδρος Θηριακοῖς, E

Ἢ καὶ λεπτοθρίοιο πολύχνοα φύλλα κονύζης.
Πολλάκι δ' ἢ πέπερι κόψας νέον, ἢ ἀπὸ Μήδων
Κάρδαμον. Θεόφραστος ἐν φυτῶν ἱστορίᾳ,

Τὸ πέπερι καρπὸς μέν ἐστι διττὸν δὲ αὐτοῦ τὸ γένος. τὸ μὲν στρογγύλον ὥσπερ ὄροβος κέλυφος ἔχων, ὑπέρυθρον. τὸ δὲ πρόμηκες μέλαν, σπερμάτια μηκωνικὰ ἔχον. ἰσχυρότερον δὲ πολὺ τοῦτο θατέρου, θερμαντικὰ δὲ ἄμφω. διὸ καὶ πρὸς τὸ κώνειον βοηθεῖ ταῦτα. ἐν δὲ τῷ περὶ πνιγμοῦ γράφει, Ἡ δὲ τούτων ἀνάκτησις ὄξει ἐγχυθέντος πεπέρεως, ἢ κνίδης καρπῷ τριφθείσης. F τοῦτο δ' ἡμᾶς τηρῆσαι δεῖ, ὅτι οὐδέτερον ὄνομα οὐδὲν ἐστὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εἰς ι λῆγον, εἰ μὴ μόνον τὸ μέλι. τὸ γὰρ πέπερι καὶ κόμμι καὶ κοῖφι, ξενικά. ἜΛΑΙΟΝ. Σαμικοῦ ἐλαίου μνημονεύει Ἀντιφάνης, ἢ Ἄλεξις.

οὑτοσὶ δέ σοι
Τοῦ λευκοτάτου πάντων ἐλαίου Σαμικοῦ
Ἐστὶν μετρητής. Καρικοῦ δὲ, Ὠφελίων.

Itaque Sophoclem cùm in Trachiniis fingit Lichan [a] ab Hercule in mare proiici, ἐγκέφαλον non appellasse, sed medullam candidam, vitantem quod nominari [b] fas non erat.

Albam medullam coma effundit medio
Diffracto capite, ac erumpente sanguine:

quamuis apertè cætera [c] nominasset. EVripides Hecubam inducens lugentem Astyanacta, quem è turri Græci præcipitauerant, inquit:

Eheu infœlix, capitis ut miserabiliter tui
Obtorti, paterna sors attondit uerticem:
Comam scilicet, quam aluit parens,
Estque sæpius exosculata, unde
Ruptis ossibus cruor [d]: *Nefanda ut taceam.*

Est autem animaduertenda in his poëmatibus ætas, sæculique successio. Nam Philocles cerebrum ἐγκέφαλον dixit:

Ἐγκεφάλυ, id est, cerebri pinguedinē non comedo.

Aristophanes:

Ἐγκεφάλυ, id est, cerebri thria [e] *duo perdiderim.*

Hac voce alij quoque vsi sunt. Candidam Sophocles medullam cerebrum vocat licenter more poëtarum: EVripides autem cùm nollet rem aspectu fœdam ac turpem apertè demonstrare, qua ratione visum est, significauit. Quod autem sacrum olim caput existimauerint, indicio est iurandi per ipsum consuetudo, & sternutamenta quæ ex ipso prodeunt adorandi, veluti sacra. quinetiam, quæ assentiuntur, & comprobant, capitis nutu confirmandi, quemadmodum Iuppiter apud Homerum [f],

Eia age, nunc capite annuo.

Propomatibus admiscebantur piper, malabathrum, myrrha, cyperus, vnguentum AEgyptium [g]. Antiphanes:

Emptum piper si quis ferat
Vt exploratorem tormentis eum cruciant.

Idem rursus:

Te nunc circumeuntem oportet quærere
Et piper, & bliti semen. EVbulus:
Sumpto Gnidio grano [h], *& aliquantulo piperidis*
Myrrha simul trita calcat illa uiam.

Ophelion:

Lybicum piper [i], *suffitum, & attonitum Platonis librum.* Nicander in Theriacis:
Vel lanuginosa folia Conyzæ uirgulis tenuibus surculosæ,
Vel aliquando recens piper tusum, uel è Media
Nasturtium. Theophrastus [k] libro de de historia plantarum scribit, Piper fructum esse plantæ cuiusdam, genere duplex: alterum rotundum, erui magnitudine, cuius granum instar baccarum lauri, carne constat & cortice, coloris subrubri: alterum nigrum, oblongum, pusillis seminibus, papaueri similibus, priore multo valentius: vtrumque calfacere, & idcirco veneno cicutę opitulari. Idem libro de Suffocatione, Reuocantur, inquit, suffocati aceto affuso cum piperidis aut vrticæ [l] trito semine. Hoc autem est obseruādum, Græcam vocem nullam in ι desinere præter μέλι. Nam πέπερι, κόμμι, κῦφι [m], peregrina sunt. OLEVM. Olei Samij Alexis siue Antiphanes sic meminit:

Hîc tibi Samium oleum candidissimum omnium metitur. Ophelion, Carici:

a Puerum iussu Dei Herculi fu turo veste a erat infecta Nessi cent b Alii, quod geret inus vocem. c Sanguin caput.

d ὑπο... sub. effluxit

e Thrion bri portiu garo condi dito caseo luta folio neo.

f Iliad. a

g Vel Me vel Mend Id autem bitror ini culis solita nis Plinius bat quosda gueta bibi rùm front tempora il lita, vt hila essent coni res & conu h Thya fructu. i Aduectiti phrica, id f sis quod L vocant P di rabo. lz E Theo sti codice lib. 9. hist losum hunc purgauime

l ἢ κνίδης ... fis, κνίδ... καυ, Gran dio, quod mine vrti gè acriu m Cyph ... ctio qua medici ... tis immi Galeno pta lib. de dotis, & πέπερι, j

A *Oleo Carico [a] mungebatur.*

Amyntas in stationibus mansionibúsve Persicis scribit Persidis montes ferre terebinthum, lentiscum, & regias [b] nuces è quibus regi copiosum oleum paratur. Ctesias autor est in Caramania oleum è spina fieri quo rex vtitur [c]. Idem libro tertio De tributis quæ in Asia penduntur, cùm omnia recenset quæ ad cœnam regi præparantur, nec piper memorat, nec acetum omnium condimentorum optimum, sicuti nec Deinon, in historia Persica, qui ex AEgypto Nili aquam, & Ammoniacum salem ad regem mitti prodidit. B Olei, quod omotribes [d] appellant, mentionem facit Theophrastus libro De odoribus, ídque fieri tradit ex oliuis Phauliis [e]. Amphis oleum quod Thuriis [f] fit, vt excellens, commendat:

Apud Thurios oleum, apud Gelam lenticula.

GARVM. Cratinus:

Garo fiscella nostra plena est.

Pherecrates in Triptolemo salsamentarij gari meminit. Plato:

C *In putri garo demersum me suffocabunt.*

Generis masculini vocem illam esse ostendit AEschylus his verbis,

Hunc ex piscibus garum.

ACETVM.

Hoc Attici quamuis solum sit, condimenti speciem esse autumant: Præstantissimum AEgyptium esse, ac Cnidium, Chrysippus affirmat. Aristophanes in Pluto:

Aceto sphettio [g] madidus.

Didymus versum illum cùm exponit, fortassis, inquit, quòd Sphettij acuti sunt homines. Alicubi meminit & idē poëta Cleonæi [h] aceti, vt optimi. D

Cleonis oxytides sunt.

Diphilus:

A. Abditus cœnat: qui putas? B. Laconicè [i]
Aceti nempe cotylam. A. Pax. B. Quid pax?
Oxis [k] Cleonæorum mensura, Cotylam capit.

Philonides:

Eorum condimenta [l] aceto carent.

Heraclides Tarentinus in Conuiuio scribit acetum, foris adhibitum, externas partes, intro sumptum, ventrem adstringere, tumores autem discutere, quòd humores [m] in nobis varij misceantur. E Acetum quoque Decelicum [n] in pretio fuit. Alexis:

Cotylas quatuor
Plenas aceti Decelici postquam haurire me coëgisti
Per medium forum ducis.

ὀξὺ, per υ, scribendum. Acetarium vas oxybaphum dicunt. Lysias in oratione cōtra Theopompum ὀξύμελι, id est, acetum mulsum dixit: Ego equidem oxymeli bibo. Porrò sic & nos oxyrrhodinon [o] dicemu. Ἀρτύματα [p] vox reperitur apud Sophoclem: F

Cibi ἀρτύματα.

& apud AEschylum:

Ἀρτύματα tu maceras. Theopompus:

Ἀρτύματος modij quidem multi, librorum cistæ ac sacci complures, aliarúmque rerum omniū vtilium ad vitam. Verbum ἀρτύω, id est condio, inuenitur apud Sophoclem:

a [illegible]
b Iuglandes.
c Vel ad ciborū condimentū, vel quod illitum corporis. E qua spina id fieret non explicat. κατ' ἐξοχὴν Græci ἄκανθαν, Spinam vocant, e cuius succo Acacia exprimitur. Quidā legunt, OEnanthino, pro Acanthino. Theophr. cap. 5.4. histor. Arianæ spinæ meminit, è qua, cùm sol illuxit, stillat myrrhæ similis lacryma.
d AEstiuū, acerbū, viride, quod fit ex oliuis immaturis.
e Vnguentis aptum, non autē quod fit ex amygdalis. Sic restituendus locus è Græco Theophrasti codice. Phaulias ad id præcipuè laudat Theophrastus, quòd oleum tenuissimū fundāt, & minimè pingue.
f Thurium, oppidū nobile magnæ Græciæ, ad sinū Tarentinū, inter Crathin & Sybarin fluuios.
g Acamāthidis tribus gens fuere Sphettii, virulēti & delatores. Chærephon quidā calumniator sic vocatus est. Iunius adagio Sphettius. Acetū Sphettium acerrimum fuit.
h Cleonæ, modicum oppidū inter Argos & Corinthum.
i Frugaliter, viliore cibo. Iunius adag. Laconicè cœnat.
k Mensuræ genus qua suū acetum Cleonæi metiebantur & vēdebant: supra oxytis.
l Insulsa & insipida sunt.
m Acetū enim constat partibus multis frigidis, sed calidis nonnullis ob putredinē, qua corruptū vinum exacescit: itaque humores calidos refrigerat, affluentes reprimit: impactos discutit: crassos attenuat, valétq; multis illis ac diuersis facultatibus.
n Decelcia, locus & populus trib. Hippothoōtidos.
o Acetum cum [illegible].
p Condimenta, fermenta.

A Ἐλαίῳ Καρικῷ ἀλείφεται.

Ἀμύντας ἐν σταθμοῖς Περσικοῖς φησί· φέρει τὰ ὄρη τέρμινθον καὶ σχῖνον καὶ κάρυα τὰ Περσικά, ἀφ' ὧν ποιοῦσι τῷ βασιλεῖ ἔλαιον πολύ. Κτησίας δὲ ἐν Καρμανίᾳ φησὶ, γίνεσθαι ἔλαιον ἀκάνθινον ᾧ χρῆσθαι βασιλέα. ὃς καὶ καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων τρίτῳ βιβλίῳ, πάντα τὰ τῷ βασιλεῖ παρασκευαζόμενα ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὔτε πεπέρεως μέμνηται, οὔτε ὄξους, ὃ μόνον ἄριστόν ἐστι τῶν ἡδυσμάτων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Δείνων ἐν τῇ B Περσικῇ πραγματείᾳ· ὅς γε φησὶ καὶ ἅλας Ἀμμωνιακὸν ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου. Ἐλαίου δὲ τοῦ ὠμοτριβοῦς καλουμένου μέμνηται Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ ὀδμῶν, φάσκων αὐτὸ γίνεσθαι ἐκ τῶν φαυλιῶν ἐλαιῶν, καὶ ἐξ ἀμυγδάλων. τοῦ δὲ ἐν Θουρίοις γινομένου ἐλαίου, ὡς διαφόρου, μνημονεύει Ἄμφις.

Ἐν Θουρίοις τοὔλαιον, ἐν Γέλᾳ φακή.

ΓΆΡΟΣ. Κρατῖνος,

C Ὁ τάλαρος ἡμῶν διάπλεως ἔσται γάρου.

Φερεκράτης, ἀνεμολύνθη τὴν ὑπήνην τῷ γάρῳ. Σοφοκλῆς Τριπτολέμῳ, τοῦ ταριχηροῦ γάρου. Πλάτων,

Ἐν σαπρῷ γάρῳ βάπτοντες ἀποπνίξουσί με.

Ὅτι δ' ἀρσενικόν ἐστι τοὔνομα, Αἰσχύλος δηλοῖ εἰπών, καὶ τὸν ἰχθύων γάρον. ὈΞΟΣ. Τοῦτο μόνον Ἀττικοὶ τῶν ἡδυσμάτων εἶδος καλοῦσι. κάλλιστον δ' ὄξος εἶναι φησὶ Χρύσιππος ὁ φιλόσοφος τό, τε Αἰγύπτιον, καὶ τὸ Κνίδιον. Ἀριστοφάνης D δὲ ἐν Πλούτῳ φησί,

Ὄξει διέμβροχος Σφηττίῳ.

Δίδυμος δ' ἐξηγούμενος τὸ ἰαμβεῖον φησίν, ἴσως διότι οἱ Σφήττιοι ὀξεῖς. μνημονεύει δέ που καὶ 34
τοῦ ἐκ Κλεωνῶν ὄξους, ὡς διαφόρου. ἐν δὲ Κλεωναῖς ὀξύτιδές εἰσι. Καὶ Δίφιλος,

Δειπνεῖ τε καταδύς, πῶς δοκεῖς; Λακωνικῶς.
Ὄξους δὲ κοτύλην, πάξ. τί πάξ; ὀξὶς μέτρον.
Χωρεῖ τοσοῦτο τῶν Κλεωναίων. Φιλωνίδης,
Τὰ καταχύσματ' τούτοισιν ὄξος οὐκ ἔχει.

E Ὁ δὲ Ταραντῖνος Ἡρακλείδης ἐν τῷ συμποσίῳ φησί, τὸ ὄξος τινὰ τῶν ἐκτὸς συνιστάνει, παραπλησίως δὲ καὶ τὰ ἐν κοιλίᾳ, τὰ ἐν τῷ ὄγκῳ διαλύει διὰ τὸ δηλονότι διαφόρους ἐν ἡμῖν μίγνυσθαι χυμούς. Ἐθαυμάζετο δὲ καὶ τὸ Δεκελεικὸν ὄξος. Ἄλεξις,

Τέτταρας κοτύλας
Ἀναγκάσας με μεστὰς αὐτοῦ σπάσαι.
Ὄξους Δεκελεικοῦ, δι' ἀγορᾶς μέσης ἄγεις.

Λεκτέον δέ, . . . ὀξὺ γὰρ διὰ τοῦ υ καὶ τὸ δεχόμενον αὐτὸ ἀγγεῖον ὀξύβαφον· ἐπεὶ καὶ Λυσίας ἐν τῷ F κατὰ Θεοπόμπου αἰκίας εἴρηκεν, Ἐγὼ δ' ὀξύμελι πίνω. οὕτως οὖν ἐροῦμεν καὶ ὀξυρόδινον. Ὅτι ἀρτύματα εὕρηται παρὰ Σοφοκλεῖ,

καὶ βορᾶς ἀρτύματα. καὶ παρ' Αἰσχύλῳ,
Διαβρέχεις ταρτύματι. καὶ Θεόπομπος δέ

φησι· Πολλοὶ μὲν ἀρτύματος μέδιμνοι, πολλοὶ δὲ σάκκοι καὶ θύλακοι βιβλίων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν χρησίμων πρὸς τὸν βίον. τὸ δὲ ῥῆμα κεῖται παρὰ Σοφοκλεῖ.

ἐγὼ μάγειρος ἀρτύσω σοφῶς.

Κρατῖνος Γλαύκῳ,

οὐ πρὸς παντός ἐστιν ἀρτῦσαι καλῶς.

Εὔπολις,

ὄψῳ πονηρῷ πολυτελῶς ἠρτυμένῳ.

A

Ὅτι ἀρτύματα ταῦτα καταλέγει ποῦ Ἀντιφάνης. Ἀσταφίδος, ἁλῶν, σιραίου, σιλφίου, τυροῦ, θύμου, σησάμου, νίτρου, κυμίνου, ὀριγάνου, βοτανίων, ὄξους, ἐλαῶν εἰς ἀβυρτάκην, χλόης, καππάριδος, ὠῶν, ταρίχων, καρδάμων, θρίων, ὀποῦ.

B

Ὅτι οἴδασιν οἱ παλαιοὶ τὸ Αἰθιοπικὸν καλούμενον κύμινον. Ὅτι εἴρηται ἀρσενικῶς ὁ θύμος, καὶ ὁ ὀρίγανος. Ἀναξανδρίδης, ἀσφάραγον χῖνον τε τέμνων καὶ ὀρίγανον· ὃς δὴ σεμνύνει τὸ τάριχον ὁμοῦ μιχθὲν κοριάννῳ. Ἴων,

αὐτὰρ ὅγ᾽ ἐμμαπέως τὸν ὀρίγανον ἐν χερὶ κεύθει.

θηλυκῶς δὲ Πλάτων ἢ Κάνθαρος, ἢ ἐξ Ἀρκαδίας οὕτω δριμυτάτην ὀρίγανον. οὐδετέρως Ἐπίχαρμος καὶ Ἀμειψίας. Τὸν δὲ θύμον, ἀρσενικῶς Νίκανδρος ἐν Μελισσουργικοῖς.

C

Ὅτι τοὺς πέπονας Κρατῖνος μὲν σικυοὺς σπερματίας κέκληκεν ἐν Ὀδυσσεῦσι.

Πώποτ᾽ εἶδές μοι τὸν ἄνδρα παῖ Λαέρτα φίλον
Ἐν Πάρῳ σικυὸν μέγιστον σπερματίαν ὠνούμενον.

Πλάτων Λαΐῳ. οὐχ ὁρᾷς

Ὅθ᾽ ὁ Μελέαγρος Γλαύκωνος ὢν μεγάλου γένους,
Κόκκυξ ἠλίθιος περιέρχεται
Σικυοῦ πέπονος εὐνουχίου κνήμας ἔχων.

D

Ἀναξίλας,

Τὰ δὲ σφυρὰ ᾤδει μᾶλλον ἢ σικυὸς πέπων.

Θεόπομπος, μαλακωτέρα πέπονος καὶ σικυοῦ μοι γέγονε. Φαινίας, Βρωτὰ μὲν ἁπαλὰ τοῦ ἐπικαρπίου σίκυος καὶ πέπων αὐτοῦ τοῦ σπέρματος. πεπτόμενον δὲ τὸ περικάρπιον μόνον. κολοκύντη δὲ ὠμὴ μὲν ἄβρωτος, ἑφθὴ δὲ καὶ ὀπτὴ βρωτή. Διοκλῆς δ᾽ ὁ Καρύστιος ἐν πρώτῳ ὑγιεινῶν φησίν, ἕψανα ἄγρια εἶναι θρίδακα· ταύτης κρατίστην τὴν μέλαιναν· κάρδαμον, ἀδριανόν, σίναπυ, κρόμμυον. τούτου εἶδος Ἀσκαλώνιον καὶ γήτειον, σκόροδον, φύσιγγες, σικυὸς πέπων, μήκων. καὶ μετ᾽ ὀλίγα, ὁ πέπων δ᾽ ἐστὶν εὐκαρδιώτερος καὶ εὐπεπτότερος. ἑφθὸς δ᾽ ὁ σικυὸς ἁπαλὸς, ἄλυπος, οὐρητικός. ὁ δὲ πέπων ἑψηθεὶς ἐν μελικράτῳ, διαχωρητικώτερος.

E

Σπεύσιππος δ᾽ ἐν τοῖς Ὁμοίοις, τὸν πέπονα καλεῖ σικύαν. Διοκλῆς δὲ πέπονα ὀνομάσας, οὐκ ἔτι καλεῖ σικύαν. καὶ ὁ Σπεύσιππος δὲ σικύαν εἰπὼν, πέπονα οὐκ ὀνομάζει.

F

Δίφιλος δέ φησιν, ὁ πέπων εὐχυλότερός ἐστι καὶ ἐπικρατητικός. † κακοχυλότερος δὲ, ὀλιγότροφος δὲ καὶ εὔφθαρτος, καὶ εὐεκκριτώτερος. ΘΡΙΔΑΞ. ταύτην Ἀττικοὶ θριδακίνην καλοῦσιν.

Ἐπίχαρμος,

Θρίδακος ἀπολελεμμένας τὸν καυλόν.

Θριδακινίδας δ᾽ εἴρηκε Στράττις,

Ego coquus hæc sapienter ἀρτύσω, id est, *condiam*[a].

Cratinus in Glauco:

Ἀρτύειν, id est, *condire rectè*[b] *non est cuiusuis.*

EVpolis:

Opsonio improbo[c] *laboriosè* ἠρτυμένῳ, id est, *condito.*

Alicubi condimenta hæc Antiphanes recenset: Vuam passam, defrutum, salem, laserpitium, caseum, thymum, sesamum, cyminum, origanum, nitrum, tenellas herbas, acetum, oliuas cùm paratur Abyrtaca[d], laser, herbæ virentis folia, capparin, oua, nasturtium. AEthiopicum cyminum veteribus cognitū fuit. Origanum quidam & Thymum genere masculino dixerunt. Anaxandrides:

Asparagum concidit, ac lentiscum, & origanum qui, admixtus coriandro, salsamentis gratiam addit & ornamentum.

Ion:

Eius manu abditus est[e] *statim origanus.*

Fœminino genere protulit, siue Cantharus, siue Plato:

Ex Arcadia hic origanum attulit acerrimam.

Neutro, & Epicharmus, & Ameipsias: thymū verò masculino Nicander in Melissurgicis[f].

Pepones Cratinus in Vlyssibus σικυοὺς[g] σπερματίας vocat:

Ecquando uidisti ô Laërtæ fili mihi ex amicis quempiam
Ementem in Paro maximum σικυὸν σπερματίαν.

Plato in Laïo:

Nonne uides Meleagrum Glauconis filium, ortum claro genere,
Cucullum[h], *insulsúmque obambulare,*
Tibijs Sicyo[i] *peponi sterili*[k] *similibus.*

Anaxilas:

Tumebant magis quàm sicyos pepo, malleoli.

Theopompus:

Mollior illa mihi Sicyo[l] *pepone fuit.*

Phanias scribit cucumerem immaturum cum carne quæ semen circundat, in cibo lautum esse, peponem verò detracto semine: minimè verò carnem eius quæ semen amplectitur, nisi matura sit: cucurbita cruda neminem vesci, elixam verò & assam in cibum venire. Diocles Carystius libro primo De tuenda valetudine inquit, syluestria esse ac satiua quædam olera, vt lactucam, eámque, si nigra est, optimam: nasturtium: Adrianum[m]: synapi: cepam: cuius species sunt Ascalonium, & Geteion: allium: physingas[n]: cucumerem: peponem[o]. & paulo post: Crudus pepo faciliùs coquitur, & cordi[p] gratior est: cucumis verò elixus delicatior, innocentior, & ad ciendam vrinam efficax. Pepo elixus cum mulso aluum[q] magis soluit. Speusippus in similibus Peponem Sicyum nominat: at Diocles cùm Peponem semel appellauit, non amplius Sicyum vocat, idémque Speusippus in aliis libris quem Sicyon nuncupauit, peponem non appellat. Diphilus scribit Peponem meliorem succum gignere, & humorum[r] acrimoniam obtundere: cucumerem deteriorem succum præbere, parum nutrire, corrumpi facile, celeriter excerni. LACTVCA. Attici Thridacinen vocant. Epicharmus,

De corticatæ lactucæ caulem.

Thridacinidas Strattis appellat:

a Iunius … *Coquus* … *diens.*
b Iunius … *Non est* … *rectè cond*…
c Erasm… *In lēte* …
d Intrit… baris gra… porro, … granis … ci, & id … liis.
e Verbi … δὲ) tem… mutatur … origano … masculi… dicetur.
f Libro … randis …
g ὁ σίκυ… κυὸς nun… mer, nu… at σικυὸς … τίας Pep… cumer, … dictus … men eiu… rent, vt … ab Itali…
h Reru… tum: rel… forísque … ineptū: … Iunius … *Cucullus* … eodem …
i Laxo … distentis … adag. C… *no capit*… lzQui se… ret. Pep… suo sem… ctus soli…
l Iuniu… *omphaci*… rasm. … *Spongia* …
m Vt qu… placer, …
n Quo… sententia… cum. φύ… priè f… turgidus … capite, q… continet…
o Sylue… ponem … nemo, qu… testatur.
p εὐκαρδ… verti qu… test, & o… culi mag… cet.
q Prom… geritur.
r ἐπικ… τι). in no… pluribus … τητικὴν … hibere.

A *Prasoeurides*[a] *deinde quinquaginta felioſos quæ per hortos ſummis pedum ueſtigijs incedunt, leuiter herbas attingentes, audacterumque ſatyrorum cætus in orbem uoluunt circa ocymi & thridacinidum fila, odoratique apij.* Theophraſtus ſcribit e lactucis dulciorem albam eſſe ac teneriorem: eſſéque eius oleris[b] præter candidam tres ſpecies, primam lato caule, ſecundam rotundo, tertiam Laconicam[c], folio Scolymo ſimili, rectam, proceram, quæ germen à caule nullum edat: ex iis[d] quibus latus caulis eſt,
B adeò quibuſdam dilatari, vt ad hortorum oſtiola pro antis nonnulli vtantur. Idem ſcribit reſciſis caulibus, quæ rurſum germinant ſuauiores eſſe. Nicander Colophonius in Gloſſis, libro ſecundo, inquit lactucam à Cypriis vocari Brēthin, eam ſcilicet quam Adonis cùm auidè in cibo ſumpſiſſet, ab apro eſt interfectus. Amphis in Ialemo[e]:

Inter lactucas[f] *quæ peſſimè pereant,*
Has ſi quis edat uel nondum ſexagenarius
Conſuetudinem cum fœmina is nunquam habiturus eſt:
C *Verùm totam noctem hucilluc conuertitur, nec ideo magis*
Perficit quod optat: eius operæ[g] *uice*
Neceſſariam ſortem manu[h] *terens*[i].

Callimachus refert Venerem Adonin in lactucis occuluiſſe, ea quidem allegoria[k] poëtis innuēribus, qui aſſiduè lactuca veſcūtur ad venerē eſſe inualidos. EVbulus in Aſtytis[l]:

Lactucas uxor mihi ne apponito
In menſa: uel alioqui te ipſam accuſato[m]:
In eo quondam olere prædicant
D *Adonin mortuum à Venere ſepultum fuiſſe:*
Itaque mortuorum edulium eſt.

Cratinus inquit, Venerem, cùm Phaonem deperiret, in pulchris lactucis eum abdidiſſe: Marſyas verò iunior in ſegete virentis ordei. Pamphilus in gloſſis ſcribit lactucam ab Hipponacte vocari Tetracinen. Cleitarchus à Phrygiis ſic nominari tradit. Ibycus Pythagoricus eam lactucam quæ latis eſt natura foliis,, ac diſtentis, & ſine caule, EVnuchum[n] appellari ſcribit, & à mulieribus[o] Aſtytida,
E quia ciet lotium, & venerem hebetat[p], quãuis lactucarum omnium eſu iucundiſſima. Diphilus autor eſt lactucæ caulem alere multum, ſed excerni difficiliùs quàm folia, quæ magis ſunt flatuoſa, nutriunt vberiùs, & celeriùs egeruntur. In vniuerſum lactuca ventriculo confert, refrigerat, per aluum facilè ſecedit, conciliat ſomnum, Veneris impetum cohibet. Tenerior ventriculum iuuat magis, magíſque ſoporifera eſt. Durior & aridior minus & ſomnum accerſit, & per aluum deſcendit, & ventriculo amica eſt. Nigra re-
F frigerat valentiùs, & aluum mollit: æſtiua laudabiliorem procreat ſuccum, & nutrit copioſiùs: autumnalis deteriorem ſuccum præbet, & alimenti minus. Lactucæ caulem ſitim prohibere credunt. Elixa lactuca in patinis quomodo parari ſolent braſſicarum aſparagi. ſi Glauciæ fidem tribuimus, omnibus elixis oleribus anteponenda eſt. Theophra-

A Πρασινουρίδες αἱ κατ' εὔφυλλους ἀνὰ κήπους πεντήκοντα ποδῶν ἴχνεσι βαίνουσί τ' ἐφαπτόμεναι ποδῶν σατυριδίων μακροκέρκων χορεὺς ἑλίσσουσαι παρ' ὠκίμων πέταλα καὶ θριδακινίδων εὔοσμων τε σελίνων. Θεόφραστος δέ φησι, τῆς θριδακίνης ἡ λευκὴ γλυκυτέρα καὶ ἁπαλωτέρα. γένη δ' αὐτῆς τρία, τὸ πλατύκαυλον, καὶ στρογγυλόκαυλον, καὶ τρίτον τὸ Λακωνικόν. αὕτη δ' ἔχει τὸ μὲν φύλλον σκολυμῶδες, ὀρθὴ δὲ καὶ εὐαυξὴς ἀπαράβλαστός ἐστιν, ἐκ τοῦ καυλοῦ.
B τῶν δὲ πλατέων οὕτω τινὲς γίνονται πλατύκαυλοι, ὥστ' ἐνίους χρῆσθαι καὶ θύραις κηπουρικαῖς. τῶν δὲ καυλῶν φησὶ κολουσθέντων, ἡδίους τοὺς παλαιβλαστεῖς εἶναι. Νίκανδρος δὲ ὁ Κολοφώνιος ἐν δευτέρῳ Γλωσσῶν βρένθιν λέγεσθαι φησὶ παρὰ Κυπρίοις θρίδακα, οὗ ὁ Ἄδωνις καταφυγὼν, ὑπὸ τοῦ κάπρου διεφθάρη. Ἄμφις τε ἐν Ἰαλέμῳ φησὶ,

(ναις,
Ἐν ταῖς θριδακίναις ταῖς κάκις' ἀπολουμέ-
Ἃς εἰ φάγοι τις ἐντὸς ἑξήκοντ' ἐτῶν,
C Ὁπότε γυναικὸς λαμβάνοι κοινωνίαν,
Στρέφοιθ' ὅλην τὴν νύκτα μηδὲν ἢ πλέον
Ὧν βούλεται δρῶν, ἀντὶ τῆς ὑπουργίας
Τῇ χειρὶ τρίβων τὴν ἀναγκαίαν τύχην.

Καὶ Καλλίμαχος δὲ φησὶν, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη τὸν Ἄδωνιν ἐν θριδακίνῃ κρύψειεν. ἀλληγορούντων τῶν ποιητῶν, ὅτι ἀσθενεῖς εἰσὶ πρὸς ἀφροδίσια οἱ συνεχῶς χρώμενοι θρίδαξι. καὶ Εὔβουλος δ' ἐν Ἀστύτοις φησὶ,

Μὴ παρατίθει μοι θριδακίνας ὦ γύναι
D Ἐπὶ τὴν τράπεζαν, ἢ σεαυτὴν αἰτιῶ.
Ἐν τῷ λαχάνῳ τούτῳ γὰρ, ὡς ὁ λόγος, ποτὲ
Τὸν Ἄδωνιν ἀποθανόντα προύθηκε Κύπρις.
Ὥς' ἐστι νεκύων βρῶμα.

Κρατῖνος δὲ φησὶ, Φάωνος ἐρασθεῖσαν τὴν Ἀφροδίτην ἐν καλαῖς θριδακίναις αὐτὸν ἀποκρύψαι Μαρσύας δ' ὁ νεώτερος, ἐν χλόῃ κριθῶν. Ἱππώνακτα δὲ τετρακίνην τὴν θρίδακα καλεῖν Πάμφιλος ἐν Γλώσσαις φησί. Κλείταρ- 35
χος δὲ Φρύγας οὕτω καλεῖν. Ἴβυκος δ' ὁ Πυθαγό-
E ρειος τὴν ἐκ γενέσεως φησὶ θρίδακα πλατύφυλλον τετανὴν ἄκαυλον, ὑπὸ μὲν τῶν Πυθαγορείων λέγεσθαι εὐνοῦχον· ὑπὸ δὲ τῶν γυναικῶν, ἀστυτίδα· διουρητικοὺς γὰρ παρασκευάζει, καὶ ἐκλύτους πρὸς τὰ ἀφροδίσια· ἔστι δὲ κρατίστη ἐσθίεσθαι. Δίφιλος δὲ φησὶν, ὡς ὁ τῆς θρίδακος καυλὸς πολύτροφός ἐστι, καὶ δυσέκκριτος μᾶλλον τῶν φύλλων· ταῦτα δὲ πνευματικώτερά ἐστι καὶ τροφιμώτερα, καὶ εὐεκκριτώτερα. κοινῶς μέντοι ἡ θρίδαξ εὐστόμα-
F χος, ψυκτικὴ, εὐκοίλιος, ὑπνωτικὴ εὔχυλος, ἐφεκτικὴ τῆς πρὸς τὰ ἀφροδίσια ὁρμῆς. ἡ δὲ τρυφερωτέρα θρίδαξ, εὐστομαχωτέρα, καὶ μᾶλλον ὕπνον ποιοῦσα. ἡ δὲ σκληροτέρα καὶ ψαθυρὰ, ἧττον ἐστὶ καὶ εὐστόμαχος καὶ εὐκοίλιος ὕπνον τε ποιεῖ. ἡ δὲ μέλαινα θρίδαξ ψύχει μᾶλλον. εὐκοιλιός τε ἐστί. καὶ αἱ μὲν θεριναὶ εὐχυλότεραι καὶ τροφιμώτεραι· αἱ δὲ φθινοπωριναὶ, ἄτροφοι καὶ ἀχυλότεραι. ὁ δὲ καυλὸς τῆς θρίδακος ἄδιψος εἶναι δοκεῖ. Θρίδαξ δ' ἑψομένη ὁμοίως τῇ ἀπὸ κράμβης ἀσπαράγῳ ἐν λοπάδι, ὡς Γλαυκίας ἱστορεῖ, κρείττων τῶν ἄλλων ἑψητῶν λαχάνων. ἐν ἄλλοις δὲ Θεόφρα-

a [illegible] terra occultum, [illegible] Nymphæ illæ fuerint Praſi, id eſt Porriſiliæ, cùm tamē ea vox à tendendo [illegible].
b Emendatum hoc ex Theoph. cap. 4. 7. hiſt.
c Seſſilē Plinio, cap. [illegible]
d Ex Theophr. cap 20. 2 Cauſſ. Athenæus videtur hæc citare. Pro his cap 4. 7. hiſt. legimus quæ ſequuntur: *Syluestris ſimilis eſt, cui lactis copia, foliū minus, & caulis candidior.*
e Sic fatuum & inſulſum vocant. Iunius adag. *In Ialemos adſcribēdus.*
f Sub. iacet, dormit, quieſcit, aut aliud quidpiam eiuſmodi.
g Coitus, concubitus, veneris.
h Pudēdum fricās Iunius adag. *Neceſſariam fortunam terit.*
i Videtur poëta irridere grauiſſimam illam ſententiām Tragici in Aiace Maſtigophoro, τῆς ἀναγκαίας τύχης οὐκ ἔστιν οὐδὲν μεῖζον ἀνθρώποις κακόν.
k Inuerſionem Quintilianus interpretatur.
l Vide pag. 49.
m Si ad venerē ſegnior & impotentior ſim.
n Caſtratam.
o Quod appetētiam veneris tollat. Iunius adag. *Nil boni cogitat qui arrigit.*
p Verbum è verbo: ad venerem exolutos reddit.

ςος ἐπίσπορα φησὶ καλεῖσθαι τευτλίον, θριδακίνην, εὔζωμον, νᾶπυ, λάπαθον, κορίαννον, ἄνηθον, κάρδαμον. Δίφιλος δὲ κοινῶς φησιν εἶναι πάντα τὰ λάχανα ἄτροφα, καὶ λεπτυντικὰ καὶ κακόχυλα, ἔτι τε ἐπιπολαστικὰ καὶ δυσοικονόμητα. Θερινῶν δὲ λαχάνων Ἐπίχαρμος μέμνηται. A

ΚΙΝΑΡΑ. Ταῦτα Σοφοκλῆς ἐν Κοχλίσι κυνάραν καλεῖ· ἐν δὲ Φοίνικι,

Κυνάρος ἄκανθα πάντα πληθύει γύην.

Ἑκαταῖος δὲ ὁ Μιλήσιος ἐν Ἀσίας περιηγήσει, εἰ γνήσιον τοῦ συγγραφέως τὸ βιβλίον. (Καλλίμαχος γὰρ αὐτὸ ἀναγράφει νησιώτου.) ὅς τις οὖν ὁ ποιήσας λέγει οὕτω, περὶ τὴν Ὑρκανίην θάλασσαν καλεομένην ὄρεα ὑψηλὰ καὶ δασέα ὕλῃσι, ἐπὶ δὲ τοῖσιν ὄρεσιν ἄκανθα κυνάρα. Καὶ ἑξῆς. Πάρθων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα Χοράσμιοι οἰκοῦσι, γῆν ἔχοντες καὶ πεδία καὶ ὄρεα· ἐν δὲ τοῖσιν ὄρεσι δένδρεα ἔνι ἄγρια, ἄκανθα, κυνάρα, ἰτέα, μυρίκη. καὶ περὶ τὸν Ἰνδὸν δέ φησι ποταμὸν, γίνεσθαι τὴν κυνάραν. καὶ Σκύλαξ δὲ ἢ Πολέμων, εἶναι δὲ τὴν γῆν ὑδρηλὴν κρήνῃσι καὶ ὀχετοῖσιν. ἐν δὲ τοῖς ὄρεσι πέφυκε κυνάρα καὶ βοτάνη ἄλλη. καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς. ἐντεῦθεν δὲ ὄρος παρέτεινε τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὑψηλόν τε καὶ δασὺ ἀγρίῃ ὕλῃ καὶ ἀκάνθῃ κυνάρᾳ. Δίδυμος δὲ ὁ γραμματικὸς, ἐξηγούμενος παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ τὸ κυνάρος ἄκανθα, μή ποτε φησὶ τὴν κυνόσβατον λέγει, διὰ τὸ ἀκανθῶδες καὶ τραχὺ εἶναι τὸ φυτόν. καὶ γὰρ ἡ Πυθία ξυλίνην κύνα αὐτὸ εἶπεν. καὶ ὁ Λοκρὸς χρησμὸν λαβὼν ἐκεῖ πόλιν οἰκίζειν, ὅπου ἂν ὑπὸ ξυλίνης κυνὸς δηχθῇ, καταμυχθεὶς τὴν κνήμην ὑπὸ κυνὸς βάτου, ἔκτισε τὴν πόλιν. ἔστι δὲ ὁ κυνόσβατος μεταξὺ θάμνου καὶ δένδρου, ὥς φησι Θεόφραστος· καὶ τὸν καρπὸν ἔχει ἐρυθρὸν παραπλήσιον τῇ ῥοιᾷ· ἔχει δὲ καὶ τὸ φύλλον ἀγνῶδες. Φαινίας δὲ ἐν πέμπτῳ περὶ φυτῶν, κάκτον Σικελικήν τινα καλεῖ ἀκανθῶδες φυτὸν, ὡς καὶ Θεόφραστος ἐν ἕκτῳ περὶ φυτῶν. ἡ δὲ κάκτος καλουμένη περὶ Σικελίαν μόνον, ἐν τῇ Ἑλλάδι δὲ οὐκ ἔστι· ἀφίησι δ᾽ εὐθὺς πρὸς τῆς ῥίζης καυλοὺς ἐπιγείους. τὸ δὲ φύλλον ἔχει πλατὺ καὶ ἀκανθῶδες· καυλοὺς δὲ τοὺς καλουμένους κάκτους. ἐδώδιμοι δέ εἰσι περιλεπόμενοι, καὶ μικρὸν ὑπόπικροι. καὶ ἀποτιθέασιν αὐτοὺς ἐν ἅλμῃ. ἕτερον δὲ καυλὸν ὀρθὸν ἀφίησιν, ὃν καλοῦσι πτέρνικα, καὶ οὗτον ἐδώδιμον. τὸ δὲ περικάρπιον ἀφαιρεθέντων τῶν παππωδῶν, ἐμφερὲς τῷ τοῦ φοίνικος ἐγκεφάλῳ, ἐδώδιμον καὶ τοῦτο· καλοῦσι δὲ αὐτὸ ἀσκάληρον. τίς δὲ τούτοις οὐχὶ πειθόμενος θαῤῥῶν ἂν εἴποι τὴν κάκτον εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων μὲν καλουμένην κάρδυον, οὐ μακρὰν ὄντων τῆς Σικελίας, περιφανῶς δὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κινάραν ὀνομαζομένην. ἀλλαγῇ γὰρ δύο γραμμάτων κάρδος καὶ κάκτος ταὐτὸν ἂν εἴη. Σαφῶς δὲ ἡμᾶς διδάσκει καὶ Ἐπίχαρμος, μετὰ τῶν ἐδωδίμων λαχάνων καὶ τὴν κάκτον καταλέγων οὕτως· μήκων, μάραθοι, τραχέες τε κάκτοι. Τοῖς ἄλλοις μὲν φαγεῖν ἐνὶ λαχάνοις εἰς † τὸ πιὸν ἄν κά τις ἐκθλίψας καλῶς παραλιθῇ νιν, ἀδύς ἐστιν· αὐτὸς δὲ ἐπ᾽ αὐτοῦ χαιρέτω. καὶ πάλιν,

stus [a] alio loco Epispora [b] vocat olera, lactucam, betam, erucam, sinapi, lapathum, coriãdrum, anethum, nasturtium. Diphilus citra exceptionem inquit olera omnia nihil alere, attenuare [c], prauum succum gignere, innatare ventriculo, vix digeri. Olerum æstiuorum meminit Epicharmus. CINARA. Hanc Sophocles in Cochleis Cinaram vocat, at in Phœnice,

Cinarus spina totum opplet iugerum.

Hecatæus Milesius in Asiæ descriptione, si eius reuera liber est, nam Callimachus eum tribuit Nesiotæ, sed cuiuscunque sit, ita scribit: Circa mare quod Hircanum vocant, excelsi montes, ac syluis densi, & in illis montibus Cinara spina. & deinceps, E Parthis Corasmij ad orientem solem habitant: regio & campestris & montosa est. In montibus syluestres proueniunt arbores, spina, salix, tamariscus, & cinara. Idem scribit Cinaram circa Indum fluuium nasci. Scylax siue Polemon his addit, tractum eum fontibus ac riuis esse riguum, in montibus verò gigni & alias herbas, & Cinaram: ac deinde: ex eo loco montem secus fluuium vtrinque protendi, altum, inculta sylua confertum, & cinara spina. Didymus Grammaticus verba Sophoclis citata, nempe, Cinaros spina, cùm exponit, Fortassis inquit, sic Cynosbaton vocat, quoniam aspera & spinosa planta est. Pythia [d] namque ligneum canem eum appellauit. Cùm [e] enim oraculum iussisset Locrum ibi ciuitatem condere, vbi ligneus momordisset canis, crure aculeis Cynosbati compuncto vrbem ædificauit. Est autem Cynosbatus, vt Theophrastus [f] inquit, medius inter arborem & fruticem: rubro fructu, qualis est Rosæ [g], folio vestigio hominis simili. Phanias libro quinto de Plantis, Cacton Siculam vocat, spinosam quandam plantam, vt & Theophrastus libro sexto [h] de Plantis: Quam Cacton [i] nominant, inquit, in Sicilia tantùm visitur, in Græcia nusquam: peculiaris est huius plantæ & ab aliis diuersa natura. Nam à radice statim caules [k] mittit, foliáque humi strata, spinosa. Caules cactos vocant, in cibo gratos si decorticentur, nonnihil subamaros, quos muria condiunt, & inueterant. Præter eos alius quoque rectus caulis assurgit, pternica nominant, in cibos expetitus, sed qui seruari non possit. Fructus qui semen ambit, Acani figura, detractis pappis, tenellísque seminibus, edulis est, gustu, qualis est cerebro palmarum [l]: Ascaleron [m] vocant. Ecquis his verbis persuasus confidenter non asserat Cacton hanc esse, quam Romani breui spatio à Siculis diuisi Carduum appellant, Græci verò apertè Cinaram? Mutatis enim literis duabus Cardos & Cactos idem fuerit. Verum hoc esse ex Epicharmo palam est, qui vescis oleribus sic Cacton adnumerat:

Papauer, fœniculum, & aspera cactos.

Alijs quidem oleribus uesci profectò licet:

At cacton diligenter extritū ac purgatum si quis apponat,

suauis est: eo ipse fruitor.

ac rursum:

a Cap... hist.
b Quæ ... anno fer...
c Hoc ... fidenter ... Frigida & ... da non ...
d Phœbi... dos, & ...
e Locror... pizephyri... insignis ... dita est à ... sinum C... bitantibu... Euãthe d... loni eò p... fuerant, ... post ... Crotone... racusas. ... lib.6.
f Cap.1... Vulgo ...
g Corre... locus & in ... næo, & in ... phrasto, ... nio cap. ...
h Cap.4 ... riæ.
i Vulgu... *dons,* & ... *chaux.*
k Filiol... cāt olitor... omnia ex ... phrasti co... meudata ... scripsimu...
l Chama... syluestri... & Hispan... quos plur... scuntur, ... *Cephagli...*
m Plinius ... *lian:* Theo... stus *Scali...* die Græc... *lonres.*

Lactucam, abietem, iuncum, radiculas, cactos.

Idem alibi:

Ex agro quispiam attulisse uidetur fœniculum, cacton, iphyon, lapathum, serpyllum, scolymum, pusillam serin, atractylin, filicem, onopordon[a].

Philetas Cous:

Et lamentetur quæ perdidit hinnula uitam,
Pungentis Cacti[b] *uulnera dum metuit.*

Cinaram quemadmodum & nos vocat Sopater Paphius Alexandri Philippi coętaneus, qui ad secundum vsque regem AEgypti vitam produxit, vt in opere quodam suo ostendit. Ptolemæus Euergetes vnus ex discipulis Aristarchi Grammatici, libro secundo suorum Commentariorum ita scribit: In Lethone fluuio Libyæ gignitur lupus, aurata, & anguillarum magna copia, quas Regias vocant, sescuplo maiorum quàm quæ in Macedonia capiuntur, & Copaïde lacu: atque adeo totus eius alueus piscibus variis plenus est. Eo præterea tractu Cinara multa nascitur, quam milites omnes nos comitati demessam & comederunt, & spinis purgatam, vt ea vesceremur, nobis attulerunt. Ego equidem haud ignoro nominatam quoque Cinaram fuisse quandam insulam memoratam à Semo. PALMAE CEREBRVM. Theophrastus[c] cùm de arbore Palma disseruisset, hæc subiunxit: Sic è fructu palma seritur: ex seipsa verò, cùm ademptam superiorem partem, in qua cerebrum est, (excindunt autem ad cubitos duos,) fissam illam adhuc succosam, defodiunt. Xenophon libro secundo Ascensus[d], ad hunc modum scribit: Hoc primum loco, palmæ cerebro cibati sunt milites, admirantibus non paucis eius voluptatis & speciem, & proprietatem. Dolorem tamen capitis id vehementem excitabat. Detracto palma cerebro prorsus exarescebat. Nicander in Georgic.

Pullulantes in palma stolones excindunt,
Cerebrúmque, adolescentibus expetitum cibum, afferunt.

Diphilus Siphnius narrat, palmarum cerebrum plenitudinem corporis[e] efficere, largiùs nutrire, ventriculum grauare, vix distribui, sitim inuehere, aluum coërcere. Nos verò, inquit ille, ô amice Timocrates, cerebrum habuisse ad exitum vsque huius disputationis existimabunt, si hîc cesset, & sermo noster, & congressus.

a Cardui genus, asinis gratissimū sic dictum, quòd asini eo cibati pedant. Galli Græcæ dictionis significatū exprimentes, *Asini crepitum* vocant, vulgo, *Pet d'asne.*
b Quæ inter cactos ambulans cautiùs ne se vulneraret à venatore est interfecta.
c Cap. 8. 2. hist. Quæ deerant ex Theophrasto suppleuimus.
d Expeditionis Cyri. Vide posthac lib. 14.
e Quidam, abūdè satiare.

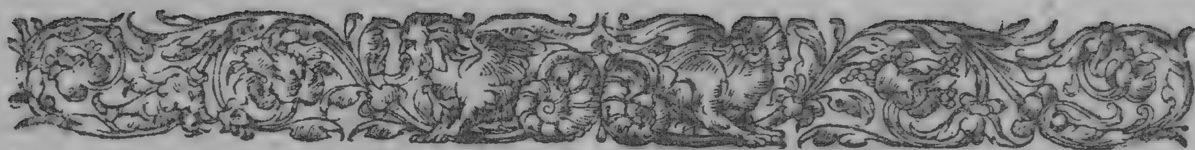
A Θρίδακας, ἐλάτην, σχῖνον, ῥαφανῖδας, κάκτους.
Καὶ πάλιν,
ὁ δέ τις ἀγρόθεν ἔοικε μάραθα καὶ κάκτους φέρειν, ἴφυα, λάπαθον, ἕρπυλλα, σκόλιον, σερίδια, ἀτρακτυλον, πτέριν, κάκτον, ὀνόπορδον.
Καὶ Φιλητᾶς ὁ Κῶος.

Γηρύσαιτο δὲ νεβρὸς, ἀπὸ ψυχὴν ὀλέσασα
Ὀξείης κάκτου τύμμα φυλαξαμένη.

ἀλλὰ μὴν καὶ κινάραν ὠνόμασε παραπλησίως ἡμῖν Σώπατρος ὁ Πάφιος γεγονὼς τοῖς χρόνοις
B κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου, ἐπιβιοὺς δὲ καὶ ἕως τοῦ δευτέρου τῆς Αἰγύπτου βασιλέως, ὡς αὐτὸς ἐμφανίζει ἔν τινι τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Εὐεργέτης βασιλεὺς Αἰγύπτου, εἷς ὢν τῶν Ἀριστάρχου τοῦ γραμματικοῦ μαθητῶν, ἐν δευτέρῳ ὑπομνημάτων γράφει οὕτως, περὶ Βερενίκην τῆς Λιβύης Λήθων ποταμὸς, ἐν ᾧ γίνεται ἰχθῦς λάβραξ, καὶ χρυσόφρυς, καὶ ἐγχέλεων πλῆθος, καὶ τῶν καλουμένων βασιλικῶν, αἳ τῶν τε ἐκ Μακεδονίας καὶ τῆς Κωπαΐδος λίμνης τὸ
C μέγεθος εἰσὶν ἡμιόλιαι. πᾶν τε τὸ ῥεῖθρον αὐτοῦ ἰχθύων ποικίλων ἐστὶ πλῆρες. πολλῆς δὲ ἐν τοῖς τόποις κινάρας φυομένης, οἵ τε συνακολουθοῦντες ἡμῖν στρατιῶται πάντες δρεπόμενοι συνεχρῶντο, καὶ ἡμῖν προσέφερον ψιλοῦντες τῶν ἀκανθῶν. Οἶδα δὲ καὶ Κίναρον καλουμένην νῆσον ἧς μνημονεύει Σῆμος. ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ ΦΟΙΝΙ 36
ΚΟΣ. Θεόφραστος περὶ φοίνικος τοῦ φυτοῦ εἰπὼν ἐπιφέρει. Ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν καρπῶν φυτεία τοιαύτη τίς· ἡ δ' ἀπ' αὐτοῦ, ὅταν ἀφέλωσι τὸ
D ἄνω ἐν ᾧπερ ὁ ἐγκέφαλος. Καὶ Ξενοφῶν ἐν δευτέρῳ ἀναβάσεως γράφει τάδε. Ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται· καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμαζον τό, τε εἶδος καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς ἡδονῆς· ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές· ὁ δὲ φοίνιξ ὅταν ἐξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος, ὅλως ἐξαυαίνετο. Νίκανδρος Γεωργικῶν.

Σὺν δὲ φοίνικος παραφυάδας ἐκκόπτοντες,
Ἐγκέφαλον φορέουσι νέοις ἀσπαστὸν ἔδεσμα.

E Δίφιλος δὲ ὁ Σίφνιος ἱστορεῖ. Οἱ τῶν φοινίκων ἐγκέφαλοι πλήσμιοι καὶ πολύτροφοι, ἔτι δὲ βαρεῖς καὶ δυσοικονόμητοι, διψώδεις τε καὶ σταλτικοὶ κοιλίας. Ἡμεῖς δέ φησιν οὖν, ἑταῖρε Τιμόκρατες, δόξομεν ἐγκέφαλον ἔχειν μέχρι τοῦ τέλους, εἰ καταπαύσομεν ἐνταῦθα καὶ τήνδε τὴν συναγωγήν.

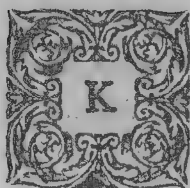

ΕΚ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ

Ἐκ τοῦ τρίτου βιβλίου.

EX ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM

libro tertio.

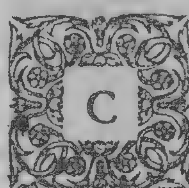

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ὁ γραμματικὸς, τὸ μέγα βιβλίον ἶσον ἔλεγεν εἶναι τῷ μεγάλῳ κακῷ. ΚΙΒΩΡΙΑ. A

Νίκανδρος ἐν Γεωργικοῖς,

Σπείρειας κύαμον Αἰγύπτιον, ὄφρα θερείης
Ἄνθεα μὲν στεφάνοις ἀνύῃς. τὰ δὲ πεπηῶτα
Ἀκμαίου καρποῖο κιβώρια δαινυμένοισιν,
Ἐς χέρας ἠϊθέοισι πάλαι ποθέουσιν ὀρέξῃς· B
Ῥίζας δ' ἐν θοίνῃσιν ἀφεψήσας προτίθημι.

ῥίζας λέγει Νίκανδρος, τὰ ὑπ' Ἀλεξανδρέων κολοκάσια καλούμενα. ὡς ὁ αὐτὸς, Κυάμοις λέψας κολοκάσιον, ἐντμήξας τε. ἔστι δ' ἐν Σικυῶνι Κολοκασίας Ἀθηνᾶς ἱερόν. Ἔστι δὲ καὶ κιβώριον εἶδος ποτηρίου. Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ φυτῶν οὕτω γράφει, Ὁ κύαμος ἐν Αἰγύπτῳ φύεται μὲν ἐν ἕλεσι καὶ λίμναις· καυλὸς C δ' αὐτοῦ μῆκος μὲν ὁ μακρότατος εἰς τέσσαρας πήχεις, πάχος δὲ δακτυλιαῖος, ὅμοιος καλάμῳ μακρῷ ἀγονάτῳ. διαφύσεις δ' ἔνδοθεν ἔχει διόλου διειλημμένας ὁμοίας τοῖς κηρίοις. ἐπὶ τούτῳ δ' ἡ κωδία καὶ τὸ ἄνθος διπλάσιον ἢ μήκωνος· χρῶμα δ' ὅμοιον ῥόδῳ κατακορές. παραφύεται δὲ φύλλα μεγάλα· ἡ δὲ ῥίζα παχυτέρα καλάμου τοῦ παχυτάτου, καὶ διαφύσεις ὁμοίας ἔχουσα τῷ D καυλῷ. ἐσθίουσι δ' αὐτὴν καὶ ἑφθὴν καὶ ὠμὴν καὶ ὀπτὴν, καὶ οἱ περὶ τὰ ἕλη τούτῳ σίτῳ χρῶνται. γίνεται δὲ καὶ ἐν Συρίᾳ κατὰ Κιλικίαν, ἀλλ' οὐκ ἐκπέττουσιν αἱ χῶραι. καὶ περὶ Τορώνην τῆς Χαλκιδικῆς ἐν λίμνῃ τινὶ μετρίᾳ τῷ μεγέθει καὶ αὕτη πέττει, καὶ τελεοκαρπεῖ. Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος φησὶν, Ἡ τοῦ κυάμου τοῦ Αἰγυπτίου ῥίζα, E

CALLIMACHVS Grammaticus dicere solebat magnum librum magno malo parem esse. CIBORIA. Nicāder in Georgicis: A

AEgyptiam tu fabam serito, ut post metas:
E floribus, coronam texas: delapsa
Maturo fructu ciboria pransuris
Pueris, & iam pridem cupiētibus in manum des:
Ego equidem radicem elixam in epulas promo.

Radicem Nicander scilicet vocat quam Alexandrini Colocasiā nominant: vt & ipsemet: B
Colocasiorum fabas decorticauit, & incidit.

Est apud Sicyonios Colocasiæ Mineruæ delubrum. Est & Ciborium [a] poculi genus. Theophrastus [b] in opere de plantis ita scribit: In AEgypti lacubus & stagnantibus aquis faba nascitur, scapo amplissima, longitudine ad cubitos quatuor surrecto, digiti crassitudine, arundinaceo, molli, non geniculato, qui totus rimis intrinsecus pertusus ac distinctus est, vt in [c] lilio. Huic insidet caput, rotundo C vesparum fauo simile. Fabæ in singulis veluti nucamentorum loculis aliquantulum prominent, ad summum numero [d] triginta. Flos duplo maior quàm papaueris, rosæ colore, saturo. Extat caput super aquā. Singulis fabarum plantis adnascuntur folia magnitudine pilei [e] Thessalici, quorum caulis [f] idem est, qui & fabarum. Obtritis sigillatim fabis, apparet distortum, id quod amarum vocant, è quo pileatum folium prodit. Eiusmodi fructus ac caulis est. Radix quauis arundine crassior, caulis modo rimosa. Eam crudam, elixam & as- D sam comedunt, aquarúmque stagnātium gratus accolis is cibus est. Prouenit sponte quidem faba hæc multa: veruntamen eam quoque serunt in lutum deiecto semine, diligenter stipato palea, vt sidat, maneátque in vado, nec corrumpatur. Fabarum seminaria sic instituuntur. Semen vbi semel comprehenderit, perpetua planta est. Radix enim valida est, nō dissimilis arundini, sed aculeata. Quapropter illā Crocodilus refugit, ne lædat oculos, quia visu est hebetiore. Gignitur & hæc faba in Sy- E ria & Cilicia, sed in illis regionibus fructus non maturescit. Prouenit & circa Toronem Chalcidis, lacu quodam mediocris magnitudinis, fructúmq; perficit, maturat, & absoluit. Diphilus Siphnius tradit, AEgyptię fabę radicem, quam

a Plin.ca[...] de AE[...] Adeò N[...] dotibus [...] vt imple[...] locasiæ [...] variam [...] vasorum [...] gratissim[...] beant.
b Mutila[...] historiā [...] phrasti [...] integram [...] scripsi.
c Instar [...] Ath.
d Malè [...] tricenæ.
e Petali.
f Mollis [...] sus, arūdi[...] nullis g[...] nodosus.

quam Colocasion appellant, conducere stomacho, alere multum, difficilius excerni, quoniam adstringit: præstare quæ minimum laniginosa est: fabas verò inclusas ciboriis[a], virides ac recentes ægrè coqui, parum nutrire, aluum mouere, sed flatuosissimas esse: siccas verò minus inflare. Ex ciborijs flos emicat, coronis aptus, inquit, quem AEgyptij Loton[b] vocant: Naucratitæ verò mei ciues, inquit Athenæus, Meliloton, à quo dicuntur Melilotinæ coronæ, odoris suauissimi, & magnis æstibus valde refrigerantes. Phylarchus scribit nun antea & nunquã & nusquam AEgyptia faba sereretur, aut sata cresceret, præterquam in AEgypto, Alexandro tamen Pyrrhi filio regnante, prope Thyamin fluuium Thesprotiæ, quæ in Epeiro est, in palude quadam enatam casu fuisse, ac toto biennio post abundè fructus peperisse qui adoleuerint: cùm verò præsidium Alexander ibi collocasset, quo arcerentur non ij tantùm qui decerpere vellent, sed illi etiam qui eò commearent, videndi gratia, exiccatam paludem fuisse, & in posterum non solùm eius fabæ non genuisse plantas, sed nec iam inde aquam in ea fuisse conspectam. Accidit & in Edepso[c] par miraculum. Nam procul à cæteris aquis riuulus mari vicinus gelidam aquam fundens emicuit, cuius potus ægris plurimum auxiliabatur, ideo confluentibus illò multis, vel è locis remotioribus vt aquam biberent. Antigoni verò duces cùm res Principis administrare diligentius cuperent, & bibituros vectigalis nomine pendere quidpiam iussissent, euanuit illa scatebra. In Troade cùm antea cuiuis permitteretur salem Tragasæum auferre gratis, salarium tributum vt Lysimachus exigi mandauit, illic postea nihil salis visum est. Admiratus id Lysimachus, tributum remisit, continuóque sal rursum extitit. Vulgatum adagium est,

Sicyon[d] arrodens uxor lacernam texe.

Matron in Parodis:

Et Sicyon uidi quem tellus clara creauit,
Hortenses[e] inter distento corpore plantas,
Inque nouem mensas diuiso.

Laches:

Ac uelut in rosido loco augescens Sicyos.

Attici tribus syllabis σικυὸν pronuntiant. Alcæus verò, δάκη τὸν σικύων, dixit, id est, Sicyos momorderit, à recto casu (σίκυς), vt στάχυος à στάχυς. Phrynichus in Tragis[f] σικύδιον, dixit, vocabulo diminuente.

Hucusque producta est Epitome. Athenæi sunt quæ deinceps sequuntur.

A ἥ τις λέγεται Κολοκάσιον, εὐστόμαχός τε ἐστὶ καὶ τρόφιμος, δυσέκκριτος διὰ τὸ στρυφνὸν· κρεῖττον δ᾽ ἐστὶ τὸ ἥκιστα ἐριῶδες. οἱ δὲ γινόμενοί φησι κύαμοι ἐκ τῶν κιβωρίων, χλωροὶ μὲν, εἰσὶ δυσκατέπτοι, ὀλιγότροφοι, διαχωρητικοὶ, πνευματικώτατοι· ξηρανθέντες δὲ, ἧττον πνευματοῦσι. γίνεται δὲ οὕτως ἐκ τῶν κιβωρίων καὶ ἄνθος στεφανωτικόν. καλοῦσι δ᾽ Αἰγύπτιοι μὲν αὐτὸ λωτόν· Ναυκρατῖται δὲ οἱ ἐμοὶ, λέγει ὁ Ἀθήναιος, μελίλωτον, ἀφ᾽ οὗ καὶ μελιλώτινοι στέ-
B φανοι, πάνυ εὐώδεις, καὶ καύσωνος ὥρᾳ ψυκτικώτατοι. Φύλαρχος δέ φησιν, οὐδέ ποτε πρότερον ἐν οὐδενὶ τόπῳ κυάμων Αἰγυπτίων οὔτε σπαρέντων, οὔτ᾽ εἰ σπείρειέ τις τικτομένων, εἰ μὴ κατ᾽ Αἴγυπτον, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου τοῦ Πύρρου, παρὰ τὸν Θύαμιν ποταμὸν τῆς ἐν Ἠπείρῳ Θεσπρωτίας ἐν ἕλει τινὶ συνέβη φυῆναι. δύο μὲν οὖν ἤνεγκέ πως ἔτη καρπὸν ἐκτενῶς, καὶ ηὔξησε· τοῦ δ᾽ Ἀλεξάνδρου φυλακὴν ἐπιστήσαντος καὶ κωλύοντος οὐχ ὅτι λαμβάνειν τὸν
C βουλόμενον, ἀλλὰ μηδὲ προσέρχεσθαι πρὸς τὸν τόπον, ἀνεξηράνθη τὸ ἕλος· καὶ τὸ λοιπὸν οὐχ ὅτι τὸν προειρημένον ἤνεγκε καρπὸν, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὕδωρ εἴποτε ἔχει φαίνεται. τὸ παραπλήσιον ἐγένετο καὶ ἐν Αἰδεψῷ· χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων ὑδάτων, ναμάτιόν τι ἐφάνη ψυχρὸν ὕδωρ προϊέμενον, οὐ πόρρω τῆς θαλάσσης· τούτου πίνοντες οἱ ἀρρωστοῦντες, τὰ μέγιστα ὠφελοῦντο· διὸ πολλοὶ παρεγίνοντο καὶ μακρόθεν, τῷ ὕδατι χρησόμενοι. οἱ οὖν τοῦ βασιλέως Ἀντιγόνου στρατηγοὶ
D βουλόμενοι οἰκονομικώτεροι εἶναι, διάφορόν τι ἔταξαν διδόναι τοῖς πίνουσι, καὶ ἐκ τούτου ἀπεξηράνθη τὸ νᾶμα. καὶ ἐν Τρωάδι δὲ ἐξουσίαν εἶχον οἱ βουλόμενοι τὸν πρὸ τοῦ χρόνου τὸν Τραγασαῖον ἅλα λαμβάνειν· Λυσιμάχου δὲ τέλος ἐπιβαλόντος, ἠφανίσθη. θαυμάσαντος δὲ, καὶ ἀφέντος τὸν τόπον ἀτελῆ, πάλιν ηὐξήθη.

ΣΙΚΥΟΣ. Παροιμία,

Τὸν σικυὸν τρώγουσα γύναι τὴν χλαῖναν ὕφαινε.

Μάτρων ἐν Παρῳδίαις,

E Καὶ σικυὸν εἶδον γαίης ἐρικυδέος υἱὸν,
Κείμενον ἐν λαχάνοις, ὁ δ᾽ ἐπ᾽ ἐννέα κεῖτο τραπέζας.

Καὶ Λάχης,

Ὡς δ᾽ ὅτ᾽ ἀέξηται σικυὸς δροσερῷ ἐνὶ χώρῳ.

Ἀττικοὶ μὲν οὖν ἀεὶ τρισυλλάβως. Ἀλκαῖος δὲ δάκη φησὶ τὸν σικύων, ἀπὸ εὐθείας τῆς σίκυς, ὡς στάχυς στάχυος. Φρύνιχος δ᾽ ἐν Τραγῳδοῖς φησὶ σικύδιον ὑποκοριστικῶς.

F

Μέχρι τούδε ἡ τῆς ἐπιτομῆς. τὰ πάνθ᾽ αὐτὰ ὁ Ἀθήναιος.

a Τὰ κιβώρια ἢ κιβώτια, id est arculas, in huius fabæ capite vocabant eos loculos quibus semẽ continetur.

b Lotũ & AEgyptiam fabam, ... p[...], videtur Athenæus cõfundere.

c Edepsi meminit Strabo libr. 10. Ea videtur fuisse Macedoniæ ciuitas.

d Erasm. eo adagio. Iunius adagio, Cucumere vescens chlamydem texito: Sẽsus est: Paruo tenuique victu contenta opus tuũ, vxor, perage. Alij: Quod tibi faciendum, ne omittas, vt ea cõsecteris quæ palato placent. Alij: Munere tuo adeo intenta sis, vt vel cibũ capias, dum opus facies.

e Versus Homeri sunt: Καὶ τ... ... Citatur & hic versus lib. 4.

f Τραγῳδ. τραγὴ & τραγῆ, hircina pellis.

37 * σελέων ῥαφανίδας σικύους τέτταρας. σικύδιον δ' ὑποκορισικῶς εἴρηκε Φρύνιχος ἐν Τραγῳδοῖς. Θεόφραστος δέ φησι σικυῶν τρία εἶναι γένη, Λακωνικὸν, Σκυταλίαν, Βοιώτιον. καὶ τούτων τὸ μὲν Λακωνικὸν ὑδρευόμενον βέλτιω γίνεσθαι, τοὺς δ' ἄλλους ἀνύδρους. γίνονται δέ φησι καὶ εὐχυλότεροι οἱ σικυοὶ, ἐὰν τὸ σπέρμα ἐν γάλακτι βρεχὲν σπαρῇ, ἢ ἐν μελικράτῳ. ἱστορεῖ δὲ ταῦτα ἐν Φυτικοῖς αἰτίοις, θᾶττον αὔξεσθαι κἂν ἐν ὕδατι, κἂν ἐν γάλακτι πρότερον ἢ εἰς τὴν γῆν καταπεθῆναι βραχῇ. Εὔθυδημος δὲ ἐν τῷ περὶ λαχάνων, εἶδος σικυῶν εἶναι τοὺς προσαγορευομένους δρακοντίας. ὠνομάσθαι δὲ σικυούς φησι Δημήτριος ὁ Ἰξίων ἐν πρώτῃ ἐτυμολογουμένων, ἀπὸ τοῦ σεύεσθαι καὶ κύειν· ὁρμητικὸν γὰρ ὑπάρχειν. Ἡρακλείδης δ' ὁ Ταραντῖνος ἐν τῷ συμποσίῳ ἡδύγαιον καλεῖ τὸν σικυόν. Δίφιλος δέ φησιν ὁ Καρύστιος τὸν σικυὸν ἐν πρώτοις λαμβανόμενον ἐνοχλεῖν· φέρεσθαι γὰρ ἄνω, καθάπερ τὴν ῥάφανον. τελευταῖον δὲ λαμβανόμενον, ἀλυπότερον εἶναι, καὶ εὐπεπτότερον· ἑφθὸν δὲ, καὶ διουρητικὸν μετρίως ὑπάρχειν. Δίφιλος δέ φησιν, ὁ σικυὸς ψυκτικὸς ὑπάρχων δυσοικονόμητός ἐστι, καὶ δυσυποβίβαστος· ἔτι δὲ φρικοποιὸς, καὶ γεννητικὸς χολῆς, ἀφροδισίων τε ἐφεκτικός. αὔξονται δὲ ἐν τοῖς κήποις οἱ σικυοὶ κατὰ τὰς πανσελήνους, καὶ φανερὰν ἴσχουσι τὴν ἐπίδοσιν, καθάπερ καὶ οἱ θαλάττιοι ἐχῖνοι. Ἡ ΣΥΚΗ. Οὐδενὶ γὰρ τῶν περὶ συκῶν λόγων παραχωρήσαιμι κἂν ἀποκρέμασθαι δέῃ. φιλόσυκος γάρ εἰμι δαιμονίως. λέξω τὰ μοι προσπίπτοντα. ἡ συκῆ ἄνδρες φίλοι ἡγεμὼν τοῦ καθαρείου βίου τοῖς ἀνθρώποις ἐγένετο. δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ καλεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἱερὰν συκῆν τὸν τόπον, ἐν ᾧ πρῶτον εὑρέθη· τὸν δ' ἀπ' αὐτῆς καρπὸν ἡγητηρίαν, διὰ τὸ πρῶτον εὑρεθῆναι τῆς ἡμέρου τροφῆς. Τῶν δὲ σύκων ἐστὶ γένη πλείονα. Ἀττικὸν μὲν, οὗ μνημονεύει Ἀντιφάνης ἐν Ὁμωνύμοις· ἐπαινῶν δὲ τὴν χώραν τὴν Ἀττικὴν, τάδε λέγει. Οἷα δ' ἡ χώρα φέρει, Διαφέροντα πάσης Ἱππόνικε τῆς οἰκουμένης· Τὸ μέλι, τοὺς ἄρτους, τὰ σῦκα. σῦκα μὲν νὴ τὸν Δία Πάνυ φέρει. Ἴστρος δ' ἐν τοῖς Ἀττικοῖς, οὐδ' ἐξάγεσθαί φησι τῆς Ἀττικῆς τὰς ἀπ' αὐτῆς γινομένας ἰσχάδας, ἵνα μόνοι ἀπολαύοιεν οἱ κατοικοῦντες. καὶ ἐπεὶ πολλοὶ ἐνεφανίζοντο διακλέπτοντες, οἱ τούτους μηνύοντες τοῖς δικασταῖς, ἐκλήθησαν τότε πρῶτον συκοφάνται. Ἄλεξις δ' ἐν Ποιητῇ φησιν,

Ὁ συκοφάντης οὐ δικαίως τοὔνομα
Ἐν τοῖσι μοχθηροῖσίν ἐστι κείμενον.
Ἔδει γὰρ ὅστις χρηστὸς ἦν, ἡδύς τ' ἀνὴρ,
Τὰ σῦκα προστεθέντα δηλοῦν τὸν τρόπον.
Νυνὶ δὲ πρὸς μοχθηρὸν ἡδὺ προστεθὲν
Ἀπορεῖν πεποίηκε, διὰ τί τοῦθ' οὕτως ἔχει.

Φιλόμνηστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ Σμινθείων φησὶν, Ἐπεὶ καὶ ὁ συκοφάντης ἐντεῦθεν προσηγορεύθη, διὰ τὸ εἶναι τότε τὰ ἐπιζήμια, καὶ τὰς εἰσφορὰς, σῦκα, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον,

* radiculas tres misit; Sicyos quatuor. Theophrastus [a] scribit Sicyon esse tria genera: Laconicum, Scytalian [b], Bœotium: ex his Laconicum proficere cùm rigatur, alia, cùm aquam desiderant: succum meliorem [c] præbere Sicyon, cùm semen saturi, mulso, aut lacte paulo antea macerauerint. In libris de Caussis idem memorat: in historia [d] verò, celerius exire, semine vel aqua vel lacte macerato, priusquam terræ credatur. EVthydemus libro de oleribus, Sicyorum [e] genus tradit, quod Dracontiam nuncupant. Demetrius Ixion libro primo Etymologiarum scribit Sicyos dictos fuisse à verbo σεύεσθαι, quod concitari significat, & κύειν, quod est, vel osculari, vel vtero gerere, quoniam eo cibo venus accenditur. Heraclides Tarentinus in Conuiuio Sicyon ἡδύγαιον [f] vocat. Diphilus Carystius scribit, molestum esse Sicyon [g], prima mensa sumptum, quia radiculæ modo in superiorem ventriculi partem efferatur: postremâ verò, negotij minus facessere, & coqui faciliùs, elixúmque vrinam mediocriter prouocare. Diphilus Siphnius tradit cucumerem vi quidem refrigerandi præditum, vix tum in corpus digeri, tum per aluum descendere, horrores excitare, bilem gignere, venerem cohibere. Plenilunijs incremento manifesto augescunt hortenses cucumeres, non aliter quàm echini maris. FICVS. Nemini ego sanè permittam vt de ficubus disputationem aggrediatur, inquit Magnus [h], vel suspendij periculum si adeundum fuerit. nam supra modum ficuum sum auidus. Quapropter ingenio quæ meo conueniant, edisseram. Ficus, ô amici viri, mortalibus elegantioris [i] vitæ magistra fuit, vel hoc argumento, quòd locum vbi primùm arbor hæc reperta est, sacram ficum Athenienses vocauerunt, ipsiúsque fructum ἡγητηρίαν, id est vnctioris ac cultioris vitæ ducẽ, quod ante mitiores cibos omnes inuentus fuerit. Ficuũ genera plura sunt. Atticum memoratũ ab Antiphane in Homonymis [k]. Laudans enim agrum Atticum, inquit:

Qualia fert, ô Hipponice, ista regio,
Excellentiora quàm vniuersus orbis, mel,
Panem, ficus. Ficus enim, ita me amet Iuppiter,
Abundè gignit.

Ister in Atticis prodidit, vetitum fuisse caricas exportare in Attica nascentes, his indigenæ vt soli fruerentur. Cùm verò multi furtim auehere deprehenderentur, delatores qui apud iudices illos accusarent, vocatos principiò fuisse Sycophantas. Alexis in poëta:

Sycophantæ nomen immeritò
Viris improbis est tributum.
Nam qui foret bonus, & vrbanus, is debuit
Indicatis ficubus [l] mores approbare [m] suos.
Nunc autem flagitiosos cùm sic nominent,
Dubitare id cogit, cur ita factum sit.

Philomnestus libro de Sminthijs Rhodijs scribit, Sycophantam inde nuncupatum fuisse, quòd illis tẽporibus è ficuum mercatura, vini, olei,

a Cap.4. Gaza co… cumerem… b Hoc… dictum… quòd … πάλαις, … ticis eius… ta prælo… milia sinu… c Theop… 12. 3. Ca… ctum du… gignere. d Cap.… e Cucu… hoc loco… merem … vocant…

f Quòd … suauis … De melo… tius quà… mere ho… ligendum… g Cucum…

h Illius … nẽ fuisse… ga sequi… de ab hi… 3. aut 4.

i καθαρ… μακαρι…

k Cog… bus.

l Quæ… gum … clancul… tabantur, m Suam… probitat… tegritat…

tributa colligerentur, ac portoria, & mulctarentur qui ea nō soluissent, è quibus in administratione reipublicæ sumptus fieret: itaque coactores qui exigerent, & eorum prouentum suis rationibus ostenderent, vt credibile est, appellatos fuisse Sycophantas, ad ídque munus delectos fuisse ciues spectatissimos, atque optimæ fidei. Laconicæ ficus meminit Aristophanes in Agricolis his verbis:

Ficus omnes ego seram, præter Laconicas [a].
Infestæ namque sunt illæ, ac tyrannicæ:
Nec enim pusillæ forent, si animosè plebem odio
non prosequerentur [b].

Ficum scilicet eam pusillam vocat poëta, quòd exigua & humilis planta sit. Alexis in Olynthio, cùm Phrygiæ ficus mentionem faceret, ait [c]:

Et diuinus cibus, à [d] *matre datæ mihi delitiæ,*
caricæ, ficus
Phrygiæ munus.

Phibalearum ficuum meminere comici multi: quin & Pherecrates in Crapatallis [e]:

Febricita, ô miser, nulla de re solicitus:
Et nunc per æstatem Phibaleas ficus comede:
Illisque satur meridiator.
Deinde Sphacelū [f] *expectato, ardeto, uociferator.*

Teleclides in Amphictyonibus:

Quàm pulchræ ficus, Phibaleæ [g] *quidem sunt.*

Myrtos etiam Phibaleas commendarūt. Antiphanes in Cretensibus:

Omnium uerò primum,
Adesse mensæ uolo myrtos, quas
Si quid erit consultandum, ego mandam,
Et illas quidem Phibaleas, speciosas, coronarias.

Chelidoniarum ficuum meminit Epigenes in Branchia [h]:

Deinde paulo post aduenit Chelidonijs [i]
Ficubus onusta confertim quadra.

Androtion, siue Philippus, siue Hegemon in Georgico, hæc ficuum genera sic recenset. In planis & campestribus serere Chelidonias ficus expedit, Caprificos, Leucerineas, Phibaleas: at quouis loco Oporobasilidas [k]. Horum enim generū cuique sua est vtilitas, maxima verò Coluris, & Phorynijs. Fructuosæ sunt & imprimis vtiles, biferæ, Laconicæ, Megaricæ, si rigentur. Rhodiorū meminit Lynceus in Epistolis, ea comparans quæ proueniunt Athenis præstantissima cum Rhodiacis. Eius hæc est oratio: Atheniensium Erinea [l] certare de bonitate sic videtur cum Laconicis Rhodiacis, vt mora cum ficubus. Id ego, non cœnatus, vt Athenis fit, peruerso iam gustu ob satietatem, sed ante cœnam, cùm appetentia intacta & nondum occupata est, comparatione facta perspexi. At quas in pulchra Roma Callistruchias [m] vocant, si quemadmodū ego, Lynceus gustasset, bestia eiusdē nominis longè fuisset perspicacior in huius contentionis iudicio, adeò ficus illæ antecellunt omnes quæ in vniuerso terrarū orbe generantur. In pretio sunt & alia ficuum genera Romæ nascentium, nempe Chiæ, Liuianæ [n], eæ quas Chalcidicas vocant [o], & Aphricanæ, vt testatur Herodotus Lycius in opere De ficubus. Parmeno Byzātius in Iambis, è Cauno [p], quod oppidum AEolicum est, laudans, vt excellentes, ait,

A ἀφ᾽ ὧν τὰ κοινὰ διῴκουν, καὶ τοὺς ταῦτα παρέποντας, καὶ εἰσφαίνοντας ἐκάλουν, ὡς ἔοικε, συκοφάντας, αἱρούμενοι τοὺς ἀξιοπιστοτάτους τῶν πολιτῶν. Λακωνικοῦ δὲ σύκου μνημονεύει ἐν Γεωργοῖς Ἀριστοφάνης, τάδε λέγων,

Συκᾶς φυτεύω πάντα πλὴν Λακωνικῆς.
Τοῦτο γὰρ τὸ σῦκον ἐχθρόν ἐστι καὶ τυραννικόν,
Οὐ γὰρ ἦν ἂν μικρὸν εἰ μὴ μισόδημον ἦν σφόδρα.

Μικρὸν δὲ αὐτὸ εἶπε, διὰ τὸ μὴ μέγα εἶναι φυτόν. Ἄλεξις δ᾽ ἐν Ὀλυνθίῳ, Φρυγίων σύB κων μνημονεύων φησί. Τό, τε θεοφαγὲς, μητρῷόν ἐμοὶ μελέδημ᾽ ἰσχὰς, Φρυγίας εὕρεμα συκῆς. Τῶν δὲ καλουμένων φιβαλέων σύκων πολλοὶ μὲν μέμνηνται τῶν κωμῳδοποιῶν. ἀτὰρ καὶ Φερεκράτης ἐν Κραπατάλλοις,

Ὦ δαιμόνιε, πύρεττε μηδὲν φροντίσας:
Καὶ τῶν φιβαλέων τρῶγε σύκων τοῦ θέρους.
Κἀμπιμπλάμενος κάθευδε τὰς μεσημβρείας,
Κἆτα σφακέλιζε, καὶ πέπρησο, καὶ βόα.

C Τηλεκλείδης δ᾽ ἐν Ἀμφικτύοσι, Ὡς καλοὶ καὶ φιβαλέοι. καὶ τὰς μυρρίνας δὲ φιβαλέας λέγουσιν, ὡς Ἀντιφάνης ἐν Κρησί,

Πρώτιστα δὲ,
Τῶν μυρρινῶν ἐπὶ τὴν τράπεζαν βούλομ᾽, ἃς
Διαμασῶμ᾽ ὅταν τι βουλεύειν δέῃ.
Τὰς δὲ φιβάλεως πάνυ καλὰς στεφανωτρίδας.

Χελιδονίων δὲ σύκων μνημονεύει Ἐπιγένης ἐν Βραγχίᾳ.

D Εἶτ᾽ ἔρχεται χελιδονίων μετ᾽ ὀλίγον
Σκληρῶν ἀθρόος πινακίσκος.

Ἀνδροτίων δὲ, ἢ Φίλιππος, ἢ Ἡγήμων ἐν τῷ Γεωργικῷ, γένη σύκων τάδε ἀναγράφει οὕτως. Ἐν μὲν τῷ πεδίῳ φυτεύειν χρὴ χελιδονέων, ἐρινεῶν, λευκερινεῶν, φιβαλέων. ὀπωροβασιλίδας δὲ πανταχοῦ. ἔχει γάρ τι χρήσιμον ἕκαστον τὸ γένος. ἐπεὶ δὲ τὸ πλεῖστον αἱ κόλουροι, καὶ φορμύνιοι, καὶ δίφοροι, καὶ Μεγαρικαὶ, καὶ Λακωνικαὶ συμφέρουσιν, ἐὰν ἔχωσιν ὕδωρ. Τῶν δὲ ἐν Ῥόδῳ γινομένων σύκων, E μνημονεύει Λυγκεὺς ἐν ἐπιστολαῖς, σύγκρισιν ποιούμενος τῶν Ἀθήνησι γινομένων καλλίστων πρὸς τὰ Ῥοδιακά. γράφει δὲ οὕτως, Τὰ δὲ ἐρινεὰ τοῖς Λακωνικοῖς ὥστε συκάμινα σύκοις δοκεῖν ἐρίζειν. καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἀπὸ δείπνου, καθάπερ ἐκεῖ διεσφαλμένης ἤδη διὰ τὴν πλησμονὴν τῆς γεύσεως, ἀλλ᾽ ἀθίκτου τῆς ἐπιθυμίας οὔσης, πρὸ δείπνου παρατέθηκα. Τῶν δ᾽ ἐν τῇ καλῇ Ῥώμῃ καλλιστρουθίων καλουμένων σύκων, εἰ ὁ Λυγκεὺς ἐγεύσατο ὥσπερ ἐγὼ, ὀξυωπέστερος ἂν ἐγεγόνει παρὰ πολὺ τοῦ ὁF μωνύμου. τοσαύτην ὑπεροχὴν ἔχει ταῦτα τὰ σῦκα πρὸς τὰ ἐν τῇ πάσῃ οἰκουμένῃ γινόμενα. Ἐπαινεῖται δὲ καὶ ἄλλα σύκων γένη κατὰ τὴν Ῥώμην γι- 38 νομένων, τά τε καλούμενα Χῖα, καὶ τὰ Λιβιανὰ, ἔτι δὲ καὶ τὰ Χαλκιδιακὰ ὀνομαζόμενα, καὶ τὰ Ἀφρικανὰ, ὡς καὶ Ἡρόδοτος ὁ Λύκιος μαρτυρεῖ ἐν τῷ περὶ σύκων συγγράμματι. Παρμένων ὁ Βυζάντιος ἐν τοῖς Ἰάμβοις, τὰ ἀπὸ Καύνων τῆς Αἰολικῆς πόλεως ὡς διάφορα ἐπαινῶν, φησίν,

a Lacedæmoniorū itidem animum erga Athenienses poeta significat, ac eorum dominatus crudelitatem & summum abolendæ popularis potestatis studium.
b Vel, nisi plebi odiosa foret ea ficus, id est, domandi ratio.
c Citatur & hic locus pag. 55. prolixius.
d Sic lib. 4. Catem marinum.
e Pisciculos minutos quosdam sic vocant.
f Sphacelus morbus notus medicis, cum inflammationis magnitudine membrū d ossa vsq; corrumpitur, & emoritur.
g Phibaleos, Atticæ locus.
h Raucedinoso.
i Plinio cap. 18. lib. nouissima hæc maturatur sub hyeme.
k Monpessulani hodie vocant ficus regias.
l Syluestres ficus.
m Plinio loco citato, reliquis e parum superæ præstatiores, eorū omnium ant frigidissimæ.
n Fortassis, vel Liuiæ, vel Lybiæ. Ambarum meminit Plin.
o Aphricanarum.
p Plinio Duracina à duro corio, quarundam ... prouetu. ... flor. cap. 6. ... Var. Cicero ... De diuin. ... cap. 19. 15.

Ἦλθον μακρὰν θάλασσαν οὐκ ἄγων σῦκα A
Καύνεα φόρτου. Ὅτι δὲ καὶ τὰ ἀπὸ Καύνου τῆς Καρίας ἐπαινεῖται, κοινόν. Τοξαλίων δὲ σύκων οὕτως καλουμένων μνημονεύει Ἡρακλέων ὁ Ἐφέσιος, καὶ Νίκανδρος ὁ Θυατειρηνὸς, παρατιθέμενοι Ἀπολλοδώρου τοῦ Καρυστίου ἐκ δράματος Περικιζομένης ἱματιοπώλιδος τάδε,

- πλὴν τὸ οἰνάριον πάνυ
Ἦν ὀξὺ καὶ πονηρὸν, ὥς᾽ ἠσχυνόμην.
Τὰ λοιπὰ μὲν γὰρ Τοξαλίους χωρία
Συκᾶς φέρει· τοὐμὸν δὲ καὶ τὰς ἀμπέλους. B

Τῶν δ᾽ ἐν Πάρῳ τῇ νήσῳ, (διάφορα γὰρ κἀνταῦθα γίνεται σῦκα, τὰ καλούμενα παρὰ τοῖς Παρίοις Αἱμώνια, ταὐτὰ ὄντα τοῖς Λυδίοις καλουμένοις, ἅπερ διὰ τὸ ἐρυθρῶδες καὶ τῆς προσηγορίας ταύτης ἔτυχε) Ἀρχίλοχος μνημονεύει, λέγων οὕτως,

Ἔα Πάρον καὶ σῦκα κεῖνα καὶ θαλάσσιον
Βίον. Τὰ δὲ σῦκα ταῦτα τοσαύτην ἔχει τὴν παραλλαγὴν πρὸς τὰ πολλαχοῦ γινόμενα, ὡς τὸ τοῦ ἀγρίου συὸς κρέας πρὸς τὰ ἄλλα, τὰ μὴ τῶν ἀγρίων C χοίρων κρέα. Λευκερινεὸς δέ τι εἶδός ἐστι συκῆς, καὶ ἴσως αὕτη ἐστὶν ἡ τὰ λευκὰ σῦκα φέρουσα. Μνημονεύει δ᾽ αὐτῆς Ἕρμιππος ἐν Ἰάμβοις οὕτως,

Τὰς λευκερινεὼς δὲ χωρὶς ἰσχάδας.

Τῶν δὲ ἐρινεῶν σύκων Εὐριπίδης ἐν Σκίρωνι,
Ἢ προσπηγνῦσαι κράδαις ἐρίναις. Καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Σφιγγὶ, Ἀλλ᾽ οὐχ ὅμοια γ᾽ ἐρίνοις οὐδαμῶς. Σοφοκλῆς δ᾽ ἐν Ἑλένης γάμῳ τροπικῶς τῷ τοῦ δένδρου ὀνόματι τὸν καρπὸν ἐκάλεσεν εἰπὼν, D

Πέπων δ᾽ ἐρινὸς ἀχρεῖος ὢν
Ἐς βρῶσιν, ἄλλους ἐξερινάζεις λόγῳ.

Πέπων δ᾽ ἐρινὸς εἴρηκεν, ἀντὶ τοῦ πέπον ἐρινόν. Καὶ Ἄλεξις ἐν Λέβητι,

- καί τι δεῖ λέγειν
Ἔθ᾽ ἡμᾶς τοὺς τὰ σῦκ᾽ ἑκάστοτε,
Ἐν τοῖς συρίχοις πωλοῦντας, οἳ κάτωθε μὲν
Τὰ σκληρὰ καὶ μοχθηρὰ τῶν σύκων ἀεὶ
Τιθέασιν· ἐπιπολῆς δὲ πέπονα καὶ καλά.
Εἶθ᾽ ὁ μὲν ἔδωκεν ὡς τοιαῦτ᾽ ὠνούμενος E
Τιμήν. ὁ δ᾽ ἐγκάψας τὸ κέρμ᾽ εἰς τὴν γνάθον
Ἐρίν᾽ ἀπέδοτο, σῦκα πωλεῖν ὀμνύων.

Τὸ δένδρον ἡ ἀγρία συκῆ ἐξ ἧς τὰ ἐρινὰ, ἐρινὸς κατὰ τὸ ἄρρεν λέγεται. Στράττις Τρωΐλῳ,

Ἐρινὸν οὖν τιν᾽ αὐτῆς πλησίον
Νενόηκας ὄντα. καὶ Ὅμηρος,
Τῷ δ᾽ ἐν ἐρινεός ἐστι μέγας φύλλοισι τεθηλώς.

Ἀμερίας δ᾽ ἐρινακὰς καλεῖσθαι τοὺς ὀλύνθους. Ἑρμῶναξ δ᾽ ἐν γλώτταις Κρητικαῖς σύκων γένη ἀναγράφει, ἀμάδεα καὶ νικύλεα. Φιλήμων δ᾽ ἐν F Ἀττικαῖς λέξεσι καλεῖσθαί φησι τινὰ σῦκα βασίλεια, ἀφ᾽ ὧν καλεῖσθαι καὶ τὰς βασιλίδας ἰσχάδας, προσιστορῶν ὅτι κόλυτρα καλεῖται τὰ πέπονα σῦκα. Σέλευκος δ᾽ ἐν ταῖς γλώσσαις, καὶ γλυκυσίδην τινὰ καλεῖσθαί φησι, σύκῳ τὴν μορφὴν μάλιστα ἐοικυῖαν. Φυλάττεσθαι δὲ τὰς γυναῖκας ἐσθίειν, διὰ τὸ ποιεῖν ματαϊσμούς· ὡς καὶ Πλάτων ὁ κωμῳδοποιὸς φησὶν ἐν Κλεοφῶντι.

Per longa maris spatia ego accessi, nec tamen ficuum
Cauniarum fascem [a] *aduexi.*

Caunias è Caria ficus celebrari peruulgatum est. Toxaliarum ficuum meminerunt Heracleon Ephesius, & Nicander Thyatirenus, citatis versibus ex fabula Apollodori Carystij, cuius est titulus, Quæ gratis se stituit vestiaria, vel, vt alij, Mendica vestiaria.

Cæterum uillum admodum fuit
Et acidum, & improbum, adeò ut me puderet:
Aliæ quidem regiones Toxalias ferunt
Ficus, mea uerò etiam uites.

In insula Paro eximiæ gignuntur ficus, Hæmonias [b] incolæ nominant, congeneres Lydijs [c], quas ob rubrum colorem eodem quoque nomine vocant. Earum sic meminit AEschylus:

Paron missam facito, & ficus illas, & marinam
Vitam [d]. Hæ certè ficus tantum à reliquis vulgaribus discrepant, quantum apri caro ab altilis porci & villatici pulpa. Leucerineos, ficus species est, illa fortassis cuius albus est fructus. Eius sic meminit Hermippus in Iambis:

Seorsim uerò è Leucerineo caricas,

Ἐρίνου fici, id est agrestis, siue Caprifici, meminit EVripides in Scirone:

Vel adfigere ἐρίνου, *id est, caprifici ramos.*

Epicharmus in Sphinge:

Ἐρίνοις *hæc nullo pacto similia sunt.*

Sophocles in Nuptijs Helenes fructum arboris [e] nomine, figuratè sic dixit:

Immaturus erinus, id est, *immatura caprificus*
cùm sis, nec idonea
Cibo, alios oratione tua caprificas [f].

Ἐν πέπων ἔρινος, id est, immatura caprificus nimirum ille dixit, pro ἐν πέπον ἔρινον id est, immaturus caprifici fructus. Alexis in Lebete:

Quid præterea nos dicere opus est? frequenter ficos
Qui uendunt in canistris, infernè quidem
Duros & uitiosos semper
Occultant, bonos autem & maturos supernè ostendunt:
Deinde qui mercatur, quasi tales emat,
Pretium numerat, eaque fraude, pecunia in buccam [g] *abstrusa*
Caprificum [h] *ille dat, iurarit se cùm ficos uendere.*

Agrestis ficus arbor masculino genere ἔρινος appellatur, eius verò fructus neutro, ἔρινον. Strattis in Troilo:

Erinum quendam, id est, Caprificum, *animaduertisti iuxta illum fuisse:* Homer.[i]
Huic adest Erinus procerus, folijs patulis.

Amerias scribit grossos vocari ἐρινακας. Hermonax in Glossis Cretẽsibus genera ficuũ enumerat, Amadea, & Nicylea. Philemõ in Atticis vocabulis quasdã ficus Regias vocari tradit, & ab illis regias caricas nominatas fuisse. Huic idẽ narrationi addidit maturas ficus vocari Colytra[k]. Seleucus in Glossis refert, Glycisiden quandam vocari, figura perquã similem[l] fico, à medicisq; obseruatũ fuisse, in cibo sumptam rubra fœminarum profluuia sistere, ac valere contra malum mentis, & infatuationes: id quod Plato comicus ait in Cleophõte.

a Φόρτου ... onus. Fici ... seruabantur ... capsis, or... dis: nunc i... ceis sport...

b Tanqua... fectas sang... sanguineas.
c Plinio ... purpureas ...

d Assidu... uigation...

e Sic ... cap. 19. ... ficum d... Caprific... Iunius ... Grossus ... esui inept... vertit. G... Est enim ... sus ficus ... immatur... ctus.
f ἐρινάζε... Caprific... vide T... cap. 12. ... Plin. cap... Conuen... dagium ... riis adol... bus, qui... ritiores ... conant...
g Sic ... præ fe... traditam ... niam ... exceptu... mariup...
h Fic... pomũ ...

i Ody...

k Fort... si κο... est, le... nim ... cus ... seip...
l P... cilid... milis ... quis ... cum ... pend... di ... rad... Em... ex P... scori...

Pamphilus hybernas ficus vocari tradit ab Achiuis Cydonæa, idque scriptum ab Aristophane in Glossis Laconicis. Hermippus in Militibus, Coraceas[a] ficus, earum quādam speciem vocat his verbis:

Phibalearum potissimum, aut Coracearum.

Theophrastus secundo[b] libro De historia plantarū scribit, ficus arboris tale quoddam genus esse, quale id est, quod Charitiam siue Arateam nuncupant. Idem libro tertio[c] autor est, circa Idam Troiæ ficum prouenire, fruticosam, folio Tiliæ simili, fructu quem ficum appellant, rubro, magnitudine oliuæ, rotundiore, gustu mespili. De ficu quam in Creta Cypriam vocant, idem Theophrastus libro quarto[d] de historia plantarum hęc prodit: Quam in Creta Cypriam ficum nominant, fructum parit è caudice, ac ramis crassissimis: germen verò quoddam emittit, paruum, sine foliis, veluti radicis exilem fibram, in cuius extremo fructus est. Caudex magnus est, albæ populo similis, folium vlmo[e]. Quatuor fructus, quot sunt & germinationes, arbor hæc perficit. Dulcedo quæ fici: interiora caprifici pomo similia: magnitudo, pruni[f]. De præcocibus ficis idem Theophrastus libro quinto de Caussis plantarum[g] ad hunc modum scribit: Ficui humidus aër & clemens cùm fuerit, elicitur germinatio, & ea de caussa præcoces ficus: Idem progressus inquit, quasdam ficus, præcoces fructus gignere, vt Laconicam, & Leucomphalian, quasdam minimé. Seleucus in Glossis, ficus speciem quandā vocari προτερικλῶ ait, id est, Primariam, quia præcocem fructum pariat ante cæteras. Ficus biferæ meminit Aristophanes in Concionatricibus:

Vos, quasi sumpseritis ficus biferæ folia.

Antiphanes in Sclerijs[h].

Iuxta biferam ficum, inferne est.

Theopompus libro quinquagesimo historiarum scribit, Philippi regis principatu, circa Bisaltian, Amphipolin, & Grestoniam Macedoniæ, medio vêre ficus poma, vitem vuas, oleam, quando ipsam florere par est, oliuas edidisse, omniáque tūc ex voto successisse Philippo. Theophrastus libro secundo de Plantis scribit caprificus quasdam esse biferas, & triferas quasdam, vt in Ceo: itémque[i], ficum satam iuxta scillam celeriùs prouenire, nec viciari à vermibus, & quidquid iuxta scillam nascitur, ocyus augeri, ac lætius germinare. Idem rursum libro secundo Caussarum tradit Indicam ficum, cuius vasta & admirabilis est amplitudo, pusillos & paucos fructus gignere, quia suum alimentum in germinationem absumat. Idem philosophus libro secundo historiæ scribit, in Hellade, Cilicia, & Cypro aliud ficus genus esse, quod olynthū[k] ferat, & cum quidem supra folium, ficum verò sub folio, & vtrumque, non ex nouello ac recenti germine, sed ex annotino[l]. Præterea id fici genus, ante omnia cætera grossum, maturescentem & dulcem, nostrati dissimilem,

[a] Tanquā Corcinas: ob nigredinem, puto.
[b] Nusquā apud Theophrastum hæc leguntur, & mutila esse videtur hæc oratio.
[c] Cap. 17.
[d] Cap. 2.
[e] Dioscorides arborem Vlmo similē esse prodidit. Apud Theophrastū pro πτελέᾳ quidā legendum censent, πτελέᾳ, eo sensu, adultam Populo similem esse. lectionem tamen vulgatam Dioscorides confirmat.
[f] Sorbi. Plinius.
[g] Cap. 1.
[h] σκληρεία, duritia, rigor, austeritas, seueritas.
[i] Cap. 17. 2. histo. & cap. 7. 5. Causs.
[k] Grossum Plinio cap. 26. 16. Erotinum pomum, vel raro, vel nunquā maturescens.
[l] Sic Plin. cap. 6. 16.

A τὰ δὲ χειμερινὰ σῦκα, Πάμφιλος καλεῖσθαί φησι Κυδωναῖα ὑπὸ Ἀχαιῶν, οὕτω λέγων Ἀριστοφάνην εἰρηκέναι ἐν Λακωνικαῖς γλώσσαις. Κορακέων δὲ σύκων εἶδος Ἕρμιππος ἐν Στρατιώταις παραδίδωσι διὰ τούτων,

ἢ τῶν φιβαλέων μάλιστ' αὖ, ἢ τῶν Κορακέων.

Θεόφραστος δ' ἐν δευτέρῳ φυτῶν ἱστορίας, σύκων φησὶ γένος τοιοῦτόν τι εἶναι, οἷον ἡ χαρίτιος Ἀράτειος καλουμένη. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ περὶ τὴν Τρωϊκήν φησιν Ἴδην γίνεσθαι συκῆν θαμνώδη, φύλλον ὅμοιον ἔχουσαν τῷ τῆς φιλύρας. φέρειν δὲ σῦκα ἐρυ-
B θρά, ἡλίκα ἐλαία τὸ μέγεθος, στρογγυλώτερα, εἶναι δὲ τὴν γεῦσιν μεσπιλώδη. περὶ δὲ τῆς ἐν Κρήτῃ καλουμένης Κυπρίας συκῆς, ὁ αὐτὸς Θεόφραστος ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς φυτικῆς ἱστορίας τάδε γράφει. ἡ ἐν Κρήτῃ καλουμένη Κυπρία συκῆ, φέρει τὸν καρπὸν ἐκ τοῦ στελέχους, καὶ τῶν παχυτάτων ἀκρεμόνων. βλαστὸν δέ τινα ἀφίησι μικρὸν ἄφυλλον, ὥσπερ ῥιζίον, πρὸς ᾧ ὁ καρπός. τὸ δὲ στέλεχος μέγα, καὶ παρόμοιον τῇ λεύκῃ, φύλλον δὲ τῇ πτελέῃ. πεπαίνει
C δὲ τέτταρας καρποὺς, ὅσαι παρ' αὐτῇ καὶ αἱ βλαστήσεις. ἡ δὲ γλυκύτης προσεμφερὴς τῷ σύκῳ, καὶ ἔσωθεν τοῖς ἐρινοῖς· μέγεθος δὲ, ἡλίκον κοκκύμηλον. Τῶν δὲ προδρόμων καλουμένων σύκων ὁ αὐτὸς Θεόφραστος μνημονεύει ἐν τρίτῃ φυτικῶν αἰτιῶν οὕτως, Τῇ συκῇ ὅταν ἀὴρ ἐπιγένηται μαλακὸς, καὶ ὑγρὸς, καὶ θερμὸς ἐξεκαλέσατο τὴν βλάστησιν. ὅθεν καὶ οἱ πρόδρομοι. Καὶ προελθὼν τάδε λέγει, Πάλιν δὲ τοὺς προδρόμους αἱ μὲν φέρουσιν, ἥτε Λακωνικὴ, καὶ ἡ λευκομφάλιος, καὶ ἕτεραι
D πλείους. αἱ δ' οὐ φέρουσι. Σέλευκος δ' ἐν Γλώσσαις, προτερικλῶ φησι καλεῖσθαι γένος τι συκῆς, ἥτις φέρει πρώϊον τὸν καρπόν. Διφόρου δὲ συκῆς μνημονεύει καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ἐκκλησιαζούσαις,

Ὑμᾶς δέ γ' ὡς θρῖα λαβόντας διφόρου συκῆς.

Καὶ Ἀντιφάνης ἐν Σκληρείαις.

Ἔστι γὰρ παρ' αὐτὴν τὴν δίφορον συκῆν κάτω.

Ὁ Θεόπομπος δὲ ἐν τῇ πεντηκοστῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, κατὰ τὴν Φιλίππου φησὶν ἀρχὴν περὶ τὴν Βισαλτίαν, Ἀμφίπολιν καὶ Γραιστωνίαν τῆς Μακε-
E δονίας, ἔαρος μέσου ὄντος, τὰς μὲν συκᾶς σῦκα, τὰς δ' ἀμπέλους βότρυς, τὰς δ' ἐλαίας ἐν ᾧ χρόνῳ βρύειν εἰκὸς ἦν, αὐτὰς ἐλαίας ἐνεγκεῖν, καὶ εὐτυχῆσαι πάντα Φίλιππον. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ φυτῶν ὁ Θεόφραστος καὶ τὸν ἐρινεὸν εἶναί φησι δίφορον. οἱ δὲ καὶ τρίφορον ὥσπερ ἐν Κέῳ. λέγει δὲ καὶ τὴν συκῆν ἐὰν ἐν σκίλλῃ φυτευθῇ, θᾶττον παραγίνεσθαι, καὶ ὑπὸ σκωλήκων μὴ διαφθείρεσθαι, καὶ πάντα δὲ τὰ ἐν σκίλλῃ φυτευθέντα καὶ θᾶττον αὐξάνεσθαι, καὶ εὐβλαστῆ γίγνεσθαι. Πάλιν δὲ ὁ Θεό-
F φραστος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν αἰτιῶν, Ἡ Ἰνδικὴ καλουμένη θαυμαστὴ οὖσα τῷ μεγέθει, μικρὸν ἔχει τὸν καρπὸν, καὶ ὀλίγον ὡς ἂν εἰς τὴν βλάστησιν ἐξαναλίσκουσα ἅπασαν τὴν τροφήν. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς φυτικῆς ἱστορίας ὁ φιλόσοφος φησὶν, Ἔστι καὶ ἄλλο γένος συκῆς ἔν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ περὶ Κιλικίαν, καὶ Κύπρον ὀλυνθοφόρον. ὃ τὸ μὲν σῦκον ἐμπροσθεν φέρει τοῦ φύτου, τὸν δὲ ὄλυνθον ἐξόπισθεν. αἱ δὲ ὅλως ἐκ τοῦ ἔνου βλαστοῦ, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ νέου. πρώϊον δὲ τοῦτο τῶν σύκων, πέπονά τε καὶ γλυκὺν ἔχει, καὶ οὐχ ὥσπερ τὸν παρ' ἡμῖν. 39

A γίνεται δὲ καὶ μείζων ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν σύκων. ἡ δ' ὥρα μετὰ τὴν βλάστησιν οὐ πολύ. Οἶδα δὲ καὶ ἄλλα σύκων ὀνόματα λεγόμενα βασίλεια, συκοβασίλεια, κιρροκοιλάδια καὶ ὑλάδια, σαρκελάφεια, λαπύρεια, πικρίδια, δρακόντια, λευκόφια, μελανόφια, κρηνεία, μυλαϊκὰ, ἀσκαλώνια. Περὶ δὲ τῆς προσηγορίας τῶν σύκων λέγων Τρύφων ἐν δευτέρῳ φυτῶν ἱστορίας, Δωρίωνά φησιν ἐν Γεωργικῷ ἱστορεῖν, Συκέαν ἕνα εἶναι τῶν Τιτάνων διωκόμενον ὑπὸ Διὸς τὴν μητέρα γῆν ὑποδέξασθαι, καὶ ἀνεῖναι τὸ φυτὸν

B εἰς διατριβὴν τῷ παιδὶ, ἀφ' οὗ καὶ Συκέαν πόλιν εἶναι ἐν Κιλικίᾳ. Φερένικος δὲ ὁ ἐποποιὸς, Ἡρακλεώτης δὲ γένος, ἀπὸ Συκῆς τῆς Ὀξύλου θυγατρὸς προσαγορευθῆναι. Ὄξυλον γὰρ τὸν Ὀρείου Ἁμαδρυάδι τῇ ἀδελφῇ μιχθέντα μετ' ἄλλων γεννῆσαι Καρύαν, Βάλανον, Κράνειον, Ὀρέαν, Αἴγειρον, Πτελέαν, Ἄμπελον, Συκῆν, καὶ ταύτας Ἁμαδρυάδας νύμφας καλεῖσθαι, καὶ ἀπ' αὐτῶν πολλὰ τῶν δένδρων προσαγορεύεσθαι. ὅθεν καὶ τὸν Ἱππώνακτα φάναι

C Συκῆν μέλαιναν, ἀμπέλου κασιγνήτην.

Σωσίβιος δ' ὁ Λάκων ἀποδεικνὺς εὕρημα Διονύσου τὴν συκῆν, διὰ τοῦτο φησὶ καὶ Λακεδαιμονίους Συκίτην Διόνυσον τιμᾶν. Νάξιοι δὲ, ὡς Ἀνδρίσκος, ἔτι δ' Ἀγαθένης ἱστοροῦσι, μειλίχιον καλεῖσθαι τὸν Διόνυσον, διὰ τὴν τοῦ συκίνου καρποῦ παράδοσιν. διὸ καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ παρὰ τοῖς Ναξίοις, τὸ μὲν τοῦ Βακχέως Διονύσου καλουμένου, εἶναι ἀμπέλινον. τὸ δὲ τοῦ Μειλιχίου, σύκινον. τὰ γὰρ σῦκα μείλιχα καλεῖσθαι. ὅτι δὲ πάντων τῶν καλουμένων

D ξυλίνων καρπῶν, ὠφελιμώτερά ἐστι τοῖς ἀνθρώποις τὰ σῦκα, ἱκανῶς Ἡρόδοτος ὁ Λύκιος διὰ πολλῶν ἀποδείκνυσιν, ἐν τῷ περὶ σύκων συγγράμματι. εὐτραφῆ τε λέγων γίγνεσθαι τὰ νεογνὰ τῶν παιδίων ἐν τῷ χυλῷ τῶν σύκων, εἰ διατρέφοιτο. Φερεκράτης, ἢ ὁ πεποιηκὼς τοὺς Πέρσας, φησίν.

Ἦν δ' ἡμῶν σῦκόν τις ἴδῃ διὰ χρόνου νέον ποτὲ,
Τὼ 'φθαλμὼ περιμάττομεν γε τοῦτο τῶν παιδίων,

ὡς καὶ ἰάματος οὐ τοῦ τυχόντος τῶν σύκων ὑπαρχόντων. Ὁ δὲ θαυμασιώτατος καὶ μελίγηρυς Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν, καὶ

E μέγα ἀγαθὸν φησιν εἶναι τὰ σῦκα, οὑτωσὶ λέγων, ὦ βασιλεῦ, σὺ δ' ἐπ' ἄνδρας τοιούτους παρασκευάζῃ στρατεύεσθαι, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δ' οὐχ ὅσα ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχέην. πρὸς δὲ νὴ Δί' οὐκ οἴνῳ χρέονται, ἀλλ' ὑδροποτέουσιν. οὐ σῦκα ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἀγαθόν. Πολύβιος δ' ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν,

F Φίλιππός φησι ὁ Περσέως πατὴρ, ὅτι τὴν Ἀσίαν κατέτρεχεν, ἀπορῶν τροφῶν, τοῖς στρατιώταις παρὰ Μαγνήτων, ἐπεὶ σῖτον οὐκ εἶχον, σῦκα ἔλαβε. διὸ καὶ Μυοῦντος κυριεύσας, τοῖς Μάγνησιν ἐχαρίσατο τὸ χωρίον ἀντὶ τῶν σύκων. Καὶ Ἀνάνιος δ' ὁ Ἰαμβοποιὸς ἔφη,

Εἴ τις καθείρξε χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
Καὶ σῦκα βαιὰ καὶ δύ' ἢ τρεῖς ἀνθρώπους,
Γνοίη χ' ὅσῳ τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω.

vt qui nostris ficubus multo sit amplior: maturitatis haud ita diu post germinationẽ tempus esse. Non me fugit alijs quoque nomenclaturis ficorũ species appellari, Regios, Regiosficos, Cirrhocœladios [a], Hyladios, Sarcelapheos, Lapyrios, Picridios, Dracontias, Leucophias, Melanophias, Crenéos, Mylaïcos, Ascalonios. Tryphon secundo libro historiæ plantarum, de σικῶν, id est, ficuum appellatione differens, inquit, Dorionem in Georgico narrare, Sycean vnum ex Titanibus, Terræ filium, insequente Ioue exceptum à matre fuisse, illámque gnato arborem emisisse, cuius fructu oblectaretur, & aleretur: præterea nominatam ab illo Titane Syceam fuisse Ciliciæ ciuitatem: at Pherenicus epicus [b] poëta, Heracleotes genere, appellatam fuisse tradit à Syce Oxyli filia. Oxylum enim Oriæ filiũ concubitu Hamadryadis sororis genuisse Nucem, Iuglandem, Cornum, Oxyam [c], AEgiron [d], Vimum, Vitem, Ficum, quas Hamadryadas omnes vocarunt, illarúmque nomine multas arbores nuncupatas fuisse, ac ideo Hipponactem dixisse,

Nigram ficum uitis sororem.

Sosibius Lacedæmonius cùm ficus inuentorem [e] Bacchum fuisse ostendisset, subiunxit ea de caussa Lacedæmonios Bacchum Syciten, id est Ficulneum, venerari. Idem Andriscus & Agasthenes referunt. Naxijs Bacchus Meilichius appellatur, quòd mortalibus Ficum dederit: ob eandémque rationem apud Naxios dei Bacchi quem Dionysum vocant, è ligno vitis facies est, illius verò quem Meilichium nuncupant, è ficu: ficus enim μείλιχα Naxij vocant. Omnium certè fructuum quos ξυλίνους [f] appellant, vtilissimos esse ficos hominibus Herodotus Lycius in opere suo De ficubus planum facit multis verbis, ac ficuum succo recens natos puellulos optimè ali, vegetósque fieri, si illis nutriantur, affirmat. Pherecrates, qui Persas edidit, inquit:

Aspexit nostrum si quispiam aliquando ficum recentem, cùm tempestiua est,
Puellulis, ut niteant, obtritam in cibum dat, tanquam medicamentum non uulgare ficus sit.

Herodotus in primis admirandus, & mellifluus, libro primo historiarum, ingẽs bonum mortalitati ficus esse, ad hunc modum scribit: Aduersus illos homines, ô rex, exercitum comparas, qui anaxyride [g] & reliquo vestitu coriaceo vtuntur, cibantur verò non ijs quæ cupiunt, sed ijs quæ suppetũt, regionem asperam incolũt: vinum, per Iouem, non bibunt, nec ficis, nec alijs lautis cibis vescuntur. Polybius Megalopolites libro duodecimo narrat, Philippum Persei patrem, cùm incursionibus Asiam vastaret, commeatus inopia, quia frumentum deesset, in cibaria militum à Magnesijs ficus accepisse, ideóque potitum Myunte, pro datis ficis eum locũ tribuisse Magnesijs. Ananius Iambicus:

In ædibus auri multum si quis concluserit,
Et paucas ficus, duóque uel tres homines,
Quanto ficus auro sint præstantiores intelliget.

a Flau... quã ... ſylueſtr... coti c... milia... los ... conun... turã ... bos ... molæ ... tendos ... nis ſimil... ſuauita... randos.

b ... ficator ... metro... num ...

c Latin... gum.
d Popul... gram.

e Eraſ... Ficulnu... gio, ... rycho.

f Ligneo... niam è ... ſtirpium ... oriuntur ... ctus ... ſunt, ... f ... moralé... culum.

g ἀναξ... morale... culum.

Tam prolixè Magnus de ficubus cùm tractaſſet, ad hunc modum locutus eſt Daphnus[a] medicus: Philotimus libro tertio De alimentis, recentium ficuum ait plures eſſe inuicem differentias, nempe generis, temporis quo proueniunt, & facultatis: cæterum in vniuerſum, humidas & maturas ocyſſimè diſſolui[b] ex omnibus, & quouis alio fructu celerius coqui, nec alius impedire cibi coctionem: humidarum facultatem[c] glutinoſam eſſe ac dulcem, ſubnitroſam[d] tamen: deiectiones moliri largiores, liquidiores, promptiores, minimé que moleſtas: ſuccum ſalſum & ſubacrem corpori ſuppeditare cum ſale deuoratas: at quod præbent alimẽtum citò diſſipari. Itaque multis ficuum eſu valdè auctam molem corporis, breui pòſt tempore gracileſcere ac extenuari ſupra modum: quod profectò non accideret, ſi perſtaret alimentum è ficu perceptum, & ſtatim nõ diſcuteretur. Reliquis porrò fugacibus fructibus à ventriculo faciliùs ſuperari hoc arguit, quòd non ſolum citra noxam copioſius alijs fructibus ingerimus, ſed etiam quòd illis præſumptis, ſi conſuetum & parem cibi modum nos addamus, id nihil incommodet: vnde manifeſtum eſt, vtrumque cibum à ventriculo confici, & minore negotio ficus vinci quàm alios fructus, nec obſtare quo minus alius cibus coquatur. Facultas quidem ea ficus eſt, quam propoſuimus. Glutinoſam & ſalſam, ex eo deprehendimus, quòd ob lentorem manibus inhæreſcit, & illas tamen abſterget: dulcem linguæ & oris iudicio cognoſcimus: quod autẽ ſine torminibus & perturbatione alui deiectionem moueat celeriorem, copioſiorem, molliorem, vt probemus, verbis opus eſſe nõ arbitror. At verò in ventriculo ficus parum immutantur[e], non quia difficilis ſit earum coctio, ſed quia confeſtim deglutimus dentibus nondum extritas, & comminutas: qua de cauſſa promptior eſt illarum excretio. Salſum quidem ſuccum à ficis procreari, & in corpus diduci nos indicauimus, quoniam, vt eſt demonſtratum, nitroſi ſunt: verùm ſalſior ille vel acer euadit ob ea quæ interueniunt, quandoquidem ſalſugo addito ſale augetur, acrimonia verò adiecto vel thymo, vel aceto[f]. Heraclides Tarentinus in Conuiuio, dubitat, & percontatur, poſt eſum ficuum an aqua gelida bibenda ſit, an calida. Qui calidam malunt, illos inquit hoc ſuadere, quòd animaduertant ſordidas manus aqua calida lotas confeſtim purgari, & hoc exemplo credibile putent in ventriculo ficus è veſtigio diſſolui, præſertim cùm extra corpus noſtrum aqua calida ficuum continentes partes diſtrahat, & in tenues portiũculas liquatas diuidat, frigida verò illas contrahat, & cogat. E diuerſo, qui frigidam bibendam ſentiunt, ſic ratiocinantur, frigidæ potione, ob eius grauitatem, quæ inſident vẽtriculo deorſum protrudi: non admodum bellè ventriculum habere poſt eſum ficuum, quia æſtuoſus & imbecillus reddatur: quamobrem quidam extemplo merum bibunt: aquam porrò frigidã in ventriculũ acceptas illas depellere.

a Vnus ex conuiuis.

b Alimẽtum ex iis cõfectũ diſſipari.

c Talem eſſe recentium ſuccum & manus contactu, & guſtatu linguæ deprehẽdimus.

d Ob lactis exiguã acrimoniã.

e ἀλλοιοῦται: ad verbũ *alteratur*.

f Hinc licet colligere, veteres ficum eſitaſſe cum ſale, thymo, aceto.

A Τοσαῦτα τοῦ Μάγνου συνολογήσαντος, Δάφνος ὁ ἰατρὸς ἔφη· Φιλότιμος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ τροφῆς, τὰ ἁπαλά φησι σῦκα διαφορὰς μὲν ἔχειν πλείους πρὸς ἄλληλα καὶ τοῖς γένεσι, καὶ τοῖς χρόνοις ἐν οἷς ἕκαστα γίγνεται, καὶ ταῖς δυνάμεσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καθόλου εἰπεῖν τά τε ὑγρὰ τὰ πεπεμμένα, καὶ μάλιστα αὐτὴν διαλύεσθαι ταχέως, καὶ κατεργάζεσθαι μᾶλλον τῆς ἄλλης ὀπώρας, καὶ τὴν λοιπὴν τροφὴν οὐ κωλύει κατεργάζεσθαι. δυνάμεις δ' ἔχειν τὴν ὑγρὰν κολλώ-
B δεις τὲ, καὶ γλυκείας, ὑπονιτρώδεις τε, καὶ τὴν διαχώρησιν ἀθρουστέραν, καὶ διακεχυμένην, καὶ θᾶττω καὶ λίαν ἄλυπον παρασκευάζει. χυλὸν δ' ἁλυκὸν δριμύτητα ἔχοντα ἀναδίδωσι μεθ' ἁλῶν ἐπιπινόμενα. διαλύεται μὲν οὖν ταχέως· διότι πολλῶν καὶ μεγάλων ὄγκων εἰσενεχθέντων, μετὰ μικρὸν χρόνον λαγαροὶ γινόμεθα καθ' ὑπερβολήν. ἀδύνατον δ' ἦν τοῦτο συμβαίνειν διαμενόντων, καὶ μὴ ταχὺ διαλυομένων τῶν σύκων. κατεργάζεται δὲ μᾶλλον
C τῆς ἄλλης· οὐ μόνον ὅτι πολλαπλάσιον λαμβάνοντες αὐτὴν τῆς λοιπῆς ὀπώρας ἀλύπως διάγομεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν εἰωθυῖαν τροφὴν ἴσην λαμβάνοντες τούτων προεγχειρισθέντων οὐδὲν ἐνοχλούμεθα. δῆλον οὖν ὡς εἰ κρατοῦμεν ἀμφοτέρων, ταῦτά τε πέπτεται μᾶλλον, καὶ τὴν λοιπὴν οὐ κωλύει κατεργάζεσθαι τροφήν. τὰς δὲ δυνάμεις ἔχει τὰς λεγομένας· τὴν μὲν κολλώδη τε, καὶ τὴν ἁλυκὴν ἐκ τοῦ κολλᾶν τε καὶ ῥύπτειν τὰς χεῖρας· τὴν δὲ γλυκεῖαν ἐν
D τῷ στόματι γινομένην ὁρῶμεν. τὴν δὲ διαχώρησιν ἄνευ στρόφων τε καὶ ταραχῆς καὶ πλείω, καὶ θᾶττον, καὶ μαλακωτέραν ὅτι παρασκευάζει, λόγου προσδεῖν οὐθὲν νομίζομεν. ἀλλοιοῦται δ' οὐ λίαν, οὐ διὰ τὸ δύσπεπτον αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι καταπίνομέν τε ταχέως οὐ λεάναντες· καὶ τὴν διέξοδον διότι ταχεῖαν ποιεῖται. χυμὸν δ' ἁλυκὸν ἀναδίδωσι, διότι τὸ μὲν νιτρῶδες ἀπεδείχθη τὰ σῦκα ἔχοντα, ἁλυκώτερον δὲ ποιεῖσθαι ἢ δριμὺν ἐκ τῶν ἐπιγινομένων. οἱ μὲν γὰρ ἅ-
E λες τὸν ἁλυκὸν, τὸ δ' ὄξος καὶ τὸ θύμον τὸν δριμὺν αὔξει χυμόν. Ἡρακλείδης δ' ὁ Ταραντῖνος ἐν τῷ συμποσίῳ ζητεῖ, πότερον ἐπιλαμβάνειν δεῖ μετὰ τὴν τῶν σύκων προσφορὰν θερμὸν ὕδωρ, ἢ ψυχρόν. καὶ τοὺς μὲν λέγοντας θερμὸν δεῖν ἐπιλαμβάνειν, προορῶντας τὸ τοιοῦτο παρακελεύεσθαι· διότι καὶ τὰς χεῖρας ταχέως τὸ θερμὸν ῥύπτει· διὸ πιθανὸν εἶναι καὶ ἐν κοιλίᾳ συντόμως αὐτὰ τῷ θερμῷ διαλύεσθαι. καὶ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς δὲ σύκων τὸ θερμὸν διαλύει
F τὴν συνέχειαν αὐτῶν, καὶ εἰς λεπτομερεῖς τόπους ἄγει. τὸ δὲ ψυχρὸν συνίστησιν. οἱ δὲ ψυχρὸν λέγοντες προσφέρεσθαι, ἡ τοῦ ψυχροῦ φασὶ πόματος λῆψις, τὰ ἐπὶ τοῦ στομάχου καθήμενα τῷ βάρει καταφέρει. τὰ γὰρ σῦκα οὐκ ἀστείως διατίθησι τὸν στόμαχον, καυσώδη καὶ ἀτονώτερον αὐτὸν ποιοῦντα. διόπερ τινὲς καὶ τὸν ἄκρατον συνεχῶς προσφέρονται. μετὰ δὲ ταῦτα ἑτοίμως καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ προωθεῖ.

δεῖ δὲ πλέονι καὶ ἀθροωτέρῳ χρῆσθαι τῷ πόματι A μετὰ τὴν τῶν σύκων προσφορὰν ἕνεκα τοῦ μὴ ὑπομένειν αὐτὰ ἐν κοιλίᾳ. φέρεσθαι δὲ εἰς τὰ κάτω μέρη τῶν ἐντέρων. ἄλλοι δέ φασιν, ὅτι μὴ δεῖ σῦκα προσφέρεσθαι μεσημβρίας. νοσώδη γὰρ εἶναι τότε, ὡς καὶ Φερεκράτης ἐν Κραπατάλλοις εἴρηκεν.

Ἀριστοφάνης δὲ ἐν Προάγωνι,

Κάμνοντα δ᾽ αὐτὸν τοῦ θέρους ἰδών ποτε
Ἔτρωγ᾽ ἵνα κάμνοι σῦκα τῆς μεσημβρίας.

Καὶ Εὔβουλος ἐν Σφιγγοκαρίωνι,

Νὴ τὸν Δί᾽, ἠσθένουν γὰρ ὦ βέλτιστε σύ. B
Φαγοῦσα πρῴην σῦκα τῆς μεσημβρίας.

Νικοφῶν δ᾽ ἐν Σειρῆσιν,

Ἐὰν δέ γ᾽ ἡμῶν σῦκά τις μεσημβρίας
Τρώγων καθεύδη χλωρὰ, πυρετὸς εὐθέως
Ἥκει τρέχων οὐκ ἄξιος τριωβόλου,
Καθ᾽ οὗτος ἐπιπεσὼν ἐμεῖν ποιεῖ χολήν.

Δίφιλος δ᾽ ὁ Σίφνιός φησι, τῶν σύκων εἶναι τὰ μὲν ἁπαλὰ, ὀλιγότροφα καὶ κακόχυλα, εὐέκκριτα δὲ, καὶ ἐπιπολαστικὰ, καὶ εὐοικονομικώτερα δὲ τῶν ξηρῶν. τὰ δὲ πρὸς τῷ χειμῶνι γινόμενα, βίᾳ πεπαινόμενα, χείρονα τυγχάνει. C τὰ δ᾽ ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν ὡρῶν, κρείττονα, ὡς ἂν κατὰ φύσιν πεπαινόμενα. τὰ δὲ πολὺν ὀπὸν ἔχοντα, καὶ τὰ σπανύδρα δ᾽ εὐστομαχώτερα μὲν, βαρύτερα δέ· τὰ δὲ Τραλλιανὰ ἀναλογεῖ τοῖς Ῥοδίοις. τὰ δὲ Χῖα καὶ τἄλλα πάντα τούτων εἶναι κακοχυλώτερα. Μνησίθεος δ᾽ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν φησιν, ὅσα δὲ ὠμὰ προσφέρεται τῶν τοιούτων, οἷον ἄπιοι καὶ σῦκα, καὶ μῆλα Δελφικὰ, καὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ παραφυλάττειν τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τοὺς χυλοὺς D τοὺς ἐν αὐτοῖς μήτε ἀπέπτους, μήτε σαπροὺς, μήτε κατεξηραμμένους λίαν ὑπὸ τῆς ὥρας ἕξει. Δημήτριος δ᾽ ὁ Σκήψιος ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου εὐφώνους φησὶ γίνεσθαι τοὺς μὴ σύκων ἐσθίοντας. Ἡγησιάνακτα οὖν τὸν Ἀλεξανδρέα τὸν τὰς ἱστορίας γράψαντα, καὶ ἀρχὰς ὄντα πένητα, καὶ τραγῳδόν φησι γενέσθαι καὶ ὑποκριτικὸν καὶ εὔηχον, ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν σύκων μὴ γευσάμενον. Καὶ παροιμίας δὲ οἶδα περὶ σύκων λεγομένας τοιάσδε. E

Σῦκον μετ᾽ ἰχθὺν ὄσπριον μετὰ κρέα.
Σῦκα φίλ᾽ ὀρνίθεσσι φυτεύειν οὐκ ἐθέλουσι.

ΜΗΛΑ. ταῦτα Μνησίθεος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν, μῆλα Δελφικὰ καλεῖ. Δίφιλος δέ φησι τῶν μήλων τὰ χλωρὰ καὶ μηδέ πω πέπονα, κακόχυμα εἶναι καὶ κακοστόμαχα, ἐπιπολαστικά τε καὶ χολῆς γεννητικὰ, νοσοποιά τε καὶ φρίκης παραίτια. Τῶν δὲ πεπόνων εὐχυλώτερα μὲν F εἶναι τὰ γλυκέα καὶ εὐεκκριτώτερα διὰ τὸ στύψιν μὴ ἔχειν. κακοχυμώτερα δὲ εἶναι τὰ ὀξέα, καὶ σταλτικώτερα. τὰ δὲ τῆς γλυκύτητος ὑφειμένα, προσλαμβάνοντα δὲ εὐστομεῖν διὰ τὴν ποσὴν στύψιν εὐστομαχώτερα. εἶναι δὲ αὐτῶν τὰ μὲν θερινὰ, κακοχυλώτερα· τὰ δὲ φθινοπωρινὰ, εὐχυλώτερα. τὰ δὲ καλούμενα ὀρβικλάτα, μετὰ στύψεως ἡδείας ἔχοντα καὶ γλυκύτητα, εὐστόμαχα εἶναι.

Est autem post sumptas ficus largiùs & affatim bibendum, ne in ventriculo subsistãt, sed ad inferiorem intestinorum partem delabantur. Quidam ficus aiunt edẽdas meridie non esse, quia tum morbosæ sint, id quod etiam in Crapatallis Pherecrates dixit. Aristophanes in Proagone[a]: a Certam. præludio

AEgrotantem uerò aliquando ipsum æstate cùm uidisset,
Vt ægrotaret etiam ipse, meridie ficus comedebat.

EVbulus in Sphingocarione:

Per Iouem ita est: Etenim rectè non ualebam, ô uir optime,
Vt quæ nuper ficus edissem meridie.

Nicophon in Sirenibus:

Vestrum si quis ficus meridie
Recentes, posteaquam esitarit, obdormiscat, febris protinus
Cursu aduenit, non faciunda triobolo,
Quæ aggressa, uomitum bilis prouocat.

Diphilus Siphnius inquit, recentes ficus & prauum & paucum alimentum præbere, egeri facilè, innatare ventriculo, & citius in habitum corporis distribui quàm siccas. Quæ verò sub hyemem gignuntur, vi maturescentes, esse deteriores, meliores autẽ quæ in suæ tempestiuitatis articulo & vigore proueniũt, quia naturæ opera beneficióque ad maturitatem perducantur. Quæ lacteo succo abundant, & raris imbribus[b] maduere, ventriculo esse conducibiliores, tametsi magis eum grauent. b σπανύδρα Trallianas ad portionem facultate pares esse Rhodijs: Chias, & alias omnes, peiorẽ quàm illas succum generare. Mnesitheus Atheniensis libro de edulijs scribit, crudi cùm manduntur fructus eiusmodi, quales sunt pyra, ficus, mala Delphica, & reliqua id genus, obseruandum esse commodum tempus, quo succus ipsorum nec crudus sit, nec putris, nec vaporoso cœli statu[c] nimium exsiccatus. c Sic ὑπὸ τῆς ... res vel ... fer. Demetrius Scepsius libro decimoquinto Troiani apparatus scribit, eos qui ficis abstinent, esse vocaliores, ideóque Hegesianacta ciuem Alexandrinum, qui historias composuit, cùm initio pauper esset, eximium Tragœdiarum actorem & histrionem euasisse, vocéque mirum in modũ sonora, quia per annos octodecim ficum non gustasset. Nota mihi sunt quæ de ficis iactantur hæc prouerbia:

Post piscem ficus, post carnem[d] legumina. d Quæ bellariis solebãt, Vtrumque uerbium pud Era...
Auibus gratas ficus nolunt serere.

MALA. Mnesitheus Atheniensis libro de Edulijs, mala Delphica nuncupat. Diphilus inquit, recentia & immatura mala prauũ succum generare, offendere ventriculũ, reliquis cibis innatare, procreare bilem, morbos inuehere, horrores efficere: ex ijs quæ matura sunt succi laudabilioris esse dulcia, excerníq; minore negotio, quia nihil adstringant: acida succi deterioris esse, aluúmque magis tardare: quorum autem remissior dulcedo est, illa sanè ori placere cùm eduntur, & ob aliquantulam adstrictionem ventriculo prodesse: orbicata (sic enim vocant) quibus adstrictio iucunda est cum dulcedine, ventriculo cõferre:

Setania, & Platania quæ nominant, ſucci bonitate commendari, & propterea quòd excernuntur facilè, ſed ventriculum nihil iuuare: quæ Mordiana vocant, & optima ſpecioſiſſimáque naſcuntur Apolloniæ, quam Mordiam nominant, portione reſpondere orbicatis: Cydonia, quorum genus quoddam appellant Struthia, in vniuerſum ex omnibus quidem malis ventriculo eſſe vtiliſſima, præſertim quæ maturuerunt: Glaucides tamen inquit omnium fructuum eſſe præſtantiſſima mala Cydonia, Struthia, & Phaulia [a]. Philotimus libro decimotertio De alimentis, ſcribit, verna mala pyris ægriùs coqui, ſiue vtraque nondum matura ſint, ſiue iam ad maturitatem peruenerint. Quod ad facultatē ſpectat, acidorum & immaturorum ſuccum reliquis acerbiorem eſſe, & aliquantulum mordacem [b], illáque ſuccum præſtare corpori, quem radentem [c] vocant: itaque mala pyris in totum difficiliùs coqui, & ſi quis pauciora mala comedat, in illis conficiendis plus laborare: ſi plura idem pyra ſumpſerit, minus. Radentem, qui ex ipſis gignitur, Praxagoras ſuccum appellat. Quæ quidem à ventriculo tum pyra, tum mala percocta non fuerint, ea craſſiorem ſuccum præbet. Eſt igitur à nobis demonſtratum in vniuerſum coqui difficiliùs mala quàm pyra: tum etiam quæ acerba ſunt ſolere craſſiores ſuccos gignere. Ex hybernis [d] verò malis Cydonia ſuccum acerbiorem [e] generant, ſtruthia pauciorem, minúſque acerbum, & à ventriculo ſuperantur faciliùs. Nicander Thyateirenus Cydonia mala ſtruthia vocari tradit, ſed ignoranter. Refragatur enim quod Glaucus memorat, dū ait eſſe præſtantiſſima Cydonia mala, Phaulia, & Struthia. Cydoniorum malorum Steſichorus in Helena meminit:

Multa Cydonia tum mala iaciebant in ſellam regi,
Multa etiam myrti folia, roſarúmque ac uiolarum elegantes coronas.

Alcman:

Cydonia mala Cantharus [f] *aſſeruat, quæ magnitudine ſunt mammis* [g] *paria.*

Philemon in Ruſtico Cydonia mala ſtruthia vocat. Phylarchus libro ſexto hiſtoriarum narrat [h], lethalium medicamentorum vim, odoris ſui iucunditate à malis cydonijs hebetari, Phariacúmque [i] venenum iniectum caniſtro [k] adhuc olente cydonia mala in eo repoſita, euanidum factum maleficam facultatem ſuam amiſiſſe, itaque mixtum & in potu exhibitum quibus inſidiæ ſtruebantur, nihil attuliſſe noxæ: cauſſámque poſtea eius rei cognitam fuiſſe illius inquiſitione & inueſtigatione qui vēdiderat. Comperit enim hoc accidiſſe propterea quòd condita in eo calatho mala fuiſſent. Hermon in Gloſſis iudiciarijs Codymala vocari tradit mala Cydonia. Polemon libro quinto ſui operis ad [l] Timæum, floris genus eſſe Codymalon ait. Alcman verò cùm inquit,

Struthium minus, uel Codymalum,

Apollodorus & Soſibius cydonium malum interpretātur. A ſtruthio differre Cydoniū malum

a De Phauliis paulo pòſt agetur.

b ὄξειν, aceti modo perſtringere.

c Eradentē, ξυστικὸν, lancinantem, ſuperficiem earum partium quas attingit exulcerantem. Videtur hæc inordinatè & ineptè repeti ac inculcari.

d Quæ ad hyemem vſque recondita ſeruantur.

e Valentiùs adſtringentem.

f Aut viri propriū nomen, aut vaſis genus.

g Sic vuam cuius acini prægrādes ſunt, βούμαστον nuncuparunt.

h Hiſpani & Celtiberi vſu didicerūt, albi Veratri ſuccū, quo in venatu ceruorum, aprorum, caprearum, ſagittas tingunt, &, ſi feriant, lethali prorſus vulnere, euaneſcere, vímque ſuam amittere, reconditum in cubiculo vbi cydonia mala ſint, eámque recuperare in foriis domeſticis diu ſuſpenſum.

i Pharicum Dioſcoridi lib. 6. Vide Marcelli commētaria in Dioſcoridem.

k τῷ ῥοΐσκῳ: calatho qui eſſet punico malo figura ſimilis.

l Alii, contra Timæum.

Τὰ δὲ σητάνια λεγόμενα, πρὸς ἔτι δὲ πλατάνια, εὔχυλα μὲν καὶ εὐέκκριτα, οὐκ εὐστόμαχα δέ. Τὰ δὲ Μορδιανὰ καλούμενα, γίνεται μὲν κάλλιστα ἐν Ἀπολλωνίᾳ τῇ Μορδίῳ λεγομένῃ, ἀναλογεῖ δὲ τοῖς ὀρβικλάτοις. Τὰ δὲ Κυδώνια, ὧν ἔνια καὶ στρούθια λέγεται κοινῶς, ἁπάντων ἐστὶ τῶν μήλων εὐστομαχώτερα, καὶ μάλιστα τὰ πέπονα. Γλαυκίδης δέ φησιν, ἄριστα τῶν ἀκροδρύων εἶναι μῆλα κυδώνια, φαυλία, στρούθια. Φιλότιμος δ' ἐν τῷ τρίτῳ καὶ δεκάτῳ περὶ τροφῆς, τὰ μῆλά φησι τὰ μὲν ἐαρινὰ δυσπεπτότερα πολὺ τῶν ἀπίων, καὶ τὰ ὠμὰ τῶν ὠμῶν, καὶ τὰ πέπονα τῶν πεπόνων. τὰς δὲ δυνάμεις ἔχει τῶν ὑγρῶν, τὰ μὲν ὀξέα, καὶ μήπω πέπονα στρυφνοτέρας, καὶ πως ὀξείας, χυμόν τε ἀναδίδωσιν εἰς τὸ σῶμα τὸν καλούμενον ξυστικόν. καθόλου τε τὰ μῆλα τῶν ἀπίων δυσπεπτότερα εἶναι. διότι τὰ μὲν ἐλάττω φαγόντες ἧττον, τὰς δὲ πλείους προσενεγκάμενοι μᾶλλον πέπτομεν. ξυστικὸς δὲ γίνεται χυμὸς ἐξ αὐτῶν, ὁ 41
λεγόμενος ὑπὸ Πραξαγόρου. διότι τὰ μὴ κατεργαζόμενα, παχυτέρους ἕξει τοὺς χυμούς. ἀπεδείχθη δὲ καθόλου τὰ μῆλα δυσκατεργαστότερα τῶν ἀπίων. καὶ ὅτι τὰ στρυφνὰ μᾶλλον ἔτι παχυτέρους παρασκευάζειν εἴωθε τοὺς χυμούς. τὰ δὲ χειμερινὰ τῶν μήλων, τὰ μὲν Κυδώνια στρυφνοτέρους, τὰ δὲ στρούθια τοὺς χυμοὺς ἐλάττους ἀναδίδωσι, καὶ στρυφνοτέρους ἧττον, πέπτεσθαί τε μᾶλλον δύναται. Νίκανδρος δ' ὁ Θυατειρηνὸς τὰ Κυδώνια μῆλα τὰ στρούθιά φησι καλεῖσθαι, ἀγνοῶν. Γλαυκίδης γὰρ ἱστορεῖ, ἄριστα λέγων, τῶν ἀκροδρύων εἶναι μῆλα Κυδώνια, φαυλία, στρούθια. Κυδωνίων δὲ μήλων μνημονεύει Στησίχορος ἐν Ἑλένῃ οὕτως, Πολλὰ μὲν Κυδώνια μᾶλα ποτερρίπτουν ποτὶ δίφρον ἄνακτι, πολλὰ δὲ μύρσινα φύλλα καὶ ῥοδίνους στεφάνους ἴων τε κορωνίδας οὔλας. Καὶ Ἀλκμάν· ἔτι δὲ Κάνθαρος ἐν Τηρεῖ Κυδωνίοις μήλοισιν εἰς τὰ τιτθία. Καὶ Φιλήμων δ' ἐν Ἀγροίκῳ τὰ Κυδώνια μῆλα στρούθια καλεῖ. Φύλαρχος δ' ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἱστοριῶν, τὰ Κυδώνιά φησι μῆλα τῇ εὐωδίᾳ καὶ τὰς τῶν θανασίμων φαρμάκων δυνάμεις ἀπαμβλύνειν. τὸ γοῦν Φαριακὸν φάρμακον ἐμβληθὲν φησὶν εἰς ῥοΐσκον ἔτι ὀδωδότα ἀπὸ τῆς τῶν μήλων τούτων συνθέσεως, ἐξίτηλον γενέσθαι μὴ τηρῆσαν τὴν ἰδίαν δύναμιν. κερασθὲν γοῦν καὶ δοθὲν πιεῖν τοῖς εἰς τοῦτο ἐνεδρευθεῖσιν ἀπαθεῖς αὐτοὺς διατηρῆσαι. ἐπιγνωσθῆναι δὲ τοῦτο ὕστερον ἐξ ἀνακρίσεως τοῦ τὸ φάρμακον πωλήσαντος, καὶ ἐπιγνόντος τὸ γενόμενον ἐκ τῆς τῶν μήλων συνθέσεως. Ἕρμων δ' ἐν Κρητικαῖς γλώσσαις κοδύμαλα καλεῖσθαί φησι τὰ κυδώνια μῆλα. Πολέμων δ' ἐν πέμπτῳ τῶν πρὸς Τίμαιον, ἄνθους γένος τὸ κοδύμαλον εἶναί τινας ἱστορεῖν. Ἀλκμὰν δὲ τὸ στρούθιον μῆλον, ὅταν λέγῃ μεῖον, ἢ κοδύμαλον· Ἀπολλόδωρος δὲ καὶ Σωσίβιος τὸ Κυδώνιον μῆλον ἀκούουσιν. ὅτι δὲ διαφέρει τὸ Κυδώνιον μῆλον τοῦ στρουθείου,

σαφῶς εἴρηκεν ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ β΄. τῆς ἱστορίας. A διάφορα δὲ μῆλα γίνεται ἐν Σιδοῦντι· κώμη δ᾽ ἔστιν αὕτη Κορίνθου, ὡς Εὐφορίων ἢ Ἀρχύτας ἐν Γεράνῳ φησίν.

Ὥριον οἷά τε μῆλον, ὅ δ᾽ ἀργιλλώδεσιν ὄχθαις,
Πορφύρεον ἐλαχείῃ ἐνιτρέφεται Σιδόεντι.

Μνημονεύει δ᾽ αὐτῆς καὶ Νίκανδρος ἐν Ἑτεροιουμένοις οὕτως,

Αὐτίχ᾽ ὅγ᾽ ἐκ Σιδόεντος ἢ ἐκ Πλείστου ἀπὸ κήπων
Μῆλα ταμὼν χνοάοντα τύποις νωμήσατο Κάδμου.

B ὅτι δ᾽ ἡ Σιδοῦς τῆς Κορίνθου ἐστὶ κώμη, Ἀρριανὸς εἴρηκεν ἐν πρώτῃ Ἡρακλείας, καὶ Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν ε΄ περὶ νεῶν καταλόγου. Ἀντίγονος δ᾽ ὁ Καρύστιος ἐν Ἀντιπάτρῳ φησίν.

Ἧκέ μοι ὡραίων πολὺ φίλτερος ἠδ᾽ ἀριμήλων
Πορφυρέων, Ἐφύρη τάπερ αὔξεται ἠνεμόεσσα.

Φαυλίων δὲ μήλων μνημονεύει Τηλεκλείδης ἐν Ἀμφικτύοσιν οὕτως,

Ὦ τὰ μὲν κομψοί, τὰ δὲ φαυλότεροι φαυλίων μήλων.

C Καὶ Θεόπομπος ἐν Θησεῖ. Ἀνδροτίων δ᾽ ἐν τῷ Γεωργικῷ, τὰς δὲ μηλίας φησὶ φαυλίας καὶ στρουθείας. οὐ γὰρ ἀπορρεῖ τὸ μῆλον ἀπὸ τοῦ μίσχου τῶν στρουθείων. τὰς δὲ ἐαρινάς, ἢ Λακωνικάς, ἢ Σιδουντίας, ἢ χνοώδεις. Ἐγὼ δ᾽ ἄνδρες φίλοι πάντων μάλιστα τεθαύμακα τὰ ἐν Ῥώμῃ πιπρασκόμενα μῆλα, τὰ Ματτιανὰ καλούμενα, ἅπερ κομίζεσθαι λέγεται ἀπό τινος κώμης ἱδρυμένης ἐπὶ τῶν πρὸς Ἀκυληΐᾳ Ἄλπεων. τούτων δ᾽ οὐ πολὺ ἀπολείπεται τὰ ἐν Γάγγροις, πόλει Παφλαγονικῇ. ὅτι δὲ καὶ τῶν μήλων εὑρετής ἐστι Διόνυσος D μαρτυρεῖ Θεόκριτος ὁ Συρακούσιος, οὑτωσί πως λέγων,

Μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι Διωνύσοιο φυλάσσων·
Κρατὶ δ᾽ ἔχων λεύκαν, Ἡρακλέος ἱερὸν ἔρνος.

Νεοπτόλεμος δ᾽ ὁ Παριανὸς ἐν τῇ Διονυσιάδι καὶ αὐτὸς ἱστορεῖ ὡς ὑπὸ Διονύσου εὑρεθέντων τῶν μήλων, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων. Ἐπιμηλὶς δὲ καλεῖται φησὶ Πάμφιλος τῶν ἀπίων τι γένος. Ἑσπερίδων δὲ μήλων οὕτως καλεῖσθαί τινά φησι Τιμαχίδας ἐν τῷ τετάρτῳ, εἰπών· καὶ ἐν Λακεδαίμονι E παρατίθεσθαι τοῖς θεοῖς φησι Πάμφιλος ταῦτα. εὔοσμα δὲ εἶναι καὶ ἄβρωτα, καλεῖσθαι δ᾽ Ἑσπερίδων μῆλα. Ἀριστοκράτης γοῦν ἐν τετάρτῳ Λακωνικῶν, Ἔτι δὲ μῆλα καὶ τὰς λεγομένας Ἑσπερίδας. ΠΕΡΣΙΚΑ΄. Θεόφραστος ἐν δευτέρῳ περὶ φυτῶν ἱστορίας λέγων περὶ ὧν ὁ καρπὸς οὐ φανερός, γράφει καὶ τάδε. ἐπεὶ τῶν γε μειζόνων φανερὰ πάντων ἡ ἀρχή, καθάπερ ἀμυγδαλῆς καὶ καρύου καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τοιαῦτα, πλὴν τοῦ Περσικοῦ, τούτου δ᾽ ἥκιστα. καὶ πάλιν, ῥόας ἀπίου ἠλείας. F Δίφιλος δ᾽ ὁ Σίφνιος ἐν τῷ περὶ τῶν προσφερομένων τοῖς νοσοῦσι, καὶ τοῖς ὑγιαίνουσι φησὶ τάδε, Περσικὰ λεγόμενα μῆλα, ὑπό τινων δὲ Περσικὰ κοκκύμηλα, μέσως ἐστὶν εὔχυλα. θρεπτικώτερα δὲ τῶν μήλων. Φιλότιμος δ᾽ ἐν τῷ τρίτῳ καὶ δεκάτῳ περὶ τροφῆς, τὸ Περσικόν φησι λιπαρώτερον καὶ κεγχρῶδες εἶναι· χαυνότερον δ᾽ ὑπάρχειν, καὶ πιεζόμενον, πλεῖστον ἔλαιον ἀνιέναι.

A Theophrastus historiæ libro secundo palam facit. Excellentia quidem mala nascuntur in Sidunte agri Corinthij vico, vt autor est Euphorion, siue Archytas, in Grue, his verbis:

Elegans ut malum quod in argillosis ripis
siduntis paruæ purpureum alitur.

Horum quoque Nicander sic meminit in Transformatis [a]:

Statim ille è Sidunte, uel ex hortis Plisti [b],
Mala recentia cùm secuisset, imaginem Cadmi tum insculpsit.

B Siduntem agri Corinthij vicum esse libro primo Heracleæ [c] suæ Arianus tradidit, itémque Apollodorus libro quinto Recensionis nauium. Antigonus Carystius in Antipatro inquit,

Aduenit & pulchrior speciosis malis
Purpureis, quæ uentosa Corinthus educat.

Phauliorum [d] malorum Teleclides meminit sic in Amphictyonibus:

O partim elegantes [e] *ac festiui, partim uiliores malis Phaulijs.*

C Meminit & eorundē Theopompus in Theseo. Androtion verò in Georgico, Malos, inquit, Phaulias struthias etiam vocant: Non enim [f] malum in struthijs decidit à pediculo: Vernas autem malos, Laconicas & Siduntias lanuginosas [g] appellant. Ego verò, amici viri, omnium maximè sum admiratus mala Romę venalia nomine Mattiana [h], quæ aduehi ferunt è quodam pago, sito in Alpibus prope Aquileiam. Illis bonitate non multum cedūt quæ in Gangris vrbe Paphlagoniæ gignūtur. D Mala Bacchum reperisse his verbis Theocritus Syracusius affirmat:

In sinu Bacchi quidem mala custodiens,
In capite gestans albam populum: sacrū ramum Herculis.

Neoptolemus Parianus in Dionysiade refert & à Baccho inuenta mala fuisse, & alios fructus [i] omnes. Pamphilus [k] Pyrorum quoddam genus Epimelidem [l] vocari scribit, ac præterea mala quædam, Hesperidum [m] nominari, sicut & Timachides libro quarto E Cœnę, testatus, apud Lacedæmonios illa dijs apponi: Pamphilus verò, suauiter olere tradit, sed in cibos non admitti, vocaríque Hesperidū [n] mala. Aristocrates libro quarto Laconicorum: Insuper mala, & quas Hesperidas vocant. PERSICA. Theophrastus libro secundo historiæ [o] plantarum de ijs tractans quorum fructus nō est conspicuus, ita scribit: Manifestum quidem est maiorum omnium plantarum principium [p] vt Amygdali, Nucis, & aliarum huiusmodi, itémque Punicæ mali, F Pyri, Mali, excepto Persico, cuius obscurum est, ac minime tale. Diphilus Siphnius libro de ijs quæ vescenda bene valentibus & ægris dantur, ita scribit, Quæ Persica mala vulgò nuncupantur, & à quibusdam Persica pruna, succi sunt mediocriter boni, & plus nutriunt quàm mala. Philotimus libro decimoquarto De alimentis scribit, Persici mali nucleum pinguiorē esse, laxiorem tusum olei multum reddere, raucedinem, stertorémque excitare [q].

Aristophanes Grãmaticus in Glossis Laconicis scribit, à Laconibus Pruna vocari Oxymala[a] Persica, & à quibusdã Adria. CITRIVM. De hoc pomo Deipnosophistis oborta est magna quæstio, an eius mentionẽ veteres fecerint: Myrtilus enim nos id perscrutãtes velut ad capras syluestres[b] relegãs inquit, Hegesandrum Delphũ in suis cõmentarijs eius dictionis meminisse, sed locũ in pręsens memoria non tenere. Huic repugnãs Plutarchus, At ego, inquit, assero, nusquã Hegesandrũ ea voce vsum fuisse, perlectis, vt inuenirẽ, totis eius commentarijs, cùm ex amicis quispiam alius ita se habere affirmaret, cuiusdã scriptoris nõ incelebris adnotationibus & scholijs adductus: quare iam tempus est, testem alium tibi, ô Myrtile, perquirere. Tum AEmilianus Iubam dixit Mauritaniæ regem, virum doctissimum, suis de Libya commentarijs facta citri mẽtione, scripsisse apud Libyas id vocari Hesperidum[c] malum, inde Herculẽ in Græciam transtulisse, aureáq; vocata fuisse eius arboris mala[d] ob coloris speciem. Asclepiades libro sexagesimo Rerum AEgyptiarum memoriæ prodidit in Iouis & Iunonis nuptijs arborem illam à terra editam fuisse. Hos sic loquentes Democritus commodũ intuitus, Si quid horum, inquit, Iuba narrat, valeto cũ libris suis Libycis, prætereáq; Hannonis[e] erroribus, ego verò pernego Citrij nomen extare apud veteres: at ipsa res descripta prorsus ab Eresio Theophrasto in plantarum historijs credere me cogit Citrium esse quod oratione sua ille significat. Scribit enim ad hunc modum philosophus libro quarto historiæ: Regio verò Mediæ, atq; Persidis, plãtas alias plures habet peculiares, & quam[f] Medicam aut Persicam malum nuncupãt. Arboris folium Adrachnę [Lauri Nucis[g]] folio simile est, & ferè par spinę quales Pyro & Oxyacanthæ, læues, firmæ, peracutæ. Fructus quidem non manditur, sed odorem apprimè iucundũ spirat, sicut & foliũ arboris: vestibus interpositus illæsas[h] seruat. Est etiã is vtilis si quis letale venenũ biberit, [quia[i] potus è vino, aluũ deturbat, & venenum exigit,] & halitum commendat: Nam si quis iusculo vel liquoribus alijs quibusdam incoctum pomi corticem[k] in os exprimat, ac sorbeat, odoris gratia conciliatur. Extractum semen vẽre in sulcis seritur, terra dil igẽter subacta, deinde quarto vel quinto quoque die rigatur, & cùm adoleuerit, transfertur rursum vẽre, ac in solo molli, riguo, non valde tenui, plantatur[l]. Nullo non anni tempore pomifera est, alijs cadentibus malis, decerptis alijs, alijs florescentibus. E floribus[m] qui prominentẽ in medio veluti colum habent[n], fœcundi sunt, alij steriles. Idem libro primo eiusdem operis, & de colu extante, & de fœcunditate florum tractauit. His impulsus, ô amici, & ea perpendẽs quæ Theophrastus scripsit de odore, colore, & folijs, designatum ab eo fuisse reor malũ quod Citrium vocamus. Vestrum autem neminem in admirationẽ trahat quod ille prodidit, pomum non mandi,

A Ἀριστοφάνης δὲ ὁ γραμματικὸς ἐν Λακωνικαῖς γλώσσαις τὰ κοκκύμηλά φησι τοὺς Λάκωνας καλεῖν ὀξύμαλα Περσικά, ἅτινα Ἄδρια. ΚΙΤΡΙΟΝ. Περὶ τούτου πολλὴ ζήτησις ἐνέπεσε τοῖς δειπνοσοφισταῖς, εἴ τις ἐστὶν αὐτοῦ μνήμη παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Μυρτίλος μὲν γὰρ ἔφασκεν, ὥσπερ εἰς αἶγας ἡμᾶς ἀγρίας ἀποπέμπων τοὺς ζητοῦντας, Ἡγήσανδρον τὸν Δελφὸν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν αὐτοῦ μνημονεύειν, τῆς λέξεως τὰ νῦν οὐ μεμνῆσθαι. πρὸς ὃν ἀντιλέγων ὁ Πλούταρχος, ἀλλὰ μὴν ἔγωγέ φασι B διορίζομαι μηδ᾽ ὅλως τὸν Ἡγήσανδρον τοῦτ᾽ εἰρηκέναι, 42 δι᾽ αὐτὸ τοῦτ᾽ ἐξαναγνοὺς αὐτοῦ πάντα τὰ ὑπομνήματα. ἐπεὶ καὶ ἄλλος τις τῶν ἑταίρων τοῦτ᾽ ἔχειν οὕτω διεβεβαιοῦτο, ὁρμώμενος ἔκ τινων σχολικῶν ὑπομνημάτων ἀνδρὸς οὐκ ἀδόξου, ὥστε ὥρα σοι φίλε Μυρτίλε ἄλλον ζητεῖν μάρτυρα. Αἰμιλιανὸς δὲ ἔλεγεν Ἰόβαν τὸν Μαυρουσίων βασιλέα ἄνδρα πολυμαθέστατον ἐν τοῖς περὶ Λιβύης συγγράμμασι μνημονεύοντα τοῦ κίτρου, καλεῖσθαι φάσκειν αὐτὸ παρὰ τοῖς Λίβυσι μῆλον Ἑσπερικόν, C ἀφ᾽ ὧν καὶ Ἡρακλέα κομίσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ χρύσεα διὰ τὴν ἰδέαν λεγόμενα μῆλα. ὅτι ἐς τοὺς Διὸς καὶ Ἥρας λεγομένους γάμους ἀνῆκεν ἡ γῆ, Ἀσκληπιάδης εἴρηκε ἐν ἑξηκοστῷ Αἰγυπτιακῶν. πρὸς τούτοις ἀποβλέψας ὁ Δημόκριτος, ἔφη, εἰ μέν τι τούτων Ἰόβας ἱστορεῖ, χαιρέτω Λιβυκοῖσι βίβλοις, ἔτι τε τῶν Ἄννωνος πλάναις. ἐγὼ δὲ τὸ μὲν ὄνομα οὔ φημι κεῖσθαι τοῦ κιτρίου παρὰ τοῖς παλαιοῖς οὕτω. τὸ δὲ πρᾶγμα ὑπὸ τοῦ Ἐρεσίου Θεοφράστου οὕτως λεγόμενον ἐν ταῖς περὶ φυτῶν ἱστορίαις, ἀ- D ναγκάζει με ἐπὶ τῶν κιτρίων ἀκούειν τὰ σημαινόμενα. φησὶ γὰρ ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς περὶ φυτῶν ἱστορίας οὕτως, Ἡ δὲ Μηδία χώρα, καὶ ἡ Περσὶς ἄλλα ἔχει πλείω, καὶ τὸ μῆλον τὸ Περσικὸν, ἢ Μηδικὸν καλούμενον. ἔχει δὲ τὸ δένδρον τοῦτο. φύλλον μὲν ὅμοιον καὶ σχεδὸν ἴσον τῷ τῆς δάφνης, ἀνδράχνης, καὶ καρύας. ἀκάνθας δ᾽ οἵας ἄπιος, ἢ ὀξυάκανθος λείας δὲ καὶ ὀξείας σφόδρα καὶ ἰσχυράς. τὸ δὲ μῆλον οὐκ ἐσθίεται μὲν, εὔοσμον δὲ πάνυ καὶ αὐτὸ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ δένδρου. κἂν εἰς ἱμάτια E τεθῇ τὸ μῆλον, ἄκοπα διατηρεῖ. χρήσιμον δὲ ἐπειδὰν καὶ τύχῃ τις πεπωκὼς θανάσιμον φάρμακον· δοθὲν γὰρ ἐν οἴνῳ, διακόπτει τὴν κοιλίαν, καὶ ἐξάγει τὸ φάρμακον, καὶ πρὸς στόματος εὐωδίαν. ἐὰν γάρ τις ἑψήσῃ ἐν ζωμῷ, ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ τὸ εἴσω τοῦ μήλου ἐκπιέσῃ τε εἰς τὸ στόμα, καὶ καταρροφήσῃ, ποιεῖ τὴν ὀσμὴν ἡδεῖαν. σπείρεται δὲ τοῦτο τοῦ ἦρος εἰς πρασιὰς ἐξαιρεθὲν τὸ σπέρμα διειργασμένον ἐπιμελῶς. εἶτ᾽ ἄρδεται διὰ τετάρτης ἢ πέμπτης ἡμέρας. ὅταν δὲ ἁδρὸν ᾖ, διαφυτεύεται πά- F λιν τοῦ ἔαρος εἰς χωρίον μαλακὸν, καὶ ἔφυδρον, καὶ οὐ λίαν λεπτόν. φέρει δὲ τὰ μῆλα πᾶσαν ὥραν. τὰ μὲν γὰρ ἀφῄρηται, τὰ δ᾽ ἀνθεῖ, τὰ δ᾽ ἐκπέττει. τῶν δ᾽ ἀνθῶν ὅσα ἔχει καθάπερ ἠλακάτην ἐκ μέσου ἀνέχουσαι, ταῦτά ἐστι γόνιμα. ὅσα δὲ μὴ, ἄγονα. κἂν τῷ πρώτῳ δὲ τῆς αὐτῆς πραγματείας τὰ περὶ τῆς ἠλακάτης, καὶ τῶν γονίμων εἴρηκεν. ἐκ τούτων ἐγὼ κινούμενος ὦ ἑταῖροι, ὧν φησιν ὁ Θεόφραστος περὶ τῆς χρόας, περὶ ὀδμῆς, περὶ φύλλων, τὸ κίτριον εἶναι λέγεσθαι πεπίστευκα. καὶ μηδεὶς ὑμῶν θαυμαζέτω εἰ φησὶ μὴ ἐσθίεσθαι αὐτό.

Acida poma.

a Erasm. adag. Capras syluestres. De re obscura, inuentu perquã difficili, quæ cum magno labore inuestigetur, prouerbiũ hoc vsurpatur. Syluestres enim capræ in asperrimis & abruptissimis rupibus degunt, in quibus aut vix, aut nunquã venatores illas reperiunt.

c Filiarum Hesperi, fratris Atlantis, AEgles, Arethusæ, & Hesperethusæ: è quarũ hortis mala aurifera insperfecto dracone custode Hercules ad EVrystheum vitricũ retulit. Medica & Persica mala hæc Theophr. vocat: Medica Virgilius.

d Orpheus in Bacchi crepundijs hæc recẽset: κῶνος, καὶ ῥόμβος, καὶ παίγνια καμπεσίγυια. μῆλα χρύσεα καλὰ παρ᾽ ἑσπερίδων λιγυφώνων. Vide Victorium cap. 32. Var.

e Carthaginiensium ducis, iussu ambitũ Africæ explorare Punicis rebus florentissimis. Plin. c. 65. Suæ nauigationis commẽtaria ille scripta reliquit.

f Ad verbum, & quod Medicum aut Persicũ malum vocant.

g Apud Theophrastũ hæc nõ leguntur. Plinius cum arbuto confert, cap. 3. 12.

h A tineis non perforatas, vitiatas, erosas. Plin. cap. 3. 12. arcet animaliũ noxas.

i In Theophr. hæc non leguntur.

k In Græco, τὸ εἴσω: Plinius Grana. Verùm quia corticis gustu, nõ pulpæ, aut seminis, halitus suauis est, ita vertendum putaui.

l Talinãq; gaudet. Theophr.

m Vt diximus: Theophr. nimirum cap. 22 1. ... Victorius cap. 5. 32. Var.

ὁπότε γε καὶ μέχρι τῶν κατὰ τοὺς πάππους ἡμῶν χρόνων A
οὐδεὶς ἤσθιεν· ἀλλ' ὥς τι μέγα κειμήλιον ἀπετίθεντο ἐν ταῖς κιβωτοῖς μετὰ τῶν ἱματίων. ὅτι δ' οὕτως ἐκ τῆς ἄνω χώρας ἐκείνης κατέβη εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸ φυτὸν τοῦτο, ἔστιν εὑρεῖν λεγόμενον καὶ παρὰ τοῖς τῆς κωμῳδίας ποιηταῖς, οἳ καὶ περὶ μεγέθους αὐτῶν τι λέγοντες, τῶν κιτρίων μνημονεύειν φαίνονται. Ἀντιφάνης μὲν ἐν Βοιωτίῳ,

Καὶ περὶ μὲν ὄψου γ' ἠλίθιον τὸ καὶ λέγειν
Ὥσπερ πρὸς ἀπλήστους. ἀλλὰ ταυτὶ λάμβανε
Παρθένε τὰ μῆλα. καλά γε. καλὰ δῆτ' ὦ θεοί. B
Νεωστὶ γὰρ τὸ σπέρμα τοῦτ' ἀφιγμένον
Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστὶ παρὰ τοῦ βασιλέως,
Παρ' Ἑσπερίδων ᾤμην γε νὴ τὴν Φωσφόρον,
Φασὶν τὰ χρυσᾶ μῆλα ταῦτ' εἶναι τρία
Μόν'. ἐστὶν ὀλίγον τὸ καλόν, ἐστὶ πανταχοῦ
Καὶ τίμιον.

Ἔριφος δ' ἐν Μελιβοίᾳ, αὐτὰ ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα προθεὶς ὡς ἴδια, τὰ τοῦ Ἀντιφάνους ἐπιφέρει.

Παρ' Ἑσπερίδων ᾤμην γε νὴ τὴν Ἄρτεμιν, C
Φησὶ τὰ χρυσᾶ μῆλα ταῦτ' εἶναι τρία
Μόν'. ἐστὶν ὀλίγον τὸ καλόν, ἐστὶ πανταχοῦ
Καὶ τίμιον. τούτων μὲν ὀβολὸν οὐ πολὺ
Τίθημι, λογιοῦμαι γάρ, αὗται δὲ ῥοαὶ
Ὡς εὐγενεῖς. τὴν γὰρ Ἀφροδίτην ἐν Κύπρῳ
Δένδρον φυτεῦσαι τοῦτό φασιν, ἓν μόνον
Βέρβεια πολυτίμητε κατὰ τρεῖς μόνας;
Καὶ τάσδε κομίσαις. οὐ γὰρ εἶχον πλείονας.

Τούτοις εἴ τις ἀντιλέγειν ἔχοι, ὅτι μὴ τὸ νῦν κίτριον λεγόμενον σημαίνεται, σαφέστερα μαρτύρια παρατιθέσθω. καί τοι καὶ Φανίου τοῦ Ἐρεσίου D
ἔννοιαν ἡμῖν διδόντος, μή ποτε ἀπὸ τῆς κέδρου τὸ κεδρίον ὠνόμασται. καὶ γὰρ τὴν κέδρον φησὶν ἐν πέμπτῳ περὶ φυτῶν ἀκάνθας ἔχειν περὶ τὰ φύλλα. ὅτι δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ τὸ κίτριόν ἐστι, παντὶ δῆλον. ὅτι δὲ καὶ προλαμβανόμενον τὸ κίτριον πάσης τροφῆς ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς ἀντιφαρμακόν ἐστι παντὸς δηλητηρίου, εὖ οἶδα μαθὼν παρὰ πολίτου ἐμοῦ πιστευθέντος τὴν τῆς Αἰγύπτου ἀρχήν. οὗτος κατεδίκασέν τινας γενέσθαι θηρίων βορὰν κακούργους εὑρεθέντας, E
καὶ ἔδει αὐτοὺς ἅπασι τοῖς ζώοις παραβληθῆναι. εἰσιοῦσι δὲ αὐτοῖς εἰς τὸ τοῖς λησταῖς εἰς τιμωρίαν ἀποδεδειγμένον θέατρον, κατὰ τὴν ὁδὸν καπηλίς τις κατ' ἔλεον ἔδωκεν οὗ μετὰ χεῖρας εἶχεν ἐσθίουσα κιτρίου, καὶ λαβόντες ἔφαγον, καὶ μετ' οὐ πολὺ παραβληθέντες πελωρίοις καὶ ἀγριωτάτοις ζώοις, ταῖς ἀσπίσι δηχθέντες, οὐδὲν ἔπαθον. ἀπορίᾳ δὲ κατέσχε τὸν ἄρχοντα· καὶ τὸ τελευταῖον ἀνακρίνων τὸν αὐτοὺς φυλάττοντα στρατιώτην, εἴ τι ἔφαγον ἢ ἔπιον, ὡς ἔμαθεν κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξ ἀκεραίου τὸ κίτριον δεδομένον, τῇ ἐπιούσῃ τῶν ἡμερῶν, τῷ μὲν F
πάλιν ἐκέλευσε δοθῆναι κιτρίου, τῷ δ' οὔ. καὶ
43 ὁ μὲν φαγὼν δηχθείς, οὐδὲν ἔπαθεν. ὁ δὲ παραυτίκα πληγεὶς ἀπέθανε. δοκιμασθέντος οὖν διὰ πολλῶν τοῦ τοιούτου, εὑρέθη τὸ κίτριον ἀντιφάρμακον παντὸς δηλητηρίου φαρμάκου.

quandoquidem adusque memoriam auorum nostrorum nullus comedit, sed cum vestibus in arcis reponebatur vt res quædam ingentis pretij, & thesauro digna. Quod autem ex Asiæ superiore [a] plaga in Græciam reuera stirps ea descenderit, scriptum à comicis poëtis inuenitur, qui de ipsius pomis cùm aliquid dicũt, de Citrijs malis videntur id tradere. Antiphanes in Bœotio:

A. De opsonio quidem stultum est quidquam apud uos dicere,
Tanquam insatiabiles: sed hæc accipe,
O uirgo, mala. B. pulchra sanè. A. Pulchra quidem, dij boni.
Nuper semen hoc peruenit
Athenas, à magno Persarum rege.
B. Ab Hesperidibus credidi, sic mihi Lucifera [b] *propitia sit:*
Aurea hæc mala tria esse inquiunt
Tantummodo. B. Paucum est quod pulchrum, & ubiuis
In honore.

Eriphus in Melibœa præpositis iambicis illis versibus, Antiphanis stylo ac elegantiæ maximè proprijs, subdit: *&* [c] *ubiuis*

In honore: pro his obolum, quod multum non est,
Impensum numero: Rationes post ego supputabo.
A. Hæc uero mala Punica
Quàm generosa? B. In Cypro namque Venerem
Arborem hanc seuisse fama est, unicam tantummodo,
Magni faciundum præmium [d]*: hæc porro tria iam accipe*
Sola, & asporta: habere plura non potui.

His si quis reluctetur, & quod Citrium vocamus, locis à me citatis indicatum minime fuisse contendat, clariora testimonia proferto, quibus sententiam suam tueatur. Phanias tamen Eresius inijcit nobis suspicionem, Citrium à Cedro, tanquam Cedrium, nominatum fuisse. Cedrus enim, vt ille scribit, libro quinto de plantis, circa [e] folia spinas exerit: id autem in Citria malo videri nemo est qui ignoret. Sumptum verò Citrium ante quoduis alimentum, siccum pariter, & humidum, omnibus venenis resistere, ego satis noui, à meo ciue id edoctus, cui AEgypti mandata fuerat administratio. In maleficio deprehensos quosdam ille ad serpentũ morsus damnauerat, quos oportebat omnibus eiusmodi bestijs lacerandos obijci. Productis illis, & ad theatrum euntibus destinatum latronũ supplicio, in via forte caupona quædam misericordia commota, quod in manibus tum habebat, & rodebat, malum citrium dedit: acceptum verò illi comederunt, & paulo post ingentibus ac ferocissimis anguibus oblati, commorsique ab aspidibus, nihil læsi sunt: hæsitabundo & attonito iudice: qui tandem cùm illorum custodem militem interrogasset, nũ quid bibissent, aut edissent, vt id comperit quod acciderat, nimirum absque dolo citrium illis traditum fuisse, postridie alteri rursum dari iussit, alteri minime: percussus hic confestim perijt, illæso altero qui citriũ comederat: indéq; multis id expertis cognitum est citriũ aduersari venenis omnibus.

Quòd

[a] Media, p… sia.

[b] φωσφ… Pausaniæ… theron D… Plinio cap… 2. Vener…

[c] Nõ puta… sus præced… esse hic r… inculcãdos… nihil prorsus… illis diuers… hoc vno … pto quòd … phus, pron… φωσφόρον… νὴ τὴν Ἄρτ…

[d] Pietati… cultus Cy… rum erga V… rem eius … tutelarem…

[e] Athenæ… tant quidã … Phaniã hæc … ctè non leg… ideóque fu… esse coniect… illius: melio… que hanc e… ctionē, ἀκα… φύλλα, non … παρὰ τὰ φ… vt sensus sit … liorum loco … nas habere … drum, quod … de oxycedro … rissimum. C… rum ἀκαίθ… χειν παρὰ τὰ … λα, propr… gnificat, … minimè a… tis spinas … mis ac … exerere, q… Cappari & … bulo dixit … phrastus.

A Quod si quis citrium, integrum, & quale natura est, cum semine, in Attico melle coquat, donec liquatum tabescat, & eius liquoris matutino tres quatuórve digitos sumat, tutus erit à venenatis omnibus medicamentis. His fidem si quis non adhibeat, discat Theopompum Chium veritatis studiosum hominem, & qui historias exacta inquisitione, magno pecuniarum impendio, perscrutatus est, libro trigesimo octauo Historiæ suę, narrare, Clearchum [a] Heracleotarũ, qui in Ponto sunt, tyrannum, per vim necauisse multos palam, ac

B quàmplurimos potu cicutę per insidias è medio sustulisse: cùm verò innotuisset omnibus propinandi huius veneni amoris specie sæuus tyranni mos, priusquam ex ædibus progrederentur, esu rutæ [b] sibi cauisse, cuius præsidio nihil læduntur, vel qui Aconitum [c] biberint. quod idẽ autor sic appellari scribit, quia nascatur in Aconis. Locus sic quidam nominatur Heracleæ vicinus. Locuto hæc Democrito, admirati Citrij vim multi id mandebant, tanquã nihil antea vel edissent, vel bibissent.

C Pamphilus in Glossis, Citrum à Romanis vocari tradit. Post fercula quę supra recensuimus seorsim illata sunt ostrea multa, & testacea, quorum maximam fere partem dignã putauit Epicharmus in nuptijs Hebes quam celebraret, vt apud eum inuenio, his verbis:

Affer [d] omnigena conchylia,
Lepadas, Aspedos, Strabelos, Cecibalos, Tethynacia,
Glandes, Purpuras, Ostrea conclusa,

D *Quæ uix sanè aperiuntur, sed uorantur facile,*
Musculos, Anaritas [e], Buccina, Sciphydria [f],
Quæ quidem esu dulcia sunt, crustis uero aculeatis,
Et conchis oblongis tectos Solenas, nigrámque
Concham, quæ & Conchotera [g] est, ter ac quater uendibilis.
Aliæ præterea Conchæ Amathitides [h], clari nominis, ad conceptus & partus laudatæ,
Quas Androphytidas [i] mortales omnes uocant
Nos autem dij, Candidas.

In eiusdem authoris Musis scribitur:

Pro Concha nos Antellam uocamus, cuius caro suauissima est.

E Tellinam is scilicet vocatam innuit, quam Mitulũ [k] Romani dicunt. Aristophanes grammaticus eius cùm mentionem facit libro de Anxia Scytale, conchis, quas Tellinas appellant, similes esse Lepadas [l] asserit. Callias Mitylenæus libro de Alcei lepade, apud Alceum carmen esse tradit, cuius est hoc initium:

Scopuli canescentísque maris filia.

ciúsque sub finem adscriptum esse,

In lepadibus [m] animum recrees ô marina lepas.

F Aristophanes expũcta voce lepas pro ea substituit, χέλυς, id est, testudo, aítque Dicæarchum non rectè selegisse dictionem λέπας quam hìc collocaret. Puellulos enim inditis ori lepadibus sonare, & lasciuire, quemadmodum & apud nos dicaculi & procaciores adolescentuli conchis quas Tellinas vocant.

A ἐὰν δέ τις ἐν μέλιτι Ἀττικῷ ὅλον τὸ κίτριον, ὡς ἔχει φύσεως, συνεψήσῃ μετὰ τοῦ σπέρματος, διαλύεται μὲν ἐν τῷ μέλιτι, καὶ ὁ ἀπ᾽ αὐτοῦ λαμβάνων ἕωθεν δύο ἢ τρεῖς δακτύλους, οὐδὲν ὁπουοῦν ὑπὸ φαρμάκου πείσεται. Εἴ τις τούτοις ἀπιστεῖ, μαθέτω καὶ παρὰ Θεοπόμπου τοῦ Χίου, ἀνδρὸς φιλαλήθους καὶ πολλὰ χρήματα καταναλώσαντος εἰς τὴν περὶ τῆς ἱστορίας ἐξέτασιν ἀκριβῆ. φησὶ γὰρ οὗτος ἐν τῇ ὀγδόῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν περὶ Κλεάρχου διηγούμενος τοῦ Ἡ-

B ρακλεώτου, τῶν ἐν τῷ Πόντῳ τυράννου, ὡς βιαίως ἀνῄρει πολλούς· καὶ ὡς τοῖς πλείστοις ἐδίδου κώνειον πιεῖν. ἐπειδὴ οὖν φησι πάντες ἔγνωσαν τὴν τοῦ φαρμάκου ταύτην φιλοτησίαν, οὐ προῄεσαν τῶν οἰκιῶν, πρὶν φαγεῖν πήγανον· τοῦτο γὰρ τοὺς προφαγόντας μηδὲν πάσχειν, πίνοντας τὸ ἀκόνιτον· ὃ κληθῆναί φησι, διὰ τὸ φύεσθαι ἐν τόπῳ Ἀκόναις καλουμένῳ, ὄντι περὶ τὴν Ἡράκλειαν. Ταῦτ᾽ εἰπόντος τοῦ Δημοκρίτου, θαυμάσαντες οἱ πολλοὶ τὴν τοῦ κιτρίου δύναμιν, ἀ-

C πήσθιον, ὡς μὴ πρότερον φαγόντες ἢ πιόντες τι. Πάμφιλος δ᾽ ἐν ταῖς Γλώσσαις Ῥωμαίους φησὶ αὐτὸ κίτρον καλεῖν. Ἑξῆς δὲ τοῖς προειρημένοις κατ᾽ ἰδίαν ἐπεισενεχθέντων ἡμῖν πολλῶν ὀστρέων, καὶ τῶν ἄλλων ὀστρακοδέρμων, σχεδὸν τὰ πλεῖστα αὐτῶν μνήμης ἠξιωμένα παρ᾽ Ἐπιχάρμῳ ἐν Ἥβης γάμῳ εὑρίσκω διὰ τούτων.

Ἄγε δὲ παντοδαπὰ κογχύλια,
Λεπάδας, ἀσπέδους, στραβήλους, κηκιβάλους, τηθυνάκια,

D Βαλάνους, πορφύρας, ὄστρεα συμμεμυκότα·
Τὰ διελεῖν μὲν ἐστι χαλεπὰ, καταφαγεῖν δ᾽ εὐμαρέα·
Μύας, ἀναρίτας τε, κάρυκάς τε, καὶ σκιφύδρια.
Τὰ γλυκέα μὲν ἐντὶ ἐπέσθειν, ἐμπάγῆ μὲν δ᾽ ὀξέα,
Τούς τε μακρογογγύλλους, σωλῆνας, ἡ μέλαινα
Κόγχος, ἅπερ κογχοθήρα πᾶσιν ἐστριςώνια.
Θάτεραι δέ τ᾽ αἱ κόγχοι αἱ ἀμαθίτιδές τε καὶ κεδόκ᾽ μοί τε κηυγόνοι.

E Τὰς ἀνδροφυκίδας πάντες ἄνθρωποι καλέοντι
Ἄμμες δὲ λεύκας τοὶ θεοί.

ἐν δὲ Μούσαις γράφεται,

Ἀντὶ τοῦ κόγχος αὐτέλλιν καλέομες. ἔστιν δὲ ἅδιστον κρέας.

τὴν τελλίναν λεγομένην ἴσως δηλοῖ, ἣν Ῥωμαῖοι μύτλον ὀνομάζουσι. μνημονεύων δ᾽ αὐτῆς Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ περὶ τῆς ἀχνυμένης σκυτάλης συγγράμματι, ὁμοίας φησὶν εἶναι τὰς λεπάδας ταῖς καλουμέναις τελλίναις. Καλλίας δ᾽ ὁ Μιτυληναῖος

F ἐν τῷ περὶ τῆς παρ᾽ Ἀλκαίῳ λεπάδος, παρὰ τῷ Ἀλκαίῳ φησὶν εἶναι ᾠδὴν, ἧς ἡ ἀρχή,

Πέτρας καὶ πολιᾶς θαλάσσης τέκνον,

ἧς ἐπὶ τέλει γεγράφθαι,

Ἐκ λεπάδων χαύνοις φρένας ἁ θαλασσία λεπάς.

ὁ δ᾽ Ἀριστοφάνης γράφει ἀντὶ τοῦ λεπάς, χέλυς. καί φησιν οὐκ εὖ Δικαίαρχον ἐκλεξάμενον λέγειν τὰς λεπάδας. τὰ παιδάρια δὲ ἡνίκ᾽ ἂν εἰς τὸ στόμα λάβωσιν αὐλεῖν ἐν ταύταις καὶ παίζειν, καθάπερ καὶ παρ᾽ ἡμῖν τὰ σπερμολόγα τῶν παιδαρίων τὰς καλουμένας Τελλίνας.

a Diodorus lib. 16. eum interemptum fuisse tradit, cùm spectãs Bacchanalia, multas quæstiones anxiè proponeret: anno regni sui duodecimo, eíque successisse Timotheum filium, qui annis 15. regnum obtinuit.

b Quæ parẽ citrio contra veneni facultatẽ obtinet.

c Venenum nocentissimum, & præsentissimum.

d Vide Rondeletium libro De testaceis.

e Anaritæ, ἀπὸ τοῦ αἰωρεῖσθαι ἐκ, è scopulis pendeant.

f Fictũ hoc nomen videtur vel à scypho poculo, vel à scypho corbe, texta ex palmæ folijs. Scyphydrium concha echinata Rondeletij.

g Conchotera, cõcha clusilis & mordax, qua purpuras venantur. Plin. cap. 37. lib. 9.

h Venereæ, Erycinæ, Cytheriacæ. Amathus & insula, & vrbs Cypri Veneri sacra.

i Ad homines procreandos aptas. Correctus hic locus.

k Mytlum, in exemplari Græco. Hermolaus Mytylum.

l Gaza vertit Patellas. Vide Rõdelet. & Gesnerum. Erasm. a... ostrei more ...rescere.

m Locus ex ambiguo lepadis significatu: In pa...

ὡς καὶ Σώπατρός φησιν ὁ φλυακογράφος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Εὐβουλοθεομβρότῳ.

> Ἀλλ' ἴσχε· τελλίνης γὰρ ἐξαίφνης μέ τις
> Ἀκοὰς μελῳδὸς ἦχος εἰς ἐμὰς ἔβη.

Πᾶσι δ' ὁ Ἐπίχαρμος ἐν Πύῤῥα καὶ Προμηθεῖ φησί,

> Κἄν τις Ἑλλήνων τὸν ἄνδριτ' ἂν θάσαι δὴ καὶ
> λεπὰς ὅσα.

Παρὰ Σώφρονι δ' οἱ κόγχοι μελαινίδες λέγονται. μελαινίδες γάρ τοι νησσοῦντί ἐμὶν ἐκ τῶ μικρῶ λιμένος. ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἁλιευτικῷ τὸν ἀγροιώταν χηράβας ὀνομάζει. καὶ Ἀρχίλοχος δὲ τῆς χηράβος μέμνηται· τοῦ δ' ἀναρίτου, Ἴβυκος. καλεῖται δ' ὁ ἀναρίτης, καὶ ἀνάρτας. κογχῶδες δ' ὂν τὸ ὄστρεον, προσέχεται ταῖς πέτραις ὥσπερ αἱ λεπάδες. Ἡρώνδας δ' ἐν συνεργαζομέναις,

> Προσφὺς ὅκως τις χοιράδων ἀναρίτης.

Αἰσχύλος δ' ἐν Πέρσαις, τίς ἀνήρει τὰς νήσους ἀναριτοτρόφους εἴρηκεν. Ὅμηρος δὲ τῶν τηθέων μέμνηται. Διοκλῆς δ' ὁ Καρύστιος ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς, κράτιστά φησιν εἶναι τῶν κογχυλίων πρὸς διαχώρησιν καὶ οὔρησιν μύας, ὄστρεα, κτένας, χήμας. Ἄρχιππος δ' ἐν Ἰχθύσι, λεπάσιν, ἐχίνοις, ἐσχάραις, βελόναις τε, τοῖς κτένεσί τε· ῥωμαλεώτερα δὲ τῶν κογχίων φησὶν εἶναι ὁ Διοκλῆς, κόγχας, πορφύρας, κήρυκας. Περὶ δὲ τῶν κηρύκων ὁ Ἄρχιππος τάδε λέγει, κήρυξ θαλάσσης τρόφιμος, υἱὸς πορφύρας. Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων, παραπλήσια εἶναι Κήρυκας, πορφύρας, στραβήλους, κόγχους. Τῶν στραβήλων μνημονεύει καὶ Σοφοκλῆς ἐν Καμικοῖς οὕτως,

> Ἁλίας στραβήλου τῆσδε τέκνον, εἴ τινα
> Δυναίμεθ' εὑρεῖν.

ἔτι ὁ Σπεύσιππος ἑξῆς πάλιν ἰδίᾳ καταριθμεῖται, κόγχους, κτένας, μῦς, πίννας, σωλῆνας. καὶ ἐν ἄλλῳ μέρει, ὄστρεα, λεπάδας. Ἀραρὼς δὲ Καμπυλίωνί φησιν,

> Τὰ κομψὰ δήπου ταῦτα νωγαλεύματα·
> Κόγχαι τε, καὶ σωλῆνες, αἵ τε καμπύλαι
> Καρῖδες ἐξήλλοντο δελφίνων δίκην.

Σώφρων δ' ἐν Μίμοις,

> Τίνες δ' ἐντί ποκα, φίλα, τό δέ τοι,
> μακραὶ κόγχαι· σωλῆν τοῦτί γα (χύδυμα.
> Γλυκύκρεων κογχύλιον, χηρᾶν γυναικῶν λί-

Τῶν δὲ πιννῶν μνημονεύει Κρατῖνος ἐν Ἀρχιλό-

> Ἡ μὲν σηπίῃσι καὶ ὀστρέοισιν ὁμοίη. (χοις,

Φιλύλλιος δ' ἢ Φρύνιχος, ἢ Ἀριστοφάνης ἐν Πόλεσι,

> (στρεα, χήμας,
> Πολυπόδιον, σηπιδάριον, κάραβον, ἀστακὸν, ὄ-
> Λεπάδας, σωλῆνας, μῦς, πίννας, κτένας, ἐκ
> Μηθύμνης (κη, κορακῖνος.
> Αἱρεῖ ἀνθρακίδας, τρίγλη, σαργὸς, κεστρεύς, πέρ-

Ἀγίας δὲ καὶ Δέρκυλος ἐν Ἀργολικοῖς, τοὺς στραβήλους, ἀστραβήλους ὀνομάζουσι, μνημονεύοντες αὐτῶν ὡς ἐπιτηδείων ὄντων εἰς τὸ σαλπίζειν. Τὰς
44 δὲ κόγχας ἔστιν εὑρεῖν λεγομένας καὶ θηλυκῶς, καὶ ἀρσενικῶς. Ἀριστοφάνης ἐν Βαβυλωνίοις,

> Ἀνέχασκον εἷς ἕκαστος ἐμφερέστατα

Itaque Sopater Phlyacographus[a] in fabula EVbulotheombroto scripsit:

> *At resiste: nam è Tellina repente quidam*
> *Aures suauis peruenit ad meas sonus.*

Epicharmus alicubi in Pyrrha & Prometheo dixit:

> *Si quis autem Græcorum lepas quāta sit contem-*
> *pletur.*

Apud Sophronem[b] conchæ Melænides[c] dicuntur:

> *Melænides enim mihi adnatant è paruo littore.*

Idem in libro cui titulus est Halieuticon[d], siue Agriotes[e], Cheraba nominat. Meminit & Cherabis[f] Archilochus: Ibycus, Anaritis, quē & Anartan vocant, ostreum nimirū conchis simile, quod Lepadis more[g] scopulis adhærescit. Herondas in Coadiutricibus:

> *Agglutinatus, ut marinis cautibus Anarites.*

AEschylus in Persis:

> *Quis insulas vastauit Anaritarum altrices?*

Tetheorum mentionem fecit Homerus. Diocles Carystius in libris De tuenda valitudine scribit, ex conchylijs, aluo mouendę, ciendóque lotio, excellere pectines, musculos, chamas, ostrea. Archippus in piscibus:

> *Lepadibus, echinis, escharis[h], acubus, pectinibus.*

Diocles Conchyliorum firmissima[i] esse tradit Conchas, Purpuras, Buccina. De Buccinis Archippus ita dixit:

> *Buccinum[k] maris alumnus, purpuræ filius.*

Speusippus libro secundo Similium, purpuris, buccinis, conchis, strabelis mutuam intercedere similitudinē[l] affirmat. Strabelorum[m] ita meminit Sophocles in Camicis:

> *Marinæ huius Strabeli prolem, si quam inueni-*
> *re possumus.*

Præterea rursum Speusippus deinceps priuatim recēset conchas, pectines, musculos, pinnas, solenas: & in alia libri parte, ostrea, lepadas. Araros[n] in Campylione:

> *Hæ profectò bellæ delitiæ,*
> *Conchæ, atque Solenes, curuæque*
> *Locustæ, exiliebant Delphinorum instar.*

Sophron in Mimis:

> A. *Quænam hæ tandem sunt, ô charum mihi caput?*
> B. *Oblongæ Conchæ, Solenes, & carne iucunda*
> *Conchylium, uiduarum[o] mulierum cupediæ.*

Pinnarum meminit Cratinus in Arilochis[p].

> *Ea quidem pinnis & ostreis similis.*

Philyllius, siue Phrynichus, siue Aristophanes, in Vrbibus:

> *Polypodium, Sepoliam, Carabum, Astacum, O-*
> *strea, Chamas,*
> *Lepadas, Solenas, Musculos, Pinnas, Pectines ex*
> *Methymna*
> *Deligite. Anthracides[q], Mullus, Sargus, Mugil,*
> *Perca, Coracinus.*

Agias & Dercylus in Argolicis Strabelos[r] Astrabelos[s] nominant, & ad edendum veluti tubæ sonum aptos esse memorant. Apud classicos scriptores nūc masculino genere κόγχους, nunc fœminino κόγχας reperire licet. Aristophanes in Babylonijs:

> *Eodem prorsus modo illorum quisque hiabat*

a Ridicul[...] dicteriorū [...] ptor. lib. [...] φλύακας [...] σαί. Quidā [...] φλυαρογρά[...]
b Mimogra[...]
c A nigro [...] colore.
d Pisciū [...] ri captura.
e Præda & [...] quam vena[...] pisciū dedit[...]
f [...] fortassis id [...] conchæ di[...] est, quòd [...] duæ delect[...] vt paulo p[...] cetur de so[...] bus, nisi id [...] σωλῆνας & [...] ex [...]
g Quod est [...] Aristophan[...] ὥσπερ λεπὰς [...] rasmum, [...] morem, [...] tisse, adno[...] Rōdeletius [...] teriore tā[...] te lepas c[...] tegitur, in[...] re & carne [...] scopulis a[...] scit, tanqu[...] letur, & vi[...] ctissimè [...] diuellatur. [...] Trebelliū P[...] nē Gallien[...] pérator de [...] de intellec[...] nepotum [...] tre, spōsor[...] nus tenens, [...] tres versu[...] thalamico [...] tēpore p[...] tiauit, [...] iuuenes [...] sudate m[...] Omnibus [...] uos, non m[...] ra vestra [...] Brachia n[...] cant hedera [...] oscula conc[...]
h Hæc vo[...] stā significa[...] de Rondel[...]
i Vel, diffi[...] mè coqui[...] mentū va[...] simum pr[...]
k Κήρυξ [...] πορφύρα. A[...] nutrit ma[...] cinū ac pu[...] Rondelet[...] legit.
l Vel eand[...] formam, [...] mentum [...] generare.
m Strabe[...] Strōbos [...] eosdē esse [...] deletius, [...] Belonius.
n Hier[...] tur libro [...] re, & p[...] menti[...] dis: vbi [...] instar, [...] iunco te[...] de pe[...]
o Leo[...] pit a[...] mēdan[...] metrio [...] reo, [...] valde [...] len vi[...] milites [...]

dum significat, viduis mulieribus carnem per quam iucundam, ac summas delitias. p Quidam legunt in Archilochis, & ἀρχιλόχους, [...] sunt in insidiis positos. q Pisculi super prunis assari soliti. r Tortiles, clauiculatos. s Vt Staphidas, Astaphidas.

Quo tostæ in prunis conchæ.

Teleclides in Hesiodis:

Concham diuidere [a], inquit.

Sophron in Mimis muliebribus:

Conchæ quidem uno ueluti iussu
Adhiauerunt nobis omnes,
Singulæ carnem exerentes.

Conchum masculino genere dixit AEschylus in Glauco marino:

Conchi, musculi, ostrea.

Aristonymus in Theseo:

Conchus fuit alijs tinctorijs similis.

Eodem genere protulit & Phrynichus in Satyris. Icesius Erasistratius scribit, Chamarum vocari quasdam asperas, alias regias: & asperas quidem prauum succum gignere, parum nutrire, facilè excerni: & pro esca illis vti purpurarum piscatores: læues autem, vt quæque maior est, ita distare, & reliquis antecellere. Hegesander in Commentarijs scribit asperas conchas à Macedonibus Corycos appellari, ab Atheniensibus κρέιους. Supra recitatis conchis Icesius lepadas scribit promptius excerni: ostrea verò minus quàm hæc nutrire, satiare magis, celerius egeri: pectines vberiùs alere, sed improbiorem succum generare, & tardiùs per aluum descendere. Musculorum autem, Ephesios, & qui sunt his similes, bonitate succi anteire Pectines, Chamis verò esse inferiores: ad vrinam tamen prouocandā commodiores, & ad soluendam aluum: sed ex his quosdam mordaci & ingrato sapore Scillam [b] resipere, vitiosum succum procreare, gustui displicere: his autem minores, & foris hirtos, vrinam magis ciere, & succum meliorem suppeditare quàm quibus Scillæ gustus est, sed minus alere, tum quia magnitudine pares alijs non sunt, tum quia eiusmodi natura illorum est, vt parcius nutriant. Ceruices [c] buccinorum stomacho sunt vtiles, minus alunt quàm musculi, chamæ, pectines. Prosunt ijs quibus est imbecillus [d] ventriculus, ac quibus non facilè cibus ad interiora ex aluo digeritur, quoniam vix corrumpuntur. Nam quæ in confesso est facilè coqui, è diuerso incommoda sunt eiusmodi ventriculi affectui, quia paruo negotio ideo corrumpuntur quòd tenera sint, ac statim dissoluantur [e]. Quamobrem horum papauera [f], quæ stomacho valentiori non conueniunt, debiliori ventriculo congruunt. Alunt magis & delicatiora sunt purpurarum quàm horū papauera, sed acriore, insuauiore, & ad scillam magis accedente gustu, qualis est totius conchylij. Hoc autem peculiare sortitę sunt Purpurę atque Solenes, quòd elixarum ius spissescit. Per se igitur elixæ ceruices purpurarum, inualido stomacho & languenti conducunt. Horum sic meminit Posidippus in Locris:

Tempestiuum est anguillas ac locustas transfigere,
Conchas, echinos recentes meconia [g],
Pinnas, trachelos [h], *musculos.*

E Balanis, maiores excernuntur facilè, & ori placent. AVriculæ [i], (gignuntur hæ quidem in insula Pharo quæ ante Alexandriam iacet)

A Ὀπλωμδύαις κό̓γχαισιν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων.

Τηλεκλείδης δ᾽ ἐν Ἡσιόδοις, κό̓γχην φησὶν διελεῖν. καὶ Σώφρων Γυναικείοις,

Αἵγα μὰν κό̓γχαι ὥσπερ ἀφ᾽ ἐξ ἑνὸς κελεύσματος,
Κεχάναντι ἄμμιν πᾶσαι· τὸ δὲ κρῆς ἑκάστας ἐξέχει.

Ἀρσενικῶς δ᾽ Αἰσχύλος ἐν ποντίῳ Γλαύκῳ,

Κόγχοι, μύες, κ᾽ ὄστρεα.

Ἀριστώνυμος Θησεῖ,

Κόγχος ἦν βάπτων ἄλλων ὁμοίως.

B Παραπλησίως δ᾽ εἴρηκε καὶ Φρύνιχος Σατύροις. Ἱκέσιος δ᾽ ὁ Ἐρασιστράτειος τῶν χημῶν φησι τὰς μὲν τραχείας λέγεσθαι, τὰς δὲ βασιλικάς· καὶ τὰς μὲν τραχείας καὶ κακοχύλους, εἶναι ὀλιγοτρόφους, καὶ εὐεκκρίτους. χρῆσθαι δὲ αὐταῖς καὶ δελέασι τοὺς πορφυρευομένους· τῶν δὲ λείων κατὰ τὰ μεγέθη, καὶ τὰς διαφορὰς εἶναι κρατίστας. Ἡγήσανδρος δ᾽ ἐν ὑπομνήμασι, τὰς τραχείας φησὶ κόγχας ὑπὸ μὲν Μακεδόνων κωρύκους καλεῖσθαι, ὑπὸ δ᾽ Ἀθηναίων κρείους. τὰς δὲ λε-

C πάδας ὁ Ἱκέσιος τῶν προειρημένων εὐεκκρίτους μᾶλλον εἶναι· τὰ δ᾽ ὄστρεα, ἀτροφώτερά τε τούτων καὶ πλήσμια, εὐεκκριτώτερά τε τούτων. οἱ δὲ κτένες, τροφιμώτεροι μέν εἰσι τούτων, κακοχυλώτεροι δὲ, καὶ δυσεκκριτώτεροι. Τῶν δὲ μυῶν, οἱ μὲν Ἐφέσιοι καὶ οἱ τούτοις ὅμοιοι τῇ εὐχυλίᾳ, τῶν μὲν κτενῶν βελτίονες, τῶν δὲ χημῶν λειπόμενοι. οὐρητικώτεροι δὲ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τὴν κοιλίαν φερόμενοι. εἰσὶ δ᾽ αὐτῶν ἔνιοι καὶ σκιλλώδεις, κακόχυλοί τε καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν ἀ-

D πειθεῖς. οἱ δ᾽ ἐλάσσονες τούτων, καὶ δασεῖς ἔξωθεν, οὐρητικώτεροι μέν εἰσι, καὶ εὐχυλώτεροι τῶν σκιλλωδῶν. ἀτροφώτεροι δὲ διά τε τὸ μέγεθος, καὶ τῷ γένει ὄντες τοιοῦτοι. Οἱ δὲ τῶν κηρύκων τράχηλοι, εὐστόμαχοί τε εἰσὶ, καὶ ἀτροφώτεροι μυῶν τε, καὶ χημῶν, καὶ κτενῶν. Τοῖς δ᾽ ἀσθενῆ τὸν στόμαχον ἔχουσι, καὶ μὴ ῥαδίως ἀποδιωθοῦσι τὴν τροφὴν εἰς τὸ κύτος τῆς κοιλίας χρήσιμοι, δύσφθαρτοί τε ὄντες. τὰ γὰρ ὁμολογουμένως εὔπεπτα, κατὰ τοὐναντίον, ἀλλό-

E τρια τῆς διαθέσεως ταύτης ἐστὶν εὐχερῶς διαφθειρόμενα, διὰ τὸ ἁπαλὰ καὶ εὐδιάλυτα εἶναι. ὅθεν αἱ μήκωνες αὐτῶν πρὸς μὲν τὰς τῶν στομάχων εὐτονίας οὐκ εὐθετοῦσι· πρὸς δὲ τὴν τῆς κοιλίας ἀσθένειαν, χρήσιμοι. τροφιμώτεραι δὲ τούτων εἰσὶ καὶ ἀπολαυστικώτεραι, αἱ τῆς πορφύρας μήκωνες πλὴν σκιλλωδέστεραι ὑπάρχουσι. καὶ γὰρ ὅλον τὸ κογχύλιον τοιοῦτόν ἐστιν. ἴδιον δὲ καὶ ταύταις καὶ τοῖς σωλῆσι παρέπεται τὸ ἑψομέναις παχὺν ποιεῖν τὸν ζωμόν. ἑψόμενοι δὲ τὸ

F καθ᾽ ἑαυτοὺς καὶ οἱ τράχηλοι τῶν πορφυρῶν, εὐθετοῦσι πρὸς τὰς τῶν στομάχων διαθέσεις. μνημονεύει δ᾽ αὐτῶν Ποσείδιππος ἐν Λοκρίσιν οὕτως,

Ὥρα περαίνειν ἐγχέλια, καὶ καράβους,
Κόγχας, ἐχίνους προσφάτους, μηκώνια,
Πίννας, τραχήλους, μύας.

Αἱ βάλανοι δ᾽ εἰ μείζονες, εὐέκκριτοι καὶ εὔστομοι. Τὰ δὲ ὠτάρια (γίνεται δὲ ταῦτα κἀν τῇ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν λεγομένῃ Φάρῳ νήσῳ)

a Reserare, aperire.

b σκιλλώδεις εἶ. Vide Gesnerum.

c Ceruice carēt omnia testacea. Verùm quandoquidem Græci τράχηλον, id est, ceruicem, vocarunt duram, neruosam, callosam partem, cui caro reliqua innititur, ob quandam cum vertebris similitudinem, ego ob eandē rationem veniam præfatus, audeo ceruicem interpretari.

d Qui ob immoderatum calorē cibos leuiores exurit, ac corrumpit. idē pag. 77.

e Liquentur, & in chyli naturā vertātur, sed praui, & improbi.

f Exremēta in omnibus fere testaceis quæ mēbrana continentur ad extremā pene testæ partē, esu suauiora reliquis partib9.

g μήκωνες per μηκών, Aristoteli pisces quidam gregales.

h Hoc loco τράχηλος significat potius conchæ genus, nempe sphondylum, q̄ ceruicem.

i Vide Rondeletium.

τροφιμώτερα τῶν προειρημένων ἁπάντων, οὐκ εὐέκκριτα δέ. Ἀντίγονος δ' ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ λέξεως, τὸ ὄστρεον τοῦτο ὑπὸ Αἰολέων καλεῖσθαι οὖς Ἀφροδίτης. αἱ δὲ φωλάδες πολυτροφώτεραι, βρωμώδεις δέ. τὰ δὲ τήθη παραπλήσια τοῖς προειρημένοις, καὶ πολυτροφώτερα. Γίνεται δέ τινα καὶ ἄγρια λεγόμενα ὄστρεα. πολύτροφα δ' ἐστὶ, καὶ βρωμώδη, πρός ἔτι τε εὐτελῆ κατὰ τὴν γεῦσιν. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζώων, ὄστρεά φησι, πίννη, ὄστρεον, μῦς, κτεὶς, σωλὴν, κόγχη, λεπὰς, τῆθος, βάλανος· πορευτικὰ δὲ, κῆρυξ, πορφύρα, ἡδυπορφύρα, ἐχῖνος, στράβηλος. ἔστι δ' ὁ μὲν κτεὶς τραχυόστρακος, ῥαβδωτός· τὸ δὲ τῆθος, ἀρράβδωτον, λειόστρακον· ἡ δὲ πίννη λεπτόστομον· τὸ δὲ ὄστρεον παχύστομον· μονόθυρον δὲ καὶ λειόστρακον· λεπὰς δὲ δίθυρον καὶ λειόστρακον. συμφυὲς δὲ μῦς· μονοφυὲς δὲ καὶ λειόστρακον, σωλὴν καὶ βάλανος· κοινὸν δ' ἐξ ἀμφοῖν κόγχη. τὸ δ' ἐντὸς τῆς πίννης Ἐπαίνετος ἐν Ἀρτυτικῷ καλεῖσθαί φησι μήκωνα. ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων ἱστορίας ὁ Ἀριστοτέλης, γίνονται φησὶν αἱ μὲν πορφύραι περὶ τὸ ἔαρ, οἱ δὲ κήρυκες λήγοντος τοῦ χειμῶνος. ὅλως δέ φησι τὰ ὀστρακόδερμα ἐν τῷ ἔαρι φαίνεται ἔχοντα τὰ καλούμενα ᾠά. καὶ ἐν τῷ μετοπώρῳ δὲ πλὴν τῶν ἐχίνων τῶν ἐδωδίμων. οὗτοι δὲ μάλιστα μὲν ἐν ταύταις ταῖς ὥραις ἀεὶ ἐπὶ ἰσχύουσι καὶ τὸ πλέον ἐν ταῖς πανσελήνοις, καὶ ταῖς ἀλεειναῖς ἡμέραις, πλὴν τῶν ἐν τῷ Εὐρίπῳ τῶν Πυρραίων· ἐκεῖνοι δ' ἀμείνονες τοῦ χειμῶνος, καὶ εἰσὶ μικροὶ, πλήρεις δὲ ᾠῶν. κύοντες δὲ φαίνονται καὶ οἱ κοχλίαι πάντες ὁμοίως τὴν αὐτὴν ὥραν. προελθὼν δὲ πάλιν φησὶν ὁ φιλόσοφος, αἱ μὲν οὖν πορφύραι τοῦ ἔαρος συναθροιζόμεναι εἰς τὸ αὐτὸ ποιοῦσι τὴν καλουμένην μελικηρίαν. τοῦτο δ' ἐστὶν οἷον κηρίον· ἀλλ' οὐχ οὕτω γλαφυρὸν, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ ἐκ λεπύρων ἐρεβίνθων λευκῶν πολλὰ συμπαγείη. ἔχει δὲ ἀνεῳγμένον πόρον οὐδὲν τούτων. οὐδὲ γίνονται ἐκ τούτων αἱ πορφύραι, ἀλλὰ φύονται αὗται καὶ τἄλλα ὀστρακόδερμα ἐξ ἰλύος καὶ σήψεως. τοῦτο δὲ συμβαίνει ὥσπερ ἀποκάθαρμα καὶ ταύταις καὶ τοῖς κήρυξιν. κηριάζουσι γὰρ καὶ οὗτοι· ἀφιᾶσι δ' ἀρχόμεναι κηριάζειν γλισχρότητα μυξώδη ἐξ ὧν τὰ λεπυρώδη συνίσταται. ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα διαχεῖται· ἀφίησι δ' ἰχῶρα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ γίνεται ἐν τῇ γῇ συστάντα πορφύρια μικρὰ, ἃ ἔχουσαι ἁλίσκονται αἱ πορφύραι· ἐὰν δὲ πρὶν ἐκτεκεῖν ἁλῶσιν, ἐνίοτε ἐν τοῖς φορμίσιν, εἰς δὲ τοῦτο συνιοῦσαι, ἐκτίκτουσι, καὶ γίνεται οἱονεὶ βότρυς. ἔστι δὲ τῶν πορφυρῶν γένη πλείονα· καὶ ἔνιαι μὲν μεγάλαι, οἷον αἱ περὶ τὸ Σίγειον, καὶ τὸ Λεκτόν· αἱ δὲ μικραὶ οἷον ἐν τῷ Εὐρίπῳ, καὶ περὶ Καρίαν καὶ αἱ μὲν ἐν τοῖς κόλποις μεγάλαι καὶ τραχεῖαι·

A largius alunt quàm omnia supradicta, sed ægrè per aluum subeunt. Antigonus Carystius in opere suo De dictionibus, ostreum hoc ab AEolibus vocari scribit AVrem Veneris. Pholades multum alunt, sed virus olent. Tethea supra memoratis similia[a] sunt, abundantiùs tamen nutriunt. Sunt & quædam ostrea quæ syluestria nuncupant: multum hæc alunt, odoris sunt virosi, & vilis fastidiendíque gustus. Aristoteles in opere De animalibus has testaceorum species recenset, ostreum, pinnam, musculum, pectinem, B solena, concham, lepadem, tethea, balanum. Huc illuc vaga progrediuntur buccinum, purpura, hedyporphyra[b], echinus, strabelus. Virgatus est ex his, & aspera testa opertus pecten: Tetheum concha læui tectum, & nullis distincta virgis. Pinnarum tenuius est os, ostreis biualuis crassum. Lepadibus concha, & ea læuis, vnica est: Musculorum duplex testa vno loco tantùm cohæret. Solenis & balani vndique tota coalescit & coniungitur. Ambobus id commune generibus est, quòd operiũtur testa. Quod C intra pinnam est, Epænetus in Artytico[c] vocari scribit Papauer. Aristoteles libro quarto Historiæ animalium, Nascuntur, inquit, purpuræ circa veris tempus, buccina verò hyeme deficiente. Prorsus, quæ oua dicuntur manifestum est habere testacea vêre, & autumno, præter echinos illos quibus vescimur. His enim temporibus semper illi valentissimi sunt, magísque plenilunijs, ac potissimum diebus æstuosis, exceptis rufis in D EVripo degentibus, qui pusilli, sunt per hyemem suauiores, & ouis pleni. Eodem tempore similiter concipere cochleas omnes apparet. Progressus verò philosophus subdit. Vêre[d] igitur purpuræ in eundem congregatæ locum, id faciunt quod Meliceram[e] vocamus: id autem veluti fauus est: non adeo sanè politum, ac nitidum, verùm perinde ac si ex alborum cicerum putaminibus strues congesta compactáque sit: nullus tamen apertus in ijs meatus est, nec purpuræ quidem ex ijs procreantur, sed quemadmodum E reliqua testacea, è limo ac putredine. Id autem Purpurarum atque Buccinorum velut purgamentum est: Nam & edunt Buccina fauos[f] & quæ testacea fauos construunt, reliquis testaceis parem ortum habent, verùm magis ibi nascuntur, vbi antea sui generis alia versata fuerint. Nam cùm incipiunt fauos ædificare, lentorem mucosum saliuant, ex quo illa concrescunt quæ putaminibus esse similia diximus. Hæc scilicet omnia diffusa, quod[g] continent in terram dimittunt, nascentibus aliquanto post in eo ipso loco exiF guis purpuris, quas maiores captæ gestare deprehenduntur, nunc perfectas & absolutas, interdum verò nondum exactè distincta forma. Quòd si prius quàm pariant matres capiantur[h], aliquando fœtificant vbicunque sorte contigit, verumtamen in eundem coaceruatæ locum, non aliter quàm in mari. Itaque propter angustiam loci[i], tanquam vuæ[k] fiunt. Purpurarum autem complura sunt genera: quædam magnæ, vt circa Lectum, & Sigæum[l]: quædam paruæ, vt in EVripo, & circa Cariam: in altis maris finibus, asperæ & magnæ.

a Facultate alimento, nõ ... ma.

b VVottono pur... puræ species ... ego puto, sic A... ristoteles voca... Pelagiam, cu... flos, vt inqui... Plinius, bucc... per se damna... nimiã nigritudi... & tristitiam ... quam exhilar... austero nitore.

c Condimenta... rio libro: vel ... Condimentis.

d Cap. 15. li...

e Extructũ ... li continen... fauum.

f Id Cerifica... nouo & inusitato verbo dixit P... nius, τὸ κηριάζειν. Emend... sunt quæ seque... tur ex Aristote... lis codice Gr... co.

g Sic Aristote... les. Autor ve... Saniem.

h Pugnare ... videtur Ph... phus, qui ... scripserit p... ras gignit ... & putredine, ... nũc verò ... captius ... procul à limo ... rere.

i Quo capt... detinentur.

k Ex ea... τρυγάδιον in ... connexione.

l Sigæum A... cæ promonto... riumalterum ... ctũ, quod ... lida & Troa... distermin...

A Plurimis harum flos niger est, quibusdā subruber. Ex illis magnis quædā etiam librales [a] sunt. Circa littus orámque maris paruæ nascuntur, & rubēte flore. In septentrionali plaga flos nigricat, in meridionali vt plurimū rubet. Apollodorus Atheniensis in suis de Sophrone commentarijs, dictū illud exponens, Purpuris voracior, adagium [b] esse tradit, sumptū, vt quidā aiunt, à purpuræ fuco, & tinctura, propterea quòd ad sese illa trahat quidquid attigerit, & coloris splendorē transfundat in ea quæ admouentur: alij verò ab eius animalis ingenio ductū putāt.

B Capiuntur purpuræ, inquit Aristoteles, vêre, editis iam fauis, sub cane verò nullæ, [quia tum vagæ non pascantur [c],] sed abditæ latitent. Flos purpurarū inter papauer & ceruicē positus est. Sunt [d] autē hæc tria spisso quodā coalitu inter se cōnexa. Quod florē cōtinet, & ab infectoribus eximitur, membranā candidā aspectu repræsentat. Expressus ille succus manū florido colore tingit. In longum protenditur, tanquam vena quædam, floris inuolucrum. Quod intus est, flos scilicet esse videtur.

C Reliqua, quibus cum ceruice & papauere cohæret, colore sunt aluminis. Purpuris, buccinis, & cæteris turbinatis, omnibus in eadē testæ parte ingenitū est operculum, sub quo linguam dictam exerūt, dum pascuntur. Purpuræ digito lingua maior est, qua cibū captat, & conchylia conchyliorúmq; testam perforat. Diu viuūt & purpuræ, & buccina. Purpuris ad annos sex vita prorogatur. Quantū aucta sit ætas, quotannis [e] apparet ex interuallis quæ spectātur in tortili testæ clauicula. Conchæ, Chamæ, Solenes, Pectines, in vadis sabulosis procreantur:

D Pinnæ rectę nascuntur ex ipso fundo [f], in arenosis & lutosis. Custodem intra testam habent, quem ab hoc officio Pinnophylaca nomināt, & cū aliæ Cancellum, aliæ paruam Squillā, quo destitutæ celeriter pereunt. Pamphilus Alexandrinus libro de Vocabulis affirmat cum pinnas eum pisciculum gigni. Chrysippus Solēsis libro de honesto & voluptate, Pinna, inquit, ac Pinnæ custos [g] mutuas operas præstāt, nec viuere seorsum queunt. Pinna quidē ostreum est,

E Pinnæ verò comes, & tutor, exiguus cancer. Pinna igitur disclusa testa, otiosa & quieta expectat aduentantes pisciculos. Adstans verò custos si quis subierit, morsu significat. Vellicata sic concha os comprimit, & eo quod intus est exceptum, ac inclusum, communi dape cum socio vescitur. Quidam autumant cum pinnis custodem generari, velut ex eodem semine. Rursum Aristoteles [h] scribit: Prorsus autem in limo sponte gignuntur omnia testacea, pro eius varietate diuersa: in cœnoso quidem, ostrea: in arenoso,

F conchæ, & alia quæ memorauimus: in rimis & fissuris saxorum, tethea, glandes, & quæ affiguntur extimæ superficiei scopulorum, vt lepades & neritę [i]. Testaceorum quoque modo generantur & illa quæ testa carent, velut Vrticæ & Spongiæ in saxorum hiatibus. Sunt autem Vrticarum duo genera. Aliæ quidem in cauis abditæ saxis nunquam ab illis separantur: aliæ in planis [k] & æqualibus scopulis cōmorantes, huc illuc transmeant. τὰς κνίδας, id est, Vrticas, EVpolis in AVtolico vocat ἀκαλήφας.

[a] Libram pendunt. De pretio Gaza intellexit.

[b] Erasm. prouerb. Edacior purpura.

[c] Non legūtur hæc in Aristotelis codice.

[d] Quæ ad huius historiæ declarationem prorsus necessaria sunt ex Aristotele nos adiecimus.

[e] Correcta hæc ex Aristotel. codice.

[f] Rondeletius mauult ex bysso. Eius tamen sententiam multi reiiciūt, quòd Pinnarum byssus nō quidē ortus principium huic conchæ sit, sed vinculi tātùm vsum præbeat, quo alligata iis quæ vicina sunt Pinna, firmius stet.

[g] Πιννοτήρης: Ciceroni lib. 2. De natura deorum, hanc Pinnæ naturam explicāti Squilla. Plutarchus in commentario quo quærit, Vtra prudentiora sint animalia. &c. scribit, πιννοτήρη πλεῖστον ἐξαναλῶσαι Χρυσίππου μέλαν, προεδρίαν ἔχοντα παντὶ καὶ φυσικῷ βιβλίῳ, καὶ ἠθικῷ.

[h] Eod. cap. 15. lib. 5. hist.

[i] Desunt hîc multa. Quæ sequuntur sunt ex cap. 16. libri eiusdem petita.

[k] ἐν τοῖς πλαταμώδεσι.

A καὶ τὸ ἄνθος αἱ μὲν πλεῖσται μέλαν ἔχουσιν, ἔνιαι δὲ ἐρυθρὸν μικρόν. γίνονται δ' ἔνιαι τῶν μεγάλων καὶ μναϊαῖαι. αἱ δ' ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς, καὶ περὶ τὰς ἀκτὰς τὸ μὲν μέγεθος εἰσὶ μικραί, τὸ δὲ ἄνθος ἐρυθρὸν ἔχουσιν. ἔτι δ' ἐν μὲν τοῖς βορείοις μέλαιναι, ἐν δὲ τοῖς νοτίοις ἐρυθραὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς περὶ Σώφρονος, προθεὶς τὸ, λιχνότερα τᾶν πορφυρᾶν, ὅτι παροιμία ἐστὶ, καὶ λέγει, ὡς μὲν τινες ἀπὸ τοῦ βάμματος· οὗ γὰρ ἂν

B προσψαύσῃ ἕλκει ἐφ' ἑαυτὸ, καὶ τοῖς προσπαρατεθειμένοις ἐμποιεῖ χρώματος αὐγήν. ἄλλοι δ' ἀπὸ τοῦ ζώου. Ἁλίσκονται δέ φησιν ὁ Ἀριστοτέλης τοῦ ἔαρος· ὑπὸ κύνα δ' οὐχ ἁλίσκονται. οὐ γὰρ νέμονται, ἀλλὰ κρύπτουσιν ἑαυτὰς, καὶ φωλεύουσι. τὸ δὲ ἄνθος ἔχουσιν ἀνὰ μέσον τοῦ μήκωνος καὶ τοῦ τραχήλου. Ἔχει δὲ καὶ αὕτη καὶ ὁ κήρυξ τὰ ἐπικαλύμματα κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα τὰ στρομβώδη ἐκ γενετῆς πάντα. νέμονται δ' ἐξείροντα τὴν καλουμένην γλῶτταν ὑπὸ τὸ κάλυμμα.

C τὸ δὲ μέγεθος τῆς γλώττης ἔχει ἡ πορφύρα μεῖζον δακτύλου, ᾧ νέμεται καὶ διατρυπᾷ καὶ τὰ κογχύλια, καὶ τὸ ἑαυτῆς ὄστρακον. μακρόβια δ' ἐστὶ καὶ ἡ πορφύρα, καὶ ὁ κήρυξ, καὶ ζῇ περὶ ἔτη ἕξ. φανερὰ δὲ ἡ αὔξησις ἐκ τῆς ἐν τῷ ὀστράκῳ ἕλικος. Αἱ δὲ κόγχαι, καὶ χῆμαι, καὶ σωλῆνες, καὶ κτένες, ἐν τοῖς ἀμμώδεσι λαμβάνουσι τὴν σύστασιν. Αἱ δὲ πίνναι ὀρθαὶ φύονται ἐκ τοῦ βυθοῦ· ἔχουσί τε ἐν αὑταῖς τὸν πιν-

D νοφύλακα, αἱ μὲν καρίδιον, αἱ δὲ καρκίνιον· οὗ στερόμεναι θᾶττον διαφθείρονται. τοῦτο δὲ Πάμφιλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς περὶ ὀνομάτων συμπεφυκέναι φησὶν αὐταῖς. Χρύσιππος δ' ὁ Σολεὺς ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς, ἡ πίννη, φησὶ, καὶ ὁ πιννοτήρης συνεργὰ ἀλλήλοις, κατ' ἰδίαν οὐ δυνάμενα συμμένειν. ἡ μὲν οὖν πίννη ὄστρεόν ἐστιν, ὁ δὲ πιννοτήρης, καρκῖνος μικρός. καὶ ἡ πίννη διαστήσασα τὸ ὄστρακον, ἡσυχάζει, τηροῦσα τὰ ἐπεισιόντα ἰχθύδια. ὁ

E δὲ πιννοτήρης παρεστὼς ὅταν εἰσέλθῃ τι, δάκνει αὐτὴν ὥσπερ σημαίνων· ἡ δὲ δηχθεῖσα συμμύει. καὶ οὕτως τὸ ἀποληφθὲν ἔνδον κατεσθίουσι κοινῇ. φασὶ δέ τινες καὶ συγγεννᾶσθαι αὐτὰ αὐτοῖς, καὶ ὡς ἂν ἐξ ἑνὸς σπέρματος γίνεσθαι. Πάλιν δὲ ὁ Ἀριστοτέλης φησὶ, πάντα τὰ ὀστρακώδη γίνεται καὶ ἐν τῇ ἰλύϊ. ἐν μὲν τῇ βορβορώδει τὰ ὄστρεα, ἐν δὲ τῇ ἀμμώδει κόγχαι, καὶ τὰ ῥηθέντα. περὶ δὲ τὰς σήραγγας τῶν πετρῶν τήθεα, καὶ βάλανοι, καὶ τὰ ἐπιπολάζοντα, οἷον λεπάδες,

F καὶ νηρῖται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον γίνεται τοῖς ὀστρακοδέρμοις καὶ τὰ μὴ ἔχοντα ὄστρακον, καθάπερ αἵ τε κνίδαι, καὶ οἱ σπόγγοι ἐν ταῖς σήραγξι τῶν πετρῶν. Ἔστι δὲ τῶν κνιδῶν δύο γένη. αἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖς κοίλοις οὐκ ἀπολύονται τῶν πετρῶν, αἱ δὲ ἐν τοῖς λείοις, καὶ πλαταμώδεσιν ἀπολυόμεναι μεταχωροῦσι. τὰς δὲ κνίδας ὁ Εὔπολις ἐν Αὐτολύκῳ ἀκαλήφας ὀνομάζει.

εἶπε τε Ἀριστοφάνης ἐν Φοινίσσαις, οὕτως, A

> Ἔχει, τὸ πρῶτον πάντων ἴφυα φῦναι· εἶθ' ἑξῆς
> τὰς κραναὰς ἀκαλήφας. καὶ ἐν Σφηξί.

Φερεκράτης δ' ἐν Αὐτομόλοις, κἂν ἀκαλήφαις τὸν ἴσον χρόνον ἐστεφανῶσθαι. Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος ἰατρὸς, ἡ δὲ ἀκαλήφη, φησὶν, ἐστὶν εὐκοίλιος, οὐρητική, εὐστόμαχος· κνησμὸν δὲ ποιεῖ τοῖς συνάγουσιν, ἐπειδὰν μὴ προαλείψωνται. ὄντως γὰρ ἀνιᾷ τοὺς θηρεύοντας αὐτήν. ὑφ' ὧν κατὰ παραφθορὰν νῦν ἀκαλήφη ὀνομάζεται. τάχα δὲ ἴσως διὰ ταύτην καὶ ἡ βοτάνη· καὶ εὐφημισμὸν γὰρ τῆς B ἀντιφράσεως ὠνόμασται. οὐ γὰρ πραεῖά ἐστι, καὶ ἁπαλὴ τῇ ἁφῇ· τραχεῖα δὲ καὶ ἀηδής. τῆς μέντοι θαλασσίας ἀκαλήφης μνημονεύει καὶ Φιλιππίδης ἐν Ἀμφιαράῳ οὕτως,

> Ὄστρε', ἀκαλήφας, λεπάδας παρέθηκέ μοι.

τὸ δ' ἐν Λυσιστράτῃ Ἀριστοφάνους πέπαικται,

> Ἀλλ' ὦ τηθῶν ἀνδρειοτάτη, καὶ μητριδίων ἀκαληφῶν.

Ἐπεὶ τήθεα τὰ ὄστρεα. μέμνηται γὰρ κωμῳδικῶς πρὸς τὴν τηθὴν, καὶ μητέρα. καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὀ- C στρέων ὁ Δίφιλος τάδε φησὶν, χημῶν δὲ τῶν παχειῶν αἱ μικραὶ, καὶ λεπτὴν ἔχουσαι τὴν σάρκα, ὄστρεα λέγονται. καὶ εὐστόμαχοί εἰσι καὶ εὐέκκριτοι. αἱ δὲ παχεῖαι, βασιλικαὶ δὲ πρός τινων καλούμεναι, πελώριαί τε λεγόμεναι, τρόφιμοι, δυσέκκριτοι, εὔχυλοι, εὐστόμαχοι, καὶ μάλιστα αἱ μείζους. Τελλῖναι γίνονται μὲν ἐν Κανώβῳ πολλαὶ, καὶ ὑπὸ τὴν τοῦ Νείλου ἀνάβασιν πληθύουσιν. ὧν λεπτότεραι μέν εἰσιν αἱ βασιλικαὶ, διαχωρητικαί τε καὶ κοῦφαι, ἔτι δὲ καὶ τρόφιμοι· αἱ δὲ ποτά- D μιαι γλυκύτεραι. οἱ δὲ μύες, μέσως εἰσὶ τρόφιμοι, διαχωρητικοὶ, οὐρητικοί. κράτιστοι δὲ οἱ Ἐφέσιοι, καὶ τούτων οἱ φθινοπωρινοί. αἱ δὲ μύες καὶ τῶν μυῶν οὖσαι μικρότεραι γλυκεῖαί τε, καὶ εὔχυλοί εἰσι, προσέτι τε καὶ τρόφιμοι. οἱ δὲ σωλῆνες μὲν πρός τινων καλούμενοι, πρός τινων δὲ καὶ αὐλοὶ, καὶ δόνακες, καὶ ὄνυχες, πολύχυλοι, καὶ κακόχυλοι, κολλώδεις. καὶ οἱ μὲν ἄρρενες αὐτῶν, ῥαβδωτοί εἰσι, καὶ οὐ μονοχρώματοι. εἰσὶ δὲ τοῖς λιθιῶσι, καὶ ἄλλοις δυσουροῦσιν εὔθετοι· οἱ δὲ θή- E λεις μονοχρώματοί τε εἰσὶ, καὶ γλυκύτεροι· λαμβάνονται δὲ ἑφθοὶ, καὶ τηγανιστοί. κρείττονες δ' 46 εἰσὶν οἱ μέχρι τοῦ χανεῖν ἐπ' ἀνθράκων ὀπτώμενοι. σωληνισταὶ δ' ἐκαλοῦντο οἱ συνάγοντες τὰ ὄστρεα ταῦτα, ὡς ἱστορεῖ Φανίας ὁ Ἐρέσιος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Τυράννων ἀναίρεσις ἐκ τιμωρίας, γράφων οὕτως. Φιλόξενος ὁ καλούμενος Σωληνιστὴς, ἐκ δημαγωγοῦ τύραννος ἀνεφάνη. τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἁλιευόμενος, καὶ σωληνοθήρας ὢν, ἀφορμῆς δὲ λαβόμενος καὶ ἐμπορευσά- F μενος βίον ἐκτήσατο. Τῶν δὲ κτενῶν ἁπαλώτεροι μέν εἰσιν οἱ λευκοί· ἄβρωμοι γὰρ καὶ εὐκοίλιοι. τῶν δὲ μελάνων καὶ πυρρῶν οἱ μείζονες καὶ ἐνεάριοι εὔστομοι. κοινῶς δὲ πάντες εὐστόμαχοι, εὔπεπτοι, εὐκοίλιοι, λαμβανόμενοι μετὰ κυμίνου καὶ πεπέρεως. μνημονεύει δ' αὐτῶν καὶ Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσιν,

> Λεπάσιν, ἐχίνοις, ἐσχάραις, βελόναις τε τοῖς
> κτένεσίν τε.

vt & Aristophanes in Phœnissis, his verbis:

> *Potuit omnium primum Iphya*[a] *gignere, deinde continuo mordaces vrticas*[b].

Hac etiã voce idem poëta vsus est in Vespis. Pherecrates in Transfugis:

> *Pari temporis spatio vrticis coronari.*

Diphilus Siphnius medicus scribit, Vrticam[c] aluo ducendæ commodam esse, prouocare lotium, ventriculum iuuare, pruritum mouere ijs qui colligunt, & conquirunt, nisi antea manus vnxerint. Etenim reuera illos qui piscantur molesto sensu pruritus vrit, quamobrem notione[d] contraria nunc ἀκαλήφη[e] dicitur, ac etiam fortassis Vrtica herba, quam boni ominis gratia significatu diuerso ita nominant, quasi ἁπαλὴν τῇ ἁφῇ, id est tractui mollem, ac lenem, cum aspera & infesta sit. Marinæ vrticæ meminit Philippides in Amphiarao ad hunc modum:

> *Ostrea mihi, Lepadas, Vrticas apposuit.*

At quod apud Aristophanem in Lysistrata legitur, iocus est:

> *O Tetheorum fortissima, & Vrticarum materculaum*[f].

Est enim ostreorum species Tetheon. Poëta verò comico sale ad vocem τηθὴν, quæ nutricem indicat, & ad vocem τὴν μητέρα, qua matrem significant, allusit. De cęteris ostreorum generibus ita scripsit Diphilus: Ex chamis[g] crassis minores, & carne tenui, ostrea nuncupantur, stomacho prosunt, facilè per aluum deferuntur: at crassę, quas Regias quidam vocant, alij Pelorias, multum alunt, egeruntur difficilè, bonum succum suppeditant, iuuant stomachum, & pręsertim ex his maiores. Tellinæ in Canopo multæ nascuntur, per incrementa Nili, cùm augetur fluuius, crebræ. Ex his Regiæ leues sunt, ac tenuiores, per aluum facilè redduntur, & abundè nutriunt: fluuiatiles verò illis sunt dulciores. Musculi mares[h] mediocriter alũt, vrinas & aluum cient; optimi Ephesij, autumno præsertim. Musculi[i] fœminæ, & in his minores, dulciores sunt, bonique succi, ac copiosè nutriunt. Quos nonnulli Solenas[k] vocãt, quidã αὐλοὺς, δόνακας, ὄνυχας, succi multum suppeditant, sed praui, & glutinosi. Ex his mares, virgati, colorísq; cœrulei, calculosis, & ægrè meientibus opitulantur: fœminæ verò vnicolores sunt, ac dulciores. Elixi atque frixi manduntur, verùm meliores in prunis tosti, donec hient. Solenistas olim vocarunt qui ostrea huiusmodi colligerẽt, vt tradit Phanias Eresius in opere, cuius titulus est, Tyrannorum in quos vindicatum est, cædes: his verbis: Philoxenus cognomine Solenista, è populari in administranda republica concionatore tyrannus euasit, initio victitãs piscatu, Solenum præcipuè captura: occasionem verò nactus cùm mercaturam exercuisset, facultates luculentas sibi comparauit. Pectinum teneriores sunt candidi, minimè virosi, excretu faciles: Nigrorum verò atque rufoum maiores palato iucundi, vêre præsertim. In vniuersum autem omnes ventriculo grati sunt, facilè coquuntur, & egerũtur cum pipere ac cymino sumpti. Pectinum Archippus meminit in Piscibus:

> *Lepadibus, Echinis, Acubus, Pectinibus.*

a Bulbosam ... tam, cuius ... folia flos ... tur. Theophr.
b De terre... herba intell... dum hoc est, ... de marino Zo... phyto.
c De vrtica ... rina loquitur.
d κατὰ παρα... ἐαν. in nostris codicibus παρα... φθοραί.
e Quidam ἀκα... λήφην interp... tantur ... τὴν ἁφὴν, ... sum corrump... tem.
f Ioci gratia ... hanc esse p... quòd vox μη... διον, ἀπὸ τῆς μ... τέρας forma... ὑποκοριστικ... gnificet mat... culã, ducta ve... ἀπὸ τῆς μήτρας ... vuluam: quas... ta lepidè vo... Vrticam, tan... salaces iuue... vrentem ac p... gentem.
g Rondel. ... παχέων pro ... χηνῶν. Quid... vertendum ... sent, Ex C... mis quæ ... scopulos de... minores, &c.
h Grandior... ac minus rot... Mytuli veri.
i Breuiores, ... nores, rotun... res, pilis ... gati: veri ... culi.
k Solenas ... nalis simili... ne, αὐλοὺς ... tibiæ modo ... sint: δόνακ... quòd arun... instar testa ... tus exculpt... ὄνυχας, ob co... similem ... vnguibus. A... & Plin. vo... etiam fuisse ... κλύνας, id ... gitos.

Quas Glandes vocant, ob similitudinē quam habent cum querna glande, pro locorum diuersitate variant. Nam AEgyptiæ dulces, teneræ, iucundi saporis, alimētum plenius subministrant, multi [a] sunt succi, vrinas cient, aluum mouent: aliæ verò salsiores. Auriculæ marinæ ægrè coquuntur, & frixæ vberius nutriunt. Pholades ori placent, alioqui virosæ, & praui succi. Echini teneri sunt, boni succi, virosi, plenius [b] corpus reddunt, facilè corrumpuntur, ex aceto, mulso, apio, & mentha sumpti dulces sunt, boni succi, & conferunt stomacho. Iucūdiores ex his rubri, & melini [c] coloris, & qui, cùm radūtur, lacteum succum emittunt. At qui circa Cephaleniam gignuntur, Icariam, & Adriam, quidam insuaues, & subamari sunt: qui verò in Siciliæ scopulo quodam nascuntur, ventrem soluunt. Aristoteles scribit Echinorum esse plura genera, & vnum quidem cibo idoneum, in quo sunt quę vocantur oua: aliáque præterea duo, nimirum Spatagorum, & illorum quos Brissos nominant. Spatagorum meminere Sophron, & Aristophanes in Holcadibus [d] his verbis:

Perfodientem, discindentem, lingentem inferiorem meum spatagum [e]. Epicharmus in nuptijs Hebes de Echinis sic ait:

Per salsum mare adueniunt Cancer & Echinus, natandi minime periti, solique pedibus [f] *gradiuntur.*

Demetrius Scepsius libro vigesimo sexto Troiani apparatus [g] scribit, Laconem quendam ad epulum inuitatum echinis marinis illatis mensæ, vnum arripuisse, ignarum quisnam vsus foret eius cibi, atque adeò non obseruantem quo modo cæteri conuiuæ illo vescerentur. In os igitur coniectum simul cum testa, dum frangere cum stridore conaretur, esu offensum, nec intelligentem quis asperitatis esset renixus, dixisse, O scelestum edulium, neq; te iam mollitum abijciam, neque postea sumam vnquam. Echinos tam marinos quàm terrestres contra [h] venatores obiectu spinarū, tanquam vallo quodam, se tueri, Ion Chius testatur in Phœnice, siue Cæneo, his verbis:

At in terra Leonis ingenium probo magis
Quàm Echini miseras artes.
Ferarum hic aliarum cùm odorem senserit,
Conglobatum circa spinas aduoluens corpus,
Sic iacet ut nec attingi, nec morderi queat.

Lepadum, inquit Diphilus, quędam sunt paruæ, quædam ostreis similes: sunt autē omnes duræ, paucioris succi, non valde acres, iucundi tamen gustus, ac facilis coctionis. Elixę vtcunque palato placent. Pinnæ vrinā eliciunt, multum alunt, ægrè coquuntur, ac digeruntur. Similia sunt his buccina, quorum ceruices [i] ventriculum iuuant, ægrè coquuntur, ac ideo ventriculis imbecillis conueniunt, mediocriter alunt, vix egeruntur. Horū [k] quę Paupera nuncupant, in testarū fundo abstrusa, tenera & lauta sunt, facilè corrumpuntur, ac idcirco ventriculis infirmis non conducunt. Purpuræ mediæ sunt inter Pinnas & Buccina. Harum ceruices [l] multū succosæ sunt, & palato gratæ: reliquæ verò partes, minimè dulces, verum salsæ, per venas facilè distribuuntur, & ad tēperandos corporis [m] humores aptę sunt.

a πολύχυλοι, carnem habent succosam, & multū humidam.

b πλήσμιοι: multum satiant.

c Flaui, qualis est mali Cydonij.

d Ea vox significat onerarias naues.

e Turpiculo nomine sic poëta vocat podicem.

f Pedes in echinis spinas Epicharmus vocare videtur.

g Erasmus prouerbio, Echino asperior.

h Erasmus prouerb. Multa nouit vulpes, echinus vnum magnum: & prouerbio: Echinus partum differt.

i Οἱ τράχηλοι. Sic vertit Rondeletius. τραχήλους quidā esse volunt τοὺς σφονδύλους, ostreorū certam speciem. Vide pag. 66.

k Siue Buccinorum, siue Trachelorum.

l Οἱ τράχηλοι.

m πρὸς ἐπίκρασιν. Vocabulum medicis hoc significat humorum corpus alentium temperationem, quæ fit, cùm prauis per aluum, sudores, vrinas euacuatis, limēta dantur quæ bonos procreent, & in prauorum locum substituant.

A αἱ δὲ βάλανοι καλούμεναι ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς δρυΐνας ὁμοιότητος, διαφέρουσι παρὰ τοὺς τόπους. αἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιαι, γλυκεῖαι, ἁπαλαί, εὔστομοι, θρεπτικαί, πολύχυλοι, οὐρητικαί, εὐκοίλιοι· αἱ δὲ ἄλλαι, ἁλυκώτεραι. τὰ δὲ ὠτία, δύσπεπτα, τρόφιμα δὲ μᾶλλον τηγανιζόμενα. αἱ δὲ φωλάδες, εὔστομοι, βρωμώδεις δὲ καὶ κακόχυλοι. ἐχῖνοι δὲ, ἁπαλοὶ μὲν, εὔχυλοι, βρωμώδεις, πλήσμιοι, εὔφθαρτοι. μετὰ δὲ ὀξυμέλιτος λαμβανόμενοι καὶ σελίνου καὶ ἡδυόσμου, εὐστόμαχοι, γλυκεῖς τε καὶ εὔχυλοι. προσηνέ-B στεροι δ' αὐτῶν οἱ ἐρυθροὶ, καὶ οἱ μήλινοι, καὶ οἱ παχύτατοι καὶ οἱ ἐν τῷ ξύεσθαι τὴν σάρκα γαλακτώδεις ἀνιέντες. οἱ δὲ περὶ τὴν Κεφαληνίαν γινόμενοι, καὶ περὶ τὴν Ἰκαρίαν, καὶ τὴν Ἀδρίαν, τινὲς αὐτῶν καὶ ὑπόπικροί εἰσιν. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ σκοπέλου τῆς Σικελίας, κοιλίας λυτικοί. Ἀριστοτέλης δέ φησι τῶν ἐχίνων πλείω γένη εἶναι. ἓν μὲν τὸ ἐσθιόμενον, ἐν ᾧ τὰ καλούμενά ἐστιν ὠά· ἄλλα δὲ δύο, τό, τε τῶν σπατάγγων, καὶ τὸ τῶν καλουμένων βρύσσων. μνημονεύει τῶν σπατάγγων καὶ Σώφρων, καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ὁλκά-C σιν οὕτως, Δαρδάπτοντα, μιστύλλοντα, διαλείχοντά μου τὸν κάτω σπατάγγην. καὶ Ἐπίχαρμος δὲ ἐν Ἥβης γάμῳ περὶ τῶν ἐχίνων φησί, καρκῖνος θ' ἵκοντ' ἐχῖνός τε, τοὶ καθ' ἁλμυρὰν ἅλα νεῖν μὲν οὐκ ἴσαντι, πεζᾷ δ' ἐμπορεύονται μόνοι. Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν ἕκτῳ καὶ εἰκοστῷ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου, Λάκωνά φησί τινα κληθέντα ἐπὶ θοίνην παρατεθέντων ἐπὶ τὴν τράπεζαν θαλαττίων ἐχίνων, ἐπιλαβέσθαι ἑνὸς, οὐκ εἰδότα τὴν χρῆσιν τοῦ ἐδέσματος, ἀλλ' οὐδὲ προσέχοντα τοῖς συνδειπνοῦσι πῶς D ἀναλίσκουσιν· ἐνθέντα δὲ εἰς τὸ στόμα σὺν τῷ κελύφει βρύκειν τοῖς ὀδοῦσι τὸν ἐχῖνον. δυσχρηστούμενον οὖν τῇ βρώσει, καὶ οὐ συνιέντα τὴν ἀντιτυπίαν τῆς τραχύτητος, εἰπεῖν, ὦ φάγημα μιαρὸν, οὔτε μὴ νῦν σε ἀφέω μαλακισθεὶς, οὔτ' αὖθις ἔτι λάβοιμι. ὅτι δὲ οἱ ἐχῖνοι, λέγω δὲ καὶ τοὺς χερσαίους, καὶ τοὺς θαλαττίους, καὶ ἑαυτῶν εἰσι φυλακτικοὶ πρὸς τοὺς θηρῶντας προβαλλόμενοι τὰς ἀκάνθας, ὥσπερ τι χαράκωμα, Ἴων ὁ Χῖος μαρτυρεῖ ἐν Φοίνικι ἢ Καινεῖ λέγων οὕτως,

Ἀλλ' ἔν τε χέρσῳ τὰς λέοντος ᾔνεσα,
E Ἢ τὰς ἐχίνου μᾶλλον οἰζυρὰς τέχνας.
Ὃς εὖτ' ἂν ἄλλων θηρίων ὀσμὴν μάθῃ,
Στρόβιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος.

Τῶν δὲ λεπάδων φησὶν ὁ Δίφιλος, τινὲς μὲν εἰσὶ μικραί, τινὲς δὲ καὶ ὀστρέοις ἐοίκασιν. εἰσὶ δὲ σκληραί, καὶ ὀλιγόχυλοι, καὶ οὐκ ἄγαν δριμεῖαι, εὔστομοι δὲ καὶ εὐκατέργαστοι. ἑφθαὶ δὲ πως εὔστομοι. αἱ δὲ πίνναι οὐρητικαί, τρόφιμοι, δύσπεπτοι, δυσανάδοτοι. ἐοίκασι δ' αὐταῖς καὶ οἱ κήρυκες. ὧν F οἱ μὲν τράχηλοι εὐστόμαχοι, δυσκατέργαστοι δὲ, διὸ τοῖς ἀσθενοῦσι τὸν στόμαχον οἰκεῖοι, δυσέκκριτοί τε καὶ μέσως τρόφιμοι. τούτων δὲ αἱ μήκωνες λεγόμεναι πρὸς τοῖς πυθμέσιν, ἁπαλαί, εὔφθαρτοι· διὸ τοῖς τὴν γαστέρα ἀσθενοῦσιν οἰκεῖαι. αἱ δὲ πορφύραι, μεταξὺ πίννης εἰσὶ, καὶ τοῦ κήρυκος· ὧν οἱ μὲν τράχηλοι, πολύχυλοι, εὔστομοι. τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῶν, ἁλυκὸν καὶ γλυκὺ, καὶ εὐανάδοτον, εἰς ἐπίκρασίν τε ἐπιτήδειον.

Τὰ δὲ ὄστρεα γίνεται μὲν καὶ ἐν ποταμοῖς, καὶ ἐν λίμναις, καὶ ἐν θαλάσσῃ. κράτιστα δὲ τὰ θαλάττια, ὅταν λίμνη ἢ ποταμὸς παρακέηται. γίνεται γὰρ εὔχυλα, καὶ μείζονα, καὶ γλυκύτερα. τὰ δὲ πρὸς ἠόσι καὶ πέτραις, ἰλύος καὶ ὕδατος ἀμιγῆ, μικρά, σκληρά, δηκτικά. τὰ δὲ ἐαρινὰ ὄστρεα, καὶ τὰ κατὰ τοῦ θέρους ἀρχὴν κρείσσονα, πλήρη, θαλασσίζοντα μετὰ γλυκύτητος εὐστόμαχα, εὐέκκριτα. τὰ δὲ συνεψόμενα μαλάχῃ ἢ λαπάθῳ, ἢ ἰχθύσιν, ἢ καθ' αὑτὰ τρόφιμα, καὶ εὐκοίλια. Μνησίθεος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν φησιν, ὄστρεα καὶ κόγχαι καὶ μύες καὶ τὰ ὅμοια, τὴν μὲν σάρκα δυσκατέργαστά ἐστι διὰ τὴν ὑγρότητα τὴν ἐν αὐτοῖς ἁλυκήν. διόπερ ὠμὰ μὲν ἐσθιόμενα, κοιλίας ἐστὶν ὑπακτικά, διὰ τὴν ἁλυκότητα. τὰ δὲ ἑψόμενα ἀφίησιν ἤτοι πᾶσαν, ἢ τὴν πλείστην ἅλμην εἰς τὸ συνέψουσαν αὐτὴν ὑγρότητα. διόπερ αἱ μὲν ὑγρότητες, ἐν αἷς ἂν ἑψηθῇ τι τῶν ὀστρείων, ταρακτικαὶ, καὶ ὑπακτικαὶ κοιλίας εἰσίν, αἱ δὲ σάρκες τῶν ἑψημένων ὀστρέων ψόφους ποιοῦσιν ἐστερημέναι τῆς ὑγρᾶς. τὰ δὲ ὀπτὰ τῶν ὀστρέων ἐάν τις αὐτὰ καλῶς ὀπτήσῃ, ἀλυποτάτην ἔχει διάθεσιν. πεπύρωται γάρ. διὸ οὐχ ὁμοίως τοῖς ὠμοῖς ἐστὶ δύσπεπτα, καὶ τὰς ὑγρότητας ἐν αὐτοῖς ἔχει κατεξηρασμένας, δι' ὧν ἔκλυτος ἡ κοιλία γίνεται· τροφὴν τε δίδωσιν ὑγράν τε, καὶ δύσπεπτον ἅπαν ὄστρεον, καὶ πρὸς τὰς οὐρήσεις ἐστὶν οὐκ εὔοδα. ἀκαλήφη δὲ καὶ ἐχίνων ᾠά, καὶ τὰ τοιαῦτα τροφὴν μὲν δίδωσιν ὑγρὰν καὶ μικράν· τῆς δὲ κοιλίας ἐστὶ λυτι-
47 κὰ καὶ οὐρήσεως κινητικά. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος ἐν Γεωργικοῖς τάδε τῶν ὀστρέων καταλέγει.

Ἠὲ καὶ ὄστρεα τόσσα βυθοὺς ἅτε βόσκεται ἅλμης
Νηεῖται, στρόμβοι τε, πελωριάδες τε, μύες τε,
Γλίσχραι τ' ἄλλα σωλῆνές τε, καὶ αὐτῆς φωλεὰ
πίννης.

Καὶ Ἀρχέστρατος δ' ἐν Γαστρονομίᾳ φησί,
Τοὺς μῦς Αἶνος ἔχει μεγάλους, ὄστρεια δ' Ἄβυ-(δος,
Τὰς ἄρκτους Πάριον, τοὺς δὲ κτένας ἡ Μιτυλήνη.
Πλείστους δ' Ἀμβρακία παρέχει, καὶ ἀπλατα † μετ' αὐτῶν:
Μεσσήνη δὲ πελωριάδες στενοπορθμίδι κόγχαι.
Κἂν Ἐφέσῳ λήψῃ τὰς χήμας, οὔτι πονηράς.
Τήθεα Καλχηδών· τοὺς κήρυκας δ' ἐπιτρίψαι
Ὁ Ζεὺς, τούς τε θαλασσογενεῖς, καὶ τοὺς ἀγοραίους,
Πλὴν ἑνὸς ἀνθρώπου· κεῖνος δέ μοι ἐστὶν ἑται-(ρος,
Λέσβον ἐριστάφυλον ναίων, Ἀγάθων δὲ καλεῖται.

Καὶ Φιλύλλιος δὲ, ἢ ὅστις ἐστὶν ὁ ποιήσας τὰς Πόλεις, φησί, Χήμας, λεπάδας, σωλῆνας, μῦς, πίννας, κτένας ἐκ Μηθύμνης. Ὄστρεια δὲ μόνως οὕτως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. Κρατῖνος Ἀρχιλόχοις, Πίννῃσι καὶ ὀστρείοισιν ὁμοίη. καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμοις, Ὄστρεα συμπεφυκότα. ὄστρεον δὲ ὡς ὄρνεον. Πλάτων ἐν Φαίδρῳ, ὀστρέου τρόπον φησὶ δεδεσμευμένοι. καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ, Τὸ τῶν ὀστρέων γένος συμπάντων. ἐν δὲ τῷ τῆς πολιτείας δεκάτῳ, ὄστρεα εἶπε συμπεφυκέναι, ὄστρεά τε καὶ φυκία. αἱ δὲ πελωρίδες ὠνομάσθησαν παρὰ τὸ πελώριον. μείζων γάρ ἐστι χήμης, καὶ παρηλλαγμένον.

A Ostrea gignuntur in fluuijs, stagnis dulcibus, & mari, vbi præstantissima, si stagnum aut fluuius vicinus sit. Tum enim dulciora, ampliora, bonique succi fiunt: at quæ gignuntur in littoribus & saxis, vbi cœni & aquæ dulcis nihil admiscetur, parua sunt, dura, & acris mordacisque saporis. Veris tempore, æstatéque ineunte, meliora sunt ostrea, plena maris aqua, suauia vtiliáque ventriculo. Quæ cum malua, aut lapatho, aut piscibus elixantur, aut etiam sola, aluum pellunt, & copiosè B nutriunt. Mnesitheus Atheniensis libro De edulijs scribit, ostreorum, concharum, mitulorum, & id genus aliorum carnem ægrè confici, ob succum salsum quo prædita sunt: itaque cruda in cibo aluum subducere ob salsuginem: quæ verò elixantur, salsuginem vel prorsus totam, vel maxima ex parte in humore deponere ac exuere, quo mersa incoquuntur, & propterea humorem ac ius quo fuerint cocta, aluum turbare & soluere: elixi verò ostrei carnem humore suo priuatam calculum [a] gignere: Assa ostrea si quis ipsa rectè C torreat, minimè molesta noxiáque esse, nempe igne domita: quapropter non tam operosam esse illorum coctionem quàm crudorum, quia humorem suum intra se resiccatum seruant, quo emollitur aluus. Humidum verò alimentum ostrea præbere omnia, & ægrè coqui, nec ad vrinam ciendam facilè permeare: Vrticam marinam, echinorum oua, & alia eiusmodi exiguum ac humidum alimentum suppeditare, aluúmq; & vrinam ciere. Nicander Colophonius in Georgicis hæc recenset ostreorum genera:

D *Vel quotquot ostrea in profundo mari pascuntur,*
Neritæ, Strombi [b], *Peloriades, Mituli,*
Viscidi Solenes, & Pinnarum ipsarum latibula.

Archestratus in Gastronomia inquit:
AEnos Mitulos habet magnos, Abydos Ostrea,
Vrsos Paros [c], *Miletus Pectines:*
Plurimos Ambracia tamen præbet, & cum ipsis
marinas Aures:
Ad Messenen, angusto freto propinquam, conchas
Peloriadas
E *Ephesi Chamas non improbas sumes:*
Tethea dabit Chalcedon: κήρυκας [d] *uerò obterat*
Iuppiter, & in mari genitos, & forenses,
Præter unum hominem mecum necessitudine coniunctum:
Lesbon is uitiferam incolit: Agathon uerò nomen est.

Philyllius, aut quisquis Vrbium [e] autor est, inquit: Chamas, lepadas, solenas, mitulos, pinnas, pectines, è Methymna. ὄστρεια tantū reuera dixerunt veteres. Cratinus in Archilochis:
F *Pinnis &* τοῖς ὀστρείοισιν ὁμοίη, id est, *ostreis similis.* Epicharmus in nuptijs Hebes: ὄστρεα *conclusa.* ὄστρεον verò, vt ὄρνεον, id est, auis, pòst in vsum venit. Plato in Phædro: ὀστρέου τρόπον, id est ostrei modo ligati. Idem in Timæo: τὸ τῶν ὀστρέων, id est ostreorum genus omnium. Idem libro decimo de Republica scribit [f], ostrea, algas, lapillos, adhærescere. Pelorides à voce πελώριος dictæ fuerunt, quòd chamis maiores sint, & ab illis diuersæ.

a In Græco, ψόφους ποιεῖν ... mur excitare.

b Turbin...

c Cancroru... nus: Vide I... del.

d Κῆρυξ & ... cinum ost... dermum sig... cat, & præ... forésem... ueras leges ... nuntiat. Hi... chestrati lo...

e Operis ... est, quo ... & illustres ... tates desc... bantur.

f Plato ... animum ... scentē viti... poris con... Glauco p... rimo pisc... tuo, ... gitato, ... tes fractæ ... vndis ... fontoadh... tibus ost... ga, lapilli...

Aristoteles eas scribit in sabulosis nasci. Chamarum Ion Chius meminit in Epidemis siue Peregrinationibus. Sic verò fortassis appellata sunt ea conchylia παρὰ τὸ κεχηνέναι, id est, quòd apertâ testâ semper hient. Nunc quidem tempestiuum fuerit de Indici maris ostreis disserere, ob margaritarum frequentem vsum. Theophrastus libro de lapidibus ad hunc modum scripsit de illis: inter ea quæ miramur est profectò Margarita, natura pellucida, è qua pretiosa monilia fiunt. Nascitur in ostreo Pinnæ simili, sed minore, margarita, eiúsque magnitudo amplioribus piscium oculis par est. Androsthenes in Indiæ nauigatione ad hunc modum scribit: Turbinum, & Chœrinarum [a], ac reliquorum conchyliorum variæ species, & quæ multum discrepant à nostratibus, illic gignuntur, vt & Purpuræ, & aliorum ostreorum ingens numerus, sed vnum peculiare genus, quod Berberi vocant, in quo Vnio gemma nascitur, magni in Asia pretij, & quæ apud Persas, ac regiones Perside superiores auro contra emitur. Ostreum aspectu pectini simile, concha [b] spissa, non striata [c], sed læui operitur, non vtrinque aurita pectinis modo, sed vnâ tantùm parte. Vnio in ostrei carne gignitur, quemadmodum in suibus grando: & aliâs quidem aurei vsque adeo coloris, vt ab auro vix dignoscatur si propius id admotum sit, aliâs argenteus, aliâs prorsus candidus, oculísque piscium similis. Chares Mitylenæus libro septimo historiarum Alexandri tradit, in Indico mari, Armenia, Perside, Susiana, Babylonia, Ostreo capi similem piscem, grandem, oblongum, carne intus ampla, candida, odoris apprime suauis: Huius exempta ossa, quæ alba sunt, vniones appellari, è quibus fiant in aures, monilia, & armillæ brachiorum pedúmque ornamenta, apud Medos, Persas, & Asiaticos omnes pluris æstimata quàm quæ ex auro conficiuntur. Isidorus Characenus in descriptione Parthiæ scribit, Persici maris insulam [d] quandam esse, in qua vniones plurimi reperiantur, ideóq; per illius ambitum casas ex arundine temporarias extrui, è quibus in mare desiliât ad vlnas viginti, conchas tantùm duplices reportaturi. Aiunt verò cùm sæpe tonat, & imber largior effunditur, tum magis pinnas concipere, vnionésq; plurimos generari, & insignis magnitudinis: hyeme in profundos maris gurgites pinnas demergi solitas: æstate verò adnatantes hiare noctu, interdiu cõpressas: quotquot scopulis saxorúmve sese cauis affixerint, radices agere, & ibidem commorantes vniones parere: easdem cibum capere ac fœtificare sui parte quæ carni adhæret: huius etiam conchæ ori adnasci quem Pinnophylacem vocant, paruo cancro similem, brachijs in forfices bifidis, qui hospiti cibum procuret: carnem ab ore veluti radicem quandam pertingere ad concham vsque mediam, iuxta quam Vnio genitus in solida conchæ parte augescit, & alitur, quamdiu adnexus fuerit:

a In codice Græco, χοιρίων: de chœrinis vide Gesnerum. Porcellanas vulgus nominat.

b Malè Plinius, hirsuta, echinorum modo.

c Plinius, insectaὶ διχηλευμένον.

d Ormusiũ nunc vocant.

A Ἀριστοτέλης δέ φησι καὶ ἐν ἄμμῳ αὐτὰς γίνεσθαι. τῶν δὲ χημῶν μνημονεύει Ἴων ὁ Χῖος ἐν Ἐπιδημίαις. καὶ ἴσως οὕτως ὠνόμασται τὰ κογχύλια παρὰ τὸ κεχηνέναι. περὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γινομένων ὀστρέων (οὐ γὰρ ἄκαιρον καὶ τούτων μνησθῆναι, διὰ τὴν τῶν μαργαριτῶν χρῆσιν) Θεόφραστος μὲν ἐν τῷ περὶ λίθων γράφει οὕτως. Τῶν θαυμαζομένων δὲ λίθων ἐστὶ καὶ ὁ μαργαρίτης καλούμενος, διαφανὴς μὲν τῇ φύσει· ποιοῦσι δ' ἐξ αὐτοῦ τοὺς πολυτελεῖς ὅρμους. γίνεται δὲ ἐν ὀστρέῳ τινὶ παραπλησίῳ ταῖς πίνναις,

B πλὴν ἐλάττονι. μέγεθος δὲ ἡλίκον ἰχθύος ὀφθαλμὸς εὐμεγέθης. Ἀνδροσθένης δ' ἐν τῷ τῆς Ἰνδικῆς παράπλῳ γράφει οὕτως· τῶν δὲ στρόμβων, καὶ χοιρίων, καὶ τῶν λοιπῶν κογχυλίων αἱ ποικίλαι ἰδέαι, καὶ πολὺ διάφοροι τῶν παρ' ἡμῖν. γίνονται δὲ πορφύρα τε, καὶ ὀστρέων πολὺ πλῆθος τῶν λοιπῶν. ἓν δὲ ἴδιον, ὃ καλοῦσιν ἐκεῖνοι βέρβερι, ἐξ οὗ ἡ μαργαρίτης λίθος γίνεται. αὕτη δ' ἐστὶ πολυτελὴς κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ πωλεῖται περὶ Πέρσας τε, καὶ τοὺς ἄνω τόπους πρὸς χρυσίον. ἐστὶ δ' ἡ μὲν τοῦ ὀστρέου ὄψις πα-

C ραπλησία τῷ κτενί. οὐ διέγλυπται δὲ, ἀλλὰ λεῖον τὸ ὄστρακον ἔχει, καὶ δασύ. οὐδὲ ὦτα ἔχει δύο, ὥσπερ ὁ κτείς, ἀλλὰ ἕν. ἡ δὲ λίθος γίνεται ἐν τῇ σαρκὶ τοῦ ὀστρέου, ὥσπερ ἐν τοῖς συείοις ἡ χάλαζα. καὶ ἔστιν ἡ μὲν χρυσοειδὴς σφόδρα, ὥστε μὴ ῥᾳδίως διαγνῶναι, ὅταν παρατεθῇ παρὰ τὸ χρυσίον· ἡ δὲ ἀργυροειδής· ἡ δὲ τελέως λευκὴ, ὁμοία τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἰχθύων. Χάρης δ' ὁ Μιτυληναῖος ἐν ἑβδόμῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν φησὶ, θηρεύεται δὲ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν, ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τὴν

D Ἀρμενίαν, καὶ Περσικὴν, καὶ Σουσιανὴν, καὶ Βαβυλωνίαν παρόμοιον ὀστρέῳ· τὸ δ' ἐστὶν ἁδρὸν καὶ πρόμηκες ἔχον ἐν αὐτῷ σάρκα καὶ μεγάλην καὶ λευκὴν, εὐώδη σφόδρα, ἐξ ὧν ἐξαιροῦντες ὀστᾶ λευκὰ, προσαγορεύουσι μὲν μαργαρίτην· κατασκευάζουσι δ' ἐξ αὐτῶν ὁρμίσκους τε, καὶ ψέλλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· περὶ ἃ σπουδάζουσιν οἱ Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ πάντες Ἀσιανοὶ, πολὺ μᾶλλον τῶν ἐκ χρυσίου γεγενημένων. Ἰσίδωρος δ' ὁ Χαρακηνὸς ἐν τῷ τῆς Παρθίας περιηγητικῷ, κατὰ τὸ Περ-

E σικὸν πέλαγος νῆσόν φησιν εἶναί τινα, ἔνθα πλείστην μαργαρίτην εὑρίσκεσθαι. διόπερ σχεδίας καλαμίνας πέριξ εἶναι τῆς νήσου, ἐξ ὧν καθαλλομένους εἰς τὴν θάλασσαν ἐπ' ὀργυιὰς εἴκοσιν ἀναφέρειν διπλοῦς κόγχους. φασὶ δ' ὅταν βρονταὶ συνεχεῖς ὦσι, καὶ ὄμβρων ἐκχύσεις, τότε μᾶλλον τὴν πίνναν κύειν, καὶ πλείστην γίγνεσθαι μαργαρίτιν, καὶ εὐμεγέθη. τοῦ δὲ χειμῶνος εἰς τὰς ἐμβυθίους θαλάσσας δύνειν εἰώθασιν αἱ πίνναι· θέρους δὲ τὰς μὲν νύκτας κεχήνασι διανηχόμεναι, ἡμέ-

F ρας δὲ μύουσιν. ὅσαι δ' ἂν πέτραις ἢ σπιλάσι προσφυῶσι, ῥιζοβολοῦσι κἀνταῦθα ἑνοῦσαι, τὴν μαργαρίτιν γεννῶσι. ζωογονοῦνται δὲ καὶ τρέφονται διὰ τοῦ προσπεφυκότος τῇ σαρκὶ μέρους. τοῦτο δὲ συμπέφυκε τῷ τοῦ κόγχου στόματι χηλὰς ἔχον, καὶ νομὴν εἰσφέρον. ὃ δή ἐστιν ἐοικὸς καρκίνῳ μικρῷ, καλούμενον πιννοφύλαξ. διήκει δὲ ἐκ τούτου ἡ σὰρξ μέχρι μέσου τοῦ κόγχου οἱονεὶ ῥίζα. παρ' ἣν ἡ μαργαρίτις γεννωμένη αὔξεται διὰ τοῦ στερεοῦ τῆς κόγχης, καὶ τρέφεται ὅσον ἂν ἡ προσπεφυκυῖα χρόνον.

ἐπειδὰν δὲ παρὰ τὴν ἔκφυσιν ὑποδυομένη ἡ A σὰρξ, καὶ μαλακῶς ἐντέμνουσα χωρίσῃ τὴν μαργαρῖτιν ἀπὸ τοῦ κόγχου, ἀμπέχουσα μὲν οὐκέτι τρέφει· λειοτέραν δ᾽ αὐτὴν καὶ διαυγεστέραν ποιεῖ, καὶ καθαρωτέραν. ἡ μὲν οὖν ἐμβύθιος πίννα διαυγεστάτην ποιεῖ, καὶ καθαρωτέραν, καὶ μεγάλην γεννᾷ μαργαρῖτιν. ἡ δὲ ἐπιπολάζουσα, καὶ ἀνωφερής, διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀκτινοβολεῖσθαι δύσχροος καὶ ἥσσων. κινδυνεύουσι δ᾽ οἱ θηρῶντες τοὺς μαργαρίτας, ὅταν εἰς κεχηνότα κόγχον κατ᾽ εὐθὺ ἐκτείνωσι τὴν χεῖρα· B μύει γὰρ τότε, καὶ πολλάκις οἱ δάκτυλοι αὐτῶν ἀποπρίονται· ἔνιοι δὲ καὶ παραχρῆμα ἀποθνήσκουσιν. ὅσοι δ᾽ αὖ ἐκ πλαγίου ὑποθέντες τὴν χεῖρα τύχωσι, ῥαδίως τοὺς κόγχους ἀπὸ τοῦ λίθου
48 ἀποσπῶσιν. Μαράγδων δὲ μνημονεύει Μένανδρος ἐν Πεδίῳ,

Μαράγδων εἶναι ταῦτ᾽ ἔδει, καὶ σάρδια.

αὐτὴ δὲ τοῦ σ λεκτέον. παρὰ γὰρ τὸ μαρμαίρειν ὠνόμασται τῷ διαυγὴς ὑπάρχειν.

Μετὰ ταῦτα παρηνέχθησαν πίνακες ἔχοντες C τῶν ἐξ ὕδατος κρεῶν πολλά· πόδας καὶ κεφαλάς, καὶ ὠτία, καὶ σιαγόνας· ἔτι δὲ καὶ χορδάς, καὶ κοιλίας, καὶ γλώσσας, ὥσπερ ἔθος ἐστὶν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν λεγομένοις ἑφθοπωλείοις. εἴρηται γὰρ Οὐλπιανὲ καὶ τὸ ἑφθοπώλιον παρὰ Ποσιδίππῳ ἐν Πεδίῳ. καὶ πάλιν ζητούντων τοὺς ὀνομάσαντάς τι τούτων, ὁ μέν τις ἔλεγε, τῶν ἐδωδίμων κοιλιῶν μνημονεύει Ἀριστοφάνης ἐν Ἱππεῦσι.

Φήσω σ᾽ ἀδεκατεύτους κοιλίας πωλεῖν. D

καὶ ἑξῆς.

Τί μ᾽ ὦ 'γαθ᾽ οὐ πλύνειν ἐᾷς τὰς κοιλίας,
Πωλεῖν τε τοὺς ἀλλᾶντας, ἀλλὰ καταγελᾷς.

καὶ πάλιν·

Ἐγὼ δέ γ᾽ ἤνυστρον βοός, καὶ κοιλίαν ὑείαν
Καταβροχθίσας, κᾆτ᾽ ἐκπιὼν τὸν ζωμὸν ἀναπόνιπτος
Λαρυγγιῶ τοὺς ῥήτορας, καὶ Νικίαν ταράξω.

καὶ πάλιν,

Ἡ δ᾽ ὀβριμοπάτρα γ᾽ ἑφθὸν ἐκ ζωμοῦ κρέας, E
Καὶ χόλικος ἠνύστρου τε, καὶ γαστρὸς τόμον.

Σιαγόνος δέ, Κρατῖνος Πλούτοις,

Περὶ σιαγόνος βοείας μαχόμενος.

καὶ Σοφοκλῆς Ἀμύκῳ,

Σιαγόνας τε δὴ μαλθακὰς τίθησι.

Πλάτων δ᾽ ἐν Τιμαίῳ γράφει, Καὶ τὰς σιαγόνας ἄκρας αὐτοῖς συνέδησεν, ὑπὸ τὴν φύσιν τοῦ προσώπου. καὶ Ξενοφῶν ἐν τῷ περὶ Ἱππικῆς, Σιαγόνα μακρὰν συνεσταλμένην. οἱ δὲ συαγόνα διὰ τοῦ υ στοιχείου ἐκφέροντες κατ᾽ ἀναλογίαν λέ- F γουσιν ἀπὸ τοῦ ὑός. χορδῶν τε μέμνηται Ἐπίχαρμος, ἃς ὀρύας ὀνομάζει, ἐπιγράψας τι καὶ τῶν δραμάτων Ὀρύαν. Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις,

Ἐκ μοῦ χορδὴν τοῖς φροντισταῖς παραθέντων.

Κρατῖνος ἐν Πυτίνῃ,

Ὡς λεπτὸς ἦν. δ᾽ ὃς ἐσθ᾽ ὁ τῆς χορδῆς τόμος.

καὶ Εὔπολις ἐν Αἰξίν. Ἄλεξις δ᾽ ἐν Λευκαδίᾳ, ἢ Δραπέταις,

cùm verò abſceſſuram gemmam caro ſubnaſcens molliter præſectam à concha ſeparauerit, amplecti quidem & retinere ſeiunctam, verùm nihil alere præterea, ſed læuiorem, nitidiorem, puriorem efficere. Pinnarum quæ in alto degunt clariſſimos eſſe vniones, puriores, grandiores: contra illarum quæ per æquoris ſumma fluitant, & ſurſum euehuntur, minores, coloríſque nubili, quia ſolis radijs percutiantur. In magno verſari periculo qui margaritas venantur, cùm in hiantem concham rectà manum indiderint: illa enim tum compreſſa incluſos digitos abſcindi, quibuſdam eo cruciatu confeſtim morientibus: at ſi quis à latere conchæ manum ſubijciat, auelli facilè à ſaxo. Maragdi mentionem fecit Menander in Campo:

Maragdos hæc eſſe oportuit ac Sardia [a].

Eſt autem Maragdus abſque ſigma pronunciandum, quandoquidem ἀπὸ τοῦ μαρμαίρειν, id eſt, à ſplendore dictus eſt, quia niteat.

Poſthæc patinas elixa carne multa onuſtas circumtulerunt, pedibus, capitibus, auriculis, maxillis, ventribus, lactibus, linguis, vt mos eſt in ijs Alexandriæ locis, quæ ἑφθοπώλια [b] vocant. Ἑφθοπώλιον enim à Poſidippo in Campo, ô Vlpiane, vſurpatum eſt. Rurſum nobis inquirentibus an earum in animalibus partium aliquam quidam ſic appellaſſet, ventris in cibum parati Ariſtophanem in Equitibus meminiſſe quiſpiam dixit:

Accuſabo te quòd uentres fraudato decimis populo uendas.

& deinceps:

Cur me, ô bone uir, uentres lauare non ſinis?
Hillaſque uendere? cur me derides?

ac rurſum:

Ego uerò bouis omaſum, & uentrem ſuis
Cùm abliguriero, ebiberóque ius, illotus
Sonora uoce exagitabo rhetoras, ac perturbabo Niciam.

Ac iterum:

Hæc uerò ſplendidi patris filia elixam è [c] *iure carnem,*
Inteſtini, omaſi, uentris fruſtum.

Maxillæ Cratinus in Plutis meminit:

De maxilla bubula pugnabat.

Sophocles in Amyco [d]:

Maxillas apponit molles.

Plato in Timæo ſcripſit: Cùm ipſis maxillas ſummas ligatas aptauit ſub natiuo faciei ſitu. Xenophon in libro De Hippice [e]: Maxillam contractam, longam. Qui verò συαγόνα cum υ enuntiant, per [f] analogiam id ſe facere dicũt, tanquam ἀπὸ τοῦ ὑός, id eſt à ſue, ductum ſit. Τῶν χορδῶν, id eſt, lactium meminit Epicharmus, eáſque ὀρύας [g] vocauit, inſcripta quadam ex ſuis fabulis τῆς ὀρύας titulo. Ariſtophanes in Nubibus:

Impenſa mea hæc ſtudioſè contemplantibus χόρδας, id eſt, lactes, apponunto.

Cratinus in Pytine [h]:

A. Quàm gracilis erat: B. Quantum eſt Chordæ, id eſt, lactium fruſtum.

EVpolis in Capris [i]. Alexis in Leucadia, ſiue Fugitiuis:

a Sardam ... mam: de q... de Plini...

b Propter ... illic anim... inteſtina ... ra, extre... artus elir... neunt: vul... tripperie.

c ſub. man... cibo ſumi... obſonio ha...

d Amyc... briciorum ... Polluce ... ctus: præter... nus è Cét...

e Equor... catione, ... diſciplina.

f Simili... nationem ... lem, origi... gruentiam ... Gelliũ ... 2.

g ὀρύα... ῥύεσι, cu... Hinc for... ctes ... tur, quòd ... latis anfr... flexuoſ... ras, ... haud ... Latini ... autore F... teſtinum ... appellar...

h Vaſe ... lageos, ... ro.

i Deeſt ... poëtæ ...

Pusillarum lactium (χορδαείου) aduenit resegmentum, ac frustulum.

Antiphanes in Nuptijs:

Cum exadisset mediam chordæ, id est, lactium partem, pedum, auricularũ, ac insuper rostri.

Alexis in Crateua, seu Medicamẽtario. Quandoquidem multa ex his vocabulis quæ nos quærimus in promptu habeo, autoris huius paulo post testimonium [a] proferam. Theophilus in Pancratiaste:

A. Elixæ carnis propemodum
Libras tres. B. reliqua memora. A. rostrum: armum [b]: pedes
Suillos quatuor. B. Proh diue Hercules. A. bubulos tres.

Anaxilas in Coquis:

A. Multo satius esse credo quàm AEschyli uersus ediscere,
Assare pisciculos. B. Cur pisciculos ais?
Conuiuas ut ægros tractaturus es: quanto
Potius est extremos artus elixare, rostra, pedes.

Anaxilas in Circe:

Magnum [c] habentem rostrum suillum ô amice Cinesia.

Idem in Campso:

Rostrum suillum gestans id tum sensi.

Auriculas dixit Anaxandrides in Satyro. Axionicus in Chalcide inquit: Piscem calido iure condio [d], & in lance compono, aggestis semesis reliquis: Auriculas ac intestina è Silphio paro: hillarum fascias discindo: è lactibus fructũ admoueo: rostrum in acetum deprimo: faxo verò vt hesternum diem vel nuptijs lautiorem fuisse omnes fateantur. Aristophanes in Proagone:

Me miserum lactes, ô gnate, degustaui:
Quo pacto ambustum rostrum aspicere potero?

Pherecrates in Nugis:

Hoc rostrum prorsus ne suis est?

Est & locus circa Straton AEtoliæ, quem ῥύγχος, id est, Rostrum vocant, vt tradit Polybius libro sexto historiarum. Stesichorus in Venatione suum:

Sub terra summum rostrum abdere.

τὸ ῥύγχος, id est, rostrum, de suibus propriè dici antea monuimus. De cæteris verò animantibus vsurpatũ fuisse nunc indicamus. Archippus in Amphitryone secundo per iocum faciem rostrum [e] dixit his verbis:

Et id quidem oblongum adeò rostrum cùm haberet.

Araros in Adonide:

Ad nos rostrum deus conuertit.

τῶν ἀκροκωλίων, id est, extremorum artuum meminit Aristophanes in AEolosicone.

Atqui ego quidem in cœnam tibi acrocolia tenera quatuor elixaui.

Idem in Gerytade:

Acrocolia, panes, carabi [f].

Antiphanes in Corinthia:

A. Deinde an ignoras suillos artus eximiam
Esse Veneri hostiam: in Cypro, here, adeo suibus
Illa sane delectatur, ut eo animali pasci uetuerit
Incolas, bobus autem uesci cœgerit.

Suem Veneri mactari Callimachus siue Zenodotus in Cõmentarijs historicis his verbis testatur:

[a] Hoc libro posthac citatur.

[b] Κωλῆ. Significat & hæc vox anteriorem partem victimæ, & pudenda.

[c] Δεινὸν, quidã subaudiunt ἐστὶ, graue ac molestũ est.

[d] Hæc loquitur seruus, colligens quod ex hesterna cœna opipara dapsilique restabat.

[e] προσωποῤῥύγχος.

[f] Locustæ pisces.

A Χορδαείου τόμος ἧκεν, καὶ περικομμάτιον.
Ἀντιφάνης ἐν Γάμοις,
Ἐκτεμὼν χορδῆς μέσαιον.
Ποδῶν δὲ, καὶ ὠτίων, ἔτι δὲ ῥύγχους, Ἄλεξις ἐν Κρατεία ἢ Φαρμακοπώλῃ· τὸ δὲ μαρτύριον ὀλίγον ὕστερον ἐκθήσομαι, πολλὰ ἔχον τῶν ζητουμένων ὀνομάτων. Θεόφιλος Παγκρατιαστῇ,
Ἑφθῶν μὲν σχεδὸν
Τρεῖς μνᾶς· λέγ' ἄλλο· ῥυγχίον, κωλῆν, πόδας
B Τέτταρας ὑείους. Ἡράκλεις. βοὸς δὲ τρεῖς.
Ἀναξίλας Μαγείροις,
Τῶν Αἰσχύλου πολὺ μᾶλλον εἶναί μοι δοκεῖ
Ἰχθύδι' ὀπτᾶν. τί σὺ λέγεις ἰχθύδια;
Συσσίτιον μέλλεις νοσηλεύειν, ὅσον
Ἀκροκώλι' ἕψειν ἐστὶ ῥύγχη, πόδας.
Ἀναξίλας δ' ἐν Κίρκῃ,
Δεινὸν μὲν γὰρ ἔχονθ' ὑὸς ῥύγχος ὦ φίλε Κινησία.
καὶ ἐν Καμψοῖ,
C Ῥύγχος φορῶν ὕειον ᾐσθόμην τότε.
Ὠτάρια δ' ὠνόμασε καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Σατύρῳ. Ἀξιόνικος δὲ ἐν Χαλκίδι φησὶ,
Ζωμοποιῶ θερμὸν ἰχθὺν ἐπαναπλάττων, ἡμίβρωτα λείψανα συντιθείς. . . . .
Οἴσονται αὖ ὠτάρια σιλφίῳ
Σφενδονῶν ἀλλᾶντα τέμνω. παραφέρω χορδῆς τόμον·
Ῥύγχος εἰς ὄξος πιέζω· ὥστε πάντας ὁμολογεῖν
Τῶν γάμων κρείττω γεγονέναι τὴν ἕωλον ἡμέραν.
D Ἀριστοφάνης ἐν Προαγῶνι,
Ἐγευσάμην χορδῆς ὁ δύστηνος τέκνον.
Πῶς εἰσίδω ῥύγχος περικεκαυμένον.
Φερεκράτης Λήροις,
Ὡς οὐχὶ τουτὶ ῥύγχος ἀτεχνῶς ἔσθ' ὑός.
Καὶ τόπος δέ τις οὕτω καλεῖται Ῥύγχος, περὶ Στράτον τῆς Αἰτωλίας, ὥς φησι Πολύβιος ἐν ἕκτῃ ἱστοριῶν. Στησίχορός τε φησὶν ἐν Συοθήραις,
Κρύψαι δὲ ῥύγχος ἄκρον γᾶς ὑπένερθεν.
E ὅτι δὲ κυρίως λέγεται ῥύγχος ἐπὶ τῶν συῶν, προείρηται. ὅτι δὲ καὶ ἐπ' ἄλλων ζώων, Ἄρχιππος Ἀμφιτρύωνι δευτέρῳ κατὰ παιδιὰν εἴρηκε. καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου οὕτως·
Καὶ ταῦτ' ἔχων τὸ ῥύγχος οὑτωσὶ μακρόν.
καὶ Ἀραρὼς Ἀδώνιδι,
Ὁ γὰρ θεὸς τὸ ῥύγχος ὡς ἡμᾶς στρέφει.
Ἀκροκωλίων δὲ μέμνηται Ἀριστοφάνης Αἰολοσίκωνι,
καί μὴν τὸ δεῖπν' ἀκροκώλιά δέ σοι τέτταρα ἥψησα τακερά.
F καὶ ἐν Γηρυτάδῃ,
Ἀκροκώλια, ἄρτοι, κάραβοι. Ἀντιφάνης Κορινθίᾳ, Ἔπειτα καὶ ἀκροκώλιον ὕειον Ἀφροδίτῃ γελοῖον. ἀγνοεῖς. ἐν τῇ Κύπρῳ δ' οὕτω φιληδεῖ τοῖς ὑσὶ δέσποινα, ὥς τε καταφαγεῖν ἀπεῖρξε τὸ ζῶον, τοὺς δὲ βοῦς ἠνάγκασεν. ὅτι δὲ ὄντως Ἀφροδίτῃ ὗς θύεται, μαρτυρεῖ Καλλίμαχος, ἢ Ζηνόδοτος ἐν Ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι, γράφων ὧδε·

Ἀργεῖοι Ἀφροδίτῃ ὗς θύουσι, καὶ ἡ ἑορτὴ καλεῖται Ὑστήρια. Φερεκράτης δ' ἐν Μεταλλεῦσι, A

Σχελίδες δ' ὁλόκνημοι πλησίον τακερώταται
Ἐπὶ πινακίσκοις, καὶ δίεφθ' ἀκροκώλια.

Ἄλεξις Κυβευταῖς,

Ἠριστηκότων
Σχεδόν τι δ' ἡμῶν ἐξ ἀκροκωλίου τινός.
Κἀν Παννυχίδι ἢ Ἐρίθοισιν, ἡμίοπτα μὲν
Τὰ κρεάδι' ἐστί, τὸ περίκομμ' ἀπόλλυται.
Ὁ γόγγρος ἑφθὸς, τὰ δ' ἀκροκώλι' οὐδέπω. B

Τῶν δ' ἑφθῶν ποδῶν μνημονεύει Φερεκράτης ἐν Δουλοδιδασκάλῳ, ὡς παρασκευάζεται δεῖπνον πῶς ἂν εἴπαθ' ἡμῖν. καὶ δῆτα ὑπάρχει τέμαχος ἐγχέλιον ἡμῖν, τευθὶς, ἄρνειον κρέας, φύσκης τόμος, ποὺς ἑφθὸς, ἧπαρ, πλευρὸν, ὀρνίθια πλήθει πολλὰ, τυρὸς ἐν μέλιτι, μερὶς κρεῶν. Ἀντιφάνης Παρασίτῳ,

— χοιρέων
Σκέλη κάπυρ'. ἀστεῖόν γε νὴ τὴν Ἑστίαν
Ἄριστον, ἑφθὸς τυρὸς ἐπεδόνει πολύς. C

Ἐκφαντίδης δ' ἐν Σατύροις,

Πόδας τε εἰ δέοι πριάμενον καταφαγεῖν ἑφθοὺς ὑός.

Γλώσσης δὲ μέμνηται Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς διὰ τούτων, Ἅλις ἀφύης μοι· παρατέταμαι γὰρ τὰ λιπαρὰ κάπτων. ἀλλὰ φέρετ' ἀπόβασιν ἡπάτιον, ἢ καπριδίου νέου κολλοπά τινα· εἰ δὲ μὴ πλευρὸν ἢ γλῶτταν, ἢ σπλῆνα ὃς ἦν ἐστιν, ἢ δέλφακος, ἢ ῥίνης, ἢ τριέα, φέρετε δεῦρο μετὰ κολλάβων χλιαρῶν. Τοσούτων λεχθέντων καὶ D
49 περὶ τούτων, οὐδὲ τῶν ἰατρῶν οἱ παρόντες ἀσύμβολοι μετειλήφασιν. ἔφη γὰρ ὁ Διονυσιοκλῆς, Μνησίθεος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν, ἔφη, κεφαλὴ καὶ πόδες ὑῶν οὐ πολὺ τὸ τρόφιμον καὶ λιπαρὸν ἐν αὐτοῖς ἔχουσι. καὶ ὁ Λεωνίδης Δήμων ἐν τετάρτῳ Ἀτθίδος, Ἀφείδαντά φησι βασιλεύοντα Ἀθηνῶν, Θυμοίτης ὁ νεώτερος ἀδελφὸς, νόθος ὢν ἀποκτείνας, αὐτὸς ἐβασίλευσεν. ἐφ' οὗ Μέλανθος Μεσσήνιος ἐκπεσὼν τῆς πατρίδος, ἐπήρετο τὴν Πυθίαν ὅπου κατοικήσῃ. E ἡ δὲ ἔφη, ἔνθα ἂν ξενίοις πρῶτον τιμηθῇ τοὺς πόδας αὐτῷ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῷ δείπνῳ παραθέντων. καὶ τοῦτ' ἐγένετο αὐτῷ ἐν Ἐλευσῖνι· τῶν ἱερειῶν γὰρ τότε πάτριόν τινα ἑορτὴν ἐπιτελουσῶν, καὶ πάντα τὰ κρέα καταναλωκυιῶν, τῶν δὲ ποδῶν, καὶ τῆς κεφαλῆς ὑπολοίπων ὄντων, ταῦτα τῷ Μελάνθῳ ἀπέστειλαν. ΜΗΤΡΑ ἑξῆς ἐπεισηνέχθη μητρόπολίς τις ὡς ἀληθῶς οὖσα, καὶ μήτηρ τῶν Ἱπποκράτους ὑῶν, οὓς εἰς ὑωδίαν κωμῳδουμένους οἶδα. εἰς ἣν ἀποβλέψας F ὁ Οὐλπιανὸς, ἄγε δὴ ἔφη ἄνδρες φίλοι, παρὰ τίνι κεῖται ἡ μήτρα; ἱκανῶς γὰρ γεγαστρίσμεθα, καὶ καιρὸς ἤδη ἐστὶ καὶ λέγειν ἡμᾶς. τοῖς δὲ Κυνικοῖς τοῦτο παρακελεύομαι, σιωπᾶν κεχορτασμένοις ἀφειδῶς· πλὴν εἰ μὴ καὶ τῶν σιαγόνων καὶ τῶν κεφαλῶν κατατρῶξαι βούλωνται καὶ τὰ ὀστᾶ, ὧν οὐδεὶς φθόνος αὐτοῖς ἀπολαύειν ὡς κυσί. τοῦτο γάρ εἰσι, καὶ εὔχονται καλεῖσθαι.

Veneri [a] suem Argiui sacrificant, eúmque festum diem vocant ὑστήρια [b]. Pherecrates in Metallicis:

Boum latera cum integris tibijs prope affuerunt tenerrima,
In lancibus, & cocti bis artus.

Alexis in Aleatoribus:

Pransis fere nobis nonnihil ex quibusdã artubus.

Idem in Pannychide [c] siue Erithis:

Semicoctæ quidem
Hæ sunt carnes, corruptum [d] minutal est.
Conger quidem elixus est, artus uero nondum.

Elixorum pedũ meminit Pherecrates in Doulodidascalo [e]:

A. Quo modo cœna paretur & quibus edulijs, iam nobis exponite. B. Adest sanè anguillæ nobis pusillæ frustũ, loligo, agnina, omasi quædam portio, elixus pes, iecur, lateris costæ, auiculæ perquam multæ, caseus cum melle, carniũ portiunculæ.

Antiphanes in Parasito:

A. Suum feruentia crura. B. lautum ac elegans
Per Vestam prandium. A. elixus tremebat
multus, caseus.

Ecphantides in Satyris:

Emptos, si opus fuerit, suis elixos pedes comesse.

Lingue meminit Aristophanes in Tagenistis [f] his verbis:

Halecis [g] mihi sat est. Horum pinguium [h] esu inflatus distendor: afferte iam mihi uel hepatis extremam fibram, uel apri iuuenis tergus, uel, si minus hoc, latera, uel linguam, uel lienem, si aderit, aut [i] porcellum, aut squatinam, inquã, huc afferte, aut mugilem: cum tepidis collabis [k].

Hactenus cùm de ijs quæ recitauimus disputatum esset, medici præsentes, vt & symbolum [l] suum conferrent, sermonem exceperunt, Mnesitheúmque Atheniensem libro De edulijs Dionysiocles scripsisse dixit, suillum caput ac pedes parum alimenti suppeditare, & id quidem crassum ac glutinosum [m]. Leonides libro quarto Tribuum Atticæ narrat, cùm Apheidanta, qui Athenis regnauerat, Thymœtes frater spurius, ac iunior, interfecisset, occupatum ab eo regnum fuisse, quo dum potiretur, Melanthum [n] Messenium eiectum patria consuluisse Pythiam, quem ad habitandum locum sibi deligeret, respondisséque vatem, vbi capite & pedibus in cœnam appositis, donis hospitalibus honoratus esset: accidisséque id in Eleusine. Cùm enim fœminæ sacerdotes quendã festum diem gentilitium illic celebrassent, & carnem omnem absumpsissent, caput & pedes, quæ sola restabant, ad Melanthum miserunt. Allata deinceps est μήτρα, id est vulua suilla, reuera μητρόπολις, id est fœcunda, ac mater filiorũ Hippocratis, quos ob suillum, rude, ac stupidum ingenium comicorum [o] salibus perstrictos fuisse noui. Eam intuitus Vlpianus, Agite dum, inquit, amici, μήτρα vox apud quem extat? abundè cibo venter expletus est: de illa nos disserere tempestiuum iam fuerit: Cynicos verò hos tacere [p] iubeo, largius exsatiatos [q], nisi forte maxillas capitáque velint atrodere, vel etiã ossa, quod profectò non inuidemus: illis vt fruãtur per nos licet, veluti canibus. Canes enim & sunt, & vocari gloriãtur.

Solent

a Vide ... prouerbio ... suilla. Eras... prouerb. ... immolare ... ri, munus pa... gratum off... interpreta... Adonidem ... neris amasi... apro inter... ptum.
b Porcaria ... τῆς ὑὸς, id e... porco, vel ...
c Peruigili... lanificis.
d Τὸ περίκομ... edulium ... ex herbis &... nibus con... Polluci, ... tim secta ... κιστὰ, ... τα, καπάνι... τα, περικόμμα... vocantur.
e Magistro... uo.
f Sartagine... gentibus.
g Τῆς ἀφύ...
h Quidam, ... λιπαρίδας ... πῶν: lipar... esu.
i Citatur h... loci extre... pars posti... hoc libr. in ... dice Græco ... ruptissima.
k Collabi... cétulæ clau... miles qui ... in citharis ... dunt.
l Huic dispu... tioni parte ... tionémque ... veluti collect... quandã affer... qua locuple... esset ac ornat... Erasm. adag... Immunem ... re.
m Ad verbu... pingue.
n Pausanias ... 2. scribit, Me... thum pulso ... mœte Oxy... filio, qui ... mus rex ex ... seidis fu... gnu obtin...
o Aristoph... in Nubibus ... Ἱπποκράτ... σιν ... καλοῦσι ...
p Minime ... ris nobis ... re.
q κεχορτασ... de cuius ... nis vsu & ... ficatione ... pag. 75.

Solent autē reliquiæ canibus obiici, vt inquit EVripides in Cressis, istísq; canibus aliud nihil curæ est, quàm vt edant semper, ac bibant id minimè cogitantes quod in Protagora est à diuino Platone scriptum, sermonem qui de Poësi habetur, simillimū esse triuialiū & plebeiorū hominū cōuiuiis. Nā propterea quod inter pocula, mutua collocutione se inuicem oblectare, aut oratione sua & cōfabulatione exhilarare ob inscitiam nequeunt, magni faciunt tibicinas, & luculenta mercede tibiarū alienam vocē conducūt, quarū sono ad conuictum & congressum inuitātur, cùm nusquā apud bonos, probos, ac eruditos cōuiuas saltatrices, fidicinæ, tibicinæ, videantur, vt qui citra nugas & lusus eiusmodi, sibi sufficiāt ad mutuam consuetudinē, sua ipsorū voce & loquentes vicissim, & sese audientes modestè, etiam cōplusculum si biberint. Idē & vos facitis, ô Cynulce, dum bibitis, aut potius ebibitis, tibicinæ more, vel saltatricis, voluptatē quam hi sermones afferunt, interturbātes, vitámq; [a], vt in Philebo idem Plato dixit, non hominū viuitis, sed pulmonis cuiusdā marini, aut cuiusdam ex illis corporibus[b] quę animata testis ostreorum affiguntur. His Cynulcus excandescens, Ventrose, inquit, alui & gulæ[c] cupediis tu metiris fœlicitatē, nec aliud quidquā nosti, non cupiosa fusáq; oratione quidpiam recitare, non historias commemorare, non lepôrem ac venustatē sermonis delibare, sed totum vitę tempus in eo studio triuisti, vt ex aliis perconteris, hæc aut illa dictio alicubi legitur an non? ab aliquo vsurpata est necne? ad vnguē[d] examinās quidquid in mediū adduxerint ij qui tecum disserunt, spinas colligēs, perinde acsi semper inter Echinopodas[e] & asperā Ononin verseris, suauissimorū florū nihil coaceruans. An non es ille qui vocatam à Romanis strenā, patria cōsuetudine sic dictā, amicísq; dari solitā, Epinomida[f] nuncupasti? hoc nos à te discere cupimus, an imitatione Platonis[g] ita nominaueris? si verò ab aliquo mutuatus es qui sic appellarit, eū lauda qui dixit. Ego equidē non ignoro triremis partē Epinomidē quoq; vocari, vt Apollonius in libro suo de triremibus affirmat. An non es ille qui nouam & insolentē vocem φενόλην, id est, Penulā, quā etiā φαινώλην[h] dicunt, vir optime, sic enuntiasti: Heus tu, candide puer, da mihi nouum φενόλην. In balneū verò cùm te cōferres, nónne interrogāti quo ires, respōdisti. Ego quidē certè ἀπολούμενος[i] ἐπείγομαι: eo porro die pulchrā illam vestem Canusinā tuā fures surripuerūt, magno risu in balneis oborto, cùm ἄχρηστος φενόλης, id est, noua & nondū vsu detrita penula amissa quæreretur. Aliâs, ô amici, (quod enim verū est narrare vobis statui,) impacto saxo tibia vulnerata, adhibitóq; remedio, cùm in publicū exiret, rogātibus, quidnā hoc mali est, Vlpiane? hypopion[k], aiebat: ego verò qui cum illo tū degebā, risum cohibere cùm non possem, apud quendā amicū meum partes oculis subiectas[l] crassiore medicamento inunxi, & quenam illa mea foret ægritudo sciscitātibus, προσκομμα, id est, illisos ac offensos oculos fuisse dicebā. Huius quoq; sapientię æmulus alter est Pōpeianus Philadelphensis, versutus homo, & nouarum dictionum aucu-

a Iunius adagio, *Pulmonis vitam viuere.*
b Eiusmodi sūt Tethea.
c Κοιλιόδαιμον.
d Iunius adagio, *Exunguare:* & adagio, *Spinas colligere.* Erasm. prouerbio, *Ad vnguē.* vide lib. 6.
e Quidam *Tribulos* reddunt: quidam *Echion:* neutri rectè. Echinopus cardui genus est, frequentissimum in insula Chio, capitibus plurimis, amplissimis, spinosissimis, quæ demessa & in aceruos cōgesta ligni vice vrūtur, Græci adhuc nomen hoc retinent. Apud Plut. cap. 4. 1. Symp. Ὡς ἂν ἐχινόποδας, καὶ ἀνατρηχεῖαν ὀνώνιν. Φύονται μαλακῶν ἄνθεα λευκοίων. *Inter exinopodas, inter spinosam & Ononin, albus flos mollis nascitur & viola.*
f Distributionē, & largitionē.
g Platonis Epinomis, est librorum de legibus velut Appendix & Auctarium.
h Diuersa scriptura per αι diphthongum & ω.
i Horum verborum duplex est sensus: alter, ad lauādum propero, alter periturus festino.
k ὑπώπιον, suggillatio, liuor, macula, contusio in parte oculi subiecta: πρόσκομμα, offensio & cōtusio tibiarum ac pedum.
l Qualia sunt quæ conueniunt partibus illis acclinioribus, vt immorentur, nec defluant.

A Νόμος δὲ λείψαν' ἐκβάλλειν κυσὶν ἐν Κρήσσαις ὁ ΕΥριπίδης ἔφη. πάντα γὰρ ἐσθίειν καὶ πίνειν θέλουσιν, ἐπὶ νοῦν οὐ λαμβάνοντες ὅπερ ὁ θεῖος Πλάτων ἔφη ἐν Πρωταγόρᾳ, τὸ περὶ ποιήσεως διαλέγεσθαι ὁμοιότατον εἶναι τοῖς συμποσίοις τοῖς τῶν φαύλων καὶ ἀγοραίων ἀνθρώπων. καὶ γὰρ οὗτοι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις δι' αὑτῶν συνεῖναι ἐν τῷ πότῳ, μηδὲ διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς καὶ λόγων τῶν ἑαυτῶν ὑπὸ ἀπαιδευσίας, τιμίας ποιοῦσι τὰς αὐλητρίδας, πολλοῦ μισθούμενοι ἀλλοτρίαν φωνὴν τὴν τῶν αὐλῶν, B καὶ διὰ τῆς ἐκείνων φωνῆς ἀλλήλοις ξύνεισιν· ὅπου δὲ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ξυμπόται καὶ πεπαιδευμένοι εἰσὶν, οὐκ ἂν ἴδοις αὐλητρίδας, οὔτε ὀρχηστρίδας, οὔτε ψαλτρίας, ἀλλ' αὐτοὺς ἑαυτοῖς ἱκανοὺς ὄντας συνεῖναι ἄνευ τῶν λήρων τε καὶ παιδιῶν τούτων, διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς λέγοντάς τε, καὶ ἀκούοντας ἐν μέρει ἑαυτῶν κοσμίως κἂν πάνυ πολὺν οἶνον πίωσι. τοῦτο δὴ ὑμεῖς ποιεῖτε ὦ Κύνουλκε, πίνοντες, μᾶλλον δὲ ἐκπίνοντες, αὐλητρίδων καὶ ὀρχηστρίδων δίκην ἐμ- C ποδίζετε τὴν διὰ τῶν λόγων ἡδονὴν, ζῶντες κατὰ τὸν αὐτὸν Πλάτωνα (ὡς ἐν τῷ Φιλήβῳ φησὶν) οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλά τινος πνεύμονος, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρέων ἐμψύχων ἐστὶ σωμάτων. καὶ ὁ Κύνουλκος ὀργισθεὶς, Γάστρων ἔφη, καὶ κοιλιόδαιμον ἄνθρωπε, οὐδὲν ἄλλο σὺ οἶσθα, οὐ λόγους διεξοδικοὺς εἰπεῖν, οὐχ ἱστορίας μνησθῆναι, οὐ τῆς ἐν λόγοις χάριτος ἀπάρξασθαί ποτε, ἀλλὰ τὸν χρόνον ἅπαντα περὶ ταῦτα κατατρίβεις ζητῶν· κεῖται, οὐ κεῖται; εἴρηται, οὐκ εἴρηται; ἐξονυχίζεις τε πάντα τὰ προσπίπτοντα D τοῖς συνδιαλεγομένοις, τὰς ἀκάνθας συνάγων,

Ὡς ἂν ἐχινόποδας, καὶ ἀνατρηχεῖαν ὄνωνιν ἀεὶ διατρίβων, ἀνθέων τῶν ἡδίστων μηδὲν συναθροίζων. ἢ οὐ σὺ εἶ, ὁ καὶ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων καλουμένην στρήναν, κατά τινα πατρίαν παράδοσιν λεγομένην καὶ διδομένην τοῖς φίλοις, ἐπινομίδα καλῶν; καὶ εἰ μὲν τὸν Πλάτωνος ζηλώσας, μαθεῖν βουλόμεθα· εἰ δὲ παρά τινι οὕτως εὑρὼν λεγομένην, ἐμφάνισον τὸν εἰπόντα. ἐγὼ γὰρ οἶδα ἐπινομίδα καλουμένην καὶ μέρος τι τῆς τριήρους ὡς Ἀπολλώνιος ἐν Τριηρικῷ παρατέθειται. E οὐ σὺ εἶ, ὁ καὶ τὴν καινὴν, καὶ οὐδέπω ἐν χρείᾳ γενόμενον φαινόλην (εἴρηται γὰρ, ὦ βέλτιστε, καὶ ὁ φαινόλης) εἰπών· Παῖ Λευκὲ, δός μοι τὴν ἄχρηστον φαινόλην. εἰς βαλανεῖον δέ ποτε πορευόμενος, οὐκ ἔφης πρὸς τὸν πυνθανόμενον, Ποῖ δὴ ἀπολούμενος, ἀλλ' ἐγὼ ἐπείγομαι, κἀκείνης σοι τῆς ἡμέρας ὁ καλὸς κανυσινὸς ὑπὸ λωποδυτῶν ἀνηρπάσθη. ὡς γέλωτα πάμπολυν ἐν τῷ βαλανείῳ γενέσθαι, ἀχρήστου ζητουμένου φαινόλου. ἄλλοτε δὲ, ὦ ἑταῖροι F φίλτατοι, πρὸς γὰρ ὑμᾶς εἰρήσεται τἀληθὲς, προσέπταισε λίθῳ, καὶ τὴν κνήμην ἔλυσε· θεραπευθεὶς οὖν προῄει, καὶ πρὸς τοὺς πυνθανομένους, Τί τοῦτο ΟΥλπιανέ; ὑπώπιον ἔλεγε. κἀγὼ (ξυνῆν γὰρ αὐτῷ) τότε τὸν γέλωτα φέρειν οὐ δυνάμενος, παρά τινι τῶν φίλων ἰατρῶν ὑπαλειψάμενος τὰ ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς παχεῖ φαρμάκῳ, πρὸς τοὺς πυνθανομένους, τί δὲ σύ; πρόσκομμα, ἔφασκον. τῆς δ' αὐτῆς ταύτης σοφίας καὶ ἕτερός ἐστι ζηλωτὴς Πομπηιανὸς ὁ Φιλαδελφεὺς ἄνθρωπος οὐκ ἀπάνουργος, ὀνοματοθήρας δὲ

καὶ αὐτός. ὅς γε πρὸς τὸν οἰκέτην διαλεγό- A
μενος, μεγάλῃ τῇ φωνῇ καλέσας τοὔνομα,
Στρομβιχίδη ἔφη, κόμιζέ μοι ἐπὶ τὸ γυμνάσιον
τὰς βλαύτας, τὰς ἀφορήτους, καὶ τὴν ἐφε-
στρίδα τὴν ἄχρηστον. ἐγὼ γὰρ ὑποδησάμενος τὸν
πώγωνα προσαγορεύσω τοὺς ἑταίρους. ὀπτὸς γὰρ
ἐστι μοι τάριχος. κόμιζε δὲ τοῦ ἐλαίου τὴν λήκυθον.
πρότερον γὰρ συντριβησόμεθον, ἔπειθ' οὕτως ἀπο-
λούμεθον. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος σοφιστής, Φεβρουα-
ρίῳ μηνὶ ὡς Ῥωμαῖοι λέγουσι (τὸν δὲ μῆνα
τοῦτον κληθῆναί φησιν ὁ Μαυρούσιος Ἰόβας, B
ἀπὸ τῶν κατουδαίων φόβων κατ' ἀναίρεσιν τῶν
δειμάτων, ἐν ᾧ τοῦ χειμῶνος ἐστὶ τὸ ἀκμαιότα-
τον, καὶ ἔθος τότε τοῖς κατοιχομένοις τὰς χοὰς
ἐπιφέρειν πολλαῖς ἡμέραις·) πρός τινα τῶν φί-
λων, οὐκ εἶδές με ἔφη πολλῶν ἡμερῶν, διὰ τὰ
καύματα. τῆς δὲ τῶν Παναθηναίων ἑορτῆς ἐπι-
τελουμένης, δι' ἣν καὶ τὰ δικαστήρια οὐ συνά-
γεται, ἔφη, γενέθλιός ἐστι τῆς ἀλέκτρου Ἀθηνᾶς, καὶ
ἄδικος ἡ τῆτες ἡμέρα. ἐκάλεσε δέ ποτε καὶ τὸν
ἐκ Δελφῶν ἐπανελθόντα ἡμῶν ἑταῖρον οὐδὲν αὐ- C
τῷ χρήσαντος τοῦ θεοῦ, ἄχρηστον. δεῖξιν δέ ποτε
λόγων δημοσίᾳ ποιούμενος, καὶ ἐγκώμιον διεξ-
ερχόμενος τῆς βασιλευούσης πόλεως ἔφη, θαυ-
μαστὴ δ' ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ ἡ ἀνυπόστατος. τοιοῦτοι
τινές εἰσιν, ὦ ἑταῖροι, οἱ Οὐλπιάνειοι σοφισταί, οἱ
καὶ τὸ μιλιάριον καλούμενον ὑπὸ Ῥωμαίων, τὸ
εἰς θερμοῦ ὕδατος κατεργασίαν κατασκευαζό-
μενον, ἰπνολέβητα ὀνομάζοντες, πολλῶν ὀνομά-
των ποιηταί, καὶ πολλοῖς παρασάγγαις ὑπερδρα-
μόντες τὸν Σικελιώτην Διονύσιον· ὃς τὴν μὲν D
παρθένον ἐκάλει μένανδρον, ὅτι μένει τὸν ἄν-
δρα· καὶ τὸν στῦλον μενεκράτην, ὅτι μένει καὶ
κρατεῖ. βαλλάντιον δὲ τὸ ἀκόντιον, ὅτι ἐναντίον
βάλλεται· καὶ τὰς τῶν μυῶν δ' ἐκδύσεις, μυστή-
ρια ἐκάλει, ὅτι τοὺς μῦς τηρεῖ. Ἄθανις δ' ἐν πρώ-
τῳ Σικελικῶν, τὸν αὐτόν φησι Διονύσιον, καὶ τὸν
βοῦν γαρόταν καλεῖν· καὶ τὸν χοῖρον ἴακχον. τοιοῦ-
τος ἦν καὶ Ἀλέξαρχος, ὁ Κασσάνδρου τοῦ Μακε-
δονίας βασιλεύσαντος ἀδελφός, ὁ τὴν Οὐρανό-
πολιν καλουμένην κτίσας. ἱστορεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ E
Ἡρακλείδης ὁ Λέμβος ἐν τῇ τριακοστῇ ἑβδόμῃ τῶν
ἱστοριῶν λέγων οὕτως, Ἀλέξαρχος, ὁ τὴν Οὐ-
ρανόπολιν κτίσας, διαλέκτους ἰδίας εἰσήνεγκεν,
ὀρθροβόαν μὲν τὸν ἀλεκτρυόνα καλέων, καὶ βρο-
τοκέρτην τὸν κουρέα, καὶ τὴν δραχμὴν ἀργυ-
ρίδα, τὴν δὲ χοίνικα ἡμεροτροφίδα, καὶ τὸν κή-
ρυκα ἀπύτην. καὶ τοῖς Κασσανδρέων δὲ ἄρχουσι
τοιαῦτά ποτε ἐπέστελλε Ἀλέξαρχος ὁ μάρμων,
πρόμοις γάθειν. Τοὺς ἡλιοκρεῖς οἰῶν, οἶδα λιποῦ-
σι θεωτῶν ἔργων κρατήτορας μορσίμῳ τύχᾳ F
κεκυρωμένας θεοῦ πόγαις χυτλώσαντες αὐτοῖς,
καὶ φύλακας ὀρειγενεῖς. τί δὲ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη
δηλοῖ, νομίζω ἐγὼ μηδὲ τὸν Πύθιον διαγνῶναι.
κατὰ γὰρ τὸν Ἀντιφάνους Κλεοφάνην, τόδε τυραννεῖν
ἐστιν, ἢ Τί δή ποτε τὸ σπουδαῖον, ἀκολουθεῖν, ἐρεῖς,

Ἐν τῷ Λυκείῳ μετὰ σοφιστῶν, ἢ δια-
λέπτων, ἀσίτων συκίνων λέγονθ' ὅτι,

pator, qui famulum alta voce compellans, Strombichide, inquit, blautas ἀφορήτους, id est, soleas quas nondum gestaui, in gymnasium affer mihi, & ἐφεστρίδα ἄχρηστον, id est, lacernam quam nondum indui. Ego namque τὸν πώγωνα ὑποδησάμενος, id est, postea quàm barbam calceauero, amicos salutaturus sum. Assum mihi salsamentum [a] est. Olei λήκυθον[b], id est, trullam huc iam affer. Prius enim confricabimur, deinde sic abluemur. At verò hic ipse sophista, mense Februario, vt Romani loquuntur, (eum Iuba Maurus sic vocatum fuisse tradit à sacris quibus subterranea terriculamenta, & pauores [c] depellantur, tum verò hyemis rigor suauissimus est, & vita functis inferias multis diebus afferre, soluereque solent,) eo, inquam, mense cuidam ex amicis dixit, Iam diu me propter καύματα [d], id est, æstus non vidisti. Panathenæorum dies itidem festi cùm celebrarentur, quibus forum tacet, nec iure agitur, Hic dies, inquit, natalis est ἀλέκτρος [e], id est, innuptæ, ac virginis Palladis, præsensque dies ἄδικος [f] ἐστιν, id est, à fori litibus est vacuus. Idem aliquando familiarem & amicum nostrum reuersum Delphis sine oraculi responso, ἄχρηστον [g] vocabat. Eloquentiæ idem suæ cùm publica declamatione vim ostentaret, vrbisque reginæ laudes persequeretur, admirabile dixit esse Romanorum imperium, & ἀνυπόστατον [h], id est, cuius potentiam nemo sustinere possit. Tales sunt, ô amici, imitatores Vlpiani, sophistę, qui & Miliarium [i] à Romanis dictum, nimirum aquæ calfaciendæ vas comparatum, ἰπνολέβητα, id furnaceum lebetem vocant, multarum dictionum fictores, multisque parasangis [k] Dionysium Siculum anteuertētes, virginem ideo Μένανδρον vocantem, quia virum maneat & expectet: columnam verò μενεκράτη, quòd valida perduret: iaculum autem βαλλάντιον [l], quia in aduersum iaciatur: murium caua & latebras μυστήρια, quia τοὺς μῦς τηρεῖ, id est, quia mures seruēt. Athanis libro primo Rerum Sicularum scribit Dionysium, bouem appellasse γαρόταν [m], suem verò iacchum [n]. Eo quoque ingenio fuit Alexarchus Cassandri Macedoniæ regis frater, Vranopolidis [o] cōditor, de quo Heraclides Lembus [p] historiarum libro trigesimo septimo ad hunc modū prodit, & refert: Alexarchus, qui Vranopolin ædificauit, loquendi peculiares formas inuexit, vt qui ὀρθοβόαν [q] gallum appellaret, tonsorem βροτοκέρτην [r], drachmam argyrida [s], chœnicem hemerotrophida [t]: præconem ἀπύτην [u]. Idē ad Cassandri duces aliquando ita scripsit: Alexarchus bellator primipilos solis filios saluere iubet. Illum noui qui diuinorum gestorum autores fatali sorte oppressos deseruit, eos, inquam, deorum fontes qui hauserant, & tuendis montibus erant pręfecti. Quidnam hac epistola significetur, nec Pythium quidē intelligere puto. Nam quod apud Antiphanem Cleophanes ait,

Tyrannis est quidnam sit honestum, ac sequendū
In Lycæo cum sophistis altercari, uel cū dialecticis
Ieiunis, & ficulneis [x] rixari, ac dicere:

a R... hoc dicto ... sunt: alteri ... τάριχος ... no genere ... alterū quod ... samenta ... santur, sed ... xantur.
b Orationis ... cæ affectatæ ... ptiæ vix La... exprimi ve... possunt.
c Qui scilicet ... nimu pertu... ac mentem ... mouēt. Febr... rium à febr... vocarunt, ... eo mense ... dies popu... bruaretur ... lustraretur, ... purgaretur ... etiā diebus ... impetrāda ... te mortu... mabus, ... circa sep... piaculis & ... ficiis manes ... cabat, cere... facibus ac...
d Κάμα ... dere, & ... mēse Febru... accēdebātur ... rei, immola... hostiæ ... id nimirum ... quod ... vocabat.
e Λέχος ... lis thorum ... ficta vox ... ρος, quæ ... gallū signif...
f Δίκη, lis ... sis actio ... matum ... lum ἄδικ... iniustum ... notione ...
g χρῆ, ... c dere: inde ... στος, cui ... nihil prae...
h Apud C... cap. 23. ... nandro ... πν τῆς ... φρύαγμα ... rabilis v... perbia.
i Draco... Miliarii, ... aquam ca... bāt, Seneca ... minit cap. ... 3. quæst. ... ac rursum ... quarti. Q... die nostro ... Serpenti... coni nō ... fuit, & ... men ips... uenit.
k Erasm... gio, Mul... sangis.
l Βαλά... simplici... na, ma... loculi.
m Tell... torem.
n Obc... & grun...
o Oppi... stis.
p De ... cabuli ... tu vide ... adagi...

q Erecto pectore canentem: quidam legunt, ὀρθριοβόαν, canentem diluculo. r A radendis tondendisque hominibus. s Quòd ex argento conficeretur. t Dimensum diurnum, quod hominem vno die posset alere. u ἀπύειν, vociferari, clamare. x Erasm. prouerb. Ficulnei.

Hæc res nondum est, si adhuc fiat:
Nondum enim factum est quod adhuc fit,
Nec, si antea fuit, iam id est quod nunc fit.
Nihil enim est quod non sit: quod uero nondum est factum,
Idipsum non est quod [a] factum est: quod autem factum est
Ex eo quod est, factum est. Nam si non esset,
Quo pacto fieret ex eo quod non esset? hoc sanè fieri nequit.
Quod si ex illo factum est, amplius futurum illud non est.
Dixerit fortasse quispiam: si ex aliquo fiat
Quod non est, in id quod non est minimè occidet.
Qualia hæc sint ne Apollo [b] quidem intelligat.

Non me fugit Simonidem poëtã Iouem nuncupasse Aristarchũ [c]: AEschylum verò Plutonem Agesilaum [d] Nicandrúmque Colophonium Aspidem serpentis genus ἰοχέαιραν [e], Ob hæc quidem & alia huiusmodi admirabilis Plato suis libris de Republica non dixit ex animalibus quædam esse ξηροβατικά [f], quædam ὑγροβατικά: sed in animantium, terrestrium, aquatilium, & aëriorum mẽtione ξηροτροφικὸν [g], ξηρονομικόν, & ὑγροτροφικὸν addit, & effert, hos nominum fictores & nouatores velut admonẽs vt insolentes fugiant has voces, ad verbum ita scribens: De rerum nominibus ne multum labores: si vitabis, prudentia locupletior ad senectutem peruenies. Herodem Atticũ, rhetorem, ego equidem scio τροχοπέδην [h] appellasse lignum quod per rotas traiicitur, cùm per loca decliuia curru vectus iter faceret, quamuis Simaristus in Synonymis lignum hoc ἐποχλέα [i] nominarit, & alicubi Sophocles poëta, φύλακα [k] repagulum vocarit his verbis:

Bono esto animo: pauoris magnum ego sum repagulum.

Idem alibi anchorã ἰσχάδα [l] vocauit, quia nauem retineat:

Nauis ἰσχάδα è profundo nautæ traxere.

Demades orator dicebat AEginã [m] esse Piræi portus lemam, ac gramiam: Samum verò, vrbis fossas [n]: plebis ver, puberes: oppidi vestem, mœnia: tubicinem, publicũ Atheniensium gallum: hic autem sophista nominũ aucupator, mulierẽ ἀκάθαρτον [o] vocat, cuius suppressi sunt menses. Vnde verò Vlpiane in mentem tibi venit vocem κεχορτασμένοι [p] proferre, cùm eius loco dicendũ esset, κορεσθέντες, id est satiati? Ad hęc comiter subridẽs Vlpianus, At ne oblatrato [q], inquit, amice, nec canina rabie incitatus efferator, canicularibus præsertim his diebus, quibus magis æquum est conuiuis abblandiri, placidúmque ac commodũ se præstare, ne Cynophontin [r] festũ diem hîc agamus, eius vice qui apud Argiuos celebratur. Χορτασθῆναι, ô fortunate vir, dicitur apud Cratinum in Vlyssibus, ad hunc modum:

Lacte candido χορτασθέντες, id est, saturati, toto die sedebatis.

Menander etiam in Trophonio dixit, χορτασθείς. Aristophanes in Gerytade:

Esto nobis famulus [s], monodiisque [t] nos χόρταζε,
id est, satia. Sophocles in Tyro [u]:
Qui hospites tractauimus πανχόρτοις, id est, omnibus ad satietatem ferculis.

a Alii: non est ita vt fit. ὅπερ γίγνεται.
b Erasm. adagio Ne Apollo quidẽ intelligat.
c Vel, optimum imperatorẽ, vel optimatibus imperantem.
d Populos ad se colligentem.
e Venenum fundentem: aut veneno fuso necantem.
f Quædã in sicco ambulare, quædam in humido: quibus scilicet verbis vtebantur Athenæi sæculo, quidã nouitatis studiosi.
g Quod alitur in sicco: quod in sicco pascitur: quod nutritur in humido.
h Rotæ pedicã.
i Sufflamen, siue retinaculum rotarum ne decurrant.
k Custodem.
l Hæc vox significat nunc Apion plãtam, nunc caricam.
m Apud Aristotel. 3. Rhetoric. Pericles vastari & deleri iussit Aeginam λήμην τοῦ πειραιῶς. Erasm. adag. Saturniæ lema.
n ἀπόρυγας, alveos, aquæductus. Quidam, propaginem.
o Hæc dictio significat impurum, sordidam, spurcam, improbam, scelestam.
p Supra.
q Βαΰζε. Catulum, id est, vt ... Canũ.
r A cæde canis, ... itum immola... sic βουφόνια, ... μηλοφόνια ... appel... boum & ... sacrificiis.
s Θεράπευε. A... nostri curam ... nobis ... operam.
t ... sonitu, ... vo...
u Salmonei fi... qua Nelẽ Peliam Ne... genuit.

Τὸ πρᾶγμα τοῦτ᾽ οὐκ ἔστιν εἴπερ γίνεται.
Οὔ δ᾽ ἐστι γάρ πω γινόμενον ὅπερ γίνεται.
Οὔτ᾽ εἰ πρότερον ἦν ἔστιν ὅγε νῦν γίνεται.
Ἔστι γὰρ οὐκ ὂν οὐδέν. ὃ δὲ μὴ γέγονέ πω
Οὐκ ἔστιν ὥσπερ γέγονε. ὃ δὲ μὴ γέγονέ πω.
Ἐκ τοῦ γὰρ εἶναι γέγονεν. εἰ δ᾽ οὐκ ἦν, ὅθεν;
Πῶς ἐγένετ᾽ ἐξ οὐκ ὄντος; οὐχ οἷόν τε γάρ·
Εἰ δ᾽ αὐτόθεν ποι γέγονε, οὐκ ἔσται πάλιν.
Κεἴποι δέ πω τις εἴποθεν γενήσεται
Τὸ οὐκ ὄν, εἰς οὐκ ὂν γὰρ οὐ διανύσεται.
Ταυτὶ δ᾽ ὅτ᾽ ἐστὶν, οὐδ᾽ ἂν Ἀπόλλων μάθοι.

Οἶδα δ᾽ ὅτι καὶ Σιμωνίδης που ὁ ποιητὴς Ἀρίσταρχον εἶπε τὸν Δία· καὶ Αἴσχυλος, τὸν ᾅδην Ἀγησίλαον Νίκανδρος δὲ ὁ Κολοφώνιος, ἰοχέαιραν τὴν ἀσπίδα τὸ ζῶον. διὰ ταῦτα τοιαῦτα ὁ θαυμάσιος Πλάτων ἐν τῷ Πολιτικῷ εἰπὼν, ξηροβατικά τινα ζῶα καὶ ὑδροβατικὰ ἄλλα, ξηροτροφικόν τε καὶ ὑγροτροφικὸν, καὶ ξηρονομικὸν, ἐπὶ ζώων χερσαίων καὶ ἐνύγρων καὶ ἐναερίων, ἐπιλέγει, ὥσπερ παρακελευόμενος τούτοις τοῖς ὀνοματοποιοῖς φυλάττεσθαι τὴν καινότητα, γράφων καὶ κατὰ λέξιν τάδε, κἂν διαφυλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι, πλουσιώτερος εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσῃ φρονήσεως. οἶδα δὲ καὶ Ἡρώδην τὸν Ἀττικὸν ῥήτορα ὀνομάζοντα τροχοπέδην τὸ διαβαλλόμενον ξύλον διὰ τῶν τροχῶν, ὅτε κατάντεις τόποις ὁ ὀχούμενος ἐπορεύετο, καίτοι Σιμαρίστου ἐν τοῖς συνωνύμοις ἐποχλέα τὸ ξύλον τοῦτο ἐπονομάσαντος. καὶ Σοφοκλῆς δέ που ὁ ποιητὴς τὸν φύλακα, μοχλόν που ὠνόμασεν ἐν τούτοις·

Θάρσει μέγας σοι τοῦδ᾽ ἐγὼ φόβου μοχλός.

Κἂν ἄλλοις δὲ τὴν ἄγκυραν ἰσχάδα κέκληκεν, διὰ τὸ κατέχειν τὴν ναῦν.

Ναῦται δὲ μηρύσαντο νηὸς ἰσχάδα.

Καὶ Δημάδης δὲ ὁ ῥήτωρ ἔλεγε τὴν μὲν Αἴγιναν εἶναι λήμην τοῦ Πειραιῶς· τὴν δὲ Σάμον, ἀπορρῶγα τῆς πόλεως· ἔαρ δὲ τοῦ δήμου, τοὺς ἐφήβους· τὸ δὲ τεῖχος, ἐσθῆτα τῆς πόλεως· τὸν δὲ σαλπιγκτὴν, κοινὸν Ἀθηναίων ἀλέκτορα. ὁ δ᾽ ὀνοματοθήρας οὗτος σοφιστὴς, ἀκάθαρτον ἔφη γυναῖκα, ἧς ἐπεσχημένα ἦν τὰ γυναικεῖα. πόθεν δέ σοι ὦ Οὐλπιανὲ καὶ κεχορτασμένοι εἰπεῖν ἐπῆλθε, δέον τῷ κορεσθῆναι χρήσασθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Οὐλπιανός πως ἡδέως γελάσας, ἀλλὰ μὴ βαΰζε, εἶπεν, ὦ ἑταῖρε, μηδὲ ἀγριαίνου τὴν κυνικὴν περιβαλλόμενος λύσσαν, τῶν ὑπὸ κύνα οὐσῶν ἡμερῶν δέον αἰκάλλειν μᾶλλον, καὶ προσσαίνειν τοῖς συνδείπνοις, μὴ καί τινα κυνοφόντιν ἑορτὴν ποιησώμεθα, ἀντὶ τῆς παρ᾽ Ἀργείοις ἐπιτελουμένης. χορτασθῆναι εἴρηται ὦ δαιμόνιε ἀνδρῶν, παρὰ μὲν Κρατίνῳ ἐν Ὀδυσσεῦσιν οὕτως.

Ἧσθε πανημέριοι χορταζόμενοι γάλα λευκόν.

καὶ Μένανδρος δ᾽ ἐν Τροφωνίῳ ἔφη, χορτασθείς. Ἀριστοφάνης δ᾽ ἐν Γηρυτάδῃ,

Θεράπευε, καὶ χόρταζε ταῖς μονῳδίαις;

Σοφοκλῆς τε ἐν Τυροῖ,

Οἳ τοῖσι πανχόρτοισιν ἐξενίζομεν.

Εὔβουλος δ᾽ ἐν Δόλωνι,

Ἐγὼ κεχόρτασμαι μὲν ἄνδρες οὐ κακῶς,
Ἀλλ᾽ εἰμὶ πλήρης, ὥστε καὶ μόλις πάνυ.
Ὑπεδησάμην, ἅπαντα δρῶν, τὰς ἐμβάδας.

Σώφιλος δ᾽ ἐν Φυλάρχῳ,

Γαστρισμὸς ἔσται δαψιλὴς, τὰ προοίμια
Ὁρῶ, χορτασθήσομαι.
Νὴ τὸν Διόνυσον ἄνδρες ἤδη στλεγγιῶ.

Καὶ Ἄμφις ἐν Οὐρανῷ, εἰς τὴν ἑσπέραν χορταζόμενα πᾶσιν ἀγαθοῖς. ταῦτα μὲν οὖν ὦ Κύνουλκε εἰπεῖν προχειρός ἔχω σοι τὰ νῦν, αὔριον δὲ ἢ ἔννηφι (τὴν γὰρ εἰς τρίτην Ἡσίοδος εἴρηκεν οὕτως) πληγαῖς σε χορτάσω, ἐάν περ μὴ εἴπῃς ὅ κοιλιοδαίμων παρὰ τίνι κεῖται. σιωπήσαντος δ᾽ ἐκείνου, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο αὐτὸς σοι ὦ κύον ἐρῶ, ὅτι Εὔπολις τοὺς κόλακας ἐν τῷ ὁμωνύμῳ
51 δράματι οὕτω κέκληκεν. τὸ δὲ μαρτύριον ἀναβαλοῦμαι, ἕως ἂν ἀποδῶ σοι τὰς πληγάς.

Ἡσθέντων οὖν ἐπὶ τοῖς πεπαιγμένοις ἁπάντων, ἀλλὰ μὴν ἔφη ὁ Οὐλπιανὸς, καὶ τὸν περὶ τῆς μήτρας λόγον ἀποδώσω. Ἄλεξις γὰρ ἐν τῷ Ποντικῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι, Καλλιμέδοντα τὸν ῥήτορα, Κάραβον δὲ ἐπικαλούμενον κωμῳδῶν (ἦν δ᾽ οὗτος εἷς τῶν κατὰ Δημοσθένη τὸν ῥήτορα πολιτευομένων) φησὶν,

Ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
Ὑπὲρ δὲ μήτρας Καλλιμέδων ὁ Κάραβος,
Ἑφθῆς ἴσω ..... πρὸς ἰταλῶν ἀποθανεῖν.

Ἦν δὲ ὁ Καλλιμέδων, καὶ ἐπὶ ὀψοφαγίᾳ διαβόητος. μνημονεύει τῆς μήτρας καὶ Ἀντιφάνης ἐν Φιλομήτορι οὕτως,

Ἔμμητρον ἐὰν ᾖ τὸ ξύλον βλάστην ἔχει,
Μητρόπολις ἐστὶν, οὐχὶ πατρόπολις.
Μήτραν τινὲς πωλοῦσιν ἥδιστον κρέας.
Μήτρας ὁ Χῖος ἐστὶ τῷ δήμῳ φίλος.

Εὔφρων δ᾽ ἐν Παραδιδομένῃ,

Οὑμὸς διδάσκαλος δὲ μήτραν σκευάσας,
Παρέθηκε Καλλιμέδοντι καὶ θ᾽ ἐσθίοντ᾽ ἅμα,
Ἐποίησε πηδᾶν, ὅθεν ἐκλήθη κάραβος.

Διώξιππος δὲ ἐν Ἀντιπορνοβοσκῷ,

– οἵων δ᾽ ἐπιθυμεῖ βρωμάτων
Τῶς μουσικῶν, ἤνυστρα, μήτρας, χόλικας.

ἐν δὲ Ἱστοριογράφῳ, τὴν στοὰν διεξέπαιζον. Ἀμφικλῆς, μήτρας δύο κρεμαμένας, δείξας ἐκεῖνον πέμπε. φὴς, ἐὰν ἴδῃς. Εὔβουλος δ᾽ ἐν Δευκαλίωνι,

Ἡπάτια, νῆστις, πλεύμονες, μήτρα.

ὁ Λυγκεὺς δ᾽ ὁ Σάμιος, ὁ Θεοφράστου γνώριμος, καὶ τὴν σὺν ὀπῷ χρῆσιν αὐτῆς οἶδεν. ἀναγράφων γ᾽ οὖν τὸ Πτολεμαίου συμπόσιόν φησιν οὕτως, μήτρας τινὸς περιφερομένης ἐν ὄξει καὶ ὀπῷ. τοῦ δὲ ὀποῦ μέμνηται Ἀντιφάνης ἐν Δυσέρωσι περὶ Κυρήνης τὸν λόγον ποιούμενος,

Ἐκεῖσε δ᾽ ἐκπλέω
Ὅθεν διεσπάσθημεν ἐρρῶσθαι λέγων,
Ἅπασιν ἵπποις, σιλφίῳ, συνωρίσι,
Καυλῷ, κέλησι, μασχάλαις, πυρετοῖς, ὀπῷ.

A EVbulus in Dolone:

Ego equidem, ô boni uiri, non male κεχόρτασμαι, *id est, satiatus sum.*
Quin adeo plenus ac distentus sum, ut ægrè admodum,
Quamuis nihil nō molitus sim, ligauerim soleas.

Sophilus in Phylarcho,

Ingluuies copiosa [a] *futura est: proœmia*
Nunc bella uideo: satiabor ego prorsus. χορτασθήσομαι
Per Bacchū iā iam, ô boni uiri, totus proteruio [b].

B Amphis in Cœlo:

In uesperam χορταζόμενα, id est, *satiata bonis omnibus.*

Hæc equidem, ô Cyrulce [c], ad manum [d] tibi possum dicere, cras verò, aut ἔννηφι, id est, perendie, sic enim Hesiodus tertium diem significauit, verberibus te χορτάσω, id est, satiabo, nisi dixeris apud quem scriptorē extet vox κοιλιοδαίμων [e]. Illo verò tacente, At enim tibi, ô canis, id dicam, ait, EVpolis assentatores in fabula eius nominis sic appellauit: testimoniū ego tamen non prius citabo quàm plagis te mulctauero. Exhilarati cùm illis iocis

C omnes fuissent, At verò, inquit Vlpianus, de vocabulo μήτρα, id est, vulua, orationē [f] persequar. Alexis in fabula, cuius titulus est Ponticus, Callimedontem oratorem, quem κάραβον, id est, locustam, cognomine vocabāt, comico sale perstringens, (fuit autē Demosthenis sæculo vnus ex iis qui rempublicam administrarunt,) inquit,

ὑπὲρ πάτρας, id est, *pro patria mori quiuis cupit,*
ὑπὲρ δὲ μήτρας, id est, *aut pro uulua Callimedon Carabus*
Decocta fortassis alacriter mori uelit.

D Insignis quidē famosúsque obsoniorū helluo Callimedon fuit. Vuluæ quoque (τῆς μήτρας) sic in Philometore Antiphanes meminit:

Lignum si ἔμμητρον [g] *est, germinat:*
Metropolim [h] *nos dicimus, non Patropolim,*
Μήτραν, id est, *uuluam, quidam uendunt, carnem suauissimam,*
Metras [i] *Chius populo charus est.*

EVphron in Tradita:

Magister meus præparatam uuluam
Callimedonti apposuit, & simul comedentem

E *Vt saltaret induxit, quamobrem uocatus est Carabus.*

Dioxippus in Antipornobosco [k]:

Quos cibos expetit? quam musicos [l]?
Omaza uuluas, lactes.

Amphicles in Historiographo, Stoicorū scholæ disciplinæque insultans [m], ac illudens,

Vuluas duas suspensas postquam ostenderis,
Illum dimitte, prælocutus, si uideris [n],

EVbulus in Deucalione:

Iecusculа, gracile intestinum, pulmones, uulua.

F Lyncæus Samius Theophrasto familiaris, & notus, vsum vuluæ cum succo Cyrenaïco non ignorauit. Nā cùm Ptolemei conuiuiū describit, sic ait: Vulua quædā cum aceto & lasere dū circumferretur. Laseris meminit Antiphanes in Dyserotibus [o], quo loco de Cyrene verba facit:

Inde uerò cum naue rediji
Vnde profectò auulsus est, ualereque iussit
Equos omnes, Silphium [p], *bigas,*
Maspetum, desultores [q], *mammas* [r], *febres, laser-*

a Copiosa venter fa...
b στλεγγιῶ uio; exult... ftio.
c Canis ... principe... bum, qui... canes tra...
d Πρόχειρ... promptè... præmedit... improuiso.
e Supra V... num iracu... cus perc... sic appella...
f λόγον ... orationem... bis reddam.
g Si me... habet.
h Oppid... uinciæ ca...
i Poëta ... ludit An... nes ex m... ci notione... buli μή...
k Leno... uersario.
l Vel fi... & me... vel cōcin... elegantes... adag. M... paratus.
m Ἀνα... διαπαίζω...
n Hic ... philosop... sensibus... crederd... nabantur.
o Infe... amoribu...
p Eru... dag. ... phium.
q Κέλη... ficat & ... celoces ... ria nauig... regum ... remo.
r Aut ... rū aut ...

a Post eiectum fœtum abortu. Plin. cap. 37. 11. altera, quæ edito partu excinditur, Porcaria vocatur.

Quantum præstet eiectitia [a] vulua, memorat Hipparchus, autor Iliadis AEgyptiacæ, his verbis:

In lancibus me delectat uuluæ pulchra facies
Eiectitiæ, ac porcellus qui suauiter in clibano oleat.

Sopater in Hippolyto:

Sed ueluti fœcunda eiectitia uulua
Elixa, dealbata [b], *& suis* [c] *corpus,*

b Coctura. c Χοιρεύ. Alii, τυρεύ, casei.

Idem in Physiologo:

Suillæ uuluæ non elixum frustum,
Quod cum acri thymo intus acidam muriam habeat.

Idem in Blattis:

Suillæ uuluæ elixum frustum ut edas,
Intinctum acri rutæ uirentis succo.

Veterum quidem nemo ante cœnam aut lactucam, aut vuluam, aut aliquid eiusmodi, vt nunc fit, apposuit [d]. Archestratus igitur parandi variis modis obsonij peritus, à cœna propinationes compotationésque adhibendas esse, ac vnguentis vtendum sic inquit:

d Iunius adagio, Vmbris tenuior.

Perpetuo uerò coronis inter cœnam caput redimitum sit
Omnifarijs, quibus fœlix terræ solum floret:
Stillatitijs [e] *unguentis coma bonis iungitor,*
Myrrham ac thus in tepidum ignis cinerem
Toto die conijce, Syriæ fructus, iucundum spirantes odorem:
Potanti uerò tibi hæc apponantur bellaria,
Suis uenter, elixa porcæ uulua, cum Cymino
Cum aceto acri, & Silphio accedens,
Auium [f] *præterea tenellarum genus, quamdiu*
Tempestiuæ sunt: Syracusios uerò istos negligito
Qui tantum bibunt, ranarum instar [g], *nec cibi quidquam sumunt:*
Illis morem caue ne geras: quæ recenseo
Esu grata sunt, alia uerò illa omnia bellaria
Paupertatis indicia, nempe lens elixa, cicer,
Faba, mala, caricæ: at placentam
Athenis confectam lauda, aliunde uerò
Comparanda tibi si erit, inde abiturus
Atticum mel exquire, quo nimirum insolescit Attica placenta.
Homini libero sic est uiuendum, uel sub terras
Per horrendas uoragines ad ima tartara in exitium
Facessendum, corpore innumeris stadijs sub humo defosso.

e σακτοῖσι. quidam, σακτὴς, è myrrha stacte.

f ὀρνίθων: quidā, gallinarum.

g Erasm. prouer. Ranæ aquā.

Lynceus Samius cœnam exponens Lamiæ [h] tibicinæ, qua Demetrium Poliorceten [i] excepit, ad cœnam ingressos statim pisces esitasse varios, & carnes, refert. Idem cùm Antigoni regis Athenis celebrantis Aphrodisia [k] cœnam enarrat, itémque Ptolemæi, pisces initio allatos fuisse, & carnes prodidit. Admirari sane Archestratum par est, qui præcepta nobis illa præclara tradidit, Epicuróque sapiēti voluptatis sectandæ magister fuit, Ascræi [l] poëtæ modò sententiosè nobis consulētem, quibusdam ne obtemperemus, sibi verò animum vt aduertamus, hæc & illa insuper comesse nos tam exactè iubentem, vt illo coquo apud Damoxenum comicum nihilo videatur inferior, qui in Syntrophis ait,

h Erasm. prouerb. Bacchoriæ. Vide post hac principiū lib. 4.
i Vrbium obsessorem, & expugnatorem. gloriosus hic & magnificus titulus.
k Festos Veneri dies.

l Hesiodi.

A τῆς δὲ διαφορᾶς τῆς περὶ τὴν ἐκτρόμιδα, μνημονεύει Ἵππαρχος ὁ τὴν Αἰγυπτιακὴν Ἰλιάδα συνθεὶς ἐν τούτοις, - ἀλλὰ (σωπα

Ἔν λοπάσιν με εὐφραίνει μήτρης καλὰ πρόσ-
Ἐκβολάδος, δέλφαξ ἐν κλιβάνῳ ἡδέα ὄζων.

Σώπατρος δὲ ἐν μὲν Ἱππολύτῳ φησὶν,

Ἀλλ' οἷα μήτρα καλλίκαρπος ἐκβολὰς
Δίεφθα, λευκανθεῖσα, τυροῦτε δέμας.

ἐν δὲ Φυσιολόγῳ,

Μήτρας ὑείας οὐκ ἀφεψηθεὶς τόμος.
B Τὴν δηξίθυμον ἐντὸς ὀξάλμην ἔχων.

ἐν δὲ Σίλφαις,

Μήτρας ὑείας ἑφθὸν ὡς φάγῃς τόμον
Δριμεῖαν ὠθῶν πηγανῖτιν εἰς χολήν.

οἱ μέντοι ἀρχαῖοι πάντες πρὸ τοῦ δειπνεῖν οὐ παρέφερον οὔτε μήτρας, οὔτε θρίδακας, οὔτ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὥσπερ νῦν γίνεται. Ἀρχέστρατος γοῦν ὁ ὀψοδαίδαλος, μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὰς προπόσεις, καὶ τὸ μύροις χρήσασθαί φησιν.

Ἀεὶ δὲ στεφάνοισι κάρα περὶ δαῖτα πύκαζου
C Παντοδαποῖς, οἷς ἂν γαίας πέδον ὄλβιον ἀνθεῖ, (ρἄπευε·
Καὶ στακτοῖσι μύροις ἀγαθοῖς χαίτην θε-
Καὶ σμύρναν, λίβανόν τε πυρὸς μαλακὴν ἐπὶ τέφραν
Βάλλε πανημέριος Συρίης εὐώδεα καρπόν:
Ἐμπίνοντι δέ σοι, φερέτω τοιόνδε τράγημα,
Γαστέρα καὶ μήτραν ἑφθὴν ὑὸς ἔν τε κυμίνῳ,
Ἔν τ' ὄξει δριμεῖ, καὶ σιλφίῳ ἐμβεβαῶσαν,
Ὀρνίθων τ' εἴη ὀπτῶν ἁπαλὸν γένος, ὡς ἂν
D ὑπάρχῃ
Ὥρη. τῶν δὲ Συρακοσίων τούτων ἀμέλησον
Οἳ πίνουσι μόνον, βατράχων τρόπον, οὐδὲν ἔδοντες.
Ἀλλὰ σὺ μὴ πείθου κείνοις, ἃ δ' ἐγὼ λέγω ἔσθε
Βρωτά· τὰ δ' ἄλλα γ' ἐκεῖνα τραγήματα πάντα πέφυκε,
Πτωχείας παράδειγμα καλῆς ἑφθῆς, ἐρέβινθοι,
Καὶ κύαμοι, καὶ μῆλα, καὶ ἰσχάδες. ἀλλὰ πλακοῦντα
E Αἴνει Ἀθήνησι γεγενημένον εἰ δὲ μὴ ἄν που
Αὐτὸν ἔχῃς ἑτέρωθι, μέλι ζήτησον ἀπελθὼν
Ἀττικὸν, ὡς οὗτ' ἐστὶν, ὃ ποιεῖ κεῖνον ὑβριστήν,
Οὕτω τοι δεῖ ζῆν τὸν ἐλεύθερον, ἢ κατὰ τῆς γῆς,
Καὶ κατὰ τοῦ βαράθρου, καὶ ταρτάρου ἐς τὸν ὄλεθρον
Ἥκειν, καὶ κατορωρύχθαι σταδίοις ἀναρίθμοις.

Λυγκεὺς δὲ διαγράφων τὸ Λαμίας τῆς αὐλητρίδος δεῖπνον, ὅτε ὑπεδέχετο Δημήτριον τὸν Πολιορκητὴν, εὐθέως τοὺς εἰσελθόντας ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐσθίοντας ποιεῖ ἰχθῦς παντοίους καὶ κρέα. ὁμοίως καὶ τὸ Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως δεῖπνον διατιθεὶς ἐπιτελοῦντος
F Ἀφροδίσια, καὶ τὸ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ἰχθῦς πρῶτον παρατίθησι, καὶ κρέα. θαυμάζειν δ' ἔστιν ἄξιον, τοῦ τὰς καλὰς ὑποθήκας παραδιδόντος ἡμῖν Ἀρχεστράτου, ὃς Ἐπικούρῳ τῷ σοφῷ τῆς ἡδονῆς καθηγεμὼν γενόμενος, κατὰ τὸν Ἀσκραῖον ποιητὴν, γνωμικῶς καὶ ὑμῖν συμβουλεύει, τισὶ μὲν μὴ πείθεσθαι, αὐτῷ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν, καὶ ἐσθίειν παρακελεύεται, καὶ τὰ, οὐδὲν ἀποδέων τοῦ παρὰ Δαμοξένῳ τῷ κωμῳδοποιῷ μαγείρου, ὃς ἐν Συντρόφοις φησιν,

- Ἐπικούρου δέ με A
Ὁρᾷς μαθητὴν ὄντα τοῦ σοφοῦ, παρ' ᾧ
Ἐν δύ' ἔτεσιν, καὶ μησὶν οὐχ ὅλοις δέκα,
Τάλαντ' ἐγώ σοι κατεπύκνωσα τέτταρα.
Τοῦτο δὲ τί ἐστιν, εἰπέ μοι, καθήγησαι· μάγειρος ἦν, κἀκεῖνος οὐκ ᾔδει, θεοί,
Ποῖος μάγειρος, ἡ φύσις πάσης τέχνης.
Ἀρχέγονον ἐστὶν ὦ ἀλιτήρια.
Οὐκ ἔστιν οὐθὲν τοῦ πονεῖν σοφώτερον,
Ἦν τ' εὐχερὲς τὸ πρᾶγμα, τοῦ λόγου τριβὴν
Ἔχοντι τούτου. πολλὰ γὰρ συμβάλλεται· B
Διόπερ μάγειρον ὅταν ἴδῃς ἀγράμματον,
Μὴ Δημοκρίτου τε πάντα διανεγνωκότα,
Μᾶλλον δὲ κατέχοντα, καταγέλα σύ γ' ὡς κενοῦ,
Καὶ τὸν Ἐπικούρου κανόνα μισθώσω σαφές,
Ὡς ἐκ διατριβῆς. τοῦτο δεῖ γὰρ εἰδέναι,
Τίν' ἔχει διαφορὰν, πρῶτος ὦ βέλτιστέ συ
Γλαυκίσκος ἐν χειμῶνι, καὶ θέρει. πάλιν
Ποῖος ἐπὶ δύσιν πλειάδος συνειδέναι, C
Ἰχθῦς, ὑπὸ τροπὰς ἐστὶ χρησιμώτατος·
Αἱ μεταβολαὶ γὰρ, αἵ τε κινήσεις κακὸν
52 Ἠλίβατον ἐν ἀνθρώποισιν· ἀλλοιώματα
Ἐν ταῖς τροπαῖς ποιοῦσι· μανθάνεις; τὸ δὲ
Ληφθὲν καθ' ὥραν ἀποδίδωσι τὴν χάριν.
Τίς παρακολουθεῖ ταῦτα; τοιγαροῦν
Στρόφοι, καὶ πνευμάτια γινόμενα, τὸν κεκλημένον
Ἀσχημονεῖν ποιοῦσι· παρὰ δ' ἐμοὶ τρέφει D
Τὸ προσφερόμενον βρῶμα, καὶ λεπτύνεται,
Ὀρθῶς τε διαπνεῖ. τοιγαροῦν εἰς τοὺς πόρους
Ὁ χυμὸς ὁμαλῶς πανταχοῦ συνίσταται.
Χυμὸς λέγεις, Δημόκριτος οὐδὲν πρᾶγμα τὰ
Γινόμενα ποιεῖ τὸν φαγόντ' ἀθρητικόν,
Καὶ τῆς ἰατρικῆς τι μετέχειν μοι δοκεῖς,
Καὶ πᾶς ὁ φύσεως ἐντός. ἡ δ' ἀπειρία
Τῶν νῦν μαγείρων κατανόει πρὸς τῶν θεῶν, E
Οἵαν τιν' ὀσμὴν ὅταν ἴδῃς ἐξ ἰχθύων
Ὑπεναντίαν αὐτοῖσι ποιούντων μίαν·
Καὶ σήσαμ' ὑποτρίβοντας εἰς ταύτην λαβὼν
Ἕκαστον αὐτῶν κατὰ μέρος προσπαρδέτω,
Ὥς μοι κέχρησαι. τί γὰρ ἂν εὖ γένοιτό τι,
Τῆς ἰδιότητος πρὸς ἑτέραν μεμιγμένης,
Καὶ συμπλεκομένας οὐχὶ συμφώνοις ἀφάς.
Τὸ ταῦτα διορᾶν, ἐστὶν εὐψύχου τέχνης, F
Οὐ τὸ διανίζειν λοπάδας, οὐδ' ὄζειν καπνοῦ.
Ἐγὼ γὰρ εἰς τοὐπτανεῖον οὐκ εἰσέρχομαι,
Ἀλλά τι θεωρῶ πλησίον καθήμενος·
Ποιοῦσι δ' ἕτεροι, σοὶ δὲ λέγω τὰς αἰτίας,
Καὶ τὰ ἐπόβαινον ὀξὺ, τὰ περίκομμ' ἄφες,
Ἁρμονικὸς οὐ μάγειρος, ἐπίτεινον τὸ πῦρ,
Ὁμαλιζέτω τοῖς τάχεσι πρώτη λοπάς

A. Epicuri autem me
Discipulum uides sapientis: apud quem
Biennio, & mensibus non integris decem,
Talenta ego tibi coaceruaui quatuor.
B. Ecquidnam hoc quæso est? eloquitor, edissere.
A. Coquus eram, nec ille sciebat. B. dij boni,
Qualis coquus? A. Natura omnium artium
Primigenia & primæua parens est. B. Verùm, ô improbe,
Nihil sapientius quàm labore exercere sese.
A. Facile id mihi fuit, in rerum pernoscenda
Ratione adeo exercitato: multa enim ad hãc artem sunt necessaria.
Itaque literarum ignarũ coquum tu cùm uideris,
Et qui Democriti scripta omnia non perlegerit,
Vel potius in promptu non habeat, eum deride, ut futilem:
Ac illum mercede conducito qui Epicuri Canonẽ[a]
Vsu planè didicerit: etenim hoc oportet cognoscere
Omnium primum, uir optime,
AEstate atque hyeme[b] Glaucisci quænam sit differentia:
Præterea id sciẽdum, piscĩ quis sub occasum sit
Vergiliarum, quis sub brumam utilissimus:
Nam mutationes syderúmque ac cœlorum motus, ingens
Malum, hominibúsque uarios status
Circa brumam inuehunt: hoccine intelligis? quod autem
Tempore suo capitur perquam[c] gratum est.
Sed quis hæc assequitur? itaque ob tormina
Et inflationes quæ succedunt, decumbere
Indecoréque sese iactare coguntur ægri: apud me uerò
Commodè nutrit qui apponitur cibus, digeritúrque extenuatus,
Ac rectè difflatur: ideóque per meatus corporis
AEquabiliter quaquauersum succus[d] spissatur, & coit.
B. Succum dicis? A. Democritus contemplationis studiosum neminem
Censet qui uescatur sponte nascentibus cibarijs.
B. Et tu medicinæ quoque mihi uidêris esse particeps.
A. Certè: ut & quicunque rerum naturas didicit: sed per deos
Quanta nunc coquorum ignorantia sit animaduertito,
Cùm nidorem[e] uideris quendam ex piscibus
Natura præditis inter se diuersa, unum efficientes,
Et ad id terentes Sesama[f] horum singulis
Seorsim assumptis tu oppedito,
Sic ego tanquam oraculo iubeo. Nam ecquid boni tibi accidere potest,
Peculiaris natura si cùm aliena misceatur,
Saporésque minime consentientes complicentur?
Hæc dispicere ingeniosi est artificis,
Non lances abluere, non olere fumum:
Ego equidem culinam non ingredior,
Sed quæ ibi fiunt contemplor prope assidens:
Operam præstant alij, ego caussas acutè enucleo,
Et quid euenturum sit, omissis ferculorum resegminibus[g].
Harmonicus[h] sum, non coquus: ignem auge,
AEquabiliter paleam indat primum aliquis[i]: patina,

a Prima p[...] pars Epicu[...] philosophiæ fuit, quã & [...] τήριον appe[...]bant. Vide La[...]tium.
b Nam Glau[...] æstate latere [...]bit Aristoteles [...] Ouidius, Et nu[...] quã æstiuo co[...]ctus sydere Glau[...]cus.
c ἀποδίδωσι [...] χάριν: impens[...] boris merce[...] refert, ac gra[...]
d χυμός.
e οἷαν τιν' ὀσ[...] Alii τιν' ἰδεῖ[...] cùm cibum.
f Sesamum [...] pinguedine [...] minus [...] quàm butyr[...] olei, ad in[...] ferculorum [...] petitur.
g Quæ coq[...] compend[...] nunt, & [...] sibi.
h Conce[...] sicos ego [...] ror, & tem[...] non culina[...]
i Igni acce[...]do.

Feruet: reliquam orationis non ignoras
Formulam. B. *Sancte Apollo, qualis esse appa- ret ars ista?*
A. *Præterea, frustra nullum appono conuiuis*
Edulium, sed mixta concentu omnia,
Vt illis conuenit: nunc quæ per διὰ τεσσάρων [a]
Consonent: aliâs quæ per διὰ πέντε, [b] *aut rursum* διὰ πασῶν [b]:
Hæc interuallis adapto nimirum suis,
Et cùm mensis infertur cibus, confestim aptè concinno:
Nonnunquam semotus impero, cur hæc attingis?
Quid horum mixturus es? hoc uide,
Quæ non [c] *congruunt tu coniungis: modum hūc ne transgreditor: sapiens*
Epicurus uoluptatem sic congerebat
Curioséque mandebat [d]: *cuiusmodi bonum sit*
Ille quidem solus perspexit: in sua uerò porticu [e]
Assiduè id alij quærunt, ignari quale sit:
Itaque nec bonum, quo carent, ipsi nouere,
Nec impertire alijs possunt: itá ne censes?
Cætera uidelicet missa iamiam faciamus.

Plato in Deceptore adolescentuli patrem indignantē fingit, quòd à præceptore filij corrupta fuisset vitæ ratio, his verbis:

A. *Adolescentulum tibi traditum meum perdidisti*
Scelestè, eique persuasisti uitam ut ageret
Ab ingenio suo alienam: matutinis compotationibus
Tuo nunc consilio indulget, non assuetus antea.
B. *Ille si uiuere didicit, here, cur me increpas?*
Sic quidem uiuitur, ut sapientes autumant.
Epicurus profectò summum bonum asserit
Voluptatem: adipisci uerò illam non licet
Aliunde quàm ex lautiore uita.
A. *Mali* [f] *prorsus quidpiam mihi conflaturus es Sosia:*
Dic sodes, an philosophum unquam aspexisti
Ebrium, aut uitijs quæ memoras allectum?
B. *Omnes hercle. atque adeò ex ijs maximè superciliosi* [g],
In suis qui deambulationibus [h] *inuestigant prudentem hominem,*
Ac scholasticis disputationibus, tanquam fugitiuum:
Si glaucus appositus in mensa fuerit,
Sciunt eius quæ pars [i] *attingi prima debeat,*
Et caput inuadunt, ut hac de re
Stupeant ac mirentur omnes.

Apud Antiphanem in Milite, quidam è plebe huic seruo non dissimilis, ad vitam sapienter instituendam sic exhortatur:

Quisquis mortalium
In uita certi quidpiam possideri animo reputat,
Fallitur quidē plurimū. Aut enim tributi nomine
Eripiuntur quæ domi sunt omnia: uel lite quis implicitus perit:
At exercitus imperator ære alieno obruitur. aut Choragus [k]
Delectus, aureas ubi choris uestes præbuit, pannis tegitur laceris.
Aut triremi præfectus mortem sibi laqueo consciscit: aut nauigans in potestatē uenit hostiū:
Aut dum foris ambulat, uel dormit, à seruis trucidatur.
Nihil ergo firmi est, præterquam si quotidie quispiam

c Τὰ διάτονα, quæ solo discre- ... commit- ... Perstat in metaphora τῆς ...
... meditabatur: ... volvebat. Metaphora. ... Stoi- cos innuit.

f Παίτῃ κακόν. ... i τυχόν: Triviale ac vulgare quidpiam mihi narrabis. Hi quoque versus citantur lib.7.

g Erasm. adagio, supercilium tollere. Eadem ferè citantur lib.4. ex ... comico. ... Eadem lib.7.

i Nimirum ... pars anterior corporis cū ... delicatio gulæ homi- ... tantopere celebrata, in hoc ... suauis, & ... guis.

A Ζεῖ, τοὺς ἐφεξῆς οὐχὶ συμφώνως νοεῖς
Τὸν τύπον Ἄπολλον, καὶ τί φαίνεται τέχνη·
Εἶτ' οὐθὲν εἰκῇ παρατίθεμαι τοῖς συμπόταις
Βρωμ', ἀλλὰ μίξας πάντα κατὰ συμφωνίαν.
Πῶς ἐστιν αὐτοῖς; ἃ διὰ τεττάρων ἔχει
Κοινωνίαν διὰ πέντε, διὰ πασῶν πάλιν,
Ταῦτα προσάγω πρὸς αὐτὰ τὰ διαστήματα,
Καὶ τῆς ἐπιφορᾶς εὐθὺς οἰκείως πλέκω,
Ἐνίοτε δ' ἀφεστὼς παρακελεύομαι, πόθεν
Ἅπτει τί τούτων μιγνύειν μέλλεις, ὅρα,
B Διάφωνον ἕλκεις οὐχ ὑπερβήσῃ· σοφὸν
Ἐπίκουρος οὕτω κατεπύκνου τὴν ἡδονήν.
Ἐμασᾶτ' ἐπιμελῶς· εἶδε τἀγαθὸν μόνος
Ἐκεῖνος οἷόν ἐστιν· οἱ δ' ἐν τῇ στοᾷ
Ζητοῦσι συνεχῶς, οἷον ἔστ' οὐκ εἰδότες.
Οὐκοῦν ὅτ' οὐκ ἔχουσιν, ἀγνοοῦσί τε,
Οὐδ' ἂν ἑτέρῳ δοίησαν. οὕτω σοι δοκεῖ;
Ἀφῶμεν οὖν τὰ λοιπὰ δηλαδὴ πάλαι.

Καὶ Πλάτων δ' ἐν Συνεξαπατῶντι δυσχεραίνοντα ποιήσας μειρακίου πατέρα ὡς διαφθαρέντος κατὰ τὴν δίαιταν ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ C φησίν,

Ἀπολώλεκάς μου τὸ μειράκιον παραλαβὼν
Ἀκάθαρτε, καὶ πέπεικας ἐλθεῖν εἰς βίον
Ἀλλότριον αὐτοῦ, καὶ πότοις ἑωθινοῖς
Πίνει διὰ σὲ νῦν, πρότερον οὐκ εἰθισμένον.
Εἴ τι μεμάθηκε δέσποτα ζῆν, ἐγκαλεῖς;
Ζῆν δ' ἐστὶ τὸ τοιοῦτ'; ὡς λέγουσιν οἱ σοφοί.
Ὁ γοῦν Ἐπίκουρος φησὶν εἶναι τἀγαθὸν,
Τὴν ἡδονὴν δήπουθεν. οὐκ ἔστιν δ' ἔχειν
D Ταύτην ἑτέρωθεν, ἐκ δὲ τοῦ ζῆν δὴ καλῶς.
Ὦ Σωσία πάντῃ τυχὸν δώσεις ἐμοί.
Ἑώρακας σὺ φιλόσοφον, εἰπέ μοι, τινὰ,
Μεθύοντ', ἐπὶ τούτοις οἷς λέγεις κηλούμενον;
Ἅπαντας. οἱ γοῦν τὰς ὀφρῦς ἐπηρκότες,
Καὶ τὸν φρόνιμον ζητοῦντες ἐν τοῖς περιπάτοις,
Καὶ ταῖς διατριβαῖς, ὥσπερ ἀποδεδρακότα.
Οὕτως ἐπὰν γλαυκίσκος αὐτοῖς παρατεθῇ,
Ἴσασιν οὗ δεῖ πρῶτον ἅψασθαι τόπου,
E Καὶ τὴν κεφαλὴν ζητοῦσιν ὡς περὶ πράγματος,
Ὥστ' ἐκπεπλῆχθαι πάντας.

Καὶ παρ' Ἀντιφάνει δ' ἐν Στρατιώτῃ τυχὼν παραινέσεις εἰσφέρων, ἄνθρωπος τοιοῦτός ἐστιν, ὅς φησιν,

Ὅς τις ἄνθρωπος
Ἀσφαλές τι κτῆμ' ὑπάρχειν τῷ βίῳ λογίζεται,
Πλεῖστον ἡμάρτηκεν. ἢ γὰρ εἰσφορά τις ἥρπακε
Τἄνδοθεν πάντ', ἢ δίκη τις περιπεσὼν ἀπώλετο, F
Ἢ στρατηγήσας προσώφλεν, χορηγός θ' αἱρεθεὶς
Ἱμάτια καὶ χρυσᾶ παρασχὼν τῷ χορῷ ῥάκος φορεῖ,
Ἢ τριηραρχῶν ἀπήγξατ', ἢ πλέων ἑάλωκέ ποι,
Ἢ βαδίζων, ἢ καθεύδων κατακέκοφθ' ὑπ' οἰκετῶν.
Οὐ βέβαιον οὐδέν ἐστι, πλὴν ὃ ἂν καθ' ἡμέραν

Εἰς ἑαυτὸν ἡδέως τις εἰσαναλίσκειν τύχοι. A
Οὐ δὲ ταῦτα σφόδρα τι, καὶ γὰρ τὴν τράπεζαν ἁρπάσαι
Κειμένην αὖτις προσελθών, ἀλλ᾽ ὅταν τὴν ἔνθεσιν
Ἐντὸς ἤδη τῶν ὀδόντων τυγχάνῃ κατεσπακώς,
Τοῦτ᾽ ἐν ἀσφαλεῖ νόμιζε τῶν ὑπαρχόντων μόνον.

Τὰ αὐτὰ εἴρηκε καὶ ἐν Ὑδρίᾳ. εἰς ταῦτ᾽ οὖν τις ἀποβλέπων ἄνδρες φίλοι, εἰκότως ἂν ἐπαινέσειεν τὸν καλὸν Χρύσιππον, κατιδόντα ἀκριβῶς τὴν B Ἐπικούρου φύσιν, καὶ εἰπόντα μητρόπολιν εἶναι τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ, τὴν Ἀρχεστράτου γαστρολογίαν, ἣν πάντες οἱ τῶν φιλοσόφων γαστρίμαργοι θεογονίαν τινὰ αὐτῶν εἶναι λέγουσιν τὴν καλὴν ταύτην ἐποποιΐαν. πρὸς οὓς καὶ Θεόγνητος ἐν Φάσματι ἢ Φιλαργύρῳ φησὶν ἐκ τούτων,

Ἄνθρωπ᾽ ἀπολεῖς με. τῶν γὰρ ἐκ τῆς ποικίλης
Στοᾶς λογαρίων ἀναπεπλησμένος νοσεῖς,
Ἔρρεις ἀλλότριον ἔσθ᾽ ὁ πλοῦτος ἀνθρώπῳ πάχνης; C
Σοφία δ᾽ ἴδιον κρύσταλλος, οὐδεὶς πώποτε
Ταύτην λαβὼν ἀπώλεσ᾽, ὢ τάλας ἐγώ.
Οἵῳ μ᾽ ὁ δαίμων φιλοσόφῳ συνῴκισεν;
Ἐπαρίστερ᾽ ἔμαθες ὦ πονηρὲ γράμματα·
Ἀντέστροφέν σου τὸν βίον τὰ βιβλία.
Πεφιλοσόφηκας γῇ τε κοὐρανῷ λαλῶν,
Οἷς οὐθέν ἐστιν ἐπιμελὲς τῶν σῶν λόγων.

Ἔτι τοῦ Οὐλπιανοῦ διαλεγομένου, παῖδες ἐπεισῆλθον φέροντες ἐπὶ δίσκων καράβους μείζονας Καλλιμέδοντος τοῦ ῥήτορος, ὃς διὰ τὸ φιληδεῖν D
53 τῷ βρώματι Κάραβος ἐπεκλήθη. Ἄλεξις μὲν οὖν αὐτὸν ἐν Δορκίδι, ἢ Ποππυζούσῃ, φίλιχθυν εἶναι κοινῶς παραδίδωσι, καθάπερ καὶ ἄλλοι τῶν κωμῳδοποιῶν, λέγων οὕτως.

Τοῖς ἰχθυοπώλαις ἐστὶν ἐψηφισμένον,
Ὥς φασι, χαλκῆν Καλλιμέδοντος εἰκόνα
Στῆσαι Παναθηναίοισιν ἐν τοῖς ἰχθύσιν,
Ἔχουσαν ὀπτὸν κάραβον ἐν τῇ δεξιᾷ,
Ὡς αὐτὸν ὄντ᾽ αὐτοῖσι τῆς τέχνης μόνον
Σωτῆρα. τοὺς ἄλλους δὲ πάντας, ζημίαν. E

Περισπούδαστος δὲ ἦν πολλοῖς ἡ τοῦ καράβου βρῶσις, ὡς ἔστι δεῖξαι διὰ πολλῶν τῆς κωμῳδίας μερῶν. Ἀρκέσει δὲ τανῦν Ἀριστοφάνης ἐν ταῖς Θεσμοφοριαζούσαις, οὕτως λέγων,

Ἰχθύς τις ἐώνηται, ἢ σηπίδιον,
Ἢ τῶν πλατειῶν καρίδων ἢ πουλύπους,
Ἢ νῆστις, ὀπτᾶτ᾽ ἢ γαλεὸς ἢ τευθίδες·
Μὰ τὸν Δί᾽ οὐ δῆτ᾽ οὐ καὶ βάτις, οὐδὲ φήμ᾽ ἐγώ.
Οὐ δὲ χόριον, οὐδὲ πυός, οὐδ᾽ ἧπαρ κάπρου, F
Οὐ δὴ χαλδόνες, οὐδ᾽ ἤτριαῖον δέλφακος,
Οὐδ᾽ ἐγχέλειον, οὐδὲ κάραβον μέγαν,
Γυναιξὶ κοπιώσαις ἐπικουρήσατε.

Πλατείας δὲ καρίδας ἂν εἴη λέγων τοὺς ἀστακοὺς καλουμένους, ὧν μνημονεύει Φυλύλλιος ἐν Πόλεσι. καὶ Ἀρχέστρατος γὰρ ἐν τῷ διαβοήτῳ ποιήματι, οὐδ᾽ ὅλως που κάραβον ὀνομάζων, ἀστακὸν προσαγορεύει. ὥσπερ κἀν τούτοις,

Hilariter sumptum quendam sua caussa faciat.
Verum ne id quidem etiam tutum est: mensam enim
Irruens quispiam rapere admotam potest: at cum buccæam
Dentium intra septum iam deglutieris,
Ex omnibus quæ sunt rebus, in tuto positum esse id solum existima.

Eadem in Hydria idem autor scripsit. Hæc si quis consideret, amici viri, elegantem Chrysippũ merito laudauerit, qui Epicuri perspecto ingenio eius philosophiæ metropolin[a] esse dixit Archestrati Gastrologiam, quam omnes ex philosophorum natione & ordine ventri dediti, nimirum heroïcis versibus conditum istud preclarũ opus, illorum esse Theogoniam[b] quandã iactãt. Aduersus hoc Theognetus in Spectro, seu Auaro ita scripsit:

A. Tu me quidem, homo, enecas: oratiunculis
E porticu uaria quæsitis farctus: mente non satis uales.
B. Deliras: homini alienæ sunt diuitiæ, & pruina[c]:
Sapientia uerò propria, & glacies[d]: nemo unquam
Hanc adeptus amisit. A. me miserum:
Quocum philosopho Genius me habitare uoluit?
Læuas didicisti, ô improbe, literas,
Vitam euerterunt libri tuam:
Cum cœlo[e] ac terra philosopharis, ac loqueris,
Quibus tua nihil curæ uerba sunt.

Vlpiano adhuc de his disceptante pueri ingressi sunt in patinis locustas ferentes, oratore Callimedonte grandiores, quem ideo locustam cognominarunt, quòd eo cibi genere delectaretur. Itaque Alexis in Dorcide vel Poppyzusa, vt & alij comici, in vniuersum piscium auidum fuisse tradit his verbis:

Piscium mercatoribus decretum est,
Vt aiunt, æneam Callimedonti statuam
Ponere diebus festis Panathenæorum, quæ inter pisces alios
Dextra manu assam locustam habeat:
Est enim illorum artis solus seruator,
Alij uerò omnes damnum[f], ac calamitas.

Locustas magno studio conquisitas, in cibo ac pretio fuisse multis locis citatis è Comicorum fabulis monstrare licet: Sufficiet tamen in præsentia Aristophanes qui in Thesmophoriazusis[g] ait:

A. Piscis quis emptus est? an Sepiola?
An Squilla quæpiam[h] lata? an Polypus?
An Mugil Nestis? an Orphus? an Squalus? an Loligines?
B. Non per Iouem. A. Raiane? B. nec sanè hæc, inquam.
A. Vulua ne? aut pulmo, aut iecur apri?
Num faui? num porcæ sumen?
Num anguilla parua, num locusta magna,
Cuius esu mulieribus defessis auxiliemini?

Latas Squillas is videlicet nominat[i], quas Astacos dicimus, à Philyllio memoratos in Vrbibus, & ab Archestrato in famoso suo poëmate, quo nusquam Carabi, id est, locustæ mentione facta, Astacum is appellat, vt in his versibus:

At omissis prorsus nugis multis, Astacū mercare,
Brachia cui longa sunt, & admodum grauia,
Pedes autem parui, humi pigrè ambulantem,
Frequentissimus ille, saporeque omnium præstantissimus
Est Liparis, multos tamen Hellespontus coacernat.

Epicharmus in Hebes nuptiis, quem Archestratus Astacum dixit, Carabum, id est, locustam esse declarat his verbis:

Adsunt Colybdænæ[a]*, & Astaci, quibus parui pedes, longáque brachia: Carabos nuncupant.*

Est tamē suum peculiaréque genus Carabis, id est, locustis, Astacis, & Caridibus, id est, Squillis. Attici Astacum per, o, Ostacum proferunt, quemadmodum & Ostaphidas[b]. Epicharmus in Mari & terra, inquit,

Et curuis unguibus ostaci.

Speusippus secundo libro Similium ex iis quæ includuntur molli crusta, similes esse tradit, Coracum[c], Astacum, Nymphen[d], Vrsum, Pagurum[e]. Diocles Carystius scribit Squillas, cancros, locustas, astacos grati saporis esse, vrinámque mouere. Colybdænam Epicharmus dixit, in ijs quæ supra nos adduximus, Mentulam, vt inquit Nicander, marinam, vel, vt in Opsartytico Heraclides exposuit, Squillam. Aristoteles libro quinto historiæ animalium scribit ex iis quæ testa molli operiuntur, Locustas, Squillas, Astacos, & id genus alia coïre à tergo, more quadrupedum, idque veris initio, prope terram: horum enim visum iam fuisse omnium coitum: interdum verò cùm maturescere ficus incipit. Locustas porrò gigni in asperis saxosísque locis, astacos in læuibus, neutros in cœnosis: ideóque in Hellesponto, & circa Thasum astacos generari, circa Sigeum, & Athon locustas, quæ omnino diu viuunt. Theophrastus libro de animantibus quæ latent, scribit astacos, locustas, squillas, senectutem exuere. Quod ad squillas pertinet, circa Chium multas fuisse Ephorus libro primo refert, oppidúmque in ea insula condidisse post Macaras[f], illos qui superstites è diluuij periculo seruati fuerant, quod accidit tempore Deucalionis, & hucusque locum[g] illum Caridas, id est, Squillas, nominari. Archestratus parandi obsonij ingeniosus artifex, ita nos admonet:

Si quando Lasum oppidum Cariæ tu accesseris,
Prægrandem Squillam accipies: emere cupientibus rara hæc inuentu est.
At in Macedonia & Ambracia perquā multæ.

Araros in Campylione Caridas producta media syllaba dixit:

Et curuæ[h]
Carides exiliere delphinum modo,
In nasa texta[i] *iuncis.*

EVbulus in Orthanne[k]:

Squillam humi deposui, & retraxi postea.

Anaxandrides in Lycurgo:

Lusitat cum Squillulis, Perdiculis, Thrissidijs[l]*, &*
Passerculis[m]*, cum Coruulis, & Trachuridijs*[n]*, cum Gobidijs.*

Idem in Pandaro:

a Mentulæ marinæ. Vide Rondeletium.

b Pro Astaphidas.

c Lego κόρακα, id est, coruum, sic dictum à colore fusco. Heracleoticum Rondeletius vocat.

d Quidam sic dici volunt Squillam, μάντιν Rondeletii.

e Iunius adagio, In Paguro sapientia.

f Vita functos, nempe illos qui aquarū inundatione perierant.

g In quo Squillæ frequentes sunt.

h Citatur & hic locus supra.

i In nassas.

k Orthannes, vnus ex Priapi ministris, erecto pene, vt Priapus. Iunius adagio, Æditimus Conissalis. Vide lib. 10.

l Minutis alausis.

m Piscibus, non auiculis.

n Ita legit Natalis, & rectè, vt arbitror. Ridetur hic aliquis diminutiuis eius modi vocibus vti solitus.

A Ἀλλὰ παρεὶς λῆρον πολὺν, ἀστακὸν ὠνοῦ,
Τὸν τὰς χεῖρας ἔχοντα μακρὰς, ἄλλως τε βαρείας, (αν ὀρούει.
Τοὺς δὲ πόδας μικροὺς, βραδέως δ' ἐπὶ γαῖ-
Εἰσὶ δὲ πλεῖστοι μὲν πάντων ἀρετῇ τε κράτιστοι
Ἐν Λιπάραις, πολλοὺς δὲ καὶ Ἑλλήσποντος ἀθροίζει.

καὶ Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβης γάμῳ, τὸν προειρημένον ἀστακὸν ὑπὸ τοῦ Ἀρχεστράτου δηλοῖ ὅτι κάραβός ἐστι, λέγων οὕτως, Ἐντὶ δ' ἀστακοὶ, κολύβδαιναί τ'
B ἔχουσαι πόδια μικρὰ, τὰς χεῖρας δὲ μακρὰς, κάραβος δὲ τὤνυμα. Ἴδιον δ' ἐστὶ γένος καράβων τε καὶ ἀστακῶν ἄλλο, ἔτι δὲ καρίδων. τὸν δ' ἀστακὸν οἱ Ἀττικοὶ διὰ τοῦ ο ὀστακὸν λέγουσι, καθάπερ καὶ ὀσταφίδας. Ἐπίχαρμος δὲ ἐν Γᾷ καὶ θαλάσσᾳ φησὶ, κὠστακοὶ γαμψώνυχοι. Σπεύσιππος δὲ ἐν β' ὁμοίων, παραπλήσιά φησιν εἶναι τῶν μαλακοστράκων, κόρακον, ἀστακὸν, νύμφην, ἄρκτον, καρκῖνον, πάγουρον. Διοκλῆς δ' ὁ Καρύστιός φησι, καρίδες, καρκῖνοι κάραβοι ἀστακοὶ, εὔστομα καὶ διουρητικά.
C κολύβδαιναν δ' εἴρηκεν Ἐπίχαρμος ἐν τοῖς προειρημένοις, ὡς μὲν Νίκανδρός φησι, τὸ θαλάσσιον αἰδοῖον· ὡς δ' ὁ Ἡρακλείδης ἐν Ὀψαρτυτικῷ, τὴν καρίδα. Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων ἱστορίας, τῶν μαλακοστράκων ὀχεύονται φησι, κάραβοι, ἀστακοὶ, καρίδες, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὥσπερ καὶ τὰ ὀπισθουρητικὰ τῶν τετραπόδων. ὀχεύονται δὲ τοῦ ἔαρος ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ· ἤδη γὰρ ὦπται ἡ ὀχεία πάντων τῶν τοιούτων. ἐνιαχοῦ δὲ, ὅταν τὰ σῦκα ἄρξηται πεπαίνεσθαι. γίνονται δ' οἱ μὲν κάραβοι ἐν τοῖς τραχέσι
D καὶ πετρώδεσιν· οἱ δ' ἀστακοὶ ἐν τοῖς λείοις· ἐν δὲ τοῖς πηλώδεσιν οὐδέτεροι. διὸ καὶ ἐν Ἑλλησπόντῳ μὲν καὶ περὶ Θάσον ἀστακοὶ γίνονται. περὶ δὲ τὸ Σίγειον καὶ τὸν Ἄθω κάραβοι. εἰσὶ δ' οἱ κάραβοι μακρόβιοι πάντες. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν φωλευόντων, τοὺς ἀστακοὺς, καὶ καράβους καὶ καρίδας ἐκδύεσθαί φησι τὸ γῆρας. περὶ δὲ τῶν καρίδων, ὅτι καὶ πόλις ἦν Καρίδες περὶ Χίον τὴν νῆσον, Ἔφορος ἐν τῇ πρώτῃ ἱστορεῖ, κτίσαι φάσκων αὐτὴν τοὺς διασωθέντας ἐκ τοῦ ἐπὶ Δευκαλίω-
E νος γενομένου κατακλυσμοῦ, μετὰ Μάκαρος, καὶ μέχρι νῦν τὸν τόπον καλεῖσθαι Καρίδας. ὁ δὲ ὀψοδαίδαλος Ἀρχέστρατος παραινεῖ τάδε,

Ἢν δέ ποτ' εἰς Ἴασον Καρῶν πόλιν εἰσαφίκηαι,
Καρίδ' εὖ μεγέθη λήψῃ· σπανίαι δὲ πρίασθαι.
Ἐν δὲ Μακηδονίᾳ τε, καὶ Ἀμβρακίᾳ, μάλα πολλαί.

Ἐκτεταμένως δ' εἴρηκε καρίδα Ἀραρὼς μὲν ἐν Καμπυλίωνι, - Αἵ τε καμπύλαι
Καρῖδες ἐξήλλοντο δελφίνων δίκην,
F Εἰς σχοινόπλεκτον ἄγγος.

Καὶ Εὔβουλος ἐν Ὀρθάνῃ
Καρῖδα καθῆκα κάτω, κἀνέσπασ' αὖθις.

Ἀναξανδρίδης Λυκούργῳ,
Καὶ συμπαίζει καριδαρίοις μετὰ περδικίων, καὶ θριττιδίων,
Καὶ ψιτταδίοις μετὰ κορυδαρίων, καὶ σκινδαρίοις μετὰ κωβιδίων.

Ὁ δ' αὐτὸς κἀν Πανδάρῳ φησὶν,

Οὐκ ἐπικεκρυφὼς ὀρθὸς ὦ βέλτις᾽ ἔσῃ. A
Αὕτη δὲ καρίδοι τὸ σῶμα. καμπύλη
Ἀγκυρά τ᾽ ἐστὶν ἀντικρὺς τοῦ σώματος.

Ἐν δὲ Κερκίῳ,
Ἐρυθρότερον καρῖδος ὀπτῆς σ᾽ ἀποφανῶ.

Εὔβουλος Τιτθαῖς καρίδα τε τὴν κύφων.

Καὶ Ὠφελίων Καλλαίσχρῳ,
Κυρταὶ δ᾽ ὁμοῦ καρῖδες ἐν ξηρῷ πέδῳ.

Καὶ ἐν Ἰαλέμῳ,
Ὠρχοῦντο δ᾽ ὡς καρῖδες ἀνθράκων ἔπι
Πηδῶσι κυρταί. B

Συνεσταλμένως δ᾽ εἴρηκεν Εὔπολις ἐν Αἰξὶν οὕτως,
Πλὴν ἅπαξ ποτ᾽ ἐν Φαίακος ἔφαγον καρίδας.

Καὶ ἐν Δήμοις,
Ἔχον τὸ πρόσωπον καρίδος μαδαλινῆς.

Ὠνομάσθησαν δὲ καρίδες ἀπὸ τοῦ κάρα· τὸ πλεῖστον γὰρ μέρος τοῦ σώματος ἡ κεφαλὴ ἀπηνέγκατο· καρίδες δὲ βραχέως οἱ Ἀττικοὶ ἀναλόγως. παρὰ γὰρ τὸ κάρη γέγονε διὰ τὸ μείζονι κεχρῆσθαι κεφαλῇ. ὡς οὖν παρὰ τὸ γραφὴ γραφὶς, καὶ βολὴ βολὶς, οὕτω καὶ παρὰ τὸ κάρη καρίς. ταθείσης δὲ τῆς παρατελευταίας, ἐτάθη καὶ τὸ τέλος. καὶ ὁμοίως λέγεται τῷ ψηφὶς, κρηπὶς, καὶ τευθίς. περὶ δὲ τῶν ὀστρακοδέρμων τούτων, Δίφιλος μὲν ὁ Σίφνιος οὕτως γράφει, Τῶν δ᾽ ὀστρακοδέρμων καρὶς, ἀστακὸς, κάραβος, καρκῖνος, λέων, τῷ αὐτῷ γένοις ὄντα διαφέρουσι. μείζων δ᾽ ἐστὶν ὁ λέων τοῦ ἀστακοῦ. οἱ δὲ κάραβοι καὶ γραψαῖοι D λέγονται. τῶν καρκίνων δ᾽ εἰσὶν σαρκωδέστεροι. ὁ δὲ καρκῖνος, βαρὺς, καὶ δύσπεπτος. Μνησίθεος δ᾽ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν, κά-
54 ραβοί φησι, καὶ καρκίνοι, καὶ καρίδες, καὶ τὰ ὅμοια. δύσπεπτα μὲν ταῦτα, τῶν δὲ ἄλλων ἰχθύων εὐπεπτότερα πολλῷ. πρέπει δ᾽ αὐτοῖς ὀπτᾶσθαι μᾶλλον ἢ ἕψεσθαι. κουρίδας δὲ, τὰς καρίδας εἴρηκε Σώφρων ἐν Γυναικείοις οὕτως, ἴδε καλᾶν κουρίδων, ἴδε καμμάρων, ἴδε φίλα· θᾶσαι μὰν, ὡς ἐρυθραί τ᾽ ἐντὶ καὶ λειοτριχιῶσαι. Ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν Γᾷ καὶ θαλάσσᾳ, E κουρίδες τε φοινίκιαι. ἐν δὲ Λόγῳ, καὶ λογίνᾳ διὰ τούτων εἴρηκεν, ἀφύας τε, κωρίδας τε καμπύλας. Σιμωνίδης δὲ

Θύννοισι τευθὶς, κωβιοῖσι κωρίδες.

Ἑξῆς εἰσεκομίσθη ταγηνιστὰ ἥπατα περιειλημμένα τῷ καλουμένῳ ἐπίπλῳ, ὃν Φιλέταιρος ἐν Τηρεῖ ἐπίπλοιον εἴρηκεν. εἰς ἃ ἀποβλέψας ὁ Κύνουλκος, λέγε ἡμῖν ἔφη, ὦ σοφὲ Οὐλπιανὲ εἴπου κεῖται οὕτως τὸ ἧπαρ ἐντετυλιγμένον. F καὶ ὃς, ἐὰν πρότερον δείξῃς σὺ παρὰ τίνι, ὁ ἐπίπλους εἴρηται ἐπὶ τοῦ λίπους, καὶ τοῦ ὑμένος. ἀντικορυσσομένων οὖν τούτων ὁ Μυρτίλος ἔφη, ὁ μὲν ἐπίπλους παρ᾽ Ἐπιχάρμῳ ἐν Βάκχαις. Καὶ τ᾽ ἄρτον ἐπικάμψας ἐπιπλόῳ, Καὶ ἐν Θεάροις,

Si te curues, haud rectè futurus es, uir optime:
Squillarum more [a] arcuatum corpus hæc inflectit,
Obiectaque [b] ante corpus anchora prorsus est.

Idem in Cercide [c]:
Assa squilla rubentiorem [d] te reddam.

EVbulus in Nutricibus:
Squillámque gibbam.

Idem in Calæschro:
Ac gibbæ squillæ in arido solo.

Idem in Ialemo:
Saltabant ut squillæ super prunis
Gibbæ saliunt.

EVpolis in Capris cum acuto accentu in prima correpta media dixit:
Verùm semel aliquando in Phæacis [e] ædibus καρίδας comedi.

Idem in Populis:
Faciem habens squillæ punicæ [f].

Carides id est squillæ ἀπὸ τ῀ κάρα id est à capite dictæ sunt, quòd corporis illarũ pars maxima caput sit. Caridas penultima breui Attici proferunt, & proportione quidem congrua, quia vox illa ἀπὸ τοῦ κάρη, id est à capite ducta sit, quoniam Squillis maiusculum caput est. Quemadmodum igitur à voce γραφὴ, id est, scriptura, vel pictura, formatur dictio γραφὶς, id est, stylus, vel penicillus, & à βολὴ, id est, iactus, βολὶς, id est iaculũ, sic à κάρη καρὶς fingitur: extensa verò penultima syllaba [g] producta est & vltima. Simili ratione in vsum venere ψηφὶς, id est, calculus, κρηπὶς, id est, crepida, τευθὶς, id est loligo. De hisce Malacostracis [h] Diphilus Siphnius ad hunc modum scribit: Ex Malacostracis astacus, squilla, locusta, leo, quamuis eodem genere contineantur, inter se tamen differunt. Astaco Leo maior est. Locustas etiam γραψαίους [i] dicunt. Plus carnis hæ scilicet habent quàm Cancri, qui & ventriculo graues sunt, & ægrè coquuntur. Mnesitheus Atheniensis libro de eduliis, Locustarum, inquit, Cancrorum, Squillarum, & huiusmodi reliquorum, difficilis est coctio, atque adeo laboriosior multò quàm cæterorum piscium. Assari quàm elixari pisces illos magis conuenit. Caridas, id est, locustas. Sophron in Muliebribus Couridas ita vocat,

Vide pulchras Couridas, uide Cammaros [k],
Vide amica, illas aspice, ut rubent, ut læues & hirsutæ sunt.

Epicharmus in Terra & Mari:
Courides phœniceæ.

Idem in Logo καρίδας ita dixit:
Aphyas simul & flexuosas καρίδας.

Simonides verò,
Thynnis loligo [l], gobijs καρίδες.

Allata sunt deinde frixa iecinora omento quod ἐπίπλοον vocant, inuoluta: Philetærus in Tereo ἐπίπλοιον appellat. Ea conspicatus Cynulcus, Dic nobis, inquit, ô sapiens Vlpiane, apud quem legitur iecur sic ἐντετυλιγμένον [m]: tum ille, Si prius, inquit, tu indicaueris, quis Epiploon pro adipe & membrana vsurpauerit. Ad hunc modum illis velitantibus & colluctantibus, Myrtilus, inquit, ἐπίπλους extat apud Epicharmum in Bacchis:
Panem inflexo epiploo circumdedit.

Apud eundem in Theoris [n]:

a Gibbar... quibus vi... deletum.
b Anchora... do antrorsu... pus inflecti... bet.
c Sic ... κερκὶς ... pecten, ... Nostri ... in Cerc... κὸς, vasis ... cauda tam... num qu... mantiũ ... rum.
d Iunius ... gio, Squill... candidior ...
e Cuiusdam ... ne curas... gulæq; ... Hora. ... vt inde ... possis ... que reuerti... nius. adag... Phaacũ ... uere.
f μαδαλ... μάδαλις, ... puniceus ... color est ... Squillæ. ... μάδαλις ... tum ac ... lorum: ... verbero, ... Iunius ... μάδαλις.
g Verba ... toris ... extensa ... nultima ... (καρίδος, ... εἰ) prod... & vltima... minãdi ca... in καρίς.)
h Ronde... legit, Ma... de rmis.
i Picturæ coloris va... tem.
lz Rondele... dicio ... Squillam, ... rubram, ... cibus ... esset, quod ... Martialis.
l Sub... fuit, aut ... di quidpi...
m Pro ... μένον ... ἐγκυλίεσθαι... uere ... gere.
n Quid ... ris, id est, ... toribus: ... ministris ... li consule... quo nom... tatur alibi ... ius autoris ... la.

De lumbis & epiploo.

Ion Chius in Peregrinationibus dixit,

Epiploon inflectens.

Habes igitur, ô charum caput Vlpiane ἐπίπλουν, quo aliquando ἐντυλιχθεὶς, id est, circumuolutus cremeris, & nos ab hac quæstionum molestia liberes. Iam verò æquum est vt sic præparati iecinoris testimonium adducas, quod antea cùm de pedibus & auriculis disceptaremus, pollicitus[a] es, ex Alexide in Crateua, seu Medicamentario. Quiuis sanè delectus[b] ad multa prodest. Verùm quandoquidem nunc id memoria non tenes, recitabo ipse. Sic ergo Comicus ait:

Primum quidem ostrea apud Nereum quendam intuitus
Senem, algis uestitum
Ea cum echinis sumpsi.

Est autem hoc cœnæ procemium[c] lepidè ac festiuè instructæ.

His expeditus humi iacentibus minutis pisciculis
Metu trementibus ne quid paterentur mali,
Bono illos esse animo iussi, à me nihil timerent, nulli
Iniuriam facturum me promisi: tum Glaucum ingentem emi:
Deinde Torpedinem accepi, mecum sic cogitans:
Quandoquidem uxor digitos admouebit,
Molliusculos, nihil eius spinis offensos iri.
Sartagini post Phycidas[d], ac Passeres quosdam imposui,
Squillam, Phycena, Gobium, Percam, Sparum,
Quem Pauone magis uarium[e] reddidi,
Caruncularum pulpas, pedes, rostra quædam, auriculas,
Suillum iecusculum circum opertum:
Nam ob suum liuidum colorem id uerecundum est.
Ad hæc coquum si accedentem uidero,
Per Iouem non impunè feret: hoc dico palam,
Hæc ego administrabo splendidè, & uarietate
Opsonium tanta ipse apparabo, ut cœnantes conuiuæ
In reliquias[f] præ uoluptate dentes nonnunquam immittant.
Hæc autem quo pacto præparanda & apparanda sint
Omnia paratus sum ostendere, dicere,
Gratis docere, addiscere si quis uelit.

Quia verò mos erat iecuscula[g] omento contegi, Hegesander Delphus in commentariis narrat Metaneiran scortum, cùm inter velata iecuscula pulmonem offendisset, detracto adipe vt eum vidit, exclamasse, Perij, peplorũ[h] sinuosæ me plicæ perdiderunt. Fortassis verò & Crobylus comicus verecundum eiusmodi hepar dixit, quemadmodũ & Alexis in Pseudypobolimæo his verbis:

Et plectanas[i] ualde densas, ac cum his uerecundum iecur, & apriscos comedi.

ἡπάτιον id est, iecusculum dixere Aristophanes in Tagenistis, Alcæus in Palæstra, EVbulus in Deucalione. Est autem ἧπαρ spiritu denso pronuntiandum, vt apparet ex literarum coalitu cum eo iunctarum apud Archilochum, his verbis:

Etenim bilẽ nõ habes ἐφ' ἥπατι, id est, in hepate.

a Supra.
b Hoc significat, antea cũ iudicio & rectè factum, quòd testimoniũ illud Crateuæ in aliud tẽpus distulisset.
c Iunius adagio, *Procemium & exordium rei.*
d De Phycene & phycide vide Rondeletium.
e Erasmus adagio, *Hydra magis varius:* Iunius prouerb. *Tãquã pauo circumspectans se.* Sic digitis laceraui, & condimento tinxi, vt versicolor videretur.
f Semesas carnes, attrita ossa, reiectitias membranas, & quæ supersunt huiusmodi.
g Τὰ ἡπάτια. Heparia quoque veteres Latini dixerunt. Lucilius apud Festũ: ... Hepatia ... Fegatelli nominant seruato ... Græ... flexu. Gigeria, ... Galli etiamnũ seruata prisca voce appellant Gisiers.
h id est, stolarum.
i Sepiæ: polypiue cirrhos, brachia, flagella.

A ὀσφύος τε πέρι καὶ ἐπιπλόου. καὶ ὁ Χῖος δὲ Ἴων ἐν ταῖς Ἐπιδημίαις ἔφη τὸ ἐπικάμψας. ἀπέχεις φίλη κεφαλὴ Οὐλπιανὲ τὸν ἐπίπλουν, ἵν' ἤδη ποτὲ αὐτῷ ἐντυλιχθεὶς κατακαυθῇς, καὶ πάντας ἡμᾶς ζητήσεων ἀπαλλάξῃς. τό τε μαρτύριον τοῦ οὕτως διεσκευασμένου ἥπατος δίκαιος εἶ ἀπομνημονεῦσαι, προειρημένον σοι πάλαι ὅτε περὶ τῶν ὠτίων καὶ ποδῶν ἐζητοῦμεν. Ἄλεξις ἐν Κρατεύᾳ ἢ Φαρμακοπώλῃ εἴρηκε. πᾶσα δ' ἡ ἐκλογὴ χρησίμη οὖσα εἰς πολλά. ἐπεὶ τὰ νῦν διὰ μνήμης οὐ κρατεῖς, αὐτὸς ἐγὼ διεξελεύσομαι. Φησὶ δ' οὕτως ὁ κωμικός. B

Πρῶτον μὲν ὄστρεα παρὰ Νηρεῖ τινὶ ἰδὼν,
Γέροντι φυκίοισιν ἠμφιεσμένῳ,
Ἔλαβον ἐχίνοις τ'· ἔστι γὰρ προοίμιον
Δείπνου χαριέντως ταῦτα πεπρυτανευμένου.
Τούτων δ' ἀπολυθεὶς κειμένων ἰχθυδίων
Μικρῶν, τρεμόντων τῷ δέει, τί πείσεται
Θαρρεῖν κελεύσας ἕνεκ' ἐμοῦ, τούτου δὲ ἓν
Φήσας ἀδικήσειν ἐπριάμην γλαῦκον μέγαν. C
Ἔπειτα νάρκην ἔλαβον ἐνθυμούμενος,
Ὅτι δὴ γυναικὸς ἐπιφερούσης δακτύλοις
Ἁπαλοῖς ὑπ' ἀκάνθης μηδὲ ἓν τούτων παθεῖν,
Ἐπὶ τὸ τάγηνον φυκίδας ψήττας τινὰς,
Καρίδα, φύκην, κωβιὸν, πέρκην, σπάρον,
Ἐποίησ' αὐτὸν ποικιλώτερον ταώ,
Κρεάδια, ποδάρια, ῥύγχη τινὰ, ὠτάρια,
Ὕειον ἡπάτιον ἐγκεκαλυμμένον,
Αἰσχύνεται γὰρ πελιδνὸν τῷ χρώματι, D
Τούτοις μάγειρος οὐ προσάξει σὺν ὄψεται·
Οἰμώξεται γὰρ νὴ Δί' ἀλλ' ἐγὼ σαφῶς
Ταῦτ' οἰκονομήσω, καὶ γλαφυρῶς, καὶ ποικίλως·
Οὕτω ποιῶ γὰρ τοὖψον αὐτὸς, ὥστε τοὺς
Δειπνοῦντας εἰς τὰ λοιπὰ διεμβάλλειν ποιῶ,
Ἐνίοτε τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τῆς ἡδονῆς,
Τὰς σκευασίας πάντων δὲ καὶ τὰς σκευάσεις,
Τούτων ἕτοιμός εἰμι δεικνύειν, λέγειν,
Προῖκα προδιδάσκειν, ἂν θέλῃ τις μανθάνειν. E

Ὅτι δ' ἔθος τῷ ἐπίπλῳ περικαλύπτεσθαι τὰ ἡπάτια, Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς ἐν Ὑπομνήμασί φησι, Μετάνειραν, τὴν ἑταίραν ὡς ἐν τοῖς κεκαλυμμένοις ἡπατίοις αὐτὴ πνευμόνιον ἔλαβεν. καὶ ὡς περιελοῦσα τὸ στέαρ ἴδεν, ἀνέκραγεν ἀστείως

Ἀπόλωλα, πέπλων μ' ὤλεσαν περιπτυχαί.

μήποτε δὲ καὶ Κρώβυλος ὁ κωμῳδοποιὸς αἰσχυνόμενον εἶπεν τὸ τοιοῦτο ἧπαρ. ὥσπερ καὶ Ἄλεξις ἐν Ψευδυποβολιμαίῳ, λέγων οὕτως,

Καὶ πλεκτάνην στιφρὰν σφόδρ', ἐν τούτοις τέ που F
Αἰσχυνόμενον ἧπαρ, καὶ καπρίσκους καταφαγοῦ.

Ἡπάτιον δ' εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς, καὶ Ἀλκαῖος ἐν Παλαίστρᾳ, Εὔβουλός τ' ἐν Δευκαλίωνι. δασυντέον δὲ λέγοντας τὸ ἧπαρ. καὶ γὰρ ἡ συναλοιφή ἐστι παρ' Ἀρχιλόχῳ διὰ δασέος. φησὶ γάρ,

Χολὴν γὰρ οὐκ ἔχεις ἐφ' ἥπατι.

A ἔστι δὲ καὶ ἰχθῦς τις ἥπατος καλούμενος, ὅν φησιν αὐτὸς Εὔβουλος ἐν Λάκωσιν, οὐκ ἔχειν χολήν.

Οὐκ ᾤου με
χολὴν ἔχειν, ὡς δ' ἡπάτῳ μοι διελέγου·
Ἐγὼ δέ γ' εἰμὶ τῶν μελαμπύγων ἔτι.

Ἡγήσανδρος δ' ἐν Ὑπομνήμασιν, ἐν ταῖς κεφαλαῖς φησὶ τὸν ἥπατον δύο λίθους ἔχειν, τῇ μὲν αὐγῇ καὶ τῷ χρώματι παραπλησίους τοῖς ὀστρίοις, τῷ δὲ σχήματι ῥομβοειδεῖς. Ταγηνιστῶν δ' ἰχθύων μνημονεύει καὶ Ἄλεξις ἐν Δημητρίῳ, καθάπερ κἀν τῷ προκειμένῳ δράματι Εὔβουλος Ὀρθάνῃ,

B
Πᾶσα δ' εὔμορφος γυνὴ,
Ἔρως ἀπῄδει τηγάνων τε σιζόντων ἄφα.
Τερ.Βαλλοπανίθρεπλαμειρακύλλια,
Ὁμοῦ δὲ τευθὶς καὶ Φαληρὶς ἡ κόρη,
Σπλάγχνοισιν ἀρνείοισι συμμεμιγμένη,
Πηδᾷ χορεύει πῶλος ὡς ὑπὸ ζυγοῦ.
Ῥιπὶς δ' ἐγείρει φύλακας Ἡφαίστου κύνας,
Θερμῇ παροξύνουσα τηγάνου πνοῇ.
Ὀσμὴ δὲ πρὸς μυκτῆρας ἠρεθισμένη
Ἄσσει. μεμαγμένη δὲ δὴ μητρὸς κόρη
Κοίλη φάραγγος δακτύλου πάσματι
Σύρει τριήρεις ἐμβολὰς, μιμουμένη

C
Δείπνου πρόδρομον ἄριστον.

Ἤσθιον δὲ καὶ ταγηνιστὰς σηπίας. Φιλέταιρος, ἢ Νικόστρατος ἐν Ἀντύλλῳ φησὶν, Οὔ ποτ' αὖθις σηπίαν ἀπὸ τηγάνου τολμήσαιμι φαγεῖν μόνος. Ἡγήμων δ' ἐν Φιλίννῃ, καὶ γόνον ἐκ τηγάνου ἐσθίοντας ποιεῖ ἐν τούτοις,

Μάλα ταχέως αὐτὴ πρίω πώλυπον,
Καὶ δὸς καταφαγεῖν κἀπὸ τηγάνου γόνον.

D
Ἐπὶ τούτοις οὐχ ἡσθεὶς ὁ Οὐλπιανὸς ἀνιαθεὶς δὲ, ἀποβλέψας ὡς ἡμᾶς, καὶ τὰ ἐξ Ὀρθάνου Εὐβούλου ἰαμβεῖα, εἰπὼν,

Ὡς εὖ νεναυάγηκεν ἐπὶ τοῦ τηγάνου,
Ὁ θεοῖσιν ἐχθρὸς Μυρτίλος·

ὅτι γὰρ οὐδὲν τούτων πριάμενός ποτε ἔφαγεν, εὖ οἶδα τινός οἰκετῶν αὐτοῦ εἰπόντος μοι, πολὲ τὰ ἐκ Πορνοβοσκοῦ Εὐβούλου ἰαμβεῖα τάδε,

Τρέφει με Θετταλός τις ἄνθρωπος βαρὺς,
Πλουτῶν, φιλάργυρος δὲ κἀλιτήριος,
Ὀψοφάγος, ὀψωνῶν δὲ μέχρι τριωβόλου.

E
Ἐπεὶ δὲ πεπαιδευμένος ἦν ὁ νεανίσκος, καὶ οὐχὶ

55 παρὰ τῷ Μυρτίλῳ γε, ἀλλὰ παρὰ ἄλλῳ τινὶ, ὡς ἐπυνθανόμην αὐτοῦ, πῶς εἰς τὸν Μυρτίλον νέον ἔπεσεν. ἔφη μοι τὰ ἐκ Νεοττίδος Ἀντιφάνους τάδε,

Πῶς οὖν μετ' ἀδελφῆς εἰς Ἀθήνας ἐνθάδε
Ἀφικόμην ἀχθεὶς ὑπό τινος ἐμπόρου,
Σύρος τὸ γένος ὤν· περιτυχὼν δ' ἡμῖν ὁδὶ
Κηρυττομένοις, ὀβολοστάτης ὢν ἐπρίατο,
Ἄνθρωπος ἀνυπέρβλητος εἰς πονηρίαν

F
Τοιοῦτος, οἷος μηδὲν εἰς τὴν οἰκίαν,
Μηδ' ὧν ὁ Πυθαγόρας ἐκεῖνος ἤσθιεν,
Ὁ τρισμακαρίτης εἰσφέρειν, ἔξω θύμου.

Ἐπὶ τοῦ Οὐλπιανοῦ τοιαῦτά τινα παίζοντος, ὁ Κύνουλκος ἀνέκραγεν, ἄρτου δεῖ, καὶ οὐ τοῦ Μεσσαπίων βασιλέως. λέγω τοῦ ἐν Ἰαπυγίᾳ, περὶ οὗ καὶ σύγγραμμα ἐστὶ Πολέμωνι. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Θουκυδίδης ἐν ἑβδόμῃ καὶ Δημήτριος ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Σικελίᾳ, διὰ τούτων,

A Est etiam piscis quidam Hepatus [a], felle carens, vt inquit EVbulus in Laconibus:

Habere fel me non putabas, meum uelut cum
Hepato [b] loquebaris:
Ego uero adhuc sum ex Melampygis [c]

Hegesander in suis commentariis scribit in Hepati capite lapillos duos reperiri, splendore ac colore cōchyliis perquā similes, Rhombi figura [d]. Pisciculorum qui friguntur meminit Alexis in Demetrio, quemadmodum in Orthanne fabula supra citata EVbulus.

B
Quaecumque pulchra [e] fœmina
Amat, huc illuc ambulat, ad sartaginem lasciuit,
Pinsit popana, puerulos cibat.
Simul uero loligo, & uirgo Phalerica [f]
Visceribus agnorum immixta
Subsilit, ut pullus sub iugo exultans:
Flabelli iactatus custodes uulcani [g] canes excitat
Et sartaginis nidore feruido experrigit:
Commotus ac dispersus odor nares
Ferit: subacta cereris puella [h],
Appressu digitorum in specum cauata
Stridet, triremiúmque rostra imitatur [i],

C
Ientaculum saliat, quod cœnae praecurrit [k].

Vescebantur & sepiis frixis veteres. Philetęrus seu Nicostratus in Antyllo:

Nunquam rursus è sartagine sepiam comesse solus ausim.

Hegemon in Philinna quosdam inducit semen ac genituram [l] piscium frixam comedentes, his verbis:

Tu quamprimum Polypum eme,
Et da manducandū, uel è sartagine piscium semē.

D
Vlpianus, cui molesta hęc fuerāt, nedum placuerant, nos contuitus, ex Orthanne EVbuli hos iambicos versus recitauit:

Vt bellè naufragium fecit in sartagine
Hic deorum inimicus Myrtilus [m]:

Nam illum certo scio horum quidquam nec vnquā emisse, nec comedisse, id quod à quodam eius domestico intellexi, hos ex EVbuli Lenone versus iambicos recitante,

Alit me Thessalus quidam, homo grauis,
Locuples, auarus, scelestus,
Obsoniorum quidem helluo, sed qui ad tres obolos tantùm opsonium emat.

E
Quoniam verò fuit is adolescēs eruditus, non quid in ędibus Myrtili, sed apud aliū quendā, vt ex ipso percōtatus sum, quomodo iuuenis in Myrtili potestatem venisset, ex Antiphanis Neottide [n] hęc carmina respondit:

A. Quomodo uerò Athenas huc cum sorore appulisti?
B. Accessi equidem à mercatore adductus quopiā:
Natione Syrus sum: nobis uerò forte cum superuenisset
Fœnerator hic, me sub praecone uenalem emit,
Homo certè, supra quàm dici possit, improbus:

F
Aceo ingenio, ut ne quidem domum aliquid
Eorum ferat quae ter ac quater beatus
Edebat Pythagoras, praeter thymum [o].

His Vlpianus cùm adhuc iocaretur, exclamat Cynulcus, ἄρτου, id est, pane opus est, non tamen rege illo Messapiorum, gētis, inquam, Iapygię, de quo librū scripsit Polemō, à Thucydide memorato libro septimo, & à Demetrio Phalereo comico in fabula Sicilia, his verbis:

a D. libro 7.
b L... gio... c E... uerb. ... lampyg... das ... dicitur ... sticam ... lis hom... hispi... nimef... iracun... patus ... in caud... μελαμ... citur.
d Vtru... neatus.
e Eras... versus...
f Aph... sic dicta... candore... Phaler... Virgin... lat, q... ouis pr... vulgo ... g Al... mitante... citant.
h Far... zæ,
i A q... re sulci... fissum ... strides ... mare d... tur.
k Ver... ientabu... & coen...
l Vel ... ua, vel ... piscicul...
m Al... vox ab ... vt Myr... tea loc... minatio... stringer...
n Iuue... o Ioc... biguo ... tu ... ba no... μου, ... dia. T... Attica ... querit... stanti...

Mare nos traiecimus adusque Messapios, A
Eò nos appulsos hospitio comiter Artos excepit,
Lepidus nobis hospes, uir magnus, & splēdidus.

Artos videlicet is nunc tempestiuus non est; sed vnum ex inuētis Cereris, quam ideo Sito [a] & Simalida [b] cognominarunt. Ea nāque Cererem appellatione Syracusij colunt, vt Polemō idem autor est libro de Morycho.[c] Idem libro primo eorum quę scripsit ad Timęum,[d] refert in Scolo [e] Bœotiæ Megalarti,[f] & Megalomazi statuas erectas fuisse. Panes cùm iam afferrentur, ac præter illos cibariorum omnifariā copia, Cynulcus illis cōspectis dixit, B

Panibus quot prætendit laqueos misera mortalitas, inquit Alexis, in fabula cuius titulus est, Ad puteum. Nos igitur disseramus iam de panibus. Hoc proposito, Pontianus præuertit omnes, ac, Thryphon, inquit, Alexandrinus in libris quos Phyticos, id est, De plantis inscripsit, nisi me fallit memoria, panis recenset genera, Zymiten,[g] Azymon, Semidaliten, Chondriten, Syncomiston, & hūc quidem, magis quàm purum aluū tradit pellere: præterea ex Olyra [h] quendam fieri, alium ex Tipha, alium è Panico. Chondrites, inquit, cōficitur ex Zea [i], & eius alica, quæ ex ordeo minimè paratur. [k] Pro coctur ę varietate idem ait *ἰπνίτην* [l] vocari, memoratum à Timocle in Pseudolestis:[m] C

Admonitus ego mactram [n] calidam illic esse repositam,
Calentem adhuc ἰπνίτην, id est, *è furno panem omedi.* item Eschariten,[o] cuius meminit Antidotus in Protochoro:

A. Sumptos feruentes escharitas. B. Quidni?
A. Eósque aduolutos mingere passo? D

Crobylus in Strangulato:

Et peluim acceptam quandam
Purorum escharitarum.

Lynceus Samius sua ad Diagoram epistola, qua quæ Athenis edulia nascuntur, confert cum iis quæ Rhodi proueniūt, inquit, Grauitate molestè seuera cùm apud illos gloriarentur forenses panes [p], prima mediáque cœna, afferunt illis Rhodij nihilo inferiores: satiatis verò & edendo lassis iucundissimam transigendo tempori exercitationem ac operam præbuere, nēpe quem Escharitem panem vocant, eximium, ita melle conditum, tantáque suauitate [q], & tanto dum manditur consensu cum passo, vt admirabili quadam vi ad appetentiam sui cogat, & quemadmodum multoties accidit vt temulentus [r] sobrius non sit, eodem pacto contigit vt voluptatis illecebris inter comedendum esurirent. De Tabarite [f], hæc Sopater in Gnidia: E

Tabaritas panis fuit quo buccas impleuerat.

Achæini meminit Semus octauo libro, eúmque parari scribit per Thesmophoria sacra Cereris: fuisse magnum, ac *μεγαλλάρτια* dictos fuisse illos festos dies, cantantibus qui gestabant hæc de Cerere: [t] F

Achæinen plenum adipe dea comedebat.

Cribanites [u]. Huius meminit Aristophanes in Senectute, quo loco panes vendentē fœminā inducit, direptis suis panibus ab iis qui eius senectutē ludibrio habuerāt, sic cōquerētem,

Quidnam hoc fuit, calentes adhuc, fili,
Cribanitas an despicis, ualde cādidos? ita ne fili?

a cibariis, ... fruges & ...menta hominibus mōstrarit.
b Quidam Se...midalida.
c Morychi prouerbio Stulto, ri...diculus, & fatuus, qui suorum negotiorum negligēs aliena curat. Erasm. adag. Morycho stultior.
d Quidam in Timæum, sub. Platonis.
e Scolos Plinio, Bœotiæ oppidū ...cinum Thebis. Erasmus adagio. Ad Scolum nec proficiscaris ipse, nec alterum comitaberis.
f Magni panis: Magnæ mazæ.
g Fermentatum, fermento carentem: è semidalite confectūm: ex alica paratum: nullo furfure à farina secreto pistum.
h Olyra, Siligo, fruges, Solina Romanis: Tipha iisdem, Gran Bottoncello. Vide rei herbariæ scriptores.
i Vulgo, Spelta.
k Ex ordeo paratur ptissana: ex Zea dicocco halica.
l Furnarium.
m Falsis latronibus.
n Arcam panariam.
o Mōs pessulanis, Escalete: reliquis Gallis, Gaufre.
p Laudati Athenis Encryphiæ paulo post.
q Ad verbum mollitie.
r Potum cupiat & postulet.
f Tabæ, Ciliciæ oppidum Plinio.
t Ad Cererem hæc referēda iudicaui & nominatim adscripsi, quamuis planè id autor non loquatur.
u Sic Attici pro...nunt. alij Cli... [illegible] ... deft, testu, ... testo, testuaceus panis, coctus subtestu æreo, ferreo, fictili: vulgo, tartiere.

Κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀνέμῳ νότῳ
Διεβαλόμεν τὸ πέλαγος εἰς Μεσαπίους·
Ἄρτος δ' ἀναλαβὼν ἐξένιζ' ἡμᾶς καλῶς,
Ξένος χαρίεις ἐκεῖ μέγας καὶ λαμπρὸς ἦν.

οὐ τούτου οὖν τοῦ Ἄρτου ὁ νῦν καιρός ἐστιν, ἀλλὰ τῶν εὑρημένων ὑπὸ τῆς Σιτοῦς καλουμένης Δήμητρος, καὶ Σιμαλίδος. οὕτως γὰρ ἡ θεὸς παρὰ Συρακουσίοις τιμᾶται, ὡς αὐτὸς Πολέμων ἱστορεῖ, ἐν τῷ περὶ τοῦ Μωρύχου. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Τίμαιον ἐν Σκώλῳ φησὶ τῷ Βοιωτιακῷ Μεγαλάρτου καὶ Μεγαλομάζου ἀγάλματα ἱδρῦσθαι. ἐπεὶ δὲ ἤδη ἄρτοι εἰσεκομίζοντο, καὶ πλῆθος ἐπ' αὐτοῖς παντοδαπῶν βρωμάτων, ἀποβλέψας εἰς αὐτὰ ἔφη,

Τοῖς ἄρτοις ὅσας ἵστασι παγίδας οἱ ταλαίπωροι βροτοί,

φησὶν Ἄλεξις ἐν τῇ Εἰς τὸ φρέαρ. ἡμεῖς οὖν εἴπωμέν τι καὶ περὶ ἄρτων. προφθάσας δ' αὐτοὺς ὁ Ποντιανὸς ἔφη, Τρύφων ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς Φυτικοῖς ἐπιγραφομένοις, ἄρτων ἐκτίθεται γένη, εἴ τι κἀγὼ μέμνημαι, ζυμίτην, ἄζυμον, σεμιδαλίτην, χονδρίτην, συγκομιστόν. τοῦτον δ' εἶναι φησὶ καὶ διαχωρητικώτερον τοῦ καθαροῦ. τὸν ἐξ ὀλυρῶν, τὸν ἐκ τιφῶν, τὸν ἐκ μελινῶν. γίνεται μὲν φησὶν ὁ χονδρίτης ἐκ τῶν ζειῶν· ἐκ γὰρ κριθῆς χόνδρον μὴ γίνεσθαι. παρὰ δὲ τὰς ὀπτήσεις ὀνομάζεσθαι ἰπνίτην, οὗ μνημονεύειν Τιμοκλέα ἐν Ψευδοληστῇ οὕτως,

Καταμαθὼν δὲ κειμένην θερμὴν σκάφην,
Θερμῶν ἰπνιτῶν εἰσθίον. τοχρω.

Ἐσχαρίτης. τούτου μνημονεύει Ἀντίδοτος ἐν Πρωτοχόρῳ.
Λαβόντα θερμοὺς ἐσχαρίτας, πῶς γὰρ οὔ;
Τούτους ἀνειλίττοντα βάπτειν εἰς γλυκύν.

καὶ Κρώβυλος ἐν Ἀπαγχομένῳ.
καὶ σκάφην λαβών τινα
Τῶν ἐσχαριτῶν τῶν καθαρῶν.

Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρὸς Διαγόραν ἐπιστολῇ συγκρίνων τὰ Ἀθήνησι γινόμενα τῶν ἐδωδίμων πρὸς τὰ ἐν Ῥόδῳ, φησὶν, ἔτι δὲ σεμνυνομένων παρ' ἐκείνοις τῶν ἀγοραίων ἄρτων, ἀρχομένου μὲν τοῦ δείπνου, καὶ μεσοῦντος, οὐθὲν λειπομένους ἐπιφέρουσιν· ἀπειρηκότων δὲ καὶ πεπληρωμένων ἡδίστην ἐπεισάγουσι διατριβὴν τὸν διάχρηστον ἐσχαρίτην καλούμενον, ὃς οὕτω κέκραται τοῖς μειλίγμασι, καὶ τῇ μαλακότητι, καὶ τοιαύτην ἐνθρυπτόμενος ἔχει πρὸς τὸν γλυκὺν συναυλιασμὸν προσβιαζόμενος, θαυμαστόν τι συντελεῖ καθάπερ ἀνανήφειν πολλάκις γίνεται τὸν μεθύοντα· τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἀναπεινῆν γίνεται τὸν ἐσθίοντα. Ταβαρίτης. Σώπατρος ἐν Κνιδίᾳ, ταβαρίτης δ' ἄρτος ἦν πλησίγναθος.

Ἀχαΐνας. τούτου τοῦ ἄρτου μνημονεύει Σῆμος ἐν ὀγδόῳ Δηλιάδος, λέγων ταῖς Θεσμοφόροις γίνεσθαι. εἰσὶ δὲ ἄρτοι μεγάλοι, καὶ ἑορτὴ καλεῖται Μεγαλάρτια ἐπιλεγόντων τῶν φερόντων Ἀχαΐνην, στέατος ἔμπλεον τράγον. Κριβανίτης. Τούτου μνημονεύει Ἀριστοφάνης ἐν Γήρᾳ· ποιεῖ δὲ λέγουσαν ἀρτόπωλιν διηρπασμένων αὐτῆς τῶν ἄρτων ὑπὸ τῶν τὸ γῆρας ἀποβαλόντων.

Τουτί τι ἦν τὸ πρᾶγμα; θερμοὺς ὦ τέκνον;
Ἀλλ' ἢ παραφρονεῖς κριβανίτας πάνυ λευκοὺς ὦ τέκνον.

Ἐγκρυφίας. Τούτου μνημονεύει Νικόστρατος ἐν Ἱεροφάντῃ, καὶ ὁ ὀψοδαίδαλος Ἀρχέστρατος, οὗ κατὰ καιρὸν τὸ μαρτύριον παραθήσομαι. Δίπυρος. Εὔβουλος ἐν Γανυμήδει, A

Διπύρους τε θερμούς. οἱ δίπυροι δ' εἰσὶν τίνες; Ἄρτοι τρυφῶντες. Ἄλλως Γανυμήδει.

Λάγανον. τοῦτο ἐλαφρόν τ' ἐστὶ, καὶ ἄτροφον, καὶ μᾶλλον αὐτοῦ ἔτι ἡ ἀπανθρακὶς καλουμένη. μνημονεύει δὲ τῶν μὲν Ἀριστοφάνης ἐν Ἐκκλησιαζούσαις, φάσκων λάγανα πέττεται. τῆς δ' ἀπανθρακίδος Διοκλῆς ὁ Καρύστιος ἐν πρώτῳ ὑγιεινῶν, οὑτωσὶ λέγων, Ἡ δ' ἀπανθρακὶς ἐστὶ τῶν λαγάνων ἁπαλωτέρα. ἔοικε δὲ καὶ οὗτος ἐπ' ἀνθράκων γίνεσθαι, ὥσπερ καὶ ὁ παρ' Ἀττικοῖς ἐγκρυφίας. ὃν καὶ Ἀλεξανδρεῖς τῷ Κρόνῳ ἀφιεροῦντες προστιθέασιν ἐσθίειν τῷ βουλομένῳ ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ. Ἐπίχαρμος δὲ ἐν Ἥβης γάμῳ καὶ Μούσαις· τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα διασκευή ἐστι τοῦ προκειμένου· ἄρτων ἐκτίθεται γένη, κριβανίτην, ὅμορον, σταιτίτην, ἐγκρίδα, ἀλειφατίτην, ἡμιάρτιον. ὧν καὶ Σώφρων ἐν γυναικείοις μίμοις μνημονεύει, λέγων οὕτως, δεῖπνον ταῖς θείαις κριβανίτας, καὶ ὁμόρους, καὶ ἡμιάρτιον ἐκ .... απω. οἶδα δὲ ἄνδρες φίλοι, ὅτι Ἀττικοὶ μὲν διὰ τοῦ ρ στοιχείου λέγουσι καὶ κρίβανον, καὶ κριβανίτην. Ἡρόδοτος δ' ἐν δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν ἔφη, κλιβάνῳ διαφανεῖ. καὶ ὁ Σώφρων δὲ ἔφη, τίς σταιτίτας, ἢ κλιβανίτας, ἡμιάρτια πέσσει. ὁ δ' αὐτὸς μνημονεύει καὶ πλακίτα τινὸς ἄρτου ἐν Γυναικείοις. εἰς νύκτα με αἰτιᾷ σὺν ἄρτῳ πλακίτᾳ. καὶ τυρῶντος δ' ἄρτου μνημονεύει ὁ Σώφρων ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Πενθερᾷ οὕτως, συμβουλεύω τ' ἐμφαγεῖν ἄρτον γ' ἄρτι τυρῶντα τοῖς παιδίοισιν .... αλη. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος ἐν ταῖς γλώσσαις τὸν ἄζυμον ἄρτον καλεῖ δάρατον. Πλάτων δ' ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Νυκτὶ μακρᾷ τοὺς μεγάλους ἄρτους, καὶ ῥυπαροὺς, Κιλικίους ὀνομάζει διὰ τούτων.

56

Κᾆτ' ἄρτους ἧκε πριάμενος μὴ τοὺς καθαρυλλῶν, ἀλλὰ μεγάλους κιλικίους.

ἐν δὲ τῷ Μενελάῳ ἐπιγραφομένῳ, ἀγελαίους τινὰς ἄρτους καλεῖ. Αὐτοπύρου δ' ἄρτου μέμνηται Ἄλεξις ἐν Κυπρίῳ,

Τὸν δ' αὐτόπυρον ἄρτον ἀρτίως φαγών.

Φρύνιχος δ' ἐν Ποαστρίαις, αὐτοπυρίτας αὐτοὺς καλῶν, φησίν,

Αὐτοπυρίταισί τ' ἄρτοις, καὶ λιπῶσι στεμφύλοις.

Ὀρνίδου δ' ἄρτου μέμνηται Σοφοκλῆς ἐν Τριπτολέμῳ, ἤτοι τοῦ ἐξ ὀρύζης γινομένου, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐν Αἰθιοπίᾳ γιγνομένου σπέρματος, ὅ ἐστιν ὅμοιον σησάμῳ. Κολλάβους δ' ἄρτους ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς, λαμβανέτω τε κόλλαβον ἕκαστος. καὶ πάλιν, ἢ δέλφακος ὀπωρινῆς, ἢ τρίγλαν φέρετε δεῦρο μετὰ κολλάβων χλιαρῶν. γίνονται δ' οἱ ἄρτοι οὗτοι ἐκ νέου πυροῦ, ὡς Φιλύλλιος ἐν Αὐγῇ παρίστησιν, Αὐτὸς φέρων πάρειμι πυρῶν ἐκγόνους τριμήνων, γαλακτοθρέπτους κολλάβους θερμούς. Μακωνίδων δ' ἄρτων μνημονεύει Ἀλκμὰν ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ οὕτως,

Encryphias. [a] Huius mentionem facit Nicostratus in Hierophanta [b], atque etiam Opsodædalus Archestratus, cuius testimonium cùm tempestiuum erit proferam. [c] Dipyros [d]. Eubulus in Ganymede:

Calentésque dipyros.

Sũt autem ij, panes quidam lauti, & delicati. Laganum. Læue [e] hoc alimentum est, parúmque nutrit, eo tamen minus quæ Apanthracis [f] nominatur. Lagani Aristophanes meminit in Concionatricibus:

Lagana, inquit, coquuntur.

B Epanthracidis verò Diocles Carystius libro primo de tuenda valetudine, his verbis: Inter lagana cæteris delicatior & ad coquendum facilior est Epanthracis. Videtur quidem hoc panis genus à pruna coqui, quemadmodum Encryphias apud Athenienses, quem & Alexandrini Saturno dicatum in eius delubro edendum apponunt cuiuis eo vesci cupienti. Epicharmus in Hebes nuptiis, & Musis, (est autem hæc fabula prioris velut apparatus & dispositio,) panis genera hæc enumerat, Cribanitem, Homoron, Staititen [g], Encrida, Aleiphatiten, Hemiartion. Horum meminit & Sophron in Mimis muliebribus ad hunc modum:

C

Patruis suis in cœnam emit Cribanitas, homoros, hemiartion. Non equidẽ ignoro, amici viri, Atticos cum ρ litera κρίβανον [h] efferre, & κριβανίτης. Herodotus libro secundo historiarum dixit, Cribano pellucido: Sophron quoque ait,

Ecquis Staititas: aut Cribanitas, aut Hemiartia coquit [i]? Idem & Placitæ cuiusdam panis [k] meminit in Mimis muliebribus,

D

Sub noctem me quæritat cum pane Placita.

Tyrontis [l] panis mentionem idem fecit in fabula, cui titulus est Socrus, ad hũc modum:

Pane ut Tyronte recenti uescantur consulo puellulis. Nicander Colophonius in Glossis panem azymum Daratum vocat. Plato comicus in Nocte longa [m], magnos panes & sordidos, Cilicios [n] vocat, his verbis:

Deinde panes uenit empturus, non puros quidem, sed magnos Cilicios.

E Idem in fabula cui titulus est Menelaus, Gregales [o] quosdam panes vocat. Panis Autopyri [p] meminit Alexis in Cyprio.

Autopyron panem cùm nuper edisset.

Phrynichus in Poastriis [q] αὐτοπυρίτας illos panes sic appellat:

Autopyritis panibus, & pinguibus fracibus.

Orn idæ panis meminit Sophocles in Triptolemo, nimirum qui conficitur vel ex oriza, vel ex semine Sesamo simili quod [r] in AEthiopia gignitur. Collabum panem in Tagenistis Aristophanes memorat:

F

Collabum quisque sumpsit: ac rursum [f]:
Aut porcellum, aut squatinam, aut mugilem afferte huc, cum tepidis collabis.

Fiunt [t] panes hi ex nouello tritico, quod indicat Philyllius in Auge:

Adsum ipse, feróque tritici prolem trimestris, lactei coloris feruentes collabos.

Maconidis panis [u] Alcmã libro decimo quinto sic meminit:

Lecti

Lecti quidē septem, mensæ totidem, onustæ pane
Maconide, lino, sesamo, liuidis[a] *compedibus.*

His scilicet verbis poëta Chrysocollam innuit, edulium ex lino paratum ac melle. Panis quem Collyram vocant, meminit Aristophanes in Pace:

Et Collyram magnam & Candylon[b] *in ea coxi.*

Idem in Holcadibus[c]:

Et Collyram mare traiecturis, ob erectum in Marathone trophæum.

Obelias panis ideo dicitur, vel quòd obolo veneat, vt Alexandriæ, vel quòd in veruculis[d] torreatur. Aristophanes in Agricolis:

Deinde ex tostis panibus Obeliam quidam sortitur.

Pherecrates in Obliuioso:

Obelian in cinere perdidit, quia panem hunc nihili faceret.

Obeliophori porro vocabātur qui super humeris panes illos in pompa gestarent. Socrates libro sexto Appellationum & Cognominum, à Baccho inuentum, cùm exercitum duceret, panem hunc tradit. Eunites panis is est quem & Lecythiten[e] appellāt, vt inquit Eucrates. Quod Græcis ἄρτος, est gentibus aliis Panis. Plenitudinem corporis Paniam Messapij vocāt, & quidquid corpus implet, Panion. Blesus in Mesotriba, Archilochus in Telepho, Rinthon in Amphitryone. Ἄρτον Romani panem vocant. Naston[f] Panem fermētatum nominant, & eum magnum, vt inquiunt Polemarchus, & Artemidorus: Heracleon verò placētæ genus esse vult. Nicostratus in Lecto:

Nastos albus ea magnitudine fuit here,
Crassitudo uero illius, ut super canistrum emineret.
Operculo detracto sursum odor euolabat, ac uapor
Melli quidam admixtus subibat nares:
Adhuc enim tum calidus fuit.

Panis κνηστὸς[g] qualis fuerit apud Ionas, declarat Artemidorus Ephesius in Ionicis commentariis. Est & Thronos nomē panis. Neanthes Cyzicenus libro secundo Rerum Græcarum ita scriptum reliquit: Codrus autem, panis quem Thronon vocant, acceptum frustum cum carne, maximo natu tribuit. Bacchylus apud Elæos cineritius[h] panis vocatur, vt Nicander in Glossis libro secundo autor est. Eius meminit sic Diphilus in Aberrante fœmina:

Panes Spoditas, id est, *cineritios, Chryseiretas circumfert,*
Nempe Bacchylos. Est & panis species quem Apopyrian vocant. Torretur is super pruna. Quidam hunc etiam Zymiten[i] nuncupant. Cratinus in Mollibus:

Primum Apopyrian habeo, Zymiten, ingentem, plenum ac farctum, fuscum.

Archestratus in sua Gastronomia de panibus, polenta, & farina ita differit, & præcipit:

Principio munus eloquar Cereris
Pulchra coma ornatæ, amice Mosche, hæc uero tu mente repone.
Omnium præstantissimam ac optimam
Habere licet polentam, ex ordeo fœcūdo paratā,
Puriter subactā, Lesbi, in fertilibus Eresi glebis,
AEthereæ[k] *niue candidiorem, qua dij uescūtur:*

[a] L[illegible] colore tinctis ornatus catella. Flauo mel [illegible] addito semini [illegible], quod nigricat, color sublimis [illegible].
[b] C[illegible] qui ex [illegible] & melle parata.
[c] Nauibus oner[ariis].
[d] Tabulis ferreis, veruculorū virgulis lineatim scalptis: vulgò Gaufres, oublies.
[e] Ob affusum oleum λήκυθος, olearia trulla: itémque vitellus oui, & lenticula fresa, è quibusce omnibus sic panis vocari potuit.
[f] Compactum, solidū, densum, durum. Naston quoque vocarūt è melle, vuis passis, & aromatibus confectum. Vide pag. 86.
[g] Rasilis.
[h] Vel colore cineritius, vel sub cinere coctus.
[i] Fermentatum: [illegible] pathbracida supra nominauit.
[k] [illegible] Ionius adagio, Niue candidior, Martial. Te[illegible] candidior puella [illegible] argentos [illegible], ligu[illegible] [illegible]

A Κλῖναι μὲν ἑπτὰ, καὶ τόσαι τράπεσδαι μηκωνίδων ἄρτων ἐπιστεφεῖς σελίνω τε, σησάμω τε, καὶ πελίχναις πέδαισι. χρυσοκόλλα ἐστὶ βρωμάτιον διὰ μέλιτος καὶ λίνου. τῆς δὲ κολλύρας καλουμένου ἄρτου Ἀριστοφάνης ἐν Εἰρήνῃ,

Κολύραν μεγάλην, καὶ κόνδυλον ὄψον ἐπ' αὐτῇ.

καὶ ἐν Ὁλκάσι,

καὶ κολύραν τοῖς περῶσι διὰ τὸν Μαραθῶνι τρόπαιον.

B ὁ δὲ ὀβελίας ἄρτος κέκληται, ἤτοι ὅτι ὀβολοῦ πιπράσκεται ὡς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, ἢ ὅτι ἐν ὀβελίσκοις ὀπτᾶται. Ἀριστοφάνης Γεωργοῖς,

Εἶτ' ἄρτων ὀπτῶν τυγχάνει τις ὀβελίαν.

Φερεκράτης Ἐπιλήσμονι· ὤλεν ὀβελίαν σποδιῇ, ἄρτον δὲ μὴ προτιμᾶν. ἐκαλοῦντο δὲ καὶ ὀβελιαφόροι οἱ ἐν ταῖς πομπαῖς παραφέροντες αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων. Σωκράτης ἐν ἕκτῳ ἐπικλήσεως, τὸν ὀβελίαν φησὶν ἄρτον Διόνυσον εὑρεῖν ἐν ταῖς στρατιαῖς. εὐνίτας ἄρτος ὁ προσαγορευόμενος λεκιθίτας ὥς φησιν Εὐκράτης. C πανὸς ἄρτος. Μεσσάπιοι καὶ τὴν πλησμονὴν πανίαν, καὶ πάνια τὰ πλήσματα. Βλαῖσος ἐν Μεσοτρίβᾳ, καὶ Ἀρχίλοχος ἐν Τηλέφῳ, Ῥίνθων τε ἐν Ἀμφιτρύωνι, καὶ Ῥωμαῖοι δὲ πᾶνα, τὸν ἄρτον καλοῦσι. ναστὸς ἄρτος ζυμίτης καλεῖται μέγας, ὥς φησι Πολέμαρχος καὶ Ἀρτεμίδωρος. Ἡρακλέων δὲ, πλακοῦντος εἶδος. Νικόστρατος δ' ἐν Κλίνῃ,

Ναστὸς τὸ μέγεθος τηλικοῦτος δέσποτα
Λευκός· τὸ γὰρ πάχος ὑπερέκυπτε τοῦ κανοῦ·
D Ὀσμὴ δὲ τὸ πίθημ' ἐπεὶ περιῃρέθη
Ἐβάδιζ' ἄνω καὶ μέλιτι μεμιγμένη
Ἀτμίς τις εἰς τὰς ῥῖνας· ἔτι γὰρ θερμὸς ἦν.

Κνηστὸς ἄρτος ποιὸς παρ' Ἴωσιν, Ἀρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιος φησὶν ἐν Ἰωνικοῖς ὑπομνήμασι. Θρόνος ἄρτου ὄνομα. Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν δευτέρῳ τῶν Ἑλληνικῶν γράφων οὕτως, ὁ δὲ Κόδρος τόμον ἄρτου τὸν καλούμενον θρόνον λαμβάνει, καὶ κρέας, καὶ τοῖς πρεσβυτάτοις νέμει. βάκχυλος δ' ἐστὶν ἄρτος σποδίτης παρ' Ἠλείοις καλούμενος ὡς E Νίκανδρος ἐν δευτέρῳ Γλωσσῶν ἱστορεῖ. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Δίφιλος ἐν Διαμαρτανούσῃ οὕτως,

Ἄρτους σποδίτας χρυσειρήτας περιφέρει.

Ἄρτου δ' εἶδος ἐστὶ καὶ ὁ ἀποπυρίας καλούμενος, ἐπ' ἀνθράκων δ' ὀπτᾶται. καλεῖται δ' οὗτος ὑπό τινων ζυμίτης. Κρατῖνος Μαλθακοῖς, πρῶτον ἀποπυρίαν ἔχω ζυμίταν μάδδου πλέους κνέφαλον. Ἀρχέστρατος δ' ἐν τῇ Γαστρονομίᾳ περὶ ἀλφίτων καὶ ἄρτων οὕτως ἐκτίθεται,

F Πρῶτα μὲν οὖν δώρων μεμνήσομαι ἠϋκόμοιο
Δήμητρος φίλε Μόσχε, σὺ δ' ἐν φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ἔστι γὰρ οὖν κράτιστα λαβεῖν βέλτιστά τε πάντων,
Εὐκάρπου κριθῆς καθαρῶς ἠσκημένα πάντα,
Ἐν Λέσβῳ κλεινῆς Ἐρέσου περικύμονι μαστῷ
Λευκότερ' αἰθερίας χιόνος· θεοὶ εἴπερ ἔδουσιν

A Ἄλφιτ᾽ ἐκεῖθεν ἰὼν Ἑρμῆς αὐτοῖς ἀγοράζει.
Ἔστι δὲ κἀν Θήβαις ταῖς ἑπταπύλοις ἐπιεικῆ,
Κἀν Θάσῳ, ἔν τ᾽ ἄλλαις πόλεσιν τισίν, ἀλλὰ γίγαρτα
Φαίνονται πρὸς ἐκεῖνα· σαφεῖ τάδ᾽ ἐπίστασο δόξῃ.
Στρογγυλοδίνητος δὲ τετριμμένος εὖ κατὰ χεῖρα,
Κόλλιξ θετταλικός σοι ὑπαρχέτω, ὃν καλέουσι
B Κεῖνοι κριμνατίαν, οἱ δ᾽ ἄλλοι χόνδρινον ἄρτον.
Εἶτα τὸν ἐν Τεγέαις σεμιδάλεος υἱὸν ἐπαινῶ,
Ἐγκρυφίαν, τὸν δ᾽ εἰς ἀγορὰν ποιούμενον ἄρτον,
Αἱ κλειναὶ παρέχουσι βροτοῖς κάλλιστον Ἀθῆναι.
Ἐν δὲ φερεσταφύλοις Ἐρυθραῖς ἐκ κλιβάνου ἐλθὼν
Λευκὸς ἁβραῖς θάλλων ὥραις τέρψει παρὰ δεῖπνον.

C Ταῦτ᾽ εἰπὼν ὁ τένθης Ἀρχέστρατος, καὶ τὸν ἀρτοποιὸν ἔχειν συμβουλεύει Φοίνικα, ἢ Λυδόν. ἠγνόει γὰρ τοὺς ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας ἀρτοποιοὺς ἀρίστους ὄντας. λέγει δ᾽ οὕτως,

Ἔστω δή σοι ἀνὴρ Φοίνιξ, ἢ Λυδὸς ἐν οἴκῳ,
Ὅς τις ἐπιστήμων νοῦ ἔσται σοῦ κατ᾽ ἦμαρ,
Παντοίας ἰδέας τεύχων, ὡς ἂν σὺ κελεύῃς.

Τῶν δὲ Ἀττικῶν ἄρτων ὡς διαφόρων μνημονεύει καὶ Ἀντιφάνης ἐν Ὀμφάλῃ οὕτως,

Πῶς γὰρ ἄν τις εὐγενὴς γεγὼς
Δύναιτ᾽ ἂν ἐξελθεῖν ποτε τῆς δ᾽ ἐκ στέγης,
D Ὁρῶν μὲν ἄρτους τούσδε λευκοσωμάτους,
Ἰπνὸν καταμπέχοντας ἐν πυκναῖς διεξόδοις.
Ὁρῶν δὲ μορφὴν κριβάνοις ἠλλαγμένους.
Μίμημα χερὸς ἀττικῆς, οὓς δὴ γενναῖς Θεαρίων ἔδειξεν,

Οὗτός ἐστι Θεαρίων ὁ ἀρτοποιός, οὗ μνημονεύει Πλάτων ἐν Γοργίᾳ συγκαταλέγων αὐτῷ καὶ Μίθαικον, οὕτως γράφων, Οἵ τινες ἀγαθοὶ γεγόνασιν, ἢ εἰσὶ σωμάτων θεραπευταί, ἔλεγες μοι πάνυ σπουδάζων Θεαρίων ὁ ἀρτοκόπος, καὶ Μίθαικος, ὁ
57 E τὴν ὀψοποιΐαν συγγεγραφὼς τὴν Σικελικήν, καὶ Σάραμβος ὁ Κάραβος ὁ κάπηλος, ὅτι οὗτοι θαυμάσιοι γεγόνασι σωμάτων θεραπευταί, ὁ μὲν ἄρτους θαυμαστοὺς παρασκευάζων, ὁ δὲ ὄψον, ὁ δὲ οἶνον. Ἀριστοφάνης ἐν Γηρυτάδῃ, καὶ Αἰολοσίκωνι, διὰ τούτων,

Ἥκω Θεαρίων, ὡς ἀρτοπώλιον λιπών,
Ἵν᾽ ἐστὶ κριβανῶν ἕδρανα.

Κυπρίων δὲ ἄρτων μνημονεύει Εὔβουλος, ὡς διαφόρων ἐν Ὀρθάνῃ διὰ τούτων,

F Δεινὸν μὲν ἰδόντα παριππεύειν Κυπρίους ἄρτους.
Μαγνῆτις γὰρ λίθος ὡς ἕλκει τοὺς πεινῶντας.

Τῶν δὲ κολλικίων ἄρτων, οἱ αὐτοὶ δ᾽ εἰσὶ τοῖς κολλάβοις, Ἔφιππος ἐν Ἀρτέμιδι μνημονεύει οὕτως, Παρ᾽ Ἀλεξάνδρου δ᾽ ἐκ Θετταλίας κόλλικα φαγὼν κριβανίτας ἄρτους. Ἀριστοφάνης δ᾽ ἐν Ἀχαρνεῦσιν·

Ὦ χαῖρε κολλικοφάγε Βοιωτίδιον.

Mercurius scilicet eò proficiscitur, ut emptam illinc auferat:
Thebis [a] *etiam, quæ portis septē patent, probam,*
Et in Thaso, & in quibusdam aliis oppidis nancisceris.
Verùm hæc cum illa comparatæ gigarta [b] *uidebuntur,*
Hoc scito, & pro comperto habeto.
In rotunditatem uerò teretem circumactus, & manu diligenter subactus
Collix [c] *Thessalidis in promptu tibi sit:*
Illum Crimnatiam [d] *uel Thessali, Chondribon* [e] *panem alij uocant.*
Post hos ego laudo Semidalidis filium qui Tegeis paratur:
Encryphian [f] *panem, quem, ut in foro uendant, conficiunt,*
Optimum celebres hominibus Athenæ præbent.
Qui Erythris uuarū fertilibus, clibano educitur,
Albus, speciosa pulchritudine nitens, cœnantem te oblectabit.

Hos versus qui scripsit helluo catillóque Archestratus, nos præterea hortatur pistorem vt habeamus è Lydia, vel Phœnicia, nescius præstantissimos esse laudatissimósque panificio Cappadocas. Poëtæ hæc est oratio:

Esto tibi domi Phœnix quidam, aut Lydus,
Qui tui palati [g] *gnarus quotidie*
Vt iusseris, omnifarias panis species conficiat.

Attici panis, vt excellentis, meminit sic Antiphanes in Omphale:

Quo uerò pacto nobili stirpe natus quispiam
Aliquando poteris in hoc tecto efferre pedem,
Panes cùm cernit hos corpore candidos,
Furnum circumdantes [h] *inferne, densis tanquam agminum ordinibus?*
Cùm præterea uidet formam eos in clibano mutasse
Ad Atticæ manus imitamentum, id quod posteris Thearion ostendit.

Fuit autem Thearion clarus pistor, cuius in Gorgia Plato meminit, ei Mithæcum [i] adnumerans, his verbis: A. Qui sunt aut fuerunt corporis boni curatores? B. Attentè studioséque dixisti: nempe Thearion pistor, & Mithæcus, qui Siculum apparatum obsoniorum cōscripsit, & Sarambus cognomine Locusta, caupo tabernarius. Hi namque corpus admirabili diligētia curarunt: Thearion quidem, quòd eximium panem conficeret: Mithæcus, quia condiret obsonium: Sarambus, quòd excellens vinum suppeditaret. Thearionis Aristophanes in Gerytade & AEolosycone meminit his verbis:

Adsum Thearion relicta pistoria taberna,
Vbi multus cibus est in cribano paratus.

Cyprij panis, vt egregij, meminit sic EVbulus in Orthanne:

Graue quidem est, uel equiti, conspecto pane Cyprio præteruehi:
Esurientes enim ueluti magnes lapis is trahit.

Collicij panis, qui cum Collabo idem est, Ephippus sic meminit in Diana:

Apud Alexandrum in Thessalia Collicas edit
Ac Cribanitas panes.

Aristophanes in Acharnensibus:

Oh salue, Collicophage, [k] *homuncule Bœotie.*

a Græcis ... rum: nam ... ptiæ ἑπτάπυλοι sunt, ... portis centum illustres.
b Nihili. Gigarton, nūc uinaceum granum: nam ... αἰδῶον.
c κόλλιξ ... subcinericium, tundum, ... figura simil... Grammatici ponunt, ... retem.
d ἀπὸ τῆς κ... id est crassi tritici farina.
e ἀπὸ τῆς χ...
f Supra p...
g Ad ... tuæ mentis ... dicij.
h Extrà ... no, & hinc ... ca furnum ... natim disp...
i Iunius ad Mithæcum ... Agamemnon ... mulat. Eius ... hac mentio ... liquot locis 7. & 12.
k Co... lus, ...

Hæc disceptata cùm sic fuissent, è præsentibus grammaticis quidā, Arrianus nomine, Hi cibi, ô amici, Saturnij [a] sunt, inquit: nos enim nec polenta gaudemus (est enim pane plena ciuitas) nec panum horum enumeratione. Ego quidem certè quoniam in Tyanei Chrysippi aliud opus incidi, cui titulus est Artopoiicon [b], & apud multos ex amicis meis panes illic nominatos vsu experimentóq; agnoui, de panibus quidpiam dicturus quoque accedo. Artopticius [c] panis à Furnaceo & Cribanite differt. Is cum duro [d] fermento subactus nitidus est, esúque gratus si solus & siccus manditur: si cum remissiore, leuis quidem erit, sed minimè nitebit. Cribanites & furnaceus mollius fermentum poscunt. Apud Græcos panis quidam mollis [e] vocatur, conditúrque lacte pauco, oleo, & sale quātum satis est. Huius materiam [f] esse remissiorem oportet. Panem hunc & Cappadocium vocant, propterea quòd vt plurimum in Cappadocia panis mollis paratur. Syri panem huiusmodi Lachman nominant, in ea regione ideo saluberrimum, quòd calidissimus edatur, alioqui farinæ flori similis. Quem Boletinum panem appellant, forma boleti fingitur. Panem hunc antequam pinsant, oleo mactra inungitur, deinde subtus aspergitur papaueris semē, post superinijcitur materia, quæ dum fermentatur nusquam adhærescit mactræ: panem verò furno immissuri alica furnariam [g] palam conspergunt, ac tum demum panem imponunt: sic conciliatur elegans color, qualis scilicet est casei fumo durati. Streptitij farina pauco lacte colligitur, adiecto cum pipere oleo pauco, sin minus, adipe. In panem quem Artolaganum vocant, conijcitur vini paululum, piper, lac, & oleum paucum, vel adeps. Panibus Capyriis [h] conficiundis, quos Tractas [i] vocant, miscetur eadem quæ & in Artolaganis. Hæc Aristarchia [k] placita cùm Romanorum primarius Sophista explicasset, Cynulcus exclamat, Quanta, ô diua Ceres, hominis ista sapientia est. Non frustra sanè discipulos innumeros arenæ [l] modo habet admirandus [m] Blepsias, aut diuitias sibi parauit tātas ex hac præclara sapiētia, vt opibus Gorgiam ac Protagorā superet. Itaque dictu per sacras deas [n] haud facile est, an cæcus ille sit, an potius qui discipulos ei tradunt, coclites vno tantùm oculo videant, atque adeo tantam multitudinē cernere [o] vix possint. Ipsos ergo fœlices [p], imo verò potius beatos esse iudico, quos interpretationibus eiusmodi doctores erudiūt. Ad hunc Magnus, facetus & vrbanus homo, laudato summopere grammatico ob copiosam & prolixam illam suam panis explanationem, dixit, Heus vos Cynici, pedibus illotis [q], humi cubantes, sub dio habitantes, vt inquit EVbulus comicus, impuri, gulosi, alienarum facultatum aduētitij cœnatores, nonne vestræ disciplinæ primus author & tanquā pater, cùm auidius in cœna placentam voraret, interroganti quidnam comesset, respondit panem se mandere scitè confectum, Vos autem, ô patinarum strangulatores, quod ait idem Eubulus, albis aqualiculis, [r] alios loqui non sinitis, nec vnquam estis quieti, donec

a Erasm. adagiis: Antiquiora diphthera: Saturnię lemæ: Saturnia tempora: Antiquiora quàm Chaos.

b De pane conficiendo.

c Qui foco à cineribus mundato sub testa coquitur, congestis carbonibus.

d Acriore, & valentiore. Sic muria dura dicitur.

e ἁπαλὸς, lautus, delicatus.

f Vel, farinam aqua subactam liquidiorem: vel lenius fermētum immisceri.

g Τὸν ῥῆμον, Renium. fortasfis Athenæi sæculo ita Romanus pistor instrumētum furnarium illud vocabat. quidam ῥύμον legunt.

h Aridis, friabilibus, hiulcis.

i Tracta, & Tractæ, ἑλκύσματα, ἑλκύσματα, μηρύματα, & ab horum similitudine in panificio farinæ aqua & oleo subactæ veluti ducta fila: materia in longam planámque formam diligenter & diu subacta, protractáque manibus. Plin. c. 11. 18. Durat sua Piceno in panis inuētione gratia, ex Halicæ materia. Eā nouem diebus macerant vuæ passæ succo: decimo ad speciem tractæ subigunt, &c.

k Aristarcho digna, nobilissimo grammatico.

l Erasm. adág. Arenam metiris.

m Arriani magister, qui sermonē illum habuerat: vel, vt aliis placet, Epicureus philosophus, eā sectam professus Romæ publicè.

n Cererem, & Proserpinam.

o Præ oculorum vitio.

p Μακαρίους, μακαρίτας. Iocus ex paronomasia μακαρίτας, vita & fato functi.

q Erasm. prouerb. Deliaris vitæ: & Album panem pinsa tibi: & Illotis manibus.

r Pigri & ventri dediti hominis indiciū hoc est.

A Τούτων οὕτως λεχθέντων, ἔφη τις τῶν παρόντων γραμματικῶν, Ἀρριανὸς ὄνομα, ταῦτα σιτία Κρονικά ἐστιν ὦ ἑταῖροι. ἡμεῖς γὰρ οὔτ' ἀλφίτοισι χαίρομεν (πλήρης γὰρ ἄρτων ἡ πόλις) οὔτε τῷ τῶν ἄρτων τούτων καταλόγῳ. ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλῳ Χρυσίππου τοῦ Τυανέως συγγράμματι ἐνέτυχον ἐπιγραφομένῳ Ἀρτοποιϊκῷ, καὶ πεῖραν ἔχω τῶν αὐτόθι ὀνομασθέντων παρὰ πολλοῖς τῶν φίλων, ἔρχομαι καὶ αὐτὸς λέξων τι περὶ ἄρτων. ὁ ἀρτοπτίκινος ἄρτος καλούμενος, κλιβανικίου καὶ φουρνακίου διαφέρει. B ἐὰν δὲ καὶ σκληρᾶς ζύμης ἐργάζῃ αὐτὸν, ἔσται καὶ λαμπρὸς καὶ εὔβρωτος πρὸς ξηροφαγίαν. εἰ δ' ἐξ ἀνειμένης, ἔσται μὲν ἐλαφρὸς, οὐ λαμπρὸς δέ. κλιβανίκιος δὲ καὶ φουρνίκιος χαίρουσι ἁπαλωτέρᾳ τῇ ζύμῃ. παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι καλεῖταί τις ἄρτος ἁπαλὸς, ἀρτυόμενος γάλακτι ὀλίγῳ καὶ ἐλαίῳ, καὶ ἁλσὶν ἀρκετοῖς. δεῖ δὲ τὴν ματτείαν ἀνειμένην ποιεῖν. οὗτος δὲ ὁ ἄρτος λέγεται Καππαδόκιος, ἐπειδὴ ἐν Καππαδοκίᾳ κατὰ τὸ πλεῖστον ἁπαλὸς ἄρτος γίνεται. τὸν δὲ τοιοῦτον C ἄρτον οἱ Σύροι λαχμὰν προσαγορεύουσι, καὶ ἔστιν οὗτος ἐν Συρίᾳ χρησότατος γινόμενος, διὰ τὸ θερμότατος τρώγεσθαι· καὶ ἐστιν ἄνθει παραπλήσιος. ὁ δὲ βωλητῖνος καλούμενος ἄρτος πλάττεται μὲν, ὡς βωλίτης, καὶ ἀλείφεται ἡ μάκτρα ὑποπασσομένης μήκωνος, ἐφ' ἧς ἐπιτίθεται ἡ ματτεία, καὶ ἐν τῷ ζυμοῦσθαι οὐ κολλᾶται τῇ καρδόπῳ. ἐπειδὰν δ' ἐμβληθῇ εἰς τὸν φοῦρνον ὑποπάσσεται τῷ κεράμῳ χόνδρός τις, καὶ τότε ἐπιτίθεται ὁ ἄρτος, καὶ ἕλκει χρῶμα ἄριστον, οἷον D τῷ φουμώσῳ τυρῷ. ὁ δὲ στρεπτίκιος ἄρτος συναναλαμβάνεται γάλακτι ὀλίγῳ, καὶ προσβάλλεται πέπερι, καὶ ἔλαιον ὀλίγον. εἰ δὲ μή, στέαρ. εἰς δὲ τὸ καλούμενον ἀρτολάγανον ἐμβάλλεται οἰνάριον ὀλίγον, καὶ πέπερι, γάλα τε καὶ ἔλαιον ὀλίγον, ἢ στέαρ. εἰς δὲ τὰ καπυρίδια καλούμενα τράκτα, μίξεις ὥσπερ καὶ εἰς ἄρτον. ταῦτ' ἐκθεμένου τ' Ἀρισταρχείᾳ δόγματι, τοῦ Ῥωμαίων μεγαλοσοφιστοῦ, ὁ Κυνοῦλκος ἔφη, Δάματερ σοφίας· οὐκ ἐτὸς ἄρα ψαμμακοσίους ἔχει μαθητὰς ὁ θαυ- E μάσιος Βλεψίας, καὶ πλοῦτον ἀπηνέγκατο τοσοῦτον ἐκ τῆς καλῆς ταύτης σοφίας ὑπὲρ Γοργίαν καὶ Πρωταγόραν. ὅθεν ὀκνῶ μὰ τὰς θεὰς εἰπεῖν πότερον αὐτὸς οὐ βλέπει, ἢ οἱ τοὺς μαθητὰς αὐτῷ παραδιδόντες πάντες ἕνα ἔχουσιν ὀφθαλμὸν, ὡς μόλις διὰ τὸ πλῆθος ὁρᾶν. μακαρίους οὖν αὐτοὺς, μᾶλλον δὲ μακαρίτας εἶναι φημὶ, τοιαύτας δείξεις τῶν διδασκάλων ποιουμένων. πρὸς ὃν ὁ Μάγνος φιλοτράπεζος ὢν, καὶ τὸν γραμματικὸν τοῦτον ὑπερεπαινῶν, διὰ τὴν ἐκτένειαν ἔφη, F οὗτοι ἀνιπτόποδες χαμαιευνάδες ἀερίοικοι κατὰ τὸν κωμικὸν Εὔβουλον, ἀνόσιοι λάρυγγες ἀλλοτρίων κτεάνων παραδειπνίδες. οὐχ ὁ προπάτωρ ὑμῶν Διογένης πλακοῦντά ποτε ἐσθίων ἐν δείπνῳ λάβρως, πρὸς τὸν πυνθανόμενον ἔλεγεν ἄρτον ἐσθίειν καλῶς πεποιημένον; ὑμεῖς δ' ὦ λοπαδάγχαι κατὰ τὸν αὐτὸν ποιητὴν Εὔβουλον, λευκῶν ὑπογαστριδίων ἑτέροις οὐ παραχωροῦντες φθέγγεσθε, τῆς ἡσυχίας οὐκ ἄγετε, ἕως

αὖ τις ὑμῖν ὡς κυνιδίοις ἄρτον ἢ ὀστέων προσεί- A
ψῃ. πόθεν ὑμῖν εἰδέναι ὅτι καὶ κύβοι, οὐχ οὓς ἀεὶ με-
ταχειρίζεσθε, ἄρτοι εἰσὶ τετράγωνοι ἡδυσμένοι ἀνή-
θῳ, καὶ τυρῷ, καὶ ἐλαίῳ, ὥς φησιν Ἡρακλείδης ἐν
Ὀψαρτυτικῷ. παρεῖδεν δὲ τοῦτον ὁ Βλεψίας, ὥσπερ
καὶ τὸν θάργηλον, ὅντινες καλοῦσι θαλύσιον. Κράτης
δ' ἐν δευτέρᾳ Ἀττικῆς διαλέκτου, θάργηλον κα-
λεῖσθαι τὸν ἐκ τῆς συγκομιδῆς πρῶτον γινόμενον ἄρ-
τον, καὶ τὸν σαμίτην. οὐχ ἑώρακε δὲ, οὐδὲ τὸν νάστον κα-
λούμενον ὃς ταῖς ἀρρηφόροις γίνεται. ἔστι δὲ καὶ ὁ
πυραμοῦς ἄρτος, διὰ σησάμων πεπτόμενος, καὶ τά- B
χα ὁ αὐτὸς τῷ σησαμίτῃ ὤν. μνημονεύει δὲ πάντων
τούτων Τρύφων ἐν πρώτῳ φυτικῶν, καθάπερ καὶ τῶν
θιαγόνων ὀνομαζομένων. οὗτοι δ' εἰσὶν ἄρτοι θεοῖς
πεττόμενοι ἐν Αἰτωλίᾳ. Δράμικες δὲ, καὶ Ἄραξις
παρ' Ἀθάμασιν ἄρτοι τινὲς οὕτως καὶ δηλοῦνται. καὶ
οἱ γλωσσογράφοι δὲ ἄρτων ὀνόματα καταλέγου-
σι. Σέλευκος μὲν Δράμιν ὑπὸ Μακεδόνων, οὕτως
καλούμενον δ' ἄρτον ὑπὸ Θεσσαλῶν. Ἐνίταν δὲ
φησὶν ἄρτον εἶναι λεκιθίτην, ἐρικίταν τε καλεῖσθαι
τὸν ἐξ ἐρηριγμένου καὶ ἀσήστου πυροῦ γιγνόμενον, καὶ C
χονδρώδους. Ἀμερίας δὲ καλεῖ ξηροπυρίταν τὸν
αὐτόπυρον ἄρτον. ὁμοίως δὲ καὶ Τιμαχίδας. Νίκαν-
δρος δὲ θιαγόνας φησὶν ἄρτους ὑπ' Αἰτωλῶν κα-
λεῖσθαι, τοὺς τοῖς θεοῖς γινομένους. Αἰγύπτιοι δὲ τὸν
ὑποξίζοντα ἄρτον Κυλλάστιν καλοῦσιν. μνημονεύει
δ' αὐτοῦ Ἀριστοφάνης ἐν Δαναΐσι, Καὶ τὸν κυλλά-
στιν φθέγγου, καὶ τὸν πετόσιριν. μνημονεύου-
σιν αὐτοῦ καὶ Ἑκαταῖος, καὶ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Φανόδη-
μος ἐν ἑβδόμῃ Ἀτθίδος. ὁ δὲ Θυατειρηνὸς Νίκαν-
58 δρος τὸν ἐκ τῆς κριθῆς ἄρτον γινόμενον ὑπὸ Αἰγυ- D
πτίων κύλλαστίν φησι καλεῖσθαι, τοὺς δὲ ῥυπαροὺς
ἄρτους φαιοὺς ὠνόμασεν Ἄλεξις ἐν Κυπρίῳ οὕτως,

> Ἔπειτα πῶς ἦλθες; μόλις γ' ὀπτωμένους
> Κατέλαβον· ἐξόλοιο· ἀτὰρ πόσους φέρεις;
> Ἑκκαίδεκ' οἴσω δεῦρο λευκοὺς μὲν ὀκτὼ, τῶν
> δὲ φαιῶν τοὺς ἴσους.

Βλῆμα δέ φησι καλεῖσθαι τὸν ἐντεθρυμμένον ἄρ-
τον, καὶ θερμὸν, Σέλευκος. Φιλήμων δ' ἐν πρώτῳ
παντοδαπῶν χρηστηρίων πυρνόν φησι καλεῖσθαι
τὸν ἐκ πυρῶν ἀσήστων γινόμενον ἄρτον, καὶ πάντα ἐν E
ἑαυτῷ ἔχοντα. Βλωμιλίους τε ἄρτους ὀνομάζεσθαι
λέγει τοὺς ἔχοντας ἐντομὰς, οὓς Ῥωμαῖοι κοδρά-
τους λέγουσι. Βρωτίμην τε καλεῖσθαι τὸν πιτυρίτην
ἄρτον, ὃν εὔκονον, ἢ τεύκονον ὀνομάζουσιν Ἀμερίας
καὶ Τιμαχίδας. Φιλήτας δ' ἐν τοῖς Ἀτάκτοις, σπο-
λέα καλεῖσθαί τινα ἄρτον, ὃν ὑπὸ τῶν συγγενῶν μό-
νον καταναλίσκεσθαι. καὶ μάζας δ' ἔστιν εὑρεῖν ἀ-
ναγεγραμμένας παρά τε τῷ Τρύφωνι καὶ παρ' ἄλ-
λοις πλείοσιν. παρ' Ἀθηναίοις μὲν φύστην τὴν μὴ
ἄγαν τετριμμένην, ἔτι δὲ καρδαμάλην, καὶ βήρα- F
κα, καὶ τολύπας, καὶ Ἀχίλλειον· καὶ ἴσως αὕτη ἐστὶν ἡ ἐξ
Ἀχιλλείων κριθῶν γινομένη· θριδακίνας τε καὶ
οἰνοῦτταν, καὶ μελιττοῦταν, καὶ κρῖνον καλούμενον,
καὶ σχῆμά τι χορικῆς ὀρχήσεως παρ' Ἀπολλοφάνει
ἐν Δαλνίδι. αἱ δὲ παρ' Ἀλκμᾶνι θριδακίσκαι λε-
γόμεναι, αἱ αὐταί εἰσι ταῖς Ἀττικαῖς θριδακί-
ναις. λέγει δὲ οὕτως ὁ Ἀλκμὰν, θριδακίσκας τε καὶ
κριβανωτός. Σωσίβιος δ' ἐν τρίτῳ περὶ Ἀλκμᾶνος

vobis, vt catellis, panem vel ossa quidam impingat [a]. Vnde vobis cognitum est, cubos, non eos quos semper [b] manibus tractatis, quadratos esses panes, anetho cõditos, oleo, & caseo, vt scribit Heraclides in Opsartytico, quod tacuit Blepsias, quemadmodũ & Thargelon eum panem esse quem & Thalysium [c] quidam appellant. Crates libro secundo Atticæ dialecti scribit Thargelon & Samiten panem dici, qui post messem è nouellis frugibus primus conficitur: at ille nesciit eum vocari Naston [d], qui in Arnephoris [e] paratur. Est & Pyramus panis cũ sesamo pistus, idem fortassis cum sesamite. Omnium horum meminit Tryphon libro primo de plantis, sicut & eorum quos Theiagonas appellant. Panes quidem sic vocantur, in honorem deorum apud AEtolos confecti: apud Athamantes [f] huiusmodi panes Dramices & Araxes nominantur. Varias quoque panis appellationes glossarum scriptores enumerãt: Seleucus Dramin, à Macedonibus & Thessalis sic vocatũ: Etniten [g] panem esse Lecythiten idem ait, vocaríque etiam Ericiten illum, qui fit è tritico tuso in crassiorem [h] farinam, ac minimè cribrato. [i] Amerias Xeropyritẽ vocat panem autopyron. Similiter & Timachidas. Nicander Theiagonas ab AEtolis vocari tradit panes diis sacratos. AEgyptij subacidũ panem Cyllastin vocant. Eius meminit Aristophanes in Danaidibus:

Et Cyllastin loquere, & Petosirin. [k]

Eius meminere Hecatæus, Herodotus, Phanodemus libro septimo Atthidis. Nicander verò Thyateirenus ordeaceum panẽ ab AEgyptiis Cyllastin vocari tradit. Sordidos panes Fuscos Alexis vocat in Cyprio, ad hunc modum:

> A. *Deinde tandem uenisti.* B. *uix quidem assos*
> *Inueni prorsus* [l]. A. *Sed quot affers?*
> B. *sedecim huc afferam, candidos octo: fuscos totidem.*

Seleucus panem diligentissimè obtritum [m] & calentem βλῆμα vocari tradit. Philemon libro primo de omnigenis oraculis, Pyrnon vocari tradit panem confectum è tritico solido, & cuius minimè furfur secretum sit, quidquid in grano fuit continentem. Idem Blomilios panes dici scribit, incisuris diuisos, quos Quadratos [n] appellant Romani: Brotimen verò furfuraceum panem, quem Euconon seu Teuconon Amerias & Timachidas nominant. Philetas in Atactis Spolea vocari panem tradit quo soli cognati vescuntur. Mazas [o] descriptas apud Tryphonem & alios compluresinuenimus. Athenienses Physten vocant non valdè subactam: preterea Cardamalen, Beraca, Tolypas, Achilleam, fortassis eã quæ fit ex ordeo Achilleo, Thridacinas [p], OEnuttam [q], Melittutam [r], & quam Crinon [s] vocant, tametsi apud Apollophanem in Dalnide, Crinon gestus ac staticulus sit cuiusdam saltationis chori. Alcmanis Thridaciscæ cum Atheniensium Thridacinis eædem sunt. Hæc porro Alcmanis verba sunt:

Thridaciscas & Cribanitas panes.

Sosibius libro tertio de Alcmane, Criba-

a Festiuè hic ... laphum ... telligere.
b Tesseras ... bus assiduè ... tis.
c Hermolaus ... adnot.
d Suprà pag...
e Quidam, ... nophoriis, ... pe Oschopho... riis, id est, ... quibus ramos ... nustos suo ... Athenis fere... adolescentes.
f Thessaliæ ge... tem.
g ἔτνιτες ex ... leguminum ... sorum pulm... rium: ἐτνίτας ... nis qui ex ... rina fit: λέκ... vel λέκυθος ... men fresum ... cipuè lentic... sed nondum ... farinam pro... tum.
h Χονδρώδη ...
i Incerniculo ... cusso.
k AEgypt... astrologum ... gnem. Suida... Plinius.
l Alij, Inueni ... Dii te perd... Sed quot af...
m Apud He... chium, ... Gallis Pain ...
n Hor. Et mihi ... uiduo findetur ... munere quadr... Martial. Sed ... rima quadra ... placenta. Idem ... Vnguẽtum ... bonum ded... Conuiuis ... sed nihil ... Hesiodus ... δείπνους ... ... μὸν ... cea, panis ... gmentum.
o Mazam ... interpretan... pulmentari... ex polẽta, ... & oleo: nunc ... lium para... tritico & ... nunc libum ... placentam.
p A lactuc... ctam.
q A vino.
r A melle.
s A lilij ...

na ab eo dici tradit, placẽtas quasdã mãmis figura similes. Hygeam [a] Mazam vocauerũt quæ in sacris dabatur degustanda. Hesiodus Mazam quandam Amolgæam vocat:

Et Amolgæa maza, & lac pereuntium capellarum,

pastoralem innuens, & tempestiuè sub meridiem è lacte confectam. Est enim ἀμολγὸς, mulgendi pecora opportunum maximè tempus, Meridies. Prouinciam suscipere ego profectò recuso, cùm non ita mihi fœlix sit memoria, ea recitandi quæ exposuit & bellaria & popana [b] Atheniensis Aristomenes libro tertio de iis quæ ad peragenda sacra requiruntur. Nobis iunioribus homo cognitus fuit, comœdiæ veteris histrio, Adriani imperatoris moderatissimi & humanissimi ἀπελεύθερος, id est, libertus, ab eóque vocatus, Attica perdix [c]. Hic Vlpianus, ἀπελεύθερος, apud quem legitur? inquit. Dicente verò quodam eo titulo fabulam editam fuisse, subdidit ille rursum, Quæso te, ecquid differunt ἀπελεύθερος & ἐξελεύθερος [d]? Ea quæstio vt in aliud tẽpus reiiceretur tum visum est. At Galenus, cùm panes essemus iam in manum sumpturi, Non antea cœnabimus, inquit, quàm auscultaueritis, de panibus, bellariis, & polenta, quæ memoriæ tradiderint Asclepiadarum filij. Diphilus Siphnius libro de iis quæ offeruntur [e] ægris ac bene valentibus, Panis, inquit, triticeus magis alit quàm ordeaceus, administrationi naturæ facilius obtemperat, & in totum præstantior est. In hoc genere antecellunt Semidalitæ [f]: sequuntur Aleuritæ [g]: tertium locum obtinent Syncomisti, ex farina subacti incerniculo non excussa, quoniam hos minus alere putant. Philistion Locrus inter panes ex alica subactos ad augendum robur corporis, Semidalitas asserit præcipuè conferre: deinde secundas Chondritæ [h] tribuit, tertium locum Aleuritæ. Qui autem ex polline fiunt, succum vitiosum [i] creant, magis alunt, flatus gignũt, nec facilè digeruntur: adhuc calentes succum meliorem generant: refrigerati plenitudinem efficiunt [k], à natura vix superantur, ac distribuuntur: at omnino inueterati perfrigeratíque parcius nutriunt, aluum cohibent, succum vitiosum procreant. Encryphias panis ventriculum grauat, ægrè vincitur ac digeritur, quoniam æquabiliter non coquitur. Eius quem Furnaceum siue Caminiten appellant operosa coctio est. Escharites, & qui in sartagine frigitur ob admixtum oleum promptiùs excernitur: at quoniam vterque nidorosus [l] est, ventriculum offendit. Verùm Cribanites omnibus dotibus reliquos anteit, quandoquidem laudabilem succum suppeditat, ventriculo gratus est, facilè coquitur, ad distributionem commodissimus, quia nec moratur aluum, nec soluit. Andreas medicus scribit in Syria ex moris panem confici, cuius esu capilli defluunt. Mnesitheus panem quàm mazam faciliùs coqui tradidit: minimóque negotio ex Tipha [m] paratum: ac illum quidem nutrire quod satis est, propterea quòd celeriter coquatur, & citra magnum laborem: at ex Zea confectum si largiùs sumatur, ventriculo molestum esse, & ægrè [n] coqui, ideóque minus valere qui eo vescũtur. Hoc autem sciendum,

A κρίβανα φησὶ λέγεσθαι πλακοῦντάς τινας, τῷ σχήματι μαστοειδεῖς. ὑγίεια δὲ καλεῖται ἡ διδομένη ἐν ταῖς θυσίαις μᾶζα, ἵνα ἀπογεύσωνται. καὶ Ἡσίοδος δὲ μᾶζάν τινα ἀμολγαίαν καλεῖ,

Μᾶζά τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων,

τὴν ποιμενικὴν λέγων καὶ ἀκμαίαν· ἀμολγὸς γὰρ τὸ ἀκμαιότατον. παραιτητέον δὲ καταλέγειν, οὐδὲ γὰρ οὕτως εὐτυχῶς μνήμης ἔχω, ἃ ἐξέθετο πόπανα καὶ πέμματα Ἀριστομένης ὁ Ἀθηναῖος ἐν τρίτω
B τῶν πρὸς τὰς ἱερουργίας. ἔγνωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὸν ἄνδρα τοῦτον νεώτεροι πρεσβύτερον. ὑποκριτὴς δὲ ἦν ἀρχαίας κωμῳδίας ἀπελεύθερος τοῦ μουσικωτάτου βασιλέως Ἀδριανοῦ, καλούμενος ὑπ' αὐτοῦ Ἀττικοπέρδιξ. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, ὁ δ' ἀπελεύθερος παρὰ τίνι κεῖται; εἰπόντος δέ τινος καὶ δρᾶμα ἐπιγράφεσθαι Φρυνίχου Ἀπελεύθερος. Μένανδρον δ' ἐν Ῥαπιζομένῳ καὶ ἀπελευθέραν εἰρηκέναι καὶ ἐπισωάπτοντος, πάλιν ἔφη, τίνι δὲ διαφέρει ἐξελευθέρου; ταῦτα μὲν οὖν ἔδοξε κατὰ τὸ
C παρὸν ἀναβαλέσθαι. καὶ ὁ Γαληνὸς μελλόντων ἡμῶν ἐφάπτεσθαι τῶν ἄρτων, οὐ πρότερον ἔφη δειπνήσομεν, ἕως ἂν καὶ παρ' ἡμῶν ἀκούσητε, ὅσα εἰρήκασι περὶ ἄρτων ἢ πεμμάτων, ἔτι τε ἀλφίτων Ἀσκληπιαδῶν παῖδες. Δίφιλος μὲν ὁ Σίφνιος ἐν τῷ περὶ τῶν προσφερομένων τοῖς νοσοῦσι καὶ τοῖς ὑγιαίνουσιν, ἄρτοι φησὶν οἱ ἐκ πυρῶν, κριθίνων εἰσὶ πολυτροφώτεροι καὶ εὐοικονομητότεροι, καὶ, τὸ ὅλον, κρείττονες· εἶθ' οἱ σεμιδαλῖται, μεθ' οὓς οἱ ἀλευρῖται, εἶθ' οἱ συγκομιστοὶ ἐξ ἀσήστων ἀλεύρων γενόμενοι. οὗτοι γὰρ πολυτροφώτεροι εἶναι δοκοῦσι.
D Φιλιστίων δ' ὁ Λοκρὸς τῶν χονδριτῶν τοὺς σεμιδαλίτας πρὸς ἰσχὺν φησὶ μᾶλλον πεφυκέναι, μεθ' οὓς τοὺς χονδρίτας τίθησιν, εἶτα τοὺς ἀλευρίτας. οἱ δὲ ἐκ γυρέως ἄρτοι γινόμενοι, κακοχυλώτεροί τε εἰσὶ, καὶ ὀλιγοτροφώτεροί τε. πάντες δὲ οἱ θερμοὶ τῶν ἐψυγμένων εὐοικονομητότεροι, πολυτροφώτεροί τε καὶ εὐχυλώτεροι. ἔτι δὲ πνευματικοὶ, καὶ εὐανάδοτοι. οἱ δ' ἐψυγμένοι πλήσμιοι, δυσοικονόμητοι. οἱ δὲ τελέως παλαιοὶ καὶ κατεψυγμένοι, ἀτροφώτεροι, σταλτικοί τε κοιλίας, καὶ κακόχυλοι. ὁ δ'
E ἐγκρυφίας ἄρτος βαρὺς, δυσοικονόμητός τε διὰ τὸ ἀνωμάλως ὀπτᾶσθαι. ὁ δὲ ἰπνίτης καλούμενος καὶ κλιβανίτης δύσπεπτος καὶ δυσοικονόμητος· ὁ δ' ἐσχαρίτης, καὶ ἀπὸ τηγάνου διὰ τὴν τοῦ ἐλαίου ἐπίμιξιν εὐεκκριτώτερος· διὰ δὲ τὸ κνισσὸν, κακοστομαχώτεροι γάρ. ὁ δὲ κλιβανίτης πάσαις ταῖς ἀρεταῖς περιττεύει. εὔχυλος γὰρ, καὶ εὐστόμαχος, καὶ εὔπεπτος, καὶ πρὸς ἀνάδοσιν ῥᾷστος. οὔτε γὰρ ἱστάνει κοιλίαν, οὔτε παρατείνει. Ἀνδρέας δὲ ὁ ἰατρὸς ἄρτους τινάς φησιν ἐν Συρίᾳ γίνεσθαι ἐκ συκαμίνων, ὧν τοὺς φαγόντας τριχορρυεῖν. Μνησίθεός φησι, τὸν
F ἄρτον τῆς μάζης εὐπεπτότερον εἶναι, καὶ τοὺς ἐκ τῆς τίφης μᾶλλον ἱκανῶς τρέφειν. πέπτεσθαι γὰρ αὐτοὺς, καὶ οὐ μετὰ πολλοῦ πόνου. τὸν δ' ἐκ τῶν ζειῶν ἄρτον, ἄδην φασὶν ἐσθιόμενον βαρὺν εἶναι, καὶ δύσπεπτον, διὸ οὐχ ὑγιαίνειν τοὺς αὐτὸν ἐσθίοντας. εἰδέναι δὲ ἡμᾶς δεῖ,

Sanitatem. | Placentulas la... & teneues, sa... crificiis aptas. | Quod dum age... et tabulas, non ...nius esset iucũ... spectatori... quàm perdi... caro. | Ἐξελεύθερος ...llati; idẽ qui ἀπελεύθερος, ...bertus: Hesy... verò, ἀπελεύθερος, manu... ἐξελεύθε... autem, liber... nus, siue liberti ... | ...περὶ τῶν προσφερομένων. Loquẽ... modus vsita... medicis, quo ...nia significãt ...in cibum & ...tum dantur. | Ex Semidali... quæ Latino... siligo est, id ...purissima fa... confecti. | Ex farina mi... castrata pa... | Ex farina, qui... non purissi... pisto, sed illi ...xima. | ...tuitosum, glu... sum, visci... | Ventriculi, ...poris. Quidã ad medicinæ ...ita emenda... | ...ustionis suæ, ...oleo cocti... odorem ac ...edinem af... | ...time tri... ...pare. | Hoc audien... ...panem ex ... cum pane ... ex Tipha, ...pates.

ὅτι τὰ μὴ πυρωθέντα, ἢ τριφθέντα σιτία, φύσας καὶ βάρη, καὶ στρόφους, καὶ κεφαλαλγίαν ποιεῖ. Μετὰ τοσαύτας διαλέξεις ἔδοξεν ἤδη ποτὲ καὶ δειπνεῖν. καὶ περιενεχθέντος τοῦ καλουμένου ὡραίου ὁ Λεωνίδης ἔφη, ΕΥθύδημος ὁ Ἀθηναῖος, ἄνδρες φίλοι, ἐν τῷ περὶ ταρίχων, Ἡσίοδόν φησι περὶ πάντων τῶν ταριχευομένων τάδ' εἰρηκέναι,

> Ἀμφακες μὲν πρῶτον στόμα, καὶ κελιαίαν, καὶ θιόλω,
> Γναθμῶν ἣν διάξαντο δυσείμονες, ἰχθυβολῆες,
> Οἷς ὁ ταριπόλεως, ἀδὲ βόσποροις, οἱ πυθόγαστροι
> Τμήσοντες τετράγωνα τὰ χητεία τεκταίνονται.
> Ναὶ μὴν οὐκ ἀδαλὲς θνητοῖς γένος ὀξυρύγχου,
> Ὃν καὶ ὅλον καὶ τμητὸν ἀλεστηχεῖς ἐκόμισαν.
> Θυννῶν δ' ὡραίων Βυζάντιον ἔπλετο μητήρ,
> Καὶ σκόμβρων βυθίων τε, καὶ εὐχόρτου λιβιβάτεω,
> Καὶ πάριον κολίων κυδρὴ τροφὸς ἔσκε πολίχνη.
> Ἰόνιον δ' ἀνὰ κῦμα φυγὸν Γαδείραθεν ἄξει.
> Βρέττιος, ἢ Καμπανὸς, ἢ ἐξ ἀγαθοῖο Τάραντος,
> Ὀρκυνόοιο τρίγωνα τά τ' ἐν σαμνοισι τεθέντα, ἀμφάλλαξ † δείπνοισιν ὀπηδεῖ.

Ταῦτα ἔπη ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τινὸς μαγείρου εἶναι μᾶλλον, ἢ τοῦ μουσικωτάτου Ἡσιόδου. πόθεν γὰρ εἰδέναι δυνατὸς Πάριον, ἢ Βυζάντιον, ἔτι δὲ
59 Τάραντα, καὶ Βρεττίους, καὶ Καμπανοὺς πολλοῖς ἔτεσιν τούτων πρεσβύτερος ὤν. δοκεῖ οὖν ἐμοὶ αὐτοῦ τοῦ ΕΥθυδήμου εἶναι τὰ ποιήματα. καὶ ὁ Διονυσιοκλῆς ἔφη, ὅτου μὲν ἐστὶ τὰ ποιήματα ὦ ἀγαθὲ Λεωνίδη, ὑμῶν ἐστὶ κρίνειν τῶν δοκιμωτάτων γραμματικῶν. ἀλλ' ἐπεὶ περὶ ταρίχων ἐστὶν ὁ λόγος, περὶ ὧν οἶδα καὶ παροιμίαν μνήμης ἠξιωμένην ὑπὸ τοῦ Σολέως Κλεάρχου, Σαπρὸς τάριχος τὴν ὀρίγανον φιλεῖ, ἔρχομαι κἀγὼ λέξων τι περὶ αὐτῶν, τὰ τῆς τέχνης. Διοκλῆς μὲν ὁ Καρύστιος ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ἐπιγραφομένοις, τῶν ταρίχων φησὶ τῶν ἀπιμέλων κράτιστα εἶναι τὰ ὡραῖα· τῶν δὲ πιόνων, τὰ θυννεῖα. Ἱκέσιος δ' ἱστορεῖ οὐκ εἶναι εὐεκκρίτους κοιλίαις, οὔτε πηλαμύδας, οὔτε τὰ ὡραῖα· τὰ δὲ νεώτερα τῶν θυννίων τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχειν τοῖς κυβίοις· μεγάλην τε εἶναι διαφορὰν πρὸς πάντα τὰ ὡραῖα λεγόμενα ὁμοίως δὲ λέγει καὶ τῶν Βυζαντίων ὡραίων πρὸς τὰ ἀφ' ἑτέρων τόπων λαμβανόμενα, καὶ οὐ μόνον τῶν θυννίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἁλισκομένων ἐν Βυζαντίῳ. τούτοις προσέθηκεν ὁ Ἐφέσιος Δάφνος. Ἀρχέστρατος μὲν ὁ περιπλεύσας τὴν οἰκουμένην τῆς γαστρὸς ἕνεκα, καὶ τῶν ὑπὸ τὴν γαστέρα, φησί,

> Καὶ Σικελοῦ θυννου τέμαχος
> Τμηθὲν, ὅτ' ἐν βίκοισι ταριχεύεσθαι ἔμελλεν,

A fruges vel non tostas, vel probè non extritas inflare, ventriculo graues esse, torminibus vexare, capitis dolorem inuehere. Post tam prolixas disputationes conuiuæ sibi iam cœnandum esse putauere. Tum allato salsamento quod Oræon [a] vocant, Leonides inquit, EVthydemus Atheniensis, ô amici viri, libro De salsamentis, Hesiodũ refert de omnibus quæ sale inueterantur, hæc dixisse:

> *Lenticulam primùm ac ordeum in conuiuium apposita*
> *Maxillis pannosi piscatores diffregerunt,*
> B *Quibus adire Bosphorum placuit, salsamentorum mercatum: ij uentri obsequentes*
> *Quadrata cybia dissectis piscibus fabricant,*
> *Nempe oxyrincho: quod piscis genus mortalibus insuaue non est:*
> *Eum scilicet & integrum, & concisum piscatores auexere.*
> *Adultorum [b] Thynnorum parens est Byzantium:*
> *Scombrorum in profundo latentium, Rataque benè pastæ.*
> *Parianorum autem [c] oppidulum Coliarum nutrix inclyta.*
> C *Ionios uerò fluctus fugiens è Gadibus adducet*
> *Brutius quispiam, uel Campanus, uel ex opulento*
> *Tarento, triangula Orcyni præcisa: quæ uerò in Orcis recondunt*
> *Salsamenta, hilares uicissim hominum cœnas comitantur.*

Hos profectò versus alicuius esse coqui potius reor, quàm Hesiodi elegantissimi poëtæ. Etenim vnde cognoscere is potuit Parianorum vrbem, aut Byzantium, aut Tarentum,
D aut Brutios ac Campanos, multis annis & ætatibus illis antiquior? Illud ergo poëma EVthydemi esse puto. Hîc tum Dionysiocles, Vestrũ est, inquit, ô bone Leonida, qui Grammatici estis probatissimi, diiudicare cuius sint poëmata: verùm quoniam de salsamentis agitur, de quibus scio iactatum esse prouerbium hoc memoratu dignum à Clearcho Solensi, Putre salsamentum [d] origanum amat, accedo quoque pro artis meæ disciplina & instituto aliquid de iis dicturus. Diocles Carystius libris quos inscripsit de tuenda valetudine, sal-
E samentorum quæ pingui carent esse præstantissima tradit orea [e]: ex pinguibus verò τὰ αὐχένια, id est, ceruici, faucibus, clauiculis propinqua. Icesius refert neque Pelamydum cybia, nec Oræa salsamenta [f] facilè aluo reddi: quæ verò è Thynnis fiũt (Melandrya) [g] recentiora portione respondere Cybiis: [h] magnam Cybiorum differentiam esse ab omnibus quæ oræa vocant, sed præcipuam, vt asserit, Byzantinorum oræorum cum iis quæ aliunde petuntur, nec Thynnorum solùm, sed aliorum omnium piscium qui Byzantij capiuntur. His
F addidit Daphnus Ephesius: Archestratus ille qui orbem terrarum habitatum nauigio circumiit, & ventris caussa, & eorum quæ vẽtri [i] subsunt, inquit:

> *Et Siculi Thynni frustum urnis reponunt*
> *Exectum, multoque sale asseruandum salsamentum.*

A *Saperdam multum ualere iubeo Ponticum obsonium,*
Et illam qui laudant: hominum namque pauci
Vile ac ignobile ipsam esse norunt edulium.
At triduanum habe scombrum, priusquam in salsam aquam
Abeat, intra amphoram, recentem, ex dimidio salsum.
Byzantij tamen illustris in urbem si quando te conferas mundam,
Oræi rursum tu frustum mande: est enim lautum
Ac tenerum.

B Helluo verò Archestratus dum hæc salsamenta enumerat, prætermisit memoratum à Cratete comico in Samiis Elephantinum [a] salsamentum, de quo is poëta dixit:

In utre coriaceo Elephantinũ salsamentũ auxit
Marina testudo, ex piceis & atris [b] fluctibus,
Tum etiam Cancri pedibus celeres [c], ac distentis pinnis lupi:
Æque pro coriaceo utre ac pro cœlo pugnant
Homines: heus tu puer salsamentum illud arripe,
Illud retine [d]. In Ceo quisnam dies [e].

C Celebre quoque fuisse Cratetis elephãtinum salsamentum Aristophanes testatur in Thesmophoriazusis, his verbis:

Magnificiundus hercle cibus est Tragicæ poëtæ musica,
Quam Crates elephantinum salsamentum esse luculentum
Quodpiam existimabat nullo labore appositum: alia huiusmodi
Sexcenta uaria per risum effutiens.

Omotarichon [f] salsamẽti genus vocauit Alexis in Apeglaucomeno. Idem poëta in Improba, vel Ærumnosa, coquum inducit de præparatione salsamentorum hæc loquentem.

D *A. Rationem tamen subducere ipse mecum uolo,*
Simúlque ordinem præscribere, quid primum inferendum mensæ sit:
Et quo sint modo singula mihi condienda.
Primum quidem oræum adest hoc salsamentum:
Obolo tantum illud constat: diligenter id eluendum est:
Deinde in lancem scitamentis subtus aspersis
Frustũ cùm imposuero, albúmq; uinũ affudero,
E *Et oleum instillauero, elixabo tandem postea,*
Cocturáque mollitum ubi ab igne remouero silphio cohonestabo.

Apud eundem in Apeglaucomeno quidam rationem pecuniæ pro symbolis datæ reposcens ait:

A. A me uero nisi rationem sigillatim reddas omnium,
Ne denarioli [g] quidem partem duodecimam abstuleris.
B. Æquum postulas: tabulam sume, & calculos.
F *Constat omotarichus denariolis decem.*
A. Perge ad alia.
B. Marina [h] testudo denariolis septem.
A. Nihil dum impius es:
Dic præterea. B. pro echinis obolus. A. adhuc sceleris nihil.
B. Nõne post hæc fuit & rhaphanus [i]? A. nempe quam esse
Optimam uociferabaris, nihili tamẽ fuit. B. pro ea dedi obolos duos.
A. Quorsum nos exclamabamus Cybium triobolo

A Σαπέρδη δ' ἐνέπω κλαίειν μακρὰ Ποντικῷ ὄψῳ,
Καὶ τοῖς κεῖνον ἐπαινοῦσιν. παῦροι γὰρ ἴσασιν
Ἀνθρώπων, ὅτι φαῦλον ἔφυ καὶ ἀκιδνὸν ἔδεσμα,
Ἀλλὰ τριταῖον ἔχειν σκόμβρον πρὶν ἐς ἁλμυρὸν ὕδωρ
Ἐλθεῖν, ἀμφορέως ἐντὸς νέον ἡμιτάριχον.
Ἂν δ' ἀφίκῃ κλεινοῦ Βυζαντίου εἰς πόλιν ἁγνὴν
B Ὡραίου φάγε μοι τέμαχος πάλιν. ἔστι γὰρ ἐσθλὸν,
Καὶ μαλακόν.

Παρέλιπεν ὁ τένθης Ἀρχέστρατος συγκαταλέξαι ἡμῖν καὶ τὸ παρὰ Κράτητι τῷ κωμῳδοποιῷ ἐν Σαμίοις λεγόμενον ἐλεφάντινον τάριχος, περὶ οὗ φησίν, σκυτίνῃ ποτ' ἐν χύτρᾳ τάριχος ἐλεφάντινον ἧψε Ποντιὰς χελώνη πευκίνοισι κύμασι, καρκίνοι ποδάνεμοί τε, καὶ τανύπτεροι λύκοι ὑπερμαχεῖν ἄνδρες οὐρανοῦ κατὰ τὰ ὕματα πᾶγε ἐκεῖνον, ἄγχε κεῖνον, ἐγκαιρὸς ἡ ἡμέρα. ὅτι δὲ διαβόητον ἦν τὸ τοῦ Κράτητος ἐλεφάντινον τάριχος,
C μαρτυρεῖ Ἀριστοφάνης ἐν Θεσμοφοριαζούσαις διὰ τούτων, Ἦ μέγα τι βρῶμ' ἐστὶν ἡ τρυγῳδοποιομουσική, Ἣν Κράτητι τάριχος ἐλεφάντινον λαμπρὸν ἐνόμιζεν ἀπόνως παραβεβλημένον, Ἄλλα τε τοιαῦθ' ἕτερα μυρί' ἐκιχλίζετο.

Ὠμοτάριχον δέ τινα κέκληκεν Ἄλεξις ἐν Ἀπεγλαυκωμένῳ. ὁ δ' αὐτὸς ποιητὴς ἐν Πονήρᾳ περὶ σκευασίας ταρίχων, μάγειρόν τινα παράγει λέγοντα τάδε,
D Ὅμως λογίσασθαι πρὸς ἐμαυτὸν βούλομαι,
Καθεζόμενος ἐνταῦθα τὴν ὀψωνίαν,
Ὁμοῦ τε συντάξαι τί πρῶτον οιστέον,
Ἡδυντέον τε πῶς ἕκαστον ἐστί μοι.
Τάριχος ἐστὶ πρῶτον ὡραῖον τοδὶ
Ὀβολοῦ μόνον τοῦτ' ἐστὶ, πλυτέον εὖ μάλα
Εἶτ' εἰς λοπάδιον ὑποπάσας ἡδύσματα,
Ἐνθεὶς τὸ τέμαχος, λευκὸν οἶνον ἐπιχέας,
Ἐπισκεδάσας τοὔλαιον· εἶθ' ἕψων ποτὲ
E Μυελὸν ἀφεῖλον ἐπιγανώσας σιλφίῳ.

Ἐν δὲ τῷ Ἀπεγλαυκωμένῳ, σύμβολά τις ἀπαιτούμενός φησι.
Παρ' ἐμοῦ δ' ἐὰν μὴ καθ' ἓν ἕκαστον πάντα δῷς,
Χαλκοῦ μέρος δωδέκατον οὐκ ἂν ἀπολάβοις.
Δίκαιος ὁ λόγος· ἀβάκιον ψῆφον λέγε.
Ἐστ' ὠμοτάριχος πέντε χαλκῶν· λέγ' ἕτερον.
F Μῦς ἑπτὰ χαλκῶν; οὐδὲν ἀσεβεῖς οὐδέπω.
Λέγε τῶν ἐχίνων ὀβολὸς· ἀγνοεῖς ἔτι.
Ἄρ' ἦν μετὰ ταῦθ' ἡ ῥάφανος, ἣν ἐβόα χρηστήν, οὐ γὰρ ἦν· ἔδωκα ταύτης δύ' ὀβολούς.
Τί γὰρ ἐβοῶμεν; τὸ κύβιον τριωβόλου

a Fortassis paratum ex Elephanto pisce, id est, Astaco.
b Profundi maris alumna.
c ποδάνεμοι. vẽtorum instar excurrentes pedibus.
d ἄγχε, manu compressum detine. alij, ἔχε.
e Erasmus in hoc adagio, quod etiã conuenit obsonia multa coëmentibus in epuli apparatum. Iunius in hoc adagio, & prouerbio, Tibi ipse calendas edicito.

f Veloti crudum salsamentũ. Quidam legunt Ὀοτάριχον: id est, oua sale asseruata, vulgò Bout[illegible]gues.

g τοῦ χαλκοῦ. Chalcos octo drachmas continet.

h Μῦς. Alij Musculos intelligũt, [illegible] enallage.

i Vel brassica, vel radicula.

A Ὠνεῖν † κεχειρῶν γε οὐκ ἔπραξατ' οὐδὲ ἕν,
Οὐκ οἶσθα γ' ὦ μακάριε τὴν ἀγοράν; ὅτι
Κατεδηδόκασιν τὰ λάχανα τρωξαλλίδες,
Διὰ τοῦτο τάριχος πέθεικας διπλασίου.
Ὁ ταριχοπώλης ἐστὶν ἐλθὼν πυνθάνου;
Γόγγρος δέκ' ὀβολῶν· οὐχὶ πολλοῦ· λέγ' ἕτερον.
Τὸν ὀπτὸν ἰχθὺν ἐπριάμην δραχμῆς· παπαῖ,
Ὥσπερ πυρετὸς ἀνῆκεν, εἶτ' ἐν ἐπιτέλει,
Πρόσθες τὸν οἶνον ὃν μεθυόντων προσέλαβον
Τὸ μὲν, χόας τρεῖς δέκ' ὀβολῶν ὁ χοῦς.

Ἱκέσιος δ' ἐν δευτέρῳ περὶ ὕλης, πηλαμίδας B κύβια εἶναι φησὶ μεγάλα. κυβίων δὲ μνημονεύει Ποσείδιππος ἐν Μεταφερομένῳ. Εὐθύδημος ἐν τῷ περὶ ταρίχων τὸν δελκανὸν φησὶν ἰχθὺν ὀνομάζεσθαι ἀπὸ Δέλκωνος τοῦ ποταμοῦ, ἀφ' οὗπερ καὶ ἁλίσκεσθαι καὶ ταριχευόμενον εὐστομαχώτατον εἶναι. Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων, τὸν λεπτῖνον λεβιανὸν ὀνομάζων φησὶ, λέγειν τινὰς ὡς ὁ αὐτός ἐστι τῷ δελκανῷ. τόν τε κορακῖνον ὑπὸ πολλῶν λέγεσθαι σαπέρδην, καὶ εἶναι κράτιστον τὸν ἐκ τῆς Μαιώτιδος λίμνης, θαυμαστούς τε εἶναι λέγει καὶ τοὺς περὶ Ἄβδηρα ἁλισκομένους κεστρεῖς, C μεθ' οὓς περὶ Σινώπην, καὶ ταριχευομένους εὐστομάχους ὑπάρχειν. τοὺς δὲ προσαγορευομένους φησὶ μύλλους, ὑπὸ μὲν τινῶν καλεῖσθαι γνωτίδια, ὑπὸ δέ τινων πλατιστακοὺς ὄντας τοὺς αὐτοὺς, καθάπερ καὶ τὴν χελλάρην. καὶ γὰρ τοῦτον ἕνα ὄντα ἰχθὺν πολλῶν ὀνομασιῶν τετυχηκέναι· καλεῖσθαι γὰρ καὶ βάκχον, καὶ ὀνίσκον, καὶ χελλάρην. οἱ μὲν οὖν μείζονες αὐτῶν, ὀνομάζονται πλατιστακοί. οἱ δὲ μέσην ἔχοντες ἡλικίαν, μύλλοι· οἱ δὲ βαιοὶ τοῖς μεγέθεσιν, ἀγνωτίδια. μνημονεύει δὲ τῶν μύλλων καὶ D Ἀριστοφάνης ἐν Ὁλκάσι, σκόμβροι, κολίαι, λέβιοι, μύλλοι, σαπέρδαι, θυννίδες. ἐπὶ τούτοις σιωπήσαντος τοῦ Διονυσοκλέους, ὁ γραμματικὸς ἔφη Οὔδρος, ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀντιφάνης ὁ ποιητὴς ἐν Δευκαλίωνι, ταρίχων τῶνδε μέμνηται·

Τάριχος ἀντακαῖον εἴ τις βούλεται,
Ἢ Γαδειρικὸν· Βυζαντίας δὲ θυννίδος
Ὀσμαῖσι χαίρει.

καὶ ἐν Παρασίτῳ, τάριχος ἀντακαῖον ἐν μέσῳ. πῖον ὁλόλευκον θερμόν. Νικόστρατός τε, ἢ Φιλέταιρος ἐν Ἀντύλλῳ,

E Βυζάντιον τέμαχος ἐπιβακχευσάτω
Γαδειρικόν θ' ὑπογάστριον παρεισίτω.

καὶ προελθών,

Ἀλλ' ἐπριάμην παρ' ἀνδρὸς ὦ γῆ, καὶ θεοὶ,
Ταριχοπώλου πάνυ καλοῦ τε κἀγαθοῦ,
Τίλτον μέγιστον ἄξιον δραχμῆς, δυοῖν
Ὀβολοῖν, ὃν οὐκ ἂν καταφάγοιμεν ἡμερῶν
τριῶν,
Ἤδη κατεσθίοντες, οὐ δώδεκά γ' ὑπερ-
μεγέθης γάρ ἐστιν.

F ἐπὶ τούτοις ὁ Οὐλπιανὸς ἀποβλέψας εἰς τὸν Πλούταρχον ἔφη, μή ποτ' οὖν τις ἐν τούτοις; ὦ οὗτος, τοὺς παρ' ὑμῖν τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι κατέλεξε Μενδησίους ὧν οὐδ' ἂν μαινόμενος κύων γεύσαιτο αὖ ποτε, ἢ τῶν καλῶν ἡμινίρων, ἢ τῶν ταριχηρῶν σιλούρων. καὶ ὁ Πλούταρχος, ὁ μὲν ἡμί-

Emptum, cùm tanti, quod deterius est, iste mercatus sit?
B. Nescis, ô fortunate quod rerum sit in foro pretium, nescis
Ab erucis arrosa fuisse, uastatáque olera.
A. Id scilicet est, cur emptum duplo salsamentum indices.
B. In foro est salsamentarius: ipsum adi, & interroga.
Conger decem obolis. A. non magni. dic cætera.
B. Assum piscem emi drachma. A. Papæ.
Febris more aucta impensa est. B. ad ultimum
Adde uinum, quod uobis iam ebrijs accepi:
Congios nempe tres: congium uerò decem obolis.

Hicesius libro secundo de alimentorum materia, Cybia [a] ex magnis Pelamydibus fieri tradit. Cybiorum meminit Posideippus in Translato. Euthydemus libro De salsamentis ait, Delcanum piscem vocatum à Delcone fluuio in quo capitur, sale inueteratum gratissimum esse ventriculo. Dorion, libro De piscibus, Leptinum Lebianum vocat, & quorundam sententia eundem esse ait cum Delcano, Coracinúmque à multis Saperdam nominari, ac præstantissimum esse ex omnibus piscibus quos salsos mittit palus Mæotis: admirabilem esse bonitatem mugilum, quos circa Abdera piscantur, & illorũ deinde quos circa Sinopen, vtrosque sale conditos ventriculo placere: Quos autem Myllos vocant, à quibusdam Gnotidia, ab aliis Platistacos nominari, cùm iidem [b] sint: euenireq; hoc ipsum in appellationibus Chellaræ, quem & Oniscon [c] nuncupant, & Bacchum, & Chellaren, piscem videlicet vnum, sed adeptum multa nomina. Huius ergo generis maiores Platistaci dicuntur: ætatis mediæ, Mylli: parui autem, ac corporis mole pusilli, Gnotidia. Myllorũ Aristophanes in Holcadibus meminit:

Scombri, Coliæ, Lebij, Mylli, Saperdæ, Thynnides.

Hîc conticescente Dionysiocle, Vder grammaticus, Quinetiam Antiphanes, inquit, horum salsamentorum in Deucalione meminit:

Antacæum [d] salsamentum si quis optat,
Vel ex Gadibus, aut Byzantiæ Thynnidis
Odore gaudet.

Idem in Parasito:

Antacæum salsamentum in medio positum fuit,
pingue, prorsus candidum, calens.

Nicostratus siue Philetærus in Antyllo:

Byzantium salsamentum hic debacchator [e].
Gaditanum abdomen huc accedito.

& progressus:

Sed mercatus sum à uiro, ô dij & terra,
Salsamentario, ualde probo, bonóque,
Tiliton [f] maximum, æstimandũ drachma, obolis
Duobus, quem ne triduo quidem consumpserimus,
Vel si conuiuæ adsint duodecim qui edant, nam
Prægrandis est.

Locuto hæc grammatico Vlpianus coniectis in Plutarchum oculis, Heus tu, inquit, inter hos pisces, apud vos Alexandrinos Mẽdesios nonne aliquis recensuit, quos nolit vel insanus canis gustare, nonne elegãtes Heminiros, aut Siluros salsos? Tum Plutarchus, ecquid

a Id est, … scribit Pli… 9. cap. 15. … mydes, … ctique, p… tim con… genera C… disparti… Pelamyd… gnæ sunt, … tones, vel … cti, siue Sy… tides: min… Sardæ.

b Nempe … cini omnes … vt paulò p… tor declar… differentia, maiores … Platistaci, … dæ, Corac… cantur: … Mylli: m… Gnotidia. lib. 7.

c Sturione… strum Ro… tius esse v…

d Antacæi … magnitud… ces in Ma… & Borysth… quibus sal… ta fiunt.

e Cum … & lætorum … uiuarum … tu, tanqu… chi pomp… afferatur.

f Tilones … doto lib. … siadis p… sces. Inde … sis Tilito… mentum.

differat à supra memoratis salsamentis Heminirus, inquit, festiuus Archestratus vester declarauit: Paphius tamen Sopater Heminirum sic in Mystaci Thetio [a] nominat:

a Mystaci seruulo mercenario.

Antacæum is accepit quem magnus alit
Ister Scythis, ac Heminirorum uoluptatem.

Idem etiam Mendesium sic adnumerat:

Mendesium oræum[b] in summo consperſum [c] bene,
Et flauis ignis radijs assatus cephalus.

b Vel, formosum & vegetum, vel salsum è partibus caudæ vicinis. Hic subaudio τέμενος.
c Aptis condimentorum scitamentis.
d Apud tuos populares.
e Τὰ κοπλάρια: milij paniculæ, αἱ κοτλίδες & κοτλίδες, anteriora capitis, syncipur, caput.

Hæc profectò cibaria esse illis multò suauiora quæ apud te [d] in maximo pretio habentur, nimirum Cottis [e], & Lepidis, experto cuiuis notum est. Dic igitur & tu quoque nobis, an genere masculino τάριχον Attici vsurpẽt? Epicharmum sic quidem protulisse nõ me fugit. Plutarchum id disquirentem Myrtilus occupat, & ait: Cratinus in Dionysalexandro:

Ponticum Tarichum in sportis aduehebam.

Plato in Ioue malè affecto:

Quæ igitur habeo hæc sunt. Ταρίχους ego perdã.

Aristophanes in Epulonibus:

A. Non pudebit hunc tarichum
Abluere omnibus. B. Quot sibi malorum conscius est. Crates in Feris:

Brassica elixanda est: assandi pisces: à taricho uero uos manum abstinere oportet.

Hic tamen [f] masculino genere non magis enuntiatum quis contendat, quàm neutro: Verùm apud Hermippum in Artopolidibus, priuatim masculini generis formata est hæc dictio,

f Obscuro huic loco nos per paraphrasim lucẽ attulimus.

Et tarichon pinguem: tum etiam,
Recens tarichus, aspectu AEgyptius.

Ταρίχιον diminuente significatu dixit Aristophanes in Pace:

Mercator quod rus feras, probum aliquod tarichion.

Cephisodorus in Sue:

Caruncula misella quædam, aut tarichion.

Pherecrates in Transfugis:

Olearium guttum expectat uxor,
Quæ nostrum singulis elixat lenticulam,
Et paululum assat nigri tarichij.

Epicharmus genere masculino dixit τὸν τάριχον: itémque sic Herodotus libro nono. Tarichi super igne positi saliebant, & palpitabant. Masculino quoque genere prouerbiis ea vox inseritur: Assus tarichus, [g] statim ac ignem viderit. ac rursum: Origanum [h] amat tarichus putris. Ea tarichus nunquam patietur quibus dignus est. Neutro genere sic Attici dicunt, vt τοῦ ταρίχους genitiuus casus sit. Chionides in Mendicis:

g Erasmus vtroque adagio.
h Citatur ex Clearcho, suprà, pag. 116.

Dij boni, ταρίχους an mandetur quidpiam?

datiuus autẽ ταρίχει, vt ξίφει: quo casu hoc dictum est: ἐπὶ ταρίχει τούτῳ, id est, ob salsamentum igitur hoc plangendum pectus. Menander in Vertentibus:

ἐπὶ τὸ τάριχος, id est, in salsamentum salem inijce, cùm occasio sese offeret.

At cùm ea vox masculini generis est, secundus inflexionis casus σ [i] non habet. Tantum verò Atheniensium in salsamentis conquirendis & commendandis studium fuit, vt, quod Alexis inquit in Epidauro, Chærephili salsamentarij filios ciuitate donauerint. Poëtæ verba sunt:

i Ταρίχου, non ταρίχεος.

Chærephili gnatos, Athenienses ideo ciues,

A νῦρος ἔφη, τί διαφέρει τοῦ προειρημένου ἡμιταρίχου ὁ καλὸς ὑμῶν Ἀρχέστρατος μέμνηται. Ἀλλ' ὅμως ὠνόμασεν ἡμίνηρον ὁ Πάφιος Σώπατρος ἐν μυστάκου Θητίῳ οὕτως,

Ἐδέξατ' ἀντακαῖον, ὃν τρέφει μέγας
Ἴστρος, Σκύθαισιν ἡμίνηρον ἡδονήν.

καὶ τὸν Μενδήσιον οὕτως ὁ αὐτὸς καταλέγει,

Μενδήσιός θ' ὡραῖος ἀκρόπαστος εὖ,
Ξανθαῖσιν ὀπτὸς κέφαλος ἀκτῖσιν πυρός.

Ταῦτα δὲ τὰ βρώματα, ὅτι πολλῷ ἡδίω ἐστὶ τῶν
B παρά σοι περισπουδάστων κοτλάνων, καὶ λεπιδίων, πειραθέντες ἴσασι. λέγε οὖν ἡμῖν καὶ σύ, εἰ καὶ ἀρσενικῶς ὁ τάριχος λέγεται παρ' Ἀττικοῖς. παρὰ γὰρ Ἐπιχάρμῳ οἴδαμεν. ὃν ζητοῦντα προφθάσας ὁ Μυρτίλος ἔφη, Κρατῖνος μὲν ἐν Διονυσαλεξάνδρῳ,

Ἐν σαργανοῖσιν ἄξω ταρίχους Ποντικούς.

Πλάτων Διὶ κακουμένῳ, Ὅσ' ἄττ' ἔχω, ταῦτ' ἐστί, ταρίχους ἀπολέσω. Ἀριστοφάνης Δαιταλεῦσιν,

C Οὐκ αἰσχυνοῦμαι τὸν τάριχον τουτονί,
Πλύνων ἅπασιν ὅσα σύνοιδ' αὐτῷ κακά.

Κράτης Θηρίοις, Καὶ τὴν ῥαφάνων ἕψειν χρή, ἰχθῦς τ' ὀπτᾶν, τούς τε ταρίχους ἡμῶν δ' ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθαι. ἰδίως δ' ἐσχημάτισται παρ' Ἑρμίππῳ ἐν Ἀρτοπώλισι,

Καὶ τάριχος πίονα.

Σοφοκλῆς τ' ἐν Φινεῖ ἔφη,

Νεκρὸς τάριχος, εἰσορᾶν αἰγύπτιος.

Ὑποκοριστικῶς δ' εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Εἰ-
D ρήνῃ,

Ἀγόρασόν τι χρηστὸν εἰς ἀγρὸν ταρίχιον.

καὶ Κηφισόδωρος ἐν Ὑΐ,

Κρεάδιόν τι φαῦλον, ἢ ταρίχιον.

Φερεκράτης ἐν Αὐτομόλοις, ἡ γυνὴ δ' ἡμῶν ἑκάστῳ λέκιθον ἕψουσα φακῆν ἀναμένει, καὶ σμικρὸν ὀπτῶσ' ὀρφανὸν ταρίχιον. Καὶ Ἐπίχαρμος δ' ἀρσενικῶς εἴρηκεν, ὁ τάριχος. Ἡρόδοτος δ' ἐν ἐννάτῃ οὕτως, Οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντο, καὶ ἤσπαιρον. καὶ αἱ
E παροιμίαι δὲ κατὰ τὸ ἄρρεν λέγουσι, Τάριχος ὀπτὸς εὐθὺς ἂν ἴδῃ τὸ πῦρ.

Σαπρὸς τάριχος τὴν ὀρίγανον φιλεῖ.
Οὐκ ἂν πάθοι τάριχος ὧνπερ ἄξιος.

Ἀττικοὶ δὲ οὐδετέρως λέγουσι, καὶ γίνεται ἡ γενικὴ τοῦ ταρίχους. Χιωνίδης Πτωχοῖς,

Ἆρ' ἂν φάγοιτ' ἂν καὶ ταρίχους ὦ θεοί.

καὶ ἐπὶ δοτικῆς,

Ἐπὶ τῷ ταρίχει τῷδε τοίνυν κοπτέον.

ἡ δὲ δοτική, ταρίχει, ὡς ξίφει. Μένανδρος Τρέ-
F πουσιν.

Ἐπέπασ' ἐπὶ τὸ τάριχος ἅλας, ἂν οὕτω τύχῃ.

Ὅτι δὲ ἀρσενικόν ἐστιν, ἡ γενικὴ οὐκέτι ἕξει τὸ σ'. τοσαύτην δ' Ἀθηναῖοι σπουδὴν ἐποιοῦντο περὶ τὸ τάριχος, ὡς καὶ πολίτας ἀναγράψαι τοὺς Χαιρεφίλου τοῦ ταριχοπώλου υἱούς, ὥς φησιν Ἄλεξις ἐν Ἐπιδαύρῳ οὕτως,

Τοὺς Χαιρεφίλου δ' υἱεῖς Ἀθηναίους, ὅτι

Εἰσήγαγε τάριχος, οὓς καὶ Τιμοκλῆς
Ἰδὼν ἐπὶ τῶν ἵππων, δύο σκόμβρους ἔφη
Ἐν τοῖς σατύροις εἶναι.

μνημονεύει αὐτῶν καὶ Ὑπερείδης ὁ ῥήτωρ. Εὐθύνου δὲ τοῦ ταριχοπώλου μέμνηται Ἀντιφάνης ἐν Κουρίδι οὕτως,

Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν τεμαχοπώλην περίμενε,
Παρ' οὗ φέρειν εἴωθα. κἂν οὕτω τύχῃ
Εὔθυνος ἀπολογίζων αὐτόθι,
Χρηστόν τι περιμείνας, κέλευσον μὴ τεμεῖν.

Φειδίππου δέ, (καὶ γὰρ οὗτος ταριχοπώλης) Ἄλεξις δ' ἐν Ἱππίσκῳ,

Κἀν Σωράκοις,
Φειδιππος ἕτερός τις ταριχηγὸς ξένος.

Ἐσθιόντων δ' ἡμῶν τὸ τάριχος, καὶ πολλῶν ὁρμὴν ἐχόντων ἐπὶ τὸ πίνειν, ὁ Δάφνος ἔφη, ἀνατείνας τὼ χεῖρε, Ἡρακλείδης ὁ Ταραντῖνος, ἄνδρες φίλοι, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Συμποσίῳ φησί, ληπτέον σύμμετρον τροφὴν πρὸ τοῦ πίνειν, καὶ μάλιστα τὰς ἐθισμένας παρατίθεσθαι περιφοράς. ἐκ διαστήματος γὰρ εἰσφερομένας ἐναλλάττειν τὰ ἀπὸ τοῦ οἴνου προσκαθίζοντα τῷ στομάχῳ, καὶ δηγμῶν αἴτια καθισταμένα. οἴονται δέ τινες ταῦτα εἶναι καὶ κακοστόμαχα, λέγω δὴ λαχάνων καὶ ταρίχων γένη, δηκτικόν τι κεκτημένα, δεῖν τε ἢ τὰ κολλώδη, καὶ ἐπιστύφοντα βρώματα, ἀγνοοῦντες ὅτι πολλὰ τῶν τὰς ἐκκρίσεις ποιούντων εὐλύτους ἐκ τῶν ἐναντίων εὐστόμαχα καθέστηκεν, ἐν οἷς ἐστι καὶ τὸ σίσαρον καλούμενον, οὗ μνημονεύει Ἐπίχαρμος ἐν Ἀγρωστίνῳ, ἐν Γῇ καὶ θαλάσσῃ. καὶ Διοκλῆς ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν, ἀσπάραγος, τεῦτλον τὸ λευκόν. τὸ γὰρ μέλαν καθεκτικόν ἐστιν ἐκκρίσεως, κόγχαι, σωλῆνες, μύες θαλάττιοι, χῆμαι, κτένες, τάριχος τέλειος, καὶ μὴ βρωμώδης, καὶ ἰχθύων εὐχύλων γένη. προπαραλήθεσθαι δ' ἐστὶν ὠφέλιμον τὴν λεγομένην φυλλίδα, καὶ τευτλίον. ἔτι δὲ τάριχος, εἰς τὰς ὁρμὰς εἰς ταῦτα μὴ ὁμοίως τῶν πολυτρόφων ἀπολαύειν, τὰς δὲ ἀθρόους ἐν ἀρχῇ πόσεις ἐκκλιτέον. δύσκλητον γὰρ εἰς πλείονα τῶν ὑγρῶν προσφοράν. Μακεδόνες δ', ὥς φησιν Ἔφιππος ὁ Ὀλύνθιος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος ταφῆς, οὐκ ἠπίσταντο πίνειν εὐτάκτως, ἀλλ' εὐθέως ἐχρῶντο μεγάλαις προπόσεσιν, ὥστε μεθύειν ἔτι παρακειμένων τῶν πρώτων τραπεζῶν, καὶ μὴ δύνασθαι τῶν σιτίων ἀπολαύειν. Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος φησί, τὰ ταρίχη τὰ ἐκ τῶν θαλασσίων, καὶ λιμναίων, καὶ ποταμίων γινόμενα ἐστὶν ὀλιγότροφα, ὀλιγόχυλα, καυσώδη, εὐκοίλια, ἐρεθιστικὰ ὀρέξεως. κράτιστα δὲ τῶν μὲν ἀπιόνων κύβια, καὶ ὡραῖα, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια γένη. τῶν δὲ πιόνων τὰ θυνναῖα καὶ κορδύλη. τὰ δὲ παλαιὰ, κρείσσονα καὶ δριμύτερα, καὶ μάλιστα τὰ Βυζάντια. τὸ δὲ θυννίον φησὶ γίνεσθαι ἐκ τῆς μείζονος πηλαμίδος, ὧν τὸ μικρὸν ἀναλογεῖ τῷ κυβίῳ, ἐξ οὗ τῶν ἴσων ἐστὶ καὶ τὸ ὡραῖον. ἡ δὲ σάρδα προσέοικεν τῷ κολίᾳ μεγέθει.

61

Quòd salsamentum pater aduexisset: illos Timocles
Conspicatus, scombros esse duos,
Vel Satyros [a] *dixit.*

Meminit & ipsorum Hyperides orator. Euthyni verò salsamentarij Antiphanes in Nouacula, his verbis:

Cùm ad Themachopolam [b] *ueneris, expecta me:*
Eum aio, à quo salsamentum auferre soleo: quòd si forte
Nondum adsit Euthynus, illic confabulator
Quod ex usu tibi sit quidpiam, & dum hominem operieris
Nihil proscindi [c] *iubeto.*

Phidippi, qui & salsamentarius fuit, meminit Alexis in Hippisco [d], & in Soracis.

Phidippus alius quispiam, externus homo, salsamentum aduexit.

Nos itaque salsamento cùm vesceremur, & multi potionem appeterēt, manibus protensis Daphnus inquit, Heraclides Tarentinus, ô amici viri, in libro cuius titulus est Conuiuium, antea quàm bibamus mediocrem cibum sumendum esse inquit, ac præcipuè illum tum apponendum, qui familiaris sit & consuetus: Etenim quibus rarius & ex interuallis vtimur edulia, ab ea vini portione quę stomacho [e] insidet, corrumpi, eáque de caussa morderi ventriculum. Arbitrantur verò quidam ea ipsa ventriculo nocere, olerum inquam & salsamētorum genera, mordaci quadam facultate [f] prædita: prodesse verò cibaria glutinosa & [g] adstringentia, nescij plæraque egestiones irritantia ventriculo conducere, cuiusmodi est quod Sisaron vocant, memoratum ab Epicharmo in Agrostino, & in Terra ac mari. Eiusmodi cibos Diocles recenset libro primo De tuenda valetudine, asparagum, candidam betam, (nam nigra excretionem cohibet,) conchas, solenas, musculos marinos, chamas, pectines, salsamenta adulta, [h] minimè virosa, & boni succi pisces. Salubre verò est ante potionem sumere Phyllida, [i] betam, atque etiam salsamentum, nec, cùm vrget ciborum appetentia, iis affatim sese, quæ multum nutriunt, explere. Principiò sane vitari debet largior potus. Humorem enim qui copiosior est, natura vix tolerat. Macedones, vt inquit Ephippus Olynthius libro de exequiis Hephæstionis & Alexandri, modestè bibere non didicerunt, sed statim vel in ipsis propinationibus vini plurimùm hauriunt: quamobrem nondum remotis primis mensis iam ebrij nullam percipere voluptatem ex cibis possunt. Diphilus [k] Siphnius inquit, salsamenta, siue marinis è piscibus fiāt, siue è fluuiatilibus, siue è palustribus, parum nutrire, exiguum succum præbere, æstuosa esse, ventriculum iuuare, aluum ducere, appetentiam irritare. Ex salsamentis quæ pingui carēt, optima sunt Cybia, Oræa, & reliqua his similia genera: ex pinguibus verò Auchenia [l], & Clidia. Vetusta meliora & acriora, præsertim è Byzantio. Quòd Thynnæū (salsamentū Melandryan) vocāt, paratur ex maiore Thynno, & portione respondet Cybio. Fit autē Cybiū ex Pelamyde maiore, ac ex eodem genere Oræca. Sarda [m] magnitudine Coliæ par est

a Ob ... oris ... tem, & ... xilitatem.
b Qui ... torum ... pulpame... dit.
c Nihil ... famenti ...
d Equ... καὶ ... condit... num ...
e Aut ... lo, aut ...
f Qua ... lunt.
g Ante ... tum: qu... morantur.
h Exadu... scibus, ... no, Apol...
i Ex he... foliis ... coctis ... moretum.
k Eadem ... adduc... Icesio ...
l Q... ... ...
m ... ...

Scomber leuiter celeriterque à ventriculo secedit: Colias [a] glutinosior, acriori quodam Scyllæ gustu, mordacior, peiorem succum gignit, multum alit. Præstantior Amyclanus, ac ex Hispania, quem Sexitanum vocant, vt cui tenuior & dulcior caro sit. Strabo libro tertio Geographicorum scribit ad Herculis insulas, prope Carthaginem, nouam vrbem esse Sexitaniam, à qua salsamenta cognominantur, aliamque Scombrariam à Scombris dictam quos illi capiunt, è quibus Garum fit excellentissimum. Salsamentorum, quæ Melandryas vocant, Epicharmus in Vlysse transfuga sic meminit:

Aduectitium frustum salsamenti fuit, Melandryi utcunque simile.

Melandrys salsamenti genus est, ex maximis Thynnis [b] paratum, vt Pamphilus docet libro De nominibus. Eius frusta minus pinguia sunt. Omotarichon, ait Diphilus, quidam κήτημα, id est, Cetaceum nominant, ventriculo graue, cōcoctu difficile, viscidum. Coracinus fluuiatilis, quem quidam, vt accolæ Nili, Pelten vocant, Alexandrini verò peculiari vocabulo Heminiron nuncupant, subpinguis est, ac succi minimè praui, carnosus, multum alit, facilè coquitur, & digeritur, omnibus numeris Myllo præstantior. Piscium quidem aliorum, & eorum qui sale asseruantur, oua omnia ægrè coquuntur, & corrumpuntur, [c] magis tamen pinguiorum, & ingentium, quoniam duriora permanent, & indiuisa. Sunt autem illa quidem ori suauia, cum sale reposita, deinde assata. Salsamentum quoduis abluēdum, quoad inodora & dulcis aqua effluat. Aqua marina salsamentum elixum dulcius [d] redditur. Suauius est salsamentum dum igne calet. Mnesitheus Atheniensis libro De eduliis, succos eorum quæ comedimus, dulces & salsos omnes aluum subducere tradit, acidos & acres vrinam ciere, amaros lotium magis elicere, quosdam tamen aluum mouere: acerbos verò excretiones sistere. Xenophon venustissimus, in opere cuius titulus est Hieron, siue Tyrannicus, hæc cibaria vituperans, inquit, Cur, Hieron, multa hæc artificia excogitasti, quæ tyrannis apponuntur, acida, acria, acerba, & his cognata. Valde quidem, quod ait Simonides, valde, inquam, cōtra naturam hominum hæc esse mihi videntur. Cæterum, quid putas, ô Hieron, inquit, hæc esse cibaria, an potius mollis luxúque lāguentis animi cupiditates? quandoquidem, vt probè nosti, qui libenter cibo vescuntur, his fraudibus ac offuciis nihil egent. Hoc habito sermone Cynulcus Decoctam [e] petiit bibendam, oportereque dixit salsas [f] disceptationes lympha dulci eluere. Aduersus eum indignatus Vlpianus, ceruicali manu feriens, Quousque tandem, inquit, barbarè loqui non cessabitis? aut quando relicto conuiuio hinc facessam, eiusmodi locutionum impatiens? At ille, Quandoquidem Romæ, quæ omnium vrbium princeps ac regina est, vitam dego, in præsens, ô probissimè vir, vocabulo pro consuetudine vernaculo vsus sum. Nam apud veteres poetas atque scriptores tersam Græci sermonis puritatem secutos, inueniuntur Per-

A ὁ δὲ σκόμβρος κούφως καὶ ταχέως ὑποχωρῶν τοῦ στομάχου. ὁ κολίας δὲ κολλοσκιλλωδέστερος, δηκτικώτερος, καὶ κακοχυλότερος, τρόφιμος. κρείσσων δὲ ὁ Ἀμυκλανὸς, καὶ Ἱσπανὸς ὁ Σεξιτανὸς λεγόμενος· λεπτότερος γὰρ καὶ γλυκύτερος. Στράβων δ' ἐν τρίτῳ Γεωγραφικῶν πρὸς ταῖς Ἡρακλέους φησὶ νήσοις κατὰ Καρχηδόνα τὴν Καινὴν πόλιν εἶναι Σεξιτανίαν, ἐξ ἧς καὶ τὰ ταρίχη ἐπωνύμως λέγεσθαι, καὶ ἄλλην Σκομβραρίαν, ἀπὸ τῶν ἁλισκομένων σκόμβρων, ἐξ ὧν τὸ ἄριστον σκευάζεσθαι γάρον. B οἱ δὲ λεγόμενοι μελάνδρυαι ὧν καὶ Ἐπίχαρμος μνημονεύει ἐν Αὐτομόλῳ Ὀδυσσεῖ οὕτως· περὶ φόριμον τὸ τέμαχος ἦν ὑπομελανδρυῶδες. μέλανδρυς δὲ τῶν μεγίστων θύννων εἶδός ἐστιν, ὡς Πάμφιλος ἐν τῷ περὶ ὀνομάτων παρίστησι. καὶ ἔστι τὰ τεμάχη αὐτοῦ λιπαρώτερα. τὸ δὲ ὠμοτάριχον φησὶν ὁ Δίφιλος, κήτημα τινὲς λέγουσι, καὶ ἔστι βαρὺ καὶ γλοιῶδες, προσέτι δὲ καὶ δύσπεπτον. ὁ δὲ ποτάμιος κορακῖνος, ὃν πέλτην τινὲς καλοῦσιν, οἱ ἀπὸ τοῦ Νείλου, ὃν οἱ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἰδίως ἡμίνηρον ὀνομάζουσιν, C ὑποπίμελος μέν ἐστι καὶ ἥκιστα κακόχυλος, σαρκώδης, τρόφιμος, εὔπεπτος, εὐανάδοτος, κατὰ πάντα τοῦ μύλλου κρείσσων. τὰ μέντοι τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ταρίχων ὠὰ πάντα, δύσπεπτα, δύσφθαρτα· μᾶλλον δὲ τὰ τῶν λιπαρωτέρων, καὶ μειζόνων. σκληρότερα γὰρ μένει, καὶ ἀδιαίρετα. γίνεται δὲ εὔστομα μετὰ ἁλῶν σβεσθέντα, καὶ ἐποπτηθέντα. πάντας δὲ δεῖ τοὺς ταρίχους πλύνειν, ἄχρις ἂν τὸ ὕδωρ ἄοσμον καὶ γλυκὺ γένηται. ὁ δ' ἐκ θαλάττης ἑψόμενος τάριχος γλυκύτερος γίνεται· D θερμοί τε οἱ τάριχοι ἡδίονές εἰσιν. Μνησίθεος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεστῶν, οἱ ἁλυκοί φησι καὶ γλυκεῖς χυμοὶ πάντες ὑπάγουσι τὰς κοιλίας. οἱ δ' ὀξεῖς καὶ δριμεῖς λύουσι τὴν οὔρησιν. οἱ δὲ πικροὶ μᾶλλον μέν εἰσιν οὐρητικοί· λύουσι δ' αὐτῶν ἔνιοι καὶ τὰς κοιλίας, οἱ δὲ στρυφνοὶ τὰς ἐκκρίσεις. Ξενοφῶν δὲ ὁ μουσικώτατος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἱέρωνι ἢ Τυραννικῷ διαβάλλων τὰ τοιαῦτα βρώματά φησι, Τί γὰρ ἔφη ὁ Ἱέρων, τὰ πολλὰ ταῦτα μηχανήματα E κατανενόηκας, ἃ παρατίθεται τοῖς τυράννοις, ὀξέα, καὶ δριμέα, καὶ στρυφνὰ, καὶ τὰ τούτων ἀδελφά; πάνυ μὲν οὖν ἔφη ὁ Σιμωνίδης, καὶ πάνυ γέ μοι δοκοῦντα παρὰ φύσιν εἶναι ταῦτα ἀνθρώποις. ἄλλο τι οἴει, ἔφη ὁ Ἱέρων, ταῦτα τὰ ἐδέσματα εἶναι ἢ μὴ μαλακῆς καὶ ἀσθενούσης τρυφῇ ψυχῆς ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ οἵ γε ἡδέως ἐσθίοντες, καὶ σύ που οἶσθα, ὅτι οὐδὲν προσδέονται τούτων τῶν σοφισμάτων. Ἐπὶ τούτοις λεχθεῖσιν, ὁ Κύνουλκος πιεῖν ἤτησε δικόκλαν. δεῖν λέγων ἁλμυροὺς λόγους γλυκέσιν F ἀποκλύζεσθαι νάμασιν. πρὸς ὃν ὁ Οὐλπιανὸς χαλεπήνας καὶ τύψας τῇ χειρὶ τὸ προσκεφάλαιον ἔφη, μέχρι πότε βαρβαρίζοντες οὐ παύσεσθε; ἢ ἕως ἂν καταλιπὼν τὸ συμπόσιον οἴχωμαι, φέρειν τοιούτους λόγους οὐ δυνάμενος; καὶ ὅς, ἐν Ῥώμῃ τῇ βασιλευούσῃ διατρίβων τὰ νῦν ἄλλως ἐπιχωρίῳ κέχρημαι κατὰ τὴν συνήθειαν φωνῇ. καὶ γὰρ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ποιηταῖς, καὶ συγγραφεῦσι τοῖς σφόδρα ἑλληνίζουσιν, ἔστιν εὑρεῖν καὶ Περ-

a Celias, inquit ... siue Pa... Sexitanum, lacertorū ... Ex hoc ... Pela... Cybium fit. Pe... nomē ... Cordila ... Pe... Pō... mare exit... emendandus ... Thynni ... mari ... Ponto ... Fœtus primus Cordyla est: post annum Pelamys quæ iam ... Sarda dicitur: ... ior, Triton: maxima, Apolectus, ... Thynni ... Hi gradiores, Orcyni dicuntur: ... Ceti, cōmuni appellatione ingentium piscium.
b Orcynis, vel Cetaceis.

c Nam quæ à vētriculo coquuntur, teruntur, & minutatim diuiduntur, ac franguntur. Nota est medicis illorum opinio, qui cibos attritu coqui cēsebant.
d Verum id esse vsu cognitū. Muria namque citius salsuginem eluit quàm aqua dulcis.

e Plinius. Neronis principis inuentum est decoctam aquam, vitroque demissam ... refrigerare ...
f ... Aeq. ... auditione fluuiali ... abluit.

σικὰ ὀνόματα κείμενα διὰ τὴν τῆς χρήσεως συνήθειαν, ὡς τοὺς παρασάγγας, καὶ τοὺς ἀστάρους, καὶ τὴν σχοῖνον, ἢ τὸν σχοῖνον· μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὁδοῦ μέχρι νῦν, οὕτω παρὰ πολλοῖς καλούμενον. μακεδονίζοντάς τ' οἶδα πολλοὺς τῶν Ἀττικῶν διὰ τὴν ἐπιμιξίαν. βέλτιον δ' ἦν μοι αἷμα ταύρειον πιεῖν· ὁ Θεμιστοκλέους γὰρ θάνατος αἱρετώτερος, ἢ εἰς σὲ ἐμπεσεῖν. οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι ταύρειον ὕδωρ πιεῖν, ὅπερ σὺ οὐκ οἶσθα τί ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ἐπίστασαι, ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἀρίστοις τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων εἴρηταί τινα καὶ φαῦλα. A B Κηφισόδωρος γοῦν ὁ Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος μαθητής, ἐν τῷ τρίτῳ τῶν πρὸς Ἀριστοτέλην λέγει, ὅτι εὕροι τις ἂν ὑπὸ τῶν ἄλλων ποιητῶν, ἢ καὶ σοφιστῶν, ἓν ἢ δύο γ' οὖν πονηρῶς εἰρημένα· οἷα παρὰ μὲν Ἀρχιλόχῳ τό, πάντ' ἄνδρ' ἀποσκολύπτειν· Θεοδώρῳ δὲ τό, κελεύειν μὲν πλέον ἔχειν, ἐπαινεῖν δὲ τὸ ἴσον· Εὐριπίδην τε τὸ τὴν γλῶτταν ὀμωμοκέναι φάναι· καὶ Σοφοκλεῖ τὸ ἐν Αἰθίοψιν εἰρημένον·

Τοιαῦτα τοῖσι πρὸς χάριν τε κοὐ βίᾳ C
Λέγω, σὺ δ' αὐτὸς ὥσπερ οἱ σοφοὶ
Τὰ μὲν δίκαι' ἐπαίνει, τοῦ δὲ κερδαίνειν ἔχου.

καὶ ἀλλαχοῦ δ' ὁ αὐτὸς ἔφη, μηδὲν εἶναι ῥῆμα σὺν κέρδει κακόν. Ὁμήρῳ δὲ τὸ τὴν Ἥραν ἐπιβουλεῦσαι τῷ Διΐ, καὶ τὸν Ἄρη μοιχεύειν. ἐφ' οἷς πάντες κατηγοροῦσιν αὐτῶν. εἰ οὖν κἀγώ τι ἥμαρτον ὦ καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων θηρευτά, μὴ χαλέπαινε. κατὰ γὰρ τὸν Μιλήσιον Τιμόθεον τὸν ποιητήν,

Οὐκ ἀείδω τὰ παλαιά. D
Καινὰ γὰρ ἅμα κρείσσω.
Νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει.
Τὸ παλαιὸν δ' ἦν Κρόνος ἄρχων.
Ἀπίτω μοῦσα παλαιά.

Ἀντιφάνης τ' ἐν Ἀλκήστιδι ἔφη,

Ἐπεὶ τὸ καινουργεῖν φέρει,
Οὕτως ἐκεῖνος τοῦτο γινώσκων ὅτι
Ἓν καινὸν ἐγχείρημα, κἂν τολμηρὸν ᾖ,
Πολλῶν παλαιῶν ἐστι χρησιμώτερον.

Ὅτι δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι οἴδασι τὸ οὕτω λεγόμενον ὕδωρ, ἵνα μὴ πάλιν ἀγανακτήσῃς, δικόπλαν μου λέγοντος, δείξω. E καὶ γὰρ τὸν Φερεκράτους ψευδηρακλέα εἴποι τις ἂν τῶν πάνυ δοκησιδεξίων,

Ἐγὼ δ' ἂν ἀντείποιμι, μὴ πολυπραγμόνει,
Ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι πρόσεχε τὸν νοῦν κἀκροῶ.

62 Ἀλλὰ μὴ φθονήσῃς, ἔφη ὁ Οὐλπιανός, δέομαι, μηδὲ τοῦ ταυρείου ὕδατος, ὁποῖόν ἐστι δηλῶσαι. τῶν γὰρ τοιούτων φωνῶν ἐγὼ διψῶ. καὶ ὁ Κύνουλκος, ἀλλὰ προπίνω σοι ἔφη, φιλοτησίαν. F διψᾶς γὰρ λόγων παρ' Ἀλεξίδος λαβὼν ἐκ Πυθαγοριζούσης

Ὕδατος ἀπέφθου κύαθον· ἂν δ' ὠμὸν πίῃ
Βαρὺ καὶ κοπῶδες.

Τὸ δὲ ταύρειον ὕδωρ ὠνόμασεν, ὦ φίλε, Σοφοκλῆς, ἐν γαι · · · ἀπὸ τοῦ περὶ Τροιζῆνα ποταμοῦ Ταύρου, παρ' ᾧ καὶ κρήνη τις

ficæ dictiones ob consuetudinem vsurpatæ, quales sunt Parasangæ,[a] Astari, Schœni, masculini fœmininíve generis, mensuræ viarum nomina, ad nostram vsque memoriam à multis sic appellata. Atticos etiam plærosque noui, quia cũ Macedonibus versati sunt, ac permixti, à Macedonicis vocibus, & loquendi proprietate non abhorrere. Satius verò mihi[b] fuerit Tauri sanguinem bibere, & illo mortis genere perire, quo Themistocles è medio sublatus est, optabilius, quàm in te aliquando incidere. Ego equidẽ hîc Taurinam[c] aquam bibere non dicam. Ea quæ, & qualis sit, tu ignoras. An nescis apud nobilissimos poëtas & scriptores esse quæ malè ac ineptè dixerint? Cephisodorus Isocratis oratoris discipulus libro tertio sui operis aduersus Aristotelem, inquit, reperiri posse vnum vel alterum dictũ, quæ à summis poëtis, atque sophistis, parum re.. è sint pronuntiata, veluti apud Archilochum,

Omnes homines esse[d] *deglubendos.*

Apud Theodorum:

Laudandum quod æquum est, uerùm cuique iubendum, ut plus æquo habere studeat.

Apud Euripidem, cùm dixit:

Lingua[e] *iurata est.*

Apud Sophoclem in AEthiopibus:

Ad gratiam tibi ista dico, nec te uolo cogere,
Verùm, quòd facere solent uiri sapientes,
Iusta laudato. sectator uerò lucrum.

Idem alibi dixit,

Mali nihil esse quod cum lucro iunctum sit.

Apud Homerum: insidiatam fuisse Iunonem Ioui: Martem stupratorem & adulterum fuisse: quæ crimina illis omnes exprobrant. Ego igitur, si quid peccaui, ô bellissimorum nominum & verborum aucupator, ne stomacheris. Nam, quod ait Timotheus Milesius poëta,

Prisca non cano[f]*: prestantiora quidem noua.*
Iuppiter qui iuuenis est, regnat: olim Saturnus imperabat.

Valeant itaque & facessant vetera. Antiphanes in Alcestide:

Quæ noua fiunt
Boni consulit, ut cui sit cognitum
Nouum quoddam inceptum, quamuis audacius
Antiquis nimio multis esse utilius.

Veteribus ignotam non fuisse quam sic vocamus aquam, ne iterum succenseas decoctam si rursum dixero, mõstrabo. Quod enim Pherecrates ait in Falso Hercule:

Ex illustribus quispiam uiris si quid dixerit,
Et ego contradicam, ideo ne sis anxius,
Verùm, tibi si uidetur, aduerte mentem, remo- mnem apertè edisseram.

At ne mihi, quæso, inuideas, Vlpianus inquit, aquæ Taurinæ explicationem, vt qualis ea sit intelligam. Has enim voces ego sitio. Tum Cynulcus, Tibi amoris & beneuolentiæ nomine præbibo, inquit: quandoquidem cepit sermonem te sitis, & ex Alexidis Pythagorizusa sumpsisti,

Aquæ decoctæ cyathum, quam si bibisses
Crudam, grauis fuit & laboriosa futura.

Taurinam aquam Sophocles dixit in* à Tauro fluuio prope Trœzena labẽte, iuxta quam

a Immutatum ... lulum eo ... lo Persæ ... vocant ...

b Versi... Aristopha... quibus...

c Sophoc... ... Tauro fl... Trœzeni... rus nunc ... nunc mo... ciæ, ... Achiuor... Perinæ...

d Suis ... ta spolia... cutis etiam ... hatur. ... dag. Boni ... est tondere ... non deglub... prouerbio ... bonus est ... ve qualibet.

e Erasm... gio, Lingua ... nit. Hic ... tatur ex H... lyto coron...

f Erasm... gio, Plures ... orientem ... rant: & ... Saturniu...

fons Hyoëssa[a] dictus manat. Porro aquę perquam frigidæ vsum in propinationibus veteres non ignorarūt: verùm ea de re tacere constitui, nisi me docueris in epulis[b] an veteres calidam aquam biberint. Nam si crateres ex eo[c] quod facere solent casu vocati sunt, & ij vino commixto pleni adstabant, feruentem potum illi conuiuis non exhibuerunt, lebetum more igni subiecto ebullientem. In vsu fuisse calidam aquam priscis, liquet ex Eupolide in Populis:

Ahenum calfacere nobis aliquem, & aquam
Iube decoquere, uisceribus ut auxiliemur.

Antiphanes in Omphale:

Aquam in olla mihi qui coquat neminem aspicere sustinebo.
Non enim male ualeo, & dij faxint ne ualeam: uerùm
Si tormina circa uentrem & umbilicum cruciarent,
Adest à Phertato[d] mihi drachma emptus annulus.

Idem in Aliptria, hoc enim titulo & eius poëtæ & Alexidis fabula circunfertur:

Celebris officina uobis si facianda est,
Gratam primùm Cererem[1] dispergite, deinde maximam
Arytænam[e] in medio uestrum statuite, demersam in aquæ feruentis lebetem.
Ego, ædepol, quæ libera sum, aquam frigidam nunquam biberim.

Plato libro primo, De Republica, Cupiditatē in animo veluti quandā sitim esse tradit. Ac sitim quidem potionis vel calidæ, vel frigidæ, esse appetentiam, & vel multi, vel pauci cuiusuis potus. Itaque adiuncta siti caliditas si fuerit, frigidi potus desideriū inuehit: sin frigiditas, calidi. Si quis verò ob præsentis humoris copiam multam sitit, potionē largiorē is cupiet: sin paucus humor adest, exiguam poscet. Sitis autem prorsus est appetitus natura insitus potionis, vt fames cibi. Semus Delius libro secundo Nesiadis[f], scribit in Cimolo insula, per æstatem frigidarias specus effodi, in quibus aquæ tepentis æstu plena dolia reponant, illam post inde haurientes niue ipsa non minus frigidam. Tepentem aquam μετάκερας[g] Athenienses vocant, vt Sophilus in Androcle. Alexis in Locris:

Ancillæ affundebant,
Altera quidem calidam, altera μετάκερας.

Philemon[h] in Corinthia: Amphis in Balneo:

Alta uoce iussit
Aquam sibi calidam afferri: alius μετάκερας.

His quædam accumulaturo Cynico, Pontianus inquit, Veteribus, Amicissimi viri, non ignotus fuit aquæ valde frigidæ potus. Alexis itaque in Parasito ait,

Etenim uolo
Aquam te gustare: cum puteo mihi res est
Qui frigidiorem introrsum penitius abstrusit.

Hermippus in Cercopibus[i] putealem aquam sic nominat. Alexis in Mandragorizomenē illas bibisse niuem sic ait:

An non supra modū hominum stirps curiosa est?
Vt quæ plurimis utatur rebus diuersissimis?
Alienos diligimus[k], gentiles & cognatos negligimus.

A Ὑόεσσα καλεῖται. ἐπίνοντο δὲ οἱ παλαιοὶ καὶ τὸ πάνυ ψυχρὸν ὕδωρ ἐν ταῖς προπόσεσιν. ἀλλ᾽ οὐκ ἐρῶ, ἐὰν μὴ καὶ σύ με διδάξῃς, εἰ ἔπινον θερμὸν ὕδωρ ἐν ταῖς εὐωχίαις οἱ ἀρχαῖοι. εἰ γὰρ οἱ κρατῆρες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος τῆς ὀνομασίας ἔτυχον, οὗτοί τε κερασθέντες παρέκειντο πλήρεις, οὐ ζέον τὸ ποτὸν παρεῖχον, λεβήτων τρόπον ὑποκαιόμενοι. ὅτι γὰρ οἴδασι θερμὸν ὕδωρ, Εὔπολις μὲν ἐν Δήμοις παρίστησιν, τὸ χαλκίον θερμαινέθ᾽ ἡμῖν καὶ θύη τινὰ πέττειν κέλευ᾽ ἵνα σπλάγ-

B χνοισι συγγενώμεθα, Ἀντιφάνης δὲ ἐν Ὀμφάλῃ,

Ἐν χύτρᾳ δέ μοι
Ὅπως ὕδωρ ἕψοντα μηδέν᾽ ὄψομαι.
Οὐ γὰρ κακὸν ἔχω μηδ᾽ ἔχοιμ᾽. ἐὰν δ᾽ ἄρα
Στρέφῃ με περὶ τὴν γαστέρα ἢ τὸν ὀμφαλὸν,
Παρὰ Φερτάτου δακτύλιός ἐστί μοι δραχμῆς.

Ἐν δὲ Ἀλειπτρίᾳ (φέρεται τὸ δρᾶμα, καὶ ὡς Ἀλέξιδος,) Ἐὰν δὲ πυργηρὸν ἐλθόν ποιῆτε περιβόητον,

C κατασκεδᾶτε νὴ τὴν φίλην Δήμητρα τὴν μεγίστην ἀρύταιναν ὑμῶν ἐκ μέσου, βάψασαι τοῦ λέβητος ζέοντος ὕδατος. εἰ δὲ, μηδέποθ᾽ ὕδωρ πίοιμ᾽ ἐλευθέριον. Πλάτων δ᾽ ἐν πρώτῳ Πολιτείας, Ἐπιθυμία ἐν τῇ ψυχῇ εἴη, οἷον δίψα ἐστίν. δίψα ἆρά γε θερμοῦ ποτοῦ ἢ ψυχροῦ ἢ πολλοῦ ἢ ὀλίγου, ἢ καὶ ἐν ὀλίγῳ ποιοῦ τινος πώματος, ἢ ἐὰν μέν τις θερμότης τῷ δίψει προσείη τὴν τοῦ ψυχροῦ ἐπιθυμίαν προσπαρέχοι ἄν; ἐὰν δὲ ψυχρότης, τὴν τοῦ θερμοῦ· ἐὰν δὲ διὰ πλήθους παρουσίαν πολλὴ ἡ δίψα, ἢ ὅτι τὴν τοῦ πολλοῦ παρέ-

D ξεται, ἐὰν δὲ ὀλίγη, τὴν τοῦ ὀλίγου; αὐτὸ δὲ τὸ διψῆν, οὐ μή ποτε ἄλλου γένηται ἐπιθυμία, ἢ οὗπερ πέφυκεν, αὐτοῦ πώματος καὶ αὖ τὸ πεινῆν βρώματος. Σῆμος δὲ ὁ Δήλιος ἐν δευτέρῳ Νησιάδος, ἐν Κιμώλῳ τῇ νήσῳ φησὶ ψυχεῖα κατεσκευάσθαι θέρους ὀρυκτὰ ἔνθα χλιαροῦ ὕδατος πλήρη κεράμια καταθέντες ὕδατος, κομίζονται χιόνος οὐδὲν διάφορα. τὸ δὲ χλιαρὸν ὕδωρ Ἀθηναῖοι μετάκερας καλοῦσιν, ὡς Σώφιλος ἐν Ἀνδρο-

E κλεῖ. Ἄλεξις δ᾽ ἐν Λοκροῖς,

Αἱ δὲ παῖδες παρέχεον,
Ἡ μὲν τὸ θερμὸν, ἡ δ᾽ ἑτέρα μετάκερας. καὶ Φιλήμων ἐν Κορινθίᾳ, Ἄμφις δ᾽ ἐν Βαλανείῳ, ἀνεβόησεν, Ὕδωρ ἐνεγκεῖν θερμὸν, ἄλλος μετάκερας. μέλλοντος δὲ τοῦ κυνικοῦ τούτοις ἐπισωρεύειν τινὰ, ὁ Ποντιανὸς ἔφη, οἴδασιν ὦ φίλτατοι ἀνδρῶν οἱ ἀρχαῖοι, καὶ τὴν τοῦ πάνυ ψυχροῦ πόσιν. Ἄλεξις γοῦν ἐν Παρασίτῳ φησί, Καὶ γὰρ βούλομαι Ὕδατός σε γεῦσαι· πρᾶγμα δ᾽ ἐστί μοι μετὰ

F Φρέατος ἔνδον ψυχρότερον ἀρκέσαντος.

Ὀνομάζει δὲ καὶ Ἕρμιππος ἐν Κέρκωψι, φρεατιαῖον ὕδωρ οὕτως. † Ὅτι δὲ καὶ χιόνας ἔπινον ἐν Μανδραγοριζομένῃ ἔφη Ἄλεξις,

Εἶτ᾽ οὐ περίεργόν ἐστιν ἄνθρωπος φυτὸν,
Ὑπεναντιωτάτοις τε πλείστοις χρώμενον;
Ἐρῶμεν ἀλλοτρίων παρορῶμεν συγγενεῖς.

Apud Pausaniam lib. 2. Con... ...dentibus per ...ntes Hermio... Trœzene, ...se ostendit ...sci amnis, ... nomē Taurio ...incipio fuit: ...d illa corru... ...a, ex hoc Athe... ...ei loco resti... ...enda.
Horatius oda ...: Quis aquam ...perer ignibus: ...uisuit de balneo ...dam interpre... ...tur. Plautus in ...ilisc. Neque ille ...lidam hic ebibit ...prandio. Vide ...ollucem lib. 9. ...lin cap. 4. 18. ...ercurialem ca. ...1. Var.
A miscendo vi... ...o, dum aqua di... ...itur. Vrceolos ...inistratorios ...artialis vocat.
Erasm. ada... ...o, Non inest re... ...edium aduersus ...cophante mor... ...m. Alij legunt, ...ρὰ Ἰατρὸς φέρ... ...τος μοι δακτύ... ...: Medicus ad... ...st optimus mihi ...igitus: nempe ...omitioni prouo... ...andæ, qua leuan... ...ur torminibus ...ffecti.
Panem.
Instrumentum ...oquinarium, ...uo ex aheno ...auritur calens ...qua.
De insulis: Vi... ...e prolixè de to... ...hac re tractā. ...m Mercurialē ...p. 8. 1. Var.
Veluti calido ...frigido tempe... ...tam.
Desunt huius ...ectæ versus.
Vafris & vete... ...ribus. Iunius ... ; Cercopi. ...sunt & hic ...oetæ versus.
Erasm. ada... ...o, Grata noui... ...s. Vide Adno... ...tiones.

Ἔχοντες οὐδὲν, εὐποροῦμεν τοῖς πέλας.
Ἐράνους φέροντες, οὐ φέρομεν ἀλλ' ἢ κακῶς,
Ἀκτῆς τροφῆς δὲ, τῆς καθ' ἡμέραν πάλιν
Γλιχόμεθα τὴν μᾶζαν, ἵνα λευκὴ παρῇ.
Ζωμὸν δὲ ταύτῃ μέλανα μηχανώμεθα.
Τὸ καλὸν δὲ χρῶμα τῷ ἀδυσποιῷ χρώζομεν.
Καὶ χιόνα μὲν πίνειν παρασκευάζομεν.
Τὸ δ' ὄψον ἐὰν μὴ θερμὸν ᾖ, διασύρομεν.
Καὶ τὸν μὲν ὀξὺν οἶνον ἐκπτύζομεν,
Ἐπὶ ταῖς ἀβυρτάκαισι δ' ἐκβακχευόμεθα.
Ὅθ' κοινὸν τὸ πολλοῖς τῶν σοφῶν εἰρημένον,
Τὸ μὴ γενέσθαι μὲν κράτιστον ἐς ἀεί,
Ἐπὰν γένηται δ', ὡς τάχιστ' ἔχειν τέλος.

Δεξικράτης δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ὑφ' ἑαυτῶν πλανώμενοί φησιν, εἰ δὲ μεθύω καὶ χιόνα πίνω, καὶ μύρον ἐπὶ στόματος κράτιστον Αἴγυπτος ποιεῖ. Εὐθυκλῆς δ' ἐν Ἀσώτοις ἢ Ἐπιστολῇ.

Πρῶτος μὲν εἶδεν εἰ χιὼν ἐς ὠνία,
Πρῶτον δ' ἐκεῖνον χαλβόνα δεῖ πάντως φαγεῖν.

Οἶδεν δὲ καὶ ὁ καλὸς Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημονεύμασι, τὴν διὰ χιόνος πόσιν. Χάρης δ' ὁ Μιτυληναῖος ἐν ταῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίαις, καὶ ὅπως δεῖ χιόνα διαφυλάσσεσθαι εἴρηκεν, διηγούμενος περὶ τῆς πολιορκίας τῆς ἐν Ἰνδοῖς πόλεως Πέτρας· ὀρύξαι φάσκων τὸν Ἀλέξανδρον ὀρύγματα τριάκοντα συχνὰ, ἃ πληρώσαντα χιόνος παρεμβαλεῖν δρυὸς κλάδους. οὕτω γὰρ παραμένειν πλείω χρόνον τὴν χιόνα. ὅτι δὲ καὶ τὸν οἶνον ἔψυχον ὑπὲρ τοῦ ψυχρότερον αὐτὸν πίνειν, Στράττις φησὶν ἐν Ψυχασταῖς,

Οἶνον γὰρ πιεῖν οὐκ ἂν εἷς
Δέξαιτο θερμὸν, ἀλλὰ πολὺ τοὐναντίον
Ψυχόμενον ἐν τῷ φρέατι, χιόνι μεμιγμένον.

Καὶ ὁ Λύσιππος ἐν Βάκχαις,

Ἕρμων τί ἐστι; πῶς ἔχομεν; τί δ' ἄλλο γ' ἢ
Ὁ πατὴρ ἄνωθεν ἐς τὸ φρέαρ μὴ δοκεῖ,
Ὥσπερ τὸν οἶνον τοῦ θέρους καθεικέναι.

Δίφιλος δ' ἐν Μνηματίῳ φησί,

Ψύχον τὸν οἶνον Δωρίων.

Πρωταγορίδης δ' ἐν δευτέρῳ τῶν κωμικῶν ἱστοριῶν, τὸν Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως κατὰ τὸν ποταμὸν διηγούμενος πλοῦν, λέγει τι καὶ περὶ ἐπιτεχνήσεως ψυχρῶν ὑδάτων ἐν τούτοις. τὴν γὰρ ἡμέραν ἀνηλιάζοντες αὐτὸ, τῆς νυκτὸς ἀπηθοῦντες τὸ παχύτατον, τὸ λοιπὸν ἐξαιθριάζουσιν ἐν ὑδρείαις κεραμείαις ἐπὶ τῶν μετεωροτάτων μερῶν τῆς οἰκήσεως, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς δύο παῖδες ὕδατι τὰ τεύχη καταρραίνουσιν. ὄρθρου δὲ καθαιροῦντες, καὶ τὴν ὑπόστασιν πάλιν ὑποσπῶντες λεπτόν τε ποιοῦντες
64 αὐτὸ, καὶ πρὸς ὑγίειαν οἷον ἄριστον ἐν ἀχύροις τιθέασι τὰς ὑδρείας. εἶθ' οὕτως χρῶνται, χιόνος οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν χρείαν ἔχοντες.

Λακκαίου δὲ ὕδατος μνημονεύει Ἀναξίλας ἐν Αὐλητῇ οὕτως,

Ὕδατός τε λακκαίου παρ' ἐμοῦ τοῦτό γέ σοι γένοιθ' ὑπάρχειν. καὶ πάλιν,

A *Cum nullæ facultates sunt, diuites nos esse credimus: uicinis*
Si munificam gratiam conferimus, præparcè & malignè id fit.
Quod ad cibum spectat quotidianũ, eam rursum
Mazam optamus quæ candida fiet,
Et eo ipso die nigrum ius machinamur:
Speciosum colorem indelebili nos alio tingimus,
Bibendam niuem nos præparamus:
Aqua uerò nisi calida sit, seruos obiurgamus.
Vinum subacescens ne pitissamus quidem,
Abyrtacarum[a] tamen studio & uoluptate insanimus:
B *Quamobrem, à multis quod dictum est uiris sapientibus,*
Non nasci quidem semper optimum est,
Natis uero, abire uita quam citissimè.

Dexicrates in fabula cuius titulus est, A seipsis errantes, inquit:

Quòd si ebrius sum, & niuem bibo,
Ac præstantissimum unguentum quo facies linatur mihi
AEgyptus conficit.

Euthycles in Prodigis, seu Epistola:

Primus is resciuit uenalis an esset nix,
C *Primum illum comesse fauum necessum est.*

Eleganti quoque Xenophonti nota fuit in suis Commentariis niuis potio. Chares Mitylenæus in suis de Alexandro historiis qua industria nix conseruari debeat, exposuit, quo loco Petræ vrbis Indorum obsidionem enarrat. Scribit enim Alexandri iussu fossas triginta, parum inter se distantes, excauatas fuisse, eásque niue impletas superiniectis quercus ramis, ac niuem longo sic tempore perdurasse. Vinum autem vt gelidius biberent veteres olim refrigerasse, Strattis docet in Psychastis[b]:

D *Vinum bibere*
Calidum nunquã is uolet: sed multò magis contra
In puteo refrigeratum, aut dilutum niue.

Lysippus in Bacchis:

A. Hermon, quidnam istud est? quomodo habemus?
B. Quid aliud quàm quòd se pater in puteum superne
Vt æstate uinum, uidetur deturbasse?

Diphilus in Mnematio[c]:

Heus tu Doriton, actutum uinum refrigerato.

E Protagorides libro secundo Comicarum historiarum, quo loco regis Antiochi nauigationem secundo flumine[d] describit, nonnihil attigit aquæ refrigerandæ artificium his verbis: Interdiu aquam insolantes, & sub noctem quod crassissimũ erat colo secernentes, reliquum vrnis[e] fictilibus exceptum in excelsissima ædium parte sinunt, pueris duobus tota nocte vrnas aqua irrigantibus: diluculo verò vrnis deorsum reuectis, & fæce quæ sidit, rursum detracta, aqua sic extenuata, & ad tuẽdam ea ratione bonam valetudinem maximè idonea, vrnas in paleis recundunt, & aquam
F sic purgatam bibunt, niue prorsus nihil egentes. Aquæ è cisterna[f] sic meminit Anaxilas in Tibicine:

Aquæ è cisterna. habere tu à me hanc potes.

& rursum:

E cisterna fortassis aqua periit.

ὕδατος λακκαίου, idest, aquæ è cisterna, vt loqui

a A... dim... ric... nali... pun... id... Pla... taci... sapo... vin... utri...

b R... bus...

c E... men...

d E... Nilo...

e ... vasi... drig...

f ... ξαν... fter... ca... lig... v...

nos solemus, Apollodorus quoque Gelous sic meminit ἐν Ἀπολιπούσῃ[a]:

Animo suspenso ac conturbato situlæ quæ in cisterna fuit,
Et eius quæ in puteo, funes exolutos
Vt accommodati essent, perfeci.

Hæc Myrtilus dum audit, Quoniam ego sum, ô amici, φιλοτάριχος, id est, salsamentorum auidus, quod Simonides ait, niuem bibere cupio. Tum Vlpianus, φιλοτάριχος, inquit, apud Antiphanem extat in Omphale, his verbis:

Nequaquam Philotarichos sum, ô uirgo.

Alexis in Gynæcostratia [b], Zomotarichon in his quendam appellauit:

Cilicius hic Hippocles, Zomotarichos [c] histrio.

Quod verò dudum citasti è Simonide, id quid sit nescio. Quia tibi curæ historia non est, ô ventrose, Myrtilus inquit: Cnisolœchos [d] enim quispiam es, vel, vt inquit Asius Samius poëta, priscus ille Cnisocolax. Callistratus libro septimo Miscellaneorum scribit Simonidem poëtam, quo tempore vehemẽs æstus est, apud quendam epulantem iis qui à poculis erant niuem cæteris, dum biberent, miscentibus, sibi verò minimè, hoc epigramma ex impræmeditato recitasse:

Hac olympi latera niue circumtexit
Celer è Thracia irruens Boreas:
Qui hyemali penula minimè uestitorum animum perœllit: uerum missa est
In Pieriam salua regionem [e] manibus compressa:
Quandam eius portionem mihi affundito quispiam: non enim par est
Amico homini calidum porrigere quod initio bibat.

Cynulcus igitur cùm bibisset, percontatus est rursum Vlpianus, apud quem extet vox Cnisolœchos, & quænam forent de Cnisolœcho Asij carmina. Asij versus, inquit Myrtilus, hi sunt:

Claudus, notis compunctus ac inustus, uetulus, mendico par,
Accessit Cnisocolax, cùm Meles uxorem duxit.
Inuocatus iusculum sorpsit, an in adstantium medio
Tanquam heros constitit, luto emergens.

Cnisolœchos apud Sophilum in Philarcho sic legitur:

Opsophagus [f] es, & Cnisolœchos [g].

Idem in fabula, cui titulus est Concurrentes, Cnisolœchiam [h] sic dixit,

Leno quidem præ Cnisolœchia
Botellum sanguine farctum ipsi parare
Hunc me iussit.

Cnisolœchi meminit etiam Antiphanes in Bombylio. Quod verò inter epulas vinum dulce olim biberint, palam est ex Alexide in Dropide:

Ingressum est scortum dulce uinum ferens
In argenteo quodam drachmarum quinque poculo,
Conspectu elegantissimo, quod nec trybliũ [i] fuit,
Neque phiala, sed utriusque formæ ac nodi particeps.

Allata est post hæc placenta, ex lacte, sesamo, ac melle subacta, quàm Romani libum no-

a Muliere animo defecta.

b Vel, Muliebri exercitu, vel, Mulieri ductu, & imperio. Erasm. Mulier imperator, mulier miles.

c Quòd iusculo delectaretur, è salsamentis parato. Quidã legunt ζωμοτάριχος.

d Alij. χνισολεῖχος: gulosus: catillo: liguritor, qui nidorem culinæ lingit. Iuuenalis, Te putat ille suæ captum nidore culinæ. Iun. adag. Sartaginum pernicies.

e Bœotiæ.

f Versus Græcos Latinis quidam sic vertit: Hac texit Boreas costas, queis surgit Olympus, Threicia erũpens à regione celer Nudorũ & mentẽ perstringẽs: missa tamẽ iã compressa: ad terram saluáque Pieriam. Nonnihil effundat quisquã mi: prorsus iniquum, potare sic calidum, si quis amicus erit.

g Obsoniorum helluo.

h Catillo.

i Liguritionem, & catillationẽ: expediariam vocitatem.

A ἴσως τὸ λακκαῖόν γε ὕδωρ ἀπόλωλεν. Ἀπολλόδωρος δ᾽ ὁ Γελῷος καὶ τοῦ λάκκου αὐτοῦ ὥσπερ ἡμεῖς λέγομεν μνημονεύει ἐν Ἀπολιπούσῃ οὕτως,

Ἀγωνιῶσα τόν τε τοῦ λάκκου κάδον,
Λύσασα καὶ τὸν τοῦ φρέατος εὐτρεπεῖς
Τὰς ἱμονιὰς πεποίηκας.

Τούτων ὁ Μυρτίλος ἀκούσας ἔφη, Ἐγὼ δ᾽ ὢν φιλοτάριχος ὦ ἑταῖροι, χιόνος πιεῖν βούλομαι κατὰ Σιμωνίδην. καὶ ὁ Οὐλπιανός, κεῖται μὲν ὁ φιλοτάριχος ἔφη παρ᾽ Ἀντιφάνῃ ἐν Ὀμφάλῃ οὕ-
B τως.

Οὐ φιλοτάριχος οὐδαμῶς εἰμ᾽ ὦ κόρη.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Γυναικοκρατίᾳ καὶ ζωμοτάριχόν τινα κέκληκεν ἐν τούτοις. ὁ δὲ Κίλιξ,

Ὅδ᾽ Ἱπποκλῆς ὁ ζωμοτάριχος ὑποκριτής.

Τὸ δὲ κατὰ Σιμωνίδην τί ἐστιν οὐκ οἶδα. οὐ γὰρ μέλει σοι ἔφη ὁ Μυρτίλος ἱστορίας ὦ γάστρων. Κνισολοῖχος γάρ τις εἶ κατὰ τὸν Σάμιον ποιητὴν Ἄσιον τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον, καὶ κνισοκόλαξ. Καλλίστρατος ἐν
C ἑβδόμῳ Συμμίκτων φησίν, ὡς ἑστιώμενος παρά τισι Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς κρατοῦντος καύματος ὥραν, καὶ τῶν οἰνοχόων τοῖς ἄλλοις μισγόντων εἰς τὸ ποτὸν χιόνος, αὐτῷ δὲ οὔ, ἀπεσχεδίασε τόδε τὸ ἐπίγραμμα·

Τήν ῥά ποτ᾽ Οὐλύμποιο περὶ πλευρὰς ἐκάλυψεν,
Ὠκὺς ἀπὸ Θρήκης ὀρνύμενος Βορέης,
Ἀνδρῶν δ᾽ ἀχλαίνων ἔδακε φρένας, αὐτὰρ ἐκάμφθη,
D Ζωὴ Πιερίην γῆν ἐπιεσσαμένη,
Ἔν τις ἐμοί γ᾽ αὐτῆς χεέτω μέρος· οὐ γὰρ ἔοικε,
Θερμὴν βαστάζειν ἀνδρὶ φίλῳ πρόποσιν.

Πιόντος οὖν αὐτοῦ πάλιν, ἐζήτει ὁ Οὐλπιανός, ποῦ κεῖται ὁ κνισολοῖχος, καὶ τίνα ἐστὶ τὰ τοῦ Ἀσίου ἔπη, τὰ περὶ τοῦ κνισοκόλακος. τὰ μὲν οὖν τοῦ Ἀσίου ἔφη, ὁ Μυρτίλος ἔπη ταῦτά ἐστι,

Χωλὸς στιγματίης πολυγήραος, ἴσος ἀλήτῃ
Ἦλθεν ὁ κνισοκόλαξ, εὖτε Μέλης ἐγάμει,
Ἄκλητος ζωμοῦ κεχρημένος, ἐν δὲ μέ-
E σοισιν,
Ἥρως εἱστήκει βορβόρου ἐξαναδύς.

Ὁ δὲ κνισολοῖχος ἐστι παρὰ μὲν Σωφίλῳ ἐν Φιλάρχῳ οὕτως,

Ὀψοφάγος εἶ καὶ κνισολοῖχος. ἐν δὲ τοῖς ἐπιγραφομένοις Συντρέχουσι κνισολοιχίαν εἴρηκεν ἐν τούτοις.

Ὁ πορνοβοσκὸς γάρ μ᾽ ὑπὸ κνισολοιχίας
Χορδήν τιν᾽ αἱματῖτιν αὐτῷ σκευάσαι,
Ἐκέλευσε ταυτηνὶ ἐμέ.

F Τοῦ κνισολοίχου δὲ καὶ Ἀντιφάνης μνημονεύει ἐν Βομβυλίῳ. ὅτι δ᾽ ἔπινον καὶ γλυκὺν οἶνον μεταξὺ ἐσθίοντες Ἄλεξις φησὶν ἐν Δρωπίδῃ.

Εἰσῆλθεν ἡ ἑταίρα φέρουσα τὸν γλυκὺν
Ἐν ἀργυρῷ ποτηρίῳ πενταδράχμῳ τινὶ
Ἀστειοτάτῳ τὴν ὄψιν οὔτε τρυβλίῳ,
Οὔτε φιάλῃ. μετεῖχ᾽ ἀμφοῖν τοῖν ῥυθμοῖν. Ἑξῆς ἐπεισηνέχθη πλακοῦς ἐκ γάλακτος ἰτρίων τε καὶ μέλιτος, ὃν Ῥωμαῖοι λίβον

καλοῦσι. καὶ ὁ Κυνοῦλκος ἔφη, ἐμπίπλασο Οὐλπιανὲ χεβεδρολάψου πατρίου, ὃς παρ' οὐδενὶ τῶν παλαιῶν, μὰ τὴν Δήμητρα, γέγραπται, πλὴν εἰ μὴ ἄρα παρὰ τοῖς τὰ Φοινικικὰ συγγεγραφόσι, Σουνιάθωνι καὶ Μώχῳ τοῖς σοῖς πολίταις. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, ἔφη, ὦ κυνόμυια μελιτηκίων ἅλις. ἡδέως δ' ἂν χόνδρου φάγοιμι τῶν ὀστρακίδων, ἢ τῶν κοκκάλων, ἀφθόνως ἔχοντος, καὶ κομισθέντος δότε, ἔφη, μυστίλην, οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι μύστρον παρ' οὐδενὶ γε τῶν πρὸ ἡμῶν εἰρημένον. ἐπιλήσμων εἶ ἔφη, ὦ θαυμάσιε ὁ Αἰμιλιανός· οὐ σὺ μέν τοι τὸν Κολοφώνιον Νίκανδρον ἀεὶ τεθαύμακας τὸν ἐποποιὸν ὡς φιλάρχαιον, καὶ πολυμαθῆ, καὶ ὡς τὸ πεπέριον ὀνομάσαντα παρέθου; οὗτος τοίνυν αὐτὸς ἐν τῷ προτέρῳ τῶν Γεωργικῶν ἐμφανίζων τὴν τοῦ χόνδρου χρῆσιν, καὶ μύστρον ὠνόμασε διὰ τούτων.

Ἀλλ' ὁπότ' ἢ ἐρίφοιο νεοσφαγὲς ἠὲ καὶ ἀρνὸς,
Ἢ αὐτοῦ ὄρνιθος ἐφοπλίζεσθαι ἐδωδήν,
Χύδρα μὲν ἐκτρίψειας, ὑποστρώσας δ' ἐνὶ κοίλοις
Ἄγγεσιν, εὐώδει δὲ μιγῇ ἀμαφῦρσον ἐλαίῳ.
Ζωμὸν δὲ βρομέοντα καταντλὰς, πῖνε δὲ πῶμα
Ἀμφιβαλὼν, φωκτὸν γὰρ ἀνοιδαίνει βαρὺ κείμενον.
Ἠρέμα δ' ἐν χλιάον κοίλοις ἐνδαίνεο μύστροις.

Διὰ τούτων, ὦ θαυμασιώτατε, ὑπογράφει ὁ Νίκανδρος τὴν χρείαν τοῦ τε χόνδρου, καὶ τῆς ἐπτισμένης κριθῆς, ἐπιχεῖν κελεύων ἀρνὸς ἢ ἐρίφου ζωμὸν, ἢ ὄρνιθος. τὰ μὲν οὖν χίδρα φησὶν, ἔκτριψον μὲν ἐν θυείᾳ, μίξας δ' ἔλαιον αὐτοῖς ἀναφύρασον ἡνίκ' ἂν ἕψηται, τὸν ἐκ τῶν τοιῶνδε σκευῆς ἀναβρομοῦντα ζωμὸν, πυκνότερον τῇ ζωμηρύσει καταμίγνυε μηδ' ἕτερον ἐπεγχέων· ἀλλ' αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ ἀρυόμενος, πρὸς τὸ μηδὲν ὑπερζέσαι τοῦ πιμελεστέρου. διὸ καὶ φησὶ, κατάπνιγε τὸ ὑπερζέον ἐπιθεὶς πῶμα· τὸ κείμενον οὕτω φωκτὸν γινόμενον διοιδεῖ. τελευταῖον δὲ πράως χλιαρὸν γινόμενον, κοίλοις προσφέρου τοῖς μύστροις. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἱππόλοχος ὁ Μακεδὼν ἐν τῇ πρὸς Λυγκέα ἐπιστολῇ, δι' ἧς ἐμφανίζει Μακεδονικόν τι δεῖπνον, πολυτελείᾳ τὰ πάντα πανταχοῦ γινόμενα ὑπερβαλὸν, μνημονεύει ὡς ἑκάστῳ τῶν δειπνούντων δοθέντων μύστρων χρυσῶν. ἐπεὶ δὲ φιλάρχαιος εἶ, θέλεις καὶ οὐδὲν φὴς φθέγξασθαι, ὃ μὴ τῆς Ἀττικῆς ἐστὶ φωνῆς ὦ φίλτατε, τί ἐστιν ὃ λέγει Νικοφῶν ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς, ἐν τοῖς Χειρογάστορσιν· ἐγὼ γὰρ καὶ τοῦτον εὑρίσκω μνημονεύοντα τῶν μύστρων, ὅταν λέγῃ, μεμβραδοπώλαις, ἀκρατοπώλαις, ἰσχαδοπώλαις, διφθεροπώλαις ἀλφιτοπώλαις. μυστριοπώλαις, βιβλιοπώλαις, κοσκινοπώλαις ἐγκειδοπώλαις, σπερματοπώλαις. τίνες γὰρ ἂν εἶεν οἱ μυστριοπῶλαι, ἢ οἱ τὰ μύστρα πωλοῦντες; μαθὼν οὖν ἐκ τούτων ὦ καλέ μου Συραττικὲ τὴν τοῦ μύστρου χρῆσιν, ἐμφοροῦ

64 τοῦ χόνδρου ἵνα μὴ λέγῃς ἄκικυς εἰμὶ καὶ ὀλιγοδρανέω. τεθαύμακα δὲ καὶ πῶς οὐκ ἐζήτησας. ὁ δὲ

A nominant. Tum Cynulcus ait: Satia nunc te, Vlpiane, Chebrodlapso patrio tuo, quod, per Cererem nomen, apud nullum ex antiquis scriptũ est, nisi fortè apud eos qui Phœniciæ res memoriæ commendarunt, Souniæthonem inquam, & Moschum ciues tuos. At Vlpianus, Mihi quidem, ô canina musca [a], mellitarum satis placentarum est, alicam verò comesse volupe mihi fuerit, cui Ostracidũ siue Coccalorum [b] abundè sit admixtum. Vos igitur afferte, mihique date mystilenum, id est cochlear: μύστρον enim dicere mihi religio est, quia nostrorum maiorum nullus voce

B vsus illa fuerit. Obliuiosus, admirãde vir, profectò es, inquit AEmilianus. Nicandrum Colophonium exametrorum versuum poëtam nõne semper es cum admiratione veneratus, vt studiosum antiquitatis, multæque doctrinæ? Ab eo Peperium [c] dictum fuisse nonne modò referebas? atqui libro primo Georgicorum alicæ vsum declarans mystron nominat his verbis:

At cùm uel hœdo recenter iugulato, uel agno,
Vel etiam gallina, tibi cibus instruitur,
Chondrum tritum in uase cauo sternito,
C *Admixtóque oleo fragrante pinsito,*
Addito iusculo quod feruens ac fremens hauseris: tum operculo
Imposito exhalare ne permitte [d]*: sic crimnon*
Ne transpiret excoctum: [e] *: uehementer intumescit.*
Sensim uerò tepidum mystris tu cauis in cibo sumito.

His videlicet, ô in primis admirande, Nicander vsum alicæ ordeique decorticati proponit, ac describit, hœdi, agníue, aut gallinæ iusculum affundi iubens. Alicam ergo, inquit,

D tũde in mortario, oleóque mixto, subige quã diu coquitur: efferuescens iusculum sic præparatæ crebrius cochleari [f] commisceto, nihil præterea super affundens, sed ipsius sublatam partem quandam hauriens, & agitans, ne quod pinguius est feruore ollam supereto ac foras effluat. Quapropter ait: cohibe quod immodicè feruet, operculo admoto: sic enim crimnon coërcitum, ac tanquam suffocatum intumescit: tandem verò leuiter id tepidum cauis mystris in os ingere. Quinetiam Hippolochus Macedo in sua ad Lynceum epi-

E stola, qua cœnam Macedonicam quandam exponit, sumptu quasuis alias omnes vbiuis apparatas superantem, memorat cõuiuis singulis data fuisse aurea mystra. Quandoquidem verò id affectas, vt antiquitatem esse tibi gratam omnes putent, ô amicissime, & ipse nihil ais te loqui, quod dictione Atticum nõ sit, quidnam illud est quod Nicophon priscæ comœdiæ poëta dixit ἐν χειρογάστορσι [g]. Hunc enim comperio τῶν μύστρων meminisse, cũ ait,

Membradum uẽditoribus, uini meri, caricarum,
F *coriorum, polentæ, mystrorum, unguentorum,*
librorum, cribrorum, sagenarum, seminum.

Alij quæso μυστροπῶλαι esse possunt, quàm qui μύστρα vendunt, id est cochlearia. Ex his igitur, ô belle Syrattice [h], mystri vsum edoctus, alica te ingurgita, ne te dicas ἄκικυν [i] εἶναι, id est, imbecillum esse, & ὀλιγοδρανεῖν, id est, languentem spiritum vix trahere. Miror autem te non

a Libr... meretr... mya ve... rasmus... Musse... Impress... ce. Vi...
b Nuc... nucleo... talis v... δας ο... fuit, ve... legit... & oue...
c Prop... per.
d Πνῖγ... bum, i...
e Φωκτ... bum a... ftum, ... quæ c... na est... ra, Ζε... dro, i... poëta
f τῇ ... Culin... est in... nempe... instar... tusum... li spu... tur: ... Escum...
g Ma... ficibus
h Εἰμ... re nat... cessi... cution...
i Hom... cabula... creati... rique... porie... dicer... tum d...

interrogasse vnde alica hæc sit, an Megarica, an Thessalica, quæ Myrtilo patria est. Tũ Vlpianus, Comesse, inquit, desinam, si me docueris, apud quem legatur hæc vox Chõdros. Tum AEmilianus, Hoc tibi non inuidebo, ait. Cùm enim cernam splendidissimum cœnæ apparatum, te Chondro satiatum volo instar galli ferocientem irritari, ac nos docere cibariorum, quibus nobis posthac vescẽdum est, vim ac facultatem. Indignatus ad hæc Vlpianus, vndenam hæc alica sit, iam à te peto, inquit: non enim facere possum quin semper ab his sophistis tardiùs eruditis quæram aliquid. Atqui de hac re ego rationem tibi reddam, inquit AEmilianus, agámque prius de chondro, citatis his Antiphanis verbis ex Antea:

A. In sportis quidnam est ô lepidissimum [a] caput?
B. In tribus quidem, chõdros Megaricus bonus:
Nam probum esse Thessalicum negant.
E phœnicia semidalis est, iam diu
Expetita.

a Ad verbum, ô amicissime.

Eadẽ fabula nomine Alexidis publicata est, ab illa valde parum distans. Idem Alexis in Improba:

Chondrus adest Thessalicus multus.

Aristophanes in Epulonibus, sic chondrum dixit, non alicam, sed sorbitionem ex ea paratam:

---Vel chondro decocto
Muscam iniectam sorbendam dedit postea.

Quamuis testimoniũ eius memoria nõ teneo, meminit & Semidalidis Strattis in Anthroporrhaiste, [b] & Alexis in Isostasio [c]: Casum verò genitiuum, Semidalidis,) Strattis in eadem fabula sic dixit:

Geminorum autem nepotum Semidalidis.

Ἐδέσματα, id est, cibaria, sic Antiphanes dixit in Geminis:

Ἐδέσμασιν, id est, cibariis multis ac lautis contigit frui:
Ter fortassis, aut quater, aliis propinãtibus, bibi:
Cibo uorato, quantum tres edant uel quatuor elephanti, lasciuiebam.

b Vel homine perdito, ἀπὸ τοῦ ῥαίειν, vel à morbo conualescente, & recreato, ἀπὸ τοῦ ῥαΐζειν, scriptura nonnihil diuersa. Ex hac comœdia versum Iunius citat adagio, γαλῆν χαλῶ ὁρῶ.
c AEquilibritate.

Finiendus hic iam liber. Catastrophe ac vltima pars est de cibariis sermo. Sequẽtem enim deinceps cœnæ descriptionem ab illis auspicabimur, non prius tamen, Athenæe, quàm nobis Hippolochi Macedonicum cõuiuium exponas. Enimuero tibi, si hoc gratum est, ô Timocrates, inquit Athenæus, iam aggrediamur [d].

d Ad id enarrandum nos accingamus.

A χόνδρος πόθεν Μεγαρόθεν, ἢ Θετταλικός, ὅθεν καὶ Μυρτίλος ἐστίν. καὶ ὁ Οὐλπιανός, παύομαι ἔφη ἐσθίων, ἄν με διδάξῃς παρὰ τίσιν εἴρηνται οὗτοι οἱ χόνδροι. καὶ ὁ Αἰμιλιανὸς ἔφη, ἀλλ' οὐ φθονήσω σοι. ὁρῶν γὰρ λαμπροτάτην δείπνου παρασκευὴν, βούλομαί σε δίκην ἀλεκτρυόνος ἐμφορηθέντα τοῦ χόνδρου κορύζασθαι, καὶ διδάσκειν ἡμᾶς περὶ ὧν μέλλομεν ἐδεσμάτων μεταλαμβάνειν. καὶ ὃς δυσχεράνας ἔφη, πόθεν σοι καὶ τὰ ἐδέσματα; μὴ γὰρ ἀναπαύσαισθε, ἀεὶ ζητοῦντα ἀεί

B τι παρὰ τοὺς ὀψιμαθεῖς τούτους σοφιστάς. Ἀλλὰ μὴν ἔφη καὶ περὶ τούτου σοι τὸν λόγον ὁ Αἰμιλιανὸς ἀποδώσω. λέξω δὲ πρῶτον περὶ τοῦ χόνδρου, Ἀντιφάνους παρατιθέμενος ἐξ Ἀντείας τάδε,

Ἐν ταῖς σπυρίσι δ' ὅ ποτ' ἐστὶ φίλτατε;
Ἐν ταῖς τρισὶ μὲν χόνδρος ἀγαθὸς Μεγαρικός,
Οὐ Θετταλικὸν τὸ χρηστὸν εἶναι φασὶ δὲ
Τῆς Φοινίκης σεμίδαλις ἐκ πολλῆς σφόδρα
Ἐξητημένη.

C Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο δρᾶμα φέρεται, καὶ ὡς Ἀλέξιδος ἐν ὀλίγοις σφόδρα διαλλάττον. ἐν δὲ Πονήρᾳ πάλιν ὁ Ἄλεξις.

Καὶ χόνδρος ἔνδον ἐστὶ Θετταλικὸς πολύς.

χόνδρον δὲ εἴρηκε τὸ ῥόφημα Ἀριστοφάνης ἐν Δαιταλεῦσιν οὕτως,

Ἢ χόνδρον ἕψων, εἶτα μυῖαν ἐμβαλὼν
Ἐδίδου ῥοφεῖν αὖ.

Καὶ σεμιδάλεως δὲ μέμνηται, καὶ εἰ μὴ τὰ μαρτύρια κρατῶ, Στράττις ἐν Ἀνθρωπορέστῃ, καὶ Ἄ-

D λεξις ἐν Ἰσοστασίῳ. τὴν γενικὴν δὲ σεμιδάλιδος εἴρηκεν ὁ Στράττις ἐν τῷ αὐτῷ δράματι οὕτως,

Τῶν δὲ διδύμων ἐκγόνων σεμιδάλιδος.

Τὰ δὲ ἐδέσματα ὠνόμασεν Ἀντιφάνης ἐν Διδύμοις οὑτωσί,

Ἀπέλαυσα πολλῶν καὶ καλῶν ἐδεσμάτων
Πιών τε προπόσεις τρεῖς ἴσως, ἢ τέτταρας,
Ἐσθίων πως καταβεβρωκὼς σιτία,
Ἴσως ἐλεφάντων τεττάρων.

Ἐχέτω τέλος ἤδε ἡ βίβλος ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῖς

E περὶ τῶν ἐδεσμάτων ἔχουσα τὴν καταστροφήν. ἀρχὴν γὰρ τοῦ δείπνου ἀπὸ τῆς ἑξῆς ποιησόμεθα. οὐ πρότερόν γε ὦ Ἀθήναιε πρὶν ἡμῖν διελθεῖν, καὶ τὸ τοῦ Ἱππολόχου τὸ Μακεδονικὸν συμπόσιον. ἀλλ' εἰ τοῦτό σοι φίλον ὦ Τιμόκρατες, οὕτω παρασκευαζόμεθα.

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟ-ΣΟΦΙΣΤΩΝ

βιβλίον τέταρτον.

ATHENAEI DEIPNO-SOPHISTARVM

liber quartus.

ΙΠΠΌΛΟΧΟΣ ὁ Μακεδὼν ἑταῖρε Τιμόκρατες, τοῖς χρόνοις μὲν γέγονε κατὰ Λυγκέα καὶ Δοῦριν τοὺς Σαμίους, Θεοφράστου δὲ τοῦ Ἐρεσίου μαθητής· συνθήκας δ' εἶχε ταύτας πρὸς τὸν Λυγκέα, ὡς ἐκ τῶν αὐτοῦ ἔστι μαθεῖν ἐπιστολῶν πάντως αὐτῷ δηλοῦν εἴ τινι συμπαρενεχθείη δείπνῳ πολυτελεῖ, τὰ ὅμοια κἀκείνου ἀντιπροπίνοντος αὐτῷ. ἑκατέρων οὖν σώζονται δειπνητικαί τινες ἐπιστολαί. Λυγκέως μὲν τὸ Λαμίας τῆς Ἀττικῆς αὐλητρίδος ἐμφανίζοντος δεῖπνον Ἀθήνησι γινόμενον Δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ, ἐπίκλην δὲ Πολιορκητῇ. ἐρωμένη δ' ἦν ἡ Λάμια τοῦ Δημητρίου. τοῦ δ' Ἱππολόχου τοὺς Καράνου τοῦ Μακεδόνος ἐμφανίζοντος γάμους. καὶ ἄλλαις δὲ περιετύχομεν τοῦ Λυγκέως ἐπιστολαῖς, πρὸς τὸν αὐτὸν γεγραμμέναις Ἱππόλοχον, δηλούσαις τό τε Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως δεῖπνον. Ἀφροδίσια ἐπιτελοῦντος Ἀθήνησι, καὶ τὸ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως. δώσομεν δέ σοι ἡμεῖς καὶ αὐτὰς τὰς ἐπιστολάς. ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ Ἱππολόχου σπανίως εὑρίσκεται, ἐπιδραμοῦμαι σοι τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα διατριβῆς ἕνεκα νῦν, καὶ ψυχαγωγίας. ἐν Μακεδονίᾳ, ὡς ἔφην, τοῦ Καράνου γάμους ἑστιῶντος, οἱ μὲν συγκεκλημένοι ἄνδρες ἦσαν εἴκοσιν· οἷς καὶ κατακλιθεῖσιν εὐθέως ἐδόθησαν φιάλαι ἀργυραῖ ἑκάστῳ μία δωρεά· προεστεφανώθη δὲ καὶ ἕκαστος, πρὶν εἰσελθεῖν στλεγγίδι χρυσῇ, πέντε δ' ἦν χρυσῶν ἑκάστῃ τὸ τίμημα. ἐπεὶ δ' ἐξέπιον τὰς φιάλας, ἐν χαλκῷ πίνακι τῶν Κορινθίων κατασκευασμάτων ἄρτος ἑκάστῳ ἰσόπλατυς ἐδόθη, ὄρνεις τε καὶ νῆσσαι. πρὸς ἔτι δὲ καὶ φάτται, καὶ χὴν, καὶ τοιαύτη τὶς ἄλλη ἀφθονία σεσωρευμένη· καὶ ἕκαστος λαβὼν σὺν αὐτῷ πίνακι, τοῖς κατόπιν διεδίδου παισίν. ἄλλα δ' ἐδεστὰ περιεφέρετο πολλὰ, καὶ ποικίλα. καὶ μετὰ ταῦτα ἀργυροῦς πίναξ ἐπερρέθω πάλιν ἄρτος μέγας, καὶ χῆνες, καὶ λαγωοὶ, καὶ ἔριφοι, καὶ ἕτεροι ἄρτοι πεπονημένοι καὶ περιστεραὶ, καὶ τρυγόνες, πέρδικές τε, καὶ ὅσον ἄλλο πτηνῶν πλῆθος ἦν. ἐπεδώκαμεν σὺν φησὶ, καὶ ταῦτα τοῖς δούλοις, καὶ ὡς ἅδην εἴχομεν βρώσεως, ἀπενιψάμεθα. καὶ στέφανοι εἰσενέχθησαν πολλοὶ παντοδαπῶν ἀνθέων· ἐπὶ πᾶσι τε χρυσαῖ στλεγγίδες, ὁλκὴν ἴσαι τῷ πρώτῳ στεφάνῳ. ἐπὶ δὲ τούτοις εἰπὼν Ἱππόλοχος, ὡς Πρω-

A

HIPPOLOCHVS Macedo, Eresij Theophrasti discipulus, ô amice Timocrates, qui Samiorum Lyncei & Duridis ætate vixit, vt licet ex epistolis eius cognoscere, cum Lynceo pactus est, si quando sumptuosæ cœnæ interesset, apparatum eius ipsi se declaraturum, idémque [a] vicissim Lynceus facturũ se promisit. Vtriusque etiamnum seruantur cõuiuales epistolæ, Lynceo quidem cœnam Lamiæ Atheniẽsis [b] tibicinæ, qua exceptus est Demetrius rex, cognomine Poliorcetes, enarrante, (fuit autem eius amica Lamia:) Hippolocho verò nuptiale Carani Macedonis epulum describente. Alias quoque Lyncei nos epistolas ad eundem Hippolochum datas nacti sumus, quibus Antigoni regis Athenis celebrãtis Aphrodisia [c] cœna explicatur, & Ptolemæi regis item alia. Epistolas ad te propediẽ has mittemus. Verùm quia Hippolochi rarò inuenitur epistola, quæ illa complectitur, traducendi temporis, oblectandíque animi gratia, tibi percurram. Apud Macedonas, inquit, vt tibi iam significaui, nuptiale conuiuium Caranus cùm exhiberet, conuocati ad id viginti fuere, quibus statim vt accubuerunt, dono datæ sunt argenteæ phialæ, singulis vna: Antea quoque aurea corolla [d] priusquam ædes introiret, æstimata quinque aureis, vnusquisque coronatus fuerat. Phialas simul ac ebiberũt, in æneo disco æris Corinthij panem æquabiliter latũ singulis præbuerunt, gallinas, anates, columbásque præterea, anseres, & aceruatim dapsilem eiusmodi ferculorum copiam. Ea sumpta cum ipso disco, omnibus qui à tergo pone stabant, vnusquisque dabat. Circumferebantur & alia multa variáque cibaria. Post hæc allatus est alter discus argenteus, & super eo magnus panis, anser, lepus, hœdus, aliíque panes artificio pistorio elaborati, columbæ, turtures, perdices, & quotquot alia sunt volucrũ genera. Illa quoque seruis nos, inquit, tradidimus, expletique cibo manus lauimus. Tum coronæ ex omnifariis floribus allatæ sunt multæ, additis vnicuiq; aureis lemniscis, qui tantum penderent, quantum corolla prior. Hîc Hippolochus cùm interseruisset Pro-

B

C

D

E

a Ad verb[um] ... milia vic... propinan[te] ... ceo. Ann... deant pr... ciores.

b Eius: suprà fu... illius iu... contra D... ridis sent... vide apu[d] ...tarchum... Demetr...

c Festos dies.

d στλεγγί[δι] ...ris aure[a] ...tis ornam... aurea lam... ctilis, qua... rum capit... mitur.

team nepotem Proteæ Lacinnæ filij, quæ vt plurimum regem Alexandrum nutrierat, bibacem fuisse, paritérque auũ suum Proteam, Alexandri familiarem, quoniam cunctis præbiberet, continenter hæc scribit: Cùm autem iam nos voluptate perfusi minus tẽperantes essemus, ecce repente intromittuntur cantores, tibicinæ, & quæ sambucã pulsabant Rhodiæ quædam mulieres, vt arbitror & tum mihi visum est, nudæ: aiebant tamen quidam tunicis indutas fuisse. Cantus illæ [a] ac modos exorsæ confestim abierunt: móxque successerunt aliæ, vnguentaria vascula gestantes, vnaquæque duo, aurea fascia colligata, aureum alterum, alterum argenteum, quæ cotylam caperent. Conuiuarum singulis ea data sunt. Allata deinde est cœnæ loco opulentia argenteus discus, non parum crassus, circumauratus, [b] tam amplus vt suem assum [c] valde magnum contineret, in eo recubantem supino corpore, aluum sursum conuersam ostendentem, & eam lautitiis omnibus refertam. Assi námque simul inerant turdi, vuluæ, innumeræ ficedulæ, vitelli ouorum affusi, ostrea, pectines. Datus ille porcus est adhuc igne calens cõuiuarum singulis, vnà cum ipso disco. Post hæc cùm bibissemus, hœdũ quisque accepit alteri rursum eiusmodi disco impositum, feruenti iure tinctum, cum aureis cochlearibus. Tum Caranus mensarum inter fercula contemplatus angustias, mandat nobis dari corbes ac panaria canistra, eburneis loris atque ramentis [d] contexta. Nos eo munere valde læti sponsum cum applausu laudauimus, iis quæ data nobis fuerant exonerati. Rursum nobis allata est tum corona, iterúmque vnguentarium vasculum duplex, aureum, & argenteum, æqualis ponderis cum prioribus. Hîc silentibus ac quietis omnibus irrumpunt Chytrorum [e] Athenis ministri, deinde Ithyphalli [f], post Scleropectæ [g], ac mulieres quędam præstigiatrices, in caput se prouoluentes per erectos pugionũ mucrones, & ignẽ efflantes ore. His spectaculis vt recreati fuimus, incessit denuo meracior ac feruidior cõpotatio, vino Thasio nobis, Mẽdæo, Lesbio affuso, & ingẽti aurea patera cuiq; porrecta. Post cõpotationẽ vitreus discus diametro [h] bicubitalis, in repositorio statutus argẽteo, assis piscibus omne genus cõgestis plenus, appositus est, omnibúsq; distributa panaria cista, Cappadocis panis. Horũ quædã nos mãducauimus: reliqua famulis tradita: lotis deinde manib⁹ rursum aduectę coronæ cũ aureis lẽniscis duplo [i] quã antea pluribus, & alia rursum vnguẽti duplex arcula. Hic facta pausa, lecto Proteas exilit, scyphúmque aureũ poscit, ac impletũ vino Thasio, inspersũ aqua paucula ebibit, hoc deinde profatus, Qui plurimũ bibet maxima voluptate is afficietur. Tũ Caranus, quãdoquidẽ primus, inquit, bibisti, munus scyphũ primus habe: aliis quicunq; bibent, id præmiũ est etiã futurũ. Locuto hæc Carano, extẽplo nouẽ assurrexerũt omnes, pocuĺáq; arripuere, alius aliũ præuertens. Interea misellus quidã cùm bibere nõ posset, flebat sedẽs, quòd scyphũ pari cum aliis conditione ac sorte non obtineret. Vacuum ei Caranus poculũ largitus est. Post

a Quasi tantùm conuiuas excitassent ad illa spectanda quæ sequebantur.

b Περίχρυσος. aureo circumambitu.

c Erasm. adag. *Porcus Troianus.* Macrobius lib. 3. Saturn.

d Tanquam vimineis quibusdã virgulis.

e Chytri celebre festum Athenis, a Deucalione institutũ, quo Baccho & Mercurio Chthoniis legumina omne genus in ollis coctis offerebãt, pro mortuis.

f Ithyphalli rectum veretrum in summo thyrso præfixum gestabant. Quis esset illorum ornatus vide lib. 14.

g Σκληροπαῖκται, qui τὰ πήγματα machinantur, nẽpe in theatrorũ spectaculis tabulata per se surgẽtia, & in sublime tacitè crescẽtia, de quibus Martialis: *Et crescunt media pegmata celsa via.* Pegmatis impositi gladiatores, statim ac venerant in conspectum pugnabant. In iisdẽ accendebantur ignes orbium & rotarum effigie, tanquam theatri tabulas, turres, trabes accẽsuri, & crematuri, innocuè tamen vagi, & errantes, vt ait Claudianus, per quorũ flammas illæsi hinc illinc Petauristæ corpora emittebant.

h Dimetiente per mediũ linea. Erasm. adag. Ex diametro.

i Vel duplo quàm aliarum pondere: vel duplo maioribus.

A τέας ἀπόγονος ἐκείνου Πρωτέου Λακινίκης υἱοῦ, ἥτις ἐγεγόνει τροφὸς Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως· ἐπιπλεῖστον ἦν γὰρ πολυπότης. καὶ ὡς ὁ πάππος αὐτοῦ Πρωτέας ὁ συγγενόμενος Ἀλεξάνδρῳ· καὶ ὅτι πᾶσι προὔπιεν. ἑξῆς γράφει καὶ ταῦτα. ἤδη δὲ ἡμῶν ἡδέως ἀπηλλοτριωμένων τοῦ σωφρονεῖν, ἐπεισβάλλουσιν αὐλητρίδες καὶ μουσουργοὶ καὶ σαμβυκίστριαί τινες Ῥόδιαι, ἐμοὶ μὲν γυμναὶ δοκῶ πλὴν ἔλεγόν τινες ἔχειν χιτῶνας, ἀπαρξάμεναι τε ἀπῆλθον, καὶ ἐπεισῆλθον ἄλλαι φέ-
B ρουσαι ληκύθους μύρου ἑκάστη δύο, συνδεδεμένας ἱμάντι χρυσῷ, τὴν μὲν ἀργυρᾶν, τὴν δὲ χρυσῆν, κοτυλιαίας· καὶ ἑκάστῳ προσέδωκαν. 63
ἔπειτ' εἰσφέρεται πλοῦτος ἀντὶ δείπνου, πίναξ ἀργυροῦς ἐπίχρυσος οὐκ ὀλίγον περίχρυσος, ὅσος ὥστε δέξασθαι μέγεθος χοίρου τινὸς ὀπτοῦ, καὶ σφόδρα μεγάλου, ὃς ὕπτιος ἐπέκειτο, τὴν γαστέρα δεικνὺς ἄνω πλήρη οὖσαν πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν γὰρ ἐν αὐτῷ συνωπτημέναι κίχλαι, καὶ μῆτραι καὶ συκαλλίδων πλῆθος ἄπειρον καὶ ᾠῶν ἐπικεχυ-
C μέναι λέκιθοι, καὶ ὄστρεα καὶ κτένες, καὶ ἑκάστῳ πεπυρωμένος αὐτοῖς πίναξιν ἐδόθη. μετὰ δὲ ταῦτα πόντες ἐλάβομεν ἕκαστος ἔριφον ζέοντα ἐφ' ἑτέρῳ πάλιν πίνακι τοιούτῳ σὺν μύστροις χρυσοῖς. ὁρῶν οὖν τὴν δυσχωρίαν ὁ Κάρανος, κελεύει σπυρίδας ἡμῖν καὶ ἀρτοφόρα διὰ ἱμάντων ἐλεφαντίνων πεπλεγμένα δοθῆναι, ἐφ' οἷς ἡσθέντες ἀνεκροτήσαμεν τὸν νυμφίον, ὡς καὶ τῶν δοθέντων ἡμῖν ἀνεσεσωσμένων ἔπειτα στέφανον πάλιν, καὶ διλήκυθον μύρου χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν ἰσόσταθ-
D μον τοῖς προτέροις. ἡσυχίας δὲ γενομένης, ἐπεισβάλλουσιν ἡμῖν οἱ κἀν τοῖς χύτροις τοῖς Ἀθήνησι λειτουργήσαντες. μεθ' οὓς εἰσῆλθον ἰθύφαλλοι, καὶ σκληροπαῖκται, καί τινες καὶ θαυματουργοὶ γυναῖκες εἰς ξίφη κυβιστῶσαι, καὶ πῦρ ἐκ τοῦ στόματος ἐκριπίζουσαι γυμναί. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων ἀπηλλάγημεν ἐκλαμβάνει πάλιν ἡμᾶς θερμός τις, καὶ ζωρότερος πότος οἴνων ὄντων ἡμῖν Θασίων, καὶ Μενδαίων καὶ Λεσβίων χρυσίδων πάνυ μεγάλων ἑκάστῳ προσενεχθεισῶν. καὶ μετὰ τὸν πότον, ὑελοῦς πίναξ δίπη-
E χύς που τὴν διάμετρον, ἐν θήκῃ κατακείμενος ἀργυρᾷ, πλήρης ἰχθύων ὀπτῶν πάντα γένη συνηθροισμένων· ἅπασί τε προσεδόθη καὶ ἀργυροῦν ἀρτοφόρον ἄρτων Καππαδοκίων ὧν τὰ μὲν ἐφάγομεν τὰ δὲ τοῖς θεράπουσιν ἀπεδεδώκαμεν, καὶ νιψάμενοι τὰς χεῖρας ἐστεφανούμεθα· καὶ πάλιν στλεγγίδας ἐλάβομεν χρυσᾶς, διπλασίους τῶν προτέρων, καὶ ἄλλο διλήκυθον μύρου. ἡσυχίας δὲ γενομένης ἐξαλλόμενος τῆς κλίνης ὁ Πρωτέας αἰτεῖ σκύφον χοαῖον καὶ πληρώσας οἴνου Θασίου, ὀλίγον τε
F ἐπιρράνας ὕδατος ἐξέπιεν ἐπειπὼν Ὁ πλεῖστα πίνων πλεῖστα κ' εὐφρανθήσεται. καὶ ὁ Κάρανος ἔφη, ἐπεὶ πρῶτος ἔπιες ἔχε πρῶτος καὶ τὸν σκύφον, δῶρον. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι ἐὰν πίωσιν, ἔσται γέρας ἐφ' οἷς λεχθεῖσιν οἱ δ' ἐννέα πάντες ἀνέστων ἁρπάζοντες κἄλλος ἄλλον φθάνοντες. εἷς δὲ τῶν συνδειπνούντων ἡμῖν ἄθλιος οὐ δυνάμενος πιεῖν ἀνακαθίσας ἔκλαιεν ἄσκυφος γενόμενος. καὶ ὁ Κάρανος αὐτῷ χαρίζεται κενὸν τὸ ἔκπωμα ἐπὶ

A τούτοις χορὸς εἰσῆλθεν ἀνθρώπων ἑκατὸν ἐμμελῶς ᾀδόντων γαμικὸν ὕμνον, μεθ' οὓς ὀρχηστρίδες διεσκευασμέναι τρόπον Νηρηΐδων, αἱ δὲ Νυμφῶν. τοῦ ποτοῦ δὲ προϊόντος, καὶ τῆς ὥρας ὑποσκιαζούσης, ἀναπεταννύουσι τὸν οἶκον, ἐν ᾧ κύκλῳ ὀθόναις διείληπτο πάντα λευκαῖς· καὶ ἀναπετασθεισῶν, δᾷδες ἐφάνησαν λάθρα κατὰ μηχανὰς, χαλασθέντων τῶν φραγμάτων, καὶ Ἔρωτες, καὶ Ἀρτέμιδες, καὶ Πᾶνες, καὶ Ἑρμαῖ, καὶ τοιαῦτα πολλὰ εἴδωλα, ἀργυροῖς δᾳδουχοῦντα λαμπτῆρσι. θαυμαζόντων δ' ἡμῶν τὴν τεχνιτείαν, Ἐρυμάνθειοι
B τῷ ὄντι σύαγροι κατὰ πινάκων τετραγώνων χρυσομίτρων σιγύναις ἀργυραῖς διαπεπερονημένοι περιεφέροντο ἑκάστῳ. καὶ τὸ θαυμάσιον, ὅτι παρειμένοι, καὶ καρηβαροῦντες ὑπὸ τῆς μέθης, ὁπότε τι τῶν ἀγομένων θεασαίμεθα, πάντες ἐξενήφομεν ὀρθοὶ, τὸ δὴ λεγόμενον ἀνιστάμενοι. ἔνασσον οὖν οἱ παῖδες εἰς τὰς εὐτυχεῖς σπυρίδας, ἕως ἐσάλπισε τὸ εἰωθὸς τοῦ τελευταίου δείπνου σημεῖον· οὕτω γὰρ τὸ Μακεδονικὸν οἶσθα ἔθος, ἐν ταῖς πολυανθρώποις εὐωχίαις γινόμενον. καὶ ὁ Κάρανος ἄρξας ποτοῦ
C μικροῖς ἐκπώμασι, περισοβεῖν ἐκέλευε τοῖς παισίν. ἐπίνομεν οὖν εὐμαρῶς, ὥσπερ ἀντίδοτον ἐκ τῆς προτέρας ἀκρατοποσίας λαμβάνοντες. ἐν τούτῳ δὲ ὁ γελωτοποιὸς εἰσῆλθε Μανδρογένης, ἐκείνου Στράτωνος τοῦ Ἀττικοῦ, ὥς φασιν ἀπόγονος, καὶ πολλοὺς κατέρρηξεν ἡμῶν γέλωτας, καὶ μετὰ ταῦτα ὠρχεῖτο μετὰ τῆς γυναικὸς, ἔτη ἤδη οὔσης ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα. καὶ τελευταῖαι ἐπεισῆλθον ἐπιδορπίαι τράπεζαι, τραγήματά τ' ἐν πλεκτοῖς ἐλεφαντίνοις ἐπεδόθη πᾶσι, καὶ πλακοῦντες ἕκαστα γένη, Κρητικῶν καὶ τῶν σῶν, ἑταῖρε Λυγκεῦ,
D Σαμιακῶν καὶ Ἀττικῶν, αὐταῖς ταῖς ἰδίαις τῶν πεμμάτων θήκαις. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναστάντες ἀπηλλαττόμεθα νήφοντες, νὴ τοὺς θεοὺς, διὰ τὸν φόβον τοῦ πλούτου, ὃν ἐλάβομεν. σὺ δὲ μόνον ἐν Ἀθήναις μένων εὐδαιμονίζεις, τὰς Θεοφράστου θέσεις ἀκούων, θύμα καὶ εὔζωμα, καὶ τοὺς καλοὺς ἐσθίων στρεπτοὺς, Λήναια, καὶ Χύτρους θεωρῶν. ἡμεῖς δ' ἐκ τοῦ Καράνου δείπνου πλοῦτον ἀντὶ μερίδων εὐωχηθέντες, νῦν ζητοῦμεν, οἱ μὲν οἰκίας, οἱ δὲ ἀγροὺς, οἱ δὲ ἀνδράποδ' ὠνήσασθαι. εἰς
E ταῦτα ὦ ἑταῖρε Τιμόκρατες ἀποβλέπων, τίνι συγκρῖναι ἔχεις τῶν Ἑλληνικῶν δείπνων, τὸ προκείμενον τοῦτο συμπόσιον; ὁπότε καὶ Ἀντιφάνης ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Οἰνομάῳ ἢ Πέλοπι διαπαίζων ἔφη·

Τί δ' ἂν Ἕλληνες μικροτράπεζοι φυλλοτρῶγες δράσειαν; ὅπου τέτταρα λήψῃ
Κρέα μικρὰ ὀβολοῦ· παρὰ δ' ἡμετέροις προγόνοισιν ὅλους βοῦς
F Ὤπτων, ἐλάφους, ἄρνας. τὸ τελευταῖον δ' ὁ μάγειρος ὅλον
Τέρας ὀπτήσας μεγάλῳ βασιλεῖ, θερμὴν παρέθηκε κάμηλον.

Ἀριστοφάνης δ' ἐν Ἀχαρνεῦσι καὶ αὐτὸς τὴν βαρβάρων ἐμφανίζων τὴν μεγαλειότητά φησιν,

Εἶτ' ἐξένιζε. παρετίθει δ' ἡμῖν ὅλους

A hæc centum hominum cœtus ac chorus ingressus est concinnis modis carmen nuptiale canentium. Secutæ sunt eos saltatrices, aliæ Nereïdum, aliæ Nympharum cultu, & ornatu. Procedebat compotatio, & iam inclinante die aduesperascebat [a]: patefacta est domus quædam, circumcirca candidis velis distincta, quibus replicatis faces clanculum machinis surrectæ apparuerunt, ac laxatis [b] septis, Cupidines, Dianæ, Pânes, Mercurij, & huiusmodi aliæ imagines, lampadibus argenteis, tanquam facibus prælucentes. Nobis artificium mirãtibus apri re vera Erymanthei [c]
B cuique circumferebantur in quadratis lancibus auro præcinctis, argenteis iaculis [d] transfixi. Admirabile profectò id fuit nos temulẽtia exolutos, tentatósque grauitate capitis, quoties ea spectanda forent quæ adducebantur, sobrios omnes fuisse, rectósque, vt prouerbio [e] iactatur, assurrexisse. In beatas pueri sportas omnia congesserunt, quoad tandem extremæ cœnæ tuba signum editum est, vt mos est. Macedonum enim tu cõsuetudinem non nescis in frequẽtibus epulis obseruatam.
C Tum Caranus poculis minoribus compotationem auspicatus, pueros iubet in orbẽ circumire, ac omnibus miscere. Perquam libenter omnes bibimus, tanquam eo remedio sanantes contractã ex superiore meri potu molestiam. Interea Mandrogenes ridiculus scurra ingressus est, vt fama percrebuit, Strattonis illius Attici nepos. Multum effusúmque risum ille nobis postea quàm excussit, cum muliere saltauit annos iam nata plusquam octoginta, Adu̇ectæ tãdem sunt postremæ [f] cœnæ mensæ, bellariáque omnibus data in canistris
D ebore textis, ac omne genus placentæ, Creticæ, vernaculæ tuæ, ô Lynceu, Samiæ, & Atticæ, cum propriis eorum tragematum loculis. Posthæc consurreximus omnes, ac discessimus, ædepol sobrij, & attenti, earum diuitiarum metu, quas asportabamus. Tu verò Athenis, vbi tantùm manes, fœlicem vitam agis, vt qui Theophrasti audias placita, thymũ, erucam, intortos panes comedas, Lenæorum & Chytrorum celebrem pompam & ludos spectes. Nos quidem in Carani cœna sic epulati sumus, vt pro ferculorum portionibus, diuitiis ille nos auxerit. Itaque nunc quæri-
E mus, alius venales ædes, alius prædia, alius mancipia. Hæc, amice Timocrates, si expendas, cui cœnarum Græciæ conuiuium hoc propositum æquiparare possis? cùm Antiphanes comicus in Oenomao, seu Pelope, iocans scribat.

Ecquid uerò agant Graci, in mensa præparci,
Assueti rodere, [g] ubi quatuor carnis exigua frusta emeris obolo.
Apud nostros maiores solidus bos [h] assabatur, agnus, ceruus.
F *Denique magno regi, quod monstrosum prorsus est,*
Coquus assauit apposuitque camelum integrum.

Aristophanes etiam ipse Barbarorum magnificentiam declarans in Acharnensibus ait:

A. Deinde hospitio nos excepit, & apposuit integros

a Sublatis ... erat nobis ... tenebræ ... bant, ad vel...
b Reductis ... ductis, ... velis, ... Budæus ... tiam ... pulsis.
c Erym... Arcadiæ ... in quo v... agros ap... cules vi... & hume... Euristheo ... tulit.
d ἀργυ... βωίαις ... liis Rom... lum aliis ... iaculum.
e Erasm... Erectis.
f ἐπιδόρπια... πεζαι.
g Cibis ... stis, & ... frixis ... cicadis ... id gen... pretij.
h Eras... uerb. ... cliban...

E clibano boues. B. Quis unquam uidit
Clibanitas boues? ô mendacem & uaniloquum
nebulonem.
Atqui, per Iouem, maiorem triplo Cleonymo
volucrem ille nobis apposuit, cui nomen erat
Phenax [a].

Anaxandrides in Protesilao irridens conuiuiũ nuptiarum Iphicratis, cùm regis Thraciæ Cotyis filiam in vxorem duxit, ait:

A. Hîc mihi iam narra, quàm splendida
Cœna uos acceperit. B. nihil in ea simile fuit
Iphicratis cœnæ quam in Thracia exhibuit. A.
Rumor Quidem est, lautè, eleganter, ac mundè celebratam illic fuisse, Forum stratum purpureis tapetibus, Vrsæ [c] adusque exortum.
Cœnasse uiros bubulcos aiunt, Squallida coma, infinitos numero: Lebetes æneos fuisse, cisternis maiores, in quibus lecti possent locari duodecim. Cotyn ipsum accinctum iusculum tulisse in aureo congio, Calicésque prægustantem, ante compotores inebriatum fuisse: Ipsis Antigenidam tibias inflasse: Argan cecinisse: citharam pulsasse Acharnensem Cephisodotum: carmina Spartam agri spatiosi Dominam cantasse: septem portis patentes Thebas Tunc eo migrasse: dotem uerò accepisse duos. Flauorum equorum greges, clypeum aureum, Phialam, [c] lepastam, niui bibendæ guttum, Ollam milliij, bulborum torquem [d] cubitorum duodecim:
Polypodum hæcatomben: hæc quidem ita fecisse aiunt In Thracia Cotyn, Iphicratis [c] nuptijs: his auem maiori Cum dignitate, ac magnificentia futurum est apud heros meos Epulum: nulla enim nostra domus indiget omnifariis bonis, Myrrha, Syriacis odoribus, thuris suffitu, maza coloris Aspectu elegantis, pane, amylo, polypodibus, lactibus, Thymo, omasis, iusculis, cicercula, eruilia, dolicho [f], faba: Beta, thrio [g], piso, allio, aphya scombro, enthrymmatide [h], Ordeo decorticato, pulte, melle, caseo, chorijs [i], tritico, Nucibus, halica. Suppetunt nobis assæ Locustæ, Loligines, Thynnides elixæ uerò Sepiæ, Murenæ, Mugiles, Gobij, Phycides, Ranæ marinæ, Percæ, Synodontes, Aselli, Raiæ, Passeres, Caniculæ, Cuculli, Clupeæ, Torpedines, Squatinæ, Salsamentorum frusta, Vuæ, Faui, Fici, Placentæ, Mala, Corna, Punica, Serpyllũ, Pyra, Cnecus [k], Oliuæ integræ Actusæ, Ametes [l], Porrum, Gethyum [m], Cepa, Physte [n], Bulbi, Caules, Laser, Acetum, Fœniculum, Lenticula, Tostæ Cicadæ, Nasturtium, Sesamum, Buccina, Sal, Pinnæ, Lepades, Mituli Ostrea, Pectines, Orcyni, præterea quæ auicularum inenarrabilis copia: Anates, Columbæ, Anseres, Passeres, Turdi, Alaudæ, Picæ, Cygni, Pelecanes, Cincli [o], Grus frontem Distendens, hiante podice, discissis lateribus: Vinum tibi uernum, album, dulce, lene, fumo inueteratum.

Linceus Samius Atticis cœnis illudens in Centauro ait:

A. Heus tu quoque, qui sacrum facit, nobis in cœna conuiuator,
Rhodius est, ego uerò conuiua Perinthius:
Neuter nostrum cœnis Atticis
Oblectatur. Peregrinis, ita me dij amẽt, odiosa est
Attica mensa: ea lancem magnam statim apponit,

A Ἐκ κριβάνου βοῦς· καὶ τίς εἶδεν πώποτε
Βοῦς κριβανίτας; τῆς ἀλαζονευμάτων.
Καὶ ναὶ μὰ Δί' ὄρνιν τριπλάσιον Κλεωνύμου
Παρέθηκεν ἡμῖν ὄνομα δ' ἦν αὐτῷ φέναξ.

Ἀναξανδρίδης δ' ἐν Πρωτεσιλάῳ, διασύρων τὸ τῶν Ἰφικράτους γάμων συμπόσιον ὅτε ἤγετο τὴν Κότυος τοῦ Θρᾳκῶν βασιλέως θυγατέρα φησί,

Κἂν ταῦτα ποιῇς, ὥσπερ φράζω, λαμπροῖς δείπνοις δέξεθ' ὑμᾶς. οὐδὲν ὁμοίως. Τοῖς Ἰφικράτους τοῖς ἐν Θρᾴκῃ. καί τοι Φασὶ φι-
B λοκάλως αὐτὰ γενέσθαι· Κατὰ τὴν ἀγορὰν μὲν ὑπεστρῶσθαι Στρώματα μὲν ἁλουργά, μέχρι τῆς ἄρκτου· Δειπνεῖν δ' ἄνδρας βουτυροφάγους Αὐχμηροκόμας μυριοπληθεῖς. Τοὺς δὲ λέβητας χαλκοῦς εἶναι μείζους λάκκων δωδεκακλίνων· Αὐτὸν δὲ Κότυν περιεζῶσθαι, ζωμόν τε φέρειν ἐν χοῖ χρυσῇ, Καὶ γευόμενον τῶν κρατήρων, πρότερον μεθύειν τῶν πινόντων· Αὐλεῖν δ' αὐτοῖς Ἀντιγενίδαν, Ἄργαν δ' ᾄδειν, καὶ κιθαρίζειν Κηφισόδοτον τὸν Ἀχαρνῆθεν· μέλ-
C πειν δ' ᾠδαῖς τοτὲ μὲν Σπάρτην Τὴν εὐρύχορον, τοτὲ δ' αὖ Θήβας τὰς ἑπταπύλους τὰς ἁρμονίας μεταβάλλειν. Φερνάς τε λαβεῖν δύο μὲν ξανθῶν ἵππων ἀγέλας, χρυσοῦν τε σάκος, Φιάλην τε λεπαστήν, χιόνος τε πρόχουν, κέγχρων τε χύτραν, βολβῶν τε σιρὸν δωδεκάπηχυν, Καὶ πολυπόδων ἑκατόμβην. ταῦτα μὲν οὕτως Φασὶ ποιῆσαι, Κότυν ἐν Θρᾴκῃ γάμον Ἰφικράτει. τούτων δ' ἔσται πολὺ σεμνότερον, καὶ λαμπρότερον παρὰ δεσπόσυνοις τοῖς ἡμετέροις. τί
D γὰρ ἐκλείπει δόμος ἡμέτερος; ποίων ἀγαθῶν; οὐ σμύρνης ἢ συρίας ὀδμαὶ λιβάνου τε πνοῖαι, τερενόχρωτες μαζῶν ὄψεις, ἄρτων, ἀμύλων, πολυποδείων, χολίκων, δημοῦ, φυσκῶν, ζωμοῦ, τεύτλων, θρίων, λεκίθου, σκορόδων, ἀφύης, σκόμβρων, ἐνθρυμματίδων, πτισάνης, ἀθάρης, κυάμων, λαθύρων, ὤχρων, δολίχων, μέλιτος, τυροῦ, χορίων, πυρῶν, καρύων, χόνδρου. κάραβοι ὀπτοί, τευθίδες ὀπταί, κεστρεὺς ἑφθός, σηπίαι ἑφθαί, μύραινα ἑφθή, κωβιοὶ ἑφθοί, θυννίδες ὀπταί, φυκί-
E δες ἑφθαί, βάτραχοι, πέρκαι, συνόδοντες, ὄνοι, βατίδες, ψῆτται, γαλεὸς κόκκυξ, θρίσσαι νάρκαι, ῥίνης τεμάχη, χαλδόνες, βότρυες, σῦκα, πλακοῦντες, μῆλα, κράνεια, ῥοαί, ἕρπυλλος, μήκων, ἀχράδες, κνῆκος, ἐλᾶαι στέμφυλα, ἀμῆτες, πράσα, γήτεια, κρόμμυα, φύσκη, βολβοί, καυλοί, σίλφιον, ὄξος, μάραθρον, φακῆ, τέττιγες ὀπτοί, κάρδαμα, σήσαμα, κήρυκες, ἅλες, πίνναι, λεπάδες, μύες, ὄστρεα, κτένες, ὄρκυνες. καὶ πρὸς τούτοις ὀρνιθαρίων ἄφατον πλῆθος, νηττῶν, φαττῶν,
F χῆνες, στρουθοί, κίχλαι, κόρυδοι, κίτται, κύκνοι, πελεκὰν, κίγκλοι, γέρανος, τοῦτο ὁ τοῦ χάσκοντος διατείνας μὲν ἢ διὰ τοῦ πρωκτοῦ, καὶ τῶν πλευρῶν, διακόψειε τὸ μέτωπον. οἶνος δέ σοι λευκός, γλυκύς, αὐθιγενής, ἡδὺς καπνίας. Λυγκεὺς δ' ἐν Κενταύρῳ διαπαίζων τὰ Ἀττικὰ δεῖπνα φησί,

Μάγειρ' ὁ θύων ἐστὶν ὁ δειπνίζων τ' ἐμὲ
Ῥόδιος· ἐγὼ δ' ὁ κεκλημένος Περίνθιος.
Οὐδέτερος ἡμῶν ἥδεται τοῖς Ἀττικοῖς
Δείπνοις. ἀηδία γάρ ἐστιν Ἀττική,

a Alludit ad ... & ... Cleony... impetteram.
b Syderis quod sub noctẽ conspicitur.
c Poculorum genera: pateram: calicem.
d Σχοῖνον, restim, funem Coronam Turdorum Martialis dixit lib. 13.
e Iphicrates clarissimus imperator Morã Lacedæmoniorum cohortem bellicosissimam interceperit, eorúmque fugauit omnes copias: Epaminondã contra Lacedæmonios impetum ac vim retardauit: Senthen ... Atheniẽ... Thracibus ... in auitum regnum restituit: vxorem, Cotyis regis filiam duxit, ex qua suscepit Mnestheum.
f Siliqua, legumi... genere.
g Edulium id ... parabatur ex ... & ... lalide, lacte, ... sullo, quod ante ... notamus.
h Placentæ genere.
i Vel intestinis: ... cibo è lacte ... melle confe...
k Fortassis, Cro... Cnecus ... medendo non ...
l Placentæ ge...
m ... Plinio Pulla...
n Maza ex po... & vino pa... trita ... & paula... ...
o ... & excar...

Ὥσπερ ξενικὴ παρέθηκε. πίνακα γὰρ μέγαν
Ἔχοντα μικροὺς πέντε πινακίσκους, ἐν ᾧ.
Τούτων ὁ μὲν ἔχει σκόροδον, ὁ δ' ἐχίνους δύο.
Ὁ δὲ θρυμματίδα γλυκεῖαν, ὁ δὲ κόγχας δέκα,
Ὁ δ' ἀντακαίου μικρόν. ἐν ὅσῳ δ' ἐσθίω
Ἕτερος ἐκεῖν'· ἐν ὅσῳ δ' ἐκεῖνος, τοῦτ' ἐγὼ
Ἠφάνισα. βούλομαι δ' ἐγὼ βέλτιστε συγκαμεῖν,
Καὶ τοῦτό γ'. ἀλλ' ἀδύνατα βούλομαι.
Οὔτε στόματα γὰρ, οὔτε χείλη πέντ' ἔχω.
Ὄψιν μὲν ἔχει τὰ τοιαῦτα ποικίλην,
Ἀλλ' οὐθέν ἐστι τοῦτο πρὸς τὴν γαστέρα.
Κατέπλησα γὰρ τὸ χεῖλος, οὐκ ἐνέπλησα δέ.
Τί οὖν, ἔχεις ὄστρεια πολλά; πίνακά μοι
Τούτων παραθήσεις, αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ μέγαν.
Ἔχεις ἐχίνους; ἕτερος ἔσται σοι πίναξ.
Αὐτὸς γὰρ αὐτὸν ἐπριάμην ὀκτὼ ὀβολῶν.
Ὀψάριον αὐτὸ τοῦτο παραθήσεις μόνον,
Ἵνα ταὐτὰ πάντες, μὴ τὸ μὲν ἐγὼ, τὸ δ' ἕτερος.

Δρομέας δ' ὁ παράσιτος, ἐρωτήσαντός τινος αὐτὸν, ὥς φησιν ὁ Δελφὸς Ἡγήσανδρος, πότερον ἐν ἄστει γίνεται βελτίω δεῖπνα, ἢ ἐν Χαλκίδι; τὸ προοίμιον, εἶπε, τῶν ἐν Χαλκίδι δείπνων χαριέστερον εἶναι τῆς ἐν ἄστει παρασκευῆς. τὸ πλῆθος τῶν ὀστρέων καὶ τὴν ποικιλίαν, προοίμιον εἰπὼν δείπνου. Δίφιλος δ' ἐν Ἀπολειπούσῃ, μάγειρον τινὰ παράγων ποιεῖ τάδε λέγοντα.

Πόσοι τὸ πλῆθός εἰσιν οἱ κεκλημένοι
Εἰς τοὺς γάμους βέλτιστε, καὶ πότερ' Ἀττικοὶ
Ἅπαντες, ἢ κἀκ τοῦ ἐμπορίου τινές; τί δὲ
Τοῦτ' ἐστὶ πρὸς τὸν μάγειρον τῆς τέχνης;
Ἡγεμονία τίς ἐστιν αὐτῆς ὦ πάτερ
Τὸ τῶν ἐδομένων τὰ στόματα προειδέναι,
Οἷον, Ῥοδίους κέκληκας; εἰσιοῦσι δὸς
Εὐθὺς ἀπὸ θερμοῦ τὴν μεγάλην αὐτοῖς σπάσας
Ἀποζέσας σίλουρον, ἢ λεβίαν, ἐφ' ᾧ
Χαρεῖ πολὺ μᾶλλον, ἢ μυρίνην προσεγχέας.
Ἀστεῖον ὁ σιλουρισμός. ἂν Βυζαντίοις
Ἀψινθίῳ σφοίῳ δεῦσον ὅσ' ἂν παραθῇς,
Κάθαλα ποίησον πάντα, κ' ἐσκοροδισμένα.
Διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τῶν παρ' αὐτοῖς ἰχθύων,
Πάντες βλιχανώδεις εἰσὶ, καὶ μεστοὶ λαπῆς.

Μένανδρος δ' ἐν Τροφωνίῳ,

Ξένου τὸ δεῖπνον ἐστὶν ὑποδοχῆς τινος.
Ποδαποῦ; διαφέρει τῷ μαγείρῳ τοῦτο γάρ.
Οἷον τὰ μὲν νησιωτικὰ ταυτὶ ξενύδρια
Ἐν προσφάτοις ἰχθυδίοις τεθραμμένα,
Καὶ παντοδαποῖς, τοῖς ἁλμίοις μὲν οὐ πάνυ
Ἁλίσκετ', ἀλλ' οὕτως παρέργως ἅπτεται.
Τὰς δ' ἐνθυλεύσεις, καὶ τὰ κεκαρυκευμένα
Μᾶλλον προσεδέξατ'· εἰ δέ τις ἔρχεται
Ἀρκαδικὸς τοὐναντίον.
Ἀθάλαττος ἐν τοῖς λοπαδίοις ἁλίσκεται.
Ἰωνικὸς πλουτάξ ὑποστάσεις ποιῶν,
Κάνδαυλον ὑποβινητιῶντα βρώματα.

Habentem discos quinque paruulos,
Quorum unus allium continet, alter echinos duos,
A *Alius thrymmacida* [a] *dulcem, alius conchas decem,*
Alius antacaei [b] *paululum: interim uerò dum hoc comedo,*
Illud alter è medio tollit: interim dum aliud ille mandit,
Hoc ego è conspectu aufero: cum alijs uir optime laborare [c] *uelim:*
At quod hîc fieri non potest, ego cupio:
B *Non enim mihi uel ora decem, uel labra sunt.*
Aspicienti uarietatem quidem hæc ostentant,
Sed ad placandum uentrem hæc nihil cõducunt
Opplent enim labra, non implent aluum.
Quid ergo faciũdum? ostrea tibi multa sunt, lancem mihi
Horum appones, cuius amplitudo magna sit:
Echinos habes, alia ex his paretur lanx:
Obolis ego equidem illos octo mercatus sum.
Obsonij tantillum illud mihi solum apponito
Idem omnes ut comedãt, non hoc ego, illud alius.

C Dromeas parasitus, vt refert Hegesander Delphus, cuidam interroganti an cœnæ lautiores essent in vrbe, an in Chalcide, respõdit procemium [d] cœnarum in Chalcide elegantius ac iucũdius esse, quàm totum vrbis apparatum: cœnæ procemium ac præfationem vocans ostreorum varietatem ac copiam. Diphilus in Animo defecta, coquum inducit quendam hæc loquentem:

A. Quot numero sunt ad cœnam inuitati
Nuptialem hanc, uir optime: utrum Athenienses
Vniuersi, aut externi mercatores quidam?
D *B. Quid uerò*
Tua hoc interest, arte qui tantus coquus sis?
A. At in ea princeps iure habetur, ô pater,
Qui prius epulãtium palatum ac gulã nouerit.
Veluti Rhodios si acciuisti, ingressis da
Confestim magnum Silurum discerpendum
Cũ ferue facto iure, uel Lebian [e]*, quod ferculũ*
Multo magis gratum erit, Myrinam [f] *quam si affundas.*
Lautus ac delicatus illis est silurismus. [g] *Sin Byzantios*
E *Accersis, quæcunque appones multo rigato absinthio.*
Sale multo fac condita ut omnia sint, & allio:
Nam ob frequentem, quibus abundant, usum piscium
Pituitosi sunt omnes, ac muco [h] *uuidi.*

Menander in Trophonio:

A. Hospes quidam hac mihi cœna excipiẽdus est.
B. Cuias ille? quoquo id plurimum refert:
Nam insulares hi nihili hospites
Assueti recentibus ali pisciculis
Atque uarijs salsamentis non admodum
F *Capiuntur, sed attingunt languidè fastidiosi,*
Ac scitamentorum inquinamenta, & condituras
Potius laudant. Contra si quis Arcadicus
E montosis aduenit, salsamentorum [i] *patinis gaudet*
A mari semotus: Ionicus locuples recessurus demum
Candaulon [k] *postulabit, & quæ uenerem stimulant cibaria.*

a Planus.
b Salsa nus
c Eadem lis cib
d Iucu Procemio xadium.
e Hep f Vinum to cond cap. g Silur.
h ... instar ... cosi ... stolido.
i Iam ... licet ... lz ...

Veteres cibis vsi sunt appetentiam [a] irritantibus, vt muria conditis oliuis quas Colymbadas[b] vocant. Aristophanes itaque in Senectute ait:

Heus tu senex, utræ tibi placent, an caducæ [c]
Meretrices, an fere adhuc uirgines, tanquam muria conditæ oliuæ, bene habitæ [d]?

Philemon in Transeunte, seu Iusculo:

Piscis tibi uisus elixus est: paruulos fuit: audin'?
Muriaque alba, & supra modum crassa:
Nec lances [e] piscis olebat, nec condimenta,
Clamabant omnes, quam suauem muriam paras.

Excitandæ appetentiæ gratia olim Cicadas [f] & Cercopas comederunt. Aristophanes in Anagyro:

Cicada cercopáque tu per deos libenter uesceris,
Et arundine illas gracili [g] uenaris.

Est autem & Cercopa Cicadæ & Trygonio[h] animal simile, vt liquet ex Speusippo libro quarto Similium. Epilycus in Coralisco [i] earum meminit. Alexis in Thrasone inquit:

Quæ uero tua foret
Numquam uidi cercopam, uxor,
Aut picam, aut luscinium, aut turturem, aut cicadam.

Nicostratus in Ancilla puella:

Anteibit prima lanx ex magnis
Quæ habeat echinum, omotarichum [k], capparim,
Thrymmatida, salsamenti frustum, & ex bulbo intritam.

Veteres etiam, vt auidiores cibi forent, vsos rapis fuisse aceto & sinapi conditis, planum facit Nicander libro secundo Georgicorum, his verbis:

Rapi, aduerte animum, genus duplex est, ut & radiculæ:
Oblongum alterum, alterum rotundum in areis hortorum conspicitur.
Rapa collige boreæ frigoribus iam domita,
Hyemi grata, famulisque tum domi otiosis:
Calente aqua illa madefacta [l] reuiuiscunt.
Abscinde radices raporum, & corticem nondum exucum
Illáque purgata minutim seca, & insolatu
Exiccata paulullum, in feruentem cum demerseris
Aquam, & abraseris obrue multa muria:
Nonnunquam uero mustum album simul cum aceto metitor.
Par pari, & in ollis stipata rapa sale tege:
Sæpius autem inspersis uuæ passæ acinis, pistillo tritum
Sinapi mordax semen additur, cui si accedit
Aceti fæx, halitu caput tentabit uel robustissimum.
Sic condita rapa e muria tu hauries, &, cum tempestiuum erit, præbebis cibo indigentibus.

Diphilus siue Sosippus in Animo defecta:

A. Adest [m], en tibi, acetum acre.
B. Quod opinor, fili, laser iam accepimus:
Cum his optime spissabo & premam omnia.
Herbarum suauiter olentium addentur cribrata folia, uel ramuli:
Etenim senum condimenta hæc
Recludunt quam uelocissime sensuum instrumenta,
Stuporemque ignauum, & ueternum
Discutiunt, ac libenter cibo ut uescantur, præstant.

A Ἐχρῶντο γὰρ οἱ παλαιοὶ, καὶ τοῖς εἰς ἀνάστομωσιν βρώμασιν, ὥσπερ ταῖς ἁλμάσιν ἐλάαις, ἃς κολυμβάδας καλοῦσιν. Ἀριστοφάνης γοῦν ἐν Γήρᾳ φησίν,

Ὦ πρεσβῦτα πότερα φιλεῖς τὰς δρυπετεῖς
Ἑταίρας, ἢ τὰς ὑποπαρθένους ἁλμάδας, ὡς ἐλάας στιφράς.

Φιλήμων δ' ἐν Μετιόντι, ἢ Ζωμίῳ, (κοας
Ἰχθὺς τις σοὶ ἐφαίνεθ' ἑφθός, μικρὸς ἦν ἀκή-
Ἅλμη τε λευκή, καὶ παχεῖ' ὑπερβολῇ,
B Κοὐχὶ λοπάδος προσῶζεν, οὐδ' ἡδυσμάτων,
Ἐβόων ἅπαντες ὡς ἀγαθὴν ἅλμην ποιεῖς. 67

Ἤσθιον δὲ καὶ τέττιγας, καὶ κέρκωπας ἀναστομώσεως χάριν.

Ἀριστοφάνης Ἀναγύρῳ, πρὸς θεῶν ἐρᾷς τέττιγα φαγεῖν καὶ κερκώπην θηρευσαμένη καλάμῳ λεπτῷ. ἔστι δ' ἡ κερκώπη ζῷον ὅμοιον τέττιγι καὶ τρυγονίῳ, ὡς Σπεύσιππος παρίστησιν ἐν τετάρτῳ ὁμοίων. μνημονεύει αὐτῆς Ἐπίλυκος ἐν Κωραλίσκῳ. Ἄλεξις ἐν Θράσωνί φησι,

Σοῦ δ' ἐγὼ λαλιστέραν
C Οὔ πώποτ' εἶδον οὔ τε κερκώπην γύναι,
Οὐ κίτταν, οὐκ ἀηδόν', οὐ τρυγόν', οὐ τέττιγα.

Νικόστρατος δ' ἐν Ἄβρᾳ,

Πίναξ ὁ πρῶτος τῶν μεγάλων ἡγήσεται
Ἔχων ἐχῖνον ὠμοτάριχον, κάππαριν,
Θρυμματίδα, τέμαχος, βολβὸν ἐν ὑποτρίμματι.

Ὅτι δ' ἤσθιον διὰ τὴν ἀναστόμωσιν καὶ τὰς δι' ὄξους καὶ νάπυος γογγυλίδας, σαφῶς παρίστησιν
D Νίκανδρος ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν, λέγων οὕτως,

Γογγυλίδος δισσὴ γὰρ ἰδ' ἐκ ῥαφάνοιο γενέθλη,
Μακρή τε στιφρή τε φαείνεται ἐν πρασιῇσι·
Καὶ τὰς μὲν καύσσων ἀποβλύσας βορέῃσι
Προσφιλέας χειμῶνι, καὶ οἰκουροῖσιν ἀεργοῖς,
Θερμοῖς δ' ἰκμανθεῖσαι ἀναζώουσ' ὑδάτεσσι.
Τμῆγε δὲ γογγυλίδος ῥίζας, καὶ ἀκαρφέα φλοιόν,
Ἠκα καθηράμενος λεπτουργέας, ἠελίῳ δὲ
Αὐήνας ἐπὶ τυτθὸν, ὅτ' ἐν ζεστῷ ἀποβάπτων
E Ὕδατι ἰσχναίνης, πλέας ἐμβάπτισον ἅλμῃ.
Ἄλλοτε δ' αὖ λευκὸν γλεῦκος συστάμνισον ὄξει,
Ἶσον ἴσῳ. τὰς δ' ἔντος ἐπιστύψας ἁλὶ κρύψαις.
Πολλάκι δ' ἀσταφίδος προχέας τριπτῆρι λεηναίς,
Σπέρματά τ' ἐνδάκνοντα σινήπυος εἶν ἑνὶ δὲ τεῦξ
Ὄξεος ἰκμάζουσα, καὶ ὠμοτέρην ἐπὶ κόρσην.
Ὥριον ἁλμαίην ἀμύσαι κεχρηόσι δαίτης.

F Δίφιλος δ' ἢ Σώσιππος ἐν Ἀπολειπούσῃ,

Ἔστιν ἐν δ' ὄξος ὀξύ σοι,
Ὑπολαμβάνω παιδάριον ὀπὸν εἰλήφαμεν,
Ἅρ' ἐστὶ τούτοις πάντα πιέσω, καὶ πυκνά,
Ἢ φυλλάς, ἢ δριμεῖα προσοισθήσεται.
Τῶν πρεσβυτέρων γὰρ ταῦτα τῶν ἡδυσμάτων,
Ἀναστομεῖ τάχιστα τ' αἰσθητήρια,
Τό τε νωχελὲς, καὶ κατημβλυωμένον
Ἐσκέδασε, κἀπίεισεν ἡδέως φαγεῖν.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Ταραντίνοις ἐν τοῖς συμποσίοις φησὶ τοὺς Ἀττικοὺς καὶ ὀρχεῖσθαι ὑποπίοντας. A

Τοῦτο γὰρ νυνὶ ἔστι σοι

Ἐν ταῖς Ἀθήναις ταῖς καλαῖς ἐπιχώριον,
Ἅπαντες ὀρχοῦντ᾽ εὐθὺς, ἂν οἴνου μόνον
Ὀσμὴν ἴδωσιν, συμφορὰν λέγεις, ἄρ᾽ ἂν
Φανῇς ἂν, εἰς συμπόσιον εἰσελθὼν ἄφνω.
Καὶ τοῖς μὲν ἀγενείοις ἴσως ἔπεστί τις
Χάρις. ἀλλ᾽ ἐπὰν δὴ τὸν γόητα Θεόδοτον,
Ἢ τὸν παρὰ μασσυντην ἴδω τὸν ἀνόσιον,
Κυκιζόμενον τὰ λευκὰ, τὸν ἀβαλλόν θ᾽ ἅμα B
Ἥδιστον ἀναπήξαιμ᾽ ἂν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου
λαβών.

Μή ποτε δὲ καὶ Ἀντιφάνης ἐν Καρσὶ, κατὰ τὸ Ἀττικὸν ἔθος τῆς ὀρχήσεως, κωμῳδεῖ τινὰ τῶν σοφῶν, ὡς παρὰ δεῖπνον ὀρχούμενον λέγων οὕτως,

– Οὐχ ὁρᾷς ὀρχούμενον
Ταῖς χερσὶ τὸν βάκηλον· οὐδ᾽ αἰσχύνεται;
Ὁ τὸν Ἡράκλειτον πᾶσιν ἐξηγούμενος,
Ὁ τὴν Θεοδέκτου μόνος ἀνευρηκὼς τέχνην,
Ὁ τὰ κεφάλαια συγγράφων Εὐριπίδῃ. C

Τούτοις οὐδ᾽ ἀναρμόστως ἄν τις ἐπενέγκαι τὰ Ἐρίφῳ τῷ κωμικῷ ἐν Αἰόλῳ εἰρημένα τάδε,

Λόγος γάρ ἐστ᾽ ἀρχαῖος οὐ κακῶς ἔχων,
Οἶνον λέγουσι τοὺς γέροντας ὦ πάτερ,
Πείθειν χορεύειν οὐ θέλοντας.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἰσοστάσιον φησὶν,

Ἀπὸ συμβολῶν ἔπινον ὀρχεῖσθαι μόνον
Βλέποντες. ἄλλο δ᾽ οὐδὲν ὄψων ὀνόματα,
Καὶ σιτίων ἔχοντες ὄψον, κάραβος, D
Καὶ κωβιὸς, καὶ σεμίδαλις.

Ἀττικὸν δὲ δεῖπνον οὐκ ἀχαρίστως διαγράφει Μάτρων ὁ παρῳδὸς, ὅπερ διὰ τὸ σπάνιον οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι ὑμῖν ἄνδρες φίλοι, ὁ Πλούταρχος ἔφη, ἀπομνημονεῦσαι,

Δεῖπνα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροφα, καὶ μάλα πολλὰ,
Ἃ Ξενοκλῆς ῥήτωρ ἐν Ἀθήναις δείπνισεν ἡμᾶς,
Ἦλθον γὰρ κἀκεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λιμός· E
Οὗ δὴ καλλίστους ἄρτους ἴδον, ἠδὲ μεγίστους,
Λευκοτέρους χιόνος, ἔσθειν δ᾽ ἀλύροισιν ὁμοίους.
Τῶν καὶ Βορέης ἠράσατο πεπλομενάων.
Αὐτὸς δὲ Ξενοκλῆς ἐπεπωλεῖτο στίχας ἀνδρῶν·
Στῆ δ᾽ ἄρ ἐπ᾽ οὐδὸν ἰὼν, σχεδόθεν δέ οἱ ἦν παράσιτος
Χαιρεφόων, πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικὼς,
Νήστης, ἀλλοτρίων εὖ εἰδὼς δειπνοσυνάων, F
Τὰς δὲ μάγειροι μὲν φόρεον πλήσαν τε τραπέζας,
Οἷς ἐπιτετράφαται μέγας οὐρανὸς ὀπτανιάων.
Ἡ μὲν ἐπισπεῦσαι δεῖπνον χρόνον, ἠδ᾽ ἀναμεῖναι.
Ἔνθ᾽ ἄλλοι πάντες λαχάνοις ἐπὶ χεῖρας ἴαλλον·
Ἀλλ᾽ ἐγὼ οὐ πιθόμην, ἀλλ᾽ ἤσθιον εἴδατα πάντα,

A Alexis in Tarentinis Athenienses scribit appotos inter epulas saltasse:

A. Hoc enim tibi nunc est
Pulchris Athenis populare.
Vniuersi mox saltant, uel si uini tantum
Odorem sentiant. B. Calamitosum ac miserandum quod refers,
A. Id profectò uerum esse dices, conuiuium si ex improuiso adeas:
Imberbes cùm sunt fortassis quandam [a] id gratiam
Habet: at cùm præstigiatorem Theodotum
Aut impurum gulosumque parasitum aspicis B
Lasciuè crebrò saltantem, & pueriliter gestientem,
Eum ædepol suffigere in crucem peruelim mihi traditum.

Antiphanes etiam fortassis in Caribus [b], vt saltandi mos Atheniensibus fuit, sapientem quendam qui inter cœnandum saltauerat, sic reprehendit:

Saltantem nonne cernis
Et manibus gesticulantem Bacelum [c], impudentem, C
Qui tamen Heraclitum explanet omnibus:
Qui Theodecti [d] solus artem inuenerit,
Qui Euripidi sententiarum [e] philosophicarum capita conscripserit.

His non absurdum fuerit attexere quæ ab Eripho Comico dicta sunt in AEolo [f]:

Vetus sanè dictum est, nec id præter rem,
Vinum aiunt senibus, ô pater,
Persuadere ut choreas agant etiam nolentes [g].

Alexis in fabula cuius titulus est Isostasion [h], ait, D

E symbolis compotauerunt, saltare tantummodo
Cupientes, ac præterea nihil: obsoniorum nomina
Et eduliorum habentes: obsoniorum quidem, Locusta,
Gobius Semidalis.

Atticam cœnã haud inuenustè describit Matron parodus: quam ideo vobis non pigebit recitare, inquit Plutarchus, quia rari sunt hi versus.

Cœnas musa refer multas, cibisque affluentes,
Quibus Xenocles orator Athenis nos accepit:
Eò namque me contuli: uehemens autem fames instigabat. E
Ibi pulcherrimos panes atque maximos conspexi
Niue candidiores [i], cùm mandũtur [k] Amyli gustu.
Hæ scilicet Nymphæ coctæ fuerunt [l] quas Boreas adamauit.
Ipse uerò Xenocles perambulans, hominúmque turmas lustrans,
Substitit in limen profectus: adfuit uerò prope parasitus
Chærephon, esurienti laro [m] aui similis, F
Ieiunus, alienarum apprime peritus cœnarum
Mensas coqui & aduexerunt & impleuerunt
Quibus commissa & imposita fuit ciborum assorum larga beneficentia.
Cœnam accelerandam hi censebant, illi expectandum.
Oleribus manus omnes iniecerunt,
Ast ego illis non obsecutus sum, uerùm cibariorum omnigenas species comedi,

a Saltare [...] apud R[...] boni [...] nis. V[...] uerb. [...] cunda, [...] nex.

b Alii, C[...] sibus.

c Cinæd[...] lem, stup[...] Erasm. [...] Bacelo [...]

d De Th[...] & Phas[...] tre & fi[...] Platonis, [...] telis, Is[...] discipul[...] Suidam.

e Quib[...] ptor ille [...] gœdias [...] exornat.

f Vent[...] Versuto[...] Versipell[...]

g Eras[...] gio, Vin[...] etiam [...] saltare [...]

h AEqu[...] AEquip[...]

i Iunius [...] Niue [...] Erasm. [...] Album [...] pinso.

k Suau[...] ces.

l Quam [...] thei fil[...] thyiam [...] Boreas [...] festiuè [...] panes [...] theniens[...] las fuis[...] ro E[...] uerb. La[...]

Bulbos, asparagum: ostreáque medullosa, A
Valereq; iussi omotarichũ Phœnicum obsonium:
Echinósque abieci spinis comantes:
Prouoluti ad famulorũ pedes illi perstrepuerũt,
Mundi certè, quoniam in littore fluctus quidam eos abluisset.
Multæ radicitus euulsæ à capite ijs spinæ sunt.
Accessit Phalerica apua, Tritonis [a] amica,
Sordida cuius genus [b] prætendebatur infula:
Quibus uerò Cyclops oblectatur, quãuis in montibus educatus,
Pinnas coquus attulit: Amyláque celebria
Quæ alba nutrit aqua saxo fugaci circũrotato: B
Passer item non minus albus quàm halica [c], ac miniatis genis mullus.
Hunc ego cum primis munita ualidis unguibus manu corripui,
Elixúmq; sauciaui [d], quâ cõcessit Phœbus Apollo.
Vt autẽ uidi Stratoclem robustũ ac formidabilẽ
Improbis manibus Neptunij [e] mulli caput prehendisse
Qua iam acceperam, cum eo pugnaui, inexpletamque famem satiaui.
Aduenit & Nerei filia Thetis argẽteis pedibus, C
Sepia crinibus decora pulchris, grauis dea, inclyta,
Quæ sola ex piscibus album & atrum [f] nouit.
Tityum [g] uidi paludis illustrem alumnum Congrum,
In lancibus iacentẽ, ac porrectũ in mensas nouẽ
Huius post uestigia incedebat albis [h] ulnis brachiisque dea
Anguilla piscis, quæ sein Iouis amplexus uenisse gorliatur,
Ac eius concubitu agrestium anguillarum procreatum genus: D
Multo maxima: quãm ne duo quidem publicis ludis exercitati uiri
Quales profecto Astyanax & Antenor fuere,
Facile in plaustrum è solo commouerint:
Dodrantum trium & cubitorum nouem [i] illorũ corporis latitudo.
Fuit, longitudo uerò iugerum nouem [k].
Sæpe uerò sursum deorsum in ædibus oberrabat coquus
Obsonijs lances onustas dextro humero quatiens:
Cũ eo simul nigræ ollæ quadraginta sequebãtur, E
Et in Euboeam [l] tot ordine gradiebantur lances.
Iris uerò statim nuncia uenit, Loligo uelox pedibus,
Ac Perca florida [m] cute, popularísq; Melanurus,
Qui mortalis [n] cùm sit, immortales [o] pisces comitatur:
Solum deinde caput thynni suo in cubili desidis,
Quod seorsum à corpore discesserat, ob arma ui erepta
Iratum, tanta scilicet iniuria damnóque homines dij affecerant.
Squatina quam supramodum fabri [p] diligunt. F
Aspera quidem, sed quæ adolescentes optimè nutriat: non enim (tui.
Quidquã eius carne dulcius unquã uidere potui.
Assus uero ingressus est uastus eques mugil
Non solus, sed eum simul sequebantur duodecim Sargi, (uersi
Cyanei præterea coloris Amia magna, quæ uni-
Maris profundos omnes gurgites nouit, famula Neptuni.

Βολβοὺς, ἀσπάραγόν τε, καὶ ὄστρεα μυελόεντα,
Ὠμοτάριχον ἐᾶν χαίρειν Φοινίκιον ὄψον.
Αὐτὰρ ἐχίνους ῥίψα καρηκομόωντας ἀκάνθαις,
Οἳ δὲ κυλινδόμενοι καναχὴν ἔχον ἐν ποσὶ παίδων
Ἐν καθαρῷ ὅθι κύματ᾽ ἐπ᾽ ἠιόνος κλύζεσκε.
Πολλὰς δ᾽ ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους εἷλκον ἀκάνθας.
Ἡ δὲ Φαληρικὴ ἦλθ᾽ ἀφύη Τρίτωνος ἑταίρη,
Ἄντα παρειάων χομένη ῥυπαρὰ κρήδεμνα.
Τοὺς δ᾽ ὁ Κύκλωψ φίλει, καὶ ἐν οὔρεσιν ἐξεπεφύκει,
Πίννας ἦλθε φέρων, καὶ ἄμυλα ἠχήεντα
Ἃς καταφυγοξίχος πέτρης λευκὸν τρέφει ὕδωρ,
Ψῆττά τε χονδροφυής, καὶ τρίγλη μιλτοπάρηος.
Τῇ γ᾽ ἐγὼ ἐν πρώτοις ἐπέχον κρατερώνυχα χεῖρα,
Οὐ δ᾽ ἔφθην τρώσας ἵνα εἴασε Φοῖβος Ἀπόλλων,
Ὡς δ᾽ εἶδον Στρατοκλῆ κρατερὸν μήστωρα φόβοιο,
Τρίγλης ἱπποδάμοιο κάρη μετὰ χερσὶν ἔχοντα,
Ἅψ δ᾽ ἑλόμην χάρμη, λαιμὸν δ᾽ ἄπλησον ἄμυξα.
Ἦλθε δὲ Νηρῆος θυγάτηρ Θέτις ἀργυρόπεζα,
Σηπίη εὐπλόκαμος, δεινὴ θεὸς αὐδήεσσα,
Ἣ μόνη ἰχθὺς ἐοῦσα τὸ λευκὸν, καὶ μέλαν οἶδε.
Καὶ Τιτυὸν εἶδον λίμνης ἐρικυδέα γόγγρον, 68
Κείμενον ἐν λοπάδεσσ᾽. ὁ δ᾽ ἐπ᾽ ἐννέα κεῖτο τραπέζας.
Τῷ δὲ μετ᾽ ἴχνια βαῖνε θεὰ λευκώλενος ἰχθὺς
Ἔγχελις ἣ Διὸς εὔχετ᾽ ἐν ἀγκοίνησι μιγῆναι,
Ἐν κοιτῶν ὅθεν ἐγχέλεων γένος ἀγροτεράων
Παμμεγέθης. ἣν οὐδὲ δύ᾽ ἀνέρες ἀθλητῆρες,
Οἷοι ἄρ᾽ Ἀστυάναξ τε καὶ Ἀντήνωρ ἐγένοντο,
Ῥηϊδίως ἐπ᾽ ἄμαξαν ἀπ᾽ οὔδεος ὀχλίσσειαν.
Τρισπίθαμοι γὰρ ταί γε, καὶ ἐννεαπήχεες ἦσαν
Εὖρος, ἀτὰρ μῆκός γε γενέσθην ἐννεόργυιοι.
Πολλὰ δ᾽ ἄνω τε κάτω τε κατὰ μέγαρ᾽ ἦλθ᾽ ὁ μάγειρος,
Σείων ὀψοφόρους πίνακας κατὰ δεξιὸν ὦμον.
Τῷ δ᾽ ἅμα τεσσαράκοντα μέλαιναι χύτραι ἕποντο,
Αὐτὰρ ἐπ᾽ Εὔβοιαν λοπάδες τόσσαι ἐστιχόωντο.
Ἶρις δ᾽ ἄγγελος ἦλθε ποδήνεμος ὠκέα τευθίς,
Πέρκη τ᾽ ἀνθεσίχρως, καὶ ὁ δημοτικὸς μελάνουρος
Ὃς καὶ θνητὸς ἐὼν ἕπετ᾽ ἰχθύσιν ἀθανάτοισιν.
Οἴη δ᾽ αὖ θύννου κεφαλὴ θαλαμηϊάδαο.
Νόσφιν ἀφεστήκει κεχολωμένη εἵνεκα τευχέων
Αἱρεομένων· τὸ δὲ πῆμα θεοὶ θέσαν ἀνθρώποισι.
Ῥίνη τὴν φιλέουσι περισσῶς τέκτονες ἄνδρες,
Τρηχεῖ᾽ ἀλλ᾽ ἀγαθὴ κουροτρόφος. οὐ γὰρ ἔγωγε
Ἧς σαρκὸς δύναμαι γλυκερώτερον, ἄλλο ἰδέσθαι. (σπεῖς
Ὁπλάλεος δ᾽ εἰσῆλθε πελώριος ἱππότα κε-
Οὐκ οἶος, ἅμα τῷ γε δυώδεκα σαργοὶ ἕποντο.
Κυανόχρως δ᾽ ἀμίας ἐπὶ τοῖς μέγας, ὅστε θαλάσσης
Πάσης βένθεα οἶδεν Ποσειδάωνος ὑποδμώς.

a ... [illegible] ... ἀμύ- ... κρα- ... intel- ... ad ... adhi-

c ... solida du ... χρ- ... vide lib. ... meni[?] sub ... lib. 7. ψῆτ- ... & ῥομ- ... vocãt, γαλα- ... nomi-

d ἀμύξαι ad verbum lanciaui, laceraui.
e ἱπποδάμοιο. Neptunus, & ἵππιος, Equestris, & δάμαιος, Domitor vocatus est. Matron vocibus illis concinnitas vnicam affectat. ἱπποδάμοιο adductum est, vi sua loci & memoriis nomine dicatur, ἱπποδάμοιο Neptuni epithetō. Gesn. cap. de Mullo, in hanc rem adduxit multa parum certa. Est ergo hoc loco τρίγλη ἱπποδάμοιο Neptuni mullus piscis lautus, non scortum, non locinomen.
f Erasm. adagio, Albus an ater sit nescio.
g Citatur & hic versus supra.
h Λευκώλενος: Iunonis epitheton.
i Expansis ac distentis brachiis.
k Hæc ὑπερβολικῶς, ioci causa.
l Quidam per paronomasiã legendum putant, εὐβοσίας, pabuli copiam.
m Purpurascentibus lineis distincta, Purpura conchæ flos est. Vide Rondeletium.
n Vilis, paruiq; pretii.
o Maximæ dignitatis, numinis loco adorandos.
p Quòd cius scabra cute instrumentorũ fabrilia manubria ... ligneáq; ... asperitatem compla- ...

Καρίδες θ᾽ αἱ Ζηνὸς ὀλυμπίου εἰσὶν ἀοιδοί A
Αἳ δὴ ἰδεῖν κυφαὶ μὲν ἔσαν, χρησταὶ δὲ πάσασθαι.
Χρύσοφρυς, ὃς κάλλιστος ἐν ἄλλοις ἔσται ἰχθύς,
Κάραβος, ἀστακὸς αὖτε λιλαίετο θωρήσσεσθαι
Ἐν μακάρων δείπνοις· τοῖς δαιτυμόνες χέρ᾽ ἐφέντες,
Ἐν στόμασιν ἔθεσαν, καὶ ἀπήγαγον ἄλλυδις ἄλλον.
Τῶν δ᾽ ἄρ᾽ ἔλοψ κρείων δουρικλυτὸς ἡγεμόνευεν,
Ὃν πλήρης περ ἐὼν κρατερῇ παλάμῃ ἐπορέχθη, B
Γεύσασθ᾽ ἱμείρων· τὸ δ᾽ ἀμβροσίη μοι ἔδοξεν
Εἶν᾽, ἣν δαίονται μάκαρες θεοὶ αἰὲν ἐόντες.
Μύραιναν δ᾽ ἐπέθηκε φέρων τὸ κάλυμμα τραπέζης,
Ζώνην δ᾽ ἣν φορέεσκεν ἀγαλλομένη περιδρὴν
Εἰς λέχος ἡνίκ᾽ ἔβαινε δρακοντιάδη μεγαθύμῳ,
Σάνδαλα δ᾽ αὖ παρέθηκαν ἀεὶ γλυνῆ ἀθανατάων
Ὧν βούγλωσσος ἔναιεν ἐν ἅλμῃ μορμυρούσῃ. C
Κίχλας δ᾽ ἐξείης ἠβήτορας ὑψιπετήεις,
Καὶ πέτρας καταβοσκομένας, θυάδας θ᾽ ὑδατίνους,
Ἐν δ᾽ ἀναμὶξ σάργοι τε, καὶ ἵππουροι, γλάνιές τε
Μορμύρος αὖ παρ᾽ ἔην μεγάλη σπάρος, ἧς ὁ μάγειρος
Σίζοντας παρέθηκε φέρων, κνίσσωσε δὲ δῶμα,
Τῶν ἐκέλευ δαίνυσθαι· ἐμοὶ δέ γε θηλυτεράων
Εἶναι βρώματ᾽ ἔδοξεν, ἐπεὶ δ᾽ ὅρμαινον ἐπ᾽ ἄλλα. D
Κεῖτο δέ τις βοτάνη, ἧς οὐδεὶς ἤπλετο δείπνῳ
Ἐν καθαρῷ, ὅθιπερ λοπάδων διεφαίνετο χῶρος.
Ἑξῆς κόσσυφος ἦλθε μόνος, γεύσασθαι ἕτοιμος.
Οὐ μὴν οὐδ᾽ ἄρ᾽ ἄθικτος ἔην, πόθεον δὲ καὶ ἄλλοι.
Κωλῆν δ᾽ εἰσεῖδον πῶς ἔτρεμεν, ἐν δὲ σίναπυ
Κεῖτ᾽ ἀγχοῦ γλυκὺ πλεῖονα, χρυσὸς ὢν ἀπερύκων.
Γευσάμενος δ᾽ ἔκλαιον ὅτ᾽ αὔριον οὐκέτι ταῦτα
Ὄψομαι, ἀλλά με τυρόεσσα, καὶ μάζη ὀτρηρὴ
Νηλὴς δ᾽ οὐχ ὑπέμεινε· βιάζετο γὰρ ῥακέεσσι. E
Δάμνα μιν ζωμός τε μέλας ἀκροκώλιά θ᾽ ἑφθά.
Παῖς δέ τις ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν τρεῖς καὶ δεκανήσσας,
Λίμνης ἐξ ἱερῆς μάλα πίονας, ἃς ὁ μάγειρος
Θῆκε φέρων, ἵν᾽ Ἀθηναίων κατέκειντο φάλαγγες.
Χαιρεφόων δ᾽ ἐνόησεν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω
Ὄρνιθας γνῶναι, καὶ ἐναίσιμα σιτίζεσθαι.
Ἤσθιε δ᾽ ὥς τε λέων, παλάμῃ δ᾽ ἔχετο σκέλος αὐτοῦ, F
Ὄφρα οἱ οἴκαδ᾽ ἰόντι πάλιν πολυδόρπιον εἴη.
Χόνδρος δ᾽ ἡδυπρόσωπος, ὃν Ἥφαιστος κάμεν ἕψων
Ἀττικῷ ἐν κεράμῳ πέττων τρεῖς καὶ δέκα μῆνας.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόρποιο μελίφρονος ἐξ ἔρον ἕντο,
Χεῖρας νιψαμένοισιν ἀπ᾽ ὠκεανοῖο ῥοάων,
Ὡραῖος παῖς ἦλθε φέρων μύρον ἠρινὸν ἡδύ.

Squillæque Iouis olympij cantores,
Aspectu quidem gibbæ, sed in cibo suauissimæ:
Præterea Chrysophrys omnium piscium formosissimus,
Locusta etiam ac Vrsus iterū armari[a] cupiebant
In deorum cœnis. His conuiuæ manus inijciunt
In os indunt, & abstrahunt, alius alio.
His præerat fortissimus imperator Acipenser[b], insignis hasta,
Quem tametsi iam satur, strenuus ego manu,
Gustare instigatus percupiui: Ambrosia certè is mihi uisus est,
Qua pascuntur sempiterni ac beati dij.
Attulerūt & Murænam[c] tam grandem, ut mensam operiret.
Circa ceruicem ea cinctum læta gestat,
Ad draconis magnanimi genialem thorum cùm pergit.
Aposuerunt & Sandalia[d] æterna deorum immortalium,
E quibus Solea in æquore frementi habitabat:
Deinde & Turdos[e] pubescentes[f], altiuolos,
Inter saxa cibū quærētes, aquatiles Thyadas[g].
His admixti fuere Sargi, Hippuri, Glanies,
Mormyros illic fuit, & magnus Sparus, quos coquus
Adhuc è sartagine stridentes attulit, domúmque nidore perfudit,
Et illis ut uescerer hortatus est: ego uerò cibum esse illum
Muliercularum putaui: alia post adortus sum.
Adfuit & quoddam olus, uerùm id nemo attigit, quoniam
In splendida ea cœna, patinarū chorus aliarum conspiceretur.
Posthæc sola uenit Merula, ad esum parata,
Quæ sanè intacta non fuit, sed alijs expetita.
Quàm intremisceret[h] Perna contuitus sum: ei prope adstabat
Sinapi, quod largius manibus cùm attraxissem
Ac degustassem, illacrymatus sum, quia scilicet postridie illa
Conspecturus domi non essem: sed me caseo condita, & labore multo subacta
Inclemens expectaret maza, ad eam uictus tenuitatem adigentibus me pannis[i].
Domuit[k] tandem cœnantem ius atrum, & elixi artus.
Tres è Salamine adduxit puer quidam anates[l]
Sacro è stagno, præpingues, quas coquus
Aduexit, & apposuit, ubi Atheniensium phalanges consiterant.
Chærephon uerò animo cogitabat antrorsum simul & retorsum
Quænam aues forent explorare, decentérque & auspicato illis uesci:
Ac certè leonis instar mandere cœpit, manu crus anatis retinens,
Quod ipse domum reuersus ac comessaturus uoraret.
Halica etiam adfuit, speciosa facie, quam elixans Mulciber elaborauit,
In Attica olla mensibus tredecim[m] percoquens.
Verùm ubi cœna mellita suauique famem depulerunt,
Lotis manibus oceani fluentis
Formosus puer accessit, & unguentum attulit, iucundum[n] fragrans:

a Θωρήσσεσθαι inebriari, bibere. V... conuenit.
b ἔλοψ.
c VVlg... dunt M... coïre c... pentibus ... nis, ... nius, ... maxilla ... maculæ, ... ptentrio... mam, a... lore ... taxat ... paritérque ... anima ... tur.
d Sic ... nos pisces.
e Pisces.
f Vel ... vel pube... do pulch... mabiles ... varietate ... spectando.
g Ma... Bacchas quis deb... tes ac fu...
h Perna coctura ... velut ... sic tremu... κωλῆ, arm... na, oleri... lii genus.
i Panni... state & in...
k Famé ... uit.
l Festiu... pro ...
m τρεῖς ... κα ... μῆνας ... decim.
n ἠρινὸν ... flores ...

A *Alius uerò hospitale munus cunctis coronas dedit,*
Rosis contextas, sigillatim adornatas.
Poculum Bacchi post hæc mixtum est: uinum tum Lesbium
Hausimus: unusquisque [a] plurimum ac certatim bibens.
Secundæ tamen mensæ ferculis abundè instructæ sunt.
In ijs fuere pyra, mala pinguia [b],
B *Punica, & uuæ passæ dei Bromij, nutrices,*
Recentes, & quam Hamamixin [c] cognomine dicunt:
Horum ego nil comedi, sed satur recumbebam.
Vt autem uidi flauam, dulciariam, magnam, orbiculatam, ô uiri,
Cereris gnatam assam introeuntem placentam,
Quo pacto à diuina, inquam, placenta abstinere queam?
Non mihi si decem manus essent, non si ora decem,
C *Non si uenter impenetrabilis, aut ferreum cor.*
Accesserint postremò meretrices duæ, præstigiatrices,
Quas agebat Stratocles, tā pedibus celeres quàm pennis sunt aues.

Alexis in Concurrentibus cœnas Atticas deridens ait:

Ego equidem duos conducere coquos uolo,
Quos sapientissimos in urbe potero,
Cœna excepturus Thessalum hominem.
D *Non Attica frugalitate, nec ut cum exactis elegantijs*
Ad famem accedamus: uerùm sigillatim
Vnicuique ipsorum magnificè ut apponatur cibus.

Thessalorum [d] profectò dapsilis mensa est, quod sic inquit Eriphus in Peltato:

Hæc quidem nec Corinthus, nec Laïs, ô Syre,
Nec lautorum in mensis Thessalorum edulia,
Quorum exors manus hæc non fuit.

E At enim qui Medicos Chioni attributos scripsit, Athenienses, cùm Dioscuris [e] prandium exhibent in Prytaneo, tradit mensis imponere caseum, physten placentam, oliuas caducas, & porrum, vt prisci victus memoriam refricent. Solon iis qui alebantur in Prytaneo mazam præberi iubet, diebus verò festis panem adhiberi, Homerum imitatus, qui conuocatis ad Agamemnonem optimatibus pinsi ait polentam. Athenis vt narrant, cùm cœnæ duæ celebrarentur more non valde antiquo, vna in Lyceo [f], altera in Academia, & obsoniorum coquus in Academiam cœnæ die ollam ad alium quendam vsum figlinam portasset, eam fregisse omnes F sacris operaturos, quòd inhonestus fuisset illius hominis accessus quem abesse procul oportebat: in Lyceo verò flagris cæsum fuisse qui salsam carnem salsi piscis loco præparasset, tanquam scelestum impostorem. Plato

Ἄλλος δ᾽ αὖ στεφάνοις ἐπιδέξια πᾶσιν ἔδωκεν,
Οἱ ῥόδον ἀμφεπλέκοντο, διάνδιχα κοσμηθέντες.
Κρητὴρ δὲ Βρομίου ἐκεράννυτο· πίνετο δ᾽ οἶνος
Λέσβιος, οὗ δὴ πλεῖστον ἀνὴρ παρ᾽ ἄνδρα πεπώκει.
Δεύτεραι αὖτε τράπεζαι ἐφωπλίζοντο γέμουσαι.
Ἐν δ᾽ αὐτῇσιν ἐπῆν ἄπιοι, πίονα μῆλα,
Ῥοιαί τε σταφυλαί τε θεοῦ Βρομίοιο τιθῆναι,
Πρόσφατος ἣν θ᾽ ἀμάμαξυν ἐπίκλησιν καλέουσιν.
Τῶν δ᾽ ἐγὼ οὐδενὸς ἧπτον ἁπλῶς, μεστὸς δ᾽ ἀνεκείμην.
Ὡς δ᾽ ἴδον ξανθὸν γλυκερὸν μέγαν ἐγκύκλον ἄνδρες,
Δήμητρος παῖδ᾽ ὀπτὸν ἐπεισελθόντα πλακοῦντα,
Πῶς ἂν ἔπειτα πλακοῦντος ἐγὼ θείου ἀπεχοίμην,
Οὐδ᾽ εἴ μοι δέκα μὲν χεῖρες, δέκα δὲ στόματ᾽ εἶεν,
Γαστὴρ δ᾽ ἄρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη.
Πόρναι δ᾽ εἰσῆλθον, πόρναι δύο θαυματοποιοί,
Ἃς Στρατοκλῆς ἤλαυνε ποδώκεας ὄρνιθας ὥς.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Συντρέχουσιν ἐπισκώπτων τὰ Ἀττικὰ δεῖπνά φησιν,

Ἔγωγε δύο λαβεῖν μαγείρους βούλομαι,
Οὓς ἂν σοφωτάτους δύνωμ᾽ ἐν τῇ πόλει,
Μέλλοντα δειπνίζειν γὰρ ἄνδρα Θετταλὸν,
Οὐκ Ἀττικηρῶς, οὐδ᾽ ἀπηκριβωμένως
Λιμῷ παρελθεῖν, ἀλλὰ δὴ καθ᾽ ἓν
Ἕκαστον αὐτοῖς παραπιθέντα μεγαλίως.

Εὐτράπεζοι δ᾽ εἰσὶν ὄντως οἱ Θετταλοί. καθὰ καὶ Ἔριφός φησιν ἐν Πελταστῇ οὕτως,

Τάδ᾽ οὐ Κόρινθος, οὔτε Λαῒς ὦ Σύρε,
Οὐδ᾽ εὐτραπέζων Θετταλῶν ξένων τροφαί,
Ὧν οὐκ ἄμοιρος ἥδε χεὶρ ἐγίνετο.

Ὁ δὲ τοὺς εἰς Χιωνίδην ἀναφερομένους Πτωχοὺς ποιήσας, τοὺς Ἀθηναίους φησὶν, ὅταν τοῖς Διοσκούροις ἐν πρυτανείῳ ἄριστον προτιθῶσιν, ἐπὶ τῶν τραπεζῶν τιθέναι τυρὸν, καὶ φύστην, δρυπεπεῖς 69 τ᾽ ἐλάας, καὶ πράσα, ὑπόμνησιν ποιουμένους τῆς ἀρχαίας ἀγωγῆς. Σόλων δὲ τοῖς ἐν πρυτανείῳ σιτουμένοις, μᾶζαν παρέχειν κελεύει· ἄρτον δὲ ταῖς ἑορταῖς προσπαρατιθέναι, μιμούμενος τὸν Ὅμηρον. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοὺς ἀριστεῖς συνάγων πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, φύρετο δ᾽ ἄλφιτα φησιν. ἐν Ἀθήναις δὲ ἱστοροῦσιν οὐ πάνυ ἀρχαίων δυοῖν γινομένων δείπνων ἐν Λυκείῳ τε, καὶ Ἀκαδημίᾳ, τοῦ μὲν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν εἰσενέγκαντος ὀψοποιοῦ λοπάδα, πρὸς ἑτέραν τινὰ χρείαν, τὸν κέραμον κατάξαι πάντας τοὺς ἱεροποιοὺς, ὡς μακρόθεν οὐκ ἀσείας παρεισδύσεως γινομένης, δέοντος ἀπέχεσθαι τὴν μακρόθεν. τὸν δ᾽ ἐν τῷ Λυκείῳ κρέας ταριχηρὸν εἰς τάριχος διασκευάσαντα, μαστιγωθῆναι ὡς παρασοφιζόμενον πονηρῶς. Πλάτων

[a] ἀπὸ ὑπὸ ἀρπάγης. deturba tā conferta & raptim properāte id dicitur, vt vix vrgeat & premat.
[b] Ampla: bene habita tanquam saginata.
[c] Arbustinum racemum. lego Hamamixin, & ita dictum puto quoddam fronde arborum maturarum misceatur.
[d] Vide prouerb. *Thessalus missus*, lib. 14. Thessali Græcorum sumptuosissimi sunt. Vide lib. 12.
[e] Castori, & Polluci.
[f] Schol. peripateticorum.

δ' ἐν δευτέρῳ πολιτείας οὕτως ἑστιᾷ τοὺς αὐτοῦ A νεοπολίτας, γράφων· ἄνευ ὄψου, ἔφη, ὡς ἔοικας, ποιεῖς τοὺς ἄνδρας ἑστιωμένους. ἀληθῆ, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις· ἐπελαθόμην, ὅτι καὶ ὄψον ἕξουσιν, ἅλας τε δηλονότι, καὶ ἐλαίας, καὶ τυρόν, καὶ βολβούς, καὶ λάχανά γε, οἷα δὴ ἐν ἀγροῖς ἑψήματα ἑψήσονται, καὶ τραγήματά που παραθήσομεν αὐτοῖς, τῶν τε σύκων καὶ ἐρεβίνθων, καὶ κυάμων, καὶ μύρτα, καὶ φηγοὺς σποδιοῦσι πρὸς τὸ πῦρ, μετρίως ὑποπίνοντες, καὶ οὕτω διάγοντες τὸν βίον ἐν εἰρήνῃ ὑγιῶς ὡς εἰκός, γηραιοὶ τελευτῶντες B ἄλλον τοιοῦτον βίον τοῖς ἐκγόνοις παραδώσουσιν.

Ἑξῆς δὲ λεκτέον καὶ περὶ τῶν Λακωνικῶν συμποσίων. Ἡρόδοτος μὲν οὖν ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν, περὶ τῆς Μαρδονίου παρασκευῆς λέγων, καὶ μνημονεύσας Λακωνικῶν συμποσίων φησί, Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν παρασκευὴν κατέλιπε τὴν αὐτοῦ. Παυσανίαν οὖν ἰδόντα τὴν τοῦ Μαρδονίου παρασκευὴν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοις κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς ἀρτοποιοὺς καὶ ὀψο- C ποιοὺς κατὰ ταὐτὰ καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάσαι. ποιησάντων δὲ τούτων τὰ κελευσθέντα, τὸν Παυσανίαν ἰδόντα κλίνας χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας ἀργυρᾶς, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπῆ δείπνου, ἐκπλαγέντα, καὶ τὰ προκείμενα κελεῦσαι ἐπὶ γέλωτι τοῖς ἑαυτοῦ διακόνοις παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον· καὶ παρασκευασθέντος, γελάσας ὁ Παυσανίας, μετεπέμψατο τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· καὶ ἐλθόντων, ἐπιδείξας ἑκατέρου τῶν δεί- D πνων τὴν παρασκευήν, εἶπεν, ἄνδρες Ἕλληνες συνήγαγον ὑμᾶς βουλόμενος ἐπιδεῖξαι τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην· ὃς τοιαύτην δίαιταν ἔχων ἦλθεν ὡς ἡμᾶς, οὕτω ταλαίπωρον ἔχοντας. Φασὶ δέ τινες, καὶ ἄνδρα Συβαρίτην ἐπιδημήσαντα τῇ Σπάρτῃ, καὶ συνεστιαθέντα ἐν τοῖς φειδιτίοις εἰπεῖν, εἰκότως ἀνδρειότατοι ἁπάντων εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι· ἕλοιτο γάρ τις εὖ φρονῶν μυριάκις ἀποθανεῖν, ἢ οὕτως εὐτελοῦς διαίτης μεταλαβεῖν. Πολέμων δ' ἐν τῷ παρὰ E Ξενοφῶντι κανάθρῳ, τοῦ παρὰ Λάκωσι καλουμένου δείπνου κοπίδος, μνημονεύοντα Κρατῖνον ἐν Πλούτοις λέγει,

Ἆρ' ἀληθῶς τοῖς ξένοισιν ἐστίν, ὡς λέγουσ' ἐκεῖ,
Πᾶσι τοῖς ἐλθοῦσιν ἐν τῇ κοπίδι θοινᾶσθαι καλῶς·
Ἐν δὲ ταῖς λέσχαισι φύσκαι προσπεπατταλευμέναι
Κατακρέμανται τοῖσι πρεσβύταισιν ἀποδάκνειν ὀδάξ.

Καὶ Εὔπολις ἐν Εἵλωσι, F

Καὶ γίνεται τοῖσδε σήμερον Κοπίς.

Δεῖπνον δ' ἐστὶν ἰδίως ἔχον ἡ κοπίς, καθάπερ καὶ τὸ καλούμενον αἶκλον. Ἐπὰν δὲ κοπίζωσι, πρῶτον μὲν δὴ σκηνὰς ποιοῦνται παρὰ τὸν θεόν. ἐν δὲ ταύταις στιβάδας ἐξ ὕλης· ἐπὶ δὲ τούτων δάπιδας ὑποστρωννύουσιν, ἐφ' αἷς τοὺς κατακλιθέντας εὐωχοῦσιν, οὐ μόνον τοὺς ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἀφικνουμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδημήσαντας τῶν ξένων. θύουσι δ' ἐν ταῖς Κοπίσιν αἶγας, ἄλλο δ' οὐδὲν ἱερεῖον.

libro secundo de Republica suæ nouæ ciuitatis incolas his epulis conuiuari vult. Sine obsonio, inquit, videris, cibum viri vt capiant edicere. Vera, inquam, memoras: at oblitus pene sum, ne defutura quidem obsonia, nimirum salem, oliuas, caseum, bulbos, & olera, vt in agris fit, ad iusculum elixa: quin & bellaria ipsis apponentur, ficus, cicer, faba, myrti baccæ, AEsculi glans igne tosta, cùm modico potu: qua vitam frugalitate cùm traduxerint, eius exemplum posteris sint udituri. De Laconicis conuiuiis deinceps nobis tractandum. Herodotus libro nono historiarum de apparatu Mardonij locutus, iniecta mentione Laconici conuiuij, Xerxem, inquit, ex Græcia fugientem regiam omnem supellectilem Mardonio reliquisse, Pausaniámque illam conspicatum auro, argento, & tapetibus variis instructam, iussisse pistores ac coquos eandem sibi parare cœnam, quam Mardonio solebant, illísque obsecutis, Pausaniam intuitum stratos aureos, argenteósq; lectos, mensas ex argento, magnificúmque ac superbum cœnæ totum apparatum, & omnia quæ in mensis prostabant fercula, stupefactum, ministris suis per iocum mandasse Laconicam, vt cœnam pararent. Morem illos gessisse: Pausaniam verò iam parata, accersitis Græcorum ducibus, vbi conuenerunt, vtriusque cœnæ apparatum ostendisse, dixisséque, Ego vos, ô Græci homines, ideo conuocaui, Medorum imperatoris amentiam vt indicarem, qui vitam adeo lautam cùm agat, nos inuadit tam duriter & miserè victitantes. Narrant & quidam Sibaritam [a] ciuem Spartam profectum, cùm in Phiditiis cœnasset, dixisse, non sine caussa fortissimos esse omnium viros Lacedæmonios. Quemuis enim, si mens constet, millies potius optaturum mortem, quàm tam vilis ac ærumnosi victus communionem. Polemon libro de Canathro [b] Xenophontis, cœnæ, quam Copida Lacones vocant, Cratinum in Plutis meminisse scribit:

A. An uerò, quòd aiunt, reuera hospitibus licet
Omnibus qui accedunt, in Copide lautè cœnare?
B. In Leschis [c] physta quidem placenta clauis affixæ
Pendent, quas senes dentibus mordeant.

EVpolis in Ellotibus:

Parabitur his hodie Copis.

[Peculiaris [d] cœnæ modus est Copis, vt & quam AEclon nominant.] Copidem cœnaturi primùm quidem in tentoriis iuxta dei templum erectis, è palea, fronde, gramine stratos lectos tapetibus operiunt, & in iis conuiuas discumbentes epulari iubent, non solùm aduentantes è nostra prouincia, sed externos quosuis accedentes. In Copide capras immolant, & aliã præterea nullam victimam.

a Idem...

b Κάναθ... currus ... bus co... plebeium ... strum.

c Λέσχαι... publica, ... bus otios... quiescunt, ... rebus va... fabulantur ... num co... cala.

d Citant... è quodam ... ptore, ... nomen ... sit, aut ...

Carnis cuique sua portio distribuitur, cum exiguo pane, encridi simili, figura rotundiore, ac compressiore, quem Physicillum[a] nuncupant: Dantur & eorum singulis qui ad illam cœnam coëunt, caseus recens[b], ventris ac omasi frustum, & pro bellariis caricæ, faba, & phacelus recens. Copidem parare licet extra ciuitatem Spartiatarum cuicumque collibitum est: in ciuitate verò Tithenidiorum[c] festis diebus, quos pro infantium salute celebrant. Tum enim mares puellulos nutrices in agrum exportant, ad Dianæ templum, quam Corythalliam[d] vocant, prope Tiasan fluuium situm, & in ea parte agri vbi Cletæ fanum est, Copidem superiori similem exhibent. Illic verò lactantes porcellos etiam sacrificant, & furnaceos panes in cœna præbent. Quod AEclon Lacedæmonij, reliqui Dores τὸ δεῖπνον, id est, cœnam vocant. Epicharmus itaque in Spe, ait:

Vltro quidam ad AEclon si inuitauit,
Tu sponte illuc procurre.

Eadem & in Periallo idem scripsit. Lacedæmone, ad cœnam quam AEclon vocant, Pheidition: quod Atrium publicum fuit, adeuntibus Earrhichides panes afferebantur viritim, ac caro, diribitorem prosequente viatore, qui præconio AEclon promulgaret, eius qui miserat addito nomine. Hæc Polemon tradit, cui repugnans Didymus grammaticus, vocatus βιβλιολάθας[e] à Demetrio Trœzenio ob librorum multitudinem quos edidit, sunt enim ter mille ac quingenti, ait, Polycraten in Laconicis prodidisse, in Hyacinthiis Laconas triduo sacrificare[f], & ob luctum, quo interemptum Hyacinthum deflent, nec cœnantes coronari, nec panem afferre, sed bellaria, & quæ huiusmodi sunt dari, nec vllum de deo hymnum canere, nec eiusmodi quidpiam adhibere quale fit in aliis sacris, sed cum summa modestia cœnatos discedere: eo verò die qui trium medius est, ludos variáque spectacula fieri, magno atque nobili hominum concursu, pueris tunicatis ac præcinctis nunc citharam pulsantibus, nũc ad tibiam canentibus, ac plectro[g] cunctas simul fides cursim ferientibus, modis anapæsticis, acutóque vocis sono deum laudantibus. Alii equis magnificè ornatis insidentes theatrum percurrunt: eodem accedunt multorum adolescentum cœtus, quosdam gentiles versus cantãtium, quibus & saltatores admiscentur priscis quibusdam staticulis ad tibiam & cantiunculas tripudiantibus. Virginum autem aliæ Canathris[h] tectæ, aut sub fornice ligneorum curruum vehũtur, magno sumptu ornatorum: aliæ ad certamina publica[i] iunctis curribus pompę specie properant. Commota gaudio ciuitas vniuersa lætatur iis spectaculis. Eo die multæ mactantur hostiæ. Familiares omnes ac domesticos seruos cœnatum oppidani vocãt. A sacris nullus abest. Effusis ad spectacula cunctis per id tempus vacua ciuitas est. Copidis meminit siue Ari-

a Bellariæ modo [illegible].

b Χλωρὸς quidam, concisis & admixtis herbis virentem exponunt, qualis paratur apud Heluetios.

c Nutriciorum celebritate.

d ἀπὸ τῶν κόρων, id est, à puellulis. Tiasa fluuius est Spartani Agri Amyclas euntibus, cui proxima est Phaënnæ & Cletæ Gratiarũ ædes. Pausanias.

e Librorũ suorum immemor.

f Apollini. Pausanias lib. 3. De Hyacintho, & eius sepultura, quæ Amyclis fuit sub Apollinis statua, vide eundem.

g Erasm. adagio; Aliud scetrum aliud plectrum.

h Vimineis carpentis.

i Virgines, non minus quàm mares iuuenes, Lacedæmone olim publicis certaminibus exercebantur.

A καὶ τῶν κρεῶν διδόασι μοίρας πᾶσι. καὶ τὸν καλούμενον Φυσίκιλλον, ὅς ἐστιν ἀρτίσκος ἐγκρίδι παραπλήσιος, γογγυλώτερος δὲ τὴν ἰδέαν. διδόασι δὲ τῶν συνιόντων ἑκάστῳ τυρὸν χλωρὸν, καὶ γαστρὸς καὶ φύσκης τόμον καὶ τραγήματα, σῦκά τε ξηρὰ καὶ κυάμους, καὶ φασήλους χλωρούς. κοπίζει δὲ καὶ τῶν ἄλλων Σπαρτιατῶν ὁ βουλόμενος. ἐν δὲ τῇ πόλει Κοπίδας ἄγουσι, καὶ τοῖς τιθηνιδίοις καλουμένοις ὑπὲρ τῶν παίδων. κομίζουσι γὰρ αἱ τίτθαι τὰ ἄρρενα παιδία κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ἀγρὸν, καὶ πρὸς
B τὴν Κορυθαλλίαν καλουμένην Ἄρτεμιν, ἧς τὸ ἱερὸν παρὰ τὴν καλουμένην Τίασον ἐστὶν, ἐν τοῖς πρὸς τὴν Κλήταν μέρεσι, τὰς κοπίδας παραπλησίως ταῖς λελεγμέναις ἐπιτελοῦσι· θύουσι δὲ καὶ τοὺς γαλαθηνοὺς ὀρθαγορίσκους, καὶ παρατιθέασιν ἐν τῇ θοίνῃ τοὺς ἰπνίτας ἄρτους. τὸ δὲ αἴκλον καλούμενον, ὑπὸ μὲν τῶν ἄλλων Δωριέων καλεῖται δεῖπνον. Ἐπίχαρμος γοῦν ἐν Ἐλπίδι φησίν, ἐκάλεσε γάρ τι τὶς ἐπ' αἴκλον ἑκών. τὺ δὲ ἑκὼν ᾤχετο τρέχων. τὰ αὐτὰ εἴρηκεν καὶ ἐν Περιάλλῳ.
C ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι τοῖς εἰσιοῦσιν εἰς τὸ φειδίτιον μετὰ δεῖπνον τὸ καλούμενον αἴκλον, εἰσφέρουσιν ἄρτους ἐν ἀρρίχιδι καὶ κρέας ἑκάστῳ. καὶ τῷ νέμοντι τὰς μοίρας ἀκολουθῶν ὁ διάκονος, κηρύττει τὸ αἴκλον προστιθεὶς τοῦ πέμψαντος τὴν ὀνομασίαν. ταῦτα μὲν ὁ Πολέμων. πρὸς ὃν ἀντιλέγων Δίδυμος ὁ γραμματικὸς (καλεῖ δὲ τοῦτον Δημήτριος ὁ Τροιζήνιος βιβλιολάθαν, διὰ τὸ πλῆθος ὧν ἐκδέδωκε συγγραμμάτων. ἔστι γὰρ τρισχίλια πρὸς τοῖς πεντακοσίοις) φησὶ τάδε, Πο-
D λυκράτης ἐν τοῖς Λακωνικοῖς ἱστορεῖ, ὅτι τὴν μὲν τῶν Ὑακινθίων θυσίαν οἱ Λάκωνες ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας συντελοῦσιν καὶ διὰ τὸ πένθος τὸ γινόμενον περὶ τὸν Ὑάκινθον, οὔτε στεφανοῦνται ἐπὶ τοῖς δείπνοις, οὔτε ἄρτον εἰσφέρουσιν, ἀλλὰ πέμματα, καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα διδόασι, καὶ τὸν εἰς τὸν θεὸν παιᾶνα οὐκ ᾄδουσιν, οὐδ' ἄλλο τι τοιοῦτον εἰσάγουσιν οὐδὲν, καθάπερ ἐν ταῖς ἄλλαις θυσίαις ποιοῦσιν· ἀλλὰ μετ' εὐταξίας πολλῆς δειπνήσαντες ἀπέρχονται. τῇ δὲ μέσῃ τῶν τριῶν ἡμερῶν
E γίνεται θέα ποικίλη, καὶ πανήγυρις ἀξιόλογος καὶ μεγάλη. παῖδές τε γὰρ κιθαρίζουσιν, ἐν χιτῶσιν ἀνεζωσμένοι, καὶ πρὸς αὐλὸν ᾄδοντες, πάσας ἅ- 70
μα τῷ πλήκτρῳ τὰς χορδὰς ἐπιτρέχοντες, ἐν ῥυθμῷ μὲν ἀναπαίστῳ, μετ' ὀξέος δὲ τόνου τὸν θεὸν ᾄδουσιν. ἄλλοι δ' ἀφ' ἵππων κεκοσμημένων τὸ θέατρον διεξέρχονται. χοροί τε νεανίσκων παμπληθεῖς εἰσέρχονται, καὶ τῶν ἐπιχωρίων τινὰ ποιημάτων ᾄδουσιν, ὀρχησταί τε ἐν τούτοις ἀναμεμιγμένοι, τὴν κίνησιν ἀρχαϊκὴν ὑπὸ τὸν αὐλὸν,
F καὶ τὴν ᾠδὴν ποιοῦνται. τῶν δὲ παρθένων αἱ μὲν ἐπὶ κανάθρων καμαρωτῶν ξυλίνων ἁρμάτων φέρονται, πολυτελῶς κατεσκευασμένων. αἱ δ' ἐφ' ἁμίλλαις ἁρμάτων ἐζευγμένων πομπεύουσιν. ἅπασα δ' ἐν κινήσει καὶ χαρᾷ τῆς θεωρίας ἡ πόλις καθέστηκεν. ἱερεῖά τε παμπληθῆ θύουσι τὴν ἡμέραν ταύτην· καὶ δειπνίζουσιν οἱ πολῖται πάντας τοὺς γνωρίμους καὶ τοὺς δούλους τοὺς ἰδίους. οὐδεὶς δ' ἀπολείπει τὴν θυσίαν, ἀλλὰ κενοῦσθαι συμβαίνει τὴν πόλιν πρὸς τὴν θέαν. τῆς δὲ Κοπίδος μνημονεύει καὶ Ἀρι-

σοφαίνης, ἢ Φιλύλλιος ἐν ταῖς Πόλεσιν, Ἐπίλυκός A
τε ἐν Κωραλίσκῳ λέγων οὕτως, πότ' αὖ κοπιδοιώ-
σομαι ἐν Ἀμυκλαίῳ, παραγγέλλωσι βάρακες
πολλὰ οἱ κάρτα καὶ δωδέμοσοι μάλα ἀδεῶς. Διαρ-
ῥήδην λέγων μάζας ἐν ταῖς κοπίσι παρατίθεσθαι.
τοῦτο γὰρ οἱ βάρακες δηλοῦσιν. οὐχὶ τολύπας, ὥς
φησι Λυκόφρων, ἢ τὰ προφυράματα τῶν μαζῶν,
ὡς Ἐρατοσθένης. καὶ ἄρτους δὲ, καὶ ζωμόν τινα κα-
θηδυσμένον περιττῶς. τίς δέ ἐστιν ἡ κοπὶς, σαφῶς
ἐκτίθεται Μόλπις ἐν τῇ Λακεδαιμονίων πολι-
τείᾳ γράφων οὕτως· ποιοῦσι δὲ καὶ τὰς καλουμέ- B
νας κοπίδας. ἔστι δ' ἡ κοπὶς δεῖπνον, μᾶζα, ἄρ-
τος, κρέας, λάχανον ὠμὸν, ζωμὸς, σῦκον, τράγη-
μα, θέρμος. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὀρθαγορίσκοι λέ-
γονται, ὥς φησιν ὁ Πολέμων, οἱ γαλαθηνοὶ χοῖροι,
ἀλλ' ὀρθραγορίσκοι, ἐπεὶ πρὸς τὸν ὄρθρον πι-
πράσκονται, ὥσπερ Σαῖος ἱστορεῖ ἐν τῇ Λακωνι-
κῇ πολιτείᾳ, καὶ Διοσκουρίδης ἐν δευτέρῳ πο-
λιτείας, καὶ Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ προτέρῳ, καὶ [illegible]
τῆς Λακώνων πολιτείας. ἔτι φησὶν ὁ Πολέμων,
καὶ τὸ δεῖπνον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων αἶκλον C
προσαγορεύεσθαι, παραπλησίως ἁπάντων Δω-
ριέων οὕτως αὐτὸ καλούντων. Ἀλκμὰν μὲν γὰρ
οὕτω φησὶ κήπειτα, μύλαι, δρυφῆται κήπὶ ταῖς
συναικλείαις. οὕτω τὰ συνδείπνια καλῶν. καὶ πά-
λιν, αἶκλον Ἀλκμάων ἁρμόξατο. αἶκλον δ' οὐ
λέγουσιν οἱ Λάκωνες τὴν μετὰ τὸ δεῖπνον μοῖραν.
ἀλλ' οὐδὲ τὰ διδόμενα τοῖς φειδιτίοις μετὰ τὸ
δεῖπνον. ἄρτος γάρ ἐστι καὶ κρέας, ἀλλ' ἐπάικλα
μὲν λέγεται ταῦτα, ὄντα οἷον ἐπιχορηγήματα τοῦ
συντεταγμένου τοῖς φειδιτίοις αἴκλου. παρὰ γὰρ D
τοῦτο οἶμαι τὴν φωνὴν πεποιῆσθαι. καὶ ἐστὶν ἡ πα-
ρασκευὴ τῶν λεγομένων ἐπαίκλων οὐχ ἁπλῆ,
καθάπερ ὁ Πολέμων ὑπείληφεν, ἀλλὰ διττή. ἣν
μὲν γὰρ τοῖς παισὶ παρέχουσι, πάνυ τις εὔκολός
ἐστι, καὶ εὐτελής. ἄλφιτα γάρ ἐστιν ἐλαίῳ δεδευ-
μένα, ἅ φησι Νικοκλῆς ὁ Λάκων, κάπτειν αὐτοὺς
μετὰ τὸ δεῖπνον ἐν φύλλοις δάφνης, παρὸ καὶ
καμματίδας μὲν προσαγορεύεσθαι τὰ φύλλα,
αὐτὰ δὲ τὰ ψαιστὰ κάμματα. ὅτι δὲ ἔθος ἦν τοῖς
πάλαι, φύλλα δάφνης τραγηματίζεσθαι, Καλ- E
λίας ἢ Διοκλῆς ἐν τοῖς Κύκλωψιν φησὶν οὕτως,
φῦλλα σὺ δείπνων καταλύσεις. ἡ δὲ καθάπερ χη-
μάτων· ἣν δ' εἰς τὰ τῶν ἀνδρῶν φειδίτια κομί-
ζουσιν, σκευοποιεῖται ἐκ τινῶν ζώων ὡρισμένων,
παραχορηγοῦντος αὐτὰ τοῖς φειδιτίοις ἑνὸς τῶν
εὐπορούντων, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ πλειόνων. ὁ δὲ Μόλ-
πις, καὶ ματτύην φησὶ προσαγορεύεσθαι τὰ ἐπαί-
κλα. περὶ δὲ τῶν ἐπαίκλων Περσεὺς ἐν τῇ Λακωνι-
κῇ πολιτείᾳ οὑτωσὶ γράφει, Καὶ εὐθὺς τοῖς μὲν
εὐπόροις ζημιοῖ εἰς ἐπαίκλα. ταῦτα δ' ἐστὶ μετὰ F
δεῖπνον τραγήματα· τοῖς δ' ἀπόροις ἐπιτάττει κά-
λαμον, ἢ στιβάδα, ἢ φύλλα δάφνης φέρειν, ὅπως
ἔχωσι τὰ ἐπαίκλα κάπτειν μετὰ δεῖπνον. γίνεται γὰρ
ἄλφιτα ἐλαίῳ ἐρραμμένα. τὸ δ' ὅλον ὥσπερ πο-
λίτευμά τι τοῦτο δὴ συνίσταται μικρόν. καὶ γὰρ ἐν
τίνα δεῖ πρῶτον κατακεῖσθαι ἢ δεύτερον, ἢ ἐπὶ
τοῦ σκιμποδίου καθῆσθαι πάντα, τοιαῦτα ποιοῦσιν
εἰς ἐπαίκλα. τὰ ὅμοια ἱστορεῖ καὶ Διοσκουρίδης.

stophanes, siue Philyllius in Vrbibus, & in Coralisco Epilycus his verbis:

Quando Amycleam Copida cœnabo?
Abaracas famuli multi ualde lepidi annuntiant.

Liquidò mazas declarans in Copide apponi solitas. Id enim vox Abaraces significat, non dolores, & animi molestiam, vt Lycophron arbitratur, nec, vt censet Eratosthenes, mazæ προφυράματα [a], panémve, aut iusculum aliquod nimia diligentia conditum. Qualis copis fuerit apertè declarat Molpis in Republica Lacedæmoniorum his verbis: Exhibent quoque cœnas quas Copidas vocant. Earum fercula sunt maza, panis, caro, crudum olus, iusculum, ficus, & pro bellariis lupinus. Cæterùm in illis, orthragoriscis [b] non vescebantur, sic dictis, quòd πρὸς τὸν ὄρθρον πιπράσκονται, id est, diluculo veneunt, vt referunt Sæus in libro De republica Lacedæmoniorum, Dioscorides secundo, & Aristocles primo libro operis argumenti eiusdem. Idem Polemō hoc insuper tradit à Lacedæmoniis, quēadmodum & ab omnibus aliis Doricis, cœnam AEclon appellari. Sic enim locutū fuisse Alcmanem:

Et ad pistorias molas, & in Synæclijs,

nempe cœnantium congressu. Idem rursum:

AEclon Alcman præparauit.

Vnde manifestum est illos errare qui AEclon dictum censent vel ciborum portionem quæ post cœnam restat vnicuique, vel quod in Phiditiis post cœnam datur, nimirum panem & carnem. Epæcla namque illa vocantur, quia velut auctaria destinati AEcli à Phiditis [c], præbeantur. Inde scilicet ductam vocē puto. Fuit autem Epæcli non vnicus apparatus, vt opinatur Polemon, sed duplex. Quod enim pueris dabant, admodum vile fuit, atque paratu facile, polenta scilicet oleo subacta, vt ait Nicocles Lacon. Præbebant autem lauri foliis id obuolutum, quod auidè post cœnam vorarent, qua de caussa Cammatidas lauri folia nuncuparūt, & Psæsta [d] ipsa Cammata. Lauri porro folia pro bellariis apud veteres habita fuisse sic docet Callias siue Diocles in Cyclopibus:

Lauri folia tu arrodes.

Species [e] autem ac imagines quas virorum Phiditiis inferunt, ad figuram certorum quorumdam animantium effinguntur. Eas largitur Phiditis vnus ex locupletibus, nonnunquam & plures. Molpis scribit Mattyam etiā vocari Epæcla. De Epæclis Perseus in Republica Lacedæmoniorū ita scribit: Opulentos ille statim mulctat pecunia ad Epeclorū sumptum impēdenda: (Sunt autem Epæcla post cœnam bellaria:) inopibus verò arundinem imperat, vel tumultuarium lectum è fronde stratum afferre, vel lauri folia, vt post cœnam Epæcla iis obuoluta deglutire possent, quæ videlicet è polenta oleo irrigata fiunt. Prorsus autem veluti parua quædam ciuitatis administratio est Epæclorum illa distributio, atque participatio. In ea namque seuerè id obseruant, quem oporteat primo loco secundóve accumbere, aut in sella sedere. Eadem & à Dioscoride commemorantur.

a Ferme[nta] quæ [...] paretur [...] actum.

b Porc[...]

c Iis qui [Phi]ditiis epul[...]

d Psæsta [...] cēta oleo [...] le macera[...] stathio: [...] rina cum [...] cocta, l[...] liis operta

e Anim[...] quorundam subactæ [...] materia [...] sas.

At de Cammatis & Cammatidibus ita scribit Nicocles: Omnium lites cùm Ephorus audiuit, tum vel absoluit eos, vel damnat, & iis qui caussa ceciderunt leuem mulctam indicit Cammata, vel Cammatidas. Sunt autem Cammata, Psæsta: Cammatides verò lauri folia quibus obuoluunt Cammata. De Phiditiorum [a] cœna hæc prodidit Dicæarchus in libro quem Tripoliticum [b] inscripsit: Primùm quidem cœna, inquit, singulis apponitur, nulla cum alio communicatione: deinde mazæ quantum quisque cupit: vinum singulis quoties bibere animo lubet, vnicuique appositum: obsonium idem semper omnibus: Suilla caro elixa: interdum aliud nihil præter obsonij paululum, quod quadrantem libræ ad summum pendat, & aliud præterea nihil, excepto harum carnium iusculo quod sufficit, vt ad conuiuas omnes trãsmitti possit toto cœnæ tempore, & si quæ oliua, vel ficus, vel caseus, vel piscis in cœnæ auctuarium cuiusdam liberalitate ac donatiuo sit erogatus, aut lepus, aut columba, aut eiusmodi quidpiam. Raptim ac properanter cœnatis postremò hæc afferuntur quæ vocant Epæcla. In Phiditia quisque de suo confert, polentæ ad summum Atticos tres dimidios modios: vini congios vndecim, vel duodecim: ac insuper ficuum libram quandam, & ad obsonium emendum AEginenses quosdam obolos decem. Sphærus libro tertio de Laconica republica ita scribit: Afferunt & ipsis Epæcla Phiditæ [c], & multi quidem quæ ipsi venatu [d] ceperint, panem verò etiam diuites & quæ in agris tempestiua sunt, quãtum ad eum conuictum satis esse putãt, superuacuum existimantes iis plura comparari, & quæ minimè conuiuis apponantur. Molpis verò inquit: Post cœnam quidpiam semper à quodam apportant, nonnunquam à pluribus, in illorum ædibus iam promptum & paratũ quod Epæclon, siue Mattyam vocant. Nihil autẽ datur quod emptum sit. Non enim voluptatis gratia, vel intemperantiæ, ventri vt seruiant id accipiunt, sed quòd donantium in venationibus virtutem ac diligentiam testetur. Multi ex ipsis qui greges alunt, fœtus ouium abundè & liberaliter impertiuntur. Pro Mattya sunt columbi, anseres, turtures, turdi, merulæ, lepores, agni, hœdi. Coqui verò semper illos qui in medium quidpiam attulere denuntiant, vt eorum in venatu laborem & alacritatem cognoscant omnes, & prolixam in ciues suos munificẽtiam. Demetrius Scepsius libro primo Troiani apparatus inquit, Carneorum festum apud Lacedæmonios imitamentum esse militaris disciplinæ ac vitæ. Etenim loca esse numero nouem, quæ vmbracula vocant, tentoriis nonnihil similia, in quorum singulis nouem cœnent homines, nimirum tribus ex curiis terni delecti, mandato publico præconéque denuntiante, ibi omnia geri, prorogariq; festũ illud in nonum diẽ: AVsterũ id vitæ genus Lacedæmonios vbi dissoluerũt, in voluptates & luxũ dilapsos fuisse. Itaq; Phylarchus libro trigesimoquinto historiarum scribit. Vt patrius mos erat, in Phiditia non conueniebãt tũ Lacedæmonij,

a Erasm. adagio, ... in Phi-
b Quod in eo ... & institu- ...

c Conuiuii publici in Phiditiis participes.
d Hunc locum Canterus emendauit cap. 7. 3. Var. ex animaduersione Mureti in Xenophonte.

A περὶ δὲ τῶν καμματίδων καὶ τῶν καμμάτων, Νικοκλῆς οὕτως γράφει, Διακούσας δὲ πάντων ὁ ἔφορος ἤτοι ἀπέλυσεν, ἢ κατεδίκασεν, ὁ δὲ νικήσας ἐζημίωσεν ἐλαφρῶς ἢ τοῖς κάμμασιν, ἢ καμματίσιν. ἔστι δὲ τὰ μὲν κάμματα ψαιστά· αἱ δὲ καμματίδες, αἷς κάπτουσι τὰ ψαιστά. περὶ δὲ τοῦ τῶν Φειδιτίων δείπνου Δικαίαρχος τάδε ἱστορεῖ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Τριπολιτικῷ, Τὸ δεῖπνον πρῶτον μὲν ἑκάστῳ χωρὶς παρατιθέμενον καὶ πρὸς ἕτερον κοινωνίαν οὐδεμίαν ἔχον, εἶτα μᾶζαν μὲν B ὅσην ἂν ἕκαστος ᾖ βουλόμενος, καὶ πιεῖν. πάλιν ὅταν ἡ θυμὸς ἑκάστῳ καθ' ὃν παρακείμενός ἐστι. ὄψον δὲ ταυτὸν ἀείποτε πᾶσιν ἐστὶν ὕειον κρέας ἑφθὸν, ἐνίοτε δέ τι μόνον πλὴν ὄψον τι μικρὸν, ἔχον σταθμὸν ὡς τέταρτον μάλιστα, καὶ παρὰ τοῦτο ἕτερον οὐδέν· πλὴν ὅ γε ἀπὸ τούτων ζωμὸς, ἱκανὸς ὢν παρ' ἅπαν τὸ δεῖπνον ἅπαντας αὐτοὺς παραπέμπειν· κἂν ἄρα ἐλαία τις, ἢ τυρὸς, ἢ σῦκον. ἀλλὰ κἄν τι λάβωσιν ἐπιδόσιμον ἰχθὺν, ἢ λαγὼν, ἢ φάτταν, ἤ τι τοιοῦτον. εἶτ' ὀξέως ἤδη δεδειπνηκόσιν, ὕστερα περιφέ- C ρεται ταῦτα τὰ ἐπαίκλα καλούμενα. συμφέρει δ' ἕκαστος εἰς τὸ φειδίτιον, ἀλφίτων μὲν ὡς τρία μάλιστα ἡμιμέδιμνα Ἀττικὰ, οἴνου δὲ χόας ἕνδεκά τινας, ἢ δώδεκα· παρὰ δὲ ταῦτα τυροῦ σταθμόν τινα, καὶ σύκων. ἔτι δὲ εἰς ὀψωνίαν περὶ δέκα τινὰς Αἰγιναίους ὀβολούς. Σφαῖρος δ' ἐν τρίτῳ Λακωνικῆς πολιτείας γράφει, Φέρουσι δὲ καὶ ἐπαίκλα αὐτοῖς οἱ φειδῖται, καὶ τῶν μὲν ἀγρευομένων ὑφ' αὐτῶν ἐνίοτε οἱ πολλοί. οὐ μὴν ἀλλ' οἵ γε πλούσιοι καὶ ἄρτον, καὶ ὧν ἂν ὥρα ἐκ τῶν ἀγρῶν, ὅσον εἰς αὐτὴν τὴν συνου- D σίαν νομίζοντες, καὶ τὰ πλείονα τῶν ἱκανῶν παρασκευάζειν, περιττὸν εἶναι, μὴ μέλλοντά γε προσφέρεσθαι. Μόλπις δέ φησι, Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον εἴωθεν 71 ἀεί τι παρά τινος κομίζεσθαι, (ἐνίοτε δὲ καὶ παρὰ πλειόνων,) παρ' αὐτοῖς κατ' οἶκον ἠρτυμένα ματτύην, ὃ καλοῦσιν ἐπαίκλον. τῶν δὲ κομιζομένων οὐδεὶς οὐθὲν ἀγοράσας εἴωθε φέρειν. οὔτε γὰρ ἡδονῆς, οὐδ' ἀκρασίας γαστρὸς ἕνεκεν κομίζουσιν, ἀλλὰ τῆς αὐτῶν ἀρετῆς ἀπόδειξιν τῆς κατὰ τὴν θήραν ποιούμενοι. πολλοὶ δὲ καὶ ποίμνια αὐτῶν τρέφοντες, E ἀφθόνως μεταδιδόασι τῶν ἐκγόνων. ἔστι δὲ ἡ ματτύα, φάτται, χῆνες, τρυγόνες, κίχλαι, κόσσυφοι, λαγὼ, ἄρνες, ἔριφοι· οἱ δὲ μάγειροι σημαίνουσι τοὺς ἀεί τι κομίζοντας εἰς μέσον ἵνα πάντες ἴδωσι τὴν τῆς θήρας φιλοπονίαν, καὶ τὴν εἰς αὐτοὺς ἐκτένειαν. Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου, τὴν τῶν Καρνείων φησὶ ἑορτὴν παρὰ Λακεδαιμονίοις, μίμημα εἶναι στρατιωτικῆς ἀγωγῆς. τόπους γὰρ εἶναι ἐννέα μὲν τῷ ἀριθμῷ· σκιάδες δὲ οὗτοι καλοῦνται, σκηνὰς ἔχοντες πα- F ραπλήσιόν τι· καὶ ἐννέα καθ' ἕκαστον ἄνδρες δειπνοῦσι, πάντα τε ἀπὸ προστάγματος κηρύσσεται· ἔχει τε ἑκάστη σκιὰ φρατρίας τρεῖς· καὶ γίνεται ἡ τῶν Καρνείων ἑορτὴ ἐπὶ ἡμέρας ἐννέα. τὴν δὲ τῆς διαίτης τῆς τοιαύτης σκληρότητα ὕστερον καταλύσαντες οἱ Λάκωνες, ἐξώκειλαν εἰς τρυφήν. Φύλαρχος γοῦν ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν τάδε γράφει περὶ αὐτῶν. Λακεδαιμόνιοι εἰς μὲν τὰ Φειδίτια οὐκ ἤρχοντο κατὰ τὸ πάτριον ἔθος.

ὅτε δὲ καὶ παραγένοιντο μικρὰ συμπεριενεχθεῖσιν ὅμως A χάριν παρεσκευάζετο. καὶ πάλιν· αἵ τε στρωμναὶ τοῖς μεγέθεσιν οὕτως ἐξησκημέναι πολυτελῶς, καὶ τῇ ποικιλίᾳ διαφόρως, ὥστε τῶν ξένων ἐνίους τῶν παραληφθέντων ὀκνεῖν τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τὰ προσκεφάλαια ἐρείδειν. οἱ δὲ πρότερον ἐπὶ τοῦ κλιντηρίου ψιλοῦ διακαρτεροῦντες τῆς κλίνης παρ' ὅλην τὴν συνουσίαν, ὅτε τὸν ἀγκῶνα ἅπαξ ἐρείσαιεν. εἰς δὲ τὴν προειρημένην τρυφὴν ἦλθον, ποτηρίων τε ἐκθέσεις πολλῶν καὶ βρωμάτων παντοδαπῶν πεποιημένων παραθέσεις. ἔτι δὲ μύρων ἐξηλλαγμένων, ὡς B δ' αὔτως οἴνων, καὶ τραγημάτων. καὶ τούτων ἦρξαν οἱ μικρὸν πρὸ Κλεομένους βασιλεύσαντες, Ἀρεὺς καὶ Ἀκρότατος αὐλικὴν ἐξουσίαν ζηλώσαντες, οὓς τοσοῦτον ὑπερῆραν τινες τῶν ἰδιωτῶν, τῶν ἐν Σπάρτῃ γενομένων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, τῇ πολυτελείᾳ τῇ καθ' αὑτούς, ὥστε δοκεῖ τὸν Ἀρέα, καὶ τὸν Ἀκρότατον εὐτελείᾳ πάντας ὑπερβεβληκέναι τοὺς ἀφελεστάτους τῶν πρότερον. Κλεομένης δὲ πολὺ διενέγκας τῷ τε συνιδεῖν πράγματα, καίτοι νέος ὤν, καὶ κατὰ τὴν δίαιταν ἀφελέστατος γέγονεν. ἤδη γὰρ τηλικούτων C πραγμάτων ἡγούμενος, ἔμφασιν τοῖς παραλαμβανομένοις πρὸς τὴν θυσίαν ἐποίει, διότι τὰ παρ' ἐκείνοις τῶν παρ' αὐτὸν οὐδὲν καταδεέστερα εἴη παρασκευαζόμενα. πολλῶν δὲ πρεσβειῶν παραγινομένων πρὸς αὐτόν, οὐδέποτε ἐνωρίστερον τοῦ κατειθισμένου συνῆγε καιροῦ, πεντάκλινόν τε διεστρώννυτο, οὐδέποτε πλεῖον. ὅτε δὲ μὴ παρείη πρεσβεία, τρίκλινον. καὶ πρόσταγμα οὐκ ἐγίνετο δι' ἐδεάτρου, τίς εἴσεισι, καὶ κατακλιθήσεται πρῶτος· ἀλλ' ὁ πρεσβύτατος ἡγεῖτο ἐπὶ τὰς κλίνας, εἰ μή τιν' D αὐτὸς προσκαλέσαιτο. κατελαμβάνετο δὲ ἐπὶ πολὺ μετ' ἀδελφοῦ κατακείμενος, ἢ μετά τινος τῶν ἡλικιωτῶν. ἐπί τε τῷ τρίποδι ψυκτὴρ χαλκοῦς ἐπέκειτο καὶ κάδος, καὶ σκαφίον ἀργυροῦν δύο κοτύλας χωροῦν καὶ κύαθος. ἡ δ' ἐπίχυσις χαλκῆ. πιεῖν δὲ οὐ προσεφέρετο, εἰ μή τις αἰτήσοι. ἐνεδίδοτο δὲ κύαθος εἷς πρὸ τοῦ δείπνου. τὸ δὲ πολὺ πρῶτον καὶ ὅτε προσνεύσειεν ἐκεῖνος οὕτως ᾔτουν καὶ οἱ λοιποί. τὰ δὲ παρατιθέμενα ἐπὶ μὲν τραπεζίου ἦν τοῦ τυχόντος· τὰ δὲ λοιπὰ ὥστε μὴ ὑπεραίρειν, μήτε λείπειν, E ἀλλ' ἱκανὰ ἅπασι γίνεσθαι, καὶ μὴ προσδεῖσθαι τοὺς παρόντας. οὔτε γὰρ οὕτως ᾤετο δεῖν, ὥσπερ ἐν τοῖς φειδιτίοις δέχεσθαι ζωμῷ, καὶ κρεαδίοις ἀφελῶς. οὔτε πάλιν οὕτως ὑπερτείνειν, ὡς εἰς τὸ μηδὲν δαπανᾶν, ὑπερβάλλοντα τὸ σύμμετρον τῆς διαίτης. τὸ μὲν γὰρ ἀνελεύθερον ἐνόμιζε, τὸ δ' ὑπερήφανον. ὁ δ' οἶνος ἦν μικρῷ βελτίων, ὅτε παρείησάν τινες. ἐπεὶ δὲ δειπνήσαιεν, ἐσιώπων πάντες. ὁ δὲ παῖς ἐφεστήκει κεκραμένον ἔχων τὸ ποτόν, καὶ τῷ αἰτοῦντι προσέφερε. τὸν αὐτὸν δὲ F τρόπον καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον, οὐ πλεῖον ἐδίδοτο δύο κυάθων. καὶ τοῦτο προσνεύσαντι προσεφέρετο. ἀκρόαμα δὲ οὐδὲν οὐδέποτε παρεπορεύετο. διετέλει δ' αὐτὸς προσομιλῶν πρὸς ἕκαστον, καὶ πάντας ἐκκαλούμενος εἰς τὸ τὰ μὲν ἀκούειν, τὰ δὲ λέγειν αὐτοῖς, ὥστε τεθηρευμένους ἀποπέμπειν ἅπαντας. διακωμῳδῶν δ' Ἀντιφάνης τὰ Λακωνικὰ δεῖπνα, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Ἄρχων, φησὶν οὕτως,

& si quando illô concederent, circumferebantur paucula cibaria dicis caussa, vt conuenire simul videretur: ac rursum: Lecti quidem ipsorum permagni, tãta impensa, & tam egregia varietate elaborati fuerunt, vt vocatis ad cœnam hospitibus quidam cubito inniti ceruicalibus cunctaretur, & qui antea toto conuiuij spatio in nudo[a] cubili perdurabant, tum in lectis accumbentes, ne semel quidem puluinaribus cubitum fulcirent. Eô verò luxus ipsi processerunt, vt multa poculorum genera spectãda exposuerint, variatis omnigenis ferculis, & ob cõditurę scitamenta lautis mensas onerauerint, vnguentisq; peregrinis & inauditis vsi fuerint, tum etiã vinis, & bellariis. Hoc primùm incœptũ est ab Areo & Acrotato, aulica licẽtia corruptis, qui paulo ante Cleomenem regnauerunt. Eos tamẽ adeò superarunt priuati quidã Spartæ ciues illo sæculo, ac in ea quæ tum fuit reipublicæ administratione, vt Areus & Acrotatos, ex illis qui præcesserant tenuissimos quosuis frugalitate antecelluisse videatur. Cleomenes verò, tametsi iuuenis, rerũ cognitione cæteris præstantior, moderatissimus in victu fuit. Tãtis enim gubernãdis rebus iam præfectus, iis qui dum sacrificaret inuitati fuissent, apertè ostendebat, quæ apud illos pararentur suis esse nihilo deteriora. Idem, cùm legati ad eũ multi accederent, cum illis nunquã elegantius[b] curiosiúsve est conuiuatus quàm soleret, nisi quòd illis præsentibus lecti quinque sternebantur, ac nunquam plures: cùm verò nullus adesset legatus, tres tantùm. Apud eum neminem vocator monebat vt primus vel sederet, vel vel accumberet. Ad lectos conuiuas ducebat qui esset ætatis prouectissimæ, nisi aliquem is vltro aduocaret. Cum fratre vel aliquo ex æqualibus recumbentem sæpe offendebant. Super tripode stabat æneus psycter[c], cadus, argentea parua scapha, quæ cotylas duas caperet, & cyathus, cum ęneo gutto. Potio minimè dabatur nisi conuiuæ poscerent. Ante cœnam cõuiuis cyathus vnus præbebatur: Sæpius verò cùm primùm ille annuisset, reliqui tũ petebant. Quæ apponebant, in quauis forte obuia mensula afferebantur. Cætera, nec supra modum epulæ abundabant, nec erãt iusto pauciores, sed omnibus ita sufficiebãt, vt qui aderãt conuiuis nihil deesset. Nec enim, vt in Phiditiis, putabat ille iusculo & carunculis parcè ac simpliciter esse tractãdos conuiuas, sumptus vt nullus fiat, neque rursum sic esse profundendum, victus vt mediocritas excedatur, quòd illud sit illiberale, hoc superbum. Vinum paulo suauius fundebatur, si quis externus adesset. Post cœnam tacebãt omnes, ac tũ puer adstabat, qui dilutum potum roganti offerret. Eadem temperãtia, cœnatis plus duobus cyathis non dabatur, & id quidẽ si annuissent velle se bibere. Nullus super[d] cœnam aduentabat, qui memoriter audienda quædam recitaret. Perstabat ille cum singulis colloquẽs, ac omnes cõpellãs, partim auditurοs, partim dicturos, ita vt omniũ congressum tãquã venaretur & captaret, omnésq; viritim percurreret, & appellaret. Antiphanes in fabula, cuius titulus est Archon[e], Laconicas cœnas comico sale perstringens sic ait:

a Nulli s... gulis opera...

b ὑπερφανῶς...

c Vas ... in quo ... pocula ... refrigera...

d Hi... tor, ... rasm... Interpr... ca.

e S... themis... tus.

A *Lacedæmone si fueris, eius ciuitatis legibus*
Obtempera, cœnatum perge ad Phiditia,
Nigro iusculo fruere, barbam ale superiore labro.
Eas leges ne contemnito, nec, quæ pulchra sint, alia quærito:
In his illorum moribus priscam grauitatem retine.

De Cretensium Syssitiis [a], Dosiadas libro quarto historiarum Cretensium ad hunc modum scribit. Lyctij [b] verò sic ad communes sodalitates cogunt. Contubernalium quisque B ex fructibus prædiorum decimam partem confert in eam sodalitatem, ac insuper reditum perceptum ex publicis vectigalibus ciuitatis, quæ ab vrbis præfectis in singulas familias dispertiuntur. Serui autem in singula capita staterem AEginensem pendunt. In societates ciuitas vniuersa diuiditur. Conuiuium mulier curat, adiunctis tribus vel quatuor è popularibus, qui ministrēt, & quorum singulis famuli duo comites sint Xylophori: Calophoros [c] illos vocant. In Creta vbique sunt destinata conuiuiis cœnacula duo: alte- C rum ἀνδρεῖον [d] nuncupant: alterum in quo dormiunt peregrini & hospites: hoc cœmiteriū [e] appellant. In domus ea parte vbi epulantur, mensæ duæ statuuntur, hospitales vocant, in quibus externi sedent homines, si qui forte adsint. Post illas sunt aliorum conuiuarum mensæ. Assidentium conuiuarum singulis æqua omnium ferculorū datur portio, iunioribus, carnis tantum dimidia, quibus nihil ex reliquis præterea licet attingere. Singulis mēsis vini poculū apponitur valde iam diluti. In D cōmune id omnes bibunt quibus mēsa communis est. Post cœnam aliud [f] affertur. Pueris idem poculum tēperatur, Senioribus permittunt, si velint, bibere largius. Quæ conuiuio præest mulier, remota cunctis inspiciētibus è mensa lautissima fercula iis apponit, qui vel bello clari sunt, vel prudentia. Post cœnā de publicis rebus consultare solent: eorū deinde quæ in bellis gesta sunt mētionē facere, ac viros olim fortes laudibus efferre, iuuenes adhortantes vt strenuos se ac bonos præstent. E Pyrgion libro tertio Cretensiū institutorū: In conuiuiis Cretenses, ait, hilariter sedentes epulātur. Pupillis edulia nullo mangonio [g], culinariòve artificio condita præbentur. Adstāt & ministrāt qui maximè iuuenes sunt. Fausta precati diis libāt, ac deinde omnibus eorum quæ apposita fuere portionem suam tribuūt. Gnatis ad sellas patrum subsidentibus, eius dimidium datur quod viri accipiunt: at pupillis [h] quantum viris ipsis, sed pupillis absque condimento, & ea qualia pro vniuscuiusque ciuitatis legibus præfiniuntur. Collocantur F & hospitibus tum sellæ, tum mensa tertia, ad dextram, ingredientibus cœnacula, quam & hospitalis Iouis, & Hospitalem vocabant. Herodotus [i] Græcorum conuiuia dum comparat cum Persarum epulis, Persæ, inquit, eum maximè diem colunt, quo quisque natus est, ac eo ipso fas esse putant ciborum plus adhibere: itaque locupletes ac fortunati homines bouem [k], asinum, equum, camelos

a Cōtuberniis, sodalitatibus, cōmunibus ac publicis conuiuiis.
b Lyctos, vrbs Cretæ.
c Calones, lignatores.
d Virorum indigenarum conclaue.
e Quòd in eo dormirēt hospites.
f Minus dilutū.
g ἀβαμβάκευτα: αἱ δὴ τοῦ μαγγονεύματος: vel ἄνευ τῆς λαλιᾶς, tacitè ac sine strepitu.
h Natu grādioribus, sed qui in aliena potestate adhuc essent, nec dū venissent in tutelam suam.
i In Clio, lib. i.
k Erasm. prouerb. *solidos è clibano boues.*

Ἐν Λακεδαίμονι γέγονας; ἐκείνων τῶν νόμων μεθεκτέον·
Ἐστὶν βάδιζ᾽ ἐπὶ δεῖπνον εἰς τὰ φειδίτια·
Ἀπόλαυε τοῦ ζωμοῦ· φόρει τοὺς βύστακας.
Μὴ καταφρόνει, μηδ᾽ ἕτερ᾽ ἐπιζήτει καλά.
Ἐν τοῖς δ᾽ ἐκείνων ἔθεσιν ἴσθ᾽ ἀρχαϊκός.

Περὶ δὲ τῶν Κρητικῶν συσσιτίων, Δωσιάδας ἱστορῶν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Κρητικῶν γράφει οὕτως, Οἱ δὲ Λύκτιοι συνάγουσι μὲν τὰ κοινὰ συσσίτια οὕτως. ἕκαστος τῶν γινομένων καρπῶν ἀναφέρει τὴν δεκάτην εἰς τὴν ἑταιρείαν, καὶ τὰς τῆς πόλεως προσόδους, ἃς διανέμουσιν οἱ προεστηκότες τῆς πόλεως εἰς τοὺς ἑκάστων οἴκους. τῶν δὲ δούλων ἕκαστος Αἰγιναῖον φέρει στατῆρα κατὰ κεφαλήν. διῄρηνται δ᾽ οἱ πολῖται πάντες καθ᾽ ἑταιρείας. τήν τε ἐπιμέλειαν ἔχει τοῦ συσσιτίου γυνή, τρεῖς ἢ τέτταρας τῶν δημοτικῶν προσειληφυῖα πρὸς τὰς ὑπηρεσίας. ἑκάστῳ δ᾽ αὐτῶν ἀκολουθοῦσι δύο θεράποντες ξυλοφόροι· καλοῦσι δ᾽ αὐτοὺς καλοφόρους. εἰσὶ δὲ πανταχοῦ κατὰ τὴν Κρήτην οἶκοι δύο τοῖς συσσιτίοις· ὧν τὸν μὲν καλοῦσιν ἀνδρεῖον· τὸν δ᾽ ἄλλον ἐν ᾧ τοὺς ξένους 7 κοιμίζουσι, κοιμητήριον προσαγορεύουσι. κατὰ δὲ τὸ συσσιτικὸν οἶκον πρῶτον μὲν κεῖνται δύο τράπεζαι ξενικαὶ καλούμεναι, αἷς προκαθίζουσι τῶν ξένων οἱ παρόντες· ἑξῆς δ᾽ εἰσὶν αἱ τῶν ἄλλων. παρατίθεται δὲ τῶν παρόντων ἴσον μέρος ἑκάστῳ, τοῖς δὲ νεωτέροις ἥμισυ δίδοται κρέως, τῶν δ᾽ ἄλλων οὐθενὸς ἅπτονται. εἶτα ποτήριον ἐν ἑκάστῃ τραπέζῃ παρατίθεται κεκραμένον ὑδαρῶς. τοῦτο κοινῇ πάντες πίνουσιν οἱ κατὰ τὴν κοινὴν τράπεζαν· καὶ δειπνήσασιν ἄλλο παρατίθεται. τοῖς δὲ παισὶ κοινὸς κέκραται κρατήρ. τοῖς δὲ πρεσβυτέροις, ἐὰν βούλωνται πλεῖον πιεῖν, ἐξουσία δέδοται. ἀπὸ δὲ τῆς τραπέζης τὰ βέλτιστα τῶν παρακειμένων ἡ προεστηκυῖα τῆς συσσιτίας γυνὴ φανερῶς ἀφαιροῦσα, παρατίθησι τοῖς κατὰ τὸν πόλεμον, ἢ κατὰ σύνεσιν δεδοξασμένοις· ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου πρῶτον μὲν εἰώθασι βουλεύεσθαι περὶ τῶν κοινῶν· εἶτα μετὰ ταῦτα μέμνηνται τῶν κατὰ πόλεμον πράξεων, καὶ τοὺς γενομένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐπαινοῦσι, προτρεπόμενοι τοὺς νέους εἰς ἀνδραγαθίαν. Πυργίων δ᾽ ἐν τρίτῳ Κρητικῶν νομίμων, ἐν τοῖς συσσιτίοις φησὶν, οἱ Κρῆτες καθήμενοι συσσιτοῦσι· καὶ ὅτι ἀβαμβάκευτα τοῖς ὀρφανοῖς παρατίθεται· καὶ ὅτι οἱ νεώτατοι αὐτῶν ἐφεστᾶσι διακονοῦντες· καὶ ὅτι μετ᾽ εὐφημίας σπείσαντες τοῖς θείοις, μερίζουσι τῶν παρατιθεμένων ἅπασιν. ἀπονέμουσι δὲ καὶ τοῖς υἱοῖς κατὰ τὸν θᾶκον τοῦ πατρὸς ἐφιζάνουσιν, ἐξ ἡμισείας τῶν τοῖς ἀνδράσι παρατιθεμένων. τοὺς δ᾽ ὀρφανοὺς ἰσομερεῖς εἶναι· παρατίθεται δ᾽ αὐτοῖς ἀβαμβάκευτα τῇ κράσει καθ᾽ ἕκαστα τῶν νενομισμένων. ἦσαν δὲ καὶ ξενικοὶ θᾶκοι, καὶ τράπεζα τρίτη δεξιᾶς εἰσιόντων εἰς τὰ ἀνδρεῖα, ἣν ξενίου τε Διὸς ξενίαν τε προσηγόρευον. Ἡρόδοτος δὲ συγκρίνων τὰ τῶν Ἑλλήνων συμπόσια πρὸς τὰ παρὰ Πέρσαις φησὶν, ἡμέρην δὲ Πέρσαι ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι, τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιεῦσι προτίθεσθαι. ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βοῦν καὶ ὄνον καὶ ἵππον καὶ κάμηλον

A περιτιθέαται, ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοις. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων τιθένται, σίτοισί τε ὀλίγοισι χρέονται. ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλοῖσι. καὶ διὰ τοῦτό φασι Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφίσιν ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας ἂν οὐ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται· καί σφιν οὐκ ἐμέσαι ἔξεστιν, οὐκ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου. ταῦτα μέν οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ εἰώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιότατα τῶν πραγμάτων. B τὸ δ' ἂν ἅδῃ σφίσι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἅδῃ καὶ νήφουσι, χρέονται αὐτῷ. εἰ δὲ μή, μετιᾶσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι. περὶ δὲ τῆς τρυφῆς τῶν ἐν Πέρσαις βασιλέων Ξενοφῶν ἐν Ἀγησιλάῳ οὕτω γράφει. τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαστεύοντες, τί ἂν ἡδέως πίοι· μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι. ὅπως γε μὴν καταδάρθοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσα πραγμα- C τεύονται. Ἀγησίλαος δὲ διὰ τὸ φιλόπονος εἶναι, πᾶν μὲν τὸ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πᾶν δὲ τὸ συντυχὸν ἡδέως ἤσθιεν. εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. ἐν δὲ τῷ Ἱέρωνι ἐπιγραφομένῳ λέγων περὶ τῶν τοῖς τυράννοις παρασκευαζομένων, καὶ τῶν τοῖς ἰδιώταις εἰς τροφάς, φησὶν οὕτως, καὶ οἶδά γε ἔφη ὦ Σιμωνίδη, ὅτι ταύτῃ κρίνουσιν οἱ πλεῖστοι ἥδιον ἡμᾶς καὶ πίνειν καὶ ἐσθίειν τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι δοκοῦσι καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν δειπνῆσαι τὸ ἡμῖν παρατιθέμενον δεῖπνον, ἢ τὸ ἑαυτοῖς. τὸ γὰρ D τὰ εἰωθότα ὑπερβάλλειν, τοῦτο παρέχει τὰς ἡδονάς. διὸ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἡδέως προσδέχονται τὰς ἑορτάς, πλὴν οἱ τύραννοι. ἔκπλεῳ γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμέναι, οὐδεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐπίδοσιν ἔχουσιν αὐτῶν αἱ τράπεζαι· ὥστε ταύτῃ πρῶτον τῇ εὐφροσύνῃ τῆς ἐλπίδος μειονεκτοῦσι τῶν ἰδιωτῶν. ἔπειτα ἔφη, ἐκεῖνο εὖ οἶδα, ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ, ὅτι ὅσῳ ἄν τις πλέω παραθῆται τὰ περιττὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ καὶ θᾶσσον κόρος ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς. ὥστε καὶ τῷ χρόνῳ τῆς ἡδο- E νῆς μειονεκτεῖ ὁ παρατιθέμενος πολλὰ τῶν μετρίως διαιτωμένων. ἀλλὰ, ναὶ μὰ Δία ἔφη ὁ Σιμωνίδης, ὅσον ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προσίηται, τοῦτον πολὺ μᾶλλον ἥδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρασκευαῖς τρεφόμενοι, τῶν τὰ εὐτελέστερα παρατιθεμένων. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ πρὸς Κάσανδρον περὶ βασιλείας, (εἰ γνήσιον τὸ σύγγραμμα· πολλοὶ γὰρ αὐτό φασιν εἶναι Σωσιβίου, εἰς ὃν Καλλίμαχος ὁ ποιητὴς ἐπινίκιον ἐλεγειακὸν ἐποίησεν,) τοὺς Περσῶν φησι βασιλεῖς ὑπὸ τρυφῆς προκηρύτ- F τειν τοῖς ἐφευρίσκουσι καινὴν ἡδονὴν ἀργυρίου πλῆθος. Θεόπομπος δ' ἐν τῇ τριακοστῇ καὶ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν, τὸν Παφλαγόνων φησὶ βασιλέα Θῦν, ἑκατὸν πάντα παρατίθεσθαι δειπνοῦντα ἐπὶ τὴν τράπεζαν, ἀπὸ βοῶν ἀρξάμενον· καὶ ἀναχθέντα αἰχμάλωτον ὡς βασιλέα, καὶ ἐν φυλακῇ ὄντα, πάλιν τὰ αὐτὰ παρατίθεσθαι, ζῶντα λαμπρῶς. διὸ καὶ ἀκούσαντα Ἀρταξέρξην

in furno tostos, & solidos apponunt, inopes verò ac parùm nũmati ex ouibus graciliores, strigosiores, minúsque habitas. Cibis quidem paucis vtũtur Persæ, at bellariis multis, verùm non admodũ exquisitis, ideoq; aiunt esurientes adhuc Græcos finẽ edendi facere, quia nihil post cœnam apponatur quod alicuius sit pretij, & si quid eiusmodi afferretur, comesse nõ desituros. Vino dediti valde sunt. Illis nec meiere, nec vomere licet coram alio. Ita hæc obseruãtur. Poti de suis grauissimis rebus deliberant. Quod tum consiliũ capiẽtibus placuit, id postridie sobriis proponit earũ ædium dominus in quibus fuerunt dum consuleret: & hoc si ieiuni probant, exequũtur: sin minus, reiiciunt. Quæ verò, dum sobrij cõsultant, statuta sunt, ebrij retractãt, & in disquisitionẽ reuocant. De luxu regum Persiæ ita scribit Xenophon in Agesilao. Persarũ regi, vniuersum terrarũ orbem circumeunt, perquirẽtes quid illi potu iucundũ sit: innumeri solerter excogitant quid libẽter edat: vbi quietè dormiat, nec procliue dictu est, quàm anxiè & solicitè de ea re satagãt. Agesilaus verò laboriosus ac industrius, quod ad manũ esset, bibebat suauiter, quidquid cibi occurrisset fortuitò, sumebat, nec grauatè: Eidẽ quiuis locus ad dormiẽdũ & gratus erat, & idoneus. Idẽ scriptor in Hierone cùm agit de iis quæ tyrannis apparãtur, & de iis quæ priuatis in cibaria exhibentur, inquit, Ego equidẽ, ô Simonides, id scio, arbitrari plurimos ideo nobis iucundiorem esse potionem ac cibum, quàm priuatis, quia se putẽt id cœnare maiori cum voluptate quod nobis, quàm quod sibi apponitur. Nã quod consuetũ exuperat, id certè volupe est. Itaq; festas celebritates omnes homines cupidius expectant, tyrannis exceptis. Semper enim quę parãtur illis mensæ plenæ cùm sint, festorũ lautitiis auctiores esse nequeunt, quapropter eius primùm hilaritatis spes illis minor est quàm priuatis. Deinde, hoc, inquit, mihi compertum est, experientia te didicisse, quò plura iis quæ sufficiunt, & superflua quisquam apposuerit, eò celeriùs ciborum satietatem accidere: Itaque minus etiam diu voluptate illum frui, qui plusquã satis est, eduliorũ apponit, quàm qui mediocri victu contenti sunt. At, per Iouem, multò maior est illorũ voluptas, inquit Simonides, quãdiu scilicet animus id concupiscit, qui alũtur apparatu sumptuosiore, quàm quibus vilissimus tãtùm cibus apponitur. Theophrastus libro de regno ad Cassandrum, (si legitimum eius opus illud est, multi enim Sosibij esse contendunt, in quem Callimachus poëta ob partam victoriam carmen elegiacum scripsit,) tradit, Persarum reges luxu effœminatos iis qui nouam quandam voluptatem adinuenerint, ingentem pecuniæ summã per præconem polliceri. Theopompus libro trigesimoquinto historiarũ scribit Thyn Paphlagoniæ Regem in cœna fercula omnia centum mensæ apposuisse, à bobus auspicãtem: & cùm perductus ad maximũ regẽ captiuus esset, tãtisper dũ in custodia fuit totidẽ rursum apposuisse, splẽdidè viuentẽ: & cùm id audiuisset, Artaxerxem dixisse,

Idem Theopōpus libro decimoquarto Philippicorum, Persiæ rex, inquit, ad aliquos suæ ditionis cùm accedit, in eius cœnā talēta nūc viginti [a], nunc triginta illi expendūt: quidam & multò plura, quoniā à singulis ciuitatibus pro earum magnitudine, quasi tributū, pecunia antiquitus præstituta in regis cœnā exigitur. Heraclides Cumanus, qui Persica cōposuit, libro secundo eius operis quod Parasceuasticon [b] inscripsit, Qui cœnāti regi Persarū ministrāt, inquit, loti omnes id munus obeūt, pulchris induti vestibus, ac diei fere dimidia parte circa cœnæ apparatū occupātur. Conuiuarum regis alij foris cœnant, quos volēti cuiuis intueri licet, intus alij cum rege, & hi quidē re vera cibum cum eo nō simul capiūt: verùm cœnacula duo sunt ex aduerso inter se posita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo cōuiuæ. Hos quidem rex videt per obditum ianuæ velum, regem autem contueri illi non possunt: aliquādo tamen festis diebus in eodem atrio cœnāt omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si conuiuatur, id quod facit sæpiusculè, conuiuæ illi sunt maximè duodecim. Vbi verò cœnauerunt, solus quidem rex, ac per se, reliqui conuiuæ simul, compotores illi ab eunucho quodam vocati conueniunt, & cum rege bibunt, non tamē idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi verò humi sedēt, ac discedunt, cùm immodicè temulenti fuerint. Vt plurimum rex solus prādet, ac cœnat: vxor interdum cum eo, & liberorū quidā, canentibus, vt eum delectent, & citharā pulsantibus nonnullis pellicibus, quarū vna cantum exorditur, reliquæ confertim confusisque vocibus accinunt. Cœnam, quā regiam vocant, si famæ creditur, magnificam esse quiuis putabit, si diligenter inquiras, prudenti frugalíque rei familiaris administratione dispensatam. Regi mille victimæ quotidie iugulantur [c], & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: absumuntur & aues multæ, & Arabici passeres [d], quæ ingenti mole corporis animalia sunt, anseres, gallinæ. Ex his quæ modica sunt regis conuiuis apponuntur sigillatim: auferūt ij secum si quid prandij restat. Harum victimarū & cibariorum maxima pars in aulam fertur alendis, quos rex stipatores & custodes habet, peltatis & hastatis militibus. Ibi conspectis omnibus diribitores in æquas portiones panes ac carnes diuisas cuique distribuūt. Nam vt in Græcia stipendiarij æs merent, sic victū à rege isti accipiunt qui in stipendiū cedit ac imputatur. Sic apud cæteros Persarum optimates, ciuitatúmque ac prouinciarū præsides confertim omnia edulia mensis inferuntur. Vbi verò conuiuæ cœnauerint, mensarum residua, supersunt autem plurima, nempe caro, & qui relictus est in mēsa panis, famulis sigillatim dātur, quibus ex iis diurnus victus est.

a Vectorū duo- [illegible] milia.

b De epulorum apparatu.

c Iunius adagio, Medica mensa.

d Struthiocameli. Plautus marinos passeres vocat.

A εἰπεῖν, ὅτι οὐδ' αὐτῷ δοκείη ζῆν, ὡς τάχεως ἀπολούμενος. ὁ δ' αὐτὸς Θεόπομπος ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν, ὅταν φησὶ βασιλεὺς εἴς τινας ἀφίκηται τῶν ἀρχομένων, εἰς τὸ δεῖπνον αὐτοῦ δαπανᾶσθαι εἴκοσι τάλαντα· ποτὲ δὲ καὶ τριάκοντα. οἱ δὲ καὶ πολὺ πλείω δαπανῶσιν. ἑκάσταις γὰρ τῶν πόλεων κατὰ τὸ μέγεθος, ὥσπερ ὁ φόρος, καὶ τὸ δεῖπνον ἐκ παλαιοῦ τεταγμένον ἐστίν. Ἡρακλείδης δ' 73
ὁ Κυμαῖος ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιγραφομένων Παρασκευαστικῶν, Καὶ οἱ θεραπεύοντές φησι τοὺς Περσῶν βασιλεῖς B δειπνοῦντας, ἅπαντες λελουμένοι διακονοῦσιν, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες καὶ διατρίβουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας περὶ τὸ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων, οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οὓς καὶ ὁρᾶν ἔξεστι παντὶ τῷ βουλομένῳ· οἱ δὲ εἴσω μετὰ βασιλέως. καὶ οὗτοι δὲ οὐ συνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο καταντικρὺ ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ σύνδειπνοι· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνους ὁρᾷ διὰ τοῦ παρακαλύμματος C τοῦ ἐπὶ τῇ θύρᾳ· ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. ἐνίοτε μέντοι ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, ἐν ἑνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δὲ βασιλεὺς πότον ποιῆται, (ποιεῖ δὲ πολλάκις,) συμπόται αὐτῷ εἰσιν ὡς μάλιστα δώδεκα. καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, ὅ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, καὶ οἱ σύνδειπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους εἷς τῶν εὐνούχων. καὶ ὅταν συνέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον κἀκεῖνοι. καὶ οἱ μὲν χαμαὶ καθήμενοι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ὑπερμεθυσθέντες D ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος ἀριστᾷ καὶ δειπνεῖ. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν υἱῶν ἔνιοι, καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον ᾄδουσί τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτῷ. καὶ μία μὲν ἐξάρχει, αἱ δὲ ἄλλαι ἀθρόως ᾄδουσι. τὸ δὲ δεῖπνον, φησὶ, τοῦ βασιλέως καλούμενον ἀκούοντι μὲν δόξει μεγαλοπρεπὲς εἶναι, ἐξεταζόμενον δὲ φανεῖται οἰκονομικῶς, καὶ ἀκριβῶς συντεταγμένον, καὶ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσι κατὰ E τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔστι μὲν γὰρ τῷ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα τῆς ἡμέρας κατακοπτόμενα· τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι καὶ κάμηλοι, καὶ βόες καὶ ὄνοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ τὰ πλεῖστα πρόβατα· πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἀναλίσκονται, οἵ τε στρουθοὶ οἱ Ἀράβιοι· ἔστι δὲ τὸ ζῷον μέγα, καὶ χῆνες, καὶ ἀλεκτρυόνες. καὶ μέτρια μὲν αὐτῶν παρατίθεται ἑκάστῳ τῶν συνδείπνων τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ, τι ἂν καταλίπηται ἐπὶ τῷ ἀρίστῳ. τὰ δὲ πλεῖστα τούτων τῶν ἱερείων, καὶ τῶν σιτίων, οὓς τρέφει βασιλεὺς, τῶν τε δορυφόρων καὶ τῶν πελταστῶν τούτοις ἐκ-F φέρεται εἰς τὴν αὐλὴν, οὗ ἰδεῖν ἅπαντα, μερίδας ποιήσαντες τῶν κρεῶν, καὶ τῶν ἄρτων ἴσας διαιροῦνται. ὥσπερ δὲ οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, οὕτως οὗτοι τὰ σιτία παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς ὑπόλογον λαμβάνουσιν. οὕτω δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις, τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσιν ἀθρόα πάντα τὰ σιτία ἐπὶ τὴν τράπεζαν παρατίθεται. ἐπειδὰν δὲ οἱ σύνδειπνοι δειπνήσωσι, τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης περιλειπομένων (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖστα κρέα καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν καὶ τοῦτο λαβὼν τὴν καθ' ἡμέραν ἔχει τροφήν.

...ρὸς γὰρ τὸν βασιλέα φοιτῶσιν οἱ ἐντιμότατοι ... ἐπὶ τὸ ἄριστον μόνον διὰ τὸ παρῃτῆσθαι, ἵνα μὴ δὶς πορεύωνται. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τοὺς συνδείπνους ὑποδέχονται. Ἡρόδοτος δὲ φησὶν ἐν τῇ ἑβδόμῃ, ὡς οἱ ὑποδεχόμενοι Ἑλλήνων τὸν βασιλέα καὶ δειπνίζοντες Ξέρξην, ἐς πᾶν κακὸν ἀφίκοντο οὕτως, ὥστε ἐκ τῶν οἴκων ἀνάστατοι ἐγίνοντο· ὅκου Θασίοισιν ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοις τὴν Ξέρξεω στρατιὰν, καὶ δειπνίσασι, τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου Ἀντίπατρος τῶν ἀστῶν ἀνὴρ ἐδαπάνησε. καὶ γὰρ ἐκπώματα ἀργυρέα καὶ χρυσέα, καὶ κρατῆρας παρετίθεντο, καὶ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖπνον. εἰ δὲ Ξέρξης δὶς ἐσιτεῖτο μεταλαμβάνων καὶ ἄριστον, ἀνάστατοι ἂν ἐγεγόνεσαν αἱ πόλεις. καὶ ἐν τῇ ἐννάτῃ δὲ τῶν ἱστοριῶν φησι, βασιλήιον δεῖπνον βασιλεὺς προτίθεται. τοῦτο δὲ παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο ὁ βασιλεύς. οὔνομα δὲ τῷ δείπνῳ Περσιστὶ μὲν τυκτὰ, Ἑλληνιστὶ δὲ τέλειον. τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μόνον, καὶ Πέρσας δωρέεται. ὁ δὲ μέγας Ἀλέξανδρος δειπνῶν ἑκάστοτε μετὰ τῶν φίλων, ὡς ἱστορεῖ Ἔφιππος ὁ Ὀλύνθιος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Ἡφαιστίωνος μεταλλαγῆς, ἀνήλισκε τῆς ἡμέρας μνᾶς ἑκατὸν, δειπνούντων ἴσως ἑξήκοντα ἢ ἑβδομήκοντα φίλων. ὁ δὲ Περσῶν βασιλεὺς, ὥς φησι Κτησίας καὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς, ἐδείπνει μετὰ ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων, καὶ ἀνηλίσκετο εἰς τὸ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια. γίνεται δὲ ταῦτα Ἰταλικοῦ νομίσματος ἐν μυριάσι διακοσίαις τεσσαράκοντα. αὗται δὲ εἰς μυρίους πεντακισχιλίους μεριζόμεναι, ἑκάστῳ ἀνδρὶ γίνονται ἀνὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα Ἰταλικοῦ νομίσματος. ὥστ' εἰς ἴσον καθίστασθαι τῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναλώματι. ἑκατὸν γὰρ μνᾶς ἀνήλισκεν, ὡς Ἔφιππος ἱστόρησεν. Μένανδρος δ' ἐν Μέθῃ τοῦ μεγίστου δείπνου δαπάνημα τάλαντον τίθησιν, λέγων οὕτως,

Εἶτ' οὐχ ὅμοια πράττομεν, καὶ θύομεν,
Ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν ἠγορασμένον,
Δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δώδεκα.
Αὐλητρίδας δὲ, καὶ μύρον, καὶ ψαλτρίας
Ταύτας, Θάσιον, ἐγχέλεις, τυρὸν, μέλι,
Μικροῦ τάλαντον γίνεται τὸ κατὰ λόγον.

Ὡς γὰρ ὑπερβολῆς τινος ἀναλώματος τάλαντον ὠνόμασε. Καὶ ἐν Δυσκόλῳ δέ φησιν οὕτως,

— Ὡς θύουσι δὲ οἱ τοιχωρύχοι
Κοίτας φέροντες σταμνί', οὐχὶ τῶν θεῶν
Ἕνεκ', ἀλλ' ἑαυτῶν. ὁ λιβανωτὸς εὐσεβές.
Καὶ τὸ πόπανον τοῦτ' ἔλαβεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ πῦρ
Ἅπαν ἐπιτεθέν. οἱ δὲ τὴν ὀσφῦν ἄκραν
Καὶ τὴν χολὴν ἔτ' ἐς τὰ βρώματα τοῖς θεοῖς
74 Ἐπιθέντες αὐτοὶ τἄλλα καταπίνουσι.

Φιλόξενος δ' ὁ Κυθήριος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Δείπνῳ (εἴπερ τούτου καὶ ὁ κωμῳδοποιὸς Πλάτων ἐν τῷ Φάωνι ἐμνήσθη, καὶ μὴ τοῦ Λευκαδίου Φιλοξένου) τοιαύτην ἐκτίθεται παρασκευὴν δείπνου. Εἰς δ' ἔφερον διπλόοι παῖδες λιπαρῶπα τράπεζαν, Ἄμμι δ' ἑτέραν δ' ἕτεροι, ἄλλοι δ' ἑτέραν μέχρις οὗ πλήρωσαν οἶκον,

A Ad regem tantummodo pransum it è conuiuis honoratissimus quisque ideo recusans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendũ sit, tum, vt ipse conuiuas in cœnam accipiat. Herodotus libro septimo inquit, ex Græcis calamitatibus illos qui cœna Xercem regem exceperunt omnibus sic afflictos fuisse, vt domo profugi tandem exularint. Exemplo esse Thasios [a], qui cùm ob eas ciuitates quas in continente possidebant, Xerxis exercitui cœnam exhibuissent, Antipater ciuis primarius argenti talenta quadringenta [b] insumpsit, ap-

B positis post cœnam aureis argenteísque poculis ac pateris [c]. Quòd si bis Xerxes apud eos cibatus fuisset, nimirũ post eam cœnam pransus, impensæ magnitudo solum vertere Thasios coëgisset, ciuitatésq; suas deserere. Idem scriptor libro nono historiarum tradit, Regem Persarum semel quotannis, eo die quo in lucem prodiit, Regiam cœnam præbere, ac instrui iubere, vocarique illam Persica lingua Tycta, quæ vox Græcis perfectam & absolutam sonat: eodem tãtùm die caput regio

C cultu adornare [d], Persásq; munerari. Alexander Magnus cum amicis frequenter cœnans, vt refert Ephippus Olynthius libro de Alexandri & Hephæstionis obitu, centum drachmas impendebat quotidie, cœnantibus cum eo sexaginta fortassis aut septuaginta familiaribus, rex autem Persarum, vt scribunt Ctesias & Dinon in Persicis, cum virorum millibus quindecim [e] cœnat quadringentorum talentorum sumptu, quæ denariorũ Italicorum ducẽtas & quadraginta myriadas [f] efficiunt.

D His in hominum quindecim millia distributis, ad singulos redeunt centum & sexaginta [g] Italici nummi, vt impensa regis illa par Alexandri sumptui fuerit, Centum namque minas in dies ille expendebat, vt tradit Ephippus. Menãder in Temulentia maximum cœnæ sumptum talentum his verbis statuit:

Similiter quoque nos agimus, dijs sacram
Cùm facimus rem: duodecim emptam drachmis
Ouiculam non despiciendam tum adducimus,
Tibicinas, unguentum, citharistrias
Istas, Thasium uinum, anguillas, mel, caseum,

E *Impensæ ratio fere ut talento constet.*

Talentum hîc scilicet nominatur, vt sumptus quidam maximus, ac immoderatus. Idem in Dyscolo [h] ait:

Vt parietum effractores [i] hi sacrificant,
Lectos afferentes, & uini serias, non deorum
Gratia, sed sua: thus adolere pium est,
Molamque offerre: flammis hæc imposita
Habet tota deus: quidam summos lumbos
Et intestina præterea dijs cùm in cibum admouerint,
Reliqua deuorant.

F Philoxenus [k] Cytherius in opere cui titulum, Cœnam, præfixit, (si modò is Philoxenus est cuius meminit Plato Comicus in Phaone, ac non Leucadius,) apparatũ cœnæ sic explicat: Attulere [l] mensam lata facie duo pueri nobis, alteram alij, aliámque rursum alij, donec ædes

a Thasi... tinenti... metallis... insula... tique... quotann... ueniebã... nũc duc... trecenta... dotus lib...
b Aurco... lia quadr... & octog...
c Quibus... rentor, ... tassis ... copiarum ... ac præfec...

d Σμῆσθαι ... κεφαλὴν, ... radere, ... gere, quo... nus probo...

e Budæus de Asse ... cum dilig... mè expos...
f Aureo... xaginta...
g Aurei ... cim vno ... nus.

h Menan... det eos qu... puluinaria ... rum in le... niis oppid... pulantur.
i Qui nocte... fossis pa... eiusmod... lectilem ... piunt.

k Z. Tota ... cœnæ ... ptionem ... Natalis ... sus à le... lectã ... prob... lecturis ... qua ... verti.
l Hæc ... na sint, ... lis, ... bitant.

impleuerunt mensis, quæ ad pensilium lucernarum splendorem nitentes, coronis, oleribus, lancibus, acetabulis luxuriabant: tum verò nobis artes omnifarias[a] ad vsum vitæ lautioris, & illecebram animi repertas, aduexerunt, nempe in canistris niuei coloris mazas. Alij cùm primum accessit non cacabus, ô Philetas, sed patella, cuius amplitudo quaquauersum mensam occupabat, anguillas quasdam pingues pransi sunt, congrúmque frustratim disciderunt, farctum, diuini saporis: Post id ferculum aduenit magnitudinis æqualis, scaphæ par, orbis, humeris gestatus, in quo pusilli cacabi fuere, vnus quidem galei[b] pinguis, alter torpedinis, superiori proximus, alius loliginis, sepiæ, & molli crine polypodum igne calentium. Post hæc accessit mensæ par alius orbis, eorum æmulus[c] & tanquam riualis qui ignem comitantur, nidoris plurimum exhalans: super hoc charæ appulerunt dispersæ loligines, flauæque, leues, ac mellitæ squillæ, & prætér has foliis pulchræ thrymmatides[d], virentes, faucibus iucundæ, feruentes, spissæ[e], immersæ iusculo, cacabi magnitudine, cum acore dulces, conuiuij vmbilici[f], quas apud nos vocant καπυροφυσσοιδεῖς.[g] Mansa quoque nobis est inusitatæ magnitudinis salsamenti pulpa, quam ad nos profectam, assam, calentem attigimus: inde dimissi mox ac continenter sumina vlti sumus, omnia molientes quo maior voluptas esset, aliúdque nihil ex præsentibus epulis intactum relinqueretur, quod absumere strenuè possemus. Ego verò, si quis interroget qualia nobis parata essent, respondeam, ad lapsum fuisse calens viscus[h], deinde lactes porci domestici: aduenisséq; bouis tergus ac lumbos, & calẽtia minutalia. Post hæc allatũ est integrũ caput, in duas partes diuisum, ac explicatum, olla coctũ operculata[i], nonnihil rubescens[k], hœdi, lacte solo nutriti. Inde pernas croco tinctas bis elixas, albo cutis colore, cùm superioribus obsoniis, & rostra, capitáq; suũ prębuerunt, & scitè & artificiosè congesta omnia: deinde partim elixam hœdinã, partim assam, agninámq; simul. Horũ venusto capiti mixtim superstabant intestina suauissima hœdorum & agnorum, quibus dij cum amicis epulãtes vescuntur libenter: Aduecti sunt & lepores, & gallinarũ pulli, phasianorúmque, ac perdicum, abundanter. Iam & panis molliter conuoluti plurimũ adiectum est. Vna cum his coniugata venerunt, mel flauum, concretum lac, Tyronapastis[l], quam lautam esse aiebant, & fassus ego quoq; sum. Nobis verò iam cibo potionéq; satiatis, ô amici, abstulerunt ea famuli, deinde manibus eluẽdis aquam pueri dedere. Socrates Rhodius libro tertio belli ciuilis Cleopatræ cœnam exponẽs, quæ in AEgypto regnauit vltima, & Antonio Romanorum imperatori nupsit in Cilicia, sic ait: Cleopatra in Lycia obuiam tum Antonio facta, regium cõuiuiũ apparauit, in quo aurea vasa omnia, & gemmata fuerũt, singulari artificio elaborata, purpureísque & auro intextis aulæis tecti parietes, triclinia duodecim, lectis strata. His adornatis ad cœnã Antoniũ Cleopatra,

[a] ... operis.

[b] Vel Galei ..., vel A... Vi... delectium.

[c] ... veluti ... su... alis i... lancibus ...: Alii, ... cũ igne ... fuis..., ... μνη... ὑπὸ τῶν πυ... Alii le am... & fr... quæ gesta... cotẽ... qui ad ignẽ ... Vitiosissima ... hæc omnia.

[d] ... acentæ ex ... oleribus paratæ: moreta.

[e] στιφαί. Pollux ... 6. στιφαὰς vocat.

[f] Rotũdæ, & in medio cauæ ad instar vmbilicorum: vel media conuiuii pars.

[g] Feruore inflatas ac extumescentes.

[h] Hepar. ... πικλὸς ὁδὸν.

[i] ...

[k] Ob venarum multitudinẽ per crebrũ dispersarum.

[l] Placenta è caseo, & betæ ... parata, ... Passon vo... Genuensẽũ ...

A ταὶ δὲ πρὸς ὑψιλύχνους ἔπλαβον αὐγὰς αἱ στεφάνοις λαχάνοις παροψίσι τ' ὀξυβάφων πλήρεις, σύν τε χλιδῶσαι παντοδαποῖς τέχνας εὑρήματι πρὸς βιοτὰν ψυχᾶς, δελεασματίοισι παρέφερον ἐν κανέοισι μάζας χιονοχρείας. ἄλλοι δ' ἐπεὶ πρῶτα παρῆλθεν οὐ κάκκαβος, ὦ Φιλότας, ἀλλὰ λοπὰς, ἧς τὸ μέγιστον πάντη ἔπεθεν λιπαρόν τ' ἐς ἐγχέλεάς τινες ἄριστον, γογγροιτοιωνητεμῶν πλῆρες θεοτερπές. ἐπ' αὐτῷ δ' ἄλλο παρῆλθε τόσον, βασινέλω ἰσόκυκλος. B μικρὰ δὲ κακκάβι' ἔχοντα τὸ μὲν γαλεοῦ τινὰ ἄρκιον ἄλλου παρῆς ἕτερον πίων τὸ τοῦ θιάδα, καὶ σηπίου πολυποδίων ἁπαλοπλοκάμων θερμός. μετὰ ταῦτα παρῆλθεν ἰσοτράπεζος ὅλος μυήσεις σωνόδων πυρὸς, ἔπειτα βαθμοῖς ἀτμίζων. ἐπὶ τῷ δ' ἐπίπυστοι τευθίδες ὦ φίλαι, καὶ ξανθαὶ μελικαρίδες αἱ κοῦφαι παρῆλθον, θρυμματίδες δ' ἐπὶ ταύταις εὐπέταλοι, χλωραί τε ἡδυφάρυγγες, πιείων τε στεγναὶ βύστοι μέγαθος κακκάβου γλυκὺ ὄ-C ξιος ὀμφαλὸς θοινάας, καλεῖται ποτὶ γ' ἐμὶν κάπιν σαφυσιδα † ἐξανδαναιμαθέαις ταῦρ μέγεθος τίθεμος θυγμοῦ μόλεν ὀπτὸν ἐκεῖθεν τερμὸν, ὅθεν γλυφὶς τέμψιον εὐθὺς ἐπ' αὐταῖς ταῖς ὑπογαστρίδας διανεκέος ἐπάμυνε πέμιντε μελοικαίτιν μάλακεν κεχαροίμεθα, ἀλλ' οὐθὲν ἐλλείπομεν θοιναπαρέης, ὅτε παλάξαι δυνάτ' ἐπικρατέως. ἐγὼ γετικοῦ, καὶ λέγοι τις πάντα παρῆν ἑτοίμως ὔμμιν, παρέπεσε δὲ θερμὸν σπλάγχνον. ἔπειτα δὲ νῆστις δέλφακος οἰκετικᾶς, D καὶ νῶτος ἔλαφε, καὶ ὀσφῦς, καὶ μινυρίσματα θερμὰ, καὶ κεφάλαιον ὅλον διάπτυχες ἑφθὸν, ἀπερποῦθ ἱνὸς ἀλεκτοτρόφου, πνικτᾶς ἐρίφου παρέθηκε, εἶτα δ' ἑφθὰ κρόκω. λαγχελίδας τε μετ' αὐτῶν λευκοφοινοχρόοις, ῥύγχη, καὶ κεφαλαὶ, ἄποδος τεχνῶ ματ' ἰόντες ἐσιφωμένον. ἑφθά τ' ἔπειτα κρέα, ὀπτὰ ἄλλ' ἐρίφωντε, καὶ ἀρνῶν ἀθυπέρκομα καρὸς χορδὴ γλυκὺ ταμιξερι φαρνογμύης αὐδηφιλέοντι θεοὶ τούτω Φιλέτας ἔσθοις, καὶ λαγωά τ' ἔπειτ' E ἀλεκτρυόνων τε νεοσσοὶ, περδίκων, φάσεων τε χύδαν. ἤδη δὲ παρεβάλλετο θερμὰ πολλὰ, καὶ μαλακοπτυχέων ἄρτων. ὁ μοσσύζυγα δὲ, ξανθόν τ' ἐπεισῆλθε μέλι, καὶ γάλα συμπακτὸν, τὸ καὶ τυρνάπασις, ἣ μὲν ἔφασκεν ἁπαλὸν κήγὼν ἐφάμαν. ὅτε δ' ἤδη βρωτύος, ἠδὲ ποτᾶτος ἐς κόρον ἐταῖροι ἧσμεν, τῆνα μὲν ἐξαπαείρεον δμῶες. ἔπειτα δὲ παῖδες νίπτρ' ἔδωσαν καὶ χερές. Σωκράτης δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τρίτῳ Ἐμφυλίου πολέμου, τὸ Κλεοπάτρας ἀναγράφων συμπόσιον, τῆς τε-F λευταίας Αἰγύπτου βασιλευσάσης, γημαμένης δ' Ἀντωνίῳ Ῥωμαίων στρατηγῷ ἐν Κιλικίᾳ, φησὶν οὕτως, Ἀπαντήσασα τῷ Ἀντωνίῳ ἡ Κλεοπάτρα ἐν Κιλικίᾳ παρεσκεύασεν αὐτῷ βασιλικὸν συμπόσιον, ἐν ᾧ πάντα χρύσεα, καὶ λιθοκόλλητα περιττῶς ἐξειργασμένα ταῖς τέχναις. ἦσαν δέ φησι, καὶ οἱ τοῖχοι ἁλουργέσι καὶ διαχρύσοις ἐμπεπετασμένοι ὕφεσι καὶ δώδεκα τρίκλινα διαστρώσασα ἐκάλεσε τὸν Ἀντώνιον μεθ' ὧν ἐβούλετο, ἡ Κλεοπάτρα.

τοῦ δὲ τῇ πολυτελείᾳ τῆς ὄψεως ἐκπλαγέντος, ὑπο- A
μειδιάσασα, ταῦτ' ἔφη πάντα δωρεῖσθαι αὐτῷ, καὶ
εἰς αὔριον παρεκάλει συνδειπνῆσαι πάλιν ἥκοντα
μετὰ τῶν φίλων, καὶ τῶν ἡγεμόνων· ὅτε καὶ πολλῷ
κρεῖττον διακοσμήσασα τὸ συμπόσιον, ἐποίησε
φανῆναι τὰ πρῶτα μικρά· καὶ πάλιν καὶ ταῦτα
ἐδωρήσατο. τῶν δ' ἡγεμόνων ἐφ' ᾗ ἕκαστος κατέ-
κειτο κλίνῃ, καὶ τὰ κυλίκια καθὼς ταῖς στρωμναῖς
ἐμεμέριστο ἑκάστῳ φέρειν ἐπέτρεψε· καὶ κατὰ
τὴν ἄφοδον, τοῖς μὲν ἐν ἀξιώμασι φορεῖα σὺν
τοῖς κομίζουσι, τοῖς πλείοσι δὲ καταργύροις B
σκευαῖς κεκοσμημένους ἵππους. πᾶσι δὲ λαμ-
πτηροφόρους παῖδας Αἰθίοπας παρέστησε. τῇ δὲ
τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ταλαντιαίους εἰς ῥόδα μισθοὺς
δέδωκε καὶ κατεστρώθη ἐπὶ πήχυα βάθη τὰ ἐ-
δάφη ἐμπεπετασμένων δικτύων τοῖς ἕλιξιν. ἱστο-
ρεῖ δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἀντώνιον ἐν Ἀθήναις μετὰ
ταῦτα διατρίψαντα, περίοπτον ὑπὲρ τὸ θέατρον
κατασκευάσαντα σχεδίαν, χλωρᾷ πεπυκασμέ-
νην ὕλῃ, ὥσπερ ἐπὶ τῶν Βακχικῶν ἄντρων γίνε-
ται, ταύτης τύμπανα, καὶ νεβρίδας, καὶ παντο- C
δαπὰ ἄλλα ἀθύρματα Διονυσιακὰ ἐξαρτήσαν-
τα μετὰ τῶν φίλων, ἐξ ἑωθινοῦ κατακλινόμενον
μεθύσκεσθαι, λειτουργούντων αὐτῷ τῶν ἐξ Ἰτα-
λίας μεταπεμφθέντων ἀκροαμάτων, συνηθροισ-
μένων ἐπὶ τὴν θέαν τῶν πανελλήνων. μετέβαινε
δ' ἐνίοτέ φησι καὶ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, ἀπὸ τῶν
τεγῶν λαμπάσι δᾳδουχουμένης πάσης τῆς
Ἀθηναίων πόλεως· καὶ ἔκτοτε ἐκέλευσεν ἑαυτὸν
Διονύσιον ἀνακηρύττεσθαι κατὰ τὰς πόλεις ἁπά-
σας. καὶ Γάϊος δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ Καλλίκολα D
προσαγορευθεὶς διὰ τὸ ἐν στρατοπέδῳ γεννηθῆ-
ναι, οὐ μόνον ὠνομάζετο νέος Διόνυσος, ἀλλὰ καὶ
τὴν Διονυσιακὴν πᾶσαν ἐνδύων στολὴν προῄει,
καὶ οὕτως ἐσκευασμένος ἐδίκαζεν. Εἴς ταῦ-
τά ἐστιν ἀποβλέποντα τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς, ἀγαπᾶν τὴν
Ἑλληνικὴν πενίαν, λαμβάνοντα πρὸ ὀφθαλμῶν
καὶ τὰ παρὰ Θηβαίοις δεῖπνα. περὶ ὧν Κλείταρ-
χος ἐν πρώτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν διη-
γούμενος, καὶ ὅτι πᾶς αὐτῶν πλοῦτος ηὑρέθη με-
τὰ τὴν ὑπ' Ἀλεξάνδρου τῆς πόλεως κατασκα- E
φὴν ἐν ταλάντοις τετρακοσίοις τεσσαράκοντα
φησὶν, ὅτι τε μικρόψυχοι ἦσαν, καὶ τὰ περὶ τὴν
75 τροφὴν λίχνοι· παρασκευάζοντες ἐν τοῖς δεί-
πνοις, θρία, καὶ ἑψητοὺς, καὶ ἀφύας, καὶ ἐγκαρ-
σιλόχοις, καὶ ἀλλᾶντας, καὶ χελίδας, καὶ ἔτνος.
οἷσι Μαρδόνιον εἱστίασε μετὰ τῶν ἄλλων πεντήκον-
τα Περσῶν Αὔταμνος ὁ Φρύνωνος, ὅν φησιν Ἡρό-
δοτος ἐν τῇ ἐνάτῃ μεγάλως πλούτῳ παρε-
σκευάσθαι. ἡγοῦμαι δ' ὅτι οὐκ ἂν περιεγένοντο,
οὐδ' ἂν ἐδέησε τοῖς Ἕλλησι περὶ Πλάταιαν παρα- F
τάττεσθαι, ἀπολωλόσιν ἤδη ὑπὸ τῶν τοιούτων
τροφῶν. Ἀρκαδικὸν δὲ δεῖπνον διαγράφων ὁ Μι-
λήσιος Ἑκαταῖος ἐν τῇ τρίτῃ τῶν γενεαλογιῶν. μά-
ζας φησὶν εἶναι καὶ ὕεια κρέα. Ἁρμόδιος δὲ ὁ Λε-
πρεάτης ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ Φιγάλειαν νομίμων,
ὁ κατασταθεὶς φησὶ, παρὰ Φιγαλεῦσι σίταρχος
ἔφερε τῆς ἡμέρας οἴνου τρεῖς χόας, καὶ ἀλφί-
των μέδιμνον, καὶ τυροῦ πεντάμνουν, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὴν ἄρτυσιν τῶν ἱερείων ἁρμόττοντα.

cum iis quos libuit, acciuit, eique tãtam magnificentiam non sine stupore demirãti, subridens dixit, illi donare se omnia. Postridie rursum ad cœnam inuitato cum amicis, & ordinum ductoribus, aduenientique, instructo splendidiùs epulo effecit vt priora exigua viderentur, iterúmque dedit illi omnia, ac ducibus singulis lectum in quo accubuerant, & pocula vt in mensas [a] diuisa fuerant, secum auferre permisit: digressuris, si qui antecellerent dignitate, lecticas cum lecticariis baiulis, plurimis equos argẽteis phaleris decoros, omnibus AEthiopicos pueros qui facibus prælucerent, repræsentauit. Die post quarto talenti sumptu conuehẽdas ea rosas curauit, & ad altitudinem cubiti consterni pauimentum [b] curauit retium sinuosis maculis. Idem Antonium Athenis postea commoratũ, conspicuum vndique, super theatro cœnaculum temporarium ædificasse tradit, virenti fronde opacatum, antri bacchici specie, vbi tympanis adaptatis, hinnulorúmq; pellibus, & reliquis Bacchicorum ludorum ornamẽtis, cum amicis statim à diluculo recubans ad ebrietatem vsque potaret, ministrantibus illi quos super cõuiuium memoriter varia recitaturos accersiuerat, Italis hominibus, concurrẽtibus ad id spectaculum vniuersis Græcis. Narrat & idem aliquando ex suis ædibus ipsum in arcem transiisse accẽsis lampadibus, prælucente facibus tota ciuitate, ac exinde iussisse per omnia oppida Bacchum se præconis voce ac iussu proclamari. Caius verò imperator, cognominatus Caligula, quia in exercitu & castris natus fuisset, non solùm nouus Bacchus nominabatur, sed bacchicam vestẽ totam indutus prodibat in publicum, & cum eo vestitu ius reddebat. Quapropter secum mores nostros si quis reputet, Græcorum inopiam tenuitatémque laudabit, præsertim si ante oculos Thebanorum cœnas posuerit, de quibus [c] Cleitarchus libro primo historiæ Alexandri ad hunc modum refert, vniuersas illorum opes post dirutam ab Alexandro ipsorum vrbem talentis quadringentis & quadraginta æstimatas fuisse, quia pusilli angustique animi [d] essent, & in cibis gulosi catillones, vt qui in cœnis thria pararent, pisciculos minutos [e], aphyas, encrasicholos, hillas, pernas, è fresis leguminibus pultem, quibus eduliis Mardonium cum aliis quinquaginta Persis conuiuio excepit AVtamnus [f] Phrynonis filius, quem libro nono Herodotus scribit, magnificè largáque opulentia epulas illas apparasse. Græcos quidem, vt arbitror, si eiusmodi lautitiis corrupti fuissent, nec oportebat ad Platæas [g] cum Persis confligere, & si dimicassent, fore victores nemo sperasset. Hecatæus Milesius libro tertio Genealogiarum, Arcadum cœnam describens, illos maza vesci tradit, & suillis carnibus. Harmodius Lepreates in opere De Phigalensium [h] legibus scribit, eum quem prefectum cõuiuio statuerint, in dies singulos conferre vini congios tres, polentæ modium, casei libras quinque, & alia quæ ritè faciũdis sacris conuenirẽt omnia.

ciuitatem verò ludionum choris singulis tribuere oues tres, coquũ, lixam qui vrnas aquarias portet, mensas, sellas, in quibus sederent conuiuæ, & aliam id genus suppellectilẽ, prȩter culinæ vtensilia, quæ suppeditabat Choragus[a]. Erant autem hi cœnæ missus, caseus, physte[b], maza, vt lege cautũ[c] erat, in ȩneis canistris, quæ nomẽ ab vsu sortita, quibusdam[d] Mazonoma vocantur: simul cum maza & caseo, viscus[e] cum sale, prima mẽsa. Hæc tanquã iusta & inferias[f] cùm persoluerunt, in fictili cottabide paululum quod bibant vnicuique datur, precante illo qui porrigit, fœlicem lætámque illam cœnam. Deinde in commune iusculum affertur, ac minutal[g], & cuique ad manum traditur duplicis generis caro. In omnibus porro cœnis, sed in iis potissimum quas Mazonas vocãt, hac enim appellatione vocatur adhuc conuentus artificũ Dionysiacorum, illi existimãt fortitudinis constantioris argumentum esse, iuuenibus, dum cibus in mensa sumitur, iuris plus affundere, panísque, & mazæ apponere. Talẽ Pol sanè generosum ac virilem existimant, quòd admirabilem celebrandámq; laudibus putẽt edacitatẽ. Cœnati diis libant[h], manibus illotis, sed frusto panis abstersis. Apomagdalian[i] vocãt, quod abiturus quisque secum portat; Id autem[k] fiebat ob nocturnos, qui in compitis accidere solent, Pauores. Postaquam libatum est, carmen in deorum laudem canitur. Iidem cum Heroibus sacrificant, boues multos immolãt, ac cum seruis omnes epulantur, nudis pueris cũ patribus in ea conuiuiorũ celebritate insidẽtibus saxo & vnà cibũ capientibus. Theopõpus libro quadragesimo sexto Philippicorũ scribit Arcadas epulis solennibus heros ac seruos excipere, vnã mẽsam apponere, cibaria in mediũ omnibus præbere, idem poculũ miscere omnibus. Apud Naucratitas, autor est Hermeias libro secundo de Apolline Gryneo[l] eos qui in Prytaneo cœnãt Vestȩ Prytanidis natali die, Bacchanalibus, & insuper publico ac festo cõuentu Apollinis Comei[m] tunicis cãdidis vestitos accedere, quas etiamnũ Prytanicas vestes appellant, & posteaquam in lectis se composuerint, assurgere in genua, & vnà cum sacro præcone libantes, patriis consuetísque precibus diis supplicare: His peractis mensis accumbere, ac sumere vnumquemque vini cotylas[n] duas, sacerdotibus Bacchi, & Apollinis Pythij demptis, quorum vtrique duplum vini, & aliorum quæ distribuunt, præbetur. Singulis deinde purum panem apponi, in latitudinem compressum, ac super hoc panem rursum alterum, quem Cribaniten vocant, cum suilla carne, ptissanȩ exiguo disco, aut oleris, quod tum est tempestiuum: ouis duobus, oblongi & teretis casei[o] frusto, siccis ficubus, placenta, corona. Præter hæc si quis dũ sacris operatur aliquid præparauerit, mulctant eum Timuchi[p]: quin nec in Prytaneo pastis edulij quidpiam inferre concedunt. Quæ memorauimus sola comeduntur. Reliquias impertiuntur famulis.

a Is cuius sumptu ludi & spectacula fiebant.
b Maza è vino ac polline, leniter in scypho agitata. quidam φύστη, crassum intestiuum.
c νόμου χάριν: vt singulis distribueretur. Sic videtur Pollux interpretari. Eras. adagio. Amazonum cantilena. Quidam vt paulo antea vertũt, dicis caussa.
d Horat. Mazonomo pueri magno discerpta ferentes membra gruis.
e Hepar.
f Veluti parentalia dixit, quoniam super mortuorũ sepulchris ex illis vulgo conuiuium paratur.
g φείκωμα.
h Erasm. sacrificant.
i Erasm. prouer. Canis viuens è Magdalia. Philander. cap. 5. lib. 6. Victruuii. Iz. Festiuè Erasmus scribit, non esse mutile hoc remedium aduersus canes noctu adorientes viatorem.

l Gryneum oppidulũ in finibus Aeolidis, cui vicinum Gryneum nemus Apollini sacrum.
m κωμαῖχ, pagani, comessatoris.

n Heminas, alii acetabula.

o Τροφαλὶς τυρῦ. Quidam interpretantur casei Siculi frustũ [illegible] simile.
p Summus is magistratus fuit, sic dictus, quod τιμοῦχ & ἀξίωμα esset, quòd [illegible] maxima dignitas esset, & [illegible]itas.

A ἡ δὲ πόλις παρεῖχεν ἑκατέρῳ τῶν χορῶν τρία πρόβατα, καὶ μάγειρον, ὑδριαφόρον τε, καὶ τραπέζας, καὶ βάθρα πρὸς τὴν καθέδραν, καὶ τὴν τοιαύτην ἅπασαν παρασκευήν, πλὴν τῶν περὶ τὸν μάγειρον σκευῶν, ὁ χορηγός. τὸ δὲ δεῖπνον ἦν τοιοῦτον, τυρὸς, καὶ φύστη, μᾶζα νόμου χάριν ἐπὶ χαλκῶν κανῶν, τῶν παρά τισι καλουμένων μαζονόμων, ἀπὸ τῆς χρείας εἰληφότων τὴν ἐπωνυμίαν. ὁμοῦ δὲ τῇ μάζῃ, καὶ τῷ τυρῷ σπλάγχνον, καὶ ἅλες προφαγεῖν καθαγισάντων

B δὲ ταῦτα ἐν κεραμείῳ κοτυλίσκῳ πιεῖν ἑκάστῳ μικρόν· καὶ ὁ προσφέρων αὖ εἶπεν εὖ δειπνήσαις. εἶτα δ' εἰς τὸ κοινὸν ζωμὸς, καὶ θρίκωμα. πρόχειρα δὲ ἑκάστῳ δύο κρέα. ἐνόμιζον δ' ἐν ἅπασι τοῖς δείπνοις, μάλιστα δὲ τοῖς λεγομένοις μάζωσι (τοῦτο γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἡ Διονυσιακὴ σύνοδος ἔχει τοὔνομα,) τοῖς ἐσθίουσι τῶν νέων ἀνδρικώτερον, ζωμόν τ' ἐγχεῖν πλείω, καὶ μάζας, καὶ ἄρτους παραβαλεῖν. γενναῖος γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐκρίνετο, καὶ ἀνδρώδης ὑπάρχειν. θαυμαστὸν γὰρ ἦν

C καὶ περιβόητον παρ' αὐτοῖς ἡ πολυφαγία. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον σπονδὰς ἐποιοῦντο οὐκ ἀπονιψάμενοι τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἀποματτόμενοι τοῖς ψωμοῖς, καὶ τὴν ἀπομαγδαλίαν ἕκαστος ἀπέφερε. τοῦτο ποιοῦντες ἕνεκα τῶν ἐν ταῖς ἀμφόδοις γινομένων νυκτερινῶν φόβων. ἀπὸ δὲ τῶν σπονδῶν παιὰν ᾄδεται. ὅταν δὲ τοῖς ἥρωσι θύωσι, βουθυσία μεγάλη γίνεται, καὶ ἑστιῶνται πάντες μετὰ τῶν δούλων. οἱ δὲ παῖδες ἐν ταῖς ἑστιάσεσι μετὰ τῶν πατέρων, ἐπὶ λίθων καθήμενοι, γυμνοὶ συνδειποῦσιν.

D Θεόπομπος δ' ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῶν Φιλιππικῶν, οἱ Ἀρκάδες φησὶν ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν ὑποδέχονται τοὺς δεσπότας, καὶ τοὺς δούλους, καὶ μίαν πᾶσι τράπεζαν παρασκευάζουσι, καὶ τὰ σιτία πᾶσιν εἰς τὸ μέσον παρατιθέασι, καὶ κρατῆρα τὸν αὐτὸν πᾶσι κιρνῶσι. Παρὰ δὲ Ναυκρατίταις, ὥς φησιν Ἑρμείας ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν περὶ τοῦ Γρυνείου Ἀπόλλωνος, ἐν τῷ πρυτανείῳ δειπνοῦσι γενεθλίοις Ἑστίας Πρυτανίτιδος καὶ Διονυσίοις. ἔτι δὲ τῇ τοῦ Κωμαίου Ἀ-

E πόλλωνος πανηγύρει, εἰσιόντες πάντες ἐν στολαῖς λευκαῖς, ἃς μέχρι καὶ νῦν καλοῦσι πρυτανικὰς ἐσθῆτας. καὶ κατακλινθέντες ἐπανίστανται εἰς γόνατα, τοῦ ἱεροκήρυκος τὰς πατρίους εὐχὰς καταλέγοντος συσπένδοντες. μετὰ δὲ ταῦτα κατακλιθέντες λαμβάνουσιν ἕκαστος οἴνου κοτύλας δύο πλὴν τῶν ἱερέων, τοῦ τε Πυθίου Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Διονύσου. τούτων γὰρ ἑκατέρῳ διπλοῦς ὁ οἶνος μετὰ καὶ τῶν ἄλλων μερίδων δίδοται. ἔπειτα ἑκάστῳ παρατίθεται ἄρτος καθα-

F ρὸς εἰς πλάτος πεποιημένος, ἐφ' ᾧ ἐπίκειται ἄρτος ἕτερος, ὃν κριβανίτην καλοῦσι. καὶ κρέας ὕειον, καὶ λεκάριον πτισάνης, ἢ λαχάνου τοῦ κατὰ καιρὸν γινομένου, ὠά τε δύο, καὶ τυροῦ τροφαλὶς, σῦκά τε ξηρὰ καὶ πλακοῦς, καὶ στέφανος. καὶ ὃς ἂν ἔξω τι τούτων ἱεροποιὸς παρασκευάσῃ ὑπὸ τῶν τιμούχων ζημιοῦται. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῖς σιτουμένοις ἐν πρυτανείῳ ἔξωθεν προσεισφέρειν τι βρώσιμον ἔξεστι. μόνα δὲ ταῦτα καταναλίσκουσι, τὰ ὑπολειπόμενα τοῖς οἰκέταις μεταδιδόντες.

A ταῖς δ' ἄλλαις ἡμέραις πάσαις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔξεστι τῶν σιτουμένων τῷ βουλομένῳ ἀνελθόντι εἰς τὸ πρυτανεῖον δειπνεῖν, οἴκοθεν παρασκευάσαντα αὐτῷ λάχανόν τι, ἢ τῶν ὀσπρίων, καὶ τάριχος, ἢ ἰχθύν. κρέως δὲ χοιρείου βραχύτατον, καὶ τούτων μεταλαμβάνων κοτύλην οἴνου. γυναικὶ δὲ οὐκ ἔξεστιν εἰσιέναι εἰς τὸ πρυτανεῖον, ἢ μόνῃ τῇ αὐλητρίδι. οὐκ εἰσφέρεται δὲ οὐδὲ ἀμὶς εἰς τὸ πρυτανεῖον. ἐὰν δέ τις Ναυκρατιτῶν γάμους ἑστιᾷ, ὡς ἐν τῷ γαμικῷ νόμῳ γέγραπται, ἀπείρηται ὠὰ καὶ μελίπηκτα διδόναι. τίς δ' ἡ τούτων αἰτία, Οὐλπιανὸς ἡμᾶς διδάσκειν δίκαιος. B Λυγκεὺς δ' ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς, προκρίνων τὰ Αἰγυπτιακὰ δεῖπνα τῶν Περσικῶν, Αἰγυπτίων ἐπιστρατευσάντων φησὶν ἐπὶ Ὦχον τὸν Περσῶν βασιλέα καὶ νικηθέντων, ἐπεὶ ἐγένετο αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὁ Ὦχος, αὐτὸν φιλανθρώπως ἄγων ἐκάλεσε καὶ ἐπὶ δεῖπνον. τῆς οὖν παρασκευῆς γινομένης λαμπρᾶς, ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς εὐτελῶς τοῦ Πέρσου διαιτωμένου. εἰ δὲ θέλεις, ἔφη, εἰδέναι ὦ βασιλεῦ, πῶς δεῖ σιτεῖσθαι τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, C ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτὲ γενομένοις μαγείροις παρασκευάσαι σοι Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ παρεσκευάσθη, ἡσθεὶς ὁ Ὦχος τῷ δείπνῳ, κακὸν κακῶς σε ἔφη, ὦ Αἰγύπτιε, ἀπολέσειαν οἱ θεοὶ, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν ἐπεθύμησας θοίνης εὐτελεστέρας. τίνα δ' ἦν τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορίδης ἐν τῷ προτέρῳ περὶ Δαφνικῶν ἀγώνων διδάσκει ἡμᾶς λέγων οὕτως, Τρίτη δέ ἐστιν ἰδέα δείπνων Αἰγυ-
76 πτιακὴ, τραπεζῶν μὲν οὐ παρατιθεμένων, πινάκων δὲ περιφερομένων. D παρὰ δὲ Γαλάταις φησὶ Φύλαρχος ἐν τῇ ἕκτῃ, ἐν ταῖς τραπέζαις ἄρτους πολλοὺς κατακεκλασμένους παρατίθεσθαι χύδην, καὶ κρέατα ἐκ τῶν λεβήτων ὧν οὐδεὶς γεύεται, εἰ μὴ πρότερον θεάσηται τὸν βασιλέα, εἰ ἥψατο τῶν παρακειμένων. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ὁ αὐτὸς Φύλαρχος Ἀριάμνην φησὶ τὸν Γαλάτην πλουσιώτατον ὄντα, ἀπαγγείλασθαι ἑστιάσαι Γαλάτας πάντας ἐνιαυτὸν, καὶ τοῦτο συντελέσαι ποιήσαντα οὕτως. E κατὰ τόπους τῆς χώρας τὰς ἐπικαιροτάτας τῶν ὁδῶν διέλαβε σταθμοῖς, ἐπί τε τούτοις ἐκ χαράκων καὶ τῶν καλάμων τῶν τε οἰσύων ἐπεβάλλετο σκηνὰς χωρούσας ἀνὰ τετρακοσίους ἄνδρας, καὶ πλείους ἔτι καθὼς ἂν ἐκποιῶσιν οἱ τόποι τό τε ἀπὸ τῶν πόλεων δέξασθαι καὶ τῶν κωμῶν μέλλον ἐπιρρεῖν πλῆθος. ἐνταῦθα δὲ λέβητας ἐπέστησε κρεῶν παντοδαπῶν μεγάλους, οὓς πρὸ ἐνιαυτοῦ, καὶ πρὸ τοῦ μέλλειν μεταπεμψάμενος τεχνίτας ἐξ ἄλλων πόλεων ἐχαλκεύσατο. F θύματα δὲ καταβάλλεσθαι ταύρων καὶ συῶν καὶ προβάτων τε καὶ λοιπῶν κτηνῶν ἑκάστης ἡμέρας πολλά. πίθους τε οἴνου παρασκευάσασθαι, καὶ πλῆθος ἀλφίτων πεφυραμένων. καὶ οὐ μόνον, φησὶν, οἱ παραγινόμενοι τῶν Γαλατῶν ἀπὸ τῶν κωμῶν καὶ τῶν πόλεων ἀπήλαυον, ἀλλὰ καὶ οἱ παριόντες ξένοι ὑπὸ τῶν ἐφεστηκότων παίδων οὐκ ἠφίεντο, ἕως ἂν μεταλάβωσι τῶν παρασκευασθέντων. Θρᾳκίων δὲ δείπνων μνημονεύει Ξενοφῶν ἐν ἕκτῃ Ἀναβάσεως, τὸ παρὰ Σεύθῃ διαγράφων συμπόσιον ἐν τούτοις.

Aliis anni totius diebus eorum qui alũtur in Prytaneo vnicuique licet, quoties adlibuit, in Prytaneum ire, ac ibi cœnare, parato apud se domi olere quodam, vel legumine, vel salsamento, vel pisce, vel suillæ carnis paululo dante illi qui Prytaneo præest vini cotylam accipientem. Mulieribus Prytaneum adire interdictum est, præterquam soli tibicinæ. Matulam inferre Prytaneo lege vetitum est. Naucratitarum si quis nuptiarum gratia conuiuatur, prohibet lex nuptialis oua dari, mellitásque ac dulciarias placentas. Quænam eius sanciendæ ac promulgandæ legis caussa fuerit, æquum est nos abs te doceri, Vlpiane. Lynceus in AEgyptiacis, gentis illius cœnas Persicis anteponens inquit, Cùm AEgyptij aduersus Ochum [a] regem Persarum expeditione suscepta victi fuissent, & rex AEgyptius in hostium potestatem venisset, comiter ac benignè captiuum tractans Ochus, ad cœnam inuitauit, splendido apparatu instructam, quem AEgyptius irrisit, tanquam Persa nimis parcè victitante: ac tum, Perspicere, inquit, ô rex, si placet, fœlicium regum qualis esse victus debeat, coquis olim meis permitte AEgyptiam tibi cœnam parare. Annuit & iussit rex, qui tamen postea delectatus eius cœnæ apparatu, inquit, Malum te malè dij perdant AEgyptie, qui relictis huiusmodi cœnis, frugaliores ac viliores epulas nostras expetiueris. Quænam AEgyptiæ cœnæ fuerint declarat Protagorides libro primo De Daphnicis [b] ludis his verbis: Tertia cœnarum species est AEgyptiarum, in quibus non admouentur mensæ, verùm patinæ circumferuntur. Phylarchus libro sexto scribit apud Gallos [c] affatim mensis panes multos confractos imponi, & ex ahenis carnes, quas nemo tamen gustet, priusquam regem viderit ea quæ admota sunt tetigisse. Idem Philarchus libro tertio scribit Ariamnem Gallum [d] ditissimum, Gallis omnibus promisisse futurum anno se toto conuiuatorem: ídque præstitisse hac ratione, & diligentia: opportunissimas vias tractuum regionis illius mansionibus diuisit, & obsedit, ac in illis ex arundinibus, palis, & amerina salice tabernacula extruxit, quæ trecentos circiter viros caperent, vel etiam plures, quantũ locus permitteret, vt commodè ex oppidis atque vicis cõcursura multitudo exciperetur: illic ahena magna carnibus omnifariis plena statuit, quæ anno prius anteaquam id futurũ esset, accitis ex oppidis artificibus, fabricãda curauerat: quotidie multas hostias immolauit, tauros, sues, oues, aliásque pecudes: multa vini dolia cõparauit, polentæq; iam subactæ plurimum: eáq; rerum copia voluit frui nõ solùm eos qui ex vrbibus & pagis aduentabãt, sed prætereuntes externos homines, quos ei negotio præfecti serui non dimitterẽt priusquam epularum fuissent participes. Apparatus cœnarum meminit quoque Xenophon libro septimo Ascensus, describens id quod Seuthes [e] exhibuit conuiuiũ, ad hunc modum:

a O… memin…
b Daph…
c Gall…
d … cuius … AEm…

Ingressus ad cœnam ex Thracibus qui tū adfuerunt, nobilissimis, Græcíque exercitus tribunis ac cēturionibus, & si qui ab vrbibus legati ad regem missi fuissent, in orbem sedentibus [a] allata cœna est, super tripodibus mensis, cuique sua, numero in totum viginti, onustis discissis carnibus, quibus affixi erant magni fermētati panes. Hospitibus, vt mos gentis fuit, curiosius toto cœnæ tempore mensæ instruebantur, Seuthésq; primus id satagebat, vt qui appositos sibi panes in manus sumpserit, & frustulatim ruptos, quibus visum est, proiecerit, idémque mox de suis carnibus fecerit, id tantùm sibi relinquens quod gustare posset. Idem factū est & ab aliis [b] quibus admotæ mensæ fuerant. Hîc Arcas quidam nomine Arystas [c] impendio vorax, neglecta illa proiiciēdi cibi comitate, arrepto pane trium chœnicum [d], carnéque genibus imposita cœnabat. Vini cornua, quę ministri circumferebant, accipiebant omnes. Arystas, ad eum pocillator cornu gestans cùm peruenisset, Xenophontem intuitus nihil cœnātem, Ei porrige, inquit. Otiosus ille est, at ego nondum. Audiuit id Seuthes, ac pocillatorem interrogauit, ecquid dixisset. Elocutus est pocillator, Græcæ nempe linguæ nō ignarus, ac mox eo dicterio risus obortus est. Procedebat cōpotatio. Accessit tum quidam Thrax, album equum habens. Sumpto is pleno cornu, Propino tibi, ô Seuthes, inquit, & hunc equum do, quo vectus facilè capies quemcumque persequeris, & cùm pugna excedes, ab hoste nunquam timebis. Alius præbibens, puero, quem introduxerat, Seuthen donauit: Alius indumētis, quibus vxor vestiretur: Timasion quidam similiter propinās, argentea phiala, & tapete libris decem æstimando. Assurgens tum Gnesippus Atheniensis, prisca lege, & ea quidem iustissima sancitum esse dixit, vt quibus suppeterent facultates, honoris caussa regem munerarentur, inopibus autem largiatur rex de suo. Quapropter, inquit, ego quoque, velut nuncupatis votis, profiteor afficere te muneribus, atque honorare me velle. Xenophon autem dubius tum nesciebat agendum sibi quid esset. Sedebat ille quidem in proxima regi sella, honoris gratia, & iam Heraclidas [e] pocillatorē cornu præbere iusserat, pocillatórque summisso corpore iam offerebat: at tum confidēter & alacriter is exsurrexit, & accepto cornu, Ego tibi, ô Seuthes, inquit, & meipsum, & hos socios meos trado, amicos posthac fideles futuros, ac illorū neminē inuitum, Adsunt ij, mercedísq; nihil à te poscūt, sed pro te periclitari, & labores quosuis adire vltro cupiunt. Horū opera, si annuant Superi, & prouinciā quæ à patre tibi hæreditaria est, recuperabis, & alias in tuā potestatē rediges, cum equis, virísq; multis ac mulieribus, quā prædam nihil tibi consectari necessum erit: illam videlicet intercipient isti, & pro donis tibi offerent, atque sistent. Inuitatus Seuthes surgit, ac cum Xenophonte bibit, deinde in eius vestem qui proximus assidebat cornu effudit [f]. Posthæc introïerunt Cerasuntij, tibiis, ac tubis omoboïnis [g] signum bellicum Thracibus dare soliti, certis numeris tubæ magadis [h] sonum imitantes. Posidonius Stoïcus in historiis quas nihil alienas ab ea philosophia cui sese addixerat, composuit, multas nationum multarum leges ac consuetudines dum recenset, Celtæ, inquit, fœno substrato libationes [i] proponunt super ligneis mensis, à terra parum extantibus. Panis, & is paucus, cibus est: caro multa, elixa in aqua, vel super prunis, aut in verutis assa.

A ἐπειδὴ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον πάντες, τὸ δὲ δεῖπνον ἦν καθημένοις κύκλῳ· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν. οὗτοι δὲ ὅσον εἴκοσι κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δὲ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο. νόμος γὰρ ἦν· καὶ πρῶτος τοῦτ' ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς παρ' αὐτῷ κειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρά. καὶ ἐρρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταὐτὰ ἐποίουν, καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο. Ἀρκὰς δέ τις Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινὸς, τὸ μὲν διαρριπτεῖν εἴα χαίρειν· λαβὼν δ' εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχοίνικον ἄρτον, καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα, ἐδείπνει. κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο. ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἧκεν, εἶπεν, ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκ ἔτι δειπνοῦντα, Ἐκείνῳ, ἔφη, δός. σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δ' οὔπω. ἐνταῦθα μὲν ἤδη γέλως ἐγένετο.

C ἐπεὶ δὲ προὐχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θρᾷξ, ἵππον ἔχων λευκὸν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν, προπίνω σοι ὦ Σεύθη, ἔφη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων ὃν ἂν ἐθέλῃς αἱρήσεις, καὶ ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσῃς τὸν πολέμιον. ἄλλος παῖδα εἰσαγαγὼν, οὕτω ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίων προπίνων φιάλην τε ἀργυρᾶν, καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μνῶν. Γνήσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἴη νόμος κάλλιστος, τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς

D δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα. Ξενοφῶν δὲ ἀνέστη θαρσαλέως, καὶ δεξάμενος τὸ κέρας εἶπεν, ἐγώ σοι ὦ Σεύθη δίδωμι ἐμαυτὸν, καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἑταίρους, φίλους εἶναι πιστοὺς, καὶ οὐδένα ἄκοντα. καὶ νῦν πάρεισιν οὐδὲν προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν βουλόμενοι. καὶ ὁ Σεύθης ἀναστὰς συνέπιε, καὶ συγκατεσκέδασε τὸ μετ' αὐτοῦ κέρας. μετὰ δὲ ταῦτα εἰσῆλθον Κερασούντιοι οἱ αὐλοῖς σημαίνουσιν, καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοΐναις, ῥυ-

E θμούς τε καὶ οἱονεὶ μαγάδι σαλπίζοντες. Ποσειδώνιος δὲ ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἐν ταῖς ἱστορίαις, ἃς συνέθηκεν οὐκ ἀλλοτρίως ἧς προῄρητο φιλοσοφίας, πολλὰ παρὰ πολλοῖς ἔθιμα καὶ νόμιμα ἀναγράφων, Κελτοί, φησί, τὰς χοὰς προτίθενται, χόρτον ὑποβάλλοντες, καὶ ἐπὶ τραπεζῶν ξυλίνων, μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπηρμένων. ἡ τροφὴ δ' ἐστὶ ἄρτοι μὲν ὀλίγοι, κρέα δὲ πολλὰ ἐν ὕδατι καὶ ὀπτὰ ἐπ' ἀνθράκων, ἢ ὀβελίσκων.

a Amaseus, accumbentibus, nō rectè.

b Thraciæ proceribus, & primariis viris.

c Apud Xenophontem, Aristus. Vide Leopardū cap. 3. lib. 6. Emend.

d E tribus farinæ chœnicibus, id est semisextariis confectum. Chœnix tritici, quantum homini die vno sat est.

e Seuthæ velut pararius, & internuntius, qui anteaquā sederent, cōuiuas, & Xenophontem præcipuè, hortatus erat, vt regem muneribus afficerent.

f Suidas adnotat in Thracia morem fuisse, vt in cōuiuiis postquam tantum quisque bibisset, quantum vellet, quod restabat vini effunderet in vestem conuiuarum, id quod dicebant κατασκεδαννύναι.

g Quidam è crudo bouis corio factis: Amaseus, è bubulis ossib⁹. Quidam, asperum quidpiam, & veluti crudum sonantibus, ἀπὸ τῆς ὠμότητος τῆς βοῆς.

h μάγαδις, genus tibiæ, de qua sub finem huius libri.

i χοὰς προτίθενται: vel, cōuiuiū primum dijs libant: vel inferias mortuis soluunt.

A προσφέρονται δὲ ταῦτα καθαρείως μέν, λεοντωδῶς δέ, ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις αἴροντες ὅλα μέλη· καὶ ἀποδάκνοντες· ἐὰν δὲ ᾖ τι δυσαπόσπαστον, μαχαιρίῳ μικρῷ παρατέμνοντες, ὃ τοῖς κολεοῖς ἐν ἰδίᾳ θήκῃ παράκειται. προσφέρονται δὲ καὶ ἰχθῦς, οἵ τε παρὰ τοὺς ποταμοὺς οἰκοῦντες, καὶ παρὰ τὴν ἐντὸς καὶ τὴν ἔξω θάλασσαν. καὶ τούτους δὲ ὀπτοὺς μετὰ ἁλῶν, καὶ ὄξους, καὶ κυμίνου. τοῦτο δὲ καὶ εἰς τὸ ποτὸν ἐμβάλλουσιν. ἐλαίῳ δὲ οὐ χρῶνται διὰ σπάνιν, καὶ διὰ τὸ ἀσύνηθες ἀηδὲς αὐτοῖς φαίνεται. ὅταν δὲ πλείονες συνδειπνῶσιν, κάθηνται μὲν ἐν B κύκλῳ· μέσος δὲ ὁ κράτιστος ὡς ἂν κορυφαῖος χοροῦ, διαφέρων τῶν ἄλλων, ἢ κατὰ τὴν πολεμικὴν εὐχέρειαν, ἢ κατὰ τὸ γένος, ἢ κατὰ πλοῦτον. ὁ δ' ὑποδεχόμενος παρ' αὐτόν, ἐφεξῆς δ' ἑκατέρωθε, καὶ ἀξίαν ἧς ἔχουσι ὑπεροχῆς· καὶ οἱ μὲν τοὺς θυρεοὺς ὁπλοφοροῦντες ἐκ τῶν ὄπισω παρεστᾶσιν, οἱ δὲ δορυφόροι κατὰ τὴν ἀντικρὺ καθήμενοι κύκλῳ, καθάπερ οἱ δεσπόται συνευωχοῦνται. τὸ δὲ ποτὸν οἱ διακονοῦντες ἐν ἀγγείοις περιφέρουσιν, ἐοικόσι μὲν ἀμβίκοις, ἢ κεραμέοις, ἢ ἀργυροῖς. καὶ γὰρ τοὺς πίνακας, C ἐφ' ὧν τὰς τροφὰς προτίθενται, τοιούτους ἔχουσιν, οἱ δὲ χαλκοῦς, οἱ δὲ κάνεα ξύλινα καὶ πλεκτά· τὸ δὲ πινόμενόν ἐστι, παρὰ μὲν τοῖς πλουτοῦσιν οἶνος ἐξ Ἰταλίας, καὶ τῆς Μασσαλιητῶν χώρας
77 παρακομιζόμενος· ἄκρατος δ' οὗτος. ἐνίοτε δὲ ὀλίγον ὕδωρ παραμίγνυται· παρὰ δὲ τοῖς ὑποδεεστέροις ζῦθος, πύρινον μετὰ μέλιτος ἐσκευασμένον· παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς καθ' αὑτό· καλεῖται δέρκομα. ἀπορροφοῦσι δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ποτηρίου κατὰ μικρόν, οὐ πλεῖον κυάθου, πυκνότερον δὲ τοῦτο D ποιοῦσι. περιφέρει δὲ ὁ παῖς ἐπὶ τὰ δεξιά, καὶ τὰ λαιά. οὕτως διακονοῦνται· καὶ τοὺς θεοὺς προσκυνοῦσιν ἐπὶ τὰ δεξιὰ στρεφόμενοι. ἔτι ὁ Ποσειδώνιος διηγούμενος καὶ τὸν Λουερνίου τοῦ Βιτύιτος πατρὸς πλοῦτον, τοῦ ὑπὸ Ῥωμαίων καθαιρεθέντος, φησί, δημαγωγοῦντα αὐτὸν τοῖς ὄχλοις ἐν ἅρματι φέρεσθαι διὰ τῶν πεδίων, καὶ σπείρειν χρυσόν, καὶ ἄργυρον ταῖς ἀκολουθούσαις τῶν Κελτῶν μυριάσι, φράγμα τε ποιεῖν δωδεκαστάδιον τετράγωνον, ἐν ᾧ πληροῦν ληνοὺς πολυτελοῦς πόματος, παρα- E σκευάζειν τε τοσοῦτο βρωμάτων πλῆθος, ὥστε ἐφ' ἡμέρας πλείονας ἐξεῖναι τοῖς βουλομένοις εἰσερχομένοις τῶν παρασκευασθέντων ἀπολαύειν, ἀδιαλείπτως διακονουμένοις. ἀφορίσαντος δ' αὐτοῦ προθεσμίαν ποτὲ τῆς θοίνης, ἀφυστερήσαντά τινα τῶν βαρβάρων ποιητὴν ἀφικέσθαι, καὶ συναντήσαντα μετὰ ᾠδῆς ὑμνεῖν αὐτοῦ τὴν ὑπεροχήν, ἑαυτὸν δ' ὑποθρηνεῖν ὅτι ὑστέρηκε· τὸν δὲ τερφθέντα θυλάκιον αἰτῆσαι χρυσίου, καὶ ῥῖψαι αὐτῷ παρατρέχοντι. ἀνελόμενον δ' ἐκεῖνον πάλιν ὑμνεῖν F λέγοντα, διότι τὰ ἴχνη τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἁρματηλατεῖ, χρυσὸν καὶ εὐεργεσίας ἀνθρώποις φέρει. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ ἱστόρησεν. ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ περὶ Παρθυαίων διηγούμενός φησιν· ὁ δὲ καλούμενος φίλος, τραπέζης μὲν οὐ κοινωνεῖ· χαμαὶ δ' ὑποκαθήμενος, ἐφ' ὑψηλῆς κλίνης κατακειμένῳ τῷ βασιλεῖ, τὸ παραβληθὲν ὑπ' αὐτοῦ κυνιστὶ σιτεῖται· καὶ πολλάκις διὰ τὴν τυχοῦσαν αἰτίαν ἀποσπασθεὶς τοῦ χαμαιπετοῦς δείπνου

Menſæ quidem hæc pura & munda inferuntur, verùm leonum modò ambabus manibus artus integros tollunt, morſúque dilaniant: & ſiquid ægriùs diuellatur, exiguo id cultello præcidunt, qui vagina tectus, & loculo peculiari conditus in propinquo eſt. Apponunt in conuiuiis piſces, qui fluuios accolunt, & interioris [a] exterioriſque maris littora, eóſque aſſos cum ſale, aceto, & cymino, quod etiam potioni iniiciunt. Oleo non vtuntur, & quia rarum illis, & quia ingratum videtur quod inaſſuetum eſt. Conuiuæ plures ad cœnam ſi conueniant, in orbem conſident. In medio præſtantiſſimi ſedes eſt, veluti cœtus principis, eius nimirum qui cæteros vel bellica dexteritate, vel nobilitate generis anteit, vel diuitiis. Aſſidet huic conuiuator: ac vtrinque deinceps pro dignitatis ſplendore qua excellunt. Adſtant à tergo cœnantibus, qui pendentes clypeos pro armis geſtent, haſtati verò ex aduerſo in orbem ſedent, ac vtrique cibum cum dominis capiunt. Qui ſunt à poculis, potum ferunt in vaſis ollæ ſimilibus, aut fictilibus, aut argenteis. Ex eadem materia ſunt & patinæ, quibus aduehunt cibaria, æneæ tamen aliquibus: nonnullis patinarum loco, caniſtra lignea, vitilibus contexta. Locupletes vinum bibunt ex Italia petitum, vel Maſſilienſium regione, & id merum, interdum aquæ paululum affundentes [b]: Dercoma id multi nuncupant. Sorbillant autem paulatim ex eodem poculo, non plus cyatho, frequentiùs pitiſſantes. Pocula dextra ſiniſtráque manu puer circunfert. Sic illis miniſtratur. In dextram conuerſa deos ea gens adorat. Idem Poſidonius, Luernij [c], qui Bittitis [d] pater fuit à Romanis [e] profligati, opes cùm enarrat, tradit eum popularem gratiam aucupantem, per agros curru vehi ſolitum, aurúmque & argentum in turbas Celtarum innumeras eum proſequentes ſpargere: quin & ſeptum eundem quadratum ſtadiorum duodecim aliquando cinxiſſe, in quo potione ſumptuoſa & exquiſita pleni lacus eſſent, paratáque cibariorum copia, vt compluſculis diebus liceret iis quibus placeret, ingredi, fruíque illo apparatu, cum aſſiduis miniſtrorum officiis. Epularum diem aliquando cùm ille conſtituiſſet, ac præfiniiſſet, barbarum quendam Poëtam [f] tardius cæteris eo commeantem illi occurriſſe, ac canentem, laudes eius, excellentéſque virtutes celebraſſe, vicem verò ſuam doluiſſe, ac defleuiſſe, quòd ſerius aduentaſſet: illum cantu delectatum auri ſacculum popoſciſſe, & accurrenti cantori proieciſſe: quo ſublato poëtam eius rurſum laudes iterantem prędicaſſe, currus quem ducebat impreſſa terræ veſtigia aurũ & beneficia procreare mortalibus. Hæc libro vigeſimo tertio Poſidonius memorat: quinto verò de Parthis cùm diſſerit, Quem ad cœnam, inquit, rex amicum vocat, is menſæ particeps non eſt, verùm humi ſubſidens, rege in ſublimi lecto recumbente, quod ab ipſo proiicitur, canis inſtar comeſt, ac ſæpe ob quamuis leuiculã cauſſam, ab ea cœna

a qui . . . & ex . . .

b Quomodo . . . taſſis . . . aqua pa . . . cuit.

c Strabo . . . Luerij . . . dũ ſuſpic . . . rij Aruer . . . d Bitti . . . e A Fab . . . ximo ad . . . té Iſaræ . . . dans; . . . tio, ad co . . . tem Rh . . . Sulga.

f Bardos . . . dos Galli . . . cas fuiſſe . . . τας, Strabo . . . bit.

qua humi pascitur, abreptus, virgis, lorísque ideo nodosis, quia innexi tali forent, verberatur [a], & cruore fœdatus illum à quo cæsus est, tãquam accepto beneficio, in terram pronus, ac procumbens, veneratur. Idẽ libro decimosexto, cùm de Seleuco refert, expeditione in Mediam suscepta, cum Arsace bellum gerentem à Barbaro captum, & diu apud illũ commoratum, habitúmq; fuisse regia prorsus magnificentia, & impensa, hęc insuper scribit, regem Parthorũ, cùm cœnat, in altiore, quàm cæteros, lecto, separato ab aliis, solũ accumbere, soli tãquam Heroi, mensam apponi, refertam barbaris ferculis. Idem, cùm de Heracleone Berœæo verba facit, qui ab Antiocho rege, cognomine Grypo [b] ad honores prouectus, bene meritũ de se principem regno tantumnon expulit, ita scribit libro quarto historiarum: In solo milites is discumbere iubebat, sub dio, ferè mille, cùm cœnã exhiberet. Edulia præbebãtur, ingens panis, & caro: potus verò, aliquando merum, sæpius aqua frigida dilutum vinum. Ministrabant viri ensibus armati, modesto conuiuarum silentio. Idẽ libro secũdo, in vrbe Roma, tradit, cùm [c] in Herculis fano epulantur, cœnam tum illo præbẽte qui triumphum agit, apparatum esse conuiuij prorsus Herculeum [d]. Mulsum enim affundi: pro eduliis carnes esse fumo duratas, elixas, & hostiarum nuper mactatarum assas partes, abundè multas. Apud Thuscos bis quotidie sumptuosæ mensæ parantur, cũ stragulis florido colore tinctis, ac omnifariis ex argento poculis, & magno seruorum numero, qui decoris ingentísque pretij vestibus induti adsistunt. Timæus libro primo historiarum prodidit apud illos etiã ancillas, quousque adultæ sint, nudas ministrare. Megasthenes Indicorum libro secundo inquit, apponi suam cuique mensam, eámque similem arcæ, vasorúmve repositorio, ac super ea catinum aureum, in quem primum coniiciunt elixam oryzam, vel alicam, si forte iam cocta sit, deinde obsonia multa scitamẽtis indicis ac patriis cõdita. Germani, vt autor est Posidonius libro trigesimo, in prandium afferunt carnem membratim assam, & lac superbibũt, vinúmque merum. E Campanis quidam super conuiuia singulari certamine digladiantur. Nicolaus Damascenus Philosophus è secta Peripateticorum, scribit centesimo ac decimo libro: historiarum, Romanos post cœnam gladiatorum paria committere solitos, his verbis Gladiatorum spectacula non solùm publicis ludis, & theatris, populíque frequentia & celebritatibus edunt Romani, à Thuscis inuecto more, sed etiam inter epulas. Itaque nonnullos ex amicis ac necessariis & aliis de caussis ad cœnam inuitant, & hac potissimum, vt gladiatorum paria duo triáve dimicantia conspiciant, tũ scilicet eos aduocãtes, cùm ebrij sunt, cœnæque ferculis exsatiati, si quis iugulatur, plaudẽtes, & eius cæde [e] læti.

a [Ap]uleius lib. [...] flagrum [...]tragis c[...]talis tes[...] [...]m vocat, [...]quato post [...]ous pecuinis [...]catenatu, eiusque multinodos [...]tus.

b Obaduncum nasum.

c Romæ in foro bo[ario] Hercules Triũphalis fuit, sic dictus, quòd dũ triumphum agerent palmata triũphalique veste ornaretur.

d Copiosum, multísque & variis cibis affluẽs,

e Erasm. adagio, Gladiatorio [animo].

A ῥάβδοις καὶ ἱμᾶσιν ἀστραγαλωτοῖς μαστιγοῦται, καὶ γινόμενος αἱμόφυρτος, τὸν τιμωρησάμενον ὡς εὐεργέτην ἐπὶ τὸ ἔδαφος πρηνὴς προσπεσὼν προσκυνεῖ. ἐν δὲ τῇ ἑκκαιδεκάτῃ περὶ Σελεύκου διηγούμενος τοῦ βασιλέως, ὡς εἰς Μηδίαν ἀνελθὼν, καὶ πολεμῶν Ἀρσάκει ᾐχμαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ βαρβάρου, καὶ ὡς πολὺν χρόνον παρὰ τῷ Ἀρσάκει διέτριψεν, ἀγόμενος βασιλικῶς, γράφει καὶ ταῦτα· παρὰ Πάρθοις ἐν τοῖς δείπνοις ὁ βασιλεὺς, τήν τε κλίνην, ἐφ᾽ ἧς B μόνος κατέκειτο, μετεωροτέραν τῶν ἄλλων καὶ κεχωρισμένην εἶχε, καὶ τὴν τράπεζαν μόνῳ, καθάπερ ἥρῳ πλήρη βαρβαρικῶν θοινημάτων παρακειμένων. ἱστορῶν δὲ καὶ περὶ Ἡρακλέωνος τοῦ Βεροιαίου, ὃς ὑπὸ τοῦ γρυποῦ καλουμένου Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως προαχθεὶς, μικροῦ δεῖν τῆς βασιλείας ἐξέβαλεν τὸν εὐεργέτην, γράφει ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν τάδε. Ἐποιεῖτό τε τῶν στρατιωτῶν τὰς κατακλίσεις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐν ὑπαίθρῳ ἀνὰ χιλίους δειπνίζων. τὸ C δὲ δεῖπνον ἦν ἄρτος μέγας καὶ κρέας· τὸ δὲ ποτὸν, κεκραμένος οἶνος οἷος δήποτε, ὕδατι ψυχρῷ. διηκόνουν δὲ ἄνδρες μαχαιροφόροι, καὶ σιωπὴ ἦν εὔτακτος. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἐν τῇ Ῥωμαίων φησὶ πόλει, ὅταν εὐωχῶνται ἐν τῷ τοῦ Ἡρακλέους ἱερῷ, δειπνίζοντος τοῦ κατὰ καιρὸν θριαμβεύοντος, καὶ ἡ παρασκευὴ τῆς εὐωχίας Ἡρακλεωτικὴ ἐστι. διοινοχεῖται μὲν γὰρ οἰνόμελι, τὰ δὲ βρώματα ἄρτοι μεγάλοι, καὶ καπνιστὰ ἑφθὰ κρέα, καὶ τῶν προσφάτων καθιερωθέντων D ὀπτὰ δαψιλῆ. παρὰ δὲ Τυρρηνοῖς δὶς τῆς ἡμέρας τράπεζαι πολυτελεῖς παρασκευάζονται, ἀνθιναί τε στρωμναὶ, καὶ ἐκπώματα ἀργυρᾶ παντοδαπὰ, καὶ δούλων πλῆθος εὐπρεπῶν παρέστηκεν, ἐσθήσεσι πολυτελέσι κεκοσμημένων. Τίμαιος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν, καὶ τὰς θεραπαίνας φησὶ, παρ᾽ αὐτοῖς μέχρις οὗ ἂν αὐξηθῶσι γυμνὰς διακονεῖσθαι. Μεγασθένης δ᾽ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Ἰνδικῶν, τοῖς Ἰνδοῖς φησὶν, ἐν τῷ δείπνῳ παρατίθεσθαι ἑκάστῳ τράπεζαν E ταύτην δ᾽ εἶναι ὁμοίαν ταῖς ἐγγυθήκαις, καὶ ἐπιτίθεσθαι ἐπ᾽ αὐτῇ τρυβλίον χρυσοῦν, εἰς ὃ ἐμβάλλειν αὐτοὺς πρῶτον μὲν τὴν ὄρυζαν ἑφθὴν, ὡς ἄν τις ἑψήσειε χόνδρον· ἔπειτα ὄψα πολλὰ κεχειρουργημένα ταῖς Ἰνδικαῖς σκευασίαις. Γερμανοὶ δὲ, ὡς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος ἐν τῇ τριακοστῇ, ἄριστον προσφέρονται κρέα μεληδὸν ὠπτημένα, καὶ ἐπιπίνουσι γάλα, καὶ τὸν οἶνον ἄκρατον. Καμπανῶν δέ τινες παρὰ τὰ συμπόσια μονομαχοῦσι. Νικόλαος δ᾽ ὁ Δαμασκηνὸς, εἷς F τῶν ἀπὸ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων ἐν τῇ δεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν ἱστοριῶν, Ῥωμαίους ἱστορεῖ παρὰ τὸ δεῖπνον συμβάλλειν μονομαχίας, γράφων οὕτως· τὰς τῶν μονομάχων θέας οὐ μόνον ἐν πανηγύρεσι καὶ θεάτροις ἐποιοῦντο Ῥωμαῖοι, παρὰ Τυρρηνῶν παραλαβόντες τὸ ἔθος, ἀλλὰ κἀν ταῖς ἑστιάσεσιν. ἐκάλουν γοῦν τινες πολλάκις ἐπὶ δεῖπνον τοὺς φίλους ἐπί τε ἄλλοις, καὶ ὅπως ἂν δύο ἢ τρία ζεύγη ἴδοιεν μονομάχων· ὅτε καὶ κορεσθέντες δείπνου, καὶ μέθης, εἰσεκάλουν τοὺς μονομάχους. καὶ ὁ μὲν ἅμα ἐσφάττετο, αὐτοὶ δ᾽ ἐκρότουν ἐπὶ τούτῳ ἡδόμενοι.

A ἤδη δέ τις καὶ ταῖς διαθήκαις γέγραφε γυναῖκας εὐπρεπεστάτας μονομαχῆσαι, ἃς ἐκέκτητο. ἕτερος δὲ παῖδας ἀνήβους ἐρωμένους ἑαυτοῦ. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἠνέσχετο ὁ δῆμος τὴν παρανομίαν ταύτην, ἀλλ' ἄκυρον τὴν διαθήκην ἐποίησεν. Ἐρατοσθένης δ' ἐν πρώτῳ Ὀλυμπιονικῶν, τοὺς Τυρρηνούς φησι πρὸς αὐλὸν πυκτεύειν. Ποσειδώνιος δ' ἐν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Κελτοί, φησίν, ἐνίοτε παρὰ τὸ δεῖπνον μονομαχοῦσιν· ἐν γὰρ τοῖς ὅπλοις ἐγερθέντες σκιαμαχοῦσι, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀκροχειρίζονται· ποτὲ B δὲ καὶ μέχρι τραύματος προΐασιν, καὶ ἐκ τοῦ-
78 του ἐρεθισθέντες, ἐὰν μὴ ἐπισχῶσιν οἱ παρόντες, καὶ ἕως ἀναιρέσεως ἔρχονται. τὸ δὲ παλαιόν φησιν, ὅτι παρατεθέντων κωλήνων τὸ μηρίον ὁ κράτιστος ἐλάμβανεν. εἰ δέ τις ἕτερος ἀντιποιήσαιτο, συνίσταντο μονομαχήσοντες μέχρι θανάτου. ἄλλοι δ' ἐν θεάτρῳ λαβόντες ἀργύριον, ἢ χρυσίον· οἱ δὲ οἴνου κεραμίων ἀριθμόν τινα, καὶ πιστωσάμενοι τὴν δόσιν, καὶ τοῖς ἀναγκαίοις φίλοις διαδωρησάμενοι, ὕπτιοι ἐκταθέν- C τες ἐπὶ θυρεῶν κεῖνται· παραστὰς δέ τις ξίφει τὸν λαιμὸν ἀποκόπτει. Εὐφορίων δ' ὁ Χαλκιδεὺς ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν οὕτω γράφει, παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις προτίθεσθαι πέντε μνᾶς τοῖς ὑπομένειν βουλομένοις τὴν κεφαλὴν ἀποκοπῆναι πελέκει, ὥστε τοὺς κληρονόμους κομίσασθαι τὸ ἆθλον· καὶ πολλάκις ἀπογραφομένους πλείους δικαιολογεῖσθαι καθὸ δικαιότατός ἐστιν ἕκαστος αὐτὸς ἀποτυμπανισθῆναι. Ἕρμιππος δ' ἐν πρώτῳ περὶ νομοθετῶν, τῶν μονομαχού- D των εὑρετὰς ἀποφαίνει Μαντινεῖς, Δημώνακτος ἑνὸς τῶν πολιτῶν συμβουλεύσαντος, καὶ ζηλωτὰς τούτου γενέσθαι Κυρηναίους. Ἔφορος δ' ἐν ἕκτῃ ἱστοριῶν, ἤσκουν, φησί, τὰ πολεμικὰ οἱ Μαντινεῖς καὶ Ἀρκάδες, τήν τε στολὴν πολεμικὴν, καὶ τὴν ὅπλισιν τὴν ἀρχαίαν, ὡς εὑρόντων ἐκείνων, ἔτι καὶ νῦν Μαντινικὴν ἀποκαλοῦσι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὁπλομαχίας μάθησις ἐν Μαντινείᾳ πρῶτον εὑρέθησαν, Δημέου τὸ τέχνημα καταδείξαντος. ὅτι δὲ ἀρχαῖον ἦν E τὸ περὶ τοὺς μονομάχους, Ἀριστοφάνης εἴρηκεν ἐν Φοινίσσαις οὕτως,

Ἐς Οἰδίπου δέ τλαι δὲ διπτύχω κόρω

Ἄρης κατέσκηψέ τε μονομάχου πάλης, ἀγῶνα νῦν ἑστᾶσιν. ἔοικεν δὲ πεποιῆσθαι τὸ ὄνομα οὐκ ἐκ τοῦ μάχη, ἀλλ' ἐκ τοῦ ῥήματος τοῦ μάχεσθαι μᾶλλον συγκεῖσθαι. ὁπότε γὰρ τὸ μάχη συντιθέμενον, τὸ τέλος ἴσως τρέπει, ὡς ἐν τῷ σύμμαχος, πρωτόμαχος, ἐπίμαχος, ἀντίμαχος, φιλόμαχον γένος ἐκ Περσέως παρὰ Πινδάρῳ, τη- F νικαῦτα προπαροξύνεται. ὁπότε δὲ παροξύνεται, τὸ μάχεσθαι ῥῆμα περιέχει, ὡς ἐν τῷ πυγμάχος, ναυμάχος, αὐτόν σε πυγμάχου πρῶτον, παρὰ Στησιχόρῳ, ὁπλομάχος, τειχομάχος, πυργομάχος. ὁ δὲ κωμῳδοποιὸς Ποσείδιππος ἐν Πορνοβοσκῷ φησιν,

Ὁ μὴ πεπλευκὼς οὐδὲν ἑώρακεν κακόν·

Quidam testaméto iussit formosissimas mulieres quas emerat, eo pugnæ genere inter se confligere: Alius impuberes pueros, quos vi, uus in delitiis habuerat: quam tamē populus contra leges sæuitiam ac immanitatem execratus est, ideóque testamentum abrogauit. Eratosthenes libro primo Olympionicarum Tyrrhenos scribit ad tibiam pugillatu contendere, Posidonius libro vigesimotertio historiarum scribit Celtas nonnunquam super cœnam gladiatorio certamine congredi. Armati enim sese inuicem ad vmbratilem [a] pugnam prouocant, summásq; tantùm manus ac gladiorum cuspides conserunt, mutuò parcētes, nonnunquam adúsque vulnera res procedit, ac tum irritati, nisi qui adsunt, eos dirimant, ac inhibeant, ad mortē vsque præliantur. Priscis quoque tēporibus mos apud illos fuit, vt appositis pecudū artubus femur sumeret strenuissimus, & si quis alius id sibi vindicaret, ad alterutrius interitum vsq; gladiis pugnarent. Aurum alij argentúmve in theatro accipiunt, aut doliorum vini certum quendam numerum, & vbi iureiurando polliciti sunt irritam [b] non fore donationē, muneráq; accepta intimis & charissimis amicis dispertiti sunt, supinos se distendūt, & in scutis iacent adstāte qui gladio iugulum fodiat, & exscindat. EVphorion Chalcidensis in historicis cōmentariis scribit, apud Romanos iis qui securi percuti se pati velint, vt ad hæredes merces ea perueniat, minas quinque promitti, ac sæpiuscule cōplures perscriptis nominibus apud iudices litigare, vnoquoq; disceptante æquissimum esse sic se cruciari & ad supplicium trahi. Hermippus libro primo De legislatoribus, Mantinæos gladiatoriam inuenisse declarat, Demonactis, qui ex ciuibus vnus fuit, cōsilio, Cirenæósque imitatos postea id fuisse. Ephorus libro sexto historiarū tradit, Mantinæos & Arcadas artem militarē exercuisse gnauiter, ac idcirco, tanquam repererint, & militarem habitū, & armaturam vetustam, Mantinæam etiamnum appellari. Arma tractandi scientia Mantinæorum, ante reliquos omnes, inuentum est: artificium id docuit primus Demeas lanista. Apud antiquos solennes quoque fuisse gladiatorum congressiones sic in Phœnissis dixit Aristophanes:

OEdipi luces, geminos certè filios [c]
Mars funditus euertit, singularis luctæ
Instante nunc certamine.

Vox quidem μονομάχος, potius à verbo μάχεσθαι, id est, pugnare, ficta ac composita est, quàm à nomine μάχη, id est pugna. Nam in iis quæ à nomine μάχη ducuntur, vltima penultimáque syllaba in eundem accentum finiunt, vt in σύμμαχος [d] πρωτόμαχος, ἐπίμαχος, φιλόμαχον γένος ἐκ περσέως, apud Pindarum: tum enim acuto signatur accentu antepenultima: cùm autem ea quæ vltimam antecedit syllaba acuto notatur accentu, verbum μάχεσθαι complectitur ea compositio, vt in πυγμάχος [e] ναυμάχος, αὐτόν σε πυγμάχου πρῶτον apud Stesichorum, ὁπλομάχος, τειχομάχος, πυργομάχος. Posidippus verò comicus in Lenone sic ait:

Qui non nauigauit nihil uidit mali,

a Erat. σκιαμ...

b Id est, futuros ... fa dona ... runt.

c Eteocl... Polynic...

d Cōm... in prim... nibus ... bellum ... rius, & ... Per...

e P... riu... pfim...

Miſeriores nos quidem ſumus gladiatoribus [a]. Illuſtres quidem viros, & exercituum duces prouocatos ſingulare certamen [b] non detrectaſſe alibi diximus. Diyalus Athenienſis libro nono hiſtoriarũ prodit, è Bœotia reuerſum Caſſandrum, rege cum regina, & Cynna EVridices matre AEgis [c] ſepulto, & honoribus aliis quibus par erat mortuos proſecutũ fuiſſe, & gladiatorũ certamen edixiſſe, in quo milites quatuor pugnarunt. Demetrius Sceptius libro duodecimo Troiani apparatus ſcribit, apud Antiochũ regẽ cognomine Magnum, in cæna quadam armatos ſaltaſſe non amicos ſolùm regis, ſed ipſum etiam regem. Cùm autem ad Hegeſianactem, Alexandriæ Troadis ciuem, hiſtoriarum ſcriptorẽ, ordine ſaltationis viciſſitudo ac munus pertigiſſet, ſurrexit ille, ac Vtrum, inquit, ô rex, mauis ineptè ſaltantem me videre, an potius lubet verſus à me cõpoſitos eleganter pronuntiantem audire. Tum recitare iuſſus vſque adeo magnificis laudibus extulit, vt cum dignũ liberalitate beneficentiáq; ſua rex exiſtimauerit, & in amicorũ ſuorum numerum aſciuerit. Duris Samius libro decimoſeptimo hiſtoriarum narrat, Polyſperchontem, ſi cõpluſculũ bibiſſet, quamuis natu iam grandiorem ſaltaſſe, cùm Macedonum nulli cederet, vel peritia rei militaris, vel autoritate. Saltaſſe verò veſtitum Crocoto [d], diúque ſaltantem perſeueraſſe, calceos Sicyonios [e] indutũ. Agatharchidas Cnidius octauo libro Aſiaticorũ ſcribit, cùm Alexãdrum Philippi filium exciperent amici conuiuio, quæ bellaria menſis apponi debebãt, inaurata fuiſſe, & conuiuas illis vti qui cuperent, aurum detrahere ſolitos, & cum ciborum purgamẽtis abiicere, vt eius luxus eſſent ac impenſę ſpectatores amici, famuli verò domini. His ſcilicet in mentẽ non ſuccurrebat Philippum Alexãdri patrem aureum ſuum poculũ quinquaginta drachmarum pondo, cùm dormitum iret, ſepoſitum capiti ſubieciſſe. Seleucus ex Thracib' quoſdam in conuiuiis ſcribit ſuſpendium [f] ludere, tereti laqueo altiori cuidam loco adaptato, ſubiectóque ad perpẽdiculum ſaxo volubili, ſi quis aſcendiſſet. Illos ergo ſortiri, & cui ſors eueniſſet, falcem eum manu tenentẽ, inſiſtere lapidi, ac collo reſtim innectere, aliúmque tum accedẽtem ſaxum pellere, quo fugiente, niſi mox falce laqueum abſcindat, qui pendet ſtrangulatur, & perit, aliis ridentibus, cui mortem eius pro ioco habent. Hęc de antiquorũ conuiuiis memorię tradiderũt, ô amici viri, ac compotores [g], ex Græcis homines primarij, & huius rei ſcientiſſimi. At libro primo de legibus accuratè de conuiuiis ad hunc modum ſapiẽs ille Plato diſputat: Leges profectò Spartanæ inter homines de voluptatibus optimè cauiſſe videntur. Nã quo homines potiſſimum in petulantiam, omnémque inſaniam, & maximas voluptates incidunt, ab vniuerſa lex noſtra regione id exterminauit. Nec enim compotationes aut in agris vſquam videas, aut in oppidis quæ in Lacedæmoniorum fide ac ditione ſunt, nec [h] ea quæ compotationes ſequuntur, & ad omnes voluptates excitare poſſunt: atque adeo nullus eſt qui comeſſabundo ſimul & ebrio factus obuiam grauiſſimas pœnas de illo non exigat:

a Eraſm. prouerbio Miſerior gladiatoribus. b Quale fuit Coruini cum hoſte Gallo. c Macedoniæ id oppidum & caput fuit.

d Veſte rotunda & fimbriata, ſiticrũ matronarum. Eraſm. adag. *feli crocoton* & adag. *leonis exuuium ſuper crocoton.* e Iunius adagio *Sicyonij calcei*: Eraſ. prouerb. *Colophoniũ calceamentũ.* Leonardus cap. 11. Emen.

f Ludi genus, modum periculoſum.

g Συμπόται: cõpotores.

h Græco Plato codice cõmodius.

A Τῶν μονομαχούντων ἐσμὲν ἀθλιώτεροι. Ὅτι δὲ καὶ οἱ ἔνδοξοι, καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐμονομάχουν, καὶ ἐκ προκλήσεως τοῦτ' ἐποίουν, ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν. Διύαλος δ' ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν φησὶν, ὡς Κάσσανδρος ἐκ Βοιωτίας ἐπανιὼν, καὶ θάψας τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν ἐν Αἰγαῖς, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν Κύνναν τὴν Εὐρυδίκης μητέρα, καὶ τοῖς ἄλλοις τιμήσας οἷς προσήκει, καὶ μονομαχίας ἀγῶνα ἔθηκεν, εἰς ὃν κατέβησαν τέσσαρες τῶν στρατιωτῶν. Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν τῷ δωδεκάτῳ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου παρὰ Ἀντιόχῳ φησὶ, B τῷ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ προσαγορευθέντι, ἐν τῷ δείπνῳ πρὸς ὅπλα ὀρχοῦντι οὐ μόνον οἱ βασιλέως φίλοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς Ἡγησιάνακτα τὸν Ἀλεξανδρέα ἀπὸ Τρωάδος, τὸν τὰς ἱστορίας γράψαντα, ἡ τῆς ὀρχήσεως τάξις ἐγένετο, ἀναστὰς εἶπεν, πότερον ὦ βασιλεῦ κακῶς ὀρχούμενον ἐμὲ θεάσασθαι βούλει, ἢ καλῶς ἀπαγγέλλοντός μου ἴδια ποιήματα θέλεις ἀκροάσασθαι; κελευσθεὶς οὖν λέγειν, οὕτως ἦσε τὸν βασιλέα ὥστ' C ἐράνου τε ἀξιωθῆναι, καὶ τῶν φίλων εἷς γενέσθαι. Δοῦρις δ' ὁ Σάμιος ἐν τῇ τῶν ἱστοριῶν ἑπτακαιδεκάτῃ, Πολυσπέρχοντά φησιν, εἰ μεθυσθείη, καίτοι πρεσβύτερον ὄντα ὀρχεῖσθαι, οὐδενὸς Μακεδόνων ὄντα δεύτερον, οὔτε κατὰ τὴν στρατηγίαν, οὔτε κατὰ τὴν ἀξίωσιν· καὶ ἐνδυόμενον αὐτὸν κροκωτὸν, καὶ ὑποδούμενον σικυώνια διατελεῖν ὀρχούμενον. Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν ὀγδόῃ Ἀσιατικῶν ἱστορεῖ, ὡς οἱ ἑστιῶντες Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τῶν φίλων, τὸ μέλλον παρατεθήσεσθαι τῶν τραγημάτων D περιεχρύσουν. ὅτε δὲ θέλοιεν ἀναλίσκειν, περιελόντες τὸν χρυσὸν ἅμα τοῖς ἄλλοις ἐξέβαλον, ἵνα τῆς μὲν πολυτελείας οἱ φίλοι θεαταὶ γένωνται, οἱ δ' οἰκέται κύριοι. ἐπιλελησμένοι δ' ἦσαν οὗτοι, ὡς καὶ Δοῦρις ἱστορεῖ, ὅτι καὶ Φίλιππος ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου πατὴρ ποτήριον χρυσοῦν, ὁλκὴν ἄγον πεντήκοντα δραχμὰς κεκτημένος, τοῦτο ἐλάμβανε κοιμώμενος ἀεὶ, καὶ πρὸς κεφαλὴν αὐτοῦ κατετίθετο. Σέλευκος δὲ Θρᾳκῶν φησί τινας ἐν τοῖς συμποσίοις ἀγχόνην παίζειν βρό- E χον ἀρτήσαντας ἔκ τινος ὕψους στρογγύλον, πρὸς ὃν κατὰ κάθετον προστίθεσθαι λίθον εὐπερίτρεπτον τοῖς ἐπιβαίνουσι. διαλαγχάνειν οὖν αὐτοὺς, καὶ τὸν λαχόντα, ἔχοντα δρεπάνιον ἐπιβαίνειν τῷ λίθῳ, καὶ τὸν τράχηλον εἰς τὸν βρόχον ἐντιθέναι· παρερχόμενον δὲ ἄλλον ἐγείρειν τὸν λίθον, καὶ ὁ κρεμάμενος ἐπιτρέχοντος τοῦ λίθου, ἐὰν μὴ ταχὺ φθάσας ἀποτέμῃ τῷ δρεπάνῳ, τέθνηκε, καὶ οἱ ἄλλοι γελῶσι, παιδιὰν ἔχοντες τὸν ἐκείνου θάνατον. ταῦτα εἰπεῖν εἶχον ἄνδρες φί- F λοι καὶ συμπόται τῶν Ἑλλήνων πολὺ πρῶτοι περὶ ἀρχαίων συμποσίων ἐπιστάμενοι. ἀκριβῶς δ' ὁ σοφὸς Πλάτων ἐν τῷ πρώτῳ Νόμων περὶ συμποσίων διηγεῖται λέγων οὕτως, καὶ οὔτ' ἂν ἐπ' ἀγρῶν ἴδοις, οὔτ' ἐν ἄστεσιν ὅσων Σπαρτιάταις μέλει, συμπόσια, οὐδ' ὁπόσα τούτοις ξυνεπόμενα πάσας ἡδονὰς κινεῖ κατὰ δύναμιν.

οὐδ᾽ ἔστιν ὅς τις ἂν ἁπάντων κωμάζοντί τινι μετὰ μέθης, οὐκ ἂν τὴν μεγίστην δίκην εὐθὺς ἐπιθείη· καὶ οὔτ᾽ ἂν Διονύσια πρόφασιν ἔχοντ᾽ αὐτὸν ῥύσαιτο, ὥσπερ ἐν ἁμάξαις ἴδον παρ᾽ ὑμῖν ἐγὼ, καὶ ἐν Τάραντι δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἀποίκοις πᾶσαν τὴν πόλιν ἐθεασάμην περὶ τὰ Διονύσια

79 μεθύουσαν. ἐν Λακεδαίμονι οὐκ ἔστ᾽ οὐδὲν τοιοῦτον. καὶ ὁ Κύνουλκος, μᾶλλον ὤφελον ἔφη, τὴν Θρᾴκιον ταύτην παίξας παιδιὰν διεφθάρην, ἢ τῇδε παρ᾽ ὑμᾶς ὥσπερ νηστείαν ἄγοντας, καὶ περιμένοντας τὸ ἀνατέλλον ἄστρον· οὔ φασι μὴ φανέντος, οἱ τὴν χρηστὴν ταύτην φιλοσοφίαν εὑρόντες, νόμιμον εἶναι μηδενὸς γεύεσθαι. ἐγὼ δ᾽ ὁ τάλας κατὰ τὸν κωμῳδοποιὸν Δίφιλον,

Κεστρεὺς ἂν εἴην ἕνεκα νηστείας ἄκρας.

ἐπελάθεσθε δὲ καὶ ὑμεῖς τῶν τοῦ ποιητοῦ καλῶν, ὅς ἔφη,

Οὐ μὲν γάρ τι χέρειον ἐν ὥρῃ δεῖπνον ἑλέσθαι.

Καὶ ὁ καλὸς δ᾽ Ἀριστοφάνης ἐν Κωκάλῳ ἔφη,

Ἀλλ᾽ ἔστιν ὦ πάτερ κομιδῇ μεσημβρία,
Ἡνίκα καὶ τοῖς νεωτέροισι δειπνεῖν χρεών.

Ἐμοί τε πολλῷ ἦν ἄμεινον κατὰ τὸ Παρμενίσκου τὸ κυνικῶν συμπόσιον δειπνεῖν, ἢ ἐνθάδε πάντα ὥσπερ τοὺς πυρέσσοντας περιφερόμενα ὁρᾶν. γελασάντων δὲ ἡμῶν ἔφη τις, ἀλλ᾽ ὦ λῷστε ἀνδρῶν μὴ φθονήσῃς ἡμῖν, τὸ Παρμενίσκειον ἐκεῖνο διελθεῖν συμπόσιον. καὶ ὃς, μετέωρον αὐτὸν περιαναστήσας ἔφη,

Ὄμνυμι δ᾽ ὑμῖν ἄνδρες αὐτὸν τὸν θεὸν,
Ἐξ οὗ τὸ μεθύειν πᾶσιν ὑμῖν γίνεται,
Ἡμῖν ἑλέσθαι τοῦτον ἂν ζῆν τὸν βίον,
Ἢ τὴν Σελεύκου τοῦ βασιλέως ὑπεροχήν·
Ῥοφεῖν φακῆν ἐστ᾽ ἡδὺ μὴ δεδοικότα,
Μαλακῶς καθεύδειν ἄθλιον δεδοικότα.

Ἀλλ᾽ ὅγε Παρμενίσκος οὕτως ὑπῆρξατο, Παρμενίσκος Μόλπιδι χαίρειν. Πλεονάζων ἐν τῇ προσφωνήσεσι πρός σε περὶ τὴν ἐπιφανῶν κλήσεων, ἀγωνιῶ μή ποτε εἰς πληθώραν ἐμπεσὼν μεμψιμοιρήσῃς. διὸ καὶ μεταδοῦναί σοι βούλομαι τοῦ παρὰ Κέβητι τῷ Κυζικηνῷ δείπνου. προπιὼν δ᾽ ὑσσώπου τῇ ὥρᾳ ἐπάναγε ἐπὶ τὴν ἑστίασιν. Διονυσίων γὰρ ὄντων Ἀθήνησι, παρελήφθην πρὸς αὐτόν. κατέλαβον δὲ κυνικοὺς μὲν ἀνακειμένους ἕξ, ἕνα δὲ Κύνουλκον Κάρνειον τὸν Μεγαρικόν. τοῦ δείπνου δὲ χρονίζοντος, λόγος ἐγένετο, ποῖον τῶν ὑδάτων ἥδιστόν ἐστιν. καὶ τῶν μὲν ἐγκωμιαζόντων τὸ ἀπὸ τῆς Λέρνης, ἄλλων δὲ, τὸ ἀπὸ τῆς Πειρήνης, ὁ Καρνεῖος κατὰ Φιλόξενον εἶπεν, τὸ κατὰ χειρῶν. καὶ τῆς τραπέζης παρατεθείσης ἐδειπνοῦμεν, καὶ τὴν μὲν ἐξηντλοῦμεν φακῆν, ἡ δ᾽ ἐπέρρει. εἶτα πάλιν φακοὶ προσηνέχθησαν ὄξει βεβρεγμένοι, καὶ ὁ διοτρεφὴς δραξάμενος ἔφη,

Ζεῦ μὴ λάθοι σε τῶνδ᾽ ὃς αἴτιος φακῶν.

Καὶ ἄλλος ἐξῆς ἀνεβόησε,

Φακός σε δαίμων, καὶ φακὴ τύχη λάβοι.

Ἐμοὶ δὲ κατὰ τὸν κωμικὸν Δίφιλον, φησὶ δ᾽ οὗτος ἐν Πελιάσι.

Τὸ δειπνάριον αὔθερον, γλαφυρὸν ἦν σφόδρα·
Φακῆς κατ᾽ ἄνδρα τρύβλιον μέσον μέγα.

A nec Bacchanalia quidem, quorum prætextus maximus est, deprehensum à supplicio liberauerint: quemadmodum apud vos aliquando per messes [a] vidi, & apud Tarentinos nostros colonos, omnem temulentam in Bacchanalibus ciuitatem. Apud nos verò eiusmodi nihil fit. Hîc Cynulcus. Ego equidem malim, inquit, tentato illo ludo Thracio perire, quàm istic apud vos qui religiosè ieiunatis, expectantes dum exoriatur sydus [b]. Nam qui optimam istam philosophiam excogitarunt, quidquam gustare nefas esse credunt, B priusquam id appareat. Ego verò miser, quod ait Diphilus comicus,

Summa præ inedia hîc fiam mugil [c].

Obliti quidem eorum vos estis quæ præclarè dixit poëta, huius præsertim versus,

Expedit at cunctis in tempore sumere cœnam.

Festiuus etiam Aristophanes in Cocalo [d] dixit,

At pater, meridies prorsus est,
Quo tempore cœnandum iunioribus.

Mihi quoq; satius fuisset, vt ait Parmeniscus, in Cynicorum cõuiuio cœnare, quàm hîc fe- C bricitantium [e] modo videre omnia circumferri [f]. Arrisimus nos: & tum quidam, At ne nobis, inquit, vir optime, illius Parmenisci conuiuij enarrationem inuideas. Erigit ille sublimem se, ac

Vobis, inquit, ô uiri, per eum iuro deum,
Cuius beneficio inebriari licet uobis omnibus,
Optaturum me potius hanc uitam uiuere,
Quàm sublimia regis Seleuci fastigia:
Metu uacuis lentem sorbere iucundum:
D *Metu anxijs molliter cubare, miserum.*

Exorditur sic quidem Parmeniscus. Parmeniscus Molpidi salutem. Exemplis ego cùm abundem quibus celebres ad epulas inuitationes tibi eloqui possim, animi pendeo, vereórque in plenitudinem [g] si incidas, ne mecum expostules. Quamobrem cœnæ participem esse te cupio quam Cebes nobis exhibuit Cyzicenus. Cùm tempestiuum esset bibit ille hyssopi [h] decoctum, deinde ad conuiuium abduxit dum Athenis Bacchi festos dies agerent. Assumptus ego pro vmbra ad E eum perrexi. Cynicos sex discumbentes illic offendi, & Cynulcum [i] vnum insuper, Carneum Megarensem. Cœna verò cùm moraretur, de aqua sermo interuenit, quænam sit suauissima. Laudabant alij haustam è Lerna [k], alij è Peirene [l]; Carneus, quod olim Philoxenus responderat, optimam esse dixit, qua manus [m] abluuntur. Mensa post admota nos cœnauimus, lentémque exhausimus: ea verò affluebat [n] rursum. Allata est iterum lenticula aceto macerata, & tum Iouis alumnus [o] pu- F gno toto prehendens, inquit,

Huius [p] lenticulæ quis autor sit, ne te lateat Iupiter.

Exclamauit deinceps alius,

Lenticula te dæmon, lenticula te fortuna [q] opprimat.

Quod ad me pertinet, vt Comicus Diphilus ait in Columbis [r],

Cœnula florida & luculenta oppido quam fuit:
Ingens uiritim catinus plenus lenticula:

Primum

Primum omniū uarijs coloribus nitens, in medio
Optimè saltauit Saperda [a] *uasti corporis,*
Deinde qui graue nonnihil subolebat heros Anthias,
Quē turdis [b] *esse multò suauiorē autūno.*

Nobis in risum effusis, præsto fuerunt Melissa theatrotoryne [c], & Nicium Cynamya, scorta non ignobilia. Apposita fercula illæ contuitæ & admiratæ riserūt: ac tum Nicium, Vestrûm, inquit, nemo, ô viri barbæ alendæ colligendæq; studiosissimi, piscibus vescitur. Hoc autem, an ob eam caussam propter quam [d], vt in opere quod Gratias vocauit scribit vester auus Meleager Gadarensis, Homerus genere Syrus patriæ suæ more priscos heroas piscibus abstinuisse fingit, cùm eorū magna sit in Hellesponto copia: an verò eius opus tātùm legistis quod lentis & oleariæ trullæ contentionem ac comparationem continet? Multum enim video lentis apud vos apparatum. Eum dum aspicio, quod faciendum Antisthenes [e] Socraticus arbitrabatur, vobis consulo, his cibis cùm alamini, ista ærumnosa vita vt vos educatis. Ad ea respondit Carneus: Euxitheus Pythagoricus, ô Nicium, vt autor est Clearchus Peripateticus libro secundo vitarum, dicebat illigatos esse corpori, huicque vitæ animos omnium, supplicij caussa, edixisseq; deum, nisi cum his maneāt, quoad spōte ille soluat, plures grauioresq; ipsos calamitates subituros. Quamobrem omnes qui cauēt ac metuunt animi sui præsentem statim ne amittant, voluntarium è vita discessum formidant, persuasi, solā, quæ accidit senio, mortem obeundam esse libenter, eamq; tantummodo animi dissolutionem arbitrio domini nostri & decreto contingere. Horum placita nos amplectimur. Nulla quidem inuidia tangimur, inquit Nicium. Vobis per nos [f] licet ex malis tribus [g] vnum deligere. Hoc enim vos ignoratis ô miseri & peruicaces homines, grauibus his alimentis obsepiri principem ac reginam vim animi, eduliáque id genus obstare quo minus sibi constet prudentia. Itaque Theopompus libro quinto Philippicorum ait cibo multo, & præsertim si caro manditur, rationis iudicium eripi, tardiorémque non solùm animum hebetari, verùm etiam iracundia stoliditateq; oppleri, ac vecordia. Quapropter rectè admirandus ille Xenophō inquit, cùm vrget fames [h], in cibo placere & mazam, & nasturtiū, cùm sitis, aquam de fluuio haustam non sine voluptate bibi. Socratem multoties olim pro ædibus inambulantem ad seram vsque vesperam offenderunt, respondere solitum cùm interrogaretur illic quidnam ageret, in cœnam se obsonium [i] comparare. Illa sanè vestræ cœnæ pars quam tribuetis, nobis sufficiet, nec molestè feremus quod iusto minus datum sit, quemadmodum apud Anticliden Hercules. Scribit enim is autor libro secundo de Reuersionibus, cùm Eurystheus rē diuinā faceret, laboribus suis omnibus defunctū Herculē vnà cum cæteris aduocatū fuisse, Eurystheoq; suā portionē cuiq; dispertito, Herculi cōtēptiorē & minorē datā, ac idcirco ignominiosè despici se arbitratū, ex Eurysthei liberis tres occidisse,

a Vilissimus piscis, extat adag. ... videmur.
b Turdos pisces fingit non ...
c Theatrotoryne, theatrorum cochlear vel rudicula, quòd in theatris tam frequens esset, quam quæ esset in olla cochlear. Cynamya, canina musca, ob impudentiam. Vide adag. Muscæ. Supra Vlpianus Cynamyam vocat Cynomyan.
d Quoniam estis natione Syri, quibus ideo religio est piscē comesse, quòd Dercetō siue Atergatidē deā, in piscē mutatā, sanctissimè colāt. Vide Gerald..m. alia ratione ita Homerum scripsisse ostenditur.
e Quia philosophiā mortē esse intellexerat è vita se præcipitant.
f Prostitutas meretrices.
g Aut seuerā & durā vitæ conditionem: aut acceleratam mortē: aut in his malis patitiam.
h Erasm. adag. *optimum condimentum fames:* & adag. *Bona etiā offa post panē.*
i Nimirum, appetentiam.

Πρώτιστον οὐκ ἄνθηρον ἐπὶ ταύτῃ φέρον.
Εἰς τὸ μέσον ἐπεχόρευσε σαπέρδης μέγας
Ἔπειθ' ὁ δυσώδης οὗτος ἥρως ἀνθίας
Ὃν πολλὰ τῆς κίχλαις ἤδη λέγειν.

Γέλωτος οὖν ἐπιρραγέντος παρῆν ἡ θεατροτορύνη Μέλισσα καὶ ἡ κυνάμυια Νίκιον. αὗται δ' ἦσαν τῶν οὐκ ἀσήμων ἑταιρίδων. ἀποβλέψασαι οὖν αὗται εἰς τὰ παρακείμενα καὶ θαυμάσασαι, ἐγέλων. καὶ ἡ Νίκιον ἔφη, οὐδεὶς ὑμῶν ἄνδρες γενειοσυλλεκτάδαι ἰχθὺν ἐσθίει. ἢ καθάπερ ὁ πρόγονος ὑμῶν Μελέαγρος ὁ Γαδαρεὺς, ἐν ταῖς χάρισιν ἐπιγραφομέναις ἔφη, τὸν Ὅμηρον Σύρον ὄντα τὸ γένος κατὰ τὰ πάτρια ἰχθύων ἀπεχομένους ποιῆσαι τοὺς ἀρχαίους, δαψιλείας πολλῆς οὔσης κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον; ἢ μόνον ἀνέγνωτε σύγγραμμα αὐτοῦ τὸ περιέχον λεκίθου καὶ φακῆς σύγκρισιν; ὁρῶ γὰρ πολλὴν παρ' ὑμῖν τῆς φακῆς τὴν σκευήν. εἰς ἣν ἀποβλέπουσα συμβουλεύσαιμ' ἂν ὑμῖν κατὰ τὸν Σωκρατικὸν Ἀντισθένην ἐξάγειν ἑαυτοὺς τοῦ βίου τοιαῦτα σιτουμένους. πρὸς ἣν ὁ Καρνεῖος ἔφη· Εὔξιθεος ὁ Πυθαγορικὸς ὦ Νίκιον, ὥς φησι Κλέαρχος ὁ περιπατητικὸς ἐν δευτέρῳ βίων ἔλεγεν, ἐνδεδέσθαι τῷ σώματι καὶ τῷ δεῦρο βίῳ τὰς ἁπάντων ψυχὰς τιμωρίας χάριν, καὶ διείπασθαι τὸν θεὸν ὡς εἰ μὴ μενοῦσιν ἐπὶ τούτοις ἕως ἂν ἑκὼν αὐτοὺς λύσῃ, πλέοσι καὶ μείζοσιν ἐμπεσοῦνται τότε λύμαις. διὸ πάντας εὐλαβουμένους τὴν τῶν κυρίων ἀνάτασιν, φοβεῖσθαι τοῦ ζῆν ἑκόντες ἐκβῆναι. μόνον τε τὸν ἐν τῷ γήρᾳ θάνατον ἀσπασίως προσίεσθαι πεπεισμένους τὴν ἀπόλυσιν τῆς ψυχῆς μετὰ τῆς τῶν κυρίων γίγνεσθαι γνώμης. τούτοις τοῖς δόγμασιν ἡμεῖς πειθόμεθα. ὑμῖν δὲ φθόνος οὐδεὶς ἑλέσθαι ἕν τι τῶν τριῶν ἐχόντων κακῶν. οὐ γὰρ ἐπίστασθε ὦ ταλαίπωροι ὅτι αἱ βαρεῖαι αὗται τροφαὶ φράττουσι τὸ ἡγεμονικὸν, καὶ οὐκ ἐῶσι τὴν φρόνησιν ἐν αὐτῇ εἶναι. Θεόπομπος οὖν ἐν πέμπτῳ Φιλιππικῶν φησὶ, τὸ γὰρ ἐσθίειν πολλὰ καὶ κρέα φαγεῖν, τοὺς μὲν λογισμοὺς ἐξαιρεῖ καὶ τὰς ψυχὰς ποιεῖται βραδυτέρας, ὀργῆς δὲ καὶ σκληρότητος, καὶ πολλῆς σκαιότητος ἐμπίπλησι. καὶ ὁ θαυμάσιος δὲ Ξενοφῶν φησὶν ἡδὺ μὲν μάζαν καὶ κάρδαμα φαγεῖν πεινῶντι, ἡδὺ δὲ ὕδωρ ἀρυσάμενον ἐκ ποταμοῦ διψῶντα πιεῖν. Σωκράτης δὲ καὶ πολλάκις κατελαμβάνετο διαπεριπατῶν ἑσπέρας βαθείας πρὸ τῆς οἰκίας. καὶ πρὸς τοὺς πυνθανομένους τί τηνικάδε ἔλεγεν, ὄψον συνάγειν πρὸς τὸ δεῖπνον. ἡμῖν δὲ ἀρκέσει μερὶς ἣν ἂν παρ' ὑμῶν λάβωμεν, καὶ οὐ χαλεπαίνομεν ὡς ἔλαττον φερόμενοι. καθάπερ ὁ παρὰ Ἀντικλείδῃ Ἡρακλῆς. φησὶ γὰρ οὗτος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Νόστων, μετὰ τὸ συντελέσαι τοὺς ἄθλους Ἡρακλέα, Εὐρυσθέως θυσίαν τινὰ ἐπιτελοῦντος συμπαρακληθέντα, καὶ τῶν τοῦ Εὐρυσθέως παίδων τὰς μερίδας ἑκάστῳ παρατιθέντων, τῷ δ' Ἡρακλεῖ ταπεινοτέραν παραθέντων, ὁ Ἡρακλῆς ἀτιμάζεσθαι ὑπολαβὼν, ἀπέκτεινε τρεῖς τῶν παίδων.

Περιμήδην, Εὐρύβιον, Εὐρύπυλον. οὐ τοιοῦτοι A
80 οὖν τὸν θυμὸν ἡμεῖς, εἰ καὶ πάντα Ἡρακλέους ζηλωταί. τραγικὸν γὰρ ἡ φακῆ ἐστιν· Ἀρχάγαθος ἔφη που γεγραφέναι ῥοφοῦντα Ὀρέστην τῆς νόσου πεπαυμένον, φησὶ Σώφιλος ὁ κωμῳδοποιός. Στωϊκὸν δὲ δόγμα ἐστὶν ὅτι πάντα εὖ ποιήσει ὁ σοφός· καὶ φακῆν φρονίμως ἀρτύσει. διὸ καὶ Τίμων ὁ Φλιάσιος ἔφη,

Καὶ ζηνώνειόν γε φακῆν ἕψειν, ὃς μὴ φρονίμως μεμάθηκεν·

ὡς οὐκ ἄλλως δυναμένης ἑψηθῆναι φακῆς, B
εἰ μὴ κατὰ τὴν Ζηνώνειον ὑφήγησιν. ὅς ἔφη,

Εἰς δὲ φακῆν ἔμβαλλε δυωδέκατον κοριάννου.

καὶ Κράτης δ' ὁ Θηβαῖος ἔλεγε, Μὴ περὶ φακῆς λοπάδ' αὔξων εἰς στάσιν ἄμμε βάλῃς. Χρύσιππός τε ἐν τῷ περὶ τοῦ καλοῦ, γνώμας τινὰς ἡμῖν εἰσφέρων φησὶ μὴ πρὸς ἐλαίαν ἔσθι' ἀναλήψιν ἔχων χειμῶνος ἄρα, βολβοφακῆν βαβαὶ βαβαί, βολβοφακῆ δ' οἷον ἀμβροσίη ψύχους κρυόεντος. ὁ χαρίεις τε Ἀριστοφάνης ἐν Γηρυτάδῃ ἔφη, C

Πτισάνην διδάσκεις αὐτὸν ἕψειν ἢ φακῆν.

καὶ ἐν Ἀμφιαράῳ.

Ὅστις φακῆν ἥδιστον ὄψων λοιδορεῖς.

Ἐπίχαρμος δ' ἐν Διονύσοις, χύτρα δὲ φακέας ἥψετο. Ἀντιφάνης δ' Ὁμοίαις, εὖ γὰρ γίνεθ' ἡ φακῆν ἕψειν με δίδασκε τῶν ἐπιχωρίων τις. Οἶδα δὲ καὶ τὴν Ὀδυσσέως τοῦ φρονιμωτάτου καὶ συνετωτάτου ἀδελφὴν Φακῆν καλουμένην, ἣν ἄλλοι τινὲς Καλλιστὼ ὀνομάζουσιν, ὡς ἱστορεῖ Μνασέας D
ὁ Πατρεὺς ἐν τρίτῳ Εὐρωπιακῶν φησὶ Λυσίμαχος ἐν τρίτῳ Νόστων. ἐπὶ τούτοις γελάσαντος πάνυ ἐκλαμπρον τοῦ Πλουτάρχου, οὐκ ἐνέγκας ὁ κύων παροραθεῖσαν τὴν περὶ τῆς φακῆς πολυμαθίαν· ἀλλ' ἡμεῖς γε ἔφη οἱ ἀπὸ τῆς καλῆς Ἀλεξανδρείας ὦ Πλούταρχε σύντροφοι ἐστὲ τῷ φακίνῳ βρώματι, καὶ πᾶσα ὑμῶν ἡ πόλις πλήρης ἐστὶ φακίνων. ὧν καὶ Σώπατρος ὁ φάκιος παρῳδὸς μέμνηται ἐν δράματι Βακίδῃ λέγων οὕτως,

Οὐκ ἂν δυναίμην εἰσορῶν χαλκήλατον E
Μέγαν κολοσσὸν, φάκινον ἄρτον ἐσθίειν.

ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, κατὰ τὸν σὸν Εὐριπίδην γραμματικώτατε, πλὴν δυοῖν μόνον;

Δήμητρος ἀκτῆς, πώματός θ' ὑδρηχόου.
Ἅπερ πάρεστι, καὶ πέφυχ' ὑμᾶς τρέφειν.
Ὧν οὐκ ἀπαρκεῖ πλησμονῆς, τρυφῇ γέ τοι,
Ἄλλων ἐδεστῶν μηχανὰς θηρεύομεν.

κἀν ἄλλοις δέ φησιν ὁ σκηνικὸς οὗτος φιλόσοφος, Ἀρκεῖ μέτρια βιοτά μοι σώφρονος τραπέζης. τὸ δ' ἄκαιρον ἅπαν ὑπερβάλλον τε μὴ F
προσείμαν. καὶ ὁ Σωκράτης δ' ἔλεγε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν, καθόσον οἱ μὲν ζῶσιν ἵν' ἐσθίωσιν, αὐτὸς δ' ἐσθίει ἵνα ζῇ. Διογένης τε πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας αὐτῷ ἀποτριβομένῳ ἔλεγεν, εἴθ' ἠδυνάμην καὶ τὴν γαστέρα τρίψας τῆς πείνης καὶ τῆς ἐνδείας παύσασθαι. ὁ δ' Εὐριπίδης ἐν Ἱκέτισιν περὶ τοῦ Καπανέως φησὶν,

A Perimeden, Eurybium, Eurypilum. Nō enim sic vos excandescitis, quamuis Herculis prorsus imitatores. Quēdam Archagathus inquit alicubi scripsisse tragicā [a] esse lenticulam. Sophilus comicus scribit sorbitione lenticulæ Orestem [b] à morbo conualuisse. Decretum porrò Stoïcorum est, Sapientem omnia rectè facere, atq; adeo prudēter condire lēticulam. Itaque Phliasius Timon dicebat Zenonium [c] esse lētem coquere, praua imbutus disciplina, tanquam aliter coqui non posit lenticula quàm ex Zenonis præscripto, qui duodecimam coriandri partem iniici mandauit. The- B
banis Cratetis dictum hoc memorabile fuit: Ante lentem [d] ollam caue auxeris, ne in seditionē nos coniicias. Chrisippus libro de Honesto quasdam nobis sententias dum ingerit, has quoque refert. A. Vrticam hyemis tempore si habebis, oliuā ne comede. B. Quid autem Bolbophacen [e]? A. Papæ, Papæ: rigidissimis frigoribus Bolbophace Ambrosia [f] est. Festiuus Aristophanes in Gerytade ait:

Ptisanam coquere an lenticulam eum doces?

C Idem in Amphiarao:

Qui lentem suauissimum obsonium uituperas.

Epicharmus in Dionysis:

Olla lentem attigit [g].

Antiphanes in Similibus:

Accessit commodè indigena fœmina quædam lenticulam coquere quæ me docuit.

Vlysis prudentisimi ac circumspectisimi sororem quoque nominatam Phacen, id est, lentem, fuisse, noui. Hanc quoque ab aliis Callisto nuncupari tradidit Mnaseas Patrensis libro tertio Europicorum, vt refert Lysimachus libro tertio De reuersionibus. Ad hęc Plutarchus effusiùs cachinno sublato risit, stomachante Cane [h] spretam eruditionem suam quam in oratione de lente habita ostētauerat: Et vos, inquit, ô Plutarche, in Alexādria pulchra natos cibo è lenticula parato statim à teneris vnguiculis nutriunt: totáque vestra ciuitas eo legumine [i] referta est, cuius meminit Sopater, lenticularis [k] Parodus, in fabula Bacide, his verbis:

Non possum ego cùm aspicio ex ære ductum
Ingentē colossum [l] panem è lēte confectū mādere.

Porro quid mortalibus ad vitam opus est, ô grammatice doctisime, præter ea duo quæ tuus Euripides memorat,

Fruges, Cereris munus, è profluentibus aquis potionem,
Quæ ubiuis adsunt, & naturæ lege nos alunt:
Horum affluentia nobis non est satis: præ luxu me hercule
Aliorum eduliorum uenamur artificia.

Alibi philosophus hic Scenicus ait:

Mihi sufficiunt frugalis mensæ mediocria, quæ ad uitam necessaria sint, cibaria:
Quidquid autem immodicum est, ac intempestiuum, non admiserim.

Socrates ab aliis hominibus eò se differre aiebat, quòd vt edant, viuant cæteri, ipse verò vt viueret, cibo se sustentaret. Diogenes, quia se fricaret, tanquam inciuilis notatus, & reprehensus. Vtinam, inquit, affrictu vētris famem ac egestatē placare possem. Euripides in Fœminis supplicibus hæc inquit de Capaneo [m]:

a Eius ... b A ... c Eras... dagiis. d Eras... Ante ... e Cibus ... & lente ... Philo... debe... f Laud... cibus. g Vide ... prouerb. Erasm. ... h Cyn... i Φακίν... k ... l Magn... m A...

Hic Capaneus est, cui ad uiuendum opes multæ fuerunt,
Suis fortunis minimè insolens, nec animo
Elatiore quàm è plebe pauper quilibet:
Mensa lautiore si quis extumesceret, improbans:
Quod satis est, laudans: non enim uentris edacitate
Honestam beatámque uitam metiebatur: sed mediocria Sufficere aiebat.

Eo quidem non fuit ingenio Capaneus, quo fuisse multos alios elegans Chrysippus [a] ait libro de iis quæ expetenda per se non sunt, his verbis: Vsque adeo nonnulli pecuniæ studio sibi excidunt, vt proditum sit quendam sub exitũ vitæ deuoratis nõ paucis aureis nũmis obiisse: alterum autẽ insutis tunicæ, eam induisse, præcepisséque familiaribus vt ita sepelirent, nec corpus pollinctura vngi, & curari, vel cremari sinerent. Hi scilicet, & eiusmodi omnes propemodum morientes exclamant:

[a] Ciceroni, Chrysippus in omni historia curiosus fuit, sed quædã ita tetra prodidit, vt ea fugiat & reformidet oratio. Vide Victorium 13. 13. Variar.

O [b] aurum pulcherrimum acceptissimúmque mortalibus.
Non tantum uoluptatis mater affert,
Non tantum in ædibus filij: non charus pater,
Quantum illis tu, domi qui te possident.
Veneris profectò si tam blandus conspectus est,
Cupidines innumeros illã comitari nil mirandũ.

[b] Ex Euripide versus hi citãtur

Tanta cumulãdæ pecuniæ fuit eo sæculo hominum cupiditas, de qua Anacharsis percontante quodam ad quam rem esset pecunia Græcis vsui, respondit, ad numerandum. Diogenes in sua Republica pro nummis vt sint tali pecudum, lege sanxit. Appositè dixit Euripides:

Plutum [c] ne dixeris: pro deo ego non ueneror
Quẽ sibi facilè acquirat improbissimus quisque.

[c] Diuitiarũ deũ.

Chrysippus in Introductione cõsiderationis ac inuestigationis eorum quæ bona & mala sunt, narrat, adolescentem quendam prædiuitem Athenas ex Ionia profectum, indutum veste purpurea cum aureis fimbriis respõdisse quærenti cuias esset, se diuitem esse. Alexis in Thebanis eius fortassis meminit, his verbis,

A. Hic genere cuias est? B. diues. A. Omnes
Quidem hos nobilissimos esse prædicant:
Inopes uerò etiam Eupatridas [d] nullus respicit.

Hæc locutus Cynulcus, quia nemo applausisset, stomachatus, Quandoquidem, ô conuiuii magister, inquit, Logodiarrhœa [e] hi vexati non esuriunt, & quæ de lenticula disseruimus cum sanna derident, in mente habẽtes quod est à Pherecrate dictum in Corianno:

[d] Eupatridæ Athenis antiquissimo & nobilissimo Thesei genere orti.

[e] Futili loquacitate, nugaci garrulitate, verborũ profluuio. Alios Cynulcus reprehendit, multa, & inepta, effutientes, tanquã his ipse vtilia & scitu digna protulisset. Iunius adag. Logodiarrhœa.

A. Age dum: ego accumbam: tu mensam affer,
Et poculum, & quod edam aliquid, bibam ut iucundius.
B. Ecce tibi calycem, mensam, & lenticulam.
A. Ne per Iouem lentem mihi præbeas: ea non delector:
Etenim si quis illa uescatur, os ipsi grauiter olet.

Quoniam igitur ob id sapientes isti homines lenticulam fastidiũt, nobis panem dari iube, sed cum eo sumptuosi nihil, verùm famosam concham, vel, quemadmodũ appellant, conchum. Arriserunt omnes, ideo potissimùm, quòd masculino genere Conchũ enuntiasset: Tum ille, Indocti mehercle, ac insulsi vos estis, ô viri conuiuæ: Libros enim non legitis;

A Καπανεὺς ὅδ' ἐστὶν, ᾧ βίος μὲν ἦν πολύς·
Ἥκιστα δ' ὄλβῳ γαῦρος ἦν. φρόνημα δὲ
Οὐδέν τι μεῖζον εἶχεν ἢ πένης ἀνήρ·
Ψέγων τραπέζαις εἴ τις ἐξογκοῖτ' ἄγαν
Τἀρκοῦντ' ἐπαινῶν. οὐ γὰρ ἐν γαστρὸς βορᾷ
Τὸ χρηστὸν εἶναι, μέτρια δ' ἐξαρκεῖν ἔφη.

Οὐκ ἦν γὰρ τοιοῦτος ὡς ἔοικεν, ὁ Καπανεὺς οἷον ὁ καλὸς Χρύσιππος διαγράφει ἐν τῷ περὶ τῶν μὴ δι' αὑτὰ αἱρετῶν, λέγων ὧδε, ἐπὶ τοσοῦτον τινὲς ἐκπίπτουσιν πρὸς τὸ ἀργύριον, ὥστε ἱστορῆσθαι πρός τῇ τελευτῇ, τινὰ μὲν καταπιόντα οὐκ ὀλίγους χρυσοῦς ἀ-
B ποθανεῖν· τὸν δ' ἕτερον ῥαψάμενον εἰς τινα χιτῶνα καὶ ἐνδύντα αὐτὸν, ἐπισκῆψαι τοῖς οἰκείοις θάψαι οὕτως, μήτε καύσαντας μήτε θεραπεύσαντας. οὗτοι γὰρ καὶ οἱ τοιοῦτοι μονονουχὶ βοῶντες ἀποθνήσκουσιν,

Ὦ χρυσὲ δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς,
Ὡς οὔτε μήτηρ ἡδονὰς τοιάσδ' ἔχει.
Οὐ παῖδες ἐν δόμοισιν, οὐ φίλος πατὴρ,
Οἵας σὺ, χ' οἱ σὲ δώμασιν κεκτημένοι.
C Εἰ δ' ἡ Κύπρις τοιοῦτον ὀφθαλμοῖς ὁρᾷ,
Οὐ θαῦμ' ἔρωτας μυρίους αὐτὴν ἔχειν.

Τοιαύτη τις ἦν ἡ φιλοχρηματία παρὰ τοῖς τότε, περὶ ἧς Ἀνάχαρσις πυνθανομένου τινὸς, πρὸς τί οἱ Ἕλληνες χρῶνται τῷ ἀργυρίῳ, εἰπεῖν, πρὸς τὸ ἀριθμεῖν. Διογένης δ' ἐν τῇ ἑαυτοῦ πολιτείᾳ νόμισμα εἶναι νομοθετεῖ ἀστραγάλους. καλῶς δὲ καὶ ταῦτα ὁ Εὐριπίδης εἴρηκε,

Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεὸν,
Ὃν χὠ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

Χρύσιπ-
D πος δ' ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς εἰς τὴν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πραγματείας, νεανίσκον φησί τινα ἐκ τῆς Ἰωνίας σφόδρα πλούσιον ἐπιδημήσαι ταῖς Ἀθήναις πορφυρίδα ἠμφιεσμένον, ἔχουσαν χρυσᾶ κράσπεδα. πυνθανομένου δέ τινος αὐτοῦ ποδαπός ἐστιν, ἀποκρίνασθαι, ὅτι πλούσιος. μή ποτε τοῦ αὐτοῦ μνημονεύει καὶ Ἄλεξις ἐν Θηβαίοις λέγων οὕτως,

Ἔστιν δὲ ποδαπὸς τὸ γένος οὗτος; πλούσιος.
Τούτους δὲ πάντες φασὶν εὐγενεστάτους·
πένητας δ' εὐπατρίδας, οὐδὲ εἷς ὁρᾷ φησί που Φε-
E ρεκράτης. ταῦτ' εἰπὼν ὁ Κύνουλκος ἐπεὶ μὴ ἐκροταλίσθη, θυμωθεὶς, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι, ἔφη, ὦ συμποσίαρχε ὑπὸ λογοδιαρροίας ἐνοχλούμενοι μὴ πεινῶσιν, ἢ τὰ περὶ τῆς φακῆς λεχθέντα χλευάζουσιν, (ἐν νῷ ἔχοντες τὰ εἰρημένα Φερεκράτει ἐν Κοριαννοῖ,

Φέρε δὴ κατακλινῶ. σὺ δὲ τράπεζαν φέρε,
Καὶ κύλικα κἀντραγεῖν ἵν' ἥδιον πίω.
Ἰδοὺ κύλιξ σοι καὶ τράπεζα καὶ φακοί.
Μή μοι φακοὺς μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ ἥδομαι.
Ἢν γὰρ τράγῃ τις, τοῦ στόματος ὄζει κακόν.

F ἐπεὶ οὖν διὰ τοῦτο φυλάττονται οἱ σοφοὶ οὗτοι τοὺς φακοὺς, ἀλλ' ἡμῖν γε ποίησον δοθῆναι ἄρτον, μεθ' ὧν μηδὲν τῶν πολυτελῶν, ἀλλὰ κἂν τὴν πολυθρύλλητον ἔχῃς φακῆν, ἢ τὸν καλούμενον κόγχον. γελασάντων δὲ πάντων καὶ ἐπὶ τῷ κόγχῳ μάλιστα, ἀπαίδευτοί ἐστε ἔφη ἄνδρες δαιτυμόνες, οὐκ ἀναγινώσκοντες βιβλία,

81 ἃ μόνα παιδεύει τοὺς ἐπιθυμοῦντας τῶν καλῶν· A
λέγω δὲ τὰ Τίμωνος τοῦ Πυῤῥωνίου τῶν σίλλων.
οὗτος γάρ ἐστιν ὃς καὶ τοῦ κόγχου μνημονεύει ἐν τῷ
δευτέρῳ τῶν σίλλων, λέγων οὕτως,

Οὔτε μοι ἑκταίη μᾶζ' ἁνδάνει, οὔτε καρύκη,
Ἡ Λυδῶν, λιτὴ δὲ καὶ αὐσταλέη ἐνὶ κόγχῳ
Ἑλλήνων, ἡ πᾶσα περιοσσοζύφητος οἰζύς.

Διαφόρων γὰρ οὐσῶν καὶ τῶν ἑκταίων μαζῶν, ὡς
καὶ τῶν ἐξ Ἐρετρίας ὡς Σώπατρος ἐν Βάκχιδος
μνηστῆρσι· φησὶ γάρ,

Ἐρέτρειαν ὡρμήθημεν εἰς λευκάλφιτον· B

καὶ τῶν Λυδίων καρυκῶν προκρίνει ἀμφοτέρων
ὁ Τίμων τὸν κόγχον. πρὸς ταῦτα ὁ καλὸς ἡμῶν
ἑστιάτωρ Λαρήνσιος καὶ αὐτὸς ἔφη, ὦ ἄνδρες κύ-
νες οἱ κατὰ τὴν Στράττιδος τοῦ κωμῳδοποιοῦ Ἰοκά-
στην, ἥτις ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Φοινίσσαις
φησί,

Παραινέσαι σφῷν τι βούλομαι σοφόν,
Ὅταν φακῆν ἕψητε μὴ 'πιχεῖν μύρον.

Καὶ ὁ Σώπατρος δὲ οὗ τὰ νῦν μέμνησαι ἐν Νε-
κυίᾳ μνημονεύει οὕτως,

Ἰθακὸς Ὀδυσσεὺς τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον C
Πάρεστι· θάρσει θυμέ.

Κλέαρχος δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ περιπάτου ἐν τοῖς περὶ πα-
ροιμιῶν, ὡς παροιμίαν ἀναγράφει τὸ ἐπὶ τῇ φα-
κῇ μύρον. ἧς μέμνηται καὶ ὁ ἐμὸς προπάτωρ Οὐάῤ-
ῥων, ὁ Μενίππειος ἐπικαλούμενος· καὶ οἱ πολλοὶ τῶν
γραμματικῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν, οὐχ ὁμιλήσαντες
πολλοῖς Ἑλληνικοῖς ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσιν, οὐκ
ἴσασιν ὅθεν εἴληφεν ὁ Οὐάῤῥων τὸ ἰαμβεῖον. σὺ
δέ μοι δοκεῖς ὦ Κυνοῦλκε (τούτῳ γὰρ χαίρεις τῷ D
ὀνόματι οὐ λέγων ὃ ἐκ γενετῆς σε ἡ μήτηρ κέκλη-
κεν,) κατὰ τὸν σὸν Τίμωνα, εἶναί μοι καλός τε μέ-
γας τε, οὐκ ἐπιστάμενος ὅτι κόγχος παρ' ὁποτέρῳ
μνήμης τετύχηκεν Ἐπιχάρμῳ ἐν τᾷ ἑορτᾷ καὶ νά-
σοις, Ἀντιφάνει τε τῷ κωμικῷ. ὃς ὑποκοριστι-
κώτερον αὐτὸν ὠνόμασεν ἐν Γάμῳ οὕτως,

Κογχίον τε μικρόν, ἀλλᾶντός τε προστετμη-
μένον.

Ἑξῆς ἁρπάσας τὸν λόγον ὁ Μάγνος, ὁ μὲν πάντα
ἄριστος ἔφη Λαρήνσιος ὀξέως καὶ καλῶς ἀπήν- E
τησεν τῷ γαστρίδι κυνὶ περὶ τοῦ κόγχου. ἐγὼ δὲ κα-
τὰ τοὺς τοῦ Παφίου Σωπάτρου Γαλάτας, παρ' οἷς
ἔθος ἐστὶν ἡνίκ' ἂν προτέρημά τι ἐν τοῖς πολέμοις
λάβωσι, θύειν τοῖς θεοῖς τοὺς αἰχμαλώτους, Γα-
λάτας μιμούμενος

Κἀγὼ, κατακαύσειν ηὐξάμην τοῖς δαί-
μοσι
Διαλεκτικοὺς τρεῖς τῶν παρεγγεγραμμένων.
Καὶ μὴν φιλοσοφεῖν φιλολογεῖν τ' ἀκηκοὼς
Ὑμᾶς ἐπιμελῶς καρτερεῖν θ' αἱρουμένους F
Τὴν πεῖραν ὑγιῆ λήψομαι τῶν δογμάτων
Πρῶθ' . . . . τι, τὸν καπνίζων εἶτ' ἐὰν ὁπλω-
μένων
Εἴδω τιν' ὑμῶν συσπάσαντα τὸ σκέλος
Ζηνωνικοῦ πραθήσεθ' οὗτος κυρίῳ.
Ἐπ' ἐξαγωγῇ, τὴν φρόνησιν ἀγνοῶν.

Μετὰ παῤῥησίας γὰρ ἐρῶ πρὸς αὐτούς, εἰ αὐτάρ-
κειαν ἀσπάζῃ φιλόσοφε, τί οὐ τοὺς Πυθαγορι-

A qui soli rerum pulchrarum cupidos erudiunt,
libros, inquam, Sillorum Timonis Pyrrhonij.
Meminit is scilicet Conchi libro secundo il-
lius operis ad hunc modum:

Mihi neque placet maza ante diem sextum[a] *co-*
cta, subactaue, nec caryca[b]
Lydia: mihi sapit uilis & aridus conchus
Græcorum: calamitosus enim quiuis superua-
cuus[c] *luxus.*

Excellunt dubio procul Hectææ mazæ, sicut
& Eretrienses, vt sic testatur Sopater in Bac-
chidis procis:

B *Eretriam polenta candida celebrem irruere.*

Sunt & in pretio Lydiæ caricæ, vtrisque ta-
men Sopater conchum præfert. Ad hæc pro-
bus conuiuator noster Laurentius, ô viri ca-
nes, inquit, quod apud comicũ Strattidem in
fabula, cuius titulus est Phœnissæ, ait Iocasta,

Prudens uobis consilium dare uolo,
Lenticulã dum coquetis, ne infundatis unguẽtũ[d].

Sopater quoque, cuius modò verba recitasti,
ô Cynulce, in Funere[e], huius prouerbij men-
tionem ita fecit:

C *Ithacensis Vlysses, quod aiunt, in lente un-*
guentum
Adest: confide anime.

Clearchus Peripateticus Adagiorum libro,
veluti prouerbium hoc dictum recenset, In
lente vnguentum, cuius etiam vnus ex maio-
ribus meis, Varro miminit Menippeus[f] co-
gnomine. At grammaticorum Romanorum
multi in poëtis Græcis scriptoribusq; multis
non versati, vnde iambicum versum illum
Varro mutuatus sit ignorant. Videris autem,
ô Cynulce, mihi, (hoc enim gaudes nomine,
D & quo natum appellauerit te mater, taces, vt
est apud Timonem tuum,) magnus quidam
ac bellus esse, qui nescias vocem Conchum
vsurpatam ab Epicharmo in Festo, & in In-
sulis[g], & ab Antiphane rursum, qui in Nuptiis
etiam imminuente significatu dixit:

Exiguúmque Conchiũ[h], *& prosectũ hillæ frustũ.*

Sermonem hîc abripit Magnus, & acutè, in-
quit, videtur, vrbaneq; Laurentius, vir omni
ex parte præstantissimus, ventroso cani de
Concho respondisse, & quod[i] aiebat, pro-
E basse. Ego verò, quemadmodum Galatæ, vt
ait Sopater Paphius in Galatis, si fœliciore
cum hoste successu præliati sunt, diis captiuos
immolare cõsueuerũt, sic eorum imitatione,

Ego quoque dæmonibus crematurum me uoui
Dialecticos tres ascriptitios[k].
Quinetiam philosophari, & prolixis disputare
sermonibus *(tientiam,*
Curiosè uos quoniam audiui, profiterique pa-
Certum experimentum de uestris placitis ego
capiam.
F *Primùm enim succẽdam*[l] *ignem, deinde cùm as-*
sabimini,
Vestrûm quẽpiam si uideã qui crus nõ retrahat,
Proxime Zenonem[m] *dominum uestrum illum*
ego collocabo:
Non enim intelligo quænam exeundi[n] *è uita sit*
uestra sapientia.

Ego equidem philosophos istos liberè ac in-
trepidè sic alloqui velim: Frugalitatẽ sua con-
tentã sorte, nec aliũde quidquã desiderantẽ, si
amplecteris, ô Philosophe, cur non æmularis

Pythagoricos illos, de quibus Antiphanes in Monumentis hæc inquit:

E Pythagoricis forte fortuna miselli quidam
Ad confragosas [a] torrentis ripas Alimum [b] collectum, &
Alia huiusmodi lauta rodebant.

Idem in fabula, quam inscripsit Heri peram, vel bulgam:

Primum quidem, uelut Pythagoræ sectator, cibum sumit,
Animati nihil, sed mazam emptam obolo
Plurimam, eius atriorem partem delibrans, quam edat. Alexis in Tarentinis:
Pythagoræ discipuli, ut fama est,
Nec obsonio uescuntur, nec alio quod animatum sit, & uinum soli non bibunt,
Epicharides autem canes mandit
Vnus ex Pythagoricis, quos uidelicet occiderit,
Non enim tum animati sunt.

& progressus inquit,

Pythagoræ rationes, ac orationes
Subtiles, exacutæque scalpro [c] cogitationes
Illos alunt: at pro quotidiano uictu hæc sunt:
Panis unus utrique purus, & aquæ
Poculum, & nihil amplius. B. *carceris*
Vitam narras. A. *Sic omnes uitam degunt*
Isti sapientes, ærumnásque sanè has tolerant,
Verumtamen alios in delicijs alij habēt: an nescis
Melanippiden se prostituere, itemque Phaonem,
Et Phyromachum, & Phanum? qui diebus uix quinque
Polentæ cotylam unam cœnantes absumunt.

Idem in Pythagorizussa [d].

A. Conuiuium erit, caricæ, fraces, uinacea
Caseus. Hæc enim Pythagoricis sacrificare [e]
More ac lege statutum est. B. *Tu itaque, sic me amet Iupiter,*
Quodcumque sit ex his, uictimam habes,
O uir optime, pulcherrimam.

Et paulò pòst:

Sordes paululum oportuit ferre, ieiunium,
Cæli rigorem, silentium, tristitiam [f], illuuiem [g].

Horum nihil, ô Philosophi, vos exercetis, sed, quod omnium molestissimum est, de iis garritis quæ vobis ignota sunt, & in cibatu, quod dixit lepidissimus Antiphanes, assimulata modestia bucceas inditis: sic enim in Drapetagogo [h], inquit,

Modestè bucceam immittens,
Exiguam primùm, deinde plena introrsum
Manus uola:

Vos, vt mulieres, per quàm multa celerrimè deuoratis, cùm liceat, vt est apud eūdem poëtam in Thombycione [i]:

Emere drachma quæ uobis conueniant cibaria:
Allia, cepas, caseum, capparim:
Drachma tantùm constant hæc omnia.

Aristophanes in Pythagoris:

Quid, per deos, censemus, eos qui olim
Pythagorici fuere, sponte reuera
Sordibus squaluisse: uestésque laceras
Gestasse libenter: horum mihi uidetur nihil:
Sed adductos necessitate, cùm illis deessēt omnia,
Frugalitatis pulchra quadam inuenta specie,
Sumptus utilem finem præfixisse pauperibus:
Nam opposita illis uel carne uel pisce,
Nisi suos etiam digitos abliguriant,
E cruce uolo pendere decies.

a ... æg... ... ... & prouer... ... Diocles genus quo Diosco...

c ..., scalprū: ... & ..., scalpturæ & polire, elaborare.

d Pythagoræ discipula.

e Tanquam diis offerre.

f Erasm. prouer. ...liaris vita.

g Apud Noniū ...cillius imbalnities, & im... ...fundie dixit.

h Fugitiuorum magistro.

i Alij Bombyzione.

A καὶ ἐκείνοις ζηλοῖς, περὶ ὧν φησὶν Ἀντιφάνης μὲν ἐν Μνήμασι τάδε,

Τῶν Πυθαγορικῶν δὲ τυχὸν ἄθλιοι τινὲς
Ἐν τῇ χαράδρᾳ τρώγοντ᾽ ἄλιμμα καὶ κακὰ
τοιαῦτα συλλέγοντες. κἂν τῷ Κωρύκῳ δὲ ἐπιγραφομένῳ φησί,
Πρῶτον μὲν ὥσπερ Πυθαγορίζων ἐσθίει
Ἔμψυχον οὐδὲν, τῆς δὲ πλείστης τοῦ βόλου
Μάζης μελαγχρῆ μερίδα λαμβάνων λέπει.

B Ἄλεξις δὲ ἐν Ταραντίνοις.

Οἱ Πυθαγορίζοντες γὰρ, ὡς ἀκούομεν,
Οὔτ᾽ ὄψον ἐσθίουσιν, οὔτ᾽ ἄλλ᾽ οὐδὲ ἓν
Ἔμψυχον, οἶνόν τ᾽ οὐχὶ πίνουσι μόνοι.
Ἐπιχαρίδης μὲν τὰς κύνας κατεσθίει
Τῶν Πυθαγορείων εἷς, ἀποκτείνας γ᾽ οὔ.
Οὐκ ἔτι γὰρ ἐστ᾽ ἔμψυχον. προελθὼν δέ φησι,
Πυθαγορισμοὶ καὶ λόγοι
Λεπτοὶ, διεσμιλευμέναι τε φροντίδες
Τρέφουσ᾽ ἐκείνους, τὰ δὲ καθ᾽ ἡμέραν τάδε.
C Ἄρτος καθαρὸς εἷς ἑκατέρῳ, ποτήριον
Ὕδατος, τοσαῦτα ταῦτα. δεσμωτηρίου
Λέγεις δίαιταν, πάντες οὕτως οἱ σοφοὶ
Διάγουσι, καὶ τοιαῦτα κακοπαθοῦσί που
Τρυφῶσιν ἕτεροι πρὸς ἑτέροις, ἆρ᾽ οἶσθ᾽ ὅτι
Μελανιππίδης ἑταῖρός ἐστι καὶ Φάων,
Καὶ Φυρόμαχος καὶ Φανός. οἳ δι᾽ ἡμέρας
Δειπνοῦσι πέμπτης ἀλφίτων κοτύλην μίαν.

καὶ ἐν Πυθαγοριζούσῃ,

Ἡ δ᾽ ἑστίασις, ἰσχάδες καὶ στέμφυλα,
D Καὶ τυρὸς ἔσται· ταῦτα γὰρ θύειν νόμος
Τοῖς Πυθαγορείοις, νὴ Δί᾽ ἱερεῖον μὲν οὖν
Ὁποιονοῦν κάλλιστον ὦ βέλτιστ᾽ ἔχει.

καὶ μετ᾽ ὀλίγα,

Ἔδει θ᾽ ὑπομεῖναι μικρὸν, ἀσιτίαν, ῥύπον,
Ῥῖγος, σιωπὴν, στυγνότητ᾽, ἀλουσίαν.

Τούτων δ᾽ ὑμεῖς ὦ φιλόσοφοι οὐδὲν ἀσκεῖτε· ἀλλὰ καὶ τὸ πάντων χαλεπώτερον, λαλεῖτε περὶ ὧν οὐκ οἴδατε, καὶ ὡς κοσμίως ἐσθίοντες ποιεῖτε τὴν ἔνθεσιν κατὰ τὸν ἥδιστον Ἀντιφάνη· οὗτος γὰρ ἐν
E Δραπεταγωγῷ λέγει,

– κοσμίως ποιῶν τὴν ἔνθεσιν,
Μικρὰν μὲν ἐκ τοῦ πρόσθεν, μεστὴν δ᾽ ἔνδοθεν
Τὴν χεῖρα, καθάπερ αἱ γυναῖκες καταφαγεῖτε πάμπολλα καὶ ταχύτατα. ἐξὸν κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον ποιητὴν ἐν Θομβυκίωνι λέγοντα, δραχμῆς ὠνήσασθαι τὰς προσφόρους ἡμῖν τροφὰς, σκόροδα, τυρὸν, κρόμμυα, κάππαριν, πάντα ταῦτ᾽ ἐστὶ δραχμῆς. Ἀριστοφάνης δὲ ἐν Πυθαγορείοις,
Τίνας πρὸς θεῶν οἰόμεθα τοὺς πάλαι ποτὲ
F Πυθαγοριστὰς γενομένους ὄντως ῥυπᾶν
Ἑκόντας, ἢ φορεῖν τρίβωνας ἡδέως;
Οὐκ ἔστι τούτων οὐδὲν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ·
Ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἔχοντες οὐδὲ ἓν,
Τῆς εὐτελείας πρόφασιν εὑρόντες καλὴν
Ὅρους ἔπηξαν τοῖς πένησι χρησίμους.
Ἐπεὶ παράθες αὐτοῖς ἰχθῦς, ἢ κρέας,
Κἂν μὴ κατεσθίωσι καὶ τοὺς δακτύλους,
Ἐθέλω κρεμασθῆναι δεκάκις.

Οὐκ ἄκαιρον δ' ἐστὶ μνημονεῦσαι καὶ τοῦ εἰς ὑμᾶς ποιηθέντος ἐπιγράμματος, ὅπερ παρέθετο ὁ Δελφὸς Ἡγήσανδρος ἐν ἕκτῳ ὑπομνημάτων, A

Ὀφρυανασπασίδαι ῥινεγκαταπηξιγένειοι,
82 Σακκογενειοτρόφοι, καὶ λοπαδαρπαγίδαι,
Ἡματιανωπερίβαλλοι, νηλιποκαιβλεπέλαιοι,
Νυκτιλαθραιοφάγοι, νυκτιπαταιπλάγιοι,
Μειρακιεξαπάται, καὶ συλλαβοπευσιλαβηταί,
Δοξοματαιόσοφοι, ζητηαρετησιάδαι. B

Ἀρχέστρατός τε ὁ Γελῷος ἐν τῇ γαστρολογίᾳ, ἣν μόνην ὑμεῖς ῥαψῳδίαν οἱ σοφοὶ ἀσπάζεσθε, μόνον τοῦτο πυθαγορίζοντες τὸ σιωπᾶν, δι' ἀσθένειαν λόγων τοῦτο ποιοῦντες. ἔτι τε τοῦ Σφοδρίου τοῦ κυνικοῦ τέχνην ἐρωτικὴν, καὶ τὰς Πρωταγορίδου ἀκροάσεις ἐρωτικὰς, Περσαίου τε τοῦ καλοῦ φιλοσόφου συμποτικοὺς διαλόγους, συντεθέντας ἐκ τῶν Στίλπωνος καὶ Ζήνωνος ἀπομνημονευμάτων, ἐν οἷς ζητεῖ, ὅπως ἂν μὴ κατακοιμηθῶσιν οἱ συμπόται, καὶ πῶς ταῖς ἐπιχύσεσι χρηστέον· C τηνίκα τε εἰσακτέον τοὺς ὡραίους καὶ τὰς ὡραίας εἰς τὸ συμπόσιον· καὶ πότε αὐτοὺς προσδεκτέον ὡραϊζομένους, καὶ πότε παραπεμπτέον ὡς ὑπερορῶντας· καὶ περὶ προσοψημάτων καὶ περὶ ἄρτων, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τε περιεργότερον περὶ φιλημάτων εἴρηκεν ὁ Σωφρονίσκου φιλόσοφος· ὃς περὶ ταῦτα τὴν διάνοιαν ἀεὶ στρέφων, πιστευθεὶς, ὥς φησιν Ἕρμιππος, ὑπ' Ἀντιγόνου τὸν Ἀκροκόρινθον, κωθωνιζόμενος ἐξέπεσεν καὶ αὐτῆς τῆς Κορίνθου, καταστρατηγηθεὶς D ὑπὸ Σικυωνίου Ἀράτου· ὁ πρότερον ἐν τοῖς διαλόγοις πρὸς Ζήνωνα διαμιλλώμενος, ὡς ὁ σοφὸς πάντων ἂν εἴη, καὶ στρατηγὸς ἀγαθὸς, μόνος τοῦτο διὰ τῶν ἔργων διαβεβαιωσάμενος ὁ καλὸς τοῦ Ζήνωνος οἰκιτιεύς. χαριέντως γὰρ ἔφη Βίων ὁ Βορυσθενίτης θεασάμενος αὐτοῦ χαλκῆν εἰκόνα, ἐφ' ἧς ἐπεγέγραπτο, ΠΕΡΣΑΙΟΝ ΖΗΝΩΝΟΣ ΚΙΤΙΕΑ. πεπλανῆσθαι εἶπε τὸν ἐπιγράψαντα· δεῖν γὰρ οὕτως ἔχειν ΠΕΡΣΑΙΟΝ ΖΗΝΩΝΟΣ E ΟἸΚΙΤΙΕΑ. ἦν γὰρ ὄντως οἰκέτης γεγονὼς, τοῦ Ζήνωνος, ὡς Νικίας ὁ Νικαεὺς ἱστορεῖ ἐν τῇ περὶ τῶν φιλοσόφων ἱστορίᾳ, καὶ Σωτίων ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν ταῖς διαδοχαῖς.. δύο δὲ συγγράμμασι τοῦ Περσαίου ἀπηντήκαμεν τῆς σοφῆς ταύτης πραγματείας, τοιοῦτον ἔχουσι τὸ ἐπίγραμμα, Συμποσιακῶν διαλόγων. Κτησίβιος δ' ὁ Χαλκιδεὺς ὁ Μενεδήμου γνώριμος, ὥς φησιν Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τοῖς βίοις, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τί περιγέγονεν ἐκ φιλοσοφίας αὐτῷ, F ἔφη, ἀσυμβόλως δειπνεῖν. διὸ καὶ ὁ Τίμων πού πρὸς αὐτὸν ἔφη,

Δειπνομανὲς, νεκροῦ ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἀκύλιστον.

ἦν δ' εὔστοχος ὁ Κτησίβιος, καὶ χαρίεις περὶ τὸ γελοῖον· διὸ καὶ πάντες αὐτὸν ἐπὶ τὰ συμπόσια

Non absurdum fuerit epigramma de vobis editum cõmemorare, quod Hegesander Delphus libro sexto commentariorum scriptum reliquit: A

O sursum [a] elatis superciliis [b] austeri, pilo in naribus [c] defixo hirti,
Barba in mento densa hispidi, inertes patinarum & ollarum fures,
Erectam ceruicem circumagẽtes [d], nudi, culinarij mensis [e] dediti,
Noctu clanculum comedentes [f] nocturni latrones astuti, & dolosi,
Iuuenum deceptores, cauti singularum syllabarum obseruatores,
Vanis opinionibus sapientiam arrogantes nobis, uirtutis inuestigatores. B

Archestratus Gelous in sua Gastrologia [g], quæ sola versuum cõpositio chara vobis est, ô viri sapientes, qui taciturnitate sola Pythagoræ obsequimini, ideo quòd infantes estis, & ad dicendum impotentes: qui artem amatoriam Sphodriæ Cynici magni facitis: Protagoridæ narrationes amatorias, & Persæi elegantis philosophi conuiuales dialogos, ex Stilponis & Zenonis commentariis concinnatos, in quibus ille quærit, qua ratione conuiuarum somnus arcetur, quo modo vinum libationibus affundendum sit: quando in conuiuium formosi adolescentes formosæq; virgines perducendæ sint, quando venustate gratiaq; commendabiles admittendi, quãdo, vt fastuosi, amandandi, de iis quæ obsoniis adduntur, de panibus, & aliis huiusmodi, veluti basijs, de quibus Socrates Sophronisci [h] filius ambitiosè & sollicitè disceptauit. Ille scilicet friuola hæc studia mente semper versans Acrocorinthum sibi ab Antigono rege commissam, vt tradit Hermippus, dum assiduis compotationibus [i] ad ebrietatem vsque indulget, simul cum vrbe ipsa Corintho amisit, Arati Sicyonij bellicis artibus astutiaque deceptus, ac fugatus, qui antea suis ad Zenonẽ dialogis contenderat omnia sapientem rectè facere, eumq; solum bonum [k] esse imperatorem, id quod, si diis placet, rebus gestis suis comprobauit bellus ille Zenonis οἰκιτιεύς, id est, famulus. Scitè namque Bion Borysthenites inspecta eius ænea statua, in qua scriptum erat. PERSAEVS ZENONIS [l] KITIEYΣ, id est, Citiensis [m], dixit, errasse illum qui eo modo inscripserat, oportere namque sic notari, PERSAEVS ZENONIS OIKITIEYΣ, id est, famulus, quòd ille Zenoni famulatus esset, vt tradit Nicias Nicenus, (in indice auctorum) & Sotion Alexandrinus in Successionibus. In libros sapientis huius tractationis duos nos incidimus, quorum titulus est, Conuiualia colloquia. Ctesibius Chalcidensis Menedemi necessarius ac familiaris, vt autor est Antigonus Carystius in Vitis, sciscitante quodam quid emolumenti percepisset è philosophia, quòd cœno gratis, inquit. Quamobrem alicubi Timon de illo dixit:

Insane, [n] cœnarum captator, oculis mortuis, effero corde.

Ad dicteria quidem ridicula Ctesibius ille Chalcidensis argutus fuit, & summa cum gratia vrbanus: qua de caussa illum ad conuiuia

omnes inuitabant. Hoc tu nunquam feceris, ô Cynice, qui nec Musis [a] nec Gratiis vnquã sacrificasti, Virtus igitur te ac tui similes fugit, & voluptati assidet, vt inquit Mnasalces Sicyonius in Epigrammatibus:

a [.]eius adagi[o] ... Gratias musis ... Vi[.]e & ... Gratiis lita

Ecce, ego misera uirtus huic assideo
Voluptati, crinibus turpissime laceratis:
Ira, doloreque magno percita, quia cuncti
Maleuolam delectationem me præstantiorem
esse iudicent.

Baton comicus in Homicida, inquit:

A. Modestos appello hic ego philosophos
sibi nihil qui procurant [b] boni,
In suis qui ambulationibus prudente quæritant.
Atque scholis & disputationibus, tanquam fugitiuum
B. Homo tibi infestissime, cur, cùm habeas unde [c]
symbolam des,
Sobrius [d] es? cur scelus tantũ admittis in deos?
Cur pecuniam, homuncio, pluris facis
Quàm teipsum? aut quàm natura comparatum
est?
Inutilis es ciuitati, tametsi aquam bibas,
Agricolis [e] damnosus, atque mercatoribus [f]
Vectigalia ego publica temulentus augeo.
Præterea diluculo statim oleariam trullam circumagis,
Vt olei quantum insit cognoscas, putantibus
Qui uident, te non trullam manu tractare, sed
horologium [g].

b Voluptatis. [.]idem propemodum citatur è Platone comico, supra.
c Pecuniam, quã confertis in conuiuium.
d A compotationibus absti[n]es.
e Vineas colentibus.
f Vini institoribus.
g Machinam rotarum & funiculi circumactu indicem mouentem; qui horas monstrat.

Archestratus, ô Cynulce, (Homeri loco illũ tu adoras vētris gratia, quo vt ait Timon tuus [h], voracius & auidius nihil est,) de marino cane cùm verba facit, hæc scribit:

h Versus integer citatur lib. 7.
i Repetuntur hi versus lib. 6.

Mortalium [i] pauci diuinum hunc cibum nouerunt,
Atque adeò uesci eo nolunt homines leuis
Stupidæque mentis, & prorsus attoniti,
Quòd ea bellua humana carne pascatur: quiuis
sanè
Piscis hominũ carne gaudet, eam si adipiscatur.
Certè quicunque stolida hæc nugantur, puriores
ut sint,
Relegare ad olera conuenit, & ad Diodorum
Ire sapientem, ut temperantes apud illum Pythagoræ præcepta discant.

Fuit autem Diodorus iste Aspendius genere, ac cùm Pythagoricæ videretur sectæ se tradidisse, Cynicis moribus vestris vixit, capillatus, sordidus, sine calceis, vnde & Pythagoricorum, qui comã alunt, familiam, originem duxisse credũt, vt inquit Hermippus. Timæus verò Tauromenites libro nono historiarum ita de illo scribit: Cùm Diodorus natione Aspendius inusitatum corporis cultum inuexisset, & animum ad Pythagoricam disciplinam se fingeret applicuisse, Stratonicus literis ad eum scriptis, tabellario discedēti mãdauit, vt renunciaret Pythagoræ clienti, nisi constanter in Stoïcorum secta permaneret, quæ dixerat de eius petulantia, & insano erga stolatas mulieres amore, quarum insidiatus erat castitati. Sosicrates libro tertio de philosophorum successione refert, Diodorũ barbã densiorem alluisse, palliũ induisse, non attondisse comam, ac quodam seueriore fastu illud institutũ prouexisse, Pythagoricis qui præcesserāt solitis splendida veste amiciri, balneisq;

A παρεκάλουν, οὐχ ὥσπερ σὺ Κυνικὲ, ὁ μηδέποτε ταῖς Χάρισιν, ἀλλ' οὐδὲ ταῖς Μούσαις θύσας. Φυγοῦσα γ' οὖν σε, καὶ τοὺς σοὶ παραπλησίους ἡ ἀρετὴ, ἡδονῇ παρακάθηται ὥς φησι Μνασάλκης ὁ Σικυώνιος ἐν ἐπιγράμμασιν.

Ἀδ' ἐγὼ ἁ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῇδε κάθημαι
Ἡδονῇ, αἰκίστως κειραμένη πλοκάμους,
Θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα· εἴπερ ἅπασιν,
Ἁ κακόφρων τέρψις κρεῖσσον ἐμοῦ κέκριται.

B Βάτων δ' ὁ κωμικὸς ἐν Ἀνδροφόνῳ φησὶ,

Τῶν φιλοσόφων τοὺς σώφρονας ἐνταυθοῖ καλῶ,
Τοὺς ἀγαθὸν αὐτοῖς οὐ διδόντας οὐδὲ ἓν,
Τοὺς τὸ φρόνιμον ζητοῦντας ἐν τοῖς περιπάτοις,
Καὶ ταῖς διατριβαῖς ὥσπερ ἀποδεδρακότα,
Ἄνθρωπ' ἀλάστωρ διὰ τί συμβολὰς ἔχων
Νήφεις; τί τηλικοῦτον ἀδικεῖς θεούς;

C Τί τἀργύριον ἄνθρωπε τιμιώτερον
Σαυτοῦ τέθεικας, ἢ πέφυκε τῇ φύσει;
Ἀλυσιτελὴς εἶ τῇ πόλει πίνων ὕδωρ.
Τὸν γὰρ γεωργὸν, καὶ τὸν ἔμπορον κακοῖς,
Ἐγὼ δὲ τὰς προσόδους μεθύων, καλὰς ποιῶ.
Ἔπειθ' ἕωθεν περιάγεις τὴν λήκυθον
Καταμανθάνων τοὔλαιον, ὥστε περιφέρειν
Ὡρολόγιον δόξει τις οὐχὶ λήκυθον.

Ἀρχέστρατος δὲ, ὦ Κυνοῦλκε, ὃν ἀντὶ τοῦ Ὁμήρου προσκυνεῖς διὰ τὴν γαστέρα, ἧς οὐ λαμυρώτερον

D οὐδὲν ὁ Τίμων σου περὶ τοῦ κυνὸς τοῦ θαλαττίου ἱστορῶν, γράφει καὶ ταῦτα,

Ἀλλ' οὐ πολλοὶ ἴσασι βροτῶν τόδε θεῖον ἔδεσμα,
Οὐδ' ἐσθίειν ἐθέλουσ' ὅσοι κούφην τε λεβώδη
Ψυχὴν κέκτηνται θνητῶν, εἰσὶν δ' ἀπόπληκτοι,
Ὡς ἀνθρωποφάγου τοῦ θηρίου ὄντος· ἅπας δὲ
Ἰχθὺς σάρκα φιλεῖ βροτέην, αἴπερ περικύρσῃ,
Ὥστε πρέπει καθαροὺς ὁπόσοι τάδε μωρολογοῦσι,
Τοῖς λαχάνοις προσάγειν, καὶ πρὸς Διόδωρον (ἰόντας
Τὸν σοφὸν, ἐγκρατέως μετ' ἐκείνου πυθαγορίζειν.

E Ἦν δ' ὁ Διόδωρος οὗτος τὸ μὲν γένος Ἀσπένδιος, πυθαγορικὸς δὲ δόξας εἶναι ὑμῶν τὸν κυνικὸν τρόπον ἔζη, κομῶν, καὶ ῥυπῶν, καὶ ἀνυποδητῶν, ὅθεν καὶ Πυθαγορικὸν τὸ τῆς κόμης ἔδοξαν εἶναί τινες ἀπὸ τοῦ Διοδώρου προαχθὲν, ὥς φησιν Ἕρμιππος. Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης ἐν τῇ ἐννάτῃ τῶν ἱστοριῶν, περὶ αὐτοῦ γράφει οὕτως. Διοδώρου τοῦ τὸ γένος Ἀσπενδίου τὴν ἐξηλλαγμένην εἰσαγαγόντος κατασκευὴν, καὶ τοῖς Πυθαγορείοις πεπλησιακέναι

F προσποιηθέντος. πρὸς ὃν ἐπιστέλλων ὁ Στρατόνικος, ἐκέλευσε τὸν ἀπαίροντα τὸ ῥηθὲν ἀπαγγεῖλαι τῷ περὶ θηροπέπλου μανίας, ὕβρεώς τε πέρι, στάσιμον στοὰν ἔχοντι Πυθαγόρου πελάτῃ. Σωσικράτης δ' ἐν τρίτῳ φιλοσόφων διαδοχῆς, βαθεῖ πώγωνι χρησάμενον τὸν Διόδωρον ἱστορεῖ, καὶ τρίβωνα ἀναλαβεῖν, κόμην τε φορῆσαι, καὶ κατά τινα τῦφον τὴν ἐπιτήδευσιν ταύτην προσαγαγόντα τῶν πρὸ αὐτοῦ Πυθαγορικῶν, λαμπρᾷ τε ἐσθῆτι ἀμφιεννυμένων·

A καὶ λουτροῖς καὶ ἀλείμμασι κουρᾷ τε τῇ συνήθει χρωμένων. εἰ δ' ὑμεῖς ὄντως ὦ φιλόσοφοι τὴν αὐτάρκειαν ἀσπάζεσθε, καὶ τὰ τῶν δείπνων εὐτελῆ, τί ἐνταῦθα παραγίνεσθε μηδὲ κληθέντες; ἢ ὡς εἰς ἀσώτιον μαγειρικὰ σκεύη καταλέγειν μαθησόμενοι; ἢ ὡς τὸν Ἀθηνογένους Κεφαλίωνα
83 ἀποστοματιοῦντες; κατὰ γὰρ τὸν Σοφοκλέους Κηδαλίωνα, ἐστὲ μαστιγίαι, κέντρωνες, ἀλλοτριοφάγοι. ὅτι δ' ὑμεῖς οἱ φιλόσοφοι περὶ τὰ δεῖπνα ἀεὶ τὸν νοῦν ἔχετε, δέον ἡμᾶς ἐπιφαγεῖν τι αἰτῆσαι, ἢ ἐπεσθίειν τι τῶν κυνικῶν βρωμάτων. οὔτε B γὰρ χαριτογλωσσεῖν ὑμᾶς θέμις. δῆλον δ' ἐξ ὧν καὶ Ἄλεξις ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Λίνῳ ἱστορεῖ. ὑποτίθεται δὲ τὸν Ἡρακλέα παρὰ τῷ Λίνῳ παιδευόμενον, καὶ κελευσθέντα ἀπὸ βιβλίων πολλῶν παρακειμένων λαβόντα ἐντυχεῖν. κεῖνος δ' ὀψαρτυτικὸν λαβὼν βιβλίον ἐν χεροῖν, περισπουδάστως ἐκράτει, λέγει δὲ οὕτως ὁ Λίνος,

Βιβλίον
Ἐντεῦθεν ὅτι βούλει προσελθὼν γὰρ λάβε,
Ἔπειτ' ἀναγνώσῃ πάνυ γε διασκοπῶν C
Ἀπὸ τῶν ἐπιγραμμάτων ἀτρέμα τε, καὶ σχολῇ.
Ὀρφεὺς ἔνεστιν, Ἡσίοδος, τραγῳδία,
Χοίριλλος, Ὅμηρος, Ἐπίχαρμος, συγγράμματα
Παντοδαπά. δηλώσεις γὰρ οὕτω τὴν φύσιν
Ἐπὶ τί μάλιστ' ὥρμησε. τουτὶ λαμβάνω.
Δεῖξον τί ἐστι πρῶτον. ὀψαρτυσία
Ὥς φησι τοὐπίγραμμα. φιλόσοφός τις εἶ;
Εὔδηλον, ὃς παρεὶς τοσαῦτα γράμματα
Σίμου τέχνην ἔλαβες. ὁ Σῖμος δ' ἐστὶ τίς; D
Μάλ' εὐφυὴς ἄνθρωπος ἐπὶ τραγῳδίαν
Ὥρμηκε νῦν, καὶ τῶν μὲν ὑποκριτῶν πολὺ
Κράτιστός ἐστιν ὀψοποιὸς, ὡς δοκεῖ
Τοῖς χρωμένοις, τῶν δ' ὀψοποιῶν ὑποκριτής
Βούλιμός ἐστ' ἄνθρωπος ὅτι βούλει λέγε.
Πεινῶ γὰρ εὖ τοῦτ' ἴσθι.

Ταῦτα τοῦ Μάγνου ἑξῆς καταδραμόντος ἀποβλέψας ὁ Κύνουλκος εἰς τοὺς παρόντας τῶν φιλοσόφων, ἔφη.

Εἶδες τὴν Θασίαν ἅλμην, οἷ' ἄττα βαΰζει, E
Ὡς εὖ καὶ ταχέως ἀπετίσατο καὶ παραχρῆμα.
Οὔ μέν τοι παρὰ κωφὸν ὁ τυφλὸς ἔοικε λαλῆσαι,

ὡς ὁ Κρατῖνος ἐν τοῖς Ἀρχιλόχοις ἔφη. ἐπιλανθανόμενος γὰρ ἐν οἷς ποιεῖται δικαστηρίοις τῶν καλῶν ἰάμβων αὐτοῦ τὰς ἐπιδείξεις, ὑπὸ τῆς ἐμφύτου γαστριμαργίας καὶ ἡδυλογίας κολούρους ἀναγινώσκει καὶ μέλη παραυλα, καὶ ἀκρότητα κύμβαλα· καὶ μετὰ τὰς καλὰς ταύτας ἀμουσολογίας περιέρχεται F τὰς οἰκίας, ἐξετάζων ὅπου δεῖπνα λαμπρὰ παρασκευάζεται ὑπὲρ τὸν Ἀθηναῖον Χαιρεφῶντα ἐκεῖνον, περὶ οὗ φησιν Ἄλεξις ἐν Φυγάδι,

Ἀεί γ' ὁ Χαιρεφῶν τιν' εὑρίσκει τέχνην.
Καὶ νῦν πορίζεταί γε δεῖπν' ἀσύμβολα.
Ὅπου γάρ ἐστιν ὁ κέραμος μισθώσιμος
Ὁ τοῖς μαγείροις, εὐθέως ἐξ ἑωθινοῦ
Ἕστηκεν ἐλθὼν κἂν ἴδῃ μισθούμενον

A vnguentis, & assueta tonsura corpus curare. At si vos, qui reuera estis philosophi, quod naturæ sufficit, frugalesq; cœnas, nec aliud quidquam expetitis, cur inuocati huc accessistis? an velut in popinam & ganeam, culinaria instrumenta recensere vt discatis, vel vt Athenogenis Cephalionem [a] memoriter recitetis? Nam, quod est apud Sophoclem in Cedalione, verberones vos estis, vafri, alieno semper cibo [b] victitantes: de cœnis vos nunquam [c] non cogitatis: æquum tamen est emendicari quo vescamini, vel alioqui canino B quodã vos edulio sustentari. Non enim quidquam ad gratiam vos loqui fas esse [d] putatis. Manifestum hoc est ex iis quæ Alexis in fabula, cui Linus titulus est, narrat. Herculem is fingit, cùm à Lino [e] erudiretur, iussum ex libris multis qui aderãt, eum accipere qui casu obuenisset, illumq; manusumptum librum de parandis obsoniis enixè retinuisse. Sic ergo Linus loquitur.

A. Accede, & librum quem uoles accipe,
Deinde lege, & attentè considera,
Ex inscriptis titulis, sensim, & otiosè. C
Adest Orpheus, Hesiodus, tragedia,
Chœrillus, Homerus, Epicharmus, operáque
Scriptorum omnifaria: nunc quale sit ingenium tuum,
Et quonam potissimum incitetur, planum facito.
B. Hunc capio.
A. Ostende primùm quis sit. B. Obsoniorum apparatus,
Vt titulus loquitur. A. Philosophus es quispiam:
Apparet id quidem, cùm præteritis tot uoluminibus
D *Artem Simi tu ceperis. B. Simus iste quisnam est?*
A. Acri, amœnóque ingenio uir. ad tragœdiam
Nuper se conuertit, ex histrionibus longè
Præstantissimus obsoniorum coquus, ut putant
Qui eius opera utuntur: at inter obsoniorum coquos histrio
Iste dira fames [f] est. B. Quidquid lubet dicito,
Ego profectò esurio: hoc scias uolo.

Hæc magnus cùm expeditè percurrisset, quibus Cynici perstringerentur, Cynulcus præ- E sentes philosophos intuitus, ait,

Huccine uidisti muriam sacrificantem [g], qualiter adlatrat [h],
Quàm se benè ac celeriter ultus est: quàm ex templo
Apud surdum cæcus [i] loqui usus est?

inquit Cratinus in Archilochis. Oblitus enim apud quem iudicum ille consessum ac concilium iambicos suos lepidos sanè ostentauerit, ob ingenitam voracitatem & scurrilē dicacitatem mutilos recitat, quod prouerbiis iactatur, modos tibiæ [k] non congruentes, F cymbalaq; minimè [l] strepentia, & post hos bellos scilicet inuisos musis sermones aliorũ domos circumit, vbi lautæ cœnæ parentur inuestigans, vel impudentiùs quàm Chærephō Atheniensis, de quo Alexis in Exule dixit:

Aliquod semper artificium Chærephon inuenit:
Et sibi nunc cœnas parat gratuitas:
Sicubi testus est quem conducere soleant
Coqui, statim ille diluculo (deat
Eò properat, & adstat: ac, si cōducentē forte ui-

Ad epulum, coquum tum rogat,
Quisnam sit conuiuator, deinde hiantes fores
Si offendat, primus introgreditur.

Nec verò cunctabatur vir ille, quemadmodũ & nec Magnus hic lepidus, extra patriæ fines ventris gratia peregrinari, vt idem Alexis testatur in Commorientibus:

Corinthum profectus ad cœnam est Chærephõ,
Non inuitatus: iam enim maria peruolat,
Adeò uesci alieno[a] *cibo iucundum est.*

a Erasm. adagio, Parasiticis vitam ...

Theopompus etiam in Vlysse, ait:

Euripidisque prandium: non enim uel absurdũ, uel improbum est
Bene fortunatum, aliorum sumptu cœnare.

Ad hæc cùm risisset omnes, Vlpianus inquit, Vnde verò ἡδυλογία dictio, id est, Suauiloquẽtia, voluptuariis istis locutuleis, in sermone tam frequenter peccantibus? Respondit Cynulcus, Phrynichus comicus, ô porcelle benè curate, in Ephialte ἡδυλόγου, id est, suauiloqui, sic meminit:

Nunc quidem ab illis cauere tibi difficillimum fuerit:
In digitis[b] *enim stimulum quendam habent,*
Pubertatis florem, homines exosum: cum omnibus blande loquuntur,
Semper in foro, obambulantes deinde circa subsellia quum abierint:
Quos illic allocutione suaui compellarunt,
Magnis scarificationibus pertundunt,[c] *ac obterunt, Omnibus illudentes*[d]*:*

b Ad manum, in promptu.

c Vehementem amorem sui excitant.

d Hæc de formosis adolescentibus dicuntur.

Verbum χαειτογλωσσεῖν, id est, ad gratiã loqui vsurpauit AEschylus in Prometheo vincto:

Vera hæc esse tu cognosces: non enim frustra
Χαειτογλωσσεῖν[e] *meum est.*

e Referre quæ placeant.

Interfatur hîc rursum Vlpianus, Quænam, ô amici viri, culinaria sunt, inquit, instrumenta, in Arcadicis quidem cœnis, eorum præsertim quæ memoratu digna sunt, fit mentio. Præterea vox ἀσώπον,[f] apud quem extat? Luxu dissolutos homines & ganeones multos ego noui: & vnum quidem notatũ sic ab Alexide in Cnidia:

f Ganea, Popina, Vide posthac

Diodorus[g]*, perditus lurco, biennio*
Patrimonium fecit pilam,
Tanta ingluuie & celeritate absorpsit omnia.

g Victorius cap. 8. 23. Variar. Horat. Parentis præclarã ingrata stringat malus ingluuie rem. Idẽ, bi omne Verterit in fumum & cinerem.

Idem in Phædro:

Multo minus, quod ais, per Solem, ac tardius fuit:
Epicharides paruus iste dierum quinque spatio
Pilam fecit patrimonium suum,
Adeo celeriter & gulosè rotundatum[h] *deglutijt.*

h Metaphora sumpta à medicorũ catapotiis, quæ in rotundã pilulam formata deuorantur.

Ctesippus Chabriæ filius adeò luxu corruptus fuit, vt patrii monumenti, quod mille drachmarum impensa Athenienses extruxerant, lapides diuenderet ne deesset ad conquirendas voluptates pecunia. Itaque Diphilus in Parentantibus inquit:

Phædimo nisi familiaris esset
Chabriæ Ctesippus, legem, ni fallor, utilem suasissem,
Vt aliquando absoluatur eius patris
Monumentum, quotannis unum tantum saxum
Poni saxum, inquam, & uilis admodum pretij,
Et quantum plaustro uehi potest.

Timocles in Satyris popularibus inquit:

Chabriæ uerò filius Ctesippus ter[i] *adhuc tondetur,*

i Iuuenis est, vt ... solum ... fuerit.

A Εἰς ἑστίασιν τοῦ μαγείρου πυθόμενος,
Τῶν ἐσθιόντων τῆς θύρας χασμωμένης
Ἂν ἐπιλάβηται, πρῶτος εἰσελήλυθεν.

Οὐκ ὤκνει δ᾽ ἀνὴρ οὗτος καθάπερ καὶ ὁ καλὸς Μάγνος καὶ ὑπερορίους ἀποδημίας ποιεῖσθαι τῆς γαστρὸς χάριν. ὡς αὐτὸς Ἄλεξις εἴρηκεν ἐν Συναποθνήσκουσιν.

Ἐπὶ δεῖπνον εἰς Κόρινθον ἐλθὼν Χαιρεφῶν
Ἄκλητος, ἤδη γὰρ πέτεται διαπόντιος,
Οὕτω τι τἀλλότρι᾽ ἐσθίειν ἐστὶ γλυκύ.

B Καὶ Θεόπομπος δ᾽ ἐν Ὀδυσσεῖ ἔφη,

Εὐριπίδου τ᾽ ἄριστον οὐ κακῶς ἔχον
Τἀλλότρια δειπνεῖν τὸν καλῶς εὐδαίμονα.

Γελασάντων οὖν πάντων ἐπὶ τούτοις, ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, Πόθεν ἡ καὶ ἡδυλογία τοῖς ἡδονικοῖς τούτοις ἁμαρτολόγοις. πρὸς ὃν ὁ Κυνοῦλκος ἀλλ᾽ ὦ χοιρίον εὐάρτυτον, Φρύνιχος ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν τῷ Ἐφιάλτῃ μνημονεύει τοῦ ἡδυλόγου διὰ τούτων,

Ἔστι δ᾽ αὐτούς γε φυλάττεσθαι τὴν νῦν χαλεπώτατον ἔργον.
C Ἔχουσι γάρ τι κέντρον ἐν τοῖς δακτύλοις
Μισάνθρωπον ἄνθος ἥβης. εἶθ᾽ ἡδυλογοῦσιν ἅπασιν
Ἀεὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν περιιόντες ἐπὶ τοῖς βάθροις, ὅταν ὦσιν.
Ἐκεῖ τούτοις οἷς ἡδυλογοῦσι μεγάλας ἀμυχὰς,
Καταμύξαντες καὶ συγκρύψαντες ἅπαντα γελῶσι,

Τὸ δὲ χαριτογλωσσεῖν Αἰσχύλος εἴρηκεν ἐν Προμηθεῖ δεσμώτῃ.

Γνώσῃ τάδ᾽ ὡς ἔτυμ᾽ ἄγ᾽· οὐδὲ γὰρ μάτην
D Χαριτογλωσσεῖν ἔνι μοι.

Πάλιν τε εἰπόντος τοῦ Οὐλπιανοῦ, τίνα δ᾽ ἐστὶν ἄνδρες φίλοι τὰ μαγειρικὰ σκεύη; τούτων γὰρ ἐμνημόνευσαν ἐν τοῖς Ἀρκαδικοῖς δείπνοις μνήμης ἠξιωμένων. καὶ τὸ ἀσώτιον ποῦ κεῖται; ἀσώτους μὲν γὰρ οἶδα διαβοήτους· ἕνα μὲν οὗ μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Κνιδίᾳ.

Διόδωρος οὑπίτριπτος ἐν ἔτεσιν δύο
Σφαῖραν ἀπέδειξε τὴν πατρῴαν οὐσίαν
Οὕτω ἰταμῶς ἅπαντα κατεμασήσατο.

E Ἐν δὲ Φαίδρῳ φησὶν,

Σχολῇ γε νὴ τὸν ἥλιον, σχολῇ λέγεις
Ἐπιχαρίδης ὁ μικρὸς ἐν πένθ᾽ ἡμέραις
Σφαῖραν ἐποίησεν τὴν πατρῴαν οὐσίαν
Οὕτω συνεστρόγγυλλεν ἰταμῶς καὶ ταχύ.

Καὶ Κτήσιππος δ᾽ ὁ Χαβρίου υἱὸς εἰς τοσοῦτον ἦλθεν ἀσωτίας, ὡς καὶ τοῦ μνήματος τοῦ πατρὸς, εἰς ὃ Ἀθηναῖοι χιλίας ἀνήλωσαν δραχμὰς, τοὺς λίθους πωλῆσαι εἰς τὰς ἡδυπαθείας. Δίφιλος γ᾽ οὖν ἐν τοῖς Ἐναγίζουσι φησὶν,

F Εἰ μὴ συνήθης Φαιδίμῳ τ᾽ ἐτύγχανεν
Ὁ Χαβρίου Κτήσιππος, εἰσηγησάμην
Νόμον τιν᾽ οὐκ ἄχρηστον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.
Ὥστ᾽ ἐπιτελεσθῆναι ποτ᾽ αὐτῷ τοῦ πατρὸς
Τὸ μνῆμα κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἕνα λίθον
Ἁμαξιαῖον καὶ σφόδρ᾽ εὐτελὲς λέγω.

Τιμοκλῆς δ᾽ ἐν Δημοσατύροις φησὶν,

Ὁ τε ὁ Χαβρίου Κτήσιππος ἔτι τρὶς κείρεται,

A Ἐν ταῖς γυναιξὶν λαμπρὸς, οὐκ ἐν ἀνδράσιν.

Καὶ Μένανδρος δ' ἐν Ὀργῇ περὶ αὐτοῦ τάδε λέγει·

Καίτοι νέος πότ' ἐγενόμην κἀγὼ γύναι,
Ἀλλ' οὐκ ἐλούμην πεντάκις τῆς ἡμέρας
Τότ', ἀλλὰ νῦν. οὐδὲ χλανίδ' εἶχον, ἀλλὰ νῦν.
Οὐδὲ μύρον εἶχον, ἀλλὰ νῦν. καὶ βάψομαι,
Καὶ παρατιλοῦμαι νὴ Δία, καὶ γενήσομαι
Κτήσιππος, οὐκ ἄνθρωπος, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ,
B Κᾆθ' ὡς ἐκεῖνος κατέδομαι καὶ τοὺς λίθους
Ἀπαξάπαντας, οὐ γὰρ οὖν τὴν γῆν μόνην.

τάχ' οὖν διὰ τὴν πολλὴν ταύτην ἀσωτίαν, καὶ ἀναιδείαν τοὔνομα αὐτοῦ παρέλιπε Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ ἀτελειῶν. χρὴ δὲ τοὺς πατρῷα κατεδηδοκότας κατὰ τὸν Μενάνδρου Ναύκληρον οὕτως,
84 κολάζεσθαι. φησὶ γὰρ,

Ὦ φιλτάτη γῆ μῆτερ, ὡς σεμνὸν σφόδρ' εἶ
Τοῖς νοῦν ἔχουσι κτῆμα πολλοῦ τ' ἄξιον
Ὡς δῆτ' ἐχρῆν, εἴ τις πατρῴαν παραλαβὼν
C Γῆν καταφάγοι, πλεῖν τοῦτον ἤδη διὰ τέλους
Καὶ μηδ' ἐπιβαίνειν γῆς, ἵν' οὕτως ᾔσθετο
Οἷον παραλαβὼν ἀγαθὸν οὐκ ἐφείσατο.

Πυθοδήλου δέ τινος ἀσώτου μνημονεύει Ἀξιόνικος ἐν Τυρρηνῷ οὕτως,

Ὁ Πυθόδηλος οὗτος Ἰσοβαλλίων
Προσέρχετ' ἐπικαλούμενος ἀσωτάτως
Μεθύουσά τ' ἐξόπισθεν ἡ σοφωτάτη
Ἀποτυμπανισκὰς κατὰ πόδας προσέρχεται.

D Πολυεύκτου δ' Ἀναξανδρίδης ἐν Τηρεῖ κωμῳδῶν.

Ὄρνις κεκλήσῃ, φησί, διὰ τί, πρὸς τῆς ἑστίας;
Πότερον καταφαγὼν τὴν πατρῴαν οὐσίαν,
Ὥσπερ Πολύευκτος ὁ καλός; οὐ δῆτ'· ἀλλ' ὅτι
Ἄρρην ὑπὸ θηλειῶν κατεκόπης.

Θεόπομπος δ' ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν, ἀφ' ἧς τινὲς τὸ τελευταῖον μέρος χωρίσαντες ἐν ᾧ ἐστὶ τὰ περὶ τῶν Ἀθήνησι δημαγωγῶν, Εὔβουλόν φησι τὸν δημαγωγὸν ἄσωτον γενέσθαι. τῇ λέξει δὲ ταύτῃ ἐχρήσατο, καὶ τοσοῦτον ἀσωτίᾳ E καὶ πλεονεξίᾳ διενήνοχε τοῦ δήμου τοῦ Ταραντίνων, ὅσον ὁ μὲν περὶ τὰς ἑστιάσεις εἶχε μόνον ἀκρατῶς. ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὰς προσόδους καταμισθοφορῶν διατετέλεκε. Καλλίστρατος δέ φησιν ὁ Καλλικράτους δημαγωγὸς καὶ αὐτὸς, πρὸς μὲν τὰς ἡδονὰς ἦν ἀκρατής. τῶν δὲ πολιτικῶν πραγμάτων ἦν ἐπιμελής. περὶ δὲ τῶν Ταραντίνων ἱστορῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ πεντηκοστῇ τῶν ἱστοριῶν γράφει οὕτως, Ἡ πόλις ἡ τῶν Ταραντίνων σχεδὸν F καθ' ἕκαστον μῆνα βουθυτεῖ, καὶ δημοσίας ἑστιάσεις ποιεῖται. τὸ δὲ τῶν ἰδιωτῶν πλῆθος ἀεὶ περὶ συνουσίας καὶ πότους ἐστί. λέγουσι δὲ καί τινα τοιοῦτον λόγον οἱ Ταραντῖνοι, τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους διὰ τὸ φιλοπονεῖσθαι καὶ περὶ τὰς ἐργασίας διατρίβειν, παρασκευάζεσθαι ζῆν· αὐτοὺς δὲ διὰ τὰς συνουσίας, καὶ τὰς ἡδονὰς οὐ μέλλειν, ἀλλ' ἤδη βιῶναι. περὶ δὲ τῆς ἀσωτίας καὶ τοῦ βίου Φιλίππου, καὶ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἐν τῇ τεσσαρα-

Inter mulieres splendidus, non inter uiros.

Menander in Ira de illo quoque hæc ait:

Quamuis iuuenis aliquando, ô uxor fuerim,
Non tamen quinquies laui quotidie
Illa ætate, sed nunc: nec tum clamydem habui, sed nunc:
Nec tum unguentis delibutus fui sed nunc: posthac, per Iouem,
Et intingar unguento, & pilos uellam, & fiam
Ctesippus, non homo: breui tempore,
Quemadmodum & ille, deuorabo[a] lapides
Prorsus omnes, non ipsum tantummodo solum.

Fortaſsis igitur ob insignem eum luxum, ac impudentiam, nomen illius tacuit Demosthenes in oratione De immunitatibus. Est autem æquum pœnas illos pendere, qui rem à patre relictam disſipant, vt ait Menander in Nauclero his verbis:

O charissima[b] terra mater, quàm mortalibus
Mente non captis admodum ueneranda es possessio.
Itaque fundum à patre relictum si quis adeptus
Abliguriit, eum par est ad extremum usque uitæ nauigare,
At terræ nunquam insistere, ut sentiat
Cui bono à maioribus accepto non pepercerit.

Pythodeli cuiusdam luxu infamis, Axionicus in Tyrrheno sic meminit:

Pythodelus iste, quem Isoballiona[c]
Cognominant, accedit, luxu maximè dissolutus,
Ebriaque à tergo sapientissima
Apotympaniscas proximè illius uestigia incedit.

Polyeucti mentionem facit Anaxandrides in Tereo, illum comico sale perstringens:

A. Auem[d] te uocabunt, inquit. B. Quid ita, per Vestam?
An quòd paternas dilapidarim opes,
Quemadmodum bellus Polyeuctus? A. Non hercle, sed quod
Marem te fœminæ[e] discerpserint.

Theopompus libro decimo Philippicorum, à quo vltimam partem, vbi de Atheniensium oratoribus, & reipublicæ administratoribus agitur, quidam separarunt, his verbis refert intemperantem & prodigum Eubulum Demagogum fuisse. Tantùm luxu[f], inquit, & improba alieni cupiditate in Tarentino populo cæteros anteiuit, quantùm Eubulus circa epulas intemperans fuit, qui & Atheniensium vectigalia in alendis semper militibus consumpsit. Idem scribit Callistratum[g] Callicratis filium, etiam reipublicæ gubernatorem, circa voluptates incontinentem fuisse, at rerum ciuilium curiosum, & peritum. Idem libro quinquagesimo secundo historiarum, de Tarentinis verba faciens, ad hunc modũ scribit: Tarentinorum ciuitas propemodũ quotoquoque mense boues immolat, & conuiuia populo exhibet: coit verò turmatim vulgus, & asſiduè compotat. Sic autem de cæteris nationibus Tarentini dictitant, alios quidem homines industria, & circa munera sua laboriosa sedulitate, in posterum sibi vitam comparare, se verò quia conueniant, & voluptatẽ inde percipiant, iam viuere, nec expectare dũ olim viuant. De luxu, vitáque Philippi, & suorum familiarum, Theopompus libro quadra-

gesimonono historiarum hæc scripsit. Philippus vt plurimã habuit in potestate pecuniã, eam ocyus nõ expendit, sed prodegit, & proiecit, omnium hominũ pessimus rei suæ dispensator, & non ipse tantùm, sed etiam comites, atque ex familiaribus intimi. Nullus enim, citra exceptionem, rectè viuere didicerat, aut modestè suam familiam regere. Eius autem insolentiæ præcipua caussa rex fuit, qui sumptuosior iusto, auaritiaq; esset inexpleta, & omnia inconsulta facilitate donaret, acquireret, faceret. Bellis enim militiæq; assueto numquam vacauit rationes subducere, quantum reditus esset, quantùm expensi. Præterea necessarij ac familiares eius diuersis ex locis ad illum confluebant, alij ex eadẽ prouincia[a], alij ex Thessalia, alij ex aliis Græciæ regionibus, non optimi & virtutis respectu delecti, sed vt è barbaris aut Græcis quisque petulans fuit, impurus, moribus audax, in Macedoniã hi omnes congregati amici Philippi vocabãtur. Quòd si nemo ad eum tam peruersis moribus venisset, facilè tamen educatione Macedonica illis euasisset similis. Macedones enim ob bella, expeditiones, & ingentes sumptus ad audaciam instigantur, vitamq; inhonestam, & luxuriosam, qualis est prædonum, & latronum. Duris libro septimo Macedonicorum, Pasicypron regem Cypri cùm luxuriosum fuisse tradit, ita scribit: Alexander, post obsidionem Tyri, ad eum Pnythagoram legatum misit, aliisq; muneribus eum donauit, & eo tractu quem sibi dari poposcerat. Antea verò hic Pasicyprus ob luxum egens talẽtis quinquaginta Pymato Citieo regnum, ac regionem, in qua regnabat, vendiderat: qua recepta pecunia in Amathunte [b] consenuit. Talis fuit & AEthiops Corinthius, cuius meminit Archiloch⁹, vt inquit Demetrius Scepsius: Is enim voluptatum studio ac intemperantia mollis, cũ Archia Syracusas condituro posteaquam traiecit, hereditatem, quæ sorte obuenerat, & qua Syracusis potiturus erat, sodali ob mellitam placentã concessit. Demetrij verò, vnius ex posteris Demetrij Phalerei, tã insanus fuit nepotatus, vt amicã habuerit Aristagoram Corinthiam, magnificè ac splẽdidè vixerit, & ab Areopagitis euocatus ad honestiorem, melioremq; vitam cohortantibus parereq; iubentibus responderit, se liberam ac liberalẽ vitã agere. Scortum enim sibi pulcherrimum esse, iniuriam nemini facere, vinũ bibere Chium, cætera quod satis est suppetere, eaq; prouentuũ suorum priuata copia suppeditari, nec, quemadmodũ vestrũm quidam aiebat, vitã sic instituisse, vt muneribus & largitione à recto deflecteret, aliorúmve vxores stupraret, eorum, qui talia patrarent, quibusdam nominatim etiam appellatis. Hęc Antigonus rex cùm intellexisset, legibus de rebus diuinis & humanis ferendis ac emendandis illum præfecit. Itaque festis Mineruæ diebus quinquatriis, cùm pro rege ciuitati præesset, iuxta Hermarum, id est, Mercuriorũ statuas, menianum [c] Aristagoræ Hermis altiùs extruxit, & in Eleusine, cum arcana mysteria celebrarẽtur, regiã sellam prope templi adytum [d] poni voluit, si quis prohiberet, interminatus malè acceptum iri, pœnásque luiturum.

[a] Macedonia.

[b] Oppido Cypri, Veneri sacro

[c] ...de præter- ...m pompa ...caret. ...ger Est ... ...eris ac Pol. ...ader.

A κοστῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν ὁ Θεόπομπος τάδε γράφει, Φίλιππος ἐπεὶ ἐγκρατὴς πολλῶν ἐγένετο χρημάτων, οὐκ ἀνάλωσεν αὐτὰ ταχέως, ἀλλ' ἐξέβαλε καὶ ἔρριψε. πάντων ἀνθρώπων κάκιστος ὢν οἰκονόμος οὐ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ αὐτόν. ἁπλῶς γὰρ οὐδεὶς αὐτῶν ἠπίστατο ζῆν ὀρθῶς, οὐδὲ σωφρόνως οἰκεῖν οἰκίαν. τούτου δ' αὐτὸς αἴτιος ἦν, ἄπληστος καὶ πολυτελὴς ὢν, προχείρως ἅπαντα ποιῶν, καὶ κτώμενος, καὶ διδούς. στρατιώτης γὰρ ὢν καὶ λογίζεσθαι τὰ προσιόντα καὶ B τἀναλισκόμενα δι' ἀσχολίαν οὐκ ἠδύνατο. ἔπειτα δ' οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ ἐκ πολλῶν τόπων ἦσαν συνερρυηκότες· οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας, οἱ δὲ ἐκ Θετταλίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, οὐκ ἀριστίνδην ἐξειλεγμένοι· ἀλλ' εἴ τις ἦν ἐν τοῖς Ἕλλησιν, ἢ τοῖς βαρβάροις λάσταυρος ἢ βδελυρὸς, ἢ θρασὺς τὸν τρόπον· οὗτοι σχεδὸν ἅπαντες εἰς Μακεδονίαν ἀθροισθέντες ἑταῖροι Φιλίππου προσηγορεύοντο. εἰ δὲ μὴ καὶ τοιοῦτός τις ἐληλύθει, ὑπὸ τοῦ βίου καὶ τῆς διαίτης τῆς Μακεδονικῆς ταχέως ἐκείνοις ὅμοιος ἐγίνετο. τὰ μὲν γὰρ οἱ C πόλεμοι καὶ αἱ στρατεῖαι καὶ αἱ πολυτέλειαι, θρασεῖς αὐτοὺς εἶναι προετρέποντο, καὶ ζῆν μὴ κοσμίως, ἀλλ' ἀσώτως καὶ τοῖς λῃσταῖς παραπλησίως. Δοῦρις δ' ἐν ἑβδόμῳ Μακεδονικῶν περὶ Πασικύπρου λέγων τοῦ ἐν Κύπρῳ βασιλέως, ὅτι ἄσωτος ἦν, γράφει καὶ τάδε. Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν Τύρου πολιορκίαν Πνυταγόραν ἀποστέλλων, ἄλλας τε δωρεὰς ἔδωκε, καὶ χωρίον ὃ ἠτήσατο. πρότερον δὲ τοῦτο Πασίκυπρος ὁ βασιλεύων ἀπέδοτο δι' ἀσωτίαν πεντήκοντα ταλάντων Πυμάτῳ D τῷ Κιτιεῖ, ἅμα τὸ χωρίον καὶ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν· καὶ λαβὼν τὰ χρήματα κατεγήρασεν ἐν Ἀμαθοῦντι. τοιοῦτος ἐγένετο καὶ Αἰθίοψ ὁ Κορίνθιος, ὥς φησι Δημήτριος ὁ Σκήψιος, οὗ μνημονεύει Ἀρχίλοχος. ὑπὸ φιληδονίας γὰρ καὶ ἀκρασίας καὶ οὗτος μετ' Ἀρχίου πλέων εἰς Σικελίαν ὅτ' ἔμελλε κτίζειν Συρακούσας, τῷ ἑαυτοῦ συσσίτῳ μελιττούτης ἀπέδοτο τὸν κλῆρον, ὃν ἐν Συρακούσαις λαχὼν ἔμελλεν ἕξειν. εἰς τοσοῦτον δ' ἀσωτίας ἐληλύθει καὶ Δημήτριος ὁ Δημητρίου τοῦ Φαλη- E ρέως ἀπόγονος, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, ὥστε Ἀρισταγόραν μὲν ἔχειν τὴν Κορινθίαν ἑταιρευομένην· ζῆν δὲ πολυτελῶς. ἀνακαλεσαμένων δ' αὐτὸν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, καὶ κελευόντων βέλτιον ζῆν, Ἀλλὰ καὶ νῦν, εἶπεν, ἐλευθερίως ζῶ. καὶ γὰρ ἑταίραν ἔχω τὴν καλλίστην, καὶ ἀδικῶ οὐδένα. καὶ πίνω Χῖον οἶνον, καὶ τἄλλα ἀρκούντως παρασκευάζομαι, τῶν ἰδίων μου προσόδων εἰς ταῦτα ἐκποιουσῶν· οὐ, καθάπερ ὑμῶν ἔνιοι, δεκαζόμενος ζῶ, καὶ μοιχεύων· καὶ τῶν τὰ τοιαῦτα πραττόντων, καὶ ἐπ' ὀνόματος τινὰς κατέλε- F ξε. ταῦτα δ' ἀκούσας Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς θεσμοθέτην αὐτὸν κατέστησεν. τοῖς δὲ Παναθηναίοις ὕπαρχος ὢν ἴκριον ἔστησε πρὸς τοῖς Ἑρμαῖς Ἀρισταγόρᾳ μετεωρότερον τῶν Ἑρμῶν. Ἐλευσῖνί τε μυστηρίων ὄντων ἔθηκεν αὐτῇ θρόνον παρὰ τὸ ἀνάκτορον, οἰμώζεσθαι φήσας τοὺς κωλύοντας.

ὅτι δὲ τοὺς ἀσώτους καὶ τοὺς μὴ ἔκ τινος περιουσίας ζῶντας τὸ παλαιὸν ἐκάλουν τε οἱ Ἀρεοπαγῖται καὶ ἐκόλαζον, ἱστόρησαν Φανόδημος καὶ Φιλόχορος, ἄλλοι τε πλείους. Μενέδημον γοῦν καὶ Ἀσκληπιάδην τοὺς φιλοσόφους νέους ὄντας καὶ πενομένους, μεταπεμψάμενοι ἠρώτησαν, πῶς ὅλας τὰς ἡμέρας τοῖς φιλοσόφοις συσχολάζοντες, κεκτημένοι δὲ μηδὲν, εὐεκτοῦσιν οὕτω τοῖς σώμασι· καὶ οἱ ἐκέλευσαν μεταπεμφθῆναί τινα τῶν μυλωθρῶν. ἐλθόντος δὲ ἐκείνου, καὶ εἰπόντος ὅτι νυκτὸς ἑκάστης κατιόντες εἰς τὸν μύλωνα καὶ ἀλοῦντες, δύο δραχμὰς ἀμφότεροι λαμβάνουσι· θαυμάσαντες οἱ Ἀρεοπαγῖται,
85 διακοσίαις δραχμαῖς ἐτίμησαν αὐτούς. καὶ Δημόκριτον δὲ Ἀβδηρῖται δημοσίᾳ κρίνοντες, ὡς κατεφθαρκότα τὰ πατρῷα, ἐπεὶ ἀναγνοὺς αὐτοῖς τὸν μέγαν διάκοσμον καὶ τὰ περὶ τῶν ἐν Ἅιδου, εἰπὼν εἰς ταῦτα ἀνηλωκέναι, ἀφείθη. οἱ δὲ μὴ οὕτως ἄσωτοι κατὰ τὸν Ἄμφιν,

Πίνουσ' ἑκάστης ἡμέρας δύ' ἡμέρας,
Διασειόμενοι τοὺς κροτάφους ὑπὸ τοῦ ἀκράτου.

Καὶ κατὰ τὸν Δίφιλον, κεφαλὰς ἔχοντες τρεῖς ὥσπερ Ἀρτεμίσιον· πολέμιοι τῆς οὐσίας ὑπάρχοντες, ὡς Σάτυρος ἐν τοῖς περὶ χαρακτήρων εἴρηκε, κατατρέχοντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν, λαφυροπωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα, σκοποῦντες οὐ τί δεδαπάνηται, ἀλλὰ τί δαπανηθήσεται, οὐδὲ τί περιέσται, ἀλλὰ τί οὐ περιέσται· ἐν τῇ νεότητι τὰ τοῦ γήρως ἐφόδια προκαταναλίσκοντες· χαίροντες τῇ ἑταίρᾳ, οὐ τοῖς ἑταίροις, καὶ τῷ οἴνῳ, οὐ τοῖς συμπόταις. Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν τῇ ὀγδόῃ πρὸς τῇ εἰκοστῇ τῶν Εὐρωπιακῶν, Γνώσιππον φησὶν ἄσωτον γενόμενον ἐν τῇ Σπάρτῃ ἐκώλυον οἱ ἔφοροι συναναστρέφειν τοῖς νέοις. παρὰ δὲ Ῥωμαίοις μνημονεύεται, ὥς φησι Ποσειδώνιος ἐν τῇ ἐνάτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Ἀπίκιόν τινα ἐπὶ ἀσωτίᾳ πάντας ἀνθρώπους ὑπερηκοντικέναι. οὗτος δ' ἐστὶν Ἀπίκιος ὁ καὶ τῆς φυγῆς αἴτιος γενόμενος Ῥουτιλίῳ τῷ τὴν ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν ἐκδεδωκότι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ. περὶ δὲ Ἀπικίου τοῦ καὶ αὐτοῦ ἐπὶ ἀσωτίᾳ διαβοήτου ἐν τοῖς πρώτοις εἰρήκαμεν. Διογένης δ' ὁ Βαβυλώνιος ἐν τοῖς περὶ εὐγενείας, τὸν Φωκίωνος υἱόν, φησί, Φῶκον οὐκ ἦν ὃς οὐκ ἐμίσει Ἀθηναίων. καὶ ὁπότε ἀπαντήσειέ τις αὐτῷ ἔλεγεν, ὦ καταισχύνας τὸ γένος. πάντα γὰρ ἀνήλωσε τὰ πατρῷα εἰς ἀσωτίαν· καὶ μετὰ ταῦτα ἐκολάκευε τὸν ἐπὶ τῆς Μουνυχίας, ἐφ' ᾧ πάλιν ὑπὸ πάντων ἐπερραπίζετο. ἐπιδόσεων δέ ποτε γινομένων, παρελθὼν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔφη, ἐπιδίδωμι κἀγώ. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὁμοθυμαδὸν ἀνεβόησαν, Εἰς ἀκολασίαν. ἦν δ' ὁ Φῶκος καὶ φιλοπότης. νικήσαντος γοῦν αὐτοῦ ἵπποις Παναθηναίοις ὡς ὁ πατὴρ εἱστία τοὺς ἑταίρους, συνελθόντων εἰς τὸ δεῖπνον, λαμπρὰ μὲν ἦν ἡ παρασκευὴ, καὶ τοῖς εἰσιοῦσι προσεφέροντο ποδονιπτῆρες οἴνου δι' ἀρωμάτων. οὓς ἰδὼν ὁ πατὴρ καλέ-

A Prodigos verò, & qui ad vitam è re sua familiari nihil comparcerent, Areopagitas solitos in ius olim vocare, punireque, Phanedemus, Philochorus, & alij non pauci tradidêre. Menedemum igitur & Asclepiadem ætate iuuenes, philosophos, & inopes, accitos cùm interrogarent, quo pacto dies totos otiosi Philosophis operam nauarent, & omnibus destituti facultatibus corporis habitu sic essent valido, eos postulasse è pistrinorum dominis aliquem accersi, qui cùm venisset, ac testatus esset, singulis noctibus in pistrinum eos descendere, molereq́; ac laboris sui mercedem accipere drachmas duas, miratos Areopagitas ducentas drachmas honoris ergò dedisse. B Democritum Abderitam, quòd patria bona dissipasset, accusatum, ciues sui publicè caussam dicere voluerunt: at cùm Magnum[a] ornatum, & Quæ fiunt[b] apud inferos, Iudicibus pellegisset, & in ea monumenta ingenij rem familiarem absumptam esse dixisset, absolutus & dimissus est: Verùm isti, nō sic prodigi, vt Amphis inquit,

Quod in biduum sufficiat, quotidie bibunt,
C *Conquassis*[c] *meri potione temporibus.*

Et, vt est apud Diphilum,

Tricipites[d] *sunt, ueluti Dianæ signum.*

Rei familiaris hostes, vt Satyrus dixit libro De characteribus, excursionibus agrū suum vastant, domos suas diripiunt, fortunas suas, tanquam spolia[e] bello parta, diuendunt, non quid insumptum sit cogitant, sed quid insumendum: nec quid superfuturum sit, verùm quid non superfuturum: ætate iuuenili, antea quàm senectus obrepat, eius viaticum profligant, amicæ, non amicorū consuetudine gaudentes, vinóque, non conuiuis. D Agatharchides Gnidius libro vigesimooctauo Europicorum scribit, Ephoros Spartæ vetuisse Gnosippum luxu effœminatum versari cum iuuenibus. Posidonius libro quadragesimonono historiarum scribit, apud Romanos memoriæ mandatum, Apicium quendam homines luxuria cunctos exuperasse. Hic nimirum Apicius in caussa fuit, vt exilio damnaretur Rutilius, qui Græca oratione Latinam historiam edidit. E Antea nos quoq; istius Apicij, ob immodicum luxum famosi[f], meminimus. Diogenes Babylonius libris De nobilitate scribit, Athenis fuisse neminem qui Phocū gnatum Phocionis non odisset, & quoties illi ciues occurrerent, solitos acclamare, ô tui generis probrum. Patris enim hereditatem in luxum & helluationes ille cùm prodegisset, Munichiæ præfecti adulator fuit, apud quē illi colaphos omnes incuterent. F Pecuniā aliquando cùm in vsum publicum Athenienses conferrent[g], in cōcionem ille prodiit, ac se quoque dixit ἐπιδιδόναι[h]: acclamantibus vnanimi consensu Atheniensibus, ἐπιδιδόναι[i] quidem, sed ad luxuriosam nequitiam. Fuit autem & Phocus compotationibus deditus. Cùm in Panathenæis equorum cursu ille vicisset, & ob victoriam pater familiaribus necessariisq́; suis[k] epulum exhiberet, ad cœnam iis conuenientibus splendidus fuit apparatus, ingredientibusq́; allata pelluuia, vino plena, cū odoribus: quibus conspectis pater accito quodam[l] ex amicis

amicis, Phocum nonne reprimes? inquit, ac facies, victoriam tam insignem fœdare vt desinat? Luxu dissolutos fuisse alios quoq; multos scio, de quibus dicere nunc supersedeo, præterquam de Callia Hipponici filio, noto vel puerorum magistris. De aliis verò quæ antea proposui, si quid habetis quod edisserere libeat, aurium certè mearum fores iam patēt. Quare agite, dicite: hoc ędepol est quod mihi quæritur. Magnus tum vbinam ἐπεσθίειν, & ἐπιφαγεῖν, inueniatur, percontatus est. AEmilianus verò, vocem ἄσωπον [a]. Legimus, inquit, apud Strattidem in Chrysippo, cuius hæc oratio est:

Ei si ne cacare quidem uacat,
Nec in Asotion à uia deflectere,
Nec, si quis occurrat, cū ullo sermonem habere.

Culinaria porrò vasa Anaxippus in Citharœdo sic enumerat:

Affer cochlear [b] unum, uerūa duodecim:
Fuscinam [c], mortarium, radulam [d] puerilem
Cum manubrio: pelues tres: cultellum [e]: mucronatos gladios quatuor,
Et quem prius eluas, ô cœlestibus inuise,
Lebetem exiguum, rursúmque ollam postea,
Ac Cybelum [f] agonisteriam.

Chytram, id est, ollam, Aristophanes in Tentoriis circumuenientibus, κακκάβην ita dixit:

Caccaben magistram è Carysto [g].

Idem in epulonibus:

Caccaben illinc adducere.

Antiphanes in Philothebæo:

Adsunt nobis omnia: anguilla Bœotia,
Idem cui nomen est atque ancillæ domesticæ [h]:
Dissecta [i], in fundo cauæ caccabes
Tepescit, extumescit [k], elixatur, feruet.

Βατάνειον, id est, patellam, dixit Antiphanes in Euthydico:

Deinde polypus frustatim discissus
In battaniis coctus.

Alexis in Asclepioclide:

Adeo ingeniosè parare obsonia
Circa Siciliam ipse didici, ut eos
Qui cœnant inijcere cogam [l] in batania
Præ uoluptate nonnunquam dentes.

πατάνειον cū litora π Antiphanes in Samo dixit:

Patania, betam, laser, ollas, lucernas,
Coriandra, cepas, salem, oleum, catinum.

Philetærus in Oenopione:

Coquus iste patanion [m].

Antiphanes in Parasito, hæc recenset vasa coquinaria:

A. Alius post hunc magnus
Adueniet quidam, mēsæ par generosus. B. Quem dis?
A. Carysti alumnus, terra genitus [n], feruens.
B. Quorsum hæc tandem? ne dixeris: perge. A. caccabum aio.
B. Ollam potius fortassis dixisti. A. nomen tu nihil
Differre puta, siue caccabum quidam
Appellare malint, siue sittybum.
A. At enim quod uas dicis, ego noui.

Eubulus in Ione, & batania, & patania ita dixit:

Catinos, batania, caccabia,
Lopadia [o], patania, spissa, frequentia
Ne dicendo quidem [p] dixerim [q].

A σας τὸν φάκον, οὐ παύσεις ἔφη τὴν ἑταῖρον διαφθείροντά σου τὴν νίκην; οἶδα δὲ καὶ ἄλλους ἀσώτους πολλούς, περὶ ὧν ὑμῖν καταλείπω ζητεῖν, πλὴν Καλλίου τοῦ Ἱππονίκου, ὃν καὶ οἱ τῶν παίδων οἴδασι παιδαγωγοί. περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὧν φθάνω προβεβληκώς, εἴ τι λέγειν ἔχετε, ἀναπεπταμένας ἔχω τὰς τῶν ὤτων πύλας· ὥστε λέγετε, ἐπιζητῶ γάρ. καὶ Μάγνος εἴρηκε τὸ ἐπεσθίειν καὶ τὸ ἐπιφαγεῖν. καὶ Αἰμιλιανὸς ἔφη, τὸ μὲν ἄσωπον ἔχεις παρὰ Στράττιδι ἐν Χρυσίππῳ λέγοντι οὕτως.

B Εἰ μηδὲ χέσαι γ' αὐτῷ σχολὴ γενήσεται,
Μηδ' εἰς ἄσωπον τραπέσθαι. μηδέ γ' ἂν
Αὐτῷ ξυναντᾷ τις λαλῆσαι μηδενί.

Μαγειρικὰ δὲ σκεύη καταριθμεῖται Ἀνάξιππος ἐν Κιθαρῳδῷ οὕτως,

Ζωμήρυσιν φέρ' εἷς ὀβελίσκους δώδεκα
Κρεάγραν, θυίαν, τυροκνῆστιν παιδικὴν
Στελεόν, σκαφίδας τρεῖς, δορίδα, κοπίδας τέτταρας
Οὐ μὴ πρότερον νοῦσαις θεοῖσιν ἐχθρέ. σὺ
C Τὸ λεβήτιον κακ τοῦ χύτρου πάλιν ὑστερεῖς
Καὶ τὴν κύβηλον τὴν ἀγωνιστηρίαν.

Τὴν χύτραν δ' Ἀριστοφάνης ἐν Σκηναῖς καταλαμβανούσαις, κακκάβην εἴρηκεν οὕτως.

Τὴν κακκάβην γὰρ Καρύστου διδάσκαλον. κἀν Δαιταλεῦσιν, Κἄγειν ἐκεῖθεν κακκάβην. Ἀντιφάνης δ' ἐν Φιλοθηβαίῳ,

Πάντ' ἐστὶν ἡμῖν· ἥ τε γὰρ συνώνυμος
Τῆς ἔνδον οὔσης ἔγχελυς Βοιωτίας
Μιχθεῖσα κοίλοις ἐν βυθοῖσι κακκάβης.
D Χλιαίνετ', αἴρεθ', ἕψεται, παφλάζεται.

Βατάνιον δ' εἴρηκεν Ἀντιφάνης ἐν Εὐθυδίκῳ.

Ἔπειτα πολύπους τετμημένος
Ἐν βατάνοισιν ἑφθός.

Ἄλεξις ἐν Ἀσκληπιοκλείδῃ,

Οὕτως δ' ὀψοποιεῖν εὐφυῶς
Περὶ Σικελίαν αὐτὸς ἔμαθον, ὥστε τοὺς
Δειπνοῦντας εἰς βατάνειά γ' ἐκβαλεῖν ποιῶ
Ἐνίοτε τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.

Πατάνειον δὲ διὰ τὸ π. Ἀντιφάνης ἐν Σάμῳ,

E Πατάνια, σεῦτλον, σίλφιον, χύτρας, λύχνους,
Κορίαννα, κρόμμυ', ἅλας, ἔλαιον, τρύβλιον.

Φιλέταιρος Οἰνοπίωνι,

Ὁ μάγειρος οὗτος πατανείων προσεληλυθέτω. καὶ πάλιν, Πλείους Στρατονίκου τοὺς μαθητάς μοι δοκεῖ Ἕξειν πατανείων. ἐν δὲ Παρασίτῳ Ἀντιφάνης καὶ τάδε εἴρηκεν,

Ἄλλος ἐπὶ τούτῳ μέγας
Ἥξει τις ἰσοτράπεζος εὐγενής· τίνα
Λέγεις, Καρύστου θρέμμα γηγενής ζέων.
F Εἶτ' οὐκ ἂν εἴποις; ὕπαγε. κάκκαβον λέγω.
Σὺ δ' ἴσως ἂν εἴποις λοπάδ'. ἐμοὶ δὲ τοὔνομα
Οἴει διαφέρειν, εἴτε κάκκαβόν τινες
Χαίροντες ὀνομάζουσιν, εἴτε σίττυβον;
Πλὴν ὅτι λέγεις, ἀγγεῖον οἶδα. Εὔβουλος δ' ἐν Ἴωνι, καὶ βατάνια καὶ πατάνεια λέγει ἐν τούτοις.

Τρύβλια δὲ καὶ βατάνεια καὶ κακκάβια,
Καὶ λοπάδια, καὶ πατάνεια, πυκνὰ ταρφέα
Οὐδ' ἂν λέγων λέξαιμι·

a Quæsitū id fuerat. b Ζωμήρυσιν, cochlear crebris foraminibus perfusam, quo ferescens iusculū despumatur. c Vncū quo caro vel olla extrahitur, vel alioqui calens accipitur: harpagmem. d τυροκνῆστιν: qua caseus raditur à pueris. e δορίδα: quo pecudes excoriant. δορίδα Pollux. f Κύβηλον, vel κύβηλιν plerique omnes interpretantur bipennē, ac securim, quod si probamus, ἀγωνιστηρία fuerit magna securis, discendendis pecodū artubus idonea, & quæ certamini bellico apta esse posset. Pollux lib. 6. & 10. κύβηλον esse vult τυροκνῆστιν, radulā casearium. Hoc si placet, duplicem fuisse suspicor, alterā minorem, quam paulo ante vocauit puerilē, παιδικὴν τυροκνῆστιν, alteram maiorem, quam nunc appellat κύβηλον ἀγωνιστηρίαν, id est nō sine labore tractandam. g Quidā Carysti magistrā: vt nomen propriū sit. h Famulam vocari ἔγχελυς signiicat. i Codex noster permixta, sub. cū suis condimētis. k αἴρεται, Attollitur: id quod fit cum piscis iure suo humectatus in eius summam partem effertur, & tanquā enatat. l Lances & patinas mordere, tāquam illas deuoraturos. m Sub. quærit, aut aliquid huiusmodi. n Erasm. prouer. Terræ filius. Idem adag. Lutea ... vide ... 10. o Ollulas. p Nulla oratione ... & cōme... possim. q Huic simile est ... Non persuadebis, etiam si ...

Ἡδυσμάτων δὲ κατάλογον Ἄλεξις ἐποιήσατο ἐν Λέβητι οὕτως,

Καὶ μὴ προφάσεις ἐνταῦθά μοι, μηδ' οὐκ ἔχω.
Ἀλλά γε λέγ' οὗ δεῖ. λήψομαι γὰρ πάντ' ἐγώ.
Ὀρθῶς τὸ πρῶτον μὲν λαβ' ἐλθὼν σήσαμα.
Ἀλλ' ἔστιν ἔνδον· ἀσταφίδα κεκομμένην,
Μάραθον, ἄνηθον, νᾶπυ, καυλὸν, σίλφιον,
Κορίαννον, αὖον, ῥοῦν, κύμινον, κάππαριν,
Ὀρίγανον, γήτειον, σκορόδιον, θύμον, σφακόν σι-
Σέσελι, πήγανον, πράσον. (ραιον,

ἐν δὲ Παννυχίδι ἢ Ἐρίθοις μάγειρον δὲ ποιεῖ λέγοντα,

Κύκλῳ δ' ἐκεῖσε περιτρέχειν με καὶ βοᾶν
Ἄν του δέωμαι. δεῖπνον αἰτήσεις με σὺ
Ἤδη παρελθών· οὐκ ἔχων δὲ τυγχάνω
Οὐκ ὄξος, οὐκ ἄνηθον, οὐκ ὀρίγανον,
Οὐ θρῖον, οὐκ ἔλαιον, οὐκ ἀμυγδαλάς,
Οὐ σκόροδον, οὐ σίραιον, οὐχὶ γήτειον,
Οὐ βολβὸν, οὐ πῦρ, οὐ κύμινον, οὐχ ἅλας,
Οὐκ ᾠὸν, οὐ ξύλον, οὐ σκάφην, οὐ τήγανον,
Οὐχ ἱμονιὰν, οὐ λάκκον εἶδον, οὐ φρέαρ,
Οὐ στάμνος ἐστί· διακενῆς δ' ἕστηκ' ἐγὼ
Ἔχων μάχαιραν, προσέτι περιεζωσμένος.

καὶ ἐν Πονηρᾷ.

Τῆς ὀριγάνου
Πρόπιστον ὑποθεὶς εἰς λοπάδα νεανικήν,
Τὸ τρίμμ' ἐπιπολῆς εὐρύθμως διειμένον
Ὄξει σιραίῳ χρωματίσας, καὶ σιλφίῳ
Πυκνῷ πατάξας. Ἐπεσθίειν εἴρηκε Τηλεκλείδης Πρυτάνεσιν οὕτως. τυρίον ἐπεσθίοντα.
Ἐπιφαγεῖν δ' Εὔπολις Ταξιάρχοις. ἐπιφαγεῖν μηδὲν, ἀλλ' ἢ κρόμμυον βλέποντα καὶ τρεῖς ἁλμάδας. καὶ Ἀριστοφάνης Πλούτῳ,

Πρὸ τοῦ δ' ὑπὸ τῆς πενίας ἅπαντ' ἐπήσθιον.

Τῶν δὲ μαγείρων διάφοροί τινες ἦσαν οἱ καλούμενοι τραπεζοποιοί. εἰς ὃ γὰρ οὗτοι παρελαμβάνοντο, σαφῶς παρίστησιν Ἀντιφάνης ἐν Μετοίκῳ,

Προσέλαβον ἐλθὼν τουτονὶ
Τραπεζοποιὸν, ὃς πλυνεῖ σκεύη, λύχνους
Θ' ἑτοιμάσει, σπονδὰς ποιήσει τ' ἄλλ' ὅσα.
Τούτοις προσήκει.

Ζητητέον δὲ εἰ καὶ ὁ τραπεζοκόμος ὁ αὐτός ἐστι τῷ τραπεζοποιῷ. Ἰόβας γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς ὁμοιότησι, τὸν αὐτὸν εἶναί φησι τραπεζοκόμον, καὶ τὸν ὑπὸ Ῥωμαίων καλούμενον στρούκτορα, παρατιθέμενος ἐκ δράματος Ἀλεξάνδρου, ᾧ ἐπιγραφὴ Πότος.

Εἰς αὔριόν με δεῖ λαβεῖν αὐλητρίδα·
Τραπεζοποιὸν, δημιουργὸν, λήψομαι.
Ἐπὶ τοῦτ' ἀπέστειλ' ἐξ ἀγροῦ μ' ὁ δεσπότης.

Ἐκάλουν δὲ τραπεζοποιὸν τὸν τραπέζων ἐπιμελητὴν, καὶ τῆς ἄλλης εὐκοσμίας. Φιλήμων Παρεισιόντι

Περὶ τ' ὀψοπώλειον οὐ γίνεθ' ἡ σκεπωρία,
Τραπεζοποιὸς ἐστιν ἐπὶ τοῦ διακονεῖν.

Ἔλεγον δὲ καὶ ἐπιτραπεζώματα τὰ ἐπιτιθέμενα τῇ τραπέζῃ βρώματα. Πλάτων Μενελάῳ,

A Condimentorũ velut indicem Alexis in Lebete sic proposuit:

A. Mihi nullas [a] *alter excusationes. B. Ne habeo quidem.*
A. Quæ opus sunt eloquere: boni consulam.
B. Rectè sanè abi, & sesamũ ante cætera sumito.
A. At iam domi est. B. uuam passam contusam [b],
Fœniculum, anethum, sinapi, laserpitij caulem, laser,
Coriandrum siccum, rhu, ciminum, sapam [c],
Seseli, rutam, porrum.

Idem in Pannychide, siue Erithis [d], hęc dicen-
B tem coquum inducit:

In orbem me oportebit circumcurrere, ac uociferari
Si quid opus habeam: cœnam à me tu posces,
Statim ac ueneris: mihi uerò deest
Acetum, anethum, origanum,
Thrium [e], *oleum, amygdalæ,*
Allium, defrutum, getium [f],
Bulbus, ignis, cyminum, sal,
Ouum, lignum, scapha [g], *sartago,*
Funis [h]: *cisternam nec dum ego uidi, nec puteum,*
Nusquam situla est: frustra ego hîc uanus sto
C *Cum meo cultro, atque adeo præcinctus.*

Idem in Improba:

Origanum
Primum in ollam nouam subijce,
Tusum summa parte concinnè
Perfusum aceto, defruto coloratum, & incusso
Lasere multo conditum.

ἐπεσθίειν dixit Teleclides ἐν πρυτάνεσι [i], ad hunc modum: *Caseolum* ἐπεσθίοντα, id est, *comedentem.* ἐπιφαγεῖν verò eadem significatione Eupolis in Taxiarchis [k]:

D *Nihil* ἐπιφαγεῖν, id est, *comesse, uidit præter cepam, & muria conditas oliuas tres.*

Aristophanes in Pluto:

Ante hac præ inopia omnia ἐπήσθιον, id est, *comedebam.*

Porrò à coquis distabant quos, τραπεζοποιοὺς [l] nominarunt. Quodnam illorum esset officiũ, apertè sic declarat Antiphanes in Inquilino:

Adueniens hunc assumpsi, qui uasa eluet,
Lucernas parabit, libationes [m] *faciet,*
Et quæcunque ad hoc munus spectant.

Hîc quærendi datur occasio, an τραπεζοποιὸς [n]
E idem sit, qui & τραπεζοκόμος [o]. Iuba quidem rex in Similitudinibus eũdem esse τραπεζοποιὸν censet, & quem Romani structorem vocant, hæc citans ex Alexandri fabula, cui titulus, Potatio:

In crastinum sumere oportet me tibicinam:
Mihi quoque sumendus est artifex quidam τραπεζοποιός,
Ex agro huc misit ad id me herus.

τραπεζοποιὸν veteres appellarunt eum cuius curæ & industriæ mensæ apparatus & orna-
F tus committeretur. Philæmon in Irrepente:

Magnam haud ita contemplationem opera culinaria postulat,
In structoris [p] *autem ministerio ea pernecessaria est.*

Ἐπιτραπεζώματα veteres appellarunt imposita mensæ fercula.

Plato in Menelao:

Quàm pauca τῶν ἐπιτραπεζωμάτων restant.

Ἀγοραστὴν [a] iidem etiam vocarunt, quem nunc obsonatorem nominant, nempe illũ qui emit obsonia: qua voce vsus est Xenophõ libro secundo Commentariorum ad hunc modum: Ministrum huiusmodi, & agorasten, habere nos gratis velimus. Apud Menãdrum in Phania latiùs patet huius vocabuli significatio [b].

Parcus erat, & moderatus agorastes, id est, *emax*. ὀψώνην Aristophanes in Tagenistis obsonatorem sic dixit:

Nostrum enim prandium ὀψώνης *morari uidebatur.*

Cratinus in Cleobulinis obsonari παρεψωνεῖν ita dixit [c]: παραγοράζειν verò, Alexis in Dropide. Ἐλεατροὶ, vt inquit Pamphilus, vocatores appellantur, nimirum qui ad regiam mensam inuitãt, à voce ἐλεός [d]. Artemidorus ipsos δειπνοκλήτορας [e] nuncupat. Scribit idem ἐλεατρεὺς quoque vocatos fuisse προγεύστας, id est, Prægustatores, sic dictos, quòd vt à veneno reges securi tutique sint, de illorum cibis nonnihil prius mandunt, & gustant. Nũc autẽ ἐλεατρὸς is dicitur, qui toti ministerio [f] præest, quod certè munus honorificum ac illustre fuit. Itaque Chares libro tertio historiarum scribit Ptolemæum cognomine Seruatorem eleatrõ ab Alexandro designatum renuntiatúmque fuisse. Fortassis verò quem nũc Romani Prægustatorem vocant, Alexandri sæculo Græci προτένθην nominarunt, vt Aristophanes in Nubibus, his verbis:

A. Cur igitur in Prytaneo [g] cibum è publico
Non ipsis Kalendis, sed pridie, magistratus accipiunt?
B. Accidisse uidetur illis quod προτένθαις, *id est, prægustatoribus,*
Vt quàm citissimè publici reditus surripiantur,
Vno die celeriùs ideo προὐτένθευσαν, *id est, prægustarunt.*

προτενθῶν quoque meminit & Pherecrates in Agrestibus:

A. Hoc tibi ne mirum esto,
E. Protenthis nos sumus: uerùm id tu nesciebas.

Et Philylillius in Hercule:

Quando sanè multis, ego quæ sim, uobis eloquar:
Protentharũ [h] ego mater sum, Dorpiáque uocor.

Inuenio & plebiscitum de Cephisodoro summum Athenis magistratum gerente, in quo veluti collegium ac cœtus quidam Protenthæ memorantur, quemadmodũ & quos Parasitos appellabant, his scilicet verbis: Phocus censuit, ac retulit, æquum esse, vt cum reliquis Atheniensibus festos Senatus Apaturiorum [i] dies celebret, idq; more patrio. Decretum quoque fuit, Senatus vt maximus in tot dies senatores suos [k] dimittat, quot in cæteris conciliis à iurisdictione feriantur, & ab eo die quo Protenthæ celebritatem auspicãtur, in quinque post dies lege nusquam agatur. Antiquis etiam fuisse quos Prægustatores vocant testatur Xenophon in libro quem Hieronem siue Tyrãnicum inscripsit, his verbis: Tyrannus sic vitam degit, vt suspectum cibum atque potum habeat, & cùm eorum primitias diis offerre debet, ministris potius imperat illa vt prægustent. Diffidit enim, ac ne quid noxium edat bibátve timet. Anaxilas in Calypso inquit:

a Rerum in foro venalium emptorem, vulgò, despensier.

b Pro rei cuiuslibet emptore, nõ obsonii tantum.

c Deest Cratini testimonium.

d Quæ mensam conuiuariam significat.

e Ad cœnam vocantes.

f Aulici Galli hodie vocant, Magnum magistrum.

g Ioeatur in magistratus poëta, quibus epulis sumptuosis vno die citius quàm aliis in Prytaneo victus prabebatur.

h Protẽthas hĩc potius lurcones & belluones intellexerim, quã prægustatores, vt festiuè poëta dicat illorũ hominum matrem esse δορπίαν, id est, cœnas frequentes, & lautas.

i ἀπατούρια, populares festi dies quatuor Athenis primus δόρπια, quo sodales simul cœnabant: secundus ἀνάρρυσις, quo sacrificabant Ioui Sotori, & Palladi: tertius κουρεῶτις ... patros & ... in tribus ... adscribebãt: ... ἐπίβδα. ... Suidam, & Gyraldum.

k De iudiciis ... vide Pollux. li. 8.

Ὡς ὀλίγα λοιπὰ τῶν ἐπιτραπεζωμάτων.

Ἐκάλουν δὲ καὶ ἀγοραστὴν τὸν τὰ ὄψα ὠνούμενον, νῦν δ' ὀψωνάτορα· ὡς Ξενοφῶν ἐν δευτέρῳ ἀπομνημονευμάτων οὑτωσὶ λέγων, Διάκονον δ' αὖ καὶ ἀγοραστὴν τὸν τοιοῦτον θέλοιμεν προῖκα λαβεῖν. παρὰ δὲ Μενάνδρῳ ἐστὶ κοινότερον ἐν Φανίᾳ,

Φειδωλὸς ἦν καὶ μέτριος ἀγοραστής.

ὀψώνην δ' εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς διὰ τούτων.

Ὡς οὐκ ὀψώνης διατρίβειν ἡμῖν τὸ ἄριστον ἔοικε.

παρεψωνεῖν δ' ἔφη Κρατῖνος ἐν Κλεοβουλίναις οὕτως. ..... Παραγοράζειν δ' Ἄλεξις ἐν Δρωπίδῃ. Ἐλέατροι δὲ καλοῦνται ὥς φησὶ Πάμφιλος οἱ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν καλοῦντες τράπεζαν, παρὰ τὸν ἐλεόν. Ἀρτεμίδωρος δ' αὐτοὺς δειπνοκλήτορας ὀνομάζει. ἐκάλουν δέ φησι καὶ τοὺς προγεύστας ἐλεάτρους, ὅτι προήσθιον τῶν βασιλέων πρὸς ἀσφάλειαν. νῦν δὲ ὁ ἐλέατρος ἐπιστάτης γέγονε τῆς ὅλης διακονίας. ἦν δ' ἐπιφανὴς καὶ ἔντιμος ἡ χρεία. Χάρης γοῦν ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν, Πτολεμαῖον φησὶ τὸν Σωτῆρα ἐλέατρον ἀποδειχθῆναι Ἀλεξάνδρου. μήποτε δὲ καὶ ὃν νῦν καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι προγεύστην, τότε οἱ Ἕλληνες προτένθην ὠνόμαζον· ὡς Ἀριστοφάνης ἐν Προτέραις νεφέλαις διὰ τούτων.

Πῶς οὐ δέχονται δῆτα τῇ νουμηνίᾳ
Ἀρχαὶ τὰ πρυτανεῖ', ἀλλ' ἔνῃ τε καὶ νέᾳ;
Ὅπερ οἱ προτένθαι γὰρ δοκοῦσί μοι παθεῖν,
Ἵν' ὡς τάχιστα τὰ πρυτανεῖ' ὑφέλοιατο·
Διὰ τοῦτο προὐτένθευσαν ἡμέρᾳ μιᾷ.

Μνημονεύει αὐτῶν καὶ Φερεκράτης ἐν Ἀγρίοις.

Μὴ θαυμάσῃς,
Τῶν γὰρ προτενθῶν ἐσμέν. ἀλλ' οὐκ οἶσθα σύ.

Καὶ Φιλύλλιος ἐν Ἡρακλεῖ,

Βούλεσθε δῆτ' ἐγὼ φράσω τίς εἰμ' ἐγώ,
Ἡ τῶν προτενθῶν δορπία καλουμένη.

Εὑρίσκω δὲ καὶ ψήφισμα ἐπὶ Κηφισοδώρου ἄρχοντος Ἀθήνησι γενόμενον, ἐν ᾧ ὥσπερ τι σύστημα οἱ προτένθαι εἰσὶ καθάπερ καὶ οἱ παράσιτοι ὀνομαζόμενοι, ἔχον οὕτως. Φῶκος εἶπεν, ὅπως ἂν ἡ βουλὴ ἄγῃ τὰ Ἀπατούρια μετὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων, κατὰ τὰ πάτρια, ἐψηφίσθαι τῇ βουλῇ ἀφεῖσθαι τοὺς βουλευτὰς τὰς ἡμέρας, ἅσπερ καὶ αἱ ἄλλαι βουλαὶ διαφιένται, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς οἱ προτένθαι ἄγουσι, πέντε ἡμέρας. Ὅτι δ' εἶχον οἱ ἀρχαῖοι καὶ τοὺς προγεύστας καλουμένους, Ξενοφῶν ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἱέρωνι ἢ Τυραννικῷ φησὶν, ὁ τύραννος οὔτε σίτοις καὶ ποτοῖς πιστεύων διάγει, ἀλλὰ καὶ τούτων ἀντὶ τοῦ ἀπάρχεσθαι, θεοῖς, τοῖς διακονοῦσι πρῶτον κελεύουσιν ἀπογεύεσθαι, διὰ τὸ ἀπιστεῖν μὴ ἐν τούτοις κακόν τι φάγωσιν ἢ πίωσιν. Ἀναξίλας δ' ἐν Καλυψοῖ φησὶν,

Περιγδύσεταί σοι πρότερον ἡ γραῦς τοῦ ποτοῦ. A

Τοὺς δὲ τὰ πέμματα προσέτι τε τοὺς πλακοῦντας ποιοῦντας οἱ πρότερον δημιουργοὺς ἐκάλουν. Μένανδρος ψευδηρακλεῖ καταμεμφόμενος τοῖς μαγείροις, ὡς ἐπιχειροῦντας καὶ οἷς μὴ δεῖ, φησίν,

Μάγειρ' ἀηδής μοι δοκεῖς εἶναι σφόδρα.
Πόσας τραπέζας μέλλομεν ποιεῖν τρίτον
Ἤδη μ' ἐρωτᾷς. χοιρίδιον ἓν θύομεν.
Ὀκτὼ ποίησον τὰς τραπέζας δύο, μίαν,
Τί σοι διαφέρει τοῦτο; παράθες σὺ μίαν. B
Οὐκ ἔστι κανδύλους ποιεῖν, οὐδ' οἷα σὺ
Εἴωθας εἰς ταυτὸν καρυκεύειν μέλι
Σεμίδαλιν, ᾠά. πάντα γὰρ τἀναντία
Νῦν ἐστιν. ὁ μάγειρος γὰρ ἐν Πιχηχέτου ποιεῖ
Πλακοῦντας, ὀπτᾷ, χόνδρον ἕψει καὶ φέρει
Μετὰ τὸ τάριχος. εἶτα θεῖον καὶ βότρυς.
Ἡ δημιουργὸς δ' ἀντιπαρατεταγμένη,
Κρεάδι' ὀπτᾷ καὶ κίχλας, καὶ τραγήματα.
Ἔπειθ' ὁ δειπνῶν μὲν τραγηματίζεται.
Μυρισάμενος δὲ καὶ στεφανωσάμενος πάλιν C
Δειπνεῖ τὰ μελίπηκτα ταῖς κίχλαις.

Ὅτι δὲ ἐκεχώριστο τὰ τῆς ὑπουργίας, πεμμάτων μὲν προνοουσῶν τῶν δημιουργῶν, ὀψαρτυτικῆς δὲ τῶν μαγείρων, Ἀντιφάνης διεσάφησεν ἐν Χρυσίδι (οὕτως.

Τέτταρες δ' αὐλητρίδες
87 Ἔχουσι μισθὸν καὶ μάγειροι δώδεκα.
Καὶ δημιουργοὶ μέλιτος αἰτοῦσαι σκάφας.

Μένανδρος Δημιουργῷ,

Τί τοῦτο παῖ; διακονικῶς γὰρ νὴ Δία
Προελήλυθας, ναί. πλάττομεν γὰρ πλάσματα D
Τὴν νύκτα τ' ἠγρυπνήκαμεν. καὶ νῦν ἔτι
Ἀποίητα πάμπολλ' ἐστὶν ἡμῖν.

Πεμμάτων δὲ πρῶτον φησὶ μνημονεῦσαι Πανύασιν Σέλευκος, ἐν οἷς περὶ τῆς παρ' Αἰγυπτίοις ἀνθρωποθυσίας διηγεῖται. πολλὰ μὲν ἐπιθεῖναι λέγων πέμματα, πολλὰς δὲ νοσσάδας ὄρνεις· προτέρου Στησιχόρου ἢ Ἰβύκου ἐν τοῖς Ἄθλοις ἐπιγραφομένοις εἰρηκότος

Φέρετε τῇ παρθένῳ δῶρ' ἀσαμίδας,
Χόνδρον τε καὶ ἐγκρίδας, E
Ἄλλα τε πέμματα, καὶ μέλι χλωρόν.

Ὅτι δὲ τὸ ποίημα τοῦτο Στησιχόρου ἐστὶν ἱκανώτατος μάρτυς Σιμωνίδης ὁ ποιητής, ὃς περὶ τοῦ Μελεάγρου τὸν λόγον ποιούμενος φησίν,

Ὃς δουρὶ πάντας νίκασε νέους
Δινάεντα βαλὼν Ἄναυρον ὕπερ
Πολυβότρυος ἐξ Ἰωλκοῦ.
Οὕτω γὰρ Ὅμηρος ἠδὲ Στασίχορος ἄεισε
λαοῖς.

Ὁ γὰρ Στησίχορος οὕτως εἴρηκεν ἐν τῷ προκειμένῳ ᾄσματι, τοῖς Ἄθλοις. F

Θρώσκων μὲν γὰρ Ἀμφιάραος,
Ἄκοντι δὲ νίκασεν Μελέαγρος.

Οὐκ ἀγνοῶ δὲ καὶ περὶ Δηλίων ἃ Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος εἴρηκεν, ὅτι μαγείρων καὶ τραπεζοποιῶν παρείχοντο χρείας τοῖς παραγινομένοις πρὸς τὰς ἱερουργίας. καὶ ὅτι ἦν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν πράξεων ὀνόματα, Μάγαδις καὶ Γογγύλος.

Anus de potione tibi prægustabit.

Bellariorum placentarúmque artifices δημιουργοὺς [a] maiores appellarunt. Menander in Hercule falso, accusans coquos illa quæ artis suæ minimè sunt aggredientes, inquit,

A.[b] Molestus admodum esse uideris, ô coque,
Quot mensæ nobis extruendæ? B. iam tertium hoc me rogas.
Porcellum unum immolamus:
Octo mensas ponito, duas, unicam.
A. Tua quid hoc interest[c]? unam opponas uolo.
Candylos [d] num potes facere, & quemadmodũ tu
Solebas quondam, miscere ac condire simul
Mel semidalin, oua? tu quidem omnia
Contrà quàm soleres nunc agis. Apud Pichechetum coquus
Placentas pinsit, & assat: halicam coquit, & affert
Post salsamentum, deinde thria [e], & uuas.
Coquo uicissim demiurgos [f] in officio respondet,
Carnésque torret, turdos, bellaria:
His paratis qui cœnat bellariis satiatur,
Vnguento prius delibutus, coronatúsque postea,
Turdis simul uescitur, atque mellitis dulciariis.

Discreta verò fuisse illa munera, Demiurgósque fœminas procurasse bellaria, coquos autem obsoniorum præparationẽ, Antiphanes in Chryside his verbis planum facit:

Tibicinæ quatuor
Conductæ sunt, coqui duodecim,
Ac totidem demiurgi, quæ sibi dari uel mellis [g] saphas petunt.

Menander in Demiurgo:

A. Hoc, puer, quidnam est? ueluti ministraturus, per Iouem,
Huc prodis. B. Ita sanè: opera multa pistoria effinximus:
Noctem peruigilauimus: & nunc præterea
Adhuc imperfecta perquam multa sunt.

Seleucus omnium primum τῶν πεμμάτων, id est, bellariorum, meminisse tradit Panyasin, quo loco narrat homines ab AEgyptiis immolatos fuisse, & πέμματα, id est, bellaria multa huiusmodi victimis imposita fuisse, pullásque multas volucres. Prior tamen Stesichorus siue Ibycus in fabula, cuius titulus est, Certamina, dixit:

Dona uos afferte huic puellæ Sesamidas [h],
Alicam, & Encridas [i],
Aliaque πέμματα, & flauum mel.

Illud verò poëma esse Stesichori, testis est locupletissimus Simonides poëta, qui cùm de Meleagro loquitur, ait:

Omnes hasta qui uincis iuuenes,
Vorticosum illam trans Nauron [k] iaculans
Racemosa ex Iolco [l]:
Sic enim Homerus, Stesichorúsue,
Græciæ populis carminibus suis prodidere.

Stesichorus enim in cãtione quam citauimus, & inscribi Certamina diximus, sic inquit:

Saltu quidem me Amphiaraus,
Iaculo verò superat Meleager.

Mihi certè non ignota sunt quæ scripsit Apollodorus Athenienses de Deliis, coquorum ac structorũ ministeriũ aduenis præstitisse, qui sacrificaturi illo se conferebant, inditaq; fuisse nomina ab officiis eiusmodi, Magadin [m], & Gongylin [n],

nempe quòd interdiu viri mazam terentes sacris epulis apponerent, mulieres autem Gongylas subactas. In ea gente quidam etiãnum vocantur Porcelli, Agni, Artysilai [a], præterea Sesami, Artysitragi [b], Æditui, Piscatores: fœminæ verò Cyminanthæ [c]: sed omnes communi quodam vocabulo, ἐλεοδύται, quòd in conuiuiis ministrantes subirent τοὺς ἐλεοὺς. Est autem ἐλεὸς, mensa coquinaria. Homerus:

At postquam assauit, imposuitque τοῖς ἐλεοῖσιν, id est, mensis.

Itaque Polycraton Critonis Herenæi filius cùm apud Iudices accusaret, non Delios ipsos vocauit, sed peruulgato illo nomine & communi Eleodytis litem se intendere professus est. Lex quoque ab Amphictyonibus promulgata, Eleodytas iubet aquã præbere, ea voce structores & ministros huiusmodi significans. Criton Comicus in Curioso Delios sic vocat Dei [d] parasitos:

Phœnicem mercatorem amplæ crumenæ [e] dominum,
Cui nauigium [f] non erat in portu, nauicularium fecit:
Naues enim duas nautico stramine [g] adornare [h] coëgit,
E Peireo Delum traijcere cupiens,
Quòd ab omnibus audiret, eam parasito insulam
Tria uideri suppeditare tantùm bona:
Forum abundans obsonio, omnifariam incolarũ turbam,
Et Delios ipsos parasitos dei.

Achæus Eretriensis in Alcmæone satyrico poëmate Delphos ipsos καρυκοποιοὺς [i] ita vocat:

Carycopœos istos contuitus, abominor.

Dissectas enim victimas non aliter quàm Delij, arte culinaria coquebant, & condiebant: ad quod respexit Aristophanes cùm diceret,

At enim, qui plurimos, ô Apollo, Delphorum [k] gladios exacuis:
Et ante conuiuia ministros ac sacrificos tuos quæ opus sunt doces.

Idem Achæus deinceps ait:

A. Cauponum [l] ecquis abditus hîc manet? B. Cui κοπὶς nomen idem est, ac cultro coquinario.

Delphos enim Satyrici poëtæ notant & perstringunt, quòd circa sacrificia, & epulas assiduè versentur. Semus libro quarto Deliadis scribit Delphis Delum commeantibus acetum, salem, oleum, ligna, stragula Delios præbuisse. Aristoteles, siue Theophrastus, in Commentariis, vbi de Magnesiis ad Mæandrum fluuium sitis loquitur, eos Delphorum colonos esse, hospitibúsque aduentantibus totidem quæ vsui sunt pendere ita scribit: Magnesij qui ad Mæandrum flumen habitant, deo sacri, Delphorum coloni, peregrinis accedentibus, tectum, oleum, acetum, salem, lucernam [m], mensas, lectum, stragulas vestes, suppeditant. Demetrius Scepsius libro decimoquarto Troiani apparatus, scribit, in agri Laconici via, quam Hyacinthidem vocant; statuas Daitoni [n], & Ceraoni [o] erectas fuisse ab iis qui in

A ἐπειδὴ τὰς μάζας φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς θοίναις δι' ἡμέρας τρίβοντες παρεῖχον, ὥσπερ ἐν γυναιξὶ γογγύλας μεμιγμένας. καλοῦνται δὲ μέχρι νῦν τινὲς αὐτῶν Χοιρακοὶ καὶ Ἀμνοὶ καὶ Ἀρτυσίλαοι, καὶ Σήσαμοι, καὶ Ἀρτυσίτραγοι, καὶ Νεωκόροι, καὶ Ἰχθυβόλοι. τῶν δὲ γυναικῶν Κυμινάνθαι. κοινῇ δὲ πάντες Ἐλεοδύται, διὰ τὸ τοῖς ἐλεοῖς ὑποδύεσθαι, διακονοῦντες ἐν ταῖς θοίναις. ἐλεὸς δ' ἐστὶν ἡ μαγειρικὴ τράπεζα. Ὅμηρος,

Αὐτὰρ ἐπεὶ ὤπτησε καὶ εἰν ἐλεοῖσιν ἔθηκε.

B Ὅθεν καὶ Πολυκράτων ὁ Κρίθωνος Ῥηναίοις δίκην γραφόμενος, οὐ Δηλίους αὐτοὺς ὀνομάζει, ἀλλὰ τὸ κοινὸν τῶν ἐλεοδυτῶν ἐπηγιάσατο. καὶ ὁ τῶν Ἀμφικτυόνων δὲ νόμος κελεύει ὕδωρ παρέχειν ἐλεοδύτας, τοὺς τραπεζοποιοὺς καὶ τοὺς τοιούτους διακόνους σημαίνων. Κρίτων δ' ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Φιλοπράγμονι, παρασίτους τοῦ θεοῦ καλεῖ τοὺς Δηλίους, διὰ τούτων,

Φοίνικα μεγάλου κύριον βαλλαντίου
Ναύκληρον ἐν τῷ λιμένι ποιήσας ἄπλουν,
C Καὶ φορμιῶσαι ναῦς ἀναγκάσας δύο
Εἰς Δῆλον ἐλθεῖν ἠθέλησεν ἐκ Πειραιῶς,
Πάντων ἀκούων, διότι παρασίτῳ τόπος
Οὗτος τρία μόνον ἀγαθὰ κεκτῆσθαι δοκεῖ·
Εὔοψον ἀγοράν, παντοδαπὸν οἰκουμένων ὄχλον
Αὐτοὺς παρασίτους τοῦ θεοῦ τοὺς Δηλίους.

Ἀχαιὸς δ' ὁ Ἐρετριεὺς ἐν Ἀλκμαίωνι τῷ σατυρικῷ καρυκοποιοὺς καλεῖ τοὺς Δελφοὺς διὰ τούτων.

D Καρυκοποιοὺς προσβλέπων βδελύττομαι.

παρ' ὅσον τὰ ἱερεῖα περιτέμνοντες, δῆλον ὡς ἐμαγείρευον αὐτὰ καὶ ἐκαρύκευον. εἰς ταῦτα δὲ ἀποβλέπων καὶ Ἀριστοφάνης ἔφη,

Ἀλλ' ὦ Δελφῶν πλείστας ἀκονῶν Φοῖβε μαχαίρας,
Καὶ προδιδάσκων τοὺς σοὺς προπόλους.

κἂν τοῖς ἑξῆς δ' ὁ Ἀχαιός φησιν.

Τίς ὑποκεκρυμμένος μένει σμερδάκων κοπίδων συνώνυμος.

E Ἐπισκώπτουσι γὰρ οἱ Σατυρικοὶ τοὺς Δελφοὺς, ὡς περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς θοίνας διατρίβοντας. Σῆμος δ' ἐν τετάρτῳ Δηλιάδος, Δελφοῖς φησι παραγινομένοις εἰς Δῆλον παρεῖχον Δήλιοι ἅλας καὶ ὄξος, καὶ ἔλαιον καὶ ξύλα, καὶ στρώματα. Ἀριστοτέλης δ' ἢ Θεόφραστος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι περὶ Μαγνήτων λέγων, τῶν ἐπὶ τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ, ὅτι Δελφῶν εἰσιν ἄποικοι, τοσαύτας ἐπιτελοῦντας αὐτοὺς ποιεῖ χρείας τοῖς παραγινομένοις τῶν ξένων, λέγων οὕτως.

F Μάγνητες οἱ ἐπὶ τῷ Μαιάνδρῳ ποταμῷ κατοικοῦντες ἱεροὶ τοῦ θεοῦ, Δελφῶν ἄποικοι, παρέχουσι τοῖς ἐπιδημοῦσι στέγην, ἅλας, ἔλαιον, ὄξος, ἐπίλυχνον, κλίνας, στρώματα, τραπέζας. Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν ἑκκαιδεκάτῳ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου, ἐν τῇ Λακωνικῇ φησὶν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς καλουμένης Ὑακινθίδος, ἱδρῦσθαι ἥρωας Δαίτωνα καὶ Κεράωνα, ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς

... ministe- ... parati co- ... seniorũ ... A præparandis ... Quòd cumino ... Gongylas ... Apollinis, cui ... sacra fuit. ... 4. Acad. ... Deliorũ ... qui quæ- ... gal- ... alerent ... ouum in- ... dicere ... quænam ... peperis- ... Itaque mirũ ... non vel ab ... vt à gallina ... quoque ... fuerit. ... nũmatũ ... pecuniosum. f Cum nauigare ... conti- ... olij. g Vt sit cum ob- ... nauigatio. h ...

i Opipari, delicatis, exquisiti ci- ... præparatores, ... adag. ... Erasm. adagio, Lydorum ... lib. 12.

k Erasm. prou. Delphicus gladius

l Sic Delios ve- ... tabernarios ... risum & cõ- ... poeta ...

m ... lucernis fu- ...

n Conuiuatori. ... o Mixtori.

φειδιτίοις ποιούντων τε τὰς μάζας, καὶ κεραννυώ- A
των τὸν οἶνον διακόνων. ὁ δ' αὐτὸς ἱστορεῖ κἀν τῷ
τετάρτῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς αὐτῆς πραγματείας, Δαί-
ταν ἥρωα τιμώμενον παρὰ τοῖς Τρωσὶν, οὗ μνη-
μονεύειν Μίμνερμον. κἀν Κύπρῳ δέ φησι τιμᾶ-
σθαι Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς Δί' Εἰλαπιναστήν τε
καὶ Σπλαγχνοτόμον. πολλῶν δὲ τοιούτων λεγο-
μένων, ἐκ τῶν γειτόνων τις ἐξηκούσθη ὑδραύ-
λεως ἦχος πάνυ τις ἡδὺς καὶ τερπνὸς, ὡς πάν-
τας ἡμᾶς ἐπιστραφῆναι θελχθέντας ὑπὸ τῆς
ἐμμελείας. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἀποβλέψας πρὸς B
τὸν μουσικὸν Ἀλκείδην, ἀκούεις ἔφη μουσικώ-
τατε ἀνδρῶν τῆς καλῆς ταύτης συμφωνίας, ἥ τις
ἡμᾶς ἐπέστρεψε πάντας κατακηληθέντας ὑπὸ
τῆς μουσικῆς; καὶ οὐχ ὡς παρ' ὑμῖν τοῖς Ἀλε-
ξανδρεῦσι πολὺς ὁ μόναυλος, ἀλγηδόνα μᾶλλον
τοῖς ἀκούουσι παρέχων, ἤ τινα τέρψιν μουσικήν.
καὶ Ἀλκείδης ἔφη, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ὄργανον τοῦτο
ὕδραυλις εἴτε τῶν ἐντατῶν αὐτὸ θέλεις, εἴτε τῶν
ἐμπνευστῶν, Ἀλεξανδρέως ἐστὶν ἡμεδαποῦ εὕρη-
μα, κουρέως τὴν τέχνην· Κτησίβιος δ' αὐτῷ C
τοὔνομα. ἱστορεῖ δὲ τοῦτο Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ περὶ χο-
ρῶν, οὑτωσί πως λέγων, Ζητεῖται πότερα τῶν ἐμ-
πνευστῶν ἐστὶν ὀργάνων ἡ ὕδραυλις, ἢ τῶν ἐντατῶν.
Ἀριστόξενος μὲν οὖν τοῦτο οὐκ οἶδε. λέγεται δὲ
Πλάτωνα μικράν τινα ἔννοιαν δοῦναι τοῦ κατα-
σκευάσματος, νυκτερινὸν ποιήσαντα ὡρολόγιον
88 ἐοικὸς τῷ ὑδραυλικῷ οἷον κλεψύδραν μεγάλην
λίαν. καὶ τὸ ὑδραυλικὸν δὲ ὄργανον δοκεῖ κλεψύ-
δρας εἶναι. ἐντατὸν οὖν καὶ καθαπτὸν οὐκ ἂν νομι-
σθείη. ἐμπνευστὸν δ' ἂν ἴσως ῥηθείη διὰ τὸ ἐμπνεῖ- D
σθαι τὸ ὄργανον ὑπὸ τοῦ ὕδατος. κατεστραμμένοι
γάρ εἰσιν οἱ αὐλοὶ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἀρασσομένου τοῦ
ὕδατος ὑπό τινος νεανίσκου, ἔτι δὲ διϊκνουμένων
ἀξόνων διὰ τοῦ ὀργάνου ἐμπνέονται οἱ αὐλοὶ, καὶ
ἦχον ἀποτελοῦσι προσηνῆ. ἔοικε δὲ τὸ ὄργανον
βωμῷ στρογγύλῳ. καί φασι τοῦτο εὑρῆσθαι ὑπὸ
Κτησιβίου κουρέως ἐνταῦθα οἰκοῦντος ἐν τῇ Ἀ-
σπενδίᾳ ἐπὶ τοῦ δευτέρου Εὐεργέτου, διαπρέ-
ψαι τέ φασι μεγάλως. τοῦτον οὖν καὶ τὴν αὐ-
τοῦ διδάξαι γυναῖκα Θαΐδα. Τρύφων δ' ἐν E
τρίτῳ περὶ ὀνομασιῶν. (ἔστι δὲ τὸ σύγγραμμα
περὶ αὐλῶν καὶ ὀργάνων.) συγγράψαι φησὶ περὶ
τῆς ὑδραύλεως Κτησίβιον τὸν μηχανικόν. ἐγὼ δὲ
οὐκ οἶδα εἴπερ τὸ ὄνομα σφάλλεται. ὁ μέντοι
Ἀριστόξενος προκρίνει τὰ ἔντατα καὶ καθαπτὰ
τῶν ὀργάνων τῶν ἐμπνευστῶν, ῥᾴδια εἶναι φά-
σκων τὰ ἐμπνευστά. πολλοὺς γὰρ μὴ διδαχθέντας,
αὐλεῖν τε καὶ συρίζειν, ὥσπερ τοὺς ποιμένας. καὶ
τοσαῦτα μὲν ἔχω σοι ἐγὼ λέγειν περὶ τοῦ ὑδραυ-
λικοῦ ὀργάνου Οὐλπιανέ. γιγγραίνοισι γὰρ οἱ Φοί- F
νικες, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, ἐχρῶντο αὐλοῖς σπι-
θαμιαίοις τὸ μέγεθος, ὀξὺ καὶ γοερὸν φθεγγομέ-
νοις. τούτοις δὲ καὶ οἱ Κᾶρες χρῶνται ἐν τοῖς θρή-
νοις. εἰ μὴ ἄρα καὶ ἡ Καρία Φοινίκη ἐκαλεῖτο, ὡς
παρὰ Κορίννῃ καὶ Βακχυλίδῃ ἐστὶν εὑρεῖν. ὀνομά-
ζονται δὲ οἱ αὐλοὶ, γίγγροι ὑπὸ τῶν Φοινίκων, ἀπὸ
τῶν περὶ Ἄδωνιν θρήνων. τὸν γὰρ Ἄδωνιν γίγγρην κα-
λεῖτε ὑμεῖς οἱ Φοίνικες, ὡς ἱστορεῖ Δημοκλείδης,

A Phiditiis mazam faciunt, & qui miscendo vi-
no in conuiuiis ministrant. Idem in eius ope-
ris vigesimoquarto libro, refert, apud Troia-
nos Dætan heroëm coli, Mimnermumq; eius
meminisse. Hegesander Delphus autor est
Cyprios venerari Iouem, εἰλαπινίστην, id est, E-
pulonem, & σπλαγχνοτόμον, id est, extorum dis-
sectorem. Huiusmodi multa conuiuis vltro
citro confabulantibus auditus est è propin-
quo hydrauli sonus quidam, iucundus & sua-
uis admodum, qui nos modis illis delectatos
omnes in se conuertit. Tum Vlpianus musicū
B Alcidem cùm aspexisset, Audis, inquit, musi-
ces omnium peritissime, elegantem hanc vo-
cis gratiam, quæ nos omnes ad se traxit alle-
ctos musices voluptate, Monaulis [a] apud vos
Alexandrinos frequentibus multum dissimi-
lis, qui audientes molestia potius afficiunt,
nedum grata delectatione musices exhilarāt?
Tum Alcides, Hoc tamen, inquit, musicum
instrumentum Hydraulis, siue reponas inter
ea quæ tenduntur fidibus, siue inter ea quę in-
flantur, inuentum est nostratis Alexandrini,
C tonsoris arte, cui Ctesibus nomē [b] fuit, quod
ab Aristocle libro de choris memoriæ tradi-
tum est, his verbis: Hydraulis an ex instrumē-
tis [c] sit quæ animantur, an ex iis quibus ada-
ptantur fides, ambigitur. Aristoxenus quidē
hoc quale foret ignorauit: Platonē verò aiunt
paruam quandam notionem huius fabricæ
ostēdisse, cùm nocturnum horologium clep-
sydræ prægrandi simile excogitasset, ac com-
pegisset. Instrumentum enim hydraulicū esse
videtur clepsydra: verùm iis quæ pulsantur, &
quæ fidibus annexis sonant, non est adnume-
D randum, sed illis rectiùs quæ inflantur, quo-
niam [d] aquæ illapsu spiritum accipit, fistulis
in aquam obuersis, & aquam iuuene quodam
agitante, axibúsque [e] præterea instrumentum
peruadentibus. Sic enim fistulis immittitur
spiritus, lenemq; sonum illæ reddunt. Est au-
tem aræ rotundæ instrumētum non absimile,
repertum, vt fama est, à Ctesibio tonsore, qui
sæculo Ptolemæi secundi Euergetis tum As-
pendum [f] incoluit, præclaraq; ac honesta vi-
ta excelluit mirum in modum, & vxorem suā
E Thaïdem, illam artem edocuit. Tryphon li-
bro tertio De rerum appellationibus, (est au-
tem id opus de tibiis & instrumentis musi-
corum compositum,) narrat Ctesibium ma-
chinarium de hydraulis quædam scriptis mā-
dasse. Mihi verò compertum nō est an de ipso
nomine hallucinatus sit. Aristoxenus quidem
certè instrumenta quæ tenduntur, iis præfert
quæ implentur anima, ideo quòd hæc tra-
ctantur faciliùs: multos enim absque magi-
stro fistula canere, luderéque tibia, veluti pa-
stores. Hæc, ô Vlpiane, profectò sunt, quæ de
F organo hydraulico potui dicere. Gingris [g]
vsos fuisse Phœnices Xenophon tradit, nem-
pe tibiis palmum longis, stridulum sonum ac
lugubrem edentibus, quibus & Cares [h] mor-
tuos lugent, nisi forte Caria Phœnice vocata
est, vt apud Corinnam & Bacchylidem legi-
mus: Sunt autem sic appellatæ illæ tibiæ à
Phœnicibus, ob lamenta quibus Adonin
deflent. Vos enim Phœnices [i], vt refert
Democlides, Adonin Gingren nuncupatis.

Gingrorũ meminit Antiphanes in Medico, Menander in Carina, & Amphis in Dithyrambo, his verbis:

A. Habeo uerò Gingram sapientissimum.
B. Ecquis iste Gingras est? A. Nouum nostrum
Inuentum quoddam: theatro
Numquam monstratum: usitatum uerò Athenis:
In conuiuiis iucundissimum. B. Quare uerò
In uulgus non profers? A. Quia tribum confido
Ambitiosam ualde me sortituram[a] aliquam: hoc enim scio
Fore, ut applausu omnia susque déque misceat populus.

a Quæ instrumẽti noui musici ostendendi populo voluptatem magno redimat.

Axionicus in Phileuripide:

Ob Euripidis uersus utrique adeò
Aegrè est, ut illis prorsus uideantur
Esse γιγγραντα, id est, *luctuosa carmina, & grãde aliquod malum.*

Quanto verò hydraulicum organum, ô Vlpiane sapientissime, illo præstantius est, quod Nablan vocant, & quod Sopater parodus in poëmate, cui titulus est Portæ, à Phœnicibus inuentum fuisse ita scripsit:

Neque Sidonij Nablæ
Strepidus è faucibus[b] personans fidibus, excitatur.

b Organi excãuatã & carinatã partem, alueo similem, ita vocat.

Idem in Mystaci seruolo:

Inter alia musicorum instrumenta Nablas suauiter canorus est:
Cuius lateribus affixa lotus inanima
Emittit spirantem & animatam musam, uoluptatemque affert,
Chorum uersus decantantem exhilarans, ac Bacchico furore commouens[c].

c εὐάζων. Virgil. Euantes orgia circũ. Hinc apparet in Orgiis Bacchi, animos eorum qui festũ celebrarent, Nablis ad choreas & tripudia Phœnices irritare solitos.

Philemon in Adultero:

A. Adesse Parmeno hic oportuit tibicinam,
Vel nablam quandã. B. Nablas quidnã quæso est?
A. Hoc tu nescis, attonite, stupide? B. Per Iouem haud noui.
A. Quid ais? Nablas quis sit ignoras? Quid bonum sit mehercle
Tu nescis: ignota quoque tibi est Sambucistria[d].

d Erasm. adag. *Sambucam citius.*
e Triangulari figura.

Instrumentum porrò musicum quod Trigonũ[e] vocant, Iuba libro quarto Historiæ theatralis repertum à Syris fuisse prodidit, & item alterum quod Sambucam Lyrophœnicem appellant. Huius instrumenti Neanthes Cyzicenus libro primo De horis[f], inuentorem fuisse Ibycum Rheginum affirmat, Barbitiq; Anacreontem. Quoniam verò nos Alexandrinos vt imperitos musicæ tu insectaris, & Monaulon familiarem nobis ac patrium frequenter obiicis, audi quæ de illo ex tempore commemorare possum. Iuba in opere iam citato, AEgyptios scribit afferere Monaulon ab Osiride inuentũ fuisse, & quem Photinga vocant, obliquis[g] fistulis constructum. Eius meminisse virum illustrẽ mox probabo: etenim apud nos frequens est Photynx[h] tibia. Monauli Sophocles in Thamyra[i] sic meminit:

f τῆς ὥρας multiplex significatus est. Anni partes quatuor hic cõmodè nos intelligemus.

g πλαγίαυλον: vel quæ obliqua tibia est. Tale organum musicum est, quod hodie Cornu vocant.
h Quidam, Plagiaulos, vt paulo antea.
i De Thamyra vide Suidam: & Prouerb. Thamyras insanit. [illegible] organũ [illegible].

Periere suaues, applausúque digni Pectidum[k] modi,
Lyráque, & Monaulos, fluctibus oppletus tempestate iactatis,
Nauis per undas lasciuientis[l] firma tutela.

l Al. Naue per vndas lasciuiente [illegible]. Quidã legunt: ναὸς στέρημα κωμάσαν. fluctuãtis nauis deliciæ.

Araros in Panis dei sobole:

Arrepto Monaulo, qui putas?

μνημονεύει τῶν γίγγρων αὐτῶν Ἀντιφάνης ἐν Ἰατρῷ, καὶ Μένανδρος ἐν Καρίνῃ. Ἄμφις τε ἐν Διθυράμβῳ λέγων οὕτως,

Ἐγὼ δὲ τὸν γίγγραν τε τὸν σοφώτατον.
Τίς δ' ἐσθ' ὁ γίγγρας; καινὸν ἐξεύρημά τι
Ἡμέτερον. ὃ θεάτρῳ μὲν οὐδέ πώποτ' ἐ-
δείχθη γ' Ἀθήνησιν δὲ κατακεχρημένον
Ἐν συμποσίοις ἥδιστον. Διὰ τί δ' οὐκ ἄγεις
Εἰς τὸν ὄχλον αὐτό; διότι φυλὴν περιμένω
Σφόδρα φιλονεικοῦσαν λαχεῖν τιν'· οἶδα γὰρ
Ὅτι πάντα πράγματ' ἀνατετραίνωσι κρότοις.

Καὶ Ἀξιόνικος ἐν Φιλευριπίδῃ,

Οὕτω γὰρ ἐπὶ τοῖς μέλεσι τοῖς Εὐριπίδου
Ἄμφω νοσοῦσιν. ὥστε τ' ἄλλ' αὐτοῖς δοκεῖν
Εἶναι μέλη γιγγραντὰ καὶ κακὸν μέγα.

Πόσῳ δὲ κρεῖττον ὦ Οὐλπιανὲ σοφώτατε τὸ ὑδραυλικὸν τοῦτο ὄργανον τοῦ καλουμένου νάβλα, ὅν φησι Σώπατρος ὁ παρῳδὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Πύλαι, Φοινίκων εἶναι καὶ τοῦτον εὕρημα; λέγει δ' οὕτως,

Οὔτε τοῦ Σιδώνου νάβλα
Λαρυγγοφώνος ἐκκεχόρδωται τύπος.

Καὶ ἐν μυστακοῦ δὲ Θητίῳ φησίν,

Νάβλας ἐν ἄρθροις γραμμάτων, οὐκ εὐμελής
Ὁ λωτὸς ἐν πλευροῖσιν ἄψυχος παγὶς
Ἔμπνουν ἀνίει μοῦσαν· ἐγρέτου δέ τις
Τὸν ἡδονῆς μελῳδὸν εὐάζων χορόν.

Φιλήμων ἐν Μοιχῷ,

Ἔδει παρεῖναι Παρμένων αὐλητρίδ' ἢ
Νάβλαν τιν'. ὁ δὲ νάβλας τί ἐστιν;
Οὐκ οἶδας ἐμβρόντητε σύ. μὰ Δί' οὔ. τί φής
Οὐκ οἶσθα νάβλαν; οὐδὲν οὖν οἶσθ' ἀγαθὸν
Σύ γ' οὐδὲ σαμβυκίστριαν.

Καὶ τὸ τρίγωνον δὲ καλούμενον ὄργανον, Ἰόβας ἐν τετάρτῳ θεατρικῆς ἱστορίας, Σύρων εὕρημα φησὶν εἶναι, ὡς καὶ τὸν καλούμενον λυροφοίνικα σαμβύκην. τοῦτο δὲ τὸ ὄργανον Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν πρώτῳ ὡρῶν, εὕρημα εἶναι λέγει Ἰβύκου τοῦ Ῥηγίνου ποιητοῦ, ὡς καὶ Ἀνακρέοντος τὸ βάρβιτον. ἐπεὶ δὲ ἡμῶν τῶν Ἀλεξανδρέων κατατρέχεις ὡς ἀμούσων, καὶ τὸν μόναυλον συνεχῶς ὀνομάζεις ἐπιχωριάζοντα παρ' ἡμῖν, ἄκουε καὶ περὶ αὐτοῦ ἃ νῦν ἔχω σοι λέγειν ἐν προχείρῳ. Ἰόβας μὲν γὰρ ἐν τῷ προειρημένῳ συγγράμματι, Αἰγυπτίους φησὶ λέγειν τὸν μόναυλον Ὀσίριδος εἶναι εὕρημα, καθάπερ καὶ τὸν καλούμενον φώτιγγα πλαγίαυλον, οὗ καὶ αὐτοῦ παραστήσομαι μνημονεύοντα ἐλλόγιμον ἄνδρα. ἐπιχωριάζει γὰρ καὶ ὁ φῶτιγξ αὐλὸς παρ' ἡμῖν. τοῦ δὲ μοναύλου μνημονεύει Σοφοκλῆς μὲν ἐν Θαμύρᾳ οὕτως,

Οἴχωκε γὰρ κροτητὰ πηκτίδων μέλη
Λύρα μόναυλος, ἥ τε χειμώνων πλέως
Ναὸς στέρημα κωμάσης.

Ἀραρὼς δ' ἐν Πανὸς γοναῖς,

Ἁρπάσας μόναυλον εὐθύς, πῶς δοκεῖς;

Κούφως ἀνήλλετο.

Ἀναξανδρίδης δ᾽ ἐν Θησαυρῷ.

Ἀναλαβὼν μόναυλον ηὔλουν τὸν ὑμέναιον.

Καὶ ἐν Φιαληφόρῳ.

Τὸν μόναυλον ποῦ τέτροφας ἐσθ᾽ ὦ Σύρε.

Ποῖον μόναυλον; τὸν κάλαμον

Σώπατρος Βακχίδι,

Καὶ τὸν μόναυλον μέλος ἤχησε.

Πρωταγορίδης δ᾽ ὁ Κυζικηνὸς ἐν δευτέρῳ περὶ τῶν ἐπὶ Δάφνῃ πανηγύρεων φησίν. παντὸς δ᾽ ὀργάνου καὶ πᾶν μῖτον ἥπλαι κροτάλων ὑπὸ Φανοῦ Πανδόρου τὰ δὲ ἤδει μοναύλῳ τὰς ἡδίστας ἁρμονίας ἀναμινυρίζει. Ποσειδώνιος δ᾽ ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφος ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν διηγούμενος περὶ τοῦ Ἀπαμέων πρὸς Λαρισαίοις πολέμου γράφει τάδε. παραζωνίδια καὶ λογχάρια ἀνειληφότες ἰῷ καὶ ῥύπῳ κεκρυμμένα, πετασὰ δ᾽ ἐπιτεθειμένοι καὶ προσώπια, σκιὰν μὲν ποιοῦντα, καταπνεῖσθαι δ᾽ οὐ κωλύοντα τοὺς τραχήλους, ὄνους ἐφελκόμενοι γέμοντας οἴνου καὶ βρωμάτων παντοδαπῶν, οἷς παρέκειτο φωτίγγια καὶ μοναύλια, κώμων οὐ πολέμων ὄργανα. Οὐκ ἀγνοῶ δ᾽ ὅτι Ἀμερίας ὁ Μακεδὼν ἐν ταῖς γλώσσαις, τιτύρινον φησὶ καλεῖσθαι τὸν μόναυλον. ἴδε ἀπέχεις καλὲ Οὐλπιανὲ, καὶ τὸν τῆς φώτιγγος μνημονεύοντα. ὅτι δὲ ὁ μόναυλος ἦν ὁ νῦν καλούμενος καλαμαύλης, σαφῶς παρίστησιν Ἡδύλος ἐν τοῖς ἐπιγράμμασιν, οὑτωσὶ λέγων.

Τοῦτο Θέων ὁ μόναυλος ὑπ᾽ ἠρίον ὁ γλυκὺς οἰ-
Αὐλητὴς μίμοις κἠν θυμέλῃσι χάρις, (κεῖ
89 Τυφλὸς ὑπαὶ γήρως εἶχε, καὶ Σκίρπαλον υἱὸν, D
Νήπιόν τ᾽ ἐκάλει Σκίρπαλον εὐπαλάμου
Ἀείδειν αὐτοῦ τὰ γενέθλια. τοῦτο γὰρ εἶχε
Πάν μαρπᾶν † ἥδυμα σημαίνων
Ηὔλει δὴ γλαύκης μεμεθυσμένα παίγνια μουσέων
Νὴ τὸν ἐν ἀκρήτοις Βάτταλον ἡδυπότην.
Ἢ καὶ Κώταλον, ἢ καὶ Πάγκαλον. ἀλλὰ Θέωνα
Τὸν καλαμαυλήτην εἴπατε, Χαῖρε Θέων.

Ὥσπερ οὖν τοὺς τῷ καλάμῳ αὐλοῦντας, καλαμαύλας λέγουσι νῦν, οὕτως καὶ ῥαπαύλας ὥς φησιν Ἀμερίας ὁ Μακεδὼν ἐν ταῖς γλώσσαις, τοὺς τῇ καλάμῃ αὐλοῦντας. γιγνώσκειν δὲ βούλομαί σε ἀνδρῶν λῷστε Οὐλπιανὲ, ὅτι Ἀλεξανδρέων μουσικώτεροι ἄλλοι λέγεσθαι οὐχ ἱστόρηνται. καὶ οὐ λέγω περὶ κιθαρῳδίαν μόνην, ἧς καὶ ὁ εὐτελέστατος παρ᾽ ἡμῖν ἰδιώτης, προσέτι τε καὶ ἀναλφάβητος, οὕτως ἐστὶ συνήθης, ὡς τάχιστα ἐλέγχειν τὰ περὶ τὰς κρούσεις ἁμαρτήματα γινόμενα· ἀλλὰ καὶ περὶ αὐλοὺς εἰσὶ μουσικώτατοι. οὐ μόνον τοὺς παρθενίους καλουμένους καὶ παιδικούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνδρείους, οἵ τινες καλοῦνται τέλειοί τε καὶ ὑπερτέλειοι· καὶ τοὺς κιθαριστηρίους δὲ, καὶ τοὺς δακτυλικούς. τοὺς γὰρ ἐλύμους αὐλοὺς, ὧν μνημονεύει Σοφοκλῆς ἐν Νιόβῃ τε κἀν Τυμπανισταῖς, οὐκ ἄλλους τινὰς εἶναι ἀκούομεν ἢ τοὺς Φρυγίους. ὧν καὶ αὐτῶν ἐμπείρως ἔχουσιν Ἀλεξανδρεῖς. οἴδασι δὲ καὶ τοὺς διόπους, ἔτι τε μεσοκόπους, καὶ τοὺς καλουμένους ὑποτρήτους. τῶν δ᾽ ἐλύμων αὐλῶν μνημονεύει καὶ Καλλίας ἐν Πεδήταις. Ἰόβας

A Leuiter exilijt.

Anaxandrides in Thesauro

Sumpto Monaulo Hymenæum accinebam.

Idem in Phialophoro:

A. Monaulon ubinam aluisti, heus tu, Syre?

B. Qualem Monaulum? A. Harundinem tibialē.

Sopater in Bacchide:

Monauli modis ille canendis sese exercuit.

Protagorides Cyzicenus libro secundo De festis ad Daphnen[a] conuentibus: Omnium verò instrumentorum fides pulsat crepitaculáque Phanus, ac Pandurum[b], & iam Monaulo suauissimos concentus summissa voce meditatur, & cantillat. Posidonius philosophus Stoicus historiarum libro tertio Apamæorū bellum contra Larissæos explicans, inquit: Pugiunculos illi, paruulásque lanceas sumpserunt, sordibus obsitas, & rubigine: petasis caput velarunt, & in laruæ modum operimētis faciem, quæ inumbrarent, & à flatu ceruicem defenderent, asinos trahentes onustos vino & cibis omnifariis, quibus photingia & monaulia, comessationis instrumenta, non belli, addiderant. Non me latet Amerian Macedonem in Glossis scripsisse Tityrinon monaulon appellari. Quod verò nunc vocatur χαλαμαύλης[c], monaulon quondā fuisse apertè sic declarat Hedylus in Epigrammatibus:

Hoc Theon monaulus sub tumulo festiuus situs[d] est
Tibicen, mimorum etiam in pulpitis ipsa gratia:
Cæcus initio senectutis. Gnatum ille Scirpalum
Adhuc infantem appellauit: Scirpalum, inquam, maxima dexteritate
Natales suos cantaturum: ut qui potuerit
Vel primoribus in hac arte uiris eius uenustatis gloriam præripere.
Glauces musæ consuetos lusus ille tibia personabat,
Et inter iuuenes lepidū compotorem Battalū,
Vel Cotalum etiam, uel Pancalum: at Theoni
Calamaulitæ[e] iam dicite, Vale Theon.

Quemadmodum igitur eos qui calamo canunt, Calamaulas nunc vocant, sic & Rapaulas[f], vt scribit in Glossis Amerias Macedo, illos qui stipulam inflant. Hoc autem nosse te volo, ô Vlpiane virorū optime, historiis proditum nullis fuisse, Alexandrinis gentes aliquas musices studiosas ac peritas magis esse, non dico tantùm in tractanda cithara, qua in re vilissimus quisque è nostris popularibus, & qui ne literarum elementa quidem didicerit, vsque adeo exercitatus est, vt si quid peccatur in ea pulsanda, celerrimè reprehēdat, verumetiam in tibiarum lusu, quem præcipuè callent. non earum solùm quas Virginales & Pueriles nuncupant, sed illarum etiam quas Viriles nominant, & citharisterias,[g] & Dactylicas[h]. Virilium autem, Perfectas alias vocant, alias plusquamperfectas. At Elymos[i], quorū meminit Sophocles in Niobe, & Tympanistis, non alias remur esse tibias quàm Phrygias, quarum vsum Alexandrini quoque non ignorant, veluti & διόπων[k] & τῶν μεσοκόπων[l], & earum quas ὑποτρήτους[m] nominant. Elymorum meminit Callias in Vinctis. Iuba

a Alia... b Orga... fi... tibi...
c Arun... bia.
d Adri... habitat.
e Vel...
f Alii, Ra... las, ... pula.
g Qui... nus ... dis ...
h Q... mult... in m... finge... nis.
i El... xeam ... terp...

tradit à Phrygibus repertas fuisse, vocariq; etiam Scytalias ob earum crassitiem parē Scytalis Laconicis. Illos in vsu quoque Cypriis esse Cratinus iunior in Theramene[a] scribit. Sunt & cognitæ nobis quas Hemiopos dicūt, ab Anacreonte sic memoratæ:

Amabilem puerum quis sic educauit,
Animúmque instigauit illius,
At molles ut Hemiopos[b] tibias saltet?

Minores videlicet hæ sunt quàm perfectæ[c]. Conuiuiis AEschylus quæ memorat, inducit metrorum[d] studiosos, Xenophon verò plebeios quosdā ac rudes immiscuit, at vtroque longè prudentiùs Homerus diuersa conuiuia proponit, vt qualia sint mutua collatione magis perspiciatur. Ac primùm quidem procorum conuiuium describitur, qui iuuenes, vinosi, amantes, accumbunt: deinde Phæacū, qui voluptuarij sanè finguntur, verùm superioribus constantiores & magis cōpositi. His autem obijcit ex aduerso poëta quæ in exercitu parantur cōuiuia, & ciuiliùs ac frugaliùs peraguntur: distinguit & idem quæ incōdita populi turba, & quæ amicorum ac necessariorum conuictu celebrantur. Epicurus philosophorum describit tantùm conuiuium. Homerus præterea, qui non aduocari, sed sponte debeant accedere, ostendit, ex vnius consanguineorum aduentu, aliorum huiusmodi præsentiam demonstrans:

Vltro[e] uoce bonus Menelaus uenit ad illum.

Etenim palàm est, nec fratrem, nec parentes, nec coniugem inuitandam esse, & si quē pari nos honore ac obseruātia colimus: esset enim hoc absurdum, & amicitia, qua iunguntur, indignum, quamuis nonnulli versum addiderint aduentus Menelai caussam reddentem:

Nouerat is fratris uexari quippe dolore
Tunc animum.

Quasi opus esset caussam afferre, cur vltrò ad fratrem cœnatum iuerit, & adducta sit ea probabilis. Fortassis conuiuari fratrem nesciebat Menelaus, inquiunt: at enim ridiculum fuerit hoc ignorasse, cùm notum omnibus, magnificum, & præclarum sacrum fieret, immolatis etiam bobus. Quo verò pacto ignarus illo se contulisset? Quidam, potiùs aiunt, cùm fratris animum multis inuolutum curis intelligeret, offensum ideo non fuisse, quòd non esset vocatus, & cùm huc illuc obambularet, vnà cum cæteris eò peruenisse. Est porrò qui censeat, ne perendie limis deiectisq; oculis se mutuò auersantes & indignantes obtuerentur, hic cum fratre expostulans, ille pudore suffusus, Menelaum accesisse. Fratris quidem Agamemnomem oblitum fuisse, risu dignum est, præsertim cùm ob illum tum non solùm operaretur sacris, verumetiam bellum gerendum suscepisset, & ad cœnam alios acciuisset, qui nulla cognatione illum attingerent, & quibuscum ob eandem patriam nulla familiaritas intercedebat. Athenocles Cyzicenus in Homeri versibus ac verbis expendēdis perspicacior Aristarcho, doctiùs, inquit, poëtam innuere, arctiorem fuisse Menelai erga fratrem beneuolentiam, quàm eorum qui sola necessitudine vincti s. se diligunt. Demetrius Phalereus versus illius, *Nouerat is fratris uexari quippe dolore* *Tunc animum,*

Additamentum sinistrum esse ac ineptum censet, ab Homerique poësi alienum, vt qui restrictum & humilem fuisse Heroum animum arguat. Sic enim arbitror, inquit hominum

a De Therameneride Suidam.

b Minores cæteris & sono minus [illegible] tanquā [illegible] dimidio perforatæ. Erasm. [illegible] Apertis tibiis.

c Vide quod adnotatum est infra.

d Potius musicos.

e Iliad. β.

A δὲ τούτοις Φρυγῶν εἶναι εὕρημα, ὀνομάζεσθαι δὲ καὶ σκυταλίας κατ' ἐμφέρειαν τοῦ πάχους. χρῆσθαι δ' αὐτοῖς καὶ Κυπρίους φησὶ Κρατῖνος ὁ νεώτερος ἐν Θηραμένῃ. οἴδαμεν δὲ καὶ τοὺς ἡμιόπους καλουμένους, περὶ ὧν φησιν Ἀνακρέων, Τίς ἐρασμίην θρέψας θυμὸν ἐς ἥβην τέρεν' ἀσημίοπον ὑπ' αὐλὸν ὀρχεῖσθαι. εἰσὶν δ' οἱ αὐλοὶ οὗτοι ἐλάσσονες τῶν τελείων. Αἰσχύλος γ' οὖν κατὰ μέθην σπουδάζοντας εἰσήγαγε· Ξενοφῶν δὲ καὶ τινὰς ἰδιώτας συνανέμιξεν. πολλῷ τοίνυν κάλλιον Ὅμηρος ἐποίησε, καὶ διάφορα παρατιθέμενος συμπόσια. B πάλιν γὰρ ἐξ ἀντιπαραβολῆς ὁρᾶται μᾶλλον. ἔστι γὰρ αὐτῷ τὸ μὲν τῶν μνηστήρων, οἷον ἂν γένοιτο νεανίσκων μέθαις καὶ ἔρωσιν ἀνακειμένων. τὸ δὲ τῶν Φαιάκων εὐσταθέστερον μὲν τούτων, φιλήδονον δέ. τούτοις δ' ἀντέθηκε τὰ μὲν ἐπὶ στρατιᾶς, τὰ δὲ πολιτικώτερον τελούμενα σωφρόνως. καὶ πάλιν αὖ διεῖλε τὰ μὲν δημοθοινίαν ἔχοντα, τὰ δ' οἰκείων σύνοδον. Ἐπίκουρος δὲ συμπόσιον φιλοσόφων μόνον πεποίηται. ἐδίδαξε δ' Ὅμηρος καὶ C οὓς οὐ δεῖ καλεῖν, ἀλλ' αὐτομάτους ἰέναι ἐξ ἑνὸς τῶν ἀναγκαίων δεικνὺς τὴν τῶν ὁμοίων παρουσίαν.

Αὐτόματος δέ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος.

δῆλον γὰρ ὡς οὔτε ἀδελφὸν, οὔτε γονέας, οὔτε γυναῖκα κλητέον, οὔτ' εἴ τις ἰσοτίμως τινὰς τούτοις ἄγοι. καὶ γὰρ ἂν ψυχρὸν εἴη καὶ ἄφιλον, καί τινες στίχον προσέγραψαν τὴν αἰτίαν προστιθέντες. ᾔδεε γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεὸν ὡς ἐπονεῖτο. ὥσπερ δέον εἰπεῖν αἰτίαν, δι' ἣν ἀδελφὸς αὐτόματος D ἂν ἥκοι πρὸς δεῖπνον πιθανῆς τῆς αἰτίας ἀποδιδομένης. πότερον γάρ φησιν ὡς οὐκ ᾔδει τὸν ἀδελφὸν ἑστιῶντα. καὶ πῶς οὐ γελοῖον, ὁπότε περιφανὴς ἦν βουθυσία καὶ πᾶσι γνώριμος, πῶς δ' ἂν ἦλθεν εἰ μὴ ᾔδει, ἢ νὴ Δία περισπώμενον φησὶν αὐτὸν εἰδὼς συγγνωμόνως τοῦ μὴ κεκληκέναι, καὶ συμπεριφερόμενος ἦλθεν αὐτόματος ὥσπερ ὁ φήσας ἄκλητον ἥκειν, ἵνα μὴ προφανῶς ὑποβλέπωσιν ἀλλήλους, ὁ μὲν αἰδούμενος ὁ δὲ μεμφόμενος. ἀλλὰ γελοῖον ἦν ἐπιλαθέσθαι τὸν Ἀ- E γαμέμνονα τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ταῦτα, δι' ἐκεῖνον οὐ μόνον εἰς τὸ παρὸν θύοντα ἀλλὰ καὶ τὸν πόλεμον ἀναδεδεγμένον, καὶ κεκληκότα τοὺς μήτε γένει προσήκοντας μήτε πατρίδι προσῳκειωμένους. Ἀθηνοκλῆς δ' ὁ Κυζικηνὸς μᾶλλον Ἀριστάρχου κατακούων τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν, εὐπαιδευτότερον ἡμῖν φησι τὸν Ὅμηρον καταλιπεῖν, ὡς τῆς ἀνάγκης ὁ Μενέλεως οἰκειοτέρως ἔχων. Δημήτριος δ' ὁ Φαληρεὺς ἐπαρίστερον τὴν τοῦ στίχου παράληψιν ἐπειπὼν, καὶ τῆς ποιήσεως ἀλ- F λότριον, τοῦ

Ἤδεε γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεὸν ὡς ἐπονεῖτο,

μικρολογίαν ἐμβάλλει τοῖς ἥρωσιν. οἶμαι γάρ φησιν ἕκαστον τῶν χαριέντων ἀνθρώπων ἔχειν καὶ οἰ-

κεῖον καὶ φίλον, πρὸς ὃν ἂν ἔλθοι θυσίας οὔσης, τὸν καλέσοντα μὴ περιμείνας. Πλάτων δ' ἐν τῷ Συμποσίῳ περὶ τῶν αὐτῶν λέγει οὕτως. ἵνα καὶ τὴν παροιμίαν φησὶ διαφθείρωμεν μεταβάλλοντες, ὡς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί. Ὅμηρος μὲν γὰρ κινδυνεύει οὐ μόνον διαφθεῖραι, ἀλλὰ καὶ ὑβρίσαι εἰς αὐτήν. ποιήσας γὰρ τὸν Ἀγαμέμνονα ἀγαθὸν τὰ πολέμια, τὸν Μενέλαον δὲ μαλακὸν αἰχμητήν, θυσίαν ποιουμένου τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἄκλητον ἐποίησεν ἐλθόντα τὸν χείρονα ἐπὶ τὴν τοῦ ἀμείνονος δίαιταν. Βακχυλίδης δὲ περὶ τοῦ Κήυκος οἴκου φησίν,

Ἔστη δ' ἐπὶ λάινον οὐδόν.
Τοὶ δὲ θοίνας ἔντυνον ὧδέ τ' ἔφασ',
Αὐτόματοι δ' ἀγαθῶν δαῖτας εὐόχθους
Ἐπέρχονται δίκαιοι φῶτες.

Αἱ δὲ παροιμίαι, ἡ μέν φησιν,

Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν· ἡ δέ, αὐτόματοι ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν. Οὐ δεόντως γοῦν Πλάτων τὸν Μενέλαον ἐνόμισεν εἶναι δειλόν, ὃν ἀρηΐφιλον Ὅμηρος λέγει, καὶ μόνον ὑπὲρ Πατρόκλου ἀριστεύσαντα. καὶ τῷ Ἕκτορι πρὸ πάντων πρόθυμον μονομαχεῖν, καίπερ ὄντα τῇ ῥώμῃ καταδεέστερον· ἐφ' οὗ μόνου τῶν στρατευσαμένων εἴρηκεν.

Ἐν δ' αὐτὸς κίεν ᾗσι προθυμίῃσι πεποιθώς.

εἰ δὲ ὁ ἐχθρὸς βλασφημῶν αὐτὸν εἴρηκε μαλθακὸν αἰχμητήν, καὶ διὰ τοῦτο Πλάτων τῷ ὄντι μαλθακὸν αὐτὸν ὑπολαμβάνει, οὐκ ἂν φθάνοι καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα τιθεὶς ἐν τοῖς φαύλοις, ὃν αὐτός φησιν εἶναι ἀγαθόν· εἴπερ εἰς αὐτὸν εἴρηται τοῦτο τὸ ἔπος.

Οἰνοβαρὲς κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο.

Οὐ γὰρ εἴ τι λέγεται παρ' Ὁμήρῳ, τοῦθ' Ὅμηρος λέγει. πῶς γὰρ ἂν εἴη μαλθακὸς Μενέλαος, ὁ τὸν Ἕκτορα μόνος ἀπείρξας τοῦ Πατρόκλου καὶ Εὔφορβον ἀποκτείνας τε καὶ σκυλεύσας ἐν μέσοις τοῖς Τρωσί. τὸ δὲ μηδὲ τὸν στίχον ὃν ᾐτιᾶτο τελείως κατανοῆσαι, ἄτοπον: δι' οὗ βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος λέγεται. τοῖς γὰρ ἀνδρειοτάτοις Ὅμηρος εἴωθεν ἐπιφωνεῖν, καλούντων τῶν παλαιῶν τὸν πόλεμον βοήν. πάντα δ' ὢν ἀκριβὴς Ὅμηρος, καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο οὐ παρέλιπε τὸ δεῖν θεραπεύσαντα τὸ σωμάτιον καὶ λουσάμενον ἰέναι πρὸς τὸ δεῖπνον. ἐπὶ γοῦν τοῦ Ὀδυσσέως εἶπε περὶ τῆς παρὰ Φαίαξι θοίνης,

Αὐτόδιον δ' ἄρα μιν ταμίη λούσασθαι ἄνωγεν.

Ἐπὶ δὲ τῶν περὶ Τηλέμαχον

Ἐς ῥ' ἀσαμίνθους βάντες ἐϋξέστας λούσαντο.

ἀπρεπὲς γὰρ ἦν φησὶν Ἀριστοτέλης, ἥκειν εἰς τὸ συμπόσιον σὺν ἱδρῶτι πολλῷ καὶ κονιορτῷ. δεῖ γὰρ τὸν χαρίεντα μήτε ῥυπᾶν, μήτε αὐχμεῖν, μήτε βορβόρῳ χαίρειν καθ' Ἡράκλειτον. δεῖ δὲ καὶ τὸν πρῶτον εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν ἐρχόμενον ἐπὶ δεῖπνον, μὴ γαστριζόμενον

A elegantium vnicuique familiarem esse quendam & amicum, ad quem, dum sacrificat, nō expectato nuntio accersituro, commeet. Plato in Conuiuio de hac re sic disputat, Vt prouerbium, ait, sic inuersum perdamus, Bonos [a] scilicet ad bonorum conuiuia vltrò venire. Nam parum abest quin Homerus id adagiū non tantùm corruperit, verumetiam summa cum iniuria & contumelia vitiarit, qui ad Agamemnonem in bellicis rebus strenuum ducem, sacrificaturum, euntem Menelaum fingit, inuocatum, mollem ac imbellem pugnatorem, nempe deteriorem ad præstantioris epulum. B Bacchylides de Ceycis [b] domo inquit:

Ad saxeum solum constitit:
Parabant alij conuiuium: ille uerò dixit
Sponte ad bonorum epulas accessu faciles
Superueniunt iusti probique uiri.

Prouerbiorum quidem alterum sic habet:

Sponte bonis mos est conuiuia adire bonorum.

Alterum autem sic iactatur:

Vltrò adeunt homines timidi conuiuia fortes.

C Plato certè non rectè Menelaum pauidum fuisse iudicauit, qui ab Homero vocatur ἀρηΐφιλος [c], qui pro Patroclo [d] tuēdo se gesit optimè, nec recusauit singulari certamine dimicare cum Hectore, quanquam viribus inferior, & solus omnium Græcorum qui in exercitu fuerunt, hac laudatione à poëta est honestatus:

Prodijt ille animo prompto, uirtutéque fisus.

Quòd si maledictis incessens eū, hostis mollē pugnatorem appellauit, ideoq; Plato re vera mollem existimauit, ac inualidum, Homerus D etiam ipse eadem ratione ignauis accenset Agamemnonem, quem tamen generosum vbique prædicat, quandoquidem hoc conuitio notatus est,

Tu grauis es uino: canis [e] est oculus: pauidū cor ceruí.

Cæterùm apud Homerum si quid dicitur, id Homerus non semper dicit. Menelaus quæso, mollis esse qui potuit, cùm solus à Patroclo Hectorem depulerit, Euphorbúmque interfecerit, ac inter medios Troianos spoliauerit? E Absurdum porro est, versum quem reprehendit, Platoni intellectum exactè non fuisse, nempe quo voce bonus fuisse Menelaus indicatur. Nam fortissimos viros dicere solet Homerus ἐπιφωνεῖν, id est, acclamare, ideo quòd pugnam βοήν, id est, vocem, & clamorē antiqui vocauerint. In omnibus diligens & accuratus idem Homerus, quod parui momenti est, hoc non præteriit, curato lotóque corpusculo, ad cœnam eundum esse. Itaque de Vlysse, priusquam apud Phæacas cibum caparet, dixit,

F *Continuò iussit defessum promia [f] lauare.*

De Telemacho verò,

In nitidum solium transibant, atque lauabant.

Etenim, quod Aristoteles [g] inquit, inurbanū ac indecorum fuerit, sudore multo & puluere sordidum conuiuium adire, &, quod Heraclitus ait, elegantes comptíque homines nec esse debent sordibus obsiti, nec squallere, nec gaudere luto. Porrò qui in alienam domum cœnaturus primùm accedit, eum non statim

oportet, vt ventri & gulæ seruiat, ad conuium pergere, sed spectandi cupiditati nonnihil concedere, & ædes contemplari, quod à poëta non est omissum:

a Odyss. δ.

Aedes [a] ingressi diuinas, spectabant
Admirabundi regis palatia, Iouis alumni:
Nam uelut splendor solis aut lunæ
Fulgebant omnia in præaltis ædibus clari Menelai.

Aristophanes in Vespis, senem quendam rusticum ac letigiosum fingit, à filio monitum corrigi, vt vnctum ciuiléque vitæ genus amplectatur, his verbis:

Desine: tu quidem hîc accumbes: disce iam
Comiter in conuiuiis, & amicorum congressu uersari.

Deinde quomodo sit accumbendum vbi docuit, addit:

b Lib. 6. Parasitum: is minimè fuisse inter cœnandum ait.

Postea ex æneis [b] uasis aliquod laudato:
Lacunaria spectato: stridentésque per aulam citharæ sonos admirator.

Quinetiam rursum Homerus ante conuiuiũ faciendum quid sit commonefacit, nimirum ciborum primitias diis esse tribuendas. Itaque Vlysses, quãuis inclusus antro Cyclopis,

c Odyss. ι.

Accenso [c] illic igne, dijs sacrum fecit, deinde
Caseum acceptum comedit.

Et Achilles, tametsi à legatis vrgeretur, qui media nocte accesserant, tamen

d Iliad. ι.

Dijs [d] sacrificare iubet
Patroclum familiarem suum: is autem libamenta [e] flammis inicit.

Idem etiam conuiuas libantes inducit:

Pateras quidem potione coronarunt pueri,
Ac ordine cũctis quod biberet poculis exhibuere:
Ast ubi libarunt.

Obseruatum quoque à Platone hoc ipsum fuit in Conuiuio. Nam cœnatos libasse is narrat, deúmque sacris carminibus laudasse, honoribus consuetis veneratos. Apud Xenophontem similiter id factum etiam legitur. Contra apud Epicurũ diis non libatur, nullæ offeruntur primitiæ: verùm, quod Simonides ait de petulanti & immodesta muliere,

Non immolatas [f] uictimas sæpe deuorant.

f ...ta, non exsecratis ceremoniis. Eras. adag. ... cata deuorat. ... Giraldo ἄθυτα ... sacra ..., & quædam ...

Vini quidem conuenientem cum aqua mixtionem Atheniensibus mõstrasse regem Amphictyonem fama est, ac idcirco Bacchi recti delubrum illum extruxisse, quoniam tum re vera Bacchus rectus sit, miniméque titubet, ac noceat, cùm modicè dilutum vinum bibitur.

Iubet namque uinum
Insanum, quod uel cordatos cantare multum imperat,
Mollitérque ridere, & saltare permittit,
Ac uerba nonnunquam [g] effutit, quæ satius erat tacuisse.

g ... in adagio, ... animo ... in lingua.

Vinum profectò hic poëta nec ἠλεὸν vocat, tanquam stultum, & vesanum, sed quia bibaces demẽtat, nec tetricos & austeros nos esse præcipit, vt nunquam rideamus, cantemus, concinnè saltãtes animum relaxemus. Haud quidem tam durus & agrestis Homerus est, aut tam vecors & inauspicatus, verùm quantum & quale sit horũ vnumquodque, & quàm insignis ea differentia cùm apprime nouisset, non simpliciter dixit prudentem vt canat, à vino instigari, sed vt multum canat, hoc est

A εὐθὺς ἐπὶ τὸ συμπόσιον χωρεῖν, ἀλλά τι δοῦναι πρότερον τῷ φιλοθεάμονι, καὶ κατανοῆσαι τὴν οἰκίαν. οὐδὲ γὰρ τοῦτο παρέλιπεν ὁ ποιητής.

Αὐτοὶ δ᾽ εἰσῆλθον θεῖον δόμον. οἱ δὲ ἰδόντες,
Θαύμαζον κατὰ δῶμα διοτρεφέος βασιλῆος.
Ὥστε γὰρ ἠελίου αἴγλη πέλεν, ἠὲ σελήνης,
Δῶμα καθ᾽ ὑψερεφὲς Μενελάου κυδαλίμοιο.

Καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Σφηξὶ ποιεῖ τὸν ἄγριον γέροντα καὶ φιλοδικαστὴν καταρυθμιζόμενον εἰς βίον
B ἥμερον ὑπὸ τοῦ παιδός,

Παῦ᾽ ἀλλὰ δευρὶ κατακλινεὶς προσμάνθανε
Ξυμποτικὸς εἶναι καὶ ξυνουσιαστικός.

διδάξας τε αὐτὸν ὡς δεῖ κατακλίνεσθαι φησὶν,

Ἔπειτ᾽ ἐπαίνεσόν τι τῶν χαλκωμάτων,
Ὀροφὴν θέασαι, κρεκάδι᾽ αὐλῆς θαύμασον.

Καὶ περὶ τοῦ θοινᾶσθαι δὲ ἃ δεῖ ποιεῖν ἡμᾶς, διδάσκει πάλιν Ὅμηρος, ἀπαρχὰς τῶν βρωμάτων νέμειν τοῖς θεοῖς. οἱ γοῦν περὶ τὸν Ὀδυσσέα καί-
C περ ὄντες ἐν τῷ τοῦ Κύκλωπος σπηλαίῳ,

Ενθάδε πῦρ κείαντες ἐθύσαμεν· ἠδὲ καὶ αὐτοὶ
Τυρῶν αἰνύμενοι φάγομεν.

Καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς, καίπερ ἐπειγομένων τῶν πρέσβεων ὡς ἐν μέσαις νυξὶν ἡκόντων, ὅμως

Θεοῖσι δὲ θῦσαι ἀνώγει
Πάτροκλον ὃν ἑταῖρον, ὁ δ᾽ ἐν πυρὶ βάλλε θυηλάς.

Καὶ σπονδοποιεῖταί γε τοὺς δαιτυμόνας.

Κοῦροι μὲν κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
D Νώμησαν δ᾽ ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενοι δεπάεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσαντο.

ἅπερ καὶ Πλάτων φυλάσσει κατὰ τὸ συμπόσιον. μετὰ γὰρ τὸ δειπνῆσαι σπονδάς τέ φησιν ποιῆσαι καὶ τὸν θεὸν παιωνίσαντας τοῖς νομιζομένοις γέρασι. παραπλησίως δὲ καὶ Ξενοφῶν. παρὰ δ᾽ Ἐπικούρῳ, οὐ σπονδὴ, οὐκ ἀπαρχὴ θεοῖς, ἀλλ᾽ ὥσπερ Σιμωνίδης ἔφη περὶ τῆς ἀκόσμου γυναικός,

Ἄθυτα δ᾽ ἱερὰ πολλάκις κατεσθίει.

E Τὴν γὰρ σύμμετρον κρᾶσιν τοῦ οἴνου ὑπὸ Ἀμφικτύονος βασιλεύσαντος διδαχθῆναι φησὶν Ἀθηναίους. καὶ διὰ τοῦτο ἱερὸν Διονύσου Ὀρθοῦ ἱδρύσασθαι. τότε γὰρ ὀρθός ἐστι τῷ ὄντι καὶ οὐ σφαλερὸς, ὅταν συμμέτρως καὶ κεκραμένως πίνηται.

- Οἶνος γὰρ ἀνώγει
Ἠλεὸς ὅς τ᾽ ἐφέηκε πολύφρονά περ μάλ᾽ ἀεῖσαι·
Καί θ᾽ ἁπαλὸν γελάσαι καί τ᾽ ὀρχήσασθαι ἀνῆκεν,
F Καί τι ἔπος προέηκεν ὅπερ τ᾽ ἄρρητον ἄμεινον.

Τὸν γὰρ οἶνον Ὅμηρος, οὐχ ἠλεὸν ὥσπερ ἠλίθιον καλεῖ, καὶ ματαιοποιόν. οὐδὲ κελεύει σκυθρωπὸν εἶναι, μήτε ᾄδοντα, μήτε γελῶντα, μήτ᾽ ἐνρύθμως ποτὲ καὶ πρὸς ὄρχησιν τρεπόμενον· οὐχ οὕτως ἀγροῖκος, οὐδ᾽ ἐπαρίστερός ἐστιν. ἀλλ᾽ ᾔδει τούτων ἑκάστου καὶ ποσότητος, καὶ ποιότητος διαφοράν. ὅθεν οὐκ εἶπεν ὡς ἄρα τὸν πολύφρονα ὁ οἶνος ποιεῖ ᾆσαι, ἀλλὰ μάλ᾽ ἀεῖσαι, τουτέστι

ἀμέτρως καὶ ἐπὶ πλεῖον ὥσπερ προσοχλεῖν. οὐδ' ἔτι γελάσαι μὰ Δί', οὐδ' ὀρχήσασθαι. κοινὸν δ' A ἐπ' ἀμφοτέρων λαβὼν τὸ ἁπαλὸν, τὴν ἄνανδρον εἰς τοῦτο προέπλωσιν ἐπιστομίζει.

Καί θ' ἁπαλὸν γελάσαι, καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκεν. παρὰ δὲ τῷ Πλάτωνι τούτων οὐδὲν ἔμμετρον· ἀλλὰ πίνουσι μὲν τοσοῦτον, ὥστε μηδὲ τοῖς ἰδίοις ποσὶν ἵστασθαι. ὅρα γὰρ ἐπὶ κῶμον Ἀλκιβιάδην, ὡς ἀσχημονεῖ. οἱ δ' ἄλλοι τὸν ὀκτακότυλον ψυκτῆρα πίνουσι προφάσεως λαβόμενοι, B ἐπείπερ αὐτοὺς προείλκυσεν Ἀλκιβιάδης. οὐχ ὥσπερ οἱ παρ' Ὁμήρῳ,

Αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσάν τ' ἔπιόν θ' ὅσον ἤθελε θυμός. τούτων οὖν, ἃ μὲν καθάπαξ περιγραπτέον· οἷς δὲ συμμέτρως χρηστέον, ὥσπερ ἀναθήμασι τισὶ μικρὸν προσαποβλέψαντας, καθάπερ Ὅμηρος εἴρηκεν.

Μολπή τ' ὀρχηστύς τε, τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός. τὸ δ' ὅλον τὸ πρὸς τὰ τοιαῦτα νενευκὸς τοῖς μνηστῆρσι καὶ τοῖς Φαίαξιν ἔνειμεν. ἀλλ' οὐχὶ Νέστορι, οὐδὲ Μενελάῳ· οὐ ἐν τῇ γαμοποιΐᾳ μὴ οὐ C συνέντες οἱ περὶ Ἀρίσταρχον, ὅτι συνεχοῦς οὔσης τῆς ἑστιάσεως καὶ τῶν ἀκμαίων ἡμερῶν παρεληλυθυιῶν, ἐν αἷς παρείληπτο μὲν ἡ γαμουμένη πρὸς τοῦ νυμφίου· πέρας δ' εἶχεν ὁ τοῦ Μεγαπένθους γάμος. αὐτοὶ δὲ μονάζοντες διῃτῶντο, ὅ τε Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη· μὴ συνέντες, ἀλλ' ἐξαπατηθέντες ὑπὸ τοῦ πρώτου ἔπους,

Τὸν δ' εὗρον δαινῦντα γάμον πολλοῖσιν ἔτησιν, προσσυνῆψαν τοιούτους τινὰς στίχους.

Ὣς οἱ μὲν δαίνυντο καθ' ὑψερεφὲς μέγα D
δῶμα,
Γείτονες, ἠδ' ἔται Μενελάου κυδαλίμοιο
Τερπόμενοι· μετὰ δέ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς
Φορμίζων· δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε κατ' αὐτοὺς
Μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσους.

μετενεγκόντες ἐκ τῆς ὁπλοποιΐας σὺν αὐτῷ γε τῷ περὶ τὴν λέξιν ἁμαρτήματι. οὐ γὰρ ἐξάρχοντες
91 οἱ κυβιστητῆρες, ἀλλ' ἐξάρχοντος τοῦ ᾠδοῦ πάντως ὠρχοῦντο. τὸ γὰρ ἐξάρχειν τῆς φόρμιγγος ἴδιον. διόπερ ὁ μὲν Ἡσίοδός φησιν ἐν τῇ Ἀσπίδι, E

— θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς
Μοῦσαι Πιερίδες. καὶ ὁ Ἀρχίλοχος
Αὐτὸς ἐξάρχων πρὸς αὐλὸν Λέσβιον παιήονα.

καλεῖ δὲ Στησίχορος μὲν τὴν Μοῦσαν ἀρχεσίμολπον· Πίνδαρος δ' ἀγησίχορα τὰ προοίμια. Διόδωρος δ' ὁ Ἀριστοφάνειος ὅλον τὸν γάμον περιέγραψε τοπάζων πρώτας ἡμέρας εἶναι· καὶ τὸ λῆγον αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἔωλον τῆς συμποσίας οὐκ ἐπιλογιζόμενος· ἔπειτα κελεύει γράφειν, F δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε καθ' αὑτοὺς ἐν τῷ δασεῖ γράμματι σολοικίζειν ἀναγκάζων. τὸ μὲν γὰρ κατ' αὐτοὺς, κατὰ σφᾶς ἐστιν αὐτούς. τὸ δὲ λέγειν ἑαυτοὺς, σόλοικον. ἀλλ' ὅπερ εἶπον οἱ τῶν ἀκροαμάτων εἰς τὸ σῶφρον τοῦτο συμπόσιον εἰσαγωγὴ, παρέγγραφός ἐστιν ἐκ τοῦ κρητικοῦ χοροῦ μετενηνεγμένη.

immodicè, & plus quàm deceat, adeo vt molestus obstrepat: nec per Iouem ad risum vel saltationem cogi, sed quod vtrique cōmune statuit, molliter vt fiat, parum virilem in ea propensionem & lasciuiam damnat & reprimit: nec interim mollem saltationem risúmve prohibet. Apud Platonem horum nullus modus est. Conuiuæ sic affatim bibunt, vt ne suis quidem insistant pedibus. Vide, quæso, comessabundus Alcibiades quàm præter decorum ineptiat. Quidam octo cotylarum poculum [a] exhauriunt, inde occasione sumpta, quòd Alcibiades illexisset, ac prouocasset. E diuerso apud Homerum,

Postea quàm libarunt, & biberunt, quantū animo collibitum est.

Horum igitur quædam semel ac omnino circumscribenda sunt, aliis verò mediocriter vtēdum, veluti quibusdam auctariis, & additamentis, quorum paucus habendus sit respectus, vt inquit Homerus,

Cantus, saltator: hæc enim sunt additamenta conuiuij.

Cæterùm prorsus hæc procis [b] & Phæacibus Homerus tribuit, non item Nestori, & Menelao. In Megapenthis nuptiarum descriptione, Aristarchus, quia non intelligeret crebra iam fuisse conuiuia, ac elapsos statos dies quibus sponsus desponsam & amatam excipiebat, finitas iam Megapenthis nuptias, Helenámque ac Menelaum domi tum solitariā vitam agere, hæc, inquam, quia non animaduerteret, deceptus hoc primo carmine,

Hunc [c] offenderunt nuptiale conuiuium amicis præbentem,

Huiusmodi quosdam versus alios attexuit:

Ita quidem epulabantur in præaltis & amplis ædibus
Inclyti Menelai uicini, ac necessarij,
Hilares: apud ipsos canebat diuinus poëta
Citharam pulsans: duo uerò illic saltatores
Cantionem exorsi, in illorum medio se in orbem circumuertentes [d] tripudiabant.

Hos scilicet versus ex armorū [e] descriptione in eum locum Aristarchus transtulit, falsus etiam in dictionis significatu, ac proprietate. Non enim ἐξάρχουσι, id est, inchoant saltatores, sed auspicante prorsus cantore saltant. ἐξάρχειν [f] verbum citharæ [g] peculiare est. Quapropter Hesiodus in Aspide dixit:

Diuæ autem musæ Pierides ἀοιδῆς ἐξῆρχον, id est, *cantum incepere.* & Archilochus: ἐξάρχων, id est, *incipiens ipse ad tibiam Lesbiū pæana* [h]. Stesichorus musam vocat ἀρχεσίμολπον, hoc est, cantiones incipientem, Pindarus autem præfationes siue proœmia, ἀγησίχορα [i], quod choris & saltationibus præeant. Diodorus Aristophanius tanquam ludens, totam illam de nuptiis orationē poëtæ delet, & inducit, nec secum reputat dies illos nuptiarum postremos fuisse, non primos, vanúmque ac friuolum conuiuium illud [k] futurum: deinde scribendum censet, Duos saltatores καθ αὑτοὺς, hoc est, per seipsos, in aspirata litera poëtam cogens solœcismum [l] committere. Nam κατ' αὐτοὺς, est κατὰ σφὰς αὐτοὺς, nimirum, apud illos ipsos, at κατ' αὐτοὺς, hoc est apud se ipsos, vitiosum omnino fuerit, & solœcon: cæterùm, vt dixi, quòd modesto huic conuiuio cantus & narrationes auribus gratas inseruerunt, ascriptitium obrepsit, petitum ex chorea Cretensi, de qua

de qua in armorum descriptione poëta sic inquit:

a Iliad. [illegible]

Choream [a] *autem claudus utroque pede Vulcanus illustris*
Varijs lineamentis affabre sculpebat, ei similem quam aliquando
In spatiosa Gnosso Dædalus Ariadnæ crinibus pulchris instendæ
Elaborauit: ubi quidem iuuenes, nubilésque honestæ uirgines
Saltabant, iniectis brachiorum carpo mutuo complexu manibus. His enim subiungit:
Multa uenustam choream turba circumstat,
Læta: duo uerò saltatores iuxta ipsos
Cantum incipientes in caput se prouoluebant in choreæ medio.

Cretensibus quidem familiare ac patrium est, tum saltare, tum in caput se deiicere. Quamobrē Merionē Cretēsem quidā sic alloquitur,
Merione, fortassis te quamuis agilem saltatorem
Hasta mea compesceret, transfixum utrinque, si peractiam.

b Vel, saltantiū [illegible] & motus: vel cantilenæ [illegible] saltantibus [illegible].

Inde vocantur & Cretensia hyporchemata [b], quorum modos Cretam appellant, instrumētum verò Molossum. Quos Laconistas nuncupant, Timæus autor est, in choris quadrangulis instrumentis cecinisse. In vniuersum autem Græcis varia fuit musica. Athenienses choros Dionysiacos & circulares [c] omnibus prætulerunt: Syracusij verò Iambistas: aliud alij. Aristarchus sanè Menelai conuiuio interpositis versibus quos minimè conueniebat, non solùm ab institutis & disciplina Lacedæmoniorum regiáque temperantia ostendit alienum fuisse, verùm etiam à Cretensi chorea exemit cantorem, ad hunc modum præciso poëmate:

c [illegible], κύ[illegible] expo[illegible], in multos versus extensa, dithyrambica, artificiosa, varia, eodem argumēto scripta, vt hymnus, pæanas, prosodias.

Multa elegantem choream turba circumdabat
Oblectata: duo uerò saltatores iuxta ipsos
Cantum incipientes in caput se aduoluebant, in illorum medio.

Vt immedicabile sit, quod inflictum vulnus est, quia seruari nequeat, id quod ad cantorem referri debet. Credibile verò non esse apud Menelaum recitationes illas & cantus adhibitas fuisse, hinc apparet, quòd mutuis colloquiis totum conuiuiū traduxerint, nullúmque nomen cantoris illic extet, nec cantionis quam canat, atque adeò nec Telemachus in cantorem animum aduorterit, cum taciturnitate quadam, & animi quiete magnificentiam ædium alioquin expendens. Præterea verisimile non est Nestoris & Vlysis hominum prudentissimorum [d] filios adeò ineptos & rudes fingi, vt rusticorum modo paratis illis narrationibus & cantionibus, animum, auscultantes non attenderent. Vlysses profectò cantores Phæacum non contēptos audit:

d Pisistratum & [illegible].

e Odyss. [illegible]

f [illegible]

Cæterùm [e] *Vlysses,*
Pedum [f] *micationes spectabat, & animo mirabatur.*

Quàuis distractus curis multis posset dicere,
Animo solicitudines meo quam cantiones magis insident. Quo igitur pacto stolidus non fuerit Telemachus, qui cantore & saltatore præsentibus inclinat se ad Pisistratum, vasis & supellectile [g] stupefactus? Home-

g [illegible]

A περὶ οὗ φησὶ ἐν ὁπλοποιΐᾳ.
Ἐν δὲ χορὸν ποίκιλλε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις,
Τῷ ἴκελον οἷόν ποτ' ἐνὶ Κνωσσῷ εὐρείῃ
Δαίδαλος ἤσκησε καλλιπλοκάμῳ Ἀριάδνῃ.
Ἔνθα μὲν ἠΐθεοι καὶ παρθένοι ἀλφεσίβοιαι
Ὀρχεῦντ', ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχουσαι.
Τούτοις γὰρ ἐπιβάλλει,
Πολλὸς δ' ἱμερόεντα χορὸν περιΐσταθ' ὅμιλος
B Τερπόμενος· δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε κατ' αὐτοὺς
Μολπῆς ἐξάρχοντες ἐδίνευον κατὰ μέσσους.
Τοῖς μὲν οὖν Κρησὶν ἥ τε ὄρχησις ἐπιχώριος, καὶ τὸ κυβιστᾶν. διὸ φησὶ πρὸς τὸν Κρῆτα Μηριόνην,
Μηριόνη τάχα κέν σε καὶ ὀρχηστὴν περ ἐόντα
Ἔγχος ἐμὸν κατέπαυσε διαμπερὲς εἴ σ' ἔβαλόν περ.
Ὅθεν καὶ Κρητικὰ καλοῦσι τὰ ὑπορχήματα, Κρῆτα μὲν καλέουσι τρόπον, τὸ δ' ὄργανον Μολοσσόν.
C οἱ δὲ λεγόμενοι Λακωνισταὶ, φησὶν ὁ Τίμαιος, ἐν τετραγώνοις χοροῖς ᾖδον. καθόλου δὲ διάφορος ἦν ἡ μουσικὴ παρὰ τοῖς Ἕλλησι τῶν μὲν Ἀθηναίων τοὺς Διονυσιακοὺς χοροὺς, καὶ τοὺς κυκλίους προτιμώντων· Συρακουσίων δὲ τοὺς ἰαμβιστὰς ἄλλων δ' ἄλλο τι. ὁ δ' Ἀρίσταρχος οὐ μόνον εἰς τὸ τοῦ Μενελάου συμπόσιον ἐμβαλὼν οὓς οὐ προσῆκε στίχους καὶ τῆς Λακώνων παιδείας ἀλλότριον ἐποίησε, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως σωφροσύνης· ἀλλὰ καὶ τοῦ Κρητικοῦ χοροῦ τὸν ᾠδὸν
D ἐξεῖλεν, ἐπιτεμὼν τὰ ποιήματα τὸν τρόπον τοῦτον.
Πολλὸς δ' ἱμερόεντα χορὸν περιΐσταθ' ὅμιλος
Τερπόμενος· δοιὼ δὲ κυβιστητῆρε κατ' αὐτοὺς
Μολπῆς ἐξάρχοντες, ἐδίνευον κατὰ μέσσους.
Ὥστ' ἀνίατον γίνεσθαι παντάπασι τὸ ἐξάρχοντες, μηκέτι δυναμένης τῆς ἐπὶ τὸν ᾠδὸν ἀναφορᾶς σώζεσθαι. διότι δὲ οὐ πιθανὸν ἀκρόαμα παρὰ τῷ Μενελάῳ τυγχάνειν, δῆλον ἐκ τοῦ δι' ὁμιλίας ὅλον τὸ συμπόσιον περαίνεσθαι τῆς
E πρὸς ἀλλήλους. ὄνομα δὲ μηδὲν εἰρῆσθαι τοῦ ᾠδοῦ, μὴ ᾠδὴν ἣν ᾖδε, μηδὲ προσέχειν τι περὶ Τηλέμαχον αὐτῷ. καθάπερ δ' ἐν σιωπῇ τινι καὶ ἠρεμίᾳ κατανοεῖν μᾶλλον τὸν οἶκον. καί τι γε πῶς οὐκ ἀπίθανον τοὺς τῶν φρονιμωτάτων υἱέας Ὀδυσσέως καὶ Νέστορος ἐπαριστέρους εἰσάγεσθαι ὥστε τρόπον ἀγροίκων τινῶν μὴ προσέχειν τοῖς παρεσκευασμένοις ἀκροάμασιν; ὁ γοῦν Ὀδυσσεὺς προσέχει τοῖς τῶν Φαιάκων ᾀσματοποιοῖς,
- Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
F Μαρμαρυγὰς θηεῖτο ποδῶν. θαύμαζε δὲ θυμῷ,
καίπερ ἔχων πολλὰ τὰ περιέλκοντα, καὶ δυνάμενος εἰπεῖν.
Κήδεά μοι καὶ μᾶλλον ἐνὶ φρεσὶν, ἤπερ ἀοιδαί.
Πῶς οὖν οὐκ ἂν ἀβέλτερος εἴη ὁ Τηλέμαχος ᾠδοῦ παρόντος καὶ κυβιστητῆρος, προσκύπτων πρὸς τὸν Πεισίστρατον, καὶ τὴν σκευὴν διαπτοούμενος; ἀλλ' Ὅμη-

ρος ὥσπερ ἀγαθὸς ζωγράφος, πάντα ὅμοιον τῷ πατρὶ τὸν Τηλέμαχον παρίστησι. πεποίηκεν γοῦν ἀμφοτέρους, τὸν μὲν τῷ Ἀλκινόῳ, τὸν δὲ τῷ Μενελάῳ διὰ δακρύων γνωριζομένους. A Ἐν δὲ τῷ Ἐπικούρου συμποσίῳ κολάκων ἐστὶν ἀγορὰ ἀλλήλοις ἐπαινούντων. τὸ δὲ Πλάτωνος πλῆρές ἐστι μυκτηριστῶν ἀλλήλους τωθαζόντων. τὸν γὰρ περὶ Ἀλκιβιάδου λόγον σιωπῶ. παρὰ δ' Ὁμήρῳ κεκρότηται τὰ σώφρονα συμπόσια. καὶ ποτὲ μὲν ἐπῄνεσέ τις φήσας πρὸς τὸν Μενέλαον, ὡς οὐ τολμῶ λέγειν

B

Ἄντα σέθεν, οὗ νῶϊ θεοῦ ὡς τερπόμεθ' αὐδῇ.

ὁ δ' ἐπελάβετό τινος τῶν οὐκ ὀρθῶς λεγομένων ἢ γιγνομένων,

Καὶ νῦν εἴ τί που ἐστὶ πίθοιό μοι· οὐ γὰρ ἔγωγε
Τέρπομ' ὀδυρόμενος μεταδόρπιος.

ὁ δὲ πάλιν,

Τηλέμαχε, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.

Κατὰ μεταφορὰν Ἰξίων φησί,

Τὸν δ' ἡμίοπον καὶ τὸν ἐλάσσονα, ταχέως ὁ μέγας καταπίνει. C εἰσὶ δ' οἱ αὐτοὶ τοῖς παιδικοῖς καλούμενοι, οἷς οὐκ οὖσιν ἐναγωνίοις, πρὸς τὰς εὐωχίας χρῶνται. διὸ καὶ τέρενας αὐτοὺς κέκληκεν ὁ Ἀνακρέων. οἶδα δὲ καὶ ἄλλα γένη αὐλῶν, τραγικῶν τε καὶ λυσιῳδῶν, καὶ κιθαριστηρίων, ὧν μνημονεύουσιν Εὔφορός τ' ἐν τοῖς εὑρήμασι, καὶ Εὐφράνωρ ὁ Πυθαγορικὸς ἐν τῷ περὶ αὐλῶν. ὁ δὲ καλάμινος αὐλὸς τιτύρινος καλεῖται παρὰ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ Δωριεῦσιν, ὡς Ἀρτεμίδωρος ἱστορεῖ ὁ Ἀριστοφάνειος, ἐν δευτέρῳ περὶ Δωρίδος. ὁ δὲ μάγαδις καλούμενος αὐλὸς, ὁ D καὶ παλαιομάγαδις ὀνομαζόμενος, ἐν ταὐτῷ ὀξὺν καὶ βαρὺν φθόγγον ἐπιδείκνυται, ὡς Ἀλεξανδρίδης ἐν Ὁπλομάχῳ φησίν.

Μάγαδιν λαλήσω μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν.

Οἱ δὲ καλούμενοι λώτινοι αὐλοὶ, οὗτοί εἰσιν οἱ ὑπὸ Ἀλεξανδρέων καλούμενοι φώτιγγες. κατασκευάζονται δ' ἐκ τοῦ καλουμένου λωτοῦ· ξύλον δ' ἐστὶ τοῦτο γινόμενον ἐν Λιβύῃ. Θηβαίων δ' εὕρημα φησὶν εἶναι Ἰόβας τὸν ἐκ νεβρῶν κώλων κατασκευαζόμενον αὐλόν. ὁ δὲ Τρύφων φησὶ, E καὶ τοὺς καλουμένους ἐλεφαντίνους αὐλοὺς παρὰ Φοίνιξιν ἀνατρηθῆναι. οἶδα δὲ ὅτι καὶ μάγαδις ὄργανόν ἐστιν ἐντατὸν, καθάπερ καὶ κιθάρα, λύρα, βάρβιτον. Εὐφορίων δὲ ὁ ἐποποιὸς ἐν τῷ περὶ Ἰσθμίων, οἱ νῦν, φησὶ, καλούμενοι ναβλισταὶ καὶ πανδουρισταὶ καὶ σαμβυκισταὶ,
92 καινῷ μὲν οὐδενὶ χρῶνται ὀργάνῳ. τὸν γὰρ βάρωμον καὶ βάρβιτον, ὧν Σαπφὼ καὶ Ἀνακρέων μνημονεύουσι, καὶ τὴν μάγαδιν καὶ τὰ τρίγωνα, καὶ τὰς σαμβύκας ἀρχαῖα εἶναι. ἐν γοῦν Μιτυλήνῃ μίαν τῶν μουσῶν πεποιῆσθαι F ὑπὸ Λεσβοθέμιδος ἔχουσαν σαμβύκην. Ἀριστόξενος δ' ἔκφυλα ὄργανα καλεῖ φοινικικὰς, καὶ πηκτίδας, καὶ μαγαδίδας, σαμβύκας τε, καὶ τρίγωνα καὶ κλεψιάγγους, καὶ σκινδαψοὺς, καὶ τὸ ἐννεάχορδον καλούμενον. Πλάτων δ' ἐν τρίτῳ Πολιτείας φησίν. οὐκ ἄρα ἦν δ' ἐγὼ πολυχορδίας γε οὐδὲ παναρμονίου ἡμῖν δεήσει ἐν ταῖς ᾠδαῖς τε καὶ μέλεσιν. οὔ μοι, ἔφη, φαίνεται

rus medius fidius tanquam bonus pictor Temelachum omnino patri similem repræsentat, & vtrumque lachrymis obortis agnosci tradit, hunc apud Menelaum, illum apud Alcinoum. In Epicuri conuiuio assentatorum turma est sibi reciprocis laudibus palpātium: Platonis[a] verò epulum irrisoribus & dicacibus refertum est, qui mutuò se vellicant, & ludificantur. Nam orationem quæ habita est de Alcibiade, sileo. Apud Homerum modesta conuiuia plausu celebrantur. Menelaum quidam cùm laudasset, subiunxit,

Quod dicere non audeo
Tua uoce, perinde ac dei, coram nos oblectamur.

Idem Menelaus si quid dictum factúmve minus rectè fuerit, id reprehendens, ait,

Et nunc, si quid est prætereà, obsequitor mihi,
Molestum est mihi post cœnam lamentari.

Idem rursus:

Telemache, quodnam uerbum dentium septo effugit?

Per trãslationem ab Ixione hoc scriptum est.

Hemiopum & minorem tibiam magna statim deglutit[b].

Hemiopus eadem cum puerili tibia est, ad canendi certamina minimè idonea, propterea que apta conuiuiis: quamobrem teneram vocat Anacreon. Haud me latet esse quoque alia genera tibiarum, nempe Tragicas, Lysiodos, Citharisterias, quarum meminit Euphorus libro De inuentis, & Euphranor Pythagoricus libro De tibiis. Tibiam è calamis factam Tityrinum vocant Dores Italici; vt refert Artemidorus Aristophanius libro secundo De Doride. Quam Magadin & Palæomagadin nuncupant, eadem fistula grauem & acutum sonum edit, vt inquit Alexandrides in Hoplomacho, ad hunc modum:

Magadin loquar[c]*, alta simul & summissa uoce.*

Quas Lotinas tibias vocant, Alexandrinis Photinges nominantur. E loti ligno, quod in Aphrica nascitur, illas conficiunt. Tibiam, quæ paratur ex cruribus hinnuli, à Thebanis repertam fuisse Iuba tradit: Tryphon verò quas appellant Elephantinas[d] primùm à Phœnicibus pertusas fuisse. Equidem magadin quoque instrumentum esse noui tensis fidibus sonorum, vt citharam, lyram, barbiton. Euphorion, hexametrorum carminum scriptor, libro De Isthmiis, scribit, quos nunc vocant Nablistas, Panduristas, & Sambucistas, nullis vti nouitiis instrumentis, fidiúmque graui sono Barbiton[e], cuius meminere Sappho, & Anarcreon, Magadin, Trigona, & Sambucas esse proculdubio antiquas. Itaque apud Mytilenen ex Musis vnam cum sambuca videri, Lesbothemidis opus. Aristoxenus instrumenta peregrina recenset, Phœnicicas, Pectidas, Magadidas, Sambucas, Trigona, Clepsiangos[f], Scindapsos, & quod Enneachordon vocant. Plato libro tertio De Republica: Non igitur fidibus, inquam, multis, aut vniuerso harmoniarum concentu, in nostris modis aut cantilenis egebimus: mihi nõ videtur, inquit:

A nec Trigonis, ait, nec Pectidibus, & ad summam instrumentis omnibus, quotquot tenduntur multis fidibus, & omni harmoniarum varietate personant. Est autem Scindapsus fidibus quatuor aptum instrumentum, vt inquit Matron Parodus,

Nec sub clauis appenderunt, quoniam distentæ fides erant,
Scindapson tetrachordon, mulieris quæ [a] nihil colu sua nebat.

B Huius sic meminit & Theopompus Colophonius, hexametrorum versuum poëta, in opere cuius titulus est, Curriculum:

Scindapsum magnum, lyræ similem manibus pulsans, &
Exaciens [b], ex uiridi nouellâque myrica fabricatum.

Anaxilas in Lyropœo [c],

Ego uerò barbitos tribus fidibus instructas, pectidas,
Citharas, lyras, scindapsos præparaui.

Sopater Parodus in opere, cuius titulus est [d], Mystæ pectidis fides esse duas sic inquit:

C *Pectis barbarâ musâ [e] superbiens*
Duabus attensis [f] fidibus, in manum quo modo tradita est?

Pariambidon [g] Epicharmus in Perialo [h] sic meminit:

Semele saltat: alij scitè contrectant [i] citharam,
Et pariambidas: lætatur ea sonorum frequentamenta cùm audit.

D Psalterium, vt autor est Iuba, Alexander Cytherius fidibus compleuit, & Ephesi consenescens artis suę ingeniosissimum hoc inuentum in Dianæ templo dedicauit. Meminit & Iuba Lyrophœnicis, ac Epigonij, quod nunc in rectum [k]Psalterium transmutatum eius nomen seruat qui illo vsus est. Fuit autem Epigonus Ambraciotes genere, ciuitate donatus à Sicyoniis, musices peritissimus, & qui canens sine pectine manu fides pulsaret. Horum igitur quæ memorauimus instrumentorum omnium & tibiarum artifices docti ac experti sunt Alexandrini: cuius rei periculum de me facere si velis, industriæ specimen ipse tibi dabo, quamuis alii multi sint in patria

E musici nobis præstantiores. Alexander quidem meus ciuis, qui haud ita dudum excessit vita, ingenii sui tale quidem documentum publicè Romæ præbuit, in eo quod Trigonon vocant instrumento, vt ad insaniam vsque Musices studio Romanos inflámauerit, multique numeros eius ac pulsus etiamnum recordantur. Huius Trigoni in Mysis Sophocles sic meminit:

F *Phrygij Trigoni multi, & suis tractæ fidibus*
Lydiæ pectidis chordarum celebrat concinnitas [l]:

Idem in Thamyra, Aristophanes in Conuiuatoribus, Theopompus in Penelope, Trigoni meminere. Eupolis in Baptis [m]:

Benè quidem tympanum pulsat, trigonisque benè cantat.

Euphorion, vt suprà diximus, & Protagorides libro secũdo De festis cõuentibus qui ad Daphnen fiũt, instrumẽti musici, quod Pandorõ

A τριγώνων ἄρα καὶ πηκτίδων καὶ πάντων ὀργάνων, ὅσα πολύχορδα καὶ παναρμόνια. ἔστιν δὲ ὁ σκινδαψὸς τετράχορδον ὄργανον, ὡς ὁ παρῳδὸς φησὶ Μάτρων ἐν τούτοις,

Οὐδ' ὑπὸ πασσαλόφιν κρέμασαν ὅθι περ τετάνυστο
Σκινδαψὸς τετράχορδος ἀνηλακάτοιο γυναικός.

Μνημονεύει αὐτοῦ καὶ Θεόπομπος ὁ Κολοφώνιος ἐποποιὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἁρματίῳ,

B Σκινδαψὸν λυρόεντα μέγαν χείρεσσι τινάσσων
Ὀξύνον, περμάλοιο τετυγμένον αἰζήεντος.

Καὶ Ἀναξίλας ἐν Λυροποιῷ,

Ἐγὼ δὲ βαρβίτους τριχόρδους, πηκτίδας,
Κιθάρας, λύρας, σκινδαψοὺς ἐξηρτυόμαν.

Σώπατρος δὲ ὁ παρῳδὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Μύσται, δίχορδον εἶναι φησὶ τὴν πηκτίδα, λέγων οὕτως,

Πηκτὶς δὲ Μούσῃ γαυριῶσα βαρβάρῳ

C Δίχορδος, εἰς τὴν χεῖρα πῶς κατεστάθη. τῶν δὲ παριαμβίδων Ἐπίχαρμος ἐν Περιάλλῳ μνημονεύει οὕτως, Σεμέλα δὲ χορεύει, καὶ ὑπαλίσφιν σοφὸς κιθάρα παριαμβίδας· ἁ δὲ γεγαθεῖ πυκινῶν κρεγμῶν ἀκροαζομένα. Τὸ δὲ ψαλτήριον ὥς φησιν Ἰόβας, Ἀλέξανδρος ὁ Κυθήριος συνεπλήρωσε χορδαῖς, καὶ ἐγγηράσας τῇ Ἐφεσίων πόλει ὡς σοφώτατον τῆς ἑαυτοῦ τέχνης τουτὶ τὸ εὕρημα ἀνέθηκεν ἐν Ἀρτεμίδος. μνημονεύει δὲ ὁ Ἰόβας καὶ τοῦ λυροφοίνικος, καὶ τοῦ ἐπι-

D γονίου, ὃ νῦν εἰς ψαλτήριον ὄρθιον μετασχηματισθὲν, διασώζει τὴν τοῦ χρησαμένου προσηγορίαν. ἦν δὲ ὁ Ἐπίγονος φύσει μὲν Ἀμβρακιώτης, δημοποίητος δὲ Σικυώνιος. μουσικώτατος δὲ ὢν κατὰ χεῖρα, δίχα πλήκτρου ἔψαλλεν. πάντων οὖν τούτων τῶν προειρημένων ὀργάνων καὶ αὐλῶν ἐμπείρως ἔχουσι καὶ τεχνικῶς Ἀλεξανδρεῖς. ἐν οἷς ἄν μου θέλῃς ἀποπειραθῆναι ἐπιδείξομαί σοι ἐγὼ αὐτὸς, πολλῶν ἄλλων μουσικωτέρων μου ἐν τῇ πατρίδι ὑπαρχόντων. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ πο-

E λίτης μου, οὗτος δὲ οὐ πρὸ πολλοῦ τετελεύτηκε, δημοσίᾳ ἐπιδειξάμενος ἐν τῷ τριγώνῳ ἐπικαλουμένῳ ὀργάνῳ, οὕτως ἐποίησε πάντας Ῥωμαίους μουσομανεῖν, ὡς τοὺς πολλοὺς καὶ ἀπομνημονεύειν αὐτοῦ τὰ κρούσματα. μνημονεύει δὲ τοῦ τριγώνου τούτου καὶ Σοφοκλῆς ἐν μὲν Μυσοῖς οὕτως,

Πολὺς δὲ Φρὺξ τρίγωνος ἀντισπαστά τε
Λυδῆς ἐφυμνεῖ πηκτίδος συγχορδία.

καὶ ἐν Θαμύρᾳ. Ἀριστοφάνης δὲ ἐν Δαιταλεῦσι,

F καὶ Θεόπομπος ἐν Πηνελόπῃ. Εὔπολις δὲ ἐν Βάπταις φησίν·

Ὃς καλῶς μὲν τυμπανίζει, καὶ διαψάλλει τριγώνοις.

Τοῦ δὲ καλουμένου πανδούρου, Εὐφορίων μὲν ὡς προείρηται, καὶ Πρωταγορίδης ἐν δευτέρῳ περὶ τῶν ἐπὶ Δάφνῃ πανηγύρεων. Πυθαγόρας δὲ ὁ γεγραφὼς περὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τοὺς Τρωγλοδύτας φησὶ κατασκευάζειν τὴν πανδοῦραν

[a] ... studio ... tenebatur colũ suã, ... artem ... [b] ... amorem solo ... moliens. [c] Lyrarum opifice. [d] Sacris initiati. [e] Erasm. adagio, Carica musa. [f] ... [g] ... cum recrearetur, affectabat & comitũ. [h] In Errone. [i] ... celerique manu subtus tãgunt, arguto pectine feriunt. [k] Psalterium id apud Noniũ in voce Dicteria, Ortho psallicũ Varro nominat: Quo mobilis Et ortho psallica attulit psalteria, Quibus sonant in Græcia dicteria Qui fabularum collocant exordia. Dicteria nõ ... & sales: sed τὰ δεικήλια, τὰ ἐνδόσιμα, καὶ τὰς ἀναβολὰς, qui artis suæ fidicinæ specimen & experimentũ præbent. Dictũ puto quòd rectũ pulsaretur, vel quia sonaret in tensos numeros, vehementes, & acutos, quales cecinit Arion, cum cum Delphinus excepit. Herodot. lib. 1. Agell. cap. 16. Scaliger in Manil.

[l] ... chordarum cõsensio, & concentus. [m] ... Cotys, & Cotytto dea nocturnis sacris Athenis celebratur, ... Eupolis Baptas ... Iuuenalis ... solitis ... Politii ... adag. ...

ἐκ τῆς ἐν τῇ θαλάσσῃ φυομένης δάφνης. Τυρρηνῶν δ' ἐστὶν εὕρημα κέρατά τε καὶ σάλπιγγες. Μητρόδωρος δ' ὁ Χῖος ἐν Τρωϊκοῖς, σύριγγα μέν φησιν εὗρε Μαρσύας καὶ αὐλὸν ἐν Κελαιναῖς, τῶν πρότερον ἑνὶ καλάμῳ συριζόντων. Εὐφορίων δ' ὁ ἐποποιὸς ἐν τῷ περὶ μελοποιῶν, τὴν μονοκάλαμον σύριγγα Ἑρμῆν εὑρεῖν. τινὰς δ' ἱστορεῖν Σεύθην καὶ Ῥωνάκην τοὺς Μήδους. τὴν δὲ πολυκάλαμον, Σιληνόν. Μαρσύαν δὲ τὴν κηρόδετον. Ταῦτα ἔχεις παρ' ἡμῶν τῶν Ἀλεξανδρέων, Οὐλπιανὲ ὀνοματοθήρα, τῶν περὶ τοὺς μοναύλους ἐσπουδακότων. οὐ γὰρ οἶδας ἱστοροῦντα Μενεκλέα τὸν Βαρκαῖον συγγραφέα, ἔτι τε Ἄνδρωνα ἐν τοῖς χρονικοῖς τὸν Ἀλεξανδρέα, ὅτι Ἀλεξανδρεῖς εἰσιν οἱ παιδεύσαντες πάντας τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς βαρβάρους, ἐκλειπούσης ἤδη τῆς ἐγκυκλίου παιδείας, διὰ τὰς γινομένας συνεχεῖς κινήσεις ἐν τοῖς κατὰ τοὺς Ἀλεξάνδρου διαδόχους χρόνοις. ἐγένετο οὖν ἀνανέωσις πάλιν παιδείας ἁπάσης κατὰ τὸν ἕβδομον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου Πτολεμαῖον, τὸν κυρίως ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρέων καλούμενον Κακεργέτην. οὗτος γὰρ πολλοὺς τῶν Ἀλεξανδρέων ἀποσφάξας, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ φυγαδεύσας τῶν κατὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐφηβησάντων, ἐποίησε πλήρεις τάς τε νήσους καὶ πόλεις ἀνδρῶν γραμματικῶν, φιλοσόφων, γεωμετρῶν, μουσικῶν, ζωγράφων, παιδοτριβῶν τε καὶ ἰατρῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν τεχνιτῶν· οἳ διὰ τὸ πένεσθαι διδάσκοντες ἃ ἠπίσταντο, πολλοὺς κατεσκεύασαν ἄνδρας ἐλλογίμους. Ἔμελε δὲ τοῖς πάλαι πᾶσιν Ἕλλησι μουσικῆς: διόπερ καὶ ἡ αὐλητικὴ περισπούδαστος ἦν. Χαμαιλέων γοῦν ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Προτρεπτικῷ, Λακεδαιμονίους φησὶ καὶ Θηβαίους πάντας αὐλεῖν μανθάνειν. Ἡρακλεώτας τε τοὺς ἐν τῷ Πόντῳ καθ' ἑαυτὸν ἔτι, Ἀθηναίων τε τοὺς ἐπιφανεστάτους, Καλλίαν τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ Κριτίαν τὸν Καλλαίσχρου. Δοῦρις δ' ἐν τῷ περὶ Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους, Ἀλκιβιάδην φησὶ μαθεῖν τὴν αὐλητικήν, οὐ παρὰ τοῦ τυχόντος, ἀλλὰ Προνόμου τοῦ μεγίστην ἐσχηκότος δόξαν. Ἀριστόξενος δὲ καὶ Ἐπαμινώνδαν τὸν Θηβαῖον αὐλεῖν μαθεῖν παρὰ Ὀλυμπιοδώρῳ καὶ Ὀρθαγόρᾳ. καὶ τῶν Πυθαγορικῶν δὲ πολλοὶ τὴν αὐλητικὴν ἤσκησαν, ὡς Εὐφράνωρ τε, καὶ Ἀρχύτας, Φιλόλαός τε, ἄλλοι τε οὐκ ὀλίγοι. ὁ δ' Εὐφράνωρ καὶ σύγγραμμα περὶ αὐλῶν κατέλιπεν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἀρχύτας. ἐμφανίζει δὲ καὶ
93 Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Δαιταλεῦσι τὴν περὶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο σπουδήν, ὅταν λέγῃ,

Ὅστις δ' αὐτὴν αὐλοῖς καὶ λύραις κατατετριμμένος χρώμενος, εἶτά με σκάπτειν κελεύεις.

Φρύνιχος ἐν Ἐφιάλτῃ,

Οὐ τουτονὶ μέντοι σὺ κιθαρίζειν ποτὲ αὐλεῖν τ' ἐδίδαξας.

Καὶ τὴν Ἀθηνᾶν δέ φησιν Ἐπίχαρμος ἐν Μούσαις ἐπαυλῆσαι τοῖς Διοσκούροις τὸν ἐνόπλιον. Ἴων δ' ἐν Φοίνικι ἢ Καινεῖ, ἀλέκτορα τὸν αὐλὸν καλεῖ ἐν τούτοις,

Ἐπῆδ' αὐλὸς ἀλέκτωρ Λύδιον ὕμνον Ἀχαιῶν.

A vocant, meminere. Pythagoras, qui de rubro mari scripsit, Troglodytas inquit Panduram ex ea lauro, quæ in mari gignitur, fabricare. Tubas & cornua Hetrusci repererunt. Metrodorus Chius in Troïcis scribit Marsyam fistulam & tibiam Celænis [a] inuenisse, cùm vno calamo superiores canerent. Euphorion hexametrorum scriptor libro De poëtis lyricis tradit, fistulæ, cui vnicus & simplex calamus est, inuentorem Mercurium fuisse, vel, vt alii qui memoriæ mandarunt, Seuthen, & Rhonacen Medos: eius verò quæ multis est compa-
B cta calamis, Silenū: illius autē, quæ cera [b] glutinatur, Marsyam. Hæc habeto de nobis Alexandrinis, ô Vlpiane dictionum aucupator, monaulorum perquam studiosis. Nescis enim Meneclem Barcæum scriptorem, & Andronem in Annalibus Alexandrinorum prodidisse, ab Alexandrinis eruditos fuisse & Græcos omnes, & Barbaros, cùm iam defecisset ac exoleuisset disciplinarum in orbem conserta series, ob continuos bellorum motus, quæ Alexandri successorum temporibus ex-
C arserunt. Renouatæ sunt itaque omnes disciplinæ sub AEgypti septimo rege Ptolemeo, quem verè & aptè Cacergeten, id est, maleficum [c] Alexandrini vocauere. Hic enim iugulatis multis Alexandriæ ciuibus, & non paucis eorum, qui cum ipsius fratre pubescentes adoleuerant, actis in exilium, vrbes insulásque repleuit grammaticis, philosophis, geometris, musicis, puerorum magistris, pictoribus, medicis, & aliis multis artificibus, qui ob inopiam ea docentes quæ scirent, omni humanitate præclaros viros expoliuerunt. Fuit qui-
D dem & olim apud Græcos omnes in pretio musica, ideóque tibicinum artem summo studio discere cupiebant. Itaque Chamæleon Heracleotes in libro, quem Exhortatorium inscripsit, tradit Lacedæmonios ac Thebanos [d] omnes huic arti operam nauare, prætereáque suo sæculo Heracleotas qui Pontum incolunt, & Atheniensium splendidissimos, vt Calliam Hipponici filium, Critiam Callæschri. Duris libro De Euripide & Sophocle, tradit, Alcibiadem [e] didicisse tibia ludere,
E non à quouis plebeio magistello, sed à Pronomo, cuius tum maxima fuit claritas. Aristoxenus scribit Epaminondam huius artis peritum euasisse, doctoribus Olympiodoro, & Orthagora. Multi quoque Pythagorici hanc artem exercuerunt, vt Euphranor, qui de tibiis librum conscriptum reliquit, & itidem Archytas. Aristophanes in Conuiuatoribus quanto studio huic arti quondam incubuerint, palam facit, cùm ait:

Cùm eius gratia tibijs lyrísque tractatis
Mihi obtritæ manus sint, fodere nunc iubes.

F Phrynichus in Ephialte, siue Incubo:

Non hunc profectò aliquando tu aut citharam
pulsare, aut tibias inflare docuisti.

Epicharmus in Musis tradit Mineruam Dioscuris [f] armatam saltationem [g] tibia cecinisse. Ion in Phœnice, siue Cæneo [h], tibiam gallum [i] sic vocat:

Canebat uerò gallus, nimirū tibia Lydia, Achiuorum laudes.

Idem in Custodibus, siue Præsidiariis:

Præcurrit uerò fistula, Idæus [a] gallus.

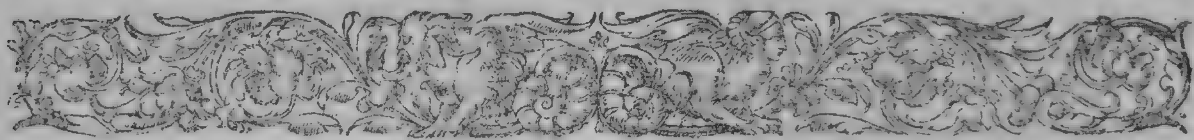
Idem poëta in secundo Phœnice: Informem gestabat, grauémque tibiam, modis veluti cursu quodã acceleratis. Hos scilicet modos Phrygios innuit, nempe graues, quibus ideo accommodantur cornua, quorum sonus tubarum strepitui portione respõdet. Hîc iam, ô amice Timocrates, liber iste finiat, iustam nactus magnitudinem.

a Buxeus, et Idæ ligni materia confectus.

A Ἐν δὲ Φρουροῖς τὸν ἀλεκτρυόνα Ἰδαῖον εἴρηκε σύριγγα διὰ τούτων,

Προθεῖ δέ τοι σύριγξ Ἰδαῖος ἀλέκτωρ. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ Φοίνικι ὁ αὐτὸς Ἴων φησίν,

Ἔκτυπον ἄγων βαρὺν αὐλὸν τρέχοντι ῥυθμῷ. οὕτω λέγων τῷ Φρυγίῳ. βαρὺς γὰρ οὗτος· παρ' ὃ καὶ τὸ κέρας αὐτῷ προσεντιθέασιν, ἀναλογοῦν τῷ τῶν σαλπίγγων κώδωνι. ἐπὶ τούτοις τέλος ἐχέτω καὶ ἥδε ἡ βίβλος ἑταῖρε Τιμόκρατες, ἱκανὸν εἰληφυῖα μῆκος.

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ

βιβλίον πέμπτον.

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM

liber quintus.

CAETERVM, quandoquidem superioris prolixæq; de conuiuiis orationis hucusque perducendæ laborem exantlauimus, & omissa sunt in hac disputatione vtilissima multa, animo quidem minimè grauia, sed quæ permultum iuuent ad explicandam intelligendamq; vniuersam cõuiuandi rationem, ab Homero prorsus diuino introducta & commonstrata, quæ de his Masurius optimus disseruit exponam. Nos etenim, vt inquit lepidus Agathon [b],

Operis loco ducimus [c] accessorium,

Et in opere satagimus ut accessorio. Poëta [d] igitur cùm de Menelao verba facit, inquit,

Eum offenderunt cum amicis multis cõuiuantem

Suæ domi, inculpati filij filiæq; nuptiarũ caussa.

Sic enim moribus & legibus scitum est, vt in nuptiis epulum fiat, tum nuptiales deos vt veneremur, tum vt pro testimonio [e] id sit. Conuiuium autẽ quo accipiuntur hospites, quale esse debeat ostendit Lyciæ rex [f], excepto magnificè Bellerophonte:

Nouem diebus apud illum hospitatus est, nouem

Ille boues mactauit. Videtur autem vinum ad conciliandam alliciendámque amicitiam vim quãdam habere, vt quod animum diffundat, & calfaciat. Quamobrem non antea qui essent rogabant, quàm bibissent: sed gustato iam vino, hospitij ius & fidem honorantes potius, quàm priuatim hospitum singulos. Inter cœnas quæ nostra memoria celebrantur, prouidè legislatores Phileticas [g], Populares, Thiasos, Contribulum, ac Orgeonicas permiserunt. Sunt autem multi philosophorũ conuentus Athenis,

b Tragœdiarum scriptor.

c Lusus prouer. Accessorium operis loco.

d Odyss. δ.

e Nobis placere probarique nuptias.

f Iliad. ζ.

g Quæ amicis & ... ...aribus præ... Popula... ...æ vniuerso ... Thiasi, ... & socie... ...bus. Orgeo... ...æ, quæ in Or... ... & sacris Bacchi.

A ἈΛΛ' ἐπεὶ πολὺς οὗτος λόγος συμποσίων προδιήνυσται ὦ Τιμόκρατες ἐν τοῖς περὶ τούτων, παραλέλειπται δὲ αὐτῶν τὰ χρησιμώτατα καὶ οὐ βαροῦντα τὴν ψυχήν, ὠφελοῦντα δὲ καὶ τρέφοντα κατὰ πανδαισίαν ἅπερ ὁ θεῖος Ὅμηρος παρεισήγαγε, μνημονεύσω καὶ τὰ περὶ τούτων λεχθέντα ὑπὸ τοῦ πάντα ἀρίστου Μασουρίου. ἡμεῖς γὰρ κατὰ τὸν καλὸν Ἀγάθωνα,

Τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ποιούμεθα,

B Τὸ δ' ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα.

Φησὶ δ' οὖν ὁ ποιητὴς περὶ τοῦ Μενελάου τὸν λόγον ποιούμενος,

Τὸν δ' εὗρον δαινύντα γάμον πολλοῖσιν ἔτησιν

Υἱέος ἠδὲ θυγατρὸς ἀμύμονος ᾧ ἐνὶ οἴκῳ.

ὡς νενόμισται ἄγειν συμπόσια περὶ τοῖς γάμοις, τῶν τε γαμηλίων θεῶν ἕνεκα καὶ τῆς οἱονεὶ μαρτυρίας. τὸ δὲ πρὸς τοῖς ξένοις συμπόσιον ὁ τῆς Λυκίας βασιλεὺς διδάσκει οἷον εἶναι δεῖ, τὸν Βελ-

C λεροφόντην μεγαλοπρεπῶς δεξάμενος.

Ἐννῆμαρ ξείνισσε καὶ ἐννέα βοῦς ἱέρευσε.

Δοκεῖ γὰρ ἔχειν πρὸς φιλίαν τι ὁ οἶνος ἑλκυστικόν, παραθερμαίνων τὴν ψυχὴν καὶ διαχέων. διόπερ οὐδὲ πρότερον ἠρώτων οἵτινες εἶεν, ἀλλ' ὕστερον· ὡς τὴν ξενίαν αὐτὴν τιμῶντες, ἀλλ' οὐ τοὺς ἐν μέρει καὶ καθ' ἕκαστον ἡμῶν. τῶν δὲ νῦν δείπνων προνοοῦντες οἱ νομοθέται τά τε φυλετικὰ δεῖπνα καὶ τὰ δημοτικὰ προσέταξαν. ἔτι δὲ τοὺς θιάσους καὶ τὰ φρατρικά, καὶ πάλιν ὀργεωνικὰ λεγόμενα. πολλαὶ γοῦν εἰσὶ φιλοσόφων ἐν ἄστει σύνοδοι·

τῶν μὲν Διογενιστῶν, τῶν δὲ Ἀντιπατριστῶν λεγομένων, τῶν δὲ Παναιτιαστῶν. κατέλιπε δὲ καὶ Θεόφραστος εἰς τὴν τοιαύτην σύνοδον χρήματα, μὰ Δί' οὐχ ἵνα ἀκολασταίνωσι συνιόντες, ἀλλ' ἵνα τὰ κατὰ τὸ συμπόσιον λόγου σωφρόνως καὶ πεπαιδευμένως διεξάγωσι. συνεδείπνουν δ' ὁσημέραι οἱ περὶ Πρυτανεῖον σώφρονα καὶ σωτήρια τῶν πόλεων σύνδειπνα. περὶ γοῦν τοιοῦτο συμπόσιον φησὶν ὁ Δημοσθένης ἀπενηνέχθαι τὴν Ἐλατείας κατάληψιν. ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν, ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις ὡς Ἐλάτεια κατείληπται. καὶ τοῖς **B** φιλοσόφοις δ' ἐπιμελὲς ἦν συνάγουσι τοὺς νέους μετ' αὐτῶν πρός τινα τεταγμένον νόμον εὐωχεῖσθαι. τοῦ γοῦν Ξενοκράτους ἐν Ἀκαδημίᾳ, καὶ πάλιν Ἀριστοτέλους συμποτικοί τινες ἦσαν νόμοι. τὰ δ' ἐν Σπάρτῃ φιδίτια καὶ παρὰ τοῖς Κρησὶν ἀνδρεῖα μετὰ πάσης ἐπιμελείας αἱ πόλεις συνῆγον. διὸ καί τις οὐ κακῶς ἔφη,

Οὐ χρὴ συμποσίοισι φίλους ἀπέχεσθαι ἑταίρους
Δηρόν. ἀνάμνησις δὲ πέλει χαριεστάτη αὕτη. **C**

Ἀντίπατρος δ' ὁ φιλόσοφος συμπόσιον ποτὲ συνάγων, συνέταξε τοῖς ἐρχομένοις ὡς περὶ σοφισμάτων ἐροῦσιν. Ἀρκεσίλαον δέ φασιν εἰς συμπόσιον παρακληθέντα καὶ συγκατακλιθέντα ἑνὶ τῶν βορῶς ἐσθιόντων, αὐτὸν δὲ μηδενὸς ἀπολαῦσαι δυνάμενον, ἐπεί τις αὐτῷ τῶν παρόντων ἐξέτεινε, φάναι,

Εὖ σοι γένοιτο, Τηλέφῳ δ' ἃ 'γὼ νοῶ.

Ἔτυχε δ' ὁ κατωφαγῶν Τήλεφος καλούμενος. ὁ δὲ Ζήνων ἐπεί τις τῶν παρόντων ὀψοφαγῶν ἀπέσυρεν ἅμα τῷ παρατεθῆναι τὸ ἐπάνω τοῦ ἰχθύος, στρέψας καὶ αὐτὸς τὸν ἰχθῦν, ἀπέσυρεν, ἐπιλέγων, **D**

Ἰνὼ δὲ τἀπὶ θάτερ' ἐξειργάζετο.

Σωκράτης δ' ἰδών τινα ἀμέτρως τῇ ἐποψήσει χρώμενον, ὦ παρόντες ἔφη, τίς ὑμῶν τῷ μὲν ἄρτῳ ὡς ὄψῳ χρῆται, τῷ δ' ὄψῳ ὡς ἄρτῳ; ἡμεῖς δὲ νῦν περὶ τῶν Ὁμηρικῶν συμποσίων λέξομεν. ἀφορίζει γὰρ αὐτῶν ὁ ποιητὴς χρόνους, πρόσωπα, αἰτίας. τοῦτο δὲ ὀρθῶς ἀπεμάξατο ὁ Ξενοφῶν καὶ Πλάτων· οἳ κατ' ἀρχὰς τῶν συγγραμμάτων ἐκτίθενται τὴν αἰτίαν τοῦ συμποσίου, καὶ τίνες οἱ παρόντες. Ἐπίκουρος δὲ οὐ τόπον, οὐ χρόνον ἀφορίζει, οὐ προλέγει οὐδέν. δεῖ οὖν μαντεύσασθαι πῶς ποτ' ἄνθρωπος ἐξαπίνης ἔχων κύλικα προβάλλει ζητήματα, καθάπερ ἐν διατριβῇ λέγων. Ἀριστοτέλης, ἄλουτον καὶ κονιορτοῦ ἥκειν πλήρη τινὰ ἐπὶ τὸ συμπόσιον φησίν. ἔπειθ' ὁ μὲν Ὅμηρος ἐκδιδάσκει τίνας καλητέον, εἰπὼν ὡς τοὺς ἀρίστους τε καὶ ἐντίμους χρὴ καλεῖν, **E** **F**

Κίκλησκεν δὲ γέροντας ἀριστῆας Παναχαιῶν.

οὐχ ὃν τρόπον Ἡσίοδος· ἐκεῖνος γὰρ ἀξιοῖ καὶ τοὺς γείτονας μάλιστα καλεῖν, ὅστις σέθεν ἐγγύθι ναίει. τοῦτο γὰρ ὡς ἀληθῶς βοιωτικῆς ἐστιν ἀναισθησίας συμπόσιον, καὶ τῇ μισανθρωποτάτῃ τῶν παροιμιῶν ἁρμόττον,

A Diogenistarum, Antipatristarum, Panætiastarum. Legauit ad hæc conuenticula pecuniam Theophrastus, non vt in eo congressu lasciuè & impudenter proteruiant, sed vt quos habēt in conuiuio sermones temperanter & doctè persequantur. Qui alebantur in Prytaneo cœnis aderant quotidie cõuiuæ, publico sumptu paratis, modestisq; & salutaribus [a]. His scilicet conuiuiis acceptum retulit Demosthenes quòd Elatea [b] potiti essent Athenienses. Vesperi namque in Prytaneo cœnantibus nuntius aduenit Elateam occupatam fuisse. Philosophis etiam curæ fuit, cum iuuenibus ad se coactis stata quadam lege conuiuari, quam Xenocrates in Academia sua, itidemq; Aristoteles [c] moderandis conuiuiis tulerunt. Spartani ad patria Phiditia, Cretenses ad Andreia, maxima cura suos conducebant. Quamobrem quidam non ineptè dixit,

Necessariorum conuiuiis amici [d] diu abstinere
Non debent: iucūdissima nāq; illa recordatio est.

Antipater aliquando inuitatis ad conuiuium amicis, de captiosis & fallacibus conclusiunculis, quas σοφίσματα vocant, eos qui accederent, disputare iussit. Arcesilaum narrant ad conuiuium accersitum, cùm voraciter ingurgitanti se cuidam accubuisset, nec vllo cibo posset frui, porrigenti cuidam ex præsentibus conuiuis quod comederet, dixisse:

Læta prosperaque tibi omnia sint: anxius cum
Telepho hîc ego certo.

Fuit autem ille quem Telephum vocabant, insignis obsoniorum helluo. Zeno cùm obsonij auidior quidam è conuiuis, piscis, mox vt appositus est, superiorem partem dilacerasset, conuersi eiusdem piscis integram adhuc partem dilaniatam corripuit, tumq; dixit,

Ino altera in parte [e] diligenter effectum opus
reddidit.

Socrates quendam conspicatus obsonium immodicè vorantem, O vos qui adestis, inquit, vestrûm ecquis, pane vt obsonio, obsonio vt pane, vtitur? Nos iam de Homericis conuiuiis disceptemus, in quibus poëta caussas, tempora, personas, sapienter definit, quod rectè ac solerter imitari & exprimere conati sunt Xenophon, ac Plato, qui librorum suorum initio caussam exponunt conuiuii, & eos qui intersunt, nominant. Epicurus autem nec locum nec tempus constituit, ac nihil proloquitur. Est igitur diuinandum quo pacto conuiua, poculum tenens, repente quæstiones proponit tanquam in schola orationem habeat, & quod dixit Aristoteles, illotus [f] puluereq; sordidus, ac oppletus, conuiuium adeat. Homerus certè qui vocandi sint docet, cùm acciri iubet præstantissimos quosuis, & illustres:

Accersebat senes ex uniuersis Achiuis spectatissimos:

Aliter quàm Hesiodus, qui vicinos potissimū inuitandos esse putat:

Qui prope te habitant.

Cæterùm id conuiuium obtusi cuiusdam humani sensus est, & cum adagio generi hominum infestissimo ac imprimis odioso conuenit,

a Vel ... salubri... tanta fru... & tempe... cibantur.
b Vales...
c In ...
d Erasm... Multa ... diremi...
e Vers... dam ...
f Supra Erasm... illotus ...

[a] Vide apud Erasm. hoc adag.

Procul amici [a] qui degunt, non sunt amici. A

Prorsus enim alienum est à ratione, locis nón moribus amicitias metiri. Apud Homerum, posteaquam biberunt, Senex omnium primus qua de re consultandum sit, exorditur aperire, Contra apud eos qui agitant conuiuia parum modesta,

Assentator omnium primus scurriles irrisus exorditur, ac incipit.

Præterea Homerus conuiuas inducit, ætate institutóque vitæ diuersos, Nestorem, Aiacẽ, Vlyssem, sed omnes citra exceptionem virtuti deditissimos, quanquam diuersa via ad illam incitarentur. B Epicurus suos omnes conuiuas indiuiduorum corpusculorum explanatores perhibet, cùm exempla suppeterent apud poëtam variorum quidem conuiuiorum, & apud Xenophontem ac Platonem, venustę eorum scriptorum gratiæ. Plato quidem Eryximachum medicum, Aristophanem poëtã, aliúmque alius instituti recenset inter conuiuas: neque enim vel assentatorem adesse, vel irrisorem [b] decet: Epicurus in conuiuio suo rursum de cruditate [c] quærit, de auguriis, ac C deinceps de febribus. Nihil attinet hîc dicere, quàm inconcinna eius oratio subsultim ac ineptè huc illuc excurrat. Apud Platonem quidam singultu vexatus aquæ gargarismo sanatur: alius subdita festuca nares titillans sternutat. Voluit is quidem comica libertate Agathonis Antitheta [d], & Isocola [e], irridere, notare, carpere. Apud eundem [f] Alcibiades aduersæ obscœnæque libidinis desiderio prurire se fatetur: & qui talia scribunt, Homerum è ciuitatibus eiiciunt. Verùm, vt ait Demochares, nec [g] è Thymbra fit hasta, D nec ex huiusmodi sermonibus viri boni euadunt. Nec verò solùm Alcibiadem Plato infamat, sed etiam Charmidem, Euthydemum, & alios ex iuuentute multos: qua profectò maledicentia comicorum modo Atheniensium ciuitatem is traducit, Græciæ Musęum [h], quam Helladis Halladem esse dixit Pindarus, Apollinis verò Pythii oraculum, Penates, Regiam, Prytaneum Græciæ. Quòd verò adolescentes illos falsis criminibus insimulauerit, ex eodem licet perspicere, qui Alcibia- E dem initio statim dialogi eiusdem nominis scripserit, inclinante iam ætatis vigore senescentem, cùm ab omnibus corporis amatoribus desereretur, cœpisse cum Socrate loqui. Quæ autem suis de Charmide maledictis repugnant, cognoscet ex eius dialogo qui volet. Fingit enim psum, quod minimè dialogi sermonibus congruit, pueri cuiusdã amore vertiginosum, ebriũ, impotentẽ sui, ac veluti mortuũ, robori leonis succubuisse: eius tamen pulchritudinẽ ipsum nihili pẽdere. Xenophõ- F tis quidẽ conuiuiũ, quamuis non illaudatum, habet tamen non pauca quæ meritò reprehẽdas. Callias ad conuiuium multos conducit, ob Autolyci victoriam pulli [i] sui, qui in Panathenæis de Quinquertione adeptus coronam fuerat: & statim qui accubuere, animum puero aduertunt, idque assidente patre.

[b] Tales in con[illegible] Platonis [illegible]os fuisse au[illegible] affirmat [illegible]

[c] Ad verbũ, Tardere coctione.

[d] Opposita ex contrariis. Quintilian. cap. 3. 9.

[e] Similiter desinentia, æquata mẽbris cõparia. Quintil. cap. 2. 4.

[f] Athenæus Platoni hoc loco infensior est.

[g] Erasm. adag. Non è quouis ligno fit Mercurius.

[h] Iunius adagio, Bibliotheca animata.

[i] [illegible]

A Τηλοῦ φίλοι ναίοντες, οὐκ εἰσὶν φίλοι. Πῶς γὰρ οὐκ ἄλογον τόπῳ τὴν φιλίαν καὶ οὐ τρόπῳ κρίνεσθαι; συναρθῶν παρ' Ὁμήρῳ μετὰ τὸ πιεῖν,

Τοῖς δ' ὁ γέρων πάμπρωτος ὑφαίνειν ἤρχετο μῆτιν.

παρὰ δὲ τοῖς οὐ τὰ σώφρονα συμπόσια συνάγουσι,

Τοῖς δ' ὁ κόλαξ πάμπρωτος ὑφαίνειν ἤρχετο μώκων.

Ἔτι δὲ ὁ μὲν Ὅμηρος ἡλικίαις εἰσάγει διαφέροντας καὶ τῇ προαιρέσει τοὺς κεκλημένους, B Νέστορα καὶ Αἴαντα καὶ Ὀδυσσέα. τὸ μὲν καθόλου, σύμπαντας τῆς ἀρετῆς ἀντεχομένους· ἤδη δὲ διαφόροις ὁδοῖς ὡρμηκότας ἐπ' αὐτήν. ὁ δ' Ἐπίκουρος ἅπαντας εἰσήγαγε προφήτας ἀτόμων. καὶ ταῦτ', ἔχων παραδείγματα, τήν τε τοῦ ποιητοῦ τῶν συμποσίων ποικιλίαν, καὶ τὴν Πλάτωνός τε καὶ Ξενοφῶντος χάριν. ὧν ὁ μὲν Πλάτων τὸν μὲν Ἐρυξίμαχον ἰατρόν, τὸν δὲ Ἀριστοφάνη ποιητήν, ἄλλον δ' ἀπ' ἄλλης προαιρέσεως ἐδόντων. οὔτε γὰρ κόλακα πρέπον ἐστὶν εἶναι, οὔτε μυκτηριστήν. πάλιν Ἐπίκουρος ἐν C τῷ συμποσίῳ ζητεῖ περὶ δυσπεψίας, ὥστ' οἰωνίσασθαι, εἶθ' ἑξῆς περὶ πυρετῶν. τὴν μὲν γὰρ ἐπιτρέχουσαν τῇ λέξει ἀρρυθμίαν τί δεῖ καὶ λέγειν; Πλάτων δὲ τὸν μὲν ὑπὸ τῆς λυγγὸς ὀχλούμενον καὶ θεραπευόμενον ἀνακογχυλιασμοῖς ὕδατος· ἐν δὲ τῇ ὑποθήκαις τοῦ κάρφους ἵνα τὴν ῥῖνα κινήσας πτάρῃ, παρίημι· κωμῳδεῖν γὰρ ἤθελε· καὶ διασύρει, χλευάζει τε τὰ ἰσόκωλα τὰ Ἀγάθωνος καὶ τὰ ἀντίθετα. καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην δὲ παράγει λέγοντα ὅτι παχητιᾷ. ἀλλ' ὅμως τοιαῦτα γράφοντες, τὸν Ὅμηρον D ἐκβάλλουσι τῶν πόλεων, ἀλλ' οὔτε ἐκ θύμβρας ἔφη Δημοχάρης λόγχη, οὔτ' ἐκ τοιούτων λόγων ἀνὴρ ἀγαθὸς γίνεται. οὐ μόνον δ' Ἀλκιβιάδην διασύρει, ἀλλὰ καὶ Χαρμίδην καὶ Εὐθύδημον, καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν νέων. τοῦτο δὲ κωμῳδοῦντός ἐστι τὴν Ἀθηναίων πόλιν, τὸ τῆς Ἑλλάδος μουσεῖον. ἣν ὁ μὲν Πίνδαρος Ἑλλάδος ἔρεισμα ἔφη· Θουκυδίδης δ' ἐν τῷ εἰς Εὐριπίδην ἐπιγράμματι, Ἑλλάδος Ἑλλάδα· ὁ δὲ Πύθιος ἑστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν Ἑλλήνων. διότι τοίνυν E κατέψευσται τῶν νεανίσκων, πάρεστι σκοπεῖν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος. τὸν μὲν γὰρ Ἀλκιβιάδην φησὶν ἐν τῷ ὁμωνύμῳ διαλόγῳ παρακμάσαντα, τότε πρῶτον ἄρξαντα Σωκράτει λαλεῖν, ὅτε πάντες αὐτὸν κατέλιπον οἱ τοῦ σώματος ἐπιθυμηταί. λέγει γὰρ ταῦτα κατ' ἀρχὰς τοῦ διαλόγου. τὰ δ' ἐν τῷ Χαρμίδῃ ἐναντιώματα ἐξ αὐτοῦ τοῦ διαλόγου ὁ βουλόμενος εἴσεται. ποιεῖ γὰρ αὐτὸν ἀσυμφώνως ποτὲ μὲν σκοτοδινιῶντα καὶ μεθυσκόμενον τῷ τοῦ F παιδὸς ἔρωτι, καὶ γινόμενον ἔξεδρον, καὶ καθάπερ νεβρὸν ὑποπεπτωκότα λέοντος ἀλκῇ. ἅμα δὲ καταφρονεῖν φησὶ τῆς ὥρας αὐτοῦ. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ Ξενοφῶντος συμπόσιον, καίπερ ἐπαινούμενον, οὐκ ἐλάττους ἔχει τούτων ἐπιλήψεις. Καλλίας μὲν γὰρ συνάγει τὸ συμπόσιον, ἐπειδήπερ τὰ παιδικὰ αὐτοῦ Αὐτόλυκος Παναθήναια παγκράτιον ἐστεφανώθη· καὶ εὐθὺς οἱ κατακλιθέντες τῷ παιδὶ προσέχουσι τὸν νοῦν· καὶ ταῦτα, τοῦ πατρὸς παρακαθημένου.

ὥσπερ γὰρ ὅταν φέγγος ἐν νυκτὶ παρῇ, πάντων προσάγεται τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ τὸ Αὐτολύκου κάλλος πάντων ἐφέλκεται ὄψεις ἐφ' ἑαυτό. ἔπειτα τῶν παρόντων οὐδεὶς ἦν ὃς οὐκ ἔπασχέ τι τὴν ψυχὴν ὑπ' ἐκείνου. οἱ μέν γε σιωπηλότεροι ἐγίγνοντο, οἱ δὲ καὶ ἐσχηματίζοντό πως. ἀλλ' οὐχ Ὅμηρος τοιοῦτόν τι εἰπεῖν ἐπεχείρησε. καὶ περὶ τῆς Ἑλένης παρούσης περὶ τοῦ κάλλους τις τῶν ἐναντίων αὐτῇ τοιαῦτ' εἶπεν ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἐκνικώμενος. A

Οὐ νέμεσις Τρῶάς τε καὶ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς B
Τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν.
Αἰνῶς ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν.

Εἶτά φησιν,

Ἀλλὰ καὶ ὧς τοίηπερ ἐοῦσ', ἐν νηυσὶ νεέσθω.

Τὰ δὲ μειράκια τὰ ὡς τὸν Μενέλαον παραγινόμενα ὅ Νέστορος υἱὸς καὶ ὁ Τηλέμαχος ἐν οἴνῳ ὄντες καὶ ἐν γαμικῷ συμποσίῳ διατρίβοντες, καὶ τῆς Ἑλένης παρακαθημένης, ὡς πρέπον ἐστὶν ἡσυχίαν ἄγουσι, πρὸς τὸ περιβόητον ἐκκεκωφημένοι κάλλος. ὁ δὲ Σωκράτης τίνος χάριν τὰς αὐλητρίδων ἀνεχόμενος καὶ τοῦ ὀρχουμένου παιδὸς καὶ κιθαρίζοντος, ἔτι δὲ καὶ τῆς κυβιστώσης γυναικὸς ἀπρεπῶς τὸ μύρον ἀπείπατο; οὐ γὰρ ἂν αὐτὸ ἀγέλαστι ἠνέσχετο κατὰ νοῦν ἔχων ταῦτα τὰ ἔπη. C

Τοὺς ὠχριῶντας τοὺς ἀνυποδήτους λέγεις,
Ὧν ὁ κακοδαίμων Σωκράτης καὶ Χαιρεφῶν.

Καὶ μὴν ἀσύμφωνα καὶ τὰ μετὰ ταῦτα τῇ αὐστηρότητι. ὁ γὰρ δὴ Κριτόβουλος μειράκιον ἀστεῖον, γέροντα καὶ διδάσκαλον αὐτοῦ τὸν Σωκράτη σκώπτει, πολὺ τῶν Σιληνῶν αἴσχιω λέγων εἶναι. ὁ δὲ αὐτῷ διαμορφοσκοπεῖται, καὶ κριτὰς ἑλόμενος τόν τε παῖδα καὶ τὴν ὀρχηστρίδα, προτίθησι νικητήρια φιλήματα τῶν κριτῶν. τίς οὖν τῶν νέων ἐντυχὼν τούτοις οὐκ ἐπιτριβήσεται μᾶλλον ἤπερ εἰς ἀρετὴν προαχθείη; παρὰ δ' Ὁμήρῳ ἐν τῷ τοῦ Μενελάου συμποσίῳ προβάλλουσιν ἀλλήλοις, ὥσπερ ἐν διατριβῇ ζητήματα καὶ πολιτικῶς ὁμιλοῦντες τέρπουσιν ἀλλήλους καὶ ἡμᾶς. ὁ γοῦν Μενέλαος παραγινομένων ἐκ τοῦ λουτρῶνος τῶν περὶ τὸν Τηλέμαχον καὶ τῶν περὶ τὴν ἐδωδὴν παρατεθέντων, παρακαλεῖ μεταλαμβάνειν λέγων τάδε, D E

Σίτου δ' ἅπτεσθον καὶ χαίρετον· αὐτὰρ ἔπειτα
Δείπνου πασσαμένω εἰρησόμεθ' οἵ τινές ἐστον.

Ἔπειτα προσεπιδίδωσι τῶν παρακειμένων αὐτῷ φιλανθρωπευόμενος.

Ὣς φάτο καί σφιν νῶτα βοὸς παρὰ πίονα θῆκεν
Ὄπτ' ἐν χερσὶν ἑλών, τά ῥά οἱ γέρα πάρθεσαν αὐτῷ. F

Φαγόντες δ' ἐκεῖνοι μετὰ σιωπῆς, ὡς πρέπει νέοις ἀλλήλοις ὁμιλοῦσιν, ἠρέμα προσκύψαντες οὐ περὶ ἐδεσμάτων φησίν, οὐδὲ περὶ θεραπαινῶν τοῦ κεκληκότος ὑφ' ὧν ἐλούσαντο· περὶ δὲ τῶν κτημάτων τοῦ ὑποδεξαμένου.

Ζηνός που τοιαῦτα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται.

Βέλτιον γὰρ οὕτως φησὶν ὁ Σέλευκος γράφεσθαι. Ἀρίσταρχος δὲ οὐ δεόντως γράφει

Nam quemadmodum noctu cùm lux fulget, eò dirigũtur omnium oculi, sic Autolyci pulchritudo omnium conspectum ad se rapit. Deinde nullus ei conuiuio interfuit, cuius mentem pueri species non commouerit, aliis tacitè mirantibus, aliis gestu habitúque corporis ad id formato admirationem suam prodentibus. Cæterùm Homerus tale quidpiam dicere nunquam tentauit. De Helenæ præsentis forma, quidam iniquior illi, veritate victus, hæc inquit:

Non ægre ferendum [a], *Troianos & bene caligatos Achiuos*
Pro tali fœmina longo tempore graues labores perpeti.
Immortalibus hæc oppido quàm facie deabus similis est.

Deinde subiungit:

Verùm, quamuis eiusmodi sit, nauibus domum redito.

Adolescentuli sanè, qui ad Menelaum se contulerant, nempe Telemachus & Nestoris filius, quamuis inter pocula & nuptiales epulas versarentur, prope Helenam sedentes, vt decorum fuit, silent, celeberrima illius forma exurdati, & attoniti. Socrates verò, cuius rei gratia cùm [b] tibicinas iam tolerasset, mulierem in caput desilientem, puerúmque saltantem, ac citharam pulsantem, indecorè vnguentum respuit? Nõ enim citra risum illorum qui aderant vngi se permisisset, præsertim si animo succurrissent hi versus [c],

Pallidos istos inquis, & nudis pedibus
E quorum numero sunt miser Socrates, ac Chærephon.

Rigidis sanè & austeris moribus ea quæ sequuntur minimè conueniunt. Critobulus enim, vrbanus adolescentulus, Socrati præceptori suo illudit, eumq; Silenis [d] multò deformiorem esse ait. Socrates verò cum illo de forma contendit, eligitq; iudices puerum, ac saltatricem; ac vter vicisset, præmium pollicetur iudicum osculum. Quis ergo iuuenum, cùm in hæc inciderit, non obteretur & perdetur potius, quàm ad virtutem proficiat aliquid? Apud Homerum in Menelai conuiuio, velut in schola quadam, quæstiones inuicem proponunt, ac ciuiliter colloquentes, & mutuo sese & nos oblectant. Menelaus igitur, cùm accessisset è balneo Telemachus, instructa cibis mensa, illis vt vescatur, iubet his verbis:

Cibis manum iniicite, lætique estote, deinde
Cœna pasti, qui sitis eloquemini.

Postea ex iis, quæ ipsi apposita fuerant, velut auctarium cœnæ quoddam, partem largitur, humanitate comitatéque singulari.

Sic fatus tergora statim admouit pinguis bouis,
Assa, manibus sumpta, quæ illi attulerant honoris caussa.

Cibati verò hospites, vt iuuenes decebat, inter se confabulantur, sensim acclinato capite, non de ferculis, vel ancillis conuiuatoris, quæ in balneo ministræ fuerant, sed de opibus illius qui hospitio exceperat.

In ædibus profectò [e] *Iouis tales opes conduntur:*
Sic enim melius Seleucus putat scribi. Aristarchus verò non rectè scripsit:

a Iliad. … b An … præ… minum… erudito… bere … b. … nes… & … acroam… gantes … rate … Murc… 6. Var. … Demo… Marc… ris … nit … c Arist… in N… d Erud… Silen… e …

a Ζωὸς κε τοιῆδ' ὀλυμπίε ἔνδοθεν αὐλή.

Iouis [a] *Olympij tale est intus atrium.*

Non enim magnificentiam ædium tantùm admirantur, ornatis parietibus electro, argento, ebore spectandam, sed palatium illud esse dicunt vocale ac sonorum. Quòd verò tale prædicatur amplum est, altóque & excelso fastigio. At de regia suppellectile inquiunt:

Auri multum, electri, argenti, eboris.

Quibus verbis aptè subiungitur,

In ædibus profectò Iouis talia reponuntur

Quæ innumera dum cerno, præ admiratione stupeo.

b Quod assuendũ putabat Aristarchus.

Hîc autem non conuenienter [b] subsequeretur huic carmini,

Iouis Olympij tale est intus atrium,

Alterum illud,

Quæ innumera.

Nam insitata ea lectio solœco vitiosa foret. Præterea, vox αὐλὴ [c] ædibus non congruit. Apertus perflatúsque locus αὐλὴ dicitur: & διαυλωνίζειν locum dicimus qui ex vtraque parte ventum admittit. αὐλὸς etiam instrumentum est quod flatus permeat, & quæcunque figura in rectum protenditur, illam nos αὐλὸν vocamus, veluti stadium, & canalem sanguinis.

c Philander cõmentariis in Vitruuium, cap. 6.

Confestim canalis [d] *crassus naribus prodijt:*

αὐλῶπιν etiam casidem nuncupamus [e] quæ ex medio in rectum assurgit. Athenis αὐλῶνας [f] quosdam sacros appellant, quorum meminit Philochorus in nona [g]. Aulonas masculino genere olim pronunciarunt, vt Thucydides libro quarto, poetæ verò fœminino. Carcinus in Achille

d Sanguis. Quod continet pro eo quod cõtinetur.
e Prætereáque fistulam, seu bucculam, in qua figitur galeæ conus.
f Conualles, angustias, anfractus.
g Ode.

Profundam in aulonem quæ exercitum circumdabat.

Sophocles in Scythis:

Præcipitia, specus, & maritimas

Aulonas.

Excipiendum ab hac obseruatione, quod apud Eratosthenem in Mercurio genere masculino vsurpatur fœminini vice:

Profundus aulon diuiditur:

h Apud Hesiodum.

Pro eo quod est profunda, veluti & [h] hoc dicitur:

Θῆλυς ἐέρση, id est, molliusculus & tener ros, pro θήλεια. αὐλὼν igitur, & αὐλὴ id significant [i] quod nos diximus. Nunc autem Regias Aulas vocant, vt Menander:

i Veteribus, vt Homero.

Aulas & Satrapas colere.

Et Diphilus:

Aulas colere est, ut equidem censeo,

Aut exulis, aut famelici, aut uerberonis:

Quòd ante ædificia subdialia loca habeant, in quibus dormiunt & consistunt regii stipatores. Homerus aulam semper locum detectum & sub dio positum vocat, vbi Iouis Hercei [k] ara fuit. Itaque Peleus deprehenditur

k Septisii, Cor[...], Penetralis, [...]ici.

In aulæ septo: habuit autem poculum aureum

Quo fuluum uinum libabat, uictimis ardentibus infundens.

At Priamus.

In aulæ septo stercori aduolutus.

Et Vlysses Phemio sic imperat:

At ædibus eleganter structis egressi

A Ζηνός που τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή. Οὐ γὰρ τῆς οἰκίας τὸ κάλλος μόνον ἀποθαυμάζουσι. πῶς γὰρ ἤλεκτρον καὶ ἄργυρος καὶ ἐλέφας ἐν τοῖς τοίχοις ἦν; ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τοῦ οἴκου εἰρήκασιν ὡς ἔστι δώματα ἠχήεντα. τοιαῦτα γὰρ δὴ τὰ ὑψόροφα καὶ μεγάλα. περὶ δὲ τὴν σκευὴν τὸ

Χρυσοῦ τ' ἠλέκτρου τε καὶ ἀργύρου, ἠδ' ἐλέφαντος. οἷς εἰκότως ἐπιφέρεται,

Ζηνός που τοιαῦτα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται,

B Ὅσσα τάδ' ἄσπετα πολλά· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.

Οὐκ ἔστι δ' ἀκόλουθον τῷ Ζηνός που τοιήδε γ' ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή, ἐπιφέρειν, ὅσσα τάδ' ἄσπετα πολλά, σόλοικον ὂν τῷ ἀσυνήθει τῆς ἀναγνώσεως. ἔτι τοίνυν οὐδ' ἡ αὐλὴ ἁρμόττει ἐπὶ τοῦ οἴκου. ὁ γὰρ διαπνεόμενος τόπος αὐλὴ λέγεται. καὶ διαυλωνίζειν φαμὲν τὸ δεχόμενον ἐξ ἑκατέρου πνεῦμα χωρίον. ἔτι δὲ αὐλὸς μὲν τὸ ὄργα-

C νον ᾧ διέρχεται τὸ πνεῦμα, καὶ πᾶν τὸ διατεταμένον εἰς εὐθύτητα σχῆμα, αὐλὸν καλοῦμεν. ὥσπερ τὸ στάδιον καὶ τὸν κρουνὸν τοῦ αἵματος.

Αὐτίκα δ' αὐλὸς ἀνὰ ῥῖνας παχὺς ἦλθε.

καὶ τὴν περικεφαλαίαν ὅταν ἐκ τοῦ μέσου πρὸς ὀρθὸν ἀνατείνῃ αὐλῶπιν. λέγονται δὲ Ἀθήνησι καὶ ἱεροί τινες αὐλῶνες, ὧν μέμνηται Φιλόχορος ἐν τῇ ἐννάτῃ. καλοῦσι δ' ἀρσενικῶς τοὺς αὐλῶνας, ὥσπερ Θουκυδίδης ἐν τῇ τετάρτῃ, καὶ πάντες οἱ καταλογάδην συγγραφεῖς. οἱ δὲ ποιηταὶ θηλυ-

D κῶς. Καρκῖνος μὲν Ἀχιλλεῖ,

Βαθεῖαν εἰς αὐλῶνα περίδρομον στρατοῦ.

καὶ Σοφοκλῆς Σκύθαις,

Κρημνούς τε καὶ σπήλαια, ἠδ' ἐπακτίας

Αὐλῶνας.

Ἐκδεκτέον οὖν καὶ τὸ παρὰ Ἐρατοσθένει ἐν τῷ Ἑρμῇ θηλυκῶς εἰρῆσθαι.

- Βαθὺς διαφύεται αὐλών,

ἀντὶ τοῦ βαθεῖα. καθάπερ λέγεται θῆλυς ἐέρση. πᾶν οὖν τὸ τοιοῦτον αὐλή τε καὶ αὐλὼν λέγεται.

E νῦν δὲ τὰ βασίλεια λέγουσιν αὐλάς. ὥσπερ Μένανδρος, αὐλὰς θεραπεύειν καὶ σατράπας. καὶ Δίφιλος,

Αὐλὰς θεραπεύειν ἐστὶν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,

Ἢ φυγάδος, ἢ πεινῶντος, ἢ μαστιγίου.

ἤτοι διὰ τὸ μεγάλους ἔχειν τοὺς πρὸ τῶν οἴκων ὑπαιθρίους τόπους· ἢ τῷ παραυλίζεσθαι καὶ παρακοιμᾶσθαι τοὺς δορυφόρους τοῖς βασιλείοις. Ὅμηρος δὲ τὴν αὐλὴν ἀεὶ τάττει ἐπὶ τῶν ὑπαίθρων τόπων. ἔνθα ἦν ὁ τοῦ Ἑρκείου Ζηνὸς βωμός. ὁ μὲν

F τοι γε Πηλεὺς καταλαμβάνεται,

Αὐλῆς ἐν χόρτῳ. ἔχε δὲ χρύσειον ἄλεισον

Σπένδων αἴθοπα οἶνον, ἐπ' αἰθομένοις ἱεροῖσι.

Ὁ δὲ Πρίαμος,

Αὐλῆς ἐν χόρτοισι κυλινδόμενος κατὰ κόπρον.

Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς προστάττει τοῖς περὶ τὸν Φήμιον.

Ἀλλ' ἐξελθόντες μεγάρων εὖ ναιεταόντων

Ἐκ φόνου εἰς αὐλήν.

Ὅτι δὲ ὁμοῦ τόν τε οἶκον καὶ τὰ κτήματα ἐπήνεσεν ὁ Τηλέμαχος, ἐμφανίζει ὁ Μενέλαος.

Τέκνα φίλ᾽, ἤτοι Ζηνὶ βροτῶν οὐκ ἄν τις ἐρίζοι.

Ἀθάνατοι γὰρ τοῦ γε δόμοι καὶ κτήματ᾽ ἔασιν.

Ἀλλὰ γὰρ ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ συμπόσιον, ἐν ᾧ Ὅμηρος ἐπιδεξίως ἀφορμὴν εὗρε λόγων, ὥστε κτῆσιν συγκρῖναι φίλου. οὐ γὰρ ὡς πρόβλημα προτείνει, ἀλλ᾽ ἐπιχαρίτως παρενείρας ὁ Μενέλαος ἐπειδὴ ἤκουσε τῶν ἐπαίνων, τὸ μὲν εἶναι πλούσιος οὐκ ἀρνεῖται· καὶ ταῦτα δὲ περιελὼν τὸν φθόνον· πολλὰ γάρ φησι παθόντ᾽ ἔχειν αὐτόν. οὐ μὴν τοι ἀξιοῖ ἑαυτὸν θεοῖς συγκρίνειν.

Ἀθάνατοι γὰρ τοῦ γε δόμοι καὶ κτήματ᾽ ἔασιν.

ἐνδειξάμενος δὲ φιλάδελφον ἦθος καὶ μετ᾽ ἀνάγκης φήσας ζῆν τε καὶ πλουτεῖν, ἀντιπαρέθηκε τὸν τῆς φιλίας λόγον.

Ὧν ὄφελον τριτάτην περ ἔχων ἐν δώμασι μοῖραν

Ναίειν· οἱ δ᾽ ἄνδρες σόοι ἔμμεναι, οἳ τότ᾽ ὄλοντο

Τροίῃ ἐν εὐρείῃ, ἑκὰς Ἄργεος ἱπποβότοιο.

Τίς ἂν οὖν τῶν ἐκγόνων ἐκείνων τῶν ὑπὲρ τοῦ τούτου τεθνηκότων οὐκ ἂν ἀνταξίαν δόξειεν τὴν ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ πατρὸς λύπην τῇ τοῦ παρὸς εὐχαρίστῳ μνήμῃ διορθουμένην; ὅπως δὲ μὴ δόξῃ κοινὸς εἶναι πρὸς πάντας τοὺς παραπλησίως αὐτῷ τὴν εὔνοιαν ἐνδεδειγμένους, ἐπήνεγκεν,

Τῶν πάντων οὐ τόσσον ὀδύρομαι ἀχνύμενός περ

Ὡς ἑνός· ὅς τέ μοι ὕπνον ἀπεχθαίρει καὶ ἐδωδήν.

Ἵνα δὲ μὴ φαίνηται μηδενὸς τῶν ἐκείνου παραμελῶν, ἐμνήσθη καὶ ὀνόμα.

- ὀδύρονται νύ που αὐτόν.

Λαέρτης θ᾽ ὁ γέρων καὶ ἐχέφρων Πηνελόπεια

Τηλέμαχός θ᾽ ὃν ἔλειπε νέον γεγαῶτ᾽ ἐνὶ οἴκῳ.

Τοῦ δὲ δακρύσαντος πρὸς τὴν μνήμην, ὁ μὲν ἐφίστησι· κἂν τοσούτῳ τῆς Ἑλένης ἐπεισόδῳ, κἀκείνης ἐκ τῆς ὁμοιότητος τεκμηραμένης (πάνυ γὰρ αἱ γυναῖκες διὰ τὸ παρατηρεῖσθαι τὴν ἀλλήλων σωφροσύνην, δειναὶ τὰς ὁμοιότητας τῶν παίδων πρὸς τοὺς γονέας ἐλέγξαι) παρεμβάλλοντός τινα λόγον καὶ τοῦ Πεισιστράτου. χρὴ γὰρ καὶ τοῦτον μὴ παρεῖναι δορυφορήματος τρόπον, καὶ διαλεχθέντος εὐσχημόνως περὶ τῆς αἰδοῦς τοῦ Τηλεμάχου, πάλιν ἐπιβάλλει ὁ Μενέλαος περὶ τῆς τοῦ Ὀδυσσέως φιλίας, ὅτι μετὰ μόνου καταγηρᾶναι μάλιστ᾽ ἂν ἤθελε μετ᾽ ἐκείνου. κατὰ δὲ τὸ εἰκὸς, οἱ μὲν δακρύουσιν, ἡ δ᾽ Ἑλένη Διὸς οὖσα θυγάτηρ καὶ παρὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ σοφῶν μεμαθηκυῖα πολλοὺς λόγους, εἰς τὸν οἶνον ἐμβάλλει πάνακες τῷ ὄντι φάρμακον, καὶ ἄρχεται διηγεῖσθαι τὰ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως μεταξὺ ταλασιουργίας ἁπτομένη· οὐ δι᾽ ἀρέσκειαν τοῦτο πράττουσα, ἀλλ᾽ οἴκοθεν ἔχουσα τὴν τοιαύτην αἵρεσιν.

Post cædem in aulam.

Quòd autem simul & regiam & opes laudarit Telemachus, liquet ex oratione Menelai:

Chari gnati, cum Ioue mortalium nullus contenderit:

Immortales sunt ipsius & opes, & ædes.

Verùm iam ad conuiuium redeamus, in quo Homerus rara dexteritate quadam sermonis occasionem sic nactus est, vt facultates & diuitias cum amico sapienter comparauerit. Nõ enim veluti dubiam quæstionem id proposuit Menelaus, sed lepidè interseruit [a] auditis suis laudibus, séque opulentum esse minimè negauit, inuidiam tamen etiam tum deprecatus, quòd earum opum post multas ærumnas dominus esset, non tamen se dignum esse qui cum diis conferretur:

Immortales enim Iouis opes esse, ac palatia.

Suæ autem erga [b] fratrem beneuolentiæ documentum cùm explanasset, & diuitem se ac viuum necessaria fatorum lege superesse dixisset, his velut ex aduerso amoris in suos respectum opposuit:

O vtinã reliqua mihi tantùm sit tertia horũ pars

Domi degenti, saluique forent qui ad Troiam cecidere

Spatiosam, procul ab Argis ad equorum pascua feracibus.

Ecquis igitur ex illorũ posteris, qui pro eiusmodi duce ac imperatore mortem oppetiuerunt, suum de amisso patre dolorem grata mortui recordatione compensatum non arbitretur, & reparatam iacturam? Ne autem videretur communis & publica esse illa gratia, quam habebat iis qui pari alacritate animum suum erga illum beneuolum ostenderant, subiungit:

Omnium tantopere uicem non doleo, licet ob eorum infortunia mœstus,

Quantopere unius, qui nec somno [c] me refici, nec cibo recreari sinit.

Ne verò ex Vlyssis domesticis & propinquis neglectum fuisse ab illo quempiam suspicaremur, eorum nominatim reminiscitur:

Eum sanè complorant

Senex Laërtes, ac cordata castáque Penelope,

Et Telemachus, quem puerum domi lusitantem pater reliquit.

Telemachi verò ad parentis memoriam lachrymantis fletum inhibet. Accedit & ingreditur Helena interea, Vlysísque filium conieċtat esse Telemachum è faciei similitudine: mulieres enim, quia suam inuicem curiosiùs pudicitiam obseruant, liberorum similitudinem cum parentibus dignoscunt, & adnotãt certiùs. Interfatur hîc quædã Pisistratus[d], (nec enim par erat satellitũ [e] more tacitum adesse) & honestè de pudore Telemachi disserit. At Menelaus iterum de sua cum Vlysse necessitudine locutus, cum eo solo consenescere dixit optatissimum sibi fuisse. Lacrymas, vt æquum fuit, id excussit Telemacho. Helena verò, Iouis gnata, oratione commertióque sapientum AEgyptiorum multa edocta, Panaces, efficax reuera mœroris auxilium, iniicit vino, & de Vlysse narrare incipit, obitérque etiam texendi consuetam operã aggreditur, non quidem vt famã gratiámve captaret, id agens, sed quia domi ita fuisset educata, & assuefacta.

a [illegible] ius d[illegible] gnifica[illegible] gener[illegible] expos[illegible]

b Quę [illegible] occider[illegible] fidiis [illegible] cauen[illegible] ἐλησμ[illegible] χω[illegible] Homeru[illegible]

c Ad re[illegible] cibũ [illegible] nũmqu[illegible] facit.

d Ne[illegible] e [illegible]

Quamobrem Venus post singulare certamē [a] ad illam perrexit,

Et affata est annosæ uetulæ similis,
Quæ lanificio celebrem Lacedæmonē incolebat,
Lanásque tractabat pulchras.

Quantum verò in eo sedula & attenta opere esset, monstrant hæc:

Huic quidem mox Adrastē sellam affabre laboratam statuit:
Alcippe tapetem lana molli textum attulit:
Argenteum canistrum aduexit Phylo, quod Helenæ dederat
Alcandra Polybij uxor, qui Thebis
Aegyptijs habitabat [b].
Hoc scilicet aduectum ancilla Phylo admouit,
Penso iam torto plenum: super ipso
Distenta colus fuit, cum aduoluta purpurea lana.

Suam quoque industriā Helena videtur perspexisse, ac propterea Telemachum peplo [c] cùm donaret, inquit,

Munus, ô chare fili, hoc tibi do,
Monumentum manuum Helenes, quod gestandum uxori trades
Nuptiarum, quas tu uehementer exoptas, tempore.

Eius verò in opere continuando voluptas & assiduitas castam ac pudicam fuisse indicat. Poëta certè nec luxu mollem, nec delicias ob pulchritudinem facientem inducit. Eam telam [d] texentem, picturísque variantem domi offendunt:

In palatio illam reperit telam magnam texentem
Duplicatam, nitidam, cui multa inspersit
Prælia [e] *Troianorum qui domare sciunt equos,*
& Achiuorum æneis loricis armatorum,
In quibus ipsius caussa conflixerant, sub Martis auspicijs.

Homerus præterea nos docet, debere illos qui inuitati sunt, conuiuatorem admonere, & rogare, sibi vt exurgere & abire liceat. Menelaum [f] compellat sic Temelachus:

Agitedum, in lectum nos abducite, somno
Vt blando iam dormientes recreemur.

Sic quoque Minerua Nestorem [g], quæ se mentorem esse assimulabat,

Agitedum, fauete [h] *linguis, uinum miscete,*
Vt neptuno & alijs dijs immortalibus
Cùm libauerimus, de cubili nos curemus, id enim tempestiuum est.

Vel festis deorum celebritatibus nefas esse videtur in epulis iusto diutiùs manere. Pallas igitur apud Homerum sententiosè inquit:

Tenebras iam lux subit, nec æquum est
Diu in epulo deorum sedere, sed domum reuerti.

A quibusdam etiam sacris ante solis occasum vt discedant, lege cautum est. Apud AEgyptios olim temperanter conuiuiorum genus quouis peragebatur, vt autor est Apollonius, qui de gentis illius moribus scripsit. Sedebant enim, cùm cœnarent, eius nationis homines, vilissimis quidem cibis contenti, sed saluberrimis, ac vino, quantum sufficeret ad exhilarandum animum, quod Pindarus ab Ioue poscit:

Ecquid facere possum, tibi ut charus sim,
Ac musis, uersuum gratia, & uenustate, quæ nos lætificet,
Id te rogo, ô Saturnie, ualide fulminator.

d Iliad. γ.

e Ad verbum multa certamina quæ ipsius caussa perpessi fuerant a Martis palmis.

f Odyss. δ.

g Odyss. γ.

h Ad verbum, præcidite linguas.

A ἡ γοῦν Ἀφροδίτη ἐρχομένη πρὸς αὐτὴν μετὰ τὸ μονομαχεῖν εἰκάζεται

Γρηῒ δέ μιν ἐϊκυῖα παλαιγενέϊ προσέειπεν
Εἰροκόμῳ, ἥ οἱ Λακεδαίμονι ναιεταούσῃ 96
Ἤσκειν εἴρια καλά.

Ἐμφανίζεται δ' αὐτῆς οὐ παρέργως τὸ φίλεργον κἀκ τούτων,

Τῇ δ' ἄρ' ἅμ' Ἀδρήστη κλισίην εὔτυκτον ἔθηκε.
Ἀλκίππη δὲ τάπητα φέρεν μαλακοῦ ἐρίοιο,
B Φυλὼ δ' ἀργύρεον τάλαρον φέρε, τόν οἱ ἔδωκεν
Ἀλκάνδρη Πολύβοιο δάμαρ.
Τόν ῥά οἱ ἀμφίπολος Φυλὼ παρέθηκε φέρουσα
Νήματος ἀσκητοῖο βεβυσμένον· αὐτὰρ ἐπ' αὐτῷ
Ἠλακάτη τετάνυστο ἰοδνεφὲς εἶρος ἔχουσα.

Ἔοικε δὲ καὶ αὐτὴ τὴν ἑαυτῆς φιλοτεχνίαν συνορᾶν. τῷ γοῦν Τηλεμάχῳ πέπλον ἵνα δωρουμένη, φησί.

C Δῶρόν τοι καὶ ἐγώ, τέκνον φίλε, τοῦτο δίδωμι,
Μνῆμ' Ἑλένης χειρῶν, πολυηράτου ἐς γάμου ὥρην
Σῇ δ' ἀλόχῳ φορέειν.

Αὕτη δ' ἡ φιλεργία τὴν σωφροσύνην αὐτῆς καταμηνύει· οὐ χλιδῶσα γὰρ, οὐδὲ θρυπτομένη διὰ τὸ κάλλος εἰσάγεται. εὑρίσκεται γοῦν περὶ ἱστὸν ὑφαίνουσα καὶ ποικίλλουσα.

Τὴν δ' εὗρ' ἐν μεγάρῳ· ἡ δὲ μέγαν ἱστὸν ὕφαινε
D Δίπλακα, μαρμαρέην· πολέας δ' ἐνέπασσεν ἀέθλους
Τρώων θ' ἱπποδάμων, καὶ Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
Οὓς ἕθεν εἵνεκ' ἔπασχον ὑπ' Ἄρηος παλαμάων.

Διδάσκει δ' ἡμᾶς Ὅμηρος, ὅτι δεῖ καὶ τοῖς κεκλημένοις ἐφ' ἑστίασιν παρακαλεῖν ἀπανίστασθαι τοὺς κεκληκότας ὁ μὲν Τηλέμαχος τὸν Μενέλαον,

Ἀλλ' ἄγετ' εἰς εὐνὴν τράπεθ' ἡμέας, ὄφρα καὶ ἤδη
Ὕπνῳ ὕπο γλυκερῷ ταρπώμεθα κοιμηθέντες.

Ἡ δὲ προσποιουμένη Μέντωρ εἶναι Ἀθηνᾶ πρὸς τὸν E Νέστορα,

Ἀλλ' ἄγε, τάμνετε μὲν γλώσσας, κεράσασθε δὲ οἶνον,
Ὄφρα Ποσειδάωνι καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισιν
Σπείσαντες, κοίτοιο μεδώμεθα· τοῖο γὰρ ὥρη.

Ἐν δὲ ταῖς τῶν θεῶν ἑορταῖς, οὐδ' ὅσιον εἶναι δοκεῖ πλείω χρόνον παραμένειν. γνωμικῶς γοῦν φησὶ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ ἡ Ἀθηνᾶ.

Ἤδη γὰρ φάος οἴχεθ' ὑπὸ ζόφον οὐδὲ ἔοικε
Δηθὰ θεῶν ἐν δαιτὶ θαασσέμεν, ἀλλὰ νέεσθαι.

Καὶ νῦν δὴ νόμος ἐκ θυσιῶν τινῶν πρὸ ἡλίου δύνοντος ἀπιέναι. F Καὶ παρ' Αἰγυπτίοις δὲ τὸ παλαιὸν σωφρονικῶς διεξήγετο τὸ τῶν συμποσίων γένος. καθάπερ εἴρηκεν Ἀπολλώνιος περὶ τούτων γεγραφώς. καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν τροφῇ τῇ λιτοτάτῃ καὶ ὑγιεινοτάτῃ χρώμενοι. καὶ οἴνῳ τοσούτῳ ὅσος ἱκανὸς ἂν γένοιτο πρὸς εὐθυμίαν, ἣν ὁ Πίνδαρος αἰτεῖται παρὰ τοῦ Διός. Τί δ' ἔρδων φίλος σοί τε καρτεροβρόντα Κρονίδα, φίλος δὲ Μοίσαις εὐθυμίᾳ τε μέλων εἴην, τοῦτ' αἰτέομαί σε.

A τὸ δὲ Πλάτωνος συμπόσιον, οὐ συνέδριόν ἐστιν, οὐ βουλευτήριον, οὐ λέσχη φιλοσόφων. Σωκράτης γὰρ οὐδὲ τοῦ συμποσίου ἀποστῆναι θέλει, καίτοι Ἐρυξιμάχου καὶ Φαίδρου καὶ ἄλλων τινῶν ἀποστάντων· ἀλλ' ἐγρηγόρει μετ' Ἀγάθωνος καὶ Ἀριστοφάνους, καὶ πίνει ἐξ ἀργυροῦ φρέατος· καλῶς γάρ τις τὰ μεγάλα ποτήρια οὕτως ὠνόμασε. πίνει τ' ἐκ τῆς φιάλης ἐπιδέξια. φησὶ δὲ καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς μὲν δύο νυστάζειν, καταδαρθεῖν δὲ πρότερον τὸν Ἀριστοφάνη, ἤδη δὲ ἡμέρας ὑποφαινούσης τὸν Ἀγάθωνα· καὶ τὸν Σωκράτην κατακοιμήσαντα ἐκείνους, ἀναστάντα ἀπιέναι εἰς τὸ Λύκειον. B ἐξ ὧν φησιν ὁ Ἡρόδικος εἰς τοὺς Ὁμήρου Λαιστρυγόνας,

Ἔνθα κ' ἄυπνος ἀνὴρ δοιοὺς ἐξήρατο μισθούς.

Πᾶσα δὲ συμποσίου συναγωγὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν αἰτίαν εἰς θεὸν ἀνέφερε, καὶ στεφάνοις ἐχρῶντο τοῖς οἰκείοις τῶν θεῶν, καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς. καὶ δοῦλος οὐδεὶς ἦν ὁ διακονήσων, ἀλλ' οἱ νέοι τῶν ἐλευθέρων ᾠνοχόουν, ὡς ὁ τοῦ Μενελάου υἱὸς καίτοι νυμφίος ὑπάρχων, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις. C παρὰ δὲ τῇ καλῇ Σαπφοῖ καὶ ὁ Ἑρμῆς οἰνοχοεῖ τοῖς θεοῖς. καὶ τἄλλα δὲ πάντα παρεσκεύαζον τοῖς δειπνοῦσιν ἐλεύθεροι, καὶ οἱ δειπνήσαντες ἀπελύοντο φωτὸς ὄντος. ἐν ἐνίοις δὲ καὶ τῶν Περσικῶν συμποσίων ἐγίνοντό τινες καὶ βουλαί, καθάπερ ἐν τῷ τοῦ Ἀγαμέμνονος κατὰ τὴν στρατείαν. τὸ δὲ τοῦ Ἀλκινόου συμπόσιον πρὸς ὃ ἀποτέτακται τοῦ Ὀδυσσέως ὁ λόγος,

Οὐ γὰρ ἔγωγέ τι φημὶ τέλος χαριέστερον εἶναι,
D Ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα,
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ·

ξένου ὑποδοχὴν ἔχει, ὄντων καὶ αὐτῶν τῶν Φαιάκων τρυφερῶν. ὅπερ συμβάλλων τις πρὸς τὰ τῶν φιλοσόφων συμπόσια κοσμιώτερον ἂν εὕροι. καίτοι τοῦτο περιέχον καὶ ἱλαρότητα καὶ παιδιὰν εὐσχήμονα. μετὰ γὰρ τὸν ἀγῶνα τὸν γυμνικὸν ᾄδει ὁ ᾠδὸς ἀμφ' Ἄρεος φιλότητος μῦθόν τινα χλεύῃ κεκραμένον· καίτοι εἰς τὴν μνηστηροφονίαν ὑποθηκῶν ὑποτιθεμένων τῷ Ὀδυσσεῖ, ὡς τοῦ Ἡφαίστου E καὶ τοῦ Κυλλοποδίωνος τὸν ἀνδρειότατον Ἄρη καταγωνισαμένου. Ἐκαθέζοντο δὲ καὶ δειπνοῦντες οἱ τότε, πολλαχοῦ γοῦν ὁ Ὅμηρος φησίν.

Ἑξείης ἕζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε.

ὁ γὰρ θρόνος αὐτὸ μόνον ἐλευθέριός ἐστι καθέδρα σὺν ὑποποδίῳ, ὅπερ θρῆνυν καλοῦντες, ἐντεῦθεν αὐτὸν ὠνόμασαν θρόνον τοῦ θρήσασθαι χάριν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ καθέζεσθαι τάσσουσιν, ὡς Φιλητᾶς.

Θρήσασθαι πλατάνῳ γαίῃ ὑπό. ὁ δὲ κλισμὸς περιττοτέρως κεκόσμηται ἀνακλίσει. F τούτων δ' εὐτελέστερος ἦν ὁ δίφρος. τῷ γοῦν Ὀδυσσεῖ ἐπαίτῃ εἶναι δοκοῦντι, δίφρον ἀεικέλιον φησὶ καταθεὶς ὀλίγην τε τράπεζαν. οἱ δὲ κρατῆρες αὐτοῖς, ὥσπερ ἔχει καὶ τοὔνομα, κεκραμένοι παρειστήκεσαν. ἐξ ὧν οἱ κοῦροι διακονούμενοι, τοῖς μὲν ἐντιμοτάτοις ἀεὶ πλήρες παρεῖχον τὸ ποτήριον. τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἴσου διένεμον. ὁ γοῦν Ἀγαμέμνων πρὸς τὸν Ἰδομενέα φησί·

Platonis verò conuiuium philosophorum nō consessus est, nō curia, non conuenticulum [a]. Socrates enim abire cōuiuio non vult, quamuis Eryximachus, Phedrus, & alij quidā iā discesserint, sed vigil perstat cū Agathone & Aristophane, ex argenteoq; [b] puteo bibit: Ingentia namque pocula sic rectè quispiam vocauerit: idem post è phiala ingeniosè rursum bibit. Ex iis qui vigilabant, vt idem scriptor refert, duo post dormitantes nictarunt, priorem tamen Aristophanem somnus oppressit: at cùm iam dilucesceret, Socrates qui illos sopiuerat, cum Agathone surrexit, abiitque in Lyceum, cùm ad Læstrygonas [c] Homeri liceret, (inquit Herodicus.)

Apud quos duplicem mercedem aufert, qui [d] *insomnis est.*

Omnis certè ad conuiuium hominum congressus apud veteres honoris deorum caussa fieri existimabatur, quos & propriis coronis, & canticis sacris, & hymnis venerabantur. In illis nefas erat seruum adesse, qui ministraret: ingenui liberique adolescentes vinum fundebant, veluti Menelai filius, tametsi iam tum sponsus, atque ipso nuptiarum etiam die. Apud lepidam Sappho Mercurius à poculis est. Ante noctem cœnati dimittebantur. In quibusdam Persæ conuiuiis de maximis rebus consultabant: quod & factum est in Græcorum castris apud Agamemnonem. Alcinoi verò conuiuium ad quod intenditur hæc Vlysis oratio,

Nullam impensam [e] *gratiosam magis esse puto,*
Quàm cùm lætus est uniuersus populus:
Et cantorem in ædibus auscultant conuiuæ.

Qua comitate & humanitate sit hospes excipiendus, innuit. Luxu quidem soluti fuerunt Phæaces, conuiuium tamen illorum si quis cum philosophorum cœna conferat, modestius id esse comperiet, tametsi hilaritate [f] & honestis ludis festiuum sit. Nam post athletarum nudorum certamen cantor recitat de Martis amoribus fabulam, cum acerba irrisione permixtam, quamuis ad consilium de interimendis procis capiendum, Vlyssem ea cantio hortaretur, quòd Vulcanus [g] vtroque pede claudus Martem fortissimum deuicisset. Sedebant eo sæculo conuiuæ. Itaque multis in locis Homerus ait,

Deinde in sellis [h] *atque thronis sederunt.*

Est autem thronus sella cum subsellio [i], in qua sedent liberi ingenuique homines, quam & nonnulli θρῆνυν vocant, nomine sumpto à verbo θρήσασθαι, quod pro sedere vsurpāt, quia sedendi caussa afferatur. Philetas:

Θρήσασθαι, id est sedere, humi, sub platano:

Sella verò, quam Clismon [k] nuncupant, ad corporis inclinationem curiosius ornatur. Vilissimū in hoc genere sedile fuit δίφρος [l], id est scamnum. Itaque Vlyssi, quia mendicus esse videretur, δίφρον, id est, scamnum fœdum apposuere cum exigua mensa. Crateres [m] ipsis, quod & nomen significat, vino iam antea diluto pleni, adstabant. Ex his, qui ministrabant pueri, honoratissimis conuiuis poculū plenum semper exhibebant, cæteris autem ex æquo vinum distribuebatur. Agamemnō igitur Idomeneum sic allocutus est:

Tibi plena patera semper [a]
Adstat, ut & mihi, quoties bibere placet.

Propinabant [b] sibi mutuo, non quemadmodum [c] nos, (hoc enim potius προεκπιεῖν [d] fuerit, quàm προπίνειν,) plenas pateras.

Impletum uino [e] *pateram dextra porrigens & propinans Achillem comiter salutauit.*

Quoties autem cibum sumerent, antea [f] nos exposuimus, nimirum ter, quia cibatum ex iis tribus vnum aliàs δεῖπνον vocarêt, aliàs ἄριστον, ridicula eorum opinione, qui vsos quater cibo in diẽ fuisse arbitrãtur, quod Poëta dixerit,

B *Tu autem ueni* δειελιήσας [g].

Enimuero hi non animaduertunt, eo poëtæ verbo significari, vbi ad occasum vsque solis commoratus fueris [h]. Nullus tamen apud poëtam ostenderit quendam fuisse qui cibo ter vesceretur. Porrò grauiter peccant, hos deinceps versus qui collocant [i]: (posuit:

Cibaria quæ attulerat ueneranda proma ap-
Torum multa genera, quæ ad manum fuerunt
benignè ac liberaliter mensæ imponens.
Structor etiam sublatas carnis lances admouit.

C Nam si proma genera multa apposuit, manifestum est nihil opus fuisse carnis reliquias afferri à structore: quapropter versus priores duo sufficiunt [k]. Peracta cœna mensæ remouebantur, vt apud Procos, & Phæacas, de quibus ait poëta:

Ministri uerò τὰ ἔντεα *conuiuij asportarunt* [l].

ἔντεα, vasa poëtam appellasse indubitatum est. Nam ex armaturis, quæ corpus defendunt, ac muniunt, vt thoracem, caligas, & reliqua his similia, τὰ ἔντη vocant, quod intus [m] corporis partes ambiant & tegant. AEdium, in quibus

D Heroës habitabant, ampliores, μέγαρα [n], δώματα, κλισίας, Homerus appellat, ętatis verò nostræ homines [o] ξενῶνας, & ἀνδρῶνας.

Verùm, quo nomine, ô amici viri, dignabimur conuiuium Antiochi, Syriæ regis, vnius è Seleuci posteris, quem Epiphanen [p] vocatũ, ob res amẽter gestas Epimanen, id est, Furiosum, nuncuparũt, & de quo Polybius ad hunc modũ [q] scripsit, illũ nonnunquã secedentem ab aulæ strepitu, in quemcũq; ciuitatis locum venisset, cũ duobus, tribúsve famulis comitibus aspectũ fuisse, deprehensumq; sæpissimè

E cũ argẽti sculptoribus, & auri fusoribus in ipsorũ officinis, copiosè verba funditãtẽ, & de artis subtilitate cum cælatoribus, & aliis opificibus, ingeniosè, ambitioseq; ratiocinantẽ: præterea in populariũ hominũ cœtũ se demittentẽ, quisquis fortè occurrisset, cũ eo solitũ confabulari: cũ aduenis vilissimis & peregrinis compotare: si quando iuuenes quosdam simul conuiuari sensisset, nullo aduentus sui dato signo, illo commeare, lasciuientẽ & comessabundũ, nec aspernantẽ [r] figlina vasa, nec

F cantantiũ rudes concẽtus, vt inexpectato eius accessu territi huc illuc multi dilaberentur, & aufugerent: eũdem sæpius exuta regia veste, amictũ toga, forũ circumire, velut in comitiis candidatũ, & magistratus ambientẽ, nũc hos dextra prehensantẽ, nũc illos amplectentem, rogantẽq; suis vt suffragiis aliâs Tribunus plebis crearetur, aliâs Aedilis: magistratũ verò quẽ petebat, adeptũ, in eburna sella curuli sedẽtẽ, vt mos est Romanis, de forẽsibus actionib⁹, cõmerciis, ac cõtractibus cognouisse, magnoq; & alacri studio ius dixisse, eãq; ob rẽ ansã dubitãdi præbuisse cordatis modestisq; viris, quibusdã eũ simplicẽ esse atq; facilẽ suspicantibus, quibusdam insanũ:

A Σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
Ἕστηχ᾽ ὥσπερ ἐμοὶ πιέειν ὅτε θυμὸς ἀνώγῃ.

Προέπινεν δ᾽ ἀλλήλοις οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς (τοῦτο γὰρ προεκπιεῖν ἐστιν) ἀλλὰ μεστὸν τὸν σκύφον.

Πλησάμενος δ᾽ οἴνοιο δέπας δείδεκτ᾽ Ἀχιλῆα.

Ὁσάκις δὲ καὶ τροφὰς ἐλάμβανον προειρήκαμεν ἤδη. ὅτι δὴ τρεῖς ἦσαν· διὰ τὸ τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν ἄριστον, ποτὲ δὲ δεῖπνον ὀνομάζεσθαι. γελοῖοι γάρ εἰσιν οἱ φάσκοντες ὅτι καὶ τέσσαρας ἐλάμβανον, ἐπεὶ ὁ ποιητὴς ἔφη σὺ δ᾽ ἔρχεο δειελιήσας· οὐ νοοῦντες ὅτι

B λέγει τὸν δειλινὸν διατρίψας χρόνον. ὅμως δὲ οὐδεὶς δείξει παρὰ τῷ ποιητῇ τρεῖς τινὰ λαμβάνοντα τροφάς. ἁμαρτάνουσι δὲ οἱ ἐφεξῆς τιθέντες τούτους τοὺς στίχους.

Σῖτον δ᾽ αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα,
Εἴδατα πόλλ᾽ ἐπιθεῖσα χαριζομένη παρεόντων.
Δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας.

Εἰ γὰρ εἴδατα παρέθηκεν ἡ ταμίη, δῆλον ὡς κρεάτων λείψανα τυγχάνοντα τὸν δαιτρὸν οὐκ ἔδει παραφέρειν· διόπερ τὸ δίστιχον ἀπαρκεῖ. Ἀπαλλαγέντων δὲ τῶν δειπνούντων αἱ τράπεζαι ἐβαστάζοντο, ὥσπερ πα-

C ρὰ τοῖς μνηστῆρσι καὶ τοῖς Φαίαξιν· ἐφ᾽ ὧν καὶ λέγει,

Ἀμφίπολοι δ᾽ ἀπεκόσμεον ἔντεα δαιτός·

δῆλον ὡς τὰ ἀγγεῖα, καὶ γὰρ τῶν ὅπλων τὰ σκεπαστικὰ θώρακα καὶ κνημῖδας καὶ τὰ τούτοις ἐμφερῆ λέγουσιν ἔντη, καθάπερ αἴτια τῶν τοῦ σώματος μερῶν ὄντα. τῶν δὲ ἡρωϊκῶν οἴκων τοὺς μείζονας Ὅμηρος μέγαρα καλεῖ καὶ δώματα καὶ κλισίας· οἱ δὲ νῦν ξενῶνας καὶ ἀνδρῶνας νομίζουσι. τί οὖν ὀνομάσομεν ἄνδρες φίλοι, τὸ συμπόσιον, ὅπερ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς μὲν κληθεὶς, ἐπιμανὴς δ᾽ ἐκ

D τῶν πράξεων ὀνομασθεὶς, (βασιλεὺς δ᾽ ἦν οὗτος τῶν Συριακῶν τῶν ἀπὸ Σελεύκου εἷς,) περὶ οὗ φησὶ Πολύβιος τάδε. ὡς ἀποδιδράσκων ἐκ τῆς αὐλῆς ἐνίοτε τοὺς θεραπεύοντας οὗ τύχοι τῆς πόλεως αὐτῶν ἐφαίνετο δεύτερος καὶ τρίτος· μάλιστα δὲ πρὸς τοῖς ἀργυροκοπείοις εὑρίσκετο καὶ χρυσοχοΐοις εὑρησιλογῶν καὶ φιλοτεχνῶν πρὸς τοὺς τορευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας· ἔπειτα καὶ μετὰ δημοτῶν ἀνθρώπων συγκαταβαίνων ὡμίλει ᾧ τύχοι. καὶ μετὰ τῶν παρεπιδημούντων συνέπινε τῶν εὐτελεστάτων. ὅ-

E τε δὲ τῶν νεωτέρων αἴσθοιτό τινας συνευωχουμένους, οὐδεμίαν ἔμφασιν ποιήσας παρῆν, ἐπικωμάζων μετὰ κεραμίου καὶ συμφωνίας, ὥστε τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ παράδοξον ἀμφισταμένους φεύγειν. πολλάκις δὲ καὶ τὴν βασιλικὴν ἀποθέμενος ἐσθῆτα τήβενναν ἀναλαβὼν περιῄει κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀρχαιρεσιάζων. καὶ τοὺς μὲν δεξιούμενος, τοὺς δὲ καὶ περιπτύσσων παρεκάλει φέρειν αὐτῷ τὴν ψῆφον, ποτὲ μὲν ὡς ἀγορανόμος γένηται, ποτὲ δὲ καὶ ὡς δήμαρχος. τυχὼν δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ καθίσας ἐπὶ τὸν ἐλεφάντινον δίφρον κατὰ

F τὸ παρὰ Ῥωμαίοις ἔθος, διήκουε τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν γινομένων συναλλαγμάτων, καὶ διέκρινε μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ προθυμίας. ἐξ ὧν εἰς ἀπορίαν ἦγε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιεικεῖς· οἱ μὲν γὰρ ἀφελῆ τινα αὐτὸν εἶναι ὑπελάμβανον, οἱ δὲ μαινόμενον. καὶ γὰρ περὶ τὰς δωρεὰς ἦν παραπλήσιος.

a Iliad. ι. Ad bibendum, ... vino ...
k Et superuacuus est tertius.
l ἀπεκόσμεον: velut ornamenta conuiuii dextrè auferebant: vasis suis mensam spoliarunt.
m Emendatus hic locus è Phauorino.
n Atria, palatia, conclauia.
o Hospitia, & virorum cœnacula.
p Illustrem.
q Eadem rursum narrantur lib. 10.

97

A ἐδίδου γὰρ τοῖς μὲν ἀστραγάλους δορκαδείους, τοῖς δὲ φοινικοβαλάνους, ἄλλοις δὲ χρυσίον. καὶ ἐξ ἀπαντήσεως δέ τισι τυγχάνων οἷς μὴ ἑωράκει ποτὲ ἐδίδου δωρεὰς ἀπροσδοκήτους. ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς πόλεις θυσίαις, καὶ ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαῖς, πάντας ὑπερέβαλλε τοὺς βεβασιλευκότας. τοῦτο δ' ἄν τις τεκμήραιτο ἔκ τε τοῦ παρ' Ἀθηναίοις Ὀλυμπιείου, καὶ τῶν περὶ τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν ἀνδριάντων. ἐλούετο δὲ κἀν τοῖς δημοσίοις βαλανείοις, ὅτε δημοτῶν ἦν τὰ βαλανεῖα πεπληρωμένα, κεραμίων εἰσφερομένων αὐτῷ μύρων τῶν πολυτελεστάτων· ὅτε καί τινος εἰπόντος, μακάριοι ἐστὲ ὑμεῖς οἱ βασιλεῖς, οἱ καὶ τούτοις χρώμενοι, καὶ ὄζοντες ἡδύ· καὶ μηδὲν τὸν ἄνθρωπον προσειπὼν, ὅπου ἐκεῖνος τῇ ἑξῆς ἐλούετο ἐπεισελθὼν, ἐποίησεν αὐτοῦ καταχυθῆναι τῆς κεφαλῆς μέγιστον κεράμιον πολυτελεστάτου μύρου τῆς στακτῆς καλουμένης· ὡς πάντας ἀναστάντας κυλίεσθαι λουομένους τῷ μύρῳ, καὶ διὰ τὴν γλισχρότητα καταπίπτοντας γέλωτα παρέχειν, καθάπερ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος
C βασιλεὺς ἀκούσας τοὺς ἐν τῇ Μακεδονίᾳ συντετελεσμένους ἀγῶνας ὑπὸ Αἰμιλίου Παύλου τοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ, βουλόμενος τῇ μεγαλοεργίᾳ δωρεᾷ ὑπεράραι τὸν Παῦλον, ἐξέπεμψε πρέσβεις καὶ θεωροὺς εἰς τὰς πόλεις, καταγγελοῦντας τοὺς ἐσομένους ἀγῶνας ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ Δάφνης· ὡς πολλὴν γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων σπουδὴν εἰς τὴν ὡς αὐτὸν ἄφιξιν. ἀρχὴν δ' ἐποιήσατο τῆς πανηγύρεως τὴν πομπείαν οὕτως ἐπιτελεσθεῖσαν. καθηγοῦντό τινες Ῥωμαϊκὴν ἔχοντες καθοπλισμὸν
D ἐν θώραξιν ἁλυσιδωτοῖς, ἄνδρες ἀκμάζοντες ταῖς ἡλικίαις πεντακισχίλιοι· μεθ' οὓς Μυσοὶ πεντακισχίλιοι συνεχεῖς ἦσαν. Κίλικες δ' εἰς τὸν τῶν εὐζώνων τρόπον καθωπλισμένοι τρισχίλιοι, χρυσοῦς ἔχοντες στεφάνους. ἐπὶ δὲ τούτοις Θρᾷκες τρισχίλιοι, καὶ Γαλάται πεντακισχίλιοι· τούτοις ἐπέβαλλον Μακεδόνες δισμύριοι καὶ χαλκάσπιδες πεντακισχίλιοι· ἄλλοι δὲ ἀργυράσπιδες οἷς ἐπηκολούθει μονομάχων ζεύγη διακόσια τεσσαράκοντα. τούτων κατόπιν ἦσαν ἱππεῖς Πισαῖοι
E μὲν χίλιοι, πολιτικοὶ δὲ τρισχίλιοι· ὧν οἱ μὲν πλείους ἦσαν χρυσοφάλαροι καὶ χρυσοστέφανοι, οἱ δ' ἄλλοι ἀργυροφάλαροι. μετὰ δὲ τούτους ἦσαν οἱ λεγόμενοι ἑταῖροι ἱππεῖς. οὗτοι δὲ ἦσαν εἰς χιλίους, πάντες χρυσοφάλαροι. τούτοις συνεχὲς ἦν τὸ τῶν φίλων σύνταγμα, ἴσον καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὸν κόσμον. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπίλεκτοι χίλιοι. οἷς ἐπηκολούθει τὸ καλούμενον ἄγημα, κράτιστον εἶναι δοκοῦν σύστημα τῶν ἱππέων περὶ χιλίους. τελευταία δ' ἦν ἡ κατάφρακτος ἵππος
F οἰκείως τῇ προσηγορίᾳ τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀνδρῶν ἐσκεπασμένων τοῖς ὅπλοις. ἦσαν δὲ καὶ αὐτοὶ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. πάντες δ' οἱ προειρημένοι εἶχον πορφυρᾶς ἐφαπτίδας, πολλοὶ δὲ καὶ διαχρύσους καὶ ζωωτάς. ἑξίππα μὲν ἦν ἑκατὸν, τέθριππα δὲ τεσσαράκοντα, ἔπειτα ἐλεφάντων ἅρμα καὶ συνωρίς. καθ' ἕνα δὲ εἵποντο ἐλέφαντες διεσκευασμένοι τριάκοντα καὶ ἕξ. τὴν δὲ ἄλλην πομπὴν λέγειν ἐστὶ δυσέφικτον. ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ λεκτέον. ἔφηβοι μὲν γὰρ ἐπόμπευσαν εἰς ὀκτακο-

eiusmodi quoque fuisse in dandis muneribus illius ingenium, vt qui nunc dorcadum [a] talos donaret, nonnunquã phœnicobalanos [b], interdum aurum, aliquando fortè obuios, quos nunquam viderat, insperatis muneribus afficeret: omnes, quotquot regnarunt, sacrorum magnificentia, quæ illius sumptu in claris vrbibus fiebant, cultúque ac veneratione deorum exuperasse: id coniectare licere ex ipsius dono, quod apud Athenienses [c] custoditur, item ex eo quod in Olympij Iouis templo dicauit, & ex statuis, quas in delubro Apollinis Delij circum aram ponendas curauit: in publicis balneis eum lauasse, etiam cùm frequentissima plebis turba occuparentur, pretiosissimorumq; vnguentorum fictilia [d] tum ad eum perferri solita, quorum odore oblectatum quendam dixisse, fortunatos esse reges, qui iis delibuti suauiter olerent, homínique nihil Antiochum respondisse, verùm postridie eò ingressum vbi lauabat ille proletarius, vnguenti nobilissimi, nempe stillatitiæ myrrhæ, maximum fictile [e] in eius caput effundi iussisse, omnesq; lauaturos assurrexisse, & in vnguento illo sese volutantes, ac ob lentorem labentes, regemq; etiam ipsum, risum excitasse: eumdem, cùm resciuisset ab AEmilio Paulo Romanorum imperatore editos in Macedonia ludos fuisse, volentem largitionibus suis, operúmque magnitudine illum antecellere, in ciuitates Græciæ legatos, oraculorum consultores, nundinarum & conuentuum publicorum inspectores dimisisse, qui nunciarent ipsum ad Daphnen ludos exhibiturum, vt multus Græcorum ad eum visendi gratia concursus factus sit, acríque studio: conuentus initium pompam fuisse, quæ sic ducta est. Præibant hominum ætate florentium millia quinque, Romanorum instar armatorum, cum hamatis [f] loricis: sequebantur continenter Mysi totidem: ab his Cilicum tria millia, leuis armaturæ, expeditorum, cum aureis coronis: post hos Thraces totidem, Galatarum quinque millia, & præterea quidam cum argenteis scutis: post hos deinceps gladiatorum paria ducenta quadraginta. Horum à tergo fuerunt equites Pisæi mille, vrbani ter mille, & horum complures cum aureis phaleris, ac coronis, alij cum argenteis. His succedebant socij & amici, equites circiter mille, omnes cum aureis phaleris. Coniũcta cum iis fuit amicorũ legio, numero illis par, & ornatu. Præter hos delecti mille progressi sunt. Postrema fuit equitũ cataphractorũ ala, sic aptè vocata, quòd & viri & equi armis obsepti & operti essent. Mille ac quingẽti illi fuerũt. Omnibus, quos recẽsuimus, paludamenta purpurea, quibusdam auro texta, & animantium imaginibus picturata. Post hæc currus sex equis iunctis centum processerunt, quadrigæ verò quadraginta, currus vnus, bigáque vna elephantis copulatis: elephanti sigillatim dispersi triginta sex: reliquum apparatũ pompæ, oratione cõprehendere operosum fuerit: summatim hoc tamen percurrendum. Adolescẽtes puberes circiter octin-

genti cum argenteis coronis progressi sunt, boues opimi circiter mille: popæ[a] ministri sacrorum parum à trecentis aberant: elephantorum dentes octingenti: statuarum numerum referre nemo queat. Omnium enim quotquot apud homines vel creduntur vel dicuntur esse dij, aut dæmones, atque adeo heroum simulachra gestabantur: alia inaurata, alia stolis aureis induta, adiectis his omnibus cum ornatu sumptuoso elogiis, ac sententiis, quæ pro tradita de illis historia congruerent: additæ sunt & his imagines Noctis, Diei, Terræ, ac Cœli, Auroræ, & Meridiei. B Aureæ verò argenteæq; supellectilis vim ac multitudinem quanta fuerit sic quispiam animo conceperit. Dionysij vnius regis amicorum, qui ei fuit ab epistolis, pueri mille in eo pompæ ductu incedebant, argenteis vasis onusti, quorum nullum minus pendebat mille drachmis: regis autem sexcenti pueri illos consequebantur, aurea vasa sustinentes, & hos mulieres circiter ducentæ ex aureis vrnis vnguentum aspergentes: His proximæ fuerunt octoginta fœminæ lecticis insidentes, C quarum pedes auro, & quingentæ lecticis, quarum pedes argento fulgebant, magna impensa cultę ac exornatæ. In pompa hæc splendidissima fuerunt. Peractis ludis, gladiatoriisque certaminibus, ac venationibus per triginta dies, quibus hæc spectacula celebrata sunt, primis quinque postea, omnes in gymnasio ex aureis arculis vnguento crocino illiti sunt. Quindecim arculæ scilicet illæ fuerunt, totidémque & Cinnamomini, & Nardini. D Pari munificentia deinceps aliis diebus allatum est Amaracinum, Telinum[a], Irinum, omnia odoris suauitate præstantia. Ad epula sternebantur aliquando mille triclinia, aliquando mille quingenta, cum ornamentis maximi pretii. Negotium id totum rex ipse tractabat, qui vectus equo viliore, & pompam intercursans alios iubebat progerdi, alios subsistere, in conuiuiis ad cœnaculorum aditum stans alios introducebat, alios in lectis componebat, ministrorum qui fercula portabant dux ipse, & circumambulans nunc assidebat, nunc resupinatus ac- E cumbebat, nonnunquam interea buccea deposita, nonnunquam patera, exurgebat prosiliens, circumibat mensas compotantium, propinationes aliâs ab aliis rectus excipiens, cum iis iocabatur[b] qui festiuum quidpiam recitarent. Producto iam in longum tempus eo congressu, cùm iam excessissent multi, regem histriones mimi totum vestibus occultum, & allatum humi posuere, velut vnum quendam ex suis consortibus: is autem musicorum concentu & numeris incitatus sal- F tauit, histrionem egit cum ridiculis scurris, adeo vt præ pudore cuncti diffugerint. Omnia porrò hæc sic absoluta & exculta sunt partim iis quibus in AEgypto, perfidè violato fœderis pacto, regē Ptolemæū Philometora[c] adhuc puerulū defraudauerat, partim iis quæ amici vtēda cōgesserāt, partim rapinis & spoliis plurimorum templorum quæ expilauerat.

[a] E fœnogræco. Dioscorides horum præparationem docet.

[b] Festiua quædam per iocum recitabant alij.

[c] Euergetis fratrem, Philadelphi nepotem, quartum Aegypti regem.

σίοις, χρυσοῦς ἔχοντες στεφάνους, βόες δ' εὐτραφεῖς περὶ χιλίους. θεωρίαι δὲ βραχὺ λείπουσαι τριακοσίων. ἐλεφάντων δὲ ὀδόντες ὀκτακόσιοι. τὸ δὲ τῶν ἀγαλμάτων πλῆθος, οὐ δυνατὸν ἐξηγήσασθαι· πάντων γὰρ τῶν παρ' ἀνθρώποις λεγομένων ἢ νομιζομένων θεῶν ἢ δαιμόνων, προσέτι δὲ ἡρώων, εἴδωλα διήγετο, τὰ μὲν κεχρυσωμένα, τὰ δ' ἠμφιεσμένα στολαῖς διαχρύσοις. καὶ πᾶσι τούτοις οἱ προσήκοντες μῦθοι κατὰ τὰς παραδεδομένας ἱστορίας ἐν διασκευαῖς πολυτελέσι παρέκειντο. εἵπετο δ' αὐτοῖς καὶ Νυκτὸς εἴδωλον, καὶ Ἡμέρας. Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ καὶ Ἠοῦς καὶ Μεσημβρίας. τὸ δὲ τῶν χρυσωμάτων καὶ ἀργυρωμάτων πλῆθος οὕτως ἄν τις ὑπονοήσειεν ὅσον ἦν· ἑνὸς γὰρ τῶν φίλων Διονυσίου τοῦ ἐπιστολογράφου χίλιοι παῖδες ἐπόμπευσαν, ἀργυρώματα ἔχοντες ὧν οὐδὲν ἔλαττον ὁλκὴν εἶχε δραχμῶν χιλίων. βασιλικοὶ δὲ παῖδες παρῆλθον ἑξακόσιοι χρυσώματα ἔχοντες. ἔπειτα γυναῖκες ἐκ χρυσῶν καλπίδων μύροις ἔρραινον εἰς διακοσίας. ταύταις δ' ἑξῆς ἐπόμπευον ἐν χρυσόποσι μὲν φορείοις ὀγδοήκοντα γυναῖκες, ἀργυρόποσι δὲ πεντακόσιαι καθήμεναι πολυτελῶς διεσκευασμέναι. καὶ τῆς μὲν πομπῆς τὰ ἐπιφανέστατα ταῦτα ἦν. ἐπιτελεσθέντων δὲ τῶν ἀγώνων καὶ μονομαχιῶν καὶ κυνηγεσίων κατὰ τριάκονθ' ἡμέρας ἐν αἷς τὰς θέας συνετέλει, πέντε μὲν τὰς πρώτας ἐν τῷ γυμνασίῳ πάντες ἐκ χρυσῶν ὁλκίων ἠλείφοντο κροκίνῳ μύρῳ. ἦν δὲ ταῦτα πεντεκαίδεκα, καὶ κιναμωμίνου τὰ ἴσα καὶ ναρδίνου. παραπλησίως δὲ καὶ ταῖς ἑξῆς εἰσεφέρετο τήλινον, ἀμαράκινον, ἴρινον· πάντα διαφέροντα ταῖς εὐωδίαις. ἔστρωτο δὲ εἰς εὐωχίαν ποτὲ μὲν χίλια τρίκλινα, ποτὲ δὲ χίλια πεντακόσια μετὰ τῆς πολυτελεστάτης διασκευῆς. ὁ δὲ χειρισμὸς ἐγίνετο τῶν πραγμάτων δι' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως. ἵππον γὰρ ἔχων εὐτελῆ παρέτρεχε παρὰ τὴν πομπὴν, τοὺς μὲν προάγειν κελεύων, τοὺς δὲ ἐπέχειν. κατὰ δὲ τοὺς πότους αὐτὸς ἐπὶ τὰς εἰσόδους ἐφιστάμενος, οὓς μὲν εἰσῆγεν, οὓς δ' ἀνέκλινε. καὶ τοὺς διακόνους δὲ τοὺς τὰς παραθέσεις φέροντας αὐτὸς εἰσῆγεν. καὶ περιπορευόμενος οὗ μὲν προσεκάθιζεν, οὗ δὲ προσανέπιπτε. καὶ ποτὲ μὲν ἀποθέμενος μεταξὺ τὸν ψωμὸν, ποτὲ δὲ τὸ ποτήριον, ἀνεπήδα, καὶ μετανίστατο, καὶ περιῄει τὸν πότον, προπόσεις λαμβάνων ὀρθὸς ἄλλοτε παρ' ἄλλοις, ἅμα δὲ καὶ τοῖς ἀκροάμασι προσπαίζων. προϊούσης δ' ἐπὶ πολὺ τῆς συνουσίας καὶ πολλῶν ἤδη κεχωρισμένων, ὑπὸ τῶν μίμων ὁ βασιλεὺς εἰσεφέρετο ὅλος κεκαλυμμένος, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐτίθετο, ὡς εἷς ὢν δῆτα τῶν μίμων· καὶ τῆς συμφωνίας προκαλουμένης, ἀναπηδήσας ὠρχεῖτο, καὶ ὑπεκρίνετο μετὰ τῶν γελωτοποιῶν, ὥστε πάντας αἰσχυνομένους φεύγειν. ταῦτα δὲ πάντα συνετελέσθη, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐνοσφίσατο παρασπονδήσας τὸν Φιλομήτορα βασιλέα παιδίσκον ὄντα, τὰ δὲ καὶ τῶν φίλων συμβαλλομένων. ἱεροσυλήκει δὲ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἱερῶν. 98

Θαυμαζόντων δὲ τῶν δαιτυμόνων τὴν τε τοῦ βασιλέως διάνοιαν ὡς οὐκ ἐπιφανὴς, ἀλλ' ὄντως ἐπιμανὴς ὑπῆρχε, προσέθηκεν ὁ Μασούριος περὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γεγενημένης ὑπὸ τοῦ πάντ' ἀρίστου Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου καὶ βασιλέως πομπῆς, Καλλίξενον τὸν Ῥόδιον ἱστοροῦντα ἐν τῷ τετάρτῳ Περὶ Ἀλεξανδρείας, ὅς φησι· πρὸ δὲ τοῦ ἄρξασθαι, τὴν κατασκευασθεῖσαν σκηνὴν ἐν τῷ τῆς ἄκρας περιβόλῳ χωρὶς τῆς τῶν στρατιωτῶν καὶ τεχνιτῶν καὶ παρεπιδήμων ὑποδοχῆς ἐξηγήσομαι. καλὴ γὰρ εἰς ὑπερβολὴν ἀξία τε ἀκοῆς ἐγενήθη. τὸ μὲν οὖν B μέγεθος αὐτῆς ἑκατὸν τριάκοντα κλίνας ἐπιδεχόμενον κύκλῳ, διασκευὴν δ' εἶχε τοιαύτην. κίονες διεστάθησαν ξύλινοι, πέντε μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τοῦ μήκους πεντηκονταπήχεις πρὸς ὕψος, ἑνὶ δ' ἐλάττους κατὰ πλάτος. ἐφ' ὧν ἐπιστύλιον καθηρμόσθη τετράγωνον ὑπερεῖδον τὴν σύμπασαν τοῦ συμποσίου στέγην. αὕτη δ' ἐνεπετάσθη κατὰ μέσον οὐρανίσκῳ κοκκινοβαφεῖ περιλεύκῳ. καθ' ἑκάτερον δὲ μέρος εἶχε δοκοὺς μεσολεύκοις ἐν πετάσμασι πυργωτοῖς κατειλημμένας. ἐν αἷς φα- C τνώματα γραπτὰ κατὰ μέσον ἐτέτακτο. τῶν δὲ κιόνων οἱ μὲν τέσσαρες ὡμοίωντο φοίνιξιν. οἱ δ' ἀνὰ μέσον θύρσων εἶχον φαντασίαν. τούτων δ' ἐκτὸς περίστυλος ἐπεποίητο σύριγξ ταῖς τρισὶ πλευραῖς καμαρωτὴν ἔχουσα στέγην. ἐν ᾗ τὴν τῶν κατακειμένων ἀκολουθίαν ἑστάναι συνέβαινεν. ἧς τὸ μὲν ἐντὸς αὐλαίαις περιείχετο φοινικίναις. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνὰ μέσον χωρῶν, δοραὶ θηρίων παράδοξοι καὶ τῇ ποικιλίᾳ καὶ τοῖς μεγέθεσιν ἐκρέμαντο. τὸ δὲ περιέχον αὐτὴν ὕπαιθρον μυρρίναις τε καὶ δάφναις καὶ D ἄλλοις ἐπιτηδείοις ἔρνεσιν ἐγεγόνει συνηρεφές. τὸ δ' ἔδαφος πᾶν, ἄνθεσι κατεπέπαστο παντοίοις. ἡ γὰρ Αἴγυπτος καὶ διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ἀέρος εὐκρασίαν, καὶ διὰ τοὺς κηπεύοντας, τὰ σπανίως καθ' ὥραν ἐνεστηκυῖαν ἐν ἑτέροις φυόμενα τόποις ἄφθονα γεννᾷ καὶ διὰ παντός· καὶ οὔτε ῥόδον, οὔτε λευκόιον, οὔτ' ἄλλο ῥαδίως ἄνθος ἐκλιπεῖν οὐθὲν οὐδέποτ' εἴωθε. διὸ δὴ καὶ κατὰ μέσον χειμῶνα τῆς ὑποδοχῆς τότε γενηθείσης, παράδοξος ἡ φαντασία τότε τοῖς ξένοις κατέστη. τὰ γὰρ εἰς μίαν εὑ- E ρεθῆναι στεφάνωσιν οὐκ ἂν δυνηθέντα ἐν ἄλλῃ πόλει ῥαδίως, ταῦτα καὶ τῷ πλήθει τῶν κατακειμένων ἐχορηγεῖτο εἰς τοὺς στεφάνους ἀφθόνως· καὶ εἰς τὸ τῆς σκηνῆς ἔδαφος κατεπέπαστο χύδην, θείου τινὸς ὡς ἀληθῶς ἀποτελοῦντα λειμῶνος πρόσοψιν. διέκειτο δ' ἐπὶ μὲν τῶν τῆς σκηνῆς παραστάδων ζῷα μαρμάρινα τῶν πρώτων τεχνιτῶν, ἑκατόν. ἐν δὲ ταῖς ἀνὰ μέσον χώραις πίνακες τῶν
99 Σικυωνιακῶν ζωγράφων. ἐναλλὰξ δ' ἐπίλεκτοι εἰκασίαι παντοῖαι, καὶ χιτῶνες χρυσοϋφεῖς, ἐφα- F πτίδες τε κάλλισται· τινὲς μὲν εἰκόνας ἔχουσαι τῶν βασιλέων ἐνυφασμένας, αἱ δὲ μυθικὰς διαθέσεις. ὑπεράνω δὲ τούτων θυρεοὶ περιέκειντο ἐναλλὰξ ἀργυροῖ τε καὶ χρυσοῖ. ἐν δὲ ταῖς ἐπάνω τούτων χώραις οὔσαις ὀκταπήχεσιν ἄντρα κατεσκεύαστο· κατὰ μὲν τὸ μῆκος τῆς σκηνῆς ἓξ ἑκατέρᾳ πλευρᾷ, κατὰ πλάτος δὲ τέτταρα. συμπόσιά τε αὐτοῖς ἀντία ἀλλήλων τραγικῶν τε καὶ κωμικῶν καὶ σατυ-

A Mirantibus tum conuiuiis regis mentem, qui reuera ἐπιμανὴς, id est, furiosus potius esset, quàm ἐπιφανὴς, id est splendidus. Masurius Callixenum Rhodium libro quarto De Alexandria citauit, his verbis pompam enarrantem Ptolemæi Philadelphi regis, principis vndecunque optimi. Prius quàm rem aggrediar, inquit, extructum in arcis septo tentorium, seorsim à militum, opificum, & peregrinorum diuersoriis, exponam. Id enim supra modum pulchrum fuit, & memoratu dignũ, tam amplum, vt lectos in orbem collocatos centum & triginta caperet. Fabrica huiusmodi fuit: Ligneæ quinque columnæ singulis statutæ sunt lateribus, in altitudinem longæ quinquaginta cubitos, vna verò pauciores, in latitudinem positæ. Adaptatum columnis epistylium [a] fuit, quadratum, quod vniuersum tectum cœnaculi fulciret. Sub medio lacunari conopeum [b] explicatum fuit, per ambitum albicans: vtraque in parte trabes albo per medium distinctæ aulæis turrium imagine pictis obuoluebantur: In earum mediis spatiis efficta picturis laquearia distenta cernebantur. E columnis, similes palmis quatuor fuerunt, intermediis verò thyrsorum forma. Extra hæc fossione depressus locus erat, columnis cinctus à tribus lateribus, tecto concamerato, vbi discumbentium comitatus restaret. Interior eius stationis pars phœniceis tapetibus circumuelabatur. Interuallo medio, quod hunc locum à tentorio separabat, animantium pelles incredibilis varietatis ac magnitudinis pendebant. Quod autem subdiale spatium complectebatur, myrtus, laurus, & aliæ conuenientes frondes spissæ opacabant: totum verò solum floribus omnifariis conspersum fuit. Nam AEgyptus ob circumfusi aëris temperiem, & olitorum industriam, quæ parciùs etiam tempore suo alibi proueniunt, copiosissima gignit, & perenni fœcunditate, vt nunquam rosæ, violæ, aliúsve quiuis flos facilè non suppetat. Quamobrem media hyeme cùm apparatum id conuiuium esset, inopinata & insolens tanquam visorum species quædam apparuit. Nam quæ ad vnius coronæ contextum in alia ciuitate vix reperta fuissent, ea largissimè ad conuiuarum singulorum coronas abundabant, & suppeditabantur, atque adeo tam cumulatè effusa tabernaculi solum obtegebant, vt prati cuiusdam diuini prorsus imaginem ostentarent. In tentorii vestibulo marmoreæ animantium effigies iacebant, primariorum artificum opera, centum: at mediis inter ea simulacra locis, pictorum Sicyoniorum tabulæ, ac vicissim in interstitiis, ad viuum rerum variarum effigies expressæ, tunicæque aureæ, ac paludamenta pulcherrima quædam intextis regum veris imaginibus, quædam fabularum delineationibus ac descriptionibus elaborata. Super hæc scuta alternis aurea & argentea circumaffixa fuere. Supra hunc vtrumque locum antra excauata fuerant, octo cubitorũ, per longitudinẽ tabernaculi ex vtroq; latere, sex, per latitudinẽ, quatuor, in quibus comici, tragici, saty-

a Sic ... culu... impo... colum... b Sig... redd... li, ... alii ... sycha... rum ... vocant

rici viui homines, cum peculiari artis cuiusque habitu, ex aduerso sibi oppositi epulabantur cum vicinis aureis poculis. In antrorum medio relicta fuerant lacunata [a] caua, in iisq; depacti cū substētaculis suis Delphici tripodes aurei. In supremo fastigio tecti taberna culi aquilę duę micabāt, aureæ, facie è regione obuersa mutuo, quindecim cubitorum magnitudine. Ad duo tentorij latera siti erant lecti centum, aurei, pedibus ad Sphingum similitudinem formatis: oris enim aspectum nudum ac retectum artifex dimiserat. Tapetibus vtrinque villosis, purpureis, strati primo die lecti fuerunt, hisque circumposita aulæa varia, eximia quadam arte insignia. Quæ verò pedibus calcabantur intermedia loca, glabris tapetibus Persicis operiebantur, exacta pingendi scientia intextis pusillis animalibus. Accumbentibus mensæ tripodes aureæ admotæ sunt, numero ducentæ, ad lectos singulos duæ, argenteis fulcris constabilitæ. Posteriore lectorum parte, qua despectus erat in subiectum campum, centum locatæ fuerunt argenteæ pelues cum totidem vrceis [b]. E regione cœnationis defixus alter lectus fuit, in quo exponerentur calyces, pocula, & reliqua ad vsum idonea vasa, quæ omnia gemmata & aurea fuerunt, artificióque mirabilia. Horum sigillatim fabricam & genera longum mihi videtur declarare: pondus autem vniuersæ illius supellectilis talenta decies mille fuerunt. Quoniam tentorii fabricam percurrimus, enarrationem quoque pompæ nos exequamur, quæ per stadium ciuitatis ducebatur. Eius primum agmen cœpit orto lucifero statim incedere. Quo enim tempore illa stella emergit, transuectionis fuit initium. Secuta est deinde illa quæ regum parentibus ac progenitoribus destinatur: tertia fuit quæ deorum omnium sigillatim historiam indicabat, cum accommodato illorum cuique apparatu: sub vesperam postrema fuit, anni parte [c] ad id dei tempus, eius progressum cogente. Hæc particulatim cognoscere si quis velit, Quinquennalium commentaria legat & addiscat [d]. In Bacchica pompa ante omnes prodierunt Sileni quidam lænis [e] purpureis induti, alii phœniceis, turbam arcentes. Hos Satyri sequebantur, per vtramque stadii partem lampadas gestantes, hederaceas [f], inauratas, viginti. His proximæ fuere Victoriæ cum alis aureis, thymiateria [g] ferentes, sex cubitorum, aureis columellis, hederaceis [h], exornata, tunicis vestitæ animaliū figura depictis, aureoq; multo cultu nitentes. Post has ara cubitorum sex portabatur, duplex, hederacea fronde inaurata densius stipata, cum aurea corona, quæ forma vitem imitabatur, candicantibus tæniis fasciisq; distincta, subsequentibus centum ac viginti pueris [i], amictis purpurea tunica, crocum, myrrham, thus in aureis mazonomis [i] ferentibus. Post hos incedebant quadraginta Satyri, aureis coronis redimiti, hederaceis [k], corpore inuncto, quidam rubrica, quidam purpuræ flore, & aliis coloribus, coro-

a [illegible] Νέμ[illegible] [illegible] illud [illegible] men[illegible] [illegible] libro [illegible] con[illegible] [illegible] Ad rotundum [illegible] similitudinē [illegible] Callixe[illegible] hic dixit.

b ἡ καταχύσεις [illegible] Hic καταχύσεις [illegible] instrumentum quo hausta aqua effunditur.

c Quæ hyems fuit, breuissimo dierum spatio.

d Ad verbum, contempletur.

e Τοῖς χλανίσι. Erasm. adagio, [illegible] penulam [illegible]

f Hederæ fronde vestitas.

g Aut thuribula, acerras, aut [illegible] in quibus [illegible] ad suffitū [illegible]

h Sculptis ad similitudinem foliorum hederæ: vel hederæ folio [illegible]

i Grandioribus patinis.

k Hederæ figuram imitantibus.

A εἰκῶν ζώων, ἀληθινὸν ἐχόντων ἱματισμόν, οἷς παρέκειτο καὶ ποτήρια χρυσᾶ. κατὰ μέσον δὲ τῶν ἄντρων νύμφαι ἐλείφθησαν, ἐν αἷς ἔκειντο Δελφικοὶ χρυσοῖ τρίποδες, ὑποστήματα ἔχοντες. κατὰ δὲ τὸν ὑψηλότατον τόπον τῆς ὀροφῆς ἀετοὶ κατὰ πρόσωπον ἦσαν ἀλλήλων χρυσοῖ, πεντεκαιδεκαπήχεις τὸ μέγεθος. ἔκειντο δὲ καὶ κλῖναι χρυσαῖ σφιγγόποδες ἐν ταῖς δυσὶ πλευραῖς, ἑκατόν. ἡ γὰρ κατὰ πρόσωπον ὄψις ἀφεῖται ἀναπεπταμένη. ταύταις δ' ἀμφίταποι ἁλουργεῖς ὑπέστρωντο τῆς πρώτης ἐρέας. καὶ περιστρώματα ποικίλα διαπρεπῆ ταῖς τέχναις ἐπῆν. ψιλαὶ δὲ Περσικαὶ τὴν ἀνὰ μέσον τῶν ποδῶν χώραν ἐκάλυπτον, ἀκριβῆ τὴν εὐγραμμίαν τῶν ἐνυφασμένων ἔχουσαι ζωδίων. παρετέθησαν δὲ καὶ τρίποδες τοῖς κατακειμένοις χρυσοῖ, διακόσιοι τὸν ἀριθμόν. ὥστ' εἶναι δύο κατὰ κλίνην ἐπ' ἀργυρῶν διέδρων. ἐκ δὲ τῶν ὄπισθεν πρὸς τὴν ἀπόνιψιν ἑκατὸν ἀργυραῖ λεκάναι, καὶ καταχύσεις ἴσαι παρέκειντο. ἐπεπήγει δὲ τοῦ συμποσίου

C κατ' ἀντικρὺ καὶ ἑτέρα κλίνη πρὸς τὴν τῶν κυλικίων καὶ ποτηρίων, τῶν τε λοιπῶν τῶν πρὸς τὴν χρῆσιν ἀνηκόντων καὶ κατασκευασμάτων ἔκθεσιν. ἃ δὴ πάντα χρυσᾶ τε ἦν καὶ διάλιθα θαυμαστὰ ταῖς τέχναις. τούτων δὲ τὴν μὲν κατὰ μέρος κατασκευὴν καὶ τὰ γένη μακρὸν ἐπεφαίνετό μοι δηλοῦν. τὸ δὲ τοῦ σταθμοῦ πλῆθος, εἰς μύρια τάλαντα ἀργυρίου τὴν σύμπασαν εἶχε κατασκευήν. ἐπεὶ δὲ τῆς σκηνῆς τὴν κατασκευὴν διεληλύθαμεν, ποιησόμεθα καὶ τῆς πομ-

D πῆς ἐξήγησιν. ἤγετο γὰρ διὰ τοῦ κατὰ τὴν πόλιν σταδίου. πρώτη δ' ἐβάδιζεν ἑωσφόρου. καὶ γὰρ ἀρχὴν εἶχεν ἡ πομπή, καθ' ὃν ὁ προειρημένος ἀστὴρ φαίνεται χρόνον. ἔπειθ' ἡ τοῖς τῶν βασιλέων γονεῦσι κατωνομασμένη. μετὰ δὲ ταύτας αἱ τῶν θεῶν ἁπάντων οἰκείαν ἔχουσαι τὴν περὶ ἑκάστων αὐτῶν ἱστορίας διασκευήν. τὴν δὲ τελευταίαν ἑσπέρου συνέβαινεν εἶναι τῆς ὥρας εἰς τοῦτο συναγούσης τὸν καιρόν. τὰ δὲ κατὰ μέρος αὐτῶν εἴ τις εἰδέναι βούλεται, τὰς τῶν πεντετηρίδων γραφὰς λαμβάνων

E ἐπισκοπείτω. τῆς δὲ Διονυσιακῆς πομπῆς, πρῶτοι μὲν προῄεσαν οἱ τὸν ὄχλον ἀνείργοντες Σειληνοὶ πορφυρᾶς χλανίδας, οἱ δὲ φοινικίδας ἠμφιεσμένοι. τούτοις δ' ἐπηκολούθουν Σάτυροι καθ' ἕκαστον τοῦ σταδίου μέρος εἴκοσι λαμπάδας φέροντες κισσίνας διαχρύσους. μεθ' οὓς νῖκαι χρυσᾶς ἔχουσαι πτέρυγας. ἔφερον δ' αὗται θυμιατήρια ἑξαπήχη κισσίνοις καὶ χρυσοῖς κώσι †διακεκοσμημένα ζωωτοὺς ἐνδεδυκυῖαι χιτῶνας. αὗται δὲ πολὺν κόσμον χρυσοῦν περικείμε-

F ναι. μετὰ δὲ ταύτας εἵπετο βωμὸς ἑξάπηχυς διπλοῦς κισσίνῃ φυλλάδι διαχρύσῳ πεπυκασμένος, ἔχων ἀμπέλινον χρυσοῦν στέφανον μεσολεύκοις μίτραις κατειλημμένον. ἐπηκολούθουν δ' αὐτῷ παῖδες ἐν χιτῶσι πορφυροῖς λιβανωτὸν καὶ σμύρναν ἔτι δὲ κρόκον ἐπὶ χρυσῶν μαζονόμων φέροντες ἑκατὸν εἴκοσι. μεθ' οὓς σάτυροι τεσσαράκοντα ἐστεφανωμένοι κισσίνοις χρυσοῖς στεφάνοις. τὰ δὲ σώματα οἱ μὲν ἐκέχρωντο ὀστρείῳ, τινὲς δὲ μίλτῳ, καὶ χρώ-

μασιν ἑτέροις. ἔφερον δὲ καὶ οὗτοι στέφανον χρυσοῦν ἐξ ἀμπέλου καὶ χρυσοῦ εἰργασμένον· μεθ' οὓς Σειληνοὶ δύο ἐν πορφυραῖς χλαμύσι, καὶ κρηπῖσι λευκαῖς. εἶχε δ' αὐτῶν ὁ μὲν πέτασον καὶ κηρύκιον χρυσοῦν, ὁ δὲ σάλπιγγα. μέσος δὲ τούτων ἐβάδιζεν ἀνὴρ μείζων τετράπηχυς ἐν τραγικῇ διαθέσει καὶ προσώπῳ φέρων χρυσοῦν ἀμαλθείας κέρας. ὃς προσηγορεύετο ἐνιαυτός· ᾧ γυνὴ περικαλλεστάτη κατὰ τὸ μέγεθος εἵπετο, πολλῷ χρυσῷ καὶ διαπρεπεῖ κεκοσμημένη· φέρουσα τῇ μὲν μιᾷ τῶν χειρῶν στέφανον περσαίας, τῇ δ' ἑτέρᾳ ῥάβδον φοίνικος. ἐκαλεῖτο δὲ αὕτη Πεντετηρίς. ταύτῃ δ' ἐπηκολούθουν ὧραι τέσσαρες διεσκευασμέναι, καὶ δύο κίσσινα ἐκ χρυσοῦ ἑξαπήχη, καὶ βωμὸς ἀνὰ μέσον τούτων τετράγωνος χρυσοῦς. καὶ πάλιν Σάτυροι στεφάνους ἔχοντες κισσίνους χρυσοῦς, φοινικίδας περιβεβλημένοι. ἔφερον δ' οἱ μὲν οἰνοχόην χρυσῆν, οἱ δὲ καρχήσιον. μεθ' οὓς ἐπορεύετο Φιλίσκος ὁ ποιητὴς, ἱερεὺς ὢν Διονύσου, καὶ πάντες οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται. τούτων δ' ἐφεξῆς ἐφέροντο Δελφικοὶ τρίποδες, ἆθλα τοῖς τῶν ἀθλητῶν χορηγοῖς. ὁ μὲν παιδίσκων ἐννέα πηχῶν τὸ ὕψος· ὁ δὲ πηχῶν δώδεκα, ὁ τῶν ἀνδρῶν. μετὰ τούτους τετράκυκλος πηχῶν τεσσαρεσκαίδεκα, ὀκτὼ δὲ τὸ πλάτος, ἤγετο ὑπὸ ἀνδρῶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐπὶ δὲ ταύτης ἐπῆν ἄγαλμα Διονυσίου δεκάπηχυ, σπένδον ἐκ καρχησίου χρυσοῦ, χιτῶνα πορφυροῦν ἔχον διάπεζον, καὶ ἐπ' αὐτῷ κροκωτὸν διαφανῆ. περιεβέβλητο δὲ ἱμάτιον πορφυροῦν χρυσοποίκιλον. προέκειτο δὲ αὐτοῦ κρατὴρ Λακωνικὸς χρυσοῦς μετρητῶν δεκαπέντε, καὶ τρίπους χρυσοῦς ἐφ' οὗ θυμιατήριον χρυσοῦν, καὶ φιάλαι δύο χρυσαῖ κασίας μεσταὶ καὶ κρόκου. περιέκειτο δ' αὐτῷ καὶ σκιὰς ἐκ κισσοῦ καὶ ἀμπέλου καὶ τῆς λοιπῆς ὀπώρας κεκοσμημένη. προσήρτηντο δὲ καὶ στέφανοι καὶ ταινίαι καὶ θύρσοι καὶ τύμπανα καὶ μίτραι, πρόσωπά τε Σατυρικὰ καὶ κωμικὰ καὶ τραγικά. τῇ δὲ τετρακύκλῳ ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι. καὶ πέρσης τελεταὶ καὶ θίασοι παντοδαποὶ καὶ τὰ λίκνα φέρουσαι. μετὰ δὲ ταῦτα Μακέται αἱ καλούμεναι Μιμαλλόνες, καὶ Βασσάραι, καὶ Λυδαὶ κατακεχυμέναι τὰς τρίχας καὶ ἐστεφανωμέναι, τινὲς μὲν ὄφεσιν, αἱ δὲ σμίλαξι καὶ ἀμπέλῳ καὶ κισσῷ. κατεῖχον δὲ ταῖς χερσὶν αἱ μὲν ἐγχειρίδια, αἱ δὲ ὄφεις. μετὰ δὲ ταύτας ἤγετο τετράκυκλος, πηχῶν ὀκτὼ πλάτος, ὑπ' ἀνδρῶν ἑξήκοντα. ἐφ' ἧς ἄγαλμα Νύσης ὀκτάπηχυ καθήμενον ἐνδεδυκὸς μὲν θάψινον χιτῶνα χρυσοποίκιλον, ἱμάτιον δὲ ἠμφίεστο Λακωνικόν. ἀνίστατο δὲ τοῦτο μηχανικῶς, οὐδενὸς τὰς χεῖρας προσάγοντος, καὶ σπεῖσαν ἐκ χρυσῆς φιάλης γάλα, πάλιν ἐκάθητο. εἶχε δὲ ἐν τῇ ἀριστερᾷ θύρσον ἐστεμμένον μίτραις. αὕτη δ' ἐστεφάνωτο κισσίνῳ χρυσῷ, καὶ βότρυσι διαλίθοις πολυτελέσιν. εἶχε δὲ σκιάδα· καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς τετρακύκλου κατεπεπήγεισαν λαμπάδες διάχρυσοι τέτταρες.

nam manibus gestantes, auream quoque, aureis bracteis & vitis pampinis consertam. Sileni duo post hos gradiebantur, purpureo pallio vestiti, cum albis soleis. Horum alter petasatus aureũ caduceum [a] paruum ferebat, alter tubam. Medius inter hos vir quidam ibat, aliis procerior cubitis quatuor [b], habitu personáque tragica, aureũ Amalthææ [c] cornu tenens, qui Annus vocabatur. Eadem corporis magnitudine sequebatur mulier formosissima, auro multo elegantíque vestitu ornata, altera manu ferens è Persæa [d] coronam, altera virgam è palma Nomen eius fuit Penteteris [e], id est lustrum. Hanc sequebantur anni tempora quatuor, magnificè adornata: thymiateriáque duo, aurea, foliis hederæ vmbrosa, cubitorum sex, & ara in illorum medio, quadrata, aurea: rursumque Satyri cum punicea veste, & aureis coronis, ferentes alij trullam aureã, alij carchesium [f]. Vestigiis horum insistebat Philiscus poëta, sacerdos Bacchi, simúlque Dionysiaci omnes [g] artifices. Post hos deinceps ferebantur Delphici tripodes, illorum præmia qui certaminibus athletarum necessaria subministrarent, vnus quidem, altitudine cubitorum nouem, ad puerorum, alter verò ad certamina virorum destinatus, cubitorum duodecim. Post hos, quatuor rotis currus agebatur à centum & octoginta viris, longus cubitos quatuordecim, latus octo, in quo stabat effigies Bacchi, cubitorum decem, ex aureo carchesio libantis, cum tunica purpurea ad talos demissa, ac super ipsa, crocota [h] pellucida: extima vestis circumiecta purpurea fuit, auro variegata. Laconicus aureus crater, metretarum [i] quindecim, ante illum iacebat, cum aureo tripode, super quo thymiaterium fuit, cũ phialis duabus, croco & casia plenis. Simulachum attegia circumdabat ex hedera, vite & alia frugiferarum arborum temporaria fronde implicata, appensis coronis, tæniis, thyrsis, tympanis, mitris [k], personísque tragicis, comicis, satyricis. In eodem curru fuerunt sacerdotes viri ac fœminæ, cum Persica veste, arcanáque initiationum & sacrificiorum mysteria, omnifarij thiasi [l], & quæ vannos [m] gestabant mulieres. Post has, Macetæ, quas Mimallonidas, Bassaras, & Lydas vocant, passis crinibus, & coronatæ, quædam serpentibus [n], aliæ smilace, hedera, vite, manibúsque tenentes, aliæ pugiones, angues aliæ. Post has currum alterum rotarum quatuor, octo, cubitos latum, sexaginta viri trahebant, cui Nysæ [o] insidebat effigies, cubitorum octo, tunicam induta croceam, auro distinctam, amicta veste Laconica. Machinamento quodam ingeniosè fabrefacto illa exurgebat, nullo manibus attollente, & vbi lac ex aurea phiala libasset, sedebat rursum, thyrsum manu læua tenens, mitris coronatum in capite coronam auream gestans, hederaceam, cum racemis, ex gemmis fictis, maximi pretij. Vmbraculum eam statuam operiebat. Ad currus illius quatuor rotarum angulos defixæ fuerunt inauratæ lampades quatuor.

Sequebatur deinde currus alius rotarum quatuor, longitudine viginti quatuor cubitorum, latitudine quindecim, vuis onustus, quas satyri sexaginta calcabant, ad tibiam canentes versus epilenios [a]. Præfectus his Silenus erat. Tota via fluebat mustum. Ferebatur deinde & alius rotarum quatuor currus, longitudine cubitorum vigintiquinque, latitudine quatuordecim, quem agebant viri sexcenti. In eo vehebatur vter, amphorarum ter mille, ex pardalidum pellibus consutus, è quo per totam viam stillabat etiam vinum, paulatim emissum. Comitabantur Satyri, Silenique centum viginti, coronati, ferentes vrceos alij, alij phialas, quidam Thericlea [b] vasa, magna, ex auro omnia. Nullo post interuallo crater agebatur, argenteus, amphorarum sexcentarum, in curru rotarum quatuor, quem trahebant viri sexcenti. Sub crateris labris, auribus, & basi [c], animantium imagines fuere torno sculptæ. Aurea, gemmatáque corona medius is præcingebatur. Ferebantur deinde poculorum abaci argentei duo, ambitu duodecim cubitorum, altitudine sex, ornati supernè acroteriis, ac rursum in orbem, aluo media: ad pedes verò animalium exiguorum imaginibus, tribus quidem cubitalibus, dimidij verò cubiti, multi. Solia pòst ampla decem vehebantur, crateres sedecim, quorum ampliores triginta capiebant amphoras, minimi quinque: deinde, lebetes sex: vtrimque ansati vigintiquatuor, super repositoriis quinque: lacus argentei duo, super quibus fuere pocilla [d] vigintiquatuor: mensa ex argento solida, cubitorum duodecim, aliæq; triginta cubitorum sex, ac præterea tripodes quatuor, quorum vnius ex argento solidi cubitorum sedecim ambitus fuit: reliqui tres illo minores, parte sui media gemmis splendebant. Post hos ferebantur octoginta Delphici tripodes, argentei, minores superioribus, quadratis angulis: hydriæ [e] viginti sex: amphoræ Panathenaicæ [f], sedecim: psycteres [g] centum sexaginta, quorum maximus amphoras sex, minimus duas capiebat. Vasa hæc omnia argentea fuerunt. Continenter post hæc incedebant aurea vasa gestantes, crateras nempe Laconicos quatuor, cum coronis vitigineis [h]: alia in super duo, Corinthiaci operis, amphorarum quatuor, super repositoriis, cum animantium sessilibus figuris, tornatis, supernè conspicuis in ceruice, & aluo, figuris summa cum arte & cura expressis. Capiebat vterque amphoras octo. Ferebantur & lacus cum pocillis decem, holcea [i] duo, vtrumque amphorarum quinque: Cothones duo amphorarum totidem: Psycteres viginti duo, quorum maximus amphoras triginta capiebat, minimus vnam. Transuecti quoque sunt aurei tripodes, magni, quatuor: cum aureæ supellectilis repositorio, aureo, gemmato, decem cubitorum, in altitudinem gradibus sex erecto, in quib⁹ animantiũ effigies multæ fuerunt, dodrantũ quatuor, ingeniose, solerterq; fictæ, cum exiguis duobus abacis calycum, & vitreis totidem, inauratis: præterea bicubitalia duo aureo repositoria, minoraq; alia tria,

a Ληνὸς, lacus [qu]o excipitur [mu]stum è torculari [ex]pressum. inde [ἐπιλή]νιον μέλος [cantio quæ], dum [vuas] premunt, [can]itur.

b De his multa lib. 11.

c Infima parte, quæ tanquã pedamentũ ac fundamentum est.

d Βῖκοι: Italorũ vulgò bichieri.

e Aquariæ situlæ & vrnæ, aquales. Erasm. adag. Hydriã pro scribus.

f His similes quibus Atheniens. vtebantur in Panathenæis.

g Vasa quibus & vinum refrigerant, & lauant [po]cula: cupæ.

h Ad pampinorum vitis similitudinem effictis.

i Vasa vnguentaria.

A ἑξῆς εἵπετο ἄλλη τετράκυκλος μῆκος πηχῶν εἴκοσι, πλάτος ἑκκαίδεκα, ὑπὸ ἀνδρῶν τριακοσίων. ἐφεξῆς κατεσκεύαστο ληνὸς πηχῶν εἰκοσιτεσσάρων, πλάτος πεντεκαίδεκα, πλήρης σταφυλῆς· ἐπάτουν δὲ ἑξήκοντα Σάτυροι πρὸς αὐλὸν ᾄδοντες μέλος ἐπιλήνιον. ἐφειστήκει δ' αὐτοῖς Σειληνός. καὶ δι' ὅλης τῆς ὁδοῦ τὸ γλεῦκος ἔρρει. ἑξῆς ἐφέρετο τετράκυκλος μῆκος πηχῶν κέ, πλάτος τεσσαρεσκαίδεκα· ἤγετο δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν ἑξακοσίων· ἐφ' ἧς ἦν ἀσκὸς τρισχι- B λίους ἔχων μετρητὰς ἐκ παρδαλέων δερμάτων ἐρραμμένος. ἔρρει δὲ καὶ οὗτος, κατὰ μικρὸν ἀνιέμενος, κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν. ἠκολούθουν δ' αὐτῷ Σάτυροι καὶ Σειληνοὶ ἑκατὸν εἴκοσι ἐστεφανωμένοι. φέροντες οἱ μὲν οἰνοχόας, οἱ δὲ φιάλας, οἱ δὲ θηρικλείους μεγάλας, πάντα χρυσᾶ. ἐχομένως ἤγετο κρατὴρ ἀργυροῦς ἑξακοσίους χωρῶν μετρητὰς ἐπὶ τετρακύκλου ἑλκόμενος ὑπὸ ἀνδρῶν ἑξακοσίων. εἶχε δὲ καὶ ὑπὸ τὰ χείλη καὶ τὰ ὦτα, καὶ ὑπὸ τὴν βάσιν ζῷα τετορνευμένα. καὶ διὰ μέσου ἐστε- C φάνωτο χρυσῷ διαλίθῳ. ἑξῆς ἐπεφέρετο κυλίκεια ἀργυρᾶ δωδεκαπήχη δύο, ὕψος πηχῶν ἕξ. ταῦτα δ' εἶχεν ἄνω τε ἀκρωτήρια καὶ ἐν ταῖς γάστραις κύκλῳ. καὶ ἐπὶ τῶν ποδῶν ζῷα τρία ἡμιπήχη, καὶ πηχυαῖα πλήθει πολλά. καὶ λουτῆρες μεγάλοι δέκα, καὶ κρατῆρες ἑκκαίδεκα. ὧν οἱ μείζους ἐχώρουν μετρητὰς τριάκοντα, οἱ δ' ἐλάχιστοι πέντε. εἶτα λέβητες ἕξ. βανωτοὶ εἰκοσιτέσσαρες ἐπ' ἐγγυθήκαις πέντε. καὶ ληνοὶ ἀργυραῖ δύο· ἐφ' ὧν ἦσαν βῖκοι εἰκοσιτέσσαρες. τράπεζά τε ὁλάργυ- D ρος δωδεκάπηχυς. καὶ ἄλλαι ἑξαπήχεις τριάκοντα. πρὸς δὲ τούτοις, τρίποδες τέσσαρες· ὧν εἷς μὲν εἶχε τὴν περίμετρον πηχῶν ἑκκαίδεκα, κατάργυρος ὢν ὅλος. οἱ δὲ τρεῖς ἐλάττονες ὄντες διάλιθοι κατὰ μέσον ὑπῆρχον. μετὰ δὲ τούτους ἐφέροντο Δελφικοὶ τρίποδες ἀργυροῖ, ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμόν, ἐλάττους τῶν προειρημένων, ὧν αἱ γωνίαι τετράμετροι· ὑδρίαι εἴκοσι καὶ ἕξ. ἀμφορεῖς Παναθηναϊκοὶ δεκαέξ. ψυκτῆρες ἑκατὸν ἑξήκοντα· τούτων ὁ μέγιστος ἦν μετρητῶν ἕξ, ὁ δὲ ἐλά- E χιστος δύο. ταῦτα μὲν οὖν ἦν ἅπαντα ἀργυρᾶ· ἐχόμενα δὲ τούτων ἐπόμπευον οἱ τὰ χρυσώματα φέροντες κρατῆρας Λακωνικοὺς τέτταρας ἔχοντας στεφάνους ἀμπελίνους. τετραμέτρητοι ἕτεροι Κορινθιουργεῖς δύο. οὗτοι δ' εἶχον ἄνωθεν καθήμενα περιφανῆ τετορνευμένα ζῷα. καὶ ἐν τῷ τραχήλῳ, καὶ ἐν ταῖς γάστραις πρόστυπα ἐπιμελῶς πεποιημένα. ἐχώρει δ' ἕκαστος μετρητὰς ὀκτώ, ἐπ' ἐγγυθήκαις καὶ ληνὸς ἐν ᾗ ἦσαν βῖκοι δέκα, ὁλκεῖα δύο, ἑκάτερον χωροῦν μετρητὰς πέντε. κω- F θῶναι διμέτρηται δύο, ψυκτῆρες εἴκοσι δύο. ὧν ὁ μέγιστος ἐχώρει μετρητὰς τριάκοντα, ὁ δὲ ἐλάχιστος ἐχώρει μετρητήν. ἐπόμπευσαν δὲ τρίποδες χρυσοῖ μεγάλοι τέτταρες. καὶ χρυσωματοθήκη χρυσῆ διάλιθος πηχῶν δέκα, ὕψος ἔχουσα βασμοὺς ἕξ· ἐν οἷς καὶ ζῷα τετραπάλαιστα ἐπιμελῶς πεποιημένα πολλὰ τὸν ἀριθμόν· καὶ κολίκια δύο, καὶ ὑάλινα διάχρυσα δύο. ἐγγυθῆκαι χρυσαῖ τετραπήχεις δύο, ἄλλαι ἐλάττους τρεῖς,

A ὑδρίαι δέκα, βωμὸς τρίπηχυς, μαζονόμια εἰκοσιπέντε. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπορεύοντο παῖδες χίλιοι καὶ ἑξακόσιοι ἐνδεδυκότες χιτῶνας λευκοὺς ἐστεφανωμένοι οἱ μὲν κισσῷ, οἱ δὲ πιτυίνῳ. διακόσιοι δὲ καὶ πεντήκοντα χοεῖς εἶχον χρυσοῦς, τετρακόσιοι δὲ ἀργυροῦς. ἕτεροι δὲ τριακόσιοι καὶ εἴκοσι ψυκτήρια ἔφερον χρυσᾶ, οἱ δὲ ἀργυρᾶ. μεθ' οὓς ἄλλοι παῖδες ἔφερον κεράμια πρὸς τὴν τοῦ γλυκισμοῦ χρείαν· ὧν εἴκοσι μὲν ἦν χρυσᾶ, πεντήκοντα δὲ ἀργυρᾶ· τριακόσια δὲ κεκηρογραφημένα χρώμασι παντοίοις. B καὶ κερασθέντων ἐν ταῖς ὑδρίαις καὶ πίθοις πάντες κοσμίως ἐγλυκάνθησαν οἱ ἐν τῷ σταδίῳ. ἑξῆς τούτοις καταλέγει τετραπήχεις τραπέζας· ἐφ' ὧν πολλὰ θέας ἄξια πολυτελῶς κατεσκευασμένα περιήγετο θεάματα. ἐν οἷς καὶ ὁ τῆς Σεμέλης θάλαμος, ἐν ᾧ ἔχουσι χιτῶνας τινὲς διαχρύσους καὶ λιθοκολλήτους τῶν πολυτιμήτων. οὐκ ἄξιον δ' ἦν παραλιπεῖν τήνδε τὴν τετράκυκλον, μῆκος οὖσαν πηχῶν εἰκοσιδύο, πλάτος δεκατεσσάρων, ὑπὸ ἀνδρῶν ἑλκομένην πεντακοσίων. C ἐφ' ἧς ἄντρον ἦν βαθὺ καθ' ὑπερβολὴν, κισσῷ καὶ μίλτῳ. ἐκ τούτου περιστεραὶ καὶ φάσσαι καὶ τρυγόνες καθ' ὅλην ἐξίπταντο τὴν ὁδὸν, λημνίσκοις τοὺς πόδας δεδεμέναι πρὸς τὸ ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν θεωμένων ἁρπάζεσθαι. ἀνέβλυζον δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ κρουνοὶ δύο, ὁ μὲν γάλακτος, ὁ δὲ οἴνου. πᾶσαι δ' αἱ περὶ αὐτὸν νύμφαι στεφάνους εἶχον χρυσοῦς. ὁ δὲ Ἑρμῆς καὶ κηρύκειον χρυσοῦν, ἐσθῆτας δὲ πολυτελεῖς. ἐπὶ δὲ ἄλλης τετρακύκλου ἣ περιεῖχε τὴν ἐξ Ἰνδῶν κάθοδον Διονύσου, Διόνυσος ἦν δω- D δεκάπηχυς, ἐπ' ἐλέφαντος κατακείμενος ἠμφιεσμένος πορφυρίδα καὶ στέφανον κισσοῦ καὶ ἀμπέλου χρυσοῦν ἔχων, εἶχεν ἐν ταῖς χερσὶ θυρσόλογχον χρυσοῦν. ὑπεδέδετο δὲ ἐμβάδας χρυσοβαφεῖς. προεκάθητο δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῷ τραχήλῳ τοῦ ἐλέφαντος σατυρίσκος πεντάπηχυς ἐστεφανωμένος πίτυος στεφάνῳ χρυσῷ, τῇ δεξιᾷ χειρὶ αἰγείῳ κέρατι χρυσῷ σημαίνων. ὁ δὲ ἐλέφας σκευὴν εἶχε χρυσῆν καὶ περὶ τῷ τρα-
101 χήλῳ κίσσινον χρυσοῦν στέφανον. E ἠκολούθουν δὲ τούτῳ παιδίσκαι πεντακόσιαι κεκοσμημέναι χιτῶσι πορφυροῖς χρυσῷ διεζωσμέναι. ἐστεφάνωντο δὲ αἱ μὲν ἡγούμεναι ἑκατὸν εἴκοσι, χρυσοῖς πιτυΐνοις στεφάνοις· ἠκολούθουν δὲ αὐταῖς Σάτυροι ἑκατὸν εἴκοσι, πανοπλίας, οἱ μὲν ἀργυρᾶς, οἱ δὲ χαλκᾶς ἔχοντες. μετὰ δὲ τούτους ἐπορεύοντο ὄνων ἶλαι πέντε, ἐφ' ὧν ἦσαν Σιληνοὶ καὶ Σάτυροι ἐστεφανωμένοι. τῶν δὲ ὄνων οἱ μὲν χρυσᾶς, οἱ δὲ ἀργυρᾶς προμετωπίδας καὶ σκευασίας εἶχον. F μετὰ δὲ τούτους ἐλεφάντων ἅρματα ἀφείθη εἰκοσιτέσσαρα, καὶ συνωρίδες τράγων ἑξήκοντα, κώλων δεκαδύο, ὀρύγων ἑπτὰ, καὶ βουβάλων δεκαπέντε· στρουθῶν συνωρίδες ὀκτὼ, ἐλάφων ἑπτά. καὶ συνωρίδες τέσσαρες ὄνων ἀγρίων ἅρματα τέσσαρα. ἐπὶ δὲ πάντων τούτων ἀναβεβήκει παιδάρια χιτῶνας ἔχοντα ἡνιοχικοὺς καὶ πετάσους. παραναβεβήκει δὲ παιδισκάρια διεσκευασμένα πελταρίοις καὶ θυρσολόγχοις, κεκοσμημένα ἱματίοις καὶ χρυσίοις. ἐστεφάνωτο δὲ τὰ μὲν ἡνιοχοῦντα παιδάρια πίτυϊ, τὰ δὲ παιδισκάρια κισσῷ. ἐπῆσαν δὲ συνωρίδες καμήλων ἓξ ἑκατέρω-

A hydriæ decem, ara tricubitalis, mazonoma viginti quinque. Post hæc pueri mille sexcenti gradiebantur, alba tunica vestiti, ac coronati, partim hædera, partim pino: ducentique rursum & quinquaginta cum aureis congiis, quadringenti cum argenteis: Psycteria trecenti vigintique alij ferebant, aurea quædam, quædam argentea: post hos alij pueri ad passi vini vsum ac potum amphoras [a] gestabant, aureas viginti, argenteas quinquaginta, trecentas verò omnigenis ceræ coloribus depictas [b]. Quod in doliis & hydriis mixtũ passum fuit, B in stadio temperanter omnes biberunt, eius potu multùm deliniti. Post hæc idem author recenset quadricubitales mensas, super quibus visu spectatúque digna multa circumuehebantur, adornata sumptuosè: inter cætera lectus genialis Semeles, in quo præcellebant tunicæ quædam aureæ, gemmísque pretiosissimis fulgentes. Alium quidem rotarum quatuor currum, silentio præterire haud æquum fuerit, longum cubitos viginti duos, latum quatuordecim, à quingentis viris tractum, in C quo antrum fuit supra modum profundum, vitibus & hedera opacum, ex quo per totam viam syluestres euolabant ac domesticæ columbæ, & turtures, pedibus fascia reuinctis, vt à spectatoribus facilè raperentur. Scaturiebant & ex ipso riui duo, alter vini, alter lactis. Circa ipsum Nymphæ multæ fuerunt omnes cum aureis coronis, vestitúque sumptuoso: Mercurius autem cum aureo caduceo. Super alio curru quatuor rotarum, qui Liberi patris ex India reditum complectebatur, Bacchus duodecim cubitorum, elephanto insidebat, D purpurea trabea vestitus, cum hederacea vitigineáque corona aurea, manu tenens auream thyrsi hastam, auratas soleas indutus. Ante illum in elephanti collo sedebat pusillus Satyrus, cubitorum quinque, cum aurea corona, pinea, dextra manu capræ cornu inflans, aduentum dei vt significaret. Aureus elephanti ornatus fuit, cum hederacea corona circa ceruicem, aurea. Subsequebantur quingentæ virgines, tunicis purpureis amictæ, cum aureo cinctu. Harum duces erant centum viginti, E coronatæ, toto corpore armis tecto, quarundam argenteis, aliarum æneis. Post has incedebant asellorum turmæ quinque, insidentibus Silenis, atque Satyris, coronatis. Quorũdam ex asellis aurea frontalia fuerunt, cum ornamentis reliquis, argentea quorumdam. Post hos prodierunt elephantorum currus viginti quatuor, hircorum bigæ [c] sexaginta, leonum duodecim, orygum septem, bubalorum quindecim, struthiocamelorum octo, ceruorum septem, asinorum syluestrium quatuor, F & currus totidem. In hæc omnia conscenderant adolescentuli, cum petasis, & aurigarum habitu, quibus se comites addiderant puelluli, exiguis peltis, thyrsorúmque hastis instructi, cum aureo vestitu, & coronis, aurigarum quidẽ pineis, puellulorum autem hederaceis. Vtraque ex parte camelorum quoque

[a] Quid. gerun.

[b] Encau- ctura, de Plin. Vitru. 2. lib. 8.

[c] Pull.

bigæ tres aderant. Has ſequebantur iunctis multis carpenta, quibus barbarorum tentoria vehebantur. In his ſedebant & Indicæ, & aliarum gentium fœminæ, captiuarũ habitu. Ex camelis, quidam thuris libras trecentas ferebant, alii, croci, caſiæ, cinnamomi, iridis, & aliorum odorum, ducentas. Proximè his iuncti fuerunt AEthiopes haſtati, ferentes, alij ſexcentos dentes elephantorum, alij ebéni ſtipitum bina millia, alii crateras aureos argenteoſq; ſexaginta, & auri ramenta [a]. Poſt hos proceſſerunt venatores duo, cum iaculis inauratis, ducentes bis mille ac quadringentos canes, partim Indos, partim Hyrcanos, Moloſſos, & aliorum generum. Poſt hos viri centum quinquaginta arbores portabant; quibus fune alligatæ belluæ omnifariæ, cum raris auibus multis fuerunt. Portabantur & in caueis pſittaci perquammulti. Alia plurima is author poſteaquam enarrauit, & armenta gregéſque animalium commemorauit, ſubiungit, Oues AEthiopicæ, centum triginta: Arabicæ, trecentæ: Euboïcæ viginti: Indici boues candidis artubus, vigintiſex: AEthiopici octo: ingens vrſus, albus, vnus: Pardi quatuordecim: Pantheræ ſedecim: Lynces quatuor, Vrſorum catuli tres: Camelopardalis vna: Rhinoceros AEthiopicus, vnus. Poſt hæc in curru quatuor rotarum, Bacchus cernebatur, inſectante Iunone ad aram Rheæ confugiens, coronam habens auream, adſtante Priapo, cum aurea corona hederacea. Iunonis imago cum corona etiam aurea viſebatur. Alexandri Ptolemæique ſtatuæ ibidem fuerunt, cum aureis coronis, hederaceis: Virtutis autem ſimulachrum adſtans Ptolemæo, ex olea coronam auream habebat: Priapi verò imago his adiuncta, hederaceam auream. Corinthus ciuitas Ptolemæo vicina, aureo diademate coronata fuit. Adiacebat horum ſingulis poculorum abacus, plenus vaſis aureis, cùm aureo cratere, amphorarum quinque. In eodem curru mulieres ſequebantur veſtitu cultúque corporis ſumptuoſo, cum titulis ciuitatum Ioniæ, & reliquarum Hellenidum [b], quotquot in inſulis & Aſia conditæ & ſubiectæ Perſis fuere, omnes cum aureis coronis. In alio curru quatuor rotarum ferebatur thyrſus cubitorum nonaginta: aureus, cum argentea haſta cubitorum ſexaginta: in alio, phallus aureus cubitorum centum & viginti, depictus, & coronamentorum voluminibus inauratis reuinctus, cum aureo ſydere in eius vertice micante, cuius circuitus fuit cubitorum ſex. Multa igitur variaque in huiuſmodi pompis recitata cùm ſint, ea tantùm nos delegimus in quibus aurum argentúmve fuit. Aliæ namque multæ in ea celebritate diſpoſitiones ſpectaculorum fuerunt auditu non indignæ, veluti ferarum, & equorum magna vis, Leones prægrandes quatuor & viginti. Fuerunt & in ea, currus alij, rotarum quatuor, quibus non tantùm regum ſtatuæ, ſed deorum etiam multæ vehebantur. Poſt has chorus progrediebatur virorum ſexcentorum, in quibus citharistæ trecenti concinnebãt, inauratas citharas totas pulſantes, cum aureis coronis.

a Quæ in Aethiopiæ fluuiis multa colliguntur cum [illegible] inter [illegible] arenas, qua magna planities diſtenditur: & in ipſis auri fodinis

b Græco ſermone vtentium.

A μέρεσι τρεῖς, αἷς ἐπηκολούθουν ἀπῆναι ὑφ' ἡμιόνων ἀγόμεναι. αὗται δ' εἶχον σκηνὰς βαρβαρικὰς, ἐφ' ὧν ἐκάθηντο γυναῖκες Ἰνδαὶ, καὶ ἕτεραι κεκοσμημέναι ὡς αἰχμάλωτοι. κάμηλοι δ' αἱ μὲν ἔφερον λιβανωτοῦ μνᾶς τριακοσίας, κρόκου καὶ κασίας καὶ κινναμώμου καὶ ἴριδος καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων διακοσίας. ἐχόμενοι τούτων ἦσαν Αἰθίοπες δωροφόροι, ὧν οἱ μὲν ἔφερον ὀδόντας ἑξακοσίους, ἕτεροι δὲ ἐβένου κορμοὺς δισχιλίους, ἄλλοι χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου κρατῆρας ἑξήκοντα, καὶ ψήγματα B χρυσίου. μεθ' οὓς ἐπόμπευσαν κυνηγοὶ δύο ἔχοντες σιβύνας ἐπιχρύσους. ἤγοντο δὲ καὶ κύνες δισχίλιοι τετρακόσιοι. οἱ μὲν Ἰνδοὶ, οἱ λοιποὶ δὲ Ὑρκανοὶ καὶ Μολοσσοὶ, καὶ ἑτέρων γενῶν. ἑξῆς ἄνδρες ἑκατὸν πεντήκοντα, φέροντες δένδρα, ἐξ ὧν ἀνήρτητο θηρία παντοδαπὰ καὶ ὄρνεα. εἶτ' ἐφέροντο ἐν ἀγγείοις ψιττακοὶ, καὶ ταῷ, καὶ μελεαγρίδες, καὶ φασιανοὶ ὄρνιθες, καὶ ἄλλαι Αἰθιοπικαὶ πλήθει πολλαί. εἰπὼν δὲ καὶ ἄλλα πλεῖστα καὶ καταλέξας ζώων ἀγέλας, ἐπιφέρει πρόβατα Αἰθιοπικὰ C ἑκατὸν τριάκοντα, Ἀράβια τριακόσια, Εὐβοϊκὰ εἴκοσι. καὶ ὁλόλευκοι βόες Ἰνδικοὶ εἰκοσιέξ, Αἰθιοπικοὶ ὀκτὼ, ἄρκτος μὲν λευκὴ μεγάλη μία, παρδάλεις δεκατέσσαρες, πάνθηροι δεκαέξ, λύγκια τέσσαρα, ἄρκηλοι τρεῖς, καμηλοπάρδαλις μία, ῥινόκερως Αἰθιοπικὸς εἷς. ἑξῆς ἐπὶ τετρακύκλου Διόνυσος περὶ τὸν τῆς Ῥέας βωμὸν καταπεφευγὼς, ὅτε ὑπὸ Ἥρας ἐδιώκετο, στέφανον ἔχων χρυσοῦν, Πριάπου αὐτῷ παρεστῶτος ἐστεφανωμένου χρυσῷ κισσίνῳ. τὸ δὲ τῆς Ἥρας ἄγαλμα στέφανον D εἶχε χρυσοῦν. Ἀλεξάνδρου δὲ καὶ Πτολεμαίου ἀγάλματα ἐστεφανωμένα στεφάνοις κισσίνοις ἐκ χρυσοῦ. τὸ δὲ τῆς Ἀρετῆς ἄγαλμα, τὸ παρεστὸς τῷ Πτολεμαίῳ στέφανον εἶχεν ἐλαίας χρυσοῦν. καὶ Πρίαπος δ' αὐτοῖς συμπαρῆν ἔχων στέφανον κισσὸν ἐκ χρυσοῦ. Κόρινθος δὲ πόλις παρεστῶσα τῷ Πτολεμαίῳ, ἐστεφάνωτο διαδήματι χρυσῷ. παρέκειντο δὲ πᾶσι τούτοις κυλίκιον μεστὸν χρυσωμάτων, κρατήρ τε χρυσοῦς μετρητῶν πέντε. τῇ δὲ τετρακύκλῳ ταύτῃ ἠκολούθουν γυναῖκες ἔχουσαι ἱμάτια πο- E λυτελῆ καὶ κόσμον. προσηγορεύοντο δὲ πόλεις, αἵ τε ἀπ' Ἰωνίας καὶ λοιπαὶ Ἑλληνίδες, ὅσαι τὴν Ἀσίαν καὶ τὰς νήσους κατοικοῦσαι, ὑπὸ τοὺς Πέρσας ἐτάχθησαν· ἐφόρουν δὲ πᾶσαι στεφάνους χρυσοῦς. ἐφέρετο καὶ ἐπ' ἄλλῳ τετρακύκλῳ θύρσος ἐνενηκοντάπηχυς χρυσοῦς, καὶ λόγχη ἀργυρᾶ ἑξηκοντάπηχυς, καὶ ἐν ἄλλῃ φαλλὸς χρυσοῦς πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι διαγεγραμμένος καὶ διαδεδεμένος στέμμασι διαχρύσοις, ἔχων ἐπ' ἄκρον ἀστέρα χρυσοῦν, οὗ ἦν ἡ περίμετρος πηχῶν ἕξ. πολλῶν οὖν καὶ ποικίλων εἰρη- F μένων ἐν ταῖς πομπαῖς ταύταις, μόνα ἐξελεξάμεθα, ἐν οἷς ἦν χρυσὸς καὶ ἄργυρος. καὶ γὰρ διαθέσεις πολλαὶ ἀκοῆς ἦσαν ἄξιαι, καὶ θηρίων πλήθη καὶ ἵππων, καὶ λέοντες παμμεγέθεις εἴκοσι καὶ τέσσαρες. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι τετράκυκλοι οὐ μόνον εἰκόνας βασιλέων φέρουσαι, ἀλλὰ καὶ θεῶν πολλαί. μεθ' ἃς χορὸς ἐπόμπευσεν ἀνδρῶν ἑξακοσίων· ἐν οἷς κιθαρισταὶ συνεφώνουν τριακόσιοι ἐπιχρύσους ἔχοντες ὅλας κιθάρας καὶ στεφάνους χρυσοῦς.

A μεθ' οὓς ταῦροι διῆλθον δισχίλιοι ὁμοιοχρώματοι, χρυσόκερῳ, περιμετωπίδας χρυσᾶς καὶ ἀνὰ μέσον στεφάνους, ὅρμους τε καὶ αἰγίδας πρὸ τῶν στηθῶν ἔχοντες. ἦν δὲ ἅπαντα ταῦτα χρυσᾶ. καὶ μετὰ ταῦτα Διὸς ἤγετο πομπὴ, καὶ ἄλλων παμπόλλων θεῶν. καὶ ἐπὶ πᾶσιν Ἀλεξάνδρου, ὃς ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἀληθινῶν ἐφέρετο χρυσοῦς, Νίκην καὶ Ἀθηνᾶν ἐξ ἑκατέρου μέρους ἔχων. ἐπόμπευσαν δὲ καὶ θρόνοι πολλοὶ ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ κατεσκευασμένοι, ὧν ἐφ' ἑνὸς ἔκειτο στεφάνη χρυσῆ. ἐπ' ἄλλου δικέρας χρυσοῦν, ἐπ' ἄλλου δὲ ἦν στέφανος χρυ- B σοῦς, καὶ ἐπ' ἄλλου δὲ κέρας ὁλόχρυσον. ἐπὶ δὲ τὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος θρόνον στέφανος ἐπέκειτο ἐκ μυρίων κατεσκευασμένος χρυσῶν. ἐπόμπευσε δὲ καὶ θυμιατήρια χρυσᾶ τριακόσια καὶ πεντήκοντα, καὶ βωμοὶ δὲ ἐπίχρυσοι ἐστεφανωμένοι χρυσοῖς στεφάνοις· ὧν ἑνὶ παρεπεπήγεσαν δᾶδες χρυσαῖ δεκαπήχεις τέσσαρες. ἐπόμπευσαν δὲ καὶ ἐσχάραι ἐπίχρυσοι δώδεκα· ὧν ἡ μὲν δωδεκάπηχυς τῇ περιμέτρῳ, τεσσαρακοντάπηχυς ὕψει· ἡ δὲ πηχῶν δεκαπέντε. ἐπόμπευσαν δὲ καὶ Δελφικοὶ τρίποδες C χρυσοῖ ἐννέα, ἐκ πηχῶν τεσσάρων. ἄλλοι ὀκτὼ, πηχῶν ἕξ, ἄλλος πηχῶν τριάκοντα, ἐφ' οὗ ἦν ζῶα χρυσᾶ πεντάπηχη, καὶ στέφανος κύκλῳ χρυσοῦς ἀμπέλινος. παρῆλθον δὲ καὶ φοίνικες ἐπίχρυσοι ὀκταπήχεις ἑπτὰ, καὶ κηρύκειον ἐπίχρυσον πηχῶν
102 τεσσαράκοντα πέντε, καὶ κεραυνὸς ἐπίχρυσος πηχῶν τεσσαράκοντα, ναός τε ἐπίχρυσος, οὗ ἡ περίμετρος πηχῶν τεσσαράκοντα. δίκερας πρὸς τούτοις ὀκτάπηχυ. πολὺ δὲ καὶ ζώων πλῆθος ἐπιχρύσων συνεπόμπευεν· ὧν ἦν τὰ πολλὰ δωδεκάπηχη· καὶ θηρία ὑπεράγοντα τοῖς μεγέθεσι, καὶ D ἀετοὶ πηχῶν εἴκοσι. στέφανοί τε χρυσοῖ ἐπόμπευσαν τρισχίλιοι διακόσιοι. ἕτερός τε μυστικὸς χρυσοῖς, λίθοις πολυτελέσι κεκοσμημένος ὀγδοηκοντάπηχυς. οὗτος δὲ περιετίθετο τῷ τοῦ Βερενικείου θυρώματι, αἰγίς τε ὁμοίως χρυσῆ. ἐπόμπευσαν δὲ καὶ στεφάναι χρυσαῖ πάνυ πολλαὶ, ἃς ἔφερον παιδίσκαι πολυτελῶς κεκοσμημέναι, ὧν μία δίπηχυς εἰς ὕψος. τὴν δὲ περίμετρον ἔχουσα ἑκκαίδεκα πηχῶν. ἐπόμπευσε δὲ καὶ θώραξ χρυσοῦς πηχῶν δώδεκα, καὶ ἕτερος ἀργυροῦς πηχῶν E ὀκτωκαίδεκα, ἔχων ἐφ' ἑαυτὸν κεραυνοὺς χρυσοῦς δώδεκα πήχεις δύο, καὶ στέφανον δρυὸς διάλιθον, ἀσπίδες χρυσαῖ εἴκοσι, πανοπλίαι χρυσαῖ ἑξήκοντα τέσσαρες, κνημῖδες χρυσαῖ τριπήχεις δύο, λεκάναι χρυσαῖ δυοκαίδεκα, φιάλαι πολλαὶ πάνυ τὸν ἀριθμὸν, οἰνοχόαι τριάκοντα ἕξ, ἀλειπτρα μεγάλα δέκα, ὑδρίαι δώδεκα, μαζονόμια πεντήκοντα, τράπεζαι διάφοροι, κυλίκια χρυσωμάτων πέντε, κέρας ὁλόχρυσον πηχῶν τριάκοντα. ταῦτα δὲ τὰ χρυσώματα ἐκτὸς ἦν τῶν ἐν F τῇ τοῦ Διονύσου πομπῇ διενεχθέντων. εἶτ' ἀργυρωμάτων ἅμαξαι τετρακόσιαι, καὶ χρυσωμάτων εἴκοσι, ἀρωμάτων δὲ ὀκτακόσιαι. ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἐπόμπευσαν αἱ δυνάμεις αἱ ἱππικαὶ καὶ πεζικαὶ πᾶσαι καθωπλισμέναι θαυμασίως. πεζοὶ μὲν ἐς πέντε μυριάδας καὶ ἑπτακισχιλίους καὶ ἑξακοσίους· ἱππεῖς δὲ δισμύριοι τρισχίλιοι διακόσιοι.

Ab his proximè transiere bis mille tauri, colore similes, cornibus inauratis, cum aureis frontalibus, & in medio capite coronis, cum torquibus & ægide [a] ante pectus. Aurea hæc omnia fuere. Post illa pompa Iouis ducebatur, aliorúmque deorum permultorum, & præter hæc cuncta, Alexandri, qui aureus in curru veris elephantis iuncto ferebatur, Victoria & Pallade eius vtrumque latus claudentibus. Euectæ sunt & in pompa sellæ regiæ multæ, ex auro & ebore compactæ. Super vna harum iacebat aurea corona, super alia aureum totum cornu [b]. Super regis Ptolemæi sella corona fuit, ex aureis decies mille conflata. In hac quoque pompa aurea thymiateria trecenta delata sunt, altaria inaurata quinquaginta, cum aureis coronis, quorum vni affixæ fuerunt decem cubitorum faces quatuor, aureæ: Inaurati foci duodecim. Horum vnius ambitus fuit cubitorum duodecim, altitudo cubitorum quadraginta, quorumdam quindecim. Producti sunt & Delphici tripodes aurei nouem, cubitorum quatuor, alij cubitorum sex, octo: alius cubitorum triginta, super quo fuerunt animalia, quinque cubitorum, aurea, & in orbem aurea corona, vitiginea. Præteruectæ sunt & inauratæ palmæ septem, cubitorum octo, caduceus inauratus, cubitorum quadragintaquinque, inauratum fulmen, cubitorum quadraginta, sacellum inauratum, cuius circuitus fuit cubitorum quadraginta. Geminum cornu, cubitorum octo, cum inauratorum animantium magno numero, & horum multis cubitorum duodecim, cum feris magnitudinis eximiæ, & aquilis cubitorum viginti. Ostensæ sunt & in ea pompa coronæ ter mille ac ducentæ, aureæ, cum altera dicata [c] sacris, aurea, gemmis nobilissimis splendente, cubitorum octoginta. Berenices templi hæc valuas circumdabat, cum ægide pariter aurea. Spectatæ sunt & in ea pompa aureæ coronæ perquammultæ, quas puellæ ferebant, sumptuosè & magnificè vestitæ. Coronarum ambitus fuit cubitorum sexdecim, vnius [d] verò altitudo, bicubitalis. Fuere & inter pompæ fercula lorica aurea, cubitorum duodecim, & argentea cubitorum octodecim altera, quibus imposita fuerunt aurea fulmina duo cubitorum duodecim, & è quercu corona, gemmata. Spectati sunt & aurei clypei viginti: totius corporis armaturæ aureæ, sexagintaquatuor: caligæ aureæ tricubitales, duæ: aureæ pelues duodecim: phialæ numero perquammultæ: gutti vinarii trigintasex: vnguentaria vasa magna, decem: hydriæ duodecim: mazonomia, quinquaginta: mensæ variæ [e]: aureorum vasorum repositoria quinque: triginta cubitorum cornu, ex auro solido. Aurea hæc vtensilia omnia præter illa fuerunt quæ in Bacchi pompa conspecta fuerant. Post hæc argenteæ supellectilis plaustra processerunt quadringenta: aureæ viginti: odorum octingenta, & super illa omnia equestres copiæ, ac pedestres, omnes armis mirum in modum munitæ. Peditum fuere quinquagintaseptem millia, cum sexcentis: equitum verò, cum ducentis, vigintitria millia.

Prodierunt hi quidem omnes, congruentem vnicuique vestem induti, & conuenienti totius corporis armatura tecti. Præter totius corporis armaturas, quas hi sibi acceperant, aliæ quamplurimæ adhuc reconditæ fuerunt, quarum numerum adscribere difficile est: Callixenus tamen eas recensuit. Ludis quidem publicis aureis coronis viginti Ptolemæus primus [a] donatus est: Berenice verò tribus & viginti, super aureis curribus aduectis, & luco [b] Dodonæ. Pecuniæ in ea impensæ summa fuit, talenta bis mille ducenta triginta nouē: minæ quinquaginta. Apud regiarum facultatum procuratores & dispensatores hæc omnia repræsentata supputataq; sunt, singulari donantium alacritate, priusquam [c] accederent ludorum spectacula. Ptolemæus Philadelphus illis genitus [d], coronis aureis viginti donatus est, & duabus quæ aureis curribus impositæ fuerunt, vna cubitorum sex: quinque, totidem cubitorum: sex, cubitorum quatuor, ad columnas impactis. Quod igitur post natos homines regnum, ô viri conuiuæ, auro sic abundauit? Non quidem illud quod Persidis Babyloniæq; fodinis potitum est, non quod illarum prouinciarum tributis opes congessit: non cuius regiones [e] irrigantur Pactolo, auri ramenta deuoluente. Omnium quidem certè fluuiorum solus Nilus reuera Chrysorrhoas [f] nominari debet, quia cum alimentis exuberantibus aurum purum putumq; [g] deuehat, sine periculo excultū & collectum, tanta copia, vt cunctis mortalibus sufficiat, instar Triptolemi [h] in vniuersum terrarum orbem distractum. Quocirca Parmeno poëta, cognomine Byzantius, inquit,

Nile, Iupiter Aegyptie. Philadelphus sanè reges multos opibus antecelluit, & quæ molitus est ac edidit omnia, summo studio, honoris & gloriæ cupidus magnifico sumptu absoluit. Nauium profectò multitudine superauit omnes. Amplissimæ apud eum fuerunt, ordinum triginta, duæ: ordinum viginti, vna: quatuordecim ordinum, quatuor: duæ, ordinum duodecim: vndecim ordinum, quatuordecim: nouem ordinum, triginta: septem ordinum, triginta septem: sex ordinum, quinque: septemdecim quinqueremes: quadriremes: triremes, & hemioliæ [i], duplo plures. Nauigia verò quæ ad insulas dimittebātur, suæq; ditionis vrbes, & Lyciam, plura quàm quatuor millia fuere. De librorum multitudine, & coaceruatis in suam bibliothecis, quid attinet dicere? aut de Musæi [k] structura? cum in hominum memoria hæc versentur. Quoniam verò de nauium fabrica nonnihil diximus, agedum, auditu namque id dignum est, exponamus constructas à rege Philopatore naues, de quibus idem Callixenus his verbis tradidit libro primo de Alexandria. Ordinum quadraginta nauem Philopator, inquit, ædificauit, longam ducentos octoginta cubitos: ab aditu altero in alterum, latam octo & triginta. Ad acrostolion [l] vsque octo & quadraginta cubitorum altitudo fuit: eius verò [m] partis quæ à puppis tabulis ad mare vsque demittitur, cubitorum quinquaginta trium. Claui fuere quatuor, cubitorum triginta: remi longiores ad puppim inserti: horum maximi, octo & triginta cubitorum,

A πάντες δ᾽ οὗτοι ἐπόμπευσαν τὴν ἁρμόζουσαν ἑκάστῳ ἠμφιεσμένοι στολὴν, καὶ τὰς προσηκούσας ἔχοντες πανοπλίας. ἐκτὸς δ᾽ ὧν πάντες οὗτοι εἶχον πανοπλιῶν, καὶ ἄλλαι πλεῖσται ἦσαν ἀποκείμεναι, ὧν οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν ἀναγράψαι ῥάδιον. κατέλεξε δ᾽ αὐτὸν ὁ Καλλίξενος. ἐστεφανώθησαν δ᾽ ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ στεφάνοις χρυσοῖς εἴκοσι. Πτολεμαῖος δὲ ὁ πρῶτος καὶ Βερενίκη εἴκοσι τρισὶν, ἐφ᾽ ἁρμάτων χρυσῶν καὶ τεμένεσιν ἐν Δωδώνῃ. καὶ ἐγένετο δαπάνημα τοῦ B νομίσματος, τάλαντα δισχίλια διακόσια τριακονταεννέα μναῖ πεντήκοντα. καὶ ταῦτ᾽ ἠριθμήθη πάντα παρὰ τοῖς οἰκονόμοις διὰ τὴν τῶν στεφανούντων προθυμίαν πρὸ τοῦ τὰς θέας παρελθεῖν. ὁ δὲ Φιλάδελφος Πτολεμαῖος υἱὸς αὐτῶν εἴκοσι χρυσοῖς· δυσὶ μὲν ἐφ᾽ ἁρμάτων χρυσῶν, ἐπὶ δὲ κιόνων ἑξαπήχει μιᾷ, πενταπήχεσι πέντε, τετραπήχεσιν ἕξ. ποία οὖν ἄνδρες δαιτυμόνες βασιλεία οὕτως γέγονε πολύχρυσος; οὐ γὰρ ἡ ἐκ Περσῶν καὶ Βαβυλῶνος λαβοῦσα μέταλ- C λα ἢ χρήματα ἐργασαμένη, ἢ Πακτωλὸν ἔχουσα χρυσοῦ ψῆγμα καταφέροντα. μόνος γὰρ ὡς ἀληθῶς ὁ Χρυσορρόας καλούμενος Νεῖλος μετὰ τροφῶν ἀφθόνων καὶ χρυσὸν ἀκίβδηλον καταφέρει ἀκινδύνως γεωργούμενον, ὡς πᾶσιν ἐξαρκεῖν ἀνθρώποις, δίκην Τριπτολέμου πεμπόμενον εἰς πᾶσαν γῆν· διόπερ αὐτὸν καὶ ὁ Βυζάντιος ποιητὴς Παρμένων ἐπικαλούμενος, Αἰγύπτιε Ζεῦ φησὶ Νεῖλε. πολλῶν δὲ ὁ Φιλάδελφος βασιλέων πλούτῳ διέφερε. καὶ περὶ πάντα ἐ- D σπουδάκει τὰ κατασκευάσματα φιλοτίμως. ὥστε καὶ πλοίων πλήθει πάντας ὑπερέβαλλεν. τὰ γοῦν μέγιστα τῶν πλοίων παρ᾽ αὐτῷ, τριακοντήρεις δύο, εἰκοσήρης μία, τέσσαρες δὲ τρισκαιδεκήρεις, δωδεκήρεις δύο, ἑνδεκήρεις δεκατέσσαρες, ἐννήρεις τριάκοντα, ἑπτήρεις τριάκοντα ἑπτὰ, ἑξήρεις πέντε, πεντήρεις ἑπτακαίδεκα. τὰ δ᾽ ἀπὸ τετρήρους μέχρι τριημιολίας διπλάσια τούτων. τὰ δ᾽ εἰς τὰς νήσους πεμπόμενα, καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ὧν ἦρχε, καὶ τὴν Λυκίαν, πλείονα τῶν τε- E τρακισχιλίων. περὶ δὲ βιβλίων πλήθους καὶ βιβλιοθηκῶν κατασκευῆς, καὶ τῆς εἰς τὸ μουσεῖον συναγωγῆς τί δεῖ καὶ λέγειν; πᾶσι τούτων ὄντων κατὰ μνήμην. ἐπεὶ δὲ περὶ νεῶν κατασκευῆς εἰρήκαμεν, φέρ᾽ εἴπωμεν. ἀκοῆς γάρ ἐστιν ἄξια, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Φιλοπάτορος βασιλέως κατεσκευασμένα σκάφη. περὶ ὧν ὁ αὐτὸς Καλλίξενος ἱστορεῖ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Ἀλεξανδρείας οὑτωσὶ λέγων· τὴν τεσσαρακοντήρη ναῦν κατεσκεύασεν ὁ Φιλοπάτωρ τὸ μῆκος ἔχουσαν δια- F κοσίων ὀγδοήκοντα πηχῶν, ὀκτὼ δὲ καὶ τριάκοντα ἀπὸ παρόδου ἐπὶ πάροδον· ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου τεσσαράκοντα ὀκτὼ πηχῶν. ἀπὸ δὲ τῶν πρυμνητικῶν ἀφλάστων ἐπὶ τὸ τῇ θαλάσσῃ μέρος αὐτῆς, τρεῖς πρὸς τοῖς πεντήκοντα πήχεις. πηδάλια δ᾽ εἶχε τέτταρα, τριακονταπήχη. κώπας δὲ θρανιτικὰς ὀκτὼ καὶ τριάκοντα πηχῶν τὰς μεγίστας,

a Ab Aegypti [illegible]. Lagi filius, maritus Berenices.
b Aureo, nisi fallor.
c [illegible] prius [illegible] accederēt [illegible] spe- [illegible]
d Ptolemæo primo & Berenice.
e Lydiam significat.
f Aurifluus sic vocatus est Pactolus, ob aureas suas arenas.
g Triticum.
h Qui cereris iussu, curru alatis serpentibus iuncto, terrarū orbē peragrauit, vsum frumentorum vt indicaret omnibus.
i Biremes, quæ à [illegible] ad malum vsque binis remis, à malo ad [illegible] vnico [illegible] aguntur. [illegible] Iunius adag. [illegible]
k Bibliotheca animata lib. 15. Musæi Alexandrini mentio fit [illegible]
l Acrostolium [illegible] Stolion [illegible] quod [illegible] summū nauis [illegible]
m [illegible]

A διὰ τὸ μόλυβδον ἔχειν ἐν τοῖς ἐγχειριδίοις καὶ γεγονέναι λίαν εἴσω βαρεῖαι κατὰ τὴν ζύγωσιν εὐήρεις ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς χρείας. δίπρῳρος δ' ἐγεγόνει καὶ δίπρυμνος, καὶ ἔμβολα εἶχεν ἑπτά· τούτων ἓν μὲν ἡγούμενον, τὰ δ' ὑποστέλλοντα· τινὰ δὲ κατὰ τὰς ἐπωτίδας. ὑποζώματα δὲ ἐλάμβανε δώδεκα· ἑξακοσίων δ' ἦν ἕκαστον πηχῶν. εὔρυθμος δ' ἦν καθ' ὑπερβολήν· θαυμαστὸς δ' ἦν καὶ ὁ ἄλλος κόσμος τῆς νεώς. ζῷα μὲν γὰρ εἶχεν οὐκ ἐλάττω δώδεκα πηχῶν κατὰ πρύμναν τε καὶ πρῷραν. καὶ πᾶς τόπος αὐτῆς κηρογραφίᾳ κατεπεποίκιλτο. B τὸ δ' ἐγκῶπον ἅπαν μέχρι τῆς τρόπεως κισσίνην φυλλάδα καὶ θύρσους εἶχε πέριξ. πολὺς δ' ἦν καὶ ὁ τῶν ὅπλων κόσμος. ἀνεπλήρου δὲ τὰ προσδεόμενα τῆς νεὼς μέρη. γενομένης δὲ ἀναπείρας ἐδέξατο ἐρέτας πλείους τῶν τετρακισχιλίων· εἰς δὲ τὰς ὑπηρεσίας τετρακοσίους· εἰς δὲ τὸ κατάστρωμα ἐπιβάτας τρισχιλίους ἀποδέοντας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα. καὶ χωρὶς ὑπὸ τὰ ζυγὰ πλῆθος ἀνθρώπων ἕτερον ἐπισιτισμοῖς τε οὐκ ὀλίγον. καθειλκύσθη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ C
103 ἐσχαρίου τινὸς ὅ φασι παγῆναι πεντήκοντα πλοίων πεντηρικῶν ξυλείᾳ. ὑπὸ δὲ ὄχλου μετὰ βοῆς καὶ σαλπίγγων κατήγετο. ὕστερον δὲ τῶν ἀπὸ Φοινίκης τις ἐπενόησε τὴν καθολκήν, τάφρον ὑποστησάμενος ἴσην τῇ νηὶ κατὰ μῆκος, ἣν πλησίον τοῦ λιμένος ὤρυξε. ταύτῃ δὲ τοὺς θεμελίους κατῳκοδόμησε λίθῳ στερεῷ πρὸς πέντε πήχεις τὸ βάθος, καὶ διὰ τούτων φάλαγγας ἐπικαρσίας κατὰ πλάτος τῆς τάφρου διώσας, συνεχεῖς τετράπηχυν εἰς βάθος τόπον ἀπολιπούσας, καὶ ποιήσας εἴσρουν D ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐνέπλησεν αὐτῆς πάντα τὸν ὀρυχθέντα τόπον· εἰς ὃν ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν τυχόντων ἀνδρῶν εἰσήγαγε τὴν ναῦν, τὸ ἀνοιχθὲν καταρχὰς ἐμφράξας, μετεξήντλησε πάλιν τὴν θάλασσαν ὀργάνοις. τούτου δὲ γενομένου, ἑδρασθῆναι τὸ πλοῖον ἀσφαλῶς ἐπὶ τῶν προειρημένων φαλάγγων. κατεσκεύασε δὲ ὁ Φιλοπάτωρ καὶ ποτάμιον πλοῖον, τὴν θαλαμηγὸν καλουμένην. τὸ μῆκος ἔχουσαν ἡμισταδίου, τὸ δ' εὖρος ᾗ πλατύτατον, τριάκοντα πηχῶν· τὸ δ' ὕψος σὺν τῷ τῆς σκηνῆς ἀναστήματι μικρὸν ἀπέδει E τεσσαράκοντα πηχῶν. τὸ δὲ σχῆμα αὐτῆς, οὔτε ταῖς μακραῖς ναυσὶν οὔτε ταῖς στρογγύλαις ἐοικός· ἀλλὰ παρηλλαγμένον τι καὶ πρὸς τὴν χρείαν τοῦ ποταμοῦ τὸ βάθος. κάτωθεν μὲν γὰρ ἁλιτενὴς καὶ πλατεῖα, τῷ δ' ὄγκῳ μετέωρος. τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἄκρων αὐτῆς μέρη καὶ μάλιστα τὰ κατὰ πρῷραν παρέτεινεν ἐφ' ἱκανὸν τῆς ἀνακλάσεως εὐγράμμου φαινομένης. δίπρῳρος δὲ ἐγεγόνει καὶ δίπρυμνος, καὶ πρὸς ὕψος ἀνέτεινε διὰ τὸ μετέωρον ἄγαν ἵστασθαι πολλάκις ἐν τῷ ποταμῷ τὸ κῦμα. κα- F τεσκεύαστο δ' αὐτῆς κατὰ μὲν μέσον τὸ κύτος τὰ συμπόσια καὶ οἱ κοιτῶνες, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαγωγὴν χρήσιμα. πέριξ δὲ τῆς νεὼς περίπατοι κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς ἐγεγένησαν διπλοῖ. ὧν ἡ μὲν περίμετρος ἦν πέντε πλέθρων οὐκ ἐλάττων· ἡ δὲ διάθεσις τοῦ μὲν καταγείου περιστύλῳ παραπλήσιος,

tractatu & remigio in vsu faciles, ob plumbum ad manubrium additum, & quia qua nauis lateribus adiunguntur, introrsum apprimè graues forent. Duplex in ea tum prora, tum puppis fuit: rostra verò, septem: præcipuum quidem vnum, extans præter cætera: alia breuiora, & contractiora: quædam ad laterum proiecturas[a]. Nauis costæ & tabulata duodecim fuerunt, singula cubitorum sexcentorum, structura supra modum elegāti, sed valde mirificis & reliquis eius ornamentis. Etenim in prora & puppi animantium imagines fuere, cubitis non minores duodecim: quiuis in ea locus cereæ picturæ versicolori varietate distinguebatur. Ea verò pars in qua remi[b] collocantur, ad carinā vsque thyrsis & hederacea fronde operta fuit. Armorum quoque multus & insignis fuit ornatus: Iis videlicet vt nauis partes, quæ opus haberent, implerentur; rex cùm curauisset, & nauis in mari cursum experiri vellet, supra quatuor[c] millia remigum illa excepit: mediastinos & administras operas, quadringentas: classiarios milites in foris, ter mille, demptis centum quinquaginta: sub transtris in media nauis parte, aliam seorsim hominum turbam: commeatum nauticum non exiguum. Ex Eschario[d] quodam principio protracta est, compacto, vt aiunt, ex materia quinqueremiū quinquaginta, populo cum faustis acclamationibus & tubis in mare perducere conante. Phœnix verò quidam postea rationem excogitauit qua deduci posset, fossa quæ naui longitudine par esset, subiecta, prope littus excauata. In hac iacta fundamenta è solido[e] lapide substruxit ad altitudinem cubitorum quinque: deinde per illa, continuas phalangas[f] transuersas impulit, sub quibus ad fundum vsque fossæ, quatuor cubitorum spatiū relinqueretur: tum immisso mari, eius aqua effossum locum totum impleuit, ac in eum facilè quorumlibet hominum labore nauem induxit, obturato maris accessu quem aperuerat. Aquam verò marinam, quam nauis hauserat, instrumentis & haustris exantlauit: quod vbi perfecit, tuto super phalangis quas diximus, nauis stabilita est. AEdificauit & idem Philopator, nauem alteram, qua in Nilo fluuio nauigaret, Thalamegō[g] nomine. Eius longitudo fuit dimidij stadij[h]: Latitudo maior quàm cubitorum triginta: Altitudo cum tabernaculi subrecto fastigio, parum à quadraginta cubitis aberat. Figura nec longas naues imitabatur, nec rotundas, sed ab illis diuersa, pro vsus commoditate, & altitudine fluuij: infernè quidem ad carinam, lata, & depressa, sublimi verò & ingenti mole: at eius summæ partes, præcipuè ad proram, multum extendebantur, reflexu tamen quem rectis constare lineis apparebat. Duplex eius prora, duplexq; puppis fuit, in[i] altum excelsa, quia sæpe in fluuio valdè elatus fluctus allidatur, & irruat. In eius aluo media, cœnationes, & cubicula constructa fuere, & ad vitā degendam vtilia reliqua: in ambitu verò nauis ad latera tria[k], duplex ambulatio fuit, non minoris circuitu quàm iugerū quinque: & inferioris quidem humóque propioris species ac dispositio porticui[l] similis fuit, quam columnæ sustinent: superior

A superior autem & à terra distãtior, camerata,[a] fenestris fenestrarúmque intersepimentis vndique circũmdata. Ambulatio prior, nauem subeuntibus ad puppim porrecta, in orbem versus illa patebat, quæ è regione sita [b] erant. In ambulationis illa parte quæ ex aduerso proræ obiecta fuit, vestibulum cõstructum erat ex ebore, aliáque materia pretiosissima. Hoc pertranseuntibus, veluti prosceniũ [c] occurrebat, sic aptatum, vt positu suo à lacunari statim vlteriora obtegeret: itidémque rursum in lateris medio proram versus à tergo deambulantium, par velum propẽdebat.

B In ambulationem ducebant fores quatuor valuis clusiles. Dextro sinistróque latere valuæ illæ fuerunt, maior vt esset adeundi commoditas. His adiuncta [d] fuit maxima domus, vno tantùm columnarum ordine circũuallata[e], quę lectos viginti capiebat, maxima ædificij parte è cedro fissili materiata, cupressóq; Milesia. Fores per ambitum numero viginti, ex assamentis Thyiæ coagmentatæ fuere, cum eburneis ornamentis. In earum fronte, clauis ostiorúmq; marculis & annulis ex ære rubro conflatis color aureus igne adscitus est.

C Colũnarum scapi è cupresso fuere: capitula operis Corinthiaci, auro & ebore ornata: Epistylium [f] totum aureum, cui Diazosma [g] adoptatum fuit, cũ insignibus animantium imagunculis, eburneis, cubito maioribus, artificij mediocris, sed numero materiáq; admirandis. Cœnationi tectum superstabat, elegans, quadratum, è Cypressi ligno, cum variis ornamentis, sculptis, inaurata superficie. Cœnationi ꝓpinquũ fuit dormitorium cubiculũ, cũ lectis quinque: cui coniunctus fuit angustus canalis, [h] in latum

D per nauis aluum distentus, mulierum cõclaue dirimens, in quo cœnaculum fuit cum lectis nouem, sumptu & magnificentia par maiori: ac cubiculum, cum lectis quinque. Ad primũ vsque tectum hæc ita disposita fuerunt. At in scalas cubiculo[i] vicinas vbi ascendisses, alia [k] domus occurrebat, instructa quinque lectis, conuexa tecti summitate, figura rhombo simili: & prope ipsam ædes Veneris, camerata [l], in testudinis rotundum fastigium desinente cacumine: in qua marmorea diuæ statua fuit.

E E regione huius domus, aliud cœnaculũ fuit sumptuosum, vno columnarum ordine circũseptum, columnis è lapidibus Indicis[m] cõstructis. Huic propinqua etiam cubicula, iis quæ antea declarauimus, ornatu simili respondebant. In prorã cũtibus Bacchica[n] domus subiacebat, vno columnarum ordine cincta, inauratis suggrũdiis[o] vsque ad epistylia circumdantia. Tecti fabrica eadẽ quæ & ædis Veneris. Ad huius ædificij dextrum latus antrum effossum fuit, eo prorsus colore, qui videtur in lapideo cæmẽtitióque opere, ex veris lapidibus[p] & auro cõfectum.

F In eo regiæ cognationis ac stirpis imagines erant collocatæ, ex Lychnitide[q] lapide. Fuit & alia cœnatio perquam amœna, super maximæ domus tecto posita, ordine ac forma tentorij, non illa quidem proximè tecto incumbens, verùm interuallo quodam seiuncta, & arcuato flexu

A τοῦ δ' ὑπερῴου κρυπτὴ φραγμοῖς καὶ θυρίσι περιεχομένη πανταχόθεν. πρώτη δ' εἰσιόντι κατὰ πρύμναν ἐτέτακτο πρὸς ἐξεναντίας ἀναπεπταμένη, κύκλῳ δὲ περίπτερος, ἧς ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ τῆς πρῴρας μέρει, προπύλαιον κατεσκεύαστο δι' ἐλέφαντος καὶ τῆς πολυτελεστάτης ὕλης γεγονός. τοῦτο δὲ διελθοῦσιν ὡσανεὶ προσκήνιον ἐπεποίητο, τῇ διαθέσει κατάστεγον αὖ. πάλιν, ὁμοίως κατὰ μὲν τὴν μέσην πλευρὰν πρὸς τὰ ἕτερα παρέκειτο ὄπισθεν, καὶ τετράθυρος ἔφερεν εἰς αὐτὴν πυλών.

B ἐξ ἀριστερῶν δὲ καὶ δεξιῶν θυρίδες ὑπέκειντο εὐαερίαν παρέχουσαι. συνῆπτο δὲ τούτοις ὁ μέγιστος οἶκος. περίπτερος δ' ἦν εἴκοσι κλίνας ἐπιδεχόμενος. κατεσκεύαστο δ' αὐτοῦ τὰ μὲν πλεῖστα ἀπὸ κέδρου σχιστῆς, καὶ κυπαρίσσου Μιλησίας. αἱ δὲ τῆς περιστάσεως θύραι τὸν ἀριθμὸν εἴκοσι οὖσαι θυΐναις κατεκεκόλληντο σανίσιν, ἐλεφαντίνους ἔχουσαι τοὺς κόσμους. ἡ δ' ἐνήλωσις ἡ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν καὶ τὰ ῥόπτρα ἐξ ἐρυθροῦ γεγονότα χαλκοῦ τὴν χρύσωσιν ἐκ πυρὸς εἰλήφασιν. τῶν δὲ κιόνων τὰ μὲν

C σώματα ἦν κυπαρίσσινα, αἱ δὲ κεφαλαὶ Κορινθιουργεῖς ἐλέφαντι καὶ χρυσῷ διακεκοσμημέναι. τὸ δὲ ἐπιστύλιον ἐκ χρυσοῦ τὸ ὅλον, ἐφ' οὗ διάζωσμα ἐφήρμοστο περιφανῆ ζῴδια ἔχον ἐλεφάντινα μείζω πηχυαίων. τῇ μὲν τέχνῃ μέτρια, τῇ χορηγίᾳ δ' ἀξιοθαύμαστα. ἐπέκειτο δὲ καὶ στέγη καλὴ τῷ συμποσίῳ τετράγωνος κυπαρισσίνη. γλυπτοὶ δ' αὐτῆς ἦσαν οἱ κόσμοι, χρυσῆν ἔχοντες τὴν ἐπιφάνειαν. παρέκειτο δὲ τῷ συμποσίῳ τούτῳ καὶ κοιτὼν ἑπτάκλινος, ᾧ

D συνῆπτο στενὴ σῦριγξ κατὰ πλάτος τοῦ κύτους χωρίζουσα τὴν γυναικωνῖτιν. ἐν δὲ ταύτῃ συμπόσιον ἐννεάκλινον ἦν, παραπλήσιον τῇ πολυτελείᾳ τῷ μεγάλῳ, καὶ κοιτὼν πεντάκλινος. καὶ τὰ μὲν ἄχρι τῆς πρώτης στέγης κατεσκευασμένα τοιαῦτ' ἦν. ἀναβαινόντων δὲ τὰς παρακειμένας πλησίον τῷ προειρημένῳ κοιτῶνι κλίμακας, οἶκος ἦν ἄλλος πεντάκλινος, ὀρόφωμα ῥομβωτὸν ἔχων· καὶ πλησίον αὐτοῦ ναὸς Ἀφροδίτης θολοειδής. ἐν ᾧ μαρμάρινον ἄγαλμα τῆς θεοῦ·

E κατεναντίον δὲ τούτου ἄλλο συμπόσιον πολυτελὲς περίπτερον. οἱ γὰρ κίονες αὐτοῦ ἐκ λίθων Ἰνδικῶν συνέκειντο. παρὰ δὲ καὶ τούτῳ τῷ συμποσίῳ κοιτῶνες ἀκόλουθον τὴν κατασκευὴν τοῖς προδεδηλωμένοις ἔχοντες. προάγοντι δὲ ἐπὶ τὴν πρῷραν οἶκος ὑπέκειτο Βακχικὸς τρισκαιδεκάκλινος, περίπτερος, ἐπίχρυσον ἔχων τὸ γεῖσον, ἕως τοῦ περιτρέχοντος ἐπιστυλίου. στέγη δὲ τῆς τοῦ θεοῦ διαθέσεως οἰκεία. ἐν δὲ τούτῳ κατὰ μὲν τὴν δεξιὰν πλευράν, ἄντρον κατεσκεύαστο. οὗ χρῶμα μὲν

F ἦν ἔχον τὴν πετροποιίαν ἐκ λίθων ἀληθινῶν καὶ χρυσοῦ δεδημιουργημένον. ἵδρυτο δ' ἐν αὐτῷ τῆς τῶν βασιλέων συγγενείας ἀγάλματα εἰκονικὰ λίθου λυχνέως. ἐπιτερπὲς δ' ἱκανῶς καὶ ἄλλο συμπόσιον ἦν ἐπὶ τῇ τοῦ μεγίστου οἴκου στέγῃ κείμενον, σκηνῆς ἔχον τάξιν, ὥστε τῇ μὲν οὐκ ἐπῆν, διατοναῖα δὲ τοξοειδῆ διά τινος ἐνετέτακτο διαστήματος.

a [illegible] Alii [illegible] sed se[illegible]
b [illegible] in ante[illegible] par[illegible]
c Velum quod [illegible] prætendi[illegible]
d Vel, ambulationis vel, foribus & vestibulo.
e [illegible] Phi[illegible] in Vitru[illegible] cap 1. lib. 5.
f Trabs quæ columnarum capitulis imponitur.
g Aruibus, Præcinctio: Sic Zoophorũ vocat: vulgo la frize, de quo vide Vitruuium.
h σῦριγξ.
i Mulierum: [illegible] ἄλλος. Vitruuius cap. [illegible] nunc œcon vocat, nunc domum, vulgus Salam appellat.
l Θολοειδής.
m Vel gemmis, quod arbitror, vel marmoribus ex India petitis.
n In qua vel ponebant, & colebantur, vel sacrum deo fiebat.
o Tecti prominentiis, quæ à parietibus arcent [illegible].
p [illegible]
q [illegible] Lychnites, mar[illegible] Plin. cap 5. [illegible]

105 ἦν δὲ καὶ ὑδροθήκη κατὰ τὴν πρῷραν κλειστὴ δισχιλίους μετρητὰς δεχομένη, ἐκ σανίδων καὶ πίττης καὶ ὀθονίων κατεσκευασμένη. παρὰ δὲ ταύτην κατεσκεύαστο διὰ μολιβδώματος καὶ σανίδων κλειστῶν ἰχθυοτροφεῖον. τοῦτο δ' ἦν πλῆρες θαλάττης· ἐν ᾧ πολλοὶ ἰχθύες εὖ ἐτρέφοντο. ὑπῆρχον δὲ καὶ τῶν τοίχων ἑκατέρωθεν τρόποι προεωσμένοι, διάστημα σύμμετρον ἔχοντες· ἐφ' ὧν κατεσκευασμέναι ἦσαν ξυλοθῆκαι καὶ κρίβανοι καὶ ὀπτανεῖα καὶ μύλοι καὶ πλείους ἕτεραι διακονίαι. ἄτλαντές τε περιέτρεχον τὴν ναῦν ἐκτὸς ἑξαπήχεις, οἳ τοὺς ὄγκους ὑπειλήφεισαν τοὺς ἀνωτάτω καὶ τὸ τρίγλυφον, πάντες ἐν διαστήματι βεβῶτες. ἡ δὲ ναῦς πᾶσα οἰκείαις γραφαῖς ἐπεπόνητο. πύργοι τε ἦσαν ἐν αὐτῇ ὀκτὼ σύμμετροι τὸ μέγεθος τοῖς τῆς νεὼς ὄγκοις. δύο μὲν κατὰ πρύμναν, οἱ δ' ἴσοι κατὰ πρῷραν, οἱ λοιποὶ δὲ κατὰ μέσην ναῦν. τούτων δὲ ἑκάστῳ παρεδέδεντο κεραῖαι δύο ἐφ' ὧν κατεσκεύαστο φατνώματα, δι' ὧν ἠφίεντο λίθοι πρὸς τοὺς ὑποπλέοντας τῶν πολεμίων. ἐπὶ δὲ τῶν πύργων ἕκαστον ἀνέβαινον τέτταρες μὲν καθωπλισμένοι νεανίσκοι, δύο δὲ τοξόται. πᾶν δὲ τὸ ἐντὸς τῶν πύργων, λίθων καὶ βελῶν πλῆρες ἦν. τεῖχος δὲ ἐπάλξεις ἔχον καὶ καταστρώματα διὰ νεὼς ἐπὶ κιλλιβάντων κατεσκεύαστο. ἐφ' οὗ λιθοβόλος ἐφειστήκει τριτάλαντον λίθον ἀπ' αὐτοῦ ἀφιεὶς, καὶ δωδεκάπηχυ βέλος. τοῦτο δὲ τὸ μηχάνημα κατεσκεύασεν Ἀρχιμήδης. ἑκάτερον δὲ τῶν βελῶν ἔβαλλεν ἐπὶ στάδιον. μετὰ δὲ ταῦτα παραρτήματα ἐκ τρόπων παχέων συγκείμενα διὰ ἁλύσεων χαλκῶν κρεμάμενα. τριῶν τε ἱστῶν ὑπαρχόντων, ἐξ ἑκάστου κεραῖαι λιθοφόροι ἐξήρτηντο δύο. ἐξ ὧν ἁρπάγες τε καὶ πλίνθοι μολίβδου πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους ἠφίεντο. ἦν δὲ καὶ χάραξ κύκλῳ τῆς νεὼς σιδηροῦς πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀναβαίνειν, κόρακές τε σιδηροῖ κύκλῳ τῆς νεώς, οἳ δι' ὀργάνων ἀφιέμενοι τὰ τῶν ἐναντίων ἐκράτουν σκάφη, καὶ παρέβαλλον εἰς πληγήν. ἑκατέρῳ δὲ τῶν τοίχων, ἑξήκοντα νεανίσκοι πανοπλίας ἔχοντες ἐφειστήκεσαν. καὶ τούτοις ἴσοι περί τε τοὺς ἱστοὺς καὶ τὰς λιθοφόρους κεραίας. ἦσαν δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἱστοὺς ἐν τοῖς καρχησίοις οὖσι χαλκοῖς. ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτου, τρεῖς ἄνδρες· εἶθ' ἑξῆς καθ' ἕνα λειπόμενοι. τούτοις δ' ἐν πλεκτοῖς γυργάθοις διὰ τροχιλίων εἰς τὰ θωράκια λίθοι παρεβάλλοντο καὶ βέλη διὰ τῶν παίδων. ἄγκυραι δὲ ἦσαν ξύλιναι μὲν τέτταρες, σιδηραῖ δ' ὀκτώ. τῶν δὲ ἱστῶν ὁ μὲν δεύτερος καὶ τρίτος εὑρέθησαν· δυσχερῶς δὲ ὁ πρῶτος εὑρέθη ἐν τοῖς ὄρεσιν τῆς Βρεττανίας ὑπὸ συβώτου ἀνδρός. κατήγαγεν δ' αὐτὸν ἐπὶ θάλατταν Φιλέας ὁ Ταυρομενίτης μηχανικός. ἡ δὲ ἀντλία καίπερ βάθος ὑπερβάλλον ἔχουσα δι' ἑνὸς ἀνδρὸς ἐξηντλεῖτο διὰ κοχλίου, Ἀρχιμήδους εὑρόντος. ὄνομα δ' ἦν τῇ νηὶ Συρακουσία. ὅτε δ' αὐτὴν ἐξέπεμπεν Ἱέρων, Ἀλεξανδρίδα αὐτὴν μετωνόμασεν. ἐφόλκια δ' ἦσαν αὐτῇ τὸ μὲν πρῶτον κέρκουρος, τρισχίλια τάλαντα δέχεσθαι δυνάμενος· πᾶς δ' ἦν οὗτος ἐπίκωπος. μεθ' ὧν χίλια πεντακόσια βαστάζουσαι ἁλιάδες τε καὶ σκάφαι πλείους. ὄχλος δ' ἦν οὐκ ἐλάττων μετὰ τοὺς προειρημένους, ἄλλοι γε ἑξακόσιοι, παρὰ τὴν πρῷραν ἐπιτηροῦντες τὰ παραγγελλόμενα.

A quæ fuit in prora conceptaculũ, quod claudi & recludi posset. Capiebat metretas id bis mille, ex asseribus, linteolis, & pice cõfectum. Prope hoc piscium viuariũ è plũbeis laminis & asserũ tabulis, quæ obserari ac reserari possent, constructum, maris aqua plenum, in quo pisces multi nutriebantur. E muris vtrinq; tigna [a] ꝓminebãt, interuallo mediocri distãtia, super quibus constructa erãt lignaria, clibani, culinæ, molæ[b], & aliç plures ministeriorũ officinæ. Extrinsecus nauẽ circumibãt Atlãtes cubitorum sex, molem summi tabulati, & triglyphorum [c] suscipientes, ordine locati omnes. Tota verò nauis conuenientibus picturis spectantium oculos ad se cõuertebat, [d] turribus octo munita, quæ magnitudine sua ad nauigij molem quadrarẽt, duabus in puppi, totidem in prora, cæteris in eius medio. Harum singulis adnexæ fuerunt antennæ, [e] & super his aperta foramina, [f] quibus in accedentes hostes saxa deturbarentur. In vnamquamq; turrim ascẽdebant iuuenes quatuor, armati, sagittariique duo. Turrium pars interior saxis atque sagittis oppleta fuit. Super nauis foris murus præterea cum propugnaculis extructus fuit, & in eo iaciendis saxis collocata machina, fabricata ab Archimede, lignis in tria veluti crura [g] diuisis suffulta, quæ saxum trecentarum librarum pondo, ac sagittam cubitorum duodecim, vibraret, & vtrumque id telum ad stadij longitudinem, per foramina [h] in crassis trabibus exculpta, æneis catenis suspensa. In naui mali tres fuere, & horum singulis aptæ antennæ duæ, lapides ferentes, [i] è quibus vnci, [k] plumbeæque massæ iacerentur in hostem oppugnantem. Ferreum quoque vallum naui circumiectum fuit, quod ascendere conãtes arceret, cum ferreis coruis [l] per totum ambitum, qui instrumentis proiecti naues hostium correptas propè admouerent, vt facilius læderentur, ac ferirentur. Ad vtrumque murum sexaginta iuuenes consistebant, toto corpore armati, totidémque circa malos, & antennas quæ saxa ferebant. In malorum carchesiis [m] æneis, primo, [n] quidem viri tres, in reliquis deinceps vno pauciores. His pueri saxa canistris textilibus, & sagittas trochleis subministrabant in in thoracia, [o] Quatuor nauis anchoras habuit ligneas ferreas octo. Ex malis nauis, secundus & tertius facilè reperti sunt, primus difficulter, in Britanniæ montibus, ab homine quodam subulco. Phileas Tauromenites machinarius eum in mare deduxit. Sentina porrò, quanuis profundissima, ab vno quidem homine exhauriebatur, cochlio, [p] quod Archimedis inuentum fuit. Nauis ea principio Syracusia vocata est: deinde, cùm ad Ptolemæum Hieron eam misit, Alexandrina. Minores eam naues comitabantur, primùm quidẽ Cercurus, [q] qui tria millia talẽtorũ portaret, totúsque ramis agebatur, & cũ eo scaphæ, ac piscatoriæ nauiculæ plures: mille talenta & quingenta vehentes. Turba verò non fuit in his minor quàm supradicta. Ad proras enim sexcenti quæ mandabantur obseruabãt.

Quę verò scelera in nauibus patrabantur, de iis iudicabāt, nauiculari[a] siue gubernator, & proreta[a], iiq; secundū leges Syracusiorū ius reddebāt. Frumēti nauibus modios sexagesies mille imposuerunt salsamentorum Siculorum orcas decies mille: carnis vigesies mille: aliarum sarcinarum tantundem: & præter hæc illorum qui nauigabant, [b] commeatum. Portus verò qui nauem excipere possent, & qui periculosi forent, Hiero cùm intellexisset, Alexandriam munus ad regem Ptolemæum mittere decreuit, quod ibi frumenti tum esset penuria, misitque. Nauis autem in Alexādriam remulco deducta est, Hieróque Archimelum epigrammatum poëtam ob epigramma de illa naue scriptū donauit, honoris ergo, mille tritici modiis, quos Athenas in Peiræum portum sumptu suo perferendos curauit. Epigramma hoc est:

Ecquis tabulatorum transtrorúmque prodigiosam hanc molem in terra statuit? qualis
Princeps indefessis [c] rudentibus in mare deduxit?
Quo modo carinis impactæ sunt hæ tabulæ? qua securi
Clauis dolatis ingens hoc ædificium perfectum fuit?
AEtnæ quidem hoc uertici par [d] est: & quidam ex insulis[c]
Cycladibus, quas amplectitur AEgæi maris unda:
Parietibus æqua latitudine utrinque excelsis. hoc quidem nonne gigantes
Vt in cœlum sibi uiam patefacerent, fabricati sunt?
Carchesio namque sydera tanguntur: thoraces [f]
Tres læuigati [g] in hoc nauis amplo textu [h] assurgunt,
Funibus anchoræ stabiliuntur[i], quibus Abydi
Xerxes atque Sesti fretum uinxit.
Declarat in ualidis eius humeris [k] nuper sculpta
Litera, quis è terra carinam in mare hanc prouoluerit.
Loquitur enim, Hieronem Hieroclis filium uniuersæ Græciæ
Et insulis, opimum suæ liberalitatis fructum ac munificum hunc ostendisse,
Siciliæ regem, Doricum[l]: at Neptune
In glaucis fluctibus nauigium hoc serua.

Antigoni sacram triremē, qua Ptolemæi duces ad Leucollam Coæ [m] superauit, ego sciēs omitto. Hanc ille dicauit Apollini triplo fortassis aut quadruplo ista Syracusia Alexandrināue minorem. Hactenus de nauium enumeratione hæc recensuimus, non à Bœotis [n] exorsi, sed à maximis & hominum conuentu frequentissimis pomparum celebritatibus. Quoniam verò bonum Vlpianum memini rursum nobis proposuisse, quænam sit apud Callixenum Engytheca [o], nos ei respondemus, orationem quandam tribui Lysiæ rhetori, inscriptam, De engytheca, cuius initium est, Si quod vel æquum esset, vel moderatum, iudices, Lysimenes diceret: in qua progressus orator inquit tandem: Mihi nunquam in mentem venisset apud vos de engytheca disceptare, drachmis triginta non æstimanda,

τῶν δὲ κατὰ ναῦν ἀδικημάτων δικαστήριον καθειστήκει ναύκληρος, κυβερνήτης καὶ πρωρεὺς, οἵπερ ἐδίκαζον κατὰ τοὺς Συρακουσίων νόμους. σίτου δὲ ἐνεβάλλοντο εἰς τὴν ναῦν μυριάδας ἓξ. ταρίχων δὲ Σικελικῶν κεράμια μύρια. κρεῶν τάλαντα δισμύρια καὶ ἕτερα δὲ φορτία δισμύρια χωρὶς δὲ τούτων ὁ ἐπισιτισμὸς ἦν τῶν ἐπιπλεόντων. ὁ δ' Ἱέρων ἐπεὶ πάντας τοὺς λιμένας ἤκουε τοὺς μὲν ὡς δυνατοί εἰσι τὴν ναῦν δέχεσθαι, τοὺς δὲ καὶ ἐπικινδύνους ὑπάρχειν, διέγνω δῶρον αὐτὴν ἀποστεῖλαι Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ εἰς Ἀλεξάνδρειαν. καὶ γὰρ ἦν σπάνις σίτου κατὰ τὴν Αἴγυπτον. καὶ οὕτως ἐποίησε. καὶ ἡ ναῦς κατήχθη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα καὶ ἐνεωλκήθη. ὁ δ' Ἱέρων καὶ Ἀρχίμηλον τὸν τῶν ἐπιγραμμάτων ποιητὴν γράψαντα εἰς τὴν ναῦν ἐπίγραμμα χιλίοις πυρῶν μεδίμνοις, οὓς καὶ παρέπεμψεν ἰδίοις δαπανήμασιν εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἐτίμησεν. ἔχει δ' οὕτως τὸ ἐπίγραμμα,

Τίς τόδε σέλμα πέλωρον ἐπὶ χθονὸς εἵσατο; ποῖος
Κοίρανος ἀκαμάτοις πείσμασιν ἠγάγετο;
Πῶς δὲ κατὰ δρυόχων ἐπάγη σανίς; ἢ τίνι γόμφοι
Τμηθέντες πελέκει τοῦτ' ἔκαμον τὸ κύτος;
Ἢ κορυφαῖς Αἴτνας παρισούμενον ἤ τινι νάσων,
Ἃς Αἰγαῖον ὕδωρ Κυκλάδας ἐνδέχεται.
Τοίχοις ἀμφοτέρωθεν ἰσοπλατές. ἦ ῥα Γίγαντες
Τοῦτο πρὸς οὐρανίας ἔξεσαν ἀτραπιτούς.
Ἄστρων γὰρ ψαύει καρχήσια· καὶ τριελίκτους
Θώρακας μεγάλων ἐντὸς ἔχει νεφέων
Πείσμασιν ἀγκύρας ἀπερείδεται. οἷσιν Ἀβύδου
Ξέρξης καὶ Σηστοῦ δισσὸν ἔδησε πόρον.
Μανύει στιβαρᾶς κατ' ἐπωμίδος ἀρτιχάρακτον,
Γράμμα τίς ἐκ χέρσου τάνδ' ἐκύλισε τρόπιν.
Φασὶ γὰρ ὡς Ἱέρων Ἱεροκλέος Ἑλλάδι πάσῃ,
Καὶ νάσοις καρπὸν πίονα δωροφόρων.
Σικελίας σκαπτοῦχος ὁ Δωρικός. ἀλλὰ Πόσειδον
Σῶζε κατὰ γλαυκῶν σέλμα τόδε ῥοθίων.

Παρέλιπον δ' ἑκὼν ἐγὼ τὴν Ἀντιγόνου ἱερὰν τριήρη, ᾗ ἐνίκησε τοὺς Πτολεμαίου στρατηγοὺς περὶ Λεύκολλαν τῆς Κῴας. ἐπειδὴ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι αὐτὴν ἀνέθηκεν, ἥτις οὐδὲ τὸ τρίτον, τάχα δὲ οὐδὲ τὸ τέταρτον εἶχε τῆς Συρακουσίας ἢ Ἀλεξανδρίδος ταύτης νεώς. ταῦτ' οὖν καὶ περὶ τοῦ τῶν νεῶν καταλόγου οὐκ ἀπὸ Βοιωτῶν ἀρξάμενοι, κατελέξαμεν, ἀλλ' ἀπὸ πανηγυρικῶν πομπῶν. καὶ ἐπεὶ τὸν καλὸν Οὐλπιανὸν οἶδα πάλιν προσβαλοῦντα ἡμῖν, τίς αὕτη ἡ παρὰ τῷ Καλλιξένῳ ἐγγυθήκη. 106
φαμὲν αὐτῷ ὅτι καὶ λόγος τις εἰς Λυσίαν ἀναφέρεται τὸν ῥήτορα, περὶ ἐγγυθήκης ἐπιγραφόμενος, οὗ ἡ ἀρχή. Εἰ μὲν δίκαιον ἔλεγεν ἢ μέτριον ἄνδρες δικασταὶ Λυσιμένης. ἐν ᾧ προελθών φησιν, οὐκ ἂν ἐσπούδαζον περὶ αὐτῆς τῆς ἐγγυθήκης δικαιολογεῖσθαι, ἣ οὐκ ἔστιν ἀξία τριάκοντα δραχμῶν.

a Qui proræ recuram ... πρωρεὺς ... gubernatori clauum ...
b Mercaturæ, & questus gratia.
c Integris, infractis.
d Altitudine.
e Latitudine & amplitudine.
f Malorū suprema pars thorax est.
g τριέλικτοι, ter circumuoluti, vt complanaretur, & runcinaretur: nempe, tres.
h ἐντὸς ἐστίν Sic emendauit Iosephus Scaliger, vir incomparabilis doctrinæ, & singularis iudicii.
i Alligantur, retinentur.
k κατ' ἐπωμίδος Polluci, πτυχὶς ... pars in qua ... nomen scribitur.
l Græco sermone tentem.
m Lego Ciliciæ. Est enim Leucolla promōtorium in Cilicio mari, & oppidū Chelidoniarum insularum
n Insulsa quadā ... garíque narratione: Erasm. prouerb. Bœotium ingenium.
o Scrinium, repositorium, arca. ... legunt ... quod ... & ar... conditorium sit. ... quasi ... Festus ... vocat ... gausape, ... aut or... ligneū sub... folium va... ... am... ... crateri... ... lagenis, ne ... maculentur ... mensæ. ... Marial. ... Orbi... ... potest.

ὅτι δὲ χαλκῆ ἦν ἡ ἐγγυθήκη, ἑξῆς φησί. πέρυσιν δὲ ἐπισκευάσαι αὐτὴν βουλόμενος ἐξέδωκα εἰς τὸ χαλκεῖον. ἔστι γὰρ συνθετὴ καὶ Σατύρων ἔχει πρόσωπα καὶ βουκεφάλαια. ἄλλο ἔτι μέγεθος τὸ αὐτό. ὁ γὰρ αὐτὸς τεχνίτης πολλὰ σκεύη ταυτὰ καὶ ὅμοια ἐργάζεται. ἐν τούτοις ὁ Λυσίας εἰπὼν ὅτι καὶ χαλκῆ ἦν ἡ ἐγγυθήκη, σαφῶς παρίστησιν, ὡς καὶ ὁ Καλλίξεινος εἴρηκε λεβήτων αὐτὰς ὑποθήματα εἶναι. οὕτως γὰρ καὶ Πολέμων ὁ περιηγητὴς εἶπεν ἐν τρίτῳ τῶν πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον, ἐξηγούμενος διάθεσιν ἐν Φλιοῦντι κατὰ τὴν πολεμαρχεῖον στοὰν γεγραμμένην ὑπὸ Σίλλακος τοῦ Ῥηγίνου, οὗ μνημονεύουσιν Ἐπίχαρμος καὶ Σιμωνίδης λέγων οὕτως. ἐγγυθήκη, καὶ ἐπ' αὐτῆς κύπελλον. Ἡγήσανδρος δὲ ὁ Δελφὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ ὑπομνήματι ἀνδριάντων καὶ ἀγαλμάτων, Γλαύκου φησὶ τοῦ Χίου τὸ ἐν Δελφοῖς ὑπόστημα, οἷον ἐγγυθήκην τινὰ σιδηρᾶν, ἀνάθημα Ἀλυάττου, οὗ ὁ Ἡρόδοτος μνημονεύει ὑποκρητηρίδιον αὐτὸ καλῶν. καὶ Ἡγήσανδρος ταῦτα λέγει. εἴδομεν δ' αὐτὸ καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Δελφοῖς ὡς ἀληθῶς θέας ἄξιον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ἐντετορευμένα ζῳδάρια, καὶ ἄλλα τινὰ ζωΰφια, καὶ φυτάρια ἐπιτίθεσθαι ἐπ' αὐτῷ δυνάμενα καὶ κρατῆρες καὶ ἄλλα σκεύη. ἡ δ' ὑπ' Ἀλεξανδρέων καλουμένη ἀγγοθήκη, τρίγωνός ἐστι, κατὰ μέσον κοίλη, δέχεσθαι δυναμένη ἐντιθέμενον κεράμιον. ἔχουσι δὲ ταύτην οἱ μὲν πένητες ξυλίνην, οἱ δὲ πλούσιοι χαλκῆν ἢ ἀργυρᾶν. εἰπόντες οὖν περὶ ἐγγυθήκης ἑξῆς πάλιν μνησθησόμεθα φιλοδείπνων βασιλέων. ὁ γὰρ τῷ προειρημένῳ Ἀντιόχῳ ὁμώνυμος βασιλεύς, Δημητρίου δ' υἱός, ὡς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος, ὑποδοχὰς ποιούμενος καθ' ἡμέραν ὀχλικὰς χωρὶς τῶν ἀναλισκομένων, σωρεύματα ἑκάστῳ ἀποφέρειν ἐδίδου τῶν ἑστιατόρων. ὁλομερῆ κρέα χερσαίων τε καὶ πτηνῶν καὶ θαλαττίων ζῴων ἀδιαίρετα ἐσκευασμένα, ἅμαξαν πληρῶσαι δυνάμενα. καὶ μετὰ ταῦτα μελιπήκτων καὶ στεφάνων ἐκ σμύρνης καὶ λιβανωτοῦ σὺν ἀνδρομήκεσι λημνίσκων πιλήμασι χρυσοῖς πλήθη. καὶ ἄλλος δ' Ἀντίοχος βασιλεὺς ἐπιτελῶν τοὺς ἐν Δάφνῃ ἀγῶνας ἐποιήσατο καὶ αὐτὸς ὑποδοχὰς λαμπράς, ὡς αὐτός φησι Ποσειδώνιος. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀναδόσεις ἐποιήσατο κατ' ἄνδρα ὁλομελῶν βρωμάτων. μετὰ δὲ καὶ ζώντων χηνῶν, λαγωῶν, καὶ δορκάδων ἀνεδίδοντο δὲ καὶ χρυσοῖ στέφανοι τοῖς δειπνοῦσι, καὶ ἀργυρωμάτων πλῆθος, καὶ θεραπόντων καὶ ἵππων καὶ καμήλων. καὶ ἔδει ἀναβάντα ἐπὶ τὴν κάμηλον πιεῖν ἕκαστον, καὶ λαβεῖν τὴν κάμηλον, καὶ τὸν παρεστῶτα παῖδα. καὶ οἱ κατὰ τὴν Συρίαν δὲ πάντες, φησί, διὰ τὴν τῆς χώρας εὐβοσίαν, ἀπὸ τῆς περὶ τἀναγκαῖα κακοπαθείας συνόδους ἔνεμον πλείους, ἵνα εὐωχοῖντο συνεχῶς, τοῖς μὲν γυμνασίοις ὡς βαλανείοις χρώμενοι, ἀλειφόμενοι δὲ ἐλαίῳ πολυτελεῖ καὶ μύροις. τοῖς δὲ γραμματείοις (οὕτως γὰρ ἐκάλουν τὰ κοινὰ τῶν συνδείπνων) ὡς οἰκητηρίοις ἐνδιαιτώμενοι. καὶ τὸ πλεῖον μέρος τῆς ἡμέρας γαστριζόμενοι ἐν αὐτοῖς οἴνοις καὶ βρώμασιν, ὥς τε προσαποφέρειν πολλὰ καὶ καταυλούμενοι πρὸς χελιδόνος πολυκρότου ψόφους. ὥς τε τὰς πόλεις ὅλας τοῖς τοιούτοις κελάδοις συνηχεῖσθαι.

A Engythecam æneam fuisse deinceps his verbis idem monstrat, Anno, inquit, superiore, cùm refici vellem, ærariæ officinæ tradidi: est enim minimè simplex, ac nuda, verùm Satyrorum sigillis ornata, bubulisque capitibus. Paris magnitudinis altera quoque in eadem officina est. Opifex enim multa huiusmodi, similiáque vasa conflat, & fabricatur. His verbis Lysias engythecam æneam esse cùm dixit, apertè significat, quod & Callixenus tradit, illam esse lebetibus subditum fulchrum: Sic enim explicat Polemon Periegetes [a], operis
B quod ad Antigonũ & Adæum scripsit libro tertio, in quo exponit dispositionem picturæ in Polemarchia porticu apud Phliũtem [b] elaboratæ à Sillace Rhegino, cuius meminere Simonides, & Epicharmus. Polemonis verba hęc sunt: Engytheca, & super ipsa Cypellum. [c] Hegesander Delphus, in libro cui titulus est, Commentarius statuarum & imaginum, scribit Glauci Chij Delphis opus esse, engythecæ ferreæ simile, Alyattis [d] donarium, cuius meminit Herodotus, ὑποκρητηρίδιον [e] appellãs. Nos Delphis consecratum id vidimus, reuera spectatu dignum, ob animalcula quædam,
C insecta, & pusillas plantas torno cælatas. Quam verò Angothecam Alexandrini vocãt, ea triangula est, in medio caua, vt inditum fictile capere possit, inopibus lignea, diuitibus ænea, vel argentea. Cùm igitur de Engytheca sermonẽ habuerimus, deinceps rursum ad reges in apparatu [f] cœnarum magnificos reuertamur. Cùm Antiocho iam memorato eiusdẽ nominis rex, Demetrii filius, vt Posidonius affirmat, epulis quotidie magnam hominum turbam excipiens, præter ea quæ absumpta
D fuerant, aceruatim conuiuarum singulis auferendas dabat integras carnes animatium terrestrium, volucrum, marinorum, iã paratas & intactas [g], quæ vel plaustrum implerent, & cũ his mellita bellaria multa, & coronas è thure ac myrrha, cum aureis monilibus, hominis lõgitudine, lemniscorum & tæniarum loco. Antiochus verò alius rex, cũ ludos apud Daphnen ederet, vt idem Posidonius asserit, splendidis conuiuiis epulatus [h] est. Primùm enim viritim integra fercula, & cibaria distribuit cõuiuis, ac postea viuos anseres, lepores, damas [i], cùm aureis coronis, multisque argenteis
E vasis, famulis, equis, camelis, quibus insidẽtes sigillatim conuiuæ bibere cogebantur, suum sibi camelũ abducentes, cùm adsistente puero. Idem scribit Syros omnes ob regionis vbertatem, necessariis laboribus & molestiis defunctos plures conuentus hominum permisisse, vt frequenter epularentur, lauarent, sese exercerẽt ludicris certaminibus, oleis pretiosis ac vnguẽtis essent delibuti, & in Grammateis, sic enim publica cœnacula vocabant, non secus ac in ædibus suis degerent, maximam diei partem illic vino ac cibis se ingurgitantes, sic vt reliquiæ [k] multæ superessent,
F eos interim demulcente testudinis sonoræ [l] strepitu, adeo vt in totis illi nonnunquam ciuitatibus musici cantus exaudirentur.

Ego autem, ô amici viri, conuiuium imprimis laudo Alexandri Syriæ regis, Antiochi Epiphanis filij suppositij, quia Demetrius [a] omnibus inuisus esset, cuius familiaris noster Athenæus in libro De regibus Syriæ, vitam & res gestas memoriæ tradidit. Conuiuium illud huiuscemodi fuit: Diogenes Epicureus satis promptus atque disertus, cùm de re quapiam disputaret, qui genus ducebat è Seleucia Babyloniæ vicina, acceptus gratúsque regi fuit, quamuis Stoicorum placitis gauderet. Eum igitur Alexander in honore habuit, tametsi malè moratum, maledicum, inuidum, &, dum risum captabat, ne regibus quidem parcentem. A rege is aliquando petiuit, quod sanè philosophum dedecebat, sibi vt liceret purpuream tuniculam induere, & auream coronam gestare, cum Virtutis imagine in eius medio posita, cuius sacerdotem appellari se cupiebat. Vtrunque rex concessit, coronámque & tuniculam insuper largitus est. Ea Diogenes cõtinuò Lysiodo [b] fœminæ, quam deperibat, dono dedit. Hoc Alexander cùm resciuisset, philosophis ac insignibus viris quibusdam ad conuiuium accitis, Diogenem quoque inuitauit, & accedentem, cum corona vestéque purpurea iussit accumbere. Absurdum id fore Diogenes cùm dixisset, nutu rex præcepit introduci qui cantionibus oblectarent [c], cum quibus ingressa est Lysiodos, corona virtutis redimita, vestémque induta purpuream. Multo risu tum erumpente, philosophus dum cessaret, expectauit, ac tum Lysiodon oratione prolixa & diu continuata laudauit. Hunc Diogenem qui Alexandro successit in regno Antiochus, eius virulentam maledicentiam cùm pati nollet, iugulari mãdauit. Fuit autem in rebus omnibus Alexãder lenis, ac mansuetus, & in hominum congressu [d] disputare solitus de literis, Athenioni peripatetico philosopho dissimilis, scholæ philosophicæ quondam præfecto, & Athenis, & Messanæ, & Larissæ Thessaliæ, postea verò vrbis Atheniensium tyranno, de quo multa Posidonius Apamensis particulatim scripsit, quæ & si fusiùs tradita sunt, exponam tamen, vt accuratè omnes, qui se philosophos esse venditant, examinemus, nec detritis palliis, aut intonsis barbis temerè credamus. Nam quod Agathon inquit,

Si uera dicam [e] tibi uoluptati haud ero:
Si sim uoluptati, haud tibi uera dixero.

Verũ quãdoquidẽ, vt aiũt, amica veritas est eius hominis historiã exequar. In Erymnei peripatetici ludo Atheniõ [f] quidã versatus est, disputationibus studiisq; perseuerãter incũbens, qui ancillã AEgyptiam mercatus, eius cõcubitu filiũ sustulit, Athenioni domino cognominẽ, siue cõsuetudine heri, siue alicuius alius serua peperisset. Natum puerũ alendũ curauit pater, qui literas cũ didicisset, cũ matre senẽ iã dominũ huc illuc manu ductãs, eius beneuolentiam sibi cõciliauit. Hæres igitur post eius mortem relictus, & Athenis in ciuitatem adscriptus, formosam puellulã duxit, eáq; socia vehementi quadam animi contentione, se rhetorices ac philosophiæ doctorẽ professus est, adolescentulos, qui auditores & discipuli

A ἐπαινῶ δέ γε ὦ ἄνδρες φίλοι τὸ γινόμενον παρ' Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ τῆς Συρίας συμπόσιον. ὁ δ' Ἀλέξανδρος οὗτος ὢν Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς υἱὸς ὑποβληθείς· διὸ εἶχον μῖσος πάντες ἄνθρωποι εἰς Δημήτριον, περὶ οὗ ἱστόρησεν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν Ἀθήναιος ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ βασιλευσάντων. τὸ οὖν συμπόσιον τοῦτο τοιόνδε τι ἐγένετο. Διογένης ὁ Ἐπικούρειος ἕξιν ἔχων ἱκανὴν ἐν οἷς μετεχειρίζετο λόγοις, τὸ μὲν γένος ὢν ἐκ Σελευκείας τῆς ἐν Βαβυλῶνι, ἀποδοχῆς δ' ἐτύγχανε παρὰ τοῦ βασιλέως, καίτοι τοῖς ἀπὸ τῆς B στοᾶς λόγοις χαίροντι. ἐπολυώρει οὖν αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, καίπερ ὄντα τὸν βίον φαῦλον, ἔτι δὲ βλάσφημον καὶ βάσκανον, ἕνεκά τε τοῦ γελοίου μηδὲ τῶν βασιλέων ἀπεχόμενον. καὶ αἰτησαμένῳ αὐτῷ φιλοσοφίας ἀλλοτρίαν αἴτησιν, ὅπως πορφυροῦν τε χιτωνίσκον φορῇ καὶ χρυσοῦν στέφανον, ἔχοντα πρόσωπον Ἀρετῆς κατὰ μέσον, ἧς ἱερεὺς ἠξίου προσαγορεύεσθαι, συνεχώρησε καὶ τὸν στέφανον προσχαρισάμενος. ἅπερ ὁ Διογένης ἐρασθεὶς τινὸς λυσιῳδοῦ γυναικὸς, ἐχαρίσατο αὐτῇ. ἀκού- C σας δ' ὁ Ἀλέξανδρος καὶ συναγαγὼν φιλοσόφων καὶ ἐπισήμων ἀνδρῶν συμπόσιον, ἐκάλεσε καὶ τὸν Διογένην. καὶ παραγενόμενον ἠξίου κατακλίνεσθαι ἔχοντα τὸν στέφανον καὶ τὴν ἐσθῆτα. ἄκαιρον δ' εἶναι εἰπόντος, νεύσας εἰσαγαγεῖν ἐκέλευσε τὰ ἀκούσματα, ἐν οἷς καὶ ἡ λυσιῳδὸς εἰσῆλθεν ἐστεφανωμένη τὸν τῆς Ἀρετῆς στέφανον, ἐνδῦσα καὶ τὴν πορφυρᾶν ἐσθῆτα. γέλωτος οὖν πολλοῦ καταρραγέντος ἔμενεν ὁ φιλόσοφος, καὶ τὴν λυσιῳδὸν ἐπαινῶν οὐκ ἐπαύσατο. τοῦτον τὸν Διογένην ὁ μεταλαβὼν τὴν βασιλείαν Ἀντίοχος, οὐκ ἐνέγ- D κας αὐτοῦ τὴν κακολογίαν, ἀποσφαγῆναι ἐκέλευσεν. ὁ δ' Ἀλέξανδρος προσηνὴς ἦν ἐν πᾶσι καὶ φιλολόγος ἐν ταῖς ὁμιλίαις, καὶ οὐχ ὅμοιος Ἀθηνίωνι τῷ περιπατητικῷ φιλοσόφῳ, τῷ καὶ διατριβῆς προστάντι φιλοσόφου Ἀθήνησί τε καὶ ἐν Μεσσήνῃ, ἔτι δὲ καὶ ἐν Λαρίσσῃ τῆς Θετταλίας, ἔπειτα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως τυραννήσαντι· περὶ οὗ καθ' ἕκαστον ἱστορεῖ Ποσειδώνιος ὁ Ἀπαμεύς· ἅπερ εἰ καὶ μακρότερά ἐστιν, ἐκθήσομαι, ἵν' ἐπιμελῶς πάντας ἐξετάζωμεν τοὺς φάσκοντας εἶναι φιλοσόφους, καὶ μὴ τοῖς τρίβω- E νίοις καὶ τοῖς ἀκάρτοις πώγωσι πιστεύωμεν. κατὰ γὰρ τὸν Ἀγάθωνα,

Εἰ μὲν φράσω τἀληθὲς, οὐχί σ' εὐφρανῶ. 107
Εἰ δ' εὐφρανῶ τί σ', οὐχὶ τἀληθὲς φράσω.

Ἀλλὰ, φίλη φασὶν ἡ ἀλήθεια, ἐκθήσομαι τὰ περὶ τὸν ἄνδρα ὡς ἐγένετο. ἐν τῇ Ἐρυμνέως τοῦ περιπατητικοῦ σχολῇ διέτριβέ τις Ἀθηνίων προσκαρτερῶν τοῖς λόγοις, ὅς τις Αἰγυπτίαν ὠνησάμενος θεράπαιναν ἐπεπλέκετο αὐτῇ. ταύτης οὖν εἴτ' ἐξ αὐτοῦ τεκούσης, εἴτ' ἐξ ἄλλου τινὸς ὁμώνυμος Ἀθηνίωνι τῷ δεσπότῃ παρετρέφετο. γράμματα δὲ μα- F θὼν, καὶ πρεσβύτην γενόμενον τὸν δεσπότην μετὰ τῆς μητρὸς ἐχειραγώγει. καὶ ἀποθανόντα κληρονομήσας παρέγγραφος Ἀθηναίων πολίτης ἐγένετο· γήμας τε παιδισκάριον εὔμορφον, μετὰ τούτου πρὸς τὸ σοφιστεύειν ὥρμησε, μειράκια σχολαστικὰ θηρεύων. καὶ σο-

A φιστεύσας ἐν Μεσσήνῃ καὶ ἐν Λαρίσῃ τῇ Θετλα-
λικῇ καὶ πολλὰ ἐργασάμενος χρήματα, ἐπανῆλθεν
εἰς τὰς Ἀθήνας. καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων
πρεσβευτὴς ὅτε εἰς Μιθριδάτην τὰ πράγματα με-
τέρρει, ὑποδραμὼν τὸν βασιλέα, τῶν φίλων εἷς ἐγέ-
νετο μεγίστης τυχὼν προαγωγῆς. διόπερ μετεώ-
ριζε τοὺς Ἀθηναίους διὰ ἐπιστολῶν ὡς τὰ μέγιστα
παρὰ τῷ Καππαδόκῃ δυνάμενος ὥστε μὴ μό-
νον τῶν ἐπιφερομένων ὀφλημάτων ἀπολυθέν-
τας ἐν ὁμονοίᾳ ζῆν, ἀλλὰ καὶ τὴν δημοκρατίαν
B ἀνακτησαμένους, καὶ δωρεῶν μεγάλων τυχεῖν ἰ-
δίᾳ καὶ δημοσίᾳ. ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι διεκόμπουν
τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν καταλελύσθαι πεπιστευ-
κότες. ἤδη οὖν τῆς Ἀσίας μεταβεβλημένης, ὁ Ἀθη-
νίων ἐπανῆκεν εἰς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὑπὸ χειμῶνος
ἐνοχληθεὶς, εἰς τὴν Καρυστίαν κατηνέχθη. τοῦτο μα-
θόντες οἱ Κεκροπίδαι, ἔπεμψαν ἐπὶ τὴν ἀνακο-
μιδὴν αὐτοῦ ναῦς μακρὰς, καὶ φορεῖον ἀργυρό-
πουν· ἀλλ' εἰσῄει ἤδη, καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστον μέ-
ρος τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν ἐκδοχὴν αὐτοῦ ἐξεκέ-
C χυτο. συνέτρεχον δὲ πολλοὶ καὶ ἄλλοι θεαταὶ, τὸ
παράδοξον τῆς τύχης θαυμάζοντες, εἰ ὁ παρέγ-
γραφος Ἀθηνίων εἰς Ἀθήνας ἐπ' ἀργυρόποδος
κατακομίζεται φορείου, καὶ πορφυρῶν στρωμάτων, ὁ
μηδέ ποτε ἐπὶ τοῦ τρίβωνος ἑωρακὼς πορφύραν
πρότερον· οὐδενὸς οὐδὲ Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαν-
τασίᾳ καταχλιδῶντος τῆς Ἀττικῆς. συνέτρεχον οὖν
πρὸς τὴν θέαν ταύτην, ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες,
τὰ κάλλιστα προσδοκῶντες παρὰ Μιθριδάτου. ὁ-
πότε Ἀθηνίων ὁ πένης καὶ τὰς ἐρανικὰς ποιησά-
D μενος ἀκροάσεις, διὰ τὸν βασιλέα σιληπορδῶν διὰ
τῆς χώρας καὶ πόλεως πομπεύει. συνήντησαν δ' αὐ-
τῷ καὶ οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται, τὸν ἄγγελον τοῦ νέου
Διονύσου καλοῦντες ἐπὶ τὴν κοινὴν ἑστίαν καὶ τὰς πε-
ρὶ ταύτην εὐχάς τε καὶ σπονδάς. ὁ δὲ πρότερον ἐκ
μισθωτῆς οἰκίας ἐξιὼν, εἰς τὴν Διεύους οἰκίαν, τοῦ τότε
πλουτοῦντος ἀνθρώπου ταῖς ἐν Δήλῳ προσόδοις, εἰ-
σηνέχθη κεκοσμημένην στρωμναῖς τε καὶ γραφαῖς
καὶ ἀνδράσι καὶ ἀργυρωμάτων ἐκθέσει. ἀφ' ἧς
ἐξῄει χλαμύδα λαμπρὰν ἐκσύρων καὶ περικεί-
E μενος δακτύλιον χρυσοῦν, ἐγγεγλυμμένην ἔχοντα
τὴν Μιθριδάτου εἰκόνα. προεπόμπευον δ' αὐτοῦ καὶ
ἐφείποντο θεράποντες πολλοί. ἐν δὲ τῷ τεμένει τῶν
τεχνιτῶν θυσίαι τε ἐπετελοῦντο ἐπὶ τῇ Ἀθηνίω-
νος παρουσίᾳ, καὶ μετὰ κήρυκος προαναφωνήσεως
σπονδαί. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ πολλοὶ μὲν ἐπὶ τὴν οἰκίαν
ἐλθόντες, ἀνέμενον αὐτοῦ τὴν πρόοδον. πλήρης δ'
ἦν καὶ ὁ Κεραμεικὸς ἀστῶν καὶ ξένων καὶ αὐτόκλητος
εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ὄχλων συνδρομή. ὁ δὲ μόλις
προῆλθε δορυφορούμενος ὑπὸ τῶν εὐδοκιμεῖν πα-
F ρὰ τῷ δήμῳ θελόντων, ἑκάστου σπεύδοντος κἂν
προσάψασθαι τῆς ἐσθῆτος. ἀναβὰς οὖν ἐπὶ τὸ βῆμα
τὸ πρὸ τῆς Ἀττάλου στοᾶς ᾠκοδομημένον τοῖς Ῥω-
μαίων στρατηγοῖς, στὰς ἐπὶ τούτου καὶ περιβλέψας κυ-
κλόθεν τὸ πλῆθος ἔπειτα ἀναβλέψας, Ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ἔφη, τὰ πράγματα με βιάζεται καὶ τὸ τῆς πα-
τρίδος συμφέρον ἀπαγγέλλειν ἃ οἶδα. τὸ δὲ μέγε-
θος τῶν μελλόντων λέγεσθαι διὰ τὸ παράδοξον
τῆς περιστάσεως ἐμποδίζει με. ἀθρόως δ' ἐπιβοη-
σάντων αὐτῷ τῶν περιεστώτων θαρρεῖν καὶ λέγειν.

forent, captans: quod Messanæ & in Thessalia Larissæ cùm factitasset, pecuniámque inde plurimam collegisset, Athenas reuersus, ad Mithridatem, cui tum prosperè omnia [a] succedebant, legatus Atheniẽsium suffragiis missus, in regis beneuolentiam subrepsit, & in amicorum numerum receptus, facillimum ad illum accessum obtinuit. Quamobrem literis ad rerum nouarum spem Athenienses erigebat, quasi apud Cappadocem [b] gratia & autoritate plurimùm valeret, foréq; pollicebatur, non solùm vt concordes viuerent, multis, quarum [c] damnabantur, abolitis, sed etiam imperium populo restitueretur, publicéq; ac priuatim afficerentur muneribus amplissimis. His Athenienses fastuosè gloriabantur, existimantes, euersum iam esse Romanum imperium. Ad Mithridatem ergo cùm Asia iam defecisset, Athenion Athenas redire statuit, sed tẽpestate iactatus Carystiam [d] delatus est: quod vbi Cecropidæ resciuerunt, ad eum reuehendum naues longas misere, sellámque argenteis fultam pedibus, maxima fere parte ciuitatis ad eum excipiendum effusa. Confluebant etiam spectatores alij, mirantes inopinatum fortunæ ludum, quòd adscriptitius & nouus ciuis Athenion in purpureis stragulis, sella pedibus argẽteis subnixa, Athenas portaretur, qui priùs pannoso tritóque pallio vestitus purpuram numquã vidisset, cùm nemo antea, ne Romanus quidem, tanta dignitatis specie ac imagine, eóque luxu, Atticam adiisset. Concursus ad id spectaculum virorum quoque fuit, fœminarum, puerorũ, lætissima omnia expectantiũ à Mithridate, interea dũ Athenion, quondã inops, & opera quæstuaria ludimagister, regis prætextu per Atticæ regionem ac ciuitatem, pompam agit, si quis alloqueretur, conteptim oculos aliò distorquẽs [e], & compellantibus superbè tanquã oppedẽs. Obuiam illi processerunt & artifices Bacchici, iunioris Bacchi [f] nuntium in publicum domicilium, & preces libationésque illic fieri solitas aduocantes. Egressus ille priùs ex ædibus quas conduxerat, in Dieusi domum, hominis Deli reditibus locupletis, subuectus est, stragulis, picturis, viris, expositísque vasis argenteis splendidam, è qua paulò pòst exiit, nitidam lacernam trahens, annulum aureum gestans cum insculpta Mithridatis effigie, multis anteambulonibus, famulísque multis assectis.

In artificum Bacchicorum luco sacra coram eo facta sunt, & præcone proclamante libationes. Multi ad eius ædes cùm venissent, donec exiret operiebantur. Peregrinis ac ciuibus plenus erat Ceramicus [g]. Spõte, nullius iussu in concionem plebs coïbat: vix tandem ille processit, stipantibus cum hastis, qui clari esse apud populum studerent, & benè audire, vnoquoque approperante obnitentéque vestem eius contingere. Ascendit tandem ille in tribunal, ante porticum Attali extructum Romanis imperatoribus, ibíque stans, & in orbem circumspectans attentã multitudinem, Rerum præsentium status, ô viri Athenienses, inquit, vtilitásque patriæ, inuitum cogunt quæ mihi nota sunt vobis denũtiare.

at eorum quæ dicturus sum magnitudo ob euentuum vicissitudinem, aduersósque Romanorum casus, & calamitates impedit. Vociferata protinus est adstantium corona, præsenti vt animo confidenter eloqueretur: Dicam igitur, inquit, quæ præter omnem spem acciderunt, & quæ nullus vel per somnium fingere sibi potuisset. Mithridates [a] rex subegit Bithyniam, superiorem Cappadociam, & continétem Asiæ tractum vsque ad Pamphiliam, & Ciliciã. In eius satellitio sunt Armeniæ reges ac Persidis. Ei parent & seruiunt regionũ ac gentiũ præfecti quæ circa Põton ac Mæotin sitę sunt, ambitu stadiorum trigesies mille. Romanorũ imperator Quintus Oppius in Pãphilia deditus & in vincula cõiectus sequitur. Marius Aquilius, qui consulatum gessit, & de Sicilia triumphauit, longa nexus catena cum Bastarne quodam, procero cubitos quinq; [b], pedes ab equite trahitur. Ex aliis Romanis, quidam ad deorũ simulacra cõfugientes procumbunt, alij [c] mutata veste quadrata, patriã, quã principio gestabãt, nunc rursum induunt. Vniuersæ ciuitates obuiam eunt, & augustiori honore quàm pro mortalium sorte regem deum appellant, & implorãt: oracula vndiq; totius orbis imperium illi vaticinãtur & promittunt: numerosus exercitus Macedoniam Thrasiámque inuasit [d]: Omnes Europæ prouinciæ in eius partes inclinãt. Apud ipsum legati sunt, non tantùm ex Italiæ populis, verũ etiã à Carthaginensibus, qui arma consociare volunt, in exitium Romanorum. Hic paululũ cùm intersiluisset, multósq; sciuisset de iis quæ præter opinionem audierant cõfabulari, perfricta fronte, Quidnam igitur vobis consulo? inquit: primùm quidẽ, ne abrogatos & sublatos vestros magistratus diutiùs abesse patiamini, quos Romanorum senatus supersedere à munere suo decreuit, quoad vestræ ciuitatis administrandæ rationem à se probatam vobis præscripserit: ne templa clausa, squallida gymnasia, theatrum concionibus priuatũ, mutum iudiciale forum, Comitium [e] deorum respõsis cõsecratum, ereptum populo, negligatis, ne, viri Athenienses, sacram Iacchi vocem ad perpetuum silẽtium redactam, ne clausum venerabile Castorum [f] templum, tacentésque philosophorum scholas cõtemnatis. Hæc & huiusmodi alia multa declamando cùm exaggerasset ignobilis seruus ille ac ludimagister, inter se collocutæ vulgi turmę cursim in theatrũ conuenerunt, & Athenionem ducem renũtiarũt, traditis eius fidei publicis armis. In orchestram [g] theatri contulit se peripateticus philosophus, Periclis [h] grauitate ac passu incedens, gratiásque egit Atheniensibus, & quandoquidẽ vobismetipsis, inquit, nunc vos duces [i] estis, si me adiuuabitis, solus tantùm ego potero quantùm in cõmune vos vniuersi. Hæc fatus, alios sibi magistratus allegit, quos voluit, nominibus in publico eorum propositis, & haud multis post diebus tyrannide occupata, quid sibi decretum ac cõstitutum foret, statim publicauit, non quidem ad philosophiæ leges, quam bonus Pythagoras induxit primus, vt affirmant Theopompus octauo libro Philippiorum, & Hermippus Callimachus.

A λέγω τοίνυν ἔφη, τὰ μηδέποτε ἐλπισθέντα, μὴ δ' ἐν ὀνείρῳ φαντασθέντα. βασιλεὺς Μιθριδάτης κρατεῖ μὲν Βιθυνίας καὶ τῆς ἄνω Καππαδοκίας· κρατεῖ δὲ τῆς συνεχοῦς Ἀσίας ἁπάσης ἄχρι Παμφυλίας καὶ Κιλικίας. καὶ βασιλεῖς μὲν αὐτῷ Ἀρμενίων καὶ Περσῶν δορυφοροῦσι· δυνάσται δὲ τῶν περὶ τὴν Μαιῶτιν, καὶ τὸν ὅλον Πόντον κατῳκισμένων ἐθνῶν ἐν περιμέτρῳ τρισμυρίων σταδίων. Ῥωμαίων δὲ στρατηγὸς μὲν Παμφυλίας Κόϊντος ὁ Ὄππιος παραδοθεὶς ἀκολουθεῖ δέσμιος.

B Μάλλιος δ' Ἀκύλλιος ὁ ὑπατευκὼς, ὁ τὸν ἀπὸ Σικελίας καταγαγὼν θρίαμβον συνδέτην ἔχων ἁλύσει μακρᾷ Βαστέρνην πεντάπηχυν πεζὸς ὑπὸ ἱππέως ἕλκεται. τῶν δ' ἄλλων Ῥωμαίων οἱ μὲν θεῶν ἀγάλμασι προσπεπτώκασιν, οἱ δὲ λοιποὶ μεταμφιεσάμενοι τετράγωνα ἱμάτια, τὰς ἐξ ἀρχῆς πατρίδας πάλιν ὀνομάζουσι. πᾶσα δὲ πόλις ταῖς ὑπὲρ ἄνθρωπον τιμαῖς ὑπαντῶσα καταγκαλεῖται τὸν θεὸν βασιλέα. χρησμοὶ δὲ πάντοθεν τὸ κράτος τῆς οἰκουμένης θεσπιῳδοῦσι. διὸ καὶ πρὸς

C τὴν Θρᾴκην καὶ τὴν Μακεδονίαν μεγάλα πέμπεται στρατόπεδα, καὶ τὰ τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέρη ἀθρόα εἰς αὐτὸν μεταβέβληται. πάρεισι γὰρ πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οὐ μόνον ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ Καρχηδονίων συμμαχεῖν ἀξιοῦντες ἐπὶ τῇ τῆς Ῥώμης ἀναιρέσει. μικρὸν δ' ἐπισχὼν ἐπὶ τούτοις, καὶ ἐάσας τοὺς πολλοὺς συλλαλῆσαι περὶ τῶν παραδόξως προηγγελμένων, τρίψας τὸ μέτωπον, τί οὖν, εἶπε, συμβουλεύω; μὴ ἀνέχεσθαι τῆς ἀναρχίας, ἣν ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος ἐπισχεθῆναι πεποίηκεν, ἕως αὐτὴ δοκιμάσῃ

D περὶ τοῦ πῶς ὑμᾶς πολιτεύεσθαι δεῖ. καὶ μὴ περιίδωμεν τὰ ἱερὰ κεκλεισμένα, αὐχμῶντα δὲ τὰ γυμνάσια, τὸ θέατρον ἀνεκκλησίαστον, ἄφωνα δὲ τὰ δικαστήρια, καὶ τὴν θεῶν χρησμοῖς καθωσιωμένην 108
Πνύκα ἀφῃρημένην τοῦ δήμου. μὴ περιίδωμεν δ', ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἱερὰν τοῦ Ἰάκχου φωνὴν κατασεσιγασμένην, καὶ τὸ σεμνὸν ἀνάκτορον τοῖν θεοῖν κεκλεισμένον, καὶ τῶν φιλοσόφων τὰς διατριβὰς ἀφώνους. πολλῶν οὖν καὶ ἄλλων τοιούτων λεχ-

E θέντων ὑπὸ τοῦ οἰκοτρίβου, συλλαλήσαντες αὐτοῖς οἱ ὄχλοι καὶ συνδραμόντες εἰς τὸ θέατρον, εἵλοντο τὸν Ἀθηνίωνα στρατηγὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων. καὶ παρελθὼν ὁ περιπατητικὸς εἰς τὴν ὀρχήστραν ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ, εὐχαρίστησέ τε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἔφη, Διότι νῦν ὑμεῖς ἑαυτῶν στρατηγεῖτε, προέστηκα λέγων καὶ ἂν συνεπισχύσητε, τοσοῦτον δυνήσομαι, ὅσον κοινῇ πάντες ὑμεῖς. ταῦτ' εἰπὼν συγκατέστησεν ἑαυτῷ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας ὧν ἐβούλετο ὑποβάλλων τὰ ὀνόματα. καὶ

F μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας τύραννον αὑτὸν ἀναδείξας ὁ φιλόσοφος, τὸ τῶν Πυθαγορικῶν ἀναδείξας δόγμα περὶ τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ τί ἐβούλετο αὐτοῖς ἡ φιλοσοφία, ἣν ὁ καλὸς Πυθαγόρας εἰσηγήσατο, καθάπερ ἱστόρησε Θεόπομπος ἐν ὀγδόῃ Φιλιππικῶν, ἀλλ' Ἕρμιππος ὁ Καλλιμάχειος, εὐθέως καὶ οὗτος τοὺς μὲν εὖ φρονοῦντας τῶν πολιτῶν παρὰ τὰ Ἀριστ-

Primùm enim contra Theophrasti & Aristo-

τέλους καὶ Θεοφράστου δόγματα, ὡς ἀληθῆ εἶναι
τὴν παροιμίαν τὴν λέγουσαν, Μὴ παιδὶ μάχαι-
ραν, ἐκποδὼν εὐθὺς ἐποιήσατο. φύλακας δ'
ἐπὶ τὰς πύλας κατέστησεν ὡς νύκτωρ πολλοὺς τῶν
Ἀθηναίων εὐλαβουμένους τὸ μέλλον, διὰ τῶν τει-
χῶν αὐτοὺς καθιμήσαντας φεύγειν. καὶ ὁ Ἀθη-
νίων ἱππέας ἐπαποστείλας, οὓς μὲν ἐφόνευσεν, οὓς
δὲ καὶ δεδεμένους κατῆγεν. δορυφόρους ἔχων
πολλοὺς τῶν φρακτικῶν καλουμένων. συνάγων
δὲ καὶ ἐκκλησίας, πολλάκις τὰ Ῥωμαίων φρο-
νεῖν προσεποιεῖτο. καὶ πολλοῖς αἰτίας ἐπιφέ-
ρων ὡς διαπεμπομένοις πρὸς τοὺς φυγάδας καὶ
νεωτερίζουσιν, ἐφόνευσεν αὐτούς. καὶ τὰς πύλας
τριάκοντα καταστήσας ἐφ' ἑκάστης, οὔτ' εἰσιέναι
τὸν βουλόμενον, οὔτ' ἐξιέναι εἴα. ἀνελάμβανε
δὲ καὶ τὰς οὐσίας πολλῶν, καὶ τοσαῦτα χρήματα
συνήθροισεν, ὡς καὶ φρέατα πληρῶσαι πλείο-
να. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ ἐπὶ τὴν χώραν ὥσπερ ὁ-
δοιδόκους τῶν ἀποχωρούντων, οἵτινες αὐτοῖς ἀ-
νῆγον ὡς αὐτόν, καὶ ἀκρίτους ἀπώλλυε προσ-
βασανίσας καὶ στρεβλώσας. πολλοῖς δὲ καὶ προ-
δοσίας δίκας ἐπῆγεν, ὡς τοῖς φυγάσι περὶ καθό-
δου συνεργοῦσιν. ὧν οἱ μὲν διὰ τὸν φόβον πρὸ τῆς
κρίσεως ἔφευγον, οἱ δ' ἐν τοῖς δικαστηρίοις κα-
τεδικάζοντο, αὐτοῦ καὶ ψήφους φέροντος. ἐνειρ-
γάσατο δ' ἐν τῇ πόλει καὶ τὴν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγ-
καίων ἔνδειαν, κριθίδια καὶ πυροὺς ὀλίγους δια-
μετρῶν. ἐξέπεμπε δὲ καὶ ἐπὶ τῆς χώρας ὁ-
πλίτας τοὺς θηρεύσοντας, εἴ τις τῶν ἀνακεχωρη-
κότων ἐντός ἐστι τῶν ὅρων, ἢ τῶν Ἀθηναίων τις εἰς
ὑπερόριον ἀποδημεῖ, καὶ τὸν ληφθέντα ἀπετυμ-
πάνιζεν. ὧν ἐνίους καὶ προκατανάλισκε ταῖς βα-
σάνοις. ἐκήρυξέν τε δύνοντος ἡλίου πάντας οἰ-
κουρεῖν, καὶ μετὰ λυχνοφόρου μηδένα φοιτᾶν. καὶ
οὐ μόνον τὰ τῶν πολιτῶν διήρπαζεν, ἀλλ' ἤδη καὶ
τὰ τῶν ξένων, ἐκτείνας τὰς χεῖρας καὶ ἐπὶ τὰ εἰς
Δῆλον τοῦ θεοῦ χρήματα. ἐκπέμψας γοῦν εἰς
τὴν νῆσον, Ἀπελλικῶντα τὸν Τήιον, πολίτην δὲ
Ἀθηναίων γενόμενον, ποικιλώτατόν τινα καὶ ἀ-
ψίκορον ζήσαντα βίον. ὅτε μὲν γὰρ ἐφιλοσόφει,
καὶ τὰ περιπατητικά, καὶ τὴν Ἀριστοτέλους βι-
βλιοθήκην καὶ ἄλλας συνηγόραζε συχνάς· ἦν γὰρ
πολυχρήματος. τά τ' ἐκ τοῦ μητρῴου τῶν παλαιῶν
αὐτόγραφα ψηφίσματα ὑφαιρούμενος ἐ-
κτᾶτο. καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων εἴ τι παλαιὸν εἴη
καὶ ἀπόθετον. ἐφ' οἷς φωραθεὶς ἐν ταῖς Ἀθή-
ναις ἐκινδύνευσεν ἄν, εἰ μὴ ἔφυγεν. καὶ μετ' οὐ
πολὺ πάλιν κατῆλθε θεραπεύσας πολλούς, καὶ
συναπεγράφετο τῷ Ἀθηνίωνι ὡς ἂν ἀπὸ τῆς
αὐτῆς δὴ αἱρέσεως ὄντι. Ἀθηνίων δ' ἐπιλαβό-
μενος τῶν δογμάτων τῶν τοῦ περιπάτου χοίνικα
κριθῶν εἰς τέσσαρας ἡμέρας διεμέτρει τοῖς ἀ-
νοήτοις Ἀθηναίοις, ἀλεκτορίδων τροφήν, καὶ
οὐκ ἀνθρώπων αὐτοῖς διδούς. Ἀπελλικῶν δὲ με-
τὰ δυνάμεως ἐξορμήσας εἰς Δῆλον, καὶ πανη-
γυρικῶς μᾶλλον ἢ στρατιωτικῶς ἀναστρεφόμενος,
καὶ προφυλακὴν ἀμελεστέραν πρὸς τὴν Δῆ-
λον μερίσας, μάλιστα δὲ τὰ ἐξόπιθεν τῆς νήσου
ἐάσας ἀφύλακτα καὶ οὐδὲ χάρακα βαλλόμενος,
ἐκοιμᾶτο. τοῦτο δὲ ἐπιγνοὺς ὁ Ὀρόβιος στρατηγὸς Ῥω-

telis præcepta, sapientes, & erga rempublicam
bene affectos è medio sustulit, qua re cogni-
tum est non falsò prouerbium vsurpari, Ne
A puero[a] gladiũ: deinde cùm ad ciuitatis portas
custodes statuisset, Athenieñses, multi vt, quæ
impendebant mala, vitarent, noctu è mœni-
bus se demittentes aufugerunt. Ad hos per-
sequendos cùm equites procurrere Athenion
iussisset, quidam necati sunt, alij vincti in vr-
bem reducti. Stipabant eum multi satellites
ex iis quos φρακτικοὺς, id est, latus obsepientes,
vocant. Aduocata concione sæpius Roma-
B norum ille res intelligere se assimulabat: ac-
cusabat idem multos, quòd res nouas moli-
rentur, & profugos accerserent: militibus tri-
ginta singulis portis adhibitis, & qui vellent
vrbẽ ingredi arcebat, & qui egredi, prohibe-
bat. Multis facultates eripuit, indéque tãtum
cõgessit pecuniæ, vt complures ea puteos im-
pleuerit. In circumiectam regionem quaqua-
uersum perscrutatores & obsessores viarum
dispersit, secedentes ad vrbem retracturos,
quos tormẽtis priùs excruciatos, indicta caus-
C sa capite plectebat. Multis proditionis cri-
men impingebat, tanquam exulum reditum
auxilio suo procurarent, quorum ante iudi-
cium quidã perterriti sibi fuga consuluerunt,
quidam in iudiciario foro damnati sunt, illo
etiam suffragium ferente. Eorum inopiam
quæ ad vitam necessaria sunt, inuexit, tritici
ordeique parum viritim distribuens. In circũ-
situm agrum armatos viros dimisit, peruesti-
gaturos, num ex iis qui recessissent aliquis in-
tra fines substitisset, & quis ex Atheniensibus
extra fines abiisset, deprehensósque fidiculis
D distẽtos, ac fustibus & virgis cæsos, securi per-
cussit, quosdam in ipsis tormentis ante inte-
remit. Per præconem edixit ad Solis occasum
domi vt omnes se continerent, nec quisquã
foras commearet, etiam cum laterna aut fu-
nali: nec ciuium tantùm fortunas diripuit, sed
etiam peregrinorum, manibus quoque pro-
tensis in thesauros & opes Delij Apollinis, e-
misso in insulam Apellicõte Teïo, Athenien-
se ciue, cuius maximè vita fuit mutabilis in-
constans, & nouitatis cupida. Nam cùm phi-
losopharetur, Aristotelis bibliothecam, & a-
E lias plures copiosas ille coëmit, suppetebat e-
nim multa pecunia: surrepta è Metroo[e] decre-
torum quæ à maioribus promulgata fuerant
autographa[d] is possidebat, & ex aliis ciuitati-
bus si quid esset antiquum, vel arcanum &
recõditũ, id omne corraserat, quo in furto de-
prehẽsus Athenis, capitis periculũ certũ eua-
sit fuga, reuersúsq; paulo post multorum di-
ligentia & opera, quos obsequiosè coluerat,
Athenionis ob sectæ societatẽ cœptis ac cõ-
siliis fauebat, & suffragabatur. Athenion autẽ
F peripateticorũ imbutus doctrina, chœnicem
ordei in quatriduum stolidis Atheniensibus
distribuebat, ac viritim impertiebatur, galli-
narum potius quàm hominum dimensum.
Apelliconta verò cum cohortibus aliquot
Delũ celeriter profectũ & illic cõmorantem,
veluti festa potius quadã celebritate securũ
quàm militari disciplina cautum, neglig[enter]
circa insulam diuisis custodiis, atque adeo
posteriore insulæ parte sine præsidio & va[llo]
relicta, dormientem, Orobius exercitus Ro-

mani dux, cui Deli tutela commissa fuerat, socordiæ ac imprudētiæ hominis certior factus, obseruata nocte illuni, expositis suis militibus, sopitos & ebrios adortus, Athenienses ac eorum commilitones pecudum more trucidauit, numero sexcentos: viuos cepit, ad quadringentos: præclaro illo duce Apelliconte fuga clanculum elapso: multos quos in villas confugientes erat conspicatus, exussit cum ipsis ædificiis, cunctásque ipsorum machinas obsidionales cum Helepoli, quam Delon profectus [a] extruxerat. Trophæo erecto cum ara eo ipso loco quo hostes profligauerat, Orobius hæc inscripsit,

Defunctos hoc sepulchrum peregrinos habet,
Qui pugnantes in mari uitam amisere:
Dum sacram Athenienses insulam uastabant,
Marte cum Cappadocum rege communicato [b].

Fuit & Tarsi tyrānus philosophus Epicureus, nomine Lysias, qui à conterraneis ciuibúsque suis creatus Stephanephorus [c], id est, Herculis sacerdos, eo magistratu nunquam se abdicauit, habitu ipso tyrannidem præ se ferens, tunicam purpuream indutus, albo distinctam, & sagum siue paludamentum sumptuosum, Laconicis albis soleis calceatus, coronam lauream gestās ex auro: diuitum fortunas erogans pauperibus, occidens multos qui dare abnuerent. Tales quidem sunt ad principatū euecti è philosophia, de quibus aiebat siue Crates, siue Demochares, Vt lanceam è thymbra [d] efficere nemo potest, sic nec è Socrate inculpatum militiæ ducē. Plato sane tradit ter Socratem militasse: semel in Amphipolin, iterum in Potidæam, & denique in Bœotos, cùm ad Delium [e] pugna commissa [f] est: ac cum fortitudinis virtutisque præmia consecutum, cunctis Atheniensibus fusis, ac in fugam coniectis desideratisque multis, id quod nullius historiis proditū est. Hæc autē omnia mera sunt mendacia. Nā expeditio in Amphipolin suscepta est, Alcæo prætore, ductu Cleonis, delectis strenuissimis quibusq; ac primariis ciuibus, vt inquit Thucydides, quibus adscribi [g] Socratē necessum fuit, inopē hominē, cui præter baculum & pallium nihil prorsus fuit. Quis verò historiæ scriptor, aut poëta, aut vbinam Thucydides Socratem [h] Platonis, militem depinxit? quid baculo cum scuto conuenit? Quādo verò, vt scribit Plato in Charmide, ad Potideam meruit: & adeptum suæ virtutis præmium Alcibiadi cessit? quod idē Plato refert, cùm nec Thucydides id scriptum reliquerit, nec Isocrates in oratione De iugo? Quo tandem prælio fortitudinis ille premium consecutus est, aut quidnam insigne clarúmve gessit, cùm nulla tum pugna inciderit, vt testatur Thucydides? Prodigiosa certè ea vaniloquentia Plato non contentus, memorat perspectam, imo verius affictam fortitudinem, & animi præsentiam, quā ad Delium manus conseruit. Ad Delium quidem istud, cuius meminit Plato, Socrates, vt scribit Herodicus Cratettius in libro suo ad Philosocratem [i], cum aliis quamplurimis turpiter fugam arripuit, cùm Pagondas equitum alas duas post tumulum abditas transmisisset, Ath[illegible]ensibus tum fuga [illegible]rentibus De-

a Vel Apellicō, [illegible] Atheoio, vel [illegible] alius A-[illegible]ensis eius [illegible] g. bernator.

b Inita belli societate.

c Coronatus. Sū[illegible] toricatus di[illegible]tisque apud Tarsenses is magistratus, honoris ergò coronā gestans.

d Erasm. prouer. Non è quouis ligno Mercurius.

e V cum Apollini sacrum.

f Duce Hippocrate, qui in eo conflictu occubuit. Thucydides lib. 4.

g Lib. 5 [illegible] Qui in [illegible] Athe-[illegible] militatum, vrbe egressi [illegible] veritates fuere. Nam alii Socrates memoran[illegible]

i [illegible] ami[illegible]

A καίων, καὶ φυλάσσων τὴν Δῆλον, φυλάξας ἀσέληνον νύκτα, καὶ ἐκβιβάσας τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας, κοιμωμένοις καὶ μεθύουσιν ἐπιπεσὼν, κατέκοψε τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν συστρατευομένους ὡς βοσκήματα, ἑξακοσίους τὸν ἀριθμόν. ἐζώγρησε δὲ καὶ περὶ τετρακοσίους. καὶ ὁ καλὸς στρατηγὸς Ἀπελλικῶν ἔλαθε φυγὼν ἐκ Δήλου. πολλοὺς δὲ καὶ συμφυγόντας κατιδὼν ὁ Ὀρόβιος εἰς ἐπαύλεις, συγκατέφλεξεν αὐταῖς οἰκίαις. καὶ πάντα αὐτῶν τὰ πολιορκητικὰ ὄργανα σὺν τῇ ἑλεπόλει, ἣν εἰς Δῆλον ἐλθὼν κατεσκευάκει. στήσας οὖν B τρόπαιον ἐπὶ τὸν τόπον ὁ Ὀρόβιος καὶ βωμὸν, ἐπέγραψε,

Τοὺς δὲ θανόντας ἔχει ξείνοις τάφος, οἳ περὶ Δῆλον
Μαρνάμενοι, ψυχὰς ὤλεσαν ἐν πελάγει.
Τὴν ἱερὰν ὅτε νῆσον Ἀθηναῖοι κεράϊζον,
Κοινὸν Ἄρη βασιλεῖ Καππαδόκων θέμενοι.

Καὶ Ταρσοῦ δὲ Ἐπικούρειος φιλόσοφος ἐτυράννησε, Λυσίας ὄνομα. ὃς ὑπὸ τῆς πατρίδος στεφανηφόρος αἱρεθεὶς, τοῦτ' ἔστιν ἱερεὺς Ἡρακλέους, οὐκ ἀπέθετο τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ἐξ ἱματίου τύραννος ἦν. C πορφυροῦν μὲν μεσόλευκον χιτῶνα ἐνδεδυκὼς, χλαμύδα δὲ ἐφεστρίδα περιβεβλημένος πολυτελῆ, καὶ ὑποδεδεμένος λευκὰς Λακωνικὰς, στέφανον δάφνης χρυσῆς ἐστεμμένος. καὶ διανέμων τὰ τῶν πλουσίων τοῖς πένησι πολλοὺς φονεύων τῶν οὐ διδόντων. τοιοῦτοι εἰσὶν οἱ ἀπὸ φιλοσοφίας στρατηγοὶ, περὶ ὧν Δημοχάρης ἢ Κράτης ἔλεγεν, ὥσπερ ἐκ θύμβρας οὐδεὶς ἂν δύναιτο κατασκευάσαι λόγχην, οὐδ' ἐκ Σωκράτους στρατιώτην ἄμεμπτον. 109

Ὁ γὰρ Πλάτων φησὶ τρεῖς στρατείας στρατεύσασθαι Σωκράτην· τὴν μὲν εἰς Ποτίδαιαν, τὴν δὲ εἰς D Ἀμφίπολιν, τὴν δὲ εἰς Βοιωτούς. ὅτε καὶ συνέβη τὴν ἐπὶ Δηλίῳ μάχην γενέσθαι. μηδενὸς δὲ τοῦτ' ἱστορηκότος, αὐτὸς καὶ ἀριστείων φησὶν αὐτὸν τετυχηκέναι, πάντων Ἀθηναίων φυγόντων, πολλῶν δὲ καὶ ἀπολλυμένων. πάντα δὲ ταῦτα ἐψευδολόγηται. ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ Ἀμφίπολιν στρατεία γέγονεν ἐπὶ Ἀλκαίου ἄρχοντος, Κλέωνος ἡγουμένου ἐξ ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὡς φησὶ Θουκυδίδης· τούτων οὖν τῶν ἐπιλέκτων ἀνάγκη εἶναι καὶ Σωκράτην, ᾧ πλὴν τρίβωνος καὶ βακτηρίας οὐδὲν ἦν. τίς οὖν εἶπεν ἱστοριο-E γράφος ἢ ποιητὴς, ἢ ποῦ Θουκυδίδης τὸν Σωκράτην παρενέγραψε τὸν Πλάτωνος στρατιώτην; τί γὰρ ἀσπίδι ξύνθημα καὶ βακτηρίᾳ; πότε δὲ καὶ εἰς Ποτίδαιαν ἐστρατεύσατο ὡς ἐν τῷ Χαρμίδῃ εἴρηκεν ὁ Πλάτων; φάσκων αὐτὸν καὶ τῶν ἀριστείων τότε Ἀλκιβιάδῃ παραχωρῆσαι. τοῦτο οὔτε Θουκυδίδου, ἀλλ' οὔτ' Ἰσοκράτους εἰρηκότος ἐν τῷ περὶ τοῦ ζεύγους. ποίας δὲ καὶ μάχης γενομένης ἔλαβε τὰ ἀριστεῖα Σωκράτης, καὶ τί πράξας ἐπιφανὲς καὶ διάσημον καθόλου, μάχης μηδεμιᾶς συμ-F πεσούσης ὡς ἱστόρηκε Θουκυδίδης. οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ ταύτῃ τῇ τερατολογίᾳ ὁ Πλάτων, ἐπάγει καὶ τὴν ἐπὶ Δηλίῳ γενομένην, μᾶλλον δὲ πεπλασμένην ἀνδραγαθίαν. εἰ γὰρ καὶ τὸ Δήλιον εἴρηκε Σωκράτης ὡς ἱστορεῖ Ἡρόδικος ὁ Κρατήτειος, ἐν τοῖς πρὸς τὸν Φιλοσωκράτην, ἅμα τοῖς πολλοῖς ἀσχημόνως ἂν ἔφυγε; Παγώνδου δύο τέλη περιπέμψαντος τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον. τότε γὰρ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δή-

λιον τῶν Ἀθηναίων ἔφυγον, οἱ δ' ἐπὶ θάλατταν, A ἄλλοι δ' ἐπὶ Ὠρωπόν, οἱ δὲ Πάρνηθα τὸ ὄρος. Βοιωτοὶ δ' ἐφεπόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἱ ἱππεῖς, οἵ τε ἑαυτῶν καὶ Λοκρῶν. τοιούτου οὖν κυδοιμοῦ καὶ φόβου καταλαβόντος τοὺς Ἀθηναίους, μόνος Σωκράτης βρενθυόμενος, καὶ τὼ ὀφθαλμὼ παραβάλλων, εἱστήκει ἀναστέλλων τὸ Βοιωτῶν καὶ Λοκρῶν ἱππικόν. καὶ ταύτης τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ οὐ Θουκυδίδης μέμνηται, οὐκ ἄλλος οὐδεὶς ποιητής; πῶς δὲ καὶ τῶν ἀριστείων Ἀλκιβιάδῃ παρεχώρει, τῷ μηδ' ὅλως κεκοινωνηκότι ταύτης τῆς στρα- B τείας; ἐν δὲ τῷ Κρίτωνι ὁ τῇ μνημοσύνῃ φίλος Πλάτων, οὐδὲ ποιήσασθαί ποτε ἀποδημίαν τὸν Σωκράτην ἔξω τῆς εἰς Ἰσθμὸν πορείας εἴρηκε. καὶ Ἀντισθένης δ' ὁ Σωκρατικὸς περὶ τῶν ἀριστείων τὰ αὐτὰ τῷ Πλάτωνι ἱστορεῖ. οὐκ ἔστιν δ' ἔτυμος ὁ λόγος αὐτοῦ. χαρίζεται γὰρ καὶ ὁ κύων αὐτοῦ πολλὰ τῷ Σωκράτει. ὅθεν οὐδὲ ἑτέρῳ αὐτῶν δεῖ πιστεύειν σκοπὸν ἔχοντας Θουκυδίδην. ὁ γὰρ Ἀντισθένης καὶ προσεπάγει τῇ ψευδογραφίᾳ λέγων οὕτω. Ἡμεῖς δὲ ἀκούομεν κἂν τῇ πρὸς Βοιωτοὺς τὰ C ἀριστεῖά σε λαβεῖν. εὐφήμει ὦ ξένε, Ἀλκιβιάδου τὸ γέρας, οὐκ ἐμόν. σοῦ γε δόντος, ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν. ὁ δὲ Πλάτωνος Σωκράτης εἰς Ποτίδαιαν λέγει παρεῖναι, καὶ τῶν ἀριστείων Ἀλκιβιάδῃ παρακεχωρηκέναι. περιτρέπει δὲ κατὰ πάντας τοὺς ἱστορικοὺς τῆς ἐπὶ Δήλιον στρατείας ἡ περὶ Ποτίδαιαν, ἧς Φορμίων ἐστρατήγει. πάντ' οὖν ψεύδονται οἱ φιλόσοφοι, καὶ πολλὰ παρὰ τοὺς χρόνους γράφοντες οὐκ αἰσθάνονται. καθάπερ οὐδ' ὁ καλὸς Ξενοφῶν, ὃς ἐν τῷ Συμποσίῳ ὑποτίθεται Καλλίαν τὸν Ἱππονίκου, D Αὐτολύκου τοῦ Λύκωνος ἐρῶντα, καὶ νενικηκότος αὐτοῦ παγκράτιον, ἑστίασιν ποιούμενον, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις δαιτυμόσι παρόντα, τὸν ἴσως μηδὲ γεννηθέντα, ἢ περὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπάρχοντα. ἔστι δὲ οὗτος ὁ καιρὸς καθ' ὃν Ἀριστίων ἄρχων ἦν. ἐπὶ τούτου γὰρ Εὔπολις τὸν Αὐτόλυκον διδάξας διὰ Δημοστράτου χλευάζει τὴν νίκην τοῦ Αὐτολύκου. πάλιν ὁ Ξενοφῶν ποιεῖ τὸν Σωκράτην λέγοντα ἐν E τῷ Συμποσίῳ ταυτί. καὶ τοι Παυσανίας γε ὁ Ἀγάθωνος τοῦ ποιητοῦ ἐραστὴς ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀκρασίᾳ συγκαλινδουμένων, εἴρηκεν ὡς καὶ στράτευμα ἀλκιμώτατον ἂν γένοιτο ἐκ παιδικῶν καὶ ἐραστῶν. τούτους γὰρ ἂν ἔφη οἴεσθαι μάλιστα ἂν αἰδεῖσθαι ἀλλήλους ἀπολιπεῖν· θαυμαστὰ λέγων, εἴ γε οἱ ψόγου τι ἀφροντιστεῖν καὶ ἀναισχυντεῖν πρὸς ἀλλήλους ἐθιζόμενοι, οὗτοι μάλιστα αἰσχύνονται αἰσχρόν τι ποιεῖν. ὅτι μὲν οὖν τούτων οὐδὲν F εἴρηκε Παυσανίας, ἔξεστι μαθεῖν ἐκ τοῦ Πλάτωνος συμποσίου. Παυσανίου γὰρ οὐκ οἶδα σύγγραμμα, οὐδ' εἰσῆκται παρ' ἄλλῳ λαλῶν οὗτος περὶ χρήσεως ἐραστῶν καὶ παιδικῶν ἢ παρὰ Πλάτωνι. πλὴν εἴτε κατέψευσται τοῦτο Ξενοφῶν, εἴτ' ἄλλως γεγραμμένῳ τῷ Πλάτωνος ἐνέτυχε συμποσίῳ, παρείσθω. τὸ δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἁμάρτημα λεκτέον. Ἀριστίων, ἐφ' οὗ τὸ συμπόσιον ὑπόκειται ἀνηγμένον, πρὸ τεσσάρων ἐτῶν Εὐφήμου πρότερος ἦρξεν.

lium, quibusdam Oropum, aliis ad mare se recipientibus, quibusdam ad montem Parnetha, Bœotis vrgentibus, & interficientibus, equitatu præsertim suo ac Locrorum. Tali igitur pauore ac tumultu cõsternatis Atheniensibus, Socrates, si diis placet, solus minabundus & fremens, in equites Bœotorum ac Locrorum intuitus, eos repressurus constitit: & tam virilis animi neque Thucydides meminit, neque poëtarum vllus? Quò verò pacto Alcibiadi virtutis suæ præmium concessisset, qui nec illius quidem belli omnino consors fuit? Quin idem Plato, alioqui memoriæ [a] tenacis, in Critone scribit, nunquam peregrè profectum Socratem fuisse, præterquam ad Isthmum cùm se contulit. Idem quod Plato narrat & Antisthenes Socraticus, de honorariis illis virtutis præmiis. Sed minimè vera est huius etiam oratio, quoniam Socrati multa canis ille gratificatur, ex quo neutri fides est adhibenda, præsertim cùm sit Thucydidis historia nobis tanquam pro signo proposita, cui credamus. In fabulosa illa narratione loquentem sic Antisthenes Socratem inducit. A. Fama verò est in ea te pugna qua cũ Bœotis dimicatum est, virtutis præmium reportasse. S. Bona verba quæso. Non meum, sed Alcibiadis id decus fuit. A. Ita sane: verũ, vt audimus, quia tu illi dedisses. Plato quidem Socratem ad Potidæam stipendia fecisse tradit, præmióque virtutis suæ cohonestatum. At magno consensu historici omnes produnt, bellum ad Potidæam [b] gestum Phormione [c] duce, alterum illud quo signis collatis ad Delium conflixerunt, præcessisse. Sic omnia philosophi mentiuntur, à séque multa scribi præter ordinem temporum nesciunt. Eiusmodi fuit & lepidus Xenophon, qui sui conuiuij argumentum designauit, Callian Hipponici gnatum, ob Autolyci Lyconis filij, quem amabat, de Pancratio victoriam, epulantem, & cum aliis conuiuis præsentem fuisse Autolycum, qui nondum fortassis tum natus erat, vel ætatem puerilem nondum excesserat. Eo scilicet tempore Aristion rempublicam gubernabat [d], quo prætore Eupolis impulsu hortatúque Demostrati Autolycum fabulam egit, qua Autolyci victoriã irridet. Xenophon rursus in eodem conuiuio hæc loqui Socratem fingit. Atqui Pausanias, cui Agathõ poëta in delitiis fuit, eorum caussam defendens qui intemperãtiæ [e] dediti sunt, inquit, validissimum exercitum fore contractum ex illis qui amant & amantur: verituros enim maxime sese deserere. Mirandũ profectò hoc fuerit, si qui nullo pudore aut respectu patrare inter se turpia & probrosa consueuerũt, ne quid flagitiosum aut inhonestũ admittãt, verecũdia deterreantur. Horum nihil à Pausania dictum fuisse, licet è Platonis conuiuio cognoscere. Pausaniæ nulla ego equidem scripta legi, nec alius quisquam illa disputantem de amatorum & amasiorũ vtilitate induxit præter Platonem. Cæterùm, siue id commẽtus est Xenophõ, [f] siue aliòqui iam scriptũ Platonis conuiuiũ nactus, hæc omittamus in præsens, at circa tempora nũc errorem adnotemus. Aristion, sub quo id conuiuium celebratum fingitur, annis quatuor magistratũ supremum obtinuit ante Euphemum.

a Ad memo... cus.

b Vrbe... cia Oly... cinam.

c Thuc. lib. 1.

d S... gub... bat.

e A... qui... rann... tur.

f ...

Is au-

Is autem reipublicæ cùm præesset, Agathonis victoriam [a] Plato celebrauit, cœna descripta, in qua Pausanias de amore disputat. Est igitur prodigiosum & admirable, si quæ nondum tum dicta, sed anno postea quarto tentata demum fuerant, recitet. Quapropter omnino Platonis conuiuium nugæ sunt. Nam cùm vicit Agathon, annos tantùm quatuordecim Plato natus fuit. In Bacchi festis ludis Agathon sub Euphemo corona donatus est, Plato verò sub Apollodoro genitus Euthydemi successore, vita ad annum octogesimum secundum producta, obiit, sub Theophilo, qui rempublicam post Callimachum rexit, & ab Apollodoro octogesimus secundus Prætor numeratur. Ab Apollodoro, natiuitatéque Platonis, Euphemus rempublicam administrauit decimus quartus, sub quo ob Agathonis victoriam conuiuio excepti sunt. Quin ipse Plato congressum illum multò antea factum his verbis declarat: Prorsus [b], inquam, tibi videtur certi nihil dixisse qui hæc narrauit, si adeò nuper congressum illum extitisse putas, vt ego quoque interfuerim. Ego equidem sic arbitror, inquit. Tum ego: Quid ita? an ignoras, ô Glaucon, iam multis annis Agathonem huc non accessisse? Et sermonis progressu: At hoc mihi dicito, quando conuentus ille fuerit: Ego verò, Nobis adhuc pueris, cùm Agathon prima tragœdia victor abiit. Multis quidem argumentis manifestum est, Platonem valde falli in æstimandis temporibus, non quia, vt est apud Poëtam [c], inconsideratè scribat quidquid temerè in linguam venerit. Non enim sine scribendi studio [d] & meditatione quidquam dixit, sed multùm attentè & cogitanter omnia, quale est quod in Gorgia scripsit: Archelaus, mehercule, hic miser est, quod ex oratione tua patet, ô amice, iniustus si fuerit. Deinde cùm disertè regnante apud Macedonas Archelao illa scribere sese dixisset, orationis procursu dixit: Et Periclem hunc, qui nuper obiit. Si Pericles nuper fato concesserat, nondum Archelaus ad regnum peruenerat: Si regno iam potiebatur, multò antea Pericles mortuus est. Priùs enim Perdiccas regnauit, quàm Archelaus, annis vno & quadraginta, vt autor est Nicomedes Acāthius, vt Theopompus, trigintaquinque, vt Anaximenes, quadraginta, vt Hieronymus, vigintiocto, vt Marsyas & Philochorus, vigintitribus. His tam differenter ab historicis proditis, minimū sumamus hîc numerū, annos vigintitres. Pericles anno tertio belli Peloponnensis diē obiit, Epameinone Prætore, quo tēpore mortuo Perdiccæ in regno successit Archelaus. Quonā igitur pacto, vt inquit Plato, Pericles nuper vitā finiisset? In eodem Gorgia Plato Socratē inducit hęc loquentē: Haud ita dudū tribu mea imperii summā obtinente, in curiā [e] me cooptatū è concilij sentētia decretū facere cùm oporteret, risum excitaui, quòd senatusconsultū perscribere, aut sciscere non didicissem. Id autē à Socrate factū constanti [f] animi fortitudine, quòd leges nollet popularis administrationis labefactare, apertè declarat Xenophon libro primo Rerū Græcarū his verbis: Quosdam è senatu contra leges ferri sententias permissuros se negantes rursum Calli-

a De magico ... [illegible]

b Locus hic mu... sanatus est ... ctis è Platone quæ ad eius intelligētiam erant necessaria.

c AEschilum. Leopardus cap. 21 - Emend. Victorius c. 16. 11. Var. Eras. adag. Quicquid in buccam venerit.

d ἀγχίνους.

e Quingētorum ...orum, quo... potestas in ...a quinque ... perdurabat. ... ignoritia ... senatusconsulti.

A καθ᾽ ὃν Πλάτων τὰ Ἀγάθωνος νικητήρια γέγραφεν, ἐν οἷς Παυσανίας τὰ περὶ τῶν ἐρωτικῶν διεξέρχεται. θαυμαστὸν οὖν καὶ τερατῶδες εἰ τὰ μή πω ῥηθέντα, μετὰ δὲ τέτταρα ἔτη ἐπιχειρηθέντα παρ᾽ Ἀγάθωνι, Σωκράτης παρὰ Καλλίᾳ δειπνῶν διηγεῖται οὐ δεόντως ῥηθέντα. ὅλως δὲ λῆρός ἐστι τῷ Πλάτωνι τὸ συμπόσιον. ὅτε γὰρ Ἀγάθων ἐνίκα, Πλάτων ἦν δεκατέσσαρων ἐτῶν. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ ἄρχοντος Εὐφήμου στεφανοῦται Ληναίοις· Πλάτων δὲ γεννᾶται ἐπὶ Ἀπολλοδώρου τοῦ μετ᾽ Εὐθύδημον ἄρξαντος. B δύο δὲ καὶ ὀγδοήκοντα βιώσας ἔτη, μετήλλαξεν ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ μετὰ Καλλίμαχον, ὅς ἐστιν ὀγδοηκοστὸς καὶ δεύτερος. ἀπὸ δὲ Ἀπολλοδώρου καὶ τῆς Πλάτωνος γενέσεως, τεσσαρεσκαιδέκατος ἐστὶν ἄρχων Εὔφημος, ἐφ᾽ οὗ τὰ ἐπινίκια Ἀγάθωνος ἑστιῶνται. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πλάτων δηλοῖ τὴν συνουσίαν ταύτην πρὸ πολλοῦ γεγονέναι, λέγων οὕτως ἐν τῷ συμποσίῳ, Εἰ νεωστὶ ἡγῇ τὴν συνουσίαν γεγονέναι, ὥστε κἀμὲ παραγενέσθαι; Ἐγὼ γὰρ ἔφη. C Πόθεν ἦν δ᾽ ἐγὼ Λύκων; οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων ἐνθάδε οὐκ ἐπιδεδήμηκε; καὶ προελθών φησίν, ἀλλ᾽ εἰπέ μοι, πότ᾽ ἐγένετο ἡ συνουσία αὕτη; κἀγὼ εἶπον, ὅτι παίδων ἔτι ὄντων ἡμῶν, ὅτε τῇ τραγῳδίᾳ ἐνίκησεν ὁ Ἀγάθων. ὅτι δὲ πολλὰ ὁ Πλάτων παρὰ τοὺς χρόνους ἁμαρτάνει, δῆλον ἐστὶν ἐκ πολλῶν. κατὰ γὰρ τὸν εἰπόντα ποιητὴν, ὅτι κεν ἐπ᾽ ἀκαιρίμαν γλῶτταν ἔλθῃ, τοῦτο μὴ διακρίνας γράφει. οὐ γὰρ ἀγράφως τι ἔλεγεν, ἀλλὰ πάνυ ἐσκεμμένως, ὡς ἐν τῷ Γοργίᾳ γράφων 110 D φησίν. ἄθλιος ἄρα οὗτος ὁ Ἀρχέλαος ἐστὶ κατὰ τὸν σὸν λόγον, εἴπερ γε ὦ φίλε ἄδικος. εἶτα ῥητῶς εἰπὼν, ὡς κατέχοντος τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν Ἀρχελάου, προβὰς γράφει τάδε, καὶ Περικλέα τοῦτον νεωστὶ τετελευτηκότα. εἰ δὲ νεωστὶ τετελεύτηκε Περικλῆς, Ἀρχέλαος οὔπω κύριος ἐστὶ τῆς ἀρχῆς. εἰ δ᾽ οὗτος βασιλεύει, πρὸ πολλοῦ πάνυ χρόνου ἀπέθανε Περικλῆς. Περδίκκας γοῦν πρὸ Ἀρχελάου βασιλεύει, ὡς μὲν ὁ Ἀκάνθιος φησὶ Νικομήδης, ἔτη μά. Θεόπομ- E πος δέ φησι λέ. Ἀναξιμένης μ΄. Ἱερώνυμος κή. Μαρσύας δὲ καὶ Φιλόχορος κγ΄. τούτων οὖν διαφόρως ἱστορουμένων, λάβωμεν τὸν ἐλάχιστον ἀριθμὸν τὰ κγ΄ ἔτη. Περικλῆς δ᾽ ἀποθνήσκει κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἄρχοντος Ἐπαμείνονος, ἐφ᾽ οὗ τελευτᾷ Περδίκκας, καὶ τὴν βασιλείαν Ἀρχέλαος διαδέχεται. πῶς οὖν νεωστὶ κατὰ Πλάτωνα τελευτᾷ Περικλῆς; ἐν δὲ τῷ αὐτῷ Γοργίᾳ ὁ Πλάτων τὸν Σωκράτη ποιεῖ λέγοντα, καὶ πέρυσι βουλεύειν F λαχὼν, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε, καὶ ἔδει με ἐπιψηφίζειν, γέλωτα παρεῖχον καὶ οὐκ ἠπιστάμην ἐπιψηφίσαι. τοῦτο οὐ Σωκράτης οὐ μᾶλλον κατὰ ἀνδραγαθίαν· οὐ γὰρ ἠβούλετο λύειν δημοκρατίας νόμους. παρίστησι δὲ τοῦτο σαφῶς ὁ Ξενοφῶν ἐν πρώτῳ Ἑλληνικῶν ἐκτιθεὶς οὕτως. τῶν δὲ πρυτάνεων τινῶν οὐ φασκόντων προθήσειν τὴν διαψήφισιν παρὰ τοὺς νόμους, αὖθις Καλλι-

ξεινος ἀναβὰς κατηγορεῖ αὐτῶν. οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. οἱ δὲ πρυτάνεις φοβηθέντες, ὡμολόγουν ἅπαντες προθήσειν πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου. οὗτος δὲ οὐκ ἔφη, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους πάντα ποιήσειν. οὗτός ἐστιν ὁ διαψηφισμὸς ὁ γενόμενος κατὰ τὴν περὶ Ἐρασινίδην στρατηγῶν, ὅτι τοὺς ἐν Ἀργινούσαις ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἀπολομένους οὐκ ἀνείλοντο. ἐγένετο δὲ ἡ ναυμαχία ἐπὶ ἄρχοντος Καλλίου, τῆς Περικλέους τελευτῆς ὕστερον ἔτεσιν εἴκοσι καὶ τέτταρσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ διαλόγῳ μετὰ τὴν Ἱππονίκου τελευτὴν γενομένῳ, παρειληφότος ἤδη τὴν οὐσίαν Καλλίου, τοῦ Πρωταγόρου παραγεγονότος τὸ δεύτερον οὐ πολλαῖς πρότερον ἡμέραις. ὁ δ' Ἱππόνικος ἐπὶ μὲν Εὐθυδήμου ἄρχοντος στρατηγῶν παρατέτακται μετὰ Νικίου πρὸς Ταναγραίους, καὶ τοὺς παραβοηθοῦντας Βοιωτῶν, καὶ τῇ μάχῃ νενίκηκε. τέθνηκε δὲ πρὸ τῆς ἐπ' Ἀλκαίου διδασκαλίας τῶν Εὐπόλιδος Κολάκων οὐ πολλῷ χρόνῳ κατὰ τὸ εἰκός. πρόσφατον γάρ τινα τοῦ Καλλίου τὴν παράληψιν τῆς οὐσίας ἐμφαίνει τὸ δρᾶμα. ἐν οὖν τούτῳ τῷ δράματι Εὔπολις τὸν Πρωταγόραν ὡς ἐπιδημοῦντα εἰσάγει. Ἀμειψίας δ' ἐν τῷ Κοινῷ δύο πρότερον ἔτεσιν διδαχθέντι, οὐ καταριθμεῖ αὐτὸν ἐν τῷ τῶν φροντιστῶν χορῷ. δῆλον οὖν ὡς μεταξὺ τούτων τῶν χρόνων παραγέγονεν. ὁ δὲ Πλάτων καὶ τὸν Ἠλεῖον Ἱππίαν συμπαρόντα ποιεῖ ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ μετά τινων ἰδίων πολιτῶν, οὓς οὐκ εἰκὸς ἐν Ἀθήναις ἀσφαλῶς διατρίβειν, πρὸ τοῦ τὰς ἐνιαυσίας ἐπὶ Ἰσάρχου ἐλαφηβολιῶνος συντελεσθῆναι σπονδάς. ὁ δὲ τὸν διάλογον ὑφίσταται γινόμενον περὶ τοὺς καιροὺς τούτους, καθ' οὓς προσφάτως ἐγεγόνεσαν. λέγει γοῦν, εἰ γὰρ εἶεν ἄνθρωποι ἄγριοι οἵους πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Λήναια. ἐδιδάχθησαν δὲ οἱ Ἄγριοι ἐπ' Ἀριστίωνος ἄρχοντος, ἀφ' οὗ ἐστιν ἄρχων Ἀστύφιλος, πέμπτος ὢν ἀπὸ Ἰσάρχου, καθ' ὃν αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο. Ἴσαρχος γὰρ, εἶτ' Ἀμεινίας, μεθ' ὃν Ἀλκαῖος, εἶτ' Ἀριστίων, εἶτ' Ἀστύφιλος. παρὰ τὴν ἱστορίαν οὖν ὁ Πλάτων ἐν τῷ διαλόγῳ εἰς τὰς Ἀθήνας παράγει πολεμίους ὄντας τοὺς περὶ τὸν Ἱππίαν μὴ τῆς ἐκεχειρίας αὐτῆς μενούσης. Κἀν ἄλλοις δ' ὁ Πλάτων φησὶ, Χαιρεφῶντα ἐρωτῆσαι τὴν Πυθίαν, εἴ τις εἴη Σωκράτους σοφώτερος· καὶ τὴν ἀνελεῖν, μηδένα. κἀν τούτοις δὲ μὴ ξυμφωνῶν Ξενοφῶντι φησί. Χαιρεφῶντος γάρ ποτε ἐπερωτήσαντος ἐν Δελφοῖς ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων, παρόντων μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμοῦ μήτε δικαιότερον, μήτε σωφρονέστερον. πῶς οὖν εὔλογον ἢ πιθανὸν Σωκράτη τὸν ὁμολογοῦντα μηδὲν ἐπίστασθαι, σοφώτατον ἁπάντων ὑπὸ τοῦ πάντα ἐπισταμένου θεοῦ ἀναρρηθῆναι; εἰ γὰρ τοῦτό ἐστι σοφία, τὸ μηδὲν εἰδέναι, τὸ πάντα εἰδέναι φαυλότης ἂν εἴη. τίς δ' ἦν χρεία τῷ Χαιρεφῶντι παρενοχλεῖν τὸν θεὸν περὶ Σωκράτους πυνθανόμενον; αὐτὸς γὰρ ἦν ἀξιόπιστος ὑπὲρ αὐτοῦ λέγων, ὡς οὐκ ἔστι σοφός.

xenus in suggestum ascendens accusauit. Eos nominari, qui recusarent, cum clamore populus iussit. At Senatores omnes perterriti magna consensione suffragiorum potestatem se facturos polliciti sunt; excepto Socrate, filio Sophronisci, qui solus abnuit, ex legum praescripto omnia se acturum professus. Ad suffragia verò illa vocatus erat populus, vt de Erasinide iudicaret, aliisque ducibus[a], reis, quòd nauali praelio ad Arginusas commisso, illos, qui perierant, è fluctibus sepeliendos non sustulissent. Praetore sanè Callia, nauali eo praelio certatum est annis vigintiquatuor post Periclis interitum. Idem[b] in Protagora dialogo, quem post obitū Hipponici[c] scripsit, cùm iam Callias patris haereditatem creuisset refert, iterum Protagoram Athenas venisse, non multis ante diebus. Hipponicus autem, Euthydemo rempublicam moderante, exercitui praefectus cum Nicia in acie stetit aduersus Tanagraeos, & auxiliares Boeotos, iisque praelio superatis in rebus humanis esse desiit, antequam Eupolis sub Alcaeo Praetore Adulatores fabulam suam ederet, haud longo tempore, vt verisimile est, quoniam acta ea fabula indicat haereditatem Callian haud ita dudum adiisse, in eaque fabula Protagoram Eupolis inducit peregrinum, & Athenas primùm commeantem. Ameipsias in Publico fabula, quam dedit biennio priùs, illum nō recenset in eorum coetu qui in scholis quidpiam commentarentur. Liquet igitur, inter illa tempora Protagoram Athenas petiuisse. Idem Plato in Protagora Hippian Eleum cum suis quibusdam ciuibus adesse fingit, quos Athenis versari tutò potuisse credibile non est, anteaquam sub Isarcho, Februario mense, in annum pactae essent induciae: ille verò cùm dialogum sic instituisset, tanquam perscriptum eo tempore, quo nuper initae fuerant, sic ait: Nam si feri homines essent, quales in Agrestibus fabula dudum Pherecrates poëta designauit, edita Bacchi festis ludis. Agrestes fabula cùm Aristion rempublicam teneret, acta est: post eum ab Isarcho, sub cuius magistratu induciae factae sunt, quintus reipublicae praefuit Astyphilus. Nam Isarchum secutus est Aminias, hunc Alceus, deinde Aristion, post Astyphilus. Itaque contra historiae fidem Plato in eo dialogo Athenas duxit Hippian, qui hostis erat, exacto iam induciarum[d] tempore. Idem Plato alibi scripsit, à Chaerephonte Pythiam interrogatam an esset aliquis Socrate sapientior, respondisse nullum: qua in re dissidet à Xenophonte. Platonis verba sunt: Nam cùm in Delphis aliquando de me Chaerephon percontatus esset, oraculo deus pronuntiauit, ex hominibus qui viuerent nullum esse me iustiorem, ac magis temperantem. Quo modo igitur rationi consentaneum, aut probabile fuerit, Socratem, qui se nihil scire fatetur, omnium sapientissimum à deo, cui cognita sunt omnia, declarari? Etenim si nihil scire sapientia est, omnia nouisse stoliditas & stultitia fuerit. Ecquid autem opus erat Chaerephontem deo molestum, de Socrate id sciscitari? ipsimet Socrati fides adhibenda fuit, se minimè sapientem esse affirmanti.

Fatuus quidem certè percontator ille fuit; quemadmodum si quis roget, an Atticis lanis quædam aliæ sint molliores: an Medorum & Bactrorum [a] regibus quidam sint potentiores: an Socrate sit quispiam magis simus: Qui de his interrogāt, illos acutè & ingeniosè deus eludit, & veluti colaphis inflictis obiurgat. Sic stupida & ridicula fuit illius interrogatio, qui quærebat, an falsa AEsopus scripsisset: itemq; alterius huiusmodi, Quo pacto diues fiam, ô Iouis atque Latonæ fili? ad quam ludificans respondit. Si quod inter Sicyonem [b] & Corinthum est possideas. Quinetiam quæ de Socrate Plato memoriæ prodidit, comicorum nullus asseuerat, cum nimirum fuisse truculentæ ac toruæ obstetricis filium: aut Xanthippē improbam & odiosam fuisse mulierem, quæ in illius caput effunderet malluuium: nec eadem læna opertum Alcibiadem cum eo dormiisse: quæ omnia necessum fuit ab Aristophane, qui & conuiuio Platonis interfuit, veluti quodam tintinabulo, personari, & diuulgari. Numquam enim tacuisset Aristophanes corruptorem iuuenum esse Socratem, quem Aspasia sapiens fœmina, & eius in eloquentiæ studiis magistra, in carminibus ipsi attributis, & ab Herodico Cratettio publicatis, sic alloquitur:

ASP. Socrates prorsus cognoui [c] animum tuum
uri desiderio
Gnati [d] Deinomaches & Cliniæ. Verùm mihi
obtempera;
Fœliciem esse tibi si uoles amorem pueri, ac ijs
quæ nuntio
Fac ut pareas, & obsequaris, sic tibi meliùs succedent omnia.
SOCR. Hæc ego ut audiui præ gaudio corpus
rigaui
Sudore [e], è palpebrísque non inuitus mœror decidit.
ASP. Iam abi musæque diuino afflatu mentem
imple:
Musa tu ipsum capies. cantum is cupit: eo tibi opus est.
Ambobus amoris initium hoc erit. Musica
Eum retinebis, si musica cùm audierit
Ob beneuolum ergà te animum sponsalia munera [f] tu addas.

Venatur ergo Socrates Alcibiadem, amatoriis Milesiæ [g] præceptis instructus: Verùm Alcibiades, quod ait Plato, nec cassibus illaqueare tentat Socratem, nec persequitur: quapropter Socrates lacrymari nō cessat, vt equidem arbitror, infœlicitatem suam deflens, quo in statu Aspasia eum cùm videret sic affatur:

Cur quæso ploras, amice Socrates? an te cōmouet
Inhabitans pectori tuo tanquam fulmine illisus
amor, oculis
Erumpens inexorabilis pueri, quē redditurā tibi
Cicurem ac mansuetum promisi?

Quod autem reuera Socrates Alcibiaden amauerit, quamuis ab anno trigesimo parum abesset, constat è Platonis in Protagora his verbis. A. Vnde Socrates redit? an non ex venatu formosi Alcibiadis? B. Nuper, mehercule, visus est intueti mihi pulcher, tametsi iam vir. A. Vir sanè, ô Socrates, quod inter nos dictum sit, & barba iam oppletus. cæterùm

A βλὰξ γάρ τις ἦν τοιαῦτ' ἐρωτῶν τὸν θεόν, ὡς ἂν εἰ καὶ τοιαῦτά τινα, τῶν Ἀττικῶν ἐρίων ἄλλ' ἐστὶ μαλακώτερα· ἢ τῶν ἐν Βάκτροις καὶ Μήδων εἰσί τινες δυνατώτεροι· ἢ εἰ Σωκράτους ἐστί τις σιμότερος. τοὺς γὰρ τὰ τοιαῦτα πυνθανομένους, εὐστόχως ἐπιρραπίζει ὁ θεός. ὡς καὶ τὸν πυθόμενον, ἤτοι Αἴσωπός ἐστιν ὁ λογοποιός, ἢ ἄλλος τις. πῶς ἂν πλουτήσαιμι Διὸς καὶ Λητοῦς υἱέ; χλευάζων ἀπεκρίνατο. Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὧν ὁ Πλάτων
B εἴρηκε περὶ Σωκράτους, τῶν κωμικῶν τις εἴρηκεν· οὐδ' ὅτι Μαίας βλοσυρᾶς υἱὸς ἦν, οὐδ' ὅτι Ξανθίππη ἡ χαλεπὴ ἦν γυνή ἥτις καὶ νιπτῆρας αὐτοῦ κατέχει τῆς κεφαλῆς. οὐδ' ὡς Ἀλκιβιάδης συνεκοιμήθη ὑπὸ τὴν αὐτὴν γενόμενος χλαῖναν. καί τοι ἀναγκαῖον ἦν τοῦτο ἐκκωδωνιασθῆναι ὑπὸ Ἀριστοφάνους τοῦ καὶ ἐν τῷ συμποσίῳ κατὰ Πλάτωνα. οὐ γὰρ ἂν ἐσίγησε τοῦτ' Ἀριστοφάνης ὡς τοὺς νέους διαφθείροντος. Ἀσπασία III
μέντοι ἡ σοφὴ τοῦ Σωκράτους διδάσκαλος τῶν ῥητορικῶν λόγων, ἐν τοῖς φερομένοις ὡς αὐτῆς ἔ-
C πεσιν, ἅπερ Ἡρόδικος ὁ Κρατήτιος παρέθετο, φησὶν οὕτως,

Σώκρατες οὐκ ἔλαθές με πόθῳ δηχθεὶς φρένα τὴν σήν,
Παιδὸς Δεινομάχης καὶ Κλεινίου. ἀλλ' ὑπάκουσον
Εἰ βούλει σοι ἔχειν εὖ παιδικά, μηδ' ἀπιθήσῃς
Ἀγγέλῳ, ἀλλὰ πιθοῦ· καί σοι πολὺ βέλτιον ἔσται.
Κἀγὼ ὅπως ἤκουσα χαρᾶς ὑπὸ σῶμα λι-
D παίνω.
Ἱδρῶτι βλεφάρων δὲ γόος πέσεν οὐκ ἀθελήτως
Στέλλου πλησάμενος θυμὸν μούσης κατόχοιο.
Ἣ τὸν δὴ αἱρήσεις ᾠδῶν δεῖν οἷσι πόθοισιν.
Ἀμφοῖν γὰρ φιλίας ἥδ' ἀρχή. τῇδε καθέξεις
Αὐτὸν προσβάλλων ἀκοαῖς ὀπλήρια θυμοῦ.

Κυνηγεῖ οὖν ὁ καλὸς Σωκράτης ἐρωτοδιδάσκαλον ἔχων τὴν Μιλησίαν, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς θηρεύεται, ὡς ὁ Πλάτων ἔφη, λινοστατούμενος ὑπὸ Ἀλκιβιάδου· καὶ μὴν οὐ διαλείπει γε δακρύων,
E ὡς ἂν οἶμαι, δυσημερῶν. ἰδοῦσα γὰρ αὐτὸν ἐν οἵῳ ἦν καταστήματι Ἀσπασία φησὶν,

Τίπτε δεδάκρυσαι φίλε Σώκρατες; ἦ σ' ἀνακινεῖ
Στέρνοις ἐνναίων σκηπτὸς πόθος ὄμμασι θραυσθεὶς
Παιδὸς ἀνικήτου; τὸν ἐγὼ τιθασόν σοι ὑπέστην
Ποιῆσαι.

Ὅτι δὲ ὄντως ἤρα τοῦ Ἀλκιβιάδου, δῆλον ποιεῖ Πλάτων ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ, καί τοι μικρὸν ἀ-
F πολείποντος τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν. λέγει δ' οὕτως· Πόθεν ὦ Σώκρατες φαίνῃ; ἢ δῆλα δὴ ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ περὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ὥραν; καὶ μὴν μοι καὶ πρῴην ἰδόντι καλὸς ἐφαίνετο ὁ ἀνὴρ ἔτι. ἀνὴρ μέντοι ὦ Σώκρατες ὥς γε ἐν ἡμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι, καὶ πώγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος.

a Persarum.
b Erasm. adagio, Vtinā mihi contingant quæ sunt inter Sicyonem & Corinthum.
c ἐκ ἰνδαλ. Lābinus Ciceronē putat epist. 1. lib. 6. ad Atticum ex his versibus quæ sequuntur sumpsisse ἐξ ἰνδαλ: illud de gestu histrionis: tu celeste suspicaris: ego ἀκμὰς scripsi. melius tamen legi puto, ὑπ' ἰνδαλοῖς.
d Alcibiadis.
e Qui præ lætitia erupit.
f Τὰ ἐπιλεγια: quæ sponsus spōsæ dat in cōspectum primum prodeunti.
g Aspasiæ.

A εἶτα τί δὴ τοῦτο; σὺ μὲν τοι Ὁμήρου ἐπαινέτης εἶ, ὃς ἔφη χαριεστάτην ἥβην εἶναι τοῦ ὑπηνήτου, ἣν νῦν Ἀλκιβιάδης αὐτὸς ἔχει. Πεφύκασι δ' οἱ πλεῖστοι τῶν φιλοσόφων, τῶν κωμικῶν κακήγοροι μᾶλλον εἶναι. εἴγε καὶ Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς ἐν μὲν τῷ Τηλαύγει Κριτόβουλον τὸν Κρίτωνος ἐπ' ἀμαθίᾳ καὶ ῥυπαρότητι βίου κωμῳδεῖ. τὸν δὲ Τηλαύγην αὐτὸν ἱματίου μὲν φορήσεως καθ' ἡμέραν ἡμιωβέλιον κναφεῖ τελοῦντα μισθόν. κωδίᾳ δ' ἐζωσμένον, καὶ τὰ ὑποδήματα σπαρτίοις ἐνημμένον σαπροῖς· καὶ τελέσαντα τὸν ῥήτορα οὐ με- B τρίως διαγελᾷ. ἐν δὲ τῇ Ἀσπασίᾳ Ἱππόνικον μὲν τὸν Καλλίου κοάλεμον προσαγορεύει. τὰς δὲ ἐκ τῆς Ἰωνίας γυναῖκας συλλήβδην μοιχάδας καὶ κερδαλέας. ὁ δὲ Καλλίας αὐτοῦ περιέχει τὴν τοῦ Καλλίου πρὸς τὸν πατέρα διαφοράν, καὶ τὴν Προδίκου, καὶ Ἀναξαγόρου τῶν σοφιστῶν διαμώκησιν. λέγει γὰρ ὡς ὁ μὲν Πρόδικος Θηραμένην μαθητὴν ἀπετέλεσεν. ὁ δ' ἕτερος Φιλόξενον τὸν Ἐρύξιδος, καὶ Ἀριφράδην τὸν ἀδελφὸν Ἀριγνώτου τοῦ κιθαρῳδοῦ· θέλων ἀπὸ τῆς τῶν δηλωθέντων μοχθη- C ρίας καὶ περὶ τὰ φαῦλα λιχνείας, ἐμφανίσαι τὴν τῶν παιδευσάντων διδασκαλίαν. ἐν δὲ τῷ Ἀξιόχῳ πικρῶς Ἀλκιβιάδου κατατρέχει, ὡς οἰνόφλυγος, καὶ περὶ τὰς ἀλλοτρίας γυναῖκας σπουδάζοντος. Ἀντισθένης δ' ἐν θατέρῳ τῶν Κύρων κακολογῶν Ἀλκιβιάδην καὶ παράνομον εἶναι λέγων, καὶ εἰς γυναῖκας καὶ εἰς τὴν ἄλλην δίαιταν. συνεῖναι γάρ φησιν αὐτὸν καὶ μητρὶ καὶ θυγατρὶ καὶ ἀδελφῇ, ὡς Πέρσας. ὁ δὲ πολιτικὸς αὐτοῦ διάλογος ἁπάντων καταδρομὴν περιέχει τῶν Ἀθήνησι δη- D μαγωγῶν· ὁ δ' Ἀρχέλαος Γοργίου τοῦ ῥήτορος. ἡ δ' Ἀσπασία τῶν Περικλέους υἱῶν Ξανθίππου καὶ Παράλου διαβολήν. τοῦτον γὰρ τὸν μὲν Ἀρχεστράτου φησὶν εἶναι συμβιωτήν, τοῦ παραπλήσια ταῖς ἐπὶ τῶν μιαρῶν οἰκημάτων ἐργαζομένου. τὸν δ' Εὐφήμου συνήθη καὶ γνώριμον, τοῦ φορτικὰ σκώπτοντος καὶ ψυχρὰ τοῖς συναντῶσι. καὶ Πλάτωνα δὲ μετονομάσας Σάθωνα, ἀκύρως καὶ φορτικῶς τὸν ταύτην ἔχοντα τὴν ἐπιγραφὴν διάλογον ἐξέδωκε κατ' αὐτοῦ. τούτοις γὰρ τοῖς ἀνδρά- E σιν, οὐδεὶς ἀγαθὸς σύμβουλος εἶναι δοκεῖ, οὐ στρατηγός, οὐ μῖμος, οὐ σοφιστὴς ἀξιόλογος, οὐ ποιητὴς ὠφέλιμος, οὐ δῆμος εὐλόγιστος. ἀλλὰ Σωκράτης ὁ μετὰ τῶν Ἀσπασίας αὐλητρίδων ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων συνδιατρίβων, καὶ Πίστωνι τῷ θωρακοποιῷ διαλεγόμενος, καὶ Θεοδότην διδάσκων τὴν ἑταίραν, ὡς δεῖ τοὺς ἐραστὰς ἀπολαύειν, ὡς Ξενοφῶν παρίστησιν ἐν δευτέρῳ Ἀπομνημονευμάτων. τοιαῦτα γὰρ ποιεῖ αὐτὸν παραγγέλματα τῇ Θεοδότῃ λέγοντα, ἃ οὔτε Νικὼ ἡ Σα- F μία ἢ Καλλιστράτη ἡ Λεσβία, ἢ Φιλαινὶς ἡ Λευκαδία, ἀλλ' οὐδὲ ὁ Ἀθηναῖος Πυθόνικος συνεωράκασι πόθων θελκτήρια· οὔτι γὰρ περὶ ταῦτα ἠσχόλητο περιττῶς. ἐπιλείποι δ' ἄν με πᾶς χρόνος, εἰ ἐκτίθεσθαι βουληθείην τὰς σεμνὰς τῶν φιλοσόφων μέμψεις. κατὰ γὰρ αὐτὸν δὴ τὸν Πλάτωνα ἐπιρρεῖ δή ὄχλος μοι τοιούτων Γοργόνων

quid hoc refert? Homerum tu profectò laudas qui gratissimam esse dixerit primā [a] pubescentis lanuginem. Ea nunc in Alcibiade nascitur. Sunt autem natura & ingenio quamplurimi philosophi comicis ipsis maledicentiores. AEschines Socraticus in Telauge[b] Critobulum Critonis filium tanquam indoctum & sordidè viuentem perstringit: ipsum verò Telaugen, quòd ob vestem spurcam [c], quam gestabat, quotidie fulloni dimidium obolum pro mercede solueret: villosa pelle cingeretur: ansis è sparto putribus calceos ligaret, eundem autem haud mediocriter irridet, quòd rhetorem quendam initiasset philosophiæ mysteriis. Idem in Aspasia Hipponicum Calliæ filium vocat bardum & fatuum, fœminas verò Ionicas vniuersas adulteras, & quæstuarias. Callias autem eius dialogus, simultatem Calliæ cum patre continet, irrisionésque Prodici & Anaxagoræ Sophistarum. Narrat enim à Prodico Theramenen discipulum initiatum fuisse, ab altero Philoxenum Eryxidis, & Ariphraden, fratrem Arignoti citharœdi initiatorum, quos nominauit, improbitate, nequitia, gula [d] & cupediis, demonstrare volens qualis fuisset præceptorum institutio ac disciplina. Idem in Axiocho Alcibiadem traducit perquam acerbè, tanquam vinosum, & alienarum vxorum pudicitiæ insidiatorem. Idem Antisthenes in altero Cyro eundem quoque Alcibiadem maledictis incessit, quòd contra leges & fœminarum congressu abuteretur, & reliquam vitæ partem ageret: esse namque illi cum matre, filia, sorore, more Persarum, stupri consuetudinem. Eiusdem de republica dialogus omnes criminatur qui Athenis concionibus populo inseruirent, & rempublicam administrarent. Archelaus Gorgiam oratorem notat. Aspasia Paralum & Xanthippum filios Periclis insectatur: & Paralum quidem vt contubernalem & sodalem Archestrati, qui velut in lupanari scortum, se prostitueret: Xantippum verò vt familiarem ac necessarium Euphemi, qui obuios omnes frigidè quidem ac ineptè, odiosè tamen, dicteriis ac salibus mordebat. Platonem is mutato nomine Sathonem [e] vocauit, & aduersus illum hoc titulo dialogum edidit, quamuis amarulentis, inualidis tamen & irritis conuitiis oblatrans. His scilicet hominibus [f] nullius probantur consilia, nec imperatoris nec mimi. Sophistas ij paruifaciunt, poëtas damnant, & inutiles esse aiunt: temerarium esse populum & inconsultum dictitant: & tamen Socrates frequens est cum Aspasiæ tibicinis: cum Pistone armorum loricarúmque fabro disputat: Theodoten meretricem docet qua sint arte excludendi abigendiq; aduentores [g] & amatores, vt libro tertio cōmentariorū Xenophon autor est, apud quē ea præcepta Theodotæ philosophus tradit quæ nec Samiæ Nico, nec Lesbiæ Callistratæ, nec Leucadiæ Philonidi, sed nec etiam Atheniensi Pythonico amoris inuitamenta & incitamēta cognita fuerūt, tametsi his pernoscendis maxima diligētia incubuerint. Graues atq; venerandas huiusmodi philosophorum accusationes exponere si velim, dies id me conantem deficiet. Nam, quod est apud Platonem, affluit [h] mihi turba harum Gorgonum,

& Pegasorum, sermonúmque veluti naturæ prodigiosorum, quorum vt immensus est numerus, sic incomparabilis absurditas. Quamobrem iam tacebo. Hæc locuto Masurio, cùm eius sapientiam omnes mirificam putarent, silentio facto Vlpianus inquit, Hactenus, ô viri conuiuæ, mihi videmini præter expectationem huius orationis vehementia exhausti[a], & mero tanquam immersi. Nam quod ait Parmeno Byzantius,

Qui ut equus aquam, homo uinum haurit,
Scythicè loquitur[b], *& ne cappa quidem agnoscat:*
Mutus iacet, in dolióque urinatur, & natat,
somnolentus, tanquam papauer medicamentum biberit.

Vel in saxum obriguistis, Gorgonum, Masurius quas memorauit, aspectu, de quibus Alexander Myndius libro secundo historiæ De pecudibus & quadrupedibus, animantia reuera quædam fuisse prodidit, quorum obtutu homines lapidescerent, his verbis: Gorgona[c] in Lybia Nomades[d] animal quoddam nominant, eodem tractu quo gignitur & Catoblepon[e], vt referunt multi, ex pelle id adnotantes, oui syluestri simile, vt quidam asserunt, vitulo, vsque adeo tetro & pernicioso halitu, vt quisquis occurrit, eum interimat: iubam à fronte in oculos demitti, qua vix ob grauitatem quassata & dimota, quemcumque intuetur aspectu necat, vitáque priuat, non anhelitu, sed perlato natiuo veneno oculorum aciei. Sic autem in cognitionem ea fera venit. Quidam cum Mario aduersus Iugurtham militantes, Gorgonem contuiti, & rati, quia deorsum nueret, lentéque moueretur, ouem syluestrem esse, in ipsam irruerunt gladiis suis confossuri, ad quem impetum fera trepidans, iuba succussa & ab oculis remota, inuadentes confestim occidit, rursúmque ac rursum cadentibus aliis qui propiùs accederent, quidam Nomades ab indigenis intellecta belluæ natura, Marij iussu procul obsessam iaculis transuerberarunt, indéque redeuntes ad imperatorem bestiam attulerunt. Talem igitur fuisse ostendit Mariana illa expeditio ac pellis ipsa. Minus fidei habet quod ab eodem historico scribitur, in Lybia boues quosdam Opisthonomos[f] appellari, quia non antrorsum pascentes ambulent, sed retrorsum euntes herbam vellant, esséq; impedimento cornua ne secundùm naturam herbam carpant sursum versus non incurua, vt in cæteris animantibus, sed deorsum inflexa, quæ oculorum lumini velut tenebras offundunt. Parum quidem hoc credibile est, præsertim cùm alius nullus historicus attestetur. Hanc Vlpiani orationem, cùm loqui desiisset, testimonio suo confirmauit Laurentius, ac insuper dixit, Marium pelles eorum animantium Romam transmisisse, nec aliquem potuisse coniectare cuius animalis essent, ob insolitam & inusitatam speciem, dicatasq; illas fuisse in Herculis templo, in quo triumphantes imperatores epulũ ciuibus exhibent, quod etiam nostri poëtæ & scriptores non pauci memoriæ mandarunt.

[a] Ebrii [illegible]
[b] Barbarè & inepte balbutit.
[c] Iunius adagio, Tanquam Gorgone conspecta.
[d] Vagantes, quæ pascuis sedes mutant sæpe. Hodie les Alarbes.
[e] Plin. cap. 21 8. Ælian. cap. 17. De animal.
[f] Retro pascentes.

καὶ Πηγάσων καὶ ἄλλων ἀμηχανῶν πλῆθει τε καὶ ἀτοπίᾳ τερατολογιῶν τινῶν φύσεως. διόπερ καταισωπήσομαι. Τοσαῦτα τοῦ Μασυρίου εἰπόντος, καὶ ὑπὸ πάντων θαυμασθέντος διὰ σοφίαν, ὁ Οὐλπιανὸς σιωπῆς γενομένης ἔφη· δοκεῖτέ μοι ἄνδρες δαιτυμόνες, σφοδροῖς κατηντλῆσθαι λόγοις παρὰ προσδοκίαν, βεβαπτίσθαί τε τῷ ἀκράτῳ.

Ἀνὴρ γὰρ ἕλκων οἶνον, ὡς ὕδωρ ἵππος,
Σκυθιστὶ φωνεῖ, οὐδὲ κόππα γινώσκων·
Κεῖται δ' ἄναυδος ἐν πίθῳ κολυμβήσας.
Κάθυπνος ὡς μήκωνα φαρμάκων πίνων,

φησὶν ὁ Βυζάντιος Παρμένων. ἢ ἀπολελίθωσθε ὑπὸ τῶν προειρημένων Γοργόνων, περὶ ὧν ὡς ὄντως γεγόνασί τινα ζῶα ἀπολιθώσεως ἀνθρώποις αἴτια, ἱστορεῖ Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος ἐν δευτέρῳ Κτηνῶν ἱστορίας οὕτως, τὴν Γοργόνα τὸ ζῶον καλοῦσι οἱ ἐν Λιβύῃ Νομάδες, ὅπου καὶ γίνεται κάτω βλέπον. ἔστι δὲ ὡς οἱ μὲν πλεῖστοι λέγουσιν, ἐκ τῆς δορᾶς σημειούμενοι, προβάτῳ ἀγρίῳ ὅμοιον· ὡς δ' ἔνιοι φασὶ, μόσχῳ. ἔχειν δὲ λέγουσιν αὐτὸ τοιαύτην ἀναπνοὴν, ὥστε πάντα τὰ ἐντυγχάνοντα τῷ ζῴῳ διαφθείρειν. φέρειν δὲ χαίτην ἀπὸ τοῦ μετώπου καθημένην ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἣν ὁπόταν μόγις διασεισαμένη διὰ τὸ βάρος ἐμβλέψῃ, κτείνει τὸν ὑπ' αὐτῆς θεωρηθέντα, οὐ τῷ πνεύματι, ἀλλὰ τῇ γιγνομένῃ ἀπὸ τῶν ὀμμάτων φύσεως φορᾷ, καὶ νεκρὸν ποιεῖ. ἐγνώσθη δὲ οὕτως. τῶν μετὰ Μαρίου τινὲς ἐπὶ Ἰογόρθαν στρατευσαμένων, ἰδόντες τὴν Γοργόνα δόξαντές τε διὰ τὸ κάτω νενευκέναι, βραδέως τε κινεῖσθαι ἄγριον εἶναι πρόβατον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸ ὡς κατεργασόμενοι οἷς εἶχον ξίφεσι. τὸ δὲ πτοηθὲν διασεισάμενόν τε τὴν τοῖς ὄμμασιν ἐπικειμένην χαίτην παραχρῆμα ἐποίησε τοὺς ὁρμήσαντας ἐπ' αὐτὸ νεκρούς. πάλιν δὲ καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ποιησάντων ἑτέρων καὶ νεκρῶν γενηθέντων, ἀεὶ τῶν προσφερομένων ἀπολλυμένων, ἱστορήσαντές τινες παρὰ τῶν ἐπιχωρίων τὴν τοῦ ζῴου φύσιν, μακρόθεν ἐνεδρεύσαντες αὐτὸ ἱππεῖς τινες Νομάδες Μαρίου κελεύσαντος, κατηκόντισαν, ἧκόν τε φέροντες πρὸς τὸν στρατηγὸν τὸ θηρίον. ὅτι μὲν οὖν ὡς ἦν ἄρα τοιοῦτον, ἥ τε δορὰ ἥ τε Μαρίου στρατεία μηνύει. ἐκεῖνο μέντοι τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ ἱστοριογράφου οὐκ ἔτι πιστὸν, ὡς εἰσί τινες κατὰ τὴν Λιβύην ὀπισθονόμοι καλούμενοι βοῦς, διὰ τὸ μὴ ἔμπροσθεν αὐτοὺς πορευομένους νέμεσθαι, ἀλλ' εἰς τοὐπίσω ὑποχωροῦντας τοῦτο ποιεῖν. εἶναι γὰρ αὐτοῖς ἐμπόδιον πρὸς τὴν τοῦ κατὰ φύσιν νομὴν τὰ κέρατα οὐκ ἄνω ἀνακεκυφότα, καθάπερ τὰ τῶν λοιπῶν ζῴων, ἀλλὰ κάτω νενευκότα καὶ ἐπισκοτοῦντα τοῖς ὄμμασι. τοῦτο γὰρ ἄπιστόν ἐστιν οὐδενὸς ἑτέρου ἐπιμαρτυροῦντος ἱστορικοῦ. Ταῦτα τοῦ Οὐλπιανοῦ εἰπόντος, ἐπιμαρτυρῶν ὁ Λαρήνσιος καὶ συγκατατιθέμενος τῷ λόγῳ ἔφη, τὸν Μάριον τῶν ζῴων τούτων δορὰς εἰς τὴν Ῥώμην ἀναπεπομφέναι, ἃς μηδένα εἰκάσαι δεδυνῆσθαι τίνος εἰσὶ, διὰ τὸ παράδοξον τῆς ὄψεως. ἀνατεθεῖσθαι δὲ τὰς δορὰς ταύτας ἐν τῷ τοῦ Ἡρακλέους ἱερῷ, ἐν ᾧ οἱ τοὺς θριάμβους κατάγοντες στρατηγοὶ ἑστιῶσι τοὺς πολίτας, καθάπερ πολλοὶ τῶν ἡμεδαπῶν ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς εἰρήκασιν. 212

Ὑμεῖς οὖν ὦ γραμματικοί, καὶ τὸν Βαβυλώνιον A
Ἡρόδικον μηδὲν τῶν τοιούτων ἱστοροῦντες,

φεύγετ' Ἀριστάρχειοι ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάττης
Ἑλλάδα τῆς ξουθῆς δειλότεροι κεμάδος.
Γωνιοβόμβυκες, μονοσύλλαβοι οἷσι μέμηλε
Τὸ σφὶν, καὶ σφῶϊν, καὶ τὸ μὶν, ἠδὲ τὸ νίν.
Τοῦθ' ὑμῖν εἴη δυσπέμφελοι· Ἡροδίκῳ δὲ
Ἑλλὰς ἀεὶ μίμνοι καὶ θεόπαις Βαβυλών.

Κατὰ γὰρ τὸν κωμῳδοποιὸν Ἀναξανδρίδην,

- ἡδονήν ἔχει, B
Ὅταν τις εὕρῃ καινὸν ἐνθύμημά τι,
Δηλοῦν ἅπασιν· οἱ δ' ἑαυτοῖσι σοφοὶ,
Πρῶτον μὲν οὐκ ἔχουσι τῆς τέχνης κριτήν·
Εἶτα φθονοῦνται. χρὴ γὰρ εἰς ὄχλον φέρειν,
Ἅπαν θ' ὅσ' ἂν τις καινότητ' ἔχειν δοκῇ.

Ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις ἀναχωροῦντες οἱ πολλοὶ λεληθότως, διέλυσαν τὴν συνουσίαν.

A Vos igitur grammatici, qui nihil horum posteritati scriptum relinquitis, vt est apud Herodicum Babylonium,

Aufugite Aristarchij[a] *per maris spatiosa terga*
E Græcia, flauis ceruorũ hinnulis[b] *pauidiores,*
In angulis[c] *murmurantes bombyces: monosyllabi*[d]*: quibus curæ est*
Σφὶν[e] *& σφῶϊν an dicendum sit, altercari, & an μὶν*[f]*, an νίν:*
Hoc uos nunquam non torqueat, ô morosi, ac tempestuosi: Herodico uerò
Sua manet Græcia, deorúmque filia Babylon.

B Nam, quod ait comicus Anaxandrides,

Volupe est
Si quis nouum aliquod inuentum excogitarit,
Omnibus patefacere. Nam qui sibi solis sapiunt,
Primùm artis suæ nullum habent iudicem,
Deinde sunt inuidiosi: debet enim in uulgus efferri
Quidquid nouitatis habet quidpiam.

Peractis his sermonibus, & clanculum discedentibus multis, conuiuium solutum est.

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ

βιβλίον ἕκτον.

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM

liber sextus.

Ἐπειδὴ ἀπαιτεῖς συνεχῶς ἀπαντῶν ἑταῖρε Τιμόκρατες τὰ παρὰ τοῖς δειπνοσοφισταῖς λεγόμενα, καινά τινα νομίζων ἡμᾶς εὑρίσκειν, ὑπομνήσομέν σε τὰ παρ' Ἀντιφάνει λεγόμενα ἐν Ποιήσει τόνδε τὸν τρόπον, A

- Μακάριόν ἐστιν ἡ τραγῳδία
Ποίημα κατὰ πάντ'· εἴγε πρῶτον οἱ λόγοι
Ὑπὸ τῶν θεατῶν εἰσὶν ἐγνωρισμένοι,
Πρὶν καί τιν' εἰπεῖν, ὡς ὑπομνῆσαι μόνον
Δεῖ τὸν ποιητήν. Οἰδίπουν γὰρ ἄν γε φῶ, B
Τὰ δ' ἄλλα πάντ' ἴσασιν. ὁ πατὴρ Λάϊος,
Μήτηρ Ἰοκάστη, θυγατέρες παῖδες τίνες·
Τί πείσεθ' οὗτος, τί πεποίηκεν. ἂν πάλιν
Εἴπῃ τις Ἀλκμαίωνα, καὶ τὰ παιδία
Πάντ' εὐθὺς εἴρηκεν ὅτι μανεὶς ἀπέκτονε
Τὴν μητέρ'. ἀγανακτῶν δ' Ἄδραστος εὐθέως
Ἥξει πάλιν τί πείσεθ' ὅταν μηθὲν δύνωντ' εἰπεῖν ἔτι,
Κομιδῇ δ' ἀπειρήκασιν ἐν τοῖς δράμασιν, C
Αἴρουσιν ὥσπερ δάκτυλον τὴν μηχανὴν,
Καὶ τοῖς θεωμένοισιν ἀποχρώντως ἔχει.

A QVANDOQVIDEM, amice Timocrates, mihi sæpius occurrẽs rogare soles quæ dicta sunt à Deipnosophistis, ideo quòd existimes noui quidpiam à nobis repertum fuisse, in memoriam illa reuocabo quæ Antiphanes in Poësi ad hunc modum scripsit:

Beata prorsus tragœdia[g]
Poësis est, si eius quidem argumentum
Spectatoribus prius cognitum fuerit,
B *Quàm actores loquantur, ut in memoriã tantum*
Reducere poëtam oporteat, ueluti, Oedipum cum nominauero,
Alia sciunt omnia statim: pater Laïus,
Mater Iocasta: filiæ, & gnati aliquot[h]*:*
Quidnam sit ille passurus, quidnam commiserit norunt.
Alcmæonem rursum protuleris, uel pueruli
Omnes mox dicent furiosum interfecisse
Matrem indignatum[i]*. Adrastus*[k] *in scenam prodierit,*
C *Extemplo norunt quàm graues casus impendeant: & cum*
Nihil est quod eloquantur amplius,
In agenda fabula fessis ualde spectatoribus,
Tam facilè quàm digitũ, attollunt machinam[l]*,*

Idque ad explendam spectatorum expectationē
sufficit
Alia uero nostra conditio est: omnia cogimur
Adinuenire noua uocabula: quæ gesta sunt antea
Explicare, quæ præsentia sunt, catastrophen ac
prologum
Exponere: horum si quid omittitur,
Illum explodunt, siue Pheidon fuerit, siue Chremes,
Peleo uero ac Teucro, facere illa sane licet.

Diphilus in Helenephoris [a].

O dea tutelaris atque domina
Brauronis [b] sacri, loci diis gratissimi,
Latonæ & Iouis filia, ô uirgo quæ hostes arcu
domas
Quemadmodum aiunt tragici [c], quibus omnia
Solis & agere, & fari licet.

Timocles Comicus hominum vitæ perutilem esse tragœdiam scribit in Bacchis fœminis, siue Mænadibus his verbis:

Hem amice, nunc ausculta quod dicturus sum tibi.
Animal natura laboriosum [d] homo est.
Tristia uita secum affert plurima:
Itaque curarum hæc admuenit solatia:
Mentem enim suorum malorum oblitam,
Alienorum casuum reputatio consolatur,
Indéque fit ea læta, & erudita ad sapientiam.
Tragicos enim primum, si libet, considera,
Quam prosint omnibus. Qui eget
Pauperiorem se fuisse Telephum [e]
Cùm intelligit, leniùs fert inopiam.
Insania qui ægrotat, de Alcmæone is cogitet.
Lippus est aliquis, Phinea cæcum is contempletur.
Obiit tibi filius, dolorem leuabit exemplum Niobes.
Claudicat quispiam, Philoctetem is respicito.
Miser est senex aliquis, in Oeneum is intuetur.
Omnia namque grauiora quàm patiatur
Infortunia quiuis animaduertens in aliis cùm deprehenderit,
Suas calamitates luget minus.

Nos igitur iam, ô Timocrates, Deipnosophistarum reliquias tibi reddimus quidem, non damus, quemadmodum Cothocides orator dixit, in Demosthenem cauillatus, qui Philippo Halonneson [f] tradente consulebat Atheniensibus, si reddere vellet, vt acciperent: minimè verò, si daret. quod Antiphanes per iocum in Neottide [g] argutatur hoc modo:

A. Herus à patre recepit omnia
Ille ut acceperat. B. Gaudebat olim
Hoc uerbo cùm uteretur Demosthenes.

Alexis in Milite:

A. An recepisti? B. Quidnam istud est? A. Huc
redeo, & quem à uobis ego
Puellulum acceperam, refero.
B. Ohe, quid ita? num alere uis? A. Nec noster
quidem,
Nec uester est, quamuis eum mihi
Vos dederitis. B. Neutiquam scilicet dedimus.
A. Hoc quidnam est?
B. Reddidimus sanè quem accipi non oportuit.

Idem in Fratribus [h]:

A. Istus fœminis an aliquid ego dedi? dic sodes.
B. Aedepol nihil: sed reddidisti, cùm pignus accepisses.

A Ἡμῖν δὲ ταῦτ' οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ πάντα δεῖ
Εὑρεῖν ὀνόματα καινὰ, κἄπειτα τὰ διῳκημένα
Πρότερον, τά τε νῦν παρόντα, τὴν καταστροφὴν,
Τὴν εἰσβολὴν· ἂν ἕν τι τούτων παραλίπῃ,
Χρέμης τις ἢ Φείδων τις ἐκσυρίττεται.
Πηλεῖ δὲ ταῦτ' ἔξεστι καὶ Τεύκρῳ ποιεῖν.

Δίφιλος δ' ἐν Ἑλενηφοροῦσιν.

Ὦ τόνδε ἐποπτεύουσα καὶ κεκτημένη
Βραυρῶνος ἱεροῦ θεοφιλέστατον τόπον,
B Λητοῦς Διός τε τοξόδαμνε παρθένε,
Ὡς οἱ τραγῳδοί φασιν, οἷς ἐξουσία
Ἔστι λέγειν ἅπαντα καὶ ποιεῖν μόνοις.

Τιμοκλῆς δ' ὁ κωμῳδοποιὸς κατὰ πολλὰ χρησίμην εἶναι λέγων τῷ βίῳ τὴν τραγῳδίαν φησὶν ἐν Διονυσιαζούσαις·

Ὦ τάν, ἄκουσον ἤν τι σοι μέλλω λέγειν.
Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἐπίπονον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπηρὸ ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Παραψυχὰς οὖν φροντίδων ἀνεύρετο
C Ταύτας· ὁ γὰρ νοῦς τῶν ἰδίων λήθην λαβὼν
Πρὸς ἀλλοτρίῳ τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
Μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε παιδευθεὶς ἅμα.
Τοὺς γὰρ τραγῳδοὺς πρῶτον εἰ βούλει σκόπει,
Ὡς ὠφελοῦσι πάντας. ὁ μὲν γὰρ ὢν πένης
Πτωχότερον αὐτοῦ καταμαθὼν τὸν Τήλεφον
Γενόμενον, ἤδη τὴν πενίαν ῥᾷον φέρει.
Ὁ νοσῶν δὲ μανικῶς, Ἀλκμαίων' ἐσκέψατο.
Ὀφθαλμιᾷ τις; εἰσὶ Φινεῖδαι τυφλοί.
D Τέθνηκε τῷ παῖς; ἡ Νιόβη κεκούφικε.
Χωλός τίς ἐστι· τὸν Φιλοκτήτην ὁρᾷ. 113
Γέρων τις ἀτυχεῖ; κατέμαθε τὸν Οἰνέα.
Ἅπαντα γὰρ τὰ μείζον' ἢ πέπονθέ τις
Ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγονότ' ἐννοούμενος,
Τὰς αὑτὸς αὑτοῦ συμφορὰς ῥᾷον φέρει.

Καὶ ἡμεῖς οὖν ὦ Τιμόκρατες ἀποδίδομέν σοι τὰ τῶν δειπνοσοφιστῶν λείψανα, καὶ οὐ δίδομεν, ὡς ὁ Κωθωκίδης φησὶ ῥήτωρ, Δημοσθένην χλευάζων ὃς Φιλίππου Ἀθηναίοις Ἁλόννησον διδόντος
E συνεβούλευε, μὴ λαμβάνειν εἰ δίδωσιν, ἀλλὰ μὴ ἀποδίδωσιν· ὅπερ Ἀντιφάνης ἐν Νεοττίδι παιδιὰν θέμενος ἐρεσχελεῖ τόνδε τὸν τρόπον,

Ὁ δεσπότης δὲ πάντα τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς
Ἀπέλαβεν, ὥσπερ ἔλαβεν. ἠγάπησεν ἂν
Τὸ ῥῆμα τοῦτο παραλαβὼν Δημοσθένης.

Ἄλεξις δ' ἐν Στρατιώτῃ.

Ἀπέλαβες. τουτὶ δ' ἐστὶ τί; ὃ παρ' ὑμῶν ἐγὼ
Παιδάριον ἔλαβον ἀποφέρων ἥκω πάλιν.
F Πῶς οὐκ ἀρέσκει σοι τρέφειν; οὐκ ἔστι γὰρ
Ἡμέτερον. οὐδ' ἡμέτερον. ἀλλ' ἐδώκατε
Ὑμεῖς ἐμοὶ τοῦτ', οὐ δεδώκαμεν. τί δέ;
Ἀποδεδώκαμεν ὃ μὴ προσῆκον ἐμοὶ λαβεῖν.

Καὶ ἐν Ἀδελφοῖς,

Ἐγὼ δέδωκα χάριν ταύταις, εἰπέ μοι.
Οὐκ, ἀλλ' ἀποδέδωκας, ἐνέχυρόν που λαβών.

Marginal notes (left, partly cut off):
a Helenā, cista ... cum ... Helenephori ... Athenis ... in ... rebantur.
b Brauron Attice pagus vicinus Marathoni, de quo Pausanias & Stephanus.
c Erasm. adagio, Tragice loqui.
d ἐπίπονον, molestiis & doloribus obnoxium. Hos versus Stobæus citat in ... sermone 113.
e Iuxta adagio, Vultum demittit tanquā Telephus.
f Insulam Samothraciæ vicinā.
g Pulla.
h Adelphis, Te... Græcam ...

Ἀναξίλας δὲ ἐν Εὐανδρείᾳ,

Καὶ τὰς παλαίστρας σοὶ μὰ τὴν γῆν μὴ σύγε δῷς,
Ἀλλ' ἀπόδος. Β. ἢν φέρουσ' ἐξέρχομαι.

Τιμοκλῆς δ' ἐν Ἥρωσι,

Οὐκοῦν κέλευε νῦν τὰ πάντων μᾶλλον ἢ
Τὰ προσόντα φράζειν. πάνυ γε δράσω τοῦτό σοι.
Καὶ πρῶτα μέν σοι παύσεται Δημοσθένης
Ὀργιζόμενος. ὁποῖος ὁ Βριάρεως
Ὁ τοὺς καταπέλτας τάς τε λόγχας ἐσθίων
Μισῶν λόγους ἄνθρωπος οὐδὲ πώποτε
Ἀντίθετον εἰπὼν οὐδέν, ἀλλ' Ἄρη βλέπων.

Κατὰ τοὺς οὖν προειρημένους ποιητὰς καὶ αὐτοὶ τὰ ἑπόμενα τοῖς προειρημένοις ἀποδιδόντες καὶ οὐ διδόντες τὰ ἀκόλουθα λέξομεν. Ἐπεισῆλθον οὖν ἡμῖν παῖδες πλῆθος ὅσον ἰχθύων φέροντες θαλασσίων λιμναίων τε ἐπὶ πινάκων ἀργυρέων, ὡς θαυμάσαι μετὰ τοῦ πλούτου καὶ τὴν πολυτέλειαν. μονονουχὶ γὰρ καὶ τὰς Νηρηΐδας ὠψωνήκει καί τις τῶν παρασίτων καὶ κολάκων ἔφη, τὸν Ποσειδῶ πέμπειν τῷ Νεπτουνίῳ ἡμῶν τοὺς ἰχθῦς. οὐ διὰ τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἴσον ἴσῳ τὸν ἰχθὺν πωλούντων, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐξ Ἀντίου κεκομίσθαι, ἑτέρους δ' ἐκ Ταρρακίνων, καὶ τῶν καταντικρὺ νήσων Ποντίων· ἄλλους δ' ἐκ Πύργων. πόλις δ' αὕτη Τυρρηνική. οἱ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἰχθυοπῶλαι οὐκ ὀλίγον ἀποδέουσι τῶν κατὰ τὴν Ἀττικήν ποτε κωμῳδηθέντων, περὶ ὧν Ἀντιφάνης μὲν ἐν Νεανίσκοις φησίν.

Ἐγὼ τέως μὲν ᾤμην τὰς Γοργόνας
Εἶναί τι λογοποίημα. πρὸς ἀγορὰν δ' ὅταν
Ἔλθω, πεπίστευκ' εὐθύς. ἐμβλέπων γὰρ αὐτοῖς ἰχθυοπώλαις, λίθινος εὐθὺς γίνομαι.
Ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἐστ' ἀποστραφέντι μοι
Λαλεῖν πρὸς αὐτούς. ἐὰν ἴδω γὰρ ἡλίκον
Ἰχθὺν ὅσου τιμῶσι, πήγνυμαι σαφῶς.

Ἄμφις δ' ἐν Πλάνῳ,

Πρὸς τοὺς στρατηγοὺς ῥᾷόν ἐστι μυρίαις
Μοίραις προσελθόντ' ἀξιωθῆναι λόγου
Λαβεῖν τ' ἀπόκρισιν ὧν ἐπερωτᾷ τις, ἢ
Πρὸς τοὺς καταράτους ἰχθυοπώλας ἐν ἀγορᾷ.
Οὓς ἂν ἐπερωτήσῃ τις, ἢ λαβών τι τῶν
Παρακειμένων ἔκυψεν ὥσπερ Τήλεφος
Πρῶτον σιωπῇ (καὶ δικαίως τοῦτό γε·
Ἅπαντες ἀνδροφόνοι γάρ εἰσιν ἑνὶ λόγῳ)
Ὥσεὶ προσέχων ὁ δ' οὐδὲν οὐδ' ἀκηκοὼς
Ἔκρουσε πολύπουν τιν'· ὁ δ' ἐπρήθη τε καὶ οὐ λαβὼν
Ὅλα τὰ ῥήματ', ἀλλὰ συλλαβὴν ἀφελών, τάρων
Ὀβολῶν γένοιτ' ἄν· ἡ δὲ κέστρ' ὀκτ' ὀβολῶν.
Τοιαῦτ' ἀκοῦσαι δεῖ τὸν ὀψωνοῦντά τι.

Ἄλεξις Ἀπεγλαυκωμένῳ.

Τοὺς μὲν στρατηγοὺς τὰς ὀφρῦς ἐπὰν ἴδω
Ἀνεσπακότας, δεινὸν μὲν ἡγοῦμαι ποιεῖν,
Οὐ πάνυ τι θαυμάζω δέ, προτετιμημένους
Ὑπὸ τῆς πόλεως μεῖζόν τι τῶν ἄλλων φρονεῖν.
Τοὺς δ' ἰχθυοπώλας τοὺς κακῶς ἀπολουμένους
Ἐπὰν ἴδω κάτω βλέποντας, τὰς δὲ ὀφρῦς
Ἔχοντας ἐπάνω τῆς κορυφῆς, ἀποπνίγομαι.
Ἐὰν τ' ἐρωτήσῃς, πόσου τοὺς κεστρέας
Πωλεῖς δύ' ὄντας; δέκ' ὀβολῶν φησί. βαρύ.

A Anaxilas in Euandria:

A. Illices [a] mihi, per Cererem, ne dederis,
Sed eas redde. B. Illas fereus exeo.

Timocles in Heroibus:

A. Quiduis igitur potiùs loqui iube,
Quàm superuacanea. B. Id tua gratia faciam libens.
Et primùm quidem, Demosthenes succensere tibi
Desinet, alioqui Briareo [b] similis.
Catapultas & hastas [c] ille comest:
Orationis uenustatem [d] & leporem odit: numquam
B *Antithetis utitur: Martis instar [e] toruum aspicit.*

Poëtas ergo memoratos si nos imitabimur, quæ ad supra recitata sequuntur cùm dixerimus à nobis reddi, non autem dari, pergemus ad alia quæ his connexa sunt. Ingressi postea pueri pisces attulerunt, dii boni quàm multos, marinos ac lacustres, in lancibus argenteis, admirantibus nobis & copiam & impensam: quandoquidem vel ipsas propemodum Nereidas obsonatus erat, vt non absurdè parasitus adulatórve quispiam dixerit maris Deum C Neptunio nostro pisces misisse, non tantùm ob eos, quos pari pecunia [f] Romæ vendunt, sed quoniam ex Antio aduecti quidam fuissent, alii è Terracina & insulis Pontiis è regione [g] sitis, quidam è Pyrgis vrbe Thusciæ. Piscarii namque Romæ haud parum distant ab iis quos in Attica notarunt comici [h]. De illis Antiphanes in Adolescentulis ad hunc modum scripsit:

Hactenus ego putaui Gorgonas [i]
Figmenta quædam esse: ad forum autem
D *Cùm accessi, credidi statim [k]. Nam ipsos respiciês*
Piscarios, continuò factus sum saxeus.
Itaque necessum erit auersum me
Cum ipsis loqui. Nam si uidero
Quantulum piscem quanti indicent, obrigesco planè.

Amphis in Plano:

Faciliori millies sorte ad imperatores
Tu accesseris, citius illi suo te sermone dignabuntur.
Et si quid interroges, responsum impetrabis,
Quàm ab istis execrandis piscariis in foro.
E *Si quis percontatur sumpto ex iis qui prostant*
Pisce quodam, quanti, primùm, ut Telephi [l]
Demisso uultu silent, & meritò quidem,
Etenim homicidæ uno uerbo sunt omnes,
Tanquam attenti: cùm uerò nihil audieris
Si polypum quaties, stomachabundus inflatur, nec integris
Verbis respondet, sed abscissa syllaba, tuor [m],
Rursum si roges, hic mugil quanti, oct [n] obolis.
Obsonatorem hæc audire necessum est.

F Alexis in Apeglaucomeno,

Imperatores ego cùm uideo supercilia
Contrahentes, iniquum nihil admodum
Illos puto facere: mirórque potius, quibus ciuitas
Honoris plus habet, illis maior si non sit animus
Quàm cæteris: at piscarios, quos pessimè dii perdant,
Deorsum aspicientes cùm uideo, superciliis
Verticæ capitis altioribus, strangulatus emorior.
Hos si roges, quanti mugiles
Hos duos uendis: obolis decem, inquiunt: nimio:

Octo numerabuntur: quod si alterum tantùm uelis
Mercari, tum aiunt: heus tu bone uir, duos accipe,
Nec præter æquum illud e, abi, prætercurre.
Hæc uel ipsa bile nonne sunt amariora [a]?

Diphilus in Curioso:

Arbitratus sum ante hac piscarios
Athenis esse tantùm improbos:
At hoc genus, nisi fallor, ut ferarum,
Et natura, & ubiuis insidiosum est.
Verùm hic quidam est omnium sceleſtiſſimus,
Qui primùm alere se comam ait
Deo sacram [b]: *non ea tamen caussa est, sed quod*
Inustam punctis frontem capillis obuelat.
Illum si roges, quanti lupus hic? obolis
Decem, respondet: nec quibus, adijcit:
Tu deinde, illam pecuniam præsentem si numeres [c],
Aeginenses inquit se postulasse: at ipse, nummi si dandi
Sunt minutiores, eos reddit Atticos,
Commutans utrobique lucro suo.

Xenarchus in Purpura:

Poëtæ, inquit, nugas agunt [d]: *nihil enim*
Quod nouum sit, inueniunt: sed eadem
Illorum quisque transfert sursum ac deorsum.
Piscariorum autem genere nullum est
Philosophum magis, aut impurum.
Nam quia pisces illis non licet aqua
Rigare, legibusque uetitum id fuit:
Si quis ex illis maximè dijs inuisus
Exarescentes pisces uiderit, pugnare
Statim se cum alio simulat de industria:
Hinc illinc uulnera: letale uerò
Inflictum sibi fingens concidit, & tanquam animus defecerit,
Inter pisces iacet ueluti mortuus.
Aquam ut afferant clamat quispiam: confestim sublato urceo
Eius artis socius quidam illius omnino pauxillulum
Aspergens, pisces affatim supernè proluit:
Iurares ipsos esse captos nuper.

Quod autem pisces mortuos atque putres venderent, planum facit Antiphanes in Adulteris, his verbis:

Nulla piscibus miserior est
Bellua. Haud enim satis est quòd moriantur
Capti, & quòd eorum qui uescuntur aluo
Sepeliantur: infelices porro cùm traduntur
Piscarijs, quouis exitio dignissimis,
Marcidi putrent, iacentes biduo,
Vel triduo: uix autem cæcum emptorem
Nacti, tollere [e] *sinunt mortuos.*
Verùm statim ut odoratus est qui abstulit, eijcit domo,
Fœtoris periculo facto naribus.

Idem in Philothebæo:

An non flagitium est, recentes si fortè aliquis
Pisces uendat, contractis superalijs
Tristique facie mœstum illum nos alloqui?
Sin putres, ridere hilarem, ualdéque iocari?
Prorsus enim contra illos facere oportuit,
Hunc flentem multum suspirare, ridereque alterum.

Quod autem nimio pretio veneant, Alexis in Pylæis [f], sic ostendit:

A Ὀκτὼ λάβοις ἄν· εἴπερ ὠνῇ τὸν ἕτερον.
Ὦ τᾶν λάβε καὶ μὴ παῖζε τοὺς οὐ δεῖ περιτρέχε.
Ταῦτ' οὐχὶ πικρότερ' ἐστὶν αὐτῆς τῆς χολῆς;

Δίφιλος Πολυπράγμονι,

Ὤιμην ἐγὼ τοὺς ἰχθυοπώλας τὸ πρότερον
Εἶναι πονηροὺς τοὺς Ἀθήνησι μόνους.
Τὸ δ' ὡς ἔοικε τὸ γένος, ὥσπερ θηρίον,
Ἐπίβουλόν ἐστι τῇ φύσει καὶ πανταχοῦ.
Ἐνταῦθα γοῦν ἐστίν τις ὑπερηκοντικώς,
Κόμην τρέφων μὲν πρῶτον ἱερὰν τοῦ θεοῦ
B Ὥς φησιν· οὐ διὰ τοῦτό γ' ἀλλ' ἐστιγμένος.
Πρὸ τοῦ μετώπου παραπέτασμ' αὐτὴν ἔχει.
Οὗτος ἀποκρίνετ' ἂν ἐρωτήσῃς, πόσου
Ὁ λάβραξ; δέκ' ὀβολῶν. οὐχὶ προσθεὶς σοι ποδαπῶν.
Ἔπειτ' ἐὰν τ' ἀργύριον αὐτῷ καταβάλῃς,
Ἔπραξατ' Αἰγιναῖον. ἂν δ' αὐτὸν δέῃ
Κέρματ' ἀποδοῦναι, προσαπέδωκεν Ἀττικάς.
Κατ' ἀμφότερα δὲ τὴν καταλλαγὴν ἔχει.

C Ξέναρχος Πορφύρᾳ.

Οἱ δὲ ποιηταί, φησί, λῆρός εἰσιν οὐδὲ ἓν
Καινὸν γὰρ εὑρίσκουσιν· ἀλλὰ μεταφέρει
Ἕκαστος αὐτῶν ταῦτ' ἄνω τε καὶ κάτω.
Τῶν δ' ἰχθυοπωλῶν φιλοσοφώτερον γένος
Οὐκ ἔστιν οὐδέν, οὐδὲ μᾶλλον ἀνόσιον.
Ἐπεὶ γὰρ αὐτοῖς οὐκ ἔτ' ἔστ' ἐξουσία
Ῥαίνειν, ἀπείρηται δὲ τοῦτο τῷ νόμῳ
Εἴ τις θεοῖσιν ἐχθρὸς ἄνθρωπος πάνυ
Ξηραινομένους εἰσεῖδε τοὺς ἰχθῦς, μάχην
D Ἐποίησεν αὐτοῖς ἐξεπίτηδες εὖ πάνυ.
Ἦσαν δὲ πληγαί· καιρίαν δ' εἰληφέναι
Δόξας κατέπιπτε, καὶ λιποψυχεῖν δοκῶν,
Ἔκειτο νεκρὸς οἷα μετὰ τῶν ἰχθύων.
Βοᾷ τις ὕδωρ. ὁ δ' εὐθὺς ἐξάρας πρόχουν
Τῶν ὁμοτέχνων τις, τοῦ μὲν ἀκαρῆ παντελῶς
Κατέχεε. κατὰ δὲ τῶν ἰχθύων ἅπαξ ἐπάνω.
Εἴποις τ' ἂν αὐτοὺς ἀρτίως ἡλωκέναι.

Ὅτι δὲ καὶ νεκροὺς πωλοῦσι τοὺς ἰχθῦς καὶ σεσηπότας ἐπισημαίνει ὁ Ἀντιφάνης ἐν Μοιχοῖς διὰ τούτων, 114

E Οὐκ ἔστιν οὐδὲν θηρίον τῶν ἰχθύων
Ἀτυχέστερον. τοῖς γὰρ μὴ ἀποχρεῖν ἀποθανεῖν
Αὐτοῖς ἁλοῦσιν εἶτα κατεδηδεσμένοις
Εὐθὺς ταφῆναι παραδοθέντες ἄθλιοι
Τοῖς ἰχθυοπώλαις τοῖς κακῶς ἀπολουμένοις.
Σήπονθ' ἕωλοι κείμενοι δύ' ἡμέρας,
Ἢ τρεῖς. μόλις δέ γ' ἄν ποτ' ὠνητὴν τυφλὸν
Λάβωσιν ἔδωκαν τὴν νεκρῶν ἀναίρεσιν·
Τούτῳ κομίσας ὁ δ' ἐξέβαλεν οἴκαδε
Τὴν πεῖραν ἐν τῇ ῥινὶ τῆς ὀδμῆς λαβών.

F Ἐν δὲ Φιλοθηβαίῳ φησίν,

Οὐ δεινόν ἐστι προσφάτους μὲν ἂν τύχῃ
Πωλῶν τις ἰχθῦς συνάγοντα τὰς ὀφρῦς,
Τοῦτον σκυθρωπάζοντά θ' ἡμῖν προσλαλεῖν.
Ἐὰν σαπροὺς δέ, κομιδῇ παίζειν καὶ γελᾶν.
Τοὐναντίον γὰρ πᾶν ἔδει τούτους ποιεῖν.
Τὸν μὲν γελᾶν, τὸν δ' ἕτερον οἰμώζειν μακρά.

Ὅτι δὲ καὶ παμπόλλου πιπράσκουσιν, Ἄλεξις ἐν Πυλαίαις φησίν.

Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, ἀλλ' ἐγὼ τεθαύμακα
Τοὺς ἰχθυοπώλας, πῶς ποτ' οὐχὶ πλούσιοι
Ἅπαντές εἰσι λαμβάνοντες βασιλικοὺς
Φόρους. μονονουχὶ δεκατεύουσι γὰρ
Τὰς οὐσίας ἐν ταῖς πόλεσι καθήμενοι.
Ὅλας δ' ἀφαιροῦνται καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Κἀν τῷ Λέβητι δέ φησιν ὁ αὐτὸς ποιητής,

Οὐ γέγονε κρείττων νομοθέτης τοῦ πλουσίου
Ἀριστονίκου. τίθησι γὰρ νυνὶ νόμον,
Τῶν ἰχθυοπωλῶν ὅστις ἂν πωλῶν γέ τῳ
Ἰχθὺν ὑποτιμήσας, ἀποδῶτ' ἐλάττονος
Ἧς εἶπε τιμῆς, εἰς τὸ δεσμωτήριον
Εὐθὺς ἀπάγεσθαι τοῦτον. ἵνα δεδοικότες
Τῆς ἀξίας ἀγαπῶσιν, ἢ τῆς ἑσπέρας
Σαπροὺς ἅπαντες ἀποφέρωσιν οἴκαδε.
Κἀνταῦθα καὶ γραῦς καὶ γέρων καὶ παιδίον
Πεμφθεὶς ἅπαντες ἀγοράσουσι κατὰ τρόπον.

Καὶ προελθὼν δέ φησιν,

Οὐ γέγονε μετὰ Σόλωνα κρείττων οὐδὲ εἷς
Ἀριστονίκου νομοθέτης. τά τ' ἄλλα γὰρ
Νενομοθέτηκε πολλά, καὶ πανταχῇ δὲ
Νυνί τε καινὸν εἰσφέρει νόμον τινὰ
Χρυσοῦν. τὸ μὴ πωλεῖν ἔτι καθημένους
Τοὺς ἰχθυοπώλας, διὰ τέλους δ' ἑστηκότας.
Εἶτ' εἰς νέωτά φησι γράψειν κρεμαμένους.
Καὶ θᾶττον ἀποπέμψουσι τοὺς ὠνουμένους
Ἀπὸ μηχανῆς πωλοῦντες, ὥσπερ οἱ θεοί.

Ἐμφανίζει δ' αὐτῶν καὶ τὸ σκαιόν, ἔτι δὲ μισάνθρωπον Ἀντιφάνης ἐν Μισοπονήρῳ περὶ τοὺς ἐν τῷ βίῳ κακίστους τὴν σύγκρισιν αὐτῶν ποιούμενος διὰ τούτων.

Εἶτ' οὐ σοφοὶ δῆτ' εἰσὶν οἱ Σκύθαι σφόδρα,
Οἳ γενομένοισιν εὐθέως τοῖς παιδίοις
Διαδιδόασιν ἵππων καὶ βοῶν πίνειν γάλα.
Οὐχὶ μὰ Δία τιτθὰς εἰσάγουσι βασκάνους·
Καὶ παιδαγωγοὺς αὖθις, ὧν μείζω γε † μάγας
νὴ Δία.
Αὗται δ' ὑπερβάλλουσι μετὰ γε νὴ Δία
Τοὺς μεταπωλοῦντας τούς τ' ἀγυρτεύοντας πολὺ γὰρ
Γένος μιαρώτατον τῶν τ' ἐστὶν εἰ μὴ νὴ Δία
Τοὺς ἰχθυοπώλας τίς γε βούλεται λέγειν,
Μετά γε τοὺς τραπεζίτας ἔθνος
Τούτου γὰρ οὐδέν ἐστιν ἐξωλέστερον.

Οὐκ ἀπιθάνως δὲ καὶ Δίφιλος ἐν Ἐμπόρῳ περὶ τοῦ παμπόλλου πιπράσκεσθαι τοὺς ἰχθῦς λέγει ὧδε,

Οὐπώποτ' ἰχθῦς οἶδα τιμιωτέρους
Ἰδὼν Πόσειδον εἰ δεκάτην αὐτῶν ἐλάμβανες
Ἀπὸ τῆς τιμῆς ἑκάστης ἡμέρας, πολὺ
Τῶν θεῶν ἂν ἦσθα πλουσιώτερος.
Ὅμως δὲ τούτων εἰ μὴ προσεγέλασέ τις
Ἐδίδουν στενάξας ὁπόσον αἰτήσειέ με.
Γόγγρον μὲν ὥσπερ ὁ Πρίαμος τὸν Ἕκτορα,
Ὅσον εἵλκυσε, τοσοῦτον καταθεὶς ἐπριάμην.

Ἄλεξις δ' ἐν Ἑλληνίδι,

Ἀεὶ δὲ καὶ ζῶντ' ἐστὶ καὶ τεθνηκότα
Ἐν τῇ θαλάττῃ πολέμι' ἡμῖν θηρία.
Ἐὰν τραπῇ γὰρ πλοῖον, εἶθ' ὡς γίνεται
Ληφθῇ νέων τις καταπέπωκασ' εὐθέως.

A *Ita mihi propitia Minerua sit: at ego miratus sum*
Piscarij quo tandem pacto non sint diuites
Omnes, cùm exigant regia plane
Vectigalia: propemodum enim decimant
Facultates cuiusque in ciuitatibus resides:
Totas uerò etiam abripiunt quotidie.

Idem poëta in Lebete ait:

Aristonico locuplete nullus unquam extitit
Prudentior legislator, nempe qui legem hanc sanxerit,
Vt piscariorum quisquis piscem uenumdat,
B *Vbi pretium indicauit, si minori det*
Quàm æstimauerit, in uincula
Protinus coniiciatur, ut pœnæ metu
Iusto pretio contenti sint, & uesperi
Marcidos omnes reportent domum [a].
Ac in ciuitate, puer, uetula, senex
Mari adhuc udos æquo pretio [b] *comparent.*

Idem progressus:

Post Solonem legislator nullus fuit
Aristonico sapientior: alias is quidem
Multas leges promulgauit atque uarias,
C *Nunc autem legem quandam edixit nouam.*
Auream [c], *ne sedentes uendant*
Piscarij, sed recti stent perpetuò.
Deinde ut appensis tabulis pretium scribant in posterum,
Quo citius mercaturi reuertantur domum,
Suáque, ueluti dei, uendant è machinis [d].

Eorumdem rudem feritatem, & inhumanitatē declarans Antiphanes in Misoponero [e], cū illis confert qui flagitiosissimam vitam agūt, his verbis:

D *Nonne putas apprimè sapientes esse Scythas,*
Qui statim natis infantibus
Equorum lac præbent atque boum,
Nec fascinatrices per Iouem nutrices adhibent,
Nec ullos liberis pædagogos suis.
Præstantiores ij quidem sunt & circulatoribus
Et ijs qui falsis mensuris merces uendunt suas:
Nam perquam scælesta [f] *est hæc natio, nisi per Iouem*
Piscarios uelit memorare quispiam
Post mensariorum ordinem execrandos [g]: *nummularijs*
E *Enim profectò nocentius ac exitiosius est nihil.*

Eleganter quoque Diphilus in Mercatore [h], pisces maximo pretio vendi sic inquit:

Numquam pisces istis cariores uidi:
Si igitur, ô Neptune, pretij tu decimam
Partem accipies quotidie, multo
Dijs omnibus futurus es ditior.
Ego tamen, nisi piscarius arrisisset mihi aliquis,
Tantum ingemiscens dedissem, quantum poposcerat,
Ac congrum, ueluti Priamus Hectorem
F *Quantum pendebat, tanti emissem præsenti pecunia.*

Alexis in Hellenide:

Semper in mari sunt & uiuæ & mortuæ
Infestæ nobis ac noxiæ feræ.
Euersum fortè si nauigium est, deinde, ut accidit,
Naufragum quædam arripit, eum deuorat protinus.

At si piscatores eas ceperint,
Illos qui emunt prorsus obterunt [a]*:*
Nam quantæ sunt facultates nostræ, tanti ueneunt,
Et, qui mercatur, domum inops statim redit.

Archippus in Equitibus piscarij cuiusdam AEgyptii, cui nomen fuit Hermæus, sic meminit:

Aegyptius, sceleratissimus, piscium
Institor Hermæus est: is ui nos [b] *deglubit:*
Squatinas enim, squalos, & lupos nobis
Vt aiunt passim, uendit ipsis [c] *uisceribus.*

Alexis in Epiclero [d] Micionis cuiusdam piscarij meminit. Iure igitur piscatores ob artem suam animis efferuntur, ac superbiunt, magis certè quàm imperatores optimi. Horum quemdam Anaxandrides in Vlysse de arte sua sic gloriantem inducit:

Elegans [e] *labor pictoris manus,*
Suspensis tabulis cum admiratione cernitur.
Noster uerò in patinis cum grauitate ac reuerenter diripitur,
Vel de sartagine confestim è medio ac conspectu tollitur:
Ita per digitos colatur cibus, nisi fortè urantur,
Et qui sumpsit, feruore oppressus, deglutire mox nequeat.
Abundans obsonio forum solum hominum
Societates facit: ecquis mortalium conuiua esse uelit
In cœna, si emptos coracinos aridos [f] *esse comperiat,*
Vel obsonij parati nihil? Formosus adolescentulus
Qualibus incantamentis expugnabitur, aut quibus
Sermonibus, dic quæso, artem piscatoriam
Si excludamus? is enim domatur
Piscium elixa facie subactus,
Corporique subijcit cibi fores.
Id naturam scilicet cogit conquiniscere [g]
Eius qui pecunia non collata immunis pascitur.

De his qui nimis anxiè & opiparè obsonantur hæc Alexis in Epiclero:

Quisquis pauper multum emit obsonium,
Et in alijs rebus egens, ad id abundat pecunia,
Noctu obuios quosuis ille spoliat:
Deinde, si cui uestis adempta est,
Diluculo statim ad piscarium forum is obseruat,
Et quem primum iuuenem ac inopem conspexerit
A Micione anguillas mercantem,
Correptum eum abducit in carcerem.

Diphilus in Mercatore legem quoque apud Corinthios fuisse de hac [h] re, sic inquit:

A. Talis istic lex est, ô uir optime,
Corintijs: si quem [i] *obsonantem semper*
Splendidiùs aspexerint, illum ut interrogent
Vnde uiuat, quidnam agat: quòd si facultates illi sunt
Quarum ad eum sumptum reditus sufficiat,
Eo uitæ luxu permittunt frui:
Sin amplius impendat quàm pro re sua,
Ne id porrò faciat interdicitur.
Si non pareat, mulcta quidem plectitur.
Si sumptuosè uiuit qui nihil prorsus habet,
Traditur puniendus carnifici. B. proh Hercules.

A Αὐτοί γ' ἐπὰν ληφθῶσιν ὑπὸ τῶν ἁλιέων
Τεθνεῶτες ἐπιτρίβουσι τοὺς ὠνουμένους.
Τῆς οὐσίας γάρ εἰσιν ἡμῶν ὤνιοι.
Ὁ πριάμενός τε πτωχὸς εὐθὺς ἀποτρέχει.

Ἐξ ὀνόματος δὲ ἰχθυοπώλου μνημονεύει Ἑρμαίου Αἰγυπτίου Ἄρχιππος ἐν ἱππεῦσιν οὕτως,

Αἰγύπτιος μιαρώτατος τῶν ἰχθύων
Κάπηλος Ἑρμαῖός ἐστιν, ὃς βίᾳ δέρων
Ῥίνας γαλεούς τε πωλεῖ καὶ λάβρακας
Ἐντέρων ὥς λέγουσιν ἡμῖν.

B Καὶ Ἄλεξις δὲ ἐν Ἐπικλήρῳ Μικίωνος ἰχθυοπώλου τινὸς μνημονεύει. Εἰκότως οὖν καὶ οἱ ἁλιεῖς, ἐπὶ τῇ τέχνῃ μέγα φρονοῦσι μᾶλλον ἢ οἱ ἄριστοι τῶν στρατηγῶν. παράγει γοῦν τινα τούτων Ἀναξανδρίδης ἐν Ὀδυσσεῖ περὶ τῆς ἁλιευτικῆς τέχνης τάδε λέγοντα.

Τὰν ζωγράφων μὲν ἡ καλὴ χειρουργία
Ἐν τοῖς πίναξι κρεμαμένη θαυμάζεται.
Αὕτη δὲ σεμνῶς ἐκ λοπάδος ἁρπάζεται,
Ἀπὸ τοῦ τηγάνου τ' εὐθέως ἀφανίζεται.
C Ἐπὶ τίνα δ' ἄλλην τέχνην, ὦ χρηστὲ σὺ
Τὰ στόματα τῶν νεωτέρων κατακάεται;
Ἢ ὠθισμός ἐστι δακτύλων τοιοῦτος ἢ πνιγμὸς,
Ἐὰν ταχὺ μὴ δύνηται καταπιεῖν ἄλλου μόνον;
Ἡ γὰρ τὰς συνουσίας ποιεῖ
Εὔοψος ἀγορά. τίς δὲ συνδειπνεῖ βροτῶν
Φρυκτοὺς καταλαβὼν ἢ κορακίνους ὠνίους,
Ἢ μηδέν; ὡραῖον δὲ μειρακύλλιον,
D Ποίαις ἐπῳδαῖς ἢ λόγοις ἁλίσκεται
Τίσιν; φράσον γὰρ ἐάν τις ἀφέλῃ τὴν τέχνην
Τὰν ἁλιέων· ἥδε γὰρ δαμάζεται
Ἑφθοῖς προσώποις ἰχθύων χειρουμένη,
Ἄγουσ' ὑπ' αὐτὰ τὰ σώματ' ἀρίστου πύλας
Ἀσύμβολον κλίνειν τ' ἀναγκάζει φύσιν.

Πρὸς δὲ τοὺς περιέργως ὀψωνοῦντας τάδε φησὶν Ἄλεξις ἐν Ἐπικλήρῳ,

Ὅστις ἀγοράζει πτωχὸς ὢν ὄψον πολὺ,
Ἀπορούμενός τε τἄλλα πρὸς τοῦτ' εὐπορεῖ
E Τῆς νυκτὸς οὗτος τοὺς ἀπαντῶντας ποιεῖ
Γυμνοὺς ἅπαντας. εἶτ' ἐπάν τις ἐκδυθῇ
Τηρεῖν ἕωθεν εὐθὺς ἐν τοῖς ἰχθύσιν.
Ὃν δ' ἂν ἴδῃ πρῶτον πένητα καὶ νέον
Παρὰ Μικίωνος ἐγχέλεις ὠνούμενον
Ἀπάγειν λαβόμενον εἰς τὸ δεσμωτήριον. 115

Δίφιλος δ' ἐν Ἐμπόρῳ καὶ νόμον εἶναι φησὶ παρὰ Κορινθίοις τινά.

Τοιοῦτο νόμιμον ἐστὶ βέλτισθ' ἐνθάδε
Κορινθίοις, ἵν' ἐάν τιν' ὀψωνοῦντ' ἀεὶ
F Λαμπρῶς ὁρῶμεν, τοῦτον ἀνακρίνειν πόθεν
Ζῇ, καὶ τί ποιῶν. κἂν μὲν οὐσίαν ἔχῃ
Ἧς αἱ πρόσοδοι λύουσι τ' ἀναλώματα,
Ἐᾶν ἀπολαύειν ἤδη τοῦτον τὸν βίον.
Ἐὰν δ' ὑπὲρ τὴν οὐσίαν δαπανῶν τύχῃ,
Ἀπεῖπον αὐτῷ τοῦτο μὴ ποιεῖν ἔτι.
Ὃς ἂν δὲ μὴ πείθητ', ἐπέβαλον ζημίαν.
Ἐὰν δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἔχων ζῇ πολυτελῶς
Τῷ δημίῳ παρέδωκαν αὐτόν. Ἡράκλεις.

A Οὐκ ἐνδέχεται γὰρ ζῆν ἀπὸ κακοῦ τινος
Τοῦτον. συνιεῖς; ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει
Ἢ λωποδυτεῖν τὰς νύκτας, ἢ τοιχωρυχεῖν,
Ἢ τῶν ποιούντων ταῦτα κοινωνεῖν τισίν.
Ἢ συκοφαντεῖν κατ' ἀγοράν, ἢ μαρτυρεῖν
Ψευδῆ, ποιοῦντ' ἐκκαθαίρομεν γένος.
Ὀρθῶς γε νὴ Δί': ἀλλὰ δὴ τί τοῦτ' ἐμοί;
Ὁρῶμεν ὀψωνοῦνθ' ἑκάστης ἡμέρας,
Οὐχὶ μετρίως βέλτιστέ σ', ἀλλ' ὑπερηφά-
νως.
B Οὐκ ἔστιν ἰχθὺν ἡμῖν ὑπὸ σοῦ μεταλαβεῖν.
Συνῆκας ἡμῶν εἰς τὰ λάχανα τὴν πόλιν,
Περὶ τῶν σελίνων μαχόμεθ' ὥσπερ Ἰσθμίοις.
Λαγώς τις εἰσελήλυθ'; εὐθὺς ἥρπακας.
Πέρδικα δ' ἢ κίχλην. καὶ νὴ Δί' οὐκ ἔτι
Ἔστιν δι' ὑμᾶς οὐδὲ πετομένην ἰδεῖν,
Τὸν ξενικὸν οἶνον ἐπιτετίμηκας πολύ.

Τὸ δὲ ἔθος τοῦτο καὶ Ἀθήνησιν εἶναι ἀξιοῖ Σώφιλος ἐν Ἀνδροκλεῖ, ὀψωνόμοις ἀξιῶν αἱρεῖσθαι ὑπὸ τῆς βουλῆς δύ' ἢ καὶ τρεῖς. Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος καὶ τέχνην ὀψωνητικὴν συνέγραψε C πρός τινα δυσώνην, διδάσκων αὐτὸν τίνα δεῖ λέγοντα πρὸς τοὺς ἀνδροφόνους ἰχθυοπώλας λυσιτελῶς, ἔτι δὲ ἀλύπως ὠνεῖσθαι ἃ βούλεται. Ἐκ τούτων πάλιν τῶν λεχθέντων τὰς ἀκάνθας ἀναλεξάμενος Οὐλπιανός, εἰ ἔχομεν ἔφη δεῖξαι ἀργυροῖς σκεύεσιν ἐν τοῖς δείπνοις χρωμένους τοὺς ἀρχαίους, καὶ εἰ ὁ πίναξ Ἑλληνικὸν ὄνομα; Ὁμήρου γὰρ εἰπόντος ἐν Ὀδυσσείᾳ,

Τοῖσι δ' αὖ πίνακας κρειῶν παρέθηκε συβώ-
της,

D Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος νεώτερόν φησιν εἶναι τὸ ἐπὶ πινάκων παραλιθέναι τὰ ὄψα, ἀγνοῶν ὅτι κἀν ἄλλοις εἴρηκεν ὁ ποιητής,

Δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀεί-
ρας.

Ζητῶ δὲ καὶ εἰ δούλων πλῆθος τινὲς ἐκέκτηντο, ὥσπερ καὶ οἱ νῦν· καὶ εἰ τὸ τήγανον εἴρηται, καὶ μὴ μόνως τάγηνον, καὶ μὴ πάντα πίνωμεν ἢ καὶ ἐσθίωμεν, ὥσπερ οἱ διὰ τὴν γαστέρα παράσιτοι ὀνομαζόμενοι, ἢ κόλακες. πρὸς ὃν Αἰμιλιανὸς ἀ- E πεκρίνατο, πίνακα μὲν ἔχεις τὸ σκεῦος ὠνομασμένον, καὶ παρὰ Μεταγένει τῷ κωμικῷ ἐν Θουριοπέρσαις. τήγανον δὲ ὦ βέλτιστε εἴρηκεν ἐν Μενδήρεις Φερεκράτης οὕτως.

Ἀπὸ τηγάνου τ' ἔφασκεν ἀφύας φαγεῖν.

Καὶ ἐν Πέρσαις ὁ αὐτός,

Ἐπὶ τηγάνοις καθίσαντα ὑφάπτειν τοῦ
Φλέως.

F Φιλωνίδης δ' ἐν Κοθόρνοις, ὑποδέχεσθαι καὶ βατίσιν καὶ τηγάνοις· καὶ πάλιν, ὀσφραινομένην τῶν τηγάνων. Εὔβουλος δὲ ἐν Ὀρθάννῃ,

Ῥιπὶς δ' ἐγείρει φύλακας Ἡφαίστου κύ-
νας
Θέρμη παροξύνουσα τηγάνου πνοή.

Καὶ πάλιν,

Πᾶσα δ' εὔμορφος γυνὴ
Ἐρῶσα φοιτᾷ τηγάνῳ τε συντρυφᾷ,

A. *Quod enim scias, fieri mè mini potest*
Vt qui eo est ingenio, non uiuat improbè, itaque necessum
Vel noctu grassantem obuios spoliare [a] *uel effractarium, parietem suffodere,*
Vel his se furibus adiungere socium,
Aut delatorem & quadruplatorem esse in foro, aut falsum
Testari: à talium hominũ genere purgatur ciuitas.
B. Rectè per Iouem: sed ad me quid hoc attinet?
A. Nos te uidemus obsonantem quotidie
Haud mediocriter, uir optime, sed fastuose, & magnificè [b],
Ne pisciculum quidem habere licet caussa tua:
Ciues nostros commisisti, pugnaturos [c] *de oleribus:*
De apio dimicamus tanquam in [d] *Isthmiis.*
Si lepus accessit, eum extemplo rapis.
Perdicem, ac turdum ne uolantem quidem
Propter uos, ita me Iuppiter amet, nobis iam uidere licet,
Peregrini multùm auxistis uini pretium.

Morem quoque Athenis fuisse tradit Sophilus in Androcle, vt ex senatu magnæ dignitatis & autoritatis viri obsoniorum [e] dispensatores crearentur, duo vel tres. Lynceus Samius artem struendarum epularum scripsit ad quendam Coctionem [f], in qua docet quibus verbis compellandi sint homicidæ piscarij, vtiliter & iucundè, vt quidquid vellet, emeret. Ex his sermonibus Vlpianus rursum spinas [g] colligens, An possumus, inquit, probare veteribus argentea vtensilia in cœnis fuisse? πίναξ [h] an Græcum vocabulum est? Nam quamuis Homerus [i] in Odyssea dixerit,

His rursum carnium πίνακας *subulcus admouit,*

Aristophanes Byzantius nouitium tamen esse inuentum censet, quod ἐπὶ πινάκων, id est, super patinis, aduehãtur obsonia, nesciens alibi poëtam dixisse,

Structor uerò [k] *carnium* πίνακας *sublatas attulit.*

Verùm aliquid est quod præterea rogo, an multos seruos olim possederint, veluti nostro sæculo? & an dictio τήγανον in vsu quondam fuerit, non solùm τάγηνον? ne semper bibamus, & edamus, quemadmodum ij solent quos ob voracem aluum & gulam Parasitos & κόλακας, id est, assentatores vocant. Vlpiano respondit AEmilianus, πίνακα vtensilis genus apud Metagenem comicum legi in Thuriopersis [l]: τήγανον autem, ô vir optime, Pherecrates inquit, sic dixit in Menderis:

Ἀπὸ τηγάνου, id est, *à sartagine* [m] *aphias se narrabat comesturum.*

Idem in Persis:

Ἐπὶ τηγάνοις, *ad sartagines sedẽtem Phleon* [n] *accendere.*

Philonides in Cothurnis:

Excipere raijs, ac τηγάνοις, id est, *sartaginibus.*

Idem rursum:

Τῶν τηγάνων, id est, *sartagines olfacientem.*

Eubulus [o] in Orthanne:

Flabelli iactatus Vulcani excitat custodes canes,
Et feruido nidore τηγάνου id est, *sartaginis, irritat.*

Idem rursus:

Quæcumque pulchra fœmina
Amat, huc illuc obãbulat, & ad τήγανον *lasciuit.*

Idem

Idem in Titanibus:

Arridens etiam
Olla feruet barbara loquela,
Saltant pisces in medijs τηγανοις.

Verbum τηγανίζειν, quod est, in sartagine frigere, Phrynichus vsurpat in Tragœdis:

Suaue est, ἀποτηγανίζειν, (id est, cibum in sartagine parare) *absque*[a] *symbola.*

Pherecrates in Myrmecanthropis[b]:

Tu uero ἀποτηγανίζεις, id est, *in sartagine frigis.*

Hegesander Delphus scribit ollam à Syracusiis τήγανον appellari: τήγανον verò ξηροτήγανον, quasi aridam sartaginem: ideóque Theodoridan in aliquo poëmate scripsisse,

Τηγάνῳ, id est, in olla, bene elixauit, & opsonario aheno:

Vocasséque τήγανον ollam. Iones absque litera τ, ἤγανον proferunt, vt Anacreon:

Ἠγάνῳ que manum iniecere.

Quid autem considerandum & explanãdum sit de vsu vasorum argenteorum suggessit, ô probe Vlpiane, quod est dictum ab Alexide in Profugo:

Sicubi fictile sit quod conducant isti
Coqui.

Nam adusque Macedonum tempora fictili supellectile in cœnis ministrarunt, vt autor est meus Iuba: cùm autem Romani mores ad sumptuosam vitam conuertissent, eorum exemplo Cleopatra, quæ AEgypti regnum euertit, ad luxum quoque instituta vita, appellationem τοῦ κεράμου, id est, fictilis, quia mutare non posset, fictile aureum & argenteum vocauit, fictiliáque[c] conuiuis donauit asportanda: quod magnificentissimum & sumptus maximi fuit: eadem in fictile Rosicum[d] nitidissimum quinque libras impendebat quotidie. Ptolemæus rex octauo libro Commentariorum, quo loco de Masinissa Libyæ rege verba facit, tradit eum Romano more fictilibus cœnam instruxisse, ac omnibus conuiuis vtenda dedisse argentea: secundas mensas, ad Italorum consuetudinem etiam adornasse, cum canistris omnibus aureis, ad vitilium similitudinem textis, quæ nectuntur è iunco: musicos præterea Græcos epulis adhibuisse. Aristophanes comicus, quem Heliodorus Atheniensis in libris De arce, Naucratiten[e] fuisse scribit, in fabula Pluto, cùm eiusdem nominis deus apparuit, lances piscibus onustas visas fuisse argenteas, quemadmodum & omnia reliqua, sic inquit:

Acetabula[f] *omnia, & lances, & olla*
Ex ære sunt: scutellas uerò putres
Quibus pisces imposuerunt argenteas uidere licet.
Caminus repente factus est eburneus.

Plato in Legatis:

Obtinuerunt Epicrates, ac Phormesius,
A rege plurima quibus corrupti sunt munera:
Aurea quidem acetabula, & scutellas argenteas.

Sophron in muliebribus Mimis:

A Καὶ ἐν Τιτᾶσι,

– προσγελῶσά τε
Λοπὰς παφλάζει βαρβάρῳ λαλήματι·
Πηδῶσι δ' ἰχθῦς ἐν μέσοισι τηγάνοις.

Τοῦ δὲ ῥήματος μέμνηται Φρύνιχος ἐν Τραγῳδοῖς·

Ἡδὺ δ' ἀποτηγανίζειν αὐτὸν συμβολάν.

Καὶ Φερεκράτης ἐν Μυρμηκανθρώποις φησίν, Σὺ δ' ἀποτηγανίζεις. Ἡγήσανδρος δ' ὁ Δελφὸς, Συρακουσίους φησὶ τὴν μὲν λοπάδα τήγανον καλεῖν· τὸ δὲ τήγανον, ξηροτήγανον. διὸ καὶ Θεοδωρίδαν φάναι ἔν τινι ποιήματι,

B Τηγάνῳ εὖ ἥψησεν ἐν ὀψητῆρι χαλύβῳ.

τὴν λοπάδα τήγανον προσαγορεύων. χωρὶς δὲ τοῦ τ στοιχείου Ἴωνες ἤγανον λέγουσιν, ὡς Ἀνακρέων. χεῖρά τ' ἐν ἠγάνῳ βαλεῖν. Εἰς ἐπίστασιν δέ με ἄγει καλὲ Οὐλπιανὲ περὶ τῆς τῶν ἀργυρωμάτων χρήσεως τὸ ὑπὸ Ἀλέξιδος ἐν Φυγάδι εἰρημένον,

Ὅπου γάρ ἐστιν ὁ κέραμος μισθώσιμος,

C Ὁ τοῖς μαγείροις. μέχρι γὰρ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων κεραμέοις σκεύεσιν οἱ δειπνοῦντες διηκονοῦντο, ὥς φησιν ὁ ἐμὸς Ἰόβας. μεταβαλλόντων δ' ἐπὶ τὸ πολυτελέστερον Ῥωμαίων τὴν δίαιταν, κατὰ μίμησιν ἐκδιαιτηθεῖσα Κλεοπάτρα, ἡ τὴν Αἰγύπτου καταλύσασα βασιλείαν, τοὔνομα οὐ δυναμένη ἀλλάξαι, ἀργυροῦν καὶ χρυσοῦν ἀπεκάλει κέραμον· αὐτὸ κέραμά τ' ἀπεδίδοτο τὰ ἀποφόρητα τοῖς δειπνοῦσι· καὶ τοῦτ' ἦν τὸ πολυτελέστατον, εἰς τὸ τὸν Ῥωσικὸν διανθέστατον ὄντα κέραμον πέντε μνᾶς ἡμερησίας ἀνήλισκεν ἡ Κλεοπάτρα. Πτολεμαῖος δ' ὁ βασι-

D λεὺς ἐν ὀγδόῳ ὑπομνημάτων περὶ Μασανάσσου τὸν λόγον ποιούμενος τοῦ Λιβύων βασιλέως, φησὶ τάδε. δεῖπνα Ῥωμαϊκῶς ἦν κατεσκευασμένα κεράμῳ· πάντα χορηγούμενα ἀργυρᾶ. τὰς δὲ δευτέρας τραπέζας ἐκόσμει τοῖς Ἰταλικοῖς ἐθισμοῖς. τὰ δὲ κανίσκια ἦν ἅπαντα χρυσᾶ γεγονότα πρὸς τὰ πλεκόμενα τοῖς σχοίνοις, μουσικοῖς τε ἐχρῆτο Ἑλληνικοῖς. Ἀριστοφάνης δ' ὁ κωμῳδοποιὸς ὅν φησιν Ἡλιόδωρος ὁ

E Ἀθηναῖος ἐν τοῖς περὶ ἀκροπόλεως (πεντεκαίδεκα δ' ἐστὶ ταῦτα τὰ βιβλία) Ναυκρατίτην εἶναι γένος, ἐν τῷ Πλούτῳ τῷ δράματι κατὰ τὴν τοῦ ὁμωνύμου θεοῦ ἐπιφάνειαν τοὺς ἰχθυηροὺς φησὶ πίνακας ἀργυροῦς ἀναφανῆναι, καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα, λέγων ὡδί,

Ὀξὶς δὲ πᾶσα καὶ λοπάδιον καὶ χύτρα
Χαλκῆ γέγονε· τοὺς δὲ πινακίσκους τοὺς σαπροὺς,
Τοὺς ἰχθυηροὺς ἀργυροῦς πάρεσθ' ὁρᾶν.

F Ὁ δ' ἰπνὸς γέγονεν ἐξαπίνης ἐλεφάντινος. 116

Πλάτων δ' ἐν Πρέσβεσι,

Κατέλαβον Ἐπικράτης τε καὶ Φορμήσιος
Παρὰ τοῦ βασιλέως πλεῖστα δωροδοκήματα·
Ὀξύβαφα χρυσᾶ, καὶ πινακίσκους ἀργυροῦς.

Σώφρων δ' ἐν Γυναικείοις μίμοις φησί.

a ...á, gratis, sine ... symbolis; ... suis.
c Aurea & argentea vasa quibus conuiuio ... fuerant.
d Rosis plenio, ... in Antiochena Syria.
e Contemporaneum ... autor fuisse ... hic ...
f Oxides, acetabula, vasa, ollarum genera.

Τῶν δὲ χαλκωμάτων καὶ τῶν ἀργυρωμάτων ἐμάρμαιρε δοκία. Φιλιππίδης δ' ἐν Ἀργυρίου ἀφανισμῷ ὡς φορτικοῦ μέμνηται τοῦ τοιούτου καὶ σπανίου, ζηλουμένου δὲ ὑπό τινων νεοπλούτων μετοίκων, A

Ἀλλ' ἔλεος ἐμπέπτωκέ τις μοι τῶν ὅλων,
Ὅταν ἀπορουμένοις μὲν ἀνθρώποις ἴδω
Ἐλευθέροις, μαστιγίας δ' ἐπ' ἀργυροῦ
Πίνακος ἄγοντας μνᾶν, τάριχος ἐνίοτε
Δυοῖν ὀβολῶν ἔσθοντας ἢ τριωβόλου,
Καὶ κάππαριν χαλκῶν τριῶν, ἐν τρυβλίῳ B
Ἄγοντι πεντήκοντα δραχμὰς ἀργυρῷ.
Πρότερον δὲ φιάλην ἦν ἀνακειμένην ἰδεῖν
Ἐργῶδες. ἀμέλει τοῦτο μὲν καὶ νῦν ἔτι.
Ἂν γὰρ ἀναθῇ τις, εὐθὺς ἕτερος ἥρπασεν.

Ἄλεξις δ' ἐν Ἱππίσκῳ νεανίσκον παράγων ἐρῶντα καὶ ἐπιδεικνύμενον τὸν πλοῦτον τῇ ἐρωμένῃ, ταῦτα ποιεῖ λέγοντα.

Τοῖς παισί τ' εἶπα, (δύο γὰρ ἦγον οἴκοθεν)
Τὰ κπώματ' εἰς τὸ φανερὸν ἐκνενιτρωμένα
Θεῖναι. κύαθος δ' ἦν ἀργυροῦς, ἐκπώ- C
ματα
Ἦγε δύο δραχμάς. κυμβίον δὲ τέτταρας
Ἴσως ἑτέρας. ψυκτηρίδιον δέκ' ὀβολούς,
Φιλιππίδου λεπτότερον. ἀλλὰ ταῦθ' ὅλως
Πρὸς ἀλαζονείαν οὐ κακῶς νενοημένα
Ἦν. οἶδα δὲ κἀγώ τινα πολίτην ἡμέτερον
Πτωχαλαζόνα ὃς δραχμῆς ἔχων
Τὰ πάντ' ἀργυρώματ' ἐβόα καλῶν τὸν οἰκέτην
Ἕνα ὄντα καὶ μόνον, ὀνόμασι δὲ χρώμενον
Ψαμμακοσίοις. παῖ Στρομβιχίδη μὴ τῶν χει- D
μερινῶν ἀργυρωμάτων
Ἡμῖν παραθῇς, ἀλλὰ τῶν θερινῶν.

Τοιοῦτός ἐστι καὶ ὁ παρὰ Νικοστράτῳ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Βασιλεῖς. ἀλαζὼν δ' ἐστὶ στρατιώτης περὶ οὗ λέγει,

Λοιπὴ τίς ὀξὶς ἐστὶ καὶ ψυκτήριον.
Τῆς ἀπυρήνου λεπτότερον.

Ἐξήλαυνον γάρ τινες τὸν ἄργυρον καὶ τότε εἰς ὑμένος ἰδέαν. καὶ Ἀντιφάνης δὲ καὶ ἐν Λημνίαις φησί,

— παρετέθη τρίπους, E
Πλακοῦντα χρηστόν, ὦ πολυτίμητοι θεοί,
Ἔχων, ἐν ἀργυρῷ τε τρυβλίῳ μέλι.

Καὶ Σώπατρος δὲ ὁ παρῳδὸς ἐν Ὀρέστῃ.

Σαπρὸν σίλουρον ἀργυροῦς πίναξ ἔχων.

Ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Φακῇ φησιν.

Ἀλλ' ἀμφὶ δείπνοις ὀξίδ' ἀργυρᾶν ἔχει
Δρακοντομίμοις ὀργάνων τορεύμασιν.
Οἵαν ποτ' ἔσχε καὶ Θίβρων ὁ Ταντάλου
Μαλακὸν ταλάντοις ἐκταλαντωθεὶς ἀνήρ.

Θεόπομπος δ' ὁ Χῖος ἐν ταῖς πρὸς Ἀλέξανδρον συμβουλαῖς, περὶ Θεοκρίτου τοῦ πολίτου τὸν λόγον ποιούμενος φησιν, ἐξ ἀργυρωμάτων δὲ καὶ χρυσῶν πίνει, καὶ τοῖς σκεύεσι χρῆται τοῖς ἐπὶ τῆς τραπέζης ἑτέροις τοιούτοις. ὁ πρότερον οὐχ ὅπως ἐξ ἀργυρωμάτων οὐκ ἔχων πίνειν, ἀλλ' οὐδὲ χαλκῶν, ἀλλ' ἐκ κεραμέων, καὶ τούτων ἐνίοτε κολοβῶν. Δίφιλος δ' ἐν Ζωγράφῳ. F

Ἄριστον ἐπεχόρευσεν ἐκλελεγμένον,

Aeneorum & argenteorum uasorum conditoria splendebant.

Philippides in Argenti disperditione, uasorum eiusmodi rarum esse vsum, ac importunum & odiosum memorat, quibusdam tamen expetitum, aduenis, ditatísque nuper:

A. Ast utcunque miserari subit hominum genus,
Cùm inopes esse uideo plurimos
Ingenuos, uerberones contra, in argentea
Lance minæ pondo, nonnunquam salsamentum
Duobus emptum obolis comesse, uel tribus.
Capparínque tribus æreis nummulis addictam in catino
Argenteo, qui drachmas triginta pendat.
Olim sacratam dijs phialam conspicere
Vix quisquam poterat. B. Et nunc profectò uix possit:
Nam si quis dicauerit, est qui mox surripiat.

Alexis in Hippisco [a] adolescentulum inducit amantem, suas ostentantem amicæ diuitias, his verbis:

Omnibus domesticis reliquis mandaui, duos enim adduxi ex ædibus,
Pocula ut absterfa in propatulo
Exponerent. Cyathus est argenteus, pocula
Drachmas duas pendunt: Cybium alias
Fortassis quatuor: Psycterium obolos decem,
Philippide [b] exilius. Cæterum hæc prorsus
Excogitata solerter ad fastum fuerant.
Verùm ciuem nostrum quendam noui
Pauperem [c] ac gloriosum, cuius omnia uasa
Argentea drachma tantùm cùm ualerent,
Clamans tamen appellabat seruolum,
Qui erat unicus infinitis [d] nominibus,
Heus tu puer Strombichides, ne hyberna uasa argentea
Nobis apponito, sed æstiua.

Talis est & apud Nicostratum, in fabula quã Reges nominauit, insolens & iactabũdus miles quidam, de quo hæc scribit:

Superest acetabulum [e] ac psycterium
Veste subtilissimè [f] texta tenuis.

Quidam enim argentum malleo ducebant vel vsq; [g] ad membranarum tenuitatem. Antiphanes [h] in Lemnis:

Appositus est tripes
Placentam lautissimam, ô dij summis uenerandi honoribus,
Habens, & in argenteo catino Mel.

Sopater parodus in Oreste:

Silurum putrem argentea [i] lanx habet.

Idem in fabula cui titulus est Lenticula:

In cœnis acetabulum is habet argenteum
Cum cælatis torno draconum imaginibus,
Quale habuit quondam Thymbron Tantali [k] filius
Perquam multis talentis exutus homo.

Theopompus Chius in suis ad Alexandrum consiliis, quo loco de Theocrito ciue suo loquitur, sic ait: Aureis vasis & argenteis ille bibit, aliaque mensæ huiusmodi supellectile vtitur, antea haud solùm non aureis, sed ne quidem æneis bibere assuetus, verùm fictilibus, & nonnunquam mutilis, ac diffractis. Diphilus in Pictore:

Prandium exhibuit conquisitis cibarijs,

Quæcunque noua lautáque forent: ostreorum genera
Omnifaria: patinarum disposita fuit acies.
Frixorum strues accessit è sartagine: horum condimenta
In argenteis mortarijs trita.

Philemon in Medico:

Et corbem uasorum argenteorum.

Menander in Seipsum [a] discrucianté:

Lauabant argenteam supellectilem ancillæ.

Idem in Hymnide:

Argentea uasa huc accedens, uolo accipere.

Lysias in oratione de aureo tripode, si modò legitima est ipsius, Argentea insuper aureáque [b] donare licitum erat. Græcæ tamen linguæ periti dicendum fuisse putant, aureum argenteúmve muliebrem mundum. AEmiliano hæc locuto, Pontianus inquit, Perquam rarus olim proculdubio fuit apud Græcos vsus auri: argentúmque in fodinis paucum. Quapropter Philippum regis Alexandri magni patrem Duris scripsit, exiguam aurcam phialam, quam penes se habebat, in lecto cubantem puluinari semper subdidisse. Atrei verò aureum agnum [c], (cuius caussa deliquium solis accidit, mutatum regnum est, multæq; tragœdiæ ea de re conscriptæ) phialam auream fuisse tradit Herodorus Heracleotes, in cuius medio áurea fuit agni imaguncula. Anaximenes Lampsacenus in historiis, quas primas nominauit, tradit Eriphyles [d] aureum monile ideo celebre fuisse, quia tum auri magna foret apud Græcos penuria, quin & argenteum poculum illa ętate non sine admiratione velut nouum & insolens quidpiam visum fuisse: at posteaquàm Bœoti Delphos occuparunt, illa omniatum abundasse: antea verò qui credebantur esse ditissimi poculis æneis bibisse, quorum loculos χαλκοθήκας [e] vocabant. Herodotus AEgyptiorum sacerdotes æneis poculis bibere autor est, nec regibus ipsorum, cùm publicè sacra facerent, argenteas phialas dari solitas quemquam prodidisse: itaque Psammetichum aliis regibus posteriorem libasse argentea phiala, superiores autem ænea. Cùm ergo Pythicum templum Phocensium tyrannorum sacrilegio compilatum fuisset, apud Græcos aurum enituit, argentum verò petulanter veluti comessabundum lasciuiit: at post Alexandrum maximum, qui Asiæ thesauros diripuit, prorsus exorta est, quæ, vt Pindarus inquit, latè dominatur, opulentia. Donaria quidem, tum aurea, tum argentea, quæ Delphis asseruabantur, Gyges Lydiæ rex [f] primus dicauit. Ante regnum illius auro argentoq; Pythius caruit, vt scribunt Phanias Eresius, & Theopompus libro quadragesimooctauo Philippicorum. Eorum scilicet vterque memoriæ prodidit, Pythicum templum à Gyge, & qui ei successit Crœso [g], ornatum fuisse, deinde à Gelone & Hierone Siculis, quorum ille ex auro tripodem ac Victoriam obtulit, quo tēpore Xerxes Græciam inuasit: eadémque aliquanto post Hiero. De hac re sic Theopompus scribit: Olim quidem templum exornatum donariis fuit æneis, non tamen statuis, sed lebetibus, & tripodibus ex ære.

A Εἴ τι νέον ἢ ποθεινὸν, ὀστρέων γένη
Παντοδαπὰ, λοπάδων παρατεταγμένη φάλαγξ.
Ὀπλῶν ἐπῆγε σωρὸς ἀπὸ τοῦ τηγάνου·
Τριμμάτια τούτοις ἐν θυείαις ἀργυραῖς.

Φιλήμων ἰατρῷ,

Καὶ γυλίαν τιν' ἀργυρωμάτων.

Μένανδρος Ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ,

Λουτρὸν θεράπαιναι ἀργυρώματα.

Καὶ ἐν Ὑμνίδι,

Ἀλλὰ τἀργυρώματ' ἥκω λαβεῖν βουλόμενος.

B Λυσίας δ' ἐν τῷ περὶ τοῦ χρυσοῦ τρίποδος, εἰ γνήσιος ὁ λόγος, ἀργυρώματά τε ἢ χρυσώματα ἔτι ἦν διδόναι. οἱ δ' ἑλληνίζοντες λέγειν δεῖν φασὶν ἀργυροῦν κόσμον καὶ χρυσοῦν κόσμον. Τοσαῦτα εἰπόντος τοῦ Αἰμιλιανοῦ ὁ Ποντιανὸς ἔφη, Σπάνιος γὰρ ὄντως ἦν τὸ παλαιὸν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὁ μὲν χρυσὸς καὶ πάνυ. ὁ δὲ ἄργυρος ὀλίγος ἦν ὁ ἐν τοῖς μετάλλοις· διὸ καὶ Φίλιππον τὸν τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀλεξάνδρου πατέρα φησὶ Δοῦρις ὁ Σάμιος, φιάλιον χρυσοῦν κεκτημένον, ἀεὶ τοῦτ' ἔχειν κείμενον ὑ-
C πὸ τοῦ προσκεφαλαίου. τὴν τ' Ἀτρέως δὲ χρυσῆν ἄρνα περὶ ἣν γεγόνασιν ἡλίου τε ἐκλείψεις καὶ βασιλέων μεταβολαὶ, ἔτι τε τῆς τραγῳδίας ἡ πολλὴ, φιάλην ἀργυρᾶν φησὶ γεγονέναι Ἡρόδωρος ὁ Ἡρακλεώτης, ἔχουσαν ἐν μέσῳ ἄρνα χρυσῆν. Ἀναξιμένης δὲ ὁ Λαμψακηνὸς ἐν ταῖς πρώταις ἐπιγραφομέναις ἱστορίαις, τὸν Ἐριφύλης ὅρμον διαβόητον γενέσθαι διὰ τὸ σπάνιον εἶναι τότε χρυσίον παρὰ τοῖς Ἕλλησι. καὶ γὰρ ἀργυροῦν ποτήριον ἦν ἰδεῖν τότε παράδοξον. μετὰ δὲ τὴν Δελφῶν ὑπὸ Φωκέων κα-
D τάληψιν, πάντα τὰ τοιαῦτα δαψιλῆ ἔλαβεν. ἐκ ποτηρίων δὲ χαλκῶν ἔπινον οἱ σφόδρα δοκοῦντες πλουτεῖν, καὶ τὰς θήκας τούτων ὠνόμαζον χαλκοθήκας. Ἡρόδοτός τε φησὶ τοὺς Αἰγυπτίων ἱερεῖς χαλκοῖς ποτηρίοις πίνειν· τοῖς τε βασιλεῦσιν αὐτῶν θύουσί ποτε κοινῇ, οὐχ εὑρεθῆναι φησὶ δοθῆναι φιάλας ἀργυρᾶς. Ψαμμήτιχον γοῦν νεώτερον ὄντα τῶν ἄλλων βασιλέων, χαλκῇ φιάλῃ σπεῖσαι, τῶν ἄλλων ἀργυραῖς σπενδόντων. συληθέντος γοῦν τοῦ Πυθικοῦ ἱεροῦ ὑπὸ τῶν Φωκικῶν τυράννων,
E ἐπέλαμψε παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὁ χρυσὸς, εἰσεκώμασε δὲ καὶ ὁ ἄργυρος. ὕστερον δὲ τοῦ μεγίστου Ἀλεξάνδρου τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας θησαυροὺς ἀνελομένου, ὄντως ἀνέτειλεν ὁ κατὰ Πίνδαρον εὐρυσθενὴς πλοῦτος. καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς δὲ ἀναθήματα τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χρυσᾶ ὑπὸ πρώτου Γύγου τοῦ Λυδῶν βασιλέως ἀνετέθη. καὶ πρὸ τῆς τούτου βασιλείας ἀνάργυρος, ἔτι δὲ ἄχρυσος ἦν ὁ Πύθιος, ὡς Φανίας τέ φησιν ὁ Ἐρέσιος, καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τῶν Φιλιππικῶν. ἱστοροῦσι γὰρ
F οὗτοι κοσμηθῆναι τὸ Πυθικὸν ἱερὸν ὑπό τε τοῦ Γύγου, καὶ τοῦ μετὰ τοῦτον Κροίσου. μεθ' οὓς ὑπό τε Γέλωνος καὶ Ἱέρωνος τῶν Σικελιωτῶν· τοῦ μὲν τρίποδα καὶ νίκην χρυσοῦ πεποιημένα ἀναθέν- 117
τος καθ' οὓς χρόνους Ξέρξης ἐπεστράτευε τῇ Ἑλλάδι. τοῦ δὲ Ἱέρωνος τὰ ὅμοια. λέγει δ' οὕτως ὁ Θεόπομπος· ἦν γὰρ τὸ παλαιὸν τὸ ἱερὸν κεκοσμημένον χαλκοῖς ἀναθήμασιν, οὐκ ἀνδριάσιν, ἀλλὰ λέβησι καὶ τρίποσι χαλκοῦ πεποιημένοις.

a Heautontimorumeno. Græcā Terentius appellationē retinuit.

b Sub. ornamenta vasorum.

c Thyestes cùm aurei velleris agnū surripuisset Atreo fratri, vxorem eius stupri quoque consuetudine sibi conciliauit. Hoc facinore irritatus Atreus, primùm illū é regno expulit, deinde leuiorem pœnam illam arbitratus, filium ei comedendū apposuit. cuius sceleris Sol immanitatē exhorrescens, cursum retro cōuertit. Pausanias l.2.

d Quo à Polynice dato Amphiaraum maritū prodidit. Ad. alio [illegible]. Pausanias.

e [illegible] condi-[illegible].

f [illegible]

g [illegible] Delphis [illegible] Plutarchus libro de Pythiæ oraculis.

A Λακεδαιμόνιοι χρυσῶσαι βουλόμενοι τὸ πρόσωπον τοῦ ἐν Ἀμύκλαις Ἀπόλλωνος, καὶ οὐχ εὑρίσκοντες ἐν τῇ Ἑλλάδι χρυσίον, πέμψαντες εἰς θεοῦ, ἐπηρώτων τὸν θεὸν παρ' οὗ χρυσίον πρίαιντο. ὁ δὲ αὐτοῖς ἀνεῖλε παρὰ Κροίσου τοῦ Λυδοῦ, πορευθέντας ὠνεῖσθαι παρ' ἐκείνου. καὶ οἱ πορευθέντες παρὰ Κροίσου ὠνήσαντο. Ἱέρων δὲ ὁ Συρακούσιος βουλόμενος ἀναθεῖναι τῷ θεῷ τὸν τρίποδα καὶ τὴν νίκην ἐξ ἀπέφθου χρυσοῦ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπορῶν χρυσίου, ὕστερον ἔπεμψε τοὺς ἀναζητήσοντας εἰς τὴν B Ἑλλάδα, οἵτινες μόλις ποτὲ εἰς Κόρινθον ἀφικόμενοι, καὶ ἐξιχνεύσαντες εὗρον παρὰ Ἀρχιτέλει τῷ Κορινθίῳ, ὃς πολλῷ χρόνῳ συνωνούμενος κατὰ μικρὸν, θησαυροὺς εἶχεν οὐκ ὀλίγους. ἀπέδοτο γοῦν τοῖς παρὰ τοῦ Ἱέρωνος, ὅσον ἠβούλοντο. καὶ μετὰ ταῦτα πληρώσας καὶ τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα, ὅσον ἠδύνατο χωρῆσαι, ἐπέδωκεν αὐτοῖς. ἀνθ' ὧν Ἱέρων πλοῖον σίτου καὶ ἄλλα πολλὰ δῶρα ἔπεμψεν ἐκ Σικελίας. ἱστορεῖ τὰ αὐτὰ καὶ Φανίας, ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Σι- C κελίᾳ τυράννων· ὡς χαλκῶν ὄντων τῶν παλαιῶν ἀναθημάτων, καὶ τριπόδων, καὶ λεβήτων, καὶ ἐγχειριδίων· ὧν ἐφ' ἑνὸς καὶ ἐπιγεγράφθαι φησίν.

Θάησαί μ'· ἐτεὸν γὰρ ἐν Ἰλίου εὐρέϊ πύργῳ
Ἦν, ὅτε καλλικόμῳ μαρνάμεθ' ἀμφ' Ἑλένῃ.
Καί μ' Ἀντηνορίδης ἐφόρει κρείων Ἑλικάων.
Νῦν δέ με Λητοΐδου θεῖον ἔχει δάπεδον.

Ἐπὶ δὲ τρίποδος, ὃς ἦν εἷς τῶν ἐπὶ Πατρόκλῳ D ἄθλων τεθέντων.

Χάλκεός εἰμι τρίπους· Πυθοῖ δ' ἀνάκειμαι ἄγαλμα.
Καί μ' ἐπὶ Πατρόκλῳ θῆκεν πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς.
Τυδείδης δ' ἀνέθηκε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,
Νικήσας ἵπποισι παρὰ πλατὺν Ἑλλήσποντον.

Ἔφορος δ' ἢ ὁ Δημόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐν τῇ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ λέ- E γων φησίν· Ὀνόμαρχος δὲ καὶ Φάϋλλος καὶ Φάλαικος, οὐ μόνον ἅπαντα τὰ τοῦ θεοῦ ἐξεκόμισαν, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον αἱ γυναῖκες αὐτῶν τόν τε τῆς Ἐριφύλης κόσμον ἔλαβον, ὃν Ἀλκμαίων εἰς Δελφοὺς ἀνέθηκε, κελεύσαντος τοῦ θεοῦ. καὶ τὸν τῆς Ἑλένης ὅρμον Μενελάου ἀναθέντος. ἑκατέρῳ γὰρ ὁ θεὸς ἔχρησεν, Ἀλκμαίωνι μὲν πυνθανομένῳ πῶς ἂν τῆς μανίας ἀπαλλαγείη,

Τιμῆεν μ' αἰτεῖς δῶρον, μανίαν ἀποπαῦσαι.
Καὶ σὺ φέρειν τιμῆεν ἐμοὶ γέρας ᾧ ποτε μήτηρ F
Ἀμφιάρεων ἔκρυψ' ὑπὸ γῆν αὐτοῖσι σὺν ἵπποις.

Μενελάῳ δὲ πῶς ἂν τὸν Ἀλέξανδρον τιμωρήσαιτο.

Πάγχρυσον φέρε κόσμον ἑλὼν ἀπὸ σῆς ἀλόχοιο
Δειρῆς, ὅν ποτε Κύπρις ἔδωκ' Ἑλένῃ μέγα χάρμα.
Ὥς σοι Ἀλέξανδρος τίσιν ἔχθιστην ἀποδώσει.

Lacedæmonii, cùm Apollinis Amyclæi faciē inaurare decreuissent, nec aurum in Græcia reperiretur, ad oraculum legatos miserunt, deum interrogaturos, à quo aurum emerent: cùm autem respondisset, vt à Crœso Lydio peterent, eò profectos ac mercatos fuisse. Hiero Syracusius tripodem & Victoriam ex auro ignem [a] non experto consecrare Delphis statuerat. At cùm diu auri eiusmodi copia non esset, conquisituros in Græciam post dimisit. Ii vix tandem, Corinthum cùm appulissent, perscrutantes apud Architelem Corinthium inuenerunt, qui longo tempore paulatim coëmendo thesauros ingentes coaceruarat. Quod Hieronis legati poscebant, is dedit, ac insuper quantum manus plena capere potuit, velut auctarium, munificè largitus est: pro quibus Hiero, onusta tritico naue, aliisque donis multis è Sicilia missis, remuneratus est. Eadem narrat & Phanias libro de tyrannis Siciliæ, in quo etiam prisca donaria, tripodas, lebetes, pugiones ex ære fuisse testatur, ac in quodam pugione incisa hæc carmina:

Contemplator me: re uera in Ilij amplis turribus
Tum ego fui, cùm ob Helenam dimicaretur:
Gestabat Antenorides, inter Græcos illustris princeps,
Nunc autem custodit sacrum Latonij fanum.

In tripode quoque vno ex iis quos in Patrocli ludis funebribus præmia victoribus proposuerant, scripta hæc fuisse:

Aeneus tripes sum, in Pithij templo nunc donarium:
Pedibus Achilles pernix in Patrocli gratiam olim me faciundum curauit [b]:
Dicauit autem Diomedes Tydei filius uoce [c] *præstans,*
In Hellesponto spatioso uictoriam equis adeptus.

Ephorus, siue eius filius Demophilus, libro trigesimo historiarum, vbi de Delphico templo loquitur, ait, Onomarchum [d], Phayllum, & Phalæcum, non solùm quæ in templo fuerunt omnia depeculatos exportasse, sed ad postremum illorum vxores Eriphiles monile abstulisse, quod Alcmæon dei iussu Delphis sacrauerat, ac Helenæ torquem à Menelao dicatum. Vtrique oraculum deus reddiderat: & Alcmęoni quidem consulenti qua ratione ab insania liberaretur,

Pretiosum à me donum postulas, insaniæ remedium,
Pretiosam quoque mercedem afferto mihi, eam nimirum
Qua olim mater Amphiaraum cum equis sub terra occuluit.

Menelao verò sciscitanti quomodo iniuriam acceptam ab Alexandro vlcisceretur:

Ex auro solidum ornatum, uxoris tuæ ceruicæ
Detractum affer, quem olim munus gratissimum
Helenæ Venus dedit: sic
Alexander pœnas tibi pendet grauissimas.

Mulieribus autem de ornamentis illis certantibus, vtra vtrum haberet, iacta sorte, vultuosæ, austeræ, vitæq; grauitate venerandæ[a], obtigit Eriphiles monile: alteri pulchriori, sed impudicæ ac libidinosæ, Helenæ. Hæc autem Epeirotæ iuuenis cuiusdam amore perdita, secuta est abeuntem: altera verò ex insidiis maritum obtruncauit. Plato sanè diuinus, & Lycurgus Lacon in suas respublicas sumptuosum nihil aduehi sinebant, atque adeò nec aurum, nec argentum: ex metallisque ferrum & æs sufficere putantes, reliqua expellunt, vt perniciosa bene[b] moratis ciuitatibus. Zeno Stoïcus hæc omnia excepto legitimo ac recto vsu, media & indifferentia existimat, illáque nos optare, aut fugere prohibet. Idem & iis quæ vilia sunt, & quæ in pretio habentur præscripta moderatione quadam vti nos imperat, vt intrepido animi statu, & in aliis rebus admirationis[c] vacuo, subnixi homines, ex iis quæ nec honesta sunt, nec turpia, illis vt plurimum vtantur quæ naturæ iucunda sunt: contrariis verò abstineant, ratione duce, nullo prorsus metu perterriti. Nihil enim illorum foras natura[d] proiecit in hac rerum vniuersitate. Sub terris latent horum venæ, eruendæ laboriosa & difficili opera, vt qui hæc tractant, tanta molestia fatigati illa desinant velle possidere, non solùm qui metalla effodiunt, verùm etiam qui effossa congerunt, & accumulant, infinitis ærumnis facultatum illam affluentiam stupendam venantes. Exemplis vt hoc[e] probetur, quamuis in extremis orbis terræ partibus metallorum ea genera superficiaria sint, exiguíque fluuii ramenta quædam auri fortuita deferant, fœminæ tamen & imbecillo corpore viri subradentes ab arena separant, & elota in fornacem fusoriam conuehunt, velut apud maris accolas, & alios quosdam Celtas, inquit meus Posidonius, & in montibus quos olim Riphæos appellarunt, deinde Obios[f], nunc verò Alpes. In Gallia[g] cùm sylua casu accensa conflagrasset, liquatum argentum profluxit, quamuis metalli huius maior pars profundis suffossionibus cum summa vexatione ac molestia reperitur, sperante, vt inquit Demetrius Phalereus, hominum auaritia, ex terræ abditissimis recessibus Plutonem se extracturam. Idem quoque festiuè dixit, sæpenumero quæ certa sunt, & manifesta, absumi incertorum & abstrusorum caussa, & quæ[h] nobis pollicemur, ea nos minimè consequi, amittere verò quæ iam habemus, velut ænigmate quodam infœlices. Lacedæmonii, quod idem Posidonius scripsit, cùm dii[i] vetuissent, ne in ciuitatem inferrent, possiderentve aurum & argentum, vtrumque tamen sibi comparauerunt, & apud finitimos Arcadas custodiendum cùm astutè deposuissent, illos, qui amici fuerant antea, in hostium numero habuerunt, vt quod propter odia fieri posse nemo credidisset, nullus reprehenderet, aut inquirendum esse putaret. Apollini Delphico quidquid auri Lacedæmone & argenti priùs erat, dicatũ fuisse narrant: Lysandrũ verò, qui publicè inuexit in ciuitatem, multorũ malorũ præbuisse caussam.

a Ad verbum, grauitate plenæ. [illegible] lib. 16. tradit illã, quæ Helenes monile sortita est, meretricio probro suam pulchritudinem expetentibus prostituisse: alteram cum maior natu filius furens ignẽ iniecisset domui, viuam incendio extinctã fuisse.

b ὑγιαινούσας, ad verbum, sanis ciuitatibus.

c Nil admirari prope res est vna Numici, &c.

d Contempsit: spernenda esse monuit ac ostendit.

e Immenso labore quæri has opes.

f Omniũ maximè septentrionales gentes, in extremis finibus Moscouitarum ferè, montes suos etiam nunc vocant Oby.

g In Pyrenæis montibus id accidisse alij tradunt.

h Erasm. adag. Aureo hamo piscari.

i Oraculum Apollinis, ἁ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ. Victorius c.i. 25. Var.

A Συνέβη δὲ ταῖς γυναιξὶν ἔριν ἐμπεσεῖν περὶ τοῦ κόσμου τούτου, ποτέρα πότερον λήψεται. καὶ διακληρουμένων, ἡ μὲν σκυθρωπὴ οὖσα κατὰ τὸν βίον, καὶ σεμνότητος πλήρης, τὸν Ἐριφύλης ὅρμον· ἡ δὲ ὥρᾳ διαφέρουσα καὶ μάχλος οὖσα, τὸν τῆς Ἑλένης. καὶ αὕτη μὲν ἐρασθεῖσα νεανίσκου τινὸς Ἠπειρώτου, συνεξεδήμησεν· ἡ δὲ τῷ ἀνδρὶ θάνατον ἐβούλευσεν. Πλάτων δὲ ὁ θεῖος, καὶ Λυκοῦργος ὁ Λάκων, οὐδ' εἴων ἐνεπιδημεῖν ταῖς ἰδίαις πολιτείαις οὔτε τῶν ἄλλων πολυτελῶν οὐδέν· ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἄργυρον,
B οὐδὲ τὸν χρυσὸν, τῶν μεταλλευομένων τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν ἀρκεῖσθαι νομίζοντες, ἐκεῖνα δ' ἐκβάλλοντες ὡς λυμαινόμενα τὰς ὑγιαινούσας τῶν πόλεων. Ζήνων δὲ ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς, πάντα τὰ ἄλλα πλὴν τοῦ νομίμως αὐτοῖς καὶ καλῶς χρῆσθαι νομίσας ἀδιάφορα, τὴν μὲν αἵρεσιν αὐτῶν καὶ φυγὴν ἀπειπών, τὴν χρῆσιν δὲ τῶν λιτῶν καὶ περιττῶν προηγουμένως ποιεῖσθαι προστάσσων, ὅπως ἀδεῆ καὶ ἀθαύμαστον πρὸς τ' ἄλλα τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς ἔχοντες οἱ ἄνθρωποι, ὅσα μήτε καλά ἐστι
C μήτε αἰσχρά, τοῖς μὲν κατὰ φύσιν, ὡς ἐπὶ πολὺ χρῶνται, τῶν δ' ἐναντίων μηδὲν ὅλως δεδοικότες λόγῳ καὶ μὴ φόβῳ τούτων ἀπέχωνται. οὐδὲν γὰρ ἡ φύσις ἐκβέβληκεν ἐκ τοῦ κόσμου τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ἐποίησεν ὑπογείους αὐτῶν φλέβας, πολύπονον καὶ χαλεπὴν ἐχούσας ἐργασίαν· ὅπως οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες ὀδυνώμενοι μετίωσι τὴν κτῆσιν· ἀλλ' οὐχ οἱ μεταλλεύοντες μόνοι, ἀλλὰ καὶ οἱ τὰ μεταλλευθέντα συναγείροντες, μυρίοις μόχθοις θηρεύωσι τὴν περίβλεπτον ταύτην πολυκτη-
D σίαν. δείγματος μὲν οὖν χάριν ἐπείπερ ἐπιπόλαιον αὐτῶν ἐστι τὸ γένος, εἴγ' ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς οἰκουμένης καὶ ποτάμια τὰ τυχόντα ψήγματα χρυσοῦ καταφέρει· καὶ ταῦτα γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀσθενεῖς, τὰ σώματα σὺν ταῖς ἄμμοις ὑποψύχοντες διϊστᾶσι, καὶ πλύναντες ἄγουσιν ἐπὶ τὴν χώνην, ὡς παρὰ τοῖς ἐπακτίοις φησὶν ὁ ἐμὸς Ποσειδώνιος, καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν Κελτῶν καὶ τά τε πάλαι μὲν Ῥίπαια καλούμενα ὄρη, εἶθ' ὕστερον Ὄλβια προσαγορευθέντα, νῦν δὲ Ἄλπια. ἔστι δὲ τῆς
E Γαλατίας, αὐτομάτως ὕλης ἐμπρησθείσης ἀργύρῳ διερρύη. τὸ μέντοι γε πολὺ τούτου βαθείαις καὶ κακοπάθοις μεταλλείαις εὑρίσκεται κατὰ τὸν Φαληρέα Δημήτριον, ἐλπιζούσης τῆς πλεονεξίας ἀνάξειν ἐκ τῶν μυχῶν τῆς γῆς αὐτὸν τὸν Πλούτωνα. χαριεντιζόμενος γοῦν φησὶν, ὅτι πολλάκις καταναλώσαντες τὰ φανερὰ τῶν ἀδήλων ἕνεκα, ἃ μὲν ἔμελλον οὐκ ἔλαβον, ἃ δ' εἶχον ἀπέβαλον· ὥσπερ αἰνίγματος τρόπον ἀτυχοῦντες. Λακεδαιμόνιοι δ' ὑπὸ τῶν ἐθῶν κωλυόμενοι εἰσφέρειν εἰς
F τὴν Σπάρτην, ὡς ὁ αὐτὸς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος, καὶ κτᾶσθαι ἄργυρον καὶ χρυσὸν, ἐκτῶντο μὲν οὐδὲν ἧττον, παρακατετίθεντο δὲ τοῖς ὁμόροις Ἀρκάσιν· εἶτα πολεμίους αὐτοὺς ἔσχον ἀντὶ φίλων, ὅπως 118
ἀνυπεύθυνον τὸ ἄπιστον διὰ τὴν ἔχθραν γένηται. τὸν μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνι τὸν πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἱστοροῦσιν ἀνατεθῆναι· δημοσίᾳ δὲ εἰς τὴν πόλιν Λύσανδρον εἰσαγαγόντα, πολλῶν κακῶν αἴτιον γενέσθαι.

Γύλιππον γοῦν τὸν Συρακουσίους ἐλευθερώσαντα, ἀποθανεῖν ἀποκαρτερήσαντα λόγος, καταγνωσθέντα ὑπὸ τῶν Ἐφόρων, νοσφισάμενον ἐκ τοῦ Λυσανδρίου χρήματος. τὸ δὲ ἀνατιθεμένου θεῷ, καὶ συγχωρουμένου δήμῳ καθάπερ κοσμήματος καὶ κτήματος, οὐ ῥᾴδιον ἦν τὸν θνητὸν ὀλίγωρον γεύεσθαι. Τῶν δὲ Γαλατῶν οἱ Κορδισταὶ καλούμενοι, χρυσὸν μὲν οὐκ εἰσάγουσιν εἰς τὴν αὐτῶν χώραν· ληϊζόμενοι δὲ τὴν ἀλλοτρίαν, καὶ ἀδικοῦντες οὐ παραλείπουσι. τὸ δ᾽ ἔθνος αὐτῶν ἐστι μὲν λείψανον τῶν μετὰ Βρέννου στρατευσαμένων ἐπὶ τὸ Δελφικὸν μαντεῖον Γαλατῶν. Βατανάτιος δέ τις ἡγεμὼν αὐτοὺς διῴκισεν ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Ἴστρον τόπους, ἀφ᾽ ἧς καὶ τὴν ὁδὸν δι᾽ ἧς ἐνόστησαν Βαθανατίαν καλοῦσι, καὶ τοὺς ἀπογόνους τοὺς ἐκείνου Βαθανάτους ἔτι καὶ νῦν προσαγορεύουσιν. ἀφωσιώκασι δὲ οὗτοι τὸν χρυσόν, καὶ οὐκ εἰσφέρουσιν εἰς τὰς πατρίδας, δι᾽ ὃν πολλὰ καὶ δεινὰ ἔπαθον. ἀργύρῳ δὲ χρῶνται, καὶ τούτου χάριν πολλὰ καὶ δεινὰ ποιοῦσι. καί τοιγε ἐχρῆν οὐχὶ τὸ γένος τοῦ συληθέντος, ἀλλὰ τὴν ἱεροσυλήσασαν ἀσέβειαν ἐξορίσαι. εἰ δὲ μηδὲ τὸν ἄργυρον εἰσέφερον εἰς τὴν χώραν, περὶ τὸν χαλκὸν ἂν καὶ σίδηρον ἐπλημμέλουν. καὶ εἰ μηδὲ τοῦτ᾽ ἦν παρ᾽ αὐτοῖς, περὶ τῶν βρωτῶν καὶ ποτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων ὁπλομανοῦντες ἂν διετέλουν. Τοσαῦτα καὶ τοῦ Ποντιανοῦ εἰπόντος. ἐφιλοτιμήσαντο γὰρ οἱ πολλοὶ τὰς τοῦ Οὐλπιανοῦ ἀπολύσασθαι προτάσεις· ὧν τὰς ὑπολειπομένας διελόμενοι, ὁ μὲν Πλούταρχος ἔφη, Τὸ δὲ τοῦ παρασίτου ὄνομα, πάλαι μὲν ἦν σεμνὸν καὶ ἱερόν. Πολέμων γοῦν (ὃ εἴτε Σάμιος, ἢ Σικυώνιος, εἴτ᾽ Ἀθηναῖος ὀνομαζόμενος χαίρει, ὡς ὁ Μοψεάτης Ἡρακλείδης λέγει, καταριθμούμενος αὐτὸν καὶ ἀπ᾽ ἄλλων πόλεων. ἐπεκαλεῖτο δὲ καὶ Στηλοκόπας, ὡς Ἡρόδικος ὁ Κρατήτειος εἴρηκε) γράψας περὶ παρασίτων, φησὶν οὕτως· τὸ τοῦ παρασίτου ὄνομα νῦν μὲν ἄδοξόν ἐστι, παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις εὑρίσκομεν τὸν παράσιτον ἱερόν τι χρῆμα, καὶ τῷ συνθοίνῳ παρόμοιον. ἐν Κυνοσάργει μὲν οὖν ἐν τῷ Ἡρακλείῳ στήλη τίς ἐστιν, ἐν ᾗ ψήφισμα μὲν Ἀλκιβιάδου· γραμματεὺς δὲ Στέφανος Θουκυδίδου. λέγεται τ᾽ ἐν αὐτῷ περὶ τῆς προσηγορίας οὕτως. τὰ δὲ ἐπιμήνια θυέτω ὁ ἱερεὺς μετὰ τῶν παρασίτων. οἱ δὲ παράσιτοι ἔνα τῶν ἐκ τῶν νόθων, καὶ τῶν τούτων παίδων κατὰ τὰ πάτρια ὃς δ᾽ ἂν μὴ θέλῃ παρασιτεῖν εἰσαγέτω καὶ περὶ τούτων εἰς τὸ δικαστήριον. ἐν δὲ τοῖς κύρβεσι τοῖς περὶ τῶν Δηλιαστῶν, οὕτως γέγραπται· καὶ τὼ κήρυκε ἐκ τοῦ γένους τῶν κηρύκων τοῦ τῆς μυστηριώτιδος. τούτους δὲ παρασιτεῖν ἐν τῷ Δηλίῳ ἐνιαυτόν. ἐν δὲ Παλληνίδι τοῖς ἀναθήμασιν ἐπιγέγραπται τάδε. Ἄρχοντες καὶ παράσιτοι ἀνέθεσαν, οἱ ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος στεφανωθέντες χρυσῷ στεφάνῳ. ἐπὶ δὲ Φυλῆς ἱερείας παράσιτοι ἐπὶ Λυκοστράτου Γαργήττιος Περικλῆς Περικλείτου Πιτθεὺς Χαρῖνος Δημοχάρους, Γαργήττιος. κἂν τοῖς τοῦ Βασιλέως δὲ νόμοις γέγραπται θύειν τῷ Ἀπόλλωνι τοὺς Ἀχαρνέων παρασίτους. Κλέαρχος δ᾽ ὁ Σολεύς, εἷς δ᾽ οὗτος τῶν Ἀριστοτέλους ἐστὶ μαθητῶν, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν βίων τάδε γράφει.

Gylippum enim, qui Syracusas in libertatem asseruerat, capitis damnatũ ab Ephoris, quòd pecuniæ Lysandri portionem quandam interuertisset, mortem [a] æquo animo tulisse fama est. Aurum quidem, præsertim quod diis consecratum non est, & cuius vsus populo ad ornamentum & augendam rem familiarem conceditur, mortali homini cõtemnere haud ita facilè est. E Gallis qui Cordistæ [b] vocantur in suam regionem aurum non admittunt, verùm cùm alienam iniustè populantur, non relinquunt intactum. Sunt autem ii populi reliquiæ Gallorum, qui Brenni ductu oraculum Delphicum armis tentarunt. Superstites illos in agris vicinis Istro collocauit Bathanatus quidam eorum dux, à quo viam qua reuersi sunt Bathanatum [c] etiam nunc appellant. Aurum hi execrantur, nec in patriam sinunt importari, quia eius gratia multa grauiáque mala sunt perpessi: argento verò vtuntur, & eius caussa multa grauiáque scelera patrare non dubitant. Atqui oportebat non aurum quod erant deprædati, sed impietatem sacrilegam exterminare. Nam etiam si argentum in suos tractus non perferrent, ære ac ferro per iniuriam multa & iniquè committunt: atque adeò vel si ea deessent, tamen ob cibum ac potum, aliúmque vitæ necessarium commeatum, ad insaniam vsque assiduè belligerant. Finem dicendi hîc Pontianus fecit: multi verò quæstiones Vlpiani cùm ambitiosè dissoluere cuperent, Plutarchus eas quæ restabant, ab aliis distinctas sic aggressus est. Parasiti quidem appellatio fuit olim & sancta, & venerabilis. Polemon igitur, siue Samium se, siue Sicyonium, siue Atheniensem malit nominari, vt inquit Heraclides Mopseates, qui cum ab aliis etiam ciuitatibus cognominat, nam Stelocopas [d] is quoque dictus est, vt scribit Herodicus [e] Crateteus, de parasitis hæc memoriæ tradidit, nomen id nunc sordidum & infame apud antiquos inueniri sanctum, & perinde ac si dixissent, συνθοίνην, id est, Coëpulonem. Itaque in Cynosargis Herculeo templo, columnam extare, in qua exculptum est decretum Alcibiadis, scriba Stephano Thucydidis filio, in quo de hac nuncupatione ita promulgatum est: Quot mensibus cum parasitis sacerdos sacris operator: parasiti vnum quempiam ex spuriis hominibus, ac eorum liberis, in senatum ducant. In publicis tabulis legum [f] quæ latæ sunt de Deliastis [g], ita scriptum est: Caduceatores duo sunto, ex caduceatorum fœcialium stirpe. Per annũ in Delo ij parasiti sunto. In Pallenide [h] donariis hæc inscripta sunt. Prætores & parasiti aurea corona coronati cũ summũ magistratũ gereret Pythodorus, dicarunt. Sub Lycostrato è sacra tribu parasiti fuere, Pericles Gargettius, Pittheus Pericliti filius, Charin' Democharis, Gargettius. Regię leges imperãt Acharnensiũ parasitos Apollini sacra facere. Clearchus Solensis vnus ex Aristotelis discipulis libro primo Vitarum scribit,

a Plu... Lysan... Gylip... ... de co... fed ... b Eraf... Canis ... sepe.

c Quidam ... thanati.

d Hesych. λωκοπεῖ... mia noun... λωκόπας ... ærarius ... in arcis ... sculptura... tus. e Κρατήτ... indice ... Crateteus.

f ... Erasm. ... Cyrba ... g ... consul... tiu Del... tribus... h. Palle... ...

parasitum olim dictum promptum paratúmque hominem, nunc autem commutata significatione, victus socium. Itaque legibus antiquis ciuitates hodie quoque plurimas in maximis honoribus amplissimísque magistratibus Parasitos reponere. Cleidemus sic in Atthide scribit: Herculi quoque parasitos creauere. Themison in Pallenide: Rex cuius perpetuum regnum erit, parasiti è tribubus delecti, senes, & quæ marito iam primùm nupserunt [a] fœminæ id curanto. In his, ô probe Vlpiane, sciscitari potes quæ sint illæ fœminæ προτοπόσεις. Verùm quoniam de parasitis sermo est, in Anaccio [b] columnæ cuidam hoc inscriptum legitur: E bobus, præcipuis duobus selectis, tertia pars ludis celebrandis impendatur: è duabus reliquis, altera tribuatur sacerdoti, altera parasitis. Crates libro secundo Proprietatis Attici sermonis inquit, Parasitus nunc sanè rem fœdam & inhonestam significat, olim verò sic vocabantur quos deligendis annotandísque sacris frumentis præficiebant. Parasitorum [c] quidem certè collegium ac curia fuit. Itaque sic in regis legibus scriptum est: Hoc regi curæ sit, vt magistratus creentur: &, quemadmodum legibus cautum est, è tribubus designentur parasiti, qui ex armentariorum frugibus, suæ classis ac tribus vnusquisque, ordei sextarium seligant, vt in templo, patrio more, illi Athenienses epulentur: Selecti quoque ordei sextarium Acharnensium parasiti præbeant Apollini, ad priscos epulorum & sacrorum ritus. Curiam autem parasitis fuisse, ostendit hoc etiam eiusdem legis caput: Ad instaurandum resarciendúmque templum vetus, & Parasitium [d], & ædem sacram, tantùm pecuniæ detur quanta faciundum opus locauerint sacrorum ædificiorum instauratores. Hinc manifestum est Parisitium dictum fuisse horreum in quo primitias sacri frumenti Parasiti recondebant. Eadem refert & Philochorus in opere cui titulus est. Tetrapolis, eos recensens qui in parasitorum Herculis cœtum cooptati fuerant. Eadem quoque tradit comicus Diodorus Sinopensis in Epiclero, cuius testimonium paulo post [e] citabo. Aristoteles in Methonensium republica parasitos duos scribit prætorum singulis assignatos fuisse, Polemarchis [f] verò, vnum, eósque & à piscatoribus, & ab aliis quibusdam certum accepisse præstitutúmque obsonium. Quem verò nunc Parasitum vocant, Carystius Pergamenus libro De doctrinis, inquit, primum Alexidem sic nominasse, oblitus Epicharmum in Spe, siue Pluto, parasitum compotationi adhibuisse. Eius verba sunt:

At alius hic stetit ad eius pedes,
Facilem sumpturus ac uilis pretij cibum:
Verumtamen haustu ille semper uno calicem ebibit.

Alexis voracem parasitum inducit percontatori [g] hæc respondentem:

Cœno cùm uolentibus, aduocent illi modò:
Cœno cùm nuptiæ celebrantur, etiam si nullus me uocet.
Tum verò festiuus sum, ac plurimum

a ... fœminæ ...
b Templi Castoris & Pollucis.
c Alii, Parasitus certè magistratus quidam fuit.
d Parasitorum curiam.
e Infra.
f Belli ducibus, ... quos rei militaris summa ... Sunt & alii ... huius nominis significatio.
g Interroganti quid ... sequeretur.

A ἔτι δὲ παράσιτον νῦν μὲν τὸν ἐπίτιμον, τότε δὲ τὸν εἰς τὸ συμβιοῦν κατηλλαγμένον. ἐν γοῦν τοῖς παλαιοῖς νόμοις αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων, ἔτι δὲ καὶ τήμερον, ταῖς ἐντιμοτάταις ἀρχαῖς συγκαταλέγουσι παρασίτους. Κλείδημος δ' ἐν τῇ Ἀτθίδι φησὶ, καὶ παράσιτοι δ' ᾑρέθησαν τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ Θεμίσων δ' ἐν Παλληνίδι, ἐπιμελεῖσθαι δὲ τὸν βασιλέα τὸν ἀεὶ βασιλεύοντα, καὶ τοὺς παρασίτους οὓς ἂν ἐκ τῶν δήμων προαιρῶνται, καὶ τοὺς γέροντας καὶ τὰς γυναῖκας τὰς πρωτοπόσεις. ἔχεις δὲ κἀκ τούτων καλέ
B μου Οὐλπιανὲ ζητεῖν, τίνες αἱ πρωτοπόσεις γυναῖκες. ἀλλὰ μὴν, περὶ γὰρ τῶν παρασίτων ὁ λόγος, κἂν τῷ Ἀνακείῳ ἐπί τινος στήλης γέγραπται. τοῖν δὲ βοοῖν τοῖν ἡγεμόνοιν τοῖν ἐξαιρουμένοιν, τὸ μὲν τρίτον μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα, τὰ δὲ δύο μέρη τὸ μὲν ἕτερον τῷ ἱερεῖ, τὸ δὲ τοῖς παρασίτοις. Κράτης δ' ἐν δευτέρῳ Ἀττικῆς διαλέκτου φησὶ, Καὶ ὁ παράσιτος νῦν ἐπ' ἄδοξον μὲν κεῖται πρᾶγμα, πρότερον δ' ἐκαλοῦντο παράσιτοι, οἱ ἐπὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ σίτου ἐκλογὴν αἱρούμενοι. καὶ ἦν ἀρχεῖόν τι
C παρασίτων. διὸ καὶ ἐν τῷ τοῦ βασιλέως νόμῳ γέγραπται ταυτί. ἐπιμελεῖσθαι δὲ τὸν βασιλεύοντα τῶν τε ἀρχόντων, ὅπως ἂν καθιστῶνται, καὶ τοὺς παρασίτους ἐκ τῶν δήμων αἱρῶνται κατὰ τὰ γεγραμμένα. τοὺς δὲ παρασίτους ἐκ τῆς βουκολίας ἐκλέγειν ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ἑαυτῶν ἕκαστον ἑκτέα κριθῶν δαίνυσθαι τοὺς ὄντας Ἀθηναίους ἐν τῷ ἱερῷ κατὰ τὰ πάτρια. τὸν δ' ἑκτέα παρέχειν εἰς τὰ ἀρχεῖα τῷ Ἀπόλλωνι τοὺς Ἀχαρνέων παρασίτους ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τῶν κριθῶν. ὅτι δὲ καὶ
D ἀρχεῖον ἦν αὐτῶν, ἐν τῷ αὐτῷ νόμῳ τάδε γέγραπται. εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ νεώτου ἀρχείου, καὶ τοῦ παρασιτίου, καὶ τῆς οἰκίας τῆς ἱερᾶς διδόναι τὸ ἀργύριον, ὁπόσου ἂν οἱ τῶν ἱερέων ἐπισκευασταὶ μισθώσωσιν. Ἐκ τούτου δῆλόν ἐστιν, ὅτι ἐν ᾧ τὰς ἀπαρχὰς ἐτίθεσαν τοῦ ἱεροῦ σίτου οἱ παράσιτοι, τοῦτο παρασίτιον προσηγορεύετο. ταὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Φιλόχορος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Τετραπόλει, μνημονεύων τῶν καταλεγομένων τῷ Ἡρακλεῖ παρασίτων. καὶ Διόδωρος
E ὁ Σινωπεὺς κωμῳδοποιὸς, ἐν Ἐπικλήρῳ, οὗ τὸ μαρτύριον ὀλίγον ὕστερον παραθήσομαι. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Μεθωναίων πολιτείᾳ, παράσιτοι φησὶ τοῖς μὲν ἄρχουσι δύο καθ' ἕκαστον ἦσαν, τοῖς 119
δὲ πολεμάρχοις εἷς. τεταγμένα δὲ ἐλάμβανον παρ' ἄλλων τέ τινων καὶ τῶν ἁλιέων ὄψον. τὸν δὲ νῦν λεγόμενον παράσιτον Καρύστιος ὁ Περγαμηνὸς ἐν τῷ Περὶ διδασκαλιῶν εὑρεθῆναι φησὶν ὑπὸ πρώτου Ἀλέξιδος· ἐκλαθόμενος ὅτι Ἐπίχαρμος ἐν Ἐλπίδι ἢ Πλούτῳ παρὰ πότον αὐτὸν
F εἰσήγαγεν. οὑτωσὶ λέγων, Ἀλλ' ἄλλος ὁ δ' ἐστὶ χ' ὅδε τῶδε κατὰ πόδας τὸν ῥᾳδινῶς λαψῆ τὸ καὶ τοίνυν καθ' ἣν εὐώνον ἀεὶ σῖτον. ἀλλ' ἔμπας ὅδε ἄμυστιν ὥσπερ κύλικα πίνει τὸν βίον αὐτὸν δὲ ποιεῖ. τὸν παράσιτον λέγοντα τοιάδε πρὸς τὸν πυνθανόμενον.

Συνδειπνέω τῷ λῶντι, καλέσαι δεῖ μόνον·
Καὶ τῷ γαμηλιῶντι τῷ γ' ἂν οὐδὲν δεῖ καλεῖν.
Τηνικάδε χαρίεις τ' εἰμί, καὶ πιέω πολὺν

Γέλωτα, καὶ τὸν ἑστιῶντ' ἐπαινέω. A
Καὶ καττιναύτιον † λῆτλιω λέγῃ,
Τήνῳ κυδάζομαί τε κἀπ' ὧν ἠχθόμαν
Κἤπειτα πολλὰ καταφαγὼν πολλ' ἐμπιὼν
Ἄπειμι. λύχνον δ' οὐκ ὁ παῖς μοι συμφέρει,
Ἕρπω δ' ὀλισθράζων τε καὶ κατὰ σκότος.
Ἐρῆμον αἴκα δ' ἐντύχω τοῖς περιπόλοις
Τούτοις ἀγαθὸν ἐπιλέγω τοῖς θεοῖς, ὅτι
Οὐ λῶντι παίειν, ἀλλὰ μαστιγοῦν τί με.
Ἐπιδεχαινο † οἴκαδ' εἰς καταφθερεῖς B
Ἄτρωτος εὕδω, καὶ τὰ μὲν πρᾶτ' οὐκ ἐῶ
Ἇς καμᾶν † ἄκρατος οἶνος ἀμφέπῃ φρένας.

Καὶ ἄλλα δὲ τοιαῦτα ἐπιλέγει ὁ τοῦ Ἐπιχάρμου παράσιτος. ὁ δὲ παρὰ τῷ Διφίλῳ τάδε φησίν,

Ὅταν με καλέσῃ πλούσιος δεῖπνον ποιῶν,
Οὐ καταμανθάνω τὰ τρίγλυφ' οὐδὲ τὰς στέγας.
Οὐδὲ δοκιμάζω τοὺς Κορινθίους κάδους.
Ἀτενὲς δὲ τηρῶ τοῦ μαγείρου τὸν καπνόν·
Κἂν μὲν σφοδρὸς φερόμενος εἰς ὀρθὸν τρέχῃ, C
Γέγηθα καὶ χαίρω τι καὶ πτερύσσομαι.
Ἐὰν δὲ πλάγιος καὶ λεπτὸς, εὐθέως νοῶ
Ὅτι τοῦτό μοι τὸ δεῖπνον, ἀλλ' οὐδ' αἷμ' ἔχει.

Πρῶτος δ' Ὅμηρος ὥς τινες φασὶν εἰσήγαγε παράσιτον, τὸν Ποδῆν εἶναι λέγων φίλον εἰλαπιναστὴν τοῦ Ἕκτορος.

Ἦν δέ τις ἐν Τρώεσσι Ποδῆς υἱὸς Ἠετίωνος, D
Ἀφνειός τ' ἀγαθός τε, μάλιστα δέ μιν τίεν Ἕκτωρ,
Δήμου, ἐπεί οἱ ἑταῖρος ἔην φίλος εἰλαπιναστής.

Τὸν γὰρ ἐν εἰλαπίνῃ φίλον εἴρηκεν τὸν ἐν τῷ δειπνεῖν. διὸ καὶ ποιεῖ αὐτὸν ὑπὸ Μενελάου τιτρωσκόμενον κατὰ τὴν γαστέρα. φησὶ δ' ὁ Σκήψιος Δημήτριος, ὡς καὶ Πάνδαρον διὰ τὸ ἐπιωρκηκέναι κατὰ τῆς γλώττης, τιτρώσκει δ' αὐτὸν Σπαρτιάτης ἄνθρωπος τὴν αὐτάρκειαν ἐζηλωκώς. οἱ δ' ἀρχαῖοι ποιηταὶ τοὺς παρασίτους κόλακας ἐκάλουν, ἀφ' ὧν καὶ Εὔπολις τῷ δράματι τὴν ἐπιγραφὴν ἐποιήσατο, τὸν χορὸν τῶν κολάκων ποιήσας τάδε λέγοντα. ἀλλὰ δίαιταν ἣν ἔχουσιν οἱ κόλακες πρὸς ὑμᾶς λέξομεν. ἀλλ' ἀκούσατ' ὡς ἐσμὲν ἅπαντες κομψοὶ ἄνδρες. οἷσι πρῶτα μὲν παῖς ἀκόλουθός ἐστιν ἀλλότριος τὰ πολλά. μικρὸν δέ τι † κάμον αὐτῷ. ἱματίω δέ μοι δύ' ἐστὸν χαρίεντε, τούτοιν μεταλαμβάνων ἀεὶ θάτερον ἐξελαύνω εἰς F ἀγοράν. ἐκεῖ δ' ἐπειδὰν κατίδω τιν' ἄνδρ' ἠλίθιον, πλουτοῦντα δ', εὐθὺς περὶ τοῦτόν εἰμι. κἂν τι τύχῃ λέγων ὁ πλουτῶν, σφόδρα τοῦτ' ἐπαινῶ, καὶ καταπλήττομαι, δοκῶν τοῖσι λόγοισι χαίρειν. εἶτ' ἐπὶ δεῖπνον ἐρχόμεθ' ἄλλυδις ἄλλος ἡμῶν, μᾶζαν ἐπ' ἀλλόφυλον· οὗ δεῖ χαρίεντα πολλὰ τὸν κόλακ' εὐθέως λέγειν, ἢ φέρεται θύραζε.

Excito risum, conuiuatorem in os laudo:
Conuiuarum si quis mihi contradicat,
Illum incesso conuitiis, illi oppedo:
Deinde cibo potúque multo distentus,
Abeo: puer non prælucet facem [a].
In tenebris ego repo, titubánsque
Ambulo: quod si casu in Circitores incidam
Istos, maximas ago dijs gratias, quòd
Nec pugnis me, nec scutica uelint cædere.
Postea uerò quàm noctu saluus perueni domum,
Illæsus [b] *dormio, & animum in primis placo,*
Quem merum uinum leniter fouet.

Alia quoque huiusmodi, Parasitus apud Epicharmum effatur: hæc autem apud Diphilum:

Cùm diues aliquis conuiuator ad cœnam me accersit,
Nec [c] *ego triglypha* [d] *contemplor, nec laquearia,*
Nec laudo [e] *Corinthios cados:*
Verùm intentis oculis aspicio coqui fumum.
Si directo impetu uehemens excurrit,
Gaudeo, lætor, exulto [f]:
Sin obliquus, & tenuis, animaduerto protinus
Illam mihi futuram cœnam [g] *absque sanguine.*

Ab Homero quidem omnium primo inductum fuisse parasitum nonnulli putant, qui Poden esse dixerit amicum Hectoris, ac conuiuam.

Inter Troianos [h] *quidam fuit Podes, filius Eetionis,*
Et bonus & diues: illi honoris plurimum Hector deferebat
Ex uniuerso populo, quia familiaris & charus esset conuiua.

Quod enim poëta dixit in conuiuio charum fuisse, de cœna est intelligendum. Itaque à Menelao sauciatum eius abdomen fuisse poëta [i] fingit, quemadmodum & Pandari linguam, quia peierasset, vt enucleat Demetrius Scepsius. Vulnerauit autem Spartanus vir, frugalitatis studiosus. Antiqui sanè poëtæ parasitos, κόλακας, id est, Assentatores nominarunt, à quibus fabulam suam Eubulus inscripsit. Eius chorus ex Assentatoribus compositus est, qui hæc loquuntur:

Quænam assentatoribus uitæ sit ratio, uobis exponemus:
Arrigite uos aures. Sciti ac belli nos sumus homines.
Primùm alienus sæpenumero puer est assecla mihi.
Eum pauco uilique cibo alo, ut & meipsum.
Elegantes mihi duæ sunt uestes:
Illas ego mutans, alterutram semper in forum produco.
Ibi si locupletem ac stolidum quendam conspicio,
Ad illum [k] *statim adeo: si quid ineptus* [l] *ille diues loquitur,*
Impensè laudo quasi stupore perculsus, eiusque uerbis delectari uideor.
Deinde cœnatum imus, aliò nostrûm alius,
Sed ad mazam alienigenam: ubi festiuum assentatorem
Effutire multa statim oportet, aut foras eijci.

Acestorem[a] notis compunctum id perpessum fuisse memini. Ridiculi nihil dixisti,
Inquit conuiuator: mox deinde puer foras abactum, & collari obstrictum, cauponi[b] tradit.

Parasiti nomen vsurpat Araros in Menæo his verbis:

Quin parasitus sis fieri nequit, ô charissimum caput,
Ischomachus alit te uidelicet.

Frequens hoc nomen est apud iuniores verbum παρασιτεῖν, quod est parasitari. Plato philosophus in Lachete sic dixit: Et vobis parasitantur adolescentuli. Alexis in Gubernatore genera duo parasitorum esse his verbis ostendit,

A. Duo sunt, ô Nausinice, parasitorum genera:
Vnum uulgare, notatum à comicis,
Nos scilicet atri[c] homines. B. alterum ego quæro genus.
A. Satrapas[d] Parasitos, militum illustres duces,
Grauem aliquem parasitum, accitum è uulgi medio,
Qui uitam cum autoritate & modestia seueram assimulet,
Cuius supercilia mille[e] talenta pendant, sursum replicata.
Hoc genus tu nosti, atque adeò rem ipsam. B. noui probè.
A. In hoc utroque genere unica est
Operæ species, assentationisque una & eadem contentio:
Verùm ut in hominum uita fortuna
Alios nostrûm ad magnas res destinat, ad paruas alios,
Deinde idcirco alij bonis affluunt, alij errabundi mendicant.
Hæc Nausinice nonne te ingeniosè doceo?
B. At si te laudauero, de alijs me magis interrogabis[f].

Parasiti forma qualis sit, non inconcinnè delineat Timocles in Dracontio his versibus:

A. Ego uerò parasito sinam cuipiam
Maledicere? hercle minime. etenim nullum est
In hisce rebus hominum genus utilius.
Nam si quid honestum amicis gratum est,
Parasitus homo id perpetuo facit.
Si amas, uel citra occasionem is amator fiet.
Si quid agas, idem agit, & ut expedit, adiutor adest,
Alenti ut hoc reddat, æquum esse iudicans.
Quantus ille amicorum laudator & quàm admirabilis est?
At, dices, cœnarum immuni[g] uoluptate gaudet:
Ecquis heros, deúsue[h], nedum homo
Sortem eam uitæ, conditionémque improbat?
Cæterum, ne longa oratione totum conteram diem,
Argumentum maximum adductur ū me arbitror,
Quanto in honore sit parasitorum uita,
Eadem ipsis præmia atque illis qui Olympio uicerunt, dantur, probitatis gratia,
Nempe cibatus: etenim ubi non confertur symbola
Prytaneum[i] id omne prorsus appellandum est.

Antiphanes in Geminis:

A οἶδα δ' Ἀκέστορα αὐτὸ τὸν στιγματίαν παθόντα. σκῶμμα γὰρ εἴπας ἔλεξεν· εἶτ' αὐτὸν ὁ παῖς θύραζ' ἀγαγὼν ἔχοντα κλοιὸν παρέδωκεν Οἰνεῖ. Τοῦ δὲ ὀνόματος τοῦ παρασίτου μνημονεύει Ἀραρὼς ἐν Μεναίῳ διὰ τούτων,

Οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ εἶ παράσιτος φίλτατε·
ὁ δ' Ἰσχόμαχος ὁ διατρέφων σε τυγχάνει.

Πολὺ δ' ἐστὶ τὸ ὄνομα παρὰ τοῖς νεωτέροις. τὸ δὲ
B ῥῆμα παρὰ Πλάτωνι τῷ φιλοσόφῳ ἐν Λάχητι. φησὶ γὰρ καὶ ἡμῖν τὰ μειράκια παρασιτεῖ. παρασίτων δ' εἶναί φησι γένη δύο Ἄλεξις ἐν Κυβερνήτῃ διὰ τούτων,

Δύ' ἐστὶ Ναυσίνικε παρασίτων γένη.
Ἓν μὲν τὸ κοινὸν καὶ κεκωμῳδημένον.
Οἱ μέλανες ἡμεῖς. θάτερον ζητῶ γένος.
Σατράπας παρασίτους καὶ στρατηγοὺς ἐπιφανεῖς,
Σεμνοπαράσιτον ἐκ μέσου καλούμενον
C Ὑποκρινόμενον εὖ τοῖς βίοις, ὀφρῦς ἔχοντά γε
Χιλιοταλάντους, ἀνακυλιοντουσίας.
Νοεῖς τὸ γένος καὶ τὸ πρᾶγμα; καὶ μάλα.
Τούτων δ' ἑκατέρου τῶν γενῶν, ὁ μὲν τύπος
Τῆς ἐργασίας εἷς ἐστι, κολακείας ἀγών.
Ὥσπερ ἐπὶ τῶν βίων δὲ τοὺς μὲν ἡ τύχη
Ἡμῶν μεγάλοις προσένειμε, τοὺς δ' ἐλάττοσιν·
D Εἶθ' οἱ μὲν εὐποροῦμεν, οἱ ἀλλυόμεθα.
Ἆρά γε διδάσκω Ναυσίνικ' οὐκ ἀστόχως.
Ἀλλ' ἂν σ' ἐπαινῶ μᾶλλον αἰτήσεις μ' ἔτι;

Χαρακτηρίζει δ' οὐκ ἀρρύθμως τὸν παράσιτον ὁποιός τίς ἐστι Τιμοκλῆς ἐν Δρακοντίῳ οὕτως,

Ἔπειτ' ἐγὼ παράσιτον ἐπιτρέψω τινὶ
Κακῶς λέγειν; ἥκιστα· οὐδὲν ἔστι γὰρ
Ἐν τοῖς τοιούτοις χρησιμώτερον γένος.
Εἰ δ' ἔστι φιλέταιρον ἔν τι τῶν καλῶν,
E Ἀνὴρ παράσιτος τοῦτο ποιεῖ διατελοῖς.
Ἐρᾷς; συνεραστὴς ἀπρόφασιστος γίνεται.
Πράσσεις τί; πράξει συμπαρὼν ὅ, τι ἂν δέῃ.
Δίκαια ταῦτα τῷ τρέφοντι νενομικώς.
Ἐπαινέτης θαυμαστὸς οἷος τῶν φίλων.
Χαίρουσι δείπνων ἡδοναῖς ἀσυμβόλοις.
Τίς δ' οὐχὶ θνητῶν, ἢ τίς ἥρως, ἢ θεὸς
Ἀποδοκιμάζει τὴν τοιαύτην διατριβήν;
Ἵνα δὲ μὴ πολλὰ μακρολογῶ δι' ἡμέρας,
F Τεκμήριον τι παμμέγεθες οἶμαί γ' ἐρεῖν,
Ὁ τῶν παρασίτων ὡς τετίμηται βίος.
Γέρα γὰρ αὐτοῖς ταῦτα τοῖς τ' Ὀλύμπια
Νικῶσι δίδοται χρηστότητος εἵνεκα,
Σίτησις. οὗ γὰρ μὴ τίθενται συμβολαί,
Πρυτανεῖα ταῦτα πάντα προσαγορεύεται.

Καὶ Ἀντιφάνης δὲ ἐν Διδύμοις φησίν,

Ὅρα γὰρ, παράσιτός ἐστιν, ἂν ὀρθῶς σκοπῇς, A
120 Κοινωνὸς ἀμφοῖν, τῆς τύχης καὶ τοῦ βίου.
Οὐδεὶς παράσιτος εὔχετ' ἀτυχεῖν τοὺς φίλους.
Τοὐναντίον δὲ πάντας εὐτυχεῖν ἀεί.
Ἔστι πολυτελὴς τῷ βίῳ τις; οὐ φθονεῖ·
Μετέχειν δὲ τούτων εὔχετ' αὐτῷ συμπαρών.
Κἄστιν φίλος γενναῖος, ἀσφαλής θ' ἅμα.
Οὐ μάχιμος, οὐ πάροξυς, οὐχὶ βάσκανος.
Ὀργὴν ἀνενεγκεῖν ἀγαθός. ἂν σκώπτῃς, γελᾷ. B
Ἐρωτικὸς, γελοῖος, ἱλαρὸς τῷ τρόπῳ.
Πάλιν στρατιώτης ἀγαθὸς εἰς ὑπερβολὴν,
Ἂν ᾖ τὸ σιτάρχημα δεῖπνον εὐτρεπές.

Καὶ Ἀριστοφῶν δὲ ἐν Ἰατρῷ φησὶ,

Βούλομαι δ' αὐτῷ προειπεῖν οἷός εἰμι τοὺς τρόπους,
Ἄν τις ἑστιᾷ, πάρειμι πρῶτος· ὥστε ἤδη πάλαι
Ζωμὸς καλοῦμαι. δεῖ τιν' ἄρασθαι μέσον
Τῶν παροινούντων; παλαιστὴν νόμισον αὐτάργετόν μ' ὁρᾶν. C
Προσβαίνειν πρὸς οἰκίαν δεῖ; κριός. ἀναβῆναί τι πρὸς κλιμάκιον; Καπανεύς.
Ὑπομένειν πληγὰς, ἄκμων καὶ κονδύλοις·
Πλάττειν δὲ τελαμών. τοὺς καλοὺς πειρᾶν, καπνός.

Κἂν Πυθαγοριστῇ δέ φησιν,

Πρὸς μὲν τὸ πεινῆν ἐσθίειν τε μηδὲ ἓν
Νόμιζ' ὁρᾶν Τιθύμαλλον, ἢ Φιλιππίδην.
Ὕδωρ δὲ πίνειν, βάτραχος. ἀπολαῦσαι θύμων D
Λαχάνων τε, κάμπη. πρὸς τὸ μὴ λοῦσθαι, ῥύπος.
Ὑπαίθριος χειμῶνα διάγειν, κόψιχος.
Πνῖγος ὑπομεῖναι καὶ μεσημβρίας λαλεῖν,
Τέττιξ· ἐλαίῳ μήτε χρῆσθαι μήθ' ὁρᾶν,
Κονιορτός. ἀνυπόδητος ὄρθρου περιπατεῖν,
Γέρανος. καθεύδειν μηδὲ μικρὸν, νυκτερίς.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Προγόνοις,

Τὸν τρόπον μὲν οἶσθά μου,
Ὅτι τῦφος οὐκ ἔνεστιν. ἀλλὰ τοῖς φίλοις E
Τοιοῦτος εἰμὶ δή τις· τύπτεσθαι, μύδρος.
Τύπτειν, κεραυνός· ἐκτυφλοῦν τιν', ἀστραπή.
Φέρειν τιν' ἄρας, ἄνεμος. ἀποπνῖξαι, βρόχος.
Θύρας μοχλεύειν, σεισμός. εἰσπηδᾶν, ἀκρίς.
Δειπνεῖν ἄκλητος, μυῖα. μὴ ἐξελθεῖν, φρέαρ.
Ἄγχειν, φονεύειν, μαρτυρεῖν, ὅσ' ἂν μόνον
Τύχῃ τις εἰπὼν, ταῦτ' ἀπροσκέπτως ποιεῖν
Ἅπαντα, καὶ καλοῦσί μ' οἱ νεώτεροι
Διὰ ταῦτα πάντα σκηπτόν. ἀλλ' οὐθὲν μέλει F
Τῶν σκωμμάτων μοι. τῶν φίλων γὰρ ὢν φίλος,
Ἔργοισι χρηστὸς, οὐ λόγοις ἔφυν μόνον.

Δίφιλος δ' ἐν Παρασίτῳ μελλόντων γίνεσθαι γάμων, τὸν παράσιτον ποιεῖ λέγοντα τάδε,

— ἀγνοεῖς ἐν ταῖς ἀραῖς
Ὅτι ἐστὶν, εἴ τις μὴ φράσῃ ὀρθῶς ὁδόν·

Hoc uide, parasitus, si rectè consideres,
Vtriusque socius ac particeps est uitæ, ac fortunæ:
Nullus parasitus infœlices amicos esse cupit:
Sed è diuerso semper fortunatos omnes:
Vita si quis sumptuosus est, non inuidet,
Verum ei adesse potius optat, & cum illo simul ea frui:
Amicus sane generosus ac certus est,
Non iurgiosus, non acer, non æmulus:
Iram coërcet prudenter: si ludibrio habes, ridet:
Ad amorem propensus est: ridiculus: moribus hilaris:
Et rursum strenuus excellenter miles,
Si pro militari stipendio cœna sit splendida.

Aristophon in Medico:

Quali sim ingenio prius ipsi uolo dicere:
Conuiuiũ si quis exhibet, adsum primus: quamobrem
Iam olim me uocarunt Iusculum[a]. Si quis medius
Vinosis & rixantibus interponendus est,
Autargetum luctatorem te uidere puta.
Ad ædes si progrediendum, sum aries[b].
Si ascendendum in scalas, Capaneus[c].
Si toleranda plagæ, incus[d], ac nodus.
Si quid affingendum, lorum[e] ac fascia.
Si tentandi formosi, fumus[f].

Idem in Pythagorista:

Si bibendum edendúmque nihil,
Tithymallum[g] aut Philippiden te uidere puta.
Si aqua bibenda, rana[h] sum: si thymum rodendum
Aut olus quodpiam, eruca: si non lauandum: squallor:
Si hyeme degendum sub dio, merula.
Si tolerandus æstus, ac meridie confabulandum,
Cicada: si nec inungendum, nec aspiciundum oleum,
Puluis[i]: si excalceato spatiandum diluculo,
Grus: si parum dormiendum, noctua.

Antiphanes in Progenitoribus:

Tibi notum est ingenium meum:
Nullus fastus inest: aduersus amicos ego sum
Huiusmodi: si ferior, ferri massa:
Si ferio, fulmen: si excæcandus aliquis, fulgur:
Si tollendus & efferendus quispiam, uentus: si strangulandus, laqueus:
Si emouendæ cardinibus fores, terræ concussus: si saliendum, locusta:
Si cœnandum non inuitato, musca[k]: si non exeundum, puteus.
Si quid auspicandum[l], si quis interficiendus, si dicendum testimonium,
Vbi primùm iussit aliquis, perficio, nihil præterea cogitans
Mandata omnia: iuniores igitur
Ob hæc omnia me fulmen uocant: uerùm nihil moror
Dicteria: amicorum[m] amicus sum,
Naturáque, non uerbis: sed factis fidelis, ac bonus.

Diphilus in Parasito, cùm instarent nuptiæ, parasitum hæc loquentem inducit:

Ignoras in diris execrationibus[n]
Quidnam illud sit: uiam si quis rectè non monstret:

si incendiarius est: si corrumpit & inficit aquam:
Si ad cœnam properantem impedit.

Eubulus in Oedipode:
Qui aliena cœnare primus hominum repperit,
Ingenio ut credibile est ualde populari fuit.
Quisquis uel ab amico uel ab hospite
Ad cœnam inuitato symbolam exigit,
Is exulato, nec domo quidquam secum auferat.

Diodorus Sinopensis in Epiclero lepidè quoque de parasitis hæc ait:
Aperte probare uolo
Venerandum, legibus scitum,
Atque diuinum hoc inuentum esse: aliarum uerò artium
Nullam à dijs repertam sed à uiris omnes sapientibus.
Parasitari primus cœpit Philius [a] Iuppiter,
Omnium consensu inter cœlites maximus.
Is enim domos ingreditur omnium,
Nec inopem discernit à diuite:
Sed cuius lectum bene stratum uiderit,
Admotámque mensam; omnibus quæ opus sunt
Instructam, accumbit modestissime.
Vbi prandio se expleuit, potuque, ac cibo,
Abit, nec ullum confert symbolum.
Idipsum equidem ego quoque facio. Sicubi
Lectos uideam stratos, adornatas mensas,
Patentemque ianuam, intro tum eo
Tacitus, ac me decenter compono,
Ne conuiuarum alicui molestus sim,
Allatis uerò ferculis omnibus satiatus,
Atque potu, reuertor domum, ut Philius Iuppiter.
Id autem pulchrum semper fuisse ac gloriosum
Cognoscet quiuis hinc euidentius:
Ciuitas quæ magnificè ueneratur Herculem,
Cuiuscumque gentis illa sit, cùm operatur sacris,
Ad illa sacrificia parasitos deo
Nunquam sortitur: uel assumit
Obuios temere quoslibet, sed ex ciuibus
Viros duodecim curiosè nominat,
Delectos, ortos è primarijs ac præpotentibus,
Qui sumptum ad sacrificium præbeant, & honestè uixerint,
Deinde postea exemplo Herculis
Diuitibus parasitos quosdam designatos attribuunt,
Et eos bene ut alant, exhortantur, sæpe non festiuissimos
Eligentes, sed qui assentari didicerint,
Et laudare omnia: quibus, in faciē si quis ructet,
Radicula uorata, aut siluro [b] putri,
Rosam ipsam & uiolas dicant pransum esse:
Aut cum quodam accumbens si pepederit,
Admotis naribus uult eum sic alloqui,
Vnde suffitum hunc accipis?
Propter istos artem impudenter ac insolenter infamantes,
Quod pulchrū & honore dignum est, turpe nunc existimant.

Axionicus in Chalcidico:
Parasitari cùm primùm statui,
Iuuenis adhuc, cū socio Philoxeno Pternocopide [c],
Ictibus percussus sum & pugnorū, & catinorū,
Et illisorum ossium, tam ualidis, ut interdum

a Amicitiæ præ[illegible] amici[illegible] te tuetur.
b [illegible]
c [illegible]

A Ἢ πῦρ ἐναύσῃ, ἢ διαφθερεῖ ὕδωρ,
Μέλλοντα δειπνεῖν ἤ γε κωλύσῃ τινά.
Εὔβουλος δὲ ἐν Οἰδίποδι,
Ὁ πρῶτος εὑρὼν τἀλλότρια δειπνεῖν, ἀνὴρ
Δημοτικὸς ἦν τις ὡς ἔοικε τοὺς τρόπους.
Ὅστις δ᾽ ἐπὶ δεῖπνον ἢ φίλον τιν᾽ ἢ ξένον
Καλέσας, ἔπειτα συμβολὰς ἐπράξατο,
Φυγὰς γένοιτο μηδὲν οἴκοθεν λαβών.
Διόδωρος δὲ ὁ Σινωπεὺς ἐν Ἐπικλήρῳ περὶ τοῦ παρασιτεῖν καὶ αὐτὸς οὐκ ἀγλαφύρως τάδε φησίν,
B — Βούλομαι δεῖξαι σαφῶς
Ὡς σεμνόν ἐστι τοῦτο καὶ νενομισμένον,
Καὶ τῶν θεῶν εὕρημα. τὰς δ᾽ ἄλλας τέχνας
Οὐδεὶς θεῶν κατέδειξεν, ἀλλ᾽ ἄνδρες σοφοί.
Τὸ γὰρ παρασιτεῖν εὗρεν ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος,
Ὁ τῶν θεῶν μέγιστος ὁμολογουμένως.
Οὗτος γὰρ εἰς τὰς οἰκίας εἰσέρχεται,
Οὐχὶ διακρίνας τὴν πενιχρὰν ἢ πλουσίαν.
Οὗ δ᾽ ἂν καλῶς ἐστρωμένην κλίνην ἴδῃ,
Παρακειμένην τε τράπεζαν, πάνθ᾽ ἃ δεῖ
C Ἔχουσαν, ἤδη κατακλιθεὶς κοσμίως,
Ἀριστήσας ἑαυτὸν ἐντραγών, ἐμπιών,
Ἀπέρχετ᾽ οἴκαδ᾽ οὐ καταβαλὼν συμβολάς.
Κἀγὼ ποιῶ νῦν τοῦτ᾽ ἐπὰν κλίνας ἴδω
Ἐστρωμένας καὶ τὰς τραπέζας εὐτρεπεῖς,
Καὶ τὴν θύραν ἀνεῳγμένην, εἰσέρχομ᾽ ἐνθάδε
Ἤδη σιωπῇ, καὶ ποιήσας εὐσταλῆ
Ἐμαυτόν, ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τὸν συμπότην.
Πάντων ἀπολαύσας τῶν παρατεθέντων, πιών,
D Ἀπέρχομ᾽ οἴκαδ᾽ ὥσπερ ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος.
Ὅτι δ᾽ ἦν τὸ πρᾶγμα ἔνδοξον ἀεὶ καὶ καλόν,
Ἐκεῖθεν ἂν γνοίη τις ἔτι σαφέστερον.
Τὸν Ἡρακλέα τιμῶσα λαμπρῶς ἡ πόλις,
Ἐν ἅπασι τοῖς δήμοισι θυσίας ποιουμένη
Εἰς τὰς θυσίας ταύτας, παρασίτους τῷ θεῷ
Οὐ πώποτ᾽ ἀπεκλήρωσεν οὐδὲ παρέλαβεν
Εἰς ταῦτα τοὺς τυχόντας, ἀλλὰ κατέλεγεν
Ἐκ τῶν πολιτῶν δώδεκ᾽ ἄνδρας ἐπιμελῶς
Ἐκλεξαμένη τοὺς ἐκ δυναστῶν γεγονότας
E Ἔχοντας θυσίας, καλῶς βεβιωκότας.
Εἶθ᾽ ὕστερον τὸν Ἡρακλέα μιμούμενοι
Τῶν εὐπόρων τινὰς παρασίτους ἑλόμενοι
Τρέφειν παρεκάλουν. οὐχὶ τοὺς χαριεστάτους
Ἐκλεγόμενοι, τοὺς δὲ κολακεύειν δυναμένους,
Καὶ πάντ᾽ ἐπαινεῖν. οἷς ἐπειδὴ προσερύγοι
Ῥαφανίδα ἢ σαπρὸν σίλουρον καταφαγών,
Ἴα καὶ ῥόδ᾽ ἔφασαν αὐτὸν ἠριστηκέναι,
Ἐπειδὰν δ᾽ ἀποπάρδῃ μετά τινος κατακείμενος,
F Τούτῳ προσάγων τὴν ῥῖνα δεῖ αὐτῷ φράσαι
Πόθεν τὸ θυμίαμα τοῦτο λαμβάνεις;
Διὰ τοὺς τοιούτους τοὺς ἀσελγῶς χρωμένους,
Τὸ τίμιον καὶ τὸ καλὸν αἰσχρόν ἐστι νῦν.
Καὶ Ἀξιόνικος δ᾽ ἐν Χαλκιδικῷ φησίν,
Ὅτε τοῦ παρασιτεῖν πρῶτον ἠράσθην μετὰ
Φιλοξένου τοῦ πτερνοκοπίδος νέος ἔτ᾽ ὤν
Πληγὰς ὑπομένων κονδυλίων καὶ τρυβλίων,
Ὀστῶν τε τὸ μέγεθος τοσαύτας, ὥστε με

Ἐνίοτε τοὐλάχιστον ὀκτὼ τραύματα A
Ἔχων. ἐλυσιτέλει γάρ. ἥττων εἰμὶ γὰρ
Τῆς ἡδονῆς· ἔπειτα καὶ τρόπον τινὰ
Τὸ πρᾶγμά μοι λυσιτελὲς εἶναι νενόμικα.
Οἷον φιλερείς τις ἐστὶ, καὶ μάχεταί τί μοι,
Μετεβαλόμην πρὸς τοῦτον, ὅσα τ' εἴρηκέ με
Κακῶς, ὁμολογῶν ἀληθέως, οὐ βλάπτομαι.
Πονηρὸς ὢν τε χρηστὸς εἶναι φησί τις,
Ἐγκωμιάζων τοῦτον ἀπέλαβον χάριν.
Γλαύκου βεβρωκὼς τέμαχος ἑφθὸν τήμερον, B
Αὔριον ἕωλον τοῦτ' ἔχων οὐκ ἄχθομαι.
Τοιοῦτος ὁ τρόπος ἐστὶν ἡ φύσις τέ μου.

Ἀντίδοτος δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πρωτοχόρῳ παράγει τινὰ παραπλήσιον τοῖς ἐν τῷ Κλαυ-
121 δίῳ νῦν σοφιστεύουσιν, ὧν οὐδὲ μεμνῆσθαι καλὸν, τοιαῦτα περὶ παρασιτικῆς τέχνης λέγοντα.

Κατὰ τὴν στάσιν δὴ πάντες ἀκροᾶσθέ μου
Πρὶν ἐγγραφῆναι καὶ λαβεῖν τὸ χλαμύδιον, C
Περὶ τοῦ παρασιτεῖν εἴ τις ἐμπέσοι λόγος·
Τὸ τεχνίον ἀεὶ τοῦτό μοι καταπινέτω.
Καὶ παιδομαθὴς πρὸς αὐτὸ τὴν διάνοιαν ἦν.

Παράσιτοι δ' ἐπ' ὀνόματος ἐγένοντο, Τιθύμαλλος μὲν, οὗ μνημονεύει καὶ Ἄλεξις ἐν Μιλησίᾳ, καὶ ἐν Ὀδυσσεῖ ὑφαίνοντι. ἐν δὲ Ὀμυθίοις φησίν,

Ὁ δὲ σὸς πένης ἐστ' ὦ γλυκεῖα. τοῦτο δὲ
Δέδοιχ' ὁ θάνατος τὸ γένος ὥς φησιν μόνον.
Ὁ γοῦν Τιθύμαλλος ἀθάνατος περιέρχεται. D

Δρόμων δ' ἐν Ψαλτρίᾳ,

— Ὑπερῃσχυνόμην
Μέλλων ἀσύμβολος πάλιν δειπνεῖν. πάνυ
Αἰσχρόν. ἀμέλει τὸν Τιθύμαλλον γοῦν ἀεὶ
Ἐρυθρότερον κόκκου περιπατοῦντ' ἔσθ' ὁρᾶν,
Οὕτως ἐρυθριᾷ συμβολὰς οὐ κατατιθείς.

Τιμοκλῆς Κενταύρῳ ἢ Δεξαμενῷ, Τιθύμαλλον αὐτὸν καὶ παράσιτον ἀποκαλῶν. ἐν δὲ Καυνίοις,

Ἤδη προσενήνεκται τί μέλλει, σπεύδετε. E
Ὦ τάν. ὁ γὰρ Τιθύμαλλος οὗτος ἀνεβίω
Κομιδῇ τεθνηκὼς, τὴν ἀν' ὀκτὼ τοῦ ὀβολοῦ
Θέρμοις μαλάξας. οὐκ ἀπεκαρτέρησε γὰρ
Ἐκεῖνος, ἀλλ' ἐκαρτέρησεν ὦ φίλτατε
Πίνων.

ἐν δ' Ἐπιστολαῖς,

Οἴμοι κακοδαίμων ὡς ἐρῶ μὰ τοὺς θεούς,
Τιθύμαλλος οὐδὲ πώποτ' ἠράσθη φαγεῖν,
Οὕτω σφόδρ' οὐδὲ Κορμὸς ἱμάτιον λαβεῖν. F
Οὐ Νεῖλος ἀλφίτου Κόρυδος ἀσύμβολος
Κινεῖν ὀδόντας.

Ἀντιφάνης Τυρρηνῷ,

Καὶ γὰρ αἰτεῖτο προῖκα τοῖς φίλοις ὑπηρετεῖν.
Λέγεις ἔσεσθαι Τιθύμαλλον πλούσιον.
Εὖ· πράξεται γὰρ μισθὸν ἐκ τοῦ σοῦ λόγου
Παρ' οἷς ἐδείπνει προῖκα, συλλέξειν συχνόν.

Cùm minimum, essem uulneribus octo saucius.
Idque profuit: Nam uoluptati facilè [a]
Succumbo, deinde id quodam modo
Fore mihi conducibile arbitratus sum.
Si quis enim contentiosus mecum rixatur de re quapiam,
Ad eum me conuerto, & quæcunque maledicta
Ingessit, esse uera statim confessus, noxam [b] *amolior.*
Scelestus si quis bonum se uirum esse contendit,
Eum laudo, isque magnam habet gratiam.
Hodie Glauci elixum recens frustum si comedi,
Postridianum frigidum, marcidum, repositum,
comesse non ægrè fero:
Hæc mea natura est, hoc ingenium meum.

Antidotus in fabula cui titulus est Protochorus [c], quendam parasitum inducit iis similem qui nunc apud Claudium philosophantur, & rhetoricen profitentur, vix [d] digni quos memoremus, hæc loquentem de parasitorum arte:

Vestro quisque loco stantes audite me,
Priusquam in hunc ordinem adscribamini, & induatis pallium.
De arte parasitorum sermo si quis incidat,
Illam semper ego deuoraui [e] *bellulam artem,*
Et iam à puero illam discere in animo habui.

Parasitus nomine celebris fuit Tithymallus, cuius meminit Alexis in Milesia, & in Vlysse textore, & in Omythiis [f] his verbis:

Adesto tibi parasitus, ô mihi chara: hoc sanè
Genus hominum mors, quod aiunt, solum reformidat.
Itaque Tithymallus immortalis obambulat.

Dromon in Psaltria:

A. Pudebat maximè
Quòd absque symbola cœnaturus essem denuo.
B. ualde
Id quidem turpe. A. ita sanè. ideóque Tithymallum
Videre licet cocco rubentiorem oberrare,
Sic erubescentem, quòd numquam symbolam conferat.

Timocles in Centauro, siue Labro:

Tithymallum ipsum, & parasitum appellabat.

Idem in Cauniis:

A. Iam cibus allatus est: quid festinare cunctamini,
O amici? Tithymallus iste reuixit
Prorsus mortuus, cùm obolo emptos
Lupinos dentibus tandem emolisset. B. Inedia
quidem tum mortem sibi non consciuit,
Verùm sese aliquandiu post sustentauit
Potu.

Idem in Epistolis:

Eheu, miserum me, ut amore ardeo: per deos
Tithymallus nunquam amauit cibum
Tam uehementer, aut Cormus uestes acceptas [g]
Aut polentam Nilus, aut Corydus absque symbola
Dentium collisum.

Antiphanes in Tyrrheno:

A. Amicis gratis famulari is flagitabat.
B. Futurum ergo Tithymallum diuitem [h] *prædicas.*
A. Rectè, mercedem enim luculentam ab ijs exiget
Apud quos cœnabit gratis, ac eã crebrò colliget.

Fuit &

Fuit & Corydus ex nobilibus parasitis. Huius Timocles sic meminit in Epichærecaco[a]:

Obsonij uidere in foro abundantiam, diuiti quidem
Gratissimum, inopi contrà miserrimum est.
Itaque à nemine uocatus Corydus ut uidetur mihi,
Sapienter apud se obsonatur[b] domi.
Risu quidem, ut arbitror, dignum hoc nuper accidit.
Quatuor homo quidam obolos tantùm cùm haberet, anguillas
Conspiciens, thynni frusta, torpedines, locustas, ac dentibus[c] stupens,
Omnia illa, circumeundo percontatus.
Quāti uenirent, audito pretio recurrit ad Membradas[d].

Alexis in Demetrio seu Philætero[e]:

At uereor
Corydum, si uideam prandere cum aliquo
Tam facile, non reciso tamen:
Etenim nec ille, si quis inuitet, denegat.

Idem in Titthe[f]:

Corydus iste ridicula solitus
Dicere, se Blepæum esse optat, & quidem sapit:
Locuples enim Blepæus[g] est.

Cratinus iunior in Titanibus:

Corydum æris sculptorem obseruaui:
Eum tu nec panis quidquam relicturum putabis,
Nec obsonij, cæteris omnibus, si quando apud te cibum capiet.
De Corydo id te præmoneo, ualidas illi manus esse,
Aeneas, indefessas, ipso igne ualentiores.

Corydum dicteriis facetum fuisse, quibus arridere volebat audientes, deridériq; seipsum, idem Alexis in Poëtis sic ait:

Vehementer cupio
Seriò rideri, & quæ rideantur loqui
Omnium Atheniensium maximè, post Corydum[h].

Eius sales memorandáque dicta Lynceus Samius oratione complexus est, ipsúmque propriè Eucratem appellatum fuisse tradidit, his verbis: Eucrates Corydus cùm apud quendā biberet in ædibus ruinosis ac putribus, Istic, inquit, cœnādum est, subiecta manu sinistra, Caryatidum[i] more. Philoxenus Pternocopis oborto sermone, caros esse turdos, Corydo præsente, quem fama erat olim se prostituisse, Atqui recordor, ait, Corydū[k] obolo tantùm olim cōstitisse. Fuit autem Philoxenus & ipse parasitus, vt scribit Axionicus in Chalcidico, cuius testimonium suprà[l] nos laudauimus: Huius meminit & in Cecryphalo[m] Menander, id tantùm scribēs, Pternocopidem ipsum appellatum fuisse: meminit etiam Machō comicus, genere Corinthius aut Sicyonius, qui vitam in Alexandria mea cùm transegisset; comœdiæque partes[n] docuisset ab Aristophane grammatico distinctas, ibidem excessit vita. Sunt autem eius sepulchro incisa hæc carmina:

Comico leuis terra, poëtarum amicam
Hederam Machoni uiuacē super tumulo ede.

a Gaudente alie[no] [malo?].
b Domi se contin[et], & inediam tolerat.
c Præ nimio eius cibi desiderio, ac fame. Stupent dentes, cum [...] diuturna [...] fuerunt.
d Vilissimum [...].
e Amicorum stu[dio].
f Auia, materte[ra], nutrice.
g Diues ac for[tuna]tus quispiam.
h [...] adagio, Inter indoctos [...] Corydus [...].
i De Caryatidibus consule Vitruuium.
k Hæc vox & [...] signi[ficat ...], & Parasi[tum ...]. Erasm. a[dag.] Inter indoctos [...] Cory[dus ...].
l Pag. 239.
[m–n ...] 14.

A ἦν δὲ καὶ ὁ Κόρυδος τῶν διωνομασμένων παρασίτων. μνημονεύει δ' αὐτοῦ Τιμοκλῆς ἐν Ἐπιχαιρεκάκῳ οὕτως,

Ἀγορὰν ἰδεῖν δ' ὄψων, εὐπορουμένῳ μὲν
Ἥδιστον· ἂν δ' ἀπορῇ τις, ἀθλιώτατον.
Ὁ γοῦν Κόρυδος ἄκλητος ὡς ἐμοὶ δοκεῖ
Γενόμενος, ὀψωνεῖ παρ' αὑτὸν οἴκαδε.
Ἦν δὲ τὸ πάθος γελοῖον, οἴμοι, τέτταρας
Καλκοῦς ἔχων ἄνθρωπος, ἐγχέλεις ὁρῶν,
Θυννεῖα, νάρκας, καράβους, ἠμώδια·
B Καὶ ταῦτα πάντα μὲν περιελθὼν ἤρετο
Ὁπόσου, πυθόμενος δ' ἀποτρέχ' εἰς τὰς μεμβράδας.

Ἄλεξις Δημητρίῳ ἢ Φιλεταίρῳ,

Ἀλλ' αἰσχύνομαι
Τὸν Κόρυδον, εἰ δόξω συναριστᾶν τισιν
Οὕτω προχείρως, οὐκ ἀπαρνοῦμαι δ' ὅμως.
Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος ἐὰν καλῇ τις.

Ἐν δὲ Τιτθῇ,

Ὁ Κόρυδος οὗτος ὁ τὰ γέλοι' εἰθισμένος
C Λέγειν, Βλεπαῖος εἶναι βούλεται, νοῦν γ' ἔχων:
Πλουτεῖ γὰρ ὁ Βλεπαῖος.

Κρατῖνος δ' ὁ νεώτερος ἐν Τιτᾶσι,

Κόρυδον τὸν χαλκότυπον πεφύλαξο,
Ἢν μὴ σὺ νομιεῖς αὐτὸν μηθὲν καταλείψειν,
Μή δ' ὄψον κοινῇ μετὰ τούτου πώποτε δαίσῃ,
Τοῦ Κορύδου προλέγω σοι, ἔχει γὰρ χεῖρα κραταιὰν,
Χαλκῆν, ἀκάματον, πολὺ κρείττω τοῦ πυρὸς αὐτοῦ.

D Ὅτι δὲ γελοῖα ἔλεγεν ὁ Κόρυδος καὶ ἐπὶ τούτοις γελᾶσθαι ἤθελεν, ὁ αὐτὸς Ἄλεξις ἐν Ποιηταῖς φησὶ,

Πάνυ τι βούλομαι
Οὕτως γελᾶσθαι καὶ γελοῖ' ἀεὶ λέγειν,
Μετὰ τὸν Κόρυδον μάλιστ' Ἀθηναίων πολύ.

Ἀναγράφει δὲ αὐτοῦ τὰ ἀπομνημονεύματα Λυγκεὺς ὁ Σάμιος, Εὐκράτην αὐτὸν καλεῖσθαι κυρίως φάσκων. γράφει δ' οὕτως, Εὐκράτης ὁ Κόρυδος πίνων παρά τινι σαπρᾶς οὔσης τῆς οἰκίας, ἐνταῦθα φησὶ δειπνεῖν δεῖ ὑποστήσαντα τὴν E ἀριστερὰν χεῖρα, ὥσπερ αἱ Καρυάτιδες. Φιλόξενος δ' ἡ Πτερνοκόπις ἐμπεσόντος λόγου ὅτι αἱ κίχλαι τίμιαι εἰσὶ, καὶ τοῦ Κορύδου παρόντος, ὃς ἐδόκει πεπορνεῦσθαι, ἀλλ' ἐγὼ ἔφη μνημονεύω, ὅτε ὁ Κόρυδος ὀβολοῦ ἦν. ἦν δὲ καὶ ὁ Φιλόξενος τῶν παρασίτων ὡς Ἀξιόνικος εἴρηκεν ἐν τῷ Χαλκιδικῷ. πρόκειται δὲ τὸ μαρτύριον. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Μένανδρος ἐν Κεκρυφάλῳ, αὐτὸ μόνον αὐτὸν πτερνοκοπίδα καλῶν. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Μάχων ὁ κωμῳδοποιὸς, ὁ Κορίνθιος F μὲν ἢ Σικυώνιος γενόμενος. ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ τῇ ἐμῇ καταβιοὺς, καὶ διδάσκαλος γενόμενος τῶν κατὰ κωμῳδίαν μερῶν Ἀριστοφάνους τοῦ γραμματικοῦ, ὃς καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ. καὶ ἐπιγέγραπται αὐτοῦ τῷ μνήματι,

Τῷ κωμῳδογράφῳ, κούφη κόνι τὸν φιλαοιδὸν
Κισσὸν ὑπὲρ τύμβου ζῶντι Μάχωνι φέροις.

Οὐ γὰρ ἔχεις κηφῆνα παλίμπλυτον, ἀλλὰ σὺ τέχνης A
Ἄξιον ἀρχαίης λείψανον ἀμφιέσαι.
Τοῦτο δ' ὁ πρέσβυς ἐρεῖ Κέκροπος πόλι καὶ παρὰ Νείλῳ
Ἐστὶν ὅτ' ἐν μούσαις δριμὺ πέφυκε φυτόν.

Ἐν τούτοις δηλοῖ σαφῶς ὅτι Ἀλεξανδρεὺς ἦν γένος. ὁ δ' οὖν Μάχων τοῦ Κορύδου μνημονεύει ἐν τούτοις,

Τὸν Κόρυδον ἠρώτησεν Εὐκράτης ποτὲ
Τῶν συμπαρόντων πῶς κέχρητ' αὐτῷ ποτὲ B
Πτολεμαῖος, οἶδ', εἶπεν, οὐδέπω σαφῶς.
Πεπότικε μὲν γὰρ ὥσπερ ἰατρός μ' ἔφη,
Ἃ δεῖ φαγεῖν δὲ σιτί' οὐ δέδωκέ πω.

Λυγκεὺς δ' ἐν δευτέρῳ περὶ Μενάνδρου ἐπὶ γελοίοις φησὶ δόξαν εἰληφότας Εὐκλείδης ὁ Σμικρίνου, καὶ Φιλόξενος ὁ Πτερνοκόπις. ὧν ὁ μὲν Εὐκλείδης ἀποφθεγγόμενος οὐκ ἄξια βιβλίου καὶ μνήμης, ἐν τοῖς ἄλλοις ἦν ἀηδὴς καὶ ψυχρός. ὁ δὲ Φιλόξενος οὐδὲν ἐπὶ κεφαλαίου περιττὸν λέγων, ὅτι λαλήσειεν ἢ πικρανθείη πρός τινα τῶν ἐνόντων καὶ διηγήσαιτο, πᾶν ἐπαφροδισίας καὶ χάριτος ἦν μεστόν. C καίτοι γε συνέβη τὸν μὲν Εὐκλείδην κατὰ τὸν βίον, τὸν δὲ Φιλόξενον ὑπὸ πάντων φιλεῖσθαι καὶ τιμᾶσθαι. Μοσχίωνος δέ τινος παρασίτου μνημονεύων Ἄλεξις ἐν Τροφωνίῳ, παραμασήτην αὐτὸν ἐν τούτοις καλεῖ.

Εἶθ' ὁ Μοσχίων ὁ παραμασήτης ἐν βροτοῖς αὐδώμενος.

ἐν δὲ τῷ Παγκρατιαστῇ Ἄλεξις τρεχεδείπνους καταλέγων φησίν, D

Πρῶτον μὲν ἦν σοι Καλλιμέδων ὁ κάραβος,
Ἔπειτα Κόρυδος, Κωβιῶν, Κηρυβίων,
Ὁ σκόμβρος. ἡ σεμίδαλις, Ἡράκλεις φίλε.
Ἀγοράσματ' οὐ συμπόσιον εἴρηκας γύναι.

Κηρυβίων δ' ἐπεκαλεῖτο Ἐπικράτης ὁ Αἰσχίνου τοῦ ῥήτορος κηδεστής, ὥς φησι Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ
122 τῆς παραπρεσβείας. τῶν δὲ τοιούτων ἐπιθέτων, ἃ ἐπὶ χλεύῃ Ἀθηναῖοι παίζοντες ἔλεγον μνημονεύει Ἀναξανδρίδης ἐν Ὀδυσσεῖ οὕτως,

Ὑμεῖς γὰρ ἀλλήλοις ἀεὶ χλευάζετε. E
Οἶδ' ἀκριβῶς. ἂν μὲν γὰρ ᾖ τις εὐπρεπής,
Ἱερὸν γάμον καλεῖτ'. ἐὰν δὲ μικρὸν παντελῶς
Ἀνθρώπιον, σταλαγμόν. λαμπρός τις ἐξελήλυθ'; ὀλολυγμός οὗτός ἐστι. λιπαρὸς
Περιπατεῖ Δημοκλῆς; ζωμὸς
Κατονόμασται. χαίρει τις αὐχμῶν ἢ ῥύπῳ;
Κονιορτὸς ἀναπέφηνεν. ὄπισθεν ἀκολουθεῖ κόλαξ; F
Τήλεμβρος ἐπικέκληται. τὰ πολλ' ἄδειπνος περιπατεῖ;
Κεστρῖνός ἐστι νῆστις. εἰς τοὺς καλοὺς δ' ἄν τις βλέπῃ,
Κενός. θεατροποιὸς ὑφέλετ' ἄρνα παίζων,
Ἀτρεὺς ἐκλήθη. ἐὰν δὲ κριόν, Φρίξος. ἂν δὲ κῳδάριον, Ἰάσων.

Χαιρεφῶντος δὲ τοῦ παρασίτου μέμνηται μὲν κἂν τοῖς πρὸ τούτων.

Non enim uespam[a] identidem lotam complecteris, sed artis
Priscæ magnificiundas reliquias contegis.
In Cecropis ciuitate olim senes narrabunt, prope Nilum
Aliquando Musarum solertem & ingeniosam stirpem enatam fuisse.

His versibus natione fuisse Alexandrinum liquet. Machon ergo Corydi sic meminit:

Corydum aliquando interrogauit Eucrates
Præsentem, quo modo illum acciperet
Ptolemæus: respondit is, se certò nondum scire:
Nam, ut medicus, inquit, dedit quod[b] biberem,
Quod uerò comedendum est, nondũ ille dedit.

Lynceus libro secundo de Menandro, claros ob dicacitatem fuisse tradit Euclidẽ Smicrini filium, ac Philoxenum Pternocopidem: Euclidem tamen frigidum alioqui, & inelegãtem, ea dictitasse, quæ nec memoria digna forent, nec libro: Philoxenum autem, vt summatim colligam, nihil vnquam superuacuum & absurdum locutum fuisse, &, si quid effaretur sponte, vel irritatus ab aliquo qui adesset, id omne plenum veneris ac gratię explicuisse: itaque accidisse, vt Euclides, tantisper dum vixit, Philoxenus verò etiam post interitum ab omnibus diligeretur, ac cum honore celebraretur. Alexis in Trophonio Moschionem quendam parasitum memorat, eúmque Paramaseten[c] nominat his verbis:

Deinde Moschion Paramasetes inter homines uenerandus.

Alexis in Pancratiaste enumerãs Trechedeipnos[d] inquit:

A. Primùm quidem Callimedon locusta tibi præstò fuit:
Deinde Corydus, Cobion, Cerybion
Scomber, Semidalis. B. Papæ, amice Hercules:
Forum mihi narras uxor, non conuiuium.

Epicrates, AEschines Rhetoris curator,[e] Cerybion cognominatus est, vt inquit Demosthenes in oratione quam habuit De legatione perperã obita. Porrò adiectitias appellationes, quibus per iocum alios deridebant Athenienses, sic Anaxandrides in Vlysse memorat:

Vos quidem inuicem nunquam non subsannatis:
Hoc ego certò scio. Elegans & comptus si quis prodeat,
Sacras illum uocatis nuptias: si quis omnino paruulus
Homuncio, stillam: si quis splendidus
Progreditur, eiulatum muliebrem:[f] si pinguis
Spatiatur Democles, iusculum
Cognominatur: squallore si quis gaudet, ac sordibus,
Puluis[g] mox appellatur: si ponè quempiam sequitur
Assentator, lembus est: si quis incœnatus obambulat,
Ieiunus[h] mugil: si quis formosos respiciat,
Vanus[i]: si quis præstigiator[k] agnum ioco surripiat,
Atreus nominatur: si arietem, Phrixus: si uillosam pelliculam, Iason.

Chærephõtis parasiti nos suprà meminimus.

Fit & eius mentio apud Menandrum in Cecryphalo, & ad hunc modum in Ira:

A Chærephonte nihil profectò differt
Is homo quisquis est qui ad epulum
Vocatus aliquando, umbra cùm decempes[a] foret,
diluculo
Lucente adhuc luna, umbram intuitus,
Procurrit, tanquam serius adueniret, & cum die
simul adfuit.

Idem in Ebrietate:

A. Me namque moratus est lepidissimus
Homo Chærephon[b]: sacras ille se nuptias[c]
Domi [d] celebraturū dicit ad uigesimum secundum
mensis diem,
Vt apud cæteros quarto cœnet.
B. Enimuero penitus ille nouit totum Lunæ cur-
sum.

Idem in Androgyno, siue Cretensi, rursum illius meminit. Timocles in Epistolis, eum Demotioni parasitatum fuisse ita scribit:

Demotion quia permansurum sibi credit
Argentum, nihil comparcit: sed uolentem quem-
libet
Alit: Chærephon ille miserrimus
Planè ad eius domum sæpe commeat,
Et, quod est certè omnium indignissimum,
Paramaseten secum adducit, lignum[e] bifidum:
Vt qui nec concinnus sit, nec opulentus.

Antiphanes in Scytha:

Comessatum nos, ita si uidetur, eamus, ut nunc
sumus,
Non expectata face, omissis coronis: Chærephon
Si quando non cœnauerit: sic comessari didicit.

Timotheus in Catulo:

Hinc digressi[f], iam ad cœnam tentemus uiam.
Lectis, ut indicauit mihi, septem cœnabimus,
Nisi fortè alicubi Chærephon occultus [g] acce-
dat.

Apollodorus Carystius in Fœmina sacerdote:

Nouam fabulam ferunt: Chærephon in nuptiis
Ad Ophellam [h] sponsum non uocatus, ingres-
sus est,
Cum sporta, & corona, statim ut fuere tenebræ,
Séque dixit sponsæ munus gallinas afferre,
Nec sane uisus est post [i] cœnam forte fortuna illo
accessisse.

Idem in Iugulata:

Exeundum cùm est mihi, Victoriam & Martem
aduoco,
Itemque Chærephontem: is enim, si non aduocem,
Adueniet, etiam non uocatus.

Machon comicus:

Procul cœnatum cùm iuisset aliquando
Ab urbe Chærephon ad nuptias,
Dixisse ferunt poëtam Diphilum,
In tuas Chærephon maxillas
Adige clauos utrinque quatuor:
Ne demissis iactatisque brachiis effusè[k] currens
Crebro longam uiam dum tu conficis,
Malas distorqueas.

ac rursum:

Aliquando Chærephonti carnis paululum obso-
nanti
Coquus, ut aiunt, multis ossibus ualde grauem
Forte fortuna carnem cùm execuisset,
Ossa mihi quæso ista coque ne addas, inquit Chæ-
rephon:
At enim, coquus ait, lauta hæc caro est.

A ἀτὰρ δὴ καὶ Μένανδρος αὐτοῦ μνημονεύει ἐν Κεκρυφάλῳ, κἀν τῇ Ὀργῇ δέ φησι,

Διαφέρει Χαιρεφῶντος; οὐδὲ πού
Ἄνθρωπος, ὅς τίς ἐστιν ὃς κληθείς ποτε
Εἰς ἑστίασιν δωδεκάποδος ὄρθιος
Πρὸς τὴν σελήνην ἔτρεχε τὴν σκιὰν ἰδὼν,
Ὡς ὑστερίζων καὶ παρῆν ἅμ' ἡμέρᾳ.

ἐν δὲ Μέθη,

Ἐμὲ γὰρ διέτριψεν ὁ κομψότατος
Ἀνδρῶν Χαιρεφῶν, ἱερὸν γάμον
B Φάσκων ποιήσειν δευτέραν μετ' εἰκάδα,
Καθ' αὑτὸν, ἵνα τῇ τετράδι
Δειπνῇ παρ' ἑτέροις. τὰ τ' θεοῦ γὰρ πανταχῶς
Ἔχειν καλῶς.

Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ ἐν Ἀνδρογύνῳ ἢ Κρητί. Τιμοκλῆς δ' ἐν ἐπιστολαῖς καὶ ὡς Δημοτίωνι τῷ ἀσώτῳ παρασιτοῦντος αὐτοῦ μνημονεύει.

Ὁ Δημοτίων δὲ παραμένειν αὑτῷ δοκῶν
Τἀργύριον, οὐκ ἐφείδετ', ἀλλὰ παρέτρεφε
Τὸν βουλόμενον. ὁ Χαιρεφῶν μὲν παντελῶς
C Οἴκαδε βαδίζειν ᾤεθ' ὁ ταλαίπωρος.
Καὶ μὴν ἔτι τοῦτ' ἐστὶν ἄξιον μόνον,
Τὸν παραμασήτην λαμβάνει δίκρουν ξύλον·
Οὔτ' εὔρυθμος γάρ ἐστιν, οὔτ' εὐσχήματος.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Σκύθῃ,

Ἐπὶ κῶμον εἰ δοκεῖ ἴωμεν, ὥσπερ ἐχόμεν.
Οὐκοῦν καὶ δᾷδα καὶ στεφάνους λαβόντες.
Χαιρεφῶν
Οὕτως μεμάθηκ' ἐγκωμιάζειν ἄδειπνος.

Τιμόθεος Κυναρίῳ,

D Πειρώμεθ' ἀποδόντες τὸ δεῖπνον ἀπιέναι.
Εἰς ἑπτάκλινον δ' ἐστὶν ὡς ἔφραζέ μοι,
Ἐὰν μὴ παρέμβυστος που γένηται Χαιρεφῶν.

Ἀπολλόδωρος δὲ Καρύστιος ἐν Ἱερείᾳ,

Καινόν γε φασὶ Χαιρεφῶντ' ἐν τοῖς γάμοις
Ὡς τὸν Ὀφέλλαν ἄκλητον εἰσδεδυκέναι.
Σπυρίδα λαβὼν γὰρ καὶ στέφανον, ὡς ἦν σκό-
τος,
Φάσκων παρὰ τῆς νύμφης ὁ τὰς ὄρνεις φέ-
ρων
E Ἥκειν δεδειπνηκὼς ἔοικεν εἰσπεσών.

Ἐν δὲ Σφαττομένῃ,

Καλῶ δ' Ἄρην Νίκην τ' ἐπ' ἐξόδοις ἐμαῖς.
Καλῶ δὲ Χαιρεφῶντα. κἂν γὰρ μὴ καλῶ,
Ἄκλητος ἥξει. Μάχων δ' ὁ κωμικὸς φησίν,
Ὁδὸν μακρὰν ἐλθόντος ἐπὶ δεῖπνόν ποτε
Τοῦ Χαιρεφῶντος εἰς γάμους ἐξ ἄστεος,
Εἰπεῖν λέγουσι τὸν ποιητὴν Δίφιλον,
Εἰς τὰς ἑαυτοῦ Χαιρεφῶν σιαγόνας
Ἔγκοψον ἥλους ἑκατέρᾳ γε τέτταρας·
F Ἵνα μὴ παρασείων καὶ μακρὰν ἑκάστοτε
Ὁδὸν βαδίζων, τὰς γνάθους διαστρέφῃς.

Καὶ πάλιν,

Ὁ Χαιρεφῶν, κρεάδι' ὀψωνεῖ ποτε,
Καὶ τοῦ μαγείρου φασὶν ὀστῶδες σφόδρα,
Αὐτῷ τι προσκόπτοντος ἀπὸ τύχης κρέας;
Εἰπὲ μάγειρος μὴ προσθῇς τοῦτό μοι
Τὸ στοῦν. ὁ δ' εἶπεν, ἀλλὰ μὴν ἐστὶ γλυκύ

---

a Ad horam diei [...]. Erasm. [...] Decempes [...]. Vide sup.

b Alias fuit Chærephō noctua, [...]us, & pal[...], de quo E[rasmus] [...] adag. A Chærephonte [nihi]l differs.

c Quæ cum festa [...], & con[...] frequē[ter] fiunt. Sic [...], festū diem appellant.

d ut qui sperarēt apud illum se vi[ges]imo secundo die cœnaturos in [...] nuptiis quas pollicebatur, antequam is dies aduenisset, ipsum ad cœnam [in]uitarent.

e Stolidum, fatuum, rusticúmque hominem: idem, quod homo bipes sit, [...]: è ligni trunco fisso in duo crura, & brachia factum: &, vt est in prouerbio, Ficulnum.

f Alii. Vbi persolutum fuerit quod debemus.

g Παρέμβυστος: Lectulis sub matori positus, Alii, extra numerum inculcatus, & adiectus.

h Horatius Ofellum quēdam inducit, rusticum, abnormem, &c.

i Quia se adhuc esse[...] num magna voracitate declarauit.

k [...]

Καὶ μὴν τὸ πρὸς ὀστῷ φασὶ κρέας εἶναι γλυκύ. A
Ὁ Χαιρεφῶν δὲ καὶ μάλις᾽ ὦ βέλτισ᾽ ἔφη,
Γλυκὺ μὲν, προσιστάμενον δὲ λυπεῖ πανταχῆ.

Τοῦ Χαιρεφῶντος καὶ σύγγραμμα ἀναγράφει Καλλίμαχος ἐν τῷ τῶν παντοδαπῶν πινάκων, γράφων οὕτως. Δεῖπνα ὅσοι ἔγραψαν Χαιρεφῶν, Κυρηβίων. εἶθ᾽ ἑξῆς τὴν ἀρχὴν ὑπέθηκεν, Ἐπειδή μοι πολλάκις ἐπέστειλας, στίχων τὸ ε. καὶ ὁ Κυρηβίων δ᾽ ὅτι παράσιτος, προείρηται. καὶ Ἀρχεφῶντος δὲ τοῦ παρασίτου μνημονεύων ὁ Μάχων B φησὶ,

Κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον ὁ παράσιτος Ἀρχεφῶν
Ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ἡνίκα
Κατέπλευσεν εἰς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἀττικῆς,
Ὄψου πετραίου παρατιθέντος ποικίλου
Ἐπὶ τῆς τραπέζης, καράβων τ᾽ ἀληθινῶν,
Ἐπὶ πᾶσι λοπάδος τ᾽ εἰσενεχθείσης ἁδρᾶς,
Ἐν ᾗ τεμαχίσκοι τρεῖς ἐνῆσαν κωβιοὶ, C
Οὓς κατεπλάγησαν πάντες οἱ κεκλημένοι.
Τῶν μὲν σκάρων ἀπέλαυε τῶν τριγλῶν θ᾽ ἅμα
Καὶ φυκίδων ἐπὶ πλεῖον Ἀρχεφῶν πάνυ·
Ἄνθρωπος ὑπὸ τῶν μαινίδων καὶ μεμβράδων
Φαληρικῆς ἀφύης τε διασεσαγμένος.
Τῶν κωβιῶν δ᾽ ἀπέσχετ᾽ ἐγκρατέστατα.
Πάνυ δὴ παραδόξου γινομένου τοῦ πράγματος,
Καὶ τοῦ βασιλέως πυθομένου τ᾽ Ἀλκήνορος, D
Μὴ παρεώρακεν Ἀρχεφῶν τοὺς κωβιούς.
Ὁ κυρτὸς εἶπε, πάνυ μὲν οὖν τοὐναντίον
Πτολεμαῖ᾽ ἑώρακε πρῶτος, ἀλλ᾽ οὐχ ἅπτεται.
Τοὔψον δὲ σέβεται τοῦτο, καὶ δέδοικέ πως.
Οὐδ᾽ ἔστιν αὐτῷ πάτριον ὄντ᾽ ἀσύμβολον
Ἰχθὺν, ἔχοντ᾽ ἄψηφον ἀδικεῖν οὐδένα.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Παρθένῳ, Στράτιον τὸν παράσιτον εἰσάγει, δυσχεραίνοντα τῷ τρέφοντι, καὶ λέγοντα τάδε.

Ἐμοὶ παρασιτεῖν κρεῖττον ἦν τῷ Πηγάσῳ, E
Ἢ τοῖς Βορεάδαις, ἢ εἴ τι θᾶττον τούτων τρέχει.
Ἢ Δημέᾳ Λάχητος Ἐτεοβουτάδῃ.
Πέτεται γὰρ οὐχ οἷον βαδίζει τὰς ὁδούς.

καὶ μετ᾽ ὀλίγα,

Στράτιε φιλεῖς δή που με; μᾶλλον τοῦ πατρός.
Ὁ μὲν γὰρ οὐ τρέφει με, σὺ δὲ λαμπρῶς τρέφεις.
Εὔχῃ τ᾽ ἀεί με ζῆν ἅπασι τοῖς θεοῖς;
Ἂν γὰρ πάθῃς τι, πῶς ἐγὼ βιώσομαι;

Ἀξιόνικος δ᾽ ὁ κωμικὸς ἐν τῷ Τυρρηνικῷ Γρυλλίωνος τοῦ παρασίτου ἐν τούτοις μνημονεύει, F

Οἶνος οὐκ ἔνεστιν νῦν
Αὖ τοῖς πρὸς ἑταίρους πρόφασιν ἐπὶ κῶμόν τινας,
Ὅπερ ποιεῖν εἴωθε Γρυλλίων ἀεί.

Ἀριστόδημος δ᾽ ἐν δευτέρῳ Γελοίων ἀπομνημονευμάτων παρασίτους ἀναγράφει Ἀντιόχου μὲν τοῦ βασιλέως Σώπατρον, Δημητρίου δὲ τοῦ πολιορκητοῦ Εὐαγόραν τὸν κυρτὸν, Σελεύκου δὲ Φορμίωνα.

Suauem carnem esse dictitant [a] uicinam ossibus.
Tum Chærephon, hoc quidem uerissimum inquit, uir optime,
Lauta sanè illa, sed quod adiicis, molestissimum.

Callimachus in indice librorum omnifariorum Chærephontis opus adscribit his verbis: De cœnis scripserũt Chærephon & Cerybiõ. Initium deinde illius operis Callimachus recitat, versibus quinque delineatum, huiusmodi:

Quandoquidem sæpius ad me literas dedisti,
Cerybionem parasitum fuisse antea nos diximus. Archephontis parasiti Machon sic meminit:

Inuitatus ad cœnam parasitus Archephon
A Ptolemæo rege cùm
In AEgyptum nauigasset ex Attica,
Saxatili uarióque imposito mensæ
Obsonio, admotis omnibus locustis
Lapideis [b], allatáque patina confertissima,
In qua Gobiorum frusta fuere tria,
Visa non sine stupore conuiuis [c] omnibus.
Scaris mullísque uescebatur Archephon,
Ac phycidibus ualde quidem libenter,
Sed austero uultu, mænidibúsque ac membradibus
Et apua explebat sese Phalerica,
Gobiis uerò abstinebat pertinacissimè:
Id autem cùm præter omnium opinionem faceret,
Rex Alcenorem interrogauit,
An hallucinans gobios minimè uidisset Archephon:
Respondit gibbus [d] ille: contra prorsus res habet
O Ptolemæe: primus uidit: sed hoc obsonium
Non attigit, quia ueneratur, ac reueretur:
Præterea more patrio non licet, cum cœnat absque symbola,
Sine suffragiis [e] scienter alicui facere iniuriam,

Alexis in Vinoso Stratium parasitũ inducit, ei qui alebat succensentem his verbis:

Mihi satius esset parasitari Pegaso,
Aut Boreadis [f], aut si quis currit his uelocius,
Quàm Demeæ Lachetis gnato, Eteobutadæ [g],
Volat enim per uiam, non incedit.

& paulo post:

A. Amas me Stratie? B. magis quàm patrem:
Etenim ille me non alit, tu uerò pascis splendidè.
A. Hoc ne precaris, semper ut uiuam, diis omnibus [h] propitiis?
B. Humanitus tibi si quid accidat, quo tãdem pacto possim uiuere?

Axionicus comicus in Tyrrhenico Gryllionis parasiti sic meminit:

Rursum amicis quidam aiunt
Ad comessationem uinum in præsens non adesse:
Quod facere Gryllion semper assolet.

Aristodemus libro secundo commentariorum quæ de iocis scripsit, parasitos recenset, Antiochi regis Sopatrum, Demetrij Poliorcetæ Euagorã gibbum, Seleuci Phormionem.

Lynceus Samius in Apophthegmatibus tradit, Silanum Atheniēsem interrogatum quisnam esset Gryllion parasitus,

Celebris, inquit, est Menandri Gnatho[a].

Idem refert Chærephontem parasitum, non accitum, vltro ad epulum nuptiale perrexisse, accubuisséque nouissimum: Gynæconomis[b] autem vocatos recensentibus, eúmque facessere iubentibus, quia præter legem, & statutū triginta conuiuarum numerum, alios secutus se ingessisset, rursum inquit numerate, sed exorsi à me. Gynæconomis curæ fuisse cōuiuia, inuitatorúmque numerum[c] solitos eos perscrutari, ac examinare, an legitimus esset, Timocles sic ostendit in Philodicaste[d]:

Aperite iam fores, ut ad lucem magis
Conspicui simus, si forte qui lustrans circumit
Gynæconomus, exigere ad nouæ legis præscriptum
Velit numerum conuiuarum, ut facere consueuit:
Quamuis contra æquum fuit, eorum
Qui non cœnarunt[e] *peruestigare domum.*

Menander in Cecryphalo:

Apud nuptiales Gynæconomos
Cùm resciuisset coquos omnes qui ministrant
Describi lege quadam noua,
Vt ab inuitatis petant num quispiam
Præter eos quibus licet, ad conuiuium inuocatus accesserit.

Philochorus libro septimo Atthidis scribit, Gynæconomos cum Areopagitis obseruasse conuentus qui fiebant in priuatis ædibus, per nuptias, & alia sacrificia. Corydi apophthegmata hæc memorat Lynceus: Cum Corydo scorto quodam, cuius nomen fuit Gnome,[f] potante, vinum defecit. Vnumquemque tum Corydus obolos duos numerare iussit, Gnomen verò[g] conferre[h] quod videretur populo. Cùm Polyctor citharœdus sorbēdo lentem, lapillum dentibus attriuisset, O miser, inquit[i]. etiam te lenticula ferit. Is autem fortassis Polyctor fuit, cuius Machon sic meminit,

Malus quidam, ut palam erat, citharœdus admodum
Aedificaturus domum, ab amico
Lapides petiit, dixitque eorum ego
Maiorem partem[k] *morsu prehensam auferam.*

Quidā Corydo cùm narraret vxoris suæ ceruicem, mammas & ὀμφαλὸν, id est vmbilicum, se osculari, Improbum hoc iam est, inquit, nā Hercules ab Omphale ad Heben[l] transiit. Cùm Phyromachus in lentis iusculū panem intingens lancem euertisset, vt mulctaretur æquum esse dixit, quandoquidem veluti dato nomine cœnaturum se professus, id facere nesciret. Apud Ptolemæum cùm Matthya[m] circumferretur, &, vt ventū erat ad Corydum, illa semper deficeret, Ptolemæe, an, inquit, ebrius sum, an hæc mihi videntur omnia circūagi? Chærephō parasitus cùm diceret, vinum se ferre nō posse, nec vnde[n] vinū, inquit. Cuidam cœnæ cùm nudus Chærephon immoraretur, non aliter, inquit, te Chærephon aspicio, quàm oleariam trullam: quantum plenus es. Quo tempore ab Harpalo Demosthenes

Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασιν, Σιλανὸς φησὶν ὁ Ἀθηναῖος Γρυλλίωνος παρα- 123
A σίτου τοῦ ἐρωτηθεὶς, τίς ἐστιν οὗτος, Μενάνδρου ἔφησεν ἀξιάγναθος. Χαιρεφῶν δ' ἔφησεν ὁ παράσιτος εἰς γάμον ἄκλητος εἰσελθὼν, καὶ κατακλιθεὶς ἔσχατος καὶ τῶν γυναικονόμων ἀριθμούντων τοὺς κεκλημένους, καὶ κελευόντων αὐτὸν ἀποτρέχειν ὡς παρὰ τὸν νόμον ἐπὶ τοῖς τριάκοντα ἐπόντος, ἀριθμεῖτε δὴ ἔφη πάλιν ἀπ' ἐμοῦ ἀρξάμενοι. ὅτι δ' ἦν ἔθος τοὺς γυναικονόμους
B ἐφορᾶν τὰ συμπόσια, καὶ ἐξετάζειν τῶν κεκλημένων τὸν ἀριθμὸν, εἰ ὁ κατὰ νόμον ἐστὶ, Τιμοκλῆς ἐν Φιλοδικαστῇ φησὶν οὕτως,

Ἀνοίγετ' ἤδη τὰς θύρας, ἵνα πρὸς τὸ φῶς
Ὦμεν καταφανεῖς μᾶλλον, ἐφοδεύων ἐὰν
Βούληθ' ὁ γυναικονόμος λαβεῖν ἀριθμὸν
Κατὰ τὸν νόμον τὸν καινὸν, ὅπερ εἴωθε δρᾶν,
Τῶν ἑστιωμένων. ἔδει δὲ τοὔμπαλιν
Τὰς τῶν ἀδείπνων ἐξετάζειν οἰκίας.

Μένανδρος δ' ἐν Κεκρυφάλῳ,

C Παρὰ τοῖς γυναικονόμοις δὲ τοὺς ἐν τοῖς γάμοις,
Διακονοῦντας ἀπογεγράφθαι πυθόμενος
Πάντας μαγείρους κατὰ νόμον καινόν τινα,
Ἵνα πυνθάνωνται τοὺς κεκλημένους ἐὰν
Πλείους τις ὧν ἔξεστιν ἑστιῶν τύχῃ
Ἐλθών.

Καὶ Φιλόχορος δ' ἐν ἑβδόμῃ Ἀτθίδος, οἱ γυναικονόμοι φησὶ μετὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἐσκόπουν τὰς ἐν ταῖς οἰκίαις συνόδους, ἔν τε τοῖς γάμοις, καὶ ταῖς ἄλλαις θυσίαις. τοῦ δὲ Κορύδου
D ἀποφθέγματα τάδε ἀναγράφει ὁ Λυγκεύς. Κορύδῳ συμπινούσης τινὸς ἑταίρας, ᾗ ὄνομα ἦν Γνώμη, καὶ τοῦ οἰναρίου ὑπολιπόντος, εἰσφέρειν ἐκέλευσεν ἕκαστον δύο ὀβολούς· Γνώμην δὲ συμβάλλεσθαι, ὅτι δοκεῖ τῷ δήμῳ. Πολύκτορος δὲ τοῦ κιθαρῳδοῦ φακῆν ῥοφοῦντος καὶ λίθον μασησαμένου, ὦ ταλαίπωρε ἔφη, καὶ ἡ φακῆ σε βάλλει. μήποτε τούτου καὶ Μάχων μνημονεύει. φησὶ γὰρ,

Κακός τις ὡς ἔοικε κιθαρῳδὸς σφόδρα,
Μέλλων οἰκοδομεῖν τὴν οἰκίαν, φίλον
E Αἰτοῦ λίθους ᾔτησεν. ἀποίσω δ' ἐγὼ
Αὐτῶν πολὺ πλείους φησὶν ἐκ τῆς δείξεως.

Λέγοντος δέ τινος τῷ Κορύδῳ, ὡς τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἐνίοτε καὶ τράχηλον καὶ τοὺς τιτθοὺς, καὶ τὸν ὀμφαλὸν φιλεῖ, πονηρὸν ἔφη τοῦτ' ἤδη. καὶ γὰρ ὁ Ἡρακλεῖς ἀπὸ τῆς Ὀμφάλης ἐπὶ τὴν Ἥβην μεταβέβηκε. Φυρομάχου δ' ἐμβαψαμένου εἰς φακῆν, καὶ τὸ τρύβλιον ἀνατρέψαντος, ζημιωθῆναι αὐτὸν ἔφη δίκαιον ὅτι οὐκ ἐπιστάμενος δειπνεῖν ἀπεγράψατο. παρὰ Πτολεμαίῳ δὲ ματτύης περιφερομένης,
F καὶ κατ' ἐκεῖνον ἀεὶ λειπούσης, Πτολεμαῖε ἔφη, πότερον ἐγὼ μεθύω, ἢ δοκεῖ μοι ταῦτα περιφέρεσθαι; Χαιρεφῶντος δὲ τοῦ παρασίτου φήσαντος οὐ δύνασθαι τὸν οἶνον φέρειν, οὐδὲ γὰρ τὸ εἰς τὸν οἶνον ἔφη. τοῦ γὰρ Χαιρεφῶντος γυμνοῦ ἔν τινι δείπνῳ διατρίψαντος, Χαιρεφῶν εἶπεν, ὥσπερ τὰς ληκύθους ὁρῶ σε μέχρι πόσου μεστὸς εἶ. καθ' ὃν δὲ καιρὸν Δημοσθένης παρ' Ἁρπάλου τὴν κό-

λικα εἰλήφει, οὗτος ἔφη τοὺς ἄλλους ἀκρατοκώθωνας καλῶν, αὐτὸς τὴν μεγάλην ἔσπακεν. εἰωθότος δ' αὐτοῦ ῥυπαροὺς ἄρτους ἐπὶ τὰ δεῖπνα φέρεσθαι, ἐνεγκαμένου τινὸς ἔτι μελαντέρους, οὐκ ἄρτους ἔφη αὐτὸν ἐνηνοχέναι, ἀλλὰ τῶν ἄρτων σκιάς. Φιλόξενος δὲ ὁ παράσιτος, Πτερνοκόπις δ' ἐπίκλην, παρὰ Πύθωνι ἀριστῶν, παρακειμένων ἐλαῶν, καὶ μετὰ μικρὸν προσενεχθείσης λοπάδος ἰχθύων, πατάξας τὸ τρύβλιον, ἔφη, μάστιξον δ' ἐλᾶν. ἐν δείπνῳ δὲ τοῦ καλέσαντος αὐτὸν μέλανας ἄρτους παρατιθέντος, μὴ πολλοὺς εἶπε παρατίθει μὴ σκότος ποιήσῃς. τὸν ὑπὸ τῆς γραὸς τρεφόμενον παράσιτον Παυσίμαχος ἔλεγε τοὐναντίον πάσχειν τῇ γραΐ συνόντα. αὐτὸν γὰρ ἐν γαστρὶ λαμβάνειν ἀεί. περὶ τούτου δὲ Μάχων γράφει οὕτως,

Τὸν ὑδροπότην Μοσχίωνα λεγόμενον,
Ἰδόντα φασὶν ἐν Λυκείῳ μετά τινων
Παράσιτον, ὑπὸ γραὸς τρεφόμενον πλουσίας,
Ὁ δεῖνα παράδοξόν γε ποιεῖ πρᾶγμ' ὅτι
Ἡ γραῦς ποιεῖ σ' ἐν γαστρὶ λαμβάνειν ἀεί.

Ὁ δ' αὐτὸς παράσιτον ἀκούσας ὑπὸ γραίας τρεφόμενον συγγινόμενόν τε αὐτῇ ἑκάστης ἡμέρας,

Νῦν πάντα φησὶ γίνετ' ἡ μὲν οὐ κύει,
Ἐν γαστρὶ δ' οὗτος λαμβάνει καθ' ἡμέραν.

Πτολεμαῖος δ' ὁ τοῦ Ἀγησάρχου, Μεγαλοπολίτης γένος, ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περὶ τὸν Φιλοπάτορα ἱστοριῶν συμπότας φησὶ τῷ βασιλεῖ συνάγεσθαι ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως οὓς προσαγορεύεσθαι γελοιαστάς. Ποσειδώνιος δ' ὁ Ἀπαμεὺς ἐν τῇ εἰκοστῇ καὶ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν, Κελτοί φησι περιάγονται μεθ' ἑαυτῶν καὶ πολεμοῦντες συμβιωτάς, οὓς καλοῦσι παρασίτους. οὗτοι δὲ ἐγκώμια αὐτῶν καὶ πρὸς ἀθρόους λέγουσιν ἀνθρώποις συνεστῶτας, καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος ἐκείνων ἀκροωμένων. τὰ δὲ ἀκούσματα αὐτῶν εἰσιν οἱ καλούμενοι Βάρδοι. ποιηταὶ δὲ οὗτοι τυγχάνουσι μετ' ᾠδῆς ἐπαίνους λέγοντες. ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, Ἀπολλώνιόν τινα ἀναγράφει παράσιτον γενόμενον Ἀντιόχου τοῦ Γρυποῦ ἐπικαλουμένου, τοῦ τῆς Συρίας βασιλέως. Ἀριστόδημος δ' ἱστορεῖ Βίθυν τὸν Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως παράσιτον, ἐπεὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἱμάτιον ὁ Λυσίμαχος ἐνέβαλε ξύλινον σκορπίον, ἐκταραχθέντα ἀναπηδῆσαι. εἶτα γνόντα τὸ γεγενημένον, κἀγώ σε φησὶν ἐκφοβήσω βασιλεῦ, δός μοι τάλαντον. ἦν δ' ὁ Λυσίμαχος μικρολογώτατος. Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν Εὐρωπιακῶν, Ἀριστομάχου τοῦ Ἀργείων τυράννου παράσιτον γενέσθαι φησὶν Ἀνθεμόκριτον τὸν παγκρατιαστήν. κοινῇ δὲ περὶ παρασίτων εἰρήκασι Τιμοκλῆς μὲν ἐν Πύκτῃ, ἐπισιτίους καλῶν αὐτοὺς ἐν τοῖς δε. Εὑρήσεις τε τῶν ἐπισιτίων τούτων τινὰς, οἳ δειπνοῦσιν ἐσφειδωμένοι τἀλλότρια ἑαυτοὺς ἀντὶ κωρύκων λέγειν παρέχοντες ἀθληταῖσι. Φερεκράτης Γραυσί,

Σὺ δ' οὐδὲ θᾶσσον Σμικυθίων ἐπίσιτε,
124 Τίς οὗτος ὑμῖν ἔτι; τοῦτον πανταχοῦ
Ἄγω λαρυγγιστὴν ἐπὶ μισθῷ ξένον.

Ἐπίσιτοι γὰρ καλοῦνται οἱ ἐπὶ τροφαῖς ὑπουρ-

A poculum accepit, Hic, inquit, alios temulentos[a] qui vocat, magnum calycem hausit. Sordidum panem cœnaturis ille solebat apponere: atriores autem quidam cùm attulisset, eum non quidem panes, sed panum vmbras[b] dixit præbuisse. Philoxenus parasitus cognomine Pternocopis, cùm apud Pythonem pranderet, appositis oliuis, ac paulo pòst lance piscium, percusso catino in quo oliuæ fuerunt, dixit, μάστιξον[c] δ' ἐλᾶν. Ad cœnā vocatus cùm atros panes cōuiuator apposuisset, Haud multos, inquit, affer, ne tenebras offundas. Para-

B situm qui alebatur à vetula, & cum ea rem habebat, affici Pausimachus dixit contra quàm anum ipsam, quia semper[d] in aluū acciperet. De illo Machon ita scripsit:

Moschionem, cognomine Abstemium,
Aiunt, conspicatum in Lyceo cum quibusdam
Parasitum, quem alebat diues anus,
Dixisse: heus tu, rem incredibilem facis:
Quod uetula nunquam facit, in aluum tu semper accipis.

C *Idem cum intellexisset ali parasitum à uetula*
Cum qua quotidie is concumberet,
Nihil est, inquit, fieri quod non possit, illa quidem non concipit,
Hic uerò in aluum accipit quotidie.

Ptolemæus[e] Agesarchi filius, ciuis Megalopolitanus libro secundo historiarum Philopatoris, coactos fuisse tradit ex omnibus ciuitatibus regi compotores, quos Ridiculos nominabant. Posidonius Apamensis libro vigesimo historiarum scribit, Celtas etiam cùm bellum gerunt, secum ducere victus socios,

D quos Parasitos nominant, ab iisque laudes ipsorum prædicari, & in frequentibus hominum circulis, ac conuētibus, & apud singulos priuatim qui audire velint, earúmque cantionum Bardos poëtas esse, laudes illustriū hominum & patronorum cum cantu celebrantes. Idem autor libro trigesimotertio, Apollonium quendā memorat parasitum Antiochi cognomine Grypi[f] regis Syriæ. Aristodemus verò Bithen[g] Lysimachi regis parasitum refert, cùm in eius vestem scorpionem ligneum Lysimachus iniecisset, perturbatum exiliisse,

E deinde, cognita re, dixisse, ego te quoque terrefaciam ô rex, da mihi talentum. Fuit enim Lysimachus supra modum auarus. Agatharchides Cnidius libro vigesimosecundo historiarum Europæ, tradit, Aristomachi[h] Argiuorum tyranni parasitum fuisse Anthemocritum quinquertionem. Parasitos communi vocabulo Episitios[i] olim vocarunt. Timocles in Pugile:

F *Ex his episitiis quosdam audies*
Qui alienis cibis affatim cœnantes se ingurgitant,
Cùm dicant pro saccis se ipsos exhibere, uers loqui.

Pherecrates in Vetulis:

A. Ne cursu propera, ô Smicythion episitie.
B. Quis hìc præterea nobis est? A. hunc adduco
Mercœnarium hospitem, omnino gulosum ac cupediarium.

Episitij quoque vocantur ij, qui, vt alantur,

ministrant. Plato libro tertio de Republica: Idque episitij, nec præter cibatum mercedem, velut cæteri, ullam percipientes. Aristophanes in Pelasgis:

Iniustum si quem hominem iudicio persequaris,
Contrarium quod sit testantur reclamātes, cum duodecim suis familiaribus episitij.

EVbulus in Dædalo:

Absque mercede manere ille uult apud ipsos episitios.

Diphilus in Synoride, quod scorti nomē est, cùm Euripidis mētionem fecisset, nempe iactus tesseræ cuiusdam, alludens ad poëtæ nomen, de parasitis hæc simul inquit:

A. Prosperrimè tibi cadit hæc tessera.
B. Lepidus es: drachmam depone. A. Hem tibi: deposita est.
B. Quo pacto iacere possim Euripidem [a]? A. Numquam
Euripides fœminam seruauerit. annon uides
Suis in tragœdijs quantum fœminas oderit,
Contrà uerò parasitos amet? Sic enim ait:
Cui res familiaris abundè suppetit,
Nisi cùm minimùm tres gratis alat,
Pereat, nec unquam reuertatur in patriam.
B. Vnde hæc per deos recitas? A. Quid hoc tibi curæ est?
De fabula ne inquiramus: uerùm poëtæ spectemus sententiam.

In eiusdem fabulæ dispositione de irato parasito hæc inquit Diphilus:

A. Itáne, cùm parasitus sit, irascitur, inquam?
B. Minimè quidem: uerùm perunctâ felle mensa
Vt pueruli [b], seipsum à lacte depulit.

Ac deinceps:

Ob cibum uide parasite
Quantum detraxeris arti. An ignoras
Post citharœdum censeri parasitum?

Idem in fabula, cuius titulus est Parasitus:

Valde morosum ac difficilem parasitum esse non oportet.

Menander in Iracūdia, de amico verba faciēs, qui nuptialis cœnæ spe nihil mouebatur, inquit:

Re uera hic amicus [c] est: non ille rogat,
Vt cæteri, quando futura cœna sit,
Quominus cœnent qui adsunt, is nihil impedit:
In triduum post alteram sibi cœnam rursum non prospicit.

Parasiti præterea meminere Alexis in Oreste, Nicostratus in Pluto, Menander in Temulentia, & Legislatore: Apositi [d] verò sic Philonides in Cothurnis:

Apositus ego ista non perpetiar.

Alia quoque parasito similia sunt vocabula: vt episitus [e] de quo antea nos egimus, & œcositus [f], & oligositus [g], cuius meminit Anaxandrides in Venatoribus:

Qui domi pascitur, (οἰκόσιτος) filius, suauis est.

Oecositū etiā vocāt, qui ciuitati nō mercede, sed gratis ministrat. Antiphanes in Scytha:

Concionator è subito fit, & œcositus.

Menander in Dactylo:

OEcositum sponsum inuenimus
Dote nihil egentem. Idem in Citharista:
Non auditores œcositos adsumis.

Episitij meminit Crates in Audaciis:

a Cælio Rhodi- ... cap. 17. lib. ... Euripides nu... quadrage... est: quia ... tyrannis ... vnus fuit ... quadraginta ... reipu... constituen... conuenit ... Sem... taliter ca... tali. ... id dictū, ... Euripides vehemen... oderat mulie... ideo μισόγυ... cognomina...

b Quæ ablactent nutricis mammam aloe ... inungūt. Festiue id significat, parasitum ... in mensam ... accedendi ad ... fa... sibi ad...

c Non parasitus.

d Cibos fastidie... ...

e ... Epi... ...

A γεννῶντες. Πλάτων ἐν τετάρτῳ Πολιτείας, Καὶ ταῦτα ἐπισίτιοι, καὶ οὐδὲ μισθὸν πρὸς τοῖς σιτίοις, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, λαβόντες. Ἀριστοφάνης Πελασγοῖς,

Ἦν γὰρ ἕνα ἄνδρα ἄδικον συνδιώκῃς, ἀντιμαρτυροῦσι δώδεκα τοῖς ἑτέροις ἐπισίτιοι. Εὔβουλος δ᾽ ἐν Δαιδάλῳ,

Ἔθελει δ᾽ ἄνευ μισθοῦ παρ᾽ αὐτοῖς καταμένειν ἐπισίτιος.

Δίφιλος δ᾽ ἐν Συνωρίδι, (ἑταίρας δ᾽ ὄνομα ἡ Συνωρίς) Εὐριπίδου μνησθείς· (Κύβος δέ τις
B οὕτως καλεῖται, Εὐριπίδης) παίζων καὶ πρὸς τὸ τοῦ ποιητοῦ ὄνομα ἅμα καὶ περὶ παρασίτων τάδε λέγει,

Ἄρεις ἀπαλλάττεις ἐπὶ τούτῳ τοῦ κύβου.
Ἀστεῖος εἶ. δραχμὴν ὑπόθες, κεῖται πάλαι.
Πῶς ἂν βάλοιμ᾽ Εὐριπίδην; οὐκ ἄν ποτε
Εὐριπίδης γυναῖκα σώσει᾽, οὐχ ὁρᾷς
Ἐν ταῖς τραγῳδίαισιν αὐτὰς ὡς στυγεῖ;
Τοὺς δὲ παρασίτους ἠγάπα. λέγει γέ τοι.
C Ἀνὴρ γὰρ ὅστις εὖ βίον κεκτημένος,
Μὴ τοὐλάχιστον τρεῖς ἀσυμβόλους τρέφει,
Ὄλοιτο, νόστου μή ποτ᾽ εἰς πάτραν μόλοι.
Πόθεν ἐστὶ ταῦτα πρὸς θεῶν; τί δέ σοι μέλει;
Οὐ γὰρ τὸ δρᾶμα, τὸν δὲ νοῦν σκοπούμεθα.

Ἐν δὲ τῇ διασκευῇ αὐτοῦ τοῦ δράματος περὶ ὀργιζομένου παρασίτου λέγων φησίν.

Ὀργίζεται παράσιτος ὢν ὀργίζεται.
Οὐκ ἀλλ᾽ ἀλείψας τὴν τράπεζαν τῇ χολῇ,
Ὥσπερ τὰ παιδί᾽ αὐτὸν ἀπογαλακτιεῖ.

D καὶ ἑξῆς,

Τό τε φάγοις παράσιθ᾽ ὅρα ὡς
Διασέσυρκε τὴν τέχνην. οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι
Μετὰ τὸν κιθαρῳδὸν ὁ παράσιτος κρίνεται.

Κἂν τῷ ἐπιγραφομένῳ δὲ Παρασίτῳ δράματί φησιν,

Οὐ δεῖ παρασιτεῖν ὄντα δυσάρεστον σφόδρα.

Μένανδρος δ᾽ ἐν τῇ Ὀργῇ περὶ φίλου λέγων οὐχ ὑπακούοντος γάμων δείπνῳ, φησὶν τοῦθ᾽, ἑταῖ-
E ρος ὄντως ἐστὶν, οὐκ ἐρωτᾷ πηνίκα δεῖπνον ἐστὶν, ὥσπερ ἕτεροι. καὶ τί δειπνεῖν κωλύει τοὺς παρόντας· εἶτα δεῖπνον ἕτερον εἰς τρίτην βλέπει· εἶτα περὶ δεῖπνον πάλιν. καὶ Ἄλεξις ἐν Ὀρέστῃ. Νικόστρατός τε ἐν Πλούτῳ, Μένανδρός τε ἐν Μέθῃ καὶ Νομοθέτῃ, Φιλωνίδης τε ἐν Κοθόρνοις οὕτως,

Ἐγὼ δ᾽ ἀπόσιτος ὢν τοιαῦτ᾽ οὐκ ἀνέχομαι.

Τῷ δὲ παράσιτος ὅμοιά ἐστιν ὀνόματα, ἐπίσιτος, περὶ οὗ προείρηται, καὶ οἰκόσιτος, καὶ ὀλιγόσιτος. μνημονεύει δὲ τοῦ μὲν οἰκοσίτου Ἀναξανδρίδης ἐν
F Κυνηγέταις,

Υἱὸς γὰρ οἰκόσιτος ἡδὺ γίνεται.

Καλεῖται δὲ οἰκόσιτος ὁ μὴ μισθοῦ, ἀλλὰ προῖκα τῇ πόλει ὑπηρετῶν. Ἀντιφάνης Σκύθῃ. Ταχὺ γὰρ γίνεται καὶ ἐκκλησιαστὴς οἰκόσιτος. Μένανδρος Δακτύλῳ,

– οἰκόσιτον νυμφίον
Οὐδὲν δεόμενον προικὸς ἐξευρήκαμεν.

καὶ ἐν Κιθαριστῇ, Οὐκ οἰκοσίτους τοὺς ἀκροατὰς λαμβάνεις. ἐπισιτίου δὲ Κράτης Τόλμαις,

A Ποιμαίνει δ' ἐπισίτιον. ῥιγῶν δ' ἐν μετὰ βύξου, δέξετ' ἐπὶ μισθῷ σῖτος. ἰδίως δ' ἐν Συναριστώσαις ἔφη,

ἀστεῖον τὸ μὴ
Συνάγειν γυναῖκας, μὴ δὲ δειπνίζειν ὄχλον,
Ἀλλ' οἰκοσίτους τοὺς γάμους πεποιηκέναι.

Σιτοκούρου δ' Ἄλεξις μνημονεύει ἐν Παννυχίδι ἢ Ἐρίθοις,

Ἔσῃ περιπατῶν σιτόκουρος.

Μένανδρος δὲ τὸν ἄχρηστον καὶ μάτην τρεφόμενον, σιτόκουρον εἴρηκεν ἐν Θρασυλέοντι οὕτως, Ὀκνηρὸς
B πάντα μέλλων σιτόκουρος, ἄθλιος, ἄχρηστος, εἰς γῆν ὁμολογῶν παρατρέφεσθαι. καὶ ἐν Πωλουμένοις, Τάλας ἕστηκας ἔτι πρὸς ταῖς θύραις τὸ φορτίον. Θεὶς, σιτόκουρον ἄθλιον εἰς τὴν οἰκίαν εἰλήφαμεν. Αὐτόσιτον δ' εἴρηκε Κρώβυλος ἐν Ἀπαγχομένῳ,

Παράσιτον αὐτόσιτον αὐτὸν γοῦν τρέφων,
Τὰ πλεῖστα συνερανιστὴς εἶ τῷ δεσπότῃ.

Κακοσίτου δὲ μέμνηται Εὔβουλος ἐν Γανυμήδει,

C Ὕπνος αὐτὸν ὄντα κακόσιτον τρέφει.

Ὀλιγοσίτου δὲ μέμνηται Φρύνιχος ἐν Μονοτρόπῳ,

Ὁ δ' ὀλιγόσιτος Ἡρακλῆς ἐκεῖ τί δρᾷ;

καὶ Φερεκράτης ἢ Στράττις ἐν Ἀγαθοῖς,

Ὡς ὀλιγόσιτος ἦσθ' ἄρ' ὃς κατεσθίεις τῆς ἡμέρας
Μακρᾶς τριήρους σιτία.

Τοσαῦτα τοῦ Πλουτάρχου εἰπόντος περὶ παρασίτων, διαδεξάμενος τὸν λόγον ὁ Δημόκριτος, ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτὸς ἔφη τὸ πολυκολλῶν ἅτε ξύλον παρὰ ξύλῳ (ὡς ὁ Θηβαῖος εἴρηκεν ποιητὴς) περὶ κολάκων ἐρῶ τι. πάντων γὰρ πάντων ὁ κόλαξ
D ἄριστα ὁ καλὸς, εἶπεν Μένανδρος. οὐ μακρὰν δ' ἐστιν ὁ κόλαξ τοῦ τῶν παρασίτων ὀνόματος. Κλείσοφον γοῦν τὸν ὑπὸ πάντων κόλακα Φιλίππου τοῦ τῶν Μακεδόνων βασιλέως ἀναγραφόμενον, (Ἀθηναῖος δ' ἦν γένος ὥς φησι Σάτυρος ὁ περιπατητικὸς ἐν τῷ Φιλίππου βίῳ) Λυγκεὺς ὁ Σάμιος ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν παράσιτον ὀνομάζει, λέγων οὕτως, Κλείσοφος ὁ Φιλίππου παράσιτος ἐπιτιμῶντος αὐτῷ τοῦ Φιλίππου διότι ἀεὶ αἰτεῖ, ἔφησεν ἐπιλανθάνομαι. τοῦ δὲ Φιλίππου δόντος αὐτῷ ἵππον τραυματίαν, ἀπέδοτο. καὶ μετὰ χρόνον ἐπερωτηθεὶς παρὰ τοῦ
E βασιλέως ποῦ ἐστιν, ἐκ τοῦ τραύματος ἔφη κείνου πέπρακται. σκώπτοντος δ' αὐτὸν τοῦ Φιλίππου καὶ εὐημεροῦντος, εἶτα οὐκ ἐγώ σε ἔφη θρέψω. καὶ ὁ Δελφὸς δὲ Ἡγήσανδρος ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι περὶ τοῦ Κλεισόφου τάδε ἱστορεῖ. Φιλίππου τοῦ βασιλέως εἰπόντος, διότι γράμματα αὐτῷ ἐκομίσθη παρὰ Κότυος τοῦ βασιλέως, Κλείσοφος παρὼν ἔφη, σὺ γένη τοὺς θεούς. τοῦ Φιλίππου εἰπόντος τί δὲ σὺ οἶδας περὶ ὧν γέγραπται; νὴ τὸν Δία τὸν μέγιστον εἶπεν, ἄκρως γέ μοι ἐπετίμησας. Σάτυρος δ' ἐν τῷ Φιλίππου βίῳ, ὅτε φησὶ Φίλιππος τὸν ὀφθαλμὸν ἐξεκόπη, συμπροῆλθεν αὐτῷ καὶ ὁ Κλείσοφος τελαμωνωθεὶς τὸν αὐτὸν ὀφθαλμόν. καὶ πάλιν ὅτε τὸ σκέλος ἐπηρώθη σκάζων συνεξώδευε τῷ βασιλεῖ. καὶ εἴ ποτε δριμὺ προσφέροιτο τῶν ἐδεσμάτων ὁ Φίλιππος, αὐτὸς συνέστρεφε τὴν ὄψιν ὡς συνδακνόμενος.

Episitius opilio est: post hæc ille rigebit & tussiet: pro mercede
Cibus erit.

Propriè verò idem in Fœminis simul prandentibus dixit:

Vrbanum ac ciuile non est congregare fœminas,
Aut inconditæ cœnam turbæ præbere,
Sed æcositas[a] nuptias celebrare.

Sitocuri meminit Alexis in Fœmina pernoctante, siue Lanificis:

Diu cùm obambulaueris, futurus es tandem Sitocurus.

Menander in Thrasyleonte Sitocurum vocat inutilem, & qui frustra nutritur, his verbis:

Tardus in omnibus cunctator, Sitocurus,
Miser, inutilis, & qui terræ[b] uelut obiter ali se fatetur.

Idem in Venalibus:

Miser, hic etiamnum, ad fores stas, onere
Iam posito? sitocurum miserum in ædes nos accepimus.

Autositum sic dixit Crobylus in Suffocato:

Tu qui autositum[c] te nutris.
Plurima quidem conferuas hero.

Cacositi meminit Eubulus in Ganymede,

Cacositum[d] somnus ipsum alit.

Oligositi meminit Phrynichus in Monotropo:

Oligositus uerò Hercules ibi quidnam agit?

Pherecrates siue Strattis in Bonis:

Oligositus[e] ædepol fuisti, qui deuoraueris
Vno[f] longo die triremis cibaria.

Hæc de parasitis Plutarchus cùm disseruisset, excepit illius orationē Democritus, ac, Enimuero, inquit, ego, quod est apud Thebanum[g] poëtam, veluti ligno lignum agglutinans,[h] de assentatoribus nonnihil ratiocinabor. Quod enim dixit lepidus Menander,

Omnium hominum adulator fortunatissimus est.

Colax quidem, id est, adulator, non longè distat à parasitorum appellatione. Clisophum igitur, quem omnes Philippi Macedonum regis assentatorem fuisse scribunt, Atheniensem genere, vt tradit Satyrus peripateticus in Philippi vita, Lynceus Samius in suis Commentariis parasitum nominauit, his verbis: Clisophus Philippi parasitus, increpante Philippo, quòd semper aliquid peteret, obliuisci se dixit, si quid datum esset. Equum saucium, quē Philippus donauerat, is cùm vendidisset, interrogante Philippo vbinam is esset, ex vulnere, inquit, veniit[i]. Eum Philippus in prosperis & secundis rebus animo læto ac tranquillo cū derideret, Ego posthac, inquit,[k] te non alam. Hegesander Delphus in Commentariis, de Clisopho hæc refert: Cùm dixisset Philippus literas sibi à Cotye rege allatas fuisse, Ita me deus amet, benè[l] est, inquit, Clisophus. Subiecit Philippus, At tu nescis quibus, ad me de rebus scripserit. Per summum Iouē, acerbè[m] quidem & vehementer me obiurgas, inquit. Satyrus in vita Philippi tradit, cū illo exoculato Clisophum prodiisse eodem oculo fasciis obligato: ac rursum cùm crus oblæsum regi ac luxatum fuisset, Clisophum eodem crure claudicantem cum ipso in publicum exiisse. Si quem cibum acrem ori Philippus admoueret, vultum Clisophus contrahebat, quasi eo quoque vesceretur[n].

In Arabum, regione id quidem pariter fit, legum iussu, non assentandi caussa, si regi pars quædam corporis affecta malè sit, vt eodem malo se laborare assimulēt, ridiculū existimātes magno studio id se poscere, vt cū rege vita functo defodiantur, & cū æger ille mutilatúsve fuerit, in eius gratiam eandem quoque aduersæ valetudinis molestiam saltem nō præ se ferre. Nicolaus Damascenus ex Peripateticis vnus, in historia multis libris condita, nimirū centū quadraginta quatuor, libro centesimo decimosexto narrat, Adiatomū[a] regem Sotianorum[b], (est autem ea Galliæ natio,) sexcētos habuisse proximos sibi delectos homines. Galli propria lingua Silodunos[c] vocāt, (ea dictio Græcis Deuotos significat,) qui cū rege & vitam agunt, & moriuntur, id summopere votis optātes: ob quam erga regem fidē cum eo principatū gerunt, eodem victu, & corporis cultu, quoties eius necessitatis cōtingit occasio, mortem libenter oppetētes, siue rex intereat morbo, siue cadat in prælio, siue alia quauis de caussa vita excesserit: nec est qui dicere possit ex illis amisso rege quēpiam mortē vel expauisse, vel recusasse tergiuersantem. Theopōpus libro quadragesimoquarto historiarū scribit, Thrasydæum Thessalū à Philippo creatum fuisse gentis suæ regem, virum pusilli abiectiq;[d] animi, sed egregium assentatorem: à quo multum discrepabat Arcadion Achæus, qui, vt Theopōpus refert, ac Duris, libro quinto Rerū Macedonicarū, odio Philippi sponte solum vertit, homo sanè prōptissimus ingenio, cuius complura venustè dicta memorantur. Accidit fortè vt cùm Philippus Delphos commeasset, illic quoq; esset Arcadion: quo conspecto Macedo, & aduocato, Quādiu profugiturus es, inquit, ô Arcadion? Quoad, respōdit ille, ad eos peruenerim, quibus Philippus ignotus sit. Phylarchus libro vigesimoprimo historiarum scribit ad id respōsum Philippū risisse, Arcadionē deinde ad cœnā inuitasse, inimicitiásq; ita depositas & extinctas fuisse. De Hegesio Nicesio Alexandri assentatore hæc refert Hegesander: Cùm Alexander à musca se compunctum quæreretur, ideóq; muscas gnauiter abigeret, ex adulatoribus Nicesias quidā tum præsens, Aliis profectò muscis[e], inquit, hæ, tuum sanguinem quæ degustarunt, præstantiores multò futuræ sunt ac strenuiores. Idem scribit Cheirosophum assentatorē Dionysij, cùm procul ridentē Dionysiū vnà cum familiaribus videret, & tanto spatio dissitus esset, vt exaudire nō posset, risisse tamen, rogantéq; Dionysio, cur rideret, cùm ea quæ dicebātur minimè audiuisset, dixisse, Vobis credo esse risu digna quæ dicta sunt. Plures etiam Dionysio eius filio assentatores fuere, quos Dionysiocolacas appellarunt. Ii, quia Dionysius minus oculis perspicax esset, inter cœnandum obtusè cernere se fingentes, apposita fercula tanquam visu non discernerent, temere contrectabant, quoad manum Dionysius ad patinas perduceret. Cùm sputator Dionysius esset, faciem sputo conspergendam ij obiiciebant,

a Quidam, Ad-... vt ... Cæsarem lib. Commentar.
b ...tum, vt ... Cæsarem.
c ...oldurios, Cæsar.

d Alii parum in-... ac prudentem.

e In adagiis, ... proverbio, Muscæ, hic locus male verbis est.

A ἐν δὲ τῇ Ἀράβων χώρᾳ, οὐχ ὡς ἐν κολακείᾳ τοῦτ᾽ ἐποίουν, ἀλλὰ κατά τι νόμιμον βασιλέως παθόντος τι τῶν μελῶν συνυποκρίνεσθαι τὸ ὅμοιον πάθος. 125
ἐπεὶ καὶ γελοῖον νομίζουσιν ἀποθανόντι μὲν αὐτῷ σπουδάζειν συγκατορύττεσθαι, πηρωθέντι δὲ μὴ χαρίζεσθαι τὴν ἴσην δόξαν τοῦ πάθους. Νικόλαος δ᾽ ὁ Δαμασκηνός, εἷς δ᾽ ἦν τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου, ἐν τῇ πολυβίβλῳ ἱστορίᾳ (ἑκατὸν γάρ καὶ τεσσαράκοντα εἰσὶ πρὸς ταῖς τέσσαρσι) τῇ ἑκκαιδεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ φησίν, Ἀδιάτομον τὸν τῶν Σωτιανῶν βασιλέα (ἔθνος δὲ τοῦτο Κελτικὸν) ἑξακοσίους B ἔχειν λογάδας περὶ αὐτόν, οὓς καλεῖσθαι ὑπὸ Γαλατῶν τῇ πατρίῳ γλώττῃ Σιλοδούρους. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν Ἑλληνιστὶ εὐχωλιμαῖοι. τούτους δ᾽ οἱ βασιλεῖς ἔχουσι συζῶντας καὶ συναποθνήσκοντας, ταύτην ἐκείνων εὐχὴν ποιουμένων. ἀνθ᾽ ἧς συνδυναστεύουσί τε αὐτῷ, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα καὶ δίαιταν ἔχοντες, καὶ συναποθνήσκουσι κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην, εἴτ᾽ ἐν νόσῳ τελευτήσει ὁ βασιλεύς, εἴτε πολέμῳ, εἴτε ἄλλως πως. καὶ οὐδεὶς εἰπεῖν ἔχει τινὰ ἀποδειλιάσαντα τούτων τὸν θάνατον, ὅταν ἥκῃ βασιλεῖ, ἢ C διεκδύντα. Φίλιππον δέ φησι Θεόπομπος ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Θρασυδαῖον τὸν Θετταλὸν καταστῆσαι τῶν ὁμοεθνῶν τύραννον, μικρὸν μὲν ὄντα τὴν γνώμην, κόλακα δὲ μέγιστον. ἀλλ᾽ οὐκ Ἀρκαδίων ὁ Ἀχαιὸς κόλαξ ἦν, περὶ οὗ ὁ αὐτὸς ἱστορεῖ Θεόπομπος, καὶ Δοῦρις ἐν πέμπτῳ Μακεδονικῶν. οὗτος δὲ ὁ Ἀρκαδίων μισῶν τὸν Φίλιππον, ἑκούσιον ἐκ τῆς πατρίδος φυγὴν ἔφυγεν. ἦν δὲ εὐφυέστατος, καὶ πλείους ἀποφάσεις αὐτοῦ μνημονεύονται. ἔτυχε δ᾽ οὖν ποτε ἐν Δελφοῖς ἐπιδημοῦντος Φιλίππου, παρεῖναι καὶ τὸν Ἀρ- D καδίωνα, ὃν θεασάμενος ὁ Μακεδὼν καὶ προσκαλεσάμενος, μέχρι τίνος φεύξῃ φησὶν Ἀρκαδίων; καὶ ὅς,

Ἔστ᾽ ἂν τοὺς ἀφίκωμαι οἳ οὐκ ἴσασι Φίλιππον.

Φύλαρχος δ᾽ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, γελάσαντα τὸν Φίλιππον ἐπὶ τούτῳ, καλέσαι τε ἐπὶ δεῖπνον τὸν Ἀρκαδίωνα· καὶ οὕτω τὴν ἔχθραν διαλύσασθαι. περὶ δὲ Ἡγησίου Νικησίου τοῦ Ἀλεξάνδρου κόλακος Ἡγήσανδρος τάδ᾽ ἱστορεῖ. Ἀλεξάνδρου δάκνεσθαι φήσαντος ὑπὸ μυιῶν, καὶ προθύμως E αὐτὰς ἀποσοβοῦντος, τῶν κολάκων τις Νικησίας παρών, ἦπου τῶν ἄλλων μυιῶν εἶπεν αὗται πολὺ κρατήσουσι, τοῦ σοῦ γευσάμεναι αἵματος. ὁ δ᾽ αὐτὸς φησὶ καὶ Χειρίσοφον τὸν Διονυσίου κόλακα, ἰδόντα Διονύσιον γελῶντα μετά τινων γνωρίμων, ἀπεῖχεν δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῶν πλείω τόπον, ὡς μὴ συνακούειν, ἐπεὶ ὁ Διονύσιος ἠρώτησεν αὐτὸν διὰ τίνα αἰτίαν οὐ συνακούων τῶν λεγομένων γελᾷ. Ὑμῖν, φησί, πιστεύω διότι τὸ ῥηθὲν γελοῖόν ἐστιν. πλείστους δ᾽ εἶχεν καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ F Διονύσιος τοὺς κολακεύοντας, οὓς καὶ προσηγόρευον οἱ πολλοὶ Διονυσιοκόλακας. οὗτοι δὲ προσεποιοῦντο μή τε ὀξὺ ὁρᾶν παρὰ τὸ δεῖπνον· ἐπεὶ ὁ Διονύσιος οὐκ ἦν ὀξυωπής. ἔψαυόν τε τῶν παρακειμένων ὡς οὐχ ὁρῶντες ἕως ὁ Διονύσιος τὰς χεῖρας πρὸς τὰ λεκάνια προσῆγεν. ἀποπτύοντος δὲ τοῦ Διονυσίου πολλάκις, παρεῖχον τὰ πρόσωπα καταπτύεσθαι·

καὶ ἀπολείχοντες τὸν σίαλον, ἔτι δὲ τὸν ἔμετον αὐτοῦ, μέλιτος ἔλεγον εἶναι γλυκύτερον. Τίμαιος δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Δημοκλέα φησὶ τὸν Διονυσίου τοῦ νεωτέρου κόλακα ἔθους ὄντος κατὰ Σικελίαν θυσίας ποιεῖσθαι κατὰ τὰς οἰκίας ταῖς νύμφαις, καὶ περὶ τὰ ἀγάλματα παννυχίζειν μεθυσκομένους, ὀρχεῖσθαί τε περὶ τὰς θεάς. ὁ Δημοκλῆς ἐάσας τὰς νύμφας, καὶ εἰπὼν οὐδὲν προσέχειν ἀψύχοις θεοῖς, ἐλθὼν ὀρχεῖτο πρὸς τὸν Διονύσιον. ἔπειτα πρεσβεύσας ποτὲ μεθ' ἑτέρων ὡς τὸν Διονύσιον, καὶ πάντων κομιζομένων ἐπὶ τριήρεις, κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν ἄλλων, ὅτι στασιάζει κατὰ τὴν ἀποδημίαν, καὶ βλάπτει τοῦ Διονυσίου τὰς κοινὰς πράξεις, καὶ σφόδρα τοῦ Διονυσίου ὀργισθέντος· ἔφησε τὴν διαφορὰν γενέσθαι αὐτῷ πρὸς τοὺς συμπρέσβεις, ὅτι μετὰ τὸ δεῖπνον ἐκεῖνοι μὲν τὸν Φρυνίχου καὶ Στησιχόρου, ἔτι δὲ Πινδάρου παιᾶνα τῶν αὐτῶν τινες ἀνειληφότες ᾖδον. αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν βουλομένων τοὺς αὐτοῦ Διονυσίου πεποιημένους διεπεραίνετο. καὶ τούτου σαφῆ τὸν ἔλεγχον παρέξειν ἐπηγγείλατο. τοὺς μὲν γὰρ αὐτοῦ κατηγόρους οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀσμάτων κατέχειν. αὐτὸς δ' ἕτοιμος εἶναι πάντας ἐφεξῆς ᾄδειν. λήξαντος δὲ τῆς ὀργῆς τοῦ Διονυσίου, πάλιν ὁ Δημοκλῆς ἔφη· χαρίσαιο δ' ἄν μοι ὦ Διονύσιε, κελεύσας τινὶ τῶν ἐπισταμένων διδάξαι με τὸν πεποιημένον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν παιᾶνα. ἀκούω γάρ σε πεπραγματεῦσθαι περὶ τοῦτον. παρακεκλημένων δὲ ποτε τῶν φίλων ὑπὸ τοῦ Διονυσίου ἐπὶ τὸ δεῖπνον εἰσιὼν ὁ Διονύσιος εἰς τὸν οἶκον, γράμματα ἡμῖν ἄνδρες φίλοι ἐπέμφθη παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν εἰς Νέαν πόλιν ἀποσταλέντων. καὶ ὁ Δημοκλῆς ὑπολαβὼν ἔφη, εὖ γε νὴ τοὺς θεοὺς ἐποίησαν ἔφη Διονύσιε. κἀκεῖνος προσβλέψας αὐτῷ, τί δ' οἶδας ἔφη σὺ πότερα κατὰ γνώμην ἐστὶν, ἢ τοὐναντίον ἃ γεγράφασιν; εὖ γε νὴ τοὺς θεοὺς ἐπιτετίμηκας ἔφη Διονύσιε. καὶ Σάτυρον δέ τινα ἀναγράφει ὁ Τίμαιος κόλακα ἀμφοτέρων τῶν Διονυσίων. Ἡγήσανδρος δ' ἱστορεῖ καὶ Ἱέρωνα τὸν τύραννον ἀμβλύτερον κατὰ τὰς ὄψεις γενέσθαι, καὶ τοὺς συνδειπνοῦντας τῶν φίλων ἔχειν ἐπιτηδὲς διαμαρτάνοντας τῶν ἐδεσμάτων, ἵν' ὑπ' αὐτοῦ χειραγωγῶνται, καὶ δοκεῖ τῶν ἄλλων ὀξυδερκέστερος εἶναι. Εὐκλείδην δέ φησιν Ἡγήσανδρος τὸν Σεῦτλον ἐπικαλούμενον (παράσιτος δ' ἦν καὶ οὗτος) παρατεθέντος τινὸς αὐτῷ πλείοσι σόγκοις ἐν δείπνῳ, ὁ Καπανεὺς ἔφη

126 ὁ ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου εἰσαγόμενος ἐν ταῖς Ἱκέτισιν, ὑπεράστειος ἦν.

Μισῶν τραπέζας ὅς τις ἐξογκοῖτ' ἄγαν.

οἱ δὲ δημαγωγοῦντές φησιν Ἀθήνησι κατὰ τὸν Χρεμωνίδειον πόλεμον, κολακεύοντες τοὺς Ἀθηναίους, τἄλλα μὲν ἔφασκον πάντα εἶναι κοινὰ τῶν Ἑλλήνων. τὴν δ' ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀνθρώποις φέρουσαν ὁδὸν Ἀθηναίους εἰδέναι μόνους. Σάτυρος δ' ἐν τοῖς Βίοις, Ἀνάξαρχον φησὶ τὸν εὐδαιμονικὸν φιλόσοφον, ἕνα τῶν Ἀλεξάνδρου γενέσθαι κολάκων, καὶ συνοδεύοντα τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ ἐγένετο ποτε βροντὴ ἰσχυρὰ καὶ ἐξαίσιος ὡς πάντας πτῆξαι, εἰπεῖν, μή τι σὺ τοιοῦτο ἐποίησας Ἀλέξανδρε ὁ τοῦ Διός; τὸν δὲ

saliuam, & quæ vomitu egesserat, delingentes, eáque melle dulciora esse affirmantes. Timæus libro vigesimosecũdo historiatum tradit, Democlem assentatorem iunioris Dionysij, cùm [a] mos Siculis esset domi Nymphis sacra facere, ac temulentos circa illarum imagines pernoctare, & circum earum simulachra saltare, omissis Nymphis, dixisse nihili faciundos esse deos qui anima carent, saltantémque ad Dionysium perrexisse. Eundem cum aliis missum legatum ad Dionysium, vna trireme vectis omnibus, accusatum fuisse à legationis sociis, tanquam in ea peregrinatione seditiosum, & publicis rebus quæ ad Dionysium pertinebant, officientem. Irato verò grauiter Dionysio, eum dixisse, cum suis collegis inde natum dissidium, quòd ex illis cœnati nõnulli Phrynichi, Stesichori, Pindari pæanas iterũ atq; iterum canerẽt, ipse verò cũ iis qui vellẽt, à Dionysio cõpositos absolueret [b] cãtãdo: eiusque rei manifestum hoc argumentum se præbiturum pollicitus est, quòd accusatores sui ne numerum quidem tenerent canticorum ipsius, quæ omnia memoriter recitare paratus esset. Placata sic ira Dionysij, rursum Democles ait, Hoc mihi beneficium ac gratiam, ô Dionysie, te conferre postulo, vt tuo iussu aliquis eorum qui didicere, me Pæana doceat quem in AEsculapium edidisti. Te namq; his versibus pangendis occupari delectaríque fama est. Ad cœnam Dionysius aliquando vocatis amicis, cùm cœnaculum ingressus diceret, à militũ ductoribus, quos Neapolim miserat, literas sibi redditas esse, interfatus Democles dixit, Rectè, per deos, illi fecerunt, ô Dionysie: at coniectis in eum oculis Dionysius inquit, Vnde nosti, quæ scripserunt an sint ex animi sententia, an contra quàm vellem? Benè, sic me deus amet, inquit, ac iure me reprehendisti, ô Dionysie. Satyrum quendam vtriusque Dionysij assentatorem recenset Timæus. Hegesander obtusiorem Hieroni visum fuisse tradit, ac ideo qui cum eo cœnarent familiares & amicos de industria, à cibis quos appetebant solitos aberrare, vt cùm manum illorum ad patinas Hiero perduceret, acutiùs cernere quàm alij videretur. Hegesander scribit, Eucliden cognomine Seutlõ [c], qui parasitus & ipse fuit, cùm illi cœnanti Sonchorum multum quidam apposuisset, dixisse, Capaneus in Supplicibus inductus ab Euripide, vrbanus profectò supra modum fuit, mensarum inimicus, quibus nimium aliquis ἐξογκοῖτο [d]. Idem autor scribit Athenis oratores, qui rempublicam administrabant, Chremonidio [e] bello populo assentantes pro concione dixisse, cum Græcis esse sibi cõmunia cætera, at viam quà in cœlum itur, solis Atheniensibus compertam esse. Satyrus in Vitis scribit Anaxandrum Eudæmonicum [f] philosophum, vnum ex assentatoribus Alexandri, cum rege iter facientem vt stupendo fragore inopinatóque tonuit, omnibus pauore cõsternatis dixisse, Hoccine fecisti, ô Alexãder

[a] Vide ... 24. 5. ... Virg. ... [b] Al. ... vlquentes ... [c] ... [d] ... [e] ... [f] ...

Iouis fili: regémque ridentem illi respondisse, Non equidem formidabilis esse volo, quamuis id me doceas, suadeásque vt regum & satraparum abscissa capita mihi cœnanti afferri iubeam. Aristobulus Cassandreus refert, Dioxippum Atheniensem quinquertionem, cùm vulneratus aliquando fuisset Alexander, manante sanguine, dixisse,

Est[a] sanguis qualis diuis fluit ipse beatis.

Epicrates Atheniensis apud regem Persarum cùm legationem gessisset, vt inquit Hegesander, multísque muneribus ab eo cumulatus fuisset, absque vllo pudore tam apertè & insolenter regi adulabatur, vt dixerit quotannis ad regem qui mittantur creandos esse populi suffragiis legatos nouem potius, quàm totidem summos in gubernanda republica magistratus: quam hominis audaciam & impudentiam ego equidem miror Athenienses iudicio non vltos fuisse, qui Demadem antea decē talentis ideo mulctassent, quòd Alexandrum vt pro deo agnoscerent persuadere conatus esset, & Euagoram capitis damnassent, quòd dum apud regem legatione fungeretur, illum adorasset. Timon Phliasius libro tertio Sillorum[b], Aristonem Chium narrat Zenonis Cittiensis necessarium & familiarē, adulatorem fuisse Persęi philosophi, qui cum Antigono rege amicitia quoque iunctus erat. Phylarchus libro sexto historiarum tradit Nicesiam Alexandri assentatorem, cum regem videret sumpto medicamēto cruciari torminibus, dixisse, Quid, ô rex, nobis fiet, quando vos deos hæc tormenta premunt? Alexandrúmque respondisse vix sublatis oculis, Quales deos esse nos ais? vereor equidem ne inuisi diis inimicíque simus. Idem scriptor libro vigesimooctauo tradit Antigoni, quem Epitropum[c] vocarunt, eius qui Lacedæmonios debellauit[d], assentatorem Apollophanem dixisse, Antigoni fortunā Ἀλεξανδρίζειν.[e] Euphantus libro quarto historiarum Ptolemæi, scribit eius[f], qui tertius in AEgypto regnauit, adulatorē fuisse Callicratem in assentando peritissimum & callidissimum, vt qui non solùm in annulo signatorio[g] Vlyssis imaginem circumferret, sed liberis quoque suis Telegoni[h] & Anticleę nomina indiderit. Polybius libro decimotertio historiarū scribit, Philippi à Romanis oppressi adulatorem Tarentinum Procliden eius totum regnum labefactasse, ac euertisse. Idem libro decimoquarto scribit Agathoclis filio assentatorem fuisse OEnam, regi Philopatori Philonē, inter amicos adscriptum, Hieronymo tyranno Syracusarum Thrasonem cognomine Carcharum[i]. Cato Sinopensis idem libro de tyrannide Hieronymi tradit, ac eum insuper refert sæpius merum affatim largiúsque bibisse, & à Hieronymo tādem occisum, alterius assentatoris fraude & cōsilio, cui nomen Osis erat, & qui Hieronymo persuaserat, vt diadema sumeret, cum pupurea veste, & alio toto cultu quo se Dionysius tyrannus ornabat. Agatarchides libro trigesimo historiarum scribit, Hęresippum Spartiatam, hominem supra modum improbum, & quem nullus esse frugi iudicasset, oratione valuisse dum assentaretur, ad persuadendum quiduis idonea, mirum artificem eos colendi qui opibus florerent, quoscumque nactus esset.

A γελάσαντα εἰπεῖν· οὐ γὰρ φοβερὸς βούλομαι εἶναι καθάπερ σύ με διδάσκεις, ὁ τὰς τῶν σατραπῶν καὶ βασιλέων κελεύων με δειπνοῦντα προσφέρεσθαι κεφαλάς. Ἀριστόβουλος δέ φησιν ὁ Κασσανδρεὺς, Διώξιππον τὸν Ἀθηναῖον παγκρατιαστὴν, τρωθέντος ποτὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ αἵματος ῥέοντος, εἰπεῖν,

Ἰχὼρ οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Ἐπικράτης δ' ὁ Ἀθηναῖος πρὸς βασιλέα πρεσβεύσας, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, καὶ πολλὰ δῶρα παρ' ἐκείνου λαβὼν, οὐκ ᾐσχύνετο κολακεύων B οὕτως φανερῶς καὶ τολμηρῶς τὸν βασιλέα, ὡς καὶ εἰπεῖν, δεῖν κατ' ἐνιαυτὸν οὐκ ἐννέα ἄρχοντας ἀλλ' ἐννέα πρέσβεις αἱρεῖσθαι πρὸς βασιλέα. θαυμάζω δ' ἔγωγε τῶν Ἀθηναίων, πῶς τοῦτον μὲν ἄκριτον εἴασαν, Δημάδην δὲ δέκα ταλάντοις ἐζημίωσαν, ὅτι θεὸν εἰσηγήσατο Ἀλέξανδρον. καὶ Εὐαγόραν δ' ἀπέκτειναν, ὅτι πρεσβεύων ὡς βασιλέα προσεκύνησεν αὐτόν. Τίμων ὁ Φλιάσιος ἐν τῷ τρίτῳ τῶν σίλλων, Ἀρίστωνα φησὶ C τὸν Χῖον, Ζήνωνος δὲ τοῦ Κιτιέως γνώριμον κόλακα γενέσθαι Περσαίου τοῦ φιλοσόφου, ὅτι ἦν ἑταῖρος Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως. Φύλαρχος δ' ἐν ἕκτῃ ἱστοριῶν, Νικησίαν φησὶ τὸν Ἀλεξάνδρου κόλακα, θεασάμενον τὸν βασιλέα σπαρασσόμενον ὑφ' οὗ εἰλήφει φαρμάκου εἰπεῖν, ὦ βασιλεῦ, τί δεῖ ποιεῖν ἡμᾶς ὅτε καὶ ὑμεῖς οἱ θεοὶ τοιαῦτα πάσχετε; καὶ τὸν Ἀλέξανδρον μόλις ἀναβλέψαντα, ποῖοι θεοί; φῆσαι, φοβοῦμαι μὴ τοῖς θεοῖσιν ἐχθροί. ἐν δὲ τῇ ὀγδόῃ καὶ εἰκοστῇ, ὁ αὐτὸς Φύλαρχος, Ἀν- D τιγόνου τοῦ κληθέντος Ἐπιτρόπου τοῦ Λακεδαιμονίους ἑλόντος, κόλακα γενέσθαι Ἀπολλοφάνην τὸν εἰπόντα τὴν Ἀντιγόνου τύχην ἀλεξανδρίζειν. Εὔφαντος δ' ἐν τετάρτῃ ἱστοριῶν Πτολεμαίου φησὶ τοῦ τρίτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου κόλακα γενέσθαι Καλλικράτην. ὃς οὕτω δεινὸς ἦν, ὡς μὴ μόνον Ὀδυσσέως εἰκόνα ἐν τῇ σφραγίδι περιφέρειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τέκνοις ὀνόματα θέσθαι, Τηλέγονον καὶ Ἀντίκλειαν. Πολύβιος δ' ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν, Φιλίππου τοῦ καταλυθέν- E τος ὑπὸ Ῥωμαίων κόλακα γενέσθαι Ἡρακλείδην τὸν Ταραντῖνον, τὸν καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀνατρέψαντα. ἐν δὲ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, Ἀγαθοκλέους τοῦ Οἰνάνθης υἱοῦ, ἑτέρου δὲ τοῦ Φιλοπάτορος βασιλέως Φίλωνα. Ἱερωνύμου δὲ τοῦ Συρακουσίων τυράννου Θράσωνα τὸν Κάρχαρον ἐπικαλούμενον. Κάτων ὁ Σινωπεὺς ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ τῆς τοῦ Ἱερωνύμου τυραννίδος, προσφέρεσθαι φάσκων αὐτὸν ἑκάστοτε πολὺν ἄκρατον. τοῦτον δ' ἐποίησεν F ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἱερωνύμου ἕτερος κόλαξ, Ὦσις ὄνομα. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἱερώνυμον ἀνέπεισε διάδημά τε λαβεῖν, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν διασκευὴν, ἣν ἐφόρει Διονύσιος ὁ τύραννος. Ἀγαθαρχίδης δ' ἐν τῇ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Αἱρήσιππος φησὶν ὁ Σπαρτιάτης ἄνθρωπος οὐ μετρίως φαῦλος, οὐδὲ δοκῶν χρηστὸς εἶναι, πιθανὸν δ' ἔχων ἐν κολακείᾳ λόγον, καὶ θεραπεῦσαι τοὺς εὐπόρους μέχρι τῆς τύχης δεινός.

a Iliad. 5.

b Sillorum dicaciumque carminum.

c Curatorem, tutorem: quia Philippi tutelā à Demetrio patre acceptā gessit.

d Eius auxilio Cleomene ad Sellasiam victo ab Achæis, expugnatáque Lacedæmone. Pausanias lib. 2. Plutarchus in Vitis.

e Eam æmulari quæ Alexandri fuit.

f Euergetis, Philadelphi filij.

g la Vlyssis scuto delphina pictum fuisse, & quamobrē, Plut. tradit sub finem lib. De solertia animal.

h Telegonus Vlyssis filius è Circe, Anticlea, Vlyssis mater. Ostenditur parte assentator ille summa colebat se Vlyssem esse.

i Asperum, acutum.

A τοιοῦτος ἦν καὶ Ἡρακλείδης ὁ Μαρωνίτης, ὁ Σεύθου τοῦ Θρᾳκῶν βασιλέως κόλαξ, οὗ μνημονεύει Ξενοφῶν ἐν ἑβδόμῃ Ἀναβάσεως. Θεόπομπος δ' ἐν ὀκτωκαιδεκάτῃ ἱστοριῶν περὶ Νικοστράτου Ἀργείου λέγων, ὡς ἐκολάκευσε τὸν Περσῶν βασιλέα, γράφει καὶ ταῦτα. Νικόστρατον δὲ τὸν Ἀργεῖον, πῶς οὐ χρὴ φαῦλον νομίζειν, ὃς προστάτης γενόμενος τῆς Ἀργείων πόλεως, καὶ παραλαβὼν καὶ γένος καὶ χρήματα, καὶ πολλὴν οὐσίαν παρὰ τῶν προγόνων, ἅπαντας ὑπερεβάλετο τῇ κολακείᾳ καὶ ταῖς θεραπείαις, οὐ μόνον τοὺς τότε B στρατείας μετασχόντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔμπροσθεν γενομένους; πρῶτον μὲν γὰρ οὕτως ἠγάπησε τὴν παρὰ τοῦ βαρβάρου τιμὴν, ὥστε βουλόμενος ἀρέσκειν καὶ πιστεύεσθαι μᾶλλον, ἀνεκόμισε πρὸς βασιλέα τὸν υἱόν. ὃ τῶν ἄλλων οὐδεὶς πώποτε φανήσεται ποιήσας. ἔπειτα καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁπότε μέλλοι δειπνεῖν, τράπεζαν παρετίθει, χωρὶς ὀνομάζων τῷ δαίμονι τοῦ βασιλέως, ἐμπλήσας σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων. ἀκούων μὲν τοῦτο ποιεῖν καὶ τῶν Περσῶν τοὺς περὶ τὰς θύρας διατρίβοντας· οἰόμενος δὲ διὰ τῆς θεραπείας ταύτης χρη- C ματιεῖσθαι μᾶλλον παρὰ τοῦ βασιλέως. ἦν γὰρ αἰσχροκερδὴς, καὶ χρημάτων, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἕτερος, ἥττων. Ἀττάλου δὲ τοῦ βασιλέως ἐγένετο κόλαξ καὶ διδάσκαλος Λυσίμαχος, ὃν Καλλίμαχος μὲν Θεοδώρειον ἀναγράφει· Ἕρμιππος δ' ἐν τοῖς Θεοφράστου μαθηταῖς καταλέγει. οὗτος δ' ὁ ἀνὴρ καὶ περὶ τῆς Ἀττάλου παιδείας συγγέγραφε βίβλους, πᾶσαν κολακείαν ἐμφαινούσας. Πολύβιος δ' ἐν ὀγδόῃ ἱστοριῶν, Καύαρος φησὶν ὁ Γαλάτης, ὢν τἄλλα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὑπὸ Σωστράτου τοῦ κόλα- D κος διεστρέφετο, ὃς ἦν Χαλκηδόνιος γένος. Λικινίου δὲ Κράσσου, τοῦ ἐπὶ Πάρθοις στρατεύσαντος, κόλακα φησὶ γενέσθαι Νικόλαος ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν, Ἀνδρόμαχον τὸν Καρρηνόν. ᾧ τὸν Κράσσον πάντα ἀνακοινούμενον, προδοθῆναι Πάρθοις ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀπολέσθαι. οὐκ ἀτιμώρητος δ' ὑπὸ τοῦ δαιμονίου πα-
327 ρείθη ὁ Ἀνδρόμαχος. μισθὸν γὰρ λαβὼν τῆς πράξεως τὸ τυραννεῖν Καρρῶν τῆς πατρίδος, διὰ τὴν ὠμότητα καὶ βίαν ὑπὸ τῶν Καρρηνῶν πανοικία ἐνεπρήσθη. Ποσειδώνιος δ' ὁ Ἀπαμεὺς, ὕστερον δὲ E Ῥόδιος χρηματίσας, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, Ἱέρακα φησὶ τὸν Ἀντιοχέα πρότερον λυσιῳδοῖς ὑπαυλοῦντα, ὕστερον γενέσθαι κόλακα δεινὸν Πτολεμαίου τοῦ ἑβδόμου βασιλέως, τοῦ καὶ Εὐεργέτου κληθέντος. καὶ τὰ μέγιστα δυνηθέντα παρ' αὐτῷ καθάπερ καὶ παρὰ τῷ Φιλομήτορι, ὕστερον ὑπ' αὐτοῦ διαφθαρῆναι. Μιθριδάτου δ' ἀναγράφει κόλακα Σωσίπατρον, ἄνθρωπον γόητα, Νικόλαος ὁ περιπατητικός. Θεόπομπος δ' ἐν τῇ F ἐνάτῃ τῶν Ἑλληνικῶν, Σισύφου φησὶ τοῦ Βαρσαλίου κόλακα καὶ ὑπηρέτην γενέσθαι Ἀθήναιον τὸν Ἐρετριέα. διαβόητος δ' ἐγένετο ἐπὶ κολακείᾳ, καὶ ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος. Δημοχάρης γοῦν ὁ Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος ἀνεψιὸς ἐν τῇ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν διηγούμενος περὶ ἧς ἐποιοῦντο οἱ Ἀθηναῖοι κολακείας, πρός τε τὸν Πολιορκητὴν Δημή-

Eiusmodi fuit & Heraclides Maronites, Seuthæ regis Thraciæ assentator: cuius Xenophon meminit libro septimo Ascesus. Theopompus libro decimooctauo historiarum, Nicostratum Argiuum scribit regis Persarum adulatorem fuisse, his verbis: Nicostratum Argiuum meritò nequam fuisse cur non existimabimus, qui antea præfectus ciuitatis Argiuorum cùm fuisset, à maioribus clarum genus, pecuniæ multum, & amplas facultates adeptus, omnes superauit assentationibus, & obsequiorum turpitudine, non solùm milites qui tum in exercitu meruerunt, sed etiã quotquot post natos homines præcessissent. Primùm enim vt esset apud barbarum in honore adeò concupiuit, vt quo gratior esset, maiórque fides haberetur, obsidem regi filium[a] tradiderit, exemplo nouo, cùm ante ipsum hoc neminem fecisse constet. Idem quotidie cœnaturus seorsim Genio regis instructam mensam apponebat, cibis & aliis rebus quæ epulis conueniunt, dapsilem, cùm intellexisset à Persis id fieri qui in aula [b] regia versantur, sperans ea colendi ratione regis munificẽtia plus nummorum se coaceruaturum. Fuit enim is sordidi quæstus auidus, & qui pecunia se duci atque vinci pateretur, si quis eo ingenio alius vnquam extitit. Attali regis assentator & doctor fuit Simachus[c], quẽ Callimachus Theodorium nuncupat, & Hermippus inter discipulos Theophrasti recenset. Hic quidem de Attali educatione ac institutione libros conscripsit, quibus eius assentatio tota declaratur. Polybius libro historiarum octauo scribit Cauarem [d] Gallum natione, virum alioqui bonum, ab assentatore Sostrato genere Chalcedonio, deprauatũ fuisse. Licinij Crassi, qui in expeditionem aduersus Parthos exiit, Nicolaus libro decimoquarto post centesimum, Andromachum Carpenum [e] assentatorem fuisse tradit, & ab eo Crassum omnia tentantem vt saluus euaderet, Parthis proditum periisse. quod scelus inultum dij non reliquerunt. Nam cùm sui flagitij mercedem Carporum, quæ illius patria fuit, tyrannidem obtinuisset, propter crudelitatem & iniurias Carpenis illatas, ab iis cũ tota familia crematus est. Posidonius Apamensis, qui postea se Rhodiũ appellauit, libro quarto historiarum scribit, Hieracem Antiochenũ, qui antea Lysiodis[f] tibia succinebat, assentatorem pòst fuisse Ptolemæi regis AEgyptiorum septimi, Euergetis cognomine, arte illa palpandi egregium, qua plurimum apud eum regem potuit, deinde apud eius successorem Philometorem: à quo tandem est interfectus. Nicolaus peripateticus Mithridatis adulatorem Sosipatrum nominat, præstigiatorem hominem. Theopompus libro nono Rerũ Græciæ scribit, Sisyphi Barsalij [g] assentatorem famulúmque fuisse Atheneũ Eretriensem. Fuit & in ore hominum celebris assentatio populi Atheniensis. Itaque Demochares Demosthenis oratoris consobrinus, libro vigesimo historiarum, cùm assentationes explicat, quibus Demetrio cognomine Poliorcetæ adblanditi sunt

a Adv... rege... porta...

b Verba... bo: qui... nuam re... Turca... princip... Portam...

c Fort... machu...

d Vide... an ger... fit. Ca... genis b... ...cos, G... tio est,... vicina,... lentia (... ad A... vsque... porrig... dam pe... bunt.

e Carp... num in... Cherson... bomem... porum... ca mem... nius. E... nit Pi... vita Cr...

f Scenic... tralibus...

g ... salij

sunt Athenienses, quamuis ipse nollet, ita scribit: Horum quædam, vt apparebat, Demetrium offenderunt, quinetiam alia insuper, & alia, proisus fœda, & humilia: nimirū Leænæ, [a] Lamiæq; Veneris templa, & Burichi, Adeimanti[b], Oxythemidis [c] eius assentatorum delubra: horum cuique extructæ aræ, heroa[d], libationes, Pæanum cantus, admirante ipso Demetrio quæ tum fierent, palámque dicente apud inferos nullum vnquam [e] futurum magni excelsique animi ciuem Atheniensem. Thebani quoque Demetrio palpantes, vt inquit Polemon in opere De varia [f] porticu Sicyonia, Lamiæ Veneris templum construxerunt, quam, vt & Leænam, amabat Demetrius. Fuit quidem certè præter omnium expectationē quod Athenienses fecerunt, assentatorum assentatores, in honorem Demetrij Pæanas cantantes, & Prosodia[g]. Demochares igitur libro vigesimoprimo historiarum scribit, Athenas reuersum Demetrium è Leucade, ac Corcyra, exceptum ab Atheniensibus fuisse, non solùm cum suffitibus, coronis, vini libationibus, sed etiam prosodiis, choris scenicorum, ithyphallis, saltantibus, cùm obuiam procederent, ac canentibus, qui vulgi turbis instantes ac interuenientes cum tripudiis, cantarent, & accinerent, illum solum verum deum esse, reliquos aut esse nullos, aut dormire, aut abiisse peregrè; Demetrium Veneris prolem ac Neptuni, corporis forma excellere, comitate humanitatéque erga omnes communi, cuius cum precibus supplices auxilium præsidiúmque omnes implorarent. Hæc de assentatione Atheniensium memoriæ Demochares tradidit. Duris autem Samius libro vigesimosecundo historiarum scribit, etiam ipsum Ithyphallum cecinisse, maximos tum adesse deos, & in ciuitatem maximè beneuolos: Demetrium oportunè præsto esse, & aduenisse, vt veneranda mysteria virginis [h] celebret. Hilaris, sicut decet deum venustè ridens, adest, inquam, veneratione dignus, amicis omnibus conspicuis eum circumdantibus, in quorum medio illis ipse similis extat: verùm amici instar syderum sunt, ille autem veluti sol. Salue ô Neptuni dei potentissimi atque Veneris fili. Alij profectò dij vel absunt procul, vel auribus carent, vel nulli sunt, aut rebus nostris curandis mentem non aduertunt, te verò nos præsentem cernimus, non ligneum, aut lapideum, sed verū numen. A te primū nos id postulamus, ô charissime, & amicissime, pacem vt des. Penes te rerum summa est. Sphingem[i], non quidem Thebanam, sed tota Græcia peruagantem, AEtolidem confice, ac extermina, quę insidens saxo, vt quōdam[k] illa Thebana, omnium nostrûm abstulit direpta corpora [l], quia illi obsistere nequiuerim. Est enim AEtolicū res [m] vicinorum deprædari. Tu verò, in posterū maxime, ne lentus & otiosus desideas. Quòd si cessare velis, OEdipum saltem aliquem inueni qui hanc Sphingem vel in præceps agat, vel fame necet. Hæc scilicet canebant in Marathonio conflictu olim victores, non publicè tantùm, sed etiam priuatim domi, qui cæsis innumeris Barbarorum myriadibus ciuem suum capite

[a] [illegible] De[illegible] [illegible], de [illegible] plura lib.
[b] Hoius erga [illegible], vxorem [illegible] assen- [illegible] describitur [illegible] pag. se- [illegible]
[c] Qui ideo ne- [illegible] Antigonus, [illegible] cum Deme- [illegible] filio scelesta [illegible] facinora [illegible]. Post- [illegible] libro 13.
[d] Basilicæ, monumenta publica, qualia solent [illegible] & præ- [illegible] viris [illegible].
[e] Quidam, nul- [illegible] obuiam [illegible].
[f] Multis variis- que picturis or- [illegible]. Pausanias [illegible] & quinto.
[g] Carmina sup- [illegible] onum, ob [illegible] naúmque [illegible] deorum alta- [illegible].
[h] Κόρης: Puellæ: Proserpinæ: quidam, Cereris. Vi de Gyraldum.
[i] Laccharin significat, qui & consilio & auxilio Cassandri Athenis tyrannidē inuasit, sæuissimus in homines, in deos maximè impius. A Demetrio is eiectus, cū ornamentis omnibus quæ in arce fuerunt, ad Bœotios profugit, [illegible] à Co [illegible] occisus est. Pausanias li. [illegible]
[k] vel Demetriū Phalereum in- [illegible], quem exutū tyrannide Thebis addito præsidio duci iussit Demetrius Athenarum liberator. Plutarchus.
[k] In Spinthio [illegible].
[l] Nostras facultates.
[m] Vide prouer. [illegible] in AEtolis, [illegible] in Clopi- [illegible].

A τριον, καὶ ὅτι οὐκ ἦν ἐκείνῳ βουλομένῳ, γράφει οὕτως. ἐλύπει μὲν καὶ τούτων ἔνια αὐτὸν ὡς ἔοικεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλα γε παντελῶς αἰσχρὰ καὶ ταπεινά. Λεαίνης μὲν καὶ Λαμίας Ἀφροδίτης ἱερά, καὶ Βουρίχου, καὶ Ἀδειμάντου, καὶ Ὀξυθέμιδος, τῶν κολάκων αὐτοῦ. καὶ βωμοὶ καὶ ἡρῷα καὶ σπονδαὶ τούτων ἑκάστῳ καὶ παιᾶνες ᾔδοντο, ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν Δημήτριον θαυμάζειν ἐπὶ τοῖς γινομένοις, καὶ λέγειν ὅτι οὐδεὶς ἐπ' αὐτοῦ Ἀθηναίων γέγονε μέγας καὶ ἁδρὸς τὴν ψυχήν. καὶ Θηβαῖοι δὲ κολακεύ-
B οντες τὸν Δημήτριον, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῷ περὶ τῆς ποικίλης στοᾶς τῆς ἐν Σικυῶνι, ἱδρύσαντο ναὸν Ἀφροδίτης Λαμίας. ἐρωμένη δ' ἦν αὕτη τοῦ Δημητρίου, καθάπερ καὶ ἡ Λέαινα. τὸ οὖν παράδοξον οἱ Ἀθηναῖοι τῶν κολάκων κόλακες ἐποίησαν, οἱ εἰς αὐτὸν τὸν Δημήτριον παιᾶνας καὶ προσόδια ᾄδοντες; φησὶ γοῦν ὁ Δημοχάρης ἐν τῇ πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ γράφων, ἐπανελθόντα δὲ τὸν Δημήτριον ἀπὸ τῆς Λευκάδος καὶ Κερκύρας
C εἰς τὰς Ἀθήνας, οἱ Ἀθηναῖοι ἐδέχοντο, οὐ μόνον θυμιῶντες καὶ στεφανοῦντες καὶ οἰνοχοοῦντες, ἀλλὰ καὶ προσόδια καὶ χοροὶ καὶ ἰθύφαλλοι μετ' ὀρχήσεως τῆς ᾠδῆς ἀπήντων αὐτῷ, καὶ ἐφιστάμενοι κατὰ τοὺς ὄχλους ᾖδον ὀρχούμενοι καὶ ἐπᾴδοντες, ὡς εἴη μόνος θεὸς ἀληθινός, οἱ δ' ἄλλοι καθεύδουσιν, ἢ ἀποδημοῦσιν, ἢ οὐκ εἰσίν. γεγονὼς δ' εἴη ἐκ Ποσειδῶνος καὶ Ἀφροδίτης, τῷ δὲ κάλλει διάφορος, καὶ τῇ πρὸς πάντας φιλανθρωπίᾳ κοινός. δεόμενοι δ' αὐτοῦ ἱκέτευον,
D φησί, καὶ προσηύχοντο. ὁ μὲν οὖν Δημοχάρης τοσαῦτα εἴρηκε περὶ τῆς Ἀθηναίων κολακείας. Δοῦρις δ' ὁ Σάμιος ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν κατ' αὐτὸν τὸν ἰθύφαλλον ὡς οἱ μέγιστοι τῶν θεῶν καὶ φίλτατοι τῇ πόλει πάρεισιν ἐνταῦθα. † Δημήτριος ἅμα παρῆν ὁ καιρός. χ' ἡ μὲν τὰ σεμνὰ τῆς Κόρης μυστήρια ἔρχεθ' ἵνα ποιήσῃ. ὁ δ' ἱλαρὸς ὥσπερ τὸν θεὸν δεῖ καὶ καλὸς γελῶν πάρεστι σεμνὸς ὅθι φαίνεθ' οἱ φίλοι πάντες κύκλῳ. ἐν μέσοισι δ' αὐτοῖς ὅμοιος ὥσπερ οἱ φί-
E λοι μὲν ἀστέρες, ἥλιος δ' ἐκεῖνος. ὦ τοῦ κρατίστου παῖ Ποσειδῶνος θεοῦ χαῖρε καὶ Ἀφροδίτης. ἄλλοι μὲν ἢ μακρὰν γὰρ ἀπέχουσιν θεοί, ἢ οὐκ ἔχουσιν ὦτα, ἢ οὐκ εἰσίν, ἢ οὐ προσέχουσιν ἡμῖν οὐδὲ ἕν. σὲ δὲ παρόνθ' ὁρῶμεν, οὐ ξύλινον, οὐδὲ λίθινον, ἀλλ' ἀληθινόν. εὐχόμεθα δή σοι. πρῶτον μὲν εἰρήνην ποίησον φίλτατε. κύριος γὰρ εἶ σύ. τὴν δ' οὐχὶ Θηβῶν, ἀλλ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος Σφίγγα περιπατοῦσαν Αἰτωλὶς ὃς ἐπὶ πέτρας καθήμενος, ὥσπερ ἡ παλαιὰ τὰ σώμαθ' ἡμῶν πάντ' ἀναρπά-
F σας φέρει, κοὐκ ἔχω μάχεσθαι. Αἰτωλικὸν γὰρ ἁρπάσαι τὰ τῶν πέλας. νῦν δὲ καὶ τὰ πόρρω μάλιστα μὲν δὴ κόλασον αὐτός. εἰ δὲ μὴ Οἰδίπουν τιν' εὑρὲ τὴν Σφίγγα ταύτην ὅστις ἢ κατακρημνιεῖ ἢ σπίνον ποιήσει. ταῦτ' ᾖδον οἱ Μαραθωνομάχοι, οὐ δημοσίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατ' οἰκίαν οἱ τὸν προσκυνήσαντα τὸν Περσῶν βασιλέα ἀποκτείναντες οἱ τὰς ἀναριθμήτους μυριάδας τῶν βαρβάρων φονεύ-

σαντες, Ἄλεξις γοῦν ἐν Φαρμακοπώλῃ ἢ Κρατεύᾳ, προπίνοντά τινα εἰσαγαγὼν ἑνὶ τῶν συμποτῶν καὶ λέγοντα ποιεῖ τάδε,

Παῖ τὴν μεγάλην δὸς ὑποχέας
φιλίας κυάθους τῶν παρόντων τέτταρας.
Τοὺς τρεῖς δ' ἔρωτας προσαποδώσεις ὕστερον·
Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως νίκης καλῶς,
Καὶ τοῦ νεανίσκου κύαθον Δημητρίου.
φέρε τὸν τρίτον Φίλας Ἀφροδίτας. χαίρετ' ἄνδρες συμπόται
ὅσων ἀγαθῶν τὴν κύλικα μεστὴν πίομαι.

Τοιοῦτοι τότ' ἐγένοντο οἱ Ἀθηναῖοι, κολακείας θηρείου χαλεπωτάτου λύσσαν ἐμβαλούσης αὐτῶν τῇ πόλει. ἣν ὁ μὲν Πύθιος ἑστίαν τῆς Ἑλλάδος ἀνεκήρυξε. πρυτανεῖον δὲ Ἑλλάδος ὁ δυσμενέστατος Θεόπομπος, ὁ φήσας ἐν ἄλλοις πλήρεις εἶναι τὰς Ἀθήνας διονυσοκολάκων καὶ ναυτῶν, καὶ λωποδυτῶν· ἔτι δὲ ψευδομαρτύρων καὶ συκοφαντῶν, καὶ ψευδοκλητήρων· οὓς ἐγὼ πείθομαι ὡς ἐπομβρίαν, ἤ τι δεινὸν ἐκ θεοῦ τὴν προειρημένην πᾶσαν εἰσαγαγέσθαι κολακείαν. περὶ ἧς καλῶς ὁ Διογένης ἔλεγε, πολὺ κρεῖττον εἶναι ἐς κόρακας ἀπελθεῖν, ἢ ἐς κόλακας· οἳ ζῶντας ἔτι τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν κατεσθίουσι. Φησὶ γοῦν καὶ Ἀναξίλας,

Ἔνιοι κόλακές εἰσι τῶν ἐχόντων οὐσίας
Σκώληκες. εἰς οὖν ἄκακον ἀνθρώπου τρόπον
Εἰσδὺς ἕκαστος ἐσθίει καθήμενος,
Ἕως ἂν ὥσπερ πυρὸν ἀποδείξῃ κενόν.
Ἔπειθ' ὁ μὲν λέμμ' ἐστίν, ὁ δ' ἕτερον δάκνει.

Πλάτων τ' ἐν Φαίδρῳ φησί, κόλακι δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλῃ, ὅμως ἐπέμιξεν ἡ φύσις ἡδονήν τινα οὐκ ἄμουσον. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ κολακείας φησὶν ὡς Μύρτις μύστης ὁ Ἀργεῖος Κλεώνυμον τὸν χορευτὴν ἅμα καὶ κόλακα προσκαθίζοντα πολλάκις αὐτῷ, καὶ τοῖς συνδικάζουσι·
128 βουλόμενον δὲ καὶ μετὰ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐνδόξων ὁρᾶσθαι, λαβόμενος τοῦ ὠτὸς, καὶ ἕλκων αὐτὸν ἐκ τοῦ συνεδρίου, πολλῶν παρόντων εἶπεν, Οὐ χορεύσει ἐνθάδε οὐδ' ἁμῶν ἀκούσει. Δίφιλος δ' ἐν Γάμῳ φησίν,

Ὁ γὰρ κόλαξ στρατηγὸν καὶ δυνάστην καὶ φίλους
Καὶ τὰς πόλεις ἀνατρέπει,
Λόγῳ κακούργῳ μικρὸν ἡδύνας χρόνον.

νῦν δὲ καὶ καχεξία τις ὑποδέδυκε τοὺς ὄχλους. αἱ κρίσεις θ' ἡμῶν νοσοῦσι, καὶ τὸ πρὸς χάριν πολύ. διὸ καὶ Θετταλοὶ καλῶς ποιήσαντες κατέσκαψαν τὴν καλουμένην πόλιν Κολακείαν, ἣν Μηλιεῖς ἐνέμοντο, ὥς φησι Θεόπομπος ἐν τῇ τριακοστῇ. κόλακας δ' εἶναί φησι Φύλαρχος καὶ τοὺς ἐν Λήμνῳ κατοικοῦντας Ἀθηναίων, ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν. χάριν γὰρ ἀποδιδόντας τοῖς Σελεύκου καὶ Ἀντιόχου ἀπογόνοις, ἐπεὶ αὐτοὺς ὁ Σέλευκος πικρῶς ἐπιστατουμένους ὑπὸ Λυσιμάχου

A plecti iusserunt, quia regem adorasset. Alexis ergo in Medicamentario, seu Crateua, quendam vni compotorum propinantem inducit, & hæc loquentem:

Heus tu puer poculum magnũ porrige, affundéq;
Beneuolentiæ, in hos qui adsunt, nostræ cyathos quatuor.
Amoris tres alios mihi tu dabis postea:
Vnum quidem lepidum ob Antigoni regis victoriam,
Alterum deinde cyathum adolescẽtuli Demetrij:
Tertium deinde amicæ Veneris tu afferes. Saluete ô uiri compotores,
B *Totum hoc poculum, bonis plenum, uobis præbibo.*

Tales fuerunt Athenienses, postea quàm Assentatio, immanissima bellua, rabiem immisit eorum ciuitati, quam Pythius esse prædicauerat Larem,[a] ac Regiam Grçciæ: Theopompus verò, quamuis infensissimus, Græciæ Prytaneum.[b] Alibi namque is scripsit Athenas plenas esse nautis, Dionysiacis adulatoribus, vestium furibus, ac nocturnis grassatoribus, falsis testibus, calumniatoribus & sycophantis, & apparitoribus[c] qui falsa renũtiant. Hos mihi persuasum est, veluti pluuium quendã nimbum, C aut aliquã à diis incussam calamitatem, illam totam adulationem inuexisse, de quà bellè dixit Diogenes, multo satius esse ad coruos[d] abire, quàm ad adulatores, qui viuos etiam probos homines deuorant. Itaque Anaxilas rectè dixit:

Assentatores quidam[e] sunt diuitum
Vermes: in hominis minimè mali cùm
Ingenium horũ quisque subierit, arrodit insidẽs,
Quoad inanem, uelut tritici granũ, reddiderit.
Deinde cassum hîc putamen restat: exest uerò ille cæteros.

D Plato in Phædro scribit, assentatori, noxiæ quidem bestię, & multùm damnosæ, naturam tamen voluptatem quandam non ineleganter immiscuisse. Theophrastus libro de assentatione scribit, à Myrti Argiuo arcanorum[f] sacrorum initiorúmque præside, & antistite, Cleonymum in fabularum choris ludionem, simul & assentatorem, ipsi sæpiùs, & iis qui simul cum eo de caussis iudicabant assid.tem, ac id affectantem, vt inter ciues illustres conspiceretur, aure prehensa deturbatum ex eo E consessu fuisse, multisque præsentibus dixisse Myrtin, illic nec eum, vt in Choro, saltaturũ, nec auditurum quæ dicerent. Diphilus in Nuptiis inquit:

Nam assentator militum ductores, optimates[g], amicos,
Ac denique ciuitates euertit,
Maleficis uerbis breui tempore nos cũ oblectauerit.

Nunc autem in hac re prauus quidam mos[h] in vulgus obrepsit, ægráque nostra iudicia languent, &, vt plurimum, ad gratiam omnia F facimus, ac loquimur. Quapropter Colaceã[i] vrbem Thessali prudenter diruerunt, quam habitabant Melienses, Theopõpo teste libro trigesimo. Phylarchus libro decimo tertio historiarũ scribit Lemnios quoq; Atheniensium colonos assentatores fuisse. Nã, vt gratiã referrẽt Seleuci & Antigoni posteris, quia Seleucus eos, non solum à duro & acerbo Lysimachi

dominatu liberasset, verumetiam oppidum vtrumque[a] suum reddidisset, qui Lemnum incolebant Athenienses, & templa Seleuco extruxerũt, ac Antiocho filio, & poculum quod libãdi caussa affundebant dum ad epulas cõuenirent, Seleuci Seruatoris[b] appellarunt. Hãc porrò assentationem quidam inuerso nomine ἀρέσκειαν[c] vocant, vt inquit Anaxandrides in Samia:

Assentationi ἀρεσκείας nomen[d] nunc est inditum.

Nesciunt autem qui assentationem tractant, & profitentur, diuturnam illam artem non esse. Nam quod scribit Alexis in Mendace,

Adulatoris in breue tempus uita floret.

Etenim parasito nemo gaudet, cui cana sint tempora.

Clearchus Solensis libro primo Amatoriorum scribit, amicitiam, quæ initur cum adulatore, minimè constãtem esse, propterea quòd temporis spatio simulationis mendacium absumitur: qui verò amat ob venustatem, vel ob pulchritudinem[e], eius quem amore prosequitur, assentator est. Ex Demetrij regis adulatoribus, Adimantus[f] Lampsacenus templum ædificauit, statuásq; posuit in Thryo[g], titulo Veneris Philæ, ac locum Philæum nuncupauit, à Phali[h] Demetrij vxore, vt refert Dionysius Tryphonis filius libro decimo De nominibus. Clearchus Solensis in opere quod Gergithium inscripsit, vnde τῶν κολάκων, id est, adulatorum, nomen prodiit, explicat, ac Gergithium ipsum, qui vnus fuit ex assentatoribus Alexandri, argumẽtum & materiam scribendi sumens, à quo librum appellauit, hæc memorat; demissos humilésque fieri animos assentatione, ac iis contemptibiles quibuscum versantur. Argumentum esse quòd omnia tolerent, eorum non ignari, sibi quæ sustinenda & perferenda sunt: credi verò, commutatos illorum omnium animos quibus palpum obtruditur, inflari, efficique assentatione ab adulatoribus supramodum inanes, laxos, superbos. Idem autor deinceps narrat adolescentulum quendam Paphium genere, regiæ dignitatis, cujus nomen tacet, ob immodicum luxum in lecto pedibus argenteis fulto iacuisse, constrato Sardianis tapetibus glabris, valde magni pretij, superiniecto purpureo tapete, vtrinque villoso, qui obuolutus purpureo[i] quoque integumento fuit. Ceruicalia tria capiti subiecta fuisse, è bysso, purpura[k] variata, quæ prohiberent ne stragula lectum operientia contingeret: pedibus duo, hysgino[l] tincta, ex eorum genere quæ Dorica vocant, ipse autem indutus candido pallio recumbebat. Cypriorum quidem reges omnes è nobilitate sibi adulatores assumpserũt, tanquam rebus suis vtiles. Est enim valde tyrannicus eorum dominatus. Assentatorum quidem illorum, tanquam Areopagitæ forent[m], nec faciem vllus nouerat, nec numerum, demptis iis qui essent illustrissimi. Diuisa verò bipartitò adulatorum qui apud Salaminem fuerunt, & à quibus Cyprij originem alij traxerunt omnes, per cognationem stirpe, hos Gerginos, illos Promalangas

A οὐ μόνον ἐξείλετο, ἀλλὰ καὶ τὰς πόλεις αὐτοῖς ἀπέδωκεν ἀμφοτέρας, οἱ Λημνόθεν Ἀθηναῖοι οὐ μόνον ναοὺς κατεσκεύασαν τοῦ Σελεύκου, ἀλλὰ καὶ τοῦ υἱοῦ Ἀντιόχου. καὶ τὸν ἐπιχεόμενον κύαθον ἐν ταῖς συνουσίαις, Σελεύκου Σωτῆρος καλοῦσι. ταύτην δὲ τὴν κολακείαν τινὲς, ἐκτρεπόμενοι τοὔνομα, ἀρέσκειαν προσαγορεύουσιν ὡς καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Σαμίᾳ.

Τὸ γὰρ κολακεύειν νῦν ἀρέσκειαν ὄνομ᾽ ἔχει.

B Οὐκ ἐπίστανται δὲ οἱ τὴν κολακείαν μεταχειριζόμενοι, ὡς ἔστιν αὕτη ἡ τέχνη ὀλιγοχρόνιος. Ἄλεξις γοῦν φησὶν ἐν Ψευδομένῳ,

Κόλακος δὲ βίος μικρὸν χρόνον ἀνθεῖ.

Οὐδεὶς γὰρ χαίρει πολιοκροτάφῳ παρασίτῳ.

Κλέαρχος δ᾽ ὁ Σολεὺς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἐρωτικῶν, κόλαξ μὲν οὐδεὶς φησὶ διαρκεῖ πρὸς φιλίαν. καταναλίσκει γὰρ ὁ χρόνος τὸ τῆς προσποιήματος αὐτῶν ψεῦδος. ὁ δ᾽ ἐραστὴς, κόλαξ ἐστὶ

C φιλίας δι᾽ ὥραν ἢ κάλλος. τῶν δὲ Δημητρίου τοῦ βασιλέως κολάκων οἱ περὶ Ἀδείμαντον τὸν Λαμψακηνὸν νεὼν κατασκευασάμενοι, καὶ ἀγάλματα ἱδρυσάμενοι Θριῆσιν, ὠνόμασαν Φίλας Ἀφροδίτης. καὶ τὸν τόπον Φιλαῖον ἐκάλεσαν ἀπὸ τῆς Δημητρίου μητρὸς Φίλας, ὥς φησι Διονύσιος ὁ τοῦ Τρύφωνος ἐν τῷ δεκάτῳ Περὶ ὀνομάτων. Κλέαρχος δ᾽ ὁ Σολεὺς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Γεργιθίῳ, καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος τῶν κολάκων παρῆλθε, διηγεῖται. καὶ αὐτὸν Γεργίθιον ὑποτιθέμενος, ἀφ᾽ οὗ τὸ βιβλίον ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν,

D ἐπιγραφὴν, ἕνα γεγονότα τῶν Ἀλεξάνδρου κολάκων. διηγεῖται δὲ οὕτως, τὴν κολακείαν ταπεινὰ ποιεῖν τὰ ἤθη τῶν κολάκων καταφρονητικῶν ὄντων τῶν περὶ αὐτοὺς σημεῖον δὲ τὸ πᾶν ὑπομένειν εἰδότας οἷα τολμῶσι. τὰ δὲ τῶν κολακευομένων ἐμφυσωμένων τῇ κολακείᾳ χαύνους καὶ κενοὺς ποιοῦντα, πάντων ἐν ὑπεροχῇ παρ᾽ αὐτοῖς ὑπολαμβάνεσθαι, κατασκευάζεσθαι. ἑξῆς τε διηγούμενος περί τινος μειρακίου, Παφίου μὲν τὸ γένος, βασιλέως δὲ τὴν τύχην, τοῦτο φησὶ τὸ μειράκιον (οὐ λέγων αὐτοῦ τοὔνομα) κατέκειτο δι᾽ ὑ-

E περβάλλουσαν τρυφὴν ἐπὶ ἀργυρόποδος κλίνης, ὑπεστρωμένης Σαρδιανῇ ψιλοτάπιδι τῶν πάνυ πολυτελῶν. ἐπεβέβλητο δ᾽ αὐτῷ πορφυροῦν ἀμφίταπον ἀμοργίνῳ καλύμματι περιειλημμένον. προσκεφάλαια δ᾽ εἶχε τρία μὲν ὑπὸ τῇ κεφαλῇ βύσσινα παραλουργῆ, δι᾽ ὧν ἠμύνετο τὸ καῦμα. δύο δ᾽ ὑπὸ τοῖς ποσὶ ὑσγινοβαφῆ τῶν Δωρικῶν καλουμένων, ἐφ᾽ ὧν κατέκειτο λευκῇ χλαμύδι. παραδεδεγμένοι δ᾽ εἰσὶ πάν-

F τες οἱ κατὰ τὴν Κύπρον μόναρχοι τὸ τῶν εὐγενῶν κολάκων γένος ὡς χρήσιμον. πάνυ γὰρ τὸ κτῆμα τυραννικόν ἐστι. καὶ τούτων οἷον Ἀρεοπαγιτῶν τινῶν, οὔτε τὸ πλῆθος, οὔτε τὰς ὄψεις ἔξω τῶν ἐπιφανεστάτων οἶδεν οὐδείς. διῃρημένων δὲ δίχα κατὰ συγγένειαν τῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι κολάκων, ἀφ᾽ ὧν εἰσιν οἱ κατὰ τὴν ἄλλην Κύπρον κόλακες, τοὺς μὲν Γεργίνους, τοὺς δὲ Προμάλαγγας

προσαγορεύουσιν. ὧν οἱ μὲν Γεργῖνοι συναναμιγνύμενοι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν, ἔν τε τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ ταῖς ἀγοραῖς, ὠτακουστοῦσι, κατασκόπων ἔχοντες τάξιν. ὅ τι δ᾽ ἂν ἀκούσωσιν, ἀναφέρουσι ἑκάστης ἡμέρας πρὸς τοὺς καλουμένους ἄνακτας. οἱ δὲ προμάλαγγες ζητοῦσιν ἀντὶ τῶν ὑπὸ Γεργίνων προσαγγελθέντων ὅ τι λίαν ἄξιον εἶναι ζητήσεως δόξῃ, ὄντες τινὲς ἐρευνηταὶ καὶ τούτων. οὕτως ἔντεχνος καὶ πιθανὴ πρὸς ἅπαντας ἡ ἔντευξις, ὥς τ᾽ ἐμοί γε δοκεῖ, καθάπερ καὶ αὐτοί φασι παρ᾽ ἐκείνων εἰς τοὺς ἔξω τόπους διαδίδοσθαι τὸ σπέρμα τῶν ἐλλογίμων κολάκων. καὶ γὰρ οὐχ οἷον μετρίως ἐπὶ τῷ πράγματι σεμνύνονται, διὰ τὸ τετιμῆσθαι παρὰ τοῖς βασιλεῦσιν· ἀλλὰ καὶ λέγουσιν, ὅτι τῶν Γεργίνων τις ἀπόγονος ὢν τῶν Τρώων ἐκείνων, οὓς Τεῦκρος ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων κατακτησάμενος, εἰς Κύπρον ἔχων ἀπῴκισεν, ἐπορεύθη διὰ τῆς παραλίας μετ᾽ ὀλίγων στείλας ἐπὶ τῆς Αἰολίδος κατὰ πύστιν ἅμα καὶ οἰκισμὸν τῆς τῶν προγόνων χώρας, πόλιν οἰκίσαι περὶ τὴν Τρωϊκὴν Ἴδην, συμπαραλαβών τινας τῶν Μυσῶν. ἣ πάλαι μὲν ἀπὸ τοῦ γένους Γέργινα, νῦν δὲ Γέργιθα κέκληται. τούτου γὰρ ὡς ἔοικε τοῦ στόλου τινὲς ἀποσπασθέντες ἐν τῇ Κυμαίᾳ κατέσχον, ἐκ Κύπρου τὸ γένος ὄντες, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ τῆς Θετταλικῆς Τρίκκης, καθάπερ τινὲς εἰρήκασιν ὧν ἰατρεῦσαι τὴν ἄγνοιαν οὐδ᾽ Ἀσκληπιάδαις τοῦτό γε νομίζω δεδόσθαι. γεγόνασι δὲ παρ᾽ ἡμῖν καὶ ἐπὶ Γλούτου Καρὸς καὶ γυναῖκες ὑπὸ τὰς ἀνάσσας, αἱ προσαγορευθεῖσαι κολακίδες. ἀφ᾽ ὧν ὑπολιπεῖς τινες εἰς τὸ πέραν ἀφικόμεναι μετάπεμπτοι πρός τε τὰς Ἀρταβάζου καὶ τὰς Μέντορος γυναῖκας, κλιμακίδες μετωνομάσθησαν ἀπὸ τοιαύτης πράξεως· ταῖς μεταπεμψαμέναις ἀρεσκευόμεναι, κλίμακα κατεσκεύαζον ἐξ ἑαυτῶν οὕτως, ὥστε ἐπὶ τοῖς νώτοις αὐτῶν τὴν ἀνάβασιν γίγνεσθαι καὶ τὴν κατάβασιν ταῖς ἐπὶ τῶν 129 ἁμαξῶν ὀχουμέναις· εἰς τοῦτο τρυφῆς, ἵνα μὴ ἀθλιότητος εἴπω, προήγαγον, τεχνώμεναι τὰς ἀφρονεστάτας. τοιγαροῦν αὗται μὲν ἐκ τῶν λίαν μαλακῶν ὑπὸ τῆς τύχης μεταβιβασθεῖσαι, σκληρῶς ἐβίωσαν ἐπὶ γήρως· αἱ δὲ τῶν παρ᾽ ἡμῖν ταῦτα διαδεξαμένων ἐκπεσοῦσαι τῆς ἐξουσίας, κατῆραν εἰς Μακεδονίαν, καὶ τὰς τῶν ἐκεῖ κυρίας τε καὶ βασιλίδας, ὃν τρόπον ταῖς ὁμιλίαις ἀνέθεσαν οὐδὲ λέγειν καλόν. πλὴν ὅτι μαγευόμεναι καὶ μαγεύουσαι Ταυροπολικά, τρίοδοι τινὲς αὗται πρὸς ἀλλήλας ἐγένοντο, πλήρεις πάντων ἀποκαθαρμάτων. τοσούτων ἔοικε καὶ τοιούτων ἡ κολακεία κακῶν αἰτία γενέσθαι, τοῖς διὰ τὸ κολακεύεσθαι προσδεξαμένοις αὐτήν. προελθὼν δὲ πάλιν ὁ Κλέαρχος καὶ τάδε φησίν· ἀλλ᾽ ἤδη τῇ τούτων χρείᾳ μέμψαιτ᾽ ἄν τις τὸ μειράκιον ὥσπερ εἶπον. οἱ μὲν γὰρ παῖδες μικρὸν ἄποθεν τῆς κλίνης ἐν χιτωνίσκοις ἑστᾶσιν. τριῶν δ᾽ ὄντων ἀνδρῶν δι᾽ οὓς νῦν ὁ πᾶς λόγος ἐνέστηκε καὶ τούτων ὄντων ἐπωνύμων παρ᾽ ἡμῖν, ὁ μὲν εἷς ἐπὶ τῆς κλίνης πρὸς ποδῶν καθῆστο τοὺς τοῦ μειρακίου πόδας ἐπὶ τοῖς αὑτοῦ γόνασι λεπτῷ λῃδίῳ συνημφιακώς.

A nuncuparunt: & Gergini quidem oppidanis ac ciuibus sese immiscentes, ac per officinas & fora vagi, sermones auscultant, & sublegũt, tanquam[a] exploratores emissarij: quod autem audiuerint iis quotidie renuntiant quos ἄνακτας, id est, reges, nominãt. Promalanges verò de iis inquirunt quæ significarunt Gergini, tam artificioso & blando cum omnibus congressu ac colloquio, vt, nisi fallor, quod etiam ipsi affirmãt, ab illis in externas regiones excellentium assentatorum veluti seminarium diductum sit. B Etenim supra modum ij de hac arte gloriantur, quòd ob illam apud reges in pretio ac honore sint. Quinetiam narrant quendam è posteris Gerginorum, nempe illorum Troianorum quos captiuos sibi Teucer cùm adiunxisset, in Cyprum coloniam deduxit, aliquanto post in AEolidem[b] classe profectum, cùm vulgi fama intellexisset maiorum sedem ac regionẽ illic fuisse, circa Idam Troïcam vrbem condidisse, accitis è Mysia viris quibusdã, quæ olim ab ea prosapia Gergina[c] vocata fuit, C nunc autem Gergitha nominatur. Ex ea classe, vt verisimile est, quidam auulsi & separati Cumæum agrum[d] occuparunt, natione Cyprij, non, vt quidam autumant, ex Thessalica Tricca, quorum ignorantiæ mederi ne Asclepiadis quidem concessum esse puto. Sunt & apud nos è progenie Gluti Caris fœminæ, reginarum ancillæ, quas Assentatrices vocant. Ex iis quæ superfuerunt, & ad posteriora vsque tempora peruenerunt, ad Artabazi[e] & Mentoris vxores accitæ ideo Climacides[f] nominatæ sunt, quòd illis à qui- D bus fuerant accersitæ quiduis adblandientes, & obsequẽtes pro scalis offerebãt ita se ipsas, vt per earum tergũ in currum quo vehebantur, dominæ conscenderent, ex eoque descenderent, ad eam vsque mollitiem[g], ne dicam miseriam, progressæ, dum eius artificij dolo summam incogitantibus mulierculis imprudentiam & amentiam veluti comparant: qua de caussa illæ artibus huiusmodi dementatæ ac peruersæ, cùm antea mollissimè vixissent, dura tandem vitæ sorte consenuerunt. Quæ verò apud nos illis successerunt, & fortunis[h] E omnibus libertatéque priuatæ in Macedoniã traiecerũt, quo pacto reginis primariisq; mulieribus congressæ suos velut humeros[i] subiecerunt, honestum dictu non fuerit. Hoc solum non tacebo, eas dum attritu & affrictu mutuo subigunt tauropolica[k], vicissimque subiguntur, triuia[l] reuera quædam esse omnibus inquinamentis ac spurcitiis plena. Tot & talium malorum caussa scilicet esse videtur adulatio, iis qui adulatione decepti illam non reiiciunt. Longius oratione prouectus idem F rursum Clearchus, ait: Verum adolescentulum[m] propter horum vsum quæ nos exposuimus, aliquis non immeritò reprehenderit, cuius pueri à lecto parum semoti adstabant cum tunicis, at viri tres, nomine celebres apud[n] nos, quorum gratia hunc sermonem instituimus, insuper illi quoque præsto adfuerunt. Horum vnus ante lecti pedes sedens adolescentuli pedes suis genibus impositos tenui panniculo Lydio[o] contegebat.

a Pedes scalpsisse, titillasse, & exosculatum esse significat.

b [illegible] inculcare, [illegible] ingerere.

c Quod eius in se traheret hominum ad se benevolentiam.

d Bellus, fera: [illegible] legit, [illegible].

e Homeri versus sunt: Καί οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν Ἥ τε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο Ἰσχανάᾳ δακέειν. Erasm. adag. Muscæ improbitas: & adag. Muscæ.

f Ei non malè quadrauerit adag. In morsu puluere dimouocat.

Quid autem præterea faceret[a], etiam si ego silentio præteream, sat manifestum est. Ab indigenis Parabystus ille vocatur, quia vel in eorum commercium ac consuetudinem, qui etiam respuunt, summo artificio assentando se inculcet[b]. Alter verò in quadam sella reclinatus iuxta lectum posita, manui quam adolescentulus veluti languidam remiserat, suspensæ accidens, eam demulcebat, ac leniter contrectabat, digitos singulos vicissim ac separatim sumptos, trahens, ac distendens, vt ingeniosè & acutè dixisse videatur, qui primus eum Cucurbitulam[c] cognominauit. Tertius Ther[d] fuit, horum generosissimus, & qui ministerij totius velut antesignanus primas obtinebat partes. Adstans ille capiti adolescentis, ceruicalium quoque byssinorum erat particeps, & in ea perquam amanter ac familiariter reclinatus, sinistra manu adolescentuli capillum molliusculum adornabat, dextra verò Phocense suauiter flabellum dimouebat, elatum, sed non ita vt arceret quæ occurrerent. Quamobrem, vt equidem arbitror, dæmon quispiam liberalis, indignè ferẽs tantam mollitiem, adolescentulo muscam[e] immisit non aliam quàm eam cuius confidentiam Menelao Palladem indidisse Homerus scribit, adeò robusta animóque impauido fuit. Ad adolescentuli morsum, ob acceptum vulnus exclamauit tam[f] alta voce custos ille, & sic indignatus est, vt vnius muscæ odio ex ædibus omnes eiecerit, vnde cognitum est ei ministerio destinatum hominem fuisse. Huic Leucon tyrannus Ponti, dissimilis hercle fuit, qui cùm intellexisset ex amicis multos ab iis adulatoribus qui cum eo versabantur, expilatos fuisse ac direptos, & quendam ex iis prædonibus cõspiceret quempiam ex reliquis amicis calumniantẽ, ego per deos te, inquit, occiderem, nisi Tyrãnis, viris improbis egeret. Antiphanes comicus in Milite, iis quæ de regum Cypriorum luxu retulimus similia memorat, inducto milite quem aliquis sic interrogat:

A. In Cypro, dic sodes, an inquis uos diu
Commoratos esse? B. toto belli tempore.
A. Quo in loco maximè, quæso? B. in Papho,
Vbi rem insigniter mollem uidere licuit,
Et alioqui prorsus incredibilem. A. quam uero?
B. Ventus fiebat à columbis, & alio præterea nemine,
Cœnanti regi. A. quo pacto? omissis enim rebus meis
Sciscitari uolo ex te, id quî fieret. B. Vngebatur is
Aducto è Syria unguento quopiam,
E copioso semine confecto, quo columbas aiunt
Libenter uesci: eius scilicet odore inuitatæ
Aduolant, & adsunt in regis caput
Paratæ descendere: uerùm assidentes pueri
Aspellunt: at illæ attollentes se paululum,
Nec multum aut huc aut illuc omnino discedentes,
Tantum uenti faciebant, quantum erat satis,
Leni sic afflatu ac minime molesto is refrigerabatur.

A ὃ δ' ἐποίει δή που καὶ μὴ λέγοντος οὐκ ἄδηλον. καλεῖται δ' οὗτος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Παράβυστος, διὰ τὸ καὶ τῶν μὴ παραδεχομένων ὅμως τεχνικώτατα κολακεύων παρεμπίπτειν ἐς τὰς ὁμιλίας. ἅτερος δ' ἦν ἐπί τινος δίφρου κειμένου παρ' αὐτὴν τὴν κλίνην. καὶ τοῦ νεανίσκου τὴν χεῖρα παρειμένος, ἐκκρεμάμενος ταύτῃ καὶ προσαπειληφὼς κατέψυχέ τε καὶ τῶν δακτύλων ἕκαστον ἐν μέρει διαλαμβάνων, εἷλκέ τε καὶ ἐξέτεινεν, ὥστε τὸν πρῶτον αὐτὸν ἐπονομάσαντα Σικύαν, εὐστόχως εἰρηκέναι δοκεῖν. ὁ δὲ τρίτος ὁ Θὴρ ὁ γενναιότατος, ὅσπερ ἦν τῆς ὑπηρεσίας πρωταγωνιστὴς προσεστηκὼς αὐτῷ κατὰ κεφαλὴν, μετεῖχε τῶν βυσσίνων προσκεφαλαίων ἀποκεκλιμένος εἰς αὐτὰ πάνυ φιλικῶς. καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ τὸ τοῦ μειρακίου τριχωμάτιον ἐπικοσμῶν, τῇ δεξιᾷ δὲ Φωκαϊκὸν ψύγμα τι διακινῶν ὡς αἰωρῶν ἡδὺς ἦν, ἀλλ' οὐκ ἀποσοβῶν. διό μοι δοκεῖ ἂν αὐτῷ δαίμων τις ἐλευθέριος νεμεσήσας ἐφῆσαι τῷ μειρακίῳ μυῖαν οὐκ ἄλλην ἢ κείνην,
C ὡς καὶ τὴν Ἀθηνᾶν φησὶν Ὅμηρος ἐνεῖναι τῷ Μενελάῳ τὸ θάρσος, οὕτως ἦν ἐρρωμένη καὶ ἄφοβος τὴν ψυχήν. δηχθέντος δὲ τοῦ μειρακίου, τηλικοῦτον ἀνέκραγεν ἄνθρωπος ὑπὲρ ἐκείνου, καὶ οὕτως ἠγανάκτησεν, ὥστε διὰ τὴν πρὸς μίαν ἔχθραν, ἁπάσας ἐκ τῆς οἰκίας ἤλαυνεν. ὅθεν καὶ φανερὸς ἐγένετο πρὸς τοῦτο τεταγμένος αὐτόν. ἀλλ' οὐ Λεύκων τοιοῦτος ἦν ὁ Ποντικὸς τύραννος. ὃς ἐπεὶ συχνοὺς τῶν φίλων ᾔσθετο σεσυλημένους ὑπὸ τῶν περὶ ἑαυτὸν κολάκων, συνιδὼν ἄνθρω-
D πον διαβάλλοντά τινα τῶν λοιπῶν φίλων, ἀπέκτεινα ἄν, εἶπέ σε νὴ τοὺς θεοὺς εἰ μὴ πονηρῶν ἀνδρῶν ἡ τυραννὶς ἐδεῖτο. Ἀντιφάνης δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Στρατιώτῃ τὰ ὅμοια λέγει περὶ τῆς τῶν ἐν Κύπρῳ βασιλέων τρυφῆς. ποιεῖ δέ τινα ἀναπυνθανόμενον στρατιώτου τάδε,

Ἐν δὴ Κύπρῳ φὴς εἰπέ μοι διήγετε
Πολὺν χρόνον; τὸν πάνθ' ἕως ἦν ὁ πόλεμος.
Ἐν τίνι τόπῳ μάλιστα; λέγε γάρ. ἐν Πάφῳ·
E Οὗ πρᾶγμα τρυφερὸν διαφερόντως ἦν ἰδεῖν,
Ἄλλως γ' ἄπιστον. ποῖον; ἐρριπίζετο
Ὑπὸ τῶν περιστερῶν, ὑπ' ἄλλου δ' οὐδενὸς,
Δειπνῶν ὁ βασιλεύς· πῶς; ἐάσας τἄμ' ἄρα
Ἐρήσομαί σε, τοῦτο πῶς; ἠλείφετο
Ἐκ τῆς Συρίας ἥκοντι τοιούτῳ μύρῳ
Καρποῦ συχνοῦ γ' ὅν φασι τὰς περιστερὰς
Τρώγειν. διὰ τὴν ὀσμὴν δὲ τούτου πετόμεναι
F Παρῆσαν· οἷαί τ' ἦσαν ἐπικαθιζάνειν
Ἐπὶ τὴν κεφαλήν. παῖδες δὲ παρακαθήμενοι
Ἐσόβουν. ἐπαιρόμεναι δὲ μικρὸν, οὐ πολὺ
Τοῦ μήτ' ἐκεῖσε, μήτε δεῦρο παντελῶς,
Οὕτως ἀνερρίπιζον ὥστε σύμμετρον
Αὐτῷ τὸ πνεῦμα μὴ περίσκληρον ποιεῖν.

Εἴη οὖν ἂν ὁ τοῦ προειρημένου μειρακίου κόλαξ μαλακοκόλαξ, ὥς φησιν ὁ Κλέαρχος. πρὸς γὰρ τῷ τοιούτῳ κολακεύειν, καὶ τὸ σχῆμα τῶν κολακευομένων ἐπακολουθῶν ἀποπλάττεται παραγκωνίζων καὶ παραγκαλῶν ἑαυτὸν τοῖς τριβωνίοις. ὅθεν αὐτὸν οἱ μὲν παραγκωνιστὴν, οἱ δὲ σχηματοθήκην καλοῦσι. κατ' ἀλήθειαν γὰρ ὁ κόλαξ ἔοικεν εἶναι τῷ Πρωτεῖ ὁ αὐτός. γίγνεται γοῦν παντοδαπὸς οὐ μόνον κατὰ τὴν μορφὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς λόγους· οὕτω ποικιλόφρων τίς ἐστιν. Ἀνδροκύδης δ' ὁ ἰατρὸς ἔλεγε τὴν κολακείαν ἔχειν τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦ προσκολλᾶσθαι ταῖς ὁμιλίαις. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ διὰ τὴν εὐχέρειαν, ὅτι πάντα ὑποδύεται ὡς δή τις ὑποστατικὸς νωταγωγῶν τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει, καὶ οὐ βαρυνόμενος οὐδενὶ τῶν αἰσχρῶν. οὐκ ἂν διαμάρτοι δέ τις τὸν τοῦ μειρακίου τούτου τοῦ Κυπρίου βίον ὑγρὸν ὀνομάζων. οὗ πολλοὺς καὶ διδασκάλους φησὶν εἶναι Ἀθήνησιν Ἄλεξις ἐν Πυραύνῳ λέγων οὕτως·

Πεῖραν ἐπεθύμουν θατέρου βίου λαβεῖν,
Ὃν πάντες εἰώθασιν ὀνομάζειν ὑγρόν.
Τρεῖς ἐν Κεραμεικῷ περιπατήσας ἡμέρας
Διδασκάλους ἐξεῦρον οὗ λέγω βίου,
Ἴσως τριάκοντ' ἀφ' ἑνὸς ἐργαστηρίου.

Καὶ Κρώβυλος ἐν Ἀπολιπούσῃ πάλιν,

Ἡ τοῦ βίου
Ὑγρότης μετέθρεψε τὴν σοῦ τὴν ἀσωτίαν.
Ὑγρότητα γὰρ νῦν προσαγορεύουσίν τινες.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Λημνίαις τέχνην τινὰ εἶναι ὑποτίθεται τὴν κολακείαν, ἐν οἷς λέγει ἐν ταῖς Λημνίαις,

Εἶτ' ἔστιν ἢ γένοιτ' ἂν ἡδίων τέχνη,
Ἢ πρόσοδος ἄλλη τοῦ κολακεύειν εὐφυῶς;
Ὁ ζωγράφος πονεῖ τι καὶ πικραίνεται.
Ὁ γεωργὸς ἐν ὅσοις ἐστὶ κινδύνοις; πάλιν
Πρόσεστι πᾶσιν ἐπιμέλεια καὶ πόνος.
Ἡμῖν δὲ μετὰ γέλωτος ὁ βίος καὶ τρυφῆς.
330 Οὗ γὰρ τὸ μέγιστον ἔργον ἐστὶ παιδιὰ,
Ἁδρὸν γελάσαι, σκῶψαί τιν', ἐκπιεῖν πολὺν,
Οὐχ ἡδύ; ἐμοὶ μὲν μετὰ τὸ πλουτεῖν δεύτερον.

Κεχαρακτήρικε δὲ ὡς ἔνι μάλιστα ἐπιμελῶς τὸν κόλακα Μένανδρος ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι, ὡς καὶ τὸν παράσιτον Δίφιλος ἐν Τελεσίᾳ. Ἄλεξις δ' ἐν Καταψευδομένῳ λέγοντά τινα κόλακα τοιαῦτα παρεισάγων φησίν,

Εὐδαίμων ἐγὼ μὰ τὸν Δία
Τὸν Ὀλύμπιον, καὶ τὴν Ἀθηνᾶν. οὐχ ὅτι
Ἐν τοῖς γάμοισιν ἄνδρες εὐωχήσομαι,
Ἀλλ' ὅτι διαρραγήσομ' ἂν θεὸς θέλῃ.
Τούτου δέ μοι γένοιτο τοῦ θανάτου τυχεῖν.

Δοκεῖ δέ μοι οὗτος ἄνδρες φίλοι ὁ καλὸς γάστρις, οὐκ ἂν ὀκνηκέναι εἰπεῖν καὶ τὰ ἐξ Ὀμφάλης Ἴωνος τοῦ τραγῳδιοποιοῦ. ἐνιαυσίαν γὰρ δεῖ με τὴν ἑορτὴν λέγειν, οἷον καθημερινήν. Ἱππίας δ' ὁ Ἐρυθραῖος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περὶ τῆς πατρίδος ἱστοριῶν διηγούμενος ὡς ἡ Κνώπου βασιλεία ὑπὸ τῶν ἐκείνου κολάκων κατελύθη, φησὶ καὶ ταῦτα·

Porrò adolescentuli Cyprij, cuius meminimus, adulator ille, vt ait Clearchus, fuit μαλακοκόλαξ[a]. Nam præter tantam dexteritatem blandiendi, etiam corporis illorum quibus assentator erat, habitum & figuram imitabatur ac effingebat, obuios ab illis cubito repellens, tritísque panniculis[b] se vinciens: qua de caussa ipsum quidam παραγκωνιστὴν, id est, Cubito depulsorem, alij σχηματοθήκην, id est, figurarum promptuarium illum vocarũt. Idem certè cum Proteo esse videtur adulator, vt qui non solùm forma ob ingenium apprime versatile & vafrum, sed etiam oratione sit omnigenus. Androcydes[c] medicus aiebat κολακείαν, id est adulationem, cognominatam inde fuisse, quòd iis cum quibus habet cõmercium, adulator προσκολλᾶται[d], id est, agglutinatur: vt verò sentio, κόλαξ ob magnam[e] facilitatem dicitur, quia subit omnia, moribus animi velut clitellarius ac dossuarius quidam, ídque perseueranter, nihil quod turpe sit grauiter ferens. Adolescẽtuli illius Cyprij vitam humidam[f] siquis nominet, aberrauerit nihil. Huius multos Athenis esse doctores Alexis in Pyranno[g] sic inquit:

Experimentum capere alterius uitæ cupio,
Quam solent omnes uocare humidam:
In Ceramico per triduum obambulans,
Eius, quam dico, uitæ magistros reperi
Ex una officina triginta circiter.

Crobylus rursum in Animo defecta:

Vitæ
Humiditas tuam aluit prodigalitatem:
Humiditatem enim quidam nunc uocant.

Antiphanes in Lemniis artem quãdam assentationem esse constituit his verbis:

An uerò est, esséue potest, ars iucundior
Aut reditus, quàm si quis scitè aduletur?
Pictor in arte sua nonnihil laborat, & amarulentus est:
Quanta rursum agricolis imminent pericula?
Nemo est quem non angat & cura, & labor.
Nobis autem cum risu uita & luxu traducitur.
Labor summus noster est, ludere,
Effusè ridere, dicterio quempiam incessere, bibere affatim,
Nonne iucundum hoc est? mea quidem sententia post diuitias optimum.

Quoad eius fieri potest, assentatorem Menãder in eiusdem nominis fabula diligentissimè expressit, ac designauit, vt parasitum Diphilus in Telesia: Alexis in Mendace assentatorem quendam hæc loquentem inducit:

Beatus ego sum, ita me amet Iuppiter
Olympius, ita Minerua: non quia
Ego in nuptiis epulabor, ô uiri:
Sed quia disrumpar, mihi dij si faueant.
Ea mors utinam contingat mihi.

Hunc equidem, ô amici viri, helluonem existimo non grauatim dicturum fuisse quod est apud Ionem tragicum in Omphale:

Annuum festum me dicere[h] oportet
Nobis esse quotidianum.

Hippias Erythræus libro secũdo historiarum suæ patriæ, cùm narrat Cnopi[i] regnum à suis adulatoribus euersum fuisse, inquit, Cnopo

Κνώπῳ

A de salute sua oraculum consulenti, deum respondisse, ac iussisse, doloso Mercurio vt sacrificaret. Paulo pòst, cùm is Delphos properaret, comitibus illis qui regnum destruere conabantur, paucorum vt dominatum stabilirent (fuerunt autē ij, Ortyges, Echarus, & Irus, inter eos qui regem obsequiosè colebant clari & nobiles, ideóque Assentatores vocati, & blādiloqui) procul à terra in altum cum illis nauigationis sociis prouectus, ab ipsis ligatus, & in mare proiectus est. Sic oppresso rege in Chium illi cursum cùm vertissent, ab

B Amphyclo & Polytecno eius insulæ tyrannis impetratis copiis Erythras noctu sunt reuersi, quo tempore Cnopi cadauer in Erythrarum littus, quod nunc Leopodum vocant, fluctus ac æstus expulit: cuius vxor Cleonice, cùm in parando funere ac iustis faciendis esset occupata, celebraretúrque in ciuitate frequēti hominum conuentu festum Dianæ Stophcę, derepente tubæ sonus auditur, & ab Ortyge vrbe capta, amici Cnopi multi necantur: Cleonicéque re comperta Colophonem aufugit.

C Ortyges verò iā tyrānus adiutus milite Chio, qui suis rebus & consiliis obsisterent omnes è medio tollebat, proculcatísque & antiquatis legibus, arbitrio suo rempublicam gubernabat, neminem eorum intra muros admittens, qui populares essent. Extra mœnia ante portas oppidi forū iudiciarium idem ædificauit, vbi litigantibus ius redderet, pallio purpureáque tunica vestitus, calceos indutus per æstatem, multis incisuris diuisos, hyeme verò cum muliebribus soleis assiduè spatians. Alebat is præterea comam, & in nodum capillus vt obtorqueretur studiosè curabat, purpureo, me-

D linoque [a] diademate caput redimitus: cætera, fœminarum instar ornamentis prorsus aureis splendens. Ciues idem cogebat alios sibi lecticarios esse, alios lictores & apparitores, alios vias purgare: quorundam gnatos in communem victum ac consuetudinem euocabat, quibusdam imperabat suas vxores filiásque ad se vt perducerent, & si qui non parerent, extremo supplicio illos afficiebat: si quis è suis amicis & sodalibus diem obiisset, cōgregatos ciues cum liberis & vxoribus mortuum deflere

E cogebat, pectus validè plangere, lessúmque voce magna & acuta lamentantes ac eiulantes habere, instante flagellifero qui ad ea facienda verberibus adigeret, donec Hippotes Cnopi frater, dum festi dies agerentur, Erythræis auxiliantibus cum exercitu improuisus vrbem adortus est, illáq; potitus in tyrannos irruit, multísque ex iis contumeliosè discruciatis, Ortygem fugam arripientem, & alios qui cum eo fuerunt, iaculis transfixit, eorúmque liberos ac vxores cùm diris suppliciis ac verberibus fœdasset, patriæ liber-

F tatem restituit. Igitur ex his omnibus, ô amici viri, conspicuum est, quantis calamitatibus assentatio vitam hominum percellat. Theopompus libro decimonono Philippicorum autor est, ab Agathocle, qui & ipse [b] aliquando seruierat, in eorum numero quos Thessali Penestas vocant, Philippum,

[a] Plato, luteos limneo.

[b] Agathoclē nō [illegible] Athe- [illegible] reipubli- [illegible] ma- [illegible], cuius [illegible] Diodo [illegible] hic in- [illegible] Regnan- [illegible] Philippo is [illegible]. Quidā Agathoclem hic [illegible] volunt Lysi- [illegible] filium à [illegible] in prælio [illegible], qui Ly- [illegible] Ptole- [illegible] & Eu- [illegible] filiā du- [illegible]. Huius memi- [illegible] lib. [illegible] captī [illegible], ser- [illegible].

A μαντευομένῳ περὶ σωτηρίας, ὁ θεὸς ἔχρησε, θύειν Ἑρμῇ δολίῳ. καὶ μετὰ ταῦτα ὁρμήσαντος αὐτοῦ εἰς Δελφούς, οἱ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καταλῦσαι βουλόμενοι, ἵν' ὀλιγαρχίαν καταστήσωσιν· (ἦσαν δ' οὗτοι, Ὀρτύγης καὶ Ἶρος καὶ Ἔχαρος οἱ ἐκαλοῦντο διὰ τὸ περὶ τὰς θεραπείας εἶναι τῶν ἐπιφανῶν, προσήνεες καὶ κόλακες.) συμπλέοντες σὺν τῷ Κνώπῳ, ὡς ἤδη πόρρω τῆς γῆς ἦσαν, δήσαντες τὸν Κνῶπον ἔρριψαν εἰς τὸ πέλαγος. καὶ κατασχέντες εἰς Χίον, καὶ δύναμιν παρὰ τῶν ἐκεῖ τυράννων λα-

B βόντες Ἀμφίκλου καὶ Πολυτέκνου, νυκτὸς κατέπλευσαν εἰς τὰς Ἐρυθράς. καὶ τὸ αὐτὸ καὶ τὶ τοῦ Κνώπου σῶμα ἐξεβράσθη τῆς Ἐρυθραίας κατὰ τὴν ἀκτήν, ἣ νῦν Λεόποδον καλεῖται. τῆς δὲ γυναικὸς τοῦ Κνώπου Κλεονίκης περὶ τὴν τοῦ σώματος κηδείαν γινομένης, ἦν δὲ ἑορτὴ καὶ πανήγυρις ἀγομένη Ἀρτέμιδι Στροφαίᾳ, ἐξαίφνης ἀκούεται σάλπιγγος βοή, καὶ καταληφθέντος τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ὀρτύγην, πολλοὶ μὲν ἀναιροῦνται τῶν τοῦ Κνώπου φίλων. καὶ ἡ Κλεονίκη μαθοῦσα, φεύγει εἰς Κολοφῶνα. οἱ δὲ περὶ

C τὸν Ὀρτύγην τύραννον, ἔχοντες τὴν ἐκ Χίου δύναμιν, τοὺς ἐνισταμένους αὐτῶν τοῖς πράγμασι διέφθειρον. καὶ τοὺς νόμους καταλύσαντες, αὐτοὶ διεῖπον τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἐντὸς τείχους, οὐδένα δεχόμενοι τῶν δημοτῶν. ἔξω δὲ πρὸ τῶν πυλῶν δικαστήριον κατασκευάσαντες, τὰς κρίσεις ἐποιοῦντο, ἁλουργῆ μὲν ἀμπεχόμενοι περιβόλαια, καὶ χιτῶνας ἐνδεδυκότες περιπορφύρους. ὑπεδέδεντο δὲ καὶ πολυσχιδῆ σανδάλια τοῦ θέρους. τοῦ δὲ χειμῶνος ἐν γυναικείοις ὑποδήμασι διετέλουν περιπατοῦντες. κόμας τε ἔτρε-

D φον καὶ πλοκαμίδας ἔχειν ἤσκουν, διειλημμένοι τὰς κεφαλὰς διαδήμασι μηλίνοις καὶ πορφυροῖς. εἶχον δὲ καὶ κόσμον ὁλόχρυσον, ὁμοίως ταῖς γυναιξίν. ἠνάγκαζόν τε τῶν πολιτῶν τοὺς μὲν διφροφορεῖν, τοὺς δὲ ῥαβδουχεῖν, τοὺς δὲ τὰς ὁδοὺς ἀνακαθαίρειν. καὶ τῶν μὲν τοὺς υἱεῖς εἰς τὰς κοινὰς συνουσίας μετεπέμποντο, τοῖς δὲ τὰς ἰδίας γυναῖκας καὶ τὰς θυγατέρας ἄγειν παρήγγελλον· τοὺς δ' ἀπειθοῦντας ταῖς ἐσχάταις τιμωρίαις περιέβαλλον. εἰ δέ τις τῶν ἐκ τῆς ἑ-

E ταιρείας αὐτῶν ἀποθάνοι, συνάγοντες τοὺς πολίτας μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, ἠνάγκαζον θρηνεῖν τοὺς ἀποθανόντας, καὶ στέρνοτυπεῖσθαι μετὰ βίας, καὶ βοᾶν ὀξὺ καὶ μέγα, τῆς φωναῖς ἐφεστηκότος μαστιγοφόρου τοῦ ταῦτα ποιεῖν ἀναγκάζοντος· ἕως Ἱππότης ὁ Κνώπου ἀδελφὸς μετὰ δυνάμεως ἐπελθὼν τῆς Ἐρυθραίοις, ἑορτῆς οὔσης, τῶν Ἐρυθραίων προσβοηθούντων, ἐπῆλθε τοῖς τυράννοις, καὶ πολλοὺς αἰκισάμενος τῶν περὶ αὐτούς, Ὀρτύγην μὲν φεύ-

F γοντα συνεκέντησε, καὶ τοὺς μετὰ τούτου. τὰς δὲ γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα δεινῶς αἰκισάμενος, τὴν πατρίδα ἠλευθέρωσεν. ἐκ τούτων οὖν ἁπάντων ἔστι συνιδεῖν ἄνδρες φίλοι, ὅσων κακῶν αἰτία γίνεται κολακεία τοῦ βίῳ. καὶ Θεόπομπος γὰρ ἐν τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν φησιν, Ἀγαθοκλέα δοῦλον γενόμενον, καὶ τῶν ἐκ Θετταλίας Πενεστῶν Φίλιππος, μέγα

τι δὲ αὐτῷ δυνάμενον διὰ τὴν κολακείαν, καὶ ὅτι ἐν τοῖς συμποσίοις συνὼν αὐτῷ, ὠρχεῖτο καὶ γέλωτα παρεσκεύαζεν, ἀπέστειλε διαφθερῶν Περραιβοὺς καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐπιμελησόμενον. τοιούτους δ' εἶχεν ἀεὶ περὶ αὐτὸν ἀνθρώπους ὁ Μακεδών, οἷς διὰ φιλοποσίαν καὶ βωμολοχίαν πλείω χρόνον ὡς τὰ πολλὰ συνδιέτριβε καὶ συνήδρευε περὶ τῶν μεγίστων βουλευόμενος. ἱστορεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ τάδε Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς ὡς τοῖς Ἀθήνησιν εἰς τὸ Διομέων Ἡράκλειον ἀθροιζομένοις τοῖς τὰ γέλοια λέγουσιν, ἀπέστειλεν ἱκανὸν κερμάτιον, καὶ προσέταξέ τισιν ἀναγράφοντας τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν ἀποστέλλειν πρὸς αὐτόν. Θεόπομπος δ' ἐν ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ ἱστοριῶν τοὺς Θετταλούς φησιν εἰδὼς ὁ Φίλιππος ἀκολάστους ὄντας, καὶ περὶ τὸν βίον ἀσελγεῖς, συνουσίας αὐτῶν κατεσκεύαζε, καὶ πάντα τρόπον ἀρέσκειν αὐτοῖς ἐπειρᾶτο· καὶ γὰρ ὀρχούμενος καὶ κωμάζων καὶ πᾶσαν ἀκολασίαν ὑπομένων. ἦν δὲ καὶ φύσει βωμολόχος, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν μεθυσκόμενος, καὶ χαίρων τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς πρὸς ταῦτα συντείνουσι, καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὐφυέσι καλουμένοις καὶ τὰ γέλοια λέγουσι καὶ ποιοῦσι, καὶ πλείους τῶν Θετταλῶν τῶν αὐτῷ πλησιασάντων ᾑρεῖτο μᾶλλον ἐν ταῖς συνουσίαις ἢ ταῖς δωρεαῖς. τὰ παραπλήσια ἐποίει καὶ ὁ Σικελιώτης Διονύσιος, ὡς Εὔβουλος ὁ κωμῳδιοποιὸς παρίστησιν ἐν τῷ τυράννου ὁμωνύμῳ δράματι.

Ἀλλ' ἔστι τοῖς σεμνοῖσιν αὐθαδέστερος,
Καὶ τοῖς κόλαξι πᾶσι τοῖς σκώπτουσί τε
Αὐτὸν ἀόργητος. ἡγεῖται δὲ
Τούτους μόνους ἐλευθέρους κἂν δοῦλος ᾖ.

131 Ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς ἀποβάλλοντας τὰς οὐσίας εἰς μέθας καὶ κύβους, καὶ τὴν τοιαύτην ἀκολασίαν, οὐ μόνον ὁ Διονύσιος ἀνελάμβανεν, ἀλλὰ καὶ ὁ Φίλιππος. ἱστορεῖ δὲ περὶ ἑκατέρου Θεόπομπος ἐν μὲν τῇ ἐννάτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ γράφων οὕτως, Φίλιππος τοὺς μὲν κοσμίους τὰ ἤθη καὶ τοὺς τῶν ἰδίων ἐπιμελουμένους ἀπεδοκίμαζε· τοὺς δὲ πολυτελεῖς καὶ ζῶντας ἐν κύβοις καὶ πότοις, ἐπαινῶν ἐτίμα. τοιγαροῦν οὐ μόνον αὐτοὺς τοιαῦτα ἔχειν παρεσκεύαζεν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης ἀδικίας καὶ βδελυρίας ἀθλητὰς ἐποίησεν. τί γὰρ τῶν αἰσχρῶν ἢ δεινῶν αὐτοῖς οὐ προσῆν, ἢ τί τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων οὐκ ἀπῆν; οὐχ οἱ μὲν ξυρούμενοι καὶ λεαινόμενοι διετέλουν ἄνδρες ὄντες; οἱ δ' ἀλλήλοις ἐτόλμων ἐπανίστασθαι πώγωνας ἔχουσι. καὶ περιήγοντο μὲν δύο καὶ τρεῖς ἑταιρευομένους· αὐτοὶ δὲ τὰς αὐτὰς ἐκείνοις χρήσεις ἑτέροις παρεῖχον. ὅθεν δικαίως ἄν τις αὐτοὺς οὐχ ἑταίρους, ἀλλ' ἑταίρας ὑπέλαβεν. οὐδὲ στρατιώτας, ἀλλὰ χαμαιτύπας προσηγόρευσεν. ἀνδροφόνοι γὰρ τὴν φύσιν ὄντες, ἀνδρόπορνοι τὸν τρόπον ἦσαν. πρὸς δὲ τούτοις, ἀντὶ μὲν τοῦ νήφειν, τὸ μεθύειν ἠγάπων. ἀντὶ δὲ τοῦ κοσμίως ζῆν, ἁρπάζειν καὶ φονεύειν ἐζήτουν. καὶ τὸ μὲν ἀληθεύειν καὶ ταῖς ὁμολογίαις ἐμμένειν, οὐκ οἰκεῖον αὐτῶν ἐνόμιζον· τὸ δ' ἐπιορκεῖν καὶ φενακίζειν, ἐν τῷ σεμνοτάτῳ ὑπελάμβανον.

A ob assentationem magnæ apud ipsum autoritatis, quòd in conuiuiis illi familiaris saltaret, ac risum moueret, contra Perrhæbos[a] missum fuisse, eorum agros vastaturum, totiúsq; belli gerendi curam suscepturum. Eiusmodi homines semper habuit in comitatu suo Philippus Macedo, cum quibus ob bibacitatẽ, ac scurrilitatem, sæpius temporis multum terebat, in eorum consessu de maximis rebus consultans. De eodem narrat Hegesander Delphus, facetis & ridicula loquentibus in Herculis tẽplo Domeorũ[b], coëuntibus non pœnitendã B pecuniam donasse, ac quibusdam, vt quæ dicerentur lepidè, perscriberent, & ad se perferẽda curarent, mandasse. Theopompus libro vigesimosexto historiarũ tradit, Philippũ cùm Thessalos intemperãtes esse, ac lasciuæ petulantísque vitæ perspiceret, eorum cõuentus ac contubernia instituisse, iisque vt placeret modis omnibus fuisse conatum, cũ illis saltasse, comessatum fuisse, cuiuis libidini se ac nequitiæ tradidisse, nempe qui natura esset importunis salibus dicax, quotidie inebriaretur, & C iis vitæ rationibus gauderet, quæ illò dirigũtur, tum etiã hominibus quos ingeniosos[c] vocant, & ridicula vel facientibus, vel dicẽtibus: qua victus consuetudine in amicitiam plures eorum qui illi se addixerunt pertraxit, quàm muneribus. Idem factum à Dionysio Siculo EVbulus comicus ostẽdit in fabula, cui titulus est Tyrannus:

Erga uiros graues is est ferox nimis, & intractabilis,
Erga assentatores, & eos quibus est ludibriò,
Placidus, ac minimè iracundus, illos existimans
D *Solos esse liberos, uel si sint mancipia.*

Verumtamẽ eos qui facultates suas in temulentiam, aleam, & huiusmodi flagitia dilapidassent, nõ solùm Dionysius, verũetiam Philippus receptos colligebat. De vtroq; Theopõpus libro quadragesimonono hæc refert: Philippũ modestos homines, benè moratos, & ad rem familiarem attentos contempsisse, sumptuosos autem, in cõpotationibus aleaq; vitam traducentes, collaudasse, & honorasse: E nec tantùm iis vitiis vt operti forent adcurasse, sed etiam vt aliorum generum improbitatis ac iniustitiæ eximij propugnatores & athletæ periti forent. Ecquid enim turpe vel scelestum ab illis absuit? quid contra honestũ probúmve adfuit? Horum enim quidã iam[d] viri barbam identidem radebant, & vellebantur: alij vero barbari citra pudorẽ vicissim se impudicabant, stupris intercutibus se flagitãtes: regi verò duo vel tres circumducebantur, qui paterentur muliebria, & cãdem operã nauarent alios subagitantes. Quamobrem illos F iure aliquis non amicos regis, sed amicas esse credidisset, nec milites, sed prostibula nuncupasset, ingenio quidẽ ac natura sanguinarios, & homicidas, moribus autẽ virilia scorta. Præterea sobrietatem ij perosi temulentiæ dediti fuere: ab omni modestia prorsus alieni, quos rapinis spoliarẽt, & trucidarent inuestigabãt: vera loqui: & pacta seruare se indignum esse credebant: alios contrà decipere, & peierare, arbitrabantur esse maximè laudabile.

Quæ ad manum erant ij negligebāt: quæ deerant concupiſcebant, idque magnę partis Europæ domini. Etenim ſic exiſtimo cùm familiares & amici Philippo tum octingentis plures non eſſent, eos tamen fructus ampliores percepiſſe, quàm Græcorum millia decem, latiſſimam regionem & fœcundiſſimam poſſidentium. De Dionyſio idem autor libro vigeſimoprimo hiſtoriarum hæc tradit: Dionyſius Siciliæ tyrannus, eos qui patrimonium alea, temulentia, aliáque id genus petulantia prodegiſſent, adſciſcebat, & benignè fouebat, quia perditis ac flagitioſis moribus ſuis vellet eſſe comites. Ridiculis delectatum fuiſſe Demetrium Poliorcetē ſcribit Phylarchus libro decimo hiſtoriarū. Idem decimoquarto hæc ſcripta reliquit: Gratum porrò Demetrio[a] fuit inter conuiuandum aſſentatores videre, ſoli Demetrio regi libantes, Ptolemæo verò claſſis pręfecto: Lyſimacho cuſtodi theſaurorum: Seleuco clephātorum magiſtro: [b] quæ ad hūc modum diſtincta illi plurimum inuidiæ ac maleuolentiæ conciliarunt[c]. Herodotus tradit Amaſin AEgyptiorum regem libenter iocari ſolitum, & cōuiuas irridere. Cùm adhuc, inquit, priuatus eſſet, compotationibus gaudebat, & iocis, vir alioqui minimè ambitioſus. Nicolaus libro vigeſimoſeptimo hiſtoriarum prodidit Syllæ Romanorum imperatori adeò placuiſſe mimos [d], ac ridiculos homines, quòd ex ludicris magnam voluptatem caperet, vt illis agri publici iugera multa ſit largitus. Quantū ea re exhilararetur, oſtendūt ipſius comœdiæ ſatyricæ patria lingua conſcriptæ. Theophraſtus libro de Comœdia ſcribit, Tirynthios iocoſos, ſed ad res ſerias inutiles, ad oraculum Delphicum ſe cōtuliſſe, eius monitu ab eo vitio liberari exoptātes: vaticinatúmque deum fuiſſe, immolatum Neptuno taurum ſi continētes riſum in mare abiicerent, ceſſaturam eam ſocordiam: illos autem metuentes ne quid peccarent aduerſus dei reſponſum, ſacro pueri ne intereſſent vetuiſſe: vnum tamen cùm id reſciuiſſet, turbæ permixtum aliis cum clamore ipſum aſpellentibus dixiſſe, Quorſum hæc? an Sphagium[e] veſtrum ne euertam timetis? oborto riſu ſic illi reipſa cognouerunt deum innuiſſe inueteratam conſuetudinem emendari non poſſe. Soſicrates libro primo Rerū Creticarum ait, proprium id eſſe Phæſtiæis vt ſtatim pueruli in dicendis ſalibus exerceantur, ideóque accidere vt illi ſententioſè, breuiter, ac ſcitè quædam pronūtiarent oportunè, quia primis annis ita cōſueuiſſent, ac ob id Cretenſes omnes facetiarum leporem illis ridiculum tribuerēt. Poſt aſſentationem ſecundo loco faſtuoſam[f] iactantiam poſuit Alexandrides comicus in Pharmacomanti[g], his verbis:

Quòd oſtentator arrogās ſim, hoc me increpas.
Sed quid ita? Hæc ars profectò omnibus longe cæteris
Nobilior eſt, aſſentatrice dempta, quæ antecellit.

Pſomocolacis [h] ſic Antiphanes in Gerytade meminit:

Quò bone Pſithyre, Colax, Sannyrio,
Pergitis, ſceleſti ac perditi pſomicolaces?

a Eadem Plutarch. in Demetrio.

b Addit Plutarch. Agathocli Siciliæ gubernatori.

c Præſertim apud Lyſimachū, quia ſpadonē ſic vocari ſe diceret, quòd ærarii cuſtodes ſpadones eſſent.

d Plutarch. in Sylla.

e Peluis, qua hoſtiæ iugulatæ ſanguis excipitur.

f ἀλαζονείαν.

g Medicamentorum vatem.

h Hac vox ſonat adulatorem qui offulas captat aſſentando.

A καὶ τῶν μὲν ὑπαρχόντων ἠμέλουν, τῶν δ' ἀπόντων ἐπεθύμουν. καὶ ταῦτα μέρος τι τῆς Εὐρώπης ἔχοντες. οἴομαι γὰρ τοὺς ἑταίρους οὐ πλείονας ὄντας κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὀκτακοσίων, οὐκ ἐλάττω καρπίζεσθαι γῆν ἢ μυρίους τῶν Ἑλλήνων, τοὺς τὴν ἀρίστην καὶ πλείστην χώραν κεκτημένους. καὶ περὶ Διονυσίου δὲ τὰ παραπλήσια ἱστορεῖ ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς ταῖς εἴκοσι· Διονύσιος ὁ Σικελίας τύραννος, τοὺς ἀποβάλλοντας τὰς οὐσίας εἰς μέθας καὶ κύβους, καὶ τὴν τοιαύτην ἀκολασίαν B (ἐβούλετο γὰρ ἅπαντας εἶναι διεφθαρμένους καὶ φαύλους,) οἷς καὶ εὖ προσεῖπε. καὶ Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς φιλόγελως ἦν, ὡς ἱστορεῖ Φύλαρχος ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν. ἐν δὲ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ γράφει οὕτως, ὥσπερ ἑώρα Δημήτριος τοὺς κολακεύοντας αὐτὸν ἐν τοῖς συμποσίοις καὶ ἐπιχεομένους Δημητρίου μὲν μόνου βασιλέως, Πτολεμαίου δὲ μόνου ναυάρχου, Λυσιμάχου δὲ γαζοφύλακος, Σελεύκου δ' ἐλεφαντάρχου. καὶ ταῦτα οὕτως οὐ τὸ τυχὸν συνῆγε μῖσος. Ἡρόδοτος δὲ C φησιν Ἄμασιν Αἰγυπτίων βασιλέα παιγνιήμονα ἐόντα σκώπτειν τοὺς συμπότας, καὶ ὅτε ἰδιώτης φησὶν ἦν, φιλοπότης ὑπῆρχε καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐ κατεσπουδασμένος ἀνήρ. Νικόλαος δ' ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Σύλλαν φησὶ τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν οὕτω χαίρειν μίμοις καὶ γελωτοποιοῖς, φιλόγελων γενόμενον, ὡς καὶ πολλὰ γῆς μέτρα αὐτοῖς χαρίζεσθαι τῆς δημοσίας. ἐμφανίζουσι δ' αὐτοῦ τὸ περὶ ταῦτα ἱλαρὸν αἱ ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσαι σατυρικαὶ κωμῳδίαι τῇ πατρῴᾳ φω- D νῇ. Τιρυνθίους δέ φησι Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ κωμῳδίας φιλογέλως ὄντας, ἀχρείους δὲ πρὸς τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων, καταφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον, ἀπαλλαγῆναι βουλομένους τοῦ πάθους· καὶ τὸν θεὸν ἀνελεῖν αὐτοῖς, ἢν θύοντες τῷ Ποσειδῶνι ταῦρον ἀγελαστὶ τοῦτον ἐμβάλωσιν εἰς τὴν θάλατταν, παύσεσθαι. οἱ δὲ δεδιότες μὴ διαμάρτωσι τοῦ λογίου, τοὺς παῖδας ἐκώλυσαν παρεῖναι τῇ θυσίᾳ. μαθὼν οὖν εἷς καὶ συγκαταμιχθείς, ἐπείπερ ἐβόων ἀπελαύνοντες E αὐτόν, τί δῆτ' ἔφη δεδοίκατε μὴ τὸ σφάγιον ὑμῶν ἀνατρέψω; γελασάντων δὲ ἔμαθον ἔργῳ τὸν θεὸν δείξαντα ὡς ἄρα τὸ πολυχρόνιον ἦθος ἀμήχανόν ἐστι θεραπευθῆναι. Σωσικράτης δ' ἐν πρώτῳ Κρητικῶν, ἴδιόν τι φησὶ περὶ τοὺς Φαιστίους ὑπάρχειν. δοκοῦσι γὰρ ἀσκεῖν ἐκ παιδαρίων εὐθὺς τὸ γελοῖα λέγειν· διὸ καὶ συμβέβηκεν αὐτοὺς ἀποφθέγγεσθαι πολλάκις εὐκαίρως διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς συνήθειαν. ὥστε πάντας τοὺς κατὰ Κρήτην τούτοις ἀνατιθέναι τὸ γελοῖον. τῇ δ' ἀλαζονείᾳ F μετὰ τὴν κολακείαν χώραν δίδωσιν Ἀλεξανδρίδης ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Φαρμακομάντει, λέγων οὕτως,

Ὅτι εἰμὶ ἀλαζὼν τοῦτ' ἐπιτιμᾷς.
Ἀλλὰ τίνι; καὶ γὰρ αὕτη τὰς τέχνας πάσας πολὺ
Μετὰ τὴν κολακείαν· ἥδε μὲν γὰρ διαφέρει.

Ψωμοκολάκων δὲ μνημονεύει Ἀντιφάνης ἐν Γηρυτάδῃ οὕτως, Ψίθυρός τε καλοῦ καὶ Κόλαξ καὶ Σαννυρίων. ποῖ φθείρεσθ' ἐπίτριπτοι ψωμοκόλακες;

Φιλήμων Ἀνανεουμένῃ, Ψωμοκόλαξ δ' ἔσθ' οὗτος. A

Φιλιππίδης δ' ἐν Ἀνανεώσει,

Ψωμοκολακεύων καὶ παρεισιὼν ἀεί.

κυρίως δ' ὁ κόλαξ ἐπὶ τούτου κεῖται. κόλον γὰρ ἡ τροφή, ὅθεν καὶ ὁ βουκόλος, καὶ ὁ δυσκόλος, ὅς ἐστι δυσάρεστος καὶ σικχός. κοιλία τε, ἡ τὴν τροφὴν δεχομένη. ψωμοκόλακα δ' εἴρηκε Δίφιλος ἐν Θησεῖ οὕτως,

Σὲ μὲν καλοῦσι ψωμοκόλακα δραπέτην.

τοσαῦτα τοῦ Δημοκρίτου εἰπόντος, καὶ πιεῖν αἰτήσαντος ἐν τῷ Σαμβρείᾳ βομβυλιῷ, ὁ Οὐλπιανὸς B ἔφη, καὶ τίς ὁ Σαμβρίας ἐστί; καὶ μέλλοντος ἀπεραντολογίας πολλὰς διεξιέναι, παρεφάνη πλῆθος οἰκετῶν τὰ πρὸς τὴν ἐδωδὴν εἰσκομίζοντες. περὶ ὧν πάλιν ὁ Δημόκριτος κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἔφη, Ἀεί ποτε ἐγὼ ἄνδρες φίλοι τεθαύμακα τὸ τῶν δούλων γένος, ὡς ἔστιν ἐγκρατὲς τοσαύταις ἐγκαλινδούμενον λιχνείαις. ταύτας καὶ ὑπερορῶσιν οὐ μόνον διὰ φόβον, ἀλλὰ καὶ κατὰ διδασκαλίαν, οὐ τὴν ἐν δουλοδιδασκάλῳ Φερεκράτους, ἀλλ' ἐθισθέντες. οὐχ ὡς ἀπειρημένου τοῦ τοιούτου καθάπερ ἐν C Κῷ τῇ νήσῳ, ὅταν τῇ Ἥρᾳ θύωσιν. φησὶ γὰρ Μακαρεὺς ἐν τῇ τρίτῃ Κῳακῶν, ὅτι ὁπόταν τῇ Ἥρᾳ θύωσιν οἱ Κῷοι, οὔτε εἴσεισιν εἰς τὸ ἱερὸν δοῦλος, οὔτε γεύεται τινὸς τῶν παρεσκευασμένων. καὶ Ἀντιφάνης δ' ἐν Δυσπράτῳ φησίν,

Ὁρᾶν τε κείμενα

132 Ἀμήτας ἡμιβρῶτας, ὀρνίθιά τε,
Ὧν οὐδὲ λειφθέντων θέμις δούλῳ φαγεῖν,
Ὥς φασιν αἱ γυναῖκες.

Ἐπικράτης δ' ἐν Δυσπράτῳ ἀγανακτοῦντα D ποιεῖ τινὰ τῶν οἰκετῶν καὶ λέγοντα,

Τί γὰρ ἔχθιον ἢ παῖ παῖ καλεῖσθαι παρὰ πότον,
Καὶ ταῦτ' ἀγενείῳ μειρακυλλίῳ τινὶ
Τὴν ἀμίδα φέρειν, ὁρᾶν τε κείμενα
Ἀμήτας ἡμιβρῶτας, ὀρνίθιά τε.
Ὧν οὐδὲ λειφθέντων θέμις δούλῳ φαγεῖν
Ὥς φασιν αἱ γυναῖκες. ὃς δὲ χοᾶ πίῃ
Γάστριν καλοῦσι καὶ λάμυρον, ὃς ἂν φάγῃ
Ἡμῶν τι τούτων.

Ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν ἰαμβείων, δῆλός ἐστιν ὁ E Ἐπικράτης τὰ τοῦ Ἀντιφάνους μετενεγκών. Διευχίδας δ' ἐν τοῖς Μεγαρικοῖς τὰς καλουμένας φησὶν † ἀραιάς. (μεταξὺ δὲ τῆς Κνίδας καὶ τῆς Σύμης εἰσίν.) γενομένης διαφορᾶς τοῖς συνεξορμήσασι τῷ Τριόπᾳ μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον. καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ Δώτιον ἀναχωρησάντων, οἱ μὲν μετὰ Φόρβαντος μείναντες εἰς Ἰηλυσὸν ἦλθον· οἱ δὲ μετὰ Περιέργου τὴν Καμειρίδα κατέσχον. τότε λέγεται καταράσασθαι τὸν Περίεργον τῷ Φόρβαντι. καὶ διὰ γὰρ τοῦτο τὰς νήσους Ἀραιὰς κληθῆναι. ναυαγήσας δὲ ὁ Φόρβας, καὶ Παρθενία ἡ τοῦ Φόρβαντος, καὶ τοῦ Πε- F ριέργου ἀδελφὴ διενήξατο εἰς Ἰηλυσὸν περὶ τὸν καλούμενον τόπον Σχεδίαν. καὶ αὐτοῖς περιτυχὼν Θαμνεύς, ὃς ἐτύγχανε κατὰ τὴν Σχεδίαν κυνηγετῶν, ἦγεν ὡς ξενίσων εἰς οἶκον, καὶ τὸν οἰκέτην ἀπέστειλεν ἀπαγγελοῦντα τῇ γυναικὶ τἀπιτήδεια παρασκευάζειν, ὡς ἄγοντος αὐτοῦ ξένους.

Philemon in Renouata, vel Reiuuenescente:

Hic psomocolax est,

Philippides in Renouatione[a]:

Semper ingressus psomocolacem is agit.

Colacis appellatio mirificè congruit. Est enim κόλον, alimentum, vnde βουκόλος[b], & δυσκόλος[c], id est, morosus, ac fastidiosus: & κοιλία, venter, cibi cóceptaculum. Diphilus in Theseo Psomocolacum inflexione secunda sic dixit:

Esse te aiunt psomocolacum, ac fugitiuum.

Hactenus locuto hæc Demetrio & in bombylio[d] Sambria vinum poscente, quis hic Sambrias est? inquit Vlpianus. Illo autem ad prolixam quandam[e] & immensam se orationem accingente, famuli apparuere multi, cibos afferentes, de quibus rursùm cótinuato sermone Democritus hæc disseruit. Ego equidem, ô amici viri, semper admiratus sum generis seruorum continentiam, cùm in tantis cupediis versentur, ac tanquam volutentur, quas non solùm ob verberum timorem despiciunt, sed ob disciplinam, haud eam quidem, quam in Seruorum magistro Pherecrates explicuit, sed ob veterem consuetudinem, nec quòd interdictum hoc sit, vt in insula Co, Iunoni cùm sacra faciunt. Nam vt Macareus libro tertio Coïcorum scribit, Coï Iunoni cùm sacrificant, neque templum vllus seruus ingreditur, nec quidquam gustat ex iis quæ sunt apparata. Itaque Antiphanes in Dysprato[f] non abs re dicit:

Appositos uidere semesos Ametas,
Et auiculas, quas relictas à conuiuis, ne seruo quidem,
Vt aiunt mulieres, comesse fas est.

Epicrates in Dysprato quendã stomachãtem seruum sic inducit:

Quid molestius, quàm dum conuiuæ potantes, puer, puer,
Inclamant? quàm imberbi adolescentulo
Cuidam matulam afferre? appositósque
Semesos ametas conspicere, & auiculas?
Quibus derelictis seruo uesci nefas,
Vt aiunt fœminæ: si quis nostrum bibit
Congium, gulosum uocant: eorum si quid comedit, helluonem.

Collatis inter se versibus his iambicis palam est, ex Antiphane suos Epicratẽ mutuatum fuisse. Dieuchidas in Megaricis scribit Aras[g] insulas inter Symen[h] & Gnidon sitas sic vocatas fuisse: quòd exorto dissidio post interitum Triopæ inter eos qui cum illo regionem[i] inuaserant, aliis domum reuersis: qui cum Phorbante[k] manserunt, in Ialysum[l] trãsiuisse: qui cum Periergo, Camirum tenuisse: verùm Periergum[m] Phorbantem diris imprecationibus deuouisse, indéque iis insulis nomen fuisse datum. Phorbantem verò paulo pòst naue fracta, simul cum Parthenia sua & Periergi sorore in Ialysi locum enatasse, quem Schedian appellant, & Thamnea, qui tum circha Schedian venabatur, factum illis obuiũ, in hospitiũ domũ saluos duxisse, seruo præmisso qui vxori id nuntiaret, vt accipiendis hospitibus quæ opus essent pararentur.

f Informe. misera.

Verùm cùm domum peruenissent, Thamneũ, quia paratũ nihil offendisset, triticum iniectum pistrino cum aliis quæ conueniebãt, permoluisse, ac eo cibasse hospites, Phorbantémque adeò illa hospitali benignitate fuisse delectatum, vt moriens cum obtestatione amicos sit precatus sibi liberi vt homines parentarent[a], morémque illum adhuc seruari in Phorbantis sacrificio, in quo nonnisi liberi ministrãt, accessu per religionem seruis interdicto. Quoniã verò ex iis quæ Vlpianus proposuit, vnum hoc est, de seruis nobis vt sermo habeatur, agitedũ, reuocemus in memoriam quæ de iis iam olim nobis lecta sunt, de illis disceptaturi. Pherecrates in Agrestib[a] inquit:

Nec Manes[b] tum, nec Sacis[c] ulli fuit
Seruus: illas oportebat domi elaborare omnia.
præter hæc diluculo fruges molebant,
Vt molarum quas tractabant, strepitu personaret pagus.

Anaxandrides in Anchise:

Nulla usquam est, ô bone uir, seruorum ciuitas:
Transfert enim fortuna omnium corpora.
Nunc quidem multi sunt nondum liberi,
Cras[d] autem Sunienses[e]: tertio post die foro
iidem utuntur[f]: clauum enim uertit cuique deus.

Posidonius Stoicus vndecimo libro historiarum scribit, quosdam, & eos non paucos, quia propter imbecillitatem ac tarditatem mentis ius suum tueri nequirent, prudentioribus se ministros tradidisse, vt iis quæ necessariò prouideri debent, ab illis defensi, vicissim reddant suam ipsis, quam possunt, ministrandi operam. Hoc sanè modo Heracleotis subditi sunt Mariandyni[g], seruituros se perpetuò stipulati, si quæ ad vitam necessaria sunt, ij suppeditarent, & insuper nominatim hoc pacti, extra Heracleotarum tractum nullum ex suis venum iri, sed in illorum tãtùm regione fore venalem. Fortassis igitur EVphorion heroïcorum versuum scriptor sic Mariandynos vocat δωροφόρους[h].

Dorophori accersuntur cum fremitu & horrore suos reges[i] formidantes.

Callistratus Aristophanis interpres Dorophoros appellatos fuisse tradit, vt acerba detraheretur famulorum nomenclatura, quod & Spartiatæ in suis Elotibus fecerunt, in suis Penestis Thessali, Cretenses in Clarotis, qui & domesticos seruos Chrysonetos[k] nuncupant, Amphamiotas verò qui degunt in agris, indigenas autem, sed bello captos, & in seruitutem redactos, κλαρώτας, quòd sortitò diuisa prȩda in dominorum potestatem venerint. Ephorus autem libro tertio historiarum tradit, Cretensibus seruos Clarotas appellari à sortibus ductis, cùm distribuerentur. His in Cydonia[l] feriæ quædam legibus & antiqua consuetudine permissæ sunt, quibus ab aditu ciuitatis arcentur ingenui, seruique in omnibus rebus dominãtur, vt liberos etiam flagris cædere liceat. Sosicrates libro secundo Rerum Creticarum tradit, publicam[m] ac communem seruitutem à Cretensibus vocari μνοίαν, priuatorum autem mancipia, Amphamiotas: Periœcos[n] autem, Subditos.

A ἐλθὼν δ' εἰς οἶκον, ὡς οὐδὲν εὗρε παρεσκευασμένον, αὐτὸς ἐπιβαλὼν τὸν σῖτον ἐπὶ τὸν ἀλετῶνα καὶ τ' ἄλλα τἀκόλουθα, ἔπειτα ἀλέσας ἐξένισεν αὐτούς. καὶ ὁ Φόρβας οὕτως ἐπὶ τῷ ξενισμῷ ἥσθη, ὡς καὶ τὸν βίον τελευτῶν ἐπέσκηψε τοῖς φίλοις, δι' ἐλευθέρων τοὺς ἐναγισμοὺς ἐπιτελεῖν αὐτῷ, καὶ τὸ ἔθος διαμένειν ἐν τῇ θυσίᾳ τοῦ Φόρβαντος. ἐλεύθεροι γάρ εἰσιν οἱ διακονοῦντες. δούλῳ δὲ προσελθεῖν οὐκ ἔστιν ὅσιον. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτ' ἔστι τῶν ὑπὸ τοῦ Οὐλπιανοῦ προβεβλημένων, καὶ τὸ

B περὶ τοὺς οἰκέτας, φέρ' εἴπωμέν τι καὶ ἡμεῖς ἀναπεμπασάμενοι περὶ αὐτῶν, ἐξ ὧν πάλαι τυγχάνομεν ἀνεγνωκότες. Φερεκράτης μὲν γὰρ ἐν Ἀγρίοις φησίν.

Οὐ γὰρ ἦν τότε οὔτε Μάνης οὔτε Σάκης οὐδενὶ
Δοῦλος, ἀλλ' αὐτὰς ἔδει μοχθεῖν ἅπαντα ταῖν
τῇ οἰκίᾳ.
Εἶτα πρὸς τούτοισιν ἤλουν ὄρθριαι τὰ σιτία,
Ὥς τε τὴν κώμην ὑπηχεῖν θιγγανουσῶν τὰς μύλας.

Καὶ Ἀναξανδρίδης δὲ ἐν Ἀγχίσῃ φησίν,

C Οὐκ ἔστι δούλων ὦ 'γαθὲ οὐδαμοῦ πόλις.
Τύχη δὲ πάντα μεταφέρει τὰ σώματα.
Πολλοὶ δὲ νῦν μέν εἰσιν οὐκ ἐλεύθεροι,
Εἰς ταὔριον δὲ Σουνιεῖς· εἶτ' εἰς τρίτην,
Ἀγορᾷ κέχρηνται. τὸν γὰρ οἴακα στρέφει
Δαίμων ἑκάστῳ.

Ποσειδώνιος δέ φησιν ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς ἐν τῇ τῶν ἱστοριῶν ἑνδεκάτῃ, πολλούς τινας ἑαυτῶν οὐ δυναμένους προΐστασθαι, διὰ τὸ τῆς διανοίας ἀσθενές, ἐπιδοῦναι ἑαυτοὺς εἰς τὴν τῶν συνετωτέρων ὑπηρε-

D σίαν, ὅπως παρ' ἐκείνων τυγχάνοντες τῆς εἰς τὰ ἀναγκαῖα ἐπιμελείας, αὐτοὶ πάλιν ἀποδιδῶσιν ἐκείνοις δι' αὐτῶν ἅπερ ἂν ὦσιν ὑπηρετεῖν δυνατοί. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ Μαριανδυνοὶ μὲν Ἡρακλεώταις ὑπετάγησαν, διὰ τέλους ὑποσχόμενοι θητεύσειν παρέχουσιν αὐτοῖς τὰ δέοντα. προσδιαστειλάμενοι μηδενὸς αὐτῶν ἔσεσθαι πρᾶσιν ἔξω τῆς Ἡρακλεωτῶν χώρας, ἀλλ' ἐν αὐτῇ μόνον τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ. τάχ' οὖν διὰ τοῦτο καὶ Εὐφορίων ὁ ἐποποιὸς τοὺς Μαριανδυνοὺς δωροφόρους κέκληκεν.

E Δωροφόροι καλέονται ὑποφρίσσοντες ἄνακτας.

λέγει δὲ καὶ Καλλίστρατος ὁ Ἀριστοφάνειος, ὅτι τοὺς Μαριανδυνοὺς ὠνόμαζον μὲν δωροφόρους, ἀφαιροῦντες τὸ πικρὸν τῆς ἀπὸ τῶν οἰκετῶν προσηγορίας· καθάπερ Σπαρτιᾶται μὲν ἐποίησαν ἐπὶ τῶν Εἱλώτων, Θετταλοὶ δ' ἐπὶ τῶν Πενεστῶν, Κρῆτες δ' ἐπὶ τῶν Κλαρωτῶν. καλοῦσι δὲ οἱ Κρῆτες τοὺς μὲν κατὰ πόλιν οἰκέτας, χρυσωνήτους· Ἀμφαμιώτας δὲ τοὺς κατ' ἀγρὸν, ἐγχωρίους μὲν ὄν-

F τας, δουλωθέντας δὲ κατὰ πόλεμον, διὰ τὸ κληρωθῆναι δὲ, Κλαρώτας. ὁ Ἔφορος δ' ἐν τρίτῃ ἱστοριῶν, Κλαρώτας φησὶ Κρῆτες καλοῦσι τοὺς δούλους, ἀπὸ τοῦ γενομένου περὶ αὐτῶν κλήρου. τούτοις δ' εἰσὶ νενομισμέναι τινὲς ἑορταὶ ἐν Κυδωνίᾳ, ἐν αἷς οὐκ εἰσίασιν εἰς τὴν πόλιν ἐλεύθεροι, ἀλλ' οἱ δοῦλοι πάντων κρατοῦσι, καὶ κύριοι μαστιγοῦν εἰσι τοὺς ἐλευθέρους. Σωσικράτης δ' ἐν δευτέρῳ Κρητικῶν, τὴν μὲν κοινὴν φησὶ δουλείαν οἱ Κρῆτες καλοῦσι μνοίαν, τὴν δὲ ἰδίαν, ἀφαμιώτας, τοὺς δὲ περιοίκους, ὑπηκόους.

A τὰ παραπλήσια ἱστορεῖ καὶ Δωσιάδας ἐν τετάρτῳ Κρητικῶν. Θετταλῶν δὲ λεγόντων Πενέστας τοὺς μὴ γένει δούλους, διὰ πόλεμον δ' ἠλωκότας, Θεόπομπος ὁ κωμικὸς ἀποχρησάμενος τῇ φωνῇ φησί·

Δεσπότου Πενέστου ῥυσὰ βουλευτήρια.

Φιλοκράτης δ' ἐν δευτέρῳ Θετταλικῶν, εἰ γνήσια τὰ συγγράμματα, καλεῖσθαί φησι τοὺς Πενέστας καὶ Θετταλοικέτας. Ἀρχέμαχος δ' ἐν τῇ τρίτῃ Εὐβοϊκῶν, Βοιωτῶν φησι τῶν τὴν Ἀρναίαν κατοικησάντων, B οἱ μὴ ἀπάραντες εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἀλλ' ἐμφιλοχωρήσαντες παρέδωκαν ἑαυτοὺς τοῖς Θετταλοῖς δουλεύειν καθ' ὁμολογίας· ἐφ' ᾧ οὔτε ἐξάξουσιν αὐτοὺς ἐκ τῆς χώρας, οὔτε ἀποκτενοῦσιν· αὐτοὶ δὲ τὴν χώραν αὐτοῖς ἐργαζόμενοι τὰς συντάξεις ἀποδώσουσιν. οὗτοι οὖν οἱ κατὰ τὰς ὁμολογίας καταμείναντες, καὶ παραδόντες ἑαυτούς, ἐκλήθησαν τότε Μένεσται, νῦν δὲ Πενέσται. καὶ πολλοὶ τῶν κυρίων ἑαυτῶν εἰσιν εὐπορώτεροι. καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Φρίξῳ, λάτρεις αὐτοὺς ὀνομάζει C διὰ τούτων,

Λάτρεις πενέστης ἀμὸς ἀρχαίων δόμων.

Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν, οὐκ ἦν φησὶ πάτριον τοῖς Ἕλλησιν ὑπὸ ἀργυρωνήτων τὸ παλαιὸν διακονεῖσθαι, γράφων οὕτως. καθόλου δὲ ἠτιῶντο τὸν Ἀριστοτέλην διημαρτηκέναι τῶν Λοκρικῶν ἐθῶν. οὐδὲ γὰρ κεκτῆσθαι νόμον
133 εἶναι τοῖς Λοκροῖς. ὁμοίως δὲ οὐδὲ Φωκεῦσιν, οὔτε θεραπαίνας οὔτε οἰκέτας· πλὴν ἐγγὺς τῶν χρόνων· ἀλλὰ πρώτῃ τῇ Φιλομήλου γυναικὶ τοῦ D καταλαβόντος Δελφοὺς, δύο θεραπαίνας ἀκολουθῆσαι. παραπλησίως δὲ καὶ Μνάσωνα τὸν τοῦ Ἀριστοτέλους ἑταῖρον χιλίους οἰκέτας κτησάμενον διαβληθῆναι παρὰ τοῖς Φωκεῦσιν, ὡς τοσούτους τῶν πολιτῶν τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν ἀφῃρημένον. εἰθίσθαι γὰρ ἐν ταῖς οἰκιακαῖς διακονεῖν τοὺς νεωτέρους τοῖς πρεσβυτέροις. Πλάτων δ' ἐν ἕκτῳ νόμων φησὶ τὰ τῶν οἰκετῶν χαλεπὰ πάντη. σχεδὸν γὰρ πάντων Ἑλλήνων ἡ Λακεδαιμονίων εἱλωτία πλείστην ἀπορίαν παράσχοιτ' ἄν, καὶ ἔριν τοῖς E μὲν ὡς εὖ, τοῖς δ' ὡς οὐκ εὖ γεγονυῖα ἐστίν. ἐλάττω δὲ ἡ Ἡρακλεωτῶν δουλεία τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θετταλῶν δ' αὖ πενεστικὸν ἔθνος. εἰς ἃ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀποβλέψαντας ἡμᾶς, τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως οἰκετῶν; οὐ γὰρ ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης. οὐ δεῖ γὰρ οὐδὲν ὑγιὲς πιστεύειν αὐτοῖς τὸν νοῦν κεκτημένον. ὁ δὲ σοφώτατος τῶν ποιητῶν φησιν,

F Ἥμισυ γάρ τε νόου ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνδρῶν οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι.

χαλεπὸν οὖν τὸ κτῆμα ἔργῳ πολλάκις ἐπιδέδεικται, περί τε τὰς Μεσσηνίων συχνὰς ἀποστάσεις, καὶ περὶ τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα κακὰ συμβαίνει. καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδίνων περὶ τὴν Ἰταλίαν παντοδαπῶν κλωπῶν ἔργα καὶ παθήματα. πρὸς ἅ τις ἅπαντα βλέψας διαπορήσειε, τί χρὴ δρᾶν περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων.

Eadem memorat & Dosiadas libro quarto De rebus Creticis. Cùm verò Thessali Penestas vocẽt non natalibus & genere seruos, sed bello captos, Theopõpus hac voce abutitur, cùm inquit,

Penestæ[a] domini sordida curia semper est.

Philocrates libro secundo Rerum Thessalicarum, si legitimum id opus illius est, Penestas vocari quoque scribit Thessalœcetas.[b] Quod Archemachus libro tertio Rerum Euboicarum scribit, ea Bœotis in Arnam[c] colonia deducta, qui in Bœotiam non redierunt, amœnitate & opportunitate loci allecti, seipsos Thessalis seruos manciparunt, ea pactorum lege, , vt nec à dominis interficerentur, nec educerentur extra illam prouinciam, cætera dominis agrum se culturos polliciti, & annuum prouentum redditutos. Itaque tum illos, quòd in pactis permansissent, & Thessalis se tradidissent, Menestas[d] vocatos fuisse, quos nunc Penestas appellant, Horum multi suis dominis profectò sunt ditiores. EVripides istos in Phrixo Latrias sic nominat:

Latris Penestes meus antiquæ domus.

Timæus Tauromenites libro nono historiarum testatur, Græcis olim patrio more nullos fuisse emptitios seruos. Prorsus, inquit, Aristotelem reprehendebant, ac errasse contendebant in explicandis Locrorum institutis. Non enim Locris seruos ancillásve possidere legibus permittitur, nec Phocensibus, prætèrquã vltimis & proximis temporibus, primæque omnium vxori Philomeli, qui Delphos occupauit, comites fuere duæ pedissequæ. Similiter quoque Mnasonem Aristotelis familiarem & amicum à Phocensibus accusatum fuisse, quòd centum haberet mancipia, quorum cibatus alimenti ciuibus necessarij tantũ detraheret: prisco enim more in domesticis negotiis senioribus iuuenes ministrasse. Plato libro sexto de legibus tradit, quæstionem[e] de seruis impeditam esse ac difficilem omnino. Elotum enim Lacedæmoniorum cõditionem, præ cæteris qui Græcis aliis seruiũt, maxima dubitatione ac rixa quosdam probare, damnare alios: minus verò cõtrouersiæ esse in examinanda Mariandynorum apud Heracleotas seruitute, ac Penestarum gentis, apud Thessalos: quæ, & huiusmodi cætera omnia, considerare nos oportet, vt in comparandis seruis quidnam faciundum sit decernatur. Nihil enim probum ac sanum est in animis seruorum, nec huic generi hominum, si mens constet, fidendum est, quod nostrorum omnium poëtarum sapientissimus ita pronuntiauit:

Altisonus mentis priuauit Iupiter omnes
Dimidio, quotquot fatum seruire coëgit.

Itaque magno cum labore seruos possideri cognitum fuit in crebris Messeniorum defectionibus,[f] & in eorum ciuitatibus qui multos eiusdem linguę seruos possident, quòd ob eam caussam multa illis mala contingãt. Documenta sunt & quæ memorantur seruorum[g] in Italia omnigena furta, facinora, & quæ domini patiuntur ab illis detrimenta. Hæc omnia si respiciamus, quidnam de omnibus huiusmodi sit iudicandum, nos hæsitabimus.

Ad

Ad ea incōmoda duo nobis relicta sunt prudenter inuenta remedia: alterum, ne inter se conterranei sint quos faciliùs ac libentiùs seruire volumus: alterum, vt, quoad eius fieri potest, maximè [a] sint discordes. Eos autem debent rectè alere domini, maiorem tamen sui rationem habere [b], quàm illorum. Sic verò nutriendi serui ac tractandi sunt, vt eorū nullus afficiatur contumelia, nullus [c] item pœnas nisi iustas ac meritas luat: blandis tamen ij perinde ac liberi monitis castigandi non sunt, vt propterea molliores ac segniores euadant: verùm, quoties alloquimur, illis propemodū semper aliquid est cum imperio mandandum [d]. Numquam certè cum illis est colludendum, siue mares, siue fœminæ sint. quod multi quidem valde inconsideratè facere soliti, eos ad inertiam & vitæ delitias tamquam inuitant: qua profectò stoliditate incommodiorem ac difficiliorem sibi vitam reddunt ad imperandum, seruisq; ad parendum. Chios è Græcis omnium primos emptis seruis vsos fuisse à Theopompo scio proditum libro decimoseptimo historiarum, his verbis: Post Thessalos & Lacedæmonios omnium Græcorum primi Chij seruos in vsu habuerunt, sed diuerso ab illis modo. Nam Lacedæmonij atque Thessali seruitia Græca instituerunt, incolas prius eius regionis quam nunc tenent, Lacedæmonij [e] quidem Achiuos, Thessali verò Perrhæbos, atque Magnesios: eósque nuncuparunt, in seruitutem redactos, Eilotas Lacedæmonij, Thessali Penestas. Chij verò barbaros seruos possident numerata præsentique pecunia mercati. A Theopompo hæc scilicet memoriæ sunt tradita. Ego verò deos ob id Chiis indignatos succensuisse arbitror. Nam aliquot pòst annis ob seruos suos ij debellati sunt. Nymphodorus ergo Syracusius, libro quem Asiæ præternauigationem inscripsit, de Chiis [f] hæc prodidit, eorum seruos fugitiuos in montes secessisse, ac inde, cùm iam esset numerosus exercitus, eorum villas irruētes vastasse. Insulam enim asperam illam esse, arboribúsq; densis obsitam. Parum ante nostram ætatem Chij narrant seruum quendam profugū in montibus consedisse, illicq; fuisse commoratum, animi quidem virilis hominem, ac bellicosum, & qui velut exercitus rex, fugitiuorum ductor ac imperator esset. Aduersus illum Chij cùm expeditionem sæpius fecissent, ac irrito conatu nihil promouissent, vt eos perire frustra vidit Drimacus, sic enim fugitiuus ille nominabatur, his verbis ipsos est allocutus: Quod negotium vobis, ô Chij domini que nostri, serui facessunt, nunquam cessabit. Quo enim pacto desinere possit cùm oraculo id euenturum deus prædixerit? At mihi si vos obtemperetis, & quiescere nobis per vos liceat, multorum vobis ego bonorum autor futurus sum: Fœdus ergo Chij cùm iniuissent, ac inducias in aliquod tempus essent pacti, mensuras, pondera, & sigilla peculiaria sibi fabricatus, ea Chiis ostendit, ac dixit, quidquid ij daturi essent, eo se accepturum pondere, & mensura: acceptis verò quæ satis sint, pretium relicturum notatum impresso eo signo, de fugitiuis postea illorum seruis se inquisiturum, ac fugæ caussam examinaturum: si quid atrocissimum & inexpiabile passi fugisse videantur, eos secum habiturum: si iustam suæ fugæ caussam non di-

a ... ac vo... dissen... Serranus ... Platonis ...
b Ne ... ob ... & durū ... seruis ia... ...
c Nec quiquam ... & æqua ... malè ... Serra... Et mi... po... ... iniuria ... cun... æquo.
d ... adag. ... etiam ... & adag. ... heros ser... syllabis.
e Erasm. adag. Sparta maximè serui.
f Erasm. adag. ... dominum ...

A δύο δὴ λείπεσθον μόνω μηχανά· μὴ πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥᾷον δουλεύειν, ἀσυμφώνους τε ὅτι μάλιστα εἰς δύναμιν. τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς, μὴ μόνων ἐκείνων ἕνεκα, πλέον δ' ἑαυτῶν προτιμῶντας. ὑβρίζειν τε ἥκιστα εἰς αὐτούς. κολάζειν δὲ ἐν δίκῃ δούλους δεῖ, καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἐλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν. τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίγνεσθαι, καὶ μὴ προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις, μήτε ἄρρεσιν. ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι
B πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες, χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν. πρώτους δ' ἐγὼ τῶν Ἑλλήνων οἶδα ἀργυρωνήτοις δούλοις χρησαμένους Χίους, ὡς ἱστορεῖ Θεόπομπος ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν. Χῖοι πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων μετὰ Θετταλοὺς καὶ Λακεδαιμονίους ἐχρήσαντο δούλοις, τὴν μέντοι κτῆσιν αὐτῶν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκείνοις. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ καὶ Θετταλοὶ φανήσονται κατασκευασάμενοι τὴν δουλείαν ἐκ τῶν Ἑλλήνων, τῶν οἰκούντων πρότερον τὴν χώραν,
C ἣν ἐκεῖνοι νῦν ἔχουσιν, οἱ μὲν Ἀχαιῶν, Θετταλοὶ δὲ Περραιβῶν καὶ Μαγνήτων. καὶ προσηγόρευσαν τοὺς καταδουλωθέντας, οἱ μὲν εἵλωτας, οἱ δὲ πενέστας. Χῖοι δὲ βαρβάρους κέκτηνται τοὺς οἰκέτας καὶ τιμὴν αὐτῶν καταβάλλοντες. ὁ μὲν οὖν Θεόπομπος ταῦθ' ἱστόρησεν. ἐγὼ δὲ τοῖς Χίοις ἡγοῦμαι διὰ τοῦτο νεμεσῆσαι τὸ δαιμόνιον· χρόνοις γὰρ ὕστερον ἐξεπολεμήθησαν διὰ δούλους. Νυμφόδωρος γοῦν ὁ Συρακούσιος, ἐν τῷ τῆς Ἀσίας παράπλῳ τάδ' ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν. τῶν Χίων οἱ δοῦλοι
D ἀποδιδράσκουσιν αὐτούς, καὶ εἰς τὰ ὄρη ὁρμώμενοι, τὰς ἀγροικίας αὐτῶν κακοποιοῦσιν πολλοὶ συναθροισθέντες. ἡ γὰρ νῆσός ἐστι τραχεῖα καὶ κατάδενδρος. μικρὸν δὲ πρὸ ἡμῶν οἰκέτην τινά, ὃν μυθολογοῦσιν αὐτοὶ οἱ Χῖοι ἀποδράντα ἐν τοῖς ὄρεσι τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι, ἀνδρεῖον δέ τινα ὄντα καὶ τὰ πολέμια τῇ ψυχῇ τῶν δραπετῶν ἀφηγεῖσθαι ὡς ἂν βασιλέα στρατεύματος. καὶ πολλάκις τῶν Χίων ἐπιστρατευσάντων ἐπ' αὐτόν, καὶ οὐδὲν ἀνύσαι δυναμένων, ἐπεὶ αὐτοὺς ἑώρα μάτην ἀπολλυμένους ὁ
E Δρίμακος (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ δραπέτῃ) λέγει πρὸς αὐτοὺς τάδε. ὑμῖν ὦ Χῖοί τε καὶ κύριοι, τὸ μὲν γινόμενον πρᾶγμα παρὰ τῶν οἰκετῶν οὐδέποτε μὴ παύσηται. πῶς γὰρ ὁπότε κατὰ χρησμὸν γίνεται θεοῦ δοῦλος; ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πεισθήσεσθε, καὶ ἐᾶτε ἡμᾶς ἡσυχίαν ἄγειν, ἐγὼ ὑμῖν ἔσομαι πολλῶν ἀγαθῶν ἀρχηγός. συνθεμένων οὖν τῶν Χίων πρὸς αὐτόν, καὶ ἀνοχὰς ποιησαμένων χρόνον τινά, κατασκευάζεται μέτρα καὶ σταθμὰ καὶ σφραγῖδα ἰδίαν. καὶ δείξας τοῖς Χίοις ἔφη, διότι λήψομαι ὅταν παρά τινος ὑμῶν λαμβάνω, τούτοις τοῖς μέτροις καὶ στα-
F θμοῖς. καὶ λαβὼν τὰ ἱκανά, ταύτῃ τῇ σφραγῖδι τὰ ταμιεῖα σφραγισάμενος καταλείψω. τοὺς δὲ ἀποδιδράσκοντας ὑμῶν δούλους, ἀνακρίνας τὴν αἰτίαν, ἐὰν μέν μοι δοκῶσιν ἀνήκεστόν τι παθόντες ἀποδεδρακέναι ἕξω μετ' ἐμαυτοῦ· ἐὰν δὲ μηδὲν λέ-

...δίκαιον, ἀποπέμψω πρὸς τοὺς δεσπότας. A ποιοῦντες ἂν οἱ λοιποὶ οἰκέται τοῖς Χίοις ἡδέως τὸ πρᾶγμα προσδεξαμένοις, πολλῷ ἔλαττον ἀπεδίδρασκον, φοβούμενοι τὴν ἐκείνου κρίσιν. καὶ ὄντες δὲ μετ' αὐτοῦ δραπέται, πολὺ μᾶλλον ἐφοβοῦντο ἐκεῖνον ἢ τοὺς ἰδίους αὐτῶν δεσπότας, καὶ πάνθ' αὐτῷ τὰ δέοντα ἐποίουν, πειθαρχοῦντες ὡς ἂν στρατηγῷ. ἐτιμωρεῖτο γὰρ τοὺς ἀτακτοῦντας, καὶ οὐθενὶ ἐπέτρεπε συλᾶν ἀγρὸν, οὐδὲ ἄλλο ἀδικεῖν, οὐδὲ ἓν, ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης. ἐλάμβανε δὲ ταῖς ἑορταῖς ἐπιπορευόμενος ἐκ τῶν ἀγρῶν οἶνον καὶ B ἱερεῖα τὰ καλῶς ἔχοντα, ὅσα μὴ ἂν αὐτοῖς δοίησαν οἱ κύριοι. καὶ εἴ τινα αἴσθοιτο ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ ἢ ἐνέδρας κατασκευάζοντα, ἐτιμωρεῖτο. εἶτ' (ἐκήρυξε γὰρ ἡ πόλις χρήματα δώσειν πολλὰ τῷ αὐτὸν λαβόντι, ἢ τὴν κεφαλὴν κομίσαντι) οὗτος ὁ Δριμακὸς πρεσβύτερος γενόμενος, καλέσας τὸν ἐρώμενον τὸν ἑαυτοῦ εἴς τινα τόπον, λέγει αὐτῷ, ὅτι ἐγώ σε πάντων ἀνθρώπων ἠγάπησα μάλιστα, καὶ
134 σύ μοι εἶ καὶ παῖς καὶ υἱός, καὶ τὰ ἄλλα πάντα. ἐμοὶ μὲν οὖν χρόνος ἱκανὸς βεβίωται· σὺ δὲ νέος εἶ, καὶ C ἀκμὴν ἔχεις τοῦ ζῆν. τί οὖν ἐστιν; ἄνδρα σε δεῖ γενέσθαι καλὸν κἀγαθόν. ἐπεὶ γὰρ ἡ πόλις τῶν Χίων δίδωσι τῷ ἐμὲ ἀποκτείναντι χρήματα πολλὰ, καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνεῖται, δεῖ σε ἀφελόντα μου τὴν κεφαλὴν, εἰς Χίον ἀπενεγκεῖν, καὶ λαβόντα παρὰ τῆς πόλεως τὰ χρήματα, εὐδαιμονεῖν. ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ νεανίσκου, πείθει αὐτὸν τοῦτο ποιῆσαι. καὶ ὃς ἀφελόμενος αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, λαμβάνει παρὰ τῶν Χίων τὰ ἐπικηρυχθέντα χρήματα. καὶ θάψας τὸ σῶμα τοῦ δραπέτου, εἰς τὴν D ἰδίαν ἐχώρησεν. καὶ οἱ Χῖοι πάλιν ὑπὸ τῶν οἰκετῶν ἀδικούμενοι καὶ διαρπαζόμενοι, μνησθέντες τῆς τοῦ τετελευτηκότος ἐπιεικείας, ἡρῷον ἱδρύσαντο κατὰ τὴν χώραν, καὶ ἐπωνόμασαν, Ἥρωος εὐμενοῦς. καὶ αὐτῷ ἔτι καὶ νῦν οἱ δραπέται ἀποφέρουσιν ἀπαρχὰς πάντων ὧν ἀφέλωνται. Φασὶ δὲ καὶ καθ' ὕπνοις ἐπιφαινόμενον πολλοῖς τῶν Χίων προσημαίνειν οἰκετῶν ἐπιβουλάς. καὶ οἷς ἂν ἐπεφάνη, οὗτοι θύουσιν αὐτῷ ἐλθόντες ἐπὶ τὸν τόπον, οὗ τὸ ἡρῷον ἐστὶν αὐ- E τοῦ. ὁ μὲν οὖν Νυμφόδωρος ταῦτα ἱστόρησεν. ἐν πολλοῖς δὲ ἀντιγράφοις ἐξ ὀνόματος αὐτὸν καλούμενον οὐχ εὗρον. οὐδένα δὲ ὑμῶν ἀγνοεῖν οἶμαι, οὐδὲ ὁ καλὸς Ἡρόδοτος ἱστόρησε περὶ Πανιωνίου τοῦ Χίου, καὶ ὧν ἐκεῖνος ἔπαθεν δικαίως, ἐλευθέρων παίδων ἐκτομὰς ποιησάμενος, καὶ τούτους ἀποδόμενος. Νικόλαος δ' ὁ περιπατητικὸς, καὶ Ποσειδώνιος ὁ Στωϊκὸς ἐν ταῖς ἱστορίαις, ἑκάτερος τοὺς Χίους φησὶν ἐξανδραποδισθέντας ὑπὸ Μιθριδάτου τοῦ Καππάδοκος παραδοθῆναι τοῖς ἰδίοις F δούλοις δεδεμένους, ἵν' εἰς τὴν Κόλχων γῆν κατοικισθῶσιν. οὕτως αὐτοῖς ἀληθῶς τὸ δαιμόνιον ἐμήνισε πρώτοις χρησαμένοις ὠνητοῖς ἀνδραπόδοις, τῶν πολλῶν αὐτουργῶν ὄντων κατὰ τὰς διακονίας. μήποτ' οὖν διὰ ταῦτα καὶ ἡ παροιμία, Χῖος δεσπότην ὠνήσατο, ἣ κέχρηται Εὔπολις ἐν Φίλοις. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ τῆς τῶν δούλων προνοοῦντες τύχης, ἐνομοθέτησαν καὶ ὑπὲρ δούλων γραφὰς ὕβρεως εἶναι. Ὑπερείδης γοῦν ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατὰ Μαντιθέου...

...cant, ad heros se remissurum. Eas fœderis & pacis leges reliqui serui cùm viderent Chiis acceptas esse, multo minus aufugiebant, illius iudicium metuentes. Eius autem comites fugitiui magis ab eo sibi timebant, quàm à dominis, & quæ sui muneris essent omnia illius, vt imperatoris sui iussu, obedientes exequebantur. Proteruos enim & extra suum ordinem palantes is puniebat, agrumq; populari nemini concedebat, aut se nolente iniustè patrare quidpiam. Diebus verò festis ex montibus in agrum descendens, vinum, opimasq; hostias auferebat, & si quid aliud domini largirentur: si quem autem sentiret insidiãtem sibi, aut exitium molientem, ab eo pœnas exigebat. Cùm verò ciuitas per præconem denuntiasset, magnam se pecuniæ vim daturam, si quis eum caperet, aut abscissum caput eius afferret, Drimacus iam natu grandior amasium suum in secretum locum seduxit, & sic affatus est. Ego equidem omniũ hominũ te maximè dilexi: tu porrò mihi puer es, filius, & alia omnia. Iam temporis satis vixi: tu verò iuuenis es, ætatis est iste vigor, ac flos, quorsum hæc? strenuum esse te ac fortem virum oportet. Quandoquidem Chiorum ciuitas si quis me interficiat, percussori plurimam cum libertate pecuniam pollicetur, volo te amputatum mihi caput Chium perferre, receptaq; à ciuitate pecunia, te posthac beatam vitam degere. Abnuenti negantique id se facturum iuueni, morem sibi vt gereret tandem persuasit: exectum illius caput ad Chios iuuenis defert: Chij quos præco nummos promiserat soluunt: corpore fugitiui sepulto in patriam is remeat. Verùm cùm ab infestis seruis Chij adhuc multis iniurijs afficerentur, & diriperentur, memores æquitatis ac lenitatis mortui, in agro suo Heroum illi extruxerunt, appellaruntque Herois mansueti, ac beneuoli: cui etiamnum fugitiui decimas omnium quæ deprædantur, offerunt. illum quoque aiunt in somnis Chiorum multis apparere, & significare quid insidiarum serui machinentur: ac eos quibus noctu visus est, in Heroi locum profectos illi sacrificare. Hæc scilicet memoriæ tradit Nymphodorus. In exemplaribus multis eius nomen ego non reperi. Neminem vestrûm ignorare puto quæ elegãs Herodotus scripsit de Panionio Chio, quot malis, & iure quidem, afflictus sit, quia pueros ingenuos castraret, ac diuenderet. Nicolaus Peripateticus, & Posidonius Stoicus in suis historiis vterque narrant, Chios captiuos & in seruitutem abreptos à Mithridate Pontico, vinctos fuisse ac traditos propriis seruis, vt in regionem Colchorum eam inhabitaturi transueherentur. Sic illis reuera deus iratus est, qui primi emptis mancipiis vsi sunt, cùm tenuis fortunæ homines ad ministeria multi suppeterent. Inde scilicet natum est prouerbium, Chius dominum emit, vsurpatum ab Eupolide in Amicis. Athenienses verò seruili etiam fortunæ consulendum esse rati, legem sciuerunt vt de iniuria seruis illata daretur actio. Itaque Hyperides rhetor in oratione contra Mantitheum,

Accusari ob fœda verbera lex, inquit, statuit, non tantùm liberorum hominũ, verumetiam seruorum, vt si quis eos contumeliosè flagris cædat, reus iniuriæ postuletur. Eadem Lycurgus in oratione prima contra Lycophronem, & Demosthenes contra Midiam, dixere. Malacus libro de Siphniorum finibus tradit, Samiorum seruos numero mille Ephesum incoluisse, qui principiò rebelles in insulæ montem cùm abiissent, grauibus damnis Samios affecerunt: at anno pòst sexto oraculi monitu Samij cùm percusso certis pactis fœdere, illæsos dimisissent, insula nauibus egressi Ephesum illi tenuerunt, horum qui nunc sunt Ephesiorum maiores, & ataui. Chrysippus τ̃ δούλου, id est, seruũ discrepare censet, τοῦ οἰκέτου[a], id est, à famulo, libro secũdo De consensione, quòd serui adhuc sint, manumissi: famuli verò nondum exierint de potestate ac possessione dominorum: etenim famulum esse adhuc obnoxiũ domino qui eum possidet. Clitarchus in Glossis tradit, seruos, etiã vocari ἄζους[b], θεράποντας, ἀκολούθους, διακόνους, ὑπηρέτας: & præterea πάλμονας[c], ac λάτρεις. Amerias Hercitas[d] vocari scribit ruris seruos: Hermon verò in Glossis Creticis Mnotas, ingenuos famulos: Seleucus ἄζους tam ancillas quàm famulos: ἀποφράσην & βολίζην, ancillam: Sindrona, seruolum: ἀμφίπολον ancillam quæ dominæ inseruit: πρόπολον, eam quæ ante dominam ambulat. Proxenus libro secundo de Republica Laconica, scribit ancillas vocari Lacedæmoniis Chalcidas. Ion Chius in Laërte, οἰκέτην, id est, famulum, pro seruo, ἀντὶ τοῦ δούλου, sic vsurpauit:

Hei mihi: tanquam alui propera famule:
Domum claude, ne homo quispiam adueniat.

Achæus in Omphale de Satyro loquens dixit:

Quàm εὔδουλος, quàm εὔοικος fuit:

Significare propriè volẽs εἰς δούλους καὶ οἰκέτας, id est, in seruos atque famulos clementissimum ac maximè benignum fuisse: οἰκέτην sanè illum vocari qui domi versatur, etiam si liber sit, in propatulo est. Veteris quidẽ comœdiæ poëtæ de priscorum vita disserentes, nullum seruorum tum vsum fuisse cùm ostendunt, huiusmodi multa scriptis mandarunt. Cratinus in Plutis:

Quorum olim Saturnus rex fuit: cùm panibus
Depositis[e] talos iacerent: & in palæstris[f]
Aeginenses[g] mazæ præmia victorum erant:
Oliuæque drupæ, & herbosæ[h] glebæ.

Crates in Bestiis:

A. Itane verò nulli seruus futurus est? ancilla nulla?
Verumetiam senex ministrabit sibi?
B. Haud ita sane, viator, omnia illa ego conficiã.
Atque adeò amplius. A. Quid quæso? B. Vasorum
Vnumquodque, cùm vocabitis, accedet, apponet
Que seipsum. Heus mensa, instrue teipsam:
Mortariolum, mazam pinse: Cyathe, vinum affunde:
Vbinam calyx est? teipsum diligenter laua:
Ascende maza: ex olla teipsam, beta, oportet exerere.
Huc ades piscis: at assus nondum sum parte altera:
Itaque te conuertito, & oleo te inungito.

A αἰκίας φησὶν ἔθεσαν, οὐ μόνον ὑπὲρ τῶν ἐλευθέρων, ἀλλὰ καὶ ἐάν τις εἰς δούλου σῶμα ὑβρίσῃ, γραφὰς εἶναι κατὰ τοῦ ὑβρίσαντος. τὰ ὅμοια εἴρηκε καὶ Λυκοῦργος ἐν τῷ κατὰ Λυκόφρονος πρώτῳ, καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου. Μαλακὸς δ' ἐν τοῖς Σιφνίων ὅροις ἱστορεῖ, ὡς τὴν Ἔφεσον δοῦλοι τῶν Σαμίων ᾤκησαν χίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες. οἳ καὶ τὸ πρῶτον ἀποστάντες εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ ὄρος κακὰ πολλὰ ἐποίουν τοὺς Σαμίους. ἔτει δὲ ἕκτῳ μετὰ

B ταῦτα ἐκ μαντείας οἱ Σάμιοι ἐσπείσαντο τοῖς οἰκέταις ἐπὶ συνθήκαις· καὶ ἀθῷοι ἐξελθόντες τῆς νήσου, ἐκπλεύσαντες κατέσχον τὴν Ἔφεσον. καὶ οἱ Ἐφέσιοι ἐκ τούτων ἐγένοντο. διαφέρειν δέ φησι Χρύσιππος δοῦλον οἰκέτου, γράφων ἐν δευτέρῳ περὶ ὁμονοίας, διὰ τὸ τοὺς ἀπελευθέρους μὲν, δούλους ἔτι εἶναι· οἰκέτας δὲ τοὺς μὴ τῆς κτήσεως ἀφειμένους. ὁ γὰρ οἰκέτης φησὶ δοῦλός ἐστι κτήσει κατατεταγμένος. καλοῦνται δ' οἱ δοῦλοι, ὡς μὲν Κλείταρχος

C φησὶν ἐν ταῖς γλώσσαις, ἄζοι καὶ θεράποντες, καὶ ἀκόλουθοι, καὶ διάκονοι, καὶ ὑπηρέται· ἔτι δὲ πάλμονες καὶ λάτρεις. Ἀμερίας δὲ ἑρκίτας φησὶ καλεῖσθαι τοὺς κατὰ τοὺς ἀγροὺς οἰκέτας. Ἕρμων δὲ ἐν Κρητικαῖς γλώτταις, μνῶτας, τοὺς εὐγενεῖς οἰκέτας· Σέλευκος δ' ἄζους, τὰς θεραπαίνας καὶ τοὺς θεράποντας· ἀποφράσην δὲ, τὴν δούλην καὶ βολίζην· σίνδρονα δὲ, τὸν δουλέκδουλον· ἀμφίπολον δὲ, τὴν περὶ τὴν δέσποιναν θεράπαιναν· πρόπολον δὲ, τὴν προπο-

D ρευομένην. Πρόξενος δ' ἐν δευτέρῳ Λακωνικῆς πολιτείας, ἐπικαλεῖσθαί φησι Χαλκίδας παρὰ Λακεδαιμονίοις τὰς θεραπαίνας. Ἴων δ' ὁ Χῖος ἐν Λαέρτῃ, τὸν οἰκέτην ἐπὶ δούλου τέθεικεν εἰπὼν, οἴμοι δόμων οἰκέτα κλεῖσον, ὑπόπτερος μή τις ἔλθῃ βροτῶν. Ἀχαιὸς δ' ἐν Ὀμφάλῃ περὶ τοῦ Σατύρου λέγων φησὶν ὡς εὔδουλος, ὡς εὔοικος ἦν, ἰδίως λέγων ὡς χρηστὸς ἐς τοὺς δούλους ἐστὶ καὶ τοὺς οἰκέτας. ὅτι δὲ οἰκέτης ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν οἰκίαν διατρίβων, κἂν

E ἐλεύθερος ᾖ, κοινόν. Οἱ δὲ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιηταὶ, περὶ τοῦ ἀρχαίου βίου διαλεγόμενοι, ὅτι οὐκ ἦν τότε δούλων χρεία, τοιάδε ἐκτίθενται. Κρατῖνος μὲν ἐν Πλούτοις, οἷς δὴ βασιλεὺς Κρόνος ἦν τὸ παλαιὸν ὅτε τοῖς ἄρτοις ἠστραγάλιζον. μᾶζαι δ' ἐν ταῖσι παλαίστραις Αἰγιναῖαι κατεβέβληντο, δρυπετεῖς βώλοις τε κομῶσαι. Κράτης δ' ἐν Θηρίοις. ἔπειτα δοῦλον οὐδὲ εἷς κεκτήσεται οὐδὲ δούλην; ἀλλ' αὐτὸς αὑτῷ δῆτ' ἀνὴρ γέρων διακονήσει;

F οὐ δῆτα. ὁδοιπόρου, τὰ γὰρ ταῦτα πάντ' ἐγὼ ποιήσω. τί δῆτα τοῦτ' αὐτοῖς πλέον; πρόσεισιν αὔθ' ἕκαστον τῶν σκευαρίων, ὅταν καλῇ τις. παρατίθου. τράπεζα αὐτὴ παρασκεύαζε σαυτήν. μάττε θυλακίσκε, ἔγχει κύαθε. ποῦ 'σθ' ἡ κύλιξ, λίαν νίζουσα σαυτήν. ἀνάβαινε μᾶζα, τὴν χύτραν χρὴ ἐξάραι τὰ τεῦτλα. ἰχθὺ βάδιζε. ἀλλ' οὐδέπω 'πὶ θάτερ' ὀπτός εἰμι. οὐκουν μεταστρέψας σαυτὸν ἁλὶ πάττε ζ' εἰσαλείφου;

Margin notes (partly cut off at the edge): … ferui … famuli … ferui-… adhuc sunt … dominis … Dicuntur co-… dominos … affe-… ministros, … obse-… domi-… vocẽ tre-… vel mer-… vel ni-… pauidos. c Quidam πάλ-… tanquam … in-… astu-… vel-… fecos. d … & … Vox pecunia. … constitu-… & … exerci-… tortasse … adagium, … frigere.

ἑξῆς δὲ μετὰ ταῦτα ὁ τὸν ἐναντίον τούτῳ παραλαμβάνων λόγον φησίν, A

Ἀλλ' ἀντίθες τόδε· ἐγὼ γὰρ αὖ τἄμπαλιν
Τὰ θερμὰ λουτρὰ πρῶτον ἄξω τοῖς ἐμοῖς
Ἐπὶ κιόνων ὥσπερ διὰ τοῦ παιωνίου
Ἐπὶ τῆς θαλάττης. ὥσθ' ἑκάστῳ ῥεύσεται,
Εἰς τὴν πύελον. ἐρεῖ δὲ θ' ὕδωρ ἀνέχετε,
Ἔπειτ' ἀλάβαστος εὐθέως ἥξει μύρου
Αὐτόματος. ὁ σπόγγος τε καὶ τὰ σανδάλια.

Βέλτιον δὲ τούτων Τηλεκλείδης Ἀμφικτυόσι,

Λέξω τοίνυν βίον ἐξ ἀρχῆς, ὃν ἐγὼ θνητοῖσι παρεῖχον, (δωρ κατὰ χειρός. B
Εἰρήνη μὲν πρῶτον ἁπάντων ἦν, ὥσπερ ὕ-
Ἡ γῆ δ' ἔφερ' οὐ δέος οὐδὲ νόσους, ἀλλ' αὐτόματ' ἦν τὰ δέοντα.
Οἴνῳ γὰρ ἅπας ἔρρει χαράδρα. μᾶζαι δ' ἄρτοις ἐμάχοντο, (καταπίνειν
135 Περὶ τοῖς στόμασι τῶν ἀνθρώπων, ἱκετεύουσαι κα-
Εἴ τι φιλοῖεν τὰς λευκοτάτας. οἱ δ' ἰχθύες οἴκαδ' ἰόντες
Ἐξοπτῶντες σφᾶς αὐτοὺς ἂν παρέκειντ' ἐπὶ ταῖσι τραπέζαις. Ζωμοῦ δ' ἔρρει παρὰ τὰς κλίνας ποταμὸς κρέα θερμὰ κυλίνδων. C
Ὑποτριμματίων δ' ὀχετοὶ τούτων τοῖς βουλομένοισι παρῆσαν.
Ὥστ' ἀφθονία, τὴν ἔνθεσιν ἣν νάρδον ἁπαλὴν καταπίνειν, (πίοις κατάπαστα.
Λεκανίσι, καὶ σίδ' ἀνάπαιστα παρῆν ἡδυσμα-
Ὀπταὶ δὲ κίχλαι μετ' ἀμητίσκων εἰς τὸν φάρυγγ' εἰσεπέτοντο.
Τῶν δὲ πλακούντων ὠστιζομένων περὶ τὴν γνάθον ἦν ἀλαλητός. (στραγάλιζον. D
Μήτρας δὲ τόμοις καὶ χναυματίοις οἱ παῖδες ἀ-
Οἱ δ' ἄνθρωποι πίονες ἦσαν τότε, καὶ μέγα χρῆμα γιγάντων.

Πρὸς τῆς Δήμητρος ὑμῖν ὦ ἑταῖροι, εἰ ταῦτα οὕτως ἐγίνετο, χρεία τις ἡμῖν ἦν οἰκετῶν; ἀλλὰ γὰρ αὐτουργοὺς εἶναι ἐθίζοντες ἡμᾶς οἱ ἀρχαῖοι διὰ τῶν ποιημάτων ἐπῳδὸν εὐωχοῦντες λόγοις. ἐγὼ δ' ἐπειδὴ ὥσπερ λαμπάδιον κατασείσαντος τοῦ θαυμασιωτάτου Κρατίνου τὰ προκείμενα ἔπη, καὶ ὡς οἱ μετ' αὐτὸν γενόμενοι μιμησάμενοι ἐπεξειργάσαντο, ἐξηγησάμην τῇ τάξει τῶν δραμάτων ὡς ἐδιδάχθη. καὶ εἰ μὴ ἐνοχλῶ τι ὑμῖν (τῶν γὰρ κυνικῶν φροντὶς οὐδὲ ἡ σμικροτάτη) ἀπομνημονεύσω κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις εἰρημένα ποιηταῖς. ὧν εἷς ἐστὶν ὁ Ἀττικώτατος Φερεκράτης, ὃς ἐν μὲν τοῖς Μεταλλεῦσι φησίν, E

Πλούτῳ δ' ἐκεῖν' ἦν πάντα συμπεφυρμένα,
Ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς πάντα τρόπον εἰργασμένα.
Ποταμοὶ μὲν ἀθάρης καὶ μέλανος ζωμοῦ πλέοι
Διὰ τῶν στενωπῶν τονθολυγοῦντες ἔρρεον F
Αὐταῖσι μυστίλαισι, καὶ ναστῶν τρύφη.
Ὥστ' εὐμαρῆ γ' ἦν αὐτόματ' εἰς τὴν ἔνθεσιν,
Χωρεῖν λιπαρὰν κατὰ τοῦ λάρυγγος τοῖς νεκροῖς.
Φύσκαι δὲ καὶ ζέοντες ἀλλάντων τόμοι
Παρὰ τοῖς ποταμοῖς σίζοντες ἐκέχυντ' ἀντ' ὀστράκων.
Καὶ μὴν παρῆν τεμάχη μὲν ἐξωπτημένα,
Καταχυσματίοισι παντοδαποῖσιν εὐτρεπῆ.

Paulo pòst qui deinceps ex aduerso respondet, ait:

Tu contra hæc nostra cum tuis comparato: primùm ego
Meos ad mare & calida omnino ducam balnea:
Eorum singulis aqua sponte fluet
In solium: exundansque & effusa illabetur.
Deinde unguenti mox aderit alabaster
Vltro, spongiáque, & solea.

His autem melius Teleclides in Amphictyonibus.

Dicam igitur [a] uitam ego quam initio mortalibus præbui.
Primùm quidem omnibus pax fuit, tanquã [b] manibus aqua:
Nec quæ metum [c] afferrent, nec quæ morbum, terra genuit: sponte prodibant ad uitam necessaria.
Torrentis alueus cuiusque uino manabat: mazæ pugnabant cum panibus,
Circa hominum ora, supplicantes ut deuorarentur;
Si quid placerent, candidissimæ: pisces egressi domo sua
Assantes seipsos in mensis porrecti iacebant:
Iuris fluebat prope lectos [d] amnis, feruentes carnes prouoluens:
Intriti condimenti riuus, illis si cuperent, aderat.
Nardique recentis tanta copia, ut ad singulas buccæas liceret
Plenis deuorare peluibus: punicorum auulsa grana condimentis inspersa erant.
Assi turdi cum ametiscis ad fauces aduolabant.
Placentæ festinanter in maxillas sese protrudentes tumultuosè fremebant.
Depositis uuluæ frustis, & placentarum fragmentis [e] pueri talis ludebant.
O besigum homines fuere, & nasti gigantes.

Per Cererem obsecro vos, socij, hæc ita si fuerunt, quid seruis opus erat? Suis mehercle prisci carminibus veluti per lusum admonuerunt, & docuerunt, vt nobis ipsi ministrare assuescamus, oratione sua venusta tanquam epulis reficientes. At quoniam veluti lampada succussit [f] Cratinus cum primis admirandus recitatis versibus, & posteri, velut eius imitatores, perpoliuerunt quod inchoarat, ordinem sequens fabularum, & temporum quibus actæ sunt, nisi vobis molestus ero, (nam de Cynicis ne tantillum quidẽ laboro,) per ordinem vobis commemorabo quæ aliis etiam poëtis dicta sunt. Ex illis vnus Pherecrates elegantiis Atticis venustissimus in Metallicis inquit:

A. Cum Pluto [g] hæc omnia promiscua & subacta fuerunt,
Bonis omnibus omni studio confecta, & absoluta:
Amnes pulte, nigróque iure pleni
Per angiportus murmurantes fluebant:
Pueris iusculum sorbituris [h] Nastorum suppetebant delitiæ.
Sponte omnia faciléque adueniebant, atque adeò
Vel in gulam mortuorum subibant unctæ buccæ.
Lucanicæ, & feruentia hillarum frusta
Ostreorum uice prope fluuios dispersa stridebant:
Piscium dissecta pulpamenta tosta quoque aderant
Scitamentis omnigenis apparata:

[a] O… [b] Pro… [c] … [d] Tr… [e] Tal… [f] Pro… [g] …

Et illis proximæ integræ pernæ, coctura teneræ,
ac distabescentes,
In patinis: exilique bis artus extremi
Suauem afflantes uaporem, intestinaque boum:
Et pinguia [a] *porcorum latera*
Lautissima adiacebant, amylis insidentia,
Elota lacte aderat & insuper alica
In catachytlis [b]*, peluibusque demersa.*
B. Eheu tu me enecas, in hac quæ adhuc uita moreris,
Cùm tibi ad inferos [c] *urinari liceat.*
A. Quid postea dices, cætera cùm audiueris?
Assi turdi, & adhuc feruentes, conditi,
Circa os uolitabant, deglutiri se supplicantes.
Sub myrti fronde & dispersis anemonis
Mala pendebant, aspectu eximia [d]
Pulchra super capitibus, nusquam adhærentia [e]*:*
Puellæ indutæ pallis tenuissimo [f] *filo textis,*
Pubescere [g] *tantùm incipientes, decerptis rosis ornata,*
Plenos calices atro & odorato uino haurientes
Per infundibulum bibere uolentibus inuergebant.
Horum omnium quidpiam si liberet, ac comesset aliquis,
Continuò rursum duplo copiosius id redibat quàm initio. Idem in Persis:
Quid tuis nobis opus est aratoribus? aut iugorum fabris?
Aut falciũ? aut ærarijs? aut plantarũ seminibus?
Aut radicis [h] *admotis uitibus? Sponte namque per triuia*
Nigri iuris fluuij, inspersis pinguibus &
Achilleis [i] *mazis, exuberantes* [k]
Affluenter scaturiunt, ex Pluti fontibus:
Et hauriri se postulant.
Iuppiter uerò nullo fumo condito uino pluet, & è dolio ministrabit.
E tegulis uuarum ametiscorúmque riui, & nasticorum,
Caseo multo conditorum, calentes defluent
Cum pulte.

Idem poëta in Nugis [l].
Ventorum flatu multæ in montibus arbores, tanquam folia hædorum lactes abijcient,
Paruulásque loligines teneras, & feruentes turdos.

Quid attinet præterea lepidi Aristophanis versus ex Tagenistis [m] addere? Ex Acharnensibus adeò multa carmina tenetis, vt vobis nihil desideretur. At si memorauero quæ Metagenes scripsit in Thuriopersis, finem dicendi faciam, ac longum [n] valere iubebo Nicophontis Sirenas, in quibus hæc scribuntur:
Ningat polentis, rorescat panibus:
Pluat pulte. Per uias iusculum deuoluatur cum carnibus:
Placenta se mandi iubeat.

Metagenes verò hæc inquit:
Crathis fluuius nobis defert
Mazas maximas, quæ sese ultro pinsuerunt:
Alter uerò fluuius, quem Sybarim uocant,
Nastorum, & carnium fluctum pellit
Elixarum, & raiarum, quæ eodem ex loco aduoluuntur:
Inde quoque amnes exigui oriuntur
Loliginum assarum, pagurorum, locustarum,
Ad midem, hillarum, ac minutalium [o]*,*

Σκελίδες δ' ὁλοκνήμοι πλησίον τακερώταται,
Ἐπὶ πινακίσκοις· καὶ δίεφθ' ἀκροκώλια
Ἥδιστον ἀτμίζοντα, καὶ χόλικες βοός·
Καὶ πλευρὰ δελφάκει' ἐπεξανθισμένα.
Χναυρότατα παρέκειτ' ἐπ' ἀμύλοις καθήμενα.
Παρῆν δὲ χόνδρος γάλακτι κατανενιμμένος,
Ἐν καταχύτλοις λεκάναισι καὶ πόντομ',
Οἴμ' ὡς ἀπολεῖς μ' ἐνταῦθα διατρίβουσ' ἔτι
Παρὸν κολυμβᾶν ὡς ἔχετ' εἰς τὸν τάρταρον.
Τί δῆτα λέξεις τἀπίλοιπ' ἐπεὶ πύθῃ;
Ὀπταὶ κίχλαι γὰρ ἀνάβραστ' ἠρτυμέναι
Περὶ τὸ στόμ' ἐπέτοντ' ἀντιβολοῦσαι καταπιεῖν
Ὑπὸ μυρρίναισι κἀνεμώναις κεχυμέναι.
Τὰ δὲ μῆλ' ἐκρέματο τὰ καλὰ τῶν καλῶν,
Ἰδεῖν ὑπὲρ κεφαλῆς ἐξ οὐδενὸς πεφυκότα.
Κόραι δ' ἐν ἀμπεχόναισι τριχύφοις ἀρτίως
Ἡβυλλιῶσαι καὶ τὰ ῥόδα κεκαρμέναι,
Πλήρεις κύλικας οἴνου μέλανος ἀνθοσμίου
Ἤντλουν διὰ χώνης τοῖσι βουλομένοις πιεῖν.
Καὶ τῶνδ' ἕκαστος εἰ φάγοι τι, ἢ πίοι,
Διπλάσι' ἐγένετ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πάλιν.

κἀν τοῖς Πέρσαις δέ φησι,
Τίς δ' ἔσθ' ἡμῖν τῶν σῶν ἀροτῶν ἢ ζυγοποιῶν ἔτι χρεία,
Ἢ δρεπανουργῶν, ἢ χαλκοτύπων, ἢ σπέρματος, ἢ χαρακισμοῦ; Αὐτόματοι γὰρ διὰ τῶν τριόδων ποταμοὶ λιπαροῖς ἐπιπάστοις,
Ζωμοῦ μέλανος, καὶ Ἀχιλλείοις μάζαις κοχυδοῦντες,
Ἐπιβλὺξ ἀπὸ τῶν πηγῶν τῶν τοῦ πλούτου ῥεύσοντας σφῶν ἀρύτεσθαι.
Ὁ Ζεὺς δ' ὕων οἴνῳ καπνίᾳ, κατὰ τοῦ κεράμου βαλανεύσει.
Ἀπὸ τῶν δὲ τεγῶν ὀχετοὶ βοτρύων μετ' ἀμητίσκων καὶ νασίσκων πολυτύρων
Ὀχετεύσονται θερμοὶ σὺν ἔτνει. καὶ λειριοπολφανεμώναις,
Τὰ δένδρη τ' αὐτοῖς ὄρεσι χορδαῖς ὀπταῖς ἐριφείοις φυλλορρήσει.
Καὶ τευθιδίοις ἁπαλοῖς κίχλαις τ' ἀναβράστοις.

Τί δεῖ πρὸς τούτοις ἔτι παρατίθεσθαι τὰ ἐκ Ταγηνιστῶν τοῦ χαρίεντος Ἀριστοφάνους; πάντες γὰρ τῆς καὶ Ἀχαρνεῖς αὐτοῦ πλήρεις ἐστέ. τῶν δὲ Μεταγένους ἐκ Θουριοπερσῶν μνημονεύσας, καταπαύσω τὸν λόγον, μακρὰ χαίρειν εἰπὼν ταῖς Νικοφῶντος Σειρῆσιν, ἐν αἷς τάδε γέγραπται. Νιφέτω μὲν ἀλφίτοισι, ψακαζέτω δὲ ἄρτοισιν, ὑέτω δ' ἔτνει. ζωμὸς διὰ τῶν ὁδῶν καλινδείτω, κρέα πλακοῦς ἑαυτὸν ἐσθίειν κελευέτω. ἀλλ' ὅγε Μεταγένης τάδε φησίν.
Ὁ μὲν ποταμὸς ὁ Κρᾶθις ἡμῖν καταφέρει
Μάζας μεγίστας, αὐτομάτας μεμαγμένας.
Ὁ δ' ἕτερός γε ὁ Σύβαρις καλούμενος
Ποταμὸς, ὠθεῖ κῦμα ναστῶν καὶ κρεῶν,
Ἑφθῶν τε βατίδων εἰλυομένων αὐτόθεν.
Τὰ δὲ μικρὰ ταυτὶ ποτάμι' ἐν μὲν ἐντεῦθεν ῥεῖ
Τευθίσιν ὀπταῖς καὶ φάγροις καὶ καράβοις.
Ἐντευθενὶ δ' ἀλλᾶσι καὶ πνικτοῖς κόμμασι,

† Τηδὶ δ' ἀφύλλοισι, τῇδε δ' αὖ τηγανίαις A
Τεμάχη τ' αὐωθεν αὐτόματα πεπνιγμένα
Εἰς τὸ στόμ' ἔρρει. τάδε παρ' αὐτὼ τὼ πόδε,
Ἄμυλοι δὲ περινάουσιν ἡμῖν ἐν κύκλῳ.

Οἶδα δ' ὅτι καὶ οἱ Θουριοπέρσαι, καὶ τὸ τοῦ Νικοφῶντος δρᾶμα ἀδίδακτόν ἐστι. διόπερ καὶ τελευταίων αὐτῶν ἐμνήσθην. ταῦτα τοῦ Δημοκρίτου σαφῶς καὶ τορῶς διεξελθόντος, ἐπῄνουν μὲν οἱ δαιταλεῖς· ὁ δὲ Κύνουλκος ἔφη, Ἄνδρες σύσσιτοι, σφόδρα με λιμώττοντα οὐκ ἀηδῶς ὁ B Δημόκριτος εἱστίασε ποταμοὺς διαπεράμενος ἀμβροσίας καὶ νέκταρος· ὑφ' ὧν ἐγὼ ἀρδευθεὶς τὴν ψυχὴν πάνυ πειναλέος γεγένημαι λόγοις αὐτὸ μόνον καταβροχθίσας. ὥστε ἤδη παυσάμενοι ποτὲ τῆς τοσαύτης ἀπεραντολογίας, καὶ κατὰ τὸν Παιανιέα ῥήτορα τοιούτων τινῶν μεταλάβωμεν, ἃ

Μήτ' ἰσχὺν ἐντίθησι, μήτ' ἀποθνήσκειν ἐᾷ.

ἐν κενῇ γὰρ γαστρὶ τῶν καλῶν ἔρως οὐκ ἔστι. πεινῶσι γὰρ ἡ Κύπρις πικρά, Ἀχαιός φησιν ἐν Αἴ- C θωνι Σατυρικῷ. παρ' οὗ ὁ σοφὸς Εὐριπίδης λαβὼν ἔφη, Ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶν-
136 τι δ' οὔ. Πρὸς ὃν ὁ Οὐλπιανὸς ἀεί ποτε διαπολεμῶν ἔφη,

Πλήρης μὲν λαχάνων ἀγορὴ, πλήρης δὲ καὶ ἄρτων. σὺ δὲ ὦ κύων ἀεὶ λιμώττεις, καὶ οὐκ ἐᾷς ἡμᾶς λόγων καλῶν καὶ ἀφθόνων μεταλαμβάνειν, μᾶλλον δὲ σιτεῖσθαι. τροφὴ γὰρ ψυχῆς λόγοι καλοί. καὶ ἅμα στραφεὶς πρὸς τὸν οἰκέτην, Λεῦκε ἔφη, κἂν ἐκφατνίσματά τινα ἄρτων ἔχῃς, δὸς τοῖς κυσίν. καὶ ὁ Κύνουλκος, εἰ μὲν εἰς D ἀκροάσεις λόγων ἔφη παρεκεκλήμην, ἠπιστάμην ἥκειν ἀγορᾶς πληθυούσης. οὕτως γάρ τις τῶν σοφῶν τὴν τῶν δείξεων ὥραν ἐκάλει. καὶ αὐτὸν οἱ πολλοὶ διὰ τοῦτο Πληθαγόραν ὠνόμαζον. εἰ δὲ λουσάμενοι λογάρια δειπνοῦμεν

Μικρὰς τίθημι συμβολὰς, ἀκροώμενος,

κατὰ τὸν Μένανδρον. διὸ παραχωρῶ σοι ὦ γάστρων τῆς τοιαύτης ἐμφορεῖσθαι σιτήσεως.

Πεινῶντι γὰρ ἀνδρὶ μᾶζα τιμιωτέρα E
Χρυσοῦ τε κἀλέφαντος,

κατὰ τὸν τοῦ Ἐρετριέως Ἀχαιοῦ κύκλον. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, οἷός τ' ἦν ἀπανίστασθαι. ἐπιστραφεὶς δὲ καὶ θεασάμενος πλῆθος ἰχθύων καὶ ἄλλων παντοδαπῶν ὄψων παρασκευὴν εἰσκυκλουμένην, τύψας τῇ χειρὶ τὸ προσκεφάλαιον, ἀνέκραγεν,

Τέτλαθι δὴ πενίη, καὶ ἀνάσχεο μωρολογούντων.
Ὄψων γὰρ πλῆθός σε δαμᾷ καὶ λιμὸς ἀτερπής. F

ἐγὼ γὰρ ἤδη ὑπὸ τῆς ἐνδείας οὐ διθυράμβοις φθέγγομαι κατὰ τὸν Σωκράτην, ἀλλ' ἤδη καὶ ἔπη. λιμώδης γὰρ ὄντως ἡ ῥαψῳδία. καὶ γὰρ Ἀμειψίαν ὃς ἐν Σφενδόνῃ ἔφη περὶ σοῦ μαντευσάμενος ὦ Λαρήνσιε.

Κοὐδεὶς σοί τις τῶν πλουσίων μὰ τὸν Ἥφαιστον προσόμοιος,

Hinc elixorum, frixorum illinc:
Piscium quoque pulpamenta sponte tosta
Supernè in os labuntur quædam, alia iuxta pedes:
Amyla verò in orbem circumfluunt.

Porrò mihi compertum est Thuriopersas, illamq; fabulam Nicophontis actam nũquam fuisse, quamobrem illarum postremo loco memini. Hæc Democritus cùm luculenter & celeriter prompteq; disseruisset, eum quidem conuiuæ laudabant, Cynulcus autem inquit, Me profectò vehementer esurientem, ô viri sodales, non iniucundè refecit ac cibauit Democritus, traiectis ambrosię & nectaris amnibus, quibus tametsi mentem irrigauerim, nihilo secius aucta valde fames est, quia verba tantùm deglutierim: itaque immensa iam orationis illa prolixitate[a] reiecta, quod Pæaniensis[b] orator dixit, eorum participes nos simus quæ nec[c] robur indant, nec mori sinant.

Vacuo namque uentri formosorum nullus amor inest:

Et quod Achæus dixit in AEthone Satyrico,

Famelicis amara Venus est.

A quo sapiens Euripides eandem sententiam sumpsit:

Saturis Venus adest, non ijs quos[d] premit fames.

Eius verò fere semper aduersarius Vlpianus tum dixit: Plenum forum est oleribus: plenum panibus: tu verò semper, ô canis, esuris, nec his sermonibus pulchris nos ac copiosis frui sinis, imo verò cibari potiùs. Est enim mentis cibus elegans oratio. tum ad famulum conuersus, Leuce, inquit, si quidquam panis è stabuli tui purgamentis habes, da canibus. Tum Cynulcus, Si ad sermones, inquit, audiendos inuitatus fuissem, pleno foro[e] non ignorabam veniendum esse. Tempus enim harum ostentationum ac disputationum sic vocabat sapiens quidam, ideo cognominatus à multis Plethagoras. Sin nobis[f] iam lotis cœnandæ sunt oratiunculæ, vt ait Menander, ob hanc auscultationem exigua quam conferam symbola futura est. Itaque nihil prohibeo, quin, ô ventrose, isto te cibatu pascas, & ingurgites. Nam, quod in Circulo Achæus Eretriensis inquit,

Esurienti maza & auro & ebore pretiosior est.

Hæc locutus protinus surrexit, tanquam abiturus: at obuersus, & piscium magnam vim, apparatúmque obsoniorum aliorum omnegenus contuitus in orbem circumiectum, ceruical manu pulsans, exclamauit,

Iam patiens esto paupertas, & uerbosos stultos hos tolera:
Obsoniorum domat te multitudo, tristisque fames.

Ego namque inopia cibi, non quidem, vt Socrates, dithyrambicos versus eloquor, sed heroica iam carmina. Hos enim versus qui componunt[g] & cantant, egestate fere laborant, atque fame, vt in Funda rectè dixit Amipsias, qui de te vaticinatus, ô Laurenti, hæc præterea scripsit:

Locupletum, per Vulcanum, tibi nemo similis est:

a T... b De... c Nec ... d E... fine C... Bacch... e Q... f Lau... à foro ... g ...

Lauta mensa nullus splendidus, nullus item
Pingue sorbere qui uelit iusculum:
Quod enim miraculum est incredibile, conspicor
Piscium uaria genera circa littus [a] maris extremum
Lusitantia, gobios, sparos, passeres, erythrinos,
Mugiles, percas, asellos, thynnos,
Congros, caniculas, melanuros, sepias,
Aulopias [b], mullos, eledonas, polypos, scorpios:
Vt est apud Heniochum in Curioso.
Quoniam igitur
Pro cœna [c] decertare auis est auspicatissima,
Quod ait Metagenes Comicus,
Hæc mihi patienter ferenda sunt.
Illo ergo tacente Massurius inquit, Quandoquidem intactum superest adhuc nonnihil eius sermonis, quem de seruis habuimus, conferam & ipse Democrito viro sapienti, mihíque amicissimo, amoris ergo [d] cantionē quādam. Philippus Theangelensis in opere De Caribus & Lelegibus, posteaquam recensuit Lacedæmoniorum Eilotas, Thessalorum Penestas, Caras [e] tradit Lelegibus nunc vti, olimque vsos fuisse pro seruis. Phylarchus libro sexto historiarum tradit Byzantios ita dominos fuisse Bithynorum, quemadmodum Eilotum Lacedæmonios. De iis quos Epeuanactos, (sunt autē & illi quoque serui,) Lacedæmonii vocant, Theopompus libro trigesimosecundo historiarum hæc dilucidè scripsit, in bello quod contra Messenios [f] gesserunt cùm occisi fuissent Lacedæmonij multi, reliquos superstites, veritos ne se commilitonibus esse destitutos hostis animaduerteret, in singulos eorum lectos, qui obierant, Eilotas aliquot traduxisse, & eos postea donatos ciuitate Epeuanactos [g] appellasse, quia in lectos mortuorum eos suffecissent, & retulissent in militares ordines. Idem libro trigesimotertio historiarum scribit, appellari seruos quosdam Sicyoniis Catanancophoros [h], similes Epeuanactis. Similia tradit & Menæchmus in Sicyoniacis, nimirum Catanancophoros seruos esse non absimiles Epeuanactis. Præterea Theopompus libro secundo Philippicorum scribit Arcadibus esse Prospelatarum, qui Eilotibus non sunt dissimiles, triginta myriadas. Quos autem Lacedæmonij vocant Mothacas, liberi quidem sunt, sed non Lacedæmonij. De illis Phylarchus libro vigesimoquinto historiarum hæc prodidit: Sunt autem Lacedæmoniorum coalumni Mothaces. Nam cum singulis ciuium filiis, quantùm sufficit res familiaris, vnum, duos, pluresve educandos Lacedæmonij curāt Mothacas, liberos sanè, disciplinæq; ac institutionis vniuersæ participes [i]. Ex illorū numero fuisse Lysandrū aiunt, qui Atheniēsibus nauali prelio victis, ob fortitudinē adscriptus est ciuibus. Myron Prienēsis libro secūdo Messeniacorum, Lacedæmonij seruos, inquit, sæpe manumiserunt, & quosdā Aphetas, alios Adespotos, nonnullos Eryecteras appellarūt, in classes ac ordines distributos: quosdam etiam Neodamodas, ab Eilotibus diuersos. Theopompus libro septimo Rerum Græ-

A Καλλιτράπεζος, καὶ βουλόμενος λιπαρὸν ζωμὸν καταπίνειν.
Ὁρῶ γὰρ θαῦμ' ἄπιστον ἰχθύων γένη,
Περὶ τὴν ἄκραν παίζοντα, κωβιούς, σπάρους,
Ψήττας, ἐρυθίνους, κεστρέας, πέρκας, ὄνους,
Θύννους, μελανούρους, σηπίας, αὐλωπίας,
Τρίγλας, ἐλεδώνας, σκορπίους,
Φησὶν Ἡνίοχος ἐν Πολυπράγμονι. δεῖ οὖν κἀμὲ κατὰ τὸν κωμικὸν Μεταγένην εἰπόντα,
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ δείπνου
B Τετλάναι. σιωπήσαντος δ' αὐτοῦ, ὁ Μασούριος ἔφη. ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπολείπεταί τινα περὶ τοῦ ἀμφὶ τοὺς οἰκέτας λόγου, συμβαλοῦμαί τι καὶ αὐτὸς μέλος εἰς ἔρανον τῷ σοφῷ καὶ φιλτάτῳ Δημοκρίτῳ. Φίλιππος ὁ Θεαγγελεὺς ἐν τῷ περὶ Καρῶν καὶ Λελέγων συγγράμματι, καταλέξας τοὺς Λακεδαιμονίων εἵλωτας, καὶ τοὺς Θετταλικοὺς πενέστας, καὶ Κᾶρας φησὶ τοῖς Λέλεξιν ὡς οἰκέταις χρήσασθαι πάλαι τε καὶ νῦν. Φύλαρχος δ' ἐν ἕκτῃ ἱστοριῶν, καὶ Βυζαντίους φησὶν οὕτω
C Βιθυνῶν δεσπότας, ὡς Λακεδαιμονίους τῶν εἱλώτων. περὶ δὲ τῶν παρὰ Λακεδαιμονίοις ἐπευνάκτων καλουμένων (δοῦλοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι) σαφῶς ἐκτίθεται Θεόπομπος διὰ τῆς δευτέρας καὶ τριακοστῆς τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. ἀποθανόντων πολλῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ πρὸς Μεσσηνίους πολέμῳ, οἱ περιλειφθέντες εὐλαβηθέντες μὴ καταφανεῖς γένωνται τοῖς ἐχθροῖς ἐρημωθέντες, ἀνεβίβασαν τῶν εἱλώτων ἐφ' ἑκάστην στιβάδα τῶν τετελευτηκότων τινάς. οὓς καὶ πολί-
D τας ὕστερον ποιήσαντες προσηγόρευσαν ἐπευνάκτους, ὅτι κατετάχθησαν ἀντὶ τῶν τετελευτηκότων εἰς τὰς στιβάδας. ὁ δ' αὐτὸς ἱστορεῖ κἀν τῇ τριακοστῇ καὶ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν, παρὰ Σικυωνίοις κατωνακοφόρους καλεῖσθαι δούλους τινάς, παραπλησίους ὄντας τοῖς ἐπευνάκτοις. τὰ παραπλήσια ἱστορεῖ καὶ Μέναιχμος ἐν τοῖς Σικυωνιακοῖς, κατωνακοφόρους καλεῖσθαι δούλους τινάς, παραπλησίους ὄντας τοῖς ἐπευνάκτοις. ἔτι Θεόπομπος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Φιλιππικῶν, Ἀρκαδίους
E φησὶ κεκτῆσθαι προσπελατῶν ὥσπερ εἱλώτων τριάκοντα μυριάδας. οἱ δὲ μόθακες καλούμενοι παρὰ Λακεδαιμονίοις ἐλεύθεροι μέν εἰσιν οὐ μὴν Λακεδαιμόνιοι. λέγει δὲ περὶ αὐτῶν Φύλαρχος ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν οὕτως. εἰσὶ δ' οἱ μόθακες σύντροφοι τῶν Λακεδαιμονίων. ἕκαστος γὰρ τῶν πολιτῶν παῖδας ὡς ἂν καὶ τὰ ἴδια ἐκποιῶσιν, οἱ μὲν ἕνα, οἱ δὲ δύο, τινὲς δὲ πλείους ποιοῦνται συντρόφους αὐτῶν. εἰσὶν οὖν οἱ μόθακες ἐλεύθεροι μέν, οὐ μὴν Λακεδαι-
F μόνιοι. μετέχουσι δὲ τῆς παιδείας πάσης. τούτων ἕνα φασὶ γενέσθαι καὶ Λύσανδρον τὸν καταναυμαχήσαντα τοὺς Ἀθηναίους, πολίτην γενόμενον δι' ἀνδραγαθίαν. Μύρων δὲ ὁ Πριηνεὺς ἐν δευτέρῳ Μεσσηνιακῶν, πολλάκις φησὶν ἠλευθέρωσαν Λακεδαιμόνιοι δούλους. καὶ οὓς μὲν ἀφέτας ἐκάλεσαν, οὓς δὲ ἀδεσπότους, οὓς δὲ ἐρυκτῆρας, δεσποσιοναύτας ἄλλους, οὓς εἰς τοὺς στόλους

κατέταξαν. ἄλλους δὲ νεοδαμώδεις, ἑτέρους ὄντας τῶν εἱλώτων. Θεόπομπος δ' ἐν ἑβδόμῳ Ἑλληνι-

κῶν περὶ τῶν εἱλώτων, λέγων ὅτι καὶ Ἑλεᾶται καλοῦνται, γράφει οὕτως. τὸ δὲ τῶν εἱλώτων ἔθνος, παντάπασιν ὠμῶς διάκειται καὶ πικρῶς. εἰσὶ γὰρ οὗτοι καταδεδουλωμένοι πολὺν ἤδη χρόνον ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν. οἱ μὲν αὐτῶν ἐκ Μεσσήνης ὄντες· οἱ δὲ Ἑλεᾶται κατοικοῦντες πρότερον τὸ καλούμενον Ἕλος τῆς Λακωνικῆς. Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης ἐκλαθόμενος ἑαυτοῦ, (ἐλέγχει δ' αὐτὸν εἰς τοῦτο Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης διὰ τῆς δωδεκάτης τῶν ἱστοριῶν,) οὐκ εἶναι ἔφη σύνηθες τοῖς Ἕλλησι δούλους κτᾶσθαι, αὐτὸς εἰπὼν ὁ Ἐπιτίμαιος· (οὕτως δ' αὐτὸν καλεῖ Ἴστρος ὁ Καλλιμάχιος ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀντιγραφαῖς) εἰπὼν καὶ ὅτι Μνάσων ὁ Φωκεὺς πλείους ἐκέκτητο δούλους τῶν χιλίων. κἂν τῇ τρίτῃ δὲ τῶν ἱστοριῶν ὁ Ἐπιτίμαιος ἔφη, οὕτως εὐδαιμονῆσαι τὴν Κορινθίων πόλιν, ὡς κτήσασθαι δούλων μυριάδας ἓξ καὶ τεσσαράκοντα. δι' ἃς ἡγοῦμαι καὶ τὴν Πυθίαν αὐτοῖς κεκληκέναι χοινικομέτρας. Κτησικλῆς δ' ἐν τρίτῃ χρο-
137 νικῶν τῇ δεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν φησὶν ὀλυμπιάδι, Ἀθήνησιν ἐξετασμὸν γενέσθαι ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως τῶν κατοικούντων τὴν Ἀττικήν. καὶ εὑρεθῆναι Ἀθηναίους μὲν δισμυρίους πρὸς τοῖς χιλίοις, μετοίκους δὲ μυρίους, οἰκετῶν δὲ μυριάδας τεσσαράκοντα. Νικίας δ' ὁ Νικηράτου, ὡς ὁ καλὸς ἔφη Ξενοφῶν ἐν τῷ Περὶ πόρων, χιλίους ἔχων οἰκέτας ἐμίσθωσεν αὐτοὺς εἰς τὰ ἀργυρεῖα Σωσίᾳ τῷ Θρᾳκὶ, ἐφ' ᾧ ὀβολὸν ἕκαστον τελεῖν τῆς ἡμέρας. Ἀριστοτέλης δ' ἐν Αἰγινητῶν πολιτείᾳ, καὶ παρὰ τούτοις φησὶ γενέσθαι ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα μυριάδας δούλων. Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν τῇ ὀγδόῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Εὐρωπιακῶν, Δαρδανεῖς φησὶ δούλους κεκτῆσθαι τὸν μὲν χιλίους, τὸν δὲ καὶ πλείους. τούτων δ' ἕκαστον ἐν μὲν εἰρήνῃ γεωργεῖν, ἐν πολέμῳ δὲ λοχίζεσθαι, ἡγεμόνα νέμοντας τὸν ἴδιον δεσπότην. πρὸς ταῦτα ἀπαντήσας ὁ Λαρήνσιος ἔφη, ἀλλὰ Ῥωμαίων ἕκαστος, (οἶδας δ' ἀκριβῶς ταῦτα ὦ καλὲ Μασούριε) πλείστους ὅσους κεκτημένος οἰκέτας. καὶ γὰρ μυρίους καὶ δισμυρίους, καὶ ἔτι πλείους δὲ πάμπολλοι κέκτηνται, οὐκ ἐπὶ προσόδοις δὲ ὥσπερ ὁ τῶν Ἑλλήνων ζάπλουτος Νικίας· ἀλλ' οἱ πλείους τῶν Ῥωμαίων συμπροϊόντας ἔχουσι τοὺς πλείστους. καὶ αἱ πολλαὶ δὲ αὗται Ἀττικαὶ μυριάδες τῶν οἰκετῶν δεδεμέναι εἰργάζοντο τὰ μέταλλα. Ποσειδώνιος γοῦν, οὗ συνεχῶς μέμνησαι, ὁ φιλόσοφος, καὶ ἀποστάντας φησὶν αὐτοὺς καταφονεῦσαι μὲν τοὺς ἐπὶ τῶν μετάλλων φύλακας· καταλαβέσθαι δὲ τὴν ἐπὶ Σουνίῳ ἀκρόπολιν, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον πορθῆσαι τὴν Ἀττικήν. οὗτος δ' ἦν ὁ καιρὸς ὅτε καὶ ἐν Σικελίᾳ ἡ δευτέρα τῶν δούλων ἐπανάστασις ἐγένετο. πολλαὶ γὰρ αὗται ἐγένοντο, καὶ ἀπώλοντο οἰκετῶν ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν μυριάδας. σύγγραμμά τε ἐκδέδωκε περὶ τῶν δουλικῶν πολέμων Καικίλιος ὁ ῥήτωρ ὁ ἀπὸ Καλῆς ἀκτῆς. καὶ Σπάρτακος δὲ ὁ μονομάχος ἐκ Καπύης πόλεως Ἰταλικῆς ἀποδρὰς κατὰ τὰ Μιθριδατικὰ, πολὺ πλῆθος ἀποστήσας οἰκετῶν (ἦν δὲ καὶ αὐτὸς οἰκέτης Θρᾷξ γένος) κατέδραμε πᾶσαν Ἰτα-

A ciæ Eilotas vocari quoque Eleatas his verbis indicat: Eilotum natio prorſus crudeliter & acerbè tractatur. Sunt autem hi per longum iam tempus à Lacedæmoniis in ſeruitutem redacti, alii quidem Meſſenii, alii verò Eleatæ [a] prius incolæ eius oppidi Laconiæ, quod Helos [b] nuncupant. Timæus Tauromenites oblitus ſui, quod in eo reprehendit Polybius Megalopolitanus libro decimotertio hiſtoriarum, negat conſuetum fuiſſe Græcis vt ſeruos haberent, in ea re tradenda profectò Epitimæus[c]: ſic enim Callimachius Iſter eum nominat in ſuis aduerſus illum contradictioni- B bus, quia ſcripſiſſet alibi Mnaſoni Phocenſi plures quàm mille ſeruos fuiſſe. Idem Epitimæus libro tertio hiſtoriarum prodidit, Corinthiorum oppidi fuiſſe tantam fœlicitatem, vt ſeruorum myriadas quadragintaſex poſſiderent: quamobrem vocatos à Pythia Chœnicometras [d] exiſtimo. Cteſicles libro Chronicorum tertio ſcribit, centeſima & decima Olympiade Demetrium Phalereum Atticæ incolas recenſuiſſe, inuentáſque Athenienſiũ C duas myriadas fuiſſe ac inſuper mille, inquilinos decies mille, ſeruorum autem quadraginta myriadas. Nicias Nicerati filius, vt lepidus Xenophon teſtatur libro de vectigalibus, quos habuit ſeruos mille Soſiæ Thracio ad fodinas argentarias locauit, obolum quotidie ſingulis reddentibus. Ariſtoteles in AEginetarum republica ſeruorum quadraginta ſeptem myriadas fuiſſe tradit. Agatharchides Cnidius libro trigeſimooctauo Rerum Europę, ſcribit, è Dardanis aliquem ſeruos mille poſſediſſe, quendam etiam plures: ac eorum D vnumquemque pacis tempore agrum colere, belli verò, militæ nomen dare, ſuoſq; illis duces eſſe dominos. Hîc Laurentius interfatus, Atqui, ô bone Maſſuri, probè noſti Romanos, inquit, quamplurimos ſeruos poſſediſſe, ex illiſq; permultos habuiſſe mancipiorum & decem millia, & viginti, atque etiam plura, non quæſtus & prouentus gratia, qua ſpe Nicias Græcorum ditiſsimus ſeruos comparabat: verùm magna ex parte, vt Romanorum cuique comitum, anteambulonum, & aſſe- E clarum ingens ſit numerus. Seruorum quidem Atticorum tot myriades vinctis pedibus in metallorum fodinis exercebantur. Itaque Poſidonius philoſophus, cuius frequenter meminiſti, tradit eos aliquando rebelles metallorum præfectis ac cuſtodibus interemptis, arcem occupaſſe promontorii Sunii, & Atticam diu populationibus vexaſſe, quo tempore in Sicilia excitata eſt ſeruorum [e] ſecunda defectio, nam multæ illorum ſeditiones fuere, in quibus ſeruorum perierunt plus quàm centum myriades. Cæcilius rhetor, in F Acte [f] pulchra genitus, librũ edidit de bellis ſeruilibus. Spartacus gladiator, Thrax genere, ab vrbe Capua fugitiuus ex locis contermi nis [g] Veſuuio, ſeruorũ maximo numero à dominis vt deſciſcerent, cùm perſuaſiſſet, fuit enim ipſe quoq; ſeruus è Thracia, totam Ita-

A liam longo tempore vastauit excursionibus, seruis quotidie multis ad eum confluentibus: ac nisi cum Licinnio [a] Crasso congressus is occubuisset, nostratibus sudoris haud parum [b] excitasset, quemadmodum Siculis olim Eunus. Prudentes quidem, temperantes, & omnibus virtutibus excellentes prisci Romani fuerunt. Scipio, cui Africani [c] cognomẽ fuit, à senatu legatus vt terrarum orbis regna componeret, ac in manum eorum quibus reddi æquum fuit, illa restitueret, seruos tantùm quinque secum duxit, testibus Posidonio & Polybio, vnóque in itinere vita functo ad familiares literis datis emptum alium vt mitterent ad se, mandauit. Iulius verò Cæsar, qui primus omnium hominum cum mille nauibus in insulam Britanniam traiecit, seruos habuit tantummodo tres, vt autor est Cotta sub eo militum ductor, libro De republica Romana, lingua nostra vernacula scripto. Alij Smindyridæ [d] Sybaritæ mores sanè fuerunt, ô Græci viri, qui ad Agorastes Clisthenis filiæ nuptias properans, præ luxu & deliciis mille seruos eduxit, piscatores, aucupes, coquos. Idem vir quàm fœliciter viueret ostentare cupiens, vt tradit Chamæleon Ponticus libro De voluptate, quod opus Theophrasti nomine circumfertur, iactabat annis se viginti nec orientem solem vidisse nec occidentem, idq; admirandum esse & magni ad fœlicitatem momenti existimabat. Vesperi quidem, vt credibile est, admodum sero [e] expergefieri solitus, manè is dormiebat, vtroque tempore miser. Estiæus verò Ponticus honestè gloriabatur se nec ortum solis nec occasum vnquam aspexisse, quòd literis operam iugiter nauaret, vt refert Nicias Nicaensis in Successionibus. Quid igitur? Scipioni atque Cæsari mancipia defuerunt? Minimè quidem: sed patrias leges violandas ij sibi cùm non putarent, publici moris obseruatores curiosi, aridiorem vitam castigatiorémque vixere. Prudentis siquidem est ac circumspecti antiquos imitari, nec ab eorum exemplis discedere. Itaque hostes illi aduersus quos in expeditionem exierunt, profligarunt, & si quid apud illos honestum ac pulchrum fuit, imitatione dignum, vt priscis temporibus Romani facere consueuerant, simul cum captiuis ad suos retulere. Nam integris patriis legibus, ab iis quos subegerant, si quas exercitationis honestæ reliquias inuenirent, Romam illi reportabant, inutilia superuacuáque ipsis relinquẽtes, ne aliquãdo sperarent ea se recuperare posse quę Romani ademerãt. A Græcis igitur cùm machinarũ & obsidionaliũ instrumentorum fabricã didicissent, illis ipsos prælio [f] superarunt. Tyrrheni eos docuere acie per phalangũ turmas instructa pugnare, Sãnites scuto se protegere, Hispani gæsis dimicare, alij alia, quæ ipsi melius absoluerũt quàm qui erudiuissent. Iidem cùm Lacedæmoniorum disciplinam sibi tenendam esse decreuissent, constantiùs in ea vel ipsis Lacedæmoniis permansere. Nunc verò quãuis adhuc eorum quæ vtilia sunt, delectũ habeant, ab aduersariis tamen etiam vitiorum imitamenta reuehunt.

[a] ... Sigo...
[d] ... Sybaritica mensa. ... lib. 12.
[e] Post solis occasum.
[f] Ad verbũ, præ... expugnarunt.

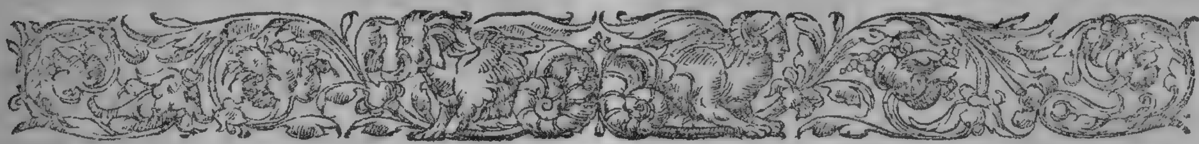
λίαν χρόνον οὐκ ὀλίγον, πολλῶν δούλων καθ' ἑκάστην ἡμέραν συῤῥεόντων ὡς αὐτόν. καὶ εἰ μὴ ἀπέθανεν ἐν τῇ πρὸς Λικίννιον Κράσσον παρατάξει, οὐ τὸ τυχόντα ἂν ἱδρῶτα τοῖς ἡμεδαποῖς παρεσχήκει, ὡς ὁ κατὰ τὴν Σικελίαν Εὔνους. σώφρονες δ' ἦσαν καὶ πάντα ἄριστοι οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι. Σκιπίων γοῦν ὁ Ἀφρικανὸς ἐπίκλην, ἐκπεμπόμενος ὑπὸ τῆς συγκλήτου ἐπὶ τὸ καταστήσασθαι τὰς κατὰ τὴν οἰκουμένην βασιλείας, ἵνα τοῖς προσήκουσιν ἐγχειρισθῶσι, πέντε μόνους ἐπήγετο οἰκέτας, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος. καὶ ἑνὸς ἀποθανόντος κατὰ τὴν ὁδοιπορείαν, ἐπέστειλε τοῖς οἰκείοις ἄλλον ἀντ' ἐκείνου πριαμένοις πέμψαι αὐτῷ. Ἰούλιος δὲ Καῖσαρ ὁ πρῶτος πάντων ἀνθρώπων περαιωθεὶς ἐπὶ τὰς Βρεττανίδας νήσους μετὰ χιλίων σκαφῶν, τρεῖς οἰκέτας τοὺς πάντας συνεπήγετο, ὡς Κόττας ἱστορεῖ, ὁ τότε ὑποστρατηγῶν αὐτῷ, ἐν τῷ περὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας συγγράμματι, ὃ τῇ πατρίῳ ἡμῶν γέγραπται φωνῇ. ἀλλ' οὐ Σμινδυρίδης ὁ Συβαρίτης τοιοῦτος, ὦ Ἕλληνες, ὃς ἐπὶ τὸν Ἀγαρίστης τῆς Κλεισθένους θυγατρὸς ἐξορμῶν γάμον ὑπὸ χλιδῆς καὶ τρυφῆς χιλίους συνεπήγετο οἰκέτας, ἁλιεῖς καὶ ὀρνιθευτὰς καὶ μαγείρους. οὗτος δ' ὁ ἀνὴρ καὶ ἐνδείξασθαι βουλόμενος ὡς εὐδαιμόνως ἔζη, ὡς ἱστορεῖ Χαμαιλέων ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ Περὶ ἡδονῆς (τὸ δ' αὐτὸ βιβλίον καὶ ὡς Θεοφράστου φέρεται) οὗτος ἔφη τὸν ἥλιον ἐτῶν εἴκοσιν οὔτ' ἀνατέλλοντα, οὔτε δυόμενον ἑωρακέναι. καὶ τοῦτ' ἦν αὐτῷ μέγα καὶ θαυμαστὸν πρὸς εὐδαιμονίαν. οὗτος ὡς ἔοικε πρωὶ μὲν ἐκάθευδεν, ὀψὲ δ' ἠγείρετο, καθ' ἀμφότερα δυστυχῶν. ὁ δὲ Ποντικὸς Ἑστιαῖος καλῶς ἐκαυχᾶτο μή τε ἀνατέλλοντα μή τε καταδυόμενον ποτὲ τὸν ἥλιον ἑωρακέναι, διὰ τὸ παιδείᾳ παντὶ καιρῷ προσέχειν, ὡς ὁ Νικαεὺς Νικίας ἱστορεῖ ἐν ταῖς Διαδοχαῖς. τί οὖν οὐκ εἶχε καὶ Σκιπίων καὶ ὁ Καῖσαρ οἰκέτας; εἶχον. ἀλλ' ἐφύλαττον τοὺς πατρίους νόμους, καὶ κεκολασμένως ἔζων τηροῦντες τὰ τῆς πολιτείας ἔθη. συνετῶν γάρ ἐστιν ἀνδρῶν, ἐμμένειν τοῖς παλαιοῖς ζηλώμασιν, δι' ὧν στρατευόμενοι κατεστρέφοντο τοὺς ἄλλους· καὶ λαμβάνοντες ἅμα τοῖς δορυαλώτοις, καὶ εἴ τι χρήσιμον καὶ καλὸν ὑπῆρχε παρ' ἐκείνοις εἰς μίμησιν, ὅπερ ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις ἐποίουν οἱ Ῥωμαῖοι. διαφυλάττοντες γὰρ ἅμα καὶ τὰ πάτρια, μετῆγον παρὰ τῶν χειρωθέντων εἴ τι λείψανον καλῆς ἀσκήσεως εὕρισκον, τὰ ἀχρηστα ἐκείνοις ἐῶντες, ὅπως μηδ' εἰς ἀνάκτησιν ὧν ἀπέβαλον ἔλθωσιν ποτὲ δυνηθῶσιν. παρὰ γοῦν τῶν Ἑλλήνων μηχανὰς καὶ ὄργανα πολιορκητικὰ μαθόντες, τούτοις αὐτῶν περιεγένοντο. Φοινίκων τε ναυπηγεῖν εἰδότων, τούτοις αὐτοῖς κατεναυμάχησαν. ἔλαβον δὲ καὶ παρὰ Τυῤῥηνῶν τὴν σταδίαν μάχην φαλαγγηδὸν ἐπιόντων· καὶ παρὰ Σαυνιτῶν δὲ ἔμαθον θυρεοῦ χρῆσιν, παρὰ δὲ Ἰβήρων, γαίσων. καὶ ἄλλα δὲ παρ' ἄλλων μαθόντες ἄμεινον ἐπεξειργάσαντο. μιμησάμενοί τε κατὰ πάντα τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν, διετήρησαν αὐτοὶ μᾶλλον ἢ ἐκεῖνοι. νῦν δὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν χρησίμων ποιούμενοι παρὰ τῶν ἐναντίων, συναποφέρονται καὶ τὰ μοχθηρὰ ζηλώματα.

πάτριος μὲν γὰρ ἦν αὐτοῖς ὥς φησι Ποσειδώνιος A
καρτερία καὶ λιτὴ δίαιτα· καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑπὸ
τὴν κτῆσιν ἀφελὴς καὶ ἀπερίεργος χρῆσις. ἔτι δὲ
εὐσέβεια θαυμαστὴ περὶ τὸ δαιμόνιον, δικαιοσύνη
δὲ καὶ πολλὴ τοῦ πλημμελεῖν εὐλάβεια πρὸς πάν-
τας ἀνθρώπους μετὰ τῆς κατὰ γεωργίαν ἀσκήσεως.
τοῦτο δ᾽ ἔστιν ἐκ τῶν πατρίων θυσιῶν, ὧν ἐπιτελου-
138 μένων ἰδεῖν. ὁδούς τε γὰρ πορευόμεθα τεταγμένας
καὶ ὡρισμένας. καὶ τεταγμένα φέρομεν, καὶ λέ-
γομεν ἐν ταῖς εὐχαῖς, καὶ δρῶμεν ἐν ταῖς ἱερουργίαις,
ἀφελῆ τε ταῦτα καὶ λιτά. καὶ οὐδὲν πλέον τῶν κα- B
τὰ φύσιν οὔτε ἠμφιεσμένοι, καὶ περὶ τὰ σώμα-
τα ἔχοντες, οὔτε ἀπερχόμενοι. ἐσθῆτάς τε ἔχο-
μεν καὶ ὑποδέσεις εὐτελεῖς, πίλους τε ταῖς κεφα-
λαῖς περικείμεθα προβατίων δερμάτων δα-
σεῖς, κεράμεα δὲ καὶ χαλκᾶ, τὰ διακονήματα
κομίζομεν· κἀν τούτοις βρωτὰ καὶ ποτὰ πάντων
ἀπειλεργότατα· ἄτοπον ἡγούμενοι, τοῖς μὲν θεοῖς
πέμπειν κατὰ τὰ πάτρια, αὑτοῖς δὲ χορηγεῖν κατὰ
τὰ ἐπείσακτα. καί τοι γε τὰ μὲν εἰς ἡμᾶς δα-
πανώμενα, τῇ χρείᾳ μετρεῖται· τὰ δ᾽ εἰς τοὺς C
θεούς, ἀπαρχαί τινές εἰσι. Μούκιος γοῦν Σκευό-
λας τρίτος ἐν Ῥώμῃ τὸν Φάνιον ἐτήρει νόμον, Ναύ-
τος Καικίλιος Τουβέρων, καὶ Ῥουτίλιος Ῥοῦφος, ὁ
τὴν πάτριον ἱστορίαν γεγραφώς. ἐκέλευε δ᾽ ὁ
νόμος, τριῶν μὲν πλείονας τῶν ἔξω τῆς οἰκίας
μὴ ὑποδέχεσθαι· κατὰ ἀγορὰν δὲ τῶν πέντε. τοῦτο
δὲ τρεῖς τοῦ μηνὸς ἐγένετο. ὀψωνεῖν δὲ πλεῖον
τῶν δυοῖν δραχμῶν καὶ ἡμίσους, οὐκ ἐπέτρεπε.
κρέως δὲ καπνιστοῦ δεκαπέντε τάλαντα δαπα-
νᾶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἐπεχώρει. καὶ ὅσα γῆ φέρει D
λάχανα καὶ ὀσπρίων ἑψήματα. σμικρᾶς δὲ πάνυ
τῆς δαπάνης ὑπαρχούσης, διὰ τὸ τοὺς παρανο-
μοῦντας καὶ ἀφειδῶς ἀναλίσκοντας ἀνατετιμη-
κέναι τὰ ὤνια, πρὸς τὸ ἐλευθεριώτερον νομίμως
προήρχοντο. ὁ μὲν γὰρ Τουβέρων παρὰ τῶν ἐν τοῖς
ἰδίοις ἀγροῖς, ὄρνιθας ὠνεῖτο δραχμιαίους. ὁ δὲ
Ῥουτίλιος παρὰ τῶν ἁλιευόντων αὐτοῦ δούλων
τριωβόλου τὴν μνᾶν τοῦ ὄψου, καὶ μάλιστα τοῦ Θου-
ριανοῦ καλουμένου. μέρος δέ ἐστι τοῦτο θαλαττίου
κυνός, οὕτω καλούμενον. ὁ δὲ Μούκιος παρὰ τῶν E
εὐεργετουμένων ὑπ᾽ αὐτοῦ ὠνούμενος, πρὸς τὸν αὐ-
τὸν τύπον ἐποιεῖτο τὴν διατίμησιν. ἐκ τοσούτων
οὖν μυριάδων ἀνθρώπων οὗτοι μόνοι τὸν νόμον
ἐνόρκως ἐτήρουν, καὶ δῶρον οὐδὲ τὸ μικρότατον
ἐδέχοντο. οὗτοι δ᾽ ἄλλοις ἐδίδοσαν καὶ φίλοις τοῖς
ἀπὸ παιδείας ὁρμωμένοις μεγάλα. καὶ γὰρ ἀν-
τείχοντο τῶν ἐκ τῆς στοᾶς δογμάτων. τῆς δὲ πο-
λυτελείας τῆς νῦν ἀκμαζούσης πρῶτος ἡγεμὼν
ἐγένετο Λεύκολλος ὁ καταναυμαχήσας Μιθριδά-
την, ὡς Νικόλαος ὁ περιπατητικὸς ἱστορεῖ. ἀφικό- F
μενος γὰρ εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τὴν ἧτταν τὴν Μιθριδά-
του, ἔτι τε τὴν Τιγράνου τοῦ Ἀρμενίου, καὶ θριαμ-
βεύσας, λόγον τε ἀποδοὺς τῶν τοῦ πολέμου πρά-
ξεων, ἥκει μὲν εἰς πολυτελῆ δίαιταν ἐκ τῆς πα-
λαιᾶς σωφροσύνης. καὶ πρῶτος τρυφῆς εἰση-
γητὴς Ῥωμαίοις ἐγένετο, καρπωσάμενος δυοῖν
βασιλέων τῶν προειρημένων πλοῦτον. Κάτων δὲ ἐκεῖνος ὡς Πολύβιος ἱστορεῖ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τριακο-
στῇ τῶν ἱστοριῶν, ἐδυσχέραινε καὶ ἐκεκράγει, ὅτι τινὲς τὰς ξενικὰς τρυφὰς εἰσήγαγον εἰς τὴν Ῥώμην.

Patriis quidem institutis, vt ait Posidonius, familiaris tolerantia, tenuisq; victus illis fuit, & aliorum omnium quæ possiderent, simplex & absq; morosa cura facilis & vulgaris vsus: deinde pietas in deos religioq; admirabilis, summa iustitia, & ne quid erga omnes homines peccarent diligẽs cautio, cum agriculturæ studio, ac labore. Cognoscere id porrò licet e patriis sacris, quæ à nobis fiunt. Certis enim quibusdam viis nos incedimus, ac præfinitis: præstituta quædam gestamus, precibus loquimur, & in sacrificiis cum parsimonia & frugalitate nos agimus. Nihil enim amplius quam quod natura poscit nobis vestium est, nec proximè corpus, nec indumentorum externorum: exigui pretij amictus, calceatusq;: pileo caput opertũ ex ouium pelle, villosa: vasa quibus ministrant, vel fictilia sunt, vel ex ære, ac in iis cibus potúsque minimè exquisitus, quòd absurdum esse credamus, ea diis offerre quæ iubent patriæ leges, nobis autem suppeditare, quæ ascititia & aliena sint. Quæ nobis impenduntur ea nos vtendi necessitate metimur: oblatis verò primitiis deos veneramur. Romæ igitur Fannia [a] lege Mutius Scæuola tertius, Nautius, Cęcilius, Tubero, Ruffus qui patriam historiam scripsit, adstringi se voluerunt, qua scitum erat [b] ne præter domesticos conuiuæ plures tribus exciperentur, aut ad summum quinque, & id singulis mensibus ter tantummodo fieret: ne pluris quàm duabus drachmis & dimidia obsonarent è foro. Eadem carnis fumo inueteratæ in annum talẽta quindecim absumere permisit, & olerum ac leguminum [c] quæcunque terra gignit decocta. Victus autem cùm esset tenuior in tam paruo sumptu, quia spreta lege qui largiùs & profusiùs impendebant, rerum venalium augerent pretia, ad liberaliorem modum salua lege progressi sunt, Tuberoq; ex agri sui villicis drachma gallinam emit: Rutilius ex suis seruis piscatoribus tribus obolis libram obsonii, eius præsertim quod Thurianum nominant: est autem id canis marini frustum [d], ac pulpamentum: Mutius autẽ ab iis qui [e] acceptis beneficiis ei fuerunt obnoxii, ad eundem modum æstimabat, quanti valerent ea quæ mercaretur. Ex tot igitur hominũ myriadibus ij soli religiosè tãquã obligati iureiurãdo hãc legẽ seruarunt, ac ne mimimũ quidem munus vnquã accepere, immo verò maxima tũ aliis, tũ amicis sunt largiti, qui hac disciplina instituti ad res præclaras cõtẽdêre. Stoïcorum nãq; placita illi amplectebãtur. At sumptuosæ huius magnificẽtiæ quæ nũc viget, dux & autor fuit Lucullus, debellato, vt inquit Nicolaus Peripateticus, Mithridate. Romã enim ille reuersus post Mithridatis cladẽ, ac Tigranis Armenij acto triumpho, & redditis eorũ rationibus quæ bello gesserat, ex antiqua tẽperantia delapsus est in sumptuosum victum, primusq; Romanis delicias inuexit, quia regũ duorũ quos antea dixim' opib' frueretur: Catone [f] illo, vt Polybius tradit libro trigesimo primo historiarũ, quiritãte, ac ideo stomachãte, ꝙ peregrinus luxus Romã à quibusdã inferretur.

retur, salsamenti Pontici fictile drachmis trecentis ementibus, bellumq; adolescentulum maiori quàm agrū pretio, cùm antea tam inopes Italiæ fuissent incolæ, vt, quod scribit Posidonius, etiam nostro sæculo qui valde rebus vitæ necessariis abundant, abstemios vt plurimum alant pueros, & cibo quicunque forte occurrerit, nutriant, sæpeq; vt idem scriptor ait, pater materve filium interroget, an velit cœnaturus pyris vesci, an nucibus, illo si quid horum comederit, contento, placideq; dormiente. Nunc autem, vt libro primo Philippicorū Theopompus inquit, nullus est vel mediocriter opulentus, qui nō sumptuosam apponat mensam, coquos, aliosq; ministros ad ea curanda multos possideat, & impensa quotidiana plura nō insumat, quā olim festis diebus & ad sacrificia expenderent. Sed quia ad idoneā iustamq; longitudinē hæc cōmentaria protracta sunt, orationem hîc finiamus.

A τριακοσίων μὲν δραχμῶν κεράμιον ταρίχων Ποντικῶν ὠνησάμενοι, καὶ μειράκια δ' εὔμορφα ὑπερβαλλούσης ἀγρῶν τιμῆς. πρότερον δὲ οὕτως ὀλιγοδεεῖς ἦσαν οἱ τὴν Ἰταλίαν κατοικοῦντες, ὥστε καὶ καθ' ἡμᾶς ἔτι, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, οἱ σφόδρα εὐκαιρούμενοι τοῖς βίοις, ἦγον τοὺς υἱοὺς ὕδωρ μὲν ὡς ἐπιπολὺ πίνοντας, ἐσθίοντας δ' ὅ, τι ἂν τύχῃ. καὶ πολλάκις φησὶν πατὴρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἐρώτα, πότερον ἀπίους ἢ κάρυα βούλεται δειπνῆσαι, καὶ τούτων τι φαγὼν ἠρκεῖτο καὶ ἐκοιμᾶτο. νυνὶ B δὲ ὡς ὁ Θεόπομπος ἱστορεῖ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Φιλιππικῶν, οὐδείς ἐστι καὶ τῶν μετρίως εὐπορουμένων, ὅστις οὐ πολυτελῆ μὲν τράπεζαν παρατίθεται, μαγείρους δὲ καὶ θεραπείαν ἄλλην πολλὴν κέκτηται, καὶ πλείω δαπανᾷ τὰ καθ' ἡμέραν, ἢ πρότερον ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς θυσίαις ἀνήλισκον. ἐπεὶ δ' εἰς ἱκανὸν μῆκος προὔβη τὰ τῶν ἀπομνημονευθέντων, αὐτοῦ καταπαύσωμεν τὸν λόγον.

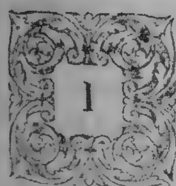

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟ-ΣΟΦΙΣΤΩΝ

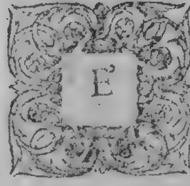
βιβλίον ἕβδομον.

ATHENAEI DEIPNO-SOPHISTARVM

liber septimus.

INTEREA dum cœna perageretur, Cynici arbitrati eas ferias celebrari, quas Phagesia [a] nominant, quàm cæteri magis lætabantur: tum Cynulcus, Tantisper dum cœnamus, inquit, ô Vlpiane, (dicendi namque epulis [b] tu nos accipis,) hanc propono tibi quæstionem, Phagesia festa, & Phagesiposia quisnam dixit? Hæsitans ille, vt pueri patinas circumferre desinerent, iussit: Atqui, tametsi iam vespera sit, inquit Cynulcus, non tamen, ô vir sapientissime, cū his circumagor: itaq; hoc vt explices iam est tempestiuum, quò suauiùs ac libentiùs cœnes: vel, si gratiam habiturus es, cùm id te docuero, ego dicam. Annuente Vlpiano, Clearchus Aristotelis discipulus, genere Solensis, inquit Cynulcus, libro primo Circūscriptionū [c], eius namque orationem memoria teneo, quòd vehementer arrideat mihi, ad hūc modum scripsit: Phagesia, vel, vt alij pronuntiant, Phagesiposia, festum vocarunt, iam abolitum, quēadmodum & rhapsodorum festum, prisco ritu celebrari solitum in Bacchanalibus, deorum singulis qui præterirēt velut tributum iis persoluentibus, rhapsodiam [d]. Hæc scripsit Clearchus, quod verum esse, ô amice, si diffidis, li-

A ΕΠΙΤΕΛΟΥΜΕΝΟΥ δὲ ἤδη τοῦ δείπνου, τὴν Φαγησίων ἑορτὴν συντελεῖσθαι νομίσαντες οἱ Κυνικοὶ, τῶν ἄλλων μᾶλλον ηὐφραίνοντο. καὶ Κύνουλκος ἔφη, ἕως ἡμεῖς δειπνοῦμεν ὦ Οὐλπιανὲ, λόγοις γὰρ ἑστιᾷς, προβάλλω σοι, παρὰ τίνι εἴρηται Φαγήσια ἑορτὴ, καὶ Φαγησιπόσια; καὶ ὃς ἀπορηθεὶς, ἐπισχεῖν τε κελεύσας τοὺς παῖδας τὴν περιφορὰν, καί τοι ἤδη οὔσης ἑσπέρας, οὐ συμπεριφέρομαι ὦ σοφώτατε· B ὥστε λέγειν σοι καιρὸς, ἵνα μᾶλλον καὶ δειπνήσῃς ἥδιον. καὶ ὃς, εἰ χάριν ὁμολογήσαις μαθὼν, λέξω. ὁμολογήσαντος δὲ ἔφη, Κλέαρχος Ἀριστοτέλους μαθητὴς, Σολεὺς δὲ τὸ γένος, ἐν τῷ προτέρῳ Περιγραφῶν (κρατῶ γὰρ καὶ τῆς λέξεως διὰ τὸ σφόδρα μοι εἶναι προσφιλῆ) οὑτωσί πως εἴρηκε. Φαγήσια, οἱ δὲ Φαγησιπόσια προσαγορεύουσι τὴν ἑορτήν. ἐξέλιπε δ' αὕτη, καθάπερ καὶ ἡ τῶν ῥαψῳδῶν ἣν ἦγον κατὰ τὴν τῶν Διονυσίων, ἐν ᾗ παριόντες ἕκαστοι τῶν θεῶν οἷον τιμὴν ἀπετέλουν τὴν ῥαψῳδίαν. ταῦτ' εἶπεν ὁ Κλέαρχος. εἰ δ' ἀπιστεῖς ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ βι-

βλίον κεκτημένος, οὐ φθονήσω σοί. ἀφ' οὗ πολλὰ ἐκμαθὼν, εὐπορήσεις προβλημάτων. καὶ γὰρ Καλλίαν ἱστορεῖ τὸν Ἀθηναῖον γραμματικὸν συνθεῖναι τραγῳδίαν, ἀφ' ἧς ποιῆσαι τὰ μέλη καὶ τὴν διάθεσιν Εὐριπίδην ἐν Μηδείᾳ, καὶ
139 Σοφοκλέα τὸν Οἰδίπουν. θαυμασάντων δὲ πάντων τὸ εὐπαίδευτον τοῦ Κυνούλκου, ὁ Πλούταρχος κατὰ τὸ ὅμοιον ἔφη, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ ἐμῇ λαγυνοφορία ἑορτή τις ἤγετο, περὶ ἧς ἱστορεῖ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ συγγράμματι Ἀρσινόη. λέγει δὲ οὕτως, τοῦ Πτολεμαίου κτίζοντος ἑορτὴν καὶ θυσιῶν παντοδαπῶν γένη, καὶ μάλιστα περὶ τὸν Διόνυσον, ἠρώτησεν Ἀρσινόη τὸν φέροντα τοὺς θαλλούς, τίνα νῦν ἡμέραν ἄγει, καὶ τίς ἐστιν ἑορτή. τοῦ δ' εἰπόντος, καλεῖται μὲν λαγυνοφορία καὶ τὰ κομισθέντα αὐτοῖς οἱ δειπνοῦσι κατακλιθέντες ἐπὶ στιβάδων· καὶ ἐξ ἰδίας ἕκαστος λαγύνου παρ' αὐτῶν φέροντες πίνουσιν. ὡς δ' οὗτος ἀπεχώρησεν, ἐμβλέψασα πρὸς ἡμᾶς, συνοίκιά γ' ἔφη ταῦτα ῥυπαρά. ἀνάγκη γὰρ τὴν σύνοδον γίνεσθαι παμμιγοῦς ὄχλου θοίνην ἕωλον, καὶ οὐδαμῶς εὐπρεπῆ παρατιθεμένων. εἰ δὲ τὸ γένος τῆς ἑορτῆς ἤρεσκεν, οὐκ ἂν ἐκοπίασε δήπου τὰ αὐτὰ ταῦτα παρασκευάζουσα ἡ βασίλεια, καθάπερ ἐν τοῖς χουσίν. εὐωχοῦνται μὲν γὰρ κατ' ἰδίαν, παρέχει δὲ ταῦτα ὁ καλέσας ἐπὶ τὴν ἑστίασιν. τῶν δὲ παρόντων γραμματικῶν τις ἀποβλέψας εἰς τὴν τοῦ δείπνου παρασκευὴν, ἔφη, εἶτα πῶς δειπνήσομεν τοσαῦτα δεῖπνα ἴσως διὰ νυκτὸς, ὡς ὁ χαρίεις Ἀριστοφάνης ἐν Αἰολοσίκωνι εἶπεν οὕτως λέγων, οἱονεὶ δι' ὅλης νυκτός· ὡς καὶ τὸ Ὁμηρικὸν ἔχει,

Κεῖτ' ἔντοσθ' ἄντροιο τανυσσάμενος διὰ μήλων, τὸ μέγεθος αὐτοῦ ἐμφανίζων. πρὸς ὃν ὁ ἰατρὸς ἔφη Δάφνος, ὠφελιμώτερά ἐστι φίλτατε τῷ παντὶ σώματι τὰ νυκτερινὰ δεῖπνα. τὸ γὰρ σελήνης ἄστρον πρὸς τὰς τῆς τροφῆς ἁρμόττει πέψεις σηπτικὸν ὑπάρχον. κατὰ σῆψιν δὲ ἡ πέψις. εὐσηπτότερα γοῦν τὰ νύκτωρ θυόμενα τῶν ἱερείων, καὶ τῶν ξύλων τὰ πρὸς τὸ σεληνίον κοπτόμενα, καὶ τῶν καρπῶν δὲ οἱ πλεῖστοι πρὸς τὸ σεληνίον πεπαίνονται. πολλῶν δὲ ὄντων καὶ διαφόρων τῶν παρεσκευασμένων καὶ ἀεὶ παρασκευαζομένων ἰχθύων μεγέθει τε καὶ ποικιλίᾳ, ὁ Μυρτίλος ἔφη, εἰκότως ἄνδρες φίλοι πάντων τῶν προσοψημάτων ὄψων καλουμένων ἐξενίκησεν ὁ ἰχθὺς διὰ τὴν ἐξαίρετον ἐδωδὴν μόνος οὕτως καλεῖσθαι, διὰ τοὺς ἐπιμανῶς ἐσχηκότας πρὸς ταύτην τὴν ἐδωδήν. λέγομεν οὖν ὀψοφάγους, οὐ τοὺς βόεια ἐσθίοντας (οἷος ἦν Ἡρακλῆς, ὃς τοῖς βοείοις κρέασιν ἐπήσθιε σῦκα χλωρά) οὐδὲ τὸν φιλόσυκον (οἷος ἦν Πλάτων ὁ φιλόσοφος, ὡς ἱστορεῖ Φανόκριτος ἐν τῷ περὶ Εὐδόξου· ἱστορεῖ δ' ὅτι καὶ Ἀρκεσίλας φιλόβοτρυς ἦν) ἀλλὰ τοὺς περὶ τὴν ἰχθυοπωλίαν ἀναστρεφομένους. φιλόμηλοι δὲ ἦσαν Φίλιππός τε ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, ὡς Δωρόθεος φησὶν ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν.

brũ nactus unde perquammulta discas, quorum cognitio harum difficilium quæstionum copiam suppeditabit, eum tibi non inuidebo. Callian Atheniensem inter cætera is memorat tragœdiam edidisse, è qua EVripides in Medea, & Sophocles in OEdipo de suarum fabularum dispositionem, ac versuum exemplum sumpserint. Eruditionem Cynulci cunctis admirantibus, similiter, inquit Plutarchus [a], in Alexandria mea solenne fuit festum Lagenophoriorum, de quo Eratosthenes, in opere, cuius titulus est Arsinoë, hæc prodidit: Ad festi celebritatem Ptolemæus cùm omnigenas hostias pararet, eas præcipuè quæ Baccho immolantur, Arsinoë illum rogauit qui thallos ac thyrsos ferebat, ecquis ille dies festus esset: respondit is Lagenophoria nominari, quòd cœnaturi discumberent in thoris è palea, fronde, gramine stratis, ac reclinati è lagena quisque sua, quam domo attulisset, biberent. Vt autem ille discessit, inspexit nos Arsinoë, illósque sordidos conuentus esse, ac contubernia spurca dixit, quòd necessum esset illum conuentum fieri promiscua turba varias [b] epulas, rancidásque & inconditas sibi admouente. Quòd si festi genus hoc reginæ placuisset, nunquam fuisset molestum ea sibi præparari, veluti fit in iis feriis quas Athenienses χοῦς appellant, in quibus viritim quidem ac separatim epulantur, eo qui ad epulum inuitauit, cibaria præbente. Grammaticorum autem præsentium quidam apparatum cœnæ intuitus, Enimuero, inquit, nos hæc tam multa cœnare fortassis pergemus διὰ νυκτὸς, id est, in seram noctem, quemadmodum festiuus Aristophanes dixit in AEolosicone his verbis:

Cœnat is διὰ νυκτός.

Tale est Homericum illud:

Intus iacebat [c] distentus in antro διὰ μήλων, id est, *per suas oues* [d],

eius magnitudinem declarans. Hunc compellauit Daphnus medicus hac oratione: Vtiliores sunt, ô vir amicissime, cunctis corporibus nocturnæ cœnæ. Coctionibus enim alimentorum prodest Lunæ sydus, quod putredinem efficit, quia putredine fit coctio. Hanc ob caussam celerius putrescunt quæ noctu mactantur hostiæ, & quæ ad lunæ radios cæduntur ligna: ex fructibus plurimi ad eius splendorem maturescunt. Multi verò pisces cùm iam essent parati, adhúcque pararentur, & varietate insignes, & magnitudine, haud immeritò quidem, Myrtilus ait, ô amici viri, ex omnibus quæ nunc προσοψήματα, nunc ὄψα, id est obsonia vocant, obtinuit tanquam victor [e] solus piscis, quòd egregius cibus sit, vt ita nuncuparetur ab iis qui ad insaniam vsque id edulium appetunt. Opsophagos igitur nos appellamus, non eos qui bubulam comedunt, qualis fuit Hercules [f], qui cum bubula carne ficis recentibus vescebatur: nec ficorum auidos, qualis fuit Plato philosophus, vt scribit Phanocritus in libro De Eudoxo, qui & Arcesilę vuas placuisse tradit: sed in foro piscario frequẽtes. Dorotheus libro sexto historiarum Alexãdri Philippũ & Alexandrũ eius filiũ malorum esu impensè delectatos fuisse prodidit.

Chares

A Chares autem Mityleneus, Alexandrum cùm mala pulcherrima in agris circa Babyloniam reperisset, iis scaphas compleuisse, ac illorum iactu è nauibus vt pugnarent[a], imperasse, periucundo eo spectaculo: quod inde μηλομαχίαν appellarunt. Ego quidem certè non nescio propriè τὸ μὲν ὄψον, id est, obsoniũ, vocari quidquid ad cibatum igne paratur, vel quòd ἑφθόν ἐστιν, id est, elixatur, vel παρὰ τὸ ὀπτῆσαι, quòd assetur, ita nuncupatum. Pisces ergo multos cùm aduexerunt, quos singulis anni partibus manducamus, ô Timocrates imprimis admirande: (nam, vt est apud Sophoclem,

B *Mutorum cœtus piscium adstrepebat*
Caudis pulsantium, non mare quidem, sed patinas:

vel quod Achæus in Parcis ait:

Turba multa piscium[b] *mutilorum maris*
Concitato cursu fluctus summouet, & si quis inspectet,
Caudis fœdat tranquillitatem æquoris:)

C Ego verò tibi memorabo quæ de singulis Deipnosophistæ disseruerunt. Omnes enim in id argumentum suas è libris symbolas cõtulere: quorum nomina ob multitudinem tacebo.

Quisquis obsonium mercaturus, ueris[c] *piscibus*
Frui si liceat, radiculas cupit emere,
Compos mentis non est:

inquit Amphis in Leucade. Vt autem memoriæ faciliùs hæc mandentur, ordine literarum nomina digerentur. At cùm in Aiace flagellifero pisces ἐλλοὺς[d] Sophocles nominarit, hoc versu,

D *Pestem immisit ἐλλοῖς piscibus,*

quæsiuit aliquis an eo vocabulo ante Sophoclem vsus quispiam fuisset. Ei Zoilus respondit: Ego, tametsi non sim ὀψοφαγίστατος, id est, obsonii lurco voracissimus, (sic enim Xenophon vocat in Commentariis, his verbis: ὀψοφαγίστατος est, atque ignauissimus,) scio autorem Titanomachiæ, siue fuit Eumelus Corinthius, siue Arctinus, siue alio quocunque nomine vocari gaudeat, libro secundo ita scripsisse:

E *In mari fluitantes aurea facie ἐλλοὶ pisces*
Natando ludebant per aquas ambrosias.

Heroïcorum sanè versuum textu & ambitu delectatum Sophoclem fuisse hoc argumento est, quòd in tragœdiis suis omnibus secutus fuit eo versuum genere descriptas fabulas. Appositis igitur Amiis, è conuiuis quidam ait, his Aristoteles[e] narrat opertas esse branchias, fel intestino longitudine par, splenémque[f] similiter: dentes serratos. Piscem eum gregalem esse, ac carne vesci. Fama est captum illum prosilire, arrosáque linea aufugere. Amiarum meminit Archippus in Piscibus his verbis:

F *Cùm Amias pingues comedebas.*

Epicharmus in Sirenibus:

Ipso statim diluculo, omnino sub auroram
Aphyas teretes in pruna torrebamus, assásque
Porcellorum carnes, ac polypos: dulce
Vinum deinde bibebamus. Heu me me miserum
Ad sepulchrum me uocat, & sistere parca uult:
O quàm grauia mala. Idem:

[a] ...Allo ... qui Gra- ... vo- ... Meapes- ... Ninebergũ, ... es pugna ... se ...

[b] ... id est, ... vocat, ... tanquã mutilis pedibus ... Gesnerus Ponticum ... siue Scyllum ... interpretatur.

[c] Lautis, delicatis.

[d] Mutos. Alii Ellopas Plut. in Symp. quæst. 8. lib. 8.

[e] Cap. 4 De part. & cap. 15. ... Hist.

[f] Hoc minimè ... esse Rondel... ... apud Aristo... legi.

A Χάρης δ' ὁ Μιτυληναῖος ἱστορεῖ, ὡς κάλλιστα μῆλα εὑρὼν ὁ Ἀλέξανδρος περὶ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν, τούτων τε πληρώσας τὰ σκάφη, μηλομαχίαν ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιήσατο, ὡς τὴν θέαν ἡδίστην γενέσθαι. οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι ὄψον κυρίως καλεῖται πᾶν τὸ πυρὶ κατασκευασόμενον εἰς ἐδωδήν. ἤτοι γὰρ ἑφθόν ἐστιν, ἢ παρὰ τὸ ὀπτῆσαι ὠνόμασται. πολλῶν οὖν ὄντων τῶν ἰχθύων, οὓς καὶ τοῖς ἑκάστης ὥρας ἐνδαινύμεθα ὦ θαυμασιώτατε Τιμόκρατες (κατὰ γὰρ τὸν Σοφοκλέα,

B Χορὸς δ' ἀναύδων ἰχθύων ἐπερρόθει

Σαίνουσιν οὐραίοισιν οὐ τὴν κεκτημένην, ἀλλὰ τὰς λοπάδας. καὶ κατὰ τὰς Ἀχαιοῦ δὲ μοίρας,

Πολὺς γὰρ ὅμιλος πόντιου κύκλου σοβῶν ἐνάλιος θεωρεῖ

Χραίνοντες οὐραίοισιν εὐδίαν ἁλός.) ἀπομνημονεύσω δέ σοι ἃ περὶ ἑκάστου ἔλεξαν οἱ δειπνοσοφισταί. πάντες γὰρ συνεισήνεγκαν εἰς αὐτοὺς τὰς ἐκ βιβλίων συμβολάς, ὧν τὰ ὀνόματα διὰ τὸ πλῆθος παραλείψω. ὅς τις ἀγοράζων ὄψον ἐξὸν ἀπολαύειν ἰχθύων ἀληθινῶν ῥαφανίδας ἐπιθυμεῖ πρίασθαι, μαίνεται, φησὶν Ἄμφις ἐν Λευκάδι. ἵνα δὲ εὐμνημόνευτά σοι γένηται τὰ λεχθέντα, καὶ στοιχεῖον τάξω τὰ ὀνόματα. ἐπεὶ γὰρ Σοφοκλέους εἰπόντος ἐν Αἴαντι μαστιγοφόρῳ τοὺς ἰχθῦς ἐλλούς,

Ἐφῆκεν ἐλλοῖς ἰχθύσιν διαφθοράν, ἐζήτησέ τις, εἰ καὶ πρὸ αὐτοῦ τις τῷ ὀνόματι κέχρηται. πρὸς ὃν ὁ Ζώϊλος ἔφη. ἐγὼ δὲ οὐκ ὢν ὀψοφαγίστατος (οὕτω γὰρ Ξενοφῶν ὠνόμασεν ἐν Ἀπομνημονεύμασι γράφων οὕτως, ὀψοφαγίστατός τε καὶ βλακίστατος ἐστὶν) οἶδα ὅτι ὁ τὴν Τιτανομαχίαν ποιήσας, εἴτ' Εὔμηλός ἐστιν ὁ Κορίνθιος ἢ Ἀρκτῖνος, ἢ ὅς τις δήποτε χαίρει ὀνομαζόμενος, ἐν τῷ δευτέρῳ οὕτως εἴρηκεν.

Ἐν δ' αὐτῇ πλωτοὶ χρυσώπιδες ἰχθύες ἐλλοὶ,

E Νήχοντες παίζουσι δι' ὕδατος ἀμβροσίοιο.

Ἔχαιρε δὲ Σοφοκλῆς τῷ ἐπικῷ κύκλῳ, ὡς καὶ ὅλα δράματα ποιῆσαι κατακολουθῶν τῇ ἐν τούτῳ μυθοποιΐᾳ. παρατεθεισῶν οὖν ἈΜΙΩΝ ἔφη τις, ταύτας Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ τὰ μὲν βράγχια ἔχειν καλυπτά, εἶναι δὲ καρχαρόδοντας, καὶ τῶν συναγελαζομένων καὶ σαρκοφάγων· χολήν τε ἔχειν ἰσομήκη τῷ ἐντέρῳ καὶ σπλῆνα ὁμοίως. λέγεται δὲ ὡς θηραθεῖσαι περισυνάλλονται, καὶ ἀποτραγοῦσαι τὴν ὁρμιὰν ἐκφεύγουσιν. μνημονεύει δ' αὐτῶν

F Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσι λέγων οὕτως, ὅ τε ἤσθιες ἀμίας παχείας. καὶ Ἐπίχαρμος δ' ἐν Σειρῆσι, πρὼ μὲν γ' ἀπενὲς ἀπ' ἀοῦς ἀφύας ἀποπυρίζομες στρογγύλας καὶ δελφακίνας ὀπτὰ κρέα καὶ πωλύποις, καὶ γλυκύν γ' ἐπ' ὧν ἐπίομες οἶνον, οἴμοι μοι τάλας περὶ σῶμά με καλοῦντι κατίσκα λέγει φεῦ, τῶν κακῶν

ὃ καὶ παρὰ τρίγλας τε καὶ † πάχηα καμίαι δύο A διαπεπηγμέναι μέσαι, φάσσαι τε τοσαῦται παρῆν σκορπίοι τε. Ἀριστοτέλης δὲ παρετυμολογῶν αὐτῆς τοὔνομά φησιν ὀνομάσθαι παρὰ τὸ ἅμα ἰέναι τοῖς παραπλησίοις· ἔστι γὰρ συναγε-
240 λαστική. Ἱκέσιος δ' ἐν τοῖς περὶ ὕλης, εὐχύλους μὲν αὐτὰς εἶναι καὶ ἁπαλάς, πρὸς δὲ τὰς ἐκκρίσεις μέσως, ἧσσον δὲ τροφίμους. ὁ δὲ ὀψοδαίδαλος Ἀρχέστρατος ἐν τῇ γαστρολογίᾳ (οὕτως γὰρ ἐπιγράφεσθαί φησι Λυκόφρων ἐν τοῖς περὶ κωμῳδίας ὡς τὴν Κλεοστράτου τοῦ Τενεδίου γαστρο- B λογίαν) περὶ τῆς ἀμίας φησὶν οὕτως,

Τὴν δ' ἀμίαν φθινοπώρου ὅταν πλειὰς καταδύῃ,
Πάντα τρόπον σκεύαζε. τί σοι τάδε μυθολογεύω.
Οὐ γάρ μή σε διαφθείρῃς γ', οὐδ' ἂν ἐπιθυμῇς.
Εἰ δ' ἐθέλεις καὶ τοῦτο δαήμεναι ὦ φίλε Μόσχε,
Ὅν τινα χρή σε τρόπον κείνην διαθεῖναι ἄριστα,
Ἐν συκῆς φύλλοις, καὶ ὀριγάνῳ οὐ μάλα πολλῇ, C
Μὴ τυρόν, μὴ λῆρον. ἁπλῶς δ' οὕτως θεραπεύσας
Ἐν συκῆς φύλλοις σχοίνῳ κατάδησον ἄνωθεν.
Εἶθ' ὑπὸ θερμὴν ὦσον ἔσω σποδόν, ἐν φρεσὶ καιρόν,
Γινώσκων ὅτ' ἐς ὀπτή, καὶ μὴ κατακαύσῃς.
Ἔστω δ' αὐτή σοι Βυζαντίου ἐξ ἐρατεινοῦ,
Εἴπερ ἔχειν ἀγαθὴν ἐθέλεις, κἂν ἐγγύς ἄλλῃ που,
Τῷδε τόπῳ κεδνὴν λήψει. τηλοῦ δὲ θαλάσσης
Ἑλλησποντιάδος χείρων, κἂν κεῖνον ἀμείψῃς D
Αἰγαίου πελάγους ἔναλον πόρον, οὐκέθ' ὁμοία
Γίνεται, ἀλλὰ καταισχύνει τὸν πρόσθεν ἔπαινον.

Οὗτος Ἀρχέστρατος ὑπὸ φιληδονίας γῆν πᾶσαν καὶ θάλασσαν περιῆλθεν ἀκριβῶς, ἐμοὶ δοκεῖ, τὰ πρὸς γαστέρα ἐπιμελῶς ἐξετάσαι βουληθείς. καὶ ὥσπερ οἱ τὰς περιηγήσεις καὶ τοὺς περίπλους ποιησάμενοι μετ' ἀκριβείας, ἐθέλει πάντα ἐκτίθεσθαι ὅπου ἐστὶν ἕκαστον κάλλιστον βρωτόν τε. τοῦτο γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ προοιμίῳ ἐπαγγέλλεται τῶν καλῶν τούτων ὑποθηκῶν, ὧν πρὸς τοὺς E ἑταίρους ποιεῖται Μόσχον τε καὶ Κλέανδρον, ὥσπερ ὑποτιθέμενος αὐτοῖς κατὰ τὴν Πυθίαν ζητεῖν,

Ἵππον Θεσσαλικήν, Λακεδαιμονίαν τε γυναῖκα,
Ἄνδρας δ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς Ἀρεθούσης.

Χρύσιππος δ' αὐτὸν ὁ ὄντως φιλόσοφος καὶ περὶ πάντα ἀνὴρ, ἀρχηγὸν Ἐπικούρῳ φησὶ γενέσθαι καὶ τοῖς τὰ τούτου ἐπισαμένοις τῆς πάντα διαλυμαινομένης ἡδονῆς. καὶ γὰρ οὐκ ἐγκαλυπτόμε- F νος ὁ Ἐπίκουρος λέγει, ἀλλὰ μεγάλῃ τῇ φωνῇ. οὐ γὰρ ἔγωγε δύναμαι νοῆσαι τἀγαθόν, ἀφελὼν μὲν τὰς διὰ χυλῶν, ἀφελὼν δὲ τὰς δι' ἀφροδισίων ἡδονάς. οἴεται γὰρ καὶ ὁ σοφός, καὶ τὸν ἀσώτων βίον ἀνεπίληπτον εἶναι, εἴπερ αὐτῷ προσγένοιτο τὸ ἀδεὲς καὶ ἵλεων. διὸ καὶ οἱ τῆς κωμῳδίας ποιηταὶ κατατρέχοντές που τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ἀκρασίας, Ἐπικουρείοις καὶ βοηθοῖς βοῶσιν.

Adfuere quoque mulli, ac duæ pingues Amiæ, per medium
Dissectæ: adfuerunt & palumbi totidem, & scorpij.

Aristoteles eius nominis rationem cùm reddit, Amias sic dictas ait, quòd simul eant cum sui similibus. Nam gregatim is piscis degit. Icesius in libris de alimentorum materia scribit tenerum esse hunc piscem, boníque succi, minus alere, mediocri facultate ad egestiones incitandas. Archestratus opsodædalus [a] in sua Gastrologia [b], sic enim inscribi Lycophron ait libris De comœdia, veluti & Cleostrati Tenedij Gastrologiam, de Amia sic inquit:

Amiam autumno post Vergiliarum occasum
Omni studio parare oportet quemadmodum exponam:
Eam, ne si uelis quidem, ita possis corrumpere.
Scire itaque si optas, ô amice Mosche,
Apparare illam optimè, qua ratione tu debeas,
In ficus folijs, & origano multo
Omitte caseum, & id genus alias nugas, simpliciter hoc accura,
In ficus, inquam, folijs supernè funiculo obligato,
Deinde sub calidum cinerem introrsum pellito, menteque tempus
Cognosce, quo percocta erit, ne illam exuras:
Sit autem ea tibi ex amœno Byzantio,
Lautam habere si cordi est, qua propinqua mari est area:
Eximiam inde sumes: nam procul à mari
Hellespontiaco deterior est: quòd si & uicinum
Pertransieris Aegei maris tractum, non amplius similis
Gignitur, sed pristinam gloriam suam maculat.

Hic scilicet Archestratus, præ voluptatis studio vniuersam terram, omniáque maria impigre lustrauit, mea quidem sententia, quòd diligenter examinare ventris delitias is statuisset, ac eorum instar qui terrarum descriptiones & circa illas nauigationes suas scriptis mandarunt, exactè omnia vellet explicare, vbi præstantissima sint edulia nobis indicans, quod in præfatione illarum, si diis placet, egregiarum præceptionum facturum se pollicetur, quas amicis Cleandro & Moscho nuncupauit, illos admonens, vt suo Pythia quondam oraculo,

Equam [c] è Thessalia, uxorem è Lacedæmone,
Viros qui pulchræ Arethusæ aquam bibunt,

quæri oportere. Chrysippus autem reuera insignis philosophus, & omnium rerum cognitione instructus, ducem illum ac præceptorem Epicuro, Epicuríque sectatoribus fuisse tradit, voluptatis, quæ labefactauit omnia. Non enim obscurè dicit, sed alta voce clamat Epicurus: Quod bonum sit ego nihil agnosco, detracta voluptate quæ labris & venere percipitur. Etenim sapiens hic vir existimat luxu perditorum hominum vitam improbandam non esse, si accedat intrepidus & tranquillus animus. Quamobrem comici poëtæ Epicuri sociorumq; voluptatem & intemperantiam proscindentes vociferantur.

[a] [illegible]
[b] Lib. [illegible]
[c] [illegible]

Plato quidem in Impostore, inducto patre qui filii magistro succenset, & sic obiurgat:

A. Quem tibi commisi adolescentulum
Perdidisti sceleste: uitam persuasisti
Alienam & inassuetam ut institueret:
Diluculo statim ille nunc consilio
Tuo potat, antea minimè solitus.
B. Itane quia didicit ille uiuere, ô here, me increpas?
Id quidem uiuere est, ut sapientes asserunt.
Epicurus profectò summum esse bonum
Voluptatem affirmat, aliunde uerò ipsam
Comparare nequeas, pulcherrimè quàm si uixeris.
A. O Sosia mihi prorsus tu pœnas dabis [a]:
Vidistin' unquam, dic mihi, quendam philosophum
Temulentum? & in ijs uolutantem se quæ memoras?
B. Omnes etiam illos qui attollunt supercilia [b],
Prudentiámque in suis ambulationibus quæritant,
Ac in suis scholis, & disputationibus, tanquam fugitiuam:
His assum si quis Glaucisсum apponat,
Sciunt quis primùm attingendus sit locus,
Et caput mox petunt, ut ea de re
Attoniti stupeant omnes.

a [...] mali tu [...] consi[...]bis [...] Citātur [...] versus ali[...]quanto emenda[...]tius.

b Eras. adagiis, [...] super[...]cilium. Contra[...]here supercilium.

Idem in Homicida illudens modesto cuidam sedatóque philosopho, inquit:

Licebat huic cum uxore formosa cubare,
Accipereque duas Lesbij uini ollulas:
At prudens iste homo quod bonum est despicit.
Epicurus illa dixit quæ nunc ego referam:
Si omnes eam quam ego uitam uiuerent,
Nullus improbus [c]*, nullus adulter foret.*

Hegesippus in Philetæris [d]:

Epicurus sapiens flagitante quodam
Sibi ut diceret, quodnam illud sit bonum
Quod inuestigant assiduè, uoluptatem esse respondit.
Euge uir optime, ac sapientissime,
Manducatione præstantius nullum fuerit
Iam bonum, inquit, uoluptas si bonum est.

c ἄτοπος, insulsus, ineptus.
d Amicis, & necessariis.

Non solum autem Epicurei voluptatem amplexãtur, verumetiam Cyrenæi, & quos Mnesistratios appellant. Hi namque, vt autor est Posidonius, voluptuaria vita gaudent. Ab his Speusippus Platonis auditor & cognatus procul non aberat. Itaque Dionysius tyrannus suis ad eum epistolis cùm eius auaritiam voluptatisque studium verbis executus fuisset, pecuniam à multis corrasisse obiicit, Lastheneæ Sardianæ meretricis amorem exprobrat, & post illa omnia subiungit: Auaritiæ cur nos insimulas, qui nullum turpis quæstus genus vmquam omiseris? eius rei caussa quid non molitus es, cùm etiamnum pro ea quam Hermeas debuit, & persoluit, pecunia, munera tentes coaceruare? De Epicuro hæc Timon libro tertio Sillorum [e] scribit:

Indulget uentri quo nihil est auidius.

e [...] opere fa[...] & arrogan[...] philosopho[...] mordet, & [...]tur. Ionius [...] Vitr [...]

Gulam scilicet vt expleret, & aliis voluptatibus corporis inseruiret, Idomenei ac Metrodori assentator bonus ille vir fuit. Quin & ipse Metrodorus non dissimulanter, aut clanculũ,

A Πλάτων μὲν ἐν Συνεξαπατῶντι δυσχεραίνοντα ποιήσας πατέρα τῷ τοῦ υἱοῦ παιδαγωγῷ, καὶ λέγοντα·

Ἀπολώλεκας τὸ μειράκιόν μου παραλαβὼν,
Ἀκάθαρτε, καὶ πέπεικας ἐλθεῖν εἰς βίον
Ἀλλότριον αὐτῷ· καὶ πότοις ἑωθινοῖς
Πίνει διὰ σὲ νῦν, πρότερον οὐκ εἰθισμένος.
Εἶτ᾽ εἰ μεμάθηκε δέσποτα ζῆν, ἐγκαλεῖς;
Ζῆν δ᾽ ἐστὶ τὸ τοιοῦθ᾽, ὡς λέγουσιν οἱ σοφοί.
Ὁ γοῦν Ἐπίκουρός φησιν εἶναι τἀγαθὸν
Τὴν ἡδονὴν δήπουθεν· οὐκ ἔστιν δ᾽ ἔχειν
B Ταύτην ἑτέρωθεν. ἐκ δὲ τοῦ ζῆν παγκάλως
Εὖ, σῶς ἅπαντας, ἢ τυχὸν δώσεις ἐμοί.
Ἑώρακας οὖν φιλόσοφον εἰπέ μοι τινὰ,
Μεθύοντ᾽ ἐπὶ τούτοις θ᾽ οἷς λέγεις κηλούμενον;
Ἅπαντας οἱ καὶ τὰς ὀφρῦς ἐπηρκότες,
Καὶ τὸν φρόνιμον ζητοῦντες ἐν τοῖς περιπάτοις,
Καὶ ταῖς διατριβαῖς ὥσπερ ἀποδεδρακότα.
Οὕτως ἐπὰν γλαυκίσκος αὐτοῖς παρατεθῇ,
Ἴσασιν οὐ δεῖ πρῶτον ἅψασθαι τόπου,
C Καὶ τὴν κεφαλὴν ζητοῦσιν ὡς περὶ πράγματος,
Ὥστ᾽ ἐκπεπλῆχθαι πάντας.

καὶ ἐν τῷ Ἀνδροφόνῳ δὲ ἐπιγραφομένῳ ὁ αὐτὸς Πλάτων διαπαίξας τινὰ τῶν ἐπιεικῶν φιλοσόφων ἐπιφέρει,

Ἐξὸν γυναῖκ᾽ ἔχοντα κατακεῖσθαι καλὴν,
Καὶ Λεσβίου χυτρίδε λαμβάνειν δύο,
Ὁ φρόνιμός ἐστι τοῦτο τοῦτ᾽ ἀγαθὸν
Ἐπίκουρος ἔλεγε ταῦθ᾽ ἃ νῦν ἐγὼ λέγω,
Εἰ τοῦτον ἔζων πάντες ὃν ἐγὼ βίον,
D Οὔτ᾽ ἄτοπος ἦν ἂν, οὔτε μοιχὸς οὐδὲ εἷς.

Ἡγήσιππος δ᾽ ἐν Φιλεταίροις,

Ἐπίκουρος ὁ σοφὸς ἀξιώσαντός τινος
Εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅ, τι ποτ᾽ ἐστὶ τἀγαθὸν,
Ὃ διὰ τέλους ζητοῦσιν, εἶπεν ἡδονήν,
Εὖ γ᾽ ὦ κράτιστ᾽ ἄνθρωπε καὶ σοφώτατε·
Τοῦ γὰρ μασᾶσθαι κρεῖττον οὐκ ἔστ᾽ οὐδὲ ἓν,
Ἀγαθὸν προσέσεσιν, ἡδονὴ γὰρ τἀγαθόν.

Ἀσπάζονται δὲ οὐ μόνον οἱ Ἐπικούρειοι τὴν ἡδονὴν, ἀλλὰ καὶ οἱ Κυρηναϊκοὶ, καὶ Μνησιστράτιοι δὲ E καλούμενοι. καὶ γὰρ καὶ οὗτοι ζῆν μὲν ἡδέως χαίρουσιν, ὥς φησι Ποσειδώνιος. οὐ μακρὰν δὲ τούτων ἦν καὶ Σπεύσιππος, ὁ Πλάτωνος ἀκουστὴς καὶ συγγενής. Διονύσιος γοῦν ὁ τύραννος ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολαῖς, καὶ τὰ τῆς φιληδονίας αὐτοῦ διεξερχόμενος, ἔτι τε τῆς φιλαργυρίας ἐρανίζεσθαί τε παρὰ πολλῶν αὐτὸν διελέγχων, ὀνειδίζει καὶ τὸν Λασθενείας τῆς Σαρδικῆς ἑταίρας ἔρωτα· ἐπὶ πᾶσίν τε λέγει τάδε, Σὺ τίσιν φιλαργυρίαν ὀνειδίζεις; αὐτὸς μηδὲν ἐκλελοι- F πὼς αἰσχροκερδίας; τί γὰρ οὐ πεποίηκας; οὐχ ὑπὲρ ὧν Ἑρμείας ὤφειλεν αὐτὸς ἐκτετικὼς, ἔρανον συνάγειν ἐπιχειρεῖς; περὶ δὲ τοῦ Ἐπικούρου Τίμων ἐν τρίτῃ Σίλλων φησὶ,

Γαστρὶ χαριζόμενος τῆς οὐ λαμυρώτερον οὐδέν.

Ταύτης γὰρ ἕνεκεν ὁ ἀνὴρ καὶ τῆς ἄλλης τῆς κατὰ σάρκα ἡδονῆς, ἐκολάκευε καὶ Ἰδομενέα καὶ Μητρόδωρον. καὶ αὐτὸς δέ που ὁ Μητρόδωρος οὐκ ἀποκρυπτόμενος τὰς καλὰς

ταύτας θέσεις φησί. περὶ γαστέρα γὰρ ὦ φυσιολόγε Τιμόκρατες, περὶ γαστέρα ὁ κατὰ φύσιν βαδίζων λόγος τὴν ἅπασαν ἔχει σπουδήν. Ἐπίκουρος γὰρ ἦν ὁ τούτων διδάσκαλος ὃς καὶ βοᾶν ἔλεγεν, ἀρχὴ καὶ ῥίζα παντὸς ἀγαθοῦ ἡ τῆς γαστρὸς ἡδονή, καὶ τὰ σοφὰ καὶ τὰ περιττὰ εἰς ταύτην ἔχει τὴν ἀναφοράν. κἀν τῷ
341 περὶ τέλους δέ φησιν οὕτω πως. οὐ γὰρ ἔγωγε δύναμαι νοῆσαι τἀγαθὸν, ἀφαιρῶν μὲν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονὰς, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι᾽ ἀφροδισίων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι᾽ ἀκροαμάτων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς διὰ μορφῆς κατ᾽ ὄψιν ἡδείας κινήσεις. καὶ προελθών φησι λέγειν τιμητέον τὸ καλὸν, καὶ τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰ τοιουτότροπα, ἐὰν ἡδονὴν παρασκευάζῃ· ἐὰν δὲ μὴ παρασκευάζῃ, χαίρειν ἐατέον. πρότερος δὲ τοῦ Ἐπικούρου Σοφοκλῆς ὁ τραγῳδιοποιὸς ἐν Ἀντιγόνῃ περὶ τῆς ἡδονῆς τοιαῦτ᾽ εἴρηκεν.

—τὰς γὰρ ἡδονὰς
Ὅταν προδῶσιν ἄνδρες, οὐ τίθημ᾽ ἐγὼ
Ζῆν τοῦτον, ἀλλ᾽ ἔμψυχον ἡγοῦμαι νεκρόν.
Πλούτει τε γὰρ κατ᾽ οἶκον, εἰ βούλει, μέγα,
Καὶ ζῆ τύραννον σχῆμ᾽ ἔχων. ἐὰν δ᾽ ἀπῇ
Τούτων τὸ χαίρειν, τἄλλα ἐγὼ καπνοῦ
Σκιᾶς οὐκ ἂν πριαίμην ἀνδρὶ πρὸς τὴν ἡδονήν.

Φιλέταιρος Κυναγίδι,
Τί δὴ γὰρ ὄντα θνητὸν ἱκετεύω ποιεῖν;
Πλὴν ἡδέως ζῆν τὸν βίον καθ᾽ ἡμέραν,
Ἐὰν ἔχῃ τις ὁπόθεν. ἀλλὰ δεῖ σκοπεῖν
Τοῦτ᾽ αὐτὰ τἀνθρώπει᾽ ὁρῶν τὰ πράγματα.
Εἰς αὔριον δὲ φροντίζειν † εἰ τι
Ἔσται, περίεργόν ἐστιν ἀποκεῖσθαι πάνυ
Ἕωλον ἔνδον ἀργύριον. καὶ ἐν Οἰνοπίωνι δὲ ὁ αὐτός φησι,

—θνητῶν δ᾽ ὅσοι,
Ζῶσιν κακῶς ἔχοντες ἄφθονον βίον,
Ἐγὼ μὲν αὐτοὺς ἀθλίους εἶναι λέγω.
Οὐ γὰρ θανών γε δήπουθ᾽ ἔγχελυν φάγοις,
Οὐδ᾽ ἐν νεκροῖσι πέττεται γαμήλιος.

Ἀπολλόδωρος ὁ Καρύστιος ἐν Γραμματιδοποιῷ,
Ὦ πάντες ἄνθρωποι τί τὸ ζῆν ἡδέως
Παρέντες, ἐπιμελεῖσθε τοῦ κακῶς ποιεῖν,
Πολεμοῦντες ἀλλήλοις; πότερα πρὸς τῶν θεῶν
Ἐπιστατεῖ τις τοῦ βίου νυνὶ τύχη
Ἄγροικος ἡμῶν, οὔτε παιδείαν ὅλως
Εἰδυῖα; τί τὸ κακὸν, ἢ τί ποτ᾽ ἢ τἀγαθὸν
Ἔστ᾽ ἀγνοοῦσα παντελῶς· εἰκῇ τε πῶς,
Ἡμᾶς κυλινδοῦσ᾽ ὅν τιν᾽ ἂν τύχῃ τρόπον
Οἶμαί γε· τίς γὰρ μᾶλλον ἂν προείλετο
Ἕλλην ἀληθῶς οὖσα λυπουμένους ὁρᾶν
Αὐτοὺς ὑφ᾽ αὑτῶν, καὶ καταπίπτοντας νεκρούς·
Ἐξὸν ἱλαροὺς παίζοντας ὑποπεπωκότας
Αὐλουμένους ᾠδὴν λέγειν. ὦ γλυκυτάτη,
Ἔλεγχ᾽ ἄγροικον οὖσαν ἡμῶν τὴν τύχην.

καὶ προελθὼν,
Οὐ τοῦτο τὸ ζῆν ἐστὶ τὸ καλούμενον
Θεῶν ἀληθῶς βίον, ὅσῳ δ᾽ ἡδίονα
Τὰ πράγματ᾽ ἐν ταῖς πόλεσιν ἦν ἂν, ἢ τὰ νῦν,
Εἰ μεταβαλόντες τὸν βίον διήγομεν,

has sententias prædicabat, omni studio tractandam esse orationem, quæ de ventris secundum naturam voluptatibus[a] differit. Epicurus certè horum doctor clamans iactabat, omnium bonorum radicem ac fontem esse ventris voluptatem: ad eam referri quæcunque sapienter, eximiis rationibus, & grandioribus verbis disputantur. Idem libro De finibus bonorum & malorum, sic ait: Ego nihil esse bonum possum intelligere dempta labrorum Venerísque voluptate, aut si iucundus ille motus qui fit aspectu rerum pulchrarum nos non titillet. Progressus idem, In honore debet esse, inquit, quod bonum est, virtus, & huiusmodi cætera: verùm nisi voluptatem præbeant, ea longum valere iubeamus. Sophocles quidem tragicus Epicuro prior, in Antigone hæc de voluptate scripsit:

Voluptatis[b] enim
Proditorem, qui eam negligit, non ego censeo
Viuere, sed animatum esse cadauer:
Esto domi, si uis, admodum locuples,
Viue tyranni habitu, & fastu, in his abest
Si læta mens, reliqua ego fumi[c]
Vmbra præ uoluptate non emerim.

Philetærus in Cynegide[d]:
Mortalem hominem quid ego facere postulem?
Præterquam in diem uiuat ut suauiter?
Dummodo sit quod ad id suppetat:
Verùm si quis rerum humanarum statum considerat,
Eum cogitare planè oportet, ac sedulò
Prouidere, quidnam in crastinum reliqui
Futurum sit: cætera, ualde stultæ est anxietatis
Domi argentum recondere quod otiosum & inane sit.

Idem in OEnopione:
Quotquot mortalium
Miserè uiuunt, opibus cùm affluant,
Infœlices esse illos ego hercle autumo.
Post mortem anguillam tu non comedes.
Vita functis nuptiales non coquuntur epulæ.

Apollodorus Carystius in Grammatidopœo[e]:
O uniuersi homines, cur iucunda uita
Spreta, incommodis[f] uos mutuis afficere satagitis,
Inuicem belligerantes? An, per deos,
Vitam præses nunc uestram regit quædam
Rustica[g] fortuna? literarum, humanitatisque
Expers omnino, quid malum sit, quid bonum
Ignara prorsus? ueluti nos temerè
Huc illuc uersans, prout fortuito contigit?
Sic equidem puto. Nam, quis reuera Græcus
Optarit magis uidere suos
A seipsis afflictos, ac cæsos cadere,
Cùm liceat ipsis hilaribus, ludentibus, appotis[h],
Accinente tibia lætis, hæc dicere, ô dulcissima
Rusticam nostram fortunam coërce[i], ac reprime.

Idem progressus:
Id per deos uiuere non est,
Quod uiuere dicunt: quanto lætiores
In ciuitatibus res nunc forent
Vita commutata si nos degeremus?

Si potent Athenienses omnes, trigesimum
Iam annum qui attigerunt: si Corinthum equites
Egressi adeant, comessaturi per decem dies,
Coronati, & diluculo unguentis delibuti:
Si Megarenses [a] elixam brassicam uendant,
Lauent in balneis, adiungant se nobis socios,
Ex Eubœa uinum misceant: hæc delitiæ fuerint,
Veráque uita: sed nos indoctæ ac stolidæ
Fortunæ seruimus.

a Megarensium ... & inopiā ... sale ri... Megarensiū ... & publicas ... quot... ma... terrestri... Atheniē... copius ve... scri... lib. 1.

Voluptati quoque deditum fuisse priscum illum Tantalum poëtæ memorant. Atridarum itaque in patriam reditum qui scripsit, narrat [b], ipsi, cùm ad deos peruenisset, & in eorum consortium fuisset admissus, Iouem optionem dedisse petendi quidquid vellet: eum verò qui voluptatibus nunquam satiaretur, illarum mentionem fecisse, ac vitam diis similem petiuisse, Iouémque indignatum ea de re, quia pollicitus esset, præstitisse quod optauit: at ne frueretur appositis, verùm mœstus & anxius semper esset, super caput saxum appendisse, quod obstat, ne quid eorum quæ admota sunt capere possit. Ex Stoïcis quidam etiam voluptatis blanditiis ducebantur. Eratosthenes Cyreneus, discipulus Aristonis Chij, è Stoïcis vnus, in opere quod Aristonem inscripsit, magistrum suum ad voluptatem, iam senescentem, animum applicuisse his verbis tradit: Iam & eum deprehendi nonnunquam suffosso virtuti ac voluptati intergerino & interiecto pariete apud voluptatem visum fuisse. Aphanes quoque Aristonis etiam familiaris in libro cui Aristonis titulum similiter præfixit, voluptuarium fuisse doctorem suum ostendit. Quid autem de Heracleote Dionysio attinet dicere? Apertè quidem & palam virtutis exuta veste, cùm indumentum mutasse & alienum sumpsisse criminarentur, gaudebat, quamuis iam natu grandis à Stoïcorum schola defecisset, & transiuisset ad Epicurum. De illo non inuenustè Timon [c] scripsit:

b Erasm. adag. Tantali lapis.

Ille uoluptati se tradit, iam moriturus.
Tempus amandi, tempus habendæ coniugis, est quod
Rebus ab his tandem moneat desistere tempus.

c In Sillis. Eras. adag. Malum est ...

Apollodorus Atheniensis libro De temperante, quem edidit aduersus mimos [d] viros, quendam nominatim propositum Alphestis esse dixit magis Cynædum [e]. ALPHESTAE pisces sunt coloris magna ex parte lutei, quibusdam tamen partibus purpurei. Eos fama est capi binos semper, sic vt ad caudam alter sequi videatur alterum. Quòd igitur ad nates alter comes alterius sit, ex antiquis nonnulli Alphestas vocarunt incontinentes, & ad venerem propensos. Aristoteles libro De animalibus vnicam & indiuisam spinam [f] esse tradit Alphestico, flauum [g] autem colorem. Eius meminit Hera-

A Πίνειν Ἀθηναίους ἅπαντας, καὶ τοὺς μέχρι
ἐτῶν τριάκοντ' ἐξεῖναι· τοὺς δ' ἱππέας,
Ἐπὶ κῶμον εἰς Κόρινθον ἡμέρας δέκα
Στεφάνους ἔχοντας, καὶ μύρον πρὸ ἡμέρας,
Τοὺς τὴν ῥάφανον πωλοῦντας ἕψειν Μεγαρέων
Εἰς τὸ βαλανεῖον ἀπιέναι τοὺς συμμάχους,
Κεραννύναι τὸν οἶνον Εὐβοεῖς. τοῦτ' ἦν τρυφή,
B Καὶ βίος ἀληθῶς. ἀλλ' ἀπαιδεύτῳ τύχῃ
Δουλεύομεν.

Φιλήδονον δὲ οἱ ποιηταὶ καὶ τὸν ἀρχαῖον φασὶ γενέσθαι Τάνταλον. ὁ γοῦν τὴν τῶν Ἀτρειδῶν ποιήσας κάθοδον, ἀφικόμενον αὐτὸν λέγει πρὸς τοὺς θεούς, καὶ συνδιατρίβοντα ἐξουσίας τυχεῖν παρὰ τοῦ Διὸς αἰτήσασθαι ὅτου ἐπιθυμεῖ. τὸν δὲ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις ἀπλείστως διακείμενον, ὑπὲρ αὐτῶν τε τούτων μνείαν ποιήσασθαι, καὶ τοῦ ζῆν τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς θεοῖς· ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντα τὸν Δία, τὴν μὲν εὐχὴν ἀποτελέσαι διὰ τὴν ὑπόσχεσιν· C ὅπως δὲ μηδὲν ἀπολαύῃ τῶν παρακειμένων, ἀλλὰ διατελῇ ταραττόμενος, ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἐξήρτησεν αὐτῷ πέτρον, δι' ὃν οὐ δύναται τῶν παρακειμένων τυχεῖν οὐδενός. καὶ τῶν Στωϊκῶν δέ τινες συνεφήψαντο ταύτης τῆς ἡδονῆς. Ἐρατοσθένης γοῦν ὁ Κυρηναῖος, μαθητὴς γενόμενος Ἀρίστωνος τοῦ Χίου, ὃς ἦν εἷς τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἀρίστωνι παρεμφαίνει τὸν διδάσκαλον, ὡς ὕστερον ὁρμήσαντα εἰς τρυφήν, D λέγων ὧδε· ἤδη δέ ποτε καὶ τοῦτον πεφώρακα τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότοιχον διορύττοντα, καὶ ἀναφαινόμενον παρὰ τῇ ἡδονῇ. καὶ Ἀφάνης δέ, γνώριμος δὲ ἦν καὶ οὗτος τοῦ Ἀρίστωνος, ἐν τῷ Ἀρίστωνι καὶ αὐτὸς οὕτως ἐπιγράψας τὸ σύγγραμμα, ἐμφανίζει τὴν τοῦ διδασκάλου φιληδονίαν. περὶ δὲ Διονυσίου τοῦ Ἡρακλεώτου τί δεῖ καὶ λέγειν; ὃς ἄντικρυς ἀποδὺς τὸν τῆς ἀρετῆς χιτῶνα ἀνθινὰ μετημφιάσατο, καὶ Μεταθέμενος καλούμενος ἔχαιρε, E καίτοι γηραιὸς ἀποστὰς τῶν τῆς στοᾶς λόγων, καὶ ἐπὶ τὸν Ἐπίκουρον μεταπηδήσας. περὶ οὗ οὐκ ἀχαρίτως ὁ Τίμων ἔφη,

Ἡνίκ' ἐχρῆν δύνειν, νῦν ἄρχεται ἡδύνεσθαι.
Ὥρη ἐρᾶν, ὥρη δὲ γαμεῖν, ὥρη δὲ πεπαῦσθαι.

Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Σώφρονος τῷ εἰς τοὺς ἀνδρείους μίμους προθεὶς τό, καταπυγοτέραν ταλφησᾶν, φησίν. ἰχθῦς τινὲς οἱ ἈΛΦΗΣΤΑΙ, τὸ μὲν ὅλον κιρροειδεῖς, F πορφυρίζοντες δὲ κατά τινα μέρη. φασὶ δὲ αὐτοὺς ἁλίσκεσθαι σύνδυο, καὶ φαίνεσθαι τὸν ἕτερον ἐπὶ τοῦ ἑτέρου κατ' οὐρὰν ἑπόμενον. ἀπὸ τοῦ οὖν κατὰ τὴν πυγὴν θατέρῳ τὸν ἕτερον ἀκολουθεῖν, τῶν ἀρχαίων τινὲς τοὺς ἀκρατεῖς καὶ καλαφερεῖς οὕτω καλοῦσιν. Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ ζῴων, μονάκανθον εἶναι καὶ κιρρὸν τὸν ἀλφηστικόν. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Νουμήνιος ὁ Ἡρα-

κλεώτης ἐν Ἁλιευτικῷ οὕτως,

> φυκίδας, ἀλφηστήν τε καὶ ἐν χροιῇσιν ἐρυθρὸν Σκορπίον.

καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ,

> Μύες ἀλφησταί τε κορακῖνοι κηλοειδέες.

Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Μίθαικος ἐν Ὀψαρτυτικῷ. ΑΝΘΙΑΣ, κάλλιχθυς. τούτου μέμνηται Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, καὶ Σκιφίας, Χρόμιος τ' ἐν τῷ ἦρι κατ' ὂν ἄκρον ἰχθύων πάντων ἄριστος, ἀνθίας δὲ χείματι. λέγει δὲ Ἀνάνιος οὕτως, ἔαρι μὲν χρόμιος ἄριστος, ἀνθίας δὲ χειμῶνι. τῶν καλῶν δ' ὄψων ἄριστον καρὶς ἐκ συκέας φύλλου, ἡδὺ γ' ἐσθίειν χιμαίρας φθινοπωρισμοῦ κρέας. Δέλφακος δ' ὅταν τραπῶσιν ἢ πατέωσιν ἐσθίειν, καὶ κυνῶν αὕτη τόθ' ὥρη καὶ λαγῶν κἀλωπέκων, οἷος αὖτ' ἔθ' ὅταν θέρος τε ᾖ, καὶ ἠχέται βαβράζωσιν. εἶτα δ' ἐστὶν ἐκ θαλάσσης

142 θύννος, οὐ κακὸν βρῶμα, ἀλλὰ πᾶσιν ἰχθύεσσιν ἐμπρεπὴς ἐν μυττωτῷ. βοῦς δὲ πιανθεὶς δοκέομαι καὶ μεσέων νυκτῶν ἡδὺς κ' ἡμέρης. τῶν τοῦ Ἀνανίου πλεόνων ἐμνημόνευσα, νομίζων καὶ τούτων ὑποθήκας τοῖς λάγνοις ταύτας ἐκτεθῆσεσθαι. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ τῶν ζώων ἠθῶν, ὅπου ἂν ἀνθίας ᾖ φησὶν, οὐκ ἔστι θηρίον. ᾧ σημείῳ χρώμενοι οἱ σπογγεῖς κατακολυμβῶσι, καλοῦντες αὐτὸν ἱερὸν ἰχθύν. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων. τὸν δ' ἀνθίαν τινὲς καὶ κάλλιχθυν καλοῦσιν, ἔτι δὲ καλλιώνυμον καὶ ἔλλοπα. Ἱκέσιος δ' ἐν τοῖς περὶ ὕλης ὑπὸ μέν τινων λύκον, ὑπὸ δ' ἄλλων καλλιώνυμον. εἶναι δὲ αὐτὸν χονδρώδη καὶ εὔχυλον καὶ εὐέκκριτον, οὐκ εὐστόμαχον δέ. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ καρχαρόδοντα εἶναι τὸν κάλλιχθυν, σαρκοφάγον τε καὶ συναγελαζόμενον. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Μούσαις, τὸν μὲν ἔλλοπα καταριθμεῖται, τὸν δὲ κάλλιχθυν ἢ καλλιώνυμον ὡς τὸν αὐτὸν ὄντα σεσίγηκεν. λέγει δὲ περὶ τοῦ ἔλλοπος οὕτως, Τόν τε πολυτίματον ἔλλοπα. ὁ δὲ αὐτὸς, χαλκοῦ ὤνιος ἕνα μόνον † κἤκιων ὁ Ζεὺς ἔλαβεν † κηκελήσατο. κατθέμεν αὐτῷ τε εἰκαῖται δάμαρτι θατέρῳ. Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων διαφέρειν φησὶν ἀνθίαν καὶ κάλλιχθυν, ἔτι τε καλλιώνυμον καὶ ἔλλοπα. τί δ' ἐστὶν ὁ καλούμενος ἱερὸς ἰχθὺς, ὁ μὲν τὴν Τελχινιακὴν ἱστορίαν συνθεὶς, εἴ τ' Ἐπιμενίδης ἐστὶν ὁ Κρὴς, ἢ Τελεκλείδης, εἴ τ' ἄλλος τὶς, ἱεροὺς φησὶν εἶναι ἰχθύας δελφῖνας καὶ πομπίλους. ἔστι δ' ὁ Πομπίλος ζῶον ἐρωτικὸν, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς γεγονὼς ἐκ τοῦ Οὐρανίου αἵματος ἅμα τῇ Ἀφροδίτῃ. Νίκανδρος δ' ἐν δευτέρῳ Οἰταϊκῶν φησὶν,

> Πομπίλος ὃς ναύτῃσιν ἀδημονέουσι κελεύθοις
>
> Μηνῦσαι φιλέρωσιν καὶ ἄφθογγός περ ἀμείνων.

A cleotes Numenius in Halieutico [a], ad hunc modum:

> *Phycidas, Alphesten, rubro tinctúmque colore Scorpium.*

Item Epicharmus in Nuptiis Hebes:

> *Musculi, Alphestæ, Coracinique ærei [b].*

Eius quoq; in Opsartytico suo Mithæcus[c] meminit. ANTHIAS, siue Callichthys. Huius meminit Epicharmus in Nuptiis Hebes: Et Xiphias [d], & Chromis, verno tempore cùm auram [e] auidè vorat, omnium piscium opti-

B mus: Anthias verò hyeme. Ananius [f].

> *Vere quidem optimus Chromis: Anthyas hyeme:*
>
> *At inter pisces lautos præstat locusta cum ficus folijs:*
>
> *Esu capellæ caro suauis est autumno, porcelli verò,*
>
> *Vuas post uindemiam cùm calcauerint.*
>
> *Tempestiuus quoque est tum è cane [g] cibus,*
>
> *Lepore, uulpe [h], quemadmodum æstas cùm uiget,*
>
> *Cicadæque strident: deinde thynnus è mari*
>
> C *Edulium non malum: omnibus quidem piscibus*
>
> *Myttotos [i] conuenit: bos uerò saginatus*
>
> *Et medijs noctibus, ut uidetur, & interdiu cibus est gratus.*

Plures ex Ananio versus ego adduxi, liguritoribus & cupediariis præceptorum loco eos fore arbitrat'. Aristoteles [k] libro De moribus animantium scribit, vbicunque Anthias fuerit, maleficam nullam bestiam illic stabulari, eóque indicio fidentes spongiarum piscato-

D res vrinari: qua de caussa piscem eum sacrum nominant. Meminit eius Dorion quoque, libro De piscibus. Anthian quidam vocant & Callichthyn, & Callionymum, & Ellopem. Icesius libro De alimentorum materia, scribit à quibusdam vocari lupum [l], ab aliis Callionymum, esséque vilem ac vulgarem [m] quidem, sed boni succi, excerni facile, ventriculo tamen grauem: Aristoteles verò Callichthyn serratis esse dentibus, carniuorum [n], & gregalem. Epicharmus in Musis Ellopa

E quidem enumerat, Callichthyn verò & Callionymum silentio præterit tanquam iidem cum eo sint. Eius de Ellope verba hæc sunt:

> *Magni pretij Ellopem, chalco [o] uenalem:*
>
> *Solus is captus est: Iuppiter illum sibi ocyus*
>
> *Et uxori apponi iussit.*

Dorion libro de piscibus inter se differre ait Anthiam, Callichthyn, Callionymum, & Ellopem. Qui Telchiniacam [p] historiam composuit, siue Cretensis Epimenides fue-

F rit, siue Teleclides, siue alius quispiam, sacros pisces vocari docet [q] Delphinas & Pompilos. Est autem [r] Pompilus in amorem propensus, vtpote simul cum Venere genitus è cœli sanguine. Nicander libro secundo OEtaïcorum inquit:

> *Pompilus qui nautis anxijs uiam tutam*
>
> *Indicare libenter solet, uel quouis animante uocali melius.*

A Alexander AEtolus in Cricæ, si legitimum ipsius opus est:

In summo clauo nauem Pompilus gubernat,
Sacer piscis, diisque propitiis inferiorem partem
pone regit.

Pancrates Arcas libro quem inscripsit Marina opera, præfatus,

Pompilus, quem sacrum piscem uocant in mari nauigantes:

haud solùm Neptuno, verumetiam diis Samothraciæ præsidibus charum Pompilum esse narrat: aureóque hominum sæculo huic B pisci senem quendam piscatorem graues pœnas dedisse, natum in Icaro insula, Epopeum nomine. Eum namque simul cum filio piscantem, alios captura nullos pisces adeptum quàm Pompilos, ab illorum esu non abstinuisse, sed omnes cum filio comedisse, ac non multo post eius impietatis luisse pœnas. Cetum enim facto in eius nauem impetu vidente filio Epopeum deglutiuisse. Idem Pancrates scribit Pompilis hostes esse Delphinos: si tamen iis vescantur, impunè non abire, sed dolentes ac inquietos fatiscere, & C infirmos lassari, posteaquam manducauerint, ac tandem in littus eiectos fluctibus, prædam ac cibum fieri grauiis, & laris, ac interdum ab iis qui cetariis assident, in frusta diuidi. Timachidas Rhodius libro nono Cœnarum, sic Pompilorum meminit:

Gobij marini[a], *& Pompili sacri pisces.*

Corinna, vel is qui opusculum condidit versibus scriptum, quod Corinnæ tribuunt:

D *Pompile piscis, qui nautis fœlicem cursum*[b] *immittis,*
Qui amicam suauem meam ad puppim deduxisti.

Apollini' Rhodius, siu e Naucratites, in Naucratis ædificatione, inquit, Pompilum, hominem prius, in piscem mutatum fuisse ob amorem quendam Apollinis. Imbrasum namque fluuium alluere Samiorum ciuitatem,

Cui Ocyrrhoën nympham, uirginem pulcherrimam,
E *Chesias magnis orta natalibus peperit ex eius concubitu:*
Ocyrrhoën, inenarrabilem pulchritudinem cui Horæ[c]
Largitæ sunt.

Huius amore incensum Apollinem rapere conatum fuisse. Cùm ergo Miletum ad festum Dianæ quoddam illa traiecisset, ac iam esset rapienda, vt pudicitiæ suæ consuleret, piscatorem quendam Pompilum nomine, sui patris amicum, obsecrasse vt in patriam saluam se reueheret, his verbis:

F *Quoniam mei patris amicus es, ac consors unanimus,*
O Pompile, frementisque ponti rapidas & profundas
Nosti uoragines, serua me:

Illique in litus perductam cùm transportaret, Apollinem apparuisse, & virgine rapta nauem mutasse in lapidem, Pompilum autem in piscem eiusdem nominis, cúmque fecisse;

a Nam quidam sunt fluuiatiles.

b Prosperæ na[illegible] index ac comites.

c [illegible] cœli ia[illegible], & eorū [illegible] homines a[illegible] [illegible] Diodorus à [illegible] Horis, [illegible] Gratiis datū [illegible], vt quæ [illegible] speciem, [illegible] ac [illegible] partiū [illegible] spectāt [illegible] Gy[illegible]

Ἀλέξανδρος δ᾽ ὁ Αἰτωλὸς ἐν Κρικαίᾳ, εἰ γνήσιον τὸ ποιημάτιον,

Πηδαλίῳ ἄκρῳ ἐπὶ πομπίλος αἰωχεύει·
Καὶ τὰ κάτω κατόπισθε θεοῖς ὑπὸ πομπίλος ἰχθύς.

Παγκράτης δὲ ὁ Ἀρκὰς ἐν τοῖς Θαλασσίοις ἔργοις ἐπιγραφομένοις, προειπών·

Πομπίλος, ὃν καλέουσιν ἁλίπλοοι ἱερὸν ἰχθύν,

διηγεῖται ὡς οὐ μόνον τῷ Ποσειδῶνι ὁ πομπίλος ἐστὶ διὰ τιμῆς, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τοῖς τὴν Σαμοθρᾴκην κατέχουσιν θεοῖς. ἁλιέα γοῦν τινα πρεσβύτην τῷ ἰχθύι τούτῳ κόλασιν ὑποσχεῖν, ἔτι τοῦ χρυσοῦ γένους κατ᾽ ἀνθρώποις ὄντος. ὄνομα δὲ τῷ αὐτῷ Ἐπωπεύς, καὶ ἦν Ἰκάρου τῆς νήσου. καὶ τοῦτον οὖν ἅμα τῷ υἱῷ ἁλιεύοντα, καὶ οὐκ ἐντυχόντα ἄλλων ἰχθύων ἐν τῇ ἄγρᾳ ἢ πομπίλων, οὐκ ἀποσχέσθαι τῆς τούτων ἐδωδῆς, ἀλλὰ πάντας μετὰ τοῦ υἱοῦ καταθοινηθῆναι, καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ δίκας ἐκτῖσαι τῆς δυσσεβείας. κῆτος γὰρ ἐπελθὸν τῇ νηὶ τὸν Ἐπωπέα ἐν ὄψει τοῦ παιδὸς καταπιεῖν. ἱστορεῖ δ᾽ ὁ Παγκράτης ὡς καὶ πολέμιός ἐστιν ὁ πομπίλος τῷ δελφῖνι, καὶ ὅτι οὐδ᾽ οὗτος ἀτιμώρητος ἐκφεύγει πομπίλον φαγών. ἀχρεῖος οὖν γίνεται, καὶ σφαδάζων ἐπειδὰν φάγῃ, καὶ ἐπὶ τοῖς αἰγιαλοῖς ἐκκυμανθείς, βορὰ γίνεται αἰθυίαις τε καὶ λάροις. ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ τῶν τῆς κητείας παρεδρευόντων ἀνδρῶν παρανομεῖται. μνημονεύει τῶν πομπίλων καὶ Τιμαχίδας ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ ἐνάτῳ τοῦ Δείπνου,

Κώβιοι εἰνάλιοι καὶ πομπίλοι ἱεροὶ ἰχθῦς.

Κορίννα τε, ἢ ὁ πεποιηκὼς τὸ εἰς αὐτὴν ἀναφερόμενον ποιημάτιον,

Πομπίλε ναύτησιν πέμπων πλόον εὔπλοον ἰχθύς,
Πομπεύσαις πρύμναθεν ἐμὰν ἀδείαν ἑταίραν.

Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος, ἢ Ναυκρατίτης ἐν Ναυκράτιος κτίσει, τὸν Πομπίλον φησὶν ἄνθρωπον πρότερον ὄντα μεταβαλεῖν εἰς ἰχθὺν διά τινα Ἀπόλλωνος ἔρωτα. τὴν γὰρ Σαμίων πόλιν παραρρεῖν ποταμὸν Ἴμβρασον·

Τῷ ῥά ποτ᾽ Ὠκυρόην νύμφην περικαλλέα κούρην,
Χησιὰς εὐπατέρεια τέκεν φιλότητι μιγεῖσα
Ὠκυρόην, ᾗ κάλλος ἀπείριτον ὤπασαν Ὧραι.

ταύτης οὖν ἐρασθέντα Ἀπόλλωνα ἐπιχειρῆσαι ἁρπάσαι. διαπεραιωθεῖσαν δ᾽ εἰς Μίλητον κατά τινα Ἀρτέμιδος ἑορτήν, καὶ μέλλουσαν ἁρπάζεσθαι, εὐλαβηθεῖσαν, Πομπίλον τινὰ θαλασσουργὸν ἄνθρωπον καθικετεῦσαι, ὄντα πατρῷον φίλον, ὅπως αὐτὴν εἰς τὴν πατρίδα διασώσῃ, λέγουσαν τάδε,

Πατρὸς ἐμεῖο φίλον συμφράδμονα θυμὸν ἀέξων
Πομπίλε, δυσκελάδου δεδαὼς θοὰ βένθεα πόντου, Σῶζέ με.

καὶ τὸν εἰς τὴν ἀκτὴν διαγαγόντα αὐτὴν διαπεραιοῦν. ἐπιφανέντα δὲ τὸν Ἀπόλλωνα τήν τε κόρην ἁρπάσαι, καὶ τὴν ναῦν ἀπολιθῶσαι, τὸν πομπίλον εἰς τὸν ὁμώνυμον ἰχθὺν μεταμορφῶσαι, ποιῆσαί τε τὸν

A Πομπίλον ὠκυάλον νήσων ἁλιηένα δοῦλον.
Θεόκριτος δ' ὁ Συρακούσιος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Βερενίκῃ, τὸν λεῦκον ὀνομαζόμενον ἰχθὺν, ἱερὸν καλεῖ, διὰ τούτων,

Καί τις ἀνὴρ αἰτεῖται ἐπ' ἀγροσύνῃ τε καὶ ὄλβον,
Ἐξ ἁλὸς, ᾧ ζωή τὰ δὲ δίκτυα κείνῳ ἄροτρα,
Σφάζων ἀκρονύχοις ταύτῃ θεᾷ ἱερὸν ἰχθὺν
Ὃν λεῦκον καλέουσιν. ὁ γὰρ θ' ἱερώτατος ἄλλων,
B Καί κε λίνα στήσαιτο καὶ ἐξερύσαιτο θαλάσσης
Ἔμπλεα.

Διονύσιος δ' ὁ ἐπικαλούμενος Ἴαμβος, ἐν τῷ περὶ διαλέκτων γράφει οὕτως, Ἀκηκόαμεν γοῦν ἁλιέως ἐρετικοῦ τὸν ἱερὸν ἰχθὺν, καὶ ἄλλων πολλῶν ἁλιέων καλούντων τὸν πομπίλον. ἔστι δὲ πελάγιος, καὶ παρὰ τὰς ναῦς πυκνὰ φαίνεται, ἐοικὼς πηλαμίδι, ποικίλος. τὸν δ' οὖν ἰχθὺν τις παρὰ τῷ ποιητῇ,

—ἕλκει
C Ἀκτῇ ἐπὶ προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν,

εἰ μὴ ἄλλος τίς ἐστιν οὕτω καλούμενος ἱερὸς ἰχθύς. Καλλίμαχος δ' ἐν Γαλατείᾳ τὸν χρύσοφρυν

Ἢ μᾶλλον χρύσειον ἐν ὀφρύσιν ἱερὸν ἰχθὺν,
Ἢ πέρκας ὅσα τ' ἄλλα φέρει βυθὸς ἄσπετος ἅλμης.

Ἐν δὲ τοῖς ἐπιγράμμασιν ὁ αὐτὸς ποιητὴς φησὶν,

—ἱερὸς δέ τις ἱερὸς ἰχθύς.

Ἄλλοι δ' ἀκούουσιν ἱερὸν ἰχθὺν τὸν ἄφετον, ὡς καὶ
143 ἱερὸν βοῦν τὸν ἄφετον. οἱ δὲ τὸν μέγαν, ὡς ἱερὸν μένος Ἀλκινόοιο. τινὲς δὲ τὸν ἱέμενον πρὸς τὸν ῥοῦν. D Κλείταρχος δ' ἐν ἑβδόμῃ Γλωσσῶν, οἱ ναυτικοὶ φησὶν πομπίλον ἱερὸν ἰχθὺν προσαγορεύουσι, διὰ τὸ ἐκ πελάγους προπέμπειν τὰς ναῦς, ἕως εἰς λιμένα· διὸ καὶ πομπίλον καλεῖσθαι χρύσοφρυν ὄντα. καὶ Ἐρατοσθένης δέ φησιν ἐν Ἑρμῇ,

Ἄγρης μοίρας ἔλειπον ἔτι ζώοντας ἰούλους,
Ἠὲ γενειήτην τρίγλην ἢ περκάδα κίχλην,
Ἢ δρομίην χρύσειον ἐν ὀφρύσιν ἱερὸν ἰχθὺν.

E Ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς ὀψολογίας ὁ καλὸς Οὐλπιανὸς ζητείτω, κατὰ τί Ἀρχέστρατος ἐν ταῖς καλαῖς ὑποθήκαις περὶ τῶν ἐν Βοσπόρῳ ταρίχων εἰπὼν,

Βοσπόρου ἐκπλεύσαντα τὰ λευκότατ' ἄλλα προσέστω,
Μηδὲν ἐκεῖ στερεᾶς σαρκὸς Μαιώτιδι λίμνῃ
Ἰχθύος αὐξηθέντος, ὃν ἐν μέτρῳ οὐ θέμις εἰπεῖν.

Τίς οὗτος ἐστὶν, ὃν φησὶν οὐ θεμιτὸν εἶναι ἐμμέτρως εἰπεῖν; ΑΦΥΑΙ. F καὶ ἑνικῶς δὲ ἀφύην λέγουσιν. Ἀριστώνυμος Ἡλίῳ ῥιγοῦντι, ὥς τ' οὔτ' ἀφύην νῦν ἔσθ' ἁπλῶς. τῆς δ' ἀφύης ἐστὶ γένη πλείω. καὶ ἡ μὲν ἀφρῖτις λεγομένη οὐ γίνεται ἀπὸ γόνου, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐπιπολάζοντος τῇ θαλάσσῃ ἀφροῦ, ὅταν ὄμβρων γενομένων πολλῶν σύστασις γένηται. ἑτέρα δ' ἐστὶν ἀφύη κωβῖτις λεγομένη. γίνεται δ' αὕτη ἐκ τῶν μικρῶν καὶ φαύλων τῶν ἐν τῇ ἄμμῳ διαγενομένων κωβιδίων.

A *Per mare celeriter natantem, æquoreum nauibus famulum.*

Theocritus Syracusius in opusculo cui titulus est Berenice, quem piscem λεῦκον [a], id est, Album, vocant, sacrum esse putat, his verbis:

Hominum si quis ad capturam fœlicem è mari
Vnde uita est, poscit, quod aratrum est alijs, sibi rete dari:
Huic deæ si uesperi sacrum piscem immolet,
Quem Leucon appellant, est autem omnium is sacerrimus,
Proiectam in mare sagenam is plenam extrahet.

B Dionysius cognomine Iambus in opere De dialectis [b] ita scripsit. Piscatorem quendam ac remigem [c], aliósque multos piscatores nos audiuimus, qui sacrum piscem Pompilum nominarent. In alto degit procul à littore, colore varius, pelamidi similis. Circa naues is crebrò visitur. Hunc igitur apud poëtam quidam

In prominente littore sedens sacrū piscem trahit,

nisi fortè alius quispiam sit quem sacrum piscem appellant. Callimachus in Galatea:

C *Chrysophorin, uel superciliјs aureum, sacrum piscem,*
Vel percas, & quot quot alios immensum sali profundum creat.

Idem poëta in Epigrammatibus ait:

Sacer quidam, sacer inquam piscis.

Sacrum piscem interpretantur alij deo cuipiam dicatum, quo modo & sacrum bouem dicimus, consecratum: alij magnum, vt sacrū [d] robur Alcinoï: quidam ad aquæ fluentis auidam [e]. Clitarchus libro septimo Glossarum, Pompilum sacrum piscem nautæ vocāt, D inquit, quòd per mare adusque littus naues deducat. Ob id scilicet ita nuncupatur hic piscis, aurea cui supercilia sunt. Eratosthenes in Mercurio.

Capturæ portionem suæ reliquerunt uiuos adhuc Iulos [f],
Aut barbatum mullum: aut coloris [g] uarij turdum:
Aut uelocem cursu aureis superciliјs, piscem sacrum [h].

Post hanc nostram de obsoniis disceptatio- E nem quæsiuit probus Vlpianus quamobrem Archestratus in suis lepidis præceptionibus locutus sit de Bospori salsamentis, ad hunc modum,

Alia tibi candidissima parentur, sed quæ Bosporo enatarint:
Pisci namque alumno paludis Mæotidis auctóque in illa,
Sed quem appellare carmine non licet, carnis solidæ nihil est.

Quisnam ille piscis est, ait, cuius nomen versu includi non posse dixit Archestratus [i]? F APHYAE. Numero singulari Aphyam etiam dicunt, Aristonymos in Sole rigente:

Nec mihi iam planè Aphya est.

Aphyæ [k] plura genera sunt. Quam Aphritin vocant, è semine nō gignitur, vt docet Aristoteles, sed ex spuma in superficie maris fluitāte, cùm post imbres multos spissata illa concretaq; fuerit. Alterā Aphyam Cobitin nominant: Ex pusillis ea, vilibus, paruulisq; Gobiis [l] in arena diu permanentibus, ac vitā tolerantibus, nascitur.

Præter hanc Aphyam, generantur [c] & aliæ quas Encrasicholos nuncupant. Est & aliud Aphyæ genus fœtus Mænidum, aliud Membradum soboles, aliud insuper mugilum paruorum, qui ex arena ac cœno generantur. Aphritis omnium est præstantissima. Dorion libro De piscibus, Aphiam Cobitin, & quæ fit ex Atherina, Epseton vocat. Est autem pisciculi nomen Atherina. Idem & Aphyam quandam Triglitin memorat, quæ ex mullis prouenit. Epicharmus in Nuptiis Hebes inter Membradas & Cammaros Aphyam recenset à minutulis pisciculis quos γόνον, id est aliorum fœturam ac prolem vocant, eam distinguens. Aphyarum Icesio quædam est alba, valde tenuis, spumosa [b], quam vocant nonnulli Cobitin: alia grandior, & sordidior [c]. Præstat tenuis & pura. Archestratus opsodædalus inquit:

Stercus omnis Aphya est præter Atheniensem:
Eam γόνον [d] appello, Iones Spumam uocant.
Recentem ipsam pete, captam in sinuosi
Phaleri [e] sacris [f] anfractibus. Est tamen & in circumflua
Rhodo nobilis: præsertim si aduenia[t] indigena.
Eam gustare si tibi cordi est, Cnidas siue Vrticas
Vndique folijs comantes obsonari [g] oportet,
Deinde ubi triueris in oleo fragranti eum florem [h] holeris,
In unum miscenda sunt omnia [i], & in sartagine assanda.

Clearchus peripateticus libro De prouerbiis Aphyæ, scribit, quia igne pauco egeat Aphya, dum frigitur, Archestratum iubere tolli cum iniecta feruenti sartagini stridet: simul enim stridere veluti oleum, ac percoctam statim esse, vnde prouerbium hoc sumpserunt, Ignem vidit Aphya [k]. Chrysippus libro De iis quæ per se optabilia sunt, scribit, Aphyam ob copiam Athenis vilem esse, ac mendicorum obsonium: in aliis verò ciuitatibus, quanquam deteriorem, in admiratione summa esse, pretióque maximo: Sic, inquit, gallinas Adriaticas, quamuis deteriores, hîc quidam alere solicitè student, nostratibus inutiliores, ac idcirco multo inferiores: Adriatici contra nostras ad se curant aduehendas. Singulari numero sic Hermippus dixit in Popularibus:

Nunc autem ne mouere quidē [l] Aphyam uideris.

Callias in Cyclopibus:

Ante suauissimam Aphyam.

Aristonymus in Rigente sole:

Nec mihi iam planè Aphya est.

Aphydia sic in Tagenistis dixit Aristophanes:

Neque parua hæc Aphydia Phalerica.

Lynceus Samius in epistola sua ad Diagoram laudans Aphyas Rhodias, & multa ex iis quæ Athenis gignuntur, cum iis quæ Rhodi proueniunt, comparans, nimirum cum Aphyis Phalericis, quas vocant AEniatidas, Ellopē cū Glaucisco, & Orpho, pro Eleusiniacis passeribus ac Scombris, & si quis alius piscis Cecropis, fama gloriaq; superat alios, velut spōsione facta, quē Vulpem [m] nomināt [n] satisdat. Qui verò Hedypathiam [o] scripsit, hortatur, si quis quod cupit assequi & cōficere pretio nō potest, edendū obsonii vt iniuria sibi quærat.

A καὶ ἐξ αὐτῆς δὲ ταύτης τῆς ἀφύης ἀπογεννῶνται ἕτεραι, αἵ τινες ἐγκρασίχολοι καλοῦνται. γίνεται καὶ ἄλλη ἀφύη, ἡ γόνος ἐστὶ τῶν μαινίδων. καὶ ἄλλη δὲ ἐκ τῆς μεμβράδος, καὶ ἔτι ἐκ τῶν μικρῶν κεστρέων τῶν ἐκ τῆς ἄμμου, καὶ τῆς ἰλύος γινομένων. πάντων δὲ τούτων ἡ ἀφρίτις ἀρίστη. Δωρίων δ᾽ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων, κωβῖτιν τινὰ ἑψητὸν λέγει καὶ τὸν ἐξ ἀθερίνης. ἰχθυδίου δὲ ὄνομα ἀθερίνη. εἶναι δέ φησι καὶ τριγλῖτιν ἀφύην. Ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν Ἥβας γάμῳ, ἐν μεμβράσι καὶ καμμά-
B ροις τὰς ἀφύας καταριθμεῖται, διαστέλλων τὸν λεγόμενον γόνον. Ἱκέσιος δέ φησι, τῆς ἀφύης ἡ μὲν λευκὴ καὶ λίαν λεπτὴ καὶ ἀφρώδης, ἣν καλοῦσιν ἔνιοι καὶ κωβῖτιν. ἡ δὲ ῥυπαρωτέρα ταύτης καὶ ἁδροτέρα. διαφέρει δὲ ἡ καθαρὰ καὶ λεπτή. Ἀρχέστρατος δὲ ὁ ὀψοδαίδαλος φησί,

Τὴν ἀφύην μίνθον πᾶσαν πλὴν τὴν ἐν Ἀθήναις,
Τὸν γόνον ἐξαυδῶ, τὸν ἀφρὸν καλέουσιν Ἴωνες.
Καὶ λάβε πρόσφατον αὐτὸν ἐν εὐκόλποισι
C Φαλήρου
Ἀγκῶσι ληφθένθ᾽ ἱεροῖς· κἂν τῇ περικλύστῳ
Ἐστὶ Ῥόδῳ γενναῖος, ἐπὰν ἐπιχώριος ἔλθῃ.
Ἂν δέ τι γ᾽ ἱμείρῃς αὐτοῦ γεύσασθαι, ὁμοῦ χρὴ
Κνίδας ὀψωνεῖν τὰς ἀμφικόμοις ἀκαλήφας
Εἰς ταυτὸν μίξας δ᾽ αὐτὰς ἐπὶ τηγανοῦ ὄπτα,
Εὐώδη τρίψας ἄνθη λαχάνων ἐν ἐλαίῳ.

Κλέαρχος δ᾽ ὁ περιπατητικὸς ἐν τοῖς περὶ παροιμιῶν, τῆς ἀφύης φησὶν διὰ τὸ μικροῦ δεῖσθαι πυρὸς ἐν τοῖς τηγάνοις, οἱ περὶ Ἀρχέστρατον ἐπιβάλ-
D λοντες κελεύουσιν, ἐπὶ θερμὸν τήγανον σίζουσαν ἀφαιρεῖν. ἅμα δ᾽ ἧπται καὶ σίζει, καθάπερ τοὔλαιον εὐθύς. διὸ λέγεται, ἴδε πῦρ ἀφύη. Χρύσιππος δ᾽ ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ περὶ τῶν δι᾽ αὐτὰ αἱρετῶν, τὴν ἀφύην φησὶν τὴν ἐν Ἀθήναις, διὰ μὲν τὴν δαψίλειαν ὑπερορᾶσθαι καὶ πτωχικὸν εἶναι φασὶν ὄψον· ἐν ἑτέραις δὲ πόλεσιν ὑπερθαυμάζουσι πολὺ χείρω γινομένην. εἶθ᾽ οἱ μὲν φησὶν ἐνταῦθα τοὺς Ἀδριατικοὺς ὄρνιθας τρέφειν σπεύδουσιν ἀχρειοτέρους ὄντας, ὅτι τῶν παρ᾽ ἡμῖν πολὺ ἐλάττους εἰσίν:
E ἐκεῖνοι δὲ τἀναντία μεταπέμπονται τοὺς ἐνθάδε. ἐπὶ τοῦ ἑνικοῦ Ἕρμιππος Δημόταις· νυνὶ δὲ οὐδὲ ἀφύην κινεῖν δοκεῖς. Καλλίας Κύκλωψιν, πρὸ τῆς ἀφύης τῆς ἡδίστης. Ἀριστώνυμος Ἡλίῳ ῥιγῶντι, ὡς τοῦτ᾽ ἀφύη μέν ἐστιν ἁπλῶς. ἀφύδια δὲ Ἀριστοφάνης ταγηνισταῖς, μὴ δὲ τὰ μικρὰ τὰ Φαληρικὰ τάδ᾽ ἀφύδια. Λυγκεὺς δὲ ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρὸς Διαγόραν ἐπιστολῇ, ἐπαινῶν τὰς Ῥοδιακὰς ἀφύας, καὶ ἀντιτιθεὶς πολλὰ τῶν Ἀθήνησι γινομένων πρὸς τὰ ἐν τῇ Ῥόδῳ φησίν, ταῖς μὲν
F Φαληρικαῖς ἀφύαις τὰς Αἰνιάτιδας καλουμένας ἀφύας· τῷ δὲ Γλαυκίσκῳ τὸν ἔλλοπα, καὶ τὸν ὀρφὸν ἀντιπαρατιθείς. πρὸς δὲ τὰς Ἐλευσινιακὰς ψήττας καὶ σκόμβρους, καὶ εἴ τις ἄλλος παρ᾽ αὐτοῖς ἰχθὺς ἐπάνω τῇ δόξῃ τοῦ Κέκροπος γέγονεν ἀντιγεννήσασα τὸν ἀλώπεκα καλούμενον. ὁ δὲ τὴν ἡδυπάθειαν γράψας, παρακελεύεται τῷ μὴ δυναμένῳ τιμῇ κατεργάσασθαι τὴν ἐπιθυμίαν, ἀδικίᾳ κλήσασθαι τὴν ὀψοφαγίαν.

Ἀρχέστρατον λέγει τὸν τένθην ὁ Λυγκεὺς, ὃς ἐν τῷ A
πολυθρυλλήτῳ ποιήματι περὶ τοῦ γαλεοῦ λέγει
οὕτως,

Ἐν δὲ Ῥόδῳ γαλεὸν τὸν ἀλώπεκα κἂν ἀπο-
θνήσκειν
Μέλλῃς, ἂν μή σοι πωλεῖν θέλῃ, ἅρπασον
αὐτὴν
Ὃν καλέουσι Συρακόσιοι κύνα πίονα, κᾆτα
Ὕστερον ἤδη πάσχ' ὅτι σοι πεπρωμένον ἐστίν.

ἈΧΑΡΝΟΣ. Καλλίας Κύκλωψιν, κιθα-
ρός ὀπτός τε βατὶς θύννου τε κεφάλαιον τὸ δὲ B
ἐγχέλια κάραβοι Αἰνεῦς ἄχαρνος. οὕτως
ΒΑΤΙΣ, ΒΑΤΡΑΧΟΣ, ΒΑΤΟΣ. τῆς
μὲν οὖν βατίδος καὶ τοῦ βατράχου μνημονεύει
Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ ζώων, καταριθμῶν
αὐτὰ ἐν τοῖς σελάχεσιν. Εὔπολις ἐν Κόλαξιν
φησὶν παρὰ τῷδε Καλλίᾳ πολλὴ θυμηδία, ἵνα
πάρα μὲν κάραβοι, καὶ βατίδες, καὶ λαγῷ, καὶ
γυναῖκες εἰλίποδες. καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας
γάμῳ, ἦν δὲ νάρκαι, βατίδες· ἦν δὲ ζύγαιναι,
πρήστιες, καμῖται, βάτοι, ῥῖναι τε τραχυδέρμο- C
νες. ἐν δὲ Μεγαρίδι, τὰς πλευρὰς οἷόν περ βα-
τὶς· τὰν δ' ὀπισθίαν ἔχηθ' ἀτενὲς οἷόνπερ βά-
τος. τὰν δὲ κεφαλὰν ὀστέων οἷόν περ ἔλαφος οὐ
βατίς· τὰν δὲ λαπάραν σκορπίος παῖς ἐπιθα-
λάττιός τε οὐ. Σαννυρίων δ' ἐν Γέλωτι, ὦ βα-
τίδες, ὦ γλαύκων κάρα. Ἀριστοτέλης δ' ἐν
πέμπτῳ ζώων μορίων, σελάχη φησὶν εἶναι, τὸν
τρυγόνα, βοῦν, λάμιαν, ἀετὸν, νάρκην, βάτρα-
χον, καὶ πάντα τὰ γαλεοειδῆ. Σώφρων δ' ἐν
144 μίμοις ἀνδρείοις, βῶτιν καλεῖ τινὰ ἰχθὺν ἐν τού- D
τοις. κέστραι βῶτιν κάπτουσαι. καὶ μή ποτε βο-
τάνην τινὰ λέγει. περὶ δὲ τοῦ βατράχου συμβου-
λεύει ὁ σοφώτατος Ἀρχέστρατος ἐν ταῖς γνώμαις
τάδε,

Βάτραχον ἔνθ' ἂν ἴδῃς ὀψώνει. καὶ, γα-
στρίον αὐτοῦ σκεύασον. περὶ δὲ τῆς βατίδος,
Καὶ βατίδ' ἑφθὴν ἔσθιε μοι χειμῶνος
ἐν ὥρῃ,
Καὶ ταύτῃ τυρὸν καὶ σίλφιον ἅττα τε σάρκα
Μὴ πίειραν ἔχει πόντου τέκνα. τῷ δὲ τρό- E
πῳ χρὴ
Σκευάζειν, ἤδη σοι ἐγὼ τάδε δεύτερον αὐ-
δῶ.

Ἔφιππος δ' ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Φιλύρᾳ δράματι
(ἑταίρας δὲ ὄνομα ἡ Φιλύρα)

Πότερον ἐγὼ τὴν βατίδα τεμάχη κατα-
τεμὼν,
Ἕψω; τί φῄς; ἢ Σικελικῶς ὀπτὴν ποιήσω; Σι-
κελικῶς. ΒΩΚΕΣ. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ἐ-
πιγραφομένῳ Ζωϊκῷ, ἢ περὶ ἰχθύων, νωτό- F
γραπτα φησὶν λέγεται βὼξ, σκολιόγραπτα δὲ
κολιάς. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ. ἔτι δὲ
ποθ' οὕτοισι βῶκες, σμαρίδες, ἀφύαι, κάμμα-
ροι. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ βόηκας αὐτοὺς
καλεῖ ἐν τούτοις,

Ἢ λευκὴν συνόδοντα βόηκάς τε τριγλούς τε.

Σπεύσιππος δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Ἀττικοὶ βόακας.
Ἀριστοφάνης Σκηναῖς καταλαμβανούσαις,

Lynceus Archestratum catillonem [a] & lurco-
nem appellat, qui in suo famoso poëmate de
Galeo ita scripserit:

In Rhodo uerò Galeum vulpem, uel si
Moriendum fuerit, ui eripe, uendere si nolint,
Quē pinguem Canem appellāt Syracusij: deinde
Postea quidquid fato destinatum est, æquo animo
patere.

ACHARNVS. Callias in Cyclopibus:

Citharus assus, batis, thynni caput,
Anguillæ paruæ duæ, locustæ, Acharnus ex
AEno [b].

BATIS [c], vel BATVS. BATRACHOS.
Batidis & Batrachi meminit Aristoteles li-
bris De animalibus, cartilagineis piscibus v-
tramque adnumerans. Eupolis in Adulato-
ribus:

Apud hunc Calliam multum uoluptatis fuit:
Aderant enim Batides, locustæ, lepores, ac mulie-
res tolutim [d] *incedentes.*

Epicharmus in Nuptiis Hebes:

Adfuere torpedines, batides, zygænæ
Presties humi iacentes, tectæque aspera cute
squatinæ.

Idem in Megaride:

Latera uos habeatis ueluti [e] *Batides* [f]:
Posteriora [g] *uerò omnino ueluti Bati* [h].
Caput osseum, ueluti Ceruus:
Ilia ueluti Scorpius maris filius.

Sannyrion in Risu:

O Batides [i]: *ô Glaucorum caput.*

Aristoteles libro quinto Historiæ animalium
cartilaginea esse tradit, Bouem, Raiam, La-
miam, Turturem, Aquilam, Ranam, Torpe-
dinem, & omnia Squalorum genera. Sophron
in Mimis virilibus piscem quendam Botin sic
appellat,

Cestræ [k] *Botin deglutientes.*

non autem herbam quandam. De Rana sa-
pientissimus hęc Archestratus consulit in sen-
tentiis suis:

Ranam sicubi uideris, obsonator, ipsiusque uen-
trem
Apparato.

at de Batide:

Elixam batidem hyemis tempore mande,
Cum silphio & caseo: item quotquot carnem
Pinguem non habent, maris filios. Quo uerò
modo
Sint præparandi, rursum tibi iam hîc eloquar.

Ephippus comicus in fabula Philyra: (est au-
tem Philyra scorti nomen.)

A. Vtrum ego Ranam in frusta discissam
Elixabo? quid ais? an assabo Siculorum modo?
B. Siculorum modo.

BOCES. Aristoteles libro qui inscribitur De
animalibus, vel, De piscibus, in tergo pictu-
ratam esse Bocem tradit, Coliam verò lineis
obliquis notatum. Epicharmus in Nuptiis
Hebes:

Præter hos etiam Boces, Smarides, Aphyæ, Cam-
mari.

Numenius in Halieutico βόηκας sic appellat:

Aut candidam Synodonta, & Boëcas, & Brin-
chos [l].

Speusippus & alij scriptores Attici βόακας no-
minant. Aristophanes in comœdia cuius ti-
tulus est, σκηναὶ [m] καταλαμβάνουσαι:

Mihi Boacibus uenter plenus cùm esset, domum reuertebar.

Sic autem à voce [a] piscis hic nuncupatur, quamobrem Mercurio sacrum esse fama increbuit, velut Apollini Citharum. Pherecrates in Myrmecanthropis [b] cùm dixisset:

A. Alium omnino piscem uocem habere negant,

B. Nullus per deos alius piscis uocalis est quàm Boax.

Aristophanes Byzantius malè nos piscem hunc βῶκα nominare contendit, appellãdúmque esse βόωπα, ex eo quòd paruus corpore μεγάλους ὦπας, id est, magnos oculos, habet, vt ille βόωψ propterea vocatur, quòd βοὸς ὀφθαλμοὺς ἔχει, quia bubulis oculis, id est, amplis, sit præditus. At respondendum, id malè si nos appellamus; cur Coracinum & non Corocinum dicimus, cùm nomen inditum sit ἀπὸ τοῦ κόρας κινεῖν, quòd pupillas frequenter moueat? Cur itidem σίλουρον, & non σείουρον pronuntiamus, cum nomen impositum sit ἀπὸ τοῦ σείειν συνεχῶς τὴν οὐράν, id est, quia caudam assiduè quatiat? BEBRADES. Phrynichus in Tragœdis:

O aureis capitibus ornatæ Bebrades marinæ.

Epicharmus in Nuptiis Hebes βεβραδόνας ipsas vocat:

Bebradones, Turdi, fortésque Dracones.

Sophron in Mimis virilibus:

Cum Bebradone Acus.

Numenius in Halieutico:

Bebradonas autem

Cùm piscaturus uenaberis, hanc escam meditare.

Dorion libro De piscibus: Bebrada, inquit, ablato capite si grandior est, cùm tenui [c] sale & aqua laueris, eodem modo quo Trigliti-dem [d], elixato. Idem scribit è Bebrade sola edulium parari, quod βεβραφύην [e] nominant, sic memoratum ab Aristonymo in Sole rigente:

Siculus Carcinobates [f] Bebræphyæ adsimilis est.

Attici quidem Bebradas dicunt. Aristomenes in Præstigiatoribus:

Bebradas emptas obolo.

Aristonymus in Sole rigente:

Nunc apertè ne [g] apua quidem est mihi,

Nec rursum bebras: heu me miserum.

Aristophanes in Senectute:

Bebradibus nutrita, quibus cana cutis est.

Plato in Legatis:

Dij boni, quæ bebrades?

In Eupolidis Capris reperitur & ea dictio scripta cum μ. Antiphanes in Cyœstidea [h]:

Absurdo de piscibus [i] præconio

Altâ uoce proclamat nunc quispiam,

Habere se melle dulciores Bembradas.

Hoc si ita est, nihil prohibet

Eos qui mel uendunt, dicere ac denuntiare populo,

Mel se uendere putidius Bembradibus.

Alexis in Choregide cum μ etiam dixit:

Qui edenda Tetradistis [k] apposuit

Nuper pisum, Membradas, uuam passam.

Idem in Protochoro:

Molestiori, ita me Bacchus amet, conuiuio

Non interfui, ex quo parasitari cœpi:

Membradas satius fuit habere me,

Et Atticè posse [l] colloqui, Hoc saliat inuasset.

A ἀλλ' ἔχουσα γαστέρα μεςὴν βοάκων ἀπεβάδιζον οἴκαδε. ὠνομάσθη δὲ παρὰ τὴν βοήν. διὸ καὶ Ἑρμοῦ ἱερὸν εἶναι λόγος τὸν ἰχθὺν, ὡς τὸν κίθαρον Ἀπόλλωνος. Φερεκράτης δὲ ἐν Μυρμηκανθρώποις, εἰπὼν ἄλλον φωνὴν οὐκ ἔχειν ἰχθὺν φασὶ τὸ παράπαν, ἐπιφέρει, νὴ τὼ θεὼ οὐκ ἔστιν ἄλλος ἰχθὺς οὐδεὶς ἢ βόαξ. Ἀριστοφάνης δ' ὁ Βυζάντιος κακῶς φησιν ἡμᾶς λέγειν τὸν ἰχθὺν βῶκα, δέον βόωπα, ἐπεὶ μικρὸς ὑπάρχων μεγάλους ὦπας ἔχει. εἴη αὖ οὖν ὁ βόωψ

B βοὸς ὀφθαλμοὺς ἔχων. πρὸς ὃν λεκτέον, εἰ τοῦτο κακῶς ὀνομάζομεν, διὰ τί κορακῖνον φαμὲν, οὐ κορακῖνον; ὠνομάσθη γὰρ ἀπὸ τοῦ τὰς κόρας κινεῖν. τί δ' οὐχὶ καὶ σείουρον λέγομεν, ἀλλὰ σίλουρον; ὠνόμασται γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ τοῦ σείειν συνεχῶς τὴν οὐράν. ΒΕΒΡΑΔΕΣ. Φρύνιχος Τραγῳδοῖς,

Ὦ χρυσοκέφαλοι βεβράδες θαλάσσιαι. Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, βεβραδόνας αὐτὰς καλεῖ, βεβραδόνες δέ τε κίχλαι τε λαγοὶ δράκοντες ἄλκιμοι. καὶ Σώφρων ἐν ἀνδρείοις, βεβραδόνι

C ῥαφεία. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ,

Ἢ βαιὴν καρίδι κείνη

Ζωὴ ἐπ' ἀγρώσσοιο τάδε σκέψαιο δέλεαρ.

Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων φησὶ, βεβράδα ἀποκεφαλίσας ἐὰν ᾖ ἁδροτέρα, καὶ ἀποπλύνας ἁλὶ λεπτῷ καὶ ὕδατι, ἕψει τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ τριγλίτιδι. γίνεται δὲ φησὶν ἐκ μόνης τῆς βεβράδος σκευασία τις ἡ προσαγορευομένη βεβραφύη, ἧς μνημονεύει Ἀριστώνυμος ἐν

D Ἡλίῳ ῥιγοῦντι. ὁ γέ τοι Σικελὸς ταῖς μεμβραφύαις προσέοικεν ὁ καρκινοβάτης. Ἀττικοὶ δ' ὅμως βεμβράδας λέγουσιν. Ἀριστομένης Γόησι, βεμβράδας φέρων ὀβολοῦ. Ἀριστώνυμος Ἡλίῳ ῥιγοῦντι,

Οὔτ' ἀφύη νῦν ἐστὶν ἐπισαφῶς, οὔτ' αὖ βεμβρὰς κακοδαίμων. Ἀριστοφάνης Γήρᾳ,

Ταῖς πολιόχρωσι βεμβράσι τεθραμμένη.

Πλάτων Πρέσβεσιν, Ἡράκλεις τῶν βεμβράδων. ἐν δὲ ταῖς Εὐπόλιδος Αἰξὶν ἐστὶν εὑρεῖν καὶ διὰ

E τοῦ μ γραφόμενον. Ἀντιφάνης δ' ἐν Κυοθιδείᾳ.

Τόπον τε κηρύττουσιν ἐν τοῖς ἰχθύσιν

Κήρυγμα, οὗ καὶ νῦν τις ἐκβεβράχει μέγα

Μέλιτος γλυκυτέρας βεμβράδας φάσκων ἔχειν.

Εἰ τοῦτο τοιοῦτ' ἐστὶν, οὐδὲν κωλύει

Τοὺς μελιτοπώλας αὖ λέγειν βοῶνθ' ὅτι

Πωλοῦσι τὸ μέλι σαπρότερον τῶν βεμβράδων.

Ἄλεξις δ' ἐν Χορηγίδι διὰ τοῦ μ εἴρηκεν,

F Ὃς τοῖς τετραδισταῖς μὲν παρέθηκεν ἐσθίειν

Πρώην λέκυθον καὶ βεμβράδας καὶ σέμφυλα.

ἐν δὲ Πρωτοχόρῳ,

Ἐπιπονώτερον μὰ τὸν Διόνυσον οὐκ εἴληφ' ἐγὼ

Ἀφ' οὗ παρασιτῶ, βεμβράδας μοι κρεῖττον ἦν

Ἔχειν με καὶ Ἀττικιστὶ δυνάμενον λαλεῖν

Ὀνησιφόρον τὴν τοῦτο.

ΒΕΛΕΝΝΟΣ. Τούτου μέμνηται Σώφρων ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἁλιεύς, τὸν ἀγροιώταν βελέννῳ θηλαμόνι. ἔστι δὲ κωβιῷ τὴν ἰδέαν παραπλήσιος. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ ΒΑΙΩΝΑΣ τινὰς ἰχθῦς καλεῖ ἐν τούτοις, Ἄγε δὲ τρίγλας τε κυφὰς κἀχαρίστους βαιόνας. καὶ παρ' Ἀττικοῖς δὲ παροιμία ἐστίν, μή μοι βαιῶν κακῶς ἰχθῦς. ΒΟΥΓΛΩΣΣΟΣ. ὁ Πυθαγορικὸς δι' ἐγκράτειαν Ἀρχέστρατός φησιν, A

Εἶτα λαβεῖν ψῆτταν μεγάλην καὶ τὴν ὑπότραχυν B
Βούγλωσσον· ταύτην θέρει καὶ χαλκίδα κεδνήν.

Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ βούγλωσσοί τε καὶ κίθαρος ἐνῆς. τῶν δὲ βουγλώσσων διαλλάττοντές εἰσιν οἱ κυνόγλωσσοι. περὶ ὧν καὶ αὐτῶν Ἐπίχαρμός φησιν, Ἀττίαι πλατῖσταί τε κυνόγλωσσοί τε. ἐνῆν δὲ καὶ σκιαθίδες. Ἀττικοὶ δὲ ψῆτταν αὐτὴν καλοῦσιν. ΓΟΓΓΡΟΙ. Τούτους Ἱκέσιος σκληροτέρους τῶν ἐγχελέων εἶναί φησι, καὶ ἀραιοσαρκοτέρους τε καὶ ἀτροφωτέρους, εὐχυλίᾳ τε πολὺ λειπομένους, εὐστομάχους δὲ εἶναι. Νίκανδρος δὲ ὁ ἐποποιὸς ἐν τρίτῳ Γλωσσῶν καλεῖσθαί φησιν αὐτοὺς καὶ γρύλλους. Εὔδοξος δὲ ἐν ἕκτῳ Γῆς περιόδου, γόγγρους δέ φησι πολλοὺς ἀνδραχθεῖς ἐν Σικυῶνι ἁλίσκεσθαι. ὧν ἐνίους εἶναι καὶ ἁμαξιαίους. Φιλήμων δὲ τῆς κωμωδίας ὁ ποιητὴς καὶ αὐτὸς μνημονεύων τῶν ἐν Σικυῶνι διαφόρων γόγγρων, ποιεῖ τινὰ μάγειρον ἐπὶ τέχνῃ τῇ ἑαυτοῦ σεμνυνόμενον, καὶ λέγοντα ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Στρατιώτῃ τάδε, C D

Ὡς ἵμερός μ' ὑπῆλθε γῇ τε κοὐρανῷ
Λέξαι μολόντι τοὖψον ὡς ἐσκεύασα.
Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, ἡδύ γ' ἐστ' εὐημερεῖν,
Ἐν ἅπασιν ἰχθὺς ἁπαλὸς οἷος γέγονέ μοι,
Οἷον παρέθηκ' οὐ πεφαρμακευμένον
Τυροῖσιν, οὐδ' ἄνωθεν ἐξηνθισμένον.
Ἀλλ' οἷος ἦν ζῶν, κ' ὀπτὸς ὢν τοιοῦτος ἦν.
Οὕτως ἁπαλὸν ἔδωκα, καὶ πρᾶον τὸ πῦρ E
Τὸν ὀπτὸν ἰχθὺν οὐδὲ πιστευθήσομαι.
Ὅμοιον ἐγένετ' ὄρνις ὅταν ἁρπάσῃ,
Τοῦ καταπιεῖν μεῖζόν τι περιτρέχει κύκλῳ
Τηροῦσα τοῦτο καταπιεῖν. περὶ δ' ἐσπούδακεν,
Ἑτέρα διώκουσα ταύτην. ταὐτὸν ἦν.
145 Τὴν ἡδονὴν ὁ πρῶτος αὐτῶν καταμαθὼν,
Τῆς λοπάδος ἀνεπήδησε κἄφευγεν κύκλῳ
Τὴν λοπάδ' ἔχων. ἄλλοι δ' ἐδίωκον κατὰ πόδας. F
Ἐξῆν ὀλολύζειν οἱ μὲν ἥρπασάν τι γὰρ
Οἱ δ' οὐδὲν, οἱ δὲ πάντα καὶ τοι παρέλαβον.
Ἰχθῦς ποταμίους, ἐσθίοντας βόρβορον.
Εἰ δ' ἔλαβον ἄρτι σκάρον ἢ κ τῆς Ἀττικῆς
Γλαυκίσκον, ὦ Ζεῦ σῶτερ, ἢ ξ Ἄργους κάπρον,

Belennvs. Huius meminit Sophron in libro, cui titulus est, Piscator:

Villicum laboriosum [a] Belenno.

Est autem is figura Cothio [b] persimilis. Epicharmus in Hebes nuptiis Baeonas pisces quosdam sic vocat:

Agedum, mullos gibbos adducito, & ingratos Bæonas [c].

Apud Atticos vulgare prouerbium est:

Mihi Bæon ne contingat, malus piscis.

Booglossvs, id est, Solea, vel Lingulaca. Archestratus ob suam abstinentiam & temperantiam Pythagoricus scilicet, inquit:

Passerem deinde magnum accipe, & subasperam
Buglossum: hanc uenare ad Chalcidem [d] *inclytam.*

Epicharmus in Hebes nuptiis:

Et Cithari, & Buglossi aderant.

A Buglossis differunt Cynoglossi, de quibus idem Epicharmus dixit:

variæque Plotes, & Cynoglossi, & apricæ vmbræ [e]
Adfuere.

Attici Cynoglossum Passerem vocāt. Congri. Hos Icesius durissimos inter gregales [f] esse tradit: rariore ac laxiore carne: minus alere: succi bonitate illis esse multo inferiores, sed ventriculo gratos. Nicander versuum heroïcorum scriptor, libro tertio Glossarum eos quoque Gryllos vocari scribit. EVdoxus libro tertio Ambitus terræ, scribit, Sicyone congros multos capi qui hominem ferentem onerent, quosdam verò etiam plaustris [g] euehendos. Philemon comicus poëta quo loco nobilium pariter congrorum meminit, quos Sicyone piscantur, coquum de arte sua superbè gloriātem fingit hæc loqui in fabula quam Militem inscripsit:

Quanta me inuasit cupido cœlo [h] *ac terræ*
Viatorique, explicādi obsonium quî parauerim?
Ita mihi propitia Minerua sit, uolupe admodum est
Ex animi sententia cùm succedunt omnia.
Mihi piscis ille quàm tener fuit?
Qualem apposui? non oblitum caseis
Tanquam medicamentis: nec alio quàm suo colore supernè tinctum [i],
Sed qualis uiuus, talis & assus fuit,
Ignem adeò mollem [k] *& lenem adhibui:*
Assum piscem fuisse mihi non creditur.
Ac ueluti gallina cùm rapuerit
Maius quidpiam quàm ut deglutire possit, in orbem circumcurrit
Procurrit uorare cupiens, circum eam uerò
Festinat persequens altera: idem fuit spectaculi.
Nam uoluptatem illam ex conuiuis qui primus expertus est
Simul cum patina exiluit, eámque retinens
In orbem profugit, alij uerò insequebantur, pedatim insistentes
Vestigijs. Clamitabant omnes: & alij quidem
Magnam portionem abripuerunt, alij nihil,
Alij uerò prorsus abstulere nonnihil, cū murmure
Pretiosum eum piscem tuburcinantes.
Quòd si tum mihi datus fuisset Scarus, aut ex Attica
Glaucisculus, ô Iuppiter seruator, vel ab Argis Apr

Aper[a], uel ex chara Sicyone, quem dijs
Neptunus Congrum in cœlum usque fert,
Facti omnino essent dij quicunque manducassent.
Ambrosiam ego reperi: iam mortui,
Si olfecerint, ut reuiuiscant efficiam.

Hæc, per Mineruam, ne Menecrates[b] quidem Syracusius, quem Iouem cognominabant, prolocutus fuisset, licet animo elatus sentiret magnificè de se, tanquam medicinæ peritia hominibus vitæ solus esset autor. Eos igitur quos à morbo sacro curasset, cauere & scripto polliceri cogebat futuros sibi obtemperantes seruos, vbi conualuissent, ac comites. Ex illis vnus Nicostratus Argiuus liberatus à morbo comitiali, Herculis vestitu incedebat, Herculésque dicebatur. Eorum sic meminit Ephippus in Peltaste.

Sic esse deum se iactabat Menecrates:
Nicostratus uerò Argiuus alterum se Herculem,
Alius uerò quispiam se Mercurium, chlamyde
Ornatus, caduceo, & alis insuper:

Nempe Xelites Nicagoras, qui patriæ suæ tyrannidem occupauit, vt testatur Batton libro De tyrannis Ephesi. Hegesander scribit Astycreontem, quem sanauerat, ab eo vocatum fuisse Apollinē: alium item eius auxilio morbo defunctum AEsculapij vestitu sumpto in eius comitatu fuisse: ipsum verò amictum purpura auream coronam capite gestantem, sceptrum tenentem, soleas indutum, cum illo deorum cœtu regiones multas circumiuisse, datísque literis ad Philippum regem, ita scripsisse, TV quidem in Macedonia regnas: at ego in Medicina. Tu benè valentes, si libet, perdere potes: ægris autem sanitatem ego reddere, à morbo vindicare robustos, mihi si pareant, præstaréq; vt incolumes perueniant ad senectutem. Itaque Macedones tibi stipatores sunt, ac satellites, mihi verò qui à morbis superstites futuri sunt: ego namque Iuppiter vitam illis tribuo. Ad eum sic atræ bilis vitio insanientem Philippus rescripsit: Philippus Menecrati ὑγιαίνειν.[c] Eadem scripsit Menecrates & ad Archidamum, regem Lacedæmoniorum, & ad alios ad quos literas mittebat, Iouis sibi nomen arrogans. Ad cœnam aliquando Philippus inuitatum eum cum suo deorum agmine, in mediis lectis omnes vt accumberent, curauit, altissimis, magnificentissimè ac decentissimè pro ritu sacrorum ornatis, deinde ara superposita mensam admouit, cum omnium terræ fructuum primitiis: quo tempore conuiuis cæteris afferebantur edulia, pueris Menecrati, ac eius diis, libantibus, & ad suffitus odores incendentibus: tandémque, vt narrat Hegesander, nouus ille Iuppiter cum subiectis ac morigeris diis irrisus aufugit è conuiuio. Meminit huius Menecratis & Alexis in Minoë. Themison verò Cyprius, Antiochi regis deliciæ, vt scribit Pythermus Ephesius octauo libro historiarum, non solùm in publicis hominum cōuentibus ac celebritatibus voce præconis renuntiabatur, THEMISON MACEDO, ANTIOCHI REGIS

Ἢ κτῆς Σικυῶνος τῆς φίλης, ὃν τοῖς θεοῖς
Φέρει ὁ Ποσειδῶν γόγγρον εἰς τὸν οὐρανόν,
Ἅπαντες οἱ φαγόντες ἐγένοντ' ἂν θεοί.
Ἀθανασίαν εὕρηκα· τοὺς ἤδη νεκρούς,
Ὅταν ὀσφρανθῶσι, ποιῶ ζῆν πάλιν.

Ταῦτα νὴ τὴν Ἀθηνᾶν οὐδὲ Μενεκράτης ἂν ὁ Συρακούσιος ἐφθέγξατο, ὁ Ζεὺς ἐπικαλούμενος, ὃς ἐφρόνει μέγα ὡς μόνος αἴτιος τοῦ ζῆν τοῖς ἀνθρώποις γινόμενος διὰ τῆς αὐτοῦ ἰατρικῆς. τοὺς οὖν θεραπευομένους ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἱερὰς καλουμένας νόσους συγγράφεσθαι ἠνάγκαζεν, ὅτι ὑπακούσονται αὐτῷ δοῦλοι περισωθέντες, καὶ ἠκολούθουν, ὁ μέν τις Ἡρακλέους σκευὴν ἔχων καὶ καλούμενος Ἡρακλῆς. (Νικόστρατος δ' ἦν οὗτος ὁ Ἀργεῖος, ἱερὰν νόσον θεραπευθείς. μνημονεύει δ' αὐτῶν Ἔφιππος ἐν Πελταστῇ λέγων,

Ὦ δ' ὁ Μενεκράτης μὲν ἔφασκεν εἶναι ὁ θεός,
Νικόστρατος δ' ὁ Ἀργεῖος ἕτερος Ἡρακλῆς)

ἄλλος δέ τις ὡς Ἑρμῆς, χλαμύδ' ἔχων καὶ κηρύκειον, πρὸς δὲ τούτοις πτερά, ὡς ὁ Ζελείτης Νικαγόρας, ὁ καὶ τῆς πατρίδος τυραννήσας, ὡς ἱστορεῖ Βάτων ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τυράννων. Ἡγήσανδρος δέ φησιν ὅτι καὶ Ἀστυκρέοντα θεραπευθέντα ὑπ' αὐτοῦ, Ἀπόλλωνα ἐκάλεσε. καὶ ἄλλος δ' αὐτῷ τῶν περισωθέντων Ἀσκληπιοῦ στολὴν ἀναλαβὼν, συμπεριεφθείρετο, αὐτὸς δ' ὁ Ζεὺς πορφύραν ἠμφιεσμένος, καὶ στέφανον χρυσοῦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχων, καὶ σκῆπτρον κρατῶν, κρηπῖδάς τε ὑποδεδεμένος, περιῄει μετὰ τοῦ θείου χοροῦ. καὶ ἐπιστέλλων Φιλίππῳ τῷ βασιλεῖ, οὕτως ἔγραψεν·

Μενεκράτης Ζεὺς Φιλίππῳ χαίρειν.

ΣΥ μὲν Μακεδονίας βασιλεύεις, ἐγὼ δὲ ἰατρικῆς. καὶ σὺ μὲν ὑγιαίνοντας δύνασαι ὅταν βουληθῇς ἀπολλύναι, ἐγὼ δὲ τοὺς νοσοῦντας σώζειν, καὶ τοὺς εὐρώστους ἀνόσους, οἳ ἐμοὶ πείθονται παρέχειν μέχρι γήρως ζῶντας. τοιγαροῦν σὲ μὲν Μακεδόνες δορυφοροῦσιν, ἐμὲ δὲ καὶ οἱ μέλλοντες ἔσεσθαι. Ζεὺς γὰρ ἐγὼ αὐτοῖς βίον παρέχω. πρὸς ὃν μελαγχολῶντα ἐπέστειλεν ὁ Φίλιππος Μενεκράτει ὑγιαίνειν. παραπλησίως δὲ ἐπέστειλε καὶ Ἀρχιδάμῳ τῷ Λακεδαιμονίων βασιλεῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοις ἔγραφεν, οὐκ ἀπεχόμενος τοῦ Διός. καλέσας δέ ποτε αὐτὸν ἐπὶ δεῖπνον ὁ Φίλιππος μετὰ τῶν ἰδίων θεῶν, συγκατέκλινε πάντας ἐπὶ τῆς μέσης κλίνης ὑψηλοτάτης καὶ μεγαλοπρεπέστατα καὶ ἱεροπρεπέστατα κεκοσμημένης. καὶ τράπεζαν παραθεὶς, ἐφ' ἧς βωμὸς ἔκειτο, καὶ τῶν ἀπὸ γῆς πάντων καρπῶν ἀπαρχαί. καὶ ὁπότε τοῖς ἄλλοις παρεφέρετο τὰ ἐδώδιμα, τοῖς ἀμφὶ Μενεκράτη ἐθυμίων καὶ ἔσπενδον οἱ παῖδες· καὶ τέλος ὁ καινὸς Ζεὺς μετὰ τῶν ὑπηκόων γελώμενος θεῶν ἔφυγεν ἐκ τοῦ συμποσίου, ὡς Ἡγήσανδρος ἱστορεῖ. μνημονεύει δὲ τοῦ Μενεκράτους καὶ Ἄλεξις ἐν Μίνῳ. καὶ Θεμίσων δὲ ὁ Κύπριος τὰ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως παιδικὰ, ὥς φησι Πύθερμος ὁ Ἐφέσιος ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν ἱστοριῶν, οὐ μόνον ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἀνεκηρύττετο ΘΕΜΙΣΩΝ ΜΑΚΕΔΩΝ ἈΝΤΙΟΧΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΗΡΑ-

A κλῆς, ἀλλ' ἔθυόν τε αὐτῷ πάντες οἱ ἐγχώριοι ἐπιλέγοντες Ἡρακλεῖ Θεμίσωνι, καὶ παρῆν αὐτὸς ὁπότε τις τῶν ἐνδόξων θύοι, καὶ ἀνέκειτο στρωμνὴν καθ' αὑτὸν ἔχων, ἠμφιεσμένος λεοντῆν. ἐφόρει δὲ καὶ τόξα Σκυθικὰ, καὶ ῥόπαλον ἐκράτει. ὁ δ' οὖν Μενεκράτης τοιοῦτος ὢν ὁποῖος εἴρηται, οὐδὲν παραπλήσιον ποτὲ ἐξωγκώσατο, οἷον ὁ προειρημένος μάγειρος,

Ἀθανασίαν ηὕρηκα. τοὺς ἤδη νεκροὺς,
Ὅταν ὀσφρανθῶσι, ποιῶ ζῆν πάλιν.

B ἀλαζονικὸν δ' ἐστὶ πᾶν τὸ τῶν μαγείρων φῦλον ὡς καὶ Ἡγήσανδρος ἐν Δελφοῖς παρίστησι. παράγει δὲ μάγειρον λέγοντα,

Βέλτιστε πολλοῖς πολλὰ περὶ μαγειρικῆς
Εἰρημένα ἐστὶν, ἢ λέγων φαίνου τί μοι
Καινὸν παρ' ἄλλους ἔμπροσθεν, ἢ μὴ κόπτε με.
Οὐκ ἀλλὰ τὸ πέρας τῆς μαγειρικῆς εὗρε
Εὕρημα μόνον εἰδέναι τῶν νομιζομένων ἐμέ.
Οὐ γὰρ παρέργως ἔμαθον ἐν ἔτεσι δυεῖν
Ἔχων περίζωμ' ἀλλ' ἅπαντα τὸν βίον,
Ζητῶν κατὰ μέρη τὴν τέχνην ἐξήτασα.
C Εἴδη λαχάνων ὅσ' ἐστὶ, βεμβράδων τρόπος,
Φακῆς γένη παντοδαπὰ, τὸ πέρας σοι λέγω.
Ὅταν ἐν περιδείπνῳ τυγχάνω διακονῶν,
Ἐπὰν τάχιστ' ἔλθωσιν ἐκ τῆς ἐκφορᾶς,
Τὰ βάπτ' ἔχοντες, τοὐπίθημα τῆς χύτρας
Ἀφελὼν, ἐποίησα τοὺς δακρύοντας γελᾶν.
Τοιοῦτος ἔνδοθέν τις ἐν τῷ σώματι,
Διέδραμε γαργαλισμὸς ὡς ὄντων γάμων.
Φακῆν παραθεὶς εἰπέ μοι καὶ βεμβράδας;
Τὰ πάρεργά μου ταῦτ' ἐστὶν ἐὰν δὲ λάβω
D Τὰ δέοντα, καὶ τοὐπτανεῖον ἁρμόσωμ' ἅπαξ,
Ὅπερ ἐπὶ τῶν ἔμπροσθε Σειρήνων Σύρε,
Ἐγένετο καὶ νῦν ταὐτὸ τοῦτ' ὄψει πάλιν.
Ὑπὸ τῆς ὀδμῆς γὰρ οὐδεὶς δυνήσεται
Ἁπλῶς διελθεῖν τὸν στενωπὸν τουτονί,
Ὁ δὲ παριὼν πᾶς εὐθέως πρὸς τὴν θύραν
Ἑστήξετ' ἀχανὴς, προσπεπατταλευμένος
Ἄφωνος, ἄχρις ἂν αὐτὸν τῶν φίλων βεβυσμένος
Τὴν ῥῖν' ἕτερός τις προσδραμὼν ἀποσπάσῃ.
Μέγας εἶ τεχνίτης. Ἀγνοεῖς πρὸς ὃν λαλεῖς·
Πολλοὺς ἐγὼ σφόδρ' οἶδα τῶν καθημένων,
E Οἳ καταβεβρώκασ' ἕνεκ' ἐμοῦ τὰς οὐσίας.

Πρὸς τῶν θεῶν τί διαφέρειν ἐστὶν ὑμῖν δοκεῖ τῶν παρὰ Πινδάρῳ κηληδόνων, αἳ καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ταῖς Σειρῆσι τοὺς ἀκροωμένους ἐποίουν ἐπιλανθανομένους τῶν τροφῶν διὰ τὴν ἡδονὴν, ἀφαυαίνεσθαι. Νικόμαχος δ' ἐν Εἰλειθυίᾳ καὶ αὐτὸς παράγει τινὰ μάγειρον ὑπερβάλλοντα τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας. λέγει δ' οὖν οὗτος πρὸς τὸν μισθωσάμενον,

146 F Ὑποδεικνύεις μὲν ἦθος ἀστεῖον πάνυ
Καὶ πρᾶον, ὀλίγωρον δὲ πεποίηκάς τι. πῶς;
Ἐν τῇ τέχνῃ τίνες ἐσμὲν οὐκ ἐξήτακας.
Ἢ πρότερον ἐπύθου τῶν ἀκριβῶς εἰδότων,
Οὕτω τ' ἐμισθώσω με; μὰ Δί' ἐγὼ μὲν οὐκ
Ἤμην ἴσως, ὅσον διαφέρει διακόνου

Hercvles, verũ indigenæ sacra illi omnes faciebãt, acclamãtes, Themisoni Herculi: & quoties ex illustribus viris quispiam sacrificabat, aderat ille, seorsim in lecto cubans, leonis pelle vestitus, arcum Scythicum ferẽs, clauámque tenens. Menecrates ergo talis qualem nos ostendimus, nunquam adeò tumidus ac inflatus fuit, quantum suprà dictus coquus:

Ambrosiam ego reperisiam mortui
Si olfecærint, ut reuiuiscant ego efficiam.

Est autem fastuosa & insolens vniuersa coquorum[a] stirps, ac natio, qualem repræsentat Hegesander in Delphis, inducto coquo hæc loquente:

A. Multis, ô uir optime, de arte culinaria multa
Dicta sunt: aut fac ut uidearis mihi noui quidpiam
Præter cæteros commemorare, aut ne me obtundito.
B. Vnum quoddam tantummodo coquinariæ
Inuentum me didicisse puta: eius finem consecutus sum:
Non enim perfunctoriè biennio edoctus sum,
Ventrali præcinctus. sed toto uitæ cursu
Particulatim exquirens artem, examinaui
Holerum species: membrades cuiusmodi sint,
Omnifaria lenticulæ genera: in summa, hoc scias uolo,
Cùm in silicernio ego ministro,
Vbi primùm ab exequijs rediere,
Adhuc funebri ueste atrati, ollæ mox operculo
Sublato, perficio ut rideant, qui flebant priùs:
Talisque interiora corporis
Percurrit titillatio, ac si fiant nuptiæ,
Lenticulam statim & bembradas cum apposui.
Sed leuia hæc obiter agũtur: uerùm si dentur mihi
Quæ opus sunt, semelque coquinam aptauero,
Quod olim apud Sirenas[b], accidebat, ô Syre,
Id ipsum tu quoq; rursum nũc uidebis contingere.
Præ odoris suauitate nemo quidem poterit
Planè hac angiporti præterire uia.
Si quis uerò ad has propius accedet fores,
Aperto statim ore stupefactus consistet, uelut affixus clauis,
Mutus, donec alter ex amicis quispiam
Accurrens nares sensim prehensas
Vellat. B. Magnus es artifex. A. Nescis cum quo uerba
Facias: permultos noui ex accumbentibus[c]
Mea qui caussa bona sua dilapidarunt.

Nunc vos, per deos quæso, à Celedonibus Pindari quid hic distare videtur, quæ eodem modo quo Sirenes alimentorum oblitos auditores ob voluptatem, ad tabem redigebãt? Nicomachus in Lucina, coquum etiam inducit vel Dionysiacos[c] artifices insolenti vanitate loquentia superantem, qui eum à quo fuerat conductus, sic alloquitur:

A. Mores ualde urbanos præ te fers,
Ac placidos: uerùm oscitanter ac negligenter fecisti. B. Quidnam?
A. Hac in arte quinam simus, tu non perpendisti:
Nec illos priùs interrogasti, exactè qui nos norant,
Et ita me conduxisti. B. Per Iouem id faciundum
Non putaui. A. Fortassis quantum differat

A ministro coquus, nescis. B. *Sciam si dixeris.*
A. *Emptum & acceptum obsonium reddere*
Antea concinnè præparatum ministri cuiusuis est.
B. *Papæ, Hercules.* A. *perfecti coqui alia nota & affectio* [a] *est.*
Artes multas proferam celebres admodum,
Quas rectè si quis ediscere negligat, non licet
Hanc adire confestim. Antea namque conuenit
Picturam attingere. Hanc scilicet ante culinariam
Oportet didicisse, artésque multas alias,
Astrologiam, Medicinam, Geometriam.
Me priusquam accerseres, notum hoc esse tibi satius fuit.
Piscium enim facultates, & parandi artem
Inde cognosces, si considerabis tempora
Quibus cibus tempestiuus quisq; est, aut intempestiuus.
Voluptatis enim permagna hinc est differentia:
Interdumque boax est thynno longe suauior.
B. *Sit ita sanè, uerùm quis usus tibi Geometriæ?*
A. *Coquinam globum esse nos fingimus:*
Is porro diuiditur: una inde sumpta portio
Solerter distribuitur pro artis uariis officiis:
Ex Geometria translata hæc sunt in culinariam.
B. *Sic arbitror, reliqua missa facito.*
At medicinæ tibi quænam utilitas? A. *Ciborum*
Quidam inflant, quidam ægrè coquuntur,
Quidam noxam potiùs quàm alimentum præbent:
Aliena mensa quicumque cœnat, manu promptus est
Ac intemperans. Talibus cibis remedia
E medicina reperta sunt, & accommodata culinariæ.
Si uerò quàm intelligenter & moderatè
Sigillatim à me disponantur omnia, explicandum sit,
Muneris coquorum enumerandæ sunt omnes species.
Quod præterea dicam tibi aliud nihil est.
B. *Ausculta me paulùlum, ac uicissim loquere.*
A. *Neque tibi molestus esto, neque mihi:*
Sed hoc toto die in aurem utramque dormito [b].

Coquus verò apud Philemonem iuniorem, magistri autoritatem sibi vendicãs, huiusmodi quædam ait:

Sic esse uos sinite: ignem tantummodo
Ad ea quæ assantur facite, nec eum lentum,
Blandior enim elixat, non assat:
Nec uiolentum: exurit hic contra quidquid tangit
Extrinsecus, nec in carnem subit:
Coquus est, non qui cochlear habens
Cultrúmue, ad aliquem uenerit,
Nec qui lancibus pisces inijcit,
Sed hac in re quædam est prudentia.

Apud Diphilum in Pictore, his verbis docet quibus operam suam locare debeat, coquus alius:

Mea [c] *non equidem tibi sumam nisi priùs uidero*
Quo in opere mihi sit impendendus dies
Mensis bonis omnibus affluenter instructis.
Nusquam enim prius uado, quàm explorauerim

[a] ... con... [illegible]
[b] Ad verbum, Hunc diem animo tranquillo ac securo traducito.
[c] [illegible]

A Μάγειρος. οὐκ οἶσθ'; εἴσομαι δέ γ' ἢν λέγῃς.
Τὸ γὰρ παραλαβόντ' ὄψον ἠγορασμένον,
Πότερον ἀποδοῦναι σκευάσαντα μουσικῶς
Διακόνου 'στὶ τοῦ τυχόντος Ἡράκλεις,
Ὁ μάγειρός ἐσθ' ὁ τέλειος ἑτέρα διάθεσις.
Πολλὰς τέχνας λάβοις ἂν ἐνδόξους πάνυ,
Ὧν τὸν μαθεῖν βουλόμενον ὀρθῶς οὐκ ἔνι
Ταύταις προσελθεῖν εὐθύς. ἀλλ' ἔμπροσθε δεῖ
Ζωγραφίας ἧφθαι. τοιγαροῦν καὶ μαγειρικῆς
Πρότερον μαθεῖν δεῖ τῆς τέχνης ἑτέρας τέχνας
B Ὧν εἰδέναι σοι κρεῖττον ἦν μοι πρὶν λαβεῖν,
Ἀστρολογικὴν, ἰατρικὴν, γεωμετρικήν.
Τῶν ἰχθύων γὰρ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς τέχνας
Ἐντεῦθεν εἴσῃ, παρακολουθήσεις χρόνοις,
Πότ' ἄωρος ἔσθ' ἕκαστος, ἢ πόθ' ὥριμος.
Τῶν ἡδονῶν γὰρ μεγάλα τὰ διαστήματα.
Ἐνίοτε κρείττων γίνεται θύννου βόαξ.
Ἔστω. γεωμετρικὴ δὲ σοὶ πρᾶγμα τί;
Τοὐπτανεῖον ἡμεῖς σφαῖραν εἶναι τιθέμεθα,
Τοῦτο διελέσθαι καὶ τόπον λαβόνθ' ἕνα
C Μερίσαι κατ' εἶδος τῆς τέχνης ἐπιδέξια,
Ἐκεῖθεν ἐνταῦθ' ἐστὶ μετενηνεγμένα.
Οὕτως πέπεισμαι, καὶ τὰ λοιπὰ μὴ λάλει.
Περὶ τῆς ἰατρικῆς δέ. τῶν γὰρ βρωμάτων
Πνευματικὰ καὶ δύσπεπτα, καὶ τιμωρίαν
Ἔχοντ' ἔνεστιν οὐ τροφήν· δειπνῶν δὲ πᾶς
Τἀλλότρια γίνετ' ὀξύχειρ, κ' οὐκ ἐγκρατής.
Τοῖς δὴ τοιούτοις βρώμασι τὰ φάρμακα
Εὕρητ' ἐκεῖθεν. μεταφορὰ δ' ἐστὶν τέχνης,
D Ἤδη τὸ μετὰ νοῦ καὶ τὸ συμμέτρως ἐμόν
Παρὰ τακτικῆς, ἕκαστα ποῦ τεθήσεται,
Ἀριθμῷ τὸ πλῆθος εἰδέναι μαγειρικῆς
Οὐθεὶς ἕτερός σοι πρὸς ἐμὲ καὶ γραφήσεται.
Μικρὰ διάκουσον ἐν μέρει κἀμοῦ λέγε.
Σὺ μηθὲν ἐνόχλει, μή τε σαυτὸν μή τε με.
Ἀπραγμόνως δὲ διάγου τὴν ἡμέραν.

Ὁ δὲ παρὰ τῷ νεωτέρῳ Φιλήμονι μάγειρος διδασκαλικός τις εἶναι θέλει τοιαῦτά τινα λαλῶν.

Ἐάσαθ' οὕτως ἔχειν. τὸ πῦρ μόνον
E Ποιεῖτε τοῖς ὀπτοῖς μήτ' ἀνειμένον·
(Τό γὰρ τοιοῦτ' οὐκ ὀπτὸν, ἀλλ' ἑφθὸν ποιεῖ,)
Μήτ' ὀξύ. κατακάει γὰρ ὅσ' ἂν ἔξω λάβῃ,
Τοῦτο πάλιν εἰς τὴν σάρκα δ' οὐκ ἐνδύεται.
Μάγειρος ἐστὶν οὐκ ἐὰν ζωμήρυσιν
Ἔχων τις ἔλθῃ καὶ μάχαιραν, πρός τινα,
Οὐδ' ἄν τις εἰς τὰς λοπάδας ἰχθῦς ἐμβάλῃ.
F Ἀλλ' ἐστί τις φρόνησις ἐν τῷ πράγματι.

Ὁ δὲ παρὰ Διφίλῳ ἐν τῷ Ζωγράφῳ, καὶ πρὸς οὓς ἐκμισθοῦν αὑτὸν δεῖ διδάσκει, λέγων οὕτως.

Οὐ μὴ παραλάβω σου θαὐμ' οὐ δράκων ἐγὼ,
Ἐπ' ἔργον οὗ μὴ διατελῆς τὴν ἡμέραν,
Τραπεζοποιῶν ἐν ἀγαθοῖς πολλοῖς χύδην.
Οὐ γὰρ βαδίζω πρότερον ἐὰν μὴ δοκιμάσω,

Τίς ἐσθ' ὁ θύων ἢ πόθεν συνίςαται
Τὸ δεῖπνον, ἢ κέκληκεν ἀνθρώπους τίνας.
Ἔστιν δέ μοι ἁπάντων τῶν γενῶν μοι διαγραφὴ,
Εἰς ποῖα μισθοῦν ἢ φυλάττεσθαί με δεῖ.
Οἷον τὸ κατὰ τὸ ἐμπόριον, εἰ βούλει, γένος·
Ναύκληρος ἀποθύει τις εὐχὴν ἀποβαλὼν
Τὸν ἱςὸν ἢ πηδάλιόν τι συντρίψας νεὼς,
Ἢ φορτί' ἐξέρριψ' ὑπέραντλος γενόμενος
Ἀφῆκα τὸν τοιοῦτον· οὐδὲν ἡδέως
Ποιεῖ γὰρ οὗτος, ἀλλ' ὅσον νόμου χάριν.
Ὁμοῦ δὲ ταῖς σπονδαῖσι διαλογίζεται
Τοῖς συμπλέουσιν ὁπόσον ἐπιβάλλει μέρος.
Τιθεὶς τὰ θ' αὐτοῦ σπλάγχν' ἕκαστος ἐσθίει.
Ἀλλ' ἕτερος εἰσπέπλευκεν ἐκ Βυζαντίου
Τριταῖος, ἀπαθὴς, εὐπορηκὼς, περιχαρής.
Εἰς δέκ' ἐπὶ τῇ μνᾷ γεγονέναι καὶ δώδεκα
Λαβὼν τὰ ναῦλα, καὶ δάνει' ἐρυγγάνων,
Ἀφροδίσι' ὑπὸ κόλλοψι μαςροποῖς ποιῶν,
Ὑπὸ τοῦτον ὑπέμυξ' εὐθὺς ἐκβεβηκότα,
Τὴν δεξιὰν ἐνέβαλον, ἐμνήσθην Διὸς
Σωτῆρος, ἐμπέπηγα τῷ διακονεῖν,
Τοιοῦτος ὁ τρόπος. μειράκιον ἐρῶν πάλιν
Τὰ πατρῷα βρύκει καὶ σπαθᾷ. πορεύομαι,
Ἀπὸ συμβολῶν συνάγοντα νὴ Δί' ἕτερά που
Ἐνέβαλεν εἰς τὸν κέραμον ἐν εἰρημένα
Τὰ κρέα περισσ' ἀποθλίβοντα καὶ κεκραγότα,
Ὀψάριον ἀγοραῖον ποιεῖν τίς βούλεται;
Ἐᾶν βοᾶν. πληγὰς γὰρ ἐςὶ προσλαμβάνειν
Ἐλθόντα, καὶ τὴν νύχθ' ὅλην διακονεῖν.
Τὸ μισθάριον γὰρ ἂν ἀπαιτῇς, ἀμίδα μοι
Ἔνεγκε πρῶτον φησίν. ὄξος ἡ φακῆ
Οὐκ εἶχε. πάλιν ἂν αἰτίσῃς, οἰμώξεις μακρά.
Πρῶτος μαγείρων φησίν. ἕτερα μυρία
Τοιαῦτα καταλέξαιμ' ἄν. οὗ δ' ἐνυνὶ σ' ἄγω
Πορνεῖον ἐςὶν πολυτελῶς Ἀδώνια,
Ἄγουσ' ἑταίρα μεθ' ἑταίρων πορνῶν χύδην.
Σαυτὸν ἀποτάξεις τόν τε κόλπον ἀποτρέχων.

Καὶ παρ' Ἀρχεδίκῳ δὲ ἐν Θησαυρῷ ἄλλος σοφιςὴς μαγειρίσκος τάδε λέγει.

Πρῶτον μὲν ὠμῶν κειμένων
Τῶν ἰχθύων πάρεισιν οἱ κεκλημένοι,
Δίδου κατὰ χειρός. τοὔψον οἰχήσῃ λαβών.
Τὰς λοπάδας ἐπιθεὶς ἐπὶ τὸ πῦρ τις αὐθράκας,
Ἔρραν' ἐλαίῳ πάντα καὶ ποιῶ φλόγα,
Ἐν ᾧ τὸ λάχανον, αἵ τε τῶν παροψίδων
Τὸν ἄνδρα δριμύτητες εὐφραίνουσί μου
Ἑφθὸν τὸν ἰχθὺν ἀποδιδόντ' ἔχοντα τοὺς
Χυμοὺς ἐν αὐτῷ, τήν τε τῆς ἅλμης ἀκμήν.
Εἰς ἣν ἂν ἐμβάψαιτο πᾶς ἐλεύθερος
Ἐλαδίου κοτύλης τε προσαναλωμένης
Σέσωκέ μου τρίκλινα πεντήκοντ' ἴσως.

Φιλοςέφανος δ' ἐν Δηλίῳ καὶ ὀνόματα ἐνδόξων μαγείρων ἐν τοῖς δὲ καταλέγει,

Ecquis sacrificet, aut cuius rei gratia
Paret cœnam, aut quos aduocarit homines.
Est autem mihi omnium generum descriptio,
Quibus me locare, & à quibus cauere debeam.
Verbi caussa, ita si placet, in mercatorum genere,
Nauiculator[a] rem diuinam faciat, amisso[b] nuper
Malo, aut nauis obtrito gubernaculo,
Aut eiectis merciũ fascibus, quia non posset exantlari sentina,
Hunc dimitto, quia nihil hilariter
Faciat, sed tantum dicis caussa, pro hominum moribus receptæ consuetudine.
Præterea inter libandum rationem init
Cum iis qui simul nauigarunt, quantum pro sua portione sit numeraturus:
Illic apposita[c] quisque uiscera sua comest.
Alius contra adnauigauit Byzantio
Triduo, malorum immunis, copia rerum abundans, perlætus,
Quod ad libræ unius sortẽ decimæ usuræ fuerint, ac duodecimæ,
Exactus naulus, fœnoris sui quæstum iactitans[d]
Administris qui lenonibus eleganter uestitus sacrũ
Veneri facturus sit, naui egressum cõfestim oculis aspicio nictantibus:
Dextram porrigo: seruatorem inuoco Iouem:
Ministerio gnauiter inhæreo, ac totus incumbo.
Ingenium sic meum est. Rursum, adolescens quispiam amat
Helluatúrque, ac patrimonium dissipat, ad eum pergo,
Familiares per Iouem sociósque ad cœnam collata pecunia cogentem,
Resegmina quæ supersunt in fictile nõ conijcientẽ,
Fimbrias non exprimentem, [e] non clamosum,
Obsonij nonnihil si parari uult in foro qui quæstui uocat,
Vociferari permitto[f]. Ad illum enim si me cõferã,
Perpetienda uerbera sunt, totáq; nocte cõtinuandus ministerij labor:
Mercedem uerò si petas, matulam mihi
Redde prius[g], inquit, acetum lenticulæ defuit,
Si posces iterum, flebis inquit, diu,
Coquorum primus[h], alia innumera
Huiusmodi recensere possim. B. Quo te duco nunc,
Lupanar est: Adonia magnificè
Scortum quoddam celebrat cum aliis sparsim meretricibus.
Tu uerò ubi teipsum atque sinum composueris,
Eò procurre.

Apud Archedicũ in Thesauro alius quidã cauillator & argutator pusillus coquus, hæc loquitur:

Primum quidem iacent adhuc
Crudi pisces, & inuitati iam adsunt: da
Sub manu promptè obsonium, cum hinc abibis, paratum auferes,
Igni ollas ego lancésque imposui, carbonem
Olea irroraui[i]: ubique flammam accendi:
Dum hoc agitur, & olus & paropsidum
Acrimoniæ[k] ualidæ me delectant,
Elixum piscem quod redditurus sim
Eo gustu, ac sapore ita pungente muriæ,
Vt ciuis liberaliter nato intinctus iucundus et futura sit.
Insumpta quidem olei hemina
Ad triclinia fortassis quinquaginta suffecerit mihi.

Philostephanus in Delio celebrium coquorum nomina sic recitat:

Omnes artis scientia antecellere, te, non sum ignarus,
Ingenijque acumine, ô Dædale, post Thimbronem
Atheniensem[a], *quem artis finem & culmen nuncupant.*
Huc ego te adduxi: nunc autem uenio
Daturus quam poposcisti mercedem.

a Videntur hic [illegible] quædam. Nullus enim coquorum illustriũ [illegible] est catalogus.

Sotades, non Ionicarum cantionum poëta Maronites, sed mediæ comœdiæ scriptor, coquum etiam inducit hæc loquẽtem in fabula quam Inclusas vocat:

Quas accepi squillas primùm, has omnes
In sartagine frixi: Squalus magnus captus est,
Mediam assaui partem: aduectos in pera reliquos pisces
Elixabo, addito condimento quod è moris tritis fit.
Glauci fero capita duo prægrandia
In magna patina, adiectis, quod scitamẽtum frugale est,
Oleo, aqua, sale, cumino, olerum folijs.
Post hæc perpulchrum mercatus sum lupum:
Pinguem illum elixabo cum oleribus in muria.
Sepositis ac traditis, ut par est, in ueru quæ assari debent.
Mullos pulchros, pulchros turdos emi,
Eos, quales sunt aduecti, prunis inieci,
Origanóque condiui, addita pingui muria.
Loligines accepi deinde, ac sepias:
Elegans uisa est succo[b] *loligo maculata suo.*
Bellæ quoque fuere simpliciter assæ pinnæ[c] *sepiæ.*
Intritum his accommodaui luculentum, ac floridum
Ex omnigenis rebus. Epseti secuti sunt loligines:
Oxyliparon[d] *his scitamentum præbui,*
Emptum postea congrum ualde crassum
In floridiore[e] *suffocaui muria.*
Allati sunt & pusilli quidam gobiones, ac saxatiles
Pisciculi quidam: eos posteaquam auulsis capitibus
Vndique farina candida inquinaui,
In eam dimisi uiam in quam[f] *& Squillas.*
Amiam post uiduam[g] *dedere, ualde pulchram bestiam,*
Eam oleo pauco rigatam ficus obuolui folijs,
Omniáque illa origano circumfasciaui,
Ac sub multo cinere uelut titionem abdidi.
Aphyam rursum Phaleriam[h] *tradidere mihi:*
Eam lauit affusus aquæ cyathus unus.
Conciso minutim multo post holere
Trullam, etiã duas heminas si caperet, oleariam inuergo.
Cætera, hoc ipsum[i] *ars quidem est, aliud nihil:*
Nec partitionibus illa nec commentarijs addiscitur.

b Vel pallido, qui in magna loligine purpurascit, vel atramẽto.
c Τὰ πλερύγια. Aristoteli πάλει χώδι.
d Ex oleo, & aceto compositum.
e Puriore.
f Eodem modo paraui & coxi, quo locustas.
g Solam, incomitatam.
h E Phalereo portu.
i Condiendi peritia, & coquendi.

Sed de coquis satis: de Congro iam agamus. Archestratus in Gastronomia, eius quoque vnde singulæ partes emi debeant sic declarat.

E Sicyone, ô amice, Congri quidem caput habeas,
Pingue, ualidi, magni, intestináque[k] *omnia,*
Deinde circumspersum uirenti olus in muria elixa diu:

k V[illegible] cum corũ [illegible]

A Εἰδώς σε πάντων διαφέροντα τῇ τέχνῃ,
Τῇ τ' ὀξύτητι μετὰ Θίμβρωνα Δαίδαλε,
Τὸν ἐξ Ἀθηνῶν τὸν καλούμενον Πέρας,
Δοὺς μισθὸν, ὃν ᾔτησας ἥκω † δεῦρ' ἀγαγών σε.

Σωτάδης δὲ οὐχ ὁ τῶν Ἰωνικῶν ἀσμάτων ποιητὴς ὁ Μαρωνίτης, ἀλλ' ὁ τῆς μέσης κωμῳδίας, ποιεῖ καὶ αὐτὸς ἐν Ἐγκλειομένοις (οὕτω γὰρ ἐπιγράφει τὸ δρᾶμα) τοιάδε, μάγειρον λέγοντα,

Καρίδας ἔλαβον πρῶτον, ἀπετηγάνισα
B Ταύτας ἁπάσας. γαλεὸς εἴληπται μέγας,
Ὤπτησα τὰ μέσα. τὴν δὲ λοιπὴν γρυμέαν 147
Ἕψω, ποιήσας τρίμμα συκάμινον.
Γλαύκου φέρω κεφάλαια παμμεγέθη δύο.
Ἐν λοπάδι μεγάλῃ ταῦτα λιτῶς προσαγαγὼν
Χλόην, κύμινον, ἅλας, ὕδωρ, ἔλαιον.
Λάβρακα μετὰ ταῦτ' ἐπριάμην καλὸν σφόδρα,
Ἔσται δ' ἅλμης λιπαρὸς ἑφθὸς ἐν χλόῃ.
Ἀποδοὺς ὅς ἐστιν ἀποβέλισον ὄπτανα,
C Τρίγλας καλὰς ἠγόρασα καὶ κίχλας καλὰς,
Ἔρριψα ταύτας ἐπὶ τὸν ἄνθραχ' ὡς εἶχε
Ἅλμῃ τε λιπαρᾷ παραλίθημ' ὀρίγανον,
Ταύταισι προσέλαβον σηπίας καὶ τευθίδας.
Ἀστεῖον ὤφθη τευθὶς ὠνθυλευμένη,
Καὶ πτερύγ' ἁπλῶς σηπίας ὠπτημένα.
Τριμμάτιον ᾠκείωσα τούτοις ἄνθινον
Παντοδαπόν. ἑφθὸν δὲ μετὰ ταῦτ' ἐστὶν,
Ὀξυλίπαρον τούτοις ἔδωκα χυμίον,
D Γόγγρον ἐπὶ τούτοις ἐπριάμην, παχὺν σφόδρα,
Κατέπνιξ' ἐν ἅλμῃ τοῦτον ἀνθεστέρᾳ.
Κωβίδι' ἄττα καὶ πετραῖα δή τινα
Ἰχθύδια, τούτων ἀποκνίσας τὰ κρανία
Ἐμόλυν' ἀλεύρῳ τοιούτῳ τινὶ,
Πέμπω τε ταῖς καρίσι τὴν αὐτὴν ὁδόν,
Ἀμίαν τε χήραν θηρίον καλὸν σφόδρα,
Θρίοισι ταύτην εἵλησ' ἐλαδίῳ διεὶς,
Ἐσπαργάνωσα περὶ πάσαις ὀρίγανον,
E Ἐνέκρυψά θ' ὥσπερ δαλὸν εἰς πολλὴν τέφραν,
Ἀφύαν θ' ἅμ' αὐτῇ παρέλαβον Φαληρικήν.
Εἷς κύαθος ἐνταῦθ' ὕδατος ἐπιχυθεὶς πολύ,
Τεμὼν δὲ λεπτὴν τῆς χλόης καὶ πλείονα
Κἂν ἡ δικότυλος λήκυθος καταστρέφω.
Τί λοιπόν; οὐδὲν ἄλλο τοῦτ' ἔσθ' ἡ τέχνη,
Οὐκ ἐξ ἀπογραφῆς, οὐδὲ δι' ὑπομνημάτων.

καὶ μαγείρων μὲν ἅλις. Ἴδιον δὲ γόγγρου πέρι
F λεκτέον. Ἀρχέστρατος μὲν γὰρ ἐν τῇ Γαστρονομίᾳ, καὶ ὁπόθεν ἕκαστον μέρος αὐτοῦ δεῖ συνωνεῖσθαι, διηγεῖται οὕτως.

Γόγγρου μὲν γὰρ ἔχεις κεφαλὴν φίλος ἐν Σικυῶνι
Πίονος ἰσχυροῦ μεγάλου, καὶ πάντα τὰ κοῖλα.
Εἶτα χρόνον πολὺν ἕψε χλόῃ περίπαστον ἐν ἅλμῃ.

Ἑξῆς τε περὶ τῶν κατ' Ἰταλίαν τόπων διεξιὼν πάλιν ὁ καλὸς ἐστὶ περιηγητὴς φησίν·

Καὶ γόγγρος σπουδαῖος ἁλίσκεται, ὥς τε τοσούτου
Τῶν ἄλλων πάντων ὄψων κρατεῖ ἐστὶ, ὅσον περ
Θύννος ὁ πίστατος τῶν φαυλοτάτων κορακίνων.

Ἄλεξις ἐν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας·

Γόγγρου δ' ὁμοῦ μέλη σωρευτὰ πιμελῆς
Ὑπογέμοντα.

Ἀρχέδικος δ' ἐν Θησαυρῷ παράγει τινὰ μάγειρον λέγοντα περὶ ὧν ὠψώνηκεν αὐτός.

Δραχμῶν τριῶν γλαυκίσκον,
Γόγγρου κεφαλὴν καὶ τὰ πρῶτα τεμμάχια,
Δραχμῶν πάλιν πέντ'; ὦ ταλαιπώρου βίου·
Δραχμῆς τραχήλοις ἀλλὰ νὴ τὸν ἥλιον
Κἀμοὶ τράχηλον ἕτερον εἴποθεν λαβεῖν
Ἦν καὶ πρίασθαι δυνατὸν, ὃν ἔχω τοῦτον ἂν
Πρὶν εἰσενεγκεῖν ταῦτα δεῦρ' ἀπηγξάμην.
Οὐδεὶς γὰρ διηκόνηκεν ἐπιπονώτερον.
Ἅμα μὲν πρίασθαι πολλὰ καὶ πολλοῦ σφόδρα,
Ἅμα δ' εἰ τι χρηστὸν ἀγοράσαιμ', ἀπόλλυμαι
Κατέδουσ' ἐκεῖνοι. τοῦτο πρὸς ἐμαυτὸν λέγω.
Διαπτύουσιν. οἶνον γὰρ τοιοῦτον χαμαὶ οἴμοι.

ΓΑΛΕΟΣ.

Ἱκέσιος ἐν τοῖς περὶ ὕλης, τῶν γαλεῶν βελτίονας εἶναι καὶ ἁπαλωτέρους τοὺς ἀστερίας καλουμένους. Ἀριστοτέλης δὲ εἴδη αὐτῶν φησὶν εἶναι πλείω, ἀκανθίαν, λεῖον, ποικίλον, σκύμνον, ἀλωπεκίαν, ῥίνην. Δωρίων δ' ἐν τῷ Περὶ ἰχθύων τὴν ἀλωπεκίαν μίαν ἔχειν φησὶν λοφιὰν πρὸς τῷ οὐραίῳ, ἐπὶ δὲ τῆς ῥάχεως οὐδαμῶς. ὁ δ' Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων καὶ κεντρίνην φησί τινα γαλεὸν εἶναι καὶ νωτιδανόν. Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ, ἐπινωτίδεα καλεῖ. χείρονα δ' εἶναι τῆς κεντρίνης καὶ δυσώδη. γνωρίζεσθαι δ' ἐκ τοῦ πρὸς τῇ πρώτῃ λοφιᾷ ἔχειν κέντρον, τῶν ὁμοειδῶν οὐκ ἐχόντων, οὔτε γὰρ στέαρ, οὔτε πιμελὴν ἔχειν τοὺς ἰχθῦς τούτους διὰ τὸ χονδρώδεις εἶναι. ἰδίως δὲ ὁ ἀκανθίας τὴν καρδίαν ἔχει πεντάγωνον. τίκτει δ' ὁ γαλεὸς τὰ πλεῖστα τρία, καὶ εἰσδέχεται τὰ γεννηθέντα εἰς τὸ στόμα καὶ πάλιν ἀφίησι. μάλιστα δ' ὁ ποικίλος, καὶ ὁ ἀλωπεκίας. οἱ δὲ λοιποὶ οὐκ ἔτι διὰ τὴν τραχύτητα. Ἀρχέστρατος δὲ ὁ τὸν αὐτὸν Σαρδαναπάλῳ ζήσας βίον, περὶ τοῦ ἐν Ῥόδῳ γαλεοῦ λέγων, τὸν αὐτὸν εἶναι ἡγεῖται τῷ παρὰ Ῥωμαίοις μετ' αὐλῶν καὶ στεφάνων εἰς τὰ δεῖπνα περιφερομένῳ, ἐστεφανωμένων καὶ τῶν φερόντων αὐτὸν, καλούμενον δὲ ἀκκιπήσιον. ἀλλ' ἐστὶ μὲν μικρὸς καὶ μακρορυγχότερός ἐστι, καὶ τῷ σχήματι τριγωνοειδὴς ἐκείνων μᾶλλον. τούτων δὲ ὁ εὐτελέστατος καὶ μικρότατος οὐχ ἧττον Ἀττικῶν χιλίων πιπράσκεται. Ἀππίων δ' ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀπικίου τρυφῆς τὸν ἔλλοπα καλούμενον τοῦτον φησὶν εἶναι τὸν ἀκκιπήσιον. ἀλλ' ὅ γε Ἀρχέστρατος περὶ τοῦ Ῥοδιακοῦ γαλεοῦ λέγων τοῖς ἑταίροις πατρικῶς πως συμβουλεύων φησίν,

A Idem præclarus orbis descriptor tractans de Italiæ locis, inquit,

Capitur illic eximius Conger, qui tantum
Obsonijs anteit cæteris omnibus, quantum
Pinguissimus Thymnus uilissimis Coracinis.

Alexis in Septem[a] ad Thebas:

Congri simul artus coaceruatos adipe
Refertos.

Archedicus in Thesauro, quendam inducit de iis quæ obsonatus fuerat, loquentem coquum.

A. Drachmis tribus Glauciscum,
B *Congri uerò caput, ac priora[b] frusta*
Drachmis rursum quinque. B. ô miseram uitam:
A. Drachma Trachelos[c]. Verùm per solem
Alium mihi Trachelum sicunde liceat accipere
Aut emere si possim, hunc quem habeo,
Et istæc, priusquam huc afferam: strangulem me potius.
Laboriosiùs quàm ego nemo ministrauit unquam.
Cùm multa, & magno ualde pretio emi,
C *Tum pereo: illa conuiuæ deuorant[d]: sic autem mecum reputo,*
Isti me contemnunt: cœno humi
Cùm talis sim: uæ misero mihi.

SQVALVS[e]. Hicesius libro De alimētorum materia scribit ex Squalis teneriores atque meliores esse quos Asterias, id est, stellatos vocant. Aristoteles plura genera Squalorum esse tradit, Acanthiam, Læuem, Varium[f], Scymnum[g], Alopeciam, Zygænam[h], quam aiunt ad caudam vnicam pinnam habere, in dorso nullam. Aristoteles libro quinto De animalibus Centrinam scri-
D bit Squali[i] genus esse, eandémque vocari etiam Notidanum. Epænetus in Opsartytico Epinotidem[k] vocat, deteriorémque aliis Squalorum generibus esse prodit, ac fœtidam: dignosci verò ab illis, quòd aculeum iuxta priorem[l] pinnam habeat, quo carent congeneres: nihil esse pinguedinis aut adipis hisce piscibus, quia cartilaginei sint: peculiarem Acanthiæ figuram esse cordis, angulis quinque distinctam. Parit vt plurimum Squalus tres fœtus, editósque in os recipit, ac rursum emittit, Varius præsertim, ac Vulpes,
E reliqui non item ob cutis asperitatem[m]. Archestratus, qui vitam Sardanapali vixit, de Galeo Rhodio cùm verba facit, eum esse putat quem Acipenserem vocant Romani, & cum tibiis ac coronis circumferunt in cœnis, coronatis etiam illis qui portant. Verùm Acipenser[n] minor est, rostro longiore, & corporis figura magis triangulari quàm Galeus. Prætereà minimus Galeus atque vilissimus non minoris venditur quā mille drach-
F mis Atticis. Appion Grammaticus libro De Apicij luxu, quem Ellopem nominant, Acipenserem esse illum ait. Archestratus quidem paterna fere beneuolentia familiaribus suis consilium dans, inquit:

a Fab[ula] ...
b Propi[ora] ... Piti.
c Qui & [...] li vocan[t].
d Mihique ... impertiunt.
f Canicula[m] ... xatilem. ...
g Tanqua[m] ... tulum. ... vocāt & ... quasi ...
h Corrup[tus] ... hunc locu[m] ... mendat ...
i Hæc ap[ud] ... stot. ... guntur.
k Obac[ulea] ... dorso ... vt & No[tidanus].
l Immo ... tramque ... sunt & ... aculei ... exerti ... festi.
m Et aculea[tis] ... tulorum ... vulsa ...
n Dem[iror] ... cipēser ... tionē ... ligi ... in d[...] ... non ... ratus & ... tus.

Apud Rhodum Galeum uulpem, etiam mortis
periculo, uendere si nolint, præripe,
Quem pinguem canem appellant Syracusij,
deinde
Quod fatis destinatum fuerit, postea iam
feras.

Horum versuum memor Lynceus Samius in Epistola sua ad Diagoram, poëtam inquit adhortatum iure fuisse, si quis pretium soluere nequeat, vt quod cupit vi ac iniuria sibi paret: quandoquidem Theseus vir bonus, Tlepolemo, vt opinor, piscem[a] hunc minimè præbenti[b] eripuit. Timocles in Digito ait:

Squali, Raiæ, & quotquot huius generis
In intrita oxyliparo[c] præparantur.

GLAVCVS. Epicharmus in Nuptiis Hebes:

Scorpij uarij[d], Lacerti, Glaucique pingues.

Numenius in Halieutico:

Hyccam, uel[e] Callichthyn, uel Chromin, uel
Orphon,
Vel Glaucum permeantem algas molles.[f]

Archestratus:

At in Olyntho Glauci mihi caput obsona,
Et in Megaris uenerandis: capitur & in limosa
maris eluuie.

Antiphanes in Probati:

Anguilla quidem Bœotia: mures[g] Pontici:
Thynni Megarici: Mænides Carystiæ:
Phagri Eretici: è Scyro[h] locustæ.

Idem in Philotide:

Paruum itaque Glaucum, ut alias,
Aio elixandum in muria: pusillum uerò hunc lu-
pum
Integrum assandum: ac Squalum cum intrito:
Postulat hæc Anguilla parua salem, origanum,
Aquam: Conger eadem: Raia uirens[i] olus:
Adest Thynni frustum, assabis: hœdi carnem
Assa & utrinque[k]: contrà
Lien farciendus est, ac intestinum[l].

EVbulus in Campylione.

Lancem unam, Glauci marini ferentem
Generosam faciem, elixúmque lupum in muria.

Anaxandrides in Nereo:

Qui primus inuenit Glauci ora execta
Grandia, magni pretij, thunniq; satis numquam
laudati corpus,
Ac edulia cætera quæ udum mare suppeditat,
Nereus locum hunc lotum incolit.

Amphis in Septem ad Thebas:

Integri Glauci, eorundem secamenta
capitis carnosæ partes:

Idem in Philetæro:

Puram habere anguillam paruam quandam,
Aut pusillum glaucum, aut parui frusta lupi.

Antiphanes in Cyclope lurconem Archestratum exsuperans, inquit:

Esto nobis mugil Hymettius: torpedo
Sub testu cocta: perca discissa: farcta loligo:
Synodon assus: glauci pars superior:
Congri caput: ranæ uenter: thynni ilia: raiæ
tergum:
Cestræ[m] lumbi: passer: merula: mænis: squil-
la:
Mullus: phycis: horum abesto nullus.

A Ἐν δὲ Ῥόδῳ γαλεὸν τὸν ἀλώπεκα κἂν ἀποθνή-
σκειν
Μέλλῃς, ἂν μή σοι πωλεῖν θέλῃ, ἅρπασον αὐ-
τόν,
Ὃν καλέουσι Συρακόσιοι κύνα πίονα· κἆτα
Ὕστερον ἤδη πάσχ᾽ ὅτι σοι πεπρωμένον ἐστί.

Τούτων τῶν ἐπῶν μνησθεὶς καὶ Λυγκεὺς ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρὸς Διαγόραν ἐπιστολῇ, φησὶ καὶ δικαίως παρακελεύεσθαι τὸν ποιητὴν τὸν μὴ δυνάμενον τιμὴν ἀριθμῆσαι, ἀδικίᾳ κτήσασθαι τὴν ἐ-
B πιθυμίαν. καὶ γὰρ τὸν Θησέα φησὶ γενόμενον καλὸν ὑπολαμβάνω τοῦ Τληπολέμου τὸν ἰχθὺν τοῦτον αὐτῷ παρασχόντος παρεσχηκέναι. Τιμοκλῆς δ᾽ ἐν Δακτύλῳ φησί, γαλεοὺς καὶ βατίδας ὅσα τε τῶν γενῶν ἐν ὀξυλιπάρῳ τρίμματι σκευάζεται.

ΓΛΑΥΚΟΣ. Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ,

Σκορπίοι τε ποικίλοι, σαῦροί τε γλαῦκοι πίονες.

Νουμήνιος ἐν Ἁλιευτικῷ,

Συκῆν ἢ κάλλιχθυν ἠὲ χρόμιν, ἄλλοτε δ᾽
ὀρφὸν,
C Ἢ γλαῦκον προτίοντα κατὰ μνία σιγαλόεντα.

τὴν δὲ τοῦ γλαύκου κεφαλὴν ἐπαινῶν ὁ Ἀρχέστρατος, φησίν,

Ἀλλά μοι ὀψώνει γλαύκου κεφαλὴν ἐν Ὀ-
λύνθῳ,
Καὶ Μεγάροις. σεμνοῖς γὰρ ἁλίσκεται ἐν τενα-
γισταῖς.

καὶ Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Προβάτει φησίν,

Βοιωτία μὲν ἔγχελυς, μῦς Ποντικός, 148
Θύννοι Μεγαρικοί, μαινίδες Καρύστιαι,
D Φάγροι δ᾽ Ἐρετρικοί, Σκύριοι δὲ κάραβοι.

ὁ δ᾽ αὐτὸς ἐν Φιλώτιδι καὶ ταῦτα λέγει,

Οὐκοῦν τὸ μὲν γλαυκίδιον ὥσπερ ἄλλοτε
Ἕψειν ἐν ἅλμῃ, τόδε γε λαβράκιον
Ὀπτᾶν ὅλον, τὸν γαλεὸν ἐν ὑποτρίμματι
† Ζέσαι, τὸ δ᾽ ἐγχέλιον ἅλες ὀρίγανον
Ὕδωρ ὁ γόγγρος ταὐτὸν ἡ βατὶς, χλόη.
Πρόσεστι θύννου τέμαχος. ὀπτήσεις κρέας,
Ἐρίφιον ὀπτὸν θάτερον τἀναντία,
Ὁ σπλὴν σεσάχθω νῆστις.

E Εὔβουλος Καμπυλίωνι,

Τήν τ᾽ εὐπρόσωπον λοπάδα τοῦδε τοῦ
Θαλαττίου Γλαύκου φέρουσαν εὐγενέστερον
Λάβρακα θ᾽ ἑφθὸν ἅλμῃ μίαν.

Ἀναξανδρίδης Νηρεῖ,

Ὁ πρῶτος εὑρὼν πολυτελὲς τμητὸν μέγα
Γλαύκου πρόσωπον, τοῦτ᾽ ἀκύμονος δέμας
Θύννου, τἄτ᾽ ἄλλα βρώματ᾽ ἐξ ὑγρᾶς ἁλὸς
Νηρεὺς κατοικεῖ τόνδε πάντα τὸν τόπον.

Ἄμφις ἐν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, Γλαῦκοι δ᾽ ὅλοι
F ῥάχεις κρανίων μέρη σάρκα. καὶ ἐν Φιλεταίρῳ, ἔχειν καθαρείως ἐγχελύδιόν τι καὶ γλαυκιδίου κεφάλαια καὶ λαβρακίου τεμάχια. Ἀντιφάνης ἐν Κύκλωπι ὑπερακοντίζων τὸν τένθην Ἀρχέστρατον φησίν, ἔστω δ᾽ ἡμῖν κεστρεὺς ὑμήττιος, νάρκη πνικτὴ, πέρκη σχιστὴ, τευθὶς σακτὴ, συνόδων ὀπτὸς, γλαύκου προτομὴ, γόγγρου κεφαλὴ, βατράχου γαστὴρ, θύννου λαγόνες, βατίδος νῶτον, κέστρας ὀσφὺς, ψῆττα, κίχλος, μαινὶς, καρὶς, τρίγλη, φυκίς· τῶν τοιούτων μηδὲν ἀπέστω.

A Ναυσικράτης Ναυκλήροις,

Δύο μὲν φησὶν ἁπαλοὶ καὶ καλοὶ τοῖς ναυτίλοισι πολλάκις
Ἤδη φανέντες πελαγίοις ἐν ἀγκάλαις,
Οἳ καὶ τὰ θνητῶν φασὶν ἀγγέλλειν πάθη.

Γλαῦκον λέγεις. ἔγνωκας. Τὸν δὲ Γλαῦκον τὸν θαλάττιον δαίμονα, Θεόλυτος μὲν ὁ Μηθυμναῖος ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσιν, ἐρασθῆναί φησιν Ἀριάδνης, ὅτε ἐν Δίᾳ τῇ νήσῳ ὑπὸ Διονύσου ἡρπάσθη, καὶ βιαζόμενον ὑπὸ Διονύσου ἀμπελίνοις δεσμοῖς ἐνδεθῆναι, καὶ δεηθέντα ἀφεθῆναι εἰπόντα,

B Ἀνθηδὼν νῦν τίς ἐστιν ἐπὶ πλευρῆσι θαλάσσης
Ἄντιον Εὐβοίης, σχεδὸν Εὐρίποιο ῥοάων.
Ἔνθεν ἐγὼ γένος εἰμί. πατὴρ δέ μ' ἐγείνατο Κωπεύς.

Προμαθίδας δ' ὁ Ἡρακλεώτης ἐν ἡμιαμβοις Πολύβου τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Εὐβοίας τῆς Λαρύμνου γενεαλογεῖ τὸν Γλαῦκον. Μνασέας δὲ ἐν τρίτῳ τῶν Εὐρωπιακῶν Ἀνθηδόνος καὶ Ἀλκυόνας αὐτὸν γενεαλογεῖ. ναυτικὸν δὲ αὐτὸν καὶ κολυμβητὴν ἀγαθὸν γενόμενον Πόντιον καλεῖσθαι, ἁρπάσαντα δὲ C Σύμην τὴν Ἰήλημος καὶ Δωτίδος θυγατέρα ἀποπλεῦσαι εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν ἐγγὺς τῆς Καρίας νῆσον ἔρημον κατοικήσαντα ἀπὸ τῆς γυναικὸς Σύμην αὐτὴν προσαγορεῦσαι. Εὐάνθης δ' ὁ ἐποποιὸς ἐν τῷ εἰς τὸν Γλαῦκον ὕμνῳ Ποσειδῶνος αὐτόν φησιν εἶναι καὶ Ναΐδος νύμφης, μιγῆναί τε Ἀριάδνῃ ἐν Δίᾳ τῇ νήσῳ, ἐρασθέντα, ὅτε ὑπὸ Θησέως κατελείφθη. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Δηλίων πολιτείᾳ, ἐν Δήλῳ κατοικήσαντα μετὰ τῶν Νηρηΐδων τοῖς θεοῖς μαντεύεσθαι. Πόσις δ' ὁ D Μάγνης ἐν τρίτῳ Ἀμαζονίδος, τῆς Ἀργοῦς φησὶ δημιουργὸν γενέσθαι τὸν Γλαῦκον, καὶ κυβερνῶντα αὐτὴν, ὅτε Ἰάσων μετὰ τῶν Τυρρηνῶν ἐμάχετο, μόνον ἄτρωτον γενέσθαι ἐν τῇ ναυμαχίᾳ. κατὰ δὲ Διὸς βούλησιν ἐν τῷ τῆς θαλάττης βυθῷ φανῆναι, καὶ οὕτως γενέσθαι θαλάττιον δαίμονα, ὑπὸ μόνου τοῦ Ἰάσωνος θεωρηθῆναι. Νικάνωρ δ' ὁ Κυρηναῖος ἐν Μετονομασίαις τὸν Μελικέρτην φησὶ Γλαῦκον μετονομασθῆναι. ἱστορεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Αἰτωλὸς Ἀλέξανδρος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ E Ἁλιεῖ, ὡς ὅτι γευσάμενος βοτάνης κατεποντώθη, ἣν ἠελίῳ Φαέθοντι

Ἐν μακάρων νήσοισι λιπὴ φύει εἴαρι γαίη.
Ἠέλιος δ' ἵπποισι θυμήρεα δόρπον ὀπάζει
Ὕλῃ ναιετάουσιν ἵνα δρόμον ἐκτελέσωσιν
Ἄτρυτοι, καὶ μή τιν' ἕλοι μεσηγὺς ἀνίη.

Αἰσχρίων δ' ὁ Σάμιος ἔν τινι τῶν ἰάμβων, Ὕδνης φησὶ τῆς Σκύλλου τοῦ Σκιωναίου κατακολυμβητοῦ θυγατρὸς τὸν θαλάσσιον Γλαῦκον ἐρασθῆναι. F ἰδίως δὲ καὶ περὶ τῆς βοτάνης λέγει, ἣν φαγὼν ἀθάνατος ἐγένετο, καὶ θεῶν ἄγρωστιν εὗρες ἣν Κρόνος κατέσπειρεν. Νίκανδρος δ' ἐν τρίτῳ .... Εὐρωπίας Νηρέως ἐρώμενον τὸν Γλαῦκον ἱστορεῖ γενέσθαι. ὁ δ' αὐτὸς Νίκανδρος ἐν πρώτῳ Αἰτωλικῶν τὴν μαντικὴν φησὶν Ἀπόλλωνα ὑπὸ Γλαύκου διδαχθῆναι, θηρῶντα δὲ περὶ τὸ ὄρειον

Nausicrates in Nauiculatoribus:

A. Teneri quidem ac pulchri duo, nautis sæpius
In ulnis æquoris iam conspecti,
Quos mortalibus aiunt ea quæ [a] imminent prædicere.
B. Glaucos ais? A. Rem nosti.

Glaucum maris deum Theolytus Methymnæus in Bacchicis carminibus scribit Ariadnes amore captum fuisse, cùm in insula Dia Bacchus eam rapuit: cúmque per vim à Baccho, aliquamdiu vitis sarmentis ligatum, solutum, liberatúmque tandem fuisse, ita de se loquentem:

Anthedon ad maris littus sita est,
Ex aduerso EVbææ, ferè contra Euripi fluxus,
Inde mihi genus est: Copeus [b] autem mihi pater.

Promathidas Heracleotes in Hemiambis ex Polybo Mercurij filio, & EVbœa gnata Larymni, Glaucum tradit genitum fuisse: Mnaseas verò libro tertio EVropæorum, Anthedonem & Alcyonen parentes eius fuisse affirmat: natandi, vrinandíque apprimè peritum, ideo Pontion, id est, Marinum, vocatum fuisse: raptáque Syme, Ialemi ac Dotidis filia, in Asiam traiecisse, ac prope Cariam, desertam quandam insulam habitasse, quam Symen ab vxoris nomine appellauit. Euanthes, heroicorum versuum poëta, in suo de Glauco hymno, Neptuni filiũ [c] Naïdísq; nymphæ, illum fuisse tradit, & cum Ariadne à Theseo derelicta, quam deperibat, in insula Dia concubuisse. Aristoteles in Republica Deliorum scribit, ipsum cum Nereidibus incolam eius insulæ, diis vaticinatum [d] fuisse. Possis Magnesius libro tertio Amazonidis, nauis Argi Glaucum architectum gubernatorémque fuisse tradit, & in Iasonis cum Tyrrhenis nauali pugna [e] solum eum nullo vulnere sauciatũ fuisse, sed, vt Ioui placuerat, in fundo maris apparuisse, deúmque maris ita factum, à Iasone solo visum. Nicanor Cyrenæus in Transnominatis [f] ait Melicerten nomine mutato Glaucum appellatum fuisse. De eo narrat Alexander AEtolus in libro quem Piscatorẽ inscripsit, in mare demersum fuisse, cùm herbam gustasset,

Quam ardente Sole
In fortunatorum insulis pura uere gignit terra:
Eam suis equis gratam in cœnam Sol exhibet,
Syluarum incolam, cursum ut absoluant
Indefessi: ac ne medio cursu interueniat quædam molestia.

AEschrion Samius in quodam ex iambis suis tradit marinum Glaucum Idnẽ amasse, Scylli Scionei filiam: priuatim verò de herba [g] loquitur, cuius esu immortalis est factus, hoc modo:

Deorúmque
Tu gramen [h] inuenisti, Saturnus quod seuerat.

Nicander tertio Colophoniacorum ab EVropia Nereide Glaucum amatum fuisse prodidit. Idem in AEtolicorum primo tradit Apollinem à Glauco didicisse vaticinãdi scientiam: Glaucúmq; in mõtoso tractu venatem

(montem verò excelsum illũ esse in AEtolia) leporem fuisse persecutum, ac eum, quòd acrius sectando instituisset, defectum animo & captum prope fontem quẽdam tulisse, ac iam refrigeratum exanimatúmque abstersisse herba vicina, cuius vi & contactu recreato ac rediuiuo lepore, cognita eius herbæ potestate Glaucum illam gustasse, afflatúmque numine, hyeme proxima, vt à Ioue statutum erat, in mare se proiecisse. Hedylogus Samius, Atheniensisve, scribit Glaucum amore Melicerti ardẽtem in mare se præcipitasse. Hedyle verò huius poëtæ mater, ac filia Moschines Atheniensis, quæ iambos cõdidit, in opere, cuius titulus est Scylla, scribit Glaucum amore Scyllæ accensum ad eius antrum venisse.

a Veneream. [illegible] Anachitin, [illegible] affertur è [illegible] rubro. Propert. Venit & è rubro concha Erycina salo.

Afferentem pro munere concham ex Erythræis[a] scopulis,
Vel Alcyonum pullos adhuc implumes
Inexorabili nymphæ oblectamenta: eiusque lacrymas
Propinquam Sirenem uirginem miseratã fuisse:
Cùm prope littus illud nauigaret, & uicina AEtnæ loca.

b Apud Aristotelem, cap. 24. 6. [illegible] ψύλλοντα, [illegible] vertit fullonem, gregalem [illegible], littoribus tranquillis [illegible]dentem. Vide Rond. cap. 2. de Tinea.

c Vide lib. 14.

Γναφεὺς[b], id est, FVLLO. Dorion libro de piscibus scripsit, humore in quo elixatus est Fullo, maculam omnem purgari. Epænetus eius meminit in Opsarrytico. ANGVILLA. Anguillæ marinæ mentionem fecit Epicharmus in Musis. Dorion libro De piscibus, anguillarum iniecta mentione, Copaïdas è Copaïde lacu in primis commendat, in prodigiosam magnitudinem augescentes. Agatharchides igitur lib. 6. EVropicorum tradit, Bœotos[c] Anguillas Copaïdas, inusitatæ magnitudinis hostiarum modo coronare, aspersáque mola cum precibus diis immolare, ac cùm peregrinus quispiam inopinato sacri genere obstupescens cur id fieret, sciscitaretur, Bœotios aliud nihil potuisse respondere, quàm seruanda esse maiorum instituta, nec decere rationem aliis se consuetudinis patriæ reddere. Mirum autem esse non debet si victimarum instar anguillas Bœoti sacrificent, cùm Antigonus Carystius libro De dictione scribat, piscatores quo tempore thynnos piscantur, post fœlicem retium iactum sacrum Neptuno peragere, immolaréque deo thynnum captum, ac vocari sacrificium illud Thynnæam. Phaselitæ quidem salsamẽta diis offerunt. Itaque Heropythus libro de Colophoniorũ finibus, vbi narrat quo pacto Phaselis condita fuerit, tradit, Lacium, qui eò coloniam deduxit, Cylabræ pastori ad pabula tum illic oues agenti, soli in quo vrbem ædificauit, pretium dedisse salsamenta, quæ ille poposcerat. Nam cùm pro fundo Lacius proposuisset vel salem, vel polentam, vel salsamenta, prætulit salsamenta Cylabras, ideóque Phaselitæ salsamentis quotãnis Cylabræ etiamnum faciunt. Philostephanus libro primo de ciuitatibus Asiæ scribit, Lacium Argiuum, vnum ex iis qui cum Mopso[d] redierãt, & quẽ Lindiũ fuisse quidam aiunt, fratrẽ Antiphemi Gelæ conditoris, à Mopso cum viris

d [illegible] Argiuus [illegible] Man[illegible] Colo[illegible]

(ὄρος δὲ ἐστ' ὑπάρχειν ὑψηλὸν ἐν Αἰτωλίᾳ) λαγὼν θηρεῦσαι, ὃν λιποθυμοῦντα ὑπὸ τῆς διώξεως ἀπαγαγεῖν ὑπὸ κρήνην τινὶ, καὶ τῇ παρακειμένῃ πόᾳ ἤδη ὑποψυχόμενον ἀπομάσσειν. ἀναζωπυρήσαντος δὲ τοῦ λαγὼ τῇ βοτάνῃ, ἐπιγνόντα τῆς βοτάνης δύναμιν ἀπογεύσασθαι, καὶ ἔνθεον γενόμενον, ἐπιγενομένου χειμῶνος κατὰ Διὸς βούλησιν εἰς τὴν θάλασσαν αὑτὸν ἐκρίψαι. Ἡδύλογος δ' ὁ Σάμιος ἢ Ἀθηναῖος, Μελικέρτου φησὶν ἐρασθέντα τὸν Γλαῦκον ἑαυτὸν ῥίψαι εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡδύλη δὲ τοῦ ποιητοῦ τούτου μήτηρ, Μοσχίνης δὲ θυγάτηρ τῆς Ἀττικῆς ἰάμβων ποιητρίας ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Σκύλλῃ, ἱστορεῖ τὸν Γλαῦκον ἐρασθέντα Σκύλλης ἐλθεῖν αὐτῆς εἰς τὸ ἄντρον,

Ἢ κόγχου δώρημα φέροντ' ἐρυθραίης ἀπὸ πέτρης,
Ἢ τοὺς Ἀλκυόνων παῖδας ἔτ' ἀπτερύγους,
Τῇ νύμφῃ δυσπίστῳ ἀθύρματα· δάκρυ δ' ἐκείνου
Καὶ Σειρὴν γείτων παρθένος οἰκτίσατο.
Ἀκτὴν γὰρ κείνην ἀπενήχετο, καὶ τὰ συνεγγὺς
Αἴτνης.

ΓΝΑΦΕΥΣ. Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τὸ ἐκ τῆς ἑψήσεως τοῦ γναφέως ὑγρὸν φησὶ πάντα σπῖλον καθαίρειν. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ. ἘΓΧΕΛΥΣ. τῶν θαλασσίων ἐγχέλεων μνημονεύει Ἐπίχαρμος ἐν Μούσαις. Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων μνημονεύων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Κωπαΐδος, τὰς Κωπαΐδας ἐπαινεῖ· γίνονται δ' αὗται ὑπερμεγέθεις. Φησὶ γοῦν Ἀγαθαρχίδης ἐν ἕκτῃ Εὐρωπιακῶν, τὰς ὑπερ- 149
φυεῖς τῶν Κωπαΐδων ἐγχέλεων, ἱερείων τρόπον στεφανοῦντας καὶ κατευχομένους, οὐλάς τε ἐπιβάλλοντας θύειν τοῖς θεοῖς τοὺς Βοιωτούς, καὶ πρὸς τὸν ξένον τὸν διαπορούντα τὸ τῆς θύσεως παράδοξον καὶ πυνθανόμενον, ἓν μόνον εἰδέναι φῆσαι τὸν Βοιωτὸν, φάσκειν τε ὅτι δεῖ τηρεῖν τὰ προγονικὰ νόμιμα, καὶ ὅτι μὴ καθήκει τοῖς ἄλλοις ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογίζεσθαι. οὐ χρὴ θαυμάζειν εἰ ἱερείων τρόπον ἐγχέλεις θύονται. ὁπότε καὶ Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ λέξεως τοὺς ἁλιέας λέγει θυσίαν ἐπιτελοῦντας τῷ Ποσειδῶνι, ὑπὸ τὴν τῶν θύννων ὥραν, ὅταν εὐαγρήσωσι, θύειν τῷ θεῷ τὸν ἁλόντα θύννον, καὶ τὴν θυσίαν ταύτην καλεῖσθαι θυνναῖον. καὶ τάριχοι δὲ παρὰ Φασηλίταις ἀποθύονται. Ἡρόπυθος γοῦν ἐν Ὅροις Κολοφωνίων περὶ τῆς κτίσεως ἱστορῶν τῆς Φασηλίδος, φησὶν ὅτι Λάκιος ὁ τὴν ἀποικίαν στείλας, μισθὸν ἔδωκε τοῦ τόπου Κυλάβρᾳ ποιμένι νέμοντι πρόβατα, ταρίχους, ἐκείνου τοῦτο αἰτήσαντος. προτεθέντος γὰρ αὐτῷ τοῦ Λακίου λαβεῖν τοῦ χωρίου ἢ ἄλφιτα ἢ ἄλιτα ἢ ταρίχους, εἵλετο ὁ Κυλάβρας τοὺς ταρίχους. καὶ διὰ τοῦτο οἱ Φασηλῖται ἀνὰ πᾶν ἔτος τῷ Κυλάβρᾳ, ἔτι καὶ νῦν ταρίχους θύουσιν. Φιλοστέφανος δ' ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων οὕτως γράφει. Λάκιον τὸν Ἀργεῖον τῶν σὺν Μόψῳ ἀφικομένων, ὅν τινὲς μὲν Λίνδιον εἶναι λέγουσιν, ἀδελφὸν δὲ Ἀντιφήμου τοῦ Γέλαν οἰκίσαντος εἰς τὴν Φασηλίδα ὑπὸ Μόψου μετ' ἀνδρῶν

A πεμφθέντα κατά τινα λόγιον Μαντοῦς τῆς Μόψου μητρὸς, ὅτε αἱ πρύμναι τῶν ἰδίων νηῶν συνέβαλον καὶ συνεθραύσθησαν κατὰ Χελιδονίας τῶν μετὰ τοῦ Λακίου διὰ τὸ ὑστερεῖν αὐτῶν νυκτὸς προσβαλλόντων. ἀγοράσαι δ' αὐτὸν τὴν γῆν λέγεται, οὗ ἡ πόλις νῦν ἐστι, καθὰ ἡ Μαντὼ προεῖπε παρά Κυλάβρα τινὸς δόντα τάριχον. τοῦτον γὰρ ἑλέσθαι λαβεῖν αὐτὸν, ἀφ' ὧν ἦγον, ὅθεν κατ' ἐνιαυτὸν τοῖς Φασηλίταις τῷ Κυλάβρᾳ θύειν τάριχον τιμῶντας ὡς ἥρωα. περὶ δὲ τῶν ἐγχέλεων Ἱκέσιος φησὶν ἐν τοῖς Περὶ ὕλης, ὡς αἱ ἐγχέλεις εὐχυλότεραι πάντων

B εἰσὶν ἰχθύων, καὶ ὅτι εὐστομαχίᾳ διαφέρουσιν τῶν πλείστων. πλήσμιαι γάρ εἰσι, καὶ πολύτροφοι. ἐν δὲ τοῖς ταρίχεσι τὰς Μακεδονικὰς ἐγχέλεις κατατάττει. Ἀριστοτέλης δὲ χαίρειν φησὶ τὰς ἐγχέλεις καθαρωτάτῳ ὕδατι, ὅθεν τοὺς ἐγχελυοτρόφους καθαρὸν αὐταῖς ἐπιχεῖν. πνίγεσθαι γὰρ ἐν τῷ θολερῷ· διὸ καὶ οἱ θηρεύοντες θολοῦσι τὸ ὕδωρ, ἵνα ἀποπνίγωνται. λεπτὰ γὰρ ἔχουσι τὰ βράγχια, καὶ αὐτίκα ὑπὸ τοῦ θολοῦ τοὺς πόρους ἐπιπωματί-

C ζονται. ὅθεν κἂν τοῖς χειμῶσιν ὑπὸ τῶν πνευμάτων ταραττομένου τοῦ ὕδατος ἀποπνίγονται. ὀχεύονται δὲ συμπλεκόμεναι, κἆτ' ἀφιᾶσι γλοιῶδες ἐξ αὐτῶν, ὃ γινόμενον ἐν τῇ ἰλύϊ ζωογονεῖται. λέγουσι δὲ οἱ ἐγχελυοτρόφοι, καὶ ὡς νυκτὸς νέμονται. ἡμέρας δὲ ἐν τῇ ἰλύϊ ἀκινητίζουσι, ζῶσί τε τὸ ἐπὶ πολὺ ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη. ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ γίνεσθαι αὐτὰς, οὔτε ᾠοτοκούσας, οὔτε ζωοτοκούσας, ἀλλ' οὐδ' ἐξ ὀχείας, ἀλλ' ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ τῇ ἰλύϊ σήψεως γινομένης, καθάπερ καὶ ἐπὶ

D τῶν καλουμένων τῆς γῆς ἐντέρων λέγεται. διὸ καὶ Ὅμηρος τῆς τῶν ἰχθύων φύσεως χωρίζοντα τάδε εἰπεῖν

Τείροντ' ἐγχέλυες τε καὶ ἰχθύες οἳ κατὰ δίνας.

Ἐπικούρειός δέ τις Εἰκαδιστὴς τῶν συνδειπνούντων ἡμῖν ἐγχέλυος παρατεθείσης, πάρεστιν, ἔφη, τῶν δείπνων Ἑλένη· ἐγὼ οὖν Πάρις ἔσομαι. καὶ χεῖρας μήπω τινὸς ἐκτετακότος ἐπ' αὐτὴν, ἐπιβαλὼν ἐψίλωσε τὸ πλευρὸν ἀγαγὼν εἰς ἄκανθαν. ὁ δ' αὐτὸς ἐπεὶ πλακοῦντός ποτε θερμοῦ παρατεθέντος καὶ πάντων ἀπεχομένων ἐπι-

E φωνήσας,

Τοῦ δ' ἐγὼ ἀντίος εἶμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, προπετῶς ἐπιβαλὼν καὶ καταπιὼν φλεγόμενος ἐξεφέρετο. καὶ ὁ Κυνοῦλκος ἔφη, ἀποφέρεται ἐκ τῆς βρογχοπαρατάξεως ὁ λάρος. καὶ περὶ τῆς ἐγχέλυος δὲ Ἀρχέστρατος οὕτως ἱστορεῖ,

Ἔγχελυν αἰνῶ μὲν πᾶσαν, πολὺ δ' ἐστὶ κρατίστη
Ῥηγίου ἀντίπερας πορθμοῦ ληφθεῖσα θαλάσσης.

F

Ἔνθα σὺ τῶν ἄλλων πάντων μέσσην † ἐθνητῶν
Βρῶμα τιθεὶς τοιόνδε διὰ στόματος πλεονεκτεῖς.
Οὐ μὴν ἀλλὰ κλέος γ' ἀρετῆς μέγα κάρτα φέρουσι
Κωπᾷαι καὶ Στρυμόνιαι. μεγάλαι τε γάρ εἰσι,
Καὶ τὸ πάχος θαυμασταί. ὅμως δ' οἶμαι βασιλεύει

A quibusdam missum, oraculo & iussu Mantus, Mopsi matris, quia nauium ipsius puppes ad Chelidonias insulas diffractæ collisu fuissent, cum sociis retardatum serius noctu appulisse, emisseque terrã vbi extructum oppidum est, vt Manto prædixerat, à Cylabrã quodam, dato salsamento, quod ex omni cõmeatu nautico is habere maluit: indéque morem inualuisse, vt Phaselitæ Cylabram tanquam heroëm venerantes, annuatim oblato salsamento sacris operentur. De anguillis Hicesius libris De alimentorum materia scribit,

B succi bonitate anguillas omnes alios pisces antecellere, esséque ventriculo gratiores plurimis aliis piscibus: multum satiare, ac corporis efficere plenitudinem, abundè nutrire. Idem Anguillas Macedonicas inter salsamẽtare reposuit. Aristoteles[c] scribit Anguillas gaudere aquis purissimis, ac ideo qui alunt in viuariis limpidas ipsis affundere: turbidis enim suffocari. Quamobrem aquam turbant qui eas piscantur. Tenues enim illis branchiæ sunt, quarum meatus statim obturatur cœno:

C quamobrem tempestatibus aquis conturbatis strangulantur. Coëunt sese cõplexæ, strigmẽtitium deinde lentorem emittentes, quo in limo tepescente animal procreatur. Affirmant qui ipsas alunt, noctu pasci, interdiu verò in cœno pigras & immotas iacere, veluti quiescentes,[b] sicut & terræ lumbricos, vt aiũt: quamobrem Homerus ab aliorũ piscium natura eas separans dixit,

In aquæ uorticibus anguillæ ac pisces latitantes uexantur.

D E conuiuis autem Epicureus quidam Eicadistes apposita nobis anguilla, Adest, inquit, cœnarum Helena, at ego Paris futurus sum: & cùm nullus adhuc manus intendisset, eam inuasit, arreptúmque latus nudauit ad spinam vsque. Idem aduecta placenta quæ nondum feruere desierat, & abstinentibus ab ea cũctis, exclamauit,

Aduersus hanc gradior: ac rursum:

In ignem manus iniecit:

E hísque dictis præcipitanter aggressus, deglutiendo perustus elatus[d] est: tum verò Cynulcus ait, Gulæ prælio victus Larus aufertur. De Anguilla sic Erasistratus narrat:

Anguillam quidem omnem laudo: longè tamen præstantissima
Ad Rhegium capta, trans maris fretum:

F

Ibi tu in medio si locaueris omnium ciborum et gentium familiarium,
Edulium huiusmodi, quod ad gustum spectat, uniuersis præualet,
Excellentiæ tamen gloriam ualde magnam adeptæ sunt
Copææ, Strymoniæque utpote grandiores,
Ac mirum in modum crassæ. omnium sanè, ut arbitror,
Quibus uescimur, anguilla tanquam regina, uoluptatis

Obtinet principatum, solaque piscium
Natura est Apyrenos [a].
Homerū certè qui prior dixerat:
Vexantur ἐγχέλυες [b], *ac pisces,*
imitatus est Archilochus his verbis,
Multas recepisti cæcas ἐγχέλυας:
Verùm Attici, vt Tryphon adnotauit, numerum vnitatis sua loquendi cõsuetudine per υ, proferunt, multitudinis verò non item ad singularis portionem. Itaq; Aristophanes in Acharnensibus inquit,
Aspicite, ô pueri, optimam ἔγχελυν,
& in Lemniis:
Bœotiam ἔγχελυν,
nominandi verò casu in Conuiuantibus:
Læuis ut ἔγχελυς.
Cratinus in Plutis:
Thynnus, Orphus, Glaucus, Canis, ἔγχελυς.
At numeri pluralis casus aliter quàm Homerus Attici pronuntiant. Aristophanes in Equitibus:
Id pol accidit tibi quod uenantibus τὰς ἐγχέλεις.
Idem in secundis Nubibus:
Imagines τῶν ἐγχέλεων *meas imitantes.*
Idem in Vespis dandi casu,
Nec raijs delector, nec ἐγχέλεσιν.
Strattis:
Natus est in fluuiis ἐγχέλεων *consobrinus.*
Simonides in Iambis:
Tanquam ἔγχελυς *in suo strigmento* [c].
Idem etiam accusatiuo est vsus:
Ardea cùm offendisset Triorchm anguillam
Mæandriam comedentem, illi eripuit.
Aristoteles libris De animalibus ἔγχελις cum ι dixit. Cùm verò in his carminibus Aristophanes inquit,
Accidit id tibi quod ἐγχέλεις *uenantibus,*
Stagno tranquillo nihil illi accipiunt:
Si autem sursum deorsúmque cœnum permiscëat,
Præda tum obuenit: sic tu quæstum facis cùm ciuitatem perturbaueris.
apertè declarat ἐκ τῆς ἰλύος, id est, à cœno, ἔγχελυν [d] nominari: quapropter in υς, ea vox terminatur. Poëta quidem, cùm indicare vellet ad profundum vsque vadum amnis incendiũ subiisse, sic dixit [e],
Vexantur & anguillæ, & pisces.
Amplius namque insignius, & peculiare magis est quòd anguillas dixit, vt exustarum [f] aquarum altitudinem demonstraret. Antiphanes in Lycone AEgyptios comico sale notãs inquit:
Cætera prudentes esse ac intelligentes aiunt
AEgyptios, quòd dijs parem anguillam existimẽt,
Multo namque magis dijs est honoranda:
Precibus enim solis ac uotis propitiamus deos,
At anguillas drachmis cùm minimum duodecim
Vel pluribus impensis odorari uix licet,
Adeò sancta prorsus est hæc bestia.
Anaxandrides in Ciuitatibus ad AEgyptios oratione conuersa eos sic alloquitur:
Vobiscum ego militare nequeo:
Nec concordes mores nostri sunt;
Nec leges, sed ab inuicem dissident plurimùm:
Tu bouem [g] *adoras, illum ego dijs sacrifico:*
Maximum esse numen anguillam putas,
Obsonium uerò nos multo lautissimum:
A suilla tu abstines, ego uerò præcipuè

[a] Apyrenos frugū propriè dicitur, cui nullus nucleus: Apyrenon anguillam ... At ... vocatur ex parte ... ac succi ... in- ... mandi- ... liquescentem.
[b] Casus in plurali numero.
... adagio, Anguilla in strigmento. Erasm. ... : Anguillacaptas Cauda ... anguillam: ... strigmentum, γλοι... interpretatur ... olei vui... , ego verò ... unctitium ... cum ac len... cuius suprà ... facta est.
[d] ἔγχελυν enim, ... ἴγχλυς dicitur ... ἐν ... quod in cœno reperitur, ac capitur.
[e] Iliad. φ.
[f] Scamandri, quem igne Vulcanus iniecto perusserat, ne Achilles exundãtibus illius aquis haustus periret.
[g] ...

A Πάντων τῶν περὶ δαῖτα, καὶ ἡδονῇ ἡγεμονεύει.
Ἔγχελυς ἡ φύσει ἐστὶν ἀπύρηνος μόνος ἰχθύς. Ὁμήρου δὲ εἰπόντος, τείροντ' ἐγχέλυές τε, καὶ ἰχθύες, ἀκολούθως ἐποίησε καὶ Ἀρχίλοχος, πολλὰς δὲ τυφλὰς ἐγχέλυας ἐδέξω. Οἱ δ' Ἀττικοὶ καθὼς Τρύφων φησὶ τὰς ἑνικὰς χρήσεις ἐπιστάμενοι, διὰ τοῦ υ τὰς πληθυντικὰς οὐκέτι ἀκολούθως ἐπιφέρουσιν. ὁ γοῦν Ἀριστοφάνης ἐν μὲν Ἀχαρνεῦσι, Σκέψασθε φησὶ παῖδες τὴν κρατίστην
B ἔγχελυν. καὶ ἐν Λημνίαις, ἔγχελυν Βοιωτίαν. τὴν δ' εὐθεῖαν ἐν Δαιταλεῦσι, καὶ λεῖος ὥσπερ ἔγχελυς. καὶ Κρατῖνος ἐν Πλούτοις, Θύννος, ὀρφώς, γλαῦκος, ἔγχελυς, κύων. τὰς μέντοι πληθυντικὰς οὐκέτι ὁμοίως τῷ ποιητῇ. Ἀριστοφάνης Ἱππεῦσιν, ὥσπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας. καὶ δευτέραις Νεφέλαις, τὰς εἰκοὺς τῶν ἐγχέλεων τὰς ἐμὰς μιμούμενοι. ἐν Σφηξὶ δὲ ἡ δοτική, οὐ χαίρω δὲ βατίσιν, οὐδ' ἐγχέλεσιν. Στράττις δ' ἐν Ποταμοῖς, ἔφυ ἐγχέλεων ἀνε-
C ψιός. Σιμωνίδης δ' ἐν ἰάμβοις, ὥσπερ ἔγχελυς κατὰ γλοιοῦ. καὶ τὴν αἰτιατικήν.
Ἐρωδιὸς γὰρ ἔγχελυν Μαιανδρίην
Τριόρχην εὑρὼν ἐσθίοντ' ἀφείλετο.
Ἀριστοτέλης δ' ἐν τοῖς περὶ ζώων, διὰ τοῦ ι ἔγχελις εἴρηκεν. ὅταν δ' Ἀριστοφάνης ἐν Ἱππεῦσι λέγῃ.
Ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας.
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη κατασῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν.
D Ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
Αἱροῦσι· καὶ σὺ λαμβάνεις ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.
Σαφῶς δηλοῖ ὅτι ἡ ἔγχελυς ἐκ τῆς ἰλύος λαμβάνεται ὅθεν καὶ τοὔνομα εἰς υς ἐπερατώθη. καὶ ὁ ποιητὴς οὖν θέλων δηλῶσαι τὸ εἰς βάθος τοῦ ποταμοῦ καιόμενον οὕτως ἔφη, τείροντ' ἐγχέλυες τε καὶ ἰχθύες. ἰδικώτερον δὲ καὶ κατ' ἐξαίρετον ἐγχέλυες, ἵνα καὶ τὸ βάθος τοῦ κεκαυμένου ὕδα- 150
E τος δηλώσῃ. Ἀντιφάνης δ' ἐν Λύκωνι κωμῳδῶν τοὺς Αἰγυπτίους φησίν,
Καὶ τ' ἄλλα δεινοὺς φασὶ τοὺς Αἰγυπτίους
Εἶναι, τὸ νομίσαι τ' ἰσόθεον τὴν ἔγχελυν.
Πολὺ τῶν θεῶν γὰρ ἐστὶ τιμιωτέρα,
Τῶν μὲν γὰρ εὐξαμένοισιν ἔσθ' ἡμῖν τυχεῖν,
Τούτων δὲ δραχμὰς τοὐλάχιστον δώδεκα
Ἢ πλέον ἀναλώσασιν ὀσφρέσθαι μόνον.
Οὕτως ἔσθ' ἅγιον παντελῶς τὸ θηρίον.
Ἀναξανδρίδης δ' ἐν Πόλεσι πρὸς τοὺς Αἰγυ-
F πτίους ἀποτεινόμενος τὸν λόγον φησίν,
Οὐκ ἂν δυναίμην συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ,
Οὔθ' οἱ τρόποι γὰρ ὁμονοοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῶν ἀπ' ἀλλήλων δὲ διέχουσιν πολύ.
Βοῦν προσκυνεῖς, ἐγὼ δὲ θύω τοῖς θεοῖς
Τὴν ἔγχελυν μέγιστον ἡγῇ δαίμονα.
Ἡμεῖς δὲ τῶν ὄψων μέγιστον παραπολύ.
Οὐκ ἐσθίεις ὕει', ἐγὼ δέ γ' ἥδομαι

Μάλιστα τούτοις. κύνα σέβεις, τύπτω δ' ἐγώ. A
Τοὔψον κατεσθίουσαν ἡνίκ' ἂν λάβω.
Τοὺς ἱερέας ἐνθάδε μὲν ὁλοκλήρους νόμος
Εἶναι· παρ' ὑμῖν δ' ὡς ἔοικεν ἀπηργμένους.
Σὺ μὲν τὸν αἴλουρον κακὸν ἔχοντ' ἢν ἴδῃς
Κλαίεις· ἐγὼ δ' ἥδιστ' ἀποκτείνας δέρω.
Δύναται παρ' ὑμῖν μυγαλῆ, παρ' ἐμοὶ δέ γ' οὔ.

Τιμοκλῆς δ' ἐν Αἰγυπτίοις,

Πῶς ἂν μὲν οὖν σώσειεν ἶβις ἢ κύων.
Ὅπου γὰρ εἰς θεοὺς τοὺς ὁμολογουμένους
Θεοὺς ἀσεβοῦντες οὐ διδόασιν εὐθέως
Δίκην, τίν' αἰλούρου βωμὸς ἐπιτρίψειεν ἄν; B

Ὅτι δ' ἤσθιον τὰς ἐγχέλεις καὶ μετὰ τεύτλων ἐντυλίξαντες, πολὺ μὲν ἐστι καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κωμικοῖς. καὶ Εὔβουλος δέ φησιν ἐν Ἠχοῖ,

Νύμφα ἀπειρόγαμος τεύτλῳ περὶ σῶμα καλυπτά
Λευκόχρως πάρεσι ἔγχελυς, ὦ μεγά μοι μεγά σοι φῶς ἐναργές. καὶ ἐν Ἴωνι,
Καὶ μετὰ πλαθύννων μεγαλόπλευρ' ἐπὶ σε πλεῖ C
Ὑπογάστρι' ὀπτῶν αἵ τε λιμνοσώματοι
Βοιώτιαι παρῆσαν ἐγχέλεις θεαὶ
Τεῦτλ' ἀμπεχόμεναι. καὶ ἐν Μηδείᾳ,
Παρθένου Βοιωτίας
Κωπάδος ὀνομάζειν γὰρ αἰδοῦμαι θεάν.

ὅτι δὲ καὶ αἱ Στρυμόνιαι ἐγχέλεις διωνόμασμέναι ἦσαν, φησὶν ἐν Θαμύρᾳ Ἀντιφάνης.

Καὶ σοῦ γ' ἐπώνυμός τις ἐν φήμαις βροτῶν
Θρῄκης καταρδῶν ποταμὸς ὠνομασμένος, D
Στρυμὼν μεγίστας ἐγχέλεις κεκτημένος.

καὶ περὶ τὸν Εὐκλέα δὲ ποταμὸν, οὗ μνημονεύει Ἀντίμαχος ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Δέλτοις οὕτως,

Ἐλθὼν Εὐκλεία πηγὰς ἔπι δινήεντος.

Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν ἑκκαιδεκάτῳ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου, ἐγχέλεις φησὶ διαφόρους γίνεσθαι.

ἘΛΛΟΨ. Προείρηται μὲν τινα περὶ αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ Ἀρχέστρατός φησι τάδε περὶ αὐτοῦ,

Τὸν δ' ἔλοπ' ἔσθε μάλιστα Συρακούσαις ἐνὶ κλειναῖς, E
Τόν γε κράτιστ' ὄντ'. οὗτος γὰρ αὖ ἐστὶν ἐκεῖθεν
Τὴν ἀρχὴν γεγονὼς, κἂν ἢ περὶ νήσους,
Ἢ περὶ τὴν ἄλλην που ἁλῶ γῆν, ἢ περὶ Κρήτην
Λεπτὸς καὶ στερεὸς καὶ κυματοπλὴξ ἀφικνεῖται.

ἘΡΥΘΡΙΝΟΣ. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων, καὶ Σπεύσιππος, παραπλήσια φησὶν εἶναι φάγρον, ἐρυθρῖνον, ἥπατον. τὰ παραπλήσια εἴρηκε καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων. Κυρηναῖοι δὲ δύκην τὸν ἐρυθρῖνον καλοῦσι, ὡς Κλείταρχός φησιν ἐν Γλώσσαις. ἘΓΚΡΑΣΙΧΟΛΟΙ. καὶ τούτων μέμνηται Ἀριστοτέλης ὡς μικρῶν ἰχθυδίων, ἐν τῷ περὶ ζωϊκῶν. Δωρίων δὲ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τῶν ἐγκρασιχόλων ἐν τοῖς ἑψητοῖς μέμνηται, εἰπὼν οὕτως. ἑψητοὺς εἶναι μὲν δεῖ ἐγκρασιχόλους, ἢ ἴωπας, ἢ ἀθερίνας, ἢ κωβιούς, ἢ τριγλίδας μικράς, σηπίδιά τε, καὶ τευθίδια, καὶ καρκίνια. F

Illam appeto: canem[a] uenerаris, ego uerbero A
Sicubi offendam uorantem obsonium.
Sacerdotes hic omnibus esse partibus integros
Leges sciuerunt: apud uos, ut constat, omnes sunt delibati.[b]
Tu felem si malè habentem uideris,
Ploras: ego autem occisum maxima cum uoluptate excorio.
Araneo muri apud uos maxima dignitas est, apud me nulla.

Timocles in AEgyptiis:

Ibys quo modo, Canisue me seruauerit? B
Nam in deos omnium consensu recepto
Impie si quis se gerat, non statim
Pœnas luit: ecquis uero
Ara felis[c] *obtereretur?*

Quòd autem obuolutæ betis anguillæ in cibo fuerint, multis in locis veteres comici testantur[d]. EVbulus in Echo:

A. Innupta nympha obtecto beta corpore
Alba carne anguilla en adest. B. O splendidum tibi,
O splendidum mihi iubar manifestum.

Idem in Ione: C

Thynnorum post assorum abdomina
Adnauigabant ditissima, & in palude natæ[e]
Aderant anguillæ Bœotiæ, diuæ betis amictæ.

Idem in Medea:

Virginis Bœotiæ Copaïdis: etenim[f] *nominare deam*
Illam uerecundor.

Strymonias anguillas in pretio fuisse ostendit Antiphanes in Thamyra:

Est eiusdem tecum nominis mortalium fama celebratus D
Thraciam irrigans fluuius, Strymonem uocant,
Anguillas is maximas procreat.[g]

Nobiles quoque fuerunt ad EVcleum fluuium, cuius meminit Antimachus in opere quod Tabellas seu Pugillares inscripsit:

Ad uorticosi EVclei fontes profectus.

Demetrius Scepsius libro decimo sexto Apparatus Troiani has anguillas tradit excellere. ELLOPS De hoc suprà quædam nos disseruimus. Cæterùm & de ipso Archestratus scribit,

Ad inclytas Syracusas Ellope tu potissimum uescere, E
Est enim præstantissimus, si quidem illic
Primùm natus est: at circa insulas
Aliámue regionem captus, aut circa Cretam,
Tenuis, durus, fluctibus percussus emaciatúsque adueniet.

ERYTHRINVS.[h] Aristoteles in opere De animalibus. Speusippus ac Dorion libro De piscibus, similes esse tradunt Hepatum, Pagrum, Erythrinum. Cyrenæi Dycam[i] Erythrinum vocant, vt Clitarchus asserit in Glossis. ENCRASICHOLI. Aristoteles horum meminit in opere De animalibus, vt minutorum pisciculorum. Dorion libro De piscibus inter eos pisciculos quos Epsetos vocant[k] Encrasicholos memorat his verbis: Epsetos quidem esse ac nominari par est Encrasicholos, Iopas, Atherinas, Gobios, Mullos, pusillos omnes, itémque Sepiolas, Cancellos, minutas Loligines.

EPSE-

EPSETVS[a]. Ex paruulis his piscibus est. Aristophanes in Anagyro:

Epsetorum non adest patina.

Archippus in Piscibus:

Aphyæ occurrit Epsetus, illámque deglutijt.

EVpolis in Capris:

O Gratiæ, quibus curæ sunt Epseti.

EVbulus in Cygno, seu προσουσία:

contentus uel Epseto cum betis unico,

Elixo iam antea diebus duodecim.

Alexis in Apeglaucomeno:

Epsetorum quidam nobis adfuerunt, sane Dædalei:

Nam quæcunque [b] pulchra sunt, opera uocantur Dædali.

Idem rursum:

Non igitur quales sint Coracini experiris,

Non quales Trichides, nec adeo quidem quales Epseti.

Epsetos multitudinis numero vt plurimum vulgò dicunt. Aristophanes in Fabulis, siue Niobe:

Nihil, per Iouem, dicam de Epsetorum patina.

Menander in Perinthia [c]:

Aduenit puer Epsetos afferens.

Singulari tamen numero in Hesiodo Nicostratus protulit:

Bembrada, Aphyam, Epsetum.

Posidippus in Exclusa:

Epsetum quendam mercari.

Apud Naucratin meā Epsetos pisciculos vocant in fossis derelictos, cùm Nilus post restagnationem intra ripas suas reuertitur. HEPATVS, siue LEBIAS. Diocles saxatilibus hunc accenset. Speusippus Hepatum Phagro similem esse tradit: Aristoteles verò carniuorum, solitarium, dentibus serratis, colore nigrum, maioribus oculis quàm pro mole corporis, corde triangulo, albo [d]. Archestratus cœnarum veluti ductor ac præfectus inquit:

Ingentem Lebiam Hepatum accipe è circumflua Delo, ac Teno.

ELACATENES. Mnesimachus in Equisone:

Scomber, Thynnus, Gobius [e], Elacatenes.

Cetaceus hic piscis est, & idoneus ad salsamenta. Menander in Cliuis:

Gobius, Elacatenes, & Canis uracon [f].

Mnaseas Patrensis inquit:

Ex Ichthye [g] ac eius sorore Hesychia, genitæ sunt Galene, Myræna, Elacatenes.

THYNNVS. Hunc Aristoteles tradit in Pontum nauigantem dextrum littus radere, exiréque læuo, quòd oculo dextro plus cernat, hebete sinistro: habere sub pinnis quem œstrum nominant: apricatu gaudere: ideóque in arena cōmorari: in cibo placere cùm pungi ab œstro desierit. Coïre [h] Theophrastus inquit, dum latet abditus: ægrè capi, tantisper dum parui fœtus sunt, at cùm adoleuerint, quoniam agitatur ab œstro, capturam esse faciliorem: occultum delitescere quamuis in alto mari [i] degat. Archestratus:

Circa sacram spatiosámque Samum uidebis

Captum Thynnum perquam magnum, quem Orcynum

Alij nominant, alij Cetum. Ex hoc dijs pro obsonio

Apponendum quod deceat, atque Cereri [k], honoris gratia.

A ΕΨΗΤΟΣ. ἐστὶ τῶν λεπτῶν ἰχθυδίων. Ἀριστοφάνης Ἀναγύρῳ, οὐχ ἑψητῶν λοπάς ἐστιν. Ἄρχιππος Ἰχθύσιν καὶ τὴν μὲν ἀφύην καταπέπωκεν ἑψητὸς ἐντυχών. Εὔπολις Αἰξὶν, ὦ χάριτες αἷσι μέλλουσιν ἑψητοί. Εὔβουλος ἐν Προσουσίᾳ, ἢ Κύκνῳ,

Ἀγαπῶν τε κἂν ἑψητὸν ἐν τεύτλοις ἕνα,

Διὰ δωδεκάτης ἑψόμενον ἡμέρας ἤδη.

Ἄλεξις ἐν Ἀπεγλαυκωμένῳ, καὶ γὰρ ἑψητῶν τινὲς παρῆσαν ἡμῖν δαιδαλέοι πως. τὰ γὰρ καλὰ

B πάντα Δαιδάλου καλοῦσιν ἔργα. καὶ πάλιν, τῶν οὖν κορακίνων πεῖραν οὐχὶ λαμβάνεις, οὐδὲ τριχίδων, οὐδ' οἷον ἑψητῶν τινῶν. πληθυντικῶς δὲ λέγουσιν ἑψητοὺς κατὰ τὸ πλεῖστον. Ἀριστοφάνης Δράμασιν ἢ Νιόβη, οὐδὲν μὰ Δί' ἐρῶ λοπάδος ἑψητῶν. Μένανδρος Περινθίᾳ, τὸ παιδίον δ' εἰσῆλθεν ἑψητοὺς φέρον. ἑνικῶς δὲ Νικόστρατος ἐν Ἡσιόδῳ, βεμβράδ' ἀφύην ἑψητόν. Ποσείδιππος Ἀποκλειομένῃ, ἑψητὸν ἀγοράζειν τινά. ἐν δὲ τῇ ἐμῇ Ναυκράτει ἑψητοὺς

C καλοῦσιν ἰχθύδια ἀπολειπόμενα ἐν ταῖς διώρυξιν, ὅταν ὁ Νεῖλος ἀποπαύηται τῆς πληρώσεως. ΗΠΑΤΟΣ, ἢ ΛΕΒΙΑΣ. Διοκλῆς τοῦτον φησὶ τῶν πετραίων εἶναι. Σπεύσιππος δ' ὅμοιον φάγρῳ τὸν ἥπατον. ἔστι δὲ μονήρης, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, σαρκοφάγος τε καὶ καρχαρόδους, τὴν χροιὰν μὲν μέλας, ὀφθαλμοὺς δὲ μείζονας ἢ καθ' αὑτὸν ἔχων, καρδίαν τρίγωνον, λευκήν. Ἀρχέστρατος δ' ὁ τῶν δείπνων λοχαγὸς, φησὶν

D Καὶ λεβίαν λαβεῖν ὅχετον ἥπατον ἐν περικλύστῳ

Δήλῳ καὶ Τήνῳ.

ΗΛΑΚΑΤΗΝΕΣ. Μνησίμαχος Ἱπποτρόφῳ, σκόμβρος, θύννος, κωβιὸς, ἠλακατῆνες. εἰσὶ δὲ κητώδεις ἐπιτήδειοι εἰς ταριχείαν. Μένανδρος Κόλωσι φησί. κωβιὸς, ἠλακατῆνες καὶ κυνὸς οὐραῖον. Μνασέας δὲ ὁ Πατρεὺς φησὶν, ἰχθύος δὲ γίνεται καὶ ἡσυχίας τῆς ἀδελφῆς γαλήνη, καὶ μύραινα, καὶ ἠλακατῆνες. ΘΥΝ-

E ΝΟΣ. τοῦτον φησὶν Ἀριστοτέλης εἰσπλεῖν εἰς τὸν πόντον ἐχόμενον τῆς γῆς ἐπὶ δεξιὰ, ἐκπλεῖν δ' ἐπ' ἀριστερά. τῷ γὰρ δεξιῷ ὀφθαλμῷ ὀξύτερον βλέπειν, τῷ δὲ εὐωνύμῳ ἀμβλυωπεῖν. ἔχει δὲ ὑπὸ τὰ πτερύγια τὸν λεγόμενον οἶστρον. 151
χαίρει δὲ ἀλέᾳ. διὸ καὶ πρὸς τὴν ἄμμον προσίσι. γίνεται δὲ ἐδώδιμος, ὅταν τοῦ οἴστρου παύσηται. μίσγεται δὲ μετὰ τὴν φωλείαν, ὥς φησι Θεόφραστος. καὶ ἕως μὲν ἂν ἔχῃ μικρὰ τὰ κυήματα, δυσάλωτος. ὅταν δὲ μείζω γίνη-

F ται, διὰ τὸν οἶστρον ἁλίσκεται. φωλεύει δὲ ὁ θύννος καίτοι πολυαίματος ὤν. Ἀρχέστρατος δὲ φησὶν,

Ἀμφὶ δὲ τὴν ἱερὰν τε καὶ εὐρύχορον Σάμον ὄψει

Θύννον ἁλισκόμενον σπουδῇ μέγαν· ὃν καλέουσιν

Ὄρκυνον ἄλλοι δ' αὖ κῆτος· τούτου δὴ θεοῖς χρὴ ὀψωνεῖν, ἃ πρέπει ταχέως καὶ μὴ περὶ τιμῆς.

Ἔστι δὲ γενναῖος Βυζαντίῳ ἔντι Καρύστῳ A
Ἔν Σικελῶν τε κλυτῇ νήσῳ. κέφαλοι δέ τ' ἀμείνοις
Πολλοὺς τῶνδε τρέφει θύννοις καὶ Τυνδαρεὶς ἀκτή.
Ἂν δέ ποτ' Ἰταλίας ἱερᾶς Ἱππώνιον ἔλθῃς,
† Ἕρπετον εἰς ὕδατος στεφάνοις, πολὺ δὴ πολὺ πάντων
Ἐνταῦθ' εἰσὶν ἄριστοι, ἔχουσι δὲ τέρματα νίκης.
Οἱ δ' ἐπὶ τῶνδε τόπων πεπλανημένοι εἰσὶν ἐκεῖθεν, B
Πολλὰ περάσαντες πελάγη, βρυχίου διὰ πόντου.

Ὥς τ' αὐτοὺς ἡμεῖς θηρεύομεν ὄντας ἀώρους. ὠνομάσθη δὲ θύννος ἀπὸ τοῦ θύειν τε καὶ ὁρμᾶν. ὁρμητικὸς γὰρ ὁ ἰχθὺς, διὰ τὸ ἔχειν κατά τινα ὥραν οἶστρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὑφ' οὗ φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης αὐτὸν ἐξελαύνεσθαι, γράφων οὕτως. οἱ δὲ θύννοι καὶ οἱ ξιφίαι οἰστρῶσι περὶ κυνὸς ἐπιτολήν· ἔχουσι γὰρ ἀμφότεροι τηνικαῦτα παρὰ τὰ πτερύγια, οἷον σκωλήκιον, τὸ καλούμενον οἶστρον, ὅμοιον μὲν σκορπίῳ, μέγεθος δὲ ἡλίκον ἀράχνης. C τοῦτο δὲ ποιεῖ αὐτοὺς ἐξάλλεσθαι, οὐκ ἔλαττον τοῦ δελφῖνος καὶ τοῖς πλοίοις πολλάκις ἐμπίπτουσι. καὶ Θεοδωρίδας δέ φησι, θύννοι τε δὴ οἰστρήσαντι Γαδείρων δρόμον. Πολύβιος δ' ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν περὶ τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ Λυσιτανίας χώρας διαλεγόμενός φησιν, ὅτι βάλανοι εἰσὶ κατὰ βάθος ἐν τῇ αὐτόθι θαλάττῃ πεφυτευμέναι, ὧν τὸν καρπὸν σιτουμένους τοὺς θύννους πιαίνεσθαι. D διόπερ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις λέγων ὗς εἶναι θαλαττίους τοὺς θύννους. εἰσὶ γὰρ οἱ θύννοι οἷον ὕες ἀπὸ τῶν βαλάνων αὐξανόμενοι. ἐπαινεῖται δὲ τοῦ ἰχθύος τούτου τὰ ὑπογάστρια, ὡς καὶ Εὔβουλός φησιν ἐν Ἴωνι, Μετὰ ταῦτα θύννων μεγαλόπλουτ' ἐπὶ σὲ πλεῖ Ὑπογάστρι' ὅπλων. Ἀριστοφάνης Λημνίαις, οὐκ ἔγχελυν Βοιωτίαν, οὐ γλαῦκον οὐχὶ θύννου ὑπογάστριον. Στράττις δ' Ἀταλάντῃ, ὑπογάστριον θύννου τε καὶ ἀκροκώλιον δραχμῆς υἱόν. ἐν δὲ Μακεδόσιν, E ὑπογάστρια θ' ἡδέα θύννων. Ἔριφος Μελιβοίᾳ,

Ταῦτα γὰρ οἱ πένητες οὐκ ἔχοντες ἀγοράσαι
Ὑπογάστριον θύννακος, οὐδὲ κρανίον
Λάβρακος, οὐδὲ γόγγρου, οὐδὲ σηπίας.
Ἃς οὐδὲ μακαρας ὑπερορᾶν οἶμαι θεούς.

Ὅταν δὲ καὶ Θεόπομπος ἐν Καλλαίσχρῳ λέγῃ, ἰχθύων δὲ δὴ ὑπογάστριον ὦ Δάματερ· παρατηρητέον ὅτι ἐπὶ ἰχθύων ὑπογάστριον λέγουσι, F σπανίως δὲ ἐπὶ χοίρων καὶ τῶν ἄλλων ζώων. ἄδηλον δὲ ἐπὶ τίνων ἔταξε τὸ ὑπογάστριον Ἀντιφάνης ἐν τῷ Ποντικῷ, ὅταν λέγῃ

-ὅστις ὠψώνηκ' ἴσως
Τὰς τοὺς μεγαλείως τῆς κάκιστ' ἀπολουμένας,
Ὑπογάστρι' ἐλθὼν ὅσα Ποσειδῶν ἀπολέσοι,
Τὰ πλευρά τε γλυκέως παρασκευάζεται
Πλευρὰν μετ' αὐτῶν.

Est autem Byzantij quoque generosus
Et in Carysto, & in inclyta Siculorum insula: capite suauior:
Multos id genus thynnos alunt etiam Laconica littora:
Quòd si Italiæ sacræ oppidum Hipponium tu adeas,
Aut aquarum Metauri fluuij ostia, illic quidem sunt
Omnium longè optimi, summam qui uictoriæ metam attingant.
Qui uerò hîc sunt, ex illis locis palantes aduenere,
AEquoribus multis peragratis, per horrisoni maris undas,
Illos nos Hercle uenamur intempestiuos.

Thynnum porrò nominarunt ἀπὸ τοῦ θύειν καὶ ὁρμᾶν, id est, à ruendo, impetúque faciundo. Est enim huius piscis maximus impetus, quoniã asilum capiti affixum parte quadam anni habet, à quo, vt Aristoteles inquit, exagitatur. Philosophi hæc verba sunt: Instante Canis exortu Gladius & Thynnus œstro perciti furunt[a]. Tum enim prope vtriusque pinnas veluti quidam vermiculus inhærescit, scorpio similis, aranei magnitudine, qui morsu illos adeò stimulat, vt non minus quàm Delphines exiliãt, & in naues haud raro decidant. Theodoridas:

Thynni œstro concitati cursu Gades petunt.

Polybius Megalopolitanus libro trigesimo quarto historiarum de Lusitania Hispaniæ regione tractans scribit, in profundo maris quo alluitur, glandiferas quercus gigni, quarum fructu thynni vescantur, & pinguescant: quapropter à vero minime aberraturũ qui Thynnos esse dixerit marinos porcos, quia veluti sues glande pascantur, & augescant. Abdomen in hoc pisce cõmendatur, EVbulo teste, qui ait [b] in Ione:

Assorum post thynnorum abdomina
Adnatabant ditissima [c].

Aristophanes in Lemniis:

Non anguillam Bœotiam, non glaucum,
Non abdomen thynni.

Strattis in Atalanta:

Abdomen thynni, extremásque partes, drachmis emes, ô fili.

Idem in Macedonibus:

Abdomina thynnorum suauia.

Eriphus in Meliboea:

Hæc quidem inopes non possunt emere:
Thynnacis abdomen: lupi caput, congri: aut sepias,
Quas ne deos quidem beatos aspernari puto.

Quoniam verò Theopompus in Callæschro dixit:

Piscium autem ὑπογάστριον, id est, *abdomen, ô Ceres:*

obseruandum ὑπογάστριον de piscibus vsurpari, ac raro de suibus, aut cæteris animantibus, esseq; incertum de quibus Antiphanes in Pontico intellexerit ὑπογάστριον, cùm ait:

Quisquis obsonatus est execrandas has mustellas
Abdomine [d] relicto, eum Neptunus malè perdet:
Generoséque assare præterea
Latus iubebit [e] cum illis suum.

a Erasmus ... Thynni ... ...
b Citatus versus ...
c ... magis ... comparatio ...
d ... e ...

Alexis in Vlysse texente, caput thynni laudans inquit:

Piscatores in barathrum [a] etiam deturbabo,
Libertorum qui uilia hæc mihi captant obsonia,
Pusillas trichidas, sepiolas, & alios quosdam aridos [b].
Ab hoc priùs thynni caput si accepero,
Anguillas misellas, nō thynnũ habere me suspicer.

In pretio fuerunt & thynnorum, vt appellant, claues [c]: Aristophon in Pirithoo:

A. Atqui prorsus corruptum est obsonium,
Assæ claues duæ iamdudum præparatæ.
B. Claues dicis quibus aperiuntur fores? A. Immo uerò thynni,
Venerandum profectò edulium: & mullus Laconicus.

Antigonus Carystius in libro De dictione, Neptuno, vt antea diximus, Thynnum sacrificari tradit. Heracleō Ephesius scribit Thynnum ab Atticis Orcynum appellari: Sostratus verò libro secundo De animalibus, Pelamida [d] vocari Thynnidem affirmat: auctiorem, Thynnum: grandiorem, Orcynum: & posteaquam in eximiam magnitudinem creuit, Cetum. Thynni AEschilus sic meminit:

Malleos sumere hunc, ac cudere iubeo
Ignitas æris massas, qui, uelut Thynnus [e], olim
Absque suspirijs [f], tacitus superbiebat.

Idem alibi:

Thynni more obliquè sinistrum [g] admouit oculũ:

nimirũ quia læuo thynn⁹ oculo minus videat, vt inquit Aristoteles. Menāder in Piscatorib⁹:

Obstreperúmq; [h] mare, magnũ quod thynnũ alit.

Apud Sophronem θυννοθήρας, id est, thynnorum venator, legitur. THYNNIS. Thynnidas nonnulli vocant eos pisces, quos Athenienses Thynnos. Aristoteles scribit à maribus differre Thynnidas, id est, generis eius fœminas, quòd pinnam habeant sub ventre [i], quam ἀφαρέα nominant. Idem in opere De animantibus, eam discernens à thynno, parere scribit æstate, circa mensem Iunium, sacculo folliculum similem, quo multa continentur oua pusilla. Speusippus libro secundo Similium, & Epicharmus in Musis, has distinguũt à thynnis. Cratinus in Plutis:

Ego uerò an Thynnis sũ? an Mæna? an Thynnus?
An orphus? Glaucus? Anguilla? Canis?

Aristoteles in libro De piscibus, Thynnum esse tradit gregalem, ac locum mutare. Archestratus, minutarum rerum ac vilium anxius enucleator, inquit:

Thynnæ grandioris, quam appello Thynnida,
Vræum [k]
Fac ut habeas: eius Byzantium metropolis [l] est.
Eam in frusta dissectam rectè assato,
Tuso sale tantùm inspersam, oleoque illitam:
Frustáque adhuc calida in muriam acrem [m]
demerge: (sunt:
Siccis post [n] illis si uescì libet, generosa [o] quidem
Et natura & specie dijs immortalibus similia.
Sin delirus & fatuus aceto rigabis, ea perierint [p].

Antiphanes in Pædicone:

Optimæ quoque Thynnadis Byzantiæ
Frustum medium in betæ laceris
Operimentis abditur.

Thynnidis Vræum laudat & Antiphanes in Nouacula his verbis:

Quoniã ruri dego Nullo marino pisce uescor,

d Hæc thynnorũ differentia pro ætatis varietate, suprà explicata est.

A Ἄλεξις δὲ ἐν Ὀδυσσεῖ ὑφαίνοντι, καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ θύννου ἐπαινῶν φησίν,

Καὶ τοὺς ἁλιέας εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλῶ,
Ἀπελεύθερον ὀψάρια θηρεύουσί μοι,
Τριχίδια καὶ σηπίδια καὶ φρυκτούς τινας.
Οὗτος πρότερον κεφαλὴν εἰ λάβοι θύννου,
Ἐνόμιζον ἐγχέλεια καὶ θύννους ἔχειν.

Ἐπῄνουν δὲ τῶν θύννων καὶ τὰς κλεῖδας καλουμένας, ὡς Ἀριστοφῶν ἐν Πειρίθῳ,

Καὶ μὴν διέφθαρταί γε τοὔψον παντελῶς.
B Κλεῖδες μὲν ὀπταὶ δύο παρεσκευασμέναι,
Αἷς τὰς θύρας κλείουσι. θύννου μὲν οὖν
Σεμνὸν τὸ βρῶμα καὶ τρίτη Λακωνική.

Ἀντίγονος δ' ὁ Καρύστιος ἐν τῷ Περὶ λέξεως τῷ Ποσειδῶνι φησὶ θύννον θύεσθαι, καθάπερ προείπομεν. Ἡρακλέων δ' ὁ Ἐφέσιος τὸν ὄρκυνον φησὶ λέγειν τοὺς Ἀττικούς. Σώστρατος δὲ ἐν δευτέρῳ Περὶ ζῴων, τὴν πηλαμίδα θυννίδα καλεῖσθαι λέγει· μείζω δὲ γινομένην, θύννον, ἔτι δὲ μείζονα, ὄρκυνον. ὑπερβαλλόντως δὲ αὐξανόμενον, γίνεσθαι κῆτος.
C μνημονεύει δὲ τοῦ θύννου καὶ Αἰσχύλος λέγων,

Σφύρας δέχεσθαι κἀπιχαλκεύειν λέγω,
Μύδροις ὃς ἀστενακτὶ θύννος ὡς ηὔχετο ἄναυδος.

καὶ ἀλλαχοῦ οὕτως, καὶ ὄμμα παραβαλὼν θύννου δίκην. ὡς τοῦ θύννου τῷ σκαιῷ ὀφθαλμῷ οὐ βλέποντος, ὡς Ἀριστοτέλης εἴρηκεν. Μένανδρος Ἁλιεῦσι, καὶ θάλασσα καὶ βορβορώδης ἣ τρέφει θύννον μέγαν. καὶ παρὰ Σώφρονι ὁ θυννοθήρας ἐστίν. οὓς ἔνιοι θύννους καλοῦσιν, Ἀθηναῖοι δὲ θυννίδας. ΘΥΝΝΙΣ. τοῦ ἄρρενος ταύτην φησὶ διαφέρειν
D ὁ Ἀριστοτέλης, τῷ ἔχειν ὑπὸ τῇ γαστρὶ πτερύγιον ὃ καλεῖσθαι ἀθέρα. ἐν δὲ τῷ περὶ ζῴων μορίων διαστὰς αὐτὴν τοῦ θύννου, φησὶν τοῦ θέρους τίκτειν περὶ τὸν ἑκατομβαιῶνα θυλακοειδές, ἐν ᾧ πολλὰ γίνεται μικρὰ ᾠά. καὶ Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ ὁμοίων διίστησιν αὐτὰς τῶν θύννων, καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Μούσαις. Κρατῖνος δ' ἐν Πλούτοις φησὶν, ἐγὼ γὰρ εἰμὶ θυννὶς ἢ μελάνδρυς ἢ καὶ θύννος, ὀρφώς, γλαῦκος, ἔγχελυς, κύων. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων ἀγελαῖον καὶ ἐκτοπιστικὸν εἶναι τὴν θυν-
E νίδα. Ἀρχέστρατος δ' ὁ κίμβιξ φησὶν,

Καὶ θυννίδος οὐραῖον ἔχειν, τὴν θυννίδα φωνῶ
Τὴν μεγάλην, ἧς μητρόπολις Βυζάντιόν ἐστιν.
Εἶτα τεμὼν αὐτὴν ὀρθῶς ὄπτησον ἅπασαν,
Ἁλσὶ μόνον λεπτοῖσι πάσας, καὶ ἐλαίῳ ἀλείψας,
Θέρμα τ' ἔχειν τεμάχη βάπτων δριμεῖαν ἐς ἅλμην,
Κἂν ξηρὰν ἐθέλῃς ἔσθειν, γενναῖα πέλονται,
Ἀθανάτοισι θεοῖσι φυὴν καὶ εἶδος ὅμοια·
F Ἂν δ' ὄξει ῥάνας παραθῇς, ἀπόλωλεν ἐκείνη.

Καὶ Ἀντιφάνης δ' ἐν Παιδεραστῇ, τό τε βελτίστης ἰσὸ μεσαῖον θυννάδος Βυζαντίας τέμαχος ἐν τευτλίου λακιστοῖς κρύπτεται στεγάσμασι. Τῆς θυννίδος τὸ οὐραῖον ἐπαινεῖ καὶ Ἀντιφάνης ἐν Κουρίδι οὕτως,

Ὁ μὲν ἀγρῷ τρεφόμενος θαλάττιον τοῦτ' οὐδὲν ἐσθίει,

Πλὴν τ̃ παρὰ γῆν γόγγρόν τιν' ἢ νάρκην τινά, A
Ἢ θύννης τὰ πρὸς τῇ ποίᾳ τὰ κάτωθεν λέγω.
Τούτοις φάγοις ἄν. τοὺς γὰρ ἄλλους νενόμικα
Ἀνθρωποφάγους ἰχθῦς. τὸ δ' ἵνα ἐσθίεις
Τῶν κακὸν ὦτα † πλοῖα Κωπαΐδας λέγεις,
Ἀγρίως γε. περὶ λίμνην γὰρ γεωργῶν τυγχάνω,
Τὰ δ' ἐγχέλια γράφομαι λειποταξίου.

Κομιδῇ γὰρ οὐκ ἦν οὐδαμοῦ. τούτων τῶν ἰαμβείων ἔνια ἐστὶν εὑρεῖν καὶ ἐν Ἀκεστρίᾳ καὶ ἐν Ἀγροίκῳ, ἢ Βουταλίωνι. Ἱππῶναξ δέ, ὡς Λυσανίας ἐν B τοῖς περὶ ἰαμβοποιῶν παρατίθεται, φησίν,

Ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἡσυχῇ τε καὶ ῥύδην,
Θύννας τε καὶ μυττωτὸν ἡμέρας πάσας,
Δαινύμενος ὥσπερ Λαμψακηνὸς εὐνοῦχος
Κατέφαγε δὴ τὸν σκληρόν, ὥστε χρὴ σκάπτειν
Πέτρας τ' ὀρείας σῦκα μέτρια τρώγων,
Καὶ κρίθινον κόλλικα, δούλιον χόρτον.

Μνημονεύει δὲ τῶν θυννίδων καὶ Στράττις ἐν Καλλιππίδῃ. ΙΠΠΟΥΡΟΙ. Ἀριστοτέλης ἐν C πέμπτῳ ζῴων τοὺς ἱππούρους φησὶν ᾠὰ τίκτειν, καὶ ταῦτα ἐξ ἐλαχίστων μέγιστα γίνεσθαι, ὡς καὶ τὰ τῆς μυραίνης· τίκτειν δ' ἔαρος. Δωρίων δ' ἐν τῷ Περὶ ἰχθύων κορύφαιναν καλεῖσθαί φησι τὸν ἵππουρον. Ἱκέσιος δ' ἱππούρεις αὐτοὺς προσαγορεύει. μνημονεύει δ' αὐτῶν Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, κ' ὀξύρυγχοι ῥαφίδες ἵππουροί τε καὶ χρυσόφρυες. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ τὴν φύσιν τοῦ ἰχθύος διηγούμενος, συνεχὲς φησὶν αὐτὸν ἐξάλλεσθαι, διὸ καὶ ἀρνευτὴν ὀνομάζεσθαι λέγει δ' D οὕτω περὶ αὐτοῦ,

Ἠὲ μέγαν συνόδοντα ἢ ἀρνευτὴν ἵππουρον.

Ἀρχέστρατος δέ φησιν,

Ἵππουρος δὲ Καρύστιος ἐστὶν ἄριστος,
Ἄλλως τ' εὔοψον σφόδρα χωρίον ἐστὶ Κάρυστος.

Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικοῖς κορύφαιναν αὐτόν φησιν ὀνομάζεσθαι. ΙΠΠΟΣ. Μήποτε τούτους ἱππίδια καλεῖ Ἐπίχαρμος, ὅταν λέγῃ· κορακίνους δὲ κορακοειδεῖς πίονες, ἱππίδια E λεῖα ψυχά, ἁπαλοκουρίδες. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ,

Ἢ σκάρον ἢ κόθον τροφίην ἢ ἀναιδέα λεῖον,
Χαύνους πιαλέας ἐγχέλιάς τε καὶ ἐννυχίην πίτυνον,
Ἢ μύας ἢ ἵππους ἠὲ γλαύκην κορύδηλιν.

μνημονεύει αὐτοῦ Ἀντιφάνης ὁ Κολοφώνιος ἐν τῇ Θηβαΐδι λέγων οὕτως, ἢ ὕκην, ἢ ἵππον, ἢ ὃν κίχλην καλέουσιν. ΙΟΥΛΙΔΕΣ. περὶ F τούτων Δωρίων ἐν τῷ Περὶ ἰχθύων φησίν, ἰουλίδας ἑψεῖν μὲν ἐν ἅλμῃ, ὀπτᾶν δὲ ἐπὶ τηγάνου. Νουμήνιος δέ,

Κεῖνο δὲ δὴ σκέψαιο, τό κεν καὶ ἰουλίδα μάργον
Πολλὸν ἀποτρωπῷτο καὶ ἰοβόρον σκολόπενδρον.

Ἰούλους δ' αὐτὸς ὀνομάζει τὰ ἔντερα τῆς γῆς, διὰ τούτων.

Præterquam si iuxta litus, conger aliquis, uel torpedo capta sit:
Aut thynnidis inferior pars cum oleribus apponatur.
Hos comesse non dedignor: alios quidē omnes puto
Hominum uorare [a] *carnem.*

Idem & [b] alibi:

A. Interdum [c] *ego comedo*
Flutæ [d] *huius tergus. B. Anguillam dicis*
Aedepol Copaïdem, ualde rusticè.
A. Quoniam terram prope paludem aro.

& alibi:

Anguillas, quòd aciem deseruerint, & ordines,
Accuso: prorsus enim nulla usquam fuit.

Ex his versibus iambicis quosdam reperire licet in Acestria [e], quosdam in Agresti, siue Bubulco. Hipponax, vt Lysanias citat libro de Iamborum scriptoribus, inquit:

Hic enim ex ipsis unus tacitè & affatim
Thynnam ac myttoton [f] *totos dies*
Abliguriens, quemadmodum Lampsacenus Eunuchus
Hæreditatem absorpsit: ideo effodere nunc cogitur
In montibus saxa, modicis ficis uictitans,
Ac collicibus [g] *ordeaceis, seruorum pabulo.*

Thynnidū meminit & Strattis in Callipide: HIPPVRI. Aristoteles libro quinto De animalibus scribit veris tempore Hippouros oua parere, eáque è minimis fieri maxima, vt & oua Murænæ. Dorion libro De piscibus Coryphænam [h] etiam Hippurum nominari tradit. Hicesius Hippureas nuncupat. Horum meminit Epicharmus in Nuptiis Hebes:

Oxyrrhynchi, Acus, Hippuri, Chrysophryes.

Numenius in Halieutico naturam huius piscis exponens, inquit, frequenter ipsum exilire, ac propterea vocari ἀρνευτήν [i]. Eius de Hippuro hæc verba sunt:

Aut magnum Synodonta, aut arneuten Hippurū.

Archestratus:

Hippurus Carystius optimus est
Cùm boni alioqui obsonij Carystia regio ferax non sit.

Epænetus quoque in libris De obsoniorum conditūris, Coryphænam appellauit. EQVVS. Fortaßis is est quem ἱππίδιον, id est, Equuleum, nominat Epicharmus, cùm ait:

Coracini pingues, ærei: Equulei læues [k]
Ac Passeres delicatæ uirgines.

Numenius in Halieutico:

Aut scarum, aut læuem Cynædum, aut Cothum bene educatum,
Channásue [l], *aut Colias, aut fuscum Coracinum,*
Aut musculos, aut Equos, aut glaucam Cordylam.

Huius sic meminit Antiphanes Colophonius in Thebaïde:

Vel Hycam, uel equum, uel quem Turdum appellant,

IVLIDES.
Has Dorion libro De piscibus scriptum reliquit, elixandas esse in muria, vel assandas in sartagine. Numenius:

Fœtum iam illum contemplare, uoracémque Iulida
Multam, auersandam [m]: *ac uenenum eiaculan[tem]*
Scolopendram.

Lumbricos, siue terræ intestina, Iulos sic idem scriptor appellat

a Idem... mina... necat... b Ed... bul... versu... pos... c Ha... perti... perinde... tatinos... guillis... hanc ... d ... e Medica... vel ...
f Edulium ... condime... intrito ... cepa, ... porro.
g ... qui ferui... bantur.
h Ob... ... qui ... capit... terad... vsq...
i Qu... quod ... missi... pam... sublimi...
k Al... & ...
l Cha... versu... hoc ...
m ... Vi...

A *Escarum tu memento. Has in summis terræ collibus*
Prope littus inuenies: illæ quidem Iuli[a]
Vocantur, nigri, terram comedentes, telluris intestina:
Sunt & cicadæ[b] *pedibus longis, cùm arenosa*
Saxa fluctuum aspergine spumosa[c]*, ad summum*
Vsque consperguntur: inde petendæ
Trahendæque sunt, & in uas[d] *confertim iaciendæ.*

B TVRDI, ac MERVLAE. κίχλην[e], id est, Turdum, Attici ideo dicunt, quòd nominum fœmininorum in λα desinentium, si ante λ, alterum quoque λ habeant, accusatiuus exit in α, vt in σκύλλα[f], σκίλλα, κόλλα, βδέλλα, ἅμιλλα, ἅμαλλα, non item eorum quorum nominatiuus in λη, terminatur: qualia sunt ὀμίχλη[g], φύτλη, γενέθλη, τρώγλη, τρίγλη, αἴγλη, ac similiter κίχλη. Cratinus.

Turdum si mandat helluo uir aliquis.

Diocles libro primo De tuenda valetudine, piscium quos saxatiles vocant, mollem esse carnem inquit, vt Merulæ, Turdi[h], Percæ, Phycidis, Gobii, Alphestici. Numenius in C Halieutico:

Glauci, orphiue marinum genus, aut colore nigricantem
Merulam, aut mari similes[i] *turdos.*

Epicharmus in Hebes nuptiis:

Bembradones[k]*, turdi, lepores, dracones que fortes.*

Aristoteles in opere De animalibus pisces quosdam atris maculis notari scribit, vt Turdos[l]. Pancrates Arcas in operibus marinis Turdum nominibus multis appellari tradit:

Vinosum[m] *præterea Turdum: quem piscatores*
D *Et lacertum uocant, & Aeoliam, Orphis*
Capite similem.

Nicander libro quarto Eorum quæ mutantur:

Vel Scarum, uel appellatum diuersis nominibus Turdum.

APER, & CREMVS[n]. Aristoteles in opere De animalibus scripsit, pisces quosdam læues esse, ac edentulos, vt Acum: quosdam in capite habere lapidem, vt Cremyn: quibusdam carnem esse durissimam, & asperam cutem, vt Capro[o]: quosdam duabus lineis distingui, E vt Seserinum: quosdam multis, ac rubris, vt Salpam. Apri quoque mentionem fecere Dorion, & Epænetus. Archestratus:

Ambraciæ beatam in regionem si te conferas,
Aprúmque uideas, eum mercare, ac memptum ne relinque,
Vel si auri tantum rependendum sit, afflatu ne te Nemesis deturbet
Irata & infesta dea: is enim flos nectaris est:
Nec cuiuis mortalium fas eo uesci,
Atque adeò ne oculis quidem intueri: præsertim iis qui plicatum[p] *textum*
F *Iunci paludis alumni, manibus cauis tenentes,*
Maris calculos commouere non solent[q]*, famelica utæ ratione*
Ouilli stercoris excrementa terræ iniicientes.

CITHARVS. Aristoteles libro De animalibus, siue De piscibus, tradit solitarium Citharum esse, dentibus serratis, lingua soluta, corde lato & albo, vesci alga. Pherecrates in Doulodidascalo:

Καὶ δὲ σύ γε μνήσαιο δελεάτος ὅττι παρ' ἄκρας
Δηεὶς αἰγιαλοῖο γεώλοφα τοὶ μὲν ἴουλοι
Κέκληνται μέλανες γαιηφάγοι ἔντερα γαίης
Ἠὲ καὶ ἑρπηλὰς δολιχόποδας, ὁππότε πέτραι
Ἀμμώδεις κλύζωνται ἐπ' ἄκρῃ κύματος ἄγνῃ,
Ἔνθεν ὀρύξασθαι θέμεναί τ' εἰς ἄγγος ἀολλεῖς.

ΚΙΧΛΑΙ, καὶ ΚΟΣΣΥΦΟΙ. Διὰ τοῦ η Ἀττικοὶ κίχλην λέγουσι. καὶ ὁ λόγος οὕτως ἔχει. τὰ γὰρ εἰς λα λήγοντα θηλυκὰ, πρὸ τοῦ λ ἕτερον λ ἔχει, σκύλλα, σκίλλα, κόλλα, βδέλλα, ἅμιλλα, ἅμαλλα. τὰ δὲ εἰς λη, οὐκ ἔτι. ὀμίχλη, φύτλη, γενέθλη, αἴγλη, τρώγλη. ὁμοίως οὖν καὶ τρίγλη. Κρατῖνος, τρίγλη δ' εἰ μὲν ἐδηδόκοι ἢ τένθου τινὸς ἀνδρός. Διοκλῆς δ' ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν. οἱ δὲ πετραῖοι φησὶ καλούμενοι, μαλακόσαρκοι, κόσσυφοι, κίχλαι, πέρκαι, κωβιοί, φυκίδες, ἀλφηστικός. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ,

Γλαύκου, ἢ ὀρφῷ ἔναλον γένος, ἠὲ μελάγχρων,

Κόσσυφον ἢ κίχλας ἁλιειδέας. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ, βεμβραδόνες τε κίχλαι τε καὶ λαγοὶ, δράκοντές τ' ἄλκιμοι. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ Περὶ ζωϊκῶν, καὶ τὰ μὲν μελανόστικτα, ὥσπερ κόσσυφος· τὰ δὲ ποικιλόστικτα ὥσπερ κίχλη. Πανκράτης δὲ ὁ Ἀρκὰς ἐν Ἔργοις θαλαττίοις, τὴν κίχλην πολλοῖς ὀνόμασι φησὶ καλεῖσθαι.

Οἷς ἤδη κίχλην οἰνώδεα τὴν καλαμῆες
Σαυρὸν κικλήσκουσι, καὶ αἰολίην ὀρφίσκον
Πιότατον κεφαλῇ. Νίκανδρος δ' ἐν τετάρτῳ Ἑτεροιουμένων, φησὶν,

Ἢ σκάρον ἢ κίχλην πολυώνυμον.

ΚΑΠΡΟΣ, καὶ ΚΡΕΜΥΣ. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων φησὶ τάδε. ἀνόδοντα καὶ λεῖα ὡς ῥαφὶς, καὶ τὰ μὲν λιθοκέφαλα ὡς κρέμυς, τὰ δὲ σκληρότατα, τραχύδερμα ὡς κάπρος. καὶ τὰ μὲν δίγραμμα, ὥσπερ σεσερῖνος. τὰ δὲ πολύγραμμα καὶ ἐρυθρόγραμμα, ὡς σάλπη. τοῦ δὲ κάπρου μνημονεύει καὶ Δωρίων καὶ Ἐπαίνετος. Ἀρχέστρατος δέ φησιν,

Αὐτὰρ ἐς Ἀμβρακίαν ἐλθὼν εὐδαίμονα χώραν,
Τὸν κάπρον γ' ἂν ἐσίδῃς ὠνοῦ, καὶ μὴ καταλίπῃς,
Κἂν ἰσόχρυσος ἔῃ· μή σοι νέμεσις καταπνεύσῃ
Δεινὴ ἀπ' ἀθανάτων. τὸ γάρ ἐστιν νέκταρος ἄνθος.
Τούτου δ' οὐ θέμις ἐστὶ φαγεῖν θνητοῖσιν ἅπασιν,
Οὐδ' ἐσιδεῖν ὄσσοισιν, ὅσοι μὴ πλεκτὸν ὕφασμα
Σχοίνου ἐλειοτρόφου κοίλου χείρεσσιν ἔχοντες
Εἰώθασι δονεῖν ψήφοις αἴθωνι λογισμῷ,
Ἄρθρων μηλείων ἐπὶ γλωσσὶ δωρήματα βάλλων.

ΚΙΘΑΡΟΣ. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ ζώων ἢ περὶ ἰχθύων, ὁ κίθαρος φησὶ καρχαρόδους μονήρης φυκοφάγος, τὴν γλῶτταν ἀπολελυμένος, καρδίαν λευκὴν ἔχων καὶ πλατεῖαν. Φερεκράτης Δουλοδιδασκάλῳ,

A κίθαρος γεγεννῆσθαι κ' ἀγοράζειν κίθαρος ὤν. ὡς ἀγαθόν γε ὁ κίθαρος, καὶ πρὸς Ἀπόλλωνος πάνυ ἐκεῖνο θράττει μ' ὅτι λέγουσιν, ὦ ἀγαθοί, ἔνεστιν ἐν κιθάρῳ τι κακόν; Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, ἦν δ' ὑαινίδες βούγλωσσοί τε καὶ κίθαρος ἐνῆς. ὅτι δὲ διὰ τὸ ὄνομα ἱερὸς εἶναι νενόμισται τοῦ Ἀπόλλω-
153 νος, εἴρηκεν Ἀπολλόδωρος. Καλλίας δὲ ἢ Διοκλῆς, καὶ κύκλωψ ἢ κίθαρος ὀπτός, καὶ βάτις, θύννου τὸ κεφάλαιον τοδί. ὁ δὲ Ἀρχέστρατος ἐν τῇ Ἡδυπαθείᾳ,

B - κίθαρον δὲ κελεύω,
.... ἐὰν μὲν λευκὸς ἔῃ στερεός τε πεφύκῃ
Ἕψειν εἰς ἅλμην καθαρὰν βαιὰ φύλλα καθέντα,
Ἂν δ' ᾖ πυῤῥὸς ἰδεῖν, καὶ μὴ λίαν μέγας, ὀπτᾶν
Ὀρθῇ κεντήσαντα δέμας νεοθῆγι μαχαίρᾳ,
Καὶ πολλῷ τυρῷ καὶ ἐλαίῳ τοῦτον ἄλειφε.
Χαίρει γὰρ δαπανῶντας ὁρῶν, ἔστιν δ' ἀκόλαστος.

C ΚΟΡΔΥΛΟΣ. τοῦτον Ἀριστοτέλης φησὶν ἀμφίβιον εἶναι, καὶ τελευτᾶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀναθέντα. Νουμήνιος δὲ ἐν Ἁλιευτικῷ κούρυλον αὐτὸν καλεῖ. (μύρα,

Τοῖσι κεν ἄρμενα πάντα, παρηπλίσσαιο δὲ
Κούρυλον ἢ πρηῶνα ἢ εἰναλίην ἔρπιλλαν.

Μέμνηται δὲ καὶ κορδυλίδος ἐν τούτοις,

Ἢ μύας ἢ ἵππους ἠὲ γλαύκην κορύδηλιν.

ΚΑΜΜΑΡΟΙ. Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, ἔτι δ' ἐπὶ τούτοις βῶκες, σμαρίδες, ἀφύαι, κάμμαροι. καὶ Σώφρων δ' ἐν Γυναικείοις μίμοις αὐτῶν μέμνηται. ἔστι δὲ καρίδων γένος, καὶ
D ὑπὸ Ῥωμαίων οὕτως καλοῦνται. ΚΑΡΧΑΡΙΑΙ. Νουμήνιος ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ Ἁλιευτικῷ φησίν,

Ἄλλ' ὅτε καρχαρίην, ὅτε δὲ ῥόθιον ψαμαθίδα.

Σώφρων, θυννοθηραία δὲ γαστὴρ ὑμέων καρχαρίας ὁ κάνινος δῆτε. Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος ἐν ταῖς γλώσσαις τὸν καρχαρίαν καλεῖσθαι φησὶ καὶ λαμίαν καὶ σκύλλαν. ΚΕΣΤΡΕΥΣ. Ἱκέσιος φησί. τῶν δὲ καλουμένων λευκίσκων πλεονά ἐστιν εἴδη. λέγονται γὰρ οἱ μὲν κέφαλοι, οἱ δὲ κε-
E στρεῖς, ἄλλοι δὲ χελῶνες, οἱ δὲ μύξινοι. ἄριστοι δ' εἰσὶν οἱ κέφαλοι καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν, καὶ πρὸς τὴν εὐχυλίαν. δεύτεροι δ' εἰσὶ τούτων οἱ λεγόμενοι κεστρεῖς, ἥσσονες δ' οἱ μύξινοι. καταδεέστεροι δὲ πάντων οἱ χελῶνες, οἱ λεγόμενοι βάκχοι. εὔχυλοι δ' εἰσὶ σφόδρα καὶ οὐ πολύτροφοι καὶ εὐέκκριτοι. Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τῶν κεστρέων τὸν μὲν θαλάττιον ἐκτίθεται, τὸν δὲ ποτάμιον οὐ δοκιμάζει. εἴδη δὲ τοῦ θαλαττίου κέφαλον καὶ νῆστιν. τὸν
F δὲ κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ κεστρέως ἐχῖνον σφόνδυλον ὀνομάζει. διαφέρειν τε φησὶ κεφάλου κεφαλῖνον, ὃν καὶ βλεψίαν καλεῖσθαι. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ περὶ ζώων μορίων, ἄρχονται δέ φησι κύειν τῶν κεστρέων οἱ μὲν χελῶνες Ποσειδεῶνος μηνὸς, καὶ ὁ σάργος, καὶ ὁ μύξος καλούμενος, καὶ ὁ κέφαλος. κύουσι δὲ τριάκοντα ἡμέρας. ἔνιοι δὲ τῶν κεστρέων οὐ γίνονται ἐκ συνδυασμοῦ, ἀλλὰ φύονται ἐκ τῆς ἰλύος, καὶ τῆς ἄμμου.

A. Suauis piscis est Citharus: hunc eme:
B. Id per Apollinem ualde me conturbat quod aiunt,
Est & in Citharo mali quidpiam[a]*, ô boni uiri.*

Epicharmus in Hebes nuptiis:

Hyænides adfuere, Soleæ, ac Cithari.

Apollini sacrum esse piscem hunc, ob nominis affinitatem cum cithara scribit Apollodorus. Callias, siue Diocles:

Elops, Citharúsue assus, Raia, & hoc Thynni caput.

Archestratus in Hedypathia[b]:

Citharum iubeo,
Albus quidem si fuerit, ac carne dura,
Elixare, in puram muriam cum oleribus deiectum,
Sin aspectu rufus est, nec ualde magnus, assare,
Corpus gladio recto & nuper[e] exacuto ubi compunxeris.
Caseo postea multo ac oleo inungendus est.
Impensa profusa is gaudet, est enim intemperans.

CORDYLVS. Hunc Aristoteles in terra pariter[c] & aqua degere scribit: eúmque mori, ad solem cùm[d] exaruit. Numenius in Halieutico eum Corylon[e] vocat:

His adaptata sunt omnia: tu nunc exarmato[f] *Myrum,*
Sphyrænam, Corylon, uel marinam Cicadam.

Corydelidis idem sic meminit:

Aut Myas[g]*, aut Equos, aut glaucam Corydelim.*

CAMMARI. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Præter hos Boces, Smarides, Aphyæ, Cammari.

Sophron in Muliebribus eorum meminit. Est autem Squillarum[h] genus. Romani verò sic appellant. CHARCHARIAE. Numenius Heracleotes in Halieutico:

Verùm interdum Charcharian, interdum undarum illisu fluctuantem Psammathidem[i].

Sophron.

Venatur aluus Thynnos uestra, Carcharia cane nobis opus[k] *est.*

Nicander Colophonius in Glossis Carcharian etiam Lamiam vocari tradit, & Scyllam. MYGIL. Hicesius scribit Leuciscorũ[l] plura esse genera: Cestreas enim quosdam appellari, quosdam Cephalos, quosdam Chelonas, alios Myxinos. Saporis palato suauissimi esse Cephalos, optimiq; succi: secundos ab illis Cestreas: deteriores Myxinos: Chelonas verò, quos & Bacchos nominant, reliquis omnibus: Leuciscos omnes parũ alere, succũ bonũ gignere, excerni facilè. Dorion libro De piscibus Mugilem marinũ laudat, fluuiatilem improbat: mariniq; species duas enumerat, Cephalũ, ac Nestin[m]. Idem echinum[n], qui est in capite Cestrei, Spondylũ[o] vocat, & à Cephalo inquit differre Cephalinũ, quem & Blepsian nominant. Aristoteles libro quinto De animaliũ historia[p] scribit Decẽbri mense ex Cestreis Chelonas, Sarginos[q], Cephalos, & quos Myxonas dicũt, parturire: diebus triginta parere: quosdam è Cestreorum genere minimè coitu nasci, verùm ex arena & limo procreari.

Idem alibi [a] scripsit Cestreos mutuò se non vorare, veluti qui sunt dentibus serratis, cùm ne carne quidem vescantur. Cestreorum autem species esse Peræan, Cephalum, Chelonem, qui prope terram pascatur arena & limo, & Myxonem, qui alio cibo non alatur, quàm mucco eum oblinente. Cestreorum fœtus à nullis piscibus deuorari [b] aiunt, quia nullorũ piscium aliorum fœtus ipsi mandãt. EVthydemus Atheniensis libro De salsamentis inquit, Cestreorum species esse Spheneum, & Dactyleum: Cephalosq; sic appellari, ob grauius illorum caput: Spheneos autem, quoniã graciles, angusti, adductoq; [c] ventre sunt, & quadrati: Dactylæos [d] verò minus duobus digitis latos esse. Excellunt Cestrei ad Abderam capti: quod etiam Archestratus asserit, deinde ad Sinopen. Polemon libro De fluminibus Siciliæ scribit, Cestreos à quibusdam Plotas vocari. Illos profectò Epicharmus in Musis ita nominat:

Aeoliæ [e], Plotes, Cynoglossiq; aderãt, & Vmbræ.

Aristoteles libro De vita, moribus & ingenio animaliũ, scribit Cestreos viuere etiam cauda mutilatos. Cestreum vorat Lupus, vt Congrum Muræna. Quod prouerbio iactant, κεστρεὺς νηστεύει, id est, Cestreus ieiunat, de illis exponitur, qui iustam [f] & innocentem vitam agunt: quandoquidem carnem prorsus nõ comest. Anaxilas in Monotropo [g], Matonẽ sophistam gulæ ac helluationis insimulans, ait:

Abreptum Cestrei caput deuorauit Maton,
Ego uerò nullus sum.

Archestratus elegans:

Ex Aegina circumflua Cestreum eme,
Cum uiris lepidis ac urbanis uersaturus.

Diocles:

In mari saltat Cestreus præ gaudio.

Cestreorum speciem Nestin esse Archippus in Hercule vxorem ducente inquit:

Cestreos, Nestias, & Cephalos.

Antiphanes in Lampone:

Alij quos habes milites, Cestrei Nestes [h] sunt.

Alexis in Phryge:

Ego uerò Cestreus Nestis domum recurro.

Ameipsias in Cottabo ludentibus:

A. Rem conspicatus, id facere conabor, ut in foro quidquam mihi sit negotij.
B. Minus ergo, ueluti Cestreus, Nestis, me sequêris.

EVphron:

Midas sanè Cestreus Nestis est: ieiunus obambulat.

Philemon in Cõmorientibus:

Cestreum Nestim sum mercatus, assum, non magnum.

Aristophanes in Gerytade:

Intus ne hominum Cestreorum [i] colonia est?
Nestias [k] quidem esse à quouis cognoscitur.

Anaxandrides in Vlysse:

Sæpius incœnatus spatiatur: Cestrinus ille Nestis est.

EVbulus in Nausicaa:

Quartum iam diem in aqua mergitur [l],
Misellique Nesthos Cestrei uitam agit.

His tandem de lauto hoc obsonio recitatis accedens Hesperius [m] vnus è Cynicis inquit, Ieiunium, ô amici viri, nos quoque ne celebremus, quod fit medio [n] Thesmophoriorum die: Cestreorum more profectò nunc ieiuno. Nam, vt ait Diphilus in Lemniis,

Hi cœnarunt, ego uerò miser

A ἐν δὲ ἄλλοις φησὶν Ἀριστοτέλης, ὁ κεστρεὺς καρχαρόδοις ὢν οὐκ ἀλληλοφαγεῖ, ἅτε δὴ οὐδ᾽ ὅλως σαρκοφαγῶν. ἔστι δὲ ὁ μὲν τις κέφαλος, ὁ δὲ χελὼν, ὁ δὲ φεραῖος. καὶ ὁ μὲν χελὼν πρὸς τῇ γῇ νέμεται, ὁ δὲ φεραῖος οὐ καὶ τροφῇ χρῆται, ὁ μὲν φεραῖος τῇ ἀπ᾽ αὐτοῦ γινομένῃ μύξῃ, ὁ δὲ χελὼν ἄμμῳ καὶ ἰλύϊ. λέγεται δὲ καὶ ὅτι τὸν γόνον τῶν κεστρέων οὐδὲν τῶν θηρίων κατεσθίει, ἐπεὶ οἱ κεστρεῖς οὐδένα τῶν ἰχθύων. Εὐθύδημος δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ Περὶ ταρίχων, εἴδη κεστρέων εἶναι σφηνέα καὶ δακτυλέα. καὶ κεφάλους μὲν λέγεσθαι, διὰ τὸ βαρυτέραν τὴν κεφαλὴν ἔχειν.

B σφηνέας δὲ, ὅτι λαγαροὶ καὶ τετράγωνοι. τὸ δὲ τῶν δακτυλέων τὸ πλάτος ἔχει ἔλασσον τῶν δυεῖν δακτύλων. θαυμαστοὶ δ᾽ εἰσὶ τῶν κεστρέων οἱ περὶ Ἄβδηρα ἁλισκόμενοι, ὡς καὶ Ἀρχέστρατος εἴρηκε. δεύτεροι δὲ οἱ ἐκ Σινώπης. καλοῦνται δὲ οἱ κεστρεῖς ὑπό τινων πλῶτες, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ποταμῶν. καὶ Ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν Μούσαις οὕτως αὐτοὺς ὀνομάζει, Αἰόλιαι πλῶτές κυνόγλωσσοί τε, ἐνῆν δὲ σκιαθίδες.

C Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ ζώων ἠθῶν καὶ βίων φησὶν ὅτι ζῶσιν οἱ κεστρεῖς, κἂν ἀφαιρεθῶσι τὰς κέρκους. ἀπεσθίεται δὲ ὁ μὲν κεστρεὺς ὑπὸ λάβρακος· ὁ δὲ γόγγρος ὑπὸ μυραίνης. ἡ δὲ λεγομένη παροιμία, κεστρεὺς νηστεύει, ἐπὶ τῶν δικαιοπραγούντων ἀκούεται. ἐπειδὴ οὐ σαρκοφαγεῖ ὁ κεστρεύς. Ἀναξίλας ἐν Μονοτρόπῳ, Μάτωνα τὸν σοφιστὴν ἐπὶ γαστριμαργίᾳ διαβάλλων φησὶ τοῦ κεστρέως κατεδήδοκε τὸ κρανίον ἀναρπάσας Μάτων, ἐγὼ δ᾽ ἀπόλλυμαι. ὁ δὲ καλὸς Ἀρχέστρατός φησιν,

D Κεστρέα δ᾽ Αἰγίνης ἐξ ἀμφιρύτης ἀγόραζε
Ἄνδρασι τ᾽ ἀστείοισιν ὁμιλήσεις. Διοκλῆς θαλάττῃ ἅλλεται δ᾽ ὑφ᾽ ἡδονῆς κεστρεύς. ὅτι δὲ εἶδος κεστρέων οἱ νήστεις, Ἄρχιππος Ἡρακλεῖ γαμοῦντί φησι. νήστεις, κεστρέας, κεφάλους. Ἀντιφάνης Λάμπωνι, κεστρεῖς ἔχων ἄλλους στρατιώτας τυγχάνεις νήστεις. Ἄλεξις Φρυγί, ἐγὼ δὲ κεστρεὺς νῆστις οἴκαδ᾽ ἀποτρέχω. Ἀμειψίας Ἀποκοτταβίζουσιν,

E ἐγὼ δὲ ἰδὼν πειράσομαι
Εἴς τὴν ἀγορὰν ἔργον λαβεῖν. ἧττον γ᾽ ἂν οὖν
Νῆστις καθάπερ κεστρεὺς ἀκολουθήσεις ἐμοί.

Εὔφρων, ἀτεχνῶς Μίδας δὲ κεστρεὺς ἐστὶ νῆστις περιπατεῖ. Φιλήμων Συναποθνήσκουσιν,

Ἠγόρασα νῆστιν κεστρέ᾽ ὀπτὸν οὐ μέγαν.

Ἀριστοφάνης Γηρυτάδῃ,

Ἆρ᾽ ἔνδον ἀνδρῶν κεστρέων ἀποικία.
Ὡς μὲν γάρ εἰσι νηστίδες γιγνώσκεται.

Ἀναξανδρίδης Ὀδυσσεῖ, τὰ πολλ᾽ ἄδειπνος περιπατεῖ, κεστρῖνός ἐστι νῆστις. Εὔβουλος Ναυσικάᾳ,

F Ὃς νῦν τετάρτην ἡμέραν βαπτίζεται,
Νῆστιν πονηροῦ κεστρέως τρίβων βίον.

Τούτων ποτὲ λεχθέντων ἐπὶ τῷ καλῷ τούτῳ ὄψῳ τῶν κυνικῶν τις Ἑσπέριος ἐλθὼν, ἔφη, ἄνδρες φίλοι μὴ καὶ ἡμεῖς νηστείαν ἄγομεν Θεσμοφορείων τὴν μέσην ὅτι δίκην κεστρέων νηστεύομεν; ὡς γὰρ ὁ Δίφιλος φησὶν ἐν Λημνίαις,

Οὗτοι δεδειπνήκασιν, ὁ δὲ τάλας ἐγὼ

cc. iiij.

[a] 2. de hist. c. 5.
[b] Vide post. ... uorat.
[c] Cuneorum instar: ... crassior ... infra ...
[d] ... Paulò post, Dactylæos, ... digitos.
[e] Coracini.
[f] Ab aliorũ iniuria abstinẽtes ... tamen ab in... fua ni... laudis auccõ... reportãt. Erasm. adag. Cestreus ieiunat.
[g] Ex vot signi... hominem ... simplicis ... mirum ... repelle.
[h] Famelici, male pasti, male curati.
[i] Alludere poëtam ad Cestrinã ... parte ... adnotat ... adag. ... uitam ...
[k] ...
[l] Lauat, balneo utitur.
[m] ...

Κεστρεὺς ἂν εἴην ἕνεκα νηστείας ἄκρας. A

Ὑπολαβὼν δὲ Μυρτίλος, καὶ τὸ, Ἑξῆς ἔφη κατὰ τὸν Θεόπομπον ἡδυχάρις κεστρέων νῆστις χορὸς

Λαχάνοισιν, ὥσπερ χῆνες ἐξενισμένοι. οὐ πρότερον γάρ τινος μεταλήψεσθε, ἕως ἂν ἢ ὑμεῖς ἢ ὁ συμμαθητὴς ὑμῶν Οὐλπιανὸς εἴπῃ, διὰ τί νῆστις μόνος τῶν ἰχθύων ὁ κεστρεὺς καλεῖται. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, ὅτι οὐδὲν δέλεαρ ἐσθίει ἔμψυχον, καὶ
154 ἀνελκυσθεὶς δὲ οὐ δελεάζεται οὔτε σαρκὶ, οὔτ' ἄλλῳ τινὶ ἐμψύχῳ, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, φάσκων ὅτι μὴ νῆστις ὢν φαῦλός ἐστιν. καὶ ὅτι ἐὰν B φοβηθῇ, κρύπτει τὴν κεφαλὴν, ὡς τὸ πᾶν σῶμα κρύπτων. Πλάτων τε ἐν Ἑορταῖς φησί,

— ἐξιόντι μοι

Ἁλιεὺς ἀπήντησεν φέρων μοι κεστρέας,

Ἰχθῦς ἀσίτους καὶ τοὺς πονήρους ἦγέ μοι.

Σὺ δέ μοι εἰπὲ ὦ Θετταλὸν πάλαισμα Μυρτίλε, διὰ τί οἱ ἰχθύες ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἔλλοπες καλοῦνται; καὶ ὃς, ἤτοι διὰ τὸ ἄφωνοι εἶναι. βούλονται γὰρ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἰλλοπαί τινες εἶναι, διὰ τὸ εἴργεσθαι φωνῆς. ἔστι γὰρ τὸ μὲν ἴλλεσθαι, C εἴργεσθαι. ἡ δὲ ὂψ, φωνή. καὶ γὰρ τοῦτ' ἀγνοεῖς, ἔλλοψ τις ὤν. ἐγὼ δὲ κατὰ τὸν σοφὸν Ἐπίχαρμον μηδὲν ἀποκριναμένου τοῦ κυνὸς τὰ πρὸ τοῦ δύ' ἄνδρες ἔλεγον εἷς ἐγὼν ἀποχρέω. καὶ φημὶ † ἄλοπες διὰ τὸ εἶναι λεπιδωτοί. λέξω δὲ καὶ μὴ προβληθέντος, διὰ τί οἱ Πυθαγορικοὶ τῶν μὲν ἄλλων ἐμψύχων μετρίως ἅπτονται, τινὰ δὲ καὶ θύοντες, ἰχθύων μόνων οὐ γεύονται τὸ παράπαν· ἢ διὰ τὴν ἐχεμυθίαν; θεῖον γὰρ ἡγοῦνται τὴν σιωπήν. ἐπεὶ οὖν ὑμεῖς ὦ Μολοττικοὶ κύνες πάντα μὲν σιω- D πᾶτε, πυθαγορίζετε δὲ οὔ, ἡμεῖς ἄλλους ἰχθυολογήσομεν. ΚΟΡΑΚΙ͂ΝΟΣ. οἱ μὲν θαλάττιοι φησὶν Ἱκέσιος, ὀλιγότροφοι καὶ εὐέκκριτοι, εὐχυλίᾳ γε μέσοι. Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζῴων ἱστορίας, συμβαίνειν φησὶ σχεδὸν πᾶσι τοῖς ἰχθύσι ταχεῖαν γίνεσθαι τὴν αὔξησιν, οὐχ ἥκιστα δὲ κορακίνῳ. τίκτει δὲ πρὸς τῇ γῇ, καὶ τοῖς βρυώδεσι καὶ δασέσι. Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ ὁμοίων, ἐμφερεῖς φησὶν εἶναι μελάνουρον καὶ κορακῖνον. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ φησὶ,

Ῥηϊδίως ἕλκοιτο καὶ αἰολίην κορακῖνον. E

Μήποτε οὖν καὶ οἱ παρ' Ἐπιχάρμῳ αἰολίαι λεγόμενοι ἐν Μούσαις κορακῖνοί εἰσιν; φησὶ γὰρ, Αἰολίαι πλατές τε κυνόγλωσσοί τε. ἐν δὲ Ἥβας γάμῳ, καὶ τῶν αἰολιᾶν μνημονεύει ὡς διαφόρων. μῦς, ἀλφησταί τε, κορακῖνοί τε κηλοειδέες αἰόλιαι πλατές τε κυνόγλωσσοί τε. Εὔθυδημος δ' ἐν τῷ Περὶ ταρίχων, τὸν κορακῖνον φησὶν ὑπὸ πολλῶν σαπέρδην προσαγορεύεσθαι. ὁμοίως δ' εἴρηκε καὶ Ἡρακλέων ὁ Ἐφέσιος. ἔτι δὲ Φιλότιμος F ἐν τῷ Ὀψαρτυτικῷ. ὅτι δὲ καὶ πλατίστακος καλεῖται ὁ σαπέρδης, καθάπερ καὶ ὁ κορακῖνος, Παρμένων φησὶν ὁ Ῥόδιος ἐν πρώτῳ Μαγειρικῆς διδασκαλίας. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Τελμισεῦσι μελανοπτερύγων ἔφη κορακίνων. ὑποκοριστικῶς δὲ ὠνόμασεν αὐτοὺς Φερεκράτης ἐν Ἐπιλήσμονι, τοῖς

Extremum ob ieiunium Cestreus fuero.

Sermonem illum excipiens Myrtillus, quod ait Theopompus, inquit,

Adstitit deinceps Cestreorum Nestium
Suauis ac gratiosus cœtus, oleribus
Anserum [a] modo tractatus, ac cibatus.

Vos autem nullius horum participes esse patiar, priusquam vos, aut condiscipulus vester Vlpianus, exposueritis, cur solus ex piscibus Cestreus Nestis appelletur. Quoniam, inquit Vlpianus, animatam escam nullam mandit, nec allicitur inescatúrve aut carne, aut aliis id genus quæ animata sint, vt inquit Aristoteles, qui nisi ieiunus sit, vilem in cibo esse tradit Nestin, in metu caput occultantem, perinde ac si corpus totum abdiderit. Plato in Feriis inquit:

A. Exeūti mihi occurrit piscator afferēs Cestreos.
B. Ieiunos ille pisces & malos aduexit tibi.

Tu verò id mihi dicito, ô Thessale [b] luctator, cur pisces à poëtis ἔλλοπες vocentur? Tum ille, quia voce carent. Volunt enim quidam ἔλλοπας tanquam ἰλλόπας dictos fuisse, ob eius vocabuli rationem ac compositionem. Est enim ἴλλεσθαι εἴργεσθαι, arceri & prohiberi: ὂψ autem, vox: id quod tu ignoras, quippe qui ἔλλοψ [c] etiam sis: Ego verò, vt est apud sapientem Epicharmum,

Quandoquidem nihil respondit canis,
Quæ ante hoc sæculum aiebant homines
Tanquam debitum æs alienum, adduco:

& ἔλλοπας dictos affirmo, quia squamis [d] tegantur. Ego autem, quamuis propositum nō fuerit, id explicabo, cur Pythagorici modicè aliis quidem animatis vescentes, quædam etiam sacrificantes, solos omnino pisces ne gustant quidem, nimirum quia silentium colūt, diuinum quidpiam existimantes esse taciturnitatem. Verùm quoniam, ô Molossi canes [e], perpetuò vos siletis, nec tamen estis Pythagorei, alios pisces ego persequar. CORACINVS. Marinus, inquit Hicesius, parum alit, excernitur facilè, succi est mediocriter boni. Aristoteles libro quinto De animalium historia, contingere omnibus fere piscibus asserit, vt celeriter augeantur, sed potissimùm Coracino. Parit is iuxta terram, in locis alga & musco densis. Speusippus libro secundo Similium, Melanuro & Coracino eandem esse formam tradit. Numenius in Halieutico:

Facilè is attraxerit AEolian Coracinum.

Considerandum igitur an Coracini sint AEoliæ Epicharmi in Musis, hoc versu:

AEoliæ [f], Plotésque, ac Cynoglossi.

Nam in Hebes nuptiis idem AEolias memorat vt discrepantes:

Mus, Alphestæ, Coracini ærei, AEoliæ, Plotes, (Cynoglossi.

EVthydemus libro De salsamētis scribit Coracinum à multis Saperdā vocari. Idem quoq; tradit & Heracleon Ephesius, & Philotimus in opere de obsoniorum præparatione. Parmenon Rhodius libro primo De disciplina coquinaria, Saperdam Coracinúmque Platistacum etiam nominari affirmat. Aristophanes in Telmissensibus:

Coracinorum quibus nigræ pinnæ sunt.

Diminutiuo nomine in Obliuioso Pherecrates sic est vsus:

cum Coracinidijs & Mænidijs commercium habes.

Amphis in Ialemo:

Coracinum quisquis marinum comest
Præsente Glauco, mente is captus est.

Nilotici Coracini quàm delicata, iucunda, & suaui carne sint, experti nouêre. Coracinis inditum nomen est, quòd assiduè κόρας κινῦσι, pupillas mouent, nec vnquam cessant. Platacas Alexandrini vocant ob rotundam & latam figuram qua ambiuntur. CYPRINVS. Gregalem esse hunc prodidit Aristoteles, ac minimè carniuorum. In ore linguam non[a] habet. Eius loco palato carnoso natura illum donauit. Dorion inter fluuiatiles & lacustres, his verbis recenset. Ex squamosis est quem Cyprinum vocant. GOBII. Succi multum præbent, vt inquit Hicesius, gustu eximiè placent, excernuntur facilè, malum succum gignunt. Suauitate gustus nigris candidiores præstant. Flauescentium[b] laxior & minus pinguis caro est, succúmque pauciorem ac tenuiorem suppeditat: plus tamen ob piscis magnitudinem alimenti præbet. Diocles saxatiles Gobios esse molliores autumat. Numenius in Halieutico eos Cothos appellat:

Aut Scarum, aut Cothum bene habitum, aut Cynædum dederim.

Sophron in Rustico, thynnorum piscatoris filium inde Thynnoplyten[c] & Cothoniam fortassis vocat. Gobium à Siculis Cothonem appellari scribunt Nicander Colophonius in Glossis, & Apollodorus in suis commentariis de Sophronis versibus. Epicharmus in Hebes nuptiis Gobios nuncupat:

Pastinacæ parte posteriore aculeatæ, mollésque Gobij.

Antiphanes in Timone laudat Gobios, & vnde optimi aduehantur his verbis docet:

Iam aduenio sumptuosè mercatus ad has quæ opus sunt nuptias:
Obolo dijs ac deabus thura
Omnibus, mellita liba heroïbus dispertiar:
Nobis uerò mortalibus emi Gobios,
Quos ut inspiciundos admouere iussi effractarium[d]
Ac scelestum pisces qui uendebat, en, inquit, propono tibi,
Illorum gentem ac populum, sunt enim Phalerici:
Alij uerò, ut manifestum est, uendunt alienigenas.

Menander in Ephesiis:

A. Episcarijs quidam nuper quatuor
Drachmis Gobios æstimabat. B. nimio.

Fluuiatilium Gobiorum meminit Dorion libro De piscibus: CVCVLLI. Epicharmus:

Et nitidi Cuculli,
Quos omnes diffissos nos ipsi assatos & conditos cum uoluptate edebamus.

Dorion eos iuxta spinam diuisos assari præcipit ac condiri sale, caseo, olere, rhoë, oleo, lasere: inuersosq; vngere oleo, paucum salem inspergere, & cùm ab igne remouentur, aceto irrorare. Rubrū à colore Numenius sic vocat:

Aliàs rubrum
Cucullū, paucásue Pēpheridas: aliàs Lacertum.

[a] [illegible] ...rus hic ...cenis ex ...e resti-...

[b] Qui maximi ...vt minimi ...medii nigri.

[c] Quòd thynnos à patre, captos eluceret.

[d] Τοιχώρυχον.

A σοῖσι σιωὼν κορακινιδίοις ϰ̀ μαινιδίοις. Ἄμφις δ᾽ ἐν Ἰαλέμῳ,

Ὅς τις κορακῖνον ἐσθίει θαλάττιον,
Γλαύκου παρόντος, οὗτος οὐκ ἔχει φρένας.

Οἱ δὲ Νειλῶται κορακῖνοι, ὅτι γλυκεῖς καὶ εὔσαρκοι, ἔτι δὲ ἡδεῖς, οἱ πεπειραμένοι ἴσασιν. ὠνομάσθησαν δὲ διὰ τὸ διηνεκῶς τὰς κόρας κινεῖν, καὶ οὐδέ ποτε παύεσθαι. καλοῦσι δ᾽ αὐτοὺς οἱ Ἀλεξανδρεῖς πλάτακας, ἀπὸ τοῦ περιέχοντος.

ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ. τῶν σαρκοφάγων καὶ οὗτος ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, ϰ̀ συναγελαστικῶν. τὴν B δὲ γλῶτταν οὐχ ὑπὸ τῷ στόματι, ἀλλ᾽ ὑπὸ τὸ στόμα κέκτηται. Δωρίων δ᾽ αὐτοὺς ἐν τοῖς λιμναίοις καὶ ποταμίοις καταλέγων, γράφει οὕτως· λεπιδωτὸν, ὃν καλοῦσί τινες κυπριανόν. ΚΩΒΙΟΙ. Πολύχυλοι, ὥς φησιν Ἱκέσιος, εὔστομία διαφέροντες, εὐέκκριτοι, ὀλιγότροφοι, καὶ κακόχυμοι. διαφέρουσι δὲ εὐστομίᾳ οἱ λευκότεροι τῶν μελάνων. ἡ δὲ τῶν χλωρῶν κωβιῶν σάρξ, χαυνοτέρα ἐστὶ καὶ ἀλιπεστέρα, καὶ χυλὸν ἐλάττονα ϰ̀ λεπτότερον ἐναφιᾶσι. τροφιμώτεροί τε εἰσὶ διὰ C τὸ μέγεθος. Διοκλῆς φησὶ τοὺς πετραίους αὐτῶν μαλακοσάρκους εἶναι. Νουμήνιος δ᾽ ἐν Ἁλιευτικῷ, κώθους αὐτοὺς καλεῖ,

Ἢ σκάρον ἢ κῶθον τροφίεντα ϰ̀ ἀναιδέα δοίην.

Καὶ Σώφρων ἐν τῷ Ἀγροιωτικῷ κωθολυνοπλύτῃ φησὶ, καὶ τὸν τοῦ θυννοθήρα δὲ υἱὸν ἴσως ἀπὸ τούτου κωθωνίαν προσηγόρευσε. Σικελιῶται δ᾽ εἰσὶν οἱ τὸν κωβιὸν, κώθωνα καλοῦντες, ὡς Νίκανδρος φησὶν ὁ Κολοφώνιος ἐν ταῖς γλώτταις, καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς περὶ Σώφρονος. Ἐπίχαρ- D μος δ᾽ ἐν Ἥβας γάμῳ κωβιοὺς ὀνομάζει. τρυγόνες τ᾽ ὀπισθόκεντροι καὶ † χάλανδροι κωβιοί. Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Τίμωνι ἐπαινῶν τοὺς κωβιοὺς, καὶ ὁπόθεν εἰσὶ κάλλιστοι, δηλοῖ διὰ τούτων,

Ἥκω πολυτελῶς ἀγοράσας εἰς τοὺς γάμους
Λιβανωτὸν ὀβολοῦ τοῖς θεοῖς, καὶ ταῖς θεαῖς
Πάσαισι, τοῖς δ᾽ ἥρωσι τὰ ψαιστ᾽ ἀπονέμων.
Ἡμῖν δὲ τοῖς θνητοῖς ἐπριάμην κωβιούς.
Ὡς προσβαλεῖν δ᾽ ἐκέλευσα τὸν τοιχωρύχον,
E Τὸν ἰχθυοπώλην προστίθημι φημί σοι
Τὸν δῆμον αὐτῶν, εἰσὶ γὰρ Φαληρικοί.
Ἄλλοι δ᾽ ἐπώλουν ὡς ἔοικ᾽ Ὀτρυνικούς.

Μένανδρος Ἐφεσίοις,

Τῶν ἰχθυοπωλῶν ἀρτίως τις τεττάρων
Δραχμῶν ἐτίμα κωβιοὺς σφόδρα.

ποταμίων δὲ κωβιῶν μνημονεύει Δωρίων ἐν τῷ Περὶ ἰχθύων. ΚΟΚΚΥΓΕΣ. Ἐπίχαρμος, κάγλαοὶ κόκκυγες οὓς παρασχιζομένους πάντες, F ὀπτῶντες δὲ χ᾽ ἡδύναντες αὐτοὺς χναύομες. καὶ Δωρίων δέ φησι δεῖν αὐτοὺς ὀπτᾶν παρασχίσαντας κατὰ ῥάχιν, ϰ̀ παρηδύνειν χλόῃ, τυρῷ, ῥοΐ, σιλφίῳ, ἁλὶ, ἐλαίῳ. στρέφοντα δὲ ἀλείφειν ϰ̀ ὑποπάσσειν ἁλὶ ὀλίγῳ, ἀφελόντα δὲ ὄξει ῥᾶναι. ἐρυθρὸν δὲ αὐτὸν καλεῖ ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος Νουμήνιος, οὕτως,

ἄλλοτ᾽ ἐρυθρὸν
Κόκκυγ᾽ ἢ ὀλίγας πεμφηρίδας, ἄλλοτε σαῦρον.

A ΚΥΩΝ. ΚΑΡΧΑΡΙΑΣ. περὶ τούτων φησὶν Ἀρχέστρατος ὁ τῶν ὀψοφάγων Ἡσίοδος, ἢ Θέογνις. ἦν δὲ καὶ ὁ Θέογνις περὶ ἡδυπάθειαν, ὡς αὐτὸς περὶ αὑτοῦ φησὶ διὰ τούτων.

Τῆμος δ᾽ ἠέλιος μὲν ἐν αἰθέρι μώνυχας ἵπ-
πους
Ἄρτι παραγγέλλοι μέσατον ἦμαρ ἔχων·
Δείπνου δὴ λήγοι μὲν ὅσον τινὰ θυμὸς ἀνώγοι
Παντοίων ἀγαθῶν γαστρὶ χαριζόμενοι.
155 Χέρνιβα δ᾽ αἶψα θύραζε φέροι. στεφανώμα-
τα δ᾽ εἴσω,
B Εὐειδὴς ῥαδινῇς χερσὶ Λάκαινα κόρη.

Οὐδὲ τὸ παιδεραστεῖν ἀπαναίνεται ὁ σοφὸς οὗτος. λέγει γοῦν,

Εἶτ᾽ εἴησα καλὴν μὲν ἐφίμερον ὕμνον ἀεί-
δειν,
Ἆθλον δ᾽ ἐν μέσσῳ παῖς καλὸς ἄνθος ἔχων,
Σοί τ᾽ εἴη καὶ ἐμοὶ σοφίης πέρι δηριόωσι,
Γνοίης χ᾽ ὅσσον ὄνων κρέσσονες ἡμίονοι.

Ὁ δ᾽ οὖν Ἀρχέστρατος ἐν ταῖς καλαῖς ταύταις ὑποθήκαις παραινεῖ,

C Ἐν δὲ Τορωναίων ἄστει τοῦ καρχαρίου χρὴ,
Τοῦ κυνὸς ὀψωνεῖν ὑπογάστρια κοῖλα κά-
τωθεν,
Εἶτα κυμίνῳ αὐτὰ πάσας ἁλὶ μὴ συχνῷ ὀ-
πτᾶ.
Ἄλλο δ᾽ ἐκεῖσε φίλη κεφαλὴ μηδὲν προσε-
νέγκῃς,
Εἰ μὴ γλαυκὸν ἔλαιον. ἐπειδὰν δ᾽ ὀπτὰ γέ-
νηται
D Ἤδη, τριμμάτιον δὲ φέρειν καὶ ἐκεῖνα μετ᾽ αὐτοῦ.
Ὅσσα δ᾽ ἂν ἐν λοπάδος κοίλοις πληρώμασι
ἑψῇς,
Μήθ᾽ ὕδατος πηγὴν, μήτ᾽ οἴνινον ὄξος †
Συμμίξῃς· ἀλλ᾽ αὐτὸ μόνον καταχεῦον ἔλαιον,
Αὐχμηρόν τε κύμινον. ὁμοῦ δ᾽ εὐώδεα φύλλα,
Ἕψε δ᾽ ἐπ᾽ ἀνθρακιῆς· φλόγα τούτοις μὴ
προσενεγκών,
Καὶ κίνει πυκνῶς μὴ προσκαυθέντα λάθῃ σε.
Ἀλλ᾽ οὐ πολλοὶ ἴσασι βροτῶν τόδε θεῖον ἔδεσμα,
E Οὐδ᾽ ἐσθίειν ἐθέλουσιν ὅσοι κούφαν γε λεβώδη
Ψυχὴν κέκληνται. θνητῶν δ᾽ εἰσὶν ἀπόπληκτοι.
Ὡς ἀνθρωποφάγου τοῦ θηρίου ὄντος. ἅπας δὲ
Ἰχθῦς σάρκα φιλεῖ βροτέαν, ἄν που περικύρσῃ.

Τούτου τοῦ ἰχθύος μέρος ἐστὶ καὶ ὁ ὑπὸ Ῥωμαίων καλούμενος θυρσίων ἥδιστος ὢν καὶ τρυφερώτατος. ΛΑΒΡΑΚΕΣ. οὗτοι ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, μονήρεις εἰσὶ καὶ σαρκοφάγοι. γλῶσσαν δ᾽ ἔχουσιν ὀστώδη καὶ προσπεφυκυῖαν, καρδίαν τρίγωνον. ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων μορίων τίκτειν αὐτούς, καθάπερ τοὺς κεστρεῖς καὶ χρυσόφρυας, μάλιστα οὗ ἂν F ποταμοὶ ῥέωσιν. τίκτουσι δὲ χειμῶνος, καὶ τίκτουσι δίς. Ἱκέσιος δέ φησιν ὅτι οἱ λάβρακες εὔχυλοί εἰσι, καὶ οὐ πολύτροφοι. πρὸς δὲ τὴν ἔκκρισιν ἥσσονες, εὐστομίᾳ δὲ πρῶτοι κρίνονται. ὠνομάσθη δ᾽ ὁ ἰχθὺς παρὰ τὴν λαβρότητα. λέγεται δὲ ὅτι καὶ συνέσει τῶν ἄλλων ἰχθύων διαφέρει ἐπινοητικὸς ὢν τοῦ διασώζειν ἑαυτόν. διὸ καὶ ὁ κωμῳδοποιὸς Ἀριστοφάνης φησίν,

A CANIS. CARCHARIAS. Horum meminit Archestratus helluonum Hesiodus, aut Theognis, qui, vt his versibus de se testatur, voluptati quoque deditus fuit:

Statim ac Sol in æthere solidipedes equos
Ostenderit ad meridiem usque dudum peruenisse,
Cœna finiatur in obeundis negotijs [a] ardor, cuicunque animus iusserit,
Omnifaria bona uentri largiturus:
Aquam lauandis manibus confestim è foribus ac coronas intro ferat
B *Molliusculis Lacædæmonia formosa puella manibus.*

Quin & amore se puerorum teneri non negat sapiens ille vir, his carminibus:

Hymnum deinde cantare permisi amabilem uirginem.
Præmiúmque nostri certaminis fuit formosus puer, ætate florens.
De illo tu & ego contendamus, qui certamus de sapientia,
Vt quanto mulli præstantiores [b] sint asinis, cognoscas.

C Archestratus igitur in suis præclaris præceptis hortatur sic gulones:

In Toronæorū ciuitate Carchariæ canis oportet
Caua opsonari subdita infernè abdomina:
Deinde cymino conspersa saléque non multo assare,
Quibus, ô charum caput, addendum insuper nihil
Præter Glaucum oleum: ubi uerò
Assata iam fuerint, ea cum intrito suaui afferenda sunt.
D *Quotiens autem in pleno lancis alueo iurulenta coques,*
Nec aquæ gelidæ fontem, nec confectum è uino acetum
Commisce, uerùm oleum affunde solum,
Arido cum cymino, & olentibus suauiter herbarum folijs,
At super pruna id elixa, nec flammam admoue,
Agita crebro, ne te inscio exurantur.
Non ita multis hominibus notum est diuinum hoc edulium:
E *Eo uesci recusant quibus fatua & leuis*
Mens contigit, & qui stupidi sunt ac inter mortales attoniti,
Quia hominum carne pascatur hæc bellua: piscis enim
Quiuis humana delectatur carne, obuia si cubi sit.

Huius piscis pars est quam Thurianum [c] obsonium Romani vocant, lautissimum & suauissimum. LVPI. Hi, quod Aristoteles prodidit, carniuori sunt ac solitarii. Adhærentem ij linguam habent & osseam: cor triangulum. Idem libro quinto Historiæ animan- F tium parere Lupos scribit, veluti Mugiles, & Chrysophryas, iis potissimum locis vbi fluuij mare subeunt, idq; bis, & hyeme. Hicesio teste Lupi bonum succum gignunt, nec alunt multum, sed minus facilè egeruntur, at gustus suauitate primas obtinent. A voracitate huic pisci nomen dederunt. Aliis piscibus hunc anteire prudentia vulgo credunt, quòd in se tuendo [d] ac conseruando ingeniosus & solers sit. Quapropter Aristophanes dixit:

Lupus piscium [a] *omnium sapientissimus.*
Alcæus, carminum Lyricorum scriptor, sublimem eum in summis aquis natare prodidit. Archestratus verò sapiens:

Miletum cùm adieris, ex Gæsone tu accipe
Cestreum Cephalum, & prolem deorum Lupum.
Illic enim optimi sunt, ob eius loci proprietatem.
Alij quidem pinguiores multi ad celebrem Calydonem [b] *capiuntur,*
Et abundantem opibus Ambraciam, stagnúmque Bœbeida [c]*:*
Verùm suauiter olens uentris pinguedo, gratáque
Acrimonia pungens, illis deest: superiorum autem, ô amice,
Virtus admiranda est: integros illos cum squamis
Postquam sic assaueris, ut optimè tenerescant,
appone cum muria.
Hoc autem obsonium cùm tu præparabis,
Nec Siculus, nec ex Italia quispiam interueniat,
Nobilissimos pisces illi condire nesciunt,
Sed caseo dum infarciunt omnia, illos malè corrumpunt:
Dum acetum inspergunt, ac laseris muriam liquidam.
Pisciculos quidem saxatiles ter execrandos
Omnium optimè illi præparare nouerunt,
Elegantésque multas species adornare in conuiuijs possunt
Paruulorum obsoniorum, scitamentorúmque nugatoriorum.

Aristophanes in Equitibus lupos qui circa Miletum nascuntur, vt excellentes memorat, his verbis:

At Milesijs lupis cùm te ingurgitaueris
Tumultum facies.

Idem in Lemniis:

Non lupi caput, non locustam emes,

tanquã in pretio sit lupi caput, velut & glauci. EVbulus in Nutricibus:

Apparatu magnifico ne nos accipe,
Sed mundo: ad te beneuolentiæ caussa uenimus:
Sepiolas præbe, loligines paruas, exilia polypi flagella,
Nestin quendam, uuluam, intestina pinguia,
Lupi caput ingens.

Gæson autem, cuius Archestratus meminit, Gæsonisve, lacus est mari iunctus, inter Prienen & Miletum, vt scribit Neanthes Cyzicenus libro sexto Rerum Græciæ, aut, vt Ephorus tradit libro quinto, fluuius Prienẽ vicinus, in eum sese lacum exonerans. Archippus in Piscibus, cùm luporum meminit, inquit,

Aegyptius scelestissimus piscium
Institor Hermæus, detractis ui pelle [d]
Squatinas cunctis & Squalos uendit, ac Lupos
Exenteratos [e].

LATVS. Hunc in Italia optimum esse tradit Archestratus his verbis:

Latum quoque nobilem in Italia syluosa
Scyllæum fretum habet, cibum mirificum.

Qui Lati in Nilo gignuntur, ea nonnunquam inueniuntur magnitudine, vt plures quàm ducentas libras pẽdant. Candidissimus hic piscis est, ac, quocumque modo præparetur, delicatissimus, Glanidi ex Istro similis.

A Λάβραξ ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος.
Ἀλκαῖος δ' ὁ μελοποιὸς μετέωρον φησὶν αὐτὸν νήχεσθαι. ὁ δὲ σοφὸς Ἀρχέστρατος,

Λάμβανε δ' ἐκ Γαίσωνος ὅταν Μίλητον ἵκηαι,
Κεστρέα τὸν κέφαλον, καὶ τὸν θεόπαιδα λάβρακα.
Εἰσὶ γὰρ ἐνθάδ' ἄριστοι. ὁ γὰρ τόπος ἐστὶ τοιοῦτος.
Πιότεροι δ' ἕτεροι πολλοὶ Καλυδῶνι κλεινῇ,
Ἀμβρακίᾳ τ' ἐνὶ πλουτοφόρῳ Βολβῇ τ' ἐνὶ λίμνῃ.
B Ἀλλ' οὐκ εὐώδη γαστρὸς κέκτηνται ἀλοιφὴν,
Οὐδ' οὕτω δριμεῖαν. ἐκεῖνοι δ' εἰσὶν ἑταῖρε
Τὴν ἀρετὴν θαυμαστοί. ὅλοις δ' αὐτοῖς ἀλεπίσοις,
Ὀπτήσας μαλακοῖς χρηστῶς πρόσενεγκε δι' ἅλμης,
Μὴ δὲ προσέλθῃ σοι πρὸς τοὖψον τοῦτο ποιοῦντι,
Μή τε Συρακόσιος μηθεὶς, μή τ' Ἰταλιώτης.
Οὐ γὰρ ἐπίστανται χρηστοὺς σκευαζέμεν ἰχθῦς,
C Ἀλλὰ διαφθείρουσι κακῶς τυροῦντες ἅπαντα,
Ὄξει τε ῥαίνοντες ὑγρῷ καὶ σιλφίου ἅλμῃ,
Τῶν δὲ πετραίων ἰχθυδίων τῶν τρισκαταράτων,
Πάντων εἰσὶν ἄριστοι ἐπισταμένως διαθεῖναι,
Καὶ πολλὰς ἰδέας κομψῶς παρὰ δαιτὶ δύνανται
Ὀψαρίων τεύχειν γλίσχρων ἡδυσματολήρων.

Καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ἱππεῦσι μνημονεύει ὡς διαφόρων γινομένων τῶν περὶ τὴν Μίλητον λα-
D βράκων, ὅταν οὕτως λέγῃ. ἀλλ' οὐ λάβρακας καταφαγὼν Μιλησίους κλονήσεις. ἐν δὲ Λημνίαις, οὐ κρανίον λάβρακος οὐχὶ κάραβον Πρίασθαι, ὡς διαφόρου ὄντος τοῦ τῶν λαβράκων ἐγκεφάλου, καθάπερ καὶ τοῦ τῶν γλαύκων. καὶ Εὔβουλος δ' ἐν Τίτθαις φησὶ μὴ πολυτελῶς, ἀλλὰ καθαρίως, ὅτι † ἐνανησοσίας ἕνεκα σηπίδια ἢ τευθίδια πλεκτάνια τὰ μικρὰ πολύποδος νῆστιν τινὰ μήτραν χορδὴν ἀπύου λάβρακος κρανίον εὐμέγεθες. ὁ δὲ Γαίσων, οὗ Ἀρχέστρατος μνημονεύει, ἡ
E Γαισωνὶς λίμνη ἐστὶ μεταξὺ Πριήνης καὶ Μιλήτου ἡνωμένη τῇ θαλάττῃ, ὡς Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἱστορεῖ ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν Ἑλληνικῶν. Ἔφορος δ' ἐν τῇ πέμπτῃ ποταμὸν εἶναι φησὶ τὸν Γαίσωνα περὶ Πριήνην, ὃν εἰσρεῖν εἰς λίμνην. Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσι μνημονεύων τῶν λαβράκων φησὶν,

Αἰγύπτιος μιαρώτατος τῶν ἰχθύων
Κάπηλος Ἑρμαῖος ὃς βίᾳ δέρων ῥίνας
Γαλεούς τε πωλεῖ καὶ τοὺς λάβρακας ἐντερεύων.

ΛΑΤΟΣ. Τοῦτον κατὰ τὴν Ἰταλίαν
F κράτιστον εἶναι φησὶν Ἀρχέστρατος λέγων οὕτως,

Τὸν δὲ λάτον τὸν κλεινὸν ἐν Ἰταλίῃ πολυδένδρῳ
Ὁ σκυλλαῖος ἔχει πορθμὸς, θαυμαστὸν ἔδεσμα.

Οἱ δ' ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ γινόμενοι λάτοι, τὸ μέγεθος εὑρίσκονται καὶ ὑπὲρ διακοσίας λίτρας ἔχοντες. ὁ δὲ ἰχθὺς οὗτος λευκότατος ὢν καὶ ἥδιστός ἐστι πάντα τρόπον σκευαζόμενος, παραπλήσιος ὢν τῷ κατὰ τὸν Ἴστρον γινομένῳ γλάνιδι.

A Φέρει δὲ ὁ Νεῖλος καὶ ἄλλα γένη πολλὰ ἰχθύων, καὶ πάντα ἥδιστα· μάλιστα δὲ τὰ τῶν κορακίνων. πολλὰ γὰρ καὶ τούτων γένη. Φέρει δὲ καὶ τοὺς Μαιώτας καλουμένους, ὧν μνημονεύει Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσι διὰ τούτων, τοὺς μαιώτας, καὶ σαπέρδας, καὶ γλάνιδας. εἰσὶ δὲ πολλοὶ περὶ τὸν πόντον φέροντες τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος. Νειλαῖοι δέ εἰσιν ἰχθύες, εἴγε τι μνημονεύειν δύναμαι πολυετῆ τὴν ἀποδημίαν ἔχων. Νάρκη μὲν ἡδίστη, χοῖρος, σιμὸς, φάγρος, ὀξύρυγχος,

B ἀλλάβης, σίλουρος, συνοδοντὶς, ἐλεώτρις, ἔγχελις, θρίσσα, ἄβραμις, τύφλη, λεπιδωτὸς, φῦσα, κεστρεύς. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. ΛΕΙΟΒΑΤΟΣ. οὗτος καλεῖται καὶ ῥίνη. ἔστι δὲ λευκόσαρκος, ὥς Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ. Πλάτων Σοφισταῖς, κἂν ᾖ γαλεὸς καὶ λειόβατος κἂν ἔγχελις. ΜΥΡΑΙΝΑΙ. Θεόφραστος ἐν πέμπτῳ περὶ τῶν ἐν τῷ ξηρῷ διαιτωμένων, ἔγχελυν φησὶ καὶ Μύραιναν πολὺν χρόνον δύνασθαι ἔξω τοῦ

156 ὑγροῦ ζῆν, διὰ τὸ μικρὰ ἔχειν βράγχια, καὶ ὀλίγον

C δέχεσθαι τὸ ὑγρόν. τροφίμους δ' αὐτὰς εἶναι φησὶν ὁ Ἱκέσιος οὐχ ἧττον τῶν ἐγχέλεων, ἀλλὰ καὶ τῶν γόγγρων. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων ἐκ μικροῦ φησὶν αὐτὴν ταχεῖαν τὴν αὔξησιν λαμβάνειν, καὶ εἶναι καρχαρόδουν· τίκτειν τε πᾶσαν ὥραν μικρὰ ᾠά. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Μούσαις χωρὶς τοῦ σ μυραίνας αὐτὰς καλεῖ οὑτωσὶ λέγων. οὔτε γόγγρων τι παχέων, οὔτε μύραινα νάπης. ὁμοίως δὲ καὶ Σώφρων. Πλάτων δὲ ἢ Κάνθαρος ἐν τῇ Συμμαχίᾳ σὺν τῷ σ, βάτις τε καὶ σμύραινα πρόσεστιν. Δωρίων δὲ ἐν

D τῷ περὶ ἰχθύων τὴν ποταμίαν φησὶ μύραιναν ἔχειν μίαν ἄκανθαν μόνην ὁμοίαν τῷ ὀνίσκῳ τῷ καλουμένῳ γαλλαρίᾳ. Ἀνδρέας δὲ ἐν τῷ περὶ δακετῶν, τὰς μυραινῶν φησὶ δακούσας ἀναιρεῖν τὰς ἐξ ἐχίδνης. εἶναι δ' αὐτὰς ἥττονας καὶ περιφερεῖς ποικίλας. Νίκανδρος δὲ ἐν Θηριακοῖς,

Μυραίνης δ' ἔκπαγλον, ἐπὶ μογεροὺς ἁλιῆας
Πολλάκις ἐκβρύξασα κατεπρήνιξεν ἐπάκτρων
Εἰς ἅλα φυζηθέντας ἐχετλίου ἐξαναδῦσα,
Εἰ δ' ἔτυμον, κείνην γε σὺν ἰοβόλοις ἐχίεσσι,
Θόρνυσθαι προλιποῦσαν ἁλὸς νόμον ἠπείροισιν.

E Ἀνδρέας δὲ ἐν τῷ Περὶ τῶν ψευδῶς πεπιστευμένων, ψεῦδός φησιν εἶναι τὸ μύραιναν ἔχει μίγνυσθαι, προερχομένην ἐπὶ τὸ τεναγῶδες· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τενάγοις ἔχεις νέμεσθαι, φιληδοῦντας λιμώδεσιν ἐρημίαις. Σώστρατος δὲ ἐν τοῖς Περὶ ζώων (ἔστι δὲ ταῦτα δύο βιβλία) συγκατατίθεται τῇ μίξει. ΜΥΡΟΣ. Ὁ δὲ μύρος ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων διαφέρει τῆς μυραίνης. ἡ μὲν γὰρ ποικίλον

F καὶ ἀσθενέστερον, ὁ δὲ μύρος λειόχρως καὶ ἰσχυρὸς, καὶ τὸ χρῶμα ὅμοιον ἔχει ἴυγγι, ὀδόντας τε ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Δωρίων δὲ τὸν μύρον φησὶ τὰς διὰ σαρκὸς ἀκάνθας οὐκ ἔχειν, ἀλλ' ὅλον εἶναι χρήσιμον καὶ ἁπαλὸν ὑπερβολῇ. εἶναι δὲ αὐτῶν γένη δύο. εἰσὶ γὰρ οἱ μὲν μέλανες, οἱ δ' ὑποπυρρίζοντες. κρείσσονες δὲ εἰσὶν οἱ μελανίζοντες. Ἀρχέστρατος δὲ ὁ ἡδονικὸς φιλόσοφος φησὶν,

A In Nilo generātur & piſcium aliæ multæ ſpecies, omnes lautiſsimæ, ac præcipuè Coracini, in multa diuiſi genera, & quos Mæotas vocant, ab Archippo in Piſcibus his verbis memoratos:

Mæotas, Saperdas, ac Glanidas.

In Ponto quidem multis piſcibus à Mæotide palude nomen eſt tributum. At Nilotici piſces, ſi meminiſſe queo, multis iam annis peregre degens, ſunt, Torpedo lautiſsima, Porcus ſimus, Phagrus, Oxyrrinchus, Allabes, Silurus, Synodontis, Eleotris, Anguilla, Thriſſa, A-

B bramis, Typhla, Lepidotus, Phyſa, Ceſtreus, & alii non pauci. LEIOBATOS[a]. Squatinam etiam Baton, id eſt, Raiam vocant[b]. Raiæ læuis, vt inquit Epænetus in Opſartytico, candida caro eſt. Plato in Sophiſtis:

Siue Squalus fuerit, ſiue Leiobatos, ſiue Anguilla.

MVRAENAE. Theophraſtus[c] libro quinto de iis piſcibus, qui in ſicco perdurant, inquit, Anguillam, Murænam, & ſi quis alius piſcis huiuſmodi eſt, ſerpentíve ſimilis, extra humorem poſſe diu viuere, quòd paruæ illarũ bran-

C chiæ humoris parum admittant. Non minus alimenti Murænas exhibere quàm Anguillas, vel Congros Hiceſius ſcribit. Ariſtoteles libro quinto De animalibus illam è paruula tradit celeriter creſcere, eſſéque dentibus ſerratis, ac exigua omni tempore oua parere. Epicharmus in Muſis abſque σ, Myrænas his verbis appellat:

Nec Congrorum craſſorum, nec Myrænæ.

Sic & Sophron. Plato verò, ſiue Cantharus, in Symmachia[d] cum σ, profert:

Raia, Smyrænáque adeſt.

D Dorion libro De piſcibus, fluuiatilem noſtram[e] Murænam vnam ſpinam habere tradit, Aſello[f], quem Gallariam vocant, similẽ. Andreas libro de iis quæ morſu venenata ſunt, tradit ex Murænis illas interficere[g], quæ viperæ ſatu procreantur, eſſéq; minores ipſas, rotundas, maculoſas. Nicander in Theriaco:

De Muræna hoc ſtupendũ, eam miſeros piſcatores
Sæpius demorſos è ſuis nauiculis deturbare
In mare, fugere cupientes, quæ è uipera prognata eſt,
Si modo uerum, illam cum uenenum eiaculantibus uiperis
Coire, relicto maris pabulo, ut in continentem exeat.

E Andreas libro De iis quæ falsò creduntur, eos mentiri ſcribit qui aiunt Murænam in lutulentam maris oram progredientem cum vipera miſceri, quæ in cœnoſis non verſatur, ſed nemorũ ſolitudines amat. Soſtratus in opere De animalibus, (ſunt autem ij duo libri,) iis aſſentitur, qui à vipera Murænam impleri aiunt. MYRVS. Myrus, vt inquit Ariſto-

F teles libro quinto De animalibus, à Muræna diſtat, quòd vnicolor ſit, validus, dentes habeat intus atque foris, Piceæ colore ſimilis: Muræna verò imbecillior, ac varia. Dorion autor eſt, Myrum carere ſpinis per carnẽ ſparſis, totúmque ſupra modum eſſe tenerum, ac in cibis vtilem. Eſſe verò illius genera duo, alterum nigrum, alterum ſubrufum, ac meliorem qui nigricat. Archeſtratus voluptuarius philoſophus:

Inter

A *Inter Italiam* [a]*, qua fretum angustum & fluctuosum est,*
Si quando capta Muræna fuerit, quam Flutam vocant,
Illam emas, edulium scilicet admirabile.

MAENIDES. Hicesius meliorem has succum generare scribit quàm Gobios, minus tamen palato gratas esse, aliuq; minus excretionem adiuuare. Speusippus libro secundo Similium Mænidi similes esse tradit Boacas, & Smaridas [b], quarum Epicharmus in Terra & Mari sic meminit:

B *Bocas multos & Smaridas an non uides?*

Epænetus in Opsartytico:

Smarida, quam Canis cubile [c] *quidam uocant.*

Antiphanes in Rustico siue Butalione, Mænidas Hecates [d] cibum appellat ob corporis breuitatem, his verbis:

A. Hos sanè magnos pisces omnes existimaui
Ἀνθρωποφάγους [e]. *B. Quidnam loqueris, ô amicissime?*
Ἀνθρωποφάγους? quid ita? an quia homines illos comedunt?
C *Ea quidem certè sunt Hecates cibaria*
Quæ iste narrat, Mænides, & Triglides.

Quidam LEVCOMAENIDAS vocant, nonnulli & Boacas nominant. Polyochus in Corinthiaste:

Hoc tibi, per deos, aliquis ne persuadeat,
Eò cum ueneris, Leucomænidas
Vt appelles Boacas.

MELANVRVS. De hoc in Halieutico Numenius inquit:

Scorpium, uel Percarum ducem [f] *Melanurum,*

D Hicesius Sargo eum similem esse tradit, sed nec succi bonitate, nec saporis gratia parem: nonnihil adstringere, & alere satis. Eius in Hebes nuptiis Epicharmus sic meminit:

Aderant & Sargini, & Melanuri.

Aristoteles in opere De animalibus scribit ex piscibus Melanuris & Sargis caudam caudæq; vicinam partem maculis esse notatas, ac in eorum corpore spectari nigras multásq; lineas.

MELANDERINVS. Melanuro similem esse aiũt: Speusippus libro secundo Similium, vocari ψογερὸν [g], & à Numenio ψόθον [h], hoc

E versu:

Aut Psothum, aut Salpas, aut littoralem Draconem.

MORMYROS. Plurimum hic alit, vt inquit Hicesius. Epicharmo in Hebes nuptiis Myrmas vocatur, nisi forte inter se pisces illi discrepent. Numenii versus est:

Hirundines, Myrmæque, Porci, Coliæ, & Myxones adsunt.

F Lynceus Samius libro De arte obsonatoria, quem ex amicis cuidam Dysoni, vel Zenoni dicauit, inquit, inutile non esse aduersus ichthyopolas, qui rigida & immobili peruicacia nunquam flectuntur [i], vel ad oblatum pretium se demittunt, expositos pisces vituperare, citato Archestrato qui de Cupediis scripsit, vel aliquo alio poëta, & vnum ex versibus huiusmodi quempiam adducere:

Mormylus littoralis piscis malus est, nunquam bonus:

&c.

Ἰταλίας δὲ μεταξὺ κατὰ στενοκύμονα πορθμόν,
Ἡ πλωτὴ μύραινα καλουμένη ἄν ποτε ληφθῇ,
Ὠνοῦ. τοῦτο γάρ ἐστιν ἐκεῖ θαυμαστὸν ἔδεσμα.

ΜΑΙΝΙ'ΔΕΣ. ταύτας δέ φησιν Ἱκέσιος εὐχυλοτέρας εἶναι τῶν κωβιῶν. λείπεσθαι δὲ εὐστομίᾳ, καὶ τῷ πρὸς τὴν ἔκκρισιν τῆς κοιλίας συνεργεῖν. Σπεύσιππος δὲ ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων, ὅμοια φησὶν εἶναι τῇ μαινίδι βόακα καὶ σμαρίδας, ὧν μνημονεύει καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Γᾷ καὶ θαλάσσᾳ οὕτως, οὐχ ὁρῇ βῶκας πολλοὺς καὶ σμαρίδας. Ἐπαίνετος δὲ ἐν Ὀψαρτυτικῷ φησὶ σμαρίδας, ἣν ἔνιοι καλέουσιν κυνὸς εὐνά. Ἀντιφάνης δὲ ἐν Ἀγροίκῳ ἢ Βουταλίωνι, Ἑκάτης βρώματα καλεῖ τὰς μαινίδας, διὰ τὴν βραχύτητα, λέγων οὕτως,

Τοὺς γὰρ μεγάλους τούτους ἅπαντας νενόμικα
Ἀνθρωποφάγους ἰχθῦς. τί φῄς ὦ φίλτατε
Ἀνθρωποφάγους; πῶς οὖν ἄνθρωπος φάγοι.
Δηλονότι ταῦτα ἐστὶν Ἑκάτης βρώματα,
Ἅ φησιν οὗτος μαινίδας καὶ τριγλίδας.

Καλοῦνται δέ τινες καὶ ΛΕΥΚΟΜΑΙΝΙ'ΔΕΣ, ἔνιοι βόακας ὀνομάζουσι. Πολύοχος Κορινθιαστῇ,

Ὅπως σε πείσῃ μηδεὶς πρὸς τῶν θεῶν
Τοὺς βόακας ἂν ποτ᾽ ἔλθῃς λευκομαινίδας
Καλεῖν.

ΜΕΛΑ'ΝΟΥΡΟΣ. περὶ τούτου φησὶ Νουμήνιος ἐν Ἁλιευτικῷ, Σκορπίον ἢ πέρκαισι καθηγητὴν μελάνουρον. Ἱκέσιος δὲ αὐτὸν σάργῳ φησὶ παραπλήσιον εἶναι, καταδεέστερον δὲ τῇ εὐχυλίᾳ καὶ τῇ εὐστομίᾳ. μικρῶς δὲ παρασύφειν καὶ εἶναι τρόφιμον. μνημονεύει δὲ αὐτοῦ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ. ἦν δὲ σαργῖνοι μελάνουροί τε. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ ζωϊκῶν γράφει οὕτως, ὀρροπυγόστικτοι δὲ τῶν ἰχθύων μελάνουρος καὶ σάργος. πολύγραμμοί τε καὶ μελανόγραμμοι.

ΜΕΛΑΝΔΕΡΙ'ΝΟΣ. ὅμοιον εἶναι τῷ μελανούρῳ φησί. Σπεύσιππος δὲ ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων τὸν καλούμενον ψύγρον, ὃν Νουμήνιος καλεῖ ψόθον οὕτως,

Ἢ ψόθον ἢ σάλπας ἢ αἰγιαλῆα δράκοντα.

ΜΟΡΜΥ'ΡΟΣ. τροφιμώτατος, ὥς φησιν Ἱκέσιος. Ἐπίχαρμος δὲ ἐν Ἥβας γάμῳ μύρμας αὐτοὺς ὀνομάζει, εἰ μὴ διάφοροι τὴν φύσιν εἰσί. γράφει δὲ οὕτως, χελιδόνες τε μυρμίαι ὑοί τε κολίαι μέζονες ἐνῆν. Δωρίων δὲ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων μορμύλους αὐτοὺς καλεῖ. Λυγκεὺς δὲ ὁ Σάμιος ἐν τῇ ὀψωνητικῇ τέχνῃ, ἣν προσεφώνησέ τινι τῶν ἑταίρων Δύσωνι ἢ Ζήνωνι, φησίν, οὐκ ἄχρηστον δὲ πρὸς τοὺς ἀτενίζοντας καὶ μὴ συγκαθιέντας τῇ τιμῇ, καὶ τὸ κακῶς λέγειν παρεστηκότας τοὺς ἰχθύας, ἐπαγόμενον Ἀρχέστρατον τὸν γράψαντα τὴν ἡδυπάθειαν ἢ τῶν ἄλλων τινὰ ποιητῶν, καὶ λέγοντα τὸ μέτρον,

Μόρμυλος αἰγιαλεὺς κακὸς ἰχθὺς οὐδέ ποτ᾽ ἐσθλός.

καὶ,

a Ex Sicilia, freto quod Rhegium à Messana dispescit. Varro apud Aeschin cap. 16. ... Martialis Tartesso, ... Chalcidica, Asel... Muraenam, Elopem ... Scarum Cilicium, Pectunculum Chium, ... Tarentinum. Martialis Ger...

c Κυνὸς εὐνά, vel ... Massarius ... lectissima: lego puto κυνὸς ... quia post ... piscis ... quidpiam ... instar canis marini, quemodù & Mænidas: ob id dicas ... id est Hircus, cui ... simillima ... Citatur hic versus sub nomine huius lib. ... Vilissimos ... minimos, & contemptissimos ... habet in ... Hecate.

d ... ad Hecates cœna.

e Ἀνθρωποφάγους, cum accentu in penultima, homi... vorator: ἀνθρωποφάγους cum accentu antepenultima, quem homo vorat. Qui ... ἀνθρωποφάγους magnos & pretiosos pisces vocant, propter impensam, quasi ... & pro ... opes ab... Gesn. ... tur & hi ... lib. 8. sed ... tus in cor... Græco.

f Erasm. adagio. Percis ... sequitur Melanurum.

g ... turpe. Rond.

h Nigrũ, squalidum. Rond.

i ... me... sempta ... & ... fixo ...

Τὴν ἀμίαν ὠνοῦ φθινοπώρου, νῦν δ' ἔαρ ἐστίν, A
Κεστρέα τὸν θαυμαστὸν ὅταν χειμὼν ἀφίκηται.
Νῦν δ' ἐστὶ θέρος. καὶ πολλὰ τῶν τοιούτων. ἀποσοβήσεις γὰρ πολλοὺς τῶν ὠνουμένων καὶ προσεστηκότων. τοῦτο δὲ ποιῶν ἀναγκάσεις τὸ σοὶ δοκοῦν λαβεῖν αὐτόν. ΝΑΡΚΗ. Πλάτων ἢ Κάνθαρος ἐν Συμμαχίᾳ. νάρκη γὰρ ἑφθὴ βρῶμα χαρίεν γίνεται. ὁ δὲ φιλόσοφος Πλάτων ἐν Μένωνι φησὶ τῇ θαλαττίᾳ νάρκῃ. καὶ γὰρ αὕτη τὸν πλησιάζοντα ναρκᾶν ποιεῖ. ἡ δὲ κλῆσις αὐτῆς B καὶ παρ' Ὁμήρῳ, Νάρκησε δὲ χεὶρ ἐπὶ καρπῷ. Μένανδρος δὲ ἐν Φανῷ διὰ τοῦ α ἔφη. ὑπελήλυθε δέ μου νάρκα τις ὅλον τὸ δέρμα, μηδενὸς τῶν παλαιῶν οὕτω κεχρημένου. Ἱκέσιος δέ φησιν, ἀτροφωτέραν καὶ ἀχυλωτέραν αὐτὴν εἶναι, ἔχειν τε χονδρῶδές τι διακεχυμένον εὐστόμαχον πάνυ. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν φωλευόντων διὰ τὸ ψῦχος, φησὶ τὴν νάρκην κατὰ γῆς δύεσθαι. ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν δακετῶν καὶ βλητικῶν, διαπέμπεσθαί φησι τὴν νάρκην τὴν ἀπ' αὐτῆς δύναμιν, C καὶ διὰ τῶν ξύλων, καὶ διὰ τῶν τριοδόντων ποιοῦσαν ναρκᾶν τοὺς ἐν χερσὶν ἔχοντας. εἴρηκε δὲ τὴν αἰτίαν Κλέαρχος ὁ Σολεὺς ἐν τῷ περὶ νάρκης. ἅπερ μακρότερα ὄντα ἐπιλέλησμαι, ὑμᾶς δὲ ἐπὶ
157 τὸ σύγγραμμα ἀναπέμπω. ἔστι δ' ἡ νάρκη, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης τῶν σελαχωδῶν καὶ τῶν σκυμνοτοκούντων. θηρεύει δ' εἰς τροφὴν ἑαυτῆς τὰ ἰχθύδια προσαπτομένη, καὶ ναρκᾶν καὶ ἀκινητίζειν ποιοῦσα. Δίφιλος δ' ὁ Λαοδικεὺς ἐν τῷ περὶ τῶν Νικάνδρου θηριακῶν, μὴ πᾶν τὸ ζῶον φη- D σι νάρκαν ἐμποιεῖν, μέρος δέ τι αὐτῆς διὰ πείρας πολλῆς φάσκων ἐληλυθέναι. ὁ δ' Ἀρχέστρατός φησι,

Καὶ νάρκην ἑφθὴν ἐν ἐλαίῳ ἠδὲ καὶ οἴνῳ,
Καὶ χλόῃ εὐώδει, καὶ βαιῷ ξύσματι τυροῦ.

Ἄλεξις ἐν Γαλατείᾳ,

Νάρκην μὲν οὖν, ὥς φασιν, ἐνθυλευμένην
Ὀπτᾶν ὅλην. ἐν δὲ Δημητρίῳ,
Ἔπειτα νάρκην ἔλαβον, ἐνθυμούμενος,
Ὅτι δεῖ γυναικὸς ἐπιφερούσης δακτύλους E
Ἁπαλοὺς ὑπ' ἀκάνθης μηδὲν τούτους παθεῖν.

ΞΙΦΙΑΣ. Τοῦτον Ἀριστοτέλης φησὶν ἔχειν τοῦ ῥύγχους τὸ μὲν ὑποκάτω μικρόν, τὸ δὲ καθύπερθεν ὀστῶδες, μέγα, ἴσον τῷ ὅλῳ αὐτοῦ μεγέθει. τοῦτο δὲ καλεῖσθαι ξίφος. ὀδόντας δὲ οὐκ ἔχειν τὸν ἰχθῦν. Ἀρχέστρατος δέ φησιν,

Ἀλλὰ λαβὲ ξιφίου τέμαχος Βυζάντιον ἐλθὼν
Οὐραίου τ' αὐτὸν τὸν σφόνδυλον. ἔστι δὲ κεδνός, F
Κἂν πορθμῷ πρὸς ἄκραισι Πελωριάδος προχοαῖσι.

Τίς οὕτως τακτικὸς ἀκριβής, ἢ τίς οὕτως κριτὴς ὄψων, ὡς ὁ ἐκ Γέλας, μᾶλλον δὲ καταγέλαστος οὗτος ποιητής, ὃς ἀκριβῶς οὕτως διὰ λιχνείαν, καὶ τὸν πορθμὸν διέπλευσε, καὶ τῶν μερῶν ἑκάστου τῶν ἰχθύων τὰς ποιότητας, καὶ τοὺς χυλοὺς διὰ τὴν λιχνείαν ἐξήτασεν, ὥς τινα πραγματείαν βιωφελῆ καταβαλλόμενος;

Amiam autumno mercare, nunc autem uer est.
& Cestreum admirandum, hyems cùm accesserit,
Est uerò nunc æstas.

Talia multa sunt quibus ex tempore pronuntiatis adstantes licitatores fugare, & summouere queas, vt cùm hoc fiet, quod tibi visum fuerit, cogatur is accipere. TORPEDO. Plato siue Cantharus in Symmachia:

Torpedo namque iucundus cibus est.

Plato Philosophus in Menone: Etenim mihi prorsus videris, si quid iocari licet, specie aliisque rebus, latæ huic marinæq; torpedini simillimus esse. Nam illa semper appropinquantem & tangentem torpore stupefacit. Apud Homerum dictio ναρκᾶν[a] extat:

Ad carpum manus νάρκησε[b].

Menander in Phano, per α extulit,

Toti meo corpori νάρκα supergressa est.

cùm veterum nemo ita fuerit vsus. Hicesius tradit eam minus alere, succiq; parũ gignere, habere tamen cartilagineum quidpiam, laxum ac molle, ventriculo impendio gratum. Theophrastus libro de iis quæ ob frigora latent, scribit Torpedinem terram subire vt sese abscondat. Idem libro de iis quæ morsu aut percussu venenata sunt, scribit eam, suam vim trãsmittere per ligna & fuscinas, quæ torporem manu tenentibus inducat. Clearchus Solensis in libro de Torpedine, caussam reddidit: at eius oratio quia prolixior est, memoria effugit, ideóque librum eius vt legatis vos adhortor. Est autem Torpedo, Aristotele teste, ex cartilagineis, & catulos parientibus. Pisciculos ad pabulum ea sibi venatur, si qui forte illam attigerint, torpore immobiles efficiens. Diphilus Laodicensis suis commentariis in Nicandri Theriaca adnotauit, non totum id animal torpore afficere, sed certam quandam eius partem, experientiáque se multa id cognouisse. Archestratus:

Elixam quoque Torpedinem cum aceto, & oleo,
Oleréque fragranti, & exiguo casei ramento.

Alexis in Galatea:

Torpedo ergo, ut aiunt, condimentis peruncta,
Integra assanda est. Idem in Demetrio:
Deinde torpedinem accepi, mecum cogitans
Mulieris quæ afferebat, digitos
Molliusculos ab ea torporis nihil pati.

GLADIVS. Hunc Aristoteles scribit breuem habere rostri partem inferiorem, superiorem autem osseam, longam, totius corporis magnitudini parem, quam Gladium vocant, tantumq; piscem edentulum esse. Archestratus:

At Byzantium profectus, è Xiphia salsum pulpamentum accipe:
Nimirum prope caudam spinæ uertebram. Est autem & nobilis
In Siculo freto, ad extremum illius exitum iuxta Pelorum.

Verùm, quisnam queso fuit tam diligens monitor, & adeo curiosus de obsoniis iudex, quã non solùm risu, sed etiam ludibrio dignus hic poëta, qui tam diligenter ventris gratia fretũ quoque Siculum nauigio traiecit, & singularum in piscibus partium qualitatem, succũ, & saporẽ gulæ vt seruiret, perscrutatus est, quasi vtilem vitæ hominum laborem susciperet?

a Torpe[illegible]
b T[illegible]

ORPHVS. ὀρφὸν vulgus cum ο, ὀρφὼν cum ω, Pamphilus vocat. Aristoteles libro quinto De animalibus, quo loco scribit pisces quosdam celeriter augescere, Orphon scribit ex paruo breui tempore magnum fieri. Carne Orphus pascitur: dentibus serratis est, ac solitarius. Huic peculiare quòd nulla genituræ via reperiatur, & dissectus diu viuat. Latet & gelidissimis diebus, littoraq; terræ propinqua magis amat, quàm altius mare. Longiùs quàm in biennium huius vita non prorogatur. Eius Numenius sic meminit:

Hisce [a] facile à summo cubili procul
Scorpium, aut Orphon undequaque asperum
sublatum abduxeris.

Idem rursum:

Glaucos, uel Orphorum marinum genus, uel atri
coloris
Merulam.

Dorion iuniorem Orphon ab aliquibus vocari Orphacinen prodidit. Archippus in Piscibus:

Dei sacerdos Orphus [b] illis aduenit.

Cratinus in Vlyssibus:

Orphi salsum pulpamentum tepidum.

Plato in Cleophonte [c]:

Te namque domum reduxit, ô anus, putrem,
Orphis, Phagris, & cartilagineis piscibus deuorandam [d].

Aristophanes in Vespis:

Orphos si quis emat, nolit autem Membradas [e].

Nominatiuum huius dictionis singularem cum acuto accentu proferunt Attici, vt ex Archippi verbis in piscibus suprà nos ostendimus: Genitiuum autē Cratinus in Vlyssibus:

Ὀρφῶ salsum pulpamentum tepidum.

ORCYNVS. Dorion libro De piscibus inquit, Orcynos ex mari [f], quod columnas Herculis circumluit, transmeantes in nostrum venire, ac idcirco plures in Hiberico & Tyrrheno mari capi, illincq; in alia maria dispergi. Hicesius eos qui Gadibus capiuntur pinguiores esse tradit: post eos, qui in Sicilia: at qui procul ab Herculis columnis intercipiuntur, minimè pingues esse, quòd per regiones plures enatauerint. Gadibus sale condiuntur eorum iuguli [g], vt Antacæorum buccæ, maxillæ, ac palatum. Saliuntur & ex iis pulpamēta quæ Melandrya [h] vocant. Hicesius pinguia eorum abdomina gustus suauitate aliis partibus multum antecellere iudicat, illis tamen palato magis sapere iugulos. ONOS [i], & ONISCOS. Quod scribit Aristoteles in opere De animalibus, huic * apertum os hiat, similiter vt Squalis. Gregalis hic piscis non est. Solus hic piscium in [l] aluo cor habet, & in cerebro lapides molæ similes. AEstuosissimis sub canicula diebus solus hic se occultat, cæteris gelidissima anni parte latitantibus. Horum sic meminit Epicharmus in Hebes nuptiis:

Channæ ualde hyantes, narioque [m] uentre asselli.

Ab Ono distat Oniscus, vt inquit Dorio libro De piscibus ad hunc modum: Onos [n] quem Gadon aliqui nominant, Galleridas [o], quem Oniscum & Maxinum quidam vocant. Archestratus:

A ὈΡΦῶΣ. καλεῖται δὲ καὶ ὀρφὸς, ὡς Πάμφιλος. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ ζώων ταχεῖαν λέγων γίνεσθαι τοῖς ἰχθύσι τὴν αὔξησιν, καὶ ὀρφῶς φησὶν ἐκ μικροῦ γίνεται μέγας ταχέως. ἔστι δὲ καὶ σαρκοφάγος καὶ καρχαρόδους, ἔστι δὲ καὶ μονήρης. ἴδιον δ᾽ ἐν αὐτῷ ἐστι τὸ τοὺς θορικοὺς πόρους μὴ δῆλους εἶναι, καὶ τὸ δύνασθαι πολὺν χρόνον ζῆν μετὰ τὴν ἀνατομήν. ἔστι δὲ καὶ τῶν φωλευόντων ἐν ταῖς χειμεριωτάταις ἡμέραις, χαίρει τε πρόσγειος μᾶλλον ὢν ἢ πελάγιος. ζῇ δ᾽ οὐ πλέον δύο ἐτῶν. μνημονεύων δ᾽

B αὐτοῦ Νουμήνιός φησι, (ἀείρεις

Τοῖσι κεν εὐμαρέως θαλάμης ἄπο μακρὸν
Σκορπίον ἢ ὀρφὸν περίξηχέα. τὸν γὰρ ἐπ᾽ ἄκρης.

καὶ πάλιν, (χρου

Γλαύκους ἢ ὀρφῶν ἔναλον γένος ἠὲ μελαγ-
Κόσσυφον. Δωρίων δὲ τὸν νέον φησὶν ὀρφὼν ὑπ᾽ ἐνίων καλεῖσθαι ὀρφακίνην. Ἄρχιππος δ᾽ ἐν Ἰχθύ-

Ἱερεὺς γὰρ ἦλθ᾽ αὐτοῖσιν ὀρφὼς τοῦ θεοῦ. (σιν,

Κρατῖνος δ᾽ ἐν Ὀδυσσεῦσιν, τέμαχος ὀρφῶ χλιαρόν. Πλάτων Κλεοφῶντι,

C Σὲ γὰρ γραῦ συγκατῴκισε σαπρὰν
Ὀρφοῖσι σελαχίοις τε καὶ φάγροις βοράν.

Ἀριστοφάνης Σφηξίν,

Ἢν μὲν ὠνῆταί τις ὀρφὼς, μεμβράδας δὲ μὴ θέλῃ. Τὴν μὲν τοι ἑνικὴν εὐθεῖαν ὀξυτόνως προφέρονται Ἀττικοί. Ἄρχιππος Ἰχθύσιν, ὡς πρόκειται. τὴν δὲ γενικὴν Κρατῖνος Ὀδυσσεῦσιν, τέμαχος ὀρφῶ χλιαρόν. ὈΡΚΥΝΟΣ. Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τοὺς ὀρκύνους ἐκ τῆς περὶ Ἡρακλέους στήλας θαλάσσης περαιουμένους

D ἐς τὴν καθ᾽ ἡμᾶς ἔρχεσθαι θάλασσαν· διὸ καὶ πλείστους ἁλίσκεσθαι ἐν τῷ Ἰβηρικῷ καὶ Τυρρηνικῷ πελάγει. κἀντεῦθεν κατὰ τὴν ἄλλην θάλασσαν διασκίδνασθαι. Ἱκέσιος δὲ τοὺς μὲν ἐν Γαδείροις ἁλισκομένους πιμελεστέρους εἶναι. μετὰ δὲ τούτους τοὺς ἐν Σικελίᾳ. τοὺς δὲ πόῤῥω Ἡρακλείων στηλῶν ἀλιπεῖς, διὰ τὸ πλείονα τόπον ἐκνενῆχθαι. ἐν Γαδείροις μὲν οὖν τὰ κλειδία καθ᾽ αὐτὰ ταριχεύεται, ὡς καὶ τῶν ἀντακαίων αἱ γνάθοι, καὶ οὐρανίσκοι, καὶ οἱ λεγόμενοι μελανδρύαι ἐξ αὐτῶν

E ταριχεύονται. Ἱκέσιος δέ φησι τὰ ὑπογάστρια αὐτῶν λιπαρὰ ὑπάρχοντα τῇ εὐστομίᾳ πολὺ διαλλάσσειν τῶν ἄλλων μερῶν, τὰ δὲ κλειδία μέρη εὐστομώτερα εἶναι τούτων. ὌΝΟΣ καὶ ὈΝΙΣΚΟΣ. ὄνος φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζωϊκῶν ἔχει στόμα ἀνερῤωγὸς ὁμοίως τοῖς γαλεοῖς, καὶ οὐ συναγελαστικός. καὶ μόνος τῶν ἰχθύων τὴν καρδίαν ἐν τῇ κοιλίᾳ ἔχει, καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ λίθους ἐμφερεῖς μύλαις. φωλεύει τε μόνος ἐν ταῖς ὑπὸ κύνα θερμοτάταις ἡμέραις·

F τῶν ἄλλων τῶν χειμεριωτάταις φωλευόντων. μνημονεύει δ᾽ αὐτῶν Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, μεγαλοχάσμονάς τε χάννας, κἠξαπελογάστρας ὄνους. διαφέρει δὲ ὄνος ὀνίσκου, ὥς φησι Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων, γράφων οὕτως, ὄνος ὃν καλέουσι τινὲς γάδον. Γαλλερίδας, ὃν καλέουσι τινὲς ὀνίσκον τε καὶ μάξεινον. Εὐθύδημος δὲ ἐν τῷ Περὶ ταρίχων. οἱ μὲν βάκχον φησὶ καλοῦσιν, οἱ δὲ γαλαρίαν, οἱ δὲ ὀνίσκον. Ἀρχέστρατος δέ φησι,

Τὸν δ᾽ ὄνον Ἀνθηδὼν τὴν καλλαρίαν καλέουσιν, A

Ἐκτρέφει εὐμεγέθη, σομφὴν δὲ τρέφει πί-

να σάρκα,

Καλῶς οὐχ ἡδεῖαν ἐμοί γε † ἀλλὰ

Δαίνουσαν. χαίρει γὰρ ὁ μὲν τούτοις, ὁ δ᾽ ἐκεί-

νοις. ΠΟΛΥΠΟΥΣ. οὕτως φασὶν οἱ

Ἀττικοί, ὡς καὶ Ὅμηρος,

Ὡς δ᾽ ὅτε πουλύποδος θαλάμης ἐξελκομέ-

νοιο. ἀνὰ λόγον· παρὰ τὸ ποῦς γὰρ γέγο-

νεν. τὴν δὲ αἰτιατικὴν πολύπουν φασὶν ὡς καὶ

Ἀλκίνουν, καὶ Οἰδίπουν. καὶ τρίπουν δὲ λέβητα B

Αἰσχύλον εἰρηκέναι ἐν Ἀθάμαντι ἀπὸ ἁπλοῦ τοῦ

ποῦς, ὡς ὁ νοῦς. τὸ δὲ πόλυπον λέγειν, αἰολικόν.

Ἀττικοὶ γὰρ πολύπουν λέγουσιν. Ἀριστοφάνης

Δαιδάλῳ, ταῦθ᾽ ἑκόντα πολύπους καὶ σηπίας. καὶ

πάλιν, τὸν πολύπουν μοι ἔθηκε. πάλιν, πληγαὶ λέ-

γονται πολύπου πλουμένου. Ἀλκαῖος Ἀδελφαῖς

μοιχευομέναις, ἠλίθιον εἶναι, νοῦν τε πολύποδος

ἔχειν. Ἀμειψίας Κατεσθίοντι, δεῖ μὲν ὡς ἔοικε

πολλῶν πολύπων. Πλάτων παιδί, ὥσπερ τοὺς πο-

λύποδας πρώτιστα σέ. Ἀλκαῖος, ἔδωδ᾽ ἐμαυ- C

τὸν ὡς πολύπους. οἱ δὲ πολύποδα προφέρονται

ἀνάλογον τῷ ποῦς ποδὸς ποδὶ πόδα. Εὔπολις

Δήμοις,

Ἀνὴρ πολίτης πουλύπους ἐς τοὺς τρόπους.

Διοκλῆς δ᾽ ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν, τὰ δὲ μαλάκια

158 φησὶ πρὸς ἡδονὴν καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια. μά-

λιστα δὲ οἱ πολύποδες. ἱστορεῖ δ᾽ Ἀριστοτέλης τὸν

πολύποδα ἔχειν πόδας ὀκτώ, ὧν τοὺς μὲν ἄνω

δύο καὶ κάτω ἐλαχίστους, τοὺς δ᾽ ἐν μέσῳ μεγί-

στους, ἔχειν δὲ καὶ κοτυληδόνας δύο, αἷς τὴν τρο- D

φὴν προσάγεσθαι. τοὺς δ᾽ ὀφθαλμούς, ἐπάνω

τῶν δύο ποδῶν. τὸ δὲ στόμα καὶ τοὺς ὀδόντας, ἐν μέ-

σοις τοῖς ποσίν. ἀναπτυχθεὶς δὲ ἐγκέφαλον ἔχει

διμερῆ. ἔχει δὲ καὶ τὸν λεγόμενον θολὸν οὐ μέλα-

να, καθάπερ σηπία, ἀλλ᾽ ὑπέρυθρον ἐν τῷ λεγο-

μένῳ μήκωνι. ὁ δὲ μήκων κεῖται ἐπάνω τῆς κοι-

λίας, οἱονεὶ κύστις. σπλάγχνον δὲ οὐκ ἔχειν ἀνά-

λογον. τροφῇ δὲ χρῆται ἔστιν ὅτε καὶ τοῖς τῶν

κογχυλίων σαρκιδίοις, τὰ ὄστρακα ἐκτὸς τῶν θα-

λαμῶν ῥίπτων· ὅθεν διαγινώσκουσιν οἱ θηρεύον- E

τες. ὀχεύει δὲ συμπλεκόμενος, καὶ πολὺν χρό-

νον πλησιάζει, διὰ τὸ ἄναιμος εἶναι. τίκτει δὲ διὰ

τοῦ λεγομένου φυσητῆρος, ὅς ἐστι πόρος τῷ σώ-

ματι. καὶ τίκτει ὠὰ βοτρυδόν. λέγουσι δὲ καὶ ὡς

ἂν ἀπορήσῃ τροφῆς, ὅτι αὐτὸν κατεσθίει. ὧν εἷς

ἐστι καὶ ὁ κωμῳδοποιὸς Φερεκράτης. οὗτος γὰρ ἐν

τοῖς ἐπιγραφομένοις φησὶν Ἀγρίοις, ἐν θρύσκοισι

καὶ βρακάνοις καὶ στραβήλοις ζῆν. ὁπόταν δ᾽ ἤδη

πεινῶσι σφόδρα ὥσπερεὶ τοὺς πολύποδας νύ-

κτωρ περιτρώγειν αὐτῶν τοὺς δακτύλους. καὶ Δί- F

φιλος ἐν Ἐμπόρῳ,

Πολύπους ἔχων ἁπάσας ὁλομελεῖς τὰς πλε-

κτάνας,

Οὐ περιβεβρωκὼς ἑαυτὸν ἐστι φίλτατα. τοῦτο δ᾽

ἐστὶ ψεῦδος· ὑπὸ γὰρ τῶν γόγγρων διωκόμενος τοὺς πό-

δας ἀδικεῖται. λέγεται δὲ ὡς ἄν τις ταῖς θαλάμαις

αὐτοῦ ἅλας ὑποπάσῃ εὐθέως ἐξέρχεται. ἱστορεῖται δὲ

καὶ ὅτι φεύγων διὰ τὸν φόβον μεταβάλλει τὰς χρόας,

A *Onon Anthedon*[a] *præbebit, quem Callariam nuncupant,*

Bene habitum, ingentem, uerum circa eius corpus caro alitur

Multis quidem bona, & suauis, mihi uero

Fœtida: sic alijs alia placent.

ΠΟΛΥΠΟΥΣ[b], sic Attici proferunt, quẽadmodum & Homerus:

Veluti Poulypode è cubili extracto.

Conuenit proportio. Nam à dictione ποῦς vox illa originem habet. Accusandi casus est πολύπουν, vt ἀλκίνουν, & οἰδίπουν[c]. AEschylus

B τρίπουν lebeta dixit, in Athamante, à primaria simplicíq; dictione πους, qualis est, & νοῦς. πόλυπον dicere AEolicum est, Attici πολύπουν enuntiant. Aristophanes in Dædalo:

Habentem ista, nimirum, πολύπους, & Sepias.

Idem:

Τὸν πολύπουν appofuit mihi.

Idem rursum:

Plagæ, ut dicunt, πολύπου tusi[d].

Alcæus in Sororibus vitiatis:

Stolidum esse, ac Polypodis habere mentem.

C Ameipsias in Lurcone[e].

Multis scilicet Polypis usus erit.

Plato in Puero:

Vt Polypodas, primum[f] *te.*

Alcæus:

Meipsum, ut πολύπους, comedi.

Quidam Polypoda declinant seruata proportione, cum ποδός, ποδί, πόδα, casibus nominis ποῦς. EVpolis in Populis:

Tu rempublicam tractas, esto Polypus moribus[g].

Diocles libro primo Salubrium, Molli carne pisces, & suaues gustu sunt, & ad Venerem

D conferunt, præcipuéq; Polypodes. Aristoteles Polypo refert octo pedes esse, duos quidem supernè, ac infernè totidem, minimos, medios autem, maximos, cum acetabulorum ordine duplici, quibus ori cibum admouet: oculos, supra duos pedes: os & dentes in pedum medio: dissecto ac explicato cerebrum bipartitum videri. Atramentum habere, non quidem vt Sepia, nigrum, sed rubescens, in vesicula quam μήκωνα[h] vocant. Iacere illam supra ventrem, similem vesicæ. Vt sepiæ, ac lo-

E ligines, visceribus caret. Frequentissimum ei cibum esse conchularum carnem. Extra cubile testas earum eiicere, quo signo qui venantur subesse deprehendunt. Complexu coïre, longóque tempore coïtum absoluere, quoniam exanguis est. Fistula quæ corporis meatus est, oua[i] recematim[k] parere. In penuria cibi aiunt seipsos comesse. Hoc scripsit Comicus Pherecrates in fabula cui titulus est Agrestes, his verbis:

Syluestribus, anthriscis[l] *& bracanis eos uitistare, ac strobilis*[m],

F *Fama est, cùm autem impensius esuriunt,*

Polypodum more digitos circumrodere suos.

Diphilus in Mercatore:

Polypus omnia hic habet integra brachia:

Seipsum is non circumarrosit[n], *ô amicissime.*

Hoc autẽ falsum est. A congris[o] persequentibus & infestis eius sic pedes lacerantur. Vulgo creditur si quis ante ipsius cubile salẽ dissemi-net, statim egredi. Memoriæ quoque proditũ est, ob metum fugiẽtem colorem mutare,

A & ad similitudinẽ loci in quo se occulit, ostẽdere. quod & Megarensis Theognis in Elegis ita scripsit:

Plicatilis[a] *mentem*[b] *habe Polypi: cuicunque saxo*
Is adhæserit, talem se colore & aspectu monstrat.

Clearchus libro secundo Prouerbiorum idem memorat, appositis etiam his carminibus, sed cuius poëtæ sint, non indicans:

Polypi, mi fili, Amphiloche[c] *heros, mentem habe,*
B *Et ad quorum gentem ueneris, te iis accommoda.*

Olim circa Trœzenen, vt idem Clearchus memorat, nec polypum, quem Sacrum vocat, nec alterum, quem Remigantem[d], fas erat venari. Vetitum nempe id fuit, sicut & marinam testudinem comesse. Est autem Polypus tabi obnoxius, & alioquin brutus. Etenim ad eorum manum qui captant, accedit, & à persequentibus interdum non aufugit. A partu clanguescunt, & tabe pereunt eorum[e] fœminæ: quamobrem tum facile capiuntur. In
C siccum exire nonnunquam visi sunt[f], asperis præcipuè locis. Læues enim odere. Ex plantis olea delectantur. Eius truncum flagellis amplexos sæpe offendunt. Ficis quoque ad mare natis affixi, & fructum mandentes nonnunquam deprehenduntur, vt Clearchus scribit De iis quæ in humore degunt. Oleam illos appetere hoc etiam documento est, quòd eius ramum si quis in mare demittat vbi polypi habitant, ac parum illic contineat, quotquot volet nullo labore ramo impactos extrahet. In polypis aliæ quidem corporis par-
D tes validæ sunt, imbecilla ceruix. Marem aiũt[g] in vno ex brachiis, cui magna duo insunt acetabula, pudendo simile quidpiam habere, idque neruosum totum[h], ad medium vsq; brachium adhærescens. At Aristoteles libro quinto De animalibus, inquit Polypos hyeme coire: vêre parere: duos circiter menses condi: numerosa prole fœcundos esse, à fœmina differre marem, quòd caput is longius habeat, ac illud in brachio præterea, quod verendum piscatores nominant. A partu ouis incubat:
E quocirca illo tempore deterrimus est. Edit in cubili Polypus oua, aut sub aliquo figlino, aut in aliquo alio cauo, è quibus post diem quinquagesimum fœtus numerosus, phalangiis similis, prodit, ac serpit. Fœmina verò nunc oua corpore fouet, nũc ostio cubilis assidẽs super ea brachia porrigit. Theophrastus libro De iis quę colorẽ mutãt, scribit, Polypũ[i] iis locis fieri similẽ quibus se admouerit, idq; in metu, sibi vt caueat. Idẽ libro de iis quæ in sicco versantur, scriptũ reliquit, è mari Polypos egredi. Idem libro De locorum diffe-
F rentiis tradit, circa Hellespontum polypos non generari, quia frigidius illud mare sit, ac minus salsum, quod vtrumq; polypo noxium est. Quem verò Nautilum dicunt, inquit Aristoteles, Polypus quidem non est, sed ei brachiis similis. Testa huic dorsum tegitur.

καὶ ἐξομοιοῦται τοῖς τόποις ἐν οἷς κρύπτεται. ὡς καὶ ὁ Μεγαρεὺς Θέογνις φησὶν ἐν ταῖς Ἐλεγείαις.

Πουλύπου ὀργὴν ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
Τῇ προσομιλήσῃ τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

ὁμοίως ἱστορεῖ καὶ Κλέαρχος ἐν δευτέρῳ Περὶ παροιμιῶν, παρατιθέμενος τάδε τὰ ἔπη, οὐ δηλῶν ὅτου ἐστί.

Πουλύποδός μοι τέκνον ἔχων νόου Ἀμφίλοχ' ἥρως,
Τοῖσιν ἐφαρμόζων, ὧν αὖ καὶ δῆμον ἵκηαι.

Περὶ δὲ Τροιζῆνα τὸ παλαιὸν φησὶν ὁ αὐτὸς Κλέαρχος, οὔτε τὸν ἱερὸν καλούμενον πουλύπουν, οὔτε τὸν κωπηλάτην πουλίπουν νόμιμον ἦν θηρεύειν. ἀλλ' ἀπεῖπον τούτων τε καὶ τῆς θαλαττίας χελώνης μὴ ἅπτεσθαι. ὁ δὲ πολύπους ἐστὶ συντηκτικὸς, καὶ λίαν ἀνόητος. πρὸς γὰρ τὴν χεῖρα τῶν διωκόντων βαδίζει, καὶ διωκόμενος, ἔστιν ὅτε οὐχ ὑποχωρεῖ. συντήκονται δὲ αὐτῶν αἱ θήλειαι μετὰ τὸν τόκον καὶ παρίενται. διὸ καὶ ῥᾳδίως ἁλίσκονται. ἑωράθησαν δέ ποτε καὶ ἐπὶ τὸ ξηρὸν ἐξιόντες, μάλιστα δὲ πρὸς τὰ τραχέα τῶν χωρίων. φεύγουσι γὰρ τὰ λεῖα. καὶ χαίρουσι δὲ τῶν φυτῶν καὶ ταῖς ἐλαίαις, καὶ πολλάκις εὑρίσκονται ταῖς πλεκτάναις περιειληφότες τὸ στέλεχος. ἐφωράθησαν δὲ καὶ συκέαις προσπεφυκυίαις τῇ θαλάττῃ περιπεπλεγμένοι, καὶ τῶν σύκων ἐσθίοντες, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐνύδρων. ἔστι δὲ δεῖγμα τοῦ ἥδεσθαι αὐτοὺς τῇ ἐλαίᾳ καὶ τοῦτο. ἐάν τις κλάδον τοῦ φυτοῦ τούτου καθιῇ εἰς τὴν θάλασσαν, καθ' ἣν εἰσι πολύποδες, καὶ μικρὸν ἐπίσχῃ, ἀπονητὶ ἀνέλκει τὸν κλάδον περιπλεκομένους ὅσους ἐθέλει. ἔχουσι δὲ τὰ μὲν ἄλλα μέρη ἰσχυρότατα, τὸν δὲ τράχηλον ἀσθενῆ. λέγεται δὲ αὐτῶν τὸν ἄρρενα ἔχειν αἰδοιῶδές τι ἐν μιᾷ τῶν πλεκτανῶν, ἐν ᾗ αἱ δύο μεγάλαι κοτυληδόνες εἰσίν. εἶναι δὲ τοῦτο νευρῶδες μέχρις εἰς μέσην τὴν πλεκτάνην, ἅπαν προσπεφυκός. ἐν δὲ πέμπτῳ μορίων φησὶν Ἀριστοτέλης, πολύπους ὀχεύει τοῦ χειμῶνος, καὶ τίκτει τῷ ἔαρι. φωλεύει δὲ περὶ δύο μῆνας. ἔστι δὲ πολύγονον τὸ ζῷον. διαφέρει δὲ ὁ ἄρρην τῆς θηλείας, τῷ τε τὴν κεφαλὴν ἔχειν προμηκεστέραν, καὶ τῷ τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἁλιέων αἰδοῖον ἔχειν ἐν τῇ πλεκτάνῃ. ἐπῳάζει δὲ ὅταν τέκῃ, διὸ καὶ χείριστοι εἰσὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον. ἀποτίκτει δὲ ὁ μὲν πολύπους, ἢ εἰς θαλάμας, ἢ εἰς κεράμιον, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον κοῖλον. καὶ μεθ' ἡμέρας πεντήκοντα ἐκ τῶν ᾠῶν πολυπόδια ἐξέρπει, ὥσπερ τὰ φαλάγγια πολλὰ τὸ πλῆθος. ὁ δὲ θῆλυς πολύπους, ὁτὲ μὲν ἐπὶ τοῖς ᾠοῖς, ὁτὲ δ' ἐπὶ τῷ στόματι προσκάθηται τῆς θαλάμης, τὴν πλεκτάνην ἐπέχων. Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ Περὶ τῶν μεταβαλλόντων τὰς χρόας, τὸν πολύποδά φησι τοῖς πετρώδεσι μάλιστα τόποις συνεξομοιοῦσθαι. τοῦτο ποιοῦνται φόβῳ καὶ φυλακῆς χάριν. ἐν δὲ τῷ Περὶ τῶν ἐν τῷ ξηρῷ διατριβόντων ζῴων, οὐ δέχεσθαί φησι τοὺς πολύποδας τὴν θάλατταν. ἐν δὲ τῷ Περὶ τῶν κατὰ τόπους διαφορῶν, ὁ Θεόφραστος πολύποδας οὐ γίνεσθαί φησι περὶ Ἑλλήσποντον. ψυχρὰ γὰρ ἡ θάλασσα αὕτη, καὶ ἧττον ἁλμυρά. ταῦτα δ' ἀμφότερα πολέμια πολύποδι. ὁ δὲ ναυτίλος καλούμενος, φησὶν Ἀριστοτέλης, πολύπους μὲν οὐκ ἔστιν, ἐμφερὴς δὲ κατὰ τὰς πλεκτάνας. ἔχει δὲ τὸ νῶτον ὀστρακόδερμον.

a ... Plutarch. ... versi- ... Hos ... ver- ... Piu ... reddi- ... fac. ... Cui ... semper ...

c Amphilochus ... & ... filius. ... ci- ... principio ...

d Nautilum, siue Nauplium, Mu- ..., siue Po- lypi cubili.

e Mares à coitu. Oppianus.

f Vide quæ apud Plinium refert, Trebius Niger de prodigioso Polypo solito ... è mari ex- ... Carteiæ ... & illic ... menta po- ...

g Falsam esse il- lam opinionem monstrat Rond.

h Porrectum ad medium vsq; brachii, totumq; in ... fœminæ ... Rond.

i ... Theophrasti ... locus.

A ἀναδύεται δὲ ἐκ τοῦ βυθοῦ ἐφ' ἑαυτὸν ἔχων τὸ ὄστρακον, ἵνα μὴ τὴν θάλατταν ἕλκῃ. ἐπαναστραφεὶς δὲ ἐπιπλεῖ, ἄνω ποιήσας δύο τῶν πλεκτανῶν, αἳ μεταξὺ αὐτῶν λεπτὸν ὑμένα ἔχουσι διαπεφυκότα, ὡς καὶ τῶν ὀρνίθων οἱ πόδες ὁρῶνται μεταξὺ τῶν δακτύλων δερμάτινον ὑμένα ἔχοντες. ἄλλας δὲ δύο πλεκτάνας καθίησιν εἰς τὴν θάλασσαν ἀντὶ πηδαλίων. ὅταν δέ τι προσιὸν ἴδῃ, δείσας συστέλλει τοὺς πόδας, καὶ πληρώσας τὸ ὄστρακον τῆς θαλάσσης κατὰ βυθοῦ ὡς τάχος χωρεῖ.

B ἐν δὲ τῷ Περὶ ζωϊκῶν καὶ ἰχθύων, πολύποις φησὶ τὶς ὁ μὲν τρεψίχρως, ὁ δὲ ναυτίλος. ἐπὶ τὸν ναυτίλον τοῦτον φέρεταί τι Καλλιμάχου τοῦ Κυρηναίου ἐπίγραμμα, οὕτως ἔχον, (νῦν με

Κόγχος ἐγὼ Ζεφυρῖτι παλαίτερος, ἀλλὰ σὺ
Κύπρι Σεληναίης ἄνθεμα πρῶτον ἔχεις
Ναυτίλον· ὃς πελάγεσσιν ἐπέπλεον, εἰ μὲν ἀῆται,
Τείνας οἰκείων λαῖφος ἀπὸ προτόνων·
Εἰ δὲ γαληναίη λιπαρὴ θεός, οὖλος ἐρέσσων
Ποσσίν, ἵν' ὥσπερ καὶ τοὔνομα συμφέρεται.

159 C Ἔς τ' ἔπεσον παρὰ θῖνας Ἰουλίδας, ὄφρα γένωμαι
Σοὶ τὸ περίσκεπτον παίγνιον Ἀρσινόης.
Μηδέ μοι ἐν θαλάμῃσιν ἔθ' ὡς πάρος (εἰμὶ γὰρ ἄπνους)
Τίκτει τ' αἰνοτέρης ὤεον Ἀλκυόνης·
Κλεινίου ἀλλὰ θυγατρὶ δίδου χάριν. οἶδε γὰρ ἐσθλὰ
Ῥέζειν, καὶ Σμύρνης ἐστὶν ἀπ' Αἰολίδος.

D Ἔγραψε δὲ καὶ Ποσείδιππος εἰς τὴν ἐν τῷ Ζεφυρίῳ τιμωμένην ταύτην Ἀφροδίτην τόδε τὸ ἐπίγραμμα. (Φου

Τοῦτο καὶ ἐν πόντῳ καὶ ἐπὶ χθονὶ τῆς Φιλαδέλ-
Κύπριδος ἱλάσκεσθ' ἱερὸν Ἀρσινόης,
Ἣν ἀνακοιρανέουσαν ἐπὶ Ζεφυρηΐδος ἀκτῆς
Πρῶτος ὁ ναύαρχος θήκατο Καλλικράτης.
Ἡ δὲ καὶ εὐπλοΐην δώσει, καὶ χείματι μέσσῳ
Τὸ πλατὺ λισσομένοις ἐκλιπανεῖ πέλαγος.

Τοῦ πολύποδος μνημονεύει καὶ ὁ τραγικὸς Ἴων ἐν Φοίνικι λέγων.

E Καὶ τὸν πετραῖον πλεκτάναις ἀναίμοσι
Στυγῶ μεταλλακτῆρα πουλύπουν χροός.

Εἴδη δ' ἐστὶ πολυπόδων, ἐλεδώνη, πολυποδίνη, βολβοτίνη, ὄσμυλος, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ καὶ Σπεύσιππος. ἐν δὲ τῷ περὶ ζωϊκῶν Ἀριστοτέλης μαλάκια φησὶ εἶναι πολύποδας, ὀσμύλην, ἐλεδώνην, σηπίαν, τευθίδα. Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ,

πώλυποί τε σηπίαι τε καὶ ποταναὶ τευθίδες
† χαλυσώδεις βολβίτις, γραῖαι τ' ἐριθακώδεες.

F Ἀρχέστρατος δέ φησι

Πώλυποι ἔν τε Θάσῳ καὶ Καρίᾳ εἰσὶν ἄριστοι,
Καὶ Κέρκυρα τρέφει πολλούς, μεγάλους τε τὸ πλῆθος.

Δωριεῖς δ' αὐτῶν διὰ τοῦ ω καλοῦσι πωλύπους, ὡς Ἐπίχαρμος. καὶ Σιμωνίδης δ' ἔφη πώλυπον διζήμενος. Ἀττικοὶ δὲ πολύπους. ἐστὶ δὲ τῶν σελαχωδῶν. τὰ χονδρώδη δ' οὕτω λέγεται, πωλύποδες, γαλεοί τε καὶ κύνες. μαλάκια δὲ καλεῖται τὰ τευθώδη. σελάχια δὲ τὰ τῶν ἐρίων φῦλα. ΠΑΓΟΥΡΟΙ.

E profundo mari testæ suæ subditus in summum æquor se subrigit, ne aquam trahat: resupinatus verò, post nauigat, sublatis brachiis duobus, inter quę tenuis internata membrana distenditur, qualis est illa coriacea quam pedibus auium digitis interpositam conspicimus: alia verò brachia duo in mare demittit, iisq; se gubernaculi vice regit, cùm autem viderit quidpiam accedere[a], pedibus contractis aqua testam implet, & se demergens in profundum celeriter abit. Idem libro De animalibus, Polypum diuidit in Nautilum, & Trepsichrota[b]. In Nautilum circumfertur Callimachi Cyrenæi hoc epigramma:

Concha[c] ego sum, ô Zephyriti, uetus : at nunc tu me
O Venus, Selenææ primum habes donarium,
Nautilum, mari olim innatantem : si uentus flaret
E proprijs rudentibus expanso uelo:
At in nitida tranquillitate celer ego totus remigabam
Multis quos habeo pedibus, ut nomen indicat.
Iulidis[d] tandem in littus incidi, ut essem
Tibi charum[e] ludicrum, ô Arsinoë,
Iam non opto, quandoquidem expiraui, ut in cubili me iacente
Alcyon miseranda, ueluti quondam, oua[f] pariat.
Verùm in Cliniæ[g] filiam beneficium conferas, quæ & honesta
Facere didicit, & nata est ex Æolide Smyrna.

In hanc etiam Venerem, quæ in Zephyrio[h] colebatur, Posidippus hoc epigramma scripsit:

Hoc, & flumine uecti[i], & terra ambulantes, Philadelphi
Veneris Arsinoës templum ueneramini:
Quam littoris Zephyrij præsidem
Primus, classis præfectus consecrauit Callicrates.
Fœlicem ea nauigationem dabit, ac in media tempestate
Latum supplicibus æquor tranquillabit.

Polypi meminit & Ion Tragicus in Phœnisse, his verbis:

Saxatilémque[k] cum exanguibus cirrhis
Odi mutantem colorem Polypum.

Aristoteli & Speusippo genera Polyporum sunt, Eledone, Polypodine, Bolbotine, Osmylus. Idem Aristoteles in opere De animalibus molles esse tradit, Polypum, Osmylen, Eledonen, Sepiam, Loliginem. Epicharmus in Hebes Nuptiis:

Polypi, Sepiæ, uenerandæque[l] Loligines,
Et quæ mare olet Bolbitis, ac erithaci[m] colore, Grææ[n].

Archestratus:

In Thaso & Caria Polypi sunt optimi,
Corcyra magnos etiam alit, numeroque multos.

Dores ipsum per ω, enuntiãt, πώλυπον, vt Epicharmus. Simonides.

Πώλυπον inuestigans.

Attici verò πολύπουν cum o, proferunt. Ad cartilagineorum, quæ Græci σελάχια[o] vocant, classem pertinent Squali, & Canes: ad mollium genus, Polypi, & Loligines. PAGVRVS.

Eius sic meminit Timocles, siue Xenarchus in Purpura:

Deinde piscator [a] summus ego cùm sim, ac plurimum sapiam,
Venandis paguris, dij quos oderunt, ac pisciculis,
Omnigenas artes inueni: nunc autem præclarum
Facinus quidem fuerit, uetulam si corripuero soleam.

PELAMIS. Meminit huius Phrynichus in Musis. Aristoteles libro quinto De animalibus scribit Thynnos & Pelamidas in Ponto fœtificare, nusquam verò alibi. Harum meminit & Sophocles in Pastoribus:

Deinde peregrina Pelamis hybernat
Incola Helleponti, æstate tempestiua
Iis qui Bosporum habitant: ad illos enim frequentes adeunt.

PERCAE. Huius meminit Diocles, itémque Speusippus libro secundo Similium, Percam, Channam, Phycidem, similes esse tradens. Epicharmus:

Aliâs Percas, aliâs ad Strophadum [b] saxa
Phycidas, Alphesten, coloréque rubrum
Scorpium.

Epicharmus igitur in Hebes nuptiis, Speusippus libro secundo Similium, quorum testimonia nos attulimus, sic Percæ meminerunt. Aristoteles libro De animalibus scribit, Phycidem spinis coronari, coloréque variam esse, Percam autem variis lineis, ac obliquis virgulis esse notatam. Porrò vulgatum in ore hominum adagium est, Perca Melanurum sequitur [c]. ACVS. Huius mentionem fecit Epicharmus, his verbis:

Acutóque rostro [d] Acus, & Hippuri.

Dorion libro De piscibus βελόνην [e], inquit, ῥαφίδα quam nonnulli vocant. Aristoteles βελόνην appellat libro quinto De animalibus: at in opere περὶ τῶν ζωϊκῶν [f], siue de piscibus, ῥαφίδα nũcupat, & carere dentibus asserit. Speusippus βελόνην eam nominat. SQVATINA. Dorion libro De piscibus excellentes esse Smyrnæ Squatinas affirmat, sinúmque Smyrnaïcum cartilagineos omnes pisces præstantes suppeditare. Archestratus:

Cartilagineos quidem pisces Miletus optimè
Nutrit: inter illos præcipua ratio habenda Squatinæ,
Ac dorso lato [g] Raiæ læuis: ego tamen assum Crocodilum
E furno calentem adhuc, gratum Ionum filijs [h] præbeam.

SCARVS. Carniuorum hunc esse, dentibus minimè serratis, atque solitarium, prodidit Aristoteles, ore paruo, lingua non valde adhærente, corde triangulo, albo iecinore, in tres fibras [i] diuiso, splene, felléque nigris, branchiis partim simplicibus, partim duplicibus: solum piscium ruminare: alga libenter vesci, qua & eum venantur: æstate vigere: Epicharmus in Hebes nuptiis:

Sparos nos piscamur, atque Scaros,
Quorum nec stercus quidem [k] fas est dijs reijcere.

τούτων μέμνηται Τιμοκλῆς, ἢ Ξέναρχος ἐν Πορφύρᾳ οὕτως. εἶθ' ἁλιεὺς ὢν ἄκρος, σοφίαν ἐν παγούροις μὲν θεοῖς ἐχθροῖσι καὶ ἰχθυδίοις εὕρηκα παντοδαπὰς τέχνας. γέρον τὰ βούγλωττον τὸ μὴ ταχέως πάνυ συναρπάσαιμι καλὸν γ' ἂν εἴη.

ΠΗΛΑΜΙΣ. Φρύνιχος ἐν Μούσαις μνημονεύει. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ μορίων, αἱ πηλαμίδες φησὶ καὶ οἱ θύννοι τίκτουσιν ἐν τῷ Πόντῳ, ἄλλοθι δὲ οὔ. μνημονεύει αὐτῶν καὶ Σοφοκλῆς ἐν Ποιμέσιν,

Εἶθ' ἡ πάροικος πηλαμὶς χειμάζεται,
Πάροικος Ἑλλησποντὶς ὡραία θέρους
Τῷ Βοσπορείτῃ, τῷδε γὰρ θαμίζεται.

ΠΕΡΚΑΙ. Τούτων μέμνηται Διοκλῆς, καὶ Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων, παραπλησίας εἶναι λέγων, πέρκην, χάνναν, φυκίδα. Ἐπίχαρμος δέ φησι, κομαρίδας τε καὶ κυνὰς, κέστρας τε πέρκας τ' αἰόλας. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ,

Ἄλλοτε δ' αὖ πέρκας, ὅτε δὲ στροφάδας παρὰ πέτρην,
Φυκίδας, ἀλφηστήν τε καὶ ἐν χροιῇσιν ἐρυθρὸν
Σκορπίον.

ΦΥΚΙΣ. Καὶ ταύτης Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ μέμνηται. καὶ Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ τῶν ὁμοίων, καὶ Νουμήνιος. ὧν τὰ μαρτύρια προκείται. Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζωϊκῶν ἀκανθοστεφῆ φησὶν εἶναι καὶ ποικιλόχροα φυκίδα. τῶν δὲ γραμμοποικίλων, πλαγίαις τε ταῖς ῥάβδοις κεχρημένων πέρκη. καὶ παροιμία δέ ἐστιν, ἕπεται πέρκη μελανούρῳ. ῬΑΦΙΔΕΣ. καὶ τούτων μέμνηται Ἐπίχαρμος, λέγων κὠξύρυγχοι ῥαφίδες, ἵπουροί τε. Δωρίων δ' ἐν τῷ Περὶ ἰχθύων βελόνην φησὶν, ἣν καλοῦσι ῥαφίδα. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων βελόνην αὐτὴν καλεῖ. ἐν δὲ τῷ περὶ ζωϊκῶν ἢ ἰχθύων ῥαφίδα αὐτὴν ὀνομάσας, ἀνόδουν φησὶν αὐτὴν εἶναι. καὶ Σπεύσιππος αὐτὴν βελόνην καλεῖ. ῬΙΝΗ. Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων ἐν Σμύρνῃ φησὶ τὰς ῥίνας διαφόρους γίνεσθαι. καὶ πάντα δὲ τὰ σελαχώδη τὸν Σμυρναϊκὸν κόλπον ἔχειν διαφέροντα. Ἀρχέστρατος δέ φησι.

Καὶ σελάχη μέν τοι κλεινὴ Μίλητος ἄριστα
Ἐκτρέφει· ἀλλά γε χρὴ ῥίνης λόγον ἢ πλατυνώτου
Λειοβάτου ποιεῖσθαι, ὅμως κροκόδειλον ἀνόπτον
Δαισαίμην ἀπ' ἴπνου τερπνὸν παίδεσσιν Ἰώνων.

ΣΚΑΡΟΣ. τοῦτον Ἀριστοτέλης φησὶν καρχαρόδοντα εἶναι, καὶ μονήρη, καὶ σαρκοφάγον. ἔχειν τε στόμα μικρὸν καὶ γλῶτταν οὐ λίαν προσπεφυκυῖαν, καρδίαν τρίγωνον, παράλευκον, τρίβολον. ἔχειν τε χολὴν, καὶ σπλῆνα μέλανα. τῶν δὲ βραγχίων τὸ μὲν διπλοῦν, τὸ δὲ ἁπλοῦν. μόνος δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἰχθύων μηρυκάζει, χαίρει δὲ τῇ τῶν φυκίων τροφῇ. διὸ καὶ τούτοις θηρεύεται. ἀκμάζει δὲ θέρους. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ φησὶν, ἁλιευόμενοι σπάρους, καὶ σκάρους. τῶν οὐδὲ τὸ σκῶρ θέμιτον ἐκβαλεῖν θεοῖς.

Σέλευκος δ' ὁ Ταρσεὺς ἐν τῷ Ἁλιευτικῷ, μόνον φησὶ τῶν ἰχθύων τὸν Σκάρον καθεύδειν, ὅθεν οὐδὲ νύκτωρ ποτὲ ἁλῶναι. τοῦτο δὲ ἴσως διὰ φόβον αὐτῷ συμβαίνει. Ἀρχέστρατος δ' ἐν τῇ Γαστρονομίᾳ,

Καὶ σκάρον ἐξ Ἐφέσου ζήτει, χειμῶνι δὲ τρίγλαν
Ἔσθι' ἐνὶ ψαφαρῇ ληφθεῖσαν Τειχιοέσσῃ
Μιλήτου κώμῃ, Καρῶν πέλας ἀγκυλοκώλων.

Κἂν ἄλλῳ δὲ μέρει φησὶν,

Καὶ σκάρον ἐν παράλῳ Καρχηδόνι τὸν μέγαν ὄπτα
Πλύνας, ὃν χρηστὸν δὲ κἂν Βυζαντίῳ ὄψει,
Καὶ μέγεθος κυκλίᾳ ἴσον ἀσπίδι νῶτα φοροῦντα
Τοῦτον ὅλον θεράπευε τρόπον τοιόνδε λαβών νιν,
Ἡνίκ' ἂν εὖ τυρῷ τε καὶ ἐλαίῳ πάντα πυκασθῇ
Κρίβανον ἐς θερμὸν κρέμασον, κἄπειτα κατόπτα,
Πάσσειν δ' ἁλσὶ κυμινοτρίβοις καὶ γλαυκῷ ἐλαίῳ
Ἐκ χειρὸς καταχρουνίζων θεοδέγμονα πηγήν.

Νίκανδρος δ' ὁ Θυατειρηνὸς δύο γένη φησὶν εἶναι σκάρων, καὶ καλεῖσθαι τὸν μὲν ὀνίαν, τὸν δὲ αἰόλον.

ΣΠΑΡΟΣ. τοῦτον Ἱκέσιος εὐχυλώτερον μὲν εἶναι μαινίδος, καὶ ἄλλων δὲ πλειόνων τροφιμώτερον. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ αὐτὸς ὁ Ποτιδαναίων γαυλοῖς ἐν Φοινικικοῖς εἰ καὶ κάλλιστος † ἅδιστα τήγανος ἀγεμὼν σπάρεις καὶ σκάρεις, τῶν οὐδὲ τὸ σκῶρ θεμιτὸν ἐκβαλεῖν θεοῖς.

160 Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ,

Ἢ σπάρον ἢ νάρκας ἀγεληίδας. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Δωρίων ἐν τῷ Περὶ ἰχθύων.

ΣΚΟΡΠΙΟΣ. Διοκλῆς ἐν πρώτῳ τῶν πρὸς Πλείσταρχον ὑγιεινῶν, τῶν μὲν νεαρῶν φησὶν ἰχθύων ξηροτέρας εἶναι τὰς σάρκας, σκορπίους, κόκκυγας, ψήττας, σαργούς, τραχούρους. τὰς δὲ τρίγλας, ἧττον τούτων ξηροσάρκους. οἱ γὰρ πετραῖοι μελανοσαρκότεροί εἰσιν. Ἱκέσιος δέ φησιν τῶν σκορπίων ὁ μὲν ἐστὶ πελάγιος, ὁ δὲ τεναγώδης. καὶ ὁ μὲν πελάγιος πυρρὸς, ὁ δὲ ἕτερος μελανίζων. διαφέρει δὲ τῇ γεύσει καὶ τῷ τροφίμῳ ὁ πελάγιος. εἰσὶ δὲ οἱ σκορπίοι σμηκτικοὶ, εὐέκκριτοι, πολύχυλοι, πολύτροφοι. χονδρώδεις γάρ εἰσι. τίκτει δ' ὁ σκορπίος δὶς, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ μορίων. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ,

Φυκίδας ἀλφηστήν τε καὶ ἐν χροιῇσιν ἐρυθρὸν
Σκορπίον, ἢ πέρκαισι καθηγητὴν μελάνουρον.

Ὅτι δὲ καὶ πληκτικός ἐστιν, Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων ἢ ζωϊκῷ. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Μούσαις, ποικίλον εἶναί φησι τὸν σκορπίον. σκορπίοι τε ποικίλοι γλαυκοί τε σαῦροι πίονες. μονήρης δέ ἐστι, καὶ φυκοφάγος. ἐν δὲ πέμπτῳ μορίων ὁ Ἀριστοτέλης σκορπίους καὶ σκορπίδας ἐν διαφόροις τόποις ὀνομάζει. ἄδηλον δὲ εἰ τοὺς αὐτοὺς λέγει, ὅτι καὶ σκόρπαιναν καὶ σκορπίους πολλάκις ἡμεῖς ἐφάγομεν, καὶ ὅτι διάφοροι καὶ οἱ χυμοὶ καὶ αἱ χρόαι εἰσὶν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. ὁ δ' ὀψαρτυτὴς Ἀρχέστρατος ἐν τοῖς χρυσοῖς ἔπεσι λέγει·

Seleucus Tarsensis in Halieutico Scarum solum ex piscibus ait dormire, ac idcirco noctu nunquam capi, idq; fortasse propter metum [a] illi accidere. Archestratus in Gastronomia:

Scarum ex Epheso pete: Mullum hyeme
Comede, in uico scabroso captum
Mileti, pulchris muris cinctae [b], prope Caras membris ualidos.

Idem in operis alia parte:

Scarum in Carthagine mari uicina, magnum assa,
Prius lotum: praestantem quoque Byzantij uidebis,
Sic amplum, ut rotundo scuto par magnitudine tergum sit:
Illum nactus hoc integrum [c] modo curato:
Caseo & oleo recte cum omnia farcta fuerint,
In calido testu suspende [d], & deinde perassa,
Inspersum sale, cymino trito, & oleo glauco
Diuinum fontem salientis modo infundens [e].

Nicander Theiateirenus Scarorum esse tradit genera duo, alterúmque vocari Onian [f], alterum, Varium. SPARVS. Hicesius melioris succi hunc esse tradit quàm Maenidem, & vberiùs nutrire quàm alios multos. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Ipse qui Potidaeam incolit Phoenicio nauigio
Pulcherrimum ac iucundissimum quidem
Oblectamentum piscatur, Sparos, & Scaros,
Quorum [g] etiam stercus dijs abijcere fas non est.

Numenius in Halieutico:

Aut Sparum, aut gregales Torpedines.

Meminit & huius Dorion libro De piscibus. SCORPIVS. Diocles libro primo De salubribus ad Plistarchum, scribit, ex recentibus ac minimè sale conditis piscibus duriorem carnem esse Cucullo, Scorpioni, Passeri, Sargo, Trachuro: Mullo verò haud ita duram ac superioribus, quia mollior [h] saxatilibus caro sit. Hicesius Scorpionum duplex statuit genus, alterum pelagium, alterum in coenosis aquis degentem: & hunc nigricantem, illum rufum, qui gustu, & alimenti copia sanè antecit. Abstergit Scorpius, excernitur facilè, multum succum gignit, abundè nutrit, vt qui cartilagineus [i] sit. Quod scribit Aristoteles libro quinto De animalibus, Scorpius bis parit. Numenius in Halieutico:

Phycidas, Alphesten, rubrúmque colore
Scorpium, aut Percarum ducem Melanurum.

Pungit autem Scorpio [k], vt Aristoteles scribit libro De piscibus, & περὶ ζωϊκῶν. Epicharmus in Musis, varium Scorpium esse tradit:

Variique [l] Scorpij: & Glauci, pinguésque lacerti [m],

Solitarius hic piscis alga pascitur. Scorpios & Scorpidas Aristoteles libro quinto De animalibus diuersis locis nominat, sed incertum an eundem esse piscem intelligat. Nos equidem saepius Scorpium & Scorpaenam comedimus. Distare succo [n] & colore pisces eos non est qui nesciat. Archestratus Opsartytes [o] in aureis suis versibus inquit:

In Thaso Scorpium eme
Cubito [a] non maiorem: manum uerò à maiore abstine. A

SCOMBER. Huius meminit Aristophanes in Gerytade. Hicesius Scombrum ait Colia minorem esse mole corporis, sed copiosius alere, melioremque gignere succum, non tamen faciliùs egeri. Scombrorum Epicharmus sic meminit in Hebes nuptiis:

Hirundines, Myrmæ [b], Coliæ maiores,
Scombri uarij adsunt, minoresque Thynni.

SARGI. Hicesio teste hi valentiùs adstringunt, ac pleniùs alunt, quàm Melanuri. Numenius in Halieutico vafrum & callidum esse in venatu [c] Sargum tradit: B

Merulam, aut cœruleos turdos, aliâs alios
Sargum emergentem [d], piscem [e] lineis atterendis
solertissimum [f].

Aristoteles libro quinto Historiæ animaliũ, bis ipsum parere scribit, vêre & autumno. Epicharmus in Hebes nuptiis,

Id quoque si optas, & Sargi, & marinæ Chalcides.

Idem Sarginos [g] vt diuersos à Sargis memorat: C

Sargini etiam, Melanurique, & charissimæ
Tæniæ, graciles, ac lautæ.

Dorion libro de piscibus eodem nomine Sarginos, pisces hos vocat [h]. Archestratus sapiens:

Cùm autem Orion in cœlo occidit,
Racemique uiniferi mater comam abijcit,
Tum habendus Sargus, assus, aspersus caseo,
Benè magnus, adhuc calens, acri madefactus aceto:
Etenim durus natura est: omnes uerò mihi præparandos esse D
Hoc pacto solidos pisces fac memineris.
At qui molles natura sunt, & delicati, ac pingui carne,
Trito sale tantùm conspergi debent, inungique oleo,
Quoniam in seipsis uim ac dotem illam habent, qua oblectant.

SALPA. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Eunones [i], Phagríque, pingues Lupi, & stercus
Vorantes obscœnæ Salpæ, æstate tamen lautæ.

Aristoteles libro quinto De animalibus, Salpam tradit semel parere, idque autumno. Lineis multis illa virgata est, aureis [k], solitaria, dentibus serratis: cucurbita delectatur, ac idcirco hoc allecta cibo capitur. Archestratus: E

Salpam malum ego equidem
Piscem omni tempore iudico, maximè tamen edendo est
Cùm triticum metitur, E Mitylene
Hanc pete.

Pancrates in Marinis operibus:

Salpæque pisces æquales [l] magnitudine,
Quas quidem Boues, in mari uitam agentes [m] piscatores nominant, F
Quoniam algam, uentri cibum, dentibus molunt.

Varius hic piscis est. Quapropter Mnaseam Locrum, Colophoniúmve, qui inscriptos Lusus cōposuit, ob varietatem eorum quæ collegit, familiares Salpam nominabāt. Nymphodorus Syracusius in Asiæ circumnauigatione, Lesbiam quandam fœminam Salpam

Ἐν δὲ Θάσῳ τὸν σκορπίον ὠνοῦ, αὖ ἢ μὴ μείων
Πυγόνος, μεγάλου δ' ἀπὸ χεῖρας ἴαλλε.

ΣΚΟΜΒΡΟΣ. Ἀριστοφάνης Γηρυτάδῃ. Ἱκέσιος φησὶ τοὺς σκόμβρους ἐλάσσους μὲν εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος, τροφίμους δὲ τῶν κολιῶν καὶ εὐχυλοτέρους, οὐ μὴν εὐεκκριτωτέρους. μνημονεύει αὐτῶν οὕτως καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ. καὶ χελιδόνες τε μύρμαι, τοί τε κολίαι μείζονες ἐντὶ. καὶ σκόμβροι, ἀτὰρ τᾶν θυννίδων γε μήονες.

ΣΑΡΓΟΙ. οὗτοι ὥς φησιν Ἱκέσιος συστύφουσι μᾶλλον, καὶ τῶν μελανούρων εἰσὶ τροφιμώτεροι. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ πανοῦργον εἶναι φησὶ περὶ τὰς θήρας τὸν σαργόν.

Κόσσυφον ἢ κίχλας ἁλιειδέας ἄλλοτε δ' ἄλλη
Σαργὸν ἐπικέλσοντα λινοπληγέστατον ἰχθύν.

Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ περὶ ζώων ἱστορίας, τίκτειν αὐτόν φησι δὶς, ἔαρος, εἶτα μετοπώρου. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ, αἰ δὲ λῆς σαργοί τε χαλκίδες τε καὶ τοιποιῶτοι. ὡς διαφόρους δὲ τοὺς σαργίνους ἐν τοῖσδε καταλέγει, ἦν δὲ σαργῖνοι μελάνουροί τε, καὶ φίλταται ταινίαι, λεπταὶ μὲν, ἀδεῖαι δέ. ὁμοίως δὲ καὶ Δωρίων ἐν τῷ Περὶ ἰχθύων φησὶ, σαργίνους διὰ τοῦτ' αὐτοὺς καλῶν, καὶ χαλκίδας. ὁ δὲ σοφὸς Ἀρχέστρατός φησιν,

Ἡνίκα δ' αὖ δύνοντος ἐν οὐρανῷ Ὠρίωνος
Μήτηρ οἰνοφόρου βότρυος χαίτην ἀποβάλλῃ,
Τῆμος ἔχειν ὀπτὸν σαργὸν τυρῷ καταπαστὸν,
Εὐμεγέθη, θερμὸν, δριμεῖ δεδαιγμένον ὄξει.
Σκληρὸς γὰρ φύσει ἐστὶν, ἅπαντα δέ μοι θεράπευε
Τὸν στερεὸν τοιῷδε τρόπῳ μεμνημένος ἰχθύν.
Τὸν δ' ἀγαθὸν μαλακόν τε φύσει καὶ πίονα σάρκα
Ἁλσὶ μόνον λεπτοῖσι πάσας καὶ ἐλαίῳ ἀλείψας.
Τὴν ἀρετὴν γὰρ ἔχει τῆς τέρψιος αὐτὸς ἐν αὑτῷ.

ΣΑΛΠΗ. Ἐπίχαρμος Ἥβας γάμῳ, αὔονες φάγροι τε λάβρακές τε πίονες σκατοφάγοι σάλπαι βδελυχραὶ, ἁδέαι δ' ἐν τῷ θέρει. Ἀριστοτέλης δ' ἐν πέμπτῳ ζώων μορίων ἅπαξ τίκτειν φησὶν αὐτὴν τοῦ μετοπώρου. ἔστι δὲ πολύγραμμος, καὶ ἐρυθρόγραμμος. ἔτι δὲ καρχαρόδους καὶ μονήρης. λέγεσθαι δὲ καὶ ὑπὸ ὑπὸ τῶν ἁλιέων φησὶν ὡς καὶ κολοκύντῃ θηρεύεται χαίρουσα τῷ βρώματι. Ἀρχέστρατος δέ φησιν,

Σάλπην δὲ κακὸν μὲν ἔγωγε
Ἰχθὺν εἰς αἰεὶ κρίνω, βρωτὴ δὲ μάλιστα
Ἐστὶ θεριζομένου σίτου. λαβὲ δ' ἐν Μιτυλήνῃ
Αὐτήν. Παγκράτης δ' ἐν Ἔργοις θαλασσίοις,
Σάλπαι τ' ἰσομήκεες ἰχθῦς,
Ἃς τε βόας πόρκηες ἁλίζωοι καλέουσιν.
Οὕνεκα γαστέρι φῦκος ἀεὶ ἀλέουσιν ὀδοῦσιν. Ἔστι δὲ ποικίλος ὁ ἰχθῦς, ὅθεν καὶ τὸν Λοκρὸν ἢ Κολοφώνιον Μνασέαν συντάξάμενον τὰ ἐπιγραφόμενα Παίγνια, διὰ τὸ ποικίλον τῆς συναγωγῆς, Σάλπην οἱ συνήθεις προσηγόρευον. Νυμφόδωρος δὲ ὁ Συρακούσιος ἐν τῷ τῆς Ἀσίας περίπλῳ, Λεσβίαν φησὶ γενέσθαι Σάλπην

τὴν τὰ Παίγνια συνθεῖσαν. Ἄλκιμος δ᾽ ἐν τοῖς A Σικελικοῖς ἐν Μεσσήνῃ φησὶ τῇ κατὰ τὴν νῆσον Βότρυν γενέσθαι εὑρετὴν τῶν παραπλησίων παιγνίων τοῖς προσαγορευομένοις σάλπης. Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσιν ἀρσενικῶς εἶπεν ὁ σάλπης. ἦν κῆρυξ μὲν ἡ βόαξ, σάλπης δ᾽ ἐσάλπιγξ᾽ ἑπτὰ ὀβολοὺς μισθὸν φέρων. γίνεται δ᾽ ὅμοιος ἰχθὺς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, ὁ προσαγορευόμενος στρωματεύς, ῥάβδους ἔχων δι᾽ ὅλου τοῦ σώματος τεταμένας χρυσιζούσας, ὡς ἱστορεῖ Φίλων ἐν τῷ Μεταλλικῷ. ΣΥΝΟΔΟΝΤΕΣ, καὶ B ΣΥΝΑΓΡΙΣ. καὶ τούτων Ἐπίχαρμος μέμνηται, συναγρίδας μάζους τε συνόδοντας τ᾽ ἐρυθροποικίλους. Νουμήνιος Ἁλιευτικῷ διὰ τοῦ υ λέγων φησίν,

Ἢ λευκὴν συνόδοντα βόηκάς τε τρίγλας τε.

καὶ πάλιν,

Τοῖσί κε θηρήσαιο φαγεῖν λελιημένος ἰχθῦν,
Ἠὲ μέγαν συνόδοντα ἢ ἀρνευτὴν ἵππουρον.

Σινόδοντα δὲ αὐτὸν λέγει διὰ τοῦ ἰῶτα Δωρίων. ἔτι δὲ Ἀρχέστρατος ἐν τούτοις, C

Αὐτὰρ τὸν σινόδοντα μόνον ζήτει παχὺν εἶναι
Ἐκ πορθμοῖο λαβεῖν πειρῶ καὶ τοῦτον ἑταῖρε.
Ταὐτὰ δὲ πάντα Κύρῳ φράζων, καὶ πρὸς σὲ Κλέαινε.

Ἀντιφάνης δὲ ἐν Ἀρχεστράτῃ, Τίς δ᾽ ἐγχέλυον ἂν φάγοι ἢ κρανίον σινόδοντος. ΣΑΥΡΟΣ. τούτου μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Λεύκῃ. μάγειρος δ᾽ ἐστὶν ὁ λέγων.

Ἐπίστασαι τὸν σαῦρον ὡς δεῖ σκευάσαι,
Ἀλλ᾽ ἂν διδάσκῃς, ἐξελὼν τὰ βράγχια D
Πλυνεῖς, περικόψας τὰς ἀκάνθας τὰς κύκλῳ
Παραξίσον χρηστῶς διαπτύξας θ᾽ ὅλον,
Τῷ σιλφίῳ μάστιξον εὖγε καὶ καλῶς,
Τυρῷ τε σάττον ἁλσί τ᾽ ἤδη ὀριγάνῳ.

Ἔφιππος δ᾽ ἐν Κύδωνι πολλῶν καὶ ἄλλων ἰ-
761 χθύων κατάλογον ποιούμενος, καὶ τοῦ σαύρου μνημονεύει διὰ τούτων, θύννου τεμάχη, γλανίδος, γαλεοῦ, ῥίνης, γόγγρου, κεφαλῆς, πέρκης, σαῦρος, φυκίς, βρίγκος, τρίγλη, E κόκκυξ, φάγρος, μύλος, λεβίας, σπάρος, αἰολίας, θρίττα, χελιδὼν, καρὶς, τευθίς, ψῆττα, δρακαινίς, πολυπόδιον, σηπία, ὀρφὼς, κωβιός, ἀφύαι, βελόναι, κεστρεῖς. Μνησίμαχος δ᾽ ἐν Ἱπποτρόφῳ, τῶν καρχάρων νάρκη, βάτραχος, πέρκη, σαῦρος, τριχίας, φυκίς, βρίγκος, τρίγλη, κόκκυξ. ΣΚΕΠΙΝΟΣ. τούτου μνημονεύων Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων καλεῖσθαί φησιν αὐτὸν Ἀτταγεινόν. ΣΚΙΑΙΝΑ. Ἐπίχαρμος Ἥβας γάμῳ, αἰολίας πλατεῖς τε κυνόγλωσσοί τε, ἐν δὲ καὶ σκιαθίδες. Νουμήνιος δὲ σκιάδεα αὐτὸν καλεῖ ἐν τούτοις. F

Τοῖσί κε θηρήσαιο λαβεῖν λελιημένος ἰχθῦν,
Ἠὲ μέγαν συνόδοντα ἢ ἀρνευτὴν ἵππουρον,
Ἠὲ φάγρον λοφίην, ὅτε δ᾽ ἀγρόμενον σκιαδῆα.

ΣΥΑΓΡΙΔΕΣ. τούτων μνημονεύει Ἐπίχαρ-

etiam vocatam fuisse inquit, quòd de variis iocis librum condidisset. Alcimus in Siculorum rebus, Messenæ, quod oppidum insulæ est, Botryn quendam extitisse tradit, inuentorem salium, & dicteriorum, qualia sunt quæ Salpæ tribuuntur. Archippus masculino genere dixit, σάλπης:

Præco Boax [a] fuit, Salpes uero tuba cecinit,
Obolorum septem mercede conductus.

Salpæ similis in rubro mari piscis gignitur, quem Stromateum [b], vocant, toto corpore lineis distentis virgatus, auri colorem nonnihil æmulantibus, vt narrat Philo in Metallico. SYNODONTES [c], & SYNAGRIS. Meminit horum sic Epicharmus:

Grandiores Synodontes, coloréque rubro uariantes
Synagrides.

Numenius in Halieutico Synodontem cum υ, dixit:

Aut albam Synodontem, & Boacas, ac Trinas.

Idem rursum:

His escis uenare, capere si piscem cupis,
Vel grandem Synodonta, uel subsultorem Hippurum.

Dorion autem σινόδοντα cum ι, effert, ac insuper Archestratus his verbis:

At Synodontem si pinguem esse cupis,
Illum, ô amice, ex freto [d] ut habeas, adnitere.
Hæc omnia Cyro mando, & tibi quoque Cleæne.

Antiphanes in Archestrate:

Ecquis anguillam pusillam mandat? uel
Synodontidis caput? SAVROS [e]. Huius meminit Alexis in Leuce, coquum inducens hæc loquentem:

A. Lacertus quo modo sit præparandus nostin'?
B. Equidem noui, si docueris. A. Exemptis branchijs
Primùm laua: deinde in orbē spinas circumcide,
Diffindito post rectè, & ubi dispescueris totum,
Ritè ac probè lasere pulsato [f],
Caseóque, sale, ac origano farcito.

Ephippus in Cydone, alios quoque multos pisces enumerans, Lacerti his etiam verbis meminit:

Thynni salsa pulpamēta, Glanidis, Squali, Squatina, Cōger, Cephalus, Perca, Lacertus, Phycis, Phycides, Brincus [g], Mullus, Cuculus, Phagros, Myllus, Lebias, Sparus, Aelia, Thryssa, Hirūdo, Squilla, Loligo, Passer, Dracænis, Polypodium, Sepia, Orphus, Gobius, Aphyæ, Acus, Cestræ.

Mnesimachus in Hippotropho:

Cùm Carcharijs Torpedo, Rana, Perca,
Lacertus, Trichias, Phycis, Brinchus, Mullus,
Cuculus.

SCEPINUS. Huius meminit Dorion libro De piscibus, & Attageinon [h] vocari scribit. VMBRA [i]. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Aeoliæ, Flutæque, Cynoglossi, & marinæ
Vmbræ [k].

Numenius piscem hunc σκιαδέα sic appellat:

His uenabere, capere piscem si cupis,
Aut magnum Synodontem, aut subsultorem Hippurum,
Aut sublimi cervice [l] Phagrum, & interdum gregatim [m] coëuntem Vmbram.

SYAGRIDES. Meminit harum Epichar-

mus in Hebes nuptiis, ac in Terra & mari. SPHYRAENAE[a]. Has pleniùs nutrire quàm Congros inquit Hicesius, gustui tamen ingratas esse, oriq; insuaues, ac succum generare mediocriter laudabilem. Dorion: Sphyrænam quam Cestram nuncupant. Epicharmus in Musis Cestra nominata Sphyrænam non ampliùs memorat, tanquam eædem sint:

Chalcidas, Canes, Cestras, uersicoloresque Percas.

Sophron in Mimis virilibus:

Cestræ Batin mandentes.

Speusippus libro secundo Similium, Acum, Sauridem, Cestram, vt valde similes, recenset. Attici vt plurimum Cestram Sphyrænam appellant, admodum rarò Sphyrænæ vocabulo vtentes. Apud Strattin igitur, in Macedonibus, quodam Attico, tanquam nomen ignoraret, interrogante, ac dicente,

Quisnam Sphyræna piscis est?

respondet alter,

Cestram uos Attici nuncupatis.

Antiphanes in EVthydico:

A. Oppidoquam frequens hic Sphyræna est.
B. Atticè Cestram oportet dicere.

Nicophon in Pandora:

Cestræ, ac lupi.

Epicharmus[b] in Hebes nuptiis:

Cestras, percásque uarias.

SEPIA. Aristophanes in Danaïdibus:

Idque Sepias habentem, ac Polypos.

Vocis σηπία penultima acuto notatur accẽtu, vt & harum dictionum, αἰτία[c], παιδιά, ταινία, οἰκία. Sepiam Aristoteles scribit octo pedes habere, ac inferiores duos ex iis, maximos: promuscides duas: & inter pedes ac promuscides os, & oculos: dentes[d] duos, alterum supra, alterum infra: in dorso testam: atramentum in Muti, quæ prope os iacet, & vesicæ figuram imitatur. Lata & læuis aluus est, bouis omaso[e] perquam similis. Pusillis pisciculis aluntur Sepiolę, distentis suis promuscidibus, veluti lineis piscatoriis, illos venantes. Cùm sæuit tempestas, Sepiam aiunt prehensis minoribus saxis vtraque sua promuscide, velut anchora, stabilitam quiescere. Persequente piscatore suum atramentum effundit Sepia, antrorsum profugere se simulans. Aiunt quoque, fœminæ tridente percussæ ac captæ mares auxiliari, eam in auersum retrahentes: maribus autem captis in fugam fœminas se conijcere. Ad bimatum Sepiæ vita non producitur, veluti nec Polypi. Idem libro quinto De animalibus autor est, Sepias & Loligines coïre amplexas inter se corpora, adaptantesq; mutuo ex aduerso narẽ[f], & brachia. Ex mollibus, vêre, primæ omnium pariunt, omni tẽpore grauidæ: quindecim diebus vtero[g] gerunt. Post partum oua edita mas persequitur, & afflatu[h] pleniora, floridiora, solidioráque vt sint, præstat. Coniugatim incedunt: mas quàm fœmina magis varius est, dorsóque nigrior. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Polypi, Sepiæ, uolucrésque Loligines. Adnotandum hoc quidem est Speusippi gratia, qui similes esse Loliginem ac Sepiam scripsit,

[a] [illegible] Plinio. [illegible] Cō- [illegible] illius [illegible] minus [illegible] lib. 8.

[b] [illegible] modò ci- [illegible] desuperuacua [illegible] dentur.

[c] [illegible] ludus: [illegible] domus.

[d] De hac re [illegible] Rond.

[e] [illegible] triplex est [illegible] reticu- [illegible] oma- [illegible]

[f] [illegible] Fi- [illegible] quā ceẽũt, [illegible] ita [illegible] Per- [illegible]

[g] [illegible] [illegible] tan- [illegible]

[h] [illegible] fo- [illegible]

A μος ἐν Ἥβας γάμῳ, καὶ ἐν γῇ, καὶ θαλάσσῃ. ΣΦΥΡΑΙΝΑΙ. ταύτας φησὶν Ἱκέσιος τροφιμωτέρας εἶναι τῶν γόγγρων, ἀπειθεῖς δὲ τὴν γεῦσιν καὶ ἀστόμους, εὔχυλοι δὲ μέσως. ὁ δὲ Δωρίων σφύραιναν φησίν, ἣν καλοῦσι κέστραν. Ἐπίχαρμος δὲ ἐν Μούσαις, κέστραν ὀνομάσας, οὐκ ἔτι σφυραίνας ὀνομάζει, ὡς ταὐτὸν οὔσας. χαλκίδας τε καὶ κυνὰς κέστρας τε πέρκας τ' αἰόλας. καὶ Σώφρων ἐν Ἀνδρείοις, κέστραι βότιν κάπτουσαι. Σπεύσιππος δὲ ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων, ὡς παραπλήσια ἐκτίθεται B κέστραν, βελόνην, σαυρίδα. καὶ οἱ Ἀττικοὶ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν σφύραιναν καλοῦσι κέστραν, σπανίως δὲ τῷ τῆς σφυραίνης ὀνόματι ἐχρήσαντο. Στράττις γοῦν ἐν Μακεδόσιν ἐρομένου τινὸς Ἀττικοῦ, ὡς ἀγνοοῦντος τὸ ὄνομα καὶ λέγοντος,

Ἡ σφύραινα δ' ἐστὶ τίς; φησὶν ὁ ἕτερος,
Κέστραν μὲν ὔμμες ὠττικοὶ κικλήσκετε.

Ἀντιφάνης ἐν ΕΥθυδίκῳ, πάνυ συχνὴ σφύραινα κέστραν ἀττικιστὶ δεῖ λέγειν. Νικοφῶν δ' ἐν Πανδώρᾳ, κέστραι καὶ λάβρακες. Ἐπίχαρμος Ἥβας γάC μῳ κέστρας τε πέρκας τ' αἰόλας. ΣΗΠΙΑ. Ἀριστοφάνης Δαναΐσιν καὶ ταῦτ' ἔχοντα σηπίας καὶ πολύποις. ὡς αἰτίας ἡ παραλήγουσα παροξύνεται, ὡς Φιλήμων ἱστορεῖ, ὁμοίως καὶ ταῦτα, παιδία, ταινία, οἰκία. τὴν σηπίαν δὲ Ἀριστοτέλης φησὶ πόδας ἔχειν ὀκτώ, ὧν τοὺς ὑποκάτω δύο μεγίστους, προβοσκίδας δύο, καὶ μεταξὺ αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ στόμα. ἔχει δὲ καὶ ὀδόντας δύο· τὸν μὲν ἄνω, τὸν δὲ κάτω. καὶ τὸ λεγόμενον ὄστρακον ἐν τῷ νώτῳ. ἐν δὲ τῇ μυD τίδι ὁ θολός ἐστιν. αὕτη δὲ κεῖται παρ' αὐτὸ τὸ στόμα, κύστεως τρόπον ἐπέχουσα. ἔστι δὲ οἱ κοιλία πλακώδης καὶ λεία, ὁμοία τοῖς τῶν βοῶν ἠνύστροις. τρέφονται δὴ μικραὶ σηπίαι τοῖς λεπτοῖς ἰχθυδίοις ἀποτείνουσαι τὰς προβοσκίδας ὥσπερ ὁρμιάς, καὶ ταύταις θηρεύουσαι. λέγεται δὲ ὡς ὅταν ὁ χειμὼν γένηται τῶν πετριδίων, ὥσπερ ἀγκύραις ταῖς προβοσκίσι λαμβανόμεναι ὁρμοῦσι. διωκομένη τε ἡ σηπία τὸν θολὸν ἀφίησι, καὶ ἐν αὐτῷ κρύπτεται, ἐμφήνασα φεύE γειν εἰς τοὔμπροσθεν. λέγεται δὲ ὡς καὶ θηρευθείσης τῆς θηλείας τριόδοντι, οἱ ἄρρενες ἐπαρήγουσιν ἀνθέλκοντες αὐτήν. ἂν δὲ οἱ ἄρρενες ἁλῶσιν, αἱ θήλειαι φεύγουσιν. οὐ διετίζει δ' ἡ σηπία, καθάπερ οὐδ' ὁ πολύπους. ἐν δὲ πέμπτῳ ζῴων αἱ σηπίαι φησὶ καὶ αἱ τευθίδες νέουσιν, ἅμα συμπεπλεγμέναι τὰ στόματα, καὶ τὰς πλεκτάνας ἐφαρμόττουσαι καταντικρὺ ἀλλήλαις. ἐφαρμόττουσι δὲ καὶ τὸν μυκτῆρα. τῶν τε μαλακίων τίκτουσιν πρῶται τοῦ ἔαρος αἱ σηπίαι, καὶ οὐ F κύουσι πᾶσαν ὥραν, καὶ κυΐσκονται πεντεκαίδεκα ἡμέραις. ὅταν δὲ τέκωσι, τὰ ᾠὰ ὁ ἄρρην παρακολουθῶν καταφυσᾷ καὶ στιφρᾷ. βαδίζουσι δὲ κατὰ ζυγά. καὶ ἔστιν ὁ ἄρρην τῆς θηλείας ποικιλώτερός τε καὶ μελάντερος τὸ νῶτον. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ φησίν, πώλυπές τε σηπίαι τε καὶ ποταναὶ τευθίδες. τοῦτο δὲ σημειωτέον πρὸς Σπεύσιππον, λέγοντα εἶναι ὅμοια σηπίαν καὶ τευθίδα.

Ἱππώνακτος δ' ἐν τοῖς ἰάμβοις εἰπόντος σηπίης A ὑπόσφαγμα, οἱ ἐξηγησάμενοι ἀπέδωκαν τὸ τῆς σηπίας μέλαν. ἔστι δὲ τὸ ὑπόσφαγμα, ὥς Ἐρασίστρατός φησιν ἐν Ὀψαρτυτικῷ, ὑπότριμμα. γράφει δ' οὕτως. ὑπόσφαγμα δ' ἐστὶ κρέασιν ὀπτοῖς ἐκ τοῦ αἵματος τεταραγμένοις μέλιτι, τυρῷ, ἁλί, κυμίνῳ, σιλφίῳ, † ἐξ ἑφθοῖς. καὶ Γλαῦκος δ' ὁ Λοκρὸς ἐν Ὀψαρτυτικῷ οὕτως γράφει, ὑπόσφαγμα δ' αἷμα ἑφθὸν καὶ σίλφιον, καὶ ἕψημα ἢ μέλι, καὶ ὄξος καὶ γάλα καὶ τυρὸς καὶ φύλλα εὐώδη τετμημένα. ὁ δὲ πολυμαθέστατος Ἀρχέστρατός φησιν. B

Σηπίαι δ' Ἀβδήροις τε Μαρωνείᾳ τ' ἐνὶ μέσῃ.

Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις, ἰχθῦς ἐωνημένος τις ἢ σηπίδιον. Καὶ ἐν Δαναΐσιν, Ὀσμύλια καὶ μαινίδια καὶ σηπίδια. Θεόπομπος Ἀφροδίτῃ, ἀλλ' ἔνδακε τὴν σηπίαν τὴν διαλαβοῦσαν, καὶ τοδὶ τὸ πολυπόδιον. Περὶ δὲ ἑψήσεως σηπιδίων Ἄλεξις ἐν Πονηρᾷ παράγει μάγειρον, τάδε λέγοντα. C

- σηπίαι πόσου;
Δραχμῆς μιᾶς τρεῖς. τῶν δὲ τὰς μὲν πλεκτάνας,
Καὶ τὰ πτερύγια συντεμὼν ἑφθὰ ποιῶ.
Τὸ δ' ἄλλο σῶμα κατατεμὼν πολλοῖς κύβοις
Σμήσας τε λεπτοῖς ἁλσὶ δειπνούντων ἅμα
Ἐπὶ τὸ τήγανον σίζων ἐπισίζων φέρω.

ΤΡΙΓΛΗ. κίχλη, διὰ τοῦ η. τὰ γὰρ εἰς λα λήγοντα θηλυκὰ, ἕτερον αἰτεῖ λάμβδα, σκύλλα, Τελέσιλλα. ὅσα δὲ ἐπιπλοκὴν ἔχει τοῦ γ εἰς η λήγει, τρώγλη, αἴγλη, ζεύγλη. τὴν δὲ τρίγλην D φησὶν Ἀριστοτέλης τρὶς τίκτειν τοῦ ἔτους ἐν πέμπτῳ ζώων, τεκμαίρεσθαι λέγων τοὺς ἁλιεῖς τοῦτο ἐκ τοῦ γόνου τρὶς φαινομένου περί τινας τόπους. μήποτε οὖν ἐντεῦθεν ἐστὶ καὶ τὸ τῆς ὀνομασίας ὡς ἀμίαι, ὅτι οὐ κατὰ μίαν φέρονται, ἀλλ' ἀγεληδόν. Σκάρος δὲ ἀπὸ τοῦ σκαίρειν, καὶ σκαρίς. ἀφύαι δ', ὡς ἂν ἀφυεῖς οὖσαι, τουτέστιν
162 δυσφυεῖς. θύννος, θυννὸς ὁ ὁρμητικὸς κατὰ τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολὴν διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ τῆς κεφαλῆς οἴστρου ἐξελαύνεσθαι. ἔστι δὲ καρχαρόδους E συναγελαστικὸς, παντοστικτος· ἔτι δὲ σαρκοφάγος. τὸ δὲ τρίτον τεκοῦσα ἄγονός ἐστι. γίνεται γάρ τινα σκωλήκια αὐτῇ ἐν τῇ ὑστέρᾳ, ἃ τὸν γόνον τὸν γινόμενον κατεσθίει. ἀπὸ δὲ τοῦ συμβεβηκότος Ἐπίχαρμος ὀνομάζει αὐτὰς κυφὰς ἐν Ἥβας γάμῳ, διὰ τούτων. ἄγε δὴ τρίγλας τε κυφὰς καχαρείους βαιόνας. Σώφρων δ' ἐν τοῖς Ἀνδρείοις τρίγολας τινὰς ἐν τούτοις ἐπονομάζει, τρίγολα ὀμφαλοτόμῳ καὶ τρίγολαν τὸν εὐδίαιον. ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ παιδὶ F κάπροι. Φυξὶς φησὶ τρίγλας μὲν πίονας. τρίγολαν δ' ὀπισθίαν, κἂν τοῖς Γυναικείοις δ' ἔφη, τρίγλαν γενειᾶτιν. Διοκλῆς δ' ἐν τοῖς πρὸς Κλείταρχον, σκληρόσαρκον εἶναί φησι τὴν τρίγλαν. Σπεύσιππος δ' ἐμφερῆ φησὶν εἶναι κόκκυγα, χελιδόνα, τρίγλαν. ὅθεν Τύφων φησὶν ἐν τοῖς περὶ ζώων τὸν τρίγολαν τινὰς οἴεσθαι κόκ-

Hipponax in Iambis hyposphagma [a] Sepiæ dixit. Interpretes atramentum exponunt. At Erasistratus in Opsartytico, intritũ esse vult, his verbis: Hyposphagma fit è carnibus assis, vel elixis, ac sanguine, cum sale, caseo, cumino, lasere. Glaucus verò Locrensis in Opsartytico scribit, hyposphagma parari ex elixo sanguine, sapa, lasere, melle, aceto, lacte, caseo, & olerum foliis benè olentibus, concisis. Archestratus plurimarum rerum cognitione instructus,

In Abderis Sepiæ, inquit, ac in media Maronëa.

Aristophanes in Thesmophoriazusis:

Emptus est piscis aliquis, uel Sepiola?

Idem in Danaidibus:

Osmylia, Mænidia, sepiolæ.

Theopompus in Venere:

Sepiam, quæ & exiguum Polypum hunc intercæpit [b], arrode.

Sepiolæ quo pacto elixandæ sint, Alexis in Improba docet, inducto coquo hæc loquẽte,

A. Sepiæ quanti? B. una drachma
Tres. A. harum brachia
Et pinnas [c] accipe: dissectásque elixa:
Corpus reliquum in quadrata frusta multa discinde,
Tuso sale perfrica, & cœnare statim ac incœperint,
Accedens, è stridente sartagine nobis affer.

ΤΡΙΓΛΗ [d]. Τρίγλη, vt & κίχλη, cum η, scribitur. Nam quæ fœminina in λα terminantur, alterum λ postulant, vt σκύλλα, & τελέσιλλα: quibus autem interseritur γ, ea in η desinunt, vt τρώγλη [e], αἴγλη, ζεύγλη. Aristoteles libro quinto De animalibus scribit, Mullum anno ter parere: inde piscatores coniectari, quòd locis quibusdam ter eorum fœtus appareat. Fortassis ergo inde nomẽ inditum est, vt Amiis [f], quòd sigillatim non eant, sed gregatim: Scaro & Scaridi, quod saliat [g], & palpitet: Aphyis, quod ἀφυεῖς siue δυσφυεῖς sint, id est coïtu [h] nõ procreentur: Thynno [i], quòd exoriente canicula ab asilo percitus magno impetu huc illuc ruit. Gregalis Mullus est, dentibus serratis, totus punctis maculosus, carniuorus. Annum tertium [k] cùm peragit, sterilescit, verniculis quibusdam in vtero genitis, qui conceptum fœtum absumunt. Epicharmus in Hebes nuptiis ab eo quod natura illis accidit, gibbos vocat, his verbis:

Agedum, & gibbos Mullos, & ingratos Bæonas.

Sophron in Mimis virilibus Trigolas [l] quosdam pisces appellat his verbis:

Trigolam umbilico [m] discisso.

ac rursum:

Trigolam tranquillum [n].

Idem in opere cui titulus est Puer,

Sparus, Phycis, Mullique pingues, & Trigolarum posterior [o] pars.

Idem in Mimis muliebribus:

Barbatum Mullum.

Diocles libris ad Cleitarchum, Mulli carnem esse duram scribit. Speusippus similes esse tradit, Cucullum, Hirundinem, Mullum. Quamobrem in opere De animalibus Typhon inquit, Trigolam quorumdam opinione Cucullum

cullum esse, ob consimilem formam, & eandem partium posteriorum duritiem, quam innuit Sophron, cùm ait,

Mullos pingues, & Trigolarum posteriora.

Plato in Phaone:

Dedignatur Mullus, nec amat uirilia:
Est enim Dianæ sacer, propterequae arrectum
pudendum odit.

Nam Hecatę[a] ob affinitatem nominis Mullus tribuitur. Trioditin enim, id est, Triuiam, & τρίγληνον[b] Hecaten appellant, ac ei trigesimo cuiusque mensis die cœnam apponunt. Eadem ratione Citharum Apollini priuatim consecrant, Mercurio Boaca, Baccho Exocœtum[c], Veneri Phaleridem, quod in Auibus inquit Aristophanes, vocis Phalli[d] significatu id ostendente: quem Passerem vocat, Neptuno quidam, ac maris fœturam, quam nonnulli Aphyam[c], alij Apryen nuncupant, Aphron alij, Veneri quoque, vt aiunt, charissimam, quòd ipsa è mari nata sit. Apollodorus libro De diis, Hecatæ sacrificari Triglā inquit, ob nominis cōgruentiam, quia triformis dea sit. Melanthius libro De mysteriis Eleusiniis, ei Triglam ac Mænida scribit immolari, quoniam etiam marina est Hecate. Hegesander Delphus in Dianæ festis ac sacris Mullum offerri ideo scribit, quòd illum existiment venenatum & mortiferum leporem marinum strenuè persequi, ac conficere. Quamobrem, cùm salutis hominum caussa id faciat, Venatrici deæ venator Mullus dicatur. Barbatum Sophron appellat, quia suauiores cæteris Mulli sint, quibus propendet barba. Athenis Trigla locus est in quo visitur Hecates Triglâthinæ statua. Itaque Chariclides in Catena, (ex indice scriptorum) ait:

O hera reginàque Hecate, triuiorum præses,
Triformis, triplici facie spectabilis, quæ Mullis
propitiaris.

Vinum in quo suffocatus Mullus fuerit, si vir bibat, ad venerem impotēs erit: si mulier, non concipiet, vt refert Terpsicles libro De venereis. Archestratus multiplici rerum historia celebris[f], laudatis iam Mullis ad Teichiuntem[g] agri Milesij captis, inquit:

In Thaso Mullum si obsonaberis, eo nusquam
Deteriorem accipies.

ac rursum:

Erythris littoralis bonus capitur.

Cratinus in Trophonio:

Nec iam licet AExonios[h] colore rubentes
Comesse Mullos, nec Pastinacam, nec atrum Melanurum.

Nausicrates comicus in Nauiculatoribus, AExonicos Mullos sic commendat:

A. Cum ipsis sunt natura elegantes
Colore flaui, quos fluctus AExonicus
Omnium[i] optimos educat illis in locis,
Quibus Luciferam adorant, & uenerantur uirginem,
Ad cœnam mittunt nautæ cùm munera.
B. Mullos dicis.

TAENIAE. Harum sic meminit Epicharmus:

Plurimum dilectæ Tæniæ, igne pauco egentes,
Suaui gustu, tenues.

Mythæcus in Opsartytico: Tęniā cùm exenteraueris, & caput amputaueris, abluito, in frusta diuidito: caseúmque postea, & oleum affundito.

A κυρία εἶναι, διά τε τὸ ἐμφερὲς καὶ τὴν τῶν ὀπισθίων ξηρότητα, ἣν σεσημείωται ὁ Σώφρων, λέγων, τρίγλας γε πίονας, τριγόλαν δὲ ὀπισθίαν. Πλάτων δὲ ἐν Φάωνι φησίν, ...

Τρίγλη δ' οὐκ ἐθέλειν νεύρων ἐπιήρανος εἶναι.
Παρθένου Ἀρτέμιδος γὰρ ἔφυ, καὶ στύματα μισεῖ.

τῇ δὲ Ἑκάτῃ ἀποδίδοται ἡ τρίγλη, διὰ τὴν τῆς ὀνομασίας κοινότητα. τριοδίτης γὰρ, καὶ τρίγληνος, καὶ ταῖς τριακάσι δὲ αὐτῇ τὰ δεῖπνα φέρουσι. κατὰ τὸ παραπλήσιον δὲ οἰκειοῦσιν Ἀπόλλωνι μὲν κίθαρον, B Ἑρμῇ δὲ βόακα, Διονύσῳ δὲ κιττὸν, καὶ Ἀφροδίτῃ φαλαρίδα, ὡς Ἀριστοφάνης ἐν Ὄρνισι κατὰ συνέμφασιν τοῦ φαλλοῦ. καὶ τὴν νῆτταν δὲ καλουμένην, Ποσειδῶνι τινὲς οἰκειοῦσι. καὶ τὸν θαλάττιον γόνον, ὃν ἡμεῖς μὲν ἀφύην, ἄλλοι δὲ ἀφρύην ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ ἀφρόν. προσφιλέστατον δὲ εἶναι καὶ τοῦτον Ἀφροδίτῃ, διὰ τὸ καὶ αὐτὴν ἐξ ἀφροῦ γεννηθῆναι. Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν τοῖς περὶ θεῶν, τῇ Ἑκάτῃ φησὶ θύεσθαι τρίγλην διὰ τὴν τοῦ ὀνόματος οἰκειότητα. τρίμορφος γὰρ ἡ θεός. Μελάν- C θιος δὲ ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων, καὶ τρίγλην καὶ μαινίδα, ὅτι καὶ θαλάττιος ἡ Ἑκάτη. Ἡγήσανδρος δὲ ὁ Δελφὸς τρίγλην παραφέρεσθαι ἐν τοῖς Ἀρτεμισίοις, διὰ τὸ δοκεῖν τοὺς θαλαττίους λαγὼς θανασίμους ὄντας θηρεύειν ἐπιμελῶς, καὶ καταναλίσκειν. διόπερ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ποιοῦσα, τῇ κυνηγετικῇ θεῷ ἡ κυνηγέτις ἀνάκειται. γενεᾶτιν δὲ ἔφη τὴν τρίγλην Σώφρων, ἐπεὶ αἱ τὸ γένειον ἔχουσαι ἡδίονές εἰσι μᾶλλον τῶν ἄλλων. Ἀθήνησι δὲ καὶ τόπος τις Τρίγλα καλεῖται, D καὶ αὐτόθι ἐστὶν ἀνάθημα τῇ Ἑκάτῃ Τριγλανθίνῃ. διὸ καὶ Χαρικλείδης ἐν Ἀλύσει φησὶν, δέσποιν' Ἑκάτη τριοδῖτι, τρίμορφε, τριπρόσωπε, τρίγλαις κηλευμένη. ἐὰν δὲ ἐναποπνιγῇ τρίγλη ζῶσα ἐν οἴνῳ, καὶ τοῦτο ἀνὴρ πίῃ, ἀφροδισιάζειν οὐ δυνήσεται, ὡς Τερψικλῆς ἱστορεῖ ἐν τῷ Περὶ Ἀφροδισίων· κἂν γυνὴ δὲ πίῃ τοῦ αὐτοῦ οἴνου, οὐ κυΐσκεται. ὁμοίως δὲ οὐδὲ ὄρνις. ὁ δὲ πολυΐστωρ Ἀρχέστρατος ἐπαινέσας τὰς κατὰ Τειχιοῦντα τῆς Μιλησίας τρίγλας ἑξῆς φησί.

E Κἂν Θάσῳ ὀψωνεῖς τρίγλην κοὐ χείρονα λήψῃ.
Ταύτης εἰν Ἐρυθραῖς ἀγαθὴ θηρεύεται αἰγιαλῖτις.

Κρατῖνος δ' ἐν Τροφωνίῳ φησὶν, οὐδ' Αἰξωνίδα ἐρυθρόχρων ἐσθίειν, ἔτι τρίγλην οὐδὲ τρυγόνος οὐ † δεινούφην μελανούρου. Ναυσικράτης δὲ ὁ κωμῳδοποιὸς ἐπαινεῖ τὰς Αἰξωνικὰς τρίγλας ἐν Ναυκλήροις, λέγων οὕτως,

Μετ' αὐτῶν δὲ εἰσὶν ἐκπρεπεῖς φύσιν
Αἱ ξανθόχρωτες ἃς κλύδων Αἰξωνικὸς
Πασῶν ἀρίστας ἐν τόποις παιδεύεται.
F Αἷς καὶ θεὰν τιμῶσι φωσφόρον κόρην
Δείπνων, ὅταν πέμπωσι δῶρα ναυτίλοι.
Τρίγλας λέγεις.

ΤΑΙΝΙΑΙ. καὶ τούτων Ἐπίχαρμος μέμνηται.

Καὶ φίνταται ταινίαι λεπταὶ μὲν, ἀδεῖαι δὲ κώλιτου πυρός.

Μύθαικος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ ταινίαν φησὶν ἐκκοιλίξας τὰν κεφαλὰν ἀποταμὼν ἀποπλύνας καὶ ταμὼν τεμάχεα κατάχει τυρὸν καὶ ἔλαιον.

πλεῖσται δὲ γίνονται καὶ κάλλισται κατὰ τὸν πρὸς τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Κάνωπον, καὶ ἐν Σελευκείᾳ τῇ πρὸς Ἀντιοχείᾳ. ὅταν δ' Εὔπολις ἐν Προσπαλτίοις λέγῃ, μήτηρ τις αὐτῷ, Θρᾶττα ταινιόπωλις, τὴν ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων λέγει καὶ τὰς ζώνας, αἷς αἱ γυναῖκες περιδέονται. ΤΡΑΧΟΥΡΟΙ. τούτων ὡς ξηροτέρων μέμνηται Διοκλῆς. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ φησὶν

Ἀκονίας κιγκάλους τε καὶ ἀλλοπίην τράχουρον.

ΤΑΥΛΩΠΙΑΣ. περὶ τούτου Ἀρχέστρατος ἱστορεῖ. B

Καὶ νεαροῦ μεγάλου ταυλωπία ἐν θέρει ὠνοῦ,
Κρανίον ὅταν Φαέθων πυμάτην ἁψῖδα διφρεύῃ, (αὐτοῦ.
Καὶ παράθες θερμὸν ταχέως καὶ τρίμμα μετ'
Ὅπλα δ' ἀμφ' ὀβελίσκον ἑλὼν ὑπογάστριον αὐτοῦ.

ΤΕΥΘΙΣ. Ἀριστοτέλης εἶναί φησι καὶ ταύτην τῶν συναγελαζομένων. ἔχειν τε τὰ πλεῖστα τῆς σηπίας, τὸν τῶν ποδῶν ἀριθμὸν, τὰς προβοσκίδας. τῶν δὲ ταύτης ποδῶν οἱ μὲν C κάτω μικροί εἰσι, οἱ δ' ἄνω μείζους, καὶ τῶν προβοσκίδων ἡ δεξιὰ παχυτέρα, καὶ τὸ ὅλον σωμάτιον τρυφερὸν καὶ ὑπομηκέστερον. ἔχει δὲ καὶ θολὸν ἐν τῇ μύτιδι οὐ μέλανα, ἀλλ' ὠχρόν· καὶ τὸ ὄστρακον μικρὸν λίαν καὶ χονδρῶδες. ΤΕΥΘΟΣ. ὁ δὲ τεῦθος μόνῳ ταύτης διαφέρει τῷ μεγέθει. γίνεται δὲ καὶ τριῶν σπιθαμῶν. τὸ δὲ χρῶμά ἐστιν ὑπέρυθρος, καὶ τῶν ὀδόντων τὸν μὲν κάτω ἐλάττονα ἔχει, τὸν δὲ ἄνω μείζονα. ἄμφω δὲ μέλανας D καὶ ὁμοίους ῥύγχει ἱέρακος. ἀναπτυχθεὶς δὲ κοιλίαν ἔχει ὁμοίαν τῇ ὑείᾳ. ἐν δὲ πέμπτῳ ζώων, βραχύβια φησὶν εἶναι τὸν τεῦθον καὶ τὴν σηπίαν. Ἀρχέστρατος δ' ὁ πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν διὰ γαστριμαργίαν περιελθὼν καὶ πλεύσας φησὶ,

Τευθίδας ἐν Δίῳ τῷ Πιερικῷ παρὰ χεῦμα
Βαφύρα καὶ ἐν Ἀμβρακίᾳ παμπληθέας ὄψει.

Ἄλεξις δ' ἐν Ἐρετρικῷ τάδε ποιεῖ λέγοντα μάγειρον·

Τευθίδες, πίνναι, βατὶς, δῆμος, ἀφύαι. (ρον,
Κρεάδι' ἐντερίδι' ἄλλα· τὰς μὲν τευθίδας E
163 Τὰ πτερύγι' αὐτῶν συντεμὼν στεάτιον μικρὸν παραμίξας περιπάσας
Ἡδύσμασι λεπτοῖς χλωροῖς ὠνθύλευσα.

Καὶ πέμμα δέ τι τευθίδα ὀνομάζειν Ἡρακλέα ἐν Ἀρτοποιικῷ φησι Πάμφιλος. ΥΕΣ. Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, ἦν δ' ὑαινίδες, βούγλωσσοί τε καὶ κίθαρος ἐνῆς. λέγει δέ τινας καὶ ὗας διὰ τούτων, χαλκίδες τε ὗές τε ἱέρακές τε χ' ὡ πίων κύων. εἰ μὴ ἄρα οὗτοι οἱ αὐτοί εἰσι τῷ κάπρῳ. Νουμήνιος δ' ἐν τῷ Ἁλιευτικῷ ἄντικρυς ὕαιναν F τινα καταριθμεῖται ἐν τούτοις,

Κανθαρίδα προφανεῖσαν ὕαινάν τε τρίγλην τε.

Καὶ Διονύσιος ἐν Ὀψαρτυτικῷ τῆς ὑαίνης μνημονεύει. Ἀρχέστρατος δ' ὁ ὀψοδαίδαλος.

Ἐν δ' Αἴνῳ καὶ τῷ Πόντῳ τὴν ὗν ἀγόραζε,
Ἣν καλέουσι τινὲς θνητῶν ψαμμῖτιν ὀρυκτήν,
Τούτου τὴν κεφαλὴν ἕψει μηδὲν προσενεγκὼν
Ἡδυσμ. ἀλλ' ἐς μοῦνον ὕδωρ ἐνθεὶς, θαμὰ κινῶν,
Ὕσσωπον παράθες τρίψας, κἂν ἄλλο τι χρήζῃς

Tæniæ plurimæ sunt ac pulcherrimæ ad Canopum vicinum Alexandriæ, & in Seleucia prope Antiochiam. Cùm autem EVpolis in Nouis[a] dixit:

E Thracia mater ipsi fuit, quæ uendebat tænias.

textus, ac cinctus significat, quibus præcinguntur mulieres. TRACHVRI. Hos Diocles memorat, & inter sicciores pisces reponit. Numenius in Halieutico:

Aconiæ,[b] Cincali, & uarius Trachurus[c].

TAVLOPIAS[d]. De hoc Archestratus narrat:

Magni recentisque Taulopiæ æstate mercare
Caput, cum ad supremum cœli ambitum Phaëthon[e] currum aget,
Celeriterque appone calidum, cum intrito,
Detracto abdomine[f], in ueru assatum.

LOLIGO.[g] Aristoteles, ex piscibus esse tradit qui simul congregantur, habereq; plurima Sepiæ similia, eũdem pedum numerum, ac promuscidas, & è pedibus, inferiores quidem, paruos, superiores, maiores, promuscidem dextram, crassiorem, corpusculũ totum molliusculum, & oblongum: in vesica humorẽ cõtineri, pallidum, non atrum[h]: exigua valde testa, & cartilaginea. TEVTHVS à Teuthide magnitudine sola discrepat: ad tres vsque dodrantes is adolescit, colore subruber. E dentibus, inferior minor est, superior maior, ambo verò nigri, & accipitris rostro similes. Dissecti patefactique venter suillo[k] similis est. Idem libro quinto De animalibus Teuthi ac Sepiæ vitam esse breuem asserit. Archestratus, qui gulæ caussa terrã maréq; peragrauit, & nauigio circumiit, de Teuthide hoc scripsit:

Teuthidas in Dio[l], & ad Euripum sita Pyrrha,
Et in Ambracia tincturis[m] nobili permultas uidebis.

Alexis in Eretrico hæc loquentem coquum inducit:

Teuthides, Pinnæ, Batis, Aphyarum natio:
Carnis, & interaneorum frustula: Teuthidas
Concisis earum alis, adipis admixto paululo, insperso sale,
Scitamentis ex olere uiridi, minutim tuso, farctas condiui.

SVES. Ὗες[n]. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Adfuerunt Hyænides[o], Soleæ, ac Citharus.

Idem etiam ὗες dixit his verbis:

ὗες, Chalcides, Milui, ac pinguis Canis:

nisi forte ὗες iidem sint cum Caprisco. Numenius in Halieutico manifestè Hyænam quandam recenset, hoc versu:

Cantharidem[p] prius uisam, Hyænámque, ac Mullum.

Dionysius in Opsartytico Hyænæ facit mentionem. Archestratus Opsodædalus:[q]

In AEno ac Ponto Hyænam eme
Quam mortalium quidam uocant Arenæ suffossorem piscem,
Huius caput elixa, nihilque[r] adijce condimenti
Præter affusam solam aquam: frequenter commoue,
Deinde hyssopum tritum adde: acre uerò si aliud quidpiam

Desideres, intinge aceto: & mandendo sic festina, vt præ deglutiendi studio ac celeritate teipsum strangules:
Eius uero ceruicem, [a] ac iuguli uicinã aliam partem, assa.

Numenius in Halieutico Psammathidem [b] fortasse Suem vocat, cùm ait:

Aliâs Carchariam, aliâs impetu ruentem Psammathidem.

HYCCAS. Hyccam sacrum piscem in Hymnis Callimachus sic appellat:

Diuinus ac sacer Hyccas.

Numenius in Halieutico:

Vel Sparũ, uel Hyccas gregatiles, uel Phagrum, Ad saxa captum. [c]

Timæus libro decimotertio historiarum, cùm de Hycaro [d] Siciliæ oppidulo verba facit, sic appellatum refert, quia in eum locum primi homines qui venerunt, pisces vocatos Hyccas cùm illic reperissent prægnantes, eo augurio & omine, agrum Hyccarum nominauerint. Zenodotus scribit Erythrinũ Hyccam à Cyrenæis vocari. Hermippus Smyrnæus suis commentariis in Hipponactem, Hyccam esse Iulidẽ autumat: eámq; vix capi tradit: quamobrem Philetas dixit:

Nec Hyccas, ultimus [e] piscis, effugit.

PHAGRVS. Speusippus libro secundo Similium, Hepatum, Erythrinum, Phagrum similes esse scribit. Meminit eius Numenius in versibus antea citatis. Aristoteles eum scribit esse carniuorum, solitarium [f], corde triangulo, vigere [g] vere. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Acus, Phagrique, ac Lupi.

Meminit & Phagri in Thuriopersis Metagenes. Ameipsias in Barba:

Orphis, cartilagineis [h], Phagris cibus eris.

Hicesius scribit Phagrũ, Chromin, Anthiam, Acarnanem, Orphum, Synodontin, Synagridem genere similes esse, nempe dulces, [i] subadstringentes [k], multum alere, &, vt par est ad proportionem excerni difficile. Carnosi ex iis, magis terrestres, & quibus minus est pinguedinis, largiùs nutriunt. Archestratus inquit, exoriente Syrio edendum esse Phagrum:

In Delo, Eretriáque, ad maris littora bene portuosa:
Caput eius solum eme, ac posteriora [l],
Reliqua piscis huius ne domum feras.

Strattis in Limnomeda:

Auidè multos & magnos Phagros uorauit.

Idem in Philoctete.

Deinde in macellum profecti adultos obsonantur
Magnósque Phagros, & tenerarum
Copaïdum [m] salsa frusta, è rotundis lateribus.

Est & lapidis genus Phagros. Cretenses enim cotem Phagron vocant, vt inquit Simmias.

CHANNAE. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Ac multum hiantes Channas, uario uentre Cestras, Asellos.

Numenius in Halieutico:

Channas, Colias, & fuscum Coracinum.

Dorion quoque libro De piscibus hanc commemorat: Aristoteles libro περὶ τῶν ζωϊκῶν, atram è rubro esse tradit, ac Pœcilogrammon, quòd atris lineis varia sit.

A Δριμὺ δι' εἰς ὄξος κατ' ἐμβάπ]ε ἐκ' ἐπείγου
Οὕτως ὡς πνίγεσθαι ὑπὸ σπουδῆς καταπίνων.
Τὴν λοφιὰν δ' ὄπ]αν αὐτῆς καὶ τἄλλα τὰ πλεῖστα.

Μή ποτ' οὖν καὶ ὁ Νουμήνιος ἐν τῷ Ἁλιευτικῷ τὴν ὗν ψαμαθίδα καλεῖ ἐπὰν λέγῃ,

Ἄλλοτε καρχαρίην, ὅτε ῥόθιον ψαμαθῖδα.

ΥΚΚΑΙ. Τὸν ὕκκην Καλλίμαχος ἐν ἐπιγράμμασιν ἱερὸν ἰχθὺν καλεῖ διὰ τούτων, Θεὸς δ' οἱ ἱερὸς ὕκκης. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ,

B Ἠ σπάρον ἢ ὕκκας ἀγεληΐδας, ἢ ἐπὶ φάγρον Πέτρῃ ἀλωόμενον.

Τίμαιος δ' ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν περὶ τοῦ Σικελικοῦ πολιχνίου (λέγω δὲ τῶν Ὑκκάρων) διαλεγόμενος, προσαγορευθῆναί φησι τὸ πολίχνιον διὰ τὸ τοῖς πρώτοις τῶν ἀνθρώπων ἐλθόντας ἐπὶ τὸν τόπον, ἰχθῦς εὑρεῖν τοὺς καλουμένους ὕκκας καὶ τούτους ἐγκύους, δι' οὓς οἰωνισαμένους Ὕκκαρον ὀνομάσαι τὸ χωρίον. Ζηνόδοτος δέ φησι Κυρηναίους τὸν ὕκκην καλεῖν ἐρυθρῖνον. Ἕρμιππος δ' ὁ Σμυρναῖος ἐν τοῖς περὶ Ἱππώνακτος ὕκκην ἀκούει τὴν ἰούλιδα. εἶναι δ' αὐτὴν δυσθήρατον. διὸ καὶ Φιλήταν φάναι, οὐδ' ὕκκη ἰχθὺς

C ἔσχατος ἐξέφυγε. ΦΑΓΡΟΣ. Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων παραπλήσια φησὶν εἶναι φάγρον, ἐρυθρῖνον, ἥπατον. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Νουμήνιος ἐν τοῖς προκειμένοις. Ἀριστοτέλης δὲ σαρκοφάγον εἶναι φησὶν αὐτὸν καὶ μονήρη, καρδίαν τε ἔχειν τρίγωνον, ἀκμάζειν τε ἔαρος. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ φησὶν, Λόνες φάγροι τε καὶ λάβρακες. μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ Μεταγένης

D ἐν Θουριοπέρσαις. Ἀμειψίας δ' ἐν Κόννῳ, ὀρφοῖς, σελαχίοις τε καὶ φάγροις ἔσῃ βορά. Ἱκέσιος δέ φησι φάγροι καὶ χρόμις καὶ ἀνθίας καὶ ἀκαρνᾶνες καὶ ὀρφοὶ καὶ συνόδοντες καὶ συναγρίδες, τῷ μὲν γένει παραπλήσιοι ὑπάρχουσι (γλυκεῖς τε γὰρ καὶ παραστύφοντες καὶ τρόφιμοι) κατὰ λόγον δὲ καὶ δυσέκκριτοι. τροφιμώτεροι δ' αὐτῶν οἱ σαρκώδεις καὶ γεωδέστεροι, ἐλάττονά τε πιμελὴν ἔχοντες. Ἀρχέστρατος δέ φησι, Σειρίου ἀνατέλλοντος δεῖν τὸν φάγρον ἐσθίειν,

Δήλῳ τ' Ἐρετρίᾳ τε κατ' εὐλίμενους ἁλὸς

E οἴκους. (κείνης
Τὴν κεφαλὴν δ' αὐτοῦ μόνον ὠνοῦ καὶ μετ' ἐ-
ΟὐΡαῖον· τὰ δὲ λοιπὰ δόμον μηδ' ἂν ἐσενέγκῃς.

μνημονεύει δὲ φάγρου καὶ Στράττις ἐν Λιμνομέδᾳ. πολλοὺς δὴ μεγάλους τε φάγρους ἐγκάψας. καὶ ἐν Φιλοκτήτῃ, καθ' εἰς ἀγορὰν ἐλθόντες ἁδροὺς ὀψωνοῦσι μεγάλους τε φάγρους καὶ Κωπαΐδων ἁπαλῶν τεμάχη στρογγυλοπλεύρων. ἔστι δὲ καὶ γένος λίθου φάγρος. ἡ γὰρ ἀκόνη κατὰ Κρῆτας φάγρος, ὥς

F φησι Σιμμίας. Χάνναι. Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, μεγαλοχάσμονάς τε χάννας κἠλεφαπλεγάστορας ὄνους. Νουμήνιος ἐν Ἁλιευτικῷ, Χάννους τε σκελίας τε καὶ ἐννυχίην πίτυνον. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ περὶ ζώων ποικιλέρυθρον μέλαιναν αὐτὴν ὀνομάζει, καὶ ποικιλόγραμμον διὰ τὸ μελαίναις γραμμαῖς πεποικίλθαι.

ΧΡΟΜΙΣ. καὶ τούτου μνημονεύει Ἐπίχαρμος λέγων, καὶ σκιφίας χρόμιάς τε ὃς ἐν τῷ ἦρι κατὰ τὸν Ἀνάνιον ἰχθύων πάντων ἄριστος. Νουμήνιος δ' ἐν Ἁλιευτικῷ.

Ὕκην ἢ καλλίχθυν ἠὲ χρόμιν, ἄλλοτε δ' ὀρφὸν.

καὶ Ἀρχέστρατος,

Τὸν χρόμιν ἐν Πέλλῃ λήψῃ μέγαν, ἔστι δὲ πίων

Ἂν θέρος ᾖ, καὶ ἐν Ἀμβρακίᾳ. ΧΡΥΣΟΦΡΥΣ. Ἄρχιππος ἐν Ἰχθύσιν, ἱερὸς Ἀφροδίτης χρύσοφρυς Κυθηρίας. τοὺς δ' ἰχθῦς τούτους φησὶν Ἱκέσιος, καὶ τῇ γλυκύτητι καὶ τῇ ἄλλῃ εὐστομίᾳ πάντων εἶναι ἀρίστους. εἰσὶ δὲ καὶ τροφιμώτατοι. τίκτουσι δὲ ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ὁμοίως τοῖς κεστρεῦσιν, οὗ ἂν ποταμοὶ ῥέωσιν. μνημονεύει δ' αὐτῶν καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Μούσαις, καὶ Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων. Εὔπολις δ' ἐν Κόλαξι φησὶν δραχμῶν ἑκατὸν ἰχθῦς ἐωνημένος, μόνον ὀκτὼ λάβρακας, χρύσοφρυς δώδεκα. ὁ δὲ σοφὸς Ἀρχέστρατος ἐν ταῖς ὑποθήκαις λέγει,

Χρύσοφρυν ἐξ Ἐφέσου τὸν πίονα μὴ παράλειπε,

Ὃν κεῖνοι καλέουσιν ἰωνίσκον. λαβὲ δ' αὐτὸν,

Θρέμμα Σελινοῦντος σεμνοῦ, πλύνον δέ νιν ὀρθῶς,

Εἶθ' ὅλον ὀπτήσας παράθες κἂν ᾖ δεκάπηχυς.

ΧΑΛΚΙΔΕΣ. καὶ τὰ ὅμοια θρίσσαι, τριχίδες, ἐρίτιμοι. Ἱκέσιός φησιν, αἱ λεγόμεναι χαλκίδες καὶ οἱ τράγοι, καὶ αἱ ῥαφίδες καὶ θρίσσαι, ἀχυρώδεις καὶ ἀλιπεῖς, καὶ ἄχυλοι. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Ἥβας γάμῳ, χαλκίδες θ' ὕες τε ἱέρακές τε χ' ὦ πίων κύων. Δωρίων δὲ χαλκιδικὰς αὐτὰς ὀνομάζει. Νουμήνιος δέ φησι,

Σὺ δ' αὖ καὶ χαλκίδ' ἐκείνην,

Αὕτως αὖ πείραιο καὶ ὀλίγην μαινίδα.

Διαφέρει δὲ τῆς χαλκίδος ὁ χαλκεύς, οὗ μνημονεύει Ἡρακλείδης ἐν Ὀψαρτυτικῷ, καὶ Εὐθύδημος ἐν τῷ περὶ ταρίχων, λέγων αὐτοὺς γίνεσθαι ἐν τῇ Κυζικηνῶν χώρᾳ, περιφερεῖς τε εἶναι καὶ κυκλοειδεῖς. ΘΡΙΣΣΩΝ δὲ μέμνηται Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζῴων καὶ ἰχθύων, ἐν τούτοις. μόνιμα θρίσσα ἐγκρασίχολος μεμβράς, κορακῖνος, ἐρυθρῖνος, τριχίς. ΤΡΙΧΙΔΩΝ δὲ Εὔπολις ἐν Κόλαξιν,

164 Ἐκεῖνος ἦν φειδωλὸς ὃς ἐπὶ τοῦ βίου, (παξ,

Πρὸ τοῦ πολέμου μὲν τριχίδας ὠψώνησ' ἅ-

Ὅτε ταὶ Σάμῳ δ' ἦν ἡμιωβολίου κρέα.

Ἀριστοφάνης ἐν Ἱππεῦσι, αἱ τριχίδες εἰ γένοιντο ἑκατὸν τοῦ ὀβολοῦ. Δωρίων δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων, καὶ τῆς ποταμίας μέμνηται θρίσσης, καὶ τὴν τριχίδα τριχίαν ὀνομάζει. Νικοχάρης Λημνίαις, τριχιάδας δὲ καὶ τὰς πρημνάδας τὰς θυννίδας ἔλεγον. Πλάτων Εὐρώπῃ ἁλιευόμενος ποτ' αὐτὸν εἶδον Ἀνδράχμη μετὰ πρημνάδων· κἄπειτ' ἀφῆκεν ὅτι ἦν βόαξ. ὁμοίως δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ ζῴων μορίων. ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ ζωϊκῷ τριχίδα τὸν λεγόμενον, ὅτι ἥδεται ὀρχήσει καὶ ᾠδῇ καὶ ἀκούσας ἀναπηδᾷ ἐκ τῆς θαλάσσης. τῶν δ' ΕΡΙΤΙΜΩΝ μέμνηται Δωρίων λέγων κατὰ τὸ αὐτὸ ποιεῖν τῇ χαλκίσιν, ἡδεῖς δὲ εἶναι τοὺς ἐν ὑποτρίμματι. Ἐπαίνετος δ' ἐν τῷ περὶ ἰχθύων φησὶ, γαλεὸν σμυρίδα, ἣν ἔνιοι καλοῦσι κυνὸς εὐνὰ χαλκίδας τὰς καλοῦσι καὶ σαρδίνους Ερι-

A CHROMIS. Epicharmus sic huius meminit:

xiphias, & Chromis[a].

Quod scribit Ananius, piscium omnium hic vêre est optimus. Numenius in Halieutico:

Hycam, uel Callichthyn, uel Chromin, & alias Orphum.

Archestratus:

Pellæ[b] *Chromin accipies, æstate*

Pinguem, & in Ambracia.

CHRYSOPHRYS. Archippus in Piscibus:

Veneri sacer Cytheriæ[c] *Chrysophrys.*

B Hicesius hos pisces gustatu saporísque gratia alios omnes anteire scribit. Plurimũ quidem alunt. Pariunt, vt inquit Aristoteles, similiter ac Cestrei, qua fluunt[d] amnes. Horum Epicharmus in Musis, ac Doriõ libro De piscibus, meminere. EVpolis in Assentatoribus:

Centum drachmis pisces mercatus: lupos

Tantum octo: Chrysophryas duodecim.

Archestratus ille sapiẽs in suis Præceptionib⁹.

Chrysophryn ex Epheso pinguem ne prætermittas,

C *Quem illi uocant Ioniscum, hunc compara,*

Alumnum Selinuntis uenerandæ: rectè illum abluito,

Deinde integrum assum appone, uel si cubitorum decem fuerit.

CHALCIDES, & similes illis pisces, Thrissæ, Trichides, Eritimi. Hicesius scribit, quas Chalcidas nuncupant, Hircos[e], Acus, Thrissas acerosas[f] esse, minimè pingues, & exsuccas. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Chalcides, Sues, Milui, & optimus Canis.

D Dorion Chalcidicas appellat. Numenius,

Tu uerò & illam Chalcida.

Hoc modo experire, ac pusillam Mænida.

Chalcis, à Chalceo, id est, Fabro, discrepat. Fabri Heraclides in Opsartytico meminit, itémque EVthydemus libro De salsamentis, eum scribens in Cyzicenorum regione nasci, esséq; rotundum ac orbiculatum. THRISSARVM mentionem sic Aristoteles fecit libro De animalibus & piscibus. Locum non mutant Thrissa, Encrasicholos, Membras, Coracinus, Erythrinus, Trichis. Trichias[g] EVpolis in Assentatoribus nominat:

E *Parcus ille fuit, qui toto uitæ spatio*

Ante belli tempora Trichias obsonatus est semel,

Cum semiobolo ueniret caro Sami.

Aristophanes in Equitibus:

Trichides si uendantur obolo centum.

Dorion libro De piscibus, fluuiatilis Thrissæ meminit, Trichidáque Trichiam vocat. Nicochares in Lemniis:

Trichiadas uerò, & Premnadas:

sic autẽ Thynnidas vocat. Plato in EVropa:

F *Eum aliquando, dum piscaretur Andrachmei, uidit cum*

Premadibus, & quia Boax[h] *esset, dimisit.*

Similiter & Aristoteles libro quinto De animaliũ historia, & in libro περὶ τῶν ζωϊκῶν, Thrissam Orchestridem vocari scribit, quòd saltatione & cantu gaudeat, cóque audito exiliat è mari. ERITIMOS Dorion memorat: cum Chalcidibus eosdem putat esse, ac cum hypotrimmate placere inquit. Epænetus libro De piscibus: Mustellã, Smaridẽ, quã ἐριτοσυναν[h], Chalcidas quas Sardinas vocat, Eri-

mos, Miluum, Hirundinem. Aristoteles libro quinto historiæ animalium, Sardinos Chalcidas appellat. Callimachus in Gentium nomenclaturis, ita scribit: Encrasicholos Eritimos Chalcedonij nuncupant: Chalcidas Trichia: Atherinam Ictar. Idem in alia parte sui operis cùm piscium nomina recenset, inquit: Ozenam Osmylium Athenienses vocant: Eritimos verò[a], Thurios, & Iopas[b]. Iopum sic meminit in Bœotiaco Nicander:

Vt cùm circa greges Iopum generosos
Aut Phagri, aut lautiores[c] Boopes, aut Orphus.

Aristophanes in Olcadibus:

Me miserum, qui in Trichidum muria[d] primus
sim demersus.

Pisces enim, qui vt super pruna coquātur, idonei sunt, intingebant muriæ quam Thasiam vocabant, vt in Vespis ait idem poëta:

Ac prius muriam bis ille Anthracidum[e] bibit.

Quoniam verò ad hunc sermonem ventum est, & de Thrissis iam disseruimus, agedum, qui pisces THRATTAE sint apud Archippum, in Piscibus fabula, hîc explicemus. Nā in ea scriptione piscium Atheniensium is nomina & appellationes recitat:

Reddamus inuicem quæcumque habemus:
Nos quidem Thrattam[f], & Atherinam tibicinā,
Ac Thyrsi filiam Sepiam: & Triglias[g]:
Et qui summum magistratum gessit, Eucliden:
Et ex Anagyrensi[h] tribu, Coruinos[i],
Et Cobij Salaminiensis fœtum:[k]
Et assessorem consiliariúmque Batrachon[l] ex
Oreo[m].

In his poëtæ versibus aliquis fortassis quæsierit, inter pisces quænam Thrattæ sint, quas hominibus se reddituros paciscuntur. At quoniam priuatim de hoc scriptoris loco quædam conscripsi, quę ad hanc rem maximè faciunt, explicabo. Thratta reuera marinus pisciculus est. Huius meminit Mnesimachus comœdiæ scriptor mediæ, in Hippotropho, his verbis:

Myllus, Lebias, Sparus, AEolias,
Thratta[n], Hirundo, Squilla, Loligo.

Dorotheus Ascalonites libro centesimooctauo Collectionis vocabulorum, Thettam scribit, vel deprauato codice eius fabulæ[o] deceptus, vel insolitam eam dictionē correctam sic pronuntians. Prorsus enim apud Atticorū nullum extat Thetta vox. Quòd autem marinum pisciculum Thrattam nuncuparunt, Anaxandrides in Lycurgo palam facit his verbis:

Coïre cum Coracinidiis, Percidiis, & Thrattidiis.

itémque Antiphanes in Tyrrheno:

A. Hic quidem mihi piscator est: solum id mihi
Restabat, male ut audirem.
B. Quid ita? A. Thrattam,[p] uel Psettam quandam,
Vel Muræenam, uel malum ingens quodpiā dabit
Marinum.

PASSERES. Hos Diocles reponit inter licciores. Speusippus libro secundo Similium, Passerem, Soleam, Tæniam, valde similes esse tradit. Aristoteles libro quinto historiæ animaliū hæc scribit. Similiter ex pisciculis plurimi semel pariūt, veluti & Fusanei, quos multos simul retibus circūdant, Chromis, Passer, Thynnus, Pelamys, Cestreus, Chalcides, & id genus alij.

a Quidam in ... exi... sæpe.
b A viridi, cœ... colore ...
c ...: præ... res.
d Alij: qui Tri... primus ...
e Pisciculorum minutorum, qui in pruna assantur.
f Scortorū, quæ ... Athenis fa... fuerunt, ... nomina.
g Atheniensem, vt suspicor, familiam, à Mullis cognominatam.
h Anagyrenses, ... tribus Erechtheidis.
i Coruos nigros, ...
k Ciuem quendam Salamine ... ortundum.
l Hæc vox Ranam significat, quam poeta marinam intellexit.
m EVbœæ ciuitate.
n Thratta Alausa marina, parua, arida, exsucca: Thrissa verò idem piscis aquis dulcibus, in quas migrauit, spinatus, & succulentus.
o Mnesimachi.
p ... de pisce ... sunt; & ...

A μαις, ἱέρακα, χελιδόνα. Ἀριστοτέλης δ᾽ ἐν πέμπτῳ ζώων ἱστορίας, σαρδίνους αὐτὰς καλεῖ. Καλλίμαχος δ᾽ ἐν ἐθνικαῖς ὀνομασίαις γράφει οὕτως· Ἐγκρασίχολος, ἐρίτιμος, Χαλκηδόνιοι. τριχίδια, χαλκὶς, ἴκταρ ἀθερίνη. ἐν ἄλλῳ δὲ μέρει καταλέγων ἰχθύων ὀνομασίας φησίν, ὄζαινα, ὀσμύλιον, Ἀθηναῖοι. ἐρίτιμοι, θούριοι, ἴωπες. τῶν δὲ ἰώπων μνημονεύει Νίκανδρος ἐν Βοιωτιακῷ,

Ὡς δ᾽ ὁπότ᾽ ἀμφ᾽ ἀγέλησιν εὐγμεέεσιν ἰώπων,
Ἢ φάγροι ἢ σκῶπες ἀρείονες ἠὲ καὶ ὀρφώς.

B Ἀριστοφάνης δ᾽ ἐν Ὁλκάσιν, ὦ κακόδαιμον, ὅστις ἐν ἅλμῃ πρῶτον τριχίδων ἀπεβάφθη. τοὺς γὰρ εἰς τὸ ἀπανθρακίζειν ἐπιτηδείους ἰχθῦς εἰς ἅλμην ἀπέβαπτον, ἣν καὶ Θασίαν ἐκάλουν ἅλμην, ὡς καὶ ἐν Σφηξὶν ὁ αὐτὸς φησὶ ποιητής. καὶ γὰρ πρότερον δὶς ἀνθρακίδων ἅλμην πιών. ἐπεὶ δ᾽ ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐσμὲν, προδιειλέγμεθά τε περὶ θριασσῶν, φέρε εἴπωμεν τίνες εἰσὶν αἱ παρὰ Ἀρχίππῳ ἐν ἰχθύσι τῷ δράματι ΘΡᾼΤΤΑΙ. κατὰ τὰς συγγραφὰς γὰρ τῶν ἰχθύων καὶ Ἀθηναίων τοῦτο πεποίηκεν,

C ἀποδοῦναι δ᾽ ὅσα ἔχομεν ἀλλήλων ἡμᾶς μὲν τὰς Θρᾴττας καὶ ἀθερίνην τὴν αὐλητρίδα καὶ σηπίαν τὴν θύρσου καὶ τοὺς τριγλίας, καὶ Εὐκλείδην τὸν ἄρξαντα, καὶ Ἀναγυρουντόθεν τοὺς κορακιῶντας, Καὶ κωβίου τοῦ Σαλαμινίου τόκον, Καὶ βάτραχον τὸν πάρεδρον τὸν ἐξ ὠρεοῦ. ἐν τούτοις ἄν τις ζητήσειε ποίας θρᾴττας παρὰ τοῖς ἰχθύσιν εἶναι συμβέβηκεν ἃς ἀποδοῦναι τοῖς ἀνθρώποις συντίθενται. ἐπεὶ οὖν ἰδίᾳ μοι συγγέγραπταί τι περὶ τούτου, αὐτὰ τὰ καιριώτατα νῦν λέξω. ἰχθύδιον

D οὖν ἐστιν ἀληθῶς ἡ θρᾷττα θαλάττιον. καὶ μνημονεύει αὐτοῦ Μνησίμαχος ἐν Ἱπποτρόφῳ. ποιητὴς δ᾽ ἐστὶν οὗτος τῆς μέσης κωμῳδίας. λέγει δ᾽ οὕτως, μύλλος λεβίας, σπάρος, αἰολίας, θρᾷττα, χελιδὼν, καρὶς, τευθίς. Δωρόθεος δ᾽ ὁ Ἀσκαλωνίτης ἐν τῷ ὀγδόῳ πρὸς τοῖς ἑκατὸν τῆς λέξεως συναγωγῆς θέτταν γράφει, ἤτοι ἡμαρτημένῳ περιτυχὼν τῷ δράματι, ἢ διὰ τὸ ἀήθες τοῦ ὀνόματος αὐτῆς διορθώσας ἐξενήνοχεν. ὅλως δ᾽ οὐδ᾽ ἔστιν τὸ τῆς θέττης ὄνομα παρ᾽ οὐδενὶ τῶν Ἀττι-

E κῶν. ὅτι δὲ θρᾷτταν ἔλεγον τὸ θαλάττιον ἰχθύδιον καὶ Ἀναξανδρίδης παρίστησιν ἐν Λυκούργῳ, λέγων οὕτως καὶ συμπλησιάζειν κορακινιδίοις μετὰ περκιδίων καὶ θρᾳττιδίων. καὶ Ἀντιφάνης ἐν Τυρρηνικῷ.

Δήμου δ᾽ ἁλιεύς ἐστιν. ἓν γὰρ τοῦτό μοι
Τὸ λοιπόν ἐστι, καὶ κακῶς ἀκούσομαι,
Τί δῆτα τοῦτο θρᾷτταν ἢ ψῆτταν τίν᾽ ἢ
Μύραιναν ἢ κακόν τι μοι δώσει μέγα

Θαλάττιον. ΨΗ͂ΤΤΑΙ. ταύτας Διοκλῆς ἐν τοῖς ξηροτέροις καταριθμεῖται. Σπεύσιππος ἐν

F δευτέρῳ ὁμοίων παραπλησίαν φησὶν εἶναι ψῆτταν, βούγλωσσον, ταινίαν. Ἀριστοτέλης δ᾽ ἐν πέμπτῳ μορίων γράφει. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἰχθυδίων οἱ πλεῖστοι ἅπαξ τίκτουσιν, οἷον οἱ χυτοί, οἱ τῷ δικτύῳ περιεχόμενοι, χρόμις, ψῆττα, θύννος, πηλαμὶς, κεστρεὺς, χαλκίδες, καὶ τοιαῦτα.

ἐν ᾗ τῷ περὶ ζωϊκῶν σελάχη φησὶ, βοῦς, τρυγὼν, A
νάρκη, βατὶς, βάτραχος, βούγλωττα, ψῆττα, μῦς.
Δωρίων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων γράφει· τῶν δὲ πλα-
τέων, βούγλωττον, ψῆτταν, ἔσχαρον, ὃν καλοῦσι
καὶ κόριν. βουγλώσσους δ' ὀνομάζει καὶ Ἐπί-
χαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, ὑαινίδες τε βούγλωσ-
σοί τε καὶ κίθαρος. Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος ἐν ἐπι-
στολαῖς, τὰς καλλίστας γίνεσθαι φησὶ ψήττας
περὶ Ἐλευσῖνα τῆς Ἀττικῆς. Ἀρχέστρατος δὲ
φησὶν

Εἶτα λαβεῖν ψῆτταν μεγάλην, καὶ τὴν ὑπό-
τρηχυν B
Βούγλωσσον περὶ Χαλκίδα κεδνήν.

Ῥωμαῖοι δὲ καλοῦσι τὴν ψῆτταν ῥόμβον. καὶ ἔστι τὸ
ὄνομα Ἑλληνικόν. Ναυσικράτης ἐν ναυκλήροις,
προειπὼν δὲ περὶ γλαύκου τοῦ ἰχθύος, ἐπιφέρει,

Αἳ ξανθοχρῶτες ἃς κλύδων Αἰζωνικὸς
Πασῶν ἀρίστας ἐν τόποις παιδεύεται,
Αἷς καὶ θεὰν τιμῶσι φωσφόρον κόρην,
Δείπνων ὅταν πέμπωσι δῶρα ναυτίλοι.
Τρίγλαν λέγεις, γαλακτοχρῶτα Σικελὸς ὃν
Πήγνυσ' ὄχλος ῥόμβος.

Πεπληρωκότες τὴν περὶ ἰχθύων γινομένην τοῖς
δειπνοσοφισταῖς ἀδολεσχίαν ὦ Τιμόκρατες, αὐτοῦ C
τὸν λόγον καταπαύσαντες, εἰ μή τι καὶ ἄλλων σοι
δεῖ βρωμάτων, παραθήσομέν σοι, καὶ ἃ Εὔ-
βουλος εἴρηκεν ἐν Λάκωσιν, ἢ Λήδᾳ. πρὸς
τούτοις δὲ παρέσται σοι θύννου τέμαχος, κρέα δελ-
φακίων, χορδαί τ' ἐρίφων, ἧπάρ τε κάπρου,
κριοῦ τ' ὄρχεις, χόλικές τε βοὸς, κρανία τ' ἀρ-
νῶν, νῆστις τ' ἐρίφου, γαστήρ τε λαγὼ, φύσκη,
χορδὴ, πνεύμων, ἄλλας τε ἐμφορηθεὶς δὲ, καὶ τού-
των ἔασον ἡμᾶς, καὶ τοῦ σωματίου ἐπιμέλειαν
ποιήσασθαι ἵνα δυνηθῇς τὰ μετὰ ταῦτα εὐλόγως
σιτεῖσθαι.

Idem libro περὶ τῶν ζωϊκῶν, Cartilaginei, in- A
quit, [a] vt Bos, Pastinaca, Raia, Torpedo: ac
præter illos, Solea, Passer, Porcus[b]. Dorion li-
bro De piscibus ita scribit: Lati sunt Solea,
Passer, Escharus, quem & Corin[c] vocant. Bu-
glossos, id est, Soleas, in Hebes nuptiis Epi-
charmus sic memorat:

Hyænides, Buglossi, & Citharus.

Lynceus Samius in Epistolis inquit, circa E-
leusinam Atticæ gigni optimos Passeres. Ar-
chestratus:

Accipe deinde Passerem magnum, subasperam-
que
Soleam, ad uenerandam Chalcidem[d]. B

Romani Passerem etiam Rhombum[e] vocant,
nomine proculdubio Græco. Nausicrates in
Nauiculariis, antea de Glauco pisce locutus,
subdit,

A. Flauo colore, quos [f] fluctus AExonicus
Omnium optimos suis in locis alit,
Quibus & deam uirginem Luciferam hono-
rant,
In cœnam munera cùm nautæ mittunt.
B. Mullum dicis. A. Lactens [g] Rhombus quem
Sicula plebs comest.

Hanc verò de piscibus Deipnosophistarum
garrulitatem cùm expleuerimus, ô Timocra- C
tes, hîc orationem finiamus, alios cibos nisi
præterea desideres, adiectis iis tamen quæ in
Laconibus EVbulus dixit, siue in Leda:

Præter hæc thynni salsi pulpamentum aderit
tibi:
Porcelli caro: lactes, ieiunúmque intestinum
hœdi:
Apri iecur: ueruecis testes: exta[h] bouis:
Agni caput, leporis uenter, omasum [i], flexuosa [k]
Intestina, pulmo lucanica.

His satiatus permitte quoque nos corpuscu-
lum curare, vt, velut æquum est, possis iis quæ
sequentur vesci.

a Solea... vel quælibet infam... b Vel O... gonseca... prisc... c O... lean... lectus pa...

d Vel Eu... vel infidam... sita est... toliam. e Lati piscis... nus, Passer... cognatu... risiensibus... bot. Monspel... sibus ... teri nomine, Rhomb. f Vide pag...

g Alii, lacte si... milis Rhombus. Quod Sicula plebs coagula...

h Χόλικες. i Intesti... sit lucanica l z Χορδή... sus inte... anfracta...

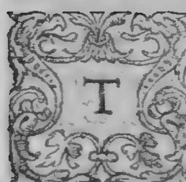

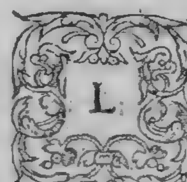
165 # ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟ-ΣΟΦΙΣΤΩΝ

βιβλίον ὄγδοον.

ATHENAEI DEIPNO-SOPHISTARVM

liber octauus.

ΤΗΝ κατὰ Λυσιτανίαν (χώρα δ' ἐστὶν A
αὕτη τῆς Ἰβηρίας, ἣν νῦν Ῥω-
μαῖοι Ἱσπανίαν ὀνομάζουσι) διη-
γούμενος εὐδαιμονίαν Πολύβιος ὁ
Μεγαλοπολίτης, ἀνδρῶν ἄριστε Τιμόκρατες, ἐν τῇ
τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν φησὶν, ὡς αὐ-

LVSITANIAE, (ea regio Hibe-
riæ est, quã Hispaniã vocãt Ro-
mani) fœlicitatẽ Polybius Me-
galopolitanus cũ explicat, li-
bro trigesimoquartohistoriarũ,
ô Timocrates virorum optime, illic narrat,

ob cœli temperiē & homines fœcundos esse, & animãtia reliqua, & fructus qui in ea prouincia gigniũtur minimè corrũpi: rosas quidē illic, violas, asparagos, & cætera his similia, nõ minus quã trimestri spatio durare: obsoniũ autē marinũ copia, bonitate, pulchritudine ab eo multũ distare qđ nostrũ mare suppeditat: ordei siclũ, (modius ea mēsura est,) drachma tantũ emi: tritici verò, Alexãdrinis obolis nouē: metretam vini, drachma: mediocrē hœdum obolo: leporem, tanti: agni pretium esse tres aut quatuor drachmas: suis iam cœnis apti, centum librarum pondo, drachmas quinque: ouis, drachmas duas: ficuum talentum, obolis tribus constare: vitulum, drachmis quinque: iugatorium bouem, decem: agrestium verò animalium carnes pretio fere nullo censeri, sed gratuito dari, & auctarij vice, cũ merces alias permutant. Nobis quidem certè Laurentius sæpissimè præbet Lusitaniam, ac quotidie nos satiat omnifariis bonis, vt est vrbanitatis ac magnificentiæ studiosus, domo nihil afferentes, præter oratiũculas. Cùm igitur de piscibus multa iam disputata fuissent, apertè Cynulcus videbatur indignari: cum tamen preuertit lepidus Democritus, ac, quod est apud Archippum, inquit, nonnihil certè prætermisistis, ô viri pisces: paululum enim insuper obsonari vos oportuit piscium quos fossiles vocant. In Heraclea, & circa Tium, Milesiorum, in Ponto [a] coloniam, gignuntur autore Theophrasto. Idem philosophus de piscibus qui deprehensi glacie [b] torpidi rigent, tradit, illos nec sentire nec moueri priusquam in patinas coniecti elixentur, & id [c] maximè pati Gobios videri. At præter hos peculiare id est quod fossilibus, vt vocãt, accidit Paphlagoniæ piscibus. Hos enim ex altis scrobibus effodiunt, magísque iis in locis vbi nullus [d] est amnium affluxus, aliúsue [e] aquæ, & tamen illic viui reperiuntur. Mnaseas Patrensis in Circumnauigatione scribit, vocales esse Cleitoris fluuij pisces, [f] quamuis Aristoteles vocem edere solos tradiderit Capriscum, & fluuiatilem Porcum [g]. Philostephanus ortu Cyrenæus, Callimachi familiaris, libro de iis quæ mira inopinata obseruantur in fluuiis, prodidit in Aorno fluuio per Pheneũ [h] labente pisces esse Turdis similem emittentes vocem, eósque vocari Pœcilias. Nymphodorus Syracusius in suis Circumnauigationibus refert, in Eloro fluuio [i] lupos esse, Anguillásque magnas, tam cicures, vt ex illorũ manu qui offerunt, panem sumant. Ego verò in Chalcidis [k] Arethusa cum admiratione vidi, quemadmodum & fortassis vestrum plurimi, Cestros mansuefactos, & Anguillas aureis argenteisque ornatas inauribus, qui, & quæ tum obiectum cibum à spectatoribus acciperent, tum à sacerdotibus victimarum exta, & mustũ caseum. Semus libro sexto Deliadis scribit, Atheniensibus in Delo sacrificantibus, lauandis manibus aquam haurientem puerum vrnam demersisse, ac è phiala simul cum aqua pisces effudisse, oraculúmque ipsis à Deliacis vatibus redditum, maris fore dominos.

τόθι διὰ τὴν τῶν ἀέρων εὐκρασίαν, καὶ τὰ ζῶα πολύγονα καὶ ἄνθρωποι, καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ καρποὶ οὐδέ ποτε φθείρονται. ῥόδα μὲν γὰρ αὐτόθι καὶ λευκεῖα, καὶ ἀσπάραγοι, καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις οὐ πλεῖον διαλείπει μηνῶν τριῶν. τὸ δὲ θαλάττιον ὄψον καὶ κατὰ τὸ πλῆθος, καὶ κατὰ τὴν χρηστότητα, καὶ κατὰ τὸ κάλλος μεγάλην ἔχει διαφορὰν, πρὸς τὸ γινόμενον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. καὶ ὁ μὲν τῶν κριθῶν σίκλος (μέδιμνός ἐστι) δραχμῆς. ὁ δὲ τῶν πυρῶν ἐννέα ὀβολῶν Ἀλεξανδρινῶν. ὁ δὲ οἴνου δραχμῆς ὁ μετρητής, καὶ ἔριφος ὁ μέτριος ὀβολοῦ καὶ λαγώς. τῶν δὲ ἀρνῶν τριώβολον καὶ τετρώβολον ἡ τιμή. ὗς δ' εἰπναν, ἑκατὸν μνῶν ἄγων, πέντε δραχμῶν, καὶ πρόβατον δυοῖν. τάλαντον δὲ σύκων, τριῶν ὀβολῶν. μόσχος δραχμῶν πέντε, καὶ βοῦς ζύγιμος δέκα. τὰ δὲ τῶν ἀγρίων ζώων κρέα σχεδὸν οὐδὲ καταξιοῦται τιμῆς, ἀλλ' ἐν ἐπιδόσει καὶ χάριτι τὴν ἀλλαγὴν ποιοῦνται τούτων. ἡμῖν δὲ ὁ καλὸς Λαρήνσιος, τὴν Ῥώμην Λυσιτανίαν ἑκάστοτε παρέχων, ἐμπίπλησι παντοίων ἀγαθῶν ὁσημέραι τοὺς δέος καὶ μεγαλόφρονος φιλοτιμούμενος, οὐδὲν φερομένοις οἴκοθεν, ἢ λογάρια. πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐπὶ τοῖς ἰχθύσι λόγων, δῆλος μὲν ἦν ἀχθόμενος ὁ Κύνουλκος. καὶ ὁ καλὸς Δημόκριτος αὐτὸν προφθάσας ἔφη· ἀλλὰ μὴν ἄνδρες ἰχθύες κατὰ τὸν Ἄρχιππον παρελίπετε. δεῖ γὰρ καὶ ἡμᾶς μικρὰ προσοψωνῆσαι τοὺς τε ὀρυκτοὺς ἰχθύας καλουμένους, οἳ ἐν Ἡρακλείᾳ γίγνονται. καὶ περὶ Τίον τοῦ Πόντου τὴν Μιλησίων ἀποικίαν, ἱστορεῖ ὡς περὶ αὐτοῦ Θεοφράστου. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος φιλόσοφος, καὶ περὶ τῶν πηγνυμένων διὰ χειμῶνα τῷ κρυστάλλῳ ἱστόρησεν, οἳ οὐ πρότερον αἰσθάνονται, οὐδὲ κινοῦνται, πρὶν ἂν εἰς τὰς λοπάδας ἐμβληθέντες ἕψωνται. ἴδιον δὲ παρὰ τούτους συμβαίνει τὸ περὶ τοὺς ἐν Παφλαγονίᾳ ὀρυκτοὺς καλουμένους ἰχθῦς γινόμενον. ὀρύττεσθαι γὰρ κατὰ βάθος πλεῖον ἐς τοὺς τόπους, οὔτε ποταμῶν ἐπιχύσεις ἔχοντας, οὔτε θερμῶν ναμάτων, καὶ εὑρίσκεσθαι ἐν αὐτοῖς ἰχθῦς ζῶντας. Μνασέας δὲ ὁ Πατρεὺς ἐν τῷ Περίπλῳ τοὺς ἐν τῷ Κλείτορι ποταμῷ φησὶν ἰχθῦς φθέγγεσθαι, καίτοι μόνους εἰρηκότος Ἀριστοτέλους φθέγγεσθαι κάπρον καὶ τὸν ποτάμιον χοῖρον. Φιλοστέφανος δὲ ὁ Κυρηναῖος, μὲν γένος Καλλιμάχου δὲ γνώριμος, ἐν τῷ περὶ τῶν παραδόξων ποταμῶν, ἐν Ἀόρνῳ φησὶ τῷ ποταμῷ διὰ Φενεοῦ ῥέοντι, ἰχθῦς εἶναι φθεγγομένους ὁμοίως κίχλαις· καλεῖσθαι δ' αὐτοὺς ποικιλίας. Νυμφόδωρος δὲ ὁ Συρακούσιος ἐν τοῖς Περίπλοις, ἐν τῷ Ἐλώρῳ ποταμῷ λάβρακας εἶναί φησι καὶ ἐγχέλεις μεγάλας, οὕτω τιθασσοὺς ὡς ἐκ τῶν χειρῶν δέχεσθαι τῶν προσφερόντων ἄρτους. ἐγὼ δὲ ἐν τῇ κατὰ Χαλκίδα Ἀρεθούσῃ τεθέαμαι ἴσως δὲ καὶ ὑμῶν οἱ πλεῖστοι, κεστρεῖς χειροήθεις, καὶ ἐγχέλεις ἐνώτια ἐχούσας ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ, λαμβάνοντας τε καὶ λαμβανούσας παρὰ τῶν προσφερόντων τροφὰς, τά τε ἀπὸ τῶν ἱερείων σπλάγχνα, καὶ τυροὺς χλωρούς. Σῆμος δ' ἐν ἕκτῳ Δηλιάδος Ἀθηναίοις φησὶ θυομένοις ἐν Δήλῳ, τὴν χέρνιβα βάψας ὁ παῖς προσήνεγκε, καὶ ἐν τῇ φιάλῃ μετὰ τοῦ ὕδατος ἰχθῦς κατέχεεν. εἰπεῖν οὖν αὐτοῖς τοὺς τῶν Δηλίων μάντεις, ὡς κυριεύσουσι τῆς θαλάσσης.

A Πολύβιος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν, μετὰ τὴν Πυρήνην φησὶν ἕως τοῦ Νάρβωνος ποταμοῦ πεδίον εἶναι, δι' οὗ φέρεσθαι ποταμοὺς Ἰλλέβερνιν καὶ Ῥόσκυνον ῥέοντας παρὰ πόλεις ὁμωνύμους κατοικουμένας ὑπὸ Κελτῶν. ἐν οὖν τῷ πεδίῳ τούτῳ εἶναι τοὺς λεγομένους ἰχθῦς ὀρυκτούς. εἶναί τε τὸ πεδίον λεπτόγεων, καὶ πολλὴν ἄγρωστιν ἔχον πεφυκυῖαν. ὑπὸ δὲ ταύτην διάμμου τῆς γῆς οὔσης ὑπὸ δύο καὶ τρεῖς πήχεις, ὑπορρέειν τὸ πλαζόμενον ὑπὸ τῶν ποταμῶν ὕδωρ. μεθ' οὗ B ἰχθύες κατὰ τὰς παρεκχύσεις ὑποτρέχοντες ὑπὸ τὴν γῆν, χάριν τῆς τροφῆς (φιληδοῦσι γὰρ τῇ τῆς ἀγρώστεως ῥίζῃ) πεποιήκασι πᾶν τὸ πεδίον πλῆρες ἰχθύων ὑπογείων οὓς ἀνορύττοντες λαμβάνουσιν. ἐν Ἰνδοῖς δέ φησι Θεόφραστος τοὺς ἰχθῦς ἐκ τῶν ποταμῶν εἰς τὴν γῆν ἐξιόντας καὶ πηδῶντας πάλιν ἐς τὸ ὕδωρ ἀπιέναι, καθάπερ τοὺς βατράχους, ὁμοίους ὄντας τὴν ἰδέαν τοῖς μαξείνοις καλουμένοις ἰχθύσιν. οὐκ ἔλαθε δέ με οὐδὲ Κλέαρχος ὁ ἀπὸ τοῦ περιπάτου, ὃς εἴρηκε καὶ περὶ τοῦ ἐξω- C κοίτου καλουμένου ἰχθύος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Περὶ τῶν ἐνύδρων. εἴρηκε γάρ, κρεῖττον δ' οἶμαι καὶ τῆς λέξεως οὕτως ἐχούσης, Ἐξώκοιτος ἰχθῦς, (ὃν ἔνιοι καλοῦσιν ἄδωνιν) τοὔνομα μὲν εἴληφε, διὰ τὸ πολλάκις τὰς ἀναπαύσεις ἔξω τοῦ ὑγροῦ ποιεῖσθαι. ἔστι δ' ὑπόπυρρος καὶ ἀπὸ τῶν βραγχίων ἑκατέρωθεν τοῦ σώματος μέχρι τῆς κέρκου μίαν ἔχει διηνεκῆ λευκὴν ῥάβδον. ἔστι δὲ στρογγύλος, ἀλλ' οὐ πλατὺς ὤν, καὶ τὸ μέγεθος ἴσος ἐστὶ τοῖς παραιγιαλίταις κεστρινίσκοις. οὗτοι δ' εἰσὶν ὀκταδάκτυλοι D μάλιστα τὸ μῆκος. τὸ δὲ σύνολον ὁμοιότατός ἐστι τῷ καλουμένῳ τράγῳ ἰχθυδίῳ, πλὴν τοῦ ὑπὸ τὸν στόμαχον μέλανος, ὃ καλοῦσι τοῦ τράγου πώγωνα. ἔστι δ' ὁ ἐξώκοιτος τῶν πετραίων, καὶ βιοῖ περὶ τοὺς πετρώδεις τόπους. καὶ ὅταν ᾖ γαλήνη, συν-
166 εξορούσας τῷ κύματι, κεῖται ἐπὶ τῶν πετριδίων πολὺν χρόνον ἀναπαυόμενος ἐν τῷ ξηρῷ. καὶ μεταστρέφει μὲν ἑαυτὸν πρὸς τὸν ἥλιον. ὅταν δ' ἱκανῶς αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν ἔχῃ, προσκυλινδεῖται τῷ ὑγρῷ, μέχρις οὗ ἂν πάλιν ὑπο- E λαβὸν αὐτὸ τὸ κῦμα κατενέγκῃ μετὰ τῆς ἀναρροίας εἰς τὴν θάλατταν. ὅταν δ' ἐγρηγορὼς ἐν τῷ ξηρῷ τύχῃ, φυλάττεται τῶν ὀρνίθων τοὺς παρευδιαστὰς καλουμένους, ὧν ἐστι κήρυλος, τροχίλος καὶ ὁ τῇ κρεκὶ προσεμφερὴς ἐλώριος. οὗτοι γὰρ ἐν ταῖς εὐδίαις παρὰ τὸ ξηρὸν νεμόμενοι, πολλάκις αὐτῷ περιπίπτουσιν. οὓς ὅταν προΐδῃ, φεύγει πηδῶν καὶ ἀσπαίρων ἕως ἂν εἰς τὸ ὕδωρ ἀποκυβιστήσῃ. ἔτι ὁ αὐτὸς Κλέαρχος καὶ ταῦτά φησι σαφέστερον τοῦ Κυρηναίου Φιλοστεφάνου, οὗ πρότερον ἐμνήσθη. ἐπεί τινες τῶν ἰχθύων οὐκ ἔχον- F τες βρόγχον φθέγγονται, τοιοῦτοι δ' εἰσὶν οἱ περὶ Κλείτορα τῆς Ἀρκαδίας ἐν τῷ Λάδωνι καλουμένῳ ποταμῷ. φθέγγονται γὰρ καὶ πολὺν ἦχον ἀποτελοῦσι. Νικόλαος δ' ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν ἱστοριῶν, περὶ Ἀπάμειάν φησι τὴν Φρυγιακὴν κατὰ τὰ Μιθριδατικὰ σεισμῶν γενομένων ἀναφανῆναι περὶ τὴν χώραν αὐτῶν λίμνας τε, αἳ πρότερον οὐκ ἦσαν, καὶ ποταμούς, καὶ ἄλλας πηγὰς ὑπὸ τῆς κινήσεως ἀνοιχθείσας· πολλαὶ δὲ καὶ ἠφανίσθησαν. πόσον τε ἄλλο ἀνέβλυσεν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ πικρόν τε καὶ γλαυκὸν ὕδωρ, πλεῖστον ὅσον ἀπεχούσης τῆς τόπων θαλάσσης, ὥστε ὀστρέων πληθῦναι τὸν πλησίον τόπον ἅπαντα καὶ ἰχθύων, ὅσα τρέφει ἡ θάλασσα.

A Polybius libro trigesimoquarto historiarum scribit iuxta Pyrenæos[a] montes Narbonam vsque campos esse, per quos Iliberis & Ruscino fluuij iuxta ciuitates eiusdem nominis à Celtis habitatas decurrunt, ac in iis campis fossiles quos vocant pisces[b] reperiri. Eius namque loci tenue solum esse, ac subnascēte multo gramine herbosum: sub eo verò, cùm ad duos trésve cubitos arenosa terra sit, quam admouent aquam[c] fluuij, labi, & cum effusa illa pisces sub terra meantes pabuli caussa, B quod radice graminis impensè delectentur, subterraneis piscibus vniuersam oram illam replere, quos egesta humo capiūt. Theophrastus memoriæ prodidit, apud Indos, pisces in terram egressos è fluminibus, ranarum modo subsultantes in aquam rursum abire, forma iis similes quos Myxinos vocant. Clearchum Peripateticum libro quem inscripsit De aquatilibus, nō me latet hæc de Exocœto pisce tradidisse, (autoris enim ipsam orationem, nisi fallor, memoria teneo) huic pisci, quem & Adonin quidam appellant, nomen inditum C fuisse, quòd sæpiusculè extra maris aquam dormitans quiescat. Eum verò piscem colore subrufum esse: ab eius branchiis vtraque parte corporis lineam albam vnam cōtinuo tractu ad caudam vsque duci, corpore minimè lato, sed tereti, littoralis & pusilli Cestrei magnitudine, cui digitorum octo longitudo maxima est, pisciculo[d] quem Hircum nominant, vt paucis complectar, omnino simillimum, præter nigrā sub aluo maculam, quam hirci barbam vocant. Saxatilis quidem Exo- D cœtus in saxosis locis degit, & tranquillo mari cum fluctu exiliens, in paruulis cautibus iacet, ac in sicco diu quietus ad solem obuertit se: deinde quod satis est vbi putat quieuisse, in mare se deuoluit, quoad exceptum fluctus reciprocus in altum rursum deferat. Cùm autem in sicco vigilat, ab auibus quas Pareudistas[e] vocant, quales sunt Cerylus,[f] Trochilus, ac Elorius similis Creci, sibi cauet. Eas namque à ventis mare cùm silet, in littore cibum quæritantes, & sæpius inuadere solitas, E statim ac prospexerit, palpitans subsultim aufugit quoad in mare se demergat. Idē Clearchus multo clariùs quàm laudatus iam antea Philostephanus Cyrenęus, scribit, pisces quosdam, tametsi gutture[g] careant, vocales[h] esse, talésque reperiri in Arcadiæ fluuio quem Ladonem appellant, qui vocem perfectam multúmque sonoram edant. Nicolaus Damascenus libro centesimoquarto historiarum tradit, circa Apameam[i] Phrygiæ, temporibus Mithridatici belli, post terræ motum, in ea regione lacus erupisse, vbi antea nulli fuerāt, F itémque fluuios ac fontes terræ concussu reclusos, multos verò qui priùs extabant, euanuisse: scaturiisse verò in eodem agro qui à mari plurimū seiūctus erat, aquæ tantū cœruleæ & amaræ, vt vicina loca omnia ostreis & aliis piscib⁹ quotquot mare nutrit opplerit.

a Idem lib. …
b Cibi … …
c Vegetab … Quidam … cet …
d Mer…
e Quas marino …
f Ceryl…
g …
h …
i …

Multis quoque in locis piſcibus deum pluiſſe non ignoro. Phanias igitur libro ſecundo De iis qui apud Ereſſios πρυτάνεις[a] fuerunt, tradit, in Cherſoneſo piſcium imbrem toto triduo cecidiſſe. Phylarchus ſcribit piſcium multis viſam fuiſſe pluuiam, non paucis in locis, multotiéſq; & tritici, & ranarum accidiſſe. Heraclides Lembus libro vigeſimoprimo hiſtoriarum narrat, in Pæonia[b] & Dardania tantam vim ranarum è cœlo delapſam, vt publicas vias, priuatáſque domos implerent: primis autem diebus incolas paſſim eas occidiſſe, ædibúſque occluſis aliquandiu patienter eam moleſtiam pertuliſſe: ſed cùm nihil proficerent, domeſticáque ſupellex illis tota obtegeretur, ac cum cibariis elixas aſſáſque ranas offenderent, aquarum erepta commoditate, & quia coaceruatis illis non erat pedem vbi ponerent, mortuarum odore ad extremum vexati, patriam deſeruerunt. Poſidonium quoque Stoicum de multitudine piſcium hæc noui memoriæ commendaſſe, Tryphonem[c] Apamenſem, qui regnum Syriæ per vim occupauit, Sarpedonem copiarum Demetrij[d] ducem, à quo bello laceſſitus fuerat, cùm ad vrbem Ptolemaïdem[e] viciſſet, illo cum exercitu ſuo in mediterranea ſecedente, parta victoria, militibus ſuis ſtipatum, per maritimam oram iter feciſſe, repentéque elatum in ſublime maris fluctum ad incredibilem altitudinem ſurgentem, in terras irruiſſe, exundantémque illos omnes obrutos ſuffocaſſe: ac in alueum ſuum redeuntem, cum mortuorum cadaueribus eiectos aceruatim piſces multos reliquiſſe: quam Thryphonis calamitatem Sarpedon cùm intellexiſſet, eò celeriter reuerſus, hoſtium quidem corporibus pepercit, piſces verò abũdè multos collegit, & ante ſuburbiũ oppidi, AVERSORI NEPTVNO ſacrificauit.[f] Ego equidẽ de iis mihi tacendum non duco, qui in Lycia ex piſcium obſeruatione vaticinantur: de quibus hęc Polycharmus libro ſecũdo Lyciacorum ſcripſit, Cùm ad mare tranſierint, vbi iuxta littus Apollini ſacrũ nemus eſt, ac in arena vorticoſus aquarum gurges, eos qui oraculum conſulunt, cum duobus ligneis verubus, & in vtroque aſſæ carnis fruſtis decem accedere, ſacerdote tacito prope nemus aſſidente, eo verò qui augurium expectat in vorticem iactis verubus, quod euenturum eſt contẽplante: proiectis verubus mari gurgitem mox repleri, aduenireq; tantã piſcium[g] multitudinem, vt qui cernũt attoniti obſtupeſcãt, & ea magnitudine vt interdum oporteat, ne quid lædat, proſpicere: piſcium autẽ ſpecies vati cùm renuntiarit qui oraculum petit, reſponſum tum dari à ſacerdote de iis quæ rogauerat: videriq; affluente mari Orphos, Glaucos, & nonnunquam Balænas, ac Priſtes, multóſque alios incognitos, & inuſitata peregrináq; forma. Artemidorus libro decimo Geographiæ, ſcribit ab incolis narrari aquæ dulcis fontẽ illic ſcaturientem in gurgites manare: horum in vorticoſis receſſibus piſces ingentes eſſe, quibus, qui ſacris operantur, in verubus ligneis eorum quæ immolantur primitias offerunt, nimirum aſſas & iurulentas carnes transfixas,

A οἶδα δὲ καὶ πολλαχοῦ ὕσαντα τὸν θεὸν ἰχθῦσι. Φαινίας γοῦν ἐν δευτέρῳ πρυτανέων Ἐρεσσίων, ἐν Χερρονήσῳ φησὶν ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ὗσαι τὸν θεὸν ἰχθύας. καὶ Φύλαρχος δ' ἐν τετάρτῃ ἑωρακέναι τινὰς πολλαχοῦ τὸν θεὸν ὕσαντα ἰχθῦσιν. πολλάκις δὲ καὶ πυροῖς, τοῦ αὐτοῦ συμβαίνοντος, καὶ ἐπὶ βατράχων. Ἡρακλείδης γοῦν ὁ Λέμβος ἐν τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν, περὶ τὴν Παιονίαν καὶ Δαρδανίαν, βατράχους, φησὶν, ὗσεν ὁ θεός. καὶ τοσοῦτον αὐτῶν ἐγένετο τὸ πλῆθος, ὡς τὰς B οἰκίας καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις εἶναι. τὰς μὲν οὖν πρώτας ἡμέρας κτείνοντες τούτους καὶ συγκλείοντες τὰς οἰκίας, διεκαρτέρουν. ὡς δ' οὐδὲν ἤνυον, ἀλλὰ τά τε σκεύη ἐπληροῦτο, καὶ μετὰ τῶν ἐδεσμάτων εὑρίσκοντο συνεψόμενοι καὶ συνοπτώμενοι οἱ βάτραχοι, καὶ πρὸς τούτοις οὐδὲ τοῖς ὕδασιν ἦν χρῆσθαι, οὔτε τοὺς πόδας ἐπὶ τῆς γῆς θεῖναι συσσεσωρευμένων αὐτῶν· ἐνοχλούμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τῆς τῶν τετελευτηκότων ὀδμῆς ἔφυγον τὴν χώραν. οἶδα δὲ καὶ Ποσειδώνιον τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς εἰπόντα περὶ πλήθους ἰχθύων τάδε. ὅτε Τρύ- C φων ὁ Ἀπαμεὺς, ὁ τὴν τῶν Σύρων βασιλείαν ἁρπάσας ἐπολεμεῖτο ὑπὸ Σαρπηδόνος τοῦ Δημητρίου στρατηγοῦ περὶ Πτολεμαΐδα πόλιν. καὶ ὡς ὁ Σαρπηδὼν ληφθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν μεσόγαιαν, μετὰ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν. οἱ δὲ τοῦ Τρύφωνος ὥδευον κατὰ τὸ πλησίαλον, νικήσαντες τῇ μάχῃ, ἐξαίφνης πελάγιον κῦμα ἐξαρθὲν μετέωρον εἰς ὕψος ἐξαίσιον ἐπῆλθε τῇ γῇ, καὶ πάντας αὐτοὺς ἐπέκλυσεν, διέφθειρέν τε ὑποβρυχίους, ἰχθύων τε πολὺν σωρὸν ἀναχωροῦν τὸ κῦμα μετὰ τῶν νεκρῶν κατέλιπε. καὶ οἱ περὶ D τὸν Σαρπηδόνα ἀκούσαντες τὴν συμφορὰν, ἐπελθόντες, τοῖς μὲν τῶν πολεμίων σώμασιν ἐφήσθησαν, ἰχθύων τε ἀφθονίαν ἀπηνέγκαντο, καὶ ἔθυσαν ΠΟΣΕΙΔΩΝΙ ΤΡΟΠΑΙῼ πρὸς τοῖς προαστείοις τῆς πόλεως. οὐ καταςιωπήσομαι δὲ οὐδὲ τοὺς ἐν Λυκίᾳ ἰχθυομάντεις ἄνδρας, περὶ ὧν ἱστορεῖ Πολύχαρμος ἐν δευτέρῳ Λυκιακῶν, γράφων οὕτως. ὅταν γὰρ διέλθωσι πρὸς τὴν θάλασσαν, οὗ καὶ ἄλσος ἐστὶ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ ἐστιν ἡ δίνα ἐπὶ τῆς ἀμάθου, παραγίνονται ἔχοντες οἱ μαντευόμενοι ὀβελίσκους δύο E ξυλίνους, ἔχοντας ὑφ' ἑκατέρῳ σάρκας ὀπτὰς ἀριθμῷ δέκα, καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς κάθηται πρὸς τῷ ἄλσει σιωπῇ. ὁ δὲ μαντευόμενος ἐμβάλλει τοὺς ὀβελίσκους εἰς τὴν δίναν καὶ ἀποθεωρεῖ τὸ γινόμενον. μετὰ δὲ τὴν ἐμβολὴν τῶν ὀβελίσκων πληροῦται θαλάσσης ἡ δίνα, καὶ παραγίνεται ἰχθύων πλῆθος τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον, ὥστ' ἐκπλήττεσθαι τὸ ὁρατὸν τοῦ πράγματος, τῷ δὲ μεγέθει, ὥστε καὶ εὐλαβηθῆναι. ὅταν δὲ ἀπαγγείλῃ τὰ εἴδη τῶν ἰχθύων, ὁ προφήτης, οὕτως τὸν χρησμὸν λαμβάνει παρὰ τοῦ ἱερέως ὁ μαντευόμενος περὶ ὧν ηὔξατο. φαίνονται δὲ ὀρφοὶ, γλαυκοὶ, ἐνίοτε δὲ F φάλαιναι ἢ πρίστεις, πολλοὶ δὲ καὶ ἀνόρατοι ἰχθῦς καὶ ξένοι τῇ ὄψει. Ἀρτεμίδωρος δ' ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Γεωγραφουμένων λέγεσθαί φησιν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων πηγὴν ἀναδίδοσθαι γλυκέος ὕδατος, ὅθεν συμβαίνει δίνας γίνεσθαι. γίνεσθαι δὲ καὶ ἰχθύας ἐν τῷ διναζοντι τόπῳ μεγάλους· τούτοις δὲ οἱ θυσιάζοντες ἐμβάλλουσιν ἀπαρχὰς τῶν θυσιαζομένων ἐπὶ ξυλίνων ὀβελίσκων, ἀναπείραντες κρέα ἑφθὰ καὶ ὀπτὰ καὶ

[a] Prytaneo præfecti: ſummũ magiſtratũ geſſere, ſic dixerũt.

[b] Sarmatia, & Bulgaria.

[c] Diodotum cognomine Triphona, cuius meminit Strabo libro 14. & 16. Vide Ioſephũ cap. 11. & 12. libr. 13. De antiquit.

[d] Strabo lib. 16. pugnatum cum Sarpedone, non Demetrii, ſed Ptolemæi copiarum duce, tradit.

[e] Ciliciæ vrbem Nela fluuio vicinam.

[f] Neptuno trophæum erexit, quidam. Hac de re nihil Plutarchus in Demetrij vita.

[g] In Lyciæ Myra in fonte Apollinis qui in [illegible] vocant, [illegible] fiſtula [illegible] Diri- [illegible]

μάζας καὶ ἄρτους, ὀνομάζεσθαι δὲ ὁ λιμὴν καὶ ὁ τόπος ἐστὶ Δῖνος. οἶδα δὲ καὶ Φύλαρχον εἰρηκότα περὶ τῶν μεγάλων ἰχθύων, καὶ τῶν συμπεμφθέντων αὐτοῖς σύκων χλωρῶν, ὅτι αἰνιττόμενος Πάτροκλος ὁ Πτολεμαίου στρατηγὸς Ἀντιγόνῳ τῷ βασιλεῖ ἔπεμψεν, ὡς Δαρείῳ Σκύθαι ἐπερχομένῳ αὐτῶν τῇ χώρᾳ. ἔπεμψαν γὰρ οὗτοι μὲν ὥς φησιν Ἡρόδοτος, ὄρνιν, καὶ οἰστὸν, καὶ βάτραχον. ἀλλ' ὅ γε Πάτροκλος ὡς διὰ τῆς τρίτης τῶν ἱστοριῶν φησιν ὁ Φύλαρχος, πεμφθέντων τῶν προειρημένων σύκων καὶ ἰχθύων· ἐτύγχανε δὲ κωθωνιζόμενος ὁ βασιλεύς, καὶ ὡς πάντες διηποροῦντο ἐπὶ τοῖς δώροις, ὁ Ἀντίγονος γελάσας, πρὸς τοὺς φίλους ἔφη, γινώσκειν τί βούλεται τὰ ξένια. ἢ γὰρ θαλαττοκρατεῖν ἡμᾶς φησι Πάτροκλος, ἢ τὰ σῦκα τρώγειν. οὐ λαν-
167 θάνει δέ με, καὶ ὅτι κοινῶς πάντες οἱ ἰχθύες καμασῆνες ὑπὸ Ἐμπεδοκλέους ἐλέχθησαν τοῦ φυσικοῦ, οὕτως,

Πῶς καὶ δένδρεα μακρὰ καὶ εἰνάλιοι καμασῆνες.

καὶ ὅτι ὁ τὰ Κύπρια ποιήσας ἔπη, εἴτε Κύπριός τίς ἐστιν ἢ Στασῖνος ἢ ὅς τις δή ποτε χαίρει ὀνομαζόμενος, τὴν Νέμεσιν ποιεῖ διωκομένην ὑπὸ Διὸς, καὶ εἰς ἰχθὺν μεταμορφουμένην, διὰ τούτων,

Τοῖς δὲ μετὰ τριτάτην Ἑλένην τέκε θαῦμα βροτοῖσι,
Τήν ποτε καλλίκομος Νέμεσις φιλότητι μιγεῖσα
Ζηνὶ θεῶν βασιλῆϊ τέκεν κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης.
Φεῦγε γὰρ, οὐδ' ἔθελεν μιχθήμεναι ἐν φιλότητι
Πατρὶ Διὶ Κρονίωνι. ἐτείρετο γὰρ φρένας αἰδοῖ,
Καὶ Νεμέσει κατὰ τὴν δὲ καὶ ἀτρύγετον μέλαν ὕδωρ
Φεῦγεν. Ζεὺς δ' ἐδίωκε. λαβεῖν δ' ἐλιλαίετο θυμῷ,
Ἄλλοτε μὲν κατὰ κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης
Ἰχθύϊ εἰδομένην πόντον πολὺν ἐξορόθυνεν,
Ἄλλοτ' ἀν' Ὠκεανὸν ποταμὸν καὶ πείρατα γαίης.
Ἀλλ' ὅτ' ἀν ἤπειρον πολυβώλακα. γίνετο δ' αἰεὶ,
Θηρία ὅσ' ἤπειρος ἀνατρέφει, ὄφρα φύγοι νιν.

Οἶδα δὲ καὶ τὰ περὶ τὸν ἀπόπυριν καλούμενον περὶ τὴν Βολύκην λίμνην, περὶ ἧς Ἡγήσανδρος ἐν τοῖς ὑπομνήμασί φησιν οὕτως. Ἀπολλωνίαν τὴν Χαλκιδικὴν δύο ποταμοὶ ῥέουσιν Ἀμμίτης καὶ Ὀλυνθιακός. ἐμβάλλουσι δὲ ἀμφότεροι εἰς τὴν Βολύκην λίμνην. ἐπὶ δὲ τοῦ Ὀλυνθιακοῦ μνημεῖόν ἐστιν Ὀλύνθου τοῦ Ἡρακλέους καὶ Βολύης υἱοῦ. κατὰ δὲ τὸν Ἀνθεστηριῶνα, καὶ Ἐλαφηβολιῶνα λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι, διότι πέμπει ἡ Βολύη τὴν ἀπόπυριν Ὀλύνθῳ, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀπέραντόν τι πλῆθος ἰχθύων, ἐκ τῆς λίμνης εἰς τὸν Ὀλυνθιακὸν ἀναβαίνειν ποταμόν. ἐστὶ δὲ βραχύς, ὥστε μόλις κρύπτειν τὸ σφυρόν. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τοσοῦτον ἔρχεται πλῆθος ἰχθύων, ὥστε τοὺς περιοίκους ἅπαντας ἱκανὸν εἰς τὴν ἑαυτῶν χρείαν συντιθέναι τάριχον. θαυμαστὸν δέ ἐστι τὸ μὴ παραλλάττειν τὸ τοῦ Ὀλύνθου μνημεῖον. πρότερον μὲν οὖν φασι τοὺς κατὰ τὴν Ἀπολλωνίαν ἐλαφηβολιῶνος τὰ νόμιμα συντελεῖν τοῖς τελευτήσασι, νῦν δὲ ἀνθεστηριῶνος. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν μόνοις τούτοις τοῖς μησὶ τοὺς ἰχθῦς τὴν ἀνάβασιν ποιεῖσθαι, ἐν οἷς τοὺς τετελευτηκότας εἰώθασι τιμᾶν. καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ ἄνδρες ἰχθύες. ὑμεῖς γὰρ πάντα συναθροίσαντες, βορὰν ἡμῖν

mazas, panes: eúmq; locũ ac portum Dinon appellari. Ecquid de magnis piscibus, & recentibus ficis simul cum illis ad Antigonum missis à Patroclo Ptolemæi duce, obscurè animi sui sensum ostendente, Phylarchus prodiderit, non ignoro. Dario quidem olim regionem suam inuadenti Scythæ, vt scribit Herodotus, sagittam [a], auem, & ranam misere: Patroclus, Phylarcho teste libro tertio historiarum, aliud innuens, ad Antigonum fortetum comessantem, piscem ac ficus suprà memoratas cùm misisset, ambigentibus cunctis quid eo munere significaretur, ridens Antigonus, amicis dixit intelligere se iis donis quid portenderetur: Patroclum enim velle aut imperio maris nobis esse potiundum, aut rodendas [b] ficus. Præterea scio in vniuersum pisces omnes ab Empedocle Camasenas [c] vocatos fuisse, hoc versu:

Velut & arbores proceræ, & marini Camasenes.

Qui Cyprios versus composuit, siue Cyprius aliquis fuerit, siue Stasinus, siue alio quouis nomine vocari gaudet, Nemesin fingit, eam cùm Iupiter vrgeret, ac persequeretur, in piscem mutatam fuisse, his verbis:

Post hos tertiã Helenã uidit, hominibus miraculũ,
Quam olim crinibus formosa Nemesis, amantis concubitu
Iouis deûm regis peperit, uim ab eo passa:
Instantẽ enim fugiebat: amplexúsque recusabat
Iouis patris Saturnij, quia mentem uerecundia pungeret:
Nemesis ergo per hanc insulam[d], prope indomitas[e] & nigras undas
Profugiebat: insequebatur uerò Iuppiter, exoptans eam capere.
Nonnunquam sub resonantis maris fluctibus
Piscis assumpta forma uastum æquor peragrare cogebat:
Nonnunquam fluuios, oceanum, & ultimos terræ fines:
Interdum continentem glebosam, ac tum in feras
Quotquot alit terra transformabatur, illum ut euitaret.

Quænam verò ad lacum nomine Bolycẽ fuerit [f] Apopyris optimè noui. De illa Hegesander in Commentariis ad hunc modum scripsit: Apolloniam Chalcidicam amnibus duobus allui, Olynthiaco & Ammite: vtrumque horum in lacum Bolycen defluere: ad Olynthiaci ripam tumulum esse Olynthi, Herculis & Bolyæ filij: narrare indigenas mense Nouembri ac Februario, Apopyrin [g] Bolyan immittere, id est, eo tempore infinitam pisciũ copiã, è qua salsamentorũ, quod satis ad vsum sit, parent omnes qui circumhabitãt: quod autem mirandum est, vltra sepulchrum Olynthi pisces non commeare: prius, quod aiunt, in Apollonia, Februario mense vita functis parentare solitos, nunc autem id fieri Nouembri, ac ob eam caussam solis his mensibus ascendere pisces quibus honore afficere mortuos consueuerunt. Hactenus ista, ô viri pisces. Vos enim coaceruatis [h] omnibus, vorandos [i] piscibus

nos obtrusistis, hac de re tot effati, quot nec eloquatur Ichthyas philosophus Megarensis, nec Ichthyon, (proprium viri nomen aio) cuius meminit Teleclides in Amphictyonibus. Ego verò puero mandabo vestra omnium gratia, quod est apud Pherecratem in Myrmecanthropis:

Numquam piscem, Deucalion, mihi,
Etiam si petam, admoueris.

Semus Delius libro secundo Deliadis scribit, apud Delum cùm Brizo sacra faciunt, (est autem illa dea vaticiniorum in somnis præses, βρίζειν enim veteres dormire dixerunt,

Vbi ἀποβρίξαντες[a]*, cùm dormiuissemus, Auroram*
Diuam expectauimus:)

Brizo, inquam, Deliades cùm sacrificant, scaphas ei bonis omnibus refertas offerunt, exceptis piscibus[b], pro omniū salute deam precantes, præcipuéque nauigia vt seruet. Chrysippū, ô amici viri, Stoicorum ducem ac principem[c], ego me hercle, in multis admiror, ob id tamen impensiùs laudo, quòd famosum suis de obsoniis scriptis Archestratum in eodem loco ac numero semper collocarit cum Philænide[d], cui turpissimum de Venereis opus adscribunt, quamuis AEschrion Samius, Iamborum scriptor, Polycraten Sophisten tradat, vt honestissimam fœminam calumniaretur, ei tribuisse. Sunt autem AEschrionis carmina hæc iambica:

Ego Philænis magni apud mortales nominis
Longo confecta senio hîc iaceo:
Ne, ô stulte nauta, cùm ad promontorium[e] *flectes nauem,*
Illude, irride, insolenter conuiciare:
Non enim per Iouem, non, per iuuenes[f] *inferos*
In uiros libidinosa, aut prostibulum fui:
Verùm Polycrates Atheniensis genere,
Maledicus astutúsque blatero, ac improbæ linguæ,
Quæcunq; scripsit malignè ac flagitiosè scripsit:
Ea uerò qualia sint, nescio:

Cæterùm imprimis admirabilis Chrysippus libro De honesto atque voluptate ita scripsit: Philænidis[g] libros, Archestrati Gastronomiā, Alimētorum facultates[h], ancillas pariter horum motuum ac figurarum experimentis peritas, ac in iis meditandis exercitatas. Idem rursum: Addiscere ipsos quæ huiusmodi sunt: penes se habere quæ de his prodidere Philænis, Archestratus, & reliqui scriptores eiusmodi. Idem libro septimo: Nam sicut Philænidis carmina ediscere, aut Archestrati Gastronomiam, tanquam ad benè beatéque viuendum quidquam cōferant, non debemus. Vos quidem certè hunc Archestratum sępiùs inculcantes intemperantia conuiuium maculauistis[i]. Etenim quid elegans iste versuū scriptor omisit, quod hominum mores obterere ac deprauare possit? solus imitator vitæ Sardanapali Anacindaraxis filij, quem genitoris appellatione scribit Aristoteles[l] esse ignotiorem. In eius sepulchro hæc incisa fuisse Chrysippus autor est.

Sardanapalus Cyndaraxis[k] *filius Anchialen & Tarsum uno die condidit:*
Tu autem, ô uiator, ede, bibe, lude:

[b] Plutarch. in Sympos. quæst. ... nullum diis ... immolari ... [c] Ab eo fulciri ... eorum por- ... scribit ... 4. Acad. [d] Philænis Leu- ... Elephan- ... Cyrene ἀναδὲ ... χανος co- ... nata, & ... nulla libros ... scire περὶ ... γραμμά- ... ἀφροδισίων. Philænidē per- ... libidinis ... inuen- ... que ... ob ... malè au- ... Sappho ma... Scaliger. ... lantinus. [e] Leucadis. [f] Castorem & Pollucem.

[g] Iunius adag. Philænidis commentarij. Eadem fere li. 10. [h] Libros de Alimentorum facultatibus scriptos.

[i] Ad verbum ...

A τοῖς ἰχθύσι παραβεβλήκατε, καὶ οὐκ ἐκείνοις ἡμῖν, τοσαῦτα εἰπόντες ἃ οὐδὲ Ἰχθύας ὁ Μεγαρικὸς φιλόσοφος, οὐδ' Ἰχθύων. (ὄνομα δὲ καὶ τοῦτο κύριον) οὗ μνημονεύει Τηλεκλείδης ἐν Ἀμφικτύοσι. δι' ὑμᾶς δὲ καὶ τῷ παιδὶ παραγγελοῦμαι κατὰ τοὺς Φερεκράτους Μυρμηκανθρώπους, μηδέ ποτε ἰχθὺν ὦ Δευκαλίων, μηδ' ἂν αἰτῶ παραθῇς μοι. καὶ γὰρ ἐν Δήλῳ φησὶ Σῆμος ὁ Δήλιος ἐν δευτέρῳ Δηλιάδος· ὅταν θύωσι τῇ Βριζοῖ, αὕτη δέ ἐστιν ἡ ἐν ὕπνῳ μάντις. βρίζειν δὲ οἱ ἀρχαῖοι λέγουσι τὸ καθεύδειν.

B Ἔνθα δ' ἀποβρίξαντες ἐμείναμεν ἠῶ δῖαν. Ταύτῃ οὖν ὅταν θύωσιν αἱ Δηλιάδες προσφέρουσιν αὐτῇ σκάφας πάντων πλήρεις ἀγαθῶν, πλὴν ἰχθύων, διὰ τὸ εὔχεσθαι ταύτῃ περί τε πάντων καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν πλοίων σωτηρίας. Χρύσιππον δ' ἄνδρες φίλοι τὸν τῆς στοᾶς ἡγεμόνα κατὰ πολλὰ θαυμάζων ἔτι μᾶλλον ἐπαινῶ, τὸν πολυθρύλλητον. ἐπὶ τῇ ὀψολογίᾳ Ἀρχέστρατον ἀεί ποτε μετὰ Φιλαινίδος κατατάττοντα. εἰς ἣν ἀναφέρεται τὸ περὶ ἀφροδισίων ἀκόλαστον σύγγραμμα, ὅπερ φησὶ

C ποιῆσαι Αἰσχρίων ὁ Σάμιος ἰαμβοποιὸς Πολυκράτη τὸν σοφιστὴν ἐπὶ διαβολῇ τῆς ἀνθρώπου σωφρονεστάτης γενομένης. ἔχει δὲ οὕτως τὰ ἰαμβεῖα,

Ἐγὼ Φιλαινὶς ἡ 'πίβωτος ἀνθρώποις,
Ἐνταῦθα γήρᾳ τῷ μακρῷ κεκοίμημαι,
Μή μ' ὦ μάταιε ναῦτα τὴν ἄκραν κάμπτων,
Χλεύην τε ποιεῦ καὶ γέλωτα καὶ λάσθην.
Οὐ γὰρ μὰ τὸν Ζεῦν, οὐ μὰ τοὺς κάτω κούρους,
Οὐκ ἦν ἐς ἄνδρας μάχλος οὐδὲ δημώδης.

D Πολυκράτης δὲ τὴν γονὴν Ἀθηναῖος
Λόγων τι παιπάλημα καὶ κακὴ γλῶσσα
Ἔγραψεν, ὅσσ' ἔγραψ'. ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδα.

Ἀλλ' οὖν γε ὁ θαυμασιώτατος Χρύσιππος ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς φησὶ, καὶ βιβλία τά τε Φιλαινίδος, καὶ τὴν τοῦ Ἀρχεστράτου Γαστρονομίαν καὶ δυνάμεις ἐρωτικὰς, καὶ συνουσιαστικὰς, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς θεραπαίνας ἐμπείρους τοιῶνδε κινήσεών τε καὶ σχημάτων, καὶ περὶ τὴν τούτων μελέτην γινομένας. καὶ πάλιν. ἐκ-

E μανθάνειν τ' αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα, καὶ κτᾶσθαι τὰ περὶ τούτων γεγραμμένα Φιλαινίδι καὶ Ἀρχεστράτῳ, καὶ τοῖς τὰ ὅμοια γράψασι. κἂν τῷ ἑβδόμῳ δέ φησι. καθάπερ γὰρ οὐκ ἐκμανθάνειν τὰ Φιλαινίδος καὶ τὴν Ἀρχεστράτου Γαστρονομίαν ἐστὶν ὡς φέροντά τι πρὸς τὸ ζῆν ἄμεινον. ὑμεῖς δὲ πολλάκις τοῦ Ἀρχεστράτου τούτου μνημονεύσαντες ἀκολασίας ἐπληρώσατε τὸ συμπόσιον. τί γὰρ τῶν ἐπιλείψαι δυναμένων παρέλιπεν ὁ καλὸς οὗτος ἐποποιὸς, καὶ μόνος ζηλώσας τὸν Σαρδα-

F ναπάλου τοῦ Ἀνακυνδαράξεω βίον, ὃν ἀδιανοητότερον εἶναι κατὰ τὴν προσηγορίαν τοῦ πατρὸς Ἀριστοτέλης ἔφη. ἐφ' οὗ τοῦ τάφου ἐπιγεγράφθαι φησὶ Χρύσιππος τάδε·

Εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, τὸν θυμὸν ἄεξε A
Τερπόμενος θαλίῃσι, θανόντι σοι οὔτις ὄνησις,
Καὶ γὰρ ἐγὼ σποδός εἰμι Νίνου μεγάλης βασιλεύσας,
Κεῖν᾽ ἔχω ὅσσ᾽ ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα, καὶ σὺν ἔρωτι
Τερπν᾽ ἔπαθον. τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια πάντα λέλειπται.
Ἥδε σοφὴ βιότοιο παραίνεσις· οὐδέ ποτ᾽ αὐτῆς B
Λήσομαι, κεκτήσθω δ᾽ ὁ θέλων τὸν ἀπείρονα χρυσόν.

Καὶ ἐπὶ τῶν Φαιάκων δὲ ὁ ποιητὴς ἔφη.

Αἰεὶ δ᾽ ἡμῖν δαίς τε φίλη κίθαρίς τε χοροί τε,
Εἵματά τ᾽ ἐξημοιβά, λοετρά τε θερμά, καὶ εὐναί.

Καὶ ἄλλος δέ τις φησὶ τῷ Σαρδαναπάλῳ παραπλήσιος ὑποτιθέμενος καὶ οὗτος τοῖς μὴ σωφρονοῦσι τοιάδε.

Πᾶσιν δὲ θνητοῖς βούλομαι παραινέσαι
Τοὐφήμερον ζῆν ἡδέως. ὁ γὰρ θανὼν,
Τὸ μηδέν ἐστι, καὶ σκιὰ κατὰ χθονός.
Μικροῦ δὲ βιότου ζῶντ᾽ ἐπαυρέσθαι χρεών. C

368 Καὶ Ἄμφις δὲ ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Ἰαλέμῳ φησὶν,

Ὅς τις δὲ θνητὸς γενόμενος μὴ τῷ βίῳ,
Ζητεῖ τι τερπνὸν προσφέρειν, τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ ἐᾷ,
Μάταιός ἐστιν ὥς γ᾽ ἐμοὶ καὶ τοῖς σοφοῖς
Κριταῖς ἅπασιν, ἐκ θεῶν τε δυστυχής.

Καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ δὲ γυναικοκρατίᾳ τὰ ὅμοια λέγει. πῖνε καὶ παῖζε, θνητὸς ὁ βίος, ὀλίγος ὁ ὑπὲρ γῆς χρόνος, θάνατος δ᾽ ἀθάνατός ἐστιν, ἅπαξ ἄν τις ἀποθάνῃ. καὶ Βακχίδας δέ τις τὸν αὐτὸν Σαρδαναπάλῳ ζήσας βίον, ἀποθανὼν ἐπὶ D τοῦ τάφου ἐπιγεγραμμένον ἔχει.

Πῖεν, φάγεν, καὶ πάντα τᾷ ψυχᾷ δόμεν.
Κἠγὼ γὰρ ἕστακ᾽ ἀντὶ Βακχίδα λίθος.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Ἀσωτοδιδασκάλῳ φησὶν, ὡς Σωτίων ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς περὶ τῶν Τίμωνος Σιλλῶν· ἐγὼ γὰρ οὐκ ἀπήντησα τῷ δράματι, πλείονα τῆς μέσης καλουμένης κωμῳδίας ἀναγνοὺς δράματα τῶν ὀκτακοσίων, καὶ τούτων ἐκλογὰς ποιησάμενος, οὐ περιέτυχον τῷ ἀσωτοδιδασκάλῳ. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἀναγραφῆς ἀξιωθέντι συνοιδα. οὔτε E γὰρ Καλλίμαχος, οὔτε Ἀριστοφάνης αὐτὸ ἀνέγραψαν, ἀλλ᾽ οὐδὲ οἱ τὰς ἐν Περγάμῳ ἀναγραφὰς ποιησάμενοι. ὁ δὲ Σωτίων φησὶν ἐν τῷ δράματι Ξανθίαν τινὰ οἰκέτην πεποιῆσθαι προτρεπόμενον ἐπὶ ἡδυπάθειαν ὁμοδούλους ἑαυτοῦ, καὶ λέγοντα,

Τί ταῦτα ληρεῖς φληναφῶν ἄνω κάτω
Λύκειον, ἀκαδημίαν, ᾠδεῖον, πύλας,
Λήρους σοφιστῶν; οὐδὲ ἓν τούτων καλόν.
Πίνωμεν ἐκπίνωμεν · · · σικων,
Χαίρωμεν ἕως ἔνεστι τὴν ψυχὴν τρέφειν F
Τύρβαζε μανὴν, γαστρὸς οὐδὲν ἥδιον,
Αὕτη πατήρ σοι καὶ πάλιν μήτηρ μόνη.
Ἀρεταὶ δὲ πρεσβεῖαί τε καὶ στρατηγίαι
Κόμποι κενοὶ ψοφοῦσιν ἀντ᾽ ὀνειράτων,
Ψύξει σε δαίμων τῷ πεπρωμένῳ χρόνῳ.
Ἕξεις δ᾽ ὅσ᾽ ἂν φάγῃς τε καὶ πίῃς μόνα·
Σποδοὶ δὲ τ᾽ ἄλλα Περικλῆς, Κόδροι, Κίμων.

Κρεῖττον δ᾽ ἂν εἶχε φησὶν ὁ Χρύσιππος, εἰ μετελήφθη τὰ ἐπὶ τοῦ Σαρδαναπάλου, οὕτως,

Cùm mortalem esse te bene scias, animosus & iracundus ne esto:
Festis epulis oblectator: mortuo nullus rerũ tuarum fructus erit.
Ego namque Nini magnæ quondam rex, nunc cinis sum.
Habeo quod comedi, quod proterue feci, quod in amoribus
Voluptatis percepi: multa uerò fœlicia exoleuerunt:[a]
Sapiens est hominum uitæ hæc adhortatio: eam nunquam[b] *obliuioni*
Tradam: qui uolet aurum infinitum possideat.

De Phæacibus hæc poëta[c] scripsit:

Nobis semper placent epulæ, citharæ, choreæ,
Mutatoriæ uestes, calida balnea, lecti.

Alius quidã Sardanapalo[d] similis hæc etiam illis suadet qui temperantes non sunt:

Cunctis hominibus id consilij dare uolo,
In diem ut læti uiuant: nam mortuus
Nihil aliud est, quàm sub terra[e] *umbra.*
Vitæ breuitate uiuos oportet frui.

Amphis comicus in Ialemo:

Quicunque mortalis, uitæ non studet,
Neglectis omnibus aliis, uoluptatem adhibere,
Stolidus est, mea quidem sententia, & omnium
Qui sapienter de hoc iudicant: quin etiam
Responsis deorum miser.

Idem in Gynæcocratia:[f]

Bibe, lude: uita mortalis est.
Breue super terra tempus:
Immortalis mors est, si quis obierit.

Bacchidæ, qui eandem cum Sardanapalo vitam egit, sepulchro hæc insculpta sunt:

Bibe, comede, animoque indulge[g] *omnia,*
Bacchidæ loco hic ego lapis[h] *sto.*

Alexis in Asotodidascalo, vt citat Alexandrinus Sotion libro quem de Timonis Sillis cõposuit, nondum enim fabulam eam nactus sum, & quamuis comœdiæ, quam vocant mediam, plures octingentis fabulas euoluerim, habito delectu, nusquam tamen Asotodidascalus occurrit, atque adeò nec vllum quidẽ scio eius tituli meminisse. Nec enim Callimachus, nec Aristophanes, nec qui Pergami fabularum inscriptiones collegerũt, hanc memorant. Sotion igitur in ea fabula induci famulum Xanthiam inquit, conseruos ad delicias cohortantem his verbis:

Quid hæc nugaris, quid sursum deorsum blateras
Lycæum, Academiam, Odeum,[i] *portas*[k],
Sophistarum nugamenta: in his pulchri nihil:
Potemus, ebibamus confertim calyces:
Gaudeamus, animum alere[l] *tantisper dum licet,*
Nullis eum turbis uexemus. Ventre[m] *nihil iucundius:*
Is tibi solus pater esto, rursumque mater.
Virtutes, legationes, exercituum imperia,
Inanes fastus nobis obstrepunt, tanquam somnia.
Fatali hora te perstringet deus:
Sola tua futura sunt quæ comederis, ac biberis:
Reliqua cinis, ut Pericles, Codrus, Cimon.

Aptius, inquit Chrysippus, versus de Sardanapalo scripti sic inuerterentur:

Te mortalem esse genitum quādoquidem compertum est, macte animi esto:
Confabulationibus te oblecta: edacitas inutilis est:
Ego quippe improbus qui plurima abligurierim, uoluptatique succubuerim,
Ea mihi supersunt quæ curiose didici: eorum subsidio
Multa bona consecutus sum, cætera uoluptatésque omnes, reliqui.

Lepidissimè Timon sanè dixit:

Ex omnibus malis, grauissimum est cupiditas.

Clearchus in opere suo Adagiorum, Archestrati doctorem fuisse Terpsionen inquit, qui Gastrologiam primus scripsit, & discipulis, quibus abstinendum sit eduliis, præcepit: eundémque ex tempore dixisse,

Testudinem[a] aut comedendam, aut non comedendam.

quod alij sic efferunt,

Testudinis carnem aut edendam esse, aut non edendam.

Vnde verò, ô sapientissimi, vobis in mentem venit obsoniorum scriptor Dorion, quasi scripta quædam ille memoriæ tradiderit, quē scio nominatum fuisse, χρωματοποιόν[b], & φίλιχθυν[c], minimè verò scriptorem. De illo hæc scripsit Machon comicus:

Chromatopeus Dorion aliquando Mylon[d]
Cùm accessisset, nec meritorium usquam diuersorium
Reperire posset, in quodam luco sedens
Qui ante ciuitatis portas forte situs erat,
Vt uidit sacrificantem quendam æditum,
Per Mineruam quæso, & deos omnes, inquit, ô uir optime templum hoc dei cuius est?
Respondit ille, Iouis, hospes, ac Neptuni:
Tum Dorion: quonam, inquit, pacto, hîc hospitium,
Inueniat aliquis, ubi deos habitare simul binos aiunt?

Lynceus Samius, Theophrasti discipulus, frater Duridis qui scripsit historias, & in patria tyrannidem occupauit, scribit in Apophthegmatibus, Dorioni tibicini quidā cùm diceret, suauem in cibo Raiam esse, illum respondisse, perinde ac detrito pallio si quis elixo vescatur. Laudibus Thynnorum abdomina alio tollente, Vera prædicas, inquit, ea mandi tamen oportet, quo modo mihi comeduntur. Subiecit alter, Quo quæso modo? tū ille? Quo rogas? lubenter, ac cum voluptate. Idem Locustis inesse tria dicebat, exercitationem, epulum, & contemplationem. In Cypro cùm apud Nicocreontem is cœnaret, & poculum quodpiam impensiùs laudaret, Si voles, idem artifex tibi alterū fabricabitur, ait Nicocreon. Tū ille, tibi potius, mihi verò hoc dato: quod quidem à tibicine dictum est, non insipienter, cùm tamen veteribus in ore frequens hoc esset,

Homini dij tibicini mentem[e] non inseruerunt:
Statim ac ille tibiam inflauit, mens auolat.

Hegesander in Commentariis hæc quoque de illo refert: obsonij magnopere auido puer cùm pisciū nihil emisset, ac ideo flagris cæderetur, eū inter verbera optimos pisces nominare iussisse: puero autem Orphum, Glauci-

A Εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεξε,
Τερπόμενος μύθοισι· φαγόντι σοι οὔτις ὄνησις.
Καὶ γὰρ ἐγὼ κακός εἰμι φαγὼν ὡς πλεῖστα, καὶ ἡσθείς.
Ταῦθ' ἔχω ὅσσ' ἔμαθον καὶ ἐφρόντισα· σὺν μετὰ τούτων,
Ἐσθλ' ἔπαθον· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἡδέα πάντα λέλειπται.

Παγκάλως δὲ καὶ ὁ Τίμων ἔφη,

Πάντων μὲν πρώτιστα κακῶν ἐπιθυμίη ἐστί.

B Κλέαρχος δὲ ἐν τοῖς Περὶ παροιμιῶν καὶ διδάσκαλον τὸν Ἀρχεστράτου γενέσθαι φησὶ Τερψίωνα, ὃν καὶ πρῶτον γαστρολογίαν γράψαντα διακελεύεσθαι τοῖς μαθηταῖς, τίνων ἀφεκτέον. ἀπεχεδιακέναι τε τὸν Τερψίωνα καὶ περὶ τῆς χελώνης ἢ φαγεῖν ἢ μὴ φαγεῖν. ἄλλοι δὲ οὕτως λέγουσιν,

Ἢ δεῖ χελώνης κρέα φαγεῖν ἢ μὴ φαγεῖν.

Πόθεν δὲ ὑμῖν ὦ σοφώτατοι ἐπῆλθε καὶ ὁ ὀψολόγος Δωρίων, ὡς καὶ συγγραφεύς τις γενόμενος, ὃν ἐγὼ κρουματοποιὸν οἶδα ὀνομαζόμενον καὶ φίλιχθυν, συγγραφέα δὲ οὔ. ὡς μὲν οὖν κρουC ματοποιοῦ μνημονεύει Μάχων ὁ κωμῳδοποιὸς οὕτως,

Ὁ κρουματοποιὸς Δωρίων ποτ' εἰς Μύλων
Ἐλθὼν, κατάλυσιν οὐδαμοῦ μισθωσίμην
Δυνάμενος εὑρεῖν, ἐν τεμένει καθίζετό τινι,
Ὃ πρὸ τῶν πυλῶν ἦν κατὰ τύχην ἱδρυμένον.
Ἰδών τ' ἐπιθύοντα τὸν νεωκόρον,
Πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς καὶ θεῶν, τίνος φράσον
Ἐστὶν ὁ νεὼς βέλτιστε φησὶν οὑτοσί;
Ὁ δ' εἶπεν αὐτῷ, Ζηνοποσειδῶνος ξένε.
D Ὁ Δωρίων δὲ, πῶς ἂν οὖν ἐνταῦθ' ἔφη,
Δύναιτο καταγώγιον ἐξευρεῖν τις, οὗ
Καὶ τοὺς θεοὺς φάσκουσιν οἰκεῖν σύνδυο.

Λυγκεὺς δὲ ὁ Σάμιος ὁ Θεοφράστου μὲν μαθητὴς, Δούριδος δὲ ἀδελφὸς, τοῦ τὰς ἱστορίας γράψαντος καὶ τυραννήσαντος τῆς πατρίδος, ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι, Δωρίωνι τῷ αὐλητῇ φάσκοντός τινος ἀγαθὸν ἰχθὺν εἶναι βατίδα, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἔφη ἑφθὸν τρίβωνα ἐσθίοι. ἐπαινοῦντος δὲ ἄλλου τὰ τῶν θυννῶν ὑπογάστρια, καὶ μάλα ἔφη. δεῖ μέν τοι γε οὕτως ἐσθίειν αὐτὰ E ὥσπερ ἐγὼ ἐσθίω. εἰπόντος δὲ, πῶς· ὁ δὲ, πῶς; ἡδέως, ἔφη. τοὺς δὲ καράβους ἔφη τρία ἔχειν, διατριβὴν καὶ εὐωχίαν καὶ θεωρίαν. ἐν Κύπρῳ δὲ παρὰ Νικοκρέοντι δειπνῶν ἐπῄνεσε ποτήριόν τι. καὶ ὁ Νικοκρέων ἔφη, ὃ ἂν βούλῃ ὁ αὐτὸς τεχνίτης ποιήσει σοὶ ἕτερον. σοί γε ἔφη, ἐμοὶ δὲ τοῦτο δός. οὐκ ἀνοήτως τοῦτο φήσας ὁ αὐλητής. λόγος γὰρ παλαιὸς, ὡς ὅτι

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῆρι θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν,
F Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσᾶν χ' ὡ νόος ἐκπέταται.

Ἡγήσανδρος δ' ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τάδε φησὶ περὶ αὐτοῦ. Δωρίων ὁ ὀψοφάγος, τοῦ παιδὸς οὐκ ἀγοράσαντος ἰχθῦς, μαστιγῶν αὐτὸν, ἐκέλευε τῶν ἀρίστων ἰχθύων ὀνόματα λέγειν. τοῦ δὲ παιδὸς, ὀρφὸν καὶ γλαυ-

a [illegible] adagio, [illegible] carnē [illegible] comesse oportere, aut non comesse.
b Cantionum, [illegible] modorū frequentamentis [illegible] ac so[illegible] variatis, [illegible] delectant, [illegible] cantorem ac magistrum.
c Piscium auidum.
d Vrbem Ægy[pti].
e [illegible]

κον, καὶ γόγγρον, καὶ τοιούτοις ἑτέροις καταριθμοῦντος, Ἰχθύων σε φησὶν ἐκέλευον ὀνόματα λέγειν, οὐ θεῶν. ὁ αὐτὸς Δωρίων καταγελῶν τοῦ ἐν τῷ Τιμοθέου Ναυτίλῳ χειμῶνος, ἔφασκεν ἐν κακκάβᾳ ζεούσῃ μείζονα ἑωρακέναι χειμῶνα. Ἀριστόδημος δ' ἐν δευτέρῳ γελοίων ἀπομνημονευμάτων φησί, Δωρίωνος τοῦ κρουματοποιοῦ κυλλόποδος ὄντος ἀπώλετο ἐν συμποσίῳ τοῦ χωλοῦ ποδὸς τὸ βλαυτίον, καὶ ὃς οὐδὲν ἔφη πλεῖον καταράσομαι τῷ κλέψαντι, ἢ ἁρμόσαι αὐτῷ τὸ σανδάλιον. ὅτι δ' ἦν ὁ Δωρίων ἐπὶ ὀψοφαγίᾳ διαβόητος, φανερὸν ἐξ ὧν λέγει Μνησίμαχος ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Φιλίππῳ δράματι. οὐ καλὰ καὶ τῆς νυκτὸς Δωρίων ἔνδον ἐστὶ παρ' ἡμῖν λοπαδιφυσήτης. οἶδα δὲ καὶ ἃ ὁ Ἑρμιονεὺς Λάσος ἔπαιξε περὶ ἰχθύων, ἅπερ Χαμαιλέων ἀνέγραψεν ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ τοῦ Λάσου συγγράμματι, λέγων ὧδε. τὸν Λάσον φησὶ τὸν ὠμὸν ἰχθὺν ὀπτὸν εἶναι φάσκειν. θαυμαζόντων δὲ πολλῶν, ἐπιχειρεῖν λέγειν, ὡς ὅ ἐστιν ἀκοῦσαι, τοῦτό ἐστιν ἀκουστόν. καὶ ὅ ἐστι νοῆσαι, τοῦτό ἐστι νοητόν. ὡσαύτως οὖν καὶ ὅ ἐστιν ἰδεῖν, τοῦτο εἶναι ὀπτόν. ὥστ' ἐπειδὴ τὸν ἰχθὺν ἦν ἰδεῖν, ὀπτὸν αὐτὸν εἶναι. καὶ παίζων δέ ποτε ἰχθὺν παρά τινων ἁλιέων ὑφεί-
169 λετο, καὶ λαβὼν ἔδωκέ τινι τῶν παρεστώτων. ὁρκίζοντος δέ, ὤμοσεν μή τ' αὐτὸς ἔχειν τὸν ἰχθὺν, μήτε ἄλλῳ συνειδέναι λαβόντι, διὰ τὸ λαβεῖν μὲν αὐτὸν, ἔχειν δὲ ἕτερον· ὃν ἐδίδαξεν ἀπομόσαι πάλιν, ὅτι οὔτ' αὐτὸς ἔλαβεν, οὔτ' ἄλλον ἔχοντ' οἶδεν. εἰλήφει μὲν γὰρ ὁ Λάσος, εἶχεν δὲ αὐτός. τοιαῦτα δὲ καὶ Ἐπίχαρμος παίζει ὥσπερ ἐν λόγῳ καὶ λόγον εἶναι,

Ὁ Ζεύς μ' ἐκάλεσε Πέλοπί γ' ἔρανον ἑστιῶν.
Ἦ παμπόνηρον ὄψον ὦ τᾶν ὁ γέρανος.
Ἀλλ' οὔτι γέρανον, ἀλλ' ἔρανόν τοι λέγω.

Ἄλεξις δ' ἐν Δημητρίῳ, Φάϋλλον τινὰ κωμῳδεῖ ὡς φιλιχθὺν ἐν τούτοις.

Πρότερον μὲν εἰ πνεύσειε βορρᾶς ἢ νότος
Ἐν τῇ θαλάττῃ λαμπρὸς, ἰχθὺς οὐκ ἐνῆν
Οὐδενὶ φαγεῖν. νυνὶ δὲ πρὸς τοῖς πνεύμασι
Τούτοις Φάϋλλος προσγέγονε χειμὼν τρίτος.
Ἐπὰν γὰρ ἐκνεφίας καταιγίσας τύχῃ
Ἐς τὴν ἀγορὰν, τοὔψον πριάμενος οἴχεται
Φέρων ἅπαν τὸ ληφθὲν, ὥστε γίγνεται,
Ἐν τοῖς λαχάνοις τὸ λοιπὸν ἡμῖν ἡ μάχη.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἁλιευομένῃ φιληδοῦντάς τινας καταλέγων ἰχθύσι φησί,

Τῆς σηπιάδος πρῶτον Ἡράκλεις ἄναξ,
Ἅπαντα τεθολώκασιν. οὐ βαλεῖς πάλιν
Εἰς τὴν θάλατταν καὶ πλυνεῖς μὴ φῶσί σε
Δωρεὰς, ἀλλ' οὐδὲ σηπίας εἰληφέναι.
Τὸν κάραβόν δὲ τόνδε πρὸς τὰς μαινίδας
Ἀπόδος. παχύς γε νὴ Δί' ὦ Ζεῦ ἴς ποτε.
Ὦ Καλλιμέδων σὲ κατέδεται τίς τῶν φίλων;
Οὐδεὶς ὃς ἂν μὴ καταθῇ τὰς συμβολάς,
Ὑμᾶς δ' ἔταξα δεῦρο πρὸς τὰ δεξιά,
Τρίγλας ἔδεσμα τοῦ καλοῦ Καλλισθένους.
Κατεσθίει γοῦν ἐπὶ μιᾷ τὴν οὐσίαν,
Καὶ τὸν Σινώπης γόγγρον ἤδη παχυτέρας

cum, Congrum, & alios eiusmodi recenseret, Piscium inquit, nomina vt proferres, nō deorum, imperaui. Tempestatem in Nauta descriptam à Timotheo cùm irrideret, in feruente caccabo illa se vidisse dixit vehementiorem. Aristodemus libro secundo facetiarum memorabiliū scripsit, cùm Dorion Chromatopœus & loripes in conuiuio claudicantis pedis soleam amisisset, Furi nihil, inquit, grauius imprecabor, quàm vt eius pedi calceus conueniat. Obsoniorum famosum lurconem fuisse liquet ex iis quæ Mnesimachus comicus scripsit in Philippo fabula:

Neutiquam: uerumetiam noctu apud nos intus est
Dorion, qui patinas[a] inflat.

Hermionensem Lasum[b] scio aliquando in pisces iocatum fuisse: quod Chamæleon Heracleotes scribit libro de Laso edito, his verbis: Lasum aiunt solitum dicere crudum piscem ὀπτὸν[c] esse: multísque admiratione ductis, id probare sic conatū fuisse: quod audiri potest, id esse ἀκουστόν: quod intelligi mente, νοητόν. itidem quod oculis cerni, ὀπτόν. Idem per lusum piscatoribus piscem quem surripuerat, acceptum, cuidā ex iis qui aderant tradidit. Cùm autem ad iusiurandum piscator eum adigeret, iurauit ille se neque piscem habere, nec alium nouisse qui accepisset, quoniam ipse accepisset, alter verò haberet: quē monuit rursum iureiurando se obstringere nec se accepisse, nec alium nouisse qui haberet: acceperat enim Lasus, ille verò habebat. Non absimiliter Epicharmus ita ludit, vt in eadem voce diuersus agnoscatur sensus:

A. Acciuit me Iuppiter, Pelopi τὸν γ' ἔρανον[d] *ut præbeam:*
B. Obsonium pessimum est, ô amice, γέρανος.[e]
A. At γέρανον *minime dico, sed* ἔρανον.

Alexis in Demetrio Phaïllum quendam notat, vt piscium helluonem, his verbis:

Antea si flaret Boreas, uel Notus,
In mari, nobiles comesse pisces nemini
Licebat: nunc autem uentorum incommodis
His Phaillus accessit, tempestas tertia.
In macellum procellosus hic uentus cùm irruit,
Quidquid est obsonij mercatus abit,
Et quidquid à piscatoribus est captum, aufert: itaque
De oleribus, quod solum restat, nobis est[f] digladiandum.

Antiphanes in Piscatrice piscium cupediis mirificè deditos quosdam sic recenset:

A. Primùm Sepiolæ, ô Rex Hercules,
Omnia infuscarunt; non rursum abijcies
In mare, ac elues, ne te dicant
Non accepisse sepias, sed munera[g]?
Locustam hanc cum Mænidibus
Redde. B. Per Iouem crassa ualde est. A. Proh summe Iuppiter,
Ex amicis quispiam nuper Callimedon te deuorauit.
B. Nullus quidem fuit qui non attulerit symbolā.
A. Vos autem ad dextram hîc seposui
Mullos[h], elegantis Callisthenis edulium:
Etenim ob unam is Triglam[i] rem dilapidat suam:
Ac Sinopes[k] Congrum, spinas iam habentem

Crassiores[a]. *Hunc ecquis primus accipiet*
Propius accedens? Smigolas enim his non admodum
Libenter uescitur: piscis autem hic Citharus est,
Quem ille si uiderit, ab eo nunquam abstinebit manum.
Is nanque reuera citharœdis omnibus
Vehementer adhæresit clanculum.
Gobium salsamentarium hominem adhuc salientem[b]
Ad pulchram Pythionicem me oportet mittere,
Est enim grandis: illum, sat scio gustabit,
Quandoquidem salsamentum[c] *adest; id enim appetit.*
Mittendæ quoque sunt Aphyæ[d] *graciles hæ, ac Pastinaca*
Seorsim, ad Theano, id beneficium si uolet rependere.

Festiuissimè ac disertissimè Antiphanes comico dicterio Smigolam carpit, qui formosos iuuenes ad citharam canentes, citharámque pulsantes nimis amaret. AEschines rhetor in oratione contra Timarchum, de illo hæc scripsit: Smigolas quidē, Naucratis filius, viri Athenienses, tribu Colyttensis, homo cætera probus ac bonus, & quem nemo vituperare possit, sed tamen eius rei mirum in modum[e] studiosus, & qui semper habere secum aut citharœdos soleat, aut citharistas. Hæc ego profectò dico, non vt eum adducam in inuidiam, sed ipse vt qualis sit, vos cognoscatis. Timocles in Sappho:

Videtur ne ad te Smigolas accedere?
Florenti iuuentute stimulatus?

Alexis in Agone siue Equuleo:

Obsecro te mater, mihi ne minites
Smigolam, non enim sum ego citharœdus.

Pythionicæ salsamentum fuisse perquam gratum Antiphanes ait, quòd eius amatores fuerint Chærephili salsamentarij filij, vt in Acarijs Nicocles ait:

Anitus obesus, cùm ad Pythionicen profectus comederit
Quidpiam, illum enim, ut rumor est, tum inuitat,
Cùm læta Chærephylli duos filios, scombros,
Excipit hospitio.

Idem rursum:

Te Pythionicæ uolens lubénsque accipiet,
Ac quæ nunc habes fortassis absumet
Sumptis iam à nobis muneribus: est enim insatiabilis.
Sarginos[f] *tibi eam tamen dare iube*
Salitos: hos facilè multos habet,
Quoniam ei consuetudo est cum duobus salsamentariis,
Iisque insulsis quibusdam, ac latis naribus.

Illam ante hos, quidam nomine Gobius, adamabat. Callimedontis Carabi, distortis[g] atque limis oculis strabi, auidíq; piscium, Timocles in Curioso sic meminit:

Deinde Callimedon Carabus
Repentè processit, ac me respiciens
Vt quidem uidebatur, alterum quendam hominem
Alloquebatur: ego uero, ut par est, nihil cùm intelligerem
Eorum quæ dicebat, loquenti annuebam inaniter.

[Margin notes, partly cut off:] [a] ...fuisse ...piles ...; [b] ...ribus re... captis ...; [c] ...falsamenti vi...; [d] ...ngines ad le...; [e] ...tanquam ...instin...; [f] Mugilum genus; [g] Huius mentio apud Plutarchum in vita Demosthenis: & ...ad finem ... lib.

A Ἔχοντ᾽ ἀκάνθας. τοῦτον εἴ τις λήψεται,
Πρῶτος προσελθών. Σμιγόλας γὰρ οὐ πάνυ
Τούτων ἐδεστής. ἀλλὰ κίθαρος οὑτοσί,
Ὃν ἂν ἴδῃ, τὰς χεῖρας οὐκ ἀφέξεται.
Καὶ μὴν ἀληθῶς τοῖς κιθαρῳδοῖς ὡς σφόδρα
Ἅπασιν οὗτος ἐπιπεφυκὼς λανθάνει.
Ἀνθρωπάρεσκον κώβιον πηδῶντ᾽ ἔτι
Πρὸς Πυθιονίκην τὴν καλὴν πέμψαι με δεῖ.
B Ἁδρὸς γάρ ἐστιν, ἀλλ᾽ ὅμως οὐ γεύσεται,
Ἐπὶ τὸ τάριχός ἐστιν ὡρμηκυῖα γάρ,
Ἀφύας δὲ λεπτὰς τάσδε καὶ τὴν τρυγόνα,
Χωρὶς Θεανοῖ εἰ δ᾽ ἔρεθη κἀντιρρόποις.

Πιθανώτατα ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀντιφάνης, καὶ τὸν Σμιγόλαν κεκωμῴδηκεν ὡς ἐσπουδακότα περὶ κιθαρῳδοὺς καὶ κιθαριστὰς ὡραίους. Φησὶ γὰρ ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου λόγῳ περὶ αὐτοῦ τάδε. Σμιγόλας ἐστὶ Ναυκράτους ἄνδρες Ἀθηναῖοι Κολυττεύς, ἀνὴρ τὰ μὲν ἄλλα καλὸς κ᾽ ἀγαθὸς καὶ οὐδαμῇ ἄν τις αὐτὸν μέμψαιτο. περὶ C δὲ τὸ πρᾶγμα τοῦτο δαιμονίως ἐσπουδακώς, καὶ ἀεί τινας εἰωθὼς ἔχειν περὶ αὐτὸν κιθαρῳδοὺς ἢ κιθαριστάς. ταῦτα δὲ λέγω οὐ τοῦ φορτικοῦ ἕνεκα, ἀλλ᾽ ἵνα γνωρίσητε αὐτὸν ὅς τίς ἐστιν. καὶ Τιμοκλῆς δ᾽ ἐν Σαπφοῖ φησιν,

Ὁ Σμιγόλας οὐ προσιέναι σοι φαίνεται
Ἀνθοῦσι τοῖς νέοισιν ἠρεθισμένος.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Ἀγῶνι ἢ Ἱππίσκῳ.

Ὦ μῆτερ ἱκετεύω σε μὴ πίθηλέ μοι
Τὸν Σμιγόλαν, οὐ γὰρ κιθαρῳδὸς εἰμ᾽ ἐγώ.

Πυθιονίκην δέ φησι φιληδεῖν ταρίχῳ, ἐπεὶ ἐραD στὰς εἶχε τοὺς Χαιρεφίλου τοῦ ταριχοπώλου υἱοὺς, ὡς Νικοκλῆς ἐν Ἀκαρείοις φησίν, Ἄνυτος ὁ παχὺς πρὸς Πυθιονίκην ὅταν ἐλθὼν φάγῃ τί. καλεῖ γὰρ αὐτὸν ὥς φασιν ὁπόταν Χαιρεφίλου τοὺς δύο σκόμβρους ξενίσῃ μεγάλοις ἡδομένη. καὶ πάλιν,

Ἡ Πυθιονίκη δ᾽ ἀσμένως σε δέξεται,
Καὶ σοῦ κατέδεται τυχὸν ἴσως ἃ νῦν ἔχεις
Λαβοῦσα παρ᾽ ἡμῶν δῶρ᾽ ἄπληστός ἐστι γάρ.
E Ὅμως δὲ δοῦναί σοι κέλευσον † σαργανίας
Αὐτὴν ταρίχους. εὐπόρως γὰρ τυγχάνει
Ἔχουσα, καὶ σύνεστιν ἅπερ † δ᾽ εἰς δυσὶν,
Καὶ τοῦτ᾽ ἀνάλτοις καὶ πλατυρρύγχοις τισί.

Πρὸ τούτων δ᾽ ἦν ἐραστὴς αὐτῆς Κωβιός τις ὄνομα. περὶ δὲ Καλλιμέδοντος τοῦ Καράβου, ὅτι καὶ φιλιχθὺς ἦν καὶ διάστροφος τοὺς ὀφθαλF μοὺς, Τιμοκλῆς ἐν Πολυπράγμονι,

Εἶθ᾽ ὁ Καλλιμέδων ἄφνω
Ὁ Κάραβος, προσῆλθεν ἐμβλέπων δέ μοι·
Ὡς δ᾽ οὖν ἐδόκει, πρὸς ἕτερον ἄνθρωπόν τινα
Ἐλάλει, συνιεὶς δ᾽ ἐγὼ οὐδὲν εἰκότως ἐγώ,
Ὧν ἔλεγεν ἐπένευον διακενῆς.

Τῷ δ᾽ ἄρα βλέπουσι χωρὶς καὶ δοκοῦσιν αἱ κόραι.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Κρατεία, ἢ Φαρμακοπώλη,

Τῷ Καλλιμέδοντι γὰρ θεραπεύω τὰς κόρας
Ἤδη τετάρτην ἡμέραν. ἦσαν κόραι
Θυγατέρες αὐτῷ; τὰς μὲν οὖν τῶν ὀμμάτων,
Ἃς οὐδὲ Μελάμπους, ὃς μόνος τὰς Προιτίδας
Ἔπαυσε μαινομένας, κατασήσειεν ἄν. B

Ὁμοίως αὐτὸν σκώπτει κἀν τοῖς ἐπιγραφομένοις Συντρέχουσι. εἰς δὲ ὀψοφαγίαν ἐν μὲν Φαίδωνι ἢ Φαιδρίᾳ οὕτως,

Ἀγορανομήσαις ἂν θεοὶ θέλωσι σύ,
Ἵνα Καλλιμέδοντ᾽ εἰς τοὔψον, εἰ φιλεῖς ἐμέ,
Παύσῃς καταιγίζοντα δι᾽ ὅλης ἡμέρας.
Ἔργον τυράννων οὐκ ἀγορανόμων λέγεις.
Μάχιμος γὰρ ἀνήρ, χρήσιμος δὲ τῇ πόλει. C

Τὰ αὐτὰ ἰαμβεῖα φέρεται κἀν τῇ ἐπιγραφομένῃ εἰς τὸ Φρέαρ. ἐν δὲ Μανδραγοριζομένῃ,

Εἴ τινας μᾶλλον φιλῶ
Ξένους ἑτέρους ὑμῶν, γενοίμην ἔγχελυς,
Ἵνα Καλλιμέδων ὁ Κάραβος πρίαιτό με.

Ἐν δὲ Κρατείᾳ,

Καὶ Καλλιμέδων μετ᾽ Ὀρφέως ὁ Κάραβος.

Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Γοργύθῳ,

Ἧττον τ᾽ ἀποστείην ἂν ὧν προειλόμην,
Ἢ Καλλιμέδων γλαύκου προοῖτ᾽ ἂν κρανίον. D

Εὔβουλος δ᾽ ἐν Ἀνασωζομένοις,

Ἕτεροι δὲ θεοῖσι συμπεπλεγμένοι,
Μετὰ Καράβου σύνεισιν, ὃς μόνος βροτῶν
Δύναται καταπιεῖν ἐκ ζεόντων λοπαδίων,
Ἀθρόους τεμαχίτας ὥστ᾽ ἐκεῖναι μηδὲ ἕν.

Θεόφιλος δὲ ἐν Ἰατρῷ ἅμα σκώπτων αὐτὸν, καὶ τὸ ἐν λόγοις ψυχρόν, Παῖς δὲ φιλόλιμος πατρὸς αὐτὸν τὸν νεανίσκον ἔγχελυν παρατέθηκε τῷ πατρί, τευθὶς ἦν χρηστή, πατρίδιον πῶς ἔχεις πρὸς κάραβον; ψυχρός ἐστιν ἄπαγέ φησι, ῥητόρων οὐ γεύομαι. E Φιλήμονος δὲ Μετιόντι εἰπόντος,

Ἀργύριος δὲ παρατεθέντος καράβου,
Ὡς εἶδεν αὐτὸν, χαῖρε παππία φίλτατε
Εἶπας. τί ἐποίει; τὸν πατέρα κατήσθιεν.

170 Ἡρόδικος δ᾽ ὁ Κρατήτειος ἐν τοῖς Συμμίκτοις ὑπομνήμασι τοῦ Καλλιμέδοντος υἱὸν ἀπέδειξεν ὄντα τὸν Ἀργύριον. γεγόνασι δὲ καὶ οἵδε ὀψοφάγοι. Ἀνταγόρας μὲν ὁ ποιητὴς οὐκ εἴα τὸν παῖδα ἀλεῖψαι τὸν ἰχθῦν, ἀλλὰ λοῦσαι ὥς φησιν Ἡγήσανδρος. F ἐν δὲ στρατοπέδῳ ἕψοντί φησιν αὐτῷ γόγγρων λοπάδα καὶ περιεζωσμένῳ, Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς παραστὰς, ἆρά γε εἶπεν Ἀνταγόρα τὸν Ὅμηρον οἴει τὰς τοῦ Ἀγαμέμνονος πράξεις ἀναγράψαι γόγγρους ἕψοντα; κἀκεῖνον οὐ φαύλως εἰπεῖν. σὺ δὲ οἴει φησὶ τὸν Ἀγαμέμνονα τὰς πράξεις ἐκείνας ἐργάσασθαι πολυπραγμονοῦντα τίς ἐν τῷ στρατοπέδῳ γόγγρους ἕψει; ὄρνιν δ᾽ ἕψων ποτὲ ὁ Ἀνταγόρας, οὐκ ἔφη βαδιεῖσθαι εἰς τὸ βαλανεῖον, εὐλαβούμενος μή ποτε οἱ παῖδες τὸν ζωμὸν ἐκροφήσωσι. Φιλο-

Huius alia certè, quam apparet, pupillæ vident.

Alexis in Crateua, seu Medicamentario:

A. Ego κόρας[a] iam Callimedontis curo
Quatriduo. B. Huic ne κόραι filiæ sunt?
A. Κόρας oculorum ego equidem dico,
Has nec Melanthus sanè, qui solus Prœtidas
Ab insania liberauit, suum in locum restituat.

Idem eum, in Concurrentibus fabula, traducit, & in Phædone, siue Phædria, tanquam obsonij voracem sic taxat:

A. AEdilis futurus es, diis si uisum fuerit,
Vt, si me amas, Callimedontem toto die
Obsoniis, procellæ modo, irruentem, coërceas.
B. Quod faciunt tyranni dicis, non quod ædiles:
Est enim homo ille bellicosus, ciuitatique utilis.

Iambici quoque hi versus leguntur in fabula cui titulus est, Ad puteum: at in Mandragorizomena[b]:

si quos uobis magis diligam
Alios peregrinos, Anguilla fiam,
Callimedon me Carabus ut emat.

Idem in Crateua:

Callimedonque Carabus, cum Orpho[c].

Antiphanes in Gorgytho:

In ijs quæ decreui minus discedam à proposito,
Quàm ab emendo Glauci capite Callimedon destiterit.

EVbulus in Conseruatis:

Alij uero cum diis complicati[d]
Familiares Carabo sunt, qui solus hominum
Deglutire potest è feruentibus patinis
Confertim salsamentorum pulpamenta, sic ut nil edant cæteri.

Theophilus in Medico, ipsum ieiunámque ac frigidam ipsius orationem sic deridet:

A. Filius adhuc adolescentulus magna patri diligentia
Anguillam pusillam apposuit. B. Loligo fuit ô fœminarum
Probissima. A. deinde Carabum[e], dixitque,
Ecquid tibi Carabus placet, ô patercule? Apage sodes,
Inquit, frigidus est: rhetores fastidio.

Philemon in Transfuga:

A. Argyrius appositum sibi Carabum
Vt aspexit, Salue pappa charissime,
Cùm dixisset. B. Quidnam fecit? A. comedit patrem.

Herodicus Cratetius in Miscellaneis cōmentariis, Argyrium fuisse Carabi filium ostēdit. Mandendis quoque obsoniis cupediarius fuit Antagoras, poëta, qui piscē nō eluere, sed oliuo inungere puerum sinebat. Idē scribit, Cōgrorum patinā in exercitu cùm Antagoras elixaret, Antigonum regem adstātem interrogasse an Homerū putaret cùm Agamemnonis res gestas celebraret scriptis, Congros elixasse, respondisséque non inscitè, an vero censes Agamemnonem ea præclara facinora patrantem, solicitum fuisse, quis in exercitu Congrum elixaret. Idem poëta gallinam aliquando cùm elixaret, in balneum ire noluit, iusculum pueri absente se ne sorberent. Philo-

A cyde verò dicente matrem asseruaturam, Matri an credit, inquit, volucre iusculum [a] me commissurum? Androcydes [b] Cyzicenus, pictor, quia pisces illi essent gratissimi, vt tradit Polemon, adeò voluptati fuit addictus, vt maximo studio circa Scyllam pisces ad viuum repræsentaret. De Philoxeno Cytherio Dithyrambico poëta hæc comicus Machon scripsit:

a Facilè tanquam ... euolatu- ... gallina ... si quæras a- ... ceris.

b Plutarch. in ... Quæst. ... eius ... inter ... pictores.

Supra modum aiunt Philoxenum
Dithyrambicum poetam, fuisse
Obsoniorum uoracem: eum igitur bicubitalem Po- B
lypum
Aliquando Syracusis cùm emisset, ac præparasset, integrum
Ferè, excepto capite, comedisse: ac cruditate correptum
Pessimè habuisse: deinde medicum quendam
Eum inuisentem, grauiter ut illum ægrotare uidit,
Dixisse, Rerum tuarum si quid est de quo non statueris,
Statim Philoxene testamentum condito:
Hora namque septima tu moriturus es: C
Philoxenúmque subiecisse: ad finem perducta mihi sunt omnia,
O Medice, ac iamdudum rectè disposita:
Dithyrambos relinquo deorum uirtute in ætatem
Virilem adultos [c], ac coronatos omnes:
Hos Musis columnis meis dedico:
Curatores illorum esse uolo, Bacchum, ac Venerem:
Testamenti mei tabulæ id declarabunt: at quandoquidem D
Timothei ac Niobes [d] Charon mihi negotium exhibet,
Et transuehendus ad Lethes ut fretum accedam, inclamat,
Accersitque parca tenebricosa, cui mos gerendus est,
Vt cum meis rebus omnibus procurram ad inferos,
Quod Polypi reliquum est, mihi nos date.

c Laudatos, probatósque ab omnibus, nec pupillos ... modo egentes tutore.

d Timothei ac Niobes Charôn, vocat, vt superior, a se descriptum in Dythyrambis, quos de illis composuerat. Hominê ingenii præfracti, quem mouere, flectere, exorare nequeas, Nioben dici Iunius adnotat, prouerbio, Niobes archetypum.

Idem comicus alibi de Philoxeno scripsit:
Philoxenus, ut fama est, aliquando Cytherius
Tricubitalem [e] optauit habere gulam, E
Quod aiebat, longissimo tempore ut deglutiam,
Et omnium cibariorum diuturna uoluptate perfruar.

e Iunius adagio, Cubitis adolescere.

Diogenes Cynicus polypum [f] crudum cùm manducasset, aluo magno impetu deturbata, supremum diem obiit. De Philoxeno hæc scripsit Sopater parodus:
Duplici piscium uehe in medio posita
Lætus ille medium AEtnæ signum [g] conspicatus est.

f Bubulum pedê, Laertius: quod minus est verisimile.

g Craterem; cum ex igne ac fumo emicanti... ignoscuat.

Hyperides quoque Rhetor obsoniorum fuit auidus, vt inquit Timocles comicus in Delo, eos recensens quos Harpalus muneribus corruperat, his verbis: F
A. Habet talenta quinquaginta Demosthenes.
B. Fortunatus, si nemini quidquam impertiat.
A. Auri multum accepit Metrocles.
B. Insanus est qui dedit, beatus qui accepit.
A. Accepit & Demon, & Callisthenes.
B. Ignoscendum hoc est: sunt illi quidē pauperes.
A. Habuit quoque uehemens orator Hyperides.

A κύδοις δὲ εἰπόντος, ὅτι ἡ μήτηρ τηρήσει· ἐγὼ οὖν εἶπε τῇ μητρὶ ὀρνίθιον ζωμὸν πιστεύσω; καὶ Ἀνδροκύδης δὲ ὁ Κυζικηνὸς ζωγράφος φιλιχθὺς ὤν, ὡς ἱστορεῖ Πολέμων, ἐπὶ τοσοῦτον ἦλθεν ἡδυπαθείας, ὡς καὶ τοὺς περὶ τὴν Σκύλλαν ἰχθῦς κατὰ σπουδὴν γράψαι. περὶ δὲ Φιλοξένου τοῦ Κυθηρίου διθυραμβοποιοῦ Μάχων ὁ κωμῳδιοποιὸς τάδε γράφει,

Ὑπερβολῇ λέγουσι τὸν Φιλόξενον,
Τῶν διθυράμβων τὸν ποιητὴν, γεγονέναι
B Ὀψοφάγον, εἶτα πολύποδα πηχῶν δυεῖν,
Ἐν ταῖς Συρακούσαις ποτ᾽ αὐτὸν ἀγοράσαι,
Καὶ σκευάσαντα, καταφαγεῖν ὅλον σχεδὸν,
Πλὴν τῆς κεφαλῆς. ἁλόντα δ᾽ ὑπὸ δυσπεψίας,
Κακῶς σφόδρ᾽ ἔχειν. εἶτ᾽ ἰατροῦ τινος
Πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντος, ὡς φαύλως πάνυ
Ὁρῶν αὐτὸν φερόμενον, εἶπεν, εἴ τι σοι
Ἀνοικονόμητόν ἐστι, διατίθου ταχὺ
Φιλόξεν᾽, ἀποθανῇ γὰρ ὥρας ἑβδόμης·
C Κἀκεῖνος εἶπε, τέλος ἔχει τὰ πάντα μοι
Ἰατρὲ φησὶ, καὶ δεδιοίκηται πάλαι.
Τοὺς διθυράμβους σὺν θεοῖς καταλιμπάνω
Ἠνδρωμένους, καὶ πάντας ἐστεφανωμένους,
Οὓς ἀνατίθημι ταῖς ἐμαυτοῦ συντρόφοις
Μούσαις, Ἀφροδίτην καὶ Διόνυσον ἐπιτρόπους,
Ταῦθ᾽ αἱ διαθῆκαι διασαφοῦσιν. ἀλλ᾽ ἐπεὶ
Ὁ Τιμοθέου Χάρων σχολάζειν μ᾽ οὐκ ἐᾷ,
D Οὐκ τῆς Νιόβης, χωρεῖν δὲ πορθμὸν ἀναβοᾷ,
Καλεῖ δὲ μοῖρα νύχιος, ἧς κλύειν χρεὼν,
Ἵν᾽ ἔχων ἀποτρέχω πάντα τὰ ἐμαυτοῦ κάτω,
Τοῦ πολύποδός μοι τὸ κατάλοιπον ἀπόδοτε.
Κἀν ἄλλῳ δὲ μέρει φησὶ,
Φιλόξενός ποθ᾽ ὡς λέγουσ᾽, ὁ Κυθήριος
Εὔξατο τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πήχεων,
Ὅπως καταπίνω, φησὶν, ὅτι πλεῖστον χρόνον,
Καὶ πάνθ᾽ ἅμα μοι τὰ βρώμαθ᾽ ἡδονὴν ποιῇ.
E καὶ Διογένης δὲ ὁ κύων ὠμὸν πολύποδα καταφαγὼν, ἐπιθεμένης αὐτῷ τῆς γαστρὸς ἀπέθανε. περὶ δὲ τοῦ Φιλοξένου, καὶ ὁ παρῳδὸς Σώπατρος λέγων φησὶ,
Δισσαῖς γὰρ ἐν μέσαισιν ἰχθύων φοραῖς,
Ἧσται τὴν Αἴτνης ἐς μέσον λεύσσων σκοπόν.
Καὶ Ὑπερείδης δὲ ὁ ῥήτωρ ὀψοφάγος ἦν, ὥς φησι Τιμοκλῆς ὁ κωμικὸς ἐν Δήλῳ, διηγούμενος τοὺς παρὰ Ἁρπάλου δωροδοκήσαντας. γράφει δὲ
F οὕτως,
Δημοσθένης τάλαντα πεντήκοντ᾽ ἔχει,
Μακάριος εἴπερ μεταδίδωσι μηδενί.
Καὶ Μοιροκλῆς εἴληφε χρυσίον πολύ.
Ἀνόητος ὁ διδοὺς, εὐτυχὴς δὲ ὁ λαμβάνων.
Εἴληφε καὶ Δήμων τε καὶ Καλλισθένης.
Πένητες ἦσαν, ὥστε συγγνώμην ἔχω.
Ὅ τ᾽ ἐν λόγοισι δεινὸς Ὑπερείδης ἔχει.

Τοὺς ἰχθυοπώλας οὗτος ἡμῶν πλουτιεῖ. A
Ὀψοφάγος γὰρ ὥς τε τοὺς λάρους εἶναι Σύρους.

Καὶ ἐν Ἰκαρίοις δὲ ὁ αὐτὸς ποιητής φησιν,

Τόν τ' ἰχθυόῤῥουν ποταμὸν Ὑπερείδην πέρασον, σηπίαις φωναῖσιν ἔμφρονος λόγου,
Κόμποις παφλάζων ἠπίοις πυκνώμασι
Περαπανδύσας ἔχει. †
Μισθωτὸς ἄρδει πεδία τοῦ δεδωκότος.

Φιλέταιρος δ' ἐν Ἀσκληπιῷ τὸν Ὑπερείδην πρὸς τῷ ὀψοφαγεῖν καὶ κυβεύειν αὐτόν φησι, καθάπερ καὶ Καλλίαν τὸν ῥήτορα, Ἀξιόνικος ἐν Φιλευριπίδῃ, B

Ἄλλον δὲ ἰχθὺν μεγέθει πισυῶν τινα,
Τοῖς δὲ τόποις ἥκει κομίζας Γλαυκός τις ἐν πόντῳ γαλεὸς σῖτον ὀψοφάγων, καὶ λίχνων ἀνδρῶν ἀγάπημα. φέρω κατ' ὤμων τινὰ, τὴν δ' ἐνέπω τὴν σκευασίαν. πότερον χλωρῷ τρίμματι βρέξας, ἢ τῆς ἀγρίας ἅλμης λιάσμασι σῶμα λιπάνας πυρὶ παμφλέκτῳ παραδώσω, ἔφα τις ὡς ἅλμη θερμῇ τοῦτο φάγοι γ' ἑφθὸν ἀνὴρ Μοσχίων φίλαυλος. βοᾷ δ' ὄνειδος ἴδιον ὦ Καλαΐδη, C σὺ μὲν ἀμφὶ σῦκα κ' ἀμφὶ ταρίχης ἀγάλλῃ· τοῦ δ' ἐν ἅλμῃ παρεόντος οὐ γεύῃ χαρίεντος ὄψου. τὰ μὲν σῦκα ὡς ἂν συκοφάντην λοιδορῶν, τὰ δὲ ταρίχη μή ποτε, καὶ ὡς αἰσχροποιοῦντος; καὶ ὁ Ἕρμιππος δέ φησιν ἐν τρίτῳ περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν ἑωθινὸν τὸν Ὑπερείδην ποιεῖσθαι νῦν τοὺς περιπάτους ἐν τοῖς ἰχθύσιν. Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης, καὶ Ἀριστοτέλη τὸν φιλόσοφον ὀψοφάγον φησὶ γεγονέναι. καὶ Μάτρων δ' ὁ σοφιστὴς ὀψοφάγος ἦν. δηλοῖ δὲ τοῦτο Ἀντιφάνης ἐν Κιθαρῳδῷ, οὗ ἡ ἀρχή, D

Οὐ ψεῦδος οὐδέν φησιν ὀφθαλμὸν ὤρυττέ τις
Ὥσπερ ἰχθύος Μάτρων προσελθών.

Ἀναξίλας δ' ἐν Μονοτρόπῳ,

Τοῦ κεστρέως κατεδήδοκε τὸ κρανίον,
Ἀναρπάσας Μάτρων. ἐγὼ δ' ἀπόλλυμαι.

Ὑπερβολὴ γαστριμαργίας τὸ καὶ ἁρπάζειν ἐσθίοντα· καὶ ταῦτα κρανίον κεστρέως. εἰ μὴ ἄρα οἱ περὶ E αὐτὰ δεινοὶ, ἴσασιν ἐνόν τι χρήσιμον ἐν κεστρέως κρανίῳ, ὃ πάρεστι τῆς Ἀρχεστράτου λιχνείας ἐμφανίσαι ἡμῖν. Ἀντιφάνης δ' ἐν Πλουσίοις κατάλογον ποιεῖται ὀψοφάγων ἐν τούτοις,

Εὔθυνος δ' ἔχων
Σανδάλιον καὶ σφραγίδα, καὶ μεμυρισμένος
Ἐλογίζετο τῶν πραγμάτων οὐκ οἶδ' ὅτι.
Φοινικίδης δὲ Ταυρέας θ' ὁ φίλτατος F
Ἄνδρες παλαιοὶ, ὀψοφάγοι τινὲς τινες
Οἷοι καταβροχθίζειν ἐν ἀγορᾷ τὰ τεμάχη
Ὁρῶντες ἐξέθνησκον ἐπὶ τῷ πράγματι,
Ἔφερόν τε δεινῶς τὴν ἀνοψίαν πάνυ.
Κύκλοις δὲ συναγείροντες ἔλεγον τάδε.
Ὡς οὐ βιωτόν ἐστιν, οὐδ' ἀνασχετὸν,
271 Τῆς μὲν θαλάττης ἀντιποιεῖσθαί τινας

B. Piscarios ille sanè ditabit nostros:
Est enim obsoniorum auidus, ut Lari sunt omnes Syri[a].

Idem poëta in Icariis:

Affluentem piscibus amnem Hyperiden traijce:
Sepiis[b] dictionibus orationis prudentis & callidæ,
Venustáque ac blanda uerborum æstuans[c] cōgerie,
Cùm inundat, agrum rigare potest
Eius qui muneribus donauit.

Præter obsonij voracitatem aleatorem quoque fuisse Hyperiden, scribit Philetærus in AEsculapio, quemadmodum & Callian rhetorem Axionicus in Phileuripide:

A. Bicubitalem magnitudine piscem quendam,
Glaucus quispiam è Ponto aduexit in hæc loca,
Squalum: obsoniorum lurconibus futurum edulium:
Popinonū [d] delitias hominum: illum humeris gesto.
B. Quem huius apparatum explicabis? A. Primum intrito
Viridi cùm asperseris, agrestique muria[e] læuigata
Corpus inunxeris, ignis lucalentæ flammæ tradito,
Cum calente muria uir quidam ut mandat,
Nempe Moschion tibiarum studiosus: Calliæ uero
Vociferatu dedecus exprobra suum ad hunc modum:
Tu circa ficus exultas, palpamentáque salsa,
Et bellum piscem hunc cum muria præsentem non attingis.

Ficus Calliæ probro dat poëta quòd esset Sycophanta, salsa verò pulpamenta, forsitan quòd faceret[f] turpia. Hermippus libro tertio de Isocratis discipulis, scribit Hyperiden matutino inter macelli pisces obambulare solitum. Timæus Tauromenites Aristotelē quoque obsoniorum appetentem fuisse tradit, vt & Matronem sophistam. Id testatur Antiphanes in Citharœdo: cuius fabulæ hoc principium est:

Is profectò non mentitur, oculum accedens quispiam,
Exculpsit, piscibus ueluti Matron solet.

Anaxilas in Monotropo:[g]

Cestrei deuorauit caput
Raptum Matron, ego uerò nullus sum.

Extremæ quidem est ingluuiei cibum rapere, præsertim Cestrei caput, nisi fortè harum rerum scientes, ac experti, in eo quidpiam vtile subesse intelligant. Hoc[h] certè apud vos helluonem Archestratum[i] fuisse palam faciet. Antiphanes in Diuitibus gulones recenset his versibus:

EVthynus cum sandalijs & annulo, unguentatus,
Rerum suarum nescio quid animo cogitabat:
Taureas uerò, Phœnicidésque mihi charissimus,
Viri iam senes, obsoniorúmque liguritores,
Qui uel omnia fori salsamenta tuburcinari possent,
Id uidentes, emoriebantur præ indignitate rei,
Admodum molestè ferentes obsoniorum penuriam.
Hominum corona tandem coacta hæc illi locuti sunt:
Nec uitæ conducit nec est tolerabile
Mare quosdam ex nobis peculiare sibi

vendicare, ac in id pecuniæ multum impendere, A
Obsonij verò ad nauigare nihil, ne gry quidem[a].
Quidnã ergo prosunt nobis triremium præfecti?
Coërcendum id legibus est, & qui adferuntur pisces
pompa publica cunctis ostendendi: at Matron omnes corradit,
Piscatoribusq́; ut & Diogiton, per Ioue, omnibus persuasit, ad sese ferant.
Ciuile id me hercle non est quod facit, qui tot absorbeat:
Etiam si nuptiæ celebrarẽtur, aut iuuenum compotationes. EVphanes in Musis: B
Phœnicides ut uidit in magna iuuenum turba
Feruentem Nerei liberorum plenam patinam,
Ira continuit irritatas manus,
Ac dixit: è publico cibum capere quis didicit?
Quis peritus artifex nouit in medio posita, uel feruentia diripere?
Vbinam Corydus[b], *aut Phyromachus è publico uictitans?*
Ad nos concedito: horum fortassis non futurus est particeps.

Eodem ingenio fuit & Melanthius tragicus, C qui etiã elegias composuit. Voracitatis eum insimulant Leucon in Contribulibus, Aristophanes in Pace, Pherecrates in Iuuencula. Archippus verò in Piscibus fabula vt helluonẽ, vinctum piscibus tradit vicissim ab illis deuorandum. Fuit & obsoniorum auidus Aristippus Socraticus aliquando reprehensus ob id à Platone, vt Sotion, ac Hegesander referunt. Aristippus, vt Delphus tradit, obiurgante Platone quòd multos pisces emisset, obolis dixit eos tantùm duobus constitisse: tanti verò se mercaturum Plato cùm affirmaret, D Ergo vides, inquit, non helluonem me, sed te auarum esse. Antiphanes in Tibicina, siue Gemellis, Phœnicidis voracitatem notans, inquit:

Menelaus annis decem bellum gessit
Cum Troianis, ob aspectu pulchram fœminam:
Ob anguillam uerò Phœnicides cum Taurea.

Demosthenes orator, Philocrati, posteaquã scorta & piscium lautitias auro ob proditionem dato cœpit emere, intemperãtiam ac nepotatũ acerbissima oratione exprobrat. Dio- E clem piscium voracem, vt inquit Hegesander, cùm interrogaret quispiam piscis vter delicatior est, Conger an Lupus? hic quidem assus, dixit, ille verò iurulentus. Obsonij quoque auidus fuit Leontes Argiuus, tragicus, Athenionis discipulus, olim Iubæ Mauritaniæ regis domesticus, vt tradit Amarantus libris De scena, qui & à Iuba in eum scriptum fuisse hoc epigramma refert, qui malè Hypsipylen egisset:

A me iam Leontes tragicus helluo, qui uoce
Per theatrum malè dispersit[c] *Hypsipyles animum, oculos auertit:* F
Bacchi[d] *ego equidem olim amicus fui: at quos oportebat*
Sonos auribus meis, quæ aurũ explorare sciũt, non emisit:
Fictiles eum ollæ pedibus subnixæ, aridæque sartagines

ὑμῶν, ἀναλίσκειν τε πολλὰ χρήματα,
ὄψου δὲ μηδὲν εἰσπλεῖν, μὴ δὲ γρῦ.
Τί οὖν ὄφελος τῶν νησιαρχῶν ἐστι; δεῖ
Νόμῳ κατακλεῖσαι τοῦτο, παραπομπὴν ποιεῖν
Τῶν ἰχθύων. νυνὶ δὲ Μάτρων συνήρπακε
Τοὺς ἁλιέας, καὶ Διογείτων νὴ Δία
Πάντας ἀναπέπεικεν ὡς αὐτὸν φέρειν·
Κοὐ δημοτικὸν γε τοῦτο δρᾷ τοιαῦτα φλῶν,
Γάμοι δ' ἐκεῖνοι καὶ πότοι νεανικοὶ
Ἦσαν. Εὔφανης δ' ἐν Μούσαις,
Φοινικίδης δ' ὡς εἶδεν ἐν πλήθει νέων
Μεστὴν ζέουσαν λοπάδα Νηρείων τέκνων,
Ἐπίσχε τ' ὀργῇ χεῖρας ἠρεθισμένας
Τίς φησιν εἶναι δεινὸς ἐκ κοινοῦ φαγεῖν,
Τίς ἐκ μέσου τὰ θερμὰ δεινὸς ἁρπάσαι,
Ποῦ Κόρυδος, ἢ Φυρόμαχος, ἢ κοίλου βία.
Ἴτω πρὸς ἡμᾶς, καὶ τάχ' οὐδὲν μεταλάβοι.

Τῆς αὐτῆς ἰδέας καὶ Μελάνθιος ἦν ὁ τῆς τραγῳδίας ποιητὴς, ἔγραψε δὲ ἐλεγεῖα. κωμῳδοῦσι δ' αὐτὸν ἐπὶ ὀψοφαγίᾳ, Λεύκων ἐν Φράτερσιν, Ἀριστοφάνης ἐν Εἰρήνῃ, Φερεκράτης ἐν Πετάλῃ. ἐν δὲ τοῖς ἰχθύσιν, Ἄρχιππος τῷ δράματι, ὡς ὀψοφάγον δήσας παραδίδωσι τοῖς ἰχθύσιν ἀντιβρωθησόμενον. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀρίστιππος ὁ Σωκρατικὸς ὀψοφάγος ἦν· ὅς τις καὶ ὑπὸ Πλάτωνός ποτε ὀνειδιζόμενος ἐπὶ τῇ ὀψοφαγίᾳ, ὥς φησι Σωτίων καὶ Ἡγήσανδρος, γράφει δ' οὕτως ὁ Δελφός, Ἀρίστιππος Πλάτωνος ἐπιτιμήσαντος αὐτῷ διότι πολλοὺς ἰχθῦς ἠγόρασε, δυοῖν ὀβολοῖν ἔφησεν ἐωνῆσθαι, τοῦ δὲ Πλάτωνος εἰπόντος, ὅτι καὶ αὐτὸς ἂν ἠγόρασα τοσούτου· ὁρᾷς οὖν εἶπεν, ὦ Πλάτων, ὅτι οὐκ ἐγὼ ὀψοφάγος, ἀλλὰ σὺ φιλάργυρος. Ἀντιφάνης δ' ἐν Αὐλητρίδι ἢ Διδύμαις, Φοινικίδην τινὰ ἐπ' ὀψοφαγίᾳ κωμῳδῶν φησιν,

Ὁ Μενέλαος ἐπολέμησεν ἔτη δέκα
Τοῖς Τρωσὶ διὰ γυναῖκα τὴν ὄψιν καλήν,
Φοινικίδης δὲ Ταυρέᾳ δι' ἔγχελυν.

Δημοσθένης δ' ὁ ῥήτωρ Φιλοκράτην, ἐπεὶ δὴ ἐκ τοῦ προδοτικοῦ χρυσίου πόρνας καὶ ἰχθῦς ἠγόραζεν, εἰς ἀσέλγειαν καὶ ὀψοφαγίαν λοιδορεῖ. Διοκλῆς δ' ὀψοφάγος, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος· πυθομένου τινὸς αὐτοῦ, πότερος χρηστότερος ἰχθῦς, γόγγρος ἢ λάβραξ· ὁ μὲν ἑφθὸς ἔφη· ὁ δὲ ὀπτός. ὀψοφάγος δ' ἦν καὶ Λεοντεὺς ὁ Ἀργεῖος τραγῳδὸς, Ἀθηνίωνος μὲν μαθητὴς, οἰκέτης δὲ γενόμενος Ἰόβα τοῦ Μαυρουσίων βασιλέως, ὥς φησιν Ἀμάραντος ἐν τοῖς περὶ σκηνῆς, γεγραφέναι φάσκων εἰς αὐτὸν τόδε τὸ ἐπίγραμμα τὸν Ἰόβαν, ὅτε κακῶς τὴν Ὑψιπύλην ὑπεκρίνατο.

Μή με Λεοντῆος τραγικοῦ κεναρήφαγον ἦχος
Χεύσας Ὑψιπύλης ἐς κακὸν ἦτορ ὅρα.
Ἦν μὲν γάρ ποτ' ἐγὼ Βάκχῳ φίλος, οὐδὲ τιν' ὧν δὴ
Γῆρυν χρυσοβόλοις οὔασιν ἠγάσατο. †
Νῦν δέ με χυτρόποδες κεράμοι, καὶ τήγανα ξηρὰ

Χώρησαν φωνῆς γαστρὶ χαριζόμενοι. A

Φόρυσκον δέ φησιν Ἡγήσανδρος τὸν ἰχθυοφάγον οὐ δυνηθέντα, ὅσον ἤθελεν ἀφελεῖν τοῦ ἰχθύος, ἀλλ' ἀκολουθήσαντος αὐτῷ πλείονος, εἰπεῖν,

Τὰ δ' ἀντιτείνοντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται, καὶ ὅλον τὸν ἰχθὺν ἀναλῶσαι.

Βίων δὲ περιαρπάσαντός τινος τὰ ἐπάνω τοῦ ἰχθύος, στρέψας καὶ αὐτὸς καὶ δαψιλῶς φαγὼν, ἐπεῖπεν.

Ἰνὼ δὲ τἀπὶ θάτερ' ἐξειργάζετο. B

Θεόκριτος δ' ὁ Χῖος τελευτησάσης τῆς γυναικὸς Διοκλεῖ τῷ ὀψοφάγῳ, ἐπειδὴ ποιῶν αὐτῇ τὸ περίδειπνον πάλιν ὀψοφάγοι κλαίων ἅμα, παῦσαι φησὶ κλαίων ὦ πονηρέ. οὐδὲν γὰρ πλέον ὀψοφαγῶν ποιήσεις. τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἀγρὸν καταβεβρωκότος εἰς ὀψοφαγίαν. ἐπειδὴ θερμόν ποτε καταβροχθίσας ἰχθὺν ἔφησε τὸν οὐρανὸν κατακεκαῦσθαι, λοιπὸν ἔφησεν ἐστὶν ὁ Θεόκριτός σοι καὶ τὴν θάλασσαν ἐκπιεῖν, καὶ ἔσῃ τρία τὰ μέγιστα ἠφανικὼς, γῆν καὶ θάλασσαν καὶ οὐρανόν. C Κλέαρχος δὲ ἐν τοῖς Περὶ βίων φιλίχθυν τινα ἀναγράφων φησὶν οὕτως. Τέχνων ὁ παλαιὸς αὐλητὰς, Χάρμου τοῦ αὐλητοῦ τελευτήσαντος (ἦν δὲ φίλιχθυς) ἀποπυρίδας ἐπὶ τοῦ μνήματος ἐνήγιζεν αὐτῷ. καὶ Ἄλεξις δ' ὁ ποιητὴς ἦν ὀψοφάγος, ὡς ὁ Σάμιός φησι Λυγκεύς· καὶ σκωπτόμενος ὑπὸ τινῶν σπερμολόγων εἰς ὀψοφαγίαν, ἐρομένων τε ἐκείνων τί ἂν ἥδιστα φάγοι, ὁ Ἄλεξις σπερμολόγους ἔφη πεφρυγμένους. Νόθιππον δὲ τὸν τραγῳδιοποιὸν, ὃν Ἕρμιππος ἐν ταῖς D Μοίραις φησὶν, εἰ δ' ἦν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τῶν νῦν τοιόνδε μάχεσθαι καὶ βατὶς αὐτῶν ἡγεῖτ' ὀπτὴ μεγάλη καὶ πλευρὸν ὕειον, τοὺς μὲν ἂρ ἄλλους οἰκουρεῖν χρῆν, πέμπειν δὲ Νόθιππον ἑκόντα. εἷς γὰρ μόνος ὢν κατεβρόχθισεν ἂν τὴν Πελοπόννησον ἅπασαν. ὅτι δὲ ἀδηφάγος ἦν ὁ ποιητὴς, σαφῶς παρίστησι Τηλεκλείδης ἐν Ἡσιόδοις. Μυνίσκος ὁ τραγικὸς ὑποκριτὴς κωμῳδεῖται ὑπὸ Πλάτωνος ἐν Σύρφακι ὡς ὀψοφάγος, οὕτως,

Ὁδὶ μὲν Ἀναγυράσιος ὀρφὼς ἐστί σοι,
Ταῦθ' ὡς φίλος Μυνίσκος ἔσθιθ' ὁ Χαλκιδεύς, E
Καλῶς λέγεις.

καὶ Λάμπωνα δὲ τὸν μάντιν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις κωμῳδοῦσι, Καλλίας Πεδήταις, καὶ Λύσιππος Βάκχαις, Κρατῖνος δ' ἐν Δραπέτησιν εἰπὼν περὶ αὐτοῦ, Λάμπωνα τὸν οὐ βροτῶν ψῆφος δύναται φλεγυροδείπνου φίλων ἀπείργειν, ἐπιφέρει, νῦν δ' αὖ τις ἐρυγγάνει. βρύκει γὰρ ἅπαν τὸ παρὸν, τρίγλῃ δὲ κἂν μάχοιτο. Ἡδύλος δ' ἐν ἐπιγράμμασιν, ὀψοφάγους καταλέγων, Φαίδωνος μέν τινος ἐν τούτοις μέμνηται, F

Φαίδων δὲ φύκει αἰνεῖ καὶ
Χορδὰς ὁ ψάλτης. ἐστὶ γὰρ ὀψοφάγος.

Ἄγιδος δ' ἐν τούτοις,

Ἑφθὸς ὁ κάλλιχθυς· νῦν ἔμβαλε τὴν βαλανάγραν·

Indulgentem uentri clara uoce priuauerunt.

Phoruscum gulosum narrat Hegesander, cùm non potuisset, quantum volebat, piscis auferre, magna tamen parte manum eius secuta dixisse:

Quæ resistunt, pereunt stirpitus:

ac mox piscem totum absumpsit. Bion, superiorem piscis partem quidam cùm præripuisset, eum conuertit, illóque abundè satiatus, post dixit,

Ino altera[a] *parte confecit.*

Theocritus Chius defuncta vxore Dioclis helluonis, parato eius caussa silicernio, cùm maritus simul & fleret, & obsoniis se ingurgitaret, Plorare, inquit, desine, ô miser, nihil helluonatu[b] proficies. Idem cùm alienati agri pretium in coëmendis obsoniis dissipasset, feruentem piscem mãdens, exustum sibi ουρανόν[c] querebatur. Id tibi reliquum est, inquit Theocritus, mare vt ebibas, sic maxima tria è conspectu sustuleris[d]. Clearchus in libris De vitis, quendam memorat piscium auidum his verbis: Technon antiquus tibicen, piscium helluo, cùm excessisset vita Charmus tibicen, apopyride[e], id est congestis in tumulum piscibus, mortuo parentauit. Alexis poëta catillo etiam fuit, vt inquit Lynceus Samius. Eum locutuleiis quibusdam ob edacitatem arguentibus, ac sciscitantibus, quidnam libentissimè comederet, Spermologos[f], inquit, tostos. De tragico Nothippo ita scripsit in Fatis Hermippus:

Hac ætate strenuum bello si foret hominum genus,
Exercitúmque duceret assa magna Raia,
Cum suis lateribus, domum quidem alios custodire
Oporteret, Nothippum uerò mılitem cum exercitu uoluntarium
Mittere: is enim solus Peloponnesum totam abligurierit.

Eum poëtam fuisse liquido monstrat Teleclides in Hesiodis: Myniscum tragœdiarum actorē voracitatis Plato insimulat, in Syrphace[g], his verbis:

A. Anagyrensis[h] *tibi Orphus adest,*
Quo uescatur amicus meus Chalcidensis Myniscus.
B. Quod dicis, æquum est.

Eandem voracitatem in Lampone[i] vate Comici notant, Callias in Vinctis, Lysippus in Bacchantibus fœminis, Cratinus in Fugitiuis, his verbis:

Lampon quem uel ab amicorum feruenti cœna
Arcere hominum decreta nequeunt.

mox subnectit:

Rursum ille nunc[k] *ructat:*
Nullum profectò edulium apponitur, quod non mordeat:
Cum Mullo etiam num[l] *pugnabit.*

Hedylus in Epigrammatibus obsoniorum auidos recensens, Phædonis cuiusdam sic meminit:

Phædon cantor Phycia laudat, & lactes:
Est enim obsoniorum auidus.

Agidis verò his verbis:

Elixus est Callichthys: seræ clauem indito,

A *Ne adueniat Agis patinarum Proteus:*
Fit enim aqua[a], fit ignis, & quidquid vult: sed excludendus est[b].
In ea transformatus accedet, ac fortassis Iouis modo
Vt aureus nimbus in hanc[c] Acrisij patinam.

Fœminã quãdam nomine Clio, ob hoc quoque vitium idem insectatur:

A. Obsonij auida est Clio: ore compressum illa te vorare nititur. CL. Quidquid Congri est drachma constitit.
B. Fascia, uel cinctu, uel inaure, uel huiusmodi re quapiam B
Signum dato nobis: conspectum tui solum nos refugimus:
Nostra tu Medusa[d] es: quæ uides omnia lapidescunt,
Vt olim à Gorgonibus[e]. A. Cæterum miselli qui coquuntur in patina, congri sunt.

Aristodemus in ridiculorum commentariis narrat, EVphranorem helluonẽ cùm resciuisset, alium lurconem suffocatũ interiisse dum feruens salsamenti frustum glutiret, exclamasse, ô sacrilegam mortem. Cindoni ac Demylo obsoniorum auidis, cùm appositus esset C Glaucus, aliudque præterea nihil, Cindus piscis oculum prior exculpsit: ac Demylus iniecta in eius oculum manu, per vim, vt dimitteret, cogere volebat, subinde clamans, Mitte, & ego mittam. In cœna, lauti obsonij patina allata cùm esset, nec alium modum inueniret vt solus deuorare posset, in ipsam Demylus inspuit. Quod scribit Antigonus Carystius in Zenonis vita, Stoicorum familiæ conditoris, is helluonem quocum[f] diu vixerat, ingeniosè castigauit. Ingens enim piscis cùm esset appositus, paratique nihil aliud, totum acceptum è patina, quantus fuit, Zeno mandebat: eo verò Zenonem crebrò inspectante, D Quo animo esse putas, inquit philosophus, sodales tuos [quotidie[g],] qui meam edacitatem vno tantum [h] die tolerare nequiueris? Ister scribit Chærilum poëtam cùm ab Archelao[i] quotidie libras quatuor acciperet, illas expendisse in obsoniorum cupedias, quia helluo foret. Pueros quoque ab incunabulis piscibus nutritos fuisse, noui, memoratos à Clearcho libro De arenosis solitudinibus: quo loco scribit Psammetichum AEgypti regem, fontes reperire Nili cupientem, pueros E ab ineunte ætate piscibus aluisse, ad sitimque perferendam alios exercitasse, qui arenosa Libyę deserta perscrutarentur, eorúmque paucos euasisse incolumes. Hoc etiam me non latet ad Mosynon Thracię, pisces in præsepibus obiectos à bobus comedi. Phœnicides iis qui symbolam contulissent appositis piscibus, mare quidem omnibus esse commune dicebat, pisces verò illorum esse qui emerent. Apud alios reperitur etiam vox ὀψοφάγος, & ὀψοφαγεῖν. Aristophanes in Nubibus secundis:

Ne ὀψοφαγεῖν, sed κιχλάζειν[k]. F

Cephisodorus in Sue:

Cum ὀψοφάγος sis, ne tantum garrias.

Machon in Epistola:

Ὀψοφάγος sum: artis id meæ

[a] ...hunc versum hexametron ...Græco ...Pētametrum ...inferuit ...ei τοῦ... ...quidam ...licet ...meliorem ...& inseruere.
[b] ...versus ...meter.
[c] ...est de Acrisio, Danae, & ...fabula.
[d] ...tu terri... ...hor...
[e] ...adag. ...Gorgonis conspecta.
[f] Qui sodalibus nihil cibi reliquerat. Laertius.
[g] Laertius addit quotidie.
[h] Laertio hæc ...leguntur.
[i] Macedoniæ re...
[k] ...

Ἔλθῃ μὴ Πρωτεὺς Ἄγις ὁ τῶν λοπάδων.
Γίνεθ' ὕδωρ καὶ πῦρ, καὶ ὅ βούλεται, ἀλλ' ἀποκλείειν.
Ἥξει γὰρ τοιαῦτα μεταπλασθεὶς τυχὸν ὡς Ζεὺς
Χρυσορόης, ἐπὶ τὴν δὲ Ἀκρισίου λοπάδα.

Καὶ γυναῖκα δέ τινα Κλειὼ, ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις σκώπτων φησὶν,

Ὀψοφαγεῖ Κλειὼ καταμυομένην δὲ θελήσῃ
Σ' ἐσθέμεν ἡ δραχμῆς ἐστὶν ὁ γόγγρος ἅπας.
Θεσμὸν ὂν ἢ ζώνην ἢ ἐνώτιον, ἤ τι τοιοῦτον
Σύσσημον, τὸ δὲ ὁρᾶν μὴ μόνον οὐ λεγόμενον.
Ἡμετέρη σὺ Μέδουσα· λιθούμεθ' ἅπαντα πάλαι που,
Οὐ Γοργοῖς, γόγγρου δὲ οἱ μέλεοι λοπάδι.

Ἀριστόδημος δὲ ἐν τοῖς Γελοίοις ἀπομνημονεύμασιν ΕὐΦράνορα φησὶ τὸν ὀψοφάγον ἀκούσαντα ὅτι ἄλλος ἰχθυοφάγος ἀπέθανε θερμὸν ἰχθύος τέμαχος καταπιὼν, ἀνεφώνησεν, ἱερόσυλος ὁ θάνατος. Κνίδων ὁ ὀψοφάγος, καὶ Δημύλος, (ὀψοφάγος δὲ καὶ οὗτος) γλαύκου παρατεθέντος, ἄλλου δὲ οὐδενὸς, ὁ μὲν τὸν ὀφθαλμὸν κατελάβετο, καὶ ὁ Δημύλος ἐπὶ τὸν ἐκείνου ὀφθαλμὸν ἐπιβαλὼν ἐβιάζετο φωνῶν, ἄφες καὶ ἀφήσω. ἐν δείπνῳ δέ ποτε καλῆς λοπάδος ὄψου παρατεθείσης, ὁ Δημύλος οὐκ ἔχων ὅπως αὐτὴν μόνος καταφάγοι, ἐνέπτυσεν εἰς αὐτήν. Ζήνων δὲ ὁ Κιτιεὺς ὁ τῆς στοᾶς κτίσης πρὸς τὸν ὀψοφάγον, ᾧ συνέζη ἐπὶ πλείονα χρόνον, καθά φησιν Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τῷ Ζήνωνος βίῳ, μεγάλου τινὸς κατὰ τύχην ἰχθύος παρατεθέντος, ἄλλου δὲ οὐδενὸς παρεσκευασμένου, λαβὼν ὅλον ὁ Ζήνων ἀπὸ τοῦ πίνακος, οἷος ἦν κατεσθίειν. τοῦ δὲ ἐμβλέψαντος αὐτῷ, τί οὖν ἔφη τοὺς συζῶντάς σοι οἴει πάσχειν, εἰ σὺ μίαν ἡμέραν μὴ δεδύνησαι ἐνεγκεῖν ὀψοφαγίαν; Ἴστρος δέ φησι Χοιρίλον τὸν ποιητὴν παρ' Ἀρχελάου τέσσαρας μνᾶς ἐφ' ἡμέρᾳ λαμβάνοντα ταύτας καταναλίσκειν εἰς ὀψοφαγίαν, γενόμενον ὀψοφάγον. οὐκ ἀγνοῶ δὲ καὶ τοὺς ἰχθυοφάγους παῖδας, ὧν Κλέαρχος μνημονεύει ἐν τῷ Περὶ θινῶν, φάσκων Ψαμμήτιχον τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα παῖδας θρέψαι ἰχθυοφάγους, τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου βουλόμενον εὑρεῖν. καὶ ἄλλους δὲ ἀδίψους ἀσκῆσαι, τοὺς ἐρευνησομένους τὰς ἐν Λιβύῃ ψάμμους, ὧν ὀλίγοι διεσώθησαν. οἶδα δὲ καὶ τοὺς περὶ Μόσυνον τῆς Θρᾴκης βοῦς, οἳ ἰχθῦς ἐσθίουσι παραβαλλομένους αὐτοῖς εἰς τὰς φάτνας. Φοινικίδης δὲ τοὺς ἰχθῦς παραλιθεὶς τοῖς τὰς συμβολὰς δεδωκόσι, τὴν μὲν θάλασσαν ἔλεγε κοινὴν εἶναι, τοὺς δὲ ἐν αὐτῇ ἰχθῦς τῶν ὠνησαμένων. εἴρηται δὲ καὶ ὁ ὀψοφάγος, ὡς ἔτεροι, καὶ τὸ ὀψοφαγεῖν. Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις δευτέραις, ὀψοφαγεῖν οὐδὲ κιχλάζειν. Κηφισόδωρος Ὑοῦ, ὀψοφάγος οὐδὲ ἀδολέσχης. Μάχων Ἐπιστολῇ,

Ὀψοφάγος εἰμί. τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς τέχνης

Θεμέλιος ἡμῖν. προσπεπονθέναι τί δεῖ
Τὸν μὴ τὰ παρατεθέντα λυμαινούμενον
Πεφροντικῶς. αὐτοῦ γὰρ οὐκ ἔσται κακός,
Ἔπειτ' ἐπὰν ᾖ καθαρὰ τὰ αἰσθητήρια,
Οὐκ ἂν διαμάρτοις, ἕψε καί γε οὐ πυκνά·
Ἅλας οὐκ ἔχει; προσένεγκ' ἐπιδεῖταί τινος,
Πάλιν τε γεύου, συμμετρίαν ὡς ἁρμόσῃ,
Ὥσπερ λύραν ἐπιτεῖναί γ' ὡς ἡδὺς εἶ.
Εἶθ' ὁπόταν ἤδη πάντα συμφωνεῖν δοκεῖ,
Εἴσαγε διὰ πασῶν Νικολαΐδας Μυκωνίας.

Πρὸς τούτοις τοῖς ὀψοφάγοις ἄνδρες ἑταῖροι οἶδα καὶ τὸν παρ' Ἠλείοις τιμώμενον ὀψοφάγον Ἀπόλλωνα. μνημονεύει δὲ αὐτοῦ Πολέμων ἐν τῇ πρὸς Ἄτταλον ἐπιστολῇ. οἶδα δὲ καὶ τὴν ἐν Πισάτιδι γραφὴν ἀνακειμένην ἐν τῷ τῆς Ἀλφειώσας Ἀρτέμιδος ἱερῷ· (Κλεάνθους δ' ἐστὶ τοῦ Κορινθίου) ἐν ᾗ Ποσειδῶν πεποίηται θύννον τῷ Διῒ προσφέρων ὠδίνοντι, ὡς ἱστορεῖ Δημήτριος ἐν ὀγδόῃ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου. καὶ τοσαῦτα μὲν ἔφη ὁ Δημόκριτος καὶ αὐτὸς ὑμῖν προσφωνήσας οὐκ ὀψοφαγήσων παρῆλθον διὰ τὸν πάντα ἄριστον Οὐλπιανόν, ὃς διὰ τὰ Σύρων πάτρια, καὶ ἡμᾶς τῶν ἰχθύων ἀπεστέρησεν, ἑτέρ' ἐξ Ἐρετρείας παρεισφέρων. καίτοι γε Ἀντίπατρος ὁ Ταρσεὺς, ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐν τετάρτῳ Περὶ δεισιδαιμονίας λέγεσθαί φησι πρός τινων, ὅτι Γάτις ἡ τῶν Σύρων βασίλισσα οὕτως ἦν ὀψοφάγος, ὥστε κηρύξαι ἄτερ Γάτιδος μηδένα ἰχθὺν ἐσθίειν, ὑπ' ἀγνοίας δὲ τοὺς πολλοὺς αὐτὴν μὲν Ἀτεργάτιν ὀνομάζειν, ἰχθύων δὲ ἀπέχεσθαι. Μνασέας δὲ ἐν δευτέρῳ περὶ Ἀσίας φησὶν οὕτως. ἐμοὶ μὲν ἡ Ἀτεργάτις δοκεῖ χαλεπὴ βασίλισσα γεγονέναι, καὶ τῶν λαῶν σκληρῶς ἐπεστατηκέναι, ὥστε καὶ ἀπονομίσαι αὐτοῖς ἰχθὺν μὴ ἐσθίειν, ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν ἀναφέρειν διὰ τὸ ἀρέσαι αὐτῇ τὸ βρῶμα. καὶ διὰ τόδε νόμιμον ἔτι διαμένειν, ἐπὰν εὔξωνται τῇ θεῷ, ἰχθῦς ἀργυροῦς ἢ χρυσοῦς ἀνατιθέναι. τοὺς δὲ ἱερεῖς πᾶσαν ἡμέραν τῇ θεῷ ἀληθινοὺς ἰχθῦς ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὀψοποιησαμένους παρατιθέναι, ἑφθούς τε ὁμοίως καὶ ὀπτούς, οὓς δὴ αὐτοὶ καταναλίσκουσιν οἱ τῆς θεοῦ ἱερεῖς. καὶ μικρὸν προελθὼν, πάλιν φησίν. ἡ δέ γε Ἀτεργάτις, ὥσπερ Ξάνθος λέγει ὁ Λυδὸς, ὑπὸ Μόψου τοῦ Λυδοῦ ἁλοῦσα, κατεποντίσθη μετὰ Ἰχθύος τοῦ υἱοῦ ἐν τῇ περὶ Ἀσκάλωνα λίμνῃ διὰ τὴν ὕβριν, καὶ ὑπὸ τῶν ἰχθύων κατεβρώθη. τάχα δὲ καὶ ὑμεῖς ἄνδρες φίλοι ἑκόντες παρελίπετε, ὡς ἱερόν τινα ἰχθὺν τὸν παρ' Ἐφίππῳ τῷ κωμῳδιοποιῷ, ὅν φησι τῷ Γηρυόνῃ σκευάζεσθαι ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι. διὰ τούτων λέγων, Τούτῳ δ' ὁπόταν ναέται χώρας ἰχθὺν ἕλωσιν Οὐχ ἡμέτερον, τῆς περικλύστου δ' ἁλίας Κρήτης μείζω Μεγέθει, λοπὰς ἔστ' αὐτῷ δυνατὴ τοῦτον χωρεῖν ἑκατὸν καὶ περιοίκοις.

Fundamentum est. Quo enim malo dignus non est,
Apposita fercula qui non cura maxima
Vastat? an non ille malus est insigniter?
Præterea si tibi quidem puri sensus fuerint,
Nunquam [a] *aberrabis. Elixa: salis quod satis est*
Non habet? adijce tu: est insuper alia quadam re opus?
Tu rursum degustato, ad iustam ut portionem adaptes,
Lyræ fides perinde ac si intendas, omnia ut iucunda sint:
Deinde concinere iam cùm uidebuntur omnia.
Consonantia quæ διαπασῶν [b] *est, Laidas Ionicas* [c] *inducito.*

Præter hos opsophagos, ô amici familiarésq; viri, scio apud Eleos Apollinem Opsophagũ coli, cuius meminit Polemon sua ad Attalum epistola. Scio & ad Ichthydem,[d] tabulam in Alpheoniæ Dianæ templo [e] cõsecratam esse, opus Cleanthis Corinthii: in qua Neptunum pinxit Thynnum offerentem Ioui parturienti, vt scribit Demetrius octauo libro apparatus Troiani. Tot ego, inquit Democritus, vobis vt obsonarer me huc contuli, non autem vt obsoniis me vestris explerem, ídque præstantissimi viri Vlpiani gratia, qui, vt patriis Syrorum legibus est institutum, piscibus etiã nos priuare velit, vel aduectis ex Eretria:[f] quanuis Antipater Tarsensis Stoïcus libro quarto de Superstitione, fama iactatum esse inquit, Gatin reginam Syrorum in tantum obsoniorũ auidam fuisse, vt edicto per præconem vetuerit, piscibus ἄτερ[g] Γάτιδος, id est, sine Gatide, vesci: rerúmque ignoratione multos & illam Atergatin [h] vocauisse, & à piscibus abstinuisse. Mnaseas libro secundo De Asia hæc scripsit. Mihi quidem Atergatis videtur regina quædam fuisse grauis suis, quæ subditis duriter ac inclementer vsque adeò præfuerit, vt etiam pisces comesse prohibuerit, captósque ad se perferri iusserit, quòd illi magnopere placerent: atque ideo morem adhuc seruari, vt qui supplices deam adorant, aureos pisces & argenteos dedicent: eius profectò sacerdotes quotidie veros pisces obsonati iurulentos & assos mensæ ante illius simulachrum [i] imponunt, quos absumant postea. Idem aliquantum progressus, rursum inquit: Atergatis verò, vt scribit Xanthus Lydius, à Mopso Lydo capta, cùm Ichthye filio, in lacu Ascaloni vicino demersa & suffocata est, ob suam insolentiam, & iniurias multis illatas, à piscibúsque deuorata. Fortassis & vos, ô amici viri, prudentes scientésque piscem quendam sacrum [k] Ephippi comici præteriistis, quem Geryoni [l] poëta in eiusdem nominis fabula scripsit his verbis apparatum fuisse:

A. Huic, regionis [m] *incolæ piscem quendam cùm ceperint,*
Non qualem uidemus quotidie, sed mari circumflua Creta maiorem,
Corpore: est autẽ patina qua possit illum excipere: illam

Accolæ autem circumdant, Lydi, Lycij, Mygdoniotæ,
Cranai, Paphij, qui ligna cædant, magnum cùm piscem rex coquit,
Eáque cõuecta, mons ante ciuitatem quâ erigitur, succendunt:
Deinde pleni lacus aquas adducunt:
Ad parandam muriam salem ipsi
Afferunt per menses octo plaustra sæpe centum:
Per superiora maris littora iuxta promontoria quinque celoces circumnauigant,
Quinque remis actæ, quæ Lyciorum summis magistratibus
Accendant ut ignem denuntiant. B. *Has frigidas nugarum ampullas effutire desine:*
Ne ante Macedonum prætorem celoces istas qui disperdat, supplex flectas genua.

Non ignoro hæc ipsa Ephippum quoque scripsisse in Peltato fabula, in qua illis versibus & hos subdidit:

Hæc blaterans cœnat, & cum magna æstimatione
Impensa iuuenum uictitat, rationem calculos non supputans,
Grauis, grauiter lænam trahens.

In quem [a] verò Ephippus hæc carmina tanquam intenderit, tibi iam tempestiuum est, ô Vlpiane, perquirere, ac nos docere, & si quid in his quæ recitaui aut balbum est, aut inuentu difficile, quod apud AEschylum Prometheus inquit,

Ea iterum atque iterum replica, & apertè cognosce qualia sint:
Mihi quidem, plus quàm uellem, adest otij [b].

Exclamat hîc Cynicus, Ecquem, non dico piscem, verùm ecquam magni momenti quæstionem hic [c] animo concipere possit, qui spinas [d] perpetuo seligat Epsetorum, Atherinarum, & aliorum si qui miseriores his sunt, piscium, magna salsamentorum pulpamẽta negligens,

Nam uelut in generosi hominis epulo,

quod ait in Ixione EVbulus,

Quamuis adsit Amylum, estur tamen sæpius
Anethum, Apiũ, uel harum nugarũ quidpiam,
Vel præparatum Nasturtium.

Sic mihi videtur Lebetocharon [e], vt mei Cercidæ Megalopolitani vocem vsurpem, hic Vlpianus, nihil quidem eorum comesse quæ homini conueniunt, & eos interim qui cibo famem placant, obseruare, an spinam oculis transmiserint [f], vel traganũ, [g] vel cartilagineũ [h] quidpiam ex iis quæ apposita fuere. Nos verò semper animo voluimus, illustris & elegantis AEschyli dictum, qui suas tragedias esse iactitabat magnificarũ Homeri cœnarum frusta. Eximius sanè philosophus AEschylus fuit, qui in agendis fabulis aliquãdo iniustis suffragiis ab aduersario superatus, vt autor est Theophrast[9], siue Chamæleo, libro De Voluptate, tempori se suas tragœdias consecrare dixit, non ignarũ, olim meritum honorẽ adepturas. Vnde verò ille nouisse potest, quæ Stratonicus Citharista dixit in Propin citharœdum Rhodium? Clearchus in Adagiis scribit Stratonicum aspecto Propide, proceræ staturæ, artis indocto, inepti paucique sermonis, interrogatum qualem esse illum existimaret, dixisse,

a Pisce: vel, blateronem.
b Adest audiendum.
c Vlpianus.
d Iunius adagio, spinas colligere. supra pag. 97.
e Velahenorũ, lebetum, & cacaborum veluti portitor, qualis est apud inferos Charon: vel ollarum & apparatus coquinarij studiosus.
f Quidam: an in spina videnda hallucinati.
g Τράγανον, maxima planta atrata. Hæc μετάγαμος.
h Cartilaginis durum, mi... resciũ, abs...

A Εἶναι ταύτῃ ἐς Ἰνδοὺς, Λυκίους, Μυγδονιώτας,
Κρανανοὺς, Παφίους. τούτοις δ' ὕλην κόπτειν ὁπόταν βασιλεὺς ἕψῃ τὸν μέγαν ἰχθὺν,
Καὶ προσάγοντας, καθόσον πόλεως ἕστηκεν ὄρος, τοὺς δ' ὑποκαίειν.
Λίμνην δ' ἐπάγειν ὕδατος μεστὴν εἰς τὴν ἅλμην, τοὺς δ' ἅλας αὐτῷ
Ζεύγη προσάγειν μηνῶν ὀκτὼ συνεχῶς ἑκατόν.
B Περιπλεῖν δ' ἐπὶ τοῖς ἄμβωσιν ἄνω πέντε κέλητας
Πεντασκάλμοις περιαγγέλλειν τε κοὐχ ὑποκάειν.
Λυκείων πρυτάνεις ψυχρὸν τουτὶ παῦε φυσῶν.
Μακεδὼν ἄρχων σβεννυκέλητοις μὴ προσκλύσῃς. 173

οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι τὰ αὐτὰ ταῦτα εἴρηκεν ὁ Ἔφιππος κἀν Πελταστῇ τῷ δράματι, ἐν ᾧ καὶ ταῦτα C ἐκείνοις ὑποτέτακται. Τοιαῦθ' ὑθλῶν δειπνεῖ καὶ ζῇ θαυμαζόμενος μετὰ μειρακίων οὐ γινώσκων ψήφων ἀριθμοὺς, σεμνὸς σεμνῶς χλανίδ' ἕλκων. εἰς τίνα δὲ ταῦτ' ἀποτεινόμενος ὁ Ἔφιππος εἴρηκεν, ὥρα σοι ζητεῖν ὦ καλὲ Οὐλπιανὲ καὶ διδάσκειν ἡμᾶς. καὶ τῶν εἰρημένων τούτων

Εἴ τί σοι ψελλόν τε καὶ δυσεύρετον,
Ἐπαναδίπλαζε, καὶ σαφῶς ἐκμάνθανε.
Σχολὴ δὲ πλείων ἢ θέλω πάρεστί μοι,

κατὰ τὸν Αἰσχύλου Προμηθέα. καὶ ὁ Κυνοῦλκος D ἀνεβόησε, καὶ τίν' ἂν τῶν μεγάλων, οὐκ ἰχθύων, ἀλλὰ ζητήσεων ἐπὶ νοῦν λάβοι, ὃς τὰς ἀκάνθας ἀεὶ ἐκλέγει ἑψητῶν τε καὶ ἀθερινῶν, καὶ εἴ τι τούτων ἀτυχέστερόν ἐστιν ἰχθύδιον, τὰ μεγάλα τεμάχη παραπεμπόμενος. καθάπερ γὰρ ἐν ταῖς γνικαῖς εὐωχίαις, φησὶν ἐν Ἰξίωνι Εὔβουλος,

Ἀμύλων παρόντων ἐσθίουσ' ἑκάστοτε
Ἄνηθα καὶ σέλινα καὶ φλυαρίας,
Καὶ κάρδαμ' ἐσκευασμένα.

οὕτω μοι δοκεῖ, καὶ ὁ λεβητοχάρων Οὐλπιανὸς κατὰ E τὸν ἐμὸν Μεγαλοπολίτην Κερκιδᾶν μηδὲν μὲν ἐσθίειν τῶν ἀνδρὶ προσηκόντων, τηρεῖν δὲ τοὺς ἐσθίοντας εἰ παρεῖδον ἢ ἄκανθαν, ἢ τῶν τραγανῶν τί, ἢ χονδρῶδες τῶν παρατιθέντων. οὐδ' ἐπὶ νοῦν βαλλόμενος τὰ τοῦ καλοῦ καὶ λαμπροῦ Αἰσχύλου, ὃς τὰς αὐτοῦ τραγῳδίας τεμάχη εἶναι ἔλεγε τῶν Ὁμήρου μεγάλων δείπνων. φιλόσοφος δὲ ἦν τῶν πάνυ ὁ Αἰσχύλος, ὃς καὶ ἡττηθεὶς ἀδίκως ποτὲ, ὡς Θεόφραστος ἢ Χαμαιλέων ἐν τῷ Περὶ ἡδονῆς εἴρηκεν, ἔφη χρόνῳ F τὰς τραγῳδίας ἀνατιθέναι, εἰδὼς ὅτι κομιεῖται τὴν προσήκουσαν τιμήν. πόθεν δὲ καὶ εἰδέναι δύναται ἅπερ εἶπε Στρατόνικος ὁ κιθαριστὴς εἰς Πρόπιν τὸν Ῥόδιον κιθαρῳδόν; Κλέαρχος γὰρ ἐν τοῖς Περὶ παροιμιῶν φησιν, ὡς ὁ Στρατόνικος θεασάμενος τὸν Πρόπιν, ὄντα τῷ μὲν μεγέθει μέγαν, τῇ δὲ τέχνῃ κακὸν, καὶ ἐλάττονα τοῦ σώματος, ἐπερωτώντων αὐτὸν ποιός τίς ἐστιν·

εἶπεν, οὐδεὶς κακὸς μέγας ἰχθῦς, αἰνισσόμενος ὅτι πρῶτον μὲν οὐδείς ἐστιν, εἶθ' ὅτι κακός, καὶ πρὸς τούτοις μέγας μὲν, ἰχθῦς δὲ διὰ τὴν ἀφωνίαν. Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ γελοίου, λεχθῆναι μέν φησι τὴν παροιμίαν ὑπὸ τοῦ Στρατονίκου, ἀλλ' εἰς Σιμύλαν τὸν ὑποκριτὴν, διελόντος τὴν παροιμίαν, μέγας οὐδεὶς σαπρὸς ἰχθῦς. Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ναξίων πολιτείᾳ περὶ τῆς παροιμίας οὕτως γράφει. τῶν παρὰ Ναξίοις εὐπόρων, οἱ μὲν πολλοὶ τὸ ἄστυ ᾤκουν, οἱ δὲ ἄλλοι διεσπαρμένοι κατὰ κώμας. ἐν οὖν δή τινι τῶν κωμῶν, ᾗ ὄνομα ἦν Ληστάδαι, Τελεσταγόρας ᾤκει, πλούσιός τε σφόδρα καὶ εὐδοκιμῶν, καὶ τιμώμενος παρὰ τῷ δήμῳ τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι, καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν πεμπομένοις. καὶ ὅτε καταβαίνοντες ἐκ τῆς πόλεως δυσωνοῖντό τι τῶν πωλουμένων, ἔθος ἦν τοῖς πωλοῦσι λέγειν, ὅτι μᾶλλον ἂν προέλοιντο Τελεσταγόρᾳ δοῦναι, ἢ τοσούτου ἀποδόσθαι. νεανίσκοι οὖν τινες ὠνούμενοι μέγαν ἰχθῦν, εἰπόντος τοῦ ἁλιέως τὰ αὐτὰ, λυπηθέντες τῷ πολλάκις ἀκούειν, ὑποπιόντες ἐκώμασαν πρὸς αὐτόν. δεξαμένου δὲ τοῦ Τελεσταγόρου φιλοφρόνως αὐτοὺς οἱ νεανίσκοι αὐτόν τε ὕβρισαν, καὶ δύο θυγατέρας αὐτοῦ ἐπιγάμους. ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντες οἱ Νάξιοι, καὶ τὰ ὅπλα ἀναλαβόντες, ἐπῆλθον τοῖς νεανίσκοις. καὶ μεγίστη τότε στάσις ἐγένετο, προστατοῦντος τῶν Ναξίων Λυγδάμιδος, ὃς ἀπὸ ταύτης τῆς στρατηγίας τύραννος ἀνεφάνη τῆς πατρίδος. οὐκ ἄκαιρον δ' εἶναι νομίζω εἰπεῖν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐπεμνήσθην τοῦ κιθαριστοῦ Στρατονίκου, λέξαι τι περὶ τῆς εὐστοχίας αὐτοῦ τῶν ἀποκρίσεων. διδάσκων γὰρ κιθαριστὰς, ἐπειδὴ ἐν τῷ διδασκαλείῳ εἶχεν ἐννέα μὲν εἰκόνας τῶν Μουσῶν, τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος μίαν, μαθητὰς δὲ δύο, πυνθανομένου τινὸς πόσους ἔχοι μαθητὰς, ἔφη, σὺν τοῖς θεοῖς δώδεκα. εἰς Μύλασα δὲ ἐπιδημήσας, καὶ κατιδὼν ναοὺς μὲν πολλοὺς, ἀνθρώπους δὲ ὀλίγους, στὰς ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ, ἔφη Ἀκούετε ναοί. Μάχων δ' αὐτοῦ ἀναγράφει τάδε ἀπομνημονεύματα.

Στρατόνικος ἀπεδήμησεν εἰς Πέλλαν ποτὲ,
Ὃς παρὰ πλειόνων ἔμπροσθεν τοῦτ' ἀκηκοὼς
Ὡς σπληνικοὺς εἴωθεν ἡ πόλις ποιεῖν
Ἐν τῷ βαλανείῳ καταμαθὼν οὖν πλείονας
Γυμναζομένους τῶν μειρακίων παρὰ τὸ πῦρ,
Κομψὰς τότε χρῶμα καὶ τὸ σῶμ' ἠσκηκότας,
Διαμαρτάνειν ἔφασκε τοὺς εἰρηκότας
Αὐτῷ. καταμαθὼν δ' ἡνίκ' ἐξῄει πάλιν
Τῆς κοιλίας τὸν σπλῆνα ἔχοντα διπλασίονα, καθήμενός φησιν, ἐνθάδ' εἶναι
Φαίνεται
Τὰ ἱμάτια τῶν εἰσιόντων λαμβάνων
Τηρεῖν ἅμα καὶ τοὺς σπλῆνας εὐθέως, ἵνα
Μή δ' ἥτις οὖν τοῖς ἔνδον ἡ στενοχωρία.
Ψάλτης κακὸς Στρατόνικον ἑστιῶν ποτε,
Ἐπεδείκνυτ' αὐτῷ τὴν τέχνην παρὰ τὸν
πότον·
Οὔσης δὲ λαμπρᾶς καὶ φιλοτίμου τῆς δοχῆς,
Ψαλλόμενος ὁ Στρατόνικος οὐκ ἔχων δ' ὅτῳ
Διαλεχθῇ ἑτέρῳ, συγκατέθλα τὸ ποτήριον,

Nullus, magnus, piscis, malus:

obscurè significans, primùm, quòd esset nihili, deinde quòd ampla quidem mole corporis, sed ob infantiam piscis. Theophrastus libro De ridiculo, verbum id Stratonicum dixisse refert, verùm in Simylam histrionem, idq; diuisis eius sententiolæ vocibus, ad hunc modum:

Magnus, Nullus, putris, piscis.

Aristoteles in Naxiorum Republica, de hoc adagio ita scripsit: Eorum qui apud Naxios copia rerum abundabant, aliis in ciuitate domicilia fuisse, alios in pagis sparsim habitasse. In quodam ergo vico, quem Lestadas vocabant, Telestagoras degebat, prædiues, & omnium opinione probus. Eum populus in primis honorabat, tum aliis rebus omnibus, tum etiam muneribus quotidianis. Itaque ex oppido qui descendebant, si venale quidpiam minoris licitarentur, quàm par esset, qui vendebant solebant respondere, Telestagoræ[a] malle se dare, quàm addicere tanti. Quidam porrò iuuenes piscem magnum cùm mercarentur, ac piscator ea dixisset, indignati molestéque ferentes verbum illud à se toties audiri, iam poti[b] & comessabundi[c] ad eum perrexerunt. Telestagoram autem, benignè cum excepisset aduenientes, illi & affecerunt iniuria, & nubiles eius filias stuprauerunt. Qua contumelia irritati Naxij arreptis armis illos adorti sunt, excitata maxima seditione, & Naxiorum præfecto Lygdamide, quem repente ab eius exercitus imperio patriæ tyrannum omnes viderunt. Non intempestiuum ego hîc duco, Stratonici citharœdi quandoquidem iniecta est mentio, ex iis quæ ingeniosè & solerter respondit, quædam commemorare. Cùm doceret ille citharistas adolescentes duos in ludo vbi erant Musarum nouem imagines, cum Apollinis statua, quodam sciscitante, quot haberet discipulos, Cum[d] diis, inquit, duodecim. Mylassam[e] peregrinatus idem cùm appulisset, delubra multa, homines verò paucos intuitus, in medio foro stans, clamabat, Audite templa. Arguta eius dicta Machon hæc refert:: Pellam[f] profectus, à multis cùm antea intellexisset lienosos incolas eius oppidi fieri plures in balneo qui se exercerent ad ignem, iuuenes offendit, floridi coloris, ac benè habitos exercitationis vsu, illósque falli dixit, qui talia narrassent: at egredienti balneo cùm obuius esset, cui duplo magis quàm aluus, tumeret lien, Sedens extemplo dixit, Videtur quidem hic sumptas vestes ac lienes illorum custodire qui introierunt, ne vllæ sint intus angustiæ.

Cantor malus excepit aliquando conuiuio Stratonicum,
Epularum magnifico apparatu, & splendido:
Artemque inter potandum ostentauit suam:
Auscultans canentem[g] Stratonicus, nec habens cum quo
Colloqueretur alterum, exhausto poculo,

Maius

Maius poposcit, cyathísque multis acceptis A
Soli calyces ostendit, ac statim[a]
potus obdormiuit, Fortunæ permittens omnia.
Ad comessationem uero accedentibus cantoris qui-
Alijs casu, ut fit, familiaribus, (*busdam,*
Confestim temeto iacuit Stratonicus ebrius.
Illis autem cùm quidam narraret epoto uino
Continenter multo, sic inebriatum hominem, ex-
templo respondit,
Hic enim insidiator ac execrandus cantor,
Ad cœnā inuitatū me occidit, ut ad præsepe bouē.

Stratonicus cùm Abdera se contulisset, ad statutum illic ludorum spectaculum, ciues singulos peculiarem sibi præconem habere consuitus, qui eorum iussu, cùm adlubuisset, Nouilunium [b] ipsorū annuntiaret, contemplatus in ea ciuitate præcones [c] portione ciuibus esse plures, summis vnguibus pedetentim incedebat, in terram defixis oculis. Interrogāte verò eius hospite, ecquid mali pedibus tam subitò accidisset, hoc inquit: Ego equidem totis pedibus valeo, & quouis assentatore ad cœnas excurro celerius: Anxius tamen sum ac prorsus metuo, ne calcando τ̃ κήρυκα [d] pes transfigatur. In sacrificio tibias inflaturo inscito quodam tibicine, bona ominari me[e] oportet, inquit Stratonicus, libemus iam, atque deos precemur. Cleō citharœdus cognomine Bos, nec rectè pulsabat lyram, & voce [f] plurimum dissonabat ab eius fidibus: eum cùm audiuisset Stratonicus, Asinus, inquit [g], ad lyram, adagium olim fuit, nunc autem dicēdum, Bos ad lyram. In Pontum ad Berisadem regem Stratonicus nauigauit, longoq́; ibi tempore commoratus in Græciam redeundi desiderio captus, regi nec id probanti nec permittenti respondisse ferunt, Bene profectò est, quòd statuisti hic manere [h]. Stratonicum citharœdum Corinthi peregrinantem vetula quædam cùm aspexisset, prosequebatur, nunquam oculis aliò dimotis: cui Stratonicus, Per deos, ô mater, te quæso, quid me vis? quid semper me sic aspectas? tum illa, An menses te decem mater gestauerit, & vtero continuerit, dubito, cùm nostra ciuitas, quæ vnum tantum diem te habuit, iam doleat.

Nicocreontis [i] *uxor Biothea* E
Spatiatum egressa cum ancilla domestica
Forte fortuna proculcatam obtriuit ansam
Sicyonei calcei, deinde magnum pepedit:
Tum Stratonicus: non dissimilis crepitus.
Noctu, inquit: eiusque ioci caussa
Liberioris pœnas uocis in mare [k] *proiectus*
luit.

Ephesi aliquando ineptus citharœdus amicis quendam suum discipulum cùm ostentaret, præsens, vt fortè accidit, Stratonicus, Hunc, inquit, iste vt se ipsum venditat, non, ἰδ' ἄλλη σκυθα [l]. Clearchus libro secundo De amicitia, scribit Stratonicum citharistā dormiturū puero semper mandasse, potum sibi [m] vt afferret, non quòd sitiam, inquit, sed, ne sitiam. Byzantii cùm ci-

Ἤτησε μεῖζον καὶ κυάθοις πολλοῖς λαβών,
Τῷ θ' ἡλίῳ τὴν κύλικα δείξας, συντόμως
Πιὼν ἐκάθευδε, πάντ' ἐπιτρέψας τῇ τύχῃ.
Ἐπὶ κῶμον ἐλθόντων δὲ τῷ ψάλτῃ τινῶν
Ἑτέρων κατὰ τύχην, ὡς ἔοικε, γνωρίμων,
Ἔξοινος ὁ Στρατόνικος ἔκειτ' εὐθέως.
Προσπυνθανομένων δ' ὅτι πολὺ πίνων ἀεὶ
Οἶνον ἐμεθύσθη, συντόμως ἀπεκρίνατο,
Ὁ γὰρ ἐπίβουλος, ὁ ἐναγὴς ψάλτης ἔφη,
Ὡς βοῦν ἐπὶ φάτνῃ δειπνίσας ἀπέκτονεν.
Στρατόνικος εἰς Ἄβδηρ' ἀποδημήσας ποτὲ
Ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τὸν τιθέμενον αὐτόθι,
Ὁρῶν ἕκαστον τῶν πολιτῶν κατ' ἰδίαν
Κεκτημένον κήρυκα, κηρύττοντά τε
Ἕκαστον αὐτῶν ὅτε θέλοι νουμηνίαν,
Σχεδόν τε τοὺς κήρυκας ἐν τῷ χωρίῳ 174
Ὄντας πολὺ πλείους κατὰ λόγον τῶν δημοτῶν,
Ἐπ' ἄκρων ἐβάδιζε τῶν ὀνύχων ἐν τῇ πόλει
Σχεδὸν, δεδορκὼς ἀτενὲς εἰς τὴν γῆν κάτω.
Πυνθανομένων δὲ τῶν ξένων αὐτοῦ τινὸς
Τὸ πάθος τὸ γεγονὸς ἐξαπίνης περὶ τοὺς πόδας,
Τοῦτ' εἶπε, τοῖς ὅλοις μὲν ἔρρωμαι ξένε,
Καὶ τῶν κολάκων πολὺ μᾶλλον ἐπὶ δεῖπνον τρέχω.
Ἀγωνιῶ δὲ καὶ δέδοικα παντελῶς,
Μή ποτ' ἐπιβὰς κήρυκι τὸν πόδ' ἀναπαρῶ.
Αὐλεῖν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖσιν αὐλητοῦ κακοῦ
Μέλλοντος, ὁ Στρατόνικος εὐφημεῖν μὲ χρὴ,
Σπείσαντες εὐξώμεσθα φησὶ τοῖς θεοῖς.
Κλέων τις ἦν κιθαρῳδὸς, ὃς ἐκαλεῖτο Βοῦς,
Δεινῶς ἀπᾴδων τῇ λύρᾳ τε οὐ χρώμενος.
Τούτου διακούσας ὁ Στρατόνικος εἶφ', ὅτι
Ὄνος λύρας ἐλέγετο, νῦν δὲ βοῦς λύρας.
Στρατόνικος ὁ κιθαρῳδὸς ὡς Βηρισάδην
Ἔπλευσεν εἰς τὸν Πόντον ὄντα βασιλέα,
Πολλοῦ χρόνου δ' ἤδη γεγονότος ἀποτρέχειν
Ἠβούλετο Στρατόνικος εἰς τὴν Ἑλλάδα·
Ὡς δ' αὐτὸν ὡς ἔοικεν οὐ προσίετο·
Τοῦτ' ἀποκριθῆναί φησι τῷ Βηρισάδῃ.
Ἐγὼ γὰρ διανοῇ φησὶν αὐτοῦ καταμένειν.
Ἐν τῇ Κορίνθῳ παρεπιδήμησέν ποτε
Στρατόνικος ὁ κιθαρῳδὸς, εἶτα γραΐδιον
Ἐνέβλεπεν αὐτῷ, κοὐκ ἀφίστατ' οὐδαμοῦ,
Καθ' ὁ Στρατόνικος πρὸς θεῶν μῆτερ φράσον,
Τί ἐστ' ὃ βούλῃ; καὶ τί μ' εἰσβλέπεις ἀεί;
Διηπόρησα φησὶν εἰ μήτηρ δέκα
Σὲ μῆνας εἶχε, καὶ ἐκράτει τῆς κοιλίας.
Πόλις δ' ἔχουσά σ' ἡμέραν ἀλγεῖ μίαν.
Ἡ Νικοκρέοντος εἰσιοῦσα Βιοθέα
Γυνὴ μετὰ παιδίσκης ἄβρας εἰς † τὸν πότ' ἀμὸν
Ἀπεψόφησε, καίτοι τῶν Σικυωνίων
Ἀμυγδαλῶν ἐπιβᾶσα συνέτριβεν τύχῃ.
Στρατόνικος εἶπεν, οὐχ ὅμοιος ὁ ψόφος
Ὑπὸ νύκτα· τῆς φωνῆς δὲ ταύτης οὕνεκα
Ἐν τῷ πελάγει διέλυσε τὴν παρρησίαν.

Ἐπιδεικνυμένου ποτὲ ὡς ἔοικεν ἐν Ἐφέσῳ ἀφυοῦς κιθαρῳδοῦ τὸν μαθητὴν τοῖς φίλοις παρὼν κατὰ τύχης ὁ Στρατόνικος τοῦτ' ἔφη Ὡς αὐτὸς αὐτὸν οὐκ † ἰθελλουσκιθα. Κλέαρχος δ' ἐν δευτέρῳ Περὶ φιλίας, Στρατόνικός φησιν ὁ κιθαριστὴς ἀναπαύεσθαι μέλλων ἐκέλευεν ἀεὶ τὸν παῖδα προσφέρειν αὐτῷ πιεῖν, οὐχ ὅτι διψῶ φησὶν, ἵνα δὲ μὴ διψήσω. ἐν δὲ Βυζαντίῳ κι-

... ostendisse fere piget. Vt arbitror vetus huius loci sensus est, Citharœdi temeritatē, arrogātiā & ineptias ægre ferēs Stratonicus, exclamasse, & ... alio, Scytha, nēpe, barbare, & artis quā profiteris, omnino rudis. Scythæ musices prorsus ignari sunt, quoniā, vt dicebat Anacharsis, apud illos non nascitur, & alioqui omnis ciuilitatis ac humanitatis expertes. In Græco lego: οὐχ οὗτος (sub. μαθητὴν) ἔτος, ἀλλ' αὐτὸν (sub. ...) ... Σκύθα & legēdū: Non istum (sub. discipulū) hic (ostentat) sub. sed se ipsum. Abi aliò Scytha. m Vinū sibi affunderet. Erasm. ... quæ ad quietem ituri bibere.

A θαρῳδοῦ τὸ μὲν προοίμιον ᾄσαντος εὖ, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς ἀποτυγχάνοντος, ἀναστὰς ἐκήρυξεν, ὃς ἂν καταμηνύσῃ τὸν τὸ προοίμιον ᾄσαντα κιθαρῳδὸν, λήψεται χιλίας δραχμάς. ἐρωτηθεὶς δ' ὑπό τινος, τίνες εἰσὶν οἱ μοχθηρότατοι τῶν ἐν Παμφυλίᾳ; Φασηλίτας μὲν ἔφησε μοχθηροτάτους εἶναι, Σιδήτας δὲ τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ. πάλιν δ' ἐπερωτηθεὶς, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος, πότερα Βοιωτοὶ βαρβαρώτεροι τυγχάνουσιν ὄντες ἢ Θετταλοί· Ἠλείους ἔφησεν. ἀναστήσας δέ ποτε καὶ τρόπαιον ἐν τῇ διατριβῇ, ἐπέγραψε B ΚΑΤΑ ΤΩ͂Ν ΚΑΚΩ͂Σ ΚΙΘΑΡΙΖΌΝΤΩΝ. ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπό τινος, τίνα τῶν πλοίων ἀσφαλέστατά ἐστι, τὰ μακρὰ ἢ τὰ στρογγύλα; τὰ νενεωλκημένα εἶπεν. ἐν Ῥόδῳ δ' ἐπίδειξιν ποιούμενος, ὡς οὐδεὶς ἐπεσημήνατο, καταλιπὼν τὸ θέατρον ἐξῆλθεν εἰπών· ὅπου τὸ ἀδάπανον οὐ ποιεῖτε, πῶς ἐγὼ ἐλπίζω παρ' ὑμῶν ἔρανον λήψεσθαι; γυμνικοὺς δὲ ἀγῶνας ἔφη διατιθέτωσαν Ἠλεῖοι, Κορίνθιοι δὲ θυμελικοὺς, Ἀθηναῖοι δὲ σκηνικούς. εἰ δέ τις τούτων C πλημμελοίη, μαστιγούσθωσαν Λακεδαιμόνιοι· ἐπισκώπτων τὰς παρ' αὐτοῖς ἀγομένας μαστιγώσεις, ὥς φησι Χαρικλῆς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ἀστικοῦ ἀγῶνος. Πτολεμαίου δὲ τοῦ βασιλέως περὶ κιθαριστικῆς πρὸς αὐτὸν διαλεγομένου φιλονεικότερον, ἕτερόν ἐστιν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον, ὥς φησι Καπίτων ὁ ἐποποιὸς ἐν τετάρτῳ τῶν πρὸς Φιλόπαππον ὑπομνημάτων. παρακληθεὶς δὲ ἀκοῦσαί ποτε κιθαρῳδοῦ, μετὰ τὴν ἀκρόασιν ἔφη. D

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε.

καί τινος εἰπόντος, τὸ ποῖον; ἔφη, κακῶς μὲν κιθαρίζειν ἔδωκεν, ᾄδειν δὲ καλῶς ἀνένευσεν. δοκοῦ δέ ποτε καταπεσούσης, καὶ ἀποκτεινάσης ἕνα τῶν πονηρῶν· ἄνδρες ἔφη (δοκῶ) εἰσὶ θεοὶ, εἰ δὲ μὴ εἰσὶ δοκοὶ εἰσί. ἀναγράφει δὲ καὶ τάδε μετὰ τὰ προειρημένα τοῦ Στρατονίκου ἀπομνημονευμάτων οὕτως. Στρατόνικος πρὸς τὸν Χρυσογόνου πατέρα, λέγοντα ὅτι πάντα αὐτῷ ὑπάρχει E οἰκεῖα· αὐτὸς μὲν γὰρ ἐργολάβος εἶη. τῶν δὲ υἱῶν ὁ μὲν διδάξει, ὁ δὲ αὐλήσει. προσδεῖ γε ἔφη ὁ Στρατόνικος ἔτι ἑνός. εἰπόντος δὲ, τίνος; θεάτρου, ἔφη, οἰκείου· ἐρομένου δέ τινος ὅτι τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν περινοστεῖ, ἀλλ' οὐκ ἐν μιᾷ πόλει διαμένει. παρὰ τῶν Μουσῶν ἔφη εἰληφέναι τέλος τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας, παρ' ὧν πράττεσθαι μισθὸν ἀμουσίας. τὸν Φάωνα δὲ ἔφη αὐλεῖν οὐχ Ἁρμονίαν, ἀλλὰ τὸν Κάδμον. προσποιουμένου δὲ εἶναι Φάωνος αὐλη- F τικοῦ, καὶ ἔχειν φάσκοντος Μεγαροῖ χορὸν, ληρεῖς ἔφη· ἐκεῖ μὲν γὰρ οὐκ ἔχεις, ἀλλ' ἔχη. μάλιστα δὲ θαυμάζειν ἔφη τὴν τοῦ σοφιστοῦ Σατύρου μητέρα, ὅτι ὃν οὐδεμία πόλις ἐνεγκεῖν οἷά τε δέκα ἡμέρας, ἐκείνη δέκα μῆνας ἤνεγκε. πυθανόμενος δὲ ἐν Ἰλίῳ ἐπιδημεῖν αὐτὸν ἐν τοῖς Ἰλιείοις, ἀεὶ ἔφησεν Ἴλιῳ κακά.

A tharœdus bellè procemium cecinisset, reliqua verò perperam, & præter animi sententiam, assurgens Stratonicus veluti præconio significauit, si quis eum qui procemium cecinerat, indicaret, mille drachmas accepturum. Interrogatus à quodam, è Pamphilia qui essent pessimi [a], Phaselitas deterrimos esse dixit, at Sideras omnium totius orbis gentium improbissimos. Alio rursum percontante, vt refert Hegesander, vtri magis essent barbari, Thessali, an Bœoti? respondit Eleos. Trophæo in schola sua extructo inscripsit: B DE IIS QVI MALE CITHARAM [b] PVLSANT. Quodam sciscitante, quænam sint tutissima nauigia: rotunda, an longa? respondit, quæ in terram subducta sunt. Rhodi cùm artis specimen exhiberet, applaudente nullo abiit, theatro relicto, ac dixit, Quandoquidem id vos non præstatis quod nullius est impendii, quo modo à vobis sperare mun* aliquod viritim possum? Idem dicebat: Ludos Gymnicos designent Elei, Corinthii Thynnicos [c], Scenicos Athenienses: ab his si quid peccatũ fuerit flagris [d] vapulent [e] Lacedæmonii, illis consueta C verbera & flagra tacitè innuẽs, vt scribit Charicles primo libro De vrbanis ludis. Ptolemæo regi de arte pulsandi citharam, ambitiosiùs cum eo differenti, Aliud, inquit, est, ô rex, sceptrum, aliud plectrum, vt autor est Capito versuum heroïcorũ scriptor libro quarto suorum commentariorum ad Philopappum. Aliquãdo citharœdum vt audiret accersitus, posteaquam ille cantare desiit, Homeri carmen Stratonicus [f] recitauit:

Huic alterum quidem pater dedit, alterum denegauit: D

subiecit tum quidam, quale nam illud est? vt malè citharam pulsaret, concessit, inquit, at scitè vt caneret, abnuit. Trabis delapsæ ruina cùm improbus quidam oppressus interiisset, Dij quidem, ô viri adstantes, dixit, δοκῶ [g] (*ut arbitror*), sunt: ac, si nulli sunt, tamen δοκοὶ (*trabes* [h]) sunt. Idem scriptor eodem libro quarto suorum Commentariorum alia Stratonici dicta, post superiora, hæc commemorat: Chrysogonus liberorum duorum pater omnibus E commodis abũdaturum se gloriabatur. Operum namque se redemptorem esse ac sequestrem: natorum verò alterum musices fore doctorem, alterum tibicinem: Vna præterea re tibi opus est, inquit Stratonicus: Quanam? subdit Chrysogonus: Theatro [i] conueniente, ait. Mirante quodam vniuersam Græciam quòd peragraret, nec in vlla maneret ciuitate, omnes Græcos Stratonicus dixit à Musis tributum accepisse [k], nunc autem vicissim ab illis inscitiæ [l] suæ mercedem exigi. Idem Phaonem tibia canere dicebat, non Harmo- F niam [m], sed Cadmum. Eidem Phaoni se peritum esse tibicinem assimulanti, haberéq; se Megaris chorum prædicanti, Nugaris, inquit, illic quidẽ non habes [n], sed haberis. Satyri sophistæ matrem admirari se maximopere dicebat, quòd menses decem illum vtero tulisset, quem decem dies ferre posset nulla ciuitas. Idem cùm resciuisset apud illũ Satyrũ peregrinari: Sẽper, inquit, & Iliensibus & Ilio mala [o].

A Minnaco de musica pertinaciùs cũ ipso altercanti, animũ se nõ aduertere dixit, propterea quòd supra pedis malleolũ [a] loqueretur. Ignarum medicum idẽ dicebat, ægros quos tractaret, vno die ad inferos vt migrarent, efficere. Idẽ obuiã factus cuidã ex notis atq; necessariis, calceos eius intuitus bellè spongia detersos, vicẽ [b] eius, veluti miseri, & aduersis rebus afflicti doluit, quòd arbitraretur spongia tam diligẽter abstergi nõ potuisse calceos, ipse nisi abstersisset. In Teichiunte [c] agri Milesij oppido cùm variarũ nationũ miscellanei homines B habitarent, omnia sepulchra peregrinorũ esse ac cõuenarũ intuitus, Facessam [*] hinc, inquit, puer: soli mori videntur hîc alienigenæ, ciues autẽ nulli. Zethum citharistã de musica disserentẽ, de arte illa loqui maximè dedecere inquit, nomẽ à Musis alienissimũ sibi quia delegisset, quòd Zethũ se, nõ Amphiona [d] voluisset appellari. Macedonẽ quendã citharã pulsare cùm doceret, stomachatus quòd nihil eorum faceret [e], quæ cõuenirẽt, In Macedoniã [f], inquit. Malo frigidoq; [g] balneo, Herois vicinũ templum ornatũ magnificè cõspicatus, vt C malè lotus egressus est, Non miror, inquit, dicatas hîc esse tabulas multas: Quisquis enim hîc lauit, quòd saluus & incolumis euaserit, cõsecrauit tabulã. In AEno [h] cœlũ octo menses frigidũ esse dicebat, quatuor autẽ, hyemẽ vigere. Idẽ Ponticos multos in Græciã, è Ponto, velut è quodam exitio, venire dicebat: Rhodiósq; vocabat Cyrenæos [i] albos, ac eorũ oppidum Procorum [k] ciuitatẽ: Heracleã, virorũ [l] Corinthum: Byzantium, axillã [m] Græciæ: Leucadios [n], futiles ac vanos Corinthios: Ambra- D ciotas, Membraciotas [o]. Ex Heracleæ portis cùm exiret, omnia circũspiciebat. Percontãti verò cuidã quid circũcirca obtueretur, Pudet, inquit, si tanquã è lupanari videar egredi. Idẽ vinctos in catasta & collari duos cõspicatus, quàm exiguæ ac inualidæ ciuitatis indiciũ est, hoc perfici [p] non posse, inquit. Quodã harmoniarum & concentuũ musicorũ peritiã sibi arrogante, qui prius olitor fuerat, de harmonia quidpiã cũ illo disceptãte, Quã quisq; nouit artẽ, eam canat [q], inquit. Maroneæ [r] cũ quibusdã potans, si per ciuitatẽ oculis tectis ducere- E tur, quo in loco ciuitatis esset, cogniturum se dixit. Opertis deductus oculis, interrogãtibus vbinã esset, in caupona, respõdit, tanquã caupona foret tota ciuitas. Inflare tibiã incipiẽti Telephani [s] accũbens dixit, Tanquã ructãtes. Cardiæ [t] cùm balneator detergendo corpori terrã inutilem, & salsam aquã præbuisset, terra mariq; se dixit obsideri. Victis Sicyone qui aduersus illũ certauerant, in AEsculapii delubro trophæum erexit, inscriptionémq; hanc addidit, STRATONICVS DE IIS QVI CITHA- F RAM [u] MALE PVLSANT. Cùm quidam cantasset, cuius essent modi percontatus est: respondit ille, Carcini [x]: multo id quidem magis, quàm hominis inquit. In Maronea ver non fieri dicebat, sed æstuosum feruidúmq; teporem [y]. In Phaselide, cùm eius puero rixante de mercede balneatore, quòd lege statutum esset, vt illic pluris lauarent

Μιννακοῦ δὲ αὐτῷ περὶ μουσικῆς διαμφισβητοῦντος, οὐ προσέχειν αὐτῷ ἔφη, ὅτι ἀνώτερον τοῦ σφυροῦ λέγει. τὸν δὲ φαῦλον ἰατρὸν ἀπαυθημερίζειν ἔφη ποιεῖν εἰς ᾅδου τοὺς θεραπευομένους. ἀπαντήσας δέ τινι τῶν γνωρίμων, ὡς ἴδεν ἐσπογγισμένα τὰ ὑποδήματα καλῶς, συνηχθέσθη ὡς πεπράγοντι κακῶς· νομίζων οὐκ ἂν οὕτως ἐσπογγίσθαι καλῶς, εἰ μὴ αὐτὸς ἐσπόγγισεν. ἐν Τειχιοῦντι δὲ τῆς Μιλήτου μιγάδων οἰκούντων, ὡς ἑώρα πάντας τοὺς τάφους ξενικοὺς ὄντας, ἀπίωμεν ἔφη παῖ. ἐνταῦθα γὰρ οἱ ξένοι ἐοίκασιν ἀποθνήσκειν, τῶν δ᾽ ἀστῶν οὐδείς. Ζήθου δὲ τοῦ κιθαριστοῦ διεξιόντος περὶ μουσικῆς, μόνῳ δὴ οὐκ ἔφη προσήκειν περὶ μουσικῆς λαλεῖν, ὅς γε τὸ ἀμουσότατον τῶν ὀνομάτων εἵλου, εἰ σεαυτὸν ἀντ᾽ Ἀμφίονος Ζῆθον 175 καλεῖς. Μακεδόνα δέ τινα κιθαρίζειν διδάσκων, ἐκπικρανθεὶς ἐπὶ τῷ μηδὲν αὐτὸν ποιεῖν τῶν δεόντων, εἰς Μακεδονίαν ἔφη. πρὸς βαλανείῳ ψυχρῷ καὶ φαύλῳ κεκοσμημένον ἰδὼν ἡρῷον λαμπρῶς, ὡς ἐξῆλθε λελουμένος κακῶς, οὐ θαυμάζω ἔφη, ὅτι πολλοὶ ἀνάκεινται πίνακες. ἕκαστον γὰρ τῶν λουομένων, ὡς σωθέντα ἀνατιθέναι. ἐν Αἴνῳ δὲ ἔφη τοὺς μὲν ὀκτὼ μῆνας εἶναι ψῦχος, τοὺς δὲ τέτταρας χειμῶνα. τοὺς Ποντικοὺς ἐκ τοῦ πολλοῦ ἥκειν Πόντου, ὥσπερ ἐκ τοῦ ὀλέθρου. τοὺς δὲ Ῥοδίους ἐκάλει λευκοὺς Κυρηναίους, καὶ μνηστήρων πόλιν. καὶ τὴν δ᾽ Ἡράκλειαν ἀνδροκόρινθον, καὶ τὸ Βυζάντιον μασχάλην τῆς Ἑλλάδος, τοὺς δὲ Λευκαδίους ἑώλους Κορινθίους, τοὺς δὲ Ἀμβρακιώτας μεμβρακιώτας. ἐκ τῆς δ᾽ Ἡρακλείας ὡς ἐξῄει τὰς πύλας, καὶ περιεσκόπει, ἐρομένου τινός τί περισκοπεῖς, αἰσχύνεσθαι ἔφη, μὴ ὀφθῶ, ὥσπερ ἐκ πορνείου ἐξιών. ἰδὼν δ᾽ ἐν τῷ κύφωνι δεδεμένους δύο, ὡς μικροπολιτικὸν ἔφη τὸ μὴ δύνασθαι συμπληρῶσαι. πρὸς δὲ ἁρμονικόν τινα κηπουρὸν ὄντα πρότερον, ἀμφισβητοῦντ᾽ αὐτῷ περὶ ἁρμονίας ἔφη.

ᾄδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. ἐν Μαρωνείᾳ δὲ συμπίνων τισίν, ἐθέλειν ἔφη γνῶναι κατὰ τίνα τόπον ἐστὶ τῆς πόλεως ἐὰν κατακαλύψαντες ἄγωσιν. εἶτα ὡς ἦγον καὶ ἤροντο, κατὰ τὸ καπηλεῖον ἔφη, ὅτι καπηλεῖα ἐδόκει εἶναι ἡ Μαρώνεια. Τὸν δὲ Τελεφάνη ἐπεὶ ἀναφυσᾶν ἤρχετο, ἄρα κατακείμενος ἔφη, ὡς οἱ ἐρυγγάνοντες. τοῦ δὲ βαλανέως ἐν Καρδίᾳ ῥύμμα γῆν μοχθηρὰν, καὶ ὕδωρ ἁλμυρὸν παρέχοντος, πολιορκεῖσθαι ἔφη κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. νικήσας δ᾽ ἐν Σικυῶνι τοὺς ἀνταγωνιστάς, ἀνέθηκεν εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον τρόπαιον, ἐπιγράψας, ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΟΣ ΑΠΟ ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΚΙΘΑΡΙΖΟΝΤΩΝ. ᾄσαντος δέ τινος, ἤρετο τὸ μέλος. εἰπόντος δ᾽ ὅτι Καρκίνου, πολύ γε μᾶλλον ἔφη, ἢ ἀνθρώπου. ἐν Μαρωνείᾳ δὲ ἔφη οὐ γίνεσθαι ἔαρ, ἀλλὰ ἀλέαν. ἐν Φασήλιδι δὲ πρὸς τὸν παῖδα διαμφισβητοῦντος τοῦ βαλανέως περὶ τοῦ ἐργείου (ἦν γὰρ νόμος πλείονος λούειν

r Refertur & hoc dictũ supra pag. 350. x Eras. ada. Carcini poëmata. Aliquot locis huius operis citatur Carcinus tragicus. y Τὴν ἀλέαν.

A τοὺς ξένους) ὦ μιαρὲ ἔφη παῖ, παρὰ χαλκοῦν με μικροῦ Φασηλίτην ἐποίησας. πρὸς δὲ τὸν ἐπαινοῦντα ἵνα λάβῃ τι, αὐτὸς ἔφη μείζων εἶναι πτωχός. ἐν μικρᾷ δὲ πόλει διδάσκων ἔφη, αὕτη οὐ πόλις, ἀλλὰ μόλις. ἐν Πέλλῃ δὲ πρὸς φρέαρ προσελθὼν ἠρώτησεν, εἰ πότιμόν ἐστιν. εἰπόντων δὲ τῶν ἱμώντων, ἡμεῖς γε τοῦτο πίνομεν. οὐκ ἄρ' ἔφη, πότιμόν ἐστιν. ἐτύγχανον δὲ οἱ ἄνθρωποι χλωροὶ ὄντες. ἐπακούσας δὲ τῆς ὠδῖνος τῆς Τιμοθέου, εἰ δ' ἐργολάβον ἔφη ἔτικτε, καὶ μὴ θεόν, ποίας ἂν ἠφίει φωνάς. Πολυΐδου δὲ B σεμνυνομένου ὡς ἐνίκησε Τιμόθεον ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Φιλώτας, θαυμάζειν ἔφη εἰ ἀγνοεῖς ὅτι αὐτὸς μὲν ψηφίσματα ποιεῖ, Τιμόθεος δὲ νόμους. πρὸς Ἄρειον δὲ τὸν ψάλτην ὀχλοῦντά τι αὐτόν, ψάλλ' ἐς κόρακας ἔφη. ἐν Σικυῶνι δὲ πρὸς νακοδέψην γεγενημένον, ἐπεὶ ἐλοιδορεῖτό τι αὐτῷ, κακόδαιμον νακόδαιμον ἔφη. τοὺς δὲ Ῥοδίους αὐτὸς Στρατόνικος σπαταλῶντας καὶ θερμοπότας θεωρῶν ἔφη, αὐτοὺς λευκοὺς εἶναι Κυρηναίους. καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Ῥόδον ἐκάλει μνηστήρων πόλιν, χρώματι μὲν εἰς ἀσωτίαν C διαλλάττειν ἐκείνων ἡγούμενος αὐτούς· ὁμοιότητι δ' εἰς καταφέρειαν ἡδονῆς, τὴν πόλιν μνηστήρων εἰκάζων. Ζηλωτὴς δὲ τῶν εὐτραπέλων λόγων τούτων ἐγένετο ὁ Στρατόνικος Σιμωνίδου τοῦ ποιητοῦ, ὥς φησιν Ἔφορος ἐν δευτέρῳ περὶ εὑρημάτων, φάσκων καὶ Φιλόξενον τὸν Κυθήριον περὶ τὰ ὅμοια ἐσπουδακέναι. Φανίας δὲ ὁ περιπατητικὸς ἐν δευτέρῳ περὶ ποιητῶν, Στρατόνικός φησιν ὁ Ἀθηναῖος δοκεῖ τὴν πολυχορδίαν εἰς τὴν ψιλὴν κιθάρισιν πρῶτος εἰσενεγκεῖν, καὶ πρῶτος D μαθητὰς τῶν ἁρμονιῶν ἔλαβε, καὶ διάγραμμα συνεστήσατο. ἦν δὲ καὶ ἐν τῷ γελοίῳ οὐκ ἀπίθανος. φησὶ δὲ καὶ τελευτῆσαι αὐτὸν διὰ τὴν ἐν τῷ γελοίῳ παρρησίαν ὑπὸ Νικοκλέους τοῦ Κυπρίων βασιλέως φάρμακον πιόντα, διὰ τὸ σκώπτειν αὐτοῦ τοὺς υἱούς. τοῦ δ' Ἀριστοτέλους τεθαύμακα, ὃν πολυθρύλλητον πεποιήκασιν οἱ σοφοὶ οὗτοι, καλέ μου Δημόκριτε (καὶ εἰ τῶν λόγων αὐτοῦ πρεσβεύεις, ὡς καὶ τῶν ἄλλων φιλοσόφων τε καὶ ῥητόρων) τῆς ἀκριβείας, πότε μα- E θών, ἢ παρὰ τίνος ἀνελθόντος ἐκ τοῦ βυθοῦ Πρωτέως ἢ Νηρέως, τί ποιοῦσιν οἱ ἰχθύες, ἢ πῶς κοιμῶνται, ἢ πῶς διαιτῶνται. τοιαῦτα γὰρ συνέγραψεν, ὡς εἶναι κατὰ τὸν κωμῳδοποιὸν θαύματα μωροῖς. φησὶ γὰρ ὅτι κήρυκες μὲν καὶ πάντα τὰ ὀστρακόδερμα ἀνόχευτον αὐτῶν ἐστι τὸ γένος. καὶ ὅτι ἡ πορφύρα, καὶ ὁ κῆρυξ μακρόβια. ζῆν γὰρ τὴν πορφύραν ἔτη ἕξ. πόθεν αὐτῷ εἰδέναι; καὶ ὅτι ἐπὶ πλεῖστον χρόνον ἐν ὀχείᾳ γίνεται ἔχιδνα· καὶ ὅτι μέγιστόν ἐστιν ἡ φάττα, δεύτερον F δὲ ἡ οἰνάς, ἐλάχιστον δὲ ἡ τρυγών. πόθεν δ' ὅτι ὁ μὲν ἄρρην ἵππος ζῇ ἔτη τριάκοντα πέντε, ἡ δὲ θήλεια πλείω τῶν τεσσαράκοντα, βιῶσαι φήσας τινὰ καὶ ἑβδομήκοντα πέντε. ἱστορεῖ δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῆς τῶν φθειρῶν ὀχείας αἱ κονίδες γεννῶνται· καὶ ὅτι ἐκ τοῦ σκώληκος μεταβάλλοντος γίνεται κάμπη, ἐξ ἧς βομβύλιος, ἀφ' οὗ ὁ νεκύδαλος ὀνομαζόμενος. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς μελίσσας βιοῦν φησιν μέχρι ἐτῶν ἕξ, τινὰ δὲ καὶ ἑπτά. οὐκ ὦφθαι δέ φησιν οὔτε μέλισσαν, οὔτε κηφῆνα ὀχεύοντας, ὅθεν

externi homines, ô scelestè puer, inquit, ob æreũ nũmulũ Phaselitẽ [a] me propemodũ reddidisti. Cuidã ipsum laudanti vt nõnihil muneris auferret, maiorẽ se mendicum esse dixit. In oppidulo cùm doceret, Hic locus, inquit, nõ πόλις [b] est, sed μόλις. Pellæ ad puteũ accedens, an esset potu salubris aqua sciscitatus est: respondentibus qui hauriebant, illam se bibere: est igitur insalubris, ait, quia luridi essent incolæ, atq; pallentes. Timothei versus [c] de Semele Bacchũ parturiente cùm audiuisset, operariũ manuariũq; hominẽ si peperisset, inquit, ac non deũ, quales edidisset clamores? Superbiente Polyda, quòd Philotas, discipulus suus Timotheum cantu superasset, Miror, inquit, si nescis Timotheum [d] νόμους condere, Philotan verò ψηφίσματα. Areo cantori quadã in re molesto, ac importuno, Ad coruos [e] cane, inquit. Sicyone cõuitianti cuidã qui coriarius malus fuerat, respondit, κακόδαιμον [f], νακόδαιμον. Rhodios delitiis exolutos, & calidũ bibentes cõtemplatus, albos Cyrenæos nũcupabat, Rhodumq; oppidũ, ciuitatẽ procorũ [g]: Rhodios quidem à Cyrenæis colore diuersos autumãs, at ob luxus similitudinẽ, & procliuitatẽ eandẽ in voluptates, cum procis vrbẽ illorũ comparans. Ephorus libro secundo De inuentis, in his lepidis dictis Simonidis poëtæ imitatorem Stratonicũ fuisse tradit, Philoxenũq; dicacitatis eiusdẽ fuisse studiosum. Phanias Peripateticus secundo libro De poëtis, Stratonicũ Atheniensem scribit existimari primũ omniũ nudis citharæ [h] sonis multas fides adiecisse, primumq; docuisse concentus musicos, ac cantuũ numeros varietatesq; designasse, ac deformasse, fuisseq; in ridiculis dicteriis non insulsum. Ob iocorum libertatẽ excessisse vita fama est, iussu Nicoclis regis Cypriorum veneno poto, quoniam eius liberos irrisisset. Aristotelem verò ego demiror, quem isti sapientes, ô lepide mi Democrite, summopere celebrant, quamuis eius scriptorum vt & aliorum philosophorum ac oratorum arbiter censórque sis optimus, qua tandem cura & diligentia, aut à quo Proteo vel Nereo è profundo maris emergente didicerit, quid agant pisces, quo pacto dormiant, quis illorũ victus sit. Eiusmodi namq; ille conscripsit, vt, quod est apud comicum, fatuis miracula & portẽta credãtur. Primùm quidẽ buccina, & vniuersũ testaceorũ genus oriri absq; coitu is asserit: lõgã esse Purpuris ac Buccinis vitã: Purpurarum enim vitã ad annũ vsq; sextũ ꝑduci: quod ipsi, per deos immortales, vnde innotuit? præterea in coitu viperã diutissimè ꝑsistere is affirmat: Columbũ in eo volucrũ genere maximũ esse, deinde Inada [i], minimã verò Turturẽ. Vnde illi cõpertum equũ annos trigintaquinque viuere, equã autẽ plures quadraginta, & quandam ad septuagesimum vsq; peruenisse? Idem refert ex pediculorũ coïtu nasci lendes: è mutato verme gigni erucã [k]: ex hac Bombyliũ [l]: ex isto postea, quẽ Necydalũ [m] vocant. Idẽ affirmat ad sextũ annum vitã apibus prolatam, & quibusdã ad septimũ vsq;: Apum & vesparum [n] nunquam visum fuisse coitum, ideóque

discerni non posse marē à fœmina. Vnde illi cognitũ apes prudentia homines antecellere, vt quæ vitæ perpetuam æquabilitatem ac immutabilem seruent, mel semper colligentes, idq; sponte, à nullo edoctę, qua in re homines apibus cedunt, inani stultaque existimatione sui tam pleni[a], quàm apes melle. Vnde id obseruauit? Idem libro De vitæ longitudine scripsit visam muscam quæ ad annos sex vel septem vixerit. Qua porrò demonstratione id probauerit? Vbinam ille hederam ex cerui cornibus enatam aspexit? Noctuis ac Nycticoracibus interdiu oculos esse hebetes, ac propterea noctu sibi quærere cibum, non quidem tota & intempesta nocte, sed appetente vespera: oculorum species esse dissimiles: quibusdã glaucas: aliis nigras: nonnullis rauas[b]: homini verò omnifarios esse oculos, & in illis morũ ingeniiq; certa indicia. Quibus enim hominibus caprini sunt oculi, iis acutum natura visum esse, moresq; probissimos: hominum verò aliis oculos extrorsum prominere, aliis introrsum condi: aliis medio situ collocari, & hos perspicacissimos esse, leniq; ac sedato ingenio: pessimos contra, quibus exerũtur: quosdã nictare freqũter, impudentiámq; id arguere, vt leuitatẽ ac inconstantiã oculos rigidos ac intentos: mediocres autẽ, mores optimos polliceri: omnium animantium soli homini cor esse in parte sinistra, reliquis in medio pectore: maribus plures esse dentes quã fœminis, idq; animaduersum in oue, sue, caprā: nulli pisciũ datos testes: nulli mammas, sicut nec auibus: Delphinũ solum carere felle: quibusdam piscibus in hepate nihil esse fellis, verùm prope intestina porrigi, vt Elopi[c], Synagridi, Murenæ, Xiphiæ, Hirundini[d]. Amiæ iuxta totum intestinũ distendi: Accipitri[e] seu Miluo, secundum iecur: AEgocephalo aui ad hepar, & ventrem: hirũdini, columbæ, coturnici, partim iuxta ventrem, partim iuxta intestina. Quæ tenui crusta obducuntur, quæ testa operiuntur, cartilaginea, insecta diutius coire: Delphinum, & alios quosdam pisces acclinatos congredi: Delphini coitum absolui tardiùs, aliorum piscium celeriùs: ossa leonis vsque adeò solidescere, vt eorũ collisu non aliter quàm silicum, ignis emicet: ossa quidem inesse Delphinis, spinam verò nullam: cartilagineis autem & suam cartilaginem, & spinas: Animantium quædam esse terrestria, quædam aquatica, quædam & in igne generari: Ephemera quædã appellari, quibus vita vno die finitur: Amphibia[f] esse fluuiatilẽ Equum, Crocodilum, & Lutram[g]: omnibus animantibus duos esse pedes ingressus veluti duces, cancris verò quatuor: quotquot sanguine prædita sunt, aut nullos habere pedes, aut duos, aut quatuor: quibus plures quàm quatuor pedes, exangues esse: ac ideo, quæcunq; mouẽtur quatuor veluti signis[h] cieri, hominẽ quidẽ duob⁹ pedibus, & manibus totidem: auem pedibus rursum duobus ac totidẽ alis: Congrũ, & Anguillã, duab⁹ pinnis, & gemino corporis flexu.

[a] ... Sillis. ...
[c] Rana Natalis.
[d] Passeri. Natalis.
[e] Non aui, sed ...

A οὐκ ἔστι διιδεῖν πότερα αὐτῶν ἄῤῥενα ἢ θήλεα. πόθεν δὲ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἥσσονες μελισσῶν. ἀεὶ γὰρ αὐταὶ τὴν ἰσότητα τοῦ βίου τηροῦσιν, οὐ μεταβαλλόμεναι, ἀλλ᾽ ἀγείρουσαι, καὶ ἀδιδάκτως ποιοῦσαι. οἱ δ᾽ ἄνθρωποι ἥσσονες μελισσῶν καὶ πλήρεις οἰήσεως, ὡς ἐκεῖναι μέλιτος, πόθεν διετήρησεν; ἐν δὲ 176 τῷ Περὶ μακροβιότητός φησιν ὅτι ὤφθαι τις μυῖα ἔτη ἓξ ἢ ἑπτὰ ζήσασα. τίς γὰρ τούτων ἡ ἀπόδειξις; ποῦ δὲ εἶδεν ἐκ κέρατος ἐλάφου κισσὸν ἀναφυῶντα; γλαῦκες δέ φησι καὶ κόρακες ἡμέρας ἀδυνατοῦσι βλέπειν, διὸ νύκτωρ τὴν τροφὴν ἑαυτοῖς θηρεύουσιν. καὶ οὐ πᾶσαν νύκτα, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὄρθρου. καὶ τὰς ἰδέας δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οὐκ ἐμφερεῖς εἶναι. τοῖς μὲν γὰρ γλαυκαὶ, τοῖς δὲ μέλαιναι, τοῖς δὲ χαροποί. ἀνθρώποις δ᾽ ὅτι παντοῖος ὁ ὀφθαλμὸς, ἠθῶν τε διαφορὰς εἶναι περὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς λέγει. τοῖς μὲν γὰρ αἰγωποῖς τῶν ἀνθρώπων, πρὸς ὀξύτητα μὲν ὄψεως εὖ πεφυκέναι, τὰ δ᾽ ἤθη βελτίστοις εἶναι. καὶ τῶν ἄλλων τοῖς μὲν ἐκτὸς ἔχειν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοῖς δὲ ἐντὸς, ἄλλοις δὲ μέσως. καὶ C τοὺς μὲν ὀξυωπεστάτους εἶναι, τοὺς δὲ ἐκτὸς κακοηθεστάτους. οἱ δὲ μέσως φησὶν ἔχοντες ἐπιεικεῖς· εἶναι δέ τινας καὶ σκαρδαμυκτικούς. καὶ τοὺς μὲν ἀναιδεῖς εἶναι, ἀβεβαίους δ᾽ εἶναι τοὺς ἀτενεῖς. τοὺς δὲ μέσους, βελτίστων ἠθῶν. μόνον τε ἄνθρωπον τῶν ζώων τὴν καρδίαν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς μέρεσι, τὰ δ᾽ ἄλλα ζῶα ἐν τῷ μέσῳ· καὶ τοὺς ἄῤῥενας τῶν θηλειῶν πλείονας ὀδόντας ἔχειν. τετηρῆσθαί φησι τοῦτο καὶ ἐπὶ προβάτου, καὶ ἐπὶ συὸς, καὶ ἐπὶ αἰγός. τῶν δὲ ἰχθύων οὐδένα γινώσκεσθαι ὄρχεις D ἔχοντα. μαστοὺς δὲ οὔτ᾽ ἰχθύν ἔχειν, οὔτε ὄρνιθας. δελφῖνα δὲ μόνον οὐκ ἔχειν χολήν. ἔνιοι δέ φησιν ἐπὶ μὲν τῷ ἥπατι οὐκ ἔχουσι χολὴν, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἐντέροις, ὡς ἔλλοψ καὶ συναγρὶς, καὶ σμύραινα, καὶ ξιφίας, καὶ χελιδών. ἡ δὲ ἀμία παρ᾽ ὅλον τὸ ἔντερον παρατεταμένην ἔχει τὴν χολήν. ἱέραξ δὲ καὶ ἴκτινος πρὸς τῷ ἥπατι, καὶ τοῖς ἐντέροις. ὁ δὲ αἰγοκέφαλος πρὸς τῷ ἥπατι, καὶ τῇ κοιλίᾳ. περιστερὰ δὲ καὶ ὄρτυξ καὶ χελιδὼν, αἱ μὲν πρὸς τοῖς ἐντέροις, οἱ δὲ πρὸς τῇ κοιλίᾳ. τὰ δὲ E μαλακόδερμά φησι καὶ τὰ ὀστρακόδερμα, καὶ τὰ σελαχώδη, καὶ τὰ ἔντομα, πλείονα χρόνον ὀχεύειν. δελφῖνα δὲ, καί τινας τῶν ἰχθύων παρακατακλινομένους ὀχεύειν. καὶ εἶναι τῶν μὲν δελφίνων βραδεῖαν τὴν μίξιν, τῶν δὲ ἰχθύων ταχεῖαν. ἔτι ὁ λέων φησὶ στερέμνια ἔχει τὰ ὀστᾶ, καὶ κοπτομένων αὐτῶν, ὥσπερ ἐκ τῶν λίθων πῦρ ἐκλάμπειν. δελφὶς δὲ ὀστᾶ μὲν ἔχει, καὶ οὐκ ἄκανθαν. τὰ δὲ σελάχη καὶ χόνδρον, καὶ ἄκανθαν. τῶν δ᾽ ἰχθύων τὰ μὲν εἶναι χερσαῖα, τὰ δὲ ἔνυδρα, τὰ δὲ πυριγενῆ. F εἶναι δέ τινα ζῶα καὶ ἐφήμερα καλούμενα, ἃ μίαν μόνον ἡμέραν ζῆν. τὰ δὲ ἀμφίβια εἶναι, ὡς τὸν ποτάμιον ἵππον, καὶ κροκόδειλον, καὶ ἐνυδριν. πάντα τε τὰ ζῶα δύο ἡγεμόνας ἔχειν πόδας, καρκῖνον δὲ τέσσαρας. ὅσα δ᾽ ἔναιμά ἐστι φησὶ τῶν ζώων, ἢ ἄποδά ἐστιν, ἢ δίποδα, ἢ τετράποδα. ὅσα δὲ τῶν τεσσάρων πλείονας ἔχει πόδας, ἄναιμά ἐστι. διὸ καὶ πάντα τὰ κινούμενα τέτταρσι σημείοις κινεῖται. ἄνθρωπος μὲν δύο ποσὶ καὶ χερσὶ δύο, ὄρνις δὲ δυοῖν ποσὶ καὶ δύο πτέρυξι, ἔγχελυς καὶ γόγγρος δύο πτερυγίοις καὶ δύο καμπαῖς.

A ἔτι τῶν ζώων τὰ μὲν ἔχει χεῖρας, ὡς ἄνθρωπος· τὰ δὲ δοκεῖ, ὡς πίθηκος. οὐδὲν γὰρ τῶν ἀλόγων ζώων δίδωσι καὶ λαμβάνει, πρὸς ἅπερ αἱ χεῖρες ὄργανα δίδονται. πάλιν τῶν ζώων τὰ μὲν ἔναρθρα, ὡς ἄνθρωπος, ὄνος, βοῦς. τὰ δὲ ἄναρθρα ἐστὶν, οἷον ὄφεις, ὄστρεα, πνεύμονες. πολλά τε τῶν ζώων οὐ κατὰ πᾶσαν ὥραν φαίνεται, οἷον τὰ φωλεύοντα. καὶ ὅσα δὲ μὴ φωλεύει, οὐκ ἀεὶ φαίνεται, οἷον χελιδόνες, καὶ πελαργοί. πολλὰ δὲ ἔχων ἔτι λέγειν περὶ ὧν ἐλήρησεν ὁ φαρμακοπώλης, παύομαι. καίτοι εἰδὼς καὶ Ἐπί- B κουρον τὸν φιλαληθέστατον ταῦτ' εἰπόντα περὶ αὐτοῦ, ἐν τῇ περὶ ἐπιτηδευμάτων ἐπιστολῇ, ὅτι καταφαγὼν τὰ πατρῷα ἐπὶ στρατείαν ὥρμησε, καὶ ὅτι ἐν ταύτῃ κακῶς πράττων ἐπὶ τὸ φαρμακοπωλεῖν ἦλθεν· εἶτα ἀναπεπταμένου τοῦ Πλάτωνος περιπάτου φησὶ παραβαλὼν ἑαυτὸν προσεκάθισε τοῖς λόγοις οὐκ ὢν ἀφυής. καὶ κατὰ μικρὸν εἰς τὴν θεωρουμένην ἕξιν ἦλθεν. οἶδα δὲ ὅτι ταῦτα μόνος Ἐπίκουρος εἴρηκεν κατ' αὐτοῦ, οὔτε δ' Εὐβουλίδης, ἀλλ' οὐδὲ Κηφισόδωρος C τοιοῦτόν τι ἐτόλμησεν εἰπεῖν κατὰ τοῦ Σταγειρίτου. καίτοι καὶ συγγράμματα ἐκδόντες κατὰ τ' ἀνδρός. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ ὁ Ἐπίκουρος, καὶ Πρωταγόραν φησὶ τὸν σοφιστὴν ἐκ φορμοφόρου καὶ ξυλοφόρου, πρῶτον μὲν γενέσθαι γραφέα Δημοκρίτου, θαυμασθέντα δ' ὑπ' ἐκείνου ἐπὶ ξύλων τινὶ ἰδίᾳ συνθέσει, ἀπὸ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἀναληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ διδάσκειν ἐν κώμῃ τινὶ γράμματα, ἀφ' ὧν ἐπὶ τὸ σοφιστεύειν ὁρμῆσαι. κἀγὼ δὲ ἄνδρες συνδαι- D ταλεῖς, ἀπὸ τῶν πολλῶν τούτων λόγων τὴν ὁρμὴν ἔχω ἐπὶ τὸ ἤδη γαστρίζεσθαι· εἰπόντος οὖν τινος ἔτι παρασκευάζεσθαι τοὺς μαγείρους, διὰ τὴν πολλὴν τῶν λόγων ἑστίασιν, ἵνα μὴ ψυχρὰ παρατιθῶσιν. οὐδεὶς γὰρ ἂν φάγοι ψυχρῶν ὁ Κύνουλκος ἔφη, κατὰ τὸν Ἀλέξιδος τοῦ κωμῳδοποιοῦ Μίλκωνα. Ἐγώ φησιν ἐὰν μὴ παραθῶσι θερμὰ τἀγαθὸν Πλάτωνα πανταχοῦ φῄς ἀγαθὸν εἶναι, μανθάνεις τὸ δ' ἡδὺ πάντως ἡδὺ κἀνθάδε. Οὐκ ἀχαρίτως δὲ καὶ Σφαῖρον τὸν συ- E σχολάσαντα μὲν Χρυσίππῳ παρὰ Κλεάνθει μεταπεμπτὸν δὲ γενόμενον εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, κηρίνων ποτὲ ἐν τῷ δείπνῳ παρατεθεισῶν ὀρνίθων, ἐκτείναντα τὰς χεῖρας ἐπισχεθῆναι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὡς ψευδεῖ συγκατατεθειμένον. τὸν δ' εὐστόχως ἀποφήνασθαι εἰπόντα οὐ τούτῳ συγκατατίθεσθαι, ὅτι εἰσὶν ὄρνεις, ἀλλ' ὅτι εὔλογόν ἐστι ταύτας ὄρνεις εἶναι. διαφέρειν δὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, τοῦ εὐλόγου. τὴν μὲν γὰρ ἀδιάψευστον εἶναι, τὸ F δ' εὔλογον ἄλλως ἀποβαίνειν. καὶ ἡμῖν οὖν κατὰ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, καὶ τῶν κηρίνων περιενεχθήτω, ἵνα κἂν κατὰ τὴν ὄψιν πλα-
377 νᾶσθαι δυνώμεθα, ἵνα μὴ πάντα λαλῶμεν.

Præterea manus habere quædam animalia, vt hominem: in quibusdam manuum speciem videri, vt in Simia. Nihil enim expertes rationis animantes vel dant, vel accipiunt, quem ad vsum condita sunt manuum instrumenta. Animalium quædam rursum Aristoteles scribit, commissuris articulorum compingi, vt hominem, bouem, asinum: quorundam membra nullis articulis vinciri, vt Pulmonis marini, Ostreorum, Serpentis [a]: Animalium multa nō apparere quouis tempore, vt quæ latent: quædam se non abscondere, & tamen non videri, vt Ciconias, & Hirundines [b]. Multa oratione persequi desino, in quibus Seplasiarius [c] hallucinatus est: haud ignarus Epicurum veritatis amantissimum in epistola De vitæ rationibus ac institutis, prodidisse, illum dissipato patrimonio, repentino quodam impetu animi, stipendia fecisse, & cùm parum fœlix ei fuisset militia, medicamenta vendidisse: patefactáque deinde Platonis schola [d], ei se adiecisse, proximùmque assedisse, orationis dexteritate & eloquentia alioqui promptum, paulatímque ad rerum contemplationem ita processisse. Ea solum Epicurum de Aristotele memoriæ commendasse noui, nec EVbuliden aut Cephisidorum eiusmodi quidpiam ausum fuisse de Stagirite publicare, quamuis aduersus illum libros ediderint. In eadem epistola Epicurus Protagoram [e] sophisten scribit, ex sportarum [f] baiulo ac calone amanuensem primùm fuisse Democriti, cùm eius industriam singularem in positura iuncturáque lignorum admiratus esset philosophus, hisq; initiis admissum in eius familiaritatem, literas in quodam vico primùm docuisse, deinde ad artem dicendi animum applicuisse. Ego verò, ô coëpulones, post multos hos sermones aluum iam explere cupio. Interfatus est tum quidam, coquos id satagere ne fercula ob prolixum sermonum cibatum refrigerata mensæ inferrent: Bene est, inquit Cynulcus: etenim frigidis nemo vescetur: &, vt comicus Alexis in Milcone scripsit,

Ego, nisi apponant calida omnia cibaria,
Ea non comedo [g].
Quod bonum est, ubique bonum esse Plato ait,
Oportereque id nos discere, quod iucundum est
Semper ac omnino iucundum esse: hoc ego quoque nunc assero.

Sphærum [h], qui cum Chrysippo apud Cleanthem philosophiæ nauauit operam, aiunt in Alexandriam euocatum ad Ptolemæum [i] regem, cùm oborta [k] esset quæstio, an opinaretur sapiens, & eum opinari Sphærus negaret, cereis tandem inter cœnandum malis [l] Punicis allatis, Sphærum in ea manum intendisse, regemq; illum retinuisse, falsæ opinioni assentiri dicentem: Sphærúmq; tum ingeniosè nec inscitè respondisse, non quidem se opinioni assentiri, quòd essent mala Punica, sed quòd esse mala Punica probabile videretur: distare verò illā imaginandi vim qua quidpiā cōprehendimus, ab eo quod verisimile tantū est: illā enim mendacem nunquā esse, in eo verò, quod est probabile, aliud euenire sæpe quàm putamus. Nobis igitur ad visorum perceptionem cereum quidpiam circumferatur, in quo hallucinetur aspectus, ne perpetuò loquacitate futili garriamus.

Cœnam ergo repetituros omnes cohibere se Daphnus iussit, prolatis ex Mammacytho[a] Aristagoræ, siue Auris Metagenis, his iambicis:

Veluti cum

Alicubi cœnamus, uniuersi loquimur tum plurima.

Aio equidem minus accuratè quàm par sit, tractatum fuisse De piscibus, multóque plura de iis disceptasse AEsculapii filios, Philotimũ in libro De alimentis, Mnesitheum Atheniẽsem, ac Siphnium Diphilum. Hic enim libro quem inscripsit, De his quæ offeruntur ægris ac sanis, tradit, ex marinis piscibus saxatiles facilè corrumpi, bonum succum gignere, detergere, leues esse ventriculo, parum nutrire: Pelagios autem corrumpi difficiliùs, multum alere: vix in corpus digeri: ex saxatilibus Phycena[b], & Phycida tenerrimos pisciculos, virus non resipere, facile corrumpi: Percam his adsimilem alimento nonnihil discrepare: Gobios portione respondere Percæ: ex his paruos & albos teneros esse, minimè virosos, boni succi, coctu faciles: Pallidis, quos Caulinas vocant, siccam esse carnem ac minimè pinguem: Channis, mollem, duriorem tamen quàm Percæ: Scaro teneram, friabilem, dulcem, leuem, coctu facilem, per aluum[c] facilè labi, promptè distribui, in pisce tamen recẽti suspectam[d], quia marinum leporem venetur, eóque pascatur: quamobrem eius intestina choleram morbum inuehunt: Quam vocant Ceridem[e], molli esse carne, per aluum facilè descendere, ventriculo placere, eiúsq; succum aluum[f] pellere, & abstergere. Orphon, vel Orphon, esse laudibilis, multíque succi, glutinosum, vix corrumpi, abundè nutrire, vrinam ciere: partes capiti vicinas[g] esse glutinosas, ideóque ventriculo grauiores ægriùs coqui, carnosas autem faciliùs, caudamq; teneriorem esse, piscem totum pituitam generare, magnóq; labore percoqui: Sudem, siue Sphyrænam, parciùs[h] alere quàm Congrum: Palustrem Anguillam minus lautam esse quàm marinam, sed nutrire magis: Melanuro A Vratam proportione affinem esse: Scorpios pelagios, & fuluos, plus alimenti præbere, quàm & lutarios, & magnos littorales. Sparus eodem teste acer est, molli carne, odoris minimè virosi, ventriculo gratus, vrinam ciet: elixus paruo negotio conficitur, frixus verò coctu difficilis. Mullus ventriculo iucundus est, subadstringit, duram carnem habet, ægrè corrumpitur, aluum moratur, præsertim assus in pruna, at in sartagine frixus grauis est, coctúque difficilis: in vniuersum autem, nulla vacuationes ciet. Eiusdem generis Dentex, & Charax[i], sed præstat Charax: Pagri sunt & fluuiatiles: marini tamen salubriores. Capriscus vocatur, & Sus. Virus olet, durus est, ægriùs coquitur quàm Citharus, cutis mandi nõ potest[k]. Acus, quam & Rhaphiden vocant, & αβλεννῆ[l], ægrè coquitur, ventriculo grauis est, sed bonum succum generat. Alosa, congeneresque pisces, vt Chalcis, & Eritimus, facilè digeruntur. Cestreorum[m] alius est fluuiatilis, alius marinus, alius in stagnis degit. Huic similis est, inquit, quem Oxy-

A καὶ μελλόντων ἤδη δειπνεῖν ἐπισχεῖν ἐκέλευεν ὁ Δαφνὸς ἐπειπὼν τὸ ἐκ Μαμμακύθου ἢ Αὐρῶν Μεταγένους ἰαμβεῖον, ὥσπερ ἐπειδὰν δειπνῶμεν που τότε, πλεῖστα λαλοῦμεν ἅπαντες. κἀγώ φημι ἐνδεῶς εἰρῆσθαι τὸν περὶ ἰχθύων λόγον, πολλὰ εἰρηκότων καὶ Ἀσκληπιαδῶν παίδων, Φιλοτίμου λέγω, ἐν τοῖς Περὶ τροφῆς· καὶ Μνησιθέου τοῦ Ἀθηναίου· ἔτι δὲ Διφίλου τοῦ Σιφνίου. οὗτος γὰρ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Περὶ τῶν προσφερομένων τοῖς νοσοῦσι καὶ τοῖς B ὑγιαίνουσι, φησὶν, ὅτι τῶν θαλασσίων ἰχθύων οἱ μὲν πετραῖοί εἰσιν εὔφθαρτοι, εὔχυλοι, σμηκτικοὶ, κοῦφοι, ὀλιγότροφοι. οἱ δὲ πελάγιοι δυσφθαρτότεροι, πολύτροφοι, δυσοικονόμητοι, καὶ τῶν πετραίων ὁ φυκὴς, καὶ ἡ φυκὶς, ἁπαλώτατα ἰχθύδια ὄντα, ἄβρωμα καὶ εὔφθαρτά ἐστιν. ἡ δὲ πέρκη τούτοις προσεοικυῖα κατὰ τόπους ὀλίγῳ διαλλάττει. οἱ δὲ κωβιοὶ ἀναλογοῦσι τῇ πέρκῃ, ὧν οἱ μικροὶ καὶ οἱ λευκοὶ ἁπαλοί εἰσιν, ἄβρωμοι, εὔχυλοι, εὔπεπτοι. C οἱ δὲ χλωροὶ (καλοῦνται δὲ καυλῖναι) ξηροί εἰσιν καὶ ἀλιπεῖς. αἱ δὲ χάνναι, ἁπαλόσαρκοι· σκληρότεραι δὲ τῆς πέρκης. ὁ δὲ σκάρος ἁπαλόσαρκος, ψαθυρὸς, γλυκὺς, κοῦφος, εὔπεπτος, εὐανάδοτος, εὐκοίλιος. τούτων δὲ ὁ πρόσφατος ὕποπτος, ἐπειδὴ τοὺς θαλαττίους λαγὼς θηρεύοντες, σιτοῦνται. διὸ καὶ τὰ ἐντὸς χολέρας ποιητικὰ ἔχει. ἡ δὲ καλουμένη κηρὶς, ἁπαλόσαρκος, εὐκοίλιος, εὐστόμαχος. ὁ δὲ χυλὸς αὐτῆς παχύνει καὶ σμήχει. ὀρφὸς ἢ ὀρφὼς εὔχυλος, πολύχυλος, γλίσχρος, δύσφθαρ-D τος, πολύτροφος, οὐρητικός. τὰ δὲ πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, γλίσχρα, εὔπεπτα. τὰ δὲ σαρκώδη, δύσπεπτα, βαρύτερα. ἁπαλώτερον δὲ τὸ οὐραῖον, φλέγματος δ' ἐστὶ δραστικὸς ὁ ἰχθὺς, καὶ δύσπεπτος. αἱ δὲ σφύραιναι τῶν γόγγρων εἰσὶ τροφιμώτεραι. ἡ δὲ λιμναία ἔγχελυς, τῆς θαλασσίας ἐστὶν ἀστοιχωτέρα, καὶ πολυτροφωτέρα. τῷ δὲ μελανούρῳ ἀναλογεῖ ὁ χρύσοφρυς. σκορπίοι δὲ οἱ πελάγιοι καὶ κιρροὶ τροφιμώτε-E ροι τῶν τεναγωδῶν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς, τῶν μεγάλων. σπάρος δὲ, δριμὺς, ἁπαλόσαρκος, ἄβρωμος, εὐστόμαχος, οὐρητικός. † οὐκ ἄπεπτος, ταγηνιστὸς δὲ, δύσπεπτος. τρίγλη, εὐστόμαχος, παρασύφουσα, σκληρόσαρκος, δύσφθαρτος, ἐφεκτικὴ κοιλίας, καὶ μάλιστα ἡ ἐξ ἀνθράκων. ἡ δὲ ἀπὸ τηγάνου, βαρεῖα καὶ δύσπεπτος. κοινῶς δὲ πᾶσα, αἵματος ἐκκριτική. συνόδους καὶ χάραξ τοῦ μὲν αὐτοῦ γένους εἰσί. διαφέρει δὲ ὁ χάραξ. φάγρος γίνεται μὲν καὶ ποτάμιος, καλλίων δέ ἐστιν ὁ θαλάττιος. καπρίσκος καλεῖται F μὲν καὶ μῦς. βρωμώδης δ' ἐστὶ καὶ σκληρὸς, κιθάρου δ' ἐστὶ δυσπεπτότερος. δέρμα δὲ ἔχει εὔστομον ῥαφὶς ἢ βελόνη, καλεῖται γε καὶ ἀβλεννής, δύσπεπτος, ὑγρὸς, εὔχυλος. θρίσσα, καὶ τὰ ὁμογενῆ χαλκὶς καὶ ἐρίτιμος, εὐανάδοτος. κεστρεὺς δὲ γίνεται μὲν καὶ θαλάσσιος, καὶ ὁ λιμναῖος καὶ ποτάμιος. οὗτος δέ φησι καλεῖται ὀξύ-

ρυγχος κορακῖνος δ' ὁ ἐκ τοῦ Νείλου· ἥττων δ' ὁ μέλας τοῦ λευκοῦ, καὶ ὁ ἑφθὸς τοῦ ὀπτοῦ. ἐστὶ γὰρ καὶ εὐστόμαχος καὶ εὐκοίλιος. σάλπη σκληρὰ, ἄστομος. κρείσσων δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἡ ἐν τῷ φθινοπώρῳ γινομένη. ὑγρὸν τι γὰρ καὶ λευκὸν, ἔτι δὲ καὶ ἀβρόμον ἀνίησιν. ὁ γρίλλος ὅμοιος μέν ἐστιν ἐγχέλει, ἄστομος δέ. ὁ δὲ ἱέραξ, σκληροσαρκότερος μὲν κόκκυγος, τοῖς δ' ἄλλοις ὅμοιος. καὶ ὁ κόραξ ἱέρακος σκληρότερος. οὐρανοσκόπος δὲ καὶ ὁ ἄγνος καλούμενος, ἢ καὶ καλλιώνυμος, βαρεῖς. βῶξ δὲ ἑφθὸς, εὔπεπτος, εὐαπόδοτος, ὑγρὸν ἀνιεὶς, εὐκοίλιος. ὁ δ' ἀπ' ἀνθράκων, γλυκύτερος καὶ ἁπαλώτερος. βάκχος, εὔχυλος, πολύχυλος, εὔτροφος. σάργος οὐκ εὔχυλος, ἄπεπτος, βρομώδης. ψῆττα, βούγλωσσος, εὔτροφοι καὶ ἡδεῖαι. τούτοις ἀναλογεῖ καὶ ὁ ῥόμβος. γλαυκίσκοι, κέφαλοι, κεστρεῖς, μύξινοι, χελῶνες, ὅμοιοί εἰσι κατὰ τὴν προσφοράν. τοῦ δὲ κεφάλου καταδεέστερός ἐστιν ὁ κεστρεὺς, ἥσσων δὲ ὁ μύξινος, τελευταῖος ὁ χελών. θυννὶς δὲ καὶ θύννος βαρεῖς καὶ πολύτροφοι. ὁ δὲ καλούμενος Ἀκαρνὰν, γλυκύς ἐστι καὶ παραστύφων, τρόφιμος δὲ καὶ εὐέκκριτος. ἡ δὲ ἀφύη, βαρεῖά ἐστι καὶ δύσπεπτος. ὧν ἡ λευκὴ καλεῖται κωβῖτις. καὶ ὁ ἑψητὸς δὲ τὸ μικρὸν ἰχθύδιον, τοῦ αὐτοῦ γένους ἐστί. τῶν δὲ σελαχίων ὁ μὲν βοῦς, κρεώδης, ὁ δὲ γαλεὸς κρείσσων, ὁ ἀστερίας λεγόμενος· ὁ δὲ ἀλωπεκίας ὅμοιός ἐστι τῇ γεύσει τῷ χερσαίῳ ζῴῳ, διὸ καὶ τοῦ ὀνόματος ἔτυχε. καὶ ἡ βατὶς δὲ εὔστομος, ἡ δὲ ἀστερία βατὶς ἁπαλωτέρα καὶ εὔχυλος. ὁ δὲ λειόβατος, δυσκοιλιώτερος καὶ βρομώδης. ἡ δὲ νάρκη δύσπεπτος οὖσα, τὰ μὲν κατὰ τὴν κεφαλὴν ἁπαλά τε καὶ εὐστόμαχα ἔχει, ἔτι δὲ εὔπεπτα, τὰ δ' ἄλλα οὔ· κρείττονες δέ εἰσιν αἱ μικραὶ, καὶ μάλιστα αἱ λιτῶς ἑψόμεναι. ἡ δὲ ῥίνη, καὶ αὐτὴ τῶν σελαχίων οὖσα, εὔπεπτός ἐστι καὶ κούφη, ἡ δὲ μείζων καὶ τροφιμωτέρα. κοινῶς δὲ πάντα τὰ σελάχια, φυσώδη ἐστὶ, καὶ κρεώδη, καὶ δυσκατέργαστα, πλεοναζόμενά τε, τὰς ὄψεις ἀμβλύνει. ἡ δὲ σηπία καὶ ἑψομένη μὲν ἁπαλὴ καὶ εὔστομος καὶ εὔπεπτος, ἔτι δ' εὐκοίλιος. ὁ δ' ἀπ' αὐτῆς χυλὸς λεπτυντικός ἐστιν αἵματος, καὶ κινητικὸς τῆς δι' αἱμορροΐδων ἐκκρίσεως. τευθὶς δὲ εὐπεπτοτέρα ἐστὶ, καὶ οὐκ εὔστομος. ὁ δὲ πώλυψ συνεργεῖ μὲν ἀφροδισίοις, σκληρὸς δέ ἐστι καὶ δύσπεπτος. ὁ δὲ μείζων, τροφιμώτερος. παρυγραίνει δὲ καὶ κοιλίαν ἑψόμενος ἐπὶ πλεῖον, καὶ τὸν στόμαχον ἵστησιν. ἐμφανίζει δὲ καὶ Ἄλεξις ἐν Παμφίλῃ τοῦ πολύποδος τὸ χρήσιμον, λέγων ὧδε.

Ἐρῶν τί δ' ἐκτήσω; τί μᾶλλον συμφέρει
Ὧν νῦν φέρων πάρειμι; κήρυκας, κτένας,
178 Βολβοὺς, μέγαν τε πολύπουν, ἰχθύας θ' ἁδρούς.

Ἡ δὲ πηλαμὶς, πολύτροφος μέν ἐστι καὶ βαρεῖα, οὐρητικὴ δὲ καὶ δύσπεπτος. ταριχευθεῖσα δὲ καλλιβίῳ ὁμοίως εὐκοίλιος καὶ λεπτυντική. ἡ δὲ μείζων, συνοδοντὶς καλεῖται. ἀναλογῶν μέν τι ὁ χελιδονίας τῇ πηλαμίδι, σκληρότερός ἐστιν. ἡ δὲ χελιδὼν ἡ τῷ πολύποδι ἐοικυῖα, ἔχει τὸ ἀφ' αὐτῆς ὑγρὸν, εὔχροιαν ποιοῦν, καὶ κινοῦν αἷμα.

rhinchum nominant. Excellit è Nilo Coracinus. Niger bonitate inferior est albo, elixus asso. Iucundus sanè hic piscis est ventriculo, aluumq; mouet. Salpa dura est, insuauis[a] ori, in Alexandria[b] melior, & per autumnum[c]. Tum enim humorem emittit[d] album, odorísque minimè fœdi. Gryllus[e] Anguillæ similis est, sed insuauis palato. Accipitri seu Miluo caro durior est quam Cucullo, similis autem reliquis congeneribus, dempto Coruo, cui caro etiamnum solidior est quàm Accipitri. Ouranoscopus, quem & Agnon, & Callyonymum appellant, ventriculum grauat. Box elixus facilè coquitur, ac digeritur, humorémque reddit aluo ducendæ vtilem: Suauior idē est atque tenerior assus in pruna. Bacchus[f] virosus est, coctu difficilis, succi tamen boni. Passer & Solea abundè nutriunt, & ori suaues sunt: his quoque Rhombus portione respondet. Glaucisci, Cephali, Myxini, Chelones eodem gustu sunt. Cephalo minus est gratiæ quàm Cestreo: Myxinum Cephalus suauitate vincit: postremus omnium Chelon. Thynnis & Thynnus ventriculum grauant, vberius tamen alimentum suppeditant. Acarnan gustu placet, & subadstringit, multum alit, facilè egeritur. Aphya grauis est ventriculo, ægrè coquitur. Quæ in hoc genere alba est Cibotis appellatur. Ad hoc referri quoque debet Epsetus, minutus pisciculus. Ex cartilagineis, Bos carnosior: melior autem è Squalis quem Stellatum cognominant: Alopecias rostro[g] est animali terreno similis, qua de causa hoc nomen indiderunt. Raia ori suauis est: tenerior & boni succi quam Stellatam appellant: læuis Raia virosa est, aluúmque difficiliùs permeat. Torpedinis, quamuis coctu sit difficilis, partes circa caput teneræ sunt, ventriculo gratæ, facilè coquuntur: aliæ non item: meliores pusillę, maximè simpliciter coctæ. Squatina, quæ & ipsa cartilagineis annumeratur, leuis est, nec operosæ coctionis: pleniùs alit grandior. Cartilaginei pisces omnes, vt generatim complectamur, inflant, carnosi[h] sunt, ægrè coquuntur, largiùs si edātur, visum hebetant. Elixa Sepia tenera est, ori grata, concoctu facilis, & aluum mollit: eius autem succus sanguinem attenuat, purgationémque per mariscas prouocat. Loligo faciliùs quàm Polypus coquitur, nec ori est insuauis. Polypus ad venerem inertes iuuat, durus, ac concoctu difficilis. Grandior magis alit: diutiùs elixus aluum humectat, ac ventriculum exolutum inhibet. Vtilitatem Polypi Alexis in Pāphila declarat his verbis:

A. Cùm[i] ames, quid tibi comparasti? B. ecquid magis
Conferat, quàm quod nunc præsens adueho: buccina, pectines,
Bulbos, magnum polypum, grandiores pisces.

Pelamys alimenti multum præbet, ventriculo grauis est, vrinam ciet, ægre coquitur: Eius tamen sale conditæ Cybium per aluū facilè labitur, attenuādiq; vim habet. Maior Pelamys, quā & Synodontida nominant, superiore durior. Hirundini portione respondet. Hirundo verò Pompilo similis, suo succo bonū colorem ac nitidum efficit, & sanguinem mouet.

Orcynus supradictis etiā maior, virosus, carne tam dura est quàm Hirundo. Abdomen tamē ipsius & iuguli ori placēt, ac tenera sunt. Eiusdem, vt appellant, costæ sale inueteratæ, mediocri sunt bonitate. Xiphias aliquantulum virosus, tenerior est Orcyno. Hæc Diphilus tradidit. Mnesitheus verò Atheniensis libro De eduliis, maiorum piscium genus à quibusdā vocari scribit Sectile[a], ab aliis Pelagiū, vt Auratam, Glaucum, Pagrum, qui sanè difficilè coquuntur, cocti verò vberius alimentum exhibēt: Squamosos, quales Thynni sunt, Thynnides, Scombri, Pagri, & eiusmodi reliqui, gregatiles esse, vel solitarios: & solitarios quidē, vt Cōgrum, & Carchariam siue Lamiā, iis qui gregatim capiūtur, esse concoctu difficiliores: ex iis verò piscibus gregatiles, ob pinguitudinem in cibo gratos esse, graues tamen, & cōcoctu difficiles: itaque esse ad salsamenta maximè idoneos, optimumq; salsamenti genus ex iis parari. Assos eosdem salubres esse, quia pinguitudo liquescat. Quæ piscium genera, δαρτὰ [b] vocant, sic in vniuersum appellantur, quibus cutis innascitur aspera, & sine squamis, qualis est Raiæ, & Squatinæ. Hi omnes carne molli sunt & laxa, alimentū corpori humidum præbent, & ex omnibus piscibus qui elixantur, aluū maximè ducunt, cùm assantur, deteriores. Mollium genus, vt Sepiæ, Polypi, & eiusmodi reliqui, carnem habet concoctu difficilem, ac ideo conuenientē ad irritamēta Veneris, quia flatuosa sit, & flatuoso spiritu coïtus egeat. Iurulenta hæc salubriora sunt. Prauo enim humore scatēt, qualem videmus, dum eluuntur, ab illis red di, quem ex illorum carne elicit illa coctura. Igneus namq; blādus calor, cum humore adhibitus, illis tanquā pro lotura est. In assis exiccatur vitiosus ille humor, & ideo carnē, quæ natura durior est, durescere magis, est rationi cōsentaneū. Aphyæ, Membrades, Trichides, & id genus alii pisces, quorum spinæ cum carne comedūtur, coctionis tempore flatus gignunt, humidumq; alimentum præstant. Nam coctio inæqualiter cùm peragatur, quia caro valde celeriter coquitur, spinæ verò tardiùs, ac vix dissolutæ cōficiuntur, præsertim Aphyarum quæ natura spinis abundant, alterius coctionem alterum intertur bat: qua de caussa in eiusmodi coctione flatus excitantur, alimentumq; humidius est. Meliora hæc iurulenta: inæquali facultate [c] aluum subducunt. Qui pisces vocantur saxatiles, vt Gobij, Scorpij, Passeres [d], & his alij similes, nostris corporibus alimentum siccum præbent, molem corporis augent, largiùs nutriunt, ocyùs coquuntur, nec excrementa multa relinquunt, nec flatus generant. Simplicius conditum quoduis obsonium coquitur faciliùs, sed præcipuè saxatilis piscis, nō ad voluptatē, verùm simpliciter ac incuriosè preparatus. Pisciū gen⁹, quos mollis, siue tenere carnis vocāt, est his simile, Turdi, Merulæ[e], & alij huiusmodi, superiorib⁹ humidiores:

A ὁ δὲ ὄρκυνος βορβορώδης καὶ ὁ μείζων προσέοικε τῷ χελιδονίᾳ κατὰ τὴν σκληρότητα. τὰ δὲ ὑπογάστρια αὐτοῦ καὶ ἡ κλεὶς εὔστομα καὶ ἁπαλά. οἱ δὲ κοσταὶ λεγόμενοι, ταριχευθέντες εἰσὶ μέσοι. Ξανθίας δ᾽ ἐπὶ ποσὸν βρομώδης ἐστὶ, καὶ ἁπαλώτερος ἐστὶ τοῦ ὀρκύνου. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Δίφιλος εἴρηκεν. ὁ δὲ Ἀθηναῖος Μνησίθεος ἐν τῷ Περὶ ἐδεστῶν τῶν μειζόνων φησὶν ἰχθύων γένος, ὑφ᾽ ὧν μὲν καλεῖσθαι τμητὸν, ὑπ᾽ ἄλλων δὲ πελάγιον. οἷον χρυσόφρυς καὶ γλαύκους καὶ φάγρους. εἰσὶ δὲ καὶ δυσκατέργαστοι. κατεργασθέντες δὲ πολλαπλασίαν τροφὴν παρέχουσι. B τὸ δὲ τῶν λεπιδωτῶν γένος, οἷον θύννων, σκόμβρων, θυννίδων, γόγγρων, καὶ τῶν τοιούτων, συμβαίνει τούτοις καὶ ἀγελαίοις εἶναι. τὰ μὲν οὖν μή τι καθ᾽ αὑτὰ φαινόμενα, μήτ᾽ ἐν ταῖς ἀγέλαις ἐκφερόμενα, μᾶλλόν ἐστιν εὔπεπτα. οἷον γόγγροι καὶ καρχαρίαι, καὶ τὰ τοιαῦτα. τὰ δὲ ἀγελαῖα γένη τῶν ἰχθύων τούτων, τὴν μὲν ἐδωδὴν ἡδεῖαν ἔχει (πίονα γάρ ἐστι) βαρεῖαν δὲ καὶ δυσκατέργαστον. διὸ καὶ ταριχεύεσθαι δύναται μάλιστα καὶ ἔστι τῶν ταριχηρῶν βέλτιστα γένη ταῦτα. C χρήσιμοι δ᾽ εἰσὶν ὀπτοί. τήκεται γὰρ τὸ πιμελῶδες αὐτῶν. τὰ δὲ καλούμενα δαρτὰ τὸ μὲν ὅλον ἐστὶν, ὅσα τραχεῖαν ἔχει τὴν ἐπίφυσιν τοῦ δέρματος, οὐ λεπίσιν, ἀλλ᾽ οἷον ἔχουσιν αἱ βατίδες καὶ ῥῖναι. ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ μὲν εὔθρυπτα, οὐκ εὐώδη δὲ, καὶ τροφὰς ἐμποιεῖ τοῖς σώμασιν ὑγρὰς, ὑπάγει δὲ καὶ τὰς κοιλίας μάλιστα πάντων τῶν ἑψομένων ἰχθύων. τὰ δὲ ὀπτώμενα χείρονα. τὸ δὲ τῶν μαλακίων γένος, οἷα πολυπόδων τε καὶ σηπιῶν καὶ τῶν τοιούτων, τὴν μὲν σάρκα δύσπεπτον ἔχει, διὸ καὶ πρὸς ἀφροδισιασμοὺς ἁρμόττουσιν. D αὐτοὶ μὲν γάρ εἰσι πνευματώδεις. ὁ δὲ τῶν ἀφροδισιασμῶν καιρὸς πνευματώδους προσδεῖται διαθέσεως. βελτίω δὲ ταῦτα γίνεται ἑψηθέντα. τὰς γὰρ ὑγρότητας ἔχει πονηράς. ἰδεῖν γοῦν ἐστιν οἵας ἀφίησι πλυνόμενα ταύτας οὖν ἡ ἕψησις ἐκκαλεῖται τῆς σαρκός. μαλακῆς γὰρ τῆς πυρώσεως, καὶ μεθ᾽ ὑγροῦ διδομένης οἱονεὶ πλύσις τις αὐτῶν γίνεται· τὰ δ᾽ ὀπτώμενα καταξηραίνει τὰς ὑγρότητας. ἔτι δὲ καὶ τῆς σαρκὸς αὐτῶν φύσει σκληρᾶς οὔσης, κατὰ λόγον οὕτως ἔχει γίνεσθαι αὐτά. E ἀφύαι δὲ καὶ μεμβράδες καὶ τριχίδες, καὶ τἄλλα ὅσων συγκατεσθίομεν τὰς ἀκάνθας, ταῦτα πάντα τὴν πέψιν φυσώδη ποιεῖ. τὴν δὲ τροφὴν δίδωσιν ὑγράν. τῆς οὖν πέψεως οὐχ ὁμαλιζούσης, ἀλλὰ τῶν μὲν σαρκῶν ἄγαν ταχὺ πεπτομένων, τῆς δὲ ἀκάνθης σχολῇ διαλυομένης· καὶ γὰρ ἅμα αἱ ἀφύαι καθ᾽ αὑτὰς ἀκανθώδεις· ἐμποδισμὸς αὐτῶν ἑκατέρου γίνεται περὶ τὴν κατεργασίαν, εἶτα φῦσαι μὲν ἀπὸ τῆς πέψεως, ὑγρασίαι δὲ ἀπὸ τῆς τροφῆς συμβαίνουσι. F βελτίω δ᾽ ἐστὶν ἑψόμενα, τῆς δὲ κοιλίας ἐστὶν ἀνωμάλως ὑπακτικά. τὰ δὲ καλούμενα πετραῖα, κωβιοὶ, καὶ σκορπίοι, καὶ ψῆτται, καὶ τὰ ὅμοια, τοῖς τε σώμασιν ἡμῶν ξηράν τε δίδωσι τροφὴν, ὄγκια δέ ἐστι καὶ τρόφιμα, καὶ πέπτεται ταχέως, καὶ οὐκ ἐγκαταλείπει περιττώματα πολλὰ, πνευμάτων τε οὐκ ἔστι ποιητικά. γίνεται δ᾽ εὐπεπτότερον ἅπαν ὄψον τῆς σκευασίας ἁπλῶς ἀρτυθέν· τὰ δὲ πετραῖα καὶ τῇ ἡδονῇ ἁπλῶς σκευασθέντα. τούτοις δ᾽ ὅμοιόν ἐστι γένος τὸ καλούμενον μαλακόσαρκον, κίχλαι καὶ κόσσυφοι, καὶ τὰ ὅμοια. ἔστι δὲ ὑγρότερα μὲν ταῦτα ἐκείνων.

A πρὸς δὲ τὰς ἀναλήψεις, ἀπόλαυσιν ἔχει πλείω, τῶν μὲν κοιλίας καὶ τῆς οὐρήσεως ὑπακτικώτερα ταῦτ' ἐστὶν ἐκείνων, διὰ τὸ καὶ τὰς σάρκας ὑγροτέρας καὶ πλείους ἔχειν τῶν προειρημένων. χρὴ δὲ ἐὰν μὲν τὴν κοιλίαν βούληταί τις ὑπάγειν, ἑψόντα διδόναι, μετρίως δὲ ἐχούσης, ὀπτηθέντα γίνεται τρόφιμα. πρὸς δὲ τὰς οὐρήσεις ἀμφοτέρως σκευασθέντα χρήσιμα. οἱ δὲ τόποι τῆς θαλάσσης ὅπου ποταμοὶ καὶ λίμναι συμβάλλουσιν, ἔτι δὲ πελάγη μεγάλα καὶ κόλποι θαλάττης εἰσὶν, ἐνταῦθα μὲν πάντες οἱ ἰχθύες εἰσὶν ὑγρότεροι, καὶ μᾶλλον πίονες ὑπάρχουσι. καὶ ἐσθίεσθαι μέν εἰσιν ἡδίους· πρὸς δὲ τὴν πέψιν καὶ τροφὴν γίνονται χείρους. ἐν δὲ τοῖς αἰγιαλοῖς τοῖς κειμένοις πρὸς τὰ πελάγη, καὶ λίαν ἀναπεπταμένοις, σκληροὶ καὶ λεπτοὶ καὶ κυματοπληγεῖς εἰσιν οἱ πλείους. περὶ δὲ τοὺς ἀγχιβαθεῖς ἐν οἷς μὴ λίαν ἐγκεῖται μεγάλα πνεύματα. πρὸς δὴ τούτοις, εἴπου καὶ πόλεις συνεγγύς εἰσιν, ἐνταῦθα δ' ἐστὶ τὰ πλεῖστα γένη τῶν ἰχθύων ὁμαλῶς ἄριστα καὶ πρὸς ἡδονὴν, καὶ πρὸς τὴν τροφὴν τοῦ σώματος. δύσπεπτοι δὲ καὶ βαρύτατοι τῶν θαλασσίων εἰσὶν οἱ μεταβαίνοντες ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς ποταμοὺς καὶ λίμνας, οἷον κεστρεῖς, καὶ συλλήβδην τῶν ἰχθύων ὅσοι δύνανται βιοτεύειν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ὕδασι. τῶν δὲ τελείως ἐν τοῖς ποταμοῖς καὶ λίμναις βιοτευόντων, ἀμείνους εἰσὶν οἱ ποτάμιοι. σῆψις γὰρ ὕδατος τὸ λιμναῖόν ἐστι. καὶ τῶν ποταμίων δὲ αὐτῶν βέλτιστοί εἰσιν οἱ ἐν τοῖς ὀξυτάτοις τῶν ποταμῶν ὄντες, οἵ τε πυροῦντες· οὗτοι γὰρ οὐ γίνονται, ἂν μὴ ποταμὸς ὀξὺς ᾖ καὶ ψυχρός. διαφέρουσι δὲ τῶν ποταμίων ἰχθύων εὐπεψίᾳ. ταῦτα καὶ παρ' ἡμῶν ἔχετε ἄνδρες φίλοι, ὀψωνησάντων κατὰ δύναμιν τῆς ἑαυτῶν ὑγιεινῶς. κατὰ γὰρ τὸν Ἀντιφάνους παράσιτον,

176 Ἐγὼ περὶ τὴν ὀψωνίαν μὲν οὐ πάνυ τι
Ἐσπούδακ', οὐδ' αὖ συνέτεμον λίαν πάνυ,
Ὡς αὖτις ἄλλως ἐξενεχθεῖσιν
Ὅπου τοῦ διαλάβοι κραιπάλην Ἑλληνικῶς.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ οὕτως εἰμὶ φίλιχθυς, ὡς ὁ παρὰ τῷ αὐτῷ ποιητῇ ἐν Βουταλίωνι· ὅπερ δρᾶμα τῶν ἀγροίκων ἐστὶν ἑνὸς διασκευή. φησὶ γὰρ,

E Καὶ μὴν ἑστιάσω τήμερον ὑμᾶς ἐγώ·
Σὺ δ' ἀγοράσεις ἡμῖν λαβὼν † πιστὲ
Ἀργύριον, ἄλλως γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι
Χρηστῶς ἀγοράζειν, φράζε δὴ φιλούμενον
Ὄψῳ τίνι χαίρεις; πᾶσι. καθ' ἕκαστον λέγε.
Ἰχθῦν τιν' ἡδέως φάγοις ἄν; εἰς ἀγρὸν
Ἦλθεν φέρων ποτ' ἰχθυοπώλης μαινίδας
Καὶ τριγλίδας. καὶ νὴ Δί' ἤρεσεν σφόδρα
Ἡμῖν ἅπασιν, εἶτα καὶ νῦν εἰπέ μοι,
Τούτων φάγοις ἂν κἄν τις ἄλλος μικρὸς ᾖ;
F Τοὺς γὰρ μεγάλους τούτους ἅπαντας νενόμικα,
Ἀνθρωποφάγους ἰχθῦς. τί φῂς ὦ φίλτατε
Ἀνθρωποφάγους; πῶς ἰχθῦς ἀνθρώπους φάγοι;
Δῆλον ὅτι ταῦτα δ' ἐστὶν Ἑλένης βρώματα,
Μαινίδες καὶ τριγλίδες. ἐν δὲ τῷ Ἀγροίκῳ,

Ἑκάτης βρώματα ἔφη τὰς μαινίδας εἶναι, καὶ τὰς τριγλίδας. ἐκφαυλίζων δὲ καὶ Φίλιππος τοὺς μικροὺς τῶν ἰχθύων, ἐν Φιλύρᾳ φησὶν,

- Παπία βούλει δραμὼν,

A viribus tamen reficiendis plus voluptatis afferunt, aluumq; magis & vrinas cient quàm saxatiles, quòd illorum humidior caro sit, & copiosior. Aluũ solicitare cùm deliberamus, iurulenti dantur: aluus autem cùm est moderata, pleniùs assi nutriunt: vtrouis modo parati ad educendas vrinas prosunt. In maris locis, vbi stagna & amnes confluunt, aut vbi sinuosi recessus curuantur, aut profundiùs altũ descendit, pisces degunt humidiores ac pinguiores, in cibo delicatiores, sed cõcoctu difficiliores, & alimenti deterioris: at in littori-
B bus prope vastum æquor sitis & latè patentibus, duriores complures, exiliores, & fluctuũ percussu macilentiores: in depressioribus prope continentem gurgitibus, quos vehementiores non exagitant venti, & qui populosis ciuitatibus propinqui non sint, optimi pisces, & ad voluptatem pariter, & ad concoctionis facilitatem, reperiuntur, & ad laudabile nutrimentum. Concoctu difficiles & grauissimi sunt marini, qui è sua sede migrant in fluuios & stagna, vt mugil, & in summa quot-
C quot possunt in aquis vtrisque viuere. Eorum autem qui in paludibus & fluuiis vitam stabilem prorsus agunt, salubriores sunt fluuiatiles. Palustris enim aqua semper ferè putris est. Ex ipsis verò fluuiatilibus, primum bonitatis locum obtinent, qui versantur in rapidissimis amnibus, vt Pyruntes[a], nusquam alibi nascentes quàm in gelidissimis ac maximè præcipitibus fluuiis, qui cõcoctionis facilitate omnibus fluuiorum alumnis piscibus præferuntur. Hæc à nobis, ô amici viri, vos habetis, quæ, quoad eius fieri licuit, apta tuendæ valetu-
D dini obsonati sumus. Nam, vt est apud Antiphanem in Parasito,

De obsonando ego equidem non admodum
Laboraui, nec sare mihi magnopere curæ fuit
Quo pacto[b] quiuis alius ebrius cõuiuio efferatur,
Aut quomodo crapulam hesternam discutiat,
Græci ut solent. Cæterùm nec tam piscium auidus sum quàm apud eundem poëtã quidam in Butalione, qua fabula conuiuii rustici apparatus describitur: Sic enim inquit:

A. Conuiuator futurus uobis sum hodie:
E *Tu uerò nobis emes obsonium accepta*
Pecunia. B. Cæterùm alioqui nescio
Probè mercari. Age, dic grato tibi (loquere
Obsonio quo delecteris. A. omnibus. B. sigillatim e-
Quo pisce libenter uescaris. A. in agrum uenit
Aliquando piscarius, attulitque Mænidas &
Trigilidas[c],
Quod obsonium, ita me Iuppiter amet, placuit
ualdè nobis omnibus.
B. Iam quæso hoc mihi dicito: nunc, pisces eos si
aduehant
Aut quosuis alios pusillos, in cibo non respues?
F *A. Ego profectò[d] omnes hos magnos pisces arbitror*
Esse Antropophagos. B. Quid ais, ô amicissime?
Antropophagos? quid ita? an quia comedunt illos
homines?
C. Ea profectò sunt Hecates cibaria
Quæ iste memorat, Mænides, & Triglides.

Philippus exiguos pisces contemnens, ac eleuans, inquit in Philyra:

A. In macellum excurrere uis papia[e]:

Mihique mercari. B. *Dic sodes quid petas.*
A. *Pisces, at prudentes, ô pater: nolo ego infantulos.*
B. *Et argentum deesse nescis, & pecuniam* [a].

Apud eundem poëtam in Obeliaphoris lepidissimè adolescens quidam omnia extenuans obsonia inquit:

A. *Sed mercator frugaliter*
Omnia argenti satis est. B. *Dic quid emi iubeas.*
A. *Nihil sumptuosè: at mundum, quod uoles.*
Paruæ loligines, dicis caussa, sepiolæque sufficient:
Sicubi locusta fuerit, accipe: una erit satis,
Mensis lautæ sunt etiam Anguillulæ [b]:
Thebes [c] *huc interdum uenit: ab eo sume*
Gallinulam, columbulam, perdiculam,
Aliaque huiusmodi: cuniculus si quis superueniat, affer.
B. *Quàm restrictus & parcus es.* B. *At tu sumptuosa,*
Omnia quæ mittit aliquis,
Qualia sint uidere statim oportet, ô uxor.
Corones [d] *uitulum crastino die*
Nos cœnabimus.

Morosus autem in fabula Mnesimachi, eiusdem nominis, perquam auarus, & tenax, prodigum & luxuriosum iuuenem sic alloquitur:

A. *At obsecro te, impera mihi, nec ualdè multa,*
Nec nimis aspera, nec argentata nimis,
Sed utcunque modica, patruus cum sim tuus [e]. B. *Etiam*
Moderatiora quàm petis, ô miser. A. *Quodammodo*
Rerum nomina conscinde: falle me [f]: *pisces mihi uoca*
Pisciculos. Lubentiùs enim multo sic ego periero.

Quoniam verò diis benè fauentibus recitata sunt quæ audiuistis, ô charissime Vlpiane, iam vos grammaticorum filij nobis explicate quo sensu Philippus in versibus suprà memoratis dixerit,

Corones uitulum crastino die
Cœnabimus.

Historiam quandam opinor subesse, & quænam sit, discere percupio. Tum Plutarchus, Rhodiaca profectò historia est, inquit: quam memoriter exponere in præsens non possum, quia iam diu librum quo hæc continentur, ego non attigerim: scio tamen Phœnicem Colophonium iambicorum scriptorem quorundam hominum mentionem fecisse, qui Coronæ [g] stipem poscentes hæc decantarent:

Hordei manipulum, ô boni uiri, Coronæ date,
Apollinis uxori, uel ad cubile stratum è tritico,
Vel panem, uel tunicam, uel quod quisque uolet:
Date, ô boni uiri, nonnihil eorum quæ quisque habet in manibus,
Coronæ: & aliquam accipit illa, & salem:
Perquam gratum est illi hæc comesse:
Salem qui nunc dat, rursum olim ceram dabit:
Diuitis Thorenes filia hæc audiuit,
Coronæque statim uirgo ficus attulit.
Id nos dij precor, puellam multi ambiant,
Locupletem & maritum ut nanciscatur, ac illustrem,
Senique patri ut filiolum in manus,
Matri, ut filiolam deponat in genua,

A Εἰς τὴν ἀγορὰν καταγοράσαι μοι; φράζε τί;
Ἰχθῦς φρονοῦντας ὦ πάτερ, μή μοι βρέφη,
Οὐκ οἶσθ' ὅ, τι τἀργύριον ἔστ' εἰς ἄργυρον.
Ἥδιστος δέ ἐστι καὶ ὁ παρὰ τῷ αὐτῷ ποιητῇ ἐν τοῖς Ὀβελιαφόροις νεανίσκος κατασμικρύνων ἅπαντα τὰ περὶ τὴν ὀψωνίαν, καὶ λέγων ὧδε,
Ἀλλ' ἀγόρασον εὐτελῶς. ἅπαντα γὰρ
Ἱκανόν ἐστι φράζε δὴ πάλιν.
Μὴ πολυτελῶς, ἀλλὰ καθαρείως ὅτι ἂν
B Ὁσίας ἕνεκ' ἀρκεῖ τευθίδια σηπίδια,
Κἂν κάραβος τὶς ἦ λαβεῖν· εἷς ἀρκέσει.
Ἡδύ γ' ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἐγχελίδια,
Θήβηθεν ἐνίοτ' ἔρχεται· ἐκ τούτου λάβε
Ἀλεκτρυόνιον, φάττιον, περδίκιον.
Τοιαῦτα δασύποις ἐάν τις ἐπέλθῃ φέρε.
Ὡς μικρολόγος εἶ σύ. λέγε λίαν πολυτελής.
Πάντως κρέα ἡμῖν ἐστιν. πόθεν; ἔπεμψέ τις;
Οὔκ· ἀλλ' ἔθυσεν ἡ γυνή.
Τὸ μόσχιον τὸ τῆς Κορώνης αὔριον δειπνήσομεν.
C ὁ δὲ παρὰ Μνησιμάχῳ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι Δύσκολος, φιλάργυρος ὢν σφόδρα πρὸς τὸν ἀσωτευόμενον νεανίσκον φησίν,
Ἀλλ' ἀντιβολῶ σ' ἐπίταττέ μοι μὴ πόλλ' ἄγαν,
Μηδ' ἄγρια λίαν, μηδ' ἐπηργυρωμένα.
Μέτρια δὲ τῷ θείῳ σεαυτοῦ πῶς ἔτι
Μετριώτερ' ὦ δαιμόνιε, πῶς συντεμνε, καὶ
Ἐπεξαπάτα με τοὺς μὲν ἰχθῦς μοι κάλει
D Ἰχθύδιον. ὄψον δ' ἂν λέγῃς ἕτερον, κάλει
Ὀψάριον· ἥδιον γὰρ ἀπολοῦμαι πολύ. ἐπεὶ δὲ κατὰ θεὸν ἐν τοῖς προκειμένοις φίλτατε Οὐλπιανὲ, ἢ ὑμεῖς γραμματικῶν παῖδες, εἴπατέ μοι τίνι ἐννοίᾳ ὁ Ἔφιππος ἐν τοῖς προειρημένοις ἔφη,
Τὸ μόσχιον τὸ τῆς Κορώνης αὔριον δειπνήσομεν.
ἐγὼ γὰρ οἴομαι ἱστορίαν τινὰ εἶναι, καὶ ποθῶ μαθεῖν. καὶ ὁ Πλούταρχος ἔφη Ῥοδιακὴν εἶναι λεγομένην ἱστορίαν, ἣν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποστοματίζειν οὐ δύναμαι, τῷ πάνυ πρὸ πολλοῦ ἐντετυ-
E χηκέναι τῷ ταῦτα περιέχοντι βιβλίῳ. οἶδα δὲ Φοίνικα τὸν Κολοφώνιον ἰαμβοποιὸν μνημονεύοντα τινῶν ἀνδρῶν ὡς ἀγειρόντων τῇ Κορώνῃ, καὶ λεγόντων ταῦτα,
Ἐσθλοὶ Κορώνῃ χεῖρα πρόσδοτε κριθῶν,
Τῇ παιδὶ τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ λέκος πυρῶν,
Ἢ ἄρτον ἢ ἡμαιθον, ἢ ὅ, τι τις χρῄζει
Δότ' ὦγαθοὶ τι τῶν ἕκαστος ἐν χερσὶν
Ἔχει Κορώνῃ, καὶ ἅλα λήψεται χόνδρον.
F Φιλεῖ γὰρ αὕτη πάγχυ ταῦτα δαίνυσθαι
Ὁ νῦν ἅλας δοὺς, αὖθι κηρίον δώσει.
Ὦ παῖ θύραν ἄγκλινε· Πλοῦτος ἤκουσε.
Καὶ τῇ Κορώνῃ παρθένος φέρει σῦκα.
Θεοὶ, γένοιτο μετάπεμπτος ἡ κούρη,
Κἀφνειὸν ἄνδρα κὠνομαστὸν ἐξεύροι.
Καὶ τῷ γέροντι πατρὶ κοῦρον εἰς χεῖρας,
Καὶ μητρὶ κούρην εἰς τὰ γοῦνα καταθείη

Θαλός· τρέφειν γυναῖκα τοῖς κασιγνήτοις, A
Ἐγὼ δ' ὅκου πόδες φέρουσιν, ὀφθαλμοὺς
Ἀμείβομαι μούσαισι πρὸς θύρας ᾄδων,
Καὶ δόντι καὶ μὴ δόντι πλείονα τῶν γε.

καὶ ἐπὶ τέλει δὲ τῶν ἰάμβων φησίν,

Ἀλλ' ὦ 'γαθοὶ ἐπορέξασθ' ὧν μυχὸς πλουτεῖ
Δὸς ὦναξ καὶ σὺ πολλά μοι νύμφη,
Νόμος Κορώνῃ χεῖρα δ' οὐκ ἐπαιτούσῃ,
Τοιαῦτα εἰδὼς δός τι καὶ καλὰ ἕξεις.

B Κορωνισταὶ δὲ ἐκαλοῦντο, οἱ τῇ Κορώνῃ ἀγείροντες, ὥς φησι Πάμφιλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς Περὶ ὀνομάτων, καὶ τὰ ᾀδόμενα τε ὑπ' αὐτῶν κορωνίσματα καλεῖται, ὡς ἱστορεῖ Ἁγνοκλῆς ὁ Ῥόδιος ἐν Κορωνισταῖς. καὶ χελιδονίζειν δὲ καλεῖται παρὰ Ῥοδίοις ἀγερμός τις ἄλλος. Περὶ οὗ Θέογνίς φησιν ἐν δευτέρῳ Περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ θυσιῶν γράφων οὕτως. εἶδος δέ τι τοῦ ἀγείρειν χελιδονίζειν οἱ Ῥόδιοι καλοῦσιν, ὃ γίνεται τῷ Βοηδρομιῶνι μηνί. χελιδονίζειν δὲ λέγεται διὰ τὸ C εἰωθὸς ἐπιφωνεῖσθαι, ἦλθ' ἦλθε χελιδὼν, καλὰς ὥρας ἄγουσα καὶ καλοὺς ἐνιαυτούς· ἐπὶ γαστέρα λευκά, κἀπὶ νῶτα μέλαινα. Παλάθαν οὐ προκυκλεῖς ἐκ πίονος οἴκου, Οἴνου τε δέπαστρον τυροῦ τε κάνιστρον καὶ πυρῶν. χελιδὼν καὶ λεκιθίταν οὐκ ἀπωθεῖται. πότερ' ἀπίωμες ἢ λαβώμεθα;

Εἰ μέν τι δώσεις· εἰ δὲ μή, οὐκ ἐάσομεν,
Ἢ τὰν θύραν φέρωμες, ἢ τὸ ὑπέρθυρον,
Ἢ τὰν γυναῖκα τὰν ἔσω καθημέναν
Μικρὰ μέν ἐστι, ῥαδίως μιν οἴσομεν D
Ἂν δὴ φέρῃς τι, μέγα δή τι καὶ φέροις.
Ἄνοιγ' ἄνοιγε τὰν θύραν χελιδόνι,
Οὐ γὰρ γέροντές ἐσμεν, ἀλλὰ παιδία.

Τὸν δὲ ἀγερμὸν τοῦτον κατέδειξε πρῶτος Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος ἐν Λίνδῳ χρείας γενομένης συλλογῆς χρημάτων. ἐπεὶ δὲ Ῥοδιακῶν ἱστοριῶν ἐμνήσθημεν, ἰχθυολογήσων καὶ αὐτὸς ὑμῖν ἔρχομαι ἀπὸ τῆς καλῆς Ῥόδου, ἣν εὔιχθυν εἶναί φησιν ὁ ἥδιστος Λυγκεύς. Ἐργείας οὖν ὁ Ῥόδιος ἐν τοῖς περὶ πατρίδος, προειπὼν τινὰ περὶ τῶν κατοικησάντων E τὴν νῆσον Φοινίκων, φησὶν, ὡς οἱ περὶ Φάλανθον ἐν τῇ Ἰαλυσῷ πόλιν ἔχοντες ἰσχυροτάτην τὴν Ἀχαΐαν καλουμένην, καὶ δαπάνης
180 ἐγκρατεῖς ὄντες, χρόνον πολὺν ἀντεῖχον Ἰφίκλῳ. ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ θέσφατον ἐν χρησμῷ τινὶ λεγόμενον ἕξειν τὴν χώραν, ἕως κόρακες λευκοὶ γένωνται, καὶ ἐν τοῖς κρατῆρσιν ἰχθύες φανῶσιν. ἐλπίζοντες οὖν τοῦτ' οὐδέποτε ἔσεσθαι, καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ῥαθυμότερον εἶχον. ὁ δ' Ἴφικλος F πυθόμενος παρά τινος τὰ τῶν Φοινίκων λόγια, καὶ ἐνεδρεύσας τοῦ Φαλάνθου πιστόν τινα πορευόμενον ἐφ' ὕδωρ, ᾧ ὄνομα ἦν Λάρκας, καὶ πίστεις πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος, θηρεύσας ἰχθύδια ἐκ τῆς κρήνης καὶ ἐμβαλὼν εἰς ὑδρεῖον, ἔδωκε τῷ Λάρκᾳ, καὶ ἐκέλευσε φέροντα τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐγχέαι εἰς τὸν κρατῆρα, ὅθεν τῷ Φαλάνθῳ ᾠνοχοεῖτο. ὁ μὲν ἐποίησε ταῦτα, ὁ δὲ Ἴφικλος κόρακας θηρεύσας, καὶ ἀλείψας γύψῳ, ἀφῆκεν.

Illam & educet ætate florens, quousque nubat, cum multis fratribus:
Ego uero, quo pedes ducunt [a] *oculos,*
Transeo, & ambulo, ad ædium fores hæc musis canens:
Eorum qui dant, atque plura etiam eorum qui dant nihil.

Sub fine verò horum iambicorũ poeta inquit:

At, ô boni uiri, eorum quidquam porrigite, quibus abundat sinus,
Da mihi, ô rex [b], *multa, da quoque sponsa mihi,*
Vt mos est Coronæ, beneficiũ tuæ poscẽti manus:
Hæc cùm scias, da quidpiam, id tu mutuo ac fœnori dabis.

Coronistas, vt scribit Pamphilus Alexãdrinus libro de vocabulis, nominabant qui Coronæ stipem emendicarent, Coronismatáq; eorum cantilenas, vt autor est Agnocles Rhodius in Coronistis. Rhodiis etiam χελιδονίζειν [c] vocabatur aliud mendicandi genus, cuius meminit Theognis libro secundo De sacris quæ Rhodi fiunt: his verbis: Mendicandi speciem quæ fit Martio [d] mense, χελιδονίζειν Rhodii vocant, propterea quòd mos est acclamare,

Venit tandem, uenit hirundo, quæ pulchra
Tempora, & annos adducit pulchros,
Aluo candida, tergo nigra: ficuum pinguium
Offas conuoluere, uinique pateram, & casei canistrum,
E triticoque pulmentarium hirũdini parare quid
Cunctamini? ne nos repellite: utrum abibimus,
An aliquid accipiemus? discedemus si quid dabis:
Si nihil, te missum nunquam faciemus:
Ianuã uel nos auferemus, aut limen certè superũ.
Vel quæ intus sedet mulierem: Paruula quidem
Illa est: facilè nos asportabimus: Si quid nobis (affers,
Magnum id esto quod afferes:
Aperi, aperi fores, inquam, hirundini,
Etenim uetuli non sumus, sed pueruli.

Eam petendę stipis rationem Cleobulus Lindius primus ostendit, cùm Lindi pecuniæ colligendę necessitas vrgeret. At enim, quandoquidem Rhodiarum historiarum mentionem iniecimus, ex amœna Rhodo, quam venustissimus εὔιχθυν [e] Lynceus nominat, ad vos istuc venio, de piscibus aliquid ratiocinaturus. Ergeas Rhodius libris de sua patria, de Phœnicibus qui habitarunt ac frequentarunt insulam quędam præfatus, narrat, Phalanthũ, cùm propè Ialysum, oppidum præsidio teneret munitissimũ, Achæam nomine, commeatúmq; parcè ac temperanter dispensaret, per longum tempus Iphiclo restitisse: oraculum enim è dei cortina redditum fuerat, corui [f] donec albi spectarentur, & in poculis viderentur pisces, ipsum ea regione potiturum. Sperans igitur nunquam id futurum, bellum securiùs ac negligentiùs cùm administraret, Iphiclus quæ Phœnicibus deus responderat à quodam intellexit, insidiatúsque occultè, ex fidelibus amicis Phalanthi quendam, nomine Larcam, euntem aquatum intercipit, initóque fœdere, ac interposita fide, pisciculos è fonte captos iniecit vrnæ, Larcæq; mandauit, vt perlatam aquam in pateram illam effunderet qua Phalantho vinum miscebatur: quod ab eo factum est. Præterea Iphiclus venatus coruos, eos dimisit oblitos gypso: quos Phalanthus

a Cæ... oculos.
b Hera...
c Hirundinare.
d Metagitnione...

Phalanthus cùm aspexisset, ad pocula se contulit, in quibus pisces conspicatus, non amplius in sui potestate regionem futuram credens, legauit ad Iphiclum qui significarent, vltro se abiturum, hac conditione, si excedere tutò permitteretur cum suis [a]. Pollicitus Iphiclus cùm id esset, fraudem hanc Phalanthus est machinatus: Hostiis mactatis, purgatóque earum ventre, aurum & argentum illic abditum exportare furtim conabatur: quod vbi sensit Iphiclus, prohibuit. At eo iusiurandum obiiciēte, quo fidem obstrinxerat efferre se permissurum quidquid in ventre esset, Iphiclus eam fraudem elusit ingenioso astu. Nauibus enim quas dabat ipsi vt auveherentur, detraxit clauum, remos ac vela, & naues se daturum iurasse dixit, aliúdque præterea nihil. Ita Pœnices anxii, consiliíque inopes, multum suarum facultatum defoderunt, locum obsignantes, vt post aliquando reuersi eruerent, multis Iphiclo relictis. Hoc itaque modo pulsis ex ea regione Phœnicibus penes Græcos illarum gentium imperium fuit. Polyzelus, qui in Rhodiacis historiis suis eadem prodidit, scribit, quod oraculum de piscibus & coruis retulimus, soli Phacæ cognitum fuisse, ac eius gnatæ Derciæ: quæ Iphicli amore correpta, & nutricis opera ei desponsa, tum persuasit illi qui ferebat aquam, pisces vt tolleret, & in Phalanthi poculum iniiceret, tum coruos à se dealbatos, vt prouolarent emisit. Creophylus [b] in opere De finibus Ephesiorum tradit, Ephesi conditores dubitātes quo in loco ciuitas esset ædificanda, multum perplexos, ad deum misisse tandem sciscitaturos vbinam oppidulum ponerent, deúmque respondisse, eo loco extruendum, piscis quem ostendisset, agrestísque sus hortaretur. Iam inde fama percrebuit, vbi nunc fons Hypelæos [c] dictus scaturit, & sacer portus est, piscatoribus ad prandium obsonium parātibus exilientem cum pruna piscem quendam in congestam è stramentis & virgultis materiam decidisse, accensáque illa congerie, sub ea latitantem agrestem suem igne perterritum, magnam partem montis, quem Asperum vocāt, cursu peragrasse irruentem: iaculo verò transfixum procubuisse vbi nunc est delubrum Mineruæ, ac ex insula Ephesios, in qua annos vnum & viginti commorati fuerant, anno vigesimo secundo in continentem traiecisse, & in illo aspero monte ac locis quæ ad Corissum spectant, vrbana ædificia inchoasse, Dianæq; templum in foro erexisse, & in portu, Apollinis Pythii. Eiusmodi multa cùm vltro citróque dicerentur, auditus est per vniuersam ciuitatem tibiarum strepitus, cymbalorum sonus, ac insuper tympanorum fremitus, cum multorum qui cantabant vocibus. Celebrabantur enim Parilium [d] dictæ quondam feriæ, nunc Romanas appellant, extructo dicatóque Fortunæ vrbis templo, ab optimo & humanissimo imperatore [e] Hadriano. Eum scilicet diem cum solenni celebritate quotannis festum agunt, non solùm Romani ciues, sed etiam quotquot externi homines tum Romæ sunt. Hîc Vlpianus,

Quidnam hoc est, ô boni uiri?

A Φάλανθος δ᾽ ἰδὼν τοὺς κόρακας, ἐπορεύετο καὶ ἐπὶ τοὺς κρατῆρας. ὡς δὲ καὶ τοὺς ἰχθῦς ἴδεν, ὑπέλαβε τὴν χώραν οὐκ ἔτι αὐτῶν εἶναι, καὶ ἐπεκηρυκεύσατο πρὸς τὸν Ἴφικλον ὑπόσπονδος ὑπεξελθεῖν ἀξιῶν μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. συγκατατεθεμένου δὲ τοῦ Ἰφίκλου, ἐπιτεχνᾶται ὁ Φάλανθος τοιόνδε τι. καταβαλὼν ἱερεῖα καὶ τὰς κοιλίας ἐκκαθάρας, ἐν ταύταις ἐπειρᾶτο ἐξάγειν χρυσίον καὶ ἀργύριον. αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἴφικλος διεκώλυσε. προσφέροντός τε τοῦ B Φαλάνθου τὸν ὅρκον, ὃν ὤμοσεν ἐάσειν ἐξάγεσθαι, ὅτι κατὰ γαστρὸς ἄγονται, ἀντισοφίζεται πλοῖα αὐτοῖς διδοὺς ἵνα ἀποκομισθῶσι, παραλύσας τὰ πηδάλια καὶ τὰς κώπας καὶ τὰ ἱστία, ὁμόσαι φήσας πλοῖα παρέξειν, ἄλλο δὲ οὐδέν. ἐν ἀπορίᾳ δ᾽ οἱ Φοίνικες ἐχόμενοι, πολλὰ μὲν τῶν χρημάτων κατώρυξαν ἐπισημαινόμενοι τοὺς τόπους, ἵνα ὕστερόν ποτε ἀνέλωνται ἀφικόμενοι· πολλὰ δὲ τῷ Ἰφίκλῳ κατέλιπον. ἀπαλλαγέντων οὖν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκ τῆς χώρας τῶν Φοινίκων, κατέσχον C τὰ πράγματα οἱ Ἕλληνες. τὰ δ᾽ αὐτὰ ἱστορήσας καὶ Πολύζηλος ἐν τοῖς Ῥοδιακοῖς, τὰ περὶ ἰχθύων φησὶ, καὶ τῶν κοράκων μόνοι ᾔδεσαν Φάκας, καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Δορκία. αὕτη δ᾽ ἐρασθεῖσα τοῦ Ἰφίκλου, καὶ συνθεμένη περὶ γάμου διὰ τῆς τροφοῦ, ἔπεισε τὸν φέροντα τὸ ὕδωρ, ἰχθῦς ἀγαγεῖν καὶ ἐμβαλεῖν εἰς τὸν κρατῆρα. καὶ αὐτὴ δὲ τοὺς κόρακας λευκάνασα ἀφῆκεν. Κρεώφυλος ἐν τοῖς Ἐφεσίων ὅροις, οἱ τὴν Ἔφεσόν φησι κτίζοντες καὶ πολλὰ ταλαιπωρηθέντες ἀπορίᾳ τόD που, τὸ τελευταῖον πέμψαντες εἰς θεοῦ, ἠρώτων ὅπου τὸ πόλισμα θῶνται. ὁ δὲ αὐτοῖς ἔχρησεν ἐνταῦθα οἰκίζειν πόλιν, ἥν τινα ἰχθῦς δείξῃ, καὶ ὗς ἄγριος ὑφηγήσηται. λέγεται οὖν ὅπου νῦν ἡ κρήνη ἐστὶν Ὕπελαιος καλουμένη, καὶ ὁ ἱερὸς λιμὴν, ἁλιέας ἀριστοποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἰχθύων τινὰ ἀποθορόντα σὺν ἀνθρακιᾷ εἰσπεσεῖν εἰς φορυτὸν, καὶ ἀχθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ λόχμην ἐν ᾗ ἔτυχε σῦς ἄγριος ὤν, ὃς ὑπὸ τοῦ πυρὸς θορυβηθεὶς, ἐπέδραμε τοῦ ὄρους ἐπὶ πολὺ, ὃ δὴ καE λεῖται Τρηχεῖα, καὶ πίπτει ἀκοντισθεὶς ὅπου καὶ νῦν ἐστιν ὁ τῆς Ἀθηνᾶς ναός. καὶ διαβάντες οἱ Ἐφέσιοι ἐκ τῆς νήσου ἔτεα τ᾽ . . . . οἰκήσαντες, τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ κτίζουσι Τρηχεῖαν, καὶ τὰ ἐπὶ Κόρησσον, καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ ἱδρύσαντο, Ἀπόλλωνός τε τοῦ Πυθίου ἐπὶ τῷ λιμένι. τοιούτων ἔτι πολλῶν λεγομένων τότε ἐξάκουστος ἐγένετο κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν αὐλῶν βόμβος καὶ κυμβάλων ἦχος, ἔτι τε τυμπάνων κτύπος μετὰ ᾠδῆς ἅμα γινόμενος. ἐτύF χεν δὲ οὖσα ἑορτὴ, τὰ Παρίλια μὲν πάλαι καλούμενα, νῦν δὲ Ῥωμαῖα, τῇ τῆς πόλεως τύχῃ ναοῦ καθιδρυμένου ὑπὸ τοῦ πάντ᾽ ἀρίστου καὶ μουσικωτάτου βασιλέως Ἀδριανοῦ. ἐκείνην τὴν ἡμέραν κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐπίσημον ἄγουσι πάντες ἑορτὴν οἱ Ῥώμην κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐνεπιδημοῦντες τῇ πόλει. ὁ οὖν Οὐλπιανὸς,

Ἄνδρες ἔφη τί τοῦτο;

[a] ... pro... ibus.

[b] Creophyli Samio lib. 14. Strabo meminit.

[c] Quod oliuis ... fit.

[d] ... decimo ... Maij, ... natalis ... Romæ.

[e] ...

Εἰλαπίν' ἠὲ γάμος, ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστί. A

καί τινος εἰπόντος, ὅτι βαλλίζουσιν οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἅπαντες τῇ θεῷ, ὦ λῷστε, ὁ Οὐλπιανὸς γελάσας ἔφη, καὶ τίς Ἑλλήνων τοῦτο βαλλισμὸν ἐκάλεσεν; δέον εἰρηκέναι κωμάζουσιν οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἅπαντες, ἢ χορεύουσιν, ἢ τί ἄλλο τῶν εἰρημένων. σὺ δὲ ἡμῖν ἐκ γῆς Συβώρας ὄνομα πριάμενος,

Ἀπώλεσας τὸν οἶνον ἐπιχέας ὕδωρ. καὶ ὁ Μυρτίλος ἔφη, ἀλλὰ μὴν καὶ Ἑλληνικώτερον ἀποδείξω σοι τὸ ὄνομα ὦ φίλε, † ἐπεὶ ἡμᾶς. πάντας γὰρ ἐπιστομίζειν πειρώμενος οὐδενὸς μὲν ἀμαθίαν κατέγνως, σαυτὸν δ' ἀποφαίνεις κενώτερον λεβηρίδος. Ἐπίχαρμος, ὦ θαυμασιώτατε, ἐν τοῖς Θεαροῖς μέμνηται τοῦ βαλλισμοῦ, καὶ οὐ μακρὰν ἐστὶ τῆς Σικελίας ἡ Ἰταλία. ἐν οὖν τῷ δράματι οἱ θεωροὶ καθορῶντες τὰ ἐν Πυθοῖ ἀναθήματα, καὶ περὶ ἑκάστου λέγοντες φασὶ καὶ τάδε. λέβητες χάλκεοι κρατῆρες. ὁ δὲ λοιτοις † γάμαν ὑποδέλοις καὶ λωτε βαλλίζοντες ὅσον χρῆμα εἴη. καὶ Σώφρων δὲ ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Νυμφοπόνῳ φησίν, κἤπειτα λαβὼν προεῖχε τοὶ δ' ἐβάλλιζον. καὶ πάλιν, βαλλίζοντες τὸν θάλαμον σκάτους ἐνέπλησαν. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἄλεξις ἐν Κουρίδι φησί,

Καὶ γὰρ ἐπὶ κῶμον ἀνθρώπων ὁρῶ
Πλῆθος προσιόντων, τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν
Ἐνθάδε συνόντων· μὴ γένοιτο μοι μόνῳ
Νύκτωρ ἀπαντῆσαι καλῶς πεπραγόσιν
Ὑμῖν περὶ τὸν βαλλισμόν. οὐ γὰρ ἄν ποτε,
Θοἰμάτιον ἀπενέγκαιμι μὴ φύσας πτερά. D

οἶδα δὲ καὶ ἀλλαχόθι τοὔνομα, καὶ ἀναπεμπασάμενος ἐξοίσω. σὺ δὲ ἡμῖν δίκαιος εἰ λέγειν ὁ καὶ τῶν Ὁμηρικῶν μεμνημένος τούτων,

Τίς δαίς, τίς δὲ ὅμιλος ὅδ' ἔπλετο, τίπτε δέ σε χρεών,
Εἰλαπίν' ἠὲ γάμος ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·

τίνι διαφέρει ἀλλήλων. ἐπεὶ δὲ σιγᾷς, ἐγὼ ἐρῶ. κατὰ γὰρ τὸν Συρακούσιον ποιητὴν τὰ πρὸ τοῦ δύο ἄνδρες ἔλεγον εἷς ἐγὼν ἀποχρέω. Τὰς θυσίας καὶ τὰς λαμπροτέρας παρασκευὰς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ εἰλαπίνας. καὶ τοὺς τούτων μετέχοντας, εἰλαπιναστάς. ἔρανοι δέ εἰσιν αἱ ἀπὸ τῶν συμβαλλομένων εἰσαγωγαί, ἀπὸ τοῦ συνερᾶν E
181 καὶ συμφέρειν ἕκαστον. καλεῖται δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἔρανος καὶ θίασος, καὶ συνιόντες ἐρανισταὶ καὶ συνθιασῶται. καλεῖται δὲ καὶ ὁ τῷ Διονύσῳ παρεπόμενος ὄχλος θίασος, ὡς Εὐριπίδης φησίν,

Ὁρῶ δὲ θιάσους τρεῖς γυναικείων χορῶν.

Τοὺς μὲν οὖν θιάσους ἀπὸ τοῦ θεοῦ προσηγόρευον. καὶ γὰρ αὐτοὺς τοὺς θεοὺς οἱ Λάκωνες σιούς φασι. τὰς δ' εἰλαπίνας ἀπὸ τῆς ἐν αὐταῖς παρασκευῆς γινομένης καὶ δαπάνης. λαφύττειν γὰρ καὶ λαπάζειν τὸ κενοῦν καὶ ἀναλίσκειν. ὅθεν καὶ ἐπὶ τοῦ πορθεῖν τὸ ἀλαπάζειν οἱ ποιηταὶ τάττουσι, καὶ τὰ διαρπαζόμενα κατὰ τὴν λάφυξιν λάφυρα. τὰς δὲ τοιαύτας εὐωχίας Αἰσχύλος καὶ Εὐριπίδης εἰλαπίνας, ἀπὸ τοῦ λελαπάχθαι. F

A *Epulum*[a], *an nuptiæ? conuiuium quidem symbolis paratum id minimè est.*

Respondit aliquis, omnes per ciuitatem in honorem deæ βαλλίζουσι[b], ô probissime vir: Arrisit Vlpianus, ac inquit, Græcorum quis vnquam hanc saltantium hilaritatem βαλλισμὸν nominauit, dicere cũ oporteat, omnes in vrbe κωμάζειν[c], aut χορεύειν[d], aut aliquid aliud ex iis quæ vulgo vsurpantur? Tu verò nobis ex terra subulca vocabulum id mercatus aqua vinum infusa[e] perdidisti. Tum Myrtilus: At planè Græcam esse dictionem illam probabo tibi, B amice, quoniam reprehendis. Omnibus certè qui loquuntur, os obturare dum adniteris, inscitiæ neminem conuincis, teipsum verò Leberide inaniorem esse[f] declaras. Epicharmus Siculus, ô vir in primis admirande, in Theoris[g] meminit τοῦ βαλλισμοῦ: est autem ab Italia dissita non procul Sicilia. In ea fabula Theori, quæ in æde Pythii donaria visebantur contẽplantes, & de singulis verba facientes, hæc aiunt: AEnei lebetes ac crateres. Latonæ verò nuptiæ à Deliis oblatæ, & qui cum loto βαλλίζουσι, quàm egregia opera. Sophron in fabula C cui titulus est Nymphoponos[h], ait:

Deinde acceptam[i] *prætendebat: illi verò* ἐβάλλιζον. (idem rursum:
βαλλίζοντες *genialem thorum oppleuerunt stercore.*

Quin & Alexis in Nouacula:

Etenim comessabundorum hominum uideo
Turbam accedentem, qui boni scilicet ac probi[k]
Huc conuenerunt: dij faxint nunquam ut accidat
Me solum noctu occurrere, cùm ad uotum
βαλλισμὸς[l] *successit uobis: ego meherc ule*
D *Vestem nunquam auferrem, nisi enatis alis.*

Scio & alibi extare illam vocem. Locum ego in memoriam cùm reuocauero, proferam. AEquum verò est, te, qui hos versus ex Homero adduxisti,

Quod conuiuium[m], *quis cœtus ille sit, & ad quem usum:*
Epulum ne est, an nuptialis celebritas? è symbolis quidem minimè paratum est conuiuium:

nobis explicare quid inter se discrepent hæ voces δαίς, ἔρανος, & εἰλαπίνη. Ego equidem, E quoniam taces id edisseram. Nam, vt est apud Syracusium poëtam[n],

Quod anteà dicebant uiri duo,
Adducam ego, idque sufficiet.

Sacrificiorum apparatus splendidos εἰλαπίνας prisci vocabant, ac eorum participes, εἰλαπιναστάς: ἔρανοι verò sunt hominum ad epulas conuentus collata pecunia facti, ἀπὸ τοῦ συνερᾶν καὶ συμφέρειν ἕκαστον, inde appellati, quòd viritim quisque pecuniam numeret ac pendat. Ἐράνους etiam θιάσους vocant, & ἐρανιστάς, qui coëunt in eiusmodi conuiuia, & συνθιασώτας. Thiasum F etiam nominant turbam quæ sequitur Bacchum: quo significatu dixit EVripides,

Thiasos uideo tres chororum muliebrium.

Thiasos istos ab appellatiõne dei quẽ Lacones σιὸν vocãt, nominarũt, εἰλαπίνας verò à sumptu & apparatu qui in illis fit: λαφύττειν[o] enim, siue λαπάζειν, impẽdere ac inanire est, vnde pro deprædari poëtæ ἀλαπάζειν vsurpant, & quæ in ea vastatione diripiuntur, λάφυρα, id est, prædam ac spolia, dicunt: epula verò huiusmodi εἰλαπίνας AEschylus & EVripides, ἀπὸ τοῦ λελαπάχθαι.

nominant: λάπτειν verò τροφὴν, est cibum concoquere: & λαγαρὸν γίνεσθαι, inaniri. A dictione λαγαρὸς formatæ duæ sunt, nempe λαγὼν & λάγανον [a]: à λαπάττω verò, λαπάρα [b]. Est autem λαφύττειν, abundè multúmque vacuare, ac exinanire: δαπανᾶν verò, id est, sumptum facere, ἀπὸ τοῦ δάπτειν dicitur, vnde vox etiam δαψιλῶς dicitur. δάψαι autē & καρδάψαι est ferarū modo, auiditate insatiabili, vorare. Homerus [c]:

Hunc profectò aues canésque κατέδαψαν [d].

Εὐωχίας quidem, non ἀπὸ τῆς ὀχῆς, quo vocabulo indicatur alimentum, nuncuparunt, sed quòd in iis rectè [e] omnia fierent. Nam ad epulas cōuenientes, primùm deos venerabātur, deinde ad animi remissionem ac hilaritatem sese traducebant, potionem quidem τὸ μέθυ [f] appellantes, eiúsq; largitorem deum Methymnæū, Lyæum, Euium, Icium [g]: quemadmodum & ἱλαρὸν, minimè tristem hominem, sed cum comitate grauem. Deum autem cùm ἵλεων, id est, sibi propitium esse cuperent, ἴη ἴη [h] acclamabant, locum in quo hæc scribebantur ἱερὸν, id est, templum vocantes. Quòd verò ἵλεων & ἱλαρὸν eadē vocabuli notione dicerent, ostendit Ephippus, in fabula quam Negotiationē inscripsit, de quodam scorto loquens,

Deinde molestia si quis nostrûm afficitur,
Ingredientem assentatione demulcet blanda,
Osculatúrque, non ore compresso
Tanquam hostis, sed passerculorum instar
Hianti: cantillans deinde consolatur,
Protinus ἱλαρὸν facit, molestiam
Abstergit omnem, redditque ἵλεων.

Prisci verò humana figura deos exprimentes, festas celebritates instituerunt. Nam cùm illi perspicerent, à fruendis voluptatibus abstinere non posse hominum desideria, assuescerēque illarum temperato ac honesto vsui vtile esse, ac conducibile, tempora præfinierūt quibus prius diis sacrificarent, deinde ad animi se remissionem & laxamentum verterent, vt dum putaret quisque ad primitias, & libationes deos venire, in iis verecundè ac pudenter versaretur. Itaque Homerus ait:

Odyss. a. *Venit autem Pallas*
Occursura sacris. ac rursum: *Neptunus* [i]
Ad AEthiopas transierat procul semotos
Iliad. *Obuius futurus taurorum & agnorum hecatombis.* præterea Iuppiter [k]:
Ad epulum heri profectus est: illúmque dij sunt omnes secuti.

Quin vel si annosus quispiam intersit, vel instituto vitæ grauis & benè moratus, pudet omnes coram eo quidquam vel dicere vel facere quod inhonestum ac indecorum sit, &, quemadmodum Epicharmus inquit,

At tacere bonum: adsunt enim præstantiores.

Cùm igitur deos prope sibi adesse crederent, modestè ac honestè festos dies transigebant. Quin, nec antiquis mos fuit accumbere, verùm sedentes epulabantur: nec ad temulentiam vsque bibere, sed cùm

Libassent [l], *& bibissent, quantum animus iusserat,*
Domum quisque redibat:

At nostro sæculo qui sacrificare se diis fingunt, conuocatis ad sacra sua maximè necessariis & amicis, liberis suis malè imprecantur,

A λάπτειν δὲ τὴν τροφὴν ἐκπέπτειν, καὶ κενούμενον λαγαρὸν γίνεσθαι· ὅθεν ἀπὸ μὲν τοῦ λαγαροῦ ἡ λαγὼν, ὥσπερ καὶ λάγανον. ἀπὸ δὲ τοῦ λαπάττειν λαπάρα. λαφύττειν δέ ἐστι, τὸ δαψιλῶς καὶ ἐπὶ πολὺ λαπάττειν καὶ ἐκκενοῦν. τὸ δὲ δαπανᾶν ἀπὸ τοῦ δάπτειν λέγεται. καὶ τοῦτο δὲ τοῦ δαψιλοῦς ἔχεται, διόπερ ἐπὶ τῶν ἀπλήστως καὶ θηριωδῶς ἐσθιόντων τὸ δάψαι, καὶ δαρδάψαι. Ὅμηρος,

Τὸν δ' ἄρα κύνες τε καὶ οἰωνοὶ κατέδαψαν.

B τὰς δ' εὐωχίας ἐκάλουν οὐκ ἀπὸ τῆς ὀχῆς, ἥ ἐστι τροφὴ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κατὰ ταῦτα εὖ ἔχειν, εἰς ἃς δὴ συνιόντες, οἱ τὸ θεῖον τιμῶντες, καὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ ἄνεσιν αὑτοὺς μεθιέντες, τὸ μὲν ποτὸν μέθυ, τὸν δὲ τοῦτο δωρησάμενον θεὸν, Μεθυμναῖον καὶ Λυαῖον καὶ Εὔιον καὶ Ἰήιον προσηγόρευον: ὥσπερ καὶ τὸν μὴ σκυθρωπὸν καὶ σύννουν ἱλαρόν. διὸ καὶ τὸ δαιμόνιον ἵλεων ἠξίουν γίνεσθαι, ἐπιφωνοῦντες ἴη ἴη. ὅθεν καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ταῦτα ἔπραττον, ἱερὸν ὠνόμαζον. ὅτι δὲ τὸν αὐτὸν

C ἵλεων καὶ ἱλαρὸν ἔλεγον, δηλοῖ Ἔφιππος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Ἐμπολή. περὶ ἑταίρας δέ τινος λέγει,

Ἔπειτ' ἐάν γ' εἰσιόντ' ἐάν λυπούμενος
Τύχῃ τις ἡμῶν ἐκολάκευσεν ἡδέως·
Ἐφίλησεν, οὐχὶ συμπιέσασα τὸ στόμα
Ὥσπερ πολέμιος, ἀλλὰ τοῖσι στρουθίοις
Χασκοῦσα ὁμοίως ἦσε παρεμυθήσατο.
Ἐποίησέ θ' ἱλαρὸν εὐθέως, ἀφεῖλέ τ' ἂν
Αὐτοῦ τὸ λυποῦν, κἀπέδειξεν ἵλεων.

D Οἱ δ' ἀρχαῖοι καὶ τοὺς θεοὺς ἀνθρωποειδεῖς ὑποστησάμενοι καὶ τὰ περὶ τὰς ἑορτὰς διέταξαν. ὁρῶντες γὰρ ὡς τὰς μὲν ἐπὶ τὰς ἀπολαύσεις ὁρμὰς οὐχ οἷόν τε τοὺς ἀνθρώπους ἀποστῆσαι, χρήσιμον δὲ καὶ συμφέρον τοῖς τοιούτοις εὐτάκτως καὶ κοσμίως ἐθίζειν χρῆσθαι, χρόνον ἀφορίσαντες, καὶ τοῖς θεοῖς προθύσαντες, οὕτω μεθῆκαν αὐτοὺς εἰς ἄνεσιν: ἵν' ἕκαστος ἡγούμενος ἥκειν τοὺς θεοὺς ἐπὶ τὰς ἀπαρχὰς, καὶ τὰς σπονδὰς μετὰ αἰδοῦς τὴν συνουσίαν ποιῆται. Ὅμηρος γοῦν

E φησὶν, ἦλθε δ' Ἀθήνη
Ἱρῶν ἀντιόωσα. καὶ ὁ Ποσειδῶν,
Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας
Ἀντιόων ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἑκατόμβης.

καὶ ὁ Ζεὺς,

Χθιζὸς ἔβη μετὰ δαῖτα, θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἕποντο.

Κἂν ἄνθρωπος δέ που παρῇ πρεσβύτερος, καὶ τῇ προαιρέσει σπουδαῖος, αἰδοῦνται λέγειν τι τῶν ἀσχημόνων ἢ καὶ πράττειν, ὡς καὶ Ἐπίχαρμός που

F φησὶν, ἀλλὰ σιγῆν ἀγαθὸν ὅκκα παρέοντι κάρρονες. ὑπολαμβάνοντες οὖν τοὺς θεοὺς πλησίον αὐτῶν εἶναι, τὰς ἑορτὰς κοσμίως καὶ σωφρόνως διῆγον. ὅθεν οὔτε κατακλίνεσθαι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔθος, ἀλλὰ δαίνυνθ' ἑζόμενοι. οὐ δ' εἰς μέθην πίνειν,

Αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσάν τ' ἔπιόν θ' ὅσον ἤθελε θυμὸς, Ἔβαν οἶκόνδε ἕκαστος. οἱ δὲ νῦν προσποιούμενοι θεοῖς θύειν, καὶ συγκαλοῦντες ἐπὶ τὴν θυσίαν τοὺς φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους,

καταφέρονται μὲν τοῖς τέκνοις, λοιδοροῦνται δὲ ταῖς γυναιξί, καταμυλλίζουσι τοὺς οἰκέτας, ἀπειλοῦσι τοῖς πολλοῖς, μονονουχὶ τὸ τοῦ Ὁμήρου λέγοντες. A

Νῦν δ' ἔρχεσθ' ἐπὶ δεῖπνον ἵνα ξυνάγωμεν Ἄρηα.

ἐπὶ νοῦν οὐ λαμβάνοντες τὰ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ τὸν Χείρωνα πεποιηκότος, εἴτε Φερεκράτης ἐστὶν, εἴτε Νικόμαχος ὁ ῥυθμικὸς, ἢ ὅστις δή ποτε.

Μηδὲ σύγ' ἄνδρα φίλον καλέσας ἐπὶ δαῖτα θάλειαν
Ἄχθου ὁρῶν παρεόντα. κακὸς γὰρ ἀνὴρ τόδε ῥέζει. B
Ἀλλὰ μάλ' εὔκηλος τέρπου φρένα, τέρπε τ' ἐκεῖνον.

Νῦν δὲ τούτων μὲν οὐδ' ὅλως μέμνηνται. τὰ δὲ ἑξῆς αὐτῶν ἐκμανθάνουσιν, ἅπερ πάντα ἐκ τῶν εἰς Ἡσίοδον ἀναφερομένων μεγάλων Ἠοίων, καὶ μεγάλων Ἔργων παρῴδηται,

Ἡμῶν δ' ἤν τινα τίς καλέσῃ θύων ἐπὶ δεῖπνον
Ἀχθόμεθ' ἢν ἔλθῃ καὶ ὑποβλέπομεν παρεόντα
Χ' ὅτι τάχιστα θύρας ἐξελθεῖν βουλόμεθ' αὐτόν.
Εἶτα γνούς πως τοῦθ' ὑποδεῖται, κᾆτά τις εἶπε C
Τῶν ξυμπινόντων. ἤδη σύ τι οὐχ ὑποπίνεις;
Οὐχ ὑπολύσει ....
Αὐτόν; ὁ δ' ἄχθεται αὐτὸς ὁ θύων
Τῷ κατακωλύοντι καὶ εὐθὺς ἔλεξ' ἐλεγεῖα
Μηδένα μήτ' ἀέκοντα μένειν κατέρυκε παρ' ἡμῖν,
Μήθ' εὕδοντ' ἐπέγειρε Σιμωνίδη. οὐ γὰρ ἐπ' οἴνοις
Τοιαῦτα λέγομεν δειπνίζοντες φίλον ἄνδρα.

Ἔτι δὲ καὶ ταῦτα προστίθεμεν,

Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελον εἶναι, D
Ἐκ κοινοῦ πλείστη τε χάρις δαπάνη τ' ὀλιγίστη.

καὶ θύοντες μὲν τοῖς θεοῖς ὀλίγιστα εἰς τὰς θυσίας καὶ τὰ τυχόντα δαπανῶμεν, ὥσπερ ὁ καλὸς Μένανδρος ἐν τῇ Μέθῃ παρίστησιν.

Εἶτ' οὐχ ἅπαντα πράττομεν καὶ θύομεν,
Ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν ἠγορασμένον
Δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα.
Αὐλητρίδας δὲ καὶ μύρον καὶ ψαλτρίας,
Μενδαῖον, Θάσιον, ἐγχέλεις, τυρὸν, μέλι,
Μικροῦ τάλαντον γίνεταί τε κατὰ λόγον. E
Δραχμῶν μὲν ἀγαθῶν ἄξιον λαβεῖν δέκα
Ἡμᾶς, ἐὰν καλλιερηθῇ τοῖς θεοῖς.
Τούτων δὲ πρὸς ταῦτ' ἀνελεῖν τὴν ζημίαν,
Πῶς οὐχὶ τὸ κακὸν τῶν ἱερῶν διπλάζεται.
Ἐγὼ μὲν οὖν ὤν γε θεὸς οὐκ εἴασα
Τὴν ὀσφῦν, ἂν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐπιθεῖναί ποτε,
Εἰ μὴ καθήγιζέ τις ἅμα καὶ τὴν ἔγχελυν,
Ἵνα Καλλιμέδων ἀπέθανεν εἷς τῶν συγγενῶν.

Ὀνομάζουσι δ' οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἐπιδόσιμα τινὰ δεῖπνα, ἅπερ Ἀλεξανδρεῖς λέγουσιν ἐξ ἐπιδομάτων. Ἄλεξις γοῦν ἐν τῷ Εἰς τὸ Φρέαρ φησί, F
182

Νυνί τέ μοι
Ὁ δεσπότης προὔπεμψεν οἴνου κεράμιον
Τῶν ἔνδοθεν κομιοῦντ' ἐκεῖθεν. μανθάνω.
Ἐπιδόσιμον παρὰ τἄλλα τοῦτ' ἔσται. φιλῶ
Αἰθηλικὴν γραῦν.

Καὶ Κρώβυλος ἐν Ψευδυποβολιμαίῳ,

conuiciantur vxoribus, obiurgant domesticos, seruis interminantur, tantumnon Homeri hæc dicentes:

Ad cœnam modo uenite pugnam ut conseramus:

haud secum reputantes quæ scripta sunt ab eo qui Cheironem composuit, siue is fuerit Nicomachus rhythmicus [a], siue Pherecrates, siue alius quiuis:

Ad lautum conuiuium amicum si accersas,
Tantisper dum præsentem uidebis, ne unquam stomachator: improbus hoc uir facit:
Sed mente ualde lætus esto, illúmque exhilara.

Horum quidem nihil prorsus memoria tenēt, at quæ subiungam deinceps ediscunt, ad imitationem illorum omnino scripta quæ Hesiodo tribuuntur in libro Dierum ac operum, & Magnarum Eoëarum [b]:

Nostrum quendam ad cœnam, dum sacris operatur, si quis inuitet,
Quòd ueniat ægrè fert, præsentem limis ac deiectis oculis intuetur.
Et quàm citissimè foribus ille ut exeat, optat.
Id autem conuiua postea quam nouit, consuetudinem reformidat: tum uero aliquis
E compotoribus, inquit: hunc iam cur à metu non liberas?
Conuiuator sic reprehensus ei sucenset,
Qui ne id faciat, prohibere conatur, statimq; ait,
Nullū apud nos inuitum detine, maner eue coge,
Dormientem nullum experrige, ô Simonides: domi
Cœnam cùm paramus, amicum esse uirum eiusmodi [c] non dicimus.

Versibus istis nos præterea hæc addemus:

Conuiuio multi cùm adsunt hospites, ne id displiceat,
Inde gratia plurima comparatur, cum minimo sumptu.

Nos equidem cùm diis sacra facimus, quod Menander hortatur in Temulentia, ad sacrificium quamminimum impendimus, nec id exquisitum:

Tum etiam, omnia non agimus, dijs
Cùm sacrificamus. Emptam
Drachmis decem ouiculam non aspernandā duco:
Tibicinæ, unguenta, fidicinæ,
Mendæum [d], Thasium, anguillæ, caseus, mel
Propemodum, subducta ratione, talento constant:
Integris cùm habere drachmis decem
Nos possimus, quo faustis & prosperis extis litemus.
Præter hæc [e] illorum [f] qui iacturam fecerit
Ei nonne duplicabitur damnum quod sacrorum caussa patimur?
Ego sanè si deus sim, nunquam permiserim
Victimæ lumbum aræ imponi meæ:
Nisi anguillam simul consecrent.
Pro qua unus ex cognatis meis Callimedō [g], mortem non recusaret.

Cœnas etiam quasdam prisci nominarunt ἐπιδοσίμους [h], quas Alexandrini vocant ἐξ ἐπιδομάτων [i]. Alexis in fabula cuius titulus est Ad puteum:

A. Nunc herus ad me
Quendam præmisit è domesticis, qui uini
Huc lagenam afferret. B. Rem intelligo:
Præter alia hoc ἐπιδόσιμον est futurum: amo
Prouidam illam anum.

Crobylus in Falso supposititio:

Laches ego tibi adſum: rem promoue
De qua me interrogabas: Philumena
Cuius gratia heri nolentem me coëgiſti bibere
Cyathos duodecim, noſtro interſit conuiuio:
Non deſunt τὰ ἐπιδόσιμα.

Veteribus quoque notæ fuerunt è ſportulis [a] cœnæ, quas Pherecrates in Mari ſeu Obliuioſo his verbis ſignificat:

Cœnam cùm in ſportula præparaſſet,
Ad Ophellum [b] *ibat.*

Hinc liquet è ſporta cœnã vocari, cùm cœna parata ſibi quiſpiam, & in ſporta recondita ad alium proficiſcitur cum eo cœnaturus. Syndeipnon [c] pro conuiuio Lyſias dixit in oratione qua cædis accuſat Micinum. Eum namque ad ſyndeipnon inquit accitũ fuiſſe. Plato quoque in eo ſignificatu ſic vſurpat: Iis qui ſyndeipnon ſtruxerant. Ariſtophanes in Gerytade:

In ſyndeipnis laudans Aeſchylum.

Itaque Syndeipnon, tragœdiam Sophoclis, neutro genere quidam cenſent appellandã [d]. Sunt & quædam cœnæ συναγώγιμοι [e], vt apud Alexin in Elegantiæ ſtudioſo, ſeu Nymphis:

Accumbe, & illas aduoca:
cœnam ſynagogimon celebramus: uerùm probe ſcio
Iampridem moribus ac ingenio eſſe te Cymini ſectorem [f].

Ephippus in Geryone:

Cœnam ſynagogimon ſorte diſtribuunt.

συνάγειν quoque verbum in vſu olim fuit, pro eo quod eſt viciſſim compotare ac mutitare, & pro conuiuio, συναγώγιον. Menander in Venali:

Et nunc horum cauſſa priuatim συνάγουσι [g].

Idem poſtea deinceps:

Expleuit συναγώγιον.

Fortaſsis verò conuiuium illud eſt, quod è ſymbolis vocant. At quæ συμβολαὶ fuerint, oſtendit Alexis in Mandragorizomena [h], his verbis:

A. Veniam igitur, ſymboláſque afferam ſimul.
B. Quas ſymbolas? Chalcidenſes tænias,
Et alabaſtros [i], *ſymbolas uocant, ô uetula.*

Argiui, vt in ſuis commentariis Hegeſander ait, Symbolam nuncuparunt pecuniam, quæ à potantibus cõferretur in ſumptum conuiuii: & portionem cuique tributam, αἶσαν. Quoniã verò ad finem perductus eſt hic liber, ô amice Timocrates, noſtram hîc orationem deſinere haud intempeſtiuum eſt, ne, quod Empedocles inquit, piſces nos aliquando fuiſſe quiſpiam exiſtimet. Scribit enim naturalium ille rerum interpres,

Iam ego puer, puelláque fui,
Frutex, auis, & è mari coctus piſcis.

A Λάχης ἐγὼ δὲ πρὸς σὲ πρόαγε. ποῖ;
Ὅπου μ' ἐρωτᾷς; ὡς Φιλουμένην, παρ' ᾗ
Τἀπιδόσιμ' ἡμῖν ἐστιν ἧς ἐχθὲς πιεῖν
Κυάθους ἑκατὸν ἐβιάσω σὺ δώδεκα.

Οἶδασι δὲ οἱ ἀρχαῖοι καὶ τὰ νῦν καλούμενα ἀπὸ σπυρίδος δεῖπνα. ἐμφανίζει δὲ Φερεκράτης περὶ τούτων ἐν Ἐπιλήσμονι ἢ Θαλάσσῃ οὕτως.

Συσκευασάμενος δεῖπνον ἐν τῇ σπυρίδι,
Ἐβάδιζεν ὡς πρὸς Ὠφέλην.

τοῦτο δὲ σαφῶς δηλοῖ τὸ ἀπὸ σπυρίδος δεῖπνον, ὅταν τις αὐτὸς
B αὐτῷ σκευάσας δεῖπνον, καὶ συνθεὶς εἰς σπυρίδα παρά τινα δειπνήσων ἴῃ. σύνδειπνον εἴρηκεν ἐπὶ συμποσίου Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Μικίνου φόνῳ· φησὶ γὰρ ἐκεῖνον ἐπὶ τὸ σύνδειπνον κεκλημένον. καὶ Πλάτων δέ φησι τοῖς τὸ σύνδειπνον ποιησαμένοις, καὶ Ἀριστοφάνης Γηρυτάδῃ, ἐν τοῖς συνδείπνοις ἐπαινῶν Αἰσχύλον διόπερ τινὲς καὶ τὸ Σοφοκλέους δρᾶμα κατὰ τὸ οὐδέτερον ἐπιγράφειν ἀξιοῦσι Σύνδειπνον, καλοῦσι δέ τινα καὶ συναγώγιμα δεῖπνα, ὡς Ἄλεξις ἐν Φιλοκάλῳ, ἢ Νύμ-
C φαις,

Κατάκεισο κἀκείνας κάλει
Συναγώγιμον ποιῶμεν. ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι
Κυμινοπρίστης ὁ τρόπος ἐστί σου πάλαι.

καὶ Ἔφιππος ἐν Γηρυόνῃ, καὶ συναγώγιμον συμπόσιον ἐπικληροῦσιν. ἔλεγον δὲ συνάγειν, καὶ τὸ μεθ' ἀλλήλων πίνειν, καὶ συναγώγιον τὸ συμπόσιον. Μένανδρος ἐν Πιμπραμένῃ,

Καὶ νῦν ὑπὲρ τούτων συνάγουσι κατὰ μόνας.

εἶθ' ἑξῆς ἔφη,

D Ἐπλήρωσέν τε τὸ συναγώγιον.

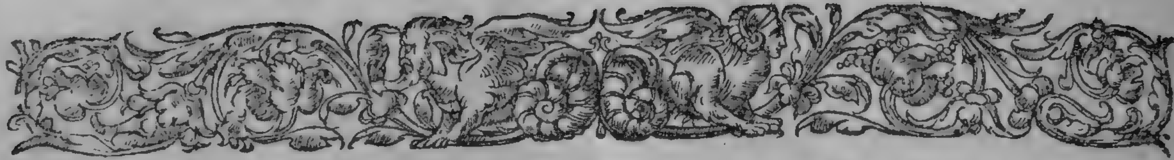
Μήποτε δὲ τοῦτ' ἐστιν τὸ ἀπὸ συμβολῶν καλούμενον; τίνες δ' εἰσὶν συμβολαί, αὐτὸς Ἄλεξις ἐν Μανδραγοριζομένῃ σημαίνει διὰ τούτων,

Ἥξω φέρουσα συμβολὰς τήνδ' ἅμα.
Πῶς συμβολάς; τὰς ταινίας οἱ Χαλκιδεῖς,
Καὶ τοὺς ἀλαβάστους συμβολὰς καλοῦσι γραῦ.

Ἀργεῖοι δ', ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασί φησιν Ἡγήσανδρος, γράφει δ' οὕτως, τὴν συμβολὴν τὴν εἰς τὰ συμπόσια ὑπὸ τῶν πινόντων εἰσφερομένην Ἀργεῖοι χῶν καλοῦσι· τὴν δὲ μερίδα, αἶσαν. οὐκ
E ἀνάρμοστιν δὲ καὶ τούτου τοῦ συγγράμματος τέλος εἰληφότος ἑταῖρε Τιμόκρατες, αὐτοῦ καταπαῦσαι τὸν λόγον, μὴ καὶ ἡμᾶς τις οἰηθῇ κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα ἰχθῦς ποτε γεγονέναι. φησὶ γὰρ ὁ φυσικὸς,

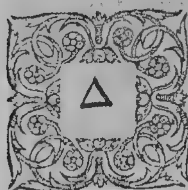
Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κοῦρη τε κόρος τε,
Θάμνος τ' οἰωνός τε, καὶ ἐξ ἁλὸς ἔμπορος
ἰχθύς.

[a] Eraſm. adag. [illegible] ſportula cœnare.
[b] Ab hictis O[phello] [illegible] fit [illegible] Oſellũ [illegible] ruſticum [illegible], ſed [illegible] ſapienté. [illegible] Cicero in [illegible].
[d] Vt conuiuium [illegible], non [illegible].
[e] Collatitiæ: niſi [illegible] collatis [illegible].
[f] Eraſm. adag. Cymini ſector [illegible] parci [illegible].
[g] [illegible] agitur [illegible].
[h] Vel Mandragora ſoporoſa, [illegible].
[i] Vnguentaria [illegible].

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ
βιβλίον ἔννατον.

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM
liber nonus.

A ΔΟΡΠΟΥ δ' ἐξαῦθις μνησώμεθα· χερσὶ δ' ἐφ' ὕδωρ
Χευάντων. μῦθοι δὲ καὶ ἠῶθεν περ ἔσονται, ἐμοί τε καὶ σοὶ
ὦ Τιμόκρατες. περιενεχθέντων γὰρ κωλεῶν, καί τινος εἰπόντος εἰ τακεραί εἰσιν; παρὰ τίνι κεῖται καὶ τὸ τακερόν; ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη. καὶ σίναπι δὲ τίς εἴρηκε τὸ νάπυ; ὁρῶ γὰρ ἐν παροψίσι περιφερόμενον μετὰ τῶν κωλεῶν. οἶδα γὰρ καὶ οὕτως λεγόμενον κωλεὸν ἀρσενικῶς καὶ οὐχ ὡς οἱ ἡμεδαποὶ Ἀθηναῖοι μόνον θηλυκῶς. B Ἐπίχαρμος γοῦν ἐν Μεγαρίδι φησὶν, ὄρεα, τυρίδιον, κωλεοὶ, σφόνδυλοι, τῶν δὲ βρωμάτων οὐδὲ ἕν. καὶ ἐν Κύκλωπι, χορδαί τε ἁδὺ ναὶ μὰ Δία χ' ὁ κωλεός. μάθετε δὲ καὶ τοῦτο παρ' ἐμοῦ ὦ σοφώτατοι. ὅτι νῦν ὁ Ἐπίχαρμος καὶ χορδὴν ὠνόμασεν ἀείποτε ὀρύαν καλῶν. καὶ ἅλας δὲ ἡδυσμένους ὁρῶ ἐν ἄλλαις παροψίσιν. ἀνηδύντων δὲ ἁλῶν πλήρεις οἱ κυνικοὶ παρ' οἷς κατὰ τὸν Ἀντιφάνην, λέγει δ' ἐν Κωρύκῳ τις ἄλλος κύων,

Τῶν θαλαττίων δ' ἀεὶ
Ὄψον ἔνεχ' ὁ μὲν διατελοῖς δὲ τοῦτο ἅλα, ἐπὶ δὲ C
Τούτοις πίνομεν οἰνάριον εἶδος νὴ Δί' οἰκίας
Πόσειδον, οἷος τοῖς παροῦσι συμφέρει
Ἅπαξ ἅπασιν ὀξυβάφῳ ποτηρίῳ.

Ὁρῶ δὲ καὶ μετ' ὄξους ἀναμεμιγμένον γάρον. Οἶδα δὲ ὅτι νῦν τινες τῶν Ποντικῶν ἰδίᾳ καθ' αὑτὸ κατασκευάζονται ὀξύγαρον. πρὸς ταῦτα ἀπαντήσας ὁ Ζωΐλος ἔφη. Ἀριστοφάνης ὦ οὗτος ἐν Λημνίαις τὸ τακερὸν ἔταξεν ἐπὶ τοῦ τρυφεροῦ, λέγων οὕτως.

Λῆμνος κυάμους τρέφουσα τακεροὺς καὶ καλούς. D

καὶ Φερεκράτης Κραπατάλοις.

Τακεροὺς ποιῆσαι τοὺς ἐρεβίνθους αὐτόθι.

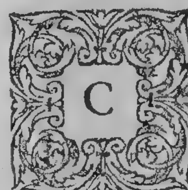
Σίνηπι δ' ὠνόμασε Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος ἐν μὲν Θηριακοῖς οὕτως, Ἠμὲν ἢ σικύην χαλκήρεα ἠὲ σίνηπι. ἐν δὲ τοῖς Γεωργικοῖς,

Σπέρματά τ' ἐνδάκνοντα σινήπιος.

καὶ πάλιν,

Κάρδαμον ἀγρόν τε μελάμφυλλόν τε σίνηπι.

Κράτης δ' ἐν τοῖς Περὶ τῆς Ἀττικῆς λέξεως, Ἀριστοφάνην παρατίθεται λέγοντα,

A COENAE[a] *rursus mentionem faciemus, in manus aquam*
Fundant: ad auroram usque futurum est colloquium
Tibi, ac mihi, ô Timocrates.

Nam cùm pernæ circumferrentur, & rogasset quidam, an essent τακεραὶ[b], id est, coctura liquatæ, apud quem extat vox τακερὸς, inquit Vlpianus? item, quis pro sinapi Napy dixit? nam in lancibus cum pernis id video portari. Scio quoque in hoc significatu masculino genere τὸ κωλεὸν dici. Epicharmus in Megaride:

B *Oryæ, caseolus, κωλεοὶ, verticilli: edule verò nihil.*

Idem in Cyclope:

Chordæ per Iouem lautæ, ac κωλεός.

Hoc autem ex me discite, ô sapientissimi viri, Epicharmũ χορδὴν hoc loco dixisse, quod alibi perpetuò vocat ὀρύαν[c]. Aspicio quoque & salem condimentarium in aliis patinis. Inconditi quidẽ salis pleni sunt Cynici, apud quos, vt Antiphanes in Coryco ait, canis quispiam hæc loquitur:

A. Marinis semper aliȷs
Obsoniȷs, & assiduè salem hic inspergit, C
Deinde nos uillum bibimus, uernaculum, & per Iouem insuaue.
B. Proh Neptune. A. Idque bibendum omnibus qui adsunt præbet,
Semel tantùm, & poculo non maiore, quàm est cochlear.

Conspicio & mixtum cum aceto garum. Ponticorum certè quosdam priuatim ac seorsim Oxygarum parare non me fugit. Excepit Vlpiani hunc sermonem Zoïlus, & ait: Aristophanes, heus tu, in Lemniis, τακερὸν dixit pro molli, tenero, ac delicato, his verbis,

D *Lemnos quæ τακερὰς fabas alit, & amplas.*

Pherecrates in Crapatalis:

Τακερὰ ibidem cicera facere.

Dictione Sinapi vsus est Nicander Colophonius in Theriacis, ad hunc modum:

Et uel cucurbitulam æneam, uel sinapi.

Idem in Georgicis:

Mordaxque semen sinapi.

& alibi:

Nasturtium uernum, foliȷs nigrísque sinapi.

Crates libris de Atticis vocabulis Aristophanis citat hunc locum:

a Co…
b D… cis … Vi… 3.29. V…
c Ab… ne R… xere … hira…

Sinapi respexit, & frontem contraxit. A
vt est apud Seleucum libris de Græcæ linguæ proprietate. Est autem versus is ex Equitibus ad hunc modum legendus:

Respexit Napy [a]:

nullus enim Atticorum Sinapi dixit. Vtrique verò sua est ratio, ac interpretatio. Νάπυ etenim quasi νάφυ dicitur, quia φύσεως ἐστέρηται, velut Aphya, id est, quia ob paruitatum natura [b] priuatum sit. Sinapi verò, ὅτι σίνεται τὰς ὦπας τῇ ὀδμῇ, quia olfactu lædit oculos, vt & κρόμμυον, id est cepa, ὅτι κόρας μύουσι, quia nos oculos claudamus, dum admouetur. Xenarchus comicus B in Scythis,

Malum quidem hoc, malum amplius non est: filiola namque mea
Peregrinæ mulieris gratia σεσινάπικεν, id est, *sinapi conspersit.*

Salis & aceti meminit lepidus Aristophanes, quo loco de Sthenelo tragico verba facit, ad hunc modum:

Stheneli quidem orationem aceto vel candido sale
intinctam ego utcunque comesse possim:

Nos igitur, ô lepide vir, tibi percontanti hæc C copiosiùs explanauimus: te verò iam par est nobis ostendere apud quem pro vase πάροψις legatur. nam pro vario quodam obsonio, iam præparato, & iucundo, legi scio apud Platon. in Festis, ad hunc modum:

Vnde foret maza, unde paropsides.

Idem hac significatione protulit in Europa, longa oratione, cuius hæc velut abscissa pars est,

A. Dormit quidem uxor iners. B. Rem noui.
A. Peruigiles autem sunt paropsides D
Solæ, ad uoluptatem longè præstantiores,
Illis si quis frui nouerit. B. Vbi uerò sunt hæ paropsides,
Per deos te quæso?

Idem in Phaone:

Aliena res similes est paropsidibus:
Nam ubi pauco tempore delectauit, statim absumitur.

Aristophanes in Dædalo:

Mulieribus [c] *omnibus eodem prorsus modo,*
Vt paropsis, adulter est paratus.

Conticescente Vlpiano, At ego, Leonides inquit, cùm adhuc obstinatè siluerim, pro meo E iure possum iam aliquid differere,

Multus (quod inquit Euenus Parius) mos est,
omnibus de rebus ex æquo contradicere.
Non autem mos rectè contradicere.

Qui verò illo vitio laborant, hac priscorum sententia sat castigantur,

Illa quidem tibi sic esse uidetur [d], *hæc uerò mihi,*
Prudentes & circumspectos, si quis bene dicat, in
suam citissimè sententiam flexerit:
Quoniam facillimè res ipsas intelligunt.

De vase igitur, ô amice Myrtile, tuum enim sermonem ego tibi præripio, Antiphanes di- F xit in Bœotio,

Quæ acciuerat apponit in paropside.

Alexis in Hesione,

Vt uidit mensam [e] *homines intro duos*
Gestantes, uariarum paropsidum,
Apparatu grauem, non amplius me conspiciens.

Operum, quæ Magneti adscribuntur, autor, in primo Bacchho:

Et hæc quidem malorum paropsides [f].

Καὶ βλέπε σίναπι, καὶ τὰ πρόσωπ' ἀνέσπασε.
καθά φησι Σέλευκος ἐν τοῖς περὶ Ἑλληνισμοῦ. ἔστι δ' ὁ στίχος ἐξ Ἱππέων καὶ ἔχει οὕτως κἄβλεψε νάπυ. οὐδεὶς δ' Ἀττικῶν σίναπι ἔφη. ἔχει δὲ ἑκάτερον λόγον· νάπυ μὲν γὰρ, οἷον νάφυ. ὅτι ἐστέρηται φύσεως. ἀφυὲς γὰρ καὶ μικρὸν, ὥσπερ καὶ ἡ ἀφύη. σίναπι δὲ, ὅτι σίνεται τοὺς ὦπας ἐν τῇ ὀδμῇ. ὡς καὶ τὸ κρόμμυον, ὅτι τὰς κόρας μύομεν. Ξέναρχος δὲ ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Σκύθαις ἔφη,

Τουτὶ τὸ κακὸν οὐκ ἔστ' ἔτι κακὸν τὸ θυγάτριον τέ μου
Σεσινάπηκεν διὰ τῆς ξένης.

Ἁλῶν δὲ καὶ ὄξους μέμνηται ὁ καλὸς Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς περὶ Σθενέλου τοῦ τραγικοῦ, λέγων,

Καὶ πῶς ἐγὼ Σθενέλου φάγοιμ' ἂν ῥήματα
Εἰς ὄξος ἐμβαπτόμενον ἢ λευκοὺς ἅλας. 183

ἡμεῖς μὲν οὖν σοι ταῦτα καλὲ ἄνθρωπε ζητοῦντι συνεισευπορήσαμεν. σὺ δ' ἡμῖν ἀποκρίνασθαι δίκαιος εἶ, παρὰ τίνι ἐπὶ τοῦ ἀγγείου ἡ παροψὶς κεῖται; ἐπὶ μὲν γὰρ ὄψου παρεσκευασμένου ποικίλου καὶ εἴδους τινὸς τοιούτου Πλάτωνα οἶδα εἰρηκότα ἐν Ἑορταῖς οὕτως,

Ὁπόθεν ἔσοιτο μάζα καὶ παροψίδες.

ἐν δὲ Εὐρώπῃ πάλιν ἐπὶ παροψήματος διὰ πλειόνων εἴρηκεν, ἐν οἷς ἐστι καὶ τάδε,

Γυνὴ καθεύδουσ' ἐστὶ ἀργὸν μανθάνω,
Ἐγρηγόρασι δ' εἰσὶν αἱ παροψίδες
Αὗται μόνον κρείττους πολὺ χρῆμ' εἰς ἡδονὴν
Ἦν τῷ λαβεῖν. οὐ γάρ τινες παροψίδες
Εἰσ' ἀντιβολῶ σε; κἀν τοῖς δ' ἑξῆς δίεισιν,

ὥσπερ ἐπὶ παροψήματος λέγων τῶν παροψίδων. ἐν δὲ Φάωνι,

Τὰ δ' ἀλλότρι' ἔσθ' ὅμοια ταῖς παροψίσι,
Βραχὺ γὰρ τέρψαντ' ἐξανάλωται ταχύ.

Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ,

Πάσαις γυναιξὶν ἐξ ἑνός γέ του τρόπου,
Ὥσπερ παροψὶς μοιχὸς ἐσκευασμένος.

Σιωπῶντος οὖν τοῦ Οὐλπιανοῦ, ἀλλ' ἐγώ φησιν ὁ Λεωνίδης εἰπεῖν εἰμι δίκαιος, πολλὰ ἤδη σιωπήσας, πολλοῖς δ' ἀντιλέγειν (κατὰ τὸν Πάριον Εὔηνον) ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως.

Ὀρθῶς δ' ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτο ἐν ἔθει.
Καὶ πρὸς μὲν τούτοις ἀρκεῖ λόγος εἷς ὁ παλαιός·
Σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἐστὶν, ἐμοὶ δὲ τάδε.
Τοὺς ξυνετοὺς δ' ἄν τις πείσειε τάχιστα λέγων εὖ,
Οἵπερ καὶ ῥᾴστης εἰσὶ διδασκαλίας.

ἐπὶ τοῦ σκεύους οὖν εἴρηκεν ὦ φιλότης Μυρτίλε (προήρπασα γάρ σου τὸν λόγον) Ἀντιφάνης Βοιωτίῳ,

Καλέσασά τε παρατίθησιν ἐν παροψίδι.

Καὶ Ἄλεξις ἐν Ἡσιόνῃ,

Ὡς δὲ τὴν τράπεζαν ἄνθρωποι δύο
Φέροντας εἴσω ποικίλων παροψίδων
Κόσμου βρύουσαν οὐκ ἔτ' εἰς ἐμὲ βλέπων.

Καὶ ὁ τὰ εἰς Μάγνητα ἀναφερόμενα ποιήσας ἐν Διονύσῳ πρώτῳ,

Καὶ ταῦτα μέν μοι τῶν κακῶν παροψίδες.

Ἀχαιὸς δ' Αἴθωνι Σατυρικῷ,

Κεκερματίσθω δ' ἄλλα μοι παροψίδων,
Κάτεφθα καὶ κνισηρὰ παραφλογίσματα.

Σωτάδης δ' ὁ κωμικὸς Παραλιτρουμένῳ,

Παροψὶς εἶναι φαίνομαι τῷ Κρωβύλῳ·
Τοῦτον μασᾶται, παρακατεσθίει δ' ἐμέ.

Ἀμφιβόλως δ' εἴρηται τὸ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι ἐν πρώτῳ Παιδείας. φησὶ γὰρ ὁ φιλόσοφος, Προσῆγεν ἔφη αὐτῷ παροψίδας καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα. καὶ παρὰ τῷ τὸν Χείρωνα πεποιηκότι τὸν εἰς Φερεκράτην ἀναφερόμενον, ἐπὶ ἡδύσματος ἡ παροψὶς κεῖται. καὶ οὐχ ὡς Δίδυμος ἐν τῷ περὶ παρεφθορυίας λέξεως ἐπὶ τοῦ ἀγγείου. φησὶν γάρ,

Νὴ τὸν Δί' ὥσπερ αἱ παροψίδες
Τὴν αἰτίαν ἔχουσ' ἀπὸ τῶν ἡδυσμάτων,
Οὓς ὁ Καλλίας ἀξιοῖ τοῦ μηδενός.

Νικοφῶν Σειρῆσιν,

Ἄλλος μαχέσθω περὶ ἕδρας παροψίδι.

Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ,

Πάσαις γυναιξὶν ἐξ ἑνός γε τοῦ τρόπου,
Ὥσπερ παροψὶς μοιχὸς ἐσκευασμένος.

Πλάτων Ἑορταῖς,

Ὁπόθεν ἔσοιτο μᾶζα καὶ παροψίδες.

περὶ βολβῶν δ' ἀρτύσεως καὶ σκευασίας τὸν λόγον ποιεῖται. οἱ δ' Ἀττικοί, ὦ Συραττικὲ Οὐλπιανέ, καὶ ἔμβαμμα λέγουσιν, ὡς Θεόπομπος ἐν Εἰρήνῃ.

Ὁ μὲν γὰρ ἄρτος ἡδύ, τὸ δὲ φενακίζειν προσὸν
Ἔμβαμμα τοῖς ἄρτοις πονηρὸν γίνεται.

Καὶ κωλῆνα δὲ λέγουσι, καὶ κωλῆν. Εὔπολις Αὐτολύκῳ,

Σκέλη δὲ καὶ κωλῆνες εὐθὺ τοῦ ὄρθρου.

Εὐριπίδης Σκείρωνι, οὐδὲ κωλῆνες νεκρῶν. ἀπὸ δὲ τοῦ κωλέα συνῃρημένον ἐστὶν, ὡς συκέα συκῆ, λεοντέα λεοντῆ, κωλέα κωλῆ. Ἀριστοφάνης Πλούτῳ δευτέρῳ.

Οἴμοι δὲ κωλῆς, ἣν ἐγὼ κατήσθιον.

καὶ ἐν Δαιταλεῦσιν,

Καὶ δελφακίων ἁπαλῶν κωλαῖ καὶ χναυμάτια πτερόεντα. Ἐν δὲ Πελαργοῖς, κεφαλαί τ' ἀρνῶν, κωλαῖ τ' ἐρίφων. Πλάτων Γρυψίν, ἰχθῦς, κωλᾶς, φύσκας. Ἀμειψίας Κόννῳ,

δίδοται μάλισθ' ἱερωσύνα
Κωλῆ, τὸ πλευρόν, ἡμίκραιρ' ἀριστερά.

Ξενοφῶν Κυνηγετικῷ, κωλῆ σαρκώδη, λαγόνας ὑγράς. καὶ Ξενοφάνης δ' ὁ Κολοφώνιος ἐν τοῖς Ἐλεγείοις φησίν,

Πέμψας γὰρ κωλῆν ἐρίφου σκέλος, ἤραο πῖον
Ταύρου λαρινοῦ τίμιον ἀνδρὶ λαχεῖν.
Τοῦ κλέος Ἑλλάδα πᾶσαν ἀφίξεται, οὐδ' ἀπολήξει
Ἔστ' ἂν ἀοιδάων ἦ γένος Ἑλλαδικόν.

Ἑξῆς δὲ τούτων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν ἐπιφερομένων, ἡμεῖς ἐπισημανούμεθα τὰ μνήμης ἄξια. καὶ γὰρ ὀρνίθων πλῆθος ἦν ἀεὶ καὶ χηνῶν. ἔτι δὲ τῶν νεοσσῶν ὀρνίθων, οὓς πίππους τινὲς καλοῦσι,

A

Achæus in AEthone Satyrico,

Concisa mihi sunto aliarum paropsidum
Elixa, nidorémque exhalantia, igne raptim acta obsonia.

Sotades Comicus in fabula, cui titulus est παραλυτρούμενος, quasi dicas Iniquiùs redemptum,

Paropsis esse uideor ego Crobylo:
Illam enim mandit, me uerò similiter exest.

Ambiguus est vocis huius intellectus apud Xenophontē libro primo Institutionis Cyri: ait enim philosophus: Ei quidem paropsidas adducebat, omnifariáque condimenta, & fercula. Apud autorem Cheironis, qui Pherecrati attribuitur, pro scitamēto paropsis vsurpatur, & non, vt arbitratur Didymus libro De abortiua [a] dictione, pro vase: ait enim,

B

Per Iouem, ut paropsides
Ob condimenta [b] ij damnantur ac uituperantur,
Quos Caletas nihili prorsus facit.

Nicophon in Sirenibus:

Alius pugnato de sede paropsidis.

Aristophanes in Dædalo:

Omnibus [c] mulieribus eodem prorsus more
Vt paropsis, adulter paratus est.

C

Plato in Feriis:

Vnde nobis aderunt mazæ [d], & paropsides?

Loquitur autem de bulbis apparandis & condiendis. Attici verò, Vlpiane Syrattice [e], pro condimento vocem ἔμβαμμα vsurpant, quasi intinctum, vt Theopompus in Pace:

Panis quidem suauis est, intinctum posthac
Velut fucum [f] pani adhibere, prauum est.

Dixerunt & iidem pro petasone tum κωλῆνα, tum κωλῆν. EVpolis in AVtolyco:

Crura, & petasones [g] statim diluculo.

D

EVripides in Scirone.

Nec mortuorum pernæ [h].

Facta porrò hæc dictio per contractionem est, à voce κωλέα, & vt à συκέα συκῆ, λεοντέα λεοντῆ, sic à κωλέα κωλῆ.

Aristophanes in secundo Pluto:

Hei [i] mihi, qualis fuit perna, quam comedi.

Idem in Conuiuatoribus:

Porcellorum tenellorum petasones, & alatæ [k] acupediæ.

Idem in Ciconiis:

E

Agnorúmque capita, & hædorum pernam.

Plato in Gryphibus [l]:

Pisces carnem strebulam, omasa [m].

Ameipsias in Barba:

In sacrorum epulis perna maximè datur:
Latus: & dimidiati sinistra pars capitis.

Xenophon in Venatorio:

Carnosa quæ sunt circa coxendicem [n]: ilia humida.

Xenophanes Colophonius in Elegis ait:

Missa namque perna hœdi, uicissim pro munere
Reddi tibi uoluisti pingue tauri saginati crus magni pretij.

F

Laus quidem tua in Græciam perueniet totam, nec desinet unquam,
Tantisper dum existet Græcorum poëtarum genus.

Posthæc illatis multis & omnifariam cibis, qui memoratu digni fuerunt, nos indicabimus. Fuit enim & anserum & gallinarum ingens copia, tum etiam pullorum gallinaceorum, quos quidā πίππους [o], vocant, & præterea

suillæ, & phasianorum celebrium exquisitarúmque auium. Verùm vbi antea de oleribus apud te disseruero, de aliis posthac verba faciã.

RAPA, in libro de vrbibus Peloponnesi à Lacedæmoniis vocari γαςέρας, id est vẽtres, Apollas scribit: Nicander Colophonius in Glossis, apud Bœotos γαςέρας brassicas [a] nominari, rapa verò Zeceltidas: Amerias autem & Timachidas appellari cucurbitas Zeceltidas aiunt. Speusippus libro secundo Similium, Radicula inquit, Rapum, Rhaphys, Anarrhinon [b] similia sunt. Glaucus libro De obsoniorum conditura, sine aspiratione cum p, scribit Rapyn. His autem nihil aliud simile est quàm quod nunc Napum, βȣνιάδα, nuncupamus. Theophrastus nullam mentionem facit Buniadis, sed rapum quoddam masculum esse tradit [c], quod fortasſis est Bunias. Nicander in Georgicis Buniadis meminit:

Rapa sere in terræ areis cylindro æquatis,
Vt patenti loco humiles vireant simul
Buniades [d]: simulque Rhaphani [e] cum Rapis
In terra latentibus. Est autem duplex Rhaphani
progenies,
Nunc enim rotunda figura, nunc longus conspicitur in hortorum [f] puluinis.

Raporum è Cephisso [g] meminit Crates in Rhetoribus his verbis: Rapis è Cephisso valde similia. Theophrastus Raporum duo genera esse prodidit, marem ac fœminam, ex eodémque semine ambo nasci. Posidonius historicus libro vigesimoseptimo historiarum, tradit circa Dalmatiam rapa syluestria extra hortos gigni, atque pastinacas. Diphilus Siphnius medicus, Rapum, inquit, extenuat, acre est, ægrè coquitur, flatúsque gignit. Melior eo Napus est, dulcior enim, concoctu facilior, & ventriculo gratior, alimenti multum præbet. Assum rapum, quod idem ait, faciliùs coquitur, & valentiùs extenuat. Huius meminit EVbulus in Ancylone hoc pacto: Assandũ hoc rapum affero: itẽ Alexis in Fanatico [h]:

Alloquor Ptolemæum dum frusta raporum asso.

Rapum sale conditum magis extenuat, quàm elixũ, ac præcipuè si addatur sinapi, vt ait Diphilus. EVdemus Atheniensis libro de oleribus inquit esse tria genera BRASSICAE, nimirum quod Halmyrida [i] vocant, quod læuibus est [k] foliis, & Selinusium [l]: Halmyriden gustus voluptate censeri primam omnium. Nascitur Cumis, Rhodi, in Eretria, Cnido, Epheso. Quæ læuibus est foliis oritur, inquit, vbique locorum. Selinusiam appellarunt ob crispa folia: Apio namque similis est, & præter alia, foliorum densitate. Theophrastus verò ad hunc modum [m] scribit: Rhaphanus, Brassicam dico, altera crispis est foliis [n], altera syluestris. Diphilus Siphnius inquit, speciosissimam & dulcem Brassicam oriri Cumis, amaram in Alexandria. Quod autem semen in Alexandriam è Rhodo fertur, in annum efficere brassicam dulcem, sed quæ post id tempus pro natura loci amarescat. Nicander in Georgicis:

A καὶ χοίρων καὶ τῶν περισπουδάστων Φασιανικῶν ὀρνίθων. περὶ λαχάνων οὖν πρότερον ἐκθέμενός σοι, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μετὰ ταῦτα διηγήσομαι.

ΓΟΓΓΥΛΙΔΕΣ. ταύτας Ἀπολλᾶς ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων ὑπὸ Λακεδαιμονίων γαστέρας φησὶ καλεῖσθαι. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος ἐν ταῖς Γλώσσαις, παρὰ Βοιωτοῖς γαστέρας ὀνομάζεσθαι τὰς κράμβας. τὰς δὲ γογγυλίδας, ζεκελτίδας. Ἀμερίας δὲ καὶ Τιμαχίδας τὰς κολοκύντας ζακελτίδας καλεῖσθαι.

B Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων, Ῥαφανίς φησι, γογγυλίς, ῥάφυς, ἀνάρρινον, ὅμοια. τὴν δὲ ῥάφυν Γλαῦκος ἐν τῷ Ὀψαρτυτικῷ διὰ τοῦ π ψιλῶς καλεῖ ῥάπυν. τούτοις δ' οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ὅμοιον, εἰ μὴ ἡ νῦν προσαγορευομένη βουνιάς. Θεόφραστος μὲν βουνιάδα οὐκ ὀνομάζει, ἄρρενα δὲ καλεῖ τινα γογγυλίδα, καὶ ἴσως αὕτη ἐστὶν ἡ βουνιάς. Νίκανδρος δ' ἐν τοῖς Γεωργικοῖς τῆς βουνιάδος μνημονεύει,

Γογγυλίδας σπείροις δὲ κυλίνδρῳ γῆς ἐφ' ἀ(λωὸς
C Ὄφρ' αὖ ἴσαι πλατάνοισι χαμηλότεραι θαλέθωσι (ῥέοι)
Βουνιάς, ἀλλ' εἴσω ῥαφάνοις εἴσω λαθα-
Γογγυλίδες. δισσὴ γάρ τ' ἐκ ῥαφάνοιο γενέθλη
† Μακρή τε στιφρή τε φαείνεται ἐν πρασιῇσι.

Κηφισιακῶν δὲ γογγυλίδων μνημονεύει Κράτης ἐν Ῥήτορσιν οὕτως, κηφισιακαῖσι γογγυλίσιν ὅμοια πάνυ. Θεόφραστος δὲ γογγυλίδων φησὶ τὰ γένη δύο, ἄρρενα καὶ θήλειαν. γίνεσθαι δ' ἄμφω ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος. Ποσειδώνιος δ' ὁ ἀπὸ τῆς

D στοᾶς ἐν τῇ εἰκοστῇ ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν, περὶ τὴν Δαλματίαν φησὶ γίγνεσθαι γογγυλίδας ἀκηπεύτους καὶ ἀγρίους σταφυλίνους. Δίφιλος δ' ὁ 184
Σίφνιος ἰατρὸς, ἡ γογγυλίς, φησι, λεπτυντική ἐστι, καὶ δριμεῖα, καὶ δύσπεπτος, ἔτι δὲ πνευματική. κρείττων δὲ ἡ βουνιὰς καθέστηκε. γλυκυτέρα γάρ ἐστι καὶ πεπτικωτέρα, πρὸς τῷ εὐστόμαχος εἶναι καὶ τρόφιμος. ἡ δὲ ὀπτωμένη φησὶ γογγυλὶς μᾶλλον πέπτεται, περιττότερον δὲ λεπτύνει. ταύτης μνημονεύει Εὔβουλος ἐν Ἀγκυλίωνι οὕτως,

E Ὀπτήσιμον γογγυλίδα ταυτηνὶ φέρω.

Καὶ Ἄλεξις ἐν Θεοφορήτῳ,

Λαλῶ Πτολεμαίῳ γογγυλίδος ὀπτῶν τόμους.

Ἡ δὲ ταριχευομένη γογγυλὶς λεπτυντικωτέρα ἐστὶ τῆς ἑφθῆς, καὶ μάλιστα ἡ διὰ νάπυος γινομένη, ὥς φησιν ὁ Δίφιλος. ΚΡΑΜΒΗ. Εὔδημος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ Περὶ λαχάνων κράμβης φησὶν εἶναι γένη τρία, τῆς τε καλουμένης ἁλμυρίδος, καὶ λειοφύλλου, καὶ σελινουσίης. τῇ δ' ἡδονῇ προτετιμῆσθαι κεκρίσθαι τὴν ἁλμυρίδα. φύεται

F δ' ἐν Ἐρετρίᾳ, καὶ Κύμῃ, καὶ Ῥόδῳ, ἔτι δὲ Κνίδῳ, καὶ Ἐφέσῳ. ἡ δὲ λειόφυλλος ἀνὰ πᾶσαν φησὶ χώραν γίγνεται. ἡ δὲ σελινουσία τὴν ὀνομασίαν ἔχει διὰ τὴν οὐλότητα. ἐμφερὴς γάρ ἐστι σελίνῳ, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πύκνωσιν. Θεόφραστος δὲ οὕτως γράφει. τῆς δὲ ῥαφάνου (λέγω δὲ τὴν κράμβην) ἡ μέν ἐστιν οὐλόφυλλος ἡ δὲ ἀγρία. Δίφιλος δὲ ὁ Σίφνιός φησι, κράμβη δὲ καλλίστη γίνεται καὶ γλυκεῖα ἐν Κύμῃ. ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ πικρά. τὸ δ' ἐκ Ῥόδου φερόμενον σπέρμα εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ ἐνιαυτὸν γλυκεῖαν ποιεῖ τὴν κράμβην, μεθ' ὃν χρόνον πάλιν ἐπιχωριάζει. Νίκανδρος δ' ἐν Γεωργικοῖς,

Λείη μὲν κράμβη ὁτὲ δ' ἀγρίας ἐμπίπλουσα, A
Σπειρομένη πολύφυλλος ἐνηβήσει πρασιῇσιν
Ἡ οὔλη καὶ τύρειος ὁ † θαμνίτης πετάλοισιν,
Ἡ ἐπιφοινίσσουσα καὶ αὐχμυρῇσιν ὁμοία
Βατραχέη τε Κύμη τε κακόχροος, ἡ μὲν ἔοικε
Πέλμασιν οἷσι πέδιλα παλίμβολα κασσύουσιν.
Ἣν μάντιν λαχάνοισι παλαιογόνοι ἐνέπουσιν.

Μή ποτε δὲ ὁ Νίκανδρος μάντιν κέκληκε τὴν κράμβην ἱερὰν οὖσαν. ἐπεὶ καὶ παρ' Ἱππώνακτι ἐν τοῖς ἰάμβοις ἐστὶ τὸ λεγόμενον τοιοῦτον. B

Ὁ δ' ἐξολισθὼν ἱκέτευε τὴν κράμβην,
Τὴν ἑπτάφυλλον, ᾗ θύεσκε Πανδώρῃ
Γαργηλίοισιν ἔγχυτον πρὸ φαρμάκου.

Καὶ Ἀνάνιος δέ φησι, σὲ πολλῶν ἀνθρώπων ἐγὼ φιλέω μάλιστα, ναὶ μὰ τὴν κράμβην. καὶ Τηλεκλείδης Πρυτάνεσι, ναὶ μὰ τὰς κράμβας ἔφη. καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Γᾷ καὶ θαλάσσᾳ, ναὶ μὰ ταν κράμβαν. Εὔπολις Βάπταις, ναὶ μὰ τὴν κράμβην. ἐδόκει δὲ Ἰωνικὸς εἶναι ὁ ὅρκος. καὶ οὐ παράδοξον εἰ κατὰ τῆς κράμβης τινὲς ὤμνυον, C ὁπότε καὶ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ὁ τῆς στοᾶς κτίστωρ, μιμούμενος τὸν κατὰ τῆς κυνὸς ὅρκον Σωκράτοις, καὶ αὐτὸς ὤμνυε τὴν κάππαριν, ὡς Ἔμποδός φησιν ἐν Ἀπομνημονεύμασιν. Ἀθήνησι δὲ καὶ ταῖς τετοκυίαις κράμβη παρεσκευάζετο, ὥς τι ἀντιφάρμακον εἰς τροφήν. Ἔφιππος γοῦν ἐν Γηρυόνῃ φησίν,

Ἔπειτα πῶς;
Οὐ στέφανος οὐδ' εἷς ἐστι πρόσθε τῶν θυρῶν,
Οὐ κνῖσα κρούει ῥινὸς ὑπεροχὰς ἄκρας D
Ἀμφιδρομίων ὄντων, ἐν οἷς νομίζεται
Ὀπτᾶν τε τυροῦ Χερρονησίτου τόμους,
Ἕψειν τ' ἐλαίῳ ῥάφανον ἠγκαλισμένην,
Πνίγειν τε παχέων ἀρνειῶν στηθύνια,
Τίλλειν τε φάττας καὶ κίχλας ὁμοῦ σπίνοις
Κοινῇ τε χναύειν τευθίσιν σηπίδια,
Πιλεῖν τε πολλὰς πλεκτάνας ἐπιστρόφως,
Πίνειν τε πολλὰς κύλικας εὐζωρεστέρας.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Παρασίτῳ, ὡς εὐτελοῦς βρώματος τῆς κράμβης μέμνηται ἐν τούτοις. E

- οἷα δ' ἐστιν οἶσθα σὺ (γματα
Γυναι, σκόροδα, τυρὸς, πλακοῦντες, βρώ-
Ἐλευθερίου τάριχος, οὐδ' ἡδύσμασιν
Ἀρνεῖα, καταπεπλησμένου δὲ θρυμματὶς
Τεταραγμένη, καὶ λοπάδες ἀνθρώπων φθοραί.
Καὶ μὴν ῥαφάνοις γ' ἕψουσι λιπαρὰς ὦ θεοὶ
Ἔτνος θ' ἅμ' αὐτοῖς πίσινον.

Δίφιλος δ' ἐν Ἀπλήστῳ,

Ἥκει φερόμενον αὐτὸ μετὰ πάντα τἀγαθά
Ῥάφανος, λιπαρὰ σπλαγχνίδια, πολλὰ σαρκίδια F
Ἁπαλώτατ', οὐδὲν μὰ Δία τοῖς ἐμοῖς,
Καὶ τοῖς ὅμοια πέμματ' οὐδὲ ταῖς
Θλασταῖς ἐλάαις.

Ἀλκαῖος Παλαίστρᾳ, ἤδη δ' ἧψε χύτραν ῥαφάνων. Πολύζηλος δ' ἐν Μουσῶν Γοναῖς, κράμβας αὐτὰς ὀνομάζων φησὶ, ὑψιπέταλοί τε κράμβαι συχναί. ΣΕΥΤΛΑ. τούτων φησὶν ὁ Θεόφραστος εὐχυλώτερον εἶναι τὰ λευ-

Læuis quidem brassica, interdum verò syluestris obuia,
Cum seritur, foliosa [a], in areis hortorum pubescit:
Crispa verò, fruticosa, Tyrio colore folijs nitentibus,
Aut Phœniceis, & Halmyridi similis,
Cymis decolor [b], & aspera, similis est
Soleis, quas assuunt mutatorijs calceis.
Brassicam inter olera [c] vatem prisci vocarunt.

Non autem solus Menander brassicam appellauit sacram: Est enim apud Hipponactem in Iambis dictum huiusmodi:

Elapsus ille supplex brassicam adorabat
Septifoliam, aut eam suauesam Pandoræ [d]
Sacrificabat Thargelijs [e], anteaquam pharmacum biberet.

Ex multis hominibus, per brassicam, te maximè diligo, inquit Ananius. Teleclides in Prætoribus [f], per brassicas hoc iuro, dixit: Epicharmus in Terra & mari, itidem, per brassicam hoc asseuero. EVpolis in Baptis [g], Per brassicam ita est. Iusiurandum verò Ionicum hoc videbatur: nec absurdum fuit per brassicam deierasse quosdam, cùm Zeno [h] Cittiensis, qui Stoïcam sectam condidit, imitatus iureiurandum Socratis per Canem conceptum, per Capparim iurauerit, vt Empodus autor est in suis commentariis. Apud Athenienses puerperis brassica parabatur, velut idoneum medicamentum quoddam, & apta nutriendo corpori. Ephippus itaque in Geryone scribit,

Deinde cur, quæso,
Nulla pro foribus corona est,
Nec ullus ferit victimarum nidor extremam prominentem narem,
Cùm Amphidromia [i] celebrentur, quibus mos est
Assare frusta casei Chersonitæ [k],
Oleoque brassicam in fasciculos collectam [l] incoquere,
Ac cum carduelibus columbas simul & turdos vellere [m],
Sepiolisque ac loliginibus in commune vesci,
Flagella multa polyporum diligenter congerere [n],
Calices item multos bibere meraciores.

Antiphanes in Parasito brassicam memorat tanquam vilem cibum, his verbis:

Allia nosti uxor qualia sint:
Caseus, placetæ, & cibus liberali homine dignus
Salsamentum: condimentis & cum suis
Agnina prorsus abundans: intritum
Confusum: & patinæ [o] mortalium pernicies:
Brassicam tamen unctam coquunt ô dij,
Pultémque è pisis, mirificum cibum.

Diphilus in Insatiabili:

A. Adueniat: quæcunque bona sunt afferamus statim:
Brassicam unctam, viscera [p] multa, carnis frustula
Tenerrima. B. Nullum meis cibarijs per Iouem edulium
Simile est, oliuisque tusis.

Alcæus in Palæstra: Brassicarum ollam iam attigit. Polyzelus in Musarum fœtu, brassicam κράμβην, non Rhaphanon vocat:

Frequentes, ait, κράμβαι, sublimes ac densæ.

De BETIS scribit Theophrastus, melioris succi can-

didam esse quàm nigram, verùm paucioris seminis, eámque Siculam nominari.[a] Idem autor est πυτλίδα, quasi betulam dicas, ἀπὸ τοῦ τεύτλου differre. Quamobrem Diphilus comicus in Heroë fabula quendam vt ineptè locutum reprehēdit, qui τεῦτλα πυτλίδας vocaret. EVdemus libro De oleribus esse Betarum quatuor genera tradit, sessile[b], in caulem erectū, candidum, & vbique vulgare, quod colore fuscum est. Diphilus Siphnius betam meliorem ait, quàm brassicam, succum gignere, magis alere, & id tamen modicè: aqua feruida elixam, & sumptam cum sinapi, extenuare magis, & lumbricos interficere: candidam, aluum magis ducere: nigram, vrinas: radices ipsarum esse gustu gratiores, & plus alimenti præbere. PASTINACAM Diphilus esse tradit acrem, satis alere, mediocriter iuuare stomachum, aluum pellere, inflare, ægrè coqui, ciere lotium, satis ad venerem stimulare, ideóque à nonnullis Philtron[c] vocari. In Piscatorio Numenius ait:

Foliorum[d] quæcunque in agris radices egerunt
Hyeme, aut cùm uer abundans floribus accesserit,
Squallidum[e] carduum, & syluestrem pastinacam.

Nicander in Georgicis:

Inest autem Fœniculi caulis crassus, saxis
Radicem affigens: & cum eo in arido solo Pastinaca[f]:
Smyrnium, Sonchus, Buglosson, Seris:
Arique mordacis acre folium,
Et quam uocant Gallinæ lac[g].

Pastinacæ Theophrastus meminit: Phanias libro quinto De Plantis ita scribit: Eius plantæ quam Pastinacam vocant, semen[h] aiunt contra sepas esse vtile. Primo verò libro: Seminis exortus petaso similis est, & instar vmbellæ, Aniso, Fœniculo, Caucalidi, Pastinacæ, Cicutæ, Coriandro, & ei quam Myophonon[i] vocant. Quoniam verò Nicander, vt dictum, Ari mentionem fecit, adiiciendum, Phaniam libro modò citato scripsisse Dracunculum Aron vocari. Staphylinum Diocles libro primo De tuenda valetudine etiam Astaphylinum nominat, eum nimirum quem Caroton[k] vocant (Magna ea est, procera, satiuáque Pastinaca) succi melioris quàm syluestris, quæ magis calfacit, & pellit vrinas: Stomacho satiua grata est, ac facilè digeritur[l], vt Diphilus asserit. PORRI genus capitatum appellari idem Diphilus autor est, melioris succi quàm tonsile, flatuosū, quod nutrit & attenuat mediocriter. Epænetus libro De obsoniorum conditura, capitatum porrum Gethyllida vocari scribit. Memoratum quoque id nominis reperio apud EVbulum in Pornobosco[m], sic:

Nullo pane uesci possum:
Nuper enim comedi apud Gnathænium[n],
Quam offendi elixantem gethyllida.

Quidam capitatum id esse volunt, quod Gethyum[o] nominant. Huius meminit Phrynichus in Saturno, cuius fabulę interpres Didymus Ampeloprasis[p] similia tradit esse Gethya, quæ & Gethyllidas vocant. Gethyllidum Epicharmus in Philoctete meminit, sic:

A κὸν τοῦ μέλανος, καὶ ὀλιγοσπερμότερον, καὶ καλεῖσθαι Σικελικόν. ἡ δὲ σευτλὶς ἕτερόν φησι τοῦ τεύτλου ἐστί· διὸ καὶ Δίφιλος ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Ἥρωϊ δράματι ἐπιτιμᾷ τινὶ ὡς κακῶς λέγοντι, καὶ τὰ τεῦτλα τευτλίδας καλῶν. Εὔδημος δ' ἐν τῷ Περὶ λαχάνων, τέσσαρα γένη φησὶν εἶναι τεύτλων, πατητόν, καυλωτόν, λευκόν, πάνδημον. τοῦτο δ' εἶναι τῇ χρόᾳ φαιόν. Δίφιλος δ' ὁ Σίφνιος τὸ σευτλίον φησὶν εὐχυλότερον εἶναι τῆς κράμβης, καὶ θρεπτικώτερον μετρίως. ἑκζεστὸν δὲ καὶ λαμβανόμενον μετὰ νάπυος λεπτυντικώτερον εἶναι, ἑλμίνθων φθαρτικόν. B εὐκοιλιώτερον δὲ τὸ λευκόν, τὸ δὲ μέλαν οὐρητικώτερον. ὑπάρχειν δὲ αὐτῶν καὶ τὰς ῥίζας εὐστομωτέρας καὶ πολυτροφωτέρας. ΣΤΑΦΥΛΙ͂ΝΟΣ. οὗτος δριμύς ἐστι φησὶν ὁ Δίφιλος, ἱκανῶς δὲ θρεπτικὸς καὶ εὐστόμαχος μέσως, διαχωρητικός τε καὶ πνευματώδης, δύσπεπτος, οὐρητικός, ἱκανῶς διεγερτικὸς πρὸς ἀφροδίσια. διὸ καὶ ὑπ' ἐνίων φίλτρον καλεῖται. Νουμήνιος δ' ἐν τῷ Ἁλιευτικῷ φησι, 185

(ρας,
Φύλλων δ' ὅσ' ἀσπαράγα, πά τ' ἐρρίζωνται ἀρού-
C Χείματος ἠδ' ὁπόταν πολυανθεμον εἰαρ ἵκηται
Αὐχμηρήν σκόλυμόν τε καὶ ἀγριάδα σταφυλῖνον
Ῥάφιν τ' ἔμπεδον καὶ καυλίδα τ' ἀγροιῶτιν.

Νίκανδρος δ' ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν φησιν,

Ἐν δέ τι καὶ μαράθου καυλὸς βαθὺς οὐδέ τι ῥίζαι
Πετραίη, σὺν δ' αὐτὸς ἐπ' αὐχμείην σταφυλῖνος
Σμυρνίον, σόγκος τε κυνόγλωσσός τε σέρις τε,
Σιὼν καὶ ἄρου δριμεῖα καταψήχοιο πέτηλα.
Ἡ δ' ὅπερ ὄρνιθος καλέεται γάλα.

μνημονεύει τοῦ σταφυλίνου καὶ Θεόφραστος. Φανίας δ' ἐν D πέμπτῳ περὶ φυτῶν γράφει οὕτως. κατὰ δὲ τὴν αὐτοῦ τοῦ σπέρματος φύσιν ὁ καλούμενος σὴψ καὶ τὸ τοῦ σταφυλίνου σπέρμα. κἀν τῷ πρώτῳ δέ φησι πετασώδη τὴν τῶν σπερμάτων ἀπείληφε φύσιν, ἄννισον, μάραθον, σταφυλῖνος, καυκαλίς, κώνειον, κόριον, σκιάς, ἣν ἔνιοι μυοφόνον. ἐπεὶ δὲ ἄρου ἐμνημόνευσεν ὁ Νίκανδρος, προσαποδοτέον ὅτι καὶ Φανίας ἐν τῷ προειρημένῳ βιβλίῳ γράφει οὕτως. δρακόντιον ὃ ἔνιοι ἄρον ἀρωνία. τὸν δὲ σταφυλῖνον Διοκλῆς ἐν πρώτῳ Ὑγιεινῶν ἀσταφύλινον καλεῖ. E τὸ δὲ κάρτον καλούμενον, μέγας δ' ἐστὶ καὶ εὐαξὴς σταφυλῖνος, εὐχυλώτερόν ἐστι τοῦ σταφυλίνου, καὶ μᾶλλον θερμαντικώτερον, οὐρητικώτερον, εὐστόμαχον, εὐοικονόμητον, ὡς ὁ Δίφιλος ἱστορεῖ. ΚΕΦΑΛΩΤΟ͂Ν. τοῦτο καὶ πράσιον καλεῖσθαί φησιν ὁ αὐτὸς Δίφιλος, καὶ εὐχυλώτερον εἶναι τοῦ κάρτου. εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ μέσως λεπτυντικὸν θρεπτικόν τε καὶ πνευματῶδες. Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ τὰ κεφαλωτὰ καλεῖσθαί φησιν γηθυλλίδας. τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα μνήμης ἠξίωσεν ὁ F κωμικὸς παρὰ μὲν Εὐβούλῳ ἐν Πορνοβοσκῷ οὕτως,

Οὐκ ἂν δυναίμην ἐμφαγεῖν ἄρτον τινά.
Παρὰ Γναθαινίῳ γὰρ ἄρτι κατέφαγον,
Ἕψουσα δ' αὐτὴν κατέλαβον γηθυλλίδα.

Οἱ δὲ τὸ γήθυον καλούμενον τοῦτό φασιν εἶναι, οὗ μνημονεύει Φρύνιχος ἐν Κρόνῳ. ὅπερ ἐξηγούμενος τὸ δρᾶμα Δίδυμος, ὅμοιά φησιν εἶναι τὰ γήθυα τοῖς λεγομένοις ἀμπελοπράσοις, τὰ δ' αὐτὰ καὶ γηθυλλίδας λέγεσθαι. Μνημονεύει τῶν γηθυλλίδων καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Φιλοκτήτῃ οὕτως.

ἐν δὲ σκόροδα δύο καὶ γηθυλλίδας δύο. Ἀριστοφάνης Αἰολοσίκωνι δευτέρῳ. τῶν δὲ γηθύων ῥίζας ἐχούσας σκοροδόμητον φύσιν. Πολέμων δ᾽ ὁ περιηγητὴς ἐν τῷ περὶ Σαμοθρᾴκης, ἐκκιττῆσαί φησι τῆς γηθυλλίδος τὴν Λητώ, γράφων οὕτως. διατέτακται παρὰ Δελφοῖς τῇ θυσίᾳ τῶν Θεοξενίων, ὃς ἂν κομίσῃ γηθυλλίδα μεγίστην τῇ Λητοῖ, λαμβάνειν μοῖραν ἀπὸ τῆς τραπέζης, ἑώρακά τε καὶ αὐτὸς οὐκ ἐλάττω γηθυλλίδα γογγυλίδος, καὶ τῆς στρογγύλης ῥαφανίδος. ἱστοροῦσι δὲ τὴν Λητὼ κύουσαν τὸν Ἀπόλλωνα κιττῆσαι γηθυλλίδος· διὸ δὴ τῆς τιμῆς τετυχηκέναι ταύτης. ΚΟΛΟΚΥΝΤΗ. χειμῶνος δὲ ὥρᾳ ποτὲ κολοκυντῶν ἡμῖν περιενεχθεισῶν, πάντες ἐθαύμαζον, νεαρὰς εἶναι νομίζοντες, καὶ ὑπομιμνησκόμεθα ὧν ἐν Ὥραις ὁ χαρίεις Ἀριστοφάνης εἶπεν, ἐπαινῶν τὰς καλὰς Ἀθήνας ἐν τούτοις. Ὄψει δὲ χειμῶνος μέσου σικυούς, βότρυς, ὀπώραν, στεφάνους ἴων, κονιορτὸν ἐκτυφλοῦντα. ὡὑτὸς δ᾽ ἀνὴρ πωλεῖ κίχλας, ἀπίους, χαδόνας, ἐλάας, πυὸν, χόρια, χελιδόνα, τέττιγας, ἐμβρύεια. ὑρίσκοις δ᾽ ἴδοις ἂν νιφομένους σύκων ὁμοῦ τε μύρτων, ἔπειτα κολοκύντας ὁμοῦ ταῖς γογγυλίσιν ἀρῶσιν· ὥστ᾽ οὐκ ἔτι οὐδεὶς οἶδ᾽ ὁπηνίκ᾽ ἐστὶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. μέγιστον ἀγαθὸν, εἴπερ ἐστὶ δι᾽ ἐνιαυτοῦ τοῦ ὅτου τις ἐπιθυμεῖ λαβεῖν. κακὸν μὲν οὖν μέγιστον, εἰ μὴ γὰρ ἦν, οὐκ ἂν ἐπεθύμουν, οὐδ᾽ ἂν ἐδαπανῶντο. ἐγὼ δὲ τοῦτον ὀλίγον χρόνον φήσας ἀφειλόμην ἂν κἄγωγε ταῖς ἄλλαις πόλεσι δρῶν ταῦτα πλὴν Ἀθηναίων. τούτοις ὑπάρχει ταῦτ᾽, ἐπειδὴ τοὺς θεοὺς σέβουσιν. ἀπέλαυσαν ἄρα σέβοντες ὑμᾶς ὡς σὺ φῄς. τί ἤ; Αἴγυπτον αὐτῶν τὴν πόλιν πεποίηκας ἀντ᾽ Ἀθηνῶν. Ἐθαυμάζομεν οὖν τὰς κολοκύντας μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἐσθίοντες. χλωραί τε γὰρ ἦσαν, καὶ τὸ ἴδιον ἀπεδίδοσαν τοῦ χυμοῦ, ἐτύγχανον δὲ οὖσαι τῶν συντεθειμένων ὑπὸ τῶν τὰ τοιαῦτα μαγγανεύειν εἰδότων ὀψαρτυτῶν. ἐζήτει οὖν ὁ Λαρήνσιος εἰ καὶ τὴν χρῆσιν ταύτης ἠπίσταντο οἱ ἀρχαῖοι. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη. Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Γεωργικῶν μνημονεύει ταύτης τῆς χρήσεως, σικύας ὀνομάζων τὰς κολοκύντας. οὕτως γὰρ ἐκαλοῦντο, ὡς πρότερον εἰρήκαμεν. λέγει δ᾽ οὕτως,

Αὐτὰς μὲν σικύας τμητῶν ἀνακλώσμασι πείραις,
Ἠέρι δὲ ξήραινον, ἐπεγκρεμάσαιο δὲ καπνῷ
Χείμασιν ὄφρ᾽ ἂν δμῶες ἅλις περιχανδέα χύτρον
Πλήσαντες ῥοφέωσιν ἀεργέες ἔνθα τε μέτρῳ
Ὄσπρια παντερμηδὸν ἐπεγχεύῃσιν ἀλετρίς,
Τῇ ἔνι μὲν σικύης ὅρμοις βάλον ἐκπλύναντες.
Ἐν δὲ μύκην σίραις τε πάλαι λαχάνοισι πλακείσας,
† Αὐλοτέροις καυλοῖς τε μιγήμεναι †εὐφαορίζῃ.

Ecce allia duo, totidémque Gethyllides.

Aristophanes in secundo AEolosicone:

Radices Gethyorum, quæ allium naturâ olent.

Polemon orbis enarrator[a] in libro De Samothracia, Latonam ait Pica[b] vexatam Gethyllidem appetiuisse his verbis: Apud Delphos in sacrificio quod Theoxenia vocant, quasi in peregrinos hospitalia dei munera, sancitum est; vt qui Latonæ Gethyllida maximam attulerit, è sacra mensa portionem accipiat. Ego autem, ait, Gethyllida vidi, rapo, aut tereti radicula, non minorem. Tradũt autem, Latonam, cùm vtero Apollinem gereret, ob picam[c] cibos auersantẽ, Gethyllidẽ expetiuisse, ideóq; Gethyllidi tantũ honoris fuisse tributum. Hyberno tempore CVCVRBITAS circumlatas mensis fuisse cùm mirarentur omnes, recentes esse putantes, eorum sumus recordati quę festiuus Aristophanes pulchras Athenas laudans dixit in Horis[d]:

A. Media conspicies hyeme, cucumeres, uuas, temporarios
Ac fugaces fructus, è uiolis coronas, & oculos excæcantem puluerem.
Idem institor uendit turdos, pyra, fauos, oliuas,
Colostrũ, intestina[e], cicadas[f], hinnulorũ carnes:
Apud eũ conspicias ficorũ simul & baccarũ myrti
Canistra niue[g] conspersa: Præterea cucurbitas
Simul cum rapis serunt, ut nemo sciat, quando
Maximus sit anni prouentus, quandoquidẽ eius
Quouis tempore liceat habere quidquid optes.
B. Maximum certè hoc malum est. Nisi enim ad manum
Hoc esset, neque id cuperent, neque sumptus in eam rem fieret.
A. Ego uerò peregrè temporis multum impendi,
In alijs ciuitatibus præter quàm Athenis, hoc factitans.
Atheniensibus hoc concessum quia deos religiosè colunt.
B. Coluerunt sanè, cùm uos expulerunt[h].
A. Quid ais? B. Quid? Ciuitatem ipsam
Athenarum loco AEgyptum effecistis[i].

Nos igitur cucurbitas mense Ianuario esitantes, quòd virides ac recentes essent, & natiuũ propriúmque succum retinerent, mirabamur. Fuerant autem ab obsoniorum conditoribus, qui hæc scitamenta mangonio parare didicerunt, ita compositæ[k]. Quæsiuit deinde Laurentius, an veteres vsum cucurbitæ illum nouissent. Respondit Vlpianus, Nicandrum secundo Georgicorum huius vsus mentionem facere, vocaréque cucurbitas σικύας. Sic enim, vt anteà diximus, olim appellabantur. Nicandri hæc verba sunt:

Cucurbitam concisam in flexuosas spiras
Sub dio siccato: ad fumum suspendito:
Vt hyeme satis patentem ollam famuli
Impleant, ac inde sorbeant, cùm à suis cessant operibus,
In eandem ollam pistinaria serua demensa omne genus legumina conijciet,
In quam lota miserant famuli cucurbitæ[l] monilia
Ac fungos[m]: prætereáque fasciculos olerum dudum complicatos,
Cum brassicis crispis, quas probè domesticis... sceat.

Insidebant autem cucurbitis GALLINAE, oleribúsque vulsilibus, sic enim Aristophanes in Delia vocauit,

Concisa minutim olera uulsilia aut uinacea [a].

Tum Myrtilus, Nunc quidem mos inualuit, inquit, vt gallinas tantùm ὄρνιθας & ὀρνίθια nominent, quarum aspicio magnum numerum circumferri: gallos autem ἀλεκτρυόνας, & ἀλεκτορίδας. Chrysipp⁹ philosophus libro quinto De honesto, & voluptate, ad hunc modum scribit: Veluti nonnulli candidas ὄρνιθας (id est gallinas) nigris esse putant suauiores. Veteres quidem masculino fœmininóque genere vocem ὄρνις vsurparunt de aliis auibus, non autem de hac priuatim, de qua dicere solemus, ὄρνιθας, (id est gallinas) emere. Itaque Homerus ait,

ὄρνιθες πολλοὶ, *aues multæ sub iubar solis:*

& alibi fœminino genere,

ὄρνιθι λιγυρῇ, *(aui stridulæ:)* ac rursum:

Vt ὄρνις *pullis implumibus cibum affert,*
Quem nacta est, magno prorsus labore [b].

Menander, in secunda sua Epiclero [c], apertè quod in consuetudine est, dicit, ac sic declarat,

A. Gallus quidam altè est uociferatus.
B. Nonne, inquit, hinc ὄρνιθας *abiget?*

ac rursum:

Vix tandem illa ὄρνιθας *exegit.*

Cratinus in Nemesi ὀρνίθια sic dixit:

Et alia omnia ὀρνίθια.

Masculino verò genere, non solum ὄρνιθα, sed etiam ὄρνιν, idem Cratinus in eadem fabula:

Phœnicopteron [d] ὄρνιθα:

ac rursum:

ὄρνιθα [e] *igitur magnum esse te oportet.*

Sophocles in Antenoridis:

ὄρνιθα [f], *præconem, ministrum.*

AEschylus in Cabiris:

Itineris mei ὄρνιθα [g] *te non facio.*

Xenophon libro secundo Institutionis Cyri: ὄρνισιν insidiabatur asperrima hyeme. Menander in Geminis [h]:

Aduenio ὄρνεις *ferens:* ac deinceps:

ὄρνιθας *mittit.*

Quod autem numero multitudinis ὄρνεις dixerint, apud Menandrum testimonium extat. Quin & Alcman ait, Infecta re soluerunt conuentum iuuenculæ, non aliter quàm ὄρνιθες superuolante accipitre. EVpolis in Populis:

Est ne molestum, præstantiores quàm ego sim, me filios procreare,
ὄρνεις *δὲ, gallinas uerò, patri similes pullos?*

τ' ἀλεκτρυόνα, contra quàm solemus fœminino genere prisci dixerunt. Cratinus in Nemesi;

Leda tibi honestè munus exequendum est tuum:
Ab ingenio ἀλεκτρυόνος, *gallinæ, nihil differas,*
Huic ouo incubans exclude pulchram
Nobis & admirabilem ex eo quandam auem.

Strattis in Psychastis [i]:

αἱ δ' ἀλεκτρυόνες, *gallinæ cunctæ, & porcelli,*
Perierunt, paruæque auiculæ.

Anaxandrides in Tereo:

Apros uero occurrentes, ἢ τὰς ἀλεκτρυόνας, *& gallinas libenter aspiciunt.*

Huius porrò Comici quandoquidem mentionem feci, eiúsque fabulam Tereum inter

A ὌΡΝΕΙΣ. ἐπεὶ δὲ καὶ ὄρνεις ἐπῳάζουσι ταῖς κολοκυνθίσι καὶ ἄλλοις κνιστοῖς λαχάνοις, οὕτω δ' εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Δηλίᾳ, τὰ σύγκοπτα λάχανα κνιστὰ ἢ στέμφυλα, ὁ Μυρτίλος ἔφη, ἀλλὰ μὴν καὶ ὄρνιθας καὶ ὀρνίθια νῦν μόνον ἡ συνήθεια καλεῖ τὰς θηλείας, ὧν ὁρῶ περιφερομένων πλῆθος. καὶ Χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς γράφει οὕτως. καθάπερ τινὲς τὰς λευκὰς ὄρνιθας τῶν μελαινῶν ἡδίους εἶναι μᾶλλον. ἀλεκτρυόνας δὲ καὶ ἀλεκτορίδας τοὺς ἄρρενας. τῶν ἀρ-

B χαίων δὲ τὸ ὄρνις καὶ ἀρσενικῶς καὶ θηλυκῶς λεγόντων ἐπ' ἄλλων ὀρνέων οὐ περὶ τούτου τοῦ ἰδικοῦ, περὶ οὗ φησιν ἡ συνήθεια ὄρνιθας ὠνήσασθαι. Ὅμηρος μὲν οὖν φησιν,

Ὄρνιθες δέ τε πολλοὶ ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο.

καὶ ἀλλαχόθι θηλυκῶς, ὄρνιθι λιγυρῇ. καὶ,

Ὡς δ' ὄρνις ἀπτῆσι νεοσσοῖσι προφέρῃσι
Μάστακ' ἐπεί κε λάβῃσι, κακῶς δέ τε οἱ πέλει αὐτῇ.

C Μένανδρος δ' ἐν Ἐπικλήρῳ δευτέρᾳ, σαφῶς τὸ ἐπὶ τῆς συνηθείας φησὶν, ἐμφανίζων οὕτως,

Ἀλεκτρυὼν τις ἐκεκράγει μέγα,
ΟΥ' σοβήσετ' ἔξω φησὶ τὰς ὄρνιθας ἀφ' ἡμῶν;

καὶ πάλιν,

ΑΥ'τη ποτ' ἐξεσόβησε τὰς ὄρνεις μόλις.

Ὀρνίθια δ' εἴρηκε Κρατῖνος ἐν Νεμέσει οὕτως, τ' ἄλλα πάντ' ὀρνίθια. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀρσενικοῦ οὐ μόνον ὄρνιθα, ἀλλὰ καὶ ὄρνιν. ὁ αὐτὸς Κρατῖνος 186

D ἐν τῷ αὐτῷ δράματι, ὄρνιθα φοινικόπτερον. καὶ πάλιν, ὄρνιθα τοίνυν δεῖ σε γίνεσθαι μέγαν. καὶ Σοφοκλῆς Ἀντηνορίδαις, ὄρνιθα καὶ κήρυκα καὶ διάκονον. ΑΙ'σχύλος Καβείροις,

Ὄρνιθα δ' οὐ ποιῶ σε τῆς ἐμῆς ὁδοῦ.

Ξενοφῶν δ' ἐν δευτέρῳ Παιδείας, ἐπὶ μὲν τοὺς ὄρνιθας τῷ ἰσχυροτάτῳ χειμῶνι. Μένανδρος Διδύμαις, ὄρνεις φέρων ἐλήλυθα. καὶ ἑξῆς, ὄρνιθας ἀποστέλλει φησίν. ὅτι δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ πληθυντικοῦ ὄρνεις λέγουσιν, πρόκειται τὸ Μενάνδρειον μαρτύ-

E ριον. ἀλλὰ καὶ Ἀλκμάν πού φησι, λῦσαν δ' ἄπρακτα νεάνιδες ὥς τ' ὄρνεις ἱέρακος ὑπερπταμένου. καὶ ΕΥ'πολις ἐν Δήμοις,

ΟΥ' δεινὸν οὖν κρείους μ' ἐκγόνων τέκνα,
Ὄρνεις θ' ὁμοίως, τοὺς νεοττοὺς τῷ πατρί.

Τὸν δ' ἀλεκτρυόνα ἐκ τῶν ἐναντίων οἱ ἀρχαῖοι καὶ θηλυκῶς εἰρήκασι. Κρατῖνος Νεμέσει,

Λήδα σὸν ἔργον δεῖ σ' ὅπως εὐσχημόνως
Ἀλεκτρυόνος μηδὲν διοίσεις τοὺς τρόπους·
Ἐπὶ τῷδ' ἐπῳάζουσαν ὡς ἂν ἐκλέψῃς καλὸν

F Ἡμῖν τι καὶ θαυμαστὸν ἐκ τοῦδ' ὄρνεον.

Στράττις Ψυχασταῖς,

ΑΙ' δ' ἀλεκτρυόνες ἅπασαι, καὶ τὰ χοιρίδια
Τέθνηκε, καὶ τὰ μικρὰ ὀρνίθια.

Ἀναξανδρίδης Τηρεῖ,

Ὀχευομένους δὲ τοὺς κάπρους,
Καὶ τὰς ἀλεκτρυόνας θεωροῦσιν ἄσμενοι.

ἐπεὶ δὲ τοῦ κωμικοῦ τούτου ἐμνήσθην, καὶ οἶδα τὸ δρᾶμα τὸν Τηρέα αὐτοῦ μὴ κείμενον ἐν

A τοῖς πρώτοις, ἐκθήσομαι ὑμῖν ἄνδρες φίλοι ἐς κρίσιν, ἃ εἴρηκε περὶ αὐτοῦ Χαμαιλέων ὁ Ἡρακλεώτης ἐν ἕκτῳ περὶ κωμῳδίας, γράφων ὧδε. Ἀναξανδρίδης διδάσκων ποτὲ διθύραμβον Ἀθήνησιν, εἰσῆλθεν ἐφ' ἵππου, καὶ ἀπήγγειλέν τι τῶν ἐκ τοῦ ᾄσματος. ἦν δὲ τὴν ὄψιν καλὸς καὶ μέγας, καὶ κόμην ἔτρεφε, καὶ ἐφόρει ἁλουργίδα καὶ κράσπεδα χρυσᾶ. πικρὸς δ' ὢν τὸ ἦθος ἐποίει τι τοιοῦτον περὶ τὰς κωμῳδίας. ὅτε γὰρ μὴ νικῴη λαμβάνων ἔδωκεν εἰς

B τὸν λιβανωτὸν κατατεμεῖν, καὶ οὐ μετεσκεύαζεν ὥσπερ οἱ πολλοί. καὶ πολλὰ ἔχοντα κομψῶς τῶν δραμάτων ἠφάνιζε, δυσκολαίνων τοῖς θεαταῖς διὰ τὸ γῆρας. λέγεται δ' εἶναι τὸ γένος Ῥόδιος ἐκ Καμείρου. θαυμάζω οὖν πῶς καὶ ὁ Τηρεὺς περιεσώθη μὴ τυχὼν νίκης, καὶ ἄλλα δράματα τῶν ὁμοίων τοῦ αὐτοῦ. καὶ Θεόπομπος δ' ἐν Εἰρήνῃ ἐπὶ τῆς θηλείας ἔταξε τὴν ἀλεκτρυόνα, λέγων οὕτως, Ἄχθομαι δ' ἀπολωλεκὼς ἀλεκτρυόνα τίκτουσαν ὠὰ πάγκαλα. καὶ Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ,

C Ὠὸν μέγιστον τέτοκεν ὡς ἀλεκτρυών.

καὶ πάλιν,

Πολλαὶ τῶν ἀλεκτρυόνων
Ὑπηνέμια βίᾳ τίκτουσιν ὠὰ πολλάκις.

ἐν δὲ Νεφέλαις διδάσκων τὸν πρεσβύτην περὶ ὀνόματος διαφορᾶς φησι,

Νῦν δὲ πῶς με χρὴ καλεῖν;
Ἀλεκτρύαιναν, τὸν δ' ἕτερον ἀλέκτορα.

D Λέγεται δὲ καὶ ἀλέκτορις, καὶ ἀλέκτωρ. Σιμωνίδης, ἱμερόφων' ἀλέκτωρ ἔφη. Κρατῖνος Ὥραις, ὥσπερ ὁ Περσικὸς ὥραν πᾶσαν καναχῶν ὀλόφωνος ἀλέκτωρ. εἴρηται δ' οὕτως ἐπειδὴ καὶ ἐκ τοῦ λέκτρου ἡμᾶς διεγείρει. οἱ δὲ Δωριεῖς λέγοντες ὄρνιξ τὴν γενικὴν διὰ τοῦ χ λέγουσιν, ὄρνιχος. Ἀλκμὰν δὲ διὰ τοῦ σ τὴν εὐθεῖαν ἐκφέρει, ἁλιπόρφυρος εἴαρος ὄρνις. καὶ τὴν γενικὴν, οἶδα δ' ὀρνίχων νόμως παντῶν. ΔΕΛΦΑΞ. Ἐπίχαρμος τὸν ἄρρενα χοῖρον οὕτως καλεῖ ἐν Ὀδυσσεῖ αὐτομόλῳ,

E δέλφακά τε τῶν γειτόνων

Τοῖς Ἐλευσινίοις φυλάσσων δαιμονίως ἀπώλεσας
Οὐχ ἑκών, καὶ ταῦτα δή με συμβολατεύειν ἔφη,
Τοῖς Ἀχαιοῖσιν προδιδόμεν τ' ὤμνυέ με τὸν δέλφακα.

καὶ Ἀναξίλας δ' ἐν Κίρκῃ καὶ ἀρσενικῶς εἴρηκε τὸν δέλφακα, καὶ ἐπὶ τοῦ τελείου τέθεικε τοὔνομα, εἰπὼν, τοὺς μὲν ὀρεινόμους ὑμῶν ποιήσει δέλφακας ἀλιβάτους, τοὺς δὲ πάνθηρας ἄλλους ἀγρώστας, λύκους, λέοντας. ἐπὶ δὲ τῶν θηλειῶν τοὔνομα τίθησι Ἀριστοφάνης Ταγηνισταῖς, ἢ δέλφακος ὀπωρινῆς ἦτριαῖον. καὶ ἐν Ἀχαρνεῦσιν,

F Νέα γάρ ἐστιν· ἀλλὰ δελφακουμένα
Ἕξει μεγάλαν τε καὶ παχεῖαν κἠρυθράν.

primas & commendatissimas minimè censeri noui, vt de hoc iudicetis, exponam vobis, amici viri, quę Chamæleon Heracleotes in sexto de Comœdia scribit ad hunc modum, de illis vos vt iudicetis. Cùm Anaxandrides Dithyrambum [a] Athenis recitaret, aliquando in equo sedens accessit, & sui carminis partem quandam pronunciauit. Aspectu is pulcher, & magnus, comam alebat, induebaturque veste purpurea, cum aureis fimbriis: acerbis profectò moribus, vt qui fabulis docendis si quando vinceretur ab æmulis, hoc facere solitus sit, vt eas ad obuoluendum [b] thus daret discerpendas, nec, vt multi, mutaret ac corrigeret. Itaque spectatoribus iratus ob senilem morositatem elegantes multas fabulas è medio sustulit [c]. Natione Rhodium fuisse aiunt, ex Camiro [d]. Quo igitur pacto seruata fuerit Tereus fabula, miror, aliæq; eiusdem, similes, cùm in illis dandis victor non euaserit. Theopompus in Pace, τὴν ἀλεκτρυόνα fœminino genere vsurpauit, his verbis:

Quòd ἀλεκτρυόνα, id est, gallinam, perdiderim, quæ oua pariebat pulcherrima, molestè fero.

Aristophanes in Dædalo:

Maximum ouum peperit, ut ἀλεκτρυών, id est, gallina. ac rursum:

τῶν ἀλεκτρυόνων, id est, gallinarum multæ ui sæpius irrita [e] oua pariunt.

Idem in Nubibus cùm senem docet, quæ nominis differentia sit, ait,

Iam uerò quo modo appellare debeo,
Ἀλεκτρύαιναν, (id est, gallinam,) hunc: illum uerò ἀλέκτορα? (gallum?) Dicitur etiam ἀλέκτορις & ἀλέκτωρ. Simonides,
Dulci uoce amabilis ἀλέκτωρ, id est, galle.

Cratinus in Horis:

Veluti Persicus ἀλέκτωρ, id est, gallus, alta uoce ad omnes horas canens.

Sic verò appellarunt, quia nos ἐκ τοῦ λέκτρου, id est, è lecto, excitet. Dorienses, qui in hoc vocabulo nominandi casum per ξ, efferunt ὄρνιξ, genitiuum ὄρνιχος cum χ, scribūt: Alcman autem ὄρνις recto casu cum σ, protulit:

Purpurea [f] ueris ὄρνις, id est, ales.

& ὀρνίχων in genitiuo:

Παντων ὀρνίχων, De cunctis auibus nonnihil edi.

Δέλφακα, quem PORCELLVM interpretantur, Epicharmus in Vlysse proditore, porcum marem appellat,

Vicinorum δέλφακα, id est, porcum quem Eleusinijs [g] sacris reseruabas magno infortunio (natur. misisti,
Inuitus. B. hæc tamen fidei meæ symbolum criminis
Achiuis me dedisse, porcique (δέλφακος) proditorem fuisse me deierat.

Anaxilas in Circe masculino genere dixit δέλφακα, eoque nomine significauit adultum porcum, his verbis,

Pascentes in montibus uestrum quosdam δέλφακας, id est, porcos errabundos, faciet,
Quosdam pantheras, alios lupos, leonésque ad uenatum pernices.

Aristophanes in Tagenistis [h] inter nomina fœminini generis reposuit,

τῆς δέλφακος, id est, porci autumnalis sumen.

& in Acharnensibus,

Iuuencula est, sed cùm in porcā creuerit [i], δελφακουμένα.
caudam habebit rubrā magnā, & crassam.

Educare verò si placeat, porca futura est speciosa.

Sic EVpolis in AVreo seculo: & Hipponax, vt Ἐφεσίη δέλφαξ, id est, Ephesius porcus. Propriè tamen sic fœminas sues appellaueris quibus vteri sunt: δελφύας enim vuluas nuncupāt, vnde petitur τῶν ἀδελφῶν, id est fratrum, nomenclatura [a], & interpretatio. De huius animalis ætate, sic Cratinus in Archilochis ait:

Iam porcelli, δέλφακες, cæteris annis sues, χοῖροι.

Aristophanes grammaticus libro De ætatibus inquit, Ex suibus autem, nuper concretos δέλφακας, porcellos siue nefrendes nominant, grandiores verò, qui iam nec tenelli sunt, nec humidiores, porcos, vnde Homeri locus clarior [b] fit:

Domesticis famulis apponitur suilla,
Proci verò saginatos porcos edebant.

Plato comicus, in Poëta, masculino genere dixit:

Tacitus τὸν δέλφακα, id est, porcum abegit.

Lege prisca sancitum fuisse in singulis gregibus, vt proli consuleretur, Androtion ait, ne ouis aut intonsa [c], aut priusquam peperisset, occideretur: Itaque olim iam adultas [d] in cibis apposuisse, & nunc quoque Palladis sacerdotem fœminam, nec agnam immolare, nec gustare caseum [e]. Cùm per aliquod tempus, inquit Philochorus, boues defecissent, ob eorum penuriam promulgata lex est, vt ab illis animantibus abstinerent, eo quidem consilio, vt multos cogerent, iisque abundarent, quòd non sacrificarentur. χοῖρον, porcum fœminino genere Ionum quidam dixerunt, vt Hipponax ad hunc modum:

Inter libamina, ac viscera ἀγρίας χοίρυ, syluestris suis.

Sophocles in Tænariis:

Ego profectò custodire porcos didici, [f] tanquā vinctos.

Ptolemæus AEgypti rex libro nono suorum commentariorum, In Asson, inquit, cùm peregrinus essem diuersatus, Assij porcum adduxerunt iuuenem duos cubitos & semissem altum, cui par esset corporis longitudo, coloris niuei, narraruntq; EVmenem regem magno studio mercari ab ipsis tales solitum, vel drachmarum quatuor millibus vnum. AEschylus ait:

Ego porcum, opimum lactatu hunc in testu calente [g] ponam:
Quod enim præstantius hoc fuerit hominibus obsonium?

ac rursum:

A. Albus porcus. B. Quid ni? A. Iam pulcher & grandiusculus [h] est:
Elixa, igne tam leni ut te non offendat.

ac rursum:

Porcum sacrifica, cum ipsa sue,
Multis ædes affecit illa damnis,
Ac quatiēs, euertens sursum deorsum, omnia conturbauit.

Hæc scilicet citauit Chamæleo in opere suo de AEschylo. Suem sacrum esse apud Cretenses animal Agatholes Babylonius libro primo de Cyzico (vt legitur in indice scriptorum) ad hunc modum scribit. Iouem in Creta partu editum fuisse ad Dictam montem fabulantur, in qua & arcanum sacrum peragunt.

A Ἀλλ' αἱ τρέφειν λῆς ἅδε τοι χοῖρος καλά.
καὶ Εὔπολις ἐν Χρυσῷ γένει, καὶ Ἱππώναξ δὲ ἔφη, ὡς Ἐφεσίη δέλφαξ. κυρίως δ' αἱ θήλειαι οὕτω λεχθείεν ἄν, αἱ δελφύας ἔχουσαι. οὕτως δὲ αἱ μῆτραι καλοῦνται, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἔνθεν ἐτυμολογοῦνται. περὶ δὲ τῆς ἡλικίας τοῦ ζώου Κρατῖνός φησιν ἐν Ἀρχιλόχοις, ἤδη δέλφακες χοῖροι δὲ τοῖσιν ἄλλοις. Ἀριστοφάνης δ' ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ Περὶ ἡλικιῶν φησι, τῶν δὲ συῶν τὰ μὲν ἤδη συμπεπηγότα δέλφακες, τὰ δ' ἁπαλὰ καὶ ἔνικμα, χοῖροι· ἔνθεν τὸ Ὁμηρικὸν σαφὲς γίνεται,

B

- τά τε δμώεσσι πάρεστι
Χοίρε, ἀτὰρ σιάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσι.

Πλάτων δ' ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Ποιητῇ ἀρρενικῶς ἔφη, τὸν δέλφακ' ἀπῆγε σιγῇ. ἦν δὲ καὶ παλαιὸς νόμος ὥς φησιν Ἀνδροτίων, τῆς ἐπιγονῆς ἕνεκα τῶν ἑκατὸν θρεμμάτων μὴ σφάττειν πρόβατον ἄποκον ἢ ἄτοκον. διὸ τὰ ἤδη τέλεια ἤσθιον,

C

- ἀτὰρ σιάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσι.

καὶ νῦν δὲ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἱέρειαν οὐ θύειν ἀμνὴν, οὐδὲ τυροῦ γεύεσθαι. καὶ κατὰ χρόνον δέ τινα ἐκλιπόντων τῶν βοῶν φησὶν ὁ Φιλόχορος, νομοθετηθῆναι διὰ τὴν σπάνιν ἀπέχεσθαι αὐτοὺς τῶν ζώων, συνάγειν βουλομένους καὶ πληθῦσαι τῷ μὴ καταθύεσθαι. χοῖρον δὲ Ἴωνες καλοῦσι τὴν θήλειαν, ὡς Ἱππώναξ, ἐν σπονδῇ τε καὶ σπλάγχνοισιν ἀγρίας χοίρου. καὶ Σοφοκλῆς ἐπὶ Ταιναρίοις τοιγαριώδη φύλαξαι χοίρους ὥς τε δεσμίων. Πτολεμαῖος δ' ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν ἀπομνημονευμάτων, Εἰς Ἄσσον φησὶν ἐπιδημήσαντί μοι, οἱ Ἄσσιοι παρέστησαν χοῖρον ὑὸν ἔχοντα τὸ μὲν ὕψος δύο καὶ ἡμίσους πήχεων, ὅλον δ' ἔμπον πρὸς τὸ μῆκος, τῇ χροιᾷ χιόνινον. ἔφασάν τε τὸν βασιλέα Εὐμένη τὰ τοιαῦτα ἐπιμελῶς ὠνεῖσθαι παρ' αὐτῶν, διδόντα τοῦ ἑνὸς δραχμὰς τετρακισχιλίας. Αἰσχύλος δέ φησιν,

D

E

Ἐγὼ δὲ χοῖρον τὸν μάλ' εὐθηλούμενον
Τόνδ' ἐν νοθοῦντι κριβάνῳ θήσω. Τί γὰρ
Ὄψον γένοιτ' ἂν ἀνδρὶ τοῦδε βέλτιον.

καὶ πάλιν,

Λευκὸς τί δ' οὐχὶ καὶ καλῶς ἠφευμένος ὁ
χοῖρος ἕψου, μὴ δὲ λυπηθεὶς πυρί. 187

καὶ ἔτι

Θύσας δὲ χοῖρον τόνδε τῆς αὐτῆς ὑὸς
Ἣ πολλὰ γ' ἐν δόμοισιν εἴργασται κακὰ,
Δονοῦσα καὶ τρέπουσα τύρβ' ἄνω κάτω.

F ταῦτα δὲ παρέθετο Χαμαιλέων ἐν τῷ περὶ Αἰσχύλου. περὶ δὲ ὑῶν, ὅτι ἱερόν ἐστι τὸ ζῷον παρὰ Κρησὶν, Ἀγαθοκλῆς ὁ Βαβυλώνιος ἐν πρώτῳ περὶ Κυζίκου φησὶν οὕτως. μυθεύουσιν ἐν Κρήτῃ γενέσθαι τὴν Διὸς τέκνωσιν ἐπὶ τῆς Δίκτης, ἐν ᾗ καὶ ἀπόρρητος γίνεται θυσία.

a [illegible] ἀδελφοὺς [illegible] τουτέστι [illegible]

b [illegible]

c [illegible], suo [illegible]que vellere [illegible]ndum tecta.
d ἀτὰρ σιάλους [illegible] σύας μνηστῆρες [illegible], quæ superuacua sunt, deleui.
e Ouium, puto: vel etiam, fœtarum quarūcunq; animantium: ne, dum caseus fit, lac subtrahatur fœtui.

f [illegible] ὡς [illegible], vt ex Græcis verbis intelligatur fœmininum genus.

g [illegible], in- [illegible] ad [illegible] quēda [illegible] vulgo, [illegible] cu Tar- [illegible] Latinis.

h [illegible] Ea [illegible] adele- [illegible] qui pu- [illegible] excessit.

A τοῖς πρώτοις, ἐκθήσομαι ὑμῖν ἄνδρες φίλοι ἐς κρίσιν, ἃ εἴρηκε περὶ αὐτοῦ Χαμαιλέων ὁ Ἡρακλεώτης ἐν ἕκτῳ περὶ κωμῳδίας, γράφων ὧδε. Ἀναξανδρίδης διδάσκων ποτὲ διθύραμβον Ἀθήνησιν, εἰσῆλθεν ἐφ' ἵππου, καὶ ἀπήγγειλέν τι τῶν ἐκ τοῦ ᾄσματος. ἦν δὲ τὴν ὄψιν καλὸς καὶ μέγας, καὶ κόμην ἔτρεφε, καὶ ἐφόρει ἁλουργίδα καὶ κράσπεδα χρυσᾶ. πικρὸς δ' ὢν τὸ ἦθος ἐποίει τι τοιοῦτον περὶ τὰς κωμῳδίας. ὅτε γὰρ μὴ νικῴη λαμβάνων ἔδωκεν εἰς
B τὸν λιβανωτὸν κατατεμεῖν, καὶ οὐ μετεσκεύαζεν ὥσπερ οἱ πολλοί. καὶ πολλὰ ἔχοντα κομψῶς τῶν δραμάτων ἠφάνιζε, δυσκολαίνων τοῖς θεαταῖς διὰ τὸ γῆρας. λέγεται δ' εἶναι τὸ γένος Ῥόδιος ἐκ Καμείρου. θαυμάζω οὖν πῶς καὶ ὁ Τηρεὺς περιεσώθη μὴ τυχὼν νίκης, καὶ ἄλλα δράματα τῶν ὁμοίων τοῦ αὐτοῦ. καὶ Θεόπομπος δ' ἐν Εἰρήνῃ ἐπὶ τῆς θηλείας ἔταξε τὸν ἀλεκτρυόνα, λέγων οὕτως, Ἄχθομαι δ' ἀπολωλεκὼς ἀλεκτρυόνα τίκτουσαν ὠὰ πάγκαλα. καὶ Ἀριστοφάνης
C Δαιδάλῳ,

Ὠὸν μέγιστον τέτοκεν ὡς ἀλεκτρυών.

καὶ πάλιν,

Πολλαὶ τῶν ἀλεκτρυόνων
Ὑπηνέμια βίᾳ τίκτουσιν ὠὰ πολλάκις.

ἐν δὲ Νεφέλαις διδάσκων τὸν πρεσβύτην περὶ ὀνόματος διαφορᾶς φησι,

Νῦν δὲ πῶς με χρὴ καλεῖν;
Ἀλεκτρύαιναν, τὸν δ' ἕτερον ἀλέκτορα.

D Λέγεται δὲ καὶ ἀλεκτορὶς, καὶ ἀλέκτωρ. Σιμωνίδης, ἱμερόφων' ἀλέκτωρ ἔφη. Κρατῖνος Ὥραις, ὥσπερ ὁ Περσικὸς ὥραν πᾶσαν καναχῶν ὀλόφωνος ἀλέκτωρ. εἴρηται δ' οὕτως ἐπειδὴ καὶ ἐκ τοῦ λέκτρου ἡμᾶς διεγείρει. οἱ δὲ Δωριεῖς λέγοντες ὄρνιξ τὴν γενικὴν διὰ τοῦ χ λέγουσιν, ὄρνιχος. Ἀλκμὰν δὲ διὰ τοῦ σ τὴν εὐθεῖαν ἐκφέρει, ἁλιπόρφυρος ἱαρὸς ὄρνις. καὶ τὴν γενικὴν, οἶδα δ' ὀρνίχων νόμως παντῶν. ΔΕΛΦΑΞ. Ἐπίχαρμος τὸν ἄρ-
E ῥενα χοῖρον οὕτως καλεῖ ἐν Ὀδυσσεῖ αὐτομόλῳ, δέλφακά τε τῶν γειτόνων

Τοῖς Ἐλευσινίοις φυλάσσων δαιμονίως ἀπώλεσας
Οὐχ ἑκών, καὶ ταῦτα δή με συμβολατεύειν ἔφη,
Τοῖς Ἀχαιοῖσιν προδιδόμεν τ' ὤμνυέ με τὸν δέλφακα.

καὶ Ἀναξίλας δ' ἐν Κίρκῃ καὶ ἀρσενικῶς εἴρηκε τὸν δέλφακα, καὶ ἐπὶ τοῦ τελείου τέθεικε τοὔνομα, εἰπών, τοὺς μὲν ὀρεινόμους ὑμῶν ποιήσει δέλφακας ἀλιβάτους, τοὺς δὲ
F πάνθηρας ἄλλους ἀγριωπὰς, λύκους, λέοντας. ἐπὶ δὲ τῶν θηλειῶν τοὔνομα τάττει Ἀριστοφάνης Ταγηνισταῖς, ἢ δέλφακος ὀπωρινῆς ἦτριαῖον. καὶ ἐν Ἀχαρνεῦσιν,

Νέα γάρ ἐστιν· ἀλλὰ δελφακουμένα
Ἕξει μεγάλην τε καὶ παχεῖαν κ' ἠρυθρὰν.

[i] Iuuencula est, sed cùm in porcã creuerit [i], δελφακουμένα.

A primas & commendatissimas minimè censeri noui, vt de hoc iudicetis, exponam vobis, amici viri, quę Chamæleon Heracleotes in sexto de Comœdia scribit ad hunc modum, de illis vos vt iudicetis. Cùm Anaxandrides Dithyrambum [a] Athenis recitaret, aliquando in equo sedens accessit, & sui carminis partem quandam pronunciauit. Aspectu is pulcher, & magnus, comam alebat, induebatúrque veste purpurea, cum aureis fimbriis: acerbis profectò moribus, vt qui fabulis docendis si
B quando vinceretur ab æmulis, hoc facere solitus sit, vt eas ad obuoluendum [b] thus daret discerpendas, nec, vt multi, mutaret ac corrigeret. Itaque spectatoribus iratus ob senilem morositatem elegantes multas fabulas è medio sustulit [c]. Natione Rhodium fuisse aiunt, ex Camiro [d]. Quo igitur pacto seruata fuerit Tereus fabula, miror, aliæq; eiusdem, similes, cùm in illis dandis victor non euaserit. Theopompus in Pace, τὴν ἀλεκτρυόνα fœminino genere vsurpauit, his verbis:

Quòd ἀλεκτρυόνα, id est, *gallinam, perdiderim,*
C *quæ oua pariebat pulcherrima, molestè fero.*

Aristophanes in Dædalo:

Maximum ouum peperit, ut ἀλεκτρυών, id est, *gallina.* ac rursum:
τῶν ἀλεκτρυόνων, id est, *gallinarum multæ ui sæpius irrita* [e] *oua pariunt.*

Idem in Nubibus cùm senem docet, quæ nominis differentia sit, ait,

Iam uerò quo modo appellare debeo,
Ἀλεκτρύαιναν, (id est, *gallinam,*) *hunc: illum uerò* ἀλέκτορα? (*gallum?*)

Dicitur etiam ἀλεκτορὶς & ἀλέκτωρ. Simonides,

D *Dulci uoce amabilis* ἀλέκτωρ, id est, *galle.*

Cratinus in Horis:

Veluti Persicus ἀλέκτωρ, id est, *gallus, alta uoce ad omnes horas canens.*

Sic verò appellarunt, quia nos ἐκ τοῦ λέκτρου, id est, è lecto, excitet. Dorienses, qui in hoc vocabulo nominandi casum per ξ, efferunt ὄρνιξ, genitiuum ὄρνιχος cum χ, scribũt: Alcman autem ὄρνις recto casu cum σ, protulit:

Purpurea [f] *ueris* ὄρνις, id est, *ales.*

& ὀρνίχων in genitiuo:

E Πάντων ὀρνίχων, *De cunctis auibus nonnihil edi.*

Δέλφακα, quem PORCELLVM interpretantur, Epicharmus in Vlysse proditore, porcum marem appellat,

Vicinorum δέλφακα, id est, *porcum quem Eleusiniis* [g] *sacris reseruabas magno infortunio amisisti,*
Inuitus. B. hæc tamen fidei meæ symbolum criminatur,
Achiuis me dedisse, porcique (δέλφακος) *proditorem fuisse me deierat.*

Anaxilas in Circe masculino genere dixit δέλφακα, eóque nomine significauit adultum
F porcum, his verbis,

Pascentes in montibus uestrum quosdam δέλφακας, id est, *porcos errabundos, faciet,*
Quosdam pantheras, alios lupos, leonesque ad uenatum pernices.

Aristophanes in Tagenistis [h] inter nomina fœminini generis reposuit,

τῆς δέλφακος, id est, *porci autumnalis sumen.*

& in Acharnensibus,

Caudam habebit rubrã magnã, & cras[sam]

Educare vero si placeat, porca futura est speciosa.

Sic EVpolis in AVreo seculo: & Hipponax, vt Ἐφεσίη δέλφαξ, id est, Ephesius porcus. Propriè tamen sic fœminas sues appellaueris quibus vteri sunt: δελφύας enim vuluas nuncupāt, vnde petitur τῶν ἀδελφῶν, id est fratrum, nomenclatura [a], & interpretatio. De huius animalis ætate, sic Cratinus in Archilochis ait:

Iam porcelli, δέλφακες, cæteris annis sues, χοῖροι.

Aristophanes grammaticus libro De ætatibus inquit, Ex suibus autem, nuper concretos δέλφακας, porcellos siue nefrendes nominant, grandiores verò, qui iam nec tenelli sunt, nec humidiores, porcos, vnde Homeri locus clarior [b] fit:

Domesticis famulis apponitur suilla,
Proci vero saginatos porcos edebant.

Plato comicus, in Poëta, masculino genere dixit:

Tacitus τὸν δέλφακα, id est, porcum abegit.

Lege prisca sancitum fuisse in singulis gregibus, vt proli consuleretur, Androtion ait, ne ouis aut intonsa [c], aut priusquam peperisset, occideretur: Itaque olim iam adultas [d] in cibis apposuisse, & nunc quoque Palladis sacerdotem fœminam, nec agnam immolare, nec gustare caseum [e]. Cùm per aliquod tempus, inquit Philochorus, boues defecissent, ob eorum penuriam promulgata lex est, vt ab illis animantibus abstinerent, eo quidem consilio, vt multos cogerent, iisque abundarent, quòd non sacrificarentur. χοῖρον, porcum fœminino genere Ionum quidam dixerunt, vt Hipponax ad hunc modum:

Inter libamina, ac viscera ἀγρίας χοίρου sylvestris suis.

Sophocles in Tænariis:

Ego profectò custodire porcos didici, [f] tanquā vinctos.

Ptolemæus AEgypti rex libro nono suorum commentariorum, In Asson, inquit, cùm peregrinus essem diuersatus, Assij porcum adduxerunt iuuenem duos cubitos & semissem altum, cui par esset corporis longitudo, coloris niuei, narrarúntq; EVmenem regem magno studio mercari ab ipsis tales solitum, vel drachmarum quatuor millibus vnum. AEschylus ait:

Ego porcum, opimum lactatu hunc in testu calente [g] ponam:
Quod enim præstantius hoc fuerit hominibus obsonium?

ac rursum:

A. Albus porcus. B. Quid ni? A. Iam pulcher & grandiusculus [h] est:
Elixa, igne tam leni ut te non offendat.

ac rursum:

Porcum sacrifica, cum ipsa sue,
Multis ædes affecit illa damnis,
Ac quatiēs, euertens sursum deorsum, omnia conturbauit.

Hæc scilicet citauit Chamæleo in opere suo de AEschylo. Suem sacrum esse apud Cretenses animal Agatholes Babylonius libro primo de Cyzico (vt legitur in indice scriptorum) ad hunc modum scribit. Iouem in Creta partu editum fuisse ad Dictam montem fabulantur, in qua & arcanum sacrum peragunt.

a Ἀλλ᾽ αἱ τρέφεν λῆς ἃ δὲ τοι χοῖρος καλά. καὶ Εὔπολις ἐν Χρυσῷ γένει, καὶ Ἱππώναξ δὲ ἔφη, ὡς Ἐφεσίη δέλφαξ. κυρίως δ᾽ αἱ θήλειαι οὕτω λεχθεῖεν ἄν, αἱ δελφύας ἔχουσαι. οὕτως δὲ αἱ μῆτραι καλοῦνται, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἔνθεν ἐτυμολογοῦνται. περὶ δὲ τῆς ἡλικίας τοῦ ζώου Κρατῖνός φησιν ἐν Ἀρχιλόχοις, ἤδη δέλφακες χοῖροι δὲ τοῖσιν ἄλλοις. Ἀριστοφάνης δ᾽ ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ Περὶ ἡλικιῶν φησι, τῶν δὲ συῶν τὰ μὲν ἤδη συμπεπηγότα δέλφακες, τὰ δ᾽ ἁπαλὰ καὶ ἔνικμα, χοῖροι· ἔνθεν τὸ Ὁμηρικὸν σαφὲς γίνεται,

b - τά τε δμώεσσι πάρεστι
Χοίρε᾽, ἀτὰρ σιάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσι.

Πλάτων δ᾽ ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Ποιητῇ ἀρρενικῶς ἔφη, τὸν δέλφακ᾽ ἀπῆγε σιγῇ. ἦν δὲ καὶ παλαιὸς νόμος ὥς φησιν Ἀνδροτίων, τῆς ἐπιγονῆς ἕνεκα τῶν ἑκατὸν θρεμμάτων μὴ σφάττειν πρόβατον ἄπεκτον ἢ ἄτοκον. διὸ τὰ ἤδη τέλεια ἤσθιον,

c - ἀτὰρ σιάλους γε σύας μνηστῆρες ἔδουσι.
καὶ νῦν δὲ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἱέρειαν οὐ θύειν ἀμνὴν, οὐδὲ τυροῦ γεύεσθαι. καὶ κατὰ χρόνον δέ τινα ἐκλιπόντων τῶν βοῶν φησὶν ὁ Φιλόχορος, νομοθετηθῆναι διὰ τὴν σπάνιν ἀπέχεσθαι αὐτοὺς τῶν ζώων, συνάγειν βουλομένους καὶ πληθῦσαι τῷ μὴ καταθύεσθαι. χοῖρον δὲ Ἴωνες καλοῦσι τὴν θήλειαν, ὡς Ἱππώναξ, ἐν σπονδῇ τε καὶ σπλάγχνοισιν ἀγρίας χοίρου. καὶ Σοφοκλῆς ἐπὶ Ταιναρίοις τοιχαριώδη φύλαξαι χοίρους ὥς τε δεσμίων.

d Πτολεμαῖος δ᾽ ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν ὑπομνημάτων, Εἰς Ἄσσον φησὶν ἐπιδημήσαντί μοι, οἱ Ἄσσιοι παρέστησαν χοῖρον ὑὸν ἔχοντα τὸ μὲν ὕψος δύο καὶ ἡμίσεος πήχεων, ὅλον δ᾽ ἔμπον πρὸς τὸ μῆκος, τῇ χροιᾷ χιόνινον. ἔφασάν τε τὸν βασιλέα Εὐμένη τὰ τοιαῦτα ἐπιμελῶς ὠνεῖσθαι παρ᾽ αὐτῶν, διδόντα τοῦ ἑνὸς δραχμὰς τετρακισχιλίας. Αἰσχύλος δέ φησιν,

e Ἐγὼ δὲ χοῖρον καὶ μάλ᾽ εὐθηλούμενον
Τόν δ᾽ ἐν νοθευοῦντι κριβανῷ θήσω. Τί γὰρ
Ὄψον γένοιτ᾽ ἂν ἀνδρὶ τοῦδε βέλτιον.

καὶ πάλιν,

Λευκός τί δ᾽ οὐχὶ καὶ καλῶς ἠφευμένος ὁ
χοῖρος ἕψου, μηδὲ λυπηθεὶς πυρί. 187

καὶ ἔτι

Θύσας δὲ χοῖρον τόνδε τῆς αὐτῆς ὑὸς
Ἣ πολλὰ γ᾽ ἐν δόμοισιν εἴργασται κακά,
Δονοῦσα καὶ τρέπουσα τῦρβ᾽ ἄνω κάτω.

f ταῦτα δὲ παρέθετο Χαμαιλέων ἐν τῷ περὶ Αἰσχύλου. περὶ δὲ ὑῶν, ὅτι ἱερὸν ἐστι τὸ ζῶον παρὰ Κρησίν, Ἀγαθοκλῆς ὁ Βαβυλώνιος ἐν πρώτῳ περὶ Κυζίκου φησὶν οὕτως. μυθεύουσιν ἐν Κρήτῃ γενέσθαι τὴν Διὸς τέκνωσιν ἐπὶ τῆς Δίκτης, ἐν ᾗ καὶ ἀπόρρητος γίνεται θυσία.

a Ἀπὸ τοῦ ἀδελφοὶ καὶ δελφύας τοῦ τοῦ τίθεσθαι ... (marginal note, partly illegible)

b (marginal note illegible)

c Antequam suo tempore vellere tonderetur. ἄπεκτον, quæ non prægnans ... quæ fœcunda sunt, ... delicati.

e Ouium, puto: nec etiam, fœtarum quarumcunq; animantium: ne casus fit, ... habatur.

f ... significat, vt ex ... verbis ... significatur fœmininum genus.

g ... in ... quæda ... vulgo, ... Tar... Latinis ...

h ... Ea ... qui pu... excessit.

λέγεται γὰρ ὡς ἄρα θηλὴν ὑπέχειν ὗς, καὶ τῷ σφετέρῳ γρυσμῷ περιϊχνεῦσα τὸν κνυζισμὸν τοῦ βρέφεος ἀνεπάϊστον τοῖς παριοῦσιν ἐτίθει. διὸ πάντες τὸ ζῶον τοῦτο περισέπτον ἡγοῦνται, καὶ ὑός φησι τῶν κρεῶν οὐ δαίσαιντο. Πραίσιοι δὲ καὶ ἱερὰ ῥέζουσι ὑΐ, καὶ αὐτὴ προτελὴς αὐτοῖς ἡ θυσία νενόμισται. τὰ παραπλήσια ἱστορεῖ καὶ Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν δευτέρῳ Περὶ τελετῆς. τῶν πεταλίδων συῶν μνημονεύει Ἀχαιὸς ὁ Ἐρετριεὺς ἐν Αἴθωνι Σατυρικῷ λέγων οὕτως. πεταλίδων δέ τοι συῶν μορφαῖς ταῖς δὲ πόλλ' ἐπαΐον. πεταλίδας δ' αὐτὰς εἴρηκε μεταφέρων ἀπὸ τῶν μόσχων. οὗτοι γὰρ πέταλοι λέγονται ἀπὸ τῶν κεράτων, ὅταν αὐτὰ ἐκπέταλα ἔχωσι. παραπλησίως δὲ τῷ Ἀχαιῷ καὶ Ἐρατοσθένης ἐν Ἀντερινύϊ, τοὺς σύας λαρινοὺς προσηγόρευσε, μεταγαγὼν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν λαρινῶν βοῶν.. οἳ οὕτως ἐκλήθησαν, ἢ ἀπὸ τοῦ λαρινεύεσθαι (ὅπερ ἐστὶ σιτίζεσθαι. Σώφρων, βόες δὲ λαρινεύονται) ἢ ἀπὸ τινος κώμης Ἠπειρωτικῆς Λαρίνης, ἢ ἀπὸ τοῦ βουκολοῦντος αὐτάς· Λάρινος δ' οὗτος ἐκαλεῖτο. εἰσαχθέντος δ' ἡμῖν ποτε καὶ δέλφακος, οὗ τὸ μὲν ἥμισυ κραμβαλέον ἦν ἐπιμελῶς πεποιημένον, τὸ δέ γ' ἥμισυ ὡς ἂν ἐξ ὕδατος ἑψημένον τακερῶς. καὶ πάντων θαυμαζόντων τοῦ μαγείρου τὴν σοφίαν, μέγα φρονῶν ἐκεῖνος ἐπὶ τῇ τέχνῃ, ἔφη, ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν σφαγὴν ἔχει τις ὑμῶν ἐπιδεῖξαι ὅπου ἐγένετο, ἢ πῶς ἡ γαστὴρ αὐτοῦ πεπλήρωται παντοίων ἀγαθῶν. καὶ γὰρ κίχλας ἐν ἑαυτῷ ἔχει, καὶ ἄλλα ὀρνίθια, ὑπογαστρίων τε μέρη χοίρων καὶ μήτρας τόμους, καὶ τῶν ᾠῶν τὰ χρυσᾶ, ἔτι δὲ ὀρνίθων γαστέρες αὐτῇσι μήτραις καὶ καλῶν ζωμῶν πλέες, καὶ τὰ ἐκ τῶν σαρκῶν εἰς λεπτὰ κατακνιζόμενα, καὶ μετὰ πεπερίδων συμπλαττόμενα. ἰσίκια γὰρ ὀνομάζειν αἰδοῦμαι τὸν Οὐλπιανὸν, καίπερ αὐτὸν εἰδὼς ἡδέως αὐτοῖς χρώμενον. πλὴν ὁ ἐμός γε συγγραφεὺς Πάξαμος τῶν ἰσικίων μέμνηται, καὶ οὔ μοι φροντὶς Ἀττικῶν χρήσεων. ὑμεῖς οὖν ἐπιδείξατε, πῶς τε ὁ χοῖρος ἐσφάγη, καὶ πῶς ἐξ ἡμισείας μὲν ἐστὶν ὀπτὸς, ἑφθὸς δὲ κατὰ θάτερα. ἔτ' οὖν ἡμῶν ἀναζητούντων, ὁ μάγειρος ἔφη, ἀλλ' εἰ νομίζετέ με ἔλαττον πεπαιδεῦσθαι τῶν ἀρχαίων ἐκείνων μαγείρων, περὶ ὧν οἱ κωμῳδοποιοὶ λέγουσιν. Ποσείδιππος μὲν ἐν Χορευούσαις. μάγειρος δ' ἐστὶν ὁ λέγων πρὸς τοὺς μαθητὰς τάδε

Μαθητὰ Λεύκων οἵ τε συνδιάκονοι
Ὑμεῖς, ἅπας γάρ ἐστιν οἰκεῖος τόπος
Ὑπὲρ τέχνης λαλεῖν τι. τῶν ἡδυσμάτων
Πάντων κράτιστόν ἐστιν ἐν μαγειρικῇ
Ἀλαζονεία. τὸ καθόλου δὲ τῶν τεχνῶν
Ὄψεις δ' ἔχοντι τοῦθ' ἡγούμενον. . . .
Ξεναγὸς οὗτος ὅς τις ἂν θώρακ' ἔχῃ
Φολιδωτὸν, ἢ δράκοντα σεσιδηρωμένον,
Ἔφάνη Βριάρεως. ἂν τύχῃ δ' ἐστὶ λαγώς.
Ὁ μάγειρος ἐὰν μὲν ὑποδιακόνους ἔχων
Πρὸς τὸν ἰδιώτην καὶ μαθητὰς εἰσίῃ

Ferunt enim porcam mammas infanti præbuisse, & circumcursantem grunitu suo ne à præsentibus exaudiretur, vagitum eius occultasse: quamobrem animal id veneratione summa dignum omnes arbitrantur: & suilla, inquit, ea gens non vescitur. Præsij [a] quidem sues immolant: quo sacro ipsos initiari lege statutum est. His similia Neanthes Cyzicenus refert, libro secundo De initiationis ritu. Πεταλίδων suum [b] meminit Achæus Eretriensis in AEthone [c] Satyrico his verbis: Has esse formas suum Petalidum ego sæpe audiui. Petalidas scilicet is nuncupat, à vitulis translatione sumpta, quos à cornibus πετάλους vocant, cùm explicata distentáque illa iam habent. Simili ratione vt Achæus Petalidas, sic Eratosthenes in Aterinnye [d], sues Larinos vocat, à Larinis bobus translatione ducta, quos ἀπὸ τοῦ λαρινεύεσθαι, nuncupant, nimirum quòd vberiore pabulo pingues sint: Sophron,

Boues λαρινεύονται, id est, *opimi sunt, ac saginati*: vel à Larine Epiri pago, vel à bubulco [e], cui nomen Larinus fuit. Cùm deinde nobis allatus fuisset porcus, cuius dimidium assatum magna industria arefecerant, dimidium verò alterum, elixum aqua, ideóque molliusculum tanquam liquauerant, cunctis coqui sapientiam admiratione prosecutis, ob artis suæ peritiam gloriosus ille, ac de se magnificè sentiens, Quin vestrum nemo, inquit, ostendere possit quà iugulatus est, aut qua venter impletus omnifariam lautitiis. Nam & turdis farctus est, & aliis auiculis, & portionibus quibusdam abdominis porcarum, & vuluæ concisis particulis, & ouorum vitellis, & gallinis quarum venter plenus est, tum vuluę frustis, tum lautis bucceis, & lucanicis confectis ex carnibus minutim tritis ac cũ pipere subactis, quas ob Vlpianũ Isicia [f] nominare vereor, tametsi eum non ignorem his libenter vesci. Cæterùm Isiciorum meminit Paxamus meus [g], scriptor. Ego verò non multum laboro de Atticarum dictionum vsu. Vos itaque porcus quomodo iugulatus est, indicate, atque etiam quomodo altera ex parte elixus est, assus altera. Hæc ergo cùm nos inquireremus, tum coquus ait, An verò me censetis antiquis illis coquis indoctiorẽ, de quibus Comici multa, vt Posidippus in Saltantibus: alloquitur verò coquus suos discipulos hac oratione:

A. Leucon discipule, & qui mecum hîc ministratis,
Adeste uos: quiuis est aptus locus
De arte nostra disceptaturis, omnium condimentorum in arte culinaria quodnam est præstantissimum?
B. Arrogans fastus: ac in uniuersum omnibus in artibus,
Si quis oculos habeat, præcipuum hoc, & caput est,
Peregrinos [h] mercenarios qui ducit, thoracem indutus
Squamosum, aut draconem insculptum ferro,
Visus est Briareus [i]: at si res ita ferat, lepus [k].
Coquus, ministri, ô discipuli, cui subditi sunt,
Quamuis ad plebeios, & inscios rerum a-dierit,

Cumini[a] *sectores, & qui omnes uel ipsa fames sint, tamen ad uotum* A
Statim prosperéque agit omnia, & ut etiam
Nōnisi uera loquatur: illis tamen excoriatis[b] *abit.*
Quod igitur præcepi, inanibus[c] *loco cede,*
Conuiuarúmque palatum cognosce[d],
Nam uelut ijs qui mercatus[e] *petunt, sic arti nostræ*
Suus finis propositus est, ut ingeniose palatum[f] *præuertamus.*
In nuptiarum epulis nunc ministramus: sacrum qui facit B
Et boues suppeditat, illustris ac splendidus est,
Clarus & qui conuiuio accipitur:
Horum uxores deæ sacerdotes: ad hoc spectaculū
Comparantur tibiæ, Corybantes[g], *pernoctationes, sisque déque omnia:*
Coquorum hic tibi circus ac hippodromus[h] *erit,*
Hoc ut memoria teneas, curato.

De altero coquo qui Seuthes[i] nominabatur idem poëta hæc scribit:

Valde triualis
Est illorū iudicio Seuthes, quod tamen, uir optime,
Nosti, ab imperatore bono is nihil differre uidetur. C
Occurrunt hostes, statim qui natura est
Imperator, subsistit, rémque gerendam animosè suscipit.
Hostis est quodammodo compotorum turba:
Affatim namque bibit: illa uerò accedit,
Ante quindecim iam dies cœpta de ea cœna spe:
Alacritate plena, soluto remissoque animo,
Obseruans quid in manus sumptum allaturus quisque ministrorum sit:
Quænā turbæ sic collectæ militas sit[k], *intelligis.*

Iam audite quæ in Synephebis EVphronis de se coquus prædicet: D

Cùm ijs qui collatis symbolis conuiuantur ministrabis Carion,
Ludere quidem non[l] *licebit, atque adeò nec quæ didicisti*[m] *præstare.*
Heri tu periculum fecisti: nullus ad te uenit
Gobius[n] *omnino. adfuerunt quidā, sed inanes*[o] *illi:*
Quibus alteratū[p] *cerebrum erat: oportet uerò*
Cùm ad eiusmodi hominum colluuiem accesseris,
Vt Dromonem, Cerdonem, Soteriadem E
Qui mercedis tantum planè dant tibi,
Quantum poscis, iustum esse:
Nunc uerò quandoquidem ad nuptias
Vadimus, homicidas esse[q]: *in animum si hoc inducas tuum,*
Meus es discipulus, & coquus ædepol non malus.
Commoda occasio si offertur, quod est utile tibi procura:
Senex auarus est: merces exigua, si te cognouero
Nunc, uel ad carbones usque nō deuorasse omnia,
Nullus es: hæc intro iam auferto: ex ædibus
Nam ipse prodit senex: oculísque toruis nos respicit. F

Sophista[r] profectò magnus est, nec arrogantia fastúq; medico dissimilis apud Sosipatrum in Mendaci[s] coquus qui hæc loquitur:

Non penitus contemptibilis ars
Nostra est Demyle, si tecum perpendas:
Verùm ea obsoleuit disciplina, ac omnes ferè
Sese coquos esse iactant, quanquā prorsus ignari.
Ab illis siliat ars nostra corrumpitur.

Κυμινοπρίστας πάντας ἢ λιμοὺς καλῶς
Ἐπίτηξ' ἕκαστος εὐθύς. ἐὰν δ' ἀληθινὸν
Σαυτὸν παραβάλλῃς καὶ προσεκδαρεὶς ἄπει.
Ὅπερ οὖν ὑπεθέμην τοῖς κενοῖς χώραν δίδου,
Καὶ τὰ στόμια γίνωσκε τῶν κεκλημένων.
Ὥσπερ γὰρ εἰς τἀμπόρια τῆς τέχνης πέρας
Τοῦτ' ἔστιν, ἂν εὖ προσδράμῃς πρὸς τὸ στόμα.
Διακονοῦμεν νῦν γάμοις, τὸ θῦμα βοῦς.
Ὁ διδοὺς ἐπιφανής· ἐπιφανὴς ὁ λαμβάνων.
Τούτων γυναῖκες ἱέρειαι τῇ θεᾷ
Θεοί, κορύβαντες, αὐλοί, παννυχίδες, ἀναστροφή.
Ἱππόδρομος οὗτός ἐστι σοὶ μαγειρικῆς
Μέμνησο καὶ σὺ τουτί. καὶ περὶ ἑτέρου δὲ μαγείρου (ὄνομα δέ ἐστι Σεύθης) ὁ αὐτός φησι ποιητὴς οὕτως.

- ἰδιώτης ἔφη μέγας
Αὐτοῖς ὁ Σεύθης, οἶσθα ὦ βέλτισθ' ὅτι
Ἀγαθοῦ στρατηγοῦ διαφέρειν οὐδὲν δοκεῖ,
Οἱ πολέμιοι πάρεισιν· ὁ βαθὺς τῇ φύσει
Στρατηγὸς ἔστηκεν, καὶ τὸ πρᾶγμ' ἐδέξατο.
Πολέμιός ἐστι πᾶς ὁ συμπίνων ὄχλος.
Πίνει γὰρ ἀθρόως, οὗτος εἰσελήλυθεν
Ἐκ πέντε καὶ δέχ' ἡμερῶν προσηλπικὼς
Τὸ δεῖπνον, ὁρμῆς μεστός, ἐκλελυμένος
Τηρῶν ποτ' ἐπὶ τὰς χεῖρας οἴσει τίς, νόει
Ὄχλου τοιούτου ῥακείαν ἠθροισμένην.

Ὁ δ' ἐν τοῖς Εὔφρονος Συνεφήβοις μάγειρος, ἀκούσατε οἷα παραινεῖ.

Ὅταν ἐρανισταῖς Καρίων διακονῇς
Οὐκ ἔστι παίζειν, οὐδ' ἃ μεμάθηκας ποιεῖν.
Ἐχθὲς κεκινδύνευκας, οὐδεὶς εἶχέ σοι
Κωβιός. ὅλως γὰρ ἧπαρ, ἀλλ' ἦσαν κενοί.
Ἐγκέφαλος ἠλλοίωτο, δεῖ δὲ Καρίων
Ὅταν μὲν ἔλθῃς εἰς τοιοῦτον συρφετὸν
Δρόμωνα καὶ Κέρδωνα, καὶ Σωτηρίδην
Μισθὸν διδόντας ὅσον ἂν αἰτήσῃς ἁπλῶς
Εἶναι δίκαιον· οὗ δὲ νῦν βαδίζομεν
Εἰς τοὺς γάμους, ἀνδροφόνον· ἂν τοῦτ' αἰσθάνῃ
Ἐμὸς εἶ μαθητὴς καὶ μάγειρος οὐ κακός·
Ὁ καιρὸς εὔκλος· ὠφελοῦ, φυλάργυρος
Ὁ γέρων ὁ μισθὸς μικρὸς εἴ σε λήψομαι
Νῦν μὴ κατεσθίοντα, καὶ τοὺς ἄνθρακας,
Ἀπόλωλας, εἴσω πάραγε. καὶ γὰρ αὐτὸς οὑτοσὶ
Προσέρχεθ' ὁ γέρων. ὡς δὲ καὶ γλίσχρον βλέπει,
Μέγας δ' ἐστὶ σοφιστής, καὶ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰατρῶν εἰς ἀλαζονείαν, καὶ ὁ παρὰ Σωσιπάτρῳ μάγειρος ἐν Καταψευδομένῳ λέγων ὧδε,

Οὐ παντελῶς εὐκαταφρόνητος ἡ τέχνη
Ἐὰν καταγνοήσῃς ἐστὶν ἡμῶν Δήμυλε.
Ἀλλὰ πέπαυται τὸ πρᾶγμα, καὶ πάντες σχεδὸν
Εἶναι μάγειροί φασιν, οὐδὲν εἰδότες.
Ὑπὸ τῶν τοιούτων δ' ἡ τέχνη λυμαίνεται.

Ἐπεὶ μάγειρον ἐὰν λάβῃς ἀληθινόν, A
Ἐκ παιδὸς ὀρθῶς εἰς τὸ πρᾶγμ' εἰσηγμένον,
Καὶ τὰς δυνάμεις κατέχοντα, καὶ τὰ μαθήματα
Ἅπαντ' ἐφεξῆς εἰδόθ', ἕτερόν σοι τυχὸν
Φανήσεται τὸ πρᾶγμα. τρεῖς ἡμεῖς ἐσμὲν
188 Ἔτι λοιποί, Βοϊδίων καὶ Χαριάδης
Ἐγώ τε, τοῖς λοιποῖς δὲ προσπέρδου. τί φῄς;
Ἐγώ; τὸ διδασκαλεῖον ἡμεῖς σώζομεν
Τὸ Σίκωνος, οὗτος τῆς τέχνης ἀρχηγὸς ἦν. B
Ἐδίδασκεν ἡμᾶς πρῶτον ἀστρολογεῖν,
Ἔπειτα μετὰ ταῦτ' εὐθὺς ἀρχιτεκτονεῖν,
Περὶ φύσεως κατεῖχε πάντας τοὺς λόγους,
Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἔλεγε τὰ στρατηγικά,
Πρὸ τῆς τέχνης ἐσπούδαζε ταῦθ' ἡμᾶς μαθεῖν.
Ἆρα σύ με κόπτειν οἷος εἶ γε φίλτατε;
Οὐκ, ἀλλ' ἐν ὅσῳ προσέρχετ' ἐξ ἀγορᾶς ὁ παῖς,
Μικρὰ διακινήσω σε περὶ τοῦ πράγματος, C
Ἵνα τῶν λαλεῖν λάβωμεν εὔκαιρον χρόνον.
Ἄπολλον ἐργῶδες. ἄκουσον ὦ ἀγαθὲ
Δεῖ τὸν μάγειρον εἰδέναι πρώτιστα μὲν
Περὶ τῶν μετεώρων, τάς τε τῶν ἄστρων δύσεις,
Καὶ τὰς ἐπιτολὰς καὶ τὸν ἥλιον πότε
Ἐπὶ τὴν μακράν τε καὶ βραχεῖαν ἡμέραν
Ἐπάνεισι, κἀν ποίοισιν ἐστὶ ζῳδίοις.
Τὰ γὰρ ὄψα φασὶ πάντα καὶ τὰ βρώματα
Ἐν τῇ περιφορᾷ τῆς ὅλης συντάξεως, D
Ἑτέραν ἐν αὐτοῖς λαμβάνειν τὴν ἡδονήν.
Ὁ μὲν οὖν κατέχων τὰ τοιαῦτα, τὴν ὥραν ἰδών,
Τούτων ἑκάστοις ὡς προσῆκε χρήσεται.
Ὁ δ' ἀγνοῶν ταῦτ', εἰκότως τυντλάζεται.
Πάλιν τὸ περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἴσως
Ἐθαύμασας τί τῇ τέχνῃ συμβάλλεται;
Ἔγωγ' ἐθαύμασ'. ἀλλ' ὅμως ἐγὼ φράσω,
Τοὐπτανεῖον ὀρθῶς καταβαλέσθαι, καὶ τὸ φῶς E
Λαμβάνειν ὅσον δεῖ, καὶ τὸ πνεῦμ' ἰδεῖν πόθεν
Ἐστίν, μεγάλην χρείαν τιν' εἰς τὸ πρᾶγμ' ἔχει.
Ὁ καπνὸς φερόμενος δεῦρο κἀκεῖ διαφορὰν
Εἴωθε τοῖς ἕψουσιν ἐμποιεῖν τινα.
Τοιοῦτον ἔτι σοι δίειμι τὰ στρατηγικά
Ἔχειν γε τὸν μάγειρον ἡ τάξις . . . .
Σοφὸν μὲν ἁπανταχοῦ ἐστι κἀν πάσῃ τέχνῃ,
Ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς δ' ὥσπερ ἡγεῖται σχεδόν. F
Τὸ γὰρ παραθεῖναι κἀφελεῖν τεταγμένως
Ἕκαστα, καὶ τὸν καιρὸν ἐπὶ τούτοις ἰδεῖν
Πότε δεῖ πυκνότερον ἐπαγαγεῖν, καὶ πότε βάδην,
Καὶ πῶς ἔχουσι πρὸς τὸ δεῖπνον, καὶ πότε
Εὔκαιρον αὐτῶν ἐστι τῶν ὄψων τὰ μὲν
Θερμὰ παραθεῖναι, τὰ δ' ἐπανέντα, τὰ δὲ μέσως.
Τὰ δ' ὅλως ἀποψύξαντα, ταῦτα πάντα δὴ

Nam perfectum & uerum si fingas coquum,
A puero rectè ad id institutum fuisse conuenit:
Viribus firmis [a], *& qui demceps liberalibus disciplinis sit imbutus.*
Aliud hoc fortassis esse cognosces quàm putaueris.
Superstites adhuc tres sumus,
Boïdion, Chariades, & ego: reliquis oppedito [b].
B. quidnam ais?
A. Egone? ludum ac scholam nos retinemus
Sicyonis [c], *qui artis nostræ princeps* [d] *fuit.*
Nos primum siderum ille docuit motus:
Post deinde, statim ædificandi rationes:
De rerum natura disceptationes omnes ad manum idem habebat:
Post hæc omnia, quæ ad militarem artem pertinent, enucleabat, exequebatur.
Et ante culinariam artem ut hæc disceremus, urgebat.
B. An uerò is es, uir optime, qui alijs hæc celata uelis?
A. Haud equidem: sed interea dum è foro puer aduenit,
De hac re pauca quædam te docebo,
Tempus ad alia parum opportunum [e] *in hunc sermonem ut impendamus.*
B. Apollo sancte, operosa hæc res est.
A. Arrige aures bone uir: Primùm scire debet coquus
Ex ijs quæ sublimia sunt, ac cœlestia, occasus siderum,
Ac exortus, cursúmque solis,
Quando reuertatur ad longiores aut breuiores dies,
Et ad qualia signiferi animantia:
Nam omnia, quod aiunt, obsonia, atque edulia,
Ad conuersiones totius cœlorum ordinis,
Aliam atque aliam gustus suauitatem concipiunt.
Qui ergo hæc probè didicit, cùm anni tempestatem considerauit,
Vtetur horum singulis, ut expedit:
Contrà horum inscius, merito nugas [f] *agit.*
Iam uerò fortassis admiratus es,
De Architectura, quidnam ad hanc artem conducat.
B. Admiratus sum mehercule. A. Ego nunc tibi patefaciam.
Culinam [g] *rectè statui, & lucis*
Accipere quod satis est, ac undè uentus aspiret
Contemplari, præbet ad hoc utilitatis plurimum.
Fumus enim huc illuc iactatus, discrimẽ aliquod
Afferre interdum solet dum coquuntur obsonia.
Qui talis est coquus, eum affirmo
Imperandi non carere scientia.
Nam rectè ordinandi peritia,
Vbique, & in arte quauis, mera est sapientia:
In nostra uerò propemodum ueluti dux omnia regit,
Nam singula ordine apponere & tollere,
In hísque temporis opportunitatem perspicere,
Quando patinas crebrius oportet congerere, quando pedetentim,
Quonam erga cœnæ fercula sint animo conuiuæ, quando
Tempestiuum sit feruentia hæc inferre obsonia:
Calore iam remisso quædam, alia mediocriter calentia,
Refrigerata prorsus nonnulla, hæc omnia scilicet,

Ad imperatoriæ disciplinæ præcepta exquiruntur.

B. Nunc tu mihi cùm explicueris quæ opus facto sunt, abito, & quiescito.

Ab hoc non procul abest coquus qui apud Alexidem in Milesiis hæc loquitur:

A. An ignoratis plurimis in artibus,
Voluptatis non esse autorem solum architectum,
Sed etiam eorum qui utuntur illis,
Dum benè utantur operâ nonnihil ad id conferre?
B. Id quale est? peregrinum me æquum est hoc intelligere.
A. Apparandi obsonij bonum artificem habere tantum oportet,
Aliudque præterea nihil: Verùm si contingat,
Vt qui cibis illis uescetur & de ijs iudicabit,
Tempestiuè ad epulum accedat, ars sic iuuabitur,
Sin tardiùs adsit, & post statum articulum cibi,
Vt qui antea coxit coquus [a] tepefaciat iterum,
Aut, si antea non concoxit, cito percoquere festinet,
Artem ille uoluptate defraudat sua.
Sophistarum classi coquum ego adscribo:
Adstatis uos otiosi: ignem mihi accendite.
B. Frequentes dudum accendunt Vulcani canes [b]
Prompti & alacres, sub dio, quod scias, ut frequenter fit.
A. Nostræ [c] quidem etiam uitæ finem adiungit [d]
Necessitatis [e] solius lex quædam minimè aspectabilis.

EVphron verò, cuius paulo antè memini, iudices, sic enim vos appellare non formido, vestri sensus iudicium expectans, in Fratribus, ea fabula est, quendam inducit coquum, multis eruditum artibus, ac fœliciter institutum, qui se priores artifices memoret, & quam priuatim illorum quisque virtutem esset adeptus, & qua in re anteiret cæteris, talem tamen nullum recenset, quales multos ego vobis proposui: Eius hæc est oratio:

Cùm multi, Lyce, discipuli mihi fuerint,
Quia mente perspicax ingenio semper ualuisti,
Meis ex ædibus abire te uolo,
Vix totis decem actis mensibus iam coquum, quàuis sis nouissimus.
Agis Rhodius assare piscem exactè solus nouit:
Nereus Chius congrum coquere dijs immortalibus:
Orion album iusculū parare: flauum Chariades:
Lamprias nigrum primus omnium reperit:
Allantas & Euthynus cognomine Lenticula
Extra omnem positi inuidiam,
Ex symbolis [f] reditus uiris primoribus dignos sibi quæsiuerunt:
Post illos priscos sophistas [g],
Secundi nobis septem fuere hi sapientes uiri.
Ego uero multa iam cùm à cæteris occupata cernerem,
Primus inueni furandi modum, ob quod inuentum nemo
Infensus mihi futurus est, quandoquidem antea id nullus excogitauit alius.
B. Hoc sanè tibi proprium reperisti, hoc omnino tuum est.
A. Quinto [h] sacra die faciebant Tenij,
Senes cani, quòd longa essent defuncti nauigatione,

A Ἐν τοῖς στρατηγικοῖσιν ἐξετάζεται
Μαθήμασιν. τίς δή ἐ παραδείξας ἐμοὶ
Τὰ δέοντ᾽ ἀπελθὼν αὐτὸς ἡσυχίαν ἄγε.

Καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἀλέξιδι δὲ ἐν Μιλησίοις μάγειρος, οὐ μακρὰν τούτου ἐστὶ λέγων τοιάδε.

Οὐκ ἴστε τοῖς πλείσταισι τῶν τεχνῶν, ὅτι
Οὐκ ἀρχιτέκτων κύριος τῆς ἡδονῆς
Μόνος καθέστηκεν, ἀλλὰ καὶ τῶν χρωμένων
Συμβάλλεταί τις ἂν καλῶς χρῶνται μερίς;
B Οἷόν ἐστι; δεῖ γὰρ κἀμὲ τὸν ξένον μαθεῖν.
Τὸν ὀψοποιὸν σκευάσαι χρηστῶς μόνον
Δεῖ τοῦτον, ἄλλο δ᾽ οὐδέν. ἂν μὲν οὖν τύχῃ
Ὁ ταῦτα μέλλων ἐσθίειν τε καὶ κρίνειν
Εἰς καιρὸν ἐλθὼν, ὠφέλησε τὴν τέχνην.
Ἂν δ᾽ ὑστερίζῃ τῆς τεταγμένης ἀκμῆς,
Ὥστ᾽ ἢ προοπτήσαντα χλιαίνειν πάλιν,
Ἢ μὴ προοπτήσαντα συντελεῖν ταχὺ
Ἀπεστέρησε τῆς τέχνης τὴν ἡδονήν.
Εἰς τοὺς σοφιστὰς τὸν μάγειρον ἐγγράφω.
C Ἑστήκαθ᾽ ὑμεῖς· κάεται δέ μοι τὸ πῦρ
Ἤδη. πυκνοὶ δ᾽ ἅλλουσιν Ἡφαίστου κύνες
Κούφως πρὸς αἰθέραν· οἶσθ᾽ ὃ γίνεσθαί θ᾽ ἅμα,
Καὶ τὴν τελευτὴν τοῦ βίου συνῆψέ τις
Μόνοις ἀνάγκης θεσμὸς οὐχ ὁρώμενος.

Εὔφρων δὲ, οὗ καὶ πρὸ βραχέως ἐμνήσθην ἄνδρες δικασταὶ (δικαστὰς γὰρ ὑμᾶς οὐκ ὀκνήσαιμ᾽ ἂν καλεῖν, ἀναμένων τὴν ἡμετέραν τῶν αἰσθητηρίων κρίσιν) ἐν τοῖς Ἀδελφοῖς τῷ δράματι, ποιήσας τινὰ μάγειρον πολυμαθῆ καὶ εὐπαίδευτον, D μνημονεύοντά τε τῶν πρὸ αὐτοῦ τεχνιτῶν, καὶ τίνα ἕκαστος εἶχεν ἰδίαν ἀρετὴν, καὶ ἐν τίνι ἐπλεονέκτει, ὅμως οὐδενὸς ἐμνήσθη τοιούτου, ὧν ἐγὼ ὑμῖν πολλάκις τυγχάνω παρασκευάζων. λέγει δ᾽ οὖν οὕτως.

Πολλῶν μαθητῶν γενομένων ἐμοὶ Λύκε,
Διὰ τὸ νοεῖν ἀεί τι καὶ ψυχὴν ἔχειν,
Ἄπει γεγονὼς μάγειρος ἐκ τῆς οἰκίας
Ἐν οὐχ ὅλοις δέκα μησὶ πολὺ νεώτατος.
E Ἆγις Ῥόδιος ὤπτηκεν ἰχθὺν μόνος
Ἄκρως. Νηρεὺς δ᾽ ὁ Χῖος γόγγρον ἧψε τοῖς θεοῖς.
Θρῖον τὸ λευκὸν, οὐξ Ἀθηνῶν Χαριάδης.
Ζωμὸς μέλας ἐγένετο πρώτῳ Λαμπρίᾳ.
Ἀλλᾶντας Ἀφθόνητος, Εὔθυνος φακῆν,
Ἀπὸ συμβολῶν συνάγουσιν ἀρίστων πόρους.
Οὗτοι μετ᾽ ἐκείνους τοὺς σοφιστὰς τοὺς πάλαι
Γεγόνασιν ἡμῖν ἑπτὰ, δεύτεροι σοφοί.
F Ἐγὼ δ᾽ ὁρῶν τὰ πολλὰ προκατειλημμένα
Εὗρον τὸ κλέπτειν πρῶτον, ὥστε μηδένα
Μισεῖν με διὰ τοῦτ᾽ ἀλλὰ πάντας λαμβάνειν.
Ὑπ᾽ ἐμοῦ δ᾽ ὁρῶν σὺ τοῦτο προκατειλημμένον.
Ἴδιον ἐφεύρηκάς τι, καὶ τοῦτ᾽ ἐστὶ σόν;
Πέμπτην ἔθυον ἡμέραν οἱ Τήιοι,
Πολιοὶ γέρε   , πλοῦν πολὺν πεπλευκότες,

Λεπτὸν ἔριφον καὶ μικρόν, οὐκ ἦν ἐκφο- A
ρά·
Τό τε λυκοκρέων, οὐδὲ τῷ διδασκάλῳ
Ἑτέρους πορίσασθαι δύ' ἐρίφους ἠνάγκα-
σας.
Τὸ γὰρ ἧπαρ αὐτῶν πολλάκις σκοπού-
μενον,
Καθεὶς κάτω τὴν χεῖρα τὴν μίαν λαθὼν
Ἔρριψας εἰς τὸν λάκκον ἰταμῶς τὸν νεφρόν,
Πολὺν ἐποίησας θόρυβον, οὐκ εἶχε νεφρὸν
Ἔλεγον, ἔκυπτον οἱ παρόντες ἀποβολῇ B
Ἔθυσαν ἕτερον. τοῦ δὲ δευτέρου πάνυ
Τὴν καρδίαν εἶδόν σε καταπίνοντ' ἐγώ.
Πάλαι μέγας εἶ, γίνωσκε. τοῦ γὰρ μὴ χα-
νεῖν
Λύκον διὰ κενῆς σὺ μόνος εὕρηκας τέ-
χνην.
Χορδῆς ὀβελίσκοις ἡμέρας ζητουμένοις
Δύ' ἰχθῦς ὠμοὺς εἰς τὸ πῦρ ἀποσβέσας,
Καὶ πρὸς τὸ δίχορδον ἐπρέπιζες. ἠσθό-
μην
Ἐκεῖνο δρᾶμα, τοῦτο δ' ἐστὶ παίγνιον. μή τις οὖν τούτων τῶν δευτέρων ἑπτὰ σοφῶν ὀνομασθέντων τοιοῦτόν τι ἐπενόησε, περὶ τοῦ χοίρου, πῶς καὶ τὰ ἐντὸς πεπλήρωται, καὶ τὸ μὲν ὀπταλέον ἐστὶν αὐτοῦ, τὸ δὲ ἑφθόν. αὐτὸς δέ ἐστιν ἄσφακτος. δεομένων οὖν ἡμῶν καὶ λιπαρούντων δεικνύναι τὴν σοφίαν, οὐκ ἐρῶ φησι τῆτες μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι κινδυνεύσαντας, καὶ προσέτι τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας. ἔδοξε οὖν πᾶσιν διὰ τὸν τηλικόνδε ὅρκον, μὴ βιάζεσθαι τὸν ἄν- D
189 θρωπον. ἐπ' ἄλλο δέ τι τῶν παραφερομένων τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, μὰ τοὺς ἐν Ἀρτεμισίῳ κινδυνεύσαντας, οὐδεὶς τινὸς γεύσεται, πρὶν λεχθῆναι ποῦ κεῖται τὸ παραφέρειν. τὰ γὰρ γεύματα ἐγὼ οἶδα μόνος, καὶ ὁ Μάγνος ἔφη. Ἀριστοφάνης ἐν Προαγῶνι,

Τί οὐκ ἐκέλευσας παραφέρειν τὰ ποτήρια.

Σώφρων δ' ἐν γυναικείοις κατὰ κοινότερον κέχρηται λέγων, παράφερε κύκλῳ τὸν σκύφον E μεστόν. καὶ Πλάτων δ' ἐν Λάκωσιν ἔφη, πάσας περιφερέτω. Ἄλεξις Παμφίλῃ,

Παρέθηκε τὴν τράπεζαν εἶτα παραφέρων
Ἀγαθῶν ἁμάξας.

περὶ δὲ τῶν γευμάτων ἃ σαυτῷ προὔπιες, ὥρα σοι λέγειν, Οὐλπιανέ. τὸ γὰρ γεῦσαι ἔχομεν ἐν Εὐπόλιδι ἐν Αἰξί, τουδὲ νῦν γεῦσαι λαβών. καὶ ὁ Οὐλπιανός, Ἔφιππος ἔφη ἐν Πελταστῇ, ἔνθ' ὄνων ἵππων τε στάσεις, καὶ γεύματα οἴνων. Ἀντιφάνης δ' ἐν Διδύμοις οἰνογευστεῖ, περιπατεῖ ἐν τοῖς F στεφάνοις. ἐπὶ τούτοις ὁ μάγειρος ἔφη, λέξω τοίνυν κἀγὼ οὐκ ἀρχαίαν ἐπίνοιαν, ἀλλ' εὕρεσιν ἐμήν, ἵνα μὴ ὁ αὐλητὴς πληγὰς λάβῃ. ὁ γὰρ Εὔβουλος ἐν Λάκωσιν ἢ Λήδᾳ ἔφη

Gracilémque & album hœdũ immolabant. pelle detracta
Subiecta caro candida non uisa est: itaque magistrum ac doctorem [a]
Coëgi mihi præbere alios hœdos duos.
B. Eorum autem iecur ueluti fatiscens
Tu demissa subtus altera manu clanculum,
In peluim celeriter renémque abiecisti,
Multúmque tumultuatus non habuisse renem
Clamasti, qui uero adfuerunt eam iacturam ut uiderent, se inclinarunt.
A. Immolatus est alius continuò. B. Secundi profectò
Cor ego te deglutientem aspexi.
A. Iam dudum uir magnus es, hoc scias uelim, lupus
Frustra [b] *ne hiet, me solum artem reperisse.*
B. Quin & intestinis attollendis ueruiculis [c] *interdiu cùm tu quæreres,*
Duos in igne pisces crudos extinxisti [d],
Interea aichordon [e] *pulsans id ego animaduerti.*
A. Fabulæ quidem actus id [f] *fuit: hoc autem* [g] *lusus.*

C Nullus igitur ex his secundis septem sapientibus quos nominaui, de porco tale quidpiam excogitauit, quo modo interiora corporis impleta sint, cùm is iugulatus non fuerit: & eius altera pars assa, altera elixa. Nobis tum rogantibus ac obtestantibus, vt eiusmodi sapientiam declararet, Per eos qui ad Marathonem prœlii discrimen adierunt: ac eos qui ad Salaminã hostes nauali conflictu vicerunt, inquit, hoc anno me id nemini dicturũ iuro: omnibus itaque visum est ob tantum iusiurandum, homini amplius insistendum non esse [h], ac potius in aliquod ex iis ferculis quæ apponebãtur, iniiciendas manus. Tum Vlpianus, Per eos qui ad Artemisium [i] periclitati sunt, inquit, ex his quidquam nemo gustabit, prius quàm dicatur apud quem legatur vox παραφέρειν. Nam quod ad vocabulum γεύματα [k] spectat, solus ego noui apud quem extet. Hic Magnus ait, Aristophanes in Proagone [l]:

Pocula, παραφέρειν, id est, *afferre, cur non iussisti?*

Sophron verò in Muliebribus [m], communius ea voce vsus est:

παράφερε, *inquit*, id est, *affer scyphum plenum Cyceone* [n].

Plato in Lacone ait:

Omnibus περιφερέτω, id est, *apponito.*

Alexis in Pamphila:

Mensam apposuit, deinde παραφέρων, id est, *intulit*
Plaustra bonorum [o].

At περὶ τῶν γευμάτων, quæ tibi propinasti [p], iam tempestiuum est vt disseras, Vlpiane. Apud EVpolidẽ in Capris, γεῦσαι, id est, gustare, nos inquit legimus sic:

Acceptum hoc γεῦσαι, id est, *gustato.*

Tum Vlpianus ait, Ephippus in Scutato [q]:

Asinorum & equorum stationes inerant, & uinorum γεύματα, id est, *gustationes.*

Antiphanes in Geminis:

οἰνογευστεῖ, id est, *uinum gustat : ambulat coronatus.*

Post hæc coquus, Narrabo vobis, ait, non quidem priscum inuentum, sed quod à me repertum est, ne tibicen [r] vapulet. Ait enim in Laconibus, siue Leda, EVbulus:

A *Per Vestam nobis etiam hoc auditum*
Domi aliquando, si quid offenderit coquus,
Apud nos, quod dicitur, uerberatur tibicen.

Phylyllius, siue is qui vrbes scripsit,
Si quid, ait, à coquo peccatum fuerit, tibicen plagis pœnas luit.

At enim in porco semiasso & semielixo, farctóque, coquus nobis ostendit exiguum vulnus sub humero, quo cæsus fuerat, & inde, ait, cùm sanguis effluxisset, intestina & viscera omnia, μετὰ τῆς ἀφαιρέσεως [a], (nam & ἐξαίρεσιν etiã dicunt,) ô conuiuæ loquaces ac festiui, vino B sæpiùs & curiosè ablui porco è pedibus suspenso: postea in vino macerata quę suprà memoraui [b] cibaria elixa cum multo pipere, per fauces demisi, affuso copioso iusculo, scitè cõfecto: mox porci dimidiam partem, quod videre licet, multa ordeacea farina oleo & vino rigata circumaspersi, deinde subiecta ænea tabula in furnum indidi, ignéq; lento sic assaui, vt nec crudum nec immodicè tostum extraherem. Pelle verò iam arefecta, partis alterius speciem tanquam elixæ repræsentaui, ablata farina qua obduxeram, porcúmque sic para C tum vobis attuli, & apposui. ἐξαίρεσιν autem, ô probe mi Vlpiane, Dionysius comicus in fabula cui titulus est Cognomines [c], vsurpauit: quo loco suos discipulos alloquentem inducit coquum:

A. Heus tu nunc Dromo, si quid lepidum, aut sapiens,
Aut splendidum in tuis rebus nosti,
Magistro tuo palam hoc facito.
Specimen artis ego à te flagito:
In hostium [d] ego te duco: audacter excurrito.
Numeratas carnes dabunt, ac te obseruabunt,
Eas compressas [e], uehementer cùm elixaueris,
Quod tibi iam præcepi, numerum illarum confundito.
Ingens piscis si aderit, frustum eius tuum est:
Salsamenti quidpiam [f] si auertatur [g], est id quoque tuum
Tantisper dum domi sumus [h]: foris autem, meum.
ἐξαιρέσεις, id est, quæ eximuntur interanea, & eiusmodi cætera,
Quæ nec indicæ continentur, nec in ullo numero E
sunt,
Sed positu ac æstimatione habentur pro resegminibus,
Ea crastino die me simul ac te oblectatura,
Prædæ & spoliorum uenditori omnia prorsus tradito,
Magis erga te beneuolus accessus ut ianuæ sit, cùm ad me domum uenies.
Quid plura apud te harum rerum conscium?
Meus iam discipulus es, ego uerò magister tibi:
Horum fac memor ut sis: adesdum, & meum simul ambula.

Coquum [i] nos omnes cùm laudaremus ob orationis promptitudinem, & solicitum artis suæ studium, Laurentius conuiuator noster vir bonus, Quanto satius est, inquit, eiusmodi coquos discere, quàm quod apud quendam ex ciuibus nostris docetur, qui ob diuitias luxuriosus, Platonis cùm primis admirandi dialogos cogit ediscere coquos, vt cũ patinas inferũt, dicãt illi, Vnus, duo [k]: tres:

A Ἠκούσαμεν καὶ τοῦτο νὴ τὴν Ἑστίαν,
Οἴκοι ποθ᾽ ὡς ἂν ὁ μάγειρος ἐξαμαρτάνοι
Τύπτεσθαι, ὥς φησιν ὁ αὐλητὴς παρ᾽ ἡμῖν.

Φιλύλλιός τε ἢ ὁ ποιήσας τὰς Πόλεις φησίν,
- ὅτι ἂν τύχῃ
Μάγειρος ἀδικήσας τὸν αὐλητὴν λαβεῖν
Πληγάς.

περὶ ἡμιοπτήτου καὶ ἡμιέφθου καὶ ἀσφάκτου γεμιστοῦ χοίρου. ὁ μὲν χοῖρος ἐσφάγη ὑπὸ τὸν ὦμον σφαγὴν βραχεῖαν, καὶ ἐπέδειξεν. B ἔπειτα ἀπορρυείσαντος τοῦ πολλοῦ αἵματος πάντα τὰ ἐντοσθίδια μετὰ τῆς ἐξαιρέσεως (εἴρηται γὰρ καὶ ἡ ἐξαίρεσις ὦ στωμυλῆθραι δαιταλεῖς) διακλύσας ἐπιμελῶς οἴνῳ πολλάκις, ἐκρέμασα ἐκ ποδῶν. εἶτα πάλιν οἴνῳ διέβρεξα, καὶ προεψήσας μετὰ πολλοῦ πεπέρεως τὰ προειρημένα χναύματα, ἔβυσα διὰ τοῦ στόματος πολλὸν ἐπιχέας ζωμὸν εὖ πάνυ πεποιημένον. καὶ μετὰ ταῦτα περιέπλησα τοῦ χοίρου τὴν ἡμίσειαν, ὡς ὁρᾶτε ἀλφίτοις πολλοῖς κριθῆς, ἀναδεύσας αὐτὰ C οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ. ἔπειτ᾽ ἐνέθηκα κριβάνῳ, ὑποθεὶς τράπεζαν χαλκῆν, ἐστάθευσά τε τῷ πυρί, ὡς μήτε κατακαῦσαι μήτ᾽ ὠμὸν ἀφελεῖν. καὶ τῆς φορινῆς ἤδη γινομένης κραμβαλέας, εἰκάσας καὶ τ᾽ ἄλλο μέρος ἡψῆσθαι, ἀποβαλών τ᾽ αὐτοῦ τὰ ἄλφιτα, οὕτω φέρων ὑμῖν παρέθηκα. τὴν δ᾽ ἐξαίρεσιν ὦ καλέ μου Οὐλπιανὲ Διονύσιος ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν τοῖς Ὁμωνύμοις τῷ δράματι οὕτως εἴρηκε, ποιήσας τινὰ μάγειρον πρὸς τοὺς μαθητὰς διαλεγόμενον,

D Ἄγε δὴ Δρόμων νῦν εἴ τι κομψὸν ἢ σοφόν,
Ἢ γλαφυρὸν οἶσθα τῶν σεαυτοῦ πραγμάτων,
Φανερὸν ποίησον τοῦτο τῷ διδασκάλῳ
Νῦν τὴν ἀπόδειξιν τῆς τέχνης αἰτῶ σ᾽ ἐγώ.
Εἰς πολεμίαν ἄγω σε· θαρρῶν κατάτρεχε,
Ἀριθμῷ διδόασι τὰ κρέα, καὶ τηροῦσί σε
Τὰ κρέα ποιήσας ταῦτα, καὶ ζέσας σφόδρα
Τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ὡς λέγω σοι σύγχεον.
Ἰχθὺς ἁδρὸς πάρεστι ταυτός. ἐστι σός,
Κἂν τέμαχος ἐκκλίνῃς τι, καὶ τοῦτ᾽ ἐστι σὸν
E Ἕως ἂν ἔνδον ὦμεν. ὅταν δ᾽ ἔξω γ᾽ ἐμόν
Ἐξαιρέσεις, καὶ τ᾽ ἄλλα τ᾽ ἀκόλουθ᾽, ὅσα
Οὔτ᾽ ἀριθμὸν οὔτ᾽ ἔλεγχον ἐφ᾽ ἑαυτῶν ἔχει,
Περικόμματος δὲ τάξιν ἢ θέσιν φέρει,
Εἰς αὔριον σὲ καὶ μὲ ταῦτ᾽ εὐφρανεῖ. τῷ
Λαφυροπώλῃ παντάπασι μεταδίδου
Τὴν πάροδον ἵν᾽ ἔχῃς τῶν θυρῶν εὐνουστέραν.
Τί δεῖ λέγειν με πολλὰ πρὸς συνειδότα.
Ἐμὸς εἶ μαθητής, σὸς δ᾽ ἐγὼ διδάσκαλος.
Μέμνησο τῶνδε καὶ βάδιζε δεῦρ᾽ ἅμα.

F Πάντων οὖν ἡμῶν ἐπαινεσάντων τὸν μάγειρον ἐπί τε τῷ ἑτοίμῳ τῶν λεγομένων, καὶ τῇ τῆς τέχνης περιεργίᾳ, ὁ καλὸς ἡμῶν ἑστιάτωρ Λαρήνσιος, καὶ πόσῳ κάλλιον ἔφη τὰ τοιαῦτα ἐκμανθάνειν τοὺς μαγείρους, ἢ ἅπερ παρά τινι τῶν πολιτῶν ἡμῶν, ὃς ὑπὸ πλούτου καὶ τρυφῆς τοὺς τοῦ θαυμασιωτάτου Πλάτωνος διαλόγους ἠνάγκαζεν ἐκμανθάνοντας τοὺς μαγείρους, φέροντάς τε τὰς λοπάδας ἅμα λέγειν, εἷς, δύο, τρεῖς.

ὁ δὲ δὴ τέταρτος ἡμῖν ὦ φίλε Τίμαιε ποῦ, τῶν χθὲς μὲν δαιτυμόνων, τανῦν δὲ ἑστιατόρων; ἔπειτ' ἄλλος ἀπεκρίνατο· ἀσθένεια τίς αὐτῷ ξυνέπεσεν ὦ Σώκρατες. διεξήρχοντό τε τοῦ διαλόγου τὰ πολλὰ τὸν τρόπον τοῦτον, ὡς ἄχθεσθαι μὲν τοὺς εὐωχουμένους, ὑβρίζεσθαι δὲ τὸν πάνσοφον ἐκεῖνον ἄνθρωπον ἑσημέραι, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς τῶν καθαρίων ἐξόμνυσθαι τὰς παρ' ἐκείνῳ ἑστιάσεις. οἱ δὲ ἡμέτεροι οὗτοι, ἅμα ἴσως ταῦτα ἐκμανθάνοντες, οὐκ ὀλίγην ἡμῖν θυμηδίαν παρέχουσι. καὶ ὁ παῖς ἐπὶ τῇ μαγειρικῇ σοφίᾳ ἐπαινεθεὶς, τί τοιοῦτον εὑρήκασιν ἔφη, ἢ εἰρήκασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ; ἢ ἐπιμετρίοις ἐμαυτὸν ἐγὼ οὐ μεγαλαυχούμενος ἐπ' ἐμαυτῷ, καίτοι, καὶ ὁ πρῶτος τῶν τὸν Ὀλυμπιάσιν ἀγῶνα ἀναδησαμένων Κόροιβος ὁ Ἠλεῖος, μάγειρος ἦν, καὶ οὐχ οὕτως ὠγκύλλετο ἐπὶ τῇ τέχνῃ, ὡς ὁ παρὰ τῷ Στράτωνι μάγειρος ἐν τῷ Φοινικίδῃ. περὶ οὗ τοιαῦτα λέγει ὁ μεμισθωμένος,

Σφίγγ' ἄρρεν' οὐ μάγειρον εἰς τὴν οἰκίαν
Εἴληφ'· ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν μὰ τοὺς θεοὺς,
Ὅσ' ἂν λέγῃ συνίημι. καινὰ ῥήματα
Πεπορισμένος πάρεστιν. ὡς εἰσῆλθε γὰρ
Εὐθύς μ' ἐπηρώτησε προσβλέψας μέγα,
Πόσους κέκληκας μέροπας ἐπὶ δεῖπνον; λέγε.
Ἐγὼ κέκληκα μέροπας ἐπὶ δεῖπνον; χολᾷς.
Τοὺς δὲ μέροπας τούτους με γιγνώσκειν δοκεῖς;
Οὐδεὶς παρέσται. τοῦτο γὰρ νὴ τὸν Δία
Ἔστι κατάλοιπον μέροπας ἐπὶ δεῖπνον καλεῖν.
Οὐδ' ἆρα παρέσται δαιτυμὼν οὐδεὶς ὅλως;
Οὐκ οἴομαί γε δαιτυμών. ἐλογιζόμην,
Ἥξει Φιλῖνος, Μοσχίων, Νικήρατος,
Ὁ δεῖν' ὁ δεῖνα, κατ' ὄνομ' ἀνελογιζόμην,
Οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς οὐδὲ εἷς μοι δαιτυμών.
Οὐδεὶς παρέσται φημί. τί λέγεις, οὐδὲ εἷς;
Σφόδρ' ἀγανακτήσ' ὥσπερ ἠδικημένος,
Εἰ μὴ κέκληκα δαιτυμόνα. σκαιὸν πάνυ.
190 Οὐδ' ἆρα θύεις ἐρυσίχθον'; οὐκ, ἔφην ἐγώ.
Βοῦν δ' εὐρυμέτωπον; οὐ θύω βοῦν ἄθλιε.
Μῆλα θυσιάζεις ἆρα; μὰ Δί' ἐγὼ μὲν οὔ,
Οὐδέτερον αὐτῶν. προβάτιον δ'; οὐκοῦν, ἔφη.
Τὰ μῆλα πρόβατ'; οὐ μανθάνω
Τούτων οὐδὲν, οὐδὲ βούλομαι.
Ἀγροικότερος εἰμὶ, ὥσθ' ἁπλῶς μοι διαλέγου.
Ὅμηρον οὐκ οἶδας λέγοντα; καὶ μάλα
Ἐξῆν ὃ βούλει τῷ μαγείρῳ αὐτῷ λέγειν.
Ἀλλὰ τί πρὸς ἡμᾶς τοῦτο πρὸς τῆς Ἑστίας;
Κατ' ἐκεῖνον ἤδη πρόσεχε καὶ τὰ λοιπά μοι.
Ὁμηρικῶς γὰρ διανοεῖ μ' ἀπολλύναι;
Οὕτω λαλεῖν εἴωθα. μὴ τοίνυν λάλει
Οὕτως παρ' ἐμοί γ' ὤν, ἀλλὰ διὰ τὰς τέτταρας

quartus verò, amice noster Timæe, vbinam? Is conuiua heri fuit, conuiuator hodie futurus: alio confestim respondente, Correptus morbo quodam est, ô Socrates, vt hoc modo eius colloquii magna pars transigatur, indignè ferentibus conuiuis, omni sapientia instructum virum illum quotidie sic irrideri[a], vt ideo multi sancti ac integri viri execrentur eius conuiuia. Nostri verò fortassis coqui hæc cùm didicerint, non parum voluptatis nobis afferunt. Tum verò puer ob culinariam scientiam commendatus, Ecquid, ait, inuenerunt aliud, quàm quod à maioribus nostris proditum est? Meipsum ego equidem metior, nec mea caussa gloriabundus superbio, tametsi qui primus in Olympiadibus certamina carminibus celebrauit Corebus Eleus coquus fuerit, quamuis ob artem suam non tam fastuosus ac tumens, quàm ille coquus apud Stratonem in Phœnicide, de quo hæc ait qui illum conduxerat:

Sphingem[b] *marem in ædes non coquum sumpsi,*
Nihil enim eorum quæ loquitur, per deos
Intelligo: nouis siquidẽ uerbis instructus accessit:
Nam protinus ingressus ex me sciscitatus est, acriter intuitus.
A. *Quot* μέροπας, id est, *mortales ad cœnam uocasti? hem taces?*
B. *Ego ne meropas*[c] *ad cœnam inuitaui? satin' sanus es?*
An meropas ullos mihi notos esse putas?
Nullus merops[d] *aderit, ita me summus amet Iuppiter,*
Reliquum hoc mihi fuit ut meropas[e] *ad cœnam uocarem.*
A. *Ecquid uerò, nullus ne* δαιτυμὼν[f] *prorsus adfuturus est?*
B. *Adfuturum non arbitror. mecum ego sic supputabam,*
Accedet Philinus, Moschion, Niceratus,
Tum hic, atque ille, nomináq; animo reuoluebã,
In ijs mihi nullus occurrebat δαιτυμὼν[g]:
Nullus aderit, inquam. A. *Quid cedo? ne unus quidem?*
Indignor profectò uehementer, & iniuriam mihi factam autumo,
Quòd nullum δαιτύμονα[h] *acciueris, perquam hoc stolidum ac improbum est.*
Num uerò Erysichthonem[i] *immolas?* B. *Minime uerò.*
A. *Bouémne* εὐρυμέτωπον, id est, *lata decorũ fronte?* B. *Bouem non macto miser.*
A. *An uerò* τὰ μῆλα[k], id est, *pecudes sacrificaturus es?* B. *Nec hæc per Iouem equidem:*
Horum prorsus neutrũ. A. *Ouiculam,* προβάτιον, *ergo nullam?*
B. *Oues tu* μῆλα *nominas? horum nihil*
Intelligo, atque adeò nec intelligere cupio.
Agrestior sum: itaque mecum simpliciùs loquitor.
A. *Homerum dixisse nescis, præcipuè*
Coquo licere effari quidquid lubet?
B. *Cæterum per uestam*[l] *quæso nostra quid interest?*
A. *Eius sermoni, reliqua persequor, aduerte animum.*
B. *Homeri uerbis enecare me decreuisti?*
A. *Sic loqui soleo.* B. *At ne sic loquitor,*
Tantisper dum apud me es. A. *Ob drachmas quatuor.*

Meum ne, ait, institutum me uis omittere?
Huc, age, οὐλοχύτας [a] affer. B. Quidnam hoc est?
A. Hordeum. B. Cur igitur ambagum inuolucra
loqueris attonite?
A. πηγὸς [b] adest? B. πηγός? num peluim
Sic poscis? apertiùs quod uoles mihi dicito.
A. Stolidus & inscitus es senex, ait: affer salem,
Is πηγὸς est, ostende iam χέρνιβα [c].
B. Præsto tum is fuit: sacrificauit, aliáque uerba
effatus est
Huiusmodi, omnibus per Cererem, inaudita.
μίστυλλα [d], id est, cochlearia: μοίρας [e], δίπτυχ' [f], ὀβελοὺς [g], ut ego,
Sumptis in manum Philetæ libris,
Examinarem quisnam singularum esset harum
dictionum significatus.
Supplex autem ab eo postulaui, consuetudinem ut
mutaret,
Et hominum more loqueretur, id quod non statim
persuasuram uel ipsam Pitho [h], mihi planè per
Cererem compertum erat.

Coquorum genus reuera curiosum admodũ est, tum in ipsis vocabulis, tum in historiis [i]. Quamobrem horum disertissimi [k], in ore hæc habent, *Genu tibia propius* [l]. & hoc item: Asiam EVropámque circumlustraui [m]: tum etiam si quem increpent, aiunt, Peleum ex OEneo [n] minime faciendum esse. Ego verò ex priscis coquis vnũ imprimis sum admiratus ob artis experientiam, quam explicat, magnum ex ea consecutus emolumentum. Alexis in Lebête recitantem hæc illum inducit:

A. Serò tandem mihi uisum est
Lautum obsonium, suffocatus [o] porcellus.
B. At illum exussit. A. Hac de re ne labora.
Nam huic incommodo mederi hoc pacto licet.
Recepto porco, acetum in peluim effundito,
Iniicitóque frigidum: deinde calfactam [p] ollam
In acetum immittito: feruida quoniam adhuc
illa est,
Per sese madorem trahet, ac fermentescens
Tanquam pumex recludet meatus
Inanes suos, per quos humorem excipiat.
Carnes uero ita futuræ non sunt retorridæ,
Sed nonnihil succosæ, habitúque [q] roscidæ.
B. Apollo sancte, quantum hoc ex artis medicinæ
præceptis. A. Glaucia [r]
Hoc facito, & ita, puer, apponito,
Verùm cùm appones frigidæ [s] ut sint, obseruato:
Sic enim uapor naribus
Non assiliet: eo pacto si manducabis,
Vt par est, multo sanè id iucundiùs comedes.
B. Forensis quidem orator es, non coquus: quod
uerò dicis,
Arti tuæ probro est, ac dedecori.

Sed de coquis satis, viri conuiuæ, ne superbior ex illis quispiam ex Menandri Dyscolo [t] hæc garriat: *Nec ullus*
Coquo [u] læso impunitus aufugit.
Ars nostra quodammodo sacra est.

Ego verò, quod est apud suauissimum Diphilum, in medium appono:

Integrum agnum, illæsa compage corporis, condimento delibutum [x]:
Porcellos sua pelle tectos, exsiccatos prorsus,
Anserem etiam Dureum [y] adduco, magna inflatium [z] mole.

Δραχμὰς ἀπέβαλον φησὶ τὴν περιαίρεσιν;
Τὰς οὐλοχύτας φέρε δεῦρο. τοῦτο δ' ἐστί τι;
Κριθαί. τί οὖν ἀπόπληκτε περιπλοκὰς λέγεις;
Πηγὸς πάρεστι; πηγὸς οὐχὶ λεκάνην εἰ
Ἐρεῖς, σαφέστερόν θ' ὃ βούλει μοι λέγειν
Ἀπάθαλος γ' εἶ πρέσβυ. φησὶν ἅλας φέρε
Τοῦτ' ἐστι πηγός, ἀλλὰ δεῖξον χέρνιβα
Παρῆν. ἔθυεν, ἔλεγεν ἄλλα ῥήματα,
Τοιαῦθ' ἃ μὰ τὴν Γῆν οὐδεὶς ἤκουσεν ἂν
Μίστυλλα, μοίρας. δίπτυχ' ὀβελούς. ὥστ' ἐμὲ
Τῶν τοῦ Φιλήτα λαμβάνοντα βιβλίων
Σκοπεῖν ἕκαστα τί δύναται τῶν ῥημάτων,
Πλὴν ἱκέτευον αὐτὸν ἤδη μεταβαλεῖν,
Ἀνθρωπίνως λαλεῖν τε. τὸν δ' οὐκ ἂν ταχὺ
Ἔπεισεν ἡ Πειθώ, μὰ τὴν Γῆν οἶδ' ὅτι.

Περίεργον δ' ἐστὶν ὡς ἀληθῶς τὸ πολὺ τῶν μαγείρων γένος περί τε τὰς ἱστορίας καὶ τὰ ὀνόματα. λέγουσι γοῦν αὐτῶν οἱ λογιώτατοι, γόνυ κνήμης ἔγγιον, καὶ περιῆλθον Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην. ἐπιτιμῶντες δέ τινι φασὶν μὴ δεῖν τὸν Οἰνέα Πηλέα ποιεῖν. ἐγὼ δὲ ἕνα τῶν ἀρχαίων μαγείρων τεθαύμακα πεῖρα τῆς τέχνης, ἧς εἰσηγήσατο ἀπολαύσας. παράγει δ' αὐτὸν Ἄλεξις ἐν Λέβητι λέγοντα τάδε,

— ὀψέ μοι δοκεῖ
Πνικτὸν ἦν ὄψον δελφάκιον ἡδύ γε,
Ἔπειτα προσκέκαυκε μηδὲν φροντίσῃς.
Ἰάσιμον γὰρ τὸ πάθος ἐστὶ τῷ τρόπῳ,
Ὄξος λαβὼν νῦν εἰς λεκάνην τιν' ἐγχέας
Ψυχρὸν ξυνεὶς, εἶτα θερμὴν τὴν χύτραν
Εἰς τοὖξος ἐνθείς. διάπυρος γὰρ οὖσ' ἔτι
Ἕλξει δι' αὐτῆς νοτίδα καὶ ζυμουμένην,
Ὥσπερ κίσηρις λήψεται διεξόδους
Σομφάς, δι' ὧν τὴν ὑγρασίαν ἐκδέξεται.
Τὰ κρέα δ' ἔσται οὐκ ἀπεξηραμμένα,
Ἔγχυλα δ' ἀτρέμα καὶ δροσώδη τὴν χέσιν.
Ἄπολλον ὡς ἰατρικῶς ὦ Γλαυκία
Ταυτὶ ποιήσω, καὶ παραθήσω γ' αὐτὰ παῖ,
Ὅταν παρατιθῇς μανθάνεις ἐψυγμένα.
Ἀτμὶς γὰρ οὕτως οὐχὶ προσαπηδήσεται
Ταῖς ῥισίν, ἀλλ' ἀνωμαλιεῖ καταφαγών,
Πολλῶν τ' ἀμείνων ὡς ἔοικας ἦσθ' ἄρα.
Λογογράφος εἶ μάγειρος· ὃ λέγεις, οὐ λέγεις,
τέχνην δ' ὀνειδίζεις.

Περὶ μαγείρων μὲν ἅλις ἄνδρες δαιταλεῖς· μὴ καί τις αὐτῶν τὰ ἐκ Δυσκόλου Μενάνδρου βρενθυόμενος λαρυγγίσῃ τάδε,

Οὐδ' εἰς μάγειρον ἀδικήσας ἀθῷος διέφυγεν,
Ἱεροπρεπής πως ἐστὶν ἡμῶν ἡ τέχνη.

ἐγὼ δ' ὑμῖν κατὰ τὸν ἥδιστον Δίφιλον παρατίθημι ὁλοχερῆ

Ἄρν' ἐς μέσον συμπηκτὸν ἐνθυλευμένον
Χοιρίδια περιφόρινα κρομβώσας ὅλα
Δούρειον ἐπάγω χῆνα τῷ φυσήματι.

ΧΗΝ. A Περιενεχθέντων δὲ τούτων καὶ ἄλλων χηνῶν περιττῶς ἐσκευασμένων, ἔφη τις, οἱ χῆνες σιτευτοί. καὶ ὁ Οὐλπιανός, ὁ δὲ σιτευτὸς χὴν παρὰ τίνι; πρὸς ὃν ὁ Πλούταρχος, Θεόπομπος μὲν ἔφη ὁ Χῖος ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς, κἀν τῇ τρισκαιδεκάτῃ δὲ τῶν Φιλιππικῶν Ἀγησιλάῳ τῷ Λάκωνι εἰς Αἴγυπτον ἀφικομένῳ πέμψαι τοὺς Αἰγυπτίους χῆνας, καὶ μόσχους σιτευτούς. καὶ Ἐπιγένης δ' ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Βάκχαις φησίν, ἀλλ' εἴ τις ὥσπερ χῆν' ἔτρεφέ με λαβὼν, σιτευτόν. B καὶ Ἀρχέστρατος ἐν τῷ πολυθρυλλήτῳ ποιήματι, ὡς καὶ σιτευτοῦ χηνὸς ὁμοῦ σκευάζει νεοττὸν ὀπτὸν ἁπλῶς καὶ τόνδε. σὺ δὲ ἡμῖν ὦ Οὐλπιανὲ δίκαιος εἶ λέγειν, ὁ περὶ πάντων πάντας ἀπαιτῶν, ποῦ μνήμης ἠξίωται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὰ πολυτελῆ ταῦτα τῶν χηνῶν ἥπατα. ὅτι γὰρ χηνοβοσκοὺς οἴδασι, μάρτυς Κρατῖνος ἐν Διονυσαλεξάνδρῳ λέγων, χηνοβοσκοὶ βουκόλοι. Ὅμηρος δὲ καὶ θηλυκῶς καὶ ἀρσενικῶς εἴρηκεν, αἰετὸς ἀργὴν χῆνα φέρων. καὶ,

Ὡς ὅδε χῆν' ἥρπαξ' ἀτιταλλομένην ἐνὶ C
οἴκῳ, καὶ
Χῆνές μοι κατ' οἶκον ἐείκοσι πυρὸν ἔδουσι
Ἐξ ὕδατος.

χηνείων δὲ ἡπάτων (περισπούδαστα δὲ ταῦτα κατὰ τὴν Ῥώμην) μνημονεύει Εὔπολις ἐν Στεφανοπώλισι, λέγων οὕτως,

Εἰ μὴ σὺ χηνὸς ἧπαρ ἢ ψυχὴν ἔχεις.

ἦσαν δὲ καὶ ἡμίκραιραι πολλαὶ δελφάκων. μνημονεύει δ' αὐτῶν Κρωβύλος ἐν Ψευδυποβολιμαίῳ,

Εἰσῆλθεν ἡμίκραιρα τακερὰ δέλφακος D
Ταύτης μὰ τὸν Δί' οὐχὶ κατέλιπον γ' ἐγὼ
Οὐδέν.

μετὰ δὲ ταῦτα ὁ καλούμενος κρεοκάκκαβος. κρέα δ' ἐστὶ ταῦτα συγκεκομμένα μεθ' αἵματος καὶ λίπους ἐν ζωμῷ γεγλυκασμένῳ. λέγειν δὲ οὕτως Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικὸς Ἀχαιούς ὁ Μυρτίλος ἔφη. Ἀντικλείδης δ' ἐν ἑβδομηκοστῷ ὀγδόῳ Νόστων, ἐν δείπνῳ φησὶ μελλόντων Χίων ὑπ' Ἐρυθραίων ἐξ ἐπιβουλῆς ἀναιρεῖσθαι, μαθών τις τὸ μέλλον γίνεσθαι ἔφη, E

Ὦ Χῖοι πολλὴ γὰρ Ἐρυθραίοις ἔχει ὕβρις,
Φεύγετε δειπνήσαντες ὑὸς κρέα, μηδὲ μένειν βοῦν.

Ἀναβραστῶν δὲ κρεῶν μνημονεύει Ἀριστομένης Γόησιν οὕτως, ... καὶ ὄρχεις ἤσθιον οὓς καὶ νεφροὺς ἐκάλουν. Φιλιππίδης ἐν τῇ Ἀνανεώσει, Γναθαίνης τῆς ἑταίρας τὸ γαστρίμαργον ἐμφανίζων λέγει,

Ἔπειτ' ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἧκ' ὄρχεις φέρων
Πολλούς, τὰ μὲν οὖν γύναια τ' ἄλλ' ἠκκίζετο, F
Ἡ δ' ἀνδροφόνος Γνάθαινα γελάσασα,
Καλοί γε φησὶν οἱ νεφροὶ νὴ τὴν φίλην
Δήμητρα· καὶ δύ' ἁρπάσασα κατέπιεν·
Ὥς θ' ὑπτίους ὑπὸ τοῦ γέλωτος καταπεσεῖν.

Εἰπόντος δὲ καὶ ἄλλου ἥδιστα γεγενέναι, καὶ τὸν μετ' ὀξυλιπάρου ἀλεκτρυόνα,

Cùm ergo circumferrentur hi ANSERES, aliiq; accuratissimè præparati, σιτευτοὶ εἶναι, id est, altiles asse, dixit quidam. Tum Vlpianus, σιτευτοὺς χῆνας apud quem legimus? At Plutarchus: Theopompus, inquit, Chius in Hellenicis, & libro decimotertio Philippicorũ, autor est Agesilao Lacedæmonio cùm in AEgyptum appulisset AEgyptios misisse anseres vitulósque σιτευτοὺς, id est, saginatos. Epigenes comicus in Bacchantibus fœminis ait:

Si quis alendum me susciperet, uelut anserem σιτευτὸν, id est, qui opimatur.

Archestratus in famoso illo suo Poëmate, altilis anseris pullum simul cum parente iubet apparari, eúmque assari simpliciter. Iam verò Vlpiane nobis æquum est te dicere, cùm de omnibus omnia perconteris, vbinam apud veteres mentio fiat hepatis anseris quod in magno pretio est. Anserum quidem pastores ac curatores ipsis cognitos fuisse testatur Cratinus in Dionysalexandro, sic,

Bubulci, anserum pastores.

Homerus & masculino & fœminino genere χῆνα protulit.

Aquila Harpe τὴν χῆνα, anserem ferens: &,
Quemadmodum hic cum rapuit domi ἀτιταλλομένην χῆνα, educatum anserem: &
Anseres mihi domi uiginti triticum edunt,
Ex aqua.

Hepatis anserini, quod exquisitissimum cibi genus Romæ habetur, EVpolis meminit in Stephanopolidibus his verbis,

Nisi tu fortassis iecur aut mentem habes anseris.

Adfuerunt & in eo conuiuio dimidiata multa capita porcellorum, quorum meminit Crobylus in Falso supposititio:

Accesserunt liquata porcorum sincipita:
Horum, per Iouem nihil ego reliqui.

Hæc secutus est, vt vocant, Creocacabus. Est autem is caro cõcisa, cum adipe, & sanguine, inedulcato iusculo. Aristophanes grammaticus id genus edulii Achiuos tradit sic appellare. Anticleides in septuagesimooctauo Reuersionum, Inter cœnandum, inquit, Chios Erythrei cùm essent per insidias occisuri, quispiam eius periculi, quod imminebat, certior factus, sic affatus est,

O Chij, quandoquidem ad inferendam iniuriam paratissimi sunt Erythræi,
Aufugite mox ubi suillam in cœna comederitis, nec expectate bubulam.

Carnis in aqua feruente coctæ, mentionem fecit Aristomenes in Præstigiatoribus,

Manducarunt & testes antiqui, quos renes appellabant.

Philippides in Renouatione, Gnathænæ scorti gulosi voracitatem declarans, ait:

Deinde post hæc omnia accessit, quæ ferebat testiculos
Multos mulier cula, eósque apposuit:
virorum autem internecio, tum ridens Gnathæna,
Speciosi sunt, inquit, renes hi, per charam
Cererem, arreptósque duos deuorauit,
Vt præ risu conuiuæ supini caderent.

Cùm verò dixisset alius quidã gratissimũ olim fuisse gallũ μετ' ὀξυλιπάρου, id est, cũ oleo & aceto, Vlpianus

A Vlpianus, qui aliorum reprehensione delectabatur, & solus accubuerat, cibi parum sumens, ac eos qui dicerent, obseruans, ὀξυλίπαρον, ait, quidnam est? . . . nisi vos & Coctana[a], & lepidion, consueta nobis & patria cibaria, etiam nominaturi estis. Timocles comicus, ait ille, oxylipari meminit in Digito fabula, his verbis,

Squalos[b], Raias, & quacunque hoc genus sunt, ex oxyliparo intrito præparate.

ἀκρολίπαρυς autem homines quosdam Alexis vocat in Scelesta, sic:

B ἀκρολίπαροι, id est, *Summa parte erant quidem uncti, reliquum autem corpus ligneum.*

Appositus verò cũ esset piscis magn⁹ ex oxalme, id est, acida muria, & aliquis dixisset, obsonium ὀψάριον suauissimum esse, qualecũque ex oxalme apponeretur, adductis superciliis Vlpianus, qui spinas[c] colligebat, Vbinam, inquit, extat oxalme? nam ὀψάριον ab eorum qui viuunt nemine dictũ scio. Multi sanè cùm ipsi longum[d] valere dixissent, & cœnare pergeret, Cynulcus ex Auris Metagenis hæc clamando

C recitauit,

At cœnemus, ô bone uir, deinde quidquid uoles me interroga.

Nunc enim quia uehementer esurio, utcunq; sum obliuiosus.

Tum Myrtilus eius orationi subscribẽs, vt in his citandis videlicet, oneris nihil subiret, sed in tractandis, omnibus obloqui ac ostrepere liberum esset, Cratinus in Vlyssibus, inquit, oxalmen dixit his verbis:

Quorum loco captiuos omnes eductos[e] uos socios

D *Torrebo, elixabo: prunis iniectos coquã, assabo,*

In muriam, & ὀξάλμην, id est, acidã muriam, ac deinde alliatam muriam,

Tepidã intingens, ut qui omniũ assatus maximè

Videbitur ex uobis, eum deuorem, ô milites.

Aristophanes in Vespis,

Cùm me afflaueris[f], in calidam oxalmen iniice.

ὀψάριον autẽ nos qui in viuis sum⁹ nõ soli dicim⁹, sed etiã Plato in Pisandro, de pisce nimirũ:

A. Iã diu cùm cibi nihil sumpseris, quale est quod datur?

E *B. ὀψάριον, id est, obsonij paululum. A. Labore fessus es, & hoc tibi apponitur?*

B. Ego equidem locustam dudum comedi.

Pherecrates in Transfugis[g]:

τὸ ὀψάριον, id est, *exiguum hoc obsoniũ nobis ecquis apposuit?* Philemon in Thesauro:

Veracis non est, integrique hominis falsis supputationibus circumuenire,

Aut hæc ὀψάρια, id est, obsoniola, quamuis proba, mercari. Menander in Carthaginensi:

Flãte hoc borea tametsi cuperem suauius aliquod ὀψάριον, id est, obsoniolum,

F *Nullum adeptus sum: itaq; lenticula mihi elixãda.*

Idem in Ephesio:

In prandiũ accepit ὀψάριον, id est, obsonij tantulũ: mox subiungens:

Piscatorum aliquis drachmis quatuor gobios uendidit. Anaxilas in Hyacintho lenone:

Vobis ego ὀψάριον emam. & paulo post:

Appara nobis puer ὀψάριον.

Quod autẽ dixit Aristophanes in Anagyro,

Nisi me frequenter consoletur τοῖς ὀψαρίοις, obsonio & cibos nos interpretamur. Ale-

ὁ φιλεπιτιμητὴς Οὐλπιανὸς κατακείμενος μόνος, ὀλίγα δ' ἐσθίων καὶ τηρῶν τοὺς λέγοντας ἔφη. ὀξυλίπαρον δέ τί ἐστι πλὴν εἰ μὴ καὶ κόττανα καὶ λέπιδιν, τὰ πάτρια μου νόμιμα βρώματα ὀνομάζειν μέλλετε. καὶ ὁ Τιμοκλῆς ἔφη ὁ κωμικὸς ἐν Δακτύλῳ μέμνηται τοῦ ὀξυλιπάρου, λέγων οὕτως. 191

Γαλεοὺς καὶ βατίδας ὅσα τε τῶν γενῶν

Ἐν ὀξυλιπάρῳ τρίμματι σκευάζεται.

Ἀκρολιπάρους δέ τινας ἀνθρώπους κέκληκεν Ἄλεξις ἐν Πονήρᾳ οὕτως.

Ἀκρολίπαροι τὸ δ' ἄλλο σῶμ' ὑπόξυλον.

παρατεθέντος δέ ποτε καὶ ἰχθύος μεγάλου ἐν ὀξάλμῃ, καὶ εἰπόντος τινός, ἥδιστον εἶναι ὀψάριον πᾶν τὸ ἐν ὀξάλμῃ παρατιθέμενον, συναγαγὼν τὰς ὀφρῦς ὁ τὰς ἀκάνθας ἀγείρων Οὐλπιανός, ποῦ κεῖται ἔφη ὀξάλμη; ὀψάριον γὰρ παρ' οὐδενὶ τῶν ζώντων λεγόμενον οἶδα. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ μακρὰν χαίρειν εἰπόντες αὐτῷ, ἐδείπνουν, τοῦ Κυνούλκου τὰ ἐκ Αὔρων Μεταγένους ἀναφωνήσαντος ἀλλ' ὦγαθὲ δειπνῶμεν, κᾆτ' ἔπειτά με πάντ' ἐπερώτα, ὅτι ἂν βούλῃ. νῦν γὰρ πεινῶν δεινῶς πως εἰμ' ἐπιλήσμων. καὶ ὁ Μυρτίλος ἡδέως πως συναπογραφόμενος αὐτῷ, ἵνα μηδενὸς μεταλαμβάνῃ, ἀλλὰ πάντα λαλῇ ἔφη. Κρατῖνος ἐν Ὀδυσσεῦσιν εἴρηκε τὴν ὀξάλμην, διὰ τούτων,

Ἀνθ' ὧν πάντας ἑλὼν ὑμᾶς ἐρίηρας ἑταίρους,

Φρύξας, ἑψήσας, κἀπανθρακίσας, ὀπτήσας,

Εἰς ἅλμην τε καὶ ὀξάλμην, κᾆτα σκοροδάλμην

Χλιαρὸν ἐμβάπτων, ὃς ἂν ὀπτότατός μοι ἁπάντων

Ὑμῶν φαίνηται, κατατρώξομαι ὦ στρατιῶται.

Καὶ Ἀριστοφάνης Σφηξίν, ἀποφυσήσας εἰς ὀξάλμην ἔμβαλε θερμόν. ὀψάριον δὲ τὸ μὲν ζώντων ἡμεῖς λέγομεν. ἀτὰρ καὶ Πλάτων ἐπὶ τοῦ ἰχθύος ἐν Πεισάνδρῳ,

Ἤδη φαγὼν τι πώποθ' οἷα γίνεται,

Ὀψάριον ἔκαμες καὶ πρόσεστι τουτό σοι.

Ἐγὼ δὲ πέρυσι κάραβον φαγών.

Φερεκράτης Αὐτομόλοις, τοὐψάριον τουτὶ παρέθηκέ τις ἡμῖν: Φιλήμων Θησαυρῷ,

Οὐκ ἔστ' ἀληθὲς παραλογίσασθ', οὐδ' ἔχειν

Ὀψάρια χρηστά. Μένανδρος Καρχηδονίῳ,

Ἐπιθυμήσας τοῦ Βορέα ἴδιον ὀψάριον οὐδὲ ἓν

Ἔλαβον, ἑψήσων φακῆν.

Καὶ ἐν Ἐφεσίῳ, ἐπ' ἄριστον λαβὼν ὀψάριον. εἶτ' ἐπιφέρει τῶν ἰχθυοπωλῶν τίς, τεττάρων δραχμῶν ἐπώλει κωβιούς. Ἀναξίλας Ὑακίνθῳ πορνοβοσκῷ, Ἐγὼ δὲ ὧν ὀψάριον ὑμῖν ἀγοράζω. καὶ μετ' ὀλίγα, Σκεύαζε παῖ τοὐψάριον ἡμῖν. τὸ δὲ ἐν Ἀναγύρῳ Ἀριστοφάνους,

Εἰ μὴ παραμυθεῖ μ' ὀψαρίοις ἑκάστοτε, ἀντὶ τοῦ προσοψήμασιν ἀκούομεν. καὶ γὰρ Ἄλε-

[a] Placentas exiguas.

[b] Caniculas. Vide Plin. lib. 32. cap. 14. & Colum.

[c] Vt qui difficillima & spinosissima quæque excipiebat. Ex illis collegerat. Iunius Spinas colligens.

[d] Cum eum spreuissent relinquissent, nec responso quidem essent dignati. Vide apud Erasmum a longum, longum valere dixit.

[e] Antrum in quo capti inclusi erant.

[f] Piscibus qui super pruna torrentur, cinis illis afflatu difflatur. Præterea dum quidpiam afflant ignem afflant, vt luculentius citius percoquat. Interpres Aristophanis.

[g] Transfugis, Proditoribus, Defectoribus.

ξις ἐν Παννυχίδι πεισθεὶς μαγείρῳ τὸν λόγον A φησί,

Θερμοτέροις χαίρεις ἀεὶ
Τοῖς ὀψαρίοις, ἢ τὸ μέσον ἢ κατωτέρω.
Κατωτέρω τί λέγεις δέ σποτα; πῶς; οὑτοσὶ
Ἄνθρωπος οὐκ ἐπίσταται ζῆν, ψυχρά σοι
Ἅπαντα παραθῶ; μηδαμῶς. ζέοντα δέ;
Ἄπολλον οὐκοῦν τὸ μέσον ἔσται δηλαδή,
Τοῦθ᾽ ἕτερος οὐδεὶς τῶν ὁμοτεχνῶν μου ποιεῖ,
Οὔκ οἴομ᾽, οὐ δ᾽ ἀλλ᾽ οὐδὲν ὧν σὺ νῦν ποιεῖς, B
Ἐγὼ δ᾽ ἐρῶ τοῖσιν γὰρ ἑστιωμένοις,
Τὸν καιρὸν ἀποδίδωμι τῆς συγκράσεως.
Σὺ πρὸς θεῶν ἔθυσας τὸν ἔριφον,
Μὴ κόπτε μ᾽ ἀλλὰ τὰ κρέα παῖδες παράγετε,
Παῖδες ὀπτανεῖόν ἐστιν. ἔστι καὶ κάπνην ἔχει
Δηλονότι μή μοι δῆλον, ἀλλ᾽ ἔχει κάπνην
Ἔχει κακόν, εἰ τύφου σ᾽ ἀπολεῖμ᾽ οὑτωσί γε. C

Ταῦτά σοι παρ᾽ ἡμῶν τῶν ζώντων ὦ ὀλβιογάστωρ Οὐλπιανὲ ἐπεμνημονεύσαμεν. καὶ σὺ γὰρ ὡς ἔοικε μετ᾽ ἐμοῦ κατὰ τὸν Ἄλεξιν οὐδενὸς ἐμψύχου μεταλαμβάνεις, ὅς φησιν ἐν Ἀτθίδι τάδε.

Ὁ πρῶτος εἰπὼν ὅτι σοφιστὴς οὐδὲν εἷς
Ἔμψυχον οὐδὲν ἐσθίει, σοφός τις ἦν.
Ἐγὼ γὰρ ἥκω νῦν ἀγοράσας οὐδὲ ἓν
Ἔμψυχον ἰχθῦς ἐπριάμην τεθνηκότας, D
Μεγάλους, κρεάδι᾽ ἀρνὸς ἐσθίειν πίονος
Οὐ ζῶντος. οὐχ οἷόν τε γὰρ τι ἄλλο ναὶ,
Ἢ παπτὸν ὀπτὸν προσέλαβον. τούτων ἐὰν
Δείξῃ τις ἢ φωνήν τιν᾽ ἢ ψυχὴν ἔχον,
Ἀδικεῖν προσομολογῶ καὶ παραβαίνειν τὸν νόμον.

Ἐπὶ τούτοις οὖν ἔασον ἡμᾶς δειπνεῖν. ἰδοὺ γὰρ ἕως πρὸς σὲ διαλέγομαι, καὶ οἱ Φασιανικοὶ παραπεπλεύκασιν ὑπεριδόντες ἡμᾶς διὰ τὴν ἄκαιρόν σου γλωσσαργίαν. ἀλλ᾽ ἣν ἐμοὶ εἴπῃς, ἔφη ὁ Οὐλπιανὸς, διδάσκαλε Μυρτίλε ὁ ὀλβιογάστωρ E σοι πόθεν. καὶ εἰ Φασιανικῶν τις ὀρνίθων μέμνηται τῶν παλαιῶν, ἐγώ σοι ἤρ᾽ μάλ᾽ οὐχ Ἑλλήσποντον πλεύσας, ἀλλ᾽ εἰς τὴν ἀγορὰν πορευθεὶς ὠνήσομαι Φασιανικὸν, ὃν συγκατέδομαί σοι. καὶ ὁ Μυρτίλος ἐπὶ ταύταις ἔφη ταῖς συνθήκαις λέγω. τοῦ μὲν ὀλβιογάστορος Ἄμφις μέμνηται ἐν Γυναικομανίᾳ οὑτωσὶ λέγων. εὐρύβατε κνισόλοιχε οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως οὐκ ὀλβιογάστωρ εἶ σύ. ΦΑΣΙΑΝΙΚΟΥ δὲ ὄρνιθος ὁ ἥδιστος Ἀριστοφάνης ἐν δράματι Ὄρνισιν. F Ἀττικοὶ δέ εἰσι δύο πρεσβῦται ὑπὸ ἀπραγμοσύνης πόλιν ζητοῦντες, ἐν ᾗ κατοικήσουσιν ἀπράγμονα· καὶ αὐτοῖς ἀρέσκει ὁ βίος ὁ μετ᾽ ὀρνίθων· ἔρχονται οὖν ὡς τὰς ὄρνιθας. καὶ αἰφνίδιον αὐτοῖς ἐπιπτάντος τῶν ὀρνίθων ἀγρίου τινὸς τὴν ὄψιν δείσαντες, ἑαυτοὺς παραμυθούμενοι, λέγουσι τά τ᾽ ἄλλα καὶ τάδε.

A xis in Peruigilio, loquentem sic inducit coquum:

A. Calidioribus gaudes semper
ὀψαρίοις, quàm uel modicè calentibus, uel etiam minus[a].
B. Quamque minus? here quid ais? quo quæso id pacto?
A. Edepol hic homo uiuere non didicit. frigida
Tibi ne appositurus sum omnia? A. Nentiquam.
B. Feruida ne?
A. Apollo, Nihil ne medium scilicet est?
B. Eorum qui nostram artem profitentur alius id B *nullus*[b] *facit.*
A. Sic censeo: sed nec aliud quidquam eorum quæ nunc facis.
B. Quid ita, dicam. conuiuis futuris
Opportunum tempus præstituo iustæ contemperationis.
Age, per deos, hædum tu sacrificasti,
Ne obtunde me: sed carnes, pueri, heus adducite:
Pueri, culinam & caminum habere ne licet?
Hoc porrò uos pueri mihi renuntiate. A[c]*. Caminum quidem habet.* C
B. Malum habet: fumosus est. A[d]*. me hic enecat.*

Hæc tibi à nobis, qui adhuc vita fruimur, recitata sint, Vlpiane olbiogastor[e]. Etenim, vt mihi sanè videtur, quod est apud Alexin, animatum nihil tibi pro cibo est. Scribit autem Alexis in Atthide sic:

Qui primus dixit sophisten[f] *neminem,*
Animatum quidquam comesse, sapiens me hercule fuit.
E foro nunc reuertor, mercatus nihil D
Animatum: emi namque pisces mortuos
Ingentes: tum agni pinguis carnem quam edamus
Minime uiui: non enim quidquam aliud habere profectò licuit:
Accepi & assum insuper secusculum: horum quidquam
Animatum esse, aut præditum uoce si quis ostenderit,
Et culpam admisisse, & legem uiolasse me fateor.

E Hęc ergo cùm audiueris, cœnare iam nos permitte. Vide amabo quandiu tecum sum confabulatus, iam præternauigarunt Phasiani, ob importunam tuam loquacitatem nos aspernati. At si mihi, ô doctor Myrtile, dixeris, inquit Vlpianus, vbi vox ὀλβιογάστωρ reperiatur, & ex veteribus an Phasianicarum quisquam auium meminerit, ego medius fidius, non quidem in Hellespontum nauigio transuectus, sed in forum profectus, Phasianum tibi comparabo, quo tecum simul vescar. Hac lege & conditione dicam, ait Myrtilus. Amphis F in Gynæcomania[g] olbiogastoris meminit his verbis:

Scęleste[h] *catillo, an uerò tu olbiogastor*[i] *non es?*

Phasianum iucundissimus Aristophanes memorat in Fabula quam Aues inscripsit, Atticos senes duos fingēs inertes ciuitatem quærere in qua otiosi degerent: iis auium conuictum placuisse, inter quas ferocis cuiusdam conspectu territi, mutuò se tamen consolantes, & alia loquuntur, & hæc,

A. Hæc uero quænam auis sit non dices, quæ alnum egessit?

B. Dicam sane, Phasianus.

In Nubibus autē quod de Phasianis altilibus Leogoræ sic inquit,

Equos alit, & Phasianos aues,

de volucre omnino interpretor, nō de equo [a], vt multi. Notarunt enim Leogoram comici tanquam gulosum, & cupediæ lautitiarúmq; studiosum, vt Plato in Doloribus confecto [b]. Mnesimachus verò, qui & vnus est ex poëtis mediæ comœdiæ, in Philippo ait, B

Adest, quod est rarissimum, lac gallinarum [c].

Et Phasianus euulsis rectè plumis nudus.

Theophrastus Eresius Aristotelis discipulus, libro tertio de Animalibus, huius mentionem facit, his verbis: Est & in auibus hæc differentia, quòd graues quædam sunt, & ad volatū ineptæ, vt Attagen, Perdix, Gallus, Phasianus, mox vbi natæ sunt, ad velociorem ingressum pernices. Aristoteles libro 7. historiæ scribit, auium quasdam in puluere volutari, alias aquis sese proluere, quasdā nec aquarum C perfusione delectari, nec puluere: volutatione gaudere quæ ad volandum minimè sunt habiles, & à terra non abscedunt: veluti Gallina, Perdix, Attagen, Phasianus, Galerita. Meminit & Phasianorum Speusippus in libro Similium. Phasianum hi vocant, non Phasianicum. Agatharchides Cnidius libro trigesimoquarto Rerum EVropæ, quo loco de Phaside fluuio verba facit, hæc scribit: Auium magna copia quas Phasianos appellāt, cibi quærendi gratia, qua fluminis ora pelagum subeunt, eò commeat. Callixenus Rhodius libro D quarto de Alexādria, quo pompam regis Ptolemæi, cognomine Philadelphi, enarrat, velut insigne miraculum de his auibus sic scribit: Ferebantur deinde caueis inclusi Psittaci, Pauones, Meleagrides, Phasiani, & aues AEthiopicæ perquam multæ. Artemidorus Aristophaneus libris quos inscripsit Glossas opsartyticas [d], & Pamphilus Alexandrinus in libro De vocabulis & Glossis, Epænetum adducit scribentem in Opsartytico, auem Pha- E sianum, etiam Tatyram appellari. Ptolemæus Euergetes, Commentariorum secundo, Phasianum ait Tatyrum nominari. De Phasianis hæc disserenda putaui, quos ego tua caussa non secus ac quos febris [e] inuasit, circumuectos sum tantùm contuitus. Tu verò, vt pactus es, nisi crastino die persoluas quæ promisisti, non apud populum te accusabo malæ [f] fidei, sed ad Phasin te relegabo, vitam vbi traducas, veluti Polemō orbis enarrator Istrum F Callimachi interpretem in eiusdem nominis fluuio demersit [g]. ATTAGEN. Aristophanes in Ciconiis:

Attagen suauissimæ carnis in Epiniciis [h] coquendus.

Alexander Myndius scribit, Attagenem esse paulo minorem Perdice, toto dorso variis colorum notis distincto, colore fictiliū, magis subrubescente: capi à venatoribus ob corporis grauitatem, & breuitatem alarum. In puluere se se volutare, pullos multos parere, frugum & stirpium seminibus vesci. Socra-

Ὅδε δὴ τίς ἐστιν ὄρνις οὐκ ἐρεῖς; Ἐπικεχοδὼς ἔγωγε Φασιανικός. καὶ τὸ ἐν Νεφέλαις δὲ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων ἔγωγε ἀκούω, καὶ οὐκ ἐπὶ ἵππων ὡς πολλοί. τοὺς Φασιανοὺς οὓς τρέφει Λεωγόρας. καὶ ἵπποις τρέφειν, καὶ ὄρνεις Φασιανούς. κωμῳδεῖται γὰρ ὁ Λεωγόρας ὡς γαστρίμαργος, ὑπὸ Πλάτωνος ἐν Περιαλγεῖ. Μνησίμαχος δὲ ἐν Φιλίππῳ (εἷς δὲ καὶ οὗτός ἐστι τῶν τῆς μέσης κωμῳδίας ποιητῶν) φησὶ καὶ τὸ λεγόμενον

Σπανιώτερον πάρεστιν ὀρνίθων γάλα,
Καὶ Φασιανὸς ἀποτετιλμένος καλῶς.

Θεόφραστος δὲ ὁ Ἐρέσιος Ἀριστοτέλους μαθητής, ἐν τρίτῃ περὶ ζώων μνημονεύων αὐτῶν, οὑτωσί πως λέγει. ἔστι δὲ καὶ τοῖς ὄρνισι τοιαύτη διαφορά. τὰ μὲν γὰρ βραχέα καὶ μὴ πτητικά, καθάπερ ἀτταγήν, πέρδιξ, ἀλεκτρυών, Φασιανός, εὐθὺς βαδιστικὰ καὶ δασέα. καὶ Ἀριστοτέλης ἐν ζʹ ζώων ἱστορίας γράφει τάδε. εἰσὶ δὲ τῶν ὀρνίθων οἱ μὲν κονιστικοί, οἱ δὲ λουτικοί, οἱ δὲ οὔτε κονιστικοί, οὔτε λουτικοί. ὅσοι δὲ μὴ πτητικοί, ἀλλ᾽ ἐπίγειοι, κονιστικοί. οἷον ἀλεκτορίς, πέρδιξ, ἀτταγήν, Φασιανός, κορυδαλός. 19a μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων. Φασιανὸν δὲ οὗτοι κεκλήκασιν αὐτόν, καὶ οὐ Φασιανικόν. Ἀγαθαρχίδης δὲ ὁ Κνίδιος ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Εὐρωπαικῶν περὶ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ τὸν λόγον ποιούμενος γράφει καὶ ταῦτα. πλῆθος δὲ ὀρνίθων τῶν καλουμένων Φασιανῶν φοιτᾷ τροφῆς χάριν πρὸς τὰς ἐμβολὰς τῶν στομάτων. Καλλίξενος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τετάρτῃ περὶ Ἀλεξανδρείας διαγράφων τὴν γενομένην πομπὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου καλουμένου βασιλέως, ὡς μέγα θαῦμα περὶ τῶν ὀρνίθων τούτων οὕτως γράφει, εἶτα ἐφέροντο ἐν ἀγγείοις ψιττακοὶ καὶ ταὼς καὶ μελεαγρίδες καὶ Φασιανοί, καὶ ὄρνιθες Αἰθιοπικοὶ πλήθει πολλοί. Ἀρτεμίδωρος δὲ ὁ Ἀριστοφάνειος ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Ὀψαρτυτικαῖς γλώσσαις, καὶ Πάμφιλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς περὶ ὀνομάτων καὶ γλωσσῶν, Ἐπαίνετον παρατίθεται λέγοντα ἐν τῷ Ὀψαρτυτικῷ, ὅτι ὁ Φασιανὸς ὄρνις τατύρας καλεῖται. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Εὐεργέτης ἐν δευτέρῳ ὑπομνημάτων τέταρον φησὶν ὀνομάζεσθαι τὸν Φασιανὸν ὄρνιν. τοσαῦτά σοι περὶ τῶν Φασιανικῶν ὀρνίθων ἔχω λέγειν, οὓς ἐγὼ διὰ σὲ ὥσπερ οἱ πυρέσσοντες περιφερομένους εἶδον. σὺ δὲ κατὰ τὰς συνθήκας ἂν μὴ αὔριον ἀποδῷς τὰ ὡμολογημένα, οὐκ ἐξ ἀπατήσεως δημοσίᾳ σε γράφομαι· ἀλλὰ τὸν Φᾶσιν οἰκήσοντα, ἀποπέμψω. ὡς Πολέμων ὁ περιηγητὴς Ἴστρον τὸν Καλλιμάχειον συγγραφέα εἰς τὸν ὁμώνυμον κατεπόντου ποταμόν. ΑΤΤΑΓΑΣ. Ἀριστοφάνης Πελαργοῖς, ἀτταγᾶς ἥδιστον ἕψειν ἐν ἐπινικίοις κρέας. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος φησίν, ὅτι μικρῷ μὲν μείζων ἐστὶ πέρδικος. ὅλος δὲ κατάγραφος τὰ περὶ τὸ νῶτον κεραμεοῦς τὴν χρόαν, ὑποπυρρίζων μᾶλλον. θηρεύεται δὲ ὑπὸ τῶν κυνηγῶν διὰ τὸ βάρος καὶ τὴν τῶν πτερῶν βραχύτητα. ἔστι δὲ κονιστικός, πολύτεκνός τε καὶ σπερμολόγος. Σωκρά-

της δ' ἐν τῷ Περὶ ὅρων καὶ τόπων καὶ πυρὸς καὶ A
λίθων, ἐκ τῆς Λυδίας μετακομισθέντες φησὶν,
εἰς Αἴγυπτον οἱ ἀτταγαῖ, καὶ ἀφεθέντες ἐς τὰς
πύλας, ἕως μέν τινος ὄρτυγος φωνὴν ἀφίεσαν. ἐ-
πεὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ κοίλου ῥυέντος λιμὸς ἐγένετο, καὶ
πολλοὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν ἀπώλλυντο, οὐ διέλι-
πον σαφέστερον τῶν παίδων τῶν τρανωτάτων, ἕως
νῦν λέγοντες, τρὶς τοῖς κακούργοις κακά. συλλη-
φθέντες δὲ οὐ μόνον οὐ τιθασσεύονται, ἀλλ' οὐδὲ
φωνὴν ἔτι ἀφιᾶσιν. ἐὰν δὲ ἀφεθῶσι, φωνήεντες
πάλιν γίγνονται. μνημονεύει αὐτῶν Ἱππώναξ οὕ-
τως, οὐδ' ἀτταγᾶς τε καὶ λαγὼς διατρώγων. Β
Ἀριστοφάνης ἐν Ὄρνισιν, ἐν δ' Ἀχαρνεῦσι καὶ ὡς
πλεοναζόντων αὐτῶν ἐν τῇ Μεγαρικῇ. περισπῶ-
σι δ' οἱ Ἀττικοὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τοὔνομα.
τὰ γὰρ εἰς ας λήγοντα ἐκτεταμένον ὑπὲρ δύο συλ-
λαβὰς, ὅτε ἔχει τὸ α παραλῆγον, βαρύτονά ἐστιν.
οἷον ἀκάμας, ἀδάμας, ἀκάμας. λεκτέον δὲ καὶ
ἀτταγαῖ, καὶ οὐχὶ ἀτταγῆνες. ΠΟΡΦΥ-
ΡΙΩΝ. Ὅτι καὶ τούτου Ἀριστοφάνης μέμνηται
δῆλον. Πολέμων δ' ἐν πέμπτῳ τῶν πρὸς Ἀντίγονον
καὶ Ἀδαῖον πορφυρίωνά φησι, τὸν ὄρνιν διαιτώ- C
μενον κατὰ τὰς οἰκίας, τὰς ὑπάνδρους τῶν γυναικῶν
τηρεῖν πικρῶς. καὶ τοιαύτην ἔχειν αἴσθησιν ἐπὶ τῆς
μοιχευομένης, ὥσθ' ὅταν τοῦθ' ὑπονοήσῃ, προ-
σημαίνειν τῷ δεσπότῃ, ἀγχόνῃ τὸ ζῆν περιγρά-
ψας. οὐ πρότερόν τε φησὶ τροφῆς μεταλαμβά-
νει, εἰ μὴ περιπατήσῃ τόπον τινὰ ἐξευρὼν ἑαυτῷ
ἐπιτήδειον· μεθ' ὃν κονισάμενος λούεται, εἶτα τρέ-
φεται. Ἀριστοτέλης τε σχιδανόποδα φησὶν αὐτὸν
εἶναι, ἔχειν τε χρῶμα κυάνεον, σκέλη μακρὰ, ῥύγ-
χος ἠργμένον ἐκ τῆς κεφαλῆς φοινικοῦν, μέ- D
γεθος ἀλεκτρυόνος. διὸ τῶν λαμβανομένων εἰς
τὸν πόδα ταμιεύεται μικρὰς τὰς ψωμίδας,
κάπτων δὲ πίνει. πεντεδάκτυλός τε ὢν τὸν μέσον ἔ-
χει μέγιστον. Ἀλέξανδρος δ' ὁ Μύνδιος ἐν δευ-
τέρῳ περὶ τῆς τῶν πτηνῶν ἱστορίας, Λίβυν εἶναί
φησι τὸν ὄρνιν, καὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην θεῶν ἱε-
ρόν. ΠΟΡΦΥΡΙΣ. Καλλίμαχος ἐν τῷ
Περὶ ὀρνίθων, διεστάναι φησὶ πορφυρίωνα πορ-
φυρίδος, ἰδίᾳ ἑκάτερον καταριθμούμενος.
τὴν τροφήν τε λαμβάνειν τὸν πορφυρίωνα ἐν
σκότῳ ἵνα μή τις αὐτὸν θεάσηται. ἐχθραίνειν γὰρ E
τοὺς προσιόντας αὐτοῦ τῇ τροφῇ. τῆς δὲ πορφυρί-
δος καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ὄρνισι μνημονεύει. Ἴβυ-
κος δέ τινας λαθιπόρφυρας ὀνομάζει διὰ τού-
των, τῶν μὲν πετάλοισιν ἐπ' ἀκροτάτοισι ξανθοῖ-
σι ποικίλαι πανέλοπες αἰολόδειροι, πορφυρί-
δες καὶ ἀλκυόνες τανυσίπτεροι. ἐν ἄλλοις δέ φη-
σιν, αἰεί μ' ὦ φίλε θυμὲ τανύπτερος ὡς ὅκα πορ-
φυρίς. ΠΕΡΔΙΞ. Τούτου πολλοὶ μὲν
μέμνηνται ὡς καὶ Ἀριστοφάνης. τοῦ δὲ ὀνόματος
αὐτοῦ ἔνιοι συστέλλουσι τὴν μέσην συλλαβήν· ὡς
Ἀρχίλοχος, πτώσσουσαν ὥς τε πέρδικα. οὕτως καὶ
ὄρτυγα καὶ χοίνικα. πολὺ δὲ ἐστι τὸ ἐκτεινόμενον F
παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς. Σοφοκλῆς Καμικοῖς,

Ὄρνιθος ἦλθ' ἐπώνυμος
Πέρδικος, ἐν κλεινοῖς Ἀθηναίων πάγοις.

Φερεκράτης ἢ ὁ πεποιηκὼς τὸν Χείρωνα,

Ἔξεισιν ἄκων δεῦρο πέρδικος τρόπον.

tes libro De finibus,[a] igne, lapidibus, scribit, Attagenas ex Lydia translatos ad Pylas[b] per aliquod tempus Coturnicis vocem emisisse: cum autem ob inundationem Cœli[c] fluminis pestis[d] grassaretur, indigenarúmque multi perirent, hucusque, clariùs quàm adulti disertiq; pueri, canere non cessasse, ter improbis, mala: eosdem captos non mansuescere, atque adeo nec vocem vllam reddere: at si dimittantur, recipere vocem. Horum meminit sic Hipponax:

Tu nec quidem es[e] attagen, nec lepus[f] herbam arrodens.

Meminit & Aristophanes tum in Auibus, tum in Acharnensibus, tanquam frequentium in Megarica. Attici præter iustam rationem circumflectunt. Nam quæ longiora duabus syllabis in *as*, desinunt, graui accentu in vltima notantur, vt ἀκάδας[g], ἀκάμας, ἀδάμας. Est autem numero multitudinis dicendũ ἀτταγαῖ, nõ ἀτταγῆνες. Porphyrionis etiam mentionem ab Aristophane factam fuisse liquet. Polemon quinto suorum commentariorum ad Antigonum, & Adæum, indocilem nec vnquam mansuescentem Porphyrionem auem tradit, cùm domi alitur, fœminas virorum cõiuges, tanta seueritate custodire, tantúmque stupri sensum habere, vt cùm id deprehẽderit[h], præmonstret antea domino, & vitam laqueo finiat[i]: eundem non prius cibum capere quàm commodum sibi locum nactus, spatiatus fuerit, & post ambulationem illam in puluere volutatus lauerit: tum enim denique cibari. Aristoteles fissis pedibus esse tradit, colore cœruleum, longis cruribus, rostro ad caput vehemẽtiùs obstricto, phœniceo[k], galli magnitudine: ea verò quæ pedibus accepit, exiguis particulatim frustulis tanquam parsimonia quadam comesse: auidè veluti mordentem[l] bibere: in pedibus quinque digitos habere, & maximum illum qui medius est. Alexander Myndius libro secundo historiæ volucrum, Libycam auem esse prodidit, eius regionis diuis sacram. Porphyriden[m] autem à Porphyrione differre Callimachus autor est libro de auibus, vt qui seorsim vtramque recenseat, & Porphyrionem sic pasci, vt nullius aspectũ paciatur, illis qui propiùs ad suum accedunt cibum, infensum. Porphyridis Aristophanes in Auibus meminit. Ibycus quasdam volucres Lathiporphyridas vocat his verbis: In summis foliis flauis pẽnis variæ Penelopes[n], variegato collo Lathiporphyrides, alijsque protẽsis Alcyones. Idẽ alibi scripsit, Me semper, amice[o], velut explicatis alis Lathiporphyris. PERDICVM meminerũt multi, vt & Aristophanes. Huius vocabuli quidam mediam syllabã contrahunt, vt Archilochus:

Pauidam instar perdicis.

sic & ὄρτυγος[p], & χοίνικας[q]. At frequenter apud Atticos producitur. Sophocles in Camicis[r].

Venit in celebres Atheniensium uicos
Qui cum aue Perdice nominis societatem habebat[s],

Pherecrates, siue is qui Cheironem composuit:

Huc[t] inuitus egreditur perdicis modo.

Phrynichus in Tragœdis:

Cleomboroti & Perdicis gnatum.

Auis quidem ipsa libidinis, symbolo quodã, est indicium, ac salacitatis. Nicophon in Cheirogastoribus[a]:

Elixas[b] & perdices illas.

Epicharmus in Comessatoribus:

Breui tempore sepias natantes adduxi, volantésque perdices.

De hoc animalis genere scribit Aristoteles, esse terrestre, fissis pedibus: viuere annos quindecim: fœminas diutiùs quoque: longiorem enim vitam esse fœminis auiũ quàm maribus: ouis incubare, ac pullos educare gallinarum modo. Insidiari aucupem sibi cùm senserit, è nido progressam, cruribus venãtis sese aduoluere, ostendereque spem, capi sese[c] posse: ea fraude quoad pulli euolarint, decipere, ac tũ demum volatu aufugere: esse animal versutũ, malignum, & libidinosum: itaque marem oua cõterere vt fœminæ coïtu fruatur: quod quia compertum est, abscedit illa, seorsum & clanculum paritura. Eadẽ Callimachus narrat libro de auibus. Aristoteles verò scribit fœminarum cõgressu mares priuatos inter se dimicare, victum ab omnibus subigi[d] vicissim, syluestrésq; à cicurib[9]. Quod si rursum alter quispiam superauerit, eius quoq; libidinem victũ admittere, sed clam eo qui prior vicerat. Hoc autem certa quadã anni tẽpestate fieri, quod & Alexander Myndius asserit. Nidificant mares ac fœminæ in terra[e], ouísq; collata opera ambo duo loculamenta[f] excauant. Aduersus Illicem syluestrium dux in prælium exit. Hoc capto procedit alter ad pugnam. Ita confligunt cùm Illex mas est: cùm verò fœmina, si canenti gregis dux obuius fiat, collecti cæteri insectãtur, & à fœmina abigunt, quòd illi non sibi morigeretur: quamobrem tacitus ad eam sępi[9] accedit, ne audita voce adproperet alius certaturus prælio. Interdum sanè & vocẽ clamãtis masculi fœmina compescit, & dum incubat, si ad aucupis fœminam euntem illum senserit, oua deserit, & eius libidini se præbet.[g] Tam sunt attonitæ coïtus tempore perdices, & coturnices, vt aucupibus obtrudant sese, capitíque eorum insideant. Aiunt verò perdices fœminas quas ad aucupiũ educunt, cùm aspexerint, vel olfecerint mares, aura ab iis flãte, aut si circumuolent, prægnantes fieri: quidam etiam tradunt, continuò parere. Volant autẽ, cùm libidine pruriunt[h], hiantes, ac exerta lingua, tã mares quàm fœminæ. Clearchus libro de Panico[i], Passeres, inquit, Perdices, atque etiam Galli, & Coturnices genituram emittunt, non solũ fœminarũ cõtuitu, sed etiã voce tantũ audita. Eius rei caussa est impressa in animo Veneris & coïtus imaginatio. Manifestissimũ id, cũ ad Venerẽ[k] stimulãtur, si ex aduerso speculum obiicias: si quidem procurrentes ob eam quam cernunt imaginem, capiuntur, & genituram effundunt, exceptis gallis qui eius spectri sensu ad pugnam tantùm accenduntur. Hactenus Clearchus. Caccabæ perdices à quibusdam vocãtur, vt ab Alcma-

A Φρύνιχος Τραγῳδοῖς, τὸν Κλεόμβροτός τε τοῦ Πέρδικος υἱόν. τὸ δὲ ζῷον ἐπὶ λαγνείας συμβολικῶς παρείληπται. Νικοφῶν ἐν Χειρογάστορσι, τοὺς ἑψητοὺς καὶ τοὺς πέρδικας ἐκείνους. Ἐπίχαρμος δ' ἐν Κωμασταῖς, βραχέως σηπίας τ' ἀγανεούσας, πέρδικάς τε πετωμένους. Φησὶ δ' Ἀριστοτέλης περὶ τοῦ ζῴου τάδε. ὁ πέρδιξ ἐστὶ μὲν χερσαῖος, σχιδανόπους. ζῇ δὲ ἔτη πέντε καὶ δέκα. ἡ δὲ θήλεια, καὶ πλείονα. πολυχρονιώτερα γὰρ ἐν τοῖς ὄρνισι τῶν ἀρρένων τὰ θήλεα. ἐπῳάζει δὲ καὶ ἐκτρέφει, καθάπερ ἡ ἀλεκτορίς. B ὅταν δὲ γνῷ ὅτι θηρεύεται, προελθὼν τῆς νεοττιᾶς κυλινδεῖται παρὰ τὰ σκέλη τοῦ θηρεύοντος, ἐλπίδα ἐμποιῶν τοῦ συλληφθήσεσθαι, ἐξαπατᾷ τέως ἂν ἀποπτῶσιν οἱ νεοττοί· εἶτα καὶ αὐτὸς ἐξίπταται. ἔστι δὲ τὸ ζῷον κακόηθες καὶ πανοῦργον. ἔτι δὲ ἀφροδισιαστικόν. 193
διὸ καὶ τὰ ᾠὰ τῆς θηλείας συντρίβει, ἵνα ἀπολαύῃ τῶν ἀφροδισίων. ὅθεν ἡ θήλεια γιγνώσκουσα ἀποδιδράσκουσα τίκτει. τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Καλλίμαχος ἐν τῷ Περὶ ὀρνέων. μάχονται δὲ καὶ οἱ C χῆροι αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὁ ἡττηθεὶς ὀχεύεται ὑπὸ τοῦ νικήσαντος. Ἀριστοτέλης δέ φησιν, ὅτι τὸν ἡττηθέντα πάντες ἐν μέρει ὀχεύουσιν. ὀχεύουσι δὲ καὶ οἱ τιθασοὶ τοὺς ἀγρίους. ἐπειδὰν δὲ κρατηθῇ τις ὑπὸ τοῦ δευτέρου, ἐπὶ λάθρᾳ ὀχεύεται ὑπὸ τοῦ κρατήσαντος. γίνεται δὲ τοῦτο κατά τινα ὥραν τοῦ ἔτους. ὡς καὶ ὁ Μύνδιός φησιν Ἀλέξανδρος. νεοττεύουσι δὲ ἐπὶ γῆς οἱ ἄρρενες καὶ αἱ θήλειαι διελόμενοι ἕκαστοι οἶκον. ἐπὶ δὲ τὸν θηρεύοντα πέρδικα ὠθεῖται ὁ τῶν ἀγρίων ἡγεμὼν μαχόμενος. ἁλόντος δὲ D τούτου, ἕτερος ἔρχεται μαχούμενος. καὶ ὁπόταν μὲν ἄρρην ᾖ θηρεύων, τοῦτο ποιεῖ. ὅταν δὲ θήλεια ᾖ καὶ θηρεύουσα ᾄδῃ, ἕως ἂν ἀπατηθῇ ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς, καὶ οἱ ἄλλοι ἀθροισθέντες ἀποδιώκουσιν ἀπὸ τῆς θηλείας, ὅτι ἐκείνῃ ἀλλ' οὐχ ἑαυτοῖς προσέχει. ὅθεν πολλάκις διὰ ταῦτα σιγῇ προσέρχεται ὅπως μὴ ἄλλος ἀκούσας τῆς φωνῆς ἔλθῃ, μαχούμενος αὐτῷ. ἐνίοτε ἡ θήλεια τὸν ἄρρενα προσιόντα κατασιγάζει. πολλάκις τε ἐπῳάζουσα ἐξίσταται, ὅταν προσερχόμενον ἐπαισθάνηται τὸν ἄρρενα τῇ θηρευούσῃ, ὑπομένει τε ὀχευθῆναι, ἵνα αὐτὸν ἀποσπάσῃ τῆς θηρευούσης. E ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐπτόηνται περὶ τὴν ὀχείαν οἱ πέρδικες καὶ οἱ ὄρτυγες, ὡς εἰς τοὺς θηρεύοντας ἐμπίπτειν καθίζοντας ἐπὶ τῶν κεράμων. Φασὶ δὲ καὶ τὰς ἀγομένας θηλείας πέρδικας ἐπὶ θήραν, ὁπόταν ἴδωσιν ἢ ὀσφρῶνται τῶν ἀρρένων κατ' ἄνεμον στάντων ἢ περιπετομένων ἐγκύους γίγνεσθαι, τινὲς δὲ καὶ παραυτίκα τίκτειν. πέτονταί τε περὶ τὸν τῆς ὀχείας καιρὸν, χάσκοντες καὶ τὴν γλῶσσαν ἔξω ἔχοντες, αἵ τε θήλειαι καὶ οἱ ἄρρενες. Κλέαρχος δ' ἐν τῷ Περὶ τοῦ πανικοῦ, οἱ στρουθοί, F φησί, καὶ οἱ πέρδικες ἔτι δ' οἱ ἀλεκτρυόνες, καὶ οἱ ὄρτυγες προΐενται τὴν γονὴν, οὐ μόνον ἰδόντες τὰς θηλείας, ἀλλὰ καὶ ἀκούσαντες αὐτῶν τῆς φωνῆς. τούτου δὲ αἴτιον ἡ τῇ ψυχῇ γινομένη φαντασία περὶ τῶν πλησιασμῶν. φανερώτατον δὲ γίνεται περὶ τὰς ὀχείας, ὅταν ἐξ ἐναντίας αὐτοῖς θῇς κάτοπτρον. προστρέχοντες γὰρ διὰ τὴν ἔμφασιν, ἁλίσκονταί τε καὶ προΐενται τὸ σπέρμα πλὴν τῶν ἀλεκτρυόνων. τούτοις δὲ ἡ τῆς ἐμφάσεως αἴσθησις εἰς μάχην προάγεται μόνον. ταῦτα μὲν ὁ Κλέαρχος. καλοῦνται δὲ οἱ πέρδικες ὑπ' ἐνίων κακκάβαι, ὡς καὶ ὑπ' Ἀλκμᾶ-

νος, λέγοντος οὕτως. ἐπήγαγε δὲ καὶ μέλος Ἀλκμὰν εὗρέ τε γλῶσσαμ' ἐν κακκαβίδων ὄνομα συνθέμενος. σαφῶς ἐμφανίζων ὅτι παρὰ τῶν περδίκων ᾄδειν ἐμάνθανε. διὸ καὶ Χαμαιλέων ὁ Ποντικὸς ἔφη τὴν εὕρεσιν τῆς μουσικῆς τοῖς ἀρχαίοις ἐπινοηθῆναι ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐρημίαις ᾀδόντων ὀρνίθων. ὧν κατὰ μίμησιν λαβεῖν στάσιν τὴν μουσικήν. οὐ πάντες δὲ οἱ πέρδικες φησὶ κακκαβίζουσιν. Θεόφραστος γοῦν ἐν τῷ περὶ ἑτεροφωνίας τῶν ὁμογενῶν, οἱ Ἀθήνησι φησὶν πέρδικες ἐπὶ τάδε τοῦ κορυδαλοῦ πρὸς τὸ ἄστυ κακκαβίζουσιν· οἱ δὲ ἐπέκεινα, τιττυβίζουσιν. Βασιλὶς δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ἰνδικῶν, οἱ μικροὶ φησὶν ἄνδρες οἱ ταῖς γεράνοις διαπολεμοῦντες πέρδιξιν ὀχήματι χρῶνται. Μενεκλῆς δ' ἐν πρώτῃ τῆς συναγωγῆς, οἱ Πυγμαῖοι φησὶ τοῖς πέρδιξι καὶ τοῖς γεράνοις πολεμοῦσι. τῶν δὲ περδίκων ἐστὶν ἕτερον γένος ἐν Ἰταλίᾳ, ἀμαυρὸν τῇ πτερώσει, καὶ μικρότερον τῇ ἕξει, τὸ ῥύγχος οὐχὶ κινναβάρινον ἔχον. οἱ δὲ περὶ τὴν Κίρραν πέρδικες, ἄβρωτον ἔχουσι τὸ κρέας διὰ τὰς νομάς. οἱ δὲ περὶ τὴν Βοιωτίαν, ἢ οὐ διαβαίνουσιν εἰς τὴν Ἀττικήν, ἢ διαβαίνοντες τῇ φωνῇ διάδηλοι γίνονται, καθάπερ προειρήκαμεν. τοὺς δὲ περὶ Παφλαγονίαν γιγνομένους πέρδικας, φησὶ Θεόφραστος δύο ἔχειν καρδίας. οἱ δὲ ἐν Σκιάθῳ τῇ νήσῳ κοχλίας ἐσθίουσι. τίκτουσι δὲ ἐνίοτε καὶ πεντεκαίδεκα καὶ ἑκκαίδεκα. πέτονται δὲ ἐπὶ βραχύ, ὥς φησι Ξενοφῶν ἐν πρώτῳ Ἀναβάσεως, γράφων οὕτως. τὰς δὲ ὠτίδας ἄν τις ταχὺ ἀνιστῇ, ἔστι λαμβάνειν. πέτονταί τε γὰρ βραχύ, ὥσπερ οἱ πέρδικες, καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἡδέα ἐστίν. ἀληθῆ λέγειν φησὶ τὸν Ξενοφῶντα ὁ Πλούταρχος περὶ τῶν ὠτίδων. φέρεσθαι γὰρ πάμπολλα τὰ ζῶα ταῦτα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ τῆς παρακειμένης Λιβύης, τῆς θήρας αὐτῶν τοιαύτης γινομένης. μιμητικὸν δέ ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο ὁ ΩΤΟΣ, μάλιστα ὧν ἂν ἴδῃ ποιοῦντα ἄνθρωπον. ποιεῖ δ' οὖν ταῦτα ὅσα ἂν ἴδῃ τοὺς κυνηγοῦντας πράττοντας. οἱ δὲ στάντες αὐτῶν κατ' ἀντικρύ, ὑπαλείφονται φαρμάκῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς παρασκευάσαντες ἄλλα φάρμακα κολλητικὰ ὀφθαλμῶν καὶ βλεφάρων, ἅπερ οὐ πόρρω ἑαυτῶν ἐν λεκανίσκαις βραχείαις τιθέασιν. οἱ οὖν ὦτοι θεωροῦμενοι τοὺς ὑπαλειφομένους, τὸ αὐτὸ καὶ αὐτοὶ ποιοῦσιν, ἐκ τῶν λεκανίδων λαμβάνοντες· καὶ ταχέως ἁλίσκονται. γράφει δὲ περὶ αὐτῶν Ἀριστοτέλης οὕτως, ὅτι ἐστὶ μὲν τῶν ἐκτοπιζόντων καὶ σχιδανοπόδων, καὶ τριδακτύλων, μέγεθος ἀλεκτρυόνος μεγάλου, χρῶμα ὄρτυγος, κεφαλὴ προμήκης, ῥύγχος ὀξύ, τράχηλος λεπτός, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι, γλῶσσα ὀστώδης, πρόλοβον δὲ οὐκ ἔχει. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος, καὶ προσαγορεύεσθαί φησιν αὐτὸν λαγωδίαν. φασὶ δ' αὐτὸν καὶ τὴν τροφὴν ἀναμηρυκᾶσθαι, ἥδεσθαί τε ἵππῳ. εἰ γοῦν τις δορὰν ἵππων περιθοῖτο, θηρεύσει ὅσους ἂν θέλει· προσίασι γάρ. ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης, ὦτός ἐστι μὲν παρόμοιος τῇ γλαυκί, οὐκ ἔστι δὲ νυκτερινός. ἔχει τε παρὰ τὰ ὦτα πτερύγια. διὸ
194 καὶ ὦτος καλεῖται· μέγεθος περιστερᾶς, μιμητὴς ἀνθρώπων. ἀντορχούμενος γοῦν ἁλίσκεται. ἀνθρωποειδὴς δέ ἐστι τὴν μορφήν, καὶ πάντων μιμητὴς ὅσα ἄνθρωπος ποιεῖ. διόπερ καὶ τοὺς ἐξαπατωμένους ῥᾳ-

A ne, his verbis: Inuexit & Alcman[a] cantus, inuentámque à se & compositam[b] cantionem Caccabidum, vulgari linguæ dedit, apertè significans perdices canendi magistras sibi fuisse. Quamobrem & Chamæleon Ponticus ait, priscis hominibus repertam ac excogitatam musicam ab iis auibus quæ in solitudinibus canunt, ad earúmque imitationem institutam fuisse musices disciplinã. Perdices non omnes caccabãt. Theophrastus libro De varia voce animalium congenerum, scribit, Athenis perdices citra Corydalum pagum, oppidum versus, caccabare, vltra verò, τιττυβίζειν[c]. Basilis libro secundo Rerum Indicarum ait, homunciones, qui aduersus grues bellum gerunt, vti perdicibus[d] ad currum iunctis. Menecles libro primo Collectaneorum Pygmæos tradit cum gruibus & perdicibus bello decertare. Perdicum alterum in Italia genus est, pennarum[e] fusco & obscuro colore, corporatura minus, rostro cinnabaris colore minimè rubescente. Ad Cirrham ob pabuli naturã[f] perdicis caro gustu[g] insuauis est. E Bœotia perdices in Atticam non migrant, & si quæ forte illuc meauerit, voce dignoscitur ab indigenis, vt diximus. Perdicibus in Paphlagonia natis geminum cor esse Theophrastus affirmat. In insula Sciatho cochleis perdices vescũtur. Pariunt interdum oua quindecim, ac sedecim. Parum volant: quòd ait Xenophon libro primo Expeditionis Cyri, his verbis: Otidas si quis repente ac celeriter in fugam[h] vertat, capere licet: parum enim volant, vt & perdices, & cito fatiscunt. In cibo placet earum caro. De OTIDIBUS vera Xenophontem prodidisse refert Plutarchus. Permultas enim id genus animantes ex vicina Libya transire in Alexandriam, & aucupio huiusmodi[i] illas capi. Imitatrix auis est, eorum præcipuè quæ ab homine fieri videt. Quidquid facientẽ aucupem cernit, idẽ quoque agit. Stantes igitur ex aduerso aucupes medicamento quodam oculos suos linunt, paratum aliud habentes quod oculorum cilia glutinet, idque non procul à se, in patellis appositum. Vngentes sese aucupes Oti[k] conspicati, idem faciunt, ex patellis[l] medicamento sumpto, & confestim capiuntur. De iis porrò scripsit Aristoteles ad hunc modum: Ex[m] auibus est quæ peregrinantur, & sedem mutãt, scissis pedibus, tribus digitis, magnitudine galli grandioris, colore coturnicis, oblongo capite, acuto rostro, exili ceruice, amplis oculis, ossea lingua, nulla[n] ingluuie. Alexander Myndius & Lagotian[o] vocari scribit. Aiũt autẽ cibũ ruminare, & equo delectari, ac proinde, si equi pellẽ auceps induat, capturũ quotquot volet, nimirũ vltro accedentes. Alibi rursum scribit Aristoteles, Otũ nocturnam auem esse, Noctuæ similem, plumis duabus iuxta aures: Idem rursum, Otus, inquit, appellatur, columbæ magnitudine, hominũ imitator, & qui ab aucupe ex aduerso[p] saltans capiatur. Est autem vtcunque homini facie similis, & quidquid homines agunt, æmulatur: quamobrem eos qui facilè quauis occa-

sione decipiuntur, Otos Comici [a] vocant. In eorum aucupio qui ad id maximè idoneus est, iis aspicientibus è regione saltat: Auis autē directis in saltantem oculis laqueis irretitur, [b] alio pone stante, & occulto, qui prehendat imitationis dulcedine captā, & ad eā voluptatem intētam. Scopas aiunt & idem facere, famáq; est eos saltatione capi. Homerus illorū meminit. Saltationis genus ab illis σκὼψ dicitur, ob eius animalis varium motū indito nomine. Gaudent Scopes imitatione, ac similitudine. Itaque ab eorū ingenio σκώπτειν [c] dicimus, συνεικάζειν, id est, prorsus assimilare, & eos, qui sic irridentur, εἰκάζεσθαι, quoniam eorum qui irrident propositum ac consilium est, illorum ingenium ac mores exprimere. Harum animātium [d], quibus latior est lingua, suas articulatè voces illæ pronuntiant, hominúmque & aliarum auiū sonos reddunt, vt Psittacus, & Pica. Scops autē, vt autor est Alexander Myndius, paruis est cruribus, glaucus, colore ad plūbeum vergente, subalbidis maculis notatus, & ad vtrumque tēpus pennas è superciliis erigit. Callimachus τῶν σκωπῶν tradit esse duo genera, vocales alios, alios mutos: & ideo simpliciter alios vocari Scopas, alios AEiscopas. [e] Sūt autē AEiscopes glauci, vt putat Alexāder Myndius, absque litera σ, Homero dicti κῶπες, & ab Aristotele sic appellati. Semper hi cōspiciuntur, nec in vsum cibi veniūt, cùm Scopes vno tantùm die, vel biduo, per autumnum appareant, edules sint, & ab AEiscopibus crassitie [f] differant, turturi & palumbo similes. Speusippus libro secundo similium, absque litera σ, Copas nominat. Epicharmus:

Copas, Vpupas, Noctuas.

Metrodorus libro De cōsuetudine, Copas ait capi ex aduerso aucupum saltantes. Quoniam verò in Perdicū historia diximus eas esse libidinosissimas, adtexam & galli salacis auis historiam. Aristoteles scribit, ex iis gallis quos diis consecrant, qui prius dicatus est, à nouitiis subigi, donec offeratur alius: quod si nullus donetur, inter se præliari, & à victore semper iniri victum. Narrant & gallum quascunque ædium fores ingrediatur, cristam summittere, eundémque alteri nunquam ineundi sui copiam facere absque conflictu. Theophrastus scribit, agrestes cortalibus ad Venerem esse procliuiores. Idem autor est, mares statim è cubili ad Venerem concitari, fœminas contra magis progresso iam die. Sūt & passeres ad libidinem proni. Quamobrem Terpsicles eos qui passeribus vescuntur in Venerem præcipites esse tradit. Num verò & ideo Sappho ex hac historia scripsit, Veneris currum ab illis trahi, quoniam & ad Venerem prompta est hæc auis, & fœcunda, vt quæ, si Aristoteli fidem adhibemus, ad octo vsque pariat. Alexander Myndius passerum esse duo genera tradit, alterum syluestre, alterum domesticum: Agrestium fœminas & reliquo corpore esse debiliores, & rostri colore magis testaceo, facie [g] nec nigra, nec valde alba. Aristoteles scribit mares hyeme occultos nusquam comparere [h], fœminas autem

A δίως ἐκ τοῦ τυχόντος οἱ κωμικοὶ ὤτους καλοῦσιν. ἐν γοῦν τῇ θήρᾳ αὐτῶν ὁ ἐπιτηδεύσας ὀρχεῖται στὰς κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ τὰ ζῶα βλέποντα εἰς τὸν ὀρχούμενον νευροσπαστεῖται. ἄλλος δέ τις ὄπισθεν στὰς, καὶ λαθὼν συλλαμβάνει τῇ περὶ τὴν μίμησιν ἡδονῇ κατεχομένους. τὸ δ' αὐτὸ ποιεῖν λέγουσι καὶ τοὺς σκῶπας. καὶ γὰρ τούτους ὀρχήσει λόγος ἁλίσκεσθαι. μνημονεύει δὲ αὐτῶν Ὅμηρος. γένος τε ὀρχήσεως ἀπ' αὐτῶν καλεῖται σκὼψ· λαβὼν τοὔνομα ἀπὸ τῆς περὶ τὸ ζῶον ἐν τῇ κινήσει ποικιλίας. χαίρουσι δὲ οἱ
B σκῶπες καὶ ὁμοιότητι, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἡμεῖς σκώπτειν καλοῦμεν τὸ συνεικάζειν, καὶ καταστοχάζεσθαι τοὺς σκωπτομένους διὰ τὸ τῶν ἐκείνων ἐπιτηδεύειν προαίρεσιν. πάντα δὲ τὰ τῶν ζώων εὔγλωττα καὶ διηρθρωμένα ἐστὶ τὴν φωνὴν, καὶ μιμεῖται τοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ὀρνίθων ἤχους, ὥσπερ ψιττακὸς καὶ κίττα. ὁ δὲ σκὼψ, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος, μικρόπτερος ἐστὶ γλαυκὸς, καὶ ἐπὶ μολυβδοφανεῖ τῷ χρώματι ὑπόλευκα στίγματα ἔχει. δύο τε ἀπὸ τῶν ὀφρύων παρ' ἑκάτερον κρόταφον ἀναφέρει
C πτερά. Καλλίμαχος δέ φησι δύο γένη εἶναι σκωπῶν, καὶ τοὺς μὲν φθέγγεσθαι, τοὺς δὲ οὔ. διὸ καὶ καλεῖσθαι τοὺς μὲν σκῶπας αὐτῶν, τοὺς δ' ἀείσκωπας· εἰσὶ δὲ γλαυκοί. ὁ Μύνδιος δὲ Ἀλέξανδρος φησὶ τοὺς παρ' Ὁμήρῳ χωρὶς τοῦ σ κῶπας εἶναι, καὶ Ἀριστοτέλη οὕτως αὐτοὺς ὠνομακέναι. φαίνεσθαί τε τούτους ἀεὶ, καὶ μὴ ἐσθίεσθαι· τοὺς δὲ ἐν τῷ φθινοπώρῳ φαινομένους δύο ἡμέραις ἢ μιᾷ, τούτους εἶναι ἐδωδίμους. διαφέρουσι δὲ τῶν ἀεισκώπων τῷ πάχει, καὶ εἰσὶ παραπλήσιοι τρυγόνι καὶ φάττῃ. καὶ Σπεύσιππος δὲ
D ἐν δευτέρῳ ὁμοίων χωρὶς τοῦ σ, κῶπας αὐτοὺς ὀνομάζει. Ἐπίχαρμος· κῶπας, ἔποπας, γλαῦκας. καὶ Μητρόδωρος δὲ ἐν τῷ περὶ συνηθείας αὐτορχουμένους φησὶν ἁλίσκεσθαι τοὺς κῶπας. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ περὶ περδίκων λόγῳ ἐμνήσθημεν, ὅτι εἰσὶν ὀχευτικώτατοι, προσιστορήσθω ὅτι καὶ ἀλεκτρυὼν ἀφροδισιαστικὸν τὸ ὄρνεον. Ἀριστοτέλης γοῦν φησὶν ὅτι τῶν ἀνατιθεμένων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀλεκτρυόνων, τὸν ἀνατεθέντα οἱ προσιόντες ὀχεύουσι μέχρις ἂν ἄλλος ἀνατεθῇ· εἰ δὲ μὴ ἀνατεθῇ, μάχονται
E πρὸς ἀλλήλους. καὶ ὁ ἡττήσας τὸν ἡττηθέντα διὰ παντὸς ὀχεύει. ἱστορεῖται δὲ ὅτι καὶ ἀλεκτρυὼν εἰσιὼν οἵαν δή ποτε θύραν, ἐπικλίνει τὸν λόφον, καὶ ὅτι τῆς ὀχείας ἑτέρῳ δίχα μάχης οὐ παραχωρεῖ. ὁ δὲ Θεόφραστος τοὺς ἀγρίους φησὶν ὀχευτικωτέρους εἶναι τῶν ἡμέρων. λέγει δὲ καὶ τοὺς ἄρρενας εὐθὺς ἐξ εὐνῆς ἐθέλειν πλησιάζειν, τὰς δὲ θηλείας προβαινούσης μᾶλλον τῆς ἡμέρας. καὶ οἱ στρουθοὶ δέ εἰσιν ὀχευτικοί· διὸ καὶ Τερψικλῆς ἐμφαγόντας φησὶ στρουθῶν, ἐπικαταφόρους πρὸς Ἀ-
F φροδίσια γίνεσθαι. μή ποτε οὖν καὶ ἡ Σαπφὼ ἀπὸ τῆς ἱστορίας τὴν Ἀφροδίτην ἐπ' αὐτῶν φησιν ὀχεῖσθαι. καὶ γὰρ ὀχευτικὸν τὸ ζῶον καὶ πολύγονον. τίκτει γοῦν ὁ στρουθὸς, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, καὶ μέχρι ὀκτώ. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος δύο γένη φησὶν εἶναι τῶν στρουθῶν, τὸ μὲν ἥμερον, τὸ δὲ ἄγριον. τὰς δὲ θηλείας αὐτῶν ἀσθενεστέρας τά τ' ἄλλα εἶναι καὶ τὸ ῥύγχος κερατοειδὲς μᾶλλον τὴν χρόαν. τὸ δὲ πρόσωπον οὔτε λίαν λευκὸν ἐχούσας, οὔτε μέλαιν. Ἀριστοτέλης δέ φησι τοὺς ἄρρενας τῷ χειμῶνι ἀφανίζεσθαι, διαμέ-

A μὲν δὲ τὰς θηλείας, τεκμαιρόμενος ἐκ τῆς χρόας τὴν πιθανότητα. ἀλλάττεσθαι γὰρ ὡς τὴν κοσσύφων καὶ φαλαρίδων ἀπολευκαινομένων κατὰ καιρούς. Ἠλεῖοι δὲ καλοῦσι τοὺς στρουθοὺς δειρίτας, ὡς Νίκανδρος φησὶν ὁ Κολοφώνιος ἐν τρίτῳ γλωσσῶν. ΟΡΤΥΓΕΣ. καθόλου ἐπὶ τῶν εἰς υξ ληγόντων ὀνομάτων ἐζήτηται τί δή ποτε αὐτῶν οὐ χρῶνται ἐπὶ γενικῆς συμφώνῳ τῆς τελευταίας συλλαβῆς τυπωτικῷ. λέγω δὲ ὄνυξ, καὶ ὄρτυξ. τὰ δὲ εἰς ξ ἀρσενικὰ ἁπλᾶ δισύλλαβα ὅταν τῷ υ παρεδρεύηται, B ἔχει δὲ τῆς τελευταίας συλλαβῆς ἀρχόν τι τῶν ἀμεταβόλων ἢ δι' ὧν ἡ πρώτη συζυγία τῶν βαρυτόνων λέγεται, διὰ τοῦ κ ἐπὶ γενικῆς κλίνεται, κήρυκος πέλυκος, ἔρυκος, βέβρυκος. ὅσα δὲ μὴ τοῦτον ἔχει τὸν χαρακτῆρα διὰ τοῦ γ, ὄρτυγος, κόκκυγος, ὄρυγος. σημειῶδες δὲ τὸ ὄνυχος. καθόλου τε τῇ πληθυντικῇ εὐθείᾳ ἑπομένη ἡ ἑνικὴ γενικὴ χρῆται τῷ αὐτῷ συμφώνῳ τῆς τελευταίας τυπωτικῷ κἂν ἄνευ συμφώνου λέγηται ὁμοίως. Ἀριστοτέλης δέ φησιν, ὁ ὄρτυξ ἐστὶ μὲν τῶν C ἐκτοπιζόντων καὶ σχιδανοπόδων, νεοττιὰν δὲ οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ κονίστραν. καὶ ταύτην σκεπάζει φρυγάνοις διὰ τοὺς ἱέρακας ἐν ᾗ ἐπῳάζει. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μύνδιος ἐν δευτέρῳ περὶ ζώων, ὁ θῆλυς φησὶν ὄρτυξ λεπτοτράχηλός ἐστι τοῦ ἄρρενος, οὐκ ἔχων τὰ ὑπὸ τῷ γενείῳ μέλανα. ἀνατμηθεὶς δὲ, πρόλοβον οὐχ ὁρᾶται μέγαν ἔχων, καρδίαν δὲ ἔχει μεγάλην, καὶ ταύτην τρίλοβον. ἔχει δὲ καὶ ἧπαρ καὶ τὴν χολὴν ἐν τοῖς ἐντέροις κεκολλημένην, σπλῆνα μικρὸν, καὶ δυσθεώρητον. ὄρχεις δὲ D ὑπὸ τῷ ἥπατι, ὡς ἀλεκτρυόνες. περὶ δὲ τῆς γενέσεως αὐτῶν Φανόδημος ἐν δευτέρῳ Ἀτθίδος φησὶν, ὡς κατεῖδεν Ἐρυσίχθων Δῆλον τὴν νῆσον, τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένην Ὀρτυγίαν παρὰ τὰς ἀγέλας τῶν ζώων τούτων φερομένας, ἐκ τοῦ πελάγους ἱζάνειν εἰς τὴν νῆσον, διὰ τὸ εὔορμον εἶναι. Εὔδοξος δὲ ὁ Κνίδιος ἐν πρώτῳ γῆς περιόδου τοὺς Φοίνικας λέγει θύειν τῷ Ἡρακλεῖ ὄρτυγας, διὰ τὸ τὸν Ἡρακλέα τὸν Ἀστερίας καὶ Διὸς πορευόμενον εἰς Λιβύην, ἀναιρεθῆναι μὲν ὑπὸ Τυφῶνος· Ἰολάου δὲ αὐτῷ προσενέγκαν- E τος ὄρτυγα, καὶ προσαγαγόντος ὀσφρανθέντα ἀναβιῶναι. ἔχαιρε γάρ φησι καὶ περιῶν τῷ ζώῳ τούτῳ. ὑποκοριστικῶς δὲ Εὔπολις ἐν Πόλεσιν αὐτοὺς κέκληκεν ὀρτύγια, λέγων οὕτως,

195 Ὄρτυγας θρέψας σύ τινας ἤδη πώποτε,
Ἔγωγε μικρά γ' ὀρτύγια. κᾆτ' ἦν τί;

Ἀντιφάνης δὲ ἐν Ἀγροίκῳ ὀρτύγιον εἴρηκεν οὕτως, ὡς δή σύ τι ποιεῖν δυνάμενος, ὀρτυγίου ψυχὴν ἔχων. Πρατίνας δὲ ἐν Δυμαίναις ἢ Καρυάτισιν, ἁδύφωνον ἰδίως καλεῖ τὸν ὄρτυ- F γα, πλὴν εἰ μή τι παρὰ τοῖς Φλιασίοις, ἢ τοῖς Λάκωσι φωνάεντες, ὡς καὶ οἱ πέρδικες. καὶ ἡ σιαλὶς δὲ ἀπὸ τούτου ἂν εἴη φησὶν ὁ Δίδυμος ὠνομασμένη. σχεδὸν γὰρ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων ἀπὸ τῆς φωνῆς ἔχει τὴν ὀνομασίαν. ἡ δὲ ὀρτυγομήτρα καλουμένη ἧς μνημονεύει Κράτης ἐν Χείρωσι λέγων·
Ἰθακησία ὀρτυγομήτρα. λέγει δὲ περὶ αὐτῆς ὁ

permanere, probabile id esse coniectans ex colore, qui profectò in illis mutatur vt in Merulis, & Phaleridibus, quæ certis temporum momentis albescunt. Nicander Colophonius libro tertio Linguarum scribit, passeres ab Eleis vocari Deritas. ὄρτυγες, id est, COTVRNICES. In vniuersum de nominibus quæ in υξ[a], desinunt, quæritur cur in singulari genitiuo non ea consonans litera sit, quæ vltimam syllabam format, vt in ὄνυξ ὄνυχες[b], & ὄρτυξ ὄρτυγες: in iis verò quæ masculina simplicia, dissyllaba, vltimæ syllabæ initium habent literam aliquam immutabilem, cum υ, assidente, quæ prima graui accentu signatorum[c] coniugatio dicitur, genitiuus per κ, flectitur, vt κῆρυξ[d] κήρυκος, πέλυξ πέλυκος, ἔρυξ ἔρυκος, βέβρυξ βέβρυκος. Notatu quidē certè dignus est, in dictione ὄνυξ ὄνυχος, genitiui flexus. Verùm citra exceptionem, in omnibus genitiuus singularis rectum pluralem sequitur, & eam ipsam consonantem retinet quæ vltimam syllabam figurat, quod idem fit etiam absque[e] consonante. Aristoteles scriptis mandauit coturnicem mutare cœlum, pedibus esse fissis, nidum nullum facere, sed puluerulentum[f] stragulum, humili frutice aduersus iniurias accipitrum munitum, vbi incubat. Alexander Myndius libro secundo de animalibus, Fœmina coturnix, inquit, est, quàm mas, collo graciliore, parte mento subiecta minime nigra: in ea dissecta ingluuies ampla non videtur: magnum cor habet, & id trisulcum[g]: iecur, & fellis conceptaculum, intestinis agglutinata: fellis ad intestina labentis canalē paruum, & vix aspectabilem, testes iecinori subditos, vt & gallus. De coturnicum generatione Phanodemus libro secundo Atthidos[h] scribit: Erysichthon vt conspexit Delon insulam ab Achiuis Ortygiam vocatam, quòd multi coturnicum greges in eam contendant è mari, & subsistant illic, ob accessus & tanquam portus commoditatem. EVdoxus Cnidius libro primo Circuitus terræ, à Phœnicibus Herculi Coturnices[i] immolari scribit, quoniam Hercules Iouis & Asteriæ filius in Libyam proficiscens, & interfectus à Typhone, Iolao coturnicem ipsi admouente, & præbente olfaciendam, reuixerit. Illum enim cùm orbem terrarum ambiret, & peragraret, hoc animali delectatum[k] fuisse. EVpolis imminuente vocis significatu in Vrbibus ὀρτύγια, tanquam Coturniculas, dixit his verbis:

Aliquando coturnices nonnullas tu aluisti:
Ego vero postea, μικρὰ ὀρτύγια, id est, exiguas coturniculas: quid inde?

Antiphanes in Rustico sic ὀρτύγιον dixit:

Ecquidnam facere potes, coturniculæ[l] cùm animum habeas?

Pratinas in Caryatidibus,[m] aut Furiosis, coturnicem priuatim appellat ἁδύφωνον,[n] id est, suauisonam, nisi apud Phliasios, aut Lacedæmonios vocales sint, vt & Perdices. Sialis inde vocata fortassis est, inquit Didymus. Aues enim propemodum plurimæ è voce nomen adeptæ sunt. Eius quam Ortygometram vocant meminit Crates in Cheironibus, sic:

Ithacensis ortygometra.

Alexãder Myndius de illa scribit, esse magnitudine turturis, lõgis cruribus, gracili[a] corpore, timidam. Clearchus Solensis libro quem inscripsit De iis quæ in Platonis Republica mathematicis rationibus tractantur, aucupiũ coturnicum sic particulatim exponit. Coturnices, inquit, tempore coïtus, si è regione speculum ipsis obiiciatur, & ante id laqueus, ad id quod speculum repræsentat accurrentes, tendicula se implicant. De auibus quas Gracculos [b] vocãt, idem autor similia narrat, his verbis: Gracculi verò ob insitum erga fœtum amorem, quamuis tantum astutia cęteris auibus antecellant, patera oleo plena si apponatur, ad eius labra consistunt, & sese demergẽtes, oleum hauriunt: quamobrem oleo perfusis conglutinatæ pēnæ captiuitatis caussam afferunt. Dictionis ὄρτυγος mediam syllabam Attici producunt, quemadmodum & δοίδυκος [c] κήρυκος, vt ait Demetrius Ixion, libro De cõsuetudine loquendi Alexandrinorum. Aristophanes in Pace versus gratia corripuit, sic,

ὄρτυγες οἰκογενεῖς [d], id est, *coturnices domi natæ.*

Auium quas CHENNIA [e] nominant, sunt autem pusillæ coturnices, meminit Cleomenes sua ad Alexandrum epistola, sic: Phalerinas sale conditas decies mille: Tyladum, [f] quinque millia: Chennia salsa, decies mille. Hipparchus in Iliade AEgyptia:

Non mihi uita placuit quam degunt AEgyptij,
Chennia uellentes, & salpas comedentes [g].

Epulis quidem nostris CYGNI plerumque non abfuerunt, quos Aristoteles scribit esse pugnaces, numerosa prole fœcundos, mutuo pugnãdo sese interimere: cum aquilis etiamnum dimicare, sed lacessitos: non enim certamen adoriri: canoros esse, præcipuè sub exitũ vitæ: carentes mare traiicere: pedes habere palmatos: herba pasci. Alexander Myndius refert, se moribundos plures prosecutum cantum nullum audiuisse. Hegesianax Alexandrinus autor libri quẽ Cephalionis Troïca inscripserunt, Cygnum, qui duello cum Achille congressus est, ab aue eiusdem nominis in Leucophrye[h] tradit educatum fuisse. Bœus in Auium generatione, siue, vt ait Philochorus in Bœo, docet Cygnum à Marte in auem cognominem versum, ad Sibarin fluuium accedentem cum Grue coïuisse. Idem scribit Cygnum herbam in suum nidum congerere quam Lygæam [i] appellant. Idem de Gerano, id est, Grue, hæc prodidit, apud Pygmæos præclaram fuisse fœminam, quam diuinis ciues honoribus colerent, ab eàque deos tanquam abiectos & humiles contemptos fuisse, præcipuè Dianam, & Iunonem: quæ indignata, in auem turpem ac inuenustam transformauit, & infestissimam hostem Pygmeis, qui eam venerati fuerant, esse voluit. Ex illa præterea idem scribit & Nicodamante genitam fuisse terrestrem testudinem. In vniuersum certè qui ea carmina cõdidit, aues omnes aliquãdo homines fuisse narrat. COLVMBAE. Aristoteles tradit vnum Columbarum genus esse: quinque verò species, quas sic enumerat: Columba, Inas, [k] Phaps[l], Phassa[m],

a ...Ge[illegible]
b ...[illegible] Monedu... [illegible] vertit.
c Cochlearis: [illegible]
d Hoc intelligẽ... de po... [illegible]
e [illegible] similæ dis, ... corpulen... rostro la... vulgo, Ca...
f Genus id tur... [illegible] est.
g Locus restitu... [illegible] ctura.
h Tenedon Leu... [illegible] quoque ... fuisse ... apud Phi...
i Viticis genus ... [illegible] Vi...
k ...[illegible]

A Μύνδιος Ἀλέξανδρος, ὅτι ἐστὶ τὸ μέγεθος ἡλίκη τρυγών, σκέλη δὲ μακρά, λεπταλὴς καὶ δειλή. περὶ δὲ τῆς τῶν ὀρτύγων θήρας, ἰδίως ἱστορεῖ Κλέαρχος ὁ Σολεὺς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Περὶ τῶν ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ μαθηματικῶν εἰρημένων, γράφων οὕτως. οἱ ὄρτυγες περὶ τὸν τῆς ὀχείας καιρὸν ἐὰν κάτοπτρον ἐξ ἐναντίας τις αὐτῶν καὶ πρὸ τούτου βρόχον θῇ, τρέχοντες πρὸς τὸν ἐμφαινόμενον ἐν τῷ κατόπτρῳ ἐμπίπτουσιν εἰς τὸν βρόχον. καὶ περὶ τῶν κολοιῶν δὲ καλουμένων, τὰ ὅμοια ἱστορεῖ ἐν

B τούτοις. καὶ τοῖς κολοιοῖς δὲ διὰ τὴν φυσικὴν φιλοστοργίαν ···· καίτοι γὰρ τούτων πανουργίᾳ διαφέρουσιν ὅμως ὅταν ἐλαίου κρατὴρ τεθῇ πλήρης, οἱ στάντες αὐτῶν ἐπὶ τὸ χεῖλος, καὶ καταβλέψαντες ἐπὶ τὸν ἐμφαινόμενον, καταφέρονται. διόπερ ἐλαιοβρόχων γινομένων, ἡ τῶν πτερῶν αὐτοῖς συγκόλλησις αἰτία γίνεται τῆς ἁλώσεως. τὴν μέσην δὲ τοῦ ὀνόματος συλλαβὴν ἐκτείνουσιν Ἀττικοί, ὡς δοίδυκα καὶ κήρυκα. ὥς ὁ Ἰξίων φησὶν Δημήτριος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀλεξανδρέων διαλέκτου. Ἀριστοφάνης

C δ' ἐν Εἰρήνῃ συνεσταλμένως ἔφη διὰ τὸ μέτρον ὄρτυγες οἰκογενεῖς. τῶν δὲ καλουμένων ΧΕΝΝΙΩΝ, μικρὸν δ' ἐστὶν ὀρτύγιον, μνημονεύει Κλεομένης ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ, γράφων οὕτως φαληρίδας ταριχηρὰς μυρίας, τυλάδας πεντακισχιλίας, χέννια ταριχηρὰ μύρια. καὶ Ἵππαρχος ἐν τῇ Αἰγυπτίᾳ Ἰλιάδι,

Οὔ μοι Αἰγυπτίων βίος ἤρεσεν, οἷον ἔχουσιν
Χέννια τίλλοντες † καλκαπάδει σαλέοντα.

Οὐκ ἀπελείποντο δὲ ἡμῶν τοῦ συμποσίου πολλάκις

D οὐδὲ ΚΥΚΝΟΙ. περὶ ὧν φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης. ὁ κύκνος εὔτεκνός ἐστι, καὶ μάχιμος. ἀλληλοκτονεῖ γοῦν ὁ μάχιμος. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ἀετοῖς αὐτὸς μάχης μὴ προεξάρχων. εἰσὶ δ' ᾠδικοί, καὶ μάλιστα περὶ τὰς τελευτάς. διαιροῦσι δὲ καὶ τὸ πέλαγος ᾄδοντες· ἔστι δὲ τῶν στεγανοπόδων καὶ ποηφάγων. ὁ δὲ Μύνδιός φησιν Ἀλέξανδρος πολλοῖς τελευτῶσι παρακολουθήσας, οὐκ ἀκοῦσαι ᾀδόντων. ὁ δὲ τὰ Κεφαλίωνος ἐπιγραφόμενα Τρωϊκὰ συνθεὶς Ἡγησιάναξ ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ τὸν

E Ἀχιλλεῖ μονομαχήσαντα Κύκνον φησὶ τραφῆναι ἐν Λευκόφρυϊ πρὸς τοῦ ὁμωνύμου ὄρνιθος. Βοῖος δ' ἐν ὀρνιθογονίᾳ, ἢ Βοιώ, ὥς φησι Φιλόχορος, ὑπὸ Ἄρεως τὸν Κύκνον ὀρνιθωθῆναι, καὶ παραγενόμενον ἐπὶ τὸν Σύβαριν ποταμὸν, πλησιάσαι γεράνῳ. λέγει δὲ καὶ συντίθεσθαι αὐτὸν τῇ νεοττιᾷ πόαν τὴν λεγομένην Λυγαίαν. καὶ περὶ τῆς Γεράνου δέ φησιν ὁ Βοῖος, ὅτι ἦν τις παρὰ τοῖς Πυγμαίοις γυνὴ διάσημος. αὕτη κατὰ θεὸν τιμωμένη πρὸς τῶν πολιτῶν, αὐτὴ τοὺς ὄντως θεοὺς ταπεινῶς ἦγεν. μάλιστα δὲ Ἥραν τε καὶ Ἄρτεμιν. ἀγανακτή-

F σασα οὖν ἡ Ἥρα εἰς ἀπρεπῆ ὄψιν τὴν ὄρνιν μετεμόρφωσε, πολεμίαν τε καὶ συνήθη κατέστησε τοῖς τιμήσασιν αὐτὴν Πυγμαίοις. γενέσθαι δὲ λέγει ἐξ αὐτῆς καὶ Νικοδάμαντος τὴν χερσαίαν χελώνην. καθόλου δὲ ὁ ποιήσας ταῦτα τὰ ἔπη, πάντα τὰ ὄρνεα ἀνθρώπους ἱστορεῖ πρότερον γεγονέναι. ΦΑΣΣΑΙ. Ἀριστοτέλης φησὶ περιστερῶν μὲν εἶναι ἓν γένος, εἴδη δὲ πέντε. γράφων οὕτως, περιστερά, οἰνάς, φάψ, φάσσα,

τρυγών. ἐν δὲ πέμπτῳ περὶ ζώων μορίων τὴν φάβα οὐκ ὀνομάζει. καίτοι Αἰσχύλου ἐν τῷ Πρωτεῖ, οὕτω μνημονεύοντος τοῦ ὄρνιθος.

Σιτουμένην δύστανον ἀθλίαν φάβα
Μέσακτα πλευραῖς προσπτύοις πεπλεγμένην.

κἀν Φιλοκτήτῃ δὲ κατὰ γενικὴν κλίσιν φαβῶν εἴρηκεν. ἡ μὲν οὖν οἰνὰς φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης μείζων ἐστὶ τῆς περιστερᾶς καὶ οἰνάδος ἐλάττων δὲ φαβός. ἡ δὲ φάσσα ἀλέκτορος τὸ μέγεθος, χρῶμα δὲ σποδιόν. ἡ δὲ τρυγὼν πάντων ἐλάττων, χρῶμα δὲ τεφρόν. αὕτη δὲ θέρους φαίνεται, τὸν δὲ χειμῶνα φωλεύει. ἡ δὲ φὰψ, καὶ ἡ περιστερὰ ἀεὶ φαίνονται. ἡ δ' οἰνὰς φθινοπώρῳ μόνον. πολυχρονιωτέρα δὲ εἶναι λέγεται τούτων ἡ φάσσα. καὶ γὰρ τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ζῇ ἔτη. οὐκ ἀπολείπουσι δ' ἕως θανάτου οὔτε οἱ ἄρρενες τὰς θηλείας· οὔτε αἱ θήλειαι τοὺς ἄρρενας, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος χηρεύει ὁ ὑπολειπόμενος. τὸ δ' αὐτὸ ποιοῦσι καὶ κόρακες, καὶ κορῶναι, καὶ κολοιοί. ἐπωάζει δ' ἐκ διαδοχῆς πᾶν τὸ περιστεροειδὲς γένος. καὶ γενομένων τῶν νεοττῶν ὁ ἄρρην ἐμπτύει, ὡς μὴ βασκανθῶσι. τίκτει δὲ ὠὰ δύο, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἄρρεν ποιεῖ, τὸ δὲ δεύτερον θῆλυ. τίκτουσι δὲ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους· διὸ δὴ καὶ δεκάκις καὶ ἑνδεκάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ τιθέασιν. ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δωδεκάκις. τεκοῦσα γὰρ τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ συλλαμβάνει. ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης, † ὅτι περιστερὰ ἕτερον, πελειὰς δ' ἔλαττον. καὶ ὅτι ἡ πελειὰς τιθασὸν γίνεται, περιστερὰ δὲ καὶ μέλαν καὶ μικρὸν, καὶ ἐρυθρὸν καὶ τραχύπουν. διὸ οὐδεὶς τρέφει. ἴδιον δὲ λέγει τῆς περιστερᾶς τὸ κύειν αὐτὰς, ὅταν μέλλωσιν ἀναβαίνειν ἢ οὐκ ἀνέχεσθαι τῆς θηλείας. ὁ δὲ πρεσβύτερος φησὶ καὶ προσαναβαίνει μὴ κύσας. οἱ δὲ νεώτεροι ἀεὶ τοῦτο ποιήσαντες ὀχεύουσιν, καὶ αἱ θήλειαι δ' ἀλλήλαις ἀναβαίνουσιν, ὅταν ἄρρην μὴ παρῇ κυσάμεναι, καὶ οὐδὲν προϊέμεναι εἰς ἀλλήλας, τίκτουσιν ὠὰ ἐξ ὧν οὐ γίνεται νεοττός. οἱ δὲ Δωριεῖς τὴν πελειάδα ἀντὶ περιστερᾶς τιθέασιν, ὡς Σώφρων ἐν Γυναικείοις.
196 Καλλίμαχος δ' ἐν τῷ Περὶ ὀρνέων ὡς διαφόρους ἐκτίθεται, φάσσαν, πυραλλίδα, περιστεράν, τρυγόνα. ὁ δὲ Μύνδιος Ἀλέξανδρος οὐ πίνειν φησὶ τὴν φάσσαν ἀνακύπτουσαν, ὥσπερ τὴν τρυγόνα, καὶ τοῦ χειμῶνος μὴ φθέγγεσθαι, εἰ μὴ εὐδίας γινομένης. λέγεται δὲ ὅτι ἡ οἰνὰς ἐὰν φαγοῦσα τὸ τῆς ἰξίας σπέρμα, ἐπί τινος ἀφοδεύσῃ δένδρου, ἰξίαν φύεσθαι. Δαΐμαχος δ' ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς ἱστορεῖ περιστερὰς μηλίνας γίνεσθαι ἐν Ἰνδοῖς. Χάρων δ' ὁ Λαμψακηνὸς ἐν τοῖς Περσικοῖς περὶ Μαρδονίου ἱστορῶν, καὶ τοῦ διαφθαρέντος στρατοῦ Περσικοῦ περὶ τὸν Ἄθω, γράφει καὶ ταῦτα. καὶ λευκαὶ περιστεραὶ τότε πρῶτον εἰς Ἕλληνας ἐφάνησαν, πρότερον οὐ γιγνόμεναι. ὁ δ' Ἀριστοτέλης φησὶν, ὡς αἱ περιστεραὶ γιγνομένων τῶν νεοττῶν τῆς ἁλμυριζούσης γῆς διαμασησάμεναι, ἐμπτύουσιν αὐτοῖς διοιγνῦσαι τὸ στόμα, διὰ τούτου προπαρασκευάζουσαι αὐτοὺς πρὸς τὴν τροφήν. τῆς δὲ Σικελίας ἐν Ἔρυκι καιρός τις ἐστὶν ὃν καλοῦσιν ἀναγωγάς· ἐν ᾧ φασὶ τὴν θεὸν εἰς Λιβύην ἀνάγεσθαι. τότ' οὖν αἱ περὶ τὸν τόπον περιστεραὶ ἀφανεῖς γίνονται, ὡς δὴ τῇ θεῷ συναποδημοῦσαι. καὶ μεθ' ἡμέρας ἐννέα ἐν ταῖς λεγομέναις καταγωγίοις

A Turtur. At quinto de partibus animaliũ Phaba is non recenset; quãuis AEschylus in Prometheo[a] eius sic meminerit,

Cibum quærentem infœliam & miseram Phaba,
Mediis lateribus irretitam obuoluas.

Idem in Philoctete genitiuo casu φαβῶν dixit. Inas colũbo maior est, inquit Aristoteles, atque φαβός[b]. Phassa[c] verò magnitudine gallinæ, colore cinereo. Turtur omnium minima, cineris colore: æstate conspicitur, hyeme latet. Phaps & colũba semper nobis obuersan-B tur: Inas per autumnum tantummodo. Ex his diutiùs vitam prorogare colũbas aiũt, vt quæ ad annos trigintaquatuor viuant. Nec verò ad interitum vsque deserunt aut masculos fœminæ, aut fœminas mares, sed alterutro mortuo superstes viduam agit vitam. Hoc idem faciunt corui, cornices, gracculi. Alternis[d] columbarũ omnia genera ouis incubant: exclusis pullis mas inspuit, ne fascinentur. Pariunt oua duo: masculum prius, alterum fœminam. Pariunt quauis anni tẽpestate, quotannis decies, aut vndecies: in AEgypto duodecies. Fœta namque die post partum sequenti con-C cipit. Eodem opere Aristoteles[e] columbam differre à Peleiade[f] monet: Peleiadem enim minorem esse, magis columbam mãsuescere: nigram esse Peleiadem, paruã, rubris pedibus, & asperis, ideóque cellarem neminem domi alere. Colũbis idem peculiare hoc inquit esse, priusquam mares ineant, vt mutuo sese osculentur, alioqui fœminas maris coïtum respuere: senes autem inire priusquam basient, iuniores nunquam ante oscula: fœminas absente mare mutuo sese osculari, subigere, & cũ in sese genituræ nihil effundant, oua parere, è D quibus pullus non edatur. Dorienses Peleiadis nomen vsurpant pro Columba, vt Sophron in Muliebribus. Callimachus libro De auibus, vt diuersas recẽset Phassan, Pyralida[g], Columbam, Turturem. Alexander Myndius ait Columbas cùm bibunt, collũ non resupinare, quemadmodum nec Turturem: easdem hyeme vocem non edere, præterquàm sereno ac tranquillo cœlo. Inas, si deuorato visci semine[h] in arborem quandam saturitatem egesserit, viscũ aiunt enasci. Dæmachus in Indicis rebus, narrat apud Indos columbarum E esse melinum[i] colorem. Charõ Lampsacenus in Persicis, quo loco de Mardonio loquitur, & profligatis ad Atho mõtem Persarum copiis, ait, candidas columbas apud Græcos tum primùm visas, quæ antea nullæ vsquam fuerant. Aristoteles[k] scribit columbas exclusis pullis, os aperire, & præmansam terram salsam inspuere, ad cibi tempestiuitatem sic præparantes. Ad Erycem Siciliæ montem stati quidam sunt dies, ἀναγωγὰς[l] vocant, quibus aiunt Venerem in Libyam discedere. Nullæ tum circa eum tractum columbæ apparent, F tanquam abeuntem peregrè deam comitatæ. Nono pòst die, quod tempus καταγώγια[m] no

minant, columba ex mari vna prouolat, & in deæ templum se recipit: secuntur mox aliæ. Tum quotquot locum eum circumhabitant diuites, conuiuantur: cæteri læti plaudunt: olétque vniuersus is tractus butyrum, quod argumento est deam reuerti. Autocrates in Achaieis[a] tradit, Iouem, cùm virginẽ nomine Phthiam in AEgeio deperiret, in columbæ figuram versum fuisse. Attici masculino genere πελεϛερὸν vsurpant. Alexis in Concursantibus:

Etenim sum Veneris λευκὸς πελεϛερὸς, id est, *candida columba:*
Edoctus est tantùm Bacchus ad temulentiam usque potare,
An uetus bibat uinum, an nouum, parum solitus.

Idem in Rhodio siue τῇ ποππυζούσῃ[b] tum fœminino genere dixit, tum etiam Siculas columbas ab aliis differre[c] sic,

Columbas intus alit ex his Siculis multum elegantes. Pherecrates in Pictoribus ait,
Remitte ἀγγέλλοντα πελεϛερὸν, id est, *columbam nuntiam.*

Idem in Petale[d]:

At ô columbula Callistheni [e] *similis, huc aduola,*
Et in Cyprum me ac Cythera uehito.

Nicander in secundo Georgicôn Peleiadum Sicularum meminit his verbis:

Ale domu dracontio tritico geminos parientes,
Siculas Peleiadas, quandoquidem illæ
Sublimi uolatu cibi quærendi gratia [f] *non euagantur.*

ANATVM, si Alexandro Myndio credimus, mas & maior est, & magis varius. Quod autem Glaucion vocant ab oculorum colore, anate paulo minus est. Anatum quas βοσκάδας[g] nuncupãt, mas instar Anatis, maculis distinguitur. Masculis simum rostrum, & minus quàm ad portionem corporis. Colymbis, id est, Mergus, pusilla est, omnium aquaticarum auium minima, colore[h] sordido, & nigrescente, acuto rostro. Huius oculi ad speculandum perspicacissimi sunt: aquas subit quàm frequentissimè. Est & aliud boscadum genus, maius anate, minus chenalopece. Quas autẽ phascadas appellant, paulo maiores pusillis mergis, cætera similes sunt anati. Quã οὐρίαν[i], vocant, ab anate magnitudine non valde superatur, color s sordidi, & testacei, rostro longo, & angusto. Phalaris rostrum etiam angustum habet, corporis aspectu magis tereti[k], coloris in aluo & dorso cinerei. Νήτλης[l], & κολυμβάδος, à quibus νήχεσθαι[m] & κολυμβᾶν duxerunt, cum aliis palustribus multis Aristophanes in Acharnensibus meminit, sic:

Anates, Graculos, Attagenas, Phaleridas, Trochilos[n], *Mergos.*

Callimachus horum quoque meminit libro De auibus. Aderant & sæpius nobis, vt dicere solent, παραϛάται[o], quorum mentionem facit Epænetus in Opsartytico[p], itémque Simarus libro tertio & quarto Synonymorum. Appellantur verò sic testiculi. Allatis deinde carnibus in iusculo concisis, statim vt quidam dixit, carnis πνικτῆς[q] da mihi nonnihil, vocabulorum architectus & fabricator[r] Vl-

[a] Idem AElianus Varius.
[b] ... Pop... nempe ... contrecta... manuum, ... sibilo adblandiente, & ... blandiente.
[c] Quidam aliis ... διαφέρ...
[d] Virgine, seu ... cula: aliis, ... proprium nomen. ... Candore, & niue.
[f] Locus deprauatissimus conuersus vtcunque ...
[g] A pascendo, quòd herbas depascantur, rostri marginibus vtrinque vel dentatis, vel acie ... vel ... ad ... aptis, ... Querquedula.
[h] Fusco, ... minime ...

A μιᾶς περιπετασθείσης ἐκ τοῦ πελάγους περιστερᾶς, καὶ εἰς τὸν νεὼν εἰσπτάσης, παραγίνονται καὶ αἱ λοιπαί. ὅσοι οὖν τότε περὶ οὐσίας εἰσὶ, εὐωχοῦνται τῶν περιοίκων, εὐωχοῦνται. οἱ δὲ λοιποὶ κροταλίζουσι μετὰ χαρᾶς. ὄζει δὲ πᾶς ὁ τόπος τότε βούτυρον, ᾧ δὴ τεκμηρίῳ χρῶνται τῆς θείας ἐπανόδου. Αὐτοκράτης ἐν τοῖς Ἀχαϊκοῖς καὶ τὸν Δία ἱστορεῖ μεταβάλλειν τὴν μορφὴν εἰς περιστερὰν ἐρασθέντα παρθένου Φθίας ὄνομα, ἐν Αἰγείῳ. Ἀττικοὶ δὲ ἀρσενικῶς περιστερὸν καλοῦσιν. Ἄλεξις Συντρέχουσιν,

Ὁ λευκὸς Ἀφροδίτης εἰμὶ γὰρ περιστερὸς,
Οἶδε Διόνυσος οἶδε τὸ μεθύσαι μόνον.
Εἰ δὲ νέον, ἢ παλαιὸν, οὐ πεφρόντικεν.

ἐν δὲ Ῥοδίῳ ἢ Ποππυζούσῃ, θηλυκῶς εἴρηκε, καὶ ὅτι αἱ Σικελικαὶ διάφοροι εἰσί·

Περιστερὰς
Ἔνδον τρέφων τῶν Σικελικῶν τούτων πάνυ
Κομψάς. Φερεκράτης ἐν Γραφεῦσι φησίν,
Ἀπόπεμψον ἀγγέλλοντα τὸν περιστερόν.

ἐν δὲ Πετάλῃ, Ἀλλ' ὦ περιστέριον ὅμοιον Καλ-
C λισθένει πέτου, κόμισον δέ μ' ἐς Κύθηρα καὶ Κύπρον. Νίκανδρος δ' ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν, τῶν Σικελικῶν μνημονεύων πελειάδων φησὶ, (ζας,

Καί τε σύ γε θρέψαιο δρακοντιάδας διτοκεύ-
Ἢ Σικελὰς μεγάροιο πελειάδας οὐδὲ † φινάρσα,
Οὔ δὲ φινοσπάκεοι νωμήσιμοι ἐξενίπτονται.

ΝΗ͂ΤΤΑΙ. τούτων, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος, ὁ ἄρρην μείζων καὶ ποικιλώτερος. τὸ δὲ λεγόμενον γλαυκίον διὰ τὴν τῶν ὀμμάτων
D χρόαν, μικρῷ ἔλαττόν ἐστι νήττης. τῶν δὲ βοσκάδων καλουμένων, ὁ μὲν ἄρρην κατάγραφος νήττης. ἔχουσι δὲ οἱ ἄρρενες σιμά τε καὶ ἐλάττονα τῇ συμμετρίᾳ τὰ ῥύγχη. ἡ δὲ μικρὰ κολυμβὶς πάντων ἐλαχίστη τῶν ἐνύδρων ῥυπαρομέλαινα τὴν χροιὰν καὶ τὸ ῥύγχος ὀξὺ ἔχει, σκέπτονται τὰ ὄμματα, τὰ δὲ πολλὰ καταδύεται. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο γένος βοσκάδων, μεῖζον μὲν νήττης, ἔλαττον δὲ χηναλώπεκος. αἱ δὲ λεγόμεναι φασκάδες, μικρῷ μείζονες οὖσαι τῶν μικρῶν κολυμβίδων, τὰ λοιπὰ νήτταις εἰσὶ παραπλήσιαι. ἡ δὲ λεγομένη οὐρία, οὐ
E πολὺ λείπεται νήττης. τῷ χρώματι δὲ ῥυπαροκέραμός ἐστι, τὸ δὲ ῥύγχος μακρόν τε καὶ στενὸν ἔχει. ἡ δὲ φαλαρὶς καὶ αὐτὴ στενὸν ἔχουσα τὸ ῥύγχος, στρογγυλοτέρα τὴν ὄψιν οὖσα, ἔντεφρος τὴν γαστέρα μικρῷ μελαντέρα τὸ νῶτον. τῆς δὲ νήττης καὶ κολυμβάδος, ἀφ' ὧν καὶ τὸ νήχεσθαι καὶ κολυμβᾶν εἴρηται, μνημονεύει μετὰ καὶ ἄλλων λιμναίων πολλῶν Ἀριστοφάνης ἐν Ἀχαρνεῦσι διὰ τούτων, νήσσας, κολοιοὺς, ἀττάγας, φαλαρίδας, τροχίλους, κολυμβούς. μνημονεύει αὐτῶν καὶ Καλ-
F λίμαχος ἐν τῷ Περὶ ὀρνέων. παρῆσαν δὲ πολλάκις ἡμῖν, καὶ οἱ καλούμενοι παραστάται, ὧν μνημονεύει Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ, καὶ Σίμαρος ἐν τρίτῳ Συνωνύμων καὶ τετάρτῳ. εἰσὶ δ' οἱ ὄρχεις οὕτω καλούμενοι. συγκεκνισωμένων δέ τινων κρεῶν ζωμῷ, καὶ παραφερομένων, ἐπεί τις ἔφη, τῶν πνικτῶν κρεαδίων δὸς, ὁ τῶν ὀνομάτων Δαίδαλος Οὐλ-

πιανός, αὐτὸς ἐγώ φησιν ἀποπνιγήσομαι, εἰ μὴ εἴπῃς ὅπου καὶ σὺ εὗρες τὰ τοιαῦτα κρεάδια. οὐ μὴ γὰρ ὀνομάσω πρὶν μαθεῖν. ὁ δέ, Στράττις εἶπεν ἔφη, ἐν Μακεδόσιν ἢ Κινησίᾳ. πνικτὸν δή τι τοίνυν ἔστω σοι συχνόν, τοιοῦτον. καὶ Εὔβουλος Κατακολλωμένῳ, A

Καὶ πνικτὰ Σικελικὰ Παντανίων σωρεύματα.

Ἀριστοφάνης εἴρηκεν ἐν Σφηξὶν, ἐν λοπάδι πεπνιγμένων. Κρατῖνος δ᾽ ἐν Δηλιάσι, τῷ δ᾽ ὑποτρίψας τι μέρος πνίξων καθαρύλλως. Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Ἀγροίκῳ, B

Καὶ πρῶτα μὲν

Αἴρω ποθεινὴν μᾶζαν, ἣν φερέσβιος
Δημήτηρ βροτοῖσι χάρμα δωρεῖται φίλων.
Ἔπειτα πνικτὰ τακερὰ μηκάδων μέλη
Χλόῃ καταμπέχοντα σάρκα νεογενῆ.
Τί λέγεις; τραγῳδίαν περαίνω Σοφοκλέους.

ΓΑΛΑΘΗΝΩΝ δὲ χοίρων ποτὲ περιενεχθέντων, καὶ περὶ τούτων ἐζήτησαν οἱ δαιταλεῖς εἰ τὸ ὄνομα εἴρηται. καί τις ἔφη, Φερεκράτης Δουλοδιδασκάλῳ, γαλαθηνὰ ἔκλεψον οὐ τέλεα. ἐν δὲ Αὐτομόλοις, οὐ γαλαθηνὸν ἄρ᾽ ὗν θύειν μέλλεις. Ἀλκαῖος Παλαίστρᾳ, ὁ δεῖ γὰρ αὐτός ἐστιν εἴ τι γρύξομαι. ὧν σοι λέγω πλέον τι γαλαθηνοῦ ὑός. Ἡρόδοτος δ᾽ ἐν τῇ πρώτῃ φησὶν, ὅτι ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν, ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα. Ἀντιφάνης Φιλεταίρῳ, κομψός γε μικρὸς κρωμακίσκος, ἐστὶ γαλαθηνός. Ἡνίοχος Πολυεύκτῳ, C D

Ὁ βοῦς χαλκοῦς ἦν, ἀνέφθος δὲ καὶ πάλαι,
Ὁ δ᾽ ἴσως γαλαθηνὸν τέτοκε τὸν χοῖρον λαβών.

καὶ Ἀνακρέων δέ φησιν, οἷά τε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν, ὅς τ᾽ ἐν ὕλῃ κεροέσσης ἀπολειφθεὶς ἀπὸ μητρὸς ἐπτοήθη. Κράτης Γείτοσι, νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν παιδικῶν δάσομαι ὥσπερ ἀρνῶν ἐπὶ γαλαθηνῶν τε καὶ χοίρων. Σιμωνίδης δ᾽ ἐπὶ τῆς E

197 Περσέως τὴν Δανάην ποιεῖ λέγουσαν, ὦ τέκος οἷον ἔχω πόνον, σὺ δ᾽ αὖτε εἰς γαλαθηνῷ δ᾽ ἤτορι κνώσσεις. καὶ ἐν ἄλλοις ἐπ᾽ Ἀρχεμόρου εἴρηκεν, ἰοστεφάνου γλυκεῖαν ἐδάκρυσαν ψυχὰν ἀποπνέοντα γαλαθηνὸν τέκος. Κλέαρχος δ᾽ ἐν τοῖς περὶ βίων, εἰς τοῦτό φησιν ὠμότητος Φάλαριν τὸν τύραννον ἐλάσαι, ὡς γαλαθηνὰ θοινᾶσθαι βρέφη. θῆσθαι δέ ἐστι, τὸ θηλάζειν τὸ γάλα.

Ἔκλωρ γὰρ θνητός τε γυναῖκά τε θήσατο μαζόν, F
διὰ τὸ ἐντίθεσθαι τὰς θηλὰς εἰς τὰ στόματα τὰ βρέφη.
καὶ ὁ ποιητὴς ἐντεῦθεν, διὰ τὸ ἐντίθεσθαι τὰς θηλάς.

Νεβροὺς κοιμήσασα νεηγενέας γαλαθηνούς.

A pianus, confestim, Suffocatus, inquit, expirabo, πνιγήσομαι, nisi tu dicas, vbinam reperéris carnem sic appellari: siquidem ita nunquam sum nominaturus, priusquam hoc didicero. Tū ille, Strattis, ait, in Macedonibus, aut Cinesia,[a] ita locutus est.

Frequens ergo caro πνικτὴ *eiusmodi apud te sit.*

EVbulus in Adglutinato.[b]

Carnes Siculæ πνικταὶ *in aceruatis patinis.*

Aristophanes in Vespis dixit,

In olla πεπνιγμένον, *id est, suffocatum.*

B Cratinus in Deliadibus:

Huic purè subtritam partē aliquā πνίξων, *id est, suffocato.* Antiphanes in Rustico:

A. Et primum quidem,
Optatam polentam sumo, quam uitam[c] largita
Ceres hominibus, iucundū & gratū munus dedit:
Deinde iuuencarum artus πνικτοὺς, *id est, suffocatos, eliquatos coctura,*
Qui carnem nouellam instar herbæ[d] teneram circum ambiunt.
B. Quidnam ais? A. Sophoclis recito tragœdiam.

C Post hæc cùm LACTENTES[e] PORCI γαλαθηνοὶ, demum circumferrentur, & de his percontarentur conuiuæ, an eo vocabulo vsus quisquam foret, respondit aliquis, Pherecrates in Seruodoctore[f] eam vocem vsurpauit:

Furatus sum carnem γαλαθηνήν, *id est, lactentis porci, non adulti.* Idem in Perfugis:
Est ne porcus lactens, γαλαθηνὸν, *quod sacrificaturus es?* Alcæus in Lucta:
Sim ego, quod par est, si magis quàm lactens porcus, γαλαθηνὸς,
Aliquid grunniam eorum quæ tibi dico.

D Herodotus primo libro autor est, Babylone ad aram auream nullū animal immolari præter lactentia. Antiphanes in Philetæro[g],

Elegans hic paruulus
Cromacisus[h], lactens, γαλαθηνός.

Heniochus in Polyeucto[i]:

Erat bos æneus[k]: & qui iamdudum percoqui non posset,
Ille uerò forsitan lactētem, γαλαθηνὸν *porcum adeptus est.* Anacreon:
Veluti lactentem hinnulū, ubera nuper sugentem,
Qui iam cornutus à matre in sylua derelictus,
Eius occursu perculsus obstupet.

E Crates in Vicinis:

Nunc apud uos amores uestros diuidam[l],
Velut agnos, & lactentes, adhuc γαλαθηνοὺς, *porcos.* Simonides in Perseo, Danaēn loquentem inducit.

Quem ô fili, ego laborem sustineo?
Tu uerò contra unus[m] ex lactentibus ignauo pectore[n] obdormiscis.

Idem alibi de Archemoro scribit:

Infantulus corona pulchra redimitus, lactens, γαλαθηνός,
Cùm animam efflaret, leniter est lacrymatus[o].

Clearchus libro De vitis, Phalarin tyrānum tanta crudelitate efferatum fuisse tradit, vt lactentes, γαλαθηνοὺς, puellulos recēs natos inter epulas vorauerit. Θῆσθαι profectò, lac sugere est, vt in hoc versu[p].

Mortalis fœminæ ubera, Hector θῆσατο, *id est, suxit.*

Huius autē nominis inde petitur significatio, ὅτι θηλὴν ἐντίθεται, id est, quòd papilla ori inditur. Pertinet & huc alius ille versus: *Hinnulos sopiuit recens natos, lactentes,* γαλαθηνοὺς.

Cùm

Cùm allatæ quoque fuissent DORCADES,[a] Palamedes Eleaticus onomatologus,[b] insuauem dixit non esse carnem dorconũ. Ad eum conuersus Myrtilus δορκάδας tantùm dixit ait, non δόρκωνας, vt apud Xenophontem in Expeditione Cyri: Adfuerũt Otides, & Dorcades. Pauonem raram auem esse declarat Antiphanes in Milite siue Tychone his verbis:

Pauonum tantùm par, rem sanè raram,
Apaxes[c] *hinc abduxit, nunc autem plures sunt*[d] *coturnicibus.*

EVbulus in Phœnice:

Nam ob raritatem pauo in admiratione est.

Pauo, inquit Aristoteles, fissis pedibus est, herbam depascitur: in trimatu gignit, quo tẽpore & pennarum[e] incipit varietas: dies circiter triginta ouis incubat: quotannis oua duodecim[f], semel tantùm parit, & ea quidem non cõtinuato enixu, sed interiecto biduo: Edunt octo primiparæ fœminæ. Pariunt autem irrita, ex quibus nihil gignitur, vt & gallinæ, quibus pauonis oua fouenda subiiciunt qui hãc auem educant, quoniam id agente fœmina mas aduolans conterit. Subduntur verò Gallinæ non plura duobus. Pauonis fœmina gallinæ modo & incubat, & excludit. EVpolis in Astrateutis[g], ad hunc modum de Pauone verba facit:

Per Hecatem nunquam mihi talis nutrietur pauo,
Qui dormientes expergefacit.

Antiphon rhetor orationem conscripsit, cui titulus est, De pauonibus. In ea tamẽ nusquã pauonẽ nominat, sed crebrò, varias aues. Ibidẽ, ab Atheniensi populo nutriri multos prænitidos refert, multósque è Lacedæmone ac Thessalia, eas aues spectandi desiderio cõmotos, Athenas solitos adire, & magno studio illatum oua sibi comparare. Post autẽ de illorũ forma locutus, scribit, si quis velit in suam ciuitatem auchere, inde pauones recedere, & Athenas reuolare: quòd si pennas resecet, ne aufugiant, suo decore ac ornamento spoliari, quod in pennis situm est, non in corpore. Eorum autem spectaculũ fuisse oppidoquam expetitum, in eadẽ oratione sic rursum ait: Nouiluniis quicunq; videre cupit, admittitur: reliquis diebus minime, quicunque is sit, qui adueniat spectare volens: quod non heri, aut nuper factitatum est,[h] sed per annos plusquã triginta. Athenienses, vt Tryphon inquit, Tahos, ταὼς dicunt, circumflexa densatáque vltima[i] syllaba, & in Astrateutis sic legunt, apud EVpolin, cuius testimonium antea[k] citauimus. Sic Aristophanes in Auibus:

Tereus[l] *tu es? utrum gallina? an Pauo? ταὼς.* ac
Quænam tandem auis? num ταὼς? (rursum,

Dicunt & Athenienses dandi casu, ταῶν, vt in eadem comœdia Aristophanes: Apud Athenienses & Ionas fieri quidem non potest, vt in nominibus quorũ syllabæ vnica plures sunt, vltima à vocali exorsa cum aspiratione pronũtietur: prorsus enim tenuẽ proferri cõuenit, vt in voce νεὼς[m] τυνδάρεως, μενέλεως, λεπτίνεως, εὔνεως, νέλεως, πρᾶος, υἱός, χίος, χῖος, δῖος, χρεῖος, πλῆος, λαιός, βαιός, φαιός, πηός, γόος, θοός, ῥόος, ζωός. Gaudet enim primis syllabis aspiratio, nec vnquã extremis nominũ partib[9] coërcetur. Ταὼς quidem ab alarum extensione nuncupatur.

A περιενεχθεισῶν δέ ποτε καὶ ΔΟΡΚΑΔΩΝ, ὁ Ἐλεατικὸς Παλαμήδης ὀνοματολόγος ἔφη οὐκ ἀχαρὶ κρέας τὸ τῶν δορκάδων. πρὸς ὃν ὁ Μυρτίλος ἔφη, μόνως δορκάδες λέγονται, δόρκωνες δὲ οὔ. Ξενοφῶν ἀναβάσεως πρώτῳ, ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες. ΤΑΩΣ. ὅτι σπάνιος οὗτος ὁ ὄρνις, δηλοῖ Ἀντιφάνης ἐν Στρατιώτῃ ἢ Τύχωνι, λέγων οὕτως. τῶν ταὼν μὲν ὡς ἅπαξ ζεῦγος ἤγαγέ μόνον, σπάνιον ὂν τὸ χρῆμα. πλείους δ' εἰσὶ νῦν τῶν ὀρτύγων. καὶ Εὔβουλος ἐν Φοίνικι,

B καὶ γὰρ ὁ ταὼς διὰ τὸ σπάνιον θαυμάζεται. ὁ ταὼς φησὶν Ἀριστοτέλης, σχιδανόπους ἐστὶν καὶ ποιολόγος καὶ τίκτει τριετὴς γινόμενος, ἐν οἷς χρόνοις καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν πτερῶν λαμβάνει. ἐπῳάζει δὲ ἡμέρας πρὸς τριάκοντα. τίκτει δὲ ἅπαξ τοῦ ἔτους ὠὰ δώδεκα ταῦτα δὲ οὐκ εἰσάπαξ, ἀλλὰ παρ' ἡμέρας δύο. αἱ δὲ πρωτοτόκοι ὀκτώ. τίκτει δὲ καὶ ὑπηνέμια ὠὰ ὡς ἡ ἀλεκτορίς. οὐ πλείω δὲ τῶν δύο. ἐκλέπει δὲ καὶ ἐπῳάζει, καθάπερ ἡ ἀλεκτορίς. Εὔπολις δ' ἐν Ἀστρατεύτοις φησὶ περὶ

C αὐτοῦ οὕτως, μή ποτε θρέψω παρὰ Φερσεφόνῃ τοιόνδε ταὧν ὃς τοὺς καθεύδοντας ἐγείρει; Ἀντιφῶντι δὲ τῷ ῥήτορι λόγος μέν γέγραπται, ἔχων ἐπίγραμμα Περὶ ταῶν. καὶ ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ οὐδεμία μνεία τοῦ ὀνόματος γίνεται, ὄρνεις δὲ ποικίλους πολλάκις ἐν αὐτῷ ὀνομάζει, φάσκων τούτους τρέφειν Δῆμον τὸν Πυριλάμπους, καὶ πολλοὺς παραγίνεσθαι κατὰ πόθον τῆς τῶν ὀρνίθων θέας, ἔκ τε Λακεδαίμονος καὶ Θετταλίας, καὶ σπουδὴν ποιεῖσθαι τῶν ὠῶν μεταλαβεῖν. περὶ δὲ τῆς ἰδέας

D αὐτῶν λέγων γράφει, εἴ τις ἐθέλοι καταβαλεῖν εἰς πόλιν τοὺς ὄρνιθας, οἰχήσονται ἀναπτάμενοι. ἐὰν δὲ τῶν πτερύγων ἀποτέμῃ, τὸ κάλλος ἀφαιρήσεται. τὰ πτερὰ γὰρ αὐτῶν τὸ κάλλος ἐστὶν, ἀλλ' οὐ τὸ σῶμα. ὅτι δὲ καὶ περισπούδαστος ἦν αὐτῶν ἡ θέα, ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ πάλιν φησίν. ἀλλὰ τὰς μὲν νουμηνίας ὁ βουλόμενος εἰσῄει, τὰς δὲ ἄλλας ἡμέρας εἴ τις ἔλθοι βουλόμενος θεάσασθαι, οὐκ ἔστιν ὅστις ἔτυχεν. καὶ ταῦτα οὐκ ἐχθὲς οὐδὲ πρώην, ἀλλ' ἔτη πλέον ἢ τριάκοντά ἐστιν. ταὼς

E δὲ λέγουσιν Ἀθηναῖοι, ὥς φησι Τρύφων, τὴν τελευταίαν συλλαβὴν περισπῶντες καὶ δασύνοντες. καὶ ἀναγινώσκουσι μὲν οὕτως παρ' Εὐπόλιδι ἐν Ἀστρατεύτοις, πρόκειται δὲ τὸ μαρτύριον. καὶ ἐν Ὄρνισιν Ἀριστοφάνης, (λιν

Τηρεὺς γὰρ εἶ σύ; πότερον ὄρνις ἢ ταὼς; καὶ πάὄρνις δὴ τί ποτ' ἐστίν; οὐ δή που ταὼς;

λέγουσι δὲ καὶ τὴν δοτικὴν ταῷνι, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ Ἀριστοφάνης, ἀμήχανον δὲ παρ' Ἀττικοῖς καὶ Ἴωσιν ἐν τοῖς ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν ὀνόμασι τὴν τελευταίαν συλλαβὴν ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην δα-

F σύνεσθαι. πάντως γὰρ εἰς ψιλὴν αὐτὴν παρηχηθῆναι. οἷον νεὼς, Τυνδάρεως, Μενέλεως, λεπτίνεως, Οἴνεως, Νείλεως, πρᾶος, υἱός, Κῖος, Χῖος. δῖος, χρεῖος, πλεῖος, λαιὸς βαιὸς, φαιὸς, πηὸς, γόος, θοὸς, ῥόος, ζωός. φίλαρχος γὰρ οὖσα καὶ ἡγεμονικὴ τὴν φύσιν ἡ δασύτης, τοῖς τελευταίοις μέρεσι τῶν ὀνομάτων οὐδαμῶς ἐγκαθείργνυται. ὠνομάσθαι δὲ ταὼς, ἀπὸ τῆς τάσεως τῶν πτερῶν.

Σέλευκος δ' ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ Ἑλληνισμοῦ, ταὼς παραλόγως φησὶν οἱ Ἀττικοὶ καὶ δασύνουσι καὶ περισπῶσι. τοῖς γὰρ πρώτοις τῶν φωνηέντων κατὰ τὰς ἁπλᾶς τῶν ὀνομάτων ἐκφορὰς συνεκφέρεσθαι ἐθέλει, καὶ ἐνταυθοῖ πράττουσα, καὶ τάχιον ἐκθέουσα, δι' ἐπιστολῆς ἐστι τῶν λέξεων. τεκμαιρόμενοι οὖν Ἀθηναῖοι καὶ διὰ τῆς τάξεως τὴν ἐνοῦσαν τῇ προσῳδίᾳ φύσιν, οὐκ ἐπὶ τῶν φωνηέντων τεθέασι, ὥσπερ τὰς ἄλλας. περὶ δὲ τούτων τάσσουσιν. οἶμαι δὲ καὶ διὰ τοῦ η στοιχείου τυπῶσαι τοὺς παλαιοὺς τὴν δασεῖαν. διόπερ καὶ Ῥωμαῖοι πρὸ πάντων τῶν δασυνομένων ὀνομάτων τὸ η προγράφουσι τὸ ἡγεμονικὸν αὐτῆς διασημαίνοντες. εἰ δὲ τοιαύτη ἡ δασύτης, μή ποτε ἀλόγως κατὰ τῶν τελευτώσων συλλαβῶν, ὁ ταὼς πρὸς τῶν Ἀττικῶν προσπνεῖται. πολλῶν οὖν καὶ ἄλλων ἐν τῷ συμποσίῳ περὶ ἑκάστου τῶν εἰσκομιζομένων ῥηθέντων, ἀλλὰ κἀγὼ φησὶν ὁ Λαρήνσιος, κατὰ τὸν πάντα ἄριστον Οὐλπιανὸν, προτείνω τι καὶ αὐτὸς ὑμῖν (ζητήσεις γὰρ σιτούμεθα) τὸν τέτρακα τί νομίζετε; καί τινος εἰπόντος, εἶδος ὀρνέου, (ἔθος γὰρ καὶ γραμματικῶν παισὶ περὶ πάντων τῶν προβαλλομένων λέγειν, εἶδος φυτοῦ, εἶδος ὀρνέου, εἶδος λίθου,) ὁ Λαρήνσιος ἔφη καὶ αὐτὸς ἀνδρῶν λῷστε, ὅτι Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Ὄρνισι μνημονεύει ἐν τούτοις οἶδα, Πορφυρίωνι καὶ πελεκᾶντι καὶ πελεκίνῳ καὶ φλέξιδι καὶ τέτρακι καὶ ταῶνι. ζητῶ δ' ἐγὼ παρ' ὑμῶν μαθεῖν, εἰ καὶ παρ' ἄλλῳ τινὶ αὐτοῦ τις γίνεται μνήμη. Ἀλέξανδρος γὰρ ὁ Μύνδιος ἐν δευτέρῳ περὶ πτηνῶν ζώων, οὐ τοῦ ὄρνιθος τοῦ μεγάλου μνημονεύει, ἀλλὰ τινὸς τῶν σμικροτάτων. λέγει γὰρ οὕτως, τέτραξ τὸ μέγεθος ἴσος σπερμολόγῳ, τὸ χρῶμα κεραμεοῦς, ῥυπαραῖς στιγμαῖς, καὶ μεγάλαις γραμμαῖς ποικίλος, καρποφάγος. ὅταν ᾠοτοκῇ δὲ, τετράζει τῇ φωνῇ. καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ, λαμβάνοντι γὰρ ὄρτυγας στρουθούς τε καὶ κορυδάλλας φοινικονείμονας τέτραγας, σπερματολόγους τε καὶ ἀγλαὰς συκαλίδας. καὶ ἐν ἄλλοις δέ φησιν, ἦν δ' ἐρωδιοί τε πολλοὶ μακρὸν καμπυλαύχενες τέτραγές τε, καὶ σπερματολόγοι. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐδὲν ἔχετε, σιωπᾶτε γὰρ, ἐγὼ καὶ τὸ ὄρνεον ὑμῖν ἐπιδείξω. ἐπιτροπεύων γὰρ ἐν Μυσίᾳ τοῦ κυρίου αὐτοκρά-
198 τορος, καὶ προεστάμενος τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης πραγμάτων, τεθέαμαι ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ τοὔρνεον. καὶ μαθὼν οὕτω καλούμενον παρὰ τοῖς Μυσοῖς καὶ Παίοσιν ὑπεμνήσθην ἐκ τῶν ὑπ' Ἀριστοφάνους εἰρημένων τὴν ὄρνιθα. νομίζων δὲ καὶ παρὰ τῷ πολυμαθεστάτῳ Ἀριστοτέλει μνήμης ἠξιῶσθαι τὸ ζῶον ἐν τῇ πολυταλάντῳ πραγματείᾳ (ὀκτακόσια γὰρ εἰληφέναι τάλαντα παρ' Ἀλεξάνδρου τὸν Σταγειρίτην λόγος ἔχει, εἰς τὴν περὶ τῶν ζώων ἱστορίαν) ὡς οὐδὲν εὗρον περὶ αὐτοῦ λεγόμενον, ἔχαιρον ἔχων ἐχεγγυώτατον μάρτυρα τὸν χαρίεντα Ἀριστοφάνη. ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, εἰσῆλθέ τις φέρων ἐν τῷ ταλάρῳ τὸν τέτρακα. ἦν δὲ τὸ μὲν μέγεθος ὑπὲρ ἀλεκτρυόνα τὸν μέγιστον, τὸ δὲ εἶδος πορφυρίωνι παραπλήσιος, καὶ ἀπὸ τῶν ὤτων ἑκατέρωθεν εἶχε κρεμάμενα, ὥσπερ οἱ ἀλεκτρυόνες τὰ κάλλαια· βαρεῖα δ' ἦν ἡ φωνή.

A Seleucus libro quinto De Hellenismo[a], Athenienses, inquit, absurdè vocem ταὼς circumflectere, & aspirare. Vult enim aspiratio simplici nominum prolatione cum prima syllaba pronuntiari, in qua otiosa non est, quia tum excurrit celerius, & contractiores ita sunt dictiones. Cùm ergo ob hunc ordinem, congruentem accentui[b] naturam Athenienses coniectauerint, non, vt aliæ nationes, post vocales aspirationem collocant, sed illis præponunt. Ego verò arbitror veteres densum spiritum elemento η, designasse, ideóque Ro-
B manos præ omnibus vocabulis quæ efferuntur densiore spiritu, η, pinxisse, vim eius principalem & ad auspicandum aptam significantes. Cùm igitur alia multa inter conuiuandum de singulis ferculis quæ inferebantur dicta fuissent, ego, inquit Laurêtius, vt solet Vlpianus vir lõge optimus, vobis etiã ipse quidpiã excutiendũ in mediũ adducam, nobis enim pro cibo sunt quæstiones ac dubitationes. Tetragem quidnam esse putatis? Ex tẽplo respondente quopiam, auis genus, Solent, inquit, grammaticorum filij de omnibus quæ inter-
C rogantur, dicere, plantæ speciem esse, auis speciem, lapidis speciem. ego profectò, vir probissime, inquit Laurentius, non ignoro Aristophanem in Auibus Tetragis[c] meminisse his verbis:

Et Porphyrioni & Pelecani, Pelecino & Phlexidi, Tetragi & Pauoni.

Cæterum hoc opto à vobis cognoscere, an apud quempiam alium eius fiat mentio. Siquidem Alexander Myndius libro secundo De volucribus animantibus, Tetrigis appellatione grandiorem auem non innuit, sed mi-
D nimam quandam, his verbis: Tetrix auis parua, frugum semine vescitur, colore testaceo, sordidis punctis notata, lineis nigris varia, herba quoque victitat, cùm parit, voce stridula. Epicharmus in Hebes nuptiis:

Sumens enim Coturnices, Passeres, Galeritas, Tetragas, Phœnicocnemonas[d], Spermologos[e], & inclytas Ficedulas.

Alibi idem ait:

Atque multæ Ardeæ collo in longum flexo, Tetragen, & Spermatologi.

Quoniam autem nihil vobis ad manum est quod de hac re dissseratis, fauete linguis, ego
E qualis sit auis explicabo. Cùm ego Mysiæ præses domini imperatoris res in eo magistratu procurarem, in illa prouincia hanc auem ego vidi, & cùm à Mysis & Pæonibus intellexissem sic appellari, ex iis quæ scripsit Aristophanes recordatus sum Tetragem esse. Arbitratus verò apud doctissimum Aristotelem, in opere talentorum multorum mercede facto, (nam Stagiriten rumor increbuit, ab Alexandro donatum fuisse talentis octingentis[f] ad impensam condendis iis libris necessariam,) vt comperi nihil ab eo memo-
F ratum fuisse, quod festiuum pro certissimo teste ac sponsore haberẽ Aristophanem, inprimis gauisus sum. Hæc dum loqueretur ingressus est qui in canistro Tetraga portabat, grandissimo gallo maiorem, forma Porphyrioni similem, palearibus vtrinque ab auribus[g], velut in gallo, pendulis, voce graui.

Admirantibus cunctis eius auis pulchritudinem[a], haud multo post attulerunt iam præparatum, carne marinis[b] passeribus non dissimili, quam sæpe nos comedimus. LVMBI[c]. Qui Atridarum reditum composuit, libro tertio scribit,

AEquè ac Hermione celeri pede irruens
Hasta perfodit ψύας, id est, *lumbos*.

Simaristus libro tertio Synonymorum ita scribit: Quæ attollitur caro iuxta lūbos, obliqua, ψύα dicitur, quæ verò vtrinque visuntur caua, & κύβοις appellant, & γαλλίας. Clearchus libro secundo de Cadaueribus exsiccatis[e], sic ait: Carnes ac musculi ex vtraque parte, quas hi ψύας, illi Alopecas[f], quidam νευρομήτρας[g] appellant. ψυῶν quoque meminit sanctissimus Hippocrates[h]. Est autem hoc nomē inditum quia facile ἀποψῶνται, id est, auelluntur, quādoquidem lumbos ea caro leuiter solū attingit, & ossibus superficiaria insidet. Meminit & huius EVPHRON comicus in Speculatoribus:[i]

Fibra quædam est id quod ψύας vocant:
Has incidere, priusquam contempleris, discas.

οὖθαρ, id est, VBER. Telecleides in Solidis:

Quoniam fœmina sum, ut par est, οὖθαρ, id est, *mammam gero*.

Herodotus libro quarto Historiarum[l]. Raro autem id vocabulum dictum reperias de aliarum animantium mammis. Hypogastriō[m] fere de piscibus tantùm in vsu est. Strattis in Atalanta:

Thynni hypogastrion, & extrema membra.

Theopompus in Pulchrodeforum:

Piscium abdomen (hypogastrion) frustra expectauit.

Idem in Sirenibus ὑπήτεια[n] vocat hypogastria, his verbis:

Ac thynnorum è Sicilia candidorum ὑπήτεια.

De[o] LEPORE Archestratus ingeniosus variorum obsoniorum enarrator ad hunc modum scripsit:

Præparandi leporis multi sunt modi,
Multæque rationes, sed omnium longè optimus
hic modus est,
Si esurientibus conuiuis singulis apponas assam
carnem,
Calentem prorsus, nihil unctam[p] raptam è ueru[q],
Nonnihil subcruentam, nec uerò fastidium moueat
Saniem è carne stillantem si aspicies, sed auidius
eo comede:
Aliæ quidē mea sentētia omnino superuacuæ sūt
Præparationes sordium[r] conspersiones, casei additamenta,
Olei perfusiones nimiæ, quæ fiunt ab iis qui tanquam feli[s] hæc præparant.

Naucrates comicus in Perside affirmat, in agro Attico raro Dasypodas inueniri, hoc pacto:

In Attico tractu quis unquam uidit leones? aut
alias eiusmodi feras?
Quin nec illic facile est reperire dasypoda[t].

Alceus tamē in Callisto, multos esse in Attica ostendit his verbis:

In promptu quoque est tusum coriandrum, ut δασύποδας[u],
Si quos capiamus, cum sale possis eo conspergere.

A θαυμασιώτων οὖν ἡμῶν τὸ εὐειδὲς τοῦ ὄρνιθος, μετ' οὐ πολὺ καὶ ἐσκευασμένος παρηνέχθη, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ ἦν παραπλήσια τῆς μεγάλης στρουθοῦ, ἣν καὶ αὐτὴν πολλάκις κατεδαισάμεθα.

ΨΥΑΙ. ὁ τὴν τῶν Ἀτρειδῶν κάθοδον πεποιηκὼς ἐν τῷ τρίτῳ φησίν,

Ἶσον δ' Ἑρμιονεὺς ποσὶ καρπαλίμοισι μεταΐσσων
Ψύας ἔγχει νύξε.

Σιμάριστος δ' ἐν τρίτῳ Συνωνύμων οὕτως γράφει, ὀσφύος αἱ ἐκ πλαγίων σάρκες ἐπανεστηκυῖαι ψύαι. τὰ δὲ ἑκατέρωθεν κοιλώματα λέγουσι κύβοις, γαλλίας. Κλέαρχος δ' ἐν δευτέρῳ περὶ σκελετῶν οὕτως φησί, σάρκες μυώδεις καθ' ἑκάτερον μέρος, ἃς οἱ μὲν ψύας, οἱ δὲ ἀλώπεκας, οἱ δὲ νευρομήτρας καλοῦσι. μνημονεύει δὲ τῶν ψυῶν καὶ Ἱπποκράτης ὁ ἱερώτατος. ὠνομάσθησαν δ' οὕτως διὰ τὸ ῥᾳδίως ἀποψᾶσθαι, οἷον λίς οὖσα ἐπιψαύουσα σάρξ, καὶ ἐπιπολῆς τοῖς ὀστέοις ὑπάρχουσα. μνημονεύει αὐτῆς καὶ Εὔφρων ὁ κωμικὸς

C ἐν Θεωροῖς,

Λοβός τις ἐστὶ καὶ ψύαι καλούμεναι,
Ταύτας ἐπιτεμὼν πρὶν θεωρῆσαι μαθών.

ΟΥΘΑΡ. Τηλεκλείδης Στερροῖς, Ὡς οὖσα θῆλυς εἰκότως οὖθαρ φορῶ. Ἡρόδοτος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν φησιν, τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσωμένης τῆς ἵππου, καὶ τὸ οὖθαρ καλεῖσθαι. σπανίως δέ ἐστιν εὑρεῖν τὸ οὖθαρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων λεγόμενον. ὑπογάστριον δὲ μόνον, ὡς ἐπὶ τῶν ἰχθύων λέγεται. Στράττις Ἀταλάντῃ ὑ-

D πογάστριον δὲ θύννου τι καὶ ἀκροκώλιον. Θεόπομπος Καλλαίσχρῳ, ἰχθύων δὲ δὴ ὑπογαστρίων διήμαρτεν. ἐν δὲ Σειρῆσιν ὑπήτεια καλεῖ τὰ ὑπογάστρια, λέγων οὕτως.

Θύννων τε λευκῶν Σικελικῶν ὑπήτρια.

ΛΑΓΩΣ. περὶ τούτου ὁ μὲν ὀψοδαίδαλος Ἀρχέστρατος οὕτως φησί.

Τοῦ δὲ λαγὼ πολλοί τε τρόποι πολλαί τε θέσεις
Σκευασίας εἰσί. κεῖνος δ' οὖν ἐστιν ἄριστος,
Ἂν πίνουσι μεταξὺ φέρῃς κρέας ὀπτὸν ἑκάστῳ

E Θερμὸν ἁπλῶς ἁλίπαστον ἀφαρπάζων ὀβελίσκου,
Μικρὸν ὠμότερον· μὴ λυπείτω δέ σ' ὁρῶντα
Ἰχῶρα στάζοντα κρεῶν, ἀλλ' ἔσθιε λάβρως.
Αἱ δ' ἄλλαι περίεργοι ἐμοί γ' εἰσὶν διὰ παντός.
Σκευασίαι γλοιῶν καταχύσματα, καὶ κατάτυροι,
Καὶ κατέλαια λίαν ὥσπερ γαλῇ ὀψοποιοῦντες.

Ναυκράτης δ' ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Περσίδι, σπανίως φησὶν ἐστὶν εὑρεῖν δασύποδα περὶ τὴν Ἀττι-

F κήν. λέγει δ' ὧδε.

Ἐν τῇ γὰρ Ἀττικῇ τίς εἶδε πώποτε
Λέοντας, ἢ τοιοῦτον ἕτερον θηρίον;
Οὗ δασύποδ' εὑρεῖν ἐστιν οὐχὶ ῥᾴδιον. Ἀλκαῖος δ' ἐν Καλλιστοῖ, ὡς πολλῶν ὄντων ἐμφανίζει διὰ τούτων, κορίαννόν εἶναί τι λεπτὸν ἵνα τοὺς δασύποδας, οὓς ἐὰν λάβωμεν, ἅλσι διαπάττειν ἔχῃς,

[t] ...m fortassis raritatem leporis carnē adeo lautam esse putarunt Athenieses, vt apud Aristophanem τὰ πάντα λαγῷα, πάντ' ἀγαθὰ, καὶ μεγίστ[α] ... bona omnia, luxúmque maximum) interpretantur. [u] Δασύποδα, alii leporem vertunt, alii cuniculum.

A Τρύφων δέ φησι τὸν λαγὼν ἐπ' αἰτιατικῆς ἐν Δαναΐσιν Ἀριστοφάνης ὀξυτόνως καὶ μετὰ τοῦ ν λέγει, λύσας ἴσως ἂν τὸν λαγὼν συναρπάσειεν ἡμῶν. καὶ ἐν Δαιταλεῦσιν,

Ἀπόλωλα· τίλλων τὸν λαγὼν ὀφθήσομαι.

Ξενοφῶν δ' ἐν Κυνηγετικῷ χωρὶς τοῦ ν λαγῶ, καὶ περισπωμένως, ἐπεὶ τὸ καθ' ἡμᾶς ἐστι λαγός. ὥσπερ δὲ ναὸν λεγόντων ἡμῶν, ἐκεῖνοί φασι νεών, καὶ λαὸν λεών, οὕτω λαγὸν ὀνομαζόντων, ἐκεῖνοι λαγὼν ἐροῦσι. τῇ δὲ τὸν λαγὸν ἑνικῇ αἰτιατι-

B κῇ, ἀκόλουθός ἐστιν ἡ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Ἀμύκῳ Σατυρικῷ πληθυντικὴ ὀνομαστική,

Γέρανοι, κορῶναι, γλαῦκες, ἴκτινοι, λαγοί.

Τῇ δὲ λαγὼν ἡ διὰ τοῦ ω παραπλησίως προσαγορευομένη λαγὼ παρ' Εὐπόλιδι ἐν Κόλαξιν, ἵνα μὴ παρὰ μὲν βαλίδες καὶ λαγὼ καὶ γυναῖκες εἰλίποδες. εἰσὶ δ' οἳ καὶ ταῦτ' ἀλόγως κατὰ τὴν τελευταίαν συλλαβὴν περισπωμένως προφέρονται. δεῖ δὲ ὀξυτονεῖν τὴν λέξιν. ἐπειδὴ τὰ εἰς ος λήγοντα τῶν ὀνομάτων ὁμότονά ἐστι, κἂν μεταλη-

C φθῇ εἰς τὸ ω παρ' Ἀττικοῖς, ναὸς καλὸς, νεὼς καλώς. οὕτως δ' ἐχρήσατο τῷ ὀνόματι καὶ Ἐπίχαρμος καὶ Ἡρόδοτος, καὶ ὁ τοὺς Εἵλωτας ποιήσας. εἶτα ἐστὶ τὸ μὲν Ἰακὸν λαγὸς

Λαγὸν ταράξας πείθει τὸν θαλάσσιον.

τὸ δὲ λαγὼς Ἀττικόν. λέγουσι δὲ καὶ Ἀττικοὶ λαγὸς, ὡς Σοφοκλῆς,

Γέρανοι, κορῶναι, γλαῦκες, ἴκτινοι, λαγοί.

τὸ μέντοι ἡ πτῶκα λαγωὸν, εἰ μέν ἐστιν Ἰωνικὸν, πλεονάζει τὸ ω. εἰ δ' Ἀττικὸν, τὸ ο. λαγῷα δὲ λέ-

D γεται κρέα. Ἡγήσανδρος δ' ὁ Δελφὸς ἐν ὑπομνήμασι κατὰ τὴν Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ φησὶ βασιλείαν τοσοῦτον πλῆθος γενέσθαι λαγῶν ἐν Ἀστυπαλαίᾳ, ὡς τοὺς Ἀστυπαλαιεῖς περὶ αὐτῶν μαντεύσασθαι. καὶ τὴν Πυθίαν εἰπεῖν, κύνας τρέφειν καὶ κυνηγετεῖν, ἁλῶναί τε ἐν ἐνιαυτῷ πλείους τῶν ἑξακισχιλίων. ἐγένετο δὲ τοῦτο τὸ πλῆθος Ἀναφαίου τινὸς ἐμβάλλοντος δύο λαγωοὺς εἰς τὴν νῆσον, ὡς καὶ πρότερον Ἀστυπαλαιέως τινὸς ἀφέντος δύο πέρδικας εἰς τὴν Ἀνάφην,

E τοσοῦτον πλῆθος ἐγένετο περδίκων ἐν τῇ Ἀνάφῃ, ὡς κινδυνεῦσαι ἀναστάτους γενέσθαι τοὺς κατοικοῦντας. κατ' ἀρχὰς δὲ ἡ μὲν Ἀστυπάλαια οὐκ εἶχεν λαγὼς ἀλλὰ πέρδικας. πολύγονον δέ ἐστι τὸ ζῶον ὁ λαγὼς ὡς Ξενοφῶν εἴρηκεν ἐν τῷ Κυνηγετικῷ. καὶ Ἡρόδοτος δ' οὕτως φησί. τοῦτο μὲν ὅτι ὁ λαγὼς ὑπὸ πάντων θηρεύεται καὶ θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δή τι πολύγονόν ἐστιν. ἐπικυΐσκει τε μόνον

199 πάντων θηρίων. καὶ τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρί· τὸ δὲ ψιλόν· τὸ δὲ ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν

F πλάσσεται· τὸ δ' ἔτι ἀναιρέεται. Πολύβιος δ' ἐν τῷ ιβ' τῶν ἱστοριῶν γίνεσθαι φησὶ παρόμοιον τῷ λαγῷ ζῶον, τὸν κούνικλον καλούμενον, γράφων οὕτως. ὁ δὲ κούνικλος καλούμενος πόρρωθεν μὲν ὁρώμενος εἶναι δοκεῖ λαγὼς μικρός. ὅταν δ' εἰς τὰς χεῖρας λάβῃ τις, μεγάλην ἔχει διαφορὰν, καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ βρῶσιν. γίνεται δὲ τὸ πλεῖον κατὰ γῆς. μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ Ποσει-

A τὸν λαγὼν, quòd ait Tryphon,[a] Aristophanes in Danaïdibus accusandi casu, acuto notauit accentu, addita ν litera[b], sic,

Pedicas solutum fortassis λαγὼν (leporem) nobis cum ille rapiet.

Idem in Conuiuis[c]:

Perij dum leporem, λαγὼν, uello[d], me quisquam aspiciet.

Xenophō libro de Venatione, λαγῶ, dixit absque ν, accentu circūflexo. Nos enim λαγὸς nominādi casu dicim⁹, & accusandi casu λαγὸν, ve-

B luti ναὸν[e], λαὸν, quod Athenienses λαγὼν, νεὼν, λεὼν cum ω. Accusatiuo singulari λαγὸν, portione respondet apud Sophoclem in Amyclo Satyrico nominatiuus pluralis λαγοί:

Grues, cornices, noctuæ, milui, λαγοί, id est, *lepores.*

accusatiuo verò singulari λαγὼν, pluralis nominatiuus λαγῶ, scriptus per ω, apud EVpolidem in Assentatoribus:

Vbi aderant quidem, locustæ, raiæ, λαγῶ, lepores, & fœminæ uersis[f] curuatisque pedibus

C *ambulantes.*

Quidam præter rationem, horum vltimam syllabam cum accentu circūflexo proferunt. Nam cum accentu acuto dictio pronuntianda est, quandoquidem quæ vocabula in ος, finiunt, etiam si ab Atticis in ω mutentur, retinent tamen eundem accentum, vt ναὸς καλὸς, νεὼς καλώς. Sic Herodotus videlicet vsus est hoc nomine, sic Epicharmus, & qui Eilotas[g] composuit. Ionicum est λαγὸς: Vt, λαγὸν, id est, leporem, turbatum ferit: &, λαγὸν, id est, lepo-

D rem, marinum[h] edit. λαγὼς quidem cum ω, Atticum est, quamuis & interdum Attici λαγὸς, per ο, dicant, vt Sophocles:

Grues, cornices, milui, λαγοί.

Quod verò aiunt, πτῶκα λαγωὸν[i], id est, timidum leporem, si Ionicum est, redundat ω, sin Atticum, superfluū est ο. Leporinam, τὰ λαγῷα vocant. Hegesander Delphus in Commentariis tradit, principatu Antigoni regis Gonaræ[k], tantam leporum in Astypalæa copiam extitisse, vt propterea ciues eius oppidi oraculum consuluerint, quibus Pythia[l] respondit,

E alendos canes ad venationem, & vnius anni spatio sexies mille, adeóque plures captos: tātæ verò multitudinis in caussa fuisse Anaphæum quendam, qui lepores duos in insulam coniecisset, velut & antea contigerat ab Astypalensi quodam perdicibus duabus[m] in Anaphē dimissis, tantam vim prognatā fuisse, vt periclitati sint incolæ ne aliò migrandū foret. Antea certè lepores Astypalæa non habebat, sed perdices. Lepus fœcundū animal est, vt ait Xenophon libro De venatione. Hero-

F dotus[n] porrò sic de hac re scribit, leporē, quia omnium præda est, ferarum, auium, hominū, ideo tantopere fœcūdum esse, ac solum ex omnibus brutis animantibus[o] superfœtare: aliúmque fœtum pilis nudum[p] ventre gestare, alium iam vestitum, alium in vtero tātùm inchoatum, dum editos iam alios educat. Polybius libro decimoquarto Historiarū, aliud animal esse tradit lepori simile, quod Cuniculum vocant. idque sic describit: Quem appellant Cuniculū, ait, procul intuentibus paruus esse lepus videtur: cùm autem in manus acceperis, multum sanè discrepat, & externa corporis facie, & inter mandendum, gustatu. Sub terra[q] plurimum degit. Horum meminit & Posi-

donius philoſophus in hiſtoria ſua. Multos quoq; nos vidimus, cùm Neapolin è Dicæarcheia[a] nauigaremus, in inſula à terra parum diſſita, quæ ad extremam Dicæarchiæ partem iacens hominibus paucis incolitur, & his abundat cuniculis. Eſt leporum genus quos Chelidonias[b] appellanr. Horum mentionem fecit Diphilus ſiue Calliades in ignorantia:

Quidnam hoc? auias, hic lepus? an ne Chelidonius? cærulea quidem Mimarcys[c] *eſt.*

Theopompus libro vigeſimo hiſtoriarũ circa Biſaltiam[d] iecinora eſſe bina leporibus autor eſt. Allato verò pòſt APRO, nihilo minore quã fuit Calydonius ſpecioſus[e] ille, quærẽdũ, ô curioſe & ratiocinator Vlpiane, propono, dixit quiſpiã, ecquis prodiderit Calydoniam eam beſtiã, & fœminam, & coloris albi fuiſſe. Cogitabũdus ille vehementer, quæſtione neglectim ac diſſimulanter tranſmiſſa, At vos, inquit, ô ventri gulæq;[f] dediti viri, cùm cibi iam tantum ingeſſeritis, niſi eſtis ſatiati, quotquot voracitate famoſi fuerunt, ſuperare mihi videmini, quinam illi fuerint, perquirite. Cæterùm vos proferre σῦς, cum σ, id eſt, ſus, æquius, & origini verbi cõgruentius eſt. Trahitur enim à verbo σεύεσθαι, quod commoueri & impetu[g] cieri ſignificat: vſus tamen obtinuit, vt abſque σ, ὗς, pronuntietur. Quidam putant velut θῦν[h] dictum fuiſſe, quoniam ſit aptus ad ſacra. Vobis autem ſi moleſtum non eſt, mihi reſpondere, quis pariter ac nos, vſus eſt vocabulo σύαγρος, eo intellectu vt ſuem ferum indicet? Sophocles enim in Achillis amatoribus canem ſic appellauit, ideo quod σῦς ἀγρεύει, id eſt, ſues & apros venando capiat, his verbis,

Tu uerò ô Syagre ad feras procurſu ac[i] *recurſu inſectandas educate.*

Apud Herodotum lib. 7. Syagros viri propriũ nomẽ eſt, Lacedæmonij genere, qui ad Gelonẽ Syracuſium legationem obiit, vt ad ineundam belli ſocietatem aduerſus Medos hortaretur. Noui & Syagrum quẽdam AEtolorum ducem fuiſſe, à Phylarcho memoratum libro quarto hiſtoriarũ. Tum Democritus:[k] Nihil vnquam, ô Vlpiane, eorum quæ parata ſunt deguſtare ſoles, priuſquam didiceris, nũ vetuſtus ſit vocabulorum vſus. Eſt itaque periculum, ne ob has curas aliquando, vt Philetas[l] Cous, perueſtigans ex rationibus, falſas, & mẽdaces, exolutus[m] pereas. Nã corpore ob id ſtudiũ valde attenuato is obiit: quod inſculptũ eius monumento declarat hoc epigrãma:

Hoſpes, Philetas ſum, mendax & captioſa ratio
Me perdidit, ueſpertinæque ac nocturnæ ſtudiorum curæ:

Ad hunc modum ne Syagrum quæritans marceſcas, hoc ſcito Antiphanem in Harpazomene[n] ſic nominaſſe:

Prehenſum σύαγρον, id eſt, *aprum domum reducam,*
Eadémque nocte, leonem ac lupum.

Dionyſius in Adone[o]:

Nympharum ſub antro natiuo fornice tecto,
Σύαγρον, id eſt, *aprum, ſine ſagittis captu facilem eſſe audio,*
Cuius plurima membra primitias dijs conſecrabo.

Lynceus Samius ſua ad Apollodorum epiſtola ita ſcribit

A δώνιος ὁ φιλόσοφος ἐν τῇ ἱστορίᾳ. καὶ ἡμεῖς εἴδομεν πολλοὺς αὐτῶν κατὰ τὸν ἀπὸ Δικαιαρχείας πλοῦν ἐπὶ Νέαν πόλιν. νῆσος γάρ ἐστιν οὐ μακρὰν τῆς γῆς κατὰ τὰ τελευταῖα μέρη τῆς Δικαιαρχείας, ὑπ' ὀλίγων μὲν κατοικουμένη, πολλοὺς δὲ ἔχουσα τοὺς κουνίκλους τούτους. καλοῦνται δέ τινες καὶ Χελιδόνιαι λαγωοί. μνημονεύει δὲ αὐτῶν Δίφιλος ἢ Καλλιάδης ἐν Ἀγνοίᾳ, οὕτως. τί τοῦτο ποδαπός ἐστι; χελιδόνιος ὁ δασύπους, γλαυκία δ' ἡ μίμαρκυς. Θεόπομπος δ' ἐν τῇ εἰκοστῇ τῶν ἱστο-

B ριῶν περὶ τὴν Βισαλτίαν φησὶ λαγωοὺς γίνεσθαι, δύο ἥπατα ἔχοντας. Συὸς δὲ ἀγρίου ἐπεισενεχθέντος, ὃς κατ' οὐδὲν ἦν ἐλάττων τοῦ καλοῦ γραφομένου Καλυδωνίου, προβάλλω, τίς ἔφη, ζητεῖν φροντιστὰ καὶ λογιστὰ Οὐλπιανέ, τίς ἱστόρηκε τὸν Καλυδώνιον σῦν θήλειάν τε γεγονέναι καὶ λευκὴν τὴν χρόαν. ὁ δὲ σφόδρα φροντίσας, καὶ τὸ προβληθὲν ἀποδιοπομπησάμενος, ἀλλ' ὑμῖν γε ἔφη, ἄνδρες γάστρωνες εἰ μὴ κόρον ἤδη ἔχετε τοσοῦτον ἐμπλασθέντες, ὑπερβάλλειν μοι δοκεῖτε πάν-

C τας τοὺς ἐπὶ πολυφαγίᾳ διαβοήτους γενομένους. καὶ τίνες εἰσὶν οὗτοι ζητεῖτε. προφέρεσθαι δίκαιον ἐστὶν ὑμᾶς σὺν τῷ σ σῦς ἑτοιμότερον. παρὰ τὸ σεύεσθαι γὰρ καὶ ὁρμητικῶς ἔχειν, τὸ ζῶον εἴρηται. τέτριπται δὲ καὶ τὸ λέγειν χωρὶς τοῦ κατ' ἀρχὰς σ ὗς. οἱ δὲ συνηρῆσθαι οἱονεὶ θῦν, τὸν εἰς θυσίαν εὐθετοῦντα. νῦν δὲ εἰ δοκεῖ, ἀποκρίνεσθέ μοι τίς μνημονεύει κατὰ τὸ σύνθετον ὁμοίως ἡμῖν συάγρου, ἐπὶ τοῦ συὸς τοῦ ἀγρίου. Σοφοκλῆς μὲν γὰρ ἐν Ἀχιλλέως ἐρασταῖς ἐπὶ κυνὸς ἔταξε τοὔνομα, ἀπὸ

D τοῦ σῦς ἀγρεύειν λέγων,

Σὺ δ' ὦ σύαγρε Πηλιωτικῶν τρέφος.

παρ' Ἡροδότῳ δὲ ὄνομα κύριον Σύαγρος, Λάκων γένος, ὁ πρὸς Γέλωνα τὸν Συρακούσιον πρεσβεύσας περὶ τῆς πρὸς τοὺς Μήδους συμμαχίας, ἐν τῇ ἑβδόμῃ. καὶ Αἰτωλῶν δὲ οἶδα στρατηγὸν Σύαγρον, οὗ μνημονεύει Φύλαρχος ἐν τετάρτῃ ἱστοριῶν. καὶ ὁ Δημόκριτος ἔφη, ἀεί ποτε σὺ, ὦ Οὐλπιανέ, οὐδενὸς μεταλαμβάνειν εἴωθας τῶν παρασκευαζομένων, πρὶν μαθεῖν εἰ ἡ χρῆσις μὴ εἴη τῶν ὀνο-

E μάτων παλαιά. κινδυνεύεις οὖν ποτε διὰ ταύτας τὰς φροντίδας, ὥσπερ ὁ Κῷος Φιλητᾶς ζητῶν τὸν καλούμενον ψευδολόγον τῶν λόγων, ὁμοίως ἐκείνῳ διαλυθῆναι. ἰσχνὸς γὰρ πάνυ τὸ σῶμα διὰ τὰς ζητήσεις γενόμενος, ἀπέθανεν. ὡς τὸ περὶ τοῦ μνημείου αὐτοῦ ἐπίγραμμα δηλοῖ.

Ξεῖνε Φιλητᾶς εἰμὶ λόγων ὁ ψευδόμενός με
Ὤλεσε, καὶ νυκτῶν φροντίδες ἑσπέριοι.

Ἵν' οὖν μὴ καὶ σὺ ζητῶν τὸν Σύαγρον ἀφαυανθῇς μάθε, ὅτι Ἀντιφάνης μὲν ἐν Ἁρπαζομένῃ οὕτως

F ὠνόμασε,

Λαβὼν ἐπανάξω Σύαγρον εἰς τὴν οἰκίαν
Τῆς νυκτὸς αὐτῆς καὶ λέοντα καὶ λύκον.

Διονύσιος δὲ ὁ τύραννος ἐν τῷ Ἄδωνι,

Νυμφῶν ὑπὸ σπήλυγγα τὸν αὐτόστεγον
Σύαγρον ἐκβέλειον εὔθηρον κλύειν,
Ὧ πλεῖστ' ἀπαρχὰς ἀκροθινιάζομαι.

Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρὸς Ἀπολλόδωρον ἐπιστολῇ γράφει οὕτως, ἵνα τὰ μὲν ἀ-

a Ne eliam Pa[…] vocaue[…]
b Fortaſſis ab […] Chelido[…] contra […]
c Condimentum e ſanguine & […] leporum præparatum: […] Ciniet[…]
d Traciæ regio. Plinio […] circa Bri[…] Tharnen, […] Olonefon […] idem. […] c. 15. 16.
e Perfectus ab […]
f […] Vide […] Athenæus pa[…] decorè hæc […] inter[…]ſcere.
g Eraſmus in prouerbio, Sus Mineruam.
h Ad ſacrificia & immolationes idoneum. Clemens Alexan. Strom. λέγεται δ' […]
i Πηλιωτικὸν τρέφος.
k Vnus ex conuiuis.
l Philetas elegorum ſcriptor […]candiſſimus, […]ſſimus, mol[…]ſſimus, omnibus elegiacis poetis, iudice Propertio antecedendus. Purum […] vocat. Inter Callimachi […] placuiſſe libellos. Et ceci[…] modis pure […] Idem […] Tu ſatius, […] meliorem imitere Philetam. […] alibi. Callimachi manes, & Coi ſacra Phi[…] in veſtrum, […] me ſinite […] Vide […]
m […] viri.
n Fœmina quæ […]
o Loco Adonis […] venatu […]

A γεῖα τοῖς παισί, τὰ δὲ συάγρεια μετὰ τῶν φίλων αὐτὸς ἔχῃς. καὶ Ἱππόλοχος δὲ ὁ Μακεδὼν, οὗ ἐμνημονεύσαμεν ἐν τοῖς περὶ τούτων, ἐν τῇ πρὸς τὸν προειρημένον Λυγκέα ἐπιστολῇ, ἐμνήσθη συάγρων πολλῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ καὶ τὸ προβληθέν σοι ἀποπροσπεποίησαι περὶ τῆς χρόας τοῦ Καλυδωνίου συὸς, εἴ τις αὐτὸν ἱστορεῖ λευκὸν τὴν χρόαν γεγονότα, ἐροῦμεν ἡμεῖς τὸν εἰπόντα. τὸ δὲ μαρτύριον ἀνίχνευσον σύ. πάλαι γὰρ τυγχάνω ἀνεγνωκὼς τοῖς Κλεομένους τοῦ Ῥηγίνου διθυράμβοις. ὧν ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Μελεάγρῳ τοῦτο ἱστόρηται. οὐκ B ἀγνοῶ δὲ ὅτι οἱ περὶ τὴν Σικελίαν κατοικοῦντες ἀχέδωρον καλοῦσι τὸν σύαγρον. Αἰσχύλος γοῦν ἐν Φορκίσι παρεικάζων τὸν Περσέα τῷ ἀγρείῳ τούτῳ συΐ φησιν,

Ἔδυ δ' ἐς ἄντρον ἀχέδωρος ὥς.

καὶ Σκίρας (εἷς δέ ἐστιν οὗτος τῆς Ἰταλικῆς καλουμένης κωμῳδίας ποιητὴς, γένος Ταραντῖνος) ἐν Μελεάγρῳ δέ φησιν,

Ἔνθ' οὔτε ποιμὴν ἀξιοῖ νέμειν βοτὰ

Οὔτ' ἀχέδωρος νεμόμενος καπρώζεται.

C. ὅτι δὲ Αἰσχύλος διατρίψας ἐν Σικελίᾳ πολλαῖς κέχρηται φωναῖς Σικελικαῖς, οὐδὲν θαυμαστόν. περιεφέροντο καὶ ἔριφοι πολλάκις ποικίλως ἐσκευασμένοι, ἄλλοι δὲ καὶ πολλοῦ τοῦ ὀποῦ ἔχοντες, οἵτινες οὐ τὴν τυχοῦσαν ἡδονὴν παρεῖχον ἡμῖν. καὶ γὰρ τὸ τῆς αἰγὸς κρέας τροφιμώτατόν ἐστι. Κλειτόμαχος γοῦν ὁ Καρχηδόνιος οὐδενὸς δεύτερος τῶν ἀπὸ τῆς νέας Ἀκαδημίας κατὰ τὴν θεωρίαν ὢν, Θηβαῖόν τινα ἀθλητὴν ὑπερβαλεῖν ἰσχύι φησὶ τοὺς καθ' ἑαυτὸν κρέασιν αἰγείοις χρώμενον. εὔτονοι γὰρ καὶ γλίσχροι χυμοὶ καὶ πολὺν χρόνον D ὑπομένειν ἐν τοῖς ὄγκοις δυνάμενοι. ἐσκώπτετο δὲ ὁ ἀθλητὴς, διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἱδρώτων δυσωδίαν. τὰ δ' ὕεια καὶ ἄρνεια κρέα, ἀδιαπόνητα ταῖς ἕξεσιν ὑπάρχοντα ῥᾶστα φθείρεται διὰ τὴν πιμελήν. τὰ δὲ παρὰ τοῖς κωμῳδοποιοῖς λεγόμενα δεῖπνα, ἡδίστην ἀκοὴν παρέχει τοῖς ὠσὶ μᾶλλον, ἢ τῇ φάρυγγι. ὥσπερ τὰ παρὰ Ἀντιφάνει μὲν ἐν Ἀκεστρίᾳ.

Κρέα δὲ τίνος ἥδιστ' ἂν ἐσθίοι φησί τις;

Εἰς εὐτέλειαν τῶν προβάτων μὲν, οἷς ἔνι

E Μήτ' ἔρια μήτε τυρὸς ἀρνὸς φίλτατε.

Τῶν δὲ αἰγείων κατὰ ταυτὰ ἃ μὴ τυροποιεῖ ἐρίφου. διὰ τὴν ἐπικαρπίαν γὰρ τῶν ἀνθρώπων ταῦτ' ἐσθίων τὰ φαῦλ' ἄττ' ἀνέχομαι. Ἐν δὲ Κύκλωπί φησι, τῶν χερσαίων δ' ὑμῖν ἥξει παρ' ἐμοῦ ταυτί. βοῦς

200 ἀγελαῖος, τράγος ὑλιβάτης, αἲξ οὐρανία, κριὸς τομίας, κάπρος ἐκτομίας, ὗς οὐτομίας, δέλφαξ, δασύπους ἔριφοι, τυρὸς χλωρὸς, τυρὸς ξηρὸς, τυρὸς κοπτὸς, τυρὸς ξυστὸς, τυρὸς τμητὸς, τυρὸς πηκτός. Μνησίμαχος δ' ἐν Ἱπποτρόφῳ τοιαῦτα παρασκευάζει. Βαῖν' ἐκ θαλάμων κυ-F παριττοτρόφων ἔξω Μάνη στεῖχ' εἰς ἀγορὰν πρὸς τοὺς Ἑρμᾶς, οὗ προσφοιτῶσ' οἱ φύλαρχοι. τούς τε μαθητὰς τοὺς ὡραίους, οὓς ἀναβαίνειν ἐπὶ τοὺς ἵππους μελετᾷ Φίδων καὶ καταβαίνειν. οἶσθ' οὓς φράζω; τούτοις ἐνεγκὼν ἄγγελλ', ὅτι ψυχρὸν τοὔψον, τὸ ποτὸν θερμὸν, ξηρὰν φύραμ', ἄρτοι ξηροί,

A pueris vt caprina sit, aprugnam verò, τὰ συάγρεια, cum amicis vt habeas. Hippolochus Macedo, cuius meminimus in epistola missa ad memoratum Lynceum, crebrò τῶν συάγρων mētionem facit. Quoniam verò quęstionem de Calydonij suis colore, an albū fuisse quisquam tradiderit, à te reiecisti, eum qui prodidit laudabimus, tu autem eius testimonium perscrutare. Etenim iam olim Rheginensis Cleomenis dithyrambos legi, in quorum Meleagro, id asserit. Nec me porrò fugit eos qui Siciliam incolunt, aprum vocare Aschedorū.
B Itaque AEschylus in Phorcidibus,[a] apro Perseum comparans, inquit,

Velut ἀχέδωρος, id est, *aper, antrum subijt.*

Sciras, qui vnus fuit ex poëtis Italiæ comicis, genere Tarentinus, in Meleagro inquit,

Vbi greges pascere uult opilio,

Nec uagus ad pastum ἀχέδωρος, id est, *aper, furens sæuit.*

Nihil autem mirū AEschylum diu versatum in Sicilia Siculis dictionibus multis vsum fuisse. Multi iam inde circumuecti sunt hœdi, apparatu vario: ex iis quidam cum multo iusculo[b], & illi sanè voluptate haud vulgari nobis
C. gustatu suaues. Caprarum quidem caro plurimum alit. Quamobrem Cleitomachus Carthaginensis, nullis ex academia noua rebus examinandis secundus, Thebanum quendam athletam ætatis suæ homines viribus ait superasse, quoniam caprarum vesceretur carne, vt quæ succum gignat firmum, viscidum, & in mole corporis diu permanentem. Ridebatur verò, & dicteriis incessebatur athleta ille, ob sudoris graueolentiam. Suillæ certè carnes, & agnorum, in corporis habitu vix discutiuntur[c]: ob pinguedinem tamen corrumpuntur
D facilè. Quas verò cœnas appellant comici, suauissimę sunt, auditu magis, quàm palato & faucibus, vt apud Antiphanem in Acestria:[d]

A. Quam carnem suauissimam edat aliquis?

B. quam?

Vili quidem pretio, ouium, quibus nec lana est, nec caseus, uir optime:

Post eam, caprarum, quæ ad caseum lac non præbent:

Hœdi, cum eorum prouentus est, optimi.

A. Harum carnium uilissimarum esu me sustento.

E Idem in Cyclope:

Ex terrestribus ad uos hæc à me uenient:

Ex armento bos, hircus per syluas oberrans, cœlestis[e] capra,

Aries[f] excisus, aper castratus, sus integra uirilitate,[g]

Porcellus, lepus, hœdi, musteus caseus, aridus.

Fusus, rasilis, sectilis, coagulatus.

Mnesimachus in Hippotropho[h] ad cœnam hæc apparat:

Prodi ex thalamo cupressino Manes,[i]

Ad mercurios in forum abi, quò se conferunt phylarchi:[k]

F *Itémque ad Phidonis discipulos quos in equum ascendere, & ex equo descendere ille docet:*

Nosti quos dico? Is tu nuncia, domi iam esse frigidum[l] obsonium,

Calidum potum: aridam, quæ subacta est, massam,[m] siccum panem,

Viſcera quòd aſſa nimis ſint, friari: exemptam è
muria carnem:
Lucanicam, omaſum, [a] lactes, craſſius inteſtinū,
fruſtulatim (meſticos:
Iam eſſe diſciſſa: quaſi bellico tumultu pugnare do-
Exhauſta eſſe pocula: uini propinationes accēdi,
& procedere:
Non ceſſat Cordax[b]: adoleſcentum proterua mens
intemperanter laſciuit:
Intus omnia ſurſum deorſum: (aduerte:
Hæc fac ut memineris: ad ea quæ loquor animum B
Tu oſcitas[c]: huc aſpice: potin es hæc proloqui?
Ab initio rurſum hæc mox repeto:
Ii cura ſtatim ut ueniant, nec cunctentur:
In culina eſſe corrupta omnia dicito: obſonia iam
elixa, aſſa, frigida:
Ea tu ſigillatim ſic recenſe, bulbus, oliua, allium,
Caulis[d], cucurbita, è faba freſa puls, thrion[e],
Phyllas[f]: Thynni fruſtu, Glanidis, Squali, Squati-
næ, Congri:
Phyxinicus[g] totus, Coracinus integer, Membras,
Scomber, Thynnis,
Gobius, Elacatenæ, Galei Canis & Carchariæ C
Vræum[h]: (cis,
Torpedo, Rana, Perca, Lacertus, Trichias[i], Phy-
Trinc⁹[k], Mull⁹, Cucull⁹, Turtur, Muræna, Pagr⁹,
Myllus[l], Lebias[m], Sparus, Scarus, Æolias,[n]
Tratta[o], Hirundo,
Squilla, Loligo, Paſſer, Dracænis, Polypus, Se-
pia, Orphus,
Locuſta, Eſcharos[p], Aphyæ, Acus, Mugil, Scor-
pius, Anguilla, panis[q]: (porci, bouis,
Caro autem inenarrabili ſcilicet copia, anſeris,
Agni, ouis, apri, capræ, galli gallinacei, anatis, pi- D
cæ[r], perdicis, uulpeculæ[ſ]
Peracta cœna, mirū, quā magna bonorū copia ſit.
Omnes domi pinſunt, coquunt, plumam uellunt,
tundunt,
Secant, aqua feruida madefaciūt, gaudēt, luſitāt,
Saliunt, cœnant, bibunt, exultant, in anteriorem
Corporis partem incuruant[t], pungunt, operam
Veneri dant[u]:
Tibiarum uoces admodum crebræ: canit quiſque,
Clangit, turbas ciet, curſitat, anhelat,
Caſiam urunt aduectam ab Aſiatica terra, nempe E
maritimus Syriæ:
Nares procul multus odor quatit thuris, Mari,
myrrhæ, calami, ſtyracis, bdellij[x],
Cinnamomi, nardi, coſti, merdæ[y]
Ea nimirum caligo noſtras ædes obſidet, bonis o-
mnibus plenas.

His recitatis allata eſt patina quam Rhoduntiam [z] nuncupant, de qua tragico faſtu verba fecit ſapiens ille coquus, prius quàm oſtēderet quid attuliſſet, ac valde celebres antea coquos non ſine riſu eſt inſectatus, quibus nominatim appellatis, ait tandē, Ecquid huiuſmodi apud Anthippum Comicū in Abdito, coquus reperit? Eius hæc eſt oratio. F

Sophon Acarnan, & Rhodius Damoxenus
In hac arte diſcenda fuerunt condiſcipuli:
Eorum autem magiſter Siculus Labdacus.
Antiqua & per uulgus iactata illi
Suis è libris condimenta deleuerunt,
E medióq; ſuſtulerunt quæ in condituris placebāt,
Cyminum inquam, acetum, ſilphium,
Caſeum, coriandrum, quibus ſcilicet condimentis,
Saturnus[a] utebatur, amicæ: ſtolidum enim tum

σπλάγχνα ὀπτᾶται χαύνως. ἥρπασαι κρέας ἐξ ἅλμης, ἐξηρῆσθαι τόμος ἀλλᾶντος, τόμος ἠνύστρου χορδῆς ἕτερος, φύσκης ἕτερος. διαλαιμοτομεῖται ὑπὸ τῶν ἔνδον, κρατὴρ ἐξερροίβδηται οἴνου προπόσεις χωρεῖ. λείπεται σκόρδαξ, ἀκολασταίνει νοῦς μειρακίου. πάντες δ' ἔνδον τὰ κάτωθεν ἄνω. μέμνηθ' ἃ λέγω προσέχ' οἷς φράζω. χάσκεις αὐτός, βλέψον δεῦρ' εἴ πως αὐτὰ φράζεις, αὐτίκ' ἐρῶ σοι πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἥκειν ἤδη καὶ μὴ μέλλειν. τῷ τε μαγείρῳ μή τε λυμαίνεσθ' ὡς τῶν ὄψων ἑφθῶν ὄντων, ὀπτῶν ὄντων, ψυχρῶν ὄντων, καθ' ἕκαστα λέγων βολβός, ἐλαία, σκόροδον, καυλός, κολοκύνθα, ἔτνος, θρῖον, φυλλὰς, θύννου τεμάχη, γλάνιδος, γαλεοῦ, ῥίνης, γόγγρου, φυξίκινος ὅλος, κορακῖνος ὅλος, μεμβράς, σκόμβρος, θυννὶς, κωβιός, ἠλακατῖνος, κυνὸς οὔραιον τῶν καρχαρίων, νάρκη, βάτραχος, πέρκη, σαῦρος, τριχίας, φυκίς, βράγχος, τρίγλη, κόκκυξ, τρυγών, σμύραινα, φάγρος, μυλλός, λεβίας, σπάρος, σκάρος, αἰολίας, θράττα, χελιδών, καρίς, τευθίς, ψῆττα, δρακαινίς, πολυπόδιον, σηπία, ὀρφώς, κάραβος, ἐσχάρος, ἀφύαι, βελόναι, κεστρεῖς, σκορπίος, ἔγχελυς, ἄρτοι. κρέα τἄλλα τὸ πλῆθος ἀμύθητον, χηνός, χοίρου, βοός, ἀρνός, οἰός, κάπρου, αἰγός, ἀλεκτρυόνος, νήττης, κίττης, πέρδικος, ἀλωπεκίου. καὶ μετὰ δεῖπνον θαυμαστὸν ὅσ' ἐς ἀγαθῶν πλήθη. πᾶς δὲ κατ' οἴκους μάττει, πέττει, τίλλει, κόπτει, τέμνει, εὕει, χαίρει, παίζει, πηδᾷ, δειπνεῖ, πίνει, σκιρτᾷ, λορδοῖ, κεντεῖ, βινεῖ. σεμναὶ δ' αὐλῶν ἄγαν αἱ φωναί, μολπᾷ, κλαγγᾷ, θράττει, νεῖται, πνεῖται. κοῦραι κασίας ἀπὸ γᾶς ἁγίας, ἁλίας, Συρίας. ὀσμὴ σεμνὴ μυκτῆρα δονεῖ λιβάνου μακροῦ, σμύρνης, καλάμου, στύρακος καὶ βαρυλίνδου, κίνδου, κισθοῦ, μίνθου. τοιάδε δόμοις ὀμίχλη κατέχει πάντων ἀγαθῶν ἀνάμεστος. Ἐπὶ τούτοις λεγομένοις παρωνέχθη ἡ Ῥοδουντία καλουμένη λοπάς, περὶ ἧς ἐξετραγῴδησεν ὁ σοφὸς ἐκεῖνος μάγειρος, πρὶν καὶ ἐπιδεῖξαι ὅτι φέρει. διεχλεύαζέ τε τοὺς πάνυ μαγείρους γενομένους, ὧν καὶ μνημονεύων ἔφη· τί τοιοῦτον ἐξεῦρεν ὁ παρὰ Ἀνθίππῳ τῷ κωμικῷ μάγειρος ἐν τῷ Ἐγκαλυπτομένῳ τοιάδε ἠγήσατο.

Σόφων Ἀκαρνὰν καὶ Ῥόδιος Δαμόξενος,
Ἐγένονθ' ἑαυτῶν συμμαθηταὶ τῆς τέχνης.
Ἐδίδασκε δ' αὐτοὺς Σικελιώτης Λάβδακος.
Οὗτοι τὰ μὲν παλαιὰ καὶ θρυλλούμενα
Ἀρτύματ' ἐξήλειψαν ἐκ τῶν βιβλίων,
Καὶ τὴν θυίαν ἠφάνισαν ἐκ τοῦ μέσου·
Οἷον λέγω, κύμινον, ὄξος, σίλφιον,
Τυρόν, κορίαννον, οἷς ὁ Κρόνος ἀρτύμασιν
Ἐχρῆτο, πάντα φίλων † τὸ εἶναι θ' ὑπέλαβεν

a Rhabdion & ... [illegible] ... Aristoph. in Nubibus, & ... Tu ... ſaltabant. b ... ſolent nequam & paraſiti. d Braſſica. e Edulium ex lacte, ſimidalide, ... ſuillo, coctum in folio ficus. f Placenta ex uitium foliis ... g Ignotus piſcis: Quidam legunt Phyxinus. h Pars caudæ proxima. i Vulgo, Sardina. k Alii, Oxyrrhinchus. l Æratis mediæ Cestrinus. m Hepatus. n Turdi genus. o ... Clupea ... p Genus ſoleæ ... q ... quidam ...: Arabes. r ...: quidā, ... turdi. ſ Quidam: χῆνα ... t ... anteriorem pandāt: ... vox, vt & quod ſequitur, pungunt. u ... x Locus emendatus coniectura. y ... quæ ... ſignificat & ... & ſtercus ... z Quæ miniſtratur ... roſa ... & pro... a ... Saturnus ...

Τὸν τοῖσι παντοπώλαις χρώμενον. A
Αὐτοὶ δ' ἔλαιον καὶ λοπάδα καινὴν πάτερ
Πῦρ τ' ὀξὺ καὶ μὴ πολλάκις φυσώμενον
Ἐποίουν, ἀπὸ τούτου πᾶν τὸ δεῖπνον εὐτρεπές.
Οὗτοι τὸ πρῶτον δάκρυα καὶ πταρμὸν πολὺν
Ἀπὸ τῆς τραπέζης καὶ σίαλον ἀπήγαγον
Τῶν τ' ἐσθιόντων ἐξεκάθηραν τοὺς πόρους.
Ὁ μὲν οὖν Ῥόδιος πιὼν ζῖν ἅλμην ἀπέθανε.
Παρὰ τὴν φύσιν γὰρ τὸ ποτὸν ἦν. μάλ' εἰκότως. B
Ὁ Σόφων δὲ πᾶσαν τὴν Ἰωνίαν ἔχει
Ἐμὸς γενόμενος ὦ πάτερ διδάσκαλος,
Καὐτὸς φιλόσοφα καταλιπεῖν συγγράμματα
Σπουδάζων ἐμαυτοῦ καινὰ τῆς τέχνης. παπαῖ
Ἐμὲ κατακόψεις, οὐχ ὃ θύειν μέλλομεν,
Τὸν ὄρθρον ἐν ταῖς χερσὶν ὄψει βιβλία
Ἔχοντα, καὶ ζητοῦντα καὶ τὴν τέχνην
Ὅθεν χονδρόλου σοι διαφέρω τ' Ἀσπενδίου. C
Γεῦσαι δ' ἐὰν βούληθε τῶν εὑρημένων.
Οὐ πάντα προσφέρω πᾶσιν ἀεὶ βρώματα.
Τὰ τεταγμένα δ' εὐθύς ἐστι μοι πρὸς τὸν βίον.
Ἕτερ' ἐστὶ τοῖς ἐρῶσι, καὶ τοῖς φιλοσόφοις,
Καὶ τοῖς τελώναις. μειράκιον ἐρωμένην
Ἔχον τὴν πατρῴαν οὐσίαν κατεσθίει.
Τούτῳ παρέθηκα σηπίας καὶ τευθίδας
Καὶ τῶν πετραίων ἰχθύων τῶν ποικίλων
Ἐν βαμματίοις γλαφυροῖσι κεχορηγημένα.
Ὁ γὰρ τοιοῦτος ἐστὶν οὐ δειπνητικὸς D
Πρὸς τὸ φιλεῖν δὲ τὴν διάνοιαν ἐστ' ἔχων.
Τῷ φιλοσόφῳ παρέθηκα κωλέαν, πόδας.
Ἀδηφάγον τὸ ζῷον εἰς ὑπερβολὴν
Ἐστίν. τελώνῃ γλαῦκον, ἔγχελυν, σπάρον,
ὅταν
Ἐγγὺς ᾖ. τῇ δ' ὁ δ' ὑστέρας ἄρτυμα φακῆς,
Καὶ τὸ περίδειπνον τοῦ βίου λαμπρὸν ποιῶ.
Τὰ τῶν γερόντων σώματα διαφορὰν ἔχει
Νωθρότατα, πολλῷ δ' ἐστὶν ἢ τὰ τῶν νέων.
Παρατίθημι σίναπι τούτοις, καὶ ποιῶ E
Χυλοὺς ἐχομένους δριμύτητος τὴν φύσιν,
Ἵνα διεγείρας πνευματῶ τὸν ἀέρα.
Ἰδὼν τὸ πρόσωπον γνώσομ', ὃ ζητεῖ φαγεῖν,
Ἕκαστος ὑμῶν.

καὶ ὁ παρὰ Διονυσίῳ δὲ ἐν Θεσμοφόρῳ μάγειρος ἀνὴρ δαιταλεύς, (οὐ χεῖρον γὰρ καὶ τούτου μνησθῆναι) τί φησι;

Σφόδρα μοι καὶ χάρις ἀεὶ μία νὴ τοὺς θεοὺς
Ταυτὶ προειπὼν τὸν μάγειρον εἰδέναι. F
Πολὺ δεῖ γὰρ ἀεὶ πρότερον οἷς μέλλει ποιεῖν
Τὸ δεῖπνον, ἐγχειρεῖν ποιεῖν.
Ἐὰν μὲν γὰρ ἕν τις οὗτ' ἐπιβλέψῃ μόνον
Τοὔψον ποιῆσαι καὶ τρόπον πῶς δεῖ, ἵνα
Τρόπον παραθεῖναι δὲ ποτ', ἢ πῶς σκευάσαι,
Μὴ προΐδῃ δὲ τοῦτο, μὴ δὲ φροντίσῃ,
Οὐκ ἔστι μάγειρος, ὀψοποιὸς δ' ἐστ' ἴσως.
Οὐ ταὐτὸ δ' ἐστὶ τοῦτο· πολὺ διήλλαχεν.

Putabant esse qui Pantopolas[a] adiret:
Ipsis oleũ probũ, & olla noua in usu fuit, ô pater,
Ignisque celeriter ac identidem excitatus.
Hac scilicet arte quasuis cœnarũ epulas decenter præpararunt.
Primũ quidẽ illi lacrymas[b] sternutationésq; multas
Et saliuam[c] à mensis exegerunt:
Conuiuarúmque meatus[d] expurgarunt.
Excessit uita Rhodius epota quadam muria,
Et ualde quidẽ merito, quia naturæ potio illa minime conueniebat.
sophõ autem nunc per totam Ioniam magnum nomen obtinet,
Ille nimirum qui meus præceptor fuit, ô pater:
Quin & ego philosophicas posteritati commentationes relinquere
Adnitor, eorum quæ in arte noua prorsus inueni.
B. Papæ,
Tu me tandem obtundes. nobis ne est sacrificandũ?
A. Cras diluculo in manibus libros uidebis
Habentem me, & artem hanc solicitè peruestigantem:
Vt aliam ex Aspendo[e] uobis apponam:
Et quod à me repertum fuerit, si libeat, prægustabo.
Cibaria non eadem omnibus effero:
In singulis ad institutum uitæ ea mihi digesta sunt:
Amatoribus alia, alia philosophis,
Alia tributorum redemptoribus publicanis: si quis adolescens
Amicam habet, patrimoniúmque dilapidat,
Huic sepias appono[f], & loligines:
Et ex saxatilibus uariis[g] piscibus,
Discissa frusta cum magnifico intinctu:
Is enim cœnaturus multi cibi non est,
Animo cogitationéque ad amores suos intentus:
Philosopho uerò pernam, ac pedes:
Nam hoc animantis genus perquam edax
Est: publicano, glaucum, anguillam, sparum,
Ac lenticulam,[h] cùm ad manum est, condio:
Mortuis epulum funebre splendidum facio:
Senum corpora ab aliis differunt,
Vt quæ pigriora multo sint quàm iuuenum:
His appono sinapi, & exprimo
Succos, qui natura sint acres,
Vt agitatus aër[i] in flatus uereatur.
Vultum ubi uestrum conspexero, sciam, quid
Ex uobis quisque comesse uelit.

Eadem est, ô conuiuæ, & apud Dionysium in Thesmophoro[k] coqui arrogans uaniloquentia, cuius meminisse alienum non fuerit. Sic ergo ait:

A. Ea semper fuit insignis mea festiuitas.
B. Oportere coquo hæc esse nota antea dixisti.
A. Semper enim multo prius iis quibus
Præparatur cœna, summa cura prouidendum
iucunda ut sit.
Nam si quis hoc tantùm spectet,
Obsonium quo modo sit condiendum, quo uerò modo
Apponendum sit, aut præparandum,
Nec ipse prospiciat, nec satagat,
Coquus ille quidem non est, sed obsonii parandi fortassis artifex.
Hoc autem cum coquo idem nõ est: sed distat plurimum.

Imperatorem utique uocamus qui regendos exercitus A
Accepit: qui prudenter in administrandis rebus potest
Versari, & quod ex usu est perspicere:
Imperator is uer' est: alius autē, qui ducit copias:
Sic, quod ad nos spectat, parare, discindere[a],
Condimenta coquere, ignem sufflare
Quiuis potest: itaque obsonij parandi sciens
Eiusmodi uir fuerit: coquus uerò aliud est quidpiā.
Considerandus locus, tēpus, conuiuator ac deniq;
Conuiua: quādo, & quē piscem mercari expedit. B
Ex tempore coquus de omnibus consilium capiet: non enim
Hæc semper occasionem similem[b] habent, neque fortassis
Quæ ad uoluptatem pertinent omnia docuit Archestratus,
Quem utiliter multa dixisse quidam autumant.
Non pauca quidem ignorauit: & quæ tradidit, nec omnia
Auditione perceperat, nec uera esse experimento cognouerat,
Quæ ad iuuandam hominum uitam ab illo prodita sunt. C
Hoc ædepol affirmare non possumus
Illum absolutè tractasse de culinaria: nullus enim
Rerum opportunitati finis præscriptus: sed ea sibi magistra est.
Hanc quidem artem si exerceas,
Artis uerò occasionem amittas, ars ipsa perit.
B. O bone uir, magnus es profectò: at te
Dixti ualdè expertum aduentare,
Et sumptuosis[c] multis cœnis præfectum fuisse, id uerum esse probato modò. D
A. Si uel nutu tantùm significes, dicto citiùs
Thrion[d] apponam, & reliquam cœnam, quæ auram[e] oleat Atticam.
Mala plurima perpeti haud recuso,
Ni efficiā ut perplexi uos ad patinas[f] dormitetis.

AEmilianus ad hęc, Multa, inquit, vir optime apud Hegesippum in Fratribus de arte culinaria dicta sunt. Tu igitur,

Aut[g] præter superiores noui quidpiam agere uidearis,
Aut ne me obtunde: ac ostende quidnam illud sit
Quod fers? E

Respondit ille[h]: Cōtemnor à te quia coquus sum, & fortassis ὅσον ἀπὸ ταύτης τῆς τέχνης εἴργασμαι ἐγὼ, id est, quoniam faciūdæ huic arti operam nauaui, quod ait comicus Demetrius in fabula cui titulus est, Areopagitæ.

A. Quantum perfeci ego in hac arte
Nullus unquam æmulus histrio effecturus est.
Ars hæc fumo[i] denigrata tyrannis est mera.
Abyrtacum[k] ego apud Seleucum paraui:
Apud Agathoclem Siculum, tyrannicam[l]
Lenticulam primus ego mensis intuli:
Quod porrò maximum est, nondum narraui. Lachares quidam F
Cùm grassante fame amicos conuiuio exciperet,
De cibis ad id destinatis partem demi, atque retinui,
Absque conuiuarum offensione, ita mihi propitia
Minerua sit, nec cuiquam ob id factum odiosus fui.

c Locus restitutus coniectura.
d Vide paulo ante.

Στρατηγὸς πᾶς καλεῖθ' ὃς ἂν λάβῃ
Δύναμιν, ὁ μὲν τι δυνάμενος κἂν πράγμασιν
Ἀναστραφῆναι καὶ διαβλέψαι τί που, 203
Στρατηγός ἐστιν, ἡγεμὼν δ' ἅτερον.
Οὕτως ἐφ' ἡμῖν σκευάσαι μὲν ἢ τεμεῖν
Ἡδύσματ' ἑψῆσαί τε καὶ φυσᾶν τὸ πῦρ
Ὁ τυχὼν δύναιτ' ἄν. ὀψοποιὸς ἐν μόνον
Ἐστὶν ὁ τοιοῦτος. ὁ δ' ἐμάγειρος ἄλλο τι.
Συνιδεῖν τόπον, ὥραν, τὸν καλοῦντα, τὸν πάλιν
Δειπνοῦντα, πότε δεῖ καὶ τίν' ἰχθὺν ἀγοράσαι.
Πάντα μὲν λήψει σχεδὸν, ἀεὶ γὰρ οὐκ ἀεὶ δὲ τὴν
Τούτων ἀρχὴν ἔχει θ' ὁμοίαν, οὐδ' ἴσην τὴν ἡδονήν.
Ἀρχέστρατος γέγραφέν τε καὶ δοξάζεται
Παρά τισιν οὕτως, ὡς λέγων τι χρήσιμον.
Τὰ πολλὰ δ' ἠγνόηκε, κοὐδὲν λέγει.
Μὴ πάντ' ἄκουε μηδὲ πάντα μάνθανε.
Τῶν βιβλίων ἕνεκα τὰ γεγραμμένα,
Οὐδ' ἐστὶν εἰπεῖν περὶ μαγειρικῆς, ἐπεὶ
Εἰπεῖν ἀρτίως. ὅρον γὰρ οὐκ ἔσχηκεν οὐ
Ὁ καιρὸς αὐτὴ δ' ἑαυτῆς ἐστι δεσπότις.
Ἐὰν δ' αὖ μὲν οὐ χρήσῃ τῇ τέχνῃ, τὸν τῆς τέχνης
Δὲ καιρὸν ἀπολέσῃς, παραπόλωλεν ἡ τέχνη
Ἄνθρωπε μέγας γὰρ εἶ. τουτονὶ δ' ὃν ἀρτίως
Ἔφης ἔχοντα πεῖραν ἥκειν πολυτελῶν
Πολλῶν τε δείπνων ἐπιλαθέσθαι, σημεῖα
Πάντων ποιήσω θρῖον ἂν δείξω μόνον,
Παραθῶ τε δεῖπνον ὄζον αὔρας Ἀττικῆς
Ἐξ ἀντλίας ἥκοντι καὶ γέμοντι φορτικῶν μὲν βρωμάτων
Ἀγωνιῶ, εἰ μὴ ποιήσω νυστάσαι παροψίδι.

Πρὸς ταῦτ' Αἰμιλιανὸς ἔφη,

Βέλτιστε πολλοῖς πολλὰ περὶ μαγειρικῆς
Εἰρημένα ἐστὶ κἀν τοῖς Ἡγησίππου Ἀδελφοῖς. σὺ οὖν
Ἢ δρῶν τι φαίνου καινὸν παρὰ τοὺς ἔμπροσθεν,
Ἢ μὴ κόπτε με καὶ δεῖξον ὃ φέρεις, καὶ λέγε

Τί ἐστιν. καὶ ὅς, καταφρονεῖς ὅτι μάγειρος εἰμί, ἴσως ὅσον ἀπὸ ταύτης τῆς τέχνης εἴργασμ' ἐγὼ κατὰ τὸν κωμικὸν Δημήτριον, ὃς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἀρεοπαγίτῃ ταῦτ' εἴρηκεν,

Ὅσον ἀπὸ ταύτης τῆς τέχνης εἴργασμ' ἐγὼ,
Οὐδεὶς ὑποκριτὴς ἐσθ' ὅλως εἰργασμένος.
Καπνιζομένη τυραννίς αὕτη ἐσθ' ἡ τέχνη.
Ἀβυρτακοποιὸς παρὰ Σελεύκῳ ἐγενόμην.
Παρ' Ἀγαθοκλεῖ δὲ πρῶτος εἰσήνεγκ' ἐγὼ
Τῷ Σικελιώτῃ τυραννικὴν φακῆν.
Τὸ μέγιστον οὐκ εἴρηκα. Λαχάρους τινὸς
Ὅτ' ἦν ὁ λιμὸς ἑστιῶντος τοὺς φίλους
† Ἀνάλημψιν ἐποίησ' Ἀθηνᾶ Λαχάρης
† Οὐδὲν ἐνοχλοῦσαν δ' ἐνοχλοῦντα νῦν ἐγώ.

A Ὁ Αἰμιλιανὸς ἔφη, εἰ μὴ δείξῃς ὅτι φέρεις. καὶ ὃς μόλις ἔφη, Ῥοδωνίαν καλῶ μὲν τὴν λοπάδα ταύτην ἐγώ. ἐσκεύασται δὲ οὕτως, ἵνα καὶ ἥδυσμα στεφανωτικὸν μὴ μόνον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς λαβὼν ἔχῃς, ἀλλὰ καὶ ἔνδον σεαυτοῦ, καὶ πανδαισίᾳ τὸ σωμάτιον πᾶν ἑστιάσῃς, ῥόδα τὰ εὐοσμότατα ἐν ἴγδει λεῖψας, ἐπέβαλον ἐγκεφάλοις ὀρνίθων τε καὶ χοίρων ἑφθοὺς σφόδρα ἐξινιασθέντας καὶ τῶν ᾠῶν τὰ χρυσᾶ. μεθ' ἃ ἔλαιον, γάρος, πέπερι, οἶνον, καὶ ταῦτα διαλεάνας ἐπιμελῶς ἐνέβαλον εἰς λοπάδα καινήν, ἁπαλὸν καὶ συνεχὲς διδοὺς τὸ πῦρ. καὶ ἅμα λέγων ἀναπετάσας τὴν λοπάδα τοσαύτην τὴν εὐωδίαν παρέσχεν τῷ συμποσίῳ, ὡς ἀληθῶς ἦν ἀνὰ τῶν παρόντων εἰπεῖν,

Τοῦ καὶ κινυμένοιο Διὸς ποτὶ χαλκοβατὲς δῶ
Ἔμπης ἐς γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἵκετ' ἀϋτμή.

τοσαύτη διεχύθη ἀπὸ τῶν ῥόδων εὐωδία. μετὰ ταῦτα περιενεχθέντων ὀρνίθων τε ὀπτῶν φακῆς τε καὶ πισῶν αὐταῖς χύτραις, ἔτι δὲ τῶν τοιούτων περὶ ὧν Φαινίας ὁ Ἐρέσιος ἐν τοῖς Περὶ φυτῶν τάδε γράφει. C πᾶσα γὰρ χεδροπώδης ἥμερος φύσις ἐν σπέρματος, ἡ μὲν ἑψήσεως ἕνεκα σπείρεται, οἷον ὁ κύαμος, πισός. ἐτνηρὸν γὰρ ἐκ τούτων ἕψημα γίνεται. τὰ δὲ πάλιν αὖθις λεκυθώδη, καθάπερ ὁ ἄρακος. τὸ δὲ φακῆς, οἷον ἀφάκη φακός. τὸ δὲ χόρτου ἕνεκα τῶν τετραπόδων ζῴων, οἷον ὄροβος μὲν ἀροτήρων βοῶν, ἀφάκη δὲ προβάτων. πισοῦ δὲ ὀσπρίου μνημονεύει καὶ Εὔπολις ἐν Χρυσῷ γένει. Ἡλιόδωρος δ' ὁ Περιηγητὴς ἐν πρώτῳ Περὶ ἀκροπόλεως, τῆς τῶν πυρῶν φησὶν ἑψήσεως ἐπινοηθείσης, οἱ μὲν παλαιοὶ πύανον, οἱ δὲ νῦν ὁλόπυρον D προσαγορεύουσιν. τούτων ἔτι πολλῶν λεγομένων, ὁ Δημόκριτος ἔφη, ἀλλὰ κἂν τῆς φακῆς ἐάσατε ἡμᾶς μεταλαβεῖν, ἢ αὐτῆς γε τῆς χύτρας, μή τις λίθοις τις ὑμῶν βεβλήσεται, κατὰ τὸν Θάσιον Ἡγήμονα. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, τίς δ' αὕτη ἡ λιθίνη βαλλητύς. Ἐλευσῖνι γὰρ τῇ ἐμῇ οἶδα τινὰ πανήγυριν ἀγομένην καὶ καλουμένην Βαλλητύν, περὶ ἧς οὐκ ἄν τι εἴποιμι, εἰ μὴ παρ' ἑτέρου ἑκάστου μισθὸν λαβών. ἀλλ' ἔγωγε φησὶν ὁ Δημόκριτος οὐκ ὢν λαβάργυρος ὡρολογητὴς κατὰ τὸν Τίμωνος E προδείπνον, λέξω τὰ περὶ τοῦ Ἡγήμονος. Χαμαιλέων ὁ Ποντικὸς ἐν ἕκτῳ περὶ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας, Ἡγήμων φησὶν ὁ Θάσιος ὁ τὰς παρῳδίας γράψας, Φακῆ ἐπεκαλεῖτο. καὶ ἐποίησεν ἔν τινι τῶν παρῳδιῶν·

Ταῦτά μοι ὁρμαίνοντι παρίστατο Παλλὰς Ἀθήνη,
Χρυσῆν ῥάβδον ἔχουσα, καὶ ἤλασεν, εἶπέ τε μῦθον,
F Δεινὰ παθοῦσα Φακῆ, βδελυρή, χώρει εἰς τὸν ἀγῶνα.
Καὶ τότ' ἐγὼ θάρσησα.

εἰσῆλθε δέ ποτε καὶ εἰς τὸ θέατρον, διδάσκων κωμῳδίαν, λίθων ἔχων πλῆρες τὸ ἱμάτιον, οὓς βάλλων εἰς τὴν ὀρχήστραν διηπορεῖν ἐποίησε τοὺς θεατάς. καὶ ὀλίγον διαλιπὼν εἶπε,

Tum AEmilianus, ni ostendis quod gestas: [a] At ille ægre tandem, Rosaceam, ait, hanc ego ollam voco. Sic autem præparatur, vt non solùm tanquam imposita capiti è rosis corona voluptatem capias, sed intra teipsum lautissimis [b] epulis totum corpusculum cibes, ac reficias: Fragrantissimis rosis in mortario tritis, addo gallinarum & porcorum elixa cerebra, diligenter commixta, & ad vnitatem redacta, ouorúmq; [c] vitellos: deinde oleum, garum, piper, vinum, omnia curiosè trita in ollam nouam effundens, subiecto igne blando [d] & continuo. Hæc locutus cùm ollā detexisset, tam suauis peruasit odor cōuiuium, vt eorum qui adfuerunt rectè ac verè dixerit quidam:

Hoc iactato[e] uersus Iouis solidum ac magnificum domicilium,
Odor tamen in cœlum ac terram quaquauersum spargitur:

tanta odoris suauitas à rosis exhalauit. Aduectæ deinde sunt assæ gallinæ, cum pisis & lenticula in eadem olla coctis, ac ceteris eiusmodi, [f] de quibus Phanias Eresi[9] in opere de plātis hæc scripsit: Leguminum quæ cultu mitescunt, & semine proueniunt, alia seruntur, ad elixaturam, vt faba, pisum: siquidem ex his fresis fit edulium: alia ad parandum ex eorum farina iusculum [g] pultaceum, vt aracus, & lens, è qua φακῆ fit, nimirum lenticula, pulmentaceus cibus: quædam ad animantium quadrupedum pabula, vt eruum, aratorum boum: vicia, ouium. Pisi leguminis meminit EVpolis in Aureo [h] genere. Heliodorus Periegetes [i], id est, totius orbis descriptor, libro primo De arce, cùm, inquit, ab obsessis pisa coqui animaduertissent, Pisanon id cibi genus antiqui nominarunt, qui verò sæculo nostro viuunt, Holopison [k]. Ista cùm adhuc, aliaque multa sermonibus agitarentur, ait Democritus, Si participes nos esse lenticulæ permittetis, ollæque ipsius, nemo, quod inquit Hegemon Thasius, saxis vos feriet. Tum Vlpianus: Quisnam est hic lapidum iactus? βαλλητὺς λιθίνη. In Eleusine quidem mea festū, inquit, omnium hominum conuentum celebrari noui, quem βαλλητὺν appellant, de quo nihil amplius dicere mihi aliter statutum, quàm si ex amicis singulis mercedem accepero. At ego, inquit Democritus, cùm, vt ait Timon in Prodeipno [l], tēpestatum vates argēto mercenarius [m] non sim, de Hegemone quod propositum est verba faciam. Chamæleon Ponticus [n] libro sexto de veteri comœdia, Hegemon, inquit, Thasius, qui Parodias [o] scripsit, & Lenticula cognominabatur, quodā ex suis Parodis hos versus condidit:

Hæc mihi studiosè tentanti adstitit Pallas Minerua:
Auream uirgam tenens: quæ me impulit his affata uerbis:
O quæ grauia perpessa es stolida lenticula, prodi ad certamen.
Tum ego bono animo & confidenti fui.

Idem in theatrum comœdiam acturus aliquando processit, veste saxis plena, quibus in Orchestram iactis, ac spectatoribus, cur id fieret, nesciis, & dubitantibus, intermisso sermone, paulo pòst ait:

Adsunt hem uobis saxa, feriat me, si quis uolet:
Æstate hyeme'que lenticula bona est.

Magna eius viri laus & gloria fuit ob suas parodias, recitandisq; huiusmodi versibus multum is celebris fuit. Callidus enim ac vaferrat histrio, ideóque Athenienses impensè delectauit, vt eo die effusissimè riserint, & quamuis de aduersis rebus in Sicilia calamitosè gestis in theatro nuntiatū fuisset, nullus abscessit, tametsi omnium propemodū cognati & affines occidissent. Fleuerunt igitur operto
B capite, non autem abierunt, ne spectatoribus, qui ex aliis confluxerant oppidis, sensum animi sui proderēt, & dolorem, quo ob infortunium suum angebantur, præ se ferrent. Perstiterunt ergo audituri, quamuis Hegemon, vt rem intellexit, tacere decreuisset. Quo verò tempore Atheniēses maris imperium adepti, forenses insularium actiones & lites in oppidum traduxerunt[a], accusatum Hegemona in ciuitatem ad iudicium postulauit quidam. Illò profectus Hegemon, coactis Bacchi arti-
C ficibus[b] cum ea turba processit, Alcibiadémque vt sibi auxiliaretur, rogauit. Hortatus ille, vt benè speraret, iussis omnibus sequi, Metroon [c] sese contulit, vbi causarum actiones scribebātur, madefactóque oris saliua digito Hegemonis caussam deleuit, indignante tum scriba, tum prætore, verùm ob Alcibiadis metum sese continentibus, & fuga dilapso eo qui dicam impegerat, vt periculo sese eximeret. Hæc nobis est, ô Vlpiane, βαλλητὺς, id est, lapidum coniectus: tu vero, cùm libitum erit, de
D eo qui fit apud Eleusinem, ages. Mihi quidē, ô probe Democrite, ollæ mentione facta, in memoriā reuocasti quod sæpius optaui scire, nempe quæ fuerit olla Telemachi, atq; adeò Telemachus ipse. Hæc fatus Vlpianus, salutato admodum comiter[d] AEmiliano, post hæc, inquit, ollam mihi commodato, in qua fabā cū aliis leguminibus coxisti[e]. Hæc per lusum cùm Vlpianus dixisset, accedentem Philippū Chærephili gnatum procul conspicatus, perquam obesum, collisis manibus, funes [f] mitti
E iussit. Telemachum certè natione gentéque Acharnensem fuisse, scribit idem poëta [g] in Baccho ad hunc modum:

A. Acharnicus uero Telemachus adhuc apud populum concionatur:
Is autem Syris nuper emptis similis est.
B. Quid ita? quidnā admisit ut id dicas? hoc enim scire cupio.
A. Mortiferam [h] ille pulchram manibus ollam gestat.

Idem in Satyris bicipitibus [i] ait:

F *Nihil apud nos habeo: Equidem pernoctaui miserè: primùm enim*
In duro strato dormio: deinde Thudippus leo perpetuo
Nos confixit[k]: postea inuasit fames.
Ad Dionem Diapyron [l] ego propero: sed nihil ille domi habuit:
Cùm autem ad optimum Acharnensem Telemachum procurrissem,
Ex aceruo fabarum quem offenderam, raptas & arrosas comedi:
Quod cōspicatus asinus Cephisodotus [m] ad ædium scalas pepedit [n]. Ex his manifestum, Tele-

[a] ...Prytaneo, vbi ... disceptabantur & agebā...
[b] ...histrionibus, hi...
[c] Cereris templum, subeuntibus in vrbem à ..., proximū ... Pausanias ...
[d] ... & am...
[e] Fefellit hoc & ... Expone ... quidem ... in qua fi... coquuntur varia legumi... pag 202. E... prouerb. ... Sus præ ob. ... ad motū ... homo ... tretur.
[f] ... Chamæleon ...

Λίθοι μὲν οἵδε. βαλλέτω δ' εἴ τις θέλει.
Φακῆ δ' ἐν θέρει καὶ ἐν χειμῶνι ἀγαθόν.

εὐδοκιμεῖ δ' ὁ ἀνὴρ οὗτος μάλιστα ἐν ταῖς παρῳδίαις, καὶ περιβόητος ἦν λέγων τὰ ἔπη πανούργως καὶ ὑποκριτικῶς, καὶ διὰ ταῦτα σφόδρα τοὺς Ἀθηναίους ἐκήλησεν, ὡς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πλεῖστα αὐτοὺς γελάσαι. καί τοι ἀγγελθέντων αὐτοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν γενομένων περὶ Σικελίαν ἀτυχημάτων, οὐδεὶς ἀπέστη, καί τοι σχεδὸν πᾶσι τῶν οἰκείων ἀπολωλότων. ἔκλαιον οὖν ἐγκαλυψάμενοι, οὐκ ἀνέστησαν δὲ, ἵνα μὴ γένωνται διαφανεῖς τοῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων πόλεων θεωροῦσιν ἀχθόμενοι τῇ συμφορᾷ· διέμειναν δ' ἀκροώμενοι. καί τοι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἡγήμονος, ὡς ἤκουσεν, σιωπᾶν διεγνωκότος. καθ' ὃν δὲ χρόνον θαλασσοκρατοῦντες Ἀθηναῖοι ἀνῆγον εἰς ἄστυ τὰς νησιωτικὰς δίκας, γραψάμενός τις καὶ τὸν Ἡγήμονα δίκην, ἤγαγεν εἰς 202
τὰς Ἀθήνας. ὁ δὲ παραγενόμενος καὶ συναγαγὼν τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας, προσῆλθεν μετ' αὐτῶν, Ἀλκιβιάδῃ βοηθεῖν ἀξιῶν. ὁ δὲ θαῤῥεῖν παρακελευσάμενος, εἰπών τε πᾶσιν ἕπεσθαι, ἧκεν εἰς τὸ Μητρῷον, ὅπου τῶν δικῶν ἦσαν αἱ γραφαί. καὶ βρέξας τὸν δάκτυλον ἐκ τοῦ στόματος, διήλειψε τὴν δίκην τοῦ Ἡγήμονος. ἀγανακτοῦντες δὲ ὅ,τε γραμματεὺς καὶ ὁ ἄρχων, τὰς ἡσυχίας ἦγον δι' Ἀλκιβιάδην, φυγόντος δι' εὐλάβειαν καὶ τοῦ τὴν δίκην γραψαμένου. αὕτη παρ' ἡμῶν Οὐλπιανὲ ἡ βαλλητύς. σὺ δ' ὅταν βουληθῇς, ἐρεῖς περὶ τῆς ἐν Ἐλευσῖνι. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς, ἀλλά με ἀνέμνησας καλὲ Δημόκριτε, μνησθεὶς χύτρας, ποθοῦντα μαθεῖν πολλάκις, τίς ἡ Τηλεμάχου καλουμένη χύτρα, καὶ τίς ὁ Τηλέμαχος. καὶ ὁ Δημόκριτος ἔφη, Τιμοκλῆς ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητὴς, (ἦν δὲ . . . . τραγῳδίας) ἐν μὲν δράματι Λήθῃ φησί,

Μετὰ τοῦτον αὖ καὶ Τηλέμαχος συνετύγχανε.
Καὶ τοῦτον ἀσπασάμενος ἡδέως πάνυ,
Ἔπειτα χρῆσον μοι σύ φησι τὰς χύτρας
Ἐν αἷς συνῆψας τοὺς κυάμους. καὶ ταῦτά τε
Εἴρηται καὶ παριόντα Φίλιππον πάνυ
Τὸν Χαιρεφίλου πόῤῥωθεν ἀπιδὼν τὸν παχὺν
Ἐπόππυσεν· εἶτ' ἐκέλευσε πέμπειν σαργάνας.

ὅτι δὲ καὶ τὸν δῆμον Ἀχαρνεὺς ὁ Τηλέμαχος, ὁ αὐτὸς ποιητὴς φησὶν ἐν Διονύσῳ οὕτως,

Ὁ δ' Ἀχαρνικὸς Τηλέμαχος ἔτι δημηγορεῖ.
Οὗτος δ' ἔοικε τοῖς νεωνήτοις Σύροις.
Πῶς ἢ τί πράττων; βούλομαι γὰρ εἰδέναι.
Θανατηγὸν καλὴν χύτραν φέρει.

ἐν δ' Ἰκαρίοις Σατύροις φησὶν, ὡς τ' ἔχειν οὐδὲν

Παρ' ἡμῖν, νυκτερεύσας δ' ἀθλίως πρῶτα μὲν σκληρῶς καθεύδω, εἶτα Θούδιππος ὁ λέων παντελῶς ἔπνιξεν ἡμᾶς, εἶθ' ὁ λιμὸς ἥπτετο

Ἐφέρετο πρὸς Δίωνα τὸν διάπυρον. ἀλλὰ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνος οὐθὲν εἶχε. πρὸς δὲ τὸν χρηστὸν δραμὼν Τηλέμαχον Ἀχαρνέα, σωρόν τε κυάμων καταλαβὼν ἁρπάσας τούτων ἀνέτραγον, ὁ δ' ὄνος ἡμᾶς ὡς ὁρᾷ ὁ Κηφισόδωρος, περὶ τὸ βῆμα ἐπέρδετο. ἐκ τούτων δῆλόν ἐστιν, ὅτι Τηλέ-

μαχος κυάμων χύτρας ἀεὶ σιτούμενος ἢ γε πυανέψιαν πορδὴν ἑορτήν. ἔτνους δὲ κυαμίνου μνημονεύει Ἡνίοχος ὁ κωμικὸς ἐν Τροχίλῳ, λέγων οὕτως,

Πρὸς ἐμαυτὸν ἐνθυμούμενος νὴ τοὺς θεοὺς
ὅσῳ διαφέρει σῦκα καρδάμων, σὺ δὲ
Οὐδὲ Παύσωνι φὴς τὸ δεῖνα προσλελαχέναι,
Καὶ πρᾶγμα ἠρώτα με δυσεξάπελον πάνυ.
Ἔχων δὲ πολλὰς φροντίδων δυσεξόδοις
Λέγ' αὐτό, καὶ γὰρ οὐκ ἀγέλοιον ἐς ἴσως
Ἔτνος κυάμινον· διότι τὴν μὲν γαστέρα
Φυσᾷ, τὸ δὲ πῦρ οὐ χαρίεν οἷς γινώσκεται
Τὸ πρᾶγμα τοῦ Παύσωνος. ὡς δ' ἀεί ποτε
Περὶ τοῖς κυάμοις ἔσθ' οὗτος ὁ σοφιστὴς τέλος.

Τοιούτων οὖν πολλάκις λεγομένων, ὕδωρ ἐφέρετο κατὰ χειρῶν· καὶ πάλιν ὁ Οὐλπιανὸς ἐζήτει, εἰ τὸ χέρνιβον εἴρηται, καθάπερ ἡμεῖς λέγομεν ἐν τῇ συνηθείᾳ. καί τις αὐτῷ ἀπήντησεν λέγων τὸ ἐν Ἰλιάδι.

Ἦρα καὶ ἀμφίπολον ταμίαν ὤτρυν' ὁ γεραιὸς,
Χερσὶν ὕδωρ ἐπιχεῦσαι ἀκήρατον, ἡ δὲ παρέστη
Χέρνιβον ἀμφίπολος πρόχοον θ' ἅμα χερσὶν ἔχουσα.

Ἀττικοὶ δὲ χερνίβιον λέγουσιν, ὡς Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Ἀλκιβιάδου, λέγων οὕτως, Τοῖς χρυσοῖς χερνιβίοις καὶ θυμιατηρίοις.

Χειρόνιπτρον δ' Εὔπολις ἐν Δήμοις.

κἄν τις τύχῃ πρῶτος δραμὼν
Εἴληφε χειρόνιπτρον· ἀνὴρ δ' ὅταν
Τὶς ἀγαθὸς ᾖ καὶ χρήσιμος πολίτης
Νικᾷ τε χρηστὸς ὤν, οὐκ ἔστι χειρόνιπτρον.

Ἐπίχαρμος δ' ἐν Θεάροις εἴρηκε χειρόνιβα, διὰ τούτων. κιθάρα, τρίποδες, ἅρματα, τράπεζαι χάλκειαι, χειρόνιβα, λοιβιλέβητες χάλκειοι. ἡ πλείων δὲ χρῆσις κατὰ χειρὸς ὕδωρ εἴωθε λέγειν, ὡς Εὔπολις ἐν Χρυσῷ γένει, καὶ Ἀμειψίας Σφενδόνῃ, Ἀλκαῖός τε ἐν ἱερῷ γάμῳ. πλεῖστον δ' ἐστὶ τοῦτο. Φιλύλλιος δὲ ἐν Αὔγῃ, κατὰ χειρῶν εἴρηκεν. οὕτως,

Καὶ δὴ δεδειπνήκασιν αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ φέρειν
Ὥρα 'στιν ἤδη τὰς τραπέζας εἶτα παρακορῆσαι.
Ἔπειτα κατὰ χειρῶν ἑκάστῃ, καὶ μύρον τι δοῦναι.

Μένανδρος Ὑδρίᾳ, Οἱ δὲ κατὰ χειρῶν λαβόντες περιμένουσι φίλτατοι. Ἀριστοφάνης δ' ὁ γραμματικὸς ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Καλλιμάχου πίνακας, χλευάζει τοὺς οὐκ εἰδότας τὴν διαφορὰν τοῦ, κατὰ χειρὸς, καὶ τοῦ ἀπονίψασθαι. παρὰ γὰρ τοῖς παλαιοῖς, τὸ μὲν πρὸ ἀρίστου καὶ δείπνου, λέγεσθαι κατὰ χειρός. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἀπονίψασθαι. ἔοικε δ' ὁ γραμματικὸς τοῦτο πεφυλαχέναι παρὰ τοῖς Ἀττι-

A machum fabæ semper olla vesci solitum, Pyanepsium [a] festum cum ventris crepitu celebrasse. Pultis fabaceæ meminit Heniochus comicus in Trochilo, his verbis:

A. Mecum per deos nunc ego reputo,
Quantum fici distent a nasturtio:
Tun' uero Pausonem hoc sorte adeptum esse inquis?
B. AEdepol quod ex me percũctaris ualde murbanum est,
Curis multis inuolutus cùm sim explicatu difficilibus.
B *A. Dicitur ille, nec fortassis indignum risu est,*
Puls fabacæa, quæ uentrem inflat.
At illis minime gratus ignis [b] est, qui nouerunt
Pausonis [c] consuetudinem: nam perpetuò
Circa fabas totus uersatur hic sophista [d].

Eiusmodi multa crebrò dicta cùm fuissent, aquam manibus attulerunt, ac tum Vlpianus rursum quæsiuit, an τὸ χερνίβον, id est, malluuium [e] quod de more nobis est iam vsitatum, dixerint olim veteres: cui statim obuius quidã ex
C Iliade hos versus recitauit:

senex tum promam famulam iussit
Manibus puram aquam affundere: illa verò adstitit
Malluuium guttúmque [f] simul tenens manibus.

τὸ χερνίβιον Attici dicunt, vt Lysias in oratione sua cõtra Alcibiadem, sic: Ad manus abluendas conquisitis malluuiis, & ad suffitus [g] vasculis. Idem est & χειρόνιπτρον.

D *Qui [h] uir probus est ac utilis*
ciuibus, eum quamuis optimum quilibet superat:
Præterea nec illi χειρόνιπτρον, id est, malluuium quidem est.

Epicharmus in Theoris [i] χειρόνιβα dixit, his verbis:

Cithara, tripodes, currus, æneæ mensæ, χειρόνιβα, id est, malluuia, λοιβιλέβητες ænei [k].

Frequentiori huius locutionis vsu, κατὰ χειρὸς dicere consueuerunt, vt EVpolis in Aureo sæculo [m], Ameipsias in Sphendone [n], Alceus in
E Sacris nuptiis: & vulgatissimus est hic loquendi modus. Philyllius tamẽ in Auge, [o] κατὰ χειρῶν, sic dixit:

Cœnauerunt iam mulieres: auferre
Mensas nunc tempus est, ac deinde conuerrere:
Post ad manus, κατὰ χειρῶν, singulis aquam dare, unguentúmque præbere [q].

Menander in Hydria [r]:

Illi uero nobis amicissimi, κατὰ χειρῶν λαβόντες,
(sumpta iam in manus aqua) expectant.

Aristophanes grammaticus libris quos e-
F didit in Callimachi tabulas, ridet eos qui nesciunt inter ἀπονίψασθαι, (abluere) & κατὰ χειρὸς (aquam ad manus dare) quænam sit differentia. Veteribus enim ante prandium & cœnam dictum fuisse κατὰ χειρὸς, (aquam ad manus:) cœnatis verò & pransis, ἀπονίψασθαι, (manus [f] abluere.) Hoc certè Aristophanes grammaticus videtur apud Atticos obseruasse. Home-

se. Homerus enim alicubi dixit,

Νιψαμένοις περὶ δὴ, (lotis manibus) rasam & læuigatam mensam distendit. alibi verò,

vbi aquam in manus effuderunt,

cibos famulæ in canistris asportabant.

& Sophron in Muliebribus:

Et tu infœlix Coa, quamuis iam ad manus aquam dederis, mensam tamen nobis redde.

Apud tragicos & comicos vocem χέρνιβα legimus cum acuto accētu in penultima, vt apud EVripidem in Hercule:

εἰς χέρνιβα (in malluuiū,) ut mergerēt Alcmenæ fœtū,

& apud EVpolidem in Capris:

Eius χέρνιβα compesces.

Est autem etiam χέρνιψ aqua, in qua titionem ex ara sumptum tingebant, & quam ad perficiendum sacrum adhibebant. Aqua illa conspersos purificabāt eos qui adessent. Hoc certè vocabulum cum accentu acuto in antepenultima est proferendum.[a] Nam talia ducta ex verbis ac composita nomina, desinentia in ψ, quæ fiunt ex præterito scripto cū duplici μμ, & penultimam consonantē præteriti seruant, in vltima syllaba graui accētu notantur, vt ἀλέλειμμαι, captus sum,) αἰγίλιψ[b]: ἀπ τέτειμμαι, (tritus sum,) οἰκότειψ[c]: κέκλεμμαι (furto sum ablatus,) βοίκλεψ[d] apud Sophoclem, nēpe Mercurius[e]: apud Archelaum Chersoniten ἐν τοῖς ἰδιοφυέσιν[f], κατώβλεψ[g]. In obliquis verò casibus hæc ipsa nomina in eadem syllaba retinēt accentus distensionem. Aristophanes in Heroïbus χερνίβιον dixit. Ad manus porrò abluendas hoc vasis genere vtebantur, & præterea Smegmate[h], detersionis caussa, vt ostendit Antiphanes in Coryco[i]:

A. Interea dum hæc auscultabo. iubeto aliquem
Manibus abluendis aquam afferre. B. Huc adeste: aquam det aliquis
Et smegma.

Mos quoque fuit manus odoramentis illinere, spretis Magdaliarum[k] honoribus, quas Lacedæmonij Cynadas appellabāt, vt autor est Polemō sua de nominibus obscuris epistola. Vnguentorum suauiter olentium, quibus manus oblinebant, Epigenes siue Antiphanes in Argenti obscuratione[l] sic meminit:

Tum circumambillabis, & honestè manus ablues,
terrámque sumes odoratam.

Philoxenus in opere quod Cœnam inscripsit, ait: Deinde pueri lauandis manibus aquā dederunt, smegmati ex admixta iride confecto eius tepidæ tantum affundentes quantum opus erat: mantilia[m] præbuerunt splendida, è sindone[n] texta, & vnguenta Ambrosiam spirantia, & coronas è floribus consertas. Dromon in Psaltria[o]:

Vt uero pransi sumus, confestim mensæ undique sublatæ sunt:
Lauandis aquam manibus quidam affundebat:
Lauimus, acceptis coronis sparsilibus caput ornauimus.

τὸ ἀπόνιπτρον veteres appellarunt manuum loturam. Aristophanes:

Veluti loturam (ἀπόνιπτρον) uesperi effundebant.

Fortassis etiam peluim sic appellarunt, quemadmodum & χειρόνιπτρον, (malluuium.) Athenienses propriè quidem ἀπόνιμμα vocant, lotionem cadaueris quæ adhibetur in honorem defunctorum, aut lustrationem sceleratorum hominum, piaculóque obstrictorum, vt Clei-

καὶ ἐπεί τι Ὅμηρός πη μὲν φησὶ νιψάμενοι,

Παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν. πῆ δὲ,
Τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
Σῖτον δὲ δμωαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν.

καὶ Σώφρων ἐν Γυναικείοις, Τάλαινα Καικόα καὶ χέρας δοῦσα ἀπόδος ποθ' ἡμῖν τὴν τράπεζαν. παρὰ μὲν τοι τοῖς τραγικοῖς καὶ τοῖς κωμικοῖς παροξυτόνως ἀνέγνωσται χέρνιβα, παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Ἡρακλεῖ,

Εἰς χέρνιβ' ὡς βάψειεν Ἀλκμήνης γόνος.

ἀλλὰ καὶ παρ' Εὐπόλιδι ἐν Αἰξίν. αὐτὴν τὴν χέρνιβα παύσας. ἔστι δὲ ὕδωρ εἰς ὃ ἀπέβαπτον δαλὸν ἐκ τοῦ βωμοῦ λαμβάνοντες ἐφ' οὗ τὴν θυσίαν ἐπετέλουν. καὶ τούτῳ περιραίνοντες τοὺς παρόντας ἥγνιζον. χρὴ μὲν τοι προπαροξυτόνως προφέρεσθαι. τὰ γὰρ τοιάδε ῥηματικὰ σύνθετα, εἰς ψ λήγοντα γεγονότα παρὰ τὸν παρακείμενον διὰ δύο μμ λεγόμενον, τὴν παραλήγουσαν τοῦ παρακειμένου φυλάσσοντα ἔχει βαρεῖαν, λέλειμμαι αἰγίλιψ, τέτειμμαι οἰκότειψ, κέκλεμμαι βοίκλεψ, παρὰ Σοφοκλεῖ. Ἑρμῆς κατώβλεψ, παρὰ Ἀρχελάῳ τῷ Χερρονησίτῃ ἐν τοῖς Ἰδιοφυέσιν. ἐν δὲ ταῖς πλαγίαις τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς φυλάττει τὴν τάσιν. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Ἥρωσι χερνίβιον εἴρηκεν. ἐχρῶντο δὲ εἰς τὰς χεῖρας ἀποπλύνοντες αὐτὰς, καὶ σμήγματι ἀπορύψεως χάριν, ὡς παρίστησιν Ἀντιφάνης ἐν Κωρύκῳ,

Ἐν ὅσῳ δ' ἀκροῶμαί σου, κέλευσόν τινα
Φέρειν ἀπονίψασθαι. δότω τις δεῦρ' ὕδωρ
Καὶ σμῆγμα.

ὅτι δὲ καὶ εὐώδεσι τὰς χεῖρας κατεχρίοντο, τὰς ἀπὸ μαγδαλιᾶς τιμὰς ἀτιμάσαντες, ἃς Λακεδαιμόνιοι ἐκάλουν κυνάδας, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῇ περὶ ὀνομάτων ἀδόξων ἐπιστολῇ. περὶ δὲ τοῦ εὐώδεσι χρίεσθαι τὰς χεῖρας, Ἐπιγένης ἢ Ἀντιφάνης φησὶν ἐν Ἀργυρίου ἀφανισμῷ οὕτως, 203

Καὶ τὸ περιπατήσας κἀπονίψει κατὰ τρόπον
Τὰς χεῖρας, εὐώδη λαβὼν τὴν γῆν.

καὶ Φιλόξενος δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Δείπνῳ φησίν. ἔπειτα δὲ παῖδες νίπτρ' ἔδοσαν κατὰ χειρῶν σμήγμασιν ἰρινομίκτοις χλιαρόθαλπές ὕδωρ ἐπεγχέοντες τόσον, ὅσον ἔχρῃζεν. ἐκλείμματά τε λαμπρὰ σινδονυφῆ δίδοσαν χρίματ' ἀμβροσιόδμα, καὶ στεφάνοις ἰοθαλέας. Δρόμων δ' ἐν Ψαλτρίᾳ,

Ἐπεὶ δὲ τάχιστον τὸ ἠρίστημεν ἡμεῖς
Περιεῖλε τὰς τραπέζας, νίμματ' ἐπέχει τις
Ἀπενιζόμεσθα τοὺς στεφάνους. πάλιν δὲ ἀπορίνοις
Λαβόντες ἐστεφανούμεθα. Ἐκάλουν δ' ἀπόνιπτρον τὸ ἀπόνιμμα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. Ἀριστοφάνης,

Ὥσπερ ἀπόνιπτρον ἐκχέοντες ἑσπέρας.

Ἴσως δὲ καὶ τὴν λεκάνην οὕτως ἔλεγον, ἐν ᾧ τρόπῳ καὶ χειρόνιπτρον. ἰδίως δὲ καλεῖται παρὰ Ἀθηναίοις ἀπόνιμμα, ἐπὶ τῶν εἰς τιμὴν τοῖς νεκροῖς γινομένων, καὶ ἐπὶ τῶν τοὺς ἐναγεῖς καθαιρόντων. ὡς καὶ Κλει-

δημος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἐξηγητικῷ. προ- A θεὶς γὰρ περὶ ἐναγισμῶν, γράφει τάδε·

Ὀρύξαι βόθυνον πρὸς ἑσπέραν τοῦ σήματος.

Ἔπειτα παρὰ τὸν βόθυνον πρὸς ἑσπέραν βλέπων. Ὕδωρ κατάχεε, λέγων τάδε, Ὑμῖν ἀπόνιμμ' οἷς χρὴ καὶ οἷς θέμις, Ἔπειτ' αὖθις μύρον κατάχεε. παρέθετο ταῦτα καὶ Δωρόθεος φάσκων, καὶ ἐν τοῖς τῶν Εὐπατριδῶν πατρίοις τάδε γεγράφθαι περὶ τῆς τῶν ἱκετῶν καθάρσεως· ἔπειτα ἀπονιψάμενος αὐτὸς, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ σπλαγ- B χνεύοντες, ὕδωρ λαβὼν κάθαιρε, ἀπόνιζε τὸ αἷμα τοῦ καθαιρομένου. καὶ μετὰ τὸ ἀπόνιμμα ἀνακινήσας εἰς ταὐτὸ, ἔγχεε. χειρόμακτρον δὲ καλεῖται, ᾧ τὰς χεῖρας ἀπεμάττοντο ὠμολίνῳ, ὅπερ ἐν τοῖς προκειμένοις Φιλόξενος ὁ Κυθήριος ὠνόμασεν ἔκλειμμα. Ἀριστοφάνης Ταγηνισταῖς, φέρε παῖ ταχέως κατὰ χειρὸς ὕδωρ, παράπεμπε τὸ χειρόμακτρον. σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ μετὰ τὸ δειπνῆσαι κατὰ χειρὸς ἔλεγον, οὐχ ὡς Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικός φησιν, ὅτι πρὶν φαγεῖν οἱ Ἀττικοὶ κατὰ C χειρὸς ἔλεγον, μετὰ δὲ τὸ δειπνῆσαι τὸ νίψασθαι. Σοφοκλῆς Οἰνομάῳ,

Σκυθιστὶ χειρόμακτρον ἐκκεκαρμένος.

καὶ Ἡρόδοτος ἐν δευτέρᾳ. Ξενοφῶν δὲ ἐν πρώτῳ Παιδείας γράφει. ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρεις τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα. ὡς πάνυ ἀχθόμενος, ὅτι κατάπλεά σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο. Πολέμων δὲ ἐν ἕκτῳ τῶν πρὸς Ἀντίγονον καὶ Ἀδαῖον, περὶ τῆς διαφορᾶς λέγει τοῦ κατὰ χειρὸς πρὸς τὸ νίψασθαι. Δημόνικος δὲ ἐν τῷ D Ἀχελωνίῳ τὸ πρὸ τοῦ δείπνου κατὰ χειρός φησὶ διὰ τούτων, ἐσπούδακε δὲ ἕκαστος ὡς ἂν ἐσθίων ἅμα τ' ὀξύπεινον ἄνδρα καὶ Βοιώτιον. τὸ γοῦν κατὰ χειρὸς περιγράφει πως, ὅτι μετὰ δεῖπνον αὐτῷ τοῦτο γίνεται λαβεῖν. Ὠμολίνου δὲ μέμνηται Κρατῖνος ἐν Ἀρχιλόχοις,

Ὠμολίνοις κόμη βρύουσ' αἰκίας πλέως.

Σαπφὼ δὲ ὅταν λέγῃ ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν μελῶν πρὸς τὴν Ἀφροδίτην, χειρόμακτρα δὲ καγγόνων πορφυρᾶ, καὶ ταῦτα μὲν ἀτιμάσεις ἔπεμψα † πυ- E Φωκείας δῶρα τίμια. καγγόνων κόσμον λέγει κεφαλῆς τὰ χειρόμακτρα. ὡς καὶ Ἑκαταῖος δηλοῖ, ἢ ὁ γεγραφὼς τὰς περιηγήσεις ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπιγραφομένῃ. γυναῖκες δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχουσι χειρόμακτρα. Ἡρόδοτος δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ φησὶν, μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω, εἰς ὃν οἱ Ἕλληνες ἅδην νομίζουσι. κἀκεῖ δὲ συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν νικᾶν αὐτὴν, τὰ δὲ ἑσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς, καί μιν πάλιν ἀφικέσθαι παρ' αὐτῆς, δῶρον ἔχοντα F χειρόμακτρον χρύσεον. τὸν δὲ τῷ χερνίβῳ ῥάναντα παῖδα, διδόντα κατὰ χειρὸς Ἡρακλεῖ ὕδωρ, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Ἡρακλῆς κονδύλῳ, Ἑλλάνικος μὲν ἐν ταῖς ἱστορίαις Ἀρχίαν φησὶ καλεῖσθαι, δι' ὃν καὶ ἐξεχώρησε Καλυδῶνος. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς Φορωνίδος Χερίαν αὐτὸν ὀνομάζει. Ἡρόδωρος δὲ ἐν ἑπτακαιδεκάτῃ τοῦ καθ' Ἡρακλέα λόγου Εὔνομον. καὶ Κύα

damus in libro quem inscripsit Exegeticon.[a] A
Nam de expiatione[b] præfatus, hæc subdit,

Sub uesperam sepulchri fossam excaua,
Deinde conuersis in eam fossam oculis, sub uesperam
Aquam effunde, ac post, hæc eloquere:
Vobis lustrationem hanc offero, quibus oportet, & quibus fas est:
Vnguento dehinc fossam asperge.

Dorotheus eadem tradit, quo loco scribit in Patriis nepotum ex filia legibus, statutũ hoc esse de supplicũ expiatione: Cùm laueris ma- B nus, & qui visceratiònis participes sunt, eius qui expiatur sanguinẽ[c] aqua sumpta purifica, & ablue, ac post eam ablutionem agitatũ & in vnũ coactũ affunde. Cheiromactrõ (mãtile) porrò vocant pannũ lineũ, humeris iniectũ[d], quo manus exterguntur. In iis quæ suprà recitauimus Philoxenus Cytherius eum appellat ἔκλειμμα. Aristophanes in Tagenestis[e].

Ocyus puer ad manus fer aquã mantileq; mitte.

Est & notandum[f], post cœnam etiam veteres dixisse, κατὰ χειρὸς, (aquam ad manus,) non, vt A- C ristophanes grammaticus censet, Atticos ante cibum tãtùm, à cibo verò[g], νίψασθαι, (manus abluere.) Sophocles in OEnomao, Scytharum modo mantile appensum[h] habens. Sic & Herodotus in secundo. Xenophon libro primo institutionis Cyri, ait: Vt horum quidquam attigisti, extemplo mantilí abstergis digitos, velut ægrè feras tibi manum esse his plenam. Polemon libro sexto operis sui ad Antigonũ, & Adæum, differentiam exponit quæ est inter κατὰ χειρὸς, & νίψασθαι. Demonicus in Achelonio[i], τὸ κατὰ χειρὸς, cùm manus ante cœnam D lauantur dici ait, sic: Festinat quisque aquam in manus capere, cibum sumpturus cum homine valde famelico & Bœotio[k]. His scilicet verbis tanquàm designat ante cœnam κατὰ χειρὸς dici, cùm cœnato liceat etiam manus abluere. ὠμολίνου, id est, panni linei, meminit Cratinus in Archilochis:

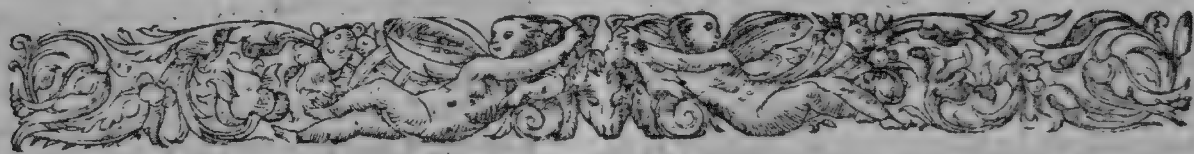
capillus lineis ornatis est pãnis, dedecoris autem ille & infamiæ plenus.

Sappho libro quinto carminum, cùm Veneri dixit, *χειρόμακτρα temporum purpurea, an tu* E *contemnes, quæ ex Phocide, munus elegans, miserunt?*

temporum ornatũ, capitis χειρόμακτρον, id est, velum, appellat, vt explanat EVctæus, seu qui orbis peregrinationem[l] edidit, libro quem Asiam inscripsit: Mulieres autẽ in capite χειρόμακτρα, inquit, gestant. Herodotus libro secũdo: Post hæc fama fuit regẽ[m] illum viuum sub terras in eum locum descendisse, quem inferorum[n] & maniũ sedem Græci esse credũt, ac ibi cum Cerere tesseris lusisse, & nũc deam vicisse, nunc ab ea fuisse superatũ: denuo reuersum ad superos, donatũ aureo Cheiromactro. F Hellanicus in historiis puerum quem Hercules talitro[o] interfecit, propterea quod cùm aquam manibus daret ex aquali in malluuiũ, eum madefecisset, Archiam vocatum fuisse scribit, eáque de causa heroẽ in abiisse[p] ex Calydone. Idem libro secũdo Phoronidis Cheriam ipsum nominat: Herodorus autem libro decimoseptimo De gestis Herculis, Eunomon. Ab Hercule quoque inuito Cy-

thium Poletis filiũ, Antimachi fratrẽ, cùm poculum ministraret interemptum fuisse, Nicander autor est libro secundo rerum OEtaicarum: [a] ideóq; ab Hercule intactum nemus relictum ad vmbrosam montis partem, quod etiamnum pocillatoris vocant. Nos autem hic finem orationis institutæ facientes, sequentis initium petemus ab Herculis voracitate.

A θον δὲ τὸν Πόλητος μὲν ὑὸν, ἀδελφὸν δὲ Ἀντιμάχου ἀπέκτεινεν ἄκων Ἡρακλῆς, οἰνοχοοῦντα αὐτῷ, ὡς Νίκανδρος ἱστορεῖ ἐν δευτέρῳ Οἰταϊκῶν, ὧ καὶ ἀνεῖσθαί φησι τέμενος ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἐν Προχίῳ, ὃ μέχρι νῦν προσαγορεύεσθαι Οἰνοχόου. ἡμεῖς δ' ἐνταῦθα καταπαύσαντες τὸν λόγον, ἀρχὴν ποιησόμεθα τὴν ἑξῆς ἀπὸ τῆς τοῦ Ἡρακλέους ἀδδηφαγίας.

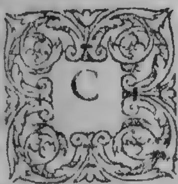

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ

βιβλίον δέκατον.

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM

liber decimus.

CAETERVM, *quoniam uelut in splẽdida cœna uarias epulas oportet præbere conuiuis:*
Sic poëtam qui sapit, uaria spectatoribus: non sane ut sumptum hoc bibat aliquis, illud edat,
Sed musicus ut apparatus [a] *sit,*

inquit, ô amice Timocrates, Astydamas tragicus in Hercule Satyrico, agedum nunc persequamur ea quæ cum superioribus coniuncta sunt: & voracem [b] Herculẽ fuisse demonstremus. Hoc scriptores poëtæque ferè omnes testantur: Epicharmus in Busiride ad hunc modum:

Primũ quidem, eũ comedentem si uideas, perieris:
Fremunt intus fauces: strepunt buccæ:
Molares dentes sonant: caninus stridet:
Sibilat naribus: aurem utramque mouet.

Ion in Omphale, cùm eius voracitatem declarasset, subiungit:

Boni ominis gratia, & prunas & carnes artuum deglutijt,

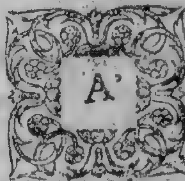
quod ex Pindaro mutuatus est, hæc scribẽte:

Boum ignem efflantium [c] *corpora prunis ardentibus miscærunt:*

tum ego,

Carnium [d], *inquam, uocem, & ossium grauia suspiria cum contuitus, discernere potuisses.*
Multum profectò in occasione tempus [e] *est.*

Tantam igitur herois voracitatem fuisse ratis [f], Larum [g] auem, quam βουφάγον, id est, edacem appellant, ei tribuerunt. Inducitur & Hercules de voracitate cum Lepreo certans, qui eum prouocauerat, in qua contentione Hercules victor euasit. Zeno-

A ΑΛΛ' ὥσπερ δείπνου γλαφυροῦ ποικίλην εὐωχίαν τὸν ποιητὴν δεῖ παρέχειν τοῖς θεαταῖς τὸ σοφὸν, ἵνα πίῃ τις τοῦτο λαβὼν καὶ φαγὼν, ὥσπερ πιὼν χαίρει καὶ σκευασία μὴ μία εἴη τῆς μουσικῆς, Ἀστυδάμας ὁ τραγικὸς ἐν Ἡρακλεῖ Σατυρικῷ, ἑταῖρέ φησι Τιμόκρατες, φέρε, εἴπωμεν ἐνταῦθα τοῖς προειρημένοις τὰ ἀκόλουθα, ὅτι ἦν καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀδδηφάγος. ἀποφαίνονται δὲ τοῦτο σχεδὸν πάντες ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς. Ἐπίχαρμος μὲν ἐν Βουσίριδι λέγων,

B Πρᾶτον μὲν αἴκ' ἔσθοντ' ἴδῃς νιν, ἀποθάνοις,
Βρέμει μὲν ὁ φάρυγξ ἔνδοθ', ἀραβεῖ δ' ἁ γνάθος,
Ψοφεῖ δ' ὁ γόμφιος, τέτριγ' ὁ κυνόδων,
Σίζει δὲ ταῖς ῥίνεσσι, κινεῖ δ' οὔατα, τῶν τετραπόδων οὐδὲν ἧττον.

Ἴων δ' ἐν Ὀμφάλῃ ἐμφανίσας αὐτοῦ τὴν ἀδδηφαγίαν, ἐπιφέρει. ὑπὸ δὲ τῆς εὐφημίας κατέπινε, καὶ τὰ κᾶλα καὶ τοὺς ἄνθρακας. 204
C παρὰ Πινδάρου δὲ τοῦτ' εἴληφεν εἰπόντος διὰ βοῶν θερμὰ εἰς ἀνθρακιὰν στέψαν, πυρπνόων τε σώματα. καὶ τότ' ἐγὼ σαρκῶν τ' ἐνοπὰν, ἠδ' ὀστέων στεναγμὸν βαρὺν ἦν ἰδόντα διακρῖναι, πολλὸς ἐν καιρῷ χρόνος. τοιοῦτον οὖν αὐτὸν ὑποστησάμενοι τῇ ἀδδηφαγίᾳ, καὶ τῶν ὀρνέων ἀποδεδώκασιν αὐτῷ τὸν λάρον τὸν προσαγορευόμενον βουφάγον. εἰσάγεται δὲ ὁ Ἡρακλῆς καὶ Λεπρεῖ περὶ πολυφαγίας ἐρίζων ἐκείνου προκαλεσαμένου, καὶ νενίκηκε. Ζηνό-

A δημος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἐξηγητικῷ. προθεὶς γὰρ περὶ ἐναγισμῶν, γράφει τάδε·

Ὀρύξαι βόθυνον πρὸς ἑσπέραν τοῦ σήματος.

Ἔπειτα παρὰ τὸν βόθυνον πρὸς ἑσπέραν βλέπων. Ὕδωρ κατάχεε, λέγων τάδε, Ὑμῖν ἀπόνιμμ' οἷς χρὴ καὶ οἷς θέμις. Ἔπειτ' αὖθις μύρον κατάχεε. παρέθετο ταῦτα καὶ Δωρόθεος φάσκων, καὶ ἐν τοῖς τῶν θυγατριδῶν πατρίοις τάδε γεγράφθαι περὶ τῆς τῶν ἱκετῶν καθάρσεως· ἔπει-
B τα ἀπονιψάμενος αὐτὸς, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ σπλαγχνεύοντες, ὕδωρ λαβὼν κάθαιρε, ἀπόνιζε τὸ αἷμα τοῦ καθαιρομένου. καὶ μετὰ τὸ ἀπόνιμμα ἀνακινήσας εἰς ταυτὸ, ἔγχεε. χειρόμακτρον δὲ καλεῖται, ᾧ τὰς χεῖρας ἀπεμάττοντο ὠμολίνῳ, ὅπερ ἐν τοῖς προκειμένοις Φιλόξενος ὁ Κυθήριος ὠνόμασεν ἔκλειμμα. Ἀριστοφάνης Ταγηνισταῖς, Φέρε παῖ ταχέως κατὰ χειρὸς ὕδωρ, παράπεμπε τὸ χειρόμακτρον. σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ μετὰ τὸ δειπνῆσαι κατὰ χειρὸς ἔλεγον, οὐχ ὡς Ἀριστοφάνης ὁ γραμ-
C ματικός φησιν, ὅτι πρὶν φαγεῖν οἱ Ἀττικοὶ κατὰ χειρὸς ἔλεγον, μετὰ δὲ τὸ δειπνῆσαι τὸ νίψασθαι. Σοφοκλῆς Οἰνομάῳ,

Σκυθιστὶ χειρόμακτρον ἐκκεκαρμένος.

καὶ Ἡρόδοτος ἐν δευτέρᾳ. Ξενοφῶν δ' ἐν πρώτῳ Παιδείας γράφει. ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρεις τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος, ὅτι κατάπλεά σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο. Πολέμων δ' ἐν ἕκτῳ τῶν πρὸς Ἀντίγονον καὶ Ἀδαῖον, περὶ τῆς διαφορᾶς λέγει τοῦ
D κατὰ χειρὸς πρὸς τὸ νίψασθαι. Δημόνικος δ' ἐν τῷ Ἀχελωνίῳ τὸ πρὸ τοῦ δείπνου κατὰ χειρός φησι διὰ τούτων, ἐσπουδάκει δ' ἕκαστος ὡς ἂν ἐσθίων ἅμα τ' ὀξύπεινον ἄνδρα καὶ Βοιώτιον. τὸ γοῦν κατὰ χειρὸς περιγράφει πως, ὅτι μετὰ δεῖπνον αὐτῷ τοῦτο γίνεται λαβεῖν. Ὠμολίνου δὲ μέμνηται Κρατῖνος ἐν Ἀρχιλόχοις,

Ὠμολίνοις κόμη βρύουσ' ἀτιμίας πλέως.

Σαπφὼ δ' ὅταν λέγῃ ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν μελῶν πρὸς τὴν Ἀφροδίτην, χειρόμακτρα δὲ καγγόνων
E πορφυρᾶ, καὶ ταῦτα μὲν ἀτιμάσεις ἔπεμψ' † πυφωκείας δῶρα τίμια. καγγόνων κόσμον λέγει κεφαλῆς τὰ χειρόμακτρα. ὡς καὶ Ἑκαταῖος δηλοῖ, ἢ ὁ γεγραφὼς τὰς περιηγήσεις ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπιγραφομένῃ. γυναῖκες δ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχουσι χειρόμακτρα. Ἡρόδοτος δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ φησὶν, μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω, εἰς ὃν οἱ Ἕλληνες ᾅδην νομίζουσι. κἀκεῖ δὲ συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν νικᾶν αὐτὴν, τὰ δὲ ἡσσᾶσθαι ὑπ' αὐτῆς, καί-
F μιν πάλιν ἀφικέσθαι παρ' αὐτῆς, δῶρον ἔχοντα χειρόμακτρον χρύσεον. τὸν δὲ τῷ χερνίβῳ ῥάναντα παῖδα, διδόντα κατὰ χειρὸς Ἡρακλεῖ ὕδωρ, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Ἡρακλῆς κονδύλῳ, Ἑλλάνικος μὲν ἐν ταῖς ἱστορίαις Ἀρχίαν φησὶ καλεῖσθαι, δι' ὃν καὶ ἐξεχώρησε Καλυδῶνος. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς Φορωνίδος Χερίαν αὐτὸν ὀνομάζει. Ἡρόδωρος δ' ἐν ἑπτακαιδεκάτῃ τοῦ καθ' Ἡρακλέα λόγου Εὔνομον. καὶ Κύα

A damus in libro quem inscripsit Exegeticon.[a] Nam de expiatione[b] præfatus, hæc subdit,

Sub uesperam sepulchri fossam excaua,
Deinde conuersis in eam fossam oculis, sub uesperam
Aquam effunde, ac post, hæc eloquere:
Vobis lustrationem hanc offero, quibus oportet, & quibus fas est:
Vnguento dehinc fossam asperge.

Dorotheus eadem tradit, quo loco scribit in Patriis nepotum ex filia legibus, statutū hoc esse de supplicū expiatione: Cùm laueris ma-
B nus, & qui uisceratiōnis participes sunt, eius qui expiatur sanguinē[c] aqua sumpta purifica, & ablue, ac post eam ablutionem agitatū & in vnū coactū affunde. Cheiromactrō (mātile) porrò vocant pannū lineū, humeris iniectū[d], quo manus exterguntur. In iis quæ suprà recitauimus Philoxenus Cytherius eum appellat ἔκλειμμα. Aristophanes in Tagenistis[e].

Ocyus puer ad manus fer aquā mantileq; mitte.

Est & notandum[f], post cœnam etiam veteres dixisse, κατὰ χειρὸς, (aquam ad manus,) non, vt A-
C ristophanes grammaticus censet, Atticos ante cibum tātùm, à cibo verò[g], νίψασθαι, (manus abluere.) Sophocles in Œnomao, Scytharum modo mantile appensum[h] habens. Sic & Herodotus in secundo. Xenophon libro primo institutionis Cyri, ait: Vt horum quidquam attigisti, extemplo mantili abstergis digitos, velut ægrè feras tibi manum esse his plenam. Polemon libro sexto operis sui ad Antigonū, & Adæum, differentiam exponit quæ est inter κατὰ χειρὸς, & νίψασθαι. Demonicus in Ache-
D lonio[i], τὸ κατὰ χειρὸς, cùm manus ante cœnam lauantur dici ait, sic: Festinat quisque aquam in manus capere, cibum sumpturus cum homine valde famelico & Bœotio[k]. His scilicet verbis tanquam designat ante cœnam κατὰ χειρὸς dici, cùm cœnato liceat etiam manus abluere. ὠμολίνου, id est, panni linei, meminit Cratinus in Archilochis:

Capillus lineis ornatus est pānis, dedecoris autem ille & infamiæ plenus.

Sappho libro quinto carminum, cùm Veneri dixit, *χειρόμακτρα temporum purpurea, an tu*
E *contemnes, quæ ex Phocide, munus elegans, miserunt?*

temporum ornatū, capitis χειρόμακτρον, id est, velum, appellat, vt explanat Ecatæus, seu qui orbis peregrinationem[l] edidit, libro quem Asiam inscripsit: Mulieres autē in capite χειρόμακτρα, inquit, gestant. Herodotus libro secūdo: Post hæc fama fuit regē[m] illum viuum sub terras in eum locum descendisse, quem inferorum[n] & maniū sedem Græci esse credūt, ac ibi cum Cerere tesseris lusisse, & nūc deam vicisse, nunc ab ea fuisse superatū: denuo reuer-
F sum ad superos, donatū aureo Cheiromactro. Hellanicus in historiis puerum quem Hercules talitro[o] interfecit, propterea quod cùm aquam manibus daret ex aquali in malluuiū, eum madefecisset, Archiam vocatum fuisse scribit, eáque de causa heroēm abiisse[p] ex Calydone. Idem libro secūdo Phoronidis Cheriam ipsum nominat: Herodorus autem libro decimoseptimo De gestis Herculis, Eunomon. Ab Hercule quoque inuito Cya-

thium Poletis filiũ, Antimachi fratrẽ, cùm poculum ministraret interemptum fuisse, Nicãder autor est libro secundo rerum OEtaïcarum: [a] ideóq; ab Hercule intactum nemus relictum ad vmbrosam montis partem, quod etiamnum pocillatoris vocant. Nos autem hîc finem orationis institutæ facientes, sequentis initium petemus ab Herculis voracitate.

θον ἢ τὸν Πόλητος μὲν ὑὸν, ἀδελφὸν ἢ Ἀντιμάχου ἀπέκτεινεν ἄκων Ἡρακλῆς, οἰνοχοοῦντα αὐτῷ, ὡς Νίκανδρος ἱστορεῖ ἐν δευτέρῳ Οἰταϊκῶν, ᾧ καὶ ἀνεῖσθαί φησι τέμενος ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἐν Περαχίῳ, ὃ μέχρι νῦν προσαγορεύεσθαι Οἰνοχόου. ἡμεῖς δ' ἐνταῦθα καταπαύσαντες τὸν λόγον, ἀρχὴν ποιησόμεθα τὴν ἑξῆς ἀπὸ τῆς τοῦ Ἡρακλέους ἀδδηφαγίας.

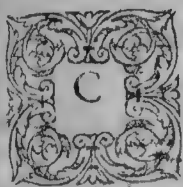

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ

βιβλίον δέκατον.

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM

liber decimus.

AETERVM, quoniam uelut in splẽdida cœna uarias epulas oportet præbere conuiuis:

Sic poëtam qui sapit, uaria spectatoribus: non sane ut sumptum hoc bibat aliquis, illud edat,

Sed musicus ut apparatus [a] *sit,*

inquit, ô amice Timocrates, Astydamas tragicus in Hercule Satyrico, agedum nunc persequamur ea quæ cum superioribus coniuncta sunt: & voracem [b] Herculẽ fuisse demonstremus. Hoc scriptores poëtæque ferè omnes testantur: Epicharmus in Busiride ad hunc modum:

Primũ quidem, eũ comedentem si uideas, perieris:
Fremunt intus fauces: strepunt buccæ:
Molares dentes sonant: caninus stridet:
Sibilat naribus: aurem utramque mouet.

Ion in Omphale, cùm eius voracitatem declarasset, subiungit:

Boni ominis gratia, & prunas & carnes artuum deglutijt,

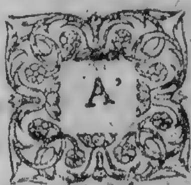
quod ex Pindaro mutuatus est, hæc scribẽte:

Boum ignem efflantium [c] *corpora prunis ardentibus miscuerunt:*

tum ego,

Carnium [d], inquam, *uocem, & ossium grauia suspiria eum contuitus, discernere potuisses.*
Multum profecto in occasione tempus [e] *est.*

Tantam igitur herois voracitatem fuisse rati [f], Larum [g] auem, quam βουφάγον, id est, edacem appellant, ei tribuerunt. Inducitur & Hercules de voracitate cum Lepreo certans, qui eum prouocauerat, in qua contentione Hercules victor euasit. Zeno-

ΑΛΛ' ὥσπερ δείπνου γλαφυροῦ ποικίλην εὐωχίαν τὸν ποιητὴν δεῖ παρέχειν τοῖς θεαταῖς τὸν σοφὸν, ἵνα πίῃ τις τοῦτο λαβὼν καὶ φαγὼν, ὥσπερ πιὼν χαίρει καὶ σκευασία μὴ μία εἴη τῆς μουσικῆς, Ἀστυδάμας ὁ τραγικὸς ἐν Ἡρακλεῖ Σατυρικῷ, ἑταῖρέ φησι Τιμόκρατες, φέρε, εἴπωμεν ἐνταῦθα τοῖς προειρημένοις τὰ ἀκόλουθα, ὅτι ἦν καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀδδηφάγος. ἀποφαίνονται ἢ τοῦτο σχεδὸν πάντες ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς. Ἐπίχαρμος μὲν ἐν Βουσίριδι λέγων,

Πρᾶτον μὲν αἴκ' ἔσθοντ' ἴδῃς νιν, ἀποθάνοις,
Βρέμει μὲν ὁ φάρυγξ ἔνδοθ', ἀραβεῖ δ' ἁ γνάθος,
Ψοφεῖ δ' ὁ γόμφιος, τέτριγ' ὁ κυνόδων,
Σίζει ἢ ταῖς ῥίνεσσι, κινεῖ δ' οὔατα, τὴν πραπόδων οὐδὲν ἧττον.

Ἴων δ' ἐν Ὀμφάλῃ ἐμφανίσας αὐτοῦ τὴν ἀδδηφαγίαν, ἐπιφέρει. ὑπὸ ἢ τῆς εὐφημίας κα- 204
τέπινε, καὶ τὰ κῶλα καὶ τοὺς ἄνθρακας. παρὰ Πινδάρου ἢ τοῦτ' εἴληφεν εἰπόντος διὰ βοῶν θερμὰ εἰς ἀνθρακιὰν στέψαν, πυριπνόων τε σώματα. καὶ τότ' ἐγὼ σαρκῶν τ' ἐνοπὰν, ἠδ' ὀστέων στεναγμὸν βαρὺν ἦν ἰδόντα διακρῖναι, πολλὸς ἐν καιρῷ χρόνος. τοιοῦτον οὖν αὐτὸν ὑποστησάμενοι τῇ ἀδδηφαγίᾳ, καὶ τῶν ὀρνέων ἀποδεδώκασιν αὐτῷ τὸν λάρον, τὸν προσαγορευόμενον βουφάγον. εἰσάγεται ἢ ὁ Ἡρακλῆς καὶ Λεπρεῖ περὶ πολυφαγίας ἐρίζων ἐκείνου προκαλεσαμένου, καὶ νενίκηκε. Ζηνό-

[a] Est mos ... Herculi ... intactum ... tempus

[a] Similis adagio: ... apparatus ... Erasmus prouerbio: Hercules ... in hospitium accipi... id δειπνάγον ... vertere ... Gumiam, Lurconem, Comedonem, Manducum. Varro li. 6. ... citat è ... gone Plauti. ... quos Iason ...
[b] Alius est locus ... Pindaro, tempestiuè & elegãter hîc velut adductus.
[c] Aptissimum & commodissimum in omni re tempus, quod suppeditat occasio: vel multum temporis est insumendum, dum adueniat occasio. Non video quorsum hæc pertineant, ... qua de causa interiecta sint: nisi forte Pindari ... versus ... illa sententia, argumentis cantionis accommodata, & ... quæ postea sequuntur: qualia multa in Pindaro sæpe legimus.
[f] Prouerbio non ... edaces la... Gauiæ, ... sunt e... mina) ... sed e... ces. A...
... prouerb... & ... Erasm. ...

δοτος δ' ἐν δευτέρῳ ἐπιτομῶν, Καύκωνος φησὶ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀστυδαμείας τῆς Φόρβαντος γενέσθαι τὸν Λεπρέα, ὃν τὸν Ἡρακλέα κελεῦσαι δεθῆναι ὅτε Αὐγέαν τὸν μισθὸν ἀπῄτει. Ἡρακλῆς δὲ ἐκτελέσας τοὺς ἄθλους ἔρχεται ἐπὶ Καύκωνας, καὶ δεηθείσης Ἀστυδαμείας διαλύεται πρὸς τὸν Λεπρέα. καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Λεπρεὺς Ἡρακλεῖ ἐρίζει δίσκῳ, καὶ ὕδατος ἀντλήσει, καὶ ὅστις ἀναλώσει θᾶττον ταῦρον, καὶ λείπεται πάντα. εἶτα θωρηχθεὶς προκαλεῖται Ἡρακλέα, καὶ θνήσκει ἐν τῇ μάχῃ. Μάτρις δ' ἐν τῷ τοῦ Ἡρακλέους ἐγκωμίῳ, καὶ εἰς πολυποσίαν φησὶ τὸν Ἡρακλέα προκληθῆναι ὑπὸ τοῦ Λεπρέως, καὶ πάλιν νικηθῆναι. τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ ὁ Χῖος ῥήτωρ Καύκαλος, ὁ Θεοπόμπου τοῦ ἱστοριογράφου ἀδελφὸς, ἐν τῷ τοῦ Ἡρακλέους ἐγκωμίῳ. καὶ τὸν Ὀδυσσέα δὲ Ὅμηρος πολυφάγον καὶ λαίμαργον παραδίδωσι, ὅταν λέγῃ.

Ἀλλ' ἐμὲ μὲν δορπῆσαι ἐάσατε κηδόμενόν περ.
Οὐ γάρ τι στυγερῇ ἐπὶ γαστέρι κύντερον ἄλλο
Ἔπλετο. ἥτ' ἐκέλευσεν ἕο μνήσασθαι ἀνάγκῃ.
Καὶ μάλα τειρόμενον καὶ ἐνιπλησθῆναι ἀνώγει.

Ὑπερβάλλουσα γὰρ ἐν τούτοις φαίνεται αὐτοῦ λαιμαργία, μετὰ τοῦ μηδὲ ἐν δέοντι τὰ περὶ τῆς γαστρὸς γνωμολογεῖν. ἐχρῆν γὰρ εἰ καὶ ἐλίμωττε διακαρτερεῖν, ἢ μετριάζειν τὰ περὶ τὴν τροφήν. τὸ δὲ τελευταῖον καὶ τὴν τελειοτάτην αὐτοῦ παρίστησι λαιμαργίαν καὶ γαστριμαργίαν.

Ὡς καὶ ἐγὼ πένθος μὲν ἔχω φρεσίν· ἡ δὲ μάλ' αἰεὶ
Ἐσθέμεναι κέλεται καὶ πινέμεν. ἐκ δέ με πάντων
Ληθάνει ὅσσ' ἔπαθον, καὶ ἐνιπλησθῆναι ἀνώγει.

Ταῦτα γὰρ οὐδὲ ἐκεῖνος ὁ Σαρδανάπαλος εἰπεῖν ποτε ἂν ἐτόλμησε. γέρων δ' ὤν,

Ἤσθιεν ἁρπαλέως κρέα τ' ἄσπετα, καὶ μέθυ ἡδύ.

Θεαγένης δ' ὁ Θάσιος ἀθλητὴς ταῦρον μόνος κατέφαγε, ὡς Ποσείδιππός φησιν ἐν Ἐπιγράμμασιν.

Καίπερ συνθεσίης ἔφαγόν ποτε Μηόνιον βοῦν·
Πάτρη γὰρ βρώμην οὐκ ἂν ἐπέσχε Θάσος
Θευγένει ὅσσα φαγὼν ἔτ' ᾔτεον. εἵνεκεν οὕτω
Χάλκεος ἕστηκα χεῖρα προϊσχόμενος.

Μίλων δ' ὁ Κροτωνιάτης, ὥς φησιν ὁ Ἱεραπολίτης Θεόδωρος ἐν τῷ περὶ ἀγώνων, ἤσθιε μνᾶς κρεῶν εἴκοσι, καὶ τοσαύτας ἄρτων, οἴνου τε τρεῖς χόας ἔπινεν. ἐν δὲ Ὀλυμπίᾳ ταῦρον ἀναθέμενος τοῖς ὤμοις τετραετῆ, καὶ τοῦτον περιενέγκας τὸ στάδιον, μετὰ ταῦτα δαιτρεύσας μόνος αὐτὸν κατέφαγεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Τίτορμός τε ὁ Αἰτωλὸς διηρίσατο αὐτῷ βοῦν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Αἰτωλὸς Ἀλέξανδρος. Φύλαρχος δέ φησιν ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν, τὸν Μίλωνα ταῦρον καταφαγεῖν κατακλιθέντα πρὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διός· διὸ καὶ ποιῆσαι εἰς αὐτὸν Δωριέα τὸν ποιητὴν τάδε·

Τοῖος ἔην Μίλων ὅτ' ἀπὸ χθονὸς ἤρατο βρῖθος
Τετραετῆ δάμαλιν ἐν Διὸς εἰλαπίναις,

dotus libro secundo Compendiorum, scribit Lepreum genitum è Caucone Neptuni filio, & Astydamæa, cuius Phorbas pater fuit, iussu Herculis in vincula coniectum, cum ab Augea[a] laboris sui mercedem exigeret. Certaminibus deinde suis peractis Herculem ad Cauconem diuersatum, Astydamiæ rogatu vinctum soluisse Lepreum, cũ quo postea disco certamen inierit, tum de haurienda aqua, & tandem vter citius taurum absumeret, inferioremque illis rebus omnibus fuisse Lepreum: qui postremò temulentus, cùm Herculem lacessisset, est occisus ab eo in illo cõflictu. Matris, in Herculis laudatione, prouocatum etiam à Lepreo fuisse tradit ad compotationem, vter plus biberet, Herculique parem non fuisse Lepreũ. Caucalus rhetor Chius, frater Theopompi historiographi, memoriæ idem mandauit in Herculis laudatione. [b] Vlyssem Homerus edacem & gulosum fingit, cùm[c] ait,

At cœnare me permittite, quamuis curis districtum:
Nihil enim querulo uentre molestius
Extitit: iubet is necessitate quadam sui meminisse
Illos etiam qui ualde curis anguntur, imperioseque repleri se postulat:

Insignis certè apparet eius in his ingluuies, præterquam [d] quòd intempestiuè de ventre sententias illas loquitur: oportuit enim, tametsi esuriret, tolerare, aut adhibere modũ cibo. Verùm, quod postremum est, gulosum & voracem maximopere fuisse declarat, cùm ait,

Mihi quidem animus ualde tristis est, obnixè tamen,
Vt edam, atque bibam, uenter imperat, & tum omnium
Obliuionem affert quæ passus sum, tum ut expleam se, urget.

Hæc nec Sardanapalus quidem ille [f] auderet dicere, cùm senex Vlysses

Integra [g] nec discissa carne raptim se ingurgitet, suauique uino.

Poseidippus in Epigrammatis scribit Theagenem [h] Thasium athletam, solum taurũ comedisse, his versibus:

Ex compacto Meonium aliquando bouem comedi:
Non enim Thasus, quæ patria est, cibi mihi satis præbuisset:
Quoniam igitur multo cibo sumpto plus poscebam, eius rei caussa,
Porrecta manu ex ære statua mihi posita est.

Milo Crotoniates, vt in libro de certaminibus autor est Theodorus Hierapolites, viginti carnis libras, & totidem panis edebat, congios autem vini [i] tres bibebat. In Olympia quadrimum taurum cùm humeris [k] impositũ per stadium circumgestasset, & mactatũ diuisisset, vno die solus comedit. Alexander AEtolus narrat Titormum AEtolum de deuorando boue cum ipso certasse. Phylarchus libro tertio historiarũ tradit, bouem ante Iouis aram pertractum à Milone voratum fuisse: quapropter Doricum poetam in eum versus hos condidisse:

Talis erat Milo, cùm è terra sustulit onus,
Quadrimam iuuencam in Iouis conuiuiis,

Pecudem sanè ingentem, tanquā nouellū agnum
Leuiter ferens per totū illū hominum conuentum:
Ad quod obstupuerūt: uerùm, quod maiori dignū
est admiratione, ille patrauit:
Ante arā, ô hospes, ad quam Pisis Ioui sacrificāt,
Quem enim bouē iugo solutū in pōpam deduxit,
In carnis frusta discissum comedit solus.

Astydamas [a] Milesius ter in olympiis victor, [b] post secutū Pancratium [c] ab Ariobarzane Persa inuitatus ad cœnam, eòque profectus, sese voraturum omnia pollicitus est, quæ cunctis essent præparata, & id præstitit. Rogante verò Persa, quod scribit Theodorus, suis virib⁹ dignum vt aliquid faceret, lecti vinculum prorsus æneū molliuit, ac fregit. At extremo fato cùm is functus esset, exusti cadaueris ossa, vna nō potuit vrna capere, vixque duæ. Eum, quæ nouem conuiuis apud Ariobarzanem parata fuerant, solum abliguriisse, fama percrebuit. Absurdum verò minimè, voraces esse homines eiusmodi, quandoquidem laboriosis certaminibus qui exercentur, assuescunt multa comesse: quapropter EVripides in primo Autolyco inquit,

Cùm innumeris abundet malis Græcia,
Athletarum [d] genere nihil improbius,
Qui primùm nec discunt honestè uiuere,
Nec possunt: quis enim mortalium
Gulæ seruus, subiectúsque uentri,
Lucule̅tiores opes sibi paret quàm habuit pater [e]?
Iidem nec paupertatem ferunt, nec se fortunæ uicibus sciunt
Accommodare: nam cùm bonis instituti non sint moribus,
Rebus certè difficilibus ac impeditis uix ingenium mutant:
Et splendidi quidem ij, cùm pubescunt, suæque ciuitatis ornamenta & delitiæ,
Incedunt: cùm uerò acerba senectus obrepserit:
Laceræ amissis pilis uestes, & attritæ euadunt [f].
Græcorum etiam institutum reprehendo,
Quòd è semotis locis conuentus agant, epulandi gratia,
In quibus honore persequūtur uoluptates inutiles.
Ecquid enim fœliciter luctatus, ecquid pedum celeritate [g] pernix,
Aut discum in sublime tollens, aut malas feriens [h] probè,
Coronam adeptus, patriæ suæ ciuitatiq; prodest?
An uerò cum hostibus pugnaturi sunt, in manibus
Discos habentes? aut scutis, dum pedibus
Currunt, [i] hostē è patria aliquando sunt eiecturi?
Sic nemo delirat, qui ad ferrum propius
Constiterit [k]: AEquum igitur, sapientes homines atque bonos,
Foliis [l] coronari, & si quis ciuitatem optimè
Regit, temperatus ac iustus uir:
Qui oratione sua praua facinora submouet [m],
Rixas & seditiones compescit: hæc scilicet
Sunt & toti ciuitati decora, & uniuersæ Græciæ.

Ea porrò sumpsit EVripides ex elegis Xenophanis Colophonij, qui ita scripsit:

At si quis pedum celeritate uictoriam consequatur,
Aut quinquplici [n] certamine, ubi Iouis lucus [o] est,

A Ὤμοις δ' ἐκόμισε τὸ πελώριον ὡς νέον ἄρνα
Ἤνεγκεν δι' ὅλης κοῦφα πανηγύρεως.
Καὶ θάμβος μέν. ἀτὰρ τοῦδε πλέον ἤνυσε θαῦμα,
Πρόσθεν Πισαίου ξεῖνε θυηπολίου.
Ὃν γὰρ ἐπόμπευσεν βοῦν ἄζυγον, εἰς κρέα τόνδε
Κόψας, πάντα κατ' οὖν μοῦνος ἐδαίσατό νιν.

Ἀστυδάμας δ' ὁ Μιλήσιος τρὶς Ὀλύμπια νικήσας,
B κατὰ τὸ ἑξῆς παγκράτιον κληθείς ποτε ἐπὶ δεῖπνον ὑπὸ Ἀριοβαρζάνου τοῦ Πέρσου, καὶ ἀφικόμενος ὑπέσχετο φαγεῖν πάντα τὰ πᾶσι παρασκευασθέντα καὶ κατέφαγε. τοῦ Πέρσου δ' αὐτὸν ἀξιώσαντος, ὡς ὁ Θεόδωρος ἱστορεῖ, ἄξιόν τι ποιῆσαι τῆς κατὰ τὴν ἰσχὺν, φανὲν τῆς κλίνης περίχαλκον ὄντα κλάζας ἐξέτεινε μαλάξας. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ καὶ κατακαυθέντος οὐκ ἐχώρησε μία ὑδρεία τὰ ὀστέα, μόλις δὲ δύο. καὶ τὰ τοῖς ἐννέα ἀνδράσι παρεσκευασμένα παρὰ τῷ Ἀριοβαρζά-
C νῃ εἰς τὸ δεῖπνον μόνον καταφαγεῖν. καὶ οὐδὲν παράδοξον τούτους τοὺς ἄνδρας ἀδηφάγους γενέσθαι. πάντες γὰρ οἱ ἀθλοῦντες μετὰ τῶν γυμνασμάτων, καὶ ἐσθίειν πολλὰ διδάσκονται. διὸ καὶ Εὐριπίδης ἐν τῷ πρώτῳ Αὐτολύκῳ λέγει,

Κακῶν γε ὄντων μυρίων καθ' Ἑλλάδα,
Οὐδὲν κάκιόν ἐστιν ἀθλητῶν γένους,
Οἳ πρῶτα μὲν ζῆν οὔτε μανθάνουσιν εὖ,
Οὔτ' ἂν δύναιντο. πῶς γὰρ ὅστις ἔστ' ἀνὴρ
Γνάθου τε δοῦλος νηδύος θ' ἡσσημένος,
D Κτήσαιτ' ἂν ὄλβον εἰς ὑπερβολὴν πατρός;
Οὐδ' αὖ πένεσθαι καὶ ξυνηρετεῖν τύχαις
Οἷοί τ', ἔθη γὰρ οὐκ ἐθισθέντες καλὰ,
Σκληρῶς διαλλάσσουσιν εἰς τἀμήχανα.
Λαμπροὶ δ' ἐν ἥβῃ καὶ πόλεως ἀγάλματα
Φοιτῶσ'. ὅταν δὲ προσπέσῃ γῆρας πικρὸν,
Τρίβωνες ἐκβαλόντες οἴχονται κρόκας.
Ἐμεμψάμην δὲ καὶ τὸν Ἑλλήνων νόμον,
Οἳ τῶνδ' ἕκατι σύλλογον ποιούμενοι
Τιμῶσ' ἀχρείους ἡδονὰς, δαιτὸς χάριν.
E Τίς γὰρ παλαίσας εὖ, τίς δ' ὠκύπους ἀνὴρ,
Ἢ δίσκον ἄρας, ἢ γνάθον παίσας καλῶς,
Πόλει πατρῴᾳ στέφανον ἤρκεσεν λαβών;
Πότερα μαχοῦνται πολεμίοισιν ἐν χεροῖν
Δίσκους ἔχοντες, ἢ δι' ἀσπίδων χεροῖν
Θείνοντες ἐκβαλοῦσι πολεμίους πάτρας.
Οὐδεὶς σιδήρου ταῦτα μωραίνει πέλας
Στάς. ἄνδρας οὖν ἐχρῆν σοφούς τε κἀγαθοὺς
Φύλλοις στέφεσθαι, χ' ὅστις ἡγεῖται πόλει
F Κάλλιστα σώφρων καὶ δίκαιος ὢν ἀνήρ.
Ὅστις γε μύθοις ἔργ' ἀπαλλάσσει κακὰ
Μάχας τ' ἀφαιρῶν καὶ στάσεις. τοιαῦτα γὰρ
Πόλει τε πάσῃ πᾶσί θ' Ἕλλησιν καλά.

Ταῦτ' εἴληφεν ὁ Εὐριπίδης ἐκ τῶν τοῦ Κολο- 205
φωνίου ἐλεγείων Ξενοφάνους οὕτως εἰρηκότος.

Ἀλλ' εἰ μὲν ταχυτῆτι ποδῶν νίκην τις ἄροιτο,
Ἢ πενταθλεύων ἔνθα Διὸς τέμενος,

Παρ Πίσαο ῥοῆς ἐν Ὀλυμπίῃ, εἴτε παλαίων, A
Ἢ καὶ πυκτοσύνην ἀλγινόεσσαν ἔχων,
Εἴτε τι δεινὸν ἄεθλον ὃ παγκράτιον καλέουσιν,
Ἀστοῖσι κ᾽ εἴη κυδρότερος προσορᾶν,
Καί κε προεδρίην φανερὴν ἐν ἀγῶσιν ἄ-
ροιτο,
Καί κεν σῖτ᾽ εἴη δημοσίων κτεάνων,
Ἐκ πόλεως καὶ δῶρον ὅ οἱ κειμήλιον εἴη (χοι.
Εἴτε καὶ ἵπποισιν, ταῦτά γ᾽ ἅπαντα λά-
Οὐκ ἐὼν ἄξιος ὥσπερ ἐγώ. ῥώμης γὰρ ἀμείνων B
Ἀνδρῶν ἠδ᾽ ἵππων ἡμετέρη σοφίη.
Ἀλλ᾽ εἰκῇ μάλα τοῦτο νομίζεται, οὐδὲ δίκαιον
Προκρίνειν ῥώμην τῆς ἀγαθῆς σοφίης.
Οὔτε γὰρ εἰ πύκτης ἀγαθὸς λαοῖσιν ἔτ᾽ εἴη,
Οὔτ᾽ εἰ πενταθλεῖν, οὔτε παλαισμο-
σύνην.
Οὐδὲ μὲν εἰ ταχυτῆτι ποδῶν τό περ ἐστὶ πρό-
τιμον.
Ῥώμης, ὅσσ᾽ ἀνδρῶν ἔργ᾽ ἐν ἀγῶνι πέλει.
Τοὔνεκεν ἂρ δὴ μᾶλλον ἐν εὐνομίῃ πόλις εἴη. C
Σμικρὸν δ᾽ ἄν τι πόλει χάρμα γένοιτ᾽ ἐ-
πὶ τῷ.
Εἴ τις ἀεθλεύων νικῷ Πίσαο παρ᾽ ὄχθας.
Οὐ γὰρ πιαίνει ταῦτα μυχοὺς πόλεως.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ὁ Ξενοφάνης κατὰ τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν ἐπαγωνίζεται διαβάλλων, ὡς ἄχρηστον καὶ ἀλυσιτελὲς τὸ τῆς ἀθλήσεως εἶδος. καὶ ὁ Ἀχίλλειος δὲ ὁ Ἐρετριεὺς περὶ τῆς εὐεξίας τῶν ἀθλητῶν διηγούμενος φησὶν,
Γυμνοὶ γὰρ ὤθουν φαιδίμους βραχίονας
Ἥβης σφριγῶντες ἐμπορεύονται, νέῳ.
Στίλβοντες ἄνθει καρτερὰς ἐπωμίδας
Ἅδην δ᾽ ἐλαίου στέρνα καὶ ποδῶν κύτος
Χρίουσιν ὡς ἔχοντες οἴκοθεν τρυφήν.
Ἡράκλειτος δ᾽ ἐν τῷ ξενίζοντι Ἑλένην φησί τινα γυναῖκα πλεῖστα βεβρωκέναι. Ποσείδιππος δὲ ἐν ἐπιγράμμασι Φυλόμαχον, εἰς ὃν καὶ τόδε ἐπέγραψεν,
Φυλόμαχον τὸν πάντα φαγεῖν βορὸν, οἷα κο-
ρώνην
Παννυχικὴν, αὕτη ῥωγὰς ἔχει κάπετος,
Χλαίνης ἐν τεύχει Πελληνίδος· ἀλλὰ σὺ τούτου
Καὶ χρεία εἰς τήνην Ἀττικὲ καὶ στεφάνου
Εἴ ποτε σοὶ προκύων συνεκώμασεν, ἦλθε δ᾽
ἀμαυρὰ
Βλέψας ἐκ πελίων νωδὸς ἐπισκυνίων.
† Ὁ τρίχα διαφθείρας μονολήκυθος. ἐκ γὰρ
ἀγώνων
Τῶν τότε ληναϊκὴν ἦλθ᾽ ὑπὸ Καλλιόπην.
Ἀμάραντος δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς περὶ σκηνῆς, Ἡρόδωρόν φησι τὸν Μεγαρέα σαλπιγκτὴν γενέσθαι, τὸ μὲν μέγεθος πηχῶν τριῶν καὶ ἡμίσεος. εἶναι δὲ καὶ τὰς πλευρὰς ἰσχυρόν. ἐσθίειν δὲ ἄρτων μὲν χοίνικας ἕξ, κρεῶν δὲ λίτρας εἴκοσιν οἵων ἂν εὑρήκοι· πίνειν δὲ χόας δύο, καὶ σαλπίζειν ἅμα σάλπιγξι δυσί. κοιμᾶσθαι δὲ ἔθος εἶχεν ἐπὶ λεοντῆς μόνης. ἐσήμηνε δὲ σαλπίζων μέγιστον. Ἄργος γοῦν πολιορκοῦντος Δη- F

Ad Olympiæ Pisæ flumen[a]: siue lucta,
Siue dolorifico pugillatu contendens,
Siue graui illo certamine quod Pancratium[b] nun-
cupant,
Multo lõgè est alijs apud ciues suos uenerabilior:
Primam is manifestè sedem in certaminum specta-
culis obtinet,
Alitur etiam publico sumptu:
Aliquo donatur à ciuitate munere, quod suæ uir-
tutis sit monumentum,
Atque adeò equorum suorum gloriæ: qui hæc ta-
men adipiscitur omnia,
Minus, quam ego, dignus est:
Nam robore & uirorũ & equorum nostra pr-
stantior est sapientia.
Verùm admodum inconsultè legibus hoc est sanci-
tum: nec iustum est
Corporis anteponere uires bonæ sapientiæ.
Non enim si pugil optimus è populo quis is u-
nus sit,
Nec si quinque certaminum peritus, nec si lucta-
tor egregius,
Nec si pedum celeritate uincat: quod uirium do-
cumentum
Præfertur[c] omnibus quæcunque in eo publico cer-
tamine experiuntur.
Sic enim futuræ nõ sunt in ciuitate leges æquiores,
Nec uel leuem quãdam lætitiam ex eo ciuitas est
percæptura:
Quod ad Pisæ margines uictor quisquam sit de-
claratus:
Non enim recessus[d] urbis ideo pinguescunt[e].

Alia quoq; multa Xenophanes pro sapientiæ suæ captu disceptat, ea publicorum ludorum genera vt vana, superuacua, inutiliáq; vituperans. Quin & Achilleus Erethriẽsis de athletarum bono habitu cùm verba facit, ait,

Etenim nudi brachia nitentia impellebant
Puberes, copiáque ac[f] plenitudine distenti iuuenti-
tis progrediebantur:
Flore lucentes, ualidos humeros
Affatim oleo, pectúsque & inferiorem pedis sinũ
Inungunt, quia domi assueuerint huic luxuriæ.

Heranceitus in Helenæ hospite ait, mulierem quãdam plurimi cibi fuisse: Posideippus verò in Epigrammatis Philomachum[g], in quem hoc scripsit:

Philomachum omniuorum, edacem, qualis est a-
tra cornix,
In littore prærupta[h] fossa claudit,
Penula obuolutũ Pellenide[i], eleganti illo textu:
Verùm quisnam horum iam usus est Attice? coro-
narúmque suarum?
Eum aiunt cum Procyone comessatum, redijsse ob-
scurius
Videntem, edentulum, liuidis[k] superciliis:
Coma direpta, cum unica[l] lucernula: non enim ex
certaminibus
Quæ tum celebrabãtur Lenæis[m], ad Calliopen[n]
reuersus est.

Amarãthus Alexãdrinus libris de Scena, Herodorum ait Megarensem tubicinem, triũ cubitorum [o] ac dimidij magnitudine, firmis lateribus, esitasse panis sextarios sex, carnis libras viginti, qualemcunque reperiret: vini cõgios duos bibisse, duas simul tubas inflasse: eundem perpetuò dormire solitum super leonis pelle: & cùm tuba caneret sono maximo, militare signum dedisse. Cùm igitur De-

metrius Antigoni filius Argos obsideret, nec milites possent ob immane pondus machinam Helepolin [a] mœnibus admouere, duabus tubis canens amplitudine soni exhilaratos & incitatos milites, ad muros vsque propellere coëgit. Decies in canẽdi certamine fuit aliis superior. Sedentem illum cœnasse Nestor refert in Theatricis commentariis. Aglaïda Megaloclis filiam Poseidippus in Epigrammatibus docet in Alexandriæ pompa magna quam primam duxerunt, tubam inflasse, vestes indutam quæ parãtur ad pomparum magnificentiam, cristam in capite gestantem, voracem mulierem, quæ carnis libras duodecim manducaret, panis semodios quatuor: & vini congium potaret. Lityersas [b] spurius fuit Midæ filius Celænorum Phrygiæ rex, aspectu ferus, immitis & sæuus homo, oppidoquam vorax, de quo Sositheus tragicus in Daphnide aut Lityersa hæc prodidit:

Mandit ille tres panes qui asinum clitellarium onerare possint,
Ter in die, uel etiam breui: ebibit autem
Vini bellam amphoram [c], ac dolium hoc fructuum imaginibus cælatum [d].

Est & alius huiusmodi apud Pherecratem, vel Stratidem in Bonis, de quo hæc:

A. Vix ego in dies comedo
Quinque semodios, uix inquam, etiam mihi si uim afferam.
B. Pauci medius fidius cibi es, qui uno die,
Longæ triremis absumas cibaria.

Xanthus in Lydiacis narrat Cambleta Lydorum olim regem, edacem, bibacem, gulosum fuisse, noctúque vxorem suam in frusta dissectam vorasse: deinde crastino mane, reperta coniugis manu, quæ ad eius os hæserat, re cognita, & in vulgus sparsa, seipsum iugulasse. Thyn quoque regem Paphlagonum voracem fuisse nos antea diximus, citato pro teste Theopompo, libro trigesimo quinto Historiæ suæ. Archilochus [e] in Tetrametris Cheirilan quendam insimulat eiusdem vitij, velut & Comici Cleonymũ, ac Pisandrum. [f] Phœnicides autem in Phylarcho, de Chærippo ad hunc modum scribit:

Ab his tertium, sapientissimum
Chærippum: hic, ut nosti perpetuò comest,
Quamdiu cibum dederit aliquis, aut quoad clanculum is disruptus crepet:
Talis [g] scilicet ei penuaria cella est, qualis in nostris ædibus.

Nicolaus peripateticus in centesimatertia historia, Mithridatẽ ait Ponti regem, cùm proposuisset edacitatis bibacitatísque certamen, & talentum argenti præmium victori, in vtroque omnes à tergo reliquisse, præmio tamen cessisse Calanodryi Cyziceno, athletæ, à quo post alios victos iudicabãt. Timocreon Rhodius poëta, athleta, & pentathlos, multum edebat, ac bibebat, vt ostendit epigramma insculptum eius sepulchro:

Postquam [h] multa bibi, multa comedi, & maledictis homines multis
Sum insectatus, hic iaceo Rhodius Timocreon.

a. A capiendis vrbibus dictam.
b. Eius meminit & Pollucem ... prouerb. ... cantionem.
c. ... μαγκτήλω.
d. Καρποφόρον: a ... καρποφόρον ob magnitudinẽ brachiorum vehementi nisu allatum: aut fœcundum, quemadmodum Homero fœcundi ca...
e. Maledicus & temulentus ille poeta, de quo Horatius, Archilocum proprio rabies armauit iambo & prouerbium, Archilochum teris.
f. Tradunt historiographi Pisandrum ab Agesilao fororis marito classi Lacedæmoniorum præfectum ad Gnidũ à Pharnabaze Persa & Atheniensi Conone victum prælio naufragio perisse.
g. Tam ampla & capax, vt ...
h. Extim. pro... Tellurio ... Distichon ... La...

A μὴ ἐλέῳ τοῦ Ἀντιγόνου, καὶ οὐ δυναμένων τῶν στρατιωτῶν τὴν Ἑλέπολιν προσαγαγεῖν τοῖς τείχεσι διὰ τὸ βάρος, τῆς δύο σάλπιγξι σημαίνων, ὑπὸ τῆς ἀδρότητος τοῦ ἤχου τοὺς στρατιώτας ἠνάγκασε προθυμηθέντας προσαγαγεῖν τὴν μηχανήν. ἐνίκησε δὲ τὴν περίοδον δεκάκις, καὶ ἐδείπνει καθήμενος, ὡς ἱστορεῖ Νέστωρ ἐν τοῖς Θεατρικοῖς ὑπομνήμασι. καὶ γυνὴ δὲ ἐσάλπισεν Ἀγλαῒς ἡ Μεγαλοκλέους ἐν τῇ πρώτῃ ἀχθείσῃ μεγάλῃ πομπῇ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸ πομπικὸν περιθετὴν ἔχουσα, καὶ λό-

B φον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὡς δηλοῖ Ποσείδιππος ἐν ἐπιγράμμασιν. ἤσθιε δὲ καὶ αὐτὴ λίτρας μὲν κρεῶν δώδεκα, ἄρτων δὲ χοίνικας τέσσαρας, καὶ ἔπινεν οἴνου χόα. Λιτυέρσας δὲ ἦν μὲν υἱὸς Μίδου νόθος Κελαινῶν δὲ τῶν ἐν Φρυγίᾳ βασιλεὺς ἄγριος ἰδέσθαι καὶ ἀνήμερος ἄνθρωπος, ἀδηφάγος δ' ἰσχυρῶς. λέγει δὲ περὶ αὐτοῦ Σωσίθεος ὁ τραγῳδοποιὸς ἐν δράματι Δάφνιδι ἢ Λιτυέρσᾳ οὕτως:

Ἔσθει μὲν αὐτὸς τρεῖς ὅλους κανθηλίους,
Τρὶς τῆς βραχείας ἡμέρας. πίνει δ' ἕνα

C Καλὸν μετρητήν, τὸν δεκάμφορον πίθον.

τοιοῦτός ἐστι καὶ ὁ παρὰ Φερεκράτει ἢ Στράττιδι ἐν Ἀγαθοῖς περὶ οὗ φησιν,

Ἐγὼ κατεσθίω μόλις τῆς ἡμέρας
Πένθ' ἡμιμέδιμν', ἐὰν βιάζωμαι μόλις.
Ὡς ὀλιγόσιτος ἦσθ' ἄρ' ὃς κατεσθίεις
Τῆς ἡμέρας μακρᾶς τριήρους σιτία.

Ξάνθος δὲ ἐν τοῖς Λυδιακοῖς, Κάμβλητά φησι τὸν βασιλεύσαντα Λυδῶν πολυφάγον γενέσθαι καὶ πολυπότην, ἔτι δὲ γαστρίμαργον. τοῦτον οὖν ποτε νυ-

D κτὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα κατακρεουργήσαντα καταφαγεῖν. ἔπειτα πρωῒ εὑρόντα τὴν χεῖρα τῆς γυναικὸς ἐνοῦσαν ἐν τῷ στόματι, ἑαυτὸν ἀποσφάξαι περιβοήτου τῆς πράξεως γενομένης. περὶ δὲ Θύος τοῦ Παφλαγόνων βασιλέως, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν πολυφάγος, προειρήκαμεν, παρατιθέμενοι Θεόπομπον ἱστοροῦντα ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ τριακοστῇ. Ἀρχίλοχος δὲ ἐν τετραμέτροις Χαρίλαν εἰς τὰ ὅμοια διαβέβληκεν, ὡς οἱ κωμῳδοποιοὶ Κλεώνυμον καὶ Πείσανδρον. περὶ δὲ Χαιρίππου φησὶ Φοινι-

E κίδης ἐν Φυλάρχῳ.

Τρίτον δὲ πρὸς τούτοισι τὸν σοφώτατον
Χαίριππον. οὗτος ὥσπερ οἶδας ἐσθίει,
Μέχρις ἂν διδῷ τις, ἢ λάθῃ διαρραγείς.
Τοιοῦτ' ἔχει ταμεῖον ὥσπερ οἰκίαι.

Νικόλαος δ' ὁ περιπατητικὸς ἐν τῇ τρίτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν ἱστοριῶν, Μιθριδάτην φησὶ τὸν Ποντικὸν βασιλέα προθέντα ἀγῶνα πολυφαγίας καὶ πολυποσίας (ἦν δὲ τὸ ἆθλον τάλαντον ἀργυρίου) ἀμφότερα νικῆσαι. τοῦ μέντοι ἄθλου ἐκστῆναι τῷ μετ' αὐτὸν κριθέντι Καλαμοδρύϊ τῷ Κυ-

F ζικηνῷ ἀθλητῇ. καὶ Τιμοκρέων δ' ὁ Ῥόδιος ποιητὴς καὶ ἀθλητὴς πένταθλος ἐνέφαγε καὶ ἔπιεν, ὡς τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐπίγραμμα δηλοῖ.

Πολλὰ πιών, καὶ πολλὰ φαγών, καὶ πολλὰ κάκ' εἰπὼν
Ἀνθρώποις, κεῖμαι Τιμοκρέων Ῥόδιος.

Θρασύμαχος δ' ὁ Μακεδόνιος ἔν τινι τῶν προοιμίων τὸν Τιμοκρέοντά φησιν ὡς μέγαν βασιλέα ἀφικόμενον, καὶ ξενιζόμενον παρ' αὐτῷ, πολλὰ ἐμφορεῖσθαι. πυθομένου δὲ τοῦ βασιλέως ὅ,τι ἀπὸ A
206 τούτων ἐργάζοιτο, εἶπε Περσῶν ἀναριθμήτους συγκόψειν. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ πολλοὺς καθ' ἕνα νικήσας, μετὰ τοῦτο ἐχειρονόμησε. πυνθανομένου δὲ τὴν πρόφασιν, ἀπολείπεσθαι ἔφη, τοσαύτας εἰ προσίῃ τις πληγάς. Κλέαρχος δ' ἐν πέμπτῳ βίων Καντίβαριν φησὶ τὸν Πέρσην, ὁπότε κοπιάσειε τὰς σιαγόνας ἐσθίων, κεχηνότι καθάπερ εἰς ἄψυχον ἀγγεῖον εἰσαντλεῖν τὴν τροφὴν τοῖς οἰκείοις. Ἑλλάνικος δ' ἐν πρώτῳ Δευκαλιωνείας, Ἐρυσίχθονά φησι τὸν Μυρμιδόνος ὅτι ἦν ἄπληστος βορᾶς Αἴθωνα κληθῆναι. Πολέμων δ' ἐν ἐννάτῳ πρὸς Τίμαιον, παρὰ Σικελιώταις φησὶν ἀδηφαγίας C ἱερὸν εἶναι, καὶ Σιτοῦς Δήμητρος ἄγαλμα, οὗ πλησίον ἱδρύσθαι καὶ Ἱμαλίδος, καθάπερ ἐν Δελφοῖς Ἑρμόχου. ἐν δὲ Σκώλῳ τῷ Βοιωτικῷ Μεγαλάρτου καὶ Μεγαλομάζου. καὶ Ἀλκμὰν δ' ὁ ποιητὴς ἑαυτὸν ἀδηφάγον εἶναι παραδίδωσιν, ἐν τῷ τρίτῳ διὰ τούτων.

Καί ποκά τοι δώσω τρίποδος κύτος
Ὧι καὶ Νιλέα γερήῃς, ἀλλ' ἔνπι
Νῦν γ' ἄπυρος, τάχα δὲ πλέος
Ἔτνεος, οἷον ὁ παμφάγος Ἀλκμὰν
Ἠράσθη † Χαίρεον παῖδα τὰς τροπάς.
Οὔτι γὰρ οὐ τετυγμένον ἔσθει,
Ἀλλὰ τὰ κοινὰ γὰρ ὥσπερ ὁ δᾶμος ζατεύει.

κἀν τῷδε ἐμφανίζει αὐτοῦ τὸ ἀδηφάγον λέγων οὕτως, D

Ὥρας δ' ἔσηκε τρεῖς θέρος καὶ χεῖμα, ὀπώραν
τρίταν καὶ τέταρτον τὸ κρόνας. ἀλλ' εἰ μὲν
ἔσθει ἐν δ' ἄδαν οὐκ ἔστι.

Ἀναξίλας δ' ὁ κωμικὸς περὶ Κτησίου τινὸς διαλεγόμενος ἐν Χρυσοχόῳ δράματί φησιν,

Ἤδη σχεδόν τοι πάντα σοι πλὴν Κτησίου.
Δείπνου γὰρ οὗτος, ὡς λέγουσιν οἱ σοφοί,
Ἀρχὴν, τελευτὴν δ' οὐκ ἐπίσταται μόνος.

Κἀν Πλουσίοις,

Διαρραγήτω χ' ἅτερος δειπνῶν τις εὖ, E
Μὴ Κτησίας μόνος. Τί γάρ σε κωλύει;
Δείπνου γὰρ οὗτος, ὡς λέγουσιν οἱ σοφοί.
Ἀρχὴν, τελευτὴν δ' ἔμαθεν οὐδὲ πώποτε.

Κἀν Χάρισι δὲ Κραναόν τινα συγκαταλέγει οὕτως αὐτῷ.

Οὐκ ἐτὸς ἐρωτῶσι προσιόντες τινὲς,
Ὄντως ὁ Κραναὸς Κτησίου κατεσθίει
Ἔλαττον, ἢ δειπνοῦσιν ἀμφότεροι συχνά.

Φιλέταιρος δ' ἐν Ἀταλάντῃ,

Κἂν δέῃ τροχάζω στάδια πλείω Σοτάδου, F
Τὸν Ταυρίτην δὲ τοῖς πόνοις ὑπερβαλῶ,
Τὸν Κτησίαν τε τῷ φαγεῖν ὑπερδραμῶ.

Ἀνάξιππος Κεραυνῷ,

Ὁρῶ γὰρ ἐκ παλαίστρας τῶν φίλων
Προσιόντα μοι Δάμιππον. οὗτον λέγεις τὸν πέ-

Thrasymachus Macedonius in quadam suarum præfationum ait, profectũ ad magnum[a] regem Timocreontem, & hospitio ab eo susceptum, cibi multum ingessisse. Cùm autem rex interrogaret, quidnam facturus esset postea, innumeros Persas respondisse cõfractos vsque ad animi deliquium lassaturum: multis postridie singulari certamine victis, manibus gesticulantem saltasse, regéque sciscitante occasionem eius lætitiæ, animo se defectum iri dixit, si plagas aliquis tot infligeret[b]. Clearchus libro quinto Vitarum scribit Cantibaridi Persæ, cum mandendo essent defatigatæ maxillæ, hianti domesticos cibum iniicere solitos, tãquam in vas quoddam inanime. Hellanicus in primo Deucalioneæ, tradit Erysichthona filium Myrmidonis AEthopa[c] vocatum, quasi Famem & Esuriem; quoniam inexplebilis esset heluo. Polemon libro nono ad Timæum, narrat in Sicilia Voracitatis delubrum esse, & Cereris frumentaceæ statuam, propter quam erecta est Himalidis[d] quoque imago: velut & apud Delphos Hermuchi[e], & in Scolo Bœotorum Megalarti[f], & Megalomazi[g]. Alcman poëta esse fatetur se edaciorem, libro tertio, ad hunc modum:

Aliquando tibi dabo tripodu[h] aluum,
In quo Neleum[i] sculptum manibus teras, sed
Nunc quide ignem non incalescit: fortassis uero tu plenus
Canebas[k], quo pacto edax Alcman solstitio[l] adamauit
Puerum Chaeron. Nihil enim comest quod sit uerberatum[m]:
Quæ noua & intacta sunt, ut & ipse populus, cupit.

Eodem libro palam facit se voracem fuisse, cùm ait:

Per tres horas æstate comedes: hyeme, præter tres, ad quartam, ô Crocas.
Verum tu domestico more cibum capito: epulari non licet.

Anaxilas comicus cùm de Ctesia quodã loquitur in Aurifusore[n] fabula, sic ait:

Præsto iam tibi sunt omnia ferè, præter Ctesiam:
Is enim cœnæ, quod aiunt sapientes uiri,
Principium nouit, finem uero solus nescit.

Idem Anaxilas in Diuitibus:

A. Quiuis alius opiparè cœnatus crepet, non autem Ctesias, ex omnibus solus.
B. Ecquid obstat quo minus id contingat? A. Quoniam ille cœnandi,
Vt sapientes aiunt, initium didicit, finem uero neutiquam.

Idem in Gratiis Cranaum ipsi quendam accenset, his verbis:

Non temere percontantur accedentes quidam,
An reuera Cranaus, quàm Ctesias, minus
Edat: & an uterque frequenter cœnet.

Philetærus in Atalante:

Si opus sit, cursu stadia plura conficio quàm Sotades:
Laboris sum, quàm Taurites, patientior:
Ctesiam anteuerto uoracitate.

Anaxippus in Fulmine.

A. Nam è palæstra uideo ex amicis
Ad me uenientem Damippum. B. Eum ne dicis,

Saxeum hominem, quem amici tui uocant,
Nunc, & merito, fulmen, suam ob fortitudinem?
In mensas enim uel iracessas,
Illum arbitror, suis maxillis, ut fulmen quoddam, irruiturum.

His verbis Comicus scilicet declarat cur fabulam eam Fulmen inscripserit. Theophilus in Epidauro.

Atrestidas quidam Mantinensis, manipularis turmæ præfectus, ac ductor,
Ex omnibus mortalibus edebat plurimum.

Idem in Pancratiaste, cùm edacem athletam inducit, sic ait:

A. Elixarum carnium libras propemodum tres.
B. Ecquid præterea, loquitor. A. Rostrum,
Petasonem, pedes quatuor suis. B. Dij boni, tuque Hercules.
A. Tum bubulos pedes tres: gallinam.
B. Sancte Apollo, ecquid præterea?
A. Ficorum libras duas. B. Vini uerò quantum bibisti?
A. Meri libras duodecim. B. Proh sancte Apollo, & tu Sabazie.[a]

a ...bi cognomen ... σαβάζειν, ...

Multas quoque gentes comici ob voracitatẽ perstrinxerunt, vt Bœotos. EVbulus in Antiope:

Ad[b] *bibẽdum & comedendum fortes, ac patientes sumus:*
Athenienses uerò parum comesse dico, Thebanos multum.

b Erasmus prouerbio, Bœotia ... Pindarus in Olympicis: Aristophan. in Vespis: Galen. ἐν λόγῳ ...

Idem in EVropa:

Bœotorum condidit oppidum[c],
Virorum ad comedendum toto die strenuorum.

c ... Thebas.

Idem in Ione:

Moribus & ingenio adeò est Bœotius,
Vt cœnans, quod aiunt, satietur nunquam.

Idem in Cercopibus[d]:

d Cyclopibus Si... ...

A. Thebas post appuli, ubi totam noctem,
Diémque totum cœnant, & stercus habet
Ante fores quisque: ubi ciuium uulgus
Nullum esse ducit bonum maius quàm cacaturire.
B. Aspectu certè omnino ridiculus homo est,
Magnis incedens[e] *passibus, multa comedens,*
Labra mordicus premens[f].

e Thebanorum ... incessus ...
f Vel, cogitabundus, vel, cibi recordatione.

Idem in Mysis fingit quendam, Herculem sic alloqui:

Tu relicto, ut ais, Thebarum solo,
Vbi uiri ad comedendum integros dies maximè strenui:
Qui, toti quanti, guttura sunt: & sterquilinio semper proximi:

Diphilus in Bœotio.

Potest ille ante diluculũ exorsus, comesse, ac deinde reliquo toto die.

Mnesimachus in Busiride:

Sum enim Bœotius,
Horum alij parum, ego uerò multum comedo.

Alexis in Trophonio:

Nunc uerò ne prorsus,
Iis qui uos deridere solent, esse Bœotij uideamini,
Ad motum inertes, uociferari solùm, esurire,
Perpetuóque cœnare edocti, totos dies ac totas noctes,
Exuite uos confestim uniuersi.

... etiam ... ...

Achæus in Publicis ludis:

Prius hæc contẽplaris[g], *deinde certatoribus dicis*

A τεινον, † τέπν οἱ Διφίλου καλοῦσί σοι.
Νυνὶ δὲ ἀνδρείαν κεραυνὸν εἰκότως,
Ἀβάτους ποιεῖν γὰρ τὰς τραπέζας οἴομαι
Αὐτὸν, κατασκήπτοντα γ' αὐτῇ τῇ γνάθῳ.
ἐν τούτοις ἐδήλωσεν ὁ κωμικὸς, διότι καὶ τὸ δρᾶμα Κεραυνὸν ἀπ' αὐτοῦ ἐπιγέγραφε. Θεόφιλος δ' ἐν Ἐπιδαύρῳ,
Ἀτρεστίδας τὶς Μαντινεὺς λοχαγὸς ἦν,
Ἀνδρῶν ἁπάντων πλεῖστα δυνάμενος φαγεῖν.
B ἐν δὲ Παγκρατιαστῇ παράγων τὸν ἀθλητὴν, ὡς πολλὰ ἐσθίοντα, φησίν.
Ἑφθῶν μὲν σχεδὸν τρεῖς μνᾶς. λέγ' ἄλλο. ὀρυγχίον
Κωλῆν. πόδας τέτταρας ὑείους, ἡράκλεις,
Βοὸς δὲ τρεῖς, ὄρνιθ'. ἄπολλον. λέγ' ἕτερον,
Σύκων δύο μνᾶς. ἔπιες; ἐν δὲ πόσον
Ἀκράτου δώδεκα κοτύλας, Ἀπολλόδωρε καὶ Σαβάζιε.
Καὶ ἔθνη δὲ ὅλα εἰς πολυφαγίαν ἐκωμῳδεῖτο, ὡς τὸ Βοιωτῶν. Εὔβουλος γοῦν ἐν Ἀντιόπῃ
C φησί.
Πονεῖν μὲν ἄμμες, καὶ φαγεῖν μὲν ἀνδρικοὶ
Καὶ καρτερῆσαι, τοὶ δ' Ἀθηναῖοι λέγειν.
Καὶ μικρὰ φαγέμεν, τοὶ δὲ Θηβαῖοι μέγα.
καὶ ἐν Εὐρώπῃ,
Κτίζε Βοιωτῶν πόλιν
Ἀνδρῶν ἀρίστων ἐσθίειν δι' ἡμέρας.
καὶ ἐν Ἴωνι.
Οὕτω σφόδρ' ἐστὶ τοῖς τρόποις Βοιώτιος,
Ὡς οὐδὲ δεῖπνον, ὡς λέγουσ' ἐμπίπλαται. ἐν δὲ Κέρκωψι,
D Μετὰ ταῦτα Θήβας ἦλθον, οὗ τὴν νύχθ' ὅλην
Τήν θ' ἡμέραν δειπνοῦσι, καὶ κόπρον γ' ἔχει
Ἐπὶ ταῖς θύραις ἕκαστος. οὗ πλήρει βροτῶν
Οὐκ ἔστι μεῖζον ἀγαθὸν, ὡς χεζητιᾶν
Μακρὰ βαδίζων, πολλὰ δ' ἐσθίων ἀνὴρ
Δάκνει τὰ χείλη, παγγέλαιος ἐστὶν ἰδεῖν.
ἐν δὲ τοῖς Μυσοῖς πρὸς τὸν Ἡρακλέα ποιεῖ τινὰ τάδε λέγοντα
Σὺ μὲν τὸ Θήβης ὡς λέγεις πέδον λιπὼν
Ἀνδρῶν ἀρίστων ἐσθίειν δι' ἡμέρας
E Ὅλοις τραχήλοις, καὶ τοὺς κοπρῶνας πλησίον.
Δίφιλος δὲ ἐν Βοιωτίῳ, οἷος ἐσθίειν πρὸ ἡμέρας ἀρξάμενος ἢ πάλιν πρὸς ἡμέραν. Μνησίμαχος Βουσίριδι,
Εἰμὶ γὰρ Βοιώτιος
Ὀλίγα μὲν ἄλλων, ταῦτα πολλὰ δ' ἐσθίων. Ἄλεξις Τροφωνίῳ
Νῦν δ' ἵνα μὴ παντελῶς Βοιώτιοι
Φαίνησθ' εἶναι τοῖς διασύρειν ὑμᾶς εἰθισμένοις,
Ὡς ἀκίνητοι νῦν εἶναι βοᾶν καὶ πονεῖν μόνον,
F Καὶ δειπνεῖν ἐπιστάμενοι διὰ τέλος, τὴν νύχθ' ὅλην,
Γυμνοῦσθ' ἑαυτοὺς θᾶττον ἅπαντες.
Ἀχαιὸς δ' ἐν Ἄθλοις,
Πότερα θεωρεῖς εἴτ' ἀγωνισταῖς λέγεις

Πόλλ' ἐσθίουσιν, ὡς ἐπασκούντων λεὼς πτωχός.

Ποδαποὶ γὰρ εἶπον οἱ ξένοι; Βοιωτιοι.

ἐκ τούτων εἰκός ἐστι καὶ Ἐρατοσθένη ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς Πέμπελον φῆσαι ἐρωτηθέντα, τί αὐτῷ δοκοῦσιν εἶναι Βοιωτοί; εἰπεῖν. τί γὰρ ἄλλο, ἢ τοιαῦτα ἐλάλουν οἷα ἂν καὶ τὰ ἀγγεῖα φωνὴν λαβόντα, πόσον ἕκαστος χωρεῖ. Πολύβιος δ' ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τῇ εἰκοστῇ φησὶ τῶν ἱστοριῶν, ὡς Βοιωτοὶ μεγίστην δόξαν λαβόντες μετὰ τὰ Λευκτρικά, κατὰ μικρὸν ἀνέπεσον ταῖς ψυχαῖς, καὶ ὁρμήσαντες ἐπ' εὐωχίας καὶ μέθας διέθεντο καὶ κοινώνεια τοῖς φίλοις. πολλοὶ δὲ τῶν ἐχόντων γενεὰς ἀπεμέριζον τοῖς συσσιτίοις τὸ πλέον μέρος τῆς οὐσίας, ὥστε πολλοὺς εἶναι Βοιωτῶν οἷς ὑπῆρχε δεῖπνα τοῦ μηνὸς πλείω τῶν εἰς τὸν μῆνα διατεταγμένων ἡμερῶν. διόπερ Μεγαρεῖς μισήσαντες αὐτῶν τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἀπένευσαν εἰς τοὺς Ἀχαιούς. καὶ Φαρσάλιοι δὲ κωμῳδοῦνται ὡς πολυφάγοι. Μνησίμαχος γοῦν ἐν Φιλίππῳ φησί,

Τῶν Φαρσαλίων
Ἥκει τις ἵνα τὰς τραπέζας καταφάγοι,
Οὐδεὶς πάρεστιν, εὖγε δρῶντες. ἆρά που
Ὀπτὴν κατεσθίουσι πόλιν Ἀχαϊκήν.

ὅτι δὲ καὶ πάντες Θετταλοὶ ὡς πολυφάγοι διεβάλλοντο, Κράτης φησὶν ἐν Λαμίᾳ. Ἐπεὶ τρί-
207 πηχυ Θετταλικῶς τετμημένα. Τοῦτο δ' εἶπεν ὡς τῶν Θετταλῶν μεγάλα κρέα τεμνόντων. Φιλέταιρος δ' ἐν Λαμπαδηφόροις, καὶ χειροβαρὲς σαρκὸς ὑείας Θετταλότμητον κρέας. ἔλεγον δὲ καὶ Θετταλικὴν ἔνθεσιν τὴν μεγάλην. Ἕρμιππος Μοίραις.

Ὁ Ζεὺς δὲ τούτων οὐδὲν ἐνθυμούμενος
Μύρων, ξυνέπλαττε τὴν Θετταλικὴν ἔνθεσιν.

ταῦτα δὲ Καπανικὰ εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς,

Τί πρὸς τὰ Λυδῶν δεῖπνα καὶ τὰ Θετταλῶν,
Καὶ τὰ Θετταλικῶν μὲν πολὺ Καπανικώτερα.
Οἷον τὰ ἁμαξιαῖα.

Θετταλοὶ γὰρ τὰς ἀπήνας, καπάνας ἔλεγον Ξέναρχος Σκύθαις,

Ἑπτὰ δὲ καπάνας ἔτρεφον
Εἰς Ὀλυμπίαν. τί λέγεις; καπάνας δὲ Θετταλοὶ
Πάντες καλοῦσι τὰς ἀπήνας. μανθάνω.

Αἰγυπτίους δ' Ἑκαταῖος ἀρτοφάγους φησὶν εἶναι, κυλλήστιας ἐσθίοντας, τὰς δὲ κριθὰς εἰς ποτὸν καταλεαίνοντας. διὰ ταῦτα καὶ Ἄλεξις ἐν τῷ περὶ αὐταρκείας, ἔφη μετρίᾳ τροφῇ κεχρῆσθαι τὸν Βόκχοριν, καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Νεόχαβιν καὶ Πυθαγόρας δὲ ὁ Σάμιος μετρίᾳ τροφῇ ἐχρῆτο, ὡς ἱστορεῖ Λύκων ὁ Ἰασεὺς ἐν τῷ περὶ Πυθαγόρου. οὐκ ἀπείχετο δὲ ἐμψύχων, ὡς Ἀριστόξενος εἴρηκεν. Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ ἀριθμητικὸς, καὶ θῦσαι φησὶν αὐτὸν ἑκατόμβην, ἐπὶ τῷ εὑρηκέναι ὅτι τριγώνου ὀρθογωνίου ἡ τὴν ὀρθὴν γωνίαν ὑποτείνουσα ἴσον δύναται ταῖς περιεχούσαις.

Ἡνίκα Πυθαγόρας τὸ περικλεὲς εὕρατο γράμμα
Κλεινὸς, ἐφ' ᾧ κλεινὴν ἤγαγε βουθυσίην.

Cibi multum sumentibus, eos mores hominum esse
qui sese exercent.
B. Vnde, quæso, sunt hospites? A. Bœotij.

Ob hæc scilicet credibile est, Eratosthenē in epistolis scripsisse, Pretellum rogatum quos esse Bœotios existimaret, respōdisse, id prorsus, quod vasa[a] dicerent, voce si essent prędita, nimirum tanti esse quantum quisque caperet. Polybius Megalopolites libro vigesimo historiarum scribit Bœotos post Leuctricam pugnam summam gloriam adeptos, supinos & desides animis concidisse, ad epulas, temulentiam, & communem amicorum societatē ac victum conuersos, vt multi ex iis qui liberos iam etiam sustulissent, maiorem opum suarum partem ad ea conuiuia profunderent, & multis ex illis quot mensibus cœnæ plures essent, quàm mensiū ipsorum certi dies. Quāobrem Megarēses eo rerū statu offensi, & odiis aduersus illos conceptis irritati, ad Achæos defecerunt. Proscindūtur & à Comicis Pharsalij, vt edaces. Mnesimachus in Philippo:

A. Pharsaliorum,
Quispiam an aduenit, mensas qui comedat?
B. Nullus adest. A. Bene ab illis factum; assam profectò
Achaicam ciuitatem illi deuorant.

Notati sunt omnes quoque Thessali, vt edaces. Crates[b] in Lamia:

Sunt quidem frusta trium cubitorū magnitudine,
Thessalorum more diuisa.

Hoc nimirum poëta dixit, quoniam Thessali carnem in magna segmenta diuidant. Philetærus in Lampadophoris[c]:

Vel manui grauis suilli pulpamenti caro, secta
more Thessalorum.

Thessalicam[d] etiam bucceam[e], magnam dixerunt. Hermippus in Fatis[f]:

Harum portionum cùm nulla cordi esset,
Bucceam Thessalicam ipse sibi fingebat Iuppiter.

Aristophanes in Tagenistis[g] ea frusta Capanica[h] vocat:

Quid hæc ad Lydorum & Thessalorum cœnas?
Thessalorum certè longè καπανικώτερα, id est,
frustis cibi grandioribus,
Vt quæ currum onerare possint.

Thessali ἀπήνας,[i] καπάνας[k] dixerūt. Xenarchus in Scythis:

A. Septem καπάνας *currus alebant*
Ad Olympiacos ludos. B. Quidnam ais? A. καπάνας *Thessali*
Omnes appellant ἀπήνας. *B. Rem intelligo.*

Hecatęus AEgyptios esse tradit panis auidos, vt qui vescātur Cyllestia:[l] & ad potum, ordeū tritum macerent, ac eliquent: quamobrem Alexis libro De frugalitate sua sorte contenta[m], scripsit, Bocchorin, eiúsq; patrem Neochabin[n], modico victu vsos fuisse: id quod pariter & de Pythagora refert Lycon Iaseus libro De eius vita. Eū tamen ab animatis nō abstinuisse Aristoxenus tradit. Apollodorus arithmeticus autor est Hecatomben[o] illum sacrificasse, quòd inuenisset, in triāgulo rectis angulis constante, lineam quæ recto angulo subtenditur, tantum valere quātum aliæ eundem angulum continentes.

Cùm[p] famosus Pyhagoras descriptionem linearum celebrem
Repperit, ob quā nobili sacrificio boues immolauit.

A Fuit & Pythagoras paucissimi potus, frugalémque sibi adeò rationem victus indixit, vt sæpius melle solo contentus fuerit. Eadem narrantur de Aristide, Epaminōda, Phocione, Phormione, claris imperatoribus. Manius[a] Curius, Romanus imperator, toto vitæ cursu raporum esu delectatus est: cui cùm auri magnum pondus Sabini[b] publicè misissent, auro se non egere dixit, quamdiu cœnaret eas epulas. Hoc Megacles narrat libro De viris illustribus. Cœnæ quidem mediocres, gratæ multis sunt, vt ostendit Alexis in Amante fœmina:

Verùm ego, quandoquidem adsunt quæ oportet,
Odi superuacua. In ijs enim quæ modum excedunt sumptus quidem est, nulla delectatio.

Idem in Mendaci:

O diosa mihi superuacua sunt: in ijs quæ præter modum
Fiunt, impensa est, voluptas ne ulla quidem.

Idem in Syntrophis[c]:

O quàm iucundū, quidquid mediocre est, nec plus iusto plenum:
Abeo nunc, minimè uacuus: sed, ut mihi uideor, Lætus.

Mnesitheus porrò censet in omni re fugiendum quod nimium est. Ariston philosophus libro secūdo Amatoriorum similium, ait, Polemonem Academicum hortari ad cœnam ituros, compotationem vt curarent quæ esset non tantùm in præsens iucunda, sed in crastinum etiā. Timotheus Cononis filius ex magnificis & imperatoriis cœnis, à Platone ad cōuiuium in Academia, simplici quidem apparatu, sed velut musica concinnitate[d] eleganti, acceptus, professus est, qui cœnarent apud Platonem, illos etiam postridie[e] benè habituros. Addit in suis Commentariis Hegesander, secuto proximè die obuium Platoni Timotheum ei dixisse, Vos quidē, Plato, hilariter & benè cœnatis, magisq; in crastinum diem quàm in præsentem. Pyrrhon Eleus à familiari quodam suo magnificè & sumptuosè tractatus, vt ipse narrat, posthac, dixit, ad te non accedam, si ita epulari pergas, ne illibenter videam te, vbi necessum non est, impensam facere, ac ne tibi grauato incommodus & molestus sit hic sumptus. Magis enim decet mutua nos consuetudine nostram in amicos beneficentiam declarare, quàm ferculorum multitudine, & epularum, quæ plurimæ sint, inuectarum copia. Antigonus Carystius in Menedemi vita, quisnam ordo apud eum cōuiuij fuerit, explicans, ait, cum altero, vel tertio, seorsim illum semper pransum[f] fuisse: Si quis illum conuenire vellet, pranso iam domi, accedēdum fuisse, quoniam eiusmodi foret Menedemo prandendi consuetudo[g]: qui autem ad illum proficiscebātur, aduocari solitos post prādium. Quod si, vt accidere probabile est, eorum quidam tēporiùs aduenissent quàm ad horam condictam, breuibus & reflexis spatiis prope fores ambulando, pueros exeuntes percontabantur, ecquid mensæ impositum foret, & ad quam temporis[h] portionem prandium peruenisset: discedentes, si audirent salsamentum, aut olus: sin nonnihil carnis, domum subeuntes[i] ad id extructam.

[a] Valerius lib. 4. cap. 3. de Abstinentia & Continentia. marcum Curium Dentatum vocat. Plutarch. in Apophthegm. Cicero in Catone.
[b] Samnites, è Ciceronis & Romanis scriptoribus. Victorius ca. 5. lib. Var.
[c] Simul educatis.
[d] huius adagio ἀπὸ Musicus apparatus.
[e] Victorius cap. [illegible] Var. Idem Cicero lib. 5. Tuscul. & Plutarch. ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς παραγγέλμασι.
[f] Hæc ad verbum apud Laertium in eius vita.
[g] Veritas, ac tarda.
[h] Sic ad verbū: ad quam temporis articulum. [i] Vbi digressum [illegible] Menedemum alloque[illegible], vel discedentem audiret.

ἦν δὲ καὶ ὀλιγοπότης ὁ Πυθαγόρας, καὶ εὐτελέστατα διεβίου, ὡς καὶ πολλάκις μέλιτι μόνῳ ἀρκεῖσθαι. τὰ παραπλήσια δὲ ἱστορεῖται καὶ περὶ Ἀριστείδου καὶ Ἐπαμινώνδου καὶ Φωκίωνος καὶ Φορμίωνος, τῶν στρατηγῶν. Μάνιος δὲ Κουρίος, ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς, ἐπὶ γογγυλίσι διεβίω πάντα τὸν χρόνον. τῶν Σαβίνων αὐτῷ πολὺ χρυσίον προσπεμπόντων, οὐκ ἔφη δεῖσθαι χρυσίου ἕως ἂν τοιαῦτα δειπνῇ. ἱστορεῖ δὲ ταῦτα Μεγακλῆς, ἐν τῷ περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν. τῶν δείπνων δὲ πολλοὶ τὰ μέτρια B ἀσπάζονται, ὡς Ἄλεξις ἐν Φιλούσῃ παραδίδωσιν.

Ἀλλ' ἔγωγε τοῦ τὰ δέοντ' ἔχειν,
Τὰ περιττὰ μισῶ. τοῖς ὑπερβάλλουσι γὰρ
Τέρψις μὲν οὐκ ἔνεστι, πολυτέλεια δέ.

ἐν δὲ Ψευδομένῳ,

Τὰ περιττὰ μισῶ. τοῖς ὑπερβάλλουσι γὰρ
Δαπάνη πρόσεστιν. ἡδονὴ δ' οὐδ' ἥτις οὖν.

ἐν δὲ Συντρόφοις,

Ὡς ἡδὺ πᾶν τὸ μέτριον, οὔθ' ὑπεργέμων
C Ἀπέρχομαι νῦν, οὔτε κενὸς, ἀλλ' ἡδέως
Ἔχων ἐμαυτοῦ.

Μνησίθεος γάρ φησι δεῖν φεύγειν ἁπάντων τὰς ὑπερβολὰς ἀεί. Ἀρίστων δ' ὁ φιλόσοφος ἐν Ἐρωτικῶν ὁμοίων δευτέρῳ, Πολέμωνα φησὶ τὸν Ἀκαδημαϊκὸν παραινεῖν τοῖς ἐπὶ δεῖπνον πορευομένοις φροντίζειν, ὅπως ἡδὺν πότον ποιῶνται, μὴ μόνον εἰς τὸ παρὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αὔριον. Τιμόθεος δ' ὁ Κόνωνος ἐκ τῶν πολυτελῶν καὶ στρατηγικῶν δείπνων παραληφθεὶς ὑ- D πὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὸ ἐν Ἀκαδημίᾳ συμπόσιον, καὶ ἑστιαθεὶς, ἀφελῶς καὶ μουσικῶς ἔφη, ὡς οἱ παρὰ Πλάτωνι δειπνοῦντες, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ καλῶς γίνονται. Ἡγήσανδρος δὲ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἔφη, ὡς καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ὁ Τιμόθεος ἀπαντήσας τῷ Πλάτωνι εἶπεν, Ἡμεῖς ὦ Πλάτων εὖ δειπνεῖτε μᾶλλον εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἢ εἰς τὴν παροῦσαν ἡμέραν. Πύῤῥων δ' ὁ Ἠλεῖος τῶν γνωρίμων τινὸς αὐτὸν ὑποδεξαμένου, πολυτελῶς δὲ ὡς αὐτὸς ἱστορεῖ, εἰς τὸ λοιπὸν εἶπεν οὐχ ἥξω πρὸς σὲ, ἂν E οὕτως ὑποδέχῃ, ἵνα μή τε ἐγώ σε ἀηδῶς ὁρῶ καταδαπανώμενον οὐκ ἀναγκαίως, μή τε σὺ θλιβόμενος κακοπαθῇς. μᾶλλον γὰρ ἡμᾶς τῇ μεθ' ἑαυτῶν συνουσίᾳ προσήκον ἐστὶν εὐεργετεῖν, ἢ τῷ πλήθει τῶν παρατιθεμένων οἱ διακονοῦντες τὰ πλεῖστα δαπανῶσι. Ἀντίγονος δ' ὁ Καρύστιος ἐν τῷ Μενεδήμου βίῳ, τὴν διάταξιν διηγούμενος τοῦ παρὰ τῷ φιλοσόφῳ συμποσίου, φησὶν ὅτι ἠρίστα μὲν δεύτερος, ἢ τρίτος καθ' ἑαυτόν. καὶ ἔδει καὶ τοὺς λοιποὺς παρεῖναι δεδειπνηκότας. ἦν γὰρ F τὸ τοῦ Μενεδήμου τοιοῦτον ἄριστον. μετὰ δὲ ταῦτα εἰσεκάλουν τοὺς παραγινομένους, ὧν ὡς ἔοικεν ὅτε προτερήσαιεν ἔνιοι τῆς ὥρας, ἀνακάμπτοντες παρὰ τὰς θύρας ἀνεπυνθάνοντο τῶν ἐξιόντων παίδων, τί τὸ παρακείμενον εἴη, καὶ πῶς ἔχοι τῆς τοῦ χρόνου συμμετρίας τὸ ἄριστον. ὅτε μὲν οὖν ἀκούσειαν λάχανον ἢ τάριχος, ἀνεχώρουν. ὅτε δ' ὅ. τι κρεάδιον, εἰσῄεσαν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦτο παρεσκευασμένον οἶκον.

ἦν δὲ τοῦ μὲν θέρους ἡτοιμασμένη ψίαθος ἐφ' ἑκάστης κλίνης· τοῦ δὲ χειμῶνος κώδιον. προσκεφάλαιον δὲ αὐτῶν φέρειν ἕκαστον ἔδει. τὸ δὲ περιαγόμενον ποτήριον οὐ μεῖζον ἢ κοτυλιαῖον. τράγημα μὲν θέρμος, ἢ κύαμος συνεχῶς. ποτὲ δὲ καὶ τῶν ὡραίων εἰσεφέρετό τι, τοῦ μὲν θέρους ἄπιος ἢ ῥοιά· τοῦ δὲ ἔαρος ὦχροι, κατὰ δὲ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἰσχάδες. μαρτυρεῖ δὲ περὶ τούτων Λυκόφρων ὁ Χαλκιδεὺς, γράψας Σατύρους Μενέδημον, ἐν οἷς φησὶν ὁ Σειληνὸς πρὸς τοὺς σατύρους.

Παῖδες κρατίστου πατρὸς ἐξωλέστατοι,
Ἐγὼ μὲν ὑμῖν ὡς ὁρᾶτε σπηνιῶ.
Δεῖπνον γὰρ οὔτ' ἐν Καρίᾳ μὰ τοὺς θεοὺς,
Οὔτ' ἐν Ῥόδῳ τοιοῦτον οὔτ' ἐν Λυδίᾳ,
Κατέχω δεδειπνηκώς, Ἄπολλον ὡς καλόν.

Καὶ προελθὼν,

Ἀλλὰ κυλίκιον ὑδαρὲς
Ὁ παῖς περιῆγε † τοῦ πεντωβόλου
Ἀτρέμα παρεξεστηκὸς, ὅ τ' ἀλιτήριος,
Καὶ δημόνικος ἐπεχόρευε δαψιλὴς,
Θέρμος πενήτων καὶ τρικλίνου συμπότης.

ἑξῆς δέ φησιν, ὅτι ζητήσεις ἦσαν παρὰ πότον.

Τράγημα γὰρ
Ὁ σωφρονιστὴς πᾶσιν ἐν μέσῳ λόγος.

ἱστορεῖται δὲ καὶ ὅτι πολλάκις συνόντας αὐτοὺς ἐπὶ πλεῖον, ὁ ὄρνις κατελάμβανε τὴν ἕω καλῶν, τοῖσι δὲ οὐδέπω κόρος. Ἀρκεσίλαος δ' ἑστιῶν τινας, καὶ ἐλλιπόντων τῶν ἄρτων, νεύσαντος τοῦ παιδὸς ὡς οὐκ ἔτ' εἰσὶν ἀνακαγχάσας καὶ τὼ χεῖρε συγκροτήσας, οἷον δή, ἔφη, τὸ συμπόσιον ἡμῶν ἐστὶν ἄνδρες φίλοι, ἄρτους ἐπιλελήσμεθα ἀρκοῦντας πρίασθαι· τρέχε δὴ παῖ. καὶ τοῦτ' ἔλεγεν αὐτὸς γελῶν· καὶ τῶν παρόντων δ' ἄθρους ἐξεχύθη γέλως, καὶ διαγωγὴ πλείων ἐνέπεσε, καὶ διατριβὴ ὥστε ἥδυσμα γενέσθαι τοῦ συμποσίου τὴν τῶν ἄρτων ἔνδειαν. ἄλλοτε δὲ ὁ Ἀρκεσίλαος Ἀπελλῇ τῷ γνωρίμῳ προστάξας καθυλίσαι τὸν οἶνον, ἐπεὶ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἐκεῖνος τὰ μὲν ἐτάραττεν, τὰ δὲ ἐξέχει, καὶ πολὺ θολώτερος ἐφαίνετο ὁ οἶνος. ὑπομειδιάσας ἔφη ἐγὼ δὲ καθυλίσαι προσέταξα ἀνθρώπῳ μηδὲν ἑωρακότι ἀγαθὸν ὥσπερ οὐδ' ἐγώ. ἀνάστηθι οὖν σὺ Ἀρίδικες, σὺ δὲ ἀπελθὼν τὰ ἐκ τοῦ πίθου. ταῦτα δ' οὕτως εὔφραινε, καὶ διεκίλαρου τοὺς παρόντας, ὡς εὐθυμίας πληροῦσθαι. οἱ δὲ νῦν συνάγοντες ἐπὶ τὰ δεῖπνα, καὶ μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς καλῆς Ἀλεξανδρείας, βοῶσι, κεκράγασι, βλασφημοῦσι τὸν οἰνοχόον, τὸν διάκονον, τὸν μάγειρον. κλαίουσι δ' οἱ παῖδες τυπτόμενοι κονδύλοις ἄλλος ἄλλοθεν. καὶ οὐχ οἷον οἱ κεκλημένοι μετὰ πάσης ἀηδίας δειπνοῦσιν, ἀλλὰ κἂν τύχῃ θυσία τις οὖσα, παρακαλυψάμενος ὁ θεὸς οἰχήσεται, καταλιπὼν οὐ μόνον τὸν οἶκον, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν. γελοῖον γάρ ἐστιν αὐτὸν εὐφημίαν κηρύξαντα καταρᾶσθαι τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις. καὶ τοῖς δειπνοῦσι δ' ἂν εἴποι ὁ τοιοῦτος. (ρηα,

Νῦν δ' ἔρχεσθ' ἐπὶ δεῖπνον ἵνα ξυνάγωμεν Ἄ-
Τῷ γὰρ τοιούτῳ ὁ οἶκος
Ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,

A Fuit autem apud Menedemum æstate lectorum tricliniarium quisque stratus arundinea tegete ad id parata: hyeme, villosa pelle. Conuiuarum singulos sibi afferre ceruical oportebat. Quod circumferebatur poculū cochleari maius non fuit. Pro bellariis dabatur lupinum, & sæpius faba. Nonnunquam ex horariis fructibus apponebatur quidpiam, æstate, malum Punicū, vere eruilia, hyeme caricæ. Idem testatur Lycophron[a] Chalcidensis, qui Satyros suos Menedemum inscripsit, quo loco Silenus ad hunc modum Satyros com-
B pellat:

Optimi patris filij[b] scelestissimi,
Ego, ut uidetis, hîc uobiscum lasciuio[c]:
Nec enim per deos unquam cœna eiusmodi
Acceptus sum in Caria, nec Rhodi, nec in Lydia:
Apollo, quam lauta fuit!

Deinde progressus ait,

Pocillum aquæ[d] plenum,
Puer circumducebat, emptum obolis quinque,
Placidè conuiuis adstans: execrandus verò
Atque plebeius, & uilis[e], saltabat lupinus,
Multus, inopum in triclinijs compotor:

C Deinceps verò inter potandum quæstiones ait fuisse propositas, & pro bellariis sermonē in medio habitum, qui ad temperantiam & continentiam[f] omnes excitaret. Est & mandatum memoriæ, sæpenumero contigisse, vt congressi lōgiùs sermones cùm protraherent, gallus auroram denuntians eos suis dissertationibus nondum satiatos interpellaret. Arcesilaus[g] cùm quibusdam præberet cōuiuium, & panis defecisset, puero id nutu significante, in risum effusus, complosis manibus, Quale hoc, inquit, amici viri, futurum nobis con-
D uiuium est? quod satis panis esset emere nos obliti sumus: curre puer: id ridens cùm dixisset, in vehementem risum conuiuæ soluti sunt, in eáque mora lusu multo & hilari confabulatione tempus ac conuiuium produxerunt, vt pro oblectamento [h] fuerit conuiuis panis defectus. Aliâs, idem Archesilaus cùm Apelli domestico suo præcepisset, vinum defecare, & ille ob imperitiam nunc turbaret, nunc effunderet, vinúmque turbidius multo videretur, subridens ait: Ego equidem hominē defecare iussi, nihilo plus, quàm ego, scien-
E tem, quid bonum sit. Itaque, ô Aridices, expergiscere, hinc abi, & extrinsecus doliū perfora[i]. Id sanè verò intus, sic delectauit & exhilarauit conuiuas præsentes, vt lætitia pleni essent. Qui verò nunc ad cœnam conuocant, & potissimum incolæ formosæ Alexandriæ, clamant, vociferantur, conuitiis pocillatorem, ministros, coquū incessunt: pueri flent[k], quos pugnis alium alibi percusserunt: nec inuitati soli cum omni molestia cœnāt, sed tū, quamuis sacrificiū fiat, obuelato[l] capite deus excedet, non tantùm derelictis ædibus, sed
F etiam vniuersa ciuitate. Est enim ridiculum, qui fausta bonáque omnia precari & ominari per præconem iubet, vxorem ac liberos deuouere. Eiusmodi cœnæ conuiuis aptè dixerit aliquis:

Nunc[m] cœnatum eamus ut committamus prælium:

Itémque hoc alterum:

Huic domus simul & suffitibus plena est;

Festiuisque

Festiuisque acclamationibus [a], *& suspirijs personat.*

Hæc dicta cùm essent, ex iis qui aderant, quidam, Ad hæc si respiciamus, inquit, cauebimus, ne ventri simus dediti:

vbi cœna frugi [b] *est, non fit debacchatio,*

vt ait Amphis in Plano [c], eiusmodíque cœna ad inferendam vel iniuriam, vel contumeliã nullum mouet, vt testatur Alexis in Vlysse textore, ad hunc modum:

Solet enim productus in longum tempus cœtus,
Crebrúmque conuiuium, & iteratum quotidie,
Illudendi licentiam dicteriáque iaciendi illicere:
Quod longè plus affert molestiæ, quàm voluptatis.
Ortum porrò inde habet maledicentia: maledictis uerò alterum
Si aggrederis, statim audis qui regerat: superest conuitium [d],
Ac deinde uerbera, & pugna, & uinosis insania.
Hæc sic usu uenire natura statutum est, quapropter [e] *deos reuereri conuenit.*

Mnesimachus in Philippo, propter nimiam inter cœnandum sacietatem, conuiuiũ fingit quod belli apparatum præsagiat, & reuera, vt lepidissimus Xenophon ait, belli sit officina, hoc modo:

Nostin' esse tibi pugnandum cum uiris?
Nos exacutos cœnamus gladios,
Accensas faces deglutimus pro obsonio:
Postea statim affert bellaria
Puer nobis post cœnam sagittarum spicula Cretensia,
Cicerum loco, & hastarum assulas
Confractarum: scuta, galeas,
Thoracésque habemus, & fundas: ad pedes,
Et arcus: catapultis sumus coronati.

Quin & Phœnix Colophonius sic ait:

Vini cadus, ensis, cuspis, poculum:
Coma, arcus: hostes, calices:
Equi, merum: bellicus clamor acierum congredientium, unguentum.

Alexis in Parasito, cùm de vorace loquitur, ait:

Vocant autem ipsum iuniores omnes
Parasitum: honestus [f] *enim appellationes multum ille non moratur:*
Telephus profectò mutus cœnat, & si quid
Interrogant alij, solùm annuit, adeò ut sæpius conuiuator
Quod orant in Samothracijs [g], *precatur,*
Spirans uitam ut finiat [h], *& aliquando tranquillus quiescat:*
Amicis tempestas & calamitas est parasitus.

Diphilus in Hercule de quodam eo ingenio prædito cùm agit, sic inquit: (ac iracundũ?

A. Men' aspicis iam appotum, & utcunque ebriũ,
B. Nihil horum noui: sed quendam ex auibus
Iam ferè pransum duodecies.

Quocirca bellè dixit Borysthenites Bion, ex mensa voluptatem non esse nobis captandã, sed ex prudentia. EVripides verò sic ait:

Prauæ rationi uictus os me adiecisse sensi:

(perinde ac si quæ voluptas capitur ex cibariis, magis os tangat.) AEschylus in Phineo:

Multaque cœnæ falsæ, malis prurientibus [i]
Euanuere ueluti ad primam oris delectationem.

EVripides in Sthenobœa [k] de frugalitate sic ait: *Maritima uita purpurea* [l] *est:*

ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

Τούτων λεχθέντων ἔφη τις τῶν παρόντων, παραιτητέον ἐς ταῦτ' ἀποβλέποντάς τι τὸ γαστρίζεσθαι.

Ἐυτελὲς γὰρ δεῖπνον οὐ ποιεῖ παροινίαν·

ὥς Ἄμφις φησὶν ἐν Πανί, οὐδὲ ὕβρεις καὶ προπηλακισμούς, ὡς Ἄλεξις ἐν Ὀδυσσεῖ ὑφαίνοντι μαρτυρεῖ διὰ τούτων.

Φιλεῖ γὰρ ἡ μακρὰ συνουσία
Καὶ τὰ συμπόσια τὰ πολλά, καὶ καθ' ἡμέραν
Ποιεῖν σκῶψιν. ἡ σκῶψις δὲ λυπεῖ πλέον, ἢ
τέρπει πολύ. (της ἅπαξ,
Τοῦ κακῶς λέγειν γὰρ ἀρχὴ γίνεται. ἂν δ' εἴ-
Ἐυθὺς ἀντήκουσας ἤδη, λοιδορεῖσθαι λείπεται.
Εἶτα τύπτεσθαι δέδεικται καὶ παροινεῖν. ταῦτα γὰρ (δεῖ;
Κατὰ φύσιν πέφυκεν οὕτως καὶ τί μάντεως

Καὶ Μνησίμαχος δὲ ἐν Φιλίππῳ διὰ τὸν ὑπερβάλλοντα κόρον ἐν τοῖς δείπνοις, παράγει τι συμπόσιον πολέμου παρασκευὴν ἐπαγγελλόμενον, καὶ ὡς ἀληθῶς κατὰ τὸν χαριέστατον Ξενοφῶντα πολέμου ἐργαστήριον. λέγει δ' οὕτως,

Ἆρ' οἶσθ' ὅτι πρὸς ἄνδρας ἐστί σοι μαχητέον,
Οἳ τὰ ξίφη δειπνοῦμεν ἠκονημένα,
Ὄψον δὲ δᾷδας ἡμμένας καταπίνομεν.
Ἐντεῦθεν εὐθὺς ἐπιφέρει τραγήματα
Ἡμῖν ὁ παῖς μετὰ δεῖπνον ἀκίδας Κρητικάς,
Ὥσπερ ἐρεβίνθους, δορατίων τε λείψανα
Κατεαγότ'. ἀσπίδας δὲ προσκεφάλαια, καὶ
Θώρακας ἔχομεν, πρὸς ποδῶν δὲ σφενδόνας,
Καὶ τόξα. καταπέλταις δὲ ἐστεφανώμεθα.

Καὶ Κολοφώνιος δὲ Φοῖνιξ φησίν,

Οἴνου κάδοι μάχαιρα, καὶ κύλιξ αἰχμή,
Κόμη δὲ τόξα, δήϊοι δὲ κρητῆρες.
Ἵπποι δ' ἄκρητος, κἀλαλὴ μύρον κεῖται.

ἐν δὲ τῷ Παρασίτῳ Ἄλεξις περὶ πολυφάγου τινὸς διαλεγόμενός φησιν,

Καλοῦσι δ' αὐτὸν πάντες οἱ νεώτεροι,
Παράσιτον ὑποκόρισμα· τῷ δ' οὐδὲν μέλει.
Δειπνεῖ δ' ἄφωνος Τήλεφος, νεύων μόνον
Τοῖς ἐπερωτῶσί τι, ὥστε πολλάκις
Αὐτὸν κεκληκὼς τὰ Σαμόθρᾳκ' εὔχεται
Λῆξαι πνέοντα καὶ γαληνίσαι ποτέ.
Χειμὼν ὁ χλωὸς μειρακίσκος ἐστὶ τοῖς φίλοις.

Δίφιλος δ' ἐν Ἡρακλεῖ περί τινος τῶν ὁμοίων διαλεγόμενος διέξεισιν,

Ἐμὲ μὲν οὐχ ὁρᾷς πεπωκότα,
Ἤδη τ' ἀκροθώρακ' ὄντα, καὶ θυμούμενον.
Τὸν δ' εἶδεν ἀστὸν † ἀσίωνος μεῖζον,
Ἤδη σχεδὸν δωδέκατον ἠριστηκότα.

διὸ καλῶς ἔλεγεν ὁ Βορυσθενίτης Βίων, οὐ δεῖν ἀπὸ τῆς τραπέζης τὰς ἡδονὰς πορίζεσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ φρονεῖν. ὁ δ' Εὐριπίδης φησί·

Φαύλῃ διαίτῃ προσβαλὼν ἥσθην στόμα, ὡς τῆς ἀπὸ τῶν προσφορῶν τέρψεως περὶ τὸ στόμα μᾶλλον γινομένης. Αἰσχύλος τ' ἐν Φινεῖ,

Καὶ ψευδόδειπνα πολλὰ μαργώσης γνάθου,
Ἐρρύσιαζον στόματος ἐν πρώτῃ χαρᾷ.

ἐν Σθενεβοίᾳ δ' ὁ Εὐριπίδης περὶ εὐτελείας λέγων·

Βίος δὲ πορφυρεῦσι θαλάσσιος, (γων,

a ταῖς παιᾶσι.
b Hoc in prouerbium vertitur.
c Sic legendum Pane (uti ...) monstrat interpretes fabularum.
d κωμολογία: iurgium, probrum.
e Casaubon legit καὶ μάντεως ... quid vates...: fuit. vt hæc futura prædicantur.
f ὑποκόρισμα: blandum sermonem, cum dictionibus quæ diminuunt, vt Tullio-la, Puellulus, &c.
g Initiationibus ... & earũ ritu.
h Notatu dignæ Samothracarũ initiationũ preces. Hæc nos ... mortuis optare, ... te viuis: ... σπαράσσειν συ, ... voti.
i ... petulantibus (ψευδόδειπνα) ... ἐρρύσιαζον ... repetunda ... Piscatoribus ... verbo.
k ...
l ...

Οὐκ εὐτράπεζος, ἀλλ' ἐπάκλιοι φάτναι. A
Τροφὰ δὲ μήτηρ οὐ πεδοστιβὴς τροφὸς
Θάλασσα, τὴν δ' ἀροῦμεν· ἐκ ταύτης βίος,
Βρόχοισι καὶ πέδαισιν οἴκαδ' ἔρχεται.
Μέγα γὰρ ἀνθρώποις κακὸν ἡ γαστήρ.

περὶ ἧς φησιν Ἄλεξις ἐν Συναποθνήσκουσι,

Μάθοις τ' ἂν οἷον κακὸν ἀνθρώποις
Ἔσθ' ἡ γαστὴρ, διδάσκει θ' οἷ', ἀναγκάζει θ' ὅσα,
Εἴ τις ἀφέλοι τοῦτ' ἀφ' ἡμῶν τὸ μέρος ἀπὸ τοῦ σώματος,
Οὔτ' ἂν ἀδικοῖτ' οὐδὲν οὐδεὶς, οὔθ' ὑβρίζοιτ' ἂν ἑκών. B
Νῦν δὲ διὰ ταύτην ἅπαντα γίνεται τὰ δυσχερῆ.

Δίφιλος δ' ἐν Παρασίτῳ,

Εὖ γ' ὁ κατάχρυσος εἶπε πόλλ' Εὐριπίδης,
Νικᾷ δὲ χρεία μ' ἡ ταλαίπωρός τε μου
Γαστήρ. ταλαιπωρότερον οὐδέν ἐστι γὰρ
Τῆς γαστρὸς, εἰς ἣν πρῶτον πάντ' ἂν ἐμβάλοις
Ἀλλ' οὐχ ἕτερον ἀγγεῖον, ἐν πήρᾳ φέροις
Ἄρτους ἂν, ἀλλ' οὐ ζωμὸν ἢ διαφθερεῖς, C
Εἰς σπυρίδα μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' οὐ φακῆν.
Οἰνάριον εἰς λάγυνον, ἀλλ' οὐ κάραβον
Εἰς τὴν θεοῖς ἐχθρὰν δὲ ταύτην εἰσφέρει
Τὰ πάνθ' ἑαυτοῖς μηδὲν ὁμολογούμενα.
Κοὐ προστίθημι τἄλλα, διότι πανταχοῦ
Διὰ τὴν τάλαιναν πάντα ταῦτα γίνεται.

καὶ Κράτης δ' ὁ κυνικὸς, ὥς φησι Σωσικράτης ἐν ταῖς Διαδοχαῖς, ἐπερράπισε Δημήτριον τὸν Φαληρέα, σὺν τῇ πήρᾳ τῶν ἄρτων καὶ λάγυνον πέμψαντα οἴνου, εἴθε γὰρ ἔφη τὰς κρήνας καὶ ἄρτους ἦν φέρειν. D Στίλπων δ' οὐ κατεπλάγη τὴν ἐγκράτειαν καταφαγὼν σκόροδα καὶ κατακοιμηθεὶς ἐν τῷ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν ἱερῷ. ἀπείρητο δὲ τῷ τούτων τι φαγόντι μηδὲ εἰσιέναι. ἐπιστάσης δ' αὐτῷ τῆς θεοῦ κατὰ τοὺς ὕπνους, καὶ εἰπούσης ὅτι φιλόσοφος ὢν ὦ Στίλπων παραβαίνεις τὰ νόμιμα; καὶ τὸν δοκεῖν ἀποκρίνασθαι κατὰ τοὺς ὕπνους. σὺ δέ μοι παρέχε ἐσθίειν, καὶ σκορόδοις οὐ χρήσομαι.
209 ἐπὶ τούτοις ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, ἐπεὶ δεδείπναμεν εἴρηκεν Ἄλεξις ἐν Κουρίδι. ἐπεὶ πάλαι δεδείπναμεν. E Εὔβουλος Προκρίδι, ἡμεῖς δ' οὐδέπω δεδείπναμεν. καὶ πάλιν, ὃν χρὴ δεδειπνάναι ἡμᾶς παρέσται πάλαι. καὶ Ἀντιφάνης ἐν Λεωνίδῃ, ἀλλὰ πρὶν δεδειπνάναι ἡμᾶς παρέσται. καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Προαγῶνι,

Ὥρα βαδίζειν μοι 'στὶ πρὸς τὸν δεσπότην,
Ἤδη γὰρ αὐτοὺς οἴομαι δεδειπνάναι.

καὶ ἐν Δαναΐσιν,

Ἤδη παροινεῖς ἐμὲ πρὶν δεδειπνάναι. F

καὶ Πλάτων Σοφιστῇ, καὶ Ἐπικράτης ὁ Ἀμβρακιώτης (μέσης δ' ἐστὶ κωμῳδίας ποιητής) ἐν Ἀμαζόσιν.

Δεδειπνάναι γὰρ ἄνδρες εὐκαίρως πάνυ
Δοκοῦσί μοι. καὶ ἠριστημένοι δ' εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐν Ταγηνισταῖς,
Ὑποπεπώκαμεν ὦ ἄνδρες καὶ καλῶς ἠριστημένοι.

Non quidem lectis ad mensas dispositis, sed adlitus cubili strato:
Mater nobis humida est, nec calcatur pedibus: nostra saliat nutrix
Maris unda: hanc aramus: ex hac unde uiuimus,
Pedicis retiarijs & laqueis captum amportatur domum.

Magnum quidem homini venter malum est, de quo Alexis in Commorientibus:

Disce iam quantum mortalibus malum
Venter sit, quot facinora necessitate quadam nos coactos doceat.
Hanc partem nostro corpori si adimas:
Nemo sponte iniustè quidquam aget aliúmue afficiet iniuria:
Nunc eius caussa indigna & atrocia fiunt omnia. Diphilus in Parasito:
Aureus rectè multa sanè dixit Euripides:
Egestas me uincit, tum ærumnosus
Venter meus: nil enim uentre est miserius,
In quem primum conijciuntur omnia,
Non item in ullum uas aliud. In sacculo feras
Panem, at minimè iusculum, nisi perdere libet:
In sportâ mazam[a] *mittes, at non coctam lenticulã:*
Vinum excipies lagena, locustam non item:
Deorũ autem odium ille contemnens omnia ligurit,
Vel quæ sibi non conueniãt[b]*: Taceo reliqua: profectò ubique gentium*
Quæcunque prauè committuntur misero uentri sunt imputanda.

Crates Comicus, vt ait Sosicrates in successionibus, Demetrio Phalereo colaphum[c] impegit quòd in pera cum pane laguncúlam vini misisset, ac, vtinam, dixit, mihi cum pane liceret fontes gestare. Enimuero Stilpo sua confisus temperantia, non ideo perterritus est, quòd cùm allium comedisset in[d] templo matris Deûm obdormierit. Arcebatur enim delubro qui horum[e] quidquam gustasset. Ei porrò somnum capienti, adstans dea cùm diceret, Philosophus es, ô Stilpon, & sacras tamen leges violas, visum sibi fuisse hæc respondere in somnis, Præbe mihi quod edam, & allio non vescar. Tum Vlpianus, Alexis, inquit, in Nouacula, dixit,

ἐπεὶ δεδείπναμεν[f], id est, *quoniam cœnauimus.*

EVbulus in Procride:

Nondum nos δεδείπναμεν, id est, *cœnauimus.*

Idem rursum:

Quem dudum oportuit δεδειπνάναι, id est, *cœnasse, is*[g] *nobis rursum adest.*

Antiphanes verò in Leonida:

Sed priusquam nos cœnauissemus. πρὶν δεδειπνάναι ἡμᾶς.

Aristophanes in Proagone[h]:

Vt ad dominum eam, mihi tempus est:
Iam enim arbitror eos δεδειπνάναι, id est, *cœnasse.* Idem in Danaidibus:
Ante cœnam, πρὶν δεδειπνάναι, *uideris mihi iam temulentus insanire.*

Plato in Sophista: & Epicrates Ambraciota scriptor, comœdiæ, quam vocarunt mediam, in Amazonibus:

δεδειπνάναι, id est, *cœnasse namque uiri admodũ (tempestiuè) Mihi uidentur.*

Aristophanes quoque in Tagenistis[i] dixit, ἠριστάμεθα, id est, *pransi sumus:*

a Farina oleo ... massam ... tam ...
b Ne ... sal ...
c Aut ... percu... uicia... be ...
d L... Stilpo... ria ... retra...
e Imm... fort... rum ...

Potauimus, ô uiri, & lautè ἠείσαμεν, id est, pransi sumus.

Hermippus in Militibus:

δειπνῆσαι, id est, prandere & adesse hunc.

Theopompus in Callaischro [a]:

ἠείσαμεν, pransi sumus: continuandus iam nobis sermo.

Antipho in Politico dixit κατηρίσαν, prandere sic,

Ille sanè rem suam & amicorum,
Malè cœnatus iamdudum κατηρίσηκεν, pransus [b] est, ô pueri.

Deos igitur precati, quod ait Plato in Philebo, vinum misceamus, seu Bacchus, seu Vulcanus, seu quiuis alius deorum, hunc sortitus est honorem cùm vinum [c] miscetur. Nobis quidem, vinum temperaturis, duo fontes adsunt, alter voluptatis, quem non iniuria cum melle tu comparaueris, alter prudentiæ, qui sobrietatem suadet, ac vinum [d] prohibet, quã aptè conferas cum aqua salubri, sed austera. Hos optimè vt misceamus prompto animo magnóque studio est adnitendum. Bibendi nunc tempus est: puerorum aliquis poculum nobis afferat, ex horum vasorum conditorio. Elegantia namq; & varia pocula intueor multa. Dato igitur ampliore poculo, meracius, ô puer, inquit, in meum calicem affunde, & eum imple cyatho, non, vt ait Comicus [e], Antiphanes, qui in Geminis hoc modo scribit:

Poculum sumit ingens, affertque mihi:
Affudi ego merum, non autem puer:
Cyathos bibi deorum dearúmque mille decies:
Post eos deinde omnes Deæ uenerandæ [f],
Ac dulcissimi [g] regis mille uigesies.
Meracius ergo mihi ô puer misce.

& quia de numero cyathorum nondum animus est dicere, ostendam has voces κύαθος & ἀκρατέστερον de pocillatoribus etiam, non de vino tantùm, vsurpatas fuisse: agam tamen priùs de voce ζωρότερον, id est, meracius. Antiphanes [h] in Melanione [i]:

Hunc ego iudico ubi lauerit, ualetudinis gratia:
Bibiturum ac meraciore, τῷ ζωροτέρῳ, usurum pocillatore.

Idem in Lampone [k]:

Heus tu, quicunque sis, iapix, funde prorsus merum, εὐζωρέστερον [l].

Ephippus in Ephebo:

Phialam utraque manu dedit, miscuit ζωρότερον, id est, meracius:

quod dicendi genus Homericum est. Quidam tamẽ apud Homerum ζωρότερον δὲ κέραιρε, id est, meracius miscebat, vinum aqua non dilutum haud significare putant, sed aut viuificum, ἀπὸ τῆς ζωῆς, aut calidum, ἀπὸ τῆς ζέσεως. Absurdum certè non fuit præsentibus amicis qui ad eas epulas conuenerant principio poculum iuuenem miscere. Alii, ἄκρατος, id est, nulla temperatum aqua interpretantur, qua forma δεξιτερὸν, pro δεξιὸν, id est, dextrum, Græci dicunt. Alii quoniam τὰς ὥρας, annos Græci vocant, & particula, ζα, magnitudinem multitudinémve significat, ζωρὸν, multorum annorum intelligunt. Diphilus in Pæderastis [m] ait:

Affunde quod bibant (enim
Pueris duobus, sed audin'? meracius: quidquid
Vini aqua diluitur, animo noxium est.

Theophrastus libro de Temulentia ζωρότερον dilutum esse vult, citatis his Empedoclis versibus:

a Procaci o turpi.

b Ablligurrit, profudit, dilapidauit: Sic nos, il [...] disné.

c Virtus numen [...], & li[...] colatur.

d [...]mulentiam, [...]

e Fabula, cuius argumentum idẽ [...] conicito, quod & Menæchmorum apud Plautum.

f Ἰσχυρὰς θεὰς Atheniensibus [...] EVmenides furiæ. [...] Cererẽ siue [...] deam vi[...] potius si[...]ficare. Qui[...] [...]

g [...] solent etiã [...] sæculo Germani principes mutuam sibi [...] præbibere.

h Vide Plutarc. quæst. 4. lib. 5. symposiacõn.

i Negotiusculo.

k Splendido.

l Hic εὐζωρέστερον de vino dicitur, [...] de eo qui est [...] poculis, vt ex[...] superiore.

m [...] Victor[...] cap. 1. Var.

A καὶ Ἕρμιππος ἐν Στρατιώταις,

Κελεῦσαι καὶ παρεῖναι τουτί.

Θεόπομπος Καλλαίσχρῳ,

Ἠείσαμεν, δεῖ γὰρ συνάπτειν τὸν λόγον.

Κατηρίσαν δὲ εἴρηκεν ἐν τῷ Πολιτικῷ Ἀντιφῶν οὕτως, ὅτι αὐτὸς τὰ πράγματα τὰ ἑαυτοῦ, ἢ τὰ τῶν φίλων κατηρίσηκεν. παραδεδειπνημένος δ' εἴρηκεν Ἄμφις ἐν Πλάνῳ. παραδεδειπναμένοι παῖδες πάλαι. Τοῖς οὖν θεοῖς κατὰ τὸν Πλάτωνα, ὡς ἐν Φιλήβῳ φησὶν, εὐχόμενοι κεραννύωμεν, εἴτε Διόνυσος εἴθ' Ἥφαιστος εἴθ' ὅστις θεῶν B ταύτην τὴν τιμὴν εἴληχε τῆς συγκράσεως. καθάπερ γὰρ ἡμῖν οἰνοχόοις τισὶ παρεστᾶσι κρῆναι. καὶ μέλιτος μὲν αὖ ἀπεικάζοι τις τὴν τῆς ἡδονῆς. τὴν δὲ τῆς φρονήσεως νηφαντικὴν, καὶ ἄοινον αὐστηροῦ τινὸς καὶ ὑγιεινοῦ ὕδατος· ἃς προθυμητέον ὡς κάλλιστα συμμιγνύναι. ὥρα οὖν πίνειν ἡμῖν ἐστὶ, καὶ τῶν παίδων τὶς ἐκ τοῦ κυλικίου τῶν ποτηρίων παραφερέτω. ὁρῶ γὰρ πλῆθος καλῶν καὶ ποικίλων ἐκπωμάτων. δοθέντος οὖν ποτηρίου μεγάλου ἔφη, ἀλλ' ἀκρατέστερόν μοι ὦ παῖ τῷ κυάθῳ πλῆρες ἔγχει εἰς C τὴν κύλικα. μὴ κατὰ τὸν κωμῳδοποιὸν Ἀντιφάνη, ὅς ἐν Διδύμοις φησί,

Ποτήριόν μοι τὸ μέγα προσφέρει λαβὼν
Ἐπεχεάμην ἄκρατον, οὐχὶ παιδίον,
Κυάθους θεῶν τε καὶ θεαινῶν μυρίους.
Εἶτ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι τῆς σεμνῆς θεᾶς,
Καὶ τοῦ γλυκυτάτου βασιλέως δισμυρίας.
Ἐμοὶ οὖν ὦ παῖ ζωρότερον κέραιρε. οὔπω γὰρ D λέγομεν περὶ ἀριθμοῦ κυάθων. δείξω δὲ ὅτι καὶ ὁ κύαθος εἴρηται. καὶ τὸ ἀκρατέστερον καὶ περὶ οἰνοχόων. πρότερον δέ μοι λέξεται περὶ τοῦ ζωρότερον. Ἀντιφάνης Μελανίωνι,

Τοῦτον ἐγὼ κρίνω μετὰ νιπτῆρας τῆς ὑγιείας,
Πίνειν, ζωροτέρῳ χρώμενον οἰνοχόῳ.

ἐν δὲ Λάμπωνι,

Ὁ δεῖν' ἰάπυξ κέρασον εὐζωρέστερον.

Ἔφιππος Ἐφήβῳ, φιάλην ἑκατέρᾳ

E Δῶκεν κεράσας ζωρότερον Ὁμηρικῶς.

τινὲς δὲ καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ, ζωρότερον δὲ κέραιρε οὐκ ἄκρατον σημαίνειν φασὶν, ἀλλὰ θερμὸν, ἀπὸ τοῦ ζωτικοῦ καὶ τῆς ζέσεως. ἐπὶ φίλων γὰρ παρόντων νέον ἐξ ὑπαρχῆς κεράννυσθαι κρατῆρα ἄτοπον. ἄλλοι δὲ τὸ εὔκρατον, ὥσπερ τὸ δεξιτερὸν ἀντὶ τοῦ δεξιοῦ. τινὲς ἐπεὶ οἱ ἐνιαυτοὶ ὧροι λέγονται καὶ τὸ ζα, ὅτι μέγεθος ἢ πλῆθος σημαίνει, ζωρὸν τὸν πολυετῆ λέγεσθαι. Δίφιλος δὲ ἐν Παιδερασταῖς φησιν F

Ἔγχεον σὺ δὴ πιεῖν,
Εὐζωρέστερον γε νὴ Δία παῖδες. τὸ γὰρ
Ὑδαρὲς ἅπαν τοῦτ' ἐστὶ τῇ ψυχῇ κακόν.

Θεόφραστος δ' ἐν τῷ Περὶ μέθης, ζωρότερον φησὶ δ' εἶναι τὸ κεκραμένον, παρατιθέμενος Ἐμπεδοκλέους τάδε,

A Αἶψα δὲ θνητὰ φύοντο τὰ πρὶν μάθον ἀθάνατ᾽ εἶναι,

Ζωρά τε τὰ πρὶν ἄκρητα διαλλάξαντα κελεύθους.

Κύαθον δ᾽ ἐπὶ τοῦ ἀντλητῆρος, Πλάτων εἴρηκεν ἐν Φάωνι οὕτως,

Τῷ στόματι τὸν κύαθον ὧδ᾽ εἰληφότες.

Καὶ ἐν πρέσβεσι,

Κυάθους ὅσους ἐκλέπτεθ᾽ ἑκάστοτε.

B Ἄρχιππος Ἰχθύσι, κύαθον ἐπριάμην παρὰ δαισίου. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ ἐν Εἰρήνῃ Ἀριστοφάνους ὑπωπιασμένας. τὰ γὰρ ὑπώπια τοῖς κυάθοις περιθλώμενα ἀμαυροῦται. μνημονεύει κυάθου καὶ Ξενοφῶν ἐν πρώτῳ παιδείας, καὶ Κρατῖνος. ἔτι δὲ Ἀριστοφάνης πολλαχοῦ, καὶ Εὔβουλος ἐν Ὀρθάννῃ. Φερεκράτης δ᾽ ἐν Λήροις, ἀργυροῦν κύαθον ὠνόμασε. Τίμων δ᾽ ἐν δευτέρῳ Σίλλων ἀρυσαίνας κέκληκε τοὺς κυάθους, φάσκων ἔπεσι,

- ἀπληστίνοις τ᾽ ἀρυσαίνας. ἀπὸ τοῦ ἀρύσασθαι ὀνομάσας. καλοῦνται δὲ καὶ ἀρυστῆρες, καὶ

C ἀρύστιχοι. Σιμωνίδης,

Ἔδωκεν οὐδεὶς οὐδ᾽ ἀρυστῆρα τρυγός.

Ἀριστοφάνης δ᾽ ἐν Σφηξίν,

Ἐγὼ γὰρ εἶχον τούσδε τοὺς ἀρυστίχους.

Φρύνιχος Παιστρίαις, κύλικ᾽ ἀρύστιχον. ἔνθεν καὶ ἡ ἀρύταινα. ἔλεγον δὲ καὶ ἔφηβον τοιοῦτον σκεῦος, ὡς Ξενοφάνης ἐν τῷ Συγγενικῷ. Πολύβιος δ᾽ ἐν τῇ ἐννάτῃ τῶν ἱστοριῶν, καὶ ποταμόν τινα ἀναγράφει κύαθον καλούμενον, περὶ

D Ἀρσινόην πόλιν Αἰτωλίας. τῷ δὲ ἀκρατέστερον Ὑπερείδης κέχρηται ἐν τῷ κατὰ Δημοσθένους, γράφων οὕτως, Εἰ μέν τις ἀκρατέστερον ἔπιεν, ἐλύπησεν. τούτῳ ὅμοιόν ἐστι τὸ ἀνιαρέστερον, καὶ τὸ ἐν Ἡλιάσιν Αἰσχύλου, ἀφθονέστεραν λίβα. καὶ Ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν Πύρρᾳ, εὐωνέστερον ἔφη. καὶ ἐν τῷ κατὰ Δημάδου δὲ ὁ Ὑπερείδης εἴρηκε ῥᾳδιεστέραν τὴν πόλιν. τῷ δὲ κεραννύειν κέχρηται Πλάτων μὲν ἐν Φιλήβῳ, τοῖς δὲ θεοῖς ὦ Πρώταρχε εὐχόμενοι κεραννύωμεν. καὶ Ἀλκαῖος ἐν

E Ἱερῷ γάμῳ, κεραννύουσί τε ἀφανίζουσί τε. Ὑπερείδης Δηλιακῷ, καὶ τὸν κρατῆρα τὸν Πανιώνιον κοινῇ οἱ Ἕλληνες κεραννύουσιν. Ὠνοχόουν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οἱ εὐγενέστατοι παῖδες, ὡς ὁ τοῦ Μενελάου υἱός.

Ὠνοχόει δ᾽ υἱὸς Μενελάου κυδαλίμοιο.

καὶ Εὐριπίδης ὁ ποιητὴς ἐν παισὶν ᾠνοχόησε. Θεόφραστος γοῦν ἐν τῷ Περὶ μέθης φησί, πυνθάνομαι δ᾽ ἔγωγε καὶ Εὐριπίδην τὸν ποιητὴν οἰνοχοεῖν Ἀθήνησι, τοῖς ὀρχησταῖς καλουμένοις. ὠρ-

F χοῦντο δ᾽ οὗτοι περὶ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος νεὼν τοῦ Δηλίου, τῶν πρώτων .... τες Ἀθηναίων, καὶ κατεδύοντο ἱμάτια τῶν Θηραϊκῶν. ὁ δὲ Ἀπόλλων οὗτός ἐστιν, ᾧ τὰ θαργήλια ἄγουσι. καὶ διασώζεται φύλησιν ἐν τῷ δαφνηφορείῳ γραφὴ περὶ τούτων. τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Ἱερώνυμος ὁ Ῥόδιος, Ἀριστοτέλους ὢν μαθητής, καὶ ἐν τῷ περὶ μέθης. Σαπφώ τε ἡ καλὴ πολλαχοῦ Λάριχον τὸν ἀδελφὸν

Statim uerò mortalia genita sunt, quæ esse prius immortalia cognouerant:

Ac mixta, ζωρά, quæ prius impermixta, mutatis uijs [a].

Cyathum pro haustro [b] Plato in Phaone dixit, hoc modo:

Ore hîc cum cyathum illi accepissent.

Idem in Legatis:

Cyathos quotquot frequenter surripuerat.

Archippus in Piscibus:

Cyathum emi à Dæsio [c]. Huc pertinet quod Aristophanes in Pace ait:

Omnes simul sunt urbes suggillatæ:

nam suggillata compressa cyathis delētur, ac euanescunt. Cyathi meminerunt Xenophon libro primo Institutionis Cyri, Cratinus, Aristophanes, multis in locis, EVbulus in Orthanne. Pherecrates in Nugis, argenteum cyathum dixit. Timon libro secundo Salsorum [d] mordaciúmque iocorum, ἀρυσαίνας, haustra, ab ἀρύσασθαι, id est, ab hauriendo, nominat, quæ ἀρυστῆρες etiam vocantur, & ἀρύστιχοι. Simonides:

Fecis ἀρυστῆρα, id est, haustrum, ne ullus quidem dedit.

Aristophanes in Vespis:

Ego profectò habebam τούτους ἀρυστίχους, hæc haustra.

Phrynichus in Fœmina ludente [e]:

Calicem arystichum.

Indidem fit & ἀρύταινα [f]. Eiusmodi vas etiam Ephebum [g] vocauerunt, vt Xenophanes in Congenito. Polybius libro nono historiarum fluuium quendam memorat Cyathum nomine, circa Arsinoēn oppidum AEtoliæ. Voce ἀκρατέστερον vsus est Hyperides, in sua cōtra Demosthenem oratione his verbis: Dolore affecit & molestia, quicunque meracius, ἀκρατέστερον, bibisset. Huic porrò simile [h] est, quod aiunt, ἀνιαρέστερον, id est, tristius: & quod AEschylus ait in Heliadibus [i], ἀφθονεστέραν, id est, abundantiorem laticem: & quod Epicharmus in Pyrrha, εὐωνέστερον, id est, viliori pretio: ac quod Hyperides contra Demadem dixit, ῥᾳδιεστέραν, id est, faciliorem & tractabiliorem ciuitatem. Voce κεραννύειν, id est, vinū miscere, Plato vsus est in Philebo, sic: Deos, Protarche, cùm implorauerimus, misceamus vinum, κεραννύωμεν. Alcæus in Sacris nuptiis:

Vinum ijs miscent, κεραννύουσι, & illos è medio tollunt. Hyperides in Deliaco:

Calicem omnium [k] *Ionum in commune Græci miscent, κεραννύουσι.*

Pocillatores apud antiquos fuerunt nobilissimi iuuenes, vt Menelai filius:

Vinum autem miscebat illustris Menelai filius [l].

EVripides poëta inter pueros etiam vinum ministrauit. Theophrastus libro de Temulētia sic inquit, Equidem audio poëtam EVripidem Athenis iis quos ὀρχηστὰς, id est, saltatores vocant, pocillatoris munus præstitisse. Saltabant porro hi [m] circa fanum Apollinis Delij, primores ciuitatis, tragicis vestibus induti. Enimuerò Apollo hic est, in cuius honorem Thargelia [n] celebrant, qua de re in Daphnephoreio [o] tributus Atheniensiū literæ publicæ asseruantur. Idem prodidit & Hieronymus Rhodius discipulus Aristotelis, libro suo de ebrietate. Lepida Sappho passim Larichum fratrem

A ideo commendat, quòd in Prytaneo curiáve Mitylenæorum, vbi publico sumptu epulabãtur optimates, pocillator fuerit. Apud Romanos clarissimo genere orti adolescentes, hoc pariter munus obeũt in publicis sacris, omnibus modis AEolas imitantes, quemadmodum & vocis sono. Tanta verò priscorum hominum fuit in hac sumptuosa magnificentia, luxuria, vt non solùm ministros à poculis haberent, sed etiam œnoptas. Est ergo magistratus apud Athenienses οἰνόπτης, vt ait EVpolis in Oppidis, ad hunc modum:

B *Quos autem ne œnoptas*[a] *quidẽ creassent antea,*
Nunc exercitui præfectos videmus: heu ciuitas[b],
eheu ciuitas:
Vt magis fortunata es, quàm prudens, & prouida.

In cœnis porrò œnoptæ hi, id est, cœnarum præsides & modiperatores animaduertebant, an ex æquo biberent conuiuæ, parua [c] huius magistratus dignitate, vt orator Philinus ait, in iudicio & caussa Crocanidarum de publicorum munerum functione. Idem tradit

C œnoptas tres fuisse, qui cœnantibus lucernas ellychniáque suppeditarent. Hos quidam etiam oculos [d] vocauerunt. Apud Ephesios qui adolescentes festo Neptuni die potum ministrabant, Tauri nuncupabãtur, vt inquit Amerias. Hellespontii verò pocillatorem nominant ἐπεγχύτην [e], & viscerationem κρεωδαισίαν [f], vt ait Demetrius Scepsius libro vigesimo sexto Troiani apparatus. Cœlestibus Harmoniam à poculis esse quidam tradunt, vt refert Capiton versuum [g] scriptor, Alexan-

D drinus patria, libro secundo Amatoriorum. Alcæus Mercurium deorum esse pocillatorẽ fingit, vt & Sappho, quæ ait,

Mixtum iam erat Ambrosiæ poculum,
Mercurius autem spem conceperat dijs se illud ministraturum.

Veteres, illos qui hoc munere fungerentur, κήρυκας [h] appellarunt. Homerus[i]:

Præcones per ciuitatem ferebant quæ ad certum fœtus coram dijs sanciendum & feriendum opus sunt:
Agnos duos, & uinum, quod terræ fructus lætus est,
E *In utre: ferebat & poculum splendens*
Κῆρυξ, *id est, præco Idæus, aureásque pateras.*

Idem alibi:

At Græcorum nitidi præcones, κήρυκες,
Quæ ad firmum fœdus percutiendum requiruntur, conduxerunt, & in poculis uinum
Miscuerunt, regibúsque ad manus aquam dederunt.

F Cleidemus coquos tradit & κήρυκας appellari. Quidam Heben [k] vinum diis fundere, fortassis ideo fabulati sunt, quòd conuiuia ἡβητήρια [l] nuncupent. Ptolemæus Agesarchi filius libro tertio historiæ Ptolemæi Philopatoris, Clinen quandam memorat potum ministrasse Ptolemæo regi, cognomine Philadelpho, eique statuas Alexãdriæ positas fuisse, in multis ciuitatis locis, amictas simplici tunica, guttum in manibus tenentes. His sermonibus habitis, Vlpianus epoto poculo, ait,

[a] [illegible] magistratus [illegible] Poluci [illegible] & ellychnia [illegible] præbebat, [illegible] ex [illegible] proverb. [illegible] temeritas: [illegible] prouerb. Dor- [illegible] tute tra- [illegible]
[b] Fals. prouer. [illegible] habeat, aut [illegible]
[d] Tanquã inspectores & obseruatores eorum quæ inter epulas gererentur.
[e] Ab infundendo vino.
[f] A carnium diuisione, & esu.
[g] Hexametrorũ, [illegible] metrorum præcipuè.
[h] Nuntios præcones.
[i] Iliados γ.
[k] Pubertatis deam.
[l] Quasi puberum conuentus.

A ἐπαινεῖ ὡς οἰνοχοοῦντα ἐν τῷ Πρυτανείῳ τοῖς Μιτυληναίοις. καὶ παρὰ Ῥωμαίοις δὲ οἱ εὐγενέστατοι τῶν παίδων τὴν λειτουργίαν ταύτην ἐκτελοῦσιν, ἐν ταῖς δημοτελέσι τῶν θυσιῶν πάντα τοῖς Αἰολεῦσι μιμούμενοι, ὡς καὶ κατὰ τοὺς τόνους τῆς φωνῆς. τοσαύτη δ' ἦν ἡ τῶν παλαιοτέρων τρυφὴ περὶ τὰς πολυτελείας, ὥστε μὴ μόνον οἰνοχόους ἔχειν, ἀλλὰ καὶ οἰνόπτας. ἀρχὴ γοῦν ἐστὶν οἱ οἰνόπται παρὰ Ἀθηναίοις, ἧς μνημονεύει ἐν ταῖς Πόλεσιν Εὔπολις ἐν τούτοις,

B Οὓς δ' οὐκ ἂν εἵλεσθ' οὐδ' ἂν οἰνόπτας πρὸ τοῦ,
Νυνὶ στρατηγοὺς λαμβάνομεν· ὦ πόλις πόλις,
Ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς.

Οἱ δὲ οἰνόπται οὗτοι ἐφεώρων τὰ ἐν τοῖς δείπνοις εἰ κατ' ἴσον πίνουσιν οἱ συνόντες. καὶ ἦν ἡ ἀρχὴ εὐτελής, ὡς ὁ ῥήτωρ φησὶ Φιλῖνος ἐν τῇ Κροκωνιδῶν διαδικασίᾳ. καὶ ὅτι τρεῖς ἦσαν οἱ οἰνόπται, οἵτινες καὶ παρεῖχον τοῖς δειπνοῦσι λύχνους καὶ θρυαλλίδας. ἐκάλουν δέ τινες τούτους καὶ ὀ-

C φθαλμούς. παρὰ δὲ Ἐφεσίοις οἱ οἰνοχοοῦντες ἠΐθεοι τῇ τοῦ Ποσειδῶνος ἑορτῇ ταῦροι ἐκαλοῦντο, ὡς Ἀμερίας φησίν. Ἑλλησπόντιοι δὲ ἐπεγχύτην ὀνομάζουσι τὸν οἰνοχόον, καὶ τὴν κρεωνομίαν κρεωδαισίαν, ὥς φησι Δημήτριος ὁ Σκήψιος ἐν ἕκτῳ καὶ εἰκοστῷ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου. τοῖς δὲ θεοῖς οἰνοχοοῦσαν τινὲς ἱστοροῦσι τὴν Ἁρμονίαν, ὡς Καπίτων ἱστορεῖ ὁ ἐποποιός, Ἀλεξανδρεὺς δὲ γένος ἐν δευτέρῳ Ἐρωτικῶν. Ἀλκαῖος δὲ καὶ τὸν Ἑρμῆν εἰσά-

D γει αὐτῶν οἰνοχόον, ὡς καὶ Σαπφὼ λέγουσα, κἀδδ' ἀμβροσίας μὲν κρατὴρ ἐκέκρατο. Ἕρμας δὲ ἑλὼν ὄλπιν θεοῖς οἰνοχόησαι. οἱ δὲ παλαιοὶ τοὺς περὶ τὰς ὑπηρεσίας ταύτας κήρυκας ἐκάλουν. Ὅμηρος,

Κήρυκες δ' ἀνὰ ἄστυ θεῶν φέρον ὅρκια πιστά,
Ἄρνε δύω καὶ οἶνον εὔφρονα καρπὸν ἀρούρης,
Ἀσκῷ ἐν αἰγείῳ· φέρε δὲ κρητῆρα φαεινὸν
Κῆρυξ Ἰδαῖος, ἠδὲ χρύσεια κύπελλα.

καὶ πάλιν,

– ἀτὰρ κήρυκες ἀγαυοὶ
E Ὅρκια πιστὰ θεῶν σύναγον, κρητῆρι δὲ οἶνον
Μίσγον. ἀτὰρ βασιλεῦσιν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν.

Κλείδημος δὲ τοὺς μαγείρους κήρυκας φησὶν καλεῖσθαι. καὶ τὴν Ἥβην δέ τινες ἀνέπλασαν οἰνοχοοῦσαν αὐτοῖς, ἴσως διὰ τὸ ἡβητήρια καλεῖσθαι τὰ συμπόσια. Κλίνης δὲ τῆς οἰνοχόου Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ἐπίκλην δὲ Φιλαδέλφου, μνημονεύει Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Ἀγησάρχου,

F ἐν τῇ τρίτῃ τῶν περὶ Φιλοπάτορα ἱστοριῶν. καὶ ἀνδριάντας αὐτῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑστάναι φησὶ κατὰ τὰ πολλὰ μέρη τῆς πόλεως μονοχίτωνας, ῥυτὸν κρατούσας ἐν ταῖς χερσίν. ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις ἐκπίνων τὸ ποτήριον ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη,

- τὴν δ᾽ ἐγὼ A

Μεςὴν ἅπασιν ἐπονομάσας προπίομαι

Συγγενέσι πίστωμα φιλίας. πρὸς ὃν ἔτι πίνοντα τῶν παρόντων τὶς προσέθηκε τὰ λειπόμενα ἰαμβεῖα,

Πιὼν ἔρωτα λοιπὸν, πνίγομαι γὰρ, ἀλλ᾽ ἐπιρρόφει. Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἐκπιὼν ἔφη, ταῦτα μὲν Κλέαρχος ἐν Κιθαρῳδῷ. ἐγὼ δὲ κατὰ τοὺς Ἄμφιδος Ἐρίθους παρακελεύομαι.

Ὁ παῖς συνείτω τοῖς ποτηρίοις συχνοῖς, καὶ,

Πίμπλα σὺ μὲν ἐμοὶ, σοὶ δ᾽ ἐγὼ δώσω πιεῖν. B

Ἀμυγδαλῆ μὲν παιζέτω παρ᾽ ἀμυγδαλῶ.

Ταῦτα δὲ ἔφη Ξενόχαρτος ἐν Διδύμοις. αἰτούντων οὖν τῶν μὲν πλέον οἴνου, τῶν δὲ ἴσον ἴσῳ φασκόντων κιρνᾶσθαι, καὶ εἰπόντος τινὸς Ἄρχιππον εἰρηκέναι, ἐν δευτέρῳ Ἀμφιτρύωνι, τίς ἐκέρασε σφῷν ὦ κακόδαιμον ἴσον ἴσῳ; καὶ Κρατῖνον ἐν Πυτίνῃ, τὸν δ᾽ ἴσον ἴσῳ φέροντ᾽, ἐγὼ δ᾽ ἐκτήκομαι, ἔδοξε πᾶσι λέγειν περὶ τῶν κράσεων τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καί τινος εἰπόντος ὅτι Μένανδρος ἐν Ἥρωι ἔφη, χοῦν κεκραμένου οἴνου λαβὼν ἔκπιθι τοῦτον· ὁ Δημόκριτος ἔφη, Ἡσίοδος μὲν ὦ ἑταῖροι παραινεῖ τρεῖς ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου. δι᾽ ὃν καὶ Ἀναξίλας ἐν Νηρεῖ ἔφη, C

Καί τοι πολύ γ᾽ ἔσθ᾽ ἥδιον, οὐ γὰρ ἄν ποτε

Ἔπινον τρεῖς ὕδατος, οἴνου δ᾽ ἓν μόνον.

Ἄλεξις δ᾽ ἐν Τηθύϊ ἔτι σωφρονικώτερον κιρνάναι παρακελεύεται.

Ἰδοὺ πάρεστιν οἶνος, οὐκοῦν ἐγχέω; D

Κρεῖττον πολὺ βέλτιον ἕνα καὶ τέτταρας,

Ὑδαρὸν λέγεις, ὅμως δὲ ταύτην ἐκπιὼν,

Λέγε τι καὶ διατρίβωμέν γε τῷ ποτῷ

Ποιῶμεν.

καὶ Διοκλῆς ἐν Μελίσσαις, πῶς δὲ καὶ κεκραμένον πίνειν τὸν οἶνον δεῖ μετὰ τέτταρα καὶ δύο. ἡ δ᾽ οὖν κρᾶσις αὕτη παρὰ τὸ ἔθος οὖσα ἐπίμνησε τάχα καὶ τὴν θρυλλουμένην παροιμίαν, ἢ πέντε πίνειν ἢ τρία ἢ μὴ τέτταρα. ἢ γὰρ δύο πρὸς πέντε πίνειν φησὶ δεῖν, ἢ ἕνα πρὸς τρεῖς. περὶ δὲ ταύτης τῆς κράσεως Ἴων ὁ Ποιητὴς ἐν τῷ περὶ Χίου φησὶν, ὅτι E

Εὗρεν ὁ μάντις Παλαμήδης ἐμαντεύσατο,

Πλοῦν ἔσεσθαι τοῖς Ἕλλησι πίνουσι τρεῖς

Πρὸς ἕνα κυάθους.

Οἱ δ᾽ ἐπιτεταμένως χρώμενοι τῷ ποτῷ δύο οἴνου ἔπινον πρὸς πέντε ὕδατος. Νικοχάρης γοῦν ἐν Ἀμυμώνῃ, πρὸς τοὔνομα παίζων ἔφη. Οἰνόμαος χαῖρε πέντε καὶ δύο, Καί γώ τε καὶ συμπόται γενοίμεθα. τὰ παραπλήσια εἴρηκε καὶ ἐν Λημνίαις. F Ἀμειψίας δ᾽ ἐν Ἀποκοτταβίζουσιν, ἐγὼ δὲ Διόνυσος πᾶσιν ἡμῖν εἰμὶ πέντε καὶ δύο. Εὔπολις Αἰξί,

Διόνυσε χαῖρε μή τι πέντε καὶ δύο.

Ἕρμιππος Θεοῖς,

Ἔπειθ᾽ ὅταν πινώμεθ᾽ ἢ διψώμεθα,

Εὐχόμεθα πρὸς τοῦθ᾽ ὁ οἶνος ὡραίας † γενου

Hanc ego

Plenam pateram amicis meis quos nominatim appellaui, totam præbibo, beneuolentiæ certum pignus:

eo vero adhuc bibente conuiuarum aliquis reliquos versus iambicos subiecit:

A. Amorem ego molestum bibi, etenim suffocar. B.

At insuper rursum tu sorbe:

tum Vlpianus cùm bibisset, hęc, inquit, Clearchi sunt in Citharœdo: ego verò, quod est apud Amphin in Erithis [a], suadeo:

Puer crebris poculis nos pulset,

Imple tu mihi poculum: ego uero tibi dabo quod bibas:

Amygdala ludet [b] prope amygdalam.

Hæc Xenochartus dixit in Geminis. Cùm igitur vini plus quidam poscerent, aliis contra petentibus vt pari par misceretur, & recitasset quidã Archippum in secundo [c] Amphitruone dixisse:

Ecquis uestrum infortunatus par pari miscuit?

Cratinum quoque in Dolio vinario picato,

Par pari [d] affert ego uero extabesco:

visum est omnibus de vini mixtione differere Achiuis vsitata. Tum ex conuiuis aliquis, Menander, inquit, in Heroë scripsit[e]:

Ac multo suauius futurum est: nunquam enim

Tres aquæ partes bibi, unam autem uini.

Alexis verò in Tethye adhuc temperantiùs miscendum præcipit.

A. Ecce dum uinum adest. B. funde igitur, & misce:

Longè melius erit, unum ac quatuor.

A. Aquosum dicis: tamen sic dilutum bibe.

Iam loquitor nonnihil, ut inter bibendum confabulemur.

Diocles item in Apibus:

Vinum quomodo bibere dilutum me conuenit? an quatuor & duo?

Quæ nostro sæculo fit mixtio, priscis inconsueta, memoriam retulit iactati prouerbii, bibenda quinque [f], vel tria, sed minimè quatuor. Iubet adagium, vt cum quinque partibus aquæ vini duas bibamus, aut cum aquæ [g] tribus vnam vini. Huius temperationis Ion poeta meminit libro de Chio, his verbis:

Augur Palamedes, cui compertum id erat, uaticinatus est,

Fœliciter nauigaturos ex Græcis illos, qui tres aquæ cyathos

Cum uno uini bibissent.

At quibus diutiùs & copiosiùs bibere placebat, ij quinque cyathos aquæ miscebant cum vini duobus. Nicochares in Amymone, ad OEnomaï [h] nomen alludens ait:

Oenomaus [i] hic quinque cyathis ac duobus gaudebat,

Ego pariter, & quicunque essemus eius combibones.

Similia idem scripsit in Lemniis: Ameipsias ἐν ἀποκοτταβίζουσι [k]

Vobis omnibus ego Bacchus adsum: quinque & duo bibite.

EVpolis in Capris:

Salue Bacche, num quinque & duo bibemus?

Hermippus in diis:

Deinde cùm sitim potu sedauerimus,

Hæc fere precabimur: uinum tempestiuè

Nobis lusitantibus propitium esto, ac beneuolum, A
Rursum ut misceamus quinque ac duo.

Apud Anacreontem, vini quinque cyathi temperantur aquæ duobus.

Age tu puer affer nobis pateram,
Haustu[a] *præbibam ut uno,*
Affusos aquæ cyathos duos,
Vini quinque cyathis,
Vt petulanter uino madidus agar furore more bacchantium.

Post hæc idem scriptor aliquantulũ progressus, meri potũ Scythicam potationem vocat: B

Agite, mihi date, nec sic amplius tanto strepitu tumultuque
Scythicam potionem meditemur, sed cum elegantibus ac uenustis hymnis modestè bibamus.

Lacedæmonii, vt inquit Herodotus libro sexto, Cleomenem[b] regem, quòd cum Scythis esset versatus, & illorum consuetudine merũ bibere didicisset, de mentis potestate ob violentiam deiectum fuisse narrãt. Iidem cùm meracius volunt bibere, ἐπισκυθίσαι, id est, Scythas æmulari, dicunt. De his Chamæleon Heracleotes libro De temulentia sic scribit: C Cleomenem Spartiatam Lacedæmones tradũt ad insaniam perductum, quòd apud Scythas agens, meracius potare vinum assueuisset. ἐπισκυθίζειν voce iidem vtuntur cùm merũ bibere in animo est. Achæus in AEthone[c] Satyrico, Satyros inducit molestè ferentes quòd dilutius vinum bibissent, his verbis:

Permixtus ne fuit Achelous[d] *multus?*
Eum tangere, ne genus quidem, nobis fas:
At Scytharum more uitam degere, & bibere, pulchrum.

Quod nunc magistris & doctoribus auditores discipulique libant, prisci moris non fuisse Theophrastus scribit libro de Temulentia, verùm omni memoria velut per manus traditum, vt diis libaretur, deinde vt cottabo[e] luderent in eorum gratiam quos amabant. Magno namque studio cottabum, qui ludus est inuentus à Siculis, adhibebant, velut Anacreon Teius Siculum cottabum fecit Ancylis[f] per conuiuas distributis. Quamobrem carmina veterũ conuiualia, quæ Scolia[g] nuncupant, plena sunt appellationibus Cottabi, vt & Pindari versus, sicut his verbis:

Vt hyeme gratiam uenereorum amorum bibens,
ac ebrius Agathoni Cottabum nuncupem.

Amicis contra defunctis quæ decidebant ex mensa tribuebãtur: quapropter EVripides in Sthenobœa dixit:

Ex quo putauit obijsse Bellerephontem,
Nihil eorum quæ de manibus acciderunt eam latuit.

Veteres olim non inebriabantur. Pittacus Periandrum Corinthium monet, vt ebrietatem fugiat, ac comessationes, ne talis esse cognosceretur qualis esset, non qualem se esse simulabat:

Exterioris[h] *namque formæ æs speculum est: uinum mentis:*

quamobrẽ & verũ adagium est, clauo vinum[i] carere. Xenophõ Grylli filius cùm apud Dionysium Siculum ad bibendum pocillator cogeret, nominatim affatus tyrannum, quidnam Dio-

Οὐκ ἄστυ καὶ πηλοῦ γῶ. Φέρε παίζων ἅμα,

Καὖθις γεγένηται τοῦτο πέντε καὶ δύω.

παρὰ δὲ Ἀνακρέοντι εἰς οἴνου πρὸς δύ᾽ ὕδατος, ἄγε δὴ φέρ᾽ ἡμῖν ὦ παῖ κελέβην, ὅκως ἄμυστιν προπίω, τὰ μὲν δύ᾽ ἐγχέας ὕδατος, τὰ πέντε δ᾽ οἴνου κυάθοις, ὡς ἂν ὑβριστιῶσα ἀναδηβασσαρήσω. καὶ προελθὼν, τὴν ἀκρατοποσίαν Σκυθικὴν καλεῖ πόσιν, ἄγε δὸτε, μηκέθ᾽ οὕτω πατάγῳ τε κἀλαλητῷ Σκυθικὴν πόσιν B παρ᾽ οἴνῳ μελετῶμεν· ἀλλὰ καλοῖς ὑποπίνοντες ἐν ὕμνοις. καὶ Λακεδαιμόνιοι δ᾽ ὥς φησιν Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἕκτῃ, Κλεομένη τὸν βασιλέα 211 Σκύθαις ὁμιλήσαντα καὶ ἀκρατοπότην γενόμενον, ἐκ τῆς μέθης φασὶ μανῆναι. καὶ αὐτοὶ δ᾽ οἱ Λάκωνες ὅταν βούλωνται ἀκρατέστερον πίνειν, ἐπισκυθίσαι λέγουσι. Χαμαιλέων γοῦν ὁ Ἡρακλεώτης, ἐν τῷ Περὶ μέθης περὶ τούτων οὕτως γράφει. ἐπεὶ καὶ Κλεομένη τὸν Σπαρτιάτην φασὶν οἱ Λάκωνες μανῆναι, διὰ τὸ Σκύθαις ὁ- C μιλήσαντα μαθεῖν ἀκρατοποτεῖν. ὅθεν ὅταν βούλωνται πιεῖν ἀκρατέστερον, ἐπισκύθισον λέγουσιν. Ἀχαιὸς δ᾽ ἐν Αἴθωνι Σατυρικῷ, τοὺς σατύρους δυσχεραίνοντας ἐπὶ τῷ ὑδαρῆ πίνειν, καὶ λέγοντας,

Μῶν Ἀχελῶος ἦν κεκραμένος πολύς,
Ἀλλ᾽ οὐδὲ λῆξαι τοῦδε τῷ γένει θέμις.
Καλῶς μὲν οὖν ἄγειν σκυθιστὶ πιεῖν.

ἦσαν δὲ τῶν ἀκροατῶν ἐπιχύσεις, ὥς φησι Θεό- D φραστος ἐν τῷ Περὶ μέθης, οὐ παλαιαί. ἀλλ᾽ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς, τὸ μὲν σπένδειν ἀποδεδομένον τοῖς θεοῖς, ὁ δὲ κότταβος τοῖς ἐρωμένοις. ἐχρῶντο γὰρ ἐπιμελῶς τῷ κοτταβίζειν, ὄντος τοῦ παιγνίου Σικελικοῦ, καθάπερ καὶ ὁ Ἀνακρέων ὁ Τήϊος πεποίηκε Σικελικὸν κότταβον ἀγκύλῃ δαΐζων. διὸ καὶ τὰ σκολιὰ καλούμενα μέλη τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, πλήρη ἐστί. λέγω δ᾽ οἷον καὶ Πίνδαρος πεποίηκε, χάριτάς τε Ἀφροδισίων ἐρώτων ὄφρα σὺν χειμάρῳ μεθύων, Ἀγάθωνι δὲ καλῶ κότταβον. τοῖς δὲ τετελευτηκόσι τῶν φί- E λων ἀπένεμον τὰ πίπτοντα τῆς τροφῆς ἀπὸ τῶν τραπεζῶν. διὸ καὶ Εὐριπίδης περὶ τῆς Σθενεβοίας φησὶν, ἐπειδὴ νομίζειν τὸν Βελλεροφόντην τεθνάναι.

Πεσὸν δέ νιν λέληθεν οὐδὲν ἐκ χερὸς,
Ἀλλ᾽ εὐθὺς αὐδᾷ τῷ Κορινθίῳ ξένῳ.

Οὐκ ἐμέθυον δ᾽ οἱ πάλαι· ἀλλὰ καὶ Πιττακὸς Περιάνδρῳ τῷ Κορινθίῳ παρῄνει μὴ μεθύσκεσθαι, μηδὲ κωμάζειν· ἵν᾽, ἔφη, μὴ γνωσθῇς F οἷος ὢν τυγχάνεις, ἀλλ᾽ οὐχ οἷος προσποιῇ. κάτοπτρον γὰρ εἴδους χαλκός ἐστ᾽, οἶνος δὲ νοῦ. διὸ καὶ καλῶς οἱ πόρρω μιαζόμενοι λέγουσι, τὸν οἶνον οὐκ ἔχειν πηδάλια. Ξενοφῶν γοῦν ὁ Γρύλλου παρὰ Διονυσίῳ ποτὲ τῷ Σικελιώτῃ πίνειν ἀναγκάζοντος τοῦ οἰνοχόου, προσαγορεύσας ὀνομαστὶ τὸν τύραννον, τί δὲ ἔφη ὦ Διο-

Margin: e Vide pag. superiori adnotata & p. 28.

νόσοι; οὐχὶ καὶ ὁ ὀψοποιὸς ἀγαθὸς ὢν καὶ ποικίλος, οὐκ ἀναγκάζει ἡμᾶς εὐωχουμένους ἐσθίειν καὶ μὴ βουλομένους; ἀλλὰ κοσμίως ἡμῖν παρατίθησι τὴν τράπεζαν σιγῶν. καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἐν δράματι Σατυρικῷ φησὶν ὡς ἄρα

τὸ πρὸς βίαν πίνειν,
ἴσον κακὸν πέφυκε τῷ διψῆν βίᾳ. ὅθεν εἴρηται καὶ τὸ
οἶνος ἀνώγει γέροντα, καὶ οὐκ ἐθέλοντα, χορεύειν.

Σθένελός τε ὁ ποιητὴς οὐ κακῶς εἴρηκεν,

οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνας ἀναβάλλει.

ὁ δὲ Φωκυλίδης ἔφη,

χρὴ δ' ἐν συμποσίῳ κυλίκων περινισομενάων,
ἡδέα κωτίλλοντα καθήμενον οἰνοποτάζειν.

ἔτι δὲ καὶ νῦν τοῦτο παραμένει παρ' ἐνίοις τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δὲ τρυφᾶν ἤρξαντο καὶ χλιδῶσι, κατερρύησαν ἀπὸ τῶν δίφρων ἐπὶ τὰς κλίνας, καὶ λαβόντες σύμμαχον τὴν ἀνάπαυσιν καὶ ῥᾳστώνην ἀνειμένως ἤδη καὶ ἀτάκτως ἐχρῶντο τῇ μέθῃ, χορηγούσης οἶμαι τῆς παρασκευῆς εἰς τὰς ἡδονάς. διὸ καὶ Ἡσίοδος ἐν ταῖς Ἠοίαις εἶπεν,

οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος,
ὅστις ἄδην πίνει, οἶνος δέ οἱ ἔπλετο μάργος.
σὺν δὲ πόδας χεῖράς τε δέει, γλῶσσάν τε νόον τε
δεσμοῖς ἀφράστοισι· φιλεῖ δέ ἑ μαλθακὸς ὕπνος.

καὶ Θέογνις δέ φησιν,

ἥκω δ' ὡς οἶνος χαριέστατος ἀνδρὶ πεπόσθαι,
οὔτε τι νήφων εἴμ' οὔτε λίαν μεθύων.
ὃς δ' ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκ ἔτ' ἐκεῖνος
τῆς αὐτῆς γνώμης καρτερὸς, οὐδὲ νόου.
μυθεῖται δ' ἀπάλαμνα, τὰ νήφουσιν γίνετ' αἰσχρά,
αἰδεῖται δ' ἕρδων οὐδὲν, ὅταν μεθύῃ,
τὸ πρὶν ἐὼν σώφρων τε καὶ ἤπιος. ἀλλὰ σὺ ταῦτα
γινώσκων μὴ πῖν' οἶνον ὑπερβολάδην.
πρὶν μεθύειν δ' ἄρξῃ γ' ἀπανίστασο. μή σε βιάσθω
γαστὴρ, ὥς τε κακὸν λάτριν ἐφημέριον.

Ἀνάχαρσις τε ὁ σοφὸς ἐπιδεικνύμενος τὴν τῆς ἀμπέλου δύναμιν τῷ τῶν Σκυθῶν βασιλεῖ, καὶ τὰ κλήματα αὐτῆς δεικνὺς ἔλεγεν, ὡς εἰ μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἔτεμνον οἱ Ἕλληνες τὴν ἄμπελον, ἤδη κἂν ἐν Σκύθαις ἦν. οὐ καλῶς δ' οἱ πλάττοντες καὶ γράφοντες τὸν Διόνυσον, ἔτι τε οἱ ἄγοντες ἐπὶ τῆς ἁμάξης διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς οἰνωμένον. ἐπιδεικνύουσι γὰρ τοῖς θεαταῖς, ὅτι καὶ τοῦ θεοῦ κρείττων ἐστὶν ὁ οἶνος· καίτοι γ' οὐδ' ἂν οἶμαι ἄνθρωπος σπουδαῖος τοῦθ' ὑπομείνειεν. εἰ δ' ὅτι κατέδειξεν ἡμῖν τὸν οἶνον, διὰ τοῦτο ποιοῦσιν αὐτὸν οὕτως διακείμενον, δῆλον ὅτι καὶ τὴν Δήμητρα θερίζουσαν ἢ ἐσθίουσαν ποιήσουσιν, ἐπεὶ καὶ τὸν Αἰσχύλον ἐγὼ φαίην ἂν τοῦτο διαμαρτάνειν. πρῶτος γὰρ ἐκεῖνος, καὶ οὐχ ὡς ἔνιοί φασιν, Εὐριπίδης, παρήγαγε τὴν τῶν μεθυόντων ὄψιν εἰς τραγῳδίαν. ἐν γὰρ τοῖς Καβείροις εἰσάγει τοὺς περὶ τὸν Ἰάσονα μεθύοντας. ἃ δ' αὐτὸς ὁ τραγῳδοποιὸς ἐποίει, ταῦτα τοῖς ἥρωσι περιέθηκε. μεθύων γοῦν ἔγραφε τὰς τραγῳδίας. διὸ καὶ Σοφοκλῆς αὐτῷ μεμφόμενος ἔλεγεν, ὅτι ὦ Αἰσχύλε, εἰ καὶ τὰ δέοντα ποιεῖς, ἀλλ' οὖν οὐκ εἰδώς γε ποιεῖς, ὡς ἱστορεῖ Χαμαιλέων ἐν τῷ περὶ Αἰσχύλου. ἀγνοοῦσι γε οἱ λέγοντες πρῶτον Ἐπι-

nysie hoc est, inquit? tuus obsonator, probus quidem & varius [a], epulantes nos ad edendū inuitos nō cogit, sed modestus & tacitus mēsam apponit. Sophocles in Satyrico fabula,

Vi coactum bibere
Par malum est, ac si quis sitim ui perpetiatur.

Est & hoc tritum:

Vinum [b] saltare senem, uel nolentem, iubet.

Bellè quoque Sthenelus poëta dixit, Sapientes vino etiam ad amentiam impelli. Phocyllides:

In conuiuijs pocula cùm circumambulant, decet,
Summissè loquentem, ac quietè sedentem, bibere.

Hoc scilicet apud quosdam Græcos etiam nunc obseruatur. Alij verò postquam indulgere genio, & luxu dissoluti lasciuire cœperunt, è sellis in lectos deuoluuntur, adiutique somno & inertia, torpentes ac inepti obruuntur temulentia, inuitante ad eas voluptates apparatu. Quapropter Hesiodus in Eœis scripsit,

Sic Bacchus homini dat gaudia, & mœrores.
Etenim ijs qui affatim bibunt uinū amentia [c] est:
Pedes, manus, linguam mentemque ligat
Improuisis [d] uinculis, eum uerò mollis somnus demulcet. Theognis:
Talis aduenio quale uinum homini potu suauissimum:
Nec ita ieiunus sum, nec admodum ebrius.
Potionis modum quisquis excesserit,
Sui iudicij atque mentis iam non est compos:
Effutit ille turpia, & quæ sobrijs fœda sint:
Quidquid agat dum temulentus est, pudore nullo suffunditur:
Quantumuis antea modestus & prudens fuerit:
hæc cùm non ignores,
Vinum supra modum ne bibito:
Priusquam animum obscurare ebrietas incipiat, surge, abi,
Ne te uictum obruat uenter, improba & insidiosa corporis pars.

Anacharsis ille sapiens vitis potestatem regi Scytharum cùm exposuisset, ostendēs eius sarmenta, Iam, inquit, ad Scythas hæc peruenisset, nisi flagella Græci quotannis amputarent. Stulti certè qui Bacchum pingunt, aut fingūt, & per medium forum impositum plaustro ducūt, vinolentum, quoniam spectatoribus ij probant vinum esse Deo valentius: id quod, vt arbitror, nullus veritatis studiosus admiserit. Quòd si affectum eo modo nobis ostendunt, quia vini docuerit vsum, æquum esse liquet, vt metentem, vel panem comedentem Cererem repræsentent: ac quidem certè hoc AEschylo vitio verto, quòd primus, non, vt alij censent, EVripides, in tragœdiam ebriorū personas inuexerit. Nam in Cabeiris [e] Iasonem ebrium induxit, quo vitio laborabat ipse poeta Tragicus, eo teneri mentitus Heroas. Ebrius sanè tragœdias ille scriptitabat: quamobrem Sophocles eum accusans [f] dicebat, quamuis AEschyle facias quæ decet, inscius tamen & imprudens facis, vt narrat Chamæleon libro De AEschylo. Falluntur verò qui putant primum omnium Epi-

charmum, & post eum Cratetem, in Vicinis, ebriorum personam in Theatrorum scenis obtrusisse. Alcæus profectò versuum lyricorum scriptor, & Aristophanes comicus, poëmata sua poti condebant: multi verò alij temulenti gloriosius manum in prælio cum hoste conseruerunt. At apud Locros Epizephyrios, si quis iniussu medici, & non recuperandæ valetudinis caussa, merum bibisset, capite plectebatur: quod lege à Zaleuco sancitum est. Apud Massylienses lege cautum [a], abstemiæ vt sint mulieres. Apud Milesios etiamnunc de hac re legem extare scribit Theophrastus. Apud Romanos nec famuli, nec ingenuæ mulieres vinum bibunt, atq; adeò nec adolescentes ingenui ante trigesimum annum. Ineptus quidem Anacreon est, qui totam suam poësin ebrietatis laudibus & mentione contexuerit. Itaque reprehendunt multi eius poëmata, quòd totũ se luxuriosæ mollique vitæ tradidit; non videntes sobrium illum inter scribendum, & temperantem, vltro temulentiam simulare, quamuis necessum id minimè foret. Vini porrò quibus ignota vis est, Bacchum vesaniæ autorem esse hominibus, aiunt, scelestis valde & impiis maledictis insultantes eius numini. quare Melanippides ait:

Aquam iam oderunt hi omnes, quibus antea uinum inexpertum fuerat.
Ocyus autem, ocyus, inquam, uino frui
Concessum illis: quapropter attonitam
Furiosámque illam uocem ediderunt.

Aristoteles libro de ebrietate scribit, vinum modicè decoctum potu minus inebriare, quòd eius vis coctura fiat imbecillior. Seniores idem ait [b] inebriari citissimè, ob paucitatem & debilitatem sui caloris, eo qui accedit à vino facilè deuicti: ex brutis animantibus inebriari quoque sues vuarum satiatos vinaceis: prætereà coruos, & canum genus, si œnanthen [c] herbam depascantur: simias & elephãtos, vini potu. Itaque simias venantur & coruos, illas vino ebrias, hos œnanthes esu.

Perpetuò ebrium esse, inquit Crobylus [d] in Deficiente,

Delectationem quam præbet?
Cum prudentia uiuus te ipsum priues,
Quod maximum bonum nostra sortita natura est.

Alexis in apparatu Phrygii:

Ante ebrietatem si crapula, capitísque grauitas,
Inuaderet nos, nemo unquam
Vini plus sibi permitteret, quàm quod satis est:
Nunc autem quoniam ebrietatis pœnas non speramus
Accessuras, merum alacriter bibimus.

Vinum, quod Samagoreion [e] vocant, tribus heminis temperatum Aristoteles scribit, super quadraginta homines inebriasse. Hæc locutus Democritus, bibit, &, hæc, ait, refellere si quis volet, prodito, auditurus hoc Eueni,

Tibi quidem hæc uidentur, illa uerò mihi.

Ego quoniam susceptam disputationem de vini apud antiquos temperatione absolui, repetam orationem meam, ac in mentem reuocabo quod ab Alcæo dictum est,

a Idem apud Stobæum. Valerius Locris Zaleuco ... fuisse ... & eius ... Theophrasti memo... ... Cicero ... 1. lib. 6. ad ...

b Plutar. quæst. ... 3. Sympos.

c ... in ... Græco ... quidam ... putãt ...

A χαρμον ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀγαγεῖν μεθύοντα· μεθ' ὃν Κράτητα ἐν Γείτοσι. καὶ Ἀλκαῖος δὲ ὁ μελοποιὸς, καὶ Ἀριστοφάνης ὁ κωμῳδοποιὸς, μεθύοντες ἔγραφον τὰ ποιήματα. πολλοί τε καὶ ἄλλοι μεθυσκόμενοι, λαμπρότερον ἐν τοῖς πολέμοις ἠγωνίσαντο. παρὰ δὲ Λοκροῖς τοῖς Ἐπιζεφυρίοις εἴ τις ἄκρατον ἔπιε μὴ προστάξαντος ἰατροῦ θεραπείας ἕνεκα, θάνατος ἦν ἡ ζημία, Ζαλεύκου τὸν νόμον θέντος. παρὰ δὲ Μασσαλιώταις ἄλλος νόμος, τὰς γυναῖκας ὑδροποτεῖν. ἐν δὲ Μιλήτῳ ἔτι καὶ νῦν φησὶ Θεόφραστος τοῦτ' εἶναι τὸ νόμιμον. B παρὰ δὲ Ῥωμαίοις οὔτε οἰκέτης οἶνον ἔπινεν, οὔτε γυνὴ ἐλευθέρα, οὔτε τῶν ἐλευθέρων οἱ ἔφηβοι μέχρι τριάκοντα ἐτῶν. ἄτοπος δὲ ὁ Ἀνακρέων ὁ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ποίησιν ἐξαρτήσας μέθης. τῇ γὰρ μαλακίᾳ καὶ τῇ τρυφῇ ἐπιδοὺς ἑαυτὸν, ἐν τοῖς ποιήμασι διαβέβληται, οὐκ εἰδότων τῶν πολλῶν, ὅτι νήφων ἐν τῷ γράφειν καὶ 212
ἀγαθὸς ὢν, προσποιεῖται μεθύειν οὐκ οὔσης ἀνάγκης. οἱ δὲ ἀγνοοῦντες τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, τὸν Διόνυσον φάσκουσι μανιῶν εἶναι αἴτιον τοῖς ἀνθρώποις, C βλασφημοῦντες οὐ μετρίως. ὅθεν ὁ Μελανιππίδης ἔφη, πάντες δ' ἀπεστύγεον ὕδωρ τὸ πρὶν ἐόντες ἀΐδριες οἴνου. τάχα δὴ τάχα τοὶ μὲν οὖν ἀπελαύοντο, τοὶ δὲ παράπληκτον χέον ὀμφάν. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ Περὶ μέθης φησὶν, εἰ ὁ οἶνος μετρίως ἀφεψηθείη, πινόμενος ἧττον μεθύσκει. τὴν γὰρ δύναμιν ἀφεψηθέντος αὐτοῦ ἀσθενεστέραν γίνεσθαι. μεθύσκονταί τε φησὶν οἱ γεραίτεροι τάχιστα δι' ὀλιγότητα καὶ ἀσθένειαν τοῦ περὶ αὐτοὺς ἐνυπάρχοντος φησὶ θερμοῦ. καὶ οἱ παντελῶς δὲ D νέοι τάχιον μεθύσκονται, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐνυπάρχοντος θερμοῦ. τῷ γὰρ ἐκ τοῦ οἴνου προσγινομένῳ κρατοῦνται ῥᾳδίως. μεθύσκονται δὲ κἂν τοῖς ἀλόγοις ζώοις ὕες μὲν σταφυλῆς στεμφύλων χορτασθέντες, καὶ τὸ τῶν κοράκων, καὶ τῶν κυνῶν γένος τὴν οἰνοῦτταν καλουμένην φαγόντα βοτάνην. πίθηκος δὲ καὶ ἐλέφας πιόντες οἶνον. διὸ καὶ τὰς θήρας ποιοῦνται τῶν πιθήκων καὶ τῶν κοράκων, μεθυσθέντων τῶν μὲν οἴνῳ, τῶν δὲ τῇ οἰνούττῃ. τὸ δ' ἐνδελεχῶς μεθύειν φησὶ Κρώβυλος ἐν Ἀπολειπούσῃ,

E – τίν' ἡδονὴν ἔχει,
Ἀποστερεῖν ζῶνθ' ἑαυτὸν τοῦ σωφρονεῖν,
Ὃ μέγιστον ἡμῶν ἀγαθὸν ἔσχεν ἡ φύσις.

καὶ Ἄλεξις δὲ ἐν τῇ τοῦ Φρυγίου διασκευῇ φησίν,

Εἰ τοῦ μεθύσκεσθαι πρότερον τὸ κραιπαλᾶν,
Παρεγίνεθ' ἡμῖν οὐδ' ἂν εἷς οἶνόν ποτε
Προσίετο πλεῖον τοῦ μετρίου. νυνὶ δὲ τὴν
Τιμωρίαν οὐ προσδοκῶντες τῆς μέθης
Ἥξειν προχείρως, τοὺς ἀκράτους πίνομεν.

F Τὸν δὲ Σαμαγόρειον οἶνον καλούμενον φησὶν Ἀριστοτέλης, ἀπὸ τριῶν κοτυλῶν κραθεισῶν μεθύσκειν ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἄνδρας. ταῦτ' εἰπὼν ὁ Δημόκριτος, καὶ πιὼν ἔφη, τούτοις εἴ τις ἀντιλέγειν ἔχοι παρίτω. ἀκούσεται γὰρ κατὰ τὸν Εὔηνον,

Σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἔστιν, ἐμοὶ δὲ τάδε.

ἐγὼ δ' ἐπεὶ παρεξέβην περὶ τῶν ἀρχαίων κράσεων διαλεγόμενος, ἐπαναλήψομαι τὸν λόγον, τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀλκαίου τοῦ μελοποιοῦ λεχθὲν ἐπὶ νοῦν βαλόμενος.

A Φησὶ γάρ που οὗτος,

Ἔγχευε κίρνα εἰς ἕνα καὶ δύο. ἐν τούτοις γάρ τινες οὐ τὴν κρᾶσιν οἴονται λέγειν αὐτὸν, ἀλλὰ σωφρονικὸν ὄντα καθ' ἕνα κύαθον ἄκρατον πίνειν, καὶ πάλιν κατὰ δύο. τοῦτο δὲ ὁ Ποντικὸς Χαμαιλέων ἐνδέδεικται τῆς Ἀλκαίου φιλοινίας ἄπειρος ἔχων. κατὰ γὰρ πᾶσαν ὥραν καὶ περίστασιν πίνων ὁ ποιητὴς οὗτος εὑρίσκεται. χειμῶνος μὲν ἐν τούτοις, ὕει μὲν ὁ Ζεὺς, ἐν δ' ὠρανῷ μέγας χειμὼν, πεπάγασι δὲ ὑδάτων ῥοαὶ, B κάββαλλε τὸν χειμῶνα ἐπὶ μὲν τιθεὶς πῦρ, ἐν δὲ κίρναις οἶνον ἀφειδέως μελιχρὸν, αὐτὰρ ἀμφὶ κόρσᾳ μαλθακὸν, ἀμφὶ γνάφαλλον. θέρους δὲ, τέγγε πνεύμονας οἴνῳ. τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται, ἁ δ' ὥρα χαλεπά. πάντα δὲ διψᾶ ὑπὸ καύματος. τοῦ δὲ ἔαρος, ἦρος ἀνθεμόεντος ἐπάϊον ἐρχομένοιο. καὶ προελθὼν, ἐν δὲ κίρνω τὸν τῶ μελιαδέος, ὅττι τάχιστα κρατῆρα. ἐν δὲ τοῖς συμπτώμασιν, οὐ χρὴ κακοῖσιν θῦμον ἐπιτρέπειν. προκόψομεν γὰρ οὐδὲν ἀσάμενοι ὦ Βακχί. C φάρμακον δ' ἄριστον οἶνον ἐνεικαμένοις μεθυσθῆναι. ἐν δὲ ταῖς εὐφροναις, Νῦν χρὴ μεθύσκειν, καί τινα πρὸς βίαν πονεῖν, ἐπειδὴ κάτθανε Μυρσίλος. καὶ καθόλου δὲ συμβουλεύων φησὶν, μηδὲν ἄλλο φυτεύσῃς πρότερον δένδρον ἀμπέλω. Πῶς οὖν ἔμελλεν ὁ ἐπὶ τοσοῦτον φιλοπότης νηφάλιος εἶναι, καὶ καθ' ἕνα καὶ δύο κυάθους πίνειν; αὐτὸ γοῦν τὸ ποιημάτιον φησὶ Σέλευκος, ἀντιμαρτυρεῖ τοῖς οὕτως ἐκδεχομένοις. φησὶ γὰρ, πίνωμεν, τί τὸν λύχνον σβέννυμεν; δάκτυλος ἁμέρα, D κὰδ δ' ἄναιρε κυλίχναις μεγάλαις, αἶ τὰ ποικίλα. οἶνος γὰρ Σεμέλας καὶ Διὸς υἱὸς λαθικάδε' ἀνθρώποισιν ἔδωκεν. Ἔγχεε κίρνας ἕνα καὶ δύο πλέαις. κακκεφαλᾶς δ' ἁ τέρα τὰν ἑτέραν κύλιξ ὠθείτω. ἕνα πρὸς δύο ῥητῶς κιρνᾶναι κελεύων. ὁ δ' Ἀνακρέων ἔτι ζωρότερον, ἐν οἷς φησὶ, καθαρῇ δ' ἐν κελέβῃ πέντε καὶ τρεῖς ἀναχείσθω. Φιλέταιρος Τηρεῖ, δύο ὕδατος πρὸς τρεῖς ἀκράτου. λέγει δὲ οὗτος, πεπωκέναι δοκεῖ τὸν κατὰ δύο καὶ τρεῖς ἀκράτου. E Φερεκράτης δ' ἐν Κοριαννοῖ, δύο ὕδατος πρὸς τέσσαρας οἴνου λέγων ὧδε,

Ἀπόθες ὦ γλυκκυδάριον ἐνέχεέν σοι,
Παντάπασι μὲν οὖν ὕδωρ τι εἰργάσω.
Πῶς ὦ κατάρατε ἐνέχεας δύο ὕδατος
Ὦ μάμμη. τί δ' οἴνου τέτταρας, ἔρρ' ἐς κόρακας. Βατράχοις
Οἰνοχοεῖν σε δεῖ.

Ἔφιππος δ' ἐν Κίρκῃ,
F Τρεῖς πρὸς τέτταρας οἶνον πίοις ἂν ἀσφαλέστερον,
Πολὺ ὑδαρῆ. μὰ τὴν γῆν, ἀλλὰ τρία καὶ τέτταρα
Οὕτως ἄκρατον εἶπέ μοι πίῃ τί φῄς.

Ἴσον ἴσῳ δὲ Τιμοκλῆς ἐν Κονισάλῳ,
Πατάξω τ' ἴσον ἴσῳ ποτηρίοις
Μεγάλοις ἅπασαν τὴν ἀλήθειαν φράσαι.

Affunde, misce, ad unum & duos.

In his verbis quidam [a] existimant temperationem ab eo significari, sed alioqui temperantem poëtam meri cyathum vnum sigillatim bibisse, & iterũ sigillatim duos. Hîc Chamæleon Ponticus apertè monstrat ignarum se fuisse quàm bibax Alcæus esset: quem quouis tempore, quouis statu cœli, vinosum fuisse constat: hyeme quidem, his verbis:

Pluit Iuppiter [b]: in cœlo uehemens sæuit tempestas: gelatæ sunt fluentes aquæ:
Admoto igne hyemem expugna:
Mellitum [c] uinum largius tempera, sed capitile, obscurum utrinque [d]:

AEstate verò his versibus:

Pulmones [e] madefacito, ac tingito uino:
Sydus [f] exoritur: graue tempus est: æstu sitiunt omnia.

Vere autem his:

Florido uêre accedente ego bibebam.

& nonnihil progressus:

Tu uerò misce [g] quàm celerrimè suauis mellitique uini poculum:
Aduersi casus oratione [h] mea recitandi non sunt:
Eos si canamus, ô Bacchi, proficiemus nihil:
Remedium in illis optimum ad ebrietatem usque uinum affundere.
Itaque nunc lætum inebriari me iuuat, ac importuni doloris uim à me fugare,
Quòd mortuus sit [i] Myrtilus:

&, vt paucis finiam, in vniuersum hoc consulit,

Nullam uite prius seueris [k] arborem.

Quo igitur pacto tam bibax & potui deditus ille, sobrius adeò fuisset, vt cyathum vnum, duósque seorsim biberet? Eius itaque poësis, inquit Seleucus, illis refragatur qui sic exposuerunt. Ait enim rursum:

Bibamus [l]: cur lucernam expectamus [m]?
Dies digitus est [n]: maioribus unum poculis distribuatur, atque uariatis:
Vinum Iouis ac Semeles filius curarum ut obliuiscantur, dedit mortalibus:
Affunde, misce, unum, duo, & insuper plura.
Alium [o] calicem è capite depellat alius.

Vnum ergo ac duo, vt Seleucus putat, ille dixit, aquæ cyathos duos, cum meri tribus. Sic enim Seleucus, Aquæ duos bibisse videtur cũ meri tribus. Pherecrates in Corianne cum vini quatuor miscet aquæ duos.

A. Amoue ô Glycæ, hydaren [p] is affudit tibi.
B. Aquam sanè tu prorsus quandam effecisti:
Quantum scelestè affudisti. A. Aquæ duos ô mamma:
Vini quantũ? A. Quatuor. B. Abi in malam crucem: ranis te uinum ministrare oportuit.

Ephippus in Circe:

A. Vini duos cum tribus aquæ bibes tutius. B. Nimis dilutum.
A. Haud ita per Cererem. B. Verùm aquæ tres, uini quatuor.
A. Tamne merum, quæso, bibes? quid ais? B. Par pari saltem.

Timocles in Conissalo [q]:

Feriam te, par pari, & calicibus
Magnis, ueritatem ut eloquaris totam.

alterum Pellatur è capite altero. m Lib.11. Cur lucernam expectamus? id est, noctem, cùm ad lucernam cœnatur. n Iunius ... Lambini comm. in Od.7.lib.4. Horat. o Vide pag.34. p Hydaren, musti paululum cum aqua multa. vide prouerbia, Ranis ... nistras; & Victorium cap.13.1. Variar. q Conissalus vnus ex ministris Priapi.

Alexis in Dorcide siue Adblandiente, A
Pocula beneuolentiæ plena tibi propino, mixta par pari.

Xenarchus siue Timocles in Purpura:
Non, per Bacchum: par pari tu bibis.

Sophilus in Enchiridio[a]:
Assiduè merum porrigebatur: uel par pari: rursum pocula Maioribus poscebant.

Alexis in Fœneratore, siue Mendaci:
A. Ne prorsus dilutum ei dato: audin'?
B. Par pari. A. Aliquanto minus: rectè est:
Iucunda sic futura est potio. Vinum quidem fluuius [b] non est: B
Thasius hospes noster est, ac delicatus. B. Æquum est hospites suo more bibere [c]: indigenas, patrio.

Idem in Subdititio:
Vno impetu, sine respiratione, bibi quàm suauissimè, Par pari mixtum.

Menander in Fratribus:
Octo quidam, ut affunderentur, exclamabat, ac duodecim
Cyathi, quousque in ea bibẽdi ambitione & pertinacia, deorsum capite nutauit, κατέσεισε.

κατασείειν porrò, id est, deorsum caput inclinare, dicebant, de iis qui potantes succumberent, ac deciderent, ab iis translatione sumpta qui fructus ex arboribus decutiunt. Alexis in Abscisso: C

Non enim conuiuij rex ac modiperator erat, sed carnifex
Chæreas[d], qui uiginti cùm præbibisset, par pari: rursum poculum maius petebat.

Diodorus Sinopeus in Tibicina:
Cùm cyathos aliquis decem biberit, ô Crito,
Ad singula continenter pocula
Quod suis rationibus ac cogitationibus molestum est, an ebiberit, [c] deinceps D
Hoc tecum ipse considera.

Festiuè Lysander Spartanus, vt refert Hegesander in Commentariis, cùm dilutius vinum in exercitu caupones venderent, minime dilutum iussit vendere [f], vt merum ipsi emerent. Non absimile est quod scribit Alexis in AEsopo, ad hunc modum;

A. Lepidum hoc apud nos, ô Solon,
Ingenioséque Athenis repertum.
B. Quale nam istud? A. In conuiuiis merum E
Ne bibatur: etenim facile hoc non est [g]: quoniam uendunt,
In plaustris statim temperatum.
Non quia lucrum inde captent, sed quod empturis
Bene consultum esse uelint, graue illis ne sit caput,
Quod à crapula nos euenire cernimus: Græcis
Consueta potio, si quis modicis utatur poculis, hoc præstat,
Secum ut loquantur cum uoluptate, & nugentur, qui biberint.
Alterum quidem balneum est, non potio,
Si quis cadis, aut psyctere [h] bibat: idque non minus quàm mors, noxium. F

Plato libro sexto de legibus, ad ebrietatẽ vsque bibere indecorum esse ait, præterquã eius dei festo qui vinũ largitus est, & alioqui non tutũ. Itaque nec ei congruere qui vxorem ducere sibi proposuit, cũ in nuptiis temperantes sponsum ac sponsam esse maximè conueniat, vitæ haud parua mutatione facta: simul vt liberi à temperantissimis parẽtibus procreẽtur.

Καὶ Ἄλεξις ἐν Δορκίδι ἢ Ποππυζούσῃ,
— τῆς φιλοτησίας ἐγὼ
Μεστὰς προπίνω ἴσον ἴσῳ κεκραμένας.

καὶ Ξέναρχος ἢ Τιμοκλῆς ἐν Πορφύρᾳ,
Μὰ τὸν Διόνυσον σὺ κάπτεις ἴσον ἴσῳ.

Σώφιλος δ' ἐν Ἐγχειριδίῳ,
Συνεχὴς ἄκρατος ἐδίδοτ' ἴσον ἴσῳ πάλιν
Τὴν μείζον' ᾔτουν.

Ἄλεξις τοκιστῇ ἢ Καταψευδομένῳ,
Μὴ παντελῶς αὐτῷ δίδου
Ὑδαρῆ· κατανοεῖς ἴσον ἴσῳ μικροῦ καλῶς,
Ἡδύ γε τὸ πῶμα. ποδαπὸς ὁ Βρόμιος;
Τρυφῇ Θάσιος ὅμοιον, καὶ δίκαιον τοὺς ξένους
Πίνειν ξενικὸν, τοὺς δ' ἐγγενεῖς ἐπιχώριον.

Ἐν δὲ Ὑποβολιμαίῳ,
Ἀπνευστὶ ἐκπιὼν ὡς ἂν τις ἥδιστ' ἴσον
Ἴσῳ κεκραμένον.

Μένανδρος Ἀδελφοῖς,
Ὀκτώ τις ὑποχεῖν ἀνεβόα καὶ δώδεκα
Κυάθους ἕως κατέσεισε φιλοτιμούμενος.

Κατασείειν δ' ἔλεγον ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς πότοις ὑποπιπτόντων, τὴν μεταφορὰν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν τοὺς καρποὺς κατασειόντων. Ἄλεξις δ' ἐν Ἀποκοπτομένῳ,
Οὐ συμποσίαρχος ἦν γὰρ, ἀλλὰ δήμιος
Ὁ Χαιρέας κυάθους προπίνων εἴκοσιν
Ἴσον ἴσῳ πάλιν τὴν μείζον' ᾔτουν.

Διόδωρος δ' ὁ Σινωπεὺς ἐν Αὐλητρίδι, 213
Ἐπὰν κυάθους πίνῃ τις ὦ Κρίτων δέκα,
Εἰ παρ' ἕκαστον ἐνδελεχῶς τὸ ποτήριον,
Πίνειν τὸ λοιπὸν τοὺς λογισμοὺς ἐξείη
Ταῦτα σκόπει πρὸς σαυτόν.

Οὐκ ἀγλαφύρως δὲ Λύσανδρος ὁ Σπαρτιάτης, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος ἐν ὑπομνήμασι, τὸν οἶνον ὑδαρῆ πωλούντων τῶν καπήλων ἐν τῷ στρατοπέδῳ κεκραμένον, ἐκέλευσεν αὐτὸν πωλεῖν, ἵνα τὸν ἀκρατέστερον ὠνοῖντο. τὸ παραπλήσιον καὶ Ἄλεξις εἴρηκεν ἐν Αἰσώπῳ οὕτως,
Κομψόν γε τοῦτ' ἔστι παρ' ὑμῖν ὦ Σόλων,
Ἐν ταῖς Ἀθήναις δεξιῶς θ' εὑρημένον.
Τὸ ποῖον; ἐν τοῖς συμποσίοις ἵν' οὐ πίνετε
Ἄκρατον. οὐ γὰρ ῥάδιον. πωλοῦσι γὰρ
Ἐν ταῖς ἁμάξαις εὐθέως κεκραμένον,
Οὐχ ἵνα τι κερδαίνωσι· τῶν δ' ὠνουμένων
Προνοούμενοι τοῦ τὰς κεφαλὰς ὑγιεῖς ἔχειν,
Ἐκ κραιπάλης. τοῦτ' ἔσθ'. ὁρᾷς; Ἑλληνικὸς
Πότος μετρίοισι χρώμενος ποτηρίοις,
Λαλεῖν τι καὶ ληρεῖν πρὸς αὑτοὺς ἡδέως.
Τὸ μὲν γὰρ ἕτερον λουτρόν ἐστιν, οὐ πότος
Ψυκτῆρι πίνειν καὶ κάδοις. θάνατος μὲν οὖν.

Πίνειν δ' εἰς μέθην φησὶν ἐν ἕκτῃ Νόμων Πλάτων, οὐδὲ ἄλλοθί που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον δόντος θεοῦ ἑορταῖς, οὐδ' ἀσφαλὲς, οὔτ' οὖν περὶ γάμους ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἔμφρονα εἶναι μάλιστα πρέπει νύμφην καὶ νυμφίον, μεταβολὴν βίου οὐ μικρὰν μεταλλάττοντας. ἅμα δὲ καὶ τὸ γιγνόμενον ὅπως ὅτι μάλιστα ἐξ ἐμφρόνων ἀεὶ γίγνηται.

σχεδὸν γὰρ ἄδηλον ὁποία νὺξ ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει. κἀν τῷ ἑνδεκάτῳ δὲ τῶν Νόμων φησὶ, μέθης δὲ αὐτῆς ὥσπερ Λυδοὶ χρῶνται, καὶ Πέρσαι, καὶ Καρχηδόνιοι καὶ Κελτοὶ καὶ Ἴβηρες καὶ Θρᾷκες, καὶ τὰ τοιαῦτα γένη· καθάπερ ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι τὸ παράπαν ἀπέχεσθε. Σκύθαι δὲ καὶ Θρᾷκες ἀκρατοποσίαις παντάπασιν χρώμενοι, γυναῖκές τε καὶ πάντες αὐτοὶ, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι, καλὸν καὶ εὔδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι. Πέρσαι δὲ καὶ σφόδρα μὲν χρῶνται καὶ ταῖς ἄλλαις τρυφαῖς, ἃς ὑμεῖς ἀποβάλλετε. ἐν τάξει δὲ μᾶλλον τούτων ἔπινον οἱ πολλοὶ καὶ ἄλφιτα ἐπιβάλλοντες τῷ οἴνῳ, ὡς ὁ Δελφὸς Ἡγήσανδρος φησίν. Ἐπίνικος γοῦν Μνησιπτολέμου ἀνάγνωσιν ποιησαμένου τῶν ἱστοριῶν, ἐν αἷς ἐγέγραπτο ὡς Σέλευκος ἀπηλφίτωσε, γράψας δρᾶμα Μνησιπτόλεμον, καὶ κωμῳδῶν αὐτὸν, καὶ περὶ τῆς πόσεως τῆς ἐκείνου χρώμενος φωναῖς, ἐποίησε λέγοντα,

Ἐπαλφίτου πίνοντα τοῦ θέρους ποτὲ,
Ἰδὼν Σέλευκον ἡδέως τὸν βασιλέα
Ἔγραψα, καὶ παρέδειξα τοῖς πολλοῖς, ὅτι
Κἂν τὸ τυχὸν ἢ πραγμάτιον ἢ σφόδρ' εὐτελὲς,
Σεμνὸν δύναται τοῦθ' ἡ δύναμις, ἥ' μὴ ποεῖν.
Γέροντα Θάσιον τόν τε γῆς ἀπ' Ἀτθίδος
Ἑσμὸν μελίσσης τῆς ἀκρολόχου γλυκὺ,
Συγκυρκανήσας ἐν σκύφῳ χυτῆς λίθου,
Δήμητρος ἀκτῇ πᾶν γεφυρώσας ὑγρὸν
Κατησίμωσα πῶμα καύματος λύσιν.

Ὁ δ' αὐτὸς ἱστορεῖ κἀν Θηράσι ταῖς νήσοις ἐπιτάττοντα λέκυθον ἀντὶ ἀλφίτου πίνειν, καὶ λέγεσθαι ταύτην τὴν πόσιν καλλίονα τῆς ἐξ ἀλφίτων. προπόσεις δὲ τὰς γινομένας ἐν τοῖς συμποσίοις, Λακεδαιμονίοις οὐκ ἦν ἔθος ποιεῖν, οὐδὲ φιλοτησίας διὰ τούτων πρὸς ἀλλήλους ποιεῖσθαι. δηλοῖ δὲ ταῦτα Κριτίας ἐν τοῖς ἐλεγείοις,

Καὶ τόδ' ἔθος Σπάρτῃ μελέτημά τε κείμενόν ἐστι,
Πίνειν τὴν αὐτὴν οἰνοφόρον κύλικα,
Μὴ δ' ἀποδωρεῖσθαι προπόσεις ὀνομαστὶ λέγοντα,
Μή δ' ἐπὶ δεξιτερὰν χεῖρα κύκλῳ θιάσου.
Ἄγγεα Λυδὴ χεὶρ ηὗρ' Ἀσιατογενής καὶ † †

. . . .

Καὶ προπόσεις ὀρέγειν ἐπιδέξια καὶ προκαλεῖσθαι
Ἐξονομακλήδην ᾧ προπίνειν ἐθέλει.
Εἶτ' ἀπὸ τοιούτων πόσεων γλώσσας τε λύουσι
Εἰς αἰσχροὺς μύθους, σῶμά τ' ἀμαυρότερον
Τεύχουσιν. πρὸς δ' ὄμμ' ἀχλὺς ἀμβλωπὸς ἐφίζει.
Λῆστις δ' ἐκτήκει μνημοσύνην πραπίδων.
Νοῦς δὲ παρέσφαλται, δμῶες δ' ἀκόλαστον ἔχουσιν
Ἦθος. ἐπεισπίπτει δ' οἰκοτριβὴς δαπάνη.
Οἱ Λακεδαιμονίων δὲ κόροι πίνουσι τοσοῦτον,
Ὥστε φρέν' εἰς ἱλαρὰν ἀσπίδα πάντ' ἀπάγειν,
Εἴς τε φιλοφροσύνην γλῶτταν μέτριόν τε γέλωτα.
Τοιαύτη δὲ πόσις σώματί τ' ὠφέλιμος,
Γνώμῃ τε, κτήσει τε καλῶς εἰς ἔργ' Ἀφροδίτης,

A Incompertum enim fere est, quo die, quaue nocte geniturі sunt. Idem eiusdem operis vndecimo libro ait: Inebriantur verò Lydi, Persæ, Carthaginenses, Galli, Hispani, Thraces, & eiusmodi nationes: vos autem Lacedæmonij prorsus abstinetis à temulentia. Scythæ quidem & Thraces meri potionibus omnino dediti, eorúmque fœminæ, & vniuersi promiscuè, in vestes effuso etiam vino, honestum ac fortunatum vitæ genus sibi delectum putant: Persæ verò aliis etiam delitiis multum operæ nauant, quas vos repudiatis. His profectò

B moderatius bibebant multi, polentámque, & ἄλφιτα, inijciebant potioni, vt inquit Hegesander Delphus. Mnesiptolemus quidem cum scripsisset Historiarum recognitionem, in qua tradebatur Seleucum ἀπηλφιτῶσαι, id est, polentam iniecisse potioni, Epinicus fabulam Mnesiptolemum composuit, in qua Seleucum deridet, & de illa potione ipsius verbis [a] vtēs, quendam sic loquentem inducit:

Cum polenta suauiter bibentem aliquando æstate
C *Seleucum regem conspicatus,*
Id ego scripsi, ostendique multis, etiam si quid
Vulgare sit aut uile admodum,
Orationis meæ uim grande & amplum efficere posse.
Thasium [b] senem, & ex Attica terra,
Examen dulce [c] apis summis floribus insidentis,
In lapidis fusilis corio [d] commiscens:
Humeri toti cum arena [e] Cereris, pontem ædificans,
Poculum insigne paraui, quod æstum leniat.

Idem narrat eũ qui Theradibus [f] insulis præ-
D est, polentę loco vitellum oui bibere, eámque potionem iucundiorem censeri, quàm quæ fit ex polenta. Quod fit in nostris conuiuiis, Lacedæmonij præbibere soliti non fuerunt, nec inter se beneuolentiam ea ratione conciliare. Planum hoc facit in Elegis Critias, ad hunc modum:

Spartæ mos est, ratúmque institutum,
Eundem calicem uino grauem [g] ebibere:
Non autem nominatim inuitato compotore, præbibere, & calicem porrigere:
E *Aut manum dextram uersus in orbem bibendi uices extendere.*
Pocula uino plena circumferre Lydorum inuentum [h] est,
Meraciorique potu madidos, intemperanter se gerere:
In dextram proferre calices quos propinant, suóque nomine
Eum prouocare cui præbibere uelis.
His scilicet potationibus in turpia uerba
Lingua soluitur: strigosius corpus
Elanguescit: oculos hebetat insidens caligo.
F *Ingenium ac memoria obliuione tabescunt:*
Mens labat, perditis moribus famuli
Corrumpuntur: sumptus fit qui domesticam rem proterat.
Lacedæmonij iuuenes eousque bibunt,
Vt ad capiendum scutum alacres totum [i] animum uertant:
Linguã uerò ad hilaritatem, modestúmque risum:
Ea nimirum potatio corpori utilis est,
Ac menti: iuuátque multum ad Veneris opus,

Nec

A *Nec parum ad somnum confert qui laborum portus est:*
Tum etiam ad bonam ualetudinem, quam dij munus iucundissimum dederunt mortalibus:
Nec minus ad temperantiam pietati uicinam.

Deinceps rursus idem:

Quæ aliquam supra modum fiunt potationes, confestim
Oblectant quidem, sed perpetuo dolore post afficiunt.
Lacædemoniorum uictus æqualiter institutus est.
B *Modice illi bibunt, ac edunt, palam,*
Ac quantum sufficit laborem tolerare ut possint:
est enim insolentis ac incompositi,
Potione immoderata & uinolētia corpus suum obruere.

Φίλοινος, id est, vinosus, dicitur, ad vinum bibendum procliuis: φιλοπότης, id est, potor, potationis auidus: φιλοκωθωνιστὴς [a], qui ad ebrietatem vsque vinum haurit. Ex heroïbus largissimè bibebat Nestor ter [b] senex, præ aliis omnibus aperte vino deditus, atque adeo præ Agamemnone, quem vt bibacem Achilles C criminatur. Nestor instante sæuissimo prælio à potu non abstinuit. Itaque Homerus ait:

Nestora non latuit conflictus, quamuis interea bibentem.

Huius ergo solius poculum Homerus depinxit [c], vt Achillis scutum [d]: siquidem cum poculo is præliabatur, non aliter quàm Achilles cum scuto, cuius ad cœlum vsque gloriã euectam fuisse Hector ait. Itaque nõ aberrauerit qui Nestoris poculum phialam Martis esse di- D cet, quod Antiphanis Cæneus [e] inquit, hoc pacto:

Poscebat timidus [f] phialam, quam Martis esse arma Timotheus dixit, rasasque sagittas.

Quin & in certamine quod occiso Patroclo in eius funere Græci celebrarunt, quoniam bibax esset, poculo Nestorem Achilles donauit. Non [g] enim vt victoriam assecutus muneri eam pateram accepit, victoria namque bibaces ob ignauiam non potiuntur, sed quoniam siti maximè torquentur pugiles, manuum & brachiorum contentione graues ac fessi. Eu- E melo [h], qui nec cum periculo nec cum labore cucurrerat, thorax in præmium datus, nempe armatura quæ à periculo tuetur. Siti verò nihil est cupidius. Quamobrem siticulosum Argos, omni tempore auidum esse poëta dixit. Sitis enim vehementem omnibus appetitionem ingenerat, vt eo videlicet fruantur quod exoptant. Quapropter Sophocles ait,

Sitibundo quantumuis sapienter dicta si recites,
Nihilo plus proficias, nisi quod bibat dederis.

Item Archilochus:

Pugnare tecum tam cupio, quàm cùm sitio, bibere.

F Ex tragicis poëtis aliquis dixit,

Manum te cohibere iubeo, quæ cædem sitit.

Anacreon:

Erga hospites comis es: permitte me sitientem bibere.

Xenophon libro tertio Institutionis Cyri, hæc illum dicentem fingit: vobis hoc gratificari sitio [i]. Plato in libris De republica: Cùm, vt existimo, quæ in potestate populi ciuitas est, libertatem sitiens, improbos pocillatores nacta fuerit, qui cum imperio sint, mero plus iusto inebriatur.

[a] [...]balos, ebrie[...] [...]mulentia. [...] prouerbiũ [...].
[b] Quia trecentos annos vixit.
[c] Iliad. ξ.
[d] Iliad. σ.
[e] E fœmina in [...] mutatus, [...]de, quod ait Virgilius, post [...]tem, in veterem figurã fato [...]olutus.
[f] Quia fortiùs [...]gnent vino [...]ti & animosi milites.
[g] Iliad. ψ. Nestor illic narrat [...] ludis funebribus Amaryncei regis Epiorũ se [...] vicisse Clytomedem.
[h] Is quamuis [...] curru, & velocibus equis [...] è curriculo [...]rat.
[i] [...] cupio.

Πρός θ' ὕπνον ἥρμοσται τὸν καμάτων λιμένα.
Πρὸς τὴν τερπνοτάτην τε θεῶν θνητοῖς Ὑγίειαν,
Καὶ τὴν εὐσεβίης γείτονα σωφροσύνην.

Ἑξῆς δὲ πάλιν φησίν.

Αἱ γὰρ ὑπὲρ τὸ μέτρον κυλίκων προπόσεις, παραχρῆμα
Τέρψασαι λυποῦσ' εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον.
Ἡ Λακεδαιμονίων δὲ δίαιθ' ὁμαλῶς διάκειται,
Ἔσθειν καὶ πίνειν σύμμετρα πρὸς τὸ φανέν.
Καὶ τὸ πονεῖν εἶναι δυνατοὺς· οὐκ ἔστ' ἀπότακτον,
Ἡμέρα οἰνῶσαι σῶμ' ἀμέτροισι ποτοῖς.

Φίλοινος δέ ἐστιν, ὁ πρὸς οἶνον ἕτοιμος. Φιλοπότης δὲ, ὁ πρὸς πότους. φιλοκωθωνιστὴς δὲ, ὁ μέχρι μέθης. πλεῖστον δὲ ἔπιε τῶν μὲν ἡρώων Νέστωρ ὁ τριγέρων. φανερῶς γὰρ αὐτὸς προσέκειτο τῶν ἄλλων μᾶλλον τῷ οἴνῳ, καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος αὐτοῦ, ὃν ὡς πολυπότην ἐπιπλήσσει ὁ Ἀχιλλεύς. ὁ δὲ Νέστωρ καὶ τῆς μεγίστης μάχης ἐνεστηκυίας, οὐκ ἀπέχεται τοῦ πίνειν. φησὶ γοῦν Ὅμηρος,

Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης.

καὶ μόνου δὲ τούτου τῶν ἡρώων τὸ ποτήριον ἡρμήνευκεν, ὡς τὴν Ἀχιλλέως ἀσπίδα. ἐστρατεύετο γὰρ μετ' αὐτοῦ, καθάπερ καὶ μετὰ τῆς ἀσπίδος ἐκεῖνος, ἧς φησὶν ὁ Ἕκτωρ, καὶ μέχρις οὐρανοῦ ἥκειν τὸ κλέος. οὐκ ἂν ἁμάρτοι δέ τις καὶ τὸ ποτήριον αὐτοῦ λέγων φιάλην Ἄρεως, κατὰ τὸν Ἀντιφάνους Καινέα, ἐν ᾧ λέγεται οὕτως. εἶτ' ἤδη λαβὲ φιάλην τὸ ὅπλον Ἄρεως κατὰ Τιμόθεον ξυστόν τε βέλος. ἀλλὰ μὴν καὶ διὰ τὴν φιλοποσίαν ὁ Νέστωρ καὶ παρ' Ἀχιλλέως λαμβάνει δῶρον φιάλην ἐν τῷ ἐπὶ Πατρόκλῳ ἐπιτελουμένῳ ἀγῶνι. οὐχ ὅτι καὶ οὐχὶ τῷ νικηθέντι ἔδωκεν δέπας ὁ Ἀχιλλεύς. τοῖς γὰρ φιλοπόταις οὐ παρέπεται τὸ νικᾶν, διὰ τὸ ῥάθυμον. ἢ ὅτι διὰ δίψαν μάλιστα λείπονται οἱ πύκται, διὰ τὸ βαρεῖσθαι τὰς χεῖρας ἀνατείνοντες. ὁ δὲ Εὔμηλος λαμβάνει θώρακα δραμὼν ἆθλον ἐπισφαλῶς καὶ ἀμοχθεὶ ἀσφαλείας ὅπλον. τῆς δὲ δίψης οὐδὲν ἐστὶ πολυποθητότερον. διόπερ καὶ τὸ Ἄργος πολυδίψιον ὁ ποιητὴς ἔφη πολυπόθητον διὰ τὸν χρόνον. τὸ δίψος γὰρ πᾶσιν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν ἐμποιεῖ, τὴν περὶ τῆς ἀπολαύσεως. διὸ καὶ ὁ Σοφοκλῆς φησί,

Διψῶντι γάρ τοι πάντα προσφέρων σοφὰ,
Οὐκ ἂν πλέον τέρψειας ἢ πιεῖν διδούς.

καὶ ὁ Ἀρχίλοχος. μάχης δὲ τῆς σῆς ὥστε διψέων πιεῖν ὡς ἐρέω. καὶ τῶν τραγικῶν δέ τις ἔφη,

Ἴσχειν κελεύω χεῖρα διψῶσαν φόνου.

καὶ Ἀνακρέων, (φίλη γὰρ εἶ ξένοις, ἔασον δέ με διψῶντα πιεῖν) καὶ Ξενοφῶν δὲ ἐν τῷ τρίτῳ τῆς Παιδείας, ποιεῖ τὸν Κῦρον τάδε λέγοντα. ἐγὼ ὑμῖν διψῶ χαρίσασθαι. Πλάτων δ' ἐν τῇ Πολιτείᾳ, ὅταν οἶμαι δημοκρατουμένη πόλις ἐλευθερίας διψήσασα, κακῶν οἰνοχόων προστατούντων τύχῃ, καὶ πορρωτέρω τοῦ δέοντος ἀκράτου μεθυσθῇ. 214

ἔπινε δὲ καὶ Πρωτέας ὁ Μακεδὼν πλεῖστον, ὡς A
φησὶν Ἔφιππος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ
Ἡφαιστίωνος ταφῆς, καὶ δι' ἐρρωμένῳ τῷ σώματι
διῆγε. καίτοι τῷ πιεῖν ἐγγεγυμνασμένος ὤν.
Ἀλέξανδρος γοῦν αἰτήσας ποτὲ ποτήριον δί-
χουν, καὶ πιὼν προὔπιε τῷ Πρωτέᾳ. καὶ ὃς λα-
βὼν καὶ πολλὰ ὑμνήσας τὸν βασιλέα, ἔπιεν ὡς
ὑπὸ πάντων κροταλισθῆναι. καὶ μετ' ὀλίγον τὸ
αὐτὸ ποτήριον αἰτήσας ὁ Πρωτέας, καὶ πάλιν πιὼν
προὔπιε τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος λαβὼν
ἔσπασε μὲν γενναίως, οὐ μὴν ἐπήνεγκεν, ἀλλ' ἐ- B
πέκλινεν ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον, ἀφεὶς τῶν χει-
ρῶν τὸ ποτήριον. καὶ ἐκ τούτου νοσήσας ἀπέθα-
νε, τοῦ Διονύσου φησὶ μηνύσαντος αὐτῷ. διότι τὴν
πατρίδα αὐτοῦ τὰς Θήβας ἐπολιόρκησε. ἔπινε
δὲ ὁ Ἀλέξανδρος πλεῖστον, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς μέθης
συνεχῶς κοιμᾶσθαι δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας.
δηλοῦται δὲ τοῦτο ἐν ταῖς ἐφημερίσιν αὐτοῦ, ἃς
ἀνέγραψαν Εὐμένης τε ὁ Καρδιανὸς, καὶ Διόδοτος
ὁ Ἐρυθραῖος. Μένανδρος δ' ἐν Κόλακι, φησὶ κο-
τύλας χωροῦν δέκα ἐν Καππαδοκίᾳ κόνδυλον C
χρυσοῦν στρουθία τρὶς ἔπιον μεστόν γε. Ἀλεξάνδρου
πλέον πέπωκας τοῦ βασιλέως οὐκ ἔλαττον οὐ μὰ
τὴν Ἀθηνᾶν μέγα γε. Νικοβούλη δὲ ἢ ὁ ἀναθεὶς
ταύτῃ τὰ συγγράμματα φησὶν, ὅτι παρὰ Μηδείῳ
τῷ Θεσσαλῷ δειπνῶν Ἀλέξανδρος, εἴκοσιν οὖσιν
ἐν τῷ συμποσίῳ, πᾶσιν προὔπιε παρὰ πάντων τὰ
ἴσα λαμβάνων, καὶ ἀναστὰς τοῦ συμποσίου, μετ' οὐ
πολὺ ἀνεπαύετο. Καλλισθένης δὲ ὁ σοφιστὴς, ὡς
Λυγκεὺς ὁ Σάμιος φησὶν ἐν τοῖς ἀπομνημονεύ-
μασι, καὶ Ἀριστόβουλος, καὶ Χάρης ἐν ταῖς ἱστορίαις, D
ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου τῆς τοῦ ἀκράτου
κύλικος εἰς αὐτὸν ἐλθούσης, ὡς διωθεῖτο, εἰπόν-
τος τινὸς αὐτῷ, διὰ τί οὐ πίνεις, οὐδὲν δέομαι, ἔ-
φη, Ἀλέξανδρος, πιὼν τοῦ Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι. Δα-
ρεῖος δὲ ὁ τοὺς μάγους ἀνελὼν, ἐπιγεγραμμένον
εἶχεν ἐπὶ τοῦ μνήματος. ΗΔΥΝΑΜΗΝ ΚΑΙ
ΟΙΝΟΝ ΠΙΝΕΙΝ ΠΟΛΥΝ, ΚΑΙ
ΤΟΥΤΟΝ ΦΕΡΕΙΝ ΚΑΛΩΣ. Κτησίας
δὲ παρ' Ἰνδοῖς φησὶν οὐκ εἶναι τῷ βασιλεῖ με-
θυσθῆναι. παρὰ δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐφίε- E
ται μεθύσκεσθαι μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ θύουσι τῷ Μί-
θρᾳ. γράφει δὲ οὕτως περὶ τούτου Δοῦρις ἐν
τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν. ἐν μόνῃ τῶν ἑορτῶν
τῶν ἀγομένων ὑπὸ Περσῶν τῷ Μίθρῃ, βασι-
λεὺς μεθύσκεται, καὶ τὸ Περσικὸν ὀρχεῖται. τῶν δὲ
λοιπῶν οὐδεὶς κατὰ τὴν Ἀσίαν, ἀλλὰ πάντες
ἀπέχονται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς ὀρχή-
σεως. Πέρσαι γὰρ ὥσπερ ἱππεύειν, οὕτω καὶ
ὀρχεῖσθαι μανθάνουσι. καὶ νομίζουσι τὴν ἐκ
τῆς ἐργασίας ταύτης κίνησιν, ἐμμελῆ τινὰ λαμ- F
βάνειν γυμνασίαν τῆς τοῦ σώματος ῥώμης. εἰς
τοσοῦτον δὲ Ἀλέξανδρος ἐμέθυεν, ὥς φησι Κα-
ρύστιος ὁ Περγαμηνὸς ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμα-
σι, ὡς καὶ ἐπὶ ὄνων ἅρματος κωμάζειν ἐποίουν
δὲ τοῦτο φησὶ καὶ οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς. μή
ποτ' οὖν διὰ τοῦτο οὐδὲ πρὸς τὰ ἀφροδίσια εἶχεν
ὁρμήν. ἐξυδροῦσθαι γάρ φησιν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν
τοῖς προβλήμασι φυσικοῖς τῶν τοιούτων τὴν γονήν.

Bibacissimus fuit Proteas Macedo, vt ait Ephippus, libro De Alexandri, & Hephæstionis sepultura, robustóque corpore vitam traduxit, quamuis se plurimum in bibendo exercuisset. Alexander igitur poculum quod duos congios capiebat, cùm poposcisset, Proteæ id præbibit: ille verò sumptum, multis laudibus regem prosecutus, exhausit, cum applausu omnium, ac paulo post, poculum idem postulauit, rursúmq; Alexandro propinans id hausit: rex autem generosè quidem ebibit, sed perferre non potuit, in puluinar reclinatus, & poculo è manibus dimisso: ac iam inde morbo correptus interiit, Baccho, vt fama est, irato, quòd Thebas patriam suam obsedisset. Bibacissimus Alexander certè fuit, vt qui temulentus, sæpius duos totos dies noctésque totidem cubans crapulam edormiret. Ex eius ephemeridibus [a] hoc innotescit, quas scripserũt Eumenes Cardianus, & Diodotus Erythræus. Menander in Adulatore:

A. In Cappadocia, Condylon, ô Struthia [b], heminarum
Decem capacem, aureum ego, & plenum quidem, ter ebibi.
B. Plus sanè tu bibisti quàm Alexander rex,
A. Non minus per Palladem. B. Magnum hoc quidem.

Nicobulæ qui hæc scripta tribuit, autor est, cœnantem Alexandrum apud Medeum Thessalum, viginti qui accubuerant cõuiuis, omnibus præbibisse, illósque paria fecisse, ac paulo post è conuiuio discedẽtem somno se Alexãdrum tradidisse. Callisthenes vir sapientia [c] & eloquentia clarus, quod scribunt Lynceus Samius in Commentariis, Aristobulus, & Chares in historiis, Alexandro conuiuante, cùm meri poculum, quod ad eum peruenerat, aspelleret, rogante quodam cur non biberet, respondit [d], nolle se dum Alexandri poculum ebiberet, AEsculapio indigere: In Darij, qui Magos necauit, sepulchro inscriptum fuit, ipsum potuisse multum bibere, & vinum ferre commodè. Ctesias scribit apud Indos regi permissam non esse temulentiam: apud Persas vno tantùm die quo Mithræ sacrificant, regi licere ad ebrietatem vsque vino indulgere. Duris ad hunc modum de ea re scribit libro septimo historiarum: Ex omnibus festis diebus, eo solo quo Persæ Mithræ sacra faciunt, rex inebriatur, & Persico more saltat, aliorum, qui habitant in Asia, nemo, sed eo die vniuersi abstinent saltationibus. Persæ quidem, vt equitare, ita saltare docentur, & modum in eo factum opere censent ad comparandum robur corporis concinnam exercitationem præbere. Hoc ergo factitatum à Persarum regibus, inquit. Adeò verò nonnunquam temulentus Alexander fuit, quod Pergamenus Carystius ait in historicis commentariis, vt ad currum iunctis asinis comessabundus veheretur. Ob immodicam forte illam vini appetentiam, ad venerem ideo procliuis non fuit, quoniam, vt explicat Aristoteles in Quæstionibus [e] physicis, hominum eiusmodi genitura in aquam eliquescit.

a Dur[illegible] ab eo [illegible] comm[illegible]

b Sen[illegible] Comic[illegible] Plaut[illegible] loc[illegible]

c [illegible]

d M[illegible] locus [illegible] est ac [illegible] Plutarch[illegible] de cohib[illegible]

Hieronymus in Epistolis Theophrastum referre tradit, Alexandrum ad venerem ignauum fuisse. Cùm ergo mater Olympias curasset vt ei Callixena Thessala meretrix longè formosissima dormituro accubaret, Philippo etiam conscio, subdubitabãt enim ne effœminatus & ad venerem impotens foret, eam crebro sed frustra Alexandrum solicitasse, secũ vt rem haberet. Philippum Alexandri patrem bibacẽ fuisse testatus Theopompus libro vigesimosexto historiarum. Alio eiusdem historiæ loco idem scribit Philippum natura furiosum fuisse, & ob temulentiam ad subeũda pericula præcipitem, quoniam & largiùs biberet, & ebrius sæpe vociferaretur. Idẽ libro quinquagesimotertio, cùm res ad Chæroneã [a] prosperè gestas enarrasset, Atheniensiúmq; legatos ad cœnam ab eo inuitatos fuisse commemorasset, subiungit, Philippum post eorum discessum euocatis protinus amicis & familiaribus nonnullis, accersi mandasse tibicinas, Aristonicum citharœdum, Dorionem tibicinem, & alios cum eo potare solitos, quos secum quocumque proficisceretur, circũducebat, paratis, ad conuiuia & huiusmodi familiariũ cœtus, multis tanquam instrumentis. Nam vinosus, & ingenio moribúsq; petulans, ac intemperans, multos in comitatu habuit scurras, musicos, & salsos ac dicaces qui risum mouerent. Eum itaque cum hoc agmine potantem pernoctasse, valere iussis reliquis omnibus, tumultuantémque, vehementer ebrium, & proximos quosque pulsantem, instante die desiisse, etiam sub auroram comessabundum, vt id Athenienſium legati reuersi conspexerint. Carystius in historicis commentariis, Cùm Philippus, inquit, deliberaret ad temulentiam vsque bibere, hoc dicebat, Compotãdum est: Antipatrum sobrium esse sufficit. Cùm aliquando is tesseris luderet, & nuntiaret quidam Antipatrum adesse, turbatus & anxius in lectum reiecit lusoriam tabulam. Bibaces & vinosos cùm recenset Theopompus, Dionysiũ iuniorem tyrannum Siciliæ nominat, qui ob temulentiam corruptis oculis excæcatus sit. Aristoteles in explicanda Syracusiorum administratione publica, ait continenter ipsum ad nonagesimum vsq; diem ebrium interdum fuisse, atque ideo hebetatos illius oculos. Theophrastus scripsit familiares [b] suos, qui eius tyrannidi adblãdiebantur, simulasse nihil se videre, nec apposita cibaria poculave cernere, ad ea capienda manu illos ducente Dionysio, & idcirco vocatos illos fuisse Διονυσοκόλακας, id est, Dionysij assentatores. Plurimum quoque biberunt Nysæus pòst Syracusis tyrannus, & Apollocrates, prioris Dionysij filij, vt Theopompus refert libro quadragesimo historiarum, & aliis deinceps libris. De Nysæo ad hunc modum ille scribit. Nysæus Syracusarum post Dionysium tyrannus, in carcerem coniectus, tanquam reus capitis, & extremo supplicio pœnas mox daturus, cùm paucos sibi menses viuendum esse prospiceret, temulentus ac gulæ deditus vitam protrahebat. Idem libro trigesimonono: Apollocratem Dionysij tyranni filium, inquit,

a Plutarch. in vita Demosth.

b Plutarch. libr. Quomodo possit adulator ab amico dignosci.

A Ἱερώνυμός τε ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, Θεόφραστόν
φησὶ λέγειν, ὅτι Ἀλέξανδρος οὐκ εὖ διέκειτο
πρὸς Ἀφροδίσια. Ὀλυμπιάδος γοῦν καὶ πα-
ρακλινάσης αὐτῷ Καλλιξείναν τὴν Θετταλὴν
ἑταίραν περικαλλεστάτην οὖσαν, συνειδότος τοῦ-
το καὶ τοῦ Φιλίππου (εὐλαβοῦντο γὰρ μὴ γύννις
εἴη) πολλάκις ᾔτει αὐτὴ τὸν Ἀλέξανδρον συγγενέ-
σθαι. Καὶ Φίλιππος ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου πατὴρ, φιλο-
πότης ἦν, ὡς ἱστορεῖ Θεόπομπος ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ
εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν. κἀν ἄλλῳ δὲ μέρει τῆς ἱστο-
B ρίας γράφει, Φίλιππος ἦν τὰ μὲν φύσει μανι-
κὸς, καὶ προπετὴς ἐπὶ τῶν κινδύνων, τὰ δὲ διὰ
μέθην. ἦν γὰρ πολυπότης, καὶ πολλάκις μεθύων
ἐξεβοήθει. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ καὶ πεντηκοστῇ περὶ τῶν
ἐν Χαιρωνείᾳ γενομένων εἰπὼν, καὶ ὡς ἐπὶ δεῖ-
πνον ἐκάλεσε τοὺς παραγενομένους τῶν Ἀθηναίων
πρέσβεις φησίν. ὁ δὲ Φίλιππος ἀποχωρησάν-
των ἐκείνων εὐθέως μετεπέμπετο τινὰς τῶν ἑ-
ταίρων. καλεῖν δ' ἐκέλευε τὰς αὐλητρίδας, καὶ
Ἀριστόνικον τὸν κιθαρῳδὸν, καὶ Δωρίωνα τὸν αὐ-
C λητὴν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς εἰθισμένους αὐτῷ
συμπίνειν. περιήγετο γὰρ πανταχοῦ τοὺς τοιού-
τους ὁ Φίλιππος, καὶ κατασκευασάμενος ἦν ὄρ-
γανα πολλὰ συμποσίου καὶ συνουσίας. ὢν γὰρ φι-
λοπότης, καὶ τὸν τρόπον ἀκόλαστος, καὶ βωμολό-
χους εἶχε περὶ αὐτὸν συχνοὺς, καὶ τῶν περὶ τὴν μου-
σικὴν ὄντων καὶ τῶν τὰ γελοῖα λεγόντων. πιὼν δὲ
τὴν νύκτα πᾶσαν, καὶ μεθυσθεὶς πολὺ, καὶ παρά-
ξας, ἀφεὶς ἅπαντας τοὺς ἄλλους ἀπαλλάττε-
σθαι, ἤδη πρὸς ἡμέραν ἐκώμαζεν ὡς τοὺς πρέ-
D σβεις τοὺς τῶν Ἀθηναίων. Κάρυστος δὲ ἐν τοῖς
ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν, ὅτε φησὶ μεθύειν προῄ- 215
ρεῖτο Φίλιππος τοῦτ' ἔλεγε. χρὴ πίνειν, Ἀντίπα-
τρος γὰρ ἱκανός ἐστι νήφων. κυβεύοντος δὲ ποτε
αὐτοῦ, καί τινος ἀγγείλαντος, ὡς Ἀντίπατρος πά-
ρεστι, διαπορήσας ὦσεν ἐπὶ τὴν κλίνην τὸν ἄβα-
κα. Φιλοπότας δὲ καὶ μεθύσους καταλέγει Θεό-
πομπος, Διονύσιον τὸν νεώτερον Σικελίας τύ-
ραννον, ὃν καὶ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ οἴνου διαφθα-
ρῆναι. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Συρακουσίων πο-
E λιτείᾳ, καὶ συνεχῶς φησὶν αὐτὸν, ἔσθ' ὅτε ἐπὶ
ἡμέρας ἐνενήκοντα μεθύειν. διὸ καὶ ἀμβλυωπό-
τερον γενέσθαι τὰς ὄψεις. Θεόφραστος δὲ ἔφησε,
καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ τοὺς κολακεύοντας τὴν
τυραννίδα, προσποιεῖσθαι μὴ βλέπειν, καὶ ὑπ'
αὐτοῦ τοῦ Διονυσίου χειραγωγεῖσθαι, καὶ μήτε
τὰ παρατιθέμενα τῶν ἐδεσμάτων, μήτε τὰς
κύλικας ὁρᾶν. διὸ κληθῆναι Διονυσοκόλακας.
ἔπινε δὲ πλεῖστον καὶ Νυσαῖος ὁ τυραννήσας Συ-
ρακουσίων καὶ Ἀπολλοκράτης. Διονυσίου δὲ τοῦ
F προτέρου οὗτοι υἱοὶ, ὡς ὁ Θεόπομπος ἱστορεῖ ἐν
τῇ τετταρακοστῇ, κἀν τῇ ἑξῆς τῶν ἱστοριῶν. γρά-
φει δὴ οὕτω περὶ τοῦ Νυσαίου. Νυσαῖος ὁ τυ-
ραννήσας ὕστερον Συρακουσίων, ὥσπερ ἐπὶ θα-
νάτῳ συνειλημμένος, καὶ προειδὼς ὅτι μῆνας
ὀλίγους ἤμελλε βιώσεσθαι, γαστριζόμενος καὶ με-
θύων διῆγεν. ἐν δὲ τῇ τριακοστῇ ἐνάτῃ φησὶν,
Ἀπολλοκράτης ὁ Διονυσίου τοῦ τυράννου υἱὸς ἀκό-

λαστος ἦν καὶ φιλοπότης· καὶ τῶν κολακευόντων A τινὲς αὐτὸν παρεσκεύαζον, ὡς ἔνι μάλιστα ἀλλοτριώτατα πρὸς τὸν πατέρα διακεῖσθαι. καὶ Ἱππαρῖνον δὲ τὸν τοῦ Διονυσίου, φησὶν ὑπὸ μέθης τυραννοῦντα ἀποσφαγῆναι. περὶ δὲ τοῦ Νυσαίου καὶ τάδε γράφει. Νυσαῖος ὁ Διονυσίου τοῦ προτέρου υἱὸς κύριος τῶν ἐν Συρακούσαις γενόμενος πραγμάτων, κατεσκευάσατο τέθριππον, καὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν ποικίλην ἀνέλαβεν. ἔτι δὲ καὶ τὴν ὀψοφαγίαν, καὶ τὴν οἰνοφλυγίαν, καὶ τὴν τῶν παίδων, καὶ τὴν τῶν γυναικῶν ὕβριν, καὶ τὴν τῶν B ἄλλων, ὅσα συντελεῖν τούτοις πέφυκε καὶ δίαιταν διῆγεν οὕτως. ἐν δὲ τῇ τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ, ὁ αὐτὸς περὶ Τιμολάου λέγων τοῦ Θηβαίου φησὶν, οὐκ ὀλίγων γὰρ ἤδη γενομένων ἀσελγῶν περὶ τὸν βίον τὸν καθ᾽ ἡμέραν καὶ τοὺς πότους, οὐδένα νομίζω τῶν ἐν ταῖς πολιτείαις ὄντων, οὔτ᾽ ἀκρατέστερον οὔτε λιχνότερον, οὔτε δοῦλον γεγονέναι μᾶλλον τῶν ἡδονῶν, εἰ μὴ ὥσπερ εἶπον Τιμόλαον. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ περὶ Χαριδήμου τοῦ Ὠρείτου διηγούμενος, ὃν Ἀθηναῖοι πολίτην ἐποιή- C σαντο, φησί. τήν τε γὰρ δίαιταν ἑώρατο τὴν καθ᾽ ἡμέραν ἀσελγῆ καὶ τοιαύτην ποιούμενος, ὥς τε πίνειν καὶ μεθύειν ἀεὶ, καὶ γυναῖκας ἐλευθέρας ἐτόλμα διαφθείρειν. καὶ εἰς τοσοῦτον προῆλθεν ἀκρασίας, ὥστε μειράκιόν τι παρὰ τῆς βουλῆς τῆς τῶν Ὀλυνθίων αἰτεῖν ἐπεχείρησεν. ὃ τὴν μὲν ὄψιν ἦν εὐειδὲς, καὶ χαρίεν. ἐτύγχανε δὲ μετὰ Δέρδου τοῦ Μακεδόνος αἰχμάλωτον γεγενημένον. ἔπινε δὲ πλεῖστον καὶ Ἀρκαδίων. ἄδηλον δ᾽ εἰ ὁ Φιλίππῳ διεχθρεύσας, ὡς τὸ ἐπίγραμμα D δηλοῖ, ὅπερ ἀνέγραψε Πολέμων ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων,

Τοῦ πολυκώθωνος τοῦτ᾽ ἠρίον Ἀρκαδίωνος,
Ἄστεος ὤρθωσαν τᾷδε παρ᾽ ἀτραπιτῷ
Υἱῆες Δόρκων καὶ Χαρμύλος. ἔσβη δ᾽ ὡνὴρ
Ἄνθρωπ᾽ ἐκ χανδῆς ζωροποτῶν κύλικος.

Ἐρασίξενον δέ τινα πεπωκέναι πλεῖστόν φησι τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ ἐπίγραμμα,

ΟΥ' βαθὺν οἰνοπότην Ἐρασίξενον ἡ δὶς ἐφεξῆς E
Ἀκρήτου φανερῶς ᾤχετ᾽ ἔχουσα κύλιξ.

Ἔπινε δὲ πλεῖστον καὶ Ἀλκέτας ὁ Μακεδὼν ὥς φησιν Ἄριστος ὁ Σαλαμίνιος, καὶ Διότιμος ὁ Ἀθηναῖος. οὗτος δὲ καὶ χώνη ἐπεκαλεῖτο. ἐντιθέμενος γὰρ τῷ στόματι χώνην ἀπαύστως ἔπινε χεομένου οἴνου. ὅθεν καὶ Χώνη ἐπεκλήθη ὥς φησι Πολέμων. Κλεομένης δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅτι καὶ ἀκρατοπότης ἦν, εἴρηται πρότερον. ὅτι δὲ διὰ μέθην ἑαυτὸν καὶ μαχαίρᾳ κατέτεμεν, Ἡρόδοτος ἱστόρησε. καὶ Ἀλκαῖος δὲ ὁ ποιητὴς φι- F λοπότης, ὡς προεῖπον. Βάτων δ᾽ ὁ Σινωπεὺς ἐν τοῖς περὶ Ἴωνος τοῦ ποιητοῦ φιλοπότην φησὶ γενέσθαι καὶ ἐρωτικώτατον τὸν Ἴωνα. καὶ αὐτὸς δὲ ἐν τοῖς ἐλεγείοις, ἐρᾶν μὲν ὁμολογεῖ Χρυσίλλης τῆς Κορινθίας, Τελέου δὲ θυγατρὸς, ἧς καὶ Περικλέα τὸν Ὀλύμπιον ἐρᾶν φησι Τηλεκλείδης ἐν Ἡσιόδοις. Ξέναρχος δ᾽ ὁ Ῥόδιος διὰ τὴν πολυποσίαν Μετρητὴς ἐπεκαλεῖτο. μνημονεύει δὲ αὐτοῦ Εὐφορίων ὁ ἐποποιὸς ἐν Χιλιάσι. Χάρης δ᾽ ὁ Μιτυληναῖος ἐν ταῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίαις περὶ Καλάνου

moribus effrenatis, ac bibacem, assentatorum quidam instigabant, vt esset à patre quàm alienissimus. Idem Hipparinum prodidit Dionysij quoq; filium, occupata tyrannide, ebriū iugulatum fuisse. De Nysæo idem hæc scribit: Nysæus prioris Dionysij filius, dominatū Syracusis adeptus, quadrigam sibi compingi voluit, vestem variam induit, obsoniorum luxu, temulentia, in pueros ac mulieres cōtumelia, se inquinauit, & aliis denique flagitiis, quæ ad eam vitæ nequitiam congruunt, vitam sic traducens. Idem libro quadragesimoquinto de Timolao Thebano inquit: Cùm non pauci fuerint in quotidiana ratione victus, & potu dissoluti, neminem arbitror illorum qui publicas res gubernarint, aut intemperantiorem, aut ganeonem cupediarum magis studiosum, aut qui voluptatibus magis seruierit, fuisse, quàm memoratum Timolaum. Idem libro vigesimotertio cùm de Charidemo Orite verba faceret, quem ciuitate donarunt Athenienses, sic ait: Eius quotidianam victus rationem intemperantem, & eiusmodi animaduertebant, vt potaret semper, inebriaretur, ingenuas auderet stuprare mulieres, eousque audaciæ & temeritatis progressus, vt ab Olynthiorum senatu conatus sit adulescētulum impetrare, aspectu formosum, & venustum, qui cum Derdo Macedone captus tum seruus erat. Fuit & plurimi potus Arcadiō[a], (an verò is qui cum Philippo simultatē exercuit, mihi non constat:) vt epigramma declarat, quod Polemon recitat libro De ciuitatum inscriptionibus: Epigramma huiusmodi est:

Ebriosi monumentum hoc Arcadionis
Erexerunt ad uiam, qua in oppidum itur,
Eius filij Dorcon & Charmylus: extinctus autem
ille est,
O uator, ore hianti, cùm meri calicē ebiberet.

Erisixenon quendam bibacissimum fuisse hoc monstrat elogium:

Profundum uini gurgitem Erisixenon, bis continenter
Repetitum meri poculum, quod indubitatum est,
abripuit.

Bibacissimus quoque fuit Alcetas Macedo, vt tradunt Aristus Salaminius, & Atheniensis Diotimus. Infundibulum eum cognominarunt, quòd ori admoto infundibulo vinū affusum indesinenter biberet. Hac ratione infundibuli cognomē, vt Polemō ait, inditum est. Cleomenē Lacedæmonium meri auidū fuisse antea nos indicauimus: quòd autē ebrius seipsum gladio consciderit, scribit Herodotus. Bibacē poëtam Alcæum fuisse suprà nos ostēdimus. Baton Sinopensis libro De Ione[b] poëta, bibacē eū fuisse, ac in amorē maximè procliuem affirmat. Fatetur ille sanè in elegis suis dilectā à se fuisse Chrysillam Corinthiā, Telei filiā, cuius amore captū quoq; fuisse Periclen Olympium ait Teleclides in Hesiodis. Xenarchus Rhodius ob bibacitatem congius appellabatur. Huius meminit EVphorion versuum scriptor in Chiliadibus. Chares Mitylenæus in suis de Alexandro historiis, cùm de Calano

Indo philoſopho narraſſet, illum in accenſum rogum ſe proieciſſe & ita obiiſſe, refert Alexandrum ad eius tumulum gymnicos [a] ludos edidiſſe, ac muſicos, & qua laudaretur funebrem orationem haberi præcepiſſe: tum etiam quoniam Indi bibaces erant, meræ potionis certamẽ propoſuiſſe, cuius præmium eſſet primario victori talentum: ſecundario, minæ triginta: tertio decem: eorum autem qui tum vinum auidiùs biberunt, trigintaquinque, perfrigeratos, mox expiraſſe: in tentoriis autem ſex exiguo poſt interuallo periiſſe, victoriam obtinuiſſe quendam nomine Promachũ epotis meri congiis quatuor. Timæus ſcribit Dionyſium tyrannum congiorum die feſto, ei qui primus congium ebiberet coronam auream præmium inſtituiſſe, Xenocratémque [b] philoſophum ſemel exhauſiſſe, & quam acceperat coronam cùm domum rediret inieciſſe Mercurio ante palatium erecto, quem coronis è floribus textis ornare frequenter ſolebat, cùm veſperi domum reuerteretur: quamobrem in admiratione ſumma fuit. Phænodemus ſcribit, cùm Athenis feſtum congiorum diem celebrarent, à Demophonte [c] rege, peregrinum, & Athenas profectum Oreſtem non grauatim exceptũ fuiſſe, verùm admitti noluiſſe ad ſacra, nec libationum participem fieri, iudicio nondum [d] abſolutum: itaque præcepiſſe vt clauderentur templa, vnicuique [e] vini congiũ appoſuiſſe, & placentam ei qui bibendo primus exſiccaſſet promiſiſſe, mandaſſéque, vbi compotare deſiiſſent, ne coronas quibus erãt redimiti, in templa referrent, quoniam vnâ cum Oreſte [f] vinum hauſiſſent: hoc edicto vnumquemq; ſuo congio quam geſtabat coronam circumuoluiſſe, & in eo nemore quod lacus ambit, ſacerdoti [g] reddidiſſe, pòſt, quod ſuperat in templo ſacrificaſſe, ac iam inde feſtos illos dies vocatos fuiſſe congios. Illis porrò diebus Athenienſium mos eſt, ſophiſtis [h] munera mercedémque [i] mittere, qui & ipſi neceſſarios ac familiares ad hoſpitalem cœnam conuocabant, vt ait EVbulides dialecticus in fabula, quam Comeſſabundus inſcripſit ad hunc modum:

Sophiſtarum peſſimè, congijs opus eſſe tibi ais,
Qui mercedem dent, & cœnam mercea lautam non paras.

Antigonus Caryſtius in Heracleotis Dionyſii vita quẽ Tranſpoſitorem [k] cognominabãt, tradit, Dionyſium cum domeſticis, diebus feſtis congiorum, ferias illas agentẽ, cùm ob ſenectutem meretrice quam adduxerant vti nõ poſſet, ad conuiuas facie verſa, dixiſſe, Arrigere nequeo, ſumat alius. Fuit autem Dionyſius ille, quod ait Niceas Nicæenſis libro de Succeſſionibus, iam ab adoleſcẽtia, tã immani furioſáque libidine percitus, vt ſine diſcrimine cũ plebeijs ancillis ac pediſſequis coïret, & aliquando cum familiaribus inambulans, vbi ad ancillarũ ædes venit, quas pridie ingreſſus aliquot obolos quos debebat non ſoluerat, caſu tum forte in oculis habens, diſtenta manu coram omnibus numerauit. Anacharſis Scytha apud Periandrum de bibendo præmio conſtituto, tanquã viciſſet, id ſibi dari poſtulauit, quoniam primus omnium eſſet inebriatus:

a Athletarũ, qui ludi certabant.

b [...]ertius in [...]:Platonẽ [...] profi[...] is co[...] erat. Lu[...] in διχαῖς. Apud Laertium [...] leguntur hæc verba ἐπὶ τῆς αὐ[...]. Quidã vertunt, in regiæ [...].

c Huius Demophõtis mentionẽ facit Pauſan. lib. 1. cum inſigni [...] hiſtoria.

d De matris cæde.

e Initiatorum.

f [...] oculis ob cæ[...] matris obuo[...] & obſtricto.

g Τῇ ἱερείᾳ: fœminæ, non viro.

h Scholarũ magiſtris, qui ambitionis vel quæſtus cauſſa docẽt.

i Minerual.

k Μεταθέμενον. Varii ſunt huius verbi ſignificatus à lexicographis expoſiti.

A εἰπὼν τοῦ Ἰνδοῦ φιλοσόφου, ὅτι ῥίψας ἑαυτὸν ἐς πυρὰν ἐνημμένην ἀπέθανε, φησὶν ὅτι καὶ ἐπὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ διέθηκεν Ἀλέξανδρος γυμνικὸν ἀγῶνα καὶ μουσικὸν ἐγκωμίων. ἔθηκε δέ φησι καὶ διὰ τὴν φιλοινίαν τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἀκρατοποσίας ἀγῶνα. καὶ ἦν ἆθλον τῷ μὲν πρώτῳ τάλαντον, τῷ δὲ δευτέρῳ τριάκοντα μναῖ, καὶ τῷ τρίτῳ δέκα. τῶν δὲ πιόντων τὸν οἶνον παραχρῆμα μὲν ἐτελεύτησαν ὑπὸ τοῦ ψύχους τριάκοντα καὶ πέντε. μικρὸν δὲ διαλιπόντες ἐν ταῖς σκηναῖς ἕξ. ὁ δὲ πλεῖστον πιὼν καὶ B νικήσας ἔπιε μὲν ἀκράτου χόας τέσσαρας. ἐκαλεῖτο δὲ Πρόμαχος. Τίμαιος δὲ φησὶν, ὡς Διονύσιος ὁ τύραννος τῇ τῶν Χόων ἑορτῇ τῷ πρώτῳ ἐκπιόντι χοᾶ, ἆθλον ἔθηκε στέφανον χρυσοῦν. καὶ ὅτι πρῶτος ἐξέπιε Ξενοκράτης ὁ φιλόσοφος. καὶ λαβὼν τὸν χρυσοῦν στέφανον, καὶ ἀναλύων τῷ Ἑρμῇ τῷ ἱδρυμένῳ ἐπὶ τῆς αὐλῆς ἐπέθηκεν, ᾧπερ εἰώθει καὶ τοὺς ἀνθίνους ἑκάστοτε ἐπιτιθέναι στεφάνους, ἑσπέρας ἀπαλλασσόμενος ὡς αὐτόν. καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐθαυμάσθη. τὴν δὲ τῶν Χόων ἑορτὴν τὴν Ἀθήνησιν C ἐπιτελουμένην Φανόδημός φησι Δημοφῶντα τὸν βασιλέα βουλόμενον, ὑποδέξασθαι παραγενόμενον τὸν Ὀρέστην Ἀθήναζε. πρὸς δὲ τὰ ἱερὰ οὐ θέλων αὐτὸν προσιέναι, οὐδ' ὁμόσπονδον γενέσθαι, μήπω δικασθέντα, ἐκέλευσεν συγκλεισθῆναι τά τε ἱερὰ, καὶ χοᾶ οἴνου ἑκάστῳ παρατεθῆναι, τῷ πρώτῳ ἐκπιόντι εἰπὼν ἆθλον δοθήσεσθαι πλακοῦντα. παρήγγειλέ τε καὶ τοῦ πότου παυσαμένους τοὺς μὲν στεφάνους, οἷς ἐστεφανοῦντο πρὸς τὰ ἱερὰ, μὴ τιθέναι, διὰ 216 D τὸ ὁμορρόφους γενέσθαι τῷ Ὀρέστῃ. περὶ δὲ τὸν χοᾶ τὸν ἑαυτοῦ ἕκαστον περιθεῖναι, καὶ τῇ ἱερείᾳ ἀποφέρειν τοὺς στεφάνους, πρὸς τὸ ἐν Λίμναις τέμενος. ἔπειτα θύειν ἐν τῷ ἱερῷ τὰ ἐπίλοιπα καὶ ἐκτότε τὴν ἑορτὴν κληθῆναι χόας. τῇ δὲ ἑορτῇ τῶν Χόων ἔθος ἐστὶν Ἀθήνησι πέμπεσθαι δῶρά τε καὶ τοὺς μισθοὺς τοῖς σοφισταῖς, οἵπερ καὶ αὐτοὶ συνεκάλουν ἐπὶ ξένια τοὺς γνωρίμους, ὥς φησιν ΕΥβουλίδης ὁ διαλεκτικὸς ἐν δράματι Κωμασταῖς οὕτως,

Σοφιστιᾷς κάκιστε, καὶ χοῶν δέῃ
E Τῶν μισθοδώρων οὐκ ἀδείπνων ἐν τρυφῇ.

Ἀντίγονος δὲ ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ τοῦ Διονυσίου βίου τοῦ Ἡρακλεώτου τοῦ ἐπικληθέντος Μεταθεμένου, φησὶ τὸν Διονύσιον τοῖς οἰκέταις συνεορτάζοντα, ἐν τῇ τῶν χόων ἑορτῇ, καὶ μὴ δυνάμενον διὰ γῆρας χρῆσθαι ἣ παρειλήφεσαν ἑταίρᾳ, ὑποστρέψαντα εἰπεῖν πρὸς τοὺς συνδειπνοῦντας,

ΟΥ δύναμαι τανύσαι, λαβέτω δὲ καὶ ἄλλος.

ἦν δὲ ὁ Διονύσιος ἔτι ἐκ νέου, ὥς φησι Νικίας ὁ Νικαεὺς ἐν ταῖς Διαδοχαῖς πρὸς τὰ Ἀφροδίσια ἐκμανὴς, καὶ πρὸς τὰς δημοσίας εἰσῄει F παιδίσκας ἀδιαφόρως. καί ποτε πορευόμενος μετά τινων γνωρίμων, ὡς ἐγένετο κατὰ τὸ παιδισκεῖον εἰς ὃ τῇ προτεραίᾳ παρεληλυθὼς ὤφειλε χαλκοῦς, ἔχων τότε κατὰ τύχην, ἐκτείνας τὴν χεῖρα πάντων ὁρώντων ἀπεδίδου. Ἀνάχαρσις δ' ὁ Σκύθης παρὰ Περιάνδρῳ τεθέντος ἄθλου περὶ τοῦ πίνειν, ᾔτησε τὸ νικητήριον πρῶτος μεθυσθεὶς τῶν συμπαρόντων

ὡς ὄντος τέλους τούτου καὶ τῆς ἐν τῷ πότῳ νίκης, A ὥσπερ καὶ τοῦ ἐν τῷ τρέχειν. Λακύδης δὲ καὶ Τίμων οἱ φιλόσοφοι κληθέντες πρός τινα τῶν γνωρίμων ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ βουλόμενοι συμπεριφέρεσθαι τοῖς παροῦσιν, ἔπινον προθυμότερον. τῇ μὲν οὖν πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ Λακύδης ἀπῄει πρότερος, ἐπιπολάσαντος αὐτῷ τοῦ ποτοῦ. καὶ ὁ Τίμων ὁρῶν αὐτὸν ἀπιόντα ἔφη,

Ἠράμεθα μέγα κῦδος, ἐπέφνομεν Ἕκτορα δῖον.

τῇ δ' ὑστεραίᾳ προπίνοντος τοῦ Τίμωνος, διὰ τὸ μὴ δυνηθῆναι ἐκπιεῖν τὴν προποθεῖσαν αὐτῷ κύλικα, ὁ Λακύδης ἰδὼν αὐτὸν ἐπανάγοντα εἶπε. B

Δυστήνων δέ τε παῖδες ἐμῷ μένει ἀντιόωσι.

Μυκερῖνον δὲ τὸν Αἰγύπτιον Ἡρόδοτος ἱστορεῖ διὰ τῆς δευτέρας, ἀκούσαντα παρὰ τῶν μάντεων, διότι ὀλιγοχρόνιός ἐστι, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ ὁπότε γένοιτο νύξ, πίνειν καὶ εὐπαθεῖν, οὔτε ἡμέρας, οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα. καὶ εἰς τὰ ἕλεα δὲ καὶ τὰ ἄλση νεμόμενον, ἔτι τε ὅπου πύθοιτο ἡβητήρια εἶναι μεθύσκεσθαι. καὶ Ἄμασιν δὲ τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα Ἡρόδοτος πολλὰ πεπωκέναι φησί. Ἑρμείας δ' ὁ Μηθυμναῖος ἐν τρίτῃ Σικελικῶν, φιλοπότην φησὶ γενέσθαι Νικοτέλη τὸν Κορίνθιον. C Φανίας δὲ ὁ Ἐρέσιος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Τυράννων ἀναίρεσις ἐκ τιμωρίας, Σκόπαν φησὶ τὸν Κρέοντος μὲν υἱόν, Σκόπα δὲ τοῦ παλαιοῦ υἱιδοῦν φιλοποτοῦντα διατελέσαι, καὶ τὴν ἐπάνοδον τὴν ἀπὸ τῶν συμποσίων ποιεῖσθαι ἐπὶ θρόνου καθήμενον, καὶ ὑπὸ τεσσάρων βασταζόμενον οὕτως οἴκαδε ἀπιέναι. Φύλαρχος δὲ ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἱστοριῶν, Ἀντίοχόν φησι τὸν βασιλέα φίλοινον γενόμενον, μεθύσκεσθαί τε καὶ κοιμᾶσθαι ἐπὶ πλέον, εἶθ' ἑσπέρας πάλιν ἀφυπνιζόμενον ἐπιπίνειν. D ἐχρημάτιζέ γε φησὶν νήφων μὲν βραχέα τελέως, μεθύων δὲ τὰ πολλά. διὸ περὶ αὐτὸν δύο ἦσαν οἱ διοικοῦντες τὴν βασιλείαν, Ἀρίστος καὶ Θεμίσων, Κύπριοι μὲν γένος καὶ ἀδελφοί, ἐρώμενοι δὲ ἀμφότεροι τοῦ Ἀντιόχου. πολυπότης δ' ἦν καὶ Ἀντίοχος ὁ βασιλεύς, ὁ κληθεὶς Ἐπιφανής, ὁ ὁμηρεύσας παρὰ Ῥωμαίοις, ὃν ἱστορεῖ Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὑπομνημάτων, κἂν τῷ πέμπτῳ, φάσκων αὐτὸν εἰς τὰς Ἰνδικὰς κώμους καὶ μέθας τραπέντα, πολλὰ ἀναλίσκειν καὶ τὰ περιλειπόμενα δὲ τῶν χρημάτων μεθ' ἡμέραν κωμάζων ὅτε μὲν ἐξέχει, ἄλλοτε δὲ ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς ἱστάμενος λέγειν, τίνι ἡ τύχη δίδωσι λαβέτω, καὶ ῥίψας τὸ ἀργύριον ᾤχετο. E πολλάκις δὲ καὶ πλεκτὸν στέφανον ῥόδων ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ χρυσοϋφῆ τήβενναν φορῶν, μόνος ἐρέμβετο λίθους ὑπὸ μάλης ἔχων οἷς ἔβαλε τῶν ἰδίων τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ. ἐλοῦτό τε καὶ εἰς τοὺς κοινοὺς λουτρῶνας, μύροις ἀλειφόμενος. ὅτε καί ποτε συνιδών τις αὐτὸν ἰδιώτης ἔφη, μακάριος εἶ ὦ βασιλεῦ, πολυτελὲς ὄζεις. καὶ ὃς ἡσθεὶς, ἐγώ σε φησὶν ὑπέρκορον τούτου ποιήσω καὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὑδρίσκην ὑπὲρ δύο χόας ἔχουσαν παχέος μύρου καταχυθῆναι ἐκέλευεν, ὡς καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀγοραιοτέρων εἰς τὸ ἐκχυθὲν συγκυλισθῆναι. ὀλίσθου τε γενομένου, αὐτός τε ὁ Ἀντίοχος ἔπεσε καγχάζων, F καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν λουομένων τὸ αὐτὸ ἔπαθον.

cum namque finē esse victoriæ quam bibendo quærerent, velut & currendi [a] cùm metam attigerunt. Lacydes & Timon philosophi ad familiarem quendam vocati, in biduum, & iis qui aderant accommodare sese volentes, bibebāt alacriùs. Primo itaque statim die prior Lacydes abiit cùm mentis quasi superficiem [b] vinum iam perculisset : at discedentem Timon conspicatus,

Magnum, inquit, nostrum decus, interfecimus [c] *diuinum Hectorem:*

Postridie verò ad compotationem reuersus Timon, cùm oblatum calicem exsiccare vno haustu non potuisset, Lacydes vt eum vidit rursum ori admouentem,

Meis [d], inquit, *uiribus obluctantur miserorum filij.*

Herodotus libro secundo historiarum narrat Mycerinum AEgyptium [e], cùm vatum oraculo resciuisset breuem sibi vitam fore, lucernas fieri multas præcepisse, totísque noctibus potasse, animo hilari se oblectantem, idq; diu ac noctu nulla prorsus intermissione, per paludes, & nemora vagum, & sicubi conuiuia fieri audiret, ad ebrietatem vsque bibentem. Amasin etiam AEgyptiorum regem scribit idem Herodotus bibacem fuisse. Hermeias Methymnæus libro tertio rerum Sicularum ait, Nicotelen Corinthium vino fuisse deditū. Phanias Eresiius libro cuius titulus est, Tyrannorum euersio sumptis [f] de illis pœnis, Scopam [f] narrat Creontis filium, veteris Scopæ nepotem, fuisse perpetuò bibacem, cúmq; de more abeuntem è conuiuiis in sella sedisse viris quatuor gestantibus, sic domum reuertētem. Phylarchus lib. 6. Historiarum tradit Antiochum regem etiam vinosum, inebriari vehementer solitum, ac deinde obdormiscere, deinde vesperi somno expergefactum rursum bibere: eundem res publicas sobrium rarò admodum tractasse, temulentum frequenter, ideóque à duobus, Aristone, & Themisone, fratribus, natione Cypriis, quos Antiochus amabat, administratum regnum fuisse. Fuit & bibax Antiochus rex Epiphanes [g] cognomine, Romanis obses datus, quem Ptolemæus Euergetes [h] libro primo ac quinto commentariorum refert Indicis comessationibus & temulentiis cùm se tradidisset, multum expendisse : quod autem restabat pecuniæ interdiu comessabundum, nonnunquam effudisse, nonnunquam publica via stantē cùm proclamasset, Sumat cui fortuna dederit, iactis sparsisq; aureis nūmis discessisse. Sæpius idem nexam è rosis coronam capite gestans, & auro textam trabeá indutus, solus spatiabatur, sub alis saxa premens, quibus asseclas suos impeteret. Idem [i] publicis thermis lauabat & vnguentis illic se oblinebat: quo in loco eum quidam è plebe conspicatus, Fortunatus es, ô rex, inquit, pretiosum vnguentum oles : Tum oratione illa delectatus, hac voluptate ego te affatim satiabo, dixit, ac vrnam quę supra duos cōgios vnguenti crassioris continebat, in caput eius profundi iussit, illo concurrente hominum tenuiorum ac forensium multitudine: ipsíque, lubrico propterea loco, vna cum multis qui simul lauerant, cachinnans prolapsus est.

c Iliad. χ.
d Iliad. φ.
g Illustris.
h Benefactor.

A Polybius libro vigesimosexto historiarum eum vocat ἐπιμανῆ[a], non ἐπιφανῆ, ob ea quæ ab illo sunt acta. Non solùm enim cum popularibus è vulgi fœce hominibus conuersabatur, sed cum externis eò peregrinantibus vilissimis quibusque potabat: & sicubi conuiuari iuuenes intelligeret, aderat extemplo cum lagenis[b], & musicarum modulationum concentu, vt multi inexpectatæ rei occursu & nouitate deterriti surgentes è mensa diffugerent. Relicta veste regia, sæpe togam ille plebeiam B indutus forum circumibat. Idem Polybius historiarum libro trigesimoprimo scribit, cùm in Antiochia ludos faceret, Græcos omnes inuitasse, aliósque multos ad ea spectacula: & cùm multi affluxissent in eo munere certaturi, omnes vnguentis crocino, cinamomino, nardino, amaracino, crinino, ex aureis vasis instillatis fuisse delibutos, & ad epulum conuocatis, nunc mille triclinia conuiuis, nunc millequingenta impleuisse, apparatu sumptuosissimo. Ministerii verò totius curam ille suscepit. Nam ad tricliniorum aditus subsistens, C alios introducebat, alios mensis accumbere iubebat: ministris ferculorum missus gestantibus, dux ipse præibat: circum epulantes inambulans, nunc assidebat, nunc conuiuis proximus cadebat: aliquando frusto panis in mensam interea deposito, poculóve, exiliebat, locum mutabat, conuiuia circumlustrabat, propinationes alias ab aliis rectus excipiens, ad ea quæ voluptatis gratia recitabantur ludibundus. Ab histrionibus & mimis vestibus obuolutus, quasi vnus ex illis foret, interdum humi ponebatur, mox excitantibus D musicorum sonis ac cantibus prosiliens saltabat, & cum mimis lusitabat, vt tantæ indignitatis omnes puderet: adeò scilicet miseros & probrosos efficit, quæ nascitur ex ebrietate fatuitas. Bibax quoque fuit eiusdem cum ipso nominis Antiochus, qui contra Arsacem in Media bellum gessit, vt narrat Posidonius Apamiensis libro decimosexto historiæ suæ: & quem interfectum cùm sepulturæ Arsaces mandaret, dixit, Audacia te partim fefellit Antioche, partim vinolentia. Sperabas enim E magnis poculis regnum te meum ebibiturū. Antiochus[c] Magnus, cognomine à Romanis euersus, vt tradit Polybius libro vigesimo, in Chalciden Eubœę profectus vxore ducta, nuptias celebrauit, annos iam duos & quinquaginta natus, res aggressus maximas duas, libertatem Græcię restituendam quam redditurum se promiserat, & bellum contra Romanos. Captus igitur amore virginis Chalcidensis, eo ipso temporis memento quo bellum exordiendum fuit, ambitiosa quadam cupiditate de F nuptiis cogitauit, vini potu & ebrietate lætior. Fuit autem virgo illa Cleoptolemi[d] filia, ciuis inter alios splendidi, pulchritudine alias omnes antecellens. In earum porrò nuptiarū celebritate, hyemem traduxit, de iis quæ instabant nihil prouidus. Vxori verò Eubœę nomen indidit. Commissa tandem pugna is profligatus, cum noua nupta in Ephesum profugit. Agrona Illyrici regem idē Polybius ait,

A Πολύβιος δ' ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν καλεῖ αὐτὸν Ἐπιμανῆ, καὶ οὐκ Ἐπιφανῆ, διὰ τὰς πράξεις. οὐ μόνον γὰρ μετὰ δημοτῶν ἀνθρώπων κατέβαινεν ἐς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν παρεπιδημούντων ξένων καὶ τῶν εὐτελεστάτων συνέπινεν. εἰ δὲ καὶ τῶν νεωτέρων φησὶ συναίσθοιτό τινας εὐωχουμένους ὅπου δή ποτε, παρῆν μετὰ κεραμίου καὶ συμφωνίας, ὥστε τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ παράδοξον ἀνισταμένους φεύγειν. πολλάκις δὲ καὶ τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα
B ἀποβαλὼν, τήβενναν ἀναλαβὼν περιῄει τὴν ἀγοράν. ἐν δὲ τῇ τριακοστῇ πρώτῃ ὁ αὐτὸς Πολύβιος φησὶ, συντελοῦντα αὐτὸν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἀγῶνας, συγκαλέσαι πάντας Ἕλληνας, καὶ τῶν βουλομένων τοὺς πολλοὺς ἐπὶ τὴν θέαν. καὶ πλείστων παραγινομένων ἐν τοῖς γυμνασίοις, πάντας ἐκ χρυσῶν ὁλκείων ἤλειφε κροκίνῳ μύ- 217
ρῳ καὶ κιναμωμίνῳ, καὶ ναρδίνῳ, καὶ ἀμαρακίνῳ, καὶ κρινίνῳ. καὶ συγκαλῶν αὐτοὺς εἰς εὐωχίαν, ποτὲ μὲν χίλια τρίκλινα, ποτὲ δὲ χίλια πεν-
C τακόσια συνεπλήρου μετὰ πολυτελεστάτης παρασκευῆς. καὶ ὁ χειρισμὸς τῆς διακονίας δι' αὐτοῦ ἐγίνετο. κατὰ γὰρ τὰς εἰσόδους ὑφιστάμενος, οὓς μὲν εἰσῆγεν, οὓς δὲ ἀνέκλινεν. καὶ τοὺς διακόνους δὲ τοὺς τὰς παραθέσεις εἰσφέροντας αὐτὸς εἰσῆγεν. καὶ περιπορευόμενος οὗ μὲν προσεκάθιζεν, οὗ δὲ προσανέπιπτε. καὶ ποτὲ μὲν ἀποθέμενος μεταξὺ τὸν ψωμὸν, ποτὲ δὲ τὸ ποτήριον, ἀνεπήδα καὶ μετανίστατο καὶ περιῄει τὸν πότον, προπόσεις λαμβάνων ὀρθὸς ἄλλοτε
D παρ' ἄλλοις· ἅμα δὲ τοῖς ἀκροάμασι προσπαίζων· καὶ ὑπὸ τῶν μίμων εἰσεφέρετο ὅλος συγκεκαλυμμένος, καὶ ἐτίθετο εἰς τὴν γῆν, ὡς εἷς ὢν τῶν μίμων. καὶ τῆς συμφωνίας προσκαλουμένης, ὁ βασιλεὺς ἀναπηδήσας, ὠρχεῖτο καὶ προσέπαιζε τοῖς μίμοις. ὥστε πάντας αἰσχύνεσθαι. τοιαῦτα ἀπεργάζεται τοὺς ταλαιπώρους ἡ πρὸς τῇ μέθῃ ἀπαιδευσία. φιλοπότης δ' ἦν καὶ ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ἀντίοχος ἐν Μηδείᾳ πρὸς Ἀρσάκην πολεμήσας, ὡς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος ὁ Ἀπα-
E μεὺς ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν. ἀναιρεθέντος γοῦν αὐτοῦ τὸν Ἀρσάκην θάπτοντα αὐτὸν λέγειν, Ἔσφηλέ σε Ἀντίοχε θάρσος καὶ μέθη. ἤλπιζες γὰρ ἐν μεγάλοις ποτηρίοις τὴν Ἀρσάκου βασιλείαν ἐκπιεῖν. Ἀντίοχος δὲ ὁ μέγας ἐπικαλούμενος, ὃν Ῥωμαῖοι καθεῖλον, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος ἐν τῇ εἰκοστῇ, παρελθὼν εἰς Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας, συνετέλει γάμους πεντήκοντα μὲν ἔτη γεγονώς, καὶ δύο τὰ μέγιστα τῶν ἔργων ἀνειληφὼς, τήν τε τῶν Ἑλλήνων ἐλευθέρωσιν, ὡς αὐτὸς ἐπηγγέλλετο, καὶ τὸν
F πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. ἐρασθεὶς γοῦν παρθένου Χαλκιδικῆς κατὰ τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν ἐφιλοτιμήσατο γῆμαι, οἰνοπότης ὢν καὶ μέθαις χαίρων. ἦν δ' αὕτη Κλεοπτολέμου μὲν θυγάτηρ ἑνὸς τῶν ἐπιφανῶν, κάλλει δὲ πάσας ὑπερβάλλουσα. καὶ τοὺς γάμους συντελῶν ἐν τῇ Χαλκίδι, αὐτόθι διέτριψε τὸν χειμῶνα, τῶν ἐνεστώτων οὐδ' ἥντιναοῦν ποιούμενος πρόνοιαν. ἔθετο δὲ καὶ τῇ παιδὶ ὄνομα Εὔβοιαν. ἡττηθεὶς οὖν τῷ πολέμῳ, ἔφυγεν ἐς Ἔφεσον μετὰ τῆς νεογάμου. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὁ Πολύβιος ἱστορεῖ,

A Ἄγρωνα τὸν Ἰλλυριῶν βασιλέα ἡσθέντα μέγα ἐπὶ τῷ νενικηκέναι τοὺς μέγα φρονοῦντας Αἰτωλούς, πολυπότην ὄντα, καὶ εἰς μέθας καὶ εὐωχίας τραπέντα, πλευρίτιδι ληφθέντα ἀποθανεῖν. ἐν δὲ τῇ εἰκοστῇ ἐνάτῃ ὁ αὐτὸς Γενθίωνά φησι τὸν τῶν Ἰλλυριῶν βασιλέα, διὰ τὴν πολυποσίαν πολλὰ ποιεῖν ἀσελγῆ κατὰ τὸν βίον, νύκτωρ τε ἀεὶ καὶ μεθ' ἡμέραν μεθύοντα. ἀποκτείναντα δὲ καὶ Πλεύρατον τὸν ἀδελφόν, γαμεῖν μέλλοντα τὴν Μενουνίου θυγατέρα, αὐτὸν γῆμαι τὴν παῖδα, καὶ ὠμῶς χρῆσθαι τοῖς ἀρχομένοις. B καὶ Δημήτριον δέ φησι τὸν ἐκ τῆς Ῥώμης τὴν ὁμηρείαν διαφυγόντα, ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τριακοστῇ, βασιλεύσαντα Σύρων, πολυπότην ὄντα, τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας μεθύσκεσθαι. Ὀροφέρνην τε ὀλίγον χρόνον Καππαδοκίας βασιλεύσαντα, καὶ παριδόντα τὰς πατρίους ἀγωγάς, φησὶν ἐν τῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ, εἰσαγαγεῖν τὴν Ἰακὴν καὶ τεχνητικὴν ἀσωτίαν. διόπερ ὁ θειότατος Πλάτων καλῶς νομοθετεῖ ἐν τῷ δευτέρῳ, τοὺς παῖδας μέχρις ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ παράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι. οὐ γὰρ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν. C οἴνου δὲ μετρίου γεύεσθαι μέχρι τριάκοντα ἐτῶν. μέθης δὲ καὶ πολυοινίας τὸ παράπαν τὸν νέον ἀπέχεσθαι. τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἐτῶν, ἐν τοῖς συσσιτίοις εὐωχηθέντα καλεῖν τούς τε ἄλλους θεούς, καὶ δὴ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυτῶν τελετήν, ἅμα καὶ παιδιάν. ἣν τοῖς ἀνθρώποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ γήρως αὐστηρότητος ἐδωρήσατο, τὸν οἶνον φάρμακον, ὥς τε ἀνηβᾶν ἡμᾶς καὶ δυσθυμίας λήθην γίγνεσθαι. καὶ ἑξῆς δέ φησι, λόγος καὶ φήμη ὑπορρεῖ, ὡς ὁ θεὸς οὗτος D ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς Ἥρας διεφορήθη τῆς ψυχῆς τὴν γνώμην. διὸ τάς τε βακχείας καὶ τὴν μανικὴν πᾶσαν ἐμβάλλει χορείαν τιμωρούμενος, ὅθεν καὶ τὸν οἶνον ἐπὶ τοῦτ' αὐτὸ δεδώρηται. Φάλαικος δ' ἐν τοῖς ἐπιγράμμασι, γυναῖκά τινα ἀναγράφει πολυπότιν Κλεὼ ὄνομα,

Χρυσωτὸν κροκόεντα περιζώσασα χιτῶνα,
Τῷδε Διονύσῳ δῶρον ἔδωκε Κλεώ,
Οὕνεκα συμποσίοισι μετέπρεπεν, ἶσα δὲ πίνειν
Οὔτις οἱ ἀνθρώπων ἤρισεν, οὐδ' ἅμα πω. E

ὅτι δὲ φίλοινον τὸ τῶν γυναικῶν γένος, κοινόν. οὐκ ἀχαρίστως δὲ καὶ ὁ Ξέναρχος ἐν τῷ Πεντάθλῳ γυναῖκά τινα εἰσάγει φρικωδέστατον ὅρκον ὀμνύουσαν τόνδε. Ἐμοὶ γένοιτο σοῦ ζώσης, τέκνον,
Ἐλεύθερον πιοῦσαν οἶνον ἀποθανεῖν.

παρὰ Ῥωμαίοις δὲ ὥς φησι Πολύβιος ἐν τῇ ἕκτῃ, ἀπείρηται γυναιξὶ πίνειν οἶνον. τὸν δὲ καλούμενον πάσσον πίνουσιν. οὗτος δὲ ποιεῖται μὲν ἐκ τῆς ἀσταφίδος, καὶ ἔστι παραπλήσιος πινόμενος τῷ Αἰγοσθενεῖ τῷ γλυκεῖ, καὶ τῷ Κρητικῷ. F διὸ πρὸς τὸ κατεπεῖγον τοῦ δίψους χρῶνται αὐτῷ. λαθεῖν δέ ἐστιν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδ' ἔχει οἴνου κυρίαν ἡ γυνή. πρὸς δὲ τούτοις φιλεῖν δεῖ τοὺς συγγενεῖς τοὺς ἑαυτῆς, καὶ τοὺς τοῦ ἀνδρὸς ἕως ἐξανεψιῶν, καὶ τοῦτο ποιεῖν καθ' ἡμέραν ὁπόταν ἴδῃ πρῶτον. λοιπόν, ἀδήλου τῆς ἐντυχίας οὔσης τίσιν ἀπαντήσει, φυλάσσεται. τὸ γὰρ πρᾶγμα κἂν γεύσηται μόνον, οὐ προσδεῖ διαβολῆς.

A valde, quòd vicisset AEtolos, gauisum, cum bibax esset, in temulentiámque & conuiuiorum licentiam procliuis, lateris [a] dolore correptum obiisse. Idem libro vigesimonono scribit, Tenthionem Illyrici regem ob temulentiam, donec vixit, flagitiosa multa petulanter designasse, dies totos ac noctes ebrium. Occiso namque Pleucrato fratre, cui desponsa fuerat Menunii filia, virginem eam duxisse, dirúmque fuisse ac crudelem [b] in subditos. Idem libro trigesimotertio scribit, Demetrium, qui apud B Romanos obses elapsus fuerat, in Syria regnasse, bibacem, & maxima diei parte ebrium. Idem libro trigesimosecundo autor est Orophernem breui tempore potitum regno Cappadociæ, institutis patriæ neglectis, Iacchi mysticos turbulentósque cantus inuexisse, & artificum Bacchicorum insolentiam. Quamobrem diuinissimus Plato libro secundo de legibus sapienter lege cauet, ne pueri ante decimum octauum annum vinum prorsus gustent, quoniam in ignem non sit ignis velut riuis [c] deducendus: vinum autem illis mo- C dicè ad annum vsque trigesimum concedendum, sic tamen vt eo tempore iuuentutis, ab ebrietate, vinique multi potu sibi temperent: vbi autem quadragesimum annum excesserint, dum conuiuabuntur ac epulabuntur, & alios deos precandos esse, & Bacchum propitiandum, vt initiationibus senum intersit placidus, & oblectationibus, in quibus homini vinum largitus est, quod austeritati senili tanquam remedium auxiliatur, vt nos velut repubescamus, & mœrorum tristitiarúmque obliuiscamur. Paulo pòst idem ait: Ser- D monibus & rumoribus hominum iactatum, huius dei animum & mentem à nouerca Iunone fuisse alienatam: quapropter furores bacchicos & omnem saltationum dementiã, iniuriam eam vlciscentem immittere: qua de caussa vinum accusant, & maledictis insectantur. Phalæcus in Epigrammatibus bibacem mulierem quandam describit, nomine Cleo:

Crocea & auro nitenti veste amicta
Hoc munus Baccho Cleo dedit:
Quoniam in conuiuijs eximiè lepida fuit: nec paribus poculis
E *Hominũ quisquam extitit qui cũ illa cõtenderet.*

Vinosum porrò esse mulierum genus vulgus nouit. Xenarchus haud inuenustè mulierem quandam in Quinquertio [d], horrendo maximè iureiurando sese obstringentẽ inducit, hoc pacto: *Mihi contingat te superstite, ô filia,*
Liberam ac vinum bibentem, animam agere.

Apud [e] Romanos, vt inquit Polybius libro sexto, vino mulieribus interdictum est: iis tamẽ [f] passum vinum licuit bibere, quod ex vua passa fit, gustu simile vino dulci AEgosthenési [g], aut Cretico. Hoc scilicet, cũ vrget valde, F sitim leniũt. Vinũ autẽ si quæ biberit, celare id nõ potest, primùm quidẽ quòd cellã vinariam non cõmittant mulieri: deinde quòd eam osculẽtur tum sui, tũ mariti cognati ad consobrinos vsque, & id quotidie, vbi statim illam aspexerint. Restat ergo, vt à vino caueat, cum nesciat quibus obuia futura sit, & qui allocuturi. Itaque, vel si minimum tantùm degustarit, non desunt qui arguant, & rem prodant.

Alcimus Siculus in eo libro quem Italicum inscripsit, omnes in Italia mulieres abstinere vino ideo refert, quod Hercules, cùm in Crotoniatarum agrum peruenisset, domum quãdam viæ propinquam sitibundus accessit, & ingressus poposcit quod biberet. Earum ædiũ domini vxor, quæ clanculum vini dolium subtus aperuerat, virum monuit imprudenter se facturum si hospitis caussa dolium id reseraret: satius esse aquam bibendam offerre. Hercules pro foribus cùm illa exaudisset, eius virum multum laudauit, introque reuerti iussit, ac dolium intueri. Paruit ille, & cùm domum subiisset, saxeum inuenit. Huius rei documentum in illius regionis mulieribus adhuc extat, quoniam probrosum ac turpe est ipsis vinum bibere ob hanc rationem. Quales verò sint apud Græcos temulentæ mulieres, Antiphanes in Iaculatrice memorat his verbis:

vicinus quidam
Caupo est: hic statim, si quando ad eum
Accedens sitiam, probè nouit, & extemplo miscet,
Nec dilutius iusto, nec omnino merum, quod inter bibendum
Facile deprehendo.

Idem in Mystide [a], (est autem mulierum confabulatio:)

A. vir bibamus, charissimum caput. B. *Bellè sic mihi fuerit.*
A. *Affer igitur: adusque tria pocula uenerandos esse deos aiunt.*

Alexis in Saltatrice:

Mulieribus omnium rerum satis est, si uini est
Ad bibendum satis, at ita me summus amet Iuppiter,
Aderit quantum uolemus: aderit, inquam, & id admodum
Suaue, edentulum, iam marcidum [b]:
Annosum dico. B. *Hoc mirificè mihi placet,*
Vetulam Sphingem [c] *ad me duxerunt: ut ænigmata* [d] *loquitur!* & reliqua.

Idem in Bis lugente Zopyros & Zopyra dixit vasa vinaria. Antiphanes in Bacchis:

Hoc, si ita est, an non est impendio miser
Vxorem qui ducit, præterquam apud Scythas?
Illic enim tantum uitis non seritur.

Xenarchus in Quinquertio:

Mulieris iusiurandum ego in uino scribo [e].

Plato in Phaone, quæ ob vinolentiam mulieribus contingunt explicans, ait,

Vobis ut olim, ita nunc sit, fœminæ:
De uino in præsens nos cogitare uelim,
Vester enim, quod iactatur adagio,
In caupona esse minimè uidetur animus [f].
Phaonem [g] *uidere si optatis, initiationibus*
Vos antea multis lustrari oportet huiusmodi.
Mihi quidem puero nutritio sacrificanda
Placenta mascula [h] *ex amylo, grauida turdis*
Sexdecim, integris, melle perfusa:
Lepusculi duodecim, lunæ: iam cætera
Quæ minimo pretio constant audite.
Bulborum [i] *Orthannæ* [k] *sesquisextarius:*
Consalo, & duobus assessoribus

A Ἄλκιμος δ᾽ ὁ Σικελιώτης ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ τῶν βίβλων Ἰταλικῇ, πάσας φησὶν ἐν Ἰταλίᾳ γυναῖκας μὴ πίνειν οἶνον ἀπὸ ταύτης αἰτίας. Ἡρακλῆς περὶ τὴν Κροτωνιάτιν γενόμενος, ἐπεὶ πρός τινα οἰκίαν οὖσαν παρὰ τὴν ὁδὸν διψῶν ἀφίκετο, προσελθὼν ᾔτει πιεῖν ἐντεῦθεν. ἔτυχε δ᾽ ἡ γυνὴ τοῦ τὴν οἰκίαν κεκτημένου πίθον οἴνου λαθραίως ὑποίξασα, καὶ πρὸς μὲν τὸν ἄνδρα δεινὸν ἔφη, ποιήσειν αὐτὸν, εἰ ξένου χάριν τὸν πίθον τοῦτον ἀνοίξειεν, ὕδωρ δ᾽ ἐκέλευσεν αὐτὸν προσενεγκεῖν. 218
B Ἡρακλῆς δ᾽ ἐπὶ θύραις ἑστὼς, καὶ ἀκούσας ταῦτα, τὸν μὲν ἄνδρα αὐτῆς σφόδρα ἐπῄνεσεν, ὃν ἐκέλευσεν αὐτὸν παρελθόντα εἴσω σκοπεῖν τὸν πίθον· καὶ ὃς εἰσελθὼν λίθινον εὗρε τὸν πίθον γεγονότα. τοῦτο δὲ τὸ σημεῖον ἔτι καὶ νῦν ἐστὶν ἐν ταῖς ἐπιχωρίαις γυναιξὶν πάσαις, ἐν αἰσχρῷ κεῖσθαι τὸ πίνειν οἶνον, διὰ τὴν προκειμένην αἰτίαν. οἷαι δ᾽ εἰσὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι μεθύουσαι αἱ γυναῖκες, παραδίδωσιν Ἀντιφάνης μὲν ἐν τῇ Ἀκοντιζομένῃ οὕτω,

Γείτων ἐστί τις
C Κάπηλος, οὗτος εὐθὺς ὅταν ἐλθὼν ποτὲ
Διψῶσα μόνος οἶδεν, ὥς γέ μοι κεράννυται
Οὔθ᾽ ὑδαρὲς, οὔτ᾽ ἄκρατον. οἶδα δ᾽ ἐγὼ ποτὲ
Πιοῦσα. καὶ ἐν Μύστιδι, (γυναῖκες δ᾽ εἰσὶν αἱ διαλεγόμεναι)
Βούλει καὶ σὺ φιλτάτη
Πιεῖν; καλῶς ἔχοιμι. τοιγαροῦν φέρε.
Μέχρι γὰρ καὶ τριῶν φασὶ τιμᾶν τοὺς θεούς.

Ἄλεξις δ᾽ Ὀρχηστρίδι,

Γυναιξὶ δ᾽ ἀρκεῖ πάντ᾽ ἐὰν οἶνος παρῇ
Πίνειν διαρκής. ἀλλὰ μὴν νὴ τὼ θεὼ,
D Ἔσται γ᾽ ὅσον ἂν βουλώμεθ᾽, ἔσται καὶ μάλα
Ἡδύς γ᾽, ὀδόντας οὐκ ἔχων, ἤδη σαπρός.
Λέγων γέροντ᾽ ἄρ᾽ δαιμονίως ἀσπάζομαι
Γραῦν σφίγγα πρὸς ἐμέ γ᾽ ὡς αἰνίγματα
Λέγει. καὶ τὰ λοιπά.

ἐν δὲ Δὶς πενθοῦντι, Ζωπύρους φησὶ καὶ ζώπυρα οἰνηρὸν ἀγγεῖον. Ἀντιφάνης Βάκχαις,

Ἐπεὶ δὲ τοῦτ᾽ οὐκ ἔστι κακοδαίμων σφόδρα,
Ὅς τις γαμεῖ γυναῖκα, πλὴν ἐν τοῖς Σκύθαις.
Ἐκεῖ μόνον γὰρ οὐ φύετ᾽ ἄμπελος.

E Ξέναρχος Πεντάθλῳ,

Ὅρκον δ᾽ ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω.

Πλάτων Φάωνι διηγούμενος ὅσα διὰ τὸν οἶνον συμβαίνει ταῖς γυναιξὶ φησὶν,

Εἶεν γυναῖκες ὡς ὑμῖν πάλαι,
Οἶνον γενέσθαι τὴν ἄνοιαν εὔχομαι.
Ὑμῖν γὰρ οὐθὲν, καθάπερ οἱ παροιμία,
Ἐν τοῦ καπήλῳ νοῦς ἐνεῖναί μοι δοκεῖ.
Εἰ γὰρ Φάωνα δεῖσθ᾽ ἰδεῖν προτέλεια, δεῖ
Ὑμᾶς ποιῆσαι πολλὰ πρότερον τοιαδί.
F Πρῶτα μὲν ἐμοὶ γὰρ κουροτρόφῳ προθύεται,
Πλακοῦς ἐνόρχης ἄμυλος, ἐγκύμων, κίχλαι
Ἑκκαίδεχ᾽ ὁλόκληροι μέλιτι διαμεμιγμέναι,
Λαγῷα δώδεκ᾽ ἐπὶ σελήνῃ, τἄλλα δὲ
Ἤδη ταῦτ᾽ εὐτελέστατ᾽. ἄκουε δή
Βολβῶν μὲν ὀρθάννῃ τρὶ ἡμιέκτεα·
Κονισάλῳ δὲ καὶ παραστάταιν δυοῖν

Μύρτων πινακίσκος, χειρὶ παραπεπλημένων. A
Λύχνων γὰρ ὀσμὰς οὐ φιλοῦσι δαίμονες,
Πύργης τετάρτης κυσί τε καὶ κυνηγέταις,
Δορδωνι δραχμὴ, Κύβδασι τριώβολον,
Ἥρω Κέλητι δέρμα καὶ θυλήματα,
Ταῦτ' ἐστὶ τ' ἀναλώματα. εἰ μὲν οὖν τάδε
Προσοίσετ', εἰσέλθοιτ' ἄν. εἰ δὲ μὴ, μάτην
Ἔξεστιν ὑμῖν διὰ κενῆς κινητιᾶν.

Ἀξιόνικος δ' ἐν Φιλίνῃ φησὶ, γυναικὶ δὲ πίστευε μὴ πίνειν ὕδωρ. καὶ ὅλα δὲ ἔθνη περὶ μέθας διατρίβοντα μνήμης ἠξίωται. Βαίτων γοῦν ὁ Ἀλεξάνδρου B βηματιστὴς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ σταθμοὶ τῆς Ἀλεξάνδρου πορείας, καὶ Ἀμύντας ἐν τοῖς σταθμοῖς, τὸ τῶν Ταπύρων ἔθνος φησὶν οὕτω φίλοινον εἶναι, ὡς καὶ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι, ἢ τῷ οἴνῳ. τὰ δ' αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων. τούτους δὲ καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει εἶναι. Ἁρμόδιος δὲ ὁ Λεπρεάτης, ἐν τῷ Περὶ τῶν παρὰ Φιγαλεῦσι νομίμων, φιλοπότας φησὶ γενέσθαι Φιγαλεῖς, Μεσσηνίοις ἀστυγείτονας ὄντας καὶ ἀποδημεῖν ἐθισθέντας. Φύλαρχος ἐν ἕκτῃ Βυ- C ζαντίους οἰνόφλυγας ὄντας ἐν τοῖς καπηλείοις οἰκεῖν ἐκμισθώσαντας τοῖς ἑαυτῶν θαλάμοις μετὰ τῶν γυναικῶν τοῖς ξένοις· πολεμίας σάλπιγγος οὐδὲ ἐν ὕπνοις ὑπομένοντας ἀκοῦσαι. διὸ καὶ πολεμουμένων ποτὲ αὐτῶν, καὶ οὐ προσκαρτερούντων τοῖς τείχεσι Λεωνίδης ὁ στρατηγὸς ἐκέλευσε τὰ καπηλεῖα ἐπὶ τῶν τειχῶν σκηνοπηγεῖν. καὶ μόλις ποτὲ ἐπαύσαντο λειποτακτοῦντες, ὥς φησι Δάμων ἐν τῷ περὶ Βυζαντίου. Μένανδρος δ' ἐν Ἀρρηφόρῳ, ἢ Αὐλητρίδι,

Πάντας μεθύσους τοὺς ἐμπόρους ποιεῖ, τὸ Βυ- D (ζάντιον,
Ὅλην ἐπίνομεν τὴν νύκτα διὰ σὲ,
Καὶ σφόδρ' ἄκρατόν μοι δοκῶ.
Ἀνίσταμαι γοῦν τέτταρας κεφαλὰς ἔχων.

Κωμῳδοῦνται δὲ ὡς μέθυσοι Ἀργεῖοι μὲν καὶ Τιρύνθιοι ὑπὸ Ἐφίππου ἐν Βουσίριδι. ποιεῖ δὲ τὸν Ἡρακλέα λέγοντα,

Οὐκ οἶσθά μ' ὄντα πρὸς θεῶν Τιρύνθιον
Ἀργεῖον; οἳ μεθύοντες ἀεὶ τὰς μάχας,
Πάσας μάχονται. τοιγαροῦν φεύγουσ' ἀεί. E

Μιλησίους δ' Εὔβουλος ἐν Κατακολλωμένῳ, ὑβριστὰς εἶναί φησι μεθυσθέντας. Πολέμων δὲ ἐν τῷ Περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων, περὶ Ἠλείων παρατίθεται τόδε τὸ ἐπίγραμμα,

Ἦλις καὶ μεθύει καὶ ψεύδεται, οἷος ἑκάστου
Οἶκος, τοίη δὴ καὶ ξυνάπασα πόλις.

Θεόπομπος δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ, περὶ Χαλκιδέων ἱστορῶν τῶν ἐν Θρᾴκῃ, φησίν. ἐτύγχανον γὰρ τῶν μὲν βελτίστων ἐπιτηδευμάτων ὑπερορῶντες, ἐπὶ δὲ τοὺς πότους καὶ ῥᾳθυμίαν, καὶ πολ- F λὴν ἀκολασίαν ὡρμηκότες ἐπιεικῶς. τὸ δ' εἰσὶ πάντες οἱ Θρᾷκες πολυπόται, διὸ καὶ Καλλίμαχος ἔφη,

Καὶ γὰρ ὁ Θρηΐκιην μὲν ἀπέστυγε χανδὸν ἄ- (μυστιν
Οἰνοποτεῖν· ὀλίγῳ δ' ἥδετο κισσυβίῳ.

ἐν δὲ τῇ πεντηκοστῇ ὁ Θεόπομπος περὶ Μηθυμναίων τάδε λέγει, Καὶ τὰ μὲν ἐπιτήδεια προσφερομένοις πολυτελῶς, μετὰ τοῦ κατακεῖσθαι καὶ πίνειν· ἔργον δ' οὐδὲν ἄξιον τῶν ἀναλωμάτων ποιοῦντας. ἔπαυσεν οὖν αὐτοὺς τούτων Κλε[illegible]

Myrtorum lanx, decerptorum interdiu.
Auersantur enim lucernarum odorem dæmones.
Dordoni drachma: Cybdaso triobolus:
Tritici quartarius canibus, & uenatoribus:
Heroi Celeti calentia thelymata [a],
Hæc quidem impensæ sunt: illa
Quæ afferet, ingrediatur, sin minus,
Vobis licet incassũ ac frustra coitus libidine prurire.

Axionicus in Philine ait:

Hoc mulieri crede, aquam se non bibere.

Totas etiam gentes insignes temulentia, & in eam pronas, memoratu dignas putarunt scriptores. Bæton dimensor itinerum Alexandri in libro quem inscripsit, Stationes expeditionis Alexandri, & Amyntas in Stationibus, adeò bibacem esse scribunt Tapyrorum nationem, vt alio nullo vtantur vnguento quam vino. Eadem refert Ctesias libro De Asiæ tributis, de illa gente: quam tamen affirmat esse iustissimam. Harmodius Lepreates libro De legibus Phigalensium, bibaces illos esse tradit, eósq; vicinos Messeniis, in cauponis habitare, ac thalamos [b] suos simul cum vxoribus, peregrinis locare, hostilis tubæ sonũ ne in somnis quidem tolerantes. Quamobrem aliquando bello lacessitos, cùm ad defendenda mœnia perdurare, & laborem ferre non possent, Leonides imperator fixis tentoriis cauponas prope muros fieri iussit, quo cõsilio vix obtinuit, vt amplius ordines non desererent, vt ait Damon libro De Byzantio. Menander in Arrhephoro [c], seu tibicina, mercatores omnes inquit temulentos esse:

Byzantij
Tua caussa noctem totam bibimus,
Ac uinum quidem, nisi fallor, bene merum:
Quatuor [d] *igitur surgens habui capita.*

Notantur & à comicis, vt ebriosi, Argiui, & Tirynthii. Ephippus in Busiride Herculem inducit hæc loquentem:

Per deos quæso, esse me nescis Tirynthium,
Et Argiuũ omnibus prælijs ebrij [e]
Terga uerterunt.

EVbulus in Agglutinato Milesios ait ebrios, esse ad inferendam iniuriam faciles. Polemon libro De vrbium epigrammatis de Eleis hoc epigramma tradit:

Elis mentitur, & bibit. Qualis cuiusque domus,
Tale prorsus & uniuersum oppidum.

Theopompus libro vigesimosecundo historiarum scribit ad hunc modum de Chalcidensibus Thraciæ: Optima instituta contemnebant, compotationibus vehementer dediti, ignaui, multum insolentes ac effrenati. Sunt autem bibaces [f] Thraces omnes: quamobrem ait Callimachus:

Oderat ille Thracum more, hianti ore [illegible]
uinum bibere,
Exiguo poculo contentus.

Theopõpus libro quinquagesimo de Methymnẽsibus hæc scribit: Quæ ad vitã commoda, magnificè ij procurabant, decumbẽtes, ac cõpotantes, nihil agentes quod eo sumptu dignum esset. Coërcuit eam vitæ licentiã Cleo-

menes tyrannus, ac lenas, quæ ingenuas producere ac prostituere solebant, cultu splendidiore corporis per vrbem incedẽtes, tres quatuórve, saccis tectas & vinctas in mari quosdam iussit demergere. Hermippus in Vitis septem sapientum idem factum scribit à Periandro. Idem in secunda Philippica, Cœnant, inquit, ac bibunt, sedentes Illyrij, ductis in eos conuentus vxoribus, quibus indecorum non est, cuiuis eorum qui adsunt, præbibere. A conuiuiis illæ viros abducunt. Dura & aspera omnibus illis vita est, latis cingulis bibentes aluum adstringunt, principio quidem modicè, cùm largiùs biberint, arctiùs, cingulum attrahentes. Ariæi, vt idem scribit, Prospelatorum, ij sunt velut Helotes [a], myriadas triginta [b] possident: quotidie verò coëunt ad temulentiam vsque potaturi, intemperantérque potu ac cibo sese ingurgitant. Itaque Galli cum bellum indixissent, perspecta eorum intemperantia, milites singulos priuatim monuerunt, vt in tentoriis apparata cœna lautissima, cibariis medicatam herbam inijcerent, quæ aluo cita purgaret. Hoc facto quidam à Gallis oppressi cæsi sunt: alij, qui aluum solutam cohibere non poterant, in fluuios se proiecerũt. Hæc & deinceps alia multa cùm oratione persecutus esset Democritus, horum omnium, Pontianus dixit, vinum esse metropolin [c], propter quod ebrietates, furores, amentiæ gignuntur in illis qui auidius & supra modum bibunt. Hos Dionysius, quem AEneum cognominãt, in Elegis haud ineptè remiges poculorum vocat, sic:

Vinum quidam remigio Bacchi trahunt,
Conuiuiorum nautæ [d], poculorum remiges.

De hac re, (nam quod gratum [e], mihi non periit) Alexis in Couride [f], de quodam compluſculum bibente sermonem habens, sic ait:

A. *Talis igitur gnatus meus fuit, quem uos nuper uidistis.*
B. *Oenopion [g] ne? an Maron [h], an Capelus [i], an Timocles [k]? illis enim temulentus nihilo minus est.*
Sin autem alius, quo nomine appellabo? glebamne? aratrum [l], an terrigenum [m] hominem?

Molesta igitur res est, ô amici viri, ebrietas. Aduersus illos qui vinum sic perdunt, eleganter idem Alexis in Opora [n], (est autem id scorti nomen, impositum fabulæ,) ait:

Vini multum non diluti bibis iam satur: nec uomis [o].

Idem in Dactylio [p]:

Deinde, an ne temulentia inter omnia malum
Homini grauissimum est, ac damnosissimum?

Idem in Procuratore:

Multum uinum, multa peccare facit.

Crobylus in Deficiente [q]:

Perpetuò ebrium esse quam uoluptatem affert?
Cùm prudentia uiuus teipsum priues,
Quod summum naturæ nostræ bonum contigit.

Est ergo vitãda temulẽtia. Nam, quod ait Plato octauo libro De Republica, Quã ciuitatem

A μένης ὁ τύραννος, ὁ καὶ τὰς μαστροποὺς τὰς εἰθισμένας περιαγαγεῖν τὰς ἐλευθέρας γυναῖκας τρεῖς ἢ τέτταρας τὰς ἐπιφανεστάτας προσιομένας, ἐνδήσας εἰς σάκκους καταποντίσαι τισὶν προστάξας. καὶ Ἕρμιππος δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν, Περίανδρον τὸ αὐτὸ ποιῆσαι. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τῶν Φιλιππικῶν, Ἰλλυριοί φησι δειπνοῦσι καθήμενοι καὶ πίνουσι. ἄγουσι δὲ καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὰς συνουσίας, καὶ καλὸν αὐταῖς προπίνειν, οἷς ἂν τύχωσι τῶν παρόντων. ἐκ δὲ τῶν συμποσίων
B αὗται τοὺς ἄνδρας ἀπάγουσι. καὶ κακόβιοι δὲ πάντες εἰσί, καὶ ζώννυνται τὰς κοιλίας ζώναις πλατείαις, ὅταν πίνωσι. καὶ τοῦτο μὲν πρῶτον μέτρια ποιοῦσιν· ἐπειδὰν δὲ σφοδρότερον πίνωσι, μᾶλλον ἀεὶ συνάγουσι τὴν ζώνην. Ἀριαῖοι δέ φησι κέκληνται προσπελάτων, ὥσπερ εἱλώτων τριάκοντα μυριάδας. καθ᾽ ἑκάστην δὲ ἡμέραν μεθύουσι καὶ ποιοῦνται συνουσίας, καὶ διάκεινται πρὸς ἐδωδὴν καὶ πόσιν ἀκρατέστερον. διὸ καὶ Κελτοὶ πολεμοῦντες αὐτοῖς, καὶ εἰδότες αὐτῶν τὴν ἀκρασίαν, παρήγγειλαν ἅπασι τοῖς στρατιώταις δεῖπνον ὡς λαμ-
C πρότατον παρασκευάσαι τὰς κατὰ σκηνήν, ἐμβαλεῖν εἰς τὰ σιτία πόαν τινὰ φαρμακώδη δυναμένην διακόπτειν τὰς κοιλίας καὶ διακαθαίρειν. γενομένου δὲ τούτου, οἱ μὲν αὐτῶν καταληφθέντες ὑπὸ τῶν Κελτῶν ἀπώλοντο· οἱ δὲ καὶ εἰς τοὺς ποταμοὺς ἔρριψαν ἑαυτοὺς ἀκράτορες τῶν γαστέρων γενόμενοι. τοιαῦτα καὶ πολλὰ ἐφεξῆς καταλέξαντος τοῦ Δημοκρίτου, ὁ Ποντιανὸς ἔφη, πάντων τούτων εἶναι τῶν δεινῶν μητρόπολιν τὸν οἶνον, δι᾽ ὃν καὶ
D τὰς μέθας, καὶ τὰς μανίας, ἔτι δὲ καὶ τὰς παροινίας γίγνεσθαι οὕτως ἐκπαθῶς μεταλαμβανόντας. οὐ κακῶς οὖν ὁ Χαλκοῦς ἐπικαλούμενος Διονύσιος ἐν τοῖς ἐλεγείοις κυλίκων ἐρέτας ἔφη,

Καί τινες οἶνον ἄγοντες ἐν εἰρεσίᾳ Διονύσου,
Συμποσίου ναῦται καὶ κυλίκων ἐρέται.

Περὶ τοῦδε, (τὸ γὰρ φίλον οὐκ ἀπόλωλε) Ἄλεξις δ᾽ ἐν Κουρίδι περί τινος πλέον πίνοντος διαλεγόμενος φησίν. ὁ μὲν οὖν ἐμὸς υἱός, οἷον ὑμεῖς βελτίως ἴδετε, τοιοῦτος γέγονεν Οἰνοπίων
E τις ἢ Μάρων τις ἢ Κάπηλος, ἢ Τιμοκλῆς. μεθύει γὰρ οὐδὲν ἕτερον. ὁ δ᾽ ἕτερος τί ἂν τύχοιμι ὀνομάσας, βῶλος, ἄροτρον, γηγενὴς ἄνθρωπος. χαλεπὸν οὖν ἐστὶν ἄνδρες φίλοι τὸ μεθύειν, καὶ καλῶς πρὸς τοὺς οὕτως βλάπτοντας τὸν οἶνον ὁ αὐτὸς Ἄλεξις ἐν Ὀπώρᾳ (ἑταίρας δὲ ὄνομα τὸ δρᾶμ᾽ ἔχει) φησὶν οἶνον πολὺν οὐ κεκραμένον πίνεις μεστὸς ὤν, κοὐκ ἐξεμεῖς. κἀν Δακτυλίῳ,

Εἶτ᾽ οὐχ ἁπάντων ἐστὶ τὸ μεθύειν κακὸν
F Μέγιστον ἀνθρώποισι καὶ βλαβερώτατον.

Κἀν ἐπιτρόπῳ δ᾽ ἔφη,

Πολλὰ γὰρ οἶνος πόλλ᾽ ἁμαρτάνειν ποιεῖ.

Κρωβύλος τ᾽ ἐν Ἀπολειπούσῃ,

Τὸ γὰρ ἐνδελεχῶς μεθύειν τίν᾽ ἡδονὴν ἔχει,
Ἀποστεροῦντα ζῶνθ᾽ ἑαυτὸν τοῦ φρονεῖν,
Ὃ μέγιστον ἡμῶν ἀγαθὸν ἔσχεν ἡ φύσις.

Οὐ χρὴ οὖν μεθύειν. καὶ γὰρ δημοκρατουμένη πόλις, φησὶν ὁ Πλάτων ἐν ὀγδόῃ Πολιτείας,

a ... apud ... ontos ... fortuna ... feruorũ ... liberorũ ... Pu... ij leui... sequuntur.
b ... millia. ... præcipuũ pri... auto... effectorẽ, ... à ciuita... comparatione, quarũ vna ... caput est.
c ... prouer. ... remiges.
e Prouerbii specie hoc dicitur, ... id non ... cuius re... iucũda ... Cicero tamẽ ... obliuisci ... placet: ... qui me...
f Virgine, quæ ... nubit.
g Vini auidus.
h Maronæũ vi... clarissimũ. ... cap. 4. 14.
i Κάπηλος, caupo ...
k Lego OEnoclem, vt sit allusio ad Timoclem.
l Rusticum, & ... banum.
m ... adag. ... progenies: ... prouer. Terræ filius suprà ... in... rumenta ...
n ... ex ... hora... prouen... pars ... ij vigent.
o Post multum ... ac potum ... fuit ... ciere, ... causa, vt auidiores ... essent, aut ... dinis, ad ... cru... , vt eiicerent quod corruptum esset. Cel... cap. 3. 1. Plin. ... & c. p. ... post hæc.
p ... Cõ... Quidã, ... A.
q Suprà p. 429.

ἐλευθερίας διψήσασα, ἣν κακῶν οἰνοχόων προστατούντων τύχῃ καὶ πορρωτέρω τοῦ δέοντος ἀκράτου αὕτη μεθυσθῇ τοὺς ἄρχοντας δὴ, ἂν μὴ πάνυ πρᾶοι ὦσι, καὶ πολλὴν παρέχωσι τὴν ἐλευθερίαν κολάζει, αἰτιωμένη ὡς μιαρούς τε καὶ ὀλιγαρχικούς. τοὺς δὲ κατηκόους τῶν ἀρχόντων προπηλακίζει. ἐν δὲ τῷ Νόμων ἕκτῳ φησὶν, τὴν πόλιν φησὶ, δεῖ εἶναι δίκην κρατῆρος κεκραμένην, οὗ μαινόμενος μὲν ὁ οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ· κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου θεοῦ καλὴν κοινωνίαν λαβὼν, ἀγαθὸν πόμα καὶ μέτριον ἀπεργάζεται. τὸ γὰρ παροινεῖν ἐκ τοῦ μεθύειν γίνεται. διὸ καὶ Ἀντιφάνης ἐν Ἀρκαδίᾳ φησὶν,

Οὔτε γὰρ νήφοντα δεῖ
Οὐδαμοῦ πάτερ παροινεῖν, οὔθ' ὅταν πίνειν δέῃ
Νοῦν ἔχειν. ὅστις δὲ μεῖζον, ἢ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖ,
Μικρῷ πεποιθὼς ἀθλίῳ νομίσματι,
Εἰς ἄφοδον ἐλθὼν ὅμοιον πᾶσιν αὐτὸν ὄψεται,
Ἐὰν σκοπῇ τὰ τῶν ἰατρῶν τοῦ βίου τεκμήρια
Τὰς φλέβας ὅποι φέρονται, τὰς ἄνω καὶ τὰς κάτω.
Δι' ὧν ὁ θνητὸς πᾶς κυβερνᾶται βίος.

ἐν δὲ Αἰόλῳ διαβάλλων ὅσα δεινὰ πράττουσιν οἱ πλέον πίνοντες φησὶ,

Μακαρεὺς ἔρωτι τῶν ὁμοσπόρων μιᾶς
Πληγεὶς, τέως μὲν ἐπεκράτει τῆς συμφορᾶς,
Κατεῖχέ θ' αὑτὸν, εἶτα παραλαβών ποτε
Οἶνον στρατηγὸν, ὃς μόνος θνητοῖς ἄγει
Τὴν τόλμαν, εἰς τὸ πρόσθεν τῆς εὐβουλίας,
Νύκτωρ ἀναστὰς ἔτυχεν ὧν ἐβούλετο.

Καλῶς οὖν ἄρα καὶ Ἀριστοφάνης Ἀφροδίτης γάλα τὸν οἶνον ἔφη εἰπὼν,

Ἡδύς τε πίνειν οἶνος Ἀφροδίτης γάλα.

Ὃν πολὺν σπῶντες ἔνιοι παρανόμων ἀφροδισίων ὄρεξιν λαμβάνουσιν. Ἡγήσανδρος δ' ὁ Δελφὸς καὶ ἐξοίνους τινὰς κέκληκε, λέγων οὕτως. Κομηὼν καὶ Ῥοδοφῶν τῶν ἐν Ῥόδῳ πολιτευσαμένων ὄντες ἦσαν ἔξοινοι. καὶ ὁ Κομηὼν εἰς κυβευτὴν σκώπτων τὸν Ῥοδοφῶντα ἔλεγεν,

Ὦ γέρον ἦ μάλα δή σε νέοι τείρουσι κυβευταί.

Ῥοδοφῶντι ἔλεγεν, τὴν περὶ τὰς γυναῖκας σπουδὴν, καὶ τὴν ἀκρασίαν ὠνείδιζεν, οὐδεμιᾶς ἀπεχόμενος λοιδορίας. Θεόπομπος δ' ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν, περὶ ἄλλου Ῥοδίου διαλεγόμενος φησί. τοῦ Ἡγησιλόχου τὰ μὲν ἀχρείου γεγονότος ὑπὸ οἰνοφλυγίας καὶ κύβων, καὶ παντάπασιν οὐκ ἔχοντος ἀξίωμα παρὰ τοῖς Ῥοδίοις, ἀλλὰ διαβεβλημένου διὰ τὴν ἀσωτίαν τὴν τοῦ βίου, καὶ παρὰ τοῖς ἑταίροις, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις πολίταις. εἶθ' ἑξῆς λέγων περὶ τῆς ὀλιγαρχίας, ἣν κατεστήσατο μετὰ τῶν φίλων, ἐπιφέρει, καὶ πολλὰς μὲν γυναῖκας εὐγενεῖς, καὶ τῶν πρώτων ἀνθρώπων, ᾔσχυναν· οὐκ ὀλίγους δὲ παῖδας καὶ νεανίσκους διέφθειραν· εἰς τοῦτο δὲ προέβησαν ἀσελγείας, ὥς τε καὶ κυβεύειν ἠξίωσαν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐλευθέρων, καὶ διωμολογοῦντο τοὺς ἐλάττω τοῖς ἀστραγάλοις βάλλοντας, ἣν τινα χρὴ τῶν πο-

populus gubernat, ea si tanquam sitiens libertatem expetit, improbos pocillatores nacta penes quos imperium sit, multo plus iusto mero inebriata præfectos sibi magistratus, nisi admodum lenes mitésque sint, ac libertatis multum concedant, pœnis afficit, eósque velut scelestos & paucorum dominatum affectantes increpat, & qui iussis præfectorũ obediũt, ridet, ac ludibrio habet. Idem libro sexto De legibus, ait, ciuitatem instar poculi temperari, in quo fusum vinum efferuescens si ab altero sobrio deo repressum cohibeatur, pulchra quadam societate mitescit & vtilem moderatúmque potum efficit. Ebrietas certè parit insaniam. Quocirca Antiphanes in Arcadia, dixit:

Nec enim sobrium oportet
Vnquam, pater, uinolentia delirare, aut cùm bibendum est
Non seruare mentẽ: quisquis [a] *autem magis quàm pro captu hominum sapit,*
Exiguo confisus misellóque nummulo [b],
Ad latrinam secedens omnibus similem se conspiciet.
Signa quæ de uita produnt medici si consideret,
Et quorsum moueantur uenæ tum superiores tum inferiores,
Quibus mortalium uita tota regitur.

Idem in Vario, quæcunque grauia designant nimium poti, sic reprehendit:

Macareus unius congeneris [c] *amore*
Correptus aliquandiu calamitosam ægritudinem suam continuit:
Compescuitque seipsum: uerùm tandem uino
Tanquam duce, fretus, quod solum mortalibus
Audaciam præbet, contra quàm sapienter antea decreuerat,
Noctu surgens quod cupiebat abstulit.

Rectè igitur Aristophanes Veneris lac vinum appellat, his verbis,

Suaue potu uinum est, nempe veneris [d] *lac, quod multum haurientes*
Nonnulli, flagitiosa & illicita Veneris cupiditate inflammantur.

Hegesander Delphicus ἐξοίνους quosdam, id est, ebriosos vocat. Comeon, inquit, ac Rhodophon inter eos qui Rhodiorum administrarunt rempublicam, ἔξοινοι, id est, vinosi fuerunt. Horum Comeon, aleæ studiosum Rhodophonta mordaci ioco perstringẽs dicebat,

Valde te, ô senex, iuuenes aleatores uexant:

contra Rhodophon mutuis conuitiis intemperantiam exprobrabat, & mulierum insanum amorem, quæuis in eum maledicta congerens. Theopompus libro decimosexto historiarũ, de alio Rhodio sic loquitur: Hegesilochus verò ad res gerendas inutilis ob ebrietatem, & aleæ studium, amissa prorsus dignitate apud Rhodios, ob vitæ luxuriam & apud familiares & apud reliquos ciues infamis: post hæc de paucorum dominatu disserens, quem amicorum ope inuexerat, subiungit, Nobiles fœminas multas, & primorũ ciuium vxores impudenter stuprauerũt, non paucis adolescẽtibus iuuenibúsq; violatis, eousq; petulantiæ libidinosæ progressi, vt inter se tesseris mulieres ingenuas ludere non sint veriti, & inter se pagisci qui minus talis iaceret, quam ex matronis

a Q... ... ... b S... egreg... ... de ... qu... ... cat ... sellu... ma... c So... naces ... uid... Cana... careo...

d Era... Iouis & ... rebrum ... uer. Sine C... & Baccho ... Venus.

A tronis cõuenerat, ad victorem perducturum, vt cum ea coïret, nullam eius rei perficiundæ occasionem prætermittẽtes, sed vt quisq; persuasionibus aut vi magis poterat, imperantes, & deducentes. Tesseris sic luserunt Rhodiorum quidam, sed apertissimè & sæpissimè Hegesilochus ipse, vbi [a] ciuitatis præfecturam obtinuit. Antheas Lindius, qui Cleobuli sapientis se cognatum esse iactabat, vt ait Philodemus libro De Sminthiis [b] Rhodiis, natu grandior, fortunatus homo, & natura condendis versibus ingeniosus, toto vitæ spatio

B bacchabatur, vestem indutus solennem Bacchanalibus, & socios multos alens tanquam commilitones. Chorum autem comessabundum diu noctúque semper educebat. Poësin ille quæ compositis nominibus fit, primus inuenit. Vsus est ea Phliasius Asopodorus in Iambis quos velut oratione [c] prosa composuit. Scripsit ille comœdias, & alia multa eius generis poëmata, quæ phallos gestantibus sotiis ac comitibus præcinebat. Hæc Vlpianus cùm audiuisset, at πάροινος, id est, vinolẽtia de-

C mens, apud quem extat festiue mi Pontiane? Tum ille, quod ait lepidus Agathon, enecas me interrogationibus, & vltro tu, & more hoc nouo instigatus, non admodum tempestiua oratione me interpellans. Quoniam verò reddere tibi omnium rationem est iudicio sancitum, Antiphanes in Lydo dixit:

Colchis uir ebriosus πάροινος.

Te verò temulentum, & insanum [d] vinolentia, nondum satiaui, nec in mentem tibi venit EVmenem Pergamenum, Attali, qui Pergami regnauit, ex fratre nepotem, vt refert Ctesi-

D cles libro tertio De temporibus, ebrietate periisse. At Persei, quem Romani debellarunt, aliud ingenium fuit, vt qui patrem Philippum nihil imitaretur, aut bibacitate, aut vesanis erga mulieres amoribus, sed, vt refert Polybius libro vigesimosexto, in cœna non tantùm ipse modicè biberet, verumetiã amici quibuscum ipsi consuetudo fuit. Tu verò, ô Vlpiane, quod ait Timon Phliasius, es ἀρρυθμοπότης [e]. Sic enim libro secundo Salsorum [f] mordaciúmq; dicteriorum illos appellat qui

E merum vinum multum hauriunt.

Aut ferum bubulcum, Lycurgo crudeliorem,
Qui Bacchi cateruam ἀρρυθμοπότων, i dest, mero madentem trucidauit:
Disiecit rhyta [g], & haustra [h] nunquam uino satiata:

non tamen es ποτικός, id est, potus & ebrius. Alcæus [i] Ganymeden ποτικόν (pocillatorem) vocat. Oculos porrò nostros decipi temulentia, monstrauit apertè suo responso Anacharsis, ebriorúmque falsas esse opiniones declarauit.

F Nam cùm inter [k] compotandum vxorem eius quidam esset intuitus, Coniugem, inquit, minimè pulchram duxisti, ô Anacharsi. Ita quidem mihi videtur, ait ille, sed heus tu puer, meracius mihi poculum misce, vt formosam illam faciam. Post hæc Vlpianus amicorum cuidam præbibens, ἕλκε, id est, trahe, [l] vt Antiphanes dixit, ô Philotes [m]. Is enim in Rusticis scripsit:

[a] Ad verbum: [illegible] præfecturã [illegible] capere.
[b] [illegible] fortasse [illegible]
[c] [illegible]: [illegible] hominibus nominatim appellatis.
[d] Indigna hæc prorsus philosophis & eruditis viris.
[e] Incompositus, [illegible], intemperans potor.
[f] Τῶν σίλλων.
[g] Poculi genus, [illegible] simile, [illegible], heroibus peculiare.
[h] Τὰς ἀρυταίνας.
[i] Desunt Alcæi [illegible].
[k] [illegible] prouerb. [illegible] vino veritas.
[l] [illegible] G[illegible]
[m] O amice.

A λιπίδων τῷ νικῶντι εἰς συνουσίαν ἀγαγεῖν, οὐδεμίαν ὑπεξαιρούμενοι πρόφασιν, ἀλλ' ὅπως ἂν ἕκαστος ἦν δυνατὸς πείθων, ἢ βιαζόμενος, οὕτω προστάττοντες ἄγειν. καὶ ταύτην τὴν κυβείαν ἔπαιζον καὶ τῶν ἄλλων Ῥοδίων τινές. ἐπιφανέστατα δὲ καὶ πλειστάκις αὐτὸς ὁ Ἡγησίλοχος ὁ προεστάναι τῆς πόλεως ἀξιῶν. Ἀνθέας δὲ ὁ Λίνδιος, συγγενὴς δὲ εἶναι φάσκων Κλεοβούλου τοῦ σοφοῦ, ὥς φησι Φιλόδημος ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ σμινθίων πρεσβύτερος καὶ εὐδαίμων ἄνθρω- 220

B πος, δι' φύσις τε περὶ ποίησιν ὢν πάντα τὸν βίον ἐδιονυσίαζεν ἐσθῆτα Διονυσιακὴν φορῶν, καὶ πολλοὺς τρέφων συμμάχους. ἐξῆγέ τε κῶμον ἀεὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ. καὶ πρῶτος εὗρε τὴν διὰ τῶν συνθέτων ὀνομάτων ποίησιν, ᾗ Ἀσωπόδωρος ὁ Φλιάσιος ὕστερον ἐχρήσατο ἐν τοῖς καταλογάδην ἰάμβοις. οὗτος δὲ καὶ κωμῳδίας ἐποίει, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τῶν ποιημάτων, ἃ ἐξῆρχε τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ φαλλοφοροῦσι. τούτων ἀκούσας ὁ Οὐλπιανός. ὁ δὲ πά-

C ροινος ἔφη καλέ μου Ποντιανὲ παρὰ τίνι κεῖται; καὶ ὃς ἔφη,

Ἀπολεῖς μ' ἐρωτῶν (κατὰ τὸν καλὸν Ἀγάθωνα,) καὶ σὺ καὶ ὁ νέος τρόπος
Ἐν οὐ πρέποντι τοῖς λόγοισι χρώμενος.

ἐπεὶ δὲ πάντων ἡμᾶς εὐθύνας σοι διδόναι κέκριται, Ἀντιφάνης ἐν Λυδῷ εἴρηκεν Κολχὶς ἄνθρωπος πάροινος. σὺ δὲ παροινῶν καὶ μεθύων οὐδέ πω κόρον ἔχεις, οὐδὲ ἐπὶ νοῦν λαμβάνεις, ὅτι ὑπὸ μέθης ἀπέθανεν Εὐμένης ὁ Περγαμηνὸς ὁ

D Φιλεταίρου τοῦ Περγάμου βασιλεύσαντος ἀδελφιδοῦς, ὡς ἱστορεῖ Κτησικλῆς ἐν τρίτῳ Χρόνων. ἀλλ' οὐ Περσεὺς ὁ ὑπὸ Ῥωμαίων καθαιρεθείς. κατ' οὐδὲν γὰρ τὸν πατέρα Φίλιππον ἐμιμήσατο. οὔτε γὰρ περὶ γυναῖκας ἐσπουδάκει, οὔτε φίλοινος ἦν, ἀλλὰ καὶ οὐ μόνον αὐτὸς μέτριον ἔπινε δειπνῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ συνόντες αὐτῷ φίλοι, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ. σὺ δὲ ὦ Οὐλπιανὲ ἀρρυθμοπότης μὲν εἶ κατὰ τὸν Φλιάσιον Τίμωνα. οὕτως γὰρ ἐκεῖνος ὠνόμασε τοὺς τὸν πολὺν

E σπῶντας οἶνον ἄκρατον ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Σίλλων,

Ἠὲ βαρὺν βουπλῆγα τομώτερον ἢ Λυκόοργος,
Ὅς ῥα Διωνύσου ἀρρυθμοπότας ἐπέκοπτε,
Ἐκ δὲ ῥυτὰ ῥίπτασκεν, ἀπληστίνους τ' ἀρυσαίνας.

οὐ ποτικὸς δέ. ὠνόμασε δὲ ποτικὸν Ἀλκαῖος Γανυμήδει οὕτως. . . . . ὅτι δὲ τὸ μεθύειν καὶ τὰς ὄψεις ἡμῶν πλανᾷ, σαφῶς ἔδειξεν Ἀνάχαρ-

F σις δι' ὧν εἴρηκε δηλώσας, ὅτι ψευδεῖς δόξαι τοῖς μεθύουσι γίγνονται. συμπότης γάρ τις ἰδὼν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα ἐν τῷ συμποσίῳ ἔφη, ὦ Ἀνάχαρσι γυναῖκα γεγάμηκας αἰσχράν, καὶ ὃς ἔφη, πάνυ γε κἀμοὶ δοκεῖ, ἀλλά μοι ἔγχεον ὦ παῖ ποτήριον ἀκρατέστερον, ὅπως αὐτὴν καλὴν ποιήσω. μετὰ ταῦτα ὁ Οὐλπιανὸς προπίων τινὶ τῶν ἑταίρων ἔφη. ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἀντιφάνην ὦ Φιλότης ὃς ἐν Ἀγροίκοις φησὶν

ὅλην καμμύσας ἔκπινε μέγα τι φορτίον.
Οὐχ ὅστις αὐτῆς ἐστὶν ἔμπειρος ἔχων.

πῖθι οὖν ὦ ἑταῖρε, καὶ μὴ μεστὰς ἀεὶ ἕλκωμεν. ὁ αὐτός φησιν Ἀντιφάνης ἐν τῷ Τραυματίᾳ,

ἀλλὰ καὶ λογισμὸς εἰς μέσον παταξάτω τις, καὶ τις καὶ μελίσκιον στροφὴ παρελθέτω τις.
ἡ αὐτὴ λέγων ἐστὶ μεταβολὴ πάντ' ὅσ' ἔργα πλὴν ἑνός. παράδιδου δ' ἑξῆς ἐμοὶ οἶνον ἀρκεσίγυιον ὥς ἔφασκ' Εὐριπίδης. Εὐριπίδης γὰρ τοῦτ' ἔφασκεν. ἀλλά τις Φιλόξενος δήπουθεν, οὐθὲν διαφέρει ὦ τᾶν, ἐλέγχεις μ' ἕνεκα συλλαβῆς μιᾶς. καὶ ὅς, τὸ δὲ πῖθι τίς εἴρηκεν, ἀπεσκοτώθης φίλτατε ἔφη ὁ Οὐλπιανός, ἅπασας οἴνου τοσοῦτον. παρὰ Κρατίνῳ ἔχεις ἐν Ὀδυσσεῦσι,

Τῆ νῦν τόδε πῖθι λαβὼν ἤδη καὶ τοὔνομά μ' εὐθὺς ἐρώτα.

καὶ Ἀντιφάνης ἐν Μυστίδι

Σὺ δ' ἀλλὰ πῖθι. τοῦτο μέν σοι πείσομαι.
Καὶ γὰρ ἐπαγωγὸν ὦ θεοὶ τὸ σχῆμά πως
Τῆς κύλικός ἐστιν ἄξιόν τε τοῦ κλέους,
Τοῦ τῆς ἑορτῆς οὐ μέμνημαι. ἔτι γὰρ
Ἐξ ὀξυβαφίων κεραμέων ἐπίνομεν,
Τούτῳ δὲ τέκνον πόλλ' ἀγαθὰ οἱ θεοὶ
Τῷ δημιουργῷ δοῖεν, ὅς ἐποίησέ σε
Τῆς συμμετρίας, καὶ τῆς ἀσφαλείας οὕνεκα.

καὶ Δίφιλος ἐν Βαλανείῳ, ἔγχεον μεστὴν τὸ θνητὸν περικάλυπτε τῷ θεῷ πῖθι. πῶ τε γὰρ ἡμῖν Διὸς ἑταιρείου πάτερ. Ἀμειψίας Φείδωνι,

Λαγὼν ταράξας πῖθι τὸν θαλάσσιον.

Μένανδρος Αὐλητρίσι, βάλλ' ἐς κόρακας ἤδη πώποτ' ἔπιες Σωσίλα πᾶσι νῦν πῖθι γὰρ κακῶς. πίομαι δὲ αὐτὸ τοῦ υ λεκτέον ἐκτείνοντας δὲ τὸ ι. οὕτω γὰρ ἔχει καὶ τὸ Ὁμηρικὸν Πίομεν ἐκ βοτάνης. καὶ Ἀριστοφάνης Ἱππεῦσι, Οὐ πώποτ' ἐκ ταὐτοῦ ποτηρίου, καὶ ἐν ἄλλοις πικρότατον οἶνον τήμερον πίῃ. τάχα ὡς ἀπὸ τοῦ πιοῦμαι. ἐνίοτε δὲ καὶ συστέλλουσι τὸ ι, ὡς Πλάτων ἐν ταῖς ἀφ' ἱερῶν,

Οὐδ' ὅστις αὐτῆς ἐκπίεται τὰ χρήματα.

καὶ ἐν Σύρφακι, καὶ πίεσθ' ὕδωρ πολύ. πῖε δὲ δισυλλάβως Μένανδρος ἐν Ἐγχειριδίῳ,

Πιεῖν ἀναγκάσω τὴν ἱερόσυλον πρῶτα.

Καὶ, τῇ πῖε καὶ πῖνε. καὶ σὺ οὖν ὦ ἑταῖρε κατὰ τὸν Ἄλεξιν, ὅς ἐν Διδύμοις φησὶ, τούτῳ πρόπιθι, ἵνα καὶ αὐτὸς ἄλλῳ, καὶ γένηται ἡ παρ' Ἀνακρέοντι καλουμένη ἐπίσιος. φησὶ γὰρ ὁ μελοποιός,

Totum uno haustu ebibit calicem ingentis sani ponderis:
Qualis foret ille, non expertus:
Bibe amicæ: plenos semper calices trahamus ἕλκωμεν.

Idem ait in Vulnerato.

Verùm nos ratiocinatio in mediũ adducta feriat:
Accedat & mellita quædam sermonis conuersio:
Mutantur quæcunque nos agimus, uno tantum excepto [a].

Porrige deinceps mihi vinum ἀρκεσίγυιον [b], vt dixit Euripides. Tum quidam, Non, inquit, hoc dixit Euripides, sed Philoxenus. Nihil refert, ô amice, inquit Vlpianus, syllabæ caussa me reprehendis [c]. At, τὸ πῖθι, id est, bibe, quisnam dixit? oculi tibi caligant, respondit ille, ô charissime Vlpiane, quoniam vini tantum hauseris. Legitur id apud Cratinum in Vlyssibus:

A. Hoc nunc sumpto calice πῖθι, *id est, bibe, ac quod meum nomen sit, statim interroga.*
B. Quin tu etiam hoc calice bibis? A. Id tibi morem geram.
Nam, ô dij immortales, utcunque figura
Calicis ad bibendum illicit, honorque ac gloria digna est,
Quam his festis diebus illi non tribuimus:
Etenim dudum fictilibus nos bibimus acetabulo non maioribus,
Huius, ô puer, dij multa bona largiantur
Opifici, qui fabricatus est,
Tam apta partium conuenientia, tantáque firmitate.

Diphilus in Balneo:

Funde: imple calicem: corpus mortale istud circumtegito [d]: πῖθι *bibe deo.*
Hæc nobis dedit pater, amicitiæ familiaritatisque præses Iuppiter.

Ameipsias in Parco:

Tu qui hæc turbasti, bibe marinum leporem [e].

Menander in Tibicinis:

Abi in malam crucem: ad satietatem iam diu bibisti, Sosila,
Cunctis nunc πῖθι: *haud rectè diutius expectabis.*

πίομαι quidem ι producto dicendum est. Sic enim habet hemistichium Homericum,

Πίομαι ἐκ βοτάνης, id est, *potum ex herba paratum* [f] *bibo.*

Aristophanes in Equitibus:

Ex eodem nunquam poculo ἐπίομεν *bibi.*

Idem alibi:

Amarissimum hodie uinum πίῃ, *bibas:*

& hoc à verbo πίομαι fortassis ducitur. Quidam ι, contrahunt. Plato in Victimis quæ sacrificantur:

Nec quisquis eius ciuitatis [g] *pecuniam* ἐκπίεται, *ebibit.*

Idem in Syrphace:

πίεσθαι, *bibite aquæ multum.*

Menander duabus syllabis πῖε [h] dixit in Encheiridio [i]:

Bibere cogam prius sacrilegam:

& in his: *Tu uerò* πῖε, *bibe, inquam, bibe.*

Tu igitur, ô amice, quod Alexis in Geminis ait, *Huic præbibe,* πρόπιθι, *ut & ipse præbibat alteri.* Simul vt & fiat domestica familiarisque inuitatio, quam ἐπίσιον [k] vocat Anacreon. Sic enim Lyricorum versuum poëta cecinit:

Fluctus ut marinus non obstrepebat, cùm clamosa
Gastrodora [a] *bibens affatim ἐπίστιον* [b].
ἀίσωνα [c] *hoc nos appellamus. Tu uerò bibiturus*
ne extimescas.
Hoc enim cauebis, ne in posteriores corporis partes cadas [d].

Vinum [e] quod curas propulsat vt ait Simonides, bibentibus hoc non accidit. Cæterùm, vt scribit Aristoteles libro De temulētia, vino ex hordeo confecto, quod Pinum vocant, in tergum temulenti decidunt. Eius hæc est oratio: At peculiare quidpiam contingit in vino ex hordeo confecto, quod πῖνον nuncupant. Reliquis enim potionum generibus quæ inebriant, temulenti, in omnem partem labuntur, dextram, sinistram, proni, supini, at Pino poti supini tantùm, & in posteriora reclinantur. Vinum ex hordéo cōfectum Brytum quidam vocant, vt Sophocles in Triptolemo,

Brytum terrestrem in aluum non demittere.

Archilochus:

Velut Thrax quidam, aut Phryx, ad tibiā [f] *prono corpore bibens, brytum* [g] *exugebat.*

Huius itē potionis in Lycurgo meminit AEschylus,

Iam inde brytum bibebat, temporis spatio seipsum extenuans,
Ac sub uirili tecto [h] *cum grauitate modestiaque sese tundens.*

Hellanicus in Prædiis [i], brytum etiam ex radicibus parari tradit, ad hunc modum: Brytum ex radicibus confectum bibunt, quemadmodum Thraces ex frugibus. Hecatæus libro secundo suæ totius orbis descriptionis, cùm de AEgyptiis dixisset, eos pane vesci, subiungit, & hordeum potus conficiendi gratia molere. Idem in Europæ lustratione, Pæonas inquit brytum ex hordeo bibere, ac parabiā [k] ex millio & oryza paratam, vngi verò oleo [l] quod à lacte separatur. Et sic quidem hæc se habent. AEtate verò nostra, vt in Elegis scribit Ion Chius,

Vino Bacchus thyrsum gerens honorem habet,
Is etenim sermonum omne genus occasio est.
Frequentissimi Græcorum mercatus, festarúmque apud reges epularum,
Ex quo ramosa uitis abditum terra sarmentum
Extulit, ulnísque urentibus explicuit:
Ac ex oculis matris prosiluerunt crebri
Filij, uocales cùm [m] *alij cadunt in alios,*
Antea uerò taciti, ac uocis expertes.
Inde scilicet nectar emulgent, quod fortunatum hominibus solum datum est.
In commune: ad lætitiam conciliandam natiuum remedium.
Eius beneficio debemus conuiuia, ô chari filij, comitates, saltantium canentiúmque festiuos cœtus:
Bonorum omniū [n] *regem natura uinum statuit.*
Quapropter Bacche pater, quem uenerantur coronarum cupidi
Homines, lætorum conuiuiorum præses,
Salue, da, ô proborum operum adiutor, nobis æuum [o],
Vt bibamus, ludamus, & quæ iusta sunt cogitemus.

Amphis in Philadelphis vinum laudans ait,

A μὴ δ᾽ ὥστε κῦμα πόντιον λάλαζε τῇ πολυπρότῃ σὺν Γαστροδώρῃ καταχύδην, πινοῦσα τὴν ἐπίστιον. τοῦτο δ᾽ ἡμεῖς ἀίσωνα φαμέν. σὺ δὲ πιὼν μὴ φοβηθῇς· σώσῃς δὲ τοὐπίσω μελέων καταπεσεῖσθαι. τοῦτο γὰρ παθεῖν οὐ δύνανται οἱ τὸν κατὰ Σιμωνίδην πίνοντες οἶνον ἀμμύτορα δυσφροσυνάων. ἀλλ᾽ ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ μέθης εἰς τὰ νῶτα καταπίπτουσιν οἱ τὸν κρίθινον πεπωκότες, ὃν πῖνον καλοῦσι, λέγων οὕτως. πλὴν ἴδιόν τι συμβαίνει περὶ τὰς τῶν κριθῶν τὸ καλούμενον πῖνον. ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν λοιπῶν τε καὶ μεθυστικῶν οἱ μεθυσθέντες ἐπὶ πάντα τὰ μέρη πίπτουσι. καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ, καὶ δεξιὰ καὶ πρηνεῖς καὶ ὕπτιοι. μόνοι δὲ οἱ τῷ πίνῳ μεθυσθέντες εἰς τοὐπίσω καὶ ὕπτιοι κλίνονται. τὸν δὲ κρίθινον οἶνον, καὶ βρῦτον τινὲς καλοῦσιν, ὡς Σοφοκλῆς ἐν Τριπτολέμῳ, B

Βρῦτον δὲ τὸν χερσαῖον οὐ δυεῖν.

καὶ Ἀρχίλοχος, ὥσπερ αὐλῷ βρῦτον ἢ Θρᾶξ ἀνὴρ, ἢ Φρὺξ ἔβρυζε. κύβδ᾽ ἦν πονευμένη. μνημονεύει τοῦ πόματος Αἰσχύλος ἐν Λυκούργῳ, C

Κἀκ τῶνδ᾽ ἔπινες βρῦτον ἰσχναίνων χρόνῳ
Καὶ σεμνοκόπει τοῦτ᾽ ἐν ἀνδρεία στέγῃ.

Ἑλλάνικος δ᾽ ἐν κτίσεσι, καὶ ἐκ ῥιζῶν φησὶ κατασκευάζεσθαι τὸ βρῦτον γράφων ὧδε· πίνουσι δὲ βρῦτον ἐκ τῶν ῥιζῶν, καθάπερ οἱ Θρᾷκες ἐκ τῶν κριθῶν. Ἑκαταῖος δὲ ἐν δευτέρῳ περιηγήσεως εἰπὼν περὶ Αἰγυπτίων, ὡς ἀρτοφάγοι εἰσὶν, ἐπιφέρει τὰς κριθὰς εἰς τὸ πόμα καταλέουσιν. ἐν δὲ τῇ τῆς Εὐρώπης περιόδῳ Παίονας φησὶ πίνειν βρῦτον ἀπὸ τῶν κριθῶν, καὶ παραβίην ἀπὸ κέγχρου καὶ κονύζης. ἀλείφονται δέ φησιν ἐλαίῳ ἀπὸ γάλακτος. καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ. τῷ δ᾽ ἡμετέρῳ χρόνῳ οἶνος φίλος ὢν θυρσοφόρος, μέγα πρεσβεύων Διόνυσος, φησὶν Ἴων ὁ Χῖος ἐν τοῖς ἐλεγείοις. 221 D

Αὕτη γὰρ πρόφασις παντοδαπῶν λογίων,
Αἵ τε πανελλήνων ἀγοραὶ, θαλίαι τε ἀνάκτων.
Ἐξ οὗ βοτρυόεσσ᾽ οἰνὰς ὑποχθόνιον
Πτόρθον ἀνασχομένη, θαλερῷ ἐπλήξατο πήχει, E
Αἰθέρος ὀφθαλμῶν δ᾽ ἐξέθορον πυκινοὶ
Παῖδες φωνήεντες ὅταν πέσῃ ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλῳ.
Πρὶν δὲ σιωπῶσι. παυσάμενοι δ᾽ βοῆς,
Νέκταρ ἀμέλγονται μόνον ὄλβιον ἀνθρώποισι,
Ξυνὸν τοῦ χαίρειν φάρμακον αὐτοφυές,
Τοῦ θαλίαι φίλα τέκνα, φιλοφροσύναι τε χοροί τε,
Τῶν ἀγαθῶν βασιλεὺς οἶνος ἔδειξε φύσιν. F
Τοῦ σὺ πάτερ Διόνυσε φιλοστεφάνοισιν ἀρέσκων,
Ἀνδράσιν εὐθύμων συμποσίων πρύτανι,
Χαῖρε, δίδου δ᾽ αἰῶνα καλῶν ἐπιήρανε ἔργων,
Πίνειν καὶ παίζειν, καὶ τὰ δίκαια φρονεῖν.

Ἄμφις δ᾽ ἐν Φιλαδέλφοις, παράγει φιλοπότην τινὰ λέγοντα,

Κατὰ πολλ' ἐπαινῶ μᾶλλον ἡμῶν τὸν βίον A
Τὸν τῶν πολυποτῶν, ἤπερ ὑμῶν τῶν μόνον
Ἐν τῷ μετώπῳ νοῦν ἔχειν εἰωθότων.
Ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ συντετάχθαι διὰ τέλους
Φρόνησις οὖσα, διὰ τὸ λεπτῶς καὶ πυκνῶς
Πάντ' ἐξετάζειν, δέδιεν ἐπὶ τὰ πράγματα
Ὁρμᾶν προχείρως, ἡ δὲ διὰ τὸ μὴ σαφῶς,
Τί ποτ' ἀφ' ἑκάστου πράγματος συμβήσεται
Διαλελογίσθαι, δρᾷ τι καὶ νεανικὸν
Καὶ θερμόν. B

Μέλλοντος δέ τι τούτοις προστιθέναι τοῦ Οὐλπιανοῦ ὁ Αἰμυλιανὸς ἔφη. ὥρα ἡμῖν ἄνδρες φίλοι ζητεῖν τι καὶ περὶ γρίφων, ἵνα κἂν βραχὺ διαστήσωμεν ἀπὸ τῶν ποτηρίων, οὐ κατὰ τὴν Καλλίου τοῦ Ἀθηναίου ἐπιγραφομένην γραμματικὴν τραγῳδίαν. ἀλλ' ἡμεῖς ζητήσωμεν πρότερον μὲν, τίς ὁ ὅρος τοῦ γρίφου. ἵνα δὲ Κλεοβουλίνη ἡ Λινδία προὔβαλεν ἐν τοῖς αἰνίγμασιν. ἱκανῶς γὰρ εἴρηκε περὶ αὐτῶν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν Διότιμος ὁ Ὀλυμπιηνός, ἀλλὰ πῶς οἱ κωμῳδοποιοὶ αὐτῶν μέμνηνται, καὶ τίνα κόλασιν ὑπέμενον οἱ μὴ λύσαντες. C καὶ ὁ Λαρήνσιος ἔφη, ὁ μὲν Σολεὺς Κλέαρχος οὕτως ὁρίζεται, γρῖφος πρόβλημά ἐστι παιστικὸν, προστακτικὸν τοῦ διὰ ζητήσεως εὑρεῖν τῇ διανοίᾳ τὸ προβληθὲν, τιμῆς ἢ ἐπιζημίου χάριν εἰρημένον. ἐν δὲ τῷ περὶ γρίφων ὁ αὐτὸς Κλέαρχος φησὶν, ἑπτὰ εἴδη εἶναι γρίφων, ἐν γράμματι μὲν, οἷον ἐροῦμεν ἀπὸ τοῦ ἄλφα ὡς ὄνομά τι ἰχθύος ἢ φυτοῦ. ὁμοίως δὲ κἂν ἔχειν τι κελεύῃ τῶν γραμμάτων, ἢ μὴ ἔχειν. D καθάπερ οἱ ἄσιγμοι καλούμενοι τῶν γρίφων· ὅθεν καὶ Πίνδαρος πρὸς τὸ σ ἐποίησεν ᾠδὴν, οἱονεὶ γρίφου τινὸς ἐν μελοποιίᾳ προβληθέντος. ἐν συλλαβῇ δὲ λέγονται γρῖφοι, οἷον ἐροῦμεν ἔμμετρον ὅ,τι δή ποτε οὗ ἡγεῖται βα, οἷον βασιλεύς, ἢ ὧν ἔχει τελευτὴν τὸ ναξ, ὡς καλλιάναξ. ἢ ὧν τὸ λέων καθηγεῖται, οἷον Λεωνίδης. ἢ ἔμπαλιν τελικὸν εἶναι, οἷον Θρασυλέων. ἐν ὀνόματι δὲ ἐροῦμεν, ὀνόματα ἁπλᾶ ἢ σύνθετα δισύλλαβα, οὗ μορφή τις ἐμφαίνεται τραγική, ἢ πάλιν E ταπεινά, ἢ ἄθεα ὀνόματα, οἷον Κλεώνυμος, ἢ θεοφόρα, οἷον Διονύσιος. καὶ τοῦτο εἴτε ἐξ ἑνὸς θεοῦ ἢ πλεόνων, οἷον Ἑρμαφρόδιτος, ἢ ἀπὸ Διὸς ἄρχεσθαι, Διοκλῆς, ἢ Ἑρμοῦ, Ἑρμόδωρος, ἢ λήγειν εἰ τύχοι εἰς νικος. οἱ δὲ μὴ εἰπόντες οἷς προσετέτακτο ἔπινον τὸ ποτήριον. καὶ ὁ μὲν Κλέαρχος οὕτως ὡρίσατο· τί δὲ ἐστὶ τοῦτο τὸ ποτήριον καλέ μου Οὐλπιανὲ ζήτει. περὶ δὲ τῶν γρίφων Ἀντιφάνης μὲν ἐν Κνοιθίδι, ἢ Γάστρωνι φησίν, F

Ἐγὼ πρότερον μὲν τοὺς κελεύοντας λέγειν
Γρίφους παρὰ πότον, ᾤμην ληρεῖν σαφῶς,
Λέγοντας οὐδέν. ὁπότε τις προστάττεται
Εἰπεῖν, ἐφεξῆς ὅ,τι φέρων τις μὴ φέρει,
Ἐγέλων, νομίζων λῆρον οὐκ ἂν γινόμενον,
Οὐδέποτ', ἔγ' οἶμαι πρᾶγμα παντελῶς λέγειν,

Mentem habere uolo potius
Bibacium [a] hominum, quàm uestram, qui tantummodo
In uultu [b] soletis animum prodere.
Nam uestra semper moderata & composita
Prudentia, quoniam subtiliter & frequenter
Omnia peruestigat, impetu subito
Res aggredi metuit: bibacium uerò consilia, quia non apertè
Quid ex quauis re sit euenturum perspiciunt,
Nec cum ratione disquirunt, quod calidum [c] & iuuenile sit,
Audent, & agunt.

His quidpiam additurus Vlpianus erat, cùm AEmylianus inquit, Iam tempus est, amicissimi viri, de Griphis [d] sermonem habere, vt paululum recedamus à poculis, non tamen contentiosa oratione, qualis est Atheniensis Calliæ in inscripta Tragœdia [e] Grammatica, sed quænam Griphi sit definitio primùm quęramus, non quidem quā tradidit Lindia Cleobulina [f] libro De AEnigmatibus, est enim de his abundè tractatum à familiari nostro Diotimo Olympico, sed quo modo Griphorum meminerunt comici, & quam pœnam subirent qui non possent dissoluere. Tum Laurentius, Clearchus, inquit, Solensis griphum esse definiit, iocosam quæstionem, qua iubentur conuiuæ, perscrutari & acie mentis inuenire, quod proponitur, mulctæ aut honoranj præmij gratia adductum. Idem libro de Griphis, eorum septem esse species tradit: in litera, vt si pronuntiari iubeamus piscis aut platæ [g] nomē quod incipiat ab α, vel recitari versum qui vnam quandam literam [h] aut habeat, aut non habeat. Tales sunt quos Asigmos [i] Griphos vocant. Itaque Pindarus De sigma oden composuit, quasi in iis condendis carminibus Griphus aliquis propositus fuisset. In syllaba dicuntur Griphi, si petamus dictionem versibus accommodatam, cuius initium sit, βα, vt βασιλεὺς: aut finis, ναξ, vt καλλίαναξ: aut cuius principium sit dissyllabum, λεων, vt λεωνίδης: aut quæ in id desinat, vt Thrasyleon: in nomine verò, cùm vocabula rogamus, simplicia compositáve, duarum aut plurium syllabarum, quorum tragica species appareat, vel contra plebeia & humilis, & ea quidem absque dei nomenclatura, vt Cleonymos, vel cum appellatione alicuius dei, vt Dionysius: & hæc rursum, vel cum vno tantùm dei nomine [k], vel cum multis, vt Hermaphroditus [l]: & hæc præterea, quæ auspicentur à Ioue, vt Diocles: quæ à Mercurio, τοῦ ἑρμοῦ, vt Hermodorus: tum etiam, si fors ita ferat, quæ exeunt in νικος [m]. Quibus autem id mandabatur, ij si non exposuissent, calicem [n] ebibebant. Ita sane Clearchus definiit. Tu verò, belle mi Vlpiane, quidnam fuerit illud poculum, inquire. Antiphanes in Concisis [o] oleribus, seu Ventroso:

Ego profectò illos antehac qui dicere iubebant
Griphos, inter bibendum planè delirare putaui,
Ac nihil dicere: ut cùm iuberent
Enucleare confestim [p], quid esset, quod ferens non fert aliquis:
Ridebam, ac nugas esse credebā, cùm id diceret.
Quod, ut arbitrabar, prorsus nunquā factū est.

Existimabámque insidiosè [a] *id dici: Nunc autem uerum id esse* A
Cognoui: ferimus enim collectam ad cœnam pecuniæ summam quandam
Homines decem: nostrum uerò nullus
Eam fert summam. Est igitur hoc manifestum, non ferre illum qui ferat.
Eò saliæt obscurus ille tendebat griphus.
Et condonari ædepol hoc facile potest.
At dij boni quæ monstra in hac re fingunt,
Etiam depositis in sponsionem [b] *nummis alij: longè certe maxima:*
Philippus per Iouem in griphis quibusdam fœlix & ingeniosus fuit. B

Idem in Aphrodisio [c].

A. An uerò dicturus ollam tibi, sic dicam?
Rotæ conuersione fabricatum corpore uas cauo,
Ex terra fictum, sub alio tecto [d] *matris coctum*
Nuper genito: quod gregis intra se suffocatos [e] *lactentes fœtus, molliuscula*
Carne eliquatos irretiuit. B. Hercules enecas profectò me, nisi ualde
Apertè eloquaris carnis ollam. A. Bene ais
Flauæ apis fluentis [f] *commixtus balantium* C
Caprarum extillans grumus [g], *ac insidens lato*
Tegumento castæ uirginis [h], *filiæ Cereris,*
Infinitis operimentis subtiliter compositis lasciuiens:
An potius clarè tibi placentam enuntiabo? B. placentam ut dicas malo.
A. Fontis ne Bromij sudorem? B. Contrahe in pauca, & uinum dicito.
A. Mæandri latices modò reliqui. B. Aquã dicito.
A. Auram Casiam olentem, sereno cœlo. B. Myrrham dic mihi,
Apagesis: nihil huiusmodi posthac aliud dixeris. D
Hoc enim, ut quidam aiunt, operosius est.
A. Mihi quidem nihil. Alienum tamen est frequentius in eo locutionis uersari genere.

Alexis in Somno hos griphos proponit:

A. Non mortalis, non immortalis, sed temperatione quadam
Mixtus, ut nec in hominum, nec in deorũ numero uiuat, sed nascatur semper.
B. Ludificari me tibi uolupe est, ô mulier, his ambagibus.
A. Atqui cognitu facilia, manifesta, simpliciáque dico. E
B. Quinam igitur hanc naturam sortitus est puer?
A. Somnus, ô puella, hominum laboris quies.

EVbulus in Sphyngocaryone hæc ænigmata [i] proponit, ac dissoluit:

A. Loquitur elinguis, uno tantùm nomine uocatur, quamuis masculus sit ac fœmina:
Ventorum suorum promus: nunc glaber, nunc hispidus:
Stulta stultis profatur, numeros [k] *ex numeris trahit:*
Vnum est, atque multa: inuulnerabilis etiam cùm uulneratur. F
B. Quidnam hoc est? A. Ecquid hæsitas Callistrate?
Hic podex. B. Nugas agis.
A. Est ille quidem loquax, elinguis,
Vnum in multis nomen habet: uulnerabilis, inuulnerabilis, hispidus:
Glaber: quid præterea uis? uentorum multorum custos.

Ἐνέδρας δ' ἕνεκα. νυνὶ δὲ τοῦτ' ἔγνωχ' ὅτι
Ἀληθὲς ἦν. φέρομεν γὰρ ἔρανόν τινα,
Ἄνθρωποι δέκ', οὐ φέρει δὲ τούτων τὴν φοράν,
Οὐδὲ εἷς. σαφῶς οὖν ὅτι φέρων τὶς μὴ φέρει
Τοῦτ' ἔστιν, ἦν θ' ὁ γρῖφος ἐνταῦθα ῥέπων,
Καὶ τοῦτο μὲν δὴ κἄστι συγγνώμην ἔχον.
Ἀλλ' οἷα λογοποιοῦσιν ἐν τῷ πράγματι,
Οἵ τ' ἀργύριον μὴ κατατιθέντες ὡς σφόδρα.
Φίλιππος ἄρ' ἦν εὐτυχής τις, νὴ Δία.

ἐν δὲ Ἀφροδισίῳ,

Πότερον ὅταν μέλλω λέγειν σοι τὴν χύτραν λέγω,
Ἢ τροχορυμασίτευκτον κοιλοσώματον κύτος,
Πλαστὸν ἐκ γαίης ἐν ἄλλῃ μητρὸς ὀπτηθὲν στέγῃ
Νεογνοῖς, ποίμνης δ' ἐν αὐτῇ πνικτὰ γαλακτοθρέμμονα,
Τακεροχρῶτα δικτύουσαν † Ἡράκλεις,
Ἀποκτενεῖς ἄρα μ' εἰ μὴ γνωρίμως
Μοὶ πάνυ φράσεις κρεῶν χύτραν. εὖ λέγεις.
Ξουθῆς μελίσσης νάμασίν τε συμμιγὴς μηκάδων
Αἰγῶν ἀπόρρουν θρόμβον ἐγκαθήμενον (ρης,
Εἰς πλατὺ στέγαστρον ἁγνῆς παρθένου Δηοῦς κό-
Λεπτοσυνθέτοις τρυφῶντα μυρίοις καλύμμασιν. (βούλομαι.
Ἢ σαφῶς πλακοῦντα φράζω σοι, πλακοῦντα
Βρομιάδος δ' ἱδρῶτα πηγῆς, οἶνον εἰπὲ συντεμών.
† Λιβάδα δὲ Μαίανδρον οὐδὴ παράλιπον, ὕδωρ φάθι. (πέ μοι
Κασίπνουν δ' αὔραν δι' αἴθρας. σμύρναν εἰ-
Μακράν, μὴ δὲ τοιοῦτον ἄλλο μηδὲν, μὴ δὲ τοὔμπαλιν (σι τινὲς.
Λέγων ὅτι δοκεῖ οὗτ' ἔργον εἶναι μεῖζον ὥς φα-
Αὐτῷ μὲν μηδέν. παρ' αὐτὸ δ' ἄλλα συστρέφειν πυκνά. Ἄλεξις δ' ἐν Ὕπνῳ τοιούτοις γρίφοις προβάλλει.

Οὐ θνητὸς, οὐδ' ἀθάνατος, ἀλλ' ἔχων τινὰ
Σύγκρασιν, ὥστε μή τ' ἐν ἀνθρώπου μέρει,
Μή τ' ἐν θεοῦ ζῆν, ἀλλὰ φύεσθαί τ' ἀεί.
Καινῶς φθίνειν τε τὴν παρουσίαν πάλιν
Ἀόρατος ὄψιν, γνώριμος δ' ἅπασιν ὤν.
Παίζειν σὺ χαίρεις ὦ γύναι μ' αἰνίγμασι.
Καὶ μὴν ἁπλᾶ γε, καὶ σαφῆ λέγω μαθεῖν. 222
Τίς οὖν τοσαύτην παῖς ἔχων ἔστω φύσιν,
Ὕπνος βροτείων ὦ κόρη παυστὴρ πόνων.

Εὔβουλος δ' ἐν Σφιγγοκαρίωνι τοιούτοις γρίφοις προβάλλει αὐτὸς καὶ ἐπιλύων αὐτοῖς,

Ἐστὶ λαλῶν ἄγλωσσος, ὁμώνυμος, ἀρρενόθηλυς
Οἰκείων ἀνέμων ταμίας, δασὺς ἄλλοτε λεῖος.
Ἀξύνετ' ἀξυνέτοισι λέγων, νόμον ἐκ νόμου ἕλκων.
Ἓν δ' ἐστὶν καὶ πολλὰ, καὶ ἂν τρώσῃ τὶς ἄτρωτος.
Τί ἐστὶ τοῦτο; τί ἀπορεῖς Καλλίστρατος;
Πρωκτὸς μὲν οὖν οὗτος σὺ δὴ ληρεῖς ἔχων.
Οὗτος γὰρ αὐτὸς ἐστὶν ἄγλωττος λάλος,
Ἓν ὄνομα πολλοῖς τρωτὸς ἄτρωτος, δασὺς,
Λεῖος τί βουλεπνευμάτων πολλῶν φύλαξ.

Marginal notes (partly cut off at the edge):
a Vt ex insidiis ... tenebat ... uideretur.
b Verum aut falsum esse griphũ.
c Veneris statua, ... opere.
d ... è terra ... extru...
e ... opercu... cutos.
f Idest, melli.
g Idest, lac concretum.
h Idest, farinæ.
i Obscurã & ... quæstiones.
k ... Idest ... & ...

Ἀτελεβόφθαλμος μὴ πρόςομος ἀμφικνέφαλος, A
Αἰχμητὴς παίδων ἀγόνων γόνον ἐξαφανίζων.
Ἰχνεύμων Αἰγύπτιος,
Τῶν γὰρ κροκοδείλων εὑρὼν ᾠὰ λαμβάνων,
Πρὶν θηριοῦσθαι τὸν γόνον κατάγνυσιν,
Ἔπειτ᾽ ἀφανίζει. διότι δὲ ἀμφίςομος
Κεντεῖ κάτωθεν, τοῖς δὲ χείλεσι δάκνει.
Οἶδ᾽ ἐγὼ ὡς νέος ὢν ἐςὶν βαρὺς, ἂν δ᾽ ᾖ γέρων ᾖ,
Ἄπτερος ὢν κούφως πέταται, καὶ γῆν ἀφανίζει.
Πάππος ἀπ᾽ ἀκάνθης, οὗτος γὰρ νέος μὲν ὢν B
Ἕςηκεν ἐν τῷ σπέρματ᾽, ὅταν δ᾽ ἀποβάλῃ
Τοῦτο πέτεται κοῦφος ὢν
Δήπουθεν ὑπὸ τῶν παιδίων φυσώμενος.
Ἐςὶν ἄγαλμα βεβηκὸς ἄνω, τὰ κάτω δὲ κεχηνὸς, (τετρημένον ὀξὺ διαμπερές,
Εἰς πόδας ἐκ κεφαλῆς τετρημένον ὀξὺ διαμπερές,
Ἀνθρώπους τίκτον κατὰ τὴν πυγὴν ἕνα ἕκαστον,
Ὧν οἱ μὲν μοῖραν ἔλαχον βίου, οἱ δὲ πλανῶνται.
Αὐτὸ δ᾽ ἕκαστος ἔχων αὐτὸ καλέσει φυλάττειν.
ταῦτα δ᾽ ὅτι κληρωτικὸν σημαίνει, ὑμεῖς διακρίνατε ἵνα μὴ πάντα παρὰ τοῦ Εὐβούλου λαμβάνωμεν. Ἀντιφάνης δὲ ἐν τῷ Προβλήματί φησιν, C
Ἰχθύσιν ἀμφίβληςρον ἀνὴρ πολλοῖς ἐπιβάλλων
Οἰηθεὶς μεγάλῃ δαπάνῃ μίαν εἵλκυσε πέρκην,
Καὶ ταύτην ψευσθεὶς ἄλλην κεςρεὺς ἴσον αὐτῇ,
Ἤγε. βουλομένῳ δ᾽ ἕπεται πέρκη μελανούρῳ.
Κεςρεὺς, ἀνὴρ, μελάνουρος, οὐκ οἶδ᾽ ὅ, τι λέγεις.
Οὐδὲν λέγεις γάρ. ἀλλ᾽ ἐγὼ σαφῶς φράσω.
Ἔςι τις ὃς τὰ μὲν ὄντα διδοὺς, οὐκ οἶδε δεδωκὼς, D
Οἷσι δέδωκ᾽ οὐδ᾽ αὐτὸς ἔχων, ὧν οὐδὲν ἐδεῖτο.
Διδούς τις οὐκ ἔδωκεν, οὐδ᾽ ἔχων ἔχει,
Οὐκ οἶδα τούτων οὐδὲν οὐκοῦν ταῦτα, καὶ
Ὁ γρῖφος ἔλεγεν. ὅσα γὰρ οἶσθ᾽ οὐκ οἶσθα νυνὶ,
Οὐδ᾽ ὅσα δέδωκας, οὐδ᾽ ὅσ᾽ ἀντ᾽ αὐτῶν ἔχεις.
Τοιοῦτο τοῦτ᾽ ἦν τὸ γαροῦν κἀγὼ τινα,
Εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς βούλομαι γρῖφον, λέγε.
Πίννη καὶ τρίγλη φωνᾶς ἰχθύδι᾽ ἔχουσαι,
Πόλλ᾽ ἐλάλουν, περὶ ὧν δὲ πρὸς ὅς τ᾽ ᾤοντο λέγειν τι, (ὃν μὲν E
Οὐκ ἐλάλουν. οὐδὲν γὰρ ἐμάνθανεν ὡς τε πρὸς
Ἦν αὐταῖς ὁ λόγος, πρὸς δ᾽ αὐτὰς πολλὰ λαλούσας,
Αὐτὰς ἀμφοτέρας ἡ Δημήτηρ ἀπιτρέψει.
Ἐν δὲ Σαπφοῖ ὁ Ἀντιφάνης αὐτὴν τὴν ποιήτριαν προβάλλουσαν ποιεῖ γρίφους τόνδε τὸν τρόπον, ἀπολυομένου τινὸς οὕτως. ἡ μὲν γὰρ φησὶν,
Ἔςι φύσις θήλεια βρέφη σώζουσ᾽ ὑπὸ κόλποις,
Αὐτῆς ταῦτα δ᾽ ἄφωνα βοὴν ἵςησι γεγωνὸν, F
Καὶ διὰ πόντιον οἶδμα, καὶ ἠπείρου διὰ πάσης,
Οἷς ἐθέλει θνητῶν. τοῖς δ᾽ οὐ παρέουσιν ἀκούειν
Ἔξεςι, κωφὴν δ᾽ ἀκοῆς αἴσθησιν ἔχουσιν.
ταῦτά τις ἐπιλυόμενος φησὶν,
Ἡ μὲν φύσις γὰρ ἣν λέγεις ἐςὶ πόλις,
Βρέφη δ᾽ ἐν αὐτῇ διατρέφει τοὺς ῥήτορας,
Οὗτοι κεκραγότες δὲ τὰ διαπόντια
Τὰκ τῆς Ἀσίας καὶ τ᾽ ἀπὸ Θράκης λήμματα,

Cui [a] *locustæ sunt oculi, rostrum acutum, obscurus utrimque color,*
Pugnator ille natorum nondum genitorum semen delet.

Ichneumon AEgyptius est, qui oua Crocodilorum si offēderit, priusquam soboles eius belluæ perfecta sit, frangit, deinde omnino perdit, ac corrumpit.

A. Cur [b] *illi geminum os esse dicunt?*
B. Quia pungit infernè, labris uerò mordet.
A. Noui [c] *ego qui iuuenis grauis sit, leuis senex:*
Sine alis uolet leuiter, & terræ conspectum oculis [d] *adimat.*
B. Spinosarum plantarum pappus est: recens ac nouellus hic
In semine [e] *consistit: cùm autem à semine reiectus fuerit, leuis euolat,*
Præsertim cùm à pueris sufflatur ludentibus.
Statua [f] *quædam est ore supra clauso, infernè hians,*
A capite ad pedes usque pertusa, acuta,
Quæ tres homines parit, è natibus unumquemque:
Horum alij fatum [g] *suum sortiuntur, alij oberrant* [h].

Hæc iam num vrnam in quam sortes mittuntur significent, estote iudices. At ne omnia sumamus ab EVbulo, Antiphanes in Proposita quæstione ait:

A. Piscibus [i] *multis homo quidam arbitratus se rete* (cam:
Iniecisse, magno sumptu percam [k] *extraxit uni-*
Sic in ea decepto aliam mugil [l] *adduxit ipsi parē:*
Volens [m] *melanurum* [n] *perca sequitur.*
B. Mugil, homo, melanurus: quid dicas nescio:
Nihil enim dicis. A. At ego apertius loquar.
Quidam rem [o] *suam cùm dederit, postquam dedit, nescit*
Cui dederit, & eorum quæ dedit [p] *habuit nihil.*
B. Dedit quidā, nec dedit, nec habet quod habet,
Horum nihil intelligo. A. Quin & hæc præterea
Dicit griphus: quæcunque [q] *nosti, nunc tibi nota non sunt,*
Nec quæ dedisti, nec quæ [r] *tu pro illis habes.*
Talis igitur griphus erat. B. Ego quoque
Griphum quendam uobis recitare uolo. A. Recita.
B. Pinna & mullus pisciculi cùm essent uoce præditi,
Multa loquebantur [s]*: de quibus uerò ambo se putabant quidpiam dicere,*
Nihil loquebantur: nec ullus intelligebat cum quibus sermonem haberent:
Eos tamen, utcunque multum loquaces, confestim ambos [t] *Ceres nutriet.*

Idem in Sappho ipsam poëtriam inducit griphos proponentem, quodam ad hunc modū explicante: inquit ergo sic illa:

Fœminea quædam natura fœtus sub sinu suos
Seruat: ij uerò muti claram uocem [u]
Edunt tum per æquoris fluctus, tum per continentem uniuersam, (sentibus
Quibus placet mortalibus, licet autem etiam a-
Quamuis surdum auditus sensum habeant, illis audire. Hæc dissoluens quidam ait:
Natura quam dixti, ciuitas est:
Fœtus ea intra se oratores alit:
Vociferantes illi, marinas res ex Asia,
Et ex Thracia quæstus, ac munera,

A *Huc trahunt: illaque depascentibus, & annuicia*
Semper ingerentibus iuxta populus
Assidet, nihil aut uidens aut audiens.
B. Hoc qui fieri potest, ô pater,
Orator mutus ut sit? si non alijs rebus, hac tamen leges uiolat [a].
A. Ego profectò exactè me rebar,
Quod dictum est assecutum, uerùm tu quod lubet dicito.

Sappho deinde hoc pacto griphum dissoluentem poëta inducit:

Fœminea natura epistola est:
B *Fœtus intra se circumfert ea literas,*
Quæ mutæ loquuntur cum ijs qui procul absunt,
Cum quibus uolunt: at si quis prope eum qui legit
Adstiterit, nonne is audiet?

Diphilus in Theseo, ait, feriis Adonidis inter potandum virgines tres Samias griphum ad hunc modum proposuisse: Quid omnium valentissimum?

Ac dixisse primam, ferrum: attulisseque
Opinionis suæ hoc argumentum, quod ferro pereant & discindantur quæuis,
C *Eiusque sit usus ad omnia: secundam uerò, cuius magna fuit existimatio,*
Fabro dixisse multo plus roboris
Inesse, quoniam in opere, ferrum uel durissimum
Flectit, emollit, & quidquid opus est, efficat.
Tertiam autem pronuntiasse mentulam esse
Omnium ualidissimum: idque probasse, quoniam fabri
Ingemiscentis nates illa perfodiat.

Achæus Eretriensis poëta splendidus, versibus condendis nonnunquam orationem obscurat, & ænigmatis specie multa profert, velut
D in Iride [b] Satyrica,

Ampulla unguinis lapidea [c] *argenti modo nitens appensa erat.*

Idem Laconicam tabulam, plicatilem, scriptam, Laconicam Scytalam vocat. Lacedæmonios [d] candidis loris circumuoluto baculo inscribere solitos quæ vellent declarat abunde [e] Apollonius Rhodius libro De Archilocho. Stesichorus in Helena polubrum [f] λιθαργύρεον, id est, lapideum, argentei fulgoris, dixit. Ion in Phœnice, siue Cæneo, viscum dixit, quercuum sudorem, his verbis:

E *Quercuum sudor, & porrectus in longum ramus,*
Et in Ægypto [g] *pasta, è lino texta penula, pedica aucupum capturis idonea.*

Theodecten Phaseliten Hermippus libro De discipulis Isocratis ait, ingeniosissimè propositos griphos enucleasse, aliisque proposuisse solerter, qualis fuit ille de vmbra: Naturam esse quandam in ortu ac interitu maximam, minimam cùm viget. Sic autem inquit:

In rerum natura, quotquot terra nutrix fert,
F *Quotquot mare, atque adeo nec inter homines aliquid est*
Quod membrorum habeat incrementum simile.
Ortus [h] *namque principio maxima ea res est,*
Medio uigore parua: senescens autem,
Magnitudine ac specie maxima prorsus.

Idem in OEdipode tragœdia, obscura ænigmatis ambage diem ac noctem sic describit:

Sorores duæ sunt, quarum altera parit

[a] Is illata orandi ...
[b] Iride.
[c] λιθάργυρος.
[d] Erasm. prouerb. Laconica Scytale.
[e] Explicatissimè & accuratissime Plutarchus in vita Lysandri.
[f] πολύγραμμον.
[g] Heracleotæ ex Ægypto lino contexta vocat.
[h] Ac tandem ... Metamorphosis ...

Ἕλκουσι δεῦρο· νεμομένων δὲ πλησίον
Αὐτῶν κάθηται λοιδορουμένων τ' ἀεί,
Ὁ δῆμος οὐδὲν οὔτ' ἀκούων οὔθ' ὁρῶν.
Πῶς γὰρ γένοιτ' ἂν ὦ πάτερ . . .
Ῥήτωρ ἄφωνος, ἣν μὴ ἁλῷ τρὶς παρανόμων.
Καὶ μὴν ἀκριβῶς ᾤμην . . . .
Ἐγνωκέναι τὸ ῥηθέν, ἀλλὰ δὴ λέγε. ἔπειτα ποιεῖ τὴν Σαπφὼ διαλυομένην τὸν γρῖφον οὕτως.
Θήλεια μέν γε ἐστὶ φύσις ἐπιστολή.
Βρέφη δ' ἐν αὐτῇ περιφέρει τὰ γράμματα,
Ἄφωνα δ' ὄντα τοῖς πόρρω λαλεῖ,
Οἷς βούλεθ'. ἕτερος δ' ἂν τύχῃ τις πλησίον,
Ἑστὼς ἀναγινώσκοντος οὐκ ἀκούσεται.

Δίφιλος δ' ἐν Θησεῖ τρεῖς ποτὲ κόρας Σαμίας φησὶν Ἀδωνίοισι γριφεύειν παρὰ πότον, προβαλεῖν δ' αὐταῖς τὸν γρῖφον, τί πάντων ἰσχυρότατον.
Καὶ τὴν μὲν εἰπεῖν, ὅτι σίδηρος, καὶ φέρειν
Τούτου λόγου τὴν ἀπόδειξιν. διότι τούτῳ πάντ'
ὀρύττουσίν τε καὶ τέμνουσι, καὶ χρῶντ' εἰς ἅπαντά γ'· εὐδοκιμούσῃ δ' ἐπάγειν τὴν δευτέραν,
Φάσκειν τε τὸν χαλκέα πολὺ κρείττω φέρειν
Ἰσχύν, ἐπεὶ τοῦτον κατεργαζόμενον, καὶ τὸν σίδηρον τὸν σφοδρὸν Κάμπτειν μαλάσσειν χ' ὥ τι ἂν χρήζῃ ποιεῖν. Τὴν δὲ τρίτην ἀποφῆναι πέος Ἰσχυρότατον πάντων, διδάσκειν δ' ὅτι καὶ τὸν χαλκέα Στένοντα πυγίζουσι τούτῳ.

Ἀχαιὸς δὲ ὁ Ἐρετριεύς, γλαφυρὸς ὢν ποιητής, περὶ τὴν σύνθεσιν ἔσθ' ὅταν καὶ μελαίνει τὴν φράσιν, καὶ πολλὰ αἰνιγματωδῶς ἐκφέρει, ὥσπερ ἐν Ἴριδι Σατυρικῇ. λέγει γάρ· Λιθάργυρος δ' ὄλπη παρῃωρεῖτο χρίσματος, πλεκτὸν Σπαρτιάτην γραπτὸν ἔφη κύρβιν. ἀντὶ τοῦ σπαρτιάτην σκυτάλην. ὅτι δὲ λευκὸν ἱμάντα περιειλοῦντες τὴν σκυτάλην οἱ Λάκωνες, ἔγραφον ἃ ἠβούλοντο, εἴρηκεν ἱκανῶς Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ περὶ Ἀρχιλόχου, καὶ Στησίχορος δ' ἐν Ἑλένῃ λιθαργύρεον ποδανιπτῆρα ἔφη. Ἴων δὲ ἐν Φοίνικι ἢ Καινεῖ δρυὸς ἱδρῶτα εἴρηκε τὸν ἰξόν, ἐν τούτοις.

Δρυὸς μὲν ἱδρὼς καὶ θαμνομήκης ῥάβδος,
Ἥτ' Αἰγυπτία βόσκει λινοῦλκος χλαῖνα θυραγρὸς πέδη, Θεοδέκτην δὲ τὸν Φασηλίτην φησὶν Ἕρμιππος ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν, ἱκανώτατον γεγενέναι ἀνευρεῖν τὸν προβληθέντα γρῖφον. καὶ αὐτὸν προβαλεῖν ἑτέροις ἐπιδεξίως, οἷον τὸν περὶ τῆς σκιᾶς. ἔφη γὰρ εἶναι 223
τινὰ φύσιν ἣ περὶ τὴν γένεσιν, καὶ φθίσιν ἐστὶ μεγίστη, περὶ δὲ τὴν ἀκμὴν ἐλαχίστη. λέγει δ' οὕτως,

Τῆς φύσεως ὅσα γαῖα φέρει τροφὸς, οὐδ' ὅσα πόντος,
Οὔτε βροτοῖσιν ἔχει γυίων αὔξησιν ὁμοίαν,
Ἀλλ' ἐν μὲν γενέσει πρωτοσπόρῳ ἐστὶ μεγίστη.
Ἐν δὲ μέσαις ἀκμαῖς μικρά. γήρᾳ δὲ πρὸς αὐτῷ
Μορφῇ καὶ μεγέθει μείζων πάλιν ἐστὶν ἁπάντων.

Κἂν τῷ Οἰδίποδι δὲ τῇ τραγῳδίᾳ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν εἴρηκεν αἰνιττόμενος.

Εἰσὶ κασίγνηται διτταί, ὧν ἡ μία τίκτει,

A καὶ τοῦτο λέξασα, εἶτα δὶς αὐτὴ λαλεῖ. Δεδήλωκε δὲ καὶ διὰ τῶν ἰαμβείων γράμμα πρῶτος οὗτος. ἀκολαστότερον μὲν κατὰ τὴν διάνοιαν, πεφρασμένον δὲ τὸν τρόπον τοῦτον.

Κύω γὰρ ὦ γυναῖκες, ἀλλ' αἰδοῖ φίλη.
Ἐν γράμμασι σφῷν τοὔνομ' ἐξερῶ βρέφους.
Ὀρθὴ μακρὰ γράμμ' ἐστὶν ἐκ ταύτης μέσης
Μικρὰ παρεστῶσ' ἑκατέρωθεν ὑπτία.
Ἔπειτα κύκλος πόδας ἔχων βραχεῖς δύο.

Ὅθεν ὕστερον, ὡς ὑπονοήσειέ τις Μαιάνδριος μὲν ὁ συγγραφεὺς, μικρὸν διὰ τῆς ἑρμηνείας τῇ μιμήσει παρεγκλίνας, B συνέγραψεν ἐν ταῖς παραγγέλμασι φορτικώτερον τοῦ ῥηθέντος. Εὐριπίδης δὲ τὴν ἐν τῷ Θησεῖ τὴν ἐγγράμματον ἔοικε ποιῆσαι ῥῆσιν. βοτὴρ δ' ἐστὶν ἀγράμματος αὐτόθι δηλῶν τοὔνομα τοῦ Θησέως ἐπιγεγραμμένον οὕτως.

Ἐγὼ πέφυκα γραμμάτων μὲν οὐκ ἴδρις
Μορφὰς δὲ λέξω καὶ σαφῆ τεκμήρια.
Κύκλος τις ὡς τόρνοισιν ἐκμετρούμενος Θ
Οὗτος δ' ἔχει σημεῖον ἐν μέσῳ σαφές.
Τὸ δεύτερον δὲ, πρῶτα μὲν γραμμαὶ δύο, H C
Ταύτας διείργει δ' ἐν μέσαις ἄλλη μία.
Τρίτον δὲ βόστρυχός τις, ὡς εἱλιγμένος· Σ
Τὸ δ' αὖ τέταρτον, ἣ μὲν εἰς ὀρθὸν μία.
Λοξαὶ δ' ἐπ' αὐτῆς τρεῖς κατεστηριγμέναι E
Εἰσίν. τὸ πέμπτον δ' οὐκ ἐν εὐμαρεῖ φράσαι.
Γραμμαὶ γὰρ εἰσὶν ἐκ διεστώτων δύο. Y
Αὗται δὲ συντρέχουσιν εἰς μίαν βάσιν,
Τὸ λοίσθιον δὲ τῷ τρίτῳ προσεμφερές. Σ

Τὸ δ' αὐτὸ πεποίηκε καὶ Ἀγάθων ὁ τραγῳδοποιὸς ἐν τῷ Τηλέφῳ. ἀγράμματος γάρ τις κἀνταῦθα δηλοῖ τὴν τοῦ Θησέως ἐπιγραφὴν οὕτως. D

Γραφῆς ὁ πρῶτος ἦν μεσόμφαλος κύκλος
Ὀρθοί τε κανόνες ἐζυγωμένοι δύο,
Σκυθικῷ τε τόξῳ τρίτον ἦν προσεμφερές.
Ἔπειτα τριόδους πλάγιος ἦν προσκείμενος
Ἐφ' ἑνός τε κανόνος ἦσαν ἐζυγωμένοι δύο.
Ὅπερ δὲ τρίτον ἦν καὶ τελευταῖον πάλιν.

Καὶ Θεοδέκτης δ' ὁ Φασηλίτης ἄγροικόν τινα ἀγράμματον παράγει, καὶ τοῦτον τὸ τοῦ Θησέως ὄνομα διασημαίνοντα. E

Γραφῆς ὁ πρῶτος ἦν μαλακόφθαλμος κύκλῳ.
Ἔπειτα δύο οἱ κανόνες ἰσόμετροι πάνυ.
Τούτους δὲ πλάγιος διὰ μέσου συνδεῖ κανών.
Τρίτον δ' ἑλικτῷ βοστρύχῳ προσεμφερές.
Ἔπειτα τρίοδος, πλάγιος ὢν δ' ἐφαίνετο,
Πέμπτον δ' ἄνωθεν ἰσόμετροι ῥάβδοι δύο,
Αὗται δὲ συντείνουσιν εἰς βάσιν μίαν·
Ἕκτον δ', ὅπερ καὶ πρόσθεν εἶπον, βόστρυχος. F

Καὶ Σοφοκλῆς δὲ τούτῳ παραπλήσιον ἐποίησεν ἐν Ἀμφιαράῳ Σατυρικῷ, τὰ γράμματα παράγων ὀρχούμενον. Νεοπτόλεμος δ' ὁ Παριανὸς ἐν τῷ Περὶ ἐπιγραμμάτων, ἐν Χαλκηδόνι φησὶν ἐπὶ τοῦ Θρασυμάχου τοῦ σοφιστοῦ μνήματος ἐπιγεγράφθαι τόδε τὸ ἐπίγραμμα.

Τοὔνομα θῆτα ῥῶ ἄλφα σὰν ὖ μ ἄλφα χῖ οὖ σάν. Πατρὶς Χαλκηδών· ἡ δὲ τέχνη σοφίη.

Τὸ δὲ Καστορίωνος τοῦ Σολέως, ὡς ὁ Κλέαρχός φησιν, εἰς τὸν Πᾶνα ποίημα τοιοῦτόν ἐστι. τῶν ποδῶν

Hæc cùm dixisset [a], bis rursum, idem elocuta est. Idem primus iambicis versibus declarauit nominis scripturam, audaciore ingenii licentia, sed apertè, hoc modo:

Grauida sum equidē, ô mulieres, sed pudor placet.
Vestris literis fœtus nomen ostendam.
Recta longáque linea est: ex eius medio
Adsistit parua, vtrimque supina,
Deinde circulus, cui duo breues [b] sunt pedes.

Inde postea videlicet, suspicetur aliquis, Mæandrium scriptorē, vt dilucidior esset oratio, ab ea imitatione parum declinantem in suis Præceptis, Callia, quem suprà nominauimus, asperiùs & duriùs scripsisse. Euripides in Theseo dictionem absque literis videtur finxisse, pastore quodam ignaro literarum Thesei nomen illic describente, ad hunc modum:

Literarum inscius ego natura sum,
Figuras autem dicam, & manifesta indicia.
Circulus quidam veluti fune dimensus, Θ
In cuius medio signum est euidens.
In altero primum lineæ duæ, H
Eas separat interiecta una alia.
Tertium, capilli cinnus, tanquam aduolutus. Σ
Quartum sanè fuit una in rectum ducta linea:
Super qua transuersæ [c] tres obnituntur: E
Quintum explicare haud expeditum est.
Lineæ adstantes ab inuicem duæ,
In unum ambæ concurrunt pedem. Y
Vltimum est omnino tertio simile. Σ

Idem fecit & Agathon tragicus in Telepho, apud quem illiteratus quidam inscriptionem Thesei sic declarat:

Scripturæ primordium umbilicatus in medio circulus:
Deinde rectæ regulæ duæ, coniunctæ simul:
Arcui Scythico simile elementum tertium:
Post hoc tridens in obliquum iacens:
Exinde regulæ in unam coëuntes duæ:
Quod tertium fuit, idem & ultimum.

Theodectes etiam Phaselites literas nescientem rusticum Thesei quoque nomen designantem inducit:

In scriptura primus fuit oculatus in medio circulus:
Deinde regulæ duæ mensura prorsus æquales,
Quas per medium connectit transuersa regula:
Tertium capillo in cinnum retorto simile:
Quartum deinde, ut apparebat, obliquus tridens:
Quintum, æquales magnitudine virgæ duæ,
Quæ ambæ in unum tendunt pedem:
Sextum, ut antea, capilli cinnus.

His non absimile fecit Sophocles in Amphiarao Satyrico, cùm literas saltantes [d] induxit. Neoptolemus Parianus libro de Epigrammatibus, Chalcedone Thrasymachi sophistæ monumento insculptum esse tradit hoc epigramma:

Nomen [e] θῆτα, ῥῶ, ἄλφα, σὰν, ὖ, μ, ἄλφα, χῖ, οὖ, σάν,
Patria Chalcedon: ars sapientiæ studium.

Castorion Solensis, vt Clearchus ait, in Pana deū huiusmodi poëma cōdidit. Singuli pedes

integris vocabulis comprehensi, & antecedẽtes, & sequentes omnes pedes similes habent, veluti,

Te, gleba[a] niue percussa, & sæua hyeme uias permeantem,
O Pan ferarum altor, in Arcadum terra inuocabo.
Hoc scribendi genere sapienter inuento, præclaros uersus componens, ô summe rex,
Cognitu difficiles auditurus, sapientia non instructis: mellitam suauitatem iaciens
Animalis[b] æream uestem induti, quod cum musis familiariter uersatur:

& ad hunc modum reliqua. Horum pedum quisque quocunq; modo disponat, idem metrum reddet hoc pacto:

Te glebis niue[c] percussis:
Te glebis sæua hyeme u[i]sitis.

Pedum vnusquisque decem literis constat[d]. Licet autem non hoc modo, sed aliter edere, vt maior ex vno sit vnus, quemadmodum si dicamus,

Modum dic mihi pedum, age:
Modum mihi pedum, assumptum dicito:
Modum pedum dicito, non enim
volo pedum modum assumere.

Pindarus, vt Clearchus ipse tradit, oden, absque σ, condidit, quodam velut gripho proposito, cùm de lyricis versibus componendis ortus sermo fuisset, contendentibus multis carmen ea litera carere non posse, quoniã eorum poëta iudicium improbabat.

Prius[e] tamen cadebant prolixæ dithyramborum uocales, & impurum σαν, ô mortales.

Hæc significare possit aliquis iis qui spuriam odam esse credunt Lasi Hermoniensis scriptã absque σ, cuius titulus est Centauri. Talis quoque eiusdem hymnus ad Cererem, & Hermionem[f], vt ait Heraclides Ponticus libro tertio de Musica, cuius hoc est initium:

Cererem cano, uirginémque, Plutoni coniugem.

Suppetunt & alij griphi:

In apertum prodij: quæ patria mea est salsum æquor,
Circumplectitur: mater uerò numeri filia est.

Innuit griphus hic conspicuam Delon esse, mari circumfluam, cuius mater Latona sit, Cœi filia. Cœon autem Macedones numerum appellant. Est & alius de Ptisana: ordei decorticati & tusi succum bibe. Ptisanæ vocabulum ἀπὸ τοῦ πτίσσειν[g] & αὐεῖν fit. De cochlea iactatur hic griphus, qui & legitur in Teucri definitionibus:

Animal sine pedibus, sine spinis, exos, testaceo tergo:
Prælongis oculis, deorsum se flectentibus, sursúmque se attollentibus.

Antiphanes in Amatore sui:

Trophalidasque[h] lautæ carnis: intelligis? dico caseum.

Anaxandrides in Turpi muliere:

Nuper diuisit, & corporis in longum porrectos artus domuit in terra ad ignem strepente:

ollam porrò sic vocat, quemadmodũ alicubi dixit Timotheus. Timocles in Heroibus:

Vt autem parata fuit,
Vitæ nutrix, mediæ hostis, seruatrix (niæ.
Amicitiæ, sacræ famis uires labefactãtis media-

A ἕκαστος ὅλοις ὀνόμασι περιειλημμένος πάντας ὁμοίως ἡγεμονικοὺς καὶ ἀκολουθητικοὺς ἔχει τοὺς πόδας, οἷον, Σὲ τὸν βόλοις νιφοκτύποις δυσχειμερον ναίοντ᾽ ὁδὸς θηρονόμε Πὰν χθόν᾽ Ἀρκάδων κλήσω γραφῇ, τῇδε σοφῇ πάγκλυτ᾽ ἔπη συνθεὶς ἄναξ δύσγνωστα μὴ σοφοῖς κλύειν Μουσοπόλε θὴρ κηροχίτωνος μέλιγμ᾽ ἱείς. καὶ τὰ λοιπὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. τούτων δ᾽ ἕκαστον τῶν ποδῶν, ὡς ἂν τῇ τάξει θῇς τὸ αὐτὸ μέτρον ἀποδώσει οὕτως. σὲ τὸν βόλοις νιφοκτύποις, σὲ τὸν βόλοις δυσ-
B χειμέροις. καὶ ὅτι τῶν ποδῶν ἕκαστός ἐστι δεκαγράμματος. ἔστι δὲ καὶ μὴ τοῦτον τὸν τρόπον, ἀλλ᾽ ἑτέρως ποιῆσαι, ὥστε πλείω πρὸς τὴν χρῆσιν ἐκ τοῦ ἑνὸς ἔχειν, οὕτω λέγοντας,

Μέτρον φράσον μοι τῶν ποδῶν,
Λαβὼν μέτρον μοι τῶν ποδῶν, μέτρον φράσον.
Οὐ βούλομαι γὰρ τῶν ποδῶν μέτρον λαβεῖν.
Λαβεῖν μέτρον γὰρ τῶν ποδῶν οὐ βούλομαι.

Πίνδαρος δὲ πρὸς τὴν ἀσιγμοποιηθεῖσαν ᾠδήν,
C ὡς ὁ αὐτός φησι Κλέαρχος, οἱονεὶ γρίφου τινὸς 225
ἐν μελοποιίᾳ προβληθέντος, ὡς πολλῶν τούτῳ προσκρουόντων διὰ τὸ δυνατὸν εἶναι ἀπόσχεσθαι τοῦ σίγμα, καὶ διὰ τὸ μὴ δοκιμάζειν ἐποίησε, πρὶν μὲν εἷρπε σχοινοτένειά † τε ἀοιδὰ. καὶ τὸ σὰν κίβδηλον ἀνθρώποις. ταῦτα σημειώσαιτ᾽ ἄν τις πρὸς τοὺς νοθεύοντας Λάσου τοῦ Ἑρμιονέως τὴν ἄσιγμον ᾠδήν, ἥτις ἐπιγράφεται Κένταυροι. καὶ ὁ εἰς τὴν Δήμητρα δὲ τὴν Ἑρμιόνῃ ποιηθεὶς τῷ Λάσῳ ὕμνος ἄσιγμός ἐστιν, ὥς φησιν Ἡρακλεί-
D δης ὁ Ποντικὸς ἐν τρίτῳ Περὶ μουσικῆς, οὗ ἐστιν ἀρχή,

Δήμητρα μέλπω κόραν τε Κλυμένοιο ἄλοχον.

Ἔστιν εὐπορῆσαι δὲ καὶ ἄλλων γρίφων

Ἐν φανερῷ γενόμαν, πάτρη δέ μοι ἁλμυρὸν ὕδωρ
Ἀμφὶς ἔχει, μήτηρ δ᾽ ἐς ἀριθμοῖο παῖς.

Φανερὰ μὲν οὖν λέγει τῇ Δήλῳ, ἥτις ὑπὸ θαλάσσης περιέχεται· μήτηρ δ᾽ ἡ Λητώ, ἥτις Κοίου ἐστὶ θυγάτηρ. Μακεδόνες δὲ τὸν ἀριθμὸν κοῖον προσα-
E γορεύουσι. καὶ ἐπὶ τῆς πτισάνης, κριθῆς ἀφλοίου χυλὸν ὀργάσας πίε. πεποίηται δὲ τῆς πτισάνης τοὔνομα ἀπὸ τοῦ πτίσσειν καὶ αὐεῖν. καὶ ἐπὶ τοῦ κοχλίου. φέρεται δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς Τεύκρου ὁρισμοῖς,

Ζῶον ἄπουν ἀνάκανθον ἀνόστεον ὀστρακόνωτον
Ὄμματά τ᾽ ἐκκύπτοντα προμήκεα κεἰσκύπτοντα.

Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Αὑτοῦ ἐρῶντι φησί,
F Τροφαλίδας τε λινοσιέρκοις μανθάνεις; τυρὸν λέγω.

Ἀναξανδρίδης δ᾽ Αἰσχρᾷ, ἀρτίως διηρτάμηκεν, καὶ τὰ μὲν διηνεκῆ σώματος μέρη δαμάζεται ἐν πυρικλύποισι γῆς, Τιμόθεος ἔφη, ποτ᾽ ἄνδρες τὴν χύτραν εἶναι λέγων. Τιμοκλῆς δ᾽ ἐν Ἥρωσιν,

ὡς δ᾽ ἦν ἡρμένη
Βίου τιθήνη, πολεμία λιμοῦ, φύλαξ
φιλίας, ἰατρὸς ἐκκλύτου βουλιμίας.

τράπεζα. περιέργως νὴ τὸν οὐρανὸν
ἐξὸν φράσαι τράπεζαν συντόμως.

Πλάτων δ' ἐν τῷ Ἀδώνιδι χρησμὸν δοθῆναι λέγων Κινύρᾳ ὑπὲρ Ἀδώνιδος τοῦ υἱοῦ φησιν,

Ὦ Κινύρα βασιλεῦ Κυπρίων ἀνδρῶν δασυπρώκτων,
Παῖς σοι κάλλιστος μὲν ἔφυ θαυμαστότατός τε
Πάντων ἀνθρώπων, δύο δ' αὐτὸν δαίμον' ἔχητον.
Ἡ μὲν ἐλαυνομένη λαθρίοις ἐρετμοῖς, ὁ δ' ἐλαύνων.

B Λέγει δὲ Ἀφροδίτην καὶ Διόνυσον. ἀμφότεροι γὰρ ἤρων τοῦ Ἀδώνιδος. καὶ τὸ τῆς Σφιγγὸς δὲ αἴνιγμα Ἀσκληπιάδης ἐν τοῖς τραγῳδουμένοις τοιοῦτον εἶναί φησι.

Ἔστι δίπουν ἐπὶ γῆς καὶ τετράπον, οὗ μία φωνή,
Καὶ τρίπον, ἀλλάσσει δὲ φύσιν μόνον, ὅσσ' ἐπὶ γαῖαν
Ἑρπετὰ κινεῖται ἀνά τ' αἰθέρα καὶ κατὰ πόντον.
Ἀλλ' ὁπόταν πλείστοισιν ἐρειδόμενον ποσὶ βαίνῃ,
Ἔνθα τάχος γυίοισιν ἀφαυρότατον πέλει αὐτοῦ.

C Γριφώδη δ' ἐστὶ καὶ Σιμωνίδῃ ταῦτα πεποιημένα, ὥς φησι Χαμαιλέων ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ περὶ Σιμωνίδου,

Μιξονόμου τε πατὴρ τ' ἐρίφου καὶ σχέτλιος ἰχθὺς
Πλησίον ἠρείσαντο καρήατα· παῖδα δὲ νυκτὸς
Δεξάμενοι βλεφάροισι Διωνύσοιο ἄνακτος
Βουφόνον οὐκ ἐθέλουσι τιθηνεῖσθαι θεράποντα.

Φασὶ δ' οἱ μὲν ἐπί τινος τῶν ἀρχαίων ἀναθημάτων ἐν Χαλκίδι τοῦτ' ἐπιγεγράφθαι. πεποιῆσθαι δ' ἐν αὐτῷ τράγον καὶ δελφῖνα περὶ ὧν εἶναι τὸν λόγον τοῦτον. D οἱ δὲ εἰς ἐπιτόνιον ψαλτήριον δελφῖνα καὶ τράγον εἰργασμένον εἰρῆσθαι, καὶ εἶναι τὸν βουφόνον, καὶ τὸν Διονύσου θεράποντα τὸν διθύραμβον. οἱ δὲ φασιν ἐν Ἰουλίδι τὸν τῷ Διονύσῳ θυόμενον βοῦν ὑπό τινος τῶν νεανίσκων παίεσθαι πελέκει. πλησίον δὲ τῆς ἑορτῆς οὔσης εἰς χαλκεῖον δοθῆναι τὸν πέλεκυν. τὸν οὖν Σιμωνίδην ἔτι νέον ὄντα βαδίσαι πρὸς τὸν χαλκέα κομιούμενον αὐτόν. ἰδόντα δὲ καὶ τὸν τεχνίτην κοιμώμενον, καὶ τὸν ἀσκὸν καὶ τὸν καρκίνον εἰκῇ κείμενον, καὶ ἐπαλλήλως ἔχοντα τὰ ἔμπροσθεν, E οὕτως ἐλθόντα εἰπεῖν πρὸς τοὺς συνήθεις τὸ προειρημένον πρόβλημα. τὸν μὲν γὰρ τοῦ ἐρίφου πατέρα τὸν ἀσκὸν εἶναι, σχέτλιον δὲ ἰχθὺν τὸν καρκίνον, νυκτὸς δὲ παῖδα τὸν ὕπνον, βουφόνον δὲ καὶ Διονύσου θεράποντα τὸν πέλεκυν. πεποίηκε δὲ καὶ ἕτερον ἐπίγραμμα ὁ Σιμωνίδης ὃ παρέχει τοῖς ἀπείροις τῆς ἱστορίας ἀπορίαν.

Φημὶ τὸν οὐκ ἐθέλοντα φέρειν τέττιγος ἄεθλον
Τῷ Πανοπηϊάδῃ δώσειν μέγα δεῖπνον Ἐπειῷ.

F Λέγεται δὲ ἐν τῇ Καρθαίᾳ διατρίβοντα αὐτὸν διδάσκειν τοὺς χορούς. εἶναι δὲ τὸ χορηγεῖον ἄνω πρὸς Ἀπόλλωνος ἱερῷ μακρὰν τῆς θαλάσσης. ὑδρεύεσθαι οὖν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς περὶ τὸν Σιμωνίδην κάτωθεν, ἔνθα ἦν ἡ κρήνη. ἀνακομίζοντος δ' αὐτοῖς τὸ ὕδωρ ὄνου, ὃν ἐκάλουν Ἐπειόν, διὰ τὸ μυθολογεῖσθαι, τοῦτο δρᾶν ἐκεῖνον, καὶ ἀναγεγράφθαι ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερῷ τὸν Τρωϊκὸν μῦθον, ἐν ᾧ ὁ Ἐπειὸς ὑδροφορεῖ τοῖς Ἀτρείδαις,

A *Mensa: curiose, & ambitiose, per cælum* [a],
Cum mensam breuiter liceret dicere.

Plato in Adonide, narrãs Cinyræ de illo filio redditum oraculum ait,

O Cinyra, rex Cypriorum, quibus hirtus podex est:
Infans tibi genitus est formosissimus, & pulchritudinis
Inter uniuersos homines summopere admirãdæ:
Illum duo numina in potestate habebunt:
Occultis & auijs callibus alteram ille subiget, illum uero alter:

B Bacchum & Venerem id significabat: ambo namque illum deperierunt [b]. Celebratur & Spingis ænigma, quòd Asclepiades [c] libro de iis quorum nomine editæ sunt tragœdiæ, scribit huiusmodi fuisse.

Est super terra bipes idem ac quadrupes, atque etiam tripes,
Vnica tantum uoce: Clamorem id tamen mutat solum ex omnibus, quæcunque uel humi
Repentia mouẽtur, uel in aëre uolant, uel in mari natant:
Cæterùm cùm plurimis nixum pedibus ambulat,
Tum ipsius artubus minimum celeritatis inest.

C Griphorum & speciem præ se ferunt quæ Simonides versibus inclusit, vt ait Chamæleon Heracleotes libro de Simonide:

Hœdi uarias mixtim herbas [d] *depascentis* [e] *pater, & infelix piscis,*
Capitibus proximè admotis conflixerunt: noctisque deinde [f] *filio,*
In palpebras recepto, Bacchi regis
Boum interfectorem ministrum nutricari nolunt.

D Quidam aiunt in quodam ex vetustis donariis scripta hæc fuisse, ac in eo scalptos hircum & delphinum, de quibus hæc audienda. Alij delphinum, & hircum, cęlatos in ea parte psalterij qua tenduntur funes, significari malunt, Dithyrambósque versus esse Bacchi ministrũ, boum interfectorem. Alij memorant in Iulide [g], bouem, quem erant Baccho sacrificaturi, ab adolescente quodam ictum securi [h]. Cùm verò festus dies instaret, ad ærarij fabri officinam securim missam fuisse, ac Simonidem adhuc iuuenem qui deferret, ad fabrum E iuisse: quem cùm dormientem offendisset, iacentésque temere prope illum, cancrum, & vtrem, obuersa inter se anteriori parte, domũ reuersum, familiaribus suis quæstionem quam diximus proposuisse, in qua hœdi pater vter sit, miser piscis, cancer, noctis filius, somnus, Bacchi verò minister boum interfector, securis. Scripsit & alterum epigramma Simonides quod ignaris historiæ dubitationem affert.

Aio eum qui nolit cicadæ [i] *obire certamen,*
Luculentam cœnam daturum Epeio Panopeiadæ.

F Fama est cùm in Carthea [k] degeret, agendi canendíque choros rationem docuisse, schola procul à mari sita, in vrbis superiore parte iuxta templum Apollinis. Aquã verò petiuisse & alios, & Simoniden ipsum, ex inferiore oppidi regione, vbi fons erat, aduehente asino quem Epeum [l] cognominabant, quod fabulæ tradant ad Troiam heroïbus Epeum aquam præbuisse, & in Apollinis delubro picta sit Troiæ fabula, in qua Epeus [m] Atridis aquam fert.

quod & his verbis Steſichorus dixit,

Eius regibus ſemper aquam ferentis miſerta eſt Iouis filia.

Cùm igitur ita hæc eſſent, Simoniden aiunt ſanxiſſe, ad condictam horam ſi quis abeſſet eorum, qui chori modos & cantum docebantur, vt is aſino daret ordei ſemodium. Illud nimirum eſt quod ſignificat, vt is qui cantare nollet, certamen cicadę recuſare dicatur, & Panopeades nomen aſini ſit, ampla verò cœna, ordei ſemodius. Tale eſt & poëtæ Theognidis:

Iam me domum accerſiuit marinus defunctus,
Mortuus quidem, viuo tamen ore loquens:

Cochleam [a] marinam hoc ſignificat. Eiuſmodi fuerit, ſi quis hominis appellationi vſurpet vocabulū ſimile: verbi gratia, Robur in prælio *ἀεισόνικον*, id eſt, ad obtinendam victoriam commodiſſimum: & tritum illud:

Quinque [b] viri decem nauibus in vnum locum decurrerunt,
Pugnaruntque ſaxis: tollere ſaxum tamen nullus poterat:
Perierunt illi ſiti, quamuis mentum aqua ſuperaret.

Quas verò pœnas Athenis penderēt, qui ſoluere propoſitum griphum non poſſent, & an diluti vini phialam biberēt, vt Clearchus ſcripſit in Definitione [c], inquirendum. Idem primo libro Adagiorum ita ſcribit. Griphorum perſerutatio aliena non eſt à philoſophia: itaque ſapientiæ in his ſpecimen veteres ſtatuerunt, inter conuiuandum eos proponentes, non vt qui memoria noſtra ſe inuicem interrogant, ecquis venereus concubitus ſit dulciſſimus? ecquis ſit piſcis, aut qualis ſuauiſſimus? ecquis in præſens maximè [d] vigeat? præterea ecquis poſt Arcturū, aut Virgilias, aut Caniculam, edēdo maximè ſit? Præmium autē honorariū iis qui enodaſſent, olim fuerūt oſcula, quibus ingenuus animi ſenſus eſt digna prorſus odio: mulcta [e] verò illorum qui extricare non poſſent, vt merum potarent, quod quidem bonæ valetudinis tuendæ ſtudio ac cura gratius eſt. Hæc nimirum Philænidis [f] cuiuſdam ſcriptis conueniunt aut Archeſtrati, qui & in his perſcribendis diu verſatus eſt, & magna diligentia cupedias expoſuit. Lōgè honeſtius hæc poſcere, vt ei qui primus verſum iambicum recitarit, viciſſim pronūtiet alter parem ex poëta quodam, qui eandem ſententiam expreſſerit: præterea imperare conuiuarum ſingulis vt iambicum eloquantur verſum: tum etiam, vnumquemque tantum [g] carminum proferre, quantum mandatum fuerit, & quæcunque ad literarum & ſyllabarum contemplationem pertinent. Iis quæ memorauimus ſimile eſt, ſingulorum ducum qui ad Troianum bellum è Græcia profecti ſunt, nomina eloqui, vel Troianorum [h]: aut Aſiæ ciuitatum vnam data litera quauis appellare, & qui poſt dicturus eſt, EVropæ vnam, & alios cæterarum prouinciarū, ordine mutato, ſiue Græciæ ciuitatum nomina, ſiue Barbarorū poſtulentur, quod [i] ad parandam rerum cognitionem ac doctrinam non parum prodeſt. Præmium in his fuit, aut corona, aut laudatio, & plauſus, quibus maximè delectantur qui mutuò ſeſe amant. Hæc dixit Clear-

A ὡς καὶ Στησίχορος φησίν. ᾤκτειρε γὰρ αὐτὸν ὕδωρ ἀεὶ φορέοντα Διὸς κούρα βασιλεῦσιν. ὑπαρχόντων οὖν τούτων ταχθῆναί φασι τῷ μὴ παραγενομένῳ τῶν χορευτῶν εἰς τὴν ὡρισμένην ὥραν, παρέχειν τῷ ὄνῳ χοίνικα κριθῶν. τοῦτο οὖν κἂν τῷ ποιητῇ λέγεσθαι καὶ εἶναι τὸ μὲν οὐ φέροντα τοῦτο τέττιγος ἄεθλον, τὸν οὐκ ἐθέλοντα ᾄδειν· Πανοπηϊάδην δὲ τὸν ὄνον. μέγα δεῖπνον τὴν χοίνικα τῶν κριθῶν. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ Θεόγνιδος τοῦ ποιητοῦ,

B Ἤδη γάρ με κέκληκε θαλάσσιος οἴκαδε νεκρὸς
Τεθνηκὼς ζωῷ φθεγγόμενος στόματι.

Σημαίνει γὰρ κόχλον. τοιοῦτον δ' ἐστὶ καὶ τὸ ῥήματα λέγειν ἀνθρώπων ὀνόμασιν ὅμοια, οἷον λαβὼν ἀριστόνικον ἐν μάχῃ κράτος. καὶ τὸ περιφερόμενον.

Πέντ' ἄνδρες δέκα ναυσὶ κατέδραμον εἰς ἕνα χῶρον.
Ἐν δὲ λίθοις ἐμάχοντο, λίθον δ' οὐκ ἦν ἀνελέσθαι.
C Δίψῃ δ' ἐξώλλυντο, ὕδωρ δ' ὑπερεῖχε γενείου.

Τίνα δὲ κόλασιν ὑπέμενον Ἀθήνησιν οἱ μὴ λύσαντες τὸν προτεθέντα γρῖφον, εἴγε ἔπινον φιάλην κεκερασμένην, ὡς καὶ ὁ Κλέαρχος προείπεν ἐν τῷ ὅρῳ. κἂν τῷ πρώτῳ Περὶ παροιμιῶν 226
γράφει οὕτως, τῶν γρίφων ἡ ζήτησις οὐκ ἀλλοτρία φιλοσοφίας ἐστί. καὶ οἱ παλαιοὶ τὴν τῆς παιδείας ἀπόδειξιν ἐν τούτοις ἐποιοῦντο. προέβαλλον γὰρ παρὰ τοῖς πότοις, οὐχ ὥσπερ οἱ νῦν ἐρωτῶντες ἀλλήλους, τίς τῶν ἀφροδισιαστικῶν συνδυασμῶν, ἢ τίς ἢ ποῖος ἰχθὺς ἥδιστος, ἢ τίς ἀκμαιότατος. ἔτι δὲ τίς μετ' Ἀρκτοῦρον ἢ μετὰ Πλειάδα, ἢ τίς μετὰ κύνα μάλιστα βρωτός. καὶ ἐπὶ τούτοις ἆθλα μὲν τοῖς νικῶσι φιλήματα μίσους ἄξια τοῖς ἐλευθέραν αἴσθησιν ἔχουσι, ζημίαν δὲ τοῖς ἡττηθεῖσι τάττουσιν ἄκρατον πιεῖν ὃν ἥδιον τῆς ὑγιείας πίνουσιν. κομιδῇ γάρ ἐστι ταῦτά γε τινὸς τοῖς τῆς Φιλαινίδος καὶ τοῖς Ἀρχεστράτου συγγράμμασιν ἐνῳκηκότος. ἔτι δὲ περὶ τὰς καλουμένας γαστρολογίας ἐσπουδακότος. ἀλλὰ μᾶλλον τὰς τοιαύτας, τῷ πρώτῳ ἔπος ἰαμβεῖον εἰπόντι, αὐτὸ προσόντος ἑτέρου ποιητοῦ τινὸς ὃν εἰς τὴν αὐτὴν εἶπε γνώμην. ἔτι δὲ λέγειν ἕκαστον ἰαμβεῖον. πρός τε τούτοις ἕκαστον εἰπεῖν, ὅσον ἂν προσταχθῇ ἔμμετρον, καὶ ὅσα ἀπὸ τῆς τῶν γραμμάτων καὶ συλλαβῶν ἔχεται θεωρίας. ὁμοίως δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡγεμόνος ἑκάστου λέγειν ὄνομα, τῶν ἐπὶ Τροίαν ἢ τῶν Τρώων. καὶ πόλεως ὄνομα τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ λέγειν ἀπὸ τοῦ δοθέντος γράμματος. τὸν δ' ἐχόμενον τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. καὶ τοὺς λοιποὺς ἐναλλὰξ εἴτε Ἑλληνίδος εἴτε βαρβάρου τάξῃ τις, ὥστε τὴν παιδιὰν μὴ ἄσκεπτον οὖσαν μηνύματα γίνεσθαι τῆς ἑκάστου πρὸς παιδείαν οἰκειότητος. ἐφ' οἷς ἆθλον ἐτίθεσαν στέφανον καὶ εὐφημίας, οἷς μάλιστα γλυκαίνεται τὸ φιλεῖν ἀλλήλους. ταῦτα μὲν οὖν Κλέαρ-

χος εἴρηκε, καὶ ἃ προσβάλλειν δεῖ. τοιαῦτα ἄν τινα εἶναι ἡγοῦμαι· στίχον εἰπεῖν Ὁμηρικὸν, ἀπὸ τοῦ ἄλφα ἀρχόμενον, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ στοιχεῖον καταλήγοντα.

Ἀγχοῦ δ' ἱσταμένη ἔπεα πτερόεντα προσηύδα.
Ἀλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα.
Ἀσπίδας εὐκύκλους λαισήϊά τε πτερόεντα.

καὶ πάλιν ὁμοίως ἰαμβεῖα,

Ἀγαθὸς ἀνὴρ λέγοιτ' ἂν, ὁ φέρων τἀγαθά.
Ἀγαθὸς ἂν εἴη καὶ ὁ φέρων καλῶς κακά.

Ὁμηρικοὶ ἀπὸ τοῦ ε ἐπὶ τὸ ε

Εὗρε Λυκάονος υἱὸν ἀμύμονά τε κρατερόν τε,
Ἐν πόλει ἡμετέρῃ ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἔγωγε.

ὁμοίως καὶ ἰαμβεῖα,

Εὐκαταφρόνητος ἐστὶ πενία Δέρκυλε,
Ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διέπλεκε.

Ὁμήρου ἀπὸ η ἐπὶ τὸ η,

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
Ἡ δ' ἐν γούνασι πῖπτε Διώνης δῖ' Ἀφροδίτη.

Ἴαμβοι,

Ἡ τῶν φίλων σοι πίστις ἔστω κεκραμένη.

Ἀπὸ τοῦ ι ἐπὶ τὸ ι Ὁμήρου,

Ἰλίου ἐξαπολοίατ' ἀκήδεστοι καὶ ἄφαντοι,
Ἱππόλοχος δέ μ' ἔτικτε, καὶ ἐκ τοῦ φημὶ γενέσθαι.

ἀπὸ τοῦ σ εἰς τὸ σ.

Συμπάντων Δαναῶν οὐδ' ἢν Ἀγαμέμνονα εἴπῃς.
Σοφὸς ἐστὶν ὁ φέρων τὰ ἀπὸ τύχης καλῶς.

ἀπὸ τοῦ ω εἰς τὸ ω,

Ὡς δ' ὅτ' ἀπ' οὐλύμπου νέφος ἔρχεται οὐρανὸν εἴσω.
Ὠρθωμένην πρὸς ἅπαντα τὴν ψυχὴν ἔχω.

προβάλλειν δὲ δεῖ καὶ στίχους ἀσίγμους, οἷον.

Πάντ' ἐθέλω δόμεναι, καὶ ἔτ' οἴκοθεν ἄλλ' ἐπιθεῖναι.

καὶ πάλιν στίχους Ὁμηρικοὺς ἀπὸ τῆς πρώτης συλλαβῆς καὶ τῆς ἐσχάτης δηλοῦντας ὄνομα. οἷον,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δύο καὶ δέκα νῆας.
Φυλείδης ὃν τίκτε Διῒ φίλος ἱππότα Φυλεύς,
Ἰητὴρ δ' ἀγαθὸς Ποδαλείριος, ἠδὲ Μαχάων.

εἰσὶ καὶ ἄλλοι στίχοι Ὁμηρικοὶ δηλοῦντες σκευῶν ὀνόματα, ἀπὸ τῆς πρώτης καὶ ἐσχάτης συλλαβῆς, οἷον.

Ὀλλυμένων Δαναῶν ὀλοφύρεται ἐν φρεσὶ θυμός. — Ὅλμος.
Μυθεῖται κατὰ μοῖραν ἅπερ κ' οἴοιτο καὶ ἄλλος. — Μύλος.
Λυγρὸς ἐὼν μή πού τι κακὸν καὶ μεῖζον ἐπαύρῃ. — Λύρη.

ἄλλοι στίχοι δηλοῦντες ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ τέλους τῶν ἐδωδίμων τι.

Ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἁλίοιο γέροντος. — Ἄρτος.
Μήτι σὺ ταῦτα ἕκαστα διείρεο, μηδὲ μετάλλα. — Μῆλα.

ἐπεὶ δὲ ἱκανὴν παράβασιν πεποιήμεθα περὶ τῶν γρίφων, λεκτέον ἤδη, καὶ τίνα κόλασιν ὑπέμενον οἱ μὴ λύσαντες τὸν προτεθέντα γρῖφον. ἔπινον οὗτοι ἅλμην παραμισγομένην τῷ αὐτῶν ποτῷ, καὶ ἔδει προσενέγκασθαι τὸ ποτήριον ἀπνευστὶ, ὡς Ἀντι-

chus. Atque ego profectò quæ cõmodè proponuntur, esse puto huiusmodi, ex Homero versum dicere qui incipiat ab α, & in α desinat:

Ἀγχοῦ[a] δ' ἱσαμένη ἔπεα πτερόεντα προσηύδα. &
Ἀλλ' ἄγε[b] νῦν μάστιγα, καὶ ἡνία σιγαλόεντα:
Ἀσπίδας[c] εὐκύκλους, λαισήϊά τε πτερόεντα:

rursúmque ad hunc modum Iambicos:

Appella[d] bonum uirum[e], qui adfert bona.
Aduersa qui æquo animo tolerat, bonum puta.

Homericos ab ε, exorsos,

E Lycaone genitum reperit inculpatum fortémq;
Et in ciuitate nostra, quandoquidem adfuturus non fui.

Iambicos pariter:

Est despicabilis inopia Dercyle:
Ex ijs quæ adsunt uitæ rationem explica[f].

Homericos ab η:

Hæc sic fata oculis glaucis Minerua discessit:
Ad genua Diones[g] procidit sacra Venus:

Iambicos itidem:

Esto tibi de amicis temperata[h] fides.

Homericos ab ι,

Ilio eiecti[i] pereant, insepulti, nullaque hominum memoria celebres.
Hippolochus me genuit, ex illo natum me profiteor:

Eiusdem poëtæ ab σ,

Simul omnium Græcorum, nec si Agamemnonem dixeris:

Iambicum:

Sapis si fortuita modestè fers.

Homericum ab ω,

Vt cùm ab olympo introrsum nubes cœlum perrumpit.

Iambicum:

Erectum habeo ad omnia, constantémque animum.

Proponuntur iam & versus carentes σ, vt,

Omnia dare uolo, & de meo quidquam addere:

ac rursum Homerici quorum principio ac fine sit nomen alicuius hominis: vt,

Aiax è Salamine decem adduxit νῆας, id est, *naues.* &
Phylides, quem Ioui charus eques genuit Phyleus. &
Egregius medicus Podaleirius atque Machaon.

Sunt & alij versus Homerici vtensiliũ nomina indicantes primis & extremis syllabis: vt

Ὀλλυμένων[k], *Pereuntibus Danais tacito mœrore angebatur* θυμός: &
Μυθεῖται[l], *Loquitur rectè, & quæ uera putet esse quiuis* ἄλλος, *alius:* &
Λυγρὸς ἐὼν[m], *Tristis ac metuens nequid mali grauioris*, ἐπαύρῃ, *pateretur.*

Sunt & alij versus, qui primis & vltimis syllabis esculentum aliquid ostendunt, vt

Ἀργυρόπεζα[n], *Argenteis pedibus Thetis filia marini* γέροντος *senis:* &
Μήτι σὺ[o], *Hæc tu ne inquire singula, nec* μετάλλα, *perscrutare.*

Quoniam verò longa digressione de griphis prolixè disseruimus, iam dicendum quas pœnas luebant, qui propositum griphum non enuclearent. Muriam illi bibebant, admixtam suæ potioni, ea lege vt absque respiratione calicem ebiberent: quod Anti-

phanes docet in Ganymede, his verbis:

A. Heu me: tu me implicuisti:
Valde me interrogas: at ego apertè dicam,
Si quid de raptu[a] pueri conscius sum.
B. Confestim hoc dicendum, priusquam pendeas.
A. Num mihi
Griphum here proponis, hunc quem dissoluam,
An aliquid sim de raptu pueri conscius?
B. Explicare quod dictum est, nequit: dehinc iam propere
Lorum det aliquis. A. Quale? B. Fortassis id nescis.
A. At mihi mulctam hanc ne indixeris:
Muriæ poculum circumferre oportet.
B. Nostin' uero quo modo id sis ebibiturus? A. Ita sanè,
B. Quo modo? A. Vt id me facturum quidpiam tibi pignori tradam.
B. Haud ita mecastor, sed reductis in tergum manibus, uno te haustu oportet bibere.

a Ad Ganymedis raptum hoc spectat.

De griphis hæc Deipnosophistæ cùm disseruissent, & vespera iam occuparet, quæ dicta fuerãt in memoriã reuocantes, in crastinum, sermonem de poculis reiecimus. Nam quod ait Metagenis Phylothytes[b], orationem ego mutabo noua quadam narratione[c], & aduentitia, vt velut in assuetis patinis ac multis, apud me spectatores epulentur, de poculis sermonem deinceps habiturum.

b Sacrificiorum studiosus.
c Κατ' ἐπεισόδιον: ἐπεισόδιον pars tragœdiæ, inter prologum, & actum chori.

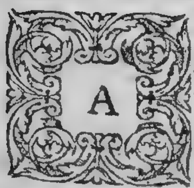
A Φαίης δηλοῖ ἐν Γανυμήδει διὰ τούτων,
Οἴμοι περιπλοκάς,
Λίαν ἐρωτᾷς, ἀλλ' ἐγὼ σαφῶς φράσω
Τῆς ἁρπαγῆς τοῦ παιδὸς εἰ ξυνοιδά τι.
Ταχέως λέγειν χρὴ πρὶν κρεμᾶσθαι· πότερά μοι
Γρῖφον προβάλλεις τοῦτον εἰπεῖν δέσποτα
Τῆς ἁρπαγῆς τοῦ παιδὸς εἰ ξυνοιδά τι
Δυνατοῦ τὸ ῥηθὲν, ἔξω τὶς δότω
Ἱμάντα ταχέως, οἷον οὐκ ἔγνων ἴσως.
Ἔπειτα τοῦτο ζημιοῖς με; μηδαμῶς.
B Ἅλμης δὲ χρεῶν τι περιφέρειν ποτήριον.
Οἶσθ' οὖν ὅπως γε δεῖ σε τοῦτ' ἐκπιεῖν ἐγώ,
Χομιδῆ γε πῶς ἐνέχυρον ἀποφέροντά σοι.
Οὐκ ἀλλ' ὀπίσω τὼ χεῖρε ποιήσαντα δεῖ,
Ἕλκειν ἀπνευστί.

Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν γρίφων εἰπόντων τῶν δειπνοσοφιστῶν, ἐπειδὴ καὶ ἡμᾶς ἑσπέρα καταλαμβάνει, ἀναπεμπαζομένοις τὰ εἰρημένα τὸν περὶ τῶν ἐκπωμάτων λόγον εἰς αὔριον ἀναβαλώμεθα. κατὰ γὰρ τὸν Μεταγένους Φιλοθύτην κατε-
C πεισόδιον μεταβαλῶ τὸν λόγον, ὡς ἂν καιναῖς παροψίσι καὶ πολλαῖς εὐωχήσω τὸ θέατρον, περὶ τῶν ἐκπωμάτων τὸν λόγον ἑξῆς ποιούμενος:

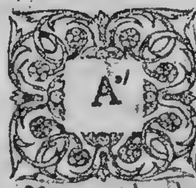
ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟ- 227
ΣΟΦΙΣΤΩΝ
βιβλίον Ἑνδέκατον.

ATHENAEI DEIPNO-
SOPHISTARVM
liber vndecimus.

AGE verò quod futurum est sermonis huius initium? vt est apud Cephisodorum comicum, ô amice Timocrates. Nos cùm tẽpestiuè & sedulo ad pocula[a] conuenissemus, sedentibus adhuc cunctis, Vlpianus antea quàm de illis diceretur quidquam, sic est locutus. Apud Adrastum[b], ô amici viri, optimates[c] ac primarij homines sedẽtes cœnãt: Polyeidus dũ in via hostiam immolat, aduentantẽ Peteũ detinet, & in gramẽ reclinato, fronde loco mensæ instrata, de iis quæ mactata fuerãt, apponit. Preterea, AVto-

a Poculorum exponendorum gratia.
b Tragœdiæ, vel alicuius poematis id nomen est.
c ἀριστῆς: etiam, strenui, fortes, bellicosi.

A

ΑΓΕ δή τις ἀρχὴ τῶν λόγων γενήσεται κατὰ τὸν κωμῳδοποιὸν Κηφισόδωρον, ἑταῖρε Τιμόκρατες; συναχθέντων γὰρ ἡμῶν καθ' ὥραν μετὰ σπουδῆς, διὰ τὰ ἐκπώματα, ὁ Οὐλπιανὸς ἔτι καθημένων ἁπάντων πρὶν καί τινα λεχθῆναι ἔφη· παρὰ μὲν τῷ Ἀδράστῳ ἄνδρες φίλοι καθίσαντες οἱ ἀριστεῖς δειπνοῦσιν· ὁ δὲ Πολύειδος ἱερὰ θύων ἐν ὁδῷ, παραπορευόμενον τὸν Πετεῶ κατέσχεν, καὶ κατακλίνας ἐν τῇ πόᾳ θαλλίαν τε κατακλάσας ἀντὶ τῆς τραπέζης παρέθηκε τῶν τυθέντων. καὶ παρὰ Αὐτο-

A λύκῳ ἐλθόντι Ἰθάκης ἐς πίονα δῆμον, ἡ τροφὸς καθημένῳ, δῆλον ὅτι οὕτως γὰρ ἐδείπνουν οἱ τότε, τὸν Ὀδυσσέα φησὶν ὁ ποιητής.

Παῖδα νέον γεγαῶτα κιχήσατο θυγατέρος ἧς,
Τόν ῥά οἱ Εὐρύκλεια φίλοις ἐπὶ γούνασι θῆκε
Παυομένῳ δόρποιο.

ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν γονάτων, καὶ οὐχὶ παρὰ τοῖς γόνασιν ἔστησεν. ἡμεῖς οὖν μὴ διατρίβωμεν, ἀλλ' ἤδη κατακλινώμεθα, ἵν' ἡμῖν ὁ Πλούταρχος περὶ ὧν ἐπαγγέλλεται ποτηρίων ἀποδοὺς τὸν λόγον B καὶ τὰς κύλικας πλήρεις ἅπασι προπίῃ.

ΠΟΤΗΡΙΑ δὲ πρῶτον οἶδα ὀνομάσαντα τὸν Ἀμόργιον ποιητὴν Σιμωνίδην ἐν ἰάμβοις οὕτως, ἀπὸ τραπέζης εἷλέ νιν ποτήρια. καὶ ὁ τὴν Ἀλκμαιωνίδα δὲ ποιήσας φησίν, νέκυς δὲ χαμαιστρώτου ἐπὶ τείνας εὐρείης στιβάδος προέθηκ' αὐτοῖσι θάλειάν τε δαῖτα ποτήριά τε στεφάνους τ' ἐπὶ κρασὶν ἔθηκεν· ἅπερ ὠνομάσθη ἀπὸ τῆς πόσεως. ὡς τὸ ἔκπωμα οἱ Ἀττικοὶ ἐπὶ ὑδροποτεῖν καὶ οἰνοποτεῖν λέγουσιν. Ἀριστοφάνης ἐν Ἱππεῦσιν, C

Γαμφηλαῖσι δράκοντα κοάλεμον αἱματοπώτην.

Κἀν τῷ αὐτῷ δὲ ἔφη,

Πολλῷ γ' ὁ Βάκις διεχρῆτο τῷ ποτηρίῳ.

καὶ Φερεκράτης ἐν Τυραννίδι,

Κρεῖττον μί' ἐστὶ χιλίων ποτηρίων.

ὁ δὲ Ἀνακρέων ἔφη,

Οἰνοπότης δὲ πεποίημαι.

ἔστι δὲ τὸ ῥῆμα καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ· οἰνοποτάζων γὰρ εἴρηκε. καὶ Σαπφὼ δ' ἐν τῷ δευτέρῳ ἔφη, D πολλὰ δ' ἀνάριθμα ποτήρια καλαίφις. καὶ Ἀλκαῖος, ἐκ δὲ ποτηρίων πώνης † διννομένη παρέσδον. τιμᾶται δὲ καὶ ἐν Ἀχαΐᾳ Δημήτηρ ποτηριοφόρος, κατὰ τὴν Ἀνθέων χώραν. ὡς Αὐτοκράτης ἱστορεῖ ἐν δευτέρῳ Ἀχαϊκῶν. ἄξιον δὲ εἶναι νομίζω ζητῆσαι ὑμᾶς περὶ τοῦ καταλόγου τῶν ποτηρίων, ὧν πλῆρές ἐστι τὸ κυλικεῖον τοδί. εἴρηται γὰρ οὕτως, ἡ τῶν ποτηρίων σκευοθήκη. παρὰ Ἀριστοφάνει μὲν ἐν Γεωργοῖς,

Ὥσπερ κυλικείου τοὐθόνιον προπέπταται. E

Ἔστι καὶ παρὰ Ἀλεξανδρίδῃ ἐν Μελιλώτῳ. Εὔβουλος δ' ἐν Λήδᾳ.

Ὥσπερ σπονδὴν διδοὺς
Ἐν τῷ κυλικείῳ συντέτριφεν τὰ ποτήρια.

Κἀν Ψαλτρίᾳ δὲ ἔφη, τὰ κυλικεῖα δ' ἐξεῦρεν ἡμῖν. ἐν δὲ Σεμέλῃ ἢ Διονύσῳ,

Ἑρμῆς ὁ Μαίας λίθινος ὢν πρὸς εὔγμασιν
Ἐν τῷ κυλικείῳ λαμπρὸν ἐκτετριμμένον:

Κρατῖνος δ' ὁ νεώτερος ἐν Χείρωνι. πολλοστῷ F δ' ἔτει ἐκ τῶν πολεμίων οἴκαδε ἥκω συγγενεῖς, καὶ φράτερας καὶ δημότας

Εὑρὼν μόλις εἰς τὸ κυλικεῖον ἐνεγράφην
Ζεὺς ἔστι μοι ἑρκεῖος, ἔστι φράτριος,
Τὰ τέλη τελῶ.

ἄξιον δέ ἐστι ζητῆσαι, εἰ οἱ ἀρχαῖοι μεγάλοις ἔπινον ποτηρίοις. Δικαίαρχος μὲν γὰρ ὁ Μεσσή-

A lyco ad opulentum Ithacæ populũ cùm peruenisset, nutrix, sedenti, (priscos enim ita cœnasse liquet,) idem officiũ præstitit. Vlyssem, quod scribit poëta[a],

Puerum tenellum oblatum, filiæ suæ[b] gnatum,
Euricleia genibus amicis imposuit,
Cœnare cum desiisset.

θῆκεν, inquit, id est, super genibus posuit sedentis, non prope genua locauit. Nos ergo abiecta mora iam decumbamus, vt Plutarchus de poculis quod pollicetur, absoluto sermone, plenos calices omnibus præbibat. Primũ igi- B tur ποτήρια scio calices nominatos fuisse à Simonide Amorgio[c] poëta, in Iambis, sic:

A mensis deturbarunt eum[d] pocula, ποτήρια.

Alcmæonidis autor inquit,

Defunctis uerò humi stratis & expositis in latis è gramine toris, admouit opiparum conuiuium, pocula, & capitibus coronas.

Est autem dictũ ποτήριον, καὶ ἐπὶ τῆς πόσεως, id est, poculum etiam pro potione. Athenienses ἔκπωμα, potionem, de aquæ & vini potu dicunt. Aristophanes in Equitibus,

C *Maxillis[e] draconem, stolidum, potorem sanguinis, αἱματοπώτην.*

Idem ibidem,

Multo Bacis[f] utebatur τῷ ποτηρίῳ, potu.

Pherecrates in Tyrannide:

Præstantior una, mille[g] poculis.

Anacreon:

Οἰνοπότης δὲ, vini potor factus sum.

Est & fictum ab hac dictione verbũ οἰνοποτάζειν apud eundẽ poëtã, qui eius participiũ οἰνοποτάζων vsurpauit. Sappho libro secũdo inquit:

Multa atque adeò innumera pocula[h] ποτήρια Celephis.

Alceus:

D *A poculis ἀπὸ τῶν ποτηρίων frequenti uertigine iactata assedi.*

In Antheorum tractu, quæ est Achaiæ pars, colitur Ceres ποτηριοφόρος[i], vt narrat Autocrates libro secundo de rebus Achæorũ. Sed antequã longiùs hęc prosequamur, ęquũ esse puto numerũ poculorum nos quærere, quibus κυλικεῖον[k], sic enim vocant armarium poculorum[l], plenum est. Aristophanes in Agricolis,

Tanquam armarij poculorum, κυλικείου uelũ protensum est.

Alexandrides in Meliloto eodem verbo vti- E tur. EVbulus in Lydia[m]:

Perinde ac si iam libauerit,
In armario κυλικείῳ confregit pocula.

Idem in Psaltria:

Armaria, τὰ κυλικεῖα, poculis condendis nobis reperit.

Idem in Semele siue Baccho:

Mercurius Maiæ filius ad nostras preces saxeus[n],
In armario poculorum, κυλικείῳ, magnificè obtritus est.

Cratinus iunior in Chirone:

F *Post multos demum annos ab hostibus reuertor domum,*
Cognatos, tribules, popularésque meos
Vix inueni, hoc scripsi tamen in poculorum armario, (τῷ κυλικείῳ)
Adhuc superest mihi curialis[o] & penetralis Iupiter:
Tributa ego pendo.

Quærendum iam nobis est, an maioribus poculis veteres sint vsi. Dicæarchus nãq; Messe-

a Odyss.
b Anticleæ ... ris Laert...
c Amorgos, insula quædam e Cycladibus. ... nei filius ... fuit, alius quam Simonides Leoprepis gnatus, Ceus. Suidas.
d Nisi alij ... è mensa ... sumpsit calices.
e Versus Aristophanis sunt ... ὑπόταν μέγα βυρσαίης ... κυλοχάσται ... φυλάττου ... ταχέως ... Vide interpretes Aristoph.
f Vates Atticus. Aristoph. interpr.
g Repetitum ... lies potiones.
h Sub. habet. Quidam leg. καλλίφοις ... mosa narra...
i Poculum ... fortassis ... chæa, cuius meminit Pausanias lib. 7. Vide Gyraldum.
k Poculorum conditorium.
l σκευοθήκη ... ca reponendis poculis comparata.
m Alij, in Leda.
n Inexorabilis.
o Φράτριος ... ἑρκεῖος ...

nius Aristotelis discipulus, libro de Alceo, tradit exiguis ipsos bibisse & dilutius. Chamæleon Heracleotes libro De temulentia, si memoria non excidit illius oratio, inquit, Eos verò qui opibus ad licentiam & insolentiam abutuntur, nihil mirum est ebrietatem hanc anteponere. Cùm enim pulchriorem hac voluptatem nullam habeant, aut faciliorem, ad vinum meritò confugiunt. Quapropter diuitibus magnæque potestatis viris familiaria & vsitata fuerunt ampliora pocula: quod mehercule nec priscum est, nec apud Græcos repertum, sed à Barbaris nuper inuectum, qui nulla humanitate præditi, nullo ingenij cultu politi, ad nimium vini potum incitantur, & curiosos sibi variósque cibos parant. At in Græciæ tractibus, neque scriptis[a], neque illorum qui nos antecesserunt, testimonio cognoscemus, insignis magnitudinis aliquod poculum cōfectum fuisse, præterquam Heroibus, quibus solis[b] id quod ῥυτὸν[c] vocant, tribuerunt. Qua verò id de caussa, in dubio est, nisi quis existimet, ita repræsentari, quòd iracundi & infesti dæmones[d] apparere soleant. Graues autem, & ad infligenda verbera truces, Heroas censent, ídque noctu magis quàm interdiu. Vt igitur[e] non suopte ingenio, sed ob temulentiam videantur esse malefici, maioribus eos poculis bibentes affinguntur. Rectè quidem eos dicere puto, qui magnum poculum puteum argenteum nominant. In his Chamæleonem ignorasse probabile est, non exiguum fuisse[f] Cissybium, Cyclopi ab Vlysse datum: alioqui exhausto ter illo, non tam vasti corporis homo deiectus fuisset. Fuerunt itaque & tum temporis ampla pocula, nisi vini quis vires caussetur, quas ipse Homerus exposuit, aut Cyclopis fœdam & iniucundam potionem, qui multo lacte se ingurgitauerat: vel fortassis barbarum fuit id poculum, cùm magnum esset, acceptum è Ciconum præda. Verùm quidnam dicemus[g] de poculo Nestoris, quod iuuenis quidā vix sustinere poterat, senex tamen Nestor citra molestiam attollebat? De hoc doceto nos Plutarchus. Nam, quod ait Phliasius poëta Pratinas,

Mortalium terram non sulcamus,
Sed optans mihi scyphum dari, calices laudaturus accedo,
Non unus tamen ex Cylicranibus[h],

quos irridens Hermippus comicus in Iambis ait,

In agrum Cylicranum lieni[i] *similem progressus appuli:*
Heracleiámque uidi pulcherrimum oppidum.

Sunt autem illi, vt ait Nicander Thyateirenus, Heracleotæ, qui sub OEta habitant, sic appellati, vt idem asseuerat, à Cylice quodam, genere Lydio, Herculis commilitone. Horum etiam meminit Scythinus Teïus, in opere quod Historiam inscripsit, his verbis: Hercules captos EVrytum EVrytique filium ideo necauit, quòd tributa exigerent ab EVbœensibus: Cylicranas vastauit, quòd prædas egissent: vrbem condidit Hera-

a γραφαῖς: Alii, [illegible]tis.
b Posthac sub finem huius libri.
c Amplum & capaciorem calicē.
d Heroū genii.
e Inepta, ridicula, futilis, puerilis hæc mihi ratio videtur, ne dicam impia: quasi ad maleficia designanda ebrietate instigentur dii.
f Poculi genus: vide posthac.
g De hac re citantur Homeri versus paulo post hoc libro.
h Alludit hoc vocabulum ad τὸ κύλικας κεραννύναι. Macrobius cap. 21. 5. Saturn.
i Oblongum & angustum.

A νιος, ὁ Ἀριστοτέλους μαθητὴς, ἐν τῷ περὶ Ἀλκαίου μικροῖς φησὶν αὐτοὺς ἐκπώμασι κεχρῆσθαι, καὶ ὑδαρέστερον πεπωκέναι. Χαμαιλέων δὲ ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ Περὶ μέθης, εἴγε τῆς φωνῆς μνημονεύω, φησίν. εἰ δὲ οἱ ταῖς ἐξουσίαις χρώμενοι, καὶ τῷ πλουτεῖν προτιμῶσι τὴν μέθην ταύτην, οὐδὲν θαυμαστόν. οὐκ ἔχοντες γὰρ ἑτέραν ἡδονὴν ταύτης καλλίω, οὐδὲ μᾶλλον εὐχερῆ, καταφεύγουσιν εἰκότως ἐπὶ τὸν οἶνον· ὅθεν δὴ καὶ τὰ μεγάλα τῶν ἐκπωμάτων ἐπιχώρια γέγονε τοῖς δυνά-
B σταις. οὐδὲ γὰρ παλαιὸν, οὐδὲ τοῦτο γε ἐστὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ νεωστὶ εὑρέθη πεμφθὲν ἐκ τῶν βαρβάρων. ἐκεῖνοι γὰρ ἀπεστερημένοι τῆς παιδείας, ὁρμῶσιν ἐπὶ τὸν πολὺν οἶνον. καὶ πορίζονται τροφὰς περιέργους καὶ παντοίας. ἐν δὲ τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις οὔτ' ἐν γραφαῖς οὔτ' ἐπὶ τῶν πρότερον εὑρήσομεν, ποτήριον εὐμέγεθες εἰργασμένον, πλὴν τῶν ἐπὶ τοῖς ἡρωϊκοῖς. τὸ γὰρ ῥυτὸν ὀνομαζόμενον μόνοις τοῖς ἥρωσιν ἀπεδίδοσαν. ὃ καὶ δόξει τισὶν ἔχειν ἀπορίαν· εἰ μή τις ἄρα φήσειεν διὰ τὴν
C ὀξύτητα τῆς ἐπιφανείας τῶν δαιμόνων καταδειχθῆναι τοῦτο. χαλεποὺς γὰρ καὶ πλήκτας τοὺς ἥρωας νομίζουσι, καὶ μᾶλλον νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν. ὅπως οὖν μὴ διὰ τὸν τρόπον, ἀλλὰ διὰ τὴν μέθην φαίνωνται τοιοῦτοι, δημιουργοῦσιν αὐτοὺς πίνοντας ἐκπώμασι μεγάλοις. καί μοι δοκοῦσι λέγειν οὐ κακῶς οἱ φάσκοντες τὸ μέγα ποτήριον φρέαρ ἀργυροῦν εἶναι. ἐν τούτοις ἀγνοεῖν ἔοικεν ὁ Χαμαιλέων ὅτι οὐκ ἔστι μικρὸν τὸ παρ' Ὁμήρῳ διδόμενον τῷ Κύκλωπι ὑπ' Ὀδυσσέως κισσύ-
D βιον. οὐ γὰρ ἂν τρεῖς πιὼν, οὕτως κατηνέχθη ὑπὸ μέθης τηλικοῦτος ὤν. ἦν οὖν καὶ τότε μεγάλα ποτήρια. εἰ μὴ αἰτιάσεταί τις τὴν δύναμιν τοῦ οἴνου, ἣν αὐτὸς Ὅμηρος ἐξηγήσατο, ἢ τὸ ἀηδὲς τῆς πόσεως τοῦ Κύκλωπος, ἐπεὶ τὰ πολλὰ ἐγαλακτοπότει. ἢ τάχα καὶ βαρβαρικὸν ἦν τὸ ποτήριον, εἴπερ μέγα ἦν, ἐκ τῆς Κικόνων εἰλημμένον λείας. τί οὖν ἔχομεν λέγειν περὶ τοῦ Νέστορος ποτηρίου, ὃ μόλις ἂν νέος βαστάσαι ἴσχυσεν, Νέστωρ δὲ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρε; περὶ οὗ καὶ αὐτὸς διδάξει τί ἡ-
E μᾶς ὁ Πλούταρχος. ὥρα οὖν κατακλίνεσθαι καὶ κατακλιθέντων, Ἀλλὰ μὴν, ὁ Πλούταρχος ἔφη, κατὰ τὸν Φλιάσιον ποιητὴν Πρατίναν, οὐ γᾶν αὐλακισμέναν ἀρῶν, ἀλλὰ σκύφον ματεύων κυλικηγορήσων ἔρχομαι, οὐ τῶν Κυλικρανῶν εἷς ὑπάρ- 228
χων. οὓς χλευάζων Ἕρμιππος ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν τοῖς ἰάμβοις φησὶν, εἰς τὸ Κυλικρανῶν βαδίζων σπληνόπεδον ἀφικόμην. εἶδον οὖν τὴν Ἡράκλειαν καὶ μάλ' ὡραίαν πόλιν. Ἡρακλεῶται δ' εἰσὶν οὗτοι, οἱ ὑπὸ τῇ Οἴτῃ κατοικοῦντες, ὥς φησι Νίκανδρος ὁ Θυατειρηνὸς, ὀνομασθῆναι φάσκων αὐτοὺς ἀπό τινος κύλικος
F Λυδοῦ, ἑνὸς τῶν Ἡρακλεῖ συστρατευσαμένων. μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ Σκυθῖνος ὁ Τήϊος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ἱστορίῃ λέγων οὕτως, Ἡρακλῆς λαβὼν ΕΥρυτον καὶ τὸν υἱὸν ἔκτεινε φόρους πρήσσοντας παρ' ΕΥβοέων· Κυλικρῆνας ἐξεπόρθησε ληϊζομένους· καὶ αὐτόθι πόλιν ἐδείματο Ἡρα-

κλείαν τὴν Τραχινίαν καλεομένην. Πολέμων δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον φησὶν οὕτως, τῆς δὲ Ἡρακλείας, τῆς ὑπὸ τὴν Οἴτην καὶ Τραχῖνα τῶν οἰκητόρων μεθ' Ἡρακλέους τινὲς ἀφικόμενοι ἐκ Λυδίας Κυλικράνες, οἱ δ' Ἀθαμᾶνες, ἀφ' ὧν οἱ τόποι διαμένουσιν, οἷς οὐδὲ τῆς πολιτείας μετέδοσαν οἱ Ἡρακλεῶται συνοίκοις ἀλλοφύλους ὑπολαβόντες, κυλικράνες δὲ λέγονται, ὅτι τοὺς ὤμους κεχαρασμένοι κύλικας ἦσαν. οἶδα δὲ καὶ Ἑλλάνικον ἐν ἐθνῶν ὀνομασίαις λέγοντα, ὅτι Λιβύων τῶν Νομάδων τινὲς, οὐδὲν ἄλλο κέκτηνται, ἢ κύλικα καὶ μάχαιραν καὶ ὑδρεῖον. καὶ ὅτι οἰκίας ἔχουσιν ἐξ ἀνθερίκου πεποιημένας μικρὰς ὅσον σκιᾶς ἕνεκα, ἃς καὶ περιφέρουσιν, ὅπου ἂν πορεύωνται. πολλοῖς δὲ καὶ ὁ ἐν Ἰλλυρίοις τόπος διαβόητός ἐστιν ὁ καλούμενος Κύλικες. παρ' ᾧ ἐστὶ τὸ Κάδμου καὶ Ἁρμονίας μνημεῖον, ὡς ἱστορεῖ Φύλαρχος ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν. καὶ Πολέμων δὲ ἐν τῷ περὶ τοῦ Μορύχου ἐν Συρακούσαις φησὶν, ἐπ' ἄκρᾳ τῇ νήσῳ πρὸς τὸ τῆς Ὀλυμπίας ἱερῷ, ἐκτὸς τοῦ τείχους, ἐσχάραν τινὰ εἶναι, ἀφ' ἧς φησὶ τὸν Κύλικα ναυστολοῦσιν ἀναπλέοντες, μέχρι τοῦ γενέσθαι τὴν ἐπὶ τοῦ νεὼ τῆς Ἀθηνᾶς ἀόρατον ἀσπίδα. καὶ οὕτως ἀφιᾶσιν ἐς τὴν θάλασσαν, κεραμέαν κύλικα καθέντες εἰς αὐτὴν ἄνθεα καὶ κηρία καὶ λιβανωτὸν ἄτμητον, καὶ ἄλλα ἄττα μετὰ τούτων ἀρώματα. ὁρῶν οὖν ὑμῶν καὶ αὐτὸς τὸ συμπόσιον, κατὰ τὸν Κολοφώνιον Ξενοφάνη, πλῆρες ὂν πάσης θυμηδίας,

Νῦν γὰρ δὴ ζάπεδον καθαρὸν καὶ χεῖρες ἁπάντων,
Καὶ κύλικες, πλεκτοὺς δ' ἀμφιτιθεὶς στεφάνους,
Ἄλλος δ' εὐῶδες μύρον ἐν φιάλῃ παρατείνει.
Κρατὴρ δ' ἕστηκεν μεστὸς ἐϋφροσύνης·
Ἄλλος δ' οἶνος ἕτοιμος, ὅς οὔποτέ φησι προδώσειν
Μείλιχος, ἐν κεράμοις ἄνθεος ὀσδόμενος.
Ἐν δὲ μέσοις ἁγνὴν ὀδμὴν λιβανωτὸς ἵησι,
Ψυχρὸν δ' ἐστὶν ὕδωρ καὶ γλυκὺ καὶ καθαρόν.
Πάρκεινται δ' ἄρτοι ξανθοὶ, γεραρή τε τράπεζα,
Τυροῦ καὶ μέλιτος πίονος ἀχθομένη.
Βωμὸς δ' ἄνθεσιν αὐτὸ μέσον πάντη πεπύκασται,
Μολπὴ δ' ἀμφὶς ἔχει δώματα καὶ θαλίη.
Χρὴ δὲ πρῶτον μὲν θεὸν ὑμνεῖν εὔφρονας ἄνδρας,
Εὐφήμοις μύθοις καὶ καθαροῖσι λόγοις.
Σπείσαντάς τε καὶ εὐξαμένους τὰ δίκαια δύνασθαι
Πρήσσειν. ταῦτα γὰρ ὦν ἐστὶ προχειρότερον.
Οὐχ ὕβρεις πίνειν δ' ὁπόσον κεν ἔχων ἀφίκοιο
Οἴκαδ' ἄνευ προπόλου μὴ πάνυ γηραλέος.
Ἀνδρῶν δ' αἰνεῖν τοῦτον ὃς ἐσθλὰ πιὼν ἀναφαίνει
Ὡς ἡ μνημοσύνη καὶ τὸν ὃς ἀμφ' ἀρετῆς.
Οὔτι μάχας διέπειν Τιτήνων, οὐδὲ γιγάντων,
Οὐδέ τε κενταύρων ἢ στάσιας προτέρων.
† Φενδόνας, τοῖς οὐδὲν χρηστὸν ἔνεστι

A cleam, quam Trachiniam [a] cognominarunt. Polemon libro primo sui operis ad Adeum & Antigonum, scribit, ex incolis Heracleæ, quæ sub OEta, & Trachinem iacet, nonnullos partim oriundos ex Lydia Cylicranas, partim Athamanas, Herculi bellorum socios fuisse, à quibus locis indita nomina seruantur: cum his autem Heracleotas, administrandæ ciuitatis ius non communicasse, quòd, licet simul & permixti habitarent, crederent tamen esse alienigenas: vocatos porrò fuisse Cylicranas, quia calycis imago humeris esset inusta. B Hellanicum, libro de Gentium nomenclaturis, scripsisse noui, Libycorum Nomadū [b] quibusdam, nihil aliud in bonis esse, quàm poculū, gladium, aquale: mapalia verò ex Asphodelo iis construi, angusta, vmbræ tātum captandæ gratia, quæ quocunque ierint, circūferant secum. Est & apud multos celebris in Illyrico locus, quē Calices appellant, vbi visitur Cadmi & Harmoniæ monumētum, quemadmodum scripsit Phylarchus libro vigesimosecūdo historiarum. Polemon libro De Morycho tradit, C Syracusis in extrema insula, ante delubrum Olympiæ, [c] extra murum, aræ focum quendam esse, è quo nauigantes calicem [d] impleant, quem, vbi Mineruæ scutum impositū templo non amplius cernūt, in mare deiiciāt, cum floribus, fauis, integris thuris micis, & aliis simul quibusdam odoribus. Cùm ergo vestrum conuiuium, vt ait Xenophanes Colophonius, hilaritatis & lętitiæ plenū conspiciā,

Nunc enim mūdum solum est, puræ cūctis manus,
Atque etiam calices: est uero corona quæ circumponitur, plicatilis [e].
D *Alius in phiala suauis odoris unguentum porrigit:*
Adstat autem plenum delectationis [f] poculum:
Vinum aliis in promptu, quod nunquam se deserturos ac prodituros aiunt,
Melliti gustus [g], in doliis flores olens.
Horum in omnium medio castum [h] odorem thus spirat,
Gelida, dulcis, & syncera aqua est.
Adiacent flaui panes [i], honorataeque mensæ,
Caseo ac pingui melle onustæ.
E *Ara quaquauersum media floribus stipatur:*
AEdes circumquaque cantu personant, & conuiuiis.
Est autem hymnis laudandus primum sapientibus uiris deus,
Faustis uerbis, mundóque ac puro sermone:
Post libationes, ac preces, ut quæ iusta sunt
Agere possis: hoc enim magis expeditum ac facile [k] est:
Nemini ut iniuriam facias: tantum uero bibas, ut te domum recipias
F *Sine anteambulone, nec admodum, uelut senex, fatiscas:*
Ex hominibus illum celebres, qui præclara quæuis à potu designat [l],
Vt quæ memoriæ traduntur uirtutem foueant:
Nolim ego pugnas Titanum, uel Gigantum commemorare,
Nec priscorum Centaurorum seditiosos tumultus:
Nec grauia eiusmodi prælia, quibus nihil utilitatis describendis inest:

a. Ab[illegible] loci.

b Sic populos vocarunt vagos, pabula mutantes, greges & armenta pascentes.

c Ignotis.
d Cineribus sæpe, & relictis ab igne carbonibus.

e Plectilis Plauto in Bacchidibus. Progalia, scaphium: pro insigni, corona plectilis: è complicatis & contextis floribus parata. Pactilis Plinio cap. 3. 21.
f τῆς εὐφροσύνης. Ea vox significat etiam liberalitatem, & vnam ex tribus Gratiis.
g Aut dulcis, qualis est mellis: aut suauis, & iucundi.
h Sacris aptum, quæ nonnisi castis hominibus peragenda sunt.
i Fortassis crocotinctis, quod apud nos fit: aut è flauo tritico confecti.

k Quàm sceleribus vitam suam contaminare.

l Vel scripsit vel gessit.

Hæc prudens bene ut prospicias semper curato,

Lepidus verò Anacreon inquit:

Eum non amo, qui cùm ad pocula supra modum
uinum biberit,
Rixas & luctuosum bellum canit.
Sed quisquis musarum & Veneris inclyta dona
commiscens, amabilis uoluptatis memor est.

Ion verò Chius ait:

Salue rex noster, pater[a], ac seruator:
Nobis ad manum esto calix: pocillatores ministri
Vinum misceant guttis argenteis: aurum
uino graue in manuum[b] solum ueniat:
Libantes castè Herculi, & Alcmenæ,
Procleo, Persidis[c], & auspicati à Ioue,
Bibamus, ludamus, tota nocte cantemus:
Saltet aliquis: ultro uerò huius hilaritatis dux esto
Quem formosa manet fœmina coniunx:
Bibito is scilicet quàm alij magnificentius[d].

Fuerunt & ad conuiuia eorum quos septem sapientes nominarunt, conuentus. Siquidem vinum, vt ait Theophrastus libro de temulẽtia, senum morosam anxietatem lenit. Nobis igitur ad festas Bacchi has epulas[e] coëuntibus, iure nemo compos mẽtis inuiderit, vt in Tarentinis Alexis inquit, cùm nulla in re ex vicinis vllum afficiamus iniuria:

Tibi ne hoc compertum est,
Quod uitam appellamus quadam consuetudine,
Inditum nomen id fuisse, blandiori[f] ut uocabulo
Humana sors[g] nuncùpetur? Ego profectò: siue rectè, siue prauè,
Iudicare me quispiam dicat, refragari non decreui:
Verùm hæc ubi perpendi, sic sentio,
Planè furiosas esse res omnes mortalium:
Peregrinósque semper nos esse,
Tantisper dum uiuimus: tãquam in mercatum celeberrimum publici conuentus[h]
Aduenientes: ex morte ac tenebris,
In hunc uitæ cursum transeuntes, atque lucem
Quam cernimus hanc: qui autem plurimum riserit, ac biberit,
Voluptatibúsque Veneris fruendis sibi uendicarit,
& retinuerit
Quod aufugit tempus, collatitia cœna exhilaratus,
Cùm à nundinis discesserit, lætus domum[i] reuertitur.

Sed quod ait venusta Sappho,

Ades Venus, aureis in poculis elegantibus temperatum
Nectar ut affundas his amicis nostris, pariter ac tuis.

Dicendum hîc est, bibendi modos quosdam esse peculiares ciuitatibus, vt in Lacedæmonis republica, quod Critias his verbis declarat: Chius ac Thasius vinum poculis maioribus præbibit ad dextram[k]: Atheniensis minoribus, ad eãdem: Thessalus maioribus, cuicunque libuerit: Lacedæmonius appositum sibi poculum ebibit: puer autem rursum affundit, quantum fuerit epotum. Ad dextram bibere, ἐπιδέξια, Anaxandrides dixit in Rusticis, hoc modo:

[a] Bacche.

[b] In palmas funditur aureæ pateræ vino co[...]ronatæ.

[c] Nobiles & ingenuos hos fuisse [...] suspicor, [...] honoris [...] inter deos [...] heroas nominarent. τοὺς περ[σε]ίδας Persei po[st]eros Suidas memorat.

[d] Κυδρότερον: pretiosioribus poculis, libẽtius, melius.

[e] Θαλίας: alii, λαλίας: collocutiones, confabulationes.

[f] Minus inuidioso & odioso.

[g] Calamitosa, misera, ærumnosa.

[h] Cicero Tusc. 1. Pythagoram autem respondisse similem sibi uideri uitam hominum, ac mercatum eum qui haberetur maximo ludorum apparatu, totius Græciæ celebritate, &c.

[i] Aut in suas ædes remeat: aut in domum æternam abit, quæ sepulchrum est.

[k] Conuiuis ad dextram recumbentibus: vel in dextram conuersi[s].

A Θεῶν προμηθείην αἰὲν ἔχειν ἀγαθήν.

καὶ ὁ χαρίεις δὲ Ἀνακρέων φησίν,

Οὐ φίλος ὃς κρατῆρι παρὰ πλέῳ οἰνοποτάζων,
Νείκεα καὶ πόλεμον δακρυόεντα λέγει.
Ἀλλ' ὅστις μουσέων τε καὶ ἀγλαὰ δῶρ' Ἀφροδίτης
Συμμίσγων, ἐρατῆς μνήσκεται εὐφροσύνης.

καὶ Ἴων δὲ ὁ Χῖος φησίν,

Χαιρέτω ἡμέτερος βασιλεὺς, σωτήρ τε πατήρ τε,
Ἡμῖν δὲ κρητὴρ οἰνοχόοι θέραπες
Κιρνάντων προχόαισιν ἐν ἀργυρέαις. ὁ δὲ χρυσὸς
Οἶνον ἔχων χειρῶν νιζέτω εἰς ἔδαφος.
C Σπένδοντες δ' ἁγνῶς Ἡρακλεῖ τ' Ἀλκμήνῃ τε
Προκλέϊ Περσείδαις τ' ἐκ Διὸς ἀρχόμενοι,
Πίνωμεν, παίζωμεν, ἴτω διὰ νυκτὸς ἀοιδή,
Ὀρχείσθω τις. ἑκὼν δ' ἄρχε φιλοφροσύνης.
Ὅν τινα δ' εὐειδὴς μίμνει θήλεια πάρευνος,
Κεῖνος τῶν ἄλλων κυδρότερον πίεται.

Ἐποιοῦντο δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ καλούμενοι σοφοὶ συμποτικὰς ὁμιλίας. παραμυθεῖται γὰρ ὁ οἶνος καὶ τὴν τοῦ γήρως δυσθυμίαν, φησὶν ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ Περὶ μέθης. διὸ συνιοῦσιν ἡμῖν ἐπὶ τὰς Διονυσιακὰς ταύτας λαλιὰς οὐδεὶς εὐλόγως φθονῆσαι νοῦν ἔχων κατὰ τοὺς Ἀλέξιδος Ταραντίνους, οἳ τοὺς πέλας οὐδὲν ἀδικοῦμεν, οὐδὲν ἆρ' οἶσθ' ὅτι

Τὸ καλούμενον ζῆν τοῦτο διατριβῆς χάριν
D Ὄνομ' ἐστὶν ὑποκόρισμα τῆς ἀνθρωπίνης
Μοίρας. ἐγὼ γὰρ εἰ μὲν εὖ τις ἢ κακῶς
Φήσει με κρίνειν, οὐκ ἔχοιμ' ἄν τι φράσαι.
Ἔγνωκα γοῦν οὕτως ἐπισκοπούμενος
Εἶναι μανιώδη πάντα τ' ἀνθρώπων ὅλως.
Ἀποδημίας δὲ τυγχάνειν ἡμᾶς ἀεὶ
Τοὺς ζῶντας, ὥσπερ εἰς πανήγυρίν τινα
Ἀφιγμένους, ἐκ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ σκότους,
Εἰς τὴν διατριβὴν, εἰς τὸ φῶς τε τοῦθ', ὃ δὴ
Ὁρῶμεν. ὃς δ' ἂν πλεῖστα γελάσῃ καὶ πίῃ,
E Καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀντιλάβηται τὸν χρόνον
Τοῦτον, ὃν ἀφεῖται, καὶ τύχῃ γ' ἐράνου τινὸς
Πανηγυρίσας, ἥδιστ' ἀπῆλθεν οἴκαδε.

καὶ κατὰ τὴν καλὴν οὖν Σαπφὼ, Ἐλθὲ Κύπρι χρυσείαισιν ἐν κυλίκεσσιν ἁβροῖς συμμεμιγμένον θαλίαισι νέκταρ οἰνοχοοῦσα τούτοισι τοῖς ἑταίροις, ἐμοῖς γε καὶ σοῖς. πρὸς οὓς λεκτέον ὅτι τρόποι εἰσὶ πόσεων κατὰ πόλεις ἴδιοι. ὡς Κριτίας παρίστησιν ἐν τῇ Λακεδαιμονίων πολιτείᾳ διὰ τούτων. ὁ μὲν Χῖος καὶ Θάσιος ἐκ μεγάλων κυλίκων ἐπιδέξια. ὁ δ' Ἀττικὸς, ἐκ μικρῶν ἐπιδέξια. ὁ δὲ Θετ- 229
F ταλικὸς, ἐκπώματα προπίνει ὅτῳ ἂν βούλωνται μεγάλα. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὴν παρ' αὑτῷ ἕκαστος πίνει, ὁ δὲ παῖς οἰνοχοεῖ, ὅσον ἂν ἀποπίῃ. τοῦ δ' ἐπιδέξια πίνειν μνημονεύει καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Ἀγροίκοις οὕτως,

A

ἵνα δὴ παρεσκευασμένοι πίνειν τρόπον
Ἐστὲ νυνί; λέγετε, τίνα τρόπον πίνειν
Ἡμεῖς; τοιοῦτον οἷον ἂν καὶ σοὶ δοκῇ.
Βούλεσθε δήπου τὴν ἐπιδέξια πάτερ
Λέγειν ἐπὶ τῷ πίνοντι; τὴν ἐπιδέξια
Λέγειν; Ἄπολλον, ὥσπερεὶ τεθνηκότι.

Παραιτητέον δ' ἡμῖν τὰ κεράμια ποτήρια. καὶ γὰρ Κτησίας παρὰ Πέρσαις φησίν, ὃν ἂν βασιλεὺς ἀτιμάσῃ, κεραμείοις χρῆται. Χοιρίλος δ' ὁ ἐποποιός

B

φησιν,

χερσὶν
ὄλβον ἔχω κύλικος τρύφος ἀμφὶς ἐαγὸς
Ἀνδρῶν δαιτυμόνων ναυάγιον. οἷά τε πολλὰ
Πνεῦμα Διωνύσοιο πρὸς ὕβρεος ἔκβαλ' ἀνάκτος.

ἐγὼ δ' εὖ οἶδα ὅτι ἥδιστα πολλάκις ἐστὶ τὰ κεράμια ἐκπώματα, ὡς καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἐκ τῆς Κόπτου καταγόμενα. μετὰ γὰρ ἀρωμάτων συμφυραθείσης τῆς γῆς ὀπτᾶται. καὶ Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ

C

Περὶ μέθης, αἱ Ῥοδιακαὶ φησὶ προσαγορευόμεναι χυτρίδες, διά τε τὴν ἡδονὴν εἰς τὰς μέθας παραφέρονται. καὶ διὰ τὸ θερμαινομένας τὸν οἶνον, ἧττον ποιεῖν μεθύσκειν. σμύρνης γὰρ καὶ χίνου καὶ τῶν τοιούτων εἰς τὸ ὕδωρ ἐμβληθέντων ἕψονται· καὶ παραχεόντων εἰς τὸν οἶνον, ἧττον μεθύσκουσιν. κἀν ἄλλῳ δὲ μέρει φησίν, αἱ Ῥοδιακαὶ χυτρίδες γίνονται, σμύρνης, χίνου, ἄνθους, κρόκου, βαλσάμου, ἀμώμου κινναμώμου, συνεψηθέντων, ἀφ' ὧν τὸ πινόμενον τῷ οἴνῳ παραχυθὲν οὕτω μέθας

D

ἵστησιν, ὥστε καὶ τῶν Ἀφροδισίων παραλύειν, τὰ πνεύματα πέττον. οὐ δεῖ οὖν ἡμᾶς ἐκμανῶς πίνειν, ἀποβλέποντας εἰς τὸ πλῆθος τῶν καλῶν τούτων, καὶ παντοδαπῶν κατὰ τὰς τέχνας ἐκπωμάτων. τὴν δὲ μανίαν πρὸς πολλοῖς φησὶν ὁ Χρύσιππος, ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τῇ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πραγματείᾳ, τοῖς πλείστοις προσάπτεσθαι. καλεῖσθαι γοῦν τὴν μὲν γυναικομανίαν, τὴν δὲ ὀρτυγομανίαν. τινὲς δὲ καὶ δοξομανεῖς καλοῦσι τοὺς φιλοδόξους, καθάπερ τοὺς φιλογύνους γυναικομανεῖς, καὶ τοὺς φι-

E

λόρνιθας ὀρνιθομανεῖς, τὸ αὐτὸ σημαινόντων τῶν ὀνομάτων τούτων, ὥστε καὶ τὰ λοιπὰ μὴ ἀλλοτρίως καλεῖσθαι τὸν τρόπον τοῦτον. καὶ γὰρ ὁ φίλοψος, καὶ ὁ ὀψοφάγος οἷον ὀψομανής ἐστιν, καὶ ὁ φίλοινος οἰνομανής. καὶ ὡσαύτως ἐπὶ τῶν ὁμοίων· οὐκ ἀλλοτρίως τῆς μανίας κειμένης ἐν αὐτοῖς ὡς ἁμαρτάνουσι μανικῶς καὶ τῆς ἀληθείας ἐπὶ πλεῖον ἀπαρτωμένοι. ἡμεῖς οὖν, ὡς καὶ παρ' Ἀθηναίοις ἐγίνετο, ἅμα ἀκροώμενοι τῶν γελωτοποιῶν τούτων καὶ μίμων, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν ὑποπί-

F

νομεν. λέγει δὲ περὶ τούτων ὁ Φιλόχορος οὑτωσί. Ἀθηναῖοι τοῖς Διονυσιακοῖς ἀγῶσι, τὸ μὲν πρῶτον ἠριστηκότες καὶ πεπωκότες ἐβάδιζον ἐπὶ τὴν θέαν, καὶ ἐστεφανωμένοι ἐθεώρουν. παρὰ δὲ τὸν ἀγῶνα πάντα οἶνος αὐτοῖς ᾠνοχοεῖτο, καὶ τραγήματα παρεφέρετο, καὶ τοῖς χοροῖς εἰσιοῦσιν ἐνέχεον πίνειν, καὶ διηγωνισμένοις ὅτ' ἐξεπορεύοντο ἐνέχεον πάλιν· μαρτυρεῖν δὲ τούτοις καὶ Φερεκράτη τὸν κωμικόν, ὅτι μέχρι τῆς καθ' ἑαυτὸν ἡλικίας οὐκ ἀσίτους εἶναι τοὺς θεωροῦντας. Φανέ-

A

A. Quo pacto nos ad bibendum parati sitis,
Eia nunc dicite. B. Quo nos pacto bibituri simus?
Eo prorsus, quo tibi uidebitur.
A. Placet tibi, ô pater, ad dextram ἐπιδέξια *dicere,*
Omnes qui propinabunt? B. Ad dextram dicere?
Apollo sancte? ueluti mortuo[a].

Repudianda sanè & abiicienda nobis sunt fi-

B

ctilia pocula. Nam, vt Ctesias ait, quos ignominiosè reges Persarum despicerent, ij fictilibus vtebantur. Chœrilus poëta[b] inquit,

Magnas opes ego in manibus habeo, calicis undique fracti testam,
Conuiuarum hominum naufragium, qualia multa
Bacchi regis procella sæuè ac immaniter dissipata eijcit.

Me quidem non latet sæpius esse iucũdissima fictilia pocula, vt quæ nobis in pretio sunt, aduecta ex Copto[c]. Subacta cum odoribus

C

terra ea coquuntur. Aristoteles libro De temulẽtia, Quas ollulas, inquit, Rhodiacas nominant, & voluptatis gratia afferunt in conuiuia, & quod excalfacto vino bibentes minus vt inebrientur efficiunt. Etenim myrrha, odorato iunco, & aliis eiusmodi[d], cõiectis in vinum, coquũtur, ideóque vinum affusum minus inebriat. Idem in eiusdem libri alia parte scribit, Rhodiacas ollulas fieri, myrrha, odorati iunci flore, croco, balsamo, cinnamomo, amomo, cũ argilla simul coctis: qua de caussa

D

vinum affusum & potum tam valenter arcet ebrietatem, vt etiam cocto discussóq; vaporoso spiritu Venerem extinguat. Nobis ergo insanè, ἐκμανῶς, bibendum non est, quamuis suspiciamus horum poculorum elegantium, & omni genere artificiorum cælaturæque insignium, multitudinem. Chrysippus in Institutione, cuius argumentum est de iis quæ bona maláue sunt disputare, multos ait, plurimis rebus insaniam, μανίαν, attribuere. Vocari nãque τὴν γυναικομανίαν[e], & ὀρτυγομανίαν, & à quibusdam gloriæ cupidos δοξομανεῖς[f], veluti mu-

E

lierosos, γυναικομανεῖς[g], & qui auibus delectantur, ὀρνιθομανεῖς, idem significantibus his vocabulis, vt etiam non inscitè reliqua hoc modo nuncupari possint. Nam obsoniorum auidior & edacior velut ὀψομανής[h] est, vinosus οἰνομανής[i], & in cæteris similibus hoc pacto, insania haud ineptè de illis dicta, qui insanè peccant, & aberrant longiùs à veritate. Nos igitur, quod Athenis fieri solet, simul audiamus hos ridiculos mimos, & de aliis Bacchi artificibus, quædam pitissemus[k]. De his Philocho-

F

rus sic narrat: Atheniẽses ludis certaminibúsque Bacchi, primùm cùm ientassent[l] & bibissent, ad spectacula se conferebant, coronísq; redimiti spectabant. Toto verò tempore quo agebantur ludi, vinum ipsis miscebatur: afferebantur bellaria: choris scenam ingredientibus ad potum vinum affundebatur, rursúmque à scena discedentibus, posteaquàm certassent. His attestatur Pherecrates comicus, ad cuius vsque sæculum, qui spectabant, ieiuni theatrum non adibãt. Phane-

a Tartis[illegible] mortui cada[illegible] vrebitur[illegible] nus profe[illegible] fierant, vt[illegible] quæ mortui[illegible] incuterentur [illegible]gum lustrant[illegible] & pyram [illegible] concurrentes, [illegible]bulabant, [illegible]guatore [illegible] nunc ἐπιδέξια [illegible] se conuert[illegible] nunc [illegible] ex.

b ἐποποιὸς.

c Ægyp[illegible] tate.

d Hoc duobus modis intelligi potest. altero qui dem, [illegible] fiunt Rhod[illegible] fictilia odor[illegible] vino co[illegible] & tractan[illegible] fictilia ii [illegible] nace co[illegible] rato vino [illegible] vt iucundum [illegible] matum odor[illegible] trahant, [illegible] quam bibat [illegible] Lusitanus [illegible] tur hodie [illegible] la, suauiter ol[illegible] tia, ex argilla [illegible] bra, aquæ biben[illegible] dæ, cuius p[illegible] gens illa [illegible] nus quàm vino delectatur. [illegible] est, luto, è quo fiunt, odores [illegible] misceri.

e Insanum mulie[illegible] rum & coturni[illegible] cum amorem, [illegible] iis qui ma[illegible] studio cotur[illegible] ces alebant [illegible] xercebant [illegible] blica certami[illegible] vide P[illegible] in voce [illegible] κόπτειν.

f Insanos [illegible] studio.

g Insanos [illegible] mulierum.

h Insan[illegible] nii vorato[illegible]

i Insanos [illegible] desideri[illegible]

k Le[illegible] gamus, [illegible] discer[illegible]

l Ieiunium [illegible] pransi.

demus autem, inquit, haustum è doliis mustum ad ædem Bacchi quę est in Limnis,[a] deo miscuisse, deinde ipsos bibisse, ac propterea vocatum fuisse Bacchum Limnæū, quoniam aqua mixta tum primùm temperatum mustum biberunt: eadémque ratione fontes, ac nymphas, Bacchi nutrices appellari, quoniā aqua permixta vinum augetur. Cùm igitur bibissent vinum sic temperatum, læti, ac hilares Bacchum versibus canebāt, nunc floridum[b] inuocantes[c], nūc Dithyrambum[d], nunc bacchantem furiosúmq; Bromium.[e] Theophrastus libro de Temulentia scribit Bacchi reuera nutrices fuisse Nymphas, ideo quòd putata vite manat humor plurimus, & naturâ vitis lacrymatur. Quapropter EVripides ex equis Solis vnum inquit esse AEthopa[f] Bacchicum, floribus propitium, autumno vinetorum consitorum ordines maturantem, indéque mortales vinum αἴθοπα nominasse.

a Limnæ, vicus Atticæ, vbi templū Bacchi fuit, qui inde Limnæum cognominarunt. Aristophanis interpr.
b Εὐανθῆ.
c Eius meminit Pausanias lib. 1.
d Quòd veluti ia nuas duas penetrarit: ἐν δύο θύραις.
e A mugitu, strepitu, fremitu.
f Αἴθοπα, vel, à [illegible], vel ἀπὸ [illegible], quòd [illegible]. Ouidio 2. Metam. equi Solis, Phlegō, Pyroeis, Heous, & AEthon: pro quo legendum AEthops.
g Odyss. ι.

Quin & Vlysses[g] præbuit suauis gustus uinum rubrum,
Impleta patera, uigintique mensuras aquæ affudit:
Odorem iucundum spirante poculo:

Timotheus in Cyclopia[h].

In hederaceam pateram fundebat liquorem immortalem ad mensuras uiginti, atrum, efflorescente spuma.
Simul autem uini musti[i] lacrymis[k] nympham admiscuit.

h Cyclopum historia.
i Νεορρύτοις, quod nuper e lacu fluxit.
k Lacrymis perspicuo candore [illegible].

Homines certè quosdam scio, ô viri coëpulones, elato animo non tā gloriatos fuisse quòd diuites alioquin essent, quàm quòd argentea & aurea pocula multa possiderent. Eo fuit ingenio Pytheas ex Arcadiæ Phigalia: qui excessurus vita, familiaribus suis diligenter mandauit, suo vt monumento hæc inscriberent:

Pytheæ monumentum hoc est, boni, prudentisque hominis,
Cui poculorum innumera uis fuit,
Argenteorum, aureorum, & ex electro[l] lucido:
Plura multo quàm priores in epulas absumpsit.

l Succino.

Hoc scilicet narrat Harmodius Lepreates libro de legibus Phigaliæ. Xenophon octauo libro institutionis Persarum, ait, eos si calices plurimos habeant, ostētare, & de se ob id sentire magnificè, nec vllo pudore tangi, quamuis apertè iniquis modis & artibus quæsita sint, quòd apud eos iniustitia multum possit, & turpis quæstus. OEdipus ob pocula filios deuouit; vt autor est qui scripsit circularem[m] Thebaidem, quòd apposuissent ei pocula quę auersabatur. Poetæ hæc oratio est:

At Iouis proles heros flauus Polyneices,
Primum quidem mensam OEdipodi pulchram apposuit,
Argenteam, Cadmi, rerum diuinarum consulti: deinde
Auream uino suaui, speciosámque pateram impleuit.
Cæterum ut ille animaduertit admotam sui patris[n].
Pretiosam supellectilem, magno dolore perculsus animus est:

m Κυκλικὴν: aut in hominum circulis cani solitā: aut carmine in ipsum quodā [illegible] orbe redeū[illegible].
n Tae [illegible]

A δῆμος δὲ περὶ τὸ ἱερὸν φησὶ τοῦ ἐν Λίμναις Διονύσου, τὸ γλεῦκος φέροντας τοὺς Ἀθηναίους ἐκ τῶν πίθων τῷ θεῷ κιρνάναι, εἶθ' αὐτοῖς προσφέρεσθαι, ὅθεν καὶ Λιμναῖον κληθῆναι τὸν Διόνυσον, ὅτι μιχθὲν τὸ γλεῦκος τῷ ὕδατι, τότε πρῶτον ἐπόθη κεκραμένον. διόπερ ὀνομασθῆναι τὰς πηγὰς νύμφας, καὶ τιθήνας τοῦ Διονύσου, ὅτι τὸν οἶνον αὐξάνει τὸ ὕδωρ κιρνάμενον. ἡσθέντες οὖν τῇ κράσει ἐν ᾠδαῖς ἔμελπον τὸν Διόνυσον, χορεύοντες καὶ ἀνακαλοῦντες εὐανθῆ καὶ διθύραμβον καὶ βακχευτὰν

B καὶ βρόμιον. καὶ Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ μέθης φησὶν, ὅτι τοῦ Διονύσου τροφοὶ αἱ νύμφαι κατ' ἀλήθειαν. αἱ γὰρ ἄμπελοι πλεῖστον ὑγρὸν χέουσι τεμνόμεναι, καὶ κατὰ φύσιν δακρύουσι. διόπερ καὶ ΕΥριπίδης ἕνα τῶν τοῦ ἡλίου ἵππων φησὶν εἶναι

Βακχίου φιλανθέος
ΑἼθοπα, πεπαίνοντα ὀρχάτοις ὀπωρινοῖς,
Ἐξ οὗ βροτοὶ καλοῦσιν οἶνον αἴθοπα.

Καὶ Ὀδυσσεὺς ὤπασε

Μελιηδέα οἶνον ἐρυθρὸν,
C Ἓν δέπας ἐμπλήσας, ὕδατος δ' ἀνὰ εἴκοσι μέτρα
Χεῦ'· ὀδμὴ δ' ἡδεῖ' ἀπὸ κρατῆρος ὀδώδει.

Τιμόθεος δ' ἐν Κύκλωπι, ἔχευε δ' ἓν μὲν δέπας κίσσινον μελαίνας σταγόνος ἀμβρότας ἀφρῷ βρυάζον. εἴκοσι δὲ μέτρ' ἀνέχευεν. ἔσμιγε δ' αἷμα Βακχίου νεορρύτοισι δακρύοισι νυμφᾶν. οἶδα δέ τινας ἄνδρες θιασῶται, καὶ μέγα φρονήσαντας οὐχ οὕτως ἐπὶ πλούτῳ, ὡς ἐπὶ τῷ κεκτῆσθαι πολλὰ ἐκπώματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ, ὧν εἷς ἐστὶ καὶ Πυ-
D θέας ὁ Ἀρκὰς ἐκ Φιγαλίας, ὃς καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ὤκνησεν ἐπιθέσθαι τοῖς οἰκείοις, ἐπιγράψαι αὐτοῦ τῷ μνήματι τάδε.

Πυθέα μνῆμα τόδ' ἐστ' ἀγαθοῦ καὶ σώφρονος ἀνδρὸς,
Ὃς κυλίκων ἔσχεν πλῆθος ἀπειρέσιον.
Ἀργυρέων, χρυσοῦ τε, καὶ ἠλέκτροιο φαεινοῦ,
Τῶν προτέρων πάντων πλείονα πασάμενος.

Τοῦτο δ' ἱστορεῖ Ἁρμόδιος ὁ Λεπρεάτης, ἐν τῷ περὶ
E τῶν κατὰ Φιγαλίαν νομίμων. Ξενοφῶν δ' ἐν ὀγδόῳ Παιδείας περὶ Περσῶν λέγων γράφει καὶ ταῦτα. καὶ μὴν ἐκπώματα ἢν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἢν δ' ἐξ ἀδίκων φανερῶς ᾖ μεμηχανημένα, οὐδὲν αἰσχύνονται. πολὺ γὰρ ηὔξηται ἐν αὐτοῖς ἥ τε ἀδικία καὶ αἰσχροκέρδεια. ὁ δ' Οἰδίπους δι' ἐκπώματα τοῖς υἱοῖς κατηράσατο, ὡς ὁ τὴν κυκλικὴν Θηβαΐδα πεποιηκὼς φησὶν, ὅτι αὐτῷ παρέθηκαν ἐκπώματα ἃ ἀπηγορεύκει λέγων οὕτως,

F ΑΥ̓τὰρ ὁ διογενὴς ἥρως ξανθὸς Πολυνείκης,
Πρῶτα μὲν Οἰδίποδι καλὴν παρέθηκε τράπεζαν,
Ἀργυρέην Κάδμοιο θεόφρονος· αὐτὰρ ἔπειτα
Χρύσεον ἔμπλησεν καλὸν δέπας ἡδέος οἴνου,
ΑΥ̓τὰρ ὅ γ' ὡς φράσθη παρακείμενα πατρὸς ἑοῖο, 23
Τιμήεντα γέρα, μέγα οἱ κακὸν ἔμπεσε θυμῷ.

Αἶψα δὲ παισὶν ἑοῖσι μετ' ἀμφοτέροισιν ἐπαρὰς A
Ἀργαλέας ἠρᾶτο· θεὸν δ' οὐ λάνθαν' ἐριννύν.
Ὡς οὔ οἱ πατρώϊαν εἴη φιλότητι δάσαιντο,
Ἀμφοτέροισι δ' ἀεὶ πόλεμοί τε μάχαι τε.

Καικίλιος δ' ὁ ῥήτωρ ὁ ἀπὸ Καλῆς ἀκτῆς, ἐν τῷ περὶ ἱστορίας, Ἀγαθοκλέα φησὶ τὸν τύραννον ἐκπώματα χρυσᾶ ἐπιδεικνύντα τοῖς ἑταίροις, φάσκειν ἐξ ὧν ἐκεράμευσε κατεσκευασμένα ταῦτα. ὁ δὲ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν τοῖς Λαρισσαίοις Ἀκρίσιος, καὶ αὐτὸς ἐκπώματα ὅσα πλεῖστα εἶχεν, ὥς φησιν ὁ τραγικός,

Πολὺν δ' ἀγῶνα πάξενα κηρύσσεται,
Χαλκηλάτους λέβητας ἐκτιθεὶς φέρειν,
Καὶ κοῖλα χρυσόκολλα, καὶ πανάργυρα
Ἐκπώματ' εἰς ἀριθμὸν ἑξήκοντα δίς.

Ποσειδώνιος δ' ἐν τῇ εἰκοστῇ ἕκτῃ τῶν ἱστοριῶν, C Λυσίμαχόν φησι τὸν Βαβυλώνιον καλέσαντα ἐπὶ δεῖπνον Ἵμερον τὸν τυραννήσαντα οὐ μόνον Βαβυλωνίων, ἀλλὰ καὶ Σελευκέων μετὰ τριακοσίων, μετὰ τὸ τὰς τραπέζας ἀρθῆναι, τετραμναῖον ἑκάστῳ τῶν τριακοσίων ἔκπωμα δοῦναι ἀργυροῦν. καὶ σπονδοποιησάμενον, προπιεῖν ἅμα πᾶσιν, καὶ ἀποφέρεσθαι ἔδωκεν τὰ ποτήρια. Ἀντικλείδης ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ ἑκκαιδεκάτῳ Νόστων περὶ Γρᾶ διηγούμενος τοῦ τὴν ἀποικίαν εἰς Λέσβον στείλαντος σὺν ἄλλοις βασιλεῦσι, καὶ ὅτι χρησμὸς ἦν αὐτοῖς δηλώσας καταθεῖναι διαπλέοντας τῷ Ποσειδῶνι εἰς τὸ πέλαγος παρθένον, γράφει καὶ ταῦτα. μυθολογοῦσι δὲ περὶ τῶν ἐν Μηθύμνῃ τινὲς, περὶ τῆς ἀφεθείσης εἰς τὴν θάλασσαν παρθένου. καὶ φασὶν ἐρασθέντα αὐτῆς τῶν ἡγεμόνων τινὰ, ᾧ ἦν τοὔ- D νομα Ἔναλλος, ἐκκολυμβῆσαι, βουλόμενον ἀνασῶσαι τὴν παιδίσκην. τότε μὲν οὖν ὑπὸ κύματος αὐτοὺς ἀμφοτέρους κρυφθέντας, ἀφανεῖς γενέσθαι. χρόνῳ δ' ὕστερον ἤδη τῆς Μηθύμνης οἰκουμένης, παραγενέσθαι τὸν Ἔναλλον, καὶ διηγεῖσθαι τὸν τρόπον, καὶ ὅτι ἡ μὲν παρθένος παρὰ ταῖς Νηρηΐσι διέτριβεν. αὐτὸς δὲ τὰς τοῦ Ποσειδῶνος ἔβοσκεν ἵππους· καί ποτε καὶ κύματος ἐπιφερομένου, συγκολυμβήσαντα αὐτὸν ἐκβῆναι, ἔχοντα κύπελλον στρογγύλον, μικρὸν, πάνυ παλαιὸν, ὦτα συντεθλασμένον σφόδρα, E ἔχον κύκλῳ τε γράμματα ἄραγε ἕνδεκα χρυσᾶ, ΔΙΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ. χρυσοῦ δὲ οὕτω θαυμασίου, ὡς τὸν παρ' αὐτοῖς αὐτῷ παραβαλλόμενον, οὐδὲν διαφορὸν εἶναι χαλκοῦ, οὐκ ἄλλου μὲν οὖν. τοιοῦτον εἴδομεν ποτήριον γραμματικὸν ἀνακείμενον ἐν Καπύῃ τῆς Καμπανίας τῇ Ἀρτέμιδι ἀργυροῦν, ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν κατεσκευασμένον καὶ ἐντετυπωμένον, ἔχον τὰ ἔπη χρυσοῖς γράμμασιν ὡς τὸ Νέστορος ὄν. Ἀχαιὸς δ' ὁ τραγικὸς ἐν Ὀμφάλῃ, καὶ αὐτὸς περὶ γραμματικοῦ ποτηρίου ποιεῖ τοὺς Σατύρους τάδε λέγοντας,

F
Ὁ δὲ σκύφος με τοῦ θεοῦ καλεῖ πάλαι,
Τὸ γράμμα φαίνον δέλτ' ἰῶτα καὶ τρίτον.
Ō ν τοῦ ῡ πάρεστι κοὐκ ἀπουσίαν
Ἐκ τοῦ πέκεινα σὰν τό τε ō κηρύσσετον.

Ἐν τούτοις λείπει τὸ ῡ στοιχεῖον. ἐπεὶ πάντες οἱ Ἀχαιοὶ τῷ ō ἀπεχρῶντο, οὐ μόνον ἐφ' ἧς νῦν τάττε-

A
Confestimque liberis suis duobus est diras
Calamitosas imprecatus: quod furias deas non latuit,
Patriam ut hæreditatem beneuolè hercisære non liceret,
Sed perpetuis bellis præliisque dissiderent.

Cæcilius rhetor in Attica pulchra natus in Historia sua tradit Agathoclem[a] tyrannum aurea pocula familiaribus ostentantem, dixisse, ex quo figulus erat, fabricata illa fuisse. Apud Sophoclem in Larissæis Acrisius[b] pocula quamplurima habuit, vt ait Tragicus:

Acre certamen externis omnibus per præconem denuntiat,
AEreos lebetas pro præmio futuros significans,
Et aurata uasa, & ex argento solido
C *Pocula, numero sexaginta bis.*

Poseidonius libro vigesimosexto historiarum, tradit, Himerum, qui non Babyloniorum tantùm, sed & Seleucensium adeptus est tyrannidem[c] inuitato ad cœnam cum trecentis Lysimacho, sublatis mẽsis, argenteum poculum[d] cuique trecentorum præbuisse, pondo minarum quatuor, ac post libationem, simul omnibus præbibisse, voluisséque suum vt singuli auferrent poculum. Anticleides Atheniensis libro decimosexto Reuersionum, cùm de Gra[e] loquitur, (eo nimirum, qui cum aliis regibus in Lesbum, coloniam classe misit,) narrat illis oraculo mandatum fuisse, vt inter nauigandum Neptuno virginem in mare proiicerent: additque insuper, Methymnæos quosdam hanc fa- D bulam de submersa virgine narrasse: amore illius correptum ex ducibus quendam nomine Enallum, in mare desiluisse, natantem & vrinantem, vt adolescentulam seruaret: sed ambos fluctibus & vndis obrutos, amplius visos non fuisse: verùm post aliquod tempus cùm Methymna rursum habitaretur, Enallum eò peruenisse, ac quo pacto euaserat exposuisse: virginem illam quidem degere apud Nereïdas, equos verò se Neptuni pascentem, concitato demum fluctu inuolutum & abreptum, vrinando emersisse, cum sympulo[f] E rotundo, paruo, admodum vetusto, auribus valde[g] contusis, vndecim aureis literis per ambitũ inscripto, Διὸς σωτῆρος, IOVIS seruatoris, auro tam excellẽti & admirando, vt quod ipsi habebant cum eo comparatum videretur ab ære nihil differre. Tale prorsus nos literatum[h] poculum argenteum conspeximus, dicatum Dianæ, in Campaniæ Capua, insculptis Homeri versibus elaboratum, & illis quidem aureis literis exaratis, quod fama Nestoris fuisse increbuit[i]. Achæus tragicus in Omphale de literato poculo Satyros hæc dicentes fingit:

F
Iam diu me poculum dei uocat.
Litteras monstrans[k], delta, iota, & tertiam
o: iuxta uerò v: sequitur ultro uolens v:
Ac post id, quod σὰν, uocatis, & o.

In his deest postremum elementũ υ, quoniam litera o, vtebantur omnes Achæi, non solùm

a Hoc [illegible]
b [illegible]
c Alii Lysimachum Babylonium [illegible] cœnam cum trecentis Himero, qui.
d Quo libare [illegible]
e Græcorum [illegible] appellari [illegible]
f Κύπελλον.
g Ansis vtrinque positis.
h Literis sculptum.
i [illegible]
k [illegible]

ea facultate qua nunc pollet, sed etiam cùm diphthongum significabat, ο tantùm pingentes. Iidem similiter υ scribunt, & cùm solùm per se profertur[a], & cum adiuncto ι. In iis ergo quæ adducta sunt, Satyri Διονύσυ vltimæ syllabæ, per ο solùm compendiosè[b] sculptæ, literam υ, adiiciendam esse innuerunt, vt integra dictio sit Διονύσυ. Iidem σὰν, pro σ, more Dorico dixerunt. Etenim musici, vt multis in locis Aristoxenus ait, pronuntiare σ recusant, quòd dura & aspera sit eius prolatio, miniméque tibiarum modis conueniens, contra, ρ, ob faciliorem & blãdiorem sonum crebriùs assumunt. Equos quibus impressa est nota literæ σ, Samphoras appellant. Aristophanes in Nubibus:

Nec ipse, nec iugatorius, nec samphoras.

Pindarus ait[c]:

Prius uero cadebant prolixæ dithyramborum uocales, & impurum σὰν, ô mortales.

EVbulus in Neottide[d] poculi quod literatum vocant, sic meminit:

A. *Pessimum odi literatum poculum:*
Quandoquidem exiguam phialam ei similem cùm meus haberet filius abijt peregre.
B. *Huic*[e] *sanè multa similia.*

Gyala, Philetas in Atactis[f] à Megarensibus pocula vocari tradit. Parthenius Dionysi filius libro primo De vocabulis quæsitis apud historicos, ait, Gyalas speciem esse poculi, vt Marsyas Herculis sacerdos ad hunc modum scribit: Ciuitatem rex cùm ingreditur, obuius quidam fit cũ Gyala vino plena, è qua in manus accepta libat. Est & poculi nomen DINOS[g]. Dionysius Sinopẽsis in Seruatrice, huius meminit, cùm nomina recenset poculorum, sic:

A. *Quot uerò pulchrorum genera sunt Thericleiorum,*
O mulier, Dicotyla[h], *Tricotyla, ingens Dinus,*
Qui metretam[i] *capiat: Cymbium, Scyphus, Rhyta,*
Pocula, quæ uetula, & alind præterea nihil, aspicit.

Cleãthes philosophus libro De sumptionibus[k], Thericleios calices & Diniadas vocari scribit ab iis qui fabricati sunt. Seleucus præfatus Dinon esse poculi genus, ex Medea Stratidis hæc citat:

Noui, cui simile sit, ô Creon, tuum caput:
Noui profectò: nimirum pertuso subtus Dino.

Archedicus in Aberrante, seruum quendam inducit de meretricibus loquentem ad hunc modum:

A. *Nicostratam quandam adduxi ualde diluculo,*
Adunco naso, quam Scotodinem[l] *cognominant,*
Propterea quod in tenebris dinon argenteum surripuit aliquando.
B. Δεῖνον[m]? καὶ δεινὸν ô boni dij.

Est & δεῖνος saltationis genus, vt Apollophanes in Daulide monstrat his verbis:

Δεῖνος[n] *hic* δεινός *est, quemadmodum &* καλαθίσκος[o].

Telesilla[p] Argiua Aream dei non vocat. Cyrenæi pollubrum deinon appellant, vt inquit Philetes in Atticis.

[a] ὑπέρ, plus, γὰρ (?) ... filio.
[b] Βραχέως: quidam, breui syllaba.
[c] Citatur hic locus emendatior pag. 455. Vide Leopardũ cap. 15. 8. Emend. Citathos versus Halicarnasseus libro De nominũ compositione.
[d] Gallina, ruuécula.
[e] Quod filius tuus habuit.
[f] Petulantibus, lasciuis, flagitiosis, inordinatis.
[g] Fortassis Dinos, quòd in vortices tornatus sit.
[h] Cotyla, hemina, semisextarius, cyathi sex, τρύβλιον ἡμίσεον.
[i] Gazæ, amphoram.
[k] Opinionibus, iis quæ hominum longa consuetudine inoluerunt, περὶ μεταλήψεως.
[l] σκότος, tenebræ: δῖνος, vertigo: σκοτόδινος vertigo tenebrosa: Festiua hîc ἀμφιβολία τοῦ δίνου vertiginis, & τοῦ δίνου, poculi.
[m] Poculum furata est? hoc indignum prorsus: Alia est hæc elegãs ἀμφιβολία, mutatione accentus, eadem scriptura.
[n] Saltatio hæc molesta est. Eadẽ ἀμφιβολία, quæ & proxima.
[o] Alterum genus saltationis, & καλαβρισμός.
[p] Censorinus lib. de Die natali cap. 4. Argiuam lyricam poetam minutiores addidisse numeros scribit. Eius mentionem facit Plutarch. libro De fœminarum virtutibus, Pausanias, Suidas, Lucianus in Amoribus.

A ται δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ ὅτε τὸν δίφθογγον διεσήμαινε, διὰ τοῦ ο μόνον γράφουσι. παραπλησίως δὲ καὶ τὸ υ γράφουσιν, ὅταν καὶ καθ' αὑτὸ μόνον ἐκφωνῆται, καὶ ὅταν συζευγνυμένου τοῦ ἰῶτα. κἀν τοῖς προκειμένοις οὖν οἱ Σάτυροι τοῦ Διονύσου τὴν τελευταίαν συλλαβὴν διὰ τοῦ ο μόνου ὡς βραχέως ἐγκεχαραγμένου, ἐδήλωσαν ὅτι συνυπακούεσθαι δεῖ καὶ τὸ υ ἵνα ᾖ Διονύσου. τὸ δὲ σὰν ἀντὶ τοῦ σ Δωρικῶς εἰρήκασιν. οἱ γὰρ μουσικοὶ καθάπερ πολλάκις Ἀριστόξενος φησὶν, τὸ σῖγμα λέγειν παρῃτοῦντο, διὰ τὸ σκληρόστομον εἶναι καὶ
B ἀνεπιτήδειον αὐλῷ. τὸ δὲ ῥῶ διὰ τὸ εὔκολον πολλάκις παραλαμβάνουσι, καὶ τοὺς ἵππους τοὺς τὸ σ ἐγκεχαραγμένον ἔχοντας, σαμφόρας καλοῦσιν. Ἀριστοφάνης Νεφέλαις.

Οὔτ' αὐτὸς, οὔθ' ὁ ζύγιος οὔθ' ὁ σαμφόρας.

καὶ Πίνδαρος δέ φησιν πρὶν μὲν ἕρπε † σχοινοτένειά τ' ἀοιδὰ καὶ τὸ σὰν κίβδηλον ἀπὸ στομάτων. μνημονεύει δὲ τοῦ γραμματικοῦ ἐκπώματος, ὡς οὕτως καλουμένου, Εὔβουλος ἐν Νεοττίδι οὕτως,

C μισῶ κάκιστον γραμματικὸν ἔκπωμα † εἶατ' ἄρ ὡς ὅμοιον οὑμὸς υἱὸς ᾤχετ' ἔχων φιάλιον, τῷ δὲ πολλὰ γίνεται ὅμοια.

ΓΥΑΛΑ. Φιλήτας ἐν Ἀτάκτοις Μεγαρέας οὕτω φησὶ καλεῖν τὰ ποτήρια γυάλας. Παρθένιος δ' ὁ τοῦ Διονυσίου ἐν πρώτῳ περὶ τῶν παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς λέξεων ζητουμένων φησὶ, γυάλας ποτηρίου εἶδος, ὡς Μαρσύας γράφει ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἡρακλέους οὕτως. ὅταν εἰσίῃ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν, συναντᾶν οἴνου πλήρη γυάλαν ἔχοντά τινα· τὸν δὲ λαβόντα σπένδειν.

D ΔΕΙ͂ΝΟΣ. καὶ τοῦτο ποτηρίου ὄνομα. Διονύσιος ὁ Σινωπεὺς ἐν Σῳζούσῃ καταλέγων ὀνόματα ποτηρίων, μνημονεύει καὶ τούτου, λέγων οὕτως,

Ὅσα δ' ἐστὶν εἴδη θηρικλείων τῶν καλῶν
Γυναι, δικότυλοι, τρικότυλοι, δεῖνος μέγας
Χωρῶν μετρητὴν, κυμβίον, σκύφοι, ῥυτά.
Ποτήρι' ἡ γραῦς, ἄλλο δ' οὐδὲ ἓν βλέπει.

Κλεάνθης δ' ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ Περὶ μεταλή-
E ψεως, ἀπὸ τῶν κατασκευασάντων φησὶν ὀνομασθῆναι τήν τε θηρίκλειον κύλικα, καὶ τὴν δεινιάδα. Σέλευκος δ' εἰπὼν ἐκπώματος εἶναι γένος τὸν δεῖνον, παρατίθεται Στράττιδος ἐκ Μηδείας.

Οἶσθ' ᾧ προσέοικεν ὦ Κρέων τὸ βρέγμα σου;
Ἐγῷδα. δείνῳ περὶ κάτω τετρημένῳ.

Ἀρχέδικος δὲ ἐν Διαμαρτάνοντι παράγων οἰκέτην τινὰ περὶ ἑταιρίδων διαλεγόμενον φησὶ,

Νικοστράτην τιν' ἤγαγον πρῴην σφόδρα
Γρυπὴν, Σκοτοδείνην ἐπικαλουμένην,
ὅτι
F Δεῖνόν ποτ' ἦρεν ἀργυροῦν ἐν τῷ σκότῳ.
Δεινὸν καὶ δεῖνον ὦ θεοί. Ἔστι καὶ γένος ὀρχήσεως, ὡς Ἀπολλοφάνης ἐν Δαυλίδι παρίστησιν οὑτοσί,

Δεῖνος τις δεινὸς καὶ καλαθίσκος οὑτοσί.

Τελέσιλλα δὲ ἡ Ἀργεία καὶ τὴν ἅλω καλεῖ δεῖνον. Κυρηναῖοι δὲ τὸ ποδονιπτῆρα δεῖνον ὀνομάζουσιν 232 ὡς Φιλήτας φησὶν ἐν Ἀττικοῖς.

A ΔΕΠΑΣΤΡΟΝ. Σιληνὸς καὶ Κλείταρχος ἐν Γλώσσαις, παρὰ Κλειτορίοις τὰ ποτήρια καλεῖσθαι. Ἀντίμαχος δ᾽ ὁ Κολοφώνιος ἐν πέμπτῳ Θηβαΐδος φησίν,

Πάντα μάλ᾽ ὅσσ᾽ Ἄδραστος ἐποιχομένοις ἐκέλευσεν
Ῥεξέμεν· ἐν μὲν ὕδωρ, ἐν δ᾽ ἀσκηθὲς μέλι χεῦε
Ἀργυρέῳ κρητῆρι περιφραδέως κεράωντες·
Νώμησαν δὲ δέπαστρα θοῶς βασιλεῦσιν Ἀχαιῶν,
Ἐκ χειρὸς εἰστῶσι, καὶ ἐς λοιβὴν χέον εἶθαρ
Χρυσείῃ προχόῳ.

καὶ πάλιν,

Ἄλλοις δὲ κρητῆρα παναργυρον, ἠὲ δέπαστρα
Οἰσόντων χρύσεια, τά τ᾽ ἐν μεγάροισιν ἐμοῖσι
Κεῖται. κἀν τοῖς ἑξῆς δὲ φησί,
Καὶ χρύσεια δέπαστρα καὶ ἀσκηθὲς κελέβειον
Ἔμπλειον μέλιτος, τό ῥά οἱ προφερέστερον εἴη.

ΔΑΚΤΥΛΩΤΟΝ. ἔκπωμα οὕτως καλούμενον παρὰ Ἴωνι ἐν Ἀγαμέμνονι.

Οἴσει δὲ δῶρον ἄξιον δραμήματος
Ἔκπωμα δακτυλωτὸν ἄχραντον πυρί.
Πελίου μέγ᾽ ἆθλον, Κάστορος δ᾽ ἔργον ποδῶν.

Ἐπιγένης μὲν οὖν ἀκούει τὸ ἄμφωτον ποτήριον, εἰς ὃ οἷόν τε τοὺς δακτύλους διαιρεῖν ἑκατέρωθεν. ἄλλοι δὲ τὸ ἐν κύκλῳ τύπους ἔχον οἷον δακτύλους· ἢ τὸ ἔχον ἐξοχάς, οἷα τὰ Σιδόνια ποτήρια. ἢ τὸ λεῖον. ἄχραντον δὲ πυρὶ παρὰ τὸ Ὁμηρικὸν ἄπυρον κατέθηκε λέβητα, τὸν ἐπιτήδειον εἰς ψυχρῶν

D ὑδάτων ὑποδοχὴν, ἢ τὸν πρὸς ψυχροποσίαν εὔθετον· τινὲς δὲ τὸ κέρας. περὶ δὲ τὴν Μολοττίδα οἱ βόες ἱστοροῦνται ὑπερφυῆ τὰ κέρατα ἔχειν. περὶ ὧν τῆς κατασκευῆς Θεόπομπος ἱστορεῖ, ἐξ ὧν πιθανὸν καὶ αὐτὸν ἐσχηκέναι. πλησίον δὲ τῆς Μολοσσίας ἡ Ἰωλκὸς ἐν ᾗ ὁ ἐπὶ Πελίᾳ ἀγὼν ἐτέθη. βέλτιον δὲ λέγειν φησὶν ὁ Δίδυμος ἐν τῷ τοῦ δράματος ἐξηγητικῷ, ὅτι παρήκουσεν Ὁμήρου λέγοντος,

Πέμπτῳ δ᾽ ἀμφίθετον φιάλην ἀπύρωτον ἔθηκεν.

E ἔδοξε γὰρ ἔκπωμα εἶναι. ἔστι δὲ χαλκεῖον ἐκπέταλον λεβητῶδες, ἐπιτήδειον ἔχον πρὸς ὑδάτων ψυχρῶν ὑποδοχάς. δακτυλωτὸν δ᾽ οἷον κύκλῳ τὴν φιάλην κοιλότητα ἔχουσαν ἔνδοθεν, οἷον δακτύλων ἢ ἐμπεριείληπται τοῖς τῶν πινόντων δακτύλοις. τινὲς δὲ ἀπύρωτον φιάλην τὸ κέρας. οὐ γὰρ γίνεται διὰ πυρός. λέγοι δ᾽ ἂν ἴσως κατὰ μεταφορὰν ἔκπωμα τὴν φιάλην. Φιλήμων δ᾽ ἐν τοῖς Ἀττικοῖς ὀνόμασιν ἢ Γλώτταις, προθεὶς κάλπις

F φησὶ δακτυλωτὸν ἔκπωμα, καὶ τὸ ἄμφωτον εἰς ὃ ἐστὶν οἷόν τε τοὺς δακτύλους ἑκατέρωθεν διαιρεῖν. οἱ δὲ τὸ ἔχον κύκλῳ δακτυλοειδεῖς τύπους τινάς. ΕΛΕΦΑΣ. οὕτως ἐκαλεῖτο ποτήριόν τι, ὡς Δαμόξενος φησὶν ἐν αὑτὸν πενθοῦντι.

Εἰ δ᾽ οὐχ ἱκανόν σοι τὸν ἐλέφανθ᾽ ἥκειν φέρων
Ὁ παῖς. τί δ᾽ ἐστὶ τοῦτο πρὸς θεῶν; ῥυτόν.

A Silenus & Clitarchus in Linguis apud Clitorios Δέπαστρα vocari pocula tradũt. Antimachus Colophoni[a] libro quinto Thebaïdis ait:

Omnia prorsus quæ aduenis imperauit Adrastus
Vt facerent[a]: nunc aquam, nunc synærum ac purum mel
In argenteum poculum prudenter miscuerunt:
Ac confestim regibus Achiuorum δέπαστρα, pocula, distribuerunt
In manum cõuiuantibus, statimque ad libationem affuderunt,
Aureo gutto:

B Idem rursus:

Alij calicẽ ex argento solidũ, siue δέπαστρα, pocula,
Afferant aurea, quæ domi apud me reposita sunt.

Idem in iis quæ sequuntur deinceps:

Et aurea δέπαστρα, pocula, & illæsum Celebeion[b],
Melle plenum, quod ei commodum sit.

δακτυλωτὸν, poculum digitatum, Ion in Agamemnone vocauit, sic:

Munus pedum cursu dignum afferet,
Digitatum poculum: intactum igni:

C *Peliæ insigne præmium, opus Castoris.*

Epigenes poculum interpretatur auritum ex vtraque parte, in quo capiendo digitos vtrinque diuidunt: Alij quòd in orbem velut insculptos digitos habet: alij, poculum in quo eminent tuberosa quædam, qualia è Sidone aduehuntur: Alij læue[c]. Quod autem dixit ἄχραντον πυρὶ, ad imitationem est Homeri, qui lebetem ἄπυρον, ignis expertem, appellat, vel idoneum excipiendis aquis frigidis, vel ad gelidæ potionem aptum. Quidam corneum vas intelligunt[d]. Circa Molottidem[e] narrant

D bobus inusitæ magnitudinis esse cornua, è quibus pocula quomodo fiant Theopompus memoriæ tradit. Ex iis poculum habuisse probabile est. Iolcus[f] certè Molossiæ vicina est, in qua[g] Pelias ludos edidit[h]. Satius quidem est dicere, inquit Didymus in eius fabulæ[i] expositione, Epigenem oscitanter ac negligenter carmen illud Homeri,

Quinto[k] phialam utrinque ansatã, & intactam igni apposuit,

E intellexisse, quòd putauerit ἀμφίθετον φιάλην esse poculum, cùm ea sit aënum, lebeti simile, vndique latum: quod commodum est ad recipiendam frigidam: at δακτύλωτος phiala, id est digitata, intus velut in orbem cauitatem habet, & tanquam digitos, qua circumprehenditur. Quidam ἀπύρωτον φιάλην esse volunt corneum vas, quod ad ignem non conficiatur. Fortassis autẽ, per metaphoram figuram, Phialam Homerus poculum dixerit. Philemon in Atticis nominibus, aut Linguis, cùm antea multa disceptasset, Calpis, inquit, di-

F gitatum poculum, & vtrinque auritum, in quo amplectendo ex vtraque parte disparantur manuum digiti: Alij poculum esse putant, in quo digitorum figuræ per orbem apparent. Elephantem[l] poculi genus appellatum fuisse Damoxenus ait in Seipsum lugente:

A. Hoc si poculo cõtentus nõ es, Elephantũ quis fe- (rat
Aduenit puer. B. Per deos, quidnam hoc est?
A. Rhyton,

A. Hoc

a Sub. execuli sũt. Antimachus ille prolixo ordine ac recto tractatu bellũ Thebanum exorsus libros 24. absoluit, a teritu Meleagri vsque ad reditũ Diomedis continuauit: reliqua morte præuentus non potuit absoluere. Tumidum Catullus vocat.

b Exigua Cubbe, pocul. genere, de quo paulo pòst.

c Non politum, scabrum, asperum.

d In quo faciendo igne non est opus.

e Thessaliæ regioné. Vide prouer. Bos mihi fert: & Leopard. c. 19.

f Oppidum Magnesiæ, regionis Thessaliæ, quæ sita est inter Pelion & Ossam

g Iolco.

h Iuuenes Græcos qui [illegible] fratris [illegible] [illegible] tionem Col[illegible] cam com[illegible] tur, inuit[illegible] cogens.

i Δεκαμ[illegible] talis [illegible] τος, vt pa[illegible] tearum exp[illegible] ne eius c[illegible] rum certa[illegible]

k Z Conuiu[illegible] merus [illegible]

l Ab [illegible] g[illegible] pac[illegible]

Duobus [a] *salientibus uinum effundens.*
B. Quam amplum? A. Congiorum trium capax: A
Alconis opus [b]. *B. Olim uerò præbibebat mihi*
Lubenter in eo Cypselus [c].

Huius poculi meminit Epinicus in Suppositiis, cuius testimonium citabo, cùm de Rhyto verba faciam. EPHEBVS poculi genus est, quod nunc Embasicœten [d] nominant. Sic vocari scribit Philemon Atheniẽsis libro De Atticis nominibus, siue linguis. Stephanus comicus in Philolacone ait,

B
A. Huic præbibebat rex κώμην [e] *quandam*
Nouam. B. Quidnam hoc est? A. Poculum.
A. Κώμη [f] *quædam est circa Thurios,*
In quam olim ego difficulter perductus sum,
Et ad Ephebos [g], *ô Sosia, ac eos sanè tractatu difficiles* [h].

Lynceus Samius Hedypotides [i], inquit, Rhodios æmulatione quadam pro Thericleis Atheniensibus fecisse, cùm Athenienses diuitibus solis eo pondere ac mensura fabricati essent, Rhodij verò [k] propter leuitatem, eiusmodi poculorum elegantiam communicarent etiam cum inopibus. Horum sic meminit Epigenes in Heroïna: C

Psycteria [l], *Cyathum, Cymbia, Rhyta quatuor:*
Hedypotidas, tres: colum argenteum.

Semus libro quinto Deliadis ait, Deli consecratam esse auream Hedypotida Echenices mulieris indigenæ, cuius idem meminit octauo libro. Cratinus iunior.

Ab Archephonte Hedypotidas duodecim.

Pisander libro secundo, HERCVLEAM PATERAM esse tradit, qua vectus Hercules oceanum traiecit [m]: Herculi verò illam oceanum commodasse. Poculis fortasse quia heros amplis gaudebat, per iocum scriptores, ac poëtæ, eum in poculo nauigasse fabulati sunt. Panyasis [n] libro primo Historiæ Herculis, refert ipsum à Nereo Solis phialam cùm impetrassat, ad Erytheam [o] nauigio peruenisse. Bibacem inter alios Herculem fuisse antea nos memorauimus. Solem quidem ad occasum tendere, inuectum poculo, Stesichorus sic ait: D

E
Hyperionides [p] *sol in auream pateram descendit,*
Oceanum ut emensus,
Ad sacræ obscuræque noctis profundas sedes accedat,
Ad matrem, & ætate florentem coniugem,
Ac charos liberos: ille uerò per nemus incedit lauris opacum,
Suis pedibus, Iouis filius [q].

Antimachus: F

Tum uerò in aurea patera
Solem deducebat illustris Erythea.

AEschylus in Heliadibus:

Erat & in occasu patris forte fortuna à Vulcano fabricata patera,
In qua longum sui cursus meatum per fluctus ille peragit,
In blandimenta liquidæ, ac nigris equis insidentis noctis sese recipiens.

[Marginal notes, cut off at the page edge:] ...yuγer. — ...ficis cuius ...um clari. ...uit memo... Pausania ...onicis La... ...onius Al... Alius quo... ...gitarius ...ssimus Cre... Alcon. Al... ...n etiã quen... ...ominat in ...licis Virg. ...: Cypselus Co... ...iorum ty... ...us, cuius me... ...Herodotus ...chore. ...onius. ...inquam, ...certè ...fectem ...dari. — ...κώμη, pagus, ...hic genus ...ili. ...Hic lupanar. ...Hic prostitu... pueros. ...ἐμβασικοίτας, fœ... aspectu gra... parum hu... ...nos ac ciuiles, ...ἐσχυρούς, alii ...δυσχερεῖς le... ...nt, id est pocu... ...tam ampla; & ...uia, vt mani... ...s duabus es... ...tractanda. ...Sic ea pocula ...ominarunt, ...od in illis es... ...voluptate iu... ...dum bibere. ...Quod leuiora ...erent. ...Ad verbum, re... ...geratoria. ...Ex Europa in Africam trãsiit: ...ad Gad. tanum ...fretum, & colum... ...ab eo dictas. ...Macrobius ca... ...Saturn. ...Insulam Ocea... ...in qua Geryõ ...regnabat. — ...Hyperionis fi... ...ius, quem cœlo ...& terra genitum ...apud poetas legi... ...mus. — ...Deos omnes, ...heroas, & claris... ...simos viros Io... ...filios dixit an... ...quitas. De illo ...hæc sunt audien... ...da cui Odẽ suam ...nuncupauerat ...Stesichorus: a... ...quã Phœbus ...lius filius & La... ...te dicitur.

Δίκρουνον ἡλίκον ᾗ τρεῖς χωρεῖν χόας.
Ἄλκωνος ἔργον. προύπιεν δέ μοί ποτε
Ἐν κυψέλοις ἡδέως.

Μνημονεύει τοῦ ποτηρίου τούτου καὶ Ἐπίνικος ἐν Ὑποβαλλομέναις, οὗ τὸ μαρτύριον παρέξομαι ἐν τῷ περὶ τοῦ ῥυτοῦ λόγῳ. ΕΦΗΒΟΣ. τὸ καλούμενον ποτήριον ἐμβασικοίτας, οὕτως φησὶ καλεῖσθαι Φιλήμων ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ Ἀττικῶν ὀνομάτων ἢ Γλωσσῶν. Στέφανος δ' ὁ κωμικὸς ἐν Φιλολάκωνι φησίν,

Τούτῳ προύπιεν ὁ βασιλεὺς κώμην τινά·
Καινήν. Τί νῦν τοῦτο γέγονε νῦν ποτήριον;
Κώμη μὲν οὖν τίς ἐστι περὶ τὴν Θουρίαν.
Εἰς τὰς δ' ὁ διακὸς ὅλος ἀπηνέχθην ἐγώ,
Καὶ τοὺς ἐφήβους Σωσία τοὺς δυσχερεῖς.

ΗΔΥΠΟΤΙΔΕΣ. ταύτας φησὶν ὁ Σάμιος Λυγκεὺς Ῥοδίους ἀντιδημιουργήσασθαι πρὸς τὰς Ἀθήνησι Θηρικλείους. Ἀθηναίων μὲν αὐτὰς τοῖς πλουσίοις διὰ τὰ βάρη χαλκευσαμένων τὸν ῥυθμὸν τοῦτον· Ῥοδίων δὲ διὰ τὴν ἐλαφρότητα τῶν ποτηρίων, καὶ τοῖς πένησι τοῦ καλλωπισμοῦ τούτου μεταδιδόντων. μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ Ἐπιγένης ἐν Ἡρωΐνῃ διὰ τούτων, ψυκτήρια, κύαθον, κυμβία, ῥυτὰ τέτταρα, ἡδυποτίδας τρεῖς, ἠθμὸν ἀργυροῦν. Σῆμος δ' ἐν πέμπτῃ Δηλιάδος, ἀνακεῖσθαί φησιν ἐν Δήλῳ χρυσῆν ἡδυποτίδα Ἐχενίκης ἐπιχωρίας γυναικός. ἧς μνημονεύει καὶ ἐν τῇ ὀγδόῃ. Κρατῖνος δ' ὁ νεώτερος φησί,

Παρ' Ἀρχεφῶντος ἡδυποτίδας δώδεκα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ. Πείσανδρος ἐν δευτέρῳ Ἡρακλείας τὸ δέπας ἐν ᾧ διέπλευσεν ὁ Ἡρακλῆς τὸν ὠκεανὸν, εἶναι μὲν φησὶν ἡλίου, λαβεῖν δ' αὐτὸν παρ' ὠκεανοῦ Ἡρακλέα. μή ποτε δ' ἐπεὶ μεγάλοις ἔχαιρε ποτηρίοις ὁ ἥρως, διὰ τὸ μέγεθος παίζοντες οἱ ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, πλεῖν αὐτὸν ἐν ποτηρίῳ ἐμυθολόγησαν; Πανύασις δ' ἐν πρώτῳ Ἡρακλείας παρὰ Νηρέως φησὶ τὴν τοῦ ἡλίου φιάλην κομίσασθαι τὸν Ἡρακλέα, καὶ διαπλεῦσαι εἰς Ἐρύθειαν. ὅτι δ' εἷς ἦν ὁ Ἡρακλῆς τῶν πλεῖστον πινόντων, προειρήκαμεν. ὅτι δὲ καὶ ὁ ἥλιος ἐπὶ ποτηρίου διεκομίζετο ἐπὶ τὴν δύσιν, Στησίχορος μὲν οὕτως φησίν.

Ἅλιος δ' Ὑπεριονίδας δέπας ἐσκατέβαινε χρύσεον.
Ὄφρα δι' ὠκεανοῖο περάσας
Ἀφίκηθ' ἱερᾶς ποτὶ βένθεα νυκτὸς ἐρεμνᾶς
Ποτὶ ματέρα κουριδίαν τ' ἄλοχον,
Παῖδας τε φίλους. ὁ δ' ἐς ἄλσος ἔβα
Δάφναισι κατάσκιον
Ποσὶ παῖς Διός.

καὶ Ἀντίμαχος οὑτωσὶ λέγει.

Τότε δὴ χρυσέῳ ἐν δέπαϊ
Ἠέλιον πέμπεσκεν ἀγακλυμένη Ἐρύθεια.

καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἡλιάσιν, ἔνθ' ἐπὶ δυσμαῖς ἴσου πατρὸς Ἡφαιστοτευχὲς δέπας, ἐν τῷ διαβάλλων πολὺν οἰδματόεντα φέρει δρόμου πόρον, οὐδ' εἰς μελανίππου προφυγὼν ἱμερτῆς νυκτὸς ἀμολγόν.

Μίμνερμος δ' ἐν Ναννοῖ, ἐν εὐνῇ φησὶ χρυσῇ κατεσκευασμένῃ πρὸς τὴν χρείαν ταύτην ὑπὸ Ἡφαίστου τὸν ἥλιον καθεύδοντα περαιοῦσθαι πρὸς τὰς ἀνατολάς· αἰνισσόμενος τὸ κοῖλον τοῦ ποτηρίου. λέγει δ' οὕτως,

Ἠέλιος μὲν γὰρ ἔλαχεν πόνον ἤματα πάντα,
Οὐδέ ποτ' ἄμπαυσις γίνεται οὐδεμία.
Ἵπποισίν τε καὶ αὐτῷ ἐπὴν ῥοδοδάκτυλος ἠὼς
Ὠκεανὸν προλιποῦσ' οὐρανὸν εἰσαναβῇ.
232 Τὸν μὲν γὰρ διὰ κῦμα φέρει πολυήρατος εὐνή,
Κοίλη Ἡφαίστου χερσὶν ἐληλαμένη.
Χρυσοῦ τιμήεντος ὑπόπτερον ἄκρον ἐφ' ὕδωρ,
Εὕδονθ' ἁρπαλέως χώρου ἀφ' Ἑσπερίδων,
Γαῖαν ἐς Αἰθιόπων· ἵνα οἱ θοὸν ἅρμα καὶ ἵπποι
Ἑστᾶσ', ὄφρ' ἠὼς ἠριγένεια μόλῃ.
Ἔνθ' ἐπέβη ἑτέρων ὀχέων Ὑπερίονος υἱός.

Θεόκλυτος δ' ἐν δευτέρῳ Ὡρῶν ἐπὶ λέβητός φησιν αὐτὸν διαπλεῦσαι· τοῦτο πρώτου εἰπόντος τοῦ τὴν Τιτανομαχίαν ποιήσαντος. Φερεκύδης δ' ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν, προειπὼν περὶ τοῦ ὠκεανοῦ ἐπιφέρει, ὁ δ' Ἡρακλῆς ἕλκεται ἐπ' αὐτὸν τὸ τόξον ὡς βαλῶν, καὶ ὁ Ἥλιος παύσασθαι κελεύει· ὁ δὲ δείσας παύεται. ἥλιος δὲ ἀντὶ τούτου δίδωσιν αὐτῷ τὸ δέπας τὸ χρύσεον, ὃ αὐτὸς ἐφόρει σὺν τοῖς ἵπποις, ἐπὴν δύνῃ διὰ τοῦ ὠκεανοῦ τὴν νύκτα πρὸς ἕω ἵν' ἀνίσχει ὁ ἥλιος. ἔπειτα πορεύεται ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῷ δέπαϊ τούτῳ ἐς τὴν Ἐρύθειαν. καὶ ὅτε δὲ ἦν ἐν τῷ πελάγει, ὠκεανὸς πειρώμενος αὐτοῦ κυμαίνει τὸ δέπας φανταζόμενος. ὁ δὲ τοξεύειν αὐτὸν μέλλει· καὶ αὐτὸν δείσας ὠκεανὸς παύσασθαι κελεύει. ΗΘΑΝΙΟΝ. Ἑλλάνικος ἐν Αἰγυπτιακοῖς οὕτως γράφει, Αἰγυπτίων ἐν τοῖς οἴκοις κεῖται φιάλη χαλκῆ, καὶ κύαθος χαλκοῖς, καὶ ἠθάνιον χάλκεον.

ΗΜΙΤΟΜΟΣ. ἔκπωμά τι παρ' Ἀττικοῖς ἀπὸ τοῦ σχήματος ὀνομασθὲν φησὶ Πάμφιλος ἐν Γλώσσαις. ΘΗΡΙΚΛΕΙΟΣ. ἡ κύλιξ αὕτη ἐγκάθηται περὶ τὰς λαγόνας, ἱκανῶς βαθυνομένη, ὦτά τε ἔχει βραχέα ὡς ἂν κύλιξ οὖσα. καὶ μήποτε Ἄλεξις ἐν Ἡσιόνῃ θηρικλείῳ ποιεῖ τὸν Ἡρακλέα πίνοντα, ὅταν οὕτωσί λέγῃ.

Γενόμενος φησὶ δ' εὔνοις μόλις
Ἤτησε κύλικα, καὶ λαβὼν ἑξῆς πυκνὰς
Ἕλκει κατανιλεῖ, κατά τε τὴν παροιμίαν
Αἰεί ποτ' εὖ μὲν ἀσκὸς, εὖ δὲ θύλακος
Ἄνθρωπός ἐστιν.

ὅτι δὲ κύλιξ ἐστὶν ἡ θηρίκλειος, σαφῶς παρίστησι Θεόφραστος ἐν τῇ περὶ Φυτῶν ἱστορίᾳ. διηγούμενος γὰρ περὶ τῆς τερμίνθου, φησὶ τορνεύεσθαι καὶ ἐξ αὐτῆς κύλικας θηρικλείους, ὥστε μηδένα διαγνῶναι πρὸς τὰς κεραμέας. κατασκευάσαι δὲ λέγεται τὴν κύλικα ταύτην Θηρικλῆς ὁ Κορίνθιος κεραμεύς, ἀφ' οὗ καὶ τοὔνομα ἔχει, γεγονὼς τοῖς χρόνοις κατὰ τὸν κωμικὸν Ἀριστοφάνη. μνημονεύει δὲ τῆς κύλικος Θεόπομπος μὲν ἐν Νεμέᾳ οὕτως,

Χώρει σὺ δεῦρο Θηρικλέους πιστὸν τέκνον,
Γενναῖον εἶδος· οὔνομά σοι τί θώμεθα

A Mimnermus in Pumilionibus, In lecto aureo, inquit, ad illum vsum à Vulcano facto dormientem solem ad exortum permeare, obscurè sic indicans poculi cauitatem, his verbis:

Quotidie sol laborat,
Nec unquam uel illi quies est,
Vel equis ipsius, ubi roseis digitis Aurora
Oceano relicto in cœlum conscendit.
Solem enim uehit perquam gratum ipsi cubile,
B *Cauum honorandi Vulcani manibus & malleo cusum:*
Aureum: quasi alis subuexum per summos fluctus æquoris,
Inter dormiendum raptum ab Hesperidum[a] cœtu,
Ac Æthiopum regione, ubi tum uelox eius currus, tum equi
Subsistunt, donec aurora diluculi mater redeat:
Tum enim Hyperionis filius alios & recētes conscendit equos, qui uehant.

C Theoclytus libro secundo de Tempestatibus ait, in lebete ipsum nauigasse, cùm idem antea prior dixisset qui Titanomachiam[b] composuit. Pherecydes[c] libro tertio historiarum, cùm antea multa de Oceano disseruisset, subiungit, Hercules verò arcum in ipsum distendit, tanquam sagitta percussurus: Sol autem cessare iussit: terrefactus destitit: eius obsequij gratia pateram Sol auream dedit, quam nimirum cum equis ferre solet, vbi lapsus noctu in Oceanum, ad Auroram habenas extulerit. In ea patera ad Erytheam Hercules proficiscitur: at dum nauigat, Oceanus, eius fortitudinem vt experiretur, fluctuum imaginem obiicit pateram exagitantium: Hercules verò in eum arcum dirigit, tanquam sagittis petiturus: quod veritus Oceanus, id moliri vt desineret præcepit. De ETHANIO[d] in Ægyptiacis Hellanic' scribit, in hominū eius nationis ædibus supellectilem esse, phialam, cyathum, & exiguum colum, ex ære omnia. Pamphilus in Linguis, poculi quoddam genus ab Atheniēsibus nominari tradit ἡμίτομον[e] à figura.

E THERICLEVM poculū ad latera depressum est, satis profundū, auribus hinc illinc promiuentibus, vt in vulgari calice. Alexis in Hesione, Thericleo bibentem Herculem inducit, ad hunc modum:

Vix tandem placatus,
Caliœm postulat, quem ubi dederunt, crebrò
Hausit, ut, quod iactatur prouerbio,
Semper quidem prorsus[f] uter & semper saccus,
Homo fit.

F Calices Thericlea pocula fuisse apertè declarat Theophrastus[g], in libris de historia plantarum, quo loco de Terebintho verba facit, aitque ex eius ligno calices tornari Thericleos, quos à fictilibus nemo discernat. Eos calices fama est à Corinthio figulo Thericle factos, vnde & impositum nomen, Aristophanis Comici sæculo. Calicis meminit Theopompus in Nemea his verbis:

A. Huc[h] ades, ô Thericlis fida proles,
Generosa facies: rectè nos te uocauerimus

[a] a Nympharum quæ occidentis excipiunt [illegible].
[b] b Gigantū bellum.
c Macrobius ca. [illegible] Saturn.
[d] d Sic, colum [illegible] colum.
[e] e Quasi dimidiatum: aut per medium sectum. D. midiati mali ad figuram [illegible] conie[illegible].
[f] f Bibax & ebriosus. Vter vinarius. culeos: Sacco [illegible] menta [illegible] tur. Videtur [illegible] verbium, [illegible] thylaci.
[g] g Cap. 4. libr. Erasm. prouerb. Thericlis [illegible]
[h] h Alloquitur [illegible] nus calicem [illegible] anus apud [illegible] tem in Comic[illegible] ne: [illegible] mi Libero [illegible] [illegible] [illegible] restitutus [illegible]

Naturæ speculum, quod plenum si dabitur,
Nihil sanè unquam aliud ego fugam.
B. Heus tu anus Theolyte. A. Quis es qui me[a] *uocas? B. Tibi amicissimus.*
A. Quo te nomine salutabo? B. Accede huc ad me Theolyte,
Accede ad nouitium conseruum tuum. A. Hic bellè
Igniculi mei scintillam non incassum excitat.
B. Ego bonis amibus beneuolentiam propino tibi.
A. Bibe quãtum lubet, quod comedas equidem postea dabo.

a Plautus: cuix sonat proc.

Cleanthes in opere De sumptionibus, sic [b] ait: Quæ igitur sunt[c] ab hominibus inuenta eiusmodi, atque etiam reliqua, vt Thericleum poculum, Deinias, Iphicrates, eos qui inuenerunt primi, ostendunt. Nunc profectò manifestum id est. Hoc si factum non esset, haud parum nomen foret mutatum: verùm, vt diximus, iis quæ fortuita sunt, non est fidendum. Alij tradunt Thericleum poculum dictum, quòd in eo sculptæ ferarum pelles essent. Pamphilus Alexandrinus, quòd Bacchus dum feras [d] quæ vehunt quatit, hoc poculo libat. Huius sic meminit Antiphanes in Similibus:

b Quidã, Transsumptionibus.
c Sub nomen
d Lynces.

Vt est cœnatum, (nam quæ intermedio tempore
facta sunt uolo[e] *connectere,)*
Et Iouis Seruatoris instrumentum[f] *aduenit,*
Plenum guttis[g] *expressis uenerando labore,*
Amœnæ Lesbi, spumans, accœpit quisque dextra manu.

e Quidam, nolo.
f Libatorium poculum.
g Mitylenæo vino.

EVbulus in Dolone:

Vas ego nunquam laui:
Purius quidem fictile reddidissem ego
Quàm Thericles suos calices, iuuenis cùm eram.

Idem in Aleatoribus:

Calicem nuper è melandryo[h] *factum Thericleum,*
nimium spumantem,
In temulentorum manibus frequentem, fremente sono circumstrepentem[i]*:*
In orbem speciosè ductum, affluenti scaturigine uberem,
Nitentem, ad lucem resplẽdentem, ablutum, onustum hedera[k]*,*
Quem domum Iouis seruatoris uocant.

h Rotunda & spissa quercus medulla Theophr. ca. 4.5. hist.
i Dem feruet spumã: dum vinum affunditur.
k Vel, celatum hederæ foliis, vel hederæ fronde coronatum: vt paulo post.

Araros, siue EVbulus in Campylione:

O figlina terra, olim Thericles
Te fabricatus est caui lateris[l] *dilatato fundo,*
Cognita ædepol mulierum natura,
Quæ poculis exiguis non delectantur.

l Λαγόνος, non πλίνθου, ilii.

Alexis in Equite,

Et Thericleus calix corona in orbem aurea,
Ornatus, non uulgari, & plebeia quauis.

Idem in Epaco:

Mero plenum Thericleum ebibit,
Cauum, quod superfluebat[m]*.*

m Quidam ὑπαθύουσαν: paulatim hauriens.

Timæus libro vigesimo octauo Historiarum, his verbis Thericleum calicem appellat: Polyxenus quidam ex eorum numero qui rempublicam Taurominitanorum gubernabant, missus ad Nicodemũ legatus, & muneribus aliis, & calice Thericleo donatus, rediit. Adæ° libris De affectione[n], Thericleum & Carchesium idẽ esse autumat: contra differre censet

n περὶ διαθέσεως. Quidam, de dispositione.

A Ἄρει κάτοπτρον φύσεως ἣν πλῆρες δοθῇ
Οὐδὲν ποτ' ἄλλο δεῦρο δή γε μισῶ σ' ἐγώ.
Γραῦ θεολύτη. γραῦ τί με καλεῖς σὺ φιλτάτη.
Τίν' ἀσπάσωμαι; δεῦρο παρ' ἐμὲ θεαλύτη.
Παρὰ τὸν νέον ξυνδοῦλον οὑτοσὶ καλῶς
Σπινθῆρ τ' ἄλλα † ἀπειραίμεναι τοιοῦτό τι.
Φιλοτησίαν δέ σοι προπίομαι δεξιάν.
Πιοῦσα δ' ὁπόσον ἄν σοι θυμὸς, ἡ ἐμοὶ
B Πάρεδος τὸ πρῶτον.

Κλεάνθης δ' ἐν τῷ Περὶ μεταλήψεως συγγράμματι φησί. τὰ τοίνυν εὑρήματα καὶ ὅσα τοιαῦτα ἔτι καὶ τὰ λοιπά ἐστιν, οἷον θηρίκλειος, Δεινίας, Ἰφικράτης ταῦτα γὰρ πρότερον συνιστορεῖ τοὺς εὑρόντας. φαίνεται δέ τι καὶ νῦν. εἰ δὲ μὴ ποιεῖ τοῦτο, μεταβεβληκὼς ἂν εἴη μικρὸν τοὔνομα. ἀλλὰ καθάπερ εἴρηται, οὐκ ἔστι πιστεῦσαι τῷ τυχόντι. ἄλλοι δὲ ἱστοροῦσι θηρίκλειον ὀνομασθῆναι τὸ ποτήριον διὰ τὸ δορὰς θηρίων αὐτῷ ἐντετυ-
C πῶσθαι. Πάμφιλος δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἀπὸ τοῦ τὸν Διόνυσον τοὺς θῆρας κλονεῖν σπένδοντα ταῖς κύλιξι ταύταις κατ' αὐτῶν. μνημονεύει τοῦ ἐκπώματος καὶ Ἀντιφάνης ἐν Ὁμοίοις οὕτως, ὡς δ' ἐδείπνησαν, συνάψαι βούλομαι γὰρ τὰ μέσω, καὶ Διὸς σωτῆρος ἦλθε θηρίκλειον ὄργανον τῆς τρυφερᾶς ἀπὸ Λέσβου σεμνοπόνου σταγόνος πλῆρες ἀφρίζον ἕκαστος, δεξιτερᾷ δ' ἔλαβεν. καὶ Εὔβουλος ἐν μὲν Δόλωνι,

Διένιψα δ' οὐδὲν σκεῦος οὐδεπώποτε,
D Καθαρώτατον γὰρ τὸν κέραμον εἰργαζόμην,
Ἢ Θηρικλῆς τὰς κύλικας ἡνίκ' ἦν νέος.

Ἐν δὲ Κυβευταῖς,

Ἄρτι μὲν μελανδρικὴν
Τῶν θηρικλείων ὑπεραφρίζουσαν πάρα
Κωθωνόχειλον ψηφοπεριβομβήτειαν
Μέλαιναν εὐκύκλωτον ὀξυπίνδακα
Στίλβουσαν αὐταυγοῦσαν ἐκνενιγμένην
Κισσῷ καταβρύουσαν ἐπικαλούμενοι
E Εἷλκον Διὸς σωτῆρος.

Ἀραρὼς δ' ἢ Εὔβουλος ἐν Καμπυλίωνι,

Ὦ γαῖα κεραμῖτι σ' εἰ Θηρικλῆς ποτὲ
Ἔτευξε κοίλης λαγόνος εὐρύνας βάθος,
Ἦ που κατειδὼς τὴν γυναικείαν φύσιν,
Ὡς οὐχὶ μικροῖς ἥδεται ποτηρίοις.

Ἄλεξις δ' ἐν Ἱππεῖ,

Καὶ θηρίκλειος τις κύλιξ στέφανον κύκλῳ
Ἔχουσα χρυσοῦν, οὐ γὰρ ἐπίκτητόν τινά.

Καὶ ἐν Ἠπάκῳ,

Μεστὴν ἀκράτου θηρίκλειον ἔσπασε,
Κοίλην ὑπαρθύουσαν.

F Τίμαιος δ' ἐν τῇ ὀγδόῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, θηρίκλειον καλεῖ τὴν κύλικα γράφων οὕτως. Πολύξενός τις τῶν ἐκ Ταυρομενίου καθεστηκότων ταχθεὶς ἐπὶ τὴν πρεσβείαν, ἕτερά τε δῶρα παρὰ τοῦ Νικοδήμου καὶ κύλικα θηρίκλειον λαβὼν ἐπανῆκεν. Ἀδαῖος δ' ἐν τοῖς περὶ διαθέσεως, τὸ αὐτὸ ὑπολαμβάνει θηρίκλειον εἶναι καὶ καρχήσιον. ὅτι δὲ διαφέρει, σαφῶς παρίστησι

A Καλλίξεινος ἐν τοῖς περὶ Ἀλεξανδρείας φάσκων, τινὰς ἔχοντας θηρικλείους πομπεύειν, τοὺς δὲ καρχήσια. ὁποῖον δέ ἐστι τὸ καρχήσιον ἐν τοῖς ἑξῆς λεχθήσεται. καλεῖται δέ τις καὶ θηρίκλειος κρατήρ, οὗ μνημονεύει Ἄλεξις ἐν κύκνῳ,

Φαιδρὸς δὲ κρατὴρ θηρίκλειος ἐν μέσῳ
Ἕστηκε λευκοῦ νέκταρος παλαιγενοῦς.
Πλήρης ἀφρίζων ὃν λαβὼν ἐγὼ κενὸν
Τρίψας ποιήσας λαμπρὸν ἀσφαλῆ βάσιν,
Στήσας συνάψας καρπίμοις κισσοῦ κλάδοις
Ἔστεψα.

B Θηλυκῶς δὲ τὴν θηρίκλειον εἶπε Μένανδρος ἐν Θεοφορουμένῃ,

Μέσως μεθύων θηρίκλειον ἔσπασε.

καὶ ἐν Μηναγύρτῃ, προπίνων θηρίκλειον τρικότυλον. καὶ Διώξιππος ἐν Φιλαργύρῳ,

Τῆς θηρικλείου τῆς μεγάλης χρεία ᾽στί μοι,
Εὖ οἶδα, καὶ τῶν Ῥοδιακῶν. ἥδιστα γὰρ
Ἐκ τῶν τοιούτων ἀρχαία ποτηρίων
Εἴωθα πίνειν.

C Πολέμων δ᾽ ἐν πρώτῃ περὶ τῆς Ἀθήνησιν ἀκροπόλεως οὐδετέρως ὠνόμασεν, εἰπών, τὰ χρυσᾶ θηρίκλεια ὑπόξυλα Νεοπτόλεμος ἀνέθηκεν. Ἀπολλόδωρος δ᾽ ὁ γελῷος ἐν Φιλαδέλφοις ἢ Ἀποκαρτεροῦντι φησὶν ἐφεξῆς, στρώματ᾽ ἀργυρώματα θηρίκλεια τορευτὰ πολυτελῆ ποτήρια ἕτερα. Ἀριστοφάνης δ᾽ ἐν Φιλωνίδῃ.

Τοιγαροῦν ἐμοὶ μὲν ἀρτίως ὁ δεσπότης
Δι᾽ ἀρετὴν τῶν θηρικλείων εὐκύκλωτον ἀσπίδα,
Ὑπεραφρίζουσαν τρυφῶσαν ἴσον ἴσῳ κεκραμένην
D Προσφέρων ἔδωκεν, οἶμαι χρηστότητος οὕνεκα,
Εἶτ᾽ ἐλευθέραν ἀφῆκεν βαπτίσας ἐρωμένως.

Θεόφιλος δὲ ἐν Βοιωτίᾳ,

Τετρακότυλον δὲ κύλικα κεραμέαν τινὰ
Τῶν θηρικλείων, πῶς δοκεῖς; κεράννυσι
Καλῶς ἀφρῷ ζέουσαν. οὐδ᾽ ἂν Αὐτοκλῆς
Οὕτως μάτην † τὴν εὐρύθμως τῇ δεξιᾷ
Ἄρασαν ὦμον.

E ἐν δὲ Προιτίσι,

Καὶ κύλικα θηρίκλειον εἰσφέρει, πλέον
Ἢ κοτύλας χωροῦσαν ἑπτ᾽ ἀγαθῆς τύχης.

ΙΣΘΜΟΝ. Πάμφιλος ἐν τοῖς περὶ ὀνομάτων Κυπρίους τὸ ποτήριον οὕτως καλεῖν.

ΚΑΔΟΣ. Σιμμίας ποτήριον παρατιθέμενος Ἀνακρέοντος,

Ἠρίστησα μὲν ἰτρίου λεπτὸν ἀποκλάς,
Οἴνου δ᾽ ἐξέπιον κάδον.

F Ἐπιγένης δὲ ἐν μνηματίῳ φησὶν κρατῆρες, κάδοι, ὀλκεῖα, κρουνεῖα, ἔστι δὲ κρουνειαναι· ἀλλὰ τί καθ᾽ ἕκαστον δεῖ λέγειν;

Ὄψει γὰρ αὐτὸς βασιλέως υἱὸν λέγεις
Ἀφῖχθαι δηλαδὴ Πιξώδαρον.

Ἥδυλος Ἐπιγράμμασιν,

Πίνωμεν. καὶ γάρ τι νέον καὶ γάρ τι παρ᾽ οἶνον

Callixenus in suis libris de Alexãdria, cũ[a] ait, in pompa quosdam Carchesia gestantes, quosdam Thericleos calices, incedere. Qualis sit Carchesium, posthac nos monstrabimus. Craterem etiam quendam Thericleum nominant. Huius meminit Alexis in Cycno:

Lætus uerò in medio Thericleus crater
Constitit, candido nectare annoso,
Plenus, spumans, quem cùm uacuum offendissem,
deterſi, ut splenderet effeci, tutum pedem
Statui, & adnexis hederæ ramis fructu grauibus
Coronaui.

Fœminino genere Menãder vsurpat in Theophorumeno[b]:

E dimidio temulentus, τὴν θηρίκλειον, *trium heminarum*[c].

Dioxippus in Philargyro[d]:

A. Τῆς θηρικλείου μεγάλης, *magno calice Thericleo mihi opus est.*
B. Probè noui. A. Atque etiam Rhodiis poculis: nam lubentiſſimè
His poculis bibere semper consueui.

Polemon libro primo de Athenarum arce, neutro genere protulit, ad hunc modum: Aurea Thericlea, subtus ligno fulta Neoptolemus dedicauit. Apollodorus Gelous in Philadelphis, aut Inedia sibi mortem consciscente, ait:

Deinde stragulæ uestes, argentea uasa,
Thericlea tornata, sumptuosa, & alia pocula.

Aristophanes in Philonide:

Itaque mihi nuper herus
Virtutis præmium, Thericleorum, in orbem[e] arcuatum scutum,
Supernè spumans, delicatum, par pari temperatum,
Porrexit ac dedit, ut arbitror, quòd esse me probam ac frugi cognouiſſet:
Deinde libertatem est largitus, benignè & amicè me uino cùm madefecisset.

Theophilus in Bœotia:

Heminarum quatuor calicem fictilem quendam
E Thericleis, quod uelim credas, miscet,
Pulchrè spuma feruescentem: at Autocles
Incaſſum & inconcinnè dexterum
Humerum sustulit[f].

Idem in Prœtidibus.

Thericleum calicem affert, qui plusquam amphoras septem caperet,
Prosperæ[g] fortunæ.

Pamphilus libro De nominibus, Cyprios ait poculũ vocare ISTHMVM. De CADO, Simmias Anacreontis poculum explicans ait,

Pransus equidem sum, confracto itrii[h] paululo:
Vini autem cadum exhausi.

Epigenes in Paruo monumento:

A. Crateres, inquit, cadi, pelues[i], & ædepol, sigl-crouneia[k]: uerùm quid opus est omnia sigillatim memorare?
Istis oculis tu cõspicies. B. Aduenisse regis filiũ ais?
A. Ita sanè,
Pixodarum scilicet.

Hedylus in Epigrammatibus:

Bibamus[l]: etenim nouum aliquod inter bibendum

a Supra lib. [illegible]

b Hæc vox significat afflatum & percitum [illegible] ne: fanaticum.

c Sub. [illegible] quidam leg. μέσως, vt [illegible] τοὺς κύλικας [illegible] εἰκλειον.

d Argent[illegible] doσαναρ.

e Sumptum [illegible] iis, qui ob [illegible] re & egregi[illegible] aliquod fac[illegible] honorario scuto donantur. Scuti verò appellat Thericleos calices multos, vino plenos, in orbe scuti figura, dispositos. Erasm. prouerb. [illegible]

f Fortassis: quia de caussa vinum effusum est.

g Vt paulo [illegible] τεαδιῶ σωτῆρ[illegible]

h ἴτριον, placenta tenuis, ex me[illegible] le ac sesamo. [illegible] talis legit [illegible] τρέου.

i ὀλκεῖα: vasa vnguentaria.

k Vasa [illegible] modo liquor [illegible] fundentia.

l Potum [illegible] [illegible] [illegible] ter potandum [illegible] fluet. Vide [illegible] 39. & lib. 14.

…τενὸν, tenue, …ile.

A Reperiemus, ingeniosum[a], ac mellitum carmen:

At cadis uinum effundens, irriga, & dicito, lude

Hedyle: qui inani cantu contendis, non autem ebrietate curas demulces.

Idem alibi:

Ex aurora in noctem, & ex nocte Pasisocles

In aurorā bibit cadis quatuor congios capientibus:

Deinde repente, quocunque sors tulerit, abit: sed inter pocula,

b Theocrito.

B Siculo[b] uate ludit multo suauius:

c Vigore impetu …, robore, … scribat.

Eo tamen ualidior[c]: sic illius affulget

Lepos. quamobrem ô charum caput, ad temulentiam bibe, & scribe.

Cleitarchus in linguis tradit ab Ionibus cadum vocari κεράμιον, fictile. Herodotus in tertia Phœnice: Non, inquit, vini cadum[d]. Philemō in opere citato, CADISCVM esse tradit poculi genus. Vas quidem certe illud est in quo Iouem κτήσιον[e] collocant, vt inquit Anticleides in Expositionibus suis hoc pacto: Iouis Ctesij, sic imago statuenda est. Cadiscū, nouum, vtrinque auritum, depone: eius aures alba lana corona: simulacri dextrū humerum ac frontem croceo peplo vela, quemcunque repereris. Iuppiter enim Ambrosiæ[f] puram aquam in potestate habet, & oleū, ac omnium fructuum copiam, quos immittit. Cadisci præterea meminit Straton comicus in Lepnomeda, sic,

e Sub. habent, Possessionum, prædiorū, patrimoniorúmque præsidem. Eius statuam iuxta ærarium ponebāt. Huius meminit Pausa. lib. 1.

f De Ambrosia vide pag. 39.

C

Meretrius, quem hi precantur ac inuocant prochydio[g],

Alij cadisco, par pari temperato.

g προχύδιον, vasis genus, dictum à profundendo: Sympuuium. Erasm. prouer. ἴσον ἴσῳ, legit prochoidio, & (ex Hesychio) Mercurium interpretatur, sortem quæ prima ducitur, versus hos sic reddēs: Sortem quā trahunt alii quidem è prochuidio, alii è cadisco temperato par pari. Polluci cap. 9. lib. 6. in Visceratione prima carnis portio Ἑρμοῦ κλῆρος, id est, Mercurii sors appellatur. Veteres ad iactuum successum bonæ sceuæ caussa Mercurium præfabātur, vt in conuiuiis ἀγαθὸν δαίμονα, & Iouem Seruatorem.

D CANTHARVM nomen esse nauigij cuiuis è plebe notū est. Sic etiam vocari poculi genus Ameipsias inquit in Cottabo ludentibus:

Aua, fer acetabula & cantharos.

Alexis in Crateua, vbi de quodam in caupona potante loquitur, ait:

Hermaiscum deinde conspicor ex istis uiris quempiam,

Cantharum, qui prope adest, inuertentem,

Stragulaque, ac suam sportam.

E EVbulus sæpius vtitur hoc nomine in Pamphilo:

Ego uerò inquit, nam è regione fuit

Suarum ædium, noua & ampla caupona,

Hîc obseruabam puellæ uictum:

Intereaque iubebam congium mihi cauponem miscere oboli pretio,

Et cantharum apponere maximum.

Idem rursum:

Cantharus autem dudum uacuus exsiccatur:

Idem alibi:

h Exhausit, absorpsit.

Simul acceptum è conspectu[h] summouit:

F Qua uero putatis magnitudine ab ea sublatum cantharum?

Valde me Heraule is amplus fuit, quem tamen confestim exsiccauit.

Xenarchus in Priapo:

Ne affunde, ô puellule, in argenteum poculum,

Sed contra potius, age, in profundum cantharum.

A Εὕρομεν λεπτόν καί τι μελιχρὸν ἔπος.

Ἀλλὰ κάδοις Χίου με κατάβρεχε, καὶ λέγε παῖζε

Ἡδύλε μισῶ ζῆν εἰς κενὸν οὐ μεθύων.

καὶ ἐν ἄλλῳ,

Ἐξ ἠοῦς εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτῶν Πασισωκλῆς

Εἰς ἠοῦν πίνει τετρακόοισι κάδοις,

Εἶτ' ἐξαίφνης που τυχὸν οἴχεται· ἀλλὰ παρ' οἶνον

Σικελίδου παίζει πουλὺ μελιχρότερον.

B Ἐστὶ δὲ δὴ πουλὺ στιβαρώτερος· ὡς δ' ἐπιλάμπει

Ἡ χάρις ὥστε φίλε καὶ γράφε καὶ μέθυε.

Κλείταρχος δὲ ἐν ταῖς Γλώσσαις τὸ κεράμιον φησὶν Ἴωνας κάδον καλεῖν. Ἡρόδοτος δὲ ἐν τῇ τρίτῃ Φοινίκη οὔ φησιν οἴνου κάδον.

ΚΑΔΙ΄ΣΚΟΣ. Φιλήμων ἐν τῷ προειρημένῳ συγγράμματι, ποτηρίου εἶδος. ἀγγεῖον δ' ἐστὶν ἐν ᾧ τοὺς κτησίους Δίας ἐγκαθιδρύουσιν ὡς Ἀντικλείδης φησὶν ἐν τῷ ἐξηγητικῷ, γράφων

C οὕτως, Διὸς κτησίου σημεῖα ἱδρύεσθαι χρὴ ὧδε. καδίσκον καινὸν δίωτον ἐπιθηματοῦντα, στέψαντα ὦτα ἐρίῳ λευκῷ καὶ ἐκ τοῦ ὤμου τοῦ δεξιοῦ, τοῦ καὶ ἐκ τοῦ μετώπου τοῦ κροκίου καὶ ἐσθῆσαι ὅτι ἂν εὕρῃς, καὶ ἐσχέται ἀμβροσίαν, ἡ δ' ἀμβροσία ὕδωρ ἀκραιφνὲς ἔλαιον παγκαρπία ἅπερ ἔμβαλε. μνημονεύει τοῦ καδίσκου καὶ Στράτων ὁ κωμικὸς ἐν Λημνομέδα λέγων οὕτως.

Ἑρμῆς ὃν ἕλκουσ' οἱ μὲν ἐκ προχοϊδίου,

Οἱ δ' ἐκ καδίσκου ἴσον ἴσῳ κεκραμένου.

D ΚΑ΄ΝΘΑΡΟΣ. Ὅτι μὲν πλοίου ὄνομα κοινόν· ὅτι δὲ καὶ ποτήριόν τι οὕτω καλεῖται, Ἀμειψίας ἐν ἀποκοτταβίζουσι φησίν. ἡ Μαμία φέρ' ὀξύβαφα καὶ κανθάρους. Ἄλεξις δ' ἐν Κρατεία. ὁ δὲ λόγος περί τινος ἐν καπηλείῳ πίνοντος,

Εἶθ' ὁρῶ τὸν Ἑρμαΐσκον τῶν ἀνδρῶν τούτων τινὰ

Κάνθαρον καταστρέφοντα, πλησίον δὲ κείμενον

Στρώματά τε καὶ γύλιον αὐτοῦ.

E Εὔβουλος δ' ἐν Παμφίλῳ πολλάκις μεμνημένος τοῦ ὀνόματος φησίν.

Ἐγὼ δὲ καὶ γὰρ ἔτυχεν ὂν κατ' ἀντικρὺ

Τῆς οἰκίας, καινὸν καπηλεῖον μέγα·

Ἐνταῦθ' ἐπετήρουν τὴν τροφὸν τῆς παρθένου,

Κεράσαι κελεύσας τὸν κάπηλόν μοι χόα

Ὀβολοῦ, παραθεῖναί θ' ὡς μέγιστον κάνθαρον,

Καὶ πάλιν. ὁ δὲ κάνθαρος πάλαι δὴ κενὸς ὡς ξηραίνεται. καὶ ἔτι Ἅμα δὲ λαβοῦσα ἠφάνικε. τη-

F λίκον τινὰ οἴεσθε μέγεθος. Ἀρεσίας, μέγαν παίνυ καὶ ξηρὸν ἐποίησε εὐθέως τὸν κάνθαρον. Ξέναρχος δ' ἐν Πριάπῳ φησὶ τάδε,

Σὺ δὲ μὴ κατέγχει παιδάριον εἰς ἀργυροῦν,

Εἰς τὸ βαθὺ δὲ πάλιν ἄγωμεν εἰς τὸν κάνθαρον,

Παιδάριον ἔγχει νὴ Δία νὴ τ̓ κάνθαρον.

Ἐπιγένης Ἡρωίνῃ.

Ἀλλ' οὐδὲ κεραμεύουσι νῦν τοὺς κανθάρους,
Ὦ τάλαν ἐκείνους τοὺς ἁδρούς, ταπεινὰ δὲ
Καὶ γλαφυρὰ πάντες ὥσπερ αὐτὰ ποτήρια,
ΟΥ τὸν οἶνον πόμενοι.

Σωσικράτης Φιλαδέλφοις.

Λεπτὴ δὲ κυρτοῖς ἐγγελῶσα κύμασιν,
Αὔρα κόρη Σκείρωνος ἡσύχῳ ποδὶ
Προσῆγε πραέως καὶ καλῶς τ̓ κάνθαρον.

Φρύνιχος Κωμασταῖς, εἶτα κεραμεύων ἐὰν οἴκῳ σωφρόνως Χαιρέστρατος ἑκατὸν τῆς ἡμέρας ἔκλαιεν οἴνου κανθάροις. Νικόστρατος Διαβόλῳ. ἡ ναῦς δὲ πότερον εἰκόσορος ἐστὶν ἢ κύκνος ἢ κάνθαρος. τουτὶ γὰρ ἐὰν πύθωμαι ὅτι αὐτὸς περιάγω τὰ πάντα ἀμέλει κυκνοκάνθαρος ἐξ ἀμφοτέρων τούτων κεκεραμευμένος. Μένανδρος δὲ Ναυκλήρῳ

Ἥκει λιπὼν Αἰγαῖον ἁλμυρὸν βάθος
Θεόφιλος ἡμῖν ὦ Στράτων, ὡς ἐς καλὸν
Τὸν υἱὸν εὐτυχοῦντα καὶ σεσωσμένον.
Πρῶτος γ' ἐγώ σοι τόν τε χρυσοῦν κάνθαρον
Ποῖον τὸ πλοῖον.

καὶ μετ' ὀλίγα, τὴν ναῦν σεσῶσθαί μοι λέγεις, ἐγὼ τὴν ἐμὴν κείνην ναῦν Καλλικλῆς ἐποίησε. τὸν καλούμενον δ' Εὐφράνωρ ἐκυβέρνα Θούριος. Πολέμων δ' ἐν τοῖς πρὸς Ἀντίγονον Περὶ ζωγράφων φησίν, Ἀθήνησιν ἐν τῷ τοῦ Πειρίθου γάμῳ πεποίηκεν Ἱππεὺς τὴν μὲν οἰνοχόην καὶ τὸ κύπελλον λίθινα, χρυσῷ τὰ χείλη περιτεραμνίσας, τὰς δὲ κλισίας ἐλατίνας χαμᾶζε ποικίλοις στρώμασι κεκοσμημένας. ἐκπώματα δὲ κεραμέοις κανθάροις, καὶ τ̓ λύχνον ὁμοίως ἐκ τῆς ὀροφῆς ἐξηρτημένον, ἀνακεχυμένας ἔχοντα τὰς φλόγας. ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ κανθάρου κεραμέως ὠνομάσθη τὸ ἔκπωμα, φησὶ Φιλέταιρος ἐν Ἀχιλλεῖ,

Πηλεύς· ὁ Πηλεὺς δ' ἐστὶν ὄνομα κεραμέως,
Ξηροῦ λυχνοποιοῦ κανθάρου πενιχροῦ πάνυ
Ἀλλ' οὐ τυράννου νὴ Δί'.

ὅτι δὲ καὶ γυναικεῖον κοσμάριον ἐστὶ κάνθαρος, Ἀντιφάνης εἴρηκεν ἐν Βοιωτίᾳ.

ΚΑΡΧΗΣΙΟΝ. Καλλίξενος ὁ Ῥόδιος ἐν τοῖς περὶ Ἀλεξανδρείας φησὶν, ὅτι ποτήριόν ἐστιν ἐπιμηκὲς συνηγμένον εἰς μέσον ἐπιεικῶς, ὦτα ἔχον μέχρι τοῦ πυθμένος καθήκοντα· ἐστὶ δὲ ἱκανῶς ἐπιμηκὲς τὸ ποτήριον τὸ καρχήσιον, καὶ τάχα διὰ τὸ ἀνατετάσθαι οὕτως ὠνόμασται. ἀρχαιότατον δ' ἐστὶ ποτήριον τὸ καρχήσιον, εἴγε ὁ Ζεὺς ὁμιλήσας Ἀλκμήνῃ, ἔδωκε δῶρον αὐτὸ τῆς μίξεως, ὡς Φερεκύδης ἐν τῇ δευτέρᾳ ἱστορεῖ, καὶ Ἡρόδωρος ὁ Ἡρακλεώτης. Ἀσκληπιάδης δ' ὁ Μυρλεανὸς κεκλῆσθαί φησιν αὐτὸ ἀπό τινος τῶν ἐν τῇ νηὶ κατασκευασμάτων. τοῦ γὰρ ἱστοῦ τὸ μὲν κατωτάτω πτέρνα καλεῖται, ἢ ἐμπίπτει εἰς τὴν ληνόν· τὸ δ' οἷον εἰς μέσον τράχηλος· τὸ δὲ πρὸς τῷ τέλει καρ-

A *puellule, per Iouē, in cantharum mihi affundito.*

Epigenes in Heroina:

At cantharos nunc non fingunt,
Me miserum, amplos, ac grandiores, sed humilia,
Polita, sculpturisque pulchra pocula, perinde ac si ipsa
Bibituri sint, non uinum.

Soſicrates in Philadelphis:

Tenuis uerò gibbis [a] fluctibus arridens
Aura, Cheironis filiæ lento pede [b],
Admouit blandè ac rectè cantharum.

B Phrynichus in Comeſſabundis:

Deinde cùm in ædibus modeſtè Chæreſtratus fictilia faceret,
Centum interdiu uini cantharos abſumi lacrymabatur.

Nicoſtratus in Calumniatore:

A. Nauis, quæſo, an uiginti ordinum eſt, An Cycnus [c], an Cantharus?
Nam certior hac de re factus, omnia circumuertam [d]:
C *B. AEdepol Cycno cantharos, ex utriſque temperatus.*

Menander in Nauclero[e]:

A. Aduentat [f] relicto AEgæo profundo ſalſo,
Theophilus nobis, ô Straton: nimirum ad probum ſuum
Ac fortunatum, & ſaluum iā filium. Primus ego
Tibi inaurauī cantharum. B. Qualenam [g]?
Nauigium [h]?

Idem paulo poſt:

A. Saluam mihi nauem inquis? B. Nauem inquam meam
D *Quam fabricatus eſt Callicles, & quam regebat*
EVphranor uocatus, Thurius [i].

Polemon ſuis libris de pictoribus ad Antigonum, Athenis, inquit, in Peirithoi [k] nuptiis Hippeus fecit guttum & poculum, è lapide, marginibus auro circūtectis: præterea lectos ex abiete, humi iacentes, variis ſtragulis ornatos: & pocula, fictiles cāthares: tum etiam lucernam pariter fictilē, è tecto ſuſpenſam, ſparſas flammas emittentem. Philetærus autor eſt cantharum poculum dictum fuiſſe à Can-
E tharo figulo.

Peleus [l] nomen fuit figuli, aridi, lucernarū cantharorūmque opificis,
Valde inopis, ſed, per Iouem, minimè tyranni.

Antiphanes in Bœotia etiam ſcribit, cantharum eſſe muliebrem ornatum. Callixenus Rhodius tradit in ſuis libris de Alexandria. CARCHESIVM [m] eſſe poculū oblongum, in medio leniter compreſſum, auribus vtrinque ad fundum vſque deſcendentibus, in longum ſatis porrectum, & quòd ſic extendatur, for-
F taſſis ita nominatum. [n] Vetuſtiſſimum poculum fuit Carcheſium, quandoquidem Iupiter congreſſus cum Alcmena concubitus mercedem Carcheſium [o] dedit, vt refert Herodorus Heracleotes in ſecunda hiſtoria. Aſclepiades Myrleanus appellatum fuiſſe prodit, à quodam nauium armamento, quoniam [p] mali pars ima, quæ ληνόν, id eſt, lacum, ſubit, πτέρνα veluti calcaneum vocatur: quę verò eſt tanquam media, τράχηλος, collum: quæ autem ſupernè ad extremum deſinit, Car-

a Inflatis [illegible] dis.
b Vide prouerbium, Tacito pede.
c Nauigii nomen fortaſſis [illegible] gui.
d Permiſcebo, perturbabo.
e Naucler[illegible], Nauicularius, Nauis gubernatore.
f Feſtiua imitatio verſuum tragicorum.
g, Quale nam[illegible]. Nauigium: neque me cognoſcis [illegible] miſer. Ex Macrobio cap. 22. 5 Saturnal. Virgilius aptiſſimè Cantharum Liberi patris poculum aſſignat [illegible] Et grauis [illegible] pendebat [illegible] rus anſa.
h An poculum?
i Thuria, locus in Sicilia: Thurium vrbs [illegible], quæ poſtea Sybaris dicta eſt [illegible], bellicoſus, ſtrenuus, audax, impetuoſus.
k Quibus Hippodamiam in vxorem duxerat. Hanc Centauri cùm eripere conarentur ab Hercule & Theſeo ſunt interfecti. Ouid. 12. Metamorph.
l [illegible] luto, & argilla. Verſus ſunt cuiuſdam poetæ, non ſatis commodè & tempeſtiuè hîc inſerti.
m Macrobius ca. 22. 5. Saturn.
n Quòd mali natium forma, in longum ſit, protenſum. τράχηλον, mali ſumma pars, & quod in ea circum[illegible] tur, vnde aptātur funes.
o Pateram auream. Plautus: Nunc tibi hanc pateram quæ [illegible] no mihi illic ob virtutem data eſt, Pterela rex qui potitauit, quā ego mea occidi manu, Alcumena tibi condono, &c. Macrobius autem eſt, Plautum [illegible] cto nomine [illegible] to Pateram appellaſſe.
p Apud Macrobium deprau[illegible] Veli, &, Pat[illegible] pro Pterna [illegible] lucis etiam co[illegible] dex mutilus [illegible] hoc loco re[illegible] poteſt. Add[illegible] idem ſcrip[illegible] hoc è Cra[illegible] teſtimon[illegible] [illegible] fimbriis [illegible] tum, [illegible]

tūmque carcheſium. Virgilius 5. AEneid. *Hic duo rite mero libans carcheſia Baccho Fundit humi.*

chesium, in quod alligatæ supra ex vtraque parte antennæ, vergunt. Huic imminet corbis,[a] (Thoracium vocant, quaquauersum quadrangula, excepta basi, ac vertice, nonnihil foras in directum prominentibus. Supra corbem quod in altum procedit, & in acutum exit, ἠλακάτη, colus est. Carchesiorũ Sappho meminit:

In commune habuerunt omnes carchesia,
Et libauerunt, generóque fausta sunt precati.

Sophocles in Tyro:

Adstitisse in medio[b] *mensam, cibaria carchesiáque.*

Nimirum ad mensam dracones circa dapes aduenisse, & carchesia. Solebant enim prisci mensis imponere temperata pocula, quod & Homerus facit. Carchesium porrò sic appellatum est, quòd millio similes in eo asperitates extuberent, mutatione literæ ε, in α, tanquam κερχήσιον. Sic Homerus sitibundos κερχαλέυς[c] nominat. Charon Lampsacenus in limitibus ait, etiamnum sæculo suo monstrari apud Lacedæmonios pateram, quàm Alcmenæ Iuppiter dederat, cùm assimilasset ita se, quasi[d] foret Amphitryo. Pãphilus CALPION esse poculi genus inquit Erythræi[e]. Scaphio, nisi fallor, id simile est. CELEBE poculi Anacreon meminit:

Agedum puer, nobis affer celeben, ut affatim uno haustu præbibam:
Aquæ decem, uini quinque cyathos funde.

Est autem incompertum qualis poculi species, atque an ita quodui s poculum vocatum fuerit. κελέβη nuncupatur ἀπὸ τοῦ χέειν[f] εἰς αὐτὴν λοιβὴν, vel, ἀπὸ τοῦ λείβειν. λοιβὴν certè humorem quemuis nuncupare vsitatum fuit, vnde & lebetem dixerunt. Silenus ac Clitarchus, AEolenses, tradunt sic populum nominari: Pamphilus verò, quod poculum Thermopotida[g] vocant, esse Celeben. Nicãder Colophonius in linguis, celebẽ esse vult pastorale vas, mellariũ. Antimachus Colophonius libro quinto Thebaidis inquit,

Præcones diis immortalibus ferre uini nigri
Plenum utrem, celebe similem, præstantissimi,
Qui domi, plenus melle, repositus erat.

Ac rursum:

Amphiteton[h] *Celebeion attollent,*
Melle plenum, quod erat domi præstantius.

Idem alibi:

Et aureas pateras, & illæsum Celebeion,
Melle plenum, quod erat domi præstantius.

Manifestè quidem hic Celebeion poculum vocauit, cùm pateras δέπαστρα antea dixisset Theocritus Syracusius in Venefica:

τὰν κελέβαν, *inquit, Celeben purpureo ouis flore*[i] *corona.*

EVphorion:

Siue aliunde fluuiorum aquam tu celebe hausisti.

Anacreon:

Vinum miscebat ancilla, mellitum[k], *celebe, quæ tres cyathos capiebat.*

Dionysius cognomine Gracilis, explicans Theodoridem, quæ carmen est in Amorem, autorem scribit celeben dixisse rectum poculum, quale est Thericleum, aut Prusias[n].

a Corbis, la gabbia, la hune.
b Apud Macrobium qui ad marginem græci exẽplaris citatur, ho[...] maior pars [...]tur.
c Asperos, arido gutture, raucos.
d Sic Plautus. Pausanias lib. 5 eius imaginem describit.
e Erythræ Asiæ ciuitas non procul à Chio.
f Quòd in eam fundant libamina, vel à libãdo.
g Equo bibitur calida.
h ἀμφίθετον: Suidas, quod vtrinque potest subsistere. Quidam clarius, quod siue supernè inuertas, siue infernè rectum statuas, manet firmum, nec subuertitur.
i Lanæ floccis purpura tinctis.
k [...] coloris, [...]
n Poculi genus: forsitan sic dictũ à Prusia rege Bithyniæ.

A χρύσιον. ἔχει δὲ τοῦτο κεραίας ἄνω συννευούσας ἐφ' ἑκάτερα τὰ μέρη, καὶ ἐπίκειται τὸ λεγόμενον αὐτῷ θωράκιον τετράγωνον πάντῃ, πλὴν τῆς βάσεως καὶ τῆς κορυφῆς. αὗται δὲ προὔχουσιν μικρὸν ἐπ' εὐθείας ἐξωτέρω. ἐπὶ δὲ τῷ θωρακίου εἰς ὕψος ἀνήκουσα, καὶ ὀξεῖα γιγνομένη ἐστὶν ἡ λεγομένη ἠλακάτη. μνημονεύει δὲ τῶν καρχησίων καὶ Σαπφώ· κοινῇ δ' ἄρα πάντες καρχήσι' ἔχον καὶ ἔλειβον. ἀράσαντο δὲ πάμπαν ἐσλὰ τῷ γαμβρῷ. Σοφοκλῆς δὲ Τυροῖ, προβῆναι μέσην

Τράπεζαν ἀμφὶ σιτία τε καὶ καρχήσια·

B πρὸς τὴν τράπεζαν φάσκων προσεληλυθέναι τοὺς δράκοντας, καὶ γενέσθαι περὶ τὰ σιτία καὶ τὰ καρχήσια. ἔθος γὰρ ἦν τοῖς ἀρχαίοις ἐπὶ τὴν τράπεζαν κεκραμένα τιθέναι ποτήρια, καθὰ καὶ Ὅμηρος ποιεῖ. ὠνομάσθη δὲ τὸ καρχήσιον διὰ τὸ τραχύσματα ἔχειν κεγχροειδῆ, καὶ εἴρηται κατὰ ἐναλλαγὴν τοῦ ε πρὸς τὸ α ἀντὶ τοῦ κερχήσιον. διὸ καὶ Ὅμηρος τοὺς ὑπὸ δίψους κρατουμένους καρχαλέους εἶπεν. Χάρων δ' ὁ Λαμψακηνὸς ἐν τοῖς Ὅροις παρὰ Λακεδαιμονίοις φησίν,

C ἔτι καὶ εἰς αὐτὸ δείκνυσθαι τὸ δέπας τὸ δοθὲν Ἀλκμήνῃ ὑπὸ Διός, ὅτε Ἀμφιτρύωνι εἰκάσθη.

ΚΑΛΠΙΟΝ. ποτηρίου τι γένος Ἐρυθραῖοι, ὥς φησι Πάμφιλος. οἶμαι δ' αὐτὸ οἷον ἐστὶ τὸ σκάφιον. ΚΕΛΕΒΗ. Τούτου δὲ ἐκπώματος Ἀνακρέων μνημονεύει. ἄγε δὴ φέρ' ἡμῖν ὦ παῖ κελέβην, ὅπως ἄμυστιν προπίω. τὰ μὲν δέκ' ἐγχέας ὕδατος, τὰ πέντε δ' οἴνου κυάθους. ἄδηλον δὲ ποῖον εἶδός ἐστι ποτηρίου, ἢ πᾶν ποτήριον κελέβη καλεῖται ἀπὸ τοῦ χέειν εἰς αὐτὸ τὴν λοιβήν, ἢ τὸ λείβειν, τοῦτο δ' ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ συνήθως

D ἔταττον, ἀφ' οὗ λέγεται καὶ ὁ λέβης. Σιληνὸς δὲ καὶ Κλείταρχος τοὺς Αἰολεῖς φασὶν, οὕτω καλεῖν τὸ ποτήριον. Πάμφιλος δὲ τὸ ποτήριον θερμοποτίδα καλουμένην τὴν κελέβην εἶναι. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος ἐν ταῖς Γλώσσαις ποιμενικὸν ἀγγεῖον μελιτηρὸν τὴν κελέβην εἶναι. καὶ γὰρ Ἀντίμαχος ὁ Κολοφώνιος ἐν πέμπτῳ Θηβαΐδος φησί.

Κήρυκας ἀθανάτοισι φέρειν μέλανος οἴνοιο
Ἀσκὸν ἐνὶ πλεῖον κελεβήϊον ὅττι φέριστον,
Οἵ σιν ἐνὶ μεγάροις κεῖται μέλιτος πεπληθός.

E καὶ πάλιν. Ἀτὰρ ἀμφίθετον κελέβειον ἑλόντες,
Ἔμπλειον μέλιτος τό ῥά οἱ προφερέστερον ἦεν.

Ἀλλαχοῦ δὲ φησὶ,

Καὶ χρύσεια δέπαστρα, καὶ ἀσκηθὲς κελέβειον
Ἔμπλειον μέλιτος τό ῥά οἱ προφερέστερον εἴη.

σαφῶς γὰρ νῦν κελέβειον ἀντὶ ἀγγείου τινὸς τέθηκε προειπὼν ποτήρια δέπαστρα. Θεόκριτος δ' ὁ Συρακούσιος ἐν ταῖς Φαρμακευτρίαις φησί,

Στέψον τὰν κελέβαν φοινικέῳ οἰὸς ἀώτῳ.

F Καὶ Εὐφορίων,

Ἠέ ποθεν ποταμῶν κελέβῃ ἀποήφυσας ὕδωρ.

Ἀνακρέων, ᾠνοχόει δ' ἀμφίπολος μελιχρὸν οἶνον τρικύαθον κελέβην ἔχουσα. Διονύσιος δ' ὁ Λεπτὸς, ἐξηγούμενος Θεοδωρίδα, τὸ εἰς τὸν ἔρωτα μέλος, τὴν κελέβην φησὶ τίθεσθαι ἐπὶ ὀρθοῦ ποτηρίου, οἷον προυσιάδος καὶ θηρικλείου.

ΚΕΡΑΣ. Τοῖς πρώτοις λέγεται τοῖς κέρασι τῶν βοῶν πίνειν· ἀφ' οὗ τὸν Διόνυσον κερατοφυῆ πλάττεσθαι· ἔτι τε ταῦρον καλεῖσθαι ὑπὸ πολλῶν ποιητῶν. ἐν δὲ Κυζίκῳ καὶ ταυρόμορφος ἵδρυται. ὅτι δὲ τοῖς κέρασιν ἔπινον, δῆλον ἐκ τοῦ καὶ μέχρι νῦν λέγεσθαι ὅταν συμμίσγωσι τῷ οἴνῳ τὸ ὕδωρ, κεράσαι φάσκοντες. καὶ τὸ ἀγγεῖον δὲ ἐν ᾧ κιρνᾶται ὁ οἶνος κρατήρ, ἀπὸ τοῦ συγκιρνᾶσθαι ἐν αὐτῷ τὸ ὕδωρ, ἀπὸ τοῦ κέρατος, οἷον κερατήρ, ἀπὸ τοῦ εἰς τὸ κέρας ἐγχεῖσθαι τὸ πόμα. διαμένει δὲ καὶ ἔτι νῦν ἡ τῶν κεράτων κατασκευή. καλοῦσι γοῦν ἔνιοι ταῦτα ῥυτά. καὶ τῶν ποιητῶν δὲ πολλοὶ παράγουσι πίνοντας τοὺς ἀρχαίους κέρασι. Πίνδαρος μὲν ἐπὶ τῶν κενταύρων λέγων, ὁδάμαν † δ' ἐπεὶ φῆρες δάεν ῥιπὰν μελιηδέος οἴνου ἐσσυμένως ἀπὸ μὲν λευκὸν γάλα χερσὶ τράπεζαν ὤθεον αὐτόματοι δ' ἐξ ἀργυρέων κεράτων πίνοντες ἐπλάζοντο. Ξενοφῶν δ' ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῆς ἀναβάσεως διηγούμενος τὸ παρὰ τῷ Θρακὶ Σεύθῃ συμπόσιον, γράφει οὕτως. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθε πρὸς τὸν Σεύθην, ἠσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους, καὶ κατὰ τὸν Θράκιον νόμον κέρατα οἴνου προὔτεινον. ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ περὶ Παφλαγόνων διηγούμενός φησι, κατακείμενοι δ' ἐν στιβάσιν ἐδείπνουν καὶ ἔπινον κερατίνοις ποτηρίοις. Αἰσχύλος δ' ἐν Περραιβοῖς, τοὺς Περραιβοὺς παρίστησιν, ἀντὶ ποτηρίων τοῖς κέρασι χρωμένους διὰ τούτων, ἀργυρηλάτοις κέρασι χρυσᾶ στόμια προσβεβλημένοις. καὶ Σοφοκλῆς Πανδώρᾳ

Καὶ πλῆρες ἐκπιόντι χρύσεον κέρας
Τρίψει γέμοντα μαλθακῆς ὑπ' ὠλένης.

Ἕρμιππος Μοίραις.

Οἶσθα νῦν ὅ μοι ποίησον· τὴν δὲ νῦν μή μοι δίδου,
Ἐκ δὲ τοῦ κέρατος αὖ μοὶ δὸς πιεῖν ἅπαξ μόνον.

Λυκοῦργος δ' ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατὰ Δημάδου Φίλιππόν φησι τὸν βασιλέα προπίνειν κέρατι τούτοις, οἷς ἐφιλοφρονεῖτο. τοῖς δὲ Παιόνων βασιλεῦσί φησι Θεόπομπος ἐν δευτέρᾳ Φιλιππικῶν, τῶν βοῶν τῶν παρ' αὐτοῖς γινομένων μεγάλα κέρατα φυόντων ὡς χωρεῖν τρεῖς καὶ τέτταρας χόας, ἐκπώματα ποιεῖν ἐξ αὐτῶν τὰ χείλη περιαργυροῦντας καὶ χρυσοῦντας. Φιλόξενος δ' ὁ Κυθήριος ἐν τῷ ἐπιγραφο-
235 μένῳ Δείπνῳ φησὶν, ἔπινε τὸ νεκτάρεον πόμα ἐν χρυσαῖς προτομαῖς τε ἄλλων κεράτων· ἔβρεχον δὲ κατὰ μικρόν. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ ἀργυρᾶ ποιοῦντες κέρατα ἔπινον ἐξ αὐτῶν. ἔστιν οὖν τοῦτο εὑρεῖν ἐν τοῖς δημιοπράτοις ἀναγεγραμμένον οὕτως, ἐκ στήλης ἀνακειμένης ἐν Ἀκροπόλει, ἣ τὰ ἀναθήματα περιέχει· κέρας, ἔκπωμα ἀργυροῦν, καὶ περισκελὲς, πρόσεστι κέρνος ἀγγεῖον κεραμεοῦν ἔχον ἐν αὐτῷ πολλοὺς κοτυλίσκους κεκολλημένους, ἐς οἷς φασὶ μήκωνες λευκοὶ, πυροὶ, κριθαὶ, πίσοι, λάθυροι, ὦχροι φακοί. ὁ δὲ βαστάσας αὐτὸ, οἷον λικνοφορήσας, τούτων γεύεται, ὡς ἱστορεῖ Ἀμμώνιος ἐν τρίτῃ περὶ βωμῶν καὶ θυσιῶν.

ΚΙΣΣΥΒΙΟΝ. Τὸ μόνωτον ποτήριον. Φιλήμων, Νεοπτόλεμος δ' ὁ Parιανὸς ἐν τρίτῳ Γλωσσῶν τὸ κίσσινον ποτήριον σημαίνειν παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Ἀνδρομέδᾳ.

A CORNV[a]. Priscos fama est, atque primos homines boum cornibus olim bibisse. Liquet hoc ex eo, quòd adhuc dum aquæ vinum permiscent, κεράσαι [b], dicunt: & vas, in quo vinum miscetur, craterem appellant ἀπὸ τοῦ κέρατος, quasi κερατῆρα [c], quoniam in cornua potio fundatur. Manet etiam nunc cornuum ad hunc vsum fabrica. Quidam eiusmodi pocula Rhyta vocant. Poëtarum quoque multi antiquos bibentes cornibus inducũt. Pindarus in Centauris sic:

Posteaquam indomitæ odorem vini suauem feræ[d] perceperunt,
Magno impetu concitati mox candidum lac mensis repulerunt,
Ac vltro vinum bibentes argenteis cornibus petulanter[e] lasciuierunt.

C Xenophon libro septimo Expeditionis, cùm exponit celebratum conuiuium apud Thracen Seuthen, ad hunc modum scribit: Mutuo quidem se primùm salutarũt, deinde, vt Thracibus mos est, vini cornua protenderunt [f]. Idem libro sexto, quo loco agit de Paphlagonibus, ait, Decumbentes verò in lectis ex palea, fronde, & gramine [g] stratis, cœnabant, ac potabant corneis poculis. AEschylus in Perrhoebis [h], eos sic ostendit cornibus pro poculis vti:

Cornibus argento ductili factis, quibus aurea fuerunt emissaria[i] imposita.

Sophocles in Pandora.

Aureum cùm aliquod plenum cornu ebiberit,
Sub mollibus vlnis idem rursus plenum teret.

Hermippus in Vnguentis:

D *San' quid agendum mihi sit? hunc nunc caliacem ne dato:*
Verùm è cornu rursum semel tantùm, quod bibam.

Lycurgus rhetor in oratione sua contra Demadem, inquit, Philippum regem cornu solitum iis præbibere quos exciperet amicè, & benignè. Theopompus scribit in secunda Philippica reges Pæonum [k] ex boũ, qui apud illos nascuntur, cornibus, tam amplis vt tres ac quatuor congios capiant, pocula facere, labris auro & argento circumtectis. Philo-
E xenus Cytherius in opere quod Cœnam inscripsit, ait, Nectarea potio bibebatur è summis partibus aliorum cornuum, quæ aurea fuerunt: sensim verò ea sese pitissantes irrorabant. Athenienses cornibus etiam argenteis bibebant. Palam hoc fit ex eorum tabulis quæ auctione publica veneunt, incisum literis columnæ, quæ in arce posita, donaria [l] indicat: cornu, poculum nimirum argẽteum, magno labore confectum: & cernos, vas, fictile scilicet, cui agglutinatæ sunt exiguæ cotylæ multæ, in quibus alba sunt papauera, triticum, hordeum, pisum, eruilia, cicercula, lenticula [m], faba, zea, auena, caricarum, offa, mel,
F oleum, vinum, lac, illota ouis lana. His vescitur qui fert cernos, vt & qui cistam [n] gestauerit, vt refert Ammonius libro tertio De sacrificiis & altaribus. Cissybium auritum poculum est, altera tantùm parte, inquit Philemon: Neoptolemus verò Parianus libro tertio linguarũ, apud EVripidem in Andromeda significare ait hederaceum poculum.

a Apud P[...] lib. [...] γησις, Τ[...] ris pr[...] [...] τον κέρασι [...] σι ἀρμενι[...] δέπτα κέρα[...]
b ἀπὸ τοῦ κέρατος a cornu.
c Cornea[...]
d Centauri [...] mero φῆρες [...] σχωσι.
e Ἐπλάζοντο hallucinab[...] errabant v[...] temulenti[...]
f Apud Xenophontem προὔπινον: præbibe-runt, quod admonuit & Leopardus cap. 36. E. mend. vide pag. 151.
g ἐν στιβάσιν.
h Thessaliæ populis.
i ἐπιστόμια, labrorum margines.
k Pannonio[...] Plin. Vro[...] cornibus barbar[...] Septentrionale[...] potant, vrn[...] binas capitis [...] nius corn[...] plent. lib. II.
l Dicata in [...] neruæ tem[...] quod Pericle[...] in arce [...] uit.
m Vide [...] Erasm. adag[...] taplea.
n Λικνοφορήσας, vannu[...] sta panari[...] ferum.

Concurrebat[a] *pastorum uniuersus populus:*
Ex illis quidam scyphum: hederaceum cissibium, lacte plenum ferebat:
Alius, uitis decus, ac uoluptatem, qua leniuntur molestiæ:

Cissibium, inquit, aptè dicitur in eo conuentu rusticorum, vbi ligneum poculum maximè quadrat. Cleitarchus ait ab AEolibus scyphũ Cissibium vocari: Marsyas, Cypellum, & ligneum poculum. EVmolpus esse poculi genus scribit quod principiò fortassis ex hederæ ligno factum fuerit. Nicãder Colophonius[b] libro primo AEtolicorum scribit:

Didymæo[c] *Ioui cùm res diuina fit, libant in hederæ folijs,*
Vnde uetusta pocula Cissibia nuncupantur. Homerus.
Atri uini cissibiũ in manibus tenens.

Asclepiades Myrleanus in libro De Nestoride[d], Scypho, inquit, & cissibio è ciuibus nullus vtebatur, ne mediocrium quidem fortunarum, sed rustici, pastores, subulci. Polyphemus cissibio bibebat, EVmæus altero poculo. Errasse videtur Callimachus, confusis his nominibus, cùm de externo homine sibi familiari loquitur, cum quo apud Athiensem ciuem conuiuio exceptus fuerat:

Thraciam amystin[e] *auidè bibere noluit*
Mero plenam: Cissibio namque delectabatur exiguo:
Huic ego, cùm Aleison circumambularet[f], *tum dixi,*
Tertia hæc pars est.[g]

Quòd enim Aleisõn Cissibion nominat, exactum vocabulorum significatum non obseruauit. Coniectare quisquam possit Cissibium primùm confectum à pastoribus ex hederę ligno. Alij, ἀπὸ τοῦ χεῖσθαι, quod significat esse capacem, interpretantur.

Solum[h] *ambos non accipiet.* οὐ χείσεται.

Tum etiam χεὰ, latibulum, quod se occultantem serpentem admittit, & χέθιον, arcula[i], in quam tali reconduntur. Dionysius Samius libris De Cyclope, Cissibium Homericum, Cymbium esse monstrat his verbis: Agentem ea conspicatus Vlysses, impletum vino[k] Cymbium bibendũ dedit. CIBORIVM Hegesander Delphus scribit EVphorioni poëtæ cœnati apud Prytanidem, ciboria quædam magno sumptu elaborata cùm ostendisset conuiuator, & valde progressa fuisset comessandi licentia, illum tanquam ebrium, ac temulentum è ciboriis vnum accepisse & imminxisse. Didymus ait poculi genus esse, quod fortassis vocatum Scyphium fuerit, ita nominatum, quòd infernè AEgyptij ciborij[l] modo in angustũ contrahatur. CONDY Menandro poculum Asiaticum, heminarum decem capax.

In[m] *Cappadocia*[n], *aureum Condy, aurei passeres.*

Hipparchus in Sospitibus:

A. Huic militi cur istius præbes
Argentum, heus tu? B. Neutiquam. A. At certò id ego scio.
B. Erras: immò exiguum tapetem, magni faciundum, uarium,
Pictis adunco naso Persis, quos dij perdant,

[a] Euripidis hæc ba sunt. Macrobius cap. 21. Saturn.
[b] Macrobius ca. 21.5. Saturn.
[c] Didymæum oraculum Mileto vicinum Ioui & Apollini sacrum ... ὡς διδύμοις θεοῖς: vt genus diis. Rhodigin. cap. 23. 4.
[d] Genere poculi, de quo posthac.
[e] Horat. lib. 1. Carmin. Bassum Threicia vincat amystide. Macrob. cap. 21. 5. Saturn. Supra pag. 441.
[f] circumferretur.
[g] Sub. Amystidis.
[h] Cuiusdam poëtæ versus. De Polynice & Eteocle fortassis hoc intelligendum.
[i] Vel πύργος, id est, fritillus, seu alueolus in quo ante iactum tali & tesseræ iactantur.
[k] Suprà.
[l] Fructus AEgyptiæ fabæ, Dioscor.
[m] Menandri versus. oratio est cuiusdam imprudenter mentiẽtis apud rerũ ignaros.
[n] Quidam hunc locum sic interpretantur, passerem cui pectoris ... penæ sunt, ... in locis frequentẽ, Condy vocari à Cap... locibus.

Πᾶς δ' ποιμένων ἔρρει λεὼς,
Ὁ μὲν γάλακτος κίσσινον φέρων σκύφος
Πόνων ἀναψυκτῆρ', ὁ δ' ἀμπέλων γάνος.

Τὸ γὰρ κισσύβιον φησὶ λέγεται ἐπὶ συνόδου ἀγροικικῆς, ἔνθα προσήκει μάλιστα τὸ ξύλινον ποτήριον. Κλείταρχος δὲ φησὶν Αἰολεῖς τὸν σκύφον κισσύβιον καλεῖν. Μαρσύας δὲ κύπελλον καὶ τὸ ξύλινον ποτήριον. Εὔμολπος δὲ γένος ποτηρίου ἴσως φησὶ κατ' ἀρχὰς ἐκ κισσίνου κατασκευασθὲν ξύλου. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Αἰτωλικῶν γράφει ἐν τῇ ἱεροποιΐῃ τοῦ Διδυμαίου Διὸς κισσοῦ σπονδοποιέονται πετάλοισιν, ὅθεν τὰ ἀρχαῖα ἐκπώματα κισσύβια φωνέεσιν. Ὅμηρος,

Κισσύβιον μετὰ χερσὶν ἔχων μέλανος οἴνοιο.

Ἀσκληπιάδης δ' ὁ Μυρλεανὸς ἐν τῷ περὶ τῆς Νεστορίδος, σκύφει φησὶ καὶ κισσυβίῳ τῶν μὲν ἐν ἄστει καὶ μετρίων οὐδεὶς ἐχρῆτο, συβῶται δὲ καὶ νομεῖς καὶ οἱ ἐν ἀγρῷ. Πολύφημος μὲν τῷ κισσυβίῳ, θατέρῳ δὲ Εὔμαιος. Καλλίμαχος δ' ἔοικε διαμαρτάνειν ἐν τῇ συγχύσει τῶν ὀνομάτων, λέγων ἐπὶ τοῦ οἰκείου ξένου τοῦ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ Πόλλιδι συνεστιαθέντος αὐτῷ.

Καὶ γὰρ ὁ Θρηΐκιην μὲν ἀπηνήνατο χανδὸν ἄμυστιν
Ζωροποτεῖν, ὀλίγῳ δ' ἥδετο κισσυβίῳ,
Τῷ μὲν ἐγὼ τόδ' ἔλεξα περιστείχοντος ἀλείσου
Τὸ τρίτον.

Ὁ γὰρ λέγων ἄλεισον τὸ αὐτὸ καὶ κισσύβιον τὴν ἀκριβῆ θέσιν τῶν ὀνομάτων οὐ διαφυλάττει. εἰκάσειε δ' ἄν τις τὸ κισσύβιον τὸ πρῶτον ἐργασθῆναι ὑπὸ ποιμένων ἐκ κισσίνου ξύλου. ἄλλοι δὲ ἐτυμολογοῦσιν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ χεῖσθαι, τὸ δ' ἐστὶ χωρεῖν,

Οὐδὸς δ' ἀμφοτέρους ὅδε χείσεται.

καὶ ἡ τοῦ ὄφεως κατάδυσις χειὴ ἡ καταδεχομένη τὸ ζῶον, καὶ κήθιον τὸ κήτιον τὸ χωροῦν τοὺς ἀστραγάλους. Διονύσιος δ' ὁ Σάμιος ἐν τοῖς περὶ τοῦ κύκλου τὸ Ὁμηρικὸν κισσύβιον κυμβίον ἔφη, γράφων οὕτως, καὶ αὐτὸν Ὀδυσσεὺς ὁρῶν ταῦτα ποιοῦντα, πληρώσας τοῦ οἴνου κυμβίον δίδωσι πιεῖν.

ΚΙΒΩΡΙΟΝ. Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς Εὐφορίωνα φησὶ τὸν ποιητὴν παρὰ Πρυτάνιδι δειπνοῦντα, καὶ ἐπιδεικνυμένου τοῦ Πρυτάνιδος κιβώρια τινὰ δοκοῦντα πεποιῆσθαι πολυτελῶς· τοῦ δὲ κώθωνος εὖ μάλα προβεβηκότος, λαβὼν ἓν τῶν κιβωρίων ὡς ἐξοινῶν καὶ μεθύων ἐνεούρησε. Δίδυμος δέ φησι ποτηρίου εἶδος εἶναι, καὶ τάχα ἂν εἴη τὰ λεγόμενα σκυφία, διὰ τὸ κάτωθεν εἰς στενὸν συνῆχθαι ὡς τὰ Αἰγύπτια κιβώρια.

ΚΟΝΔΥ, ποτήριον Ἀσιατικὸν Μένανδρος Κόλακι κοτύλας χωροῦν δέκα, καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ κόνδυ χρυσοῦν στρουθίον. Ἵππαρχος Ἀνασωζομένοις.

Προσέχεις τί τούτῳ τῷ στρατιώτῃ; τοῦ δὲ δὴ
Ἀργύριον ἐστὶν οὐδαμόθεν οὐδὲν δ' ἐγὼ,
Ἀλλ' ἢ δαπίδιον ἓν ἀγαπητὸν ποικίλον
Πέρσας ἔχων καὶ γρῦπας ἐξώλεις τινὰς

Τὸν περσικῶν εἰς κόρακας ὦ μαστίγια, A
Καὶ κόνδυ καὶ ψυκτῆρα καὶ κυμβίον.

Νικόμαχος δ' ἐν πρώτῳ περὶ ἑορτῶν Αἰγυπτίων φησί· τὸ δὲ κόνδυ ἐστὶ μὲν Περσικόν, τὴν δ' ἀρχὴν ἦν Ἕρμιππος ἀστρολογικὸς ὡς ὁ κόσμος ἐξ οὗ τῶν θεῶν τὰ θαύματα, καὶ τὰ καρπόσιμα γίνεσθαι ἐπὶ γῆς· διὸ ἐκ τούτου σπένδεσθαι. Παγκράτης δ' ἐν πρώτῳ Κογχορηίδος,

Αὐτὰρ ὅγε σπείσας ἐκ κόνδυος ἀργυφέοιο
Νέκταρ, ἐπ' ἀλλοδαπὴν οἶμον ἔβαινε πόδα. B

ΚΟΝΩΝΙΟΣ. Ἴστρος ὁ Καλλιμάχειος ἐν πρώτῳ Πτολεμαΐδος τῆς ἐν Αἰγύπτῳ πόλεως γράφων οὕτως· κυλίκων κονωνίων ζεῦγος καὶ θηρικλείων χρυσοκλείστων ζεῦγος. ΚΟΤΥΛΟΣ. Τὰ μόνωτα ποτήρια κότυλοι, ὧν καὶ Ἀλκαῖος μνημονεύει. Διόδωρος δ' ἐν τῷ πρὸς Λυκόφρονα παρὰ Σικυωνίοις ἐπιπολάζειν φησὶ τὸ ἔκπωμα, εἶναι δ' αὐτὸ λουτηρίῳ ἐοικὸς βαθεῖ. ἔχει δὲ καὶ οὖς ἐνιαχῇ. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Ἴων ὁ Χῖος κότυλον οἴνου πλέον λέγων. Ἕρμιππος δ' ἐν Θεοῖς· τόν τε κότυλον πρῶτον ἤνεγκεν ἐχυρὸν τῶν γειτόνων. C καὶ Πλάτων ἐν Διὶ κακουμένῳ τὸν κότυλον φέρει φησί. καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Βαβυλωνίοις. Εὔβουλος δ' ἐν Ὀδυσσεῖ ἢ Πανόπταις· ὁ δ' ἱερεὺς Εὐήγορος ἐν μέσσοις αὐτοῖσιν ἑστὼς τὴν καλὴν στολὴν ἔχων, οἶνον ἐξέσπενδε κοτύλῳ. Πάμφιλος δὲ ποτηρίου φησὶν εἶναι γένος, ἴδιον δ' εἶναι Διονύσου. Πολέμων δ' ἐν τῷ περὶ τοῦ Δίου κῳδίου φησί· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν τελετὴν ποιεῖ, καὶ αἴρεται ἐκ τῆς θαλάμης, καὶ νέμει ὅσοι ἄνω τὸ κέρνος περιενηνοχότες. τοῦτο δ' ἐστὶν ἀγγεῖον κεραμεοῦν ἔχον ἐν αὐτῷ πολλοὺς D κοτυλίσκους κεκολλημένους· ἔνι δ' ἐν αὐτοῖς ὅρμινοι, μήκωνες λευκοί, πυροί, κριθαί, πίσοι, λάθυροι, ὦχροι, φακοί, κύαμοι, ζειαί, βρόμος, παλάθιον, μέλι, ἔλαιον, οἶνος, γάλα, οἴεον ἔριον ἄπλυτον. ὁ δὲ τοῦτο βαστάσας οἷον λικνοφορήσας τούτων γεύεται. ΚΟΤΥΛΗ. Ἀριστοφάνης Κωκάλῳ, ἄλλαι ὑποπρεσβύτεραι γρᾶες Θασίου μέλανος μεστὸν κεραμευομέναις κοτύλαις μεγάλαις ἔγχεον ἐς σφέτερον δέμας οὐδὲν ἄκοσμον, ἔρωτι βιαζόμεναι μέλανος οἴνου ἀκράτου. Σιληνὸς καὶ Κλείταρχος ἔτι τε Ζηνόδοτος· E

Πάντη δ' ἀμφὶ νέκυν κοτυλήρυτον ἔρρεεν αἷμα, καὶ,

236 Πολλὰ μεταξὺ πέλει κοτύλης καὶ χείλεος ἄκρου.

Σιμάριστος δὲ τὸ λευκὸν ποτήριον οὕτως καλεῖσθαι. Διόδωρος δὲ τὸν παρά τισι κότυλον κοτύλην ὠνομακέναι τὸν ποιητὴν πύρνον καὶ κοτύλην. ὃν κύλικα μὲν οὐκ εἶναι. οὐ γὰρ ἔχειν ὦτα· παραπλήσιον δ' ὑπάρχειν λουτηρίῳ βαθεῖ, ποτηρίου δὲ εἶδος εἶναι. δύνασθαι δὲ F καὶ τὸν παρὰ τοῖς Αἰτωλοῖς, καὶ τισι τῶν Ἰώνων λεγόμενον κότυλον, ὃν ὅμοιον ὄντα τοῖς προειρημένοις ἓν οὖς ἔχειν. μνημονεύει δ' αὐτοῦ Κράτης ἐν Παιδείαις καὶ Ἕρμιππος ἐν Θεοῖς. Ἀθηναῖοι δὲ μέτρον τι καλοῦσι κοτύλην. Θουκυδίδης, ἐδίδοσαν μὲν αὐτῶν ἑκάστῳ ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας κοτύλην ὕδατος, καὶ δύο κοτύλας σίτου. Ἀριστοφάνης Προάγωνι,

Ὁ δ' ἀλφίτων πριάμενος τρεῖς χοίνικας,
Κοτύλης δεούσας εἴκοσι ἀπολογίζεται.

A. *Aduectum Perside.* A. *Ad coruos* [a], *ô uer-bero.*
B. *Tum etiam Condy, Psycterem* [b], *Cymbium.*

Nicomachus libro primo De festis AEgyptiorum, inquit, Côdy Persicam vocem esse. Forma eius fuit, vt ait Hermippus astrologus, qualis mundi, in quo diuina miracula nobis apparent, & à quo fructuum feracitas in terris prouenit. quamobrem eo poculo diis libauerunt. Pancrates in primo Conchoreidis:

Ille uerò cùm libasset argenteo Condye
Nectar, aliam uiam pedibus ingressus est.

CONONIVS. Istrus Callimachius libro primo Ptolemaïdis AEgyptiæ, ad hunc modum scribit: Poculorum Cononiorum par: par etiam Thericleorum inclusorum auro. COTYLI pocula sunt vna tãtùm parte aurita. Horum meminit Alcæus. Diodorus libro quem ad Lycophronem scripsit, apud Sicyonios poculum id frequens esse, ac plebeium, tradit, profundo labello lauacróve simile, alicubi auritum. Meminit & huius Ion, cùm ait, vino plenum esse Cotylum. Hermippus in Diis:

Cotylon primùm attulit, uicinis pignus.

Plato in Ioue malè affecto:

Cotylon affert,

inquit. Aristophanes in Babyloniis etiam huius mentionem fecit: EVbulus in Vlysse, siue Panoptis [c]:

Sacerdos uerò Euegorus in eorum medio stans speciosa ueste ornatus Cotylo uinum libauit.

Pamphilus esse putat poculi quidem genus, sed Baccho peculiare. Polemon libro De ouis villosa pelle: Post hæc initiationes sacras peragit, & cotylon accipit è cubili suo: vinum autem distribuunt viri cernos circumferentes [d]. COTYLÆ. Aristophanes in Cocalo [e]:

Aliæ utcunque natu grandiores uetulæ Thasij nigri
plenum uas, fictilibus magnis cotylis, deplebant,
Affundentes in suas pateras non ineleganter, amore nigri merique uini coactæ.

Silenus, siue Clitarchus, siue Zenodotus:

Vndiq; circa defunctum sanguis fluebat tam multus ut Cotylis hauriri posset. ac rursum:
Multa [f] *cadunt inter Cotylam supremáque labra.*

Simaristus album poculum sic vocari tradit. Diodorus censet quod nonnulli Cotylum vocant à poëta dictum fuisse Cotylen, hoc versu [g]:

Si quis panis frustum & Cotylen porrexerit:

Calicémque id non esse, quoniam auribus caret, esse tamẽ posse id quod AEtoli & Ionum quidam Cotylum nominãt, similem quidem suprà [h] memoratis, sed auritum ex vna parte. Huius meminit Crates in lusibus, & Hermippus in Diis. Mensuram quandam Athenienses Cotylam nominant. Thucydides: Eorum singulis in octo menses aquæ dederunt cotylam, tritici verò cotylas duas. Aristophanes [i] in Proagone [i]:

Mercatus ille farinæ tres semodios,
Vna cotyla minus, domi rationem subducit.

a Abi in malam crucem.
b Potorium vas astragalis sustẽ. non pede. Vas magnum quo lauantur pocula, & refrigeratur vinum.
c Perspicacissimis: omnia videntibus.
d Multanos omissimus ineptè repetita è superioribus, quamuis faciant ad illa superiora emendanda, & supplenda.
e κάγχαι: animalium quorundam testa, vt cochlearum, concharum, &c. inde κογχοειδής ὀστρακόδερμα.
f Vide prouerbia, Inter os & offam: Inter manum & mentum. Multa cadũt inter calicem supremáque labra.
g Odyss. ρ.
e Τῶν κ... Ab hoc vasc... cardi sua p... Gedeis ... runtur... γ, & π, in i...
i Ceterum ... ritio.

Apollodorus esse vult alti & caui poculi genus. Nam quidquid cauum est, inquit, cotylum veteres appellarunt, vt manus cauum: vnde κοτυλήρρυτον αἷμα, sanguis tam copiosè profluēs, vt duarum manuum cauo hauriri queat. Ἐγκοτύλη vocatur etiam ludi genus, quo manibus in cauum flexis victi victorum excipiunt genua, & illos gestant. Diodorus in linguis Italicis & Heraclitus, vt Pamphilus ait, tradunt cotylen etiam vocari heminam, citato hoc loco Epicharmi:

Et aquæ duplum bibere, ad heminas duas.

Sophron:

Heminam euertito, ô fili.

Pherecrates in Corianno, cotyliscam dixit:

Neutiquam cotyliscam[a].

Aristophanes in Acharnensibus:

cotyliscium, cui abscissum labrum.

Cotylam etiam vocant coxendicis cauum & per deriuationem[b] Cotyledonas, quæ in flagellis polypodum extant acetabula. AEschylus in Hedonis Cymbala cotylas nominat:

AEneis[c] *uero ille cotylis obstrepebat.*

Marsyas tradit in coxendixe cauum os nuncupari & aleison, & calicem. Sacrum Bacchi craterem exiguum Cotyliscum etiam vocant, eum nimirum quo initiatis ac peritis eius religionis vinum funditur, vt ait Nicander Theateirenus, adducens hunc locum ex Aristophanis Nubibus:

Cotyliscum ne coronato.

Simmias Cotylam interpretatur Aleison.

COTTABIS. Harmodius[d] Lepreates libro de legibus ac institutis Phigalēsium, quo loco tractat de cœnis incolarum gentilitiis, ita scribit: Hæc posteaquam venerabundi cōsecrarunt, fictili cottabide singulis bibendum datur paululum aliquid, & qui offert, alta voce dicit, Quod faustum sit, lætus cœnato. Hegesander Delphus[e], in Commentariis quorum hoc initium est: In optima republica: Quem Cottabum vocant[f], inquit, venit in conuiuia à Siculis primùm repertus, & inuectus, vt Dicæarchus ait, tanto in ea re meditanda & discenda hominum studio, vt inter epulandum præmia victoribus proposuerint, quæ inde Cottabia nominarunt. Tum etiam quæ ad id videbātur idonea maximè pocula, conficiebantur, nomine Cottabides. AEdificium[g] præterea rotundum extruebatur, vt cottabo in medio cōstituto, ex æquis spatiis, similibúsq; locis omnes certarēt de victoria. Non enim solū conabantur notatū signū attingere[h], sed elegāter ac venustè quisque vt id faceret: oportebat enim sinistro cubito subnixū, circūacta peritè manu dextra, latagē effundere: sic porrò vocabāt humorē qui excidebat è poculo. Itaq; nonnulli magis sibi placebant ꝙ cottabo ludere probè scirēt, quā qui iaculādi peritia & dexteritate gloriabātur. Quod nūc poculi genus Craneiō[i] appellamus, veteres aliquādo CRATANION dixerūt. Polemon, aut quicūq; fuerit autor Helladicorū, cùm de sacello Metapōtinorum[k] in Olympia sermonem habet, sic ait: Metapontinorum sacellum, in quo argenteæ phialæ centum triginta duæ, gutti argentei duo, sympuuium[l] aureum: inauratæ tres phialæ: sacellum Byzan-

a Sub. dabo, vel quid aliud huiusmodi.

b παραγώγως.

c Χαλκοδέτοις, ære vinctis, ac ligatis. Lego Edonis, vt apud Horat. lib. 2. Carm. Nō ego sanius Bacchabor Edonis, id est, Euantibus, Thyadibus, Mimallonidib⁹, Mænadibus, Bassaribus. Ouid. *Protinus in syluis matres Edonidas omnes, Quæ videre nefas torta radice ligauit.*

d Vide suprà De Phigalia vrbe Arcadiæ. vide Pausaniam libro octauo. Sita illa fuit edito & prærupto loco.

e Δελφός: Alii, ἀδελφός. Frater.

f Lib. 15.

g Lib. 15.

h Vide prouerbium, *Scopum attingere.* De Cottabo plura initio libr. 15. De Mane Cottabismi parte vide posthac hoc lib.

i Fortassis à forma, vel caluæ, vel galeæ.

k Pausaniæ li. 5. Metapontini in Olympiæ Alti thesaurum dedicarunt, in quo fuit Endymionis statua. Idem Pausanias libro 5. scribit, eos donasse Iouem, altera manu fulmen tenentem, altera aquilam, opus Aristomi AEginetæ.

l Ἐπιθυμιατήριον.

A Ἀπολλόδωρος δὲ ποτηρίου γένος ὑψηλὸν καὶ ἔγκοιλον. πᾶν δὲ τὸ κοῖλον κοτύλην φησὶν ἐκάλουν οἱ παλαιοί, ὡς καὶ τὸ τῶν χειρῶν κοῖλον, ὅθεν καὶ κοτυλήρρυτον αἷμα τὸ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ἀρυσθῆναι δυνάμενον. καὶ ἐγκοτύλη δέ τις παιδιὰ καλεῖται, ἐν ᾗ κοιλάναντες τὰς χεῖρας δέχονται τὰ γόνατα τῶν νενικηκότων οἱ νενικημένοι, καὶ βαστάζουσιν αὐτούς. Διόδωρος δὲ ἐν Ἰταλικαῖς Γλώσσαις καὶ Ἡράκλειτος, ὥς φησι Πάμφιλος, τὴν κοτύλην καλεῖσθαι, καὶ ἡμίναν, παρατιθέμενος Ἐ-
B πιχάρμου, καὶ πιεῖν ὕδωρ διπλάσιον χλιαρὸν ἡμίνας δύο. καὶ Σώφρων κατάστρεψον τέκνον τὰν ἡμίναν. κοτυλίσκην δ᾽ εἴρηκε Φερεκράτης ἐν Κοριαννοῖ, τὴν κοτυλίσκην μηδαμῶς. Ἀριστοφάνης ἐν Ἀχαρνεῦσι, κοτυλίσκιον τὸ χεῖλος ἀποκεκομμένον. κοτύλη δὲ καλεῖται καὶ ἡ τοῦ ἰσχίου κοιλότης, καὶ αἱ τοῦ πολύποδος ἐν ταῖς πλεκτάναις ἐπιφύσεις παραγώγως κοτυληδόνες. καὶ τὰ κύμβαλα δ᾽ Αἰσχύλος ἐν Ἠδωνοῖς κοτύλας εἴρηκεν, ὁ δὲ χαλκοδέτοις κοτύλαις ὀτοβεῖ. Μαρσύας δέ φησι
C τὸ ἐν τῷ ἰσχίῳ ὀστοῦν καλεῖσθαι ἄλεισον καὶ κύλικα. κοτυλίσκος δὲ καλεῖται ὁ ἱερὸς τοῦ Διονύσου κρατηρίσκος, καὶ οἷς χέονται οἱ μύσται, ὡς Νίκανδρος φησὶν ὁ Θυατειρηνὸς παρατιθέμενος τὸ ἐκ Νεφελῶν Ἀριστοφάνους, μηδὲ στέψω κοτυλίσκον. Σιμμίας δὲ ἀποδίδωσι τὴν κοτύλην ἄλεισον.

ΚΟΤΤΑΒΙΣ. Ἁρμόδιος ὁ Λεπρεάτης ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ Φιγαλίαν νομίμων διεξιὼν περὶ τῶν ἐπιχωρίων δείπνων γράφει καὶ ταῦτα. καθαγισάντων ταῦτα ἐν κεραμέᾳ κοτταβίδι πιεῖν ἑ-
D κάστῳ μικρόν, καὶ ὁ προσφέρων ἀνεῖπεν εὐδειπνίας. Ἡγήσανδρος δ᾽ ὁ Δελφὸς ἐν ὑπομνήμασιν, ὧν ἀρχὴ ἐν τῇ ἀρίστῃ πολιτείᾳ, φησὶν ὁ καλούμενος κότταβος παρῆλθεν εἰς τὰ συμπόσια, τῶν περὶ Σικελίαν, ὥς φησι Δικαίαρχος, πρώτων εἰσαγαγόντων. τοσαύτη δὲ ἐγένετο σπουδὴ περὶ τὸ ἐπιτήδευμα, ὥστε εἰς τὰ συμπόσια παρεισφέρειν ἆθλα κοττάβια καλούμενα. εἶτα κύλικες αἱ πρὸς τὸ πρᾶγμα χρήσιμαι μάλιστα εἶναι δοκοῦσαι κατεσκευάζοντο καλούμεναι κοτταβίδες. πρὸς δὲ
E τούτοις οἶκοι κατεσκευάζοντο κυκλοτερεῖς, ἵνα πάντες εἰς τὸ μέσον τοῦ κοττάβου τεθέντος ἐξ ἀποστήματος ἴσου, καὶ τόπων ὁμοίων ἀγωνίζοιντο περὶ τῆς νίκης. οὐ γὰρ μόνον ἐφιλοτιμοῦντο βάλλειν ἐπὶ τὸν σκοπόν, ἀλλὰ καὶ καλῶς ἕκαστα αὐτῶν. ἔδει γὰρ εἰς τὸν ἀριστερὸν ἀγκῶνα ἐρείσαντα, καὶ τῇ δεξιᾷ κυκλώσαντα ὑγρῶς ἀφεῖναι τὴν λάταγα. οὕτω γὰρ ἐκάλουν τὸ ἐκπῖπτον ἐκ τῆς κύλικος ὑγρόν. ὥστε ἔνιοι μεῖζον ἐφρόνουν ἐπὶ τὸ καλῶς κοτταβίζειν τῶν ἐπὶ τῷ ἀκοντίζειν μέγα φρονούντων. ΚΡΑΤΑΝΙΟΝ. Μήποτε τὸ νῦν καλούμενον κράνιον ἔκπωμα οὕτως ὠνόμα-
F ζον οἱ ἀρχαῖοι. Πολέμων οὖν, ἢ ὅστις ἐστὶν ὁ ποιήσας τὸν ἐπιγραφόμενον Ἑλλαδικὸν περὶ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ λέγων Μεταποντίνων ναοῦ γράφει καὶ ταῦτα. ναὸς Μεταποντίνων ἐν ᾧ φιάλαι ἀργυραῖ ἑκατὸν τριάκοντα δύο, οἰνοχόαι ἀργυραῖ δύο, ἀποθυσάνιον ἀργυροῦν, φιάλαι τρεῖς ἐπίχρυσοι, ναὸς Βυζαν-

ἴων, ἐν ᾧ Τρίτων κυπαρίσσινος ἔχων κρατάνιον ἀργυροῦν σειρῆνα ἀργυρᾶν, καρχήσια δύο ἀργυρᾶ, κύλιξ ἀργυρᾶ, οἰνοχόη χρυσῆ, κέρατα δύο. ἐν δὲ τῷ ναῷ τῆς Ἥρας τῷ παλαιῷ φιάλαι ἀργυραῖ τριάκοντα, κρατάνια ἀργυρᾶ δύο, χύτρος ἀργυροῦς, ἐπιθυσάνιον χρυσοῦν, κρατὴρ χρυσοῦς, Κυρηναίων ἀνάθημα, βατιάκειον ἀργυροῦν.

ΚΡΟΥΝΕΙ'Α. Ἐπιγένης Μνημαλίῳ, κρατῆρες, κάδοι, ὀλκεῖα, κρουνεῖα. ἔστι γὰρ κρουνίαι. ΚΥΑΘΙ'Σ. κοτυλῶδες ἀγγεῖον. Σώφρων ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ μίμῳ, γυναῖκες αἳ τὰν θεὸν φαντὶ ἐξελᾶν, ὑποκατόρυκται δὲ ἐν κυαθίδι λέκτοι ἀλεξιφαρμάκων.

ΚΥ'ΛΙΞ. Φερεκράτης Δουλοδιδασκάλῳ, νυνὶ δὲ ἀπονίζων τὴν κύλικα δὸς σὼν πιεῖν, ἔγχυτα ἐπιθεὶς τὸν ἠθμόν. ταῦτα δ᾽ ἐστὶ κεράμεα ποτήρια, καὶ λέγεται ἀπὸ τοῦ κυλίεσθαι τῷ τροχῷ, ἀφ᾽ ὧν καλεῖται τό τε κυλικεῖον ἐν ᾧ τίθεται τὰ ποτήρια, κἂν ἀργυρᾶ τυγχάνει ὄντα. καὶ τὸ κυλικηγορεῖν, ὅταν ἐπὶ τῇ κύλικι τις ἀγορεύῃ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ τὴν ἰατρικὴν πυξίδα καλοῦσι κυλικίδα διὰ τὸ τόρνῳ κεκυλίσθαι. ἐγίνοντο δὲ ἐπίσημοι κύλικες αἵτε Ἀργεῖαι καὶ αἱ Ἀττικαί. καὶ τῶν μὲν Ἀττικῶν μνημονεύει Πίνδαρος ἐν τοῖσδε, ὦ Θρασύβουλ᾽ ἐρατᾶν ὄχημ᾽ ἀοιδᾶν τοῦτο πέμπω μεταδόρπιον. ἐν ξυνῷ κεν εἴη συμπόταισί τε γλυκερὸν καὶ Διονύσοιο καρπῷ, καὶ κυλίκεσσιν Ἀθηναίῃσι κέντρον. αἱ δὲ Ἀργεῖαι δοκοῦσι καὶ τὸν τύπον ἔχειν διάφορον πρὸς τὰς Ἀττικάς. φοξαὶ γοῦν ἦσαν τὸ χεῖλος, ὥς Σιμωνίδης φησὶν ὁ Ἀμόργιος. αὕτη δὲ φοξίχειλος ἢ εἰς ὀξὺ ἀνηγμένη, οἷοι εἰσὶν οἱ ἄμβικες καλούμενοι. τὸ γὰρ φοξὸν ἐπὶ τούτου τάττουσι, καθὸ καὶ Ὅμηρος ἐπὶ τοῦ Θερσίτου,

φοξὸς ἔην κεφαλήν,

καὶ ἔστιν οἷον φαοξὸς ὁ πρὸς τὰ φάη ὀξὺς ὁρώμενος. διάφοροι δὲ κύλικες γίνονται, καὶ ἐν
237 τῇ τῆς συσσίτου ἡμῶν Ἀθηναίου πατρίδι Ναυκράτει. εἰσὶ γὰρ φιαλώδεις μὲν οὐ κατὰ τόρνον, ἀλλ᾽ ὥσπερ δακτύλῳ πεποιημέναι, καὶ ἔχουσιν ὦτα τέσσαρα, πυθμένα εἰς πλάτος ἐκτεταμένον. πολλοὶ δ᾽ ἐν τῇ Ναυκράτει κεραμεῖς, ἀφ᾽ ὧν καὶ ἡ πλησίον τῶν κεραμείων πύλη Κεραμικὴ καλεῖται, καὶ βάπτονται εἰς τὸ δοκεῖν εἶναι ἀργυραῖ. ἐπαινοῦνται δὲ καὶ αἱ Χῖαι κύλικες, ὡς μνημονεύει Ἕρμιππος ἐν Στρατιώταις, Χία δὲ κύλιξ ὑψοῦ κρέμαται περὶ πασσαλόφιν. Γλαύκων δ᾽ ἐν ταῖς Γλώσσαις, Κυπρίους φησὶ τὴν κοτύλην κύλικα καλεῖν. Ἱππῶναξ δ᾽ ἐν Συνωνύμοις οὕτως γράφει, ἄλεισον, ποτήριον, κύπελλον, ἀμφωτίς, σκύφος, κύλιξ, κώθων, καρχήσιον, φιάλη. Ἀρχαῖος δὲ ὁ Ἐρετριεὺς ἐν Ἀλκμαίωνι ἀντὶ τῆς κύλικας παραγωγῶς, κυλιχνίδας εἴρηκε διὰ τούτων.

Ἀλλ᾽ ὡς τάχιστα μέλανα δεῦρο μόνον φέρειν,
Κοινόν τε χρὴ κρητῆρα καὶ κυλιχνίδας.

καὶ Ἀλκαῖος,

A norum, inquo Triton è cupresso argenteum crataneum habens: argentea duo carchesia: calix argenteus: guttus aureus: cornua [a] duo: In sacello Iunonis vetusto, argenteæ phialæ triginta: argentea cratanea duo: olla argentea: sympuuium aureum, crater aureus, donarium Cyrenæorum: batianceion [b] argenteum. CROVNEIA. Epigenes in Monumento [c]:

Crateres, cadi, pelues, crouneia.

Sunt porrò qui & crounas vocent. Cotylæ simile vas est CYATHIS. Sophron in poëmate quod Mimum inscripsit.

B *Mulieres autem, ut fama est, deam placauerunt.*

In cyathide amuletorum, quæ remedio fuerunt, corona defossa est.

CALIX. Pherecrates in Magistro seruo:

Nunc uerò ablue calicem: da quod bibam, pocillator operculo superiniecto.

Calices pocula fictilia sunt, ita dicti quod ἐπὶ τροχῷ κυλίονται, id est, super figuli rota voluuntur: vnde sumptum est verbum κυλικηγορεῖν, cùm inter calices & potandum aliquis concionatur. Athenienses medicorum etiam pyxidas calices appellant, quoniam torno aguntur. In pretio & autoritate fuerunt calices etiam Argiui, & Attici: Atticorum meminit Pindarus his verbis:

C *Gratum, ô Thrasybule, carmen affero, iam quinques*
His secundis mensis, quod in commune sit conuiuis, & Bacchi fructui,
Et Atheniensibus calicibus, blandus quidam stimulus.

D Argiui quidem ab Atheniensibus forma discrepare videtur, quoniam labris sunt distortis, & acuminatis, vt ait Simonides Amorgius. φοξίχειλος porrò dicitur, quòd in acutum fastigietur, in modum ambicum [e]. φοξὸν enim in eo significatu dicunt, velut Homerus de Thersite:

φοξὸς ἔην κεφαλήν, id est, acuto capitis uertice is fuit.

Est autem φοξός, tanquam, πρὸς [f] τὰ φάη ὀξὺς ὁρώμενος, quem in aspiciunda luce acutum videmus. Eximij calices etiam fiunt in Naucrate Athenæi patria, qui nobiscum cibum capit, phialæ forma, non quidem confecti torno [g], sed velut digito, auribus quatuor, in latum extenso fundo. Sunt autem Naucratici figuli multi, à quibus figlinis ostium Nili proximum, Ceramicum [h] appellant. Earum calices sic porrò tinguntur, vt appareant spectantibus argentei. Commendant & è Chio calices, quorum meminit Hermippus sic in Militibus.

E *Chius calix sublimis pendet è clauis.*

F Glaucon in linguis calicem ait vocari à Cypriis Cotylam. Hipponax in Synonymis ita scribit: Aleison, Poterion, Cypellum, Amphotis, Scyphus, Calix, Cothon, Carchesium, Phiala. Archæus Eretriensis in Alcmæone, pro κύλιξ, deductam inde vocem κυλιχνίδα vsurpauit, his verbis:

Sed huc igitur afferre quidem oportet, quàm citissimè, communem craterem, & κυλιχνίδας [i].

Alcæus:

a Suprà, Corni poculi genus.
b Poculi genus Quibusdam Cratago.
c Τῷ μνημαλίῳ, Exiguo monumento: Commentariolo. Locus hic integrior citatur paulo pòst.
d Quidam ἐπιθεὶς γε τὸν μασ. coronam ex Narcissis composita, ...
e ἄμβη, elatum montis supercilium, eminens crepido. Inde ἄμβικες pocula quæ eam figuram referebant.
f Alii, πρὸς τὰ φῶς, ὀξὺ ὁρῶν.
g Martial. lib. 11. Tolle puer calices, tepidique toreumata Nili &c.
h Plin. cap. ... apud quem legendum, Naucratis, vnde ostium quidam Naucraticum nominant, quod alii Ceramicū, &c. (non, Canopicum)
i Exiguo calices.

Lati

Læti bibamus: cur rogo
Pigri manemus, usque dum
Noctu lucerna [a] *fulgeat?*
Vel longa digitus [b] *est dies.*
Maioribus tu poculis
Infunde uinum [c], *atque uarijs.*
Semeles Iouisque filius
Mortalibus uinum dedit
Curas graues quod deleat [d],
Affunde: misce: unum [e]: *duo:*
Et plura.

B Idem libro decimo odarum:

Latages [f] *uolant, ex Teijs calicibus*, ἀπὸ κυλιχνᾶν τηϊᾶν: quod ab eo frustra dictum non est, quandoquidem nobiles in Teo [g] calices fuere. Pherecrates in Corianno:

A. Enectus à balneo redeo,
Siccis faucibus. B. Dabo quod bibas.
A. Viscida per deos mihi saliua est. (lum
B. κυλίχνην μικρὰν, exiguū cape unde bibas pocu-
A. Neutiquam exiguū. Mihi statim bilis mouetur,
Ex quo medicamentum in eiusmodi bibi calice.

C Mulieres amplioribus poculis bibisse idem Pherecrates ait in Tyrannide:

Deinde uiris ego fictilia feci pocula,
Lata, sine muro [h]*: quibus solum tantùm est:*
Concham uix capientia, similia Geusterijs [i]*:*
Mulieribus autem, profundos calices, onerariæ naui pares
Qua uinum uehitur [k], *rotundos, tenues, in medio uentrosos,*
Nec inconsultè, sed prouide iam antè à me sic elaborati sunt,
Vinum ut multum bibatur, etiam incogitantibus.
D *Deinde cùm ab ipsis bibendū nos uinū poscimus,*
Conuiciantur, iurántque unum se tantùm bibisse calicem.
Qui tamen, licet unicus, alijs mille præstatior est.

CYMBIA [l], exigua cauaque sunt pocula Simaristo: Dorotheo verò Cymbium poculi genus, alti, quod nec aures habet, nec rectum fundum: Ptolemæo Aristonici filio, poculū gibbosum: Nicander Theiateirenus apud Theopompum in Medo, sic vocari poculum ait, quod caret auribus. Philemon in Spectro [m]:

Posteaquam Rhode meri cymbium in uos supernè decussit.

E Dionysius Samius libro sexto De Cyclo, Cyssibiū & Cymbiū idem esse putat: sic enim ait, Vlyssē mero Cymbiū impleuisse, porrexisséq; Cyclopi. Exiguum porro apud Homerum nō est datum illi Cyssibium, alioqui [n] vastissimi cùm esset corporis, exhausto ter eo, repente non fuisset oppressus ebrietate. Cymbii meminit & Demosthenes in oratione cōtra Meidiam [o], obiiciens illi, cadis & cymbiis fuisse comitatum. Fecit & idem rursum huius poculi mentionem in oratione contra Euergen,

F & contra Mnesibulum. Didymus grammaticus poculum esse tradit, oblongum, angustum, nauigio figura simile. Anaxandrides in Rusticis:

Magna fortassis pocula quæ propinabantur, & coronata mero
Cymbia, uobis caput grauarunt: ille uerò comam [p] *succussit.*

Alexis in Equite:

A. Adfuerunt Cymbia.

A πίνωμεν; τί τὸν λύχνον ἀμμένομεν; δάκτυλος ἁμέρα. κὰδ δ' ἄειρε κυλίχναις μεγάλαις αἶτα ποικίλλαις, οἶνον γὰρ Σεμέλας καὶ Διὸς λαθικήδεα ἀνθρώποισιν ἔδωκεν, ἔγχεαι, κέρνα, ἕνα καὶ πλείους. Καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ, λάταγες ποτέονται κυλιχνᾶν ἀπὸ Τηϊᾶν. ὡς διαφόρων γινομένων, καὶ ἐν Τέῳ κυλίκων. Φερεκράτης Κοριαννοῖ,

Ἐκ τοῦ βαλανίου γὰρ διεφθορὼς ἔρχομαι,
Ξηρὰν ἔχουσα τὴν φάρυγγα, δώσω πιεῖν
Γλίσχρον τέ μου τὸ σίαλον, νὴ τὼ θεώ,
B Εἰ λάβω † κυρίσοι τὴν κυλίσκην μηδαμῶς,
Μικράν γε· κινεῖται γὰρ εὐθύς μοι χολή,
Ἐξ οὗπερ ἔπιον ἐκ τοιαύτης φάρμακον.

εἰς τὴν ἐμὴν νῦν ἔγχεον τὴν μείζονα. Ὅτι δὲ μεγάλοις ποτηρίοις αἱ γυναῖκες ἐχρῶντο, αὐτὸς εἴρηκε Φερεκράτης ἐν τυραννίδι διὰ τούτων,

Εἶτα κεραμεύσαντα τοῖς ἀνδράσι ποτήρια
Πλατέα τοίχους οὐκ ἔχοντ', ἀλλ' αὐτὸ τοὔδαφος μόνον,
C Κοὐχὶ δεχόμενον οὐδὲ κόγχην, ἐμφερῆ γευστηρίοις.
Φασὶ δ' αὐταῖσι βαθείας κύλικας ὥσπερ ὁλκάδας
Οἰναγωγοὺς περιφερεῖς, λεπτὰς μέσας γαστρίδας,
Οὐκ ἀβούλως, ἀλλὰ πόῤῥωθεν κατεσκευασμέναι (θῇ,
Αὔθ' ὅπως ἀνεκλογίστως πλεῖστος οἶνος ἐκποD Εἶθ' ὅταν τὸν οἶνον αὐτὰς αἰτιώμεθ' ἐκπιεῖν,
Λοιδοροῦνται κώμνυουσι μὴ 'κπιεῖν, ἀλλ' ἢ μίαν.
Ἡ δὲ κρείττων ἡ μία 'στιν χιλίων ποτηρίων.

ΚΥΜΒΙΑ. Τὰ κοῖλα ποτήρια καὶ μικρά. Σιμάριστος. Δωρόθεος δὲ γένος ποτηρίων βαθέων τὰ κυμβία καὶ ὀρθὸν πυθμένα μὴ ἐχόντων, μὴ δὲ ὦτα. Πτολεμαῖος δὲ ὁ τοῦ Ἀριστονίκου τὰ κῦφα. Νίκανδρος δ' ὁ Θυατειρηνὸς τὸ χωρὶς ὠτίων ποτήριον ὠνομακέναι Θεόπομπον ἐν Μήδῳ. Φιλήμων Φάσματι, ἐπεὶ δὲ ἡ Ῥόδη κυμβίον
E ἀκράτου κατασέσεικεν ὑμῖν ἄνω. Διονύσιος δ' ὁ Σάμιος ἐν ἕκτῳ περὶ τοῦ κύκλου τὸ αὐτὸ οἴεται εἶναι κισσύβιον καὶ κυμβίον. Φησὶ γὰρ ὡς Ὀδυσσεὺς πληρώσας κυμβίον ἀκράτου, ὤρεξε τῷ Κύκλωπι. οὐκ ἔστι δὲ μικρὸν τὸ διδόμενον αὐτῷ κισσύβιον παρ' Ὁμήρῳ. οὐ γὰρ ἂν τρὶς πιὼν μέγιστος ὢν τὸ σῶμα, ταχέως ἂν ὑπὸ τῆς μέθης κατηνέχθη. τοῦ κυμβίου μνημονεύει καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου, ἀκολουθεῖν αὐτῷ φάσκων ῥυτὰ καὶ κυμβία. Καὶ ἐν τῷ κατὰ Εὐέρ-
F γους καὶ Μνησιβούλου. Φησὶ δὲ Δίδυμος ὁ γραμματικὸς, ἐπιμηκες εἶναι τὸ ποτήριον καὶ στενὸν τῷ σχήματι παρόμοιον πλοίῳ. καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Ἀγροίκοις,

Μεγάλ' ἴσως ποτήρια προπινόμενα, καὶ μετ' ἀκράτου,
Κυμβί' ἐκάρωσεν ὑμᾶς. ἀνακεχαίτικεν μὲν οὗ.

Ἄλεξις Ἱππεῖ. τά τε κυμβί' ἦν

Πρόσωπ' ἔχοντα χρυσᾶ παρθένων νὴ τὸν Δία. A

Ἦν γὰρ ὦ τάλαιν' ἔγωγε κακῶν. Ἐρατοσθένης δ' ἐν τῇ πρὸς Ἀγήτορα τὸν Λάκωνα ἐπιστολῇ, ὡς κυαθῶδες ἀγγεῖον τὸ κυμβίον παραδίδωσι, γράφων οὕτως. θαυμάζουσι δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ πῶς κύαθον μὴ κεκτημένος, ἀλλὰ κυμβίον μόνην φιάλην προσεκέκτητο. δοκεῖ δή μοι τὸ μὲν τῆς τῶν ἀνθρώπων χρείας ἕνεκα, τὸ δὲ τῆς τῶν θεῶν τιμῆς εἰς τὴν κτῆσιν παρειληφέναι. κυάθῳ μὲν οὖν οὐδὲν ἐχρῶντο τότε, οὐδὲ κοτύλῃ. κρατῆρα γὰρ ἵστασαν τοῖς θεοῖς οὐκ ἀργυροῦν, οὐ- B δὲ λιθοκόλλητον, ἀλλὰ τῆς Κωλιάδος γῆς. τοῦτον δ' ὁσάκις ἐπιπληρώσαιεν ἀποσπείσαντες τοῖς θεοῖς ἐκ τῆς φιάλης, ᾠνοχόουν ἐφεξῆς, τὸν νεοκρᾶτα βάπτοντες τῷ κυμβίῳ, καθὰ καὶ νῦν παρ' ἡμῖν ποιοῦσιν ἐν τοῖς Φειδιτείοις. εἰ δέ ποτε πλεῖον πιεῖν βουληθεῖεν προσπαρετίθεσαν τοὺς καλουμένους κοτύλους, κάλλιστα καὶ εὐποτώτατα ἐκπωμάτων. ἦσαν δὲ καὶ οὗτοι τῆς αὐτῆς κεραμείας. ὅταν δ' Ἔφιππος ἐν Ἐφήβοις λέγῃ,

Οὐ κύλικ' ἐπὶ τὰ δεῖπνα Χαιρήμων φέρει. C

Οὐ κυμβίοισι πεπολέμηκ' Εὐριπίδης, οὐ τὸν τραγικὸν λέγει ποιητὴν, ἀλλά τινα ὁμώνυμον αὐτῷ ἤτοι φίλοινόν τινα, ἢ αἰτίαν ἔχοντα οὐ χρηστὴν, ὥς φησιν Ἀντίοχος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν τῇ μέσῃ κωμῳδίᾳ κωμῳδουμένων ποιητῶν. τὸ γὰρ ἐπάγεσθαι κατὰ τὰς ἑστιάσεις κυμβία, καὶ δοκεῖν τούτοις διαμάχεσθαι, εἰς ἑκάτερα τείνει. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Νηρηΐσιν,

Δός δὴ τὸν χοῦν αὐτῷ σύ γ' κῶμε, καὶ τὸ κυμ- D
βίον φέρων·

Εὐριπίδης τις σήμερον γενήσεται.

καὶ Ἔφιππος ἐν Ὁμοίοις, ἢ ἐν Ὀβελιαφόροις,

Διονυσίου δὲ δράματ' ἐκμαθεῖν δέοι,

Καὶ Δημοφῶντος ἅττ' ἐποίησεν εἰς κοτύλην,

Ῥήσεις τε κατὰ τὸ δεῖπνον θεωρός μοι λέγοι,

Λητοῖ τοι κύσαιμι τὴν ἐξῆς θύραν.

Κυμβία τε παρέχοιμ' ἑστιῶν Εὐριπίδῃ.

ὅτι δὲ καὶ πλοῖον ἡ κύμβη, Σοφοκλῆς ἐν Ἀνδρομέδᾳ φησὶν,

Ἵπποισιν ἢ κύμβαισι ναυστολεῖς χθόνα. E

ΚΥΜΒΑ ποτήριον, Ἀπολλόδωρος Παφίοις.

ΚΥΠΕΛΛΟΝ. Τοῦτο πότερον ἐστὶ ταὐτὸν τῷ ἀλείσῳ, καὶ τῷ δέπαϊ, ἢ ὀνόματι διαλλάσσει;

Τοὶ μὲν ἄρα χρυσέοισι κυπέλλοις υἷες Ἀχαιῶν,

Δειδέχατ' ἄλλοθεν ἄλλος ἀνασταδόν. ἢ διάφορος ἦν ὁ τύπος; καὶ οὐχ ὥσπερ τὸ δέπας, καὶ

238 τὸ ἄλεισον ἀμφικύπελλον, οὕτω δὲ καὶ τοῦτο κυφὸν δὲ μόνον. ἀπὸ γὰρ τῆς κυφότητος τὸ κύπελλον· ἢ ὅτι παραπλήσιον ἦν ταῖς πέλλαις συνηγμένον F μᾶλλον εἰς τὴν κυφότητα ἢ ἀμφικύπελλα, οἷον ἀμφίκυρτα ἀπὸ τῶν ὤτων, διὰ τὸ τοιαῦτα εἶναι τῇ κατασκευῇ. φησὶ γὰρ καὶ ὁ ποιητὴς, χρύσεον ἄμφωτον. Ἀντίμαχος δ' ἐν πέμπτῳ Θηβαΐδος,

Πᾶσιν δ' ἡγεμόνεσσιν ἐποιχόμενοι κήρυκες

Χρύσεα καλὰ κύπελλα τετυγμένα νωμήσαντο.

Σιληνὸς δέ φησιν κύπελλα ἐκπώματα σκύφοις ὅμοια, ὡς καὶ Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος,

A *Cum uirginum aureis imaginibus, ita me amet Iuppiter.*

A. Adfuerunt? miseram me: quantum malorum patior.

Eratosthenes in epistola sua [a] ad Hegetora Laconem, cyatho simile vas cymbium esse tradit, his verbis: Mirantur verò & iidem, cùm cyathum non possideret, sed cymbium, quo pacto in eius bonis phiala sola fuerit. Mihi certè videtur ad hominum vsum alterum [b] cōparasse, alterum [c] ad deorum cultum. Non ergo tum vsi sunt cyatho [d], nec cotyla, nec ar- B genteum craterem diis obtulerunt [e], neque gemmatos, sed è coliade [f] terra. Eum autem quoties impleuerant, & phiala diis libauerāt, vinum deinceps conuiuis ministrabant nuper mixtum ac dilutum in cymbium effundentes, quod apud nos in Phiditiis etiam nunc fit. Quòd si complusculum bibere interdum esset animus, tum quos nominant cotylos apponebant, pulcherrima scilicet, & ad bibendum aptissima pocula: qui & ex eadem figulari terra conficiebantur. Ephippus cùm in Ephe- C bis ait,

Calicem ad cœnam non fert Chæremon,

Cymbijs non præliatur Euripides;

id de Tragico poëta non intellexit, sed alio quodam cognomine, aut vinoso, vel qui ob aliam caussam malè audiebat, vt censet Antiochus Alexandrinus libro De poëtis qui in media Comœdia perstringuntur. Nam epulis inferri Cymbia, & arreptis illis dimicare, ad vtrumque pertinet [g]. Cymbii meminit & Anaxandrides in Nereïdibus:

Heus tu mecum qui comessaris, ipsi congium fe- D
rendum & cymbium dato:

Euripides ille futurus est hodie.

Ephippus in Similibus, siue Obeliaphoris [h]:

Dionysii fabulas oportet ediscere,

Ac Demophontis quas edidit de Cotyla

Orationes: Inter cœnandum narret ianitor

Latonæ [i], ianuam me foris [k] osculatum esse:

Cymbiaque præbiturum conuiuanti Euripidi.

Cymbam nauigium fuisse, ostendit Sophocles in Andromeda his verbis:

Aut equis terram, aut cymbis peragras [l].

E Est & CYMBA poculum apud Apollodorum [m] in Paphiis. CYPELLVM verò, an idem cum Aleiso, & eo poculo quod δέπας [n], nominant, appellatione tantū diuisum, vt in his versibus,

Illos quidem aureis Cypellis exceperunt Græcorum filij,

Consurgentes, aliunde alius:

an diuersa figura fuit: & vt ab Aleiso Pateráq; τοῦ δέπαος, distat Amphicypellum, ita & Cypellum? An solùm ita vocant, quòd gibbum est? Nam, ἀπὸ τῆς κυφότητος, à gibbo, κύπελλον dictum [o] est, aut quòd id vasis genus simile fuit mulctris, πέλλαις, in gibbum tamen contractum F magis, quemadmodū Amphicypellum, quasi humeris gibbum vtrinque, quoniam ad eam figuram conficiatur. Est enim apud poëtam, Aureum ἄμφωτον: vtrinque auritū m, vel ansatū. Antimachus libro quinto Thebaidis:

Ducibus cunctis aduentantes præcones

Aurea pulchra, elaborata cypella, sunt dispartiti.

Silenus ait Cypella scyphis esse similia pocula. Nicander Colophonius:

a Macrobius ibidem.
b Cymb...
c Phialam.
d Ad sacra.
e Deorum [illegible] admouerunt.
f Colias Attic[ae] promontoriu[m] Pausaniæ lib. [illegible]
g Et temu[lentiam] & intempera[n]tiam anim[i] [illegible] protervitat[em]
h [illegible] pantur [illegible] gata [illegible] bulas [illegible] ctus, vulgo [illegible] lies, sic dictus, quòd emerctus obolo. [illegible] qui cum pe[r] nem gestabant in Bacchi p[ompa]
i Amicæ.
k Solebant [aman]tes oscula[re fores ami]carum fores.
l Ναυστολεῖ[ς] gis, guberna[s].
m Decst [Apol]lodori [illegible] nium.
n Pateram.
o Quasi [illegible]

Cypella subulcus distribuit.

EVmolpus poculi genus tradit sic dictum, quòd gibberum sit: Simaristus ita vocari poculum vtrinq; [a] auritum Cypriis, auribus quatuor ansatum Cretensibus. Philetas verò, à Siculis ita vocari panis & mazæ [b] post mensam reliquias. Philemoni in Atticis dictionibus CYMBA poculi genus est. Apollodorus libro de Etymologiis [c] scribit cymbam poculum vocari à Paphiis. Laconicum poculum est COTHON, cuius meminit Xenophon libro primo Institutionis Cyri. Critias in Lacedæmoniorum Republica ita scribit: Præter hæc, quod ad victus rationem spectat, commodissimè feruntur qui minimi sunt calcei Laconici, ac itidem gentilitiæ vestes, ad vsum expeditissimæ, prorsúsque nihil molestæ. Cothon, Laconicum [d] poculum, in expeditione militari vtilissimum, quòd facilè in militum sporta feratur, & quòd cùm necessum sit milites impuram aquam sæpe bibere, in eo quis potus sit non valde appareat: deinde quia marginibus cingitur, quod impurum & turbidum est, in eo residet. Polemon in epistola sua ad Adæum & Antigonum, Lacedæmonios fictilibus vsos fuisse poculis ita scribit: At enim priscum [e] fuit hoc vitæ genus, quod etiamnum seruatur apud nonnullos ex Græcis, vt Argis in publicis epulis, Lacedæmone festis diebus, Nuptiis virginum, & cõuiuiis quæ ob partam victoriam celebrantur, fictilibus poculis bibant, in aliis verò conuiuiis & Pheiditiis [f], doliolis [g]. Archilochus in Elegis, Cothonis, vt poculi, meminit:

Tu uerò agedum cum cothone per celeris nauis tabulata
Meato, & cauis potum è cadis auferto,
Rubrúmque seorsum uinum à fæce: non enim
In hac custodia sobrij nos esse poterimus.

De Cothone calice hæc Aristophanes in Equitibus:

In Hippagines [h] alacriter generoséque insiluerunt,
Emptis cothonibus quidam, allijs [i] uerò & cæpis nonnulli.

Heniochus in Gorgonibus:

Quod bibamus aliquis ministret, sumpto cothone rotundo,
Igne genito, oris crassi, breuibus auriculis, gulæ filio.

Theopompus in fœminis militantibus:

E cothone ceruice distorta bibere non recusem, uel reflexo collo.

Alexis in Mercenariis [k]:

Cothonem quatuor cotylarum capacem, uino plenum uas, mihi obtrudebat.

Ab hoc nimirum poculo ἀκροκώθωνας [l] vocant eos qui merũ liberaliùs hauriunt, vt Hyperides in oratione contra Demosthenem. Callixenus libro quarto De Alexãdria, Philadelphi pompam describens, multa postquã recensuit pocula, hæc addit, Cothones duarũ metretarum, duo. De largiore meri potu, & quòd per interualla salubre sit cõplusculum inuitare se poculis, Mnesitheus Atheniensis medicus in epistola sua De Cothonismo, sic tradit: Qui in sociorum & sodaliũ conuenticulis meri multũm bibunt, valde corpore & animo lædũtur.

...ώτοι.
Polentæ cũ oleo aqua subactæ.
Veriloquiis, ...ris dictionum ...terpretationibus.
...Erasm. prouer. ...Cothonissare. ...prouerb. ...cothonisare.
e Eras. prouerb. In Simpulo.
f Lacedæmoniorum cœnationibus, quas ita nominabant, vel à parsimonia, vel quasi φιλίτια, ab amicitia.
g Πιθάκναις. vasis genus, exiguo dolio simile.
h Naues transportandis equis aptas: Liuius Hippagogas appellat. Erasm. prouer. Maschalam tollere.
i Eras. prouerb. Allium in retibus. quidã hæc carmina iambicis versibus sic reddiderunt. In Hippagogas salierũt viriliter Cothonibus quidã paratis: alia Emêre quidam: plurimi cepas acres.
k Τοῖς ἐρίθοις, Lanificis, Agricolis.
l Quidã ἀκρατοκώθωνας. Hesychius vocat ἀκροθώρηκας, ἀπὸ τοῦ θωρήξεως, id est, meri potu. Aristoteli tamen in Problem. & Plutarc. in Sympos. ἀκροθώρηκες dicuntur qui nõ prorsus ebrii sũt.

A — Κύπελλα δ᾽ ἔνειμε συβώτης.

Εὔμολπος δὲ ποτηρίου γένος, ἀπὸ τοῦ κυφὸν εἶναι. Σιμάριστος δὲ τὸ δίωτον ποτήριον Κυπρίοις, τὸ δὲ δίωτον καὶ τετράωτον Κρῆτας. Φιλήτας δὲ Συρακουσίοις κύπελλα καλεῖν, τὰ τῆς μάζης καὶ τῶν ἄρτων ἐπὶ τῆς τραπέζης καταλείμματα. ΚΥΜΒΗ. Φιλήμων ἐν ταῖς Ἀττικαῖς φωναῖς, κύλικος εἶδος. Ἀπολλόδωρος δ᾽ ἐν τῷ περὶ ἐτυμολογιῶν Παφίους τὸ ποτήριον καλεῖν κύμβα. ΚΩΘΩΝ. Λακωνικὸν ποτήριον, οὗ μνημονεύει Ξενοφῶν ἐν πρώτῳ Κύρου παιδείας. Κριτίας δὲ ἐν Λακεδαιμονίων πολιτείᾳ γράφει οὕτως. χωρὶς δὲ τούτων τὰ σμικρότατα ἐς τὴν δίαιταν ὑποδήματα ἄριστα Λακωνικὰ ἱμάτια φορεῖν, ἥδιστα καὶ χρησιμώτατα. κώθων Λακωνικὸν ἔκπωμα, ἐπιτηδειότατον εἰς στρατείαν καὶ εὐφορώτατον ἐν γυλίῳ. οὗ δὲ ἕνεκα στρατιωτικὸν πολλάκις ἀνάγκη ὕδωρ πίνειν οὐ καθαρόν. πρῶτον μὲν οὖν τὸ μὴ λίαν κατάδηλον εἶναι τὸ πόμα, εἶτα ἄμβωνας ὁ κώθων ἔχων ὑπολείπει τὸ οὐ καθαρὸν ἐν αὑτῷ. καὶ Πολέμων δὲ ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον, ὅτι κεραμέοις ἀγγείοις ἐχρῶντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, γράφει οὕτως. ἀλλὰ μὴν ὅτι ἀρχαϊκὸν ἦν τὸ τοιοῦτόν δὲ τῆς ἀγωγῆς γένος, ὃ καὶ νῦν δρᾶται παρά τισι τῶν Ἑλλήνων, ἐν Ἄργει μὲν ἐν ταῖς δημοσίαις θοίναις· ἐν Λακεδαίμονι δὲ, κατὰ τὰς ἑορτάς· ἔν τε τοῖς ἐπινικίοις καὶ τοῖς γάμοις τῶν παρθένων, πίνουσιν ἐκ κεραμέων ποτηρίων. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις συμποσίοις καὶ φειδιτείοις ἐν πιθάκναις. μνημονεύει

D αὐτοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ἐν ἐλεγείοις ὡς ποτηρίου οὕτως,

Ἀλλά γε σὺν κώθωνι θοῆς διὰ σέλματα νηὸς
Φοίτα καὶ κοίλων πώματ᾽ ἄφελκε κάδων.
Ἄγρει δ᾽ οἶνον ἐρυθρὸν ἀπὸ τρυγός, οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς
Νήφειν ἐν φυλακῇ τῇδε δυνησόμεθα.

ὡς τῆς κύλικος λεγομένης κώθωνος. Ἀριστοφάνης Ἱππεῦσιν, εἰς τὰς ἱππαγωγοὺς εἰσεπήδων ἀνδρικῶς πριάμενοι, κώθωνας. οἱ δὲ σκόροδα

E καὶ κρόμμυα. Ἡνίοχος Γοργόσι, πιεῖν τίς ἐγχείτω λαβὼν πυριγενῆ κυκλοτερῆ βραχύωτον παχύστομον κώθωνα παῖδα φάρυγγος. Θεόπομπος Στρατιώτισιν. ἐγὼ γὰρ κώθωνος, ἐκ στρεψαύχενος πίοιμ᾽ ἄν, τὸν τράχηλον ἀνακεκλασμένης. Ἄλεξις Ἐρίθοις, εἶτ᾽ ἐν τετρακότυλον ἐπεσόβει κώθωνά μοι. πλέον οἴκου κτῆμα. ἀπὸ δὲ τοῦ ποτηρίου τούτου, καὶ ἀκρατοκώθωνας καλοῦσι τοὺς πλέον ἄκρατον σπῶντας, ὡς Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Δημοσθένους. Καλλίξεινος δ᾽

F ἐν τετάρτῳ περὶ Ἀλεξανδρείας ἀναγράφων τὴν τοῦ Φιλαδέλφου πομπὴν, καὶ καταλέγων πολλὰ ἐκπώματα, γράφει καὶ τάδε. κώθωνες διμετρεῖοι δύο. περὶ δὲ τοῦ κωθωνίζεσθαι, καὶ ὅτι χρήσιμός ἐστι διὰ χρόνου ὁ κωθωνισμὸς, Μνησίθεος ὁ Ἀθηναῖος ἰατρὸς ἐν τῇ περὶ κωθωνισμοῦ ἐπιστολῇ φησὶν οὕτως. συμβαίνει τοὺς μὲν πολὺν ἄκρατον ἐν ταῖς συνουσίαις πίνοντας μεγάλα βλάπτεσθαι, καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν.

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης
Πλεῖον ἐόν· Νέστωρ δ' ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν.
Ἐν τούτοις ζητεῖται πρῶτον μὲν, τί ποτ' ἐστὶ τὸ χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον, ἔπειτα τί τὸ, οὔατα δ' αὐτοῦ τέσσαρ' ἔσαν. τὰ γὰρ ἄλλα ποτήρια φησὶν ὁ Μυρλεανὸς Ἀσκληπιάδης ἐν τῷ περὶ τῆς Νεστορίδος, δύο ὦτα ἔχειν. πελειάδας δὲ πῶς ἄν τις ὑπόθοιτο νεμομένας περὶ ἕκαστον τῶν ὤτων; πῶς δὲ καὶ λέγει δύο πυθμένας εἶναι τοῦ ποτηρίου; ἰδίως δὲ καὶ τοῦτο λέγεται, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι μογοῦντες ἐβάσταζον τὸ ποτήριον. Νέστωρ δ' ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. ταῦτα προθέμενος ὁ Ἀσκληπιάδης, ζητεῖ περὶ τῶν ἥλων πῶς πεπαρμένοις αὐτοῖς δεῖ δέχεσθαι. οἱ μὲν οὖν λέγουσιν ἔξωθεν δεῖν ἐμπείρεσθαι τοῖς χρυσοῖς ἥλοις τῷ ἀργυρῷ ἐκπώματι κατὰ τὴν ἐμπαιστικὴν τέχνην. ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀχιλλέως σκήπτρου,

Ὣς φάτο χωόμενος, ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίῃ, Χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον.

Ἐμφαίνεται γὰρ ὡς τῶν ἥλων ἐμπεπερονημένων, καθάπερ ἐπὶ τῶν ῥοπάλων. καὶ ἐπὶ τοῦ ξίφους τοῦ Ἀγαμέμνονος,

Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφος· ἐν δέ οἱ ἧλοι Χρύσειοι πάμφαινον, ἀτὰρ περὶ κουλεὸν ἦεν Ἀργύρεον.

Ἀπελλῆς μὲν οὖν ὁ τορευτὴς ἐπεδείκνυεν φησὶν ἡμῖν ἔν τισι Κορινθιακοῖς ἔργοις τὴν τῶν ἥλων θέσιν. ἐξοχὴ δ' ἦν ὀλίγη τοῖς κολαπτῆρσιν ἐπηρμένη καὶ οἱονεὶ κεφαλίδας ἥλων ἀποτελοῦσα. πεπάρθαι δὲ λέγεται τοῖς ἥλοις ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, οὐχ ὅτι ἔξωθεν πρόσκεινται, καὶ πεπαρμένοι εἰσὶν, ἀλλ' ὅτι ἐμπεπαρμένοις ἐοίκασιν, ἔξω τε ὀλίγῳ προέχουσι, μετέωροι τῆς ἄλλης ἐπιφανείας ὄντες. καὶ περὶ τῶν ὤτων οὕτως διορίζονται. ὅτι εἶχε μὲν δύο ὦτα ἄνω, καθότι καὶ τὰ ἄλλα ποτήρια. ἄλλα δὲ δύο κατὰ τὸ κύρτωμα μέσον ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν μικρὰ παρόμοια ταῖς Κορινθιακαῖς ὑδρείαις. ὁ δὲ Ἀπελλῆς ἐντέχνως ἄγαν ὑπέδειξε τὴν τῶν τεσσάρων ὤτων σχέσιν ἔχουσαν ὧδε ἐκ μιᾶς οἱονεὶ ῥίζης, ἥ τις τῷ πυθμένι προσκυρεῖ, καθ' ἑκάτερον τὸ οὖς διαιρεθεῖσαι εἰσὶ ῥάβδοι ἐπ' ἀμφοῖν, οὐ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων διεστῶσαι διάστημα. αὗται μέχρι τοῦ χείλους διήκουσαι τοῦ ποτηρίου, καὶ μικρὸν ἔτι μετεωριζόμεναι, κατὰ μὲν τὴν ἀπόστασιν τοῦ ἀγγείου φυλάττουσι τὴν διαίρεσιν· κατὰ δὲ τὸ ἀπολῆγον πρὸς τὴν τοῦ χείλους ἔρεισιν, πάλιν συμφυεῖς. καὶ γίνεται τὸν τρόπον τοῦτον τέτταρα ὦτα. τοῦτο δὲ οὐκ ἐπὶ πάντων, ἀλλ' ἐπ' ἐνίων ποτηρίων τὸ εἶδος τῆς κατασκευῆς θεωρεῖται. μάλιστα δὲ τῶν λεγομένων Σελευκίδων. τὸ δ' ἐπὶ τῶν δυοῖν πυθμένων ζητούμενον πῶς λέγεται τὸ, δύο δ' ὑπὸ πυθμένες ἦσαν, διαλύουσιν οὕτως τινές. τῶν ποτηρίων τινὰ μὲν ἕνα πυθμένα ἔχει τὸν φυσικὸν καὶ συγκεχαλκευμένον τῷ ὅλῳ ποτηρίῳ, καθότι τὰ λεγόμενα κυμβία, καὶ τὰς φιάλας, καὶ εἴ τι φιαλώδές ἐστι τὴν ἰδέαν. τινὰ δὲ δύο, ὥσπερ τὰ ᾠοσκύφια, καὶ τὰ κανθάρια, καὶ τὰς σελευκίδας, καὶ καρχήσια, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. ἕνα μὲν γὰρ εἶναι πυθμένα τὸν κατὰ τὸ κύτος συγχαλκευόμενον ὅλῳ τῷ ἀγγείῳ. ἕτερον δὲ τὸν προσθετὸν ἀπὸ ὀξέος ἀρχόμενον, καταλήγοντα δ' εἰς πλατύτερον ἐφ' οὗ ἵσταται τὸ ποτήριον.

A Alius [a] mensa uix amouisset:
Cū erat plena, Nestor uerò senex facile attollebat.

In his quæritur primùm, quidnam sit quod ait aureis clauis transfixam fuisse, deinde quænā essent aures illæ quatuor: aliis enim poculis, vt inquit Myrleanus Asclepiades, duæ tantùm aures sunt: tum etiā quo pacto colūbas circa singulas aures pasci nos intelligere possumus, aut duplex fundum calicis esse? Ei poculo fuit quidem hoc peculiare, quòd vix alij gestarēt, Nestor autem senex citra molestiā attolleret.

B Hæc cùm proposuisset Asclepiades, primùm de clauis percontatus est, quomodo sit accipiendum, illis aureis transfixum poculū fuisse? Quidam censent extrinsecus argēteo calici oportuisse clauos affigi, vt docet ars illa quæ affigendi rationē monstrat, quemadmodum & de Achillis sceptro idem poëta scripsit:

Sic fatus est accensus ira, sceptrùmque in terram abiecit, Aureis clauis confixum:

His enim verbis apparet adactis clauis ornatum fuisse, quod fit etiam in senum scipionibus [b]. Idem poëta de Agamemnonis ense [c]:

C *Humeris ensem adaptauit, in quo claui Aurei splendebant, cæterùm uagina eum tegebat Argentea.*

Apelles quidem tornator, inquit Myrleanus, clauorum situm nobis spectandum dedit, in quibusdam Corinthiacis operibus. Fuit autem exigua quædam eminentia, scalpro sursum elata, quæ velut perficeret clauorum capitula. Affixos porrò clauos poëta dixit, non quòd extrinsecus depacti & adiecti forent, sed quòd essent affixis similes, nonnihil foras

D prominentes, altiores quidem reliqua superficie. De auribus ita statuunt, supernè fuisse duas, vt in aliis poculis, ac totidem ad vasis mediam conuexitatem, ex vtraque parte, similes iis quæ in situlis [d] Corinthiacis visuntur. Apelles perquam ingeniosè & artificiosè positum aurium quatuor declarat his verbis: Ex vna veluti radice, fundo vicina vtraque parte virgæ sunt, in vtramque aurem diffissæ, ab inuicem non magno distantes interuallo, quæ sub labro poculi pertendentes, & aliquātulum erectæ quâ ad vasis fundum discedunt,

E diuisæ perstant, verùm ad extremum poculi, rursum coëunt, eáque ratione, perinde ac si labris inniterentur, sunt aures quatuor. Species quidem illa non in omniū poculorū fabrica, sed quorundā tantùm, cernitur, præsertim eorum quæ Seleucidas appellant. Quod autē de duplici fundo rogant, cur poëta dixerit, geminum fundum fuisse [e], ita dissoluunt quidā, poculis nonnullis fundum vnicum esse natiuum, poculo toti agglutinatum, & cohærescens, vt in iis quæ Cymbia nominat, & phia-

F las, & si quid aliud phialæ est figura simile: quibusdam duplex, vt iis quę ouatos [f] scyphos appellant, Canthariis, Seleucidibus, Carchesiis, & aliis quæ sunt his similia. His enim fundū vnum subesse toti vasi agglutinatum ad alueum sinuosum ventrem, alterúmque præterea addititium, quod incipiat ab acuta vasis figura, desinat in latiorem, & cui vas innitatur.

a Erasi. ... Assidua ... cum ...
b Eras. ... fuit Hercul. claua.
c Iliad. λ.
d ὑδρείαις
e Posthac sub finem huius lib.
f ᾠοσκύφια.

Vocatum sic est hoc poculi genus ab iis qui ebrietati & luxui magno sumptu indulgent: λαφύκτας [a] eos appellamus. Est autem magnum poculum. Aristophanes in Pace:

Quid ita puellulis uini calicem λεπαστὴν [b]?
E quo λάψαι [c] quidem illi queant?

Nempe affatim bibere, contra quàm ex eo quod Bombiliũ [d] nominant. Alicubi idẽ ait,

Sanguinem meũ, ô rex ac domine, λέλαψας, lãbisti:

id est, tanquã affatim ebibisti. Idẽ in Gerytade,

Erat, quod scias, festus dies:
In orbem celeriter lepastam circumgestabat puer,
Offerebatque nobis, largius uinum affundens, in imo poculo cœruleum.

His scilicet postremis verbis calicis profunditatem [e] poëta declarat. Antiphanes in AEsculapio:

Anus brytica [f], iampridem morbo tentata
Radiculam quandam pusillam tritam & maceratam in gustatorio uase,
Cauo, magnitudinis lepastæ, ut ebiberet fecit.

Philillius in AVge:

Plena omnia uiris, & adolescentibus potantibus fuere:
Multisque simul uetulis, magnis sese uini lepastis oblectantibus.

Theopompus in Pamphila:

Spongia, peluis, pteron [g], meri lepasta,
Quam frequenter admodum epotans, ueluti cicada,
Boni genij poculum dulci sono cantillabat.

Idem in Medo:

Quam fœliciter Achiuorum filios demulsit Callistratus,
Societatem fœderaque belli ab ijs postulans, proposita, quam optabant, mercede?
Quem [h] eorum animum non flexit? exili quidem Rhadamantho
Lysandro id persuasit cothone:
Verùm iam antea lepasten dederat.

Amerias scribit eum qui vinum ministrat, etiam lepasten vocari. Aristophanes & Apollodorus tradunt esse poculi genus. Pherecrates in Crapatallis:

Spectatorum quisquis sitit, lepastam uini plenam lambendo absorpsit, tanquam in Charybdim.

Nicander Colophonius ait, calicem ita vocari apud Dolopas. Lycophron libro nono De Comœdia, citato ex Pherecrate loco, quẽ nuper indicauimus, poculi genus esse pariter scribit. Moschus in expositione Rhodiorum vocabulorum, fictile vas esse prodidit, iis simile quæ πωματίδας nuncupant, sed latius & patentius: Artemidorus Aristophanius, certam esse poculi speciem. Apollophanes in Cretensibus:

Suauis lepastam uini odoratur interdiu.

Theopompus in Pamphila:

Lepasta ualde crebra,
Quam ubi mero plenam ebibit, ueluti Boni Genij poculum,
Vociferans è pago multos excitat,
Qui circumfusi ac circumstantes coronæ modo circumstent.

Nicander Theiateirenus:

a Helluones, lurcones, gurgites, voraces, prodigos. Vide suprà pag. 362.
b Sub. das?
c Lambere cum sonitu vt canes solẽt, cũ bibunt, præsertim sitibundi. Inde verbum Gallicum Lapper.
d A sono quem edit ob angustiorem viam prætersabẽs humor.
e Vinum enim, quamuis rubrũ, ob poculi altitudinem, cæruleum apparebat.
f Im passa, rugosa, &, quod ait Martialis, pannucea, quàm sunt ἀπέφθυτα, nẽpe reliquiæ vuarũ, quas & calcauerunt, & expresserunt.
g Vmbella, muscarium, flabellum, canistrum, corbula: omnia hæc mundi muliebris.
h Ad verbum: Quale corpus nõ delinijuit? Callistrati præstãtis & illustris oratoris meminit Plutar. in vita Demosthenis: Theopõpi autẽ huius scriptoris in vita Lysandri. Lysander hic Rhadamanthus appellatur, quia velut inexorabilis iudex inferorum multos necauerit, & supplicijs grauissimis vltus sit: quamobrem cũ Sylla Plutar. eum comparat.
i Mellitico lo... poris.

A τοῦτο δὲ τὸ ποτήριον ὠνομάσθη ἀπὸ τῶν εἰς τὰς μέθας καὶ τὰς ἀσωτίας πολλὰ ἀναλισκόντων, οὓς λαφύκτας καλοῦμεν· κύλικες δ' ἦσαν μεγάλαι. Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ, τί δῆτα νηπίοις οἴνου κύλικα λεπαστὴν, ἀφ' ἧς ἔστι λάψαι, τουτέστιν ἀθρόως πιεῖν, κατεναντίον τῷ λεγομένῳ βομβυλιῷ. φησὶ γάρ που ὁ αὐτὸς,

Τὸ δ' αἷμα λέλαφας τοὐμὸν ὦναξ δέσποτα· οἷον ἀθρόως μ' ἐξέπιες. ἐν δὲ Γηρυτάδῃ, ἦν δὲ τὸ πρᾶγμ' ἑορτὴ, περιέφερε δ' ἐν

B κύκλῳ λεπαστὴν ἡμῖν ταχὺ προσφέρων παῖς. ἐνέχει τε σφόδρα κυανοκευθῆ. τὸ βάθος παρίστησιν ὁ κωμικὸς τοῦ ποτηρίου. Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἀσκληπιῷ, τὴν δὴ γραῦν τὴν ἀσθενοῦσαν πάνυ πάλαι τὴν Βρυτικὴν ῥίζιον τρίψας τι μικρὸν, δελεάσας τε γευστικῇ τὸ μέγεθος κοίλῃ λεπαστῇ, τοῦτ' ἐποίησεν ἐκπιεῖν. Φιλύλλιος Αὔγῃ, πάντα γὰρ ἦν μετ' ἀνδρῶν μειρακίων πινόντων, ὁμοῦ δ' ἄλλων γραϊδίων μεγάλαισιν οἴνου χαίροντα λεπασταῖς. Θεόπομπος Παμφίλῃ, σπόγ-

C γος λεκάνη πτερὸν λεπαστὴ πάνυ πυκνὴν ἐκπιοῦσ' ἄκρατον ἀγαθοῦ δαίμονος τέττιξ κελαδεῖ. καὶ ἐν Μήδῳ,

Ὡς ποτ' ἐκήλησεν Καλλίστρατος υἷας Ἀχαιῶν,
Κέρμα φίλον τὶ διδοὺς ὅτε συμμαχίαν ἐρέεινεν.
Οἷον δ' οὐκ ἤλησε δέμας λεπτὸν Ῥαδαμάνθυν
Λύσανδρον κώθωνι πρὶν αὐτῷ δῶκε λεπαστήν.

D Ἀμερίας δέ φησι τὴν οἰνοχόην λεπαστὴν καλεῖσθαι.

Ἀριστοφάνης δὲ καὶ Ἀπολλόδωρος γένος εἶναι κύλικος. Φερεκράτης Κραπατάλλοις, τῶν θεατῶν δ' ὅστις διψῇ, λεπαστὴν λαψάμενος μεστὴν ἐχαρύβδισε. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος φησὶ, Δόλοπας οὕτω καλεῖν τὴν κύλικα. Λυκόφρων δ' ἐν τῷ ἐνάτῳ Περὶ κωμῳδίας παραθέμενος τὰ Φερεκράτους, καὶ αὐτὸς εἶναι

E φησὶ γένος κύλικος τὴν λεπαστήν. Μόσχος δ' ἐν ἐξηγήσει Ῥοδιακῶν λέξεων, κεραμεοῦν ἀγγεῖόν φησιν αὐτὸ εἶναι, ἐοικὸς ταῖς λεγομέναις πωματίσιν, ἐκπεταλώτερον δέ. Ἀρτεμίδωρος δὲ ὁ Ἀριστοφάνειος ποτήριον ποιόν. Ἀπολλοφάνης δὲ Κρησὶν,

Καὶ λεπαστὴν ἁδύοινον εὐφραίνει δι' ἡμέρας.

Θεόπομπος Παμφίλῃ,

– λεπαστῇ μάλα συχνῇ,

F Ἣν ἐκπιοῦσα ἄκρατον ἀγαθοῦ δαίμονος
Περισπατὸν βοῶσα τὴν κώμην ποιεῖ.

Νίκανδρος δ' ὁ Θυατειρηνὸς, κύλιξ φησὶ μείζων, παρατιθέμενος Τηλεκλείδου ἐκ Πρυτανείων, καὶ μελιχρὸν οἶνον ἕλκειν ἐξ ἡδυπνόου λεπαστῆς.

Maior calix, inquit, ex iudicibus ac magistratibus in Prytaneio uersantibus,
Telecleidi admotus est, ut mellitum [i] uinum hauriret, ex suauiter olente lepasta.

τὸ μὲν τι κωθωνίζεσθαι διά τινων ἡμερῶν δοκεῖ μοι ποιεῖν τινὰ καὶ τοῦ σώματος κάθαρσιν, καὶ τῆς ψυχῆς ἄνεσιν. γίνονται γάρ τινες ἡμῖν ἐκ τῶν καθ' ἡμέραν συμποσίων ἐπιπόλαιοι δριμύτητες. ταύτης οὖν ἐστὶ τῶν μὲν πόρων οἰκειότατος ὁ διὰ τῆς οὐρήσεως. τῶν δὲ καθάρσεων ὁ διὰ τῶν κωθωνισμῶν πρέπει μάλιστα. καταπλύζεται γὰρ τὸ σῶμα τοῖς οἴνοις· ὑγρὸν γὰρ καὶ θερμὸν ὁ οἶνος. τὸ δὲ ἀφ' ἡμῶν διηθούμενον οὖρον ἐστὶ δριμύ. τὰ γοῦν ἱμάτια τούτῳ χρώμενοι ῥύμματι πλύνουσιν οἱ γναφεῖς. τρία δὲ παραφύλαττε ὅταν κωθωνίζῃ, μὴ πονηρὸν οἶνον πίνειν, μὴ δὲ ἄκρατον, μὴ δὲ τραγηματίζεσθαι ἐν τοῖς κωθωνισμοῖς. ὅταν δὲ ἱκανῶς ἔχῃς ἤδη, μὴ κοιμῶ, πρὶν ἂν ἐμέσῃς πλέον ἔλαττον. εἶτα ἐὰν ἐμέσῃς ἱκανῶς, ἀναπαύου μικρῶς περιχεάμενος. ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῇς ἱκανῶς κενῶσαι σαυτόν, πλείονι χρῆσαι τῷ λουτρῷ, καὶ εἰς τὴν πύελον κατακλίθητι σφόδρα εἰς θερμὸν ὕδωρ. Πολέμων δ' ἐν πέμπτῳ τῶν πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονόν φησι Διόνυσος τέλειος καθήμενος ἐπὶ πέτρας, ἐξ εὐωνύμων δὲ αὐτοῦ σάτυρος φαλακρὸς ἐν τῇ δεξιᾷ κώθωνα μόνον τὸν ῥαβδωτὸν κρατῶν. ΛΑΒΡΩΝΙΑ. ἐκπώματος Περσικοῦ εἶδος ἀπὸ τῆς ἐν τῷ πίνειν λαβρότητος ὠνομασμένον. πλατὺ δ' ἐστὶ τῇ κατασκευῇ καὶ μέγα. ἔχει δὲ καὶ ὦτα μεγάλα. Μένανδρος Ἁλιεῖ,

> Εὐπορουμένου δὲ μετρίως ἐκ κυλίκων χρυσίον,
> Περσικαὶ στολαὶ δ' ἐκεῖναι πορφυραὶ τορεύματα
> Ἔνδον ἔστ' ἄνδρες ποτηρίδια τορεύματα,
> Κἀκτυπωμάτων πρόσωπα τραγέλαφοι λαβρώνια.

ἐν δὲ Φιλαδέλφοις,

> Ἤδη δ' ἐπίχυσις διάλιθοι λαβρώνιοι,
> Πέρσαι δ' ἔχοντες μυοσόβας ἑστήκεσαν.

Ἵππαρχος δ' ἐν Θαΐδι,

> Ὁ λαβρώνιος δ' ἐστὶν ὄρνις Ἡράκλεις,
> Ποτήριον χρυσοῦς διακοσίους ἄγων,
> Ὦ περιβόητον φιλτάτη λαβρωνίου.

Δίφιλος Πιθραύστῃ καὶ ἄλλα γένη καταλέγων ποτηρίων φησί,

> Τραγέλαφος, πρίστις, βατιάκη, λαβρώνιος,
> Ἀνδραπόδιον δὴ ταῦθ' ὁρᾷς ἥκιστά γε,
> Ἐκπωμάτων δ' ὀνόματα πρὸς τῆς ἑστίας.
> Ὁ λαβρώνιος, χρυσῶν δὲ παῖδες εἴκοσι.

Δίδυμος δ' ὅμοιον εἶναί φησιν αὐτὸ βομβυλιῷ ἢ βατιακίῳ. ΛΑΚΑΙΝΑΙ. κυλίκων εἶδος
239 οὕτως λεγόμενον ἢ ἀπὸ τοῦ κεράμου, ὡς τὰ Ἀττικὰ σκεύη, ἢ ἀπὸ τοῦ σχήματος ἐπιχωριαζόντων ἐκεῖ, ὥσπερ αἱ Θηρίκλειαι λέγονται. Ἀριστοφάνης Δαιταλεῦσι, Συβαρίτιδας τ' εὐωχίας καὶ Χῖον ἐκ λακαινᾶν κυλικῶν μεθύσθ' ἡδέως καὶ φίλως.

ΛΕΠΑΣΤΗ. οἱ μὲν ὀξύνουσι τὴν τελευταίαν, ὡς καλή. οἱ δὲ παροξύνουσιν, ὡς μεγάλη.

A At certis dierum spatiis liberalior potus, τὸ κωθωνίζεσθαι, vt equidem censeo, & purgat corpus, & laxat animum. Superficiaria namque gignitur ex quotidianis conuiuiis in nobis acrimonia [a], cui aptissimus ad exitum est per vrinam meatus. Ac certè maximè conuenit quæ largiore potione meri, τῷ κωθωνισμῷ, fit purgatio, quandoquidem vino corpus velut abluitur. Est enim calidum & humidum vinum: quod autem percolatum lotium meiimus, acre. Itaque fullones abstergendis vestium sordibus, eas vrina madefaciunt. B Cæterùm cùm ampliùs bibere decretum fuerit, tria hæc obseruato, ne malum sit vinum, ne merum, & ne vtaris bellariis. Cùm verò satis iam potaueris, ne te somno tradas, anteaquã plus minus vomueris [b]: deinde cùm vomitu reieceris quod sufficiat, stragulis circumtectus, paululum quiescito. Quòd si vomitione, quãtum satis est, vacuare nequiueris, balneo diutiùs vtere, & aqua multum calida in solium descende, ac reclinatus immorare. Polemon libro quinto Commentariorum suorum ad C Adæum & Antigonum, Bacchus, inquit, adultus, super saxo sedens: ad eius verò sinistram, Silenus caluus, dextra manu cothonem virgatum vnum tenens. Persici poculi nomen est LABRONIA, inde appellatum, quòd abundè & auidè λάβρως ex eo biberent. Magnum id, & latum, auribúsq; patulis fabricantur. Menander in Piscatore:

> *Quibus mediocres sunt facultates, ijs aurei calices,*
> *Persicæ uestes, & illæ quidem purpureæ, ac cælata uasa*
> D *Domi sunt, ô boni uiri, & pocilla, Tragelaphorúmque*
> *Facies exculptæ, & labronia.*

Idem in Philadelphis:

> *Iam uinum fundebatur* [c] *: gemmati calices labronij,*
> *Muscariaque* [d] *habentes Persæ adstiterunt.*

Hipparchus in Thaide:

> *A. Auis hæc labronius calix est.*
> *B. Dij boni, poculum quod aureos ducentos pendit.*
> E *A. O te mihi charissimam nobile propter hoc labronium.*

Diphilus in Pithrausta memorans & alia poculorum genera, inquit,

> *A. Tragelaphus, Pristis, Batiaca, Labronius.*
> *B. Seruulorum hæc quidem nomina refers. A. Minimè certè,*
> *At poculorum. B. te quæso per uestam, labronius* [e] *poculum est?*
> *A. Aurea uerò pocula, ô pueri, uiginti.*

Didymus similem esse Bombylio, seu Batia-
F cio [f] Labronium ait. LACONICOS calices appellant, poculorum speciem, ita dictorum, vel à fictilium materia, quemadmodum Attica vasa nuncupant, vel à figura, in ea regione frequenti, & vsitata, Thericleis similes. Aristophanes in Conuiuantibus:

> *Epulas Sybariticas uinum Chium è Laconicis poculis:*
> *Vt inebriari uolupe ac iucundũ sit.*

In voce Λεπαστή quidã vltimã syllabam acuto notãt accẽtu, vt in καλή. quidã penultimã, vt in μεγάλη.

[a] Humor terax, acer, mordax.

[b] Vide supra pag. 443.

[c] ἤδη ἐπίχυσις. Est tamẽ ἐπίχυσις guttus, vasis genus, vt supra lib. 4. in vita Cleomenis historia.

[d] Μυοσόβας muscas abigentes. Eras. prouer. μυοσόβα.

[e] Nam ... cuius ... videtur ... mentem ... cat, ... dum, ... seruo ...

[f] Plautus ... cho, Batiaci ... vocat.

Diphilus in Sappho:

Archiloche mihi hanc ostende Metaniptridem,
Plenam, qua Ioui seruatori libemus, atque bono Genio.

Quidam, vt Hellanicus in Linguis, vocari sic putant, eam quæ manibus iam lotis sumitur, potionem. Callias in Cyclopibus:

Accipe hanc Metaniptrida Bonæ ualetudinis.

Philetærus in AEsculapio:

Magnam Aponiptrida incussit, plenam uino par pari mixto,
Et deinde statim sanitatis nomen est effatus.

Philoxenus Dithyramborum poëta in opere quod Cœnam inscripsit, lotis iam manibus cuidam præbibens, ait,

Tu uero Bacchicam hanc roscidámque aponiptrida, plenam, accipe,
Quandoquidem benignus propitiúsque Bacchus
Hoc decus largitus, omnes exhilarat.

Antiphanes in Lampade:

Nitida mensa, & præterea boni Genij metaniptron.

Nicostratus ἐν Ἀντερώσῃ [a]:

Affunde illi bonæ ualetudinis metaniptrida.

Apollodorus Cyrenæus, vt inquit Pamphilus, tradit à Paphiis poculum vocari Μαστόν [b]. MATHALLIDES. Blæsus in Saturno:

Septem mathallidas uini dulcissimi affunde mihi.

Pamphilus scribit aut poculi nomen esse, aut mensuræ, quemadmodum Cyathum. Diodorus calicem interpretatur. Poculi quoque genus est μάνης. Nicon in Citharœdo:

Et opportunè admodum popularis quidam meus præbibens,
Fictilem Manen amplũ habebat, qui propemodũ
Cotylas decem caperet, eum non recusaui.

Iambicos hos versus citant [c] & Didymus & Pamphilus. Vocatur & Manes id quod extat in Cottabo, in quod ludentes demittebant latagas [d]. Sophocles in Salmoneo æneum caput vocat, his verbis:

Risus hic est, ac osculorum murmur [e]
Quæ cottabo rectè ludenti præmia
Propono uictoriæ, si æneum caput feriat.

Antiphanes in Veneris prosapia:

A. Ego uerò ostendam, quî scite Cottabum
Demittas, ac Plastingem. B. Quale nam istud?
A. Tabella [f] exigua quæ superimminet,
Hæc Plastinx est, per quam obtinetur uictoria.
B. Quo tandem modo cognoscas an uiceris?
A. In Manen ea si decidit, strepitus
Confestim ualde multus [g] auditur. B. per deos quæso, an Cottabo
Veluti famulus quidam manes adest [h]?

Hermippus in Fatis:

Cottabi tu uirgam aspicies in paleis & aceribus uolutatam.
Nulla manes [i] latage resonat.
Plastingem miseram ad hortensis portæ cardinem uidebis inter purgamenta.

NESTORIDEM [k] Nestoris poculum dicunt, de cuius specie inquit poëta:

Aderat [l] patera formosissima, quam domo senex aduexerat
Aureis clauis transfixa: auribus
Quatuor: geminæ [m] uero columbæ circa singulas
Aureæ pascebantur [n]: fundum uerò duplex.

A Δίφιλος Σαπφοῖ,

Ἀρχίλοχε δέξαι τήνδε τὴν μετανιπτρίδα
Μεστὴν Διὸς σωτῆρος ἀγαθοῦ δαίμονος.

Ἔνιοι δὲ τὴν μετὰ τὸ νίψασθαι πόσιν, ὡς Σέλευκος ἐν γλώσσαις. Καλλίας δ' ἐν Κύκλωψι, καὶ δέξαι τηνδὶ μετανιπτρίδα τῆς ὑγιείας. 240 Φιλέταιρος Ἀσκληπιῷ, ἐνέσεισε μεστὴν ἴσων ἴσῳ μετανιπτρίδα μεγάλην ὑπειπὼν τῆς ὑγείας τοὔνομα. Φιλόξενος δ' ὁ διθυραμβοποιὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Δείπνῳ, μετὰ τὸ ἀπονίψασθαι τὰς χεῖρας
B προπίνων τινί, φησί. σὺ δὲ τάνδ' ἐκβάκχιον εὔδροσον πλήρη μετανιπτρίδα δέξαι πρᾶύ τι τοι Βρόμιος γάνος τόδε δοὺς ἐπὶ τέρψιν ἅπαντας ἔχει. Ἀντιφάνης Λαμπάδι, τράπεζα † φυσημινεῖς, ἀλλὰ μὴν δαίμονος Ἀγαθοῦ μετάνιπτρον. Νικόστρατος Ἀντερώσῃ,

Μετανιπτρίδα αὐτῷ τῆς ὑγιείας ἔγχεον.

ΜΑΣΤΌΣ. Ἀπολλόδωρος ὁ Κυρηναῖος, ὡς Πάμφιλος, φησὶ Παφίους τὸ ποτήριον οὕτως καλεῖν. ΜΑΘΑΛΛΊΔΕΣ. Βλαισὸς ἐν
C Σατύρνῳ φησὶν ἑπτὰ μαθαλλίδας ἐπίχεε ἡμῖν τοῦ γλυκυτάτου. Πάμφιλος δέ φησι μή ποτε ἐκπώματος ἐστὶν εἶδος, ἢ μέτρον οἷον κύαθος. Διόδωρος δὲ κύλικα ἀποδίδωσι. ΜΆΝΗΣ. Ποτηρίου εἶδος. Νίκων Κιθαρῳδῷ,

Καὶ πάνυ τις εὔκαιρος προπίνων φησὶ πατριώτα,
Μάνην δ' εἶχε κεραμεοῦν ἁδρόν,
Χωροῦντα κοτύλας πέντ', ἴσως ἐδεξάμην.

Παρέθετο τὰ ἰαμβεῖα καὶ Δίδυμος καὶ Πάμφι-
D λος. καλεῖται δὲ μάνης, καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ κοττάβου ἐφεστηκός, ἀφ' οὗ τὰς λάταγας ἐν παιδιᾷ ἔπεμπον, ὅπερ ὁ Σοφοκλῆς ἐν Σαλμωνεῖ χαλκεῖον ἔφη κάρα, λέγων οὕτως.

Τάδ' ἐστὶ κνισμὸς, καὶ φιλημάτων ψόφος
Τῷ καλλικοτταβοῦντι νικητήρια
Τίθημι, καὶ βαλόντι χαλκεῖον κάρα.

Ἀντιφάνης Ἀφροδίτης γοναῖς,

Ἐγὼ ἐπιδείξω καθ' ὅσον ἂν τὸν κότταβον
Ἀφῇς ἐπὶ τὴν πλάστιγγα. ποῖον ἂν τοῦτο τὸ
E Ὑποκείμενον ἄνω τὸ μικρὸν τὸ πινακίσκιον
λέγεις.
Τουτέστι πλάστιγξ ἵν' αὕτως ὁ κρατῶν γίνεται.
Πῶς δ' εἴσεταί τις τοῦτ' ἐὰν τύχῃ μόνον,
Αὐτῆς ἐπὶ τὸν μάνην πεσεῖται, καὶ ψόφος
Ἔσται πάνυ πολὺς πρὸς θεῶν τῷ κοττάβῳ.
Πρόσεστι καὶ μάνης τις ὥσπερ οἰκέτης.

Ἕρμιππος Μοίραις, ῥάβδον δ' ὄψει φησὶ τὴν κοτταβικὴν ἐν τοῖς ἀχύροις κυλινδουμένην. μάνης δ' οὐδὲν λατάγων ἀεί, τὴν δὲ τάλαιναν πλά-
F στιγγ' ἂν ἴδοις παρὰ τὸν στροφέα τῆς κηπαίας ἐν τοῖσι κορήμασιν οὖσαν. ΝΕΣΤΟΡΊΣ. Περὶ τῆς ἰδέας τοῦ Νέστορος ποτηρίου φησὶν ὁ ποιητής.

Πὰρ δέπας ἦν περικαλλὲς ὃ οἴκοθεν ἦγ' ὁ γεραιός
Χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον· οὔατα δ' αὐτοῦ
Τέσσαρ' ἔσαν· δοιαὶ δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἕκαστον
Χρύσειαι νεμέθοντο· δύο δ' ὑπὸ πυθμένες ἦσαν.

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης A

Πλεῖον ἐόν· Νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν.

Ἐν τούτοις ζητεῖται πρῶτον μὲν, τί ποτ᾽ ἐστὶ τὸ χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον, ἔπειτα τί τὸ, οὔατα δ᾽ αὐτοῦ τέσσαρ᾽ ἔσαν. τὰ γὰρ ἄλλα ποτήρια φησὶν ὁ Μυρλεανὸς Ἀσκληπιάδης ἐν τῷ περὶ τῆς Νεστορίδος, δύο ὦτα ἔχειν. πελειάδας δὲ πῶς ἄν τις ὑπόθοιτο νεμομένας περὶ ἕκαστον τῶν ὤτων; πῶς δὲ καὶ λέγει δύο πυθμένας εἶναι τοῦ ποτηρίου; ἰδίως δὲ καὶ τοῦτο λέγεται, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι μογοῦντες ἐβάσταζον τὸ ποτήριον. Νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. ταῦτα προθέμενος ὁ Ἀσκληπιάδης, ζητεῖ περὶ τῶν ἥλων πῶς πεπαρμένοις αὐτοῖς δεῖ δέχεσθαι. οἱ μὲν οὖν λέγουσιν ἔξωθεν δεῖ ἐμπείρεσθαι τοῖς χρυσοῖς ἥλοις τῷ ἀργυρῷ ἐκπώματι κατὰ τὴν ἐμπαιστικὴν τέχνην. ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀχιλλέως σκήπτρου,

Ὣς φάτο χωόμενος, ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίῃ, Χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον.

Ἐμφαίνεται γὰρ ὡς τῶν ἥλων ἐμπεπερονημένων, καθάπερ ἐπὶ τῶν ῥοπάλων. καὶ ἐπὶ τοῦ ξίφους τοῦ Ἀγαμέμνονος, C

Ἀμφὶ δ᾽ ἄρ᾽ ὤμοισιν βάλετο ξίφος· ἐν δέ οἱ (ἧλοι

Χρύσειοι πάμφαινον, ἀτὰρ περὶ κουλεὸν ἦεν

Ἀργύρεον. Ἀπελλῆς μὲν οὖν ὁ τορευτὴς ἐπεδείκνυεν φησὶν ἡμῖν ἔν τισι Κορινθιακοῖς ἔργοις τὴν τῶν ἥλων θέσιν. ἐξοχὴ δ᾽ ἦν ὀλίγη τοῖς κολαπτῆρσιν ἐπηρμένη καὶ οἱονεὶ κεφαλίδας ἥλων ἀποτελοῦσα. πεπάρθαι δὲ λέγεται τοῖς ἥλοις ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, οὐχ ὅτι ἔξωθεν πρόσκεινται, καὶ πεπαρμένοι εἰσὶν, ἀλλ᾽ ὅτι ἐμπεπαρμένοις ἐοίκασιν, ἔξω τε ὀλίγῳ προύχουσι, μετέωροι τῆς ἄλλης ἐπιφανείας ὄντες. καὶ περὶ τῶν ὤτων οὕτως διορίζονται. ὅτι εἶχε μὲν δύο ὦτα ἄνω, καθότι καὶ τὰ ἄλλα ποτήρια. ἄλλα δὲ δύο κατὰ τὸ κύρτωμα μέσον ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν μικρὰ παρόμοια ταῖς Κορινθιακαῖς ὑδρείαις. ὁ δὲ Ἀπελλῆς εὐτέχνως ἄγαν ὑπέδειξε τὴν τῶν τεσσάρων ὤτων σχέσιν ἐχουσῶν ὧδε. ἐκ μιᾶς οἱονεὶ ῥίζης, ἥ τις τῷ πυθμένι προσκυρεῖ, καθ᾽ ἑκάτερον τὸ οὖς διαιρεθεῖσαί εἰσι ῥάβδοι ἐπ᾽ ἀμφοῖν, οὐ πολὺ ἀπ᾽ ἀλλήλων διεστῶσαι διάστημα. αὗται μέχρι τοῦ χείλους διήκουσαι τοῦ ποτηρίου, καὶ μικρὸν ἔτι μετεωριζόμεναι, κατὰ μὲν τὴν ἀπόστασιν τοῦ ἀγγείου φυλάττουσι τὴν διαίρεσιν· κατὰ δὲ τὸ ἀπολῆγον πρὸς τὴν τοῦ χείλους ἔρεισιν, πάλιν συμφυεῖς. καὶ γίνεται τὸν τρόπον τοῦτον τέτταρα ὦτα. τοῦτο δὲ οὐκ ἐπὶ πάντων, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐνίων ποτηρίων τὸ εἶδος τῆς κατασκευῆς θεωρεῖται. μάλιστα δὲ τῶν λεγομένων Σελευκίδων. τὸ δ᾽ ἐπὶ τῶν δυοῖν πυθμένων ζητούμενον πῶς λέγεται τὸ, δύο δ᾽ ὑπὸ πυθμένες ἦσαν, διαλύουσιν οὕτως τινές. τῶν ποτηρίων τινὰ μὲν ἕνα πυθμένα ἔχει τὸν φυσικὸν καὶ συγκεχαλκευμένον τῷ ὅλῳ ποτηρίῳ, καθότι τὰ λεγόμενα κυμβία, καὶ τὰς φιάλας, καὶ εἴ τι φιαλώδές ἐστι τὴν ἰδέαν. τινὰ δὲ δύο, ὥσπερ τὰ ᾠοσκύφια, καὶ τὰ κανθάρια, καὶ τὰς σελευκίδας, καὶ καρχήσια, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. ἕνα μὲν γὰρ εἶναι πυθμένα τὸν κατὰ τὸ κύτος συγχαλκευόμενον ὅλῳ τῷ ἀγγείῳ. ἕτερον δὲ τὸν πρόσθετον ἀπὸ ὀξέος ἀρχόμενον, καταλήγοντα δ᾽ εἰς πλατύτερον ἐφ᾽ οὗ ἵσταται τὸ ποτήριον.

Alius [a] mensa uix amouisset:

Cũ erat plena, Nestor uero senex facile attollebat.

In his quæritur primùm, quidnam sit quod ait aureis clauis transfixam fuisse, deinde quænã essent aures illæ quatuor: aliis enim poculis, vt inquit Myrleanus Asclepiades, duæ tantùm aures sunt: tum etiã quo pacto colũbas circa singulas aures pasci nos intelligere possumus, aut duplex fundum calicis esse? Ei poculo fuit quidem hoc peculiare, quòd vix alij gestarẽt, Nestor autem senex citra molestiã attolleret. Hæc cùm proposuisset Asclepiades, primùm de clauis percontatus est, quomodo sit accipiendum, illis aureis transfixum poculũ fuisse? Quidam censent extrinsecus argẽteo calici oportuisse clauos affigi, vt docet ars illa quæ affigendi rationẽ monstrat, quemadmodum & de Achillis sceptro idem poëta scripsit:

Sic fatus est accensus ira, sceptrúmque in terram abiecit, Aureis clauis confixum:

His enim verbis apparet adactis clauis ornatum fuisse, quod fit etiam in senum scipionibus [b]. Idem poëta de Agamemnonis ense [c]:

Humeris ensem adaptauit, in quo claui

Aurei splendebant, cæterum uagina eum tegebat

Argentea.

Apelles quidem tornator, inquit Myrleanus, clauorum situm nobis spectandum dedit, in quibusdam Corinthiacis operibus. Fuit autem exigua quædam eminentia, scalpro sursum elata, quæ velut perficeret clauorum capitula. Affixos porrò clauos poëta dixit, non quòd extrinsecus depacti & adiecti forent, sed quòd essent affixis similes, nonnihil foras prominentes, altiores quidem reliqua superficie. De auribus ita statuunt, supernè fuisse duas, vt in aliis poculis, ac totidem ad vasis mediam conuexitatem, ex vtraque parte, similes iis quæ in situlis [d] Corinthiacis visuntur. Apelles perquam ingeniosè & artificiosè positum aurium quatuor declarat his verbis: Ex vna veluti radice, fundo vicina vtraque parte virgæ sunt, in vtramque aurem diffissæ, ab inuicem non magno distantes interuallo, quæ sub labro poculi pertendentes, & aliquãtulum erectæ quâ ad vasis fundum discedunt, diuisæ perstant, verùm ad extremum poculi, rursum coëunt, eáque ratione, perinde ac si labris inniterentur, sunt aures quatuor. Species quidem illa non in omniũ poculorũ fabrica, sed quorundã tantùm, cernitur, præsertim eorum quæ Seleucidas appellant. Quod autẽ de duplici fundo rogant, cur poëta dixerit, geminum fundum fuisse [e], ita dissoluunt quidã, poculis nonnullis fundum vnicum esse natiuum, poculo toti agglutinatum, & cohærescens, vt in iis quæ Cymbia nominãt, & phialas, & si quid aliud phialæ est figura simile: quibusdam duplex, vt iis quę ouatos [f] scyphos appellant, Canthariis, Seleucidibus, Carchesiis, & aliis quæ sunt his similia. His enim fundũ vnum subesse toti vasi agglutinatum ad aluei sinuosum ventrem, alterúmque præterea addititium, quod incipiat ab acuta vasis figura, desinat in latiorem, & cui vas innitatur.

a Eral. [illegible] Afsid ac [illegible] xam extant.

b Epi [illegible] fuit Herculis claua.

c Iliad. λ.

d ὑδρείαις.

e Posthac sub finem huius lib.

f ᾠοσκύφια.

Vocatum sic est hoc poculi genus ab iis qui ebrietati & luxui magno sumptu indulgent: λαφύκτας [a] eos appellamus. Est autem magnum poculum. Aristophanes in Pace:

Quid ita puellulis uini calicem λεπαστὴν [b]?
E quo λάψαι [c] quidem illi queant?

Nempe affatim bibere, contra quàm ex eo quod Bombiliũ [d] nominant. Alicubi idẽ ait,

Sanguinem meũ, ô rex ac domine, λέλαφας, lãbisti:

id est, tanquã affatim ebibisti. Idẽ in Gerytade,

Erat, quod scias, festus dies:
In orbem celeriter lepastam circumgestabat puer,
Offerebatque nobis, largius uinum affundens in uno poculo cæruleum.

His scilicet postremis verbis calicis profunditatem [e] poëta declarat. Antiphanes in AEsculapio:

Anus bryticæ [f], iampridem morbo tentatæ
Radiculam quandam pusillam tritam & maceratam in gustatorio uase,
Cauo, magnitudinis lepastæ, ut ebiberet fecit.

Phillillius in AVge:

Plena omnia uiris, & adolescentibus potantibus fuere:
Multisque simul uetulis, magnis sese uini lepastis oblectantibus.

Theopompus in Pamphila:

Spongia, peluis, pteron [g], meri lepasta,
Quam frequenter admodum epotans, ueluti cicada,
Boni genij poculum dulci sono cantillabat.

Idem in Medo:

Quàm fœliciter Achiuorum filios demulsit Callistratus,
Societatem fœderáque belli ab ijs postulans, proposita, quam optabant, mercede?
Quem [h] eorum animum non flexit? exili quidem Rhadamantho
Lysandro id persuasit cothone:
Verùm iam antea lepasten dederat.

Amerias scribit eum qui vinum ministrat, etiam lepasten vocari. Aristophanes & Apollodorus tradunt esse poculi genus. Pherecrates in Crapatallis:

Spectatorum quisquis sitijt, lepastam uini plenam lambendo absorpsit, tanquam in Charybdim.

Nicander Colophonius ait, calicem ita vocari apud Dolopas. Lycophron libro nono De Comœdia, citato ex Pherecrate loco, quẽ nuper indicauimus, poculi genus esse pariter scribit. Moschus in expositione Rhodiorum vocabulorum, fictile vas esse prodidit, iis simile quæ πωματίδας nuncupant, sed latius & patentius: Artemidorus Aristophanius, certam esse poculi speciem. Apollophanes in Cretensibus:

Suauis lepastam uini odoratur interdiu.

Theopompus in Pamphila:

Lepasta ualde crebra,
Quam ubi mero plenam ebibit, ueluti Boni Genij poculum,
Vociferans è pago multos excitat,
Qui circumfusi ac circumstantes coronæ modo circumstent.

Nicander Theiateirenus:

A τοῦτο δὲ τὸ ποτήριον ὠνομάσθη ἀπὸ τῶν εἰς τὰς μέθας καὶ τὰς ἀσωτίας πολλὰ ἀναλισκόντων, οὓς λαφύκτας καλοῦμεν· κύλικες δ' ἦσαν μεγάλαι. Ἀριστοφάνης Εἰρήνῃ, τί δῆτα νηπίοις οἴνου κύλικα λεπαστὴν, ἀφ' ἧς ἔστι λάψαι, τουτέστιν ἀθρόως πιεῖν, κατεναντίον τῷ λεγομένῳ βομβυλιῷ. φησὶ γάρ που ὁ αὐτός,

Τὸ δ' αἷμα λέλαφας τοὐμὸν ὦναξ δέσποτα· οἷον ἀθρόως μ' ἐξέπιες. ἐν δὲ Γηρυτάδῃ, ἦν δὲ τὸ πρᾶγμ' ἑορτή, περιέφερε δ' ἐν

B κύκλῳ λεπαστὴν ἡμῖν ταχὺ προσφέρων παῖς. ἐνέχει τε σφόδρα κυανοκευθῆ. τὸ βάθος παρίστησιν ὁ κωμικὸς τοῦ ποτηρίου. Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἀσκληπιῷ, τὴν δὴ γραῦν τὴν ἀσθενοῦσαν πάνυ πάλαι τὴν Βρυττικὴν ῥίζιον τρίψας τι μικρὸν, δελεάσας τε γυμνητικῇ τὸ μέγεθος κοίλῃ λεπαστῇ, τοῦτ' ἐποίησεν ἐκπιεῖν. Φιλύλλιος Αὔγῃ, πάντα γὰρ ἦν μετ' ἀνδρῶν μειρακίων πινόντων, ὁμοῦ δ' ἄλλων γραϊδίων μεγάλαισιν οἴνου χαιρόντων λεπασταῖς. Θεόπομπος Παμφίλῃ, σπόγ-

C γος λεκάνη πτερὸν λεπαστὴ πάνυ πυκνὴν ἐκπιοῦσ' ἄκρατον ἀγαθοῦ δαίμονος τέττιξ κελαδεῖ. καὶ ἐν Μήδῳ,

Ὡς ποτ' ἐκήλησεν Καλλίστρατος υἷας Ἀχαιῶν,
Κέρμα φίλον τί διδοὺς ὅτε συμμαχίαν ἐρέεινεν.
Οἷον δ' οὐ κήλησε δέμας λεπτὸν Ῥαδαμάνθυ
Λύσανδρον κώθωνι πρὶν αὐτῷ δῶκε λεπαστήν.

D Ἀμερίας δέ φησι τὴν οἰνοχόην λεπαστὴν καλεῖσθαι.

Ἀριστοφάνης δὲ καὶ Ἀπολλόδωρος γένος εἶναι κύλικος. Φερεκράτης Κραπατάλλοις, τῶν θεατῶν δ' ὅστις διψῇ, λεπαστὴν λαψάμενος μεστὴν ἐχαρύβδισε. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος φησὶ, Δόλοπας οὕτω καλεῖν τὴν κύλικα. Λυκόφρων δ' ἐν τῷ ἐνάτῳ Περὶ κωμῳδίας παραθέμενος τὰ Φερεκράτους, καὶ αὐτὸς εἶναι

E φησὶ γένος κύλικος τὴν λεπαστήν. Μόσχος δ' ἐν ἐξηγήσει Ῥοδιακῶν λέξεων, κεραμεοῦν ἀγγεῖόν φησιν αὐτὸ εἶναι, ἐοικὸς ταῖς λεγομέναις πωματίσιν, ἐκπεταλώτερον δέ. Ἀρτεμίδωρος δὲ ὁ Ἀριστοφάνειος ποτήριον ποιόν. Ἀπολλοφάνης δὲ Κρησὶν,

Καὶ λεπαστὴν ἁδύοινον εὐφραίνει δι' ἡμέρας.

Θεόπομπος Παμφίλῃ,

– λεπαστῇ μάλα συχνῇ,

F Ἣν ἐκπιοῦσα ἄκρατον ἀγαθοῦ δαίμονος
Περιστατὸν βοῶσα τὴν κώμην ποιεῖ.

Νίκανδρος δ' ὁ Θυατειρηνὸς, κύλιξ φησὶ μείζων, παρατιθέμενος Τηλεκλείδου ἐκ Πρυτάνεων, καὶ μελιχρὸν οἶνον ἕλκειν ἐξ ἡδυπνόου λεπαστῆς.

Maior calix, inquit, ex iudicibus ac magistratibus in Prytaneio uersantibus,
Telecleidi admotus est, ut mellitum [i] uinum hauriret, ex suauiter olente lepasta.

Ἕρμιππος Μοίραις, ἐὰν ἐγὼ A
Πάθω τι τήνδε τὴν λεπαστὴν ἐκπιών,
Τῷ Διονύσῳ πάντα τὰμαυτοῦ δίδωμι χρή-
ματα.

ΛΟΙΒΑΣΙΟΝ. κύλιξ ὥς φησι Κλέαρχος καὶ Νίκανδρος ὁ Θυατειρηνὸς, ᾧ τὸ ἔλαιον ἐπισπένδουσι τοῖς ἱεροῖς. σπονδεῖον δὲ ᾧ τὸν οἶνον. καλεῖσθαι λέγων λοιβίδας καὶ τὰ σπονδεῖα, ὑπὸ Ἀντιμάχου τοῦ Κολοφωνίου. ΛΕΣΒΙΟΝ. ὅτι ποτηρίου εἶδος, Ἡδύλος παρίστησιν ἐν ἐπιγράμμασιν οὑτωσὶ λέγων, B

Ἡ διαπινομένη Καλλίστιον ἀνδράσι θαῦμα,
Κ' οὐ ψευδὲς, νῆστις τρεῖς χόας ἐξέπιεν,
Ἧς δὲ οἱ Παφίη ζωρὸν μετροῦσα. θυωθὲν,
Κεῖται πορφυρέης Λέσβιον ἐξ ὑέλου·
Ἣν σώου πάντως· ὡς καὶ πάντων ἀπ' ἐκείνης
Σοὶ τοῖχοι γλυκερῶν σκῦλα φέρωσι πό-
θων.

ΛΟΥΤΗΡΙΟΝ. Ἐπιγένης Μνηματίῳ ἐν τῷ τῶν ποτηρίων καταλόγῳ φησὶ κρατῆρες, κάδοι, ὁλκεῖα, κρουνεῖα, κρουνίαι, λουτήρια. ἀλλά τι C καθ' ἕκαστα δεῖ λέγειν; ὄψει γὰρ αὐτός.

ΛΥΚΙΟΥΡΓΕΙΣ. φιάλαι τινὲς οὕτω καλοῦνται, ἀπὸ Λύκωνος τοῦ κατασκευασμένου, ὡς καὶ Κονώνιοι αἱ ὑπὸ Κόνωνος ποιηθεῖσαι. μνημονεύει τοῦ Λύκωνος Δημοσθένης, ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου, κἀν τῷ πρὸς Τιμόθεον ὕβρεως, λέγων οὕτως, φιάλας λυκιουργεῖς δύο. ἐν δὲ τῷ πρὸς Τιμόθεον γράφει, δίδωσιν ἀποθεῖναι τῷ Φορμίωνι μετὰ τῶν χρημάτων, καὶ ἄλλας φιάλας λυκιουργεῖς δύο. Ἡρόδοτος δ' ἐν ἑβδόμῃ, προβόλους δύο D λυκιουργήσας ἡμιεργέας, ὅτι ἀκόντιά ἐστι πρὸς λύκων θήραν ἐπιτήδεια, ἐν Λυκίᾳ εἰργασμένα. ὅπερ ἐξηγούμενος Δίδυμος ὁ γραμματικὸς, τὰς ὑπὸ Λυκίου φησὶ κατεσκευασμένας. ἦν δὲ οὗτος τὸ γένος Βοιώτιος ἐξ ἐλευθέρων, υἱὸς Μύρωνος τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ, ὡς Πολέμων φησὶν ἐν πρώτῳ Ἀκροπόλεως. ἀγνοεῖ δ' ὁ γραμματικὸς, ὅτι τὸν τοιοῦτον σχηματισμὸν ἀπὸ κυρίων ὀνομάτων οὐκ ἄν τις εὕροι γινόμενον, ἀλλ' ἀπὸ πόλεων ἢ ἐθνῶν. Ἀριστοφάνης τε γὰρ ἐν Εἰρήνῃ E φησί·

Τὸ δὲ πλοῖον ἔσται ναξιουργὴς κάνθαρος. Κριτίας δ' ἐν τῇ Λακεδαιμονίων πολιτείᾳ, κλίνη Μιλησιουργὴς, καὶ τράπεζα Ῥηνιοεργής. Ἡρόδοτος δ' ἐν τῇ ἑβδόμῃ φησὶν, προβόλους δύο λυκιεργέας. μήποτ' οὖν καὶ παρὰ τῷ Δημοσθένει γραπτέον λυκιοεργέας, ἵνα κέηται τὰ ἐν Λυκίᾳ εἰργασμένα. ΜΕΛΗ. Οὕτω καλεῖται τινὰ ποτήρια, ὧν μνημονεύει Ἀνάξιππος ἐν Φρέατι λέγων οὕτως, F

Σὺ δὲ τὴν μέλην Συρίσκε ταύτην λαβὼν,
Ἔνεγκ' ἐπὶ τὸ μνῆμ' ἐκείνης. μανθάνεις; καὶ κατάχεον.

ΜΕΤΑΝΙΠΤΡΟΝ. ἡ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐπὴν ἀπονίψωνται, μεταδιδομένη κύλιξ. Ἀντιφάνης Λαμπάδι,

Δαίμονος ἀγαθοῦ μετάνιπτρον ἐντραγεῖν σπονδήκοτος.

A Hermippus in Parcis,

Si quid infortunij mihi obueniet, lepastam hanc cùm ebibero,
Baccho do facultates omnes meas.

Clearchus & Nicander Theiateirenus aiunt, λοιβάσιον poculum esse, quo in sacris oleum affundunt, σπονδεῖον verò, quo vinum: λοιβάδάque etiam σπονδεῖον ab Antimacho fuisse nominatam. Lesbium poculi genus esse Hedylus in Epigrammatibus sic planum facit:

Quæ nunc cessat [a] Callistium, inter uiros certum ac indubitatum
B *Miraculum, ieiuna tres ebibit congios.*
Merum ipsi admetiens Paphia Venus gaude [b] odoratum:
Prope illam purpurea ueste indutam uitreum Lesbium iacet.
Incolumem hanc, ô Venus, serua, ut dulcium potationum omnium suarum
Spolia exuuiásq; templi habeant tui parietes [c].

Est & poculi species λουτήριον, labrum. Epigenes [d] in Cõmentariolo recensens poculorum genera,

C *Crateres, ait, cadi, pelues, crouneia, siue Crounæ, λουτήρια.*
Sed quid attinet priuatim singula memorare? tu ipse conspicies.

Lyciourgeis phialæ quædam appellantur, à Lycone figulo & inuentore, vt quidam aiunt, veluti Cononiæ à Conone factæ. Lyciourgôn extat mẽtio apud Demosthenem, in oratione De corona, his verbis, Phialas Lyciourgeis duas: & in oratione De iniuria quam accepit Timotheus, sic: Recondendas cum pecunia Phormioni tradit & alias phialas duas Ly- D ciourgeis. Herodoto libro septimo, Spicula duo λυκιουργῆ, & ἡμιεργῆ, id est, inchoata tantùm, & ad dimidium facta, iacula sunt apta venandis lupis: quamuis Didymus grammaticus explicans eum locum, λυκιουργῆ dicta putet ab effectore Lycio, qui natione Bœotius fuit, ingenu9, Myronis statuarii filius, vt autor est Polemõ libro primo De Athenarum arce. Nesciebat ille grammaticus nusquam reperiri eiusmodi vocabulorum formationem sumptam à propriis nominibus, sed à ciuitatum [e] aut gentium appellatione. Aristophanes E enim in Pace scribit:

Nauigium futurum est cantharus Ναξιουργὴς, in Naxo factus.

Critias in Administratione reipublicæ Lacedæmoniorum: lectus μιλησιουργὴς, in Mileto factus, & mensa ῥηνιεργὴς [f], in Rhenia facta. Sic Herodotus libro septimo dixit, Spicula duo λυκιεργῆ, ad dimidium facta: sic est fortassis apud Demosthenem legendũ, λυκιεργεῖς phialę, vt in Lycia factas non intelligamus. Est & Mele poculũ quoddam, cuius meminit A- F naxippus in Puteo, ad hunc modum:

Agedum Syrisce melam hanc cape,
Et illam ad monumentum fer: audin'? uinúmque affunde.

Metaniptron poculũ est, quod iam cœnantis, posteaquam manus lauerint, prębetur. Antiphanes in Lampade:

Post bellaria boni Genij [g] poculum, quod libandum, & plaudendum esse monet.

a Δια... alii, δια... μένα, quæ nos ... tersit: Quidam ...
b ἴσα quidam, allũdebat.
c Vt tab... figat votum ... plo tuo, ... se à te ... profiteatur ... t es tam ... bibet.
d Locus hic ... tilus suprà ... tur.
e Athen. sibi ... constat, cùm ... tea scripserit ... κιουργεῖς ... dictas à Lycone.
f Rhenia ... ante Delior... naualem sta... Pausaniæ lib. 4.
g Vide prouer... Bona fortuna ... siue Bonigenij & lib. 15. vide & prouer. Sanctus tertius. & prouer. Philotesius ... Græci ... uns ... salutari ... lulum è ... effunderent ... babant ... amicos ... minatim ... labant ... deos ... charos ... vocarent ... bibentes ... vt censet ... nus, vulgo ... batur, ... mur ...

Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀρότοιο δὲ δυσομενάων. A

καὶ Ἄρατος,

Αἳ μὲν ὁμῶς ὀλίγαι καὶ ἀφεγγέες ἀλλ' ὀνομασταί,
Ἦρι καὶ ἑσπέριαι, Ζεὺς δ' αἴτιος, εἱλίσσονται.
Ὅς σφισι καὶ θέρεος καὶ χείματος ἀρχομένοιο,
Σημαίνειν ἐπένευσεν ἐπερχομένου τ' ἀρότοιο.

τὰς οὖν τῆς τῶν καρπῶν γενέσεως, καὶ τελειώσεως προσημαντικὰς πλειάδας, οἰκείως ἐνετόρνευσε τῷ τοῦ σοφωτάτου Νέστορος ὁ ποιητὴς ποτηρίῳ. καὶ γὰρ τοῦτο τῆς ἑτέρας τροφῆς δεκτικὸν ἀγγεῖον. διὸ καὶ τῷ B Διῒ τὴν ἀμβροσίαν τὰς πελειάδας φέρειν φησί,

Τῇ μέν τ' οὐδὲ ποτητὰ παρέρχεται οὐδὲ πέλειαι
Τρήρωνες, αἵ τ' ἀμβροσίην Διῒ πατρὶ φέρουσι.

Οὐ γὰρ τὰς πελειάδας τὰς ὄρνεις φέρειν τῷ Διῒ νομιστέον τὴν ἀμβροσίαν, ὡς πολλοὶ δοξάζουσιν· ἄσεμνον γάρ· ἀλλὰ τὰς πλειάδας. οἰκεῖον γὰρ τὰς προσημαινούσας τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει τὰς ὥρας, ταύτας καὶ τῷ Διῒ φέρειν τὴν ἀμβροσίαν. διόπερ ἀπὸ τῶν πτηνῶν αὐτὰς χωρίζει λέγων.

Τῇ μέν τ' οὐδὲ ποτητὰ παρέρχεται οὐδὲ πέλειαι. C

ὅτι δὲ τὰς πλειάδας τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ ἀπλανῶν ἄστρων ὑπείληφε, δῆλον ἐκ τοῦ προτάττειν αὐτὰς κατὰ τὴν τῶν ἄλλων συναρίθμησιν.

Ἐν δὲ τὰ τείρεα πάντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται,
Πληϊάδας θ' ὑάδας τε, τό, τε σθένος Ὠρίωνος,
Ἄρκτον θ' ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,

ἐπλανήθησαν δ' οἱ πολλοὶ νομίζοντες τὰς πλειάδας ὄρνεις εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ποιητικοῦ σχηματισμοῦ τοῦ κατὰ τὴν πρόσθεσιν τοῦ γράμματος. ἔπειτα δ' ὅτι τὸ τρήρωνες μόνον ἐδέξαντο εἶναι ἐπίθετον πελειάδων, ἐπεὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν εὐλαβὴς ἡ ὄρνις αὕτη. τρεῖν δ' ἐστὶ τὸ εὐλαβεῖσθαι. πιθανὸν δέ ἐστι τὸ ἐπίθετον καὶ ἐπὶ τῶν πλειάδων τιθέμενον. μυθεύονται γὰρ καὶ αὗται τὸν Ὠρίωνα φεύγειν, διωκομένης τῆς μητρὸς αὐτῶν Πληϊόνης ὑπὸ τοῦ Ὠρίωνος. ἡ δὲ τοῦ ὀνόματος ἐκτροπὴ, καθ' ἣν αἱ E πλειάδες λέγονται πέλειαι, καὶ πελειάδες παρὰ πολλοῖς ἐστὶ τῶν ποιητῶν. πρώτη δὲ Μοιρὼ ἡ Βυζαντία καλῶς ἐδέξατο τὸν νοῦν τῶν Ὁμήρου ποιημάτων, ἐν τῇ μνημοσύνῃ ἐπιγραφομένῃ φάσκουσα τὴν ἀμβροσίαν τῷ Διῒ τὰς πλειάδας κομίζειν. Κράτης δὲ ὁ κριτικὸς σφετερισάμενος αὐτῆς τὴν δόξαν, ὡς ἴδιον ἐκφέρει τὸν λόγον. καὶ Σιμωνίδης δὲ τὰς πλειάδας πελειάδας εἴρηκεν ἐν τούτοις. Δίδωτι δ' εὖ τέσ' Ἑρμᾶς ἐναγώνιος Μαίας εὐπλοκάμοιο F παῖς. ἔτικτε δ' Ἄτλας ἑπτὰ ἰοπλοκάμων φιλᾶν θυγατέρων τὰν ἔξοχον εἶδος, αἳ καλέονται πελειάδες οὐράνιαι. σαφῶς γὰρ τὰς πλειάδας οὔσας Ἄτλαντος θυγατέρας πελειάδας καλεῖ. καθάπερ καὶ Πίνδαρος· ἐστὶ δὲ ἐοικὸς ὀρειᾶν γε πελειάδων μὴ τηλόθεν Ὠρίωνα νεῖσθαι. σύνεγγυς γάρ ἐστιν ὁ Ὠρίων
242 τῇ ἀστροθεσίᾳ τῶν πλειάδων. διὸ καὶ ὁ περὶ ταύτας μῦθος, ὅτι φεύγουσι μετὰ τῆς μητρὸς τῆς Πληϊόνης τὸν Ὠρίωνα. ὀρείας δὲ λέγει τὰς πλειάδας ἐν ἴσῳ τῷ οὐρείας κατὰ παράλειψιν τοῦ υ· ἐπειδὴ κεῖνται ἐπὶ

Auspicanda messis est, aratio uerò incipienda, cùm occidunt.

Aratus:

Paucæ quidē illæ sunt, & obscuræ [a], sed celebres:
Mane ac uesperi circumuoluuntur, etenim Ioui sic uisum est,
Qui æstatem ipsas & ineuntem hyemem
Significare iussit, & imminens arandi tempus.

Hoc ergo sydus, quod fructuum procreationem, & exactam maturitatem prænuntiat, iure poëta tornauit [b] in sapientissimi Nestoris poculo, cùm id vasis genus liquidum nobis alimentum exceptum suppeditet. Eò spectat, quòd idem poëta Ioui à Peleiadibus ambrosiam afferri scribit.

Huc [c] nec accedunt uolucres, nec Peleiæ
Celeres, quæ Ioui patri ferunt Ambrosiam.

Aues Peleiadas ambrosiam Ioui ministrare non est credendum, vt censent multi: indignū maiestate numinis, & absurdum hoc esset, sed Pleiadas. Cùm enim tempestatum, mortalium generi sint indices, æquum est ambrosiam illas Ioui ferre: quapropter ab auibus separat, cùm ait,

Huc nec accedunt uolucres, nec Peleiæ.

Quòd autem Pleiadas existimarit esse clarissimum statúmq; sydus, & minimè errabundū, hinc patet quòd alia recensens, has præposuerit:

Omnibus cœlum syderibus coronatum est,
Pleiadibus, Suculisque, & Orione ualido,
Tum etiam Vrsa, quam & plaustrum mortales uocant.

Multi sunt igitur decepti, quòd aues esse Pleiadas autumauerint, primùm quidem quòd non viderint poëticam esse huius vocis formationem addita [d] litera ε. Deinde quòd τρήρωνες columbarum tantùm epitheton esse iudicauerint, propterea quòd ob imbecillitatem auis illa cauta [e] & trepida est. Narrant enim fabulæ ab Orione fuga illas secedere, quoniam matrem earum Pleionem Orion infestus persequitur [f]. Nominis autem inuersio, qua Pleiades & Peleiades & Peleiæ dicuntur, apud multos poëtas reperitur. Byzātia Mœro prima Homeri mentē perspexit, in opere suo, cuius titulus est Memoria, dixítque Ioui Pleiadas ambrosiam conuehere. Crates Criticus [g] eius sententiam sibi tribuit, & tanquam à se inuentum hoc profert. Simonides Pleiadas [h] Peleiadas dixit his versibus:

Benignus [i] ac liberalis ergà te sit Mercurius, certaminum præses [k],
Maiæ crines habentis pulchros filius.
Atlas uerò genuit filias septem eleganti coma,
Forma præstantes, quas cœlestes Peleiadas uocant.

Apertè scilicet Peleiadas hîc Pleiadas poëta dicit Atlantis gnatas, vt & Pindarus sic:

Est autem probabile non procul ab orijs Peleiadibus Orionem commeare.

Nam, vt sydera collocantur, vicinus est Pleiadibus Orion, vnde vulgata est fabula, sua cum matre Orionē illas fugere. ὀρείας autem velut οὐρείας, assumpta litera υ, poëta vocat, quoniam ἐπὶ

a Non mul[...] lucidæ, coll[...] cum aliis sy[...] bus.

b Quasi tor[...] cælatas desc[...] psit.

c De scopu[...] Symplegad[...] id Homerus [...] dyss. μ. Vide pag. 493.

d Vt pro πελει-άδες, Homerus scripserit πλ[...]-άδες, addito ε.

e Τρεῖν enim ali[...] quando εὐλαβεῖ-σθαι significat, aliquando φ[...]-σθαι.

f Aut, quòd vi[...] inferre velit: a[...] quòd eā oderi[...]

g Superbus h[...] minis titulus, [...] de aliorum sc[...] ptis rectè se iu[...] dicaturum pol[...] licetur. Hoc t[...] lo gloriosior e[...] Hypercritic[...]

h πελειάδες [...] πέλειαι Thessa[...] lorum lingua [...] cuntur περιστε-ρίαι. Herod[...] in EVterpe: S[...] uius in Eclog[...]

i Hæc verba [...] que ad, Atla[...] verò, superu[...] cua, inutilia, [...] pūgēda vide[...]

k Mercuri[...] ἐναγώνιος. Pindarus in [...] thicis, & od[...] prima Isthm[...] cān. Vide G[...] raldum.

a Inter os Tauri & caudam Arietis, Higyno.

b Cœlū humeris fulcientis.

c In cœlo noctu lucent.

d De Iouis infantia & educatione.

e Μακάρων: diuorum.

f Τρήρωνες, pauidæ columbæ, itemque Pleiades.

g Apud Plutar. in conuiuio septē sap. Cleobulina per iocū ... uolatu ægrè ... saxis ... currentibus, ... Ambrosiam Ioui colūbæ ferunt, Nectar quoque paucum esse quod distribuitur singulis deorum.

h Qui prouidè illa omnia curaret, & imperaret, vt parum lateret.

i Ἐρίβρεμέτης. ὑψιβρεμέτης altitonans.

k Alterum aduersum, alterum auersum.

l Τῆς φυλίης. Est ... ficus & ... : quidā ...

τῆς οὐρᾶς, in cauda Tauri [a] sitæ sunt. Apertiùs id etiam AEschylus ostendit, alludens huic nomini similitudine vocis:

Septem uerò, inquit, famosæ Atlantis filiæ,
Patris maximum [b] laborem in terris ac cœlo
Deflebant, ubi nocturnorum spectaculorum
Formam [c] habent, nullis pennis alatæ Peleiades.

Alis & pennis carere is scilicet ait, propter similitudinē appellationis cum auibus. Mœro autem & ad hunc modum ipsa scribit [d]:

Educabatur in Creta magnus Iuppiter, nec ulli
Cognitum id erat beatorum [e]: is autem membris
omnibus crescebat.
Ipsum porrò alebāt in antro diuino Trerones [f],
Ex Oceani fluentis Ambrosiam [g] afferentes.
Nectar uero ex saxo ingens aquila semper hauriens,
Aduolens portabat consulto prudentique [h] Ioui.
Eam uicto patre Saturno Iuppiter altisonus [i],
Immortalitate donatam, in cœlo habitare uoluit,
Eademque munificentia Treronas Pleiadas honorauit,
Quæ nunc æstatis sunt ac hyemis nuntiæ.

Simmias in Gorgo:

Appropinquarūt ueloces ætheris famulæ Peleiæ.

Lamprocles Dithyramborum scriptor, dilucidè inquit, columbis illas esse cognomines his verbis:

Ex quo uolucribus cognomines colūbis in æthere iacent.

Autor Astronomiæ quam Hesiodo adscribūt, Peleiadas illas semper vocat:

Quas Peleiadas mortales dicunt.

ac rursum:

Hybernæ occidunt Peleiades:

& alibi:

Tum occultantur Peleiades.

Est igitur credibile Homerum poëtica licentia Peleiadas appellasse. Cùm ergo demonstratum iam sit Pleiadas torno in eo poculo cælatas fuisse, ad aures singulas, duobus modis hoc animo concipi potest, illis virginibus aut humanam speciem fuisse, aut auium, stellis distinctam, ac ornatam. Quod verò ait poëta aureas duas circa singulas aures pasci, non audiendum, circa vnamquamque aurem fuisse duas, alioqui forent octo numero, sed quandoquidem auris vtraque in duo segmēta [k] diuiditur, infernè, quâ postremò desinunt, simul coëuntia, singulas aures eam partem dicit, in qua protenduntur omnia segmenta quatuor aurium, & vtramq; aurem, locum eum, in quo extremo segmenta iunguntur inde ducta quâ eriguntur aures. Cùm igitur dicit, δοιαὶ Peleiades aureæ circa singulas aures pascebantur, duplex verò fundum subtus fuit, intelligendum in vtroque aurium segmento Peleiada vnam fuisse. δοιὰς verò, duplices, is dixit, propterea quòd inter se coniunctæ sunt ac cohærentes. Nam δοιοὶ & δοιαὶ, duplices, nunc tantùm binarij numeri speciem significant, vt:

Δοιοὺς, duos uerò tripodas, aurique talenta decem:

& δοιὼ, duo famuli, nunc præter eum numerū, quod cohæret, & coniunctum est, vt;

Δοιοὺς, duplices subijt frutices,
Simul implexos, alterum oleastri [l], alterum oleæ.

A τῆς οὐρᾶς τοῦ ταύρου. καὶ Αἰσχύλος δὲ ἐκφανέστερον παραινίζων τῷ ὀνόματι κατὰ τὴν ὁμοφωνίαν.

Αἱ δ' ἑπτ' Ἄτλαντος παῖδες ὠνομασμέναι,
Πατρὸς μέγιστον ἆθλον οὐρανός τε γῆ
Κλαίεσκον, ἔνθα νυκτέρων φαντασμάτων
Ἔχουσι μορφὰς ἄπτεροι πελειάδες.

ἀπτέρους γὰρ αὐτὰς εἴρηκε διὰ τὴν πρὸς τὰς ὄρνις ὁμωνυμίαν. ἡ δὲ Μοιρὼ καὶ αὐτὴ τὸν τρόπον τοῦτον φησί,

Ζεὺς δ' ἄρ' ἐνὶ Κρήτῃ τρέφετο μέγας, οὐδ' ἄρα τίς νιν
B Ἤιδει μακάρων· ὁ δ' ἀέξετο πᾶσι μέλεσσι,
Τὸν μὲν ἄρα τρήρωνες ὑπὸ ζαθέῳ τρέφον ἄντρῳ,
Ἀμβροσίην φορέουσαι ἀπ' ὠκεανοῖο ῥοάων.
Νέκταρ δ' ἐκ πέτρης μέγας αἰετὸς αἰὲν ἀφύσσων,
Γαμφηλῇς φορέεσκε ποτὸν Διὶ μητιόεντι.
Τὸν καὶ νικήσας πατέρα Κρόνον εὐρύοπα Ζεὺς,
Ἀθάνατον ποίησε καὶ οὐρανῷ ἐγκατένασσεν.
Ὣς δ' αὔτως τρήρωσι πελειάσιν ὤπασε τιμήν,
C Αἵ δή τοι θέρεος καὶ χείματος ἄγγελοι εἰσίν.

καὶ Σιμμίας δ' ἐν τῇ Γοργοῖ φησίν,

Αἰθέρος ὠκεῖαι πρόπολοι πίλναντο πέλειαι.

Ποσείδιππος ἐν Ἀσωπίᾳ,

Οὐδέ τοι ἀκρόνυχοι ψυχραὶ δύουσι πέλειαι.

Λαμπροκλῆς δ' ὁ διθυραμβοποιὸς καὶ ῥητῶς αὐτὰς εἶπεν ὁμωνυμεῖν ταῖς περιστεραῖς ἐν τούτοις,

Αἵ τε ποταναῖς ὁμώνυμοι πελειάσιν αἰθέρι κεῖσθε.

καὶ ὁ τὴν εἰς Ἡσίοδον δὲ ἀναφερομένην ποιήσας ἀστρονομίαν, ἀεὶ πελειάδας αὐτὰς λέγει.

D Τὰς δὲ βροτοὶ καλέουσι πελειάδας.

καὶ πάλιν,

Χειμέριαι δύουσι πελειάδες. καὶ πάλιν,
Τῆμος ἀποκρύπτουσι πελειάδες.

Οὐδὲν οὖν ἄπιστον καὶ Ὅμηρον τὰς πλειάδας κατὰ ποιητικὸν νόμον πελειάδας ὠνομακέναι. ἀποδεδειγμένου οὖν τοῦ ὅτι πλειάδες ἦσαν ἐντετορνευμέναι τῷ ποτηρίῳ, καθ' ἕκαστον τῶν ὤτων, δύο ὑποθετέον, εἴ τε βούλεταί τις ὀρνιθοφυεῖς κόρας, εἴτ' αὖ καὶ ἀνθρωποειδεῖς, ἄστροις δὲ πεποικιλμένας. E τὸ μέντοι, ἀμφὶς ἕκαστον χρύσειαι νεμέθοντο, οὐχ ὡς περὶ ἓν ἕκαστον ἀκουστέον· γενήσονται γὰρ οὕτως ὀκτὼ τὸν ἀριθμόν. ἀλλ' ἐπείπερ ἔσχισται μὲν ἑκάτερον τῶν ὤτων εἰς δύο σχιστάς, τούτων δ' αὖ συνάφεια κατὰ τὴν τελευταίαν ὑπόληξιν. ἕκαστον μὲν ἂν λέγοιτο καθ' ὃ τέτταρες αἱ πᾶσαι σχισταὶ τῶν ὤτων. ἑκάτερον δὲ καθ' ὃ συμφυῆ πάλιν ἐπὶ τέλει γίνεται τῆς ἀνατάσεως αὐτῶν. ὅταν οὖν εἴποι, δοιαὶ δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἕκαστον χρύσειαι νεμέθοντο, δύο δ' ὑποπυθμένες ἦσαν, καθ' ἑκατέραν τῶν σχισῶν τῶν ὤτων ἀκουσόμεθα μίαν πελειάδα, F ἃς δοιὰς εἶπε καθ' ὃ συμφυεῖς εἰσιν ἀλλήλαις καὶ συνεζευγμέναι. τὸ γὰρ δοιοὶ καὶ αἱ δοιαὶ σημαίνει, καὶ τὸ κατ' ἀριθμὸν εἶδος τὸ δύο, οἷον,

Δοιοὺς δὲ τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,
καὶ δοιοὶ θεράποντες.

σημαίνει καὶ τὸ συμφυὲς καὶ τὸ συνεζευγμένον κατ' ἀριθμόν, ὡς ἐν τούτοις,

Δοιοὺς δ' ἄρ' ὑπήλυθε θάμνους (λαίης
Ἐξ ὁμόθεν πεφυῶτας, ὁ μὲν φυλίης, ὁ δ' ἐ-

γίνονται οὖν ἐπὶ τῶν ὤτων τέσσαρες πελειάδες, ἐπειδὴ ὅταν ἐπενέγκη τό - Δοιαὶ δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἕκαστον Χρύσειαι νεμέθοντο· δύο δ' ὑποπυθμένες ἦσαν. ἀκουστέον οὐ πυθμένας δύο, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ διαίρεσιν ἀναγνωστέον, ὡς ὁ Θρᾷξ Διονύσιος, ἀλλὰ κατὰ σύνθετον ὑποπυθμένες, ὅπως ἐπὶ τῶν πελειάδων ἀκούωμεν. ὅτι τέσσαρες μὲν ἦσαν ἐπὶ τῶν ὤτων, δύο δ' ὑποπυθμένες, τουτέστιν ὑπὸ τῷ πυθμένι, οἷον ὑποπυθμένιαι, ὥστε διακρατεῖσθαι τὸ δέπας ὑπὸ δυοῖν πελειάδων ὑποκειμένων τῷ πυθμένι. ἓξ B δὲ τὰς πάσας γίνεσθαι πλειάδας, ἐπείπερ ὁρῶνται τοιαῦται. λέγονται δὲ ἑπτά, καθότι καὶ Ἄρατός φησιν,

Ἑπτάποροι δὴ ταί γε μετ' ἀνθρώποις καλέονται,
Ἓξ οἶαί περ ἐοῦσαι ἐπόψιαι ὀφθαλμοῖσιν,
Οὐ μέν πως ἀπόλωλεν ἀπευθὴς ἐκ Διὸς ἀστὴρ,
Ἐξ οὗ καὶ γενεῆθεν ἀκούομεν· ἀλλὰ μάλ' αὕτως
Εἴρεται· ἑπτὰ δ' ἐκεῖναι ἐπιρρήδην καλέονται
Ἓξ οἶαίπερ ἐοῦσαι ἐπόψιαι ὀφθαλμοῖσιν. C

τὸ ὁρώμενον οὖν ἐν τοῖς ἄστροις, καὶ ἐν τῇ φαινομένῃ κατασκευῇ προσηκόντως ἐτόρευσεν. τοῦτο μέντοι καὶ ἐπὶ τοῦ Διὸς σημαίνειν πείθονται τὸν ποιητὴν, ὅταν λέγῃ,

Τῇ μέν τ' οὐδὲ ποτητὰ παρέρχεται, οὐδὲ πέλειαι
Τρήρωνες, αἵ τ' ἀμβροσίην Διὶ πατρὶ φέρουσιν·
Ἀλλά τε καὶ τῶν αἰεὶ ἀφαιρεῖται λὶς πέτρη.
Ἀλλ' ἄλλην ἐνίησι πατὴρ ἐναρίθμιον εἶναι.

ὑπὸ τῆς ὀξύτητος τῶν Πλαγκτῶν πετρῶν, καὶ D τῆς λειότητος ἀφαιρεῖσθαι λέγων μίαν τῶν πελειάδων, ἄλλην δὲ πρὸς τοῦ Διὸς ἐνίεσθαι χάριν τοῦ σώζειν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ποιητικῶς αἰνιττόμενος, ὅτι τῶν πλειάδων ἓξ ὁρωμένων, ὅμως ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν οὐκ ἀπόλλυται. λέγονται δὲ καὶ τῷ ἀριθμῷ, καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἑπτά. πρὸς δὲ τοὺς λέγοντας οὐκ οἰκείως τῷ ποτηρίῳ ἐντετυπῶσθαι τὰς πλειάδας, ξηρῶν τροφῶν οὔσας σημαντικὰς, λεκτέον ὅτι τὸ δέπας ἀμφοτέρων τῶν τροφῶν ἐστι δεκτικόν. κυκεὼν γὰρ ἐν αὐτῷ γίνεται, τοῦτο δ' E ἐστι πόσις ἐν τῷ κράματι τυρὸν ἔχουσα καὶ ἄλφιτον. ἄμφω δὲ ταῦτα κυκώμενα καὶ οὕτω πινόμενα λέγει ὁ ποιητής.

Τοῖσι δὲ τεῦχε κυκεῶ ἐϋπλόκαμος Ἑκαμήδη,
Ἥ σφῶϊν πρῶτον μὲν ἐπιπροΐηλε τράπεζαν,
Καλὴν κυανόπεζαν ἐΰξοον, αὐτὰρ ἐπ' αὐτῆς
Χάλκειον κάνεον. ἐπὶ δὲ κρόμυον ποτῷ ὄψον,
Ἠδὲ μέλι χλωρὸν, παρὰ δ' ἀλφίτου ἱεροῦ ἀκτήν.
Πὰρ δὲ δέπας περικαλλὲς, ὃ οἴκοθεν ἦγ' ὁ γεραιός, F
Ἐν τῷ ῥά σφι κύκησε γυνὴ εἰκυῖα θεῇσιν
Οἴνῳ Πραμνείῳ· ἐπὶ δ' αἴγειον κνῆ τυρὸν
Κνήστι χαλκείῃ. ἐπὶ δ' ἄλφιτα λευκὰ πάλυνε,
Πινέμεναι δ' ἐκέλευσεν ἐπεί ῥ' ὥπλισσε κυκειῶ.

τὸ δὲ

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης

A Sunt ergo ad aures huius poculi quatuor Peleiades. Cùm autem poëta subnectit,

Duplices uerò Peleiades circa utramque aurem
Pascebantur, δύω δ' ὑποπυθμένες ἦσαν, *duplex etiam fundum fuit*.

non est audiendũ fuisse geminũ fundũ [a], quin nec vox ὑποπυθμένες legenda præpositione diuisa, ὑπὸ πυθμένες, vt retur Dionysius Thracius, sed coniunctim ὑποπυθμένες, vt de Peleiadibus nos intelligamus: ad aures quatuor fuisse, & ὑποπυθμένας ad fundum duas, id est, ὑπὸ τῷ πυθμένι, sub fũdo, tanquam ὑποπυθμενίους, vt fulciretur patera duabus Peleiadibus fundo subiectis. Sex [b] enim Pleiades sunt, & numero totidem conspiciuntur, quamuis esse dicantur septem, vt Aratus inquit:

Septem per cœlum mortales dicunt,
Quamuis oculis sex tantùm conspicuæ sint,
Non tamen à Ioue creata stella extincta perit,
Ex quo natam illam fuisse auditum est: uerùm sic hominum sermonibus
Est uulgatum: palam septem esse loquuntur omnes,
Tametsi conspectui nostro sex tantùm appareant.

Quod ergo cernimus in syderibus, & in vasis manifesta structura aptè poëta insculpsit. Hoc quidem innuisse poëtam [c] multi sibi persuadent, cùm de Ioue scribit:

Huc nec uolucres accedunt, neque Peleiæ
Trerones, quæ Ioui patri Ambrosiam ferunt.
Illarum quidem unam semper læuis rapit scopulus:
Alteram tamen pater substituit, integer ut constet numerus.

Acumine scilicet & læuore errantium [d] scopulorum Pleiadum vnam obteri poëta docet, & in eius locum alteram Iouem sufficere, vt seruetur earum numerus, more poëtico obscurè docẽs, cùm sex tantùm Pleiades in cœlo fulgeant, nihil tamen earum numero deperire. Numero quidem prorsus & nomine septem esse fama percrebuit. Iis autem qui cauillantur, Pleiadas quæ alimenta sicca prænuntiant, in poculo haud conuenienter cælatas fuisse, respondendum, pateris excipi alimentum vtrumque, quandoquidem Cyceon potio ex polenta & caseo temperata [e] & cõfecta in patera miscetur, ex qua bibitur. Hæc nimirum duo in Cyceonem misceri, & bibi, sic declarat poëta [f]:

His Cyceonem parauit Hecamede pulchris comis uenusta:
Illisque mensam primùm apposuit
Elegantem, politam, è Cyanea [g] *metallo. Super ipsa*
Aeneum canistrum fuit: potus: & pro obsonio cæpa,
Flauúmque mel, ac iuxta sacræ polentæ [h] *fructus:*
Prope fuit & patera eximiæ pulchritudinis, quã domo senex adduxerat [i],
In ea, fœmina, deabus similis, Cyceonem fecit
Ex uino Pramnio [k], *caprinum adradens caseum*
Aenea radula, & albam polentam inspergens:
Paratum sic Cyceona bibere conuiuas iussit.

Quod autem poëta dixit,

Vix alius mensa dimouisset pateram,

Vino

a Sibi non constat hic Athenæus, vt qui pag. 490 de duplici vasis fundo id exposuerit.

b Plin cap. 41 [illegible] sex in cauda [illegible] ri. Proclo [illegible] vide Gellium cap. 913.

c Odyss. μ.

d Scopulos [illegible] gos, & inter se cõcurrẽtes, quos πλαγκτὰς, κυανέας πέτρας, & συμπληγάδας vocant, significat.

e Affuso vino. Cinnus Nonio, potio ex multis liquoribus [illegible] cta. Iunius [illegible] Cyceon.

f Iliad. λ.

g AEre subobscuro.

h Panis, [illegible] pres: quod [illegible] placet. Tot [illegible] que farina [illegible] scebatur Cyce[illegible] ni, non panis.

i Versus Nes[illegible] ris poculum [illegible] scribẽtes ne [illegible] brius incul[illegible] omisit Athenæus.

k Nascitur [illegible] Smyrnæ reg[illegible] iuxta delub[illegible] matris deũ [illegible]

vino plenam, senex verò Nestor absque labore tollebat,

hæc postrema verba de solis Machaone & Nestore non sunt explicanda, veluti quidam censent, legẽtes, ἀλλ᾽ ὃς μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης, id est,

At ille vix à mensa mouebat,

voce μογέων existimantes Machaonem solum significari, quia vulneratus fuisset. Alibi nos probabimus nusquam ab Homero [a] proditũ, Machaoni vulnus inflictum fuisse. Illi porrò nesciũt non de solis Machaone & Nestore qui compotant, ἄλλος alius, dicturum poëtam, sed ἕτερος alter, potius, quod vocabulum de duobus vsurpatur, vt in his:

[a] Apertè quidẽ Homerus scribit, in humero sagitta à Paride ictum fuisse, sed non vulneratum.

Ferte candidum ἕτερον, *alterum : nigram* ἑτέραν *alteram.*

Præterea, non aduentitium [b] sumitur ὅς, sed ὁ, vt

Vbi verò Sisyphus erat, ὃ κέρδιστος γένετ᾽ ἀνδρῶν, *mortalium quidem astutissimus, & vaferrimus.*

[b] ἐπιτακτικὸν: exauctum orationis, quasi succenturiatum, vt in fabulis Comicorum, προτατικὸν πρόσωπον, muta persona extra argumentũ fabulæ, quæ semel inducta non amplius adhibetur.

Deficit ergo in Homeri versibus dictiuncula τίς. Expletum hoc fuerit: ἄλλος τὶς μογέων, id est,

Aegrè quiuis alius à mensa dimouisset

vino plenam: senex verò facilè tollebat:

nempe quouis homine magno negotio à mẽsa dimoturo poculum, Nestore verò facilè gestante absque labore, & molestia. Poculum enim & amplitudine magnũ, & pondere graue hîc proponitur quod bibulus Nestor assidua consuetudine facilè gestare solitus erat. Sosibius quæstionum enucleator [c] adductis his versibus,

[c] ὁ λυτικός.

Alius quiuis à mensa pateram vix dimouisset

vino plenam, senex verò Nestor facilè tollebat,

ad verbum ita scribit: Nunc poëtã reprehendunt, quòd laboriosum aliis fuisse tradat poculum attollere, soli verò Nestori facile, ac expeditum. Siquidem consentaneum minime videtur, cùm Diomedes, Aiax, & Achilles adessent, Nestorem ætate iam prouecta illis validiorem, ac generosiorem induci. Sic poëtam quidam criminantur: nos verò ab ea calumnia vindicabimus si dictiones inuertamus, vt à secundo versu hexametro,

vino plenam, senex verò Nestor facile tollebat,

dictionem, *senex,* exemptam è medio interseramus priori versui, ad eius principium, post dictionem *Alius*, deinde ab initio sic connectamus,

Alius senex quiuis ægrè à mensa dimouisset

vino plenam, Nestor verò facilè tollebat.

His ita digestis, Nestorem liquet inter reliquos senes absque labore poculum sustulisse. Ad hunc scilicet modum Sosibius admirandus ille quæstionum enucleator dubitationẽ hanc soluit, non illepidè à Ptolemæo [d] Philadelpho, ob has præclaras & alias huiusmodi ambiguitatum dissolutiones, irrisus aliquãdo. Nam cùm annuum à rege stipendium acciperet, ærariis quæstoribus accitis rex imperauit, si adueniret Sosibius pensionem flagitans, vt eam iam esse persolutam diceret. Haud multo pòst cùm Sosibius accessisset, & stipendiũ posceret, cõposito & placido vultu nihil eius oratione commoti affirmarunt numeratũ fuisse. Statim ille regẽ adit, & quæstores accusat. Ptolemæus accersi & cùm tabulis adesse iubet,

[d] Hic Ptolemæi filius fuit, qui Lagi filius post Alexandrum in Ægypto regnauit.

A Πλεῖον ἐόν, Νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. οὐκ ἀκουστέον ἐπὶ μόνου Μαχάονος καὶ Νέστορος, ὡς οἴονταί τινες τὸ ὃς ἀντὶ τοῦ ὁ λαμβάνοντες ἐπὶ τοῦ Μαχάονος. λέγοντες,

Ἀλλ᾽ ὃς μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης, ἐπὶ τοῦ Μαχάονος τὸ μογέων δηλοῦσθαι νομίζοντες, ἐπειδὴ τέτρωται. ὅτι δὲ κατ᾽ Ὅμηρον ὁ Μαχάων οὐ τέτρωται, ἐν ἄλλοις δειχθήσεται. ἀγνοοῦσι δὲ ὅτι τὸ ἄλλος Ὅμηρος οὐκ ἐπὶ μόνων Μαχάονος καὶ Νέστορος ἔθηκεν· δύο γὰρ οὗτοι πίνουσιν· 243

B ἀλλ᾽ εἶπεν ἂν ἕτερος. τοῦτο γὰρ ἐπὶ δύο τάσσεσθαι πέφυκεν, καὶ ἐπὶ τούτων,

Οἴσετε δ᾽ ἄρν᾽, ἕτερον λευκόν, ἑτέρην δὲ μέλαιναν. Ἔπειτα δὲ τὸ ὃς ἀντὶ προτακτικοῦ τοῦ ὁ Ὅμηρος οὐδέποτε τίθησι· τοὔμπαλιν δὲ ἀντὶ τοῦ ὃς ὑποτακτικοῦ παραλαμβάνει τὸ προτακτικὸν ὁ οἷον,

Ἔνθα δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὃ κέρδιστος γένετ᾽ ἀνδρῶν. Ἐλλείπει οὖν τὸ τὶς μόριον. τὸ γὰρ πλῆρές ἐστιν ἄλλος μὲν τὶς μογέων ἀποκινήσα-

C σασκε τραπέζης Πλεῖον ἐόν· Νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. ὡς παντὸς ἀνθρώπου μόλις ἂν ἀποκινήσαντος ἀπὸ τῆς τραπέζης τὸ ποτήριον, τοῦ δὲ Νέστορος αὐτὸ ῥαδίως βαστάζοντος δίχα πόνου καὶ κακοπαθείας. τὸ γὰρ ποτήριον ὑφίσταται μέγα καὶ κατὰ τὸ κύτος καὶ βαρὺ τὴν ὁλκήν, ὅπερ φιλοπότης ὢν ὁ Νέστωρ ἐκ τῆς συνεχοῦς συνηθείας ῥαδίως βαστάζειν ἔσθενε. Σωσίβιος δὲ ὁ λυτικὸς προθεὶς τὰ ἔπη,

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης

D Πλεῖον ἐόν· Νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. γράφει κατὰ λέξιν νῦν. τὸ μὲν ἐπιτιμώμενόν ἐστι τῷ ποιητῇ, ὅτι τοὺς μὲν λοιποὺς εἶπε μογέοντας ἀείρειν τὸ δέπας, τὸν δὲ Νέστορα μόνον ἀμογητί. ἄλογον δ᾽ ἐδόκει Διομήδους καὶ Αἴαντος, ἔτι δ᾽ Ἀχιλλέως παρόντων εἰσάγεσθαι τὸν Νέστορα γενναιότερον τῇ ἡλικίᾳ προβεβηκότα. τούτων τοίνυν οὕτως κατηγορουμένων τῇ ἀναστροφῇ χρησάμενοι ἀπολυόμεθα τὸν ποιητήν. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ ἑξαμέτρου,

E Πλεῖον ἐόν, Νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. ἀπὸ τοῦ μέσου ἐξελόντες τὸ γέρων, τάξομεν τοῦ προτέρου στίχου πρὸς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τὸ Ἄλλος μέν· εἶτα τὸ ἐξ ἀρχῆς συνεροῦμεν. ἄλλος μὲν γέρων μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης Πλεῖον ἐόν, ὁ δὲ Νέστωρ ἀπονητὶ ἄειρεν. νῦν οὖν οὕτω τεταγμένων, ὁ Νέστωρ φαίνεται τῶν μὲν λοιπῶν πρεσβυτέρων μόνος τὸ δέπας ἀμογητὶ ἀείρων. ταῦτα καὶ ὁ θαυμάσιος λυτικὸς Σωσίβιος, ὃν οὐκ ἀχαρίτως διέπαιξε διὰ τὰς πολυθρυλλήτους ταύτας καὶ τὰς τοιαύ-

F τας λύσεις Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος βασιλεύς. λαμβάνοντος γὰρ αὐτοῦ σύνταξιν βασιλικήν, μεταπεμψάμενος τοὺς ταμίας, ἐκέλευσεν ἐὰν παραγένηται ὁ Σωσίβιος ἐπὶ τὴν ἀπαίτησιν τῆς συντάξεως λέγειν αὐτῷ, ὅτι ἀπείληφε. καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ παραγενομένου καὶ αἰτοῦντι, εἰπόντες δεδωκέναι αὐτῷ τὰς ἡσυχίας εἶχον, ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ προσελθὼν, κατεμέμφετο τοὺς ταμίας. Πτολεμαῖος δὲ μεταπεμψάμενος αὐτούς, καὶ ἥκειν κελεύσας μετὰ τῶν βιβλίων,

ἐν οἷς αἱ ἀναγραφαί εἰσι τῶν τὰς συντάξεις λαμβανόντων. λαβὼν ταύτας εἰς χεῖρας ὁ βασιλεύς, καὶ κατιδὼν ἔφη καὶ αὐτὸς εἰληφέναι αὐτὸν οὕτως. ἦν ὀνόματα ἐγγεγραμμένα ταῦτα, Σωτῆρος, Σωσιγένους, Βίωνος, Ἀπόλλωνος, Δίωνος, εἰς ἃ ἀποβλέψας ὁ βασιλεὺς εἶπεν. ὦ θαυμάσιε λυτικέ, ἐὰν ἀφέλῃς τοῦ Σωτῆρος τὸ σω, καὶ τοῦ Σωσιγένους τὸ σι, καὶ τοῦ Βίωνος τὴν πρώτην συλλαβὴν βι, καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ Ἀπόλλωνος, εὑρήσεις σαυτὸν ἀπειληφότα κατὰ τὰς σὰς ἐπινοίας. καὶ ταῦτα, οὐχ ὑπ᾽ ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς σαυτοῦ πτεροῖς, κατὰ τὸν θαυμάσιον Αἰσχύλον ἁλίσκῃ, ἀπροσδιονύσοις λύσεις πραγματευόμενος. ὉΛΜΟΣ. ποτήριον κερατίου τρόπον εἰργασμένον. Μενεσθένης ἐν τετάρτῳ πολιτικῶν γράφει οὕτως, Ἀλβατάνης δὲ στρεπτὸν καὶ ὅλμον χρυσοῦν. ὁ δὲ ὅλμος ἐστὶ ποτήριον κερατίου τρόπον εἰργασμένον, ὕψος ὡς πυγωνιαῖον.
ὈΞΥΒΑΦΟΝ. Ἡ μὲν κοινὴ συνήθεια οὕτως καλεῖ τὸ ὄξους δεκτικὸν σκεῦος. ἐστὶ δὲ ὄνομα ποτηρίου, οὗ μνημονεύει Κρατῖνος μὲν ἐν Πυτίνῃ οὕτως,

Πῶς ἄν τις αὐτὸν ἀποπαύσειε τοῦ λίαν ποτοῦ
Ἐγ᾽ ᾦδα, συντρίψω γὰρ αὐτοῦ τοὺς χόας,
Καὶ τοὺς καδίσκους συγκεραυνώσω σποδῶν,
Καὶ τ᾽ ἄλλα πάντ᾽ ἀγγεῖα τὰ περὶ τὸν πότον
Κοὐδ᾽ ὀξύβαφον οἰνηρὸν ἔτι κεκτήσεται.

ὅτι δὲ ἐστὶ τὸ ὀξύβαφον εἶδος κύλικος μικρᾶς κεραμέας σαφῶς παρίστησιν Ἀντιφάνης ἐν Μυστίδι διὰ τούτων. γραῦς ἐστι φίλοινος ἐπαινοῦσα κύλικα μεγάλην, καὶ ἐξευτελίζουσα τὴν κύλικα ὡς βραχύ. εἰπόντος οὖν τινος πρὸς αὐτήν, οὗτο μὲν σοι πείσομαι·

Καὶ γὰρ ἐπαγωγὸν ὦ θεοὶ τὸ σχῆμά πως
Τῆς κύλικός ἐστιν ἄξιόν τε τοῦ κλέους
Τοῦ τῆς ἑορτῆς. οὐ μὲν ἀρτίως γάρ ἐρον,
Ἐξ ὀξυβαφίων κεραμέων ἐπίνομεν;
Τούτῳ δὲ τέκνον πολλὰ κἀγάθ᾽ οἱ θεοὶ
Τῷ δημιουργῷ δοῖεν, ὅς σ᾽ ἐποίησε τῆς
Συμμετρίας, καὶ τῆς ἀσφαλείας οὕνεκα.

κἀν τοῖς Βαβυλωνίοις οὖν τοῖς Ἀριστοφάνους ἀκουσώμεθα ποτήριον ὀξύβαφον, ὅταν ὁ Διόνυσος λέγῃ περὶ τῶν Ἀθήνησι δημαγωγῶν, ὡς αὐτὸν ἤτουν ἐπὶ τὴν δίκην ἀπελθόντα ὀξυβάφω δύο. οὐ γὰρ ἄλλο τι ἡγητέον εἶναι, ἢ ὅτι ἐκπώματα ἤτουν. καὶ τὸ τοῖς ἀποκοτταβίζουσι δὲ ὀξύβαφον τιθέμενον εἰς ὃ τὰς λάταγας ἐγχέουσιν, οὐκ ἄλλό τι ἂν εἴη ἢ ἐκπέταλον ποτήριον. μνημονεύει δὲ τοῦ ὀξυβάφου ὡς ποτηρίου καὶ Εὔβουλος ἐν Μυλωθρίδι,

καὶ πιεῖν χωρὶς μέτρου,
Ὀξύβαφον εἰς τὸ κοινόν, εἶθ᾽ ὑπώμνυτο
Ὁ μὲν οἶνος, ὄξος αὐτὸν εἶναι γνήσιον,
Τὸ δ᾽ ὄξος οἶνον αὐτὸν μᾶλλον θατέρου.

ΟἸΝΗΣΤΗΡΙΑ. Οἱ μέλλοντες ἀποκείρειν τὸν σκόλλυν φησὶ Πάμφιλος, εἰσφέρουσι τῷ Ἡρακλεῖ μέγα ποτήριον πληρώσαντες οἴνου, ὃ καλοῦσιν οἰνηστηρίαν, καὶ σπείσαντες τοῖς συνελθοῦσι διδόασι πιεῖν. ὌΝΥΞ. Πάμφιλος ἐν Ἀττικαῖς λέξεσι τὸ ξύλινον ποτήριον ἀποδίδωσι. ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΝ. Ποσειδώνιος ὁ φιλόσοφος ἐν ἕκτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν, ὡς οὕτω καλουμένων τινῶν ποτηρίων μέμνηται γράφων οὕτως.

A quibus stipendiariorum nomina describebantur. Iis in manus sumptis, & conspectis, datum quoque stipendium fuisse dixit. , hoc pacto: inscripta hæc nomina fuerant, Σωτῆρος, Σωσιγένους, Βίωνος, Ἀπόλλωνος, quæ rex contuitus, ô mirifice quæstionum enucleator, si inquit, à nomine Σωτῆρος primam syllabam demas, σω, à Σωσιγένους secundam σι, à Βίωνος primam βι, & postremam ab Ἀπόλλωνος ος, pro tua in his rebus excogitandis solertia, stipendium tibi comperies redditum fuisse, atque adeò, non ab aliis, sed, quod ait AEschylus [a], omni digB nus admiratione, tuis ipsius pennis [b] te captum esse, qui tam stolidis & intempestiuis quæstionum dissolutionibus occupatus sis. Holmos [c] poculum est ad cornuum speciē elaboratum. Megasthenes libro quarto de Republica Albatane [d] tortilem aureum holmon habuit. Est autem holmos poculum instar cornu formatum, altitudine fere cubiti. Oxybaphum vulgari consuetudine vas dicitur, quod acetum continet, sed præter eum significatum poculi nomē etiam est: cuius sic C meminit Cratinus in Pytine [e]:

Quo pacto à nimio potu prohiberi queat,
Optime noui: eius congios obteram,
Cadiscos admixtis sordibus inquinabo,
Aliaque item uasa omnia quibus ille potat,
Vt ne unarium quidem oxybaphū ille possideat.

Oxybaphum porrò fictile ac exiguum poculum esse in Mystide [f] Antiphanes his verbis apertè declarat: Anus vinosa inducitur magnū calicem laudās, & ob paruitatem contemnens alterum. Huic quidam cùm dixisset:

D *A. Tibi ego persuadebo.*
Etenim, alliciet, ô dij boni, utcumque te figura
Calicis, digna certè gloria, & celebritate
Festi huius diei: haud ita dudum nos quidem
Ex oxybaphijs bibebamus fictilibus.
B. Huius, ô fili, multa infausta dij
Opifici tribuant, qui eiusmodi fecit,
Tutius ut stet, & obseruata in eius partibus
Commensus proportione, ac congruentia, sit uenustius.

In Babyloniis Aristophanis, cùm Bacchus ait de oratoribus qui Athenis populari multitu-E dini seruiebant absenti sibi dicam eos impegisse, oxybapha duo petentes, oxybaphum intelligere debemus poculum [g]. Nō enim aliud putandum, quod iudicio poscebāt, quàm pocula. Apud eundem in iis qui [h] Cottabo ludunt, oxybaphum appositum in quod latagas effundebant, aliud nihil est quàm patulum & latius poculum. Meminit & oxybaphi poculi EVbulus in Mylothride [i]:

Bibebat etiam præter modum
Ex oxybapho [k] nouo: deinde iurabat
F *Vinum esse acetum merum, putum.*
Acetum uerò magis uinum esse quàm uinū ipsum.

OEnesteria [l]. At tonsuri comam, inquit Pamphilus, Herculi magnum poculum vino plenum offerunt, quod οἰνιστηρίαν vocant, & post libationem, iis qui conuenerunt, bibendum dant. Poseidonius philosophus libro trigesimo sexto historiarum poculorū meminit quæ ONYCHINA [m] vocant, his verbis:

a AEschyli ... fus integres ... ters cap 156. Var. recitat ... δ᾽ ἐστὶ μύθων ... βυστικῶν ... Πληγέντ᾽ ... κλω τοξικῷ ... τὸν Αἰετὸν ... μηχανὴν ... μαπς, Τάδ᾽ ... ὑπ᾽ ἄλλων ... τοῖς αὐτῶν ... ἁλισκόμ...
b E... Nostris ... capimur
c Hæc vox ... ficat, & mor... rium, ... trunci corpo... cauū co extendi... Erasm. pro ... In holmo ...
d Fœmina ... copletis nomine
e Vinario vase
f Mysteriorum perita.
g Non secus rium vas.
h Ἐν τοῖς κοτταβίζουσι.
i Pistrinaria.
k Oxybapho ... que ... quidam.
l Vina... culum.
m Ex ... ...

Adfuerunt & onychini scyphi, aceruatim cōgesti: ad eos vsque, duas cotylas qui caperent: panathenaïca maxima, capacia quædam duorum congiorum, & alia maiora. PANATHENAICVM ligneum poculum esse Pamphilus scribit in Atticis dictionibus. PROARON ligneus crater est, in quo vinum miscent Athenienses. Pamphilus, In cauis proaris. Callistratus in suis commentariis De Thracibus, quod Cratinus vocat PELICAS, calices interpretatur. Crates libro secundo De Attica lingua, ita de hac re scribit: Congii, vt est dictum, Pelicę nominabantur. Vasis figura prius fuit Panathenaicis similis, quo tempore Pelicæ nuncupabātur, postea verò ad instar OEnochoës formatæ sunt, quales nunc festis his diebus [a] adhibentur, & quales Olpas nominarunt, ad infundendum vinum illis vtentes, vt ait Ion Chius in EVritide:

Ex diuinis & augustis doliolis uinum haurientes
Olpis & phialis superexundans: fides pulsate [b].

Nunc vas eiusmodi, quodam ritu consecratum, solum eo festo apponitur. Quod autem in vsu quotidiano est, & nos Choa [c] vocamus, figura discrepat, Arytænæ [d] simillimum. Olpen aiunt à Byzantiis salsamentum vocari: à Cypriis λήκυθον, id est, vas olearium: à Thessalis, guttum. Seleucus autor est calicem à Bœotis Pelichnam dici: Euphronius verò in commentariis, Choa, siue congium sic appellari tradit. PELLA, id est, Mulctra, vas est Scypho simile, latiore fundo, in quo lac mulgebant. Homerus:

veluti muscæ
Cùm in pecorum stabulis murmurāt ad mulctras, πέλλας, lacte plenas.

Pellida Hipponax vocat:

E pellide bibentes [e]:
Calix enim illis deerat, à puero qui corruerat fractus.

Itaque, vt arbitror, poëta caruisse poculo, his ostendit, & quòd ad manum calix non esset, mulctra eius loco vsos fuisse. Idem alibi:

Ex mulctra, τῆς πέλλης, bibebant, nunc eâdē nunc Aryte [f] *propinantes.*

Phœnix Colophonius in Iambis pro phiala id nomen vsurpat, his verbis:

Thales enim, qui ciuis patriæ fuit utilissimus,
Eóque sæculo inter multos homines longè
Probissimus, auream accepit Pellida.

Idem alio loco:

Ex Pellide cœlo ac terra,
Mancis digitis, Iunonique libat,
Tremulus, tanquam in [g] *lectica, edentulus senex.*

Cleitarchus in Linguis scribit à Thessalis & AEolibus mulctram Plectera dici, Pellan verò poculum. Philetas in Atactis [h], Plectera calicem à Bœotis dici adnotat. Poculum etiam est PENTAPLOA, cuius Philochorus meminit libro secundo Atthidis. Aristodemus libro tertio De Pindaro, Prope Athenas, inquit, in Scirrhis [i] ludos fieri, in quibus cursu ephebi certant, vitis ramum gestantes onustum vuis, quem ὄσχον, id est, palmitem nuncupant. Currunt autem à Bacchi templo vsque ad Scirrhadis Mineruæ delubrum. Qui vincit, calicem, quem Pentaploan vocant, præmium aufert, & cum iuuenum cœtu comessatur.

[a] Panathenaïcis quatribus, lustris singulis celebrabātur. In eorū pōpa ferebatur deæ peplum. Pausanias.
[b] Κελαρύζετε, accinite, μέλπετε, ἠχεῖτε.
[c] Congium.
[d] Ad verbum, Haustro. Oleariū vas sic appellāt.
[e] Vide prouerb. E dolio haurire.
[f] Arytæna: oleario vase.
[g] Φορηίῳ: alii, βορείῳ, tanquam flante borea.
[h] Inteperātibus, dissolutis, inordinatis, fortassis tumultuarios cōmentarios ita vocat, nullo ordine dispositos, qualia sunt Aduersaria.
[i] Atticæ vicus quà itur Eleusine, à Scyro vate dictus. Pausanias Scyron vocat, & inde Mineruam Scyrada.

A ἦσαν δὲ καὶ ὀνύχινοι σκύφοι, καὶ συνδέσεις τούτων μέχρι δικοτύλων, καὶ Παναθηναϊκὰ μέγιστα τὰ μὲν δίχοα, τὰ δὲ καὶ μείζονα. ΠΡΟΑΡΟΝ. 244
κρατὴρ ξύλινος εἰς ὃν τὸν οἶνον κιρνῶσιν οἱ Ἀττικοί, κοίλοις ἐν προάροις φησὶ Πάμφιλος. ΠΕΛΙΚΑΙ. Καλλίστρατος ἐν ὑπομνήμασι Θρᾳττῶν Κρατίνου, ἀποδίδωσι κύλικα. Κράτης δ' ἐν δευτέρῳ Ἀττικῆς διαλέκτου γράφει οὕτως, οἱ χόες πελίκαι καθάπερ εἴπομεν ὠνομάζοντο. ὁ δὲ τύπος ἦν τοῦ ἀγγείου πρότερον μὲν τοῖς Παναθη-
B ναϊκοῖς ἐοικὼς, ἡνίκα ἐκαλεῖτο πελίκη. ὕστερον δὲ ἔσχεν οἰνοχόης σχῆμα, οἷοί εἰσιν οἱ ἐν τῇ ἑορτῇ παρατιθέμενοι, ὁποίους δή ποτε ὄλπας ἐκάλουν χρώμενοι πρὸς τὴν τοῦ οἴνου ἔγχυσιν καθάπερ Ἴων ὁ Χῖος ἐν Εὐρυτίδαις φησὶν, ἐκ ζαθέων πιθακνῶν ἀφύσσοντες ὄλπαις οἶνον ὑπερφίαλον κελαρύζετε. νυνὶ δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον ἀγγεῖον καθιερωμένον τινὰ τρόπον ἐν τῇ ἑορτῇ παρατίθεται μόνον. τὸ δ' ἐς τὴν χρείαν πίπτον μετεσχημάτισται ἀρυταίνῃ μάλιστα ἐοικὸς, ὃ δὴ καλοῦμεν χόα. τὴν δὲ
C ὄλπην καὶ τάριχος Κορινθίοις μέν φησι καὶ Βυζαντίοις, καὶ Κυπρίοις τὴν λήκυθον ἀποδιδόναι, Θετταλοῖς δὲ τὴν πρόχοον. Σέλευκος δὲ πελίχναν, Βοιωτοῖς μὲν τὴν κύλικα· Εὐφρόνιος δ' ἐν ὑπομνήμασι τοὺς χόας. ΠΕΛΛΑ. ἀγγεῖον σκυφοειδὲς πυθμένα ἔχον πλατύτερον, εἰς ὃ ἤμελγον τὸ γάλα. Ὅμηρος·

ὡς ὅτε μυῖαι
Σταθμῷ ἐνιβρομέωσιν εὐπλαγέας κατὰ πέλλας. τοῦτο δ' Ἱππῶναξ λέγει πελλίδα,
D ἐκ πελλίδος πίνοντες· οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς κύλιξ, ὁ παῖς γὰρ ἐμπεσὼν κατήραξε. δῆλον οἶμαι ποιῶν, ὅτι ποτήριον μὲν οὐκ ἦν, δι' ἀπορίαν δὲ κύλικος ἐχρῶντο τῇ πελλίδι. καὶ πάλιν. ἐκ δὲ τῆς πέλλης ἔπινον, ἄλλοτ' αὐτὸς ἄλλοτ' Ἀρύτη προὔπινεν. Φοῖνιξ δὲ ὁ Κολοφώνιος ἐν τοῖς ἰάμβοις, ἐπὶ φιάλης τίθησι τὴν λέξιν λέγων οὕτως·

Θαλῆς γὰρ ὅστις ἀστέων ὀνήϊστος,
Καὶ τῶν τότ' ὡς λέγουσι πολλῶν ἀνθρώπων
Ἐὼν ἄριστος, ἔλαβε πελλίδα χρυσῆν.

E καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ μέρει φησὶ

Ἐκ πελλίδος τὤργανον, καὶ τῇ γαίῃ
Κωλοῖσι δακτύλοισι θ' ἡ τέρῃ σπένδει
Τρέμων οἷόν περ ἐν φορηίῳ νωδός.

Κλείταρχος δ' ἐν ταῖς Γλώσσαις πελλητῆρα μὲν καλεῖν Θετταλοὺς καὶ Αἰολεῖς τὸν ἀμολγέα, πέλλαν δὲ τὸ ποτήριον. Φιλήτας δ' ἐν Ἀτάκτοις τὴν κύλικα Βοιωτούς. ΠΕΝΤΑΠΛΟΑ. Μνημονεύει αὐτῆς Φιλόχορος ἐν δευτέρᾳ Ἀτθίδος. Ἀριστόδημος δ' ἐν τρίτῳ
F περὶ Πινδάρου, τοῖς Σκιρόροις φησὶν Ἀθήναζε ἀγῶνα ἐπιτελεῖσθαι, τὸν ἐφήβων δρόμον, τρέχειν δ' αὐτοὺς ἔχοντας ἀμπέλου κλάδον κατάκαρπον τὸν καλούμενον ὄσχον. τρέχουσι δ' ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διονύσου μέχρι τοῦ τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς ἱεροῦ· καὶ ὁ νικήσας λαμβάνει κύλικα τὴν λεγομένην πενταπλόαν, καὶ κωμάζει μετὰ χοροῦ.

πενταπλόα δ' ἡ κύλιξ καλεῖται, καθόσον οἶνον ἔχει, καὶ μέλι καὶ τυρόν, καὶ ἄλφιτον καὶ ἐλαίου βραχύ.

ΠΕΤΑΧΝΟΝ, ποτήριον ἐκπέταλον, οὗ μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Δρωπίδι· προκεῖται δὲ τὸ μαρτύριον αὐτοῦ· καὶ Ἀριστοφάνης ἐν δράμασι λέγων, πάντες δ' ἔνδον πεταχνοῦνται. ΠΛΗΜΟΧΟΗ, σκεῦος κεραμεοῦν βεμβικῶδες ἑδραῖον ἡσυχῇ, ὃ κοτυλίσκον ἔνιοι προσαγορεύουσιν, ὥς φησι Πάμφιλος. χρῶνται δὲ αὐτῷ ἐν Ἐλευσῖνι τῇ τελευταίᾳ τῶν μυστηρίων ἡμέρᾳ, ἣν καὶ ἀπ' αὐτοῦ προσαγορεύουσιν ὥς φησι Πάμφιλος πλημοχόας, ἐν ᾗ δύο πλημοχόας πληρώσαντες, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολάς, τὴν δὲ πρὸς δύσιν ἀνιστάμενοι, ἀνατρέπουσί τε ἐπιλέγοντες ῥῆσιν μυστικήν. μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ ὁ τὸν Πειρίθουν γράψας, εἴτε Κριτίας ἐστὶν ὁ τύραννος, ἢ Εὐριπίδης λέγων οὕτως, ἵνα πλημοχόας τάσδ' εἰς χθόνιον χάσμ' εὐφήμως προχέωμεν. ΠΡΙΣΤΙΣ. ὅτι ποτηρίου εἶδος, προείρηται ἐν τῷ περὶ τοῦ Βατιακίου λόγῳ. ΠΡΟΧΥΤΗΣ, εἶδος ἐκπώματος, ὡς Σιμάριστος ἐν τετάρτῳ Συνωνύμων. Ἴων δ' ὁ Χῖος ἐν ἐλεγείοις,

Ἡμῖν δὲ κρητῆρ' οἰνοχόοι θέραπες,
Κιρνάντων προχύταισιν ἐν ἀργυρέοις.

Φιλήτας δ' ἐν Ἀτάκτοις ἀγγεῖον ξύλινον, ἀφ' οὗ τοὺς ἀγροίκους πίνειν. μνημονεύει αὐτοῦ καὶ Ἀλέξανδρος ἐν Τίγωνι. Ξενοφῶν δ' ἐν ὀγδόῳ παιδείας προχοΐδας τινὰς λέγει κύλικας, γράφων ὧδε. ὁ δὲ λόγος ἐστὶν αὐτῷ περὶ Περσῶν. ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μὴ προχοΐδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δῆλον ὅτι νομίζοντες τὸ μὴ ὑπερπίνειν, ἧττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν. νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι ἔτι αὖ καταμένει. τοσοῦτον δὲ πίνουσιν, ὥστε ἀντὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρχούμενοι ἐξιέναι. ΠΡΟΥΣΙΑΣ, ὅτι τὸ ποτήριον τοῦτο ἐξορθόν ἐστιν, προείρηται, καὶ ὅτι τὴν προσηγορίαν ἔσχεν ἀπὸ Προυσίου τοῦ Βιθυνίας βασιλεύσαντος, καὶ ἐπὶ τρυφῇ καὶ μαλακίᾳ διαβοήτου γενομένου, ἱστορεῖ Νίκανδρος ὁ Χαλκηδόνιος ἐν τετάρτῳ Προυσίου συμπτωμάτων. ῬΕΟΝΤΑ. οὕτως ποτήριά τινα ἐκαλεῖτο. μνημονεύει δ' αὐτῶν Ἀστυδάμας ἐν Ἑρμῇ λέγων οὕτως,

Κρατῆρε μὲν πρώτιστον ἀργυρὼ δύο,
Φιάλας δὲ πεντήκοντα, δέκα δὲ κυμβία.
Ῥέοντα δώδεκ' ὧν τὰ μὲν δέκ' ἀργυρᾶ
Ἦν, δύο δὲ χρυσᾶ, γρὺψ τὸ δ' ἕτερον πήγασος.

ῬΥΣΙΣ· φιάλη χρυσῆ, Θεόδωρος. Κρατῖνος ἐν Νόμοις, ῥυσίδι σπένδων. ῬΟΔΙΑΣ. Δίφιλος Αἱρεσιτείχει, τὸ δὲ δρᾶμα τοῦτο Καλλίμαχος ἐπιγράφει Εὐνοῦχον, λέγει δὲ οὕτως.

Πιεῖν γέ τι
Ἁδρότερον ἢ τῶν Ῥοδιακῶν ἢ τῶν ῥυτῶν.

ῬΥΤΑ. Μνημονεύει αὐτῶν καὶ Διώξιππος ἐν Φιλαργύρῳ, καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ μέθης. Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ῥυτὸν ἔχει τὸ υ βραχὺ καὶ ὀξύνεται. Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου ῥυτὰ καὶ κυμβία φησὶ καὶ φιάλας. Δίφιλος δ' ἐν Εὐνούχῳ ἢ Στρατιώτῃ, ἔστι δὲ τὸ δρᾶμα διασκευὴ τοῦ Αἱρη

A Pentaploan [a] calicem eum dicunt, propterea quòd in eo miscent vinum, mel, caseum, polentam, & olei aliquantulum. PETACHNON poculum est valde latum [b]. Huius meminit Aristophanes in Fabulis, sic:

Omnes uerò intus calices Petachneutæ.

PLEMOCHOE, fictile vas lusorio puerorum turbini simile, ima sede leniter modicéque stabili fundatum, quod appellant quidã Cotyliscum, vt ait Pamphilus. In Eleusine vtuntur illo vltimo die Mysteriorum, quem Plemochoas nominant ab hoc calice, quoniam B impletas vino Plemochoas duas statuentes, ad orientem vnam, alteram ad occasum, illas mysticis &arcanis precibus recitatis euertunt. Harum meminit qui condidit Peirithoum, siue Critias tyrãnus fuerit, siue EVripides, sic:

Vt has Plemochoas in terræ hiatum cum faustis lætisque uerbis effundamus.

PRISTIN speciem esse poculi nos antea diximus, cùm ageretur de Batiacio [c]. PROCHYTEN quoque genus esse poculi docet Simaristus libro quarto Synonymorum. Ion Chius C in Elegiis:

Nobis uerò craterem quæ uinum ministrant famulæ,
Misceant in Prochytis argenteis.

Philetas in Atactis ligneum vas esse tradit, è quo rustici bibunt. Meminit huius Alexander in Tigone [d]. Xenophon octauo libro Educationis Cyri, Prochoïdas calices quosdam appellat, sic: Loquitur ille de Persis: Lege sancitum illis fuit conuiuiis [e] ne Prochoïdas inferrent: vnde patet eos sic iudicasse, cùm immoderatè non bibitur, minus corpus atque men- D tem labare. Hoc verò nunc adhuc retinetur, ea pocula ne inferant, cæterum intemperanter adeò bibunt, vt eius loco quod est vetitum de inferendis poculis, ipsi efferantur, cùm recti nequeant exire: PRVSIAN erectum poculum esse antea nos diximus, appellationem eam sortitum à Prusia Bithyniæ rege, luxu & vitæ mollitia famoso, vt narrat Colophonius Nicander, libro quarto De iis quæ Prusiæ contigerunt. Dicuntur & pocula quædam ῥέοντα, id E est, fluida. Horũ meminit Astydamas in Mercurio sic:

Primùm quidem argenteos crateras duos:
Phialas quinquaginta: Cymbia decem:
ῥέοντα duodecim, quorum argentea decem
Fuerunt, aurea duo: & horum alterum Gryphus, alterum Pegasus.

Theodoro ῥύσις, id est, fluxus, aurea phiala est. Cratinus in legibus:

Rhyside libans.

RHODIAS. Diphilus ἐν αἱρεσιτείχει [f], quam fabulam Callimachus EVnuchum inscribit, hoc F poculi genus sic memorat:

Hominem alterum uel Rhodiacis bibere, uel Rhytis.

Rhytorũ meminit Dioxippus in Auaro: itémque Aristoteles libro De temulentia. Lyncei Samio in Epistolis ῥυτὸν υ ψιλὸν breue habet, & acutum in posteriore syllaba tonum. Demosthenes in oratione contra Meidiam, Rhyta, inquit, Phialas, & Cymbia. Diphilus in Eunucho siue Milite, (est autẽ hæc fabula τοῦ αἱρη-

a Erasm. ... Pentaplea.
b Huius ... nit Alexis ... pide. Locu... tea nos ... mus. Memi... huius Aristo... nes, Natalis ... prà, ex A... Dropide p... describitur ... dia figura ... Phialam & ... blium, s... peculiari voc... bulo nomina...
c Inepte ... ne Labe... pag...
d Quidam, Trygone: quidam Antigone. in indice poëtarum τιγών.
e Eras. prouer. Vinũ caret ...
f Hæc vox ... ficat murorum expugnatorem.

στέιχοις, veluti præuium, ac præcedens argumentum, & tanquam præparatio:)

Polliceri uel sponsione licet, plures largius quàm
Rhytis, uel Rhodiacis bibituros.

Epinicus in Suppositititiis:

A. Rhytorum etiam maxima, quæ aderunt, duo
Hodie bibere ad clepsydram [a] oportebit,
Salientis [b] modo uinum fundentia.
B. Quodnam sit utrumque auguror.
A. Vnum Elephas [c] est,
Elephantem [d] Rhytum [e] circumferens.
B. Capit ille duos congios: hunc [f] ne elephas quidem ebibat.
A. Plenum ego Aedepol exhausi sæpius.
B. Nihil enim ab elephanto tu distas.
A. Triremis alterum est: quod congium non capit. Idem cùm de Rhyto loquitur:
A. Bellerophontes, inquit, è Pegaso flammas spirantem [g]
Chimæram iaculis confecit. B. Esto sanè, accipe iam Rhyton hoc.

Rhyton, cornu antea vocatum fuit. Videtur porrò id vasis genus primi regis Ptolemæi Philadelphi iussu confectum, ad ornamentum statuarum Arsinoës [h] excogitatum fuisse. Id enim sinistra manu gestant, omnibus temporariis fructibus plenum, innuente opifice, etiã quàm Amaltheas [i] cornu, id esse opulentius, & fortunatius. Meminit huius Theocles in Ithyphallis, sic:

Vota pro salute susceptæ hodie immolatis hostijs
exoluimus
Nos omnes [k] artifices, cum quibus hoc epoto cornu
Ad dilectissimum regem accedo.

Dionysius Sinopensis in Seruatrice quædam recensens pocula, meminit & Rhyti, vt antea nos indicauimus. Hedylus in Epigrammatibus cùm de Rhyto, opere Ctesibii [l], machinalis scientiæ periti, verba facit, ait:

Meribibi [m], in Zephyri tẽplo aspectu pulchrũ hoc
tortile cornu rex dicauit:
Quod ad salientis aquæ fluxum edat
Signum classici: atque etiam festarum epularũ.
Niliaci tractus rex, sacrorum doctis interpretibus, & mysteriorum gnarus
Hunc inuenit patrium cantum, aquarum diuinarum illapsu.
Verũ sapientis inuentio Ctesibij hoc sanè peperit:
Huc adolescẽtes in Arsinoës [n] templũ accedite.

Theophrastus libro de temulentia scribit heroibus solis Rhyton tribui [o]. Dorotheus Sidonius tradit, Rhyta esse cornibus similia, verùm pertusa, è quibus tubuli modo liquorem angustius reddentibus, ima parte bibũt, dictáque illa fuisse ἀπὸ τῆς ῥύσεως, ab humoris fluxu. Crates libro quinto De Attica lingua, SANNACRAM, quæ vox Persica est, poculũ vocari docet. Philemon in Vidua, Batiacorum mentione facta, ridiculo nominis significatu [p] ludens, inquit,

Sannacra, hippotragelaphi [q], batiacia, sannacia [r].

SELEVCIDEM poculum à Seleuco rege appellationem habuisse, nos antea diximus, ex Atheniensis Apollodori historia. Polemon libro primo Commentariorum ad Adæum, Seleucidem, Rhodiadem, Antigonidẽ consimilia esse pocula scribit. Philetas in Atactis [s],

A στέιχοις,

Ἔσθ᾽ ὑποσχέσθαι πλείονας πιεῖν γέ τι
Ἀδρότερον ἢ τῶν Ῥοδιακῶν ἢ τῶν ῥυτῶν.

Ἐπίνικος δ᾽ ἐν Ὑποβαλλομέναις,

Καὶ τῶν ῥυτῶν τὰ μέγιστα τῶν ὄντων τρία,
Πίνειν δεήσει τήμερον πρὸς κλέψυδραν,
Κρουνιζόμενον ἀμφότερα δ᾽ οἰωνίζομαι. 245
Ἔστι δ᾽ ἐλέφας ἐλέφαντας περιάγει ῥυτὸν
Χωροῦντα, δύο χόας ὃν οὐδ᾽ ἂν ἐλέφας ἐκπίοι,

B Ἐγὼ τοῦτο πέπωκα πολλάκις,
Οὐδὲν ἐλέφαντος γὰρ διαφέρεις οὐδὲ σύ.
Ἕτερον τριήρης τοῦτο τὶς οὐ χωρεῖ χόα.

περὶ δὲ τοῦ ῥυτοῦ λέγων φησίν,

Ὁ Βελλεροφόντης ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Πηγάσου
Τὴν πύρπνοον χίμαιραν εἰσηκοντικώς.
Εἶεν, δέχου καὶ τοῦτο. ἐκαλεῖτο δὲ τὸ ῥυτὸν πρότερον κέρας.

δοκεῖ δὲ σκευοποιηθῆναι ὑπὸ πρώτου τοῦ Φιλαδέλφου Πτολεμαίου βασιλέως φόρημά τι γενέσθαι τῶν Ἀρσινόης εἰκόνων. τῇ γὰρ C εὐωνύμῳ χειρὶ τοιοῦτο φέρει δημιούργημα πάντων τῶν ὡραίων πλῆρες, ἐμφαινόντων τῶν δημιουργῶν ὡς καὶ τοῦ τῆς Ἀμαλθείας ἐστὶν ὀλβιώτερον τὸ κέρας τοῦτο. μνημονεύει αὐτοῦ Θεοκλῆς ἐν Ἰθυφάλλοις οὕτως,

Ἐθύσαμεν γὰρ σήμερον σωτήρια
Πάντες οἱ τεχνῖται, μεθ᾽ ὧν πιὼν τοδὶ κέρας
Ὡς τὸν φίλτατον βασιλέα πάρειμι.

Διονύσιος δ᾽ ὁ Σινωπεὺς ἐν Σωζούσῃ καταλέγων τινὰ ποτήρια, καὶ τοῦ ῥυτοῦ ἐμνήσθη ὡς προεῖπον. D Ἡδύλος δ᾽ ἐν ἐπιγράμμασιν περὶ τοῦ κατασκευασθέντος ὑπὸ Κτησιβίου τοῦ μηχανοποιοῦ ῥυτοῦ μνημονεύων φησί,

Ζωροπόται καὶ τοῦτο φίλον Ζεφύρου κατὰ νηὸν,
Ὃς λιγυρὸν ἦχον σαλπίζει κρουνοῦ πρὸς ῥύσιν
† ἢ ἐπομένου καὶ πολέμου σύνθημα καὶ θαλίης,
Νεῖλος ὁ κοῖος ἄναξ μύσταις φίλον, ἱεραγωγοῖς
Εὗρε μέλος θείων πάτριον ἐξ ὑδάτων,
E Ἀλλὰ Κτησιβίου σοφὸν εὕρεμα τίετε τοῦτο
Δεῦτε νέοι νηῷ τῷδε παρ᾽ Ἀρσινόης.

Θεόφραστος δ᾽ ἐν τῷ Περὶ μέθης τὸ ῥυτὸν φησὶ ὀνομαζόμενον τοῖς ἥρωσι μόνοις ἀποδίδοσθαι. Δωρόθεος δ᾽ ὁ Σιδώνιος φησὶν τὰ ῥυτὰ κέρασιν ὅμοια εἶναι, διατετρημμένα δ᾽ εἶναι ἐξ ὧν κρουνιζόντων λεπτῶς κάτωθεν πίνουσιν, ὠνομάσθαι τε ἀπὸ τῆς ῥύσεως. ΣΑΝΝΑΚΡΑ. Κράτης ἐν πέμπτῳ Ἀττικῆς διαλέκτου, ἔκπωμα φησὶν εἶναι οὕτως καλούμενον, ἔστι δὲ Περσικόν. F Φιλήμων δ᾽ ἐν τῇ Χήρᾳ, βατιακῶν μνησθεὶς, καὶ τῇ γελοιότητι τοῦ ὀνόματος προσπαίξας, φησὶν, σαννάκρα, ἱπποτραγέλαφοι, βατιάκια, σαννάκια. ΣΕΛΕΥΚΙΣ, ὅτι ἀπὸ Σελεύκου βασιλέως τὴν προσηγορίαν ἔσχε τὸ ἔκπωμα, προείρηται, ἱστοροῦντος τοῦτο καὶ Ἀπολλοδώρου τοῦ Ἀθηναίου. Πολέμων δ᾽ ἐν πρώτῳ τῶν πρὸς Ἀδαῖον ποτήρια φησὶ παραπλήσια, Σελευκὶς, Ῥοδιὰς, Ἀντιγονίς.

[a] Festiuè. Sumptum hoc à rhethoribus, qui ad clepsydram orabant.
[b] Κρουνιζόμενον. Hoc vocabulum significat tubulorum modo, per quos fontium aqua fluit humorem cum murmure ac strepitu susurrantem eiicere.
[c] Elephantis statua.
[d] Magnum, amplæ molis.
[e] Per mensam circumducens, conuiuis propinans, & bibendũ offerẽs: vel sumptum ab iis qui elephantos circumducunt, spectaculi, & corrogandæ pecuniæ gratia. Iunius adag. 49. Cent. 7. In triclinio Choa.
[f] Erasm. adag. Nec elephantus ebiberet: &, Nihil ab elephanto differs.
[g] Igniuomam, flammis armatã. Virg. Lucret. Prima leo: postrema draco: media ipsa Chimæra, id est, αἴξ, capra.
[h] Lib. 13. Cleinus, quæ huic Ptolemæo amica & à poculis fuit, statuæ in Alexãdria positæ Rhyton manibus tenuerunt.
[i] Vide Erasm. in Prouerbiis.
[k] Eos sic vocabant qui muliebri veste induti, in sacris Bacchi Phallon sequebãtur, Phallicos versus canentes.
[l] Laudatus is fuit, pneumatica ratione, & hydraulicis organis repertis. Plin. Ea ratione merulas fecit, quæ aquæ motu voces edunt, & Engybata, quæ bibentia sigilla mouent. Vitr. cap. 12.
[m] Apud Plautũ, anus meribiba, multibiba.
[n] Ea fuit Ptolemæi primi filia, Ptolemæi Philadelphi soror, Lysimachi vxor, forma præstãtissima: à cuius nomine conditum in Cyrenaica regione oppidum Philadelphus Arsinoën vocauit. Locus restitutus coniectura.
[o] Suprà.
[p] Nam σαννάκιν, pudendum est.
[q] Equihircicerui.
[r] Mentulæ.
[s] Vide pag. 479.

ΣΚΑΛΛΙΟΝ. κυλίκιον μικρὸν ᾧ σπένδουσιν Αἰολεῖς, ὡς Φιλήτας φησὶν ἐν Ἀτάκτοις. A

ΣΚΥΦΟΣ. Τούτου τινὲς τὴν γενικὴν σὺν τῷ σ προφέρονται διὰ παντός, οὐκ εὖ· ὅτε γὰρ ἀρσενικόν ἐστιν ὁ σκύφος, ὡς λύχνος αὐτὸ ἄνευ τοῦ σ προοισόμεθα. ὅτε δὲ οὐδέτερον τὸ σκύφος σὺν τῷ σ κλινοῦμεν ὡς τεῖχος τείχους. οἱ δ᾽ Ἀττικοὶ τὴν εὐθεῖαν καὶ ἀρσενικῶς καὶ οὐδετέρως λέγουσιν. Ἡσίοδος δ᾽ ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμποδίας σὺν τῷ π σκύπφον λέγει.

Τῷ δὲ Μάρης θοὸς ἄγγελος ἦλθε δι᾽ οἴκου, B
Πλήσας δ᾽ ἀργύρεον σκύπφον φέρε, δῶκε δ᾽ ἄνακτι, καὶ πάλιν·
Καὶ τότε μάντις μὲν δεσμὸν βοὸς αἴνυτο χερσίν.
Ἴφικλος δ᾽ ἐπὶ νῶτ᾽ ἐπεμαίετο τῷ δ᾽ ἐπόπισθεν,
Σκύπφον ἔχων ἑτέρῃ, ἑτέρῃ δὲ σκῆπτρον ἀείρας
Ἔστειχεν φύλακας, καὶ ἐνὶ δμώεσσιν ἔειπεν.

ὁμοίως δὲ καὶ Ἀναξίμανδρος ἐν τῇ Ἡρωολογίᾳ λέγων ὧδε, Ἀμφιτρύων δὲ τὴν λείαν δασάμενος τοῖς συμμάχοις, καὶ τὸν σκύπφον ἔχων ὃν εἵλετο αὐτῷ. καὶ πάλιν. τὸν δὲ σκύπφον Τηλεβόῃ δίδωσι Ποσειδῶν παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ, Τηλεβόης δὲ Πτερέλεῳ, τοῦτον ἑλὼν ἀπέπλεεν. ὁμοίως εἴρηκε καὶ Ἀνακρέων, ἐγὼ δ᾽ ἔχων σκύπφον Ἐρξίωνι τῷ λευκολόφῳ μεστὸν ἐξέπινον· ἀντὶ τοῦ προέπινον. κυρίως γάρ ἐστι τοῦτο προπίνειν τὸ ἑτέρῳ πρὸ ἑαυτοῦ δοῦναι πιεῖν. καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς δὲ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ τῇ C

Ἀρήτῃ δ᾽ ἐν χερσὶ τίθει δέπας ἀμφικύπελλον. D

καὶ ἐν Ἰλιάδι,

Πλησάμενος δ᾽ οἴνοιο δέπας δείδεκτ᾽ Ἀχιλῆα.

Πληροῦντες γὰρ προέπινον ἀλλήλοις μετὰ προσαγορεύσεως. Πανύασις τρίτῳ Ἡρακλείας φησίν,

Τοῦ κεράσας κρητῆρα μέγαν χρύσειον φαεινόν,
Σκύπφους αἰνύμενος θαμέας πότον ἡδὺν ἔπινεν.

Εὐριπίδης δ᾽ ἐν Εὐρυσθεῖ ἀρσενικῶς ἔφη σκύφος τε μακρός. καὶ Ἀχαιὸς ἐν Ὀμφάλῃ, ὁ δὲ σκύφος με τοῦ θεοῦ καλεῖ. Σιμωνίδης δ᾽ οὐαλόεντα σκύφον. Ἴων δ᾽ ἐν Ὀμφάλῃ, οἶνος οὐκ ἔνι ἐν τῷ σκύφει. τῷ σκύφει ἰδίως ἀπὸ τοῦ σκύφος σχηματίσας οὐδετέρως ἔφη, ὁμοίως καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Κύκλωπι. Φέρ᾽ ἔγχεας εἰς τὸ σκῦφος. καὶ Ἄλεξις ἐν Λευκαδίᾳ, E

Οἴνου γεραιοῖς χείλεσι μέγα σκύφος.

καὶ Ἐπιγένης ἐν Βακχίᾳ, τὸ σκύφος ἔχαιρον δεχόμενος. Φαίδιμός τε ἐν πρώτῳ Ἡρακλείας,

Δουράτεον σκύφος εὐρὺ μελιζώροιο ποτοῖο.

καὶ παρ᾽ Ὁμήρῳ δὲ Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος γράφει, Πλησάμενος δ᾽ ἄρα οἱ δῶκεν σκύφος ᾧπερ ἔπινεν. Ἀρίσταρχος δέ, Πλησάμενος δ᾽ ἄρα οἱ δῶκεν σκύφον, ᾧπερ ἔπινεν. Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ Μυρλεανὸς ἐν τῷ περὶ τῆς Νεστορίδος φησίν, ὅτι τῷ σκύφει καὶ τῷ κισσυβίῳ τῶν μὲν ἐν ἄστει καὶ μετρίων οὐδεὶς ἐχρῆτο, συβῶται δὲ καὶ νομεῖς, καὶ οἱ ἐν ἀγρῷ ὡς ὁ Εὔμαιος πλησάμενος δῶκε σκύφος, ᾧπερ ἔπινεν, οἴνου ἐνίπλειον. καὶ Ἀλκμὰν δέ φησι, F

Callion exiguum esse pocillum ait, quo libant AEoles. Σκύφος. Huius nominis genitiuum casum quidam cum σ, in vltima syllaba proferunt [a], sed non semper rectè. Cùm enim masculinum est σκύφος, vt λύχνος, absque σ, genitiuus [b] pronuntiatur: cùm verò neutrius generis, addito υ, inclinatur, vt τεῖχος τείχους. At rectum huius nominis casum & masculino genere Attici, & neutro flectunt. Hesiodus libro secundo Melampodiæ, addito π, scypphum dixit:

Huic Mares uelox nuntius in ædes uenit,
Impletúmque uino argenteum scypphum attulit, & regi dedit. ac rursum:
Vincula manibus [c] uates abrupit ui.
Iphiclus uerò pone à tergo instabat fugienti,
Alteráque manu scypphum tenens, altera sceptrum attollens,
Custodes huc illuc dimisit [d], & famulos sic est allocutus.

Vsus est & hac voce ita scripta Anaximander libro De Heroibus, sic: Amphitryon cum sociis prędam partitus, scypphum habens quem ipsi [e] abstulerat: ac rursum, Scypphum autem Neptunus filio suo Teleboæ dat: Teleboës verò Pterelæ: ad empto eo classem Amphitryō soluit. Sic & Anacreon:

Ego uerò scypphum habens, Herxionæ, alba crista insigne, plenum ebibi, ἐξέπιον.

id est, præbibi, προέπινον. Nam præbibere, τὸ προπίνειν propriè significat, antea quàm bibamus, alteri bibendum dare. Apud Homerum Vlysses,

In manus Aretæ pateram amphicypellum tradit. Et in Iliade:
Impleta uino patera Achillem excepit.

Impletis enim poculis inuicem præbibebant, se mutuò [f] salutantes. Panyasis libro tertio Heracleæ [g]:

Huius craterem magnum, splendidum, aureum, temperans,
Crebros [h] scypphos cùm laudasset, suauem potionem bibebat.

EVripides in EVrysthea masculino genere dixit: Ion verò in Omphale, neutro:

ἐν τῷ σκύφει, *Nihil in scypho uini est,* datiuo nimirum τῷ σκύφει formato propriè à neutrius generis nominatiuo, τὸ σκύφος. Sic & Epicharmus in Cyclope:

Agedum, affer, in scyphum, ἐς τὸ σκύφος, *affunde.* Alexis in Leucadia:
Honoratis labris uini magnum [i] scyphum, τὸ μέγα σκύφος. Epigenes in Bacchia:
Gaudebam cùm acciperem τὸ σκύφος.

Phædimus libro primo Heracleæ:

Ligneum σκύφος, *latum, mellitæ meræque potionis.*

Apud Homerum [k] Aristophanes Byzantius scribit,

Πλησάμενος [l] δ᾽ ἄρα οἱ δῶκεν σκύφος ᾧπερ ἔπινεν.

Aristarchus verò:

Πλησάμενος δ᾽ ἄρα οἱ δῶκεν σκύφον ᾧπερ ἔπινεν.

Asclepiades Myrleanus libro De Nestoride poculo ait, τῷ σκύφει, scypho & cissybio [m] ne vsos quidem fuisse mediocris fortunæ ciues, sed pastores, subulcos, rusticos, qualis EVmæus fuit, qui τὸ σκύφος vino plenum dedit, quo ille bibit. Alcman:

a Τοῦ σκύφους.
b Τοῦ σκύφου, λύχνου.
c In quæ coniectus fuerat.
d Qui se ipsum cōprehenderant & reducebant Vatē [...] qui [...] Iphicl[...] potiturus [...] in poculis [...] rent pisces [...] bi coniu[...] rētur. Suprà [...]
e Pterelæ. Plaut. A. Quid Amphitruoni à Teleboīs datum est? B. Pterelas qui potitare solitus est patera aurea.
f Cum hæc voce χαῖρε. Pindarus in Nemeis, & Olymp.
g Vel, Gestorum Herculis: vel, de Heraclea ciuitate.
h Frequentes epotos.
i Sub. bibit.
k Odyss.
l Dedit verò impletum poculum, è quo bi[...]
m Suprà [...]

Sæpius in montium uerticibus, ubi cum dijs
Festa luculentáque celebrantur conuiuia,
Aureum uas habens, magnum σκύφον, *qualis fi-*
Est pastoribus uiris, formatum[a] *caseum (ctilis*
Seruabat magnum, album, delicatum[b].

AEschylus in Perrhœbis,

Quo mihi multa munera? quò de hostibus parta opima spolia?
Quò auro & argento confecta σκύφώματα;

Stesichorus, quod apud Pholum centaurum poculum fuit Scyphium pateram vocat, id verò tantùm valet quàm si σκυφοειδὲς dixeris, id est, figura scypho similem. De Hercule sic ait ille poëta:

Sumptam uerò σκύφιον *pateram quæ lagenas*
Tres capiebat, ualidè manu retinens, ebibit.
Eam Pholus & temperauerat, & apposuerat.

Archippus in Amphitruone genere neutro dixit. LAGENAM mensuræ nomen esse volunt apud Græcos, vt Cotylam, & Choa, eámque Atticarum duodecim cotylarum capacem. τὴν λάγηνον, Patris[c], mensuram eiusmodi vocari tradunt. Nicostratus in Hecate τὸν λάγηνον dixit masculino genere:

Dimensi nobis quot λάγηνοι.

Idem in fabula quam Lectum inscripsit, etiam masculino genere v surpat:

Molestus est uicinus hic aceti λάγηνος.

Diphilus ἐν ἀνασωζομένοις[d]: *(ô uetula.*
Τὸν λάγηνον habeo uacuum, plenum uerò saccum,

Lynceus Samius in epistola sua ad Dragorã, ita scribit: Quo tempore Sami peregrinatus es, ô Diagora, sæpe te vidi ad nostras compotationes accedentem, in quibus iuxta singulos positus viritim λάγηνος, cum voluptate vinum ministrabat, vnicuique potum suppeditans. Aristoteles libro De Republica Thessalorũ autor est, fœminino genere ab iis dici τὴν λάγηνον. Rianus epicus[e] poëta in Epigrãmatibus: *Picis naualis*[f] *dimidiũ, uinique tantũdẽ,*
Certa iustáque mensura, ô Archine, λάγηνος hæc habet,
Nusquã uerò mihi conspecta exilioris[g] *hœdi caro.*
Qui tamen Hippocrates misit, dignus est
Quem omnes laudent.

Diphilus neutro genere dixit in Adelphis:

O scælestum[h] *furem*[i] *illum, quem non pudet* τὸ *λαγήνιον, id est lagunculam,*
Sub ala gestantem, ad uenalis potus specimen experiundum uenire,
Ac in cœtibus hominum collata pecunia conuiuantium[k] *uendere,*
Vt nullus sit caupo quem iniuria non afficiat is uinarius mercator.

Quod autem in Geryone[l] legimus, *Mensura par lagenis Stesichori*, obscurum & ambiguum est, tanquam[m] duabus tribúsve lagenis constent. Eratosthenes lagenum petasum exponit, aut σάμνον[n]. Quidam τὸ σκύφον dictum putant à SCAPHIDE, quæ vas pariter ligneum est, rotundum, excipiendo lacti & sero idoneum, vt apud Homerum legimus[o],

Sero manabant omnia uasa,
Situlæ[p], *& Scaphides ad eam rem comparatæ, quibus lac immulgebat.*

At fortassis σκύφος tanquã σκύθος dicitur, propterea quòd Scythæ plus quàm par est inebriantur. Hieronymus Rhodius libro De Temulentia, σκυθίσαι[q], inebriari dicit, quasi σκυφίσαι, quoniam literæ φ,

A πολλάκι δ' ἐν κορυφαῖς ὀρέων ὅκα θεοῖς ἅδη πολύφανος ἑορτὰ χρύσεον ἄγγος ἔχουσα μέγαν σκύφον, οἷά τε ποιμένες ἄνδρες ἔχουσιν, χερσὶ λεοντέου † ἐπαλαθεῖσα τυρὸν ἐτύρησας μέγαν ἄτρυφον ἀργύφεόντε. Αἰσχύλος δ' ἐν Περραιβοῖσι φησίν, Ποῦ μοι τὰ πολλὰ δῶρα κἀκροθίνια; Ποῦ χρυσότευκτα κἀργυρᾶ σκυφώματα;

Στησίχορος δὲ τὸ παρὰ Φόλῳ τῷ κενταύρῳ ποτήριον σκυφίον δέπας καλεῖ ἐν ἴσῳ τῷ σκυφοειδὲς, λέγει δὲ ἐπὶ τοῦ Ἡρακλέους,

B Σκυφίον δὲ λαβὼν δέπας ἔμμετρον ὡς τριλάγυνον
Πίεν ἐπισχόμενος, τό ῥά οἱ παρέθηκε Φόλος κεράσας. καὶ Ἄρχιππος δ' ἐν Ἀμφιτρύωνι

οὐδετέρως εἴρηκε. ΛΑΓΥΝΟΝ δὲ μέτρου λέγουσιν εἶναι ὄνομα παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὡς χοὸς καὶ κοτύλης. χωρεῖν δ' αὐτὸ κοτύλας Ἀττικὰς δώδεκα. καὶ ἐν Πάτραις δέ φησι τοῦτ' εἶναι τὸ μέτρον τὴν λάγυνον. ἀρσενικῶς δὲ εἴρηκε τὸν λάγυνον Νικόστρατος μὲν ἐν Ἑκάτῃ, τῶν κατεσταμνισμένων ἡμῖν λαγυνῶν πηλίκοι. ἀρσενικῶς δὲ 246
C εἴρηκε τὸν λάγυνον τινὲς τρίχουν· καὶ πάλιν, τὸν μεστὸν ἡμῖν φέρε λάγυνον. καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Κλίνῃ, καὶ δυσχερὴς λάγυνος ἐστὶ πλησίον ὄξους. Δίφιλος ἐν ἀνασωζομένοις, λάγυνον ἔχω κενὸν ὦ γραῦ, θύλακον δὲ μεστόν. Λυγκεὺς δ' ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρὸς Διαγόραν ἐπιστολῇ γράφει, καθ' ὃν χρόνον ἐπεδήμησας ἐν Σάμῳ, Διαγόρα, πολλάκις οἶδά σε παραγινόμενον εἰς τοὺς παρ' ἐμοὶ πότους, ἐν οἷς λάγυνος κατ' ἄνδρα κείμενος
D οἰνοχοεῖτο πρὸς ἡδονὴν, διδοὺς ἑκάστῳ ποτήριον. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῇ Θετταλῶν πολιτείᾳ, θηλυκῶς λέγεσθαί φησιν ὑπὸ Θετταλῶν τὴν λάγυνον. καὶ Ῥιανὸς ὁ ἐποποιὸς ἐν ἐπιγράμμασιν,

Ἥμισυ μὲν πίσσης κωπίτιδος, ἥμισυ δ' οἴνου
Ἀρχῖν' ἀτρεκέως ἥδε λάγυνος ἔχει.
Λεπτοτέρης δ' οὐκ οἶδ' ἐρίφου κρέας. πλὴν ὅγε πέμψας
Αἰνεῖσθαι πάντων ἄξιος Ἱπποκράτης.

Οὐδετέρως δὲ Δίφιλος ἐν Ἀδελφοῖς εἴρηκεν,
E ὦ τοιχωρύχον ἐκεῖνο καὶ τῶν διωσμένων λαγύνιον, ἔχον βαδίζειν εἰς τὰ γεύμαθ' ὑπὸ μάλης, καὶ τοῦτο πωλεῖν μέχρις ἂν ὥσπερ ἐν ἐράνῳ εἷς λοιπὸς ᾖ κάπηλος ἠδικημένος ὑπὸ οἰνοπώλου. τὸ δ' ἐν Γηρυονίδι. λαγυνοῖς Στησιχόρου ἔμμετρον ὡς τριλάγυνον τινὶ τῶν τριῶν γενῶν ἀμφιβολίαν ἔχει. Ἐρατοσθένης δέ φησι λέγεσθαι τὴν πέτασον καὶ τὴν στάμνον, ὑπό τινων. τὸ δὲ σκύφος ὠνομάσθη ἀπὸ τῆς ΣΚΑΦΙΔΟΣ· καὶ τοῦτο δέ ἐστιν ὁμοίως ξύλινον στρογγύλον γάλα καὶ ὀρ-
F ρὸν δεχόμενον, ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ λέγεται,

νᾶον δ' ὀρῷ ἄγγεα πάντα
Γαυλοί τε σκαφίδες τε τετυγμένα τοῖς ἐνάμελγεν.

εἰ μὴ σκύφος οἷον σκύθος τις διὰ τὸ τοὺς Σκύθας περαιτέρω τοῦ δέοντος μεθύσκεσθαι. Ἱερώνυμος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ περὶ μέθης καὶ τὸ μεθύσαι, σκυθίσαι φησί· συγγενὲς γὰρ εἶναι τῷ φ

[a] ...ἐπαλάθεισα: ...παλαθε-
[b] ...Νο- ...exemplaria ...lenoci- ...nullo condi- ...& tanquam ...culum.
[c] Achaiæ ciui- ...
[d] Sospitibus: à periculo seruatis, liberatis, vindicatis, saluis, & incolumibus.
[e] Hexametrorũ seu heroicorum versuũ scriptor.
[f] Κωπίτιδος, qua liniuntur remi nauium.
[g] Tenelli, & molliusculi.
[h] Τειχώρυχον effractarium, qui parietes latrocinandi causa fodit, perforat, effringit.
[i] Ab œnopola ...caupo emit, ...d cõpotatu- ...& de symbo- ...conuiuatoris ...utim vẽdat. ...poni ergo ...uriam facit ...nopola si quæ- ...um eum præri- ...piat, & ipsemet vendat, quod est emendum à caupone.
[k] Corruptum ac vitiatum vinum, cuius specimen cœpit.
[l] ...hippi co- ...dia.
[m] Quoniã Stesi- ...us poeta vi- ...s trimetra ...psit, & dime- ...Quorũ pedes ...genas vocat.
[n] Amphorã, se- ...urnam, doliũ ...le quo vina ...nduntur, & cõ- ...tur; quasi ...& πιθάκς ...itudo ea sit ...lagenas ...contineat.
[o] Odyss. I
[p] ..., mul- ...
[q] Vide prouer. ...ζαρε.

τὸ θ. ὕστερον δὲ κατὰ μίμησιν εἰργάσαντο κεραμέοις τε καὶ ἀργυρέοις σκύφοις· ὧν πρῶτοι μὲν ἔργον καὶ κλέος ἔλαβον οἱ Βοιωτιοὶ οἱ λεγόμενοι Ἡρακλεωτικοί, χρησαμένου διὰ τὰς στρατείας πρώτου Ἡρακλέους τῷ γένει· διὸ καὶ Ἡρακλεωτικοὶ πρός τινων καλοῦνται. ἔχουσι μὲν τοι πρὸς τοὺς ἄλλους διαφοράν· ἔπεστι γὰρ ἐπὶ τῶν ὤτων αὐτοῖς ὁ λεγόμενος Ἡράκλειος δεσμός. μνημονεύει δὲ τῶν Βοιωτικῶν σκύφων Βακχυλίδης ἐν τούτοις ποιούμενος τὸν λόγον πρὸς τοὺς Διοσκούρους καλῶν αὐτοὺς ἐπὶ ξένια, οὐ βοῶν πάρεστι σώματ᾽ οὔτε χρυσός, οὔτε πορφύρεοι τάπητες· ἀλλὰ θυμὸς εὐμενής, Μοῦσά τε γλυκεῖα καὶ Βοιωτίοισιν ἐν σκύφοισιν οἶνος ἡδύς. διήνεγκαν δὲ μετὰ τοὺς Βοιωτίους, οἱ Ῥοδιακοὶ λεγόμενοι Δαμοκράτους δημιουργήσαντος. τρίτοι δ᾽ εἰσὶν οἱ Συρακούσιοι. καλεῖται δ᾽ ὁ σκύφος ὑπὸ Ἠπειρωτῶν ὥς φησι Σέλευκος λυρτός. ὑπὸ δὲ Μηθυμναίων, ὡς Παρμένων φησὶν ἐν τῷ Περὶ διαλέκτου σκύθος. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Δερκυλλίδας ὁ Λακεδαιμόνιος Σκύφος, ὥς φησιν Ἔφορος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ λέγων οὕτως, Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ Θίβρωνος Δερκυλλίδαν ἔπεμψαν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀκούοντες ὅτι πάντα πράττειν εἰώθασιν οἱ περὶ τὴν Ἀσίαν βάρβαροι μετ᾽ ἀπάτης καὶ δόλου, διόπερ Δερκυλλίδαν ἔπεμψαν ἥκιστα νομίζοντες ἐξαπατηθήσεσθαι· ἦν γὰρ οὐδὲν ἐν τῷ τρόπῳ Λακωνικὸν οὐδ᾽ ἁπλοῦν ἔχων, ἀλλὰ πολὺ τὸ πανοῦργον καὶ τὸ θηριῶδες· διὸ καὶ Σκύθον αὐτὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι προσηγόρευον. ΤΑΒΑΙΤΑΣ. Ἀμύντας ἐν τῷ πρώτῳ τῶν τῆς Ἀσίας σταθμῶν περὶ τοῦ ἀερομέλιτος καλουμένου διαλεγόμενος, γράφει οὕτως, σὺν τοῖς φύλλοις δρέποντες συντιθέασιν εἰς παλάθης Συριακῆς τρόπον πλάττοντες. οἱ δὲ σφαίρας ποιοῦντες, καὶ ἐπειδὰν μέλλωσι προσφέρεσθαι ἀποκλάσαντες ἀπ᾽ αὐτῶν ἐν τοῖς ξυλίνοις ποτηρίοις, οὓς καλοῦσι ταβαίτας προβρέχουσι, καὶ διηθήσαντες πίνουσι, καὶ ἔστιν ὅμοιον, ὡς ἄν τις μέλι πίνοι διείς. τοῦτο δὲ καὶ πολὺ ἥδιον. ΤΡΑΓΕΛΑΦΟΣ. οὕτως τινὰ καλεῖται ποτήρια, ὧν μνημονεύει Ἄλεξις μὲν ἐν Κονιάτῃ, κυμβία, φιάλαι, τραγέλαφοι, κύλικες. Εὔβουλος δ᾽ ἐν Μετακολλωμένῳ, ἀλλ᾽ εἰσὶ φιάλαι πέντε, τραγέλαφοι δύο. Μένανδρος δ᾽ ἐν Ἁλιεῖ φησὶ τραγέλαφοι, λαβρώνιοι. Ἀντιφάνης Χρυσίδι,

Σαπρολούτῳ δ᾽ ὥς λέγουσι νυμφίῳ
Κεκτημένῳ τάλαντα, παῖδας, ἐπιτρόπους,
Ζεύγη, καμήλους, στρώματ᾽, ἀργυρώματα,
Φιάλας, τριήρεις, τραγελάφους, καρχήσια,
Γαυλούς, ὁλοχρύσους, πλοῖα. τοὺς κάδους μὲν οὖν
Καλοῦσι γαυλοὺς πάντες οἱ προγάστορες.

ΤΡΙΗΡΗΣ. ὅτι καὶ τριήρης εἶδος ἐκπώματος, Ἐπίνικος ἐν Ὑποβαλλομέναις δεδήλωκε· προείρηται δὲ τὸ μαρτύριον. ΥΣΤΙΑΚΟΝ. ποτήριον ποιόν, Ῥίνθων ἐν Ἡρακλεῖ, ἐν ὑστιακῷ τε καθαρὸν ἐλατῆρα καθαρῶν τ᾽ ἀλήτων κἀλφίτων ἀπερρόφεις. ΦΙΑΛΗ. Ὅμηρος μὲν ὅταν λέγῃ ἀμφίθετον φιάλην ἄπυρον, ἔθηκε,

A cognata sit θ. Principio quidem fictiles fuerũt scyphi, ad quorum imitationem argenteos postea sunt fabricati, Bœotij primùm, magnæ claritatis & dignitatis, præsertim eos quos Herculeos ideo vocarunt, quia primus eos genere Bœotius in expeditionibus Hercules illis vsus sit, quæ appellationis caussa est. Differunt hi nonnihil ab aliis, quòd auribus insit nodus [a] quem Herculeum vocant. Scyphorum Bacchylides Bœotorum meminit, his verbis quibus Castorem Pollucémque affatur, & ad hospitium inuitat:

B *Non boum absunt corpora, non aurum, non purpurei tapetes,*
Sed animus beneuolus, suauísque musa, & lene in scyphis Bœotijs uinum.

Excelluerunt post Bœotios ij quos Rhodiacos nuncuparunt, opifice Damocrate, & ab illis tertio loco Syracusij. Scyphum, vt ait Seleucus Lyrton, Epeirotæ vocant: Methymnæi verò, vt inquit Parmenô libro De dialectis [b], Scythos. Ephorus libro decimooctauo historiarum scribit Dercyllidan [c] à Lacedæmoniis

C Scython [d] vocatum fuisse. Lacedæmonii cùm audirent, inquit, Asiaticos barbaros astu dolísque omnia solitos agere [e], idcirco Dercyllidan miserunt, eum arbitrati minimè circumuentum iri, vt cuius non esset ingenium simplex & Laconicum, sed ferum, & admodum versutum, quamobrem & Scython eum Lacedæmonii appellabant. TABAETAS. Amynthas libro primo de Asiæ mansionibus [f] cùm tractat de Aerio melle, ita scribit: Simul cum foliis id decerpentes, componunt, & fingunt ad instar Syriacæ massæ [g]. Quidam globos ex

D eo faciunt, & vbi sumere collibitum est, diffractas ex iis micas in ligneis poculis, quæ Tabætas nominant, dilutas antea & colatas bibunt, gustu simili, ac si quis mel dilutum bibat, sed multo iucundiore. Tragelaphi pocula quædam vocantur, quorum meminit Alexis in Coniatis [h]:

Cymbia, phialæ, tragelaphi, calices.

EVbulus ἐν μετακολλωμένῳ [i]:

At phialæ quinque sunt, tragelaphi duo.

Menander in Piscatore:

E *Tragelaphi, Labronia* [k].

Antiphanes in Chryside:

Saproloutos, ut fama est, eius sponsus, cui in bonis sunt
Talenta plurima, pueri, ædes, procuratores,
Currus, cameli, stragulæ uestes, argentea suppellex,
Phialæ, triremes, tragelaphi, carchesia,
Gauli [l] *ex auro solidi, nauigia, cadi,*
Quos etiam Gaulos appellant omnes uentricosi.

F τὴν τριήρην, TRIREMEM poculi quoque genus esse declarat Epinicus in Puellis subdititiis. Eius testimoniũ antea nos laudauimus [m]. Est & HYSTIACVM poculi certa species. Rhinthon in Hercule:

Puram in hystiaco placentam [n], *ex repurgatis tritici farina polentáque absorbebas.*

PHIALA. Homerus quidem cùm scripsit,
Phialam ἀμφίθετον [o], *apposuitque ignis experte,*

a Vide p... Herculem ...
b Linguæ proprietate...
c Spartæ ...
d σύφος ... adag. 92 C...
e Apud Xenophontem ... Rerum G... Dercyll... syphus vocat... vt quidam ... ponunt, ... tissimus, ... Sophocles ... phum ... fuisse ... lax, ... strue... Sisyphus ... Corinth... Polyænus ... alii, ... narum peritia... Nam EV... Iliad ... σύφος ... Aeolica ling... Aristophan... Acharnensibus, σιφὸς ... Theognidi, ... σιφὸς ... Vide ... prouerbi...
f Τὸν σταθμῶν. Ea vox significat ... & pondera ... bratam, ...
g Caricarum pinguium quæ Syriacæ ...
h Sic te ... albarios vocat ... qui operae ... rio, siue albar... parietes illi... obducunt, ...
i Hoc vocab... significat ... alibi est ... tinatus, ... antea fuisse.
k Citatur ... locus integer supra.
l Aut multum ... aut pocula ... bus ... similia.
m Pag. ...
n ... placenta ...
o Vtrinque ... ter ...

& alibi:

Auream phialam, & pingue [a] duplex,

non poculum dixit, sed æneum vas, patulum, lebeti simile, ex vtraque parte fortassis auritum. Parthenius verò Dionysij filius ἀμφίθετον exponit, phialam carentem fundo [b]. Apollodorus Atheniensis in opere quod de cratere scripsit, poculum esse ait, quod in fūdum collocari, aut firmari nequit, sed in os. Quidam sic interpretantur, quemadmodum calix ἀμφιφορεὺς dicitur, qui auribus vtrinque ferri potest, sic & ἀμφίθετον phialam vocari. Aristarchus illam esse vult, quæ in vtramque partem statui potest, nimirum in fundum atque etiam in os. Dionysius Thracius rotundam esse putat, circumcursantē [c] figura circularem. Phiala, inquit Asclepiades Myrleanus, in diuersam literam mutatione πάλη est, quia potionis habeat quod satis est, nimirum poculo maior. Ἀμφίθετος verò, & ἀπύρωτος ideo dicitur, quòd frigidis malleis ducta sit, nec indita prorsus igni, quemadmodum lebetem poëta vocat nunc πυριβήτην [d], nunc ἀπύρωτον, intactū igni. Poëta alibi:

Lebetem ignis expertem, ἀπύρωτον, æstimandum bouis pretio, elegantem [e].

Hoc fortassis loco eum nos lebetem debemus intelligere quo frigida continetur aqua, vt is phiala sit, patulo aheno similis, quæ gelidam aquam excipit. Quod verò ἀμφίθετον addit, an putare debemus, fundi solū habere ex vtraque parte, vt id duplex sit, an potius vocem, ἀμφὶ, significare, περὶ, & hanc vocem περὶ, τὸ περιττὸν, id est, quod insigne ac eximium est, vt innuat poëta affabre & ingeniosè factam phialam, quandoquidem & veteres Græci, τὸ θεῖναι, ponere, pro ποιῆσαι, facere, dixerūt. Potest etiam ἀμφίθετος eam significare quæ in os statui, & in fundum queat: qui phialarū positus Ionicus ac priscus est. Massylienses etiam nunc in faciem [f] phialas sic conuertunt. Porrò cùm in fugitiuis Cratinus dixerit, Accipite has phialas βαλανειομφάλους [g], Eratosthenes vndecimo libro De Comœdia, vocē hanc ait ignoratam fuisse Lycophroni [h]. Phialarum certè ac balneorum [i] cameræ sunt consimiles, quamobrem decenter & festiuè ad eam speciem alludit. Apion & Herodotus phialas quasdam esse credunt, quarum sit vmbilicus qualo [k] similis. Asclepiades Myrleanus libris quos scripsit de Cratino, βαλανειομφάλους ait fuisse dictas, quòd earum vmbilici & balneorum testudines consimiles forent. Didymus eadem refert, & insuper ex Lycophrone addit, eiusmodi nomen impositum fuisse ab vmbilicis extantibus in soliis [l] mulierum, è quibus scaphiis [m] aqua exhauritur. Timarchus libro quarto de Eratosthenis Mercurio: Per iocum fictam, inquit, hanc vocem fuisse quispiam existimarit, quoniam Athenis balneorum plurima, cùm circulari figura sint, emissarium in medio habent, cui æneus vmbilicus insidet. Ion in Omphale:

Deinde, virgines, efferte cypella, & Mesomphalos [n], sic nimirum appellans ea quæ Cratinus memorauit pocula, cùm ait,

Accipite has phialas βαλανειομφάλους.

Theopompus in Morborum curationibus:

a δίπλακα δημὸν, omentum, ... δίπλοον, ego ...terpretor, ob ...ius partis natu... medicis co...nitam.
b Eras. prouerb. Lagitio nō habet fundum.
c ἀμφιθέουσαν: circumuersatilē. Eras. prouerb. ...Amphitheto ...
d Vel qui in ignē conscenderit: vel quem ignis inuaserit.
e αἰθεμόεντα: floridū, speciosum, venustum.
f Εἰς τὸ πρόσωπον quod paulo antè dixit, εἰς τὸ στόμα.
g Quarum vmbilicus balnei similis est cameræ, aut tholo.
h Qui de Comœdia scripsit.
i Præsertim in Balneatoria cel... quam Assa, & Sudatoria, & Laconicum appel...
k ... ἠθμῷ. Hæc omisit Natal. à Com. vel quia non viderit, vel ... in eius exē... ...tino fuerint.
l Πυέλοις, signi... hæc vox & ...cellam, & ..., in quo ... mulieres.
m Scaphia mu... ...lasana ... trullæ: ... quæ ven... ...s depo...
n ...vmbilicata in ... pocula.

A καὶ, χρυσῆν φιάλην καὶ δίπλακα δημὸν, οὐ τὸ ποτήριον λέγει, ἀλλὰ χάλκεόν τι καὶ ἐκπέταλον λεβητῶδες, ἴσως δύο ὦτα ἔχον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Παρθένιος δὲ ὁ τοῦ Διονυσίου ἀμφίθετον ἀκούει τὴν ἀπύθμενον φιάλην. Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ τοῦ κρατῆρος ῥησειδίου τὴν κατὰ τὸν πυθμένα μὴ δυναμένην τίθεσθαι καὶ ἐρείδεσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὸ στόμα. τινὲς δέ φασιν ὃν τρόπον ἀμφιφορεὺς λέγεται ὁ ἀμφοτέρωθεν κατὰ τὰ ὦτα δυνάμε-
B νος φέρεσθαι, οὕτω καὶ ἀμφίθετον φιάλην. Ἀρίσταρχος δὲ τὴν δυναμένην ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τίθεσθαι κατὰ τὸν πυθμένα καὶ κατὰ τὸ στόμα. Διονύσιος δὲ ὁ Θρᾷξ τὴν στρογγύλην, τὴν ἀμφιθέουσαν κυκλοτερεῖ τῷ σχήματι. Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ Μυρλεανὸς, ἡ μὲν φιάλη φησὶ κατ' ἀντιστοιχίαν ἐστὶ πάλη, ἡ τὸ πιεῖν ἅλις ἔχουσα μείζων γὰρ τοῦ ποτηρίου. ἡ δὲ ἀμφίθετος καὶ ἀπύρωτος, ἡ ψυχρήλατος ἢ ἐπὶ πῦρ οὐκ ἐπιτιθεμένη, καθότι καὶ λέβητα καλεῖ ὁ ποιητὴς
C τὸν μὲν ἐμπυριβήτην, τὸν δὲ ἀπύρωτον,

Κὰδ δὲ λέβητ' ἄπυρον βοὸς ἄξιον ἀνθεμόεντα. τὸν δεχόμενον ἴσως ὕδωρ ψυχρὸν ὥστε καὶ 247
τὴν φιάλην εἶναι χαλκείῳ προσεοικυῖαν ἐκπετάλῳ δεχομένην ψυχρὸν ὕδωρ. τὴν δ' ἀμφίθετον πότερα δύο βάσεις ἔχειν, δεῖ νομίζειν ἐξ ἑκατέρου μέρους· ἢ τὸ μὲν ἀμφὶ σημαίνει τὸ περὶ, τοῦτο δ' αὐτὸ περιττόν; ὥστε λέγεσθαι τὴν περιττῶς πεποιημένην, ἀμφίθετον ἐπεὶ τὸ ποιῆσαι θεῖναι παρὰ τῶν ἀρχαίων ἐλέγετο. δύ-
D ναται δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τὸν πυθμένα καὶ τὸ στόμα τιθεμένη· ἡ δὲ τοιαύτη θέσις τῶν φιαλῶν Ἰωνική ἐστι καὶ ἀρχαία. ἔτι γοῦν καὶ νῦν οὕτως Μασσαλιῆται τιθέασι τὰς φιάλας ἐπὶ πρόσωπον. Κρατίνου δ' εἰπόντος ἐν δραπέτισιν δέχεσθε φιάλας, τὰς δὲ βαλανειομφάλους· Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ περὶ κωμῳδίας τὴν λέξιν ἀγνοεῖν φησὶ Λυκόφρονα. τῶν γὰρ φιαλῶν οἱ ὀμφαλοὶ καὶ τῶν βαλανείων οἱ θόλοι παρόμοιοι, εἰς δὲ τὸ εἶδος οὐκ ἀρρύθμως παίζονται. Ἀπίων δὲ
E καὶ Ἡρόδωρος φησὶ φιάλαι ποιαὶ, ὧν ὁ ὀμφαλὸς παραπλήσιος ἠθμῷ. ὁ δὲ Μυρλεανὸς Ἀσκληπιάδης, ἐν τοῖς περὶ Κρατίνου, βαλανειόμφαλοι φησὶ λέγονται ὅτι οἱ ὀμφαλοὶ αὐτῶν καὶ τῶν βαλανείων οἱ θόλοι ὅμοιοί εἰσιν. καὶ Δίδυμος δὲ τὰ αὐτὰ εἰπὼν παρατίθεται Λυκόφρονος, οὕτως ἔχοντα ἀπὸ τῶν ὀμφαλῶν τῶν ἐν ταῖς γυναικείαις πυέλοις, ὅθεν τοῖς σκαφίοις ἀρύουσι. Τίμαρχος δ' ἐν τετάρτῳ περὶ τοῦ Ἐρατοσθένους Ἑρμοῦ, πεπαῖχθαί τις ἂν οἰηθείη φησὶ τὴν λέξιν, διότι τῶν
F πλεῖστα τῶν Ἀθήνησι βαλανείων κυκλοειδῆ ταῖς κατασκευαῖς ὄντα, τὰς ἐξαγωγὰς ἔχει κατὰ μέσον, ἐφ' οὗ χαλκοῦς ὀμφαλὸς ἔπεστιν. Ἴων δ' ἐν Ὀμφάλῃ,

Εἶτ' ἐκφορεῖτε παρθένοι κύπελλα καὶ μεσομφάλους. οὕτως δ' εἴρηκε τὰς βαλανειομφάλους, ὧν Κρατῖνος μνημονεύει,

Δέχεσθε φιάλας τάσδε βαλανειομφάλους.

καὶ Θεόπομπος δ' ἐν Ἀλθαίᾳ ἔφη,

Λαβοῦσα πλήρη χρυσέων μεσόμφαλον φιάλην.

Τελέστης δ' ἄκρατον ὠνόμαζεν ἵν' ὡς τοῦ Τελέστου ἄκρατον τὴν φιάλην εἰρηκότος. Φερεκράτης δὲ, ἢ ὁ πεποιηκὼς τοὺς εἰς αὐτὸν ἀναφερομένους Πέρσας φησὶ,

Στεφάνοις τε πᾶσι κὠμφαλωτὰς χρυσίδας.

Ἀθηναῖοι δὲ τὰς μὲν ἀργυρᾶς φιάλας ἀργυρίδας λέγουσι, χρυσίδας δὲ τὰς χρυσᾶς. τῆς δὲ ἀργυρίδος φιάλης, Φερεκράτης μὲν ἐν Πέρσαις οὕτως μνημονεύει,

Οὗτος σὺ ποῖ τὴν ἀργυρίδα τὴν δὴ φέρεις.

ΧΡΥΣΙ´ΔΟΣ δὲ Κρατῖνος μνημονεύει ἐν Νόμοις, χρυσίδι σπένδων γέγραφε τοῖς ὄφεσι πιεῖν διδούς. καὶ Ἕρμιππος ἐν Κέρκωψι, Χρυσίδ' οἴνου πανσέληνον ἐκπιὼν ὑφείλετο. Καὶ ἔγε Ἐμβολιμαῖος Ἐγὼ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως τέτταρα Χυτρίδι' ἀκράτου τῆς τ' ἀδελφῆς προσλαβὼν, Τῆς τοῦ βασιλέως τοῦτ' ἐκπνευστὶ ἐκπιὼν Ὡς αὖτις ἥδιστ' ἴσον ἴσῳ κεκραμένον, Καὶ τῆς ὁμονοίας διὰ τί νῦν μὴ κωμάσω Ἄνευ λύχνου πρὸς τὸ τηλικοῦτον φῶς. Ἡρόδοτος δ' ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν νόμον φησὶ θέσθαι Ἀργείοις καὶ Αἰγινήταις, Ἀττικὸν μηδὲν προσφέρειν πρὸς τὰς θυσίας, μὴ δὲ κέραμον ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. καὶ Μελέαγρος δ' ὁ Κυνικὸς ἐν τῷ Συμποσίῳ οὑτωσὶ γράφει, κἀν τοσούτῳ προπόσιν αὐτῷ βαρεῖαν δίδωκε χυτρίδια βαθέα δώδεκα. ΨΥΓΕΥ´Σ ἢ ΨΥΚΤΗ´Ρ. Πλάτων Συμποσίῳ, ἀλλὰ φέρε παῖ φάναι τὸν ψυκτῆρα ἐκεῖνον, ἰδόντα αὐτὸν πλέον ἢ ὀκτὼ κοτύλας χωροῦντα. τοῦτον μὲν οὖν ἐμπλησάμενον, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐκπιεῖν· ἔπειτα τῷ Σωκράτει κελεύειν ἐγχεῖν· παραμηκύνειν ἐγχειροῦντος τοῦ Ἀρχεβούλου, εὐκαιρότατα προχέων ἐπαῖς τοῦ οἰναρίου ἀνατρέπει τὸν ψυκτῆρα. Ἄλεξις ἐν Οἰκιζομένῳ φησὶ, τρικότυλον ψυγέα. Διώξιππος Φιλαργύρῳ. παρ' Ὀλυμπίχου δὲ θηρικλείους ἔλαβεν ἐξιπέτους δύο ψυκτῆρας. Μένανδρος δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Χαλκεῖα φησὶ, τοῦτο δὴ τὸ νῦν ἔθος ἄκρατον ἐβόων τὴν μεγάλην ψυκτῆρα, τὶς προὔπινεν αὐτοὺς ἀθλίους ἀπώλλυον. Ἐπιγένης δ' ἐν Ἡρωΐνῃ καταλέγων πολλὰ ποτήρια, καὶ τοῦ ψυγέως οὕτως μνημονεύει· τὴν θηρίκλειον δεῦρο καὶ τὰ Ῥοδιακὰ κόμισον λαβὼν τοὺς παῖδας εἰσιὼν μόνος ψυκτῆρα, κύαθον, κυμβία. Στράττις Ψυχασταῖς. ὁ δέ τις ψυκτῆρα, ὁ δέ τις κύαθον χαλκοῦν κλέψας ἀποσφὸν κεῖται, κοτυλίδ' ἀνὰ χοίνικα μάττει. Ἄλεξις δ' ἐν Ἱππίσκῳ, ψυκτηρίδιον καλεῖ διὰ τούτων, ἀπιόντων τῷ ξένῳ εἰς τὴν κατάλυσιν ἧκόν τιν' αἴθων ἀνὴρ τοῖς παισί τ' εἶπα,

Δύω γὰρ ἦγον οἴκοθεν τ' ἀκπώματα εἰς τὸ φανερὸν ἐκνενιτρωμένα
Θεῖναι κύαθος δὲ ἦν ἀργυροῦς, τ' ἀκπώματα
Ἦγεν δύο δραχμὰς, κυμβίον δὲ τέτταρας.

sumpsit phialam μεσόμφαλον, *aureis plenam.*

Pherecrates, siue is qui Persas attributos Pherecrati scripsit:

Omnibus coronas, & umbilicatas, ὀμφαλωτὰς, *Chrysidas* [a].

Sunt qui Telesten meri poculum vocent, quoniam Telestes phialam ἄκρατον dixerit, id est, vini non diluti. Argenteas phialas Athenienses ἀργυρίδας nuncupant, aureas χρυσίδας. Argyridis phialę sic meminit Pherecrates in Persis:

Heus tu, quò fers hanc Argyridem?

Chrysidis verò Cratinus in Legibus,

Chryside libans, hæc scripsit debitoribus cum dedisset quod biberent,

Hermippus ἐν κέρκωψι [b]:

Plenilunio vini Chrysidem ebibit, & surripuit.

Chytridia. Alexis in Subdititio:

Ego equidem Ptolemæi regis quatuor meri Chytridia & totidem sororis eius
Accepta, absque interspiratione uno haustu ebibi,
Quam suauissimè bibi potest, par pari saliæt mixtum unum.
Cur igitur nunc eius concordiæ [c] gratia non comessabor?
Vel absque lucerna [d], in tanta nimirum [e] luce?

Herodotus libro quinto Historiarum scribit, apud Argiuos & AEginetas lege sancitum fuisse, ne sacrificiis adhiberetur quidquam Atticum, ne fictile quidem, sed in posterum Chytridiis quisque vernaculis & patriis biberet. Meleager Cynicus in Conuiuio ad hunc modum scribit: Interea grauem illi [f] potionem præbuit Chytridiis profundis duodecim ψυγεὺς [g] siue ψυκτήρ. Plato in Conuiuio [h]: At Psycterem illum puer affer, tum dixisse, eum conspicatum plus quàm octo cotylas capientem. Illum ergo plenum posteaquam primus ebibit, iussisse, vt Socrati deinde affunderet: sermonem verò protrahere Archebulus dum conaretur, opportunè qui à poculis erat puerum, vini Psycterem euertisse, Alexis ἐν οἰκιζομένῳ [i]:

Psygea trium cotylarum.

Dioxippus in Auaro:

Ab Olympico præstantissimos Psycteras duos Thericleos accepit.

Menander in fabula cuius titulus est, AErariæ [k] officinæ, ait:

Sic nunc mos est. Cæterum quis alta uoce
Merum postulans, magnum Psyctera præbibit?
Perdet quidem nos ille miseros.

Epigenes in Heroïna, multa pocula recensens, Psygei sic meminit: Assumptis pueris huc affer Thericleum & Rhodiaca: solus autem, Psyctera, Cyathum, Cymbia. Strattis in Refrigerantibus:

Hic Psycterem, æneam ille furatus chœnicem,
Anxius iacet, cotylidémque simul & chœnicem conuasat [l].

Alexis in Hippisco [m], Psycteridion sic appellat:

Occurrit ad Lysinesonem [n] *homo niger* [o], *qui pueros allocutus est.*
Duo illi pocula domo euexerant,
vt proferrentur, & ostentarentur, redempta:
Affuit & cyathus argenteus: & pocula, duarum drachmarum pondo:

a Aureas pateras.

b Similis ca... tis, lucri ... astutis.

c Quòd ... mar ... tiam rediti...

d Olim no... lucernas ... bant.

e Difficili ... rum simul ... tenebris, & ... dita beneuole... tiæ veluti cla... luce.

f Vel qui ... hausit, vel qui inebriatus est.

g Potorum ... astragalis ... non pede ... ψυγεὺς ... quod hau... siccari opor... ret: vel, Labrum in quo v... quàve refrigera... tur, & eluuntur pocula.

h Alcibiadis hæc verba ... mox sub ... finem laudat... Socratem.

i Sic eū voc... qui in sede ... ac domicili... stitutus est ... coloniam ... ptus.

k Τὰ χαλκεῖα ... Fuit & ... festum ... in honorē ... cani, à ... bris post ... bratum.

l ... subigit ... uat, cong... m Sic ... vocat ... quendam ... brem, & ... operim... n Loc... o Beli... strenu... quibus... prima...

Cymbium quatuor: Psycteridion obolorum duorum, Philippide [a] tenuius.

A

Heracleon Ephesius ait, Quem Psygea nos vocamus, Psycteriam quosdam appellare. Athenienses verò Comica licentia eos perstringere qui Psygea vocāt. Euphoriō ἐν ἀποδιδούσῃ [b].

Cùm uero psycteriam psygea nominauerit,
Ac σευτλίον [c], πῦτλον, & φακία, φακῆν [d],
Quidnam est nobis agendum? equidē rectè dixi, ut auri,
Sic tibi Pyrgothemi huius uocabuli est persoluendus collybus [e].

B

Antiphanes in Equitibus:

Itaque uitam quo modo componemus? ephippium
Nobis stratum est: pileus quidem pulcher: pulcher Psycter. Quid optes praeterea? Amalthææ cornu omnia.

In eiusdem Carna [f], manifestò declaratur eo cyatho pocillatores vsos fuisse. Nam cùm dixisset:

Appositis, cado, tripode, uini psyctere inebriatur,

deinceps ita loquentem inducit:

Potatio futura est acrior, ac liberalior.
Quamobrem æquum est hæc aliquem imperare:

C

Poculis amplius non est certandum, οὐκ ἔτ' ἔξεστι κυαθίζειν,
Hunc cadum, hoc poculum foras asporta, & omnia reliqua.

Dionysius Tryphonis filius libro De vocabulis: Psygea veteres, inquit, Dinon appellarunt. Nicander Theiateirenus Psycteria vocari tradit, etiam nemorosa & vmbrosa loca, diis sacrata, in quibus frigus licet captare. AEschylus in Adolescentulis:

Lacertas in densis & opacis nemoribus, ψυκτηρίοις.

D

EVripides in Phaëthonte:

Amicis ulnis ψυκτήρια, id est, arbuta umbrosa excipient.

Autor AEgimii [g], siue est Hesiodus, siue Milesius Cercops:

Vbi tandē opacum mihi nemus erit, ô populi dux, atque princeps.

ᾠδὸν, quod ait Tryphon libro de Nominatiuis, poculum vocauerunt, quod dabatur Scolia [h] canentibus, vt in Duplicibus Antiphanes ostendit.

E

A. Quidnam igitur in diuum honorem fiet?
B. Nihil: nisi quis uinum misceat.
A. Acceptum odon tene.
Verum nullam ex priscis illis cantionibus
Recita [i]: nec Telamonem [k], nec Pæana [l], nec Harmodium [m].

De OOSCYPHIORVM forma Myrleanus Asclepiades libro De Nestoride scribit, duplex illis fundum fuisse [n], alterum quod vasi est ad eius conuexitatem agglutinatum, alterum adiectitium, quod incipit ab acuto, in latius desinit, & cui poculum innititur. OVVM. Dinon libro tertio Rerum Persicarum. Est, inquit, Potibazis ordeaceus panis assus, atque etiam triticeus: hederacea item corona ex cupresso, & vinum in aureo temperatum ouo, è quo rex ipse bibit. Tam multa Plutarchus oratione cùm explicuisset, omnium applausu laudatus, phialā poposcit, quā Musis & Mnemosynæ illarum matri cùm libasset, beneuolentiæ ergo ad bibendum inuitauit omnes, deincépsque dixit,

F

a Vide prouerb. ... Philippide tenuior. ... Mutilus hic ... in nostris ... exemplaribus. ... Integrioré Nazianz. legit.
b In ea quæ reddit. Fortassis accepit: pecuniam vel fœnerato, vel mutuo sorte, pecuniam.
c Betam.
d Lentem.
e Propriè detrimentum & deductum quæ fit permutatione in alias ... pecuniam ... Cambiū.
f ... Sic ... inscribuntur quædam Apollinis ... ob interfectum Carneum ... Cœlius ... cap. 27. 5.
g Fortassis AEgimii De pascendis & alendis capris.
h Carmina conuiualia, de fortiū virorum gestis & laudatione. Vide prouerbia: Admetinænia, Cari camusé, Canere ad myrtum.
i Ἀπόλυε: absolue. Sumptum ab τῶν τὴν ᾠδὸν ... ab iis qui viam conficiunt.
k AEacis filium, Teucri & Aiacis patré. Vide l. 15.
l Hymnū in Apollinem: dithyrambum in Bacchum.
m Qui cum Aristogitone Hipparchū Pisistrati filium occidit.
n S. pra p. 490

Ψυκτηρίδιόν τε δύ' ὀβολοῖς, Φιλιππίδου λεπτότερον.

Ἡρακλέων δὲ ὁ Ἐφέσιος, ὃν ἡμεῖς φησὶ ψυγέα καλοῦμεν, ψυκτηρίαν τινὲς ὀνομάζουσιν· τοῖς δ' Ἀττικοῖς καὶ κωμῳδεῖν τὸν ψυγέα, ὡς ξενικὸν ὄνομα. Εὐφορίων ἐν Ἀποδιδούσῃ.

Ἐπὰν δὲ καλέσῃ ψυγέα τὴν ψυκτηρίαν,
Τὸ σεύτλιον δὲ πῦτλα, φακέα τὴν φακῆν,
Τί δεῖ ποιεῖν; εὖ γὰρ εἶπον, ὥσπερ χρυσίου
Φωνῆς ἀπότισιν Πυργόθεμι καταλλαγήν.

Ἀντιφάνης Ἱππεῦσι.

Πῶς οὖν διαιτώμεσθα; τὸ μὲν ἐφίππιον
Στρῶμ' ἐστὶν ἡμῖν· ὁ δὲ καλὸς πῖλος, καλὸς
Ψυκτήρ, τί βούλει; πάντ' Ἀμαλθείας κέρας.

Ἐν δὲ τῇ Κάρνῃ σαφῶς δηλοῦται, ὅτι τούτῳ ἐχρῶντο οἰνοχοοῦντες κυάθῳ. εἰπὼν γὰρ τρίποδα, καὶ κάδδον παρατεθειμένον ψυκτῆρα τ' οἴνου μεθύσκεται, ἐν τοῖς ἑξῆς ποιεῖ αὐτὸν λέγοντα, πότος ἔσται σφοδρότερος. οὐκοῦν εἰ φράσαι τις οὐκ ἔτ' ἔξεστι, κυαθίζειν καὶ τὸν δὲ κάδδον ἔξω καὶ τὸ ποτήριον λαβὼν ἀπόφερε τἄλλα πάντα. Διονύσιος δὲ ὁ τοῦ Τρύφωνος ἐν τῷ περὶ ὀνομάτων τὸν ψυγέα φησὶν, ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι δῖνον. Νίκανδρος δ' ὁ Θυατειρηνὸς καλεῖσθαί φησι ψυκτῆρας, καὶ τοὺς ἀλσώδεις καὶ συσκίους τόπους τοὺς τοῖς θεοῖς ἀνειμένους, ἐν οἷς ἐστιν ἀναψύξαι. Αἰσχύλος Νεανίσκοις,

Σαύρας ὑπηκόοισιν ἐν ψυκτηρίοις. Εὐριπίδης Φαέθοντι, ψυκτήρια δένδρεα, φίλαισιν ὠλέναισι δέξεται. καὶ ὁ τὸν Αἰγίμιον δὲ ποιήσας, εἴθ' Ἡσίοδός ἐστιν, ἢ Κέρκωψ ὁ Μιλήσιος,

Ἔνθα ποτ' ἔσται ἐμὸν ψυκτήριον ὄρχαμε λαῶν. 248

ΩΙΔΟΣ. οὕτως ἐκαλεῖτο ποτήριον φησὶ Τρύφων ἐν τοῖς Ὀνοματικοῖς τὸ ἐπὶ τοῖς σκολιοῖς διδόμενον, ὡς Ἀντιφάνης παρίστησιν ἐν Διπλασίοις.

Τί οὖν ἔνεσται τοῖς θεοῖσιν οὐδὲ ἕν,
Ἐὰν μὴ κεράσῃ τις. ἴσχε. τὸν ᾠδὸν λάμβανε.
Ἔπειτα μηδὲν τῶν ἀπηρχαιωμένων
Τούτων περάνῃς, τόν τε Τελαμῶνα μὴ δὲ τὸν
Παιῶνα μὴ δ' Ἁρμόδιον.

ΩΟΣΚΥΦΙΑ. περὶ τῆς ἰδέας τῶν ποτηρίων Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς ἐν τῷ περὶ τῆς Νεστορίδος φησὶν, ὅτι δύο πυθμένας ἔχει, ἕνα μὲν τὸν κατὰ τὸ κύτος αὐτῷ συγκεχαλκευμένον, ἕτερον δὲ τὸν προσθετὸν ἀπ' ὀξέος ἀρχόμενον, καταλήγοντα δὲ εἰς πλατύτερον, ἀφ' οὗ ἵσταται τὸ ποτήριον. ΩΟΝ. Δίνων ἐν τρίτῳ Περσικῶν φησὶν οὕτως, ἔστι δὲ ποτίβαζις ἄρτος κρίθινος καὶ πύρινος ὀπτὸς καὶ κυπαρίσσου στέφανος, καὶ οἶνος κεκραμένος ἐν ᾠῷ χρυσῷ, οὗ αὐτὸς βασιλεὺς πίνει. τοσαῦτα εἰπὼν ὁ Πλούταρχος, καὶ ὑπὸ πάντων κροταλισθεὶς ᾔτησε φιάλην, ἀφ' ἧς σπείσας ταῖς Μούσαις, καὶ τῇ τούτων Μνημοσύνῃ μητρὶ, προὔπινε πᾶσι φιλοτησίαν, ἐπειπὼν φιάλην,

A ὥς εἴπῃς ἀφνειὰς ἀπὸ χειρὸς ἑλὼν ἔνδον ἀμπέλου καχλάζοισαν δωρήσεται, οὐ μόνον νεανίᾳ γαμβρῷ προπίνων, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς φιλτάτοις, ἔδωκε τῷ παιδὶ περισοβεῖν ἐν κύκλῳ κελεύσας, τὸ κύκλῳ πίνειν τοῦτ' εἶναι λέγων, παρατιθέμενος Μενάνδρου ἐκ Περινθίας, οὐδὲ μίαν ἡ γραῦς ὅλως κύλικα παρῆκεν, ἀλλὰ πίνει τὴν κύκλῳ. καὶ πάλιν ἐκ Θεοφορουμένης,

Καὶ ταχὺ πάλιν τὸ πρῶτον περισοβεῖ
Ποτήριον αὐτοῖς ἀκράτου.

B καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Κρήσσαις,

Τὰ δ' ἄλλα χαῖρε κύλικος ἑρπούσης κύκλῳ.

αἰτοῦντος δὲ τοῦ γραμματικοῦ Λεωνίδου μεῖζον ποτήριον, καὶ εἰπόντος κρατηρίζωμεν ἄνδρες φίλοι. οὕτω δὲ τοὺς πότους Δυσανίας φησὶν ὁ Κυρηναῖος Ἡρόδωρον εἰρηκέναι ἐν τούτοις. ἐπεὶ δὲ θύσαντες πρὸς δεῖπνον, καὶ κρατῆρας καὶ εὐχὰς καὶ παιῶνας ἐτράποντο. καὶ ὁ τοὺς μίμους δὲ πεποιηκὼς οὓς ἀεὶ διὰ χειρὸς ἔχειν Δοῦρις φησὶ τὸν σοφὸν Πλάτωνα, λέγει που, κὴν κρατῆρι χειμάσαν τί τοῦ πεπώκεμεν. C ἀλλὰ μὴν πρὸς θεῶν, ὁ Ποντιανὸς ἔφη, οὐ δεόντως ἐκ μεγάλων πίνετε ποτηρίων, τὸν ἥδιστον καὶ χαριέστατον Ξενοφῶντα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, ὃς ἐν τῷ Συμποσίῳ φησίν. ὁ δ' αὖ Σωκράτης εἶπεν, ἀλλὰ πίνειν μὲν ὦ ἄνδρες καὶ ἐμοὶ πάνυ δοκεῖ. τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχάς, τὰς μὲν λύπας ὥσπερ ὁ μανδραγόρας ἀνθρώπους, κοιμίζει. τὰς δὲ φιλοφροσύνας ὥσπερ ἔλαιον φλόγα ἐγείρει. δοκεῖ μέντοι μοι καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν σώματα τὰ αὐτὰ πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ τῶν ἐν γῇ φυομένων. καὶ γὰρ ἐκεῖνα, D ὅταν μὲν ὁ θεὸς αὐτὰ ἄγαν ἀθρόως ποτίζῃ, οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι, οὐδὲ ταῖς αὔραις διαπνεῖσθαι. ὅταν δὲ ὅσῳ ἥδεται, τοσοῦτο πίνῃ. καὶ μάλα ὀρθά τε αὔξεται, καὶ θάλλοντα ἀφικνεῖται εἰς τὴν καρπογονίαν. οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, ἢν μὲν ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγχεώμεθα, ταχὺ ἡμῖν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφαλοῦνται, καὶ οὐδ' ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι, δυνησόμεθα. ἢν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πυκνὰ ἐπιψεκάζωσιν, ἵνα καὶ ἐγὼ ἐν Γοργείοισιν ῥήμασιν εἴπω, οὕτως οὐ βιαζόμενοι μεθύειν ὑπὸ τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἀναπειθόμενοι πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον E ἀφιξόμεθα. εἰς ταῦτά τις ἀποβλέπων τὰ τοῦ καλοῦ Ξενοφῶντος, ἐπιγινώσκειν δυνήσεται, ἣν εἶχε πρὸς αὐτὸν ὁ λαμπρότατος Πλάτων ζηλοτυπίαν. ἢ τάχα φιλονείκως εἶχον ἀρχῆθεν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ ἄνδρες οὗτοι, αἰσθόμενοι τῆς ἰδίας ἑκάτερος ἀρετῆς καὶ ἴσως καὶ περὶ πρωτείων διεφέροντο. οὐ μόνον ἐξ ὧν περὶ Κύρου εἰρήκασι τεκμαιρομένοις ἡμῖν, ἀλλὰ κἀκ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων. συμπόσια μὲν γὰρ γεγράφασιν ἀμφότεροι, F καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ μὲν τὰς αὐλητρίδας ἐκβάλλει, ὁ δὲ εἰσάγει. καὶ ὁ μὲν ὡς προείρηται παραιτεῖται πίνειν μεγάλοις ποτηρίοις ὁ δὲ τὸν Σωκράτην παράγει τῷ ψυκτῆρι πίνοντα μέχρι τῆς ἕω. κἀν τῷ περὶ ψυχῆς δὲ ὁ Πλάτων καταλεγόμενος ἕκαστον τῶν παρατυχόντων, οὐδὲ κατὰ μικρὸν τοῦ Ξενοφῶντος μέμνηται. καὶ περὶ τοῦ Κύρου οὖν ὁ μὲν λέγει ὡς ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐπεπαίδευτο πάντα τὰ πάτρια. ὁ δὲ Πλάτων, ὥσπερ ἐναντιούμενος ἐν τρίτῳ νόμων φησί·

A *Quis larga phialam*[a] *manu in ipsa uinea hauriēs feruescentem dabit,*
Non tantum genero suo adolescenti, sed etiam amicissimis omnibus?

Hæc fatus, puero dedit, in orbem circumagēdam, ac vnumquemque bibere iussit: ex Menandri Perinthia hoc addens,

Nullum calicem anus prætermittit:
Sed omnes in orbem exhaurit.

Idem rursum ἐν Θεοφορουμένῃ[b].

Celeriter primum denuo in orbem pellit
Poculum ipsis merum.

Euripides in Cretensibus fœminis:

B *Cætera, in orbem serpente calice lætare.*

Amplius verò poculum cùm petiuisset Leonidas grammaticus, & dixisset, κρατηρίζωμεν, crateribus vtamur, ô amici viri, Dysanias Cyrenæus, inquit, potationes sic Herodorum vocasse in his scribit: Peracto sacrificio, ad cœnam, crateras, deorum preces, pæanas, conuersi. Mimorū autor[c], quos in manibus semper habuisse Platonem sapientem Duris tradit, alicubi scripsit,

Poculorum tempestate iactati nos bibimus.

C At per deos, inquit Pōtianus, magnis poculis vos bibere, non consentaneum est, cùm ob oculos vestros lepidissimus & suauissimus Xenophon obuersetur, qui in Conuiuio scribit: Socrates est ita rursum locutus: Bibendum sanè, ô præclari viri, admodum censeo, quandoquidem reuera nostros animos vinum rigans, curas & molestias sopit, vt homines mandragora, hilaritatem verò excitat, vt oleum flammam. Videtur itaque mihi prorsus quod plantis terra genitis accidit, idem contingere hominum corporibus. Illæ namque, si deus affatim D nimis perfundat, nec possunt erigi, nec auris vitalibus perflari: Cùm verò quātum expetunt, tantum biberint, valde rectæ proceræque attolluntur, & in vegetis largiores tandem fructus perueniunt, sic & nos immodico potu si obruamur, statim labat fallitúrque & corporis vis & mentis, nec respirare, nedum oratione quidquam explicare possumus: Si verò nos pueri exiguis calicibus frequentiùs tanquam irrorent, vt Gorgiæ verbis hoc ego dicam, vinum ad ebrietatem minimè nos adi- E git, sed blandè inuitati in lusum hilaritatémque dilabimur. Hæc festiui Xenophontis verba si nos intuebimur, licebit intelligere, splendidissimum Platonem[d] æmulum eius nō immeritò fuisse, vel potius tantos fortassis viros inter se principio contendisse, suæ vtrumque virtutis conscium, ac forsitan etiam certauisse primas vter[e] partes obtineret, non solùm id nobis coniectantibus ex iis quæ de Cyro ambo memoriæ prodiderunt, sed etiam ex codē operum suorum argumento. Nam conuiuia vterque scripsit, & in ipsis tibicinas hic admit- F tit, ille reiicit: hic, quod antea nos indicauimus, ne magnis poculis bibant hortatur conuiuas: ille verò Socratem inducit ad auroram vsque bibentem psyctere. Præterea libro suo De animo[f], Plato eos qui adfuerunt omnes sigillatim commemorans, ne verbum quidem fecit de Xenophonte. De Cyro Xenophon tradit, à teneris annis patriis omnibus institutis educatum & assuefactū fuisse: contra Plato refragatur, & libro tertio De legibus sic ait,

Ego

a Hæc su[...] iusdam po[...] verba.
b Fanatic[...] mine affl[...]
c Fortè [...]phron[...] pòst[...]
d Lib. [...] legibus.
e Agellius cap. 3.13. & cap. [...] 15. Macrobius cap. 8. lib. [...] turn.
f De P[...]

Ego equidē de Cyro id suspicor, & auguror[a], strenuum imperatorem eximiúmque fuisse, ac vitæ ciuilis studiosum, sed rectam institutionē nunquam omnino attigisse, nec vnquam de rerum domesticarum administratione cogitasse, vt qui militasse, exercitusque duxisse videatur mox ab adolescentia, & fœminis liberos educandos suos commiserit. Rursum Xenophon[b], cum Græcorum decē millibus aduersus Persas Cyrum comitatus, probè sciuit Menonis Thessali proditionem, & quòd eius consilio Clearchum[c] Tissaphernes occidit, tum etiam quàm insolens ac durum esset hominis ingenium: elegans tamen Plato cùm eam rem exponit, pene id præfatus, mendacē esse Xenophontis orationem, laudes Menonis persequitur, alios præstantes viros prorsus ac non dissimulanter aliquando probris & maledictis insectatus, vt qui libris De Republica è ciuitate sua Homerum expulerit, ac totam imitatricem illam rationem poëseos, cùm ipse dialogos edidisset imitatione[d] conscriptos, non eius scribendi generis inuentor, ac primus autor. Hunc enim scriptionis modum ante illum repererat Alexamenes Teïus, vt tradunt Nicias Nicaensis, & Soterion. Aristoteles libro de Poëtis, Nōne igitur, ait, quos Sophronis Mimos appellant, versibus comprehensos, sermones ac imitationes esse fatebimur, aut Alexamenis Teïi Socraticos dialogos, qui primi omnium prodierunt? quibus certè verbis eruditissimus Aristoteles planum facit, ante Platonem dialogos ab Alexamene compositos fuisse. Thrasymachū etiam Chalcedonium Plato criminatus est, cauillatus similem esse[e] illum nomini suo: præterea Gorgiam, Hippian, Parmeniden, & in Dialogo Protagora, multos, cùm hæc in libris De optimo statu reipublicæ prodiderit: Quæ ciuitas à populo regitur, ea, nisi fallor, si libertatis sitiēs fuerit, improbos pocillatores nacta, meróque temulenta. Protagoram narrant lecto dialogo sibi cognomine, familiarib[9] dixisse, Platonem optime scire iamborum[f] vsum. Hermippus libro de Gorgia, Vt Athenas, inquit, Gorgias è peregrinatione sua reuersus est, iam dicata aurea sua statua Delphis, Plato eo cōspecto dixit, aduenisse pulchrum aureúmque Gorgian, respondisse autem Gorgian, Athenis lepidum & iuuenem[g] Archilochum natū esse. Referunt alii, Gorgian cùm Platonis dialogū legisset, iis dixisse qui aderant, nihil eiusmodi se vel audiuisse à Platone, vel apud Platonem locutum fuisse. Eadem etiam Phædonem dixisse memorant, cùm dialogum in quo de animo disputatur, perlegisset. Itaque festiuè de illo Timon ait,

Fingebat Plato simulatorum uerborum peritus.

Parmeniden certè cum Socrate Platonis confabulatum fuisse ætas vix permittat, nedum hos vel illos sermones edisseruisse, aut audiuisse. Quod autem indignissimum est, nulla compulsus necessitate scribere is non erubuit Parmenidi Zenonem ciuem suum in amoribus & delitiis[h] fuisse. Phædrus quidem Socratis seculo viuus esse non potuit, nedum ab illo amari. Sic & Paralus ac Xanthippus Periclis gnati, & sæua illa pestilentia desyderati,

a Μαντεύομαι, vel tanquā oraculum edo, & affirmo.

b Lib. 2. παιδείας.

c Lacedæmoniū, post Cyrum in prælio amissum, Græcorum imperatoré ac ducem. Vide Xenophontem.

d Μιμητικῶς, Rhetoribus προσωποποιΐα est, cùm aliū loquentem inducimus. Terent. *Nempe hoc sic esse opinor dicturum patrē, Ducas volo hodie vxorem: tu, Ducam, inquies,* &c.

e Audacē, temerarium, pugnacem, bellicosum, contentiosum.

f Ad maledicendum aptissimum esse. Iābicis enim versibus poetæ illos proscindebāt & lacerabāt, quibus infēsi essent. Nota est Hipponactis historia, qui petitū & perculsū Lycambē suis iambis, ad voluntarium suspendiū coegit.

g Furiosum, & quasi rabie percitum reprehensorem. *Archilochum proprio rabies armauit iambo.* Horat.

h Aut concubinum, & catamitum: aut charū & dilectum.

A μαντεύομαι δὲ περὶ Κύρου, τὰ μὲν ἄλλα στρατηγὸν αὐτὸν ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολιν, παιδείας δὲ ὀρθῆς οὐδὲ ἧφθαι τὸ παράπαν· οἰκονομίᾳ δὲ οὐδὲν τὸν νοῦν προσεσχηκέναι· ἔοικε δὲ ἐκ νέου στρατεύεσθαι, παραδοὺς τε τοὺς παῖδας ταῖς γυναιξὶ τρέφειν. πάλιν ὁ μὲν Ξενοφῶν συναναβὰς Κύρῳ εἰς Πέρσας μετὰ τῶν μυρίων Ἑλλήνων, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς τὴν προδοσίαν τοῦ Θεσσαλοῦ Μένωνος, ὅτι αὐτὸς αἴτιος ἐγένετο τοῖς περὶ Κλέαρχον τῆς ἀπωλείας τῆς ὑπὸ Τισσαφέρνου γε-
B νομένης, καὶ οἷός τις ἦν τὸν τρόπον, ὡς χαλεπὸς, ὡς ἀσελγὴς, διηγησάμενος· ὁ καλὸς Πλάτων, μονονουχὶ εἰπὼν οὐκ ἔσ' ἔτυμος λόγος οὗτος, ἐγκώμια αὐτοῦ διεξέρχεται· ὁ τοὺς ἄλλους ἅπαξ ἁπλῶς κακολογήσας. ἐν μὲν τῇ Πολιτείᾳ Ὅμηρον ἐκβάλλων, καὶ τὴν μιμητικὴν ποίησιν, αὐτὸς δὲ τοὺς διαλόγους μιμητικῶς γράψας, ὧν τῆς ἰδέας οὐδὲ αὐτὸς εὑρετής ἐστιν. πρὸ γὰρ αὐτοῦ τοῦθ' εὗρε τὸ εἶδος τῶν λόγων ὁ Τήϊος Ἀλεξαμενὸς, ὡς Νικίας ὁ Νικαεὺς ἱστορεῖ καὶ Σωτη-
C ρίων. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ ποιητῶν οὕτως γράφει, οὐκοῦν οὐδὲ ἐμμέτρους τοὺς καλουμένους Σώφρονος μίμους, μὴ φῶμεν εἶναι λόγους καὶ μιμήσεις, ἢ τοὺς Ἀλεξαμενοῦ τοῦ Τηΐου τοὺς προτέρους γραφέντας τῶν Σωκρατικῶν διαλόγων· ἄντικρυς φάσκων ὁ πολυμαθέστατος Ἀριστοτέλης πρὸ Πλάτωνος διαλόγους γεγραφέναι τὸν Ἀλεξαμενόν. διαβάλλει δὲ ὁ Πλάτων καὶ Θρασύμαχον τὸν Χαλκηδόνιον· σοφιστὴν ὅμοιον εἶναι λέγων τῷ ὀνόματι. ἔτι δὲ Ἱππίαν καὶ Γοργίαν 249
D καὶ Παρμενίδην καὶ ἐνὶ διαλόγῳ τῷ Πρωταγόρᾳ πολλοὺς, ὁ τοιαῦτα ἐν τῇ πολιτείᾳ εἰπὼν, ὅταν οἶμαι δημοκρατουμένη πόλις ἐλευθερίας διψήσασα κακῶν οἰνοχόων τύχῃ, καὶ ἀκράτου αὐτῆς μεθυσθῇ. λέγεται δὲ καὶ ὡς ὁ Γοργίας αὐτὸς ἀναγνοὺς τὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ διάλογον, πρὸς τοὺς συνήθεις ἔφη, ὡς καλῶς οἶδε Πλάτων ἰαμβίζειν. Ἕρμιππος δὲ ἐν τῷ περὶ Γοργίου, ὡς ἐπεδήμησε, φησὶ ταῖς Ἀθήναις ὁ Γοργίας μετὰ τὸ ποιήσασθαι τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἐν Δελφοῖς ἑαυτοῦ χρυσῆς εἰκόνος· εἰ-
E πόντος τοῦ Πλάτωνος ὅτε ἴδεν αὐτὸν, ἥκει ἡμῖν ὁ καλός τε καὶ χρυσοῦς Γοργίας, ἔφη ὁ Γοργίας, ἦ καλόν γε αἱ Ἀθῆναι καὶ νέον τοῦτον Ἀρχίλοχον ἐνηνόχασιν. ἄλλοι δέ φασιν ὡς ἀναγνοὺς ὁ Γοργίας τὸν Πλάτωνος διάλογον, πρὸς τοὺς παρόντας εἶπεν, ὅτι οὐδὲν τούτων οὔτε εἶπεν οὔτε ἤκουσε παρὰ Πλάτωνος. ταῦτά φασι καὶ Φαίδωνα ἀναγνόντα τὸν περὶ ψυχῆς. διὸ καλῶς ὁ Τίμων περὶ αὐτοῦ ἔφη,

Ὡς ἀνέπλαττε Πλάτων πεπλασμένα θαύματα εἰδώς.

Παρμενίδῃ μὲν γὰρ καὶ ἐλθεῖν
F εἰς λόγους τὸν τοῦ Πλάτωνος Σωκράτην, μόλις ἡ ἡλικία συγχωρεῖ· οὐχ ὡς καὶ τοιούτους εἰπεῖν ἢ ἀκοῦσαι λόγους. τὸ δὲ πάντων σχετλιώτατον, καὶ τὸ εἰπεῖν οὐδεμιᾶς κατεπειγούσης χρείας, ὅτι παιδικὰ γεγόνοι τοῦ Παρμενίδου Ζήνων ὁ πολίτης αὐτοῦ. ἀδυνάτον δὲ καὶ Φαῖδρον οὐ μόνον κατὰ Σωκράτην εἶναι, ἤπου γε καὶ ἐρώμενον αὐτοῦ γεγονέναι. ἀλλὰ μὴν οὐ δύνανται Πάραλος καὶ Ξάνθιππος οἱ Περικλέους υἱοὶ τελευτήσαντες τῷ λοιμῷ,

Πρωταγόρᾳ διαλέγεσθαι, ὅτε δεύτερον ἐπεδήμησε ταῖς Ἀθήναις, οἱ ἔτι πρότερον τελευτήσαντες. πολλὰ δ' ἐστὶ καὶ ἄλλα λέγειν περὶ αὐτοῦ καὶ δεικνύναι, ὡς ἔπλαττε τοὺς διαλόγους. ὅτι δὲ καὶ δυσμενὴς ἦν πρὸς ἅπαντας δῆλον, καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ Ἴωνι ἐπιγραφομένῳ· ἐν ᾧ πρῶτον μὲν κακολογεῖ πάντας τοὺς ποιητάς, ἔπειτα καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ δήμου προαγομένους Φανοσθένη τὸν Ἄνδριον, Ἀπολλόδωρον τὸν Κυζικηνὸν, ἔτι δὲ τὸν Κλαζομένιον Ἡρακλείδην. ἐν δὲ Μένωνι καὶ τοὺς μεγίστους παρ' Ἀθηναίοις γενομένους Ἀριστείδην καὶ Θεμιστοκλέα. Μένωνα δὲ ἐπαινεῖ τὸν τοὺς Ἕλληνας προδόντα. ἐν δὲ τῷ Εὐθυδήμῳ αὐτόν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Διονυσόδωρον προπηλακίζων, καὶ καλῶν ὀψιμαθεῖς ἔτι τε ἐριστὰς ὀνομάζων, ὀνειδίζει αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκ Χίου τῆς πατρίδος φυγὴν, ἀφ' ἧς ἐν Θουρίοις κατῳκίσθησαν. ἐν δὲ τῷ περὶ ἀνδρείας Μελησίαν τὸν Θουκυδίδου τοῦ ἀντιπολιτευσαμένου Περικλεῖ, καὶ Λυσίμαχον τὸν Ἀριστείδου τοῦ δικαίου, τῆς τῶν πατέρων ἀρετῆς ἀναξίους εἶναι φάσκων. ἃ δὲ περὶ Ἀλκιβιάδου εἴρηκεν ἐν τῷ Συμποσίῳ, οὐδ' εἰς φῶς λέγεσθαι ἐστὶν ἄξιον. ἔν τε τῷ προτέρῳ τῶν εἰς αὐτὸν διαλόγων, (ὁ γὰρ δεύτερος ὑπό τινων Ξενοφῶντος εἶναι λέγεται, ὡς καὶ ἡ Ἀλκυὼν Λέοντος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, ὥς φησι Νικίας ὁ Νικαεύς.) τὰ μὲν οὖν κατ' Ἀλκιβιάδην λεχθέντα σιωπῶ. ὅτι δὲ τὸν Ἀθηναίων δῆμον εἰκαῖον εἴρηκε κριτὴν εὐπρόσωπον, Λακεδαιμονίους δὲ ἐπαινῶν, ἐπαινεῖ καὶ τοὺς πάντων Ἑλλήνων ἐχθροὺς Πέρσας. καὶ τὸν ἀδελφὸν δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ Νικίαν, μαινόμενόν τε ἀποφαίνει καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἠλιθίους, Μειδίαν τε ὀρτυγοκόπον, καὶ τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον εὐπρόσωπον μὲν εἶναι, δεῖν δ' αὐτὸν ἀποδύσαντας θεωρεῖν. ὀφθήσεται γάρ φησιν περίβλεπτον ἀξίωμα περικείμενον κάλλους οὐκ ἀληθινοῦ. ἐν δὲ τῷ Κίμωνι, οὐδὲ τῶν Θεμιστοκλέους φείδεται κατηγορίας· οὐδὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ Μιλτιάδου, ἀλλ' οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Κίμωνος. καὶ ὁ Κρίτων δ' αὐτοῦ Σοφοκλέους περιέχει καταδρομήν. ὁ δὲ Γοργίας οὐ μόνον ἀφ' οὗ τὸ ἐπίγραμμα, ἀλλὰ καὶ Ἀρχελάου τοῦ Μακεδονίας βασιλέως· ὃν οὐ μόνον ἐπονείδιστον γένος ἔχειν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀπέκτεινε τὸν δεσπότην. οὗτός ἐστι Πλάτων, ὃν Σπεύσιππός φησι φίλτατον ὄντα Ἀρχελάῳ, Φιλίππῳ τῆς βασιλείας αἴτιον γενέσθαι. γράφει γοῦν Καρύστιος ὁ Περγαμηνὸς ἐν τοῖς ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν οὕτως· Σπεύσιππος πυνθανόμενος Φίλιππον βλασφημεῖν περὶ Πλάτωνος, εἰς ἐπιστολὴν ἔγραψέ τι τοιοῦτον, ὥσπερ ἀγνοοῦντας τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας Φίλιππος διὰ Πλάτωνος ἔσχεν. Εὐφραῖον γὰρ ἀπέστειλε τὸν Ὠρείτην πρὸς Περδίκκαν Πλάτων, ὃς ἔπεισεν ἀπομερίσαι τινὰ χώραν Φιλίππῳ. διατρέφων δ' ἐνταῦθα δύναμιν, ὡς ἀπέθανε Περδίκκας, ἐξ ἑτοίμου δυνάμεως ὑπαρχούσης, ἐπέπεσε τοῖς πράγμασι. τοῦτο δ' εἴπερ οὕτως ἀληθείας ἔχει, θεὸς ἂν εἰδείη. ὁ δὲ καλὸς αὐτοῦ Πρωταγόρας πρὸς τὸ καταδρομὴν ἔχειν πολλῶν ποιητῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν, ἐκθεατριζόμενον ἔχει καὶ τὸν Καλλίου βίον μᾶλλον τῶν Εὐπόλιδος Κολάκων. ἐν δὲ τῷ Μενεξένῳ οὐ μόνον Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος χλευάζεται, ἀλλὰ καὶ ὁ Ῥαμνούσιος Ἀντιφῶν, καὶ ὁ μουσικὸς Λάμπρος. ἐπιλείποι ἂν με ἡ ἡμέρα, εἰ πάντας ἐθελήσαιμι

A colloqui cũ Protagora nequiuerũt, postea quã Athenas iterũ se recepit, fato iã antea functi. Alia multa cõgerere hîc licet, quibus appareat Dialogos eũ cõfinxisse. Erga cũctos maleuolum & inuidũ fuisse constat ex iis quæ in Ione literis mãdauit, in quo primũ maledictis lacerat poëtas omnes: & deinde illos qui apud populũ [a] gratia & autoritate plurimũ valebant, Phanosthenẽ Andriũ, Apollodorũ Cyzicenũ, Heracliden Clazomeniũ. Idẽ in Menone, summos apud Athenienses viros Aristidẽ & Themistoclen incessit maledictis, Græcorum verò B proditorẽ Menonem laudat: in EVthydemo, ipsum cõtumeliosè, fratrémq; Dionysiodorũ contẽnit, & tardos hebetésq; ad discendũ vocans, ac insuper cõtentiosos, tum etiã quòd ex Chio patria profugissent, & Thuriis domicilium fortunarũ suarũ elegissent, exprobrat: in dialogo De Fortitudine Melesian, Thucydidis filiũ, qui à Pericle in administratione reipublicæ dissentiebat, & iusti Aristidis Lysimachum filiũ, inquit patrũ virtute indignos esse. Quæ verò de Alcibiade in Cõuiuii primo dialogo, in lucẽ effutiit, edere alienũ fuerit: nam C dialogum secundũ Xenophontis esse quidam existimãt, sicuti Alcyonẽ, Leontis Academici. Sileamus igitur quę garriit de Alcibiade: Atheniensem populũ stultum ac fatuũ iudicẽ dixisse, in propatulo est. Idẽ, cum Lacedæmoniis, Græcorũ omnium hostes Persas, laudibus exornat, Alcibiadis fratrẽ & Niciã insanire prædicat, fatuósq; ac stolidos eius filios: Meidian ortygocopon [b] dicit: Atheniensem populum facie quidẽ personata, & ore placere, qua spoliatum si quis contẽpletur, suspiciendã quandã D non veræ pulchritudinis dignitatẽ circumiectam aspiciet. In Cimone verò, nec Alcibiadi parcit, sed eũ accusat, vt & Myroniden, atq; adeò Cimonẽ ipsum. In Critone Sophoclẽ impetit: in Gorgia non solùm eũ vituperat à quo dialogũ nominauit, sed etiã Archelaũ Macedoniæ regẽ, quẽ non solùm inhonesta & probrosa stirpe ortũ fuisse tradit, sed dominũ etiã interfecisse. Eiusmodi Plato fuit, quẽ Speusippus ait, Archelao charissimum in caussa fuisse, regnũ Philippus vt adipisceretur. Sic ergo in historicis cõmentariis Carystius Pergamenus E scribit. Speusippus cùm resciuisset Platonem à Philippo maledictis proscindi, epistolã ad eũ rescripsit eiusmodi, vt nemini esset ignotum regnum Platonis opera illũ obtinuisse. Missum namq; à Platone Euphræum Oreiten ad Perdiccã, qui persuaserit, vt præfecturam alicuius prouinciæ Philippo cõcederet, in qua Philippus copias aluerit, quibus paratis ac expeditis mortuo Perdicca regnum inuasit. An vera hæc, dij sciunt. Venustus quidem illius Protagoras [c], præter quàm quòd poëtas sapientésque viros multos perstringit, Calliæ vitam F infamat, tanquam in theatro, multo magis quã EVpolidis Assentatores [d]. In Menexeno, Hippiæ Eleo non tantùm illudit, sed etiam Antiphonti Rhamnusio, & Lampro musico. Qui Deficiet me dies omnes si persequi velim, qui

[a] προαγομένοις, qui suffragiis fauore populi summos honores prouecti fuerint.

[b] Inutilis & puerilis ... ὀρτυγοκόπος ...

[c] Dialogus.

[d] Comœdia inscripta.

ab eo sapiente malè audierunt: non tamē ideo mihi placet Antisthenes, qui cùm maledicta ingessisset multis, à Platone nō abstinuit, sed contumeliosè & insolenter eum Satonem [a] vocans, eodem titulo dialogum publicauit. Hegesander Delphus in Commētariis de Platonis erga omnes maleuolētia, & improbitate, tractās, scribit, post mortem Socratis in quodam cœtu multis eius familiaribus tristitia & mœrore affectis, Platonem qui vnâ aderat, sumpto poculo hortatum fuisse ne caderent animis: etenim se idoneum esse qui scholam regeret, & Apollodoro præbibisse, qui dixit, mortiferam potionem se libentiùs acceptur[ū] à Socrate, quàm ab ipso eam ad bibendū inuitationem. Inuidus quidem certè Plato visus est, & moribus parum probis. Aristippum irridebat quòd [b] ad Dionysium commeasset, cùm in Siciliam ter ipse traiecisset, semel quidem Rhyacas [c] spectaturus, non citra vitæ discrimen tum cum seniore Dionysio cōgressus: postea bis ad iuniorem Dionysium. Inopi Socrati vnicus erat discipulus [d] AEschines, quem à magistro ille abduxit. Cùm intentata lite Phædonem seruū esse apud iudices disceptasset, fraude doloq; malo id egisse compertum est, ac in vniuersum, erga discipulos omnes Socratis odia & simultates exercuit, quas nouercæ in priuignos. Quamobrem Socrates de illo coniectans, adstantibus multis dicebat, non illepidè visum sibi dormienti per insomnium Platonem, mutatum in cornicem, quæ suo capiti assultans glabram caluam rostro scarificaret [e], & peruicaciùs circumcirca tunderet. Itaq; hoc Plato fore prospicio, aiebat, vt multa de capite [f] meo tu mentiaris. Preter morum & ingenii prauitatem, cupidior etiam gloriæ Plato fuit, qui dixerit postremam exuturum se gloriæ tunicam sub exitum vitæ, in testamēto conficiundo, mandandis quæ fieri vellet, dum cadauer efferretur, ac extruendo sepulchro, vt testatur Dioscorides in Commentariis. Quòd autem ciuitatem condere voluerit, ac leges imponere, quis non appetentioris gloriæ hominis eum affectum animi esse putet? Manifestum hoc est ex iis quæ dicit in Timæo: Ita sum affectus erga reipublicæ statum optimū, vt si pictor aliquis opera sua videre cupiat actuosa, & sese mouentia, sic etiam ciues opto, quos [g] descripsi. De iis verò quæ disputat in suis dialogis, quid iudicandum? Quem quidē animum immortalem esse ille fingit, etiam vbi solutus à corpore separatur, Homerus prior dixit, cùm ait [h],

Patrocli animum sempiternum descendisse,
Fatum suum lamentantem, pubertate & ætatis vigore amissis.

Itaque si quis hoc Platonis iudiciū fuisse putet, non video quam inde nos vtilitatem percipiamus. Nam, vt donemus eorum qui vita decesserunt animos in alias sedes migrare, & quia relicto corpore sunt leuiores, in sublimiorem locum efferri, quid hoc nos iuuat? Eius verò æternitatis, in qua, vbicunq; simus, nihil meminimus, & quamuis omnino simus, nullo rerū sensu tāgimur, gratia quenā esse potest, ac delectatio? Quas verò leges ille sanxit, & quā præscripsit gubernandæ reipublicæ,

[a] Σάθη, veretrū, mentula: inde Σάθων, mentulatus: mutoniatus.

[b] Vide prouerb. occupiuit assam suinam.

[c] AEtnæ crateras & spiracula, quibus flammæ & ignes vomuntur, ac erumpunt fluminis instar.

[d] Qui mercedē solueret, & eius paupertatem leuaret.

[e] Κατασκαριφᾶν, discindere, perfodere, vel, rudi & prima delineatione perfūctoriè pingere.

[f] Vita, doctrina, moribus, præceptis.

[g] Ad obeunda munera sua intētos esse, ac diligentes, præceptis ac legibus meis incitatos.

[h] Iliad. π.

A ἐπελθεῖν τοὺς κακῶς ἀκούσαντας ὑπὸ τοῦ σοφοῦ. Ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ Ἀντισθένη ἐπαινῶ. καὶ γὰρ καὶ οὗτος πολλοὺς εἰπὼν κακῶς, οὐδ᾽ αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἀπέσχετο· ἀλλὰ καλέσας αὐτὸν φορτικῶς Σάθωνα, τὸν ταύτην ἔχοντα τὴν ἐπιγραφὴν διάλογον ἐξέδωκεν. Ἡγήσανδρος δ᾽ ὁ Δελφὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, περὶ τῆς πρὸς πάντας τοῦ Πλάτωνος κακοηθείας λέγων, γράφει καὶ ταῦτα μετὰ τὴν Σωκράτους τελευτήν, ἐπὶ πλεῖον τῶν συνήθων ἀθυμούντων ἔν τινι συνουσίᾳ, Πλάτων συμπαρὼν λαβὼν τὸ

B ποτήριον παρεκάλει μὴ ἀθυμεῖν αὐτοὺς ὡς ἱκανὸς αὐτὸς εἴη ἡγεῖσθαι τῆς σχολῆς, καὶ προέπινεν Ἀπολλοδώρῳ, καὶ ὃς εἶπεν, ἥδιον ἂν παρὰ Σωκράτους τὴν τοῦ φαρμάκου κύλικα εἰλήφειν, ἢ παρὰ σοῦ τὴν τοῦ οἴνου πρόποσιν. ἐδόκει γὰρ Πλάτων φθονερὸς εἶναι, καὶ κατὰ τὸ ἦθος οὐδαμῶς εὐδοκιμεῖν. καὶ γὰρ Ἀρίστιππον πρὸς Διονύσιον ἀποδημήσαντα ἔσκωπτεν, αὐτὸς τρὶς εἰς Σικελίαν ἐκπλεύσας· ἅπαξ μὲν τῶν ῥυάκων χάριν, ὅτε καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ Διονυσίῳ συγγενόμενος ἐκινδύνευσεν· δὶς δὲ πρὸς τὸν

C νεώτερον Διονύσιον. Αἰσχίνου τε πένητος ὄντος, καὶ μαθητὴν ἕνα ἔχοντος Ξενοκράτην, τοῦτον περιέσπασεν· καὶ Φαίδωνι δὲ τὴν τῆς δουλείας ἐφιστὰς δίκην ἐφωράθη· καὶ τὸ καθόλου πᾶσι τοῖς Σωκράτους μαθηταῖς ἐπεφύκει μητρυιᾶς ἔχων διάθεσιν. διόπερ Σωκράτης οὐκ ἀηδῶς περὶ αὐτοῦ στοχαζόμενος, ἐνύπνιον ἔφησεν ἑωρακέναι πλειόνων παρόντων. δοκεῖν γὰρ ἔφη τὸν Πλάτωνα κορώνην γενόμενον ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου ἀναπηδήσαντα, τὸ φαλακρόν μου κατασκαριφᾶν, καὶ κρώζειν περιβλέπουσαν·

D δοκῶ οὖν σε Πλάτων πολλὰ κατὰ τῆς ἐμῆς ψεύδεσθαι κεφαλῆς. ἦν δὲ ὁ Πλάτων πρὸς τῇ κακοηθείᾳ, καὶ φιλόδοξος, (ὅστις ἔφησεν, ἔσχατον τὸν τῆς δόξης χιτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῷ ἀποδυόμεθα,) ἐν διαθήκαις, ἐν ἐκκομιδαῖς, ἐν τάφοις, ὥς φησι Διοσκουρίδης ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι. καὶ τὸ πόλιν δὲ θελῆσαι κτίσαι, καὶ τὸ νομοθετῆσαι, τίς οὐ φήσει πάθος εἶναι φιλοδοξίας; δῆλον δέ ἐστι τοῦτο ἐξ ὧν ἐν τῷ Τιμαίῳ λέγει. πέπονθά τι πάθος πρὸς τὴν πολιτείαν, ὥσπερ ἂν εἰ ζωγράφος ἐβού-

E λετο τὰ ἑαυτοῦ ἔργα κινούμενα καὶ ἐνεργὰ ἰδεῖν, οὕτω κἀγὼ τοὺς πολίτας οὓς διαγράφω. περὶ δὲ τῶν ἐν τοῖς διαλόγοις αὐτοῦ λελεγμένων, τί ἂν καὶ λέγοι τίς; ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ ἡ διαπλαττομένη ἀθάνατος ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν χωριζομένη τοῦ σώματος παρὰ πρώτῳ εἴρηται Ὁμήρῳ. οὗτος γὰρ εἶπεν ὡς ἡ τοῦ Πατρόκλου ψυχὴ

ἄϊδός δε κατῆλθεν,
Ὃν πότμον γοόωσα λιποῦσ᾽ ἀδρότητα καὶ ἥβην.

εἰ δ᾽ οὖν καὶ Πλάτωνος φήσειέν τις εἶναι τὸν λόγον, οὐχ

F ὁρῶ τίν᾽ ἐσχήκαμεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ὠφέλειαν. ἐὰν γὰρ καὶ συγχωρήσῃ τις μεθίστασθαι τὰς τῶν τετελευτηκότων ψυχὰς εἰς ἄλλας φύσεις, καὶ πρὸς τὸν μετεωρότερον καὶ καθαρώτερον ἀνέρχεσθαι τόπον, ἅτε κουφότητος μετεχούσας, τί πλέον ἡμῖν; ὧν γὰρ μήτε ἀνάμνησίς ἐστιν, οὔποτε ἦμεν, μήτ᾽ αἴσθησις ἦ, εἰ καὶ τὸ σύνολον ἦμεν, τίς χάρις ταύτης τῆς ἀθανασίας; οἱ δὲ συντεθέντες ὑπ᾽ αὐτοῦ Νόμοι, καὶ τούτων ἔτι πρότερον ἡ Πολιτεία,

A τί πεποιήκασιν; καί τοι γε ἔδει καθάπερ τὸν Λυκοῦργον τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ τὸν Σόλωνα τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τὸν Ζάλευκον τοῖς Θουρίοις, καὶ αὐτὸν εἴπερ ἦσαν χρήσιμοι, πεῖσαι τινὰς τῶν Ἑλλήνων αὐτοῖς χρήσασθαι. νόμος γάρ ἐστιν, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, λόγος ὡρισμένος καθ' ὁμολογίαν κοινὴν πόλεως, μηνύων πῶς δεῖ πράττειν ἕκαστα. ὁ δὲ Πλάτων πῶς οὐκ ἄτοπος, τριῶν Ἀθηναίων γενομένων νομοθετῶν, τῶν γε δὴ γνωριζομένων Δράκοντος, καὶ αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος καὶ Σόλωνος, τῶν μὲν τοῖς νόμοις ἐμμένειν τοὺς πολίτας, τῶν δὲ τοῦ Πλάτωνος B καὶ προσκαταγελᾶν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῆς πολιτείας, εἰ καὶ πασῶν ἐστιν αὕτη βελτίων, μὴ πείθει δ' ἡμᾶς, τί πλέον; ἔοικεν οὖν ὁ Πλάτων μὴ τοῖς οὖσιν ἀνθρώποις γράψαι τοὺς νόμους, ἀλλὰ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ διαπλαττομένοις, ὥστε καὶ ζητεῖσθαι τοὺς χρησομένους. ἐχρῆν οὖν, ἃ πείσει λέγων, ταῦτα καὶ γράφειν, καὶ μὴ ταυτὰ ποιεῖν τοῖς εὐχομένοις, ἀλλὰ τοῖς τῶν ἐνδεχομένων ἀντεχομένοις. χωρὶς τοίνυν τούτων, εἴ τις διεξίοι τοῖς Τιμαίοις αὐτοῦ καὶ τοῖς Γοργίαις, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ τοῖς C τοιούτοις διαλόγοις, ἐν οἷς καὶ περὶ τῶν ἐν τοῖς μαθήμασι διεξέρχεται, καὶ περὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ περὶ πλειόνων ἄλλων, οὐδ' ὡς διὰ ταῦτα θαυμαστός ἐστιν. ἔχει γάρ τις καὶ παρ' ἑτέρων ταῦτα λαβεῖν, ἢ βέλτιον λεχθέντα, ἢ μὴ χεῖρον. καὶ γὰρ Θεόπομπος ὁ Χῖος ἐν τῷ κατὰ τῆς Πλάτωνος διατριβῆς, τοὺς πολλούς φησιν τῶν διαλόγων αὐτοῦ ἀχρείους καὶ ψευδεῖς ἄν τις εὕροι. ἀλλοτρίους δὲ τοὺς πλείους ὄντας ἐκ τῶν Ἀριστίππου διατριβῶν, ἐνίους δὲ καὶ τῶν Ἀντισθένους, πολ- D λοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν Βρύσωνος τοῦ Ἡρακλεώτου. ἀλλὰ τὰ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἅπερ ἐπαγγέλλεται, καὶ ἡμεῖς ζητοῦμεν ἐκ τῶν ἐκείνου λόγων, ὅπερ οὐχ εὑρίσκομεν. ἀλλὰ συμπόσια μὲν καὶ λόγους ὑπὲρ ἔρωτος εἰρημένους, καὶ μάλ' ἀπρεπεῖς, οὓς καταφρονῶν τῶν ἀναγνωσομένων συνέθηκεν, ὥσπερ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τυραννικοί τινες καὶ διάβολοι γενόμενοι. Εὔφρατος μὲν γὰρ παρὰ Περδίκκᾳ τῷ βασιλεῖ διατρίβων ἐν Μακεδονίᾳ, οὐχ ἧττον αὐτοῦ ἐβασίλευε, φαῦ- E λος ὢν καὶ διάβολος. ὃς οὕτω ψυχρῶς συνέταξε τὴν ἑταιρίαν τοῦ βασιλέως, ὥστε οὐκ ἐξῆν τοῦ συσσιτίου μετασχεῖν, εἰ μή τις ἐπίσταται τὸ γεωμετρεῖν ἢ τὸ φιλοσοφεῖν. ὅθεν Φιλίππου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, Παρμενίων αὐτὸν ἐν ὠρεῷ λαβὼν ἀπέκτεινεν, ὥς φησι Καρύστιος ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν. καὶ Κάλλιππος δὲ ὁ Ἀθηναῖος μαθητὴς καὶ αὐτὸς Πλάτωνος, ἑταῖρος Δίωνος καὶ συμμαθητὴς γενόμενος, καὶ συναποδημήσας αὐτῷ εἰς Συρακούσας, ὁρῶν ἤδη τὸν Δίωνα ἐξιδιοποιού- F μενον τὴν μοναρχίαν, ἀποκτείνας αὐτόν, καὶ αὐτὸς τυραννεῖν ἐπιχειρήσας ἐπεσφάγη. Εὐάγων δὲ ὁ Λαμψακηνός, ὥς φησιν Εὐρύπυλος καὶ Δικαιοκλῆς ὁ Κνίδιος, ἐν εἰκοστῷ καὶ πρώτῳ Διατριβῶν, ἔτι δὲ καὶ Δημοχάρης ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ ὑπὲρ Σοφοκλέους πρὸς Φίλωνα, δανείσας τῇ πατρίδι ἀργύριον ἐπὶ ἐνεχύρῳ τῇ Ἀκροπόλει, καὶ ἀποστερήσας, τυραννεῖν ἐβουλεύετο, ἕως συνδραμόντες ἐπ' αὐτὸν οἱ Λαμψακηνοί, καὶ τὰ χρήματα ἀποδιδόντες, ἐξέβαλον.

prior illis ratio, quidnam conducunt? Num oportuit, quæ Lycurgus [a] Lacedæmoniis, Solon Atheniensibus, Zaleucus [b] Thuriis, edixerunt, ea si vtilia essent, Græcis reliquis consulere, vt iis vtantur? Lex, quod Aristoteles inquit, oratio est publico ciuitatis consensu præfinita, qua iubetur & indicatur quo modo singula faciunda sint. Ineptum Platonem inde fuisse patet, quòd cùm illustres apud Athenięses tres legislatores fuerint, Draco, Solon, & ipse Plato, illorum leges ciues obseruauerint, Platonis verò nihili fecerint, ac irriserint. Eius verò disputatio de Republica, etiam si reliquis omnibus anteponenda foret, quandoquidem neminem commouit, quam vtilitatem præstat? Videtur sanè Plato non hominibus qui vbiuis sunt, leges præscribere, sed iis quos imaginatione finxit, vt qui legibus iis pareant, perquirendi sint. Debuit ergo, quæ persuadere posset scribere, nec id facere, quod qui obnixè votis aliquid sibi precantur [c], verùm potius id amplecti, & retinere, quod accidit, & fit quotidie. At his omissis, si quis examinet illius dialogos, Timæum, Gorgian, & alios huiusmodi, in quibus ea tractantur quæ docent mathematicæ disciplinæ, & quæ pertinent ad intelligendam rerum naturam, & alia perquam multa, ob eorum omnium cōmentationes admirabilis ille non est. Licet enim ab aliis eadem discere, vel melius, vel non peius explicata. Theopompus enim Chius libro De institutis & exercitationibus Platonis, ait, multos eius Dialogos superuacuos, inutiles, & falsos [d] deprehendi. Alienos [e] siquidem plures, ex Aristippi colloquiis & dissertationibus surreptos, quosdam ex Antisthenis congressu, & confabulatione, nōnullos ex Brysonis Heracleotæ dialogis. Cæterùm quæ hominis sapientiam arguunt, & testantur, ea si nos in eius sermonibus inuestigemus, nusquam inuenientur, sed conuiuiorum celebritates, & valdè inhonestæ ac indecoræ narrationes de amore, quas contempto lectorum iudicio is contexuit. Quin & ex eius discipulis tyrannico fuerunt ingenio multi, calumniisque & accusationibus insignes. Euphratus, cùm apud Perdiccam Macedoniæ regem degeret, non minus quàm ipse regnauit, improbus, delator, & qui regis familiaritatem ad eas angustias redduxisset, vt epulis neminem dignaretur, Geometriæ, Philosophiæ ve ignarum. Itaque Perdiccæ Philippus cùm in regnum successisset, Parmenion, in Orico [f] eum assecutus, necauit, vt refert Carystius [g] in historicis Commentariis. Callippus Atheniensis Platonis etiam auditor, Dioni familiaris, & condiscipulus, cum eo Syracusas profectus, cùm Dionem videret principatum sibi soli vendicare [h], eum obtrūcauit, deinde tyrannidem occupare dum conaretur, iugulatus est. Euagon Lampsacenus, vt scribunt Eurypylus, & Dicæocles Cnidius libro vigesimo primo suarum Commentationum, tum etiam Demochares orator libro De Sophocle ad Philonem, cùm patriæ pecuniam fœnerasset, oppignerata ciuitatis arce, per fraudem de arripienda tyrannide agitauit consilia, quoad Lampsaceni concursu facto pecunia reddita exilio mulctarunt.

a De Lycurg[…] Galenus ἐν τ[…] προτρεπτικ[…] Apollinis citat hoc oracul[…]: ἥκεις ὦ Λυκόοργ[ε] ἐμὸν ποτὶ πίονα [νηὸν] Ζηνὶ φίλος κ[αὶ] πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσ[ι]. Δίζω εἴ σε θεὸ[ν] μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον. Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Λυκόοργε.
b De Zaleuco vide supr. p. 4[…]
c Velut in fabulam vana[…]
d Eorū […] & argumentum ipsum sibi so[…] tribuisse, vel ea falsa sunt […] asseruisse.
e Ab aliis excogitatos, & inuentos.
f Maritim[a ciui]tate Macedo[niæ]
g Pergam[…]
h Nec eius […] minatus princi[…] pem se […]

Timæus Cyzicenus, vt scribit idē Demochares, pecuniam ac frumentum ciuibus largitus, ideóq; habitus apud Cyzicenos frugi, ac probus, cùm breui temporis spatio se continuisset, Aridæo consultore & adiutore, de publico statu euertendo, & inuehenda tyrannide cogitauit. Quare in iudicium accersitus, conuictus, damnatus, ignominiáque notatus, in ciuitate quidem permansit ad extremam vsque senectutem, sed inglorius obscuram & infamem vitam traduxit. Eiusmodi sunt quidam ex Academicis, sceleratam vitam & inhonestam agentes, qui facinoribus impiis & inhumanis collecta pecunia, rerum domini, ob illas præstigias illustres sunt, & conspicui, qualis fuit Chæron Pelleneus, qui operam Platoni non tantùm nauauit, sed etiam Xenocrati. Acerba is tyrannide cùm patriam vexasset, non solùm præstantissimos ciues exegit, verumetiam illorum seruos, dominorum fortunis locupletauit, vxores iisdem connubio iunxit, scilicet quia multum profecisset in pulchra illa reipublicæ gubernandæ disciplina, iniustísque illis legibus. Quamobrem Ephippus Comicus in Naufrago, Platonem & quosdam eius familiares comica libertate carpit, id obiiciens quòd pecunia corrupti calumniosè multis obtrectarent, sumptuoso vestitu superbiret, & soliciti magis essent de forma ac pulchritudine corporis, quàm libidinosus quiuis è nostris ciuibus. Poëtæ verba hæc sunt:

Deinde adstitit solers quidam iuuenis
Ex Academia, Platonis auditor,
Byrson, ad pecuniam audacia perniciosa[a] corradendam
Impulsus necessitate, mercenarijs[b] ac quæstuarijs artibus:
Qui in congressu prudenter & consideratè loqui nouit:
Coma diligenter ac scitè rasa nouacula,
Pulchrè summissa densa profundáque barba,
Belle calceis indutis pedibus, sub recto tibiæ
Stipite[c]: tunicæ plicaturis æqua proportione distantibus,
Pallio tumido uenustè circumamictus,
Gestu graui & uenerādo, ementito quidem, non, ut opinor, suo: baculo subnixus,
Sic profatus est, agri uos Athēniensis incolæ.

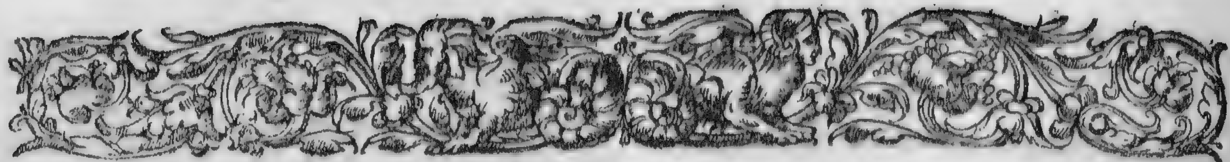
Hucusque producta nobis sit confabulatio, amicissime Timocrates: de illis qui luxu & delitiis celebres fuere postea nos sermonem habebimus.

a Θρασυμαχειοληψικερμάτων.
b Ληψικομίσθῳ τέχνῃ.
c Ξυλὸν: ad verbum ligno.

Τίμαιος δ' ὁ Κυζικηνὸς, ὡς ὁ αὐτὸς Δημοχάρης φησὶ, χρήματα καὶ σῖτον ἐπιδοὺς τοῖς πολίταις, 251
καὶ διὰ ταῦτα πιστευθεὶς εἶναι χρηστὸς παρὰ τοῖς Κυζικηνοῖς μικρὸν ἐπισχὼν χρόνον ἐπέθετο τῇ πολιτείᾳ δι' Ἀριδαίου. κριθεὶς δὲ καὶ ἁλοὺς καὶ ἀδοξήσας, ἐν μὲν τῇ πόλει ἐπέμενε παλαιὸς καὶ γεγηρακὼς, ἀτίμως δὲ καὶ ἀδόξως διαζῶν. τοιοῦτοι δ' εἰσὶ καὶ νῦν τῶν Ἀκαδημαϊκῶν τινὲς ἀνοσίως καὶ ἀδόξως βιοῦντες. χρημάτων γὰρ ἐξ ἀσεβείας καὶ παρὰ φύσιν κυριεύσαντες, διὰ γοητείαν νῦν εἰσι περίβλεπτοι· ὥσπερ καὶ Χαίρων ὁ Πελληνεὺς, ὃς οὐ μόνον Πλάτωνι ἐσχόλακεν ἀλλὰ καὶ Ξενοκράτει. καὶ οὗτος οὖν τῆς πατρίδος πικρῶς τυραννήσας, οὐ μόνον τοὺς ἀρίστους τῶν πολιτῶν ἐξήλασεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τούτων δούλοις τὰ χρήματα τῶν δεσποτῶν χαρισάμενος, καὶ τὰς ἐκείνων γυναῖκας συνῴκισε πρὸς γάμου κοινωνίαν· ταῦτ' ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς καλῆς πολιτείας καὶ τῶν παρανόμων νόμων. διὸ καὶ Ἔφιππος ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν ναυάγῳ Πλάτωνά τε αὐτὸν, καὶ τῶν γνωρίμων τινὰς κεκωμῴδηκεν, ὡς καὶ ἐπ' ἀργυρίῳ συκοφαντοῦντας, ἐμφαίνων, ὅτι καὶ πολυτελῶς ἠσκοῦντο, καὶ ὅτι τῆς εὐμορφίας τῶν καθ' ἡμᾶς ἀσελγῶν πλείονα πρόνοιαν ἐποιοῦντο. λέγει δὲ οὕτως,

Ἐπεὶ καταστὰς εὔστοχος νεανίας,
Τῶν ἐξ Ἀκαδημίας τις ὑπὸ Πλάτωνα, καὶ
Βρυσωνοθρασυμαχειοληψικερμάτων
Πληγεὶς ἀνάγκῃ ληψικομίσθῳ τέχνῃ
Συνών τις οὐκ ἄσκεπτα δυνάμενος λέγειν,
Εὖ μὲν μαχαίρᾳ ξυστ' ἔχων τριχώματα,
Εὖ δ' ὑποκαθιεῖσα τὰμα πώγωνος βάθη,
Εὖ δ' ἐν πεδίλῳ πόδα τιθεὶς ὑπὸ ξυρὸν
Κνήμης ἱμαλίων ἰσομέτροις ἑλίγμασιν,
Ὄγκῳ τε χλανίδος εὖ τεθωρακισμένος,
Σχῆμ' ἀξιόχρεων ἐπικαθεὶς βακτηρίᾳ,
Ἀλλότριον οὐκ οἰκεῖον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ
Ἔλεξεν ἄνδρες τῆς Ἀθηναίων χθονός.

μέχρι τούτων καὶ ἡμῖν πεπαρῴσθω, καὶ ἥδε ἡ συναγωγὴ φίλτατε Τιμόκρατες· ἑξῆς δὲ ἐροῦμεν περὶ τῶν ἐπὶ τρυφῇ διαβοήτων γενομένων.

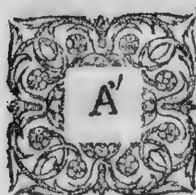

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ

βιβλίον Δωδέκατον.

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM

liber duodecimus.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ εἶναί μοι Κυρηναῖος δοκεῖς, κατὰ τὸν Ἀλέξιδος Τυνδάρεων, ἑταῖρε Τιμόκρατες. A

Κἀκεῖ γὰρ αὖτις ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἕνα καλῇ,

Πάρεισιν ὀκτωκαίδεκ᾽ ἄλλοι, καὶ δέκα

Ἅρματα, συνωρίδες τε πεντεκαίδεκα.

Τούτοις δὲ δεῖ σε τἀπιτήδει᾽ ἐμβαλεῖν·

Ὡς τ᾽ ἦν κράτιστον μηδὲ καλέσαι μηδένα.

κἀμοὶ δ᾽ ἦν κράτιστον σιωπᾶν, καὶ μὴ ἐπὶ τοσούτοις προειρημένοις ἕτερα προστιθέναι. ἀλλ᾽ B ἐπεὶ πάνυ λιπαρῶς ἡμᾶς ἀπαιτεῖς, καὶ τὸν περὶ τῶν ἐπὶ τρυφῇ διαβοήτων γενομένων λόγον, καὶ τῆς τούτων ἡδυπαθείας. ἡ γὰρ ἀπόλαυσις δήπου μετ᾽ ἐπιθυμίας πρῶτον, ἔπειτα μεθ᾽ ἡδονῆς. καί τοι Σοφοκλῆς γ᾽ ὁ ποιητὴς τῶν ἀπολαυστικῶν γε εἰς ὤν, ἵνα μὴ κατηγορῇ τοῦ γήρως, εἰς σωφροσύνην ἔθετο τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ, τὴν περὶ τὰς τῶν ἀφροδισίων ἀπολαύσεις, φήσας ἀσμένως ἀπηλλάχθαι αὐτῶν ὥσπερ λυττῶντος δεσπότου. ἐγὼ δέ φημι, καὶ τὴν τοῦ Πάριδος κρίσιν ὑπὸ τῶν C παλαιοτέρων πεποιῆσθαι ἡδονῆς πρὸς ἀρετὴν οὖσαν σύγκρισιν. προκριθείσης γοῦν τῆς Ἀφροδίτης, αὕτη δέ ἐστιν ἡδονή, πάντα συνεταράχθη. καί μοι δοκεῖ καὶ ὁ καλὸς ἡμῶν Ξενοφῶν, τὸν περὶ τὸν Ἡρακλέα καὶ τὴν ἀρετὴν μῦθον ἐντεῦθεν πεπλακέναι. κατὰ γὰρ τὸν Ἐμπεδοκλέα,

Οὐδέ τις ἦν κείνοισιν Ἄρης θεὸς, οὐδὲ κυδοιμὸς,

Οὐδὲ Ζεὺς βασιλεὺς, οὐδὲ Κρόνος, οὐδὲ Ποσειδῶν, D

Ἀλλὰ Κύπρις βασίλεια.

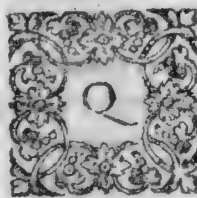
Τὴν οἵγ᾽ εὐσεβέεσσιν ἀγάλμασιν ἱλάσκοντο.

Γραπτοῖς δὲ ζώοισι, μύροισί τε δαιδαλεόδμοις,

Σμύρνης τ᾽ ἀκρήτου θυσίαις λιβάνου τε θυώδεις,

Ξανθῶν τε σπονδὰς μελίτων ῥίπτοντες ἐς οὖδας.

καὶ Μένανδρος δ᾽ ἐν Κιθαριστῇ περὶ τινος μουσικευομένου φησί,

QVOD inquit [a] Alexidis Tyndareon, amice Timocrates,

Cyrenaeus esse mihi uideris homo:

Nam, illic, unum si quis ad coenā inuitet,

Adsunt octodecim alij, currus decem [b], bigae quindecim:

Quibus apponenda, quae necessaria sunt omnia:

Optimum ut sit, accersere neminem. Mihi quidem iam tacere videretur imprimis expedire, & tot commemoratis nihil insuper adiicere, nisi tu obnixè contenderes, vt de iis qui luxu nobiles fuerunt, & de eorum voluptate sermonem aggrediar. Nam ea qui potitur, ipsam primùm appetit, deinde illa dulcedine, quam voluptas affert, fruitur. Itaque [c] Sophocles etiam voluptati deditus, ne senectutem accusaret, impotentiam veneris qua languet, temperantiam esse interpretatur, ab eáque liberatum se gaudet tanquam ab importuno & graui domino. Ego verò sic aio, Paridis iudicium veluti comparationem quandam virtutis cum voluptate priscos olim commentos fuisse. Nam quia Venerem, id est, voluptatem ille anteposuit, omnia conturbata sunt. Inde profectò bellus noster Xenophon fabulam de Hercule [d] ac virtute finxisse videtur. Nam, vt Empedocles inquit,

Nullum ex dijs prorsus illi uenerabantur:

Non Iouem regem, non Saturnum, non Neptunum:

Sed reginam Venerem,

Quam sacris statuis placabant, animalium picturis [e], unguentis uaria spirantibus,

Syncerae myrrhae suffitu, ac thuris suauiter olentis,

Effuso in pauimentum melle flauo libantes.

Menander in Citharista, vbi de quodam loquitur musices studioso, ait,

[a] Iunius adag. 75. 3. Cent. Cyrenaeus videris.

[b] Canterus cap. 5. 4.

[c] Cicero lib. de Senect. Bene Sophocles cum ex eo quidam iam aetate confecto quaereret, vteretur ne rebus venereis: Dii meliora, inquit, libéter verò istinc tanquā à domino agresti ac furioso profugi.

[d] Sumptum ex Prodico sophista, libro secundo De factis & dictis Socratis.

[e] Columbis ad currum iunctis.

studio musices oppidoquam teneri,
Cantionesque doceri auditu suaues ac delicatas semper.

Quidam secūdum naturam esse volunt, quòd illi omnium animantium genus inseruiat, cùm metus, animi paruitas & ignauia, aliique huiusmodi affectus omnibus non sint animātibus communes, & ab iis quæ ratione vtuntur vitari ac vituperari soleant. Voluptates ergo intemperantiùs persequi, molestias & dolores venari est. Quocirca Homerus dum probrosam & fœdam esse voluptatem nititur ostendere, maximis inquit ac potētissimis deorum nihil vires suas prodesse, sed grauissima damna pati cùm voluptatibus prouehuntur. Ioui [a] namque, voluptatibus interdiu cùm succubuisset, curam illam quam noctu vigilans habendam de Troianis duxerat, omnem excidisse. Mars fortissimus ac generosissimus ab imbelli præcipuè Vulcano impeditur & alligatur, impudentiæ damnatus & eo multatus dedecore, quòd illicitis amoribus se tradidisset. Itaque deos, qui ad vinculorum eius spectaculum accesserant, sic affatur [b]:

Improba facta non succedunt fœliciter: velocem [c] tardus assequitur. (cepit arte sua,
Vt nunc Vulcanus quamuis incessu lentus Martem
Deorum celerrimum omnium qui Olympū tenent,
Claudus ipse: quapropter cumulatiùs
Ei persoluendum est redemptionis meæ pretium.

Aristidis vitam nemo suauem fuisse autumat, sed Smindyridæ Sybaritæ, ac Sardanapali, inquit Theophrastus libro de Voluptate. Hominum quidem opinione ea non minus splē̃dida fuit quàm illorum vita, at voluptatibus is, sicut illi, non indulsit. Nullius iudicio Agesilai regis Lacedæmoniorum vita suauis [d] fuerit, sed potius, ita forte si contingat, Ananij [e], hominis, vt tradunt, obscurissimi. Nemo vitam heroum & semideorum qui ad Troiam pugnarunt suauem esse crediderit, sed eorum potius qui nostro sæculo florent. Illorum enim rudior victus fuit, incultus, nulla diligētia conquisitus, simplex, nec [f] varius, quem verò nunc frequentant plærique omnes, ad desidiam, mollitiem, voluptatē, & alias quasuis illecebras accommodatur, & veluti conditur. Plato in Philebo nihil esse voluptate scribit insolentius. Condonari tamen à dijs voluptates rerum Venerearum, quæ sunt vehemētissimæ, hominum sermonibus iactatur, vt amantium [g] periuria, & puerorum voluptates, qui rationis nondum sunt compotes. Idē Plato libro octauo de Republica, primus ostendit, quod semper in ore habent Epicurei, cupiditatum alias esse naturales, non tamen necessarias, alias nec naturales, nec necessarias, his verbis: A. Num igitur sumendi cibi ac obsonii desiderium, quātum sanitas postulat, & ad tuendum bonum corporis habitū sufficit, necessariò inest? B. Sic arbitror. A. Cibi verò appetentia num est necessaria duplici ratione, & quòd ad sanitatem cōducat, & quòd animalium famem sedet? B. Ita profectò. A. Obsonium verò, num ad bonum corporis habitum confert? B. Valde quidem. A. Quid igitur censes? num aliorum præter hæc cibariorum cupiditas, quæ, si prima ætate coërceatur disciplina, & bonis præceptis, multi carere possunt, & quæ eadem tum animo tum corpori noxia,

a Iliad. ξ.

b Odyss. θ.

c Eras. prouerb. Velocem tardus assequitur.

d Assiduis laboribus exercitatissima, & à voluptatum blanditiis alienissima.

e Lego Anacis regis vetustissimi, qui Deucalionē præcessit, & cuius ob vetustatē memoria est obliterata. Vide prouerbiū, Ab Anaco, de iis quæ ab extrema antiquitate repetuntur.

f Ἄμικτος. Huius vocabuli significatus referri quoq; potest ad condimentorum mixtiones & præparationes.

g Ouid. Iuppiter ex alto periuria ridet amantum, &c. Vide prouerb. Venereum iusiurandum.

A

Φιλόμουσον εἶναι αὐτὸν πάνυ
Ἀκούσματ' εἰς τρυφήν τε παιδεύεσθ' ἀεί.

καί τοι τινὲς φασὶ κατὰ φύσιν εἶναι τὴν ἡδονήν, ἐκ τοῦ πάντα ζῶα δεδουλῶσθαι ταύτῃ. ὥσπερ οὐχὶ καὶ δειλίας καὶ φόβου, καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων κοινῶς μὲν ἐν ἅπασιν ὄντων· παρὰ δὲ τοῖς λογισμῷ χρωμένοις ἀποδοκιμαζομένων. τὸ οὖν ἡδονὰς διώκειν προπετῶς, λύπας ἐστὶ θηρεύειν. διόπερ Ὅμηρος ἐπονείδιστον βουλόμενος ποιῆσαι τὴν ἡδονήν, καὶ τῶν θεῶν φησὶ τοὺς μεγίστους οὐδὲν ὑπὸ τῆς σφετέρας
B ὠφελεῖσθαι δυνάμεως, ἀλλὰ τὰ μέγιστα βλάπτεσθαι περιενεχθέντας ὑπ' αὐτῆς. ὅσα μὲν γὰρ ἀγρυπνῶν ὁ Ζεὺς ἐφρόντισεν ὑπὲρ τῶν Τρώων, ταῦτ' ἀπώλεσε μεθ' ἡμέραν ὑφ' ἡδονῆς κρατηθείς. καὶ ὁ Ἄρης ἀλκιμώτατος ὢν ὑπὸ τοῦ ἀσθενεστάτου Ἡφαίστου συνεποδίσθη, καὶ ὤφελεν αἰσχύνην καὶ ζημίαν, ἐκδοὺς ἑαυτὸν ἔρωσιν ἀλογίστοις. φησὶ γοῦν πρὸς τοὺς θεοὺς ὅτ' ἦλθον αὐτὸν θεασόμενοι δεδεμένον,

Οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα· κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν.
C Ὡς καὶ νῦν Ἥφαιστος ἐὼν βραδὺς εἷλεν Ἄρηα,
Ὠκύτατόν περ ἐόντα θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσι,
Χωλὸς ἐὼν τέχνῃ· τῷ καὶ ζωάγρι' ὀφέλλει.

οὐδεὶς δὲ λέγει τὸν Ἀριστείδου βίον ἡδύν, ἀλλὰ τὸν Σμινδυρίδου τοῦ Συβαρίτου, καὶ τὸν Σαρδαναπάλου. καί τοι κατά γε τὴν δόξαν φησὶν ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς Θεόφραστος, οὐχ ὁμοίως λαμπρός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐτρύφησεν ὥσπερ ἐκεῖνοι. οὐδὲ τὸν Ἀγησιλάου τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, ἀλλὰ μᾶλλον εἰ ἔτυχεν τὸν Ἀνανίου οὕτως ἀδοξήτου κατὰ 252
D δόξαν ὄντος. οὐδὲ τὸν τῶν ἡμιθέων τῶν ἐπὶ Τροίας, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τῶν νῦν. καὶ τοῦτ' εἰκότως· ὁ μὲν γὰρ ἀκατάσκευος, καὶ καθάπερ ἀνεύρετος ἦν, οὔτ' ἐπιμιξίας οὔσης, οὔτε τῶν τεχνῶν διηκριβωμένων· ὁ δὲ πᾶσιν ἐξηρτυμένος πρὸς ῥᾳστώνην καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας διαγωγάς. Πλάτων δὲ ἐν τῷ Φιλήβῳ φησίν, ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων ἀλαζονέστατον. ὡς δὲ λόγος καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, ἃ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ
E τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὥσπερ καθάπερ παίδων τῶν ἡδονῶν, οὐδὲ τὸν λογισμὸν κεκτημένων. ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ τῆς Πολιτείας ὁ αὐτὸς Πλάτων πρότερος ὑπέδειξε τὸ ὑπὸ τῶν Ἐπικουρείων θρυλλούμενον, ὅτι τῶν μὲν ἐπιθυμιῶν αἱ μέν εἰσι, φυσικαὶ μέν, οὐκ ἀναγκαῖαι δέ· αἱ δὲ οὔτε φυσικαὶ οὔτε ἀναγκαῖαι, γράφων οὕτως. ἆρ' οὖν οὐχ ἡ τοῦ φαγεῖν μέχρις ὑγιείας καὶ εὐεξίας, καὶ τοῦ σίτου καὶ ὄψου ἀναγκαίως ἂν εἴη; Οἶμαι. ἡ μέν γε
F που τοῦ σίτου κατ' ἀμφότερα ἀναγκαῖα, ἧτε ὠφέλιμος, ἧτε παῦσαι ζῶντα δυνατή. Ναί. Ἡ δὲ ὄψου, εἴ πῃ τινὰ ὠφέλειαν πρὸς εὐεξίαν παρέχεται. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δαί; ἡ πέρα τούτων καὶ ἀλλοίων ἐδεσμάτων ἢ τοιούτων ἐπιθυμία, δυνατὴ δὲ κολαζομένη ἐκ νέων καὶ παιδευομένη ἐκ τῶν πολλῶν ἀπαλλάττεσθαι, καὶ βλαβερὰ μὲν σώματι,

βλαβερὰ δὲ ψυχῇ πρός τε φρόνησιν, καὶ πρὸς τὸ σωφρονεῖν, ἆρά γε ὀρθῶς οὐκ ἀναγκαία ἂν καλοῖτο; Ὀρθότατα μὲν οὖν. Ἡρακλείδης δὲ ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ Περὶ ἡδονῆς τάδε λέγει. οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν ἀγαθῶν ὄντες κύριοι, καὶ πάντων εἰληφότες πεῖραν, τὴν ἡδονὴν προκρίνουσι, μεγαλοψυχοτέρας ποιούσης τῆς ἡδονῆς τὰς τῶν ἀνθρώπων φύσεις. ἅπαντες γοῦν οἱ τὴν ἡδονὴν τιμῶντες, καὶ τρυφᾶν προῃρημένοι, μεγαλόψυχοι καὶ μεγαλοπρεπεῖς εἰσιν, ὡς Πέρσαι καὶ Μῆδοι. μάλιστα γὰρ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὴν ἡδονὴν οὗτοι καὶ τὸ τρυφᾶν τιμῶσι, ἀνδρειότατοι καὶ μεγαλοψυχότατοι τῶν βαρβάρων ὄντες. ἔστι γὰρ τὸ μὲν ἥδεσθαι, καὶ τὸ τρυφᾶν ἐλευθέρων· ἀνίησι γὰρ τὰς ψυχὰς, καὶ αὔξει. τὸ δὲ πονεῖν δούλων καὶ ταπεινῶν. διό τι καὶ συστέλλονται οὗτοι καὶ τὰς φύσεις. καὶ ἡ Ἀθηναίων πόλις ἕως ἐτρύφα, μεγίστη τε ἦν, καὶ μεγαλοψυχοτάτους ἔτρεφεν ἄνδρας. ἁλουργῆ μὲν γὰρ ἠμπίσχοντο ἱμάτια, ποικίλους δ' ὑπέδυνον χιτῶνας. κορύμβους δ' ἀναδούμενοι τῶν τριχῶν, χρυσοῦς τέττιγας περὶ τὸ μέτωπον, καὶ τὰς κόμας ἐφόρουν, ὀκλαδίας τε αὐτοῖς δίφρους ἔφερον οἱ παῖδες, ἵνα μὴ καθίζοιεν ὡς ἔτυχεν. καὶ οὗτοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι, οἱ τὴν ἐν Μαραθῶνι νικήσαντες μάχην, καὶ μόνοι τὴν τῆς Ἀσίας ἁπάσης δύναμιν χειρωσάμενοι. καὶ οἱ φρονιμώτατοι δέ φησιν καὶ μεγίστην δόξαν ἐπὶ σοφίᾳ ἔχοντες μέγιστον ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν εἶναι νομίζουσι. Σιμωνίδης μὲν οὑτωσὶ λέγων, τίς γὰρ ἁδονᾶς ἄτερ θνητῶν βίος ποθεινὸς, ἢ ποία τυραννίς; τᾶς δ' ἄτερ οὐδὲ θεῶν ζηλωτὸς αἰών. Πίνδαρος παραινῶν Ἱέρωνι τῷ Συρακουσίων ἄρχοντι, μηδὲ ἀμαύρου φησὶ τέρψιν ἐν βίῳ. πολύτοι φέριστον ἀνδρὶ τερπνὸς αἰών. καὶ Ὅμηρος δὲ τὴν εὐφροσύνην καὶ τὸ εὐφραίνεσθαι τέλος φησὶ εἶναι χαριέστερον, ὅταν δαιτυμόνες μὲν ἀοιδοῦ ἀκουάζωνται, παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι. τοὺς δὲ θεοὺς φησὶν εἶναι ῥεῖα ζώοντας· τὸ δὲ ῥεῖα ἐστὶ ἀπόνως, ὥσπερ ἐνδεικνύμενος ὅτι μέγιστόν ἐστι τῶν κακῶν ἡ περὶ τὸ ζῆν ταλαιπωρία καὶ ὁ πόνος. διόπερ καὶ Μεγακλείδης ἐπιτιμᾷ τοῖς μεθ' Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον ποιηταῖς, ὅσοι περὶ Ἡρακλέους εἰρήκασιν, ὡς στρατοπέδων ἡγεῖτο, καὶ πόλεις ᾕρει· ὃς μεθ' ἡδονῆς πλείστης τὸν μετ' ἀνθρώπων βίον διετέλεσε. πλείστας μὲν γυναῖκας γήμας, ἐκ πλείστων δὲ λάθρα παρθένων παιδοποιησάμενος. εἴποι γὰρ ἄν τις πρὸς τοὺς οὐ ταῦτα παραδεχομένους, πόθεν ὦ οὗτοι, τὴν περὶ τὰς ἐδωδὰς αὐτῷ σπουδὴν ἀνατίθετε; ἢ, πόθεν παρῆλθεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ τῆς λοιβαίας κύλικος μηδὲν ὑπολείπεσθαι, εἰ μὴ τὰ περὶ τὰς ἡδονὰς ἐδοκίμαζεν; ἢ διὰ τί τὰ θερμὰ λουτρὰ τὰ φαινόμενα ἐκ τῆς γῆς πάντες Ἡρακλέους φασὶν εἶναι ἱερά; ἢ διὰ τί τὰς μαλακὰς στρωμνὰς Ἡρακλέους κοίτας εἰώθασι καλεῖν, εἰ κατεφρόνει τῶν ἡδέως ζώντων; τοῦτον οὖν, φησὶν, οἱ νέοι ποιηταὶ κατασκευάζουσιν ἐν λῃστοῦ σχήματι μόνον περιπορευόμενον, ξύλον ἔχοντα καὶ λεοντῆν καὶ τόξα· καὶ ταῦτα πλάσαι πρῶτον Στησίχορον τὸν Ἱμεραῖον.

prudentiæ ac temperantiæ multum officit, rectè, minimè necessaria vocabitur? B. Rectissimè sanè. Heraclitus Ponticus libro de Voluptate ad hunc modum scribit: Tyranni atque reges, in quorum potestate fortunæ sunt & opes, omnia experti [a], voluptatem præferunt, quoniam hominis ea naturam reddat animosiorem, & excelsiorem. Voluptati certè quicunque student, & delicatè sibi viuendum esse constituunt, magnanimi sunt, & magnifici, vt Persæ, ac Medi, qui omnium hominum voluptatem & delitias maximè colunt, inter omnes barbaros fortissimi, ingentísque præcipuè animi. Liberis enim & ingenuis competit delectatio ac vitæ mollicies, vt quæ animum relaxet à curis, & augeat, seruis autem & humilioris fortunæ hominibus iugiter est laborandum, qui sunt angusto demissóque animo. Atheniensium ciuitas, quamdiu luxus in ea viguit, fuit florentissima, aluítque maximi viros animi, purpureis vestibus amictos, ac subtus variis tunicis indutos summa [b] coma religata, cicadis aureis circa frontem & capillum appensis, & ne vbi vis indecorè ac incommodè sederent, pueris sellas plicatiles pone gestantibus. Eiusmodi fuerunt videlicet illi summi viri, ad Marathonem prælio victores, qui soli totius Asiæ copias subegerunt, ac in captiuitatem redegerunt. Prudentissimi quidem homines, clarissimíque sapientia, maximum, inquit, bonum voluptatem esse iudicauerunt: Simonides his verbis,

Mortalibus enim quæ optabilis aut vita, aut tyrannis,
Absque voluptate? quæ si desit, nec deorum quidem æternitas iucunda fuerit.

Pindarus Hieronem Syracusarum dominum hortatur,

Ne vitæ delectationes obscuret [c], quandoquidem optimus est ille vitæ cursus homini qui voluptate non priuatur.

Homerus nihil gratius esse scribit animi lætitia & hilaritate cùm poëtam canẽtem auscultant conuiuæ, & epulis abundant mensæ. Idẽ, ῥεῖα, facile deos inquit viuere, nimirum absque labore, quo innuit grauissimum esse malũ in vita, laborem ac miseriam. Quapropter Megaclides poëtas Homero & Hesiodo posteriores increpat, qui Herculem scripserunt exercitus duxisse, vrbes expugnasse, cùm maximè voluptariam inter homines vitam egerit, plurimarum vxorum maritus, & puellis clàm multis compressis, è quibus suscepit liberos. Hoc si quis verum esse neget, argumentis confirmare licet. Primum, cur epulandi fuisse studiosissimum in confesso est? cur inoleuit apud homines eius exemplo consuetudo, vt libantes nihil in calice vini relinquant, nisi placuissent illi voluptates? cur calidas [d] quibus lauamus aquas, è terra scaturientes, omnes Herculi sacras esse dicunt? cur lectos molles solẽt Herculeos nominare, si eos qui delicatiùs viuunt cõtẽpsisset? Hũc porrò poëtæ iuniores, inquit, fingũt prædonis habitu solũ huc illuc cõmeare, ac vagari, cũ claua, leonis pelle, & arcu: quę primus Stesichorus Himeræus [e] cõmentus est.

a Quæ volup- tatis studio ac virtutis contemp-

b Tantum. Videtur... Mess... nectis.

c Fugat, repellit, demat.

d Erasmus ... Herculana ... & Herculis ... & Ter... lidis balneis ... bo lib. ... lis balnea ... tradit in ... num & Op... fertili ... planitie

e Ex Him... Siciliæ op...

A Xanthus lyricorum versuum modulator, antiquior Stesichoro, quod ipsemet Stesichorus non inficiatur, vt autor est Megacleides, talem vestitum Herculi non tribuit, sed Homericum [a]. Multa quidem ex Xanthi carminibus Stesichorus est mutuatus, vt quod Oresteam poëma nuncupant. Antiphanes voluptatem bonum esse dixit, sed eam, cuius non pœniteat, adiecit. Vlysses apud Homerum Epicuro dux videtur fuisse, vt voluptate, quam in tantum celebrat, omnia metiretur, cùm ait:

Nihil [b] ego puto gratius esse,
B *Quam cum hilaris est uniuersus populus:*
Ac in ædibus poëtam audiunt qui epulantur,
Ordine sedentes: onustæque mensæ sunt
Cibo, & carnibus: ac merum haustum è cratere
Præbet qui est à poculis, affunditque pateris:
Animo cogitanti mihi pulcherrimum hoc uidetur esse.

Megacleides ait Vlyssem pro temporis occasione alloquentem Phæacas, inseruientémque tempori, vt eosdem esse mores suos assimularet, mollissimam eorum vitam laudasse, cùm
C ex Alcinoo de illis antea hæc intellexisset:

Nobis [c] sunt iucundæ semper epulæ, cithara, choreæ,
Mutatoriæ uestes, calida balnea [d], cubilia.

Hac enim sola ratione iis quæ sperauerat opinabatur frustratum se non iri. Eiusmodi fuit, qui filium Amphilochum [e] sic hortatur:

Marinæ belluæ inter saxa degentis [f], ô fili,
Mente quam diligentissime autem imitans,
Cum [g] ciuitatibus omnibus habe consuetudinem:
Rerū præsentem statum boni consule: alias aliud cogites & sapias.

D Similiter & in Iphigenia [h] Sophocles,

Apud hominem cum eris, tibi in mentem ueniat,
Polypi corporis
Ad saxa uariari natiuum colorem.

Theognis:

Mentem habe Polypi [i] multi flagellis se implicantis.

Sunt & qui putent Homeri iudicium, id fuisse, qui frugi & continēti vitæ sæpius anteponat voluptate diffluentem & dissolutam, his verbis:

Apud Iouem dij in concilium uocati sententias di-
E *cebant,*
In aureo solio sedentes, quibus Hebe ueneranda
Nectar ministrabat, illi uerò sese aureis pateris
Inuitabant uicissim.

Apud eundem Menelaus:

Nihil aliud nos
Disiunxit cùm & amaremus, & alijs uoluptatibus oblectaremur.

ac rursum:

Sedemus epulantes carnes innumeras, & suaue merum.

F Quapropter apud Alcinoum Vlysses Delicias & libidinosam Lasciuiam asserit vitæ finem esse. Omnium hominum primi celeberrimi luxu Persæ fuerunt, quorum reges Susis hyemarunt, æstiuarunt in Ecbatanis: Susa Chares & Aristobulus vocari tradunt ob pulchram amœnitatem loci: σοῦσον enim Greco sermone liliū appellari: in Persepoli per autumnū morari, Babylone verò, anni reliqua parte. Parthorum etiā reges ver traducunt Rhagis, hyemāt Babylone [k], alibi quod ex anno superest.

a Qualē Agamemnonis fuisse [...] Talis fuit Herculis tunica, [...] iuxta robur, autoris incerti, Elzo habitu, torua facie, in suprema tunica seruientis, maximæ dignationis, cui Lucullus titulum apposuit, se de manubiis dic[...]eius verò [...] senatusco[...] sibi se posuisse, Titus Septim. [...] ædilis curulis priuato se publicum reddidisse. Plin. [lib.] 8.34.

b Odyss. ι.

c Odyss. θ.

d Vel aquarum calidarum: vel in calidæ solio lauationes.

e Amphiarai vatis & Erisiphiles is filius fuit.

f Vide prouerb. *Polypi mentem obtine.*

g Plutarh. lib. De causs. naturalibus hæc citat ex Pindaro: ac libro, περὶ τῆς πολυφιλίας.

h Periit ea tragœdia.

i Distichū integrum citatum libro octauo sic Erasmus vertit: *Mentem habeas uafri Polypi, qui protinus illa Se quibus admorit saxa colore refert.* Suprà pag. 317.

k Locum hunc mutilum, nulla ope, ne coiectura quidem, restituere potui, aut ita concinnare vt probabilis aliqs sensus eliciatur.

A καὶ Ξάνθος δ᾽ ὁ μελοποιὸς πρεσβύτερος ὢν Στησιχόρου, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Στησίχορος μαρτυρεῖ, ὥς φησιν ὁ Μεγακλείδης, οὐ ταύτην αὐτῷ περιτίθησι τὴν στολὴν, ἀλλὰ τὴν Ὁμηρικήν. πολλὰ δὲ τῶν Ξάνθου παραπεποίηκεν ὁ Στησίχορος, ὥσπερ καὶ τὴν Ὀρέστειαν καλουμένην. Ἀντισθένης δὲ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι φάσκων, προσέθηκε τὴν ἀμεταμέλητον. ὁ δὲ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ Ὀδυσσεὺς ἡγεμὼν δοκεῖ γεγονέναι Ἐπικούρῳ τῆς πολυθρυλλήτου ἡδονῆς, ὥσπερ φησίν.

B Οὐ γὰρ ἔγωγέ τι φημὶ τέλος χαριέστερον εἶναι,
Ἢ ὅταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα·
Δαιτυμόνες δ᾽ ἀνὰ δώματ᾽ ἀκουάζωνται (ἀοιδοῦ
Ἥμενοι ἑξείης, παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
Σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ᾽ ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
Οἰνοχόος παρέχῃσι, καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσιν.
Τοῦτό τί μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶναι.

ὁ δὲ Μεγακλείδης φησὶ τὸν Ὀδυσσέα καθομιλοῦντα τοῖς καιροῖς ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν ὁμοήθης τοῖς
C Φαίαξιν εἶναι, τὸ ἁβροδίαιτον αὐτῶν ἀσπάζεσθαι πεπυσμένον τοῦ Ἀλκινόου.

Αἰεὶ δ᾽ ἡμῖν δαίς τε φίλη, κίθαρίς τε χοροί τε,
Εἵματά τ᾽ ἐξημοιβά, λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐναί.

Μόνως γὰρ οὕτως ᾤηθη, ὧν ἤλπιζε μὴ διαμαρτεῖν. τοιοῦτός ἐστιν καὶ ὁ παραινῶν Ἀμφι- 253
λόχῳ τῷ παιδὶ, ὦ τέκνον ποντίου θηρὸς πετραίου χρωτὶ μάλιστα νόον προσφέρων, πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει, τῷ παρεόντι δ᾽ ἐπαινήσαις ἑ-
D κὼν, ἄλλοτ᾽ ἀλλοῖα φρόνει. ὁμοίως φησὶ καὶ Σοφοκλῆς ἐν Ἰφιγενείᾳ,

Νόει πρὸς ἀνδρὶ σῶμα πουλύπου, ὅπως
Πέτρᾳ τραπέσθαι γνησίου φρονήματος.

καὶ ὁ Θέογνις, Πουλύπου ὀργὴν ἴσχε πολυπλόκου. εἰσὶ δ᾽ οἵ φασι ταύτης εἶναι τῆς γνώμης τὸν Ὅμηρον προτάττοντα τοῦ σπουδαίου βίου, πολλάκις τὸν καθ᾽ ἡδονὴν λέγοντα,

Οἱ δὲ θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο
Χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ, μετὰ δέ σφισι πότνια Ἥβη
E Νέκταρ ἐῳνοχόει, τοὶ δὲ χρυσέοις δεπάεσσι
Δειδέχατ᾽ ἀλλήλους:

Καὶ ὁ Μενέλαος δὲ παρ᾽ αὐτῷ φησὶν,

—οὐδέ κεν ἡμέας
Ἄλλο διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε.
Ἥμεθα δαινύμενοι κρέα τ᾽ ἄσπετα καὶ μέθυ ἡδύ.

Διόπερ καὶ Ὀδυσσεὺς τρυφὴν καὶ λαγνείαν τέλος τοῦ βίου παρὰ τῷ Ἀλκινόῳ τίθεται. διαβόητοι δὲ ἐπὶ τρυφῇ ἐγένοντο πρῶτοι πάντων
F ἀνθρώπων Πέρσαι· ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δ᾽ ἐν Ἐκβατάνοις. κληθῆναι δὲ τὰ Σοῦσά φησιν Ἀριστόβουλος καὶ Χάρης, διὰ τὴν ὡραιότητα τοῦ τόπου. σοῦσον γὰρ εἶναι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ τὸ κρίνον. ἐν Περσεπόλει δὲ διατρίβουσι φθινόπωρον, καὶ ἐν Βαβυλῶνι τὸ λοιπὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρος. καὶ οἱ Πάρθων δὲ βασιλεῖς ἐαρίζουσι μὲν ἐν Ῥάγαις, χειμάζουσι δὲ ἐν Βαβυλῶνι . . . . τὸ λοιπὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ.

καὶ τὸ παράσημον δὲ ὃ ἐπετίθεντο τῇ κεφαλῇ οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, οὐδ' αὐτὸ ἠγνόει τὴν τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκευάζετο γὰρ, ὥς φησιν Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. εὐώδης δ' ἐστὶν ἡ λάβυζος καὶ πολυτιμότερον τῆς σμύρνης. ὁπότε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος κατίοι φησὶ βασιλεὺς, οὔτε καθήλλετο ὀλίγου ὄντος ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ ὕψους, οὔτε διὰ χειρῶν ἐρειδόμενος, ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐτίθετο, καὶ τούτῳ ἐπιβαίνων κατῄει. καὶ ὁ βασιλέως διφροφόρος εἰς τοῦτο εἵπετο. φυλάσσουσί τε αὐτὸν καὶ τριακόσιαι B γυναῖκες, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν πρώτῃ Περσικῶν. αὗται δὲ τὰς μὲν ἡμέρας κοιμῶνται, ἵνα νυκτὸς ἐγρηγορῶσι· τὴν δὲ νύκτα ᾄδουσαι καὶ ψάλλουσαι διατελοῦσι λύχνων καιομένων. χρῆται δὲ αὐταῖς καὶ πολλάκις ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἦσαν δὲ οὗτοι τῶν δορυφόρων, καὶ τῷ γένει πάντες Πέρσαι, ἐπὶ τῶν στυράκων μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν ἀριθμὸν, ἀριστίνδην ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν Ἀθανάτων καλουμένων· καὶ διῄει διὰ τῆς τούτων C αὐλῆς πεζὸς ὑποτιθεμένων ψιλοταπίδων Σαρδιανῶν, ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεύς. ὅτε δὲ εἰς τὴν ἐσχάτην αὐλὴν ἔλθοι, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐφ' ἵππου· πεζὸς δὲ οὐδέποτε ἑωράθη ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δὲ ἐπὶ θήραν ἐξίοι, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτῷ συνεξῄεσαν. ὁ δὲ θρόνος, ἐφ' ᾧ ἐχρημάτιζε καθήμενος, χρυσοῦς ἦν, ὃν περιειστήκεσαν τέσσαρες κιονίσκοι λιθοκόλλητοι χρυσοῖ, ἐφ' ὧν διετέτατο ἱμάτιον ποικίλον πορφυροῦν. Κλέαρχος δὲ ὁ Σολεὺς ἐν τετάρτῳ Βίων D προειπὼν περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτης πολλοὺς εὐνουχίσαιεν τῶν περιοικούντων, ἐπιφέρει καὶ τὴν παρὰ Μήδων γενέσθαι Πέρσαις μηλοφορίαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δορυφορούντων τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀνανδρίας ὑπόμνημα. δύναται γὰρ ὡς ἔοικεν ἡ παράκαιρος ἅμα καὶ μάταιος αὐτῶν περὶ τὸν βίον τρυφὴ καὶ τοὺς ταῖς λόγχαις καθωπλισμένους ἀγύρτας ἀποφαίνειν. καὶ προελθὼν δὲ γράφει, τοῖς γοῦν ποιήσασί τι αὐτῷ ἡδὺ βρῶμα, δι- E δοὺς ἆθλα τοῦ ποιηθέντος, οὐχ ἑτέραις ἡδύνων ταῦτα τιμαῖς παρετίθει, πολὺ δὲ μᾶλλον αὐτὸς ἀπολαύειν αὐτῶν νοῦν ἔχων. τοῦτο μὲν γάρ ἐστιν ὁ λεγόμενος, οἶμαι, καὶ Διὸς ἅμα καὶ βασιλέως ἐγκέφαλος. Χάρης δ' ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν, εἰς τοῦτό φησιν ἧκον τρυφῆς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἐχόμενον τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἴκημά τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια διὰ παντὸς ἔκειτο τάλαντα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο F προσκεφάλαιον βασιλικόν. καὶ πρὸς ποδῶν ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου, καὶ προσηγορεύετο βασιλικὸν ὑποπόδιον. ἦν δὲ ἐν τῷ κοιτῶνι καὶ λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑπὲρ τῆς κλίνης. τὴν δὲ ἄμπελον ταύτην Ἀμύντας φησὶν ἐν τοῖς Σταθμοῖς καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων ψήφων συντεθειμένους, οὐ μακρὰν δὲ ταύτης ἀνακεῖσθαι

Inſigne verò quod ſuis capitibus reges Perſarum imponunt, voluptatem eos captaſſe minimè negat. Quod enim ſcribit Dinon, id ex myrrha conficiebatur, & odore illo quem Labyzon nuncupant. Suauiter quidem Labyzus [a] olet, & multo pretioſior eſt quàm Myrrha. Cùm autẽ rex, inquit Dinon, è curru deſcenderet, nec ille deſiliebat, etiãſi exigua foret à terra altitudo, neq; vt exiret, manibus circũſtantiũ fulciebatur, ſed ei ſemper admouebatur aurea ſella in quã egreſſus è curru aſcẽderet: cuius rei gratia ſemper regiæ ſellæ geſtator ſequebatur. Eius autẽ cuſtodes ſunt, vt ſcribit Heraclei-des Cumæus libro primo Rerũ Perſicarũ, trecentæ mulieres, quæ vt vigilent noctu, interdiu dormiunt, & per noctem ardentibus lucernis perpetuò canunt, ac citharam pulſant. Cum illis rex per ſtationem clauatorum [b] excubitorum perductis ſæpius rem habet. E claſſe haſtatorum clauatores ij fuerũt, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergô ſelecti ex decem Perſarum millibus, quos vocant Immortales. In horum ſummis haſtilibus aurea mala extabant, vnde & nomen. Per illorum ſtationem [c] pedibus rex tranſibat, tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos incedere alii nemini quàm regi conceſſum erat. Ad extremam illorum ſtationem cùm rex perueniſſet, in currum aſcendebat, & aliquando in equum. Nunquam certè pedes è regia progrediebatur. Ad fores vſque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens ius dicebat, reſponſáque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpureámque veſtem extendebant: Clearchus Solenſis libro quarto Vitarum, de Medorum luxu antea locutus, cùm narraſſet ab illis ex vicinis multos caſtrari voluptatis [d] cauſſa, ſubiungit, Perſas à Medis vſum clauas geſtãdi accepiſſe, non ſolùm vt iis iniurias propulſarent, & vlciſcerentur, ſi quis inferret, ſed velut inſigne quoddam luxus ſatellitum, quantum à priſtina ſua virtute degeneraviſſent. Poſſet enim, vt credibile eſt, intempeſtiuum illud & ſtolidum in vita delitiarum ſtudium, vel armatos lanceis inertes ac ignauos reddere. Is deinde nonnihil progreſſus ita ſcribit: Regi ſi quis delicatiorem cibum obtuliſſet, pro eo quod oblatum eſt præmium largitur: at cæteris quos honorat, id rex non impartitur [e], verùm potius eo fruitur, ſibique ſoli ſapit. Id autem [f] erat, niſi fallor, quod [g] Iouis ſimul ac regis cerebrum eſſe dicebant. Chares Mitylenæus libro quinto hiſtoriæ Alexandri, Euſque luxus, inquit, proceſſerunt Perſarum reges, vt ad verticem regij cubilis ſupernè eſſet cœnaculũ cum quinq; lectis [h], in quo auri talenta quinquies mille nunquã non aſſeruabantur: id cervical regium appellabãt: cubilis verò pedibus alterum cœnaculũ cum tribus lectis vicinum eſſet, vbi talentorum tria millia reponebãtur: quod ſubſelliũ ſcabellúmve regis nũcupabãt. In eius cubiculo fuit quoq; vitis aurea, gẽmis ornata, ſuper lectũ diſtẽta, cui⁹ vuas Amyntas libro de Põderibus & ſtateris, ait, ex pretioſiſſimis gẽmis cõpoſitas fuiſſe, nec procul ab ea

[a] Ladanum quidã interpretantur: alii aſtũ Benicium.

[b] Τῶν μηλοφόρων. Eos qui præfixa clauis ferro mala ... ſtipati ... tellites ... vocabãt ... ferentes ... malis præfixa.

[c] Τὴν αὐλὴν. manſionẽ, atriũ.

[d] Vt ſuis mulieribus abſque ſtupri & flagitii ſuſpicione ſeruirẽt.

[e] Solebant Perſarum reges de ferculis appoſitis partẽ aliquã ad eos mittere quos in pretio habebant, ... faciebãt, ... ſua benignitate honoratos ... deri.

[f] Quod ... tebat amici ... quod regi ... offerebatur ... prouerbi ... cerebrum ... regis. ... bic locus ... hac hoc ...

[g] Apud Ap... in Apolog... ma, Ennius ... dulibus, ... giticis, ... vocat ... rebrum, ... Scarum ... cerebrum ... pene ſuprem...

[h] Thel... culis.

positū craterē aureum, opus Theodori Samii. Agathocles libro tertio de Cyzico, apud Persas aquam esse tradit, quam auream nominãt, nimirum fontes [a]septuaginta, è quibus soli bibebant, rex ipse, ac maximus natu filius: aliorum si quis attigisset, morte pœnas luebat: Xenophon octauo libro institutionis Cyri: Tū, inquit, vtebantur Persarum disciplina, Medorum autem ornatu, & delitiis: nunc verò Persarum obliteratam iam tolerantiam parui pēdunt, & Medorum mollitiem retinent. Eorum quàm sit delicata vita declarare in animo est. Primùm quidē, lectos non satis est mollibus stragulis contegi: eorum pedes super tapetibus collocant, ne obnitatur pauimentum: cedunt enim tapetes. Quod ad cibaria spectat, eorum quæ priùs inuēta sunt nihil prætermittitur, ac quotidie noua excogitantur: itidémque obsonia: domi namque inuentores ac nouatores in famulatu habent, qui vtrumque id calleant. Hyeme non tantùm caput, corpus, & pedes operiunt, sed etiam manicas induunt ad extremam manum, & digitalia. Per æstatem, præter saxorum vmbras, & arborū, quas captant, etiam in illis vmbras sibi machinantur, & obtendunt alias[b]. Idem deinceps de illis scribit: Nunc stragula plura super equis habent, quàm super lectis. Non enim tantùm laborant benè vt equitent, quàm vt molliter equo insideant. Iisdem sunt ianitores, pistores, pocillatores, qui cibum apponant, auferant, qui dormituros in lecto componant cubicularii, & qui expergefaciant, ac ornatores qui fricent, vngant, & certa quadam moderatione illa omnia exequantur. Lydii adeò luxu corrupti sunt, vt primi fœminas castrauerint, quod refert Xanthus Lydius, vel autor historiarum quæ ipsi adscribuntur, Dionysius Scythobrachion, vt ait Artemon Cassandreus, in opere De librorum collectione, nescius tamē Ephorum scriptorem eius meminisse, vt antiquioris, & qui Herodoto argumentum scribendi dedisset. Xanthus ergo libro secundo Lydiorum ait, Lydorum regem Andramytin fœminas primùm castrauisse[c], & eunuchorum loco vsum illis fuisse. Clearchus libro quarto Vitarum, Lydos ait, vitæ mollitia solutos, extruxisse pomaria, & in hortos secedentes, vmbras sectatos fuisse, delicatiùs existimantes, si omnino solis radiis non ferirentur, tandémque sic voluptati succubuisse, vt aliorum vxores & virgines in locum certum conductas, quem ob id Agneonem[d] vocabant, stuprarēt, & ad extremum animis prorsus effœminatis, muliebrem vitam sint amplexati. Quamobrem tam fœda vitæ ratio, mulierem ex illis vnā quas violauerant, excitauit, Omphalen, quæ tyrannide vsurpata prima exorsa sit à Lydis meritas pœnas exigere. Amissæ quidē libertatis manifestum id argumentum erat, quòd vi iniuriam passæ fœminæ parērent. Ergo cùm esset illa prorsus intemperans, & quam

a Λιβάδας, guttas, scaturigines.

b Vt ex ramis & fronde arborum cōgesta ædificatiuncula tuguria, vel, aulæis suspensis à sole tecta, vel trichilis opaca.

c Castratas illas fœminas fuisse putant muliebribus infibulatis, vt equarum quas concipere & parere nolunt ferreis circulis ordine traiectis naturalia clauduntur, quod Galli vocant Boucler.

d Tanquā purū, ad emolliendam minuendámque eius facinoris turpitudinem.

A κρατῆρα χρυσοῦν Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα. Ἀγαθοκλῆς δ' ἐν τρίτῳ περὶ Κυζίκου, ἐν Πέρσαις φησὶν εἶναι καὶ χρυσοῦν καλούμενον ὕδωρ. εἶναι δὲ τοῦτο λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν ἀπ' αὐτοῦ ἢ μόνον βασιλέα, καὶ τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων· τῶν δὲ ἄλλων ἐάν τις πίῃ, θάνατος ἡ ζημία. Ξενοφῶν δ' ἐν ὀγδόῳ Παιδείας, ἐχρῶντο φησὶν ἔτι τότε τῇ ἐκ Περσῶν παιδείᾳ, καὶ τῇ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι. νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερίαν περιορῶσιν ἀποσβεννυμένην, τὴν

B δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διασῴζονται. σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. ἐκείνοις γὰρ πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς ὑποστόρνυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ἐπὶ ταπίδων τιθέασιν, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ τὸ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ τάπιδες. καὶ μὴν τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαι, ὅσα τε πρόσθεν εὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῄρηται, ἄλλα τε καινὰ ἀεὶ ἐπιμηχανῶνται, καὶ ὄψα γε ὡσαύτως· καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ 254

C μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας αὐτοῖς ἀρκεῖ ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας, καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ἔν γε μὴν τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, οὔθ' αἱ τῶν δένδρων οὔθ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί· ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς ἄνθρωποι μηχανώμενοι αὐτοῖς παριστᾶσιν. κἂν τοῖς ἑξῆς δέ φησι περὶ αὐτῶν οὑτωσί. νῦν δὲ στρώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἵππων, ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν. οὐ γὰρ τῆς ἱππείας οὕτως, ὡς τοῦ μαλακῶς

D καθῆσθαι ἐπιμέλονται. καὶ τοὺς θυρωροὺς δὲ καὶ τοὺς σιτοποιοὺς καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς καὶ οἰνοχόους, καὶ παραθέντας καὶ ἀναιροῦντας, καὶ κατακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς οἳ ὑποχρίουσί τε καὶ ἐντρίβουσιν αὐτούς, καὶ τἄλλα ῥυθμίζουσιν. ΛΥΔΟΙ δὲ εἰς τοσοῦτον ἦλθον τρυφῆς, ὡς καὶ πρῶτοι γυναῖκας εὐνουχίσαι, ὡς ἱστορεῖ Ξάνθος ὁ Λυδός, ἢ ὁ εἰς αὐτὸν τὰς ἀναφερομένας ἱστορίας συγγεγραφὼς Διονύσιος ὁ Σκυτοβραχίων ὥς Ἀρτέμων φησὶν ὁ Κασανδρεὺς ἐν

E τῷ περὶ συναγωγῆς βιβλίων, ἀγνοῶν ὅτι Ἔφορος ὁ συγγραφεὺς μνημονεύει αὐτοῦ ὡς παλαιοτέρου ὄντος, καὶ Ἡροδότῳ τὰς ἀφορμὰς δεδωκότος. ὁ δ' οὖν Ξάνθος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Λυδιακῶν, Ἀνδραμύτην φησὶ τῶν Λυδῶν βασιλέα πρῶτον γυναῖκας εὐνουχίσαντα, χρῆσθαι αὐταῖς ἀντὶ ἀνδρῶν εὐνούχων. Κλέαρχος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ περὶ Βίων, Λυδοί φησι διὰ τρυφὴν παραδείσους κατασκευασάμενοι, καὶ κηπαίους αὐ-

F τοὺς ποιήσαντες ἐσκιατροφοῦντο, τρυφερώτερον ἡγησάμενοι τὸ μηδ' αὐτοῖς ὅλως ἐπιπίπτειν τὰς τοῦ ἡλίου αὐγάς. καὶ τέλος πόρρω προαγαγόντες ὕβρεως τὰς τῶν ἄλλων γυναῖκας καὶ παρθένους, εἰς τὸν τόπον τὸν διὰ τὴν πρᾶξιν Ἁγνεῶνα κληθέντα συνάγοντες ὕβριζον. καὶ τέλος τὰς ψυχὰς ἀποθηλυνθέντες, ἠλλάξαντο τὸν τῶν γυναικῶν βίον· διόπερ καὶ γυναῖκα τύραννον ὁ βίος εὗρεν αὐτοῖς, μίαν τῶν ὑβρισθεισῶν, Ὀμφάλην· ἥτις πρώτη κατῆρξε μὲν τῆς εἰς Λυδοὺς πρεπούσης τιμωρίας. τὸ γὰρ ὑπὸ γυναικὸς ἄρχεσθαι ὑβριζομένους, σημεῖον ἐστὶ βίας. οὖσα οὖν καὶ αὐτὴ ἀκόλαστος

καὶ ἀμυνομένη τὰς γενομένας αὐτῇ πρότερον ὕβρεις, τοῖς ἐν τῇ πόλει δούλοις τὰς τῶν δεσποτῶν παρθένους ἐξέδωκεν, ἐν ᾧ τόπῳ πρὸς ἐκείνων ὑβρίσθη. εἰς τοῦτον οὖν συναθροίσασα μετ' ἀνάγκης συγκατέκλεισε τοῖς δούλοις τὰς δεσποίνας. ὅθεν οἱ Λυδοὶ τὸ πικρὸν τῆς πράξεως ὑποκοριζόμενοι, τὸν τόπον καλοῦσι Γυναικῶν ἀγῶνα, γλυκὺν ἀγκῶνα. οὐ μόνον δὲ Λυδῶν γυναῖκες ἄφετοι οὖσαι τοῖς ἐντυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ Λοκρῶν τῶν Ἐπιζεφυρίων, ἔτι δὲ τῶν περὶ Κύπρον, καὶ πάντων ἁπλῶς τῶν ἑταιρισμῷ τὰς ἑαυτῶν κόρας ἀφοσιούντων, παλαιᾶς τινὸς ὕβρεως ἔοικεν εἶναι πρὸς ἀλήθειαν ὑπόμνημα καὶ τιμωρία. πρὸς ἣν εἷς τῶν Λυδῶν εὐγενὴς ἀνὴρ ὁρμήσας, καὶ τῇ παρ' αὐτοῖς Μίδου βασιλείᾳ βαρυνθείς, τοῦ μὲν Μίδου ὑπ' ἀνανδρείας καὶ τρυφῆς καὶ ἐν πορφύρᾳ κειμένου, καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐν τοῖς ἱστοῖς συνταλασιουργοῦντος· Ὀμφάλης δὲ πάντας τοὺς συγκαταλιθέντας αὐτῇ ξενοκτονούσης, ἀμφοτέρους ἐκόλασε. τὸν μὲν ὑπὸ ἀπαιδευσίας κεκωφημένον τῶν ὤτων ἐξελκύσας, ὃς διὰ τὸ μὴ φρονεῖν ἔνθεν τοῦ πάντων ἀναισθητοτάτου ζώου τὴν ἐπωνυμίαν ἔσχε. πρῶτοι δὲ Λυδοὶ καὶ τὴν καρύκην ἐξεῦρον, περὶ ἧς τῆς σκευασίας οἱ τὰ ὀψαρτυτικὰ συνθέντες εἰρήκασι, Γλαῦκός τε ὁ Λοκρὸς, καὶ Μίθαικος καὶ Διονύσιος, Ἡρακλεῖδαί τε δύο γένος Συρακούσιοι, καὶ Ἆγις καὶ Ἐπαίνετος καὶ Διονύσιος, ἔτι τε Ἡγήσιππος, καὶ Ἐρασίστρατος, καὶ Εὐθύδημος καὶ Κρίτων. πρὸς τούτοις δὲ Στέφανος, Ἀρχύτας, Ἀκέστιος, Ἀκεσίας, Διοκλῆς, Φιλιστίων. τοσούτους γὰρ οἶδα γεγραφότας ὀψαρτυτικά. καὶ κάνδαυλον δέ τινα ἔλεγον οἱ Λυδοὶ, οὐχ ἕνα ἀλλὰ τρεῖς, οὕτως ἐξήσκηντο πρὸς τὰς ἡδυπαθείας. γίνεσθαι δ' αὐτόν φησιν ὁ Ταραντῖνος Ἡγήσιππος ἐξ ἑφθοῦ κρέως, καὶ κνηστοῦ ἄρτου, καὶ Φρυγίου τυροῦ, ἀνήθου τε καὶ ζωμοῦ πίονος. μνημονεύει δ' αὐτοῦ Ἄλεξις ἐν Παννυχίδι ἢ Ἐρίθοις· μάγειρος δ' ἐστὶν ὁ προσδιαλεγόμενος.

Ἔτι δέ σοι παρὰ τοῦτο κάνδαυλόν τινα
Παραθήσομεν. κάνδαυλον οὐκ ἐδήδοκα,
Ἀλλ' οὐδὲ ἀκήκο' οὐδέποτε.
Θαυμαστὸν ἐμὸν εὕρημα πάνυ. πολλοῦ δ' ἐγὼ
Ἐὰν παραθῶ σοι, προσκατέδῃ τοὺς δακτύλους
Σαυτῷ γε χαίρων. ἔρια μὲν ποιήσομεν
Ἄνθρωπε πίει λευκά. καὶ βλέπεις ἐπὰν
Ἀπὸ τῶν κοινῶν ταρίχοις ἰχθύων, κρεῶν βατανίων εὐθέως
Δίπυρον παραθήσεις ᾠὸν ἐπιτετμημένον,
Πυὸν μέλιτος ὀξύβαφον ἀπὸ ταγήνου τυροῦ,
Τροφάλια χλωρὰ κυθνίου παρατεμών,
Βοτρύδιόν τι χορεῖον ἐν ποτηρίῳ,
Γλυκὺν τὸ τοιοῦτον γὰρ ἀεί πως μέρος
Ἐπιπαίζεται. κεφαλὴ δὲ δείπνου γίνεται,
Ἄνθρωπ' ἐπίπαιζε μόνον, ἀπαλλάγηθί μου,
Κανδαύλοις λέγων καὶ χορεία καὶ βατάνια.

Πᾶσαν τὴν ἡδονὴν μνημονεύει τοῦ κανδαύλου καὶ Φιλήμων ἐν Παριόντι οὕτως,

Τοὺς ἐν τῇ πόλει μάρτυρας ἔχω γὰρ ὅτι μόνος
Φύσκην ποιῶ, κάνδαυλον, ᾠά, θρῖον ἐν στενῷ.
Τί τούτων διάπλασμ' ἐγένετο ἢ ἁμάρτημά τι

iniuriã prius acceperat vlcisci vehementer cuperet, seruis, qui in ciuitate fuerũt, dominorũ filias matrimonio iunxit, in eo ipso loco vbi antea vis illata fuerat, dominásq; coactas eò cõuenire, cũ seruis clausit. Itaq; Lydi, vt indignitatẽ acerbitatẽq; rei leniãt, eũ locũ appellãt, nunc Mulierũ certamẽ, nunc Dulce certamen. Porrò Lydorũ[a] nõ solũ mulieres custode carẽt, & cuiusuis libidini pstitutæ sunt, sed etiã Locrorũ Epizephyriorũ, Cypriorũ, &, vt paucis absoluã, omnium qui meretricio quæstui puellas suas addicũt, & dedicãt. Quod autẽ fit apud Lydos reuera monumentũ esse videtur iniuriæ grauioris cuiusdã, vindicatæ prioribus sæculis. Quidã enim in ea gente generosus, ad sumendũ de Mida & Omphale suppliciũ irritatus est, Midę regnũ pertæsus, qui ignauus, ac deliciis torpẽs in purpura iaceret, & cũ fœminis telis texendis lanificióq; operã nauaret: in Omphalẽ verò malè animatus, quòd hospites & externos omnes qui cũ ea cubarẽt, trucidaret. Ambos ergo puniuit, illã quidẽ, mulieribus cuilibet expositis, vt diximus: hunc verò præ ignorantia captũ auribus[b], & surdũ, regno eiiciẽs, qui, quòd imprudẽs & stolidus esset, stupidissimi omniũ animalis cognomine est appellatus. Carycã[c] pfectò omniũ primi Lydi repererũt, de qua paranda verba fecerũt qui de cõdiendis obsoniis scripserũt, Glaucus Locrẽsis, Mithæcus[d], Dionysius, Heraclidæ duo genere Syracusii, Agis, Epænetus, Hegesippus, Erasistratus, Euthydemus, Critõ, Stephanus, Archytas, Acestius, Acesias, Diocles, Philestion. Tot ego noui qui de apparandis & condiẽdis cibis scripta sua posteritati reliquerunt. Candaulõ etiã cõdimẽti genus Lydi memorarũt, non vnicũ, sed duplex ac triplex, adeò fuerunt harũ delitiarũ periti. Hegesippus Tarentinus id cõfici prodidit ex elixa carne, deraso pane, Phrygio caseo, anetho, & pingui iusculo. Huius meminit Alexis in Pernoctatione, siue Erithis[e]: Coquus sic loquitur:

A. Præter hoc, Candaulum quendam amplius
Tibi nos apponemus: B. Candaulum nunquam edi,
Ac ne audiui quidem, uel ita me amet Iuppiter.
A. Admirandum hoc meum inuentum est: hoc ego
Tibi si apposuero, tuos exedes digitos:
Ac in sinu gaudebis, uellera[f] quidem faciemus,
Heus tu bone uir, pingui candida:
Addemus his è pisce salsamentum, ac carnis recoctæ patellam:
Deinde concisum minutim ouum,
Colostrum: mellis acetabulum: frixi casei,
Dissecti, recentis, orbes:
Cythniæ uuæ passæ nonnihil: Chorion[g]: è poculo
Dulce uinum affundemus: hoc condimentum
Candauli, cœnæ quidem pars & utcunque caput futurum est.
B. Tu me, ô homo, ludificas: absœde hinc
Cũ tuis his quæ loqueris, Cãdaulis, Chorijs, Patellis.

Quænã esset Cãdauli iucũditas ac sapor Philemon in Prætereunte sic memorat:

Testes in ciuitate sunt, me solum
Lucanicam parare, candaulon, oua, thria[h], breui tempore[i]:
In condiendisque his quando mihi peccatum quidquam aut erratum est?

Memorat

[a] Vide prouerb. Lydi malign... bus AEgyp... Lydio merce... deris carica... duo in meridi...

[b] Vide prouer. Midas auriculas asini.

[c] Supra pag. ...

[d] Pag. ... Mithæci ... tio.

[e] Lanificis, Agricolis.

[f] Ita vocat ... ploi ... diuisi ... vellera ... carnes ... unt ... quidam ...

[g] Aut intestin... aut vulua ... porcæ ...

[h] Edul...

Memorat & Nicostratus in coquo, qui ius nigrum parare nesciebat, sed Candaulon, & Thrion. Menander in Trophonio[a]:

Ioni⁹ diues[b] disæssur⁹ Cãdaulon sibi parari iubet,
Et quæ Venerem stimulent cibaria.

a Vide pag. 132.
b Nundinis peractis, venditis ac distractis mercibus.

Lydorum aduersus hostes exeuntium cum fistulis & tibiis turmæ & acies instruuntur, vt inquit Herodotus: Lacedæmonij cum tibiis irruunt in aduersarios, vt Cretenses cum lyra. Heraclides Cumæus Persicorum autor, in libris quos Præparantes nũcupat, cùm dixisset in regione thurifera, voluntatem regis esse ipsi pro lege, nec eum legibus vllis obstringi, addit, per quam ignauum, negligentem & luxuriosum esse, in balneis semper versari: summo sumptu mollem vitam agere: nihil rerum gerere: paucos in sui conspectum & familiaritatem admittere: iudices decernere, ac constituere: quos si quis non rectè iudicasse putet, fenestram in suprema palatij parte catena reuinctam apprehensa catena trahit & reserat. Tum rex, hoc vbi resciuerit, eo qui conquestus est accersito, ius dicit. Malè à iudicibus si est pronuntiatum, occiduntur: sin rectè, qui fenestram mouit interficitur. Idem quotidianam impensam eius, vxorum, & amicorum, esse tradit quindecim talenta Babylonia. Apud Thuscos supra modum voluptuarios, vt Timon refert libro primo, viris ministrant ancillæ nudæ. Theopompus libro quadragesimo tertio historiarum scribit, apud Thuscos legem esse, communes vt sint mulieres: illas verò de sui corporis forma esse curiosas admodum: cum viris sæpius exerceri, nonnunquam inter seipsas: non enim turpe censeri si nudæ conspiciantur: ipsas porrò cum suis maritis minimè cœnare, sed apud quosuis ex illis qui adsunt, & præbibere quibus libitum fuerit: impensè quidem esse bibaces, & aspectu mirum in modum formosas. Alere Thuscos omnes qui nascuntur infantes, ignaros quis singulorum pater sit: adultos, eorum à quibus educati sunt, mores ac vitam sequi: compotare crebriùs: coire cum quibusuis mulieribus obuiis: non turpe ducere si quid in propatulo fœdum vel faciant, vel patiantur, tantúmque abesse vt obscœnum id credant, vt cùm Veneri paterfamilias vacat, & quærit ipsum aliquis, respondeant hoc vel illud pati, inhonestis nominibus rem appellantes. Quin ad sodalitia & scortationes si cõueniant, eum morem esse, statim ac compotare desierint, dormituris adducere ministros lucernis accensis, nunc meretrices, nũc pueros eximiæ pulchritudinis, nunc vxores: deinde illorum concubitu satiatis offerri rursum adolescentes ætate vegeta, quibus fruantur. Veneri cùm operam dant, coire, interdum mutuò se conspicientes, sæpe cratibus lecto circumpositis, quæ ligneis virgulis intexuntur, ac

A καὶ Νικόστρατος ἐν Μαγείρῳ,

Ὃς μέλανα ποιεῖν ζωμὸν οὐκ ἠπίστατο,
Θρῖον δὲ καὶ κάνδαυλον.

καὶ Μένανδρος Τροφωνίῳ,

Ἰωνικὸς πλουτάξ, ὑποστάσεις ποιῶν
Κάνδαυλον ὑποβινητιῶντα βρώματα.

Καὶ εἰς τοὺς πολέμους δὲ ἐξιόντες οἱ Λυδοὶ παρατάττονται μετὰ συρίγγων καὶ αὐλῶν, ὥς φησιν Ἡρόδοτος· καὶ Λακεδαιμόνιοι δὲ μετ᾽ αὐλῶν ἐξορμῶσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καθάπερ Κρῆτες μετὰ B λύρας. Ἡρακλείδης δ᾽ ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις παρασκευαστικοῖς εἰπὼν, ὡς ὁ ἐν τῇ λιβανοφόρῳ χώρᾳ βασιλεὺς αὐτόνομός τε ἐστὶν, καὶ οὐδενὸς ὑπήκοος, γράφει καὶ ταῦτα. οὗτος δ᾽ ὑπερβάλλει τῇ τρυφῇ καὶ ῥαθυμίᾳ. διατρίβει τε γὰρ ἀεὶ ἐν τοῖς βαλανείοις ἐν τρυφῇ καὶ δαπάνῃ τὸν βίον διάγων, καὶ πράττει οὐδὲν πρᾶγμα, οὐδὲ πολλοῖς πλησιάζει· ἀλλὰ δικαστὰς αὐτὸς ἀποδεικνύει. καὶ ἐάν τις αὐτοὺς ἡγῆται μὴ δικαίως δεδι-C κακέναι, ἔστι θυρὶς ἐν τῷ ὑψηλοτάτῳ τῶν βασιλείων, καὶ αὕτη ἁλύσει δέδεται· ὁ οὖν ἡγούμενος ἀδίκως δεδικάσθαι ἐπιλαμβάνεται τῆς ἁλύσεως, καὶ ἕλκει τὴν θυρίδα· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπειδὰν αἴσθηται, εἰσκαλεῖ, καὶ αὐτὸς δικάζει. καὶ ἐὰν φαίνωνται οἱ δικασταὶ ἀδίκως δικάσαντες ἀποθνήσκουσιν· ἐὰν δὲ δικαίως, ὁ κινήσας τὴν θυρίδα, ἀπόλλυται. τὰ δ᾽ ἀναλώματα λέγεται τῆς ἡμέρας εἰς τὸν βασιλέα, καὶ τὰς περὶ αὐτὸν γυναῖκας καὶ φίλους, γίνεσθαι τάλαντα πεντεκαίδεκα Βα-D βυλώνια. Παρὰ δὲ Τυρρηνοῖς ἐκτόπως τρυφήσασιν, ἱστορεῖ Τίμαιος ἐν τῇ πρώτῃ ὅτι αἱ θεράπαιναι γυμναὶ τοῖς ἀνδράσι διακονοῦνται. Θεόπομπος δ᾽ ἐν τῇ μγ´ τῶν ἱστοριῶν, καὶ νόμον εἶναι φησὶ παρὰ τοῖς Τυρρηνοῖς, κοινὰς ὑπάρχειν τὰς γυναῖκας, ταύτας δὲ ἐπιμελεῖσθαι σφόδρα τῶν σωμάτων, καὶ γυμνάζεσθαι πολλάκις μετ᾽ ἀνδρῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ πρὸς ἑαυτάς. οὐ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι αὐταῖς φαίνεσθαι γυμναῖς. δειπνεῖν δὲ αὐτὰς οὐ παρὰ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἑαυτῶν, ἀλλὰ παρ᾽ οἷς ἂν E τύχωσι τῶν παρόντων, καὶ προπίνουσιν οἷς ἂν βουληθῶσιν. εἶναι δὲ καὶ πιεῖν δεινὰς καὶ τὰς ὄψεις πάνυ καλάς. τρέφειν δὲ τοὺς Τυρρηνοὺς πάντα τὰ γινόμενα παιδία, οὐκ εἰδότας ὅτου πατρός ἐστιν ἕκαστον. ζῶσι δὲ καὶ οὗτοι τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς θρεψαμένοις, πότους τὰ πολλὰ ποιούμενοι, καὶ πλησιάζοντες ταῖς γυναιξὶν ἁπάσαις. οὐδὲν δ᾽ αἰσχρόν ἐστι Τυρρηνοῖς, οὐ μόνον αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ τι ποιοῦντας, ἀλλ᾽ οὐδὲ πάσχοντας φαίνεσθαι. ἐπιχώριον γὰρ καὶ τοῦτο παρ᾽ αὐτοῖς. ἐπεὶ καὶ τοσούτου δέουσιν αἰσχρὸν ὑπολαμβάνειν, ὥστε καὶ λέγουσιν ὅταν ὁ μὲν δεσπότης τῆς οἰκίας ἀφροδισιάζηται, ζητῇ δέ τις αὐ-F τὸν, ὅτι πάσχει τὸ καὶ τὸ, προσαγορεύσαντες αἰσχρῶς τὸ πρᾶγμα. ἐπειδὰν δὲ συνουσιάζωσι καθ᾽ ἑταιρείας, ποιοῦσιν οὕτως, πρῶτον μὲν ὅταν παύσωνται πίνοντες, καὶ μέλλωσι καθεύδειν, εἰσάγουσι παρ᾽ αὐτοὺς οἱ διάκονοι τῶν λύχνων ἐπικαιομένων, ὅτε μὲν ἑταίρας, ὅτε δὲ παῖδας πάνυ καλοὺς, ὅτε δὲ καὶ γυναῖκας. ὅταν δὲ τούτων ἀπολαύσωσιν, αὖθις αὐτοῖς νεανίσκους ἀκμάζοντας οἱ πλησιάζουσιν αὐτοῖς ἐκείνοις. ἀφροδισιάζουσι δὲ καὶ ποιοῦνται τὰς συνουσίας, ὅτε μὲν ὁρῶντες ἀλλήλους, ὡς δὲ τὰ πολλὰ καλύβας περιβάλλοντες περὶ τὰς κλίνας, αἳ πεπλεγμέναι εἰσὶν ἐκ ῥάβδων·

περιβέβληνται δ' ἄνωθεν ἱμάτια. καὶ πλησιάζουσι μὲν σφόδρα καὶ ταῖς γυναιξί. πολὺ μέντοι γε χαίρουσι συνόντες τοῖς παισὶ, καὶ τοῖς μειρακίοις. καὶ γὰρ γίνονται παρ' αὐτοῖς πάνυ καλοὶ τὰς ὄψεις, ἅτε τρυφερῶς διαιτώμενοι, καὶ λεαινόμενοι τὰ σώματα. πάντες δὲ οἱ πρὸς ἑσπέραν οἰκοῦντες βάρβαροι πιττοῦνται, καὶ ξυροῦνται τὰ σώματα· καὶ παρά γε τοῖς Τυρρηνοῖς ἐργαστήρια κατεσκεύασται πολλὰ, καὶ τεχνῖται τούτου τοῦ πράγματός εἰσιν, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ κουρεῖς. παρ' οἷς ὅταν εἰσέλθωσι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς πάντα τρόπον οὐθὲν αἰσχυνόμενοι τοὺς ὁρῶντας, οὐδὲ τοὺς παριόντας. χρῶνται δὲ τούτῳ τῷ νόμῳ πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν τὴν Ἰταλίαν οἰκούντων, μαθόντες παρὰ Σαμνιτῶν καὶ Μεσαπίων. ὑπὸ δὲ τῆς τρυφῆς οἱ Τυρρηνοί, ὡς Ἄλκιμος ἱστορεῖ, πρὸς αὐλὸν καὶ μάττουσι καὶ πυκτεύουσι καὶ μαστιγοῦσι. Διαβόητοι δ' εἰσὶν ἐπὶ τρυφῇ καὶ αἱ τῶν Σικελῶν τράπεζαι· οἵτινες καὶ τὴν παρ' αὐτοῖς θάλατταν λέγουσιν εἶναι γλυκεῖαν, χαίροντες τοῖς ἐξ αὐτῆς γινομένοις ἐδέσμασιν, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν πέμπτῳ Βίων. Περὶ δὲ Συβαριτῶν τί δεῖ καὶ λέγειν; παρ' οἷς πρώτοις εἰσήχθησαν εἰς τὰ βαλανεῖα λουτροχόοι, καὶ παραχύται πεπεδημένοι, τοῦ μὴ θᾶττον ἰέναι, καὶ ὅπως μὴ σπεύδοντες κατακαίωσι τοὺς λουομένους. πρῶτοι δὲ Συβαρῖται καὶ τὰς ποιούσας ψόφον τέχνας οὐκ ἐῶσιν ἐπιδημεῖν τῇ πόλει· οἷον χαλκέων καὶ τεκτόνων καὶ τῶν ὁμοίων, ὅπως αὐτοῖς πανταχόθεν ἀθόρυβοι ὦσιν οἱ ὕπνοι. οὐκ ἐξῆν δ' οὐδ' ἀλεκτρυόνα ἐν τῇ πόλει τρέφεσθαι. ἱστορεῖ δὲ περὶ αὐτῶν Τίμαιος, ὅτι ἀνὴρ Συβαρίτης εἰς ἀγρόν ποτε πορευόμενος ἔφη ἰδὼν τοὺς ἐργάτας σκάπτοντας, αὐτὸς ῥῆγμα λαβεῖν· πρὸς ὃν ἀποκρίνασθαί τινα τῶν ἀκουσάντων, αὐτὸς δὲ σοῦ διηγουμένου ἀκούων πεπονηκέναι τὴν πλευράν. ἐν Κρότωνι δὲ σκάπτοντί τινι τῶν ἀθλούντων κόνιν ἐπιστάντες τινὲς Συβαριτῶν, ἐθαύμαζον λέγοντες, εἰ τηλικαύτην ἔχοντες πόλιν, οἰκέτας μὴ κέκτηνται τοὺς σκάψοντας αὐτοῖς τὴν παλαίστραν. ἄλλος δὲ Συβαρίτης παραγενόμενος εἰς Λακεδαίμονα καὶ κληθεὶς εἰς φειδίτιον, ἐπὶ τῶν ξύλων κατακείμενος, καὶ δειπνῶν μετ' αὐτῶν, πρότερον μὲν ἔφη καταπεπλῆχθαι τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πυνθανόμενος ἀνδρείαν· νῦν δὲ θεασάμενος, νομίζειν μηδὲν τῶν ἄλλων αὐτοὺς διαφέρειν. καὶ γὰρ τὸν ἀνανδρότατον μᾶλλον ἂν ἑλέσθαι ἀποθανεῖν, ἢ τοιοῦτον βίον ζῶντα καρτερεῖν. ἔθος δὲ παρ' αὐτοῖς καὶ τοὺς παῖδας μέχρι τῆς τῶν ἐφήβων ἡλικίας, ἁλουργίδας τε φορεῖν καὶ πλοκαμῖδας ἀναδεδεμένους χρυσοφορεῖν. ἐπιχωριάζειν δὲ παρ' αὐτοῖς διὰ τὴν τρυφὴν ἀνθρωπάρια μικρὰ, καὶ τοὺς σκωπαίους, ὥς φησιν ὁ Τίμαιος, τοὺς καλουμένους παρά τισι σίλπωνας, καὶ κυνάρια Μελιταῖα, ἅπερ αὐτοῖς καὶ ἕπεσθαι εἰς τὰ γυμνάσια. πρὸς οὓς καὶ τοὺς ὁμοίους τούτοις Μασανάσσης ὁ τῶν Μαυρουσίων βασιλεὺς ἀπεκρίνατο, ὥς φησι Πτολεμαῖος ἐν ὀγδόῳ ὑπομνημάτων, ζητοῦσι συνωνεῖσθαι πιθήκους, παρ' ὑμῖν, ὦ οὗτοι, αἱ γυναῖκες οὐ τίκτουσι παιδία; παιδίοις γὰρ ἔχαιρεν ὁ Μασα-

circumiectis supernè vestibus. Cum fœminis illos sæpius congredi, puerorum tamen & adolescentum consuetudine impensè delectari, qui apud eos egregiè pulchri sunt, quoniam ipsos molliter alunt, & eorum læuigant [a] corpora: Omnes enim qui ad occidentem habitant barbaros, picari, & corpus radere: apud Tyrrhenos officinas multas ad eam rem extrui, vbi sint eius artis periti, quemadmodum sunt apud nos tonsores: ad illos accedere Thuscos, picandos ac radendos se præbere, nullo prorsus pudore, si quis foris intueatur, vel dum hoc fit, interueniat. Hanc legem obseruare, & multos ex Græcis qui in Italia consederunt, à Samnitibus & Mesapiis edoctos. Alcimus Thuscos ad voluptatem esse adeò propensos refert, vt tibiæ cantum adhibeant; cùm fontes flagris cædunt, pugillatu certant, & farinam pinsentes subigunt. Sunt & celebres [b] mensarum apud Siculos delitiæ, qui mare insulæ circumfusum dulce esse dictitant ob ciborum copiam quos suppeditat, vt ait Clearchus libro quinto Vitarum. At de Sybaritis [c] verba facere quid attinet, apud quos primùm in balnea compedibus vincti pertracti sunt, qui aquam affunderent, & illinerent oleo, ne citius iusto abirent, aut festinantes eos vrerent qui lauabant? Primi Sybaritæ, quæ cum strepitu exercentur artes, vt fabrorum ærariorum & materiariorum, in suam ciuitatem recipi noluerunt, vt ne alicunde somnus turbaretur, aut interrumperetur: quin ob eandem caussam nec ali gallos in ciuitate permiserunt. De ipsis narrat Timæus virum Sybariticum aliquando profectum in agrum, cùm fodientes operas vidisset dixisse, ruptam sibi fibram [d]: respondisse verò aliquem [e] ex iis qui audierant, sibi, cùm illa diceret, latus doluisse. In Crotone quidam ex iis qui publicis muneribus ad certamina committebantur, dum ad luctam puluisculum [f] effoderet, adstantes aliquot Sybaritæ mirabantur, quòd in tam populosa ciuitate seruos non possiderent, qui ad palæstram puluerem egererent. Alius Sybarita cùm venisset Lacedæmonem, inuitatus ad Pheiditium [g], super ligno sedens vbi cum iis cœnauit, se prius dixit obstupuisse cùm audiret Lacedæmoniorum fortitudinem, at posteaquam id conuiuium spectauit, existimare se ab aliis hominibus nihil illos differre: quandoquidem ignauissimus [h] quisque mortem sit optaturus potius quàm tam duram vitam patienter toleraturus. Apud Sybaritas mos fuit, vt puelli quoad pubescerent, induerentur purpura, & obtortos capillorum cincinnos auro illigarent. Consuetum etiam illis est, ac more patrio receptum habere voluptatis caussa homunciones, quos alij σκωπαίους, id est pumiliones: alij Stilponas [i] vocant, tum etiam catellos Melitæos [k], qui sequantur ad balneum euntes. De his & reliquis huiusmodi, luxu perditis, vt ait Ptolemæus octauo libro Commentariorum, Mauritaniæ rex Masinissa, quibusdam emere volentibus simias, festiuè dixit, interrogando num apud vos, hospites, liberos fœminæ [l] pariunt? Pueris enim Masi-

a Pilis aut erasis prohibitis, aut vulsis, vt diuinior videatur amatis ille flos amabilis. Plin. ca. 20 14 Pudet confiteri resinæ maximum honorem esse in euellendis corpori virorum pilis. Dioscorid. Hyacinthi radix illita puerorum coercet pubertatem. Vide lib. 13.

b Vide prouerbium Siculæ mensa.

c Vide prouerbia, Sybaritica mensa: Sybarita per plateas: Sybaritica oratio. Qui ante diem fatalem mori nolit apud Sybaritas nec dic... ciat ... nec occid... Iunius adagior. Cent. 8.

d ῥῆγμα λαβεῖν, quòd præ mollitie sustinere non posset aspectum eorum qui fodiebant. ῥῆγμα & ἀπόσπασμα vsitata medicis vocabula, fibrarum carnis, venarum, arteriarum, neruorum disruptiones, effractiones, elisiones, ob lapsum corporis ex alto, ... quæ grauia ... vehementes ... natus ... onere gestando, feriendi, & aliis eiusmodi. Frequentius hic morbus cum ingenti dolore. Seneca cap. 25. lib. 2. De Ira. Dissolutus deliciis, cuius luxus alieno dolore condoluit. Myndride aiunt fuisse ex Sybaritarum ciuitate, qui cùm vidisset fodientem & altius rastrum alleuantem, lassum se fieri questus, vetuit illum opus in conspectu suo facere: bilem (...se malè) habere sæpius questus est, quòd rosæ ... plicatis foliis incubuisset.

e Vel ex operariis, vel ex amicis qui eum comitabantur.

f Ἀφὴν Græci vocant.

g Epulas publicas Lacedæmonii sic vocabant.

h Supr.

i Fortassis Stilpo philosophus sic ... lus fuerit.

k Erasm. ... Melitæi ...

l Idem ... dictum ... chus in Pericle.

nissa delectabatur, nepotésque ex filiis suos, multos quidem, itidémq; filiarum natos domi alebat, ad trimatum vsque, quo exacto ad parentes illis remissis alios in eorum locũ accibat. Idẽ EVbulus Comicus dixit in Gratiis.

Quæso enim quanto est honestius alere
Hominem, donec habeat quod ad uitam hominis necessum est,
Quàm obstreperum, hiantem, & clamore molestum anserem,
Vel passerem, [a] aut insidiosam improbámque simiam?

a στρουθὸν: hæc vox significat & auiculam, & struthiocamelum.

Athenodorus libro de studiis & institutione disciplinarum scribit Tarentinum Archytam vrbanum, ciuilem, ac simul philosophum, cùm famulos haberet plurimos, voluptatem semper inde cepisse, siquando præter consuetum victum eos conuiuatum dimitteret. Sybaritis quidem in delitiis fuerunt catelli [b] Melitæi, & homines non homines. Gestabant Sybaritæ vestes ex Milesiis lanis confectas, ex quo cum aliis ciuitatibus fœdus inierunt, vt Timæus narrat. Tyrrhenos enim ex Italis amarunt, externorum Ionas, propterea quòd erant dediti luxui. Sybaritarum equites plures quinque millibus pompam agentes transuehebantur, fimbriatis loricis armati. Ex eo verò numero iuniores in antra Nympharum λουσιάδων [c] secedebant, illic cum omnifaria voluptate commorantes. Ex iis ditiores, cùm in agrum rusticatum irent, quamuis curru veherentur, iter vnius diei triduo cõficiebant, viis etiam nõnullis quibus in villas ibatur, contectis. Eorum plurimis maritimæ fuere vinariæ cellæ, in quas tubis & canalibus vinum ex agris perductum partim vendebant externis, partim in ciuitatem nauigiis cõportabant. Publicè frequentes exhibent & prælautas epulas, coronis aureis illos honorãtes qui ambitione studiosa magnificè ac splendidè in ea re se gesserint, per præconem eorum nomina in sacris publicis atque ludis prædicantes, beneuolentia erga illos non quidem instigati, sed quòd fuerint in eo cœnarũ sumptu profusi ac [d] liberales. Quin & in iis epulis coronis ij coqui donantur, qui optimè apposita fercula condierint, & apparauerint. Apud Sybaritas reperta sunt caua & angusta [e] cœnacula, in quibus tantisper dum mensis accumberent calore fouerentur. Inuẽtum quoque illorum est, conuiuiis matulam inferre. Ludibrio habebant si quis patriam reliquisset, & super duorum fluuiorum [f] pontibus se gloriabantur consenuisse. Eorum quidem fœlicitatis magnum hoc argumentum, quòd cùm ager non esset valde fertilis, vicinúmque regioni mare importuosum, & agrorum omnium fructus à ciuibus propemodum absumerentur, ciuitatísque situs esset parum salubris, dei tamẽ oraculũ imperarit omnibus, vt supra modũ voluptate dissoluti vitã agerẽt. In depresso loco posita eorum ciuitas per æstatẽ mane ac vesp[e]ri immodicũ frigus sentit, meridie verò æstũ intolerabilem. Itaq; multi ex ipsis ad bonam valetudinem non parum conferre amnes qui præterfluunt, arbitrantur. Inde manauit & quod vulgò dictitant,

b Vide prouerbium, *Melitæus canis*, ac rursum *Catella Melitæa*: adnotáque Eunuchos dici homines non homines.

c Sic vocabant, quòd ex illis speluncie scaturirent fontes in quibus lauarentur.

d Ad verbum: quòd in eiusmodi cœnis plurima suppeditauerint.

e Πύελοι: hodie nobis seruata voce *Poelles*: sic in ædibus locum appellamus hypocausto tepẽtem, in quo per hyemem prandetur, ac cœnatur, quod ad[u]ers[u]s frigora præsidium in Germania vbique adhibetur.

f Crathin & Sybarin vocabant. Horum Crathis candorem bobus ac pecori facit, Sybaris ni[grorem] ... Plinius.

A νάσσης· καὶ εἶχε παρ' αὐτῷ τρεφόμενα τὰ υἱῶν (πολλοὶ δ' ἦσαν) τὰ τέκνα, καὶ τὰ θυγατέρων ὁμοίως, καὶ πάντα ταῦτα αὐτὸς ἔτρεφε μέχρι τριῶν ἐτῶν· μετ' ἃ ἀπέπεμπε πρὸς τοὺς γεγεννηκότας παραγινομένων ἄλλων. τὰ δ' αὐτὰ ἔφη καὶ Εὔβουλος ὁ κωμικὸς ἐν Χάρισιν, οὕτως.

Καὶ γὰρ πόσῳ κάλλιον ἱκετεύω τρέφειν
Ἄνθρωπον ἔς, ἄνθρωπον ἂν ἔχῃ βίον,
Ἢ χῆνα πλαταγίζοντα καὶ κεχηνότα,
Ἢ στρουθὸν ἢ πίθηκον ἐπίβουλον κακόν.

B καὶ Ἀθηνόδωρος δ' ἐν τῷ Περὶ σπουδῆς, καὶ παιδιᾶς, Ἀρχύτην φησὶ τὸν Ταραντῖνον πολιτικὸν ἅμα καὶ φιλόσοφον γενόμενον, πλείστους οἰκέτας ἔχοντα, ἀεὶ τούτοις παρὰ τὴν δίαιταν ἀφιεμένοις εἰς τὸ συμπόσιον ἥδεσθαι. ἀλλ' οἱ Συβαρῖται ἔχαιρον τοῖς Μελιταίοις κυνιδίοις, καὶ ἀνθρώποις οὐκ ἀνθρώποις. ἐφόρουν δ' οἱ Συβαρῖται καὶ ἱμάτια Μιλησίων ἐρίων πεποιημένα· ἀφ' ὧν δὴ καὶ αἱ φιλίαι ταῖς πόλεσιν ἐγένοντο, ὡς ὁ Τίμαιος ἱστορεῖ. ἠγάπων γὰρ τῶν μὲν ἐξ Ἰταλίας Τυρρηνούς, τῶν C δ' ἔξωθεν τοὺς Ἴωνας, ὅτι τρυφῇ προσεῖχον. οἱ δ' ἱππεῖς τῶν Συβαριτῶν ὑπὲρ τοὺς πεντακισχιλίους ὄντες ἐπόμπευον ἔχοντες κροκωτοὺς ἐπὶ τοῖς θώραξιν, καὶ τοῦ θέρους οἱ νεώτεροι αὐτῶν εἰς τὰ τῶν Νυμφῶν ἄντρα τῶν Λουσιάδων ἀποδημοῦντες, διετέλουν μετὰ πάσης τρυφῆς. οἱ δ' εὔποροι αὐτῶν ὁπότε εἰς ἀγρὸν παραβάλλοιεν, καίπερ ἐπὶ ζευγῶν πορευόμενοι, τὴν ἡμερησίαν πορείαν ἐν τρισὶν ἡμέραις διήνυον. ἦσαν δέ τινες αὐτοῖς καὶ τῶν εἰς τοὺς ἀγροὺς φερουσῶν ὁδῶν κατάστεγοι. τοῖς D δὲ πλείστοις αὐτῶν ὑπάρχουσιν οἰνῶνες ἐγγὺς τῆς θαλάσσης εἰς οὓς δι' ὀχετῶν τῶν οἴνων ἐκ τῶν ἀγρῶν ἀφιεμένων, τὸν μὲν ἔξω τῆς χώρας πιπράσκεσθαι, τὸν δὲ εἰς τὴν πόλιν τοῖς πλοίοις διακομίζεσθαι. ποιοῦνται δὲ καὶ δημοσίᾳ πολλὰς καὶ πυκνὰς ἑστιάσεις, καὶ τοὺς λαμπρῶς φιλοτιμηθέντας χρυσοῖς στεφάνοις τιμῶσιν· καὶ τούτους ἀνακηρύττουσιν ἐν ταῖς δημοσίαις θυσίαις καὶ τοῖς ἀγῶσι προσκηρύττοντες οὐκ εὔνοιαν, ἀλλὰ τὴν εἰς E τὰ δεῖπνα χορηγίαν· ἐν οἷς στεφανοῦσθαι, καὶ τῶν μαγείρων τοὺς ἄριστα τὰ παρατεθέντα διασκευάσαντας. παρὰ Συβαρίταις δ' εὑρέθησαν καὶ πύελοι, ἐν αἷς κατακείμενοι ἐπυριῶντο. πρῶτοι δὲ καὶ ἀμίδας ἐξεῦρον, ἃς εἰσέφερον εἰς τὰ συμπόσια. καταγελῶντες δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐκ τῶν πατρίδων, αὐτοὶ ἐσεμνύνοντο ἐπὶ τῷ γεγηρακέναι ἐπὶ ταῖς τῶν ποταμῶν γεφύραις. δοκεῖ δὲ μέγα τῆς εὐδαιμονίας αὐτῶν εἶναι, ὅτι ἐκ τῆς χώρας ἀλιμένου τῆς θαλάσσης παρηκούσης, καὶ F τῶν καρπῶν σχεδὸν ἁπάντων ὑπὸ τῶν πολιτῶν καταναλισκομένων ὅ, τε τῆς πόλεως τόπος, καὶ ὁ παρὰ τοῦ θεοῦ χρησμὸς συμπαρωξύναι πάντας ἐντρυφῆσαι καὶ ποιῆσαι, ζῆσαι ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐκλελυμένως. ἡ δὲ πόλις αὐτῶν ἐν κοίλῳ κειμένη, τοῦ μὲν θέρους, ἕωθέν τε καὶ πρὸς ἑσπέραν ψῦχος ὑπερβάλλον ἔχει. τὸ δὲ μέσον τῆς ἡμέρας καῦμα ἀνύποιστον, ὥστε τοὺς πλείστους αὐτῶν ὑπειληφέναι πρὸς ὑγείαν διαφέρειν τοὺς ποταμοὺς

A ὅθεν καὶ ῥηθῆναι, ὅτι τὸν βουλόμενον ἐν Συβάρει μὴ πρὸ μοίρας ἀποθανεῖν, οὔτε δυόμενον οὔτε ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ὁρᾶν δεῖ. ἔπεμψαν δέ ποτε καὶ εἰς θεοῦ τοὺς χρησομένους, ὧν ἦν Ἴσαμυς, πυνθανόμενοι μέχρι τίνος εὐδαιμονήσουσι. καὶ ἡ Πυθία ἔφη,

Εὐδαίμων σὺ ἔσῃ τιμῶν γένος αἰὲν ἐόντων,
Εὖτ' ἂν δὴ πρότερον θνητὸν θεοῦ ἄνδρα σεβίσῃς,
Τηνίκα σοι πόλεμός τε καὶ ἔμφυλος στάσις ἥξει.

τούτων ἀκούσαντες ἔδοξαν λέγειν αὐτοῖς τὸν θεὸν, ὡς οὐδέποτε παύσαιντο τρυφῶντες. οὐδέποτε γὰρ τιμήσειν ἄνθρωπον μᾶλλον θεοῦ. ἐγένετ' οὖν αὐτοῖς τῆς τύχης ἡ μεταβολή, ἐπεί τις τῶν οἰκετῶν C τινὰ μαστιγῶν, καὶ τοῦτον καταφυγόντα εἰς τὰ ἱερὰ πάλιν ἐμαστίγου. ὡς δὲ τὸ τελευταῖον κατέδραμεν ἐπὶ τὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μνήματα, ἀφῆκεν αἰδεσθείς. ἐξανηλώθησαν δὲ φιλοτιμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς τρυφαῖς. καὶ ἡ πόλις δὲ πρὸς ἁπάσας τὰς ἄλλας ἡμιλλᾶτο περὶ τρυφῆς, εἶτα μετ' οὐ πολὺ γινομένων αὐτοῖς σημείων πολλῶν καὶ ἀπωλείας, περὶ ἧς νῦν οὐκ ἔτ' ἐπείγει λέγειν, διεφθάρησαν. εἰς τηλικοῦτον δ' ἦσαν τρυφῆς ἐληλακότες, ὡς καὶ παρὰ τὰς εὐωχίας τοὺς ἵππους ἐθίζειν πρὸς αὐλὸν ὀρχεῖσθαι. τοῦτ' οὖν εἰδότες οἱ Κροτωνιᾶται, ὅτε αὐτοῖς ἐπολέμουν, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ D διὰ τῆς πολιτείας αὐτῶν, ἐνέδοσαν τοῖς ἵπποις τὸ ὀρχηστικὸν μέλος. συμπαρῆσαν γὰρ αὐτοῖς καὶ αὐληταὶ ἐν στρατιωτικῇ σκευῇ, καὶ ἅμα αὐλούντων ἀκούοντες οἱ ἵπποι οὐ μόνον ἐξωρχήσαντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀναβάτας ἔχοντες, ηὐτομόλησαν πρὸς τοὺς Κροτωνιάτας. τὰ ὅμοια ἱστόρησε καὶ περὶ Καρδιανῶν ὁ Λαμψακηνὸς Χάρων ἐν δευτέρῳ Ὅρων γράφων οὕτως, Βισάλται εἰς Καρδίαν ἐστρατεύσαντο καὶ ἐνίκησαν. ἡγεμὼν δὲ τῶν Βισαλτέων ἦν Ὀνάρης. οὗτος δὲ παῖς ὢν ἐν τῇ Καρδίᾳ ἐπράθη καί τινι Καρδιηνῷ δουλεύσας, κουρεὺς ἐγένετο. Καρδιηνοῖς δὲ λόγιον ἦν, ὡς Βισάλται ἀπίξονται E ἐπ' αὐτούς. καὶ πυκνὰ περὶ τούτου διελέγοντο ἐν τῷ κουρείῳ ἱζάνοντες. καὶ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Καρδίης εἰς τὴν πατρίδα τοὺς Βισάλτας ἔστειλεν ἐπὶ τοὺς Καρδιηνούς, ἀποδειχθεὶς ἡγεμὼν ὑπὸ τῶν Βισαλτέων. οἱ δὲ Καρδιηνοὶ πάντες τοὺς ἵππους ἐ-
257 δίδαξαν ἐν τοῖς συμποσίοις ὀρχεῖσθαι ὑπὸ τῶν αὐλῶν· καὶ ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν ἱστάμενοι, τοῖς προσθίοις ὠρχοῦντο ἐξεπιστάμενοι τὰ αὐλήματα. ταῦτα οὖν ἐπιστάμενος Ὀνάρης ἐκτήσατο ἐκ τῆς Καρδίης αὐλητρίδα. καὶ ἀφικομένη ἡ αὐλητρὶς εἰς τοὺς Βισάλτας ἐδίδαξε πολλοὺς αὐλητάς· μεθ' ὧν δὴ καὶ στρατεύεται ἐπὶ τὴν Καρ- F δίην. καὶ ἐπειδὴ ἡ μάχη συνειστήκει, ἐκέλευσε αὐλεῖν τὰ αὐλήματα, ὅσα οἱ ἵπποι τῶν Καρδιηνῶν ἐξεπισταίατο. καὶ ἐπεὶ ἤκουσαν οἱ ἵπποι τοῦ αὐλοῦ, ἔστησαν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, καὶ πρὸς ὀρχησμὸν ἐτράποντο. τῶν δὲ Καρδιηνῶν ἡ ἰσχὺς ἐν τῇ ἵππῳ ἦν· καὶ οὕτως ἐνικήθησαν.

& quod vulgo dictitat, Qui ante diẽ fatalem mori nolit apud Sybaritas, ei nec orientẽ Solẽ aspiciendũ, nec occidentẽ. Ad Apollinis oraculũ Sybaritæ legatos, & inter illos Isamyrin, sciscitatũ miserunt quãdiu esset duratura sua fœlicitas. Respondit [a] Pythia:

Fœlix omnino fœlix Sybarita futurus,
Dum rebus lætus [b] uenerabere numina diuum.
At simul atque illis mortalis homo anteferetur,
Tum ueniet bellum sæuum atque domestica turba.

Accepto hoc oraculo coniectarunt perpetuam voluptatem deum polliceri. Nunquam enim futurum vt hominem maiore quàm deũ honore prosequerentur. Euenit autem rerum illis ac fortunæ commutatio, cùm quidã seruum loris cædens ad sacrum dei templum confugientem crudeliùs rursum verberaret, ad extremum verò vbi ad patris heri monumentum procurrisset, loci religione commotus à plagis destitisset, & pepercisset dominus. Exhaustæ sunt primùm eorum opes dum inter se contenderent, ecquis luxu præcelleret: deinde haud ita multo post cùm instantis exitij accidissent non pauca præsagia, quæ hîc commemorare nihil refert, tandem interierunt. Adeò voluptate ac delitiis ij quidem erant perditi, vt inter epulandum ad tibias equos saltare consuefacerent. Crotoniatis compertum id erat. Itaque, vt narrat Aristoteles libro de ipsorum publico statu, in medio pugnæ & conflictus ardore, saltatorios modos equis iusserunt tibicines canere, quos ea de caussa simul cum impedimentis militaribus secum duxerant. Audito sono equi non tantùm saltauerunt, sed vna cum insessoribus ad hostem transierunt, perinde ac transfugæ. Eadem refert de Cardianis Charon Lampsacenus, secundo libro De finibus, ac limitibus, his verbis: Aduersus Cardiam [c] Bisaltæ eductis copiis, victores fuerunt. Bisaltarum dux erat Onaris. Adolescentem illum venalem Cardianus quidam emit: cui cùm seruiisset, tonsoriam artem didicit. Cardianis oraculum datum fuerat, olim futurum Bisaltæ vt eos inuaderent. Sermo in tonstrina sedentibus de illo bello frequens. quem cùm subauscultasset Onaris, in patriam aufugit è Cardia, & Bisaltis persuasit vt bello adorirentur Cardianos. Imperator ipse delectus est à popularibus. Equos porrò Cardiani docuerãt in conuiuiis ad tibiam sic saltare, vt in posteriores erecti pedes, ac stantes, prioribus, modorum intelligentia, ad saltationem vterentur. Hoc Onaris cùm sciret, è Cardia nactus est tibicinam, quem ad Bisaltas accedens inflare tibias multos docuit, cũ quibus aduersus Cardiam expeditione suscepta, vbi ventum ad manus est, iussit exercitus dux numeros illos cani quos didicerant equi Cardianorum. Sono percepto equi statim in pedes se posteriores subleuarunt, ad saltationẽ conuersi. Hac ratione victi Cardiani sunt, quorum præcipuæ vires in equitatu fuerant.

a De hoc fu... sed paulo ali... Vide prouerbium, Sybari... calamitas: & ... uerbia, Syba... ca mensa, & ... rite per plate... b Θεοὺς ... epulis.

c Bisaltæ Ma... doniæ gen... moni, quæ Ma... doniæ term... est, vicina ... dia ad Pl... tidem vrb... ta Melani...

Sybarita quidam cùm vellet è Sybari nauigio Crotonem adire, nauẽ conduxit qua solus equo intus recepto veheretur, & in qua non cõspergeretur[a], nec gubernator alium quemuis admitteret. Hoc cùm annuisset nauiculator, equo in nauem sublato paleã substerni iussit, deinde vnum ex anteambulonibus, qui honoris caussa deduxerant, precatus est, secũ vt nauigaret: etenim cum portitore stipulatione se cauisse, vt prope terram nauẽ dirigeret. Respondit ille[b], vix se pariturũ ac obsecuturum fuisse, si secus mare pedibus ingredi vellet[c], aut iuxta terrã nauigare. Phylarchus libro vigesimoquinto historiarũ, cùm iam scripsisset lege sancitum fuisse apud Syracusios ne auro fœminæ sese ornarent, ne vestes aut florido colore tinctas[d] induerent, aut quibus attexta assutáve esset purpura, nisi quæpiã prostibulũ ac vulgare se scortũ esse profiteretur: statutum etiã alia lege tradit ne viri formæ ac pulchritudini studerẽt, ne curioso se vestitu, & ab aliis diuerso ostentarẽt, nisi adulterũ se aut pathicum & meritorium esse quispiam agnosceret: ne ingenua fœmina post occasũ solis domo egrederetur, nisi quæ adulteris copiã sui faceret, & interdiu ne prodiret, si abesset ille cui eius cura mãdabatur, & pedissequa vna comes, hæc inquã præfatus omnia, Sybaritæ, inquit, cùm prorsus animũ ad voluptatẽ & luxũ applicuissent, legẽ promulgarũt, ante annũ fœminæ vt ad festas epulas inuitarẽtur, & qui accerserent cõuiuaturi ac sacrificaturi, tãto spatio tẽporis, de apparatu satagerẽt, quô vestes & ornatũ reliquũ accitis cõuiuis pro dignitate suppeditarẽt: si coquus aut eorũ qui obsonia cõdiunt aliquis priuatim cibũ lautiorẽ[e] adinuenisset, nemini licere ante sequentẽ annũ illo vti, sed ipsi tantũ qui excogitasset toto anni decursu, vt eius cõficiendi negotiũ ipsi daretur, & aliorũ eiusdẽ artis peritorũ industriã ac diligentiã gloria & quæstu ille superaret. A tributis immunes qui anguillas venderent, & piscarẽtur, iidẽ esse voluerũt. Eodẽ pacto iis qui marinas purpuras venabãtur, & captas afferebãt, tũ etiã iis qui purpurarũ sanie tingebãt vestes, immunitatẽ concesserũt. Cũ ergo ad omnem insolentiam & iniuriam animũ appulissent, postremò missos à Crotoniatis triginta legatos interemerũt, & è muris deturbata illorũ corpora à bestiis deuorari permiserũt, quod ipsis malorum initiũ fuit, irato tã impio facinore deo. Paucis post dieb⁹ visũ idẽ eadẽ nocte omnib⁹ primoribus, & iis qui magistratũ gerebãt apparuit. Iunonem in somnis illi se vidisse putarũt in mediũ forũ venisse, ac bilẽ vomuisse. Præterea in ei⁹ delubro sanguinis fons scaturiit. Nõ tamen his prodigiis moniti à fastu & superbia destiterũt, donec à Crotoniatis sunt deleti. Heraclides Ponticus libro de Iustitia, Sybaritæ, inquit, euersa tyrãnide Telyis, omnes eius cõsiliorum ac negotiorũ obuios participes, & cõscios interfecerũt, etiã ad aras trucidãtes. Ad eas cędes auertit se Iunonis simulachrũ, & è solo sanguinis fons erupit: quamobrẽ vicinũ locum vniuersum æneis fenestris obturarunt, vt exilientem sanguinem cohiberẽt. Itaque suis sedibus expulsi, perierunt omnes qui antea ludos Olym-

a Vel imbre, vel aqua fluuii ramis percussa.

b Vel portitor, vel anteambulo quem rogabat.

c Stolidi & vesani vtrumque: nimirum pedibus iter facere in littore, cùm nauis ad manum sit: nauióque nauem se committere, cùm tuta per terram eunti via est.

d ἀνθινὰς: quidã ἰανθινὰς, violacea purpura infectas.

e Eximium, insignem, περιττόν.

A Συβαριτῶν δέ τις εἰς Κρότωνα ποτὲ διαπλεῦσαι βουληθεὶς ἐκ τῆς Συβάρεως, ἰδιόστολον ἐναυλώσατο πλοῖον, ἐφ' ᾧ οὔτε ῥαντισθήσεται, οὔτε ἐμβήσεται ἕτερος, καὶ ἐφ' ᾧ τὸν ἵππον ἀναλήψεται. τοῦ δὲ οὕτως συμφρονήσαντος ἐνεβίβασέ τε τὸν ἵππον, καὶ ὑποστορέσαι τῷ ζώῳ ἐκέλευσεν. ἔπειτα τινὸς τῶν προπεμπόντων ἐδεῖτο συμπλεῦσαι αὐτῷ, λέγων ὅτι προδιεστειλάμην τῷ πορθμεῖ, ἵνα παρὰ τὴν γῆν πλέῃ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι μόλις ἄν σου ὑπήκουσα, εἰ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔμελλες πεζεύειν, καὶ μὴ παρὰ τὴν γῆν πλεῖν. Φύλαρχος δ'
B ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, εἰπὼν ὅτι παρὰ Συρακουσίοις νόμος ἦν τὰς γυναῖκας μὴ κοσμεῖσθαι χρυσῷ, μὴ δ' ἀνθινὰ φορεῖν, μὴ δ' ἐσθῆτας ἔχειν πορφυρᾶς ἐχούσας παρυφὰς, ἐὰν μή τις αὐτῶν συγχωρῇ ἑταίρα εἶναι κοινή. καὶ ὅτι ἄλλος ἦν νόμος τὸν ἄνδρα μὴ καλλωπίζεσθαι, μὴ δ' ἐσθῆτι περιέργῳ χρῆσθαι καὶ διαλλαττούσῃ, ἐὰν μὴ ὁμολογῇ μοιχεύειν ἢ κίναιδος εἶναι. καὶ τὴν ἐλευθέραν μὴ ἐκπορεύεσθαι ἡλίου δεδυκότος, ἐὰν μὴ μοιχευθησομένην. ἐκωλύετο δὲ καὶ ἡμέρας ἐξιέναι ἄνευ τῶν
C γυναικονόμων, ἀκολουθούσης αὐτῇ μιᾶς θεραπαινίδος. Συβαρῖται φησὶν ἐξοκείλαντες εἰς τρυφὴν, ἔγραψαν νόμον τὰς γυναῖκας εἰς τὰς ἑορτὰς καλεῖν, καὶ τοὺς εἰς τὰς θυσίας καλοῦντας πρὸ ἐνιαυτοῦ τὴν παρασκευὴν ποιεῖσθαι, ἵνα ἀξίως ποιούμενοι τοῦ χρόνου, τῶν θ' ἱματίων καὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου, προάγωσιν οὕτως εἰς τὰς κλήσεις. εἰ δέ τις τῶν ὀψοποιῶν ἢ μαγείρων ἴδιον εὕροι βρῶμα καὶ περιττὸν, τὴν ἐξουσίαν μὴ εἶναι χρήσασθαι τούτῳ ἕτερον πρὸ ἐνιαυτοῦ, ἀλλὰ αὐτῷ τῷ εὑρόντι
D τὸν χρόνον τοῦτον, ὅπως ὁ πρῶτος εὑρὼν καὶ τὴν ἐργασίαν ἔχῃ πρὸς τὸ τοὺς ἄλλους φιλοπονοῦντας αὐτοὺς ὑπερβάλλεσθαι τοῖς τοιούτοις. ὡσαύτως δὲ μηδὲ τοὺς τὰς ἐγχέλεις πωλοῦντας τέλος ἀποτίνειν, μὴ δὲ τοὺς θηρεύοντας. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς τὴν πορφύραν τὴν θαλαττίαν βάπτοντας, καὶ τοὺς εἰσάγοντας, ἀτελεῖς ἐποίησαν. πάνυ οὖν ἐξοκείλαντες εἰς ὕβριν, τὸ τελευταῖον παρὰ Κροτωνιατῶν τριάκοντα πρεσβευτῶν ἡκόντων ἅπαντας αὐτοὺς ἀπέκτειναν, καὶ πρὸ τοῦ τείχους τὰ σώματα ἐξέρριψαν, καὶ ὑπὸ θηρίων εἴασαν διαφθα-
E ρῆναι. αὕτη δ' αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν ἐγένετο ἀρχὴ, μηνίσαντος τοῦ δαιμονίου. ἔδοξαν γοῦν μετ' ὀλίγας ἡμέρας πάντες αὐτῶν οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτὴν ἰδεῖν ὄψιν ἐν τῇ αὐτῇ νυκτί. τὴν γὰρ Ἥραν ἰδόντες ἐλθοῦσαν εἰς μέσην τὴν ἀγορὰν, καὶ ἐμοῦσαν χολήν. ἀνέβλυσε δὲ καὶ αἵματος πηγὴ ἐν τῷ ἱερῷ αὐτῆς, καὶ οὐδὲ οὕτως ἔληξαν τῆς ὑπερηφανίας, ἕως πάντες ὑπὸ Κροτωνιατῶν ἀπώλοντο. Ἡρακλείδης δ' ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ δικαιοσύνης φησὶ, Συβαρῖται τὴν Τήλυος τυραννίδα καταλύσαντες, τοὺς μετα-
F σχόντας τῶν πραγμάτων ἀναιροῦντες, καὶ φονεύοντες ἐπὶ τῶν βωμῶν ἀπήντων. καὶ ἐπὶ τοῖς φόνοις τούτοις ἀπεστράφη μὲν τὸ τῆς Ἥρας ἄγαλμα, τὸ δὲ ἔδαφος ἀνῆκε πηγὴν αἵματος, ὥστε τὸν σύνεγγυς ἅπαντα τόπον κατεχάλκευσαν θυρίσι, βουλόμενοι στῆσαι τὴν τοῦ αἵματος ἀναφοράν. διόπερ ἀνάστατοι ἐγένοντο, καὶ διεφθάρησαν ἅπαντες οἱ καὶ τὸν Ὀλυμ-

πίων τὸν πάνυ ἀγῶνα ἀμαυρῶσαι ἐθελήσαντες. A
καθ᾽ ὃν γὰρ ἄγεται καιρὸν ἐπιτηρήσαντες, ἄθλων
ὑπερβολῇ ὡς αὑτοὺς καλεῖν ἐπεχείρουν τοὺς ἀ-
θλητάς. καὶ Κροτωνιᾶται δ᾽ ὥς φησι Τίμαιος, μετὰ
τὸ ἐξελεῖν Συβαρίτας, ἐξώκειλαν εἰς τρυφήν,
ὥστε καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν περιιέναι κατὰ τὴν πόλιν
ἁλουργίδα ἠμφιεσμένον καὶ ἐστεφανωμένον χρυ-
σῷ στεφάνῳ, ὑποδεδεμένον λευκὰς κρηπῖδας. οἱ
δ᾽ οὐ διὰ τρυφήν φασι τοῦτο γεγονέναι, ἀλλὰ διὰ
Δημοκήδη τὸν ἰατρόν, ὃς τὸ μὲν γένος ἦν Κρο-
τωνιάτης· Πολυκράτει δὲ τῷ τῶν Σαμίων τυραν- B
νῳ συνών, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον αἰχμαλω-
τισθεὶς ὑπὸ Περσῶν, ἀνήχθη ὡς βασιλέα, Ὀροί-
του τὸν Πολυκράτην ἀποκτείναντος. θεραπεύσας
δὲ ὁ Δημοκήδης Ἄτοσσαν τὴν Δαρείου μὲν
γυναῖκα, Κύρου δὲ θυγατέρα τὸν μαστὸν ἀλγή-
σασαν, ᾔτησε ταύτην δωρεάν, καταπεμφθῆναι
εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἐπανελευσόμενος· καὶ τυ-
χών, ἧκεν εἰς Κρότωνα· βουλόμενός τε αὐτόθι κα-
ταμένειν, ἐπιλαβομένου τινὸς τῶν Περσῶν καὶ
λέγοντος, ὅτι βασιλέως εἴη δοῦλος, ἐκεῖνον μὲν C
ἀφείλοντο οἱ Κροτωνιᾶται. ἐκδύσαντες δὲ τὴν
στολὴν τοῦ Πέρσου, ἐνέδυσαν τὸν ὑπηρέτην τοῦ πρυτα-
νεύοντος. ἐξ οὗ δὴ Περσικὴν στολὴν ἠμφιεσμέ-
νος, περιέρχεται ταῖς ἑβδόμαις τοὺς βωμοὺς με-
τὰ τοῦ πρυτάνεως, οὐ τρυφῆς χάριν, οὐδ᾽ ὕβρεως,
ἀλλ᾽ ἐπηρείας τῆς εἰς τοὺς Πέρσας τοῦτο πράτ-
τοντες. ὕστερον δὲ καὶ οἱ Κροτωνιᾶται, φησὶν ὁ Τί-
μαιος, ἐπεχείρησαν τὴν Ὀλυμπικὴν πανήγυ-
ριν καταλῦσαι, τῷ αὐτῷ χρόνῳ προθέντες ἀρ-
γυρικὸν σφόδρα πλούσιον ἀγῶνα. οἱ δὲ Συβα- D
ρίτας τοῦτο ποιῆσαι λέγουσιν. Ταραντίνους δέ
φησι Κλέαρχος ἐν τετάρτῳ Βίων, ἀλκὴν καὶ
258 δύναμιν κτησαμένους εἰς τοσοῦτον τρυφῆς προ-
ελθεῖν, ὥστε τὸν ὅλον χρῶτα παραλεαίνεσθαι, καὶ
τῆς ψιλώσεως ταύτης τοῖς λοιποῖς κατάρξαι. ἐφό-
ρουν δέ φησι καὶ πάρυφον διαφανῆ πάντες,
οἷς νῦν ὁ τῶν γυναικῶν ἁβρύνεται βίος. δεύ-
τερον δ᾽ ὑπὸ τῆς τρυφῆς εἰς ὕβριν προσαχθέν-
τες, ἀνάστατον μίαν πόλιν Ἰαπύγων ἐποίη-
σαν Κάρβιναν. ἐξ ἧς παῖδας καὶ παρθένους, E
καὶ τὰς ἐν ἀκμῇ γυναῖκας ἀθροίσαντες, εἰς τὰ
τῶν Καρβινατῶν ἱερὰ σκηνοποιησάμενοι γυμνὰ
πᾶσι τῆς ἡμέρας τὰ σώματα παρεῖχον θεωρεῖν.
καὶ ὁ βουλόμενος καθάπερ εἰς ἀτυχῆ παρα-
πηδῶν ἀγέλην, ἐθοινᾶτο ταῖς ἐπιθυμίαις τὴν
τῶν ἀθροισθέντων ὥραν, πάντων μὲν ὁρώντων,
μάλιστα δὲ ὧν ἥκιστα ἐκεῖνοι προσεδόκων θεῶν. οὕ-
τω δὲ τὸ δαιμόνιον ἠγανάκτησεν, ὥστε Ταραντίνων
τοὺς ἐν Καρβίνῃ παρανομήσαντας ἐκεραύνωσε
πάντας, καὶ μέχρι καὶ νῦν ἐν Τάραντι ἑκάστη F
τῶν οἰκιῶν ὅσους ὑπεδέξαντο τῶν εἰς Ἰαπυγίαν ἐκ-
πεμφθέντων, τοσαύτας ἔχει στήλας πρὸ τῶν θυρῶν,
ἐφ᾽ αἷς καθ᾽ ὃν ἀπώλοντο χρόνον, οὔτ᾽ οἰκτίζον-
ται τοὺς ἀποιχομένους, οὔτε τὰς νομίμους χέονται
χοάς, ἀλλὰ θύουσι Διὶ Καταιβάτῃ. Ἰαπύ-
γων τε αὖ τὸ γένος ἐκ Κρήτης ὄν, τῶν κατὰ Γλαύ-
κου ζήτησιν ἀφικομένων καὶ κατοικησάντων, οἱ

A cos abolere conati fuerãt. Nam tempus quo
celebrantur obſeruantes, amplioribus præ-
miis certaturos ad ſe pertrahere & allicere
ſunt adnixi Crotoniatæ[a] verò, vt inquit Ti-
mæus, Sybaritas cùm debellaſſent, voluptati-
bus ſe irretiri adeò ſuſtinuerunt, vt ciuitatem
illorum prætoris lictor circumiret amictus
veſte purpurea, aurea corona redimitus, albis
crepidis calceatus. Quidam ob luxum aiunt
non id factum, ſed ob medicũ Democeden,
qui natione Crotoniates, cum Polycrate Sa-
miorum tyranno verſatus, occiſo illo ab O-
B rœte[b] captiuus poſt eius mortem ad regem
abductus eſt à Perſis: apud quos cùm detine-
retur, & Datoſſan vxorem Darij filiámq; Cy-
ri, cruciatu mammarum ægram, ſanauiſſet, o-
peræ ſuæ mercedem popoſcit, vt in Græciam
reuectus ſuis tanquam poſtliminio reſtitueré-
tur. Hoc cùm impetraſſet, Crotonem reuerſus
illic manêre ſtatuit: vbi cùm quidam Perſa
tanquam regis mancipium in ſeruitutem aſ-
ſerere vellet, ſecundum libertatem Crotonia-
C tæ vindicias dederunt, & detracta ſtola Perſi-
ca, illius qui tum ſummæ rerum præerat, appa-
ritorem ea induerunt. Iam inde ſanè Perſica
veſte amictus lictor ſeptimo quoq; die, cum
prætore, deorum altaria circumit, non luxu-
rioſi faſtus aut inſolentiæ cauſa, ſed quòd ve-
luti per ludum ita Perſis inſultent. Poſtea ve-
rò, inquit Timæus, Olympicorum ludorum
celebritatem ac conuentum diſſoluere ac im-
pedire tentauerunt, eo ipſo tempore quo per-
agebantur, certaturis apud ſe, pro præmio, ar-
genti magnam vim proponentes: A Sybaritis
D id factum quidam ſcribunt. Clearchus libro
quarto Vitarum ait, Tarentinos confiſos viri-
bus & copiis, quas tum magnas poſſidebant,
voluptatibus ac delitiis vſque adeò ſe tradi-
diſſe, vt totius corporis cutem læuigarent, vn-
de pilorum auellendorum exemplum reliqui
ſumpſerunt. Veſtes, inquit, textiles pellucidas
omnes geſtabant, quibus nunc luxuriat mol-
liuſcularum fœminarum cultus. Secundum
eorum peccatum id fuit, quòd delitiis corru-
pti, & licentia vitæ ad iniurias vicinis inferen-
das pertracti, oppidum in Iapygibus Carbi-
E nam cùm deuaſtaſſent, pueros, virgines, & flo-
rentes ætate matronas in Carbinatum ſacris
ædibus congregarunt, deinde tentoriis[c] fixis,
nuda omnibus clara diei luce corpora ſpe-
ctanda præbuerũt, vt cui libitum eſſet, is tan-
quam in miſerum gregem inſiliẽs, libidinem
ſuam expleret, illorum qui eò collecti fuerant
pulchritudine, ſub omnium oculis, deorum
præſertim, ante quos id nunquam patratum
iri crediderat oppreſſus ille populus. Tanto
flagitio ſic indignatus eſt deus, vt quotquot
F Tarentini ſcelus id aduerſus Carbinates præ-
ter ius & humanitatis leges cõmiſerant, exa-
nimauerit fulmine. Ad noſtram vſque me-
moriam Tarenti ante ſingulas ædes pilæ ſta-
tutæ ſunt pro foribus, & in illis eorũ qui mi-
litarunt aduerſus Carbinates inſculpta nomi-
na, & quando interierunt de cœlo tacti: nec
eorum qui ſic vitam amiſerunt quiſquam mi-
ſeretur, nec legitima iis affundunt libami-
na, ſed Ioui fulminanti[d] ſacra faciunt. Iapy-
gum natio à Cretenſibus illis oriũda eſt, qui Glaucum[e] quærentes in Italiam traiecerunt, & illic

a Vide prouerbio, Crotone ſalubrius, & Crotoniatarum poſtremus, reliquorum primus.

b Perſa, ſatrapa regis.

c Vnde conſpici poſſent detracta corpora.

d Καταιβάτῃ nãti, deſcendenti. Vide Gyraldum & Pauſaniam in Eliacis.

e Glaucum ... cùm ſe in ... deieciſſet, ... vſquam emerge- ret, quæſitus ... expectatus ... pro mari ... habitus eſt ... pierũ Minos ... Sicilia ... pix eius & C... ſis mulieris ... lius, dux ... poſt regis ... collectis ... tus reliq ... in Apulia ... duxiſſet ... mine Iapyg... vocatus. ...

habitarunt. Horum posteri Cretensium in victu frugalitatis & teperantiæ obliti euaserunt adeo voluptuarij primum, deinde iniuriosi, vt primi faciem attriuerint[a], capiti galericulum & fictitiam comam [b] adaptauerint, stolis floridis vestiti sint, labore & opera quotidiana exerceri turpe ac indecorum censuerint, & ex iis complures ornatiorem domum habuerint quàm deorum templa. Eorum duces aduersus numina contumeliosi, ex adytis & fanis, deorum imagines deripuerunt, præfantes ad præstantiores illas commigrare. Itaque fulmine percussi, igne simul ac ære [c] pœnas exoluerunt. Manifestæ siquidem fuerunt etiam in longum post tempus æneæ sagittæ, in eos è cœlo vibratæ: & ex eorum stirpe omnes procreati etiamnum ad cutem vsque tonsi, & squallida lugubríque veste tecti viuūt, inopes omnium rerum ac bonorum quibus prius affluebant. Iberi certè, quamuis tragicis stolis & variis amicti, tunicis etiam ad pedes vsque demissis vestiti, in publicum prodeant, nihilo tamen ad bella gerenda ideo sunt ignauiores, ac minus fortes: contrà Massylienses, quibus [d] idem cultus est ac Iberis, imbelles sunt & effœminati, ob animorum mollitiem turpibus vitiis se contaminantes, vt qui præ voluptatis studio etiam muliebria patiantur, vnde hoc inoleuit prouerbium, Massyliam nauiges. Qui Syrin [e] incoluerunt, habitatam primùm ab iis qui è Troia accesserant, pòst verò à Colophoniis, vt scribunt Timæus, & Aristoteles, non minus quàm Sybaritæ delitiis elanguerunt. Apud ipsos patrius & peculiaris mos fuit gestare floridas vestes, quas pretiosis fasciis mitrisve cingebant: quamobrem à vicinis *μιτροχίτωνες*, quasi Mitrotunicati nominabantur, quandoquidem Homerus discinctos *ἀμιτροχίτωνας*, appellat. Archilochus poëta ob fœlicitatem & fœcunditatem Siritarum regionem supra modum est admiratus. Nam cùm de Thaso, vt commodis omnibus inferiore, loquitur, sic ait:

Non amœnus ille locus est, nec optabilis,
Nec amabilis, ut is quem Syris amnis circumfluit.

Sirin, Timæus & EVripides in Captiua, siue Melanippe, dictam volūt, à muliere quadam, cuius nomen Siris fuit: Archilochus verò, à fluuio. Ingens porrò fuit Græcorum hominum in ea regione multitudo, qui prosperis rebus inflati, sic voluptatē sectarētur. Quamobrem totum fere Italiæ tractum in quo hi habitabant, Magnā Græciam nuncuparunt. Milesij, vt scribit Ephorus, quandiu voluptates contempserunt, superarunt Scythas, multas in Hellesponto ciuitates condiderūt, tam populosis & præclaris vrbibus Hellespontum frequentantes, & incolentes, vt Miletum omnes concurrerent. Posteaquam verò delitiis & voluptati succubuerunt, eneruatum cēcidit eius ciuitatis robur: vnde adagium de illis hoc increbuit, Strenui olim Milesij[f]. Heraclides Ponticus libro secundo De iustitia scribit, Milesiorum ciuitatem in calamitates & ærūnas perductā ob luxū fuisse, ciuiúmque inter se simultates, ac discordias, qui spreta moderatione lenitatéq; animi, radicit-

a Exterendi pili caussa, pumicibus. Alii, fuco illeuerint. *ἐντετριψάμενοι*. *ἔντριμμα* Polluci, fuci genus.
b Qui olim imberbi mento essent, & appotitiis pilis barbam ementirentur, prouerbio nauigare Trœzena iubebantur, vbi potius est nomine *πωγών*.
c Trisulcis fulminis telis, quæ intus Iuppiter torquet.
d Ciceroni tamē & Valerio Massyliensium disciplina grauissima est. Vide Erasmū prouerbio. *Nauiges Massyliam*: & prouerb. *E Massylia venisti*. Herodotus in Vrania.
e Syris Heraclea vicina Sybari, posita inter Syrin & Acyrim fluuios. Plinius.
f Vide Erasmū prouerb. Fuere quōdam strenui Milesij.

A μετὰ τούτους λήθην λαβόντες τῆς Κρητῶν περὶ τὸν βίον εὐκοσμίας, εἰς τοῦτο τρυφῆς, εἶθ' ὕστερον ὕβρεως, ἦλθον, ὥστε πρῶτοι τὸ πρόσωπον ἐντριψάμενοι, καὶ περικόμια, περίθετά τε λαβόντες, στολὰς μὲν ἀνθινὰς φορῆσαι· τὸ δὲ ἐργάσασθαι καὶ πονεῖν αἴσχιον νομίσαι, καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτῶν καλλίονας τὰς οἰκίας ποιῆσαι τῶν ἱερῶν. τοὺς δὲ ἡγεμόνας τῶν Ἰαπύγων ἐφυβρίζοντας τὸ θεῖον, πορθεῖν ἐκ τῶν ἱερῶν τὰ τῶν θεῶν ἀγάλματα, προειπόντας μεθίστασθαι τοῖς κρείττοσι. διόπερ ἐξ οὐρανοῦ βαλλόμενοι πυρὶ καὶ χαλκῷ, ταύτην διέδοσαν τὴν φήμην. ἐμφανῆ γὰρ ἦν μέχρι πόρρω κεχαλκευμένα τῶν ἐξ οὐρανοῦ βολῶν· καὶ πάντες οἱ ἀπ' ἐκείνων μέχρι τήμερον ἐν χρῷ κεκαρμένοι, καὶ στολὴν πένθιμον ἀμπεχόμενοι,
C ζῶσι πάντων τῶν πρὶν ὑπαρξάντων ἀγαθῶν σπανίζοντες. Ἴβηρες δὲ καίτοι ἐν τραγικαῖς στολαῖς, καὶ ποικίλαις προϊόντες, καὶ χιτῶσι ποδήρεσι χρώμενοι, οὐδὲν ἐμποδίζονται τῆς πρὸς τοὺς πολέμους ῥώμης. Μασσαλιῶται δ' ἐθηλύνθησαν, οἱ τὸν αὐτὸν Ἴβηρσι τῆς ἐσθῆτος φοροῦντες κόσμον. ἀσχημονοῦσι γοῦν διὰ τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς μαλακίαν, διὰ τρυφὴν γυναικοπαθοῦντες. ὅθεν καὶ παροιμία παρῆλθεν, Πλεύσειας εἰς Μασσαλίαν. καὶ οἱ τὴν Σῖριν δὲ κατοικοῦντες, ἣν πρότερον κατέσχον οἱ ἀπὸ Τροίας ἐλθόντες, ὕστερον δ' ὑπὸ Κολοφωνίων, ὥς φησι Τίμαιος, καὶ Ἀριστοτέλης, εἰς τρυφὴν ἐξώκειλαν οὐχ ἧσσον Συβαριτῶν. καὶ γὰρ
D ἰδίως παρ' αὐτοῖς ἐπεχωρίασε φορεῖν ἀνθινοὺς χιτῶνας, οὓς ἐζώννυντο μίτραις πολυτελέσι· καὶ ἐκαλοῦντο διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν περιοίκων μιτροχίτωνες, ἐπεὶ Ὅμηρος τοὺς ἀζώστους ἀμιτροχίτωνας καλεῖ, καὶ Ἀρχίλοχος δ' ὁ ποιητὴς ὑπερτεθαύμακε τὴν χώραν τῶν Σιριτῶν διὰ τὴν εὐδαιμονίαν. περὶ γοῦν τῆς Θάσου λέγων, ὡς ἥσσονος, φησίν.

Οὐ γάρ τι καλὸς χῶρος, οὐδ' ἐφίμερος,
Οὐδ' ἐρατός, οἷος ἀμφὶ Σίριος ῥοάς.

Ὠνομάσθη δ' ἡ Σῖρις, ὡς μὲν Τίμαιός φησὶ καὶ Εὐριπίδης ἐν Δεσμώτιδι ἢ Μελανίππῃ ἀπὸ γυναικός τινος Σίριδος· ὡς δ' Ἀρχίλοχος ἀπὸ
E ποταμοῦ. οὐκ ὀλίγον δὲ πρὸς τὴν τρυφὴν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ σύμπαντος τούτου κλίματος, καὶ τὸ πλῆθος ἐγένετο τῶν ἀνθρώπων. διὸ καὶ μεγάλη Ἑλλὰς ἐκλήθη πᾶσα σχεδὸν, ἡ κατὰ τὴν Ἰταλίαν κατοίκησις. Μιλήσιοι δ' ἕως μὲν οὐκ ἐτρύφων, ἐνίκων Σκύθας, ὥς φησιν Ἔφορος, καὶ τάς τε ἐφ' Ἑλλησπόντῳ πόλεις ἔκτισαν, καὶ τὸν Εὔξεινον πόντον κατῴκισαν πόλεσι λαμπραῖς, καὶ πάντες ἐπὶ τὴν Μίλητον ἔθεον. ὡς δ' ὑπήχθησαν ἡδονῇ καὶ τρυφῇ, κατερρύη τὸ τῆς πόλεως ἀνδρεῖον, φησὶν Ἀρι-
F στοτέλης, καὶ παροιμία τις ἐγεννήθη ἐπ' αὐτῶν.

Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι.

Ἡρακλείδης δ' ὁ Ποντικὸς ἐν δευτέρῳ Περὶ δικαιοσύνης φησίν· ἡ Μιλησίων πόλις περιπέπτωκεν ἀτυχίαις διὰ τρυφὴν βίου, καὶ πολιτικὰς ἔχθρας· οἱ τὸ ἐπιεικὲς οὐκ ἀγαπῶντες, ἐκ ῥιζῶν

ἀνεῖλον τοὺς ἐχθρούς. στασιαζόντων γὰρ τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων, καὶ τῶν δημοτῶν, οὓς ἐκεῖνοι Γέργιθας ἐκάλουν, πρῶτον μὲν κρατήσας ὁ δῆμος, καὶ τοὺς πλουσίους ἐκβαλὼν, καὶ συναγαγὼν τὰ τέκνα τῶν φυγόντων εἰς ἀλωνίας, βοῦς συναγαγόντες συνηλλοίησαν, καὶ παρανομωτάτῳ θανάτῳ διέφθειραν. τοιγάρτοι πάλιν οἱ πλούσιοι κρατήσαντες, ἅπαντας ὧν κύριοι κατέστησαν μετὰ τῶν τέκνων κατεπίττωσαν· ὧν καιομένων φασὶν, ἄλλα τε πολλὰ γενέσθαι τέρατα, καὶ ἐλαίαν ἱερὰν αὐτομάτην ἀναφθῆναι. διόπερ ὁ θεὸς ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπήλαυνεν αὐτοὺς τοῦ μαντείου· καὶ ἐπερωτώντων διὰ τίνα αἰτίαν ἀπελαύνονται, εἶπεν.

Καί μοι Γεργίθων τε φόνος μέλει ἀπτολεμίστων,
Πισσήρων τ. μόρος καὶ δένδρον ἀειθαλές.

Κλέαρχος δ᾽ ἐν τετάρτῳ, ζηλώσαντάς φησι τοὺς Μιλησίους τὴν Κολοφωνίων τρυφὴν, διαδοῦναι καὶ τοῖς πλησιοχώροις· ἔπειτ᾽ ὀνειδιζομένους λέγειν ἑαυτοῖς· Οἴκοι τὰ Μιλήσια κἀπιχώρια, καὶ μὴ ἐν τῷ μέσῳ. Καὶ περὶ Σκυθῶν δ᾽ ἑξῆς ὁ Κλέαρχος τάδε ἱστορεῖ. Μόνον δὲ νόμοις κοινοῖς πρῶτον ἔθνος ἐχρήσατο τὸ Σκυθῶν, εἶτα πάλιν ἐγένοντο πάντων ἀθλιώτατοι βροτῶν διὰ τὴν ὕβριν. ἐτρύφησαν μὲν γὰρ, ὡς οὐδένες ἕτεροι τῶν πάντων, εὐρροίας καὶ πλούτου καὶ τῆς λοιπῆς
259 αὐτοὺς χορηγίας κατασχούσης. τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς ἔτι καὶ νῦν ὑπολειπούσης περὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ἐσθῆτός τε καὶ διαίτης. τρυφήσαντες δὲ καὶ μάλιστα δὴ, καὶ πρῶτοι πάντων τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τὸ τρυφᾶν ὁρμήσαντες, εἰς τοῦτο προῆλθον ὕβρεως, ὥστε πάντων τῶν ἀνθρώπων εἰς οὓς ἀφίκοιντο ἠκρωτηρίαζον τὰς ῥῖνας, ἀφ᾽ ὧν οἱ ἀπόγονοι μεταστάντες ἔτι καὶ νῦν ἀπὸ τοῦ πάθους ἔχουσι τὴν ἐπωνυμίαν. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν τὰς Θρακῶν τῶν πρὸς ἑσπέραν καὶ ἄρκτον, τῶν περιοίκων γυναῖκας ἐποίκιλλον τὰ σώματα περόναις, γραφὴν ἐνεῖσαι. ὅθεν πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον αἱ ὑβρισθεῖσαι τῶν Θρακῶν γυναῖκες ἰδίως ἐξηλείψαντο τὴν συμφορὰν, προσαναγραψάμεναι τὰ λοιπὰ τοῦ χρωτὸς, ἵν᾽ ὁ τῆς ὕβρεως καὶ τῆς αἰσχύνης ἐπ᾽ αὐταῖς χαρακτὴρ εἰς ποικιλίαν καταριθμηθεὶς, κόσμου προσηγορίᾳ τοὔνειδος ἐξαλείψῃ. πάντων δὲ οὕτως ὑπερηφάνως προέστησαν, ὥστε οὐδένων ἀδάκρυς ἡ τῆς δουλείας ὑπουργία γιγνομένη διήγγειλεν εἰς τοὺς ἐπιγιγνομένους τὴν ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσιν οἵα τις ἦν. διὰ τὸ πλῆθος οὖν τῶν καταχουσῶν αὐτοὺς συμφορῶν, ἐπεὶ διὰ τὸ πένθος ἅμα τόν τε τῶν βίων ὄλβον, καὶ τὰς κόμας περιεσπάσθησαν παντὸς ἔθνους, οἱ ἔξω τὴν ἐφ᾽ ὕβρει κουρὰν ἀποσκυθίσαι προσηγόρευσαν. τοὺς δὲ σύμπαντας Ἴωνας ἐπισκώπτων Καλλίας, ἢ Διοκλῆς ἐν Κύκλωψί φησιν.
Τί γὰρ ἡ τρυφερὰ καὶ καλλιτράπεζος Ἰωνία, εἴφ᾽ ὅ,τι πράσσει. καὶ Ἀβυδηνοὶ Μιλησίων δ᾽ εἰσὶν ἄποικοι, καὶ ἀνειμένοι τὴν δίαιταν εἰσὶν, καὶ κατεαγότες, ὡς παρίστησιν Ἕρμιππος ἐν Στρατιώταις.

Χαίρω διαπόντιον στράτευμά τι πραττόμενος,
Τὰ μὲν πρὸς ὄψιν μαλακῶς ἔχειν ἀπὸ σώματος,

A inimicos perdere ac profligare voluerũt. Nam cùm seditionem locupletes, ac populares, quos vocabant Gergithas, commouissent, primùm quidem populus adeptus dominatum eiecit diuites: deinde liberos exulum in areas villarum conductos, pro bobus quos eò coëgerant, aut permutarunt, aut iniquissimo & crudelissimo genere mortis necauerunt. Postea verò diuites rerum potiti, omnes, qui in potestatem venerant, cum prole cremauerunt. Iis conflagrantibus accidisse multa prodigia memorant, & oleam sacrã sponte accẽsam fuisse. B Quapropter diu ab oraculo suo illos deus repulit, & cùm rogarẽt cur deum consulere vetarentur, respondit:

Cædes quoque Gergithum sine prælio[a] *edita mihi curæ est,*
Seruorúmque pistrinariorum fatũ, & quæ semper viret[b] *arbor.*

Clearchus libro quarto Milesios scribit imitatos Colophoniorum delitias, eas cum finitimis communicasse, deinde cùm id exprobraretur[c], dixisse, Domi Milesia[d] & vernacula, C non autem hic. De Scythis Clearchus hoc deinceps inquit: Communibus Scythica gens legibus primùm vsa est: deinde calamitosissimi hominum ij fuere ob iniurias quibus alios affecerunt. Voluptati etiam addicti non minus fuerunt quàm in EVropa quiuis alius populus, cùm ad voluptatem & diuitiæ, & eiusmodi cætera adminicula suppeterent, ac incitarent. Constat hoc ex illo qui restat etiamnum apud illorum duces victu, & cultu. Mortalium quidem illi voluptatibus maximè D se immerserunt, & delitiis capti eousque truculentiæ & furoris promouerunt, vt omnium hominum in quos irrumperent nares decurtarent. Sic mutilatorum nepotes, expulsi patria, cognomen ab ea contumelia retinent[e]. Eorum autem vxores mulierum Thracum finitimorum qui ad Septentrionem siti sunt, & occidentem, subulis corpora sic notarunt, vt picturata viderentur: quam ob caussam multis post annis Thraciæ fœminæ eam iniuriam perpessæ, priuatim singulæ, quò eam calami- E tatis notam obliterarẽt, cutem reliquam postea sic veluti depinxerunt, vt iniuriæ ac pudendæ contumeliæ vestigium, specie pulchræ vatietatis dissimulatum venustatis appellatione probrum id obscuraret, & induceret. Cunctis illi profectò superbè imperarunt. Itaque omnium qui fuerunt illis subditi, obsequium, & lacrymosa seruitus, palam fecit posteritati, quale id sit, vulgo quod aiunt, Scytharum edicta.[f] Cæterum cùm multis essent calamitatibus afflicti, & nationes omnes irri- F tatæ suo luctu fœlici rerum statu illos deturbassent, capillúmq; ademissent, per iniuriam aliquem tondere posteri ἀποσκυθίσαι[g] dixerũt. Ionas vniuersos ridens Callias, siue Diocles, in Cyclopibus ait:

Mihi iam dicito quid rerũ agat delicata, & mensis lautis[h] *assueta Ionia.*

Abydeni Milesiorum coloni fuerunt, vt testatur Hermippus in militibus, vita solutiore, & voluptatibus fracta[i]:

A. Gaudeo equidem cùm trãs mare bellum gero,
Aspectu & specie molliusculis cum corporibus:

Capillo Ionico: Phrygis brachiis.
B. Abydum te accessisse nosti, ô bone uir?

Aristophanes in luxurioso [a] medico, ex Ionibus multos perstringens ait,

Deinde quotquot adfuerunt illustres peregrini
Me prosequebantur, impenseque orantes urgebant,
Puerum quem habebam apud Chios ut uenderem [b]:
Alius ut Clazomenis: alius ut Ephesi:
Alius ut Abydi: nam per omnia ea loca faciūdum iter fuit.

Antiphon in oratione qua conuiciatur Alcibiadi, de Abydenis ita scribit: posteaquàm verò te idoneum tutores tui iudicarunt, qui res tuas administrares, & opes tuas ab illis redditas tu accepisti, in Abydum [c] statim nauigio profectus es, nullam quæ tibi deberetur pecuniam repetiturus, nec hospitij iure coniunctos tecum Abydenos inuisurus, sed vt ab Abydenis mulieribus mores disceres factis tuis conuenientes, quæ est tua animi impotentia, & audacia in violandis legibus, & in reliquum vitæ tempus illis vti posses. Pereunt ab Ephesiis in seruitutem redacti & Magnesij ad Mæandrum siti plus iusto delitiis marcidi, vt scribunt Archilochus, & Callinus in Elegiis. Democritus Ephesius libro primo De templo Ephesiæ Dianæ, cùm memorasset Ephesiorum mollitiem ac luxuriam, vestésq; variis coloribus infectas ab iis gestari, hæc tandem subnectit, vestes Ionum purpurei coloris fuisse, & violacei, tum etiam croceas, intextis rhombis: capita verò, animalium [d] imaginibus, æqualiter collocatis, distincta: Sarapas [e] luteas, purpureas, candidas, cæruleas [f]. Calasires [g] opere Phrygio depictas, alias purpureas, alias violaceas, alias hyacinthinas, [h] interdum flammeas, interdum glaucas: Calasires Persicas omnium elegantissimas, & inter ea genera vestiū etiam conspici quas Actæas [i] vocant. Hoc est indumentum apud Persas maximi pretij, summa impensa textile, vt firmius sit, & læuius, aureis millij granis cōspersum, quæ versus interiorem vestem media sui parte filo purpureo aptata vinciuntur. His omnibus vestimentis luxu turgentes Ephesios vti scilicet, is autor prodidit. De Samiorum luxu Duris historiographus citat Asij carmina, quibus traditur, armillas in brachiis gestasse, festis Iunonis diebus incedere coma depexa & reiecta in humeros, ac dorsum. Consuetudinē eam significari hoc prouerbio, Ingredi Iunonium implicatum [k]. Versus hi Asij sunt:

Vt pexi crines fuerunt, contendebant
In Iunonis templum illi speciosis uestibus amicti,
Terræque latè niueis tunicis solum radebant:
Aurei [l] comæ cincinni: ipsorum cicadæ
Insidebant crinibus, quos uittis aureis nexos uentus quatiebat:
Armillæ, ingenioso [m] artificio elaboratæ brachia circundabant:
Pompam claudebant scutati bellatores.

Heraclides Pōticus lib. de Voluptate scribit,

a ἐν τρυφαλήτῃ.

b ἐς πολλὴν. Meretrices etiam dicuntur ἑαυτὰς πωλεῖν, cùm exponunt se, copiā sui faciunt, & palam sibi quæstū indicunt.

c Vide prouerb. Abydus, Abydenum, Ne temere Abydum.

d Ζώοις: legendū puto ζώναις, fasciis, vittis.

e Polluci Sarapas: & eo interprete, Medicum vestimentum.

f Ἀλουργεῖς, omnes purpureas exponunt: ego verò infectas simplici purpura, cæsias, cæruleas. A purpureis diuersas esse hic locus monstrat.

g Vestes lineas fimbriatas, ad talos demissas, Persicas & AEgyptiacas.

h Colore hyacinthi gemmæ.

i Tanquam littorales, quòd in maris Persici littore tinctæ fuerint purpura floridissima. Quidam legunt, ἀκταίας.

k Veste prolixi. Ab Erasmo citatur. Iunius adagio 7. Cent. 9.

l Aureo filo ligati, collecti, discriminati.

m Dædaleo. Iunius prouerb. Dædalea machæra.

A Κόμη τε νεανικῇ Φρυγί τε βραχιόνων.
Ἤλθου τὴν Ἄβυδον ὡς ἀνὴρ γεγένηται.

καὶ Ἀριστοφάνης Τρυφάλητι παρακωμῳδῶν πολλοὺς τῶν Ἰώνων,

Ἔπειθ' ὅσοι παρῆσαν, ἐπίσημοι ξένοι
Ἐπηκολούθουν, κἀντιβόλουν προσκείμενοι
Ὅπως ἔχων τὸ παῖδα πωλήσεις Χῖον.
Ἕτερος δ' ὅπως ἐς Κλαζομενάς· ἕτερος δ' ὅπως
Εἰς Ἔφεσον. οἱ δ' εἰς Ἄβυδον. ἦν δ' ἐκεῖνα πάνθ' ὁδός.

B Περὶ δὲ τῶν Ἀβυδηνῶν Ἀντιφῶν ἐν τῷ κατ' Ἀλκιβιάδου λοιδορίας οὕτως. ἐπειδὴ ἐδοκιμάσθης ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων, παραλαβὼν παρ' αὐτῶν τὰ σαυτοῦ χρήματα, ᾤχου ἀποπλέων εἰς Ἄβυδον, οὔτε χρέος ἴδιον σαυτοῦ πραξόμενος οὐδὲν, οὔτε προξενίας οὐδεμιᾶς ἕνεκεν· ἀλλὰ τῇ σαυτοῦ παρανομίᾳ καὶ ἀκολασίᾳ τῆς γνώμης ὁμοίους ἔργων τρόπους μαθησόμενος παρὰ τῶν ἐν Ἀβύδῳ γυναικῶν, ὅπως ἐν τῷ ἐπιλοίπῳ βίῳ σαυτοῦ ἔχοις χρῆσθαι αὐτοῖς. C ἀπώλοντο δὴ καὶ Μάγνητες, οἱ πρὸς τῷ Μαιάνδρῳ διὰ τὸ πλέον ἀνεθῆναι, ὥς φησι Καλλῖνος ἐν τοῖς Ἐλεγείοις, καὶ Ἀρχίλοχος. ἑάλωσαν γὰρ ὑπὸ Ἐφεσίων. Καὶ περὶ αὐτῶν δὲ τῶν Ἐφεσίων Δημόκριτος Ἐφέσιος, ἐν τῷ προτέρῳ περὶ τοῦ ἐν Ἐφέσῳ ναοῦ, διηγούμενος περὶ τῆς χλιδῆς αὐτῶν, καὶ ὧν ἐφόρουν βαπτῶν ἱματίων, γράφει καὶ τάδε. τὰ δὲ τῶν Ἰώνων ἰοβαφῆ καὶ πορφυρᾶ, καὶ κρόκινα ῥομβοῖς ὑφαντά. αἱ δὲ κεφαλαὶ κατ' ἴσα διειλημμέναι ζώοις, καὶ σαράπεις μήλινοι καὶ D πορφυροῖ, καὶ λευκοί, οἱ δὲ ἁλουργεῖς, καὶ καλασίρεις Κορινθιουργεῖς. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν πορφυραῖ τούτων, αἱ δὲ ἰοβαφεῖς, αἱ δὲ ὑάκινθοι. λάβοι δ' ἄν τις καὶ φλογίνας καὶ θαλασσοειδεῖς. ὑπάρχουσι δὲ καὶ Περσικαὶ καλασίρεις, ἅπερ εἰσὶ κάλλισται πασῶν. ἴδοι δ' ἄν τις φησὶ καὶ τὰς καλουμένας ἀκταίας, ὅπερ ἐστὶ καὶ πολυτελέστατον ἐν τοῖς Περσικοῖς περιβλήμασι. ἔστι δὲ τοῦτο σαθητὸν ἰσχύος καὶ κουφότητος χάριν· καταπέπασται δὲ χρυσοῖς κέγχροις. οἱ δὲ κέγχροι νήματι πορφυρῷ πάντες εἰς τὴν ἔσω μοῖραν ἄμματ' ἔχουσιν ἀνὰ E μέσον. τούτοις πᾶσι χρῆσθαι φησὶ τοὺς Ἐφεσίους ἐπιδόντας εἰς τρυφήν. περὶ δὲ τῆς Σαμίων τρυφῆς, Δοῦρις ἱστορῶν παρατίθεται Ἀσίου ποιήματα, ὅτι ἐφόρουν χλιδῶνας περὶ τοῖς βραχίοσι, καὶ τὴν ἑορτὴν ἄγοντες τῶν Ἡραίων ἐβάδιζον κατεκτενισμένοι τὰς κόμας ἐπὶ τὸ μετάφρενον, καὶ τοὺς ὤμους. τὸ δὲ νόμιμον τοῦτο μαρτυρεῖσθαι, καὶ ὑπὸ παροιμίας τῆς δε, βαδίζειν Ἡραῖον ἐμπεπλεγμένον. ἔστι δὲ τὰ τοῦ Ἀσίου ἔπη οὕτως ἔχοντα,

F Οἱ δ' αὔτως φοίτεσκον, ὅπως πλοκάμους κτενίσαιντο
Εἰς Ἥρας τέμενος πεπυκασμένοι εἵμασι καλοῖς,
Χιονέοισι χιτῶσι πέδον χθονὸς εὐρέος εἶχον,
Χρύσεαι δὲ κόρυμβαι ἐπ' αὐτῶν τέττιγες, ὥς
Χαῖται † αἰωρεῦντ' ἀνέμῳ χρυσέοις ἐνὶ δεσμοῖς,
Δαιδαλέοι δὲ χλιδῶνες ἄρ' ἀμφιβραχίοσι †

Νήπιοι τες ὑπασπίδιον πολεμισταί.

Ἡρακλείδης δ' ὁ Ποντικὸς, ἐν τῷ Περὶ ἡδονῆς,

A Σαμίους φησὶ καθ᾽ ὑπερβολὴν τρυφήσαντας διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους μικρολογίαν, ὥστε Συβαρίτας τὴν πόλιν ἀπολέσαι. Κολοφώνιοι δ᾽, ὥς φησι Φύλαρχος, τὴν ἀρχὴν ὄντες σκληροὶ ἐν ταῖς ἀγωγαῖς, ἐπεὶ ἐς τρυφὴν ἐξώκειλαν πρὸς Λυδοὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν ποιησάμενοι, προήεσαν διησκημένοι τὰς κόμας χρυσῷ κόσμῳ, ὡς καὶ Ξενοφάνης φησίν,

Ἁφροσύνας δὲ μαθόντες ἀνωφελέας παρὰ
Λυδῶν,
Ὄφρα τυραννίης ἦσαν ἄνευ στυγερῆς,
B Ἤεσαν εἰς ἀγορὴν παναλουργέα φάρε᾽ ἔχοντες,
Οὐ μείους ἤπερ χίλιοι εἰς ἐπίπαν·
Αὐχμαλέοι χαίτῃσιν ἀγαλλόμενοι εὐπρεπέεσσιν,
Ἀσκητοῖς ὀδμὴν χρίσμασι δευόμενοι.

Οὕτω δ᾽ ἐξελύθησαν διὰ τὴν ἄκαιρον μέθην, ὥστε τινὲς αὐτῶν οὔτε ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον, οὔτε δυόμενον ἑωράκασι· νόμον τε ἔθεντο, ὃς ἔτι τε ἐφ᾽ ἡμῶν ἦν, τὰς αὐλητρίδας, καὶ τὰς ψαλτρίας, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν ἀκροαμάτων, τὰ μι- C σθώματα λαμβάνειν ἀπὸ πρωῒ μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ μέχρι λύχνων ἀφῶν, ἀπὸ δὲ τούτου τὴν λοιπὴν νύκτα ἦσαν πρὸς τὸ μεθύειν. Θεό-
260 πομπος δ᾽ ἐν πεντεκαιδεκάτῳ ἱστοριῶν, χιλίους φησὶν ἄνδρας αὐτῶν ἁλουργεῖς φοροῦντας στολὰς ἀστυπολεῖν, ὅθεν καὶ βασιλεῦσι σπάνιον τότ᾽ ἦν καὶ περισπούδαστον. ἰσοστάσιος γὰρ ἦν ἡ πορφύρα πρὸς ἄργυρον ἐξεταζομένη. τοιγαροῦν διὰ τὴν τοιαύτην ἀγωγὴν ἐν τυραννίδι καὶ στάσεσι γενόμενοι, αὐτῇ πατρίδι διεφθάρησαν. ταῦτα εἴρηκε D περὶ αὐτῶν καὶ Διογένης ὁ Βαβυλώνιος, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν νόμων. κοινῶς δὲ περὶ πάντων τῶν Ἰώνων τρυφῆς Ἀντιφάνης ἐν Δωδώνῃ τάδε λέγει. πόθεν οἰκήτωρ; ἢ τίς Ἰώνων τρυφεραμπεχόνων ἁβρὸς ἡδυπαθεῖς ὄχλος ὥρμηται; Θεόφραστος δ᾽ ἐν τῷ Περὶ ἡδονῆς, καὶ δὴ καὶ τοὺς Ἴωνάς φησι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τρυφῆς, ἔτι καὶ νῦν ἡ χρυσῆ παροιμία διαμεμένηκε. Καὶ τῶν παρωκεανιτῶν δέ τινάς φησι Θεόπομπος ἐν ὀγδόῃ Φιλιππικῶν ἁβροδιαίτους γενέσθαι. περὶ δὲ Βυζαντίων καὶ Χαλκηδονίων ὁ αὐτός φησι Θεόπομπος τά- E δε. ἦσαν δὲ οἱ Βυζάντιοι, καὶ διὰ τὸ δημοκρατεῖσθαι πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ τὴν πόλιν ἐπ᾽ ἐμπορίου κειμένην ἔχειν, καὶ τὸν δῆμον ἅπαντα περὶ τὴν ἀγορὰν, καὶ τὸν λιμένα διατρίβειν, ἀκόλαστοι καὶ συνουσιάζειν καὶ πίνειν εἰθισμένοι ἐπὶ τῶν καπηλίων. Καλχηδόνιοι δὲ πρὶν μὲν μετασχεῖν αὐτοῖς τῆς πολιτείας, ἅπαντες ἐν ἐπιτηδεύμασι, καὶ βίῳ βελτίονι διετέλουν ὄντες. ἐπεὶ δὲ τῆς δημοκρατίας τῶν Βυζαντίων ἐγεύσαντο, διεφθάρησαν εἰς τρυφὴν, καὶ τὸν καθ᾽ ἡμέραν βίον ἐκ σωφρο- F νεστάτων καὶ μετριωτάτων, φιλοπόται, καὶ πολυτελεῖς γενόμενοι. κἀν τῇ πρώτῃ δὲ πρὸς ταῖς εἴκοσι τῶν Φιλιππικῶν, τὸ τῶν Ὀμβρικῶν φησὶ ἔθνος, ἔστι δὲ πρὸς τὸν Ἀδρίαν, ἐπιεικῶς εἶναι ἁβροδίαιτον, παραπλησίως τε βιοτεύειν τοῖς Λυ-

A Samios supra quàm credibile sit, luxu corruptos, ob mutuum inter se contemptum[a] ciuitatem suam perdidisse. Colophonis, vt ait Clearchus, durior & austerior vita principio fuit: at cum Lydis inita societate, & amicitia, in voluptatem dilapsi, in publicum processerunt exornata cultu aureo coma: quod & sic Xenophanes inquit:

Inutilem uesaniam à Lydis edocti,
Quamdiu tristem & inuisam tyrannidem obtiuerunt,
In forum prodierunt purpureis uestiti pallijs:
B *Prorsus non pauciores quàm mille:*
Fastuosi: compositis uenustisque comis superbientes:
Vnguentis delibuti curiose paratis, & suauiter olentibus.

Sic autem voluptatibus fuerũt ij exoluti, vt ob importunam temulentiam nec orientem solem [b]viderent, nec occidentem, léxque ab iis lata sit, obseruata etiam nostra memoria, vt tibicinæ & quæ canebant mulieres, & artifices id genus cæteri, qui auditores numeris & cantionibus oblectabant, ab aurora C vsque ad meridiem, & quoad lucernæ accenderentur, mercedem acciperent: deinde tota nox compotationibus ad ebrietatem vsque transigeretur. Theopompus libro decimo quinto Historiarum scribit eius oppidi mille ciues intra mœnia obambulasse, indutos purpurea stola, quod indumentum eo sæculo rarum fuit etiam apud reges, & æstimationis maximæ, ac tanquam inclytum summopere affectatum. Par namque purpuræ argenti pondus rependebatur. Itaque ob eam vitæ mollitiem cùm de tyrannide inter se di- D sceptarent, & publicum statum exagitarent seditionibus, cum patria vnâ perierunt. De ipsis eadem scribit Diogenes Babylonius libro primo de legibus. In vniuersum de omnium Ionum luxu ita scribit Antiphanes in Dodone:

Quam regionem incolit hæc turba? unde prorupit? an Iones sunt,
Molles, delicatis uestibus amicti, uoluptate diffluentes?

Theophrastus libro de Voluptate ait, de Ionum luxu immodico ad suum vsque sæculum aureum prouerbium [c]extitisse. Theopom- E pus octauo libro Philippicorũ scribit, quosdam ex iis qui Oceanum accolunt molliter viuere. Byzantij quidem ob popularem ciuitatis administrationem iam diuturnam, & quòd ad mercaturam oppidum esset commodum, & quòd populus semper vniuersus in foro ac portu versaretur, ad compotationes & venerem intemperantes fuerunt, suis tabernis & cauponis assueti. Chalcedonij priusquam eiusdem publicæ administrationis forẽt participes, & institutis, & vitæ probita- F te perpetuò cõmendati fuerant: at populare imperiũ cùm veluti gustassent, quale Byzãtiis erat, in voluptatẽ præcipites ierunt, & quotidianã vitã luxu fœdarũt, ex moderatissimis & temperãtissimis bibaces facti atq; sumptuosi. Idẽ autor libro vigesimo primo Philippicorũ ait, Vmbrorũ gẽtem Adriacico mari vicinã vitã agere nõnihil mollẽ, Lydis nõ absimi-

[a] Μικρο... de min... vilissimis ... anxiam ... contention... Sic aptius.

[b] Sum... barit... dicta.

[c] Hoc nimirũ Ἰωνικὸν ... Ionicus ris... de Erasm...

lem, feracem regionem incolere, cuius fertilitate ad magnam rerum prosperitatem sint euecti. Idem libro quarto de Thessalis ait, illorum quosdam in saltationibus vitam traducere, alios tesserarum alea & compotationibus, in eiusmodi proteruia & insolentia diem absumentes, magis solicitos vt omnifariis mensas obsoniis impletas apponant, quàm vt honestè ac decorè vita sit composita. Pharsali, quod idem ait, omnium mortalium sunt ignauissimi, & in faciendo sumptu profusissimi. Thessalos Critias inquit fateri omnes[a], ex vniuersis Græcis in victu ac vestitu esse maximè prodigos, idque fuisse in caussa, vt Persarum luxum & magnificentiam imitati, eos in Græciam inducerent. Polybius libro decimo tertio historiarum scribit de AEtolis, propter bellorum assiduitatem, & victus luxuriosum sumptum obæratos[c] illos fuisse. Agatharchides libro duodecimo historiarum inquit AEtolos tanto reliquis ad mortē esse paratiores, quanto cæteris magnificētiorem vitam & magis dapsilem sibi procurant. Luxu quoque celebres sunt Siculi & Syracusij, vt in Conuiuatoribus Aristophanes ait:

Hæc me duce non uos didicistis, sed potius compotare,
Deinde ad Syracusiorum mensam probè canere,
Sybariticas epulationes & Chium uinum.

Plato in Epistolis ait: Cùm ea mens ac cogitatio mea foret, prima profectione in Italiam & Siciliam appuli: quò cùm peruenissem, mihi vita nullo prorsus modo placuit quam illic degebant, quia cibo se quotidie bis satiarent, nunquam soli dormirent noctu, & alia instituta sequerentur, quęcunque vitam eiusmodi comitari solēt. Illis profectò moribus, hominum quos cælum circumtegit, nullus vnquā cordatus ac prudēs est futurus, si à teneris annis eos imbiberit, ad temperantiam verò & continentiam ne aspirabit quidem. Idem libro tertio De Republica ad hunc modū scribit: Syracusiam mensam, ô amice, ac Siculam obsoniorum varietatem laudare non vidêris: Corinthia etiam puella virorum amica futura vt valido sit corpore non probas, sicut nec lautitias illas quas esse multi putant in Atheniensium bellariis. Poseidonius libro decimo sexto historiarum, cùm Asiæ ciuitates seruire luxui scriberet, tradit & hæc, in eius regionis oppidis ob vbertatem agri, homines eo labore defunctos qui necessariò in obeundis negotiis perferendus est, plures conuentus celebrare, in quibus assiduè conuiuantur, corpus exercere, in balneis lauare, oleis & vnguentis pretiosis illini: In tabulariis[d], (sic autem vocant ædificia cœnis publicis communia,) perinde ac in suis ædibus cibum capere, maioréque diei parte vino & ferculis sic explere ventrem, vt etiam multa abeūtes relicta auferant, exiguæ interim testudinis obstrepente sono illos permulcente, totásque ciuitates nonnunquam eiusmodi cantionibus personare. Agatharchides libro trigesimo quinto historiarum, Arycandei Ly-

a Supra pag. 137.

c Κατάχρεως, debitis & vsura implicitos, ære alieno oppressos.

d γραμματείοις.

A δοῖς, χώραν τε ἔχειν ἀγαθὴν, ὅθεν προελθεῖν εἰς εὐδαιμονίαν. περὶ δὲ Θετταλῶν λέγων ἐν τῇ τετάρτῃ φησὶν ὅτι ζῶσιν οἱ μὲν σὺν ταῖς ὀρχηστρίσι διατρίβοντες, οἱ δ' ἐν κύβοις καὶ πότοις καὶ ταῖς ἀκολασίαις διημερεύοντες, καὶ μᾶλλον σπουδάζουσιν, ὅπως ὄψων παντοδαπῶν τὰς τραπέζας παραθήσονται πλήρεις, ἢ τὸν αὑτῶν βίον ὅπως παρέξονται κεκοσμημένον. Φαρσάλιοι δὲ πάντων φησὶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἀργότατοι καὶ πολυτελέστατοι. ὡμολόγηνται δ' οἱ Θετταλοὶ, ὡς B καὶ Κριτίας φησὶ, πάντων Ἑλλήνων πολυτελέστατοι γεγενῆσθαι, περί τε τὴν δίαιταν καὶ τὴν ἐσθῆτα, ὅπερ αὐτοῖς αἴτιον ἐγένετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπαγαγεῖν τοὺς Πέρσας, ζηλώσαντας τὴν τούτων τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν. Περὶ δὲ Αἰτωλῶν Πολύβιος μὲν ἐν τρισκαιδεκάτῃ ἱστοριῶν φησὶν, ὡς διὰ τὴν τῶν πολέμων συνέχειαν, καὶ τὴν τῶν βίων πολυτέλειαν κατάχρεοι ἐγένοντο. Ἀγαθαρχίδης δ' ἐν δωδεκάτῃ ἱστοριῶν, Αἰτωλοὶ φησὶ τοσούτῳ τῶν λοιπῶν ἑτοιμότερον ἔχουσι πρὸς C θάνατον, ὅσωπερ καὶ ζῆν πολυτελῶς, καὶ ἐκτενέστερον ζητοῦσι τῶν ἄλλων. Διαβόητοι δ' εἰσὶ περὶ τρυφὴν Σικελιῶταί τε καὶ Συρακούσιοι, ὡς καὶ Ἀριστοφάνης φησὶν ἐν Δαιταλεῦσιν. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐμάθετε ταῦτα ἐμοῦ πέμποντος, ἀλλὰ μᾶλλον πίνειν, ἔπειτ' ᾄδειν κακῶς Συρακουσίων τράπεζαν Συβαρίτιδάς τ' εὐωχίας καὶ Χῖον ἐκλ······κάλιναν. Πλάτων δ' ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς φησὶ, ταύτην δὴ τὴν διάνοιαν ἔχων εἰς Ἰταλίαν τε καὶ Σικελίαν ἦλθον, ὅτε πρῶτον ἀφι- D κόμην. ἐλθόντα δέ με ὁ ταύτῃ βίος οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἤρεσε. δίς τε τῆς ἡμέρας ἐμπιπλάμενον ζῆν, καὶ μηδέποτε κοιμώμενον μόνον νύκτωρ, καὶ ὅσα τούτῳ ἐπιτηδεύματα συνέπεται τῷ βίῳ. ἐκ γὰρ τούτων τῶν ἐθῶν, οὔτ' ἂν φρόνιμος οὐδεὶς ποτὲ γενέσθαι τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἀνθρώπων ἐκ νέου ἐπιτηδεύων δύναιτο, σώφρων δὲ οὐδ' ἂν μελλήσας ποτὲ γενέσθαι. κἂν τρίτῳ δὲ Πολιτείας γράφει οὕτως, Συρακουσίαν δὲ ὦ φίλε τράπεζαν, καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, ὡς ἔοικας οὐκ αἰνεῖς. ψέγεις δὲ καὶ Κορινθίαν κόρην φίλην εἶναι ἀνδρά- E σι μέλλουσιν εὖ σώματος ἕξειν, καὶ Ἀττικῶν πεμμάτων, τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας. Ποσειδώνιος δὲ ἑκκαιδεκάτῃ ἱστοριῶν, περὶ τῶν κατὰ τὴν Συρίαν πόλεων λέγων ὡς ἐτρύφων, γράφει καὶ ταῦτα. τῶν γοῦν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀνθρώπων διὰ τὴν εὐβοσίαν τῆς χώρας, ἀπὸ τῆς περὶ τὰ ἀναγκαῖα κακοπαθείας, συνόδους νεμόντων πλείονας, ἐν αἷς εὐωχοῦντο συνεχῶς, τοῖς μὲν γυμνασίοις ὡς βαλανείοις χρώμενοι, ἀλειφόμενοι δ' ἐλαίῳ πολυτελεῖ καὶ μύροις. τοῖς δὲ γραμματείοις (οὕτω γὰρ F ἐκάλουν τὰ κοινὰ τῶν συνδείπνων) ὡς ἐν οἰκητηρίοις διαιτώμενοι, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας γαστριζόμενοι ἐν αὐτοῖς, οἴνοις καὶ βρώμασιν, ὥστε καὶ προσαποφέρειν πολλὰ, καὶ καταυλούμενοι πρὸς χελωνίδος πολυκρότου ψόφον, ὥστε τὰς πόλεις ὅλας τοῖς τοιούτοις κελάδοις συνηχεῖσθαι. Ἀγαθαρχίδης δ' ἐν τῇ τριακοστῇ πέμπτῃ Εὐρωπιακῶν, Ἀρυκάνδεις φησὶ

Λυκίας ὁμοροῦντες Λιμυρεῦσι διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀσωτίαν καὶ πολυτέλειαν κατάχρεοι γενόμενοι, καὶ διὰ τὴν ἀργίαν καὶ φιληδονίαν ἀδυνατοῦντες ἀποδοῦναι τὰ δάνεια, προσέκλιναν τῷ Μιθριδάτου ἐλπίσιν, ἆθλον ἕξειν νομίσαντες χρεῶν ἀποκοπάς. ἐν δὲ τῇ τριακοστῇ πρώτῃ, Ζακυνθίοις φησὶν ἀπείροις εἶναι πολέμων, διὰ τὸ ἐν εὐπορίᾳ καὶ πλούτῳ τρυφῶντας ἐθίζεσθαι. Πολύβιος δ' ἐν τῇ ἑβδόμῃ, Καπυησίους τοὺς ἐν Καμπανίᾳ διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς πλοῦτον B περιβαλλομένους, ἐξοκεῖλαι εἰς τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν, ὑπερβαλλομένους τὴν περὶ Κρότωνα καὶ Σύβαριν παραδεδομένην φήμην. οὐ δυνάμενοι οὖν φησὶ φέρειν τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν, ἐκάλουν τὸν Ἀννίβαν· διόπερ ὑπὸ Ῥωμαίων ἀνήκεστα δεινὰ ἔπαθον. Πετιλῖνοι δὲ τηρήσαντες τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίστιν, εἰς τοσοῦτον καρτερίας ἦλ-
261 θον πολιορκούμενοι ὑπ' Ἀννίβα, ὥστε μετὰ τὸ πάντα μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν δέρματα καταφαγεῖν, ἁπάντων δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν δένδρων τοὺς φλοιοὺς, C καὶ τοὺς ἁπαλοὺς πτόρθους ἀναλῶσαι, καὶ ἕνδεκα μῆνας ὑπομείναντες τὴν πολιορκίαν, οὐδενὸς βοηθοῦντος οὐδὲ συνευδοκοῦντος Ῥωμαίων παρέδοσαν ἑαυτούς. τοὺς δὲ Κουρῆτας Φύλαρχος διὰ τῆς ἑνδεκάτης τῶν ἱστοριῶν, Αἰσχύλον ἱστορεῖν διὰ τὴν τρυφὴν τυχεῖν τῆς προσηγορίας,

Χλιδῶν τε πλόκαμος ὥστε παρθένοις ἁβραῖς,
Ὅθεν καλεῖν Κουρῆτα λαὸν ἤνεσαν.

Ἀγάθων δ' ἐν τῷ Θυέστῃ, τοὺς τὴν Πρόνακτος D θυγατέρα μνηστεύοντας, τοῖς τε λοιποῖς πᾶσιν ἐξησκημένους ἐλθεῖν, καὶ κομῶντας τὰς κεφαλάς· ἐπειδὴ δ' ἀπέτυχον τοῦ γάμου,

Κόμας ἐκειράμεσθα φησὶ μάρτυρας τρυφῆς,
Ἥ που ποθεινὸν χρῆμα παιζούσῃ φρενί.
Ἐπώνυμον γοῦν εὐθὺς ἐσχόμην κλέος,
Κουρῆτες εἶναι κουρίμου χάριν τριχός.

Καὶ Κυμαῖοι δὲ οἱ ἐν Ἰταλίᾳ, ὥς φησιν Ὑπέροχος, ἢ ὁ ποιήσας τὰ εἰς αὐτὸν ἀναφερόμενα Κυμαϊκά, διετέλεσαν χρυσοφοροῦντες, καὶ ἀνθιναῖς E ἐσθῆσι χρώμενοι, καὶ μετὰ γυναικῶν εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐξιόντες ἐπὶ ζευγῶν ὀχούμενοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἐθνῶν, καὶ πόλεων τρυφῆς τοσαῦτα μνημονεύω. Περὶ δὲ τῶν κατ' ἄνδρα, τάδε ἤκουσα. Κτησίας ἐν τρίτῃ Περσικῶν, καὶ πάντας μὲν φησὶ τοὺς βασιλεύσαντας τῆς Ἀσίας περὶ τρυφὴν σπουδάσαι, μάλιστα δὲ Νινύαν τὸν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν· καὶ οὗτος οὖν ἔνδον μένων, καὶ τρυφῶν ὑπ' οὐδενὸς ἑωρᾶτο, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν εὐ- F νούχων καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δ' ἦν καὶ Σαρδανάπαλος, ὃν οἱ μὲν Ἀνακυνδαράξεω λέγουσιν υἱόν, οἱ δὲ Ἀναβαξάρου. ὅτε δὴ οὖν Ἀρβάκης εἷς τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατηγῶν, Μῆδος γένος, διεπράξατο διά τινος τῶν εὐνούχων Παραμείζου θεάσασθαι Σαρδανάπαλον, καὶ μόλις αὐτῷ ἐπετράπη ἐκείνου ἐθελήσαντος, ὡς οὖν εἰσελθὼν εἶδεν αὐτὸν ὁ Μῆδος, ἐψιμμυθιωμένον καὶ κεκοσμημένον γυναικιστί, καὶ μετὰ τῶν παλλακίδων ξαίνοντα πορφύραν,

A ciorum, inquit, contermini, ob prodigalitatem & sumptus profusiores cùm ingens alienum æs cõflassent, nec vsuras possent ob inertiam, & nimium voluptatis studium persoluere, in Mithridatis partes, quod ille cupiebat, inclinarunt, mercedem sibi promittentes nouas [a] tabulas. Idem libro trigesimoprimo refert, Zacynthios militiæ rudes & ignaros esse, quòd diuitiis abundãtes, & aliis omnibus rebus, delitiis sint assueti. Polybius libro decimo scribit Capuanos, qui in Italiæ Campania sunt, ob agri bonitatem tantum opum congessisse, vt voluptati sumptuosóq; luxui se dederint, ac eo vitio famam de Crotoniatis & Sybaritis vulgatam exuperauerint. Eam scilicet opulentiam ac fœlicitatem cùm temperanter ferre non possent, Hannibalem acciuerunt, quamobrem à Romanis post grauissimis & atrocissimis suppliciis malísq; sunt afflicti. Petilini verò seruata erga Romanos fide, ab Hannibale[b] obsessi tam fortes se præstiterunt, vt peresis omnibus coriis quæ in ciuitate fuerãt, arborum corticibus quæ in oppido restabant, & simplicibus [c] tenellísq; surculis famem sustentauerint: protracta tamen iam in vndecimum mensem obsidione, cùm nec Romani, nec vlli ex confœderatis ac sociis auxilio venirent, se dediderũt. Phylarchus vndecimo libro historiarum inquit ab AEschylo proditum fuisse, Curetas[d] eam appellationem sortitos à voluptate pilorum:

Delicati crines, ut molliusculis uirginibus,
Vnde Curetum genti nomen id tributum est.

D Agathon in Thyeste procos qui ambibant Pronactis[e] filiam, & reliquo cultu corporis nitidos ac comptos eò venisse refert, & capite crinito: vbi verò spe quam de matrimonio cõceperant frustrati sunt,

Coma, inquit, delitiarum argumentum nobis abscissa est,
Lætis hilaribúsque[f] animis gratissimum Hercule ornamentum:
Gloriam porrò continuò nacti sumus insignis cognominis:
Curetes [g] sumus: quoniam tonsilis capillus noster fuit.

E Cumani, Italiæ populus, vt tradit Hyperochus, vel autor Cumanæ historiæ quã illi adscribunt, aurum perpetuò gestabant, floridis vestibus induti, cũ vxoribus in agros & villas bigis vecti rusticatũ ibãt. De nationũ & ciuitatum luxu hactenus tractatũ esto, de priuato singulorũ hominũ hæc fermè cognoui. Ctesias libro tertio Persicorum scribit, quotquot in Asia reges dominati sunt, luxui & voluptatibus operã nauasse, prçcipuè Ninyan, Nino & F Semiramide genitũ, qui abditus domi, cũ voluptates omne genus sibi cõquireret, nemini videndũ se præbebat, præterquã eunuchis, ac vxoribus suis. Sardanapalus quoq; eo fuit ingenio, vt quidã volũt, Anacindaraxis filius, vt alij, Anabaxaris. Arbaces quidã, genere Med⁹, vnus ex iis ducib⁹ qui sub eo militabãt, egit cũ Parameize, qui inter Eunuchos principis erat, regis vidẽdi potestas vt sibi fieret. Hoc rex cũ vix annuisset, ac permisisset, admissus Medus vt eũ aspexit cerussa oblitũ, muliebriter vestitũ, cum pellicibus carminantem purpuram, ac cum

[a] Χρεῶν ἀποκοπάς: Mithridatem sperantes num æs falso[...] rum quo [...] obstrinxerant.
[b] [...] Hannibale, Liuius.
[c] Liuius [...]
[d] Alendorum & summittendorum: vel radendorum & tondendorum. Creta olim Curetis dicta est: Acarnania prius Curetis appellata Plin.
[e] Quis fuerit ille Pronax, nõdum comperi.
[f] Παίζουσῃ [...] bundis.
[g] Curetes, Cybeles comites, e numine afflati, furoréque percitì, olim dicebant. Erasm. prouerb. Cur[...] tum os.

ac cum illis sedentem pedibus porrectis in al-
túmque sublatis, tinctis fuco[a] superciliis, mu-
liebri stola indutum, rasa barba, leuigata pu-
micis attritu facie, colore quàm lactis candi-
diore, picturatis oculis, multi, & inter eos
Duris, scribunt, indignatum illum quòd regi
tam effœminato parerent, suo se gladio cōfo-
disse, ac occidisse: Ctesias vero, Sardanapalo
bellum intulisse, collecto numeroso exercitu,
ac de regno deturbatum ab Arbace Sardana-
palum, fato concessisse, cùm seipsum in regia
cremasset, extructo rogo, ad quatuor iugerū[b]
altitudinem, impositísque lectis aureis cētum
quinquaginta, mensis totidem, etiam aureis,
ædificato in busti media parte cœnaculo, pe-
dum centum[c] ex lignis, stratísq; in eos lectis,
in quibus ipse cū vxore accubuit, pellices au-
tem in aliis. Filios enim tres, filiásque duas,
res suas in peius ruituras cùm præsensisset, ad
Ninū Nini[d] regē antea miserat, cū tribus mil-
libus talētorum auri. AEdificio igitur trabi-
bus magnis & crassis, ne alicunde pateret exi-
tus, circumsepto, lignis præterea crassis item
ac multis in orbem circumiectis, intúsque de-
positis auri talentorū mille myriadibus, argē-
ti decies mille, tū etiam vestimentis, purpuris,
institis omnifariis, iussit rogū accendi, qui an-
te decimū quintum diem non prorsus confla-
grauit, mirantib⁹ qui circūsidebāt fumi tātam
copiā, & sacris ipsum operari suspicātibus, cō-
sciis verò solis Eunuchis. Ita Sardanapalus,
qui supra modū voluptatibus se immerserat,
quantū in eo fuit, generosè vitā finiit. Clear-
chus[e], quo loco de regibus Persarū sermonē
habet, inquit, si lautiorem cibum regi offerat
aliquis, præmium illi propositum esse, at regē
solum eo vesci, & sapienter quidem, sibi pro-
uidum[f]: id autē à Persis vocari, Iouis & regis
cerebrum. Omnium autem fœlicissimus Sar-
danapalus cùm toto vitę decursu voluptatem
plurimi fecisset, post obitum declarat inscul-
ptis monumēto digitis, res hominum esse ri-
diculas, & nec digitorum dignas strepitu, quę
collisis inter se digitis duob⁹ significauit, inu-
tilem verò curam esse quæ impēditur reliquis.
Sardanapalum quidem rebus gerendis atten-
tum fuisse inde liquet, quòd eius sepulchro sit
inscriptum, SARDANAPALVM ANA-
CYNDARAXIS FILIVM, VNO DIE
TARSVM ET ANCHIALEN[g] AEDI-
FICASSE, POST, DIEM OBIISSE:
Amyntas libro tertio de Mansionibus[h], al-
tum esse tradit in Nino aggerem, dirutum &
detractum humi à Cyro, cum illa ciuitate ob-
sidione cincta, prope mœnia, terræ tumulos
erigeret. Aggerem illum, vt fama percre-
buit, Sardanapali sepulchrum fuisse, qui
regnarit in ciuitate Nino, Chaldaicísque
literis exaratum in saxeis pilis elogium, quod
metrorū lege ac numeris Chœrilus sic vertit:

EGO REGNAVI, ET QVANDIV LV-
CEM SOLIS SVM INTVITVS,
BIBI, COMEDI, VENEREM[i] EXER-
CVI, QVIA SCIREM
BREVE TEMPVS ESSE QVO VI-

a Id fuci genus à superciliis καλλί-βλεφαρον appellabant.

b Πλέθρα aliis stadia centum, aliis mille pedes.

c Vel, longitudinis; quod arbitror, vel latitudinis.

d Ciuitatis amplissimæ, opulētissimæ, & populosissimæ.

e Citatur & hic locus pag. 516. integrior, tamet si corruptus. Erasm. prouerb. *Iouis & regis cerebrum.*

f Hæc intēpestiuè, & nulla occasione repetita, delenda puto, quāuis emendatiora & integriora paulo sint, quā vbi suprà citantur.

g Asiæ oppidum.

h σταθμῶν. Ea vox significat etiā stationes & pōdera.

i Erasm. prouerbio, Sardanapalus. Suprà pag. 336.

A ἀναβάδην τε μετ' αὐτῶν καθήμενον τὰς ὀφρῦς,
γυναικείαν δὲ στολὴν ἔχοντα, καὶ κατεξυρημένον τὸν
πώγωνα, καὶ κατακεκισσηρισμένον· ἦν δὲ καὶ γάλα-
κτος λευκότερος καὶ ὑπεγέγραπτο τοὺς ὀφθαλμούς.
(ἐπεὶ δὲ καὶ προσεῖδε τὸν Ἀρβάκην, τὰ λευκὰ ἐπανα-
λαβὼν τοῖς ὀφθαλμοῖς) οἱ μὲν πολλοὶ, ὧν ἐστι καὶ
Δοῦρις, ἱστοροῦσιν ὑπὸ τούτου ἀγανακτήσαντος εἰ τοι-
οῦτος αὐτῶν βασιλεύει, συγκεντηθέντα ἀποθανεῖν.
Κτησίας δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆναι, καὶ ἀ-
θροίσαντα πολλὴν στρατιὰν, καὶ καταλυθέντα
B ὑπὸ τοῦ Ἀρβάκου τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαν-
τα ἐν τοῖς βασιλείοις πυρὰν νήσαντα ὕψος τεσ-
σάρων πλέθρων, ἐφ' ἧς ἐπέθηκε χρυσᾶς κλίνας
ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ
ταύτας χρυσᾶς. ἐποίησε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ, καὶ οἴκημα
ἑκατόμπεδον ἐκ ξύλων, κἀνταῦθα κλίνας ὑπεστόρε-
σε, καὶ κατεκλίθη ἐνταῦθα αὐτός τε μετὰ τῆς γυναι-
κὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις.
τοὺς γὰρ τρεῖς υἱοὺς, καὶ δύο θυγατέρας, ὁρῶν τὰ
πράγματα κακούμενα, προπεπόμφει εἰς Νῖνον
C πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλέα, δοὺς αὐτοῖς τρισχίλια
χρυσίου τάλαντα. ἐπεστέγασε δὲ τὸ οἴκημα δοκοῖς
μεγάλαις τε καὶ παχείαις, ἔπειτα ἐν κύκλῳ περιέ-
θηκε πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶναι ἔξοδον.
ἐνταῦθα περιέθηκε μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας,
ἀργυρίου δὲ μυρίας μυριάδας ταλάντων, καὶ ἱ-
μάτια καὶ πορφύρας, καὶ στολὰς παντοδαπάς. ἔ-
πειτα ὑφάψαι ἐκέλευσε τὴν πυράν· καὶ ἐκαίετο
πεντεκαίδεκα ἡμέραις. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες
τὸν καπνὸν, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν θυσίας ἐπιτελεῖν. ταῦ-
D τα δὲ μόνοι ᾔδεσαν οἱ εὐνοῦχοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδανά-
παλος ἐκτόπως ἡδυπαθήσας, ὡς ἐνῆν, γενναίως ἐ-
τελεύτησε. Κλέαρχος δὲ περὶ τοῦ Περσῶν βασιλέως
διηγούμενος, ὅτι τοῖς αὐτῷ πορίσασιν ἡδύ τι βρῶ-
μα ἆθλα ἐπετίθει, νοοῦν οὐκ ἔχων. τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ λε-
γόμενος, οἶμαι, Διὸς ἅμα καὶ βασιλέως ἐγκέ-
φαλος, ὅθεν ὁ πάντων εὐδαιμονέστατος Σαρ-
δανάπαλος παρ' ὅλον τὸν βίον τιμήσας τὰς ἀπο-
λαύσεις, καὶ τελευτήσας, δείκνυσιν ἐν τῷ τοῦ μνήμα-
τος τύπῳ τοῖς δακτύλοις, οὐ καταγέλωτος ἐστὶν
E ἄξια τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα οὐκ ἄξια ὄν-
τα ψόφου δακτύλων, ὃν πεποίηται † ποιούμενος δὶς
ἐν χορῷ ἢ περὶ τὰ λοιπὰ σπουδή. φαίνεται οὖν οὐκ
ἄπρακτος γενόμενος Σαρδανάπαλος. καὶ γὰρ ἐπι-
γέγραπται αὐτοῦ τῷ μνήματι ΣΑΡΔΑΝΆ-
ΠΑΛΟΣ ἈΝΑΚΥΝΔΑΡΆΞΕΩ ἈΓ-
ΧΙΆΛΗΝ ἜΔΕΙΜΕ ΚΑῚ ΤΑΡΣῸΝ
ΜΙῌ ἩΜΈΡῌ, ἈΛΛᾺ ΝῦΝ ΤΈ-
ΘΝΗΚΕΝ. Ἀμύντας δ' ἐν τρίτῳ σταθμῶν, ἐν
τῇ Νίνῳ φησὶν εἶναι χῶμα ὑψηλὸν, ὅπερ κατασκά-
σαι Κῦρον ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἀντιχωννύντα τῇ πόλει.
λέγεσθαι δὲ τὸ χῶμα τοῦτ' εἶναι Σαρδαναπάλου, τοῦ βα-
F σιλεύσαντος Νίνου, ἐφ' οὗ καὶ ἐπιγεγράφθαι ἐν στή-
λῃ λιθίνῃ Χαλδαϊκοῖς γράμμασιν· ὃ μετενεγκεῖν
Χοιρίλον ἔμμετρον ποιήσαντα. εἶναι δὲ τοῦτο. ἘΓῺ
ΔῈ ἘΒΑΣΊΛΕΥΣΑ, ΚΑῚ ἌΧΡΙ ἘΏ-
ΡΩΝ ΤΟΥ͂ ἩΛΊΟΥ ΦΩ͂Σ, ἜΠΙΟΝ,
ἜΦΑΓΟΝ, ἨΦΡΟΔΙΣΊΑΣΑ, ΕἸ-
ΔῺΣ ΤῸΝ ΤΕ ΧΡΌΝΟΝ ὌΝ-

A ΤΑ ΒΡΑΧΥ͂Ν, ὋΝ ΖΩ͂ΣΙΝ ΟἹ ἌΝΘΡΩΠΟΙ, ΚΑῚ ΤΟΥ͂ΤΟΝ ΠΟΛΛᾺΣ ἘΧΟΝΤΑ ΜΕΤΑΒΟΛᾺΣ ΚΑῚ ΚΑΚΟΠΑΘΕΊΑΣ, ΚΑῚ ὯΝ ἊΝ ΚΑΤΑΛΊΠΩ ἈΓΑΘΩ͂Ν, ἌΛΛΟΙ ἘΞΟΥ͂ΣΙ ΤᾺΣ ἈΠΟΛΑΎΣΕΙΣ, ΔΙῸ ΚἈΓῺ ἩΜΈΡΑΝ ΟΥ̓ΔΕΜΊΑΝ ΠΑΡΈΛΙΠΟΝ ΤΟΥ͂ΤΟ ΠΟΙΩ͂Ν. Κλείταρχος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον, γήρᾳ τελευτῆσαι φησὶν Σαρδανάπαλον μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῆς Σύρων ἀρχῆς. B Ἀριστόβουλος δ' ἐν Ἀγχιάλῃ, ἣν ἐδείματο φησὶ Σαρδανάπαλος, Ἀλέξανδρος ἀναβαίνων εἰς Πέρσας κατεστρατοπεδεύσατο. καὶ ἦν οὐ πόρρω τὸ τοῦ Σαρδαναπάλου μνημεῖον, ἐφ' οὗ ἑστάναι τύπον λίθινον συμβεβληκότα τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοὺς δακτύλους ὡς ἂν ἐπικροτοῦντα. ἐπιγεγράφθαι δ' αὐτῷ Ἀσσυρίοις γράμμασι, ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΣ ἈΝΑΚΥΝΔΑΡΑΞΕΩ ΠΑΙ͂Σ ἈΓΧΙΆΛΗΝ, ΚΑῚ ΤΑΡΣῸΝ ἘΔΕΙΜΕΝ ἩΜΈΡῌ ΜΙΗ͂. ἜΣΘΙΕ, ΠΙ͂ΝΕ, ΠΑΙ͂ΖΕ. ὩΣ ΤἊΛΛΑ ΤΟΎΤΟΥ ΟΥ̓Κ C ἌΞΙΑ. τοῦ ἀποκροτήματος ἔοικε λέγειν. οὐ μόνος δ' ὁ Σαρδανάπαλος διετέθρυπτο, ἀλλὰ καὶ Ἀνδρόκοτος ὁ Φρύξ. καὶ γὰρ οὗτος ἐνεδύσατο ἀνθινὴν ἐσθῆτα, καὶ γυναικὸς εὐπρεπέστερον ἐκοσμεῖτο ὡς Μνασέας φησὶν ἐν τρίτῳ Εὐρώπης. Κλέαρχος δ' ἐν πέμπτῳ Βίων, Σάγαριν φησὶ τὸν Μαριανδυνὸν ὑπὸ τρυφῆς σιτεῖσθαι μὲν μέχρι γήρως ἐκ τοῦ τῆς τιτθῆς στόματος, ἵνα μὴ μασσώμενος πονήσῃ. οὐ πώποτε δὲ τὴν χεῖρα κατώτερον τοῦ ὀμφαλοῦ προενέγκασθαι. D διὸ καὶ Ἀριστοτέλης Ξενοκράτην τὸν Χαλκηδόνιον σκώπτων, ὅτι οὐρῶν οὐ προσῆγε τὴν χεῖρα τῷ αἰδοίῳ, ἔλεγεν.

Χεῖρες μὲν ἁγναί, φρὴν δ' ἔχει μιάσματα.

Κτησίας δ' ἱστορεῖ Ἄνναρον τὸν βασιλέως ὕπαρχον, καὶ τῆς Βαβυλωνίας δυναστεύσαντα, στολῇ χρῆσθαι γυναικείᾳ καὶ κόσμῳ. καὶ ὅτι βασιλέως δούλῳ ὄντι αὐτῷ εἰς τὸ δεῖπνον εἰσῄεσαν, πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. ἔψαλλον δ' αὗται, καὶ ᾖδον ἐκείνου δειπνοῦντος. Φοῖνιξ δ' ὁ Κολοφώνιος ποιητὴς περὶ Νίνου E λέγων ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἰάμβων φησίν,

Ἀνὴρ Νῖνος τις ἐγένεθ', ὡς ἐγὼ κλύω
Ἀσσύριος, ὅς τις εἶχε χρυσίου πόντον,
Καὶ τ' ἄλλα πολλὸν πλέονα Κασπίης ψάμ-
Ὃς οὐκ ἴδ' ἀστέρ' οὐδ' ἴζων † ἐδίζητο, (μου,
Οὐ παρὰ μάγοισι πῦρ ἱερὸν ἀνέστησε,
Ὥσπερ νόμος, ῥάβδοισι τοῦ θεοῦ ψαύων,
Οὐ μυθητής, οὐ δικασπόλος κεῖνος,
Οὐ λεωλογεῖν ἐμάνθαν', οὐκ ἀμιθρῆσαι.
Ἀλλ' ἦν ἄριστος ἐσθίειν τε καὶ πίνειν, F
Κερᾶν, τὰ δ' ἄλλα πάντα, κατὰ πετρῶν ὤθει.
Ὡς δ' ἀπέθαν' ὡνήρ, πᾶσι κατέλιπεν ῥῆσιν
Ὅκου Νῖνος νῦν ἐστι. καὶ τὸ σῆμ' ἴδε,
Ἄκουσον, εἴτ' Ἀσσύριος εἴτε καὶ Μῆδος
Εἶς, ἢ Κόραξος ἢ ἀπὸ τῶν ἄνω λιμνῶν
Ἰνδὸς κομήτης. οὐ γὰρ ἄλλα κηρύσσω,
Ἐγὼ Νῖνος πάλαι ποτ' ἐγενόμην πνεῦμα
Νῦν δ' οὐκ ἔτ' οὐδέν. ἀλλὰ γῆ πεποίημαι.
Ἔχω δ' ὁκόσον ἔδαισα, χ' ὡκόσ' ἤεισα,
Χ' ὡκόσ' ἠράσθην. †
Τὰ δ' ὄλβι' ἡμέων δήϊοι συνελθόντες

VVNT MORTALES, IDQVE MVLTIS PERMVTATIONIBVS ATQVE MOLESTIIS INQVIETVM, AC EORVM BONORVM QVAE SVM RELICTVRVS FRVCTVM IT. DELICIAS ALIOS PERCEPTVROS: ITAQVE NVLLO CESSAVI DIE, QVIN ID AGEREM. Cleitarchus libro quarto De Alexandro, Sardanapalum ait, vita senio decessisse, Syriæ tamen imperio spoliatum. Aristobulus, Ad Anchialen, inquit, quã ædificauit Sardanapalus, cùm in Persas copias duceret, Alexander castrametatus est. Illinc haud procul aberat Sardanapali monumentum, vbi sculpta in lapide fuit imago [a] dextræ manus coniunctis digitis, velut ad sonum elidendum, in eóque literis Assyriis hoc inscriptũ: SARDANAPALVS [b] ANACYNDARAXIS FILIVS ANCHIALEN ET TARSVM VNO DIE CONDIDIT: EDE, BIBE, LVDE: RELIQVA NE DIGITORVM QVIDEM STREPITV DIGNA SVNT. Hæc scilicet illa loquebatur inscriptio. Porrò non solus voluptatis studio tenebatur Sardanapalus, sed etiam Androcotus Phrygius, qui & florida veste induebatur, & quauis muliere venustius sese ornabat, vt ait Mnaseas libro tertio de Europa. Clearchus libro quinto Vitarũ narrat, Sagarin Mariandynum præ mollitie, ad senectutem vsque nutricis ore cibatum fuisse, ne mandendo fatigaretur: eundem nunquam manum infra vmbilicum protulisse. Quapropter Aristoteles irridens Chalcedonium Xenocratem, quòd meiendo virilibus non admoueret manum, inquit, Puræ quidem manus, at inquinata mens. Ctesias narrat, Annarum ex regiis præfectis vnum, Babyloniæ præsidẽ, & stola muliebri vestiri solitum, & cultu fœminarum vti: ad eum cœnantem, quamuis regis mancipium esset, cẽtum quinquaginta mulieres introductas fuisse, quæ canerent, & saltarent. [c] Phœnix Colophonius poëta de Nino ita scribit libro primo Iamborum:

Ninus, uir quidam fuit, ut audio
Assyrius, qui auri [d] mare possidebat,
Et alia copiosius, quam arena [e] est Caspia,
Astra [f] nunquam uidit, nec forsitan id optauit:
Ignem [g] apud Magos sacrum non excitauit
Vt lege statutum est, deum nec uirga attigit: [h]
Sacrificiis deos nõ est uenerat⁹, iura nõ reddidit,
Subiectos sibi populos affari non didicit, ac ne numerare quidem:
Verùm ad edendum & bibendum strenuissimus,
Vinúmque miscens, cætera in saxa amandabat [i].
Vir ille ut mortuus est, hoc de se testimonium reliquit omnibus:
Sepulchrum hoc conspicatus, nunc ubi Ninus sit
Audi, siue sis Assyrius, siue Medus,
Siue Coraxus, siue à supernis [k] paludibus
Indus capillatus: friuola non denuntio.
Quondã ego Ninus fui, spiritumq; uitalem hausi,
Nunc uero aliud nihil quàm terra factus sum:
Quidquid comedi habeo, quidquid uolupe mihi fuit:
Et quidquid pulchrarum fœminarum in amore lasciuij:
Opes quibus eram beatus, inimici coeuntes

Auferent, hœdum ut crudum quæ bacchantur Thyades: A
Ad inferos cùm descendi, nec aurum, nec equum,
Nec argenteum currum egi:
Cinis iam multus, qui olim mitram [a] *gestaui.*

Theopompus [b] libro decimoquinto historiarum Philippi, scribit, Stratonem regem Sidoniorum luxu & delitiis mortales omnes anteiuisse. Nam quod fabulatur Homerus Phæacas, dies festos celebrare, compotare, auscultare citharœdos, & rhapsodos [c], Straton nullum tempus vnquam intermisit quin hæc assiduè faceret: atque adeò magis quàm illi ad voluptates titillabatur, quoniam cum suis vxoribus illi, & filiarum interuentu compotabant: Straton verò cum fœminis tibias inflantibus, saltatibus, citharistriis, cœtus cogebat, accersitis etiam scortis non paucis è Peloponneso, & multis ex Ionia musices peritis, ancillis quoque multis ex vniuersa Græcia, partim quæ saltarent, partim quæ cantarent, coram amicis, illis præmia polliceri solitus, atque adeò cum illis coire, eo vitæ genere exultans, natura quidem voluptatum seruus, sed magis æmulatione, qua cum Nicocle contendebat. Ambo namque inter se de ea re certabant ambitiosiùs, vtroque id affectante vt delicatiorem & securiorem vitam agere videretur. Hæc nimirum inter ipsos æmulatio eousque processit, vt, quod nobis est auditione compertum, aduenientes vterque interrogaret de apparatu ædium, & palatij apud alterum, & de sacrorum quæ faceret magnificentia, & impensa, quòd in his vincere mutuò se adniterentur, eo potissimum consilio, vt beati ac fœlices cunctis viderentur. Non tamen sub exitum vitæ prosperam illi fortunam experti sunt, nempe violenta morte abrepti. Anaximenes in libro cui titulus est, Regum mutationes, narrat eadem de Stratone, certamen illi fuisse cum Nicocle [d] rege Salaminis Cypriorum, intemperante homine, ac luxurioso: & vtrunque per vim occisum fuisse. Theopompus libro primo Philippicorum, cùm de Philippo loqueretur, ait, tertio die illum peruenisse ad Onocarsin [e], Thraciæ locum, eleganti nemore, ac summa diligentia culto, amœnum, & cùm regibus immorari libet, perquam gratum, præcipuè æstatis tempore, vnum ex iis quem aliis anteposuerat Cotys omnium Thraciæ regum, quotquot vnquam fuerunt, [f] deditissimus voluptati, ac delitiis, vt qui dum eam prouinciam peragraret, vbicunque videret locum densum vmbrosumque arboribus, & aquis irriguum, in cœnaculum eum sibi deligeret: & cùm accidisset forte vt aliquem ex iis adiret, sacrificaret diis, ac cum præfectis suis illic familiariter versaretur, fœlix, ac fortunatus, quoad Mineruæ maledicere, & scelesta in eam designare aggressus est. Nam, quod refert idem scriptor, apparata cœna Cotys, tanquam esset illi Minerua nuptura, instructo ornatóque thalamo ebrius deam operiebatur: & cùm nusquam appareret, impos mētis,

(B, C, D, E, F)

a Regium diadema.

b Theopompum & Timæum scriptores maledicentissimos fuisse scribit AEmylius Probus in vita Alcibiadis.

c ῥαπτῶν ἐπέων ἀοιδοί: aliena carmina in publicis cœtibus recitantes, & canentes.

d Nicocles siue Nicocreon, Euagoræ filius, misso à Ptolemæo exercitu qui eius regnū turbaret, laqueo vitam finiit: illius verò fratres mortem sibi cōsciuerunt: sorores, vxores, mater, partim gladiis se interemerunt, partim igne tectis iniecto cōbusserunt, iugulatis liberis. Polyænus. Leopardus cap. 1. c. 1. Emendat.

e Quasi dicas, asinorum tonsurā.

f Aduersus eum bellum gessit Timotheus, & mille ducēta prædæ talenta retulit in ærarium. AEmylius Probus. Cotys filiā Thressam Iphicrates vxorem duxit, ex eáq; suscepit Mnestea filium. Interfectum Cotyn à Pyrrhone philosopho tradit Laertius, proptereáq; honoris gratia Philosophū ab Atheniēsibus ciuitate donatū.

φέρουσιν, ὥσπερ ἔριφον ὠμὸν αἱ Βάκχαι.
Ἐγὼ δ' ἐς ᾅδου οὔτε χρυσὸν οὔθ' ἵππους,
Οὔτ' ἀργυρῆν ἅμαξαν ᾠχόμην ἕλκων,
Σποδὸς δὲ πολλὴ χ' ὁ μιτρηφόρος κεῖμαι.

Θεόπομπος δὲ ἐν πεντεκαιδεκάτῃ Φιλιππικῶν ἱστοριῶν, Στράτωνά φησι τὸν Σιδώνιον βασιλέα ὑπερβάλλειν ἡδυπαθείᾳ καὶ τρυφῇ πάντας ἀνθρώπους. οἷα γὰρ τοὺς Φαίακας Ὅμηρος ποιεῖν μεμυθολόγηκεν, ἑορτάζοντας καὶ πίνοντας, καὶ κιθαρῳδῶν καὶ ῥαψῳδῶν ἀκροωμένοις, τοιαῦτα καὶ ὁ Στράτων διετέλει ποιῶν πολὺν χρόνον, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων παρακεκινήκει πρὸς τὰς ἡδονάς, ὥς τε οἱ μὲν Φαίακες, ὥς φησιν Ὅμηρος, μετὰ τῶν οἰκείων γυναικῶν καὶ θυγατέρων ἐποιοῦντο τοὺς πότους. ὁ δὲ Στράτων μετ' αὐλητρίδων, καὶ ψαλτριῶν καὶ κιθαριστριῶν κατεσκεύαζε τὰς συνουσίας, καὶ μετεπέμπετο πολλὰς μὲν ἑταίρας ἐκ Πελοποννήσου, πολλὰς δὲ μουσουργοὺς ἐξ Ἰωνίας, ἑτέρας δὲ παιδίσκας ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος, τὰς μὲν ᾠδικάς, τὰς δὲ ὀρχηστρικάς, ὧν εἰώθει μετὰ τῶν φίλων ἀγῶνας τιθέναι, καὶ μεθ' ὧν συνουσιάζων διέτριβε, χαίρων μὲν καὶ τῷ βίῳ τῷ τοιούτῳ, καὶ δοῦλος ὢν φύσει τῶν ἡδονῶν· ἔτι δὲ μᾶλλον πρὸς τὸν Νικοκλέα φιλοτιμούμενος. ἐτύγχανον γὰρ ὑπερφιλοτίμως ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους, καὶ σπουδάζων ἑκάτερος αὐτὸς ἥδιον καὶ ῥᾳθυμότερον ποιεῖσθαι τὸν βίον. οἵ γε προῆλθον εἰς τοσαύτην ἅμιλλαν, ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν, ὥστε πυνθανόμενοι παρὰ τῶν ἀφικνουμένων τάς τε παρασκευὰς τῶν οἰκιῶν, καὶ τὰς πολυτελείας τῶν θυσιῶν τὰς παρ' ἑκατέρῳ γινομένας, ἐφιλονείκουν ὑπερβάλλεσθαι τοῖς τοιούτοις ἀλλήλους. ἐσπούδαζον δὲ δοκεῖν εὐδαίμονες εἶναι καὶ μακαριστοί. οὐ μὴν περί γε τὴν τοῦ βίου τελευτὴν διηυτύχησαν, ἀλλ' ἀμφότεροι βιαίῳ θανάτῳ διεφθάρησαν. Ἀναξιμένης δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Βασιλέων μεταλλαγαί, περὶ τοῦ Στράτωνος τὰ αὐτὰ ἱστορήσας, διημιλλῆσθαι φησὶν αὐτὸν Νικοκλεῖ τῷ τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος βασιλεύσαντι, ἐσπουδακότι περὶ τρυφὴν καὶ ἀσέλγειαν, ἀποθανεῖν τ' ἀμφοτέρους βιαίως. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τῶν Φιλιππικῶν Θεόπομπος περὶ Φιλίππου λέγων φησὶν, καὶ τριταῖος εἰς Ὀνόκαρσιν ἀφικνεῖται χωρίον τι τῆς Θρᾴκης, ἄλσος ἔχον πολὺ κατεσκευασμένον καλῶς, καὶ πρὸς τὸ διαιτηθῆναι κεχαρισμένον, ἄλλως τε καὶ τὴν θερινὴν ὥραν. ἦν γὰρ καὶ τῶν ὑπὸ Κότυος προκριθέντων, ὃς ἁπάντων τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Θρᾴκῃ γεγενημένων, μάλιστα πρὸς ἡδυπαθείας καὶ τρυφὰς ὥρμησεν. καὶ περιιὼν τὴν χώραν, ὅπου κατίδοι τόπους δένδρεσι συσκίους καὶ καταρρύτους ὕδασι, τούτους κατεσκεύασεν ἑστιατόρια· καὶ φοιτῶν εἰς ἑκάστους, ὁπότε τύχοι, θυσίας τε τοῖς θεοῖς ἐποιεῖτο, καὶ συνῆν μετὰ τῶν ὑπάρχων, εὐδαίμων καὶ μακαριστὸς ὤν, ἕως εἰς τὴν Ἀθηνᾶν βλασφημεῖν καὶ πλημμελεῖν ἐπεχείρησε. διηγεῖταί τε ἑξῆς ὁ συγγραφεύς, ὅτι δεῖπνον κατεσκεύασεν ὁ Κότυς, ὡς γαμουμένης αὐτῷ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ θάλαμον κατασκευάσας ἀνέμενε μεθύων τὴν θεόν. ἤδη δ' ἔκφρων γενόμενος

A ἔπεμπέ τινα τῶν δορυφόρων ὀψόμενον, εἰ παραγέγονεν ἡ θεὸς εἰς τὸν θάλαμον. ἀφικνουμένου δὲ ἐκείνου, καὶ εἰπόντος μηδένα εἶναι ἐν τῷ θαλάμῳ, τοξεύσας τοῦτον ἀπέκτεινε. καὶ ἄλλον δεύτερον ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, ἕως ὁ τρίτος συνεὶς, παραγενόμενος ἔφη, πάλαι τὴν θεὸν αὐτὸν ἀναμένειν. ὁ δὲ βασιλεὺς οὗτός ποτε καὶ ζηλοτυπήσας τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, ταῖς αὐτοῦ χερσὶν ἀνέτεμε τὸν ἄνθρωπον,
264 ἀπὸ τῶν αἰδοίων ἀρξάμενος. ἐν δὲ τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν, περὶ Χαβρίου τοῦ Ἀθηναίου ἱστορῶν φησὶν, οὐ δυνάμενος δὲ ζῆν ἐν τῇ
B πόλει, τὰ μὲν διὰ τὴν ἀσέλγειαν, καὶ διὰ τὴν πολυτέλειαν τὴν αὐτοῦ τὴν περὶ τὸν βίον, τὰ δὲ διὰ τοὺς Ἀθηναίους. ἅπασι γάρ εἰσι χαλεποὶ, διὸ καὶ εἵλοντο αὐτῶν οἱ ἔνδοξοι ἔξω τῆς πόλεως καταβιοῦν. Ἰφικράτης μὲν ἐν Θρᾴκῃ, Κόνων δ' ἐν Κύπρῳ, Τιμόθεος δ' ἐν Λέσβῳ, Χάρης δ' ἐν Σιγείῳ, καὶ αὐτὸς ὁ Χαβρίας ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ περὶ τοῦ Χάρητος ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ φησὶν, Χάρητός τε νωθροῦ ὄντος καὶ βραδέος, καίτοι γε καὶ πρὸς τρυφὴν ἤδη ζῶντος· ὅς
C γε περιήγετο στρατευόμενος αὐλητρίδας, καὶ ψαλτρίας, καὶ πεζὰς ἑταίρας. καὶ τῶν χρημάτων τῶν εἰσφερομένων εἰς τὸν πόλεμον, τὰ μὲν εἰς ταύτην τὴν ὕβριν ἀνήλισκε, τὰ δ' αὐτοῦ κατέλιπεν Ἀθήνησι, τοῖς τε λέγουσι καὶ τὰ ψηφίσματα γράφουσι. καὶ τῶν ἰδιωτῶν τοῖς δικαζομένοις, ἐφ' οἷς ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, οὐδεπώποτε ἠγανάκτησεν, ἀλλὰ διὰ ταῦτα καὶ μᾶλλον αὐτὸν ἠγάπα τῶν πολιτῶν, καὶ δικαίως. καὶ γὰρ αὐτοὶ τοῦτον τὸν
D τρόπον ἔζων, ὥστε τοὺς μὲν νέους ἐν τοῖς αὐλητριδίοις, καὶ παρὰ ταῖς ἑταίραις διατρίβειν. τοὺς δὲ μικρὸν ἐκείνων πρεσβυτέρους, ἔν τε τοῖς κύβοις καὶ ταῖς τοιαύταις ἀσωτίαις· τὸν δὲ δῆμον ἅπαντα πλείω καταναλίσκειν εἰς τὰς κοινὰς ἑστιάσεις καὶ κρεανομίας, ἤπερ εἰς τὴν τῆς πόλεως διοίκησιν. ἐν δὲ τῷ ἐπιγραφομένῳ τοῦ Θεοπόμπου συγγράμματι, περὶ τῶν ἐκ Δελφῶν συληθέντων χρημάτων, Χάρητί φησι τῷ Ἀθηναίῳ διὰ Λυσάνδρου τάλαντα ἑξήκοντα ἀφ' ὧν ἐδείπνισεν Ἀ-
E θηναίους ἐν τῇ ἀγορᾷ, θύσας τὰ ἐπινίκια τῆς γενομένης μάχης πρὸς τοὺς Φιλίππου ξένους, ὧν ἡγοῖτο μὲν Ἀδαῖος Ἀλεκτρυὼν ἐπικαλούμενος. περὶ οὗ καὶ ὁ Ἡρακλείδης ὁ τῶν κωμῳδιῶν ποιητὴς μέμνηται οὕτως,

Ἀλεκτρυόνα δὲ τοῦ Φιλίππου παραλαβὼν
Ἀωρὶ κοκκύζοντα, καὶ πλανώμενον
Κατέκοψεν. οὐ γὰρ εἶχεν, οὐδέπω λόφον
Ἕνα κατακόψας, μάλα συχνοὺς ἐδείπνισε.
Χάρης δ' Ἀθηναίων τόθ' ὥσπερ γενναῖος ἦν.

F Τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Δοῦρις. Ἰδομενεὺς δέ φησι, καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας Ἱππίαν καὶ Ἵππαρχον εὑρεῖν θαλίας καὶ κώμους· διὸ καὶ ἵππων καὶ ἑτέρων πολλῶν ἐπιπολάσαι τὸ πλῆθος παρ' αὐτοῖς, ὅθεν βαρεῖαν αὐτῶν γενέσθαι τὴν ἀρχήν. καίτοι ὁ πατὴρ αὐτῶν Πεισίστρατος μετρίως ἐχρῆτο ταῖς ἡδοναῖς· ὥστ' οὐδ' ἐν τοῖς χωρίοις, οὐδ' ἐν τοῖς κήποις φύλακας ἐφίστατο, ὡς Θεόπομ-

A ex hastatis satellitibus quędam misit prospecturum num in thalamum accessisset dea. Reuersum eum, ac renuntiantem neminem esse in thalamo, sagittis eum confixit, ac interfecit: alterum deinde ab eo missum iterum, eiusdem rei caussa, pariter occidit: tertius cùm id rescinuisset, accedens dixit, deam illum iamdudum expectare. Tum rex zelotypia percitus, ne quid in vxorem suam ausus ille fuisset, manibus suis militem conscidit, ac discerpsit, à pudēdis exorsus. Idem scriptor libro decimo tertio Philippicorum, de Atheniensi Chabria
B tractans, ait: In [a] ciuitate quidem viuere non poterat, partim ob morum insolentiam, partim ob sumptuosam magnificentiam in victus modo, tum etiam ob Atheniensium odia & inuidiam, qui splendidis factiosisque & diuitibus viris omnibus infensi sunt: quamobrem illustres multi ciues, exulare, quàm in ciuitate manere, potius voluerunt: Iphicrates in Thracia, Conon [b] in Cypro, Timotheus in Lesbo, Chares [c] in Sigeo, & Chabrias ipse in AEgypto. De Charete idem sic libro quadra-
C gesimoquinto scribit. Chares tardior ac segnior fuit, quamuis delitiis mollem vitā iam instituisset, vt qui exercitui præfectus secum tibicinas, citharistrias, & meretrices pedibus prosequentes circumduceret, pecuniæ verò ad belli sumptus destinatæ partem in eum luxum expenderet, sua domi relicta, qua oratorum criminationes leniret & compesceret, iudicum decreta promulgantium asperitatem mitigaret, popularibus & plebeiis in iudiciū vocatis subueniret, Atheniensi populo nequaquam ob ea succensente, imo verò erga illum
D magis quā cæteros optimates beneuolo: nec iniuria: quoniam ea fuit etiam Atheniensium in victu lasciuia, vt iuuenes apud mulierculas tibicinas & meretrices assidui forent: illis verò paulo seniores tesseris luderent, ac eiusmodi nequitia & insolentia tempus contererēt: populus autem vniuersus in epula & viscerationes plus pecuniæ dissiparet, quàm in ciuitatis gubernationem. Idem in opere cui titulus præfixus est, Syngramma [d], tradit, ex ea pecunia quæ direpto Apollinis Delphici tem-
E plo compilata fuerat, Atheniensi Chareti [e] à Lysandro data fuisse talenta sexaginta: è qua cœnam in medio foro Athenis præbuit, & victimas immolauit pro parta victoria, quod prosperè pugnatum esset cum hospitibus & amicis Philippi, quibus præerat Adæus, cognomine Gallus, cuius sic meminit Heraclides comicus poëta:

Gallum Philippi cùm accępisset
Intempestiuè canentem, & palantem,
Frustulatim dissecuit, crista quidem una [f] relicta:
Eo uerò conscisso, quamplurimos cœna excępit
F *Chares Athenienses, quod factum certe tum generosum fuit.*

Eadē refert & Duris. Idomeneus scribit Hippiā & Hipparchū [g] Pisistrati filios comessationes & festas epulas inuenisse: itaq; apud illos equorū ac scortorū [h] magnū veluti fluctuasse numerū, qua de caussa grauis fuit illorū dominatus, tametsi eorū pater circa voluptates moderatus sic esset, vt nec prædia sua nec hortos custodibus muniret: quod scribit Theo-

[a] Ad verbū ha[...] AEmilius Pro[...] bus in Chabr[...] vita, vt inde ma[...] nifestum sit è Theopompo su[...] transcripsisse.

[b] Contem[...] Iphicra[...] Timotheo[...] lius Probus [...] pendiose [...]

[c] De Charete apud Plutar[...] extat hoc [...] uum Timothei dictum: Cum cū belli ducē creandum ob insigne corporis robur populus cēseret, Haudquaquam Timotheum di[...] xisse, ciusmodi sanè vtilem fu[...] turum deportandis exercitui [...] citris & stragu[...] lis, verum deli[...] gendum impera[...] torem à fronte & à tergo ocu[...] latum, qui nulla animi perturba[...] tione impedia[...] tur, quo minus ea videat, & perpendat quæ vtilia sunt. Erat mus prouerb. Im[...] perator bonus &c.

[d] Commenta[...] rius.

[e] Charetis m[...] tio quædam [...] pud Probum [...] vita Timothei.

[f] Exercitum [...] profligauit [...] busdam [...] superstitib[...] bus collect[...] lum reno[...] est. hæc [...] εἰκὼς.

[g] De Pisistra[...] dis vide H[...] dotum lib. [...] lib. 1.

[h] Alii [...] domestico[...] familiari[...]

pompus libro vigesimo primo, & volenti cuiuis liceret illis frui, ac quod opus esset inde sumere. Idem postea factum est & à Cimone, illius exemplo, de quo idem Theopompus libro decimo Philippicorum ita prodidit: In agris & hortis qui fructus custodirent Cimon Atheniensis nullos esse permisit, vt è ciuibus qui vellent ingressi fructus legerent, & si quid egerent quod proueniret in suis possessionibus, asportarent vt collibuisset. Præterea domum suam omnibus ille communem exhibebat, parata semper[a] frugali cœna, quæ multis hominibus satis esset, vt tenuis fortunæ ciues ac inopes accedentes & ingressi cœnarēt: Illis etiam fauebat qui quotidie ab eo quidquam poscerent, & cùm per ciuitatem ambularet, duo vel tres adolescentuli eum comitari solebant, cum minutis[b] nummulis, quibus imperabat, si quis obuius egeret, ei stipem[c] vt erogarent. Eum quoque tradūt mortuis sepeliendis pecuniā contulisse, ac sæpe cùm ex ciuibus[d] aliquem malè vestitum aspiceret, adolescentum cuipiam ex iis qui sequebantur mādauisse, vt suam cum eo vestem cōmutaret.[e] Ea profectò munificentia & liberalitate inclaruit, & ciuitatis princeps habitus est. Pisistratus certè, quamuis multis rebus grauis ac molestus fuerit, tamen faciem Bacchi quæ Athenis visitur, eius imaginem esse quidā aiūt. Periclē Olympium[f] Heraclides Ponticus scribit, libro de Voluptate, exacta domo vxore voluptati se tradidisse, cū Aspasia scorto Megarico[g] habitasse, & magnam rei familiaris partem in eam dilapidasse. Themistocles nōdum Atheniensibus temulentiæ, ac scortationi deditis, palàm, quadrigam meretricum iungatam matutino egit per Ceramicum populo frequens. Ambiguè sanè Idomeneus hoc dixit, nempe, an meretrices quatuor, vt equos, coniugauerit, an in quadrigam iussu ipsius illę conscenderint. Posis libro tertio Magnesiorū ait, Themistoclem in Magnesia[h], cùm coronati magistratus[i] dignitatem assumpsisset, Palladi sacrificasse, festūmque illum diem vocasse Panathenæa, tum etiam Baccho Choopotæ immolasse hostias, & eo ritu quo Athenienses, illic Congiorum ferias celebrasse. Clearch° libro primo de Phigalia refert, Themistoclem cùm in Magnesia triclinium elegantissimum ædificasset, id sibi placere dixit, si amicis impleretur. Chamæleon Ponticus libro de Anacreonte cùm hæc poëtæ verba proposuisset:

Apud flauam EVRYPYLEN[k] *est proculdubio qui circumuehitur* ARTEMON,

scribit Artemoni cognomen id inditum fuisse, quòd mollem vitam traduceret, & in lecto circumferretur. Anacreon illum antea inopem & postea ditatum luxuriosum euasisse scribit his verbis:

Verùm prius cùm gestaret BERBENIUM[l] *integumentum adstrictum*
Et calones[m] *in pedibus, ac costas operiret depilato bouis corio*
Nuper abluto[n]*, quod cariosi & putris clypei uelamen fuerat,*
Cum pistoribus prostibulisque uoluntariis uersatur

A τος ἱστορεῖ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ, ἀλλ' ἐᾶν τὸν βουλόμενον εἰσιόντα ἀπολαύειν, καὶ λαμβάνειν ὧν δεηθείη· ὅπερ ὕστερον ἐποίησε καὶ Κίμων μιμησάμενος ἐκεῖνον. περὶ οὗ καὶ αὐτοῦ ἱστορῶν ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν Φιλιππικῶν ὁ Θεόπομπός φησι, Κίμων ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς κήποις οὐδένα τοῦ καρποῦ καθίστα φύλακα, ὅπως οἱ βουλόμενοι τῶν πολιτῶν εἰσιόντες ὀπωρίζωνται, καὶ λαμβάνωσιν εἴ τινος δέοιντο τῶν ἐν τοῖς χωρίοις.
B ἔπειτα τὴν οἰκίαν παρεῖχε κοινὴν ἅπασι, καὶ δεῖπνον ἀεὶ εὐτελὲς παρασκευάζεσθαι πολλοῖς ἀνθρώποις, καὶ τοὺς ἀπόρους προσιόντας τῶν Ἀθηναίων εἰσιόντας δειπνεῖν. ἐθεράπευε δὲ καὶ τοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐτοῦ τι δεομένους· καὶ λέγουσιν ὡς περιήγετο μὲν ἀεὶ νεανίσκους δύο ἢ τρεῖς, ἔχοντας κέρματα· τούτοις δὲ διδόναι προσέταττεν, ὁπότε τις προσέλθοι αὐτῷ δεόμενος. καὶ φασὶ μὲν αὐτὸν καὶ εἰς ταφὴν εἰσφέρειν. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο πολλάκις· ὁπότε τῶν πολιτῶν τινὰ ἴδοι κα-
C κῶς ἠμφιεσμένον, κελεύειν αὐτὸν μεταμφιέννυσθαι τῶν νεανίσκων τινὰ τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ. ἐκ δὴ τούτων ἁπάντων ηὐδοκίμει, καὶ πρῶτος ἦν τῶν πολιτῶν. ὁ δὲ Πεισίστρατος καὶ ἐν πολλοῖς βαρὺς ἐγένετο, ὅπου καὶ τὸ Ἀθήνησι τοῦ Διονύσου πρόσωπον ἐκείνου τινὲς φασὶν εἶναι εἰκόνα. Περικλέα δὲ τὸν Ὀλύμπιον φησὶν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς, ὡς ἀπήλλαξεν ἐκ τῆς οἰκίας τὴν γυναῖκα, καὶ τὸν μεθ' ἡδονῆς βίον προείλετο, ᾤκει τε μετὰ Α-
D σπασίας τῆς ἐκ Μεγάρων ἑταίρας, καὶ τὸ πολὺ μέρος τῆς οὐσίας εἰς ταύτην κατανάλωσε. Θεμιστοκλῆς δ' οὔπω Ἀθηναίων μεθυσκομένων, οὐδ' ἑταίραις χρωμένων, ἐκφανῶς τέθριππον ζεύξας ἑταιρίδων, διὰ τοῦ Κεραμικοῦ πληθύοντος ἑωθινὸς ἤλασεν. ἀμφιβόλως δ' αὐτὸ εἴρηκεν ὁ Ἰδομενεύς, εἴτε ἑταίρας τέτταρας συνεπέζευξεν ὡς ἵππους, εἴτε ἀνεβίβαζεν αὐτὰς ἐπὶ τὸ τέθριππον. Πόσις δ' ἐν τρίτῳ Μαγνητικῶν, τὸν Θεμιστοκλέα φησὶν ἐν Μαγνησίᾳ τὴν στεφανη-
E φόρον ἀρχὴν ἀναλαβόντα θῦσαι Ἀθηνᾷ, καὶ τὴν ἑορτὴν Παναθήναια ὀνομάσαι, καὶ Διονύσῳ χοοπότῃ θυσιάσαντα, καὶ τὴν χοῶν ἑορτὴν αὐτόθι καταδεῖξαι. Κλέαρχος δ' ἐν πρώτῳ περὶ Φιγαλίας, τὸν Θεμιστοκλέα φησὶν ἐν Μαγνησίᾳ τρίκλινον οἰκοδομησάμενον περικαλλέστατον ἀγαπᾶν ἔφησεν, εἰ τοῦτον φίλων πληρώσει. Χαμαιλέων δ' ὁ Ποντικὸς, ἐν τῷ περὶ Ἀνακρέοντος προθεὶς τὸ, ξανθῇ δ' Εὐρυπύλῃ μέλει ὁ περιφόρητος Ἀρτέμων, τὴν προσηγορίαν ταύτην λαβεῖν τὸν
F Ἀρτέμωνα διὰ τὸ τρυφερῶς βιοῦντα περιφέρεσθαι ἐπὶ κλίνης. καὶ γὰρ Ἀνακρέων αὐτὸν ἐκ πενίας εἰς τρυφὴν ὁρμῆσαι φησὶν, ἐν τούτοις·

Πρὶν μὲν ἔχων βερβέριμα καλύμματα
Ἐσφηκωμένα καὶ ξυλίνους ἀστραγάλους ἐν ὠσί,
Καὶ ψιλὸν περὶ πλευρῇσι βοὸς νεόπλυτον
Εἴλημα κακῆς ἀσπίδος,
ἀρτοπώλησιν καὶ ἐθελοπόρνοισιν

[a] Plutarchus in eius vita, Æmilius Probus.
[b] Κέρματα ἔχοντας: Plutarch: τὸ νόμισμα ἔχοντας ἄφθονον, argentem pecuniæ vim ferentia
[c] In manum tacitè & clanculum darent.
[d] Natu grandioribus Plutarch.
[e] Cimonē ipsum sæpe vestem suā exuisse, & tradidisse Probus refert.
[f] Cur sic appellatus fuerit, vide Plutarchum in eius vita. Posthac hoc libro.
[g] Ortam Mileto & Axiochi filiā fuisse Plutarchus tradit.
[h] Eam Themistocli rex magnus dederat, quæ panem suppeditaret: Lampsacum, quæ vinum: Myunta, quæ obsonium &, quod scripserunt quidam, Percoten, & Palæscepsin, quæ stragula, & vestem.
[i] Is honor fuit velut summi pōtificatus, & eius insigne corona capiti imposita.
[k] Eurypyle fœminæ nomen, fortassis meritoriæ.
[l] Berbenii, gens Arcadiæ. Erasmi. prouerb. *Versatilis Artemon.*
[m] Ξυλίνους ἀστραγάλους ἐν ποσὶν ἔχων. Hic ego τοὺς ἀστραγάλους verto, calones. Scio tamen ἀστραγάλους fuisse in quæstionibus tormenti genus, sic fortassis dictum quòd talis admoueretur: & μάστιγας ἀστραγαλωτὰς in ea re vsurpatas fuisse, nempe lora talis illigatis nodosa, quibus maiore cruciatu vapulant. Vide suprà lib. 4.
[n] Alii νεοπλύτῳ, nuper eloto, abluendis sordibus quibus obsituerat.

Ὁμιλέων ὁ πονηρὸς Ἀρτέμων A
Κίβδηλον ηὗρισκεν βίον,
Πολλὰ μὲν ἐν δουρὶ τεθεὶς αὐχένα,
Πολλὰ δ᾽ ἐν τροχῷ,
Πολλὰ δ᾽ ἐν νώτῳ σκυτίνῃ
Μάστιγι θωμιχθείς, κόμην,
Πώγωνά τ᾽ ἐκτετιλμένος·
Νῦν δ᾽ ἐπιβαίνει σατινέων χρύσεα
Φορέων, καθέρματα παῖς Κύκης,
264 Καὶ σκιαδίσκην ἐλεφαντίνην
Φορεῖ γυναιξὶν αὔτως. B

Περὶ δὲ τοῦ καλοῦ Ἀλκιβιάδου Σάτυρος ἱστορῶν, λέγεται φησίν, ὅτι ἐν Ἰωνίᾳ μὲν ὢν Ἰώνων ἐφαίνετο τρυφερώτερος· ἐν Θήβαις δὲ σωμασκῶν καὶ γυμναζόμενος τῶν Θηβαίων αὐτῶν μᾶλλον Βοιώτιος. ἐν Θετταλίᾳ δὲ ἱπποτροφῶν καὶ ἡνιοχῶν τῶν Ἀλευαδῶν ἱππικώτερος. ἐν Σπάρτῃ δὲ καρτερίαν καὶ ἀσφάλειαν ἐπιτηδεύων, ἐνίκα τοὺς Λάκωνας. ὑπερῆρε δὲ καὶ τὴν τῶν Θρᾳκῶν ἀκρατοποσίαν. τὴν δὲ αὐτοῦ γυναῖκα πειρῶν, ὡς ἕτερος ἔπεμψεν αὐτῇ χιλίους Δαρεικούς. κάλλιστος δὲ ὢν C τὴν μορφήν, κόμην δὲ ἔτρεφεν ἐπὶ πολὺ τῆς ἡλικίας, καὶ ὑποδήματα παρηλλαγμένα ἐφόρει, ἃ ἀπ᾽ αὐτοῦ Ἀλκιβιάδες καλεῖται. ὅτε δὲ χορηγοίη πομπεύων ἐν πορφυρίδι, εἰσιὼν εἰς τὸ θέατρον ἐθαυμάζετο, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν γυναικῶν. διὸ καὶ Ἀντισθένης ὁ Σωκρατικὸς ὡς ἂν αὐτὸς αὐτόπτης γεγονὼς τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἰσχυρὸν αὐτὸν καὶ ἀνδρώδη καὶ ἀπαίδευτον καὶ τολμηρὸν καὶ ὡραῖον ἐφ᾽ ἡλικίας γενέσθαι φησίν. εἰς δὲ τὰς ἀποδημίας ὁπότε στέλλοιτο, τέσσαρσι τῶν συμ- D μαχίδων πόλεων ὥσπερ θεραπαίναις ἐχρῆτο. σκηνὴν μὲν γὰρ αὐτῷ Περσικὴν ἔπηγνυον Ἐφέσιοι· τροφὴν δὲ τοῖς ἵπποις αὐτοῦ Χῖοι παρεῖχον. ἱερεῖα δὲ παρεῖχον εἰς τὰς θυσίας καὶ κρεονομίας Κυζικηνοί. Λέσβιοι δὲ οἶνον παρεῖχον, καὶ τὰ ἄλλα, τὰ πρὸς τὴν καθ᾽ ἡμέραν δίαιταν. ἀφικόμενος δ᾽ Ἀθήνησιν ἐξ Ὀλυμπίας, δύο πίνακας ἀνέθηκεν Ἀγλαοφῶντος γραφήν· ὧν ὁ μὲν εἶχεν Ὀλυμπιάδα καὶ Πυθιάδα στεφανούσας αὐτόν. ἐν δὲ θατέρῳ Νεμέα ἦν καθημένη, καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων E αὐτῆς Ἀλκιβιάδης, καλλίων φαινόμενος τῶν γυναικείων προσώπων. καὶ στρατηγῶν δὲ ἔτι καλὸς εἶναι ἤθελεν· ἀσπίδα γοῦν εἶχεν ἐκ χρυσίου καὶ ἐλέφαντος πεποιημένην, ἐφ᾽ ἧς ἦν ἐπίσημον Ἔρως κεραυνὸν ἠγκυλημένος. ἐπικωμάσας δέ ποτε ὡς Ἄνυτον ἐραστὴν ὄντα καὶ πλούσιον, συνεπικωμάζοντος αὐτῷ τῶν ἑταίρων ἑνὸς Θρασύλλου (τῶν πενήτων δ᾽ οὗτος ἦν) προπιὼν τῷ Θρασύλλῳ τὰ ἡμίση τῶν ποτηρίων τῶν ἐπὶ τῷ κυλικείῳ προκειμένων, ἐκέλευσε τοὺς ἀκολούθους ἀποφέρειν πρὸς τὸν Θράσυλλον· εἶθ᾽ οὕ- F τω φιλοφρονησάμενος τὸν Ἄνυτον ἀπηλλάσσετο. ὁ δὲ Ἄνυτος πάνυ ἐλευθερίως καὶ ἐρωτικῶς, λεγόντων τινῶν ὡς ἀγνώμονα εἴη πεποιηκὼς ὁ Ἀλκιβιάδης, ΟΥ μὰ Δί᾽ ἔφη, ἀλλ᾽ εὐγνώμονα, ἔχων ἐξουσίαν ἅπαντα λαβεῖν, τὰ ἡμίση κατέλιπεν. Λυσίας δὲ ὁ ῥήτωρ περὶ τῆς τρυφῆς αὐτοῦ λέγων φησίν. ἐκπλεύσαντες γὰρ κοινῇ Ἀξίοχος καὶ Ἀλκιβιάδης εἰς Ἑλλήσποντον ἔγημαν, ἐν Ἀβύδῳ δύο ὄντε, Μεδον-

Improbus Artemon, uitámque impuram ac flagitiosam uiuit:
Qui sæpius in ligno ceruicem[a] *posuerit,*
Sæpius in rota, sæpius tergore flagro coriaceo cæso,
Coma barbáque auulsa: nunc autem curru uehitur:
Amictus aurea ueste stupidus & imbellis adolescens,
Eburnam umbellam instar fœminarum sibi prætendens.

De lepido verò Alcibiade Satyrus cùm verba facit, In Ionia[b] dicitur, inquit, luxuriosior Ionibus fuisse: Thebis corporis exercitatione ac labore, quã ipsi Thebani magis Bœotius: in Thessalia equis alendis, & freno regendo[c] Aleuadis[d] equestri illa disciplina peritior: Spartæ cùm ad patientiam & animi securi trãquillitatem sese componeret, Lacedæmonios vicisse: meri potu superasse Thraces. Timæam Agidis vxorem is veluti scortum[e] de stupro interpellauit, missis Daricis mille. Venustissima fuit ille forma: magna ætatis parte comã[f] aluit: calceos ab aliis diuersos induebat, quos ab illo nominarunt Alcibiadeos: ludos publicos cùm suo sumptu ederet, in pompa purpura vestitus incedebat.. Theatrum ingredientem omnes admirabantur, non solùm viri, sed etiam fœminæ, quamobrem Antisthenes Socraticus, oculatus testis, vt qui vidisset Alcibiadem, eum validum fuisse asserit, generosum, optimis institutis eruditũ, audacem, & quouis decursu ætatis speciosum. Ad expeditiones & peregrinationes cùm accingeretur, sociis quatuor ciuitatibus, velut ancillis, imperabat quæ necessaria forent. Tentoria Persicis similia Ephesus suppeditabat: equis alimenta Chij subministrabant: Cyziceni hostias præbebãt ad sacrificia, & viscerationes: Lesbij, vinum, & alia quæ opus erant ad quotidianum victum. Athenas reuersus ex Olympia, tabulas duas pictas ab Aglaophõte in publico posuit. In altera Pythias & Olympias ipsum coronabãt: in altera, super Nemeæ[g] sedẽtis genibus Alcibiades fuit, facie pulchriore, quàm esse deceret muliebrem. Cùm exercitui præesset, etiam id curauit, vt pulcher esset. Itaque scutum ex ebore & auro confectũ ille habuit, & in eo pro insigni, Cupidinem qui vlnis fulmen amplecteretur. Comessabũdus aliquando, profectus ad Anytum à quo amabatur, locupletem hominem, vnâ cum Thrasyllo vno ex familiaribus, simul comessante, cui res familiaris erat angustior, cùm ei præbibisset, poculorum quæ super abaco iacebant, partem dimidiam vt ad Thrasyllum asportarẽt, comitibus imperauit, deinde humanè festiuéque Anyto valere iusso, abiit. Anytus verò liberaliter & amatoriè, quibusdã id factum inurbanè & insolenter dictitantibus, respondit, per Iouem non ita esse, verùm ciuiliter, & circunspectè, quoniam cùm omnia liceret auferre, dimidium reliquisset. Lysias rhetor cùm de eius luxu sermonem habet, sic ait: Nauigio, communi sumptu, Hellespontum Axiochus & Alcibiades cùm peruenissent, & ambo forent Abydi, communibus nuptiis duxerunt Abydenam Medon-

a Hæc malef[illegible] rum supplic[illegible] Lignum hic [illegible] ca: de rota [illegible] Turnebum [illegible] 3. 4. Aduers. [illegible] cap.16.7. Fur[illegible] ferum eum [illegible] tassis intellig[illegible] fuisse.

b Probus in ei[illegible] vita, & Plut[illegible] chus. Erasm. a[illegible] dag. Polypime[illegible] tem: & adag. Vo[illegible] satilis Artemo[illegible]

c ἀνεχάσκων[illegible] gendo.

d Aleuadæ, in L[illegible] rissa Thessal[illegible] nobilis fam[illegible]

e Corrupt[illegible] locus est [illegible] cho in eius[illegible]

f Contra mor[illegible] Atheniensium, qui puberes fa[illegible] comam detonsam alicui deo sacrabant.

g Pausanias [illegible] scribit, Polygno[illegible] tum pinxisse A[illegible] cibiadem A[illegible] nis in arcis cell[illegible] cum signis e[illegible] questris victori[illegible] ad Nemeam.

tiadem, & Xynoceipen, è qua filia cùm nata esset, eius vter esset pater ignorare se dicebant. Vbi autem viro matura puella fuit, cũ illa etiam cõsuetudinem habebant, & si dormiret cum Alcibiade, gnatam Axiochi esse ille dicebat: si cum Axiocho, Alcibiadis vicissim prolem is esse cauillabatur. EVpolis comica maledicẽtia eum proscidit, tanquam erga fœminas incontinentem, in Adulatoribus, sic:

A. Alcibiades iam à mulieribus egrediatur.
B. Quid deliras? A. domum reuersus uxorem ille suam non exercebit.

Pherecrates verò sic ait:

Alcibiades minimè uir, qualis cunctis uidetur,
Nunc mulierum omnium uir est.

Lacedæmone cùm esset, Timæam Agidis vxorem stuprauit, quod nonnulli dũ reprehẽderent, non ob libidinem & intemperantiam cum ea se rem habuisse dixit, sed vt Lacedæmone stirps sua regnaret, & deinceps reges nõ ab Hercule nominarentur, sed ab Alcibiade. In exercitu cùm imperator esset, Timandram secum Laïdis Corinthiæ matrem, & Theodoten Atticum scortum circumducebat. Atheniensibus, ab oppido profugus Hellesponti dominatum reddidit: Peloponnesiorum amplius quàm millia quinque captiuos Athenas misit, & suo in patriam reditu triremes Atticas oleæ frõde, vittis, ac fasciis coronauit, hostium naues quæ in potestatem venerant, extremis partibus mutilatas[a] succẽdit: cum hippaginibus ducẽtis quibus potitus erat, manubiarum & Laconicorum armorum plenis, in patriam vela fecit. Triremis eius prætoria qua vehebatur, ad Peiræi vsque claustra procurrit velis purpureis. [b] Vt verò portum intrauit, & remis admouerunt manum remiges, Chrysogonus Pythicam[c] stolam indutus classicos numeros est modulatus: Callipides verò tragœdiarũ actor, clamore nautico illos est adhortatus vt gnauiter remis incumberent. Itaque festiuè dixit quispiam nec duos Spartam Lysandros ferre posse, nec Athenas duos Alcibiadas. Exemplo Pausaniæ Medorũ se moribus Alcibiades accõmodauit, & tantisper dũ apud Pharnabazũ est commoratus, linguam Persicam didicit, vt & Themistocles. Duris libro vigesimosecũdo historiarum narrat, Pausaniam abiecto popularium & gentilium pallio stolam Persicam induisse, Dionysiũ verò Siciliæ tyrannum, abollã[d], quæ tragica vestis est, induisse cum aurea corona, fibulis aureis cõserta. Alexãder Asia subiugata Persica stola est vsus. Demetrius[e] luxu omnes anteiuit. Calceos enim ingenti sumptu concinnandos sibi curauit. Forma propemodum illa fuit, quæ virilis calceamenti, inculcata pretiosissima purpura. His artifices, anteriori posteriorique parte iniecto filo aureo, multa & varia intexebant. Nitebant in colore fusco eius[f] chlamydes, pleræque omnes depicto textu cælo, cum aureis syderibus, & duodecim signis.

a Detractis acrostoliis, siue rostris. Plutarch.

b Plutarchus à Duride Samio scriptum hoc fuisse inquit: verum credibile non esse, & tacitum ab Ephoro, Theopompo, Xenophonte.

c Quia Pythionices erat. Plutarch.

d Ξυστίδα.

e Antigoni filius, non Phalereus.

f Aut regiæ vestes, aut paludamenta.

A παῖδα τ̄ Ἀβυδηνῶν καὶ Ξυνωκείπην. ἐπεὶ δ' αὐτοῖν γίνεται θυγάτηρ, ἣν οὐκ ἔφασκον δύνασθαι γνῶναι, ὁποτέρου εἴη. ἐπεὶ δ' ἦν ἀνδρὸς ὡραία, ξυνεκοιμῶντο καὶ ταύτῃ, καὶ εἰ μὲν χρῷτο καὶ ἔχοι Ἀλκιβιάδης, Ἀξιόχου ἔφασκεν εἶναι θυγατέρα· εἰ δ' Ἀξίοχος, Ἀλκιβιάδου. κεκωμῴδηται δὲ καὶ ὑπὸ Εὐπόλιδος, ὡς καὶ ἀκόλαστος πρὸς γυναῖκας, ἐν Κόλαξιν οὕτως,

Ἀλκιβιάδης ἐκ τῶν γυναικῶν ἐξίτω.
Τί ληρεῖς; οὐκ οἴκαδ' ἐλθὼν τὴν σεαυτοῦ γυμνάσεις
B Δάμαρτα; καὶ Φερεκράτης δέ φησιν,
Οὐκ ὢν ἀνὴρ γὰρ Ἀλκιβιάδης, ὡς δοκεῖ,
Ἀνὴρ ἁπασῶν τῶν γυναικῶν ἐστι νῦν.

Ἐν Σπάρτῃ δ' ὢν ἔφθειρε τὴν Ἄγιδος τοῦ βασιλέως γυναῖκα Τίμαιαν. ἐπιπληττόντων δ' αὐτῷ τινῶν, οὐκ ἀκρασίας ἕνεκεν συνελθεῖν ἔφη, ἀλλ' ἵνα ὁ γενόμενος ἐξ αὐτοῦ βασιλεύσῃ τε τῆς Σπάρτης, καὶ μηκέτι λέγωνται οἱ βασιλεῖς ἀφ' Ἡρακλέους, ἀλλ' ἀπ' Ἀλκιβιάδου. στρατηγῶν δὲ
C συμπεριήγετο αὐτῷ τήν τε Λαΐδος τῆς Κορινθίας μητέρα Τιμάνδραν, καὶ Θεοδότην τὴν Ἀττικὴν ἑταίραν. μετὰ δὲ τὴν φυγὴν κυρίους Ἀθηναίους ποιήσας τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ πλείους τῶν πεντακισχιλίων Πελοποννησίους λαβὼν, ἀνέπεμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας· κατιών τε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν πατρίδα, ἐστεφάνωσε τὰς Ἀττικὰς τριήρεις θαλλῷ, καὶ μίτραις, καὶ ταινίαις· καὶ ἀναψάμενος τὰς αἰχμαλώτους ναῦς ἠκρωτηριασμένας εἰς διακοσίας, ἱππαγωγούς τε ἄγων σκύλων, καὶ ὅπλων
D Λακωνικῶν, καὶ Πελοποννησιακῶν μεστάς, εἰσέπλει· ἡ δὲ τριήρης ἐφ' ἧς αὐτὸς κατέπλει, μέχρι μὲν τῆς κλειθρῶν τοῦ Πειραιέως προσέτρεχεν ἁλουργοῖς ἱστίοις· ὡς δ' ἐντὸς ἦν, καὶ τὰς κώπας ἔλαβον οἱ ἐρέται, Χρυσόγονος μὲν ηὔλει τὸ τριηρικὸν, ἐνδεδυκὼς τὴν Πυθικὴν στολήν. Καλλιππίδης δ' ὁ τραγῳδὸς ἐκέλευσε, τὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς στολὴν ἠμφιεσμένος· διὸ καὶ χαριέντως εἶπέ τις, Οὔτ' ἂν δύο Λυσάνδρους ὑπήνεγκεν ἡ Σπάρτη, οὔτ' ἂν δύ' Ἀλκιβιάδας Ἀθῆναι. ἐμιμεῖτο δ' Ἀλκιβιάδης τὸν Παυσανίου Μηδισμὸν, καὶ καθομιλῶν
E Φαρνάβαζον, τὴν Περσικὴν ἐνεδύετο στολὴν, καὶ τὴν Περσικὴν ἔμαθε φωνὴν, καθάπερ καὶ Θεμιστοκλῆς. Δοῦρις δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν Παυσανίας μὲν φησὶν, ὁ τῶν Σπαρτιατῶν βασιλεὺς καταθέμενος τὸν πάτριον τρίβωνα, τὴν Περσικὴν ἐνεδύσατο στολήν. ὁ δὲ Σικελίας τύραννος Διονύσιος, ξυστίδα καὶ χρυσοῦν στέφανον ἐπὶ περόνῃ μετελάμβανε τραγικόν. Ἀλέξανδρος δ' ὡς τῆς Ἀσίας ἐκυρίευσεν, Περσικαῖς ἐ-
F χρῆτο στολαῖς. Δημήτριος δὲ πάντας ὑπερέβαλεν· τὴν μὲν γὰρ ὑπόδεσιν ἣν εἶχε, κατεσκεύασεν ἐκ πολλοῦ δαπανήματος. ἦν γὰρ κατὰ μὲν τὸ σχῆμα τῆς ἐργασίας, σχεδὸν ἐμβάτης πῖλημα λαμβάνων τῆς πολυτελεστάτης πορφύρας. τούτῳ δὲ χρυσοῦ πολλὴν ἐνύφαινον ποικιλίαν, ὀπίσω καὶ ἔμπροσθεν ἐνιέντες οἱ τεχνῖται. αἱ δὲ χλαμύδες αὐτοῦ ἦσαν ὄρφνινον ἔχουσαι τὸ φέγγος τῆς χρόας. τὸ δὲ πᾶν ὁ πόλος ἐνύφαντο, χρυσοῦς ἀστέρας ἔχων, καὶ τὰ δώδεκα ζώδια.

μίτρα δὲ χρυσόπαστος, ἣ καυσίαν ἁλουργῆ οὖσαν ἔσφιγγεν, ἐπὶ τὸν νῶτον φέρουσαν τὰ πλατέα καταβλήματα τῶν ὑφασμάτων. γινομένων δὲ τῶν Δημητρίων Ἀθήνησιν, ἐγράφετο ἐπὶ τοῦ προσκηνίου ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὀχούμενος. Νύμφις δὲ ὁ Ἡρακλεώτης ἐν ἕκτῳ τῶν περὶ τῆς πατρίδος, Παυσανίας φησὶν, ὁ περὶ Πλαταιὰς νικήσας Μαρδόνιον, τὰ τῆς Σπάρτης ἐξελθὼν νόμιμα καὶ εἰς ὑπερηφανίαν ἐπιδοὺς, περὶ Βυζάντιον διατρίβων τὸν χαλκοῦν τὸν ἀνακείμενον κρατῆρα τοῖς θεοῖς, τοῖς ἐπὶ τοῦ στόματος ἱδρυμένοις, ὃν ἔτι καὶ νῦν εἶναι συμβαίνει, ἐτόλμησεν ἐπιγράψαι ὡς αὐτὸς ἀναθεὶς τόδε τὸ ἐπίγραμμα, διὰ τὴν τρυφὴν καὶ ὑπερηφανίαν ἐπιλαθόμενος αὐτοῦ, B

Μνᾶμ' ἀρετῆς ἀνέθηκε Ποσειδάωνι ἄνακτι
Παυσανίας ἄρχων Ἑλλάδος εὐρυχόρου,
Πόντου ἐπ' Εὐξείνου, Λακεδαιμόνιος γένος υἱὸς
Κλεομβρότου, ἀρχαίας Ἡρακλέως γενεᾶς.

Ἐτρύφησε δὲ καὶ Φάραξ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὡς Θεόπομπος ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ ἱστορεῖ. καὶ ταῖς C ἡδοναῖς οὕτως ἀσελγῶς ἐχρήσατο, καὶ χύδην, ὥστε πολὺ μᾶλλον διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὸν ταύτην ὑπολαμβάνεσθαι Σικελιώτην, ἢ διὰ τὴν πατρίδα Σπαρτιάτην. ἐν δὲ τῇ πεντηκοστῇ δευτέρᾳ φησὶν, ὡς Ἀρχίδαμος ὁ Λάκων ἀποστὰς τῆς πατρίου διαίτης συνειθίσθη ξενικῶς καὶ μαλακῶς· διόπερ οὐκ ἠδύνατο τὸν οἴκοι βίον ὑπομένειν, ἀλλ' ἐσπούδασεν ἀεὶ δι' ἀκρασίαν ἔξω διατρίβειν. καὶ Ταραντίνων πρεσβευσαμένων περὶ συμμαχίας, ἔσπευσε συνελθεῖν αὐτοῖς βοηθός, κἀκεῖ γενόμενος καὶ ἐν τῷ πολέμῳ ἀποθανὼν, οὐδὲ ταφῆς D κατηξιώθη, καίτοι Ταραντίνων πολλὰ χρήματα ὑπισχνουμένων τοῖς πολεμίοις ὑπὲρ τοῦ ἀνελέσθαι τὸ αὐτοῦ σῶμα. Φύλαρχος δ' ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν, Θρακῶν φησὶ τῶν καλουμένων Κρωβύζων βασιλέα γενέσθαι Ἴσανθην, τρυφῇ πάντας τοὺς καθ' ἑαυτὸν ὑπερβαλλόμενον. ἦν δὲ καὶ πλούσιος, καὶ καλός. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ, ὁ αὐτὸς Πτολεμαῖόν φησιν τὸν δεύτερον Αἰγύπτου βασιλεύσαντα, πάντων σεμνότατον γενόμενον τῶν δυναστῶν, καὶ παιδείας εἴ τινα καὶ ἄλλον καὶ αὐτὸν ἐπιμεληθέντα, οὕτως ἐξαπατηθῆναι τὴν διάνοιαν, καὶ διαφθαρῆναι ὑπὸ τῆς ἀκαίρου τρυφῆς, ὥστε τὸν πάντα χρόνον ὑπολαβεῖν βιώσεσθαι, καὶ λέγειν ὅτι μόνος εὕροι τὴν ἀθανασίαν. κατατεινόμενον οὖν ὑπὸ ποδάγρας πλείους ἡμέρας ὡς ποτ' οὖν ἐρράισε καὶ κατεῖδεν διά τινων ὑπολαμπάδων τοὺς Αἰγυπτίους, παρὰ τὸν ποταμὸν ἀριστοποιουμένους, καὶ τὰ τυχόντα προσφερομένους, ἐπί τε τῆς ἄμμου χύδην ἐρριμμένους, εἶπεν, ὦ τάλας ἐγὼ, τὸ μηδὲ τούτων ἕνα γενέσθαι. περὶ δὲ Καλλίου καὶ τῶν τούτου κολάκων E φθάνομεν καὶ πρότερον εἰπόντες, ἀλλ' ἐπεὶ καινῶς Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ, ἄνωθεν ἀναλαβὼν διηγήσομαι. ὅτε τὸ πρῶτον εἰς Εὔβοιαν ἐστράτευσαν οἱ Πέρσαι, τότε, ὥς φασιν, Ἐρετριεὺς ἀνὴρ Διόμνηστος κύριος ἐγένετο τῶν τοῦ στρατηγοῦ χρημάτων. ἔτυχε γὰρ ἐν τῷ ἀγρῷ ἐκείνου σκηνῶν, καὶ τὰ χρήματα εἰς οἴκημά τι θέμενος τῆς οἰκίας. F

Fascia auro tanquã asperso variegata pileum[a] purpureum obstringebat, extremis texturæ fi-lis in tergum humerósque reiectis, ac dependentibus. Cùm Athenis Demetria[b] festa celebrarentur, in proscenio eum pinxere orbi terrarum insidentem. Nymphis Heracleotes libro sexto De rebus patriis, sic ait, Pausanias, qui circa Platæas[c] Mardonium vicit, Spartæ leges transgressus, fastu turgidus, circa Byzantium dum moraretur, æneum craterem diis consecratum, quorum ad angusti maris fauces imagines positæ sunt, etiam ad hæc vsque tempora conseruatum, quasi dedicasset ipse, sui ob arrogãtiam & luxum oblitus, ausus est sic inscribere:

a Τὴν καυσίαν, regium in capite gestamen.

b Athenienses in honorem Demetrii Bacchanalia Demetria vocauerunt. Plutarch. in eius vita.

c Probus in eius vita.

Virtutis documentum Neptuno regi
Pausanias Helladis spatiosæ princeps, dicauit,
Ad Euxenum Pontum: Lacedæmonius genere, filius
Clembroti, ex uetusta Heraclidarum prosapia.

Luxuriosus quoque fuit Pharax Lacedæmonius, vt refert Theopompus libro quadragesimo historiarum, voluptatibúsque & delitiis adeò se inuoluit petulãter, vt ob eam intemperantiã Siculus esse potius crederetur, quàm ob patriam Spartanus. Idem autor narrat libro quinquagesimosecundo Archidamum[d] Lacona, cõtempto victu patrio, externorum more conuiuatum fuisse, quoniam domesticam vitæ rationem tolerare minimè posset, ac ideo ob incontinentiam semper vellet abesse, & cum peregrinis indulgere luxui. Is cùm Tarentini legatos misissent de ineunda societate, & implorandis auxiliis, adiuturus continuò ad illos properauit, in qua expeditione, vita defunctus, ne in sepulchro quidẽ est conditus, quamuis multam pecuniam hostibus Tarentini pollicerentur, vt eius corpus auferri & humari sinerẽt. Phylarchus libro decimo historiarum, narrat Isanthen regem Thracum illorum quos appellant Crobyzos, sui temporis omnes luxu antecelluisse, diuitem quidem, & formosum. Idem scriptor libro vigesimosecundo tradit, Ptolemæum secundum[e] AEgypti regem, omnium suo sæculo principum grauissimum, & si quis alius, humanioribus disciplinis tinctum, ac eruditum, sic dementatum ac perditum importuno luxu, vt sempiternam vitam sibi futuram somniaret, stultè iactitans à se solo repertã fuisse immortalitatẽ. Cùm igitur per multos dies articulari pedũ morbo afflictatus esset, vbi cõualuit, per fenestras deorsum apertas AEgyptios intuitus ad fluuium prandentes, & iis vescentes quæ forte aderant, in sabulo temerè distẽtos, ac iacentes, Me miserum, inquit, quòd non ex illis vnus sim. De Callia & eius assentatoribus nos antea mentionem habuimus: verùm quandoquidem de ipso noua quædam libro de Voluptate recenset Ponticus Heraclides, ordiar rursum velut à capite hãc narrationem. Cùm primùm[f] in EVbœam Persæ bellũ mouerunt, vt fama loquitur, Diomnestus ciuis Eretriensis, penes se habuit eius qui exercitum ducebat pecuniam, in secreta domus parte reconditam, ac depositam, cùm in eius agro tentoria fixisset imperator.

d Eum qui decennali bello saeuo & crudeli Atticam vexauit: vnde prouerbium, *Archidamicum bellum*.

e Cognomine Philadelphum.

f Aliam de hac diuitiarum rationem in prouerbio Λάκκου πλουτεῖν [illegible] de Plutarcho, Hesychio, Erasmo.

In eo bello cũ occubuiſſent omnes, apud Diomneſtum aurum id latêre nemo reſciuit. Rurſum autem cùm Perſarum rex exercitu miſſo inuaſit Eretriam, vaſtarique ciuitatem ac dirui iuſſit, res ſuas, vt eſt probabile, locuples quiſque aliò aſportauit: qui verò ſuperſtites fuerunt ex Diomneſti familia nummos Athenas transtulerunt, ad Hipponicum [a] Calliæ filium, quem Ammonem cognominabant. Omnibus verò Eretrienſibus à Perſis occiſis, ingens ea pecuniæ ſumma Athenis remanſit, adeò vt Hipponicus Calliæ filius, cui credita fuerat, ab Athenienſibus in arce locum peteret, in quo domum extrueret idoneam ſeruandæ pecuniæ: quòd minimè tutum putaret in priuata domo auri tantum cuſtodiri. Hoc cùm impetraſſet, monitus ab amicis, ſera pœnitentia id factum [b] doluit. Eius pecuniæ dominus Callias [c] ad delitias vitam inſtituit, aſſentatoribus ſtipatus, & multis ſcortis, quemuis ſumptum parui faciens: eius tamen tam delicatum victum adeò in contrarium [d] fortuna peruertit, coactus vt fuerit cum vetula barbara reliquam ætatem degere, omnium quæ ad victum quotidianum opus ſunt, indigus: qua in miſeria diem extremum clauſit. Niciæ verò, inquit, Pergaſei diuitias, aut Iſchomachi qui dilapidarunt? nonne Autocles, & Epicles? qui cùm viuere ſimul decreuiſſent, & voluptati nihil non poſtponerent, omnibus abliguritis, pota cicuta & bonis & vita priuati deceſſerunt. De Alexandri nimio luxu Ephippus Olynthius in libro De Epheſtionis & Alexandri obitu, ſic inquit, In hortis ipſi ſtatutũ fuiſſe aureum ſolium, & lectos argenteis fultos pedibus, in quibus ſedens cum amicis, legationibus reſponſa dabat. Nicobule verò ſcribit, inter cœnandum muſicos ac ludiones concertatores, ſummis ſtudiis in id ſemper intentos fuiſſe, vt regem oblectarent, nouiſſimáque cœna Alexandrum ipſum cùm ex Euripidis Andromeda memoriter recitaſſet Epeiſodiũ [e] quoddam, cum hiſtrionibus etiam contendiſſe, & merum alacriter propinantem alios vt biberent coëgiſſe. Ephippus ſcribit Alexandrum ſacras etiam veſtes in conuiuiis geſtaſſe, nunc quidem Ammonis purpuream, per ambitum diuiſam [f], & cornua, tanquam deum: nunc verò Dianæ [g], cùm curru vectaretur: ſæpius ſub extima veſte ſtolam Perſicam oſtentaſſe, ab humeris ſupernè, cum arcu, & ſibyne [h]: aliquando & indumentum Mecurij: cætera, fermè quotidie chlamydem purpuream, tunicam albo diſtinctam, cauſiam, quæ diadema regium ſuſtineret: & amicis ad eum conuenientibus, talaria, petaſum in capite, in manibus caduceum, nonnunquam leonis pellem, & clauam, vt Herculem. Quid igitur mirum, ſi Commodus imperator apud nos in curru appoſitam habuit clauam Herculeam ſubſtrata ipſi leonis pelle, & Herculem vocari ſe voluit, cùm Alexander Ariſtotelis præceptis imbutus ſeipſum illis diis aſſimilauerit, atque adeò etiam Dianæ? Rigabat etiam Alexander pauimentum exquiſitiſſimis vnguentis, fragrantique [i] vi-

a In ea ſtirpe gentilitium fuiſſe, vt alternis Hipponici & Calliæ vocarentur, oſtendit Ariſtophanes in Auibus hoc verſu, Ἱππόνικος Καλλίου, κἀξ Ἱππονίκου Καλλίας.

b Μετενόησε: mutauit ſententiam. c Secũdus, Hipponici filius.

d Vide prouerbium, *Calliæ defunti penna*.

e Prologus tragœdiæ, pars quæ ante chori aduentum recitatur: Epeiſodium verò, pars quæ agitur poſt acceſſum chori, inter carmina quæ is pronuntiat. Ariſt. Eſt & Epeiſodion quidquid in fabulis adiicitur ciendi riſus gratia, quale eſt mechanicis παρέργως: & ex eo ſignificatu, quidquid aſcititium, ac minimè genuinum eſt. Vide apud Iunium prouerbium, *Proœmium & epeiſodium*.

f Διαχιδῆ: in exemplari nostro διαχιδεῖς, [illegible] voce Heſychius ſignificari [illegible] ὑποδήματα.

g Aut cornua, aut veſtem, aut vtramque.

h Iaculi genus [illegible]: aliis pha[illegible], vt, inquit [illegible], grauibus [illegible] ſagittis.

i [illegible] odoribus cõ[illegible].

A τελευτησάντων δὲ πάντων, διέλαθεν ἔχων ὁ Διόμνηστος τὸ χρυσίον. ἐπεὶ δὲ πάλιν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἐρέτρειαν στράτευμα, προστάξας ἀνάστατον γενέσθαι ποιῆσαι τὴν πόλιν, εἰκότως ὑπεξέθεντο ὅσοι χρημάτων ηὐπόρουν. οἱ οὖν καταλελειμμένοι τῆς τοῦ Διομνήστου οἰκίας, παρ' Ἱππόνικον τὸν Καλλίου, τὸν Ἄμμωνα ἐπικαλούμενον ὑπεξέθεντο τὰ χρήματα εἰς τὰς Ἀθήνας. καὶ ἀνασκευασθέντων ὑπὸ τῶν Περσῶν ἁπάντων τῶν Ἐρετριέων, κατέσχον οὗτοι τὰ χρή-

B ματα πολλὰ ὄντα. ὥστε Ἱππόνικος ὁ ἀπ' ἐκείνου γεγονὼς, τοῦ τὴν παρακαταθήκην λαβόντος, ᾔτησεν Ἀθηναίους ποτὲ ἐν Ἀκροπόλει τόπον, ἵν' οἰκοδομήσεται τοῖς χρήμασιν, ὅπου κείσεται, λέγων ὡς οὐκ ἀσφαλές ὂν ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ πολλὰ χρήματα εἶναι· καὶ ἔδοσαν Ἀθηναῖοι. νουθετηθεὶς δ' ὑπὸ τῶν φίλων μετενόησε. τούτων οὖν τῶν χρημάτων Καλλίας κύριος γενόμενος, καὶ πρὸς ἡδονὴν βιώσας. (ποῖοι γὰρ οὐ κόλακες, ἢ τί πλῆθος οὐχ ἑταίρων περὶ αὐτὸν ἦσαν; ποίας δὲ δαπάνας οὐχ ὑπερεώρα

C κεῖνος;) ἀλλ' ὅμως εἰς τοσοῦτον αὐτὸν περιέστησεν ὁ περὶ ἡδονὴν βίος, ὥστε μετὰ γραϊδίου βαρβάρου διατελεῖν ἠναγκάσθαι. καὶ τῶν ἀναγκαίων καθ' ἡμέραν ἐνδεὴς γενόμενος, τὸν βίον ἐτελεύτησε. τὸν δὲ Νικίου φησὶ τοῦ Περγασῆθεν πλοῦτον, ἢ τὸν Ἰσχομάχου τίνες ἀπώλεσαν; οὐκ Αὐτοκλέης καὶ Ἐπικλέης οἱ μετ' ἀλλήλων ζῆν προελόμενοι, καὶ πάντ' ἐν ἐλάττονι ποιούμενοι τῆς ἡδονῆς; ἐπειδὴ δὲ πάντα καταναλώσαν, κώνειον πιόντες ἅμα τὸν βίον κατανάλωσαν. περὶ δὲ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ

D πάνυ τρυφῆς, Ἔφιππος μὲν ὁ Ὀλύνθιος, ἐν τῷ περὶ τῆς Ἡφαιστίωνος καὶ Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, φησὶν, ὅτι ἐν τῷ παραδείσῳ ἔκειτο αὐτῷ χρυσοῦς θρόνος, καὶ κλῖναι ἀργυρόποδες, ἐφ' ὧν καθεζόμενος ἐχρημάτιζε μετὰ τῶν ἑταίρων. Νικοβούλη δὲ φησὶν, ὅτι παρὰ τὸ δεῖπνον πάντες οἱ ἀγωνισταὶ ἐσπούδαζον τέρπειν τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ἐν τῷ τελευταίῳ δείπνῳ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεισόδιόν τι μνημονεύσας, ἐκ τῆς Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας ἠγωνίσατο, καὶ τὸν ἄκρατον προθύμως προπίνων, καὶ τοὺς ἄλλους

E ἠνάγκαζεν. Ἔφιππος δὲ φησὶν, ὡς Ἀλέξανδρος καὶ τὰς ἱερὰς ἐσθῆτας ἐφόρει ἐν τοῖς δείπνοις, ὁτὲ μὲν τὴν τοῦ Ἄμμωνος πορφυρίδα, καὶ περισχιδεῖς καὶ κέρατα, καθάπερ ὁ θεός· ὁτὲ δὲ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, ἣν καὶ ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐφόρει, πολλάκις τὴν Περσικὴν στολὴν ὑποφαίνων ἄνωθεν τῶν ὤμων, τό, τε τόξον καὶ τὴν σιβύνην. ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ἑρμοῦ· τὰ μὲν ἄλλα σχεδὸν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν χλαμύδα τε πορφυρᾶν καὶ χιτῶνα μεσόλευκον, καὶ τὴν καυσίαν ἔχουσαν τὸ διάδημα

F τὸ βασιλικόν· ἐν δὲ τῇ συνουσίᾳ τά τε πέδιλα, καὶ 266

τὸν πέτασον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸ κηρύκειον ἐν τῇ χειρί· πολλάκις δὲ καὶ λεοντῆν καὶ ῥόπαλον, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς. τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ καθ' ἡμᾶς Κόμμοδος ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῶν ὀχημάτων παρακείμενον εἶχε τὸ Ἡράκλειον ῥόπαλον, ὑπεστρωμένης αὐτῷ λεοντῆς, καὶ Ἡρακλῆς καλεῖσθαι ἤθελεν, Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοτελικοῦ τοσούτοις αὑτὸν ἀφομοιοῦντος θεοῖς, ἀτὰρ καὶ τῇ Ἀρτέμιδι. ἔρραινε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ μύρῳ σπουδαίῳ, καὶ οἴνῳ εὐώδει τὸ δάπε-

A μίτραν δὲ χρυσόπαστον, ἣ καυσίαν ἁλουργῆ οὖσαν ἔσφιγγεν ἐπὶ τὸν νῶτον φέρουσαν τὰ πλάτια καταβλήματα τῶν ὑφασμάτων. γινομένων δὲ τῶν Δημητρίων Ἀθήνησιν, ἐγράφετο ἐπὶ τοῦ προσκηνίου ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὀχούμενος. Νύμφις δ' ὁ Ἡρακλεώτης ἐν ἕκτῳ τῶν περὶ τῆς πατρίδος, Παυσανίας φησίν, ὁ περὶ Πλαταιὰς νικήσας Μαρδόνιον, τὰ τῆς Σπάρτης ἐξελθὼν νόμιμα καὶ εἰς ὑπερηφανίαν ἐπιδούς, περὶ Βυζάντιον διατρίβων τὸν χαλκοῦν τὸν ἀνακείμενον κρατῆρα τοῖς θεοῖς τοῖς ἐπὶ τοῦ στόματος ἱδρυμένοις, ὃν ἔτι καὶ νῦν εἶναι συμβαίνει, B ἐτόλμησεν ἐπιγράψαι ὡς αὐτὸς ἀναθεὶς τόδε τὸ ἐπίγραμμα, διὰ τὴν τρυφὴν καὶ ὑπερηφανίαν ἐπιλαθόμενος αὑτοῦ,

Μνᾶμ' ἀρετῆς ἀνέθηκε Ποσειδάωνι ἄνακτι
Παυσανίας ἄρχων Ἑλλάδος εὐρυχόρου,
Πόντου ἐπ' Εὐξείνου, Λακεδαιμόνιος γένος υἱὸς
Κλεομβρότου, ἀρχαίας Ἡρακλέος γενεᾶς.

Ἐτρύφησε δὲ καὶ Φάραξ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὡς Θεόπομπος ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ ἱστορεῖ. καὶ ταῖς C ἡδοναῖς οὕτως ἀσελγῶς ἐχρήσατο, καὶ χύδην, ὥστε πολὺ μᾶλλον διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὸν ταύτην ὑπολαμβάνεσθαι Σικελιώτην, ἢ διὰ τὴν πατρίδα Σπαρτιάτην. ἐν δὲ τῇ πεντηκοστῇ δευτέρᾳ φησίν, ὡς Ἀρχίδαμος ὁ Λάκων ἀποστὰς τῆς πατρίου διαίτης συνειθίσθη ξενικῶς καὶ μαλακῶς· διόπερ οὐκ ἠδύνατο τὸν οἴκοι βίον ὑπομένειν, ἀλλ' ἐσπούδαζεν ἀεὶ δι' ἀκρασίαν ἔξω διατρίβειν. καὶ Ταραντίνων πρεσβευσαμένων περὶ συμμαχίας, ἔσπευσε συνελθεῖν αὐτοῖς βοηθός, κἀκεῖ γενόμενος D καὶ ἐν τῷ πολέμῳ ἀποθανών, οὐδὲ ταφῆς κατηξιώθη, καίτοι Ταραντίνων πολλὰ χρήματα ὑπισχνουμένων τοῖς πολεμίοις ὑπὲρ τοῦ ἀνελέσθαι τὸ αὐτοῦ σῶμα. Φύλαρχος δ' ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν, Θρακῶν φησι τῶν καλουμένων Κρωβύζων βασιλέα γενέσθαι Ἰσάνθην, τρυφῇ πάντας τοὺς καθ' ἑαυτὸν ὑπερβαλλόμενον. ἦν δὲ καὶ πλούσιος, καὶ καλός. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ, ὁ αὐτὸς Πτολεμαῖόν φησι τὸν δεύτερον Αἰγύπτου βασιλεύσαντα, πάντων σεμνότατον γενόμενον τῶν E δυναστῶν, καὶ παιδείας εἴ τινα καὶ ἄλλον καὶ αὐτὸν ἐπιμεληθέντα, οὕτως ἐξαπατηθῆναι τὴν διάνοιαν, καὶ διαφθαρῆναι ὑπὸ τῆς ἀκαίρου τρυφῆς, ὥστε τὸν πάντα χρόνον ὑπολαβεῖν βιώσεσθαι, καὶ λέγειν ὅτι μόνος εὕροι τὴν ἀθανασίαν. κατατεινόμενον οὖν ὑπὸ ποδάγρας πλείους ἡμέρας, ὥς ποτ' οὖν ἐρράισε καὶ κατεῖδεν διά τινων ὑπολαμπάδων τοὺς Αἰγυπτίους, παρὰ τὸν ποταμὸν ἀριστοποιουμένους, καὶ τὰ τυχόντα προσφερομένους, ἐπί τε τῆς ἄμμου χύδην ἐρριμμένους, εἶπεν, ὢ τάλας ἐγώ, τὸ μηδὲ τούτων ἕνα γενέσθαι. περὶ δὲ Καλλίου καὶ τῶν τούτου κολάκων F φθανόμενοι καὶ πρότερον εἰπόντες, ἀλλ' ἐπεὶ καινῶς Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ, ἄνωθεν ἀναλαβὼν διηγήσομαι. ὅτε τὸ πρῶτον εἰς Εὔβοιαν ἐστράτευσαν οἱ Πέρσαι, τότε, ὥς φασιν, Ἐρετριεὺς ἀνὴρ Διόμνηστος κύριος ἐγένετο τῶν τοῦ στρατηγοῦ χρημάτων. ἔτυχε γὰρ ἐν τῷ ἀγρῷ ἐκείνου σκηνῶν, καὶ τὰ χρήματα εἰς οἴκημά τι θέμενος τῆς οἰκίας.

Fascia auro tanquã asperso variegata pileum[a] purpureum obstringebat, extremis texturæ filis in tergum humerósque reiectis, ac dependentibus. Cùm Athenis Demetria[b] festa celebrarentur, in proscenio eum pinxere orbi terrarum insidentem. Nymphis Heracleotes libro sexto De rebus patriis, sic ait, Pausanias, qui circa Platæas [c] Mardonium vicit, Spartæ leges transgressus, fastu turgidus, circa Byzantium dum moraretur, æneum craterem diis consecratum, quorum ad angusti maris fauces imagines positæ sunt, etiam ad hæc vsque tempora conseruatum, quasi dedicasset ipse, sui ob arrogãtiam & luxum oblitus, ausus est sic inscribere:

Virtutis documentum Neptuno regi
Pausanias Helladis spatiosæ princeps, dicauit,
Ad Euxenum Pontum: Lacedæmonius genere, filius
Clembroti, ex uetusta Heraclidarum prosapia.

Luxuriosus quoque fuit Pharax Lacedæmonius, vt refert Theopompus libro quadragesimo historiarum, voluptatibúsque & delitiis adeò se inuoluit petulãter, vt ob eam intemperantiã Siculus esse potius crederetur, quàm ob patriam Spartanus. Idem autor narrat libro quinquagesimosecundo Archidamum[d] Lacona, cõtempto victu patrio, externorum more conuiuatum fuisse, quoniam domesticam vitæ rationem tolerare minimè posset, ac ideo ob incontinentiam semper vellet abesse, & cum peregrinis indulgere luxui. Is cùm Tarentini legatos misissent de ineunda societate, & implorandis auxiliis, adiuturus continuò ad illos properauit, in qua expeditione, vita defunctus, ne in sepulchro quidẽ est conditus, quamuis multam pecuniam hostibus Tarentini pollicerentur, vt eius corpus auferri & humari sinerẽt. Phylarchus libro decimo historiarum, narrat Isanthen regem Thracum illorum quos appellant Crobyzos, sui temporis omnes luxu antecelluisse, diuitem quidem, & formosum. Idem scriptor libro vigesimosecundo tradit, Ptolemæum secundum[e] AEgypti regem, omnium suo sæculo principum grauissimum, & si quis alius, humanioribus disciplinis tinctum, ac eruditum, sic dementatum ac perditum importuno luxu, vt sempiternam vitam sibi futuram somniaret, stultè iactitans à se solo repertã fuisse immortalitatẽ. Cùm igitur per multos dies articulari pedũ morbo afflictatus esset, vbi cõualuit, per fenestras deorsum apertas AEgyptios intuitus ad fluuium prandentes, & iis vescentes quæ forte aderant, in sabulo temerè distẽtos, ac iacentes, Me miserum, inquit, quòd non ex illis vnus sim. De Callia & eius assentatoribus nos antea mentionem habuimus: verùm quãdoquidem de ipso noua quædam libro de Voluptate recenset Ponticus Heraclides, ordiar rursum velut à capite hãc narrationem. Cùm primùm [f] in Euboeam Persæ bellũ mouerunt, vt fama loquitur, Diomnestus ciuis Eretriensis, penes se habuit eius qui exercitum ducebat pecuniam, in secreta domus parte reconditam, ac depositam, cùm in eius agro tentoria fixisset imperator.

[a] Τὴν καυσίαν regium in capite gestamen.
[b] Athenienses in honorem Demetrii Bacchanalia Demetria vocauerunt. Plutarch. in eius vita.
[c] Probus in eius vita.
[d] Eum qui decennali bello sæuo & crudeli Atticam vexauit: vnde prouerbium, Archidamicum bellum.
[e] Cognomine Philadelphum.
[f] Aliam de Calliæ diuitiis narrationem vide in prouerbio λακκόπλουτος ... tatam ex Plutarcho de Plutarcho, Hesychio & Erasmum.

In eo bello cùm occubuissent omnes, apud Diomnestum aurum id latere nemo resciuit. Rursum autem cùm Persarum rex exercitu misso inuasit Eretriam, vastarique ciuitatem ac dirui iussit, res suas, vt est probabile, locuples quisque aliò asportauit: qui verò superstites fuerunt ex Diomnesti familia nummos Athenas transtulerunt, ad Hipponicum [a] Calliæ filium, quem Ammonem cognominabant. Omnibus verò Eretriensibus à Persis occisis, ingens ea pecuniæ summa Athenis remansit, adeò vt Hipponicus Calliæ filius, cui credita fuerat, ab Atheniensibus in arce locum peteret, in quo domum extrueret idoneam seruandæ pecuniæ: quòd minimè tutum putaret in priuata domo auri tantum custodiri. Hoc cùm impetrasset, monitus ab amicis, sera pœnitentia id factum [b] doluit. Eius pecuniæ dominus Callias [c] ad delitias vitam instituit, assentatoribus stipatus, & multis scortis, quemuis sumptum parui faciens: eius tamen tam delicatum victum adeò in contrarium [d] fortuna peruertit, coactus vt fuerit cum vetula barbara reliquam ætatem degere, omnium quæ ad victum quotidianum opus sunt, indigus: qua in miseria diem extremum clausit. Niciæ verò, inquit, Pergasei diuitias, aut Ischomachi qui dilapidarunt? nonne Autocles, & Epicles? qui cùm viuere simul decreuissent, & voluptati nihil non postponerent, omnibus abliguritis, pota cicuta & bonis & vita priuati decesserunt. De Alexandri nimio luxu Ephippus Olynthius in libro De Ephestionis & Alexandri obitu, sic inquit, In hortis ipsi statutū fuisse aureum solium, & lectos argenteis fultos pedibus, in quibus sedens cum amicis, legationibus responsa dabat. Nicobule verò scribit, inter cœnandum musicos ac ludiones concertatores, summis studiis in id semper intentos fuisse, vt regem oblectarent, nouissimáque cœna Alexandrum ipsum cùm ex Euripidis Andromeda memoriter recitasset Epeisodiū [e] quoddam, cum histrionibus etiam contendisse, & merum alacriter propinantem alios vt biberent coëgisse. Ephippus scribit Alexandrum sacras etiam vestes in conuiuiis gestasse, nunc quidem Ammonis purpuream, per ambitum diuisam [f], & cornua, tanquam deum: nunc verò Dianæ [g], cùm curru vectaretur: sæpius sub extima veste stolam Persicam ostentasse, ab humeris supernè, cum arcu, & sibyne [h]: aliquando & indumentum Mecurij: cætera, fermè quotidie chlamydem purpuream, tunicam albo distinctam, causiam, quæ diadema regium sustineret: & amicis ad eum conuenientibus, talaria, petasum in capite, in manibus caduceum, nonnunquam leonis pellem, & clauam, vt Herculem. Quid igitur mirum, si Commodus imperator apud nos in curru appositam habuit clauam Herculeam substrata ipsi leonis pelle, & Herculem vocari se voluit, cùm Alexander Aristotelis præceptis imbutus seipsum illis diis assimilauerit, atque adeò etiam Dianæ? Rigabat etiam Alexander pauimentum exquisitissimis vnguentis, fragrantique [i] vi-

a In ea stirpe gentilitium fuisse, vt alternis Hipponici & Calliæ vocarentur, ostendit Aristophanes in Auibus hoc versu, Ἱππόνικος Καλλίου, κἀξ Ἱππονίκου Καλλίας.

b Μετενόησε: mutauit sententiam.

c Secūdus, Hipponici filius.

d Vide prouerbium, Calliæ defluunt pennæ.

e Prologus tragœdiæ, pars quæ ante chori aduentum recitatur: Epeisodium verò, pars quæ agitur post accessum chori, inter carmina quæ is pronuntiat. Arist. Est & Epeisodion quidquid in fabulis adiicitur cien di risus gratia, quale est mechanicis παρεργὰ: & ex eo significatu, quid- quid ascititium, ac minimè ge- [illegible] est. Vide apud Iunium prouerbium, Præmium & e- [illegible]

f Σεχιστῆ: in exemplari nostro σεχιστὲς, [illegible] voce Hesy- [illegible] significari [illegible] ὑποδήματα [illegible]

g Aut cornua, aut vestem, aut [illegible]que.

h Iaculi genus [illegible] aliis pha- [illegible], vt inquit [illegible] grauî- [illegible] [illegible]tis. [illegible]ibus cō.

A τελευτησάντων δὲ πάντων, διέλαθεν ἔχων ὁ Διόμνηστος τὸ χρυσίον. ἐπεὶ δὲ πάλιν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἐρέτρειαν στράτευμα, προστάξας ἀνάστατον γενέσθαι ποιῆσαι τὴν πόλιν, εἰκότως ὑπεξέθεντο ὅσοι χρημάτων ηὐπόρουν. οἱ οὖν καταλελειμμένοι τῆς τοῦ Διομνήστου οἰκίας, παρ' Ἱππόνικον τὸν Καλλίου, τὸν Ἄμμωνα ἐπικαλούμενον ὑπεξέθεντο τὰ χρήματα εἰς τὰς Ἀθήνας. ἀνασκευασθέντων ὑπὸ τῶν Περσῶν ἁπάντων τῶν Ἐρετριέων, κατέσχον οὗτοι τὰ χρή-
B ματα πολλὰ ὄντα. ὥστε Ἱππόνικος ὁ ἀπ' ἐκείνου γεγονὼς, τοῦ τὴν παρακαταθήκην λαβόντος, ᾔτησεν Ἀθηναίους ποτὲ ἐν Ἀκροπόλει τόπον, ἵν' οἰκοδομήσηται τοῖς χρήμασιν, ὅπου κείσεται, λέγων ὡς οὐκ ἀσφαλές ὂν ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ πολλὰ χρήματα εἶναι· καὶ ἔδοσαν Ἀθηναῖοι. νουθετηθεὶς δ' ὑπὸ τῶν φίλων μετενόησε. τούτων οὖν τῶν χρημάτων Καλλίας κύριος γενόμενος, πρὸς ἡδονὴν βιώσας (ποῖοι γὰρ οὐ κόλακες, ἢ τί πλῆθος οὐχ ἑταιρῶν περὶ αὐτὸν ἦσαν; ποίας δὲ δαπάνας οὐχ ὑπερεώρα
C κεῖνος;) ἀλλ' ὅμως εἰς τοσοῦτον αὐτὸν περιέστησεν ὁ περὶ ἡδονὴν βίος, ὥστε μετὰ γραϊδίου βαρβάρου διατελεῖν ἠναγκάσθη. καὶ τῶν ἀναγκαίων καθ' ἡμέραν ἐνδεὴς γενόμενος, τὸν βίον ἐτελεύτησε. τὸν δὲ Νικίου φησὶ τοῦ Περγασῆθεν πλοῦτον, ἢ τὸν Ἰσχομάχου τίνες ἀπώλεσαν; οὐκ Αὐτοκλῆς καὶ Ἐπικλῆς οἱ μετ' ἀλλήλων ζῆν προελόμενοι, καὶ πάντ' ἐν ἐλάττονι ποιούμενοι τῆς ἡδονῆς; ἐπειδὴ δὲ πάντα κατανάλωσαν, κώνειον πιόντες ἅμα τὸν βίον κατανάλωσαν. περὶ δὲ τῆς Ἀλεξάνδρου τῆς
D πάνυ τρυφῆς, Ἔφιππος μὲν ὁ Ὀλύνθιος, ἐν τῷ περὶ τῆς Ἡφαιστίωνος καὶ Ἀλεξάνδρου τελευτῆς. φησὶν, ὅτι ἐν τῷ παραδείσῳ ἔκειτο αὐτῷ χρυσοῦς θρόνος, καὶ κλῖναι ἀργυρόποδες, ἐφ' ὧν καθεζόμενος ἐχρημάτιζε μετὰ τῶν ἑταίρων. Νικοβούλη δὲ φησὶν, ὅτι παρὰ τὸ δεῖπνον πάντες οἱ ἀγωνισταὶ ἐσπούδαζον τέρπειν τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ἐν τῷ τελευταίῳ δείπνῳ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεισόδιόν τι μνημονεύσας, ἐκ τῆς Εὐριπίδου Ἀνδρομέδας ἠγωνίσατο, καὶ τὸν ἄκρατον προθύμως προπίνων, καὶ τοὺς ἄλλους
E ἠνάγκαζεν. Ἔφιππος δὲ φησὶν, ὡς Ἀλέξανδρος καὶ τὰς ἱερὰς ἐσθῆτας ἐφόρει ἐν τοῖς δείπνοις, ὅτε μὲν τὴν τοῦ Ἄμμωνος πορφυρίδα, καὶ περισχιδεῖς καὶ κέρατα, καθάπερ ὁ θεός· ὅτε δὲ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, ἣν καὶ ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐφόρει, πολλάκις τὴν Περσικὴν στολὴν ὑποφαίνων ἄνωθεν τῶν ὤμων, τό, τε τόξον καὶ τὴν σιβύνην. ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ἑρμοῦ· τὰ μὲν ἄλλα σχεδὸν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν χλαμύδα τε πορφυρᾶν καὶ χιτῶνα μεσόλευκον, καὶ τὴν καυσίαν ἔχουσαν τὸ διάδημα
F τὸ βασιλικόν· ἐν δὲ τῇ συνουσίᾳ τά τε πέδιλα, καὶ 266
τὸν πέτασον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸ κηρύκειον ἐν τῇ χειρί· πολλάκις δὲ καὶ λεοντῆν καὶ ῥόπαλον, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς. τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ καθ' ἡμᾶς Κόμμοδος ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῶν ὀχημάτων παρακείμενον εἶχε τὸ Ἡράκλειον ῥόπαλον, ὑπεστρωμένης αὐτῷ λεοντῆς, καὶ Ἡρακλῆς καλεῖσθαι ἤθελεν, Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοτελικοῦ τοσούτοις αὑτὸν ἀφομοιοῦντος θεοῖς, ἀτὰρ καὶ τῇ Ἀρτέμιδι. ἔρραινε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ μύρῳ σπουδαίῳ, καὶ οἴνῳ εὐώδει τὸ δάπε-

δον. ἐθυμιᾶτο δὲ αὐτῷ σμύρνα, καὶ τὰ ἄλλα θυμιάματα. εὐφημία τε καὶ σιγὴ κατεῖχε πάντας ὑπὸ δέους τοὺς παρόντας. ἀφόρητος γὰρ ἦν καὶ φονικός. ἐδόκει γὰρ εἶναι μελαγχολικός. ἐν Ἐκβατάνοις δὲ ποιήσας τῷ Διονύσῳ θυσίαν, καὶ πάντων δαψιλῶς ἐν τῇ θοίνῃ παρασκευασθέντων, καὶ Σατραβάτης ὁ σατράπης τοὺς στρατιώτας εἱστίασε πάντας. ἀθροισθέντων δὲ πολλῶν ἐπὶ τὴν θέαν φησὶν ὁ Ἔφιππος, κηρύγματα ἐγίνετο ὑπερήφανα, καὶ τῆς Περσικῆς ὑπεροψίας αὐθαδέστερα. B ἄλλων γὰρ ἄλλο τι ἀνακηρυττόντων καὶ στεφανούντων τὸν Ἀλέξανδρον, εἷς τις τῶν ὁπισθοφυλάκων ὑπερπεπαικὼς πᾶσαν κολακείαν κοινωσάμενος τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα ἀνειπεῖν, ὅτι Γόργος ὁ ὁπλοφύλαξ Ἀλέξανδρον Ἄμμωνος υἱὸν στεφανοῖ χρυσοῖς τρισχιλίοις. καὶ ὅταν Ἀθήνας πολιορκῇ μυρίαις πανοπλίαις, καὶ τοῖς ἴσοις καταπέλταις, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις βέλεσιν εἰς τὸν πόλεμον ἱκανοῖς. Χάρης δ' ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν, ὅτε φησὶν εἷλε Δαρεῖον, γάμους συνετέλεσεν ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ἄλλων φίλων ἐνενήκοντα C καὶ δύο θαλάμους κατασκευασάμενος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. ἦν δὲ ὁ οἶκος ἑκατοντάκλινος, ἐν ᾧ ἑκάστη ἦν κλίνη κεκοσμημένη στολῇ γαμικῇ εἴκοσι μνῶν ἀργυρᾶν, ἡ δὲ αὐτοῦ χρυσόπους ἦν. συμπαρέλαβε δὲ εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ τοὺς ἰδιοξένους ἅπαντας, καὶ κατέκλινεν ἀντιπροσώπους ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις νυμφίοις τήν τε λοιπὴν δύναμιν, πεζήν τε καὶ ναυτικήν, καὶ τὰς πρεσβείας, καὶ τοὺς παρεπιδημοῦντας ἐν τῇ αὐλῇ. D κατεσκεύαστο δὲ ὁ οἶκος πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἱματίοις τε καὶ ὀθονίοις πολυτελέσιν. ὑπὸ δὲ ταῦτα πορφυρεοῖς καὶ φοινικοῖς χρυσοϋφέσιν. τοῦ δὲ μένειν τὴν σκηνὴν ὑπέκειντο κίονες εἰκοσαπήχεις περίχρυσοι καὶ διάλιθοι καὶ περιάργυροι. περιεβέβλητο δ' ἐν τῷ περιβόλῳ πολυτελεῖς αὐλαῖαι ζωωτοὶ καὶ διάχρυσοι, κανόνας ἔχουσαι περιχρύσους καὶ περιαργύρους. τῆς δὲ αὐλῆς ἦν τὸ περίμετρον στάδιοι τέσσαρες. ἐγίνετο δὲ τὰ δεῖπνα πρὸς σάλπιγγα, τότε μὲν ἐν τοῖς γάμοις, καὶ ἄλλως δ' αἰεὶ ὅτε τύχοι σπενδοποιούμενος, E ὥστε πᾶν εἰδέναι τὸ στρατόπεδον. ἐπὶ πέντε δὲ ἡμέρας ἐπετελέσθησαν οἱ γάμοι, καὶ ἐλειτούργησαν πάνυ πολλοὶ καὶ βαρβάρων καὶ Ἑλλήνων, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς. θαυματοποιοὶ δὲ ἦσαν διαπρέποντες, Σκύμνος Ταραντῖνος καὶ Φιλιστίδης Συρακούσιος, Ἡράκλειτός τε ὁ Μιτυληναῖος, μεθ' οὓς ἐπεδείξατο ῥαψῳδὸς Ἄλεξις Ταραντῖνος. παρῆλθον δὲ καὶ ψιλοκιθαρισταί, Κρατῖνος Μηθυμναῖος, Ἀριστώνυμος Ἀθηναῖος, Ἀθηνόδωρος Τήιος. ἐκιθαρῴδησάν τε Ἡράκλειτός τε ὁ Ταραντῖνος, καὶ Ἀριστο- F κράτης ὁ Θηβαῖος. αὐλῳδοὶ δὲ παρῆλθον Διονύσιος ὁ Ἡρακλεώτης, Ὑπέρβολος Κυζικηνός. παρῆλθον δὲ καὶ αὐληταί, οἳ πρῶτοι τὸ Πυθικὸν ηὔλησαν· εἶθ' ἑξῆς μετὰ τῶν χορῶν, Τιμόθεος, Φρύνιχος, Σκαφισίας, Διόφαντος, ἔτι δὲ Εὔιος ὁ Χαλκιδεύς. καὶ ἔκτοτε οἱ πρότερον καλούμενοι Διονυσοκόλακες, Ἀλεξανδροκόλακες ἐκλήθησαν, διὰ τὰς τῶν δώρων ὑπερβολάς, ἐφ' οἷς καὶ ἥσθη ὁ Ἀλέξανδρος. ὑπεκρίθησαν δὲ τραγῳδοὶ μέν, Θεσσαλὸς καὶ Ἀθηνό-

no: vrebatur illi myrrha cum aliis suffituũ generibus: fauebant [a] linguis qui aderãt omnes, cum alto silentio præ metu, quoniam immanis ac sanguinarius esset, vt qui melãcholicus videretur. In Ecbatanis re diuina Baccho facta, cum cum cunctis militibus, omnibus ad epulas abundantissimè comparatis, Satrabates eius prouinciæ Satrapa & gubernator cõuiuio accepit. Ad id spectaculum multis confluentibus, inquit Ephippus, superba multa denuntiarunt præcones, vel arrogantia Persica insolentiora. Nam cùm alia per præcones alij significarent, coronásque offerrent, vnus ex custodibus postremi agminis, omnem assentationem supergressus, re cum Alexandro cõmunicata, proclamari iussit à præconibus, Gorgum armorum custodiæ præfectum Alexandrum Ammonis filium tribus aureorum millibus coronare[b], & si quando Athenas oppugnaret, daturum integri corporis armaturas decies mille, catapultas totidem, & alia tela omnia quæ ad oppugnationem satis essent. Chares libro decimo historiæ Alexandri, ait, sublato Dario, suas amicorúmque nuptias cũ celebrasse thalamis nonaginta duobus in eodem loco structis, ac cœnaculo, quod lectos centum capere posset. Stragulis nuptialibus, quorum pretium fuerunt argenteæ minæ viginti, quemque lectum exornatum fuisse, regium verò, pedibus insuper aureis. In id conuiuium etiã priuati hospites sunt omnes admissi: ex aduerso verò sibi, & reliquis sponsis, illius iussu accubuerunt nauticarum & pedestrium copiarum duces reliqui, & legati, & quotquot in aula peregrini versarẽtur. Exornatum fuit id cœnaculum sumptuosè & magnificè pannis, linteísque magni pretij, sub quibus alia fuerunt purpurea[c], phœnicea, auróque intexta. Vt autem firmum esset id tabernaculum ac domicilium, columnis, viginti cubitos altis, fulciebatur, aureis argenteísve laminis opertis, ac gemmatis. Expansa per circuitum erant aulæa pretiosa, belluatáque tapetia, auro lucentia, auratis argentatísque regulis [d] suspensa. Aulæ circuitus stadiorum quatuor fuit. Ad tubarum sonos & in illis tum nuptiis cœnatum est, & alias si quando libaret [e] diis, vt in totius exercitus id conspectu fieret. Quinq; diebus peractę sunt nuptiæ. Ministri fuerũt perquã multi Græci, Barbari, & ex India. Præstigiatores lepidi fuerunt, Scymnus Tarẽtinus, Philistides Syracusius, Heraclitus Mitylenęus, cũ quibus Alexis Tarẽtinus rhapsodus[f], ingenij dexteritatísq; suæ specimẽ exhibuit. Adfuerũt & absque cantu[g] citharam pulsantes Cratinꝰ Methymnæus, Aristonymꝰ Atheniẽsis, Athenodorꝰ Teius: cãtantes citharã pulsauerũt Heraclitus Tarẽtinus, & Aristocrates Thebanꝰ. Accesserũt qui ad sonos tibiarũ canerẽt Dionysiꝰ Heracleotes, & Hyperbolus[h] Cyzicenus: tibicines verò, qui primũ Pythicũ[i] cecinerunt: deinde cũ choris modulati sunt, Timotheꝰ, Phrynichus, Scaphisias[k], Diophãtus, & Euiꝰ Chalcidẽsis. Iã inde quos Dionysocolacas[l] nominare solebãt, Alexãdrocolaces nuncupati sunt, ob larga munera quibus ab eo sunt donati, id quod gratum Alexandro fuit. Tragœdias egerunt Thessalus, Atheno-

a Vt fit in deorum sacris.

b Corona donare, quæ tantum valeret.

c A superioribus tecta[?] palatie inquinarentur, sed quæ pendentibus rege ac conuiuis detegerentur.

d Sic ego verto, κανόνας, ligna regulis similia in parietes trãsuersim porrecta, quibus clauis tapetes affiguntur: vulgo, liteaux.

e σπενδοποιού-μενος: forsan, σπενδοποιού-μενος, si quando percuteret fœdus.

f Sic eum vocabant, qui frequẽti hominum cõuentu alienos versus recitabat accinendo: vel, vt nonnullis placet, qui ex tempore carmina componeret, concinnaret, & tanquam sueret: vulgo it. ... cantar a l'improuista.

g Ψιλοκιθαρισταί. ... tes simul & citharam pulsantes.

h Alius Atheniensis, ... Hyperbolum.

i Apollinis dimicationem cum serpente Pythone.

k Caphisias ... Plut. in ... & Demo... in Zenone ...

l Bacchi ... tatores ...

dorus, Aristocritus: comœdias Lycon, Phormiō, Ariston. Adfuit & saltator Phasimelus. Missę tū ad regē coronæ partim à legatis, partim à reliquis, talentis decies mille ac quingentis sunt æstimatæ. Polycletus Larissæus libro octauo historiarum, Alexandrum scribit in aureo cubili dormisse, tibicinásque semper & tibicines secutos eum in exercitu: ad auroram vsque illum potasse. Clearchus in Vitis, cùm de Dario loquitur, ab Alexandro euerso, ait, Persarū rex indicto præmio si quis nouam ei voluptatem indicaret, regni sui maiestatem palam fecit esse inferiorem delitiis omnibus, nec se debellatum prius à seipso cognouit, quàm occupato sceptro reges alij sunt declarati. Phylarchus libro vigesimotertio historiarum, & Agatharchides Cnidius libro decimo de Asia scribunt, Alexandri familiares in luxum nimium effusos, inter quos vnus Agnon clauis aureis confixas crepidas & calceos gestabat: Cleitus verò, cognomine candidus, quoties adeuntibus respondere vellet, amictus veste purpurea, & obambulans, cum iis qui compellauerāt, sermones conferebat: Perdiccam verò & Craterum exercitatione corporis delectari solitos, pone sequebantur pelles magnitudine stadij, in quibus circumscripto loco vel castris positis exercerentur: Quin & multis iumentis ferebatur illis puluis ad luctas [a] vtilis: Leonato & Menelao venationis studiosis aulæa [b] ferebantur, quibus circumdatas feras insectarentur. Aureas quidem platanos, & auream vitem cum vuis cōfectis è smaragdis, carbunculis Indicis, & aliis gemmis omne genus, summi pretij fidem omnem excedentis, sub qua sæpius reges Persarum sedentes legatos audiebant, & ius dicebant, Phylarchus leuiora fuisse tradit quàm qui apud Alexandrū sæpe fiebat quotidianus sumptus. Lectos enim centum capiebat eius tabernaculum: Aureis columnis octo sustinebatur. Lacunaria [c] in summo protensa, aurata, magnifica varietate quadam eminebant, & superiorem partē contegebant. Ac primi quidem clauarij Persæ quingenti circa tabernaculum, foris adstabant, purpureis atque melinis [d] vestibus induti: post eos sagittarij numero mille, partim amicti flammeis sagis, partim hysgino [e] colore tinctis, quidā cœruleis. His antestabant argenteis scutis insignes [f] Macedones quingenti. In tabernaculi medio statuebatur aurea sella, in qua sedens ius dicebat, & legatos audiebat Alexander, corporis custodibus vndique circumfusis. Extra tabernaculum in orbem stratorum Elephantorum agmen dispositum erat, cum mille Macedonibus stola Macedonica vestitis, deinde Persarum millibus decem, & purpuratis quingentis, quibus Alexāder eum vestitum indulserat. Ad Alexandrum tot amicis & famulis cinctum nemo audebat accedere, in tanta eius dignitate ac maiestate. Scripsit tum Alexander ad Ioniæ ciuitates, & primùm Chios,

a Ἁφή. Talis fuit AEgyptius.
b Ea nostri venatores appellant, les toiles.
c Οὐρανίσκοι: Sic nos hodie vocamus ciel, cælū, id quod demissis conopœorū siue papilionū velis supertēditur mēsis principum.
d Colore mali cydonij.
e Coloris fiebat primùm è cocco, deinde purpura Tyria. Plin.
f ἀργυράσπιδες.

A δωρος, καὶ Ἀριστόκριτος· κωμῳδοὶ δὲ Λύκων, καὶ Φορμίων, καὶ Ἀρίστων. παρῆν δὲ καὶ Φασίμηλος ὁ ψάλτης. οἱ δὲ πεμφθέντες φησὶ στέφανοι ὑπὸ τῶν πρεσβευτῶν καὶ τῶν λοιπῶν, ταλάντων ἦσαν μυρίων πεντακισχιλίων. Πολύκλειτος δὲ ὁ Λαρισσαῖος ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν ἱστοριῶν, καὶ ἐπὶ χρυσῆς κλίνης κοιμᾶσθαι φησὶ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ αὐλητρίδας αὐτῷ καὶ αὐλητὰς ἀεὶ ἕπεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ πίνειν ἄχρι τῆς ἕω. Κλέαρχος δ' ἐν τοῖς περὶ βίων, περὶ Δαρείου λέγων τοῦ καθαιρεθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου φησίν, ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἆθλα θετῶν τοῖς τὰς ἡδονὰς αὐτῷ γνωρίζουσιν, ὑπὸ πάντων τῶν ἡδέων ἡττωμένην ἀπέδειξε τὴν βασιλείαν. καὶ καταγωνιζόμενος ἑαυτὸν, οὐκ ᾔσθετο πρότερον, ἢ τὸ σκῆπτρον ἕτεροι λαβόντες ἀνεκηρύχθησαν. Φύλαρχος δ' ἐν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν

C ἱστοριῶν, καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος ἐν τῷ δεκάτῳ περὶ Ἀσίας, καὶ τοὺς ἑταίρους φησὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπερβαλλούσῃ τρυφῇ χρήσασθαι. ὧν εἷς ὢν καὶ Ἄγνων, χρυσοῦς ἥλους ἐν ταῖς κρηπῖσι καὶ τοῖς ὑποδήμασιν ἐφόρει. Κλεῖτος δὲ ὁ λευκὸς καλούμενος ὅτε χρηματίζειν μέλλοι, ἐπὶ πορφυρῶν ἱματίων διαπεριπατῶν τοῖς ἐντυγχάνουσι διελέγετο. Περδίκκᾳ δὲ καὶ Κρατερῷ φιλογυμναστοῦσιν ἠκολούθουν διφθέραι σταδιαῖαι τοῖς μεγέθεσιν, ὑφ' αἷς περιλαμβάνοντες τόπον ἐν ταῖς καταστρατοπεδείαις, ἐγυμνάζοντο. ἠκολούθει δὲ αὐτοῖς καὶ ὑποζύγια πολλά, τὰ τὴν κόνιν κομίζοντα πρὸς τὴν

D ἐν τῇ παλαίστρᾳ χρείαν. Λεοννάτῳ δὲ καὶ Μενελάῳ φιλοκυνηγοῖς οὖσιν, αὐλαῖαι σταδίων ἑκατὸν ἠκολούθουν, αἷς περιστάντες τὰς θήρας ἐκυνήγουν. τὰς δὲ χρυσᾶς πλατάνους, καὶ τὴν χρυσῆν ἄμπελον, ὑφ' ἧς οἱ Περσῶν βασιλεῖς ἐχρημάτιζον πολλάκις καθήμενοι, σμαραγδίνους βότρυς ἔχουσας, καὶ τῶν Ἰνδικῶν ἀνθράκων, ἄλλων τε παντοδαπῶν λίθων ὑπερβαλλόντων ταῖς πολυτελείαις, ἐλάττω φησὶν ὁ Φύλαρχος φαίνεσθαι τῆς καθ' ἡμέραν ἑκάστοτε γινομένης παρ' Ἀλεξάνδρῳ δαπάνης. ἦν γὰρ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ κλινῶν ἑκατὸν, χρυσοῖ δὲ κίο- 267
νες ὀκτὼ κατεῖχον αὐτήν. οἱ δὲ ὑπερτείνοντες οὐρα-

E νίσκοι διάχρυσοι ποικίλμασιν ἐκπεποιημένοι πολυτελέσιν ἐσκέπαζον τὸν ἄνω τόπον. καὶ πρῶτοι μὲν Πέρσαι πεντακόσιοι μηλοφόροι περὶ αὐτὴν ἐντὸς εἱστήκεσαν, πορφυραῖς καὶ μηλίναις ἐσθῆσιν ἐξησκημένοι· μετὰ δὲ τούτους τοξόται τὸν ἀριθμὸν χίλιοι, οἱ μὲν φλόγινα ἐνδεδυκότες οἱ δὲ ὑσγινοβαφῆ, πολλοὶ δὲ καὶ κυανέα εἶχον περιβόλαια. προειστήκεσαν δὲ τούτων ἀργυράσπιδες Μακεδόνες πεντακόσιοι. κατὰ δὲ μέσην τὴν σκηνὴν χρυσοῦς ἐτίθετο δίφρος, ἐφ' οὗ καθήμενος ἐχρημάτιζεν ὁ Ἀλέξανδρος, τῶν σωματοφυλάκων πανταχόθεν ἐφεστηκότων. ἔξωθεν δὲ κύκλῳ τῆς σκηνῆς τὸ

F τῶν ἐλεφάντων ἄγημα διεσκευασμένον ἐφειστήκει, καὶ Μακεδόνες χίλιοι, Μακεδονικὰς στολὰς ἔχοντες, εἶτα μύριοι Πέρσαι, τό, τε τὴν πορφύραν ἔχον πλῆθος εἰς πεντακοσίους ἦν, οἷς Ἀλέξανδρος ἔδωκε φορεῖν τὴν στολὴν ταύτην. τοσούτων δὲ ὄντων καὶ τῶν φίλων, καὶ τῶν θεραπευόντων, οὐδεὶς ἐτόλμα προσπορεύεσθαι Ἀλεξάνδρῳ, τοιοῦτον ἐγεγόνει τὸ περὶ αὐτὸν ἀξίωμα. ἔγραψε δὲ καὶ τότε Ἀλέξανδρος ταῖς ἐν Ἰωνίᾳ πόλεσιν, καὶ πρώτοις Χίοις,

A ὅπως αὐτῷ πορφύραν ἀποστείλωσιν. ἤθελε γὰρ τοὺς ἑταίρους ἅπαντας ἁλουργὰς ἐνδῦσαι στολάς. ἀναγνωσθείσης δὲ τῆς ἐπιστολῆς Χίοις, παρὼν Θεόκριτος ὁ σοφὸς, Νῦν ἐγνωκέναι ἔφη τὸ παρ' Ὁμήρῳ εἰρημένον, Τὸν δ' ἔλε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Ἀντίοχον δὲ τὸν Γρυπὸν ἐπικαλούμενον βασιλέα, φησὶ Ποσειδώνιος ἐν τῇ ὀγδόῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, τὰς ἐπὶ Δάφνῃ πανηγύρεις ἐπιτελοῦντα ὑποδοχὰς λαμπρὰς ἐπιτελεῖν. ἐν αἷς τὸ μὲν πρῶτον ἀναδόσεις ἐγίγνοντο ὁλομελῶν βρωμάτων, εἶτ' ἤδη καὶ ζώντων χηνῶν B καὶ λαγωῶν καὶ δορκάδων. ἀνεδίδοντο δέ φησι καὶ χρυσοῖ στέφανοι τοῖς δειπνοῦσι καὶ ἀργυρωμάτων πλῆθος καὶ θεραπόντων, καὶ ἵππων, καὶ καμήλων. ἔδει τε ἀναβάντα ἐπὶ τὴν κάμηλον ἕκαστον πιεῖν, καὶ λαβεῖν τε τὴν κάμηλον, καὶ τὰ ἐπὶ τὴν κάμηλον, καὶ τὸν παρεστῶτα παῖδα. ἐν δὲ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ περὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ Ἀντιόχου λέγων τοῦ ἐπ' Ἀρσάκην εἰς Μηδίαν στρατεύσαντος, C φησὶν, ὅτι ὑποδοχὰς ἐποιεῖτο καθ' ἡμέραν ὀχλικὰς ἐν αἷς χωρὶς τῶν ἀναλισκομένων καὶ ἐκφατνιζομένων σωρευμάτων, ἕκαστος ἀπέφερε τῶν ἑστιατόρων ὁλομελῆ κρέα χερσαίων τε καὶ πτηνῶν, καὶ θαλαττίων ζῴων ἀδιαίρετα ἐσκευασμένα, ἅμαξαν πληρῶσαι δυνάμενα. καὶ μετὰ ταῦτα μελιπήκτων καὶ στεφάνων ἐκ σμύρνης καὶ λιβανωτοῦ ἀνδρομήκεσι λημνίσκων χρυσῶν πιλήμασι πλήθη. Κλεῖτος δὲ ὁ Ἀριστοτελικὸς ἐν τοῖς περὶ Μιλήτου, Πολυκράτη φησὶ τὸν Σάμιον τύραννον ὑπὸ D τρυφῆς τὰ πανταχόθεν συνάγειν. κύνας μὲν ἐξ Ἠπείρου, αἶγας δὲ ἐκ Σκύρου, ἐκ δὲ Μιλήτου πρόβατα, ὗς δὲ ἐκ Σικελίας. Ἄλεξις δ' ἐν τρίτῳ Σαμίων ὅρων, ἐκ πολλῶν πόλεων φησὶ κοσμηθῆναι τὴν Σάμον ὑπὸ τοῦ Πολυκράτους, κύνας μὲν Μολοττικὰς καὶ Λακαίνας εἰσαγαγόντος· αἶγας δ' ἐκ Σκύρου καὶ Νάξου· πρόβατα δ' ἐκ Μιλήτου, καὶ τῆς Ἀττικῆς. μετεπέμπετο δέ φησι καὶ τεχνίτας ἐπὶ μισθοῖς μεγίστοις. πρὸ δὲ τοῦ τυραννῆσαι κατασκευασάμενος στρωμνὰς πολυτελεῖς E καὶ ποτήρια ἐπέτρεπε χρῆσθαι τοῖς ἢ γάμον, ἢ μείζονας ὑποδοχὰς ποιουμένοις. ἐκ πάντων οὖν τούτων ἄξιον θαυμάζειν τὸν τύραννον, ὅτι οὐδαμόθεν ἀναγέγραπται γυναῖκας, ἢ παῖδας μεταπεμψάμενος, καίτοι περὶ τὰς τῶν ἀρρένων ὁμιλίας ἐπτοημένος, ὡς καὶ ἀντερᾶν Ἀνακρέοντι τῷ ποιητῇ· ὅτε καὶ δι' ὀργὴν ἀπέκειρε τὸν ἐρώμενον. πρῶτος δὲ ὁ Πολυκράτης, καὶ ναῦς πήξας ἀπὸ τῆς πατρίδος Σαμίας ἐκάλεσε. Κλέαρχος δὲ φησὶν, ὡς Πολυκράτης ὁ τῆς ἁβρᾶς Σάμου τύραννος, διὰ F τὴν περὶ τὸν βίον ἀκολασίαν ἀπώλετο, ζηλώσας τὰ Λυδῶν μαλακά. ὅθεν τῷ μὲν Σάρδεων ἀγκῶνι γλυκεῖ προσαγορευομένῳ τὴν παρὰ τοῖς Σαμίοις λαύραν ἀντικατεσκεύασεν ἐν τῇ πόλει, καὶ τῷ Λυδῶν ἄνθεσι πάντα ἔπλησε τὰ διαγγελθέντα Σαμίων ἄνθεα. τούτων δὲ ἡ μὲν Σαμίων λαύρα στενή τις ἦν γυναικῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἀκρασίαν πάντων βρωμάτων ὄντως ἐνέπλησε τὴν Ἑλλάδα.

sibi purpuram vt mitterent: velle namque se familiares omnes purpurea stola vestiri. Apud Chios cùm epistola recitaretur, adfuit Theocritus [a] sapiens, dixitque cognoscere se verum esse, quod ab Homero dictum fuit,

Abstulit hunc purpurea mors, validúmque fatū.

Posidonius libro vigesimo octauo historiarum scripsit Antiochum regem Grypum[b] cognomine ad Daphnen[c] celeberrimos cõuentus agentem, aduentantes splendidissimè accepisse. Primùm enim integra cibaria fuisse distributa, deinde viuos etiam anseres, lepores, capreas: conuiuis coronas aureas datas, argentea vasa multa, seruitia, equos, camelos, & eum qui singulis adstabat, puerū, lege proposita vt in camelum quisq; ascenderet, deinde biberet, ac camelum haberet, & quæ gestaret camelus, ac puerum qui camelum ducebat. Idem libro decimoquarto, cùm de altero eiusdem nominis Antiocho verba facit, scribit eum aduersus Arsacem in Mediam expeditione suscepta, quotidie conuiuarum turbas cateruatim sic tractasse, vt præter ea quæ in mensis absumebantur, & aceruatim tollebantur, conuiuarum quisque auferret, intactam & integram carnem volucrum, quadrupedum, marinorū piscium, iam præparatam, quibus omnibus plaustrum oneraretur; dein de è melle cõcreto dulciarium opus multum, coronásque multas è thure ac myrrha, insertis ac inculcatis aureis lemniscorum fasciolis hominis altitudine[d]. Cleitus Aristotelicus in libro de Mileto refert, Polycratem Sami tyrannum præ luxu, quidquid esset vbique nobile ac clarum coëgisse, ex Epiro canes, capras è Scyro, oues ac pecus è Mileto, sues è Sicilia. Alexis libro tertio de Sami[e] pulchritudine, Samum ait ciuitatum multarum ornamentis decoratam fuisse à Polycrate, qui inuexisset Laconicos & Molotticos canes, è Scyro ac Naxo capras, pecoris greges è Mileto & Attica. Accibat idem & artifices ampla mercede. Anteaquam verò tyrannidem inuaderet, sumptuosos lectos faciēdos curauerat, ac pocula quæ vtenda dabat, si quis aut per nuptias epularetur, aut apparatu lautiore amicos vel hospites inuitaret. Ob hæc omnia mirari par est tyrānum eum, quem nusquam legimus alienas vxores puerósve ad stuprum & libidinem accersiuisse, quamuis mascula venere ad stuporem vsque & insaniam exardesceret, adeò vt in amando puero Anacreontis poëtæ riualis fuerit: qui ideo accensus ira amasij comam detondit. Primus Polycrates quas naues ædificarat, à patria Samias[f] appellauit. Tradit Clearchus Polycratem delicatæ Sami tyrannum ob insolentiam & petulantiam periisse, cùm Lydorum mollitiem & lautitias imitaretur. Itaque pro cupediario loco, quem dulcem cubitū[g] Sardibus vocabant, tanquam æmulam in ciuitate sua Lauran extruxit, Lydorúmque floribus famosos illos Samiorum flores[h] opposuit ex aduerso. Samiorum quidē Laura angiportus fuit, in qua mulieres habitabant omnium cibariorum magistræ, & architectæ, quæ ad voluptatem & intemperantiam sunt inuenta. Illis certè Græciam totam Polycrates impleuit.

Flores

a Plutarch. lib. De institutione pueris, scribit Alexandrū ... dictum in ... Theocrito fuisse. Idē scribit Antigoni ... terfectum, ... EVtropioni coquorū principi Antigoni ... to ad illum cūm, vt rationes subduceret, dixerat, Crudū apponere me Cyclopi vis, exprobrans regi amissum oculum, EVtropioni, artem culinariam.

b Ob aquilinum & aduncum ... sum.

c Daphne ... boni ... pidum ... cere, Antiochiæ vicinum, cum ingenti luco & opaco, fontibus irriguo, ambitu stadiorum 80. Orontis fluminis propinquitate amœno: in cuius medio fanum est asylúmq; Apollinis, & Dianæ templum.

d Q. e. explicant hominis altitudinem æquarent.

e Τῶν ὅρων quidā ὥρων, finibus, ac terminis: quod minus probo.

f Vide prouerbium Samij literati: & Samiorum mores & Samiorum flores: & Samiorum Laura.

g Vide prouerbium Dulcis cubitus, lustrum & popina voluptatibus fruendis destinata.

h Hoc commentum inde sumptum quòd Samiorum olim ... ἄνθεα ... copia ... uerint, & ... tanquam ... bio ... ore vulgi ... Samiorum ... res.

Flores autem Samiorum, mulierum & virorũ excellens pulchritudo fuit, ac ciuitatis vniuersæ in temulentia & festis diebus agitandis hilaritas & lætitia. Hæc Clearchus. Apud meos Alexandrinos ego equidem scio Lauram fortunatorum etiam nunc forum quoddam vocari, vbi cupediæ veneunt. Aristoteles libro De iis quæ per luxum admiranda fiunt, scribit, Alcisthenen Sybaritan luxu corruptum, tanta impensa vestem fecisse, vt in ea celebritate quæ in Iunonis honorem fit ad Laciniũ promontorium, ad quam omnes Itali conueniunt, eam spectãdam exhiberit, ac ex omnibus quæ visa tum, & commonstrata sunt, admirationem illius summam fuisse. Eam aiunt, cùm in illius potestatem deuenisset, Dionysium Seniorem Carthaginensibus vendidisse talentis centum & viginti [a]. Mentionem eius [b] fecit Polemon in libro cui titulus est, De Carthaginis peplis. Herodotus libro sexto de Smindyride [c] Sybarita Hippocratis filio & eius luxu id memorat, cùm ex Italia procus nauigaret ad Cleisthenem Sicyoniorum tyrannum, Agarites eius filiæ nuptias ambiturus, tam mollem eum fuisse, ac luxu corruptũ, vt aucupes & coquos mille secum duceret. Meminit & illius Timæus libro septimo. Satyrus peripateticus in Vitis, de luxu Dionysij iunioris Siciliæ tyranni literis hoc mandauit, in cœnaculo triginta lectos ab eo conuiuis impletos fuisse. Clearchus libro quarto vitarum ita scribit: Dionysius Dionysij filius totius Siciliæ pestis, & pernicies [d], cùm accessisset in Locrorum ciuitatem, patriam matris, (nam Doris, è qua genitus est, Locrensis natione fuit) ædibus in ea ciuitate amplissimis serpillo stratis & rosa, Locrensium virgines vicissim ac sigillatim acciuit, & exuto omni pudore, nudus cum nudis illis in lecto se volutauit. At non multo post iniuria tam atroci Locrenses accepta, cùm in eorum potestatem venissent vxor, & eius liberi, captiua corpora publica via prostituerunt, & violarunt, ac tandem ea contumelia satiati, carnem sub manuum digitis acubus pungentes, interfecerũt: pòst ossibus defunctorum in mortario contusis, & conscissa minutim carne reliqua, eos deuouerunt, qui non aliquid inde gustassent: deinde posteaquam diras sunt imprecati, carnes eas molis [e] obtriuerunt, vt ab iis vorarentur, qui fruges in alimenta sibi molebant, & quærebant: reliquias autem in mare demerserunt. Dionysius verò sub extremum ætatis tempus Cereri stipem emendicando cogens, ac tympana pulsans, cum morte vitam cõmutauit miserabiliter. Sunt igitur luxus & voluptatis illecebræ fugiendæ, pernicies vitæ, temperandúmque ab iniuria, quam omnibus exitiosam nos censere debemus. Diodorus Siculus in sua bibliotheca tradit, Acragantinos Geloni piscinam magno sumptu ædificasse, ambitu stadiorum septem, profundam viginti cubitos, in qua fluuiis & fontium aquis immissis pisces alerẽtur, quorum magna copia Geloni ad lautitias & voluptatem suppeteret: in eámq; aduolasse cygnorum ingentem numerum, iucundissimo eo spectaculo: illã post, aggesta terra, complanatã & abolitã fuisse. Duris libro decimo historiæ Agatho-

a Aureorũ millibus septuaginta duobus.
b Aut vestis, aut Sybaritæ.
c Eius meminit Erasm. prouerb. *Sybaritica mensa* supra pag. 273.
d ἀλάστωρ, malus genius, perniciosus dæmon.
e Pistrinariis.

A τὰ δὲ Σαμίων αὕτη γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν κάλλη διαφορά. ἔτι δὲ τῆς συμπάσης πόλεως ἐν ἑορταῖς τε καὶ μέθαις καὶ ταῦτα μὲν ὁ Κλέαρχος. οἶδα δὲ κἀγὼ, παρὰ τοῖς ἐμοῖς Ἀλεξανδρεῦσι λαύραν τινὰ καλουμένην, μέχρι καὶ νῦν εὐδαιμόνων, ἐν ᾗ πάντα τὰ πρὸς τρυφὴν ἐπωλεῖτο. Ἀλκισθένη δὲ τὸν Συβαρίτην φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς θαυμασίοις, ὑπὸ τρυφῆς ἱμάτιον τοιοῦτον κατασκευάσαι τῇ πολυτελείᾳ, ὡς προτίθεσθαι αὐτὸ ἐπὶ Λακινίου ἐν τῇ πανηγύρει τῆς Ἥρας, εἰς ἣν συμπορεύονται πάντες Ἰταλιῶται, καὶ τῶν δεικνυμένων πάντων ἐ- B κεῖνο θαυμάζεσθαι. οὗ φασι κυριεύσαντα Διονύσιον τὸν πρεσβύτερον, ἀποδόσθαι Καρχηδονίοις ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ταλάντων. ἱστορεῖ δὲ καὶ Πολέμων περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ περὶ τῶν ἐν Καρχηδόνι πέπλων. περὶ δὲ Σμινδυρίδου τοῦ Συβαρίτου καὶ τῆς τούτου τρυφῆς, ἱστόρησεν Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἕκτῃ, ὡς ἀποπλέων ἐπὶ τὴν μνηστείαν τῆς Κλεισθένους τοῦ Σικυωνίων τυράννου θυγατρὸς Ἀγαρίστης, φησὶν ἀπὸ μὲν Ἰταλίης Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβα- C ρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἷς ἀνὴρ ἀφίκετο. εἵποντο γοῦν αὐτῷ χίλιοι μάγειροι καὶ ὀρνιθευταί. ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ Τίμαιος ἐν τῇ ἑβδόμῃ. περὶ δὲ τῆς Διονυσίου τοῦ νεωτέρου Σικελίας τυράννου τρυφῆς, Σάτυρος ὁ περιπατητικὸς ἱστορῶν ἐν τοῖς Βίοις, πληροῦσθαι φησὶ παρ' αὐτῷ τριακοντακλίνους οἴκους ὑπὸ τῶν εὐωχουμένων. καὶ Κλέαρχος δὲ ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Βίων γράφει οὕτως. 268 Διονύσιος δὲ ὁ Διονυσίου ἁπάσης γενόμενος Σικελίας ἀλάστωρ, εἰς τὴν Λοκρῶν πόλιν παρελθὼν, οὖσαν αὐτῷ D μητρόπολιν (Δωρὶς γὰρ ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὸ γένος ἦν Λοκρὶς) στρώσας οἶκον τῶν ἐν τῇ πόλει τὸν μέγιστον ἑρπύλλοις καὶ ῥόδοις, μετεπέμπετο μὲν ἐν μέρει τὰς Λοκρῶν παρθένους· καὶ γυμνὸς μετὰ γυμνῶν οὐδὲν αἰσχύνης παρέλιπεν ἐπὶ τοῦ στρώματος κυλινδούμενος. τοιγαροῦν μετ' οὐ πολὺν χρόνον οἱ ὑβρισθέντες, γυναῖκα καὶ τέκνα ἐκείνου λαβόντες, ὑποχείρια ἐπὶ τῆς ὁδοῦ στήσαντες, ἐνησελγαίνον αὐτοῖς, καὶ ἐπεὶ τῆς ὕβρεως πλήρεις ἐγένοντο, κεντοῦντες ὑπὸ τοὺς τῶν χειρῶν ὄνυχας βελόναις ἀνεῖλον αὐτάς· καὶ τελευ- E τησάντων τὰ μὲν ὀστᾶ κατέκοψαν ἐν ὅλμοις, τὰ δὲ λοιπὰ κρέα νειμησάμενοι, ἐπηράσαντο πάντες τοῖς μὴ γευσαμένοις αὐτῶν, ὅθεν πρὸς τὴν ἀνόσιον ἀρὰν κατηλέσθησαν αὐτῶν τὰς σάρκας, ἵν' ἡ τροφὴ σιτοποιουμένων κατεδεσθῇ· τὰ δὲ λείψανα κατεπόντωσαν. αὐτὸς δὲ Διονύσιος τέλος μητραγυρτῶν καὶ τυμπανοφορούμενος, οἰκτρῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. εὐλαβητέον οὖν τὴν καλουμένην τρυφὴν, οὖσαν τῶν βίων ἀνατροπὴν, ἁπάντων τε ὀλέθριον ἡγεῖσθαι τὴν ὕβριν. Διόδωρος δ' ὁ Σικελιώτης ἐν τοῖς περὶ βι- F βλιοθήκης, Ἀκραγαντίνους φησὶ κατασκευάσαι Γέλωνι κολυμβήθραν πολυτελῆ τὸ περίμετρον ἔχουσαν σταδίων ἑπτὰ, βάθος δὲ πηχῶν εἴκοσιν· εἰς ἣν ἐπαγομένων ποταμῶν καὶ κρηναίων ὑδάτων ἰχθυοτροφεῖον εἶναι, καὶ πολλοὺς παρέχεσθαι ἰχθῦς εἰς τὴν τρυφὴν καὶ ἀπόλαυσιν τῷ Γέλωνι. καθίπτασθαι δὲ καὶ κύκνων πλῆθος εἰς αὐτὴν, ὡς γίνεσθαι ἐπιτερπεστάτην τὴν θέαν. ὕστερον δὲ αὕτη διεφθάρη καταχωσθεῖσα. Δοῦρις δὲ ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν περὶ Ἀγαθο-

κλέα, καὶ πλησίον Ἱππωνίου πόλεως, ἄλσος τι A
δείκνυσθαι κάλλει διαφέρον, καὶ κατάρρυτον ὕδασιν,
ἐν ᾧ καὶ τόπον τινὰ εἶναι καλούμενον Ἀμαλθείας κέ-
ρας, ὃ τὸν Γέλωνα κατασκευάσαι. Σιληνὸς δὲ ὁ
Καλατιανὸς ἐν τρίτῳ Σικελικῶν, περὶ Συρακού-
σας φησὶ κῆπον εἶναι πολυτελῶς κατεσκευασμέ-
νον, καλεῖσθαι δὲ μῦθον, ἐν ᾧ χρηματίζειν Ἱέρωνα τὸν
βασιλέα. ἡ δὲ Πανορμῖτις τῆς Σικελίας πᾶσα κῆ-
πος προσαγορεύεται, διὰ τὸ πᾶσα εἶναι πλήρης
δένδρων ἡμέρων, ὥς φησι Καλλίας ἐν ὀγδόῃ τῶν
περὶ Ἀγαθοκλέα. Ποσειδώνιος δὲ ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν ἱστο- B
ριῶν, περὶ Δαμοφίλου λέγων τοῦ Σικελιώτου, δι'
ὃν ὁ δουλικὸς ἐκινήθη πόλεμος, ὅτι τρυφῆς ἦν οἰ-
κεῖος, γράφει καὶ ταῦτα. τρυφῆς οὖν δοῦλος ἦν
καὶ κακουργίας, διὰ μὲν τῆς χώρας τετρακύκλοις ἀ-
πήναις περιαγόμενος, καὶ ἵπποις καὶ θεράποντας ὡ-
ραίοις καὶ παραδρομὴν ἀνάγωγον, κολάκων τε καὶ
παίδων στρατιωτικῶν. ὕστερον δὲ πανοικίᾳ ἐφυβρί-
στως κατέστρεψε τὸν βίον ὑπὸ τῶν οἰκετῶν περιυβρι-
σθείς. Δημήτριος δὲ ὁ Φαληρεύς, ὥς φησι Δοῦρις
ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν, χιλίων καὶ διακοσίων C
ταλάντων κατ' ἐνιαυτὸν κύριος γενόμενος, καὶ ἀπὸ
τούτων βραχέα δαπανῶν εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ
τὴν τῆς πόλεως διοίκησιν, τὰ λοιπὰ πάντα διὰ τὴν
ἔμφυτον ἀκρασίαν ἠφάνιζε. θοίνας δὲ καθ' ἑκά-
στην ἡμέραν λαμπρὰς ἐπιτελῶν καὶ πλῆθός τι
συνδείπνων ἔχων, καὶ ταῖς μὲν δαπάναις τῆς εἰς τὰ
δεῖπνα τοὺς Μακεδόνας ὑπερέβαλε, τῇ δὲ καθα-
ριότητι Κυπρίους καὶ Φοίνικας, ῥάσματά τε μύρων
ἔπιπτεν ἐπὶ τὴν γῆν. ἀνθινά τε πολλὰ τῶν ἐδαφῶν
ἐν τοῖς ἀνδρῶσι κατεσκευάζετο διαπεποικιλ- D
μένα ὑπὸ δημιουργῶν. ἦσαν δὲ καὶ πρὸς γυναῖ-
κας ὁμιλίαι σιωπώμεναι, καὶ νεανίσκων ἔρωτες
νυκτερινοί, καὶ ὁ τοῖς ἄλλοις τιθέμενος θεσμοὺς
Δημήτριος, καὶ τοὺς βίους τάττων, ἀνομοθέτητον
ἑαυτῷ τὸν βίον κατεσκεύαζεν. ἐπεμελεῖτο δὲ καὶ τῆς
ὄψεως, τήν τε τρίχα τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ξανθιζό-
μενος, καὶ παιδέρωτι τὸ πρόσωπον ὑπαλειφόμε-
νος, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀλείμμασιν ἐγχρίων ἑαυτόν. ἠ-
βούλετο γὰρ τὴν ὄψιν ἱλαρὸς καὶ τοῖς ἀπαντῶσιν ἡδὺς
φαίνεσθαι. ἐν δὲ τῇ πομπῇ τῶν Διονυσίων, ἣν ἔπεμπεν E
ἄρχων γενόμενος, ᾖδεν χορὸς εἰς αὐτὸν ποιήματα †
σειρώμενος τοῦ Σωλέως, ἐν οἷς ἡλιόμορφος προση-
γορεύετο, ἐξόχως δ' εὐγενέτας ἡλιόμορφος ζαθέοις
ἄρχων σε τιμαῖς γεραίρει. Καρύστιος δὲ ὁ Περγαμη-
νὸς ἐν τρίτῳ ὑπομνημάτων, Δημήτριος, φησίν,
ὁ Φαληρεὺς Ἱμεραίου τοῦ ἀδελφοῦ ἀναιρεθέντος
ὑπ' Ἀντιπάτρου, αὐτὸς μετὰ Νικάνορος διέτριβεν αἰ-
τίαν ἔχων ὡς τὰ ἐπιφάνεια τοῦ ἀδελφοῦ θύων.
Κασσάνδρῳ δὲ γενόμενος φίλος μέγα ἴσχυσε, καὶ κατ'
ἀρχὰς μὲν ἦν αὐτῷ τὸ ἄριστον, ὀξύβαφα παντο- F
δαπὰς ἐλαίας ἔχοντα, καὶ τυρὸν νησιωτικόν. ὡς δὲ
ἐπλούτησε, Μοσχίωνα τὸν ἄριστον τῶν τότε μαγείρων καὶ
δειπνοποιῶν ἐωνήσατο· καὶ τοσαῦτα ἦν τὰ παρα-
σκευαζόμενα καθ' ἡμέραν, ὥστε χαριζομένου
τῷ Μοσχίωνι τὰ λείψανα, Μοσχίων ἐν ἔτεσι δύο
τρεῖς συνοικίας ἐωνήσατο, παῖδάς τ' ἐλευθέρους ὕ-
βριζεν καὶ γυναῖκας τὰς τῶν ἐπιφανεστάτων. ἐζηλοτύπουν δὲ πάντες οἱ παῖδες τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ Θεό-
γνιν, καὶ τοσοῦτον ἦν τῷ Δημητρίῳ προσελθεῖν, ὥστε μετ' ἄριστον αὐτοῦ περιπατήσαντος παρὰ τοὺς Τριπό-

A clis ſcribit, ad Hipponiũ oppidũ, oſtẽdi nem'
perquã amœnũ, & pulchrũ, aquis irriguum, in
quo Gelõ ædificatũ à ſe locũ Amalthææ[a] cor-
nu vocauerit. Silenus Calatianus libro tertio
De Siciliæ reb' ait, circa Syracuſas hortũ fuiſſe
magnificè inſtructũ, quẽ Confabulationẽ ap-
pellabãt: in eo Gelonẽ illos audire ſolitũ, qui
de publicis reb' cõueniebãt. Panormo vicina
Siciliæ regio tota hortus appellabatur, quòd
vbiq; abundaret cultis arboribus, vt autor eſt
Callias octauo libro hiſtoriarũ. Poſeidonius
vbi De Damophilo Siculo verba facit, ob quẽ
B excitatum eſt ſeruile bellũ, quoniã affinis eſſet
voluptati, ait, maleficũ & luxurioſũ illũ fuiſſe,
circũcirca per eã regionẽ rhedã quatuor rota-
rum egiſſe, ac tũ equos, tũ famulos pulchros,
cũ accurſu intẽperantium adulatorũ, militari-
úmq; puerorũ, poſtremo tandẽ cum vniuerſa
familia iniuriarum omni genere affectũ, à do-
meſticis tracidatũ. Demetrius Phalereus[b], vt
inquit Duris libro decimoſexto hiſtoriarum,
cùm annua mille ducentáq; talenta numera-
rẽtur, ac ex illis parũ in militũ ſtipendia ciui-
C tatíſq; adminiſtrationẽ impenderet, vt intem-
perans natura fuit reliquũ omne prodigebat,
paratis quotidie ſplendidis epulis, conueniẽ-
tibus ad cœnã multis, ſumptu ad eã rẽ profu-
ſior Macedonibus, mũditiis ſuperior & Cypriis
& Phœnicibus. Vnguẽtis nãq; ſolũ is cõſpar-
gebat. In virorũ cœnaculis pauimentũ, flori-
bus[c] pictis, artificioſè multis in locis varie-
gatũ erat, & tanquã picturatũ: Cũ mulieribus
clanculũ tacitus is cõgrediebatur: adoleſcen-
tũ nocturnis fruebatur amoribus: & qui leges
præſcribebat aliis Demetrius, cæterorúmque
D vitã moderabatur, contra legũ ſcita inſolẽtiſ-
ſimã vitã ſibi delegerat, formæ curioſus, vt qui
crinẽ capitis flauo colore tingeret, & faciẽ ob-
lineret acantho[d], vnguentíſq; aliis fucaret, vt
aſpectu hilaris & venuſtus videretur obuiis. In
Dionyſiorum pompa, quam præſul & præ-
tor[e] ducebat, in ipſum chorus verſus cantauit
Caſtorionis Solenſis, in quibus nuncupaba-
tur Soli facie ſimilis, illuſtri admodum genere
procreatus, ingenium mite ſortitus, qui præ-
tor diuinis honoribus Bacchum veneraretur.
E Caryſtius Pergamenus libro tertio Commen-
tariorum ſcribit Demetrium Phalereum Hi-
meræum occiſo fratre ab Antipatro, cum Ni-
canore degiſſe, eo prætextu quòd occiſo fratri
ſe parentalia[f] ſacrificare diceret: cùm autem
ſe in Caſſandri amicitiam inſinuaſſet, pluri-
mum apud eum potuiſſe: & initio quidem pro
prandio illi fuiſſe omnifariis oliuis & inſulari
caſeo plena acetabula: vt verò ditatus eſt,
Moſchionem coquorum eius temporis opti-
mum, & parandæ cœnæ peritiſſimum emiſſe:
tantámq; fuiſſe in quotidiano victu cibariorũ
F copiam, vt cùm Moſchioni reliquias largitus
fuiſſet, biennio Moſchus villas tres emerit. In-
genuis quidem pueris ille vitium obtulit, ma-
tronas illuſtriſſimas ſtuprauit. Catamito eius
Theognidi inuidebant omnes, tanquã amo-
ris æmulatione riuales[g]. Tanti porrò fuit ad
illum accedere, vt cùm pranſus circa Tripo-

a Vide prouerb. Herculis cornu 88. 3. Cent. apud Iunium.

b Quem Athenis in poteſtatem redactis Caſſander præfecit. Phanoſtrati filius fuit, ciuis Athenienſis, familiaris Theophraſti. Scripſit commentarios de Athenienſium republica. Strabo l. 9.

c Τὰ ἄνθινὰ quidam referunt ad florido colore tinctas ſtragulas veſtes, quibus pauimentũ operiretur.

d Acanthi folia maculas & ſordes faciei abſtergunt, & eam lentore ſuo veluti læuigãt. Poſthac lib. 13 de meretricũ lenociniis: λευκόχρως ἀλλ' ἐστὶ, καὶ παιδέρωτα ἐντρίβεται. Alii fuci genus eſſe volunt. Huic Demetrio Athenienſes trecẽtas ſexaginta ſtatuas dicarunt, quas mox lacerauerũt nondũ anno eum dierum numerũ excedente. Plin. Ob nimiã formæ curam Laërtius tradit à muliere quadam eum vocatũ fuiſſe Λαμπετώ, & Χαριτοβλέφαρον.

e Ἄρχων: ſummus Athenienſium magiſtratus & princeps.

f Ἐπιφάνεια, quaſi peremptalia, aut peremptoria: non ἐπιφάνεια.

g Ζηλότυποι.

a Athenis via, sic dicta quòd in ea starent dicati ænei tripodes. Pausanias.

das[a] spatiaretur, postea quàm magistratū iniit, formosissimi pueri eò conuenirent, & spectandos se obtruderent. Nicolaus Peripateticus libro decimosexto historiarum, tradit, Lucullū cùm Romam reuersus triumphasset, & rationes gesti aduersus Mithridatē belli reddidisset, à consueta frugalitate & temperantia, in sumptuosam vitam conuersum, primum Romanis luxus ducem & autorem fuisse, diuitiis & opulentia regum duorum potitum, Mithridatis, & Tigranis. Famosum etiam ob luxum & mollitiem apud Romanos Sittium[b] fuisse tradit Rutilius. De Apicio nos iam sumus locuti. Pausaniam & Lysandrum insignes luxu fuisse omnes propemodum narrant. Agis certè Lysandro dixit, hunc secundum Pausaniam Spartam genuisse. Theopompus libro decimo rerum Græcarum, de Lysandro scripsit aliter, industrium nempe hominem atque gnauum fuisse, qui reges & priuatos colere nouisset, temperantem, & qui nulli voluptati cederet. Nam totius ferè Græciæ imperium adeptus, in nulla ciuitate aut venereis voluptatibus & libidine est exagitatus, aut intempestiuis vsus compotationibus. Sic verò apud antiquos promiscuus fuit sumptuosus luxus, vt Parrhasius pictor aliquando purpura indutus, capiti auream coronam imposuerit, quod à Clearcho in Vitis est proditum. Is enim luxu mollis, pręter[c] decorum, ac super pictoris sortem, verbis iactabat virtutem se amplecti, absolutisque operibus suis inscribebat:

b Quidā legūnt: Famosos etiā ob luxum & mollitiē apud Rom. Quinti filios Rutilus fuisse tradit: vt de Arrii gnatis hoc dicatur, de quibus Horat. Sat. 3. l. 2. *Quinti progenies Arri par nobile fratrū, Nequitia, & nugis, prauorū & amore gemellum, Luscinias soliti impenso prandere coemptas.*

c παρὰ μέλος, ineptè, & indecorè. Vide prouerb. *Præter cantionem.*

Delicatus uir, atque uirtutis cultor hoc pinxit,
Parrhasius, cui patria est inclyta Ephesus:
Tacere quoque parentem nolim meum Euenorē,
qui me genuit,
Natura uerè Græcum[d], & pictorum omnium
principem.

d Plin. c. 10. 35.

Gloriatus quoque est arroganter, nec citra inuidiam quamuis audientibus narraret incredibilia, de sua peritia, in his quoque:

Iam uerò nunc dio,
Huius artis[e] finem inuentum esse
Meis manibus: at insuperabilis me hîc affixit
Terminus[f]: sic mortalium cuiuis est quod conqueratur.

e Hanc artem à me consummatam fuisse.
f In eius sepulchro videntur hæc scripta fuisse.

Aliquando Sami cùm in certamen is descendit de Aiace[g] pingendo cum altero minus laudato[h] pictore: à quo victus, vicem eius amicis dolentibus is dixit, de ea re non admodum se laborare, sed Aiacis nomine molestè ferre, quòd iterū ab indigno victus esset. Præ luxu purpuream vestem ille gestabat, & in capite albam fasciam, scipionique innitebatur, aureis veluti capreolis, & clauiculis circūuoluto: aureis habenis adstringebat calceorum ansas. Cæterùm in artis operibus nunquam seueritatem & tristitiam præ se tulit, verùm facilem comitatem, vt qui caneret inter pingendum, quemadmodum narrat Theophrastus libro De fœlicitate. Prodigiosè quidem ille referebat, cùm in Lindo pingeret Herculem, talem se deum repræsentasse, & picturæ accōmodasse, qualis per somnium ipsi apparuerat: Hos ergo tabulæ versus adscripsit:

g Et armorum iudicio, quo Vlyssem ei Græci antepofuerunt.
h Timanthe, ingeniosissimo, pictore. Plin.

A δας συνῆλθον εἰς τὸν τόπον παῖδες κάλλιστοι ταῖς ἑξῆς ἡμέραις, ἵν' ὀφθεῖεν αὐτῷ. Νικόλαος δ' ὁ περιπατητικὸς ἐν τῇ δεκάτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, Λεύκουλλον φησὶν ἀφικόμενον εἰς Ῥώμην, καὶ θριαμβεύσαντα, λόγον τε ἀποδόντα τοῦ πρὸς Μιθριδάτην πολέμου, ἐξοκεῖλαι εἰς πολυτελῆ δίαιταν ἐκ τῆς παλαιᾶς σωφροσύνης, τρυφῆς τε πρῶτον εἰς ἅπαν Ῥωμαίοις ἡγεμόνα γενέσθαι, καρπωσάμενον δυεῖν βασιλέοιν πλοῦτον Μιθριδάτου καὶ Τιγράνου. Διαβόητος δ' ἦν παρὰ Ῥωμαίοις καὶ
B Σίττιος ἐπὶ τρυφῇ καὶ μαλακίᾳ ὥς φησι Ῥουτίλιος. περὶ γὰρ Ἀπικίου προειρήκαμεν. Παυσανίαν δὲ καὶ Λύσανδρον ἐπὶ τρυφῇ διαβοήτους γενέσθαι, σχεδὸν πάντες ἱστοροῦσι. διόπερ καὶ Ἆγις ἐπὶ Λυσάνδρου ἔφη, ὅτι δεύτερον τοῦτον ἡ Σπάρτη φέρει Παυσανίαν. Θεόπομπος δὲ ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν Ἑλληνικῶν, 269
τἀναντία φησὶν περὶ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι φιλόπονος ἦν, θεραπεύειν δυνάμενος καὶ ἰδιώτας καὶ βασιλεῖς, σωφρονῶν, καὶ τῶν ἡδονῶν πασῶν κρείττων, γενόμενος γοῦν τῆς Ἑλλάδος σχεδὸν ἁπάσης κύριος,
C ἐν οὐδεμίᾳ φανήσεται τῶν πόλεων, οὔτε πρὸς τὰς ἀφροδισίους ἡδονὰς ὁρμήσας, οὔτε μέθαις καὶ πότοις ἀκαίροις χρησάμενος. οὕτω δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὰ τῆς τρυφῆς καὶ τῆς πολυτελείας ἠσκεῖτο, ὡς καὶ Παρράσιον τὸν ζωγράφον πορφύραν ἀμπέχεσθαι, χρυσοῦν στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα, ὡς ἱστορεῖ Κλέαρχος ἐν τοῖς Βίοις. οὗτος γὰρ παρὰ μέλος ὑπὲρ τὴν γραφικὴν τρυφήσας, λόγῳ τῆς ἀρετῆς ἀντελαμβάνετο, καὶ ἐπέγραφε τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτελουμένοις ἔργοις.

D Ἁβροδίαιτος ἀνὴρ ἀρετήν τε σέβων τόδ' ἔγραψε.

καί τις ὑπεραλγήσας ἐπὶ τούτῳ, παρέγραψεν, Ῥαβδοδίαιτος ἀνήρ. ἐπέγραψε δὲ ἐπὶ πολλῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ τάδε,

Ἁβροδίαιτος ἀνὴρ ἀρετήν τε σέβων τάδε γράψε
Παρράσιος, κλεινῆς πατρίδος ἐξ Ἐφέσου.
Οὐδὲ πατρὸς λαθόμην Εὐήνορος, ὅς γ' ἀνέφυσε
Γνήσιον Ἑλλήνων, πρῶτα φέροντα τέχνης.

Ηὔχησε δ' ἀνεμεσήτως ἐπὶ τούτοισι, καὶ ἄπιστα
E κλύουσι λέγων.

- Φημὶ γὰρ ἤδη,
Τέχνης εὑρῆσθαι τέρματα τῆσδε σαφῆ
Χειρὸς ὑφ' ἡμετέρης· ἀνυπέρβλητος δὲ πέπηγεν
Οὖρος. ἀμώμητον δ' οὐδὲν ἔγεντο βροτοῖς.

ἀγωνιζόμενος δέ ποτε πρὸς καταδεέστερον ἐν Σάμῳ τὸν Αἴαντα καὶ ἡττηθεὶς, συναχθομένων αὐτῷ τῶν φίλων ἔφη, ὡς αὐτὸς μὲν ὀλίγον φροντίζοι· Αἴαντι δὲ συνάχθοιτο δεύτερον ἡττηθέντι.
F ἐφόρει δὲ ὑπὸ τρυφῆς πορφυρίδα καὶ στρόφιον λευκὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, σκίμπωνί τε ἐστηρίζετο χρυσᾶς ἕλικας ἐμπεπαισμένῳ, χρυσοῖς τε ἀνασπαστοῖς ἐπέσφιγγε τῶν βλαυτῶν τοὺς ἀναγωγέας. ἀλλ' οὐδὲ τὰ κατὰ τὴν τέχνην ἀηδῶς ἐποιεῖτο, ἀλλὰ ῥαδίως ὡς καὶ ᾄδειν γράφοντα, ὡς ἱστορεῖ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ εὐδαιμονίας.

τερατευόμενος δὲ ἔλεγεν ὅτε τὸν ἐν Λίνδῳ Ἡρακλέα ἔγραφεν, ὡς ὄναρ αὐτῷ ἐπιφαινόμενος ὁ θεὸς σχηματίζοι αὐτὸν πρὸς τὴν τῆς γραφῆς ἐπιτηδειότητα. ὅθεν καὶ ἐπέγραψε τῷ πίνακι·

Οἷος δ' ἐννύχιον φαντάζετο πολλάκι φοιτῶν A
Παρρασίῳ δι' ὕπνου, τοῖος ὅδ' ἐστὶν ὁρᾶν.

Καὶ φιλοσόφων δὲ αἱρέσεις ὅλαι τῆς περὶ τὴν τρυφὴν αἱρέσεως ἀντεποιήσαντο. καὶ ἥ γε Κυρηναϊκὴ καλουμένη ἀπ' Ἀριστίππου τοῦ Σωκρατικοῦ τὴν ἀρχὴν λαβοῦσα, ὃς ἀποδεξάμενος τὴν ἡδυπάθειαν, ταύτην τέλος εἶναι ἔφη, καὶ ἐν αὐτῇ τὴν εὐδαιμονίαν βεβλῆσθαι· καὶ μονόχρονον αὐτὴν εἶναι, παραπλησίως τοῖς ἀσώτοις, οὔτε τὴν μνήμην τῶν γεγονυιῶν ἀπολαύσεων πρὸς αὐτὸν ἡγούμενος, B οὔτε τὴν ἐλπίδα τῶν ἐσομένων, ἀλλ' ἑνὶ μόνῳ τὸ ἀγαθὸν κρίνων τῷ παρόντι. τὸ δὲ ἀπολελαυκέναι καὶ ἀπολαύσειν οὐδὲν νομίζων πρὸς αὐτόν, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἔτ' ὄν, τὸ δὲ οὔπω καὶ ἄδηλον· ὁποῖον καὶ οἱ τρυφῶντες πάσχουσι, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν ἀξιοῦντες. ὡμολόγησε δὲ αὐτοῦ τῷ δόγματι καὶ ὁ βίος ὃν ἐβίωσεν ἐν πάσῃ τρυφῇ καὶ πολυτελείᾳ μύρων, καὶ ἐσθήτων καὶ γυναικῶν. Λαΐδα γοῦν ἀναφανδὸν εἶχε τὴν ἑταίραν, καὶ τῇ Διονυσίου πολυτελείαις ἔχαιρεν, καίτοι πολλάκις ἐνυβριζόμενος. Ἡγήσανδρος C γοῦν φησιν, ὡς καὶ ἀδόξου ποτὲ κλισίας παρ' αὐτῷ τυχὼν, ἤνεγκεν· ἐρωτήσαντός τε τοῦ Διονυσίου, τί φαίνεται ἡ κατάκλισις πρὸς τὴν χθὲς, ἔφησε παραπλησίαν εἶναι. ἐκείνη τε γὰρ ἔφησεν ἀδοξεῖ τήμερον χωρισθεῖσα ἐμοῦ, χθὲς δὲ πασῶν ἦν ἐνδοξοτάτη δι' ἡμᾶς· αὕτη δὲ τήμερον καὶ ἔνδοξος γέγονεν διὰ τὴν ἡμετέραν παρουσίαν· χθὲς δὲ ἠδόξει μὴ παρόντος ἐμοῦ. καὶ ἐν ἄλλοις δέ φησιν ὁ Ἡγήσανδρος· Ἀρίστιππος ῥαινόμενος μὲν ὑπὸ τῶν τοῦ Διονυσίου θεραπόντων, σκωπτόμενος δὲ ἐπὶ D τῷ ἀνέχεσθαι ὑπ' Ἀντιφῶντος, εἰ δ' ἁλιευόμενος ἐτύγχανον ἔφη, καταλιπὼν τὴν ἐργασίαν ἂν ἀπῆλθον; διέτριβεν δ' ὁ Ἀρίστιππος τὰ πολλὰ ἐν Αἰγίνῃ τρυφῶν. διὸ καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι φησὶν, ὅτι πολλάκις ἐνουθέτει αὐτὸν ὁ Σωκράτης, καὶ τὴν ἠθοποιίαν πλάσας τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἡδονῆς εἰσήγαγε. ὁ δ' Ἀρίστιππος ἐπὶ τῆς Λαΐδος ἔλεγεν, ἔχω καὶ οὐκ ἔχομαι, καὶ παρὰ Διονυσίῳ διηνέχθη τισὶ περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν τριῶν γυναικῶν, καὶ μύροις ἐλοῦτο καὶ ἔφασκεν ὅτι E

κἂν βακχεύμασιν
Οὖσ' ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.

κωμῳδῶν δὲ αὐτὸν Ἄλεξις ἐν Γαλατείᾳ ποιεῖ τινὰ θεράποντα διηγούμενον, περὶ τινος τῶν μαθητῶν τάδε,

Ὁ δεσπότης οὑμὸς περὶ λόγους γάρ ποτε
Διέτριψε, μειρακίσκος ὤν, καὶ φιλοσοφεῖν
Ἐπέθετο Κυρηναῖος ἦν
Ὥς φησ', Ἀρίστιππός τις σοφιστὴς εὐφυὴς,
Μᾶλλον δὲ πρωτεύων ἁπάντων τῶν τότε, F
Τῇ τ' ἀκολασίᾳ τε τῶν γεγονότων διαφέρων.
Τούτῳ τάλαντον δοὺς μαθητὴς γίνεται
Ὁ δεσπότης, καὶ τὴν τέχνην μὲν οὐ πάνυ
Ἐξέμαθε, τὴν δ' ἀρτυσίαν συνήρπασεν.

Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἀνταίῳ περὶ τῆς τῶν φιλοσόφων τρυφερότητος διαλεγόμενός φησι,

Ὦ τᾶν, κατανοεῖς τίς ποτ' ἐστὶν οὑτοσὶ
Ὁ γέρων; ἀπὸ τῆς μὲν ὄψεως Ἑλληνικός,

Qualem noctu sæpe uidendum se obijciebat
Dormienti Parrhasio, talem hîc uidere licet.

Quin & Philosophorum totæ scholæ studium ad voluptatem suum prorsus destinarunt, vt Cyrenaicorum, quæ ab Aristippo Socratico initium habuit. Vitæ iucunditatem atque voluptatem is sibi capessendam ratus, finem esse illam iudicauit, in ea sitam esse fœlicitatẽ, ac solam eam firmam durare, nõ aliter quàm luxuriosus, & helluo quiuis. Præterea earum voluptatum recordationem quæ iam abierunt, futurarumq; spem, inanem & friuolam esse, nihilque pertinere ad beatam vitam, at id solum bonum esse quod præsens sit: iis voluptatibus quas olim percepit, aut aliquãdo sit percepturus nihil se moueri, quod prius illud iam euanuerit, alterum nondum adsit, & quale futurum sit ignoretur, quod & iudicium hominum est luxu ac mollitie diffluentium qui præsentia putant sola nobis delectationẽ afferre. Ab his præceptis non aliena vita fuit quam in omni luxu, sumptuosis vnguentis, vestibus, ac mulierum congressu traduxit. Laidem scortum palam is amauit: Dionysij sumptuosa magnificentia valde est allectus, quamuis iniuria ab eo sæpius afficeretur. Hegesander hoc de illo refert, cùm apud Dionysium accubuisset minus honesto loco, æquo animo tulisse: deinde tyranno percontanti postridie, ecquid videretur de eo loco in quo tum cœnasset, ad eum in quo pridie, respondisse eundem sibi videri. Nam hodie, inquit, quoniam à me disiunctus est, contemnitur, qui heri mea præsentia fuit honoratissimus: is autem in quo hodie discubui, mea caussa censetur honorificentissimus, qui heri, quoniam me carebat, vilissimus fuit. Idem Hegesander alibi: Aristippum [a] cùm aqua perfudissent serui Dionysij, &, quòd id pateretur, Antiphon rideret, si ego quidem piscarer, inquit, & madefiam, an relicta opera ideo abeam? In AEgina plurimum versabatur Aristippus luxu dissolutus. Itaque vt resipisceret, quod ait Xenophon in commẽtariis, Socrates crebro exhortat[9] est, voluptatisque & virtutis eius rei gratia, colloquiũ, mores, & affectus finxit, ac edidit. De Laïde Aristippus dicebat illam se habere, non verò ab illa se haberi. Apud Dionysium [b] cum quibusdam de trium fœminarum delectu rixatus est: vnguentis [c] idem lauabat, dicere [d] solitus, vel in bacchantium furore & insania temperantiam constare, nec labefactari. Alexis in Galatea, comica dicacitate illum perstringẽs, seruum inducit, de quodam ex eius discipulis hæc commemorantem:

Herus aliquando meus eloquentiæ
Operam dedit, adhuc adolescentulus: deinde
Philosophari cœpit. Cyrenæus uir, quidam
Vt aiũt, tum fuit Aristippus, ingeniosus Sophista,
Vel potius omnium qui tum fuerunt primarius,
Et intemperantia cunctis qui superioribus antecelleret.
Huic talentũ dat, & fit discipulus
Herus: sub eoque artis haud ita multum
Didicit, uerùm condimentariam [e] arripuit.

Antiphanes in Antæo de philosophorum delitiis cùm loquitur, ait:

A. Heus tu bone uir, quisnam sit iste senex,
Intelligis? B. Aspectu quidem Græcus:

a Laërtius aliter hoc narrat.

b Tres formosas meretrices Dionys. offerri iussit, eamq; deligere quã vellet. Tres simul ille abduxit, præfatus Paridi tutò non fuisse quòd cæteris vnã prætulisset: verũ cum tres illas ad domus suæ vestibulum perduxisset, dimisit. Laërtius.

c Aquis vnguento perfusis.

d Cùm Dionys. vellet conuiuas omnes muliebri stola indutos saltare, Plato renuit, dixitque οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολήν. At Aristippus eã induta saltauit, præfatus quæ dixit: καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν οὖσ' ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται. Laertius.

e ἀρτυσίαν, culinariam maximo studio est amplexatus.

Candidum pallium: fuſca elegans tunicula:
Canities molliuſcula: concinnus baculus:
Firma menſa: quid agam pluribus? omnino
Ipſam uidere mihi academiam uideor.

a Eraſ. prouerb. Ex Academia venit.

Ariſtoxenus muſicus in Archytæ vita, narrat Dionyſium iuniorem legatos miſiſſe Tarentum, & inter illos fuiſſe Polyarchum, cognomine Delicatum, non dictis ſolùm, verumetiam factis corporis voluptatibus addictum, Archytæ familiarem, nec omnino alienum à philoſophia, qui Archytæ ad Lucum [b] obuius, cum eo ſpatiatus eſt, interim dum diſputantẽ audiret. Cùm autem incidiſſet quæſtio ac cõſyderatio de cupiditatib⁹, ac in vniuerſum de voluptatibus corporeis, tũ inquit Polyarchus, Mihi quidẽ, ô boni viri, ſæpius hæc contẽplãti, cõpertũ eſt, illud quod virtuti ædificiũ ac munimentũ extruitis, à natura plurimũ diſſitum eſſe: quandoquidẽ voce natura ſua ſi nos alloquatur, voluptatẽ vt ſectemur ea præcipiet, id quod facit qui ſanæ mẽtis eſt: at voluptati repugnare, vel in ſeruitutẽ ſe dare cupiditati, nec tẽperãtis hominis eſt, nec fœlicis, ſed eius qui naturæ humanæ ſtatũ ignoret, ac neſciat. Quod autẽ omnes homines, cũ per iuſtã & ſatis idoneam occaſionẽ licet, corporis voluptates expetant, indiciũ hoc validũ eſſe: itẽ quòd facultates ac cõmoditates ſuas ad eum finẽ dirigãt, reliqua verò, propemodũ, vt paucis & apertè dicam, velut auctaria & aceſſiones quaſdã, non præcipuo ſtudio, ſed obiter, ac ſegnius perſequantur. Proferri ſcilicet hîc poſſunt reges Perſarũ, domini ampliſſimæ tyrannidis, & illis priores Lydorũ atq; Medorũ, vel etiã vetuſtiores Syrorũ [c], quibus omne voluptatis genus tentatũ eſt, adeò vt apud Perſas illis præmiũ cõſtitueretur, qui voluptatẽ aliquã nouã excogitarẽt: & iure quidem optimo: ſtatim enim diuturna voluptas naturã hominũ ſatiat, tametſi curioſè ac ſedulo conquiſita fuerit. Quapropter cũ maxima vis nouitatis ſit, iucũdiorẽ vt eſſe voluptatẽ nos arbitremur, ea nõ eſt aſpernanda, ſed ſumma diligẽtia inueſtiganda, præſertim cùm eius deſyderio multa nobis cibaria reperta fuerint, multa bellaria [d], ſuffit⁹ varii, vnguenta nõ pauca, veſtimẽta, ſtragula, pocula, & alia id genus vaſa, quæ ad voluptatẽ omnia cõducũt, cùm illius materia eſt eiuſmodi, vt eã natura hominis admiratione proſequatur, quod videtur in auro & argẽto cõtigiſſe, tũ etiam in multis quæ rara ſunt, & oculis placent, & quæ artificũ opera ſolerter elaborata conſpiciũtur. Poſt hæc fatus multa de regis Perſarũ victu, ac cultu, quales & quot ei miniſtrent, in Venere quo pacto ſe gerat, ſuauem cutis odorem quo modo ſibi conciliet, quam tuendæ formæ curam adhibeat, quæ ſit eius cum aliis conſuetudo, quibus ſpectaculis & ſermonibus exhilaretur; omnium hominum quos terra ſuſtinet, illũ eſſe beatiſſimum dixit, quia plurimæ ſint in promptu & exquiſitiſſimæ voluptates. Ab illo ſecundum eſſe tyrannum [e] ſuum non immerito quemuis iudicaturum, quanquam longè inferiorem. Illi namque ab Aſia tota ſuppeditari quæ opus ſunt: quod autẽ Diony-

b Tarenti locus is fuit.

c Fortaſſis, Aſſyriorum.

d τίμματα: quidã, πέμματα: potionum genera.

e Dionyſium.

A Λευκὴ χλανίς, φαιὸς χιτωνίσκος καλός,
Πιλίδιον ἁπαλόν, εὔρυθμος βακτηρία,
Βαιὰ τράπεζα. τί μακρὰ δεῖ λέγειν; ὅλως
Αὐτὴν ὁρᾶν γὰρ τὴν Ἀκαδημίαν δοκῶ.

Ἀριστόξενος δ' ὁ μουσικὸς ἐν τῷ Ἀρχύτα βίῳ, ἀφίησι παρὰ Διονυσίου τοῦ νεωτέρου πρεσβείας πρὸς τὴν Ταραντίνων πόλιν, ἐν οἷς εἶναι καὶ Πολύαρχον τὸν ἡδυπαθῆ ἐπικαλούμενον, ἄνδρα περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ἐσπουδακότα, καὶ οὐ μόνον τῷ ἔργῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ λόγῳ· ὄντα δὲ γνώριμον τῷ B Ἀρχύτα, καὶ φιλοσοφίας οὐ παντελῶς ἀλλότριον, ἀπαντᾶν εἰς τὰ τεμένη, καὶ συμπεριπατεῖν τοῖς περὶ τὸν Ἀρχύταν ἀκροώμενον τῶν λόγων. ἐμπεσούσης δέ ποτε ἀπορίας καὶ σκέψεως περί τε τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ τὸ σύνολον περὶ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἔφη ὁ Πολύαρχος Ἐμοὶ μὲν ὦ ἄνδρες πολλάκις ἤδη πέφηνεν ἐπισκοποῦντι κομιδῇ τὸ τῶν ἀρετῶν τούτων κατασκεύασμα, καὶ πολὺ τῆς φύσεως 270
ἀφεστηκὸς εἶναι. ἡ γὰρ φύσις ὅταν φθέγγηται τὴν ἑαυτῆς φωνήν, ἀκολουθεῖν κελεύει ταῖς ἡδοναῖς, C καὶ τοῦτό φησιν εἶναι νοῦν ἔχοντος· τὸ δὲ ἀντιτείνειν, καὶ καταδουλοῦσθαι ταῖς ἐπιθυμίαις, οὔτε εὔφρονος οὔτε εὐτυχοῦς, οὔτε ξυνιέντος εἰδέναι τίς ποτε ἐστὶν ἡ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως σύστασις· τεκμήριον δ' ἰσχυρὸν εἶναι, τὸ πάντας ἀνθρώπους, ὅταν ἐξουσίας ἐπιλάβωνται μέγεθος ἀξιόχρεων ἐχούσης, ἐπὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καταφέρεσθαι, καὶ τοῦτο νομίζειν τέλος εἶναι τῆς ἐξουσίας. τὰ δὲ ἄλλα πάντα σχεδὸν ἁπλῶς εἰπεῖν ἐν παρέργῳ τίθεσθαι χώρᾳ. προφέρειν δ' ἔξεστι νῦν μὲν τοὺς Περ- D σῶν βασιλεῖς. νῦν δὲ καὶ εἴ τις που τυραννίδος ἀξιολόγου κύριος ὢν τυγχάνει· πρότερον δὲ τούς τε Λυδῶν καὶ τῶν Μήδων βασιλεῖς καὶ ἔτι ἀνώτερον, καὶ τοὺς Σύρων, οἷς οὐδὲν γένος ἡδονῆς ἀζήτητον γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ δῶρα παρὰ τοῖς Πέρσαις προκεῖσθαι λέγεται τοῖς δυναμένοις ἐξευρίσκειν καινὴν ἡδονήν καὶ μάλα ὀρθῶς. ταχὺ γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐμπίπλαται τῶν χρονιζουσῶν ἡδονῶν, κἂν ὦσι σφόδρα διηκριβωμέναι. ὥστε ἐπεὶ μεγάλην ἔχει δύναμιν ἡ καινότης πρὸς τὸ μείζω φανῆναι τὴν ἡδο- E νήν, οὐκ ὀλιγωρητέον αὐτῆς, ἀλλὰ πολλὴν ἐπιμέλειαν αὐτῆς ποιητέον. διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν πολλὰ μὲν ἐξευρεθῆναι βρωμάτων εἴδη, πολλὰ δὲ πεμμάτων, πολλὰ δὲ θυμιαμάτων καὶ μύρων· πολλὰ δὲ ἱματίων καὶ στρωμάτων, καὶ ποτηρίων δὴ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν. πάντα γὰρ δὴ ταῦτα συμβάλλεσθαί τινας ἡδονάς, ὅταν ᾖ ἡ ὑποκειμένη ὕλη τῶν θαυμαζομένων ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. ὃ δὴ πεπονθέναι δοκεῖ, ὅ τε χρυσὸς καὶ ἄργυρος, καὶ τὰ πολλὰ τῶν εὐοφθάλμων τε καὶ σπανίων, ὅσα F καὶ κατὰ τὰς ἀπεργαζομένας τέχνας διηκριβωμένα φαίνεται. εἰπὼν δὲ τούτοις ἑξῆς τὰ περὶ τῆς θεραπείας τῆς τοῦ Περσῶν βασιλέως, οἵοις καὶ ὅσοις ἐχρῆτο θεραπευτῆρσι, καὶ περὶ τῆς τῶν ἀφροδισίων αὐτοῦ χρήσεως, καὶ τῆς περὶ τὸν χρῶτα αὐτοῦ ὀδμῆς, καὶ τῆς εὐμορφίας καὶ τῆς ὁμιλίας, καὶ περὶ τῶν θεωρημάτων καὶ τῶν ἀκροαμάτων, εὐδαιμονέστατον ἔφη κρῖναι τῶν νῦν τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα· πλεῖσται γάρ εἰσιν αὐτῷ καὶ τελειότεται παρεσκευασμέναι ἡδοναί. δεύτερον δέ φησι τὸν ἡμέτερον τύραννον θείη τις ἄν, καίπερ πολὺ λειπόμενον· ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἥ τε Ἀσία ὅλη χορηγεῖ, τὸ δὲ Διονυ-

σίου χορηγεῖον παντελῶς ἂν εὐτελὲς εἶναι φανείη A πρὸς ἐκεῖνο συγκρινόμενον. ὅτι μὲν οὖν περιμάχητός ἐστιν ὁ τοιοῦτος βίος, φανερὸν ἐκ τῶν συμβεβηκότων. Σύρους μὲν γὰρ Μῆδοι μετὰ τῶν μεγίστων κινδύνων ἀφείλαντο τὴν βασιλείαν, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα, ἢ τοῦ κυριεῦσαι τῆς Συρίων ἐξουσίας. Μήδους δὲ Πέρσαι διὰ τοιαύτην αἰτίαν· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ἀπόλαυσις. οἱ δὲ νομοθέται ὁμαλίζειν βουληθέντες τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, καὶ μηδένα πως πολιτῶν τρυφᾶν, ἀνακύψαι πεποιήκασι τὸ τῶν ἀρετῶν εἶδος· καὶ ἔγραψαν νόμους B περὶ συναλλαγμάτων καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅσα ἐδόκει πρὸς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν ἀναγκαῖα εἶναι, καὶ δὴ καὶ περὶ ἐσθῆτος καὶ τῆς λοιπῆς διαίτης, ὅπως ᾖ ὁμαλής. πολεμούντων οὖν τῶν νομοθετῶν τῷ τῆς πλεονεξίας γένει, πρῶτον μὲν ὁ περὶ τὴν δικαιοσύνην ἔπαινος ηὐξήθη, καί πού τις καὶ ποιητὴς ἐφθέγξατο, δικαιοσύνας τὸ χρύσεον πρόσωπον, καὶ πάλιν τὸ χρύσεον ὄμμα τὸ τᾶς δίκας. ἀπεθεώθη δὲ καὶ αὐτὸ τὸ τῆς Δίκης ὄνομα ὥστε παρ' ἐνίοις καὶ βωμοὺς καὶ θυσίας γίνεσθαι Δίκης. μετὰ ταύτην C δὲ καὶ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν ἐπεισεκώμασαν, καὶ πλεονεξίαν ἐκάλεσαν τὴν ἐν ἀπολαύσεσιν ὑπεροχήν· ὥστε τὸν πειθαρχοῦντα τοῖς νόμοις, καὶ τῇ τῶν πολλῶν φήμῃ μετριάζειν περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονάς. καὶ Δοῦρις δέ φησιν ἐν τῇ εἰκοστῇ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν, ὡς ἦν καὶ παλαιὸν τοῖς δυνάσταις ἐπιθυμία τῆς μέθης. διὸ ποιεῖν τὸν Ὅμηρον τὸν Ἀγαμέμνονι λοιδορούμενον τὸν Ἀχιλλέα, καὶ λέγοντα οἰνοβαρὲς κυνὸς ὄμματ' ἔχων. καὶ τὸν θάνατον δὲ ἀποσημαίνων τοῦ βασιλέως D φησίν, ὡς ἀμφὶ κρατῆρα τραπέζας τε πληθούσας κείμεθα, δεικνύων καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ παρ' αὐταῖς ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς μέθης γενόμενον. φιλήδονος δ' ἦν καὶ Σπεύσιππος ὁ Πλάτωνος συγγενὴς καὶ διάδοχος τῆς σχολῆς. Διονύσιος γοῦν ὁ τῆς Σικελίας τύραννος, ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῇ κατὰ τῆς φιληδονίας αὐτοῦ εἰπών, καὶ φιλαργυρίαν αὐτῷ ὀνειδίζει, καὶ τὸν Λασθενείας τῆς Ἀρκαδικῆς ἔρωτα, ἥτις Πλάτωνος ἠκηκόει. οὐ μόνος δὲ Ἀρίστιππος καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ τὴν κατὰ κίνησιν ἡδονὴν ἠ- E σπάζοντο, ἀλλὰ καὶ Ἐπίκουρος, καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα μὴ τοὺς καταιγισμοὺς λέγω, καὶ τὰ ἐπεντρώματα, ἅπερ πολλάκις προφέρεται ὁ Ἐπίκουρος, καὶ τοὺς γαργαλισμοὺς καὶ νύγματα, ἃ ἐν τῷ περὶ τέλους εἴρηκε, τούτων μνησθήσομαι, φησὶ γάρ· οὐ γὰρ ἔγωγε δύναμαι νοῆσαι τἀγαθόν, ἀφαιρῶν μὲν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονάς, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι' ἀφροδισίων, ἀφαιρῶν δὲ τὰς δι' ἀκροαμάτων, ἀφαιρῶν δὲ καὶ τὰς διὰ μορφῆς κατ' ὄψιν ἡδείας κινήσεις. καὶ Μητρόδω- F ρος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς φησιν, ὦ φυσιολόγε Τιμόκρατες, περὶ γαστέρα ὁ κατὰ φύσιν βαδίζων λόγος τὴν ἅπασαν ἔχει σπουδήν. καὶ ὁ Ἐπίκουρος δέ φησιν, ἀρχὴ καὶ ῥίζα παντὸς ἀγαθοῦ ἡ τῆς γαστρὸς ἡδονή· καὶ τὰ σοφὰ καὶ τὰ περισσὰ ἐπὶ ταύτην ἔχει τὴν ἀναφοράν. κἀν τῷ Περὶ τέλους δὲ πάλιν φησί, τιμητέον τὸ καλὸν καὶ τὰς ἀρετάς, καὶ τὰ τοιουτότροπα, ἐὰν ἡδονὴν παρασκευάζῃ·
271 ἐὰν δὲ μὴ παρασκευάζῃ, χαίρειν ἐατέον. σαφῶς ὑπουργὸν ποιῶν ἐν τούτοις τὴν ἀρετὴν τῆς ἡδονῆς,

sio suppetit, si cōparetur, exiguū ac vile prorsus videri. Illam ergo vitam in primis esse optabilem, liquet ex iis quæ acciderunt. Etenim Syris[a] maximo cum periculo Medi regnū ademerunt, non alia de caussa quàm vt illorum opibus & fortunis potirentur. Persæ Medis regnum eripuerunt, eodem planè cōsilio, nempe vt corporis voluptatibus fruerentur. At legislatores cùm mortalium fortē æquare vellent, & luxui nullum è ciuibus indulgere, effecerunt virtutis vt species emergeret, legésque promulgarūt de cōtractibus, & aliis quæcunque ad ciuilē societatem necessaria sunt arbitrati, quinetiam de vestitu, & reliquo toto victu, vt esset inter omnes æquabilis. Cùm igitur aduersus impotentiam hominum qui per vim & fraudem plura quàm alii preter ius possidere obnituntur, legislatores bellum gererent, primùm quidem iustitiæ laus est amplificata, & scripsit poëta[a] quispiam, auream esse Iustitiæ faciem: ac rursum, aureos Iustitiæ oculos esse: deorúmque numero adscriptum est Iustitiæ nomen, & Iustitiæ quidam aris extructis diuinam rem fecerunt: deinde Temperantiam & Continentiam inuexerunt[b], & eos qui essent fruendis voluptatibus nimii, sibi iusto plura vendicare ac vsurpare[c], dixerunt, vt qui magistratui & legibus pareret, vulgi opinione ac sermonibus corporis voluptatem metiretur. Duris libro vigesimotertio historiarum scribit, optimates prisco more ad temulentiā vsque vini appetentes fuisse: ideóque Homerum Achillem finxisse sic Agamemnoni conuiciantem: *Vino grauis, caninos*[d] *oculos habens.* Idem poëta cùm regis mortem exponit, ait, circa crateras & onustas cibis mensas iacemus, ostendens eum periisse cùm bibere ad ebrietatem vsq; cuperet. Voluptuarius quoq; Speusippus fuit Platonis & successor & cognatus. Itaque Dionysius Siciliæ tyrannus in sua ad eum epistola, voluptatis studium reprehendit, auaritiam exprobrat, & amorem Arcadicæ Lastheneiæ, quæ Platonem audiebat. Non solùm verò Aristippus, & eius sectatores, voluptatem quæ nos mouet[e] sunt amplexi, sed etiā Epicurus, illiúsq; disciplina imbuti posteri. Nā vt omittā animi tēpestates, &
vulnera, quibus sæpe vocabulis Epicuurs vti-
tur, tū etiā titillationes & stimulos, quæ in li-
bro de finibus bonorum & malorū is tradidit,
memorabo. Sic enim ait. Bonū equidē intelli-
gere non possum, si voluptas absit, quā labris
& venere percipimus, si ea tollatur quæ se per
aures insinuat, & quæ formæ elegātioris aspe-
ctu nos tāgit. Metrodorus in Epistolis sic in-
quit: Quæ nature consentanea de ventre ratio
habetur, ô naturæ cōtēplator & explicator Ti-
mocrates, maximo studio est tractanda, ac ex-
pēdenda. Epicurus quoq; ait, omniū bonorū
principiū ac radicē esse ventris voluptatē, reli-
quas de Sapiētia egregias disputationes ad eā
referri. Idē libro de Finibus inquit, in honore
virtutē esse habēdā, & quod honestū dicitur, &
eiusmodi reliqua, si voluptatē pariāt: sin non
præstēt, esse negligēda: apertè declarās his ver-
bis voluptati se virtutē, vt ancillam, subiicere,

a Pindarus. Erasm. adag. homo & adag. Iustitiæ oculus.

b Ἐπεισκώμασαν. Budæus legit ἐπεισεκώμασαν.

c Πλεονεξίαν.

d Impudenter & inuerecunde. Vide prouerb. Faciem perfricare.

e Epicurus contra Cyrenaicorum sententiam, voluptatē intellexit nō eam quæ [illegible] & pigra est, sed quæ nos [illegible] Laërtius.

A & quæ famulæ tãtùm loco sit. Idem alibi scripsit: Honestũ despuo, & illos qui frustra id admirantur, si nihil voluptatis afferat. Cæterùm [a] à præstantissimis Romanis sapienter est factũ, qui vrbe Alcæum & Philiscũ Epicureos eiecerint, Lucio Posthumio cõsule, voluptatis assertores & patronos. Pari decreto & oppido suo Epicureos Messenii expulerũt: Antiochus verò toto suo regno philosophos, hac epistola: Antioch[9] Phaniæ. Ad te nos antea scripsimus, ne in prouinciis oppidisve vllus esset philosophus. B Multos verò cùm esse vbiq; nos intelligamus, qui iuuenes corrũpant, quoniã eorũ quę mandaueramus nihil est à vobis actũ, vbi primùm tibi fuerit reddita hæc epistola, edici per præconē iube, vt omnibus ex locis Philosophi cõfestim abeant: iuuenũ autē quęcunq; deprehendes cũ illis versari, ibidē suspendatur [b]: patres verò grauissimi rei criminis fiant. Ratũ & inuiolatũ hoc esto. Voluptatē ante Epicurum Sophocles poëta in Antigone, sic etiã laudat:

C
Voluptatem [c] enim
Homines si deserant, illos non puto ego,
Viuere sed animata [d] esse cadauera.
Domi, si libet ira, per quàm diues esto:
Tyrannico viue apparatu, si abest
Læta mens, reliqua fumi [e] umbra
Mercari nolim hominem, pro uoluptate.

D Lycon Peripateticus [f], vt scribit Antigonus Carystius, Athenas profectus initio, vt in disciplinam philosophis se traderet, de Cothone quem ludebant collatis symbolis, & quantum mercedis scortum vnũquodq; peteret, exactè cognouit, deinde Peripateticorũ scholæ præfectus, amicos excepit cœna, multo cũ sumptu & fastu. Nam præter homines qui memoriter super cœnã iucũdas narrationes, & gratas auribus, recitarent, præter argentea vasa, & stragulas vestes, reliquus apparatus, & instruenda cœna diligentia, item mensarum tantus & coquorum strepitus fuit, vt expauescerent multi, & repressa, quã prius habuerant, adeundi cœtum cum voluntate, tanquam prauam ciuitatis administrationem, choris magnificis personantem, ministrisque tumultuosam, subire E formidarent, oportebat enim constitutum in ea schola pro more ac legibus magistratũ gerere [g]. Fuit autem consuetudo, vt ornatiorem cœnam & elegantiorem præberent qui magistratum inibant, obolos nouem promittere, non tantùm qui adferre symbolam assueuissent, sed quos præterea Lycon inuitasset, & si quis natu grandior scholam ingressus curiosè omnia perspecturus casu occurrisset, vt ad vnguenta, coronas, sacrificia, & sustinendã Musarum procuratoris [h] dignitatem sufficeret F contributa pecunia: quæ omnia profectò parum consentire videbantur cũ ratione ac Philosophia, sed magis luxui, & stolidæ multitudinis circumfusis coronis ac circulis conuenire. Non enim ad eum honorem patebat illis accessus, quibus, vnde fieret impensa, non suppetebat, aut qui non nisi vulgari sumptu ac tenuĩ, quæ dignitas ea postulabat, suppeditare possent. At enim valde ineptum fuit & inhonestum mercedem & symbolas

a Caio Fannio Strabone, & M. Val. Messala coss. Roma philosophi & rhetores senatus decreto pulsi sunt Gellius cap. 11. 15. Rhodigin. cap. 8. 29. & cap. 21. 22. Tota hæc adnotatio futura est sic clarior & copiosior: C. Fannio Strabone, M. Valerio Messala coss. senatus decreuit vt M. Põpon. prætor àquo de rethoribus & Philosophis cõsultus fuerat, curaret & animaduerteret, vt si è republica fideq; sua videretur vti Romæ ne essent. Domitiano quoque Imperatore vrbe & Italiã Philosophi eiecti sunt & interdicti. A. Gell. ca. 11. 15. Rhodiginus cap. 8. 29. & cap 21. 12 Suetõ. de claris orator.

b In alterius humeros sublatus virgis flagróve cædatur.

c Iidē versus citantur pag. 280.

d Viua esse cadauera. Vide prouerb. *viuum cadauer:* & *Homo bulla.*

e Vide prouerb. *Vmbra fumi.*

f Troadensis, Astyanactis filius, Laërtius.

g Τὴν τῶν μουσῶν ἐπιμέλειαν, id est, Musarũ procurationē vocabant.

h Ἐπιμελητοῦ. Sic Athenienses μουσείων ἐπιμελητὴν appellabant regem sacrorum.

καὶ θεραπαίνης τάξιν ἐπέχουσαν. κἀν ἄλλοις δέ φησι, προσπτύω τῷ καλῷ, καὶ τοῖς κενῶς αὐτὸ θαυμάζουσιν, ὅταν μηδεμίαν ἡδονὴν ποιῇ. καλῶς ἄρα ποιοῦντες Ῥωμαῖοι οἱ πάντα ἄριστοι, Ἄλκιον καὶ Φιλίσκον τοὺς Ἐπικουρείους ἐξέβαλον τῆς πόλεως, Λευκίου τοῦ Ποσομίου ὑπατεύοντος, δι' ἃς εἰσηγοῦντο ἡδονάς. ὁμοίως δὲ καὶ Μεσσήνιοι κατὰ ψήφισμα ἐξέωσαν τοὺς Ἐπικουρείους. Ἀντίοχος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντας τοὺς φιλοσόφους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, γράψας τάδε. Βασιλεὺς Ἀντίοχος B Φανίᾳ. Ἐγράψαμεν ὑμῖν καὶ πρότερον, ὅπως μηδεὶς ᾖ φιλόσοφος ἐν τῇ πόλει, μηδ' ἐν τῇ χώρᾳ. πυνθανόμεθα δὲ οὐκ ὀλίγους εἶναι καὶ τοὺς νέους λυμαίνεσθαι, διὰ τὸ μηθὲν πεποιηκέναι ὑμᾶς ὧν ἐγράψαμεν περὶ τούτων. ὡς ἂν οὖν λάβῃς τὴν ἐπιστολήν, σύνταξον κήρυγμα ποιήσασθαι, ὅπως οἱ μὲν φιλόσοφοι πάντες ἀπαλλάσσωνται ἐκ τῶν τόπων ἤδη, τῶν δὲ νεανίσκων ὅσοι, ἐὰν ἁλίσκωνται πρὸς τούτοις γινόμενοι, διότι κρεμήσονται, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐν αἰτίαις ἔσονται ταῖς μεγίσταις. C καὶ μὴ ἄλλως γίνεται. τῆς δ' ἡδονῆς πρὸ Ἐπικούρου εἰσηγητὴς ἐγένετο Σοφοκλῆς ὁ ποιητὴς ἐν Ἀντιγόνῃ ταῦτα εἰπών.

Τὰς γὰρ ἡδονὰς
Ὅταν προδῶσιν ἄνδρες, οὐ τίθημ' ἐγὼ
Ζῆν τοῦτον, ἀλλ' ἔμψυχον ἡγοῦμαι νεκρόν.
Πλούτει τε γὰρ κατ' οἶκον εἰ βούλει μέγα,
Καὶ ζῆ τύραννον σχῆμ' ἔχων· ἐὰν δ' ἀπῇ
Τούτων τὸ χαίρειν, τἄλλ' ἐγὼ καπνοῦ σκιᾶς
Οὐκ ἂν πριαίμην ἀνδρὶ πρὸς τὴν ἡδονήν.

D Καὶ Λύκων δὲ ὁ περιπατητικός, ὥς φησιν Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος κατ' ἀρχὰς ἐπιδημήσας παιδείας ἕνεκα ταῖς Ἀθήναις, περὶ συμβολικοῦ κώθωνος, καὶ πόσον ἑκάστη τῶν ἑταιρουσῶν ἐπράττετο μίσθωμα ἀκριβῶς ἠπίστατο. ὕστερον δὲ καὶ τοῦ περιπάτου προστάς, ἐδείπνιζε τοὺς φίλους ἀλαζονείᾳ καὶ πολυτελείᾳ πολλῇ χρώμενος. χωρὶς γὰρ τῶν παραλαμβανομένων εἰς αὐτὰ ἀκροαμάτων, καὶ ἀργυρωμάτων καὶ στρωμνῆς, ἡ λοιπὴ παρασκευή, καὶ ἡ τῶν δείπνων περιεργία, καὶ ὁ τῶν τραπεζῶν καὶ μα- E γείρων ὄχλος τοσοῦτος ἦν, ὥστε καὶ πολλοὺς ὀρρωδεῖν καὶ βουλομένους προσιέναι πρὸς τὴν διατριβὴν ἀνακόπτεσθαι, καὶ καθάπερ εἰς πολίτευμα πονηρὸν καὶ χορηγιῶν καὶ λειτουργιῶν πλῆρες εὐλαβουμένους προσάγειν. ἔδει γὰρ ἄρξαι τὴν τῶν νομιζομένων ἐν τῷ περιπάτῳ ἀρχήν. αὕτη δ' ἦν ἐπὶ τῆς εὐκοσμίας τῶν ἐπιχειρούντων ἐννέα ὀβολοὺς ὑποδέξασθαι μὴ μόνον αὐτοὺς τοὺς τὴν συμβολὴν εἰσενεγκόντας, ἀλλὰ καὶ οὓς παρακαλέσειεν ὁ Λύκων. ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐπιμελῶς συναντῶντας τῶν πρεσβυτέ- F ρων εἰς τὴν σχολήν· ὥστε γίνεσθαι μηδὲ εἰς τὸν μυρισμὸν καὶ τοὺς στεφάνους ἱκανὸν τὸ ἐκλεγόμενον ἀργύριον· ἱεροποιῆσαί τε, καὶ τῶν Μουσῶν ἐπιμελητὴν γίνεσθαι. ἃ δὴ πάντα ἐφαίνετο λόγου μὲν ἀλλότρια καὶ φιλοσοφίας εἶναι, τρυφῆς δὲ καὶ περιστάσεως οἰκειότερα. καὶ γὰρ εἰ παρείεντό τινες τῶν μὴ δυναμένων εἰς ταῦτα ἀναλίσκειν, ἀπὸ βραχείας καὶ τῆς τυχούσης ὁρμώμενοι χορηγίας, ὅ, γε μισθὸς ἱκανῶς ἦν ἄτοπος. οὐ γὰρ ἵνα συρρυέντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῆς ἕως τοῦ ὀρθρίου γενομένης τρα-

τῆς ἀπολαύσωσιν, ἢ χάριν ἐξουσίας ἐποιήσαντο τὰς συνόδους ταύτας οἱ περὶ Πλάτωνα καὶ Σπεύσιππον, ἀλλ᾽ ἵνα φαίνωνται καὶ τὸ θεῖον τιμῶντες, καὶ φυσικῶς ἀλλήλοις συμπεριφερόμενοι· καὶ τὸ πλεῖστον ἕνεκεν ἀνέσεως καὶ φιλολογίας. ἃ δὴ πάντα γέγονε δεύτερα παρ᾽ αὐτοῖς ὕστερον, τῆς τε χλανίδων καὶ τῆς πολυτελείας τῆς εἰρημένης. οὐ γὰρ ἔγωγε τοὺς λοιποὺς ὑπεξαιροῦμαι. ὁ δὲ Λύκων ὑπ᾽ ἀλαζονείας καὶ ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τῆς πόλεως τόπῳ, ἐν τῇ Κόνωνος οἰκίᾳ εἶχεν εἰκοσάκλινον οἶκον, ὃς ἦν ἐπιτήδειος αὐτῷ πρὸς τὰς ὑποδοχάς. ἦν δὲ ὁ Λύκων καὶ σφαιριστὴς ἀγαθὸς καὶ ἐπιδέξιος. Περὶ δὲ Ἀναξάρχου Κλέαρχος ὁ Σολεὺς ἐν πέμπτῳ βίων οὕτω γράφει, τῷ εὐδαιμονικῷ καλουμένῳ Ἀναξάρχῳ διὰ τὴν τῶν χορηγησάντων ἄγνοιαν περιπεσούσης ἐξουσίας, γυμνὴ μὲν ᾠνοχόει παιδίσκη πρόσηβος ἡ προκριθεῖσα διαφέρειν ὥρᾳ τῶν ἄλλων, ἀνασύρουσα πρὸς ἀλήθειαν τὴν τῶν οὕτως αὐτῇ χρωμένων ἀκρασίαν. ὁ δὲ σιτοποιὸς χειρῖδας ἔχων, καὶ περὶ τῷ στόματι κημὸν ἔτριβε τὸ στέαρ, ἵνα μὴ δὲ ἱδρὼς ἐπιρρέῃ, μή τε τοῖς φυράμασιν ὁ τρίβων ἐμπνέοι. διὸ πρεπόντως ἄν τις εἴποι τῷ σοφῷ τούτῳ φιλοσόφῳ τὰ ἐκ τοῦ Ἀναξίλα Ἀντεροποιοῦ, ξανθοῖς τε μύροις χρῶτα λιπαίνων, χλανίδας δ᾽ ἕλκων, βλαύτας σύρων, βολβοὺς τρώγων, τυροὺς κάπτων, ᾠὰ κελάφων, κήρυκας ἔχων, Χῖον πίνων, καὶ πρὸς τούτοις ἐν σκυταρίοις ῥαπτοῖσι φορῶν Ἐφέσια γράμματα καλά. πόσῳ γὰρ τούτων βελτίων ὁ Γοργίας Λεοντῖνος, περὶ οὗ φησὶν ὁ αὐτὸς Κλέαρχος ἐν τῷ ὀγδόῳ τῶν βίων, ὅτι διὰ τὸ σωφρόνως ζῆν σχεδὸν ὀγδοήκοντα ἔτη τῷ φρονεῖν συνεβίωσεν; καὶ ἐπεί τις αὐτὸν ἤρετο, τίνι διαίτῃ χρώμενος οὕτως ἐμμελῶς καὶ μετ᾽ αἰσθήσεως τοσοῦτον χρόνον ζήσειεν; οὐδὲν πώποτε εἶπεν ἡδονῆς ἕνεκα πράξας. Δημήτριος δὲ ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ περὶ ποιημάτων, Γοργίας φησὶν ὁ Λεοντῖνος ἐρωτηθεὶς τί αὐτῷ γέγονεν αἴτιον τοῦ βιῶσαι πλείω τῶν ἑκατὸν ἐτῶν, ἔφη τὸ μηδὲν πώποτε ἑτέρου ἕνεκα πεποιηκέναι. Ὦχος δὲ πολλῷ χρόνῳ τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν λοιπὴν περὶ τὸν βίον χορηγίαν διαρκῆ κτησάμενος, ὡς τελευτῶντος ἠρώτησεν ὁ πρεσβύτατος τῶν υἱῶν τί πράσσων τοσοῦτ᾽ ἔτη διαφυλάξειε τὴν βασιλείαν, ἵνα καὶ αὐτὸς τοῦτο μιμοῖτο; τὰ δίκαια πράττων εἶπεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους καὶ θεούς. Καρύστιος δ᾽ ὁ Περγαμηνὸς ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι, Κηφισόδωρος φησὶν ὁ Θηβαῖος Πολύδωρον τὸν Τήϊον ἰατρὸν Ἀντιπάτρῳ συσσιτεῖν, ψιλοτάπιδα ἔχοντα
272 κρικωτὴν καθάπερ τοῖς στρωματεῦσι διπλῆ, ἐφ᾽ ἧς κατακεῖσθαι κάδους τε χαλκοῦς καὶ ποτήρια ὀλίγα· γεγονέναι γὰρ ὀλιγοδίαιτον καὶ τρυφῆς ἀλλότριον. Τιθωνὸν δὲ ἀπὸ τῆς ἕω μέχρι δυσμῶν κοιμώμενον, μόλις ἐπιθυμία πρὸς ἑσπέραν ἐπήγειρεν, ὅθεν καὶ συγκοιμᾶσθαι λεχθεὶς, διὰ τὸ ταῖς ἐπιθυμίαις ἐμπεπλέχθαι ἐπὶ τῷ γήρᾳ καθείρχθη, κρεμαστὸς ὢν πρὸς ἀλήθειαν ἐκ τούτων.

A exigere. Plato quidē & Speuſippus coire familiares& amicos ſimul voluerūt, non vt poſteaquā conueniſſent, ad diluculū vſq; mēſis fruerentur, aut ad temulentiam biberent, ſed vt palam fieret numina illos venerari, & , quod natura ſuadet, facili vitæ comitate, mutuo ſibi ſe dare, ac obſequi: potiſſimum relaxandi animi ac de literis diſciplinîſque confabulandi gratia: quæ omnia poſtmodum eorum poſteritas præ lacernis ſumptuoſis, & ea magnificētia quam expoſuimus, parui fecit. Hoc ego de philoſophis illis dictum volo, excepto nemine.
B Lycon certè arroganti temeritate in ſplēdidiſſimo ciuitatis loco, nimirum Cononis ędibus, habitauit, cœnaculo viginti lectis ſtrato: quod ad excipiendos amicos & hoſpites idoneum, & laxum foret. In pilæ quidem luſu magna fuit eius peritia, & dexteritas. De Anaxarcho [a], Solenſis Clearchus libro quinto Vitarū ita ſcripſit, Ex philoſophis EVdæmonicis [b], cùm ad Anaxarchum, ob eorum ignorātiam qui choris ſumptum præbebant [c] epuli parandi ſumma poteſtas delata fuiſſet, nuda
C quidem ancilla vinum miniſtrauit, conuiuarum iudicio pubeſcens, pulchritudine cæteras antecellens, eorúmque reuera illam ſpectantium intemperantiam inſtigauit, & inflammauit. Piſtor manicatus, & ore fiſcella [d] capiſtrato farinæ maſſam aqua reſperſam tractabat, ne ſudor ſtillans influeret, aut qui pinſebat halitu ſubactam farinam afflaret. Itaque in eum ſapientem philoſophū optimè quadrabit quod ab Anaxila poëta ſcriptū eſt in Ventū faciētē:

Flauis unguentis cutem oblinens: lacernas geſtans,
Soleas trahens, bulbos comedens, caſeum uorans,
D *Oua exculpens, uinū Chium bibens, aliąs [e] multos habens, (pulchras ferens.*
Et præter hæc in conſutis corijs literas [f] Epheſias

Quanto probior Gorgias Leontinus, quem idem Clearchus ſcripſit octauo libro Vitarū, ob temperātiam victus ad octogeſimum ferè annum integra mēte vitam traduxiſſe: & cùm interrogaret aliquis qua victus ratione ſic validus & ſenſibus illæſis tam diu vixiſſet, reſpōdiſſe, quòd voluptatis cauſſa nihil vnquam feciſſet, ideo vitam ſic longinquam fuiſſe. Demetrius Byzantius in libro de Poëmatibus,
E Gorgiam Leontinum, ſciſcitante quodā quanam de cauſſa fuiſſet vltra centeſimum annū producta vita, refert dixiſſe, nihil vnquam à ſe factum in alterius gratiam. Ochus [g] animam agens, cùm per longum tempus regnum obtinuiſſet, & ad regium ſumptum pecunia, quod erat ſatis, abundaſſet, percunctante filio natu maximo, qua induſtria regnum per tot annos conſeruaſſet; id edoctus vt imitaretur, dixit, pietate in deos [h], iuſtitia in homines regnum ſe tutatum fuiſſe. Caryſtius Pergamenus in hi-
F ſtoricis Commentariis narrat, à Cephiſodoro Thebano ſcriptum, Polydorum Teium medicum, conuiuā Antipatro fuiſſe, cum glabro tapete, croceo [i], inſtar ſtraguli, parui pretii, cui impoſitus fuit æneus cadus, cum paucis poculis, quòd is eſſet paucioris cibi, & acerrimus delitiarū hoſtis. Tithonū à diluculo vſq; ad ſolis occaſū dormientē vix excitat cibi appetentia ſub veſperā: quamobrem illū cum Aurora iacere fabulati ſunt, propterea ꝙ per ſenectutē [k] cupiditatibus irretitus, vt vinculis, obſtringeretur, illis reuera tanquam alligatus & appenſus.

a Abderita, Laërtius. b EVdæmonici philoſophi de beatitudine & felici vita diſputabant. c Quòd ... Anaxarchū philoſophum eſſe.

d τῷ κημῷ. Euſtath. vlt. Odyſ. exponit lineum panniculum, ... naribuſq; obductum, ne moleſtum & odioſum quiſpiam afflaret qui farinam tractabant, & piſebant.

e In exemplari noſtro, κήρυκας, præcones. O... diuitum cœnas tubis præcones celebrabant.

f Notas & voces magicas, ... qui geſtaret, ... ra fœlicitate ... quā virgula diuina, quidquid optaret, aſſequeretur. Vide ... uerbium, ... ſia litera.

g Ochus ... Xerxis fili... quo vide ...

h Apud ... in l Apoc... toſi, ſiue ... morte C... Cæſaris, ... pes pieta... ſtitia dij ...

i Κροκω... fimbriato ...

k Nā in... eſt Auro... amplexa... cœlum ... Pœta: ... croceum ... Aurora ...

a Cygni collum sibi optabat. pag. 7. Iun. adag. 32. 5. Cent. b Vlyssis pastore, quem Telemachus interfecit, quia heri absentis rem & pecus absumpsisset cum procis. Odyss. p. & χ. Ouid Penelop. Melanthius interceedi. pag. 9. supra Iunius adag. Melanthio delicatior.

Melanthius [a] quidam voluptatibus & cupediis marcidus protenso collo suffocatus est, Homerico in Odyssea Melanthio [b] gulosior helluo. Quibusdam ob importunas voluptates distortum corpus est, aliis supra modum pinguefactum: aliis ob delitias priuatum sensu. Nymphis Heracleotes libro secundo de Heraclea scribit, Dionysium patriæ suæ tyrannum, Clearchi filium, qui tyrãnidem primus inuaserat, luxu & quotidiana voracitate sensim in tantam molem carnis extumuisse, vt propter crassitiem, & obesitatẽ anhelitus difficultate correptus sit & strangulatus: ideóque medicos præcepisse vt tenuibus ad id paratis acubus, & prælongis, latera & ventrem configerent, quoties in profundiorem somnum laberetur. Carne in callum spissata ob nimiam pinguedinem, aliquandiu nihil ille sentiebat: cùm verò ad puram adacta carnem acus perforasset, tum experrigebatur. Iis qui responsa petebant, reddebat, corpori obiecta arca, quæ partes reliquas obtegeret, vt facie tantùm aperta colloqueretur cum iis qui compellabant. Huius Menander in Piscatoribus meminit, alioqui minimè conuiciator, inductis quibusdam exulibus ex Heraclea, qui hæc loquantur:

Obesus [c] enim sus in os iacebat. ac rursum:
Luxuriæ sic indulsit, ut indulgere diu nequeat.

& alio loco:

Expetenti mihi quæ suauiora sunt,
Sola mors ea uidetur facilis, & tolerabilis,
Si quis multis intestinis omasísque distentus obesus iaceat,
Vix loquens, ex alto [d] ducens spiritum,
Et qui dum affatim cibis uescitur, dicat, uoluptatibus ego putresco.

c Vide prouerb. Sus Bœotia. Catullus, Aut porcus Vmber, aut obesus Ethruscus. Pompon. in Vermonibus: Porcus ita quẽ amare cœpi pinguis, non pulcher puer. Etiam prouerb. Pinguis venter. d Plato capite, & hiantiore, quod fit à suspiriosis, & anhelosis, quibus anima difficilis est.

Annos quinquaginta quinq; natus diẽ obiit, tyrannide per annos triginta tres continuata, prioresque se tyrannos antecelluit comitate, & mansuetudine. Talis porrò fuit & Ptolemæus, AEgypti rex septimus, qui beneficum se cognominauit, & veluti proclamauit, cùm ex aduerso maleficum Alexandrini vocarent. Posidonius Stoicus Scipioni, quem Aphricanum appellarunt, in Alexandriam pergenti, comes, illum cùm vidisset, ita scribit octauo libro historiarum, Ob luxuriosam vitã & delicatiorem ventris & staturæ totius crassa moles turgebat, quam vix vlnis fuisset complexus aliquis, inerti corpore, & languescente. quod at talos vsque demissa tunicula vestiebatur, manicis ad palmas protensis. Pedibus nunquam ille è regia prodibat, sed perpetuo scipione subnixus. Gratam verò sibi voluptatem fuisse is etiam testatur octauo libro Commentariorum, Cyrenis creatũ se Apollinis sacerdotem narrãs, & qua magnificẽtia illos qui eo sacerdotio erãt antea functi in cœnam aduocasset: inquit ergo: Cyrenis Artemisia celeberrimum est festum, in quo sacerdos Apollinis epulum præbet omnibus quibus antea delatum id sacerdotiũ fuerit, & catinos [e] apponit singulis. Vasa porrò Catini sunt quæ artabas [f] circiter viginti capiãt, in quibus ferinæ multũ [g] carnis erat, diligenter cõditæ, aliorũ cibariorũ multũ, domesticarum auium, marinorum piscium, ac peregrini salsamenti multa genera.

e Τρύβλια. f Modios Atticos [illegible] g Τῶν ἀγρειμαίων [illegible] agrestia o[illegible] quorũ frequens vsus fuit Ægyptiis. Pro[illegible] tamẽ in [illegible] venatri[illegible] appositam carnem ferarum captarum venatione.

A καὶ Μελάνθιος δὲ τὸν αὑτοῦ τράχηλον κατατείνων ἀπήγχετο ἐκ τῶν ἀπολαύσεων, κνισότερος ὢν τοῦ Ὀδυσσέως Μελανθίου. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι πᾶν τὸ σῶμα διεστράφησαν διὰ τὰς ἀκαίρους ἡδονάς. οἱ δὲ καὶ εἰς πάχος σώματος ἐπέδωκαν, ἄλλοι δὲ καὶ εἰς ἀναισθησίαν διὰ πολλὴν τρυφήν. Νύμφις γοῦν ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡρακλείας· Διονύσιος, φησὶν, ὁ Κλεάρχου τοῦ πρώτου τυραννήσαντος ἐν Ἡρακλείᾳ υἱὸς, καὶ αὐτὸς τῆς πατρίδος τυραννήσας, ὑπὸ τρυφῆς καὶ τῆς καθ' ἡμέραν

B ἀδηφαγίας ἔλαθεν ὑπερσαρκήσας, ὥστε διὰ τὸ πάχος ἐν δυσπνοίᾳ αὐτὸν συνέχεσθαι καὶ πνιγμῷ. διὸ συνέταξαν οἱ ἰατροὶ κατασκευάσαι βελόνας λεπτὰς τῷ μήκει διαφερούσας, ἃς διὰ τῶν πλευρῶν καὶ τῆς κοιλίας διωθεῖν, ὅταν εἰς ὕπνον τύχῃ βαθύτερον ἐμπεσών. μέχρι μὲν οὖν τινος ὑπὸ τῆς πεπωρωμένης ἐκ τοῦ στέατος σαρκὸς οὐκ ἐνεποίει τὴν αἴσθησιν, εἰ δὲ πρὸς καθαρὸν τόπον ἡ βελόνη διελθοῦσα ἔθιγε, τότε διεγείρετο. τὰς δὲ χρηματισμοὺς ἐποιεῖτο τοῖς βουλομένοις προτιθέμενος κιβωτὸν τοῦ σώματος, ἵνα τὰ μὲν λοιπὰ μέρη

C κρύπτῃ, τὸ δὲ πρόσωπον μόνον ὑπερέχον διαλέγοιτο τοῖς ἀπαντῶσι. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Μένανδρος ἥκιστά γ' ὢν λοίδορος ἐν τοῖς Ἁλιεῦσι, τὸν μῦθον ὑποστησάμενος ὑπὲρ τινων φυγάδων ἐξ Ἡρακλείας.

Παχὺς γὰρ ὗς ἔκειτ' ἐπὶ στόμα. καὶ πάλιν.
Ἐτρύφησεν, ὥστε μὴ πολὺν τρυφᾶν χρόνον. καὶ ἔτι,
Ἴδιον ἐπιθυμῶν μόνος μοι θάνατος οὗτος φαίνεται (παχὺν,
Εὐθάνατος, ἔχοντα πολλὰ χολάδας κεῖσθαι

D Μόλις λαλοῦντα καὶ τὸ πνεῦμ' ἔχοντ' ἄνω,
Ἐσθίοντα, καὶ λέγοντα, σήπομ' ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.

Ἀπέθανε δὲ βιώσας ἔτη πέντε πρὸς τοῖς πεντήκοντα, ὧν ἐτυράννησεν τρία καὶ τριάκοντα, ἁπάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ τυράννων πρᾳότητι καὶ ἐπιεικίᾳ διενηνοχώς. τοιοῦτος ἐγεγόνει καὶ Πτολεμαῖος ὁ ἕβδομος Αἰγύπτου βασιλεύσας, ὁ αὑτὸν μὲν Εὐεργέτην ἀνακηρύττων, ὑπὸ δὲ Ἀλεξανδρέων κακεργέτης ὀνομαζόμενος. Ποσειδώνιος οὖν ὁ Στωϊκὸς συναποδημήσας Σκιπίωνι τῷ Ἀφρικανῷ κληθέντι εἰς

E Ἀλεξάνδρειαν, καὶ θεασάμενος αὐτὸν γράφει ἐν ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν οὕτως, διὰ δὲ τρυφὴν διέφθαρτο τὸ σῶμα ὑπὸ παχύτητος, καὶ γαστρὸς καὶ μεγέθους, ἣν δυσπερίληπτον εἶναι συνέβαινεν· ἐφ' ἧς χιτωνίσκον ἐνδεδυκὼς ποδήρη μέχρι τῶν καρπῶν χειρίδας ἔχοντα, προῄει μηδέποτε πεζὸς, εἰ μὴ διὰ σκιπίωνα. ὅτι δὲ τρυφῆς οὐκ ἦν ἀλλότριος ὁ βασιλεὺς οὗτος, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ, ἐν τῷ ὀγδόῳ τῶν ὑπομνημάτων διηγούμενος, ὅπως τε ἱερεὺς ἐγένετο τοῦ ἐν Κυρήνῃ Ἀπόλλωνος καὶ ὅπως δεῖ-

F πνον παρεσκεύασε τοῖς πρὸ αὐτοῦ γενομένοις ἱερεῦσι, γράφων οὕτως. Ἀρτεμίσια μεγίστη ἐν Κυρήνῃ ἑορτή, ἐν ᾗ ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνιαύσιος δέ ἐστι, δειπνίζει τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἱερευσαμένους, καὶ παρατίθησιν ἑκάστῳ τρύβλια, τοῦτο δέ ἐστι κεραμεοῦν ἄγγος, ἐπιδεχόμενον ὡς εἴκοσιν ἀρτάβας, ἐν ᾧ πολλὰ μὲν τῶν ἀγρειμαίων ἐγκρέα πεπονημένα, πολλὰ δὲ σιτία, καὶ τῶν ἡμέρων ὀρνίθων, ἔτι δὲ θαλαττίων ἰχθύων, ταρίχους τε ξενικοῦ πλείονα γένη.

πολλάκις δέ τινες καὶ κιθάρειον ἀκολουθίσκον A
προσδιδόασιν. ἡμεῖς δὲ περιειλόμεθα τὰ τοιαῦτα,
φιάλας δ' ὁλαργύρεις κατασκευάσαντες, τὸ
τίμημα ἔχουσαν ἑκάστην, ἧς περιῃρήκαμεν δα-
πάνης, ἵππον τε κατεσκευασμένον σὺν ἱπποκό-
μῳ, καὶ φαλάροις διαχρύσοις ἐδώκαμεν, καὶ
παρεκαλέσαμεν ἕκαστον ἐπὶ αὐτοῦ καθεσθέντα
οἴκαδ' ἀπιέναι. Εἰς πάχος δὲ ἐδεδώκει καὶ ὁ υἱὸς
αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, ὁ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ἀποκτείνας
συμβασιλεύουσαν αὐτῷ. Φησὶ γοῦν περὶ αὐτοῦ Πο-
σειδώνιος ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῶν ἱστο- B
ριῶν οὕτως. ὁ δὲ τῆς Αἰγύπτου δυνάστης μισούμε-
νος μὲν ὑπὸ τῶν ὄχλων, κολακευόμενος δὲ ὑπὸ τῶν
περὶ αὐτὸν, ἐν πολλῇ δὲ τρυφῇ ζῶν, οὐδὲ πατεῖν οἷός
τε ἦν, εἰ μὴ δυσὶν ἐπαπερειδόμενος ἐπορεύετο. εἰς
δὲ τὰς ἐν τοῖς συμποσίοις ὀρχήσεις ἀπὸ μετεώρου
κλινῶν καθαλλόμενος ἀνυπόδητος, συντονωτέ-
ρας αὐτὰς τῶν ἠσκηκότων ἐποιεῖτο. Ἀγαθαρχίδης
δ' ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ Εὐρωπιακῶν Μάγαν φη-
σὶ τὸν Κυρήνης βασιλεύσαντα ἔτη πεντήκοντα, ἀ-
πόλεμον γενόμενον καὶ τρυφῶντα κατάσαρκον C
γενέσθαι, ἐκτόπως τοῖς ὄγκοις κατὰ τὸν ἔσχατον καιρὸν,
καὶ ὑπὸ τοῦ πάχους ἀποπνιγῆναι δι' ἀργίαν σώ-
ματος, καὶ τὸ προσφέρεσθαι πλῆθος τροφῆς. πα-
ρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις ὁ αὐτὸς ἱστορεῖ, διὰ τῆς ἑβδό-
μης καὶ εἰκοστῆς οὐ τῆς τυχούσης ἀδοξίας νομίζεσθαι,
εἰ ἦν τὸ σχῆμα ἀνανδρότερον ἔχων, ἢ τὸν ὄγκον τοῦ
σώματος προπετὴς ἐφαίνετο, γυμνῶν κατὰ δέκα
ἡμέρας παριστανομένων τοῖς ἐφόροις τῶν νέων. κα-
θεώρων δὲ οἱ ἔφοροι καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ τὰ
περὶ τὴν ἔνδυσιν καὶ τὴν στρωμνὴν τῶν νέων εἰκότως. D
καὶ γὰρ ὀψοποιοὶ ἦσαν παρὰ Λακεδαιμονίοις κρεο-
σκευασίας, ἄλλου δ' οὐδενός. κἀν τῇ δ' ἑβδόμῃ
εἰκοστῇ Ἀγαθαρχίδας ἔφη ὡς Λακεδαιμόνιοι
Ναυκλείδην τὸν Πολυβιάδου παντελῶς ὑπερσαρ-
κοῦντα τῷ σώματι, καὶ παχὺν διὰ τρυφὴν γε-
νόμενον, καταβιβάσαντες εἰς μέσην τὴν ἐκκλησίαν.
καὶ Λυσάνδρου πολλὰ ὀνειδίσαντος ἐν τῷ κοινῷ ὡς
τρυφῶντι, παρ' ὀλίγον ἐξέβαλον ἐκ τῆς πόλεως, ἀ-
πειλήσαντες τοῦτο ποιήσειν, εἰ μὴ τὸν βίον ἐπανορθώ-
273 σαιτο. εἰπόντος τοῦ Λυσάνδρου ὅτι καὶ Ἀγησίλαος E
ὅτε διέτριβε περὶ τὸν Ἑλλήσποντον πολεμῶν τοῖς
βαρβάροις, ὁρῶν τοὺς Ἀσιαγενεῖς μὲν στολαῖς πο-
λυτελέσιν ἠσκημένους, τοῖς σώμασι δ' οὕτως ἀ-
χρείοις ὄντας, γυμνοὺς πάντας ἐκέλευσε τοὺς ἁ-
λισκομένους ἐπὶ τὸν κήρυκα ἄγειν καὶ χωρὶς πω-
λεῖν τὸν τούτων ἱματισμόν· ὅπως οἱ σύμμαχοι
γιγνώσκοντες διότι πρὸς μὲν ἆθλα μεγάλα
πρὸς δ' ἄνδρας εὐτελεῖς ὁ ἀγὼν συνέστηκε, προ-
θυμότερον ταῖς ψυχαῖς ὁρμῶσιν ἐπὶ τοὺς ἐναν-
τίους. καὶ Πύθων δ' ὁ Βυζάντιος ῥήτωρ, ὡς Λέων F
ἱστορεῖ ὁ πολίτης αὐτοῦ, πάνυ ἦν παχὺς τὸ σῶμα.
καὶ Βυζαντίοις ποτὲ στασιάζουσι πρὸς ἀλλήλους,
τοὺς πολίτας παρακαλῶν εἰς φιλίαν ἔλεγεν,
ὁρᾶτε μὲν ἄνδρες πολῖται οἷος εἰμὶ τὸ σῶμα,
ἀλλὰ καὶ γυναῖκα ἔχω πολλῷ ἐμοῦ παχυτέραν.
ὅταν οὖν ὁμονοῶμεν, καὶ τὸ τυχὸν ἡμᾶς σκιμπό-
διον δέχεται· ὅταν δὲ στασιάσωμεν οὐδὲ ἡ σύμπα-
σα οἰκία. πόσῳ οὖν κάλλιον ἐστὶν ἀγαθὲ Τιμό-

Sæpiùs verò conuiuatores nonnulli puerum, qui citharam pulsare sciret abeuntes conuiuas prosecuturum assec̄lam iis addunt veluti exiguum citharum [a]. Nos equidem amouimus illa omnia, & phialas totas ex argento fabricandas [b] curauimus, eius pretij singulas cuius sumptum præstitueramus: deinde ornatum equum aureis phaleris cum equisone suo dedimus, in quo sedentem, vnumquemque domum reuerti sumus adhortati. Huius etiam principis filius Alexander euasit sagina multa obesior, is nimirum qui regni consortem matrem necauit. De illo Posidonius libro quadragesimoseptimo historiarũ ita scripsit: AEgypti verò Princeps inuisus populo, familiarium assentationibus excæcatus, deliciis exolutus, ne ambulare quidem poterat, nisi duobus suffultus incederet. At in saltationibus quæ epulis adhibebantur, nudis ille pedibus è lectis superioribus desiliens, exercitatis concitatius & agilius corpus saltando mouebat. Agatharchides libro decimosexto Rerum EVropæ, scribit Magan, qui regnauit annos quinquaginta Cyrenis, cùm bellis nõ occuparetur, & luxu difflueret, immensa carnis mole auctum fuisse, vt sub vitæ finem prodigiosus esset corporis tumor, tandémque pinguedinis copia exanimatum partim ob ignauiam & segnitiem, partim ob ingluuiem, & nimiam cibi voracitatem. Idem scribit libro vigesimoseptimo, apud Lacedæmonios insigne probrum fuisse, si cui minus esset virilis forma, aut corporis tumor in aqualiculum proiectus & propensus conspiceretur, cùm decimo quoque die nudos se iuuenes Ephoris contemplãdos sisterent: qui & iuuenum quotidie tum cubilia, tum vestitum obseruabant, & meritò quidem [c], quoniam Lacedæmone qui carnem ad obsonium præpararent fuerunt, aliarũ præterea cupediarum nihil. Idem autor libro vigesimoseptimo [d] tradit, Naucleiden Polybiadis filium supra modum corpulentum & ob delitias crassum, à Lacedæmoniis in medium concionem productum fuisse, & publicè à Lysandro acerbè obiurgatum vt voluptuarium, minimúmque abfuisse quin in exilium ageretur: idque futurum minitatos Lacedæmonios, nisi vitam corrigeret: Lysandrúmque tum recitasse, Agesilaum, cùm ad Hellespontum Barbaros bello premeret, & Asiaticos homines sumptuosis stolis excultos, sed imbelles & inutiles corporibus esse intueretur, captiuos omnes iussisse vestibus exutos ad præconem duci, qui venales prædicaret, indumenta verò seorsum vendi, vt socij & fœderati cognoscerent, præmiorum ampla spe aduersus homines nihili bellum susceptum esse, ideóque animo promptiore & alacriore cum hostibus dimicaret. Python rhetor Byzantius, vt Leon eius ciuis prodidit, corpore valde obesus, cùm aliquando inter ciues esset orta seditio, ad pacem & mutuam beneuolentiam illos exhortans, Videte, inquit, ciues, quali sim corpore: obesior etiam mihi vxor est: & tamen concordes nos quiuis lectulus capit, discordibus autem vel ædes totæ angustæ futuræ sint. Quanto igitur satius & honestius est, ô bone Timocra-

a Piscem sacrum Apollini, alij.

b Catinorũ loco, quas pro munere auferrent.

c Sub. probrũ fuit grauis corporis moles.

d Eras. prouerb. Pinguis venter mentem non gignit tenuem.

A tes, labore corpus attenuari, vt inquit Hermippus in Cercopibus [a], quàm diuitiis affluẽtes similes esse Tanagræo [b] ceto, quales viri fuerũt suprà memorati? Hermippus ille, quem citaui, Bacchum alloquitur, & sic ait:

Qui laborant, & affliguntur, buculas tibi mutilas
sacrificant, Leotrephide [c] ac Thaumantide [d]
exiliores.

Aristophanes in Gerytade macilentos recenset, quos ad inferos legatos ait missos ad poëtas illic degentes. Eius verba sunt:

A. Ad mortuorum latebras aliquis & tenebrarum fores (artibus
B *Descendere non recuset: unum uerò ex singulis*
Deligamus, aduocata concione publicè:
Denuntiantes qui ad inferos [c] legati sint futuri,
& frequenter
Illuc ultro commeaturi. B. An uerò quidam sunt
Vestrates homines ad inferos legati? A. ita per
Iouem:
Atque adeò sæpissimè, ueluti qui ad Thraces pergunt [f], omnia tenes.
B. Quinam ij futuri sunt? A. primùm quidem San-
C *E tragœdis: deinde è tragicis choris (nyrion,*
Meletus: è cyclicis [g], Cinesias.

tum paulo pòst deinceps:

Perquam tenui spe uos certè uehimini:
Etenim [h] hos, quamuis multos, si fortassis ingruat,
Diarrhœæ fluuius abripiet, & abibit,
Cum Sanyrionis coriaceo [i] præsidio.

De Meleto hic Sanyrion per iocum dixit Lenæorum [k] esse cadauer. Fuit proculdubio tenuissima & procerissima statura Cinesias, de quo integram fabulam scripsit Strattis, Achillem eum Phthiotan [l] vocãs, quòd in suo poëmate sæpe Homerus Achillen sic appellauerit.
D Iraque ludens in eius speciem ac corporaturã, Salue, inquit, Achilles Phthiota. Alii verò, vt Aristophanes, identidem Cinesiam Philyrinum appellarũt, quòd tabella sumpta è ligno tiliæ se circumcingeret, ne ob proceritatem & gracilitatem corpus flecteretur. Valetudinarium & asperis moribus fuisse Cinesiam [m] Lysias rhetor prodidit, in oratione quam inscripsit, de Sceleribus & delictis Phaniæ, cúmque arte sua neglecta quadruplatorem ad calu-
E mnias & falsas delationes operam contulisse, indéque ditatum. De Cinesia verò poëta id dictum fuisse, non de alio, indicio manifesto est, quòd impietatis, quia deos esse negaret, insimularint eum comici, & orator eiusmodi fuisse illum sic declaret: Miror equidem patienter vos ferre Cinesiam, in deos ea scelera patrãtem, quæ vel oratione turpe sit aliis prosequi. Eum tamen comœdias dantem quotannis vos auditis. Nonne verò aliquando Apollophanes, & Mystalides Lysitheus [n] ex a-
F tris & nefastis selecto die apud eũ conuiuati sunt, assumpto Cacodæmonistarũ [o] nomine, præ Numeniastis [p], quod certe nomen eorũ [q] fortunis valde cõpetebat: non tamẽ hoc cogitabant animo, cũ sic se gererent, sed deos le-

A τες πενόμθυον εἶναι λεπλότερον, ὧν καταλέγει Ἕρμιππος ἐν Κέρκωψιν, ἢ ὑπερπλουτοῦντας τῷ Ταναγραίῳ κήτει ἐοικέναι, καθάπερ οἱ προειρημένοι ἄνδρες; Φησὶ δ' οὕτως ὁ Ἕρμιππος πρὸς τὸν Διόνυσον τὸν λόγον ποιούμθυος,

νυῦ οἱ γδ πενόμενοι
Ἀνάπηρά σοι θύουσιν ἤδη βοΐδια
Λεωτρεφίδου λεπλότερα καὶ Θουμάντιδος.

Ἀριστοφάνης δὲ ἐν Γηρυτάδη λεπτοὺς τούς δε καταλέγει οὓς καὶ πρέσβεις ὑπὸ τῶν ποιητῶν φησὶ εἰς
B ᾄδου πέμπεσθαι, πρὸς τοὺς ἐκεῖ ποιητὰς λέγων οὑτωσί.

Καὶ τίς νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας
Ἔτλη κατελθεῖν; ἕνα δ' ἀφ' ἑκάστης τέχνης
Εἱλόμεθα κοινῇ γινομθύης ἐκκλησίας,
Οὓς ᾔσμεν ὄντας ᾀδοφοίτας καὶ θαμὰ
Ἐκεῖσε φιλοχωροῦντας. εἰσὶ γάρ τινες
Ἄνδρες παρ' ὑμῖν ᾀδοφοῖται; νὴ Δία,
Μάλιστά γ' ὥσπερ Θρᾳκοφοῖται, πάνθ' ἔχεις.
Καὶ τίνες ἂν εἶεν; πρῶτα μθὺ Σαννυρίων
C Ἀπὸ τῶν τραγῳδῶν· ἀπὸ δὲ τῶν τραγικῶν χορῶν,
Μέλητος· ἀπὸ δὲ τῶν κυκλικῶν Κινησίας·

εἶθ' ἑξῆς φησὶν,

Ὡς σφόδρ' ἐπὶ λεπλῶν ἐλπίδων ὠχεῖσθ' ἄρα,
Τούτους γδ ἢν πολλῶν ξυνέλθη ξυλλαβὼν
Ὁ τῆς διαῤῥοίας ποταμὸς οἰχήσεται.

Περὶ δὲ τοῦ Σαννυρίωνος σκυτίνην ἐπικουρίαν, περὶ δὲ Μελήτου αὐτὸς ὁ Σαννυρίων ἐν Γέλωτι λέγει οὕτως,

Μέλητον τὸν ἀπὸ Ληναίου νεκρόν. ἦν δ' ὄν-
D τως μακρότατος καὶ λεπλότατος ὁ Κινησίας, εἰς ὃν καὶ ὅλον δρᾶμα γέγραφε Στράτις. Φθιώτην Ἀχιλλέα αὐτὸν καλῶν διὰ τὸ ἐν τῇ αὐτοῦ ποιήσει συνεχῶς τὸ Φθιῶτα λέγειν. παίζων οὖν εἰς τὴν ἰδέαν αὐτοῦ ἔφη Φθιῶτ' Ἀχιλλεῦ. ἄλλοι δ' αὐτὸν ὡς καὶ Ἀριστοφάνης πολλάκις εἰρήκασι Φιλύρινον Κινησίαν, διὰ τὸ φιλύρας τοῦ ξύλου λαμβάνοντα σανίδα συμπεριζώννυσθαι, ἵνα μὴ κάμπτηται διά τε τὸ μῆκος καὶ τὴν ἰσχνότητα. ὅτι δὲ ἦν ὁ Κινησίας νοσώδης καὶ δεινὸς τ' ἄλλα, Λυσίας ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ
E ὑπὲρ Φανίου παρανόμων ἐπιγραφομθύῳ λόγῳ εἴρηκε, φάσκων αὐτὸν ἀφέμενον τῆς τέχνης συκοφαντεῖν, καὶ ἀπὸ τούτου πλουτεῖν. ὅτι δὲ ποιητής ἐστι καὶ οὐχ ἕτερος, σαφῶς αὐτὸς ὢν σημαίνεται ἐκ τοῦ καὶ ἐπὶ ἀθεότητι κωμῳδούμενον ἐμφανίζεσθαι, καὶ διὰ τοῦ λόγου τοιοῦτον δείκνυσθαι. λέγει δ' οὕτως ὁ ῥήτωρ. θαυμάζω δὲ εἰ μὴ βαρέως φέρετε, ὅτι Κινησίας ἐστὶν ὁ τοῖς νόμοις βοηθὸς, ὃν ὑμεῖς πάντες ἐπίστασθε ἀσεβέστατον ἁπάντων καὶ παρανομώτατον ἀνθρώπων γεγονέναι. οὐχ οὗτος ἐστὶν
F ὁ τοιαῦτα περὶ θεοὺς ἐξαμαρτάνων, ἃ τοῖς μθὺ ἄλλοις αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν, τῶν κωμῳδοδιδασκάλων δ' ἀκούετε καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν; οὐ μετὰ τούτου ποτὲ Ἀπολλοφάνης καὶ Μυσταλίδης δὲ καὶ Λυσίθεος συνειστιῶντο μίαν ἡμέραν ταξάμθυοι τῶν ἀποφράδων· ἀντὶ νουμηνιαστῶν κακοδαιμονιστὰς σφίσιν αὐτοῖς τοὔνομα θέμενοι. πρέπον μθὺ ταῖς αὐτῶν τύχαις· οὐ μὴν ὡς τοῦτο διαπραττόμενοι τὴν διάνοιαν ἔσχον, ἀλλ' ὡς καταγελῶντες τῶν θεῶν καὶ νό-

...iis, Similis, ...clopibus. Vide prouerb. Cer... cœtus: & ...copizare. Vide prouerb. ...agræus cetus. Vide prouerb. ...cilentior Leotrephide. & apud ...nium adagium ...1. Cadaueris ...ffar venustus. ... Thaumantis, ...is, Thaumãtis ... Electræ filia, ...qua nihil fuga...cius, nẽpe inanis & momentanea quædam in aëre lucido cadentiũ pluuiæ guttarum species citò di...uanescens. e ᾀδοφοῖται. f Θρᾳκοφοῖται. ...mienses ri... qui in Thra... legatos mit... ...de iungẽ... ...is fœderibus, & ...eũda societate. g Τὰ κύκλια, siue ...κυκλικὰ, versus ...quos per vias ob... ambulantes in ...circulis & coro... ...is canebant, di...thyrãbi, hymni, pæanes, pro so... ...dia. κυκλιοδιδά... ...καλοι. ...fuisse Cy... ...ũ Aristopha... ...is interpres no... ...Iunius adag. ...6. Cent. h Ridet vt valetudinarios, qui corporis exilitate ferre non pos... ...diarrhœ m, ...dest alui pro... ...uium, tum po... ...larẽ morbum. ...Sic vocat co... ...eum thora... ...m, quo pectus ...cumdabat, vt ...nior esset cor... ...s truncus E... ...m prouerb. ...iaceũ auxiliũ, ...vocatum ho... ...reputat, quòd ...cilentus præ... ...pellem nihil ...beret. Posthac ...13. k Lenæa Bacchi ...sacra, in quibus ...bant poëtæ ...cris certa... ...nibus quibus ...m excitarẽt. l Quasi ἀθεώτης, ...bidũ. Phthia ...Thessaliæ vrbs, Achillis patria. m De Cinesia ob ...parationem ...ceris marcef... ...lepidè Pla... ...comicus, ...ἐ... ...Iunius adag. ...Cent. 8. Pu... ... & tabidi ... meminit ...nus com... ...aphor. ...7. Tales ...minarũt ...μιακες, ... & præ... ...Erasm. ... μακέ...

...dictus, quòd deorũ numina tolleret ac dissolueret. o Quòd diis essent infesti. p Nouilunio, Apollini sacra faciebant, & cum amicis epulabantur. ...id dicebatur, vnde νεμηνιαστής. q Quoniam ob nefariam de diis opinionem, miserrimi κακοδαιμονίσται tandem fuerunt,

A μων τῶν ἡμετέρων. ἐκείνων μὲν οὖν ἕκαστος ἀπώλετο, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς τοιούτους. τοῦτον δὲ ὑπὸ πλείστων γινωσκόμενον οἱ θεοὶ οὕτως διέθεσαν, ὥστε τοὺς ἐχθροὺς αὐτὸν βούλεσθαι ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις, ἵν' εἰδῶσιν ὅτι τοῖς λίαν ὑβριστικῶς πρὸς τὰ θεῖα διακειμένοις, οὐκ εἰς τοὺς παῖδας ἀποτίθενται τὰς τιμωρίας, ἀλλ' αὐτοὺς κακῶς ἀπολλύουσι μείζους καὶ χαλεπωτέρας τὰς συμφορὰς καὶ τὰς νόσους, ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις προσβάλλοντες. τὸ μὲν γὰρ ἀποθανεῖν ἢ
B καμεῖν νομίμως, κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστιν. τὸ δ' οὕτως ἔχοντα τοσοῦτον χρόνον διατελεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκοντα μὴ δύνασθαι τελευτῆσαι τὸν βίον, τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς τὰ τοιαῦτα, ἅπερ οὗτος, ἐξημαρτηκόσιν. περὶ μὲν οὖν Κινησίου ταῦτα ὁ ῥήτωρ εἴρηκεν. λεπτότερος δ' ἦν καὶ Φιλήτας ὁ Κῷος ποιητής, ὡς καὶ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἰσχνότητα σφαίρας ἐκ μολύβδου πεποιημένας ἔχειν περὶ τὼ πόδε, ὡς μὴ ὑπ' ἀνέμου ἀνατραπείη. Πολέμων δ' ὁ περιηγητὴς ἐν τῷ περὶ
C θαυμασίων, Ἀρχέστρατον φησὶ τὸν μάντιν ἁλόντα ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ἐπὶ ζυγὸν ἀναβληθέντα, ὀβολοῦ ὁλκὴν εὑρεθῆναι ἔχοντα, οὕτως ἦν ἰσχνός. ὁ δ' αὐτὸς ἱστορεῖ, ὡς καὶ Πανάρετος ἰατρῷ μὲν οὐδὲν ὡμίλησεν, Ἀρκεσιλάου δὲ ἠκροᾶτο τοῦ φιλοσόφου, καὶ ὅτι συνεγένετο Πτολεμαίῳ τῷ εὐεργέτῃ τάλαντα δώδεκα τὸν ἐνιαυτὸν λαμβάνων, ἦν δὲ ἰσχνότατος ἄνοσος διατελέσας. Μητρόδωρος δ' ὁ Σκήψιος ἐν δευτέρῳ περὶ ἀλειπτικῆς, Ἱππώνακτα τὸν ποιητήν, οὐ μόνον μικρὸν γενέσθαι τὸ σῶμα,
D ἀλλὰ καὶ λεπτόν· ἀκρότονον δ' οὕτως ὡς πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ κενὴν λήκυθον βάλλειν μέγιστόν τι διάστημα· τῶν ἐλαφρῶν σωμάτων διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν ἀέρα τέμνειν, οὐκ ἐχόντων βίαιον τὴν φοράν. λεπτὸς δ' ἦν καὶ Φιλιππίδης, καθ' οὗ λό-
274 γος ἐστὶν Ὑπερείδῃ τῷ ῥήτορι λέγων αὐτὸν ἕνα τῶν πολιτευομένων εἶναι. ἦν δ' εὐτελὴς τὸ σῶμα διὰ λεπτότητα ὡς ὁ Ὑπερείδης ἔφη. Ἄλεξις τ' ἐν Θεσπρωτοῖς φησίν,

Ἑρμῆ θεῶν πρόπεμπε καὶ Φιλιππίδου
E Κληροῦχε νυκτὸς ὄμμα τῆς μελαμπέπλου.

Καὶ Ἀριστοφῶν Πλάτωνι ἐν ἡμέραις αὐτὸν τρισὶν

ἰσχνότερον ἀποφανῶ Φιλιππίδου,
Οὕτως ἐν ἡμέραις ὀλίγαις νεκροὺς ποιεῖς;

Μένανδρος δὲ Ὀργῇ,

Ὁ λιμὸς ὑμῶν τὸν καλὸν τοῦτον δακών,
Φιλιππίδου λεπτότερον ἀποδείξει νεκρόν.

Ὅτι δὲ καὶ πεφιλιππιδῶσθαι ἔλεγον τὸ λελεπτύνθαι, Ἄλεξις ἐν Μανδραγοριζομένῃ φησίν. Κακῶς ἔχει στρουθὶς ἀκαρὴς νὴ Δί' εἰ πεφιλιππίδωται, μὴ
F σὺ καινῶς μοι λάλει, Ὅσω μου τέθνηκε τοῦ ταλαιπώρου πάθοις. Πολλῷ οὖν κάλλιόν ἐστι τοιοῦτόν τινα εἶναι τὴν ἰδέαν, ἢ ὥς φησιν Ἀντιφάνης ἐν Αἰόλῳ. — τοῦτον οὖν

Δι' οἰνοφλυγίαν καὶ πάχος τοῦ σώματος
Ἀσκὸν καλοῦσι πάντες οἱ ἐπιχώριοι.

Ἡρακλείδης δὲ ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς Δεινίαν φησὶ τὸν μυροπώλην διὰ τρυφὴν εἰς ἔρωτα ἐμπεσόντα, καὶ πολλὰ χρήματα ἀναλώσαντα, ὡς ἔξω τῶν ἐπιθυμιῶν ἐγένετο ὑπὸ λύπης ἐκταραχθέντα ἐκτέμνειν αὐτοῦ τὰ αἰδοῖα· τοῦτο ποιεῖν πάντα ποιούσης

gésq; vestras irridebant. Eorum quisq; vt scelestos æquũ fuit, periit. Hunc verò notũ quamplurimis dij sic affecerũt, vt inimici viuere quã mori potius illũ exoptẽt, exẽplo futurũ alijs, deos immortales in eorum filios qui nimis contumeliosi erga ipsos fuerunt, non differre pœnas, sed illos ipsos malè perdere, grauioribus & maioribus immissis tũ calamitatibus, tum morbis, quàm in cæteros homines. Vitã quidem certè cum morte commutare, & res aduersas, quamuis iusti simus, perpeti, commune ac publicum est nobis omnibus, at quotidie morientem è vita non posse discedere, eorum tantùm est, qui erga deos, quod iste Cinesias, commiserint. De Cinesia hæc orator memoriæ tradidit. Eo gracilior quoque fuit poëta Cous Philetas: cuius pedibus ob corporis exilitatem globi plumbei subiiciebantur, ne à ventis euerteretur. Polemon Periegetes [a] libro De admirandis refert Archestratum vatem captum ab hostibus, & in stateram [b] iniectum obolum tantùm pependisse, adeò tenui corpusculo fuit. Idem narrat Panaretum, Arcesilai philosophi auditorem medicos nunquam consuluisse, cõsuetudinem habuisse cum Ptolemæo Euergete[c], annua mercede talentorum duodecim constituta: integra valetudine, quamuis gracillimum, vitam exegisse. Metrodorus Scepsius libro De reductoria, scribit Hipponactem poëtam non tantùm fuisse pusillo corpore, sed etiam tenui[d], at tam validis artubus, vt præ cæteris olearium trullam vacuam proiiceret in longissimum spatium, tametsi leuia corpora, quoniam aërem diuidere nequeant, impetu violento non ferantur. Gracilis fuit & Philippides[e]. In eum Hyperidis rhetoris extat oratio, in qua ex iis vnum fuisse ait, qui rempublicam administrarent, vili & despicato corpore ob gracilitatẽ, vt inquit Hyperides[f]. Alexis in Tesprotis:

Mercuri deorum nuntie [g], *ac Philippidis*
Tutelam sortite, oculus noctis uelis nigris obscuræ.

Aristophon in Platone:

A. *Triduo Philippide graciliorem eũ reddidero.*
B. *Siccine tam paucis diebus mortuos facis?*

Menander in Ira:

Fames ex uobis hunc bellulum si mordeat,
Cadauer faciet Philippide gracilius.

Hinc πεφιλιππιδῶσθαι, gracilescere, & tanquam Philippidem fieri, dixerunt. Alexis in Mandragorizomene [h]:

A. *Male habet penis, exiguus, ac pusillus est, ac* *πεφιλιππίδωται, extenuatus est.*
B. *Nouis uerbis ne me alloquitor: miserũ me, quàm emortuum est desyderium meum.*

Magis profectò esse talem decet hominis speciem, quàm, vt ait Antiphanes in AEolo [i],

Hunc igitur ob temulentiã, & crassitiem corporis,
Vtrem [k] *uocant omnes indigenæ.*

Heraclides Ponticus libro De voluptate ait, Deiniam vnguentarium [l] præ luxu amore lasciuientẽ, dissipata multa pecunia, vt ab ea incontinentia ... dolore consania & cupiditate liberatus est, dolore conturbatum, & pœnitẽtia, virilia sibi amputasse, eiúsque amentiæ caussam fuisse indomitam & effrena-

a Orbis ... vt ... circumducere videatur.
b Hoc profecto incredibile ... dosum esse ... locum oportet ... Eras. adag. ... dignus, & ... quatuor ...
c Benefico ac liberali.
d Notabili ... tus fœditate. Plin. cap. ... Erasm. prouerb. Hipponacteum præconium.
e Supra pag. 230. & 505.
f Superuacua hæc videntur: quamuis legã ... in codice Græ...
g ... teambulo, ... uie, deducto ...
h Quæ ... dragora ... piebatur ... amorem ... batur ... que ... dragora.
i Vario ... versipell...
k Vtrem ... vocat ... turgid... ciliot... Philo...
l Magnum vnguentarium institorem vendentem ...

effrenatam intemperantiam. Athenis porrò mos fuit luxuriosis, vnguentis pedes illinere[a], vt inquit Cephisodorus in Trophonio, ad hunc modum:

> a Plin. cap. 3 13: posthac lib. 15.

Mihi deinde unguentum eme, quo linatur corpus,
Irinum, ac Rhodinum: mihi quidem id uolupe est,
xanthia:
Seorsum autem pedibus mercator Baccharin.

> b Καρύων, placenta è nucibus.

EVbulus in Sphingocaryone[b]:

Lænas uirginum in orbem circumiectas, delicatas,
In lecto molli decumbens nunc obtero:
Amaracinis unguentis mei pedes confricantur.

Apud eundem in Procride, quo pacto curandus esset Procridis canis, quidam explicat, de cane, vt de homine, loquens:

A. Primum cani molliter substernite:
Et infra quidem subdite Milesiam
Lanam: deinde supra, uestem purpureã[c] iniicite.
B. Apollo! A. tum alicam illi macerate,
Cum anseris[d] lacte. B. Hercules? A. post etiam
pedes
Vnguento Megallino perungite.

> c Ξυςίδα: tragicum indumentum regũ, vestẽ fœmineã talarẽ, & abollam.
> d Pretiosissimo condimento. Sic in prouerbio est lac gallinaceum.
> e Mendico Cereris stipem cogente. Sic olim vocabantur Cybelek circulatores & præstigiatores. Iun. adag. 83. Cent. 9.

Apud Antiphanem in Alcestide quidam oleo pedes vngit. Idem in Metragyrte[e]:

Ancillam cui unguentum
Diua dederat, pedes
Primùm iubet illinere, ac deinde genua:
Eum mox ut ancilla tetigit fricatura,
Exiluit.

Idem in Zacyntho:

Tum etiam mulierosus ego sum, sed immeritò:
Quasuis amicas esse mecum lubenter fero:
Quod tu nunc agis, prior olim passus ego sum.
Mollibus ac pulchris manibus pedes fricari
An non splendidum ac uenerandum est?

> f Vinosis, temulentis. Citatur & hic locus posthac lib. 15.
> g Pedes & crura. lib. 15.

Idem in Thoriciis[f]:

Lauat is profectò, in pelui aurea, unguento
AEgyptio linit manus, & pedes[g]:
Phœnicio malas, & papillas:
Sisymbrino uerò utrumque brachium:
Amaracino comam, & supercilia:
Serpyllino genua & ceruicem.

Anaxandrides in Protesilao:

Vnguento uerò quod fuerat à Parone datum,
Heri, aspectu nigro, magni pretij,
AEgyptio, Callistrati pedes inungit.

> h Sic magistratus Athenis vocabãt, & iudices.

Telecleides ἐν πρυτανεῦσι[h], Themistoclen scribit mollem quoque & luxuriosum fuisse. Cratinus in Cheironibus, declarans antiquorum delicatam vitam, inquit,

Ad aurem tenellum sisymbrium, lilium, rosam,
ponebat,
Manibus uerò malum tenens, atque scipionem, cõcionabatur.

In Amatoriis Clearchus Solensis, cur manibus flores, poma, & id genus alia gestemus, sciscitatur: an quòd qui delectantur illis, pulchritudinis appetẽtes esse natura demonstret? Itaque propter illud naturæ ipsorum veluti specimen[i], quæ pulchra sunt habent in manibus, & illis gaudent. An potius ob duas res hæc circumferunt? nempe quòd id fœlicitatis initium, & omen, ac volũtatis argumentũ patefaciant. Nam quos habẽt flores, si quis petat, ad fruendũ sua pulchritudine inuitat, & appellat: sin vltro dãt, iis q. accipiũt, pulchritudinis se participes vt faciant, antea præscribũt: An poti' florũ & fructuũ ve-

> i Argumentum, indicium, documentum.

A τῆς ἀκολάστου τρυφῆς. ἔθος δ᾽ ἦν Ἀθήνησιν, καὶ τοὺς πόδας τῶν τρυφώντων ἐναλείφειν μύροις. ὡς Κηφισόδωρος μὲν Τροφωνίῳ φησίν,

Ἔπειτ᾽ ἀλείφεσθαι τὸ σῶμά μοι πρίω μύρον
Ἴρινον καὶ ῥόδινον, ἀγαπῶ Ξανθία,
Καὶ τοῖς ποσὶν χωρὶς πρίω μοι βάκκαριν.

Εὔβουλος δ᾽ ἐν Σφιγγοκαρύωνι ἐν θαλάμῳ μαλακῶς κατακείμενον. ἐν δὲ κύκλῳ νιν παρθενικὰ τρυφερὰ χλανίδια μαλακὰ κατέθρυπτε τὸν πόδ᾽ ἀμαρακίνοισι μύροισι τρίψουσι τὸν ἐ-

B μόν. ἐν δὲ Προκρίδι λέγει τις, πῶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι τῆς Προκρίδος κυνὸς, ὡς περὶ ἀνθρώπου τοῦ κυνὸς τὸν λόγον ποιούμενος,

Οὔκουν ὑποστορεῖτε μαλακῶς τῷ κυνί,
Κάτω μὲν ὑποβαλεῖτε τῶν Μιλησίων
Ἐρίων, ἄνωθεν δ᾽ ἐπιβαλεῖτε ξυστίδα.
Ἄπολλον. εἶτα χόνδρον αὐτῷ δεύσετε.
Γάλακτι χηνὸς, Ἡράκλεις! καὶ τοὺς πόδας
Ἀλείψατ᾽ αὐτοῦ τῷ μεγαλλείῳ μύρῳ.

Ἀντιφάνης δὲ ἐν μὲν Ἀλκήστιδι ἐλαίῳ τινὰ ποιεῖ

C χριόμενον τοὺς πόδας. ἐν δὲ Μητραγύρτῃ φησί,

τὴν τε παῖδ᾽ ἀλείμματα
Παρὰ τῆς θεοῦ λαβοῦσαν, εἶτα τοὺς πόδας
Ἐκέλευσεν ἀλείφειν πρῶτον, εἶτα τὰ γόνατα.
Ὡς θᾶττον ἡ παῖς τοῖνδ᾽ ἥψατο, αὐτοῦ τῶν ποδῶν
γ᾽ ἔτριψέ τ᾽ ἀνεπήδησεν. καὶ ἐν Ζακύνθῳ,
Εἶτ᾽ οὐ δικαίως εἰμὶ φιλογύνης ἐγὼ
Καὶ τὰς ἑταίρας ἡδέως πάσας ἔχω,
Τουτὶ γὰρ αὐτὸ πρῶτον ὃ σὺ ποιεῖς παθεῖν
Μαλακαῖς καλαῖς τε χερσὶ τριφθῆναι πόδας

D Πῶς οὐχὶ σεμνόν ἐστι; καὶ ἐν Θορικίοις,

Λοῦται δ᾽ ἀληθῶς. ἀλλὰ τί;
Ἐκ χρυσοκολλήτου γε κάλπιδος μύρῳ
Αἰγυπτίῳ μὲν τοὺς πόδας καὶ τὰς χέρας·
Φοινικίῳ δὲ τὰς γνάθους καὶ τιτθία·
Σισυμβρίνῳ δὲ τὸν ἕτερον βραχίονα·
Ἀμαρακίνῳ δὲ τὰς ὀφρῦς καὶ τὴν κόμην·
Ἑρπυλλίνῳ δὲ τὸ γόνυ καὶ τὸν αὐχένα.

Ἀναξανδρίδης δ᾽ ἐν Πρωτεσιλάῳ,

Μύρῳ δὲ παρὰ Πάρωνος οὗ περ ἀπέδοτο,

E Ἐχθὲς μελανώπῳ πολυτελοῦς ἐν Αἰγυπτίῳ συναλείφει τοὺς πόδας Καλλιστράτου. καὶ τὸν ἐπὶ Θεμιστοκλέους δὲ βίον Τηλεκλείδης ἐν Πρυτάνεσιν ἁβρὸν ὄντα παραδίδωσι. Κρατῖνος τ᾽ ἐν Χείρωσι τὴν τρυφὴν ἐμφανίζων τὴν τῶν παλαιοτέρων, φησὶν, ἁπαλὸν δὲ σισύμβριον ῥόδον ἢ κρίνον παρ᾽ οὖς ἐθάκει, παρὰ χερσὶ δὲ μῆλον ἔχων σκίπωνά τ᾽ ἠγόραζον. Κλέαρχος δὲ ὁ Σολεὺς ἐν τοῖς Ἐρωτικοῖς, διὰ τί, φησὶ, μετὰ χεῖρας ἄνθη καὶ μῆλα καὶ τὰ τοιαῦτα φέρομεν; πότερον ὅτι καὶ διὰ τῆς τούτων ἀγαπήσεως ἡ

F φύσις μηνύει τοὺς τῆς ὥρας ἔχοντας τὴν ἐπιθυμίαν; διὰ τοῦτο οὖν οἱονεὶ δεῖγμα τῆς ὄψεως τὰ ὡραῖα μετὰ χεῖρας ἔχουσιν, καὶ χαίρουσιν αὐτοῖς. ἢ δυοῖν χάριν ταῦτα περιφέρουσιν; ἀρχή τε γὰρ εὐτυχίας καὶ παράδειγμα τῆς βουλήσεως αὐτοῖς γίγνεται διὰ τούτων. αἰτηθεῖσι μὲν τὸ προσαγορευθῆναι, δοῦσιν δὲ προϋπογράφειν, ὅτι δεῖ καὶ αὐτοὺς μεταδιδόναι τῆς ὥρας. ἡ γὰρ τῶν ὡραίων ἀνθῶν καὶ καρπῶν αἴτησις,

A εἰς ἀντίδοσιν τῆς τοῦ σώματος ὥρας παρακαλεῖται τοὺς λαβόντας ἢ τὴν τούτων ὥραν παραψυχὴν καὶ παραμυθίαν τῆς ἐπὶ τῇ τῶν ἐρωμένων ὥρας ἐπιθυμίας χαίροντες ἔχουσιν αὐτοῖς. ἐκκρούεται γὰρ ὑπὸ τῆς τούτων παρουσίας ὁ τῶν ἐρωμένων πόθος. εἰ μὴ δέα οὐ περὶ αὐτοὺς κόσμου χάριν, καθάπερ ἄλλο τι τῶν πρὸς καλλωπισμὸν συντεινόντων, ἔχουσί τε ταῦτα καὶ χαίρουσιν αὐτοῖς. οὐ γὰρ μόνον στεφανουμένων τοῖς ὡραίοις ἄνθεσιν, ἀλλὰ καὶ μετὰ χεῖρας ἐχόντων τὸ πᾶν εἶδος ἐπικοσμεῖται. τάχα δ' ἴσως διὰ τὸ φιλοκάλους εἶναι. B δηλοῖ δὲ τὸ τῶν καλῶν ἐρᾶν, καὶ πρὸς τὰ ὡραῖα φιλικῶς ἔχειν. καλὸν γὰρ ὅτι τὸ τῆς ὀπώρας, καὶ τὸ τῆς ὥρας ὄντως πρόσωπον ἔν τε καρποῖσι καὶ ἄνθεσι θεωρούμενον. ἢ πάντες οἱ ἐρῶντες οἷον ἐκτρυφῶντες ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ ὡραιονόμενοι τοῖς ὡραίοις ἁβρύνονται; φυσικὸν γὰρ δὴ καὶ τὸ τοὺς οἰομένους εἶναι καλοὺς καὶ ὡραίους ἀνθολογεῖν· ὅθεν καὶ περὶ τὴν Περσεφόνην ἀνθολογεῖν λέγονται. καὶ Σαπφώ φησιν ἰδεῖν ἄνθε' ἀμέργουσαν παῖδ' ἄγαν ἀπαλάν. οὕτω δὲ ἐξήρτηντο τῆς ἡδυπαθείας οἱ τότε, ὡς καὶ Καλλιπύγου C Ἀφροδίτης ἱερὸν ἱδρύσασθαι ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἀνδρὶ ἀγροίκῳ ἐγένοντο δύο καλαὶ θυγατέρες· αὗται φιλονεικήσασαί ποτε πρὸς ἑαυτὰς προελθοῦσαι ἐπὶ τὴν λεωφόρον, διεκρίνοντο ποτέρα εἴη καλλιπυγοτέρα. καί ποτε παριόντος νεανίσκου πατέρα πρεσβύτην ἔχοντος, ἐπέδειξαν ἑαυτὰς καὶ τούτῳ· καὶ ὃς θεασάμενος ἔκρινε τὴν πρεσβυτέραν· ἧς
275 καὶ εἰς ἔρωτα ἐμπεσὼν, ἐλθὼν εἰς ἄστυ κλινήρης γίνεται, καὶ διηγεῖται τὰ γεγενημένα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ὄντι νεωτέρῳ. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἐλθὼν εἰς τοὺς D ἀγροὺς καὶ θεασάμενος τὰς παῖδας, ἐρᾷ καὶ αὐτὸς τῆς ἑτέρας. ὁ γοῦν πατὴρ ἐπεὶ παρακαλῶν αὐτοὺς ἐνδοξοτέρους λαβεῖν γάμους, οὐκ ἔπειθεν, ἄγεται ἐκ τοῦ ἀγροῦ τὰς παῖδας αὐτοῖς, πείσας ἐκείνων τὸν πατέρα, καὶ ζεύγνυσι τοῖς υἱοῖς. αὗται οὖν ὑπὸ τῶν πολιτῶν καλλίπυγοι ἐκαλοῦντο, ὡς καὶ ὁ Μεγαλοπολίτης Κερκιδᾶς ἐν τοῖς ἰάμβοις ἱστορεῖ λέγων,

Ἦν καλλιπύγων ζεῦγος ἐν Συρακούσαις.

αὗται οὖν ἐπιλαβόμεναι οὐσίας λαμπρᾶς, ἱδρύσαντο Ἀφροδίτης ἱερὸν καλέσασαι καλλίπυγον τὴν E θεόν, ὡς ἱστορεῖ καὶ Ἀρχέλαος ἐν τοῖς ἰάμβοις. ἐν μανίᾳ δὲ τρυφὴν ἡδίστην γενομένην οὐκ ἀηδῶς ὁ Ποντικὸς Ἡρακλείδης διηγεῖται ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς οὕτως γράφων. ὁ Αἰξωνεὺς Θράσυλλος ὁ Πυθοδώρου διετέθη ποτὲ ὑπὸ μανίας τοιαύτης, ὡς πάντα τὰ πλοῖα τὰ εἰς Πειραιᾶ καταγόμενα ὑπολαμβάνειν ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ ἀπεγράφετο αὐτὰ καὶ ἀπέστελλε καὶ διῴκει, καὶ καταπλέοντα ἀπεδέχετο μετὰ χαρᾶς τοσαύτης, ὅσηνπερ ἂν τις εἴη τοσούτων χρημάτων κύριος ὤν· καὶ τῶν μὲν ἀπολλυμένων οὐδὲν ἐπεζήτησε, τοῖς δὲ σωζομένοις ἔχαιρε, καὶ διῆγε F μετὰ πλείστης ἡδονῆς. ἐπειδὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κρείτων ἐκ Σικελίας ἐπιδημήσας, συλλαβὼν αὐτὸν παρέδωκεν ἰατρῷ, καὶ τῆς μανίας ἐπαύσατο διηγεῖτο δὲ οὐδὲ πώποτε. φάσκων κατὰ τὸν βίον ἡσθῆναι πλείονα· λύπην μὲν γὰρ οὐδ' ἡντινοῦν αὐτῷ παραγίνεσθαι, τὸ δὲ τῶν ἡδονῶν πλῆθος ὑπερβάλλειν.

qui eiusmodi voluptate gaudent, sibi obiiciũt, mulcendo leniendóque suo desyderio, ac dolori, ob absentem illorum quos amant, pulchritudinem, molesto? Extunditur enim illorum quos amore prosequuntur desyderium, eius solatii præsentia: nisi forte ornatus & elegantiarum caussa geruntur, ac in delitiis sunt, vt quiduis aliud ad corporis ornamẽtum pertinens. Non enim tãtùm illorum qui pulchris floribus coronantur, sed etiam qui manibus illos tenent, decora & concinna magis est species. Fortassis etiam quòd rerum honestarum simus cupidi. Grata nobis esse quæ honesta sunt, arguit, quòd formosa placent. Pulchra hercule omnino est autumno & vere florum ac fructuum quę spectatur facies. An verò quicunque amant, hoc affectu motúq; animi procliuiores ad luxum, & nitidiores, pulchris illis gestiunt, ac lasciuiunt? Quin & vulgò creditur insitum ac ingenitum hoc esse. Præterea probi ac formosi flores colligere dicuntur, vt Proserpinæ virgines [a] comites. Tum etiam Sappho ait, visam sibi teneriusculam puellam, quę flores demeteret. Porrò voluptati sic incubuere eius ætatis homines, vt Callipygo [b] Veneri tẽplum ædificarint, hac de caussa. Rustici viri formosæ duæ filiæ in publicã viam egressę, ambitiosiùs inter se decertabãt vtri pulchriores nates essent. Prætereunti iuueni, cuius pater senior erat, inspiciendas se ambæ obtulerunt. Vtramque ille conspicatus, natu maioris pulchriores esse iudicauit, & eius amore captus est. Reuersus in vrbem, cùm æger decubuisset, iuniori fratri exposuit quod acciderat. Rus ille profectus, & puellas contuitus, alteram amauit. Iuuenum pater cùm instaret, vt splendidius matrimonium sibi quærerent, idq; persuadere non posset, puellarum non inuito parente, illas euocat ex agro, & cum filiis collocat. Eas ciues καλλιπύγους nominarunt, vt narrat in Iambis Cercidas Megalopolitanus his verbis:

Syracusis Callipygon par fuit.
Amplas facultates nactæ illæ, Veneri,
Quam & Callipygon nominarũt, ædem construxerunt.

Hoc etiam in Iambis Archelaus scripsit. Heraclides Ponticus libro de voluptate insanorum delicias esse iucundissimas ostendit hac historia. Thrasylaus Pythodori filius Axonensis [c], hac insania [d] correptus fuit, vt existimaret esse suas quæcunque in Peiræum naues appellerent, illas recenseret, dimitteret, deduceret, in portum subeuntes exciperet, tanto gaudio, quàm si dominus earum mercium esset, de his quæ perierant nihil requireret, de iis quæ allata & salua fuissent vehementer gauderet: sic multa cum voluptate vitam agens. Vbi verò [e] frater eius Creiton ex Sicilia reuersus prehẽsum medicis tractandum commisit, ab illa sanatus dementia, lætius ac iucundiùs se nunquam vixisse affirmabat, quoniam & omnis molestiæ prorsus expers esset, & plurimis interea voluptatibus frueretur.

a Natalis.

b Natibus & clunibus pulchræ. Vide prouerb. Callipygos apud Erasm.

c Tribus nomen hoc est.

d Erasm prouerb. In nihil sapiendo iucundissima vita: & prouerb. Insania nõ omnibus eadem.

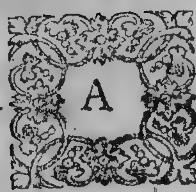
e Apud Horat. epist. vlt. lib. 2. Argiuus quidam credidit in theatro vacuo tragœdos se audire: pe verò cognatorum sanatus questus est ... tam sibi voluptatem iucundissimã, adempta que mentis errorem gratissimum

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟ-ΣΟΦΙΣΤΩΝ

βιβλίον Τρισκαιδέκατον.

ATHENAEI DEIPNO-SOPHISTARVM

liber decimustertius.

NTIPHANES comicus, amice Timocrates, cùm suarum comœdiarum Alexandro quandã recitasset, & non admodum acceptam sibi rex fuisse præ se ferret, Oportet, inquit, ô rex, has qui probaturus sit, è symbolis crebrò cœnasse, & id sæpius apud scortum, plagásque multas & accepisse, & intulisse, vt ait Lycophron Chalcidensis in libris de Comœdia. Nos igitur hoc loco apud ignaros fortassis de amatoriis sermonem ordine quodam incœpturi, (nam sæpius antea sermo de vxoribus & scortis est habitus, qui illorum historiam ignaris explicaret,) Erato [a] musam inuocemus, vt memoria percurrere possimus Amatoriorum illam enumerationẽ, hinc exordientes,

Age nunc Erato, adesdum mihi, & quæ sum dicturus suggerito,

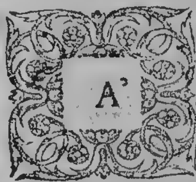
Nempe quid olim de amore & de amatorijs sit disputatum.

Nam bellus noster conuiuator, vxores laudans, Hermippum ait libro de legislatoribus scripsisse, Lacedæmone fuisse quasdam obscuras ædes, in quibus virgines concluderentur simul cum iuuenibus qui adhuc cœlibes forent, vt quam quisque accepisset, indotatam illam vxorem abduceret. Itaque Lysandrum multatum fuisse, quòd relicta priore alteram pulchriorem sibi vellet nubere. Clearchus Solensis in Adagiis refert, Lacedæmone fœminas quodam festo die cœlibes viros circum aram tractos impactis colaphis cædere, vt indignitatem eius contumeliæ perosi, liberos ac prolem tollere cuperent, & tempestiuè adiungerent sese vxoribus. Athenis primus Cecrops vnam esse vnius edicto sanxit, cùm antea licenter ac inuerecundè cum viris fœminæ congrederẽtur, & nuptiæ communes [b] essent. Quamobrem eum quidam fuisse putarunt ancipitis naturæ [c], cùm nescirent illi prisci, ob coitus promiscuos quis esset suus pater. His positis non iniuria quispiam illos arguat qui vxores duas Socratem habuisse prodiderunt, Xanthippen nimirũ, & Myrto, Aristidis, nõ cognomine Iusti, filiam, repugnant enim tẽpora:

a Ab amore nũcupatam quasi præsit illa amoribus.

b Vel, tot vxores haberet quisq;, quot vellet & caperet: vel cum sua quauis muliere sine discrimine coiret. Iehius adagio 73. Cent.8.

c Hermaphroditum, διφυῆ, biformem, geminum.

A ἈΝΤΙΦΑΝΗΣ ὁ κωμῳδοποιὸς ἑταῖρε Τιμόκρατες ὡς ἀνεγίνωσκέ τινα τῷ βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ τῶν ἑαυτοῦ κωμῳδιῶν (ὁ δὲ δῆλος ἦν οὐ πάνυ τι ἀποδεχόμενος) δεῖ γὰρ ἔφησεν ὦ βασιλεῦ τὸν ταῦτα ἀποδεχόμενον, ἀπὸ συμβόλων τε πολλάκις δεδειπνηκέναι, καὶ περὶ ἑταίρας πλεονάκις καὶ εἰληφέναι καὶ δεδωκέναι πληγάς, ὥς φησι Λυκόφρων ὁ Χαλκιδεὺς ἐν τοῖς περὶ κωμῳδίας. ἡμεῖς οὖν τὸν περὶ ἐρωτι-

B κῶν λόγον ἐνταῦθα μέλλοντες καταλέγειν. ἐγένοντο γὰρ καὶ περὶ γαμετῶν καὶ ἑταιρῶν πολλάκις λόγοι, εἰδόσιν ἐκτιθέμενοι τὴν ἱστορίαν, τῶν Μουσῶν τὴν Ἐρατὼ ἐπικαλεσάμενοι, εἰς μνήμην ἡμῖν ἰέναι τὸν ἐρωτικὸν ἐκεῖνον κατάλογον, ἐνθένδε τὴν καταρχὴν ποιησόμεθα,

Εἰ δ' ἄγε νῦν Ἐρατὼ, πάρ θ' ἵστασο καί μοι ἔνισπε.

τίνες λόγοι περὶ αὐτοῦ τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν ἐρωτικῶν ἐλέχθησαν. καὶ γὰρ τὰς γαμετὰς ὁ καλὸς ἡμῶν ἑστιάτωρ ἐπαινῶν, Ἕρμιππον ἔφη ἐν τῷ Περὶ νομο-

C θετῶν ἱστορεῖν, ὅτι ἐν Λακεδαίμονι εἰς οἴκημά τι σκοτεινὸν πᾶσαι συνεκλείοντο αἱ κόραι, συγκλειομένων καὶ τῶν ἀγάμων νεανίσκων, καὶ ἕκαστος ἧς ἐπιλάβοιτο, ταύτην ἀπῆγεν ἄπροικον. διὸ καὶ Λύσανδρον ἐζημίωσαν ὅτι καταλιπὼν τὴν προτέραν, ἑτέραν ἐβούλετο περικαλλεστέραν ἀγαγέσθαι. Κλέαρχος δ' ὁ Σολεὺς ἐν τοῖς Περὶ παροιμιῶν, ἐν Λακεδαίμονι φησὶ τοὺς ἀγάμους αἱ γυναῖκες ἐν ἑορτῇ τινὶ περὶ τὸν βωμὸν ἕλκουσαι ῥαπίζουσιν, ἵνα τὴν ἐκ τοῦ πράγματος ὕβριν

D φεύγοντες, φιλοστοργῶσί τε καὶ ἐν ὥρᾳ προσίωσι τοῖς γάμοις. ἐν δὲ Ἀθήναις πρῶτος Κέκροψ μίαν ἑνὶ ἔζευξεν, ἀνέδην τὸ πρότερον οὐσῶν τῶν συνόδων καὶ κοινογαμιῶν ὄντων· διὸ καὶ ἔδοξέ τισι διφυὴς νομισθῆναι, οὐκ εἰδότων τῶν πρότερον διὰ τὸ πλῆθος τὸν πατέρα. ἐκ τούτων οὖν τις ὁρμώμενος μέμψαιτ' ἂν τοὺς περιτιθέντας Σωκράτει δύο γαμετὰς γυναῖκας, Ξανθίππην καὶ τὴν Ἀριστείδου Μυρτὼ οὐ τοῦ δικαίου καλουμένου (οἱ χρόνοι γὰρ οὐ συγχωροῦσιν)

A ἀλλὰ τοῦ τρίτου ἀπ' ἐκείνου. εἰσὶ δὲ Καλλισθένης, Δημήτριος ὁ Φαληρεύς, Σάτυρος ὁ περιπατητικός, Ἀριστόξενος· οἷς τὸ ἐνδόσιμον Ἀριστοτέλης ἔδωκεν, ἱστορῶν τοῦτο ἐν τῷ Περὶ εὐγενείας. εἰ μὴ ἄρα συγκεχωρημένον κατὰ ψήφισμα τοῦτο ἐγένετο τότε διὰ σπάνιν ἀνθρώπων, ὥστε ἐξεῖναι καὶ δύο ἔχειν γυναῖκας τὸν βουλόμενον. ὅθεν καὶ τοὺς τῆς κωμῳδίας ποιητὰς ἀποσιωπῆσαι τοῦτο, πολλάκις τοῦ Σωκράτους μνημονεύοντας. παρέθετο δὲ περὶ τῶν γυναικῶν ψήφισμα Ἱερώνυμος ὁ Ῥόδιος, ὅπερ σοι διαπέμψομαι εὐπορήσας τοῦ βιβλίου. ἀντεῖπε δὲ B τοῖς λέγουσι περὶ τῶν Σωκράτους γυναικῶν Παναίτιος ὁ Ῥόδιος. παρὰ δὲ Πέρσαις ἀνέχεται ἡ βασίλεια τοῦ πλήθους τῶν παλλακίδων, διὰ τὸ ὡς δεσπότην ἄρχειν τῆς γαμετῆς τὸν βασιλέα. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ τὴν βασιλίδα, ὥς φησι Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς, ὑπὸ τῶν παλλακίδων θρησκεύεσθαι· προσκυνοῦσι γοῦν αὐτήν. καὶ ὁ Πρίαμος δὲ πολλαῖς χρῆται γυναιξί, καὶ ἡ Ἑκάβη οὐ δυσχεραίνει. λέγει γοῦν ὁ Πρίαμος,

Ἐννέα καὶ δέκα μέν μοι ἰῆς ἐκ νηδύος ἦσαν, C
Τοὺς δ' ἄλλους μοι ἔτικτον ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκες.

παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν οὐκ ἀνέχεται ἡ τοῦ Φοίνικος μήτηρ τὴν τοῦ Ἀμύντορος παλλακίδα. Μήδεια δὲ καίπερ εἰδυῖα τὸ ἔθος, ὅτι ἐστὶ βαρβαρικόν, οὐ φέρει οὐδὲ αὐτὴ τὸν Γλαύκης γάμον, ἤδη εἰς τὰ ἀμείνω καὶ Ἑλληνικὰ ἐκδεδιῃτημένη. καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα δὲ περιπαθὴς γενομένη, τὴν Κασάνδραν σὺν αὐτῷ Ἀγαμέμνονι ἀποκτείνει, ἣν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Κρείων ἐπηγάγετο ἐν ἔθει γενόμε-
276 νος βαρβαρικῶν γάμων. θαυμάσαι δ' ἄξιόν φησιν Ἀριστοτέλης, ὅτι οὐδαμοῦ τῆς Ἰλιάδος Ὅμηρος D ἐποίησε Μενελάῳ συγκοιμωμένην παλλακίδα, πᾶσι δοὺς γυναῖκα. κοιμῶνται γοῦν παρ' αὐτῷ καὶ οἱ γέροντες μετὰ γυναικῶν Νέστωρ καὶ Φοῖνιξ. οὐ γὰρ ἦσαν οὗτοι ἐκλελυμένοι τοῖς σώμασιν ἐν τοῖς τῆς νεότητος χρόνοις, ἢ διὰ μέθης ἢ δι' Ἀφροδισίων, ἢ καὶ διὰ τὰς ἐν ταῖς ἀδηφαγίαις ἀπεψίας, ὥστε εἰκότως ἔρρωντο παρὰ τὸ γῆρας. ἔοικεν οὖν ὁ Σπαρτιάτης αἰδεῖσθαι γαμετὴν οὖσαν τὴν Ἑλένην, ὑπὲρ ἧς καὶ τὴν στρατείαν ἤθροισε· διόπερ φυλάττεται τὴν E πρὸς ἄλλην κοινωνίαν. ὁ δ' Ἀγαμέμνων ὡς πολυγύναιος ὑπὸ Θερσίτου λοιδορεῖται,

Πλεῖαί τοι χαλκοῦ κλισίαι, πολλαὶ δὲ γυναῖκες
Εἰσὶν ἐνὶ κλισίῃς ἐξαίρετοι, ἅς τοι Ἀχαιοὶ
Πρωτίστῳ δίδομεν.

ἀλλ' οὐκ εἰκὸς φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης εἰς χρῆσιν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν γυναικῶν ἀλλ' εἰς γέρας· ἐπεὶ οὐδὲ τὸν πολὺν οἶνον εἰς τὸ μεθύειν παρεσκευάζετο. ὁ δὲ Ἡρακλῆς πλείστας δόξας ἐσχηκέναι γυναῖκας, ἦν γὰρ φιλογύνης, ἀνὰ μέρος αὐτὰς εἶχεν, ὡς ἂν στρατευόμενος καὶ κατὰ διάφορα F γιγνόμενος χωρία, ἐξ ὧν καὶ τὸ τῶν τέκνων αὐτῷ πλῆθος ἐγένετο. ἐν ἑπτὰ μέν τοι γε ἡμέραις πεντήκοντα διεπαρθένευσε Θεσπίου κόρας, ὡς Ἡρόδωρος ἱστορεῖ. πολυγύναιος δὲ ἐγένετο καὶ Αἰγεύς. πρώτην μὲν γὰρ ἔγημε τὴν Ὅπλητος θυγατέρα, μεθ' ἣν τὴν Χαλκώδοντος μίαν. παραδοὺς δ' ἀμφοτέρας φίλοις, συνῆν πολλαῖς χωρὶς γάμων. ἔπειτα τὴν Πιτθέως ἔλαβεν Αἴθραν, μεθ' ἣν Μήδειαν.

sed eius qui ab ipso tertius fuit. Autores eius rei sunt Callisthenes, Demetrius Phalereus, Satyrus peripateticus, Aristoxenus, quos ad id scribendum prouocauit Aristoteles, qui libro De cognatione, literis id mandauerit, nisi fortassis plebiscito fuerit tum concessum ob ciuium raritatem, volẽtibus vxores habere duas vt liceret, ideóque tacitum id à Comicis fuisse, quamuis Socratis crebro meminerint. De vxoribus Hieronymus Rhodius plebiscitum adscripsit: quod, vbi nactus librum fuero, ad te mittam. Iis qui de duabus Socratis vxoribus scripserunt contradicit Panætius Rhodius. Apud Persas regina multas pellices tolerat, tum quia rex vxori velut dominus[a] imperat, tum etiam quia reginam, vt ait Dinon in Persicis, venerantur, colunt, atque etiam adorant pellices. Priamus fœminis multis vtitur: ægrè non fert Hecuba. Sic ergo Priamus loquitur:

Nouemdecim prodierunt ex utero mihi tuo liberi:
Alios mihi pepererunt in palatio fœminæ.

Apud Græcos Phœnicis[b] mater Amyntoris pellicem non patitur: Medea tametsi mos ille non ignotus esset, vt pote receptus à Barbaris, ob Glauces[c] nuptias excandescit, vt quæ iam Græcis legibus & humanioribus assueuisset. Clytemnestra perturbatione commotioneq; animi in transuersum acta Agamemnonem interficit simul cum Cassandra, quam princeps[d] barbarico more nuptiarum iam imbutus, in Græciam duxerat. Aristoteles inquit mirum fortassis videri, quòd nusquam in Iliade tota Homerus scripsit pellicem vllam cum Agamemnone cõcubuisse, cum senibus apud eum Nestori & Phœnici mulieres sint, cum quibus dormiant, quippe qui annis iuuenilibus temulentia, venere, & ob voracitatem assiduis cruditatibus valetudinem sic non afflixissent, vt effœtũ illorũ corpus esset, sed optimo iure in senectute validum. Helenam certè vxorem videtur Spartiata reueritus, cuius gratia tantum exercitum coëgerat, ab aliarum fœminarum congressu abstinuisse. Agamemnonem Thersites[e] maledictis incessit quòd pluribus ille fœminis vteretur:

Tibi multi sunt ænei lecti, fœminæque multæ
In lectis eximiæ, quas tibi Achiui
Omnium primo dederunt:

Verùm non par est, inquit Aristoteles, ad cõcubitus tot fœminas illi fuisse, sed quas virtutis & dignitatis præmium nactus esset, quemadmodum nec ad ebrietatem vini copia nobis quæritur. Hercules porrò, cui cum plurimis fœminis commercium fuisse autumant, quoniam mulierosus esset, illas quidem separatim habuit, vt militaris vir, qui cum exercitu huc illuc in regiones varias commearet. Inde nata est illi tam numerosa proles. Herodotus scribit eũ septem diebus virgines Thestii[f] filias quinquaginta cõpressisse. Habuit & consuetudinem AEgeus cum multis fœminis. Primum enim Opletis filiam duxit: post vnam ex gnatis Chalcodontis, quas cũm vtendas amicis tradidisset, nulla nuptiarum religione deuinctus, multas stuprauit alias: deinde sibi Pithei filiam AEthran connubio iunxit, ac deniq; postremam omnium Medeam.

a Seucrius, & superius, quàm ... ri maritus, adeò vt reginæ ferendũ sit, quod regi placitum est.

b Phœnix ... tatu suæ matris cum Amyntoris patris concubina rem habuit, Achillis præceptor, quemad Troiam secutus est. lib. 9. Iliad.

c Creusam Creontis regis Corinthiorum filiam omnes appellant.

d Κρείων, ... Agamemnonem sic Homerus vocat Iliad. α.

e Vide ... Thersitæ ...

f Alii, Thespii vocant, & ... nocte ... Thestium ... patrem ... rat Pausanias qui & lib. ... Hercule ... & id ... bis, excepta ... ca. Vide ...

A Theseus verò eius filius Helenam primùm rapuit, dein Ariadnen. Itaq; Ister libro decimo quarto Rerum Atticarum cùm recenset eius vxores, ait, alias quidem per amorem sibi conciliasse, aliis vim attulisse, aliarum è legum præscripto maritum fuisse: & raptas quidem ab illo Helenam, Ariadnen, Hippolyten, Cercyonisque & Sinidis filias, iustam verò illius coniugem fuisse Melibœam Aiacis matrem: addit Hesiodus Hippen: & Aiglen, cuius caussa fidem violauit quam iureiurando Ariadnæ obstrinxerat, vt Cercops ait. Pherecydes adnumerat & Pherebœan. B Ante Helenam rapuerat iam quidem ille ad Troiam, Anaxo. Eiusdem Phædra post Hippolytē amica fuit. Philippus Macedo in expeditionibus esse comites vxores nolebat, longè diuersus ab eo Dario, quem debellauit Alexander. Is enim totius belli tempore, vt scribit Dicæarchus libro tertio De victu & moribus Græcorum, secum trecentas quinquaginta pellices circumduxit. Philippus autem, vt autor est Satyrus in eius vita, quocunque inferret arma, vxorem illic ducebat. C Annis igitur viginti quibus regnauit, ex AVdata Illyrica quæ illi nupserat, filiā Cynnam suscepit: deinde vxorem habuit Philam Derdæ & Machatæ sororem: cùm verò Thessalorum gentis beneuolentiam & amicitiā captaret, ex Thessalicis duabus fœminis liberos procreauit. Altera illarum fuit Nicesipolis Pheræa, quæ ipsi peperit Thessalonicen: altera Larissæa Philinna, ex qua genuit Aridæum. Olympiadis verò, è qua natus est Alexander, dos fuit regnum Molossorum. Thraciam idē cùm subiugasset, Thracum rex Cithelas ad D eum profectus est, cum multis muneribus, & filia Meda, quam post Olympiadis nuptias etiam duxit. Verùm è cunctis vxoribus summopere dilexit Cleopatram, Hippostrati sororē, Attali ex fratre neptem, quam post Olympiadem duxerat, & cū ea trāsmisit reliquū ætatis, quoniam in ipsis statim nuptiis Attalus dixisset, tum demum reges futuros legitimos, non spurios: quod Alexander cùm audiuisset, calicem qui tum in manibus fuit impegit Attalo, & Alexandro poculum vicissim Attalus: post autem ad Molossos profugit Olympias, ad E Illyrios Alexander. Fuit & mulierosus EVripides. Hieronymus in historicis Commentariis scribit, cùm Sophocli diceret quidam Euripidem fœminas auersari, eum respondisse, in tragœdiis quidem, at in cubili esse illarum amantissimum. Quas verò pro vxoribus fœminas habemus, eiusmodi non sunt quales Eubulus descripsit in Stephanopolitidibus[a]:

Non, per Iouem, cerussis oblitæ:
Nec quemadmodum [b] uos Sycamino [c] genis
F *Perunctis: si per æstatem uobis est progrediendum foras,*
Ab oculis continuo riui
Duo fluunt atramenti [d]: ex genis uerò
Sudor [e] manans in ceruicem, miniatum [f] sulcum notat.
Qui uerò capillus in facie uolitat

a Fœminis quæ coronas vēditāt.
b In prouerbiis recognitis, Calathum Sycaminorum in malis habere de illis quæ faciem alieno colore fucāt: ὑπωπασμένας vocant.
c Vel Sycomori succo, cuius facultas est abstersoria: vel mororum succo, præsertim acerborū, qui cutem distēdit: & rubescens rubro colore tingit.
d Sudore per nigrum callibleпharon manāte.
e Quæ mulieres pro natiuo colore ascititium sic ostentant, apud Iunium adagio 52. Cent. 2. & in Prouerbiis recognitis dicuntur Geometriam exercere in ciliis.
f Μιλτώδη, rubrica tinctū, qua natiuum sanguinis colorem fingunt.

A Θησεὺς δὲ Ἑλένην ἁρπάσας, ἐξῆς καὶ Ἀριάδνην ἥρπασε. Ἴστρος γοῦν ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῶν Ἀττικῶν, καταλέγων τὰς τοῦ Θησέως γενομένας γυναῖκας, φησὶ τὰς μὲν αὐτῶν ἐξ ἔρωτος γεγονέναι, τὰς δ' ἐξ ἁρπαγῆς, ἄλλας δ' ἐκ νομίμων γάμων· ἐξ ἁρπαγῆς μὲν Ἑλένην, Ἀριάδνην, Ἱππολύτην· καὶ τὰς Κερκύονος, καὶ Σίνιδος θυγατέρας· νομίμως δ' αὐτὸν γῆμαι Μελίβοιαν τὴν Αἴαντος μητέρα. Ἡσίοδος δέ φησιν καὶ Ἵππην καὶ Αἴγλην, δι' ἣν καὶ τοὺς πρὸς Ἀριάδνην ὅρκους παρέβη, B ὥς φησι Κέρκωψ. Φερεκύδης δὲ προστίθησι καὶ Φερέβοιαν. πρὸ δὲ τῆς Ἑλένης καὶ ἐκ Τροίας ἥρπασεν Ἀναξώ. μετὰ δὲ τὴν Ἱππολύτην Φαίδραν ἔσχεν. Φίλιππος δὲ ὁ Μακεδὼν, οὐκ ἐπήγετο μὲν εἰς τοὺς πολέμους γυναῖκας, ὥσπερ Δαρεῖος ὁ ὑπ' Ἀλεξάνδρου καταλυθεὶς, ὃς περὶ τῶν ὅλων πολεμῶν τριακοσίας πεντήκοντα περιήγετο παλλακὰς, ὡς ἱστορεῖ Δικαίαρχος ἐν τρίτῳ περὶ τοῦ τῆς Ἑλλάδος βίου. ὁ δὲ Φίλιππος ἀεὶ κατὰ πόλεμον ἐγάμει. ἐν ἔτεσι γοῦν εἴκοσιν οἷς ἐβασίλευσεν, ὥς φησι Σάτυρος C ἐν τῷ περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ, Αὐδάταν Ἰλλυρίδα γήμας, ἔσχεν ἐξ αὐτῆς θυγατέρα Κύνναν. ἔγημε δὲ καὶ Φίλαν ἀδελφὴν Δέρδα καὶ Μαχάτα. οἰκειώσασθαι δ' ἐθέλων καὶ τὸ τῶν Θετταλῶν ἔθνος, ἐπαιδοποιήσατο ἐκ δύο Θετταλίδων γυναικῶν, ὧν ἡ μὲν ἦν Φεραία Νικησίπολις, ἥτις αὐτῷ ἐγέννησε Θετταλονίκην· ἡ δὲ Λαρισαία Φίλιννα, ἐξ ἧς Ἀριδαῖον ἐτέκνωσε. προσεκτήσατο δὲ καὶ τὴν Μολοττῶν βασιλείαν, γήμας Ὀλυμπιάδα, ἐξ ἧς ἔσχεν Ἀλέξανδρον καὶ Κλεοπάτραν. καὶ τὴν Θρᾴκην δὲ D ὅτε εἷλεν, ἧκεν πρὸς αὐτὸν Κιθήλας ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς, ἄγων Μήδαν τὴν θυγατέρα καὶ δῶρα πολλά. γήμας δὲ καὶ ταύτην ἐπεισήγαγε τῇ Ὀλυμπιάδι. ἐπὶ πάσαις δ' ἔγημε Κλεοπάτραν ἐρασθεὶς τὴν Ἱπποστράτου μὲν ἀδελφὴν, Ἀττάλου δὲ ἀδελφιδῆν· καὶ ταύτην ἐπεισάγων τῇ Ὀλυμπιάδι ἅπαντα τὸν βίον τὸν ἑαυτοῦ συνέχεεν. εὐθέως γὰρ ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις, ὁ μὲν Ἄτταλος, νῦν μέντοι γνήσιοι, ἔφη καὶ οὐ νόθοι βασιλεῖς γεννηθήσονται· καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀκούσας, ἔβαλεν, ἣν μετὰ χεῖρας εἶ- E χεν κύλικι τὸν Ἄτταλον· ἔπειτα κἀκεῖνος αὐτὸν τῷ ποτηρίῳ. καὶ μετὰ ταῦτα Ὀλυμπιὰς μὲν εἰς Μολοττοὺς ἔφυγεν, Ἀλέξανδρος δ' εἰς Ἰλλυριοὺς. καὶ ἡ Κλεοπάτρα δὲ ἐγέννησε τῷ Φιλίππῳ θυγατέρα τὴν κληθεῖσαν Εὐρώπην. φιλογύνης δ' ἦν καὶ Εὐριπίδης ὁ ποιητής. Ἱερώνυμος γοῦν ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι φησὶ οὕτως, εἰπόντος Σοφοκλεῖ τινὸς ὅτι μισογύνης ἐστὶν Εὐριπίδης, ἔν γε ταῖς τραγῳδίαις ἔφη ὁ Σοφοκλῆς· ἐπεὶ ἔν γε τῇ κλίνῃ φιλογύνης. αἱ δὲ γαμεταὶ ἡμῶν γυναῖκες F οὐκ εἰσὶ τοιαῦται, οἵας καὶ Εὔβουλος φησὶν ἐν Στεφανοπώλισιν,

Μὰ Δί' οὐχὶ περιπεπλασμέναι ψιμμυθίοις,
Οὐδ' ὥσπερ ὑμεῖς συκαμίνῳ τὰς γνάθους κεχριμέναι,
Κἂν ἐξίητε τοῦ θέρους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑδρορρόαι
Δύο ῥέουσι μέλανος, ἐκ δὲ τῶν γνάθων
Ἱδρὼς ἐπὶ τὸν τράχηλον ἄλοκα μιλτώδη ποιεῖ.
Ἐπὶ τῷ προσώπῳ δ' αἱ τρίχες φορούμεναι

Εἴξασι πολιαῖς ἀνάπλεῳ ψιμυθίου.
Ἀναξίλας δὲ ἐν Νεοττίδι φησίν.
Ὅστις ἀνθρώπων ἑταίραν ἠγάπησε πώποτε
Οὗ γένος τίς ἂν δύναιτο παρανομώτατον φράσαι.
Τίς γὰρ ἢ δράκαιν' ἄμικτος ἢ χίμαιρα πυρπνόος,
Ἢ Χάρυβδις ἢ τρίκρανος Σκύλλα ποντία κύων
Σφίγξ, ὕδρα, λέαιν', ἔχιδνα, πτηνά θ' ἁρπυιῶν γένη,
Εἰς ὑπερβολὴν ἀφῖκται τοῦ καταπτύστου γένους,
Οὐκ ἔνεσθ'· αὗται δ' ἁπάντων ὑπερέχουσι τῶν κακῶν.
Ἔστι δὲ σκοπεῖν ἀπ' ἀρχῆς πρῶτα μὲν τὴν Πλαγγόνα,
Ἥτις ὥσπερ ἡ χίμαιρα πυρπολεῖ τοὺς βαρβάρους,
Εἷς δὲ μόνος ἱππεύς τις αὐτῆς τὸν βίον παρείλετο,
Πάντα τὰ σκεύη γὰρ ἕλκων ᾤχετ' ἐκ τῆς οἰκίας.
Οἱ Σινώπῃ δ' αὖ συνόντες, οὐχ ὕδρᾳ συνείσι νῦν;
Γραῦς μὲν αὕτη, παραπέφυκε δ' ἡ Γνάθαινα πλησίον
Ὡς τὰ πολλά γ' εἰσὶ ταύτης. ἐστὶ διπλάσιον κακόν.

C

Ἡ δὲ Ναννὼ νῦν διαφέρειν Σκύλλης δοκεῖ;
Οὐ δύ' ἀποπνίξασ' ἑταίρους τὸν τρίτον θηρεύεται
Ἔτι λαβεῖν; ἀλλ' ἐξέπεσε πορθμὶς ἐλατίνῳ πλάτῃ.
277 Ἡ δὲ Φρύνη τὴν Χάρυβδιν οὐχὶ πόρρω που ποιεῖ;
Τόν τε ναύκληρον λαβοῦσα καταπέπωκ' αὐτῷ σκάφει.
Ἡ Θεανὼ δ' οὐχὶ Σειρήν ἐστιν ἀποτετιλμένη;
Βλέμμα καὶ φωνὴ γυναικός, τὰ σκέλη δὲ κοψίχου.
Σφίγγα Θηβαίαν δὲ πάσας ἐστὶ τὰς πόρνας καλεῖν·

D

Αἳ λαλοῦσ', ἁπλῶς μὲν οὐδέν, ἀλλ' αἰνίγμασιν τισίν,
Ὡς ἐρῶσι καὶ φιλοῦσι καὶ συνείσιν ἡδέως.
Εἶτα φησὶ παιδίσκη δίποις τετράποις μοι γένοιτο
Σκίμπους ἢ θρόνος, εἶτα δὲ τρίποις τις, εἶτα παιδίσκη δίποις,
Εἶθ' ὁ μὲν γνοὺς ταῦτ' ἀπῆλθεν εὐθύς, ὥσπερ γ' οὐδ' ἰδεῖν
Δόξας ἐκείνην σώζεται δ' ἄκων μόνος,

E

Οἱ δ' ἐρᾶσθαι προσδοκοῦντες εὐθὺς εἰσὶν ἠρμένοι.
Καὶ φέρονθ' ὑψοῦ πρὸς αἴθραν, συνελόντι δ' οὐδὲ ἓν
Ἔσθ' ἑταίρας, ὅσαπερ ἐστὶ θηρί', ἐξωλέστερον.

Τοιαῦτα πολλὰ τοῦ Λαρηνσίου λέγοντος ὁ Λεωνίδης ψέγων τὸ τῆς γαμετῆς ὄνομα τὰ ἐκ τῶν Μάντεων Ἀλέξιδος προηνέγκατο ταυτὶ τῶν ἐπῶν,

— ὦ δυστυχεῖς ἡμεῖς πεπρακότες
Τὴν τοῦ βίου παρρησίαν καὶ τὴν τρυφήν.

F

Γυναιξὶ δοῦλοι ζῶμεν ἀντ' ἐλευθέρων,
Ἔπειτ' ἔχειν προῖκ', οὐχὶ τιμὴν πάσχομεν
Πικράν γε καὶ μεστὴν γυναικείας χολῆς,
Ἡ τῶν γὰρ ἀνδρῶν ἐστὶ πρὸς κείνην μέλι.
Οἱ μέν γε συγγνώμην ἔχουσ' ἀδικούμενοι,
Αὗται δ' ἀδικοῦσαι καὶ προσεγκαλοῦσ' ἔτι.
Ὧν οὐκ ἐχρῆν ἄρχουσιν, ὧν δ' ἄρχειν ἐχρῆν
Ἀμελοῦσιν, ἐπιορκοῦσιν· οὐδὲ ἓν κακὸν
Ἔχουσι, καὶ κάμνειν λέγουσιν ἑκάστοτε.

A

Cano similis [a], *cerussa plenus est.*

Anaxilas in Neottide [b].

Si quis hominum scortum unquam amauerit:
Eo nullum genus scelestius possit eloqui.
Nam quis serpens omnis societatis exors, quæ ignē spirans Chimæra,
Quæ Charybdis, quæ triceps [c] *Scylla, marina canis,*
Quæ Sphinx, hydra, leæna, uipera, uolucris Harpya
Despuendum & abominandum genus hoc anteit sæuitia?

B

Horum quidem nihil: improbitate antecellit omnia meretrix.
Hoc ab initio consyderare licet: primùm quidem Plangon [d],
Veluti Chimæra quædam Barbaros igne populatur.
Vnus eques [e] *solus ipsi uitam ademit:*
Is conuasata tota supellectile ex eius domo abijt.
Qui cum Sinope [f] *rem habent, an non cum Hydra nunc coeunt?*
Vetula quidem illa est: adstat uerò Gnathæna proximè,
Cui cùm plurima tribuantur, duplex me hercule id malum est.
Nanno uerò ecquid nunc à Scylla differre uidetur?
Nonne duobus suffocatis amatoribus, tertium uenatur
Vt diripiat? sed euasit nauigium [g] *abiegnis ramis.*
Phryne haud multum à Charybdi profectò abest,
Nauiculatorem absorpsit illa cum scapha sua.
Theano procul dubio Siren uulsa [h] *est:*
Aspectus & uox, mulieris: crura merulæ [i].
Thebanam Sphingem omnes uocare meretrices possumus [k]:
Quæ apertè nihil loquuntur: sed ambagibus quibusdam,
Amare se, diligere, animo libenti congredi:
Deinde sibi opus esse aiunt bipede ancilla [l]: *quadrupede lecto, uel sedili:*
Post aheno tripode. hæc cui perspecta sunt, statim facessit,
Perinde ac si ne illas quidem aspexerit,
Et solus, ita si usum fuerit, periculum effugit.
Qui uerò se amari putant, suspensi confestim
In sublime ad ætherem usque attolluntur [m]: *quid plura?*
Vno uerbo, ex belluis omnibus meretrice nulla perniciosior.

Hæc multa cùm recitasset Laurentius, Leonides vxoris nomen vituperans, & in inuidiā adducens, hos versus recitat ex Vatibus Alexidis:

Miseros nos qui uendidimus
Vitæ libertatem, ac delitias:
Amissa libertate serui mulierum uiuimus:
Deinde magnā dotem cur nō supplicium uocamus
Amarum, & ira [n] *muliebri turgidum?*
Nam si conferas, ira uirorum præ illa mel est.
Qui accepta iniuria facile quidem ignoscunt,
Cùm iniuriam facientes etiam læsos increpent fœminæ:
Quæ non oportet incœptant: quæ fieri conuenit
Negligunt: peierant, cùm mali nihil
Patiantur, ægras esse crebrò se dicunt.

a Album capi[llis] colorē mulier[um] laudauisse hoc indicat.
b Iuuencula, Puella.
c Homerus capita sex tribuit. Lycophron ... ξοπάρθενον ... voc. t. Erasm. ... Incidit in Scyllā.
d Scorti nomen.
e Vt Bellerophō Chimæra.
f Apud Erasm. prou. Sinopizas.
g Periculū effugit auxilio validorum ramorū: metaphora. Hemistichium fortassis veteris cuiusdam poëtæ.
h Pilis nudata, quibus horrere finguntur Sirenes.
i Præter modum gracilia, & macilēta: vel nigra. Inter laudes mulierū fuere καλλιπλόκαμοι & καλλίσφυροι. Inter vitia, Coxendices pernis, valga, vatia, extritus talus, crura exiliora. Quibus erant ex. ... tali, λαιστροδίας vocabant, tenuiora crura, crotila, quasi κροτητά. Titinius. Fœmina fabella, succrotilla vocula. Festus tamen Todilla legit, & dicta putat à Todis auiculis, similitudine qua Eubulus hic ... dixit. Sc... in Varronem.
k Festiuè hoc sumptum ex obscura hac Sphingis quæstione. Quodnā animal sit mane quadrupes, meridie bipes, vesperi tripes.
l Erasm. prou. Bœotica ænigmata.
m Dicitur hoc de iis qui ... mortalium ... tionem ... tos se putant, quod est in prouerb. Cœlum digito tangere.
n Canterus ... cap. 5. 4.

Xenarchus in Somno:

Anne beatæ cicadæ sunt,
Quarum fœminis uocis nihil inest?

Philetærus in Corinthiaste:

Vt [a] mollem, summe Iuppiter, & blandum aspe-
ctum habet:
Haud frustra est, quod ubique Veneri
Amicæ [b] templum dicatum uidemus,
At Maritæ nuquam in tota Græcia.

a Paulo post hoc b. hi versus citantur ex Cynegide Philetæri. Τῆς ἑταίρας: cuius paulo pòst mentio, vbi citantur & hi versus.

Amphis in Athamante:

Nonne uero magis amica est,
Quàm uxor beneuola, & facilis, idque merito?
Vxor namque lege casta domi manet,
Amica uero probè nouit lenitate suauitateq; moru
Esse hominem sibi emendum, uel abeundum aliò.

EVbulus in Chrysilla:

Malè pereat quisquis iterum uxorem duxerit:
Ei qui primùm, sic imprecari equidem nolim:
Nam hic, ut existimo, eius mali est inexpertus:
Ille uerò quantum uxor malū sit satis didicerat.

deinde paulo pòst aliquantulum progressus:

O summe & imprimis uenerande Iuppiter, an
uerò aliquando
Fœminas maledictis proscindam? potius ego pes-
simè peream.
Optima ædepol res est fœmina: quòd si
Praua Medea fuit, at Penelope
Eximia uirtute: malam fuisse Clytemnestram di-
cet aliquis,
Probissimam Alcestin oppono: fortassis quispiam
Phædram [c], ut malam arguet: at medius fidius
Excellens probitas fuit, cuius? heu me miserum,
Subitò inuestiganti mihi bonæ desunt fœminæ,
Improbas etiamnum alias multas adhuc nomi-
nare possum.

c Quæ apud Theseum priuignum Hippolytum criminata est tanquam de stupro interpellasset, &c.
d. Alii, in Colonide.

Aristophon in Calonide [d]:

Malus malè pereat quisquis mortalium
Vxorem secundam duxit: qui primam, is peccat
nihil,
Ignarus adhuc quàm graue malum
Vxorem sumat: qui uerò nuptias repetit
In malum iam antea prætentatum se conijcit.

Antiphanes in Philopatore:

A. Vxorem hercle duxit. B. quid ais? uera ne
prædicas?
A. Duxisse certum. B. at ego uiuum & ambulan-
tem [e] reliqui modò.

e Tanquā vxore ducta mortē sibi consciuisset.

Menander in Arrhephoro [f], siue Tibicina:

A. Si sapis, uxorē nec duces, nec uitæ mutabis genus.
Vxorem ego duxi: propterea ne ducas suadeo.
B. Ducere planè constitui: iacta esto alea [g].
A. Itaque perge: dij te seruent. Nunc reuera
In negotiorum & molestiarū pelagus tete conijcis,
Non Libycum, non AEgæum: ex triginta nauicul is
Naufragum uix tres faciunt:
Vxorem qui duxit nullus unquam sospes enatat.

f Ἀρρηφόροι pueri quatuor candidati in Mineruæ festo aurum deæ ferebant.
g Vide prouerb. *Omnem iacere aleā*, apud Eras.

Idem in accensa:

Funditus dispereat flagitiosus ille qui primus cō-
iunxit nuptias:
Tum, qui secundus, post, qui tertius, & denique
qui quartus, ac eorum posteritas.

Carcinus tragicus in Semele, cuius initium est, O noctes, ait:

A. Proh Iuppiter, fœminam quodnam esse malum
dicere conuenit?
B. Enimuero satis fuerit, mulierem si dixeris.

Porrò qui præter rationē ætatis maritātur, sese in expertū iam malū præcipitari non sentiunt, quāuis de ea re poëta Megaricus [h] admoneat:

h Theognis, Megaris Siciliæ natus: Suidas.

A Ξέναρχος δ' ἐν Ὕπνῳ φησὶν

Εἶτ' εἰσὶν οἱ τέττιγες οὐκ εὐδαίμονες,
Ὧν ταῖς γυναιξὶν οὐδ' ὁτιοῦν φωνῆς ἔνι.

Φιλέταιρος Κορινθιαστῇ,

Ὡς ἥμερον ὦ Ζεῦ καὶ μαλακὸν τὸ βλέμμ' ἔχει,
Οὐκ ἐτὸς ἑταίρας ἱερόν ἐστι πανταχοῦ
Ἀλλ' οὐχὶ γαμετῆς οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἄμφις δ' ἐν Ἀθάμαντι,

Εἶτ' οὐ γυναικός ἐστιν εὐνοϊκώτερον
Γαμετῆς ἑταίρα; πολύ γε καὶ μάλ' εἰκότως.
B Ἡ μὲν νόμον γὰρ καταφρονοῦσ' ἔνδον μένει,
Ἡ δ' οἶδεν, ὅτι ἢ τοῖς τρόποις ὠνητέος
Ἄνθρωπός ἐστιν ἢ πρὸς ἄλλον ἀπιτέον.

Εὔβουλος δ' ἐν Χρυσίλλᾳ, - κακὸς
Κακῶς ἀπόλοιθ' ὅστις γυναῖκα δεύτερον
Ἔγημε, τὸν γὰρ πρῶτον οὐκ ἐρῶ κακῶς.
Ὁ μὲν γὰρ ἦν ἄπειρος οἶμαι τοῦ κακοῦ·
Ὁ δ' οἷον ἦν γυνὴ κακὸν πεπυσμένος.

Καὶ προελθὼν φησὶν,

Ὦ Ζεῦ πολυτίμητ', εἶτ' ἐγώ ποτε κακῶς
C Ἐρῶ γυναῖκας; νὴ Δί' ἀπολοίμην ἄρα,
Πάντων ἄριστον κτημάτων. εἰ δ' ἐγένετο
Κακὴ γυνὴ Μήδεια, Πηνελόπεια δὲ
Μέγα πρᾶγμ'. ἐρεῖ τις ὡς Κλυταιμνήστρα κα-
Ἄλκηστιν ἀντέθηκα χρηστὴν. ἀλλ' ἴσως (κή,
Φαίδραν ἐρεῖ κακῶς τίς· ἀλλὰ νὴ Δία
Χρηστὴ τίς ἦν μὲν τοι. τίς; οἴμοι δείλαιος,
Ταχέως γέ μ' αἱ χρησταὶ γυναῖκες ἐπέλιπον,
Τῶν δ' αὖ πονηρῶν ἔτι λέγειν πολλὰς ἔχω.

Ἀριστοφῶν δ' ἐν Καλωνίδῃ,

D Κακὸς κακῶς γένοιθ' ὁ γήμας δεύτερον
Θνητῶν ὁ μὲν γὰρ πρῶτος οὐδὲν ἠδίκει·
Οὔπω γὰρ εἰδὼς τοῦθ' οἷον ἦν κακὸν,
Ἐλάμβανε γυναῖχ'· ὁ δ' ὕστερον λαβὼν,
Εἰς πρόπτον αὐτὸν εἰδὼς ἐνέβαλεν κακόν.

Καὶ Ἀντιφάνης ἐν Φιλοπάτορι,

Γεγάμηκε δήπου. σὺ τί λέγεις; ἀληθινῶς
Γεγάμηκε; νῦν ἐγὼ ζῶντα, περιπατοῦντα
κατέλιπον.

Μένανδρος δ' ἐν Ἀρρηφόρῳ, ἢ Αὐλητρίδι.

E Οὐ γαμεῖς ἐὰν γε νοῦν ἔχῃς,
Τοῦτον καταλιπὼν τὸν βίον. γεγάμηκα γὰρ
Αὐτὸς, διὰ τοῦτο σοι παραινῶ μὴ γαμεῖν.
Δεδογμένον τὸ πρᾶγμ' ἀνερρίφθω κύβος·
Πέραινε· σωθείης δὲ νῦν· ἀληθινὸν
Εἰς πέλαγος αὑτὸν ἐμβαλεῖς γὰρ πραγμάτων,
Οὐ Λιβυκὸν, οὐδ' Αἰγαῖον οὐ τῶν τριάκοντ' οὐκ
ἀπόλλυται (λως.
Τρία πλοιάρια. γήμας δ' οὐδὲ εἷς σέσωσθ' ὅ-

Ἐν τῇ Ἐμπιπραμένῃ - ἐξώλης ἀπόλοιθ' ὅστις πότε
F Ὁ πρῶτος ἦν ὁ γήμας, εἶτα ὁ δεύτερος,
Εἶθ' ὁ τρίτος, εἶθ' ὁ τέταρτος, εἶθ' ὁ μεταγενής.

Καρκίνος δ' ὁ τραγικὸς ἐν Σεμέλῃ ἧς ἀρχὴ, ὦ νύκτες, φησὶ,

Ὦ Ζεῦ τί χρὴ γυναῖκας ἐξειπεῖν κακὸν,
Ἀρκοῦν ἂν εἴη κἂν γυναῖκ' εἴπῃς μόνον. Οὐκ

αἰσθάνονται δὲ οὐδ' οἱ παρ' ἡλικίαν νέας ἀγόμενοι γυναῖκας εἰς πρόπτον κακὸν αὑτοὺς ἐμβάλλοντες, καίτοι τοῦ Μεγαρικοῦ ποιητοῦ παραινέσαντος αὐτοῖς,

Οὔτοι σύμφορόν ἐστι γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι· A
Οὐ γὰρ πηδαλίῳ πείθεται ὡς ἄκατος.
Οὐδ' ἄγκυραν ἔχουσιν· ἀπορρήξασα δὲ δεσμὰ
Πολλάκις ἐκ νυκτῶν ἄλλον ἔχει λιμένα.

Καὶ Θεόφιλος δὲ ἐν Νεοπτολέμῳ ἔφη,

Οὐ συμφέρον νέα ἐστὶ πρεσβύτῃ γυνή.
Ὥσπερ γὰρ ἄκατος, οὐδὲ μικρὸν πείθεται
Ἑνὶ πηδαλίῳ, τὸ πεῖσμ' ἀπορρήξασα δὲ
Ἐκ νυκτὸς ἕτερον λιμέν' ἔχουσ' ἐξευρέθη.

Οὐδένα δὲ ὑμῶν ἀγνοεῖν οἴομαι ἄνδρες φίλοι, ὅτι B καὶ οἱ μέγιστοι πόλεμοι διὰ γυναῖκας ἐγένοντο. ὁ Ἰλιακὸς δι' Ἑλένην· ὁ λοιμὸς διὰ Χρυσηΐδα· Ἀχιλλέως μῆνις διὰ Βρισηΐδα· καὶ ὁ ἱερὸς δὲ καλούμενος δι' ἑτέραν γαμετήν φησὶ Δοῦρις ἐν δευτέρᾳ ἱστοριῶν, Θηβαίαν γένος ὄνομα Θεανώ, ἁρπασθεῖσαν ὑπὸ Φωκέως τινός. δεκαετὴς δὲ καὶ οὗτος γενόμενος, τῷ δεκάτῳ ἔτει Φιλίππου συμμαχήσαντος πέρας ἔσχεν. τότε γὰρ εἷλον οἱ Θηβαῖοι τὴν Φωκίδα, καὶ ὁ Κρισαϊκὸς δὲ πόλεμος ὀνομαζόμενος, ὥς φησι Καλλισθένης ἐν τῷ περὶ C ἱεροῦ πολέμου, ὅτε Κιρραῖοι πρὸς Φωκεῖς ἐπολέμησαν, δεκαέτης ἦν· ἁρπασάντων Κιρραίων τὴν Πελάγοντος τοῦ Φωκέως θυγατέρα Μεγιστώ, καὶ τὰς Ἀργείων θυγατέρας ἐπανιούσας ἐκ τοῦ Πυθικοῦ ἱεροῦ· δεκάτῳ δὲ ἔτει ἑάλω καὶ ἡ Κίρρα. ἀνεστάτωσαν δὲ καὶ ὅλοι οἶκοι διὰ γυναῖκας. ὁ Φιλίππου τοῦ Ἀλεξάνδρου πατρὸς διὰ τὸν Κλεοπάτρας γάμον. ὁ Ἡρακλέους διὰ τὴν Ἰόλης ἐπιγαμίαν τῆς Εὐρύτου θυγατρός. ὁ Θησέως διὰ τὴν Φαίδρας τῆς Μίνωος. ὁ Ἀθάμαντος, διὰ τὸν Θε- D μιστοῦς τῆς Ὑψέως. ὁ Ἰάσονος διὰ τὸν Γλαύκης τῆς Κρέοντος. ὁ Ἀγαμέμνονος διὰ Κασσάνδραν. καὶ ἡ ἐπ' Αἴγυπτον δὲ Καμβύσου στρατεία, ὥς φησι
278 Κτησίας διὰ γυναῖκα ἐγένετο. ὁ γὰρ Καμβύσης πυνθανόμενος τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν ταῖς συνουσίαις διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, μίαν αἰτῶν πρὸς γάμον τῶν θυγατέρων. ὁ δὲ τῶν μὲν ἑαυτοῦ οὐκ ἔδωκεν, ὑπονοήσας μὴ γυναικὸς ἕξειν αὐτὴν τιμήν, ἀλλὰ παλλακίδος· ἔπεμ- E ψε δὲ τὴν Ἀπρίου θυγατέρα Νειτῆτιν. ὁ δὲ Ἀπρίας ἐκπεπτώκει τῆς Αἰγυπτίων βασιλείας, διὰ τὴν γενομένην ἧτταν πρὸς Κυρηναίους, καὶ ἀνῄρετο ὑπὸ Ἀμάσιδος. ἡσθεὶς οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νειτήτιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθεὶς, ἐκμανθάνει παρ' αὐτῆς τὰ πάντα· καὶ δεηθείσης ἐκδικῆσαι τοῦ Ἀπρίου τὸν φόνον, πείθεται πολεμῆσαι Αἰγυπτίοις. Δίνων δ' ἐν τοῖς Περσικοῖς καὶ Λυγκέας ὁ Ναυκρατίτης ἐν τρίτῃ Αἰγυπτιακῶν τὴν Νειτῆτιν Κύρῳ πεμφθῆναι φασὶν F ὑπὸ Ἀμάσιδος· ἐξ ἧς γεννηθῆναι τὸν Καμβύσην, ὃν ἐκδικοῦντα τῇ μητρὶ ἐπ' Αἴγυπτον ποιήσασθαι στρατείαν. Δοῦρις δ' ὁ Σάμιος καὶ πρῶτον γενέσθαι πόλεμόν φησι δύο γυναικῶν, Ὀλυμπιάδος καὶ Εὐρυδίκης· ἐν ᾧ τὴν μὲν βακχικώτερον μετὰ τυμπάνων προελθεῖν, τὴν δ' Εὐρυδίκην Μακεδονικῶς καθωπλισμένην, ἀσκηθεῖσαν τὰ πολεμικά, παρὰ Κυνάνῃ τῇ Ἰλλυρίδι.

Seni uiro iuuenis uxor magna calamitas:
Non enim, ueluti cymba, clauo illa obsequitur:
Quin, nec anchoram [a] *habet: effractisque rudentibus*
Noctu sæpe in alium portum appellit.

Theophilus in Neoptolemo:

Annoso quidem homini uxor inutilis est:
Nam ut acatos [b]*, ne tantillum quidem paret*
Vni gubernaculo, ruptis uero funibus
Noctu sæpe in alio portu reperitur.

Neminem quidem vestrûm latere puto, amicissimi viri, ob fœminas tristissima bella exarsisse [c]: Iliacum ob Helenam: pestilentem luem, ob Chryseïda: Achillis indignationem, ob Briseïda: quod sacrum appellarunt, vt ait Duris libro secundo historiarum, ob aliam cuiusdam vxorem Thebanam genere, cuius nomen Theano fuit, raptam à Phocensi quodam. Ad decennium vsque id extractum, anno decimo tandem confectum est adiutore Philippo. Tum enim Phocidem Thebani cœperunt. Callisthenes libro De bello sacro, bellum id quod Cyrrhaïcum est nominatũ, ipsum quoque decennale, in quo Cyrrhæi aduersus Phocenses decertarunt, exortum inde esse tradit, quòd Cirrhæi [d] Megisto Phocensis Pelagontis filiam & Argiuorum gnatas ex Pythico sacro redeuntes per vim abduxissent. Exitu eius belli anno decimo tandẽ Cirrha venit in hostium potestatem. Iam verò vniuersæ familiæ, atque domus, fœminarum caussa labefactatæ sunt: Philippi quidem patris Alexandri, ob Cleopatræ coniugium: Herculis ob matrimonium Ioles Euryti filiæ, viua Deianira: Thesei, ob nuptias Phædræ Minois filiæ: Athamantis, ob Themisto Hypsei: Iasonis ob Glaucen Creõtis: Agamemnonis, ob Cassandram. Cambyses, vt autor [e] est Ctesias, mulierum caussa cõtra AEgyptios arma cœpit. Nam cùm mulierum AEgyptiarum congressum quàm cæterarum iucundiorem esse intellexisset, ad Amasin AEgypti regem legatos misit, qui vnam ex suis filiam in vxorem poscerent. Suam quidem ille non misit, suspicatus vxorium honorem illi non habitum iri, sed pro pellice futuram: verùm eius loco Neitetin Apriæ filiam, qui copiis à Cyrenensibus profligatis AEgypti regno excidit, & ab Amasi est interfectus. Neitetidis consuetudine Cambyses delectatus, ac blanditiis vehementer allectus, omnia ex illa resciuit, obtestantisque vt cædem Apriæ patris vlcisceretur, precibus est impulsus ad bellum AEgyptiis inferendum. Dinon in Persicis, & Lynceas Naucratites, libro tertio AEgyptiacorum, scribunt, Neitetin ad Cyrum missam ab Amaside, Cambysenque ex ea genitum, qui vt matris iniuriam vindicaret, aduersus AEgytios belligerauit. Duris Samius autor est, muliebre primum bellum extitisse, duarum fœminarum, Olympiadis & Eurydices, ac in conflictu cũ tympanis furiosius Olympiadẽ impressionẽ fecisse, Eurydicẽ autem Macedonũ more armatam pugnasse, vt quæ bellicis esset rebus exercitata, commissumque prælium fuisse ad Cynanen [f] Illyrici.

a Instabilis & inconstans est metaphora sumpta a nauibus.

b Aliis, nauis actuaria, aliis oneraria, qualis est frumentaria: onerariã potius esse credo, quæ magnis velis agitur, quàm celocẽ & actuariam, quæ remis & clauo: Lembum quidã vertunt.

c Vide prouerb. Mulierum exitium, & Lemnia mala. Horat. Satyr. 3. 1 Nam fuit ante Helenam cunnus deterrima belli Caussa.

d Cirrha Phocidis vrbs ad Parnassi radicem, Apollin. sacra, quem ideo Cirrhæum vocant.

e Idem Herodotus lib. 3.

f Plinio [illegible] oppid. [illegible] Iyrici, [illegible] scriptura [illegible] uata lib. [illegible]

Post eum sermonē visum est Philosophis præsentibus de amore verba facere, ac de pulchritudine: in quo argumento vltro citróque philosophorum modo, plurimi sermones habiti sunt, quibusdam theatralis scenicíque Philosophi EVripidis cantus in memoriam reuocātibus: è quibus hæc recitata sunt:

Ei qui cum amore uersatur, uirtutis accedit & sapientiæ
Maxima doctrina: omnium deorum hic natus est mortalibus suauissimus,
Vt qui uoluptate nullis molestijs aspersa
Nos afficiat. & bona spe foueat: dij non faxint
Cum illis hominibus res ut mihi sit. qui non
Initiati sint ijs curis & laboribus quos iniungit:
Procul habitem ego à feris rusticísque ingenijs.
Iuuenibus hoc prædico, amorem ne uitent,
Verùm cum accesserit rectè illo utantur.

Ex Pindaro hæc alius memorauit:

Amare fas esto & amori tempestiuè gratificari.

Alius ex Euripide hoc protulit:

Tu uerò, ô deorum hominúmque rex amor,
Aut quæ honesta sunt ne doceto homines,
Aut amantibus quorum es architectus [a] *& opifex*
Labore uexatis, adiutor & propitius ades, prospere fungantur labore ut suo,
Hoc si præstabis [b], *magna futura est inter deos tua dignitas:*
Si renues, qui tuo ductu amare didicerint
Gratiam non rependent, nec ullo te honore dignabuntur.

Pontianus scribit Zenonem [c] Cittiensem existimasse Amorem deum esse, libertatis, amicitiæ [d], cōcordiæ largitorem, & procuratorem, ab eóque nihil aliud expectandum. Itaque in libris de Republica [e] ille scripsit, Amorem deum auxiliatorem esse in iis quæ ad ciuitatis salutem spectant [f]. Philosophi quoq; illo vetustiores, venerabilem quendam amorem, & ab omni turpitudine semotum agnouerunt. Hoc inde manifestum est, quòd iis in ludis, in quibus corpus exercebant ipsi, Mercurióque simul, & Herculi statuas [g] ponerent, illi, vt orationis & facundiæ huic, vt roboris ac virium præsidi, vt his in vnitatem coactis amicitia, & in rebus gerendis consensio vigerent, quibus adeptis & acquisitis libertas inualescit. Athenienses verò tantùm abest vt amorem fœminarum concubitui præesse crediderint, vt cùm citra dubitationem esset dedicata Mineruæ Academia, illic Amoris quoq; statuerint imaginem, & simul illi cùm Pallade sacrificauerint. Thespiensis Erotidia [h], nēpe Amoris festa, celebrantur vt Athenis Panathenea, in Elide Olympia, Rhodi Halia [i]. Præterea in fœderibus quæ populi iussu & edicto percutiuntur, Amori plurimum honoris tribuitur. Lacedæmonij ante instructas acies Amori rem diuinam faciunt, quòd in militarium ordinū amicitia sita victoria sit & salus. Cretenses ad cōflictum iam expedito milite, ex ciuibus formosissimos deligunt, qui Amorem inuocantes sacris operentur, vt scribit Sosicrates. Quā apud Thebanos sacram cohortem aut turmā vocant, ex iis constat qui amant, & amantur. In eorum virtute atque fortitudine dei profectò maiestas elucescit, cùm decoram ij mortem turpi ac probrosæ vitæ anteponant. Samij, vt scribit Erxias in Colophoniacis, cùm gymna-

A ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις ἔδοξε τοῖς παροῦσι τῶν φιλοσόφων περὶ τοῦ ἔρωτος τι αὖ τινας εἰπεῖν, καὶ περὶ κάλλους, καὶ ἐλέχθησαν λόγοι φιλόσοφοι πάμπολλοι· ἐν οἷς τινες καὶ ἐμνημόνευσαν τοῦ σκηνικοῦ φιλοσόφου ΕΥριπίδου ᾀσμάτων, ὧν ἦν καὶ τάδε· παίδευμα δ' Ἔρως σοφίας ἀρετῆς πλεῖστον ὑπάρχειν καὶ προσομιλεῖν, οὗτος ὁ δαίμων πάντων ἥδιστος ἔφυ θνητοῖς· καὶ γὰρ ἄλυπον τέρψιν τιν' ἔχων εἰς ἐλπίδ' ἄγει. τοῖς δ' ἀτελέστοις τῶν τοῦδε πόνων μήτε συνείην B χωρίς τ' ἀγρίων ναίοιμι τρόπων. τὸ δ' ἐρᾶν προλέγω τοῖσι νέοισι μή ποτε φεύγειν χρῆσθαι δὲ ὀρθῶς ὅταν ἔλθῃ. καὶ κατὰ τὸν Πίνδαρον δὲ ἄλλος τὶς ἔφη, εἴη καὶ ἐρᾶν καὶ ἔρωτι χαρίζεσθαι κατὰ καιρόν. ἕτερος δέ τις προσέθηκε τῶν ΕΥριπίδου τάδε.

Σὺ δ' ὦ τύραννε θεῶν τε κἀνθρώπων ἔρως,
Ἢ μὴ δίδασκε τὰ καλά,
Ἢ τοῖς ἐρῶσιν, ὧν σὺ δημιουργὸς εἶ,
C Μοχθοῦσι μόχθους εὐτυχῶς συνεκπόνει.
Καὶ ταῦτα μὲν δρῶν τίμιος θεοῖς ἔσῃ.
Μὴ δρῶν δ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διδάσκεσθαι φιλεῖν,
Ἀφαιρεθήσῃ χάριτας, αἷς τιμῶσί σε.

Ποντιανὸς δὲ Ζήνωνα ἔφη τὸν Κιτιέα ὑπολαμβάνειν τὸν Ἔρωτα θεὸν εἶναι φιλίας καὶ ἐλευθερίας, ἔτι δὲ καὶ ὁμονοίας παρασκευαστικόν, ἄλλου δ' οὐδενός· διὸ καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ ἔφη τὸν Ἔρωτα θεὸν εἶναι συνεργὸν ὑπάρχοντα πρὸς D τὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν. ἔτι δὲ καὶ οἱ τούτου πρεσβύτεροι κατὰ φιλοσοφίαν σεμνόν τινα τὸν Ἔρωτα καὶ παντὸς αἰσχροῦ κεχωρισμένον ᾔδεσαν, δῆλον ἐκ τοῦ κατὰ γυμνάσια αὐτὸν συνιδρῦσθαι Ἑρμῇ καὶ Ἡρακλεῖ, τῷ μὲν λόγου, τῷ δὲ ἀλκῆς προεστῶτι· ὧν ἑνωθέντων φιλία τε καὶ ὁμόνοια γεννῶνται, δι' ὧν ἡ καλλίστη ἐλευθερία τοῖς ταῦτα μετιοῦσιν αὔξεται. Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἀπέχοντο συνουσίας τινὸς διαλαβεῖν προεστάναι τὸν Ἔρωτα, ὥστε τῆς Ἀκαδη- E μίας ἐκδήλως τῇ Ἀθηνᾷ καθιερωμένης, αὐτόθι τὸν Ἔρωτα ἱδρυσάμενοι συνθύουσιν αὐτῷ. Θεσπιεῖς τε τὰ Ἐρωτίδια τιμῶσιν, καθάπερ Παναθήναια Ἀθηναῖοι, καὶ Ὀλύμπια Ἠλεῖοι, Ῥόδιοί τε τὰ Ἅλια· καὶ ἐν ταῖς δημοτελέσι δὲ σπονδαῖς, ὡς ἐπίπαν ὁ Ἔρως τιμᾶται. Λακεδαιμόνιοι δὲ πρὸ τῶν παρατάξεων Ἔρωτι προθύονται, ὡς ἐν τῇ τῶν παραταττομένων φιλίᾳ κειμένης τῆς σωτηρίας τε καὶ νίκης. καὶ Κρῆτες δ' ἐν ταῖς παρατάξεσι τοὺς καλλίστους τῶν πο- F λιτῶν κοσμήσαντες, διὰ τούτων θύουσι τῷ Ἔρωτι, ὡς Σωσικράτης ἱστορεῖ. ὁ δὲ παρὰ Θηβαίοις ἱερὸς λόχος καλούμενος, συνέστηκεν ἐξ ἐραστῶν καὶ ἐρωμένων τὴν τοῦ θεοῦ σεμνότητα ἐμφαίνων, ἀσπαζομένων θάνατον ἔνδοξον ἀντ' αἰσχροῦ καὶ ἐπονειδίστου βίου. Σάμιοι δέ, ὥς φησιν Ἐρξίας ἐν Κολοφωνιακοῖς, γυμνά-

a Magister, præceptor, institutor.

b Iambici sunt hi versus ordine continuato collocandi.

c Ἐρωτικὰ scripsisse tradit Laërtius.

d Cicero lib. 4. Tuscul. ἔρωτα φιλίας, amorem amicitiæ vocat, cùm amantur ingenia quæ bene habitant, & in amore quæritur corporum fœda & nefaria commixtio. Hoc amore qui vtūtur Græcorum more facere & amare dicuntur. Muretus c. 14. 15. Var.

e Opus id à Zenone compositū autor est Laërtius.

f Apud Plutarc. libro, De puerorum institutione, amorē cum honestissimum Euripides sic ostendit: Ἀλλ' ἔστι δή τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως ψυχῆς δικαίας, σώφρονος τε κἀγαθῆς.

g Vide apud Iun. prouerb. A Editimus Conissalis.

h Amoris festæ celebritates.

i Quasi maritima: quòd imperio maris aliquādo potiti sint Rhodij.

σιον ἀναθέντες τῷ Ἔρωτι, τὴν διὰ τούτων ἀγομένην ἑορτὴν Ἐλευθέρια προσηγόρευσαν, δι' ὃν θεὸν καὶ Ἀθηναῖοι ἐλευθερίας ἔτυχον. καὶ οἱ Πεισιστρατίδαι ἐκπεσόντες ἐπεχείρησαν διαβάλλειν πρῶτον τὰς περὶ τὸν θεὸν τοῦτον πράξεις. τούτων λεχθέντων ὁ Πλούταρχος ἀπεμνημόνευσε τῶν ἐκ Φαίδρου Ἀλέξιδος, A

Πορευομένῳ δ' ἐκ Πειραιῶς ὑπὸ τῶν κακῶν
Καὶ τῆς ἀπορίας φιλοσοφεῖν ἐπῆλθέ μοι,
Καί μοι δοκοῦσιν ἀγνοεῖν οἱ ζωγράφοι B
Τὸν Ἔρωτα, συντομώτατόν γ' εἰπεῖν, ὅσοι
Τοῦ δαίμονος τούτου ποιοῦσιν εἰκόνας.
Ἔστιν γὰρ οὔτε θῆλυς οὔτ' ἄρσην, πάλιν
Οὔτε θεὸς οὔτ' ἄνθρωπος, οὔτ' ἀβέλτερος
Οὔτ' αὖθις ἔμφρων, ἀλλὰ συνενηνεγμένος
Πανταχόθεν, ἐν ἑνὶ τύπῳ πολλ' εἴδη φέρων.
Ἡ τόλμα μὲν γὰρ ἀνδρὸς, ἡ δὲ δειλία
Γυναικὸς, ἡ ἄνοια μανίας, ὁ δὲ λόγος
Φρονοῦντος, ἡ σφοδρότης δὲ θηρὸς, ὁ δὲ πόνος C
Ἀδάμαντος, ἡ φιλοτιμία δὲ δαίμονος.
Καὶ ταῦτ' ἐγὼ μὰ τὴν Ἀθηνᾶν καὶ θεοὺς
Οὐκ οἶδ', ὅτ' ἐστὶν, ἀλλ' ὅμως ἔχει γέ τι
Τοιοῦτον ἐγγύς εἰμι τοῦ ὀνόματος.

Εὔβουλος δὲ ἢ Ἀραρὼς ἐν Καμπυλίωνι.

Τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα
Ἢ κηροπλαστήσας Ἔρωθ' ὑπόπτερον;
Ὡς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
Ἀλλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
Ἔστιν γὰρ οὔτε κοῦφος οὔτε ῥάδιος D
Ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
Βαρὺς δὲ κομιδῇ. πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά;
Τοιοῦτο πρᾶγμα λῆρος ἦν κἂν φῆσί τις.

Ἄλεξις δ' ἐν Ἀποκοπτομένῳ.

— λέγεται γὰρ λόγος
Ὑπὸ τῶν σοφιστῶν μὴ πέτεσθαι τὸν θεὸν
Τὸν Ἔρωτα, τοὺς δ' ἐρῶντας· αἰτίαν δ' ἔχειν
Ἐκεῖνον ἄλλως· ἠγνοηκότας δὲ τοὺς
Γραφεῖς, ἔχοντα πτέρυγας αὐτὸν ζωγραφεῖν. E

Θεόφραστος δ' ἐν τῷ Ἐρωτικῷ, Χαιρήμονά φησι τὸν τραγικὸν λέγειν, ὡς τὸν οἶνον τῶν χρωμένων κεράννυσθαι, οὕτως καὶ τὸν Ἔρωτα· ὃς μετριάζων
279 μέν ἐστιν εὔχαρις, ἐπιτεινόμενος δὲ καὶ διαταράττων χαλεπώτατος, διόπερ ὁ ποιητὴς οὗτος, οὐ κακῶς αὐτοῦ τὰς δυνάμεις διαιρῶν φησι, δίδυμα γὰρ τόξα αὐτὸν ἐκτείνεσθαι χαρίτων, τὸ μὲν ἐπ' εὐαίωνι τύχᾳ, τὸ δ' ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ποιητὴς καὶ περὶ τῶν ἐρώντων ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Τραυματίᾳ φησὶν οὕτως, F

Τίς οὐχὶ φήσει τοὺς ἐρῶντας ζῆν μόνους;
Οὓς δεῖ τὸ πρῶτον μὲν στρατευτικωτάτους
Εἶναι, πονεῖν τε δυναμένους τοῖς σώμασι,
Μάλιστα προσεδρεύειν τ' ἀρίστους τῷ πόθῳ
Ποιητικοὺς, ἰταμοὺς, προθύμους, εὐπόρους,
Ἐν τοῖς ἀπόροις βλέποντας ἀθλιωτάτους.

sium Amori dicassent, festum, quod in eius honorem celebratur, Liberalia[a] nuncuparũt. Huius certè numinis ope libertas est Atheniẽsibus reddita: quamobrem Pisistratidæ[b] imperio priuati huius dei vim, sanctámque potestatem & acta criminari[c] sunt conati. His explicatis Plutarchus ex Phædro Alexidis versus hoc citauit:

E Peireo mihi reuertenti, malis
Et animi ægritudine anxio philosophari uisum est.
Mihi quidem ignorare uidentur pictores[d],
Qualis amor sit, & ,ut absoluã paucissimis, quotquot
Huius dæmonis statuas faciunt.
Nec enim mas ille est, nec fœmina:
Nec deus, nec homo: nec fatuus,
Nec prudens: sed coagmentatus
Ex omnibus, in uno exemplari[e] *multas ostendens species:*
Nam eius uirilis est audacia[f], *muliebris uerò timiditas:*
Amentia furiosa: ratio
Cordata & circumspecta: ferina uehementia: labor
Indomitus: ambitio prodigiosa[g] *& admiratione digna.*
Hæc per Iouem ac Mineruam
Qualia sint nescio, habent illa tamen
Aliquid, quod ab hac appellatione[h] *distet plurimum.*

EVbulus, siue Araros, in Campylione[i]:

Quis mortalium primus quæso pinxit
Aut cæra finxit alatum amorem?
Nihil præter testudines ille pingere[k] *didicerat:*
Qum & ingenium prorsus ignorabat huius dei.
Leuis enim minime est, aut ita facilis
Vt qui eius telis male habet, eo morbo statim liberetur,
Immo grauis supramodũ: quorsũ ergo illi pẽnæ?
Ea res planè nugæ, tametsi quispiam ita esse autumet.

Alexis in Abscisso:

Creber sermo est
Apud sophistas, non uolare deum
Amorem, sed illos qui[l] *amant: alia uerò de caussa alas affingi,*
Pictores autem ignaros pennatũ eum delineasse.

Theophrastus in Erotico, Chæremonem tragicum ait scripsisse, amorem ita misceri, vt vinum quod bibimus. Temperatum enim festiuum & comem esse: intensiorem autem, perturbare summa cum molestia: eundémque poëtam rectè distinxisse illius vtramque facultatem, cùm inquit,

Duos arcus illum tendere: alterum gratiarum,
Bonis auibus, prosperáque fortuna:
Alterum doloris, quo uita hominum permiscetur ac confunditur.

Idem poëta in Saucio, de amatoribus ait:

Quis negabit eos solos uiuere qui amant?
Illos enim oportet ueluti milites[m] *paratissimos*
Esse: ferréque maximè posse laborem corporis:
Suisque desyderijs constantissimè & pertinacissimè assidere[n]:
Actuosos esse, præfractos, & inuerecundos, alacres, consilio promptos,
In rerum difficultatibus oculatos, miseriarum patientissimos[o].

a Ἐλευθέρια, recuperatæ libertatis indicia.
b Quoniã Harmodius & Aristogeiton amici fidelissimi, coniuratione facta, tyranni Pisistrati maiorem natu filium occiderunt.
c Quasi Amor impudicus, inhonestus, & indecorus perpetuò sit, & propter turpem libidinem omnes ament.
d Propertius elegia 8. lib. 2. Quicunque ille fuit puerum qui pinxit amorem, &c.
e τῷ τύπῳ.
f Puto in Symposio quæ h. l.
g Τοῦ δαίμονος.
h Τοῦ ἔρωτος, Quæ minimè sint amabilia.
i Incuruo: Cernuo.
k Prouerb. speciem id habet. De rudi pictore, ac imperito cõmodè vsurpabitur.
l Ob inconstantiam, & varios animi motus.
m Ad verbum bellicosissimos.
n Instare, inhærere.
o Ad verbum miserrimos.

a Eo qui tibiis delectatur.

Theophilus in Philaulo [a]:

Qui amantes amentes esse iactitant,
Ingenio proculdubio fatuo sunt, atque stolido.
Voluptatem namque uitæ si quis detraxerit,
Amplius præter mortem nihil superest.
Egomet equidem citharistriam amo,
Puellam uirginem: an idcirco per deos mente captus sum?
Amo, inquam, forma [b] pulchram, statura proceram, artificem peritam.
Hanc intueri mihi sanè iucundius est, quàm ludos & spectacula
Flagitantibus uobis frequenter edere.

b Ad verbum, forma formosã, magnitudine magnã, arte sapiẽtem: quæ omnia figuratè per hyperbolen dicuntur. Eras. prouer. *Labore laboriosus.*

Aristophon in Pythagoriste:

Tum etiam iusto decreto est eiectus
A dijs ex concilio duodecim [c] Amor suo merito?
Illos enim conturbabat, excitabátque seditiones
Si quando unà cum illis esset, quapropter nimis audaci
Ac petulanti & superbo alas præciderunt,
Ne in cœlum iterum uolare posset:
Et damnatum exilio huc ad nos depulerunt,
Ablatas uero pennas gestandas uictoriæ
Dederunt: præclara hostis spolia.

c Consentes & maiorem gentiũ ij dicti sunt: Iuno, Vesta, Minerua, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

De amore Amphis in Dithyrambo sic inquit:

Heus tu quid ais? hæc mihi persuasurum te credis,
Amatorem illum esse, qui elegantes amat
Eius mores quem diligit, neglecta forma corporis?
Insanus reuera ille fuerit, ego ut ita credam nunquam adducar:
Nihilo magis quàm inopem hominem [d] importunum sæpius
Diuitibus, ab ijs nolle quidquam accipere.

d Vide prouer. *Mendicorũ loculi semper inanes: Mendicorum pera non impletur.*

Alexis in Helena:

Quisquis uegeti corporis pulchritudinem amat,
Nec sui rationem amoris aliam statuit
Quàm uoluptatem, amicus [e] ille amicorũ non est:
Apertéque mortalis cùm sit, Amori deo est iniurius,
Qui eum apud omnes alios in suspicionem uocat, tanquam infidum.

e In capitibus fœderum publicorum addi solebãt hæc verba, vt apud nos, *Amicus amicis*, &c.

Ex Alexide cùm ea Myrtillus recitasset, & deinde in Stoicæ disciplinæ sectatores oculos conuertisset, hæc præfatus ex Iambis Hermiæ Curiensis [f]:

f Curias oppidum Cypri.
g στοάκες: Iunius adag. 75. 1. Cent.

Audite Stoiculi [g], nugarum mercatores,
Verborum arbitri & æstimatores: soli omnia
Quæ lancibus apponuntur, nulla sapientibus data parte
Vos abliguritis: tum deprehendimini
Alia facientes quàm quod tragica uoce proclamatis,
Iuuenibus illudentes:

h Cittiensis, de quo suprà.

hac re sola imitatores Zenonis Phœnicis [h], vestræ sapientiæ autoris, & principis, qui, vt Antigonus Carystius in eius vita scripsit, pueris semper vsus est, nunquam fœmina [i]. Hoc quidem apud vulgus prædicatis, animum vobis amari, non corpus: ad vigesimum tamen & octauum vsque annum eos qui amantur [k], retinendos esse doceris. Ariston Ceus peripateticus libro secũdo Amatoriarum historiarum similium, cuidam Atheniensi, ætatis iam prouectæ, nomine Doro, qui se vt formosum ostentabat, non ineptè dixisse videtur, quod Vlysses occurrens Doloni est olim locutus, in te commodè transferetur,

i Refert Laërtius puero semel aut bis vsu fuisse, ancilla semel, ne sexum odisse videretur.
k Catamitos, pullos, pusiones, amasios.
l Iliad. x Obscurè significauit, cũ qui formam suã ostentabat, magis muneribus allici posse, vt sibi copiã faceret.

Amplis [l] muneribus animus quidem inhiabat.

A Θεόφιλος δ᾽ ἐν τῷ Φιλαύλῳ,

Ὅς φησι τοὺς ἐρῶντας οὐχὶ νοῦν ἔχειν,
Ἦ πού τίς ἐστι τοὺς τρόπους ἀβέλτερος.
Εἰ γὰρ ἀφέλοι τις τοῦ βίου τὰς ἡδονάς,
Καταλείπετ᾽ οὐδὲν ἄλλο πλὴν τεθνηκέναι.
Ἐγὼ μὲν οὖν καὐτὸς κιθαριστρίας ἐρῶ
Παιδὸς κόρης, οὐ νοῦν ἔχω πρὸς τῶν θεῶν;
Κάλλει καλῆς, μεγέθει μεγάλης, τέχνῃ σοφῆς,
Ἣν ἥδιον ἰδεῖν ἐστιν ἢ τὸ θεωρικὸν

B Ἔχουσιν ὑμῖν διανέμειν ἑκάστοτε.

Ἀριστοφῶν δ᾽ ἐν Πυθαγοριστῇ,

Εἶτ᾽ οὐ δικαίως ἐστ᾽ ἀπεψηφισμένος
Ὑπὸ τῶν θεῶν τῶν δώδεκ᾽ εἰκότως ἔρως,
Ἐτάραττε κἀκείνους γὰρ ἐμβάλλων στάσεις,
Ὅτ᾽ ἦν μετ᾽ αὐτῶν ὡς δὲ λίαν ἦν θρασὺς
Καὶ σοβαρός, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰ πτερά,
Ἵνα μὴ πέτηται πρὸς τὸν οὐρανὸν πάλιν,
Δεῦρ᾽ αὐτὸν ἐφυγάδευσαν ὡς ἡμᾶς κάτω,
Τὰς δὲ πτέρυγας ἃς εἶχε, τῇ νίκῃ φορεῖν

C Ἔδοσαν περιφανὲς σκῦλον ἀπὸ τῶν πολεμίων.

περὶ δὲ τοῦ ἐρᾶν Ἄμφις ἐν Διθυράμβῳ φησίν,

Τί φής; σὺ ταυτὶ προσδοκᾷς πείσειν ἐμέ,
Ὡς ἔστ᾽ ἐραστής, ὅστις ὡραίων φίλου
Τρόπων ἐραστής ἐστι, τὴν ὄψιν παρείς;
Ἄφρων τ᾽ ἀληθῶς, οὔτε τοῦτο πείθομαι,
Οὔθ᾽ ὡς πένης ἄνθρωπος ἐνοχλῶν πολλάκις
Τοῖς εὐποροῦσιν, οὐ λαβεῖν τι βούλεται.

Ἄλεξις Ἑλένῃ,

D Ὡς ὅστις ἀκμῆς τῶν γε σωμάτων ἐρᾷ,
Τὸν ἄλλον οὐδὲ γινώσκει λόγον
Τῆς ἡδονῆς ἐστ᾽ οὐχὶ τῶν φίλων φίλος,
Ἀδικεῖ τε τὸν ἔρωτα ἐμφανῶς θνητὸς θεόν,
Ἄπιστον αὐτὸν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ποιῶν.

Τούτων τῶν Ἀλέξιδος ἀπομνημονεύσας ὁ Μυρτίλος κᾆτα ἀποβλέψας εἰς τοὺς τὰ τῆς στοᾶς αἱρουμένους, τὰ Ἑρμείου τοῦ Κουριέως ἐκ τῶν ἰάμβων προειπών,

Ἀκούσατ᾽ ὦ στοάκες ἔμποροι λήρου
E Λόγων ὑποκριτῆρες, οἱ μόνοι πάντα
Τὰν τοῖς πίναξι πρὶν τὸν σοφὸν δοῦναι
Αὐτοὶ καταρροφεῖτε, κᾆθ᾽ ἁλίσκεσθε
Ἐναντία πράσσοντες, οἷς τραγῳδεῖτε

Παιδοπῖπαι ὄντες, καὶ τοῦτο μόνον ἐζηλωκότες τὸν ἀρχηγὸν ὑμῶν τῆς σοφίας Ζήνωνα τὸν Φοίνικα, ὃς οὐδέποτε γυναικὶ ἐχρήσατο, παιδικοῖς δ᾽ ἀεί· ὡς Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ. θρυλλεῖτε γὰρ ὅτι δεῖ μὴ τῶν σωμάτων ἀλλὰ τῆς ψυχῆς ἐρᾶν, οἵτινες μέχρι
F ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἐτῶν δεῖν λέγοντες συνέχειν τοὺς ἐρωμένους· καί μοι δοκεῖ Ἀρίστων ὁ Κεῖος ὁ περιπατητικὸς, οὐ κακῶς εἰρηκέναι ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ τῶν ἐρωτικῶν ὁμοίων, πρός τινα Ἀττικὸν μέγαν τινὰ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐπιδεικνύντα ὡς καλόν, ᾧ Δῶρος ἦν ὄνομα, τὴν πρὸς Δόλωνα μοι φησὶ δοκῶ παρ᾽ Ὀδυσσέως ἀπάντησιν ἐπὶ σὲ μεταφέρειν·

Ἦ ῥά νύ τοι μεγάλων δώρων ἐπεμαίετο θυμός.

A Ἡγήσανδρος δ' ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τῶν ἡδυσμάτων φησὶν ἐρᾶν πάντας, οὐ τῶν κρεῶν οὐδὲ τῶν ἰχθύων· ἀπογινομένων γοῦν τούτων οὐδεὶς ἡδέως ἔτι προσφέρεται τὸ κρέας, οὐδὲ τὸν ἰχθῦν, οὐδὲ ἐπιθυμεῖ τῶν ὠμῶν καὶ τῶν ἀνηδύντων. καὶ γὰρ τὸ παλαιὸν παίδων ἤρων, ὡς καὶ Ἀριστοφῶν ἔφη, ὅθεν καὶ καλεῖσθαι τοῖς ἐρωμένοις συνέβη παιδικά. πρὸς ἀλήθειαν γὰρ, καθάπερ φησὶ Κλέαρχος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἐρωτικῶν, Λυκοφρονίδην εἰρηκέναι φησὶν, οὔτε B παιδὸς ἄρρενος, οὔτε παρθένων τῶν χρυσοφόρων, οὐδὲ γυναικῶν βαθυκόλπων καλὸν τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ κόσμιον πέφυκεν· ἡ γὰρ αἰδὼς ἄνθος ἐπισπείρει. καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲ ἔφη τοὺς ἐραστὰς εἰς οὐδὲν ἄλλο τοῦ σώματος τῶν ἐρωμένων ἀποβλέπειν, ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐν οἷς τὴν αἰδῶ κατοικεῖν. Σοφοκλῆς δέ που περὶ τοῦ κάλλους τοῦ Πέλοπος διαλεγομένην ποιήσας τὴν Ἱπποδάμειαν φησίν,

Τοιάν δ' ἐν ὄψει ἴυγγα θηρατηρίαν
C Ἔρωτος ἀστραπήν τιν' ὀμμάτων ἔχει.
Εἶθ' ἅλλεται μὲν αὐτὸς, ἐξοπτᾷ δέ με
Ἴσον μέτρων ὀφθαλμὸν, ὡς τέκτονος παρὰ
Στάθμην ἰόντος ὀρθοῦται κανών.

Λικύμνιος δ' ὁ Χῖος τὸν ὕπνον φήσας ἐρᾶν τοῦ Ἐνδυμίωνος, οὐδὲ καθεύδοντος αὐτοῦ κατακαλύπτειν τοὺς ὀφθαλμοὺς· ἀλλ' ἀναπεπταμένων τῶν βλεφάρων κοιμίζειν τὸν ἐρώμενον· ὅπως διαπαντὸς ἀπολαύῃ τῆς τοῦ θεωρεῖν ἡδονῆς. λέγει δ' οὕτως, Ὕπνος δὲ χαίρων ὀμμάτων D αὐγαῖς ἀναπεπταμένοις ὄσσοις ἐκοίμιζε κοῦρον. καὶ ἡ Σαπφὼ δὲ πρὸς τὸν ὑπερβαλλόντως θαυμαζόμενον τὴν μορφὴν, καὶ καλὸν εἶναι νομιζόμενον φησὶ, στᾶθι κἄντα φίλος, καὶ τὰν ἐπ' ὄσσοις ἀμπέτασον χάριν. ὁ δ' Ἀνακρέων τί φησιν, ὦ παῖ παρθένιον βλέπων δίζημαί σε. σὺ δ' οὐκ ἀΐεις οὐκ εἰδὼς ὅτι τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἡνιοχεύεις. ὁ δὲ μεγαλοφωνότατος Πίνδαρος, τὰς δὲ Θεοξένου φησὶν ἀκτῖνας ὄσσων μαρμαριζοίσας δρακεὶς, ὃς μὴ E πόθῳ κυμαίνεται, ἐξ ἀδάμαντος ἢ σιδάρου κεχάλκωται μέλαιναν ψυχάν. ὁ δὲ τοῦ Κυθηρίου Φιλοξένου Κύκλωψ ἐρῶν τῆς Γαλατείας καὶ ἐπαινῶν αὐτῆς τὸ κάλλος, προμαντευόμενος τὴν τύφλωσιν, πάντα μᾶλλον αὐτῆς ἐπαινεῖ ἢ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μνημονεύει, λέγων ὧδε, Ὦ καλλιπρόσωπε, χρυσιοβόστρυχε Γαλάτεια, χαριτόφωνε, κάλλος ἐρώτων. τυφλὸς ἔπαινος καὶ κατ' οὐδὲν ὅμοιος τῷ Ἰβυκίῳ ἐκείνῳ, Εὐρύαλε γλαυκέων χα- F ρίτων θάλος καλλικόμων μελέδημα. σὲ μὲν Κύπρις ἅ τ' ἀγανοβλέφαρος Πειθὼ ῥοδέοισιν ἐν ἄνθεσι θρέψαν. Φρύνιχός τε ἐπὶ τοῦ Τρωΐλου ἔφη λάμπειν ἐπὶ πορφυραῖς παρῇσι φῶς ἔρωτος. ὑμεῖς δὲ ξυρουμένους τὰ γένεια περιφέρετε
280 τοὺς ἐρωμένους, τοῦ ξυρεῖσθαι τὸν πώγωνα καὶ Ἀλέ-

Hegesander in Commentariis, ab omnibus inquit amari condimentum, carnem aut piscem, non item. Si ergo desit cõdimentũ, nullum carne aut pisce libẽter vesci, quemadmodum nec cruda illa expetere, nec, si condimento careant. Priscum tamen est amare pueros, vt Aristophõ tradit, quapropter Pusiones[a], & Pullos vocarunt eos quos amarent. Clearchus Amatoriorum primo libro dictum scribit à Lycophronide,

Nec masculi pueri, nec uirginũ quæ auro sunt ornatæ,
Nec mulierum ueste altius sinuosa indutarum
Pulchra natura facies est sed modestia, cui flores pudor inspergit.

Scribit Aristoteles amatores nullã magis corporis partem in iis cõtueri quos amant, quàm oculos[b], vbi pudoris sedes est. Apud Sophoclem Hippodameia de pulchritudine Pelopis cùm loquitur, ait:

Talem profectò Iyngem[c], uenatricem
Amoris, fulgur quoddam in oculis habet:
Salit[d] ipse deinde, méque aspicit, obtutum sic ad æquum dimetiens, ut fabri
Ad amussim euntis[e] regula dirigitur.

Licymnius Chius cùm Endymionem scripsisset à Somno amatum fuisse, illiúsque oculos tametsi dormiret, claudi minime Somnũ permisisse, vt perpetuò conspectus voluptate frueretur, sic ait:

Gaudens uerò Somnus oculorum splẽdidis radijs,
Apertis oculis iuuenem sopiebat.

Sappho de eo qui supramodum pulcher existimabatur, & in admiratione idcirco erat, inquit:

Consiste amice: obuius mihi esto:
Oculorum gratiam ac lepores explicato.

Anacreon:

O puer, qui pudenter uirginis instar contueris, te quæro:
Me uerò tu non audis, nescis animæ habenas meæ à te regi.

Pindarus sublimis ille, & omnium poetarum maximè grandiloquus,

Qui micantes, ait, oculorum Theoxeni radios & scintillantes
Cernit, nec amore & cupiditate undabundus fluctuat,
Atra illius anima ex ferro & adamante fabricata est.

Apud Philoxenum Cytherium Cyclops inflammatus amore Galateæ, ac pulchritudinẽ eius laudans, tanquam cæcitatem imminentem sibi prædiuinaret, exceptis oculis omnia cætera & recenset, & commẽdat, ad hunc modum:

O pulchram tuam faciem Galatea: ô aureos comæ uortices: ô dulcem uocem: ô amorum uenustatem:

quæ profectò laus ieiuna & cæca est longè ab hac diuersa quam Ibycus scripsit.

Euryale dulcium Gratiarum tenellum germen,
Nympharum eleganti coma speciosarum cura & delitiæ:
Te Venus ac Suadela hilari pulchróq; supercilio
Decora, inter roseos flores educarunt.

Phrynicus de Troilo dixit,

In purpurascentibus genis, atque malis splendere amoris lucem.

Vos autem raso iam mento exoletos amasios circumfertis, cùm Alexandri

[a] Τὰ παιδικὰ.
[b] Erasm. prouerb. Pudor in oculis. Plinius, in mala Cus gena pudoris sedes sunt.
[c] Lu. adag. 91. 4. Cent. Erasm. prouerb. Iynge trahor.
[d] Alij, saltat.
[e] Erasm. prouerb. Ad amussim, & prouerb. Ex perpendiculo.

xandri tantùm sæculo radendi barbam mos inuectus sit, vt ait Chrysippus vester libro De honesto & voluptate: cuius orationem adscribere, nisi fallor, haud intempestiuum erit. Valde namque mihi placet ille scriptor ob insignem eruditionem, & lenitatem ingenij. Inquit ergo Philosophus, Alexandri temporibus radendæ barbæ cõsuetudinem inoleuisse, æuóque priore hoc fuisse inusitatum, cùm tibicen famosus ille Timotheus prolixa barba tibias inflaret, & Athenis obseruatum sit non admodum vetustum esse, illum cui primo abrasa est, ideo κόρσην [a] fuisse cognominatũ. Quapropter Alexis inquit,

a Κουρεὺς, tonsor.

b Vide supra pag. 518.

A. Picatum [b], aut derasum si quem fortè uideris,
Horum utrumque cuius rei gratia factum putes?
B. Aut de militia cogitare ille mihi uidetur,
Facturus omnia quæ barbæ non conueniant:
Aut in ciuitate flagitijs omnibus se inquinaturus:
Nam per deos, ecquid nobis barbæ pilus molestus est,
Propter quẽ hominem esse unumquemq; nostrum apparet?
Nisi fortasse mediteris quod indignum eo sit.

Diogenes conspecto quodam, cui nudatum sic mentum fuerat, An naturæ vitio vertis, inquit, quòd virum te generauerit, non fœminã? Alterum idem contuitus sic depilem, in equo sedentem, vnguentis delibutum, ac veste indutum quæ ei mollitiei conueniret, pridem à se inuestigatum dixit, quidnã foret Equiscortum [c], tum demum verò inuentum. In Rhodo quamuis lege cautum sit ne quis radatur, nullus est tamen qui violatæ legis illius reos agat, quandoquidem radũtur omnes. Byzantii cùm indicta sit mulcta tonsoribus, si nouaculam habeant, nihilominus tamẽ ea vtuntur omnes. Hactenus admirabilis Chrysippus. Zeno verò sapiens ille, vt ait Antigonus Carystius, cùm vaticinaretur qualis esset futura vita vestra, & assimulatum suorum præceptorum studiũ, dixit, qui decreta sua legésque oscitanter audirent, vel non intelligerent, vel eis non obtemperarent, sordidos futuros, seruorum instar, & illiberaliter cultos, aut, veluti ex Aristippi sectatoribus qui deprauantur, intemperantes, audaces, ac temerarios. Ex vobis quidem plurimi eiusmodi sunt, humilis [d] contractiq; animi, sordidati non solùm corpore, sed etiam moribus. Nam cùm vos frugales esse, ac vestra sorte contentos, vilique & tenui victu parcos probare vultis, pro foribus auaritiæ viuere miserè vos ac sordidè comperiunt, angustis breuibúsque palliis vestitos, sonis inanibus impleto aurium [e] corio. Cinædos autem illos vocatis, aut qui vnguenti nonnihil olent, aut veste amicti sunt vtcunq; lautiore. Sic vos adstrictos & solitarios profectò dedecet attonitos ad aurum stupescere, rasóque tum pudendo, tum mento glabros, amasios huc illuc ductare, vobis asseclas in Lycium euntibus, cum sophistis, sic me Iuppiter amet, exilib[us], ieiunis, impastis, &, quod inquit Antiphanes, coriaceis [f]. Pulchritudinẽ ego equidẽ magni facio. Nã quibus in ciuitatibus magnus est virorum bonorũ, fortium, ac bellicosorũ numerus, pulcherrimos seligũt, & obtinere primas illos sinunt. In Elide pulchritudinis etiã fit iudicium. Quem pulcherrimum esse iudices pronuntiarunt,

c ἱππόπορνος: vox festiuè composita ad exemplum ἱπποκενταύρου.

d Contractis superciliis, quidã.

e Auribus parũ tersis, tinnientibus, ineptis, insceitis. Prouerbii specie hoc dicitur.

f Eras. prouerb. Coriaceum auxilium. Supra pag. 551.

A ξανδρον εὑρημένου, ὥς φησι ὑμῶν ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς. οὐκ ἄκαιρον δὲ, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, μεμνῆσθαι τῆς λέξεως. χαίρω γὰρ πάνυ τῷ ἀνδρὶ, διά τε τὴν πολυμαθίαν, καὶ τὴν τοῦ ἤθους ἐπιείκειαν. λέγει δὲ οὕτως ὁ φιλόσοφος· τὸ ξύρεσθαι τὸν πώγωνα κατ' Ἀλέξανδρον προῆκται, τῶν προτέρων οὐ χρωμένων αὐτῷ, καὶ γὰρ ὁ Τιμόθεος ὁ αὐλητὴς πώγωνα μέγαν ἔχων ηὔλει· καὶ ἐν Ἀθήναις διατηροῦσιν οὐ σφόδρα ἀρχαῖον τὸν πρῶτον προσκειράμενον παρωνύμιον ἔχειν Κόρσην. διὸ καὶ Ἄλεξις B ἔφη που,

Πιττοκοπούμενον ἢν ἢ ξυρούμενον ὁρᾷς,
Τούτων ἔχει τί θάτερον;
Ἢ γὰρ στρατεύειν ἐπινοεῖν μοι φαίνεται,
Καὶ πάντα τῷ πώγωνι δρᾶν ἐναντία,
Ἢ πλουσιακὸν τοῦτῳ προσπίπτειν κακόν.
Τί γὰρ αἱ τρίχες λυποῦσιν ὑμᾶς πρὸς θεῶν;
Δι' ἃς ἀνὴρ ἕκαστος ἡμῶν φαίνεται.
C Εἰ μή τι ταύταις ἀντιπράττεσθ' ὑπονοεῖς.

Διογένης δὲ ἰδών τινα οὕτως ἔχοντα τὸ γένειον, ἔφησεν μή τι ἔχεις ἐγκαλεῖν τῇ φύσει, ὅτι ἄνδρα σε ἐποίησε καὶ οὐ γυναῖκα; ἕτερον δέ τινα ἐπὶ ἵππου ἰδὼν παραπλησίως ἔχοντα καὶ μεμυρισμένον, καὶ τούτοις ἀκολούθως ἠμφιεσμένον, πρότερον μὲν ἔφησε ζητεῖν, τί ἐστιν ὁ ἱππόπορνος, νῦν δὲ εὑρηκέναι. ἐν Ῥόδῳ δὲ νόμου ὄντος μὴ ξύρεσθαι, οὐδὲ ὁ ἐπιληψόμενος οὐδείς ἐστιν, διὰ τὸ πάντας ξύρεσθαι. ἐν Βυζαντίῳ δὲ ζημίας ἐπικειμένης τῷ ἔχοντι κουρεῖ ξυρὸν, οὐδὲν ἧττον D πάντες χρῶνται αὐτῷ. καὶ ταῦτα μὲν ὁ θαυμάσιος εἴρηκε Χρύσιππος. ὁ δὲ σοφὸς ἐκεῖνος Ζήνων, ὥς φησιν Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος, προμαντευόμενος ὑμῶν ὡς τὸ εἰκὸς, περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς προσποιήτου ἐπιτηδεύσεως ἔφη, ὡς οἱ παρακούσαντες αὐτοῦ τῶν λόγων, καὶ μὴ συνιέντες ἔσονται ῥυπαροὶ καὶ ἀνελεύθεροι, καθάπερ οἱ τῆς Ἀριστίππου παρενεχθέντες αἱρέσεως, ἄσωτοι καὶ θρασεῖς. καὶ δὴ τοιοῦτοι ὑμῶν εἰσὶν οἱ πλεῖστοι E συνεσπασμένοι, καὶ κακοπινεῖς οὐ μόνον τοῖς ἤθεσιν, ἀλλὰ καὶ ἕξει. βουλόμενοι γὰρ ἐνδύεσθαι αὐτὴν αὐτάρκειαν, καὶ τὴν εὐτέλειαν εὑρίσκεσθε ἐπὶ ταῖς τῆς φιλαργυρίας θύραις, ῥυπαρῶς ζῶντες, καὶ τριβωνάρια περιβαλλόμενοι μικρὰ καὶ τῶν ἤχων ἐμπίπλανται ὦτα, καττύματα, καὶ κιναίδους καλοῦντες τοὺς ἢ μύρου προσβάλλοντας ἢ μικρῷ μαλακωτέραν ἠμφιεσμένους ἐσθῆτα. οὐ δεῖ οὖν οὕτως ἐσταλμένοις περὶ ἀργύριον ἐπτοῆσθαι, καὶ ἐρωμένους περιάγεσθαι ξυρουμένους τὴν ὑπήνην καὶ τὸν ὄρF ρον τοὺς ἀκολουθοῦντας ἐν τῷ Λυκείῳ μετὰ σοφιστῶν νὴ Δία λεπτῶν, ἀσίτων, σκυτίνων κατὰ τὸν Ἀντιφάνην. ἐπαινῶ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κάλλος· καὶ γὰρ ἐν ταῖς εὐανδρίαις τοὺς καλλίστους ἐκκρίνουσι, καὶ τούτους πρωτοφορεῖν ἐπιτρέπουσιν. ἐν Ἤλιδι δὲ καὶ κρίσις γίνεται κάλλους, καὶ τῷ πρώτῳ τὰ τῆς τοῦ

θεοῦ φέρειν τύχῃ δίδοται, τῷ δὲ δευτέρῳ τὸν A βοῦν ἄγειν, ὁ δὲ τρίτος τὰς θυηλὰς ἐπιτίθησιν. Ἡρακλείδης δὲ ὁ Λέμβος ἱστορεῖ, ὅτι κατὰ τὴν Σπάρτην θαυμάζεται μᾶλλον ὁ κάλλιστος καὶ γυνὴ ἡ καλλίστη, καλλίστας γεννώσης τῆς Σπάρτης τὰς γυναῖκας. διὸ καὶ φασὶ περὶ Ἀρχιδάμου τοῦ βασιλέως, γυναικὸς αὐτῷ καλῆς φαινομένης, ἑτέρας δὲ αἰσχρᾶς καὶ πλουσίας, ὡς ἀπέκλινεν ἐπὶ τὴν πλουσίαν, ζημιῶσαι τοὺς ἐφόρους αὐτὸν ἐπιλέγοντας ὅτι βασιλίσκους ἀντὶ βασιλέων τοῖς Σπαρτιάταις γεννᾷν προαιρεῖται. Εὐριπίδης τε B ἔφη,

Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.

καὶ οἱ παρ' Ὁμήρῳ δὲ δημογέροντες, θαυμάζοντες τῆς Ἑλένης τὸ κάλλος φασίν.

Οὐ νέμεσις Τρῶας καὶ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς,
Τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν,
Αἰνῶς ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν.

Ἐκπέπληκται γοῦν καὶ αὐτὸς ὁ Πρίαμος ἐπὶ τῷ κάλλει τῆς γυναικὸς, καίτοι ἐν δεινοῖς ὑπάρχων. C θαυμάζει γοῦν ἐπὶ κάλλει τὸν Ἀγαμέμνονα· τοιαῦτ' ἐκφωνῶν,

Καλὸν δ' οὕτω ἐγὼν οὔπω ἴδον ὀφθαλμοῖσιν,
Οὐδ' οὕτω γεραρόν· βασιλῆϊ γὰρ ἀνδρὶ ἔοικεν.

Καθίστων δὲ καὶ πολλοὶ τοὺς καλλίστους βασιλέας, ὡς μέχρι νῦν οἱ Ἀθάνατοι καλούμενοι Αἰθίοπες, ὥς φησι Βίων ἐν Αἰθιοπικοῖς. ὡς ἔοικε γὰρ τὸ κάλλος βασιλείας οἰκεῖόν ἐστι. θεαὶ περὶ κάλλους ἤρισαν πρὸς ἀλλήλας, καὶ διὰ κάλλος οἱ θεοὶ ἀνηρείψαντο Διῒ οἰνοχόον τὸν Γανυμήδην, D

Κάλλεος οὕνεκα οἷο ἵν' ἀθανάτοισι μετείη.

Αἱ θεαὶ δὲ τίνας ἁρπάζουσιν; οὐ τοὺς καλλίστους; οἷς καὶ συνεισιν· Ἠὼς μὲν Κεφάλῳ καὶ Κλείτῳ καὶ Τιθωνῷ, Δημήτηρ Ἰασίωνι, Ἀφροδίτη Ἀγχίσῃ καὶ Ἀδώνιδι. διὰ κάλλος δὲ καὶ ὁ μέγιστος τῶν θεῶν διὰ κεράμων χρυσὸς ἔρχεται, ταῦρος γίνεται, ἀετὸς πτεροῦται πολλάκις ὥσπερ καὶ ἐπ' Αἰγίνῃ. Σωκράτης δ' ὁ φιλόσοφος ὁ τῶν πάντων καταφρονῶν, τοῦ Ἀλκιβιάδου κάλλους οὐχ ἥττων ἐστίν; ὡς καὶ ὁ σεμνότατος Ἀριστοτέλης τοῦ Φασηλίτου μαθητοῦ. E ἡμεῖς δ' οὐχὶ καὶ τῶν ἀψύχων τὰ κάλλιστα προκρίνομεν, ἐπαινοῦντες τὸ Σπαρτιατῶν ἔθος τὸ γυμνοῦν τὰς παρθένους τοῖς ξένοις; ἐν Χίῳ δὲ τῇ νήσῳ καὶ βαδίζειν ἥδιστόν ἐστιν ἐπὶ τὰ γυμνάσια καὶ τοὺς δρόμους, καὶ ὁρᾶν προσπαλαίοντας τοὺς νέους ταῖς κόραις. καὶ ὁ Κύνουλκος, ταύτῃ καὶ τολμᾷς σὺ λέγειν οὐ ῥοδοδάκτυλος οὖσα, κατὰ τὸν Κρατῖνον, ἀλλὰ βολίτινον ἔχων θάτερον σκέλος, ἐκείνου τοῦ ὁμωνύμου σοι ποιητοῦ τὴν μνήμην φορῶν, ὃς ἐν τοῖς καπηλείοις καὶ τοῖς F πανδοκείοις ἀεὶ διαιτᾶται. καίτοι Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος ἐν τῷ Ἀρεοπαγιτικῷ εἰρηκότος· ἐν καπηλείῳ δὲ φαγεῖν ἢ πιεῖν οὐδεὶς οὐδ' ἂν οἰκέτης ἐπιεικὴς ἐτόλμησε. σεμνύνεσθαι γὰρ ἐμελέτων οὐ βωμολοχεύεσθαι. Ὑπερίδης δ' ἐν τῷ κατὰ Πατροκλέους, εἰ γνήσιος ὁ λόγος, τοὺς Ἀρεοπαγίτας φησὶν ἀριστήσαντά τινα ἐν καπηλείῳ κω-
281 λῦσαι ἀνιέναι εἰς Ἄρειον πάγον. σὺ δ' ὦ σοφιστὰ ἐν

dei vasa ferenda illi traduntur: proximus ab eo bouem victimam agit: tertius infulas [a], vittas, coronas, libamina, & id genus reliqua imponit. Heraclides Lembus narrat apud Lacedæmonios virum pulcherrimum in admiratione magis fuisse, quàm venustissimam fœminam, propterea quòd Spartæ pulcherrimæ nascerētur mulieres: Archidamúmque regem ab Ephoris mulctatum, quòd cùm hinc formosam mulierem spectasset, illinc [b] deformem, sed diuitem, ad eam inclinasset: obiurgatúmq; seuerè, quia Spartiatis regulos [c] procreare mallet quàm reges. EVripides inquit egregiam pulchritudinem, & quæ alias omnes vincit, dignam esse regno. Apud Homerum, è vulgo seniores aiunt, ob Helenæ pulchritudinem mirabundi:

Haud reprehendendum quòd Troiani, & armis conspicui Achiui,
Pro hac fœmina labores diu perpetiantur,
Deabus prorsus immortalibus ore similis est.

Obstupuit etiam Priamus ad eius mulieris speciem, quamuis aduersis rebus conflictaretur: Miratur & idem Agamemnonis formam, & sic eloquitur:

O oculis adeò formosum nondum sum intuitus,
Aut sic uenerabilem, & augustum: regiam dignitatem ille præ se fert.

Pulcherrimis viris plurimæ gentes regnum deferebant, vt etiam nostra memoria AEthiopes, quos Immortales vocant, vt inquit Bion in AEthiopicis. Etenim, vt par est, pulchritudo maximè regibus conuenit. De forma inter se deę contenderunt. Ob eximiam formam dij Ganymedem rapuerunt, qui esset Ioui à poculis,

Suæ pulchritudinis gratia, ut ad immortalium sedem transiret.

Formosissimos quosdam etiã deæ raptos abduxerunt, cum quibus cubitarent, vt Cephalum, Cleitum, Tithonum Aurora: Ceres Iasionem [d]: Venus Anchisen, & Adonin. Ob pulchritudinem Iuppiter nunc per tegulas aurum fluit, nunc taurus mugit: nunc aquila pennis volat: nunc ignis prope AEginam [e] lucet. Socrates philosophus, cùm omnia despicaretur, Alcibiadis pulchritudini fuit impar [f]: vt & grauissimus Aristoteles, discipuli Phaselitis. Nos verò quadrupedum pulcherrimas cæteris anteponimus, & Spartiatarum laudamus consuetudinem, qui hospitibus & aduenis nudas virgines ostenderent. In insula Chio iucundissimum est stadia gymnasiaque adire, & iuuenes aspicere colluctantes cum virginibus. Tum Cynulcus, Hæccine loqui tu audes Myrtile, cùm, vt Carcinus ait, tibi minimè rosei digiti sint, sed alterum crus stercoreum [g]? & eius poetæ tibi cognominis memoriam renoues, qui in tabernis, cauponis, & popinis assiduus est: quanquam Isocrates rhetor in Areopagitico dixerit, in caupona bibere, vel comesse, ne frugi quidē seruū sustinere: & hoc à veteribus eo consilio institutũ fuisse, grauitati & honestati morũ vt assuesceret quisq;, non insolētiæ, & impudentiæ. Hyperides in oratione contra Patroclum, si modò illi oratio hæc falsò non attribuitur, tradit, Areopagitas vetuisse quendam in Areopagum accedere, quòd pransus esset in caupona. Tu verò, ô Sophista, per

a Τὰς θυηλὰς: quæ ad [illegible] ornãdam, & peragendum sacr[illegible] opus sunt, nec[illegible] primitias, &c.

b Μικρὰν [illegible] αἰσχρὰν: pusill[illegible] exiguam. Plut[illegible]

c Βασιλίσκους: Plutarch. Libro De institutione pueris βασιλεῖς scribit, reginas. Muretus cap. 3 Var.

d Iouis & Electræ filii. Ouid. queritur canescere mitem Iasiona Ceres, &c.

e Asopi regis Bœotiæ filiam: qua suscepit AEacum.

f Ab ea captus est, & de solita magnitudine constantiaque animi deiectus.

g Putre[illegible] & fœtidis [illegible] ribus exe[illegible] Erasm. [illegible] Bolitis [illegible] tanquam è [illegible] core bubulo [illegible] stercorum [illegible] tatur.

cauponas vagaris, non cum sodalibus, & familiaribus, sed cum scortis, & lænis quidem multis, quę meretrices ad te perducant, manibus semper terens Aristophanis libros, Apollodori, Ammonij, Antiphanis, atq; adeò Gorgiæ Atheniensis, qui omnes de meretriculis Atheniensibus scripserunt. O præclaram istam tuam eruditionem: Quàm nihil æmulatus es Theomandrū Cyreneum, qui, vt Theophrastus ait libro de fœlicitate, huc illuc oberrans docturum se beatam vitam pollicebatur. Tu verò amorum doctor, ac magister, nihil differs ab Amasio Eleo, quem in Erotico Theophrastus ait, rerum amatoriarum fuisse apprimè scientem. Nec aberrauerit profectò qui te meretricium pictorem vocauerit, quo nomine Aristiden [a], Pausaniam, atque etiam Nicophanen pictores appellarunt. Horum, vt in eo artificio præstantium, meminit Polemon libro de tabulis quæ Sicyone fuerunt. O egregiam doctrinam, amici viri, huius grammatici, qui non modò non dissimulat, aut silentio tegit, sed palam semper ex EVbuli Cercopibus hæc loquitur:

a Plin. cap. 10. & 11. 35.

Corinthum [b] accessi, iucundissime hîc quidem
Oleris quidpiam arrosurus, ut Ocimum [c]: at perditus
Hîc sum, & dum nugas ago, penulam amisi.

b Voluptatibus & scortationibus infame oppidū.
c Huius paulo pòst fit mentio. Scorti nomen.

Bellus scilicet hic rerum Corinthiarum Sophista discipulis interpretatur Ocimum fuisse scorti nomen. Aliis quidem fabulis multis, os impudens, à meretricibus præfixus titulus est, vt Thalartæ Dioclis, Corinno Pherecratis, Anteiæ Eunici, siue Philyllij, Thaidi Menandri, & Phannio, Alexidis Oporæ, EVbuli Clepsydræ. Sic nominabatur [d] illa meretrix, quòd ad clepsydram sui copiam faceret, donec aqua tota è clepsydra extillasset, vt inquit Asclepiades Arei filius, in opere suo de Demetrio Phalereo, vbi proprium nomen eius fuisse tradit Metichen. Quod in Rustico dixit Antiphanes,

d Huc nonnihil pertinet Erasm. prouerb. *Inaniter aquam consumis.*

Ei qui alit, meretrix est calamitas.
Gaudet enim, malum cùm maximū domi habeat.

Timocles in Neæra lugentem quandam sic inducit:

At miser ego sum
Qui Phrynem tum amauerim, cùm cappares adhuc
Colligeret: tum scilicet, quæ [e] nunc habet, non habuit:
Sæpissimè magnam cùm impensam fecerim, nunc foribus
Excludor.

e Paulo infrà.

Idem Timocles in fabula quā inscripsit Teutocleides Doreus, inquit:

Circa miserrimum hominem dormiunt
Amicæ uetustæ, Nannium, Plangon, Lyca:
Gnathæna, Phryne, Pythionice, Myrrhine,
Chrysis, Conalis, Hierodea, Lopadium.

Horum scortorum Amphis quoque meminit in Nouacula, sic:

f Sinope iā anus facie rugas exoletumq; colorem fuco cælabat. vnde fictū est adag. σινωπίζειν, de iis qui præ se ferūt quod non sunt. Iunius adagio 10. 5. Cent.

Esse mihi cæcus uidetur Plutus,
Qui ad huius ædes prorsus non ingreditur,
Apud Sinopen [f], Lycam, Nannium,
Laqueis per uim compeditus
Intus sedet stupidus, nec prodit foras.

A τοῖς καπηλείοις συνανάφύρῃ, οὐ μετὰ ἑταίρων ἀλλὰ μετὰ ἑταιρῶν, μαστροπευούσας περὶ σαυτὸν οὐκ ὀλίγας ἔχων, καὶ περιφέρων ἀεὶ τοιαυτὶ βυβλία Ἀριστοφάνους, καὶ Ἀπολλοδώρου, καὶ Ἀμμωνίου, καὶ Ἀντιφάνους, ἔτι δὲ Γοργίου τοῦ Ἀθηναίου, υπάντων τούτων συγγεγραφότων περὶ τῶν Ἀθήνησιν ἑταιρίδων. ὢ τῆς καλῆς σου πολυμαθίας! ὡς κατ' οὐδὲν ἐμιμήσω τὸν Θεόμανδρον τὸν Κυρηναῖον, ὅν φησι Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ εὐδαιμονίας περιϊόντα ἐπαγγέλλεσθαι διδάσκειν εὐτυχίαν. ἐρωτο-

B διδάσκαλε οὐδὲν ἄρα διαφέρεις Ἀμάσιος τοῦ Ἠλείου, ὃν Θεόφραστος ἐν τῷ ἐρωτικῷ περὶ τὰ ἐρωτικὰ δεινὸν γεγονέναι λέγει. οὐκ ἂν ἁμάρτοι δέ τις σὲ καὶ πορνογράφον καλῶν, ὡς Ἀριστείδην καὶ Παυσανίαν, ἔτι τε Νικοφάνη τοὺς ζωγράφους. μνημονεύει δὲ αὐτῶν ὡς ταῦτα καλῶς γραφόντων Πολέμων ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Σικυῶνι πινάκων. ὢ τῆς καλῆς πολυμαθίας ἄνδρες φίλοι τῆς τοῦ γραμματικοῦ τοῦδε, ὃς οὐδ' ἐγκαλύπτεται ἀλλ' ἀναφανδὸν τὰ Εὐβούλου ἀεὶ Κερκώ-

C πων λέγει,

Κόρινθον ἦλθον ἡδέως ἐνταῦθά πως
Λάχανόν τι τρώγων ὤκιμον διεφθάρην,
Κἀνταῦθα κατελήρησα τὴν ἐξωμίδα.

Καλός γε ὁ τῶν Κορινθίων σοφιστὴς ὁ τοῖς μαθηταῖς διηγούμενος, ὅτι ὤκιμον ἑταίρας ὄνομα. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ ὧν αιδ. . . . . δράματα ἀπὸ ἑταιρῶν ἔσχε τὰς ἐπιγραφάς, Θάλαττα Διοκλέους, Φερεκράτους Κοριαννώ, Εὐνίκου ἢ Φιλυλλίου Ἄντεια, Μενάνδρου δὲ Θαΐς καὶ Φάννιον, Ἀλέξιδος Ὀ-

D πώρα, Εὐβούλου Κλεψύδρα. αὕτη δ' ἐκλήθη αὕτη ἡ ἑταίρα, ἐπεὶ δὴ πρὸς κλεψύδραν συνουσίαζεν ἕως κενωθῇ, ὡς Ἀσκληπιάδης εἴρηκεν ὁ τοῦ Ἀρείου ἐν τῷ περὶ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως συγγράμματι, τὸ κύριον αὐτῆς ὄνομα φάσκων εἶναι Μητίχην.

Ἔστι δ' ἑταίρα, (ὡς Ἀντιφάνης φησὶν ἐν Ἀγροίκῳ) τῷ τρέφοντι συμφορά,
Εὐφραίνεται γὰρ κακὸν ἔχων οἴκοι μέγα.

Διὸ καὶ θρηνῶν τις αὐτὸν παράγεται ὑπὸ Τι-

E μοκλέους ἐν Νεαίρᾳ.

– Ἀλλ' ἔγωγ' ὁ δυστυχὴς
Φρυνῆς ἐρασθείς, ἡνίκ' ἔτι τὴν κάππαριν
Συνέλεγεν, οὔπω τ' εἶχεν ὅσα περ νῦν ἔχει,
Παμπόλλ' ἀναλίσκων ἐφ' ἑκάστῳ τῆς θύρας
Ἀπεκλειόμην.

Καὶ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Δορεῖς πανταλείδης αὐτὸς Τιμοκλῆς φησιν,

περὶ δὲ τὸν πανάθλιον
Εὕδουσι γρᾶες Νάννιον, Πλάγγων, Λύκα,

F Γνάθαινα, Φρυνή, Πυθιονίκη, Μυρρίνη,
Χρυσίς, Κοναλλίς, Ἱερόκλεια, Λοπάδιον.

Τούτων τῶν ἑταιρῶν καὶ Ἄμφις μνημονεύει ἐν Κουρίδι λέγων,

Τυφλὸς ὁ πλοῦτος εἶναί μοι δοκεῖ,
Ὅστις γε παρὰ ταύτην μὲν οὐκ εἰσέρχεται,
Παρὰ δὲ Σινώπῃ καὶ Λύκᾳ καὶ Ναννίῳ,
Ἑτέραις τε τοιαύταισι παγίσι τοῦ βίου,
Ἔνδον κάθητ' ἀποπληκτος, οὐδ' ἐξέρχεται.

Ἄλεξις δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Ἰσοστάσιον, τὴν ἑταιρικὴν παρασκευήν, καὶ τὰς δι' ἐπιτεχνήσεως κομμώσεις τῶν ἑταιρῶν οὕτως ἐκτίθεται, A

Πρῶτον μὲν τὸ κέρδος καὶ τὸ συλᾶν τοὺς πέλας·
τἄλλα αὐταῖς πάρεργα γίνεται. ῥάπτουσι δὲ πᾶσιν
ἐπιβουλάς, ἐπειδὰν δ' εὐπορήσωσι πάλιν, ἀνέλαβον
Καινὰς ἑταίρας πρωτοπείρους τῆς τέχνης,
Εὐθὺς ἀναπλάττουσι ταύτας, ὥστε μήτε τοῖς τρόποις
Μήτε ταῖς ὄψεις ὁμοίως διατελεῖν οὔσας ἔτι.
Τυγχάνει μικρά τις οὖσα; φελλὸς ἐν ταῖς καυκίσιν B
Ἐγκεκάττυται. μακρά τις; διάβαθρον λεπτὸν φορεῖ,
Τήν τε κεφαλὴν ἐπὶ τὸν ὦμον καταβαλοῦσ' (ἐξέρχεται.
Τοῦτο τοῦ μήκους ἀφεῖλεν. οὐκ ἔχει τις ἰσχία;
Ὑπενέδυσ' ἐρραμμέν' αὐτήν, ὥστε τὴν εὐπυγίαν.
Ἀναβοᾶν τοὺς ἰδόντας, κοιλίαν ἁδρὰν ἔχει τις;
στηθείαις
Ταύταισι τούτων, ὧν ἔχουσ' οἱ κωμικοὶ
Ὀρθὰ προσθεῖσαι, τοιαῦτα γοῦν αὐτὴν τῆς κοιλίας
Ὥσπερεὶ κοντοῖσι τούτοις εἰς τὸ πρόσθ' ἀπήγαγον, C
Τὰς ὀφρῦς πυῤῥὰς ἔχει τις; ζωγραφοῦσιν ἀ(σβόλῳ.
Συμβέβηκ' εἶναι μέλαιναν, κατέπλασε ψιμμυθίῳ.
Λευκόχρως λίαν τίς ἐστι; παιδέρωτ' ἐντρίβεται.
Καλὸν ἔχει τοῦ σώματός τι; τοῦτο γυμνὸν δείκνυται.
Εὐφυεῖς ὀδόντας ἔχειν; ἐξ ἀνάγκης δεῖ γε(λᾶν,
Ἵνα θεωροῖεν οἱ παρόντες τὸ στόμ', ὡς κομψὸν φορεῖ.
Ἂν δὲ μὴ χαίρῃ γελῶσα, διατελοῦσι τὴν ἡ(μέραν D
Ἔνδον, ὥσπερ τοῖς μαγείροις ἃ παράκειθ' ἑκάστοτε,
Ἡνίκ' ἂν πωλῶσιν αἰγῶν κρανία, ξυλήφιον
Μυρρίνης ἔχουσι λεπτὸν ὀρθὸν ἐν τοῖς χείλεσιν,
Ὥστε τῷ χρόνῳ σεσηρέναι, ἄν τε βούλωνθ' ἄν τε (μή,
Ὄψεις διὰ τούτων σκευοποιοῦσι τῶν τεχνῶν.

Διὸ συμβουλεύω σοι Θετταλὲ ποικιλόδιφρε τὰς ἐπὶ τῶν οἰκημάτων ἀσπάζεσθαι, καὶ μὴ καταναλίσκειν εἰς οὐδὲν δέον τὰ τῶν υἱῶν κέρματα. ὄντως γὰρ ἄριστα χωλὸς οἰφᾷς τοῦ κρηπιδοποιοῦ πατρὸς οὐ πολλά σε σωφρονίσαντος καὶ διδάξαντος σκύτη βλέπειν, ἢ οὐκ οἶδας καὶ τὴν Εὐβούλου Παννυχίδα E

Τὰς φειδωλοῖς κερμάτων παλευτρίας
Πώλοις Κύπριδος ἐξησκημένας,
Γυμνὰς ἐφεξῆς ἐπικαίριος τεταγμένας,
Ἐν λεπτονήτοις ὑμέσιν ἑστώσας, οἵας
Ἠριδανὸς ἁγνοῖς ὕδασι κηπεύει κόρας,
Παρ' ὧν βεβαίως ἀσφαλῶς ἔξεστί σοι
Μικροῦ πρίασθαι κέρματος τὴν ἡδονήν. F

Καὶ ἐν Ναννίῳ (Εὐβούλου τὸ δρᾶμα καὶ μὴ Φιλιππί(δου.

Ὅστις λέχη γὰρ σκότια νυμφεύει λάθρα,
Πῶς οὐχὶ πάντων ἐστὶν ἀθλιώτατος;
Ἐξὸν θεωρήσαντι πρὸς τὸν ἥλιον
Γυμνὰς ἐφεξῆς ἐπικαίριος τεταγμένας,
Ἐν λεπτονήτοις ὑμέσιν ἑστώσας, οἵας
Ἠριδανὸς ἁγνοῖς ὕδασι κηπεύει κόρας,
Μικροῦ πρίασθαι κέρματος τὴν ἡδονήν.

Alexis in Fabula, quàm Isostasium inscripsit[a], meretricium apparatum, & artificiosum comptum sic exponit:

Præcipuum[b] studium ad quæstum est, & eos
Qui propius se admouent spoliandos: superuacua cætera:
Omnibus struunt insidias: ubi uerò ditatæ sunt,
Nouitias meretrices assumũt, tyrocinium artis facturas:
Ipsasque statim informant, ut nec ingenium,
Nec uultus ac facies semper eadem permaneat.
Breui si corpore quædam est, super crepidis
Infarcitur: si grandior, solea tenui calceus suppingitur:
Et capite in humerum deiecto prodit:
Hoc de proceritate nonnihil adimit: si cui gracilior[c] coxa est,
Assuta subtus ueste induit, ut pulchris esse natibus
Exclament qui uiderint: uenter
Si tumidior est, fascijs ritè obstringitur.
A tergo[d] si pectoris gibbus prominet,
Virgulis statim & tabellis anteriora uersus
Vt contis in uentrem repellunt.
Ruffa quæ supercilia sunt, pinguntur fuligine:
Quæ nigro colore est, cerussa oblinitur:
Quæ nimis candida est, Pæderota[e] huic affricant.
Quod in corpore pulchrũ est, nudũ id ostenditur.
Quibus elegantes sunt natura dentes, ridere coguntur inuitæ,
Vt qui adsunt os conspiciant, quàm uenustum sit:
Risus autem si odiosus est totum diem agunt
Domi, & quæ sæpenumero coquis apponitur
Caprarum dum uendunt caluas uirgulam
Myrteam[f] in labris, tenuem, rectámque habent,
Vt & cùm uolunt, & cùm nolunt, diductis labris opportunè dentes retegant.

His nimirum artibus faciem aspectúmq; suum fictum concinnant, & interpollant. Quamobrem id tibi consilij do, ô Thessale, qui variis sellis[g] vteris, vt iis quæ domi sunt fœminis contẽtus liberorum facultates non absumas, vbi minimè opus est. Nam ædepol strenuè tu claudus fœminas subigis[h]: nec calcearius[i] te fecit emendatiorem qui docuit coria[k] inspicere: Anne vides, quod in Pernoctante dixit EVbulus,

Præparcas & auaras pecuniarum[l] illices:
Pullas Veneris uersutas, & ueteranas,
Nudas, ordine deinceps commodè dispositas,
Tuniculis prætenui filo textis tanquam membranulis tectas, stantes, quales
Padus limpidis aquis puellas abluit[m]
Vicinus: tutò & sine periculo tibi licet
Paucis nummis hanc uoluptatem emere.

Idem in Nannio, est enim ea fabula EVbuli, non Philippidis:

Quisquis[n] per tenebras clanculũ in alieno thoro sponsus cubat,
Anne mortalium est omnium miserrimus?
Cùm liceat palam ad solem inspicere
Nudas ordine, deinceps commodè dispositas
Tuniculis prætenui filo textis tanquam membranulis tectas, stantes, quales
Padus uirgines puris abluit aquis
Propinquus: tutò & sine periculo tibi licet
Paucis nummis hanc uoluptatem emere.

a Aequi ponderis, paris existimationis, æquilibrium.
b In exemplari meo hæc non leguntur. Addit illa Natalis, tanquam in suo perierit. Victorius in adnotationibus post lib. 12 Variarum hæc citat è Codice Græco manuscr. Clar ora hæc ita fuerint, Primum enim ad lucrum sunt quidẽ attentæ & deprædandos aduentores. Cætera eis opera accessoria sunt, appendices: Omnibus insidias assuunt, &c. Fraudes illas Plautus Sutelas vocat. q. od ... Græce ... caretur.
c Deyp... ratius ... tyra ... nasuta, ... longo est.
d Locus restitutus coniectura.
e Vide sup. pag. 542 Ex hoc loco coniectare quis posit παιδέρωτα fucum esse qui genas rubro colore tingat, qualis in pueris cernitur, & placet. Plurimus eius fuci vsus est mulieribus Italicis & Hispanis. Pæderota Aegyptij quoque vnguentum vocari ... mus, quod ex floribus AEgyptinæ spinæ conficitur. Acantho radix ἡμύρωος. Marcello rubra: Barbaro & Ruellio ruffa. Ex ea fortassis parabatur fucus, vt nunc ex Anchusæ radice, aut Brasilio ligno, quod Verzinum appellãt.
f Qui caprinum in macello vendebant, myrtea fronde ornabant, vt in myrteis pastas capras significarent, & ideo teneriorem esse carnem, vel vt fœdus carnis odor mitigaretur.
g Ποικιλόδιφρε sic Thessalos vocabant, quoniam cùm sint equites peritissimi, variis bigis vtuntur. Promiscuæ libidinis hominem sic autor significat.
h Vide prouerb. Claudus optimè virum agit.
i Aut docuit aut patre ... quam ... esset, ...
12 Fœminarum naturalia & pudenda sic appellat. Eras. prouerb. σκύτη βλέπειν, exponit, torum intueri, quasi philosophus nihil aliud ... pulum docuisset, quàm supercilium, & vultus truculentiam.
l Vide prouerb. Sedens columba.
m Κηπεύει, tanquam olitor rigat.
n Propert. ... gia 5. lib. 2. Contra reiecto quæ libera vadit amictu Custodum & nullo septa timore places, &c.

Non autem clandestina uenere plærasque omnes
Persequi, per iniuriam, non uoluptatis gratia.
Miseræ ego equidem Græciæ uicem
Doleo, quæ Cydiam huic classi præfectam abire iusserit.

Xenarchus in Quinquertione eos arguit, qui tuo more uiuunt, & has sumptuosas meretrices[a] ambiunt, ingenuásq; fœminas solicitant, hoc modo:

a Horat. 2. satyra lib. 1.

Indigna & intolerabilia in ciuitate iuniores admittunt:
Nam cùm multum formosæ sint iuuenes
In lupanarium lustris, omnino illas uidere est
Pectus insolantes[b], modò uestitas,
Modò nudas, deinceps opportunè collocatas:
E quibus licet, quæcunque grata fuerit, seligere:
Gracilem, obesam, rotundam, oblongam, rugosam, curuam:
Iuuenem, senem, ætate media prouectiorem[c]:
Non uerò admotis scalis occultè ingredi:
Nec subire per foramen apertum sub tecto:
Nec inuolutum palea astutè importari:
Etiam recusantes illæ per uim attrahunt:
Nam quos senes uident appellant
Paterculos: quos iuniores, fraterculos[d]:
Et harum singulas ut libet, uili pretio habere possis,
Interdiu, uesperi, & omni quo uoles modo.
Quas autem nec uidere licet, nec, si uideas, apertè conspicere,
Semper trepidanti, contremiscenti,
Formidanti, in manu uitam[e] habenti:
Domina maris, ô Venus, quæso te, qui
Coire illi possunt, & osculari,
Præsertim cùm in mentem ueniunt Draconis leges[f]?

b Νήπεα aduersus iniuriã Solis caput obnubentes.

c Πεπαίτερα: ad uerbum, maturiorum.

d Ἀπφάρια, in nouis comœdiis blandimenta dominarum.

e Summis uitam periculis exponenti, quam sola manu, audaciáq; ad defendendum se parata tueatur.

f Quibus adulterium capitale fuit. Vide apud Iunium prouerbium, *Draconis leges*. 18. 1

Philemon in Delphis narrat, Solonem iuuenum ætate uigentium libidini emptas mulierculas in ganeis obiecisse. Idem Nicander libro tertio Colophoniacorum tradit, Vulgaris templum Veneris extruxisse, ac præterea in fornice meretrices vt prostitutæ argẽtum mererent, constituisse. Versus Philemonis sunt:

In omnes beneficus ô Solon fuisti.
Hoc enim primum te uidisse aiunt,
Quod, ô summe Iuppiter, populare ualde & salutare fuit,
Et, quod mihi fas sit dicere, magnopere tum expediebat
Cùm frequentem iuuenibus ciuitatem esse tu animaduerteres,
Qui necessarijs legibus naturæ obsequerentur:
Et multa ubi parum conueniebat, delinquerent.
Emptitias mulieres statuisse quibusdam in locis
Omnibus communes, & apparatas.
Stant nudæ: ne te fallant, dispice omnia:
Tu mentis compos es: si uoles, habes:
Accede: tibi quidem fores patent.
Obolum numera: prosili & abi: nulla
Earum ficta est simulatáq;[g] recusatio: nullæ nugæ: non[h] illæ se subtrahunt.
Si placet statim amplectere, & quo uoles modo:
Existi, mandato laqueum[i]: alienæ quid ad uxores?

g Ἀκκισμὸς: vt in aliis mulieribus, quæ tametsi maximè cupiãt, quod viri offerũt, per simulationẽ se nolle fingunt. Vide prouerb. *Accissare.*

h Nihil tibi surripiunt, quidam.

i Οἰμώζειν λέγε: aspernantis, Vnguem mediũ ostẽ-dẽs: In malã rem abire iube: μακρὰ κλαίειν. Vide ea prouerbia.

Aspasia Socratica formosas mulieres, & eas quidẽ multas, Athenis præbuit. Iam inde scortis abũdauit Græcia, vt indicat facetus Aristo-

A Καὶ μὴ λαθραίαν κύπριν αἰσχίστην, ὅσων
Πασῶν διώκειν ὕβρεως οὐ πόθου χάριν.
Ἑλλάδος ἔγωγε τῆς ταλαιπώρου πέρι
Στένω ἣ Κυδίαν ναύαρχον ἐξεπέμψατο.

Ἐπιτιμᾷ δὲ καὶ Ξέναρχος ἐν Πεντάθλῳ τοῖς παραπλησίως σοι βιοῦσι, καὶ ἐσπουδακόσι περὶ τὰς μεγαλομίσθους ἑταίρας, καὶ τὰς ἐλευθέρας τῶν γυναικῶν ταυτὶ λέγων,

Δεινὰ, δεινὰ κοὐκ ἀνασχετὰ
Ἐν τῇ πόλει πράττουσιν οἱ νεώτεροι,
B Ὅπου γὰρ οὐσῶν μειρακίων μάλ' εὐπρεπῶν
Ἐπὶ τοῖσι πορνίοισι μάλ' ἔξεσθ' ὁρᾶν,
Εἱληθερούσας στέρνα τ' ἠμφιεσμένας,
Γυμνὰς ἐφεξῆς τ' ἐπικαίρως τεταγμένας, 282
Ὧν ἔστιν ἐκλεξάμενον, ᾗ τις ἥδεται
Λεπτῇ, παχείᾳ, στρογγύλῃ, μακρᾷ, ῥικνῇ,
Νέα, παλαιᾷ, μεσοκόπῳ, πεπαιτέρᾳ,
Μὴ κλίμακ' αἰτησάμενον εἰσβῆναι λάθρα,
Μὴ δὲ δι' ὀπῆς κάπωθεν ἐνδῦναι στέγης,
C Μὴ δ' ἐν ἀχύροισιν εἰσενεχθῆναι τέχναις.
Αὗται βιάζονται γὰρ εἰσέλκουσί τε,
Τοὺς μὲν γέροντας ὄντας ἐπικαλούμεναι
Πατρίδια, τοὺς δ' ἀπφάρια τοὺς νεωτέρους.
Καὶ τῶν δ' ἕκαστον ἔστιν ἀδεῶς εὐτελῶς,
Μεθ' ἡμέραν, πρὸς ἑσπέραν, πάντας τρόποις.
Ἃς δ' οὔτ' ἰδεῖν ἔστ' οὔθ' ὁρῶντ' ἰδεῖν σαφῶς.
Ἀεὶ δὲ τετρεμαίνοντα καὶ φοβούμενον,
Δεδιότα, ἐν τῇ χειρὶ τὴν ψυχὴν ἔχοντα πῶς ποτ' ὦ δέσποινα ποντία Κύπρις,
D Βινεῖν δύνανται τῶν Δρακοντείων νόμων,
Ὁπόταν ἀναμνησθῶσι προσκυνούμενοι.

Καὶ Φιλήμων δ' ἐν Δελφοῖς, προσιστορῶν ὅτι πρῶτος Σόλων διὰ τὴν τῶν νέων ἀκμὴν, ἔστησεν ἐπὶ οἰκημάτων γύναια πριάμενος, καθὰ καὶ Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος ἱστορεῖ ἐν τρίτῳ Κολοφωνιακῶν, φάσκων αὐτὸν καὶ πανδήμου Ἀφροδίτης ἱερὸν πρῶτον ἱδρύσασθαι, ἀφ' ὧν ἠργυρίσαντο αἱ προστᾶσαι τῶν οἰκημάτων. ἀλλ' ὅγε Φιλήμων οὕτως φησὶ,

E Σὺ δ' εἰς ἅπαντας εὗρες ἀνθρώποις Σόλων.
Σὲ γὰρ λέγουσιν τοῦτ' ἰδεῖν πρῶτον,
Δημοτικὸν ὦ Ζεῦ πρᾶγμα καὶ σωτήριον,
Καί μοι λέγειν τοῦτ' ἐστὶν ἁρμοστὸν Σόλων,
Μεστὴν ὁρῶντα τὴν πόλιν νεωτέρων,
Τούτους τ' ἔχοντας τὴν ἀναγκαίαν φύσιν,
Ἁμαρτάνοντας τ' εἰς ὃ μὴ προσῆκον ἦν,
Στῆσαι πριάμενόν τι γυναῖκας κατὰ τόπους
Κοινὰς ἅπασι καὶ κατεσκευασμένας.
Ἑστᾶσι γυμναὶ μὴ 'ξαπατηθῇς πάνθ' ὅρα,
F Οὐκ εὖ σεαυτοῦ τυγχάνεις ἔχων ἔχεις
Πῶς ἡ θύρα ἔσται ἀνεωγμένη,
Εἷς ὀβολὸς, εἰσπήδησον, οὐκ ἔστ' οὐδὲ εἷς
Ἀκκισμὸς οὐδὲ λῆρος οὐδ' ὑφήρπασεν·
Ἀλλ' εὐθὺς ὡς βούλει συχνὸν βούλει τρόπον,
Ἐξῆλθες, οἰμώζειν λέγ', ἀλλοτρία τί σοι.

Καὶ Ἀσπασία δ' ἡ Σωκρατικὴ ἐνεπορεύετο πλήθη καλῶν γυναικῶν, καὶ ἐπλήθυνεν ἀπὸ τῶν ταύτης ἑταιρίδων ἡ Ἑλλὰς, ὡς καὶ ὁ χαρίεις Ἀριστο-

A φαίνης παραδεδήλωκε λέγων τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅτι Περικλῆς διὰ τὴν Ἀσπασίας ἐρωτικὴν καὶ τὰς ἁρπαθείσας ἀπ' αὐτῆς θεραπαίνας ὑπὸ Μεγαρέων, ἀνερρίπισε τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα τὸ δεινόν·

Πόρνην δὲ Σιμαίθαν ἰόντες Μέγαράδε,
Νεανίαι κλέπτουσι μεθυσοκότταβοι.
Εἶθ' οἱ Μεγαρεῖς ὀδύναις πεφυσιγγωμένοι
Ἀντεξέκλεψαν Ἀσπασίας πόρνας δύο,
Κἀντεῦθεν ἀρχὴ τοῦ πολέμου κατερράγη
Ἕλλησι πᾶσιν, ἐκ τριῶν λαικαστριῶν.

B τῶν οὖν μεγαλομίσθων ἑταιρῶν ἀποτρέπω σε γραμματικώτατε, διότι

Τὰς μὲν ἄλλας ἐστὶν αὐλούσας ἰδεῖν,
Αὐλητρίδας πάσας Ἀπόλλωνος νόμον.

Ἐπικράτης φησὶν ἐν Ἀντιλαΐδι· ἐν ᾧ δράματι καὶ περὶ τῆς πολυθρυλλήτου Λαΐδος τάδε λέγει,

Αὕτη δὲ Λαῒς ἀργός ἐστι καὶ πότις
Τὸ καθ' ἡμέραν ὁρῶσα πίνειν κἀσθίειν
Μόνον, πεπονθέναι δὲ ταὐτά μοι δοκεῖ
C Τοῖς ἀετοῖς, οὗτοι γὰρ ὅταν ὦσι νέοι,
Ἐκ τῶν ὀρῶν πρόβατ' ἐσθίουσι καὶ λαγὼς
Μετέωρ' ἀναρπάζοντες ἀπὸ τῆς ἰσχύος.
Ὅταν δὲ γηράσκωσιν ἤδη, τότε
Ἐπὶ τοὺς νεὼς ἵζουσι πεινῶντες κακῶς,
Κἄπειτα τοῦτ' εἶναι νομίζεται τέρας.
Καὶ Λαῒς ὀρθῶς γοῦν νομίζοιτ' ἂν τέρας.
Αὕτη γὰρ ὁπότ' ἦν νεοττὸς καὶ νέα,
Ὑπὸ τῶν στατήρων ἦν ἀπηγριωμένη,
Εἶδες δ' ἂν αὐτῆς Φαρνάβαζον θᾶττον ἄν,
D Ἐπεὶ δὲ δόλιχον τοῖς ἔτεσιν ἤδη τρέχει,
Τὰς ἁρμονίας τε διαχαλᾷ τοῦ σώματος,
Ἰδεῖν μὲν αὐτήν ῥᾷόν ἐστι καὶ πτύσαι
Ἐξέρχεταί τε πανταχόσ' ἤδη πιομένη.
Δέχεται δὲ καὶ στατῆρα δὲ τριώβολον,
Προσίεται δὲ καὶ γέροντα καὶ νέον.
Οὕτω δὲ τιθασὸς γέγον' ὥστ' ὦ φίλτατε
Τἀργύριον ἐκ τῆς χειρὸς ἤδη λαμβάνει.

Μνημονεύει δὲ τῆς Λαΐδος καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Γεροντομανίᾳ καὶ ἄλλας ἑταίρας αὐτῇ συγκαταλέγει διὰ τούτων,

E Τὴν ἐκ Κορίνθου Λαΐδ' οἶσθα; πῶς γὰρ, οὔ;
Τὴν ἱμέρειον. ἦν ἐκείνῃ τις φίλη
Ἄνθεια, καὶ τοῦτ' ἡμέτερον ἦν παίγνιον.
Νὴ τὸν Δί' ἤνθει τότε Λαγίσκη. ἦν δὲ τότε
Καὶ Θεολύτη μάλ' εὐπρόσωπος καὶ καλὴ
Ὑπέφαιν', ἐσομένη. ἦν δ' Ὤκιμον λαμπρὸν
πάνυ.

Ταῦτά σοι παραινεῖν ἔχω ἑταῖρε Μυρτίλε καὶ κατὰ τὴν Φιλεταίρου Κυνηγίδα.

F Παῦσαι γέρων ὢν τοὺς τρόπους, οὐκ οἶσθ' ὅτι
Οὐκ ἐστὶν ἥδιστον ἀποθανεῖν βινοῦνθ' ἅμα,
Ὥσπερ λέγουσιν ἀποθανεῖν Φορμήσιον.

Ἢ ἥδιστόν ἐστι σοι ὡς ἐν Μαραθωνίαις φησὶ Τιμοκλῆς,

Θεῶν μεταξὺ μετὰ Κορίσκης ἢ μετὰ
Χαμαιτύπης τὴν νύκτα κοιμᾶσθαι βαβαὶ
Ἡ στιφρότης τὸ χρῶμα, πνεῦμα δαίμονες,
Τὸ μὴ σφόδρ' εἶναι πάνθ' ἕτοιμα. δεῖν δ' ἔτι

phanes, Peloponnesiaci belli caussam explicans, nempe ob amorem Aspasiæ, & raptas à Megarensibus eius ancillas, Periclem decretum luctuosum illud de bello Megarensibus indicendo, velut ignem flabello, excitasse, & accendisse:

Simæthan [a] Megaras profecti
Iuuenes furantur Cottabismo ebrij:
Post Megarenses dolore & ira turgidi,
Vicissim surripuerunt Aspasiæ scorta duo.
Hinc initium belli prorupit
Vniuersis Græcis, ob tres meretriculas.

B Ergo ab iis meretricibus, ô præstantissime literator, quæ ingentem mercedem exigunt, vt abstineas, consulo: quandoquidem,

Alias uidere licet tibicinas omnes
Tibia canentes modos Apollinis,

inquit Epicrates in Antilaïde: in qua fabula de famosissima Laïde hæc scribit:

Laïs ipsa ignaua est, ac bibax:
Interdiu nil aliud quàm bibentes & edentes
Spectat: contigisse hoc adeò uidetur illi
C *Quod aquilis: hæ namque iuuenes*
E montibus oues leporésque uorant
In sublime raptos ualidis unguibus:
Vbi uerò consenuerunt, tum
Delubrorum fastigijs insident esurientes miseræ,
Id quod ostentum esse homines iudicant.
Sic & Laïdem prodigium esse non præter rem putaueris,
Nam ea cùm pulla esset, atque iuuenis,
Præ nummorum [b] copia fuit quidem ferox,
Pharnabazum [c] uidisses quam illam citiùs.
Nunc quandoquidem annorum iam excursus est ei dolichus [d],
D *Et iam fatiscit corporis concinnitas,*
Eam uidere multo facilius est, ac conspuere [e].
Quouis enim potatura nunc egreditur:
Nec recusat pro statere tribolum:
Admittit iuuenem pariter ac senem,
Adeò mansuefacta est, ut, ô amicissime,
Argentum nunc è manu accipiat.

Laïdis quoque Anaxandrides meminit in Gerontomania [f], & alia cum ea scorta recenset ad hunc modum:

A. Laïdem [g] Corinthiam nosti? B. quidni? scilicet.
E *A. amica illi fuit*
Antea. B. & ea quidem nobis fuit in delitijs.
A. Tum per Iouem florebat quoque Lagisca: atque etiam
Theolyte, pulcherrima facie, ingeniosissima
Textrix: florebat & tum Ocimum [h], ualde magnificum & splendidum scortum.

De his te monitum volui, ô amice Myrtile. Sed quod est apud Philetærum in Venatrice,

Desine, seniles tibi mores sunt, an nescis
Perquam molestum esse uiuere simul [i], ac mori,
F *Quo modo Phornesium diem obijsse [k] fama est.*

Nam, vt inquit Timocles in Marathoniis:

A. Quæso an tibi suauissimum est, uitæ finem
Iam cernenti, nunc cum Corisca [l], uel
Cum Chamætype nocte cubare. B. Papæ.
Torosi corporis firma [m] soliditas quàm grata est.
color, halitus: boni dij:
Tum etiam, quòd mihi statim non prompta sunt omnia: at quòd insuper
Cum illa decertandum [n] est, quòd colaphis cædit,

a Scorti Megarici nomen. Vide suprà quantum eam dilexerit Pericles. Vide apud Leopardũ cap. 14. 5. Emẽd. alios de hac re versus elegantissimos ex Acharnensibus Aristophanis.

b Τῶν στατήρων: valebat is nummus drachmas quatuor. id est, asses nostros quatuordecim.

c Persam Satrapam fastuosissimum, qui vix permittebat se videri.

d Curriculum prolixum st. dorum 12. vel, vt Suidas 24.

e Vel contemptim aspergere sputo; vel mire, quò modo dixit Horatius, *Hunc perminxerunt calones.*

f Senũ amentia.

g ἱμερεῖαν Quidam exponunt ex Himera, vt id notatum: at quoniam ex Hiccaris Siciliæ fuit, vel oblitus est autor eius patriæ, vel hìc ἱμερείαν π. θεῖν exponendum, optabilem, desiderabilem.

h Huius suprà fit mentio p. 568.

i Intempestiua libidine mortem accelerare.

k In coitu.

l Iuuenculæ: chamætypæ, prostibula ... tum abiectè ... vile stragulum ... Scortorum nomina.

m στιφρότης ... go E...

n Erat ... Manum ... subdu... ... trepid...

Quod me teneris manibus uerberat, quàm uolupe est:
Admodum sane: uel ita propitius mihi sit maximus Iuppiter.

Cynulcus adhuc plura cùm dicturus esset, & Magnus, vt eius maledicẽtiam aduersus Myrtilum vlcisceretur, colapho iamiam esset percussurus, Magnum Syrum, cum quo priuatim simultatem exercebat, præuertit Myrtilus, & non adeò labat spes, inquit, vt est apud Callimachum, mihi inimicus quærendus sit vt auxiliarius. Nobis enim satis est virium ad te propulsandum, Cynulce, quamuis agrestis, rusticus, & verbis fœdis proteruus, ore feras ineptam linguam, vt Ephippus ait in Philyra. Vnus [a] enim mihi videris ex illis esse quos sinistras & infaustas literas musæ docuerunt, vt est apud quendam Parodum [b],

Ego etenim, ô conuiuæ,

quod aiunt Metagenes in Auris, & Aristagoras in Mammacutho [c],

Saltatrices uobis proposui meretrices,
Antea formosas: nunc uobis minimè recitabo
Saltatrices haud ita dudũ puberes, quæ citissimè
Virorum baiulæ mercede genua summiserunt.

Sed de veris amicis verba faciam, quæ synceram, & minimè dolosam amicitiam tueri possint, & quas maledictis traducere ne ausit quidem Cynulcus, quas etiam ex fœminis solas amicarum nomine vocant, ab illa nempe Venere quam Amicam [d] nuncupant Athenienses. De illa scripsit Apollodorus Atheniẽsis in libro De diis, ad hunc modum: Amicam ἑταίραν Venerem appellant, quoniam amicos & amicas, id est beneuolas, in vnum congregat. Quamobrem etiam nunc ingenuæ matronæ, ac virgines, amicas illas vocant, cum quibus familiaritate ac necessitudine coniunctæ sunt, vt Sappho:

Hæc uerò nunc amicis [e] meis uoluptati futura canam. ac rursum:
Valde amicæ fuerunt Niobe & Latona.

Ἑταίρας tamen etiam vocant meritorias fœminas, & ἑταιρεῖν, mercede corpus vulgare, dicũt, non ad significatus proprietatem referentes, sed vt honestior sit nomenclatura: veluti Menander in Deposito, amicos ἑταίρους, ab amicis impudicis feminis, ἀπὸ τῶν ἑταιρῶν, distinguens, ait:

A. Feci non quod amicarum, ἑταιρῶν, est, sed magis
Quod fidorum amicorum, ἑταίρων. B. hæc scriptura duplex
Parũ apertam clarámque significationem efficit.

De scortis sic EVschemus in Mercatore:

Deinde si quis nostrum mœstus ac tristis sit,
Adeuntem uel assentando mulcet,
Vel ore minimè compresso statim osculatur, non ut solent
Quæ hostili animo [f] sunt, uerùm hianti,
Passerculorum instar: sic dum consolatur,
Mox exhilarat: quidquid molestum est
Adimit, placidum confestim ac tranquillum reddit.

EVbulus in Campylione [g], honestam & vrbanam meretricem inducens, ait

Quàm uerò modestè cœnauit:
Non ut cæteræ, quæ conglobato porro
Maxillas obstipatas conferciunt, & carnem

[a] Vide apud nos prouerbiũ, Sinistras literas didicit. 15.1.
[b] Poetam, qui versus ad aliorũ imitationẽ scripsit. Libro 15. frequẽtes sunt Homericæ parodiæ.
[c] Athenis sic dictus est vir quidam notæ fatuitatis. Apud Aristoph. in Ranis λαχλωότης μαμμάκυθοι. Vide prouerb. Mammacuthæ: & prouerb. Stultior Melitide.
[d] Ἑταίραν.
[e] Ταῖς ἑταίραις.
[f] Et vix summis labris basiatores leuiter attingũt.
[g] Curuo, cernuo.

A Ἀγωνιάσαι καὶ ῥαπισθῆναί γε καὶ
Πληγὰς λαβεῖν ἁπαλαῖσι χερσὶν ἡδύ γε.

Νὴ τὸν Δία τὸν μέγιστον, ἔτι πολλὰ τοῦ Κυνούλκου θέλοντος λέγειν καὶ τοῦ Μάγνου ἐπιρραπίσαι βουληθέντος αὐτὸν εἰς ἡμισυ τοῦ Μυρτίλου, φθάσας ὁ Μυρτίλος, διήχθρευε γὰρ τῷ Σύρῳ, ἔφη, οὐχ ὧδ' ἐμόγησαν ἐλπίδες, ὥστε ἐχθρῶν συμμαχίας καλέσαι φησὶν ὁ Καλλίμαχος. οὐ γὰρ αὐτάρκεις ἡμεῖς ἀμύνασθαι σὲ ὦ Κυνοῦλκε ὡς σκαιὸς εἶ καὶ ἄγροικος, αἰσχροεπῶν. ἐπαρίστερος ἐν τῷ
B στόματι τὴν γλῶτταν φορεῖς κατὰ τὴν Ἐφίππου Φιλύραν· δοκεῖς γάρ μοι ἐκείνων εἷς εἶναι, οὓς ἐδίδαξαν ἀριστερὰ γράμματα μοῦσαι, ὥς τις ἔφη τῶν παρῳδῶν, ἐγὼ γὰρ ὦ ἄνδρες σύσσιτοι οὐ κατὰ τὰς Μεταγένους Αὔρας, ἢ τὸν Ἀρισταγόρου Μαμμάκουθον ὑμῖν ὀρχηστρίδας εἶπον ἑταίρας,

Ὡραίας πρότερον, νῦν δ' οὐχ ὑμῖν ἀγορεύω,
Ἄρτι χνοαζούσας αὐλητρίδας αἵτε τάχιστα,
Ἀνδρῶν φορτηγῶν ὑπὸ γούνατα μισθοῦ ἔλυσαν.

C Ἀλλὰ περὶ τῶν ὄντως ἑταιρῶν τὸν λόγον πεποίημαι τῶν φιλίαν ἄδολον συντηρεῖν δυναμένων, ἃς οὐ Κυνοῦλκος τολμᾷ λοιδορεῖν μόνας τε τῶν ἄλ- 283
λων γυναικῶν τῷ τῆς φιλίας ὀνόματι προσηγορευμένας, ἢ ἀπὸ τῆς παρ' Ἀθηναίοις καλουμένης ἑταίρας τῆς Ἀφροδίτης· περὶ ἧς φησὶν Ἀθηναῖος Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς περὶ θεῶν οὕτως· ἑταίραν δὲ τὴν Ἀφροδίτην τὴν τοὺς ἑταίρους καὶ τὰς ἑταίρας συνάγουσαν· τοῦτο δ' ἐστὶ φίλας· καλοῦσι γοῦν καὶ αἱ ἐλεύθεραι γυναῖ-
D κες ἔτι καὶ νῦν, καὶ αἱ παρθένοι τὰς συνήθεις καὶ φίλας, ἑταίρας, ὡς ἡ Σαπφώ· τάδε νῦν ἑταίραις ταῖς ἐμαῖς τερπνὰ καλῶς ἀείσω. καὶ ἔτι, Λατὼ καὶ Νιόβα μάλα μὲν φίλαι ἦσαν ἑταῖραι. καλοῦσι δὲ καὶ τὰς μισθαρνούσας ἑταίρας, καὶ τὸ ἐπὶ συνουσίαις μισθαρνεῖν ἑταιρεῖν· οὐκ ἔτι πρὸς τὸ ἔτυμον ἀναφέροντες, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχημονέστερον, καθὸ καὶ Μένανδρος ἐν παρακαταθήκῃ ἀπὸ τῶν ἑταιρῶν, τοὺς ἑταίρους διαστέλλων φησί,

E Πεποίηκα τ' ἔργον οὐχ ἑταίρων· ταῦτα δ' ὄντα γράμματα,
Τὴν προσαγόρευσιν οὐ σφόδρ' εὔσημον ποιεῖ.

Περὶ δὲ τῶν ἑταιρῶν Εὔχημος ἐν Ἐμπολῇ τάδε φησίν,

Ἔπειτα γ' εἰσιόντα γ' ἐὰν λυπούμενος
Τύχῃ τις ἡμῶν ἐκολάκευσεν, ἢ
Κατεφίλησ', οὐχὶ συμπιέσασα τὸ στόμα,
Ὥσπερ πολέμιον, ἀλλὰ τοῖσι στρουθίοις
F Χασκοῦσ' ὁμοίως ἧς ἐπαραμυθήσατο,
Ἐποίησέ τ' ἱλαρὸν εὐθέως ἀφεῖλέ τε πᾶν.
Αὐτοῦ τὸ λοιπὸν κἀπέδειξεν ἵλεων.

Εὔβουλος δ' ἐν Καμπυλίωνι κοσμίαν ἑταίραν παράγων φησίν,

Ὡς δ' ἐδείπνει κοσμίως
Οὐχ ὥσπερ ἄλλαι τῶν πράσων ποιούμεναι
Τολύπας ἔσαττον τὰς γνάθους, καὶ τῶν
κρεῶν

Ἀπέβρυκον ἀγρίως, ἀλλ᾽ ἑκάστου μικρὸν
Ἀνεπέτου, ὥσπερ παρθένος Μιλησία.

Ἀντιφάνης Ὕδρᾳ,

Οὗτος δ᾽ ὃν λέγω,
Ἐκ γειτόνων αὐτῷ κατοικούσης τινὸς,
Ἰδὼν ἑταίρας εἰς ἔρωτ᾽ ἀφίκετο
Ἀστῆς, ἐρήμου δ᾽ ἐπιτρόπου καὶ συγγενῶν,
Ἦθος τι χρυσοῦν πρὸς ἀρετὴν κεκτημένης,
Ὄντως ἑταίρας· αἱ μὲν ἄλλαι τοὔνομα
Βλάπτουσι τοῖς τρόποισιν, ὄντως ὂν καλόν.

Ἀναξίλας Νεοττίδι,

ἐὰν δέ τις μέτρια λέγουσα
Τοῖς δεομένοις τινῶν ὑπουργῇ πρὸς χάριν,
Ἐκ τῆς ἑταιρίας ἑταίρα τοὔνομα
Προσηγορεύθη. καὶ σὺ νῦν οὐχ ὡς λέγεις
Πόρνης, ἑταίρας δ᾽ εἰς ἔρωτα τυγχάνεις
Ἐληλυθώς· ἆρ᾽ ὡς ἀληθῶς ἐστι γοῦν
Ἁπλῆ τις. ἀστεία μὲν οὖν νὴ τὸν Δία.

Ὁ δὲ ἡμέτερος φιλοσοφομειρακίσκος τοιοῦτος, οἷον Ἄλεξις ἢ Ἀντιφάνης ἐν Ὕπνῳ παράγει.

Διὰ ταῦθ᾽ ὁ πόρνος οὐδὲ τῶν πρεάστων
Ἑκάστοτ᾽ ἐπιδειπνεῖ μεθ᾽ ἡμῶν, τοῦτο δ᾽ ἦν
Ἵνα μή τι λυπήσειε τὸν ἐραστὴν φίλων.

Καλῶς δὲ περὶ τῶν τοιούτων Ἔφιππος ἐν Σαπφοῖ φησίν,

Ὅταν γὰρ νέος
Ὢν ἀλλότριον εἰσελθὼν ὄψον ἐσθίειν μάθῃ,
Ἀσύμβολόν τε χεῖρα προσβάλῃ βορᾷ,
Διδόναι νόμιζ᾽ αὐτόν σοι τῆς νυκτὸς λόγον.

Τὰ αὐτὰ εἴρηκε καὶ Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου. περὶ δὲ τῶν ἑταιρῶν καὶ Φιλέταιρος ἐν Κυνηγίδι τάδε φησίν,

Οὐκ ἐτὸς ἑταίρας ἱερόν ἐστι πανταχοῦ,
Ἀλλ᾽ οὐχὶ γαμετῆς οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Οἶδα δὲ καὶ ἑορτὴν τὴν Ἑταιρίδεια ἀγομένην ἐν Μαγνησίᾳ, οὐ διὰ τὰς ἑταίρας ἀλλὰ δι᾽ ἑτέραν αἰτίαν, ἧς μνημονεύει Ἡγήσανδρος ἐν ὑπομνήμασι γράφων ὧδε· τὴν τῶν Ἑταιριδίων ἑορτὴν συντελοῦσι Μάγνητες. ἱστοροῦσι δὲ πρῶτον Ἰάσονα τὸν Αἴσονος συναγαγόντα τοὺς Ἀργοναύτας Ἑταιρείῳ Διῒ, θῦσαι καὶ τὴν ἑορτὴν Ἑταιρίδεια προσαγορεῦσαι. θύουσι δὲ καὶ οἱ Μακεδόνων βασιλεῖς τὰ Ἑταιρίδεια. Πόρνης δὲ Ἀφροδίτης ἱερόν ἐστι παρὰ Ἀβυδηνοῖς, ὥς φησι Πάμφιλος. κατεχομένης γὰρ τῆς πόλεως δουλείᾳ, τοὺς φρουροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ ποτὲ θύσαντες ὡς ἱστορεῖ Κλεάνθης ἐν τοῖς μυθικοῖς καὶ μεθυσθέντας, ἑταίρας πλείονας προσλαβεῖν, ὧν μίαν, κατακοιμηθέντας αὐτοὺς ἰδοῦσαν, ἀνελομένην τὰς κλεῖς, καὶ τὸ τεῖχος ὑπερβᾶσαν, ἀπαγγεῖλαι τοῖς Ἀβυδηνοῖς. τοὺς δ᾽ αὐτίκα μεθ᾽ ὅπλων ἀφικομένους, ἀνελεῖν μὲν τοὺς φύλακας, κρατήσαντας δὲ τῶν τειχῶν, καὶ γενομένους ἐγκρατεῖς τῆς ἐλευθερίας, χαριστήρια τῇ πόρνῃ ἀποδιδόντας Ἀφροδίτης Πόρνης ναὸν ἱδρύσασθαι. Ἄλεξις δ᾽ ὁ Σάμιος ἐν δευτέρῳ ὅρων Σαμιακῶν τὴν ἐν Σάμῳ Ἀφροδίτην, ἣν οἱ μὲν ἐν Καλάμοις καλοῦσιν, οἱ δὲ ἐν Ἕλει, Ἀττικαῖς φησὶν, ἑταίραι ἱδρύσαντο αἱ συνακολουθήσασαι Περικλεῖ, ὅτε ἐπολιόρκει τὴν Σάμον, ἐργασάμεναι ἱκανῶς ἀπὸ τῆς ὥρας.

A *Turpiter commorsam mandunt, sed os paululum*
Diducens, perinde ac uirgo Milesia.

Antiphanes in Hydra:

Hic uerò quem aio,
Cùm quandam duxisset uxorem è uicinia,
Meretrices conspicatus, amore captus est
Astes [a], *cui nullus curator, cognatus nullus erat,*
Sed quæ ad uirtutem mores planè aureos consecuta fuisset
Meretrix [b]: *hoc profectò nomen cæteræ*
Moribus conspurcant suis, cùm pulchrum reuera sit.

[a] Aut hæc dictio propriū nomen est, aut ciuē, popularem, municipē significat.
[b] Ἑταίρα.

B Anaxilas in Pulla:

A. Si qua modesta oratione mulier,
Egentibus atque rogantibus aliquid inseruiat & gratificetur,
Ob eam familiaritatem & comitatem amica ἑταίρα,
Nuncupata est: ac non quemadmodum nunc loquuntur
Meretrix, πόρνη: *amare eiusmodi tu mulierem*
Occœpisti. B. ita prorsus. A. Est ergo simplex.
B. Vrbanis moribus elegans, ita mihi faueat Iuppiter.

C Noster verò hic sapiens adolescentulorum amator talis est qualem in Somno Alexis, siue Antiphanes sic fingit:

Ea propter catamitus iste meritorius porrum
Non cœnat quotidie nobiscum, ne scilicet
Quidquam offendat charum amatorem.

De his Ephippus in Sappho rectè dixit:

Nam quispiam si iuuenis alienam domum
Ingressus, cibaria uorare didicerit,
Immunis [c] *ac obsonijs manum inferat,*
Hunc polliceri iam puta noctem tibi.

[c] Eras. prouerb. Immunē venire.

D Eadem in oratione contra Timarchum, AEschines orator dixit. De meritoriis fœminis Philetærus in Venatrice,

Non temere, inquit, Veneris amicæ [d] τῆς ἑταίρας, *ubique templa sunt:*
At maritæ, nusquam in tota Græcia.

[d] Citatur & hic locus supra pag. 559. ex Corinthiaste Philetæri.

Memoria quoque teneo in Magnesia festum celebrari, quod Etæridia vocant, non quidem à scortis ἀπὸ τῶν ἑταιρῶν, sed ob aliam caussam quam Hegesander in Commentariis sic explicat: Etæridia festa celebria sunt Magnetibus, E ideo quòd, vt narrat, Iason AEsonis filius collectis Argonautis, primus Etæridio Ioui, népe Sociali, siue Sodalitio, sacrificauit, ac festū illud nominauit Etæridia. In Etæridiis quoque Macedones sacris operantur. Meretriciæ Veneris delubrum esse Abydi scribit Pamphilus. Nam seruitute [e] cùm premeretur ea ciuitas, custodes præsidiarij aliquando sacro peracto, vt in fabulosis Cleanthes scripsit, temulēti, multas suę commessationi meretrices adhibuerūt: è quibus vna sopitos illos conspicata, furtim F auectis portarū clauibus, muros transgressa id Abydenis significauit: qui extemplo correptis armis, & concursu facto, præsidiariis occisis, muris potiti libertatem recuperarunt, & meretrici gratiam vt redderēt, templum meretricię Veneris extruxerunt. Alexis Samius libro secundo De Samiorum finibus, scribit, ædem Veneris in Samo, quam in arundinibus quidā vocant, alii in palustribus, meretrices Periclē secutas, cùm obsideret Samum, ædificasse, ingenti quæstu prostituta forma ditatas.

[e] Alii, Nā scribit cùm eam ciuitatem occupassent.

Euacles in Ephesiacis tradit, Ephesi quoque scorta meretriciæ Veneri templa construxisse. Clearchus libro primo Amatoriorũ refert, Gygen Lydiæ regem in ore hominum fuisse, non solùm quod amicæ dum viueret, & se & regnũ totum suum gubernandum commiserit, sed cùm extremum diem clausisset, conuocatis omnibus eius prouinciæ Lydis tumulum erexerit congesta terra, quem adhuc Lydij scorti monumentum appellant, in tantam sublatum altitudinem, vt cùm eum totum tractum, qui Tmolo cingitur, peragraret, quocunque verteretur, aggerem conspiceret, quem omni ex parte videre quoque possunt qui Lydiam incolunt. Demosthenes rhetor in oratione contra Neæram, si modo germana est, vt Apollodorus censuit, Nos, inquit, voluptatis gratia meretrices habemus: concubinas verò, quæ quotidiano pellicatu nobiscum viuant, & corpus misceant: vxores autem legitimam nobis prolem vt edant, & fideli custodia domesticã rem tueantur. Tibi porrò, ô Cynulce, prolixum & Ionicum[a], vt ait AEschylus, sermonem ordiar, de meretricibus, à Corinthóque formosa auspicabor, quandoquidem Corinthiacam[b] sapientiam mihi exprobrasti. Chamæleon Heracleotes in libro de Pindaro, vetustam legem Corinthi fuisse tradit, cùm Veneri ciuitas magnis de rebus supplicaret, vt accirentur in supplicationum pompam meretrices multæ, quæ deam precarentur, & post aliorum discessum in templis permanerent. Cùm Persarum rex Græciam armis tentauit, Theopompus, & Timæus libro septimo autores sunt, Corinthias meretrices in Veneris templum conuenisse, & pro salute totius Græciæ deam orasse. Quapropter Simonides cùm deę tabulam Corinthii dicassent, adhuc extantem, in qua priuatim erant meretrices depictæ quæ supplicationibus deam propitiauerant, & in eius fano peractis supplicationibus substiterant, adscripsit hoc epigramma:

Hæ pro Græcis & bellicosis ciuibus
Constiterunt, diuæ opem Veneris imploraturæ.
Itaque Veneri non est uisum sagittarijs
Persis arcem[c] Græciæ prodere.

Corinthiorum quoque plebs vouere solet, si quod precibus flagitat, impetret, deæ certas quasdam se meretrices adducturam. Cùm ergo de cultu ac veneratione deæ sancitum hoc fuisset, Xenophon Corinthius ad Olympicum certamen exiturus, meretrices etiam Veneri se adducturum, si vicisset, voto spopõdit. Eius tum Pindarus laudes versibus complexus est, quorum hoc initium,

Domum ter Olympiæ uictricem laudo:

deinde scolium carmen in eundem scripsit, quod cecinerunt dum victimam immolaret. Eius principium statim ductum est à meretricibus, quæ reuerso Xenophonti, & Veneri diuinam rem facienti adstiterunt, simúlque sacrificarunt. Sic ergo inquit,

O regina Cypri, in tuum istud nemus puellarum
uigintiquinque[d]

a Vide apud Iunium prouerbiũ, Corinthia, & Ionica verba.
b Scortationis studium. Erasm. prouerb. Non cuiuslibet adire Corinthum: & prouer. Corinthiari: Strabo lib. 8.

c Sic Corinthũ vocabãt, tanquã propugnaculum munimentúmq; totius Græciæ, &, vt Philippus dicebat, clauem.

d Puellarũ quibus artus centum sunt, ad verbum: id est vigintiquinque: artus enim cuique quatuor.

A Εὐάλκης δὲ ἐν τοῖς Ἐφεσιακοῖς, καὶ ἐν Ἐφέσῳ φησὶν ἱερὰ ἱδρύσασθαι ἑταίρα Ἀφροδίτῃ. Κλέαρχος δ' ἐν πρώτῳ Ἐρωτικῶν, Γύγης φησὶν ὁ Λυδῶν βασιλεὺς, οὐ μόνον περὶ ζῶσαν τὴν ἐρωμένην περιβόητος γέγονεν, ἐγχειρήσας αὑτόν τε καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκείνῃ πᾶσαν, ἀλλὰ καὶ τελευτησάσης, συναγαγὼν τοὺς ἐκ τῆς χώρας Λυδοὺς πάντας, ἔχωσε μὲν Λυδίας τὸ νῦν ἔτι καλούμενον τῆς ἑταίρας μνῆμα εἰς ὕψος ἄρας, ὥστε περιοδεύοντος αὐτοῦ τὴν ἐντὸς τοῦ Τμώλου χώραν, οὗ
B ἂν ἐπιστραφεὶς τύχοι καθορᾶν τὸ μνῆμα, καὶ πᾶσι τοῖς τὴν Λυδίαν οἰκοῦσιν ἔποπτον εἶναι. Δημοσθένης δ' ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας λόγῳ (εἰ γνήσιος) ὃν Ἀπολλόδωρος εἴρηκε, φησὶ, τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκα ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν παλλακείας, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν. Καταλέξω δέ σοι Κύνουλκε Ἰωνικὴν τινὰ ῥῆσιν ἐκτείνας κατὰ τὸν Αἰσχύλον, περὶ ἑταιρῶν ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς κα-
C λῆς Κορίνθου, ἐπειδή μοι τὴν αὐτόθι σοφιστείαν ὠνείδισας. νόμιμον ἐστὶν ἀρχαῖον ἐν Κορίνθῳ ὡς καὶ Χαμαιλέων ὁ Ἡρακλεώτης ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ Πινδάρου, ὅταν ἡ πόλις εὔχηται περὶ μεγάλων τῇ Ἀφροδίτῃ συμπαραλαμβάνεσθαι πρὸς τὴν ἱκετείαν τὰς ἑταίρας ὡς πλείστας, καὶ ταύτας προσεύχεσθαι τῇ θεῷ, καὶ ὕστερον ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς παρεῖναι. καὶ ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὴν στρατείαν ἦγεν ὁ Πέρσης, ὡς καὶ Θεόπομπος ἱστορεῖ, καὶ Τίμαιος ἐν τῇ ἑβδόμῃ, αἱ Κορίνθιαι ἑ-
D ταῖραι ηὔξαντο ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας εἰς τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἐλθοῦσαι νεών. διὸ καὶ Σι- 284
μωνίδης ἀναθέντων τῶν Κορινθίων πίνακα τῇ θεῷ, τὸν ἔτι καὶ νῦν διαμένοντα καὶ τὰς ἑταίρας ἰδίᾳ γραψάντων τὰς τότε ποιησαμένας τὴν ἱκετείαν, καὶ ὕστερον παρούσας, συνέθηκε τόδε τὸ ἐπίγραμμα,

Αἵ δ' ὑπὲρ Ἑλλήνων τε καὶ εὐθυμάχων πολιητᾶν
Ἔσταθεν εὔχεσθαι Κύπριδι δαιμονίᾳ.
E Οὐ γὰρ τοξοφόροισιν ἐμήσατο δῖ' Ἀφροδίτα,
Πέρσαις Ἑλλάνων ἀκρόπολιν προδόμεν.

Καὶ οἱ ἰδιῶται δὲ κατεύχονται τῇ θεῷ, τελεσθέντων περὶ ὧν ἂν ποιῶνται τὴν δέησιν, ἀπάξειν αὐτῇ καὶ τὰς ἑταίρας. ὑπάρχοντος οὖν τοῦ τοιούτου νομίμου περὶ τὴν θεὸν, Ξενοφῶν ὁ Κορίνθιος ἐξιὼν εἰς Ὀλυμπίαν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, καὶ αὐτὸς ἀπάξειν ἑταίρας εὔξα-
F το τῇ θεῷ νικήσας. Πίνδαρός τε τὸ μὲν πρῶτον ἔγραψεν εἰς αὐτὸν ἐγκώμιον, οὗ ἡ ἀρχὴ, Τρισολυμπιονίκαν ἐπαινέων οἶκον. ὕστερον δὲ καὶ σκολιὸν τὸ παρὰ τὴν θυσίαν ᾀσθὲν, ἐν ᾧ τὴν ἀρχὴν εὐθέως πεποίηται πρὸς τὰς ἑταίρας, αἳ παραγενομένου τοῦ Ξενοφῶντος, καὶ θύοντος τῇ Ἀφροδίτῃ συνέθυσαν· διόπερ ἔφη, ὦ Κύπρου δέσποινα τεὸν δεῦτε ἐς ἄλσος φορβάδων,

κορᾶν ἀγέλαν ἑκατόγγυιον Ξενοφῶν τελείαις ἐ- A
πήγαγε εὐχωλαῖς, ἰανθεὶς ἤρξατο δ' οὕτως τοῦ
μέλους, πολύξειναι νεάνιδες ἀμφίπολοι πει-
θοῦς ἐν ἀφνειῷ Κορίνθῳ, αἵ τε τὰς χλωρᾶς
Λιβάνου ξανθὰ δάκρυά τε ἡμῖν πολλάκις ματέ-
ρας ἐρώτων οὐρανίαν ἱπτάμεναι νοήματι, ποτ-
τὰν Ἀφροδίταν ὑμῖν ἄνωθεν ἀπαγορίας ἔπορεν ὦ
παῖδες ἐρατειναῖς εὐναῖς μαλθακᾶς ὥρας ἀπὸ καρ-
πὸν δρέπεσθαι, σὺν δὲ ἀνάγκᾳ πᾶν καλόν· ἀρ-
ξάμενος θ' οὕτως, ἑξῆς φησίν, ἀλλὰ θαυμά-
ζω τί με λέξοντι ὁμοῦ δεσπόται, τοιόνδε μελί- B
φρονος ἀρχὰν εὑρόμενον σκολιοῦ ξυνάορον ξυ-
ναῖς γυναιξί. δῆλον γὰρ ὅτι πρὸς τὰς ἑταίρας
διαλεγόμενος, ἠγωνία ποῖόν τι φανήσεται τοῖς
Κορινθίοις τὸ πρᾶγμα. πιστεύων δὲ ὡς ἔοικεν
αὐτὸς αὑτῷ πεποίηκεν εὐθέως ἐδιδάξαμεν χρυ-
σὸν καθαρᾷ βασάνῳ. ὅτι δὲ καὶ Ἀφροδίσια ἴδια
ἄγουσιν αὐτόθι αἱ ἑταῖραι, Ἄλεξις ἐν Φιλούσῃ
φησίν,

Ἀφροδίσι' ἦγε ταῖς ἑταίραις ἡ πόλις,
Ἕτερα δὲ χωρίς ἐστι ταῖς ἐλευθέραις, C
Ταῖς ἡμέραις ταύταις δὲ κωμάζειν ἔθος,
Ἐστὶν νόμος τε τὰς ἑταίρας ἐνθάδε
Μεθ' ἡμῶν.

Ἐν δὲ Λακεδαίμονι, ὥς φησι Πολέμων ὁ περιηγη-
τὴς ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι ἀναθημά-
των, εἰκών ἐστι τῆς διαβοήτου ἑταίρας Κοττί-
νας, ἥν φησι καὶ βοῦν ἀναθεῖναι χαλκῆν, γρά-
φων οὕτως. καὶ τὸ Κοττίνας δὲ τῆς ἑταίρας εἰ-
κόνιον, ἧς διὰ τὴν ἐπιφάνειαν οἴκημά τι λέγε-
ται καὶ νῦν ἐγγυτάτω τῆς Κολώνης, ἵνα τὸ Διο- D
νύσιόν ἐστιν ἐπιφανὲς καὶ πολλοῖς ἐγνωσμένον
τῶν ἐν τῇ πόλει. ἀνάθημα δ' αὐτῆς ἐστιν ὑπὲρ τὸ
τῆς Χαλκιοίκου βοΐδιόν τι χαλκοῦν τὸ προει-
ρημένον εἰκόνιον. Ἀλκιβιάδης δ' ὁ καλός, ἐφ'
οὗ τις τῶν κωμικῶν ἔφη,

Ἀλκιβιάδην τὸν καλὸν ὦ γῆ καὶ θεοί,
Ὃν ἡ Λακεδαίμων μοιχὸν ἐπιθυμεῖ λα-
βεῖν,

ὑπὸ τῆς Ἄγιδος ἀγαπώμενος γυναικὸς ἐπὶ
τὰς τῶν ἑταιρίδων θύρας ἐκώμαζεν, ἀπολιπὼν E
τὰς Λακαίνας καὶ τὰς Ἀττικάς. Μεδοντίδος
γοῦν τῆς Ἀβυδηνῆς ἐξ ἀκοῆς ἐρασθεὶς ἔστερ-
ξε, καὶ πλεύσας εἰς Ἑλλήσποντον σὺν Ἀξιό-
χῳ, ὃς ἦν αὐτοῦ τῆς ὥρας ἐραστής, ὥς φησι Λυ-
σίας ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατ' αὐτοῦ λόγῳ, καὶ ταύτης
ἐκοινώνησεν αὐτῷ. καὶ ἑτέρας δὲ δύο ἑταίρας ἐ-
πήγετο ἀεὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, Δαμάσανδραν τῆς
Λαΐδος τῆς νεωτέρας μητέρα, καὶ Θεοδότην· ὑφ'
ἧς καὶ ἀποθανὼν ἐκηδεύθη ἐν Μελίσσῃ κώμῃ
τῆς Φρυγίας, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου. F
εἴδομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ ἐν Μελίσσῃ τοῦ Ἀλκιβιά-
δου μνῆμα ἐκ Συνάδων εἰς μητρόπολιν ἀφι-
κνούμενοι, ἐν ᾧ κατ' ἔτος θύεται βοῦς· διακε-
λευσαμένου τοῦτο τοῦ πάντα ἀρίστου Ἀδρια-
νοῦ βασιλέως. ὃς καὶ ἀνέστησεν ἐπὶ τῷ μνή-
ματι Παρίου λίθου εἰκόνα τὸν Ἀλκιβιάδην.

Lasciuarum gregem adduxit, uotum lætus ut
exolueret.

Carmen verò illud sic aggressus est poëta,

Peregrinæ & hospitales [a] iuuenculæ, ministræ
sacrorum,
In opulenta Corintho, flauas manibus thuris la-
crymas tenentes,
Sæpius nobis [b] amorum cælestem matrem placa-
uerunt,
Mentéque & [c] animo ad Venerem prouolantes,
Nobis illam à superis adiutricem præbuere.
Harum molliusculam pulchritudinem, cùm urget
necessitas,
Vos demetere lectis in dulcibus, ô iuuenes, perpul-
chrum est.

Sic exorsus post inquit,

Miror autē quid domini [d] de me sint existimaturi,
Melliti huius scolij carminis excogitato huiusmodi
principio,
Quod publicarum fœminarum laudi, ueluti con-
nubio adnexum & adiunctum est.

Est enim sat manifestum meretrices eum allo-
quentem, addubitasse, perplexóque animo
fuisse, ecquid gratum id Corinthiis esset futu-
rum: cùm verò animo secū reputasset, illos, vt
probabile fuit, boni consulturos, mox ait,

Aurum quàm pretiosum sit, cithara nos ostendi-
mus, Lydio quasi lapide.

Priuatim quidem Aphrodisia meretrices illic
celebrasse, Alexis in Amante fœmina sic in-
quit,

Scortis Aphrodisia celebrabat ciuitas,
Alteráque seorsim ingenuis fœminis:
Per illos dies comessari mos est,
Atque statuta lex, quæ sunt illic meretricibus
Nobiscum.

Polemon orbis descriptor [e], libro De iis quæ
diis dicata sunt Lacedæmone, tradit in ea ci-
uitate imaginem fuisse Cottinæ celeberrimi
scorti, quam aiunt æneum bouem dicasse. Eius
hæc est oratio: Est & Cottinæ meretricis ima-
guncula. Eiusdem domus fuisse nunc etiam
dicitur Colonæ [f] proxima, vbi templum est
Dionysij, inter multa eius ciuitatis illustris ob
fœminæ claritatem, ac plurimis nota. Supra
Mineruæ [g] Chalciœci statuam donarium eius
positum est, nempe æreæ buculæ simulacrum,
quod antea diximus. Formosus Alcibiades, de
quo hæc Comicus quidam,

Alcibiadem pulchrum? ô terra, ô dij,
Quem excipere mœchum [h] Lacedæmon cupit.

Agidis vxori dilectus, spretis Lacedæmoniis
Atheniensibúsque matronis, ad meretricula-
rum fores comessabatur. Medontidem Aby-
denam auditione tantùm amare ille cœpit, &
imprimis charam habuit: eam tamen cùm Hel-
lespontum nauibus adiisset, Axiocho nauiga-
tionis comiti, & pulchritudinis ipsius amatori,
vt inquit Lysias in oratione quā contra eū scri-
psit, vtēdam illi dedit. Alia semper scorta duo
secum ductauit Alcibiades, Damasandrā iu-
nioris Laidis matrem, & Theodoten, quæ in
Melissa, Phrygiæ pago, insidiis Pharnabazi oc-
cisum eum funerauit, & iusta persoluit. Nos
equidem in Melissa vidimus Alcibiadis mo-
numentum, cùm è Synadis [i] Metropolin pergeremus: ad quod bos immo'atur quotannis, iussu
Adriani imperatoris optimi, qui etiam Alcibiadis statuā è Pario lapide imponi sepulchro voluit.

a πολύξεναι, excipiendis hospitibus affabiles, & comes.
b Vniuersis Græcis.
c Intimo animi sensu orantes.
d Corinthii ciues, quibus probrosum videbatur tantū honoris scortis deferre.
e περιηγητής.
f Pausan. lib. 3. Colona, quasi iugum dicas, locus est Lacedæmone, & in eo Colonatæ Bacchi, tanquam Iugalis, templum.
g In colle quodam, quem Arcem vocabant, Lacedæmone templū Mineruæ fuit, quā & χαλκίοικον, & πολιοῦχον nominabant. Pausan.
h Cùm exularet Spartæ, Agidis regis absentis, & in castris agētis, vxorem stuprauit: quæ eo concubitu grauida facta est.
i Vrbes Phrygiæ. Plutarch. & Probus in eius vita.

Porrò autem mirandum non est auditione tantùm quosdam amore captos fuisse, quandoquidem Chares Mitylenæus, libro decimo historiarum Alexandri, prodidit, nonnullis quosdam amatos fuisse nusquam antea conspectos, quorum species tantùm in somnis obuersata fuisset. Hispaspæ natu minor, inquit, frater erat Zariadres: ambo tam insignis pulchritudinis, vt ex Venere & Adonide procreatos incolæ dicerent. Dominabatur Hispaspes in Media, & eo tractu qui Mediæ subiectus est: Zariadres verò in ea regione quæ est supra Caspias portas adusque Tanaim. In aliis prouinciis, quæ vltra Tanaim iacent, regnabat Omartis. Huius filiæ, cuius nomen fuit Odatis, historiis proditum est, Zariadræ imaginem dormienti apparuisse, illiúsque, ea visa, correptam amore fuisse: idem accidisse Zariadræ, qui statim amore erga illam accensus est. Cùm ergo perseueraret mutuus ille amor visis nocturnis conciliatus, essétque omnium Asiæ fœminarum Odatis pulcherrima, & Zariadres oppidoquam formosus, ad Omarten ille misit, nuptiarum earum cupidissimus, qui vxorem sibi poscerent. Renuit Omartes, quòd filiis careret, & apud quendam ex familiaribus collocare decreuisset. Haud ita multo post conuocatis regni optimatibus, amicis, & cognatis, illam nubere voluit, & non tamen cui prius vxorem daturus esset indicauit. Ergo cùm ferueret temulentia, ad epulum accita Odatide, conuiuis auscultantibus, & tacitis, Nos, inquit, Odati, nuptias tuas nunc facimus. Omnes tu circumspice, & contemplator, auream phialam vino plenam sume, & ei trade quem tibi maritum optas: illius esse coniugem te proclamabimus. Patri obsequēs omnes illa contuebatur, & flens circumibat, summopere Zariadren videre cupiens: etenim literis illi significauerat celebratas iri nuptias. Castrametatus tum ille fuerat ad Tanais ripas. Cæterùm hoc vt resciuit, clam exercitu, auriga solo comite, fluuium traiecit, & noctu cùm ciuitatem pertransisset, magna celeritate curru circiter octingenta stadia permensus prope vicum accessit in quo fiebant nuptiæ: ibi certo quodam loco relictis curru & auriga, stolam Scythicam indutus processit, & aulam regiam ingressus, Odatide conspecta, quæ ante poculorum abacum lacrymabunda stans cunctantiùs phialam miscebat, vt prope illam constitit, adsum, inquit, tibi Odati, sicut mandasti. Ea verò cùm animaduerteret peregrinum esse virum, egregia forma, ei similem quem noctu viderat, gaudio exultans, phialam in manum dat. Accepit ille, raptámque Odatin in currum perduxit, & aufugit. Conticuere famuli & ancillæ amoris consciæ: impe𝑟antéq; patre vt reuocarent, nescire se quò abiisset respōderunt. Barbari, qui Asiam habitāt, hunc amorē sæpe commemorant, & dignissimum esse putant, quē obnixè imitētur, ideóq; fabulam hanc in templis & regiarū atriis pingunt, atq; etiam priuatis ædibus: primores autem gnatas suas Odatidas vocari gaudent.

A Οὐ χρὴ δὲ θαυμάζειν εἰ ἐξ ἀκοῆς τινὲς ἐράσθη-
σαν τινῶν, ὁπότε Χάρης ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῷ
δεκάτῳ τῶν ἱστοριῶν τῶν περὶ Ἀλέξανδρον, φη-
σὶν ὀνείρατα θεασαμένους τινὰς οὓς μὴ πρότερον
εἶδον, ἐρασθῆναι αὐτῶν· γράφει δὲ οὕτως. Ὑστά-
σπῃ νεώτερος ἦν ἀδελφὸς Ζαριάδρης, ἀμφω
καλοί· περὶ ὧν λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι, ὅτι ἐξ Ἀ-
φροδίτης καὶ Ἀδώνιδος ἐγεννήθησαν. Ἐκυρίευ-
σε δὲ ὁ μὲν Ὑστάσπης Μηδίας, καὶ τῆς ὑποκάτω
χώρας· ὁ δὲ Ζαριάδρης τῶν ὑπεράνω Κασπίων
B πυλῶν μέχρι τοῦ Ταναΐδος. τῶν δὲ ἐπέκεινα τοῦ
Ταναΐδος Ὁμάρτῃ βασιλεῖ Μαραθῶν θυγά-
τηρ ἦν, ὄνομα Ὀδάτις· περὶ ἧς ἐν ταῖς ἱστορίαις
γέγραπται, ὡς καὶ ἄρα κατὰ τὸν ὕπνον ἰδοῦσα τὸν
Ζαριάδρην ἐρασθείη, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο κἀκείνῳ
πάθος συμπεσεῖν πρὸς αὐτήν. διετέλουν γοῦν
ἀλλήλων ἐπιθυμοῦντες διὰ τὴν κατὰ τὸν ὕπνον
φαντασίαν. ἦν δὲ ἡ Ὀδάτις καλλίστη τῶν κατὰ τὴν
Ἀσίαν γυναικῶν, καὶ ὁ Ζαριάδρης δὲ ἦν καλός.
πέμποντος οὖν τοῦ Ζαριάδρου πρὸς τὸν Ὁμάρτην,
C καὶ φιλοτιμουμένου γῆμαι τὴν ἄνθρωπον, οὐ
συνετίθετο ὁ Ὁμάρτης διὰ τὸ εἶναι ἀρρένων παί-
δων ἔρημος. ἤθελε γὰρ αὐτὴν δοῦναι ἑνὶ τῶν περὶ
αὐτὸν οἰκείων· καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὁ Ὁμάρ-
της συναγαγὼν τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας δυνάστας
καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς, ἐποιεῖτο τοὺς γάμους, οὐ
προειπὼν ὅτῳ μέλλοι διδόναι τὴν θυγατέρα.
ἀκμαζούσης οὖν τῆς μέθης εἰσκαλέσας τὴν Ὀδάτην
ὁ πατὴρ εἰς τὸ συμπόσιον, εἶπεν ἀκουόντων τῶν συν-
δείπνων, Ἡμεῖς ὦ θύγατερ Ὀδάτις, νῦν ποιούμε-
D θα τοὺς σοὺς γάμους· περιβλέψασα οὖν καὶ θεωρήσα-
σα πάντας, λαβοῦσα χρυσῆν φιάλην καὶ πληρώσα-
σα δὸς ᾧ θέλεις γαμηθῆναι· τούτου γὰρ κεκλήσῃ
γυνή. κἀκείνη περιβλέψασα πάντας, ἀπῄει δα-
κρύουσα, ποθοῦσα τὸν Ζαριάδρην ἰδεῖν, ἐπεστάλκει
γὰρ αὐτῷ, ὅτι μέλλουσιν οἱ γάμοι συντελεῖσθαι. ὁ
δὲ στρατοπεδεύων ἐπὶ τοῦ Ταναΐδος, καὶ διαλα-
θὼν τὴν στρατοπεδείαν διέβη μετὰ μόνου τοῦ ἁρ-
ματηλάτου, καὶ νυκτὸς ὁρμήσας ἐπὶ τοῦ ἅρματος
διῆλθε διὰ τῆς πόλεως, διώξας περὶ τοὺς ὀκτα- 285
E κοσίους σταδίους· πλησίον δὲ τῆς κώμης γενόμενος
ἐν ᾗ τοὺς γάμους συνετέλουν, καὶ καταλιπὼν ἔν
τινι τόπῳ αὐτῷ ἅρματι τὸν ἁρματηλάτην, προῆ-
γεν ἐνδεδυκὼς στολὴν Σκυθικήν· καὶ παρελθὼν
εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ ἰδὼν τὴν Ὀδάτιν ἑστηκυῖαν πρὸ
τοῦ κυλικείου, καὶ δακρύουσαν κιρνῶσάν τε βρα-
δέως τὴν φιάλην, εἶπε πλησίον στὰς παρ' αὐτὴν, ὦ
Ὀδάτι πάρειμι δή σοι, καθάπερ ἠξίωσας, ἐγὼ
Ζαριάδρης. ἡ δὲ κατανοήσασα ξένον ἄνδρα καὶ
καλὸν, καὶ ὅμοιον τῷ κατὰ τὸν ὕπνον ἑωραμένῳ,
F περιχαρὴς γενομένη δίδωσιν αὐτῷ τὴν φιάλην,
καὶ ὃς ἁρπάσας αὐτὴν ἀπήγαγεν ἐπὶ τὸ ἅρμα,
καὶ ἔφυγεν ἔχων τὴν Ὀδάτιν. οἱ δὲ παῖδες καὶ
αἱ θεράπαιναι συνειδυῖαι τὸν ἔρωτα, κατεσιώπη-
σαν, καὶ κελεύοντος τοῦ πατρὸς καλεῖν, οὐκ ἔφη-
σαν εἰδέναι ὅπου πεπόρευται. μνημονεύεται δὲ
ὁ ἔρως οὗτος παρὰ τοῖς τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσι βαρ-
βάροις, καὶ περισπούδαστός ἐστι ζηλωτὸς, καὶ τὸν μῦθον τοῦτον ζωγραφοῦσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ βασιλείοις, ἔτι
δὲ ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις· καὶ ταῖς ἑαυτῶν θυγατράσιν οἱ πολλοὶ τῶν δυναστῶν ὄνομα τίθενται Ὀδάτιν.

A τὸ ὅμοιον ἱστορεῖ γενέσθαι καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Μασσαλιωτῶν πολιτείᾳ γράφων οὕτως, Φωκαεῖς οἱ ἐν Ἰωνίᾳ ἐμπορίᾳ χρώμενοι ἔκτισαν Μασσαλίαν. Εὔξενος δὲ ὁ Φωκαεὺς Νάνῳ τῷ βασιλεῖ, τοῦτο δ' ἦν αὐτῷ ὄνομα, ἦν ξένος· οὗτος ὁ Νάνος ἐπιτελῶν γάμους τῆς θυγατρὸς, κατὰ τύχην παραγενόμενον τὸν Εὔξενον παρακέκληκεν ἐπὶ τὴν θοίνην. ὁ δὲ γάμος ἐγίνετο τόνδε τὸν τρόπον· ἔδει μετὰ τὸ δεῖπνον εἰσελθοῦσαν τὴν παῖδα, φιάλην κεκερασμένην ᾧ βούλοιτο δοῦναι τῶν παρόντων μνηστήρων· ᾧ δὲ δοίη, τοῦτον εἶναι νυμφίον· ἡ δὲ παῖς B εἰσελθοῦσα δίδωσιν εἴτε ἀπὸ τύχης, εἴτε καὶ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν τῷ Εὐξένῳ· ὄνομα δὲ ἦν τῇ παιδὶ Πέττα· τούτου δὲ συμπεσόντος, καὶ τοῦ πατρὸς ἀξιοῦντος, ὡς κατὰ θεὸν γενομένης τῆς δόσεως ἔχειν αὐτὴν, ἔλαβεν ὁ Εὔξενος γυναῖκα, καὶ συνῴκει μεταθέμενος τοὔνομα Ἀριστοξένην. καὶ ἔστι γένος ἐν Μασσαλίᾳ ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου μέχρι νῦν Πρωτιάδαι καλούμενον· Πρῶτις γὰρ ἐγένετο υἱὸς Εὐξένου καὶ Ἀριστοξένης. Θεμιστοκλῆς τε, ὥς φησιν Ἰδομενεὺς, οὐχ ἅρμα ζευξάμενος C ἑταιρῶν πληθούσης ἀγορᾶς εἰσήλασεν εἰς τὸ ἄστυ; ἦσαν δὲ αὗται Λαμία καὶ Σκιώνη καὶ Σατύρα καὶ Ναννίον. οὐ καὶ αὐτὸς Θεμιστοκλῆς ἐξ ἑταίρας ἦν γεγεννημένος ὄνομα Ἀβροτόνου, ὡς Ἀμφικράτης ἱστορεῖ ἐν τῷ περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν συγγράμματι;

Ἀβρότονον Θρήισσα γυνὴ γένος· ἀλλὰ τεκέσθαι
Τὸν μέγαν Ἕλλησιν φασὶ Θεμιστοκλέα.

D Νεάνθης δ' ὁ Κυζικηνὸς ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριῶν, Εὐτέρπης αὐτὸν εἶναι φησὶν υἱόν. Κῦρος δὲ ὁ ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ἐπιστρατεύσας, οὐχ ἑταίραν οὖσαν τὴν Φωκαΐδα τὴν σοφωτάτην καὶ καλλίστην γενομένην εἶχε συστρατευομένην; ἣν Ζηνοφάνης φησὶ πρότερον Μιλτὼ καλουμένην, Ἀσπασίαν μετονομασθῆναι. συνηκολούθει δὲ αὐτῷ καὶ ἡ Μιλησία παλλακίς. ὁ δὲ μέγας Ἀλέξανδρος οὐ Θαΐδα εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀττικὴν ἑταίραν; περὶ ἧς φησὶ Κλείταρχος ὡς E αἰτίας γενομένης τοῦ ἐμπρησθῆναι τὰ ἐν Περσεπόλει βασίλεια. αὕτη δὲ ἡ Θαῒς καὶ μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον, καὶ Πτολεμαίῳ ἐγαμήθη τῷ πρώτῳ βασιλεύσαντι Αἰγύπτου, καὶ ἐγέννησεν αὐτῷ τέκνον Λεοντίσκον καὶ Λάγον, θυγατέρα δὲ Εἰρήνην, ἣν ἔγημεν Εὔνοστος ὁ Σόλων τῶν ἐν Κύπρῳ βασιλεύς. καὶ ὁ δεύτερος δὲ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς Φιλάδελφος δ' ἐπίκλην, ὡς ἱστορεῖ ὁ Εὐεργέτης Πτολεμαῖος ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ὑπομνημάτων, πλείστας ἔσχεν ἐρωμένας, Διδύμην μὲν μίαν τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν μάλ' εὐπρεπεστάτην τὴν ὄψιν, καὶ F Βιλιστίχην, ἔτι δὲ Ἀγαθόκλειαν καὶ Στρατονίκην, ἧς τὸ μέγα μνημεῖον ὑπῆρχεν ἐπὶ τῇ πρὸς Ἐλευσῖνι θαλάσσῃ, καὶ Μύρτιον, καὶ ἄλλας δὲ πλείστας, ἐπιρρεπέστερος ὢν πρὸς Ἀφροδίσια. Πολύβιος δ' ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν Κλεινοῦς φησὶ τῆς οἰνοχοούσης αὐτῷ εἰκόνας πολλὰς ἀνακεῖσθαι κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, μονοχίτωνας καὶ ῥυτὸν ἐχούσας ἐν ταῖς χερσίν. αἱ δὲ κάλλισται τῶν οἰκιῶν φησὶν οὐ Μυρτίου δὲ μία καὶ Μνησίδος καὶ Ποθεινῆς προσαγορεύονται; καίτοι Μνησὶς μὲν ἦν αὐλητρὶς καὶ Ποθεινή, Μύρτιον δὲ μία τῶν ἀποδεδειγμένων καὶ κοινῶν δεικτηριάδων. τοῦ δὲ Φιλοπάτορος βασιλέως Πτολεμαίου οὐκ Ἀγαθο-

Aristoteles libro de republica Massyliensium similem historiam refert: Phocenses Ionios mercatores Massyliam condidisse: Euxenon inter illos, Nani eius oræ principis, sic enim appellabant, fuisse hospitem. Is cùm essent filiæ præparatæ nuptiæ, Euxenum, qui naui tũ forte appulerat, inuitat ad conuiuium. Sic porrò fieri nuptiæ consueuerant: Post cœnam virgo intrabat: temperatámque phialam porrigebat cui vellet ex adstantibus procis: cui tradidisset, is sponsus erat. Accedit tum virgo nomine Petta, & siue casu, siue ob quandam aliã caussam, Euxeno phialam offert. Ita cùm accidisset, & pater deorum prouidentia contigisse crederet, lubens filiam despondit. Mutato vir nomine Aristoxenam [a] illam vocauit, & oblitus patriæ vnà cum illa vitam exegit [b]. Protis quidem Euxeni fuit & Aristoxenæ filius. Ab eo gẽs propagata nunc Massyliæ Protiadæ appellatur. Iam Themistocles ex scorto quod Abrotonum vocabant, est genitus, vt scribit Amphicrates in opere De viris illustribus:

Abrotonum Thracia *genere mulier fuit, sed quæ*
Magnum, ut aiunt, Themistoclem Græcis *peperit.*

Neâthes Cyzicenus libro tertio ac quarto historiæ Græcæ EVterpes gnatum fuisse tradit. Cyrus, qui copias aduersus fratrem mouit, Phocensem meretricem pulcherrimam atque sapientissimam in exercitu habuit, quam Zenophanes prius nominatam Milto fuisse tradit, postea verò mutato nomine Aspasiam. Secuta etiam ipsum est in illa expeditione Milesia concubina. Thais Atheniensis meretrix cum Alexandro Magno fuit, eúmque præcipuè impulit, vt Cleitarchus autor est, ad comburendam regiam Persepolidis. Post obitum Alexandri, Ptolemæo, qui primus AEgypti regnum adeptus est, illa nupsit, ex eóque liberos concepit, Leontiscum, & Lagum mares: Eirenen fœminam, quæ Solonis Eunosti [c] regis Cypriorum vxor fuit. Secundus AEgypti rex, cognomine Philadelphus, vt refert Ptolemæus Euergetes libro tertio Commentariorum, amicas multas habuit, Didymam quãdam mulierem indigenam, elegantissima facie, alterámque Biblistichen, & Agathocleiã, præterea Stratonicen: cuius monumentum ingens fuit ad mare Eleusines propinquum: & tum etiam Myrtium, & alias perquammultas, quoniam propensior is esset ad venerem. Polybius libro decimoquarto historiarum scribit, Cleinus, quæ ipsi à poculis fuit, statuas Alexandriæ multas erectas, indutas simplici tunica, quæ tenerent in manibus Rhyton[d]: domósq; ornatissimas & splendidissimas Myrtij, Mnesidis, & Potheines appellatione inclytas fuisse, quamuis essent tibicinæ Mnesis, & Potheine, Myrtium verò vna ex publicis & vulgatis Deicsariadibus[e]. Ptolemęus rex, cognomine Philopator, sub meretricis Agathocleæ,

a Quòd erga hospitem beneuola fuisset.
b Ad verbum, habitauit.
c Sic ille dictus est, quòd maxima fœlicitate in regnum & patriam rediisset.
d Pag. 344. Arsinoës huius Ptolemæi, & sororis & vxoris, statuas Rhyton in manibus habuisse, quod esset Cornucopiæ loco.
e Sic prostibula & meretrices vilissimas Alexandrini vocabant.

cleæ, quæ regnum illius euertit, potestate ac imperio fuit. EVmachus Neapolitanus libro secundo historiarum Annibalis, tradit, Hieronymum tyrannum Syracusiorum, cuiusdam filiam qui præfuerat domesticis rebus, vxorem duxisse, nomine Peitho, & eam reginam declarasse. Timothei, qui cum magna gloria Atheniensium dux exercituum fuit, mater erat Thracia genere, meretrix, sed grauibus & laudatis moribus. Nam eius conditionis fœminæ cùm ad temperantiam & continentiam sese applicuerint, aliis qui ob eas virtutes gloriantur, probiores sunt. Timotheus quidem aliquando cùm irrideretur, quòd eum mater eiusmodi generasset, illi se gratiam habere dixit, quia propter eam Cononis esset filius. Carystius in Commentariis historicis scribit, Philetærum, Pergami, & eius prouinciæ quam nouam appellant, regem, Boæ genere Paphlagoniæ, meretricis ac tibicinæ filium fuisse. Idem autor libro tertio Commẽtariorum prodidit, Aristophontem rhetorem, cùm legem promulgasset Eucleide prætore, vt qui non ex muliere ciue gigneretur, is nothus esset, à Calliade Comico esse reprehensum, quòd ex Choride scorto liberos sustulisset. Demetrius Phalereus Lamiam [a] tibicinam amauit perditissimè, ex eáque gnatam Philam suscepit. Lamiã illam Polemon libro De varia in Sicyone porticu, Cleanoris Atheniensis filiam fuisse tradit, & porticum memoratam Sicyonis ædificasse. Leænam quoque, Atheniensem etiam meretricem, deperiit idem princeps, & alias complures [b]. Machon Comœdiarum scriptor in ea fabula quam inscripsit, Sententiosa dicta, inquit,

Leænæ tu quidem œdis habitu corporis,
Quæ migrauit ad Demetrium, & cum illo nunc
vitam beatam agit.

Idem ait, Demetrium ab incubante Lamia concinnè suauitérque subagitatum fuisse, & cùm illam rex idcirco laudaret, respõdisse, Ad hæc Leænam quoque, si vis, habe. Fuit quidẽ certè Lamia dicteriis salsa [c] & acuta, prorsúsque in respondendo Atheniensis, quemadmodum & Gnathæna, de qua postea verba nos faciemus. De Lamia rursum Machon hæc scribit, Demetrium aliquando inter pocula, varia genera vnguentorum ostentantem Lamiæ tibicinæ, vt illa non ita iucundè olere dixit, nõnihil commotum & tãquam vellicatum, quòd improbans omnia petulantiùs illuderet, innuisse vt Nardinum quoddã afferretur, & cùm pudendum manu confricuisset, ac digitis contrectasset, dixisse, hoc Lamia iã olfacito, quantum à reliquis distet, cognosces: illã verò subridentem respondisse, atqui, ô miser, omnium lõge putidissimũ hoc esse mihi videtur: regéq; mox subiecisse, è regia tamen glãde [d] per Iouẽ est, ô Lamia. Ptolemeus Agesarchi filius in Phi-

a Eam victo ad Cyprum Ptolemæo nauali conflictu, inter regias pellices Demetrius reperit, & tam efflictim amauit, vt ab aliis diceretur amari, eius verò esse amator. Plutarch. suprà pag. 253.

b Plutarch. eius amicas recenset, Chrysidem, Demo, Lamiam, Anticyram.

c Εὔθικτος. Prouerbia olim fuerunt, *Attico sale defricare, & Italo aceto profundere.* Vide apud Eras. *Salsitudo nõ inest: & Acetum habet in pectore.* Vide infra.

d Ad vnguentorum cõfectiones glãdis oleo, quã ileo vnguentariam vocãt, vsi sunt veteres. Iocus est in duplici glandis significatu.

A κλεια ἡ ἑταίρα ἐκράτει; ἢ καὶ πᾶσαν ἀνατρέψασα τὴν βασιλείαν. Εὔμαχος δὲ ὁ Νεαπολίτης ἐν τῇ δευτέρα τῶν περὶ Ἀννίβαν ἱστοριῶν, Ἱερώνυμόν φησι τὸν τυραννήσαντα Συρακουσίων ἀγαγέσθαι γυναῖκα τὴν ἐπ᾽ οἰκήματος προεστηκυῖαν Πειθὼ ὄνομα, καὶ ἀποδεῖξαι βασιλίδα. Τιμόθεος δ᾽ ὁ στρατηγήσας Ἀθηναίων ἐπιφανῶς, ἑταίρας ἦν υἱός· Θρᾴττης τὸ γένος, σεμνῆς δ᾽ ἄλλως τοὺς τρόπους. μεταβάλλουσαι γὰρ αἱ τοιαῦται εἰς τὸ σῶφρον, τῶν ἐπὶ τούτῳ σεμνυνομένων εἰσὶ βελτίους. ὁ δὲ Τιμόθεος καὶ σκωB πτόμενός ποτε ὅτι τοιαύτης εἴη μητρὸς, καὶ χάριν γε αὐτῇ φησὶν οἶδα, ὅτι δι᾽ αὐτὴν Κόνωνός εἰμι υἱός. Φιλέταιρον δὲ τὸν Περγάμου καὶ τῆς καινῆς ταύτης λεγομένης βασιλεύσαντα χώρας Βόας αὐλητρίδος ἑταίρας, τὸ γένος ἀπὸ Παφλαγονίας υἱόν φησι γενέσθαι Καρύστιος ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν. Ἀριστοφῶν δὲ ὁ ῥήτωρ ὁ τὸν νόμον εἰσενέγκων ἐπ᾽ Εὐκλείδου ἄρχοντος, ὃς ἂν μὴ ἐξ ἀστῆς γένηται, νόθον εἶναι, αὐτὸς ἀπεC δείχθη ὑπὸ Καλλιάδου τοῦ κωμικοῦ ἐκ Χορίδος τῆς ἑταίρας παιδοποιησάμενος, ὡς αὐτὸς ἱστορεῖ Καρύστιος ἐν τρίτῳ ὑπομνημάτων. Δημήτριος δ᾽ ὁ Πολιορκητὴς οὐ δαιμονίως ἤρα Λαμίας τῆς αὐλητρίδος, ἐξ ἧς ἔσχε καὶ θυγατέρα Φίλαν. τὴν δὲ Λαμίαν Πολέμων φησὶ ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν Σικυῶνι ποικίλης στοᾶς, θυγατέρα μὲν εἶναι Κλεάνορος Ἀθηναίου, κατασκευάσαι δὲ Σικυωνίοις τὴν προκειμένην στοάν. ἤρα δὲ καὶ Λεαίνης, καὶ αὐτῆς ἑταίρας Ἀττικῆς ὁ Δημή- 286
D τριος, καὶ ἄλλων δὲ πλειόνων. Μάχων δὲ ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Χρείαις φησὶν οὕτως,

Ὑπερβαλῇ δὲ τῆς Λεαίνης σχήματι,
Περαινομένης εὖ παρά τε τῷ Δημητρίῳ
Εὐημερούσης. φησὶ καὶ τὴν Λαμίαν
Τὸν βασιλέ᾽ εὐμελῶς κελητίσαι ὑπερἐπαινεθῆναί θ᾽· ἡ δὲ τοῦτ᾽ ἀπεκρίθη
Πρὸς ταῦτα καὶ Λέαιναν εἰ βούλει κράτει.

ἦν δὲ ἡ Λάμια σφόδρα εὔθικτος καὶ Ἀττικὴ
E πρὸς τὰς ἀποκρίσεις, καθάπερ καὶ Γνάθαινα περὶ ἧς ἐροῦμεν. πάλιν δὲ περὶ τῆς Λαμίας ὁ Μάχων οὕτω γράφει,

Δημήτριος ποθ᾽ ὁ βασιλεὺς γένη μύρων
Λαμίᾳ παρὰ πότον παντοδαπῶν ἐπεδείκνυτο.
Ἡ Λαμία δ᾽ ἦν αὐλητρὶς, ἣ σφόδρ᾽ ἀδέως
Ἔχειν φησὶ, κνισθῆναί τε τὸν Δημήτριον,
Ἀποδοκιμαζούσης τε πάντα, καὶ πάνυ
Κατεγχλιδώσης τῷ βασιλεῖ, νάρδον τινὰ
F Διένευσ᾽ ἐνεγκεῖν, τῇ χειρί τε
Αἰδοῖον ἀποτρίψας, καὶ θιγὼν τοῖς δακτύλοις,
Τουτί γε Λαμία φησὶν, ὄσφρανθητι καὶ
Εἴσῃ παρὰ τ᾽ ἄλλα διαφορὰν ὅσην ἔχει.
Κείνη δὲ γελάσασ᾽, ἀλλὰ τοῦτ᾽ ἔφη τάλαν
Δοκεῖ νομίζειν μοι σαπρότατον πάντων πολύ.
Δημήτριος δ᾽ εἶπεν, ἀλλὰ μὴν νὴ τοὺς θεούς,
Ἀπὸ βαλάνου τοῦτ᾽ ἐστὶ Λαμία βασιλικῆς.

Πτολεμαῖος δὲ ὁ τοῦ Ἀγησάρχου ἐν τῷ περὶ τὸν Φιλο-

πάπεα ἱστορίαις, βασιλέων ἐρωμένας ἀναγράφων, φησὶν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος αὐξῆσαι τὰς Φιλίνναν τὴν ὀρχηστρίδα, ἐξ ἧς καὶ γεννῆσαι Ἀρίδαιον τὸν μετὰ Ἀλέξανδρον βασιλεύσαντα. Δημητρίου δὲ τοῦ Πολιορκητοῦ μετὰ τὰς προειρημένας Μανίαν, Ἀντιγόνου δὲ Δημώ, ἐξ ἧς Ἀλκυονέα γενηθῆναι. Σελεύκου δὲ τοῦ νεωτέρου Μύσαν καὶ Νύσαν. Ἡρακλείδης δὲ ὁ Λέμβος ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν Δημὼ φησὶν ἐρωμένην γενέσθαι τοῦ Δημητρίου, ἣ ἐπιμανῆναι τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀντίγονον, καὶ ἀποκτεῖναι Ὀξύθεμιν, ὡς καὶ πολλὰ συνεξαμαρτάνοντα τῷ Δημητρίῳ, καὶ ὅτι ἀπέκτεινε τὰς τῆς Δημοῦς θεραπαίνας στρεβλῶν. περὶ δὲ τοῦ εἰρημένου τῆς Μανίας ὀνόματος ὁ Μάχων τάδε φησίν,

Ἴσως δ᾽ ἂν ἀπορήσαι τις εὐλόγως θ᾽ ἅμα
Τῶν νῦν ἀκροατῶν, ἥ τις Ἀττικὴ γυνὴ
Προσηγορεύετ᾽, ἢ ἐνομίσθη Μανία.
Αἰσχρὸν γὰρ ὄνομα Φρυγιακὸν γυναῖκ᾽ ἔχειν,
Καὶ ταῦθ᾽ ἑταίραν ἐκ μέσης τῆς Ἑλλάδος,
Ἢ τὴν Ἀθηναίων τί κωλύσαι πόλιν
Ὑφ᾽ ἧς ἅπαντες εἰσὶν ἐπηνωρθωμένοι.
Τὸ μὲν οὖν ὑπάρχον εὐθέως ἐκ παιδίου
Αὐτῇ Μέλιττ᾽ ἦν ὄνομα· τῷ μὲν μεγέθει
Τῶν τότε γυναικῶν βραχύ τι καταδεεστέρα,
Φωνῇ δ᾽ ὁμιλίᾳ τε κεχορηγημένη.
Πάνυ δ᾽ εὐπρόσωπος οὖσα καὶ καταπληκτική,
Πολλοὺς ἐραστὰς καὶ πολίτας καὶ ξένους
Ἔχουσ᾽, ὅπου περὶ γυναικὸς τίς λόγος
Γένοιτο, Μανίαν τὴν Μέλιτταν ὡς καλὴν
Ἔφασκον εἶναι, καὶ προσεξειργάζετο
Αὐτὴ τὸ πλεῖον. ἡνίκ᾽ ἂν σκώψειε γὰρ
Ῥημάτιον, εὐθὺ τοῦτο Μανίαν ἀνεβόα,
Αὐτή θ᾽ ὅτ᾽ ἐπαινοίη τιν᾽ ἢ ψέγοι πάλιν,
Ἐπ᾽ ἀμφοτέρων προσέκειτο Μανία τῶν λόγων.
Διὸ τῆς Μανίας ἐπίρρημ᾽ ἐκτείνας, δοκεῖ
Καλέσαι τις αὐτὴν τῶν ἐραστῶν Μανίαν,
Μᾶλλον τὸ πάρεργον ἐπεκράτησ᾽ ἢ τοὔνομα.
Δοκεῖ δὲ λιθιᾶν ὡς ἔοικ᾽ ἡ Μανία,
Γνάθαινά τ᾽ εἰς τὰ στρώμαθ᾽ ὅτι προΐεται.
Ἐνομοθέτητο τοῦτ᾽ ὑπὸ Διφίλου.
Μετὰ ταῦτα δ᾽ ἡ Γνάθαινα πρὸς τὴν Μανίαν
Ἐλοιδορεῖτο. καὶ λέγει τί τοῦτο παῖ;
Εἰ δὲ λίθον εἶχες, ὑπολαβοῦσ᾽ ἡ Μανία
Ἔδωκ᾽ ἄν, ἵν᾽ ἔχῃς φησ᾽ ἀποψᾶσθαι τάλαν.

Ὅτι δ᾽ ἦν καὶ ἀστεία τὶς ἀποκρίνασθαι, τάδε περὶ αὐτῆς Μάχων ἀναγράφει,

Τῆς Μανίας ἤρα Λεοντίσκος ποτὲ
Ὁ παγκρατιαστὴς καὶ συνεῖχ᾽ αὐτὴν μόνος
Γαμετῆς τρόπον γυναικός· ὑπὸ δ᾽ Ἀντήνορος
Μοιχευομένην αἰσθανόμενος αὐτὴν ὕστερον
Σφόδρ᾽ ἠγανάκτησεν· ἡ δ᾽ μηδὲν φησί σοι
Ψυχὴ μελέτω· μαθεῖν γὰρ αἰσθέσθαι θ᾽ ἅμα
Ὀλυμπιονικῶν πυκτῶν ἀθλητῶν δυοῖν

A lopatoris historiis, amicas regū cùm recenset, ait, à Philippo Macedone Philinnam saltatricem, è qua suscepit Aridæum, Macedoniæ post Alexandrum regem, opibus auctam fuisse: à Demetrio Poliorcete, præter eas quas indicauimus, Maniam: ab Antigono Demo, ex qua illi natus est Alcyoneus: à iuniore Seleuco Nysam, & Mystam. Heraclides Lembus libro trigesimo tertio historiarum scribit, à Demetrio quoq; amatam fuisse Demo, cuius caussa pater Antigonus adeò fuerat dementatus, ut interfecerit Oxythemin, tanquam multa cum

B Demetrio scelesta patrasset, & Demonis ancillas tormentis necauerit. De scorto, cui nomen fuit Mania [a], hæc Machon:

Fortassis dubitauerit, nec immeritò quidem,
Ex auditoribus qui nunc adsunt quispiam, quæ mulier Attica
Est appellata & credita Mania.
Turpe namque est Phrygium mulieris nomen
Meretricis, quæ in media sit orta Græcia,
Aut Atheniensium ciuitatem castigare, & coarguere,
C *Quæ alios populos omnes corrigit.*
Ei statim à teneris unguiculis
Melitta [b] nomen fuit, quia magnitudine corporis
Alijs tum mulieribus esset paulo inferior,
At uoce, & colloquio, instructissima,
Facie ad stuporem usque, & miraculum, peruenusta:
Illam amatores ambibant plurimi, ciues,
Ac externi: cùm sermo de fœminis
Incideret, Melittam Maniam ob pulchritudinem
D *Eximiam dictitabant: tum etiam sibi*
Argenti plurimum exigebat, & cùm rideret [c] aliquem,
Continuò uerbulum illud exclamabat, μανίαν [d].
Præterea si aliquem ipsa uituperaret, aut contra laudaret,
Vtrique semper orationi addebat illud suum, μανίαν.
Inde Maniæ cognomen iterantem sæpius
Amator uidetur aliquis tandem uocasse Maniam.
Sic potuit fortuitum plus nomen quàm proprium.
Laborabat calculo, ut fit, Mania:
E *Diphili [e] tanquam legislatoris cuiusdam sententia iudicatum id fuerat:*
Gnathæna uerò cacabat [f] multum, & sæpius:
Aliquanto post cùm Gnathæna Maniæ
Conuitiaretur, ac diceret, quidnam hoc est, puella [g],
Quid si calculum haberes? respondit euestigio,
Darem, ô misera, tibi abstergendis natibus [h].

Lepida porrò illius & festiua responsa fuisse, his Machon idem narrat:

F *Maniam amauit Leontiscus aliquando*
Pancratiastes, & eam solus habuit
Nuptæ uxoris instar: cùm autem ab Antenore [i]
Stupratam postea fuisse comperit,
Animo tulit iniquissimo: ea uerò, nihil, inquit, tibi
Molestum hoc sit, anime mi, discere sentireque simul
Duorum ictus uolui athletarum uictorum olympicæ

a Insania, amentia.

b Apis.

c Ridēs foribus excluderet, quia non daret quod petebat.

d Insaniam esse, quòd putaret minore pretio copiā sui facturam. Sic nostrum vulgus, c'est folie.

e Celebris tum medici.

f Vel stragula permeiebat, vel in stragulis cubans lotium reddebat, quod fœminæ non solent, nisi cogat calculus, aut alius eiusmodi morbus. Paulo post scribitur Gnathænam fluxa mis aluo fuisse.

g. Παῖ, filia: blandientis.

h Exprobrat stercorosam in natibus illuuiē. Olim podicem calculis abstergebant. Aristoph. in Pluto. Ἀποψῶσθ᾽ οὐκ ἔσται λίθοι, ἀλλὰ σκόροδα ... Vide post hac.

i Altero pancratiaste.

Per totam noctem quàm essent ualidi. A
Aiunt, nates eius rex cùm posceret
Demetrius, illam contra sibi ab eo postulasse donum aliquod.
Id rex cùm dedisset, nates obuertisse, dixisséque paulo post,
Agamemnonis fili, nunc illa tibi uidere licet
Coram, quorum semper fuisti [a] liberalis.

a Ad verbum, in quibus promptus semper & alacer fuisti.

Quidam, transfuga qui uidebatur, peregrinus homo,
Athenas aliquando profectus,
Accersiuit Maniam, & quod petebat, dedit, B
Assumptis deinde è ciuitate multis,
Iocari atque ridere, consuetis,
Qui omnia uertunt in lepidos sales,
Cùm uellet urbanus uideri, simul ac splendidus
Appositissimè lusitantem Maniam,
Et ut leporem insectaretur, crebro
Assurgentem, dicterio perstringere uolens, per deos
Adolescentes, inquit, agrestium uobis quaenam uidetur
In montibus ferarum celerrimè currere? C
Tum Mania, transfuga, inquit, uir optime.
Postea rursum ingressa ad illos Mania
Transfugam irrisit, & scutum dixit abiecisse
Olim, hostes impetu magno cùm inuaderent.
Nõnihil miles uultuosus ac tristis ab illa sese auertit:
Eo sermone tum omisso, Nihil, scortum ait,
Vir amicissime, quod dixi, tibi doleat:
Non tu quidem fugiens scutum abiecisti,
Ita mihi sit Venus propitia, sed is qui tum tibi commodauerat [b]. D

b Salsus iocus, quo non solùm timiditas obiicitur, sed etiam inopia.

Conuiuio, ut aiunt, Maniam
Ipsam cùm excepisset quidam ualdè improbus,
Vt eam rogauit, uellet ne prona, & supernè accubans
Iniri, an supina, & in tergum iacens, ridens,
Prona, inquit, nonnihil à te mihi timeo,
Ne cùm in te procidero, monile erodas meum.

Aliorum scortorum dicta memorabilia Machon idem collegit, quae scriptis deinceps mãdare nõ praeter rem fuerit, & primo loco Gnathaenae, sic:

Apud Gnathaenam Diphilus [c] aliquando E

c Comicus.

Coenaturus ac potaturus fuit per Veneris festos dies,
Quem ex cunctis amatoribus Gnathaena faciebat plurimi:
Cùm nesciret tamen Diphilus summopere ab ea se diligi,
Profectus illuc est cum Chij duabus lagenis, Thasii quatuor,
Vnguentis, coronis, bellarijs, haedo, fascijs [d],

d Quibus nectentur coronae.

Obsonio, coquo & post haec omnia, tibicina.
Ex alijs tum amatoribus peregrinus quidam forte Syriacus, F
Niuem [e] misit, & saperdam unam:

e Quã biberet.

Eius muneris cùm puderet, missum ne cui innotesceret
Magno cum metu cauebat; praecipuè ne resciret Diphilus,
Eiúsque notata comoedijs poenas ne lueret.
Salsamentum confestim amoueri iubet,
Et ad eos ferri qui sibi quererentur deesse salem:
Niuem autem succussam occultè immiscere uino

Πληγὴν τὶ δισύατα ποτ' ἤθελεν.
Αἰτουμένην λέγουσι τὴν πυγήν ποτε
Ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μανίαν Δημητρίου,
Ἀνταξιῶσαι δωρεὰν κἀυτὸν τινά,
Δόντος δ' ἐπιστρέψασα, μετὰ μικρὸν λέγει,
Ἀγαμέμνονος παῖ νῦν ἐκεῖν' ἔξεστί σοι,
Παρόντι λεύσσειν, ὧν πρόθυμος ἦσθ' ἀεί.
Εἶναι δοκῶν αὐτόμολος ἄνθρωπος ξένος
Καὶ παρεπιδημήσας Ἀθήνησιν ποτὲ,
Τὴν Μανίαν μετεπέμψαθ' ὅσον ᾔτησε δούς·
Εἰς τόνδε, ... ἣν συμπαρειληφὼς τινας
Ἐκ τῆς πόλεως τῶν ἐπιγελᾶν εἰθισμένων
Ἅπαντά τοι στρέφουσιν ἀεὶ πρὸς χάριν,
Βουλόμενος εἶναι γλαφυρὸς ἀστεῖός θ' ἅμα,
Τῆς Μανίας ἄριστα παιζούσης σφόδρα,
Ἀνισταμένης τε πολλάκις εἰς δασύποδα
Αὐτὴν ἐπικερτοῦσαι βουλόμενος πρὸς τῶν θεῶν,
Μειράκια, τί δοκεῖ τῶν ἀγρίων ὑμῖν πολὺ,
Ἐν τοῖς ὄρεσι τάχιστα θηρίον τρέχειν.
Ἡ Μανία αὐτόμολος ὦ βέλτιστ' ἔφη.
Μετὰ ταῦτα δ' ὡς εἰς εἰσῆλθε πάλιν ἡ Μανία,
Τὸν αὐτόμολον ἔσκωπτε, ῥίψασπίν τ' ἔφη
Αὐτὸν γεγονέναι προσβολῆς οὔσης ποτέ.
Ὁ δὲ στρατιώτης ὑπό τι σκυθρωπάσας
Ἀπέπεμψε ταύτην, διαλιποῦσα δ' ἡ ἑταίρα
Μηθὲν, παρὰ τοῦτο φησὶ λυποῦ φίλτατε,
Οὐ γὰρ σὺ φεύγων ἀπέβαλες τὴν ἀσπίδα
Μὰ τὴν Ἀφροδίτην, ἀλλ' ὅ, σοι χρήσας τότε.
Ἐν συμποσίῳ δ' ὥς φασι παρὰ τῇ Μανίᾳ
Παρεδέξατ' αὐτὴν τῶν πονηρῶν τίς πάνυ
Καθὼς ἐπηρώτησε, πότερ' ἄνω θέλεις;
Ἐλθοῦσ' ἅμα βαλεῖν ἢ κάτω, γελάσασα δὲ
Ἄνω μὲν οὖν γε φησίν. ὑπό τι γὰρ δέδοικά σε,
Μή μου προπεσούσης τὸ τ' οὐμπλόκιον ἐκτράγῃς.

Καὶ ἄλλων δὲ ἑταιρῶν ἀπομνημονεύματα ὁ Μάχων συνήγαγεν, ὧν οὐκ ἄκαιρόν ἐστι κατὰ τὸ ἑξῆς μνημονεῦσαι. Γναθαίνης μὲν οὕτως,

Παρὰ Γναθαίνῃ Δίφιλος πίνων ποτὲ
Ἐπὶ δεῖπνον, ὡς λέγουσι τοῖς Ἀφροδισίοις
Τιμώμενος μάλιστα τῶν ἐρωμένων,
Λήθῃ δ' ὑπ' αὐτῆς ἐκτενῶς ἀγαπώμενος,
Παρῆν ἔχων δύο Χῖα, Θάσια τέτταρα,
Μύρον, στεφάνους, τραγήματ', ἔριφον, ταινίας,
Ὄψον, μάγειρον, τὰ μετὰ ταῦτ' αὐλητρίδα,
Καὶ τῶν ἐραστῶν Συριακοῦ τινος ξένου,
Πέμψαντος αὐτῇ χιόνα σαπέρδην θ' ἕνα,
Αἰσχυνομένη τὰ δῶρα μή τις καταμάθῃ,
Φυλαττομένη τε πολὺ μάλιστα Δίφιλον
Μὴ δῷ δίκην μετὰ ταῦτα κωμῳδουμένη,
Τὸ μὲν τάριχος εἶπε ταχέως τ' ἀποφέρειν
Πρὸς τοὺς σπανίζειν ὁμολογουμένους ἁλῶν,
Τὴν χιόνα δ' εἰς τὸν ἄκρατον ἐνσεῖσαι λάθρα

Τῷ παιδὶ τ' ἐπέταξεν, ἐγχέονθ' ὅσον δέκα A
Κυάθοις προσενεγκεῖν Διφίλῳ ποτήριον.
Ὑπερηδέως δὲ τὴν κύλικ' ἐκπιὼν ἄφνω,
Καὶ τὸ παράδοξον καταπλαγεὶς ὁ Δίφιλος,
Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν καὶ θεούς, ψυχρόν γ' ἔφη,
Γνάθαιν' ἔχεις τὸν λάκκον ὁμολογουμένως.
Ἡ δ' εἶπε, τῶν σῶν δραμάτων γὰρ ἐπιμελῶς
Εἰς αὐτὸν ἀεὶ τοὺς προλόγους ἐμβάλλομεν.
Μαστιγίας μώλωπας ὑψηλοὺς ἔχων,
Μετὰ τῆς Γναθαίνης ἀπὸ τύχης ἀνεπαύετο,
Περιλαμβάνουσα δ' αὐτὸν ὡς ἀνώμαλον B
Τὸν νῶτον εἶχε παντελῶς τάλαν τάλαν,
Ἄνερ πόθεν ἔχεις ταῦτ' ἔφη τὰ τραύματα;
Κἀκεῖνος αὐτῆς συντόμως ἀπεκρίνατο,
Ὅτι παῖς ποτ' ὢν ἐνήλατ' εἰς πυρὰν ποτὲ,
Παίζων μετά τινων ἡλικιωτῶν ἐνέπεσεν.
Ναὶ τὴν φίλην Δήμητρα, δικαίως τε γὰρ
Ἄνθρωπε φησὶν ἐξεδάρης ἀκόλαστος ὤν.
Παρὰ Δεξιθέᾳ δειπνοῦσα τῇ ἑταίρᾳ ποτὲ
Γνάθαινα, τοὔψον ἀποτιθείσης πᾶν σχεδὸν,
Τῆς Δεξιθέας τῇ μητρὶ, νὴ τὴν Ἄρτεμιν, C
Εἴ φησιν ᾔδειν ἡ Γνάθαινα τοῦτ' ἐγὼ,
Τῇ μητρὶ συνεδείπνουν ἄν, οὐχὶ σοὶ γύναι.
Ἐπεὶ προέβη τοῖς ἔτεσιν ἡ Γνάθαινα, καὶ
Ἤδη τελέως ἦν ὁμολογουμένως σορὸς,
Εἰς τὴν ἀγορὰν λέγουσιν αὐτὴν ἐξιέναι.
Καὶ τοὔψον ἐφορᾶν καὶ πολυπραγμονεῖν πόσου,
Πωλεῖ θ' ἕκαστον· εἶτ' ἰδοῦσα κατὰ τύχην
Ἑστῶτα κρεωπώλην τιν' ἀστεῖον πάνυ,
Τῇ θ' ἡλικίᾳ σφόδρα νέον, ὦ πρὸς τῶν θεῶν D
Μειράκιον, ὁ καλὸς φησὶ πῶς ἵστης, φράσον·
Ὁ δὲ μειδιάσας, κύβδ' ἔφη τριωβόλου.
Τίς δ' ὁ ἐπιτρέψων ἐστί σοι φησὶ τάλαν,
Ὄντα γ' ἐν Ἀθήναις Καρικοῖς χρῆσθαι σταθμοῖς.
Στρατοκλῆς δ' ἐρίφοις προῖκ' ἐδίδου τοῖς γνωρίμοις,
Λοπάδας συνάλμους τε ξυναρτύειν δοκῶν,
Καὶ δίψαν ὑπολειπόμενοι δ' εἰς τὴν αὔριον.
Ἐπιξυνάπτειν βουλομένοις τὸν ἑωθινὸν, E
Μακρὰς δὲ πράττειν εἰς τὰ λοιπὰ ξυμβολάς.
Γνάθαινα δ' αὐτῆς εἶπε πρὸς ἐραστὴν τινὰ
Στρατευόμενον ὁρῶσα περὶ τὰς συμβολὰς,
Στρατοκλῆς ἐπ' ἐρίφοις φησὶ χειμῶνας ποιεῖ.
Ἰδοῦσ' ἔφηβον ἡ Γνάθαιν' ἰσχνὸν πάνυ,
Καὶ μέλανα λεπτόν θ' ὡς ἔοικεν ὑπερβολῇ
Καὶ λιπαρὸν, ἔτι δὲ τῶν ἐφήβων βραχύτερον
Ἔσκωπτεν εἰς Ἄδωνιν, ἀναγώγως δέ πως
Τοῦ μειρακίσκου καὶ τυραννικώτερον F
Αὐτῇ συναντήσαντος, ἐμβλέψασα τῇ
Θυγατρὶ μετὰ ταύτης συμπορευομένῃ λέγει,
Δικαιότερον ἦν ὦ τέκνον νὴ τὼ θεώ.
Λέγουσι Ποντικόν τι μειρακύλλιον
Ἀναπαυόμενον μετὰ τῆς Γναθαίνης ἀξιοῦν
Περιγινόμενον, ὥστε τὴν πυγὴν ἅπαξ
Αὐτῷ παρασχεῖν, τὴν δὲ τοῦτ' εἰπεῖν, τάλαν
Ἔπειτα τὴν πυγὴν μένειν αἰτεῖς, ὅτε

Pueris mandat, sic ut meri cyathi decem forent[a], a Et liquatæ niuis duæ.
Poculúmque bibendum offerre Diphilo.
Maxima ille cum uoluptate epoto calice,
Et inexpectata potionis frigiditate obstupefactus,
Per Mineruam & omnes deos, inquit, gelidum
Gnathæna indubitato puteum habes:
Respondit illa, tuarum enim fabularum[b]
Curiosè in eum Prologos inijcimus. b Sic. Martialis frigidum quendã oratorem per iocum ait, idoneũ esse qui thermas refrigeret Neronianas. Vide apud Eras. prouerb. Talemo frigidior.
Verbero quidam flagris cæsus, tumidis ubicibus
Cum Gnathæna forte fortuna iacebat:
Eum complexa, ut tergus
Cicatricibus prorsus tuberosum sensit, miser, iterúmque miser,
Dixit, homo, unde inflicta hæc tibi uulnera?
Paucis respondit ille,
Puerum olim se in ignem insilijsse,
Collapsum, dum lusitaret cum æqualibus,
Per amicam sacrámque Cererem inquit homo, iure te
Excoriarunt, quandoquidem scutica & flagris castigari non potuisti.
Apud Dexitheam meretricem cùm cœnaret aliquando
Gnathæna, & quidquid erat obsonij,
Matri fere seposuisset Dexithea, per Dianam,
Hoc, inquit, mihi certum si fuisset,
Cum matre tua, non tecum cœnassem, mulier.
Aetate iam prouecta, &
Iam citra dubitationem prorsus capularis,
Quod aiunt, in forum sese contulit,
Obsonium inspexit: sedulo quanti
Veniret quidque, sciscitata est: casu uero intuita
Macellarium[c] quendam lanium, festiuum admodum, c Κρεωπώλην, qui carnem venderet.
Aetate ualde iuuenem, heus tu, per deos,
Adolescens, inquit, formose, quæso dic, quanti te indicas?
Arrisit ille, & uili, ait, nempe triobolo[d]: d Operæ suæ fortassis, nõ corporis precium intellexit.
Ecquis uerò, inquit, ô miser, permisit tibi
Athenis cùm sis, uti libra Caria[e]? e Cur te minimo pretio æstimas? Vide prouerb. In Care periculum.
In Stratoclem illa hæc dixit tabernarium:
Stratocles hædos familiaribus gratis dat,
Sale uerò patinas se condere simulans,
Tantam in crastinum relinquit sitim,
Matutinam ut compotationem cupiant omnes hesternæ adiungere,
Longásque in posterum dare symbolas.
Gnathæna cùm amatorem uidisset militem
Valde occupatum[f] in colligendis symbolis, f Ad verbum, militantem.
Stratocles in hædis[g], inquit, tempestates excitat. g Alludit ad hædos, cæleste signũ, procellosũ.
Conspicata puberem Gnathæna perquam macilentum,
Nigrum, & quidem certè supra modum gracilem,
Sordidum[h], breuiorem etiam reliquis adolescentibus[i], h Λιπαρὸν, unctum, pinguem. i Synephebis.
Per iocum Adonin esse dixit. Cùm admodum rusticè
Adolescentulus quidam & tyrannicè[k] k Fastuosè, superbè, arroganter.
Occurrisset illi: respiciens pedissequam ancillulã
quæ secum ibat,
Aequius huic, ô fili, te per deos[l]. l Tam insolentẽ obuium [illegible] ius seruæ [illegible] uum respectum habere. [illegible]
E Ponto quendam narrant adolescentulum,
Cum Gnathæna cubantem ab illa petiuisse
Cùm iam esset diluculum, clunes ut semel
Præberet sibi, illam uerò dixisse, miser clunes tu
nunc postulas,

Cùm educendi ad pastum sues tempus est.
Idem Machon Gnathænidis illius ex sorore neptis scitè dicta sic refert:
Athenas cùm appulisset peregrinus quidam,
Satrapa, impendio senex, nonagenarius:
Per Saturnalium is ferias exeuntem uidit Gnathænium,
Cum Gnathæna ex æde sacra Veneris:
Eius formam contemplatus, ac concinnam elegantiam,
Percontatus est qua mercede polliceretur operam
Noctis unius: Gnathæna in purpuram [a]
Et hastas [b] coniectis oculis, mille drachmas
Pretium taxauit: repente is quasi lethali plaga ictus, papæ,
Mulier, inquit, quoniam exercitu me stipatum uides, uiuum [c] capis:
Tibi minæ quinque numerabuntur: paciscitor:
Domi nobis lectos sternito: illa uerò
Satrapam qui dexteritate ingenij pollere uidebatur, excepit:
Dixitque, da quantum libuerit, pater: sat enim scio,
Omninóque certum & persuasum habeo,
Filiolæ in hanc noctem meæ daturum te duplum.
Athenis faber quidam ærarius ingeniosus & solers,
Cùm artem iam meritoriam fere desiisset Gnathænium,
Nec amplius meretricari uellet, quoniam
Andronicus histrio eam haberet suaui
Contubernio, sed qui tum abesset domo, profectus peregre:
Ei saliæt masculum puellulum Gnathænium pepererat:
Respuentem illam quoduis pretium,
Quamuis mercedem, obsecrans, & acrius instans
Magno cum sumptu, aureis tandem nummis obtinuit.
Impense festiuus ille post fornacarius
In sutoris officina cum quibusdam sedens,
Otiosus ut sermo habitus est de Gnathænio,
Cum altero nemine ita rem habuisse ac secum dixit:
Illam enim sibi deinceps inequitasse quinquies.
Aliquanto post cùm audiret id factum Andronicus
Nuper è Corintho reuersus in oppidum,
Inter potandum dixit Gnathænio,
Se quidem, licet ualde cuperet, tamen
Ab ipsa nunquam impetrasse, ut eo coiret situ corporis,
Sic uerò illusisse nebulonem ac furciferum:
Respondit mox, ut finem dicendi fecit, Gnathænium,
Sibi non uisum fuisse, mammas ut circumamplecteretur manu
Miser ille sordidúsque opifex ad os usque tinctus fuligine.
Quòd auri magnam summam dederit, se pertulisse:
Id tamen philosophatam, summam ut corporis
Minimámque partem leuiter ille attingeret.
Aliquando, quod aiunt, Gnathænium
Inter potandum Andronicum noluit

a Qua vestitus erat.
b Suorum stipatorum.
c Vt fit in bello, cùm pacta certæ pecuniæ summa captiuorum vitæ parcitur.

A Τὰς ὗς ἐπὶ νομὴν καιρὸς ἐστὶν ἐξάγειν,
Καὶ Γναθαινίου τῆς δέ γε τῆς θυγατριδοῦς αὐτῆς
τάδε ἀναγράφει,
Εἰς τὰς Ἀθήνας παρεπιδημήσας ξένος
Σατράπης πάνυ γέρων ὡς ἐνενήκοντ᾽ ἐτῶν,
Κρονίοις ἀπιοῦσαν εἶδε τὴν Γναθαίνιον,
Μετὰ τῆς Γναθαίνης ἐξ Ἀφροδισίου τινός,
Τό τ᾽ εἶδος αὐτῆς τούς ῥυθμούς τε καταμαθών,
Ἐπυνθάνετο μίσθωμα, πρᾶσθαι πόσον
Τῆς νυκτός; ἡ Γνάθαινα δ᾽ εἰς τὴν πορφύραν,
B Καὶ τὰ δόρατ᾽ ἀποβλέψασα δραχμὰς χιλίας
Ἔταξ᾽, ὁ δ᾽ ἄφνω καιρίαν πληγεὶς, παπαί!
Ζωγρεῖς γύναι φησὶν ἕνεκα τοῦ στρατιωτικοῦ,
Μνᾶς πραξαμένη δὲ πέντε τὰς σπονδὰς ποιοῦ,
Καὶ στρῶσον ἡμῖν ἔνδον, ἡ δ᾽ ἐπιδέξιον
Βουλόμενον εἶναι τὸν σατράπην ἀπεδέξατο,
C Εἶπεν δ᾽ δὸς ὅσον ἐπιθυμεῖς πάτερ. οἶδα γὰρ
Ἀκριβῶς καὶ πέπεισθ᾽ ὅτι †
Εἰς νύκτ᾽ ἀποδώσεις τῷ θυγατρίῳ μου διπλοῦν.
Ἐν ταῖς Ἀθήναις χαλκοτύπος σφόδρ᾽ εὐφυὴς
Καταλελυκυίας τῆς Γναθαινίου σχεδὸν
Οὐκέτι θ᾽ ἑταιρεῖν ὑπομενούσης, διὰ τὸ πῶς
Τὸν Ἀνδρόνικον ἡδέως αὐτῆς ἔχειν
Τὸν ὑποκριτήν· τότε δ᾽ ὄντος ἐν ἀποδημίᾳ,
D Ἐξ οὗ γεγονὸς ἦν ἄρρεν αὐτῷ παιδίον,
Οὐχ ὑπομένουσαν τὴν Γναθαίνιον λαβεῖν
Μίσθωμα, λιπαρῶν δὲ καὶ προσκείμενος
Πολὺ δαπανήσας, ἔσχεν αὐτὴν, χρυσίον,
Ἀνάγωγος ὢν δὴ καὶ βάναυσος παντελῶς,
Ἐν σκυτοτομείῳ τινὶ μετὰ τινῶν καθήμενος,
Κατεσχόλαζε τῆς Γναθαινίου λέγων,
Ἑτέρῳ τρόπῳ μὲν συγγεγενῆσθαι μηδενὶ
E Ἑξῆς, καθιππάσασθαι δ᾽ ὑπ᾽ αὐτῆς πεντάκις.
Μετὰ ταῦτ᾽ ἀκούσας Ἀνδρόνικος τὸ γεγονὸς
Ἐκ τῆς Κορίνθου προσφάτως ἀφιγμένος,
Παρὰ τὸν πότον ταῦτ᾽ ἔλεγε τῇ Γναθαινίῳ,
Αὐτὸν μὲν ἀξιοῦντα μὴ τετευχέναι
Τούτου παρ᾽ αὐτῆς μηδέ ποτε τοῦ σχήματος,
Ἐν τῷδε δ᾽ ἑτέροις ἐντρυφᾶν μαστιγίας,
Ἐπὶ τ᾽ εἰπεῖν φασὶ τὴν Γναθαίνιον.
Περιλαμβάνειν γὰρ οὐκ ἐδόκει μαζὸν τάλαν,
F Ἄνθρωπον ἄχρι τοῦ στόματος ἠσβολωμένον,
Διὰ τοῦθ᾽ ὑπέμεινα πολὺ λαβοῦσα χρυσίον,
Ἐφιλοσόφησά θ᾽ ἵν᾽ ἄκρον ὡς μάλιστα, καὶ
Ἐλάχιστον αὐτοῦ περιλάβω τοῦ σώματος.
Ἐπὶ τὰ φασὶ τῆς Γναθαινίου ποτὲ,
Τὸν Ἀνδρόνικον οὐ θελούσης παρὰ πότον

A Φιλεῖν, καθάπερ ταῖς πρότερον ἡμέραις ἀεί,
Ὀργιζομένης δὲ διὰ τὸ μηδὲν λαμβάνειν
Ἐπῆλθε, πῶς οὐχ' ὁρᾶς Γναθαίνιον, ἔφη,
Ὑπερηφανῶς μοι τὴν θυγατέρα χρωμένην;
Ἡ γραῦς δ' ἀγανακτήσασα, τάλαιν' ἔφη τέκνον,
Περίλαβε φησὶ καὶ φίλησον εἰ θέλει.
Ἡ δ' εἶπε, μῆτερ πῶς ἔφη μέλλω φιλεῖν,
288 Τὸν μηδὲν ὠφέλημα τῶν ὑπὸ ταῖς στέγαις,
Τὸ κοινὸν Ἄργος δωρεὰν θέλοντ' ἔχειν.
B Πανηγύρεως οὔσης ποθ' ἡ Γναθαίνιον
Εἰς Πειραιᾶ κατέβαινε πρὸς ξένον τινὰ
Ἔμπορον, ἐραστὴν εὐτελῶς ἐπ' ἀστράβης,
Τὰ πάντ' ἔχουσ' ὀνάρια μετ' αὐτῆς τρία,
Καὶ τρεῖς θεραπαίνας καὶ νέαν τιτθὴν μίαν.
Ἔπειτ' ἐν αὐταῖς ἐπὶ τινὸς στενῆς ὁδοῦ
Κακὸς παλαιστὴς ἐνέτυχεν τις τῶν ἀεὶ
Ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐπιμελῶς ἡττωμένων.
Ὃς οὐ δυνάμενος τότε παρελθεῖν ῥᾳδίως
Ἀλλὰ στενοχωρῶν εἶπεν, ὦ τρισάθλιε
C Ὀνηλάτ' εἰ μὴ θᾶττον ἐκστήσῃ ποτέ,
Ἐκ τῆς ὁδοῦ τὰ γύναια ταυτὶ καταβαλῶ
Σὺν τοῖς ὀναρίοις φησὶ καὶ ταῖς ἀστράβαις.
Γναθαίνιον δ' εἶπ' ὦ τάλαν μὴ δῆτ' ἄνερ,
Οὐδέ ποτε γὰρ τοῦτ' ἐστί σοι πεπραγμένον.
Ἑξῆς δὲ καὶ ταῦτ' ἀναγράφει,
Λαΐδα λέγουσι τὴν Κορινθίαν ποτὲ
Εὐριπίδην ἰδοῦσαν ἐν κήπῳ τινὶ
Πινακίδα καὶ γραφεῖον ἐξηρτημένον
Ἔχοντ', ἀπόκριναι φησὶν ὦ ποιητά μοι
D Τί βουλόμενος ἔγραψας ἐν τραγῳδίᾳ,
Ἔρρ' αἰσχροποιέ. καταπλαγεὶς δ' Εὐριπίδης
Τὴν τόλμαν αὐτῆς, σὺ γὰρ εἶ τίς ἔφη δοκεῖς
Αἰσχροποιός. ἡ δὲ γελάσασ' ἀπεκρίθη,
Τί δ' αἰσχρόν, εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ.
Ἡ Γλυκέριον λαβοῦσα παρ' ἐραστοῦ τινὸς
Κορίνθιον περιάπηχυ καινὸν ληΐδιον,
Ἔδωκεν εἰς γναφεῖον, εἶτ' ἐπεὶ τέλος
Ἔδοξ' ἔχειν, πέμψασα τὴν θεραπαινίδα
Τὸ μισθάριον ἔχουσαν, ἐκέλευ' ἀποφέρειν
E Θοἰμάτιον. ὁ γναφεὺς δ' εἶπεν, ἄν γ' ἐλαδίου
Τεταρτημόριά μοι φησὶ προσενέγκῃς τρία
Κομίσαι. τὸ κωλῦον γάρ ἐστι τοῦτό γε.
Ἡ δ' ἀπήγγελλε, τάλαινα εἶπεν κακόν,
Ἡ Γλυκέριον μέλλει γὰρ, ὥσπερ μαινίδας
Ἀποτηγανίζειν φησί μοι τὸ ληΐδιον.
Ὁ τοῦ Σοφοκλέους Δημοφῶν ἐρώμενος
Τὴν Αἶγα Νικὼ πρεσβυτέραν οὖσαν πολὺ
Νέος ὢν ἔτ' αὐτὸς εἶχεν· ἐπεκαλεῖτο δ' Αἶξ,
F Ὅτι τὸν μέγαν κατέφαγ' ἐραστήν ποτε
Θαλλόν, παρεγένετο γὰρ εἰς τὴν Ἀττικὴν
Ὠνησόμενος μέλι, Χελιδονίας τ' ἰσχάδας,
Ὑμήττιόν τε φορτιούμενος μέλι.
Λέγεται δ' ἐκείνην τὴν γυναῖκ' ἐσχηκέναι,
Πυγὴν πάνυ καλήν, ἣν ποτ' ἠξίου λαβεῖν,
Ὁ Δημοφῶν· ἡ δ' εἶπε γελάσασ' εὖ γ' ἵνα,

Basiare, superioribus ut erat diebus solita,
Succensebat enim quòd dedisset ille tum nihil.
Cùm uerò is dixisset, An non Gnathæna uides,
Quàm filia tua me superbè fastidiat?
Indignata anus, misera, dixit,
Filia, amplectere, & osculare, cùm uolet:
Tum illa quo mater pacto eum suauiari queam,
Qui commodi nihil tecto, ædibúsque nostris afferat,
Et communem agrum priuatim dono sibi dari cupiat?
Publicus Athenis conuentus [a] habebatur: Gnathænium
In Peiræum[b] descendebat ad peregrinum quendam
Mercatorem & amatorem, sed comitatu uiliore: sedebat illa in clitella [c],
Cum ea fuerunt tres aselli tantummodo,
Ancillæ tres, unáque nutrix iuuenis.
Occurrit illis in uia quadam angusta
Malus quidam luctator, ex eorum numero,
Qui magno studio in publicis ludis certant, & uincuntur.
Is præterire cùm non posset facile,
Et arctata uia moraretur, dixit, bis térque miser
Agaso, ni statim mihi tu decesseris
E uia, mulierculas profectò has deijciam,
Cum asellis prorsus tuis, clitellá que tua:
Tum Gnathænium, miser, inquit, homo,
Actum [d] numquam hoc à te fuit.
Quæ sequuntur idem post recitat:
Laïdem narrant aliquando Corinthiam,
Euripide in horto conspecto, qui tabulas & stylum paratum
Haberet, eum sic fuisse allocutam: quidnam poëta
Cogitasti cùm scriberes in tragœdia,
Abi in malam rem αἰσχροποιέ [e]: attonitus Euripides
Ob eius audaciam, & tu porrò, inquit uideris
Agere turpia: respondit illa subridens,
Ecquid uerò turpe [f] est, nisi qui utuntur, sic putent?
Glycerium quam ab amatore acceperat,
Corinthio, æstiuam uestem, statim
Fulloni tradidit [g]: deinde ubi satis
A fullone curatam credidit, misit ancillulam,
Quæ data laboris mercede ad sese referret
Pallam: huic fullo, tres quadrantes olei ubi dederis
Asportato: in mora hoc solum est, quo minus reddam.
Heræ ancilla hoc nuntiat: tum, malè res habet,
Inquit Glycerium, uult hic, arbitror,
Vt mænidem, in sartagine pallam meam frigere.
Demophon Sophoclis amasius,
Nico cognomine Capram [h], annosam iam,
Ipse iuuenis adhuc habebat: illam porrò Capram
Vocarunt, quòd amatorem olim diuitem
Thallon [i] exederat [k], in Atticam profectum,
Caricas ut emeret Chelidonias [l],
Aueherétque mel Hymettium [m].
Fama est ei mulieri fuisse pulcherrimos
Clunes: hos aliquando sibi præberi uoluit
Demophon, cui ridens illa, benè est, inquit;

a πανήγυρις. Quinto quoque anno is Athenis fiebat. Herodot.
b In edito loco sitæ fuerunt Athenæ: Peiræus in depresso.
c Ἐπ' ἀστράβης, sella prælta quæ lumbos tegat, clitella, Cistellaria Plauti fabula inde Astraba uocata est.
d Vt aliquem deiiceres, qui lucta fueris ibi ius semper inferior.
e Ad verbũ sic dicitur qui agit turpia, qui turpe venerẽ exercet: irrumator, fellator, pædico, cunnilingus, masturbator: honor sit auribus. Galeno principio l. b. 10. Simplicium αἰσχρουργός. Euripides in Medea: αἰσχροποιός, ἢ τέκνων μιαιφόνε. Idẽ in Æolo, τί δ' αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ. Aristoph. in Ranis, τί δ' αἰσχρόν, εἰ μὴ τοῖς θεωμένοις δοκεῖ? At contra, siue Diogenes, siue Antisthenes: αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρὸν κἂν δοκῇ, κἂν μὴ δοκῇ. Leopardus cap 7. 1.
f Turpia & honesta voluit illa definiri τῷ νόμῳ id est consuetudine ac opinione hominũ: quæ fuit & quorundam philosophorum sententia.
g Abstergẽdam & eluendam.
h Apud Varronẽ scorta vocantur limaces, quia vt cochleæ plantarum & olerum folia corrodunt, sic meretrices amantes miseros καταφαγεῖν: vel quòd amantes ῥινῶσι, limant, & obterunt. Vide Ælianũ de Menandri Therone. Scaliger in Varronem.
i Nomen eius hominis hoc fuit. Significat & ea vox oleæ termitem, quem capræ libenter arrodũt. Vide infrà.
k Ad inopiam redegerat, fortunis omnibus spoliauerat. Vide infrà.
l E Chelidoniis insulis.
m Ex Hymetto Atticæ monte, præstãtissimum.

A me, charissime, nunc accipe, quòd des Sophocli.
Aliquando Callisto, cognomine Sus,
Probris ac iurgijs rixabatur
Cum sua matre, quam appellabant Cornicem [a].
Litem eam diremit Gnathæna, quæ interrogata
Quidnam illud esset dissidij, quid aliud, dixit, quàm quòd
Altera Cornix [b] est, eam uerò Sus [c] increpat?
Hippes [d] scorti narrant Theodotum
Amatorem fuisse, qui emendi fœni gratia
Accesserat [e]: aliquando illa tardius & intempestiuius
Comessatum ad regem Ptolemæũ iuit potare semper solita
Cum ipso: multum ergo morata cùm esset, dixit,
Vehementer ego, Ptolemææ pater, sitio,
Quatuor ergo mihi cotylas aliquis misceat,
Calycem deinde magnum: tum rex inquit,
In peluim potius amplam [f]:
Multum namque uideris Hippa tu fœnum [g] comedisse.
Phrynem solicitabat Mœrichus Thespicam.
Ab eo petiit illa minam sibi ut unam daret:
Multum sanè, Mœrichus ait: hoc mane aureis
Duobus acceptis cum peregrino quodam hospite
Miscuisti corpus: ergo tu expecta, inquit, quoad,
Tantumdem [h] ego à te capiam.
Nico, quam Capra appellabant, Python quidã
Amator olim deseruit & ad
Euardin, obesam, animũ transtulit: deinde postea
Cùm rursus illam accerseret, ut fit, dixisse ferũt,
Puero qui accibat, nunc Python,
Expletus suilla carne,
Ad Capram reuerti denuo potest?

Hactenus memoraui quæ à Machone tradita sunt. Athenæ quidem elegantes nostræ scortorum tantum numerum aluerũt, de quibus ego, quoad eius fieri poterit, differam, quantã turbam non habeat frequens viris ciuitas. Centum triginta quinque recensuit Aristophanes Byzãtius: Apollodorus plures: Gorgias omissas multas ab Aristophane testatus, cum aliis non paucis has enumerat: Quam Paroinon, vinosam, appellabãt: Lamprydem: & Euphrosynen, fullonis filiam. Silentio is præteriit Megisten, Agallidem, Thaumareiõ, Theocleam, quam Cornicem nuncupabant, Lenætocistõ, Astram, Gnathænam, ex sorore neptem huius Gnathænium, Sigen [i], Synoridem, quam Lucernam cognominabant, Eucleam, Grammæam, Thryallidem, Chimæram, Lampadem. Ex his Gnathænam, vt antea diximus, mirum in modum Diphilus comœdiarum scriptor amabat, quod & Lynceus Samius prodidit. In quodam publicorum ludorũ certamine, quia valde ineptè & indecorè sese gesserat, explosus è theatro, & spectatorum humeris euectus, nihilo secius ad Gnathænã se contulit, eámq; lauare sibi pedes iussit: Quorsum verò, inquit? nõne in humeros sublatus [k] huc venisti? sic fuit in respõdendo salsa Gnathæna. Reliquæ meretrices ideo magnis spiritibus inflatæ gloriabãtur, quòd operã darent humanioribus literis, & mathematicis disciplinis temporis nõnihil impenderent, quarũ scientia & cognitione ad respondendũ fierent acutiores [l], & dicaciores.

a τὴν κορώνην.
b Loquax, garrula, clamosa.
c Sordida, & grũnitu molesta.
d Equæ.
e In Alexandriam venerat.
f Vt fit equis.
g Allusio ad equæ nomen, & fœnũ quod mercatus erat Theodotus.
h Ad venerem stimulata pruriã. Vide Leopard. cião 10 Emend.
i Silentium.
k Ideóque pedibus minimè pulueru̇lentis.
l Εὔθικτοι, cum quadam acrimonia mordaciores. Vide p. 577.

A Σοφοκλεῖ δῶς φησὶ παρ' ἐμοῦ λαβὼν φίλτατε.
Καλλιστοῖ δὲ τῆς ὑὸς καλουμένης
Πρὸς τὴν ἑαυτῆς λοιδορουμένης ποτὲ
Μητέρα, Κορώνη δ' ἐπεκαλεῖτο τοὔνομα,
Διέλυεν ἡ Γνάθαιν'. ἐρωτηθεῖσα δὲ τί
Διαφέρονται; τί γὰρ ἔφησεν ἄλλο πλὴν
Ἄλλη κορώνη θ' ἑτέρ' ἐκείνη μέμφεται.
Ἵππω τὴν λέγουσιν τὴν ἑταίραν, Θεόδοτον,
Ἔχειν ἐραστὴν τὸν ἐπὶ τοῦ χόρτου ποτὲ
Γενόμενον, αὕτη δ' ὀψὲ τῆς ὥρας ποτὲ
B Εἰσῆλθεν ἐπὶ κώθωνα πρὸς τὸν βασιλέα
Πτολεμαῖον, εἰώθει δὲ συμπίνειν ἀεὶ
Αὐτῷ. λέγει δ' οὖν ὑστεροῦσα παρὰ πολὺ,
Πτολεμαῖε διψῶ φησὶ παπία σφόδρα,
Ἀλλ' ἐγχεάτω μοί τις τέτταρας
Κοτύλας, ἔπειτ' εἰς τὴν μεγάλην † ἔπειθ' ὁ
βασιλεὺς λέγει,
Εἰς τὴν λεκάνην μὲν οὖν, δοκεῖς γάρ μοι πολὺν
Ἵππω ἤ πάνυ χόρτον φησὶ καταβεβρωκέναι.
Φρύνην ἐπείρα Μόριχος τὴν Θεσπικήν,
C Κἄπειτα αἰτιζάσα αὐτὸν μνᾶν μίαν,
Ὁ Μόριχος, μέγ' εἶπεν· οὐ πρῴην δύο
Χρυσοῦς λαβοῦσα παρεγένου ξένῳ τινί;
Περίμενε τοίνυν καὶ σὺ φησὶν ἕως ἂν οὐ
Βινητιάσω καὶ τοσοῦτον λήψομαι.
Νικὼ λέγεταί τὴν Αἶγα, Πύθωνος τινὸς
Αὐτὴν πολ' ἀπολιπόντος, Εὐάρδιν δὲ τὴν
Παχεῖαν ἀναλαβόντος, εἶτ' ἐς ὕστερον
Μεταπεμπομένου πρὸθ' ὡς ἔοικ' αὐτὴν λέγειν
Πρὸς τὸν μετιόντα παῖδα νῦν Πύθων ἔφη,
D Ἐπεί γε τῆς ὑὸς διάμεστος ἐγένετο
Ἐπὶ τὴν αἶγ' οἷός ἐστι ἀνακάμπτειν πάλιν.
Μέχρι μὲν οὖν τούτων μνημονεύω τῶν ὑπὸ τοῦ Μάχωνος εἰρημένων. αἱ γὰρ καλαὶ ἡμῶν Ἀθῆναι τοσοῦτον πλῆθος ἤνεγκαν ἑταιρῶν, περὶ ὧν ἐπεξελεύσομαι, ὅσον γε δύναμαι, ὅσον ὄχλον εὔανδρος οὐ πόλις οὐκ ἔχει. ἀνέγραψε γοῦν Ἀριστοφάνης μὲν ὁ Βυζάντιος ἑκατὸν καὶ τριακοντάπεντε. Ἀπολλόδωρος δὲ πλείους. ὁ Γοργίας δὲ πλέονας παραλειφθῆναι φάσκοντες ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους μετ'
E ἑταιρῶν πλειόνων καὶ τάσδε. τὴν Πάροινον ἐπικληθεῖσαν, καὶ Λαμπυρίδα καὶ Εὐφροσύνην. αὕτη δὲ ἦν γναφέως θυγάτηρ. ἄγραφοι δ' εἰσὶν αὐτῷ, Μεγίστη, Ἀγαλλὶς, Θαυμάριον, Θεόκλεια. αὕτη δ' ἐπεκαλεῖτο Κορώνη· Ληναιτόκυστος, Ἀστρα, Γνάθαινα, καὶ ταύτης θυγατριδῆ Γναθαίνιον καὶ Σιγὴ, καὶ Συνωρὶς ἡ Λύχνος ἐπικαλουμένη, καὶ Εὔκλεια, καὶ Γραμμέα, καὶ Θρυαλλὶς, ἔτι Χίμαιρα καὶ Λαμπάς. τῆς δὲ Γναθαίνης ἤρα δεινῶς, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, Δίφιλος ὁ κωμῳδοποιὸς, ὡς καὶ Λυγκεὺς ὁ
F Σάμιος ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν ἱστορεῖ. ἐν ἀγῶνι οὖν ποτε αὐτὸν ἀσχημονήσαντα σφόδρα, ἐξαρθῆναι ἐκ τοῦ θεάτρου συνέβη, καὶ οὐδὲν ἧττον ἐλθεῖν πρὸς τὴν Γνάθαιναν. κελεύοντος οὖν τοῦ Διφίλου ὑπονίψαι τοὺς πόδας αὐτοῦ τὴν Γνάθαιναν, ἡ δὲ, τί γάρ εἶπεν, οὐκ ἠρμένος ἥκεις; σφόδρα δ' ἦν εὔθικτος πρὸς τὰς ἀποκρίσεις ἡ Γνάθαινα. καὶ ἄλλαι δὲ ἑταῖραι μέγα ἐφρόνουν ἐφ' ἑαυταῖς παιδείας ἀντεχόμεναι, καὶ τοῖς μαθήμασι χρόνον ἀπομερίζουσαι, διόπερ καὶ εὔθικτοι πρὸς τὰς ἀπαντήσεις ἦσαν.

κατηγοροῦντος γοῦν ποτε Στίλπωνος Γλυκέρας παρὰ πότον, ὡς διαφθειρούσης τοὺς νέους, ὡς φησὶ Σάτυρος ἐν τοῖς Βίοις, ὑπολαβοῦσα ἡ Γλυκέρα, τὴν αὐτὴν ἔφη ἔχομεν αἰτίαν ὦ Στίλπων· σέ τε γὰρ λέγουσιν διαφθείρειν τοὺς ἐντυγχάνοντάς σοι ἀνωφελῆ καὶ ἐριστικὰ σοφίσματα διδάσκοντα, ἐμέ τε ὡσαύτως. μηδὲν οὖν διαφέρειν ἐπιτριβομένοις καὶ κακῶς πάσχουσιν, ἢ μετὰ φιλοσόφου ζῆν, ἢ ἑταίρας. κατὰ γὰρ τὸν Ἀγάθωνα,

Γυνή τοι σῶμα δι' ἀργίαν
Ψυχῆς, φρόνησιν ἐντὸς οὐκ ἀργὸν φορεῖ.

289 Γναθαίνης δὲ πολλὰς ἀποκρίσεις ἀνέγραψεν ὁ Λυγκεύς. παρασίτου γάρ τινος ὑπὸ γραὸς τρεφομένου, καὶ τὸ σῶμα εὖ ἔχοντος, χαριέντως ἔφη ὦ νεανίσκε τὸ σωμάτιον διάκεισαι. τί οὖν οἴει εἰ μὴ ἐδευτεροκοίτουν; τῷ λιμῷ ἂν ἔφη ἀπέθανες. Παυσανίου δὲ τοῦ Λάκκου ὀρχουμένου, καὶ εἰς κάδον τινὰ ἐμπεσόντος, ὁ Λάκκος ἔφη εἰς τὸν κάδον ἐμπέπτωκεν. ἐπιδόντος δέ τινος οἶνον ἐν ψυκτηριδίῳ μικρόν, καὶ εἰπόντος ὅτι ἑκκαιδεκαέτης, μικρός γε ἔφη ὡς τοσούτων ἐτῶν. νεανίσκων δέ τινων παρὰ πότον ὑπὲρ αὐτῆς τυπτόντων ἑαυτούς, ἔφη πρὸς τὸν ἡττώμενον, θάρρει παιδίον· οὐ γὰρ στεφανίτης ὁ ἀγών ἐστιν, ἀλλ' ἀργυρίτης. ὡς δὲ ὁ τὴν μνᾶν τῇ θυγατρὶ δοὺς αὐτῆς, οὐδὲν ἔτι ἔφερεν, ἀλλ' ἐφοίτα μόνον· παιδίον, ἔφη, ὥσπερ πρὸς Ἱππόμαχον τὸν παιδοτρίβην μνᾶν δοὺς, οἴει ἀεὶ φοιτήσειν. Φρύνης δὲ πικρότερον εἰπούσης αὐτῇ, εἰ δὲ λίθον ἔφη εἶχες; ἀποψήσασθαι ἄν σοι ἔδωκα. ἐτύγχανε δὲ ἡ μὲν αἰτίαν ἔχουσα λιθιᾶν ἡ δὲ κοιλίαν προπετεστέραν ἔχειν. τῶν δὲ πινόντων παρ' αὐτῇ βαλλομένων εἰς βολβοφακῆν, καὶ τῆς παιδίσκης ἐν τῷ καθαίρειν εἰς τὸν κόλπον ἐμβαλλομένης τῶν φακῶν, ἡ Γνάθαινα ἔφη κολποφακῆν διανοεῖται ποιεῖν. Ἀνδρονίκου δὲ τοῦ τραγῳδοῦ ἀπ' ἀγῶνός τινος ἐν ᾧ τοὺς Ἐπιγόνους εὐημερήκει, πίνειν μέλλοντος παρ' αὐτῇ, καὶ τοῦ παιδὸς κελεύοντος τὴν Γνάθαιναν προαναλῶσαι,

Ὀλόμενε παίδων, ἔφη, ποῖον εἴρηκας λόγον;

πρὸς δὲ ἀδολέσχην τινὰ διηγούμενον ὅτι παραγέγονεν ἀφ' Ἑλλησπόντου, πῶς οὖν φησὶν εἰς τὴν πρώτην πόλιν οὐχ ἥκες τῶν ἐκεῖ; τοῦ δ' εἰπόντος εἰς ποίαν; εἰς Σίγειον εἶπεν. εἰσελθόντος δέ τινος ἐς αὐτήν, καὶ ἰδόντος ἐπί τινος ἀγγείου ὠά, εἰπόντος τε ὠμὰ ταῦτα Γνάθαινα, ἢ ἑφθά; ἔγχαλκα ἔφη παιδίον. Χαιρεφῶντος δὲ ἀκλήτου ἐπὶ δεῖπνον ἐλθόντος, προπιοῦσα ποτήριον αὐτῷ ἡ Γνάθαινα, λάβε ἔφησεν ὑπερήφανε. καὶ ὅς, ἐγὼ ὑπερήφανος; τίς δὲ μᾶλλον εἶπεν ἡ Γνάθαινα, ὃς οὐδὲ καλούμενος ἔρχῃ. Νικὼ δὲ ἡ Αἲξ ἐπικαλουμένη, φησὶν ὁ Λυγκεύς, παρασίτου τινὸς ἀπαντήσαντος λεπτοῦ ἐξ ἀρρωστίας, ὡς ἰσχνὸς ἔφη. τί γὰρ οἴει με ἐν τρισὶν ἡμέραις καταβεβρωκέναι; ἤτοι τὴν λήκυθον ἔφη ἢ τὰ ὑποδήματα. Μετάνειρα ἡ ἑταίρα Δημοκλέους τοῦ παρασίτου Λαγυνίωνος ἐπίκλην, καταπεσόντος ἔν τινι κονιάματι· καὶ γὰρ σύ φησι σαυτὸν ἔδωκας οὗ ψῆφοι εἰσίν. διαπηδῶντος τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πλησίον κλίνην, πρόσεχε φησὶ μὴ ἀνατραπῇς. τοῦτο ἱστορεῖ Ἡγήσανδρος.

Stilpon aliquando inter potandum Glyceram arguit, quòd iuuenes corrũperet, vt scribit Satyrus in Vitis. Idem vobis, ô Stilpon, crimen obiicitur, mox subdidit Glycera: Nam eos qui te adeunt, inutilibus interrogationibus, quas doces, argutiisque te corrumpere, vt & me, loquuntur omnes, nihilque referre iis qui sic in miserias incidunt, ac pereunt, an apud philosophum degant, an apud scortum. Nam, vt Agathon inquit,

Quæ ob inertiam mulier est segni corpore,
Animi habet intus non segnem intelligentiam.

Gnathænæ responsa memoriæ tradidit Lynceus. Alebat quædã anus parasitum [a], corpore bene habitũ. Huic Gnathæna cùm diceret, Eleganter corpusculũ tibi curatũ est, adolescẽs. Quid futurũ, inquit, putasses, cum hac altera si non cubarẽ? Fame te moriturũ, ait. Pausanias cognomine Puteus, dum saltaret decidit in cadum: tum Gnathęna, in cadum puteus, inquit, delapsus est. Vinum quidẽ exiguo nimbo dabat aliquis, annorúmq; iam sedecim esse dicebat, tã annosum, inquit Gnathæna [b], paruulum quidẽ est. Cùm inter potandũ iuuenes quidã inter se de illa pugnis decertassent, eum qui victus erat hortata est vt bono esset animo: certamẽ enim coronariũ non esse, sed argentariũ. Gnathænidio filiæ, quidã minam cũ dedisset, ad eam frequenter cõmeabat, muneris præterea nihil afferens. Mina semel data, te, inquit, puellule, ventitaturũ huc credis, tanquam ad Hippomachũ Pædotribã [c]. Acerbius Phryne cùm eam verbis lacessiuisset, Quid faceres, inquit, si haberes lapidem? abstergendis natibus ego tibi darẽ [d], ait. Causariæ namq; ambæ fuerunt, altera calculo, altera fluxa nimis aluo. Quidã apud eam compotantes Bolbophacen [e] effusam disiecerãt: eam dum ancilla conuerteret, in suum sinum lentis nonnihil coniecit, tum hæc, inquit Gnathæna, facere colpophacen [f] meditatur. Andronicus tragœdus ludorum publicorum certamine Epigonos [g] fœliciter cùm egisset, apud Gnathænã potarurus, puerum misit, qui sumptum illam facere iuberet, priusquam aduentaret,

Perditæ puer [h], inquit, quodnam mihi uerbum nunc protulisti? Multiloquus & futilis quidã in Peloponnesum se profectũ fuisse loquacius exponebat, quî ergo, dixit, primã eius vrbẽ non adiisti? quã quæso? ait: Sigeum [i], inquit. Ad eam quidã ingressus, ouis in quodam vase conspectis, an cruda sunt, inquit, ô Gnathæna, an elixa? ænea [k], inquit [l], puellule. Chærephon nõ inuitatus ad eam cœnatũ venerat. Poculũ ei Gnathæna propinauit, & hoc cape, ô superbe [m], dixit: tũ ille, an verò ego superbus? Quis te superbior, inquit Gnathæna, qui non vocatus adueneris? Nico, quã Caprã vocabãt, occurrẽti parasito cuidã, vt Lynceus tradit, ex ægritudine macilẽto cùm dixisset, quàm gracilis es: ecquid me putas, inquit, toto triduo comedisse? vel oleariam trullam, inquit, vel calceos. Democli parasito cognomine Lagynioni [n], cùm in loco tectorio subito decidisset, tu, inquit Gnathæna, impegisti, vbi calculi [o] sunt. Idẽ cùm aliquando subsiliret in propinquum lectum [p], hoc vide, inquit, ne euersus corruas: vtrumque hoc dictum Hegesander scripsit.

a Magirum.
b Idẽ respon[illegible] Laïs paulo p[illegible]
c Agilitatis exercitatorẽ Pl[illegible] cap. 11 35 mag[illegible] strum palæstr[illegible]
d Vide pag 5[illegible]
e Lentem bulbis admixto pa[illegible] & coquendam.
f In sinu [illegible]
g Inter Æsc[illegible] tragœdias illa recensetur. Epigoni, posteri illorũ qui ad Thebas pugnarunt. Pausan. lib. 10. nominat Sthenelũ, Alcmæonẽ, Promachũ, Thersandrũ, Argiuũ, Diomedem, Euryalũ. B. Thebas oppugnarũt Argiui: Præter[illegible] pedimque [illegible] illi [illegible], excepto Adrasto, ceteris, & [illegible] nes Thebanis steterit victoria, magna hostium clade: hac re Æschylus tragœdia, ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, posteriore occasione rum ducum posteri, ἐπίγονοι, duce Adrasto Thebas iterum obsederunt, & tandẽ vi cœperunt, interfectis militaris ætatis ciuibus vniuersis, vt magno Thebanis constiterit prior illa victoria, quam ideo Cadmeam dixerunt, vt ait Pausanias. Inde sumpsit argumentum alterius tragœdiæ Æschylus, quam Epigonos appellauit.
h Iãbicus versus ex poëta quo[illegible] & fortassis ex [illegible] la ipsa tragœdia.
i Σιγῇ, silentio. Sigeum Troad[illegible] oppidum vicin[illegible] Scamãdro. Pl[illegible]
k Ἔγχαλκα [illegible] quæ ænea patella friguntur: [illegible] æneum id fuit [illegible] quo oua repo[illegible] fuerat: quamobr[illegible] ἔγχαλκα ide[illegible] cat, in ære cocta.
l Ridet inepta[illegible] percontationem [illegible] aut cruda aut co[illegible] ta esse oporte[illegible] bat, nisi forte[illegible] vel ænea fore[illegible]
m [illegible] verbum q[illegible] alios aut p[illegible] ter alios ap[illegible] ret: inexpe[illegible] conuiua qui p[illegible] ter alios [illegible] futuros [illegible] mus, appa[illegible] sese infer[illegible] obrem p[illegible] rectè d[illegible] [illegible]
n Mo[illegible] minato
o Insul[illegible] ineptũ hon[illegible] in quo nihil [illegible]

deridet, qui in plano & læuigato solo, tanquam foret lapidibus & calculis impeditus, ac salebrosus, lapsus esset. p Triclinarẽ humili, [illegible]
pter humilitatem saltu est opus.

Aristodemus libro secundo responsorum festiuorum, inquit, Gnathænam aliquãdo fuisse à duobus conductam, altero milite, altero verberone: & cùm eam proteruius lacum miles vocasset, Quid ita, dixisse, an quia duo vos amnes in me confluitis, Lycus [a], & Eleutherus? Apud Gnathænium eius filiam, mendici quidã & inopes amatores comessabundi minabantur ædes se perfossuros, ad id se iam ligones attulisse: hos si habetis, inquit Gnathæna, cùm pro operæ vestræ mercede pignus acceperitis, domum [b] remittite. Fuit quidem certè Gnathæna elegans, concinna & vrbanitate quadã salsa festiua, vt quę conuiualem legem præscripserit, obseruandam amatoribus, suis vel filiæ aduentoribus, philosophorum imitatione qui leges cõstituerunt. Callimachus in tertia legũ suarũ tabula eam scriptis mandauit, eiúsq; initium hoc esse prodidit: Trecẽtis ac viginti tribus versibus paribus, atque similibus, hæc lex descripta est. Callistium, quã Ptochelenã [c] cognominabãt verbero quidã conduxerat. Quia tũ æstas fuit, nudus ille iacebat. Cõspectis plagis, vnde tibi, miser, inquit, hæ cicatrices: puerulo mihi affusum est feruens iusculum, ait: sic sanè, inquit, sed vitulinum [d]. Menandro poëtæ ideo tristi quòd fœlix in theatrico spectaculo non fuisset, subeunti ædes Glyceræ, obtulit ea lac, & vt sorberet hortata est: respuit ille, quòd anum [e] superstare diceret: at, inquit, ipsam afflatu remoue, & eo quod subtus [f] est vtere. Insolens & fastuosus Thaidis amator quidam, à multis pocula mutuatus, cùm diceret, illis omnibus concisis ac comminutis noua se facturum, Perdes, inquit, in singulis proprium [g]. Leontium accubuerat cum amatore: conuiuio superuenit Glycera, cui cùm amator propiùs se adiunxisset, & subtristis ideo Leontium esset, ad eam conuersus familiaris ille sciscitatus est, quidnam afficeret molestia, hystera [h] inquit. Sigillo misso Laïdem Corinthiam amator quidam ad se venire iussit: non possum, inquit, lutum [i] est. Ibat Thais ad amatorem qui hircum olebat. Rogauit aliquis quo tenderet, ad Aegeum [k] Pandionis, inquit, cum illo congressura. Cœnans cum hircoso amatore Phryne, sublatam phorinen [l] porrexit, & hanc, inquit, κατάτραγε. Misit ad eam quidam ex familiaribus vinum optimum, sed paucum, & decem annorum esse significauit, tot annis, inquit paruulũ [m] est. In conuiuio cùm quæreretur cur coronas appendãt, quoniam, inquit, animum [n] oblectant, & erigunt. Cùm verbero quidam petulantiùs adolescentum more cum ea iuuenatus, ac lasciuiens, cum multis dixit se rem habuisse, ficto vultu ea tristitiã simulauit, caussámq; roganti, quoniam multas [o] habes, inquit, tibi succenseo. Auarus quidã amator, blandiendo dixerat, tu quidem es Praxitelis Aphrodisium, respõdit illa, & tu quidem Eros Phidiæ [p]. Quoniam verò ex iis qui rempublicam administrarunt, quosdam scio scortorum mentionem fecisse, & nunc earum artes vituperasse, nunc earum caussam defendisse contra eos qui insimulant, de illis etiam verba faciã. Demosthenes in oratione sua contra Androtionem Sinopes & Phanostratæ meminit: Si-

A Ἀριστόδημος δ' ἐν δευτέρῳ γελοίων ἀπομνημονευμάτων, Γνάθαιναν φησὶ δύο ἐμισθώσαντο, στρατιώτης καὶ μαστιγίας· ἀγαγωγότερον οὖν τοῦ στρατιώτου λάκκον αὐτὴν εἰπόντος πῶς; ἔφησεν, ἢ ὅτι δύο ποταμοὶ ἐμβάλλετέ μοι Λύκος καὶ Ἐλεύθερος; ἐπὶ δὲ τὴν θυγατέρα τῆς Γναθαίνης πτωχῶν ἐραστῶν κωμαζόντων καὶ ἀπειλούντων κατασκάψειν τὴν οἰκίαν, συνενηνοχέναι γὰρ δικέλλας ἅμα. τί ἀλλ' εἰ ταῦτ' εἴχεθ' ὑμεῖς εἶπεν ἡ Γνάθαινα, ἐνεχυράσαντες τὸ μίσθωμα ἂν ἀπεστείλατε. B Ἐμμελὴς δὲ ἦν πάνυ ἡ Γνάθαινα, καὶ οὐκ ἀνάστειος φθέγξασθαι. ἥτις καὶ νόμον συσσιτικὸν συνέγραψε, καθ' ὃν δεῖ τοὺς ἐραστὰς ὡς αὐτὴν καὶ θυγατέρα εἰσιέναι, κατὰ ζῆλον τῶν τὰ τοιαῦτα συνταξαμένων φιλοσόφων. ἀνέγραψε δ' αὐτὸν Καλλίμαχος ἐν τῷ τρίτῳ πίνακι τῶν νόμων, καὶ ἀρχὴν αὐτοῦ τήνδε παρέθετο. ὁ δὲ νόμος ἴσος ἐγράφη, καὶ ὅμοιος στίχων τριακοσίων εἰκοσιτριῶν. Καλλίστιον δὲ τὴν ἐπικληθεῖσαν Πτω-C χελένην μαστιγίας ἐμισθώσατο· θέρους δὲ ὄντος ἐπεὶ γυμνὸς κατέκειτο τοὺς τύπους τῶν πληγῶν ἰδοῦσα, πόθεν οὗτοι τάλαν; εἶπεν. καὶ ὃς παιδὸς ὄντος μου ζωμὸς κατεχύθη. ἡ δὲ, δηλαδὴ μόσχειος. Μενάνδρῳ τῷ ποιητῇ δυσημερήσαντι καὶ εἰσελθόντι εἰς τὴν οἰκίαν, Γλυκέρα προσενέγκασα γάλα παρεκάλει ῥοφῆσαι· ὁ δὲ οὐ θέλω εἶπεν· ἦν γὰρ ἐφεστηκυῖα γραῦς αὐτῷ. ἡ δὲ, ἀποφύσα καὶ τῷ κάτω χρῶ. Θαῒς ἐραστοῦ τινὸς αὐτῆς ἀλαζόνος παρὰ πολλῶν ποτήρια D χρησαμένου, καὶ λέγοντος, θέλειν ταῦτα συγκόψαι, ἄλλα δὲ κατασκευάσαι. ἀπολεῖς, ἔφη, ἑκάστου τὸ ἴδιον. Λεόντιον κατακειμένη μετ' ἐραστοῦ, ἐπεισελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον Γλυκέρας, καὶ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς ταύτῃ μᾶλλον προσέχοντος, κατάστυγνος ἦν. ὡς δ' ἐπιστρέψας ὁ γνώριμος αὐτὴν ἠρώτησε τί λυπεῖται, ἡ ὑστέρα με λυπεῖ ἔφη. πρὸς Λαΐδα τὴν Κορινθίαν ἐραστὴς ἀποσφράγισμα πέμψας ἐκέλευε παραγίνεσθαι· ἡ δ', οὐ δύναμαι εἶπε· πηλός ἐστι. Θαῒς πρὸς Γεράσωνα προσιοῦσα ἐραστὴν, ἐπεί τις αὐτὴν ἠρώτα ποῖ πορεύεται; εἶπεν E

Αἰγεῖ συνοικήσουσα τῷ Πανδίονος.

Φρύνη συνδειπνοῦσα πολὺ γράσωνι, ἄρασα φορίνην, λάβε εἶπε, καὶ κατάτραγε. πέμψαντός δέ τινος αὐτῇ τῶν γνωρίμων οἶνον χρηστὸν μὲν, ὀλίγον δὲ, καὶ λέγοντος ὅτι δεκαέτης ἐστὶν, μικρὸς ὡς πολλῶν ἐτῶν, ἔφη. ζητουμένου δὲ ἔν τινι συμποσίῳ διὰ τίνα αἰτίαν οἱ στέφανοι κρήμανται, εἶπεν, ὅτι ψυχαγωγοῦσι. μαστιγίου δέ τινος μειρα-F κιευομένου πρὸς αὐτὴν, καὶ φαμένου πολλαῖς συμπεπλέχθαι, καθ' ὑπόκρισιν ἐσκυθρώπασεν. ἐπερωτήσαντος δὲ τὴν αἰτίαν, ὀργίζομαί σοι εἶπεν, ὅτι πολλὰς ἔχεις. Φιλάργυρος δέ τις ἐραστὴς ὑποκοριζόμενος αὐτὴν εἶπεν, Ἀφροδίσιον εἶ Πραξιτέλους. ἡ δὲ, σὺ δ' Ἔρως Φειδίου. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν πολιτικῶν οἶδά τινας, μνημονεύοντας αὐτῶν ἢ κατηγοροῦντας ἢ ἀπολογουμένους, μνησθήσομαι καὶ τούτων.

Δημοσθένης μὲν γὰρ ἐν τῷ κατ' Ἀνδροτίωνος Σινώπης μέμνηται καὶ Φανοστράτης. καὶ περὶ μὲν τῆς Σινώ-

a Lycus fluuius sæpius à Plinio memoratus, & lup': Aqua Eleutheria prope Mycenas fluebat, Pausan. Militem lupum rapacem, ac prædonem ea sic vocabat: alterum ridiculè liberũ, qui seruus ab hero dudum vapulasset.

b Confidentem hoc animum indicat, simul & mercenarios esse illos operarios, nihilíque, ac vilissimos homines, obiicit.

c Helenam mẽdicam.

d Scutica, è vituli corio facta.

e Τὴν γραῦν: ita Græci dicunt quod in summo tum lacte tũ iusculo pingue cõcrescit, obscurè tamen Glycerã anum appellare is videbatur.

f Ἀμφίβολον, quasi diceret: Ne specta faciem, reliquo corpore vtare.

g Vel, cuiusque propriam elegãtiam, vel propriũ dominum.

h Et vterũ hæc vox significat, & posteriorem.

i Lutosa via est, è luto sigillũ est: lutum misit, non argentum.

k Senarius est ex Euripidis Medea. Aegeum vocat, ἀπὸ τῆς αἰγὸς, quòd instar capræ aut hirci fœteret. Leopardus cap. 8.1

l Iocus est in voce, τράγε, quæ arrode significat, &, hirce. Idem Leopardus cap. 9. 1. φορίνη, olfictorius fasciculus florũ, & ramulorum herbarum suauiter olentium.

m Idem respõdet Gnathæna pag.

n Illorum qui pẽdulas intuentur.

o Audiendum est plagas: intellexit autem ille amicas.

p Πραξιτέλης, qui exigit tributa: Videtur obscure perstringere Laidem pertaciorem Φειδίου auarum esse, tenacitatem amoris hoc arguit.

της Ἡρόδικος ὁ Κρατήτειος ἐν τῷ ἕκτῳ κωμῳδουμένων φησὶν, ὅτι Ἄβυδος ἐκαλεῖτο διὰ τὸ γραῦς εἶναι. μνημονεύει δ' αὐτῆς Ἀντιφάνης ἐν Ἀρκάδι, καὶ ἐν Κηπουρῷ, ἐν Ἀκεστρίᾳ, ἐν Ἁλιευομένῃ, ἐν Νεοττίδι. καὶ Ἄλεξις ἐν Κλεοβουλίνῃ. καὶ Καλλικράτης ἐν Μοσχίωνι. περὶ δὲ τῆς Φανοστράτης Ἀπολλόδωρος φησὶν ἐν τῷ περὶ τῶν Ἀθήνησιν ἑταιρίδων, ὅτι Φθειροπύλη ἐπεκαλεῖτο. ἐπειδήπερ ἐπὶ τῆς θύρας ἑστῶσα ἐφθείριζετο. Ὑπερείδης δ' ἐν τῷ κατ' Ἀριστογόρας φησὶν καὶ πάλιν τὰς ἀφύας καλουμένας τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκαλέσατε. ἑταιρῶν ἐπωνυμία αἱ ἀφύαι, περὶ ὧν ὁ προειρημένος Ἀπολλόδωρος φησὶν, Σταγόνιον καὶ Ἄνθις ἀδελφαὶ, αὗται Ἀφύαι ἐκαλοῦντο, ὅτι καὶ λευκαὶ καὶ λεπταὶ οὖσαι, τοὺς ὀφθαλμοὺς μεγάλους εἶχον. Ἀντιφάνης δ' ἐν τῷ περὶ ἑταιρῶν, Νικοστρατίδα φησὶν Ἀφύαν κληθῆναι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ὁ δ' αὐτὸς Ὑπερείδης ἐν τῷ κατὰ Μαντιθέου αἰκίας περὶ Γλυκέρας τάδε λέγει, ἄγων Γλυκέραν τε τὴν Θαλασσίδος ζεῦγος ἔχων. ἄδηλον εἰ αὕτη ἐστὶν ἡ παρ' Ἁρπάλῳ συνοικοῦσα. περὶ ἧς φησὶ Θεόπομπος ἐν τοῖς περὶ τῆς Χίας ἐπιστολῆς, ὅτι μετὰ τὸν τῆς Πυθιονίκης θάνατον, ὁ Ἅρπαλος μετεπέμψατο τὴν Γλυκέραν Ἀθήνηθεν, ἣν καὶ ἐλθοῦσαν οἰκεῖν ἐν τοῖς βασιλείοις τοῖς ἐν Ταρσῷ, καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθους βασίλισσαν προσαγορευομένην, ἀπειρῆσθαί τε ἐπὶ πᾶσι μὴ στεφανοῦν Ἅρπαλον, ἐὰν μὴ καὶ Γλυκέραν στεφανῶσιν. ἐν Ῥωσῷ δὲ καὶ εἰκόνα χαλκῆν αὐτῆς ἱστάναι τολμῆσαι παρ' αὐτὴν ἑαυτοῦ. τὰ ὅμοια δὲ εἴρηκε καὶ Κλείταρχος ἐν ταῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίαις. ὁ δὲ γράψας τὸν Ἀγῆνα τὸ Σατυρικὸν δραμάτιον, εἴτε Πύθων ἐστὶν ὁ Καταναῖος, ἢ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος φησὶ,

Καὶ μὴν ἀκούω μυριάδας τὸν Ἅρπαλον
Αὐτοῖσι τῶν Ἀγῆνος οὐκ ἐλάττονας
Σίτου διαπέμψαι καὶ πολίτην γεγονέναι.
Γλυκέρας ὁ σῖτος οὗτος ἦν, ἔσται δ' ἴσως
Αὐτοῖς ὀλέθρου, κοὐχ ἑταίρας ἀρραβών.

Λυσίας δ' ἐν τῷ πρὸς Λαΐδα, εἴγε γνήσιος ὁ λόγος, τούτων μνημονεύει, Φιλύρα γέ τοι ἐπαύσατο πορνευομένη ἔτι νέα οὖσα, καὶ Σκιώνη, καὶ Ἱππάφεσις, καὶ Θεόκλεια καὶ Ψαμάθη, καὶ Λαγνίσκα, καὶ Ἄνθεια. μή ποτε δὲ δεῖ γράφειν ἀντὶ τῆς Ἀνθείας Ἄντειαν. οὐ γὰρ εὑρίσκομεν παρ' οὐδενὶ Ἄνθειαν ἀναγεγραμμένην ἑταίραν. ἀπὸ δὲ Ἀντείας καὶ ὅλον δρᾶμα ἐπιγραφόμενον, ὡς προεῖπον Εὐνίκου ἢ Φιλυλλίου Ἄντεια ἐστί. καὶ ὁ τὸν κατὰ Νεαίρας δὲ λόγον γράψας μνημονεύει αὐτῆς. ἐν δὲ τῷ κατὰ Φιλωνίδου βιαίων, ὁ Λυσίας εἰ γνήσιος ὁ λόγος, καὶ Ναΐδος τῆς ἑταίρας μέμνηται, καὶ ἐν τῷ πρὸς Μέδοντα ψευδομαρτυριῶν, ἐπώνυμον δέ ἐστι τοῦτο ἑταίρας. τὸ γὰρ κύριον ἦν Οἶα, ὡς Ἀντιφάνης εἴρηκεν ἐν τῷ περὶ ἑταιρῶν, Ἀντίκυραν αὐτὴν φάσκων κληθῆναι, ἤτοι ὅτι συνέπινε παρακινοῦσι καὶ μεμηνόσιν, ἢ ὅτι αὐτὴν ἀναλαβὼν ὁ ἰατρὸς Νικόστρατος, καὶ ἀποθνήσκων κατέλιπεν αὐτῇ πολὺν ἐλλέβορον, ἄλλο δὲ οὐδέν. καὶ Λυκοῦργος ἐν τῷ κατὰ Λεωκράτους Εἰρηνίδος ἑταίρας μέμνηται, ὡς ἑταιρούσης τῷ Λεωκράτει.

290 A B C D E F

nopem Herodicus Cratetius libro sexto De iis qui à Comicis notantur, Abydon vocatam fuisse tradit, quoniam esset [a] vetula. Eius meminit Antiphanes in Arcade, in Holitore, in Sartrice, in Piscatrice, in Iuuencula: Alexis in Cleobuline: Callicrates in Moschione[b]. Apollodorus libro De meretriculis Atheniensibus Phanostraten ait Ptheiropylen cognominatam fuisse, quòd stans pro foribus [c] pediculos quæritabat. Hyperides in oratione contra Aristagoram, sic, ait, quas Aphyas vocant, eadem ratione appellarunt. Meretrices quasdam Aphyas [d] olim cognominarunt, de quibus idē Apollodorus ita scripsit: Stagonium & Anthidē sorores, Aphyas ideo nuncupatas, quòd exiles essent, candidæ, oculísque grādioribus. Antiphanes libro De meretricibus Aphyam ob eam caussam scribit Nicostratidem appellatam fuisse. Idem Hyperides in oratione qua Mantitheon accusat, de Glycera sic inquit: Glyceram Thalassidis filiam[e] operto iugo ducebat. Hæc scilicet est quæ in palatio Harpali vixit: & de qua scripsit Theopompus in opere de epistola Chia, Harpalū post Pythionices[f] obitum Athenis Glyceram acciuisse, ac illô profectam, in regia, quæ Tharsis fuit, collocasse, vt adorarent omnes, ac reginam salutarent, iussisse, & ne quis Harpalum coronaret prohibuisse, quin & Glyceram corona simul ornaret; ausámque illam fuisse æneam ex ære suam prope Harpali statuam in Roso[g] ponere. Eadem scripsit Cleitarchus in historiis Alexandri. Qui Agenam Satyricam fabulam scripsit, siue Python Catanensis, siue ipsemet [h] rex Alexander, inquit:

Atqui audio decies mille modios Harpalum
Ad eos misisse tritici, Agenibus [i] non minores.
Glyceræ triticum id fuit, ac fortassis
Ipsis arrha pignúsque exitij, non meretricis.

Lysias in [k] oratione ad Laidem sua, si modò illius reuera est, scortorum quoque horum meminit. Philyra iuuenis adhuc scortari desiit, vt & Scione, Hippaphesis, Theoclea, Psamathe, Lagisca [l], Antheia: sic enim scribendum, non, quod faciunt aliqui, Anteia, quandoquidem apud nullum autorem sic scriptum meretricis nomen reperitur: at de Antheia integram fabulam edidit Antheię titulo, vt supra dixi, siue Eunicus, siue Philyllius. Huius quoque meminit qui contra Neæram scripsit orationem. Lysias in oratione, si ei tribuenda est, contra Philoniden, de iis quæ violenter gesserat, Naïdem memorat, ac rursum in oratione ad Medontem sua, De falso testimonio. Eius scorti cognomen hoc fuit, nomen verò proprium, OEa, vt inquit Antiphanes in opere de Atheniensibus scortis, vbi Anticyrā illā quoq; vocatā fuisse tradit, vel quòd deliris & insanis veratrū propinabat, vel quòd illā diu Nicostratus medicus cùm habuisset, moriēs veratri plurimū reliquit, & præterea nihil aliud. Lycurgus in oratione contra Leocratem, Eirenidis scorti meminit, quæ Leocratis amica fuerat:

a Ἄβυδον: βαθὺ profundum, ... μεταφορικῶς, ... multis ... vel, cui ob ... altius pudend... est, in ... patet ac fundo vacat.
b Vitulo, Stolone.
c Πύλη, ianua: φθεῖρες, pediculi.
d Eras. prouerb. Aphya in ignem.
e Filiam iugo ducebat. Incertū porrò, an ea sit, quæ, &c. quidā.
f Athenis & Corinthi ea corpus vulgauerat, Harpalo tantum dilecta, vt mortuæ monumentū ædificarit, veterum omniū spectatu dignissimū. Pausan. Vide infrà.
g Oppido Syriæ Antiochenæ, Plin.
h Citatur posthac rursum hic locus.
i Agena fuisse mensuram quandam Asiaticam, hinc coniectare possumus.
k Posthac.
l Infrà.

Niconis Hyperides in oratione contra Patroclem: Hãc Capram vocatam fuisse antea [a] nos docuimus, quòd mercatorem Thallum fortunis exhausisset, & thallis [b] capræ libenter vescantur: quamobrem Athenis in arcem nec ascendit hoc animal, nec immolatur Palladi: sed hac de re alibi nos agemus. Sophocles tamen in Pastoribus capras pasci thallis sic ait:

a Pag 583.

b Oleæ ramis, palmitibus, frondibus.

Matutino, priusquam tibicinem viderem aliquem,
Cùm recentes capræ pedibus aggerarem θαλλὸς, termites,
Exercitum conspexit prope maris extremam oram gradientem.

Alexis in Tarentinis sic Nannij meminit:

Bacchanalibus furit Nannium, ut temulentam eam traducens [c].

c Hæc orationis portio, versus non est.

Menander in Falso Hercule:

Nannium is de concubitu non rogat.

Antiphanes in opere De scortis, Proscenium [d] vocatam fuisse tradit, quòd esset lepida facie, sumptuosisq; aureis vestibus indueretur, exuta verò maximè deformis. Hui⁹ filia Corone fuit, cui scortatores in lupanari Nutricis [e] appellationẽ indiderũt. Hyperides in oratione contra Patroclẽ, Nemeadis tibicinæ meminit, in cui⁹ mentione hoc admirandũ, quòd appellatã ludorũ nomine, qui celeberrimi sunt, meretricẽ, Atheniẽses neglexerint, ac silẽtio præterierint. Non solùm enim meretricibus, sed etiam aliis seruis fœminis eas appellationes imponere vetitum fuit, vt ait Polemon in libris De arce. Ocymi, quam tu meam vocas, ô Cynulce, meminit Hyperides actione secunda contra Aristagoram, sic: vt Laïs, quæ illo sæculo præstare forma reliquis visa est, Ocymum, Metaneira. Nicostratus mediæ poëta comœdiæ in Pandroso:

d Scenæ vestibulum, & aulæũ.

e Fortassis ob mammas grandiores. Alii quã & nutricem, & triporne appellarunt: tanquam insigne scortum. Ipsis enim vocabulorum significatum auget. posthac.

Tum eadem uia ad Aeropem,
Profecta, stragula mittere iube,
Ipsam, ænedque uasa ad Ocymum.

Menander in Adulatore hæc scorta recenset:

Chrysidem, Coronen, Anticyram, Ischadem,
Nanniúmque habuisti formosam admodum.

Philetærus in Venatrice [f]:

f Commemorat scorta in conuiuiũ vocata, quibus ingens pecuniæ summa data est.

A. Num adfuit Cercope? B. huic data etiã drachmarum tria millia.
A. Diopeithus ne filia Telesis operta [g] uelo?
B. Huic quoque numerata sunt drachmarum decem millia.
Theolyte nusquam comparuit, nam ante illas iam uixerat:
Ac ne Laïs quidem: obierat iam: cùm subigeretur, mortua est.
Emarcuerant [h] iam Ionia, Neæra, Phylacæ:
Siphas, Galenas & Coronas hîc omitto:
De Naide taceo: molares illi dentes exciderunt.

g Ἀειδὴς: operta, abdita, inaspectabilis, vel deformis.

h Versum hunc legit Natalis: in exemplari meo deest.

Theophilus in Tibiarum studioso:

Ne aliquando incideret is in Laïdem
Præceps, aut Meconidem, aut Sisymbrium,
Aut Barathrũ, aut Thallusam, aut harum quampiam
Quarum retibus inuoluunt lenones,
Aut Nannium, aut Malthacen.

Hæc volubili festinatáque oratione celeriter cùm percurrisset Myrtilus, Vos autem, inquit,

Νικοῦς δὲ Ὑπερείδης μνημονεύει ἐν τῷ κατὰ Πατροκλέους. αὕτη δὲ ὅτι Αἲξ ἐπεκαλεῖτο προειρήκαμεν, διὰ τὸ Θαλλὸν τὸν κάπηλον ἐξαναλῶσαι· ὅτι δὲ θαλλῷ χαίρουσιν αἱ αἶγες, διόπερ οὐδ᾽ εἰς ἀκρόπολιν ἄνεισι τὸ ζῶον, οὐδ᾽ ὅλως Ἀθηνᾷ θύεται διὰ τοῦτο, ἄλλος ἔσται λόγος. ἀλλὰ ὅγε Σοφοκλῆς ἐν ποιμέσιν, ὅτι θαλλοφαγεῖ τὸ ζῶον φησὶν οὕτως,

Ἑωθινὸς γὰρ πρὶν τιν᾽ αὐλητῶν ὁρᾶν
Θαλλὸν χιμαίρᾳ προσφέρων νεὸς πόδα,
Εἶδον στρατὸν στείχοντα παρ᾽ ἀλίαν ἄκραν.

Μνημονεύει τῆς Νανίου καὶ Ἄλεξις ἐν Ταραντίνοις οὕτως, Νάννιον δὲ μαίνεται ἐπὶ τῷ Διονύσῳ· κωμῳδῶν αὐτὴν ὡς μέθυσον. Μένανδρος δ᾽ ἐν Ψευδηρακλεῖ φησὶν, οὐκ ἐπείρα Νάννιον; Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν τῷ περὶ ἑταιρῶν προσκήνιον φησὶν ἐπεκαλεῖτο ἡ Νάννιον ὅτι πρόσωπόν τε ἀστεῖον εἶχε, καὶ ἐχρῆτο χρυσέοις καὶ ἱματίοις πολυτελέσι, ἐκδῦσα δὲ ἦν αἰσχροτάτη. ἦν δὲ Κορώνη τῆς Ναννίου θυγάτηρ τὸ τῆς τήθης ἀναφέρουσα ἐν τριπορνείας ὄνομα. καὶ Νεμεάδος δὲ τῆς αὐλητρίδος Ὑπερείδης μνημονεύει ἐν τῷ κατὰ Πατροκλέους. περὶ ἧς ἄξιον θαυμάζειν, πῶς περιεῖδον Ἀθηναῖοι οὕτω προσαγορευομένην τὴν πόρνην πανηγύρεως ἐνδοξοτάτης ὀνόματι κεχρημένην. κεκώλυται γὰρ τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι ὀνόματα, οὐ μόνον ταῖς ἑταιρούσαις, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις δούλαις, ὥς φησι Πολέμων ἐν τοῖς περὶ Ἀκροπόλεως. καὶ Ὠκίμου δὲ τῆς ἐμῆς ὡς σὺ φὴς Κύνουλκε, καὶ Ὑπερείδης μέμνηται ἐν τῷ κατ᾽ Ἀρισταγόρας δευτέρῳ λέγων οὕτως, Ὥστε Λαῒς μὲν ἡ δοκοῦσα τῶν πώποτε διενηνοχέναι τὴν ὄψιν, καὶ Ὤκιμον καὶ Μετάνειραν. Νικόστρατος δὲ ὁ τῆς μέσης κωμῳδίας ποιητὴς, ἐν Πανδρόσῳ οὑτωσὶ λέγων,

Ἔπειτα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸς Ἀερόπην
Ἐλθοῦσα πέμψαι στρώματ᾽ αὐτὴν κέλευ᾽
Ἔφη, καὶ παρ᾽ Ὤκιμον χαλκώματα.

Μένανδρος δ᾽ ἐν Κόλακι τάσδε καταλέγει ἑταίρας.

Χρυσίδα, Κορώνην, Ἀντίκυραν, Ἰσχάδα
καὶ Νάννιον ἔσχηκας ὡραίαν σφόδρα.

Φιλέταιρος ἐν Κυναγίδι,

Οὐχὶ Κερκώπη μὲν ἤδη γέγονεν ἔτη τρισχίλια;
Ἡ δὲ Διοπείθους ἀειδὴς Τέλεσις ἕτερα μυρία,
Θεολύτην δ᾽ οἶδεν οὐδεὶς, ὅτε τὸ πρῶτον ἐγένετο.
Οὐχὶ Λαῒς μὲν τελευτῶσ᾽ ἀπέθανε βινουμένη;
Καὶ Γαλήνας καὶ Κορώνας οὐ λέγω·
Περὶ δὲ Ναΐδος σιωπῶ, γομφίους γὰρ οὐκ ἔχει.

Θεόφιλος Φιλαύλῳ,

Τοῦ μή ποτ᾽ αὐτὸν ἐμπεσεῖν εἰς Λαΐδα
Φερόμενον ἢ Μηκωνίδ᾽, ἢ Σισύμβριον,
Ἢ Βάραθρον, ἢ Θάλλουσαν, ἢ τούτων τινὰ
Ὧν ἐμπλέκουσι τοῖς λίνοις αἱ μαστροποὶ,
Ἢ Νάννιον, ἢ Μαλθάκην. Τοσαῦτ᾽ εἰπὼν μετὰ ῥύμης τροχαλίας ὁ Μυρτίλος, μή τι τοιοῦτον ὑμεῖς

οἱ φιλόσοφοι ἔφη, οἱ καὶ περὶ τῶν ἡδονικῶν καλουμένων αὐτοὶ τὸ τῆς ἡδονῆς τεῖχον ὑποσκάπτοντες, ὥς που ὁ Ἐραθένης φησί. καὶ μοὶ μὲν τὰ κατὰ τῶν ἑταιρῶν ἀποφθέγματα πεπεράνθω μέχρι τούτων· ἐπ' ἄλλο δ' εἶδος μεταβήσομαι λόγων, καὶ πρῶτόν γε μνησθήσομαι τοῦ φιλαληθεστάτου Ἐπι-
291 κούρου· ὅστις ἐγκυκλίου παιδείας ἀμύητος ὤν, ἐμακάριζε καὶ τοὺς ὁμοίως αὐτῷ ἐπὶ φιλοσοφίαν παρερχομένους, ταύτας φωνὰς προϊέμενος· μακαρίζω σε, ὦ οὗτος, ὅτι καθαρὸς πάσης αἰτίας ἐπὶ φιλοσοφίαν ὥρμησας. ὅθεν αὐτὸν καὶ ὁ Τίμων φησίν,

Γραμματοδιδασκαλίδην ἀναγωγότατον ζωόντων. Οὗτος οὖν Ἐπίκουρος οὐ Λεόντιον εἶχεν ἐρωμένην τὴν ἐπὶ ἑταιρείᾳ διαβόητον γενομένην; ἡ δὲ οὐχ ὅτε φιλοσοφεῖν ἤρξατο, ἐπαύσατο ἑταιροῦσα, πᾶσί τε τοῖς Ἐπικουρείοις συνῆν ἐν τοῖς κήποις; Ἐπικούρῳ δὲ καὶ ἀναφανδὸν, ὥστ' ἐκεῖνον πολλὴν φροντίδα ποιούμενον αὐτῆς, τοῦτ' ἐμφανίζειν διὰ τῶν πρὸς Ἕρμαχον ἐπιστολῶν. Λαΐδος τε τῆς ἐξ Ὑκκάρων, πόλις δ' αὕτη Σικελική, ἀφ' ἧς αἰχμάλωτος γενομένη, ἧκεν εἰς Κόρινθον, ὡς ἱστορεῖ Πολέμων ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν πρὸς Τίμαιον, ἧς καὶ Ἀρίστιππος ἤρα, καὶ Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, Διογένης τε ὁ κύων· ᾗ καὶ Ἀφροδίτη ἡ ἐν Κορίνθῳ ἡ Μελανὶς καλουμένη, νυκτὸς ἐπιφαινομένη ἐμήνυεν ἐραστῶν ἔφοδον πολυταλάντων. οὗ Ὑπερείδης μνημονεύει ἐν τῷ κατ' Ἀρισταγόρας δευτέρῳ. Ἀπελλῆς δὲ ὁ ζωγράφος ὅτι παρθένον οὖσαν τὴν Λαΐδα θεασάμενος ἀπὸ τῆς Πειρήνης ὑδροφοροῦσαν, καὶ θαυμάσας τὸ κάλλος, ἤγαγέ ποτε αὐτὴν εἰς φίλων συμπόσιον· χλευασάντων δ' αὐτὸν τῶν ἑταίρων ὅτι ἀνθ' ἑταίρας παρθένον εἰς τὸ συμπόσιον ἀγάγοι· μὴ θαυμάσητε εἶπεν, ἐγὼ γὰρ αὐτὴν εἰς μέλλουσαν ἀπόλαυσιν, μετ' οὐδ' ὅλην τριετίαν καλὴν δείξω. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Σωκράτης ἐμαντεύσατο περὶ Θεοδότης τῆς Ἀθηναίας, ὥς φησι Ξενοφῶν ἀπομνημονεύμασιν. ὅτι δὲ καλλίστη εἴη, καὶ στέρνα κρείττω λόγου παντὸς ἔχοι ἔλεγε. ἰτέον ἡμῖν ἔφη θεασομένοις τὴν γυναῖκα. οὐ γὰρ δὴ ἀκούσασι ἔστι κρῖναι τὸ κάλλος. οὕτω δ' ἦν ἡ Λαῒς καλή, ὡς καὶ τοὺς ζωγράφους ἐρχομένους πρὸς αὐτὴν ἀπομιμεῖσθαι τῆς γυναικὸς τοὺς μαστοὺς καὶ τὰ στέρνα. διαζηλοτυπουμένη δὲ ἡ Λαῒς ποτε Φρύνῃ πολὺν ἐραστῶν ἔσχεν ὅμιλον, οὐ διακρίνουσα πλούσιον ἢ πένητα, οὐδ' ὑβριστικῶς αὐτῇ χρωμένοις. Ἀρίστιππος δὲ κατὰ ἔτος συνδιημέρευεν αὐτῇ ἐν Αἰγίνῃ τοῖς Ποσειδωνίοις, καὶ ὀνειδιζόμενος ὑπὸ οἰκέτου, ὅτι σὺ μὲν αὐτῇ τοσοῦτον ἀργύριον δίδως, ἡ δὲ προῖκα Διογένει τῷ κυνὶ συγκυλίεται· ἀπεκρίνατο, ἐγὼ Λαΐδι χορηγῶ πολλά, ἵνα αὐτὸς αὐτῆς ἀπολαύω, οὐχ ἵνα μὴ ἄλλος. τοῦ δὲ Διογένους εἰπόντος αὐτῷ, ὦ Ἀρίστιππε κοινῇ συνοικεῖς πόρνῃ, ἢ κύνιζε οὖν ὡς ἐγὼ ἢ πέπαυσο. καὶ ὁ Ἀρίστιππος, ἆρά γε μή τι σοι ἄτοπον δοκεῖ εἶναι Διόγενες οἰκίαν οἰκεῖν, ἐν ᾗ πρότερον ᾤκησαν ἄλλοι; οὐ γὰρ ἔφη. τί δὲ ναῦν ἐν ᾗ πολλοὶ πεπλεύκασιν; οὐδὲ τοῦτο ἔφη. οὕτως οὖν οὐδὲ γυναικὶ συνεῖναι ἄτοπόν ἐστιν, ᾗ πολλοὶ κέχρηνται. Νυμφόδωρος δ' ὁ Συρακούσιος ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ θαυμαζομένων, ἐξ Ὑκ-

A ô Philoſophi, qui, vt alicubi dixit Eraſthenes, voluptatis murum ſuffoditis, videte ne horum quidpiam agatis illis ſtudioſius, quos voluptuarios appellãt. Hactenus quæ feſtiua meretricum dicta ſumus perſecuti, hîc finiant: ad aliud ſermonis argumentum iam tranſeamus: ac primùm quidem veritatis amantiſſimũ Epicurum proponamus, ignarum orbis illius diſciplinarum, & beatos eſſe dicentẽ qui ad philoſophiam accederent eadem atque ille inſcitia, híſque verbis alloquentem, Beatum [a] te, B qui ab omni diſciplina purus philoſophiam appetis. Quamobrem de illo Timon ait:

Grammaticæs [b] doctor, viuorum omnium meruditiſſimus.

Huius Epicuri famoſa meretrix Leontium [c] amica fuit, quæ philoſophiæ operam nauare cùm incœpiſſet, non ideo ſcortari deſtitit, ſed Epicureis omnibus in hortis ſe proſtituit, & palam quidem Epicuro, adeò vt de illa fuerit multum ſollicitus Epicurus: quod ſuis ad Hermachum literis declarauit. Laidem [d] ex Hyccaris, (Siciliæ [e] id oppidũ eſt,) ex quo captiua C Corinthum ſe contulit [f], vt autor eſt Polemõ libro ſexto ſui operis ad Timæum, amauerunt Demoſthenes orator, Ariſtippus, Diogenes Canis. Huic, cùm eſſet Corinthi, Venus Melænis, ſiue Nigella [g], dormienti noctu ſe oſtẽdit, & aduentum prænuntiauit amatorum qui forent pecunioſiſſimi, vt memorat Hyperides Actione ſecunda contra Ariſtagoram. Apelles pictor adhuc virginem Laïdem conſpicatus è Peirene [h] aquam geſtantem, & pulchritudinẽ admiratus, in amicorum conuiuium aliquando duxit. Irriſus autẽ à familiaribus quòd me- D retricis loco virginem adduxiſſet, Vobis, inquit, mirum hoc non eſto: ego priuſquã triennium abeat, ad eius voluptatis præbendũ fructum faxo vt ſcita & idonea ſit. Idem Socrates de Athenienſi Theodote vaticinatus eſt, vt ait Xenophon in Commentariis, quoniam eſſet formoſiſſima, & ſupra quàm dici queat, pulchro pectore. Ad illam, inquit, fœminam accedamus pulchritudinem eius ſpectaturi, quæ auditione non iudicatur. Adeò porrò formoſa Laïs fuit, vt pictores illam adirent, vbera, pe- E ctúſq; delineaturi. Hæc quidem æmulatione ſtimulata, quia Phrynes gloriæ ac famę inuideret, quorumuis amatorum turbam ingentem admiſit, inopem à diuite minimè diſcernens, nec erga illos vel aſpera vel iniurioſa. Ariſtippum quotannis per Neptuni ferias in AEgina cum ea totos dies tranſmittentem ſeruus increpabat, quòd ipſi tantum pecuniæ daret, quæ gratis cum Diogene Cane volutaretur. At ego multa dono, inquit, vt ea fruar, haud equidem vt alii non fruantur. Ariſtippo Diogenes cùm diceret, conſuetudinem habes cum ami- F ca nobis communi, Ariſtippe, vel abſiſte, vel, vt ego, Cynicus eſto: an abſurdum tibi videtur, inquit, Diogenes, in iis ædibus habitare, in quib' alij prius habitarũt? minimè verò, ait: an eo nauigio vehi quo antea plures vecti ſunt? haud ſanè inquit: ſic ergo nec alienũ eſt, cũ ea fœmina congredi, qua potiti ſint multi. Nymphodorus Syracuſius libro de his quæ in Sicilia ſunt admiratione digna, tradit, ex Hyc-

caro

a In epiſtola ad Pythoclẽ: ... ô beati, diſciplinã fugite. Laërtius. παιδείαν ... πᾶσαν μακάριε φεῦγε

b Præcedit hic verſu alter ... Vltimus Phyſicus, vltimus ex Samo adueniens. Verſus Græci ſunt apud Laërtium. ... διδασκαλίδης ἀναγωγότατε

c Lactantius lib. 3 De falſa ſapientia: Laërtius in Epicuro. Leontis Lãpſaceni vxorẽ Themiſtam memorant totam ... Epicuri philoſophia tradidiſſe. Eius mentionẽ Cicero quoque ... cit in Piſonia... Leontii meminit Alciphron epiſtola 42 ac ... medes lib. 2 ...

d Syneſius Epiſtola 3. Scholiaſtes Ariſtophanis in Pluto.

e Vide Pauſ... lib. 2.

f Abeo cui ... cia milites ... vendiderant Corinthum d... Pauſan.

g Eius fanum fuit in ſuburbano luco Corinth... Prope id fuit huius Laidis ... pulchrũ, ... pta Leæna ... prioribus ... bus tenera... Nigellam ... runt quòd ... nes noctu ... operã dent ... malium ... rum mares ... diu fœmin... ineant. ...

h Fonte ad ... dicem Acro... rinthi per... cuas & per... uiſſimas ... fundens.

caro munito castro, & præsidiario milite firmato, Laïdem fuisse: Strattis verò in Macedonibus, siue Pausania, fuisse Corinthiam, sic:

A. Vnde & quæ puellæ hæ sunt?
B. Redeunt nunc Megaris: sunt autem Corinthiæ:
Lais nempe clarissima.

Timæus libro decimo tertio historiarum, ex Hyccaris natam scripsit, vt & Polemō, interfectámque fuisse à Thessalis mulieribus, quòd illam Pausanias [a] Thessalus amaret inuidis, & æmulatione infestis [b] ligneis sedilibus ac scabellis percussam & contusam in tēplo ac luco Veneris, quē ideo vocarūt impiæ ac prophanatæ Veneris, monstraríque sepulchrum eius ad Peneum, cum hydria lapidea [c], & hoc epigrammate:

a Plutarchus in Erotico amatorē eius fuisse Hippolochū tradit, non Pausaniam. b Hippostratum Thessalum eum amatorem vocat Pausanias, qui & de eius sepulchro in Thessalia eadē narrat. c Vide prouerbium, *Hydriam pro foribus.*

Huius aliquando, magnanima, & fortitudine inuicta,
Græcia, forma, deabus æquiparanda, uicta & in seruitutem redacta est
Laïdis, Amoris filiæ, alumnæ Corinthi,
Quæ in nobilibus Thessaliæ campis sita iacet.

Itaque quod aiunt prope Cranium tumulatā fuisse, meræ nugæ sunt. Aristoteles Stagirites ex Herpyllide scorto, cum quo ad mortem vsque intercessit ei familiaritas, Nicomachū genuit, vt Hermippus ait libro primo de Aristotelis vita, testamentóque suo, vt æquum fuit, curiosè illi prospexit. Elegans verò Plato Archeanassam Colophoniensem meretricem deperiit, & de illa versus hos edidit:

Archeanassam ex Colophone amicam habeo,
Cuius rugis amarus etiamnum amor insidet.
Heu miseros uos, quibus illius iuuentus occurrit
Primæua, uobis per quantam ignis accensi pyram uadendum fuit:

Pericles [d] Olympius, vt autor est Clearchus libro primo Amatoriorū, Aspasiæ caussa, non quidem iunioris, sed eius quæ cum Socrate sapiente versata est, quamuis tantum dignitatis assecutus ob prudentiam, & in tractandis publicis rebus autoritatem [e], Græciam totam perturbauit. Fuit quidem ille ad venerē multum propensus, vt qui cum vxore filij coierit, quod scripsit Stesimbrotus Thasius, qui vixit eius sæculo, & eum vidit, libro quem inscripsit, De Themistocle, Thucydide, & Pericle. Antisthenes Socraticus narrat, amatorem illum Aspasiæ, bis quotidie salutaturum [f] ad eā introire, exiréque inde solitum: & cùm impietatis accusata fuisset, orationem pro illa habuisse, effusiùs lacrymantem, quàm cùm vitæ ac fortunarum periculū adiisset. Cùm Cimon Elpinice sorore, quam pòst nuptum Calliæ dedit, contra leges abuteretur, exilióque dānatus fuisset, eius reditus mercedem Pericles accepit Elpinices concubitum. Pythænetus libro tertio De AEgina scribit, Periandrum Melissam Epidaurij Proclis filiam intuitū, Peloponnesiaco vestitu, sine stola indutam vna tunica, operariis vinum ministrantem, amore captum illam duxisse. Pyrrhi Epeirotarum regis, post eum Pyrrhum tertij, qui res in Italia gessit, amica fuit Tigris Leucadia, quā Olym-

d Plutarchus, in eius vita.

e Ac eloquentiæ vim, de qua Aristophanes in Acharnensibus, Περικλέης Ὀλύμπιος ἤστραπτ᾽, ἐβρόντα, συνεκύκα τὴν Ἑλλάδα. Eupolis: πειθώ τις ἐπεκάθιζεν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν, οὕτως ἐκήλει, καὶ μόνος τῶν ῥητόρων τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀκροωμένοις. Vide pag. 533. & 570.
f Addit Plutarchus, osculo.

A κάρου φησὶ Σικελικοῦ φρουρίου εἶναι τὴν Λαΐδα. Στράττις δ᾽ ἐν Μακεδόσιν ἢ Παυσανίᾳ, Κορινθίαν αὐτὴν εἶναι φησὶ διὰ τούτων,

Εἰσὶ δ᾽ ὅθεν αἱ παῖδες αὗται καὶ τίνες;
Νῦν μὲν ἥκουσι Μεγαρόθεν· εἰσὶ δὲ Κορίνθιαι,
Λαῒς μὲν ἡ μέγα κλέος.

Τίμαιος δ᾽ ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν ἐξ Ὑκκάρων, καθὰ καὶ Πολέμων εἴρηκεν, ἀναιρεθῆναι φάσκων αὐτὴν ὑπό τινων γυναικῶν ἐν Θετταλίᾳ ἐρασθείσαν τινὸς Παυσανίου Θετταλοῦ κατὰ φθόνον καὶ δυσζηλίαν, ταῖς
B ξυλίναις χελώναις τυπτομένην ἐν Ἀφροδίτης ἱερῷ. διὸ καὶ τὸ τέμενος κληθῆναι ἀνοσίης Ἀφροδίτης. δείκνυσθαι δ᾽ αὐτῆς τάφον παρὰ τῷ Πηνειῷ, ἔχοντα ὑδρίαν λιθίνην, καὶ ἐπίγραμμα τόδε,

Τῆς δὲ ποθ᾽ ἡ μεγάλαυχος Ἀνίκητός τε πρὸς ἀλκὴν
Ἑλλὰς ἐδουλώθη κάλλεος ἰσοθέου,
Λαΐδος, ἣν τέκνωσεν Ἔρως, θρέψεν δὲ Κόρινθος,
Κεῖται δ᾽ ἐν κλεινοῖς Θετταλικοῖς πεδίοις.

Αὐτοσχεδιάζουσιν οὖν οἱ λέγοντες αὐτὴν ἐν Κορίν-
C θῳ τεθάφθαι πρὸς τῷ Κρανείῳ. Ἀριστοτέλης δὲ ὁ Σταγειρίτης οὐκ ἐξ Ἑρπυλλίδος τῆς ἑταίρας ἐπαιδοποίησε Νικόμαχον, καὶ συνῆν ταύτῃ μέχρι θανάτου; ὥς φησιν Ἕρμιππος ἐν τῷ περὶ Ἀριστοτέλους πρώτῳ, ἐπιμελείας φάσκων τῆς δεούσης τετυχηκέναι ἐν ταῖς τοῦ φιλοσόφου διαθήκαις. ὁ δὲ καλὸς ἡμῶν Πλάτων οὐκ Ἀρχεάνασσαν τὴν Κολοφωνίαν ἑταίραν ἠγάπα, ὡς καὶ ᾄδειν εἰς αὐτὴν τάδε,

Ἀρχεάνασσαν ἔχω τὴν ἐκ Κολοφῶνος ἑταίρην,
Ἧς καὶ ἐπὶ ῥυτίδων πικρὸς ἔπεστιν ἔρως.
D Ἆ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης
Πρωτοπόρου, δι᾽ ὅσης ἤλθετε πυρκαϊῆς!

Περικλῆς δὲ ὁ Ὀλύμπιος, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν πρώτῳ Ἐρωτικῶν, οὐχ ἕνεκεν Ἀσπασίας τῆς νεωτέρας ἀλλὰ τῆς Σωκράτει τῷ σοφῷ συγγινομένης, καίπερ τηλικοῦτον ἀξίωμα συνέσεως καὶ πολιτικῆς δυνάμεως κτησάμενος, οὐ συνετάραξε πᾶσαν Ἑλλάδα; ἦν δ᾽ οὗτος ἀνὴρ πρὸς ἀφροδίσια πάνυ καταφερής· ὅστις καὶ τῇ τοῦ υἱοῦ γυναικὶ συνῆν, ὡς Στησίμβροτος ὁ Θάσιος ἱστορεῖ, κατὰ τοὺς αὐτοὺς
E αὐτῷ χρόνοις γενόμενος, καὶ ἑωρακὼς αὐτόν, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ περὶ Θεμιστοκλέους καὶ Θουκυδίδου καὶ Περικλέους. Ἀντισθένης δὲ ὁ Σωκρατικὸς ἐρασθέντα φησὶν αὐτὸν Ἀσπασίας, δὶς τῆς ἡμέρας εἰσιόντα καὶ ἐξιόντα ἀπ᾽ αὐτῆς ἀσπάζεσθαι τὴν ἄνθρωπον· καὶ φευγούσης ποτὲ αὐτῆς γραφὴν ἀσεβείας, λέγων ὑπὲρ αὐτῆς, πλείονα ἐδάκρυσεν, ἢ ὅτε ὑπὲρ τοῦ βίου καὶ τῆς οὐσίας ἐκινδύνευσεν. καὶ Κίμωνος δ᾽ Ἐλπινίκῃ τῇ ἀδελφῇ παρανόμως συνόντος, εἶθ᾽ ὕστερον ἐκδοθείσης Καλλίᾳ, καὶ φυγαδευ-
F θέντος, μισθὸν ἔλαβε τῆς καθόδου αὐτοῦ ὁ Περικλῆς τὸ τῇ Ἐλπινίκῃ μιχθῆναι. Πυθαίνετος ἐν τρίτῳ περὶ Αἰγίνης Περίανδρόν φησιν ἐξ Ἐπιδαύρου τὴν Προκλέους θυγατέρα Μέλισσαν ἰδόντα Πελοποννησιακῶς ἠσθημένην (ἀναμπέχονος γὰρ καὶ μονοχίτων ἦν, καὶ ᾠνοχόει τοῖς ἐργαζομένοις) ἐρασθέντα γῆμαι. Πύρρου δὲ τοῦ Ἠπειρωτῶν βασιλέως, ὃς ἦν τρίτος ἀπὸ Πύρρου τοῦ ἐπ᾽ Ἰταλίαν στρατεύσαντος, ἐρωμένη ἦν Τίγρις ἡ Λευκαδία, ἣν Ὀλυμ- 292

πιας ἡ τοῦ νεανίσκου μήτηρ φαρμάκοις ἀπέκτεινε. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ὥσπερ ἕρμαιόν τι ἔτι λαλοῦντος τοῦ Μυρτίλου ἔφη· εἰ ἔχομεν ἀρρενικῶς εἰρημένον τὸν τίγριν, Φιλήμονα γὰρ οἶδα τοῦτ' εἰρηκότα Νεαίρᾳ,

Ὥσπερ Σέλευκος δεῦρ' ἔπεμψε τὴν τίγριν,
Ἣν εἴδομεν ἡμεῖς, τῷ Σελεύκῳ πάλιν ἔδει
Τὶ ἡμᾶς παρ' ἡμῶν ἀντιπέμψαι θηρίον
Τριγέρανον, οὐ γὰρ γίνεται τοῦτ' αὐτόθι.

Πρὸς ὃν ὁ Μυρτίλος ἔφη, ἐπείπερ ἡμῖν ἐμποδὼν ἐγένου κατάλογον γυναικῶν ποιουμένοις, οὐ κατὰ τοὺς Σωσικράτους τοῦ Φαναγορείτου Οἴοις, ἢ τὸν τῶν γυναικῶν κατάλογον Νικαινέτου τοῦ Σαμίου ἢ Ἀβδηρίτου, μικρὸν ἀποσχών, ἐπὶ τὴν παρὰ σοῦ τρέψομαι πεῦσιν Φοῖνιξ γεραιέ. μάθε οὖν ὅτι ἀρσενικῶς εἴρηκε τὸν τίγριν Ἄλεξις ἐν Πυραύνῳ οὕτως,

Ἄνοιγ' ἄνοιγε τὴν θύραν, ἐλάνθανον
Πάλαι περιπατῶν ἀνδρίας ἀληθῶν ὄνος,
Ποτάμιος ἵππος τοῖχος, ὁ Σελεύκου τίγρις.

ἔχων δὲ καὶ ἄλλα μαρτύρια ἀνατίθεμαι τὰ νῦν ἕως ἂν ἀπομνημονεύσω τὸν περὶ τῶν καλῶν γυναικῶν κατάλογον. Κλέαρχος γὰρ περὶ Ἐπαμινώνδου φησὶν οὕτως, Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος σεμνότερον μὲν τούτων, οὐκ εὐσχημόνως δὲ περὶ τὰς ὁμιλίας ἐσφάλλετο τὴν γνώμην, εἴ τις θεωροίη τὰ πραχθέντα αὐτῷ περὶ τὴν Λάκωνος γυναῖκα. Ὑπερείδης δὲ ὁ ῥήτωρ, ἐκ τῆς πατρῴας οἰκίας τὸν υἱὸν ἀποβαλὼν Γλαύκιππον, Μυρρίνην τὴν πολυτελεστάτην ἑταίραν ἀνέλαβε, καὶ ταύτην μὲν ἐν ἄστει εἶχεν ἐν Πειραιεῖ δὲ Ἀρισταγόραν, Φίλαν δ' ἐν Ἐλευσῖνι, ἣν πολλῶν ὠνησάμενος χρημάτων εἶχεν ἐλευθερώσας, ὕστερον δὲ καὶ οἰκουρὸν αὐτὴν ἐποιήσατο, ὡς Ἰδομενεὺς ἱστορεῖ. ἐν δὲ τῷ ὑπὲρ Φρύνης λόγῳ Ὑπερείδης ὁμολογῶν ἐρᾶν τῆς γυναικός, καὶ οὐδέπω τοῦ ἔρωτος ἀπηλλαγμένος τὴν προειρημένην Μυρρίνην εἰς τὴν οἰκίαν εἰσήγαγεν. ἦν δ' ἡ Φρύνη ἐκ Θεσπιῶν· κρινομένη δὲ ὑπὸ Εὐθίου τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἀπέφυγε. διόπερ ὀργισθεὶς ὁ Εὐθίας οὐκ ἔτι εἶπεν ἄλλην δίκην, ὥς φησιν Ἕρμιππος. ὁ δ' Ὑπερείδης συναγορεύων τῇ Φρύνῃ ὡς οὐδὲν ἤνυε λέγων, ἐπίδοξοί τε ἦσαν οἱ δικασταὶ καταψηφισόμενοι, παραγαγὼν αὐτὴν εἰς τοὐμφανὲς, καὶ περιρρήξας τοὺς χιτωνίσκους γυμνά τε τὰ στέρνα ποιήσας, τοὺς ἐπιλογικοὺς οἴκτους ἐκ τῆς ὄψεως αὐτῆς ἐπερρητόρευσε, δεισιδαιμονῆσαί τε ἐποίησεν τοὺς δικαστὰς τὴν ὑποφῆτιν καὶ ζάκορον Ἀφροδίτης ἐλέῳ χρησαμένους μὴ ἀποκτεῖναι· καὶ ἀφεθείσης, ἐγράφη μετὰ ταῦτα ψήφισμα, μηδένα οἰκτίζεσθαι τῶν λεγόντων ὑπέρ τινος, μηδὲ βλεπόμενον τὸν κατηγορούμενον, ἢ τὴν κατηγορουμένην κρίνεσθαι. ἦν δὲ ὄντως μᾶλλον ἡ Φρύνη καλὴ ἐν τοῖς μὴ βλεπομένοις· διόπερ οὐδὲ ῥᾴδιον ἦν αὐτὴν ἰδεῖν γυμνήν· ἐχέσαρκον γὰρ χιτώνιον ἠμπείχετο. καὶ τοῖς δημοσίοις οὐκ ἐχρῆτο βαλανείοις. τῇ δὲ τῶν Ἐλευσινίων πανηγύρει καὶ τῇ τῶν Ποσειδωνίων, ἐν ὄψει τῶν πανελλήνων πάντων ἀποτιθεμένη θοἰμάτια, καὶ λύσασα τὰς κόμας, ἐνέβαινε τῇ θαλάττῃ καὶ ἀπ' αὐτῆς Ἀπελ-

A pias adolescentis mater è medio veneno sustulit. Vlpianus tũ, perinde ac si Myrtilus insperatum oratione sua quoddam lucrum obtulisset, An verò, inquit, Tigrin masculino genere dictum legimus? Philemonem in Neæra scio hoc dixisse:

A. Vt Seleucus istuc hanc misit tigrin,
Quam nos ipsi uidimus: ad Seleucum rursum oportuit
Vicissim nostratē ferā aliquam nos remittere.
B. Quam cedo? A. Gruem. nulla ibi nascitur.

B Huic respondit Myrtilus: Quādoquidem nobis fœminas publicas enumerantibus impedimento fuisti, non vt eas recensuit Sosicrates Phanagoritas in Solis[a], aut Nicænetus Abderites, Samiúsve, in Mulierum indice, nonnihil me inhibebo, & ad tuam interrogationem vertar, honorāde Phœnix[b]. Sic ergo habe, masculino genere Alexin in Pyrano ita dixisse:

Aperi, aperi fores: nesciisti
Iamdudum hîc ambulare me, statuam reuera asinum[c], equum fluuiatilem, parietem,
Seleuci ferum tigrin.

C Succurrunt & alia testimonia, quæ in aliud tempus differenda nunc censeo, quoad pulchrarum fœminarum recensionem absoluero. Clearchus de Epaminonda Thebano scribit, eum [d] grauiorem aliis fuisse, in congressu tamē fœminarum parum honestum, iudicióque suo falsum[e], si quis reputet secum eius factum[f] in vxorem Lacedæmonij. Hyperides orator Glaucippo filio eiecto paternis ædibus, Myrinen sumptuosissimum scortum domum accersiuit, eámque habuit in vrbe: in Peiræo D Aristagoram: in Eleusine Philam: quam, cùm seruiret, magna pecunia redemptam donauit libertate, & custodem postac cellariam dispensandis rebus domesticis præfecit, vt scribit Idomeneus. In oratione pro Phryne, fassus eam sibi mulierem amatam fuisse, eóque nondum amore defunctus, Hyperides Myrinen, quam diximus, domum ad se perduxit. Phryne Thespesia genere, ab Euthya capitalis noxę rea facta, ipsius ope absoluta est. Quamobrem Euthyas, vt tradit Hermippus, indignatus, aliam nunquam pòst caussam egit. E Phrynæ quidem cùm patrocinaretur Hyperides, & iam manifestum esset calculis iudicum condemnatam iri, in apertum eam produxit, & discissis tuniculis, pectoréque nudato, postrema orationis parte illius conspecta pulchritudine ita perorauit[g], vt tanquam ministram sacerdotémque Veneris, iudices religione tacti, & misericordia commoti, necandam minime censuerint. Verùm posteaquam iudicium id euasit, plebiscito decretum est, ne, qui caussas reorum dicerent, commiserationem excitarent, ac ne quis arcessitus, F neque postulata, coram iudicibus sententiā pronuntiaturis sisteretur. In iis partibus corporis quæ non detegūtur, fuit quidem Phryne pulchrior: quapropter illam videre nudam haud facile fuit, quòd adstricta carni veste id prohiberet, & balneis abstineret publicis. At frequentissimo illo conuentu qui apud Eleusinē fiebat, & per Neptuni ferias, depositis vestibus, capilloque passo mare ingrediebatur[h], adeò præstāti specie, vt ad eius exēplū emergētē [i]A-

a ἐν Οἴαις, alij, Οἰοῖς. Sic Attica tribum vocarunt.

b E Phœnica n, h.e. vel [illegible], & vnicus, vt inter aues Phœnix.

c Torpentem, ignauum, immobilem, iracundum.

d In amādis fœminis, vt qui nuptias perpetuè sit auersatus. [illegible] bus in eius vita.

e Quod cùm præseferret fœminarum contemptum, cum iis tamen esset petulantior.

f Quale id fuerit, nusquam legisse memini.

g Hunc locū deprauatū fuisse adnotauit Canterus cap. 17. Refert & hanc historiam Plutarchus in Vitis rhetorum.

h Vel ablutis corporis [illegible], vel in honorem Neptuni.

i Τὴν ἀναδυομένην: de qua multa epigrammata poetæ [illegible] pserunt. Plin. lib. 35 ad ex[illegible] plar Campaspes pellicis A[illegible] dri pictam [illegible] bit.

pelles è mari Venerem pinxerit, Praxiteles verò statuarius, eiúsque amator, Cnidiæ simulachrũ Veneris finxerit, & in basi statuæ Cupidinis ad theatri scenam positæ, versus hos insculpserit:

Praxiteles quem passus est Amorem, elaborauit,
E suo corde sumpto gemino primarióque exemplari.
Pro mercede illi dedit Amor Phrynen: is autem uenenum dum amatorium mittit,
Non iacit temere [a] sagittas, sed intentis oculis collimat.

Phrynæ Praxiteles [b] optionem dedit aliquando, vt è suis quam vellet statuis deligeret, siue Cupidinem, siue stantem in Tripodibus [c] Satyrum. Cupidinem illa prætulit, & Thespiis [d] dicauit. Phrynes verò ipsius vicini & accolæ statuam auream Delphis posuerunt, super columna marmoris Pentelici, quam fecit Praxiteles. Crates Cynicus id signum conspicatus, intemperantiæ [e] Græcorum donarium esse dixit. Inter Archidami regis Lacedæmonum, & Philippi Amyntæ filij statuas, ea locata est, cũ hac inscriptione, PHRYNES THESPIENSIS ILLVSTRIS, vt scribit Alcetas libro secundo De iis quæ Delphis dicata sunt. Apollodorus libro de scortis, Phrynas duas fuisse tradit, alterámque Saperdion cognominatam, alteram Clausigelota [f]. Herodicus libro sexto de iis qui à comicis perstringuntur, inquit, à rhetoribus alteram vocatã fuisse, σηστὸν [g], quòd eos qui congrederentur fortunis exueret [h], & tanquam crebro excuteret: alteram Thespicam, vsque adeò diuitem, vt Thebarum mœnia extructurã se polliceretur, si adscriberetur, ALEXANDRVM DIRVISSE, PHRYNEM VERO SCORTVM REFECISSE, vt ait Callistratus libro De scortis. De illius opibus Timocles Comicus in Neæra mentionem fecit: extat supra de hac re testimonium [i], & apud Amphin in Couride [k]. Parasitus fuit apud Phrynen vnus ex Areopagitis, Gyllion, vt tradit Satyrus Olynthius, histrio, in Pamphila. Aristogeiton in oratione sua contra Phrynen eius proprium nomen fuisse tradit Mnesaretẽ. Haud ignarus sum Diodorum orbis descriptorem prodidisse, Anaximenis orationem illam esse, quæ Euthyæ nomine aduersus eam in vulgus prodiit. Posidippus comicus in Ephesia, hæc de illa scripsit:

Fuit [l] ante nos Phryne longè clarissima
E scortis omnibus, quamuis iunior ac recentior
Illis quæ tum floruerunt. audistin' certamen [m]?
Cum hominum uitam lædere uideretur,
Ad Heliæam [n] grauiore damno perculsa est corpore [o],
Cum lacrymis & iudicum prehensis dexteris,
Animam uix illa seruauit. Ignotum vobis non est, Demadem oratorem è tibicina meretrice Demeam sustulisse, quem in subselliis frementem ac insolescentẽ velut ore clauso coërcuit Hyperides, sic allocutus, num tacebis adolescentule? maiorẽ [p] flatũ habes quàm mater. Bion Borysthenites philosophus Olym-

A λῆς τὴν ἀναδυομένην Ἀφροδίτην ἀπεγράψατο. καὶ Πραξιτέλης δὲ ὁ ἀγαλματοποιὸς ἐρῶν αὐτῆς τὴν Κνιδίαν Ἀφροδίτην ἀπ' αὐτῆς ἐπλάσατο, καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἔρωτος βάσει τῇ ὑπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ θεάτρου ἐπέγραψεν,

Πραξιτέλης ὃν ἔπασχε διηκρίβωσεν ἔρωτα,
Ἐξ ἰδίης ἕλκων ἀρχέτυπον κραδίης.
Φρύνῃ μισθὸν ἐμεῖο διδοὺς ἐμέ· φίλτρα δὲ βάλλω,
Οὐκ ἔτ' ὀϊστεύων, ἀλλ' ἀτενιζόμενος.

B Ἐκλογὴν τε αὐτῇ τῶν ἀγαλμάτων ἐδίδου, εἴτε τὸν Ἔρωτα θέλοι λαβεῖν, εἴτε τὸν ἐπὶ τριπόδων Σάτυρον. ἡ δὲ ἑλομένη τὸν Ἔρωτα ἀνέθηκεν αὐτὸν ἐν Θεσπιαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς Φρύνης οἱ περικτίονες ἀνδριάντα ποιήσαντες, ἀνέθηκαν ἐν Δελφοῖς χρύσεον ἐπὶ κίονος Πεντηλικοῦ. κατεσκεύασε δὲ αὐτὸν Πραξιτέλης. ὃν καὶ θεασάμενος Κράτης ὁ Κυνικός, ἔφη, τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀκρασίας ἀνάθημα. ἕστηκε δὲ καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη μέση τῆς Ἀρχιδάμου τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, καὶ τῆς Φι-
C λίππου τοῦ Ἀμύντου, ἔχουσα ἐπιγραφήν, ΦΡΥΝΗ ΕΠΙΚΛΕΟΥΣ ΘΕΣΠΙΚΗ. ὥς φησιν Ἀλκέτας ἐν δευτέρῳ Περὶ τῶν ἐν Δελφοῖς ἀναθημάτων. Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν τῷ Περὶ ἑταιρῶν, δύο ἀναγράφει Φρύνας γεγονέναι, ὧν τὴν μὲν ἐπικαλεῖσθαι Κλαυσιγέλωτα, τὴν δὲ Σαπέρδιον. Ἡρόδικος δὲ ἐν ἕκτῳ κωμῳδουμένων τὴν μὲν παρὰ τοῖς ῥήτορσι φησὶν ὀνομάζεσθαι Σηστόν· καλεῖσθαι δὲ διὰ τὸ ἀποσήθειν καὶ ἀποδύειν τοὺς συνόντας αὐτῇ, τὴν δὲ Θεσπικήν. ἐ-
D πλούτει δὲ σφόδρα ἡ Φρύνη καὶ ὑπισχνεῖτο τειχιεῖν τὰς Θήβας, ἐὰν ἐπιγράψωσι Θηβαῖοι, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΕΝ ΚΑΤΕΣΚΑΨΕΝ, ΑΝΕΣΤΗΣΕ ΔΕ ΦΡΥΝΗ Η ΕΤΑΙΡΑ, ὡς ἱστορεῖ Καλλίστρατος ἐν τῷ περὶ ἑταιρῶν. εἴρηκε δὲ περὶ τοῦ πλούτου αὐτῆς Τιμοκλῆς ὁ κωμικὸς ἐν Νεαίρᾳ, (πρόκειται τὸ μαρτύριον) καὶ Ἄμφις ἐν Κουρίδι. παράσιτος δὲ τῇ Φρύνῃ Γυλλίων εἷς ὢν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, ὡς καὶ Σάτυρος ὁ Ὀλύνθιος ὑποκριτὴς Παμφίλῃ. Ἀριστογείτων
E δ' ἐν τῷ κατὰ Φρύνης τὸ κύριον αὐτῆς φησὶν εἶναι ὄνομα Μνησαρέτην. οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι τὸν ἐπιγραφόμενον κατ' αὐτῆς Εὐθίου λόγον, Διόδωρος ὁ περιηγητὴς Ἀναξιμένους φησὶν εἶναι. Ποσείδιππος δὲ ὁ κωμικὸς ἐν Ἐφεσίᾳ τάδε φησὶ περὶ αὐτῆς,

Φρύνη πρὸ ἡμῶν γέγονεν ἐπιφανεστάτη
Πολὺ τῶν ἑταιρῶν. (καὶ γὰρ εἰ νεωτέρα
Τῶν τότε χρόνων εἴη, τόν γε ἀγῶν' ἀκήκοας,)
Βλάπτειν δοκοῦσα τοὺς βίους μείζους βλάβας
F Τὴν Ἡλιαίαν εἷλε περὶ τοῦ σώματος,
Καὶ τῶν δικαστῶν καθ' ἕνα δεξιουμένη
Μετὰ δακρύων διέσωσε τὴν ψυχὴν μόλις.

ἴστε δὲ ὅτι καὶ Δημάδης ὁ ῥήτωρ ἐξ αὐλητρίδος ἑταίρας ἐπαιδοποιήσατο Δημέαν, ὃν φρυαττόμενόν ποτε ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐπεστόμισεν Ὑπερείδης εἰπών, οὐ σιωπήσῃ μειράκιον, μεῖζον τῆς μητρὸς ἔχων τὸ φύσημα. καὶ Βίων δ' ὁ Βορυσθενίτης φιλόσοφος ἑταίρας ἦν υἱὸς Ὀλυμ- 293

a Opertos velo Cupidinis oculos esse poëtæ fingunt.
b Vide apud Pausan. in Atticis quo astu illa Praxitelis iudicium expresserit de suis operibus, vt quæ pulcherrima essent, cognosceret.
c Vicũ Athenis sic appellarut, de quo Pausan. l. 1.
d Caius prior simulachrum id amouit, & ferendum Romã curauit: Reddidit Thespiensibus Claudius: abstulit iterũ Nero: ob violatum numen vterque imperator malè periit. Pausan. in Bœoticis.
e Idem narrat Plutarch. lib. De Pythiæ oraculis.
f Quæ ad fletum simul & risum cogeret, vel à fictis lacrymis. Iunius adagio 34. Cent. 9.
g Σήθειν, cribro cernere & excutere: vide σηστός, qui cribrum quassat & agitat: alludit hæc vox ad Sestum oppidum.
h Vt cortice furfuréque suo triticum mola fractum in cribris spoliatur.
i Suprà.
k Nouacula, Puella.
l De Phryne iã annosa, sed rugas faciei oblinente vnguento, scripsit Aristoph. in Concionatricibus Φρύνην ἔχουσαν λήκυθον πρὸς τοῖς γνάθοις. Vide prouer. *Habet lecythũ in malis*. Eadem dicebat, & generosi vini multos fæcẽ bibere, quòd se quamuis vetulã multi non fastidirent. Plutarch. libro de Pythiæ oraculis, Phrynẽ ob Pallorem vocatã fuisse tradit, vt puto quòd τοῦ φρύνου, id est Rubetæ, colore esset.
m Quo de vita contendit apud iudices.
n Forum Athenis celeberrimũ, in quo capitis caussæ dicuntur. Pausan.
o Corporis aspectu, quod nudauit Hyperides. Versum proximũ in exẽplari suo legit Natalis: in meo deest.
p Vide Leopard. ca. 21. 9. Emend. Quidam hoc referũt ad Diogenẽ. Vide & Iun. Adag. *Ampullas loqueris.*

πίας Λακαίνης, ὥς φησι Νικίας ὁ Νικαεὺς ἐν ταῖς τῶν Φιλοσόφων διαδοχαῖς. Σοφοκλῆς δὲ ὁ τραγῳδοποιὸς ἤδη γέρων ὢν, ἠράσθη Θεωρίδος τῆς ἑταίρας. ἱκετεύων οὖν τὴν Ἀφροδίτην φησί,

Κλῦθί μοι εὐχομένου κουροτρόφε δός, ἢ γυναῖκα Τὴν δὲ νέων μὲν ἀναίνεσθαι φιλότητα καὶ εὐνήν, Ἡδὲ ἐπιτέρπεσθαι πολιοκροτάφοισι γέρουσι. Ἰσχὺς ἀπήμβλυνται τῶν, νοῦς θεῖος δὲ μενοινᾷ. Ταῦτα μέν ἐστιν ἐκ τῶν εἰς Ὅμηρον ἀναφερομένων· τῆς δὲ Θεωρίδος μνημονεύει λέγων, ἔν τινι στασίμῳ οὕτος, φίλη γὰρ ἡ Θεωρίς. ἐπὶ δὲ δυσμαῖς ὢν τοῦ βίου ὥς φησιν Ἡγήσανδρος Ἀρχίππην ἠγάπησε τὴν ἑταίραν, καὶ τοῦ βίου κληρονόμον κατέλιπεν. ὅτε δὲ γηραιῷ ὄντι τῷ Σοφοκλεῖ συνῆν ἡ Ἀρχίππη, ὁ πρότερος αὐτῆς ἐραστὴς Σμικρίνης ἐρωτώμενος ὑπό τινος τί πράττει Ἀρχίππη, χαριέντως ἔφη· ὥσπερ αἱ γλαῦκες ἐπὶ τάφων κάθηται. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἰσοκράτης ὁ τῶν ῥητόρων αἰδημονέστερος, Μετάνειραν εἶχεν ἐρωμένην καὶ καλλίστην, ὡς Λυσίας ἱστορεῖ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Δημοσθένης δὲ ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας, τὴν Μετάνειραν τοῦ Λυσίου φησὶν ἐρωμένην εἶναι. ἡττήτο δὲ καὶ ὁ Λυσίας Λαγίδος τῆς ἑταίρας, ἧς ἔγραψεν ἐγκώμιον Κέφαλος ὁ ῥήτωρ, καθάπερ καὶ Ἀλκιδάμας ὁ Ἐλαΐτης ὁ Γοργίου μαθητής, ἔγραψε καὶ αὐτὸς ἐγκώμιον Ναΐδος τῆς ἑταίρας. τὴν δὲ Ναΐδα ταύτην Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Φιλωνίδου γράφων ὧδε· ἔστιν οὖν γυνὴ ἑταίρα Ναῒς ὄνομα, ἧς Ἀρχίας κύριός ἐστιν. ὁ δὲ ὑμέτερος ἐπιτήδειος ὁ Φιλωνίδης δὲ ἐρᾶν φησί. μνημονεύει αὐτῆς καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τῷ Γηρυτάδῃ, μήποτε δὲ κἂν τῷ Πλούτῳ ἐν ᾧ λέγει,

Ἐρᾷ δὲ Λαῒς οὐ διὰ σὲ Φιλωνίδου, γραπτέον Ναῒς καὶ οὐ Λαΐς. Ἕρμιππος δὲ ἐν τῷ περὶ Ἰσοκράτους, προβαίνοντά φησι τῇ ἡλικίᾳ τὸν Ἰσοκράτη ἀναλαβεῖν Λαγίσκαν ἑταίραν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐξ ἧς καὶ γενέσθαι αὐτῷ θυγάτριον. μνημονεύει δὲ αὐτῆς Στράττις ἐν τούτοις,

Καὶ τὴν Λαγίσκαν τὴν Ἰσοκράτους παλλακὴν
Ἰδεῖν με συκάζουσαν δοκῶ ἔτι,
Τόν τ᾽ αὐλοτρύπην αὐτόν.

Καὶ Λυσίας δὲ ἐν τῷ κατὰ Λαΐδος, εἰ γνήσιος ὁ λόγος, μνημονεύει αὐτῆς, καταλέγων καὶ ἄλλας ἑταίρας ἐν τούτοις. Φιλύρα μέν τοι ἐπαύσατο πορνευομένη καὶ Σκιώνη, καὶ Ἱππάφεσις καὶ Θεόκλεια καὶ Ψαμάθη καὶ Λαγίσκα καὶ Ἄνθεια καὶ Ἀριστόκλεια. Δημοσθένη τὸν ῥήτορα καὶ τεκνοποιήσασθαι ἐξ ἑταίρας ἔχει λόγος. αὐτὸς γοῦν ἐν τῷ περὶ χρυσίου λόγῳ προσαγήοχε τὰ τέκνα ἐπὶ τὸ δικαστήριον ὡς δι᾽ ἐκείνων ἔλεον ἕξων χωρὶς τῆς μητρὸς καί τοι ἔθος ἐχόντων τῶν κρινομένων τὰς γυναῖκας ἐπάγεσθαι· ἀλλ᾽ αἰδοῖ τοῦτ᾽ ἐποίησε, φεύγων τὴν διαβολήν. Ἀκόλαστος δὲ ἦν ὁ ῥήτωρ περὶ τὰ ἀφροδίσια, ὥς φησιν Ἰδομενεύς. Ἀριστάρχου γοῦν τινὸς ἐρασθεὶς μειρακίου, καὶ δι᾽ αὐτὸ παροινήσας εἰς Νικόδημον, ἐξέκοψεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. παραδέδοται δὲ καὶ περὶ ὄψα καὶ περὶ νέους, καὶ περὶ γυναῖκας πολυτελής. τοιγαροῦν καὶ ὁ γραμματεὺς ποτ᾽ αὐτὸς εἶπε, τί δ᾽ ἄν τις περὶ Δημοσθένους λέγειν δύναιτο;

piæ Lacedæmoniæ meretricis filius fuit, vt inquit Nicias Nicæensis in successionibus philosophorum. Sophocles tragicus iam senex Theoridem[a] scortū amauit: qua de causa Venerem sic orat:

Precantem me audi, ô nutrix iuuenum: hoc concede petenti,
Iuuenum amorem & amplexus fœmina ut hæc renuat,
Canis uerò senibus delectetur
Quibus corporis uis est languidior, mens autem diuina & uegetissima.

Homero quidam hos versus tribuunt. Theoridis huius meminit ille in quadam statione chori ad hūc modum: Theoris enim mihi diligitur. Idem sub exitum vitæ, vt refert Hegesander, Archippam meretricem amauit, & bonorum suorum hæredem reliquit. Tantisper dum cum eo seniore Archippa versaretur, Smicrines, qui prius illam amauerat, à quodam interrogatus, quidnam Archippa rerū ageret, festiuè respondit, eā, vt noctuas, assidere tumulo[b]. Isocrates autem omnium oratorum pudentissimus, amicam habuit Metaneiram, & eam quidem pulchrā, vt tradit Lysias in Epistolis suis. Demosthenes in oratione contra Neæram, Lysiæ amicā fuisse Metaneiram inquit. Victus est Lysias quoq; à Lagide scorto, cuius laudes scriptis mandauit Cephalus rhetor, quemadmodum Alcidamas Elaites[c] Gorgiæ discipulus Naïdis meretricis laudationē composuit. De hac Naïde Lysias ita scripsit in oratione contra Philonidem: Meretrix quædā fœmina est, cui nomē Naïs, Archiæ mancipiū. Hanc cognatus vester Philonides amare se dicit. Huius meminit Aristophanes in Gerytade: ac fortassis etiam in Pluto, cùm ait,

Amat Lais, non caussa tua, Philonidem,

pro Laïs, Naïs scribendum est. Hermippus in libro de Isocrate, iam ætate prouectum ait, Lagiscam scortum domū recepisse, filiolámque ex ea genuisse. Eius Strattis sic meminit:

Et Lagiscam Isocratis pallacem
Vidisse me ficos legentem[d], cùm adhuc in cubili iaceret,
Ipsúmque tibias perforantem[e].

Lysias in oratione contra Laïdem, si eius omnino est, alias quoque meretrices enumerās, sic eam memorat: Scortari[f] desierunt Philyra, Scione, Hippaphesis, Theocleia, Psamathe, Lagisca, Antheia, Aristocleia. Demostheni rhetori prolem ex meretrice susceptam fama est. Is itaque in oratione quam de auro[g] habuit, matre absente liberos in iudicium produxit, vt misericordiam impetraret, quamuis moris esset, vt de quibus iudicium constitueretur, vxores illi adducerêt: sed verecundia id factum, & quòd metueret ne quis ea de re criminaretur. Oratorem[h] eum fuisse intemperanter libidinosum scribit Idomeneus. Aristarchi adolescentis gratia, quem in delitiis habebat, cùm in Nicodemum debacchatus, puero oculos exculpsit[i]. Circa obsonia, iuuenes & fœminas sumptuosum fuisse fama iactatum. De illo quidam scriba dixit:

Iam de Demosthene quidnam eloqui possit aliquis?

a Theoridis sacerdotis in vita Demosthenis seruos facere, quòd doceret, & damnatæ capitis.

b Sophocli, qui extrema senectute silicernium esset, & iam tumulandus.

c Ὀλαΐτης: quidam, ὀλενίτης. Olenum Achaiæ oppidum Patris vicinum.

d Συκάζουσαν. Ficos legentem, ficos edentem, calumniantem, fico morbo ægrā.

e Tibias perforat, qui cū scorto veneris maximè tritæ, & exercitata rem habet, quasi pertundat quod apertissimum est.

f Supr pag. 586.

g Quo fortassis ab Harpalo corruptum fuisse & accusatus & conuictus est. Non extat illa inter orationes Demosthenis.

h Ob tam corruptos mores Batalus is vocatus est, nempe mollis, effœminatus, curatus. Erasm. prouerb. Batalus.

i Ne quis forte illectus vim inferre conaretur, aut, ne quem integris oculis amorem lusitaret. In vita Demosthenis Messenii Nicodemi fit mentio qui nunc Callidri partes, nunc Crateri secutus est.

Quæ anno toto ipsi cogitata sunt,
Vna muliercula una nocte miscet, ac conturbat.

Prætereà cùm domi esset vxor, Cnosionem adolescentem in ędes pertraxit, quapropter illa stomachata, Cnosioni stuprandam se præbuit. Myrinen Samiam meretricem habuit rex Demetrius, postremus è successoribus Alexandri, vt inquit Nicolaus Damascenus, omnium fortunarum suarum participem, excepto diademate [a]. Ptolemæus Philadelphi regis filius, qui præsidiariis militibus impositis Epheso, præerat, amicā Eirenen habuit: quæ, cùm illi Thraces insidias essent moliti, & in Dianæ templū confugisset, eò prosecuta est, ac posteaquam cecidit ibi trucidatus, arrepto valuarum annulo [b], altaria cruore illius spársit, quoad simul eam iugularunt. Danaën Leontii Epicureæ filiam prostitutam Sophron Epheso præfectus amicam habuit: cuius fide ac beneuolentia insidias Laodices euasit: ea verò præcipitata est. quod sic Phylarchus duodecimo libro exponit, Laodicæ, Danaë Leontii filia, quæ cum Epicuro Physico philosophiæ operam impendit, veluti consiliaria, assidebat, sic intima, vt ei Laodice arcana omnia sua crederet. Sophronis amica prius illa cùm fuisset, vt subauscultauit Laodicen illum occidi velle, eas insidias nutu protinus significauit: quibus cognitis, simulauit dubium Sophron ac incertum id sibi esse quod sciscitabantur, biduúmq; petiit ad id memoria recolendum: quód cùm obtinuisset, noctu Corinthum aufugit. Hoc à Danaë factū cùm Laodice intellexisset, per præcipitium deturbari mulierem imperauit, nihil eius beneuolentiæ recordata qua prius eam complexa fuerat. Danaën ferunt, cùm imminens periculum ea præsensisset, interrogantem & compellantē Laodicen responso non fuisse dignatam, & cùm ad præcipitium duceretur, dixisse, à multis non iniuria deos contemni. Nam quòd, inquit, virum meum seruaui, hanc mihi gratiam dij rependunt: quòd autem Laodice maritū suum interfecerit, in maximo honore est. Idē Phylarchus libro decimoquarto de Mysta hęc prodit, Seleuci regis amicā fuisse, qui à Gallis superatus, vix se periculo fuga cū eripuisset, vestem regiam illa exuit, & eius ancillæ, quæ prima occurrerat, amictu sumpto, cum aliis captiuis comprehensa & abducta, simúlque vendita, Rhodum accessit, vbi quænam esset cùm aperuisset, magnifico ad Seleucum apparatu illam Rhodii miserunt. Demetrius Phalereus Lampeto Samiam meretricem, quam amabat, vrbanè ac lepidè nuncupauit Lampeto: prius enim, vt scribit Diyllus, Charitoblepharos [c] appellabatur. Nicarete meretrix Stephani rhetoris amica fuit, Lysiæ verò Sophistæ Metaneira, Casij Elei seruæ ambæ, cum aliis scortis, Antea, Stratola, Aristocleia, Phila, Isthmiade, Neæra, quæ amica fuit Stratocleidis, Xenocleidis poëtæ, Hipparchi ludionis, Phrynionis Pæanensis, Demonis filij, Democharis è fratre nepotis. Hanc Phrynion & Stepha-

a Insigni regio.

b ῥόπτρον, marculo, ferrea manu, qua trahuntur fores.

c Venustis superciliis formosa. In Adagiis recognitis prouerb. Geometriā exercere in cilio.

A τὰ γὰρ ἐνιαυτῷ μελετηθέντα ἐκείνῳ, μία γυνὴ μιᾷ νυκτὶ συνέχεεν. ἀναλαβεῖν γοῦν καὶ εἰς τὴν οἰκίαν λέγεται τινὰ Κνωσίωνα μειρακίσκον, καίτοι γυναῖκα ἔχων, ὡς καὶ αὐτὴν ἀγανακτήσασαν συγκοιμᾶσθαι τῷ Κνωσίωνι. Μυρρίνην δὲ τὴν Σαμίαν ἑταίραν Δημήτριος εἶχεν ὁ βασιλεὺς ὁ τῶν διαδοχῶν τελευταῖος, καὶ ἔξω τοῦ διαδήματος κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ὥς φησι Νικόλαος ὁ Δαμασκηνός. Πτολεμαῖος ὁ τὴν ἐν Ἐφέσῳ διέπων φρουρὰν υἱὸς ὢν τοῦ Φιλαδέλφου βασιλέως, Εἰρήνην
B εἶχε τὴν ἑταίραν, ἥτις ὑπὸ Θρᾳκῶν ἐν Ἐφέσῳ ἐπιβουλευομένου τοῦ Πτολεμαίου, καὶ καταφυγόντος εἰς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν, συγκατέφυγε. καὶ ἀποκτεινάντων αὐτὸν ἐκείνων, ἡ Εἰρήνη ἐχομένη τῶν ῥόπτρων τῶν θυρῶν τοῦ ἱεροῦ, ἔρραινε τοῦ αἵματος τοῖς βωμοῖς, ἕως καὶ αὐτὴν κατέσφαξαν. Δανάην δὲ τὴν Λεοντίου τοῦ Ἐπικουρείου θυγατέρα ἑταιριζομένην καὶ αὐτὴν Σώφρων εἶχεν ὁ ἐπὶ τῆς Ἐφέσου· δι' ἣν αὐτὸς ἐσώθη ἐπιβουλευόμενος ὑπὸ Λαοδίκης ἡ δὲ κατεκρημνίσθη, ὡς γράφει Φύλαρχος διὰ τῆς δω-
C δεκάτης ταδί. ἡ πάρεδρος τῆς Λαοδίκης Δανάη πιστευομένη ὑπ' αὐτῆς τὰ πάντα. Λεοντίου δὲ οὖσα τοῦ μετ' Ἐπικούρου τοῦ φυσικοῦ σχολασάσης θυγάτηρ. Σώφρονος δὲ γεγονυῖα πρότερον ἐρωμένη παρακολουθοῦσα, διότι ἀποκτεῖναι βούλεται τὸν Σώφρονα ἡ Λαοδίκη, διανεύει τῷ Σώφρονι μηνύουσα τὴν ἐπιβουλήν. ὁ δὲ συλλαβὼν καὶ προσποιηθεὶς συγχωρεῖν, περὶ ὧν λέγει δύ' ἡμέρας παρῃτήσατο εἰς σκέψιν. καὶ συγχωρησάσης, νυκτὸς ἔφυγεν εἰς Ἔφεσον. μαθοῦσα δὲ ἡ Λαοδίκη τὸ ποιηθὲν ὑπὸ τῆς Δανάης, κατεκρή-
D μνισε τὴν ἄνθρωπον, οὐδὲν τῶν προγεγενημένων φιλανθρώπων ἐπισυμβαλλομένη. τὴν δὲ Δανάην φασὶν ὡς ᾔσθετο τὸν ἐπηρτημένον αὐτῇ κίνδυνον, ἀνακρινομένην ὑπὸ τῆς Λαοδίκης, οὐδ' ἀποκρίσεως αὐτὴν ἀξιῶσαι· ἀπαγομένην δὲ ἐπὶ τὸν κρημνὸν εἰπεῖν, ὡς δικαίως οἱ πολλοὶ καταφρονοῦσι τοῦ θείου, ὅτε ἐγὼ τὸν γενόμενόν μοι ἄνδρα σώσασα, τοιαύτην χάριτα παρὰ τοῦ δαιμονίου λαμβάνω· Λαοδίκη δὲ τὸν ἴδιον ἀποκτείνασα, τηλικαύτης τιμῆς ἀξιοῦται. ὁ δ' αὐτὸς Φύλαρχος καὶ περὶ Μύστας ἱστορεῖ ἐν τῇ
E τεσσαρεσκαιδεκάτῃ οὕτως, Μύστα Σελεύκου τοῦ βασιλέως ἐρωμένη ἦν, ἥτις ὑπὸ Γαλατῶν Σελεύκου νικηθέντος, καὶ μόλις ἐκ τῆς φυγῆς διασωθέντος, αὐτὴ μεταμφιασαμένη τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, καὶ ἀναλαβοῦσα θεραπαινίδος τῆς τυχούσης, συλληφθεῖσα ἀνήχθη μετὰ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων, καὶ πραθεῖσα ὁμοίως ταῖς ἑαυτῆς θεραπαινίσιν, ἦλθεν εἰς Ῥόδον· ἔνθα ἐκφήνασα ἑαυτὴν ἥτις ἦν, πολυσπουδάστως ὑπὸ τῶν Ῥοδίων τῷ Σελεύκῳ διεπέμφθη. Δημήτριος δὲ ὁ Φαληρεὺς Λαμπιτοῦς
F τῆς Σαμίας ἑταίρας ἐρασθεὶς, ἡδέως δὲ αὐτὴν καὶ Λαμπιτὼ προσηγορεύσατο, ὥς φησι Δίυλλος. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Χαριτοβλέφαρος. Νικαρέτη δὲ ἡ ἑταίρα ἐρωμένη ἦν Στεφάνου τοῦ ῥήτορος, Λυσίου δὲ τοῦ σοφιστοῦ Μετάνειρα. ἦσαν δὲ αὗται δοῦλαι Κασίου τοῦ Ἠλείου μετὰ καὶ ἄλλων ἑταιρῶν, Ἀντείας, Στρατόλας, 294
Ἀριστοκλείας, Φίλας, Ἰσθμιάδος, Νεαίρας. ἡ δὲ Νέαιρα ἦν Στρατοκλείδου ἐρωμένη καὶ Ξενοκλείδου τοῦ ποιητοῦ, καὶ Ἱππάρχου τοῦ ὑποκριτοῦ, καὶ Φρυνίωνος τοῦ Παιανιέως, ὃς ἦν Δήμωνος μὲν υἱός, Δημοχάρους δὲ ἀδελφιδοῦς. τὴν δὲ Νέαιραν εἶχον ἡμέραν παρ' ἡμέραν διαιτηθῶν γενομένων φίλων Φρυνίων καὶ Στέφα-

νος ὁ ῥήτωρ. ὃς καὶ τῆς Νεαίρας θυγατέρα Στροβύλην τὴν ὕστερον Φανὼ κληθεῖσαν, ὡς ἰδίαν θυγατέρα ἐξέδοτο φάσκει τῷ Αἰγιαλεῖ, ὥς φησι Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας. ὃς καὶ περὶ Σινώπης τῆς ἑταίρας τάδε λέγει, Ἀρχίαν τὸν ἱεροφάντην ἐξελεγχθέντα ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὡς ἀσεβοῦντα καὶ θύοντα παρὰ τὰ πάτρια τὰς θυσίας ἐκολάσατε. καὶ ἄλλα τε κατηγορήθη αὐτοῦ, καὶ ὅτι Σινώπῃ τῇ ἑταίρᾳ Ἁλῴοις ἐπὶ τῆς ἐσχάρας τῆς ἐν τῇ αὐλῇ Ἐλευσῖνι προσαγούσης ἱερεῖον θύσειεν, νομίμου ὄντος ἐν (B) ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἱερεῖα μὴ θύειν, οὐδ' ἐκείνου οὔσης τῆς θυσίας ἀλλὰ τῆς ἱερείας. διαβόητος δ' ἑταίρα γέγονε καὶ ἡ Μιλησία Πλαγγών, ἧς περικαλλεστάτης οὔσης ἠράσθη τις νεανίσκος Κολοφώνιος Βακχίδα ἔχων ἐρωμένην τὴν Σαμίαν. λόγον οὖν προσενέγκαντος τοῦ νεανίσκου πρὸς αὐτὴν ἡ Πλαγγὼν ἀκούσασα τὸ τῆς Βακχίδος τὸ κάλλος, καὶ ἀποτρέψαι θέλουσα τὸν νεανίσκον τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος, ὡς ἀδύνατον ἦν, ᾔτησε τῆς συνουσίας μισθὸν τὸν Βακχίδος ὅρμον διαβόητον (C) ὄντα. ὁ δὲ σφοδρῶς ἐρῶν ἠξίωσε τὴν Βακχίδα μὴ περιιδεῖν αὐτὸν ἀπολλύμενον. καὶ ἡ Βακχὶς τὴν ὁρμὴν κατιδοῦσα τοῦ νεανίσκου ἔδωκε. Πλαγγὼν τε τὸ ἄζηλον συνιδοῦσα τῆς Βακχίδος τὸν μὲν ἀπέπεμψεν ἐκείνῃ, τῷ δ' ὡμίλησε, καὶ τοῦ λοιποῦ φίλαι ἐγένοντο, κοινῶς περιέπουσαι τὸν ἐραστήν. ἐφ' οἷς Ἴωνες ἀγασθέντες ὥς φησι Μενέτωρ ἐν τῷ περὶ ἀναθημάτων Πασιφίλαν ἐκάλεσαν τὴν Πλαγγόνα. μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἀρχίλοχος περὶ αὐτῆς ἐν τούτοις, (D)

Συκῆ πετραίη πολλὰς βόσκουσα κορώνας,
Εὐήθης ξείνων δέκτρια Πασιφίλη.

Ὅτι δὲ καὶ Μένανδρος ὁ ποιητὴς ἤρα Γλυκέρας κοινόν. ἐνεμεσήθη δέ· Φιλήμονος γὰρ ἑταίρας ἐρασθέντος, καὶ χρηστὴν ὀνομάσαντος διὰ τοῦ γράμματος, ἀντέγραψε Μένανδρος ὡς οὐδεμιᾶς οὔσης χρηστῆς. Ἅρπαλος δὲ ὁ Μακεδὼν ὁ τῶν Ἀλεξάνδρου πολλὰ χρημάτων συλήσας, καὶ καταφυγὼν εἰς Ἀθήνας, ἐρασθεὶς (E) Πυθιονίκης, πολλὰ εἰς αὐτὴν κατανάλωσεν ἑταίραν οὖσαν· καὶ ἀποθανούσῃ πολυτάλαντον μνημεῖον κατεσκεύασεν, ἐκφέρων τε αὐτὴν ἐπὶ τὰς ταφάς, ὥς φησι Ποσειδώνιος ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν ἱστοριῶν, τεχνιτῶν τῶν ἐπισημοτάτων χορῷ μεγάλῳ καὶ παντοίοις ὀργάνοις καὶ συμφωνίαις παρέπεμπε τὸ σῶμα. Δικαίαρχος δ' ἐν τοῖς περὶ τῆς εἰς Τροφωνίου καταβάσεως φησί. ταὐτὸ δὲ πάθοι τις ἂν ἐπὶ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀφικνούμενος, (F) καὶ ταύτην ἀπ' Ἐλευσῖνος τὴν ἱερὰν ὁδὸν καλουμένην· καὶ γὰρ ἐνταῦθα καταστάς, οὗ ἂν ἡ τὸ πρῶτον εἰς Ἀθήνας ἀφορώμενος νεὼς καὶ τὸ πόλισμα, ὄψεται παρὰ τὴν ὁδὸν αὐτὴν ᾠκοδομημένον μνῆμα, οἷον οὐχ ἕτερον οὐδὲ συνεγγὺς οὐδέν ἐστι τῷ μεγέθει. τοῦτο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅπερ εἰκός, ἢ Μιλτιάδου φήσειέ τις σαφῶς, ἢ Περικλέους, ἢ Κίμωνος,

nus rhetor, cùm arbitri de illa re amici ita statuissent, habuerunt alternis diebus. Stephanus verò eius filiam Strobylam, quam Phano post appellarũt, perinde ac gnatam suam cum Phastore AEgialensi collocauit, vt ait Demosthenes in oratione contra Neæram. Idem orator de Sinope scorto hæc recitat: In Archiam sacrorum præsidem [a], apud iudices conuictum impietatis, quòd præter leges patrias sacra fecerit, vos animaduertistis. Archiæ quidem alia Demosthenes obiecit, sed hoc pręcipuè, quòd per Aloa [b], Eleusine, in cœnaculi foco Sinope amicæ illuc deductæ rem diuinam fecisset, cùm per eos dies lege vetitũ sit ne quis sacris operetur, nec ad eum sacrificandi ius pertineret, sed ad sacrorum Antistitam. Famosa quoque meretrix fuit Plangon Milesia: Hanc pulcherrimam Colophonius quidam iuuenis amare cœpit, qui prius Samiæ Bacchidis amore tenebatur. Venustissima forma Bacchidem esse Plangon cùm intellexisset, vt ab illius amore iuuenem auerteret, quod fieri non posse credebat, concubitus mercedem, poposcit Bacchidis monile, hominum sermonibus maximi pretij. Iuuenis quidem cùm efflictim deperiret Plangonem, Bacchidem orauit, ne se miserè tabescentem negligeret. Precibus illis commota Bacchis, perspecta eius summa cupiditate, monile dedit: quo accepto Plangon, iuueni sui fecit copiam, & cùm nulla æmulatione laborasse Bacchidem euidenter cognouisset, illud ad eã remisit. Ea liberalitate deinceps & mutuo sese amauerunt, & communem amatorem comiter acceperunt, tam grato ingenuæ simplicitatis & bonitatis exemplo Ionibus, quod scribit Menester, libro de sacratis vel consecratis templorum donis, vt Pamphilam Plangonẽ appellarint. Archilochus benignitatis eius testimonium tulit his versibus:

Ficus [c] in scopulis nata, multarum corniciam altrix,
Quæ externos mira facilitate & humanitate recipit, est Pasiphila.

Menandro poetæ Glyceram amatam fuisse norunt omnes. Cùm autem Philemon, eiusdem scorti amator, in scriptis suis alicubi optimam vocasset, aduersus eum Menander scripsit, nullam esse probam meretricem. Harpalus [d] Macedo, plurimam Alexandri pecuniam depeculatus, & ad Athenienses profugus, amore scorti Pythionices flagrans, eius caussa maximam numorum vim prodegit, & vita functæ magnificentissimũ multorum talentorum impensa monumentum ædificauit, eámq; funerauit, & ad sepulchrum extulit, vt scribit Posidonius libro vigesimosecũdo historiarum, artificum nobilissimorum [e] frequenti cœtu, cantibúsq; & omnifariis musicis instrumentis prope cadauer adhibitis. Dicæarchus libris De descensu in antrum Trophonium, Hoc, inquit, illis accidet, qui Athenas [f] petunt, via qua Eleusinen itur, & quam Sacram vocant. Nam eò cùm peruenerint, vnde versus Athenas prospicientes, templa cernere & castellum [g] possint, iuxta viam extructum monumentum visunt, cui nullũ aliud, ne ex iis quidẽ quæ vicina sũt, æquiparari magnitudine queat. Hoc autẽ vel [Miltiadis [h] esse, vel Periclis, vel] Cimo-

a ἱεροφάντην. Autore P[illegible] in Numa, [illegible] dem loco & [illegible] dine fuit, q[illegible] pud Romanos pōtifex max[illegible].
b Festum agricolarum, subuectis iã frugibus celebrari solitũ in honorem Cereris, & Bacchi.
c Vt arboris in præruptis natæ fructum edunt solæ feræ, & peregrinæ aues, sic Pasiphila externi fruuntur homines, nõ ciues, & indigenæ. Diogenes, nisi fallor, cũ eiusmodi arboribus illos cõparabat, qui à [illegible]dis parasitis, lenonibus, & nebulonibus rem absumunt, non iuuendis bonis & probis viris.
d Vide pag. 58.
e Tibicinũ, [illegible] cinũ, musico[illegible]
f Pausan. lib. [illegible] Suprà pag. [illegible]
g Πόλισμα [illegible]
h In exemplari suo Natalis legit [illegible] desunt.

nis, vel alius cuiusdam primarii fortísque viri statim quispiam arbitretur à ciuitate publico sumptu magna cura excitatum: cùm autem cuius sit quæsierit, & didicerit esse Pythionices scorti, quam de Atheniensibus opinionẽ concipiet? Theopompus in sua ad Alexandrum epistola, perditos Harpali mores dum insectatur, ait: Consydera iam, & apertè ex iis qui Babylone [a] sunt, audi, quo modo Pythionicen mortuam in tumulo deposuerit, & eam quidẽ seruam Bacchidis tibicinæ: hæc autem Thraciæ Sinope seruierat, quæ Athenas ex AEgina suæ scortationis officinam transuexit, vt non solùm ter [b] mancipium, sed etiam ter scortum fuerit. Huic scilicet monumenta duo excitauit talentis plus quàm ducentis, quod nemo nõ est admiratus, cùm eorũ qui pro regno tuo in Cilicia mortem oppetierunt, atque pro salute Græcorum, adhuc nec ille, nec quispiam alius ex iis qui prouincias regunt, sepulchrum ornauerit: Pythionices verò meretricis Athenis visitur monumentum alterum, alterum Babylone, iam pridem absolutum. Quam enim sciunt omnes publicè quæstuariam, cuius cõmunem fuisse, ausus hic est, qui de amicitia tua gloriaretur, illi & lucum & templum consecrare, ædémque illam & aram Pythionices Veneris nuncupare, simul & deorum vltionem paruipendens, & honores tibi debitos contemnere, ludibrióque habere conatus. Quin [c] & idem in Syriæ Tharso æream Glyceræ statuam posuit, vbi tua erigenda fuerat: illíque vt habitaret in eius oppidi regia permisit, lætus cùm ipsam videret à populo & adorari, & reginam salutari, & donis cumulari quibus matrẽ vxorémque tuam honorari par fuit. Horum meminit Philemon in Babylonio, sic:

Babylonis reginam, fortassis,
Pythionicen nosti, & Harpalum.

Huius meminit & Alexis in Lycisco. Post obitum Pythionices Harpalus Glyceram acciuit, eam quoque meretricem, vt ait Theopompus, qui & Harpalum vetuisse tradit, ne quis se coronaret, nisi & coronam illi scorto imponeret [d]. Attestatur his & autor Satyricæ fabulæ Agenis, quam docuit Bacchanalibus ad Hydaspis amnis ripas, siue Python Catanensis, Byzantiúsve, siue rex ipsemet. Acta quidem ea fabula est, cùm Harpalus iam à rege defecisset, & fugisset ad maris oram. Nam in ea Pythionices vt iam defunctæ fit mentio, atq; etiam Glyceræ, quæ tum apud illum cùm esset, vt muneribus sibi & largitione Athenienses deuinceret, persuaserat. Eius poëmatii verba sunt:

Est quidem ubi calamus [e] prouenit, illic erectum
ad sinistram sepulchrum
Meretricis, nobilis aspicit populus: id scilicet postea quam
AEdificauit Pallides, sui peccati conscius, solũ uertit exilio.
Hic [f] autem Barbari quidam magi [g],
Affectum illum tam præclarè generoséque contuiti,
Effecerunt, ut crederet sursum
In beatorum sedes Pythionices animum se subuecturos.

a Vel, qui Babylone aduenit.

b Hoc ad verbũ τρίδουλον verè & τρίπορνον hic intelligo, insigne mancipium, eximium scortum pag. 586.

c Hæc dieulsa à superiore Theopompi accusatione resarciui.

d Supr pag. 586.

e Syriacus quem odoratum medici vocant.

f In AEgypto, quò Harpalus primùm fugiens, se recepit.

g Sapientes, diuinarum humanarúmque rerum periti.

A ἢ τινὸς ἑτέρου τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν εἶναι, μάλιστα μὲν ὑπὸ τῆς πόλεως δημοσίᾳ κατεσκευασμένον, εἰ δὲ μὴ δεδογμένον κατασκευάσασθαι. πάλιν δ' ὅταν ἐξετάσῃ Πυθιονίκης τῆς ἑταίρας, ἥν τινα χρὴ προσδοκίαν λαβεῖν αὐτόν; Θεόπομπος δ' ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ, τὴν Ἁρπάλου διαβάλλων ἀκολασίαν, φησίν· ἐπίσκεψαι δὲ καὶ διάκουσον σαφῶς παρὰ τῶν ἐκ Βαβυλῶνος ὃν τρόπον Πυθιονίκην περιέστειλε τελευτήσασαν. ἣ Βακχίδος μὲν ἦν δούλη τῆς αὐλητρίδος· ἐκείνη δὲ Σινώπης τῆς Θράττης
B τῆς ἐξ Αἰγίνης Ἀθήναζε μετενεγκαμένης τὴν πορνείαν· ὥστε γίνεσθαι μὴ μόνον τρίδουλον, ἀλλὰ καὶ τρίπορνον αὐτήν. ἀπὸ πλειόνων δὲ ταλάντων ἢ διακοσίων, δύο μνήματα κατεσκεύασεν αὐτῆς, ὃ καὶ πάντες ἐθαύμαζον, ὅτι τῶν μὲν ἐν Κιλικίᾳ τελευτησάντων ὑπὲρ τῆς σῆς βασιλείας, καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, οὐδέπω νῦν οὔτ' ἐκεῖνος, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν ἐπιστατῶν κεκόσμηκε τὸν τάφον. Πυθιονίκης δὲ τῆς ἑταίρας, φανήσεται τὸ μὲν Ἀθήνησι, τὸ δ' ἐν Βαβυλῶνι μνῆμα πολὺν ἤδη χρόνον ἐπι-
C τετελεσμένον. ἣν γὰρ πάντες ᾔδεσαν κοινῆς δαπάνης κοινὴν τοῖς βουλομένοις γιγνομένην, ταύτης ἐτόλμησεν ὁ φίλος εἶναι σοῦ φάσκων, ἱερὸν καὶ τέμενος ἱδρύσασθαι, καὶ προσαγορεῦσαι τὸν ναὸν καὶ τὸν βωμὸν Πυθιονίκης Ἀφροδίτης, ἅμα τῆς τε παρὰ θεῶν τιμωρίας καταφρονῶν, καὶ τὰς σὰς τιμὰς προπηλακίζειν ἐπιχειρῶν. μνημονεύει δὲ τούτων καὶ Φιλήμων ἐν Βαβυλωνίῳ,

Βασίλισσ' ἔσῃ ἣ Βαβυλῶνος ἂν οὕτω τύχῃ,
Τὴν Πυθιονίκην οἶσθα καὶ τὸν Ἅρπαλον.

D μνημονεύει δ' αὐτῆς καὶ Ἄλεξις ἐν Λυκίσκῳ. μετὰ δὲ τὴν Πυθιονίκης τελευτὴν, ὁ Ἅρπαλος Γλυκέραν μετεπέμψατο, καὶ ταύτην ἑταίραν ὡς ὁ Θεόπομπος ἱστορεῖ· φάσκων ἀπειρηκέναι τὸν Ἅρπαλον μὴ στεφανοῦν ἑαυτὸν, εἰ μή τις στεφανώσει καὶ τὴν πόρνην. ἔστησέ τε εἰκόνα χαλκῆν τῆς Γλυκέρας ἐν Ταρσῷ τῆς Συρίας, οὗπερ καὶ σὲ καὶ αὑτὸν ἀνατιθέναι μέλλειν. παρέδωκέν τε αὐτῇ κατοικεῖν ἐν τοῖς βασιλείοις τοῖς ἐν Ταρσῷ, καὶ ὁρᾷ ὑπὸ τοῦ λαοῦ προσκυνουμένην, καὶ βασίλισσαν προσαγορευομένην, καὶ ταῖς ἄλλαις
E δωρεαῖς τιμωμένην. αἷς πρέπον ἦν τὴν σὴν μητέρα καὶ τὴν σοὶ συνοικοῦσαν. συνεπιμαρτυρεῖ δὲ τούτοις, καὶ ὁ τὸν Ἀγῆνα τὸ Σατυρικὸν δραμάτιον γεγραφὼς, ὅπερ ἐδίδαξε Διονυσίων ὄντων ἐπὶ τοῦ Ὑδάσπου τοῦ ποταμοῦ, εἴτε Πύθων ἦν ὁ Καταναῖος 295
ἢ ὁ Βυζάντιος, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἐδιδάχθη δὲ τὸ δρᾶμα ἤδη φυγόντος τοῦ Ἁρπάλου ἐπὶ θάλατταν καὶ ἀποστάντος. καὶ τῆς μὲν Πυθιονίκης, ὡς τεθνηκυίας, μέμνηται, τῆς δὲ Γλυκέρας ὡς οὔσης παρ' αὐτῷ, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις αἰτίας γινομένης τοῦ
F δωρεὰς λαμβάνειν παρὰ Ἁρπάλου, λέγων ὧδε·
ἔστι δ' ὅπου μὲν ὁ κάλαμος πέφυκεν, ὁ δ' ἐφέτωμα† ὄρνον ἐξ ἀριστερᾶς δ' ὅδε

Πόρνης ὁ κλεινὸς λαὸς, ὃν δὴ Παλλίδης
Τεύξας, κατέγνω διὰ τὸ πρᾶγμ' αὑτοῦ φυγὴν,
Ἐνταῦθα δὲ τῶν βαρβάρων τινὲς μάγοι
Ὁρῶντες αὐτὸν παγκάκως διακείμενον,
Ἔπεισαν ὡς ἀξιοῦσι τὴν ψυχὴν ἄνω

A τὴν Πυθιονίκης. Παλλίδην δ' ἐνταῦθα ἐκάλεσε τὸν Ἅρπαλον ἐν τοῖς ἑξῆς τῷ κυρίῳ καλέσας αὐτόν,

Ἐκμαθεῖν δέ σου ποθῶν
Ἄκραν ἀπ' οἴκων κεῖθεν Ἀτθίδα χθόνα,
Τίνες τύχαι καλοῦσιν ἢ πράττουσί τι,
Ὅτε μὲν ἔφασκον δοῦλον ἐκτῆσθαι βίον
Ἱκανὸν ἐδείπνουν· νῦν δὲ τὸν χεδρόπαν ἐμὸν
Καὶ τὸν μάραθον ἔσθουσι, πυροὺς δ' οὐ μάλα.
Καὶ νῦν ἀκούω μυριάδας τὸν Ἅρπαλον,
B Αὐτοῖσι τῶν Ἀγῆνος οὐκ ἐλάσσονας
Σίτου διαπέμψαι, καὶ πολίτην γεγονέναι.
Γλυκέρας ὁ σῖτος οὗτος ἦν. ἔστιν δ' ἴσως
Αὐτοῖσιν ὀλέθρου κοὐχ ἑταίρας ἀρραβών.

Ἐνδόξους δὲ ἑταίρας καὶ ἐπὶ κάλλει διαφερούσας ἤνεγκε καὶ ἡ Ναύκρατις Δωρίχαν τε ἣν ἡ καλὴ Σαπφὼ ἐρωμένην γενομένην Χαράξου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς κατ' ἐμπορίαν εἰς τὴν Ναύκρατιν ἀπαίροντος, διὰ τῆς ποιήσεως διαβάλλει, ὡς πολλὰ τοῦ Χαράξου νοσφισαμένην. Ἡρόδοτος δ' αὐτὴν Ῥοδῶπιν καλεῖ, ἀγνοῶν ὅτι ἑ- C τέρα τῆς Δωρίχης ἐστὶν αὕτη, ἡ καὶ τοὺς περιβοήτους ὀβελίσκους ἀναθεῖσα ἐν Δελφοῖς, ὧν μέμνηται Κρατῖνος διὰ τούτων, ... εἰς δὲ τὴν Δωρίχαν τόδ' ἐποίησε τὸ ἐπίγραμμα Ποσείδιππος, καίτοι ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ πολλάκις αὐτῆς μνημονεύσας. ἔστι δὲ τόδε,

Δωρίχα ὀστέα μὲν σ' ἁπαλὰ κοσμήσατο δεσμῶν,
Χαίτης ἥ τε μύρων ἔμπνοος ἀμπεχόνη.
D Ἧ ποτε τὸν χαρίεντα περιστέλλουσα Χάραξον
Σύγχρους ὀρθρινῶν ἥψαο κισσυβίων.
Σαπφῷ, αἱ δὲ μένουσι φίλης ἔτι καὶ μενέουσι
Ὠιδῆς αἱ λευκαὶ φθεγγόμεναι σελίδες,
Οὔνομα σὸν μακαριστὸν ὁ Ναύκρατις ὧδε φυλάξει,
Ἔς τ' ἂν ἔῃ Νείλου ναῦς ἔφαλος γεγαίη.

Καὶ Ἀρχεδίκη δ' ἦν ἐκ τῆς Ναυκράτεως καὶ αὐτὴ ἑταίρα καλή. Φιλεῖ γάρ πως ἡ Ναύκρατις, ὡς ὁ Ἡρόδοτος φησὶν, ἐπαφροδίτους ἔχειν E τὰς ἑταίρας· καὶ ἡ ἐξ Ἐρεσοῦ δὲ τῆς ἑτέρας Σαπφὼ τοῦ καλοῦ Φάωνος ἐρασθεῖσα, περιβόητος ἦν, ὥς φησι Νύμφις ἐν Περίπλῳ Ἀσίας. Νικαρέτη δὲ ἡ Μεγαρεὶς οὐκ ἀγεννὴς ἦν ἑταίρα, ἀλλὰ καὶ γονέων καὶ κατὰ παιδείαν ἐπέραστος ἦν. ἠκροᾶτο δὲ Στίλπωνος τοῦ φιλοσόφου. Βιλιστίχη δὲ ἡ Ἀργεία ἑταίρα καὶ αὐτὴ ἔνδοξος, τὸ γένος ἀπὸ τῶν Ἀτρειδῶν σώζουσα, ὡς οἱ τὰ Ἀργολικὰ γράψαντες ἱστοροῦσιν. ἔνδοξος δέ ἐστι καὶ Λέαινα ἡ ἑταίρα Ἁρμοδίου ἐρωμένη τοῦ τυραννοκτο- F νήσαντος. ἥτις καὶ αἰκιζομένη ὑπὸ τῶν περὶ Ἱππίαν τὸν τύραννον, οὐδὲν ἐξειποῦσα ἐναπέθανε ταῖς βασάνοις. Στρατοκλῆς δ' ὁ ῥήτωρ ἐρωμένην εἶχε τὴν ἐπικληθεῖσαν Δήμην ἑταίραν, τὴν καλουμένην Παρόραμον. διὰ τὸ καὶ δύο δραχμῶν φοιτᾶν πρὸς τὸν βουλόμενον, ὥς φησι Γοργίας ἐν τῷ περὶ ἑταιρῶν. ἐπὶ τούτοις ὁ Μυρτίλος μέλλων σιωπᾶν, ἀλλὰ μικροῦ ἔφη ἄνδρες φίλοι ἐξελαθόμην ὑμῖν εἰπεῖν τὴν τοῦ Ἀντιμάχου Λυδήν,

In his Palliden[a] Harpalum vocat, proprio nomine postea nuncupans. Sequitur porò:

A. *Nunc ex te volo cognoscere*
In extremo agri Attici solo, incolarum
Quàm res prosperæ sint, & illic quàm fœliciter agant.
B. *Olim, ut aiunt, larga suppetebat annona:*
Quodque satis erat, illi cœnabant: nunc autem legumina
Tantùm edunt, ac fœniculum, tritici non multum.
Quamuis Harpalum mille decies audio
Tritici modios non minores agenibus[b],
Ad eos misisse, & inter ciues adscriptum fuisse.
Enimuero Glyceræ id triticum fuit, quod illis forsitan
Aliquando pignus arrhaque futurum est exitij, non meretricis.

Celebres quoque meretrices, & insigni forma, tulit Naucratis, Doricam, quam elegans Sappho Charaxi fratri suo, mercaturæ gratia Naucratin profecto naue, dilectam, versibus suis proscindit, quòd multa illũ pecunia emũxisset. Herodotus eam Rhodopen vocat[c], ignarus aliam fuisse Rhodopen, quæ Delphis illa famosa verũa[d] dicauit, à Cratino memorata. Posideippus Doricæ in AEthiopia sæpe meminit, & de illa epigramma hoc composuit:

Quàm mollis tibi crines, ô Dorica, reuinxit
Fascia, quanta unguentum suauitate tua uestis oluit,
Gratiosum Charaxum amplexata
Concolor[e] *matutina pocula tu cùm attrectares.*
Suauis quidem Sapphus manent adhuc, olimque manebunt
Versuum candidæ[f] *tabulæ, personantes*
Beatissimum nomen tuum: quod Naucratis hæc celebrabit
Quoad per maris fluctus ad Nili uoluptates & oblectamenta naues appellent.

Fuit & è Naucratide Archidice, lepidum quoque scortũ. Solet enim, vt scribit, Herodotus, Naucratis meretrices habere venustas[g]. Fuit etiam meretrix Eressia Sappho[h], nominis illa maximi, quæ Phaonem arsit, vt scribit Nymphis in Asiæ circumnauigatione. Megarensis quoque Nicarete non obscura & ignobilis meretrix fuit, sed & natalium splendore, & doctrina perquam amabilis. Philosopho namque Stilponi operam dederat. Fuit & Argiuæ Bilistiches magna celebritas, quæ ab Atreidis genus traxit, vt tradunt qui res Argolicas mãdarunt literis. Est & magna Leænæ scorti claritas, amicæ Harmodii, tyranni percussoris: quæ ab Hippia tyranno cruciata, cùm omnia celasset, in tormentis expirauit. Stratoclis rhetoris amica fuit Paroramos, cognomine Lime[i], quoniã duabus drachmis ad illos accederet, quicunq; vellet, vt ait Gorgias libro De scortis. Hæc locutus Myrtilus, iã, vt videbatur, tacitur' erat, cũ, Propemodũ, inquit, amici viri, oblitus sum Lyden amicã Antimachi recesere,

a Fortassa [illegible] tremebunda, & metu pa[illegible] quidem [illegible] licum amore [illegible] sanum.

b Syriacam aut AEgyptiacam mensuram puto, pag 586.

c Liba.

d Ferrea, transfigendas & torrefaciẽdis bob', è decima parte bonorum suorũ confecta. Herodotus, ὀβελοὺς βουπόρους.

e Vino nimi[illegible] quod matutino ientaculo bibebatur, quia nocturna lucta & veneris exercitatione incaluisset, ac rubere[illegible]

f Lætæ & hilares.

g Ἐπαφροδίτους lasciuas, libidinosas, ad Venerem prurientes.

h Sapphos [illegible] fuisse volun[illegible] teram Eres[illegible] alteram M[illegible] næam, vtran[illegible] Lesbiã & co[illegible] dis versibus [illegible] strem.

i Λήμη [illegible] dus, [illegible] Eustath[illegible]

itémque alteram huic cognomen Ledam, quã dilexit Lamynthius Milesius. Etenim horum vterque poëtarum, vt ait Clearchus in Amatoriis, barbaro Ledæ amore inflammatus, Leden poëma scripsit: hic quidem elegiacis carminibus, ille verò lyricis. Omisi quoque Mimnermi amicam Nanno tibicinam, & Harmesianactis Colophonii Leontium: cuius gratia elegiacos libros tres scripsit, in quorum tertio illos enumerat qui vehementiùs amarunt, ad hunc modum,

Qualem charus OEagri[a] filius reduxit
Agriopen[b], Thracia instructus cithara,
Ex inferis: cùm ad dirum & inexorabilem cœtum
nauigauit[c]:
Vbi Charon, ut fama est, in cymbam trahit
Mortuorum umbras, & procul sonat paludis
Vnda, per densas illisa iactataque arundines.
Constanti tamen animo prope fluctus illos accinctus citharam pulsans
Orpheus, uarios flexit & ad misericordiam commouit deos,
Cocytúmque inhumanum, qui superciliis arrisit[d]:
Truculentissimi canis idem aspectum sustinuit:
Ignea uox exasperati: igne micant oculi:
Pauor ingens tricipitem belluam cernentibus[e]:
Illic canens scilicet, à magnis inferorum regibus
impetrauit,
Mollis ut uitæ spiritus Agriopæ restitueretur.
Quin nec Lunæ[f] filius inhonoratam neglexit
Musæus, Gratiarum præses, Antiopen[g]:
Musæus, inquam, qui ad Eleusinis multum decantatæ solum
Iucundæ spirans[h], protulit[i] ex abditis oraculorum arcanis
Puerulum[k] cæremoniarum afflatu fouentem nutrientémque
Cererem, etiam Plutoni ac inferis notam.
Iam uerò Bœotius relicta domo
Hesiodus, omnium rerum cognitione ac scientia
præditus
Ascræus, ultro ad Heliconem pagum migrauit,
Vbi cùm Eoam[l] Ascraicam uirginem procus ambiret,
Grauia multa perpessus, omnes scriptorum suorum libros edidit,
Hymnorum, à puella quam amabat, primum
exorsus.
Summus uerò ille poëta, quem Iouis fauor sorte
fœlici
Omnium qui cum Musis uersantur suauissimum
esse uoluit,
Aridam macrámque Ithacam adijt, diuinus Homerus
Carminibus suis, prudentis & castæ Penelopes
gratia
Laboréque magno paruam ad insulam transfretauit,
Multum à spatiosa patria sua remotus.
Defleuit Icarij[m] genus, & Amyclæum populum,
Atque Spartam, proprijs malis impulsus,
Mimnermus[n], qui grauia multa perpessus, dulces
reperit

a Orpheus
b Eurydicen plerique omnes vocant.
c Traiecta Stygia palude, & inferorũ fluminibus.
d Inuitus & insolitus aliquod lætitiæ signum ostendit.
e Pauorem ingenté tribus capitibus ordine dispositis incutiés: ad verbum.
f Antiophemi filium fuisse, & Eumolpia scripsisse tradit Pausan.
g Pulcherrimã heroinã, Nyctei filiam, Lyci regis Thebani vxoré: à Ioue cõpressam: matrem Amphionis & Zethi.
h Ob thymi & aliarum stirpium fragrantium copiam: vel odorũ qui vrebantur suffitum.
i Exposuit, declarauit: cum hominibus initiatis communicauit.
k Triptolemũ, quem nutricata Ceres interdiu lacte alebat, noctu igne cõtegebat, interea sacrorum suorum ritus, serendorũ frugum modum, & leges mortalitati præscribẽdas, vnde θεσμοφόρια vocantur, édocens. De Triptolemo Pausanias multa lib. I. & inter cætera, filiũ Rhari fuisse: quamobrem fortassis in his versibus ῥάριον vocat Hermesianax.
l Hesiodus poëmate laudauit illustres fœminas. Versuum eius, operis initium erat ἢ οἵη, Aut qualis. Quamobrem poëma illud ἠοίας vocarunt, iuniores autem poëtæ, vt Hermesianax crediderũt ἠοίην amicam illius fuisse. Canterus cap. 3. 4. citat opus illud Pausan. lib.
i Vide suprà.
m Laconicæ regis patris Penelopes.
n Colophonius, elegorum poëta. Propert. *Plus in amore valet Mimnermi versus Homero: Carmina mansuetus lenia quærit amor*

A προσέτι δὲ καὶ τὴν ὁμώνυμον ταύτης ἑτέραν Λυδὴν, ἣν ἠγάπα Λαμύνθιος ὁ Μιλήσιος. ἑκάτερος γὰρ τούτων τῶν ποιητῶν, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν τοῖς Ἐρωτικοῖς τῆς βαρβάρου Λυδῆς εἰς ἐπιθυμίαν καταστὰς, ἐποίησεν ὁ μὲν ἐν ἐλεγείαις, ὁ δὲ ἐν μέλει τὸ καλούμενον ποίημα Λυδήν. παρέλιπον δὲ καὶ τὴν Μιμνέρμου αὐλητρίδα Ναννὼ καὶ τὴν Ἑρμησιάνακτος τοῦ Κολοφωνίου Λεόντιον. ἀπὸ γὰρ ταύτης ἐρωμένης αὐτῷ γενομένης ἔγραψεν ἐλεγειακὰ τρία βιβλία·
B ὧν ἐν τῷ τρίτῳ κατάλογον ποιεῖται ἐρωτικῶν οὑτωσί πως λέγων.

Οἵην μὲν φίλος υἱὸς ἀνήγαγεν Οἰάγροιο,
Ἀγριόπην Θρῆσσαν στειλάμενος κιθάρῃ;
Αἰδόθεν, ἔπλευσε δὲ κακὸν καὶ ἀπειθέα χῶρον,
Ἔνθα Χάρων ἀκοὴν ἕλκεται εἰς ἄκατον
Ψυχὰς οἰχομένων· λίμνη δ' ἐπὶ μακρὸν ἀϋτεῖ,
Ῥεῦμα δι' ἐκ μεγάλων ῥυομένη δονάκων.
C Ἀλλ' ἔτλη παρὰ κῦμα μονόζωστον κιθαρίζων
Ὀρφεύς, παντοίους δ' ἐξανέπεισε θεούς:
Κωκυτόν τ' ἀθέμιστον ἐπ' ὀφρύσι μειδήσαντα·
Ἠδὲ καὶ αἰνοτάτου βλέμμ' ὑπέμεινε κυνὸς,
Ἐν πυρὶ μὲν φωνὴν τεθοωμένου, ἐν πυρὶ δ' ὄμμα
Σκληρὸν τριστοίχοις δεῖμα φέρων κεφαλαῖς,
Ἔνθεν ἀοιδιάων μεγάλους ἀνέπεισεν ἄνακτας
Ἀγριόπην μαλακοῦ πνεῦμα λαβεῖν βιότου,
Οὐ μὴν οὐδ' υἱὸς Μήνης, ἀγέραστον ἔθηκεν
D Μουσαῖος Χαρίτων ἤρανος Ἀντιόπην,
Ὅστε πολυμνήστησιν Ἐλευσῖνος παρὰ πέζαν
Εὔοσμον κρυφίων ἐξεφόρει λογίων.
Ῥάριον ὀργιῶν ἀνέμῳ διαποιπνύουσα,
Δήμητρα, γνωστὴ δ' ἐστὶ καὶ εἰν Ἀΐδῃ.
Φημὶ δὲ καὶ Βοιωτὸν ἀποπρολιπόντα μέλαθρον,
Ἡσίοδον πάσης ἤρανον ἱστορίης
Ἀσκραῖον ἐσικέσθαι, ἔχονθ' Ἑλικωνίδα κώμην.
Ἔνθεν ὅ γ' Ἠοίην μνώμενος Ἀσκραϊκὴν
E Πόλλ' ἔπαθεν, πάσας δὲ λόγων ἀνεγράψατο βίβλους
Ὕμνων, ἐκ πρώτης παιδὸς ἀνερχόμενος.
Αὐτὸς δ' οὗτος ἀοιδὸς, ὃν ἐκ Διὸς αἶσα φυλάσσει
Ἥδιστον πάντων δαίμονα μουσοπόλων.
Λεπτὴν γ' εἰς Ἰθάκην ἀνετείνετο θεῖος Ὅμηρος
Ὠδῇσιν πινυτῆς εἵνεκα Πηνελόπης.
Ἣν διὰ πολλὰ παθὼν ὀλίγην ἐσενάσσατο
F νῆσον
Πολλὸν ἀπ' εὐρείης λειπόμενος πατρίδος.
Ἔκλαιεν δ' Ἰκάρου τε γένος καὶ δῆμον Ἀμύκλου
Καὶ Σπάρτην, ἰδίων ἁπτόμενος παθέων·
Μίμνερμος δὲ τὸν ἡδὺν ὃς εὕρετο πολλὸν ἀνατλὰς

Ἦχον, καὶ μαλακοῦ πνεῦμ' ἀπὸ πενταμέτρου, A
Καίετο μὲν Ναννοῦς· πολιῷ δ' ἐπὶ πολλὰ κιμώσας †
Κνημωθεὶς κώμοις † εἶχε συνδρομίην.
Ἤχθεε δ' Ἑρμόβιον τὸν ἀεὶ βαρὺν, οὐδὲ Φερέκλην
Ἐχθρὸν μισήσας, τοῖα δ' ἔπεμψεν ἔπη.
Λυδῆς δ' Ἀντίμαχος Χρυσηΐδος ἐκ μὲν ἔρωτος
Πληγεὶς, Πακτωλοῦ ῥεῦμ' ἐπέβη ποταμοῦ.
Δαρδάνην δὲ θανοῦσαν, ὑπὸ ξηρὴν θέτο B
γαῖαν
Κλαίων ἴζαον, δ' ἦλθεν ἀποπρολιπὼν
Ἄκραν ἐς Κολοφῶνα· γόων δ' ἀνεπλήσατο βίβλους,
Ἱρὰς ἐκ παντὸς παυσάμενος καμάτου.
Λέσβιος Ἀλκαῖος δὲ πόσους ἀνεδέξατο κώμους,
Σαπφοῦς φορμίζων ἱμερόεντα πόθον,
Γιγνώσκεις· ὁ δ' ἀοιδὸς ἀηδόνος ἠράσαθ' ὕμνων
Τήϊον ἀλγύνων ἄνδρα πολυφραδίῃ. C
Καὶ γὰρ τὴν ὁ μελιχρὸς ἐφωμίλησ' Ἀνακρείων
Στελλομένην πολλαῖς ἅμμιγα Λεσβιάσι.
Φοίτα δ' ἄλλοτε μὲν προλιπὼν Σάμον, ἄλλοτε δ' αὐτὴν
Οἰνηρὴν Δοῦριν κεκλιμένην πατρίδα,
Λέσβον ἐς εὔοινον· τὸ δὲ Μυρσίλον εἴσιδε λέκτρον.
Πολλάκις Αἰολικοῦ κύματος ἀντιπέρας.
Ἀτθὶς δ' οἷα μέλισσα πολυπρέωνα κολώνην
Λείπουσ', ἐν τραγικαῖς ἦδε χοροστασίαις.
Βάκχον καὶ τὸν Ἔρωτ' ἀγείραιθ' † ἀρειδὸς D
. . . . Ζεὺς ἔπορεν Σοφοκλεῖ.
Φημὶ δὲ κἀκεῖνον τὸν ἀεὶ πεφυλαγμένον ἄνδρα,
Καὶ πάντων μῖσος κλώμενον ἐκ συνεχῶν
Πάσας ἀμφὶ γυναῖκας ὑπὸ σκολιοῖο τυπέντα,
Τόξου νυκτερινὰς οὐκ ἀποθέσθ' ὀδύνας,
Ἀλλὰ Μακηδονίης πάσας καλενίσατο λαύρας,
Αἰγείων μέθεπεν δ' ἀρχέλεω ταμίην,
Εἰσόκε τοι δαίμων Εὐριπίδῃ εὗρεν ὄλεθρον, E
Ἀμφὶ βίου συγνῶν ἀντιάσαντι κυνῶν.
Ἄνδρα δὲ τὸν Κυθέρηθεν ἀνετρέψαντο τιθῆναι,
Βάκχου καὶ λωτοῦ πιστότατον ταμίην
Μοῦσαι παιδευθέντα Φιλόξενον, οἷα τιναχθεὶς
Ὀρτυγίῃ ταύτης ἦλθε διὰ πόλεως.
Γιγνώσκεις καίουσα μέγαν πόθον, ὃν Γαλατείης
Αὐτοῖς Μηλίοις θήκαθ' ὑπὸ προγόνοις.
Οἶσθα δὲ καὶ τὸν ἀοιδὸν, ὃν Εὐρυπύλου πολιῆται
Κῷοι χάλκειον θῆκαν ὑπὸ πλατάνῳ F
Βιττίδα μολπάζοντα θοὴν περὶ πάντα Φιλητᾶν
Ῥήματα, καὶ πᾶσαν ῥυόμενον λαλιήν.
Οὐδὲ μὲν οὐδ' ὁπόσοι σκληρὸν βίον ἐστήσαντο,
Ἀνθρώπων σκολιὴν μαιόμενοι σοφίην,
Οὓς αὐτὴ περὶ πικρὰ λόγοις ἔσφιγξαλο μῆτις,
Καὶ δεινὴ μύθων κῦδος ἔχουσ' ἀρετή.
Οὐδ' οἱ δεινὸν ἔρωτος ἀπετρέψαντο κυδοιμὸν

Sonos, & mollis pentametri cantum:
Vrebatur enim, temporibus iam canis, amore Nannus,
Et in comessantium cœtu frequens erat.
Grauem deinde sibi Hermobium impatienter ferens, & offenso
In Phereclen animo, uersus illos composuit.
Antimachus [a] Lydiæ Chryseidis amore
Ictus, ad amnis Pactoli fluenta progressus est:
Eam uerò mortuam, in Dardaniaque terra arida sepultam
Relinquens, Colophonem amœnius sitam reuersus,
Eiulatu ac questibus sacros impleuit libros,
Atque ita molestiam planè suam leniuit.
Lesbius Alcæus [b] quoties comessabundus lasciuierit,
Dum Sapphus blandum amorem cithara canit,
Probè tenes: Poëta quidem is lusciniarum cantionis gloriam amauit
Suaui & copiosa oratione. Affectus dolore Teius [c],
Et Sappho conuenit mellitus Anacreon,
Mixtim alijs cum Lesbiadibus incedentem:
Nonnunquam uero aliò Samo relicta cõmeabat [d].
Ex OEnussa Doride [e], quæ uergit insula
In Lesbum uino præstanti nobilem: Bathylli cubile ac patriam
Sæpius, dum fleret, spectans, ex aduerso [f], ab AEolicis fluctibus:
Rursum uero tanquam apis à ramosa [g] ficu
Discedens, ac canit Sophocles in tragici chori stationibus,
Amorem simul & Bacchum [h], deos coniunctos, beneuolus
Quos ipsi charo canendos Iuppiter dedit.
Virum nunc porrò dicam qui ab amore semper abstinuit,
Et cui concubitus omnis fuit odiosus
Omnium mulierum [i]: curuo ille arcu
Percussus, ne noctu quidem dolore uacabat:
Verùm Macedoniæ omnia peruagatus est lupanaria,
Et Archelai quæstorem ac dispensatorem AEgonæ prosecutus amore est:
Donec Euripidi malus Genius perniciem molitus,
De uita cum canibus obuiam certare uoluit.
Cithereum hominem Bacchi nutrices
Educarunt, tibiarúmque [k] fidelissimum custodem ac promum,
Musæ, benè institutum Philoxenum [l]: perculsus ille
Ab Oryge [m], in hanc ciuitatem [n] uenit:
Nosti quam magnum suo ploratu desiderium Galateæ
Melijs [o] excitarit, ipsius progenitoribus.
Nosti & poëtam, quem Eurypili [p] ciues
Coi, ex ære sub platano dicarunt Philetan
Battida [q] canentem, alacrem, totis suis carminibus,
Loquaci uerborum prolixitate.
Quin & nec illi duriorẽ sibi uitã qui indixerunt,
Homines tortuosam meditantes sapientiam,
Quos angunt sermonum amara studia
Et quæ in honore est eloquentiæ uis præpotens,
Amoris graue bellum uitarunt,

a Colophon... Theba dos ... ptor, Pl... coæuus.
b Mytilenæ... Sappho ap... Ouid. Nec p... Alcæus con... patriaque, ... que, Landa... bel quàm ... diùs ille ...
c Anacreõ e Teo, Ioniæ ... tate: qui ... amauit Ba... Samium. Hora... Non aliter S... ... Bathyllo ... Anacreõ ... Teium.
d Ad Bathyllum.
e OEnussa ... insula ... vocant, insula media ... ter Samum & Lesbum, vicina Chio.
f Ex aduerso Sami. AEoles Samia sunt: nempe Bathylli desyderio. AEolis Asiæ regio, inter Troadẽ & Ionĩ obuersa Lesbo & Samo.
g Melleo ... re ex eius ... collecto. ... olim Sophoc... voc... runt, ob ... uitatẽ oration...
h Scripsit ... præter tr... dias, quæ Dio... nysiaca sunt ... mata, eleg... matorios, & Pæanas.
i Μισογύνης propterea dict... est. Hæc de Euripide.
k Λωτοῦ. Ad verbum, loti. ... ad tibiarum ... tus experi... Plin. cap. 17. ...
l Poëtã Lyr... de quo Suidas.
m Amica.
n Colophon... Horum vers... autor Herme... nax Colopho... fuit, cuius me... minit Paus...
o Melos in... patria Gala...
p Herculis ... Cœorum pr... pis, augu... ritissimi. ... Suspensi Eury... scitatum ... Phœbi ...
q Amicam ... Βολῶ, celer... veloc. m. S... ger in Pro... legit Ba...

Quamuis instare prospicerent, sed immiti aurigæ collum huic subdiderunt.
Hac quidem insania Pythagoram Samium obstrinxit
Theano [a], *qui circumuolutos & implexos Geometricarum linearum anfractus*
Adinuenit, & quantum orbem æther circumeat,
Eáque omnia in exiguo digessit globo.
Quem uerò audio utilissimæ philosophiæ cognitione
Vniuersos homines antecelluisse Socratem,
Irata Venus sui uiribus ignis ex imo
Illius animo iuueniles [b] *curas extudit.*
Itaque ad Aspasiæ domum cùm frequenter iret,
nullum unquam finem
Is dicendi faciebat, quamuis multas ad exitum uias excogitasset.
Cyrenæū [c] *uirum in Isthmum* [d] *pertraxit amor*
Excellentem, ubi Laide Thessala [e] *potitus est.*
Acutissimus ille uir nugas omnes philosophorum excussit,
Imperium deæ ut detrectaret, cui coactus morem gessit.

In his fallitur Hermesianax, qui Sappho coæuam Anacreonti fuisse putet, cū ea sub Alyatte Crœsi patre vixerit: Anacreon verò sub Cyro & Polycrate [f]. Chamæleon in libro de Sappho tradit, quosdam asserere, in eam versus istos ab Anacreonte compositos fuisse:

Me purpura indutum rapit,
Et fert Amor: cui splendidus
Auro capillus enitet:
Captúmque uarijs nunc iocis,
Secum iubet me ludere
Amœna Lesbos quam tenet
Sappho, meos sed negligens
Canos, cupit alios sibi.

Sapphóque sic ad illum respondisse:

In aureo uos quæ throno
Musæ sedetis, canticum
Istud feraci ex insula,
Quæ fœminas pulchras alit,
Traxit senex nunc Teius,
Qui floridus scitè canit.

Sapphus id carmen non esse neminem latet. Ego verò Hermesianactem per lusum de Anacreontis amore id scripsisse arbitror. Etenim Diphilus Comicus in fabula Sappho amatores eius inducit Archilochum, & Hipponactem. Hæc vobis curiosè, ô amici, recitaui, illos enumerans qui in amorem proni fuerunt, quod non inficior amori deditus, sed amore, quod calumniatur & obiicit Cynulcus, non dementatus. Nam, vt AEschylus Alexandrinus inquit in Amphitryone,

Misero homini quid uerbis multis est opus?
Tacere cùm liceat & hæc silentio tegere.

Hic quidem AEschylus est, Messeniacorū carminum autor, vir oppido quàm eruditus. Magnum itaque deum Amorem, potentissimúmque ratus, Euripidis auream Venerem animo reuoluens, sic aio:

Num uides quanta sit dea?
Nec uerbis explicare queas, nec metiri animo,
Quanta illa sit & quousque uis eius pertingat.
Et te, & me, & mortales omnes illa nutrit.
Argumentum huius rei non solùm oratione professum,

[a] Eius vxor, de qua Laertius.
[b] Amatorias sollicitudines expressit: iniecit eius menti grauioribus de Philosophia cogitationibus profundiùs immersæ.
[c] Aristippum.
[d] Corinthum.
[e] Ἀπιδανῆς. Apidanus Thessaliæ fluuius. Interpreti Callimachi ἀπιδανέες, veteres Arcades: sed nec Thessala nec Arcas Lais fuit. Quidam legunt ἀπηθέος, morosæ, difficilis.
[f] Pythagoræ sæculo.

A Φαινόμενον, δεινὸν δ' ἦλθον ὑφ' ἡνίοχον.
Οἵη μὲν Σάμιον μανίη κατέδησε Θεανοῦς
Πυθαγόρην, ἑλίκων κομψὰ γεωμετρίης
Εὑράμενον, καὶ κύκλον ὅσον περιβάλλεται αἰθὴρ,
Βαιῇ τ' ἐν σφαίρῃ πάντ' ἀποταιόμενον.
Οἵω δ' ἐχλειημένον † ἔξοχον ἔχρεω . . . εἶναι.
Πολλῶν δ' ἀνθρώπων Σωκράτη ἐν σοφίῃ,
B Κύπρις μηνίουσα πυρὸς μένει, ἐκ δὲ βαθείης
Ψυχῆς κουφοτέρας ἐξεπόνησ' ἀνίας,
Οἰκί' ἐς Ἀσπασίης πωλεύμενος· οὐδέ τι τέκμαρ
Εὗρε λόγων πολλὰς εὑράμενος διόδους.
Ἄνδρα Κυρηναῖον δ' εἴσω πόθος ἔσπασεν Ἰσθμοῦ
Δεινὸν, ὅτ' ἀπιδανῆς Λαΐδος ἠράσατο.
Ὀξὺς Ἀρίστιππος πάσας δ' ἠνήσατο λέσχας
Φεύγων † οὐδαμενον ἐξεφόρησε βίῳ.

C Ἐν τούτοις ὁ Ἑρμησιάναξ σφάλλεται, συγχρονεῖν οἰόμενος Σαπφὼ καὶ Ἀνακρέοντα, τὸν μὲν κατὰ Κῦρον καὶ Πολυκράτην γενόμενον, τὴν δὲ κατ' Ἀλυάττην τὸν Κροίσου πατέρα. Χαμαιλέων δ' ἐν τῷ περὶ Σαπφοῦς, καὶ λέγειν τινάς φησιν εἰς αὐτὴν πεποιῆσθαι ὑπὸ Ἀνακρέοντος τάδε. Σφαίρῃ δεῦτε με πορφυρῇ βάλλων, χρυσοκόμης ἔρως νήνι ποικιλοσαμβάλῳ, συμπαίζειν προκαλεῖται. ἡ δ' ἐστὶ γὰρ ἀπ' εὐκτίτου Λέσβου τὴν μὲν ἐμὴν κόμην, λευκὴ γὰρ καταμέμφεται, πρὸς δ' ἄλλην τινὰ χάσκει. D καὶ τὴν Σαπφὼ δὲ πρὸς αὐτὸν ταῦτά φησιν εἰπεῖν, κεῖνον ὦ χρυσόθρονε μοῦσ' ἔνισπες ὕμνον ἐκ τᾶς καλλιγύναικος, ἐσθλᾶς ὁ Τήιος χώρας ὅν ἄειδε τερπνῶς πρέσβυς ἀγαυός. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι Σαπφοῦς τοῦτο τὸ ᾆσμα παντί που δῆλον. ἐγὼ δὲ ἡγοῦμαι παίζειν τὸν Ἑρμησιάνακτα περὶ τούτου τοῦ ἔρωτος. καὶ γὰρ Δίφιλος ὁ κωμῳδοποιὸς πεποίηκεν ἐν Σαπφοῖ δράματι Σαπφοῦς ἐραστὰς Ἀρχίλοχον καὶ Ἱππώνακτα. Ταῦτα ὑμῖν E ὦ ἑταῖροι οὐκ ἀμερίμνως δοκῶ τὸν ἐρωτικὸν τοῦτον πεποιῆσθαι κατάλογον, οὐκ ὢν οὕτως ἐρωτομανὴς, ὡς διαβάλλων με εἴρηκεν ὁ Κύνουλκος, ἀλλ' ἐρωτικὸς μὲν εἶναι ὁμολογῶ, ἐρωτομανὴς δ' οὔ.

Τίς δ' ἐστ' ἀνάγκη δυστυχεῖν ἐν πλείοσιν,
Ἐξὸν σιωπᾶν κἀν σκότῳ κρύπτειν τάδε.

Αἰσχύλος ἔφη ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν Ἀμφιτρύωνι. οὗτος δ' ἐστὶν Αἰσχύλος ὁ καὶ τὰ Μεσσηνιακὰ ἔπη συνθεὶς, ἀνὴρ εὐπαίδευτος. ὑπολαμβάνων οὖν F μέγαν εἶναι δαίμονα καὶ δυνατώτατον τὸν ἔρωτα, προσέτι τε καὶ τὴν Ἀφροδίτην τὴν χρυσῆν, τὰ Εὐριπίδου ἐπὶ νοῦν λαμβάνων λέγω,

Τὴν Ἀφροδίτην οὐχ ὁρᾷς ὅση θεός;
Ἣν οὐδ' ἂν εἴποις, οὐδὲ μετρήσειας ἂν
Ὅση πέφυκε, καὶ ἐφ' ὅσον διέρχεται,
Αὕτη τρέφει σὲ κἀμὲ καὶ πάντας βροτούς.
Τεκμήριον δὲ μὴ λόγῳ μόνον μάθῃς,

A Ἔγωγε δὲ δείξω τὸ σθένος τὸ τῆς θεοῦ.
Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖ', ὅτε ξηρὸν πέδον
Ἄκαρπον αὐχμῷ, νοτίδος ἐνδεῶς ἔχει.
Ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος
Ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν Ἀφροδίτης ὕπο.
Ὅταν δὲ συμμιχθῆτον ἐς ταὐτὸν δύο,
Φύουσιν ἡμῖν πάντα καὶ τρέφουσ' ἅμα,
Δι' ὧν βρότειον ζῇ τε καὶ θάλλει γένος.

Καὶ ὁ σεμνότατος δ' Αἰσχύλος ἐν ταῖς Δαναΐσιν αὐτὴν παράγει τὴν Ἀφροδίτην λέγουσαν,

B Ἐρᾷ μὲν ἁγνὸς οὐρανὸς τρῶσαι χθόνα,
Ἔρως δὲ γαῖαν λαμβάνει γάμου τυχεῖν·
Ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνάεντος οὐρανοῦ πεσὼν
Ἔκυσε γαῖαν· ἡ δὲ τίκτεται βροτοῖς
297 Μήλων τε βοσκὰς καὶ βίον Δημήτριον.
Δένδρων δέ τις ὥρα ἐκ νοτίζοντος γάμου
Τέλειός ἐστι, τῶν δ' ἐγὼ παραίτιος.

Ἐν Ἱππολύτῳ Εὐριπιδείῳ πάλιν ἡ Ἀφροδίτη φησὶν,

C Ὅσοι τε πόντου τερμόνων τ' Ἀτλαντικῶν
Ναίουσιν εἴσω φῶς ὁρῶντες ἡλίου,
Τοὺς μὲν σέβοντας τἀμὰ πρεσβεύω κράτη,
Σφάλλω δ' ὅσοι φρονοῦσιν εἰς ἡμᾶς μέγα.

Νεανίσκῳ γὰρ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι, τοῦτο μόνον τὸ ἁμάρτημα προσὸν, ὅτι οὐκ ἐτίμα τὴν Ἀφροδίτην, αἴτιον ἐγένετο τοῦ ὀλέθρου, καὶ οὔτε ἡ Ἄρτεμις ἡ πάνυ αὐτὸν ἀγαπήσασα, οὔτε τῶν ἄλλων θεῶν τις ἢ δαιμόνων ἐβοήθησεν αὐτῷ. κατὰ τὸν αὐτὸν οὖν ποιητὴν,

D Ὅστις Ἔρωτα μὴ μόνον κρίνει θεὸν,
Ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὢν,
Οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Ὃν ὁ σοφὸς ποτὲ ὑμνῶν Ἀνακρέων πᾶσιν ἐστὶ διὰ στόματος. λέγει οὖν περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ κράτιστος Κριτίας τάδε,

Τὸν δὲ γυναικείων μελέων πλέξαντα ποτ' ᾠδὰς
Ἡδὺν Ἀνακρείοντα Τέως εἰς Ἑλλάδ' ἀνῆγεν,
Συμποσίων ἐρέθισμα, γυναικῶν ἠπερόπευμα,
E Αὐλῶν ἀντίπαλον φιλοβάρβιτον, ἡδὺν, ἄλυπον.
Οὔποτε σοῦ φιλότης γηράσεται, οὐδὲ θανεῖται,
Ἔστ' ἂν ὕδωρ οἴνῳ συμμιγνύμενον κυλίκεσσι
Παῖς διαπομπεύῃ προπόσεις ἐπὶ δεξιὸν ὦμον,
Παννυχίδας θ' ἱερὰς θήλεις χοροὶ ἀμφιέπωσιν,
Πλάστιγξ θ' ἡ χαλκοῦ θυγάτηρ ἐπ' ἄκροισι καθίζοι, (δεσιν.
Κοττάβου ὑψηλαῖς κορυφαῖς Βρομίου ψεκά-

F Ἀρχύτας δὲ ὁ Ἁρμονικὸς, ὥς φησι Χαμαιλέων, Ἀλκμᾶνα γεγονέναι τῶν ἐρωτικῶν μελῶν ἡγεμόνα, καὶ ἐκδοῦναι πρῶτον μέλος ἀκόλαστον ὄντα καὶ περὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὴν τοιαύτην μοῦσαν εἰς τὰς διατριβάς. διὸ καὶ λέγειν ἔν τινι τῶν μελῶν, Ἔρως με δ' αὖτε Κύπριδος ἕκατι γλυκὺς καταλείβων καρδίαν ἰαίνει. λέγει δὲ καὶ ὡς τῆς Μεγαλοστράτης συμμέτρως ἐρασθεὶς ποιητρίας μὲν οὔσης, δυναμένης δὲ καὶ διὰ τὴν ὁμιλίαν τοὺς ἐραστὰς προσελκύσασθαι.

Sed ostendam reapse diuæ potentiam.
Amat imbrem[a] tellus, cùm humus arida
Squalorèque sterilis, humore indiget.
Cœlum autem uenerandum satiatum pluuia,
Venere illectum labi in terram[b] cupit:
In unum uerò ambo cùm permiscentur,
Nobis generant simul & nutriunt omnia,
Quibus uiget & uiuit humanum genus.

Grauissimus AEschylus in Danaidibus Venerem eandem sic loquentem fingit:

Terram penetrare liquidum cœlum
Peroptat, & terra illius frui nuptijs.
A puro cœlo lapsa pluuia
Terram fœcundat, ut pariat mortalibus
Pecudum pascua, & cereales fruges.
Humidis his ipsis nuptijs pulchritudo arborum
Perficitur. Horum omnium ego caussa & autor sum.

Apud EVripidem in Hippolyto, rursum illa sic loquitur:

Nam quotquot intra terminos Atlantici
Maris positi, lumen solis uident,
Si uires quidem meas reuerentur, honore prosequor:
Illudo uerò, & fallo, si ergà me sunt elatiores, ac superbi.

Iuueni[c] siquidem omni virtute prædito id solum vitij fuit, & perniciei caussa, quòd Venerem non coleret: & nec Diana, cui fuit apprime charus, nec deorum dæmonúmve quispiã opitulatus[d] est: Itaque, vt ait idem poëta,

Quisquis amorem magnum esse deum non putat,
[Et[e] omnium eorum longè maximum,]
Aut stolidus est, aut rerum honestarum imperitus,
Non nouit eum mortalibus esse maximum deum.

Anacreontis versus Amorem laudibus ad cœlum euehentis in ore sunt omnium. De illo sic optimus Critias[f] inquit:

Muliebrium[g] uersuum cantus olim qui texuisti[i]
Dulcem te, Anacreon, Teos in Græciam adduxit,
Voluptatis conuiualis irritamentum, mulierum fastidiosum:
Tibiarum[k] hostem: lyræ studiosum, suauem, semper gratum.
Nunquam uel senescet uel emorietur lepos tuus,
Donec aquam uino admixtam in poculis
Circumferet ad propinandum puer dextro humero[l],
Pernoctationésque sacras[m] mulierum cœtus celebrabunt,
Plastinxque[n] æris filia, summi Cottabi[o]
Excelso uertici, Bromij guttis depressa insidebit[p].

Archytas Harmoniacus scribit, vt ait Chamæleon, amatoriis versibus cõdendis omniũ principem & ducem Alcmanem[q] fuisse, erga mulieres petulantissimum, & ante omnes in vulgus eam musam & ea carmina edidisse, quæ in hominum congressu ac conuenticulis canerentur. Alicubi de seipso is scribit:

Amor denuo me Cypridis filius illapsus exhilarat[r].

De Megalostrata, quam modicè & honestè amabat, fœmina versibus condendis exercitata, quæ suo colloquio facilè irretiret amatores, hæc inquit,

a Eras. prouerb. Terra amat imbrem.
b Aquam pluuiam effunder.
c Hippolyto.
d Cùm fugiens patris iram, & sua nece cõsilia deiectum, & loris implicitum equi curru inuidi[...] scerpserunt.
e Versum hunc è Stobæo restituit Victorius cap. 4.13. Var.
f Callæschri[...] lius, qui scripsit elegos.
g Mollium, lasciuorum.
i Ad verbum, plicauisti [...] ges.
k Comœdiis & tragœdiis scribendis minimè deditum.
l Brachio.
m Thesmophoriorum.
n Cottabi [...] Vide lib. 15.
o Manis, [...] pro parte.
p Affuso vino depressa illa[...] tur.
q Sardianus lyricũ & [...] eum poeta[...] pediculari [...] bo interiit.
r Iaίνει, [...] tabefacit [...] facit.

a Dulcia carmina.

Suauem hanc[a] musam dono dedit fœlix uirgo flaua Megalostrata.

b Himeræus, Tisias proprio nomine, ob maledicta in Helenā excæcatus, &c.

c Pueriles lusus & delitias: puerilia oblectamēta.

Stesichorus[b] autem amori nō mediocriter deditus, eum canticorum modum composuit, quæ olim παιδικὰ & παίδια[c] vocauerunt, adeò certatim hoc de Amore scribendi negotium obibant, nec fuit tum aliquis, molestos esse qui putaret amoris studiosos viros. Itaque poëtæ magni AEschylus & Sophocles suis tragœdiis Amorem in theatra duxerunt: hic quidem Achillis erga Patroclum: ille verò Niobes liberorum[d] erga se inuicē. Quamobrem nonnulli tragœdiam Pæderasten[e] appellant: placent[f] tamen ea cantica spectatoribus. Ibycus autem[g] Rheginus hæc exclamat, ac vociferatur:

d Mares sex, totidem fœminas.

e Amoribus puerorum infamem. Sic pædicones vocantur.

f Alij contra, displicent.

g Vide prouerbia: Ibyci grues. Ibyci equus. Huius meminit Cicero. 4. Tuscul.

Vere Cydoniæ mali fluuiorum aqua rigatæ, in hortis uirginum illæsis,
Vuæque umbrosis sub uitis palmitibus augescentes florent:
Mihi uero nunquam sopitus amor, ut Boreas quidam
Exurens ab immani Thracia, irruit à Venere,
Et torrido furore me horrendus percellit,
Vel à pueritia mentem ualidè meam occupans.

Pindarus etiā amori mirificè addictus inquit:

Amare liceat, amorique gratificari:
Ergo in tempore, nec sane tardius, anime mi, huic rei incumbito.

Quamobrem & Timon in Sillis ait:

Amori suum tempus est: suum quoque nuptiis:

est & in tempore cessandum: nec oppetiendū quoad, vt hic ipse philosophus inquit, dum est occidendum[h] seruiamus voluptatibus. Idem Pindarus quo loco meminit Theoxeni amasij sui, ait:

h Græcè ἡδιῶσθαι & ἡδύνεσθαι ob vocum similitudinem, elegantiora sunt.

Oportuit, anime mi, cùm tempestiuum erat,
Et ætas ferebat, amoris fructum demetere.
Nunc[i] autem fulgentes in Theoxeni facie radios aspexi.
Qui nulla cupiditate fluctuat[k], huic atrum
Cor è ferro uel adamante est fabricatum,
Gelida flamma: Venus arcuatis aliis formosa
Nullo eum honore dignatur. Semper in arduo
Difficilique labore est, aut matronali
Grauitate & fastu gelidus per omnes uias
Incedit: at ego corde uelut ab ape mellificâ[l] puncto
Tabesco, donec iuuenilia pubescentis pueri membra inspiciam.

i Iam senex.

k Cōmouetur, incitatur.

l Μελισσᾶν: μελισσῶν: quæ cerā & mel colligit.

Peithon in gratiam filij Agesilai[m], Tenedi habitauit[n]. Puerorum amorem anteponunt multi fœminarum amoribus. In multis ciuitatibus Græciæ, quæ rectè legibus administrantur, consuetudine hoc receptum & probatum est. Cretenses, vt diximus, & in Eubœa Chalcidenses prodigiosè amore puerorū flagrant[o]. Echemenes in Creticis non à Ioue Ganymedem raptum fuisse tradit, sed à Minoë. Chalcidenses, quos indicauimus antea, raptum apud se Ganymedem à Ioue prædicant, ac ipsum locum ostendunt, vocatum Harpagium, egregiis myrtis consitum. Inimicitias quæ ob cædem filij[p] inter ipsum & Athenienses exarserant, Minos condonauit, amore Thesei placatus, cui & Phædram filiam nuptum dedit, vt scribit Zenis, siue Zeneus Chius in opere De patria sua.

m Archidami: de quo Pausanias lib. 3.

n Dioclem puerorum amatorē summis honoribus affecerunt Megarēses, eiq; ludos decreuerūt, in quibus de osculis formosi contendūt. Theocritus Eidyllio 12. Amores puerorum & fœminarū inter se cōparāt, Lucianus in Amoribus, Plutarchus in Eroticis, Eusebius lib. 5. Præpar. Curtius lib. 10.

o Ad verbū, stupent, ἐπτόηνται.

p Androgei. Pausanias lib. 1.

A λέγει δ' οὕτως περὶ αὐτῆς, τοῦθ' ἁδεῖαν Μουσᾶν, ἔδειξε δῶρον μάκαιρα παρθένων ἁ ξανθὰ Μεγαλοστράτα. καὶ Στησίχορος δ' οὐ μετρίως ἐρωτικὸς γενόμενος, συνέστησε καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῶν ᾀσμάτων, ἃ δὴ καὶ τὸ παλαιὸν ἐκαλεῖτο παίδια καὶ παιδικά. οὕτω δ' ἐναγώνιος ἦν ἡ περὶ τὰ ἐρωτικὰ πραγματεία, καὶ οὐδεὶς ἡγεῖτο φορτικοὺς ἐρωτικούς, ὥστε καὶ Αἰσχύλος μέγας ὢν ποιητὴς, καὶ Σοφοκλῆς ἦγον εἰς τὰ θέατρα διὰ τῶν τραγῳδιῶν τοὺς ἔρωτας. ὁ μὲν B τὸν Ἀχιλλέως πρὸς Πάτροκλον· ὁ δ' ἐν τῇ Νιόβῃ τὸν τῶν παίδων· διὸ καὶ παιδεραστρίαν τινὲς καλοῦσι τὴν τραγῳδίαν, καὶ ἐκδέχονται τὰ τοιαῦτα ᾄσματα οἱ θεαταί. καὶ ὁ Ῥηγῖνος δὲ Ἴβυκος βοᾷ καὶ κέκραγεν, ἦρι μὲν αἵτε Κυδώνιαι μηλίδες ἀρδόμεναι ῥοᾶν ἐκ ποταμῶν ἵνα παρθένων κῆπος ἀκήρατος, αἵ τ' οἰνανθίδες αὐξόμεναι σκιεροῖσιν ὑφ' ἕρνεσιν οἰναρέοις θαλέθουσιν. ἐμοὶ δ' ἔρος οὐδεμίαν κατάκοιτος ὥραν τε ὑπὸ στεροπᾶς φλέγων Θρηΐκιος Βορέας ἀΐσσων C παρὰ Κύπριδος ἀζαλέαις μανίαις ἐρεμνὸς ἐθάμβησε, κραταιὸς παιδόθεν φυλάσσει ἡμετέρας φρένας. καὶ Πίνδαρος δ' οὐ μετρίως ὢν ἐρωτικὸς φησὶν, εἴη καὶ ἐρᾶν καὶ ἔρωτι χαρίζεσθαι, καὶ κατὰ καιρὸν μὴ πρεσβυτέραν ἀριθμοῦ δίωκε θυμὲ πρᾶξιν. διόπερ καὶ ὁ Τίμων ἐν τοῖς Σίλλοις ἔφη,

Ὥρη ἐρᾶν, ὥρη δὲ γαμεῖν, ὥρη δὲ πεπαῦσθαι·

καὶ μὴ ἀναμένειν, ἔς τ' αὖ ἐκεῖνο τίς φθέγξηται κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον φιλόσοφον,

D Ἡνίκ' ἐχρῆν δύειν νῦν ἄρχεται ἡδύνεσθαι.

μνησθεὶς δὲ καὶ τοῦ Τενεδίου Θεοξένου ὁ Πίνδαρος, ὃς ἦν αὐτοῦ ἐρώμενος, τί φησί; χρῆν μὲν κατὰ καιρὸν ἐρώτων δρέπεσθαι θυμὲ σὺν ἡλικίᾳ. τὰς δὲ Θεοξένου ἀκτῖνας προσώπου μαρμαριζοίσας δρακεὶς ὃς μὴ πόθῳ κυμαίνεται, ἐξ ἀδάμαντος, ἢ σιδήρου κεχάλκευται μέλαιναν καρδίαν ψυχρᾷ φλογί, πρὸς δ' Ἀφροδίτας ἀτιμαθεὶς ἑλικοβλεφάρου, ἢ περὶ χρήμασι μοχθίζει βιαίως, ἢ γυναικείῳ θράσει ψυχρὰν φορεῖται πᾶσαν E ὁδὸν θεραπεύων, ἀλλ' ἐγώ γ' ἕκατι τᾶς κηρὸς ὡς δαχθεὶς ἑλεκρᾶν μέλισσαν τήκομαι. εὖτ' ἂν ἴδω παίδων νεόγυιον ἐς ἥβαν. ἐν δ' ἄρα καὶ Τενέδῳ Πειθώ τ' ἔναιε, καὶ χάρις υἱὸν Ἁγησιλάου. ὅλως δὲ τοὺς παιδικοὺς ἔρωτας τῶν ἐπὶ τῶν θηλείαις προκρίνουσι πολλοί. παρὰ γὰρ ταῖς ἄλλαις ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος σπουδασθῆναι τόδε τὸ ἔθος. Κρῆτες γοῦν ὡς ἔφην καὶ οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῖς περὶ τὰ παιδικὰ δαιμονίως ἐπτόηνται. Ἐχεμένης γοῦν ἐν τοῖς Κρητικοῖς, οὐ τὸν Δία φησὶν ἁρπάσαι F τὸν Γανυμήδην ἀλλὰ Μίνωα. οἱ δὲ προειρημένοι Χαλκιδεῖς παρ' αὐτοῖς φασιν ἁρπασθῆναι τὸν Γανυμήδην ὑπὸ τοῦ Διός, καὶ τὸν τόπον δεικνύντες Ἁρπάγιον καλοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ μυρσίναι διάφοροι πεφύκασιν. καὶ τὴν πρὸς Ἀθηναίους δ' ἔχθραν διελύσατο Μίνως καίπερ ἐπὶ θανάτῳ παιδὸς συστᾶσαν, Θησέως ἐρασθεὶς, καὶ τὴν θυγατέρα τούτῳ γυναῖκα ἔδωκε Φαίδραν, ὡς Ζῆνις ἢ Ζηνεὺς φησὶν ὁ Χῖος ἐν τῷ περὶ τῆς πατρίδος συγγράμματι.

Ἱερώνυμος δ' ὁ Περιπατητικὸς περισπουδάστους φησὶ γενέσθαι τοὺς τῶν παίδων ἔρωτας, ὅτι πολλάκις ἡ τῶν νέων ἀκμὴ, καὶ τὸ πρὸς ἀλλήλους ἑταιρικὸν συμφρονῆσαν πολλὰς τυραννίδας καθεῖλε. παίδων γὰρ παρόντων ἐραστὴς πᾶν ὅ,τι οὖν ἕλοιτ' ἂν παθεῖν, ἢ δειλοῦ δόξαν ἀπενέγκασθαι παρὰ τοῖς παιδικοῖς. ἔργῳ γοῦν τοῦτο ἔδειξεν ὁ συνταχθεὶς Θήβησιν ὑπὸ Ἐπαμινώνδου ἱερὸς λόχος. καὶ ὁ κατὰ τῶν Πεισιστρατιδῶν θάνατος ὑπὸ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος γενόμενος. περὶ Σικελίαν δ' ἐν Ἀκράγαντι ὁ Χαρίτωνος καὶ Μελανίππου. Μελάνιππος δ' ἦν τὰ παιδικά, (B) ὥς φησιν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ Περὶ ἐρωτικῶν. οὗτοι φανέντες ἐπιβουλεύοντες Φαλάριδι, καὶ βασανιζόμενοι ἀναγκαζόμενοί τε λέγειν τοὺς συνειδότας, οὐ μόνον οὐ κατεῖπον, ἀλλὰ καὶ τὸν Φάλαριν
298 αὐτὸν εἰς ἔλεον τῶν βασάνων ἤγαγον, ὡς ἀπολῦσαι αὐτοὺς πολλὰ ἐπαινέσαντα. διὸ καὶ ὁ Ἀπόλλων ἡσθεὶς ἐπὶ τούτοις, ἀναβολὴν τοῦ θανάτου τῷ Φαλάριδι ἐχαρίσατο, τοῦτο ἐμφήνας τοῖς πυνθανομένοις τῆς Πυθίας, ὅπως αὐτῷ ἐπιθῶνται, ἔχρησέ τε καὶ περὶ τῶν ἀμφὶ τὸν Χαρίτωνα προτάξας τοῦ (C) ἑξαμέτρου τὸ πεντάμετρον, καθάπερ ὕστερον καὶ Διονύσιος Ἀθηναῖος ἐποίησεν ὁ ἐπικληθεὶς Χαλκοῦς ἐν τοῖς ἐλεγείοις. ἔστι δὲ ὁ χρησμὸς ὅδε,

Εὐδαίμων Χαρίτων καὶ Μελάνιππος ἔφυ
θείας ἁγητῆρες ἐφαμερίοις φιλότατος.

Διαβόητα δ' ἐστὶ καὶ τὰ ἐπὶ Κρατίνῳ τῷ Ἀθηναίῳ γενόμενα. ὃς μειράκιον εὔμορφον Ἐπιμενίδου καθαίροντος τὴν Ἀττικὴν ἀνθρωπείῳ αἵματι διά τινα μύση παλαιά, ὡς ἱστορεῖ Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν δευτέρῳ περὶ τελετῶν, ἑκὼν αὑτὸν ἐπέδωκεν ὁ (D) Κρατῖνος ὑπὲρ τῆς θρεψαμένης, ᾧ καὶ ἐπαπέθανεν ὁ ἐραστὴς Ἀριστόδημος, λύσιν τ' ἔλαβε τὸ δεινόν. διὰ τοὺς τοιούτους οὖν ἔρωτας οἱ τύραννοι, (πολέμιοι γὰρ αὐτοῖς αὗται αἱ φιλίαι) τὸ παράπαν ἐκώλυον τοὺς παιδικοὺς ἔρωτας πανταχόθεν αὐτοὺς ἐκκόπτοντες. εἰσὶ δ' οἳ καὶ τὰς παλαίστρας ὥσπερ ἀντιτειχίσματα ταῖς ἰδίαις ἀκροπόλεσιν ἐνεπίμπρησάν τε καὶ κατέσκαψαν, ὡς ἐποίησε Πολυκράτης ὁ Σαμίων τύραννος. παρὰ δὲ Σπαρτιάταις, ὡς Ἅγνων φησὶν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς, πρὸ τῶν γάμων ταῖς παρθένοις ὡς παιδικοῖς (E) νόμος ἐστὶν ὁμιλεῖν. καὶ γὰρ ὁ νομοθέτης Σόλων

Μηρῶν ἱμείρων καὶ γλυκεροῦ στόματος. (ἔφη.

Αἰσχύλος τε καὶ Σοφοκλῆς ἀναφανδὸν ἔφασαν· ὁ μὲν, Μυρμιδόσιν,

Σέβας δὲ μηρῶν, ἁγνὸν οὐκ ἐπῃδέσω
Ὦ δυσχάριστε τῶν πυκνῶν φιλημάτων. (μενος,

ὁ δ', ἐν Κολχίσι περὶ Γανυμήδους τινὰ λόγον ποιού-

Μηροῖς ὑπαίθων τὴν Διὸς τυραννίδα. οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι τὰ περὶ Κρατίνου καὶ Ἀριστοδήμου πεπλάσθαι φησὶ Πολέμων ὁ περιηγητὴς ἐν ταῖς πρὸς τὸν (F) Νεάνθην ἀντιγραφαῖς. ὑμεῖς τε ὦ Κύνουλκε τὰς διηγήσεις ταύτας, κἂν ψευδεῖς ὦσιν, ἀληθεῖς εἶναι πιστεύετε, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ποιημάτων, ἃ περὶ τοὺς παιδικούς ἐστιν ἔρωτας, ἡδέως μελετᾶτε. τὸ παιδεραστεῖν παρὰ πρώτων Κρητῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας παρελθόντος, ὡς ἱστορεῖ Τίμαιος. ἄλλοι δέ φασι τῶν τοιούτων ἐρώτων κατάρξασθαι Λάϊον ξενωθέντα παρὰ Πέλοπι, καὶ ἐρασθέντα τοῦ

A Hieronymus Peripateticus in amoribus puerorum plurimum studij veteres posuisse ait, quoniam accidit sæpe, vt ætate vigente mutuáque beneuolentia & consensione tyrannidas euerterint. Nam corã puero amator quiduis potius sustineat, quàm vt apud amasium in opinionem timiditatis incidat. Reipsa planum hoc fecit [a] apud Thebanos ab Epaminonda instituta sacra cohors: Peisistratidarũ Athenis mors, cõiuratione ab Harmodio Aristogeitonéque facta: Charitonis & Melanippi, qui eius catamitus fuit, vt inquit Heraclides Ponticus in Amatoriis, conspiratio [b] Agrigenti Siciliæ. Ii cùm in suspicionem venissent tanquam insidiarentur Phalaridi, vt consiliorum participes denunciare cogerentur tormentis subiecti, non solùm non conscios prodiderunt, sed cùm haberetur quæstio de illis crudeliter, ad misericordiam ita Phalarin commouerunt, vt solui iusserit, laudata eorum constantia: quod eius factum sic Apollo probauit, vt gratiam reddens prorogauerit eius necẽ, & de inuadẽdo tyrãno oraculũ cõsulentibus, differri præceperit, ac de Charitone honorificè è cortina responderit carminibus duobus, quorum pentametrũ anteit hexametro, vt postea in elegis suis ordinauit Dionysius Atheniensis, cui AEnei cognomẽ indiderũt. Ex adytis hæc fuit vox Apollinis:

Fortunatus & Chariton, & Melanippus,
Diuini optabilis amicitiæ cultores ac duces.

Celebratur hominum quoque sermonibus id quod Atheniẽsi Cratino contigit. Formosus is adolescens, vt refert Neanthes Cyzicenus secundo libro De mysteriis, & initiationibus, humano sanguine Epimenide [c] Atticam terrã ob vetusta quædam scelera expiante, pro patria, cuius alumnus erat, vltro sese deuouit, & interficiendum obtulit: post eúmque diem obiit illius amator Aristodemus. Horum interitu nefarium id flagitium est obliteratum. Ob eos itaque amores tyranni, quibus inuisa est ac inimica huiusmodi beneuolentia, pueros amari vetuerunt, & eam coniunctionem extirparunt. Quidam & exercitationum ludum, velut ex aduerso constructa suis arcibus mœnia, combusserunt, ac demoliti sunt, vt Polycrates Samiorum tyrannus. Apud Spartiatas, vt inquit Agnon Academicus, ante nuptias versari cũ virginibus, nõ secus ac cũ pueris, licet. Quod [d] verò legislator Solon inquit:

Femora desiderans, & os dulce:

aperte dixerunt AEschylus, ac Sophocles: hic quidem in Myrmidonibus:

Purum crurum decus tu non reueritus es,
O misellx, frequentia nec oscula:

ille verò in Colchidibus nonnihil de Ganymede loquens:

Cruribus [e] accendens Iouis tyrannidem.

Non porrò me latet Polemonem orbis descriptorem in suis ad Neanthen rescriptionibus [f] censuisse fabulosa, quæ de Cratino & Aristodemo vulgata sunt. Vos autẽ, ô Cynulce, veras has narrationes, quantumuis fictitias, esse creditis, libentérque addiscitis ea poëmata, quorum argumentum est pueriis amor, à Cretensibus primùm, vt Timæus prodidit, inuectus, quamuis alij scribant ortum fuisse à Laïo [g] ad Pelopem diuersato: qui adamatum

a Erasm. Prouerbio, Sacer manipulus ... Giraldus ca. ... 9. Sabellicus ... 4. Euripides ...

b Cõtra Phalarin, qui ... facto ... perp... æneo tauro ... alius ... fabricando ...

c Phæstius Cretensis ... vrbis, Epimenidis ... De illo Pausan. ... Suidas scribit Ep... dem tanta ... Athenas purgasse à Cylonio piaculo, olymp. ... quadragesima quarta ... lib. 1 tradit ...

d ... Plutarcho ... his verbis ... Theodorus, Canterus cap. 9. ... Quousque in amabilibus iuuentutis flore ... osculaberis ... dulce os? ...

e ... Apuleius ... prima apologia ...

f ... g ... Aelianus ... Var. hist.

eius filium Chrysippum cùm raptum imposuisset currui, Thebas aufugit. Praxilla Sicyonia Chrysippū à Ioue raptū fuisse inquit. Ex barbaris Celtę[a], quamuis pulcherrimas vxores habeant, amore puerili magis delectātur, vt sæpius ex iis quidā in pellibus cum pullis duobus cubitent. Persas Herodotus scribit à à Græcis eos amores didicisse. Alexander rex ad insaniam amore puerorū exarsit. Dicæarchus libro De sacrificio quod ad Ilium peractum est, eunuchū Bagoam adeò ipsum deperiisse scribit, vt resupinus in cōspectu theatri totius eum suauiaretur: acclamante verò cum plausu spectatorū turba, & tanquam ad iteranda oscula inuitante, paruisse, atque rursum inflexa ceruice basia congeminasse. Charoni Chalcidensi, vt scribit Carystius in historicis cōmētariis, bellus puer erat, domino valde charus: quem, dum apud Craterum Alexāder potaret, vt visum laudauit, eū Craterus Alexandrū osculari continuò iussit: minimè, inquit Alexāder: hoc enim tantum mihi voluptatis non afferret, quantum tibi molestiæ. Hic enim rex, vt ad amorē propensior fuit, ita in eo quod honestissimū ac maximè decorū est temperans, vt qui non solùm Darij filias & eius vxorem formosissimam captiuas non violarit, sed ne quidē se captiuas esse vt intelligeret, voluit: & perinde ac si Darius adhuc in regia foret, imperauit illis omnia suppeditari: quod vbi resciuit Darius, deos est precatus manibus in solem protēsis, vt aut se regnare vellet, aut Alexandrū. Rhadamanthi Iusti Talon[b] amores fuisse Ibycus ait. Diotimus in Heraclea, scribit EVrystheū[c] in deliciis Herculi fuisse, eiúsq; gratia Herculē eos labores famosos obiisse. Argynnū in Cephiso natantē Agamemnō cùm vidisset, eius amore correptū fuisse fama percrebuit, frequēter enim in eo se flumine abluebat. Itaq; vita functū illū ad Cephisum humauit Agamemnon, & ibidē Veneris Argynnidis[d] templū ędificauit. Alcymnius Chius in Dithyrambis Hymenæum tradit Argynni fuisse amasium: Antigoni verò regis citharœdū Aristoclē, Antigonus Carystius in vita Zenonis his verbis: Comessabundus Antigonus[e] rex Zenoni illudere solitus, aliquando ex cōpotatione interdiu reuertens, in Zenonem prosiluit, &, vt apud Aristoclem citharœdum, quem perditè amabat, secum comessaretur, persuasit. Fuit & in adolescentū amorem pronus Sophocles, vt fœminarum EVripides[f]. Ion poëta in opere cui titulum præfixit, Peregrinationes, ad hūc modū scribit, Cùm exercitus imperator classe Lesbum Sophocles peteret, in Chio ego cum illo sum congressus, viro inter pocula iocoso, & vrbanè faceto. Conuiuio illum excepit Hermesileus, & priuatim eius hospes, & Atheniēsium publicus. Ad ignem stabat qui vinum ministraret, pudore[g], vt erat manifestùm, rubicundior. Hunc Sophocles est sic affatus: Suauiter me bibere vis? Annuente puero, Calicem igitur lentè mihi & affer, inquit, & aufer. Erubescēte magis puero, ei qui proximè accumbebat, ille tum inquit, eleganter Phrynichum hoc dixisse:

[a] Sic Galli in vniuersum olim appellarunt.

[b] Apud Pausaniam Cinæthon scripsit, Talon Cretis fuisse filium: Tali Vulcanum: Vulcani, Rhadamanthū. De eo portētosa narrant, inuulnerabilem fuisse, vt pedibus æneis, vno die totā Cretam percurrisse, &c. Vide prouerbium, *Sardonius risus*: & prouerb. *Chalcenteros*.

[c] Stheneli filiū, regem Mycenarum. Alii tradūt hortatu Iunonis vt Herculē perderet, illis periculis obiecisse.

[d] De Argynno, & Argynnidis Veneris tēplo, vide quæ prolixè scribit Leopardus cap. 4. lib. 4. Emendat. ex Phanocle, Stephano De vrbibus, Alcymnio Chio.

[e] Eius auditor, cùm Athenis degeret, fuit Antigonus, cū quo apud Aristoclem Zeno sæpius est conuiuatus. Laërtius.

[f] Φιλεγυνής Legendū puto, μισογύνης. Sic enim EVripidē vocarunt, quòd auersaretur mulieres, & castissimus esset.

[g] Alii, calere: quoniam ad ignem stabat.

A τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Χρυσίππου, ὃν καὶ ἁρπάσαντα καὶ ἀναθέμενον εἰς ἅρμα εἰς Θήβας φυγεῖν. Πράξιλλα δὲ ἡ Σικυωνία ὑπὸ Διὸς φησὶν ἁρπασθῆναι τὸν Χρύσιππον. καὶ Κελτοὶ δὲ τῶν βαρβάρων καίτοι καλλίστας ἔχοντες γυναῖκας, παιδικοῖς μᾶλλον χαίρουσιν· ὡς πολλάκις ἐνίους ἐπὶ ταῖς δοραῖς μετὰ δύο ἐρωμένων ἀναπαύεσθαι. Πέρσας δὲ παρ' Ἑλλήνων φησὶν Ἡρόδοτος μαθεῖν τὸ παισὶ χρῆσθαι. φιλόπαις δὲ ἦν ἐκμανῶς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς. Δικαίαρχος γοῦν ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν Ἰλίῳ θυσίας, Βα-

B γώου τοῦ εὐνούχου οὕτως αὐτὸν φησὶν ἡττᾶσθαι, ὡς ἐν ὄψει θεάτρου ὅλου καταφιλεῖν αὐτὸν ἀνακλάσαντα, καὶ τῶν θεατῶν ἐπιφωνησάντων μετὰ κρότου οὐκ ἀπειθήσας πάλιν ἀνακλάσας ἐφίλησεν. Καρύστιος δ' ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι Χάρωνι φησὶ τῷ Χαλκιδεῖ, παῖς καλὸς ἦν, καὶ εἶχεν εὖ πρὸς αὐτόν. ὡς δ' Ἀλέξανδρος παρὰ Κρατερῷ αὐτὸν ἐπῄνεσε γενομένου ποτὲ πότου, ὁ Κρατερὸς ἐκέλευσε τὸν παῖδα καταφιλῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ ὅς μηδαμῶς εἶπεν, οὐ γὰρ οὕτως ἐμὲ εὐφρανεῖ

C ὡς σὲ λυπήσει. ὥσπερ γὰρ ἦν ἐρωτικὸς ὁ βασιλεὺς οὗτος, οὕτως καὶ πρὸς τὸ καθῆκον ἐγκρατὴς καὶ πρὸς τὸ πρεπωδέστατον. αἰχμαλώτους γοῦν λαβὼν τὰς Δαρείου θυγατέρας, καὶ τὴν γυναῖκα κάλλει διαπρεπεστάτην οὖσαν, οὐ μόνον ἀπέσχετο, ἀλλ' οὐδ' ἐκείνας μαθεῖν ἐποίησεν ὅτι εἰσὶν αἰχμάλωτοι, ἀλλ' ὡς ἔτι Δαρείου ἐν τῇ βασιλείᾳ ὄντος πάντα αὐταῖς χορηγεῖσθαι ἐκέλευσε. διόπερ καὶ Δαρεῖος τοῦτο μαθὼν ηὔξατο, τῷ ἡλίῳ τὰς χεῖρας ἀνατείνας, ἢ αὐτὸν βασιλεύειν ἢ Ἀλέξανδρον. Ῥα-

D δαμάνθυος δὲ τοῦ δικαίου Ἴβυκος ἐραστὴν φησὶ γενέσθαι Τάλων. Διότιμος δ' ἐν τῇ Ἡρακλείᾳ Εὐρυσθέα φησὶν Ἡρακλέους γενέσθαι παιδικά, διόπερ καὶ τοὺς ἄθλους ὑπομεῖναι. Ἀγαμέμνονά τε Ἀργύννου ἐρασθῆναι λόγος, ἰδόντα ἐπὶ τῷ Κηφισῷ νηχόμενον, ἐν ᾧ καὶ τελευτήσαντα αὐτὸν (συνεχῶς γὰρ ἐν τῷ ποταμῷ τούτῳ ἀπελούετο) θάψας εἰς αὐτὸ, καὶ ἱερὸν αὐτόθι Ἀφροδίτης Ἀργυννίδος. Ἀλκύμνιος δὲ ὁ Χῖος ἐν διθυράμβοις Ἀργύννου φησὶν ἐρώμενον Ὑμέναιον γενέσθαι. Ἀντιγόνου δὲ τοῦ βασιλέως ἐρώ-

E μενος ἦν Ἀριστοκλῆς ὁ κιθαρῳδὸς, περὶ οὗ Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τῷ Ζήνωνος βίῳ γράφει οὕτως. Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς ἐπεκώμαζε τῷ Ζήνωνι· καί ποτε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐλθὼν ἔκ τινος πότου, καὶ ἀναπηδήσας πρὸς τὸν Ζήνωνα, ἔπεισεν αὐτὸν συγκωμάσαι αὐτῷ πρὸς Ἀριστοκλέα τὸν κιθαρῳδὸν, οὗ σφόδρα ἤρα ὁ βασιλεύς. φιλομεῖραξ δὲ ἦν ὁ Σοφοκλῆς, ὡς Εὐριπίδης φιλογύνης. Ἴων οὖν ὁ ποιητὴς ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Ἐπιδημίαις, γράφει οὕτως. Σοφοκλεῖ τῷ ποιητῇ ἐν Χίῳ συν-

F ήντησα, ὅτε ἔπλει ἐς Λέσβον στρατηγὸς, ἀνδρὶ παιδιώδει παρ' οἶνον καὶ δεξιῷ. Ἑρμησίλεω δὲ ξένου οἱ ἐόντος καὶ προξένου Ἀθηναίων ἑστιῶντος αὐτὸν, ἐπεὶ παρὰ τὸ πῦρ ἑστὼς ὁ τὸν οἶνον ἐγχέων, παῖς ἐὼν δῆλος ἦν, εἶπέ τε βούλει με ἡδέως πίνειν; φάντος δ' αὐτοῦ· βραδέως τοίνυν καὶ πρόσφερέ μοι καὶ ἀπόφερε τὴν κύλικα· ἔτι πολὺ μᾶλλον ἐρυθριάσαντος τοῦ παιδὸς, εἶπε πρὸς τὸν συγκατακείμενον, ὡς καλῶς Φρύνιχος ἐποίησεν εἴπας,

eee. ij.

λάμπει δ' ἐπὶ πορφυρέαις παρῇσι φῶς ἔρωτος. A καὶ πρὸς τόδε ἠμείφθη ὁ Ἐρετριεὺς ἢ Ἐρυθραῖος γραμμάτων ὢν διδάσκαλος, σοφὸς μὲν δὴ σύ γε εἶ ὦ Σοφόκλεις ἐν ποιήσει, ὅμως μέντοι γε οὐκ εὖ εἴρηκε Φρύνιχος, πορφυρέας εἰπὼν τὰς γνά-
299 θους τοῦ καλοῦ· εἰ γὰρ ὁ ζωγράφος χρώματι πορφυρέῳ ἐναλείψειε τουδὶ τοῦ παιδὸς τὰς γνάθους, οὐκ ἂν ἔτι καλὸς φαίνοιτο. οὐκ ἄρα δεῖ τὸ καλὸν τῷ μὴ καλῷ φαινομένῳ εἰκάζειν ἄν. γελάσας ἐπὶ τῷ Ἐρετριεῖ Σοφοκλῆς, οὐδὲ τόδε σοι ἀρέσκει ἄρα ὦ ξένε τὸ Σιμωνίδειον, κάρτα δοκέον B τοῖς Ἕλλησιν εὖ εἰρῆσθαι; πορφυρέου ἀπὸ στόματος ἱεῖσα φωνὰν παρθένος. οὐδ' ὁ ποιητής, ἔφη λέγων, χρυσοκόμαν Ἀπόλλωνα; χρυσέας γὰρ εἰ ἐποίησεν ὁ ζωγράφος τὰς τοῦ θεοῦ κόμας, καὶ μὴ μελαίνας, χεῖρον ἂν ἦν τὸ ζωγράφημα. οὐδὲ ὁ φὰς ῥοδοδάκτυλον; εἰ γάρ τις εἰς ῥόδεον χρῶμα βάψειε τοὺς δακτύλους πορφυροβαφοῦς χεῖρας καὶ οὐ γυναικὸς καλῆς ποιήσειε. γελασάντων δὲ ὁ μὲν Ἐρετριεὺς ἐνωπήθη τῇ ἐπιρραπίσει, ὁ δὲ πάλιν τοῦ παιδὸς τῷ λόγῳ εἴχετο. εἴρετο γάρ μιν ἀπὸ C τῆς κύλικος κάρφος τῷ μικρῷ δακτύλῳ ἀφαιρέοντα, εἰ καθορᾷ τὸ κάρφος· φάντος δὲ καθορᾶν, ἀπό τοίνυν φύσησον αὐτό, ἵνα μὴ πλύνοιτο ὁ δάκτυλός σου· προσαγαγόντος δ' αὐτοῦ τὸ πρόσωπον πρὸς τὴν κύλικα, ἐγγυτέρω τὴν κύλικα τοῦ ἑαυτοῦ στόματος ἦγεν, ἵνα δὴ ἡ κεφαλὴ τῇ κεφαλῇ ἀσσοτέρα γίνηται. ὡς δὲ ἦν οἱ κάρτα πλησίον, προσλαβὼν τῇ χειρὶ, ἐφίλησεν. ἐπικροτησάντων δὲ πάντων σὺν γέλωτι καὶ βοῇ, ὡς εὖ ὑπηγάγετο τὸν παῖδα, μελετῶ εἶπε στρατηγεῖν ὦ ἄν- D δρες, ἐπειδήπερ Περικλῆς ποιεῖν μὲν ἔφη με, στρατηγεῖν δ' οὐκ ἐπίστασθαι. ἆρ' οὖν οὐ κατ' ὀρθόν μοι πέπτωκε τὸ στρατήγημα; τοιαῦτα πολλὰ δεξιῶς ἔλεγέν τε καὶ ἔπρησσεν, ὅτε πίνοι ἢ πράσσοι. τὰ μέντοι πολιτικά, οὔτε σοφὸς οὔτε ῥεκτήριος ἦν, ἀλλ' ὥς ἄν τις εἷς τῶν χρηστῶν Ἀθηναίων. καὶ Ἱερώνυμος δ' ὁ Ῥόδιος ἐν τοῖς ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν φησὶν ὅτι Σοφοκλῆς εὐπρεπῆ παῖδα ἔξω τοῦ τείχους ἀπήγαγε χρησόμενος αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν παῖς τὸ ἴδιον ἱμάτιον ἐπὶ τῇ πόᾳ ὑπέστρωσεν, τὴν E δὲ τοῦ Σοφοκλέους χλανίδα περιεβάλλοντο. μετ' οὖν ὁμιλίαν ὁ παῖς ἁρπάσας τὸ τοῦ Σοφοκλέους χλανίδιον ᾤχετο, καταλιπὼν τῷ Σοφοκλεῖ τὸ ἑαυτοῦ παιδικὸν ἱμάτιον. οἷα δὲ εἰκὸς διαλαληθέντος τοῦ συμβεβηκότος, Εὐριπίδης πυθόμενος καὶ ἐπιτωθάζων τὸ γεγονός, καὶ αὐτός ποτε ἔφη τούτῳ κεχρῆσθαι τῷ παιδί, ἀλλὰ μηδὲν προσθεῖναι, τὸν δὲ Σοφοκλέα διὰ τὴν ἀκολασίαν καταφρονηθῆναι. καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἀκούσας ἐποίησεν εἰς αὐτὸν τοιοῦτον ἐπίγραμμα, χρησάμενος τῷ περὶ F τοῦ ἡλίου καὶ Βορέου λόγῳ, καί τι πρὸς μοιχείαν αὐτοῦ παραινιττόμενος,

Ἥλιος ἦν, οὐ παῖς, Εὐριπίδη, ὅς με χλιαίνων
Γυμνὸν ἐποίησεν· σοὶ δὲ φιλοῦντ' ἑτέραν
Βορρᾶς ὡμίλησε. σὺ δ' οὐ σοφός, ὃς τὸν ἔρωτα
Ἀλλοτρίαν σπείρων λωποδύτην ἀπάγῃς.

Θεόπομπος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν συληθέντων ἐκ

In purpureis genis Amoris lux splendet:

respondit Eretriensis [a], siue Erytręus ludimagister, & literator, in componendis versibus, ô Sophocles, sapiens es: Phrynichus tamen non rectè dixit, purpureas esse formosi pueri genas. Nam purpureo [b] colore si huius pueri genas pictor tingeret, formosus iam non videretur. Non autem quod pulchrũ, est comparandum cum eo quod minimè pulchrum apparet. Arridens Sophocles Eretriensi, non igitur, ait, placebit tibi, ô hospes, Simonidis illud, quod dictum optimè Græci iudicant:

Purpureo uocem ab ore uirgo misit:

nec quod poëta dixit, auricomum Apollinem. Pictor enim si Apollinis capillum aureum, & nõn atrum, repræsentaret, elegãs tabula minus esset: nec quod AVroræ digitos esse roseos idẽ poëta scripsit probabis, quoniam roseo colore infectis digitis purpuratæ manus sint, non pulchræ mulieris. Secuto risu, tanquam impacto colapho repressus est Eretriensis: ac denuo sermo de puero haberi cœptus. Ei Sophocles dixit, festucam, minimo digito, in calyce fluitantem, si videret, vt tolleret: sibi conspici puer dixit: eam, inquit Sophocles, expelle flatu, ne digitum madefacias. Admouebat puer faciem poculo, cùm interim Sophocles paulatim id propius os sustolleret, capiti suo vicinius vt esset pueri caput: vt autem proximum fuit, manu prehensum osculatus est, cũ risu & clamore cunctis applaudẽtibus, quod ita puerum subdolè ad suauium coëgisset: mihi nunc ô amici, dixit, cogitãdum id est, vt callidè & prudenter exercitum ducam, quandoquidem Pericles facere [c] me quidem ait, imperandi verò artẽ nescire. Mihíne rectè ac fœliciter vertit hæc militaris astutia? Alia profectò multa Sophocles huiusmodi inter potandum ingeniosè ac festiuè tum dicebat, tum faciebat, in administrandis publicis rebus nec ita sapiens & prouidus, nec diligens, & actuosus, sed inter Athenienses probus, & integer. Hieronymus Rhodius in historicis commentariis scribit, Sophoclem, venustum puerũ extra ciuitatis mœnia duxisse, cum illo vt coiret, puerúmq; suum pallium instrauisse gramini, Sophoclem verò & se & illum sua operuisse veste, operéque peracto, Sophoclis penula surrepta discessisse puerũ, relicto illi quod subiecerat, puerili palliolo. Id quod acciderat, vt par fuit, hominum sermonibus & rumore diuulgatum, EVripides cùm intellexisset, cachinnãs per ludibrium dixit, illo se aliquando puero vsum fuisse, verùm sibi furto nihil amissum: Sophoclem autem ob intemperantiam & insolentiam contemptui habitum. Hoc vbi Sophocles audiit, in EVripidem epigramma scripsit huiusmodi, Solis & Boreæ veluti adaptatis nominibus, obscurè tamen per ænigmum adulteria illi exprobrans:

Sol quidẽ, ô EVripides, non puer, cùm me tepefaceret,
Veste nudauit: tibi uerò alienã uxorẽ osculanti
Incessit boreas [d]. tu hercle non sapis, qui amorẽ
Alienum in uulgus spargas & uestium furem ducas domum.

Theopompus libro de iis quæ sacrilegio in templo

a Hic, pro ... id nomen ... patriæ.

b Qualis est ... læ nigræ.

c Ποιεῖν, vel ... optime ...

d Veste ... ctus, ne ... eunte ... retalienum ... rũ polluisti ... abdito ca... cõtractáque ... ste, violat... niali alien... fuga te p... eripuisti. O... etiam mere... utatem: q... Boreas ... est asper... & odiosus ...

Delphico compilata fuerunt, scribit in Asopichi Epaminondæ catamiti scuto pugnam Leuctricam cælatam fuisse: in eo prælio cum magno vitæ discrimine fortiter illum dimicasse, appensumq; Delphis id scutum fuisse in porticu. In eodẽ opere Theopompus scribit, Phayllũ Phocensium [a] tyrannum mulierosum fuisse, Onomarchum verò in puerorum amorem procliuem: huncq; puero profecto Delphos, eleganti coma pulchro, cum quo rem habuerat, è templi muneribus strigiles pusillas quatuor aureas dedisse, à Sybaritis dicatas: Phayllum verò Bromiæ tibicinæ, Deiniadæ filię, quę, nisi turba obstitisset, in Pythiis modos erat tibia factura, argenteũ carchesium, & aureum cyssibium, Peparethiorum [b] donarium: Onomarchum rursum Lycolæ Physcidi [c], Tricholei filio, formoso, coronam lauream ab Ephesiis consecratam. Puer hic ad Philippum [d] à patre ductus, & oblatus eius libidini, indonatus est remissus ad suos. Idem Onomarchus Damippum Epilyci Amphipolitæ filium perpulchrum donario Pleisthenis muneratus est, vt Pharsaliam Thessalicam saltatricem Philomelus [e], laurea corona ex auro, quam dicauerant Lampsaceni [f]. AEneam laurum Metapõtini [g] sub reditum Aristei Proconnesii, qui ad Hyperboreos vsq; [h] affirmabat se penetrasse, Apollini dedicarãt. Ex ea lauro cùm esset vox edita, Pharsaliam illam tum in forum Metapontinorum fortè accedentem vates qui illic consistebant, furore & amentia perciti discerpserũt [i]: cuius facinoris caussam pòst homines cùm inuestigarent, compertum est, ob dei coronam quam sustulerat, dilaniatam fuisse. Ergo videte vos Philosophi, qui præter naturæ leges exercetis venerem, & aduersus deæ numen hac impietate vos obstringitis, eo ne modo pereatis. Tũ enim formosi pueri sunt, quod dicebat Glycera scortum, vt autor est Clearchus, cùm sunt fœminæ similes. Cleonymum Spartiatam ego equidẽ sentio hominum primum fecisse quod natura suadet, qui obsides à Metapontinis acceperit ducentas virgines [k] genere nobilissimas, & eximia specie, vt scribit Duris Samius libro tertio historiarũ Agathoclis. Ego Hercule, vt inquit Epicrates in Antilaïde, amatorios versus, & Sapphus, & Cleomenis Lamynthij, prorsus memoria teneo. Vos autẽ philosophi, cùm primùm amare fœminas in animũ inducetis, si quod in votis est assecuturos vos desperetis, mox, vt Clearchus ait, euanescet atq; cessabit amor. Circa Pyrenæos montes in æneã vaccam bos tanquã initurus cõscendit: pictis verò cani, colũbæ, anseri, fœminis, mares eius generis sese cùm adiũxissent, & insiluissent, destiterunt, quoniã id fieri non posse cognoscerẽt: velut & Cleisophus Selimbriacus, q in Samo, è Pario marmore factæ statuæ amore perditus, in tẽplo se clausũ abdidit, tãquã cũ ea cohęsurus, spe verò decept⁹ ob saxi frigiditatẽ & renixũ, id cupere desiit, & carũcula obdita [l] libidinẽ expleuit Ei⁹ rei meminit Alexis poëta in fabula cui⁹ titul⁹ est, hoc modo:

a Vtriusque meminit Pausanias lib. 10. Suprà pag. 232.

b Peparethos insula, contra montẽ Athon.

c stirpis & familiæ nomẽ, putant: quidã φυσκωνα interpretãtur, obesum, ventricosum.

d Amyntæ, qui aduersus Phocẽses Thebanis suppetias tulit, & sacrum bellũ confecit.

e Qui diripiendum esse templũ Apollinis cẽsuit.

f Plutarch. lib. de oraculis Pythiæ, donarium fuisse Cnidiorum scribit.

g Metapontum Italiæ oppidum vicinum Sybari.

h Ad Essedones tãtùm peruenisse tradit Pausanias lib. 5. è quibus tamen multa de Hyperboreis potuerit intelligere.

i Plutarch. lib. de Pythiæ oraculis scribit, cùm in Apollinis tẽplo ea luderet, adolescentes impetu facto de auro inter se pugnantes, mulierem discerpsisse.

k Factum quoque id est ab Hetruscis Romam obsidentibus.

l Fœda res, & quanis obscuritate verborum tegenda. Idem tentauit quidã in Praxitelis Venere Gnidia, relicta macula indice cupiditatis: & rursum alius in eiusdem opificis Cupidine Pario, eodem amoris vestigio illito. Plinius.

A Δελφῶν χρημάτων Ἀσώπιχον φησὶ τὸν Ἐπαμινώνδου ἐρώμενον, τὸ Λευκτρικὸν τρόπαιον ἐντετυπωμένον ἔχειν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος, καὶ θαυμαστῶς αὐτὸν κινδυνεύειν, ἀνακεῖσθαι δὲ τὴν ἀσπίδα ταύτην ἐν Δελφοῖς ἐν τῇ στοᾷ. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ συγγράμματι Θεόπομπος φιλογύναιον μέν φησι γεγονέναι Φάυλλον τὸν Φωκέων τύραννον, φιλόπαιδα δὲ Ὀνόμαρχον, καὶ ἐκ τῶν τοῦ θεοῦ χαρίσασθαι τοῦτον εἰς Δελφοὺς παραγινομένῳ τῷ Πυθοδώρου τοῦ Σικυωνίου υἱῷ ἐπικειρομένῳ τὴν κόμην, ὄντι καλῷ συγγινόμενον, τὰ Συβαριτῶν ἀναθήματα, στλεγγίδια χρυσᾶ τέσσαρα· τῇ Δεινιάδου

B δὲ αὐλητρίδι Βρομιάδι Φάυλλος καρχήσιον ἀργυροῦν Φωκαέων καὶ . . . . . νον χρυσοῦν κισσύβιον Πεπαρηθίων. αὕτη δέ φησι καὶ ἔμελλε τὰ Πύθια αὐλεῖν, εἰ μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐκωλύθη. τῷ δὲ Λυκόλα τῷ τοῦ Τριχολέου υἱῷ Φυσκίδᾳ ὄντι καλῷ Ὀνόμαρχος ἔδωκε φησὶ στέφανον δάφνης Ἐφεσίων ἀνάθημα. οὗτος ὁ παῖς πρὸς Φίλιππον ἀχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κἀκεῖ προσαγωγευόμενος οὐδὲν λα-

C βὼν ἀπεστάλη. τῷ Ἐπιλύκου τοῦ Ἀμφιπολίτου υἱῷ ὄντι καλῷ Δαμίππῳ Πλειοσθένους ἀνάθημα Ὀνόμαρχος ἔδωκε. Φαρσαλίᾳ τῇ Θεσσαλίδι ὀρχηστρίδι, δάφνης στέφανον χρυσοῦν Φιλόμηλος ἔδωκε Λαμψακηνῶν ἀνάθημα. αὕτη ἡ Φαρσαλία ἐν Μεταποντίῳ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ μάντεων γενομένης φωνῆς ἐκ τῆς δάφνης τῆς χαλκῆς, ἣν ἔστησαν Μεταποντῖνοι κατὰ τὴν Ἀριστέα τοῦ Προκοννησίου ἐπιδημίαν, ὅτε ἔφησεν ἐξ Ὑπερβορέων παραγεγονέναι. ὡς τάχιστα ὤφθη εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβαλοῦ-

D σα, ἐμμανῶν γινομένων τῶν μάντεων, διεσπάσθη ὑπ' αὐτῶν. καὶ τῶν ἀνθρώπων ὕστερον ἀναζητούντων τὴν αἰτίαν, εὑρέθη διὰ τὸν τοῦ θεοῦ στέφανον ἀνῃρημένη. ὁρᾶτε οὖν καὶ ὑμεῖς οἱ φιλόσοφοι οἱ παρὰ φύσιν τῇ Ἀφροδίτῃ χρώμενοι καὶ ἀσεβοῦντες εἰς τὴν θεὸν, μὴ τὸν αὐτὸν διαφθαρῆτε τρόπον. τότε γὰρ καὶ οἱ παῖδες εἰσὶ καλοὶ, ὡς Γλυκέρα ἔφασκεν ἡ ἑταίρα, ὅσον ἐοίκασι γυναικὶ χρόνον, καθάπερ ἱστορεῖ Κλέαρχος. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ κατὰ φύσιν δοκεῖ πεποιηκέναι Κλεώνυμος ὁ Σπαρτιάτης, πρῶτος ἀνθρώ-

E πων εἰς ὁμηρίαν λαβὼν παρὰ Μεταποντίνων γυναῖκας, παρθένους τὰς ἐνδοξοτάτας καὶ καλλίστας διακοσίας, ὡς ἱστορεῖ Δοῦρις ὁ Σάμιος ἐν τῇ τρίτῃ τῶν περὶ Ἀγαθοκλέα ἱστοριῶν. κἀγὼ δὲ κατὰ τὸν Ἐπικράτους Ἀντιλαΐδα ἐρωτικὰ μεμάθηκα ταῦτα παντελῶς Σαπφοῦς μέλη, ἢ τοῦ Κλεομένους Λαμυνθίου. ὑμεῖς δὲ οἱ φιλόσοφοι κἂν ἐρασθέντες περὶ γυναικῶν ἐν ἐννοίᾳ λάβητε, ὡς ἀδύνατον ἐστὶν τὸ τυχεῖν μάθετε, παύονται οἱ ἔρωτες ὥς φησι Κλέαρχος. τῇ τε γὰρ περὶ τὴν Πυρήνην χαλκῇ βοῒ βοῦς

F ἐπανέβη, καὶ γεγραμμένῃ κυνὶ καὶ περιστερᾷ καὶ χηνὶ, τῇ μὲν κύων, τῇ δὲ περιστερὰ, τῇ δὲ χὴν προσῆλθον καὶ ἐπεπήδησαν. φανέντων δὲ πᾶσι τούτοις ἀδυνάτων ἀπέστησαν, καθάπερ Κλείσοφος ὁ Σηλυμβριανός. οὗτος γὰρ τοῦ ἐν Σάμῳ Παρίου ἀγάλματος ἐρασθεὶς κατέκλεισεν αὑτὸν ἐν τῷ ναῷ

ὡς πλησιάσαι δυνησόμενος· καὶ ὡς ἠδυνάτει διά τε τὴν ψυχρότητα καὶ τὸ ἀντίτυπον τοῦ λίθου, τηνι- 300
καῦτα τῆς ἐπιθυμίας ἀπέστη, καὶ προβαλλόμενος τὸ σαρκίον ἐπλησίασε. τῆς πράξεως ταύτης μνημονεύει Ἄλεξις ὁ ποιητὴς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι, Γραφὴ, λέγων ὧδε,

Γεγένηται δ' ὡς λέγουσι κἀν Σάμῳ
Τοιοῦθ' ἕτερον· λιθίνης ἐπεθύμησεν κόρης
Ἄνθρωπος, ἐγκατέκλεισε θ' αὑτὸν τῷ νεῷ.

καὶ Φιλήμων δὲ τούτου μνημονεύων φησίν,

Ἀλλ' ἐν Σάμῳ μὲν τοῦ λιθίνου ζώου ποτὲ
Ἄνθρωπος ἠράσθη τις· εἶτ' εἰς τὸν νεὼν
Κατέκλεισεν αὑτόν.

Κλησικλέους δέ ἐστιν ἔργον τὸ ἄγαλμα, ὥς φησιν Ἀδαῖος ὁ Μυτιληναῖος ἐν τῷ περὶ ἀγαλματοποιῶν. Πολέμων δ' ἢ ὁ ποιήσας τὸν ἐπιγραφόμενον Ἑλλαδικόν, ἐν Δελφοῖς φησιν, ἐν τῷ τῶν πινάκων θησαυρῷ, παῖδές εἰσι λίθινοι δύο, ὧν τοῦ ἑτέρου Δελφοί φασι τῶν θεωρῶν ἐπιθυμήσαντά τινα συγκατακλεισθῆναι, καὶ τῆς ὁμιλίας καταλιπεῖν στέφανον· φωραθέντος δ' αὐτοῦ, τὸν θεὸν χρωμένοις τοῖς Δελφοῖς συντάξαι ἀφεῖναι τὸν ἄνθρωπον· δεδωκέναι γὰρ αὐτῷ μισθόν. καὶ ἄλογα δὲ ζῷα ἀνθρώπων ἠράσθη· Σεκούνδου μέν τινος βασιλικοῦ οἰνοχόου ἀλεκτρυών· ἐκαλεῖτο δ' ὁ μὲν ἀλεκτρυὼν Κένταυρος· ὁ δὲ Σεκοῦνδος ἦν οἰκέτης Νικομήδους τοῦ Βιθυνῶν βασιλέως, ὡς ἱστορεῖ Νίκανδρος ἐν ἕκτῳ Περιπετειῶν. ἐν Ἀγείῳ δὲ παιδὸς ἠράσθη χήν, ὡς Κλέαρχος ἱστορεῖ ἐν πρώτῳ ἐρωτικῶν. τὸν δὲ παῖδα τοῦτον Θεόφραστος ἐν τῷ ἐρωτικῷ Ἀμφίλοχον καλεῖσθαί φησι, καὶ τὸ γένος Ὠλένιον εἶναι. Ἑρμείας δ' ὁ τοῦ Ἑρμοδώρου, Σάμιος δὲ γένος, ἐρασθῆναι Λακύδους τοῦ φιλοσόφου. Ἐν δὲ Λευκαδίᾳ φησὶ Κλέαρχος οὕτως ἐρασθῆναι ταὼν παρθένου, ὡς καὶ τὸν βίον ἐκλιπούσῃ συναποθανεῖν. δελφῖνα δ' ἐν Ἰασῷ παιδὸς ἐρασθῆναι λέγεται, ὡς ἱστορεῖ Δοῦρις ἐν τῇ ἐνάτῃ. ὁ δὲ λόγος ἐστὶν αὐτῷ περὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ λέγει οὕτως. μετεπέμψατο δὲ καὶ τὸν ἐκ τῆς Ἰασοῦ παῖδα. περὶ γὰρ τὴν πόλιν ταύτην Διονύσιός τις ἦν παῖς, ὃς μετὰ τῶν ἄλλων ἐκ παλαίστρας παραγενόμενος, ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐκολύμβα. δελφὶς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐκ τοῦ πελάγους ἀπήντα, καὶ ἀναλαμβάνων ἐπὶ τὰ νῶτα ἔφερεν ἐπὶ πλεῖστον νηχόμενος, καὶ πάλιν ἀποκαθίστα εἰς τὴν γῆν. Φιλανθρωπότατον δέ ἐστι καὶ συνετώτατον τὸ ζῷον ὁ δελφίς, χάριν τε ἀποδιδόναι ἐπιστάμενον. Φύλαρχος γοῦν ἐν τῇ δυοκαιδεκάτῃ, Κοίρανος φησὶν ὁ Μιλήσιος ἰδὼν ἁλιέας τῷ δικτύῳ λαβόντας δελφῖνα, καὶ μέλλοντας κατακόπτειν, ἀργύριον δοὺς, καὶ παραιτησάμενος ἀφῆκεν εἰς τὸ πέλαγος. καὶ μετὰ ταῦτα ναυαγίῳ χρησάμενος περὶ Μύκονον, καὶ πάντων ἀπολομένων, μόνος ὑπὸ δελφῖνος ἐσώθη ὁ Κοίρανος. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ γηραιοῦ ἐν τῇ πατρίδι, καὶ τῆς ἐκφορᾶς παρὰ τὴν θάλατταν γιγνομένης κατὰ τύχην ἐν τῇ Μιλήτῳ, ἐν τῷ λιμένι πλῆθος δελφίνων ἐφάνη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, μικρὸν ἀποτέρω τῶν συνεκκομιζόντων τὸν Κοίρανον, ὡσεὶ συνεκφερόντων καὶ συγκηδευόντων τὸν ἄνθρωπον. ὁ δ' αὐτὸς ἱστορεῖ Φύλαρχος διὰ τῆς εἰκοστῆς, ὅσην ἐλέφας τὸ ζῷον φιλοστοργίαν ἔχει εἰς παιδίον. γράφει δ' οὕτως. Τούτῳ δὲ τῷ ἐλέφαντι συνετρέφετο θήλεια ἐλέφας, ἣν Νίκαιαν ἐκάλουν· ᾧ τελευτῶσα ἡ τοῦ Ἰνδοῦ γυνὴ παιδίον αὐτῆς τριακοσταῖον παρεκατέθετο. ἀποθανούσης δὲ τῆς ἀνθρώπου, δεινή τις φιλοστοργία γέγονε τοῦ θηρίου πρὸς τὸ παιδίον. οὔτε γὰρ ἀπ' αὐτοῦ χωριζόμενον τὸ βρέφος ὑπέμενεν· ὁ δὲ εἰ μὴ βλέποι τὸ παιδίον ἤσχαλλεν. ὅτ' οὖν ἡ τροφὸς ἐμπλήσειεν αὐτὸ τοῦ γάλακτος, ἀνὰ μέσον τῶν ποδῶν τοῦ θηρίου ἐτίθει αὐτὸ ἐν σκάφῃ.

A

Factum est, ut aiunt, hoc in Samo:
Saxeam homo quidam virginem
Expetiuit, occlusitque in templo sese.

Eadem de re Philemon:

At olim in Samo marmoream statuam
Homo quidã amauit: deinde in templo se inclusit.

Ctesiclis [a] id signum opus fuit, vt inquit Adæus Mitylenæus libro De statuariis. Polemõ autor eius operis quod Hellanicũ inscribitur, ait Delphis in tabularum armario pueros esse duos saxeos: quorum alterius, cùm quidam consulturus oraculum, amore ferueret, cum in templo delituisse, & congressus præmium coronam dedisse: deprehenso verò eius flagitio, Delphis percõtantibus deum præcepisse, missum vt facerent: illum enim puero mercedem persoluisse. Amarunt quoque animantia bruta homines: gallus, quem centaurum vocabant, Secundum regis Bithyniæ ministrum, qui ei fuit à poculis, vt tradit Nicander libro sexto De fortuitis. Apud Argiuos [b] puerum amauit anser, vt Clearchus narrat Amatoriorum libro primo. Puerum illum Amphilochum nominatum fuisse, Olenium patria, Theophrastus autor est in Amatorio. Hermeias Hermodori filius, genere Samius, Lacydem [c] philosophum anseri dilectum fuisse prodidit. Clearchus pauonem scribit in Leucadia virginem sic deperiisse, vt mox expirauerit illa morbo extincta. Delphinum [d] certè in Iaso [e] & fama est, & Duris scripsit libro nono, puerum amore prosecutum fuisse. De Alexandro autor is loquitur ad hunc modum: Ex Iaso puerum acciuit. Etenim in ea ciuitate Dionysius puer è palæstra [f] rediens, ad littus cùm vrinaret, delphinus mari accedens, & obuius, tergo gestabat, longissimè natans, in terrámq; post reuehebat. Est autem delphinus animal hominum amantissimum, ac prudentissimum, & quod gratiam sciat rependere. Phylarchus libro duodecimo narrat Cœranum Milesium, conspicatum in piscatorum verriculo Delphinum, quem pararent in frusta concidere, data pecunia redemisse, & relatum in mare saluum dimisisse: postea verò naue ad Meconũ fracta amissis reliquis omnibus qui in naui fuerant, solum euasisse, ab eo Delphino seruatum: cùm autem iam senex fato concessisset in patria, & exequiæ forte fortuna secundum mare Mileti fierent, Delphinorum turbam in littore visam eo die, parum ab iis distantem, qui mortuum efferebant, tanquam homini iusta soluerent, & funus quoque adiuuarent. Idem Phylarchus libro vigesimo narrat summam Elephanti erga puerum charitatẽ, & beneuolentiam, his verbis: Cum hoc elephanto nutrita fuit elephas fœmina, quam Nicæam appellabant. Huic vxor Indi animam iã agẽs, puellulũ suum triginta dies natũ custodiendũ apposuit. Cùm verò decessisset è vita illa fœmina, amore quodam singulari infantem bestia dilexit, vt quæ ipsum diuelli à se non pateretur, ac nisi præsentem aspiceret, tristis [g] doleret: lacte satiatum à nutrice, & in cunis fasciatum inter medios pedes reciperet,

a Iunonis ... antiquam ... in Samo fuisse ... Simalidis ... neæ opus ... dit Pausanias.

b Sic ed. Pal. ... cap. ...

c Addit Plinius, tanquã esset intellectus sapientiæ, anserem à Lacyde nunquã digressum, nec interdiu, nec noctu, nec in publico, nec in balneis.

d Addit Plin. ... puerum absen... in littus delphinus auidè inquitur, in arena inuectum exspirasse: Alexandrúmq; amore illũ numinis propitij fuisse interpretatum, Babylone puerũ ... ptuni sacerdotio præfecisse: ... dẽ ciuitate ... miam puerum mare sic per... quitantem, ... tinæ procell... fluctibus obrut... à delphino rel... tum in littus... delphinum ... mare reuersum ... sed in siccum ... pirasse lethi... sam fatetẽ. De... phinas, quos ... in mari ... vigari, ipsa ... solcãt, apud ... nium in petr... Liuius: velut ... Scaliger leg... Næuius in A... gistho, L... Nerei simu... cus vocat, ... rostrũ delph... simum, qu... rem Simon... pellari vol...

e Oppido C... riæ, à quo ... Iasus.

f Ludo ... corpus ex... bant, præ... lucta.

g Victorius ... 14.20 Var.

&, nisi id fecisset, abstineret à pabulo: deinde toto die arundinem & appositum stramentũ congereret: dormiẽte puero muscas abigeret: si ploraret, agitatis manu [a] cunis ipsum sopiret, quod sæpius fiebat etiã ab elephanto mare. Vobis autem philosophis mens est quàm delphinis & elephantis agrestior & immitior, tametsi Perseus Citiensis in conuiualibus commentariis vociferetur, & asserat de venereis inter epulas esse tractandum, quandoquidem ad ea poti nos inclinemur: qua in re laudem ij merentur qui cum hilaritate eorum vsum moderantur: vituperandi contra, qui ferarũ more in ea cupiditate sunt inexpleti. Nam vel dialectici [b], vbi ad compotandum coëunt, si de suis conclusionibus & argumentationibus inter se disceptent, alieno [c] loco & tempore id ab illis fieri quiuis existimet. Boni quidem ac probi viri nunquam inebriantur: at falsò temperantiam qui simulant, in conuiuiis aliquãdiu modestos se præstant: cùm verò ad intima sese vinum [d] insinuarit, indecorè ac turpiter ineptiũt. Accidit nuper hoc legatis Arcadum ad Antigonum missis, qui cùm principio seueros & compositos prandere se crederent, & non solùm ex nobis quempiam non aspicerent, sed ne se quidem mutuò, vt processit compotatio, inductæq; sunt tum festiuæ narrationes, tum Thessalæ saltatrices, vt illis mos est, nudæ, cum subligaculis saltantes, se diutius non continuerunt, sed magno impetu desiluerunt è lectis, ac exclamauerunt, velut admirabili spectaculo stupefacti, fœlicem prædicantes regem esse, cui tali voluptate frui liceret, aliáque id genus multa odiosa facientes. Iam Philosophus quidam apud nos conuiua, saltatrice ingressa, cùm laxum esset vacuúmque prope illum spatium, assidere volentem puellam [e] non permisit, sed tetricum & seuerũ exhibuit sese: deinde cùm auctione veniret tibicina [f], vt fieri solitum est in compotationibus, in licitatione admodum iuueniliter licentérque mercatus est, & cum venditore, pretio ab alio quodam celeriùs aucto, decertauit, negans ab ipso addictam fuisse: tandémq; ad manus est ventum, ipso philosopho digladiante, qui initio assidere tibicinam prohibuisset. Num verò, inquit Cynulcus, Persæus ille est, qui de tibicina pugilatu dimicauit? Scribit enim Antigonus Carystius in vita Zenonis Citiensis, Persæo inter potandum mulierculam tibicinam emptã ducere domum cunctante, quòd simul habitarent, id vbi sensit, puellam [g] in ædes illum pertraxisse, & cũ Persæo conclusisse. Me porrò non fugit Polystratum Atheniensem Theophrasti discipulum, Tyrrhenum cognomine, tibicinarũ vestes induisse. Studiũ quoq; reges adhibuerũt, vt essent in comitatu fœminæ peritę musices. Liquet hoc ex epistola Parmenionis ad Alexandrũ, in qua significat ipsi Damasco in potestatẽ redacta omnibus impedimẽtis, vasis, & sarcinis Darij se poritum fuisse, recensens eos qui inter captiuos sunt reperti, nimirum pellices regias, quæ callerent musicam,

a Proboscide.

b Contentiosi, & iurgiosi.

c Quamuis ob pugnacem illorum professionẽ acriter rixantibus venia detur.

d Οἰνάριον: (ὑποκοριστικῶς, blandiendo.)

e Παιδίσκην, vel adolescentem & puellam, vel seruam & ancillam.

f Tibicinas venales olim in cõuiuiis tanquam in auctione proponebant: qui maius pretium offerret, solus eas habebat, & illarum cõgressu fruebatur.

g Παιδίσκην: Laertius in eius vita, qui locus est corruptus.

A εἰ δὲ μὴ τοῦτο πεποιήκει, τροφὴν οὐκ ἐλάμβανεν ὁ ἐλέφας. καὶ μετὰ ταῦτα δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τοὺς καλάμους λαμβάνων, καὶ τῶν παρατεθειμένων χορτασμάτων, καθεύδοντος τοῦ βρέφους, τὰς μυίας ἀπεσόβει· ὅτε δὲ κλαίοι, τῇ προβοσκίδι τὴν σκάφην ἐκίνει, καὶ κατεκοίμισεν αὐτό. τὸ δ' αὐτὸ ἐποίει καὶ ὁ ἄρρην ἐλέφας πολλάκις. ὑμεῖς δὲ ὦ φιλόσοφοι καὶ τῶν δελφίνων καὶ τῶν ἐλεφάντων ἐστὲ κατὰ τὴν γνώμην ἀγριώτεροι, ἔτι τε ἀνημερώτεροι. καί τοι Περσαίου τοῦ Κιτιέως ἐν τοῖς συμποτικοῖς ὑπομνήμασι B βοῶντος, καὶ λέγοντος περὶ Ἀφροδισίων, ἁρμοστὸν εἶναι ἐν τῷ οἴνῳ μνείαν ποιεῖσθαι. καὶ γὰρ πρὸς ταῦτα ἡμᾶς ὅταν ὑποπίωμεν ἐπιρρεπεῖς εἶναι. καὶ ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἡμέρως τε καὶ μετρίως αὐτοῖς χρωμένους, ἐπαινεῖν δεῖ, τοὺς δὲ θηριωδῶς καὶ ἀπλήστως, ψέγειν. καὶ εἰ διαλεκτικοὶ συνελθόντες εἰς πότον περὶ συλλογισμῶν διαλέγοιντο, ἀλλοτρίως ἂν αὐτοὺς ὑπολάβοι τις ποιεῖν τοῦ παρόντος καιροῦ. καὶ ὁ καλὸς κἀγαθὸς ἀνὴρ μεθυσθείη ἄν. οἱ δὲ βουλόμενοι σωφρονικοὶ εἶναι, σφόδρα μέχρι τινὸς διαC τηροῦσιν ἐν τοῖς πότοις τὸ τοιοῦτον· εἶθ' ὅταν παραδύῃ τὸ οἰνάριον, τὴν πᾶσαν ἀσχημοσύνην ἐπιδείκνυνται. ὃ καὶ πρώην ἐγένετο ἐπὶ τῶν ἐξ Ἀρκαδίας θεωρῶν πρὸς Ἀντίγονον παραγενομένων. ἐκεῖνοι γὰρ ἠρίστων σφόδρα σκυθρωπῶς καὶ εὐσχημόνως, ὡς ᾤοντο, οὐχ ὅτι ἡμῶν τινὰ προσβλέποντες, ἀλλ' οὐδὲ ἀλλήλους· ὡς δὲ ὁ πότος προέβαινε, καὶ εἰσῆλθεν ἄλλα τε ἀκροάματα καὶ αἱ Θετταλαὶ αὗται ὀρχηστρίδες, καθάπερ αὐταῖς ἔθος ἐστὶν, ἐν τοῖς διαζώσμασι γυμναὶ ὠρχοῦντο, οὐκ ἔτι κατεῖχον αὑτοὺς D οἱ ἄνδρες, ἀλλ' ἐκ τῶν κλινῶν ἀφώρμων καὶ ἐβόων, ὡς θαυμαστόν τι θέαμα θεώμενοι· καὶ μακάριον τὸν βασιλέα ἀπεκάλουν, ὅτι ἔξεστιν αὐτῷ τούτων ἀπολαύειν, καὶ ἕτερα τούτοις παραπλήσια πάνυ πολλὰ τῶν φορτικῶν ἐποίουν. τῶν φιλοσόφων δέ τις συμπίνων ἡμῖν εἰσελθούσης αὐλητρίδος, καὶ οὔσης εὐρυχωρίας παρ' αὐτῷ, βουλομένης τῆς παιδίσκης παρακαθίσαι, οὐκ ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ σκληρὸν αὑτὸν εἰσῆγεν. εἶθ' ὕστερον πωλουμένης τῆς αὐλητρίδος (καθάπερ ἔθος ἐστὶν ἐν τοῖς πότοις γίνεσθαι) ἐν τῷ 30
E ἀγοράζειν πάνυ νεανίσκος ἦν, καὶ τῷ πωλοῦντι ἄλλῳ τινὶ θᾶττον προσθέντι τις ἠμφισβήτει, καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸν πεπρακέναι, καὶ τέλος εἰς πυγμὰς ἦλθεν ὁ σκληρὸς ἐκεῖνος φιλόσοφος. καὶ ἐν ἀρχῇ οὐδ' ἂν παρακαθίσαι ἐπιτρέπων τῇ αὐλητρίδι. μή ποτε αὐτός ἐστιν ὁ Περσαῖος, ὁ περὶ τῆς αὐλητρίδος διαπυκτεύσας; φησὶ γὰρ Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ Ζήνωνος γράφων ὧδε, Ζήνων ὁ Κιτιεὺς Περσαίου παρὰ πότον αὐλητρίδιον πριαμένου, ὀκνοῦντος εἰσαγαγεῖν πρὸς αὑτὸν, F διὰ τὸ τὴν αὐτὴν οἰκεῖν οἰκίαν συναισθόμενος, συνείλκυσε τὴν παιδίσκην, καὶ συγκατέκλεισε τῷ Περσαίῳ. οἶδα δὲ καὶ Πολύστρατον Ἀθηναῖον μαθητὴν Θεοφράστου τὸν ἐπικαλούμενον Τυρρηνὸν, ὅτι τῶν αὐλητρίδων τὰ ἱμάτια περιεδύεν. ἐσπουδάκεσαν δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς περὶ τὰς μουσουργοὺς, ὡς δῆλον ποιεῖ Παρμενίων ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ, ἣν ἐπέστελλεν αὐτῷ μετὰ τὸ Δαμασκὸν ἑλεῖν, καὶ τῆς ἀποσκευῆς τοῦ Δαρείου ἐγκρατὴς γενέσθαι. καταριθμησάμενος οὖν τὰ αἰχμάλωτα γράφει καὶ ταῦτα· παλλακίδας εὗρον μουσουργοὺς τοῦ βασιλέως,

τριακοσίας εἰκοσιεννέα, ἄνδρας στεφανοπλόκοις ἓξ A καὶ τεσσαράκοντα, ὀψοποιοὺς διακοσίους ἑβδομήκοντα ἑπτὰ, χυτρεψοὺς εἰκοσιεννέα, γαλακτουργοὺς τρεῖς καὶ δέκα, πωματοποιοὺς ἑπτακαίδεκα, οἰνοηθητὰς ἑβδομήκοντα, μυροποιοὺς τεσσαράκοντα. καὶ ὑμῖν δὲ ὦ ἑταῖροι λέγω, ὅτι οὐδέν ἐστιν ὀφθαλμῶν οὕτως εὐφραντικὸν, ὡς γυναικὸς κάλλος. ὁ γοῦν τοῦ τραγικοῦ Χαιρήμονος Οἰνεὺς περὶ παρθένων τινῶν διηγούμενος, ὧν ἐθεᾶτο, φησὶν ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι,

B Ἔκειτο γὰρ ἡ μὲν λευκὸν εἰς σελήνης φῶς
Φαίνουσα μαστὸν λελυμένης ἐπωμίδος,
Τῆς δ᾽ αὖ χορείας λαγόνα τὴν ἀριστερὰν
Ἔλυσε. γυμνοῖς δ᾽ αἰθέρος θεάμασιν
Ζῶσαν γραφὴν ἔφαινε· χρῶμα δ᾽ ὄμμασι
Λευκὸν μελαίνης ἔργον αὐγάζει σκιᾶς.
Ἄλλη δ᾽ ἐγύμνου καλλίχειρας ὠλένας,
Ἄλλη προσαμπέχουσα θῆλυν αὐχένα,
C Ἡ δὲ κλαγέντων χλανίδων ὑπὸ πτύχας
Ἔφαινε μηρὸν, κἀξεπεσφραγίζετο
Ὥρας γελώσης χωρὶς ἐλπίδων ἔρως.
Ὑπνώμεναι δ᾽ ἔπιπτον ἑλενίων ἔπι,
Ἴων τε μελανόφυλλα συγκλῶσαι πτερὰ
Κρόκον θ᾽, ὃς ἡλιῶδες εἰς ὑφάσματα
Πέπλων σκιᾶς εἴδωλον ἐξωμόργνυτο.
Πέρσης δὲ θαλερὸς ἐκτραφεὶς, ἀμάρακος
Λειμῶσι μαλθακοῖσιν ἐξέτεινον αὐχένας.

D Ἐπιχαρίφορος δὲ ὢν ὁ ποιητὴς οὗτος, καὶ ἐπὶ τὰ ἄνθη ἐν Ἀλευσιβόᾳ φησὶν,

Καὶ σώματος μὲν ὄψεις κατηργάζετο,
Στίλβοντα λευκῷ χρώματι διαπρεπῆ,
Αἰδὼς δ᾽ ἐπερρύθμιζεν ἠπιώτατον
Ἐρύθημα λαμπρῷ προστιθεῖσα χρώματι.
Κόμαι δὲ κηρόχρωτες ὡς ἀγάλματος
Αὐτοῖσι βοστρύχοισιν ἐκπεπλασμέναι,
Ξουθοῖσιν ἀνέμοις ἐνετρύφων φορούμεναι.

Ἐν δὲ τῇ Ἰοῖ ἔαρος τέκνα προσηγόρευε τὰ ἄνθη, ἀνθηροῦ τέκνα ἔαρος πέριξ στρώσαντες. E ἐν δὲ Κενταύρῳ ὅπερ δρᾶμα πολύμετρόν ἐστιν, λειμῶνος τέκνα. ἔνθεν μὲν αὐτῶν εἰς ἀπείρονα στρατὸν, ἀνθέων ἀλόχων ἐστράτευσαν ἡδοναῖς θηρώμενοι τὰ λειμώνων τέκνα. ἐν δὲ Διονύσῳ,

Χορῶν ἐραστὴς κισσὸς, ἐνιαυτοῦ δὲ παῖς.

Περὶ δὲ ῥόδων ἐν Ὀδυσσεῖ φησὶν οὕτως,

Κόμαισιν ὡρῶν σώματ᾽ εὐανθῆ ῥόδα
Εἶχον, τιθήνημ᾽ ἔαρος ἐκπρεπέστατον.

F Καὶ ἐν Θυέστῃ,

Ῥόδ᾽ ὀξυφεγγῆ κρίνοισιν ἀργεννοῖς ὁμοῦ.

ἐν δὲ Μινύαις,

Πολλὴν ὀπώραν Κύπριδος εἰσορᾶν παρῆν,
Ἄκραισι περκάζουσαν οἰνάνθης χρόνου.

Ἐπὶ κάλλει δὲ, (ἔτι γὰρ γέρων ἀοιδὸς κελαδεῖ μναμοσύναν κατὰ τὸν Εὐριπίδην,) διαβόητοι γεγόνασι γυναῖκες Θαργηλία ἡ Μιλησία, ἥτις καὶ τεσσα-

A trecentas viginti nouem: coronarum textores sexaginta sex: obsonii præparādi artifices [a] ducentos septuaginta septem: qui in ollis coquerent [b] viginti nouem: lactarios tredecim: qui pocula conficerent [c] septemdecim: apothecis vini præfectos [d] cellarios septuaginta: vnguentarios quadraginta. Ego verò, ô amici, apud vos liberè id profiteor, oculos nihil magis delectare quàm formosam mulierem. Apud Cheremonem tragicum OEneus[e] de quibusdam viginibus à se conspectis cùm loquitur in fabula eiusdem nominis, sic inquit:

B *Iacebat hæc ad albos lunæ radios*
Ostendens ubera, soluta pectoris fascia [f]:
Illa uerò in chorea saltans, sinistri lateris laxata fibula,
Nudata, æthereis spectatoribus
Viuam picturam intuendam præbuit: in eius scilicet oculis
Albus color peratram pupulæ umbram pariter lucentem[g] coërcebat:
Detegebat alia ulnarum sinum cum pulchris manibus,
C *Alia ceruicem totam ueste contegens*
Sub plicis pallæ reductæ
Monstrabat femur, túmque amor
Arridentis illarum pulchritudinis, citra potiundi spem,
Tanquam sigillo impressus est mihi.
Supinæ cadebant illæ in Helenium [h]:
Violarúmque [i] frondem nigris folijs densam obterebant:
Atque croci, qui aureo [k] texta
Vela [l] colore attingit uenustè.
D *Persicis [m] uerò foliosúsque, & lætus Amaracus*
Mollibus in pratis ceruicem protendebat.

Idem poëta in celebrandis floribus multus, & curiosus, ait in Aleusibœa:

Fiebat [n] autem species corporis
Albo colore nitens decora, & elegans:
Pudor uerò modificabatur blandissimum
Ruborem, candori addens illum splendido:
Coma porrò cerea [o], qualis in statuis,
Ipsis capillorum cincinnis, implexa
Leuibus argutísque uentis iactata lasciuiebat.

Idem in Io [p], flores appellat veris filios [q] sic:

E *Circumcirca stratis ueris filijs.*

Idem in Centauro, quæ fabula variis metris constat, prati liberos ac stirpem, his verbis:

Vbi quidem ipsorum florum confertim simul genitorum
Innumerum exercitum populati sunt, pratorum prolem uoluptati uenantes.

Idem in Baccho:

Chori amatrix hedera, anni [r] filia.

Idem sic de rosis in Vlysse:

Capillis uernæ tempestatis indicium, rosæ pulchrum florem,
F *Gestabat, ueris nutrix uenustissimi.*

Idem in Thyeste.

Rosas [s] perquam fulgentes lilijs simul cum candidis
Copiosum Veneris prouentum [t] uidere licebat,
Vitis summis cum floribus, qui nigrescunt [u] spatio temporis.

Ob formam verò, (nam, vt inquit EVripides, senex etiam poëta Mnemosynen [x] celebrat,) claræ fuerunt, Thargelia Milesia, quæ viris qua-

a Coquos.
b Χυτρέψους: ... go, χυτρεψοὺς ... med astinos, ... ollis perfricar... & abstergere...
c Sedandæ p... æstus & squal... res siti.
d οἰνοηθητὰς, ... vinum colis d... fæcarent: inde οἶνος ἠθικός.
e Parthaonis fi... lius, Meleagri, Tydei, Deianiræ pater: de quo Ouid. 8. Metamorph.
f Epomide: vox hæc significat, vt veteres dixerūt, strophiū, vt Martialis, mamillare, quo tumor papillarum cohibetur, vinctum ad humeros.
g ἀγάλματος ... contra spectra exigua quæpiā sublucebat: ... hic sit ... remissius.
h Secundū Dioscoridis, odoratā plantam.
i Earū quas μελάνια Græci vocant.
lz Ad verbum, solari.
l Mulierū enim flammea lutea sunt.
m Persicum Amaracum vocat, tanquam è Persia primum aduectum.
n Hæc non pertinent ad flores, sed ad descriptionē pulchritudinis.
o Flaua.
p Quidā in AVrora.
q Sic AEschylus in Persis: παμφόρου τέκνα. Victorius cap. 21. 32. Var.
r Quæ toto anno viret, & vr... get.
s Natalis h... versus citat es... Minyis eiusdem poëtæ: in m... codice non leg... tur is titulus.
t ὀπώραν: f... ctuum fugac... copiam, & tēp... quo edules ... hac vox signi... cat proprie...
u Vuæ cum... cutæ sunt.
x Musarum m... trem laudat...

tuordecim nupsit, & aspectu pulchra, & sapiēs, vt scribit Hippias in opere quod Collectionē appellat. Dinon in prima constructione quinti libri Rerū Persicarū, autor est, Anutin vxorem Bagazi, Xerxis sororē ex eodē patre, omnium fœminarū in Asia fuisse & pulcherrimā, & petulantissimā. Phylarchus libro decimonono scribit Timosam Oxyartis pellicem mulieres omnes antecelluisse forma, eámque muneri ab AEgyptiorū rege missam fuisse ad Statiram magni regis vxorē. Theopompus libro historiarū quinquagesimo sexto scribit Xenopeitheiam Lysandridæ matrē omnibus Peloponesi fœminis forma præstitisse, occisámq; à Lacedæmoniis vnâ cum sorore Chryse, cùm Lysandridē sibi aduersariū excitata seditione vt Lacedęmonij in exilium pellerent, Agesilaus perfecit. Fuit & speciosissima Pantica Cypria, quam Phylarchus libro decimo tradit, cùm esset apud Olympiadem Alexandri matrem à Monimo Pythione in vxorem petitam fuisse: ac quoniam intemperās mulier esset, ei dixisse Olympiadē, Oculis, miser, vxorem quæris, non mente[a], & animo. Quæ verò Pisistratum reduxit in tyrannidem, quoniam gestum & speciem Palladis præ se ferret, idem scribit pulchrā[b] fuisse, nempe forma deæ similem. Coronas illam vēditasse, & à Pisistrato Hipparcho filio matrimonio iunctam, inquit sic Cleidemus libro octauo Reuersionum. Filio quoque Hipparcho tyrannidis successori Phyam[c] nuptū dedit, illam nimirum quæ curru vecta in medium prodierat, genere Socratis filiam: duxit autem Hippias Charmi, qui exercitui pręfuerat, gnatam, mulierem insignis pulchritudinis. Verùm aliquanto post, quod idem autor scribit, Hippiam Charmus amauit, propteréaque statuam Cupidinis omnium primus in Academia posuit, cum hac inscriptione:

Vafre Amor tibi aram hanc erexit
Charmus ad umbrosum[d] *limitem gymnasij.*

Hesiodus libro tertio Melampodiæ, in EVbœa Chalcidem fuisse tradit fœminam excellenti forma. In eo porrò tractu mulierum egregiam speciē esse Theophrastus ait. Nymphodorus autem in Asiæ circumnauigatione Tenedias fœminas, (ea Troiæ vicina insula est,) omnes alias vbiuis terrarū mulieres pulchritudine superare tradit. Notum hoc etiam est, de mulierum forma certamen olim institutum fuisse, vt in Arcadicis tradit Nicias, ab eo Cypselo[e] qui vrbem prope Alpheum condidit, ad quam inhabitādam cùm e Parrhasiis quidam conuenissent, lucum & aram Eleusiniæ Cereri consecrarunt, eiúsque festo de pulchritudine certamen vt fieret, edixerūt, in quo prima victrix mulier fuit Herodice. Celebratur ad nostrā vsque memoriam id certamen, & quæ in eo contendunt fœminæ Chrysophori[f] vocatur. Certari quoque de pulchritudine[g] apud Eleos Theophrastus prodidit, idq; fieri cū libationibus[h]: esse verò præmium victori armaturā, quæ, vt ait Dionysius Leuctricus, Minerue dedicatur.

a Consilio, & prudentia.

b Vide Herodotum lib. I.

c E tribu Pæanica, Herodot.

d Is enim locus platanis consitus erat.

e Huius meminit Pausanias lib. 4. & 8.

f AVrū gestantes.

g Inter viros.

h Μετὰ σπουδῆς: Natalis legit, σπονδῆς.

A τεσσαρεσκαίδεκα ἀνδράσιν ἐγαμήθη, οὖσα καὶ τὸ εἶδος πάνυ καλὴ καὶ σοφή, ὥς φησιν Ἱππίας ὁ σοφιστὴς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Συναγωγή. Δίνων δ' ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν Περσικῶν τῆς πρώτης συντάξεως φησίν, ὅτι ἡ Βαγάζου γυνὴ ἥτις ἦν ὁμοπάτριος Ξέρξῃ ἀδελφή, ὄνομα Ἀνοῦτις, καλλίστη ἦν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυναικῶν, καὶ ἀκολαστοτάτη. Φύλαρχος δ' ἐν τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ Τιμῶσαν φησὶ τὴν Ὀξυάρτου παλλακίδα πάσας γυναῖκας ὑπερβεβληκέναι κάλλει. ταύτην δ' ἀπεστάλκει δῶρον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Στατείρᾳ τῇ βασιλέως γυναικί. Θεόπομπος δ' ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ πεντηκοστῇ τῶν ἱστοριῶν Ξενοπείθειαν τὴν Λυσανδρίδου μητέρα, πασῶν τῶν κατὰ Πελοπόννησον γυναικῶν γεγονέναι καλλίονα. ἀπέκτειναν δ' αὐτὴν Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Χρυσῆν, ὅτε καὶ τὸν Λυσανδρίδαν ἐχθρὸν ὄντα, Ἀγησίλαος ὁ βασιλεὺς καταστασιάσας φυγαδευθῆναι ἐποίησεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων. καλλίστη δ' ἦν καὶ Παντίκα ἡ Κυπρία, περὶ ἧς φησὶ Φύλαρχος ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν, ὅτι παρ' Ὀλυμπιάδι οὖσαν τῇ Ἀλεξάνδρου μητρὶ, ἤτει πρὸς γάμον Μόνιμος ὁ Πυθίωνος. καὶ ἐπεὶ ἦν ἀκόλαστος ἡ γυνή, ἔφη ἡ Ὀλυμπιάς, ὦ πόνηρε, τοῖς ὀφθαλμοῖς γαμεῖς, καὶ οὐ τῷ νῷ. καὶ τὴν κατάγουσαν δὲ Πεισίστρατον ἐπὶ τὴν τυραννίδα ὡς Ἀθηνᾶς πειρᾶν εἶδος ἔχουσαν καλὴν φησὶ γεγονέναι, ἥτις καὶ τῇ θεᾷ εἴκαστο τὴν μορφήν. Στεφανόπωλις δ' ἦν, καὶ αὐτὴν ἐξέδωκε πρὸς γάμου κοινωνίαν ὁ Πεισίστρατος Ἱππάρχῳ τῷ υἱῷ, ὡς Κλείδημος ἱστορεῖ ἐν ὀγδόῳ Νόστων. ἐξέδωκε δὲ καὶ Ἱππάρχῳ τῷ υἱεῖ, τὴν παραιβατήσασαν αὐτῷ γυναῖκα Φύην τὴν Σωκράτους θυγατέρα (καὶ Χάρμου τοῦ πολεμαρχήσαντος θυγατέρα ἔλαβεν Ἱππίας περικαλλεστάτην οὖσαν) τῷ μετ' αὐτὸν τυραννεύσαντι. συνέβη δ', ὥς φησι, τὸν Χάρμον ἐραστὴν τοῦ Ἱππίου γενέσθαι, καὶ τὸν πρὸς Ἀκαδημίᾳ ἔρωτα ἱδρύσασθαι πρῶτον, ἐφ' οὗ ἐπιγέγραπται·

Ποικιλομήχαν' ἔρως σοὶ τόνδ' ἱδρύσατο βωμὸν
Χάρμος ἐπὶ σκιεροῖς τέρμασι γυμνασίου. 302

E Ἡσίοδος δ' ἐν τρίτῳ Μελαμποδίας, τὴν ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκίδα καλλιγύναικα εἶπεν. εὐπρεπεῖς γὰρ αὐτόθι γίνονται γυναῖκες, ὡς καὶ Θεόφραστος εἴρηκε. καὶ Νυμφόδωρος δ' ἐν τῷ τῆς Ἀσίας περίπλῳ, καλλίονας φησὶ γίνεσθαι γυναῖκας τῶν πανταχοῦ γυναικῶν ἐν Τενέδῳ τῇ Τρωϊκῇ νήσῳ. οἶδα δὲ καὶ περὶ κάλλους γυναικῶν ἀγῶνά ποτε διατεθέντα, περὶ οὗ ἱστορεῖ Νικίας ἐν τοῖς Ἀρκαδικοῖς. διαθεῖναι φησὶν αὐτὸν Κύψελον πόλιν κτίσαντα ἐν τῷ πεδίῳ περὶ τὸν Ἀλφειόν·
F εἰς ἣν κατοικίσαντας Παρρασίων τινὰς τέμενος καὶ βωμὸν ἀναστῆσαι Δήμητρι Ἐλευσινίᾳ· ἧς ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ τὸν τοῦ κάλλους ἀγῶνα ἐπιτελέσαι, καὶ νικῆσαι πρώτην αὐτοῦ τὴν γυναῖκα Ἡροδίκην. ἐπιτελεῖται δὲ καὶ μέχρι νῦν ὁ ἀγὼν οὗτος. καὶ αἱ ἀγωνιζόμεναι γυναῖκες χρυσοφόροι ὀνομάζονται. Θεόφραστος δὲ ἀγῶνα κάλλους φησὶ γίνεσθαι παρὰ Ἠλείοις, καὶ τὴν κρίσιν ἐπιτελεῖσθαι μετὰ σπουδῆς, λαμβάνειν τε τοὺς νικήσαντας τὰ ἆθλα ὅπλα, ἅπερ ἀνατιθέασι φησὶ Διονύσιος ὁ Λευκτρικὸς τῇ Ἀθηνᾷ.

A τὸν δὲ νικήσαντα ταινιούμενον ὑπὸ τῶν φίλων, καὶ πομπεύοντα ἕως τοῦ ἱεροῦ παραγίνεσθαι. τὸν δὲ στέφανον αὐτοῖς δίδοσθαι μυρρίνην ἱστορεῖ Μυρσίλος ἐν ἱστορικοῖς παραδόξοις. ἐνιαχοῦ δὲ, φησὶν ὁ αὐτὸς Θεόφραστος, καὶ κρίσεις γυναικῶν περὶ σωφροσύνης γίγνεσθαι καὶ οἰκονομίας, ὥσπερ ἐν τοῖς Βαρβάροις· ἑτέρωθι δὲ κάλλους ὡς δέον καὶ τοῦτο τιμᾶσθαι, καθάπερ καὶ παρὰ Τενεδίοις καὶ Λεσβίοις· ταύτην δὲ τύχης ἢ φύσεως εἶναι τιμήν, δέον προκεῖσθαι σωφροσύνης. τὸ κάλλος γὰρ οὕ- B τως καλὸν, εἰ δὲ μὴ, κίνδυνον ἔχειν ἐπ' ἀκολασίαν. Τοσαῦτα τοῦ Μυρτίλου ἑξῆς καταλέξαντος, καὶ πάντων αὐτὸν ἐπὶ τῇ μνήμῃ θαυμασάντων, ὁ Κύνουλκος ἔφη,

Πουλυμαθημοσύνης τῆς, οὐ κενεώτερον οὐδὲν,

Ἵππων ἔφη ὁ ἄθεος· ἀλλὰ καὶ Ἡράκλειτος ὁ θεῖος φησὶ, πολυμαθίη νόον ἔχειν, οὐ διδάσκειν. καὶ ὁ Τίμων δὲ ἔφη,

ἐν δὲ πλατυσμὸς

Πουλυμαθημοσύνης, τῆς οὐ κενεώτερον ἄλλο.

C Τί γὰρ ὄφελος τῶν τοσούτων ὀνομάτων ὦ γραμματικὲ πάντας ἐπιτρίψαι μᾶλλον, ἢ σωφρονίσαι δυναμένων τοὺς ἀκούοντας. καὶ ἐάν μέν τις σου πύθηται, τίνες ἦσαν οἱ εἰς τὸν δούρειον ἵππον ἐγκατακλεισθέντες, ἑνὸς καὶ δευτέρου ἴσως ἐρεῖς ὄνομα. καὶ οὐδὲ ταῦτ' ἐκ τῶν Στησιχόρου (σχολῇ γὰρ) ἀλλ' ἐκ τῆς Ἀκάτου Ἀργείου Ἰλιοπερσίδος. οὗτος γὰρ παμπόλλους τινὰς κατέλεξεν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῶν Ὀδυσσέως ἑταίρων ἔχοις ἂν οὕτως εὐρύθμως καταλέξαι τὰς προσηγορίας. D καὶ τίνες οἱ ὑπὸ τοῦ Κύκλωπος αὐτῶν καταβρωθέντες, ἢ ὑπὸ τῶν Λαιστρυγόνων, καὶ εἰ ὄντως κατεβρώθησαν. ὅστις οὖν οὐδὲ τοῦτ' οἶδας, καὶ συνεχῶς Φυλάρχου μνήμην ποιούμενος, ὅτι ἐν ταῖς Κίων πόλεσιν οὔτε ἑταίρας, οὔτε αὐλητρίδας ἰδεῖν ἐστι. καὶ ὁ Μυρτίλος, τοῦτο δὲ ποῦ εἴρηκεν ὁ Φύλαρχος, κατανέγνων γὰρ αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἱστορίαν. εἰπόντος δὲ ἐν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ, ὁ Μυρτίλος ἔφη, εἶτ' οὐκ ἐγὼ δικαίως πάντας τοὺς φιλοσόφους μισῶ μισοφιλολόγους ὄντας, οὓς οὐ μόνον E Λυσίμαχος ὁ βασιλεὺς ἐξεκήρυξε τῆς ἰδίας βασιλείας ἀπελαύνων, ὡς ὁ Καρύστιος φησὶν ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν, ἀλλὰ καὶ Ἀθηναῖοι. Ἄλεξις γοῦν ἐν Ἵππῳ φησὶν,

Τοῦτ' ἐστιν Ἀκαδημία, τοῦτο Ξενοκράτης,
Πόλλ' ἀγαθὰ δοῖεν οἱ θεοὶ Δημητρίῳ
Καὶ τοῖς νομοθέταις, διότι τοὺς τὰς τῶν λόγων
Ὥς φασι δυνάμεις παραδιδόντας τοῖς νέοις,
Ἐς κόρακας ἔρρειν φασὶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς.

Καὶ Σοφοκλῆς δέ τις ψηφίσματι ἐξήλασε πάντας φιλοσόφους τῆς Ἀττικῆς. καθ' οὗ λόγον ἔ- F γραψε Φίλων Ἀριστοτέλους γνώριμος, ἀπολογίαν ὑπὲρ τοῦ Σοφοκλέους Δημοχάρους πεποιηκότος τοῦ Δημοσθένους ἀνεψιοῦ. καὶ Ῥωμαῖοι δὲ οἱ πάντα ἄριστοι ἐξέβαλον τοὺς σοφιστὰς τῆς Ῥώμης, ὡς διαφθείροντας τοὺς νέους, ἔπειτ' οὐκ οἶδ' ὅπως κατεδέξαντο. ἐμφανίζει δ' ὑμῶν καὶ τὸ ἀνόητον Ἀνάξιππος ὁ κωμῳδοποιὸς, ἐν Κεραυνουμένῳ λέγων οὕτως,

Οἴμοι φιλοσοφεῖς. ἀλλὰ τοῖς γε φιλοσόφοις

Eum porrò qui vicit, ab amicis redimitum vittis ac tæniis, coronatúmq; myrto, ad deæ templum accedere, scribit Myrsilus in historiis minus credibilibus[a]. Idem Theophrastus inquit, alicubi, vt apud Barbaros, lectos iudices de mulierum temperantia, & in administranda re familiari prudentia, decernere, alibi verò de forma, tanquam & illa honoranda sit, vt apud Tenedios, ac Lesbios, quanuis ea dignatio vel fortunæ sit imputanda, vel naturę, & temperantia morúmque sanctitate partam laudē æquum sit illi anteponere. Sic enim commendanda formæ præstantia, alioqui præceps in odiosam petulantiam. Continenter hæc Myrtilus cùm edisseruisset, & memoriam eius admirarentur omnes, tum Cynulcus ait, Multa variáq; doctrina nihil esse vanius[b], dixit Hippon atheos[c]: diuinus item Heraclitus, nihil docere ait multiplici doctrina instructā mentem: quin & Timon cēset, amplificata prolatatáque doctrinæ varietate nihil esse futilius. Quid enim prodest tāta vocabulorum multitudo, qua omnes potius auditores obtundantur, quàm vt quidquam ad sapientiam & temperantiā promoueant? Si quis te casu roget corū nomina qui equo se ligneo[d] incluserunt, vnum fortassis aut alterum proferes, idque non ex Stesichori versibus, id enim difficile fuerit, sed ex Iliopersìde[e] Acati Argiui, qui perquammultos recensuit. Cæterùm Vlyssis tu sociorum haud ita possis expeditè & disertè appellationes commemorare, & qui ex illis à Cyclope deuorati sunt, qui à Læstrygonibus, nec an re vera sint manducati, & obtriti dētibus[f]. Hęc quidem tibi non sunt cognita, nihilóque magis, quamuis identidem Phylarchum cites, in Ceorum vrbibus nec meretrices videri, nec tibicinas. Hîc Myrtilus: alicubi sanè id Phylarchus tradit. Eius namque totam historiā perlegi: Scilicet, ait Cynulcus: nempe libro vigesimotertio. Tum Myrtilus: Anne, inquit, meritò, omnes ego philosophos odi, ad tædium vsque verbosos, quos non Lysimachus tantùm è suo regno facessere per pręcones iussit, atque exegit, sed etiam Athenienses, vt scribit Carystius in historicis Commentariis. Itaque Alexis in Equo ait:

Academia hoc est: hoc Xenocrates:
Demetrium bonis multis dij cumulent,
Ac legum latores, quandoquidem eos qui verborum,
Vt aiunt, vires iuuentutem docent,
Iusserunt in malam crucem abire ex Attica.

Sophocles quidem omnes philosophos decreto publico ex Attica discedere, solúmque vertere præcepit. In eum oratione scripta Philon Aristotelis familiaris inuectus est, defendit autem illum Demochares Demosthenis cōsobrinus. Romani omnium omnibus in rebus præstantissimi atque optimi, sophistas, quòd iuuenes corrumperent, eiecerunt vrbe: qua verò de caussa postea receperint, me latet. Vestram hercle stultitiam satis declarat Anaxippus comicus in Fulgurito, his verbis:

Heu me, tu philosopharis? at ego philosophos

a Παραδόξ.

b Erasm. prouerb. Nihil inanius quā multa scire.

c Qui deos negat, vel esse, vel rerum humanarum curam habere.

d τῷ δουρείῳ: à fabro sic dictum volunt quidam.

e Ilii vastatione

f Sic apud Suetonium Tiberius Grāmaticos interrogabat, Quæ mater Hecubæ? Quod Achillis nomē fuisset inter virgines? Quid Sirenes canere[nt].

Verbis tantùm sapere animaduerto,
Gerendis autem rebus dementes esse perspicio.
Non ergo abs re est, quòd ciuitates multę, Lacedæmoniorum præsertim, vt in opere de Simonide ait Chamæleon, nec Rhetoricen nec Philosophiam admittunt, ob vestras in disceptando [a] ambitiones, rixas, & importunas reprehensiones, ob quas Socrates periit, cùm apud iudices sorte datos furacissimos homines de iusto disseruisset. Ob eandem caussam è medio sublatus est Theodorus [b] Atheos, exilióque damnatus ac proscriptus Diagoras[c], qua in fuga multoties, tentato mari, naufragiũ passus est. Theotimus, qui libros aliquot scripsit contra Epicurum, ab Epicureo Zenone accusatus capite pœnas luit, vt ait Demetrius Magnesius in Homonymis [d]. Vt autem paucis complectar, quod ait Solensis Clearchus, soluta vestra, nec cum patientia dura, vita est, sed planè Cynica[e], quamuis huius animalis natura quatuor rebus excellat, quas vos partiti, deterrimã earum electam retinuistis. Olfactus sensu animalibus cæteris canes[f] præeunt, quo discernunt & vtilia [g] sibi & noxia: deinde cicures ac mansueti cum homine degunt: tum etiam domum custodiũt: & postremò supra omnium reliquorum ingenium eorum vitam fortissimè tuentur, ac propugnant à quibus bene accipiuntur. Horum neutrũ vobis adest Cynicam vitam professis. Nec enim mitescitis, nec aliquem ex iis dignoscitis qui versantur vobiscũ: præterea stupidior & inertior vobis sensus quàm multis aliis: quin [h] & segniter, nulláq; adhibita in custodiendis rebus vestris diligẽtia, vitam agitis. At quod animal illud oblatrando veluti cõuitiatur, vorax est, ac nudum, ærumnosè viuit, ambo hæc vos imitamini, & studetis, maledici, gulosi, extorres, sine domicilio, sine focis & laribus vitam traducentes, procul ab hominum frequẽtia, virtutem perosi, in iis parandis quæ ad vitã necessaria sunt, stolidi, ac fatui. Inter eos qui philosophi vocantur, nulli minus quàm vos sunt philosophi. Quis porrò fuisse tales AEschinis Socratici mores arbitretur, quales depinxit Lysias orator, in oratione De accepta mutuo pecunia, præsertim cũ in admiratione sit ille philosophus, & in magna temperãtiæ, humanitatis, probitatisq; opinione, ob illos dialogos, qui tãquam ab ipso scripti circumferuntur, nisi prorsus à sapiente iam antea Socrate literis mandatos, posteaquam vita functus est, Xãthippe illius vxor AEschini [i] dedederit, quod Idomeneus affirmat. Sic igitur Lysias in oratione [k] cuius est titulus De ære alieno, contra AEschinem Socraticum, (illa quidem recitare mihi propositum est, quoniam aduersus fastum ingẽtem vestrum, ô philosophi, multa commemorãtur,) exorditur: NVNQVAM, iudices, futurum putassem, vt auderet AEschines in tam turpem caussam descendere, cùm aliam vix arbitrarer eum posse inuenire quam tanta fraude & calumnia diceret. Hic enim, iudices, cùm Sosimo & Aristogitoni mensariis argẽti drachmas tres deberet, me conuenit, & supplex rogat, ne se ob fœnora suis fortunis iam deturbatum negligerẽ, in animo esse arti vnguentariæ se tradere, sed deesse commoditatem: pro minæ [l] vsura nouẽ se obolos mihi persoluturum. Pulchrum [m] scilicet beatæ

a Suprà pag. 547
b Laertius.
c Vide prouerbium Diagoras Melius: & Suidã in eius vocabuli expositione.
d Eodem nomine appellatis.
e Canina, impudens.
f In vulturibus acerrimum esse illũ sensum vulgò creditur.
g Vel, domesticos & alienos.
h In his vitiis & prauis moribus Athenæus omisit impudentiã, de qua prouerbium, *κυνὸς κύντερος*, *Cane magis canis*. Iunius adagio 99. Cent. 8.
i Laertius in eius vita.
k Laertius tradit eam orationẽ ab AEschine inscriptam fuisse, De calumnia.
l Mina, centum drachmæ. Drachma, sex oboli.
m Athenæi hæc verba.

A Ἐν τοῖς λόγοις φρονοῦντας εὑρίσκω μόνον·
Ἐν τοῖσι δ' ἔργοις ὄντας ἀνοήτους ὁρῶ. Εἰκότως οὖν πολλαὶ τῶν πόλεων, καὶ μάλιστα ἡ Λακεδαιμονίων, ὡς Χαμαιλέων φησὶν ἐν τῷ περὶ Σιμωνίδου, οὐ προσίενται οὔτε ῥητορικὴν οὔτε φιλοσοφίαν, διὰ τὰς ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ ἔριδας καὶ τοὺς ἀκαίρους ἐλέγχους. δι' οὓς Σωκράτης μὲν ἀπέθανεν, ὁ πρὸς τοὺς εἰς τὰ δικαστήρια διακληρουμένους διαλεγόμενος περὶ τοῦ δικαίου, κλεπτιστάτους ὄντας. ἀπέθανε δὲ διὰ ταῦτα Θεόδωρος ὁ ἄθεος, B καὶ Διαγόρας ἐφυγαδεύθη, ὅτε καὶ πλέον ναυαγίῳ ἐχρήσατο. Θεότιμος δ' ὁ γράψας τὰ κατ' Ἐπικούρου βιβλία, ὑπὸ Ζήνωνος τοῦ Ἐπικουρείου ἐξαιτηθεὶς ἀνῃρέθη, ὥς φησι Δημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς Ὁμωνύμοις. συνελόντι δ' εἰπεῖν κατὰ τὸν Σολέα Κλέαρχον οὐ καρτερικὸν βίον ἀσκεῖτε, κυνικὸν δὲ τῷ ὄντι ζῆτε· καίτοι τοῦ ζώου τούτου ἐν τέτταρσι τὴν φύσιν περιττὴν ἔχοντος, ὧνπερ ὑμεῖς τὰ χείριστα μερισάμενοι τηρεῖτε. αἰσθήσει τε γὰρ τῇ πρὸς ὄσφρησιν, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον καὶ ἀλλότριον θαυ- C μαστόν. τότε συνανθρωπίζον καὶ οἰκουρὸν εἶναι καὶ φυλακτικὸν τοῦ τῶν εὖ δρώντων βίου, πάντων περιττότατον. ὧν οὐδέτερον πρόσεστιν ὑμῖν τοῖς τὸν κυνικὸν βίον μιμουμένοις· οὔτε γὰρ συνανθρωπίζετε, οὔτε διαγινώσκετε οὐδένα τῶν ὁμιλούντων, αἰσθήσει τε πολλῶν ὑστεροῦντες ἀργῶς καὶ ἀφυλάκτως ζῆτε. λοιδόρου δὲ καὶ παμφάγου τοῦ ζώου πεφυκότος, ἔτι δὲ ταλαιπώρου καὶ γυμνοῦ τὸν βίον, ἄμφω ταῦτα μελετᾶτε, καὶ κακολόγοι καὶ βοροὶ πρός τε τούτοις ἄνοικοι καὶ ἀνέστιοι βιοῦντες ἔξω D ἁπάντων, ἀλλότριοι μὲν ἀρετῆς, μάταιοι δὲ εἰς 303 τὸ τοῦ βίου χρήσιμον. οὐδὲν γάρ ἐστι τῶν καλουμένων φιλοσόφων ἀφιλοσοφώτερον. τίς γὰρ ἤλπισεν Αἰσχίνην τὸν Σωκρατικὸν τοιοῦτον γεγενῆσθαι τοὺς τρόπους, ὁποῖον φησὶ Λυσίας ὁ ῥήτωρ ἐν τοῖς τῶν συμβολαίων λόγοις; ὃν ἐκ τῶν φερομένων ὡς αὐτοῦ διαλόγων θαυμάζομεν ὡς ἐπιεικῆ καὶ μέτριον, πλὴν εἰ μὴ ὡς ἀληθῶς τοῦ σοφοῦ Σωκράτους ἐστὶ συγγράμματα. ἐχαρίσθη δὲ αὐτῷ ὑπὸ Ξανθίππης τῆς Σωκράτους γυναικὸς μετὰ τὸν ἐκεί- E νου θάνατον ὡς οἱ ἀμφὶ τὸν Ἰδομενέα φασίν. ἀλλ' ὅγε Λυσίας ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ λόγῳ οὑτωσί, πρὸς Αἰσχίνην τὸν Σωκρατικὸν χρέους. ἀπομνημονεύσω δ' ἐγώ, εἰ καὶ πολλά ἐστι τὰ λεχθέντα διὰ τὸν βρένθον ὑμῶν τὸν πολὺν ὦ φιλόσοφοι. ἄρχεται δ' οὕτως ὁ ῥήτωρ, Οὐκ ἄν ποτ' ᾠήθην ἄνδρες δικασταὶ, Αἰσχίνην τολμῆσαι οὕτως αἰσχρὰν δίκην δικάσασθαι, νομίζων οὐκ ἂν ῥᾳδίως αὐτὸν ἑτέραν ταύτης συκοφαντωδεστέραν ἐξευρεῖν. οὗτος γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὀφείλων ἀργύ- F ριον ἐπὶ τρισὶ δραχμαῖς Σωσίμῳ τῷ τραπεζίτῃ καὶ Ἀριστογείτονι, προσελθὼν πρὸς ἐμὲ ἐδεῖτο μὴ περιιδεῖν αὐτὸν διὰ τοὺς τόκους ἐκ τῶν ὄντων ἐκπεσόντα. κατασκευάσομαι δὲ ἔφη τέχνην μυρεψικήν, ἀφορμῆς δὲ δέομαι, καὶ οἴσω δέ σοι ἐννέα ὀβολοὺς τῆς μνᾶς τόκους. καλόν γε τὸ τέ-

λος τῆς εὐδαιμονίας τοῦ φιλοσόφου ἡ μυρεψικὴ A
τέχνη, ἀκόλουθός τε τῇ Σωκράτους φιλοσοφίᾳ,
ἀνδρὸς τοῦ καὶ τὴν τοιαύτην χρῆσιν τῶν μύρων ἀποδο-
κιμάσαντος Σόλωνος τε τοῦ νομοθέτου οὐδ' ἐπιτρέ-
ποντος ἀνδρὶ τοιαύτης προΐστασθαι τέχνης. διὸ καὶ
Φερεκράτης ἐν Ὕπνῳ ἢ Παννυχίδι, φησὶ καταμυ-
ροπωλεῖν τί, μαθὼν τάνδε χρῆν καθήμενον.
Ὑψηλῶς ὑπὸ σκιαδίῳ κατεσκευασμένον συνέ-
δριον, Οὐ τοῖς μειρακίοις ἐλάλει δι' ἡμέρας.
εἶθ' ἑξῆς φησιν, Αὐτίκ' οὐδεὶς οὔτε μαγείραιναν
εἶδε πώποτε, Οὐ μὴν οὐδ' ἰχθυοπώλαιναν. ἑ- B
κάστῳ γὰρ γένει Ἁρμόζοντα δεῖν εἶναι καὶ τὰ τῆς τέχνης.
Ἑξῆς δὲ τούτοις ὁ ῥήτωρ τάδε λέγει. πεισθεὶς δ'
ὑπ' αὐτοῦ τοιαῦτα λέγοντος, καὶ ἅμα οἰόμενος τοῦτον
Αἰσχίνην Σωκράτους γεγονέναι μαθητήν, καὶ περὶ
δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς πολλοὺς καὶ σεμνοὺς λέγοντα
λόγους, οὐκ ἄν ποτε ἐπιχειρῆσαι, οὐδὲ τολμῆσαι ἅ-
περ οἱ πονηρότατοι καὶ ἀδικώτατοι ἄνθρωποι ἐπι-
χειροῦσι πράττειν. καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν καταδρο-
μὴν αὐτοῦ ποιησάμενος, ὡς ἐδανείσατο, ὡς οὔτε
τόκους οὔτε ἀρχαῖον ἀπεδίδου. καὶ ὅτι ὑπερήμερος C
ἐγένετο γνώμῃ δικαστηρίου ἐρήμην καταδικασθείς,
καὶ ὡς ἠνεχυράσθη οἰκέτης αὐτοῦ στιγματίας, καὶ
πολλὰ ἄλλα κατειπὼν αὐτοῦ, ἐπιλέγει ταῦτα.
ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ εἰς ἐμὲ μόνον
τοιοῦτός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἅπαντας
τοὺς αὐτῷ κεχρημένους. οὐχ οἱ μὲν κάπηλοι οἱ
ἐγγὺς οἰκοῦντες, παρ' ὧν προπόσεις λαμβάνων
οὐκ ἀποδίδωσι, δικάζονται αὐτῷ συγκλείσαν-
τες τὰ καπηλεῖα; οἱ δὲ γείτονες οὕτως ὑπ' αὐτοῦ
δεινὰ πάσχουσιν, ὥστ' ἐκλιπόντες τὰς αὐτῶν οἰ- D
κίας, ἑτέρας πόρρω μισθοῦνται. ὅσοις δ' ἐρά-
νοις συνείλεκται, τὰς μὲν ὑπολοίπους φορὰς οὐ
κατατίθησιν, ἀλλὰ περὶ τοῦτον τὸν κάπηλον ὡς πε-
ρὶ στήλην διαφθείρονται. τοσοῦτοι δὲ ἐπὶ τὴν
οἰκίαν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἀπαιτήσοντες τὰ ὀφειλό-
μενα ἔρχονται, ὥστε οἴεσθαι τοὺς παριόντας ἐπ'
ἐκφορὰν αὐτοὺς ἥκειν τούτου τεθνειῶτος. οὕτω
δ' οἱ ἐν τῷ Πειραιεῖ διάκεινται, ὥστε πολὺ ἀ-
σφαλέστερον εἶναι δοκεῖν εἰς τὸν Ἀδρίαν πλεῖν, ἢ
τούτῳ συμβάλλειν. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἃ ἂν δανεί- E
σηται αὐτοῦ νομίζει εἶναι, ἢ ἃ ὁ πατὴρ αὐτῷ κατέ-
λιπεν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τὴν οὐσίαν κέκτηται Ἑρμαίου
τοῦ μυροπώλου τὴν γυναῖκα διαφθείρας ἑβδο-
μήκοντα ἔτη γεγονυῖαν; ἧς ἐρᾶν προσποιησάμε-
νος, οὕτω διέθηκεν, ὥστε τὸν μὲν ἄνδρα αὐτῆς καὶ
τοὺς υἱοὺς πτωχοὺς ἐποίησεν· αὐτὸν δὲ ἀντὶ καπή-
λου μυροπώλην ἀπέδειξεν. οὕτως ἐρωτικῶς τὸ
κόριον μετεχειρίζετο τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀπο-
λαύων, ἧς ῥᾷον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι ὅσου ἐ-
λάττους ἦσαν, ἢ τῆς χειρὸς τοὺς δακτύλους. καί μοι F
ἀνάβητε τούτων μάρτυρες. ὁ μὲν οὖν βίος τοῦ σο-
φιστοῦ τοιοῦτος. ὁ μὲν οὖν Λυσίας ὦ Κύνουλκε οὕ-
τως. ἐγὼ δὲ κατὰ τὸν Ἀρίσταρχον τὸν τραγικὸν
ποιητὴν

Τάδ' οὐχ ὑπάρχων, ἀλλὰ τιμωρούμενος,
καταπαύσω τὸν πρὸς σὲ καὶ τοὺς ἄλλους κύνας ἐνταῦθα λόγον.

vitæ finem, & Philosopho dignum, is constituit artem vnguentariā, Socratis philosophiæ conuenientem: qui vsum vnguentorum vituperauit, cùm & legislator Solon artem illam exercere viros omnes vetuerit: quam ob rem Pherecrates in Somno, seu Pernoctatione, ait:

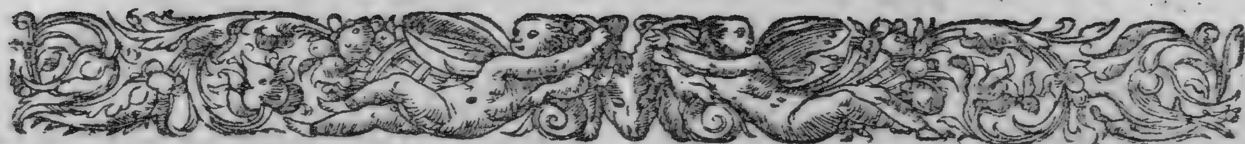
A. Quanā, cedo, ars illa, unguēta quæ venditat?
B. Eam qui didicit artem, sedentem oportet
In sublimi, sub conopæo, consessu hominum ad id
congregatorum,
Toto die cum adolescentibus confabulari.

deinde aliquanto pòst deinceps:

Culinariam nemo unquam sciuit:
Atque adeò nec piscinariam[a].
Nam in singulis generibus
Apta esse oportet, quæ ad artem sunt necessaria.

Pergit orator[b]: Illis ego persuasus, cùm præsertim Socratis discipulum esse crederem, qui sic loqueretur, & de virtute ac iustitia disceptare soleret multo grauíq; sermone, suspicatus nunquam sum id facere vel ausurum, vel aggressurū, quod incœptāt homines iniustissimi, ac scelestissimi. Idem postea cùm ab eo patrata facinora exposuisset, quòd pecuniam fœneratus, nec sortem reddidisset, nec vsurā: quòd ad condictum diem vltro non satisfecisset, ideóq; pro tribunali, cōtra eum absentem, indicta caussa, pronuntiatū esset, ac eius punctis notatus seruus pigneratus fuisset, aliis eiusmodi multis hominē cùm accusasset, hæc tandē subiunxit: At non solùm, iudices, erga me talē se præstitit, verū etiā erga omnes, quib' cū illo negotij quidquā, ac commercij fuit. An non vicini caupones, quibus acceptæ potionis ille pretiū nō persoluit, clausis cauponis iudicio cū eo nūc experiuntur? q autē in ꝓpinquo habitant, tot iniuriis ab eo læsi sunt, vt relictis ędibus alias ꝓcul semotas cōduxerint? iā quotquot cōuiuia collecta pecunia instructa sunt, si quid superfuit ex eo ꝙ est collatū, non restituit, aut numerat, sed apud cauponē, velut ad monumenti pilā, cippúmve, id corrūpitur[c]. Tot verò, diluculo statim, petituri quod ipsis debetur, domū eius adeunt, vt ad exequias illius mortui conuenire videri cuidā possint. Sic autem qui Peiræum incolunt, sentiunt de illo, vt esse putent lōgè tutius nauigare in Adriatico mari, quàm cum eo negotiari quidpiam. Etenim multo magis quæ fœnore mutuatur, esse sua credit, quàm quod hæreditarium à patre obuenit. Hermæi quidē vnguentarij facultates inter ceptas nonne is possidet, stuprata illius vxore iā septuagenaria, quam cùm amari sibi fingeret, cò perpulit, vt maritum & liberos ad inopiam & mendicitatem redigeret, seipsum autem efficeret è caupone vnguentarium, puellulam illam amanter blanditiis delinitam fouens, dum tenella eius ætate fruitur, cuius dentes numerare, quandoquidem pauciores erāt, quàm manus digitos fuit magis expeditum. Agite testes: huc[d] conscendite. Ergo sophistę fuit eiusmodi vita. Sic, ô Cynulce, Lysias perorauit. Ego verò, quod ait tragicus poëta Aristarchus, hec cùm dixerim, non te adortus & lacessens, sed maledicta regerēs, huic orationi aduersus te & alios canes susceptæ finem impono.

a Nec vend… pisces artem… verbum, ἰχθυο-πώλαιναν.
b Lysias, cuius… sermonem inter-miserat.
c Abligur… dilapidatur… uerbij spec… &ū hoc vi… de iis qu… duntur, ne… cuperari p…
d Sic e… tur in i… stimoni… euri.

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ
βιβλίον τεσσαρεσκαιδέκατον.

ATHENAEI DEIPNOSOPHISTARVM
liber decimusquartus.

INSANVM Bacchum esse, ô amice Timocrates, complures aiunt, quòd plus iusto meri qui bibunt tumultuantur.

Vinum te mellitũ[a] sauciat: uinum & alijs
Noxiũ est, qui affatim hauriunt, & bibunt plus (satis.
Centaurum illustrem Eurytionem uinum
Perdidit, in atrijs magnanimi Peirithoi,
Ad Lapithas profectum, cùm mentem uino
Furiosus obruit, & quod minimè iustum fuit, admisit in ædibus Peirithoi.

In corpus enim cùm vinum subit, vt inquit Herodotus, sursum efferuntur ac innatant indigna verba, & furore concitata. Clearchus comicus in Corinthiis sic ait:

Iis qui inebriantur quotidie,
Capitis dolor si accedat, priusquam bibant
Merum, nemo nostrum unquam biberet.
Nunc autem quoniam ante illam molestiam
Voluptate fruimur, ea frustramur utilitate quæ in uino est.

Agesilaus, vt autor est Xenophon, æquè fugiendam esse putabat temulentiam, atque insaniam[b], & cibum intempestiuum, atq; inertiam. Porrò nos, haudquaquam sic bibaces, vt quibus nimio potu mens alienatur, foro iam frequentissimo[c], ad musica venimus hæc conuiuia. Curiosus enim reprehensor Vlpianus, cùm dixisset quidam, se non esse ἔξοινον[d], eum increpuit, &, vbi legitur, inquit, vox ἔξοινος? Apud Alexim, respondit ille, in Synœcizomeno[e], sic: *ἔξοινος, temulentus, hæc faciebat.* Quoniã verò quotidie, ad nouos semper nostros sermones, & varias frequenter narrationes, ac collocutiones, magnificus ac splendidus conuiuator noster Laurentius inducebat qui risum mouerent scurras, age de illis nonnihil tractemus, quamuis hoc probè sciam, Anacharsin[f] Scytham accitis in conuiuium edoctis ad risum mouendum hominibus, solum omnium non risisse: post autem adducta simia in risum solutum dixisse, natura quidem animal illud esse ridiculum, hominem verò arte, & studio. EVripides in Melanippe vinculis adstricta:

Hominum multi risus gratia
Festiuos sales & iocosos meditantur: ego uero
Captantes risum odi, qui in sapientes uiros

a Μελιαδὴς: colore, gustu. Cuius poetæ sint hi versus, autor non indicat. Nota cuiuis fabula est cẽtaurorum qui Peirithoo Hippodamen sponsam eripere sunt conati. Extat prouerbium, *Lapitha.*

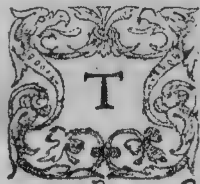
b. Apud Xenophontẽ est: atque gulosam voracitatem, & cibum intempestiuum, atque peccatum.

c Suidæ hora tertia: aliis sexta.

d Vini potu de potestate mentis deiectum: vino perturbatum: temulentum.

e Eũ qui ædibus & vitæ cõtubernio associatus est, aut connubio iunctus, id verbũ significat. Quædã exemplaria, ἐν τῷ εἰσοικιζομένῳ.

f Erasm. prouerb. *Simia caudata.*

A ΤΟΝ Διόνυσον ἑταῖρε Τιμόκρατες μαινόμενον οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ἀπὸ τοῦ τοὺς πλείονος ἀκράτου σπῶντας, θορυβώδεις γίνεσθαι.

Οἶνός σε τείρει μελιηδὴς, ὅστε καὶ ἄλλους (πίνῃ.
Βλάπτει, ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα
Οἶνος καὶ κένταυρον ἀγακλυτὸν Εὐρυτίωνα
Ὤλεσ' ἐνὶ μεγάρῳ μεγαθύμου Πειριθόοιο
Ἐς Λαπίθας ἐλθόνθ', ὁ δ' ἐπεὶ φρένας ἄασεν οἴνῳ (θόοιο.
B Μαινόμενος, κάκ' ἔρεξε δόμοις ἐνὶ Πειρι-

καταβαίνοντος γοῦν τοῦ οἴνου εἰς τὸ σῶμα, ὥς φησιν Ἡρόδοτος, ἐπαναπλέει κακὰ ἔπεα καὶ μαινόμενα. Κλέαρχος τε ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν Κορινθίοις φησὶν,

Εἰ τοῖς μεθυσκομένοις ἑκάστης ἡμέρας,
Ἀλγεῖν συνέβαινε τὴν κεφαλὴν πρὸ τοῦ πιεῖν
Τὸν ἄκρατον, ἡμῶν οὐδὲ εἷς ἔπινεν ἄν. 304
Νῦν δὲ πρότερόν γε τοῦ πόνου τὴν ἡδονὴν
Προλαμβάνοντες, ὑστεροῦμεν τἀγαθοῦ.

C Ξενοφῶν δὲ τὸν Ἀγησίλαον μέθης μὲν ἀπέχεσθαι ὁμοίως ᾤετο χρῆναι καὶ μανίας. σίτων δ' ὑπερκαίρων ὁμοίως καὶ λαιμαργίας. ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς γε οὔτε τῶν πλεῖον πινόντων ὄντες τῶν ἐξοίνων γινομένων, πληθούσης ἀγορᾶς, ἐπὶ τὰ μουσικὰ ταῦτα ἐρχόμεθα συμπόσια. τοῦ γὰρ ὁ φιλεπιτιμητὴς Οὐλπιανὸς πάλιν τινὸς ἐπειλημμένο εἰπόντος, Ἔξοινος οὐκ εἰμὶ, λέγων, ὁ δ' ἔξοινος ποῦ; τοῦ δὲ, ὃς, παρ' Ἀλέξιδι ἐν Εἰσοικιζομένῳ, Ἔξοινος ἐποίει ταῦτ' ἔφη. ἐπεὶ δὲ ἑκάστης ἡμέρας μετὰ τοὺς παρ' ἡμῶν καινοὺς ἀεὶ λεγομένους
D λόγους καὶ ἀκροάματα ἑκάστοτε διάφορα ἐπεισάγει ὁ λαμπρὸς ἡμῶν ἑστιάτωρ Λαρήνσιος, ἔτι τε καὶ γελωτοποιούς· φέρε λέγωμέν τι καὶ ἡμεῖς περὶ τούτων. καί τοι γε οἶδα καὶ Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην ἐν συμποσίῳ γελωτοποιῶν εἰσαχθέντων ἀγέλαστον διαμείναντα, πιθήκου δ' ἐπεισαχθέντος, γελάσαντα, φάναι, ὡς οὗτος μὲν φύσει γελοῖός ἐστιν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπιτηδεύσει. καὶ Εὐριπίδης δὲ ἐν τῇ δεσμώτιδι Μελανίππῃ ἔφη,

Ἀνδρῶν δὲ πολλοὶ τοῦ γέλωτος οὕνεκα
Ἀσκοῦσι χάριτας κερτόμους. ἐγὼ δέ πως
Μισῶ γελοίους, οἵτινες μὲν ἐπὶ σοφῶν

Ἀχάλιν᾽ ἔχουσι στόματα. κ᾽ εἰς ἀνδρῶν μὲν οὐ A
Τελοῦσιν ἀριθμόν, ἐν γέλωτι δ᾽ εὐπρεπεῖς.
Οἰκοῦσι δ᾽ οἴκους, καὶ τὰ ναυστολούμενα
Ἔσω δόμων σώζουσι.

Παρμενίσκος δ᾽ ὁ Μεταποντῖνος, ὥς φησι Σῆμος ἐν πέμπτῃ Δηλιάδος, καὶ γένει καὶ πλούτῳ πρωτεύων, εἰς Τροφωνίου καταβὰς, καὶ ἀνελθὼν οὐκ ἔτι γελᾶν ἐδύνατο, καὶ χρηστηριαζομένῳ περὶ τούτου ἡ Πυθία ἔφη,

Εἴρῃ μ᾽ ἀμφὶ γέλωτος ἀμείλιχε μειλιχίοιο,
Δώσει σοι μήτηρ οἴκῳ τὴν ἔξοχα τῖε. B

Ἐλπίζων δ᾽ ἂν ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα γελάσειν, ὡς οὐδὲν ἦν πλέον, οἰόμενος ἐξηπατῆσθαι, ἔρχεταί ποτε κατὰ τύχην εἰς Δῆλον, καὶ πάντα τὰ κατὰ τὴν νῆσον θαυμάζων, ἦλθε καὶ εἰς τὸ Λητῷον, νομίζων τῆς Ἀπόλλωνος μητρὸς ἄγαλμά τι θεωρήσειν ἀξιόλογον. ἰδὼν δ᾽ αὐτὸ ξύλινον ἄμορφον, παραδόξως ἐγέλασεν· καὶ τὸν τοῦ θεοῦ χρησμὸν ξυμβάλλων καὶ τῆς ἀρρωστίας ἀπαλλαγεὶς, μεγαλωστὶ τὴν θεὸν ἐτίμησεν. Ἀναξανδρίδης δ᾽ ἐν Γεροντομανίᾳ καὶ εὑρετὰς τῶν γελοίων C φησὶ γενέσθαι Ῥαδάμανθυν καὶ Παλαμήδην, λέγων οὕτως. καίτοι πολύ γε πονοῦμεν τὸν ἀσύμβολον εὗρε γελοῖα λέγειν Ῥαδάμανθυς καὶ Παλαμήδης. γελωτοποιοῦ δὲ μέμνηται Ξενοφῶν ἐν τῷ συμποσίῳ Φιλίππου μὲν, περὶ οὗ καὶ ταῦτα λέγει· Φίλιππος δ᾽ ὁ γελωτοποιὸς κρούσας τὴν θύραν, εἶπε τῷ ὑπακούσαντι εἰσαγγεῖλαι, ὅστις τε εἴη, καὶ διότι κατάγεσθαι βούλεται· συνεσκευασμένος δὲ ἔφη παρεῖναι πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ὥστε καὶ δειπνεῖν τἀλλότρια. καὶ τὸν παῖδα δ᾽ ἔφη πάνυ D πιέζεσθαι, διά τε τὸ φέρειν μηδὲν, καὶ διὰ τὸ ἀνάριστον εἶναι. Ἱππόλοχος δ᾽ ὁ Μακεδὼν ἐν τῇ πρὸς Λυγκέα ἐπιστολῇ, γελωτοποιῶν μέμνηται Μανδρογένους καὶ Στράτωνος τοῦ Ἀττικοῦ. πλῆθος δ᾽ ἦν Ἀθήνησι τῆς σοφίας ταύτης. ἐν γοῦν τῷ Διομείων Ἡρακλείῳ συνελέγοντο, ἑξήκοντα ὄντες τὸν ἀριθμόν, καὶ ἐν τῇ πόλει δ᾽ ὠνομάζοντο ὡς οἱ ἑξήκοντα τοῦτ᾽ εἶπον, καὶ ἀπὸ τῶν ἑξήκοντα ἔρχομαι. ἐν δὲ τούτοις ἦσαν Καλλιμέδων τε ὁ Κάραβος καὶ Δεινίας. ἔτι τε Μασιγείτων καὶ Μέναιχμος, ὥς E φησι Τηλεφάνης, ἐν τῷ Περὶ τοῦ ἄστεος. τοσαύτη δ᾽ αὐτῶν δόξα τῆς ῥαθυμίας ἐγένετο, ὡς καὶ Φίλιππον ἀκούσαντα τὸν Μακεδόνα, πέμψαι αὐτοῖς τάλαντον, ἵν᾽ ἐγγραφόμενοι τὰ γελοῖα πέμπωσιν αὐτῷ. ὅτι δ᾽ ἦν περὶ τὰ γελοῖα ἐσπουδακὼς ὁ βασιλεὺς οὗτος, μαρτυρεῖ Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς. φιλόγελως δ᾽ ἦν καὶ Δημήτριος ὁ Πολιορκητής, ὥς φησι Φύλαρχος ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἱστοριῶν· ὅς γε τὴν Λυσιμάχου ἀρχὴν κωμικῆς σκηνῆς οὐδὲν διαφέρειν ἔλεγεν· ἐξιέ- F ναι γὰρ ἀπ᾽ αὐτῆς πάντας δισυλλάβους. τόν τε Βίθυν χλευάζων καὶ τὸν Πάριν, μεγίστους ὄντας παρὰ τῷ Λυσιμάχῳ, καί τινας ἑτέρους τῶν φίλων· παρὰ δ᾽ αὐτῷ Πευκέστας καὶ Μενελάους, ἔτι δ᾽ Ὀξυθέμιδας. ταῦτα δ᾽ ἀκούων ὁ Λυσίμαχος, ἐγὼ τοίνυν ἔφη πόρνην ἐκ τραγικῆς σκηνῆς οὐχ ἑώρακα ἐξιοῦσαν, τὴν αὐλητρίδα Λαμίαν λέγων.

Effreni ore debacchātur: & ne quidē inter uiros
Censentur: ad risum uerò mouendum elegantes ac idonei,
Alienas domos frequentant, & quæ classe[a] aduecta sunt
Domi habent, & seruant.

Parmeniscus Metapontinus, vt scripsit libro quinto Deliadis Semus, primarius tum genere, tum opibus, cùm in antrum Trophonij[b] descendisset, reuersus postea nunquam ridere potuit: ea de re sciscitanti oraculum, sic Pythia respondit:

De iucundo risu me rogas, ô tristis homo,
Domi suæ mater dabit, quam imprimis uenerare.

Sperās igitur post reditum in patriam se risurum, cùm id non contigisset, deceptum se ab oraculo putans, casu Delon appulit, vbi quidquid visebatur in insula, cùm admiraretur, Latonæ fanum ingressus, & Matris Apollinis insignem statuam spectaturum se confidens, ligneam[c] & deformem conspicatus, præter opinionem in risum effusus est, ac tum dei responsum animo secum reuoluens, & id quod euenerat pēsitans, eo morbo liberatus, deam magnis honoribus coluit. Anaxandrides in Senum amentia, ridiculorum inuentores fuisse Rhadamanthum & Palamedem scribit, his verbis:

Atqui multum in hac re nos laboramus,
Palamedis[d] Rhadamantique inuentum est,
A symbolæ collatione ut immunis quispiam ridicula dicat.

Xenophon in Conuiuio ridiculi scurræ Philippi meminit, ad hunc modum: Pulsatis foribus Philippus scurra eum qui subauscultauerat, [e]nuntiare iubet quisnam esset, & quamobrem vellet intromitti, in prōptu esse omnia sibi quæ necessaria sint, aliena vt mensa cœnaret: puerúmque admodum vexasse aç obiurgasse, quòd imprāso sibi comedendū nihil attulisset. Hippolochus Macedo in sua ad Lynceum epistola, scurrarum meminit Mandrogenis & Stratonis Attici. Athenis cohors fuit sapientum huiusmodi,[f] qui in Diomeo[g], aut Herculis templo conueniebant, numero sexaginta, indéque sic appellabantur, vt vulgò dicerent, Hoc sexaginta pronūciasse: A sexaginta redeo. In eo sodalitio fuerunt Callimedon, cognomine Carabus[h], Deinias, Masigeiton, & Menæchmus, vt inquit Telephanes in libro De ciuitate. Tanta verò fuit securitatis illorum tranquillæ fama, vt cùm ad Philippum Macedonem de ea rumor peruenisset, talentum miserit, ab illis perscripta ridicula vicissim vt acciperet. Ridiculis autē delectari solitum eum regem testatur Demosthenes orator in Philippicis. Fuit & Demetrius Poliorcetes[i] ridiculorum studiosus, qui, vt scribit Phylarchus libro sexto historiarum, Lysimachi regnum diceret nihil à scena comica discrepare, quoniam ex ea prodirent omnes dissyllabis nominibus appellati, Bithen[k] irridēs, Parin, & alios quosdam eius amicos maximę apud Lysimachū authoritatis, cùm ex æ dibus suis exirent Menelai, Peucetæ, Oxythemidæ. His auditis, At ego nusquam apud me, inquit Lysimachus, egressam vidi è tragica scena meretricē, innuens Lamiam[l] tibicinam.

a Magno vitæ discrimine, quæ adire solent qui nauigāt, aut classem regūt, quæsita, & comparata: nempe magno labore parta, ridicula opera consequuntur, & acquirunt.

b Vide prouerbiū, *In antro Trophonij*, & Pausaniam in Bœoticis.

c Olim pro deorū simulacris rudes & informes arborū truncos veteres coluisse, ostendūt Clemēs Alexandrinus, Arnobius, Lucanus lib. 3. *simulacráq; mœsta deorum Arte carent, cæsisque extant informia truncis.* Vide Theodorū Canterum cap. 25. 2. Var.

d Suprà primo libro.

e Percōtatus fuerat quisnā esset, & scurram esse cognouerat.

f Ridiculorum hominum.

g Διομεῖς: Atheniensium tribus à Diomo Colyttī filio vocata, Hesychius. Erat prouerbio, *A sexaginta viris venio.*

h Locusta.

i Vrbium obsessor, & oppugnator.

k Erasm. ... *Herus omnis ... no monosyll...*

l Quæ apud ... metrium ... mum poterat.

A Quod Lysimachi dictum cùm intellexisset Demetrius, mox subiecit, Scorti quod erat apud se, castiorem esse vitam quàm ipsius Penelopes. Syllam Romanum imperatorem antea nos diximus ridiculis exhilarari consueuisse. Lucius Anitius Romani exercitus imperator, debellatis Illyriis, & Gentio illorum rege cum liberis capto, & Romam abducto, ludis victoriæ caussa editis, quouis risu digna multa fecit, ac excogitauit, vt scripsit Polybius libro trigesimo. [a] Nam accersitis è Græcia clarissimis artificibus, extructáque in circo maxima scena, primos induxit tibicines simul omnes, Theodorum Bœotium, Theopompum, Hermippum, Lysimachum, in Græcia celeberrimos. Eos in proscenio stantes simul omnes, cum choro tibiis iussit canere. Motu corporis tibiarum modis apto illis per scenam lentè incedentibus, misit qui admoneret non placere illam cantionem, itaque certarent vehementiùs. Dubitantibus ipsis quidnam mãdaretur, significauit è lictoribus quispiam vt in sese mutuo versi concurrerent, ac pugnæ speciem repræsentarent. Quidnam vellet Anitius, tibicines vbi cognouerumt, tibias cantu inflantes, qui ardori pugnantium militum conueniret, omnia permiscuerunt, medios choros perturbatos cum extremis confundentes, insanis [b] modis ac temerariis complentes omnia & tibiarum concentu dissoluto, in sese mutuo vicissim impetum fecerunt. In hos etiam ex aduerso, perstrepentes chori ac scenam quatientes irruebant, ac rursum velut terga [c] vertentes, pedem referebãt. Vt autem saltator quidam præcinctus, ex tempore sese obuertens in tibicinem obuium, manus extulit tanquam pugillatu dimicaturus, ingens plausus ac clamor spectatorum obortus est. Commissis illis duobus etiamnum decertantibus, in orchestram saltatores duo processerunt ad placidos concordésque tibiarum sonos, & in scenam cum tubicinibus, & saltatoribus [d] qui in caput se prouoluerent, ascenderunt quatuor pugiles. His omnibus simul pugnantibus gratissimum [e] & lætissimum spectaculum fuit. De illis qui in iisdem ludis tragœdias egerunt, si quæ Polybius memorat adiutar oratione persequi, me vobis illudere quidam autumabunt. Vlpiano hæc locuto, & cachinnantibus cunctis ob indecentem eius spectaculi apparatum, inuectus sermo est de Planis [f], ac quæsitum, an apud vetustos scriptores de illis fiat mentio. De præstigiatoribus iam nos antea disceptauimus: Tũ Magnus, Dionysius Sinopensis, inquit, comicus poëta, in fabula quam sibi cognominem Dionysium inscripsit, Cephisodori Plani meminit, cum narrans Athenis vixisse, otióque in eo vitæ genere sectando abusum: ac solitum, vbi cliuus [g] esset, sursum cursu contendere, baculo verò subnixum descendere. Huius Nicostratus in Syro sic meminit:

Cephisodorum Planum festiuè per Iouem
Aiunt in arcto angiportu quosdam sistisse,
Lignorum fasibus onustos [h], *ut eorum nemini*
præterire liceret.

a De Anitii victoria & triumpho, vide Fastos Sigonij.

b Ἀδιανοήτοις qui vix quales essent intelligerentur.

c Ἐκ μεταβολῆς: ad verbum, mutato consilio.

d μετὰ κυβιστητῶν, κυβιστητήρων. κύβη, caput.

e Ἄλεκτον ἀπὸ τοῦ ἀλέγειν: alii, dici non potest quàm gratum & lætum spectaculũ fuerit: ἀπὸ τοῦ α, καὶ λέγω.

f Iis qui dictis factísve simulantes alios decipiunt, risus excitandi gratia. Horat. *Fracto crure planum*, &c.

g Vt simularet ascensu se festinare ad incendium, vel digladiãtium rixam, vel grauem aliquem ciuitatis casum, & currentem multi sequerentur: in descẽsu verò fingeret se elumbatum, vel prolapsu fractum læsúmve aliquod sibi mẽbrum esse. Vide prouerbium *Tollat te qui non nouit.*

h Per iocum baiulos onustos ligno in tam angustam viam perduxisse vt nec regredi possent, nec progredi.

A ἀπαγγελθέντος δὲ καὶ τούτου, πάλιν ὑπολαβὼν ὁ Δημήτριος ἔφη, ἀλλ' ἡ παρ' ἐμοὶ πόρνη σωφρονέστερον τῆς παρ' ἐκείνῳ Πηνελόπης ζῇ. ὅτι δὲ καὶ Σύλλας ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς φιλόγελως ἦν, προείρηται. Λεύκιος δὲ Ἀνίκιος καὶ αὐτὸς Ῥωμαίων στρατηγήσας, Ἰλλυριοὺς καταπολεμήσας καὶ αἰχμάλωτον ἀγαγὼν Γένθιον, τὸν τῶν Ἰλλυριῶν βασιλέα, σὺν τοῖς τέκνοις, ἀγῶνας ἐπιτελῶν τοὺς ἐπινικίους ἐν τῇ Ῥώμῃ, πάντα τὰ γέλωτος ἄξια πράγματα ἐποίησεν, ὡς Πολύβιος ἱστορεῖ ἐν τῇ τριακοστῇ. μεταπεμψάμενος γὰρ τοὺς ἐκ τῆς

B Ἑλλάδος ἐπιφανεστάτους τεχνίτας καὶ σκηνὴν κατασκευάσας μεγίστην ἐν τῷ κίρκῳ, πρώτους εἰσῆγεν αὐλητὰς ἅμα πάντας. οὗτοι δ' ἦσαν Θεόδωρος ὁ Βοιώτιος, Θεόπομπος, Ἕρμιππος, ὁ Λυσίμαχος, οἵτινες ἐπιφανέστατοι ἦσαν. τούτους δὲ στήσας ἐπὶ τὸ προσκήνιον, μετὰ τοῦ χοροῦ αὐλεῖν ἐκέλευσεν ἅμα πάντας. τῶν δὲ διαπορευομένων τὰς κρούσεις κατὰ τῆς ἁρμοζούσης κινήσεως, προσπέμψας, οὐκ ἔφη καλῶς αὐτοὺς αὐλεῖν, ἀλλ' ἀγω-

C νίζεσθαι μᾶλλον ἐκέλευε. τῶν δὲ διαπορούντων, ὑπέδειξέ τις τῶν ῥαβδούχων ἐπιστρέψαντας ἐπάγειν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ποιεῖν ὡσανεὶ μάχην. ταχὺ δὲ συννοήσαντες οἱ αὐληταί, καὶ λαβόντες οἰκείαν ταῖς ἑαυτῶν ἀσελγείαις, μεγάλην ἐποίησαν σύγχυσιν. συνεπιστρέψαντες δὲ τοὺς μέσους χοροὺς πρὸς τοὺς ἄκρους, οἱ μὲν αὐληταὶ φυσῶντες ἀδιανόητα, καὶ διαφέροντες τοὺς αὐλοὺς ἀπῆγον ἀνὰ μέρος ἐπ' ἀλλήλους. ἅμα δὲ τούτοις ἐπικτυ- 305
ποῦντες οἱ χοροὶ καὶ συνεπισείοντες τὴν σκηνὴν

D ἐπεφέροντο τοῖς ἐναντίοις καὶ πάλιν ἀνεχώρουν ἐκ μεταβολῆς. ὡς δὲ καὶ περιζωσάμενός τις τῶν χορευτῶν ἐκ τοῦ χοροῦ στραφεὶς, ἦρε τὰς χεῖρας ἀπὸ πυγμῆς πρὸς τὸν ἐπιφερόμενον αὐλητήν, τότ' ἤδη κρότος ἐξαίσιος ἐγένετο, καὶ κραυγὴ τῶν θεωμένων. ἔτι δὲ τούτων ἐκ παρατάξεως ἀγωνιζομένων ὀρχησταὶ δύο εἰσήγοντο μετὰ συμφωνίας εἰς τὴν ὀρχήστραν, καὶ πύκται τέσσαρες ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν μετὰ σαλπιγκτῶν καὶ βυκανιστῶν. ὁμοῦ δὲ τούτων πάντων ἀγωνιζομένων ἄλεκτον ἦν τὸ συμ-

E βαῖνον. περὶ δὲ τῶν τραγῳδῶν φησὶν ὁ Πολύβιος, ὅτι ἐὰν ἐπιβάλωμαι λέγειν, δόξω τισὶν διαχλευάζειν. ταῦτα τοῦ Οὐλπιανοῦ διεξελθόντος, καὶ πάντων ἀνακαγχασάντων, ἐπὶ τῇ ἀνηκόοις ταύταις θέαις, ἐγένοντό τινες λόγοι καὶ περὶ τῶν καλουμένων πλάνων, καὶ ἐζητεῖτο εἰ μνήμη τὶς καὶ περὶ τούτων ἐγένετο παρὰ τοῖς παλαιοτέροις. περὶ γὰρ θαυματοποιῶν ἤδη προειρήκαμεν. καὶ ὁ Μάγνος ἔφη. Διονύσιος μὲν ὁ Σινωπεὺς ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητής, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ ὁμωνύμῳ μνημονεύει Κηφισοδώρου τοῦ Πλάνου διὰ τούτων. Κηφισόδωρον φησὶν ἐπικαλούμενον Πλάνον τινὰ ἐν Ἀθήναις

F γενέσθαι, τὴν σχολὴν εἰς τοῦτο τὸ μέρος τοῦ βίου καταχρώμενον, τοῦτον ἐντυχόντα πρὸς τὸ σιμὸν ἀνατρέχειν, ἢ συγκαθεῖναι τῇ ἐπὶ τῇ βακτηρίᾳ. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Νικόστρατος ἐν Σύρῳ,

Κηφισόδωρον οὐ κακῶς μὰ τὸν Δία τὸν πλάνον
φασὶ στενωπὸν εἰς στενὸν στῆσαί τινας (δένα.
Ἀγκαλίδας ἔχοντας, ὥστε μὴ παρελθεῖν μη-

Παντάλεοντος δὲ μνημονεύει Θεόγνητος ἐν Φιλοδεσπότῃ.

Ὁ Πανταλέων μὲν αὐτὸς αὐτοῖς τοῖς ξένοις
Τοῖς δ' ἀγνοοῦσιν αὐτὸν ἔπαιζε, καὶ σχεδὸν
Ἀπεκραιπάλα τὰ πλεῖστα τοῦ γελάσαι χάριν
Ἰδίαν τιν' αὐτῷ θέμενος ἀδολεσχίαν.

Καὶ Χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος ἐν πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς, περὶ τοῦ Πανταλέοντος τάδε γράφει. ὁ δὲ πλάνος Πανταλέων τελευτᾶν μέλλων, ἑκάτερον τῶν υἱῶν κατ' ἰδίαν ἐξηπάτησεν, φήσας μόνῳ αὐτῷ λέγειν ὅπου κατορώρυχε τὸ χρυσίον, ὥστε μάτην ὕστερον κοινῇ σκάπτοντας αἰσθέσθαι ἐξηπατημένους. Οὐκ ἠπόρει δὲ ἡμῶν τὸ συμπόσιον, οὐδὲ τῶν φιλοσκωπτούντων. περὶ δὲ τοιούτου τινὸς πάλιν ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ αὐτῷ γράφει, φιλοσκώπτης μέλλων ὑπὸ τοῦ δημίου σφάττεσθαι, εἰπεῖν ἔφη θέλειν ὥσπερ τὸ κύκνειον ᾄσας ἀποθανεῖν. ἐπιτρέψαντος δ' ἐκείνου ἔσκωψεν. ὑπὸ δὴ τῶν τοιούτων πολλάκις ὁ Μυρτίλος σκωφθεὶς καὶ ἀγανακτήσας εἶπεν, καλῶς Λυσίμαχον τὸν βασιλέα πεποιηκέναι. Τελεσφόρον γὰρ ἕνα τῶν ὑπάρχων αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἔσκωψε ποτὲ ἐν συμποσίῳ τὴν Ἀρσινόην, (γυνὴ δὲ ἦν τοῦ Λυσιμάχου,) ὡς ἐμετικὴν οὖσαν, κακῶν κατάρχεις, τὴν δ' ἔμουσαν εἰσάγων, ὁ Λυσίμαχος ἀκούσας ἐμβληθῆναι αὐτὸν ἐκέλευσεν εἰς γαλεάγραν, καὶ δίκην θηρίου περιφερόμενον καὶ τρεφόμενον, κολαζόμενον οὕτως ἐποίησεν ἀποθανεῖν. σὺ δὲ ὦ Οὐλπιανὲ εἰ τὴν γαλεάγραν ζητεῖς, ἔχεις παρὰ Ὑπερείδῃ τῷ ῥήτορι· ὅπου δὲ, σὺ ζήτει. καὶ Ταχὼς δ' ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς Ἀγησίλαον σκώψας τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτ' ἦλθεν αὐτῷ συμμαχήσων, ἦν γὰρ βραχὺς τὸ σῶμα, ἰδιώτης ἐγένετο ἀποστάντος ἐκείνου τῆς συμμαχίας. τὸ δὲ σκῶμμα τοῦτ' ἦν, ὤδινεν ὄρος, Ζεὺς δ' ἐφοβεῖτο, τὸ δ' ἔτεκεν μῦν. ὅπερ ἀκούσας ὁ Ἀγησίλαος καὶ ὀργισθεὶς ἔφη, φανήσομαί σοι ποτὲ καὶ λέων. ὕστερον γὰρ ἀφισταμένων τῶν Αἰγυπτίων, ὥς φησι Θεόπομπος καὶ Λυκέας ὁ Ναυκρατίτης ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς, οὐδὲν αὐτῷ συμπράξας, ἐποίησεν ἐκπεσόντα τῆς ἀρχῆς φυγεῖν εἰς Πέρσας. πολλῶν οὖν πολλάκις ὄντων τῶν ἀκροαμάτων, καὶ τῶν αὐτῶν οὐκ ἀεὶ, ἐπειδὴ πολλοὶ περὶ αὐτῶν ἐγίνοντο λόγοι, τὰ ὀνόματα τῶν εἰπόντων παραλιπὼν, τῶν πραγμάτων μνησθήσομαι. περὶ μὲν γὰρ αὐλῶν ὁ μέν τις ἔφη τὸν Μελανιππίδην καλῶς ἐν τῷ Μαρσύᾳ διασύροντα τὴν αὐλητικὴν εἰρηκέναι περὶ τῆς Ἀθηνᾶς· τὰ μὲν Ἀθαναία ὄργανα ἔρριψέ τε ἱερᾶς ἀπὸ χερὸς, εἶπέ τε, ἔρρετε αἴσχεα σώματι λύμα· ἐμὲ δ' ἐγὼ κακότητι δίδωμι. πρὸς ὃν ἀντιλέγων ἄλλος ἔφη, ἀλλ' ὅ γε Σελινούντιος Τελέστης τῷ Μελανιππίδῃ ἀντικορυσσόμενος ἐν Ἀργοῖ ἔφη. (ὁ δὲ λόγος ἐστὶ περὶ τῆς Ἀθηνᾶς,) ὃν σοφὸν σοφὰν λαβοῦσαν οὐκ ἐπέλπομαι νόῳ δρυμοῖς ὀρείοις ὄργανον δίαν Ἀθάναν δυσόφθαλμον αἶσχος ἐκφοβηθεῖσαν, αὖθις ἐκ χεροῖν βαλεῖν νυμφαγενεῖ χειροκτύπῳ φηρὶ Μαρσύᾳ κλέος.

A Theognetus in Philodespoto[a] Pantaleontis Plani sic meminit.

Pantaleon ipse homines peregrinos
Quibus ignotus esset ludificabat, ut plurimum
Tanquam exhalata crapula expergisceretur, excitandi risus gratia
Nugas quasdam sibi proprias loquacius effutiens.

Chrysippus Philosophus libro quinto De honesto & voluptate, scribit Pantaleontem Planum moribūdum, ambos filios fefellisse, cùm vtrique seorsim euocato diceret, soli se indicare, vbi aurum defodisset: itaque post eius obitum communi opera frustra terram egerentes, sese deceptos cognouisse. Non deerant conuiuio nostro & quibus placerent ludicræ scommatorum facetiæ. De quodam eiusmodi rursum Chrysippus tradit in eodem opere, dicacem & facetum hominem à carnifice mox iugulandum, dixisse, velle se, Cycnorum modo, vbi cantasset[b], mori. In lictorem qui id permiserat, dicteriis multis post illa iocatus est. Ab eiusmodi viris sæpius irrisus Myrtilus, & ea de caussa indignabundus, inquit à Lysimacho rectè factum, qui Telesphorum vnum ex rectoribus prouinciarum, quòd in conuiuio Arsinoën Lysimachi cōiugem, quia crebrò vomeret, perstrinxisset, audiente illo, hoc amaro dicto,

Malorum[c] autor es, qui, τὴν δ' ἔμουσαν, induxeris,

coniectum in γαλεάγραν, caueam, circumtulerit veluti feram inclusam, dato quotidie cibo, & ad mortem sic adegerit. Tu verò Vlpiane, si quæris vbinam extet vox γαλεάγρα, apud Hyperidem oratorē habes: vbi, perquire. Tachos AEgypti rex Agesilaum[d] qui cum auxiliaribus copiis ad eum traiecerat, ob breuitatem corporis irrisit: ideóque ab eo deficiente Agesilao, regno priuatus est. Tale porrò fuit eius dicterium, Parturiit[e] mons: exterritus est Iuppiter: enatus mus. Iratus audito hoc Agesilaus, Videbor, inquit, aliquando tibi leo. Excitata post, vt aiunt Theopompus, & Lyceas Naucratites in AEgyptiacis, aduersus regem seditione, Agesilai ope ille destitutus, amisso principatu, fugere ad Persas coactus est. Secutæ sunt hunc sermonem aliæ multæ disceptationes, nec eædem semper, in quibus explicandis cùm varia fuerit & multiplex oratio, tacebo illos qui verba fecerunt, tractatas ipsas res exponam. De tibiis quidam Melanippiden ait, in Marsya tibicinum artem vituperantem scitè hoc prodidisse de Minerua:

Pallas quidem sacra de manu abiecit
Instrumenta,[f] dixitque abite in malam rem,
Corporis probra turpia: me vitio nolo dedere.

Huic reluctans è conuiuis alter, At Telestes Selinuntius, inquit, Melanippidi repugnans in Argo tradit, Est porrò sermo de Pallade: quē verum esse, nisi fallit animus, existimaturum me non spero:

In montium nemoribus diuam Mineruam,
Deformitatem oris visu turpem expauescentem,
Instrumentum[g] statim è manibus abiecisse,
Marsyæ nympha[h] genito, manibus percussuro,
feroci gloriæ[i] futurum.

a Seruo amante.
b Erasm. uerbio, canto. c Versic. Euripide tans, sed dicax ille τὴν δ' ... (hanc mu pronuncia τὴν δ' ... (hanc vo tem.) Plu. Quæst. l. 1. pot. Timag id attrib. lib. de Exilio Seneca lib. de ra, tradit ... los Telesphor exculptos ... detruncatis ... deformatur ... Vide Lysimach ... Rhodium ... ostendun ... Seneca vt ... post ... fœminarum vocem ... Rhodii ... mo, quo ... caueam ... coniectura p ranno, & ... quam ... quod anima leretur ... cuidam ... neret cibo, mnia inquit maini, dum ... speranda ... d Plutarchu eius vita. e Horat. Parturient montes, ... nascetur ridiculus mus. Vide uerbium.
f Tibias. Ouidium lib. Fast. Pallas ... mihi non ... est, ... tibia, dixi ... Apud Plu chum, ... rus, ... iciat sic il monet: ... Vide l. pardum c 2. Emēd. & adnoratum pag. 184.
g Tibias.
h Marsya fluuium, ... Apamiæ ... esse à lacry Nympharum Satyrorum ... fratum Mar à Phœbo de tium, f. bulo poetæ, & Ouid. 6. M morph.
i Quo ille riabatur. A nis fuit M Marsyam ... cædentis ... quòd ... se tibias ... fet. Pausan.

Nam, quæ ipsam vexasset optandæ pulchritudinis vehemens cupiditas? Etenim dulcem virginitatem, liberorum expertem, Clotho ei tribuit. Hoc arguméto scilicet, perpetuæ virginitatis, formam indecoram illam Mineruam non ita refugisse aut extimuisse probat. Subiicit autem:

Sed uelox agilisque fama inania falso loquentium
Musæ ministrorum [a] peruolauit Græciam,
Cum inuidioso probro sapientis artis [b] apud homines.

Aliquanto pòst tibicinum artem laudans, sic ait:

Hanc artem igitur maximè diuinam
Bromio concessit uenerandæ deæ sublimis [c] & elatus spiritus,
Cum eleganti & arguta uelocis manus celeritate.

Idem Telestes in Asclepio tibiarum sic vsum declarat:

Phrygum rex leniter [d] personantium tibiarum sacrarum
Cantum primus inuenit, Doricæ musæ [e] æquiparandum
AEmulum: uariè modulatam tenebrosi [f] spiritus
Auram leuem atque perniciem arundine circumplectens.

Pratinas Phliasius scribit, cùm tibicines, & qui choros conficiunt, mercenarij in orchestram magno [g] fauore spectatorum prodirēt, ægrè nonnullos tulisse quòd tibicines, vt erat patrius mos, cum choris non accinerent, sed chori cantarēt cum tibicinibus. Quàm igitur aduersus illos qui hæc committebant, stomachatus sit Pratinas, hoc hyporchemate [h] planum facit:

Quisnam hic tumultus? quæ iniuria
Erupit in Dionysiaca obstrepera scenæ pulpita [i]?
Mihi fauet, mihi propitius est Bromius,
Mihi fremendum ac tumultuandum per montes
Concitato & uago cum Naidibus: Cygnorum instar
Varij modi sunt accinendi.
Tibijs cantiones præire gaudet rex Dionysius.
Post illas canat & saltet tibicen:
Tibia tantùm comessationum administra est,
Spectaculis commoda, quibus pugnant ardentibus animis pugiles,
Et ut quasi temulenti apud se non sint
In conflictibus bellicorum agminum duces.
Iam, ô Bacche rex, Phrynichi filium [k] uarij chori præsidem
Pulsa, & accende: calamo sacra ille prorsus
Loquitur [l], uultu graui [m] incedēs uersus rhythmo
Concinnos profatur: Adest nunc tibi terebro formatum corpus,
Arundo dextera [n], olim præstans uirgo:
Meam Doricam musam audi ô triumphator
Hedera comam uincte, duplici ianua in lucem edite.

A τί γάρ νιν εὐηράτοιο κάλλεος ὀξὺς ἔρως ἔτειρεν. αἱ γὰρ παρθενίαν ἄγαμον καὶ ἄπαιδ' ἀπένειμε Κλωθώ. ὡς οὐκ ἂν εὐλαβηθείσης τὴν αἰσχρότητα τοῦ εἴδους διὰ τὴν παρθενίαν, ἑξῆς τέ φησιν, ἀλλὰ μάταν ἀναχόρευτος, ἅδε ματαιολόγων φήμα προσέπτατο Ἑλλάδα μουσοπόλων, σοφᾶς ἐπιφθόνον βροτοῖς τεχνὰς ὄνειδος. μετὰ ταῦτα δὲ ἐγκωμιάζων τὴν αὐλητικὴν λέγει, τὰν συνεριθοτάταν Βρομίῳ παρέδωκε σεμνᾶς δαίμονος ἀερθὲν πνεῦμ' αἰολοπτερύγων σὺν ἀγλααῖνω † κυτᾶτι
B χειρῶν κέμψω † δέ. κἀν τῷ Ἀσκληπιῷ ὁ Τελεστὴς ἐδήλωσε τὴν τῶν αὐλῶν χρείαν ἐν τούτοις· ἢ Φρύγα καλιπνόων αὐλῶν ἱερῶν βασιλῆα αὔδονος ἥρσε πρῶτος Δούριδος αὐτόπαλον μούσης νομοαίολον ὀρφναῖ πνεύματος εὔπτερον αὔραν ἀμφιπλέκων καλάμοις. Πρατίνας δὲ ὁ Φλιάσιος, αὐλητῶν καὶ χορευτῶν μισθοφόρων κατεχόντων τὰς ὀρχήστρας, ἀγανακτεῖν τινας ἐπὶ τῷ τοὺς αὐλητὰς μὴ συναυλεῖν τοῖς χοροῖς καθάπερ ἦν πάτριον ἀλλὰ τοὺς χοροὺς συνᾴδειν τοῖς αὐ-
C λητᾶις. ὃν οὖν εἶχε θυμὸν κατὰ τῶν ταῦτα ποιούντων ὁ Πρατίνας ἐμφανίζει διὰ τοῦδε τοῦ ὑπορχήματος.

Τίς ὁ θόρυβος ὅδε;
Τί τάδε τὰ χορεύματα;
Τίς ὕβρις ἔμολεν
Ἐπὶ Διονυσιάδα,
Πολυπάταγα θυμέλαν,
Ἐμὸς ἐμὸς ὁ Βρόμιος.
D Ἐμὲ δεῖ κελαδεῖν.
Ἐμὲ δεῖ παταγεῖν
Ἀν' ὄρεα σύμενον
Μετὰ Ναΐδων,
Οἷά τε κύκνον ἄγοντα
Ποικιλόπτερον μέλος.
Τὰν ἀοιδὰν.
Κατέστασε † Πιερὶς βασίλεια.
Ὁ δ' αὐλὸς ὕστερον χορευέτω.
Καὶ γάρ ἐσθ' ὑπηρέτης κώμων μόνον
Πυγμάχοις τε πυγμαχίαισιν
E Ἐων † θία, εἰς πάροινον ἔμμεναι στρατηλάτας.
Παῖε τὸν φρυναίου ποικίλου προσανέχοντα,
Φλέγε τὸν ὀλοσιαλοκάλαμον
Λαλοβαρυοπαραμελορυθμοβάταν
Θυπατρυπαίῳ δέμας πεπλασμένον † γνηνιδόνα
F Δέ σοι δεξιὰ, καὶ πόλος διάρριφα †
Θριαμβοδιθύραμβε κισσοχαῖτ' ἄναξ
Ἄκουε τὰν ἐμὰν Δώρειον χορείαν.

Περὶ δὲ τῆς αὐλῶν πρὸς λύραν κοινωνίας, (ἐπεὶ πολλάκις καὶ αὐτὴ ἡμᾶς συναυλία ἔθελγεν.) Ἔφιππος ἐν Ἐμπολῇ φησιν,

De communitate & consensione tibiarum cum lyra, quandoquidem sæpius nobis voluptati fuit ea coniunctio, Ephippus in Mercatore ait:

a Poëtarum.
b Sic tibicinum artem vocat.
c Afflatus Mineruæ cælestis ac diuinus.
d Plinio, Midas Phrygiæ rex obliquam tibiā inuenit: Marsyas geminas: Adrastus cum tibia voce canere.
e Citharæ, lyræ.
f Tibiæ obscuro tubulo abditi.
g Τὸ κατέχειν sic interpretor.
h Saliari carmine, quod saltantibus accinebatur.
i Θυμέλας. Scena histrionum: orchestra chori, citharœdorum, citharistarum, symphoniacorū. Θυμέλη, siue ara, siue pulpitum, in orchestra.
k Pratinam.
l Ὀλοσιαλοκάλαμον.
m Λαλοβαρυοπαραμελορυθμοβάταν.
n Fistula. Nota est fabula Syringis in arūdinem mutata. In fistulis & tibiis theatralibus fuerunt dextræ ac sinistræ.
o Διθύραμβε. Bis natus Bacchus duas veluti ianuas penetrauit. Alii sic dictum putant, quòd in Dithyrae Nyssæ antro sit educatus. Inde Dithyrambici poetæ πολυπλάνεις.

A

Κοινωνεῖ γὰρ ὦ μειράκιον,
Ἣν τοῖσιν αὐλοῖς μουσική, κἀν τῇ λύρᾳ
Τοῖς ἡμετέροισι παιγνίοις. ὅταν γὰρ εὖ
Συναρμόσωσι τοῖς συνοῦσι τὸν τρόπον,
Τόθ᾽ ἡ μεγίστη τέρψις ἐξευρίσκεται.

τὴν δὲ συναυλίαν τί ποτ᾽ ἐστὶν, ἐμφανίζει Σῆμος ὁ Δήλιος ἐν πέμπτῳ Δηλιάδος γράφων οὕτως. ἀγνοουμένης δὲ παρὰ πολλοῖς τῆς ξυναυλίας λεκτέον. ἦν τις ἀγὼν συμφωνίας ἀμοιβαῖος αὐλοῦ καὶ ῥυθμοῦ χωρὶς λόγου τοῦ προσμελῳδοῦντος. ἀστείως δὲ αὐτὴν Ἀντιφάνης φανερὰν ποιεῖ ἐν τῷ

B

Αὐλητῇ λέγων·

Ποίαν φράσον γὰρ ἤδει τὴν συναυλίαν
Ταύτην ἐπίσταται γὰρ ἀλλ᾽ ηὔλουν ἔτι.

Μαθόντες ὥστε τοὺς αὐλοὺς, σύ τε αὐτῇ τελετῇ ψεθείθαμεν συντυγχάνεις αὐλῶν πέραινε. δέξεται δὲ τ᾽ ἄλλα σοι ἡδυλικόν ἐστιν, οὐ χωρὶς εἰς πάλιν συνδύματ᾽ οὐ προβλημάθοις σημαίνεται ἕκαστος. Λίβυν δὲ τὸν αὐλὸν προσαγορεύουσιν οἱ ποιηταὶ φησὶ Δοῦρις ἐν δευτέρῳ τῶν περὶ Ἀγα-

C

θοκλέα, ἐπειδὴ Σειρίτης, ὅς δοκεῖ πρῶτον εὑρεῖν τὴν αὐλητικὴν, Λίβυς ἦν τῶν Νομάδων, ὃς καὶ κατηύλησε τὰ μητρῷα πρῶτος. αὐλήσεων δ᾽ εἰσὶν ὀνόματα, ὥς φησι Τρύφων ἐν δευτέρῳ Ὀνομασιῶν, αἵδε, κῶμος, βουκολιασμὸς, γίγγρας, τετράκωμος ἐπίφαλλος, χορεῖος, καλλίνικος, πολεμικὸν, ἡδύκωμος, σικιννοτύρβη, θυροκοπικὸν, τὸ αὐτὸ καὶ κρουσίθυρον, κνισμὸς, μόθων. ταῦτα δὲ πάντα μετ᾽ ὀρχήσεως ηὐλεῖτο. καὶ ᾠδῆς δὲ ὀνομασίας καταλέγει ὁ Τρύφων τάσδε. Ἱμαῖος, ἡ ἐπιμύλιος καλουμένη, ἣν παρὰ τοὺς ἀλέτους ᾖδον,

D

ἴσως ἀπὸ τῆς ἱμαλίδος. ἱμαλὶς δ᾽ ἐστὶ παρὰ Δωριεῦσιν ὁ νόστος, καὶ τὰ ἐπίμετρα τῶν ἀλέτων. ἡ δὲ τῶν ἱστουργούντων ᾠδὴ ἔλινος, ὡς Ἐπίχαρμος ἐν Ἀταλάνταις ἱστορεῖ. ἡ δὲ ταλασιουργῶν ἴουλος. Σῆμος δὲ ὁ Δήλιος ἐν τῷ Περὶ Παιάνων φησὶ, τὰ δράγματα τῶν κριθῶν αὐτὰ καθ᾽ αὐτὰ προσηγόρευον ἀμάλας. συναθροισθέντα δὲ καὶ ἐκ πολλῶν μίαν γενόμενα δέσμην, οὔλους καὶ ἰούλους· καὶ τὴν Δήμητρα ὁτὲ μὲν Χλόην ὁτὲ δὲ Ἰουλώ. ἀπὸ

E

τῶν οὖν τῆς Δήμητρος εὑρημάτων τούς τε καρποὺς, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς εἰς τὴν θεὸν οὔλους καλοῦσι καὶ ἰούλους, δημήτρουλοι καὶ καλλίουλοι, καὶ πλεῖστον οὖλον οὖλον ἵει, ἴουλον ἵει. ἄλλοι δέ φασιν ἐριουργῶν εἶναι τὴν ᾠδήν. αἱ δὲ τῶν τιθηνουσῶν ᾠδαὶ, καταβαυκαλήσεις ὀνομάζονται. ἦν δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς ἑώραις τις ἐπ᾽ Ἠριγόνῃ, ἣν καὶ ἀλῆτιν λέγουσιν ᾠδήν. Ἀριστοτέλης γοῦν ἐν τῇ Κολοφωνίων πολιτείᾳ φησίν· ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεόδωρος ὕστερον βιαίῳ θανάτῳ. λέγεται δὲ γενέσθαι τρύφων τις, ὡς ἐκ τῆς ποιήσεως δῆλόν ἐστιν. ἔτι

F

γὰρ καὶ νῦν αἱ γυναῖκες ᾄδουσιν αὐτοῦ μέλη

A

Communis est, ô adolescentule,
Tibiarum atque lyræ cantus musicus
Nostris lusibus: cùm enim
Probè concordant, cum si quis modum intelligat,
Voluptas tum percipitur proculdubio maxima.

Quidnam autem συναυλίαν [a] nuncuparint, docuit Semus Delius libro quinto Deliadis, his verbis: Quidnam συναυλία fuerit, quandoquidem hoc ignorant multi, dicendum. Concentus ea certamen fuit tibiarum vicissim, ac rhythmorum[b], absque illius sermone, qui voce tibiæ modos æmularetur. Συναυλίαν Anti-

B

phanes in Tibicine lepidè qualis esset ita declarauit:

A. Quam, quæso, nouerat is synauliam?
B. Illam[c] enim verò scit adhuc: sed præterea canebant tibia,
Suorum docti concentuum numeros [d]
Simul iungere cum dulci tibiarum sono.
A. Perge. B. absque sermone, ingeniosè
Ac iucundè facientes reliqua, rectè
Indicantes singula nutu, quæcunque proponerentur.

C

Libycas tibias poetę appellant, vt inquit Duris libro secundo de rebus gestis Agathoclis, quòd Seirites primus, vt credunt, tibicinum artis inuentor, è gente Nomadum Libycorum fuerit, primúsque tibia Cerealium hymnorũ cantor. Tryphon libro secundo Nomenclaturarum, has recenset cantiones tibiales: Comon [e] Bucoliasmum, Gingras, Tetracomon, Epiphallon, Choricam, Callinicon [f], Polemicam, Hedycomon Sicynnotyrben [g], Thyrocopicon, quæ Crousithyros etiam dicitur, Cnismon, Mothona, quæ omnes cum

D

saltatione canebantur. Cantionum verò quæ voce pronuntiabãtur, genera hæc idem Tryphon recenset, Himæam, quam & Epimylion vocant, cantari solitam ab iis qui in pistrino molunt: ab ἱμαλὶς voce fortassis dictam, quæ Doriensibus significat nunc reuersionem, nunc auctarium, corollariúmve mensuræ, quod pistrinariis [h] operis datur: textrinarum, Elinum[i], vt inquit Epicharmus in Atalantis: lanificiorum [k] Iülum. Semus Delius libro De Pæanibus inquit, ordei manipulos separatos,

E

vocatos fuisse Amalas, collectos verò & in vnum ex pluribus fasciculum colligatos, οὔλους, & ἰούλους: Cererémque nunc Chloën [l] appellatam fuisse, nunc Iülo. Sic ab iis quæ Ceres inuenit, & fruges, & hymnos quibus dea celebratur, tum οὔλους, tum ἰούλους nominant, δημήτρουλοι [m], & καλλίουλοι, suis canticis acclamantes [n] πλεῖστον οὖλον ἵει, πλεῖστον ἴουλον ἵει, id est, plurimos spicarum manipulorúmque fasciculos mitte. Alij volunt eam cantionem illorum esse qui lanas tractant. Nutricum lactantium cantilenæ Catabaucaleses [o] nuncu-

F

pantur. In EOris [p] de Erigone quædam canebatur, quam ἀλῆτιν errabundam & mendicã, appellabant. Aristoteles in Colophoniorũ Republica, sic inquit: obiit diẽ pòst Theodorus, violẽta morte. Fuit, vt aiunt, Tryphõ, delitiis perditus, quod ex vulgatis carminibus satis liquet. Mulieres enim versus de illo etiamnũ cantant

a Veluti Con[…] bicinium, conso[…] nantem tibiæ ca[…] tum, cum lyra[…] citharáve, a[…] voce aut rhy[…] thmis.
b Cùm citra se[…] monem & ve[…] tibiarum m[…] vox exprimi[…] imitatur. Eras[…] prouerb. Eade[…] queri, interpre[…] tatur, cum duo[…] tibicines cane[…] cantionẽ son[…]
c Locus emenda[…] tus, restituti ver[…] sus, coniectura.
d In mulieris rhy[…] thmus tempori[…] spatium: nume[…] ri, metrum pedi[…] siue numerorum[…] ordo & positus[…]
e Comos, comes[…] satio: Dicomos, ter[…] comessa[…] tio: Hedyco[…] mos, su[…] co[…] messatio. Bo[…] co[…] liasmos, bubulci[…] pastoris: Gin[…] gra, acclamatio[…] comessantium: Epiphallos, quæ ad Phallũ cane[…] batur: Tetraco[…] mos, quater re[…] dintegrata co[…] messatio: Calli[…] cos, victoria triũ[…] phalis: Polemi[…] cũ, præliaris, bel[…] lica: Sicinnotyr[…] be, Sicinnorum turba. Sicinos insula. Sic nobis, la canaria: Thyrocopicos, siue Crousothyros, qui fores pulsat: Cnismos, pruritus: Mothon, terrificus, abiectus seruulus, verna. Vide Erasm. prouerb. Aufer mothonẽ à remo.
f Callinichus à tripudiantibus honoris caussa vi[…] ctoribus caneba[…] tur, his fere ver[…] bis, io Pæan, io triumphe. Euripides in Medea, δεινὴ γὰρ. οὔπιx[…] δίως γε συμβα[…] λὼν ἐχθρὰν τις αὐτῇ καλλίνικον ᾄσεται. Muret. c. 11. 3. Var.
g Alii, Sicinotyr[…] be à Sicino in[…] sula vicina Eu[…] bœæ: quidam Si[…] benotyrbẽ: qui[…] dã Silenotyrbẽ.
h Vt, si quid da[…] pinsunt decida[…] auolet, exiliat[…] cepta mẽsura ta[…] men constet.
i Pag. sequente Aelinum.
k Lanã pecten[…] tium, carminan[…] tium, nentium.
l Vel à virescente, vel à flauescente segete.

m Cereris cantores. n Segetum fertilitatem ac copiã rogantes. o De hac voce vide Leopard. c. 5. 7. Emend. p Alii, ἀιώραις. ἀιώρα, festum Athen[…] quod à lautis cœnis vocabãt καλλίδειπνον. Oscellæ, pensilis asser, funibus laqueari quatuor alligatus, in quo sedentes per inane iactantur. Vide Mercuria[…] lem lib. De Gymnastice. Eoræ vel AEoræ in honorem Alei celebrabantur, vel, vt alii volũt, Clytemnestræ & AEgisthi, vel, vt alii, Erigones ἀλήτιδος. In eo[…] festo tabula funibus pendente se dimouebant. Caussam cur ita fieret, vide apud Hyginum cap. de Arctophylace. Erigone, quia patrem rustici temulẽti oc[…] cidissent, nimio dolore confecta cum laqueo vitam finisset, deorum miseratione in cælum translata est, appellatáque Virgo. Leopard. cap. 14. 6.

in Eoris. Messorũ cantio Lytiersas nuncupatur. Fuit & mercenariorũ in agros ad opus cõmeantiũ peculiaris cãtio, vt scribit Telecleides in Amphictyonib⁹: & balneatorũ alia, vt in Audaciis Crates inquit: & eorum alia qui fruges pinsebant, vt tradunt Aristophanes in Fœminis sacra Bonæ deæ celebrantibus, & Nicochares in Hercule Chorago. Eorum qui pecudes ducebant ad pabula cantio fuit *βουκολιασμός*. Id cantionis genus reperit Diomus Siculus bubulcus. Eius [a] meminit Epicharmus in Alcyone, & Vlysse naufrago. Funebres, & quæ in aduersis rebus, ac molestiis canuntur, *ὀλοφυρμοὺς*, lamẽtationes, & questus, vocant. Quas appellant Iulos, Cereri ac Proserpinæ sunt peculiares: Apollini, Philelias[b], vt Telesilla [c] nominat: Vpingi [d] Dianæ. Charondæ Athenis inter pocula modi canebantur, vt autor est Hermippus libro sexto De legislatoribus. Aristophanes in Atticis dictionibus scribit Himæam cantionem esse molitorum: Hymeneum, nuptialem: lugubrem, Ialemon[e]. Euripides Linon & Alinon [f] cantari scribit non solùm in luctu, sed etiam in fœlici lætóque cantu. Clearchus in primo Amatoriorum, cantionem quandam Nomiam [g] vocari tradit ab Eriphanide, his verbis: Eriphanis condendorum versuum artifex perita, cùm venatorem Menalcam amaret, persequendis quoque se feris exercebat instigante desyderio palans, nempe errabunda, & huc illuc properans, mõtium dumos omnes perlustraret, vt Inus [h] discursiones præ illius erroribus fabulæ dicerentur, & non solùm feri dirique amoris omnino expertes homines, sed etiam truculentissimæ bestiæ collacrymantes miserias eius deplorarent, & amatoriæ spei sensu tangerentur. Quamobrem cantionem illam edidit, & vastas solitudines, vbi composuit, peruagata est, quod aiunt, vociferans, & eam canens, quam Nomion vocarũt. Eius hæc est portiuncula:

Proceræ quercus, ô Menalca.

Aristoxenus libro quarto de Musica scribit, priscas fœminas cecinisse cantionem quandam nomine Calycen. Stesichori versus extant, in quibus quædam nomine Calyca, Euathli iuuenis amore capta à Venere precatur eius nuptias: contempta verò à fastidioso & renuente iuuene, præcipitio sese interemit, id quod circa Leucadem [i] factum est. Eius virginis mores apprimè fuisse pudicos poëta finxit, vt quæ iuuenis consuetudinem non prorsus & quouis modo cuperet, sed optaret, si liceret, Euathlo virgo nubere, aut, si quod in votis erat, obtinere non posset, abire vita. In compendiosis & breuibus commentariis Aristoxenus scribit, ab Iphiclo, quẽ impotenter amabat, Harpalycen [k] contemptam mœrore contabuisse, institutúmque ab euentu illo virginibus cantionis certamen, quam Harpalycen nominant. Nymphis libro primo de Heraclea, de Maryandinis loquens, ait, Apud eos cantiones itidem nonnullas audire & intelligere est, quas patria cõsuetudine cantantes, hominem priscum quẽdam nomine Borcum, inclamant, eúmque narrant viri diuitis ac illustris gnatum, forma &

A περὶ τὰς ἐώρας. ἡ δὲ τῶν θεριστῶν ᾠδὴ, Λυτιέρσης καλεῖται. καὶ τῶν μισθωτῶν δέ τις ἦν ᾠδὴ τῶν ἐς τοὺς ἀγροὺς φοιτώντων, ὡς Τηλεκλείδης φησὶν ἐν Ἀμφικτύοσι, καὶ βαλανείων ἄλλαι ὡς Κράτης ἐν Τόλμαις· καὶ τῶν πτισσουσῶν ἄλλη τις, ὡς Ἀριστοφάνης ἐν Θεσμοφοριαζούσαις. καὶ Νικοχάρης ἐν Ἡρακλεῖ χορηγῷ. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν βοσκημάτων ὁ βουκολιασμὸς καλούμενος. Διόμος δ' ἦν ὁ βουκόλος Σικελιώτης ὁ πρῶτος εὑρὼν τὸ εἶδος. μνημονεύει δ' αὐτοῦ B Ἐπίχαρμος ἐν Ἀλκυόνι καὶ ἐν Ὀδυσσεῖ ναυαγῷ. ἡ δ' ἐπὶ τοῖς θανάτοις καὶ λύπαις ᾠδὴ, ὀλοφυρμὸς καλεῖται. αἱ δὲ ἴουλοι καλούμεναι ᾠδαὶ Δήμητρι καὶ Φερσεφόνῃ πρέπουσιν. ἡ δ' εἰς Ἀπόλλωνα ᾠδὴ φιληλίας, ὡς Τελέσιλλα παρίστησιν. Οὔπιγγοι δ' εἰς Ἄρτεμιν. ᾔδοντο δ' Ἀθήνησι καὶ οἱ Χαρώνδου νόμοι παρ' οἶνον, ὡς Ἕρμιππός φησιν ἐν ἕκτῳ Περὶ νομοθετῶν. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Ἀττικαῖς φησὶ λέξεσιν, ἱμαῖος, ᾠδὴ μυλωθρῶν, ἐν δὲ γάμοις ὑμέναιος, ἐν δὲ πένθεσιν ἰάλεμος. λίνος δὲ C καὶ αἴλινος οὐ μόνον ἐν πένθεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' εὐτυχεῖ μολπᾷ κατὰ τὸν Εὐριπίδην. Κλέαρχος δ' ἐν πρώτῳ Ἐρωτικῶν, νόμιον καλεῖσθαί τινά φησιν ᾠδὴν ἀπ' Ἠριφανίδος γράφων οὕτως. Ἠριφανὶς ἡ μελοποιὸς Μενάλκου κυνηγετοῦντος ἐρασθεῖσα ἐθήρευε, μεταθέουσα ταῖς ἐπιθυμίαις. φοιτῶσα γὰρ καὶ πλανωμένη πάντας τοὺς ὀρείους ἐπεξῄει δρυμοὺς, ὡς μῦθον εἶναι τοὺς λεγομένους Ἰνοῦς δρόμους, ὥστε μὴ μόνον τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀστοργίᾳ διαφέροντας, ἀλλὰ καὶ τῶν θηρίων τοὺς ἀνημερωτάτους D συνδακρῦσαι τῷ πάθει, λαβόντας αἴσθησιν ἐρωτικῆς ἐλπίδος. ὅθεν ἐποίησέ τε καὶ ποιήσασα περιῄει κατὰ τὴν ἐρημίαν, ὥς φασιν ἀναβοῶσα καὶ ᾄδουσα τὸ καλούμενον νόμιον, ἐν ᾧ ἐστι, μακραὶ δρύες ὦ Μενάλκα. Ἀριστόξενος δ' ἐν τετάρτῳ περὶ μουσικῆς, ᾖδον φησὶν αἱ ἀρχαῖαι γυναῖκες καλύκην τινὰ ᾠδήν. Στησιχόρου δ' ἦν ποίημα, ἐν ᾧ Καλύκη τις ὄνομα, ἐρῶσα Εὐάθλου νεανίσκου, σωφρόνως εὔχεται τῇ Ἀφροδίτῃ γαμηθῆναι αὐτῷ. ἐ- 307 πεὶ δ' ὑπερεῖδεν ὁ νεανίσκος, κατεκρήμνισεν ἑαυτήν. ἐγένετο δὲ τὸ πάθος περὶ Λευκάδα. σωφρονικὸν δὲ πάνυ κατεσκεύασεν ὁ ποιητὴς τὸ τῆς παρθέ- E νου ἦθος, οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου θελούσης συγγενέσθαι τῷ νεανίσκῳ, ἀλλ' εὐχομένης εἰ δύναιτο γυνὴ τοῦ Εὐάθλου γενέσθαι κουριδία, ἢ εἰ τοῦτο μὴ δυνατὸν, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου. ἐν δὲ τοῖς κατὰ βραχὺ ὑπομνήμασιν ὁ Ἀριστόξενος, Ἴφικλός φησιν Ἁρπαλύκην ἐρασθεῖσαν ὑπερεῖδεν. ἡ δ' ἀπέθανε, καὶ γίνεται ἐπ' αὐτῇ παρθένοις ᾠδῆς ἀγὼν, ἥτις Ἁρπαλύκη φησὶ καλεῖται. Νύμφις δ' ἐν πρώτῳ περὶ Ἡρακλείας, περὶ Μαρυανδυνῶν διηγούμενός φησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ᾠδῶν ἐνίας κατανοήσειεν ἄν τις, ἃς ἐκεῖνοι κατά τινα ἐπιχω- F ριαζομένην παρ' αὐτοῖς συνήθειαν ᾄδοντες ἀνακαλοῦνταί τινα τῶν ἀρχαίων προσαγορεύοντες Βῶρμον. τοῦτον δὲ λέγουσιν υἱὸν γενέσθαι ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς καὶ πλουσίου, τῷ δὲ κάλλει καὶ

a Siue cantionis, siue inuentoris.

b ἀπὸ τοῦ φιλεῖν τὸν ἥλιον: à veneratione Solis.

c Argiua, poetices laude illustris, Pausan.

d Οὖπις vel Ὦπις Diana, sic dicta, vel à tribus puellis Hyperboreis, Vpi, Hecaerge, & Loxo, quæ Dianam & Apollinem aluere: vel ἀπὸ τοῦ ὀπιζεσθαι τὰς τικτούσας, à curandis & fouendis puerperis. Inde Οὔπιγγες dictæ. Virgilio Vpis vna est comitum Dianæ.

e Qui lugẽt, præ suspiriis & gemitibus loqui non possunt, sed ἰαλῶνται, sermone titubant: inde nomen tractum. Iunius ad gio 64 4. cent. Erasm. prouerbio, *Ialemo frigidior*

f Pagina superiore Elinon.

g Metricis legibus compositam.

h Athamantis vxoris, quæ cum filio Melicerta maritum furiosum & necẽ intentantem fugiẽs, peragratis multis locis in mare tandem se abiecit.

i Vrbem Leucadiæ peninsulæ, contra sinum Ambracium. De hoc scopulo, & iis qui ex illo desiluerunt, vide Strabonem, & Scaligerum in Ausonium.

k Parthenius in Amatoriis.

καὶ τῇ κατὰ τὴν ἀκμὴν ὥρᾳ, πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκεῖν· ὃν ἐφεστῶτα ἔργοις ἰδίοις καὶ βουλόμενον τοῖς θερίζουσι δοῦναι πιεῖν, βαδίζοντα ἐφ᾽ ὕδωρ ἀφανισθῆναι. ζητεῖν οὖν αὐτὸν τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας μετά τινος μεμελῳδημένου θρήνου καὶ ἀνακλήσεως, ᾧ καὶ νῦν ἔτι πάντες χρώμενοι διατελοῦσι. τοιοῦτος δ᾽ ἐστὶ καὶ ὁ παρ᾽ Αἰγυπτίοις καλούμενος Μανερῶς. A

Οὐκ ἀπελίποντο δὲ ἡμῶν τῶν συμποσίων οὐδὲ ῥαψῳδοί.

ἔχαιρε γὰρ τοῖς Ὁμήρου ὁ Λαρήνσιος, ὡς ἄλλος οὐδὲ εἷς, ὡς λῆρον ἀποφαίνειν Κάσσανδρον τὸν Μακεδονίας βασιλεύσαντα, περὶ οὗ φησι Καρύστιος ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν, ὅτι οὕτως ἦν φιλόμηρος, ὡς διὰ στόματος ἔχειν τῶν ἐπῶν τὰ πολλά. καὶ Ἰλιὰς ἦν αὐτῷ καὶ Ὀδύσσεια ἰδίως γεγραμμέναι. ὅτι δ᾽ ἐκαλοῦντο οἱ ῥαψῳδοὶ καὶ Ὁμηρισταὶ, Ἀριστοκλῆς εἴρηκεν ἐν τῷ Περὶ χορῶν. τοὺς δὲ νῦν Ὁμηριστὰς ὀνομαζομένους πρῶτος εἰς τὰ θέατρα παρήγαγε Δημήτριος ὁ Φαληρεύς. Χαμαιλέων δ᾽ ἐν τῷ περὶ Στησιχόρου καὶ μελῳδηθῆναί φησιν οὐ μόνον τὰ Ὁμήρου, ἀλλὰ καὶ τὰ Ἡσιόδου καὶ Ἀρχιλόχου, ἔτι δὲ Μιμνέρμου καὶ Φωκυλίδου. Κλέαρχος δ᾽ ἐν τῷ προτέρῳ περὶ γρίφων τὰ Ἀντιλόχου φησὶν, ὁ Σιμωνίδης ὁ Ζακύνθιος ἐν τοῖς θεάτροις ἐπὶ δίφρου καθήμενος ἐρραψῴδει. Λυσανίας δ᾽ ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ ἰαμβοποιῶν, Μνασίωνα τὸν ῥαψῳδὸν λέγει ἐν ταῖς δείξεσι, τῶν Σιμωνίδου τινὰς ἰάμβων ὑποκρίνεσθαι. τοὺς δ᾽ Ἐμπεδοκλέους καθαρμοὺς ἐρραψῴδησεν Ὀλυμπίασι Κλεομένης ὁ ῥαψῳδὸς, ὥς φησι Δικαίαρχος ἐν τῷ Ὀλυμπικῷ. Ἰάσων δ᾽ ἐν τρίτῳ Περὶ τῶν Ἀλεξάνδρου ἱερῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φησὶν ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ ὑποκρίνασθαι Ἡγησίαν τὸν κωμῳδὸν τὰ Ἡροδότου, Ἑρμόφαντον δὲ τὰ Ὁμήρου. καὶ οἱ καλούμενοι δὲ Ἱλαρῳδοὶ, οὓς νῦν τινὲς Σιμῳδοὺς καλοῦσιν, ὡς Ἀριστοκλῆς φησὶν ἐν πρώτῳ περὶ χορῶν, τῷ τὸν Μάγνητα Σῖμον διαπρέψαι μᾶλλον τῶν διὰ τοῦ ἱλαρῳδεῖν ποιητῶν, συνεχῶς ἡμῖν ἐπιφαίνονται. καταλέγει δὲ ὁ Ἀριστοκλῆς καὶ τούσδε ἐν τῷ Περὶ μουσικῆς γράφων ὧδε, μαγῳδός. οὗτος δέ ἐστιν ὁ αὐτὸς τῷ λυσιῳδῷ. Ἀριστόξενος δέ φησι τὸν μὲν ἀνδρεῖα καὶ γυναικεῖα πρόσωπα ὑποκρινόμενον μαγῳδὸν καλεῖσθαι· τὸν δὲ γυναικεῖα ἀνδρείοις λυσιῳδόν. τὰ αὐτὰ δὲ μέλη ᾄδουσι, καὶ τἄλλα πάντα δ᾽ ἐστὶν ὅμοια. ὁ δὲ Ἰωνικὸς λόγος τὰ Σωτάδου, καὶ τὰ πρὸ τούτου ἰωνικὰ καλούμενα ποιήματα, Ἀλεξάνδρου τε τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ Πύρητος τοῦ Μιλησίου, καὶ Ἀλέξου, καὶ ἄλλων τοιούτων ποιητῶν προφέρεται. καλεῖται δὲ οὗτος καὶ κιναιδολόγος. ἤκμασε δὲ ἐν τῷ εἴδει τούτῳ Σωτάδης ὁ Μαρωνίτης, ὥς φησι Καρύστιος ὁ Περγαμηνὸς ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ Σωτάδου συγγράμματι, καὶ ὁ τοῦ Σωτάδου υἱὸς Ἀπολλώνιος. ἔγραψε δὲ καὶ οὗτος περὶ τῶν τοῦ πατρὸς ποιημάτων σύγγραμμα· ἐξ οὗ ἐστὶ καταιδεῖν τὴν ἄκαιρον παῤῥησίαν τοῦ Σωτάδου, κακῶς εἰπόντος Λυσίμαχον τὸν βασιλέα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Πτολεμαῖον δὲ τὸν Φιλάδελφον παρὰ Λυσιμάχῳ, καὶ ἄλλους τῶν βασιλέων ἐν ἄλλαις τῶν πόλεων· διόπερ τῆς δεούσης ἔτυχε τιμωρίας. ἐκπλεύσαντα γὰρ

B C D E F

& æratis vigore alios excellētem, cùm suis intentus negotiis, messoribus quod biberent, dare vellet, ad aquam hauriēdam profectum euanuisse. Itaque illum quærere indigenas, cum flebilium versuum lamentis euocantes, quibus omnes ad hoc vsque tempus vti perseuerarunt. Talis fuit & quem AEgyptus luget Maneros [a]. Conuiuio ne defuerunt quidem nostro Rhapsodi[b]. Laurentius enim, si quis alius, Homeri versibus tam impensè oblectabatur, vt præ illo nugas egisse Cassandrum Macedoniæ regem putes, quem in historicis commentariis tradit Carystius Homeri fuisse adeò studiosum, vt in ore magnam eius carminum partem haberet, & seorsim ac priuatim tum Iliadem sibi, tum Odysseam describendas curauerit. Rhapsodos Homeristas vocatos fuisse Aristocles in libro De choris autor est. Quos autem nunc appellant Homeristas, primus in theatrum produxit Demetrius Phalereus. Chamæleon in libro De Stesichoro scribit, non tantùm decantari solitos Homeri versus, verumetiam Hesiodi, Archilochi, Mimnermi, Phocylidis. Clearchus in primo Interpūctorum, ἐν πρώτῳ παραγράφων, Antilochi verbis adscriptis, inquit Simonidem Zacynthium in theatro sellæ insidentem versus memoriter pronuntiasse [c]. Lysanias primo libro De iambicis poëtis scribit, Mnasionem rhapsodum, ostentationis gratia, cùm sui specimen ederet, iambos quosdam è Simonide, velut histrionem, recitasse. Empedoclis expiationes [d] in Olympicis ludis memoriter reddidisse Cleomenem rhapsodū, ait Dicæarchus in Olympico. Iason libro tertio De Alexandri sacrificiis, tradit in Alexandriæ magno theatro Hegesiam comicum historiam Herodoti egisse, Hermophantum verò Homeri poësim. Nobis frequenter mimi exhibentur nomine Hilarodi [e], quos nūc quidam Simodos ideo vocant, vt inquit Aristocles libro primo de choris, quòd Simus Magnes aliis poëtis hilarodus elegantior ac concinnior fuerit. Aristocles libro primo de Musica Magodos [f] recenset inter rhapsodos, his verbis: Magodus, qui idem est cum Lysiodo. Aristoxenus Magodon exponit qui habitu muliebri, viri personā agit: cōtra Lysiodum, qui mulieris, virili cultu: cætera eosdem versus canunt & aliis in rebus omnibus nihil differunt. Ionico sermone Sotadis carmina in publicum prodierunt, & ante illum, quæ Ionica dicebantur, & quæ ab Alexandro AEtolo, Pyrete Milesio, Alexe, & aliis eiusmodi poëtis edita sunt. Alexen Cynædologon [g] vocant. In eo carminis genere floruit Sotades Maronites [h], vt ait tum Carystius Pergamenus in opere suo De Sotade, tum Apollonius Sotadis filius, qui librum scripsit de patris poëmatibus, è quo perspicitur importuna Sotadis in maledicendo libertas, qui Lysimachum in Alexandria probris incesserit, apud Lysimachū, Ptolemæum Philadelphū, & alios reges in aliis ciuitatibus: quamobrē meritas pœnas luit. Nam, vt refert Hege-

a AEgyptiis L... nus. Eum pr... regis ipsorum f... lium, præm... morte cum de... cessisset, ... ta soli ipsi ca... lena publica A... gyptii lament... decorant. Hero... dotus lib. 2.
b Qui aliena car... mina recitant in hominum co... uentibus: qui in alium sensum, a... liúdque argu... mentum, vel in... tegros versus a... liorsi vsurpāt, vel ex illis ... alios ... & tanquam con... sutos faciunt. Vi... de Henricum Stephanum i... libello de Rha... psodis.
c Ῥαψῳδεῖν.
d Eas, &... physica, mul... versuum q... que fuisse co... prehensas ... Laertius.
e Ad verb... hilaria, ... læta canente... de amoribus aliis rebus ... cundis, ... dita grau... quadam ... Ilalon tib... fistulā ... dici monu... D. Mitale... Viennensi... doctissimu... déque for... vocatos ... Ilalodos, Hilarode... cupamus. hilarodu... ui & delic... minis aud...
f Henri... phano, ... histrione... cis similes ... panis & ... lis vteba... bitu mu... mœchi, ... ebrii pe... agentes, ... siam, co... tum eun...
g κόσμον ποιούντ... siodos i... & eos pu... iu Lysi... & initi... ex fabu... gerent...
g Turp... obscœn... vtente... lis rei... nicum ... h. Mar... pidum ... Plinio.

ſander in Commentariis, cùm nauem iam ſoluiſſet ex Alexandria, & tutus à periculo videretur, ipſum occiderunt, quoniam in Ptolemæum inſolentiſſimè debacchatus, Arſinoës potiſſimum ſororis ſic exprobraſſet nuptias,

Nefandum ſtimulo foramen[a] *pertundis.*

Patroclus igitur vnus ex Ptolemæi ducibus in inſula Cauno eum captum & in amphoram[b] plumbeam coniectum in altum euexit, ac demerſit. In Philenum Theodori patrem[c] ſtilum acerbe diſtrinxit. Talia fuerunt eius carmina:

Foramen viæ poſterioris anguſtæ ubi detexit,
Ex frondoſa ualle ingentem clauam exprompſit,
Qualem arator ſenex laxat bos.

Grauior illis poëtis eſt, quem vocant Hilarodum. Nihil enim delicatè mollitérve[d] agit, vel dicit. Virilem is candidam veſtem induit, auream coronam geſtat. Olim, vt inquit Ariſtocles, ſoleæ[e] pro calceamento fuere, nunc crepidæ. Simul cum Hilarodo, vt & cum Aulodo, cantat vel mas, vel fœmina. Coronantur Hilarodus, & Aulodus, non tibicen, non cantor. Magodus vtitur & cymbalis, & tympanis, veſtitu muliebri toto, laſciuiens, & molliter faciens omnia, nunc fœminæ perſonam agens, nunc lenonis, nũc adulteri, nunc temulenti, qui comeſſatum ad amicam it. Ariſtoxenus ſcribit, poſt Tragœdiam, Hilarodiam grauiſſimam eſſe, poſt Comediam ſummam eſſe Magodiæ grauitatem. Magodi ſæpe, comicorum argumento ſumpto, inſtituto ſuo, atque diſpoſitione, varias perſonas repræſentarunt. Magodiam porrò idcirco nuncuparunt, quòd illis cantionibus magorum[f] prodigioſa miracula exponantur, medicamẽtorúmque declarantur vires. Apud Lacedæmonios, vt inquit Soſibius, comicæ luſionis peruetuſtus quidam modus fuit, haud ita magni laboris, quoniam in his apparandis ſimplex eſſet Spartanorum frugalitas. Populari & parum exquiſita oratione quidam fructuum imitabatur fures, aut externum peregrinúmq; medicum hæc dicentem, vt Alexis in Mandragorizomena[g] planum ſic facit:

Indigena medicus ſi dixerit, catinum
Huic matutino date ptiſanæ, mox parui pendimus[h].
At ſi quis dixerit, date ptiſanam[i] *& catinum,*
In admiratione eſt: Rurſum ſi quis è noſtratibus
Σευλλίον, betam proferat, nobis eſt deſpicatui,
Si quis πευλλίον[k]*, animo libenti nos audimus.*

Qui eos luſus profiterentur δικηλιστὰς[l] Lacones vocabant, tanquam mimos, & ſcenicum apparatum[m] inſtruentes. Huius Deceliſtarum generis ſecundum regiones varia ſunt nomina. Phallophoros vocant illos Sicyonij: nonnulli αὐτοκαβδάλους[n]: Alij, vt Itali[o], Phlyacas[p]: Sophiſtas multi: Thebani, quamuis aſſueti multa propriis nominibus appellare, Voluntarios. Dictionũ innouatores eſſe Thebanos Strattis ſic in Phœniſſis teſtatur:

Nihil intelligitis uniuerſi Thebarum ciues,

A αὐτὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, ὥς φησιν Ἡγήσανδρος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, καὶ δοκοῦντα διαπεφευγέναι τὸν κίνδυνον· εἰρήκει γὰρ εἰς τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον πολλὰ δεινά, ἀτὰρ καὶ τόδε, ὅτε τὴν ἀδελφὴν Ἀρσινόην ἐγεγαμήκει, εἰς οὐχ ὁσίην τρυμαλιὴν τὸ κέντρον ὠθεῖς. Πάτροκλος οὖν ὁ τοῦ Πτολεμαίου στρατηγὸς ἐν Καύνῳ τῇ νήσῳ λαβὼν αὐτόν, καὶ εἰς μολυβδίνην κεραμίδα ἐμβαλών, καὶ ἀναγαγὼν εἰς τὸ πέλαγος κατεπόντωσε. τοιαύτη δ' ἐστὶν αὐτοῦ ἡ ποίησις Θεοδώρου τοῦ αὐλητοῦ Φίλων ἦν πατήρ, εἰς ὃν ταῦτα ἔγραψεν. ὁ δ' ἀποστεγάσας τὸ τρῆμα τῆς ὄπισθεν λαύρης, ἐκ δενδροφόρου φάραγγος ἐξέωσε βροντὴν ἠλέματον. ὁκοίην ἀροτὴρ γέρων χαλᾷ βοῦς. σεμνότερος δὲ τῶν τοιούτων ἐστὶ ποιητῶν ὁ Ἱλαρῳδὸς καλούμενος,
C οὐδὲν γὰρ σκινίζεται. χρῆται δ' ἐσθῆτι λευκῇ ἀνδρείᾳ, καὶ στεφανοῦται χρυσοῦν στέφανον, καὶ τὸ μὲν παλαιὸν ὑποδήμασιν ἐχρῆτο ὥς φησιν ὁ Ἀριστοκλῆς, νῦν δὲ κρηπῖσι. ψάλλει δ' αὐτῷ ἄρρην ἢ θήλεια, ὡς καὶ τῷ αὐλῳδῷ. δίδοται δὲ ὁ στέφανος τῷ ἱλαρῳδῷ καὶ τῷ αὐλῳδῷ, οὐ τῷ ψάλτῃ οὐδὲ τῷ αὐλητῇ. ὁ δὲ Μαγῳδὸς καλούμενος, τύμπανα ἔχει, καὶ κύμβαλα καὶ πάντα τὰ περὶ αὐτὸν ἐνδύματα γυναικεῖα. σκινίζεταί τε καὶ πάντα ποιεῖ τὰ ἔξω κόσμου, ὑποκρινόμενος ποτὲ μὲν γυναῖκα, καὶ μοιχοὺς καὶ μαστροπούς, ποτὲ δὲ ἄνδρα μεθύοντα, καὶ ἐπὶ κῶμον παραγινόμενον πρὸς τὴν ἐρωμένην. φησὶ δὲ ὁ Ἀριστόξενος
D τὴν μὲν ἱλαρῳδίαν σεμνὴν οὖσαν παρὰ τὴν τραγῳδίαν εἶναι, τὴν δὲ μαγῳδίαν, παρὰ τὴν κωμῳδίαν. πολλάκις δὲ οἱ μαγῳδοί, καὶ κωμικὰς ὑποθέσεις λαβόντες ὑπεκρίθησαν κατὰ τὴν ἰδίαν ἀγωγὴν καὶ διάθεσιν. ἔσχε δὲ τοὔνομα ἡ μαγῳδία ἀπὸ 308
τοῦ οἱονεὶ μαγικὰ προφέρεσθαι, καὶ φαρμάκων ἐμφανίζειν δυνάμεις. παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις κωμικῆς παιδιᾶς ἦν τις τρόπος παλαιός, ὥς φησι Σωσίβιος, οὐκ ἄγαν σπουδαῖος, ἅτε δὴ κἀν τούτοις τὸ λιτὸν τῆς Σπάρτης μεταδιωκούσης. ἐμιμεῖτο γάρ τις ἐν εὐτελεῖ τῇ λέξει κλέπτοντάς τινας ὀπώραν, ἢ ξενικὸν ἰατρόν, τοιαυτὶ λέγοντα, ὡς
E Ἄλεξις ἐν Μανδραγοριζομένῃ διὰ τούτων παρίστησιν,

Ἐὰν ἐπιχώριος
Ἰατρὸς εἴπῃ, τρυβλίον τούτῳ δότε
Πτισάνης ἕωθεν, καταφρονοῦμεν εὐθέως.
Ἐὰν δὲ πτισάναν καὶ τρυβλίον, θαυμάζομεν.
Καὶ πάλιν ἐὰν μὲν σεῦτλον παρείδομεν·
Ἐὰν δὲ τεῦτλον ἀσμένως ἠκούσαμεν.
Ὡς οὐ τὸ σεῦτλον ταυτὸν ὂν τῷ τευτλίῳ.

Ἐκαλοῦντο δὲ οἱ μετιόντες τὴν τοιαύτην παιδιὰν παρὰ τοῖς Λάκωσι δικηλισταί, ὡς ἄν τις σκευοποιοὺς εἴπῃ καὶ μιμητάς. τοῦ δὲ εἴδους τῶν δικηλιστῶν
F πολλαὶ κατὰ τόπους εἰσὶ προσηγορίαι. Σικυώνιοι μὲν γὰρ φαλλοφόρους αὐτοὺς καλοῦσιν, ἄλλοι δὲ αὐτοκαβδάλους, οἱ δὲ φλύακας ὡς Ἰταλοί· σοφιστὰς δὲ οἱ πολλοί· Θηβαῖοι δὲ τὰ πολλὰ ἰδίως ὀνομάζειν εἰωθότες, ἐθελοντάς. ὅτι δὲ καινουργοῦσι κατὰ τὰς φωνὰς οἱ Θηβαῖοι, Στράττις ἐπιδείκνυσιν ἐν Φοινίσσαις διὰ τούτων,

Ξυνίετ' οὐδὲν πᾶσα Θηβαίων πόλις,

a Plutarch. lib. de puerorum inſtitutione. ad verbum. In nefandũ foramen ſtimulũ pellis.
b Μολυβδίνην κεραμίδα. κεραμίς hic κεράμιον, amphora, è quacumque materia ſit.
c Natalis addit, σαλπιγκτοῦ, tubicinis.
d σκινίζεται: alij σοινίζεται: alii, κιναιδίζεται. Vide Victorium cap. 434 Var.
e Ὑποδήματα.
f Ea de cauſſa apud Perſas honor habebatur Magis, quòd putarent illos admirabili quadã poteſtate ventos poſſe cohibere, pluuias ciere, & miracula id genus alia edere, tum etiam, quòd illos crederent ſimplicium pharmacorum facultates optimè nouiſſe. Illis cantionibus non diſſimiles eſſe reor conciones & muſicos cantus medicorum circũforaneorum, quos Charlatanos vocat Italia.
g Mandragoræ vſu ſtupefacta & attonita.
h Tamquã notum & ideo vilem.
i Quo pacto loqui ſolebant externi medici linguæ vernaculæ rudes.
k Sic enuntiabant externi, & aduenæ.
l Δείκηλον, imago, μίμημα, εἴκασμα. Eraſm. prouerb. *Callipides*. Iunius adagio 99. Cent. 6.
m Quòd ante hiſtriones in ſcenã prodeuntes veluti fabulæ eſſent præludia.
n Nihili. Vide cap. 34. lib. 5. Animaduerſionum Brodæi, rudes, tumultuarios, extemporales.
o In magna Græcia.
p Temulentos, Heſych.

Οὐδέν ποτ' ἀλλ' οἱ πρῶτοι μὲν τὴν σηπίαν, A
Ὀπισθοτίλαν ὡς λέγουσιν ὀνομάζετε.
Τὸν ἀλεκτρυόνα δ' ὀρτάλιχον, τὸν ἰατρὸν δὲ
Σακτὰν, φλέφυραν δὲ τὴν γέφυραν, τῦκα δὲ
Τὰ σῦκα, κωτιλάδας δὲ τὰς χελιδόνας.
Τὴν ἔνθεσιν δ' ἄκολον, τὸ γελᾶν δὲ ἐκκελαδεῖν,
Νεοσπάτωτον δ' ἤν τι νεοκάτυτον.

Σῆμος δ' ὁ Δήλιος ἐν τῷ περὶ παιάνων, οἱ αὐτοκάβδαλοι φησὶν καλούμενοι ἐστεφανωμένοι B κιττῷ σχέδην ἐπέρραινον ῥήσεις. ὕστερον δὲ ἴαμβοι ὠνομάσθησαν αὐτοί τε καὶ τὰ ποιήματα αὐτῶν. οἱ δὲ ἰθύφαλλοι φησὶ καλούμενοι, προσωπεῖον μεθυόντων ἔχουσιν, καὶ ἐστεφάνωνται χειρίδας ἀνθινὰς ἔχοντες. χιτῶσι δὲ χρῶνται μεσολεύκοις, καὶ περιέζωνται ταραντίνον καλύπτον αὐτοὺς μέχρι τῶν σφυρῶν. σιγῇ δὲ διὰ τοῦ πυλῶνος εἰσελθόντες, ὅταν κατὰ μέσην τὴν ὀρχήστραν γένωνται, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὸ θέατρον λέγοντες,
Ἀνάγετε, εὐρυχωρίαν ποιεῖτε τῷ θεῷ. ἐθέλει γὰρ C
ὁ θεὸς ὀρθὸς ἐσφυρωμένος διὰ μέσου βαδίζειν.

οἱ δὲ φαλλοφόροι φησὶ προσωπεῖον μὲν οὐ λαμβάνουσι, προπόλιον δὲ ἐξ ἑρπύλλου περιτιθέμενοι, καὶ παιδέρωτας ἐπάνω τούτου ἐπιτίθενται στέφανόν τε δασὺν ἴων καὶ κιττοῦ, καυνάκας τε περιβεβλημένοι παρέρχονται, οἱ μὲν ἐκ παρόδου, οἱ δὲ κατὰ μέσας τὰς θύρας βαίνοντες ἐν ῥυθμῷ καὶ λέγοντες,
Σοὶ Βάκχε τάνδε μοῦσαν ἀγλαΐζομεν,
Ἁπλοῦν ῥυθμὸν χέοντες αἰόλῳ μέλει,
Καινὰν ἀπαρθένευτον οὔτι ταῖς πάρος D
Κεχρημέναν ᾠδαῖσιν, ἀλλ' ἀκήρατον
Κατάρχομεν τὸν ὕμνον.

εἶτα προστρέχοντες ἐτώθαζον οὓς ἂν προέλοιντο, στάδην δὲ ἔπραττον. ὁ δὲ φαλλοφόρος ἰθὺ βαδίζων καταπλησθεὶς αἰθάλῳ. ἐπεὶ δὲ ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐσμὲν, οὐκ ἄξιον ἡγοῦμαι παραλιπεῖν τὰ περὶ Ἀμοιβέως τοῦ καθ' ἡμᾶς κιθαρῳδοῦ, ἀνδρὸς τεχνίτου κατὰ νόμους τῆς μουσικῆς. οὗτος ποτὲ βράδιον ἥκων ἐπὶ τὸ συμπόσιον ἡμῶν, ὡς ἔμαθεν παρά τινος τῶν οἰκετῶν ἀποδειπνήσαντας, ἐβουλεύετο τί E χρὴ ποιεῖν, ἕως παρελθὼν ὁ Σόφων αὐτῷ μάγειρος, γεγωνότερον δ' ἐφθέγγετο, ὡς πάντας ἀκούειν τὰ ἐξ Αὔγης ἔπη Εὐβούλου·
Τί ὦ πονηρ' ἕστηκας ἐν πύλαις ἔτι,
Ἀλλ' οὐ βαδίζεις; τοῖσδε γενναίως πάλαι
Διεσπάρακται θερμὰ χηνίσκων μέλη,
Διερράχισται σεμνὰ δελφάκων κρέα.
Κατηλόηται γαστρὸς ἐν μέσῳ κύκλος,
Κατησίμωται πάντα τ' ἀκροκώλια, F
Ἐνωχάλισται σεμνὸς ἀλλᾶντος τόμος,
Παρεντετόρηται τευθὶς ἐξωπτημένη,
Παρεκκεκάπτηται στέρνι' ἐννέ' ἢ δέκα,
Ὥστ' εἴ τι βούλει τῶν λελειμμένων φαγεῖν,
Ἔπαγ' ἔπαγε μή ποθ' ὡς λύκος χανὼν,
Καὶ τοῦ δ' ἁμαρτὼν ὕστερον συχνὸν δράμῃς.

Πάντ' ἐστὶν ἡμῖν κατὰ τὸ ἥδιστον Ἀντιφάνης, ὅς ἐν τῷ Φιλοθηβαίῳ φησὶν
Ἥ, τε γὰρ συνώνυμος,
Τῆς ἔνδον οὔσης ἔγχελυς Βοιωτία.

Nihil prorsus. Primùm quidem nos sepiam,
Vt uulgaris est sermo, uocatis Opisthotilam[a]:
Gallum, ὀρτάλιχον: medicum, σακτὰν
Γεφυρὰν, pontem, φλεφυρὰν: σῦκα, ficos, τῦκα:
hirundines, κωτιλάδας:
Mansam infantium[b] buccam, ἄκολον: ridere, ἐκκελαδεῖν:[c]
Quod perforatum nuper est, νεοκατάτρυτον, νεοσπάθωτον.

Semus Delius in libro De Pæanibus inquit: Quos Autocabdalos nominant, ij coronati B hedera, pedetentim ac incessu composito gradientes verba tanquam irrorabant[d]. Eos posterius sæculum, eorúmque poëmata, Iambos appellauit. Quos Ithyphallos nuncupãt personas ebriorum induunt, coronas gestãt, & manicis anthino[e] colore tinctis manus operiunt: tunicis vestiũtur albo distinctis, Tarentino[f] amictu præcinguntur ad malleolos vsque demisso: tacitéque per vestibulum subeuntes, cùm in mediam orchestram processerint, ad theatrum conuersi dicunt:
C *Absædite de uia: laxum deo spatium præbete:*
Erectus deus, malleo ductus,[g] per medium theatrum ambulare uult.

Phallophori[h] personam, inquit, faciei nõ admouent, sed hederaceum integumentum circumponunt è serpyllo, acantho superiniecto, corona è densis floribus ac hedera ornati amictíque læna accedunt, statim quidam in theatrum aduenientes: alij per mediam orchestram trãseuntes in scenã, ordinato rhythmis gressu[i], dicunt:
D *Hac te splendida nos musa Bacche honoramus:*
Vario simplices numeros fundentes carmine,
Intentatos sanè[k] alijs. Non enim usitatos prius
Cantus afferimus, sed illibatum
Exordimur hymnum:

His recitatis accurrentes, sannionum instar, quos volunt derident, stantésque id agunt: Phallophoros[l] autem incedit recta, oppletus fuligine. Quoniam verò sermone ad hæc deuenimus, æquum non est silentio præterire quædam memoratu digna de Ameibeo, æuo nostro citharœdo, numerorũ musicorũ artifi-E ce insigni. Tardius aliquãdo cũ ad conuiuium is venisset, vt iã cœnatũ esse ex domesticorũ quodã intellexit, quid cõsilij capiẽdũ esset deliberabat, quousq; ad illum propius accedẽs Sophõ coquus, tã alta voce vt omnes exaudirẽt, ex Auge[m] EVbuli hos versus elocutus est:
Quid perstas adhuc in luctis[n] miser?
Cur non abis? His iam dudum generosè,
Calentia membra discerpta sunt anserum:
Veneranda est à dorsi spina porcellorum direpta caro:
F *Omasi medium orbem permoluerunt,*
Deleta iam extrema sunt artuum:
Honoranda frusta lucanicarum abligurita sunt:
Assatæ inflicta uulnera loligini,
Vorati sunt agni nouem aut decem:
Ergo de his quæ supersunt comesse si uoles,
Propera, festina: ne ut hians lupus
His frustratus curras in posterum.

Parata & prõpta sũt nobis omnia, vt iucũdissim[o] Antiphanes inquit in Philothebæo[p] sic:
A. Quæ nomen habet
Hospitæ, anguilla Bœotia[q]

a Ὀπισθοτίλαν, quia parte corporis posteriori stercus, id est, atramentum effundit: ὀρτάλιχον, pipio aurora[...] tius: σακτὰν [...] ginator: κωτιλάδας garrula. [...] adag. 99. Cẽ: [...]
b Ἔνθεσιν significat & hæc vox quæuis cibariorum frusta indita ori.
c Inde Latinorum rideo.
d Lente & cunctanter proferebant.
e Violaceo.
f Emollissima lana contexto, quæ dicta est Tarentina.
g Sic notam imaginem Bacchi vocant: [...]
[...] strictus. Ali[...] [...] status.
h Hîc Phallophori, qui Phallon canentes [...] quuntur.
i Alij: in scena hæc modulato sono dicunt.
k [...] ad verbum integræ ac inuiolatæ virginitatis.
l Hîc Phallophoros, qui Phallon ge[...]
m Telephi matre, quæ Teu[...] ti nupsit, &c.
n ἐν πύλαις: [...] talis, [...] foribus.
o Vide prouerbium, [...] hiat.
p Thebanorum studioso.
q Copais. [...] lib. 7. pag. [...]

Concisa, in cauo fundo cacabi,
Tepet, calet feruet,
Excoquitur[a]: itaque si uel æneis[b]
Naribus quisquam intret, rursum non exeat,
Tantum nidoris huc illuc latè spargitur.
B. Veráne, ô coque, narras? A. illi proximus
Iacet impastus[c] noctem totam ac diem,
Mugil, desquamatus, sale conspersus, oleo perunctus uniuersus:
Qui certe sui partem cursus cùm absoluisset
Stridens[d] animam efflauit: eum curat irrorans puer
Aceto: Libycus caulis silphij
Adstat diuinis arefactus radijs.
B. Et sunt[e] qui nihil posse incantatores putent?
Ego hercule iam tres pisces mandentes[f] uideo,
Hæc[g] dum tu conuertis: primùm gregalem sepiam:
Cuius corpus gibbo dorso prominet,
Exarmatam[h] gladio instructa manu:
Deinde loliginem, quæ albo[i] splendentem naturam mutat:
Et sargum qui prunarum accensus colaphis,
Leniqúe flammæ aura, toto lætus exultat corpore,
Prænuntiam irritans cœnæ famem.
Quare accede, ne tarda: pransos enim satius est,
Si quid mali patiendum, id nos pati.

Amoibeus verò coquo hæc profato valde concinnè & placidè factus obuiam, ex Citharœdo Clearchi hæc protulit:

Candido congro, & omnibus uiscidis
Tu piscibus uescere: his alitur spiritus:
His celerior fit uox, & expedita magis.

Plausus ob hæc cùm excitatus foret, & vno animo accerserent illum omnes, ingressus bibit, sumptáque cithara nos sic cantu deliniuit, vt cuncti miraremur summam velocitatem eius in cithara pulsanda, suauitatémque vocis argutam, & modulatam. Ego equidem, vt censeo, nihil ille prisco Amœbeo fuit inferior, quem Aristeas libro de Citharœdis ait, Athenis habitantem ædibus theatro vicinis, quoties exiret cantaturus, talentum in singulos dies accepisse. De musica cùm ab illis hæc disputarentur, & alia quotidie ab aliis, oblectamentum cunctis laudantibus, Masurius vir longè optimus & sapiens, qui & interpres legum fuit nulli secundus, musicis assiduam operam nauauit, instrumentáque artis illius tractauit fœliciter, EVbulus comœdiarum poëta, inquit, ô amici, hæc scribit:

Musica
Profunda quædam res est, atque flexilis:
Ea nouum intelligentibus semper quidpiam inuenit.

Quapropter Anaxilas in Hyacintho ait,

Musica, ita medij ament, ut Libya est[k],
Nouam semper feram quotannis parit:

Magnus enim, ô beati homines, quod Theophilus citharœd' ait, thesaurus ac stabilis est musica, edoctis ac institutis. Etenim mores illa format, iracúdos, & mente discordes lenit. Clinias Pythagoricus, vt refert Chameleō Pō-

a Ad verbum, aduritur.
b Prouerbij specie dici hoc potest de homine bardo, & stupido, qui odoris sua vi te nec mouetur, nec excitatur.
c Mugil νῆστις.
d Ἄξει κεκραγώς: cum palpitare desierit stridens in craticula moriretur.
e Festiuè dicit, incantamento eū tres alios pisces aduocasse.
f Instar mādentium os dimouētes, quod fit à moribundis piscibus.
g Anguillam & mugilem.
h Osse suo spoliatam.
i Quoniam cocta rubescit.
k Erasm. prouerb. semper Africa noui aliquid apportat. Plutarchus lib. De musica fusè tractat de his omnibus quæ post hac disceptantur.

A
Τμηθεῖσα κοίλοις ἐν βυθοῖσι κακκάβης,
Χλιαίνεται, ἐξαίρεται, παφλάζεται,
Προσκάεθ', ὥστε μηδ' ἂν εἰ χαλκεῖς ἔχων
Μυκτῆρας, εἰσέλθοι τις, ἐξέλθοι πάλιν·
Εἴ κἀι τοσαύτην ἐξακοντίζει πνοήν,
Λέγεις μάγειρον ζῶντα πλησίον δέ γε
Ταύτης ἄσιτος ἡμέραν καὶ νύχθ' ὅλην.
Κεστρεὺς λεπισθεὶς καὶ † σπασθεὶς, χρισθεὶς, γραφεὶς
Ὁμοῦ τι πρὸς τέλος μέρος δρόμου περῶν
B
Ἥξει κεκραγὼς, παῖς δ' ἐφέστηκεν ῥαίνων,
Ὄξει. Λίβυς τε καυλὸς ἐξηρασμένος,
Ἀκτῖσι θείαις σιλφίου παρίσταται.
Εἶτ' οὐκ ἐπῳδοὺς φασὶν ἰσχύειν τινές.
Ἐγὼ γὰρ ἤδη τρεῖς ὁρῶ μασσωμένους,
Σοῦ ταῦτα συστρέφοντος· ἥ τε σύννομος,
Τῆς κυφονώτου σάρκ' ἔχουσα σηπία
Ξιφηφόροισι χερσὶν ἐξωπλισμένη.
Τευθίς μεταλλάξασα λευκανθῆ φύσιν,
Σαργός πυρωθεὶς ἀνθρακῶν ῥαπίσμασι,
C
Ξανθαῖσιν αὔραις σῶμα πᾶν ἀγάλλεται
Δείπνου προφήτην λιμὸν ἐκκαλουμένη,
Ὥς τ' εἴσιθι, μὴ μέλλε, χώρει. δεῖ γὰρ ἠριστηκότας
Πάσχειν, ἐὰν δὴ καὶ παθεῖν ἡμᾶς δέῃ.

Καὶ ὃς πάνυ ἐμμελέστατα ἀπαντήσας αὐτῷ, ἀνεφώνησε τὰ ἐκ τοῦ Κλεάρχου κιθαρῳδοῦ τάδε,

Γόγγρον τε λευκὸν πᾶσι τοῖς κολλώδεσι
Βρόχθιζε. τούτοις γὰρ τρέφεται τὸ πνεῦμα, καὶ
Τὸ φωνάριον ἡμῖν ἁδρὸν γίνεται.

D
κρότου δ' ἐπὶ τούτοις γενομένου, καὶ πάντων ὁμοθυμαδὸν αὐτὸν καλεσάντων, εἰσελθὼν καὶ πιὼν, ἀναλαβών τε τὴν κιθάραν, εἰς τοσοῦτον ἡμᾶς ἦσεν, ὡς πάντας θαυμάζειν τήν τε κιθάρισιν μετὰ τῆς τέχνης ταχίστην οὖσαν, καὶ τῆς φωνῆς τὴν ἐμμέλειαν. ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδὲν ἐλάττων εἶναι νομίζεται τοῦ παλαιοῦ Ἀμοιβέως, ὅν φησιν Ἀριστέας ἐν τῷ Περὶ 309
κιθαρῳδῶν ἐν Ἀθήναις κατοικοῦντα, καὶ πλησίον τοῦ θεάτρου οἰκοῦντα, ὅτε ἐξέλθοι ᾀσόμενος, τάλαντον Ἀττικὸν τῆς ἡμέρας λαμβάνειν. Περὶ δὲ
E
μουσικῆς τῶν μὲν τάδε λεγόντων, ἄλλων δέ γ' ἄλλα ὁσημέραι, πάντων δ' ἐπαινούντων τὴν παιδιὰν ταύτην, Μασούριος ὁ πάντα ἄριστος καὶ σοφὸς (καὶ γὰρ νόμων ἐξηγητὴς οὐδενὸς δεύτερος, καὶ περὶ μουσικὴν ἐνδιατρίβων ἀεί) ἅπτεται γὰρ καὶ τῶν ὀργάνων ἔφη, ὁ μὲν κωμῳδοποιὸς Εὔπολις ἄνδρες φίλοι φησὶ, καὶ μουσικὴ

Πρᾶγμ' ἐστὶ βαθύ τι καὶ καμπύλον,
Ἀεί τε καινὸν ἐξευρίσκει τι τοῖς ἐπινοεῖν δυναμένοις. διόπερ καὶ Ἀναξίλας ἐν Ὑακίνθῳ φησὶν,
F
Ἡ μουσικὴ δ' ὥσπερ Λιβύη πρὸς τῶν θεῶν,
Ἀεί τι καινὸν κατ' ἐνιαυτὸν τίκτει θηρίον.

Μέγας γὰρ ὦ μακάριοι, κατὰ τὸν Θεόφιλον κιθαρῳδὸν, θησαυρὸς ἐστὶ καὶ βέβαιος ἡ μουσικὴ ἅπασι τοῖς μαθοῦσι παιδευθεῖσί τε. καὶ γὰρ τὰ ἤθη παιδεύει, καὶ τοὺς θυμοειδεῖς καὶ τὰς γνώμας διαφόρους καταπραΰνει. Κλεινίας γοῦν ὁ Πυθαγόρειος, ὡς Χαμαιλέων ὁ Ποντικὸς ἱστορεῖ,

καὶ τῷ βίῳ, καὶ τοῖς ἤθεσι διαφορῶν, εἴ ποτε συνέβαινε χαλεπαίνειν αὐτὸν δι' ὀργὴν, ἀναλαμβάνων τὴν λύραν ἐκιθάριζε. πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας τὴν αἰτίαν, ἔλεγε πραΰνομαι. καὶ ὁ Ὁμηρικὸς δὲ Ἀχιλλεὺς τῇ κιθάρᾳ κατεπραΰνετο, ἣν αὐτῷ ἐκ τῶν Ἠετίωνος λαφύρων μόνην Ὅμηρος χαρίζεται, καταστέλλειν τὸ πυρῶδες αὐτοῦ δυναμένην. μόνος γοῦν ἐν Ἰλιάδι ταύτῃ χρῆται τῇ μουσικῇ. ὅτι δὲ καὶ νόσους ἰᾶται μουσικὴ, Θεόφραστος ἱστόρησεν ἐν τῷ περὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἰσχιακοὺς φάσκων ἀνόσους διατελεῖν, εἰ καταυλήσοι τις τοῦ τόπου τῇ Φρυγιστὶ ἁρμονίᾳ. ταύτην δὲ τὴν ἁρμονίαν Φρύγες πρῶτοι εὗρον καὶ μετεχειρίσαντο. διὸ καὶ τοὺς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν αὐλητὰς, Φρυγίους καὶ δουλοπρεπεῖς τὰς προσηγορίας ἔχειν, οἷός ἐστιν ὁ παρὰ Ἀλκμᾶνι Σάμβας καὶ Ἄδων καὶ Τῆλος. παρὰ δ' Ἱππώνακτι Κίων καὶ Κώδαλος καὶ Βάβις, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν ἀεὶ πρὸς τὸ χεῖρον αὐλούντων, Κάκιον ἢ Βάβις αὐλεῖ. ὁ δ' Ἀριστόξενος τὴν εὕρεσιν αὐτῆς Ὑάγνιδι τῷ Φρυγὶ ἀνατίθησιν. Ἡρακλείδης δ' ὁ Ποντικὸς ἐν τρίτῳ Περὶ μουσικῆς, οὐδ' ἁρμονίαν φησὶ δεῖν καλεῖσθαι τὴν Φρύγιον, καθάπερ οὐδὲ τὴν Λύδιον. ἁρμονίας γὰρ εἶναι τρεῖς. τρία γὰρ καὶ γενέσθαι Ἑλλήνων γένη, Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Ἴωνας. οὐ μικρᾶς οὖν οὔσης διαφορᾶς ἐν τοῖς τούτων ἤθεσιν. Λακεδαιμόνιοι δὲ μάλιστα τῶν ἄλλων Δωριέων τὰ πάτρια διαφυλάττουσι. Θετταλοὶ δὲ, οὗτοι γάρ εἰσι τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους Αἰολεῦσι μεταδόντες, παραπλήσιον ἀεὶ ποιοῦνται τοῦ βίου τὴν ἀγωγήν. Ἰώνων δὲ τὸ πολὺ πλῆθος ἠλλοίωται διὰ τὸ συμπεριφέρεσθαι τοῖς ἀεὶ δυναστεύουσιν αὐτοῖς τῶν βαρβάρων. τὴν οὖν ἀγωγὴν τῆς μελῳδίας, ἣν οἱ Δωριεῖς ἐποιοῦντο, Δώριον ἐκάλουν ἁρμονίαν. ἐκάλουν δὲ καὶ Αἰολίδα ἁρμονίαν, ἣν Αἰολεῖς ᾖδον. Ἰαστὶ δὲ τὴν τρίτην ἔφασκον, ἣν ἤκουον ᾀδόντων τῶν Ἰώνων. ἡ μὲν οὖν Δώριος ἁρμονία τὸ ἀνδρῶδες ἐμφαίνει καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς, καὶ οὐ διακεχυμένον οὐδ' ἱλαρὸν, ἀλλὰ σκυθρωπὸν καὶ σφοδρὸν, οὔτε δὲ ποικίλον οὐδὲ πολύτροπον. τὸ δὲ τῶν Αἰολέων ἦθος ἔχει τὸ γαῦρον καὶ ὀγκῶδες, ἔτι δὲ ὑπόχαυνον. ὁμολογεῖ δὲ ταῦτα ταῖς ἱπποτροφίαις αὐτῶν καὶ ξενοδοχίαις. οὐ πανοῦργον δὲ, ἀλλὰ ἐξηρμένον καὶ τεθαρρηκός. διὸ καὶ οἰκεῖόν ἐστ' αὐτοῖς ἡ φιλοποσία καὶ τὰ ἐρωτικὰ, καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὴν δίαιταν ἄνεσις. διὸ καὶ περιέχουσι τὸ τῆς ὑποδωρίου καλουμένης ἁρμονίας ἦθος. αὕτη γάρ ἐστι φησὶν ὁ Ἡρακλείδης, ἣν ἐκάλουν Αἰολίδα, ὡς καὶ Λᾶσος ὁ Ἑρμιονεὺς ἐν τῷ εἰς τὴν Ἑρμιόνην Δήμητρα ὕμνῳ λέγων οὕτως, Δάματρα μέλπω κόραν τε κλυμένοιο ἄλοχον μελίβοιαν ὕμνον, ἀναγνῶν αἰολίδ' ἅμα βαρύβρομον ἁρμονίαν. ταῦτα δ' ᾄδουσι πάντες ὑποδώρια τὰ μέλη. ἐπεὶ οὖν τὸ μέλος ἐστὶν ὑποδώριον, καὶ τὰ μέλη εἰκότως Αἰολίδα φησὶν εἶναι τὴν ἁρμονίαν ὁ Λᾶσος. καὶ Πρατίνας δέ πού φησιν,

Μὴ σύντονον δίωκε μήτ' ἀνειμέναν,
Ἰαστὶ μοῦσαν, ἀλλὰ τὰν μέσαν νεῶν,
Ἄρουραν αἰόλιζε τῷ μέλει.

ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς σαφέστερόν φησιν πρέπει τοῖς πᾶσιν ἀοιδὰν λαβράκταις αἰολὶς ἁρμονία.

ticus, moribus vitáque diuersus ab aliis, si quando ira contingeret illum exasperari, lyra sumpta ludebat, &, si quis rogaret caussam, se dicebat ita mitescere. Homericus Achilles [a] mulcebatur. Illam ex Eëtionis [b] spoliis Homerus solam tribuit, quæ igneam eius vehementiam cohiberet. Solus igitur apud Homerum in Iliade Achilles musica illa vtitur. Morbis auxiliari musicam Theophrastus libro de Enthusiasmo [c] scripsit, & qui vexantur coxendice, eo cruciatu [d] liberari, si quis, dum vrget dolor, tibiis [e] Phrygiam modorum harmoniam canat, quam primi repererunt Phryges, & exercuerunt. Quamobrem apud Græcos tibicinum appellationes Phrygiæ sunt, atque seruiles, vt apud Alcmanem, Sambas, Adon, Telus: apud Hipponactem, Ceon, Codalus, Babis: vnde prouerbium ortum de iis qui semper deterius canunt. Et Ceon, & Babys[f]. Inuentionem Phrygiorum numerorum Aristoxenus Hyagnidi Phrygio assignat. Heraclides Ponticus libro tertio De musica nec Phrygiam censet vocādam harmoniam, nec Lydiam [g]. Tres enim Græcorum nationes esse, AEolas, Doras, Ionas moribus inter se non parum dissidentes. Patrias consuetudines Lacedæmonij præfractè seruant. Thessali, qui suæ gentis initia AEolibus accepta referunt, eandem vitæ rationem perpetuò tenent. Ionum maxima pars, quia Barbarorū illis dominantium obsequuntur imperio, vitæ leges commutauit. Ergo Harmoniæ modum, quem Dores statuerunt, Doricum nominant: quem AEoles cecinerūt, AEolicum: Ionicum, verò tertium quem Ionum cantionibus audiuerant: ac quidem Doricus [h] virilem præ se fert grauitatem & magnificētiam, non diffusus, aut hilarior, non varius aut multiplex, sed vehemēs, seuerus, & tetricus. AEolum cantus superbus est, tumidus, subinanis & laxus: quod ipsis conuenit equos magno studio alentibus & comiter excipientibus hospites, minimè versutis: nihil aliud exprimens quàm elatum ac confidentem animum, quod aptè congruit illis, vt qui compotationibus gaudeant, amoribúsque & dissolutioris vitæ mollitie. Duo verò illa genera complectitur Hypodorici concentus lex[i], quem, vt scribit Heraclides, AEolicum etiam vocarunt. Eiusmodi est hymnus hic in Hermionem[k], & Cererem Lasi Hermionensis:

Permitte me, Ceres, puellam[l], Plutonis uxorem
Melibœam [m],
Hymno laudare, adhibita uociq; adiuncta AEolide Harmonia,
Quæ cum grauitate fremit.

Hos modos cantant omnes Hypodoricos. Hermionenses verò AEoles sunt. Iure igitur AEolicam harmoniam Lasus hanc appellat. Pratinas[n] hæc alicubi scripsit:

Ne concitatiorem sectare, ne remissiorem,
Qualis est Ionica: ad medium diuerte
Solum: AEolicos delige modos.

Idem aliquanto post manifestiùs inquit:
Auidos cantionū iuuenes AEolica decet harmonia.

Prius

Prius ergo, quod dictum est, concentum eum vocarunt AEolicum, post autem Hypodoricum: quod & in tibiis nonnulli putant obseruatum fuisse, certum tibiarum sonum rati esse Hypodoricum. Ego verò arbitror, homines cùm in eius cantus legibus nescio quid tumidum, & quod generosi animi fortitudinem referret, esse perspicerent, hypodoricum appellasse, & veluti nos subalbum dicimus, quod albo simile est: subdulce, quod accedit ad dulce, quamuis non sit eiusmodi: ita & hypodoricum appellatum fuisse quod Doricum valde non sit. Milesiorum nunc ingenium expendamus, quod elucet in Ionibus, ob pleniorem corporis habitum gloriosis, animosioribus, pertinacibus[a], cõtentiosis, nulla comitate humanitatéve adeũtes inuitantibus, morũ asperitate, citra vllum beneuolentiæ & amoris indiciũ rigidis. Quapropter modorum id genus minimè floridum & lætum est, sed austerum & durum, in quo tamen deprehendas elatum quidpiam generositatis non expers. Quamobrem amat concentum illum tragœdia. Nostra verò ætate Ionum mores deliciis sunt perditissimi, eorúmque itidem cantus ab illo vetusto multum diuersus. Fama est Pythermum Teïum in eo numerorum genere obscuros versus composuisse, & quoniam ille poëta fuit Ionicus, Ionicam harmoniam eam fuisse dictam. Pythermum scilicet cum intelligo cuius Clazomenius[b] Hipponax in iambis sic meminit:

Pythermus aurum loquitur, aliud nihil:

id nimirum significans aurum merum Pythermum esse, aliúdque præterea nihil. Est igitur probabile Ionicum Pythermum cantum suum accommodasse Ionicis moribus: harmoniam tamen illam opinor verè Ionicam non fuisse, sed admirabili quadam concentus specie modulatam. Parui sunt igitur faciendi qui generum illorum differentias nesciunt examinare, sed acumen tantùm & grauitatem sonorum considerantes, hypermixolydium concentum, & præter eum nescio quem alium comminiscuntur. Ego equidem non video Hyperphrygij proprias esse leges: quamuis & nonnulli affirmẽt Hypophrygiam harmoniam nouam quandã aliam nuper excogitatam fuisse. Harmoniam certè animi vel affectus[c], vel mores[d] oportet indicare, qualis est Locrensis, vsitata quibusdam Simonidis & Pindari coæuis, nunc rursus obsoleta. Tres igitur, vt principio diximus, quot & Græciæ nationes, sunt harmoniarum differentiæ. Phrygia, Lydiáque Barbaræ Græcis innotuerunt, ex quo Lydi ac Phryges in Peloponnesum vnâ cum Pelope descenderunt. In Lydia namque Sipylus[e] est, è qua multi sunt comitati, quemadmodum & Phryges, non tantùm quia sunt contermini, verumetiam quia principi Tantalo parebant. Visuntur in Peloponneso vbique, potissimum Lacedæmone, ingẽtes tumuli, quos Phrygum Pelopem secutorum esse aiunt sepulchra. Hanc Græci harmoniam ab illis didicerunt: quapropter Selinuntius Telestes ait:

a Δυσκατάλλακτοι: ad reconciliationes inexorabilibus & implacabilibus.

b Ephesius is fuit, Pythei & Protidis filius: sed à tyrannis pulsus abiit Clazomenas: vnde & Clazomeniũ vocarũt. Ἀνάνιος malè hîc legitur. Vide prouerbiũ, *Hipponacteũ præconium.*

c Iram, tristitiã, amorem, luctum, repentinas & subitarias perturbationes.

d Insitas virtutes, ac vitia.

e Magnesiæ oppidum, Epheso vicinum. Plin.

πρότερον μὲν οὖν ὡς ἔφην Αἰολίδα αὐτὴν ἐκάλουν, ὕστερον δὲ τὴν ὑποδώριον. ὥσπερ ἔνιοί φασιν ἐν τοῖς αὐλοῖς τετάχθαι. νομίσαντες αὐτὴν ὑπὸ τὴν δώριον ἁρμονίαν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὁρῶντας αὐτοὺς τὸν ὄγκον, καὶ τὸ προσποίημα τῆς καλοκαγαθίας ἐν τοῖς τῆς ἁρμονίας ἤθεσιν, Δώριον μὲν οὐ νομίζειν, προσεμφερῆ δέ πως ἐκείνῃ· διὸ καὶ ὑποδώριον ἐκάλεσαν, ὡς τὸ προσεμφερὲς τῷ λευκῷ ὑπόλευκον. καὶ τὸ μὴ γλυκὺ μὲν, ἐγγὺς δὲ τούτου λέγομεν ὑπόγλυκυ, οὕτως καὶ ὑποδώριον τὸ μὴ πάνυ δώριον. ἑξῆς ἐπισκεψώμεθα τὸ τῶν Μιλησίων ἦθος ὃ διαφαίνουσιν οἱ Ἴωνες ἐπὶ τῶν σωμάτων εὐεξίαις βρενθυόμενοι, καὶ θυμοῦ πλήρεις, δυσκατάλλακτοι, φιλόνεικοι, οὐδὲν φιλάνθρωπον οὐδὲ ἱλαρὸν ἐνδιδόντες, ἀστοργίαν καὶ σκληρότητα ἐν τοῖς ἤθεσιν ἐμφανίζοντες. διόπερ οὐδὲ τὸ τῆς Ἰαστὶ γένος ἁρμονίας, οὔτε ἀνθηρὸν οὔτε ἱλαρόν ἐστι, ἀλλὰ αὐστηρὸν καὶ σκληρόν. ὄγκον δὲ ἔχον οὐκ ἀγεννῆ, διόπερ καὶ τῇ τραγῳδίᾳ προσφιλὴς ἡ ἁρμονία. τὰ δὲ τῶν νῦν Ἰώνων ἤθη τρυφερώτερα, καὶ πολὺ παραλλάττον τὸ τῆς ἁρμονίας ἦθος. φασὶ δὲ Πύθερμον τὸν Τήϊον ἐν τῷ γένει τῆς ἁρμονίας αὐτοῦ τούτῳ, ποιῆσαι σκαιὰ μέλη. καὶ διὰ τὸ εἶναι τὸν ποιητὴν Ἰωνικὸν Ἰαστὶ κληθῆναι τὴν ἁρμονίαν. οὗτός ἐστι Πύθερμος, οὗ μνημονεύει Ἀνάνιος † Ἱππῶναξ ἐν τοῖς ἰάμβοις οὕτως,

Χρυσὸν λέγει Πύθερμος ὡς οὐδὲν τἆλλα.

λέγει δ' οὕτως ὁ Πύθερμος οὐδὲν ἦν ἄρα τἄλλα πλὴν χρυσός. οὐκοῦν καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον πιθανόν ἐστι τὸν Πύθερμον ἐκεῖθεν ὄντα, ποιήσασθαι τὴν 310 ἀγωγὴν τῶν μελῶν ἁρμόττουσαν τοῖς ἤθεσι τῶν Ἰώνων. διόπερ ὑπολαμβάνω οὐχ ἁρμονίαν εἶναι τὴν Ἰαστὶ, τρόπον δέ τινα θαυμαστὸν σχήματος ἁρμονίας. καταφρονητέον οὖν τῶν τὰς μὲν κατ' εἶδος διαφορὰς οὐ δυναμένων θεωρεῖν· ἐπακολουθούντων δὲ τῇ τῶν φθόγγων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι, καὶ τιθεμένων ὑπερμιξολύδιον ἁρμονίαν, καὶ πάλιν ὑπὲρ ταύτης ἄλλην. οὐχ ὁρῶ γὰρ οὔτε τὴν ὑπερφρύγιον ἴδιον ἔχουσαν ἦθος· καίτοι τινὲς φασὶν ἄλλην ἐξευρηκέναι καινὴν ἁρμονίαν ὑποφρύγιον. δεῖ δὲ τὴν ἁρμονίαν εἶδος ἔχειν ἢ πάθους ἢ ἤθους, καθάπερ ἡ Λοκριστί. ταύτῃ γὰρ ἔνιοι τῶν γενομένων κατὰ Σιμωνίδην καὶ Πίνδαρον ἐχρήσαντό ποτε, καὶ πάλιν κατεφρονήθη. τρεῖς οὖν αὗται καθάπερ ἐξ ἀρχῆς εἴπομεν εἶναι ἁρμονίας, ὅσα καὶ τὰ ἔθνη. τὴν δὲ Φρυγιστὶ καὶ τὴν Λυδιστὶ παρὰ τῶν βαρβάρων οὔσας, γνωσθῆναι τοῖς Ἕλλησιν ἀπὸ τῶν σὺν Πέλοπι κατελθόντων εἰς τὴν Πελοπόννησον Φρυγῶν καὶ Λυδῶν. Λυδοὶ μὲν γὰρ αὐτῷ συνηκολούθησαν, διὰ τὸ τὴν Σίπυλον εἶναι τῆς Λυδίας. Φρύγες δὲ οὐχ ὅτι ὁμοτέρμονες τοῖς Λυδοῖς εἰσὶν, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτῶν ἦρχεν ὁ Τάνταλος. ἴδοις δ' ἂν καὶ τῆς Πελοποννήσου πανταχοῦ, μάλιστα δ' ἐν Λακεδαίμονι χώματα μεγάλα, ἃ καλοῦσι τάφους τῶν μετὰ Πέλοπος Φρυγῶν. μαθεῖν οὖν τὰς ἁρμονίας ταύτας τοὺς Ἕλληνας παρὰ τούτων. διὸ καὶ Τελέστης ὁ Σελινούντιος φησὶν,

Πρᾶτοι παρὰ κρατῆρας Ἑλλήνων ἐν αὐλοῖς A
Συνοπαδοὶ, Πέλοπος ματρὸς ὀρείας
Φρύγιον ἄεισαν νόμον.
Τοὶ δ' ὀξυφώνοις πηκτίδων ψαλμοῖς
Κρέκον Λύδιον ὕμνον.

οὐ παραλειπτέον δὲ τὴν μουσικὴν φησὶν Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, ὡς Ἔφορος ἱστορεῖ ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ γοητείᾳ, παρεισῆχθαι τοῖς ἀνθρώποις. οὐδὲ τοὺς παλαιοὺς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν εἰς τὸν πόλεμον ἀντὶ σάλπιγγος εἰκῆ νομιστέον εἰσαγαγεῖν. οὐδὲ τοὺς B πρώτους Ἀρκάδων εἰς τὴν ὅλην πολιτείαν τὴν μουσικὴν παραλαβεῖν· ὥστε μὴ μόνον ἐν παισὶν, ἀλλὰ καὶ ἐν νεανίσκοις γινομένοις ἕως τριάκοντα ἐτῶν, κατ' ἀνάγκην σύντροφον ποιεῖν αὐτὴν, τἆλλα τοῖς βίοις ὄντας αὐστηροτάτοις. παρὰ γοῦν μόνοις Ἀρκάδων οἱ παῖδες ἐκ νηπίων ᾄδειν ἐθίζονται κατὰ νόμον τοὺς ὕμνους καὶ παιᾶνας, οἷς ἕκαστοι κατὰ τὰ πάτρια τοὺς ἐπιχωρίους ἥρωας καὶ θεοὺς ὑμνοῦσι. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς Τιμοθέου καὶ Φιλοξένου νόμους μανθάνοντες, χορεύουσι κατ' ἐνιαυτὸν τοῖς Διονυσιακοῖς αὐληταῖς ἐν τοῖς θεάτροις. οἱ μὲν οὖν παῖδες τοὺς C παιδικοὺς ἀγῶνας, οἱ δὲ νεανίσκοι τοὺς τῶν ἀνδρῶν. καὶ παρ' ὅλον δὲ τὸν βίον ἐν ταῖς συνουσίαις ταῖς κοιναῖς, οὐ διὰ τῶν ἐπεισάκτων ἀκροαμάτων, ὡς διὰ τῶν ἀνὰ μέρος ᾄδειν ἀλλήλοις προστάττοντες. καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων ἀρνηθῆναί τι μὴ εἰδέναι, οὐδὲν αὐτοῖς αἰσχρόν ἐστι. τὸ δὲ ᾄδειν ἀποτρίβεσθαι, αἰσχρὸν παρ' αὐτοῖς νομίζεται. καὶ μὴν ἐμβατήρια μετ' αὐλοῦ καὶ τάξεως ἀσκοῦντες. ἔτι δὲ ὀρχήσεις ἐκπονοῦντες, μετὰ κοινῆς ἐπιστροφῆς καὶ δαπάνης κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυνται. ταῦτ' οὖν D αὐτοὺς εἴθισαν οἱ παλαιοὶ, οὐ τρυφῆς καὶ περιουσίας χάριν, ἀλλὰ θεωροῦντες τὴν ἑκάστου κατὰ τὸν βίον σκληρότητα, καὶ τὴν τῶν ἠθῶν αὐστηρίαν, ἥτις αὐτοῖς παρέπεται διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα, καὶ στυγνότητα τὴν κατὰ πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις ὑπάρχουσαν, οἷς καὶ συνεξομοιοῦσθαι πεφύκαμεν πάντες ἄνθρωποι. διὸ καὶ κατὰ τὰς ἐθνικὰς διαστάσεις πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρομεν ἤθεσι καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασι. πρὸς δὲ τούτοις συνόδους κοινὰς, καὶ θυσίας ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ κατείθισαν. ἔτι δὲ χοροὺς παρθένων ὁ- E μοῦ καὶ παίδων, συνδιδόντες τὸ τῆς φύσεως ἀτέραμον, διὰ τῆς τῶν ἐθισμῶν κατασκευῆς ἐξημεροῦν καὶ πραΰνειν, ὧν Κιναιθεῖς ὀλιγωρήσαντες εἰς τέλος, καίτοι σκληρότατον παρὰ πολὺ τῆς Ἀρκαδίας ὁμοῦ τῷ τόπῳ, καὶ τὸν ἀέρα ἔχοντες, πρὸς μὲν αὐτὰς τὰς ἐν ἀλλήλοις παρατριβὰς καὶ φιλοτιμίας ὁρμήσαντες, τέλος ἀπεθηριώθησαν οὕτως, ὡς μέγιστα ἀσεβήματα παρὰ μόνοις αὐτοῖς γίνεσθαι. καθ' οὓς δὲ καιροὺς τὴν μεγάλην σφαγὴν ἐποιήσαντο, εἰς ἅς τε πόλεις Ἀρκαδικὰς κατὰ τὴν F δίοδον εἰσῆλθον. οἱ μὲν ἄλλοι πάντες παραχρῆμα ἑαυτοὺς ἐξεκήρυξαν. Μαντινεῖς δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν καθαρμὸν τῆς πόλεως ἐποιήσαντο, σφάγια περιαγαγόντες κύκλῳ τῆς χώρας ἁπάσης. Ἀγίας δ' ὁ μουσικὸς ἔφη τὸν σύρακα τὸν ἐν ταῖς ὀρχήστραις θυμιώμενον τοῖς Διονυσίοις, Φρύγιον ποιεῖν ὀσμὴν τοῖς αἰσθανομένοις. τὸ δ' ἀρχαῖον, ἡ μουσικὴ ἐπ' ἀνδρείαν προτροπὴ ἦν.

E Græcis ad pocula primi cantum Phrygium
Montanæ [a] matris æcinerunt Pelopis comites,
Cùm Pectidum [b] sonis Lydius hymnus stridere(t).

Nec verò credendum quod ex historiis Ephori Polybius Megalopolitanus inquit, vel ad homines tanquam præstigiis fallendos inuectam esse musicam, vel temere Lacedæmonios Cretensésque veteres, loco tubarum in prælia tibias & modulatos numeros eduxisse: atque adeò nec antiquos Arcadas [c] incõsultè totius reipublicę administrationem musica fuisse moderatos, vt cum ea non solùm pueri, sed etiam iuuenes ad annum vsque trigesimum educarentur. quamuis cætera illis esset vita maximè austera. Itaque apud illos pueri ab infantia consuescunt hymnos & Pæanas cantare [d] præscriptis numeris, quibus singuli, vt patrius mos est, Gentiles heroas & deos celebrant: deinde postea cùm Timothei & Philoxeni modos perdidicerint, ad tibias in theatris quotannis saltãt per Bacchanalia, pueri quidem, puerili certamine, iuuenes, virili: totóque vitæ decursu in publicis conuentibus, ij, nullis introductis quos canentes audiant, vicissim cantare alij post alios iubentur. Aliis se disciplinis eruditos negare, haud indecorũ est: ignaros canendi se fateri, turpe censetur. Iidem, gressus ordinatè & pedetentim ad tibiam suspendere meditantur, publicáque impensa & diligentia, saltatione cùm exercitati fuerint, sui profectus in theatro specimen quotannis edunt. Hac porrò consuetudine maiores illos imbuerunt non voluptatis & licentiæ [e] gratia, sed duriorem fore vitam prospicientes, morésque asperiores, nempe ob aëris circumiecti frigiditatem, & crassitiem, quæ in eo tractu plurima & maxima est. Cælo enim circumstanti similes vt fiant cuncti homines, comparatum est à natura. Quapropter, vt est nationum diuersitas, plurimum ab inuicem distamus ingenio, forma, colore. Præter hanc in musicis disciplinam congressus publicos, & sacrificia quædam tum viris tum fœminis in more posuerunt, virginúmque cœtus & adolescentum simul, natiuam & indomitam feritatem eius consuetudinis lenimento mitigare atque mãsuefacere adnitentes. Ex Arcadibus Cynętenses, qui in asperrimo & loco & cælo eius prouinciæ habitant, spreta omnino illa & institutione, & prouidentia, ambitione ex mutua conuersatione nata vsque adeò sunt tandem efferati, vt apud eos tantùm scelestissima facinora [f] patrata sint. Quo certè tempore cædibus ij crudelissimis & atrocissimis sæuierunt in illis vrbibus Arcadiæ in quas pertranseuntes irruerant, oppidorum omnium aliorum incolæ, voce præconis, suis è ciuitatibus illos eiecerunt [g], Mantinæique post eorum discessum, ciuitatem expiarunt, victimas circa eius situm, quacumque ambitus patebat, circũducentes. Agias musicus dicebat styracis, quem in orchestris per Bacchanalia suffiunt, odorem, Phrygium [h] olfacientibus esse. Apud priscos hortamentum ad virtutẽ musica fuit.

a Cybeles, C... reris.
b Πηκτίδες, ... instrumentum musicum.
c Erasm. Prouerb. Arcadi... germen, contra quàm scripsit Athenæus, tra... omnem musicā à suis ciuitatibus reiecisse Arcadas.
d Varro de vita populi Roman. In conuiuiis vt pueri modesti cantarent carmina antiqua, in quibus laudes erant maiorum, & assa voce, & cum tibicine.
e Τῆς περιουσίας.
f Mutuis cædibus, proscriptionibus, & reliquis eiusmodi crudelitate.
g Ne ciuitatem incolerent tam immani scelere abominandi.
h Acriorem

A Alceus poëta, si quis alius musices scientissimus, pugnacem strenuitatem anteponit poëticæ, plus iusto bellicosus. Quamobrem ea de se opinione inflatus, ait,

Splendet mea magna domus ære:
Totũ tectum Mauortiis ornatũ est galeis nitidis:
Ex his cassidibus deorsum nutant candidæ ex equino pilo cristæ,
Hominum fortium insignia: occultis muro clauis
Vndique affixæ sunt ocreæ splendidæ, munimẽta
Contra sagittas tibiarum: tum etiam linei thoraces noui,
B *Cauaque scuta superiniecta, & hæc prope, enses Chaladica[a]:*
Baltei multi, & paludamenta non prætereunda silentio,
Quandoquidem eorũ cura imprimis habẽda est:

a E Chalcide: quidã æneos interpretantur.

magis fortasse conueniebat instrumentis musicis esse plenas ædes: cæterùm fortitudinem inter ciuiles omnes virtutes esse præstantissimam veteres iudicabant, eam multo pluris æstimantes quàm alias. Itaque Archilochus eximius poëta primo loco gloriatur quòd ciuilia posset obire certamina[b], deinde memorat
C suam in condendis versibus scientiam, ac facultatem, ad hunc modum:

b Bella quæ pro salute ciuitatis & ciuiũ suscipiũtur.

Martis regis cultor sum:
Amabile musarum donum ego quoque didici:

Sic AEschylus, quamuis maximam famã consecutus esset ob poëticẽ, nihilo secius hæc inscribi monumẽto voluit, fortitudinẽ præferẽs:

Præclaram animi fortis constantiam prædicabit Marathonius lucus,
Expertusq; Medus ipse, coma dẽsa capillatus.

D Fortissimi quidem Lacedæmonij cũ tibia sub signis sunt: Cretenses cum lyra: cum fistulis & tibiis Lydi, vt scribit Herodotus. Ex barbaris multi legatos ad hostes cum tibiis & cithara mittunt[c], vt eorum infestas mentes emolliãt. Theopõpus libro quadragesimo sexto historiarũ tradit Getarũ legatos citharas pulsantes aduenire, vnde verisimile est, Homerũ priscũ illũ Græciæ statũ & morẽ conseruantẽ dixisse,

c De facienda pace, aut dandis induciis.

Citharæ quam sociam epularum dij fecerunt,

E tanquã vtilis etiã cõuiuantibus ars musica sit. Fuit autẽ, vt probabile est, veluti lege id sancitũ, primùm quidẽ vt eorũ qui ad satietatẽ & temulentiã edissent atq; bibissent, mederetur petulãtiæ ac insolẽtiæ musica, quæ impotentiã animi temerariã nõ solùm cohibet, & mitigat, sed etiã discussa tristitia lenitatẽ affert, liberalémq; lætitiam: quapropter Homerus in prima parte Iliadis post ambitiosam illam[d] de Achille contentionẽ, fingit musica deos recreari:

d Cui Agamẽnõ per vim amicam eripuerat.

Perstabant enim audientes
Citharæ pulcherrimæ sonũ, quã Apollo tenebat,
Ac musas, quæ vicissim canebant dulci voce.

F Sic enim par erat iurgia & seditionẽ placari, vt antea dixim*. Videtur ergo multi in hominũ conuentibus illã scientiã musices approbasse, quòd ad mot* animi sedãdos prosit: at prisci homines cõsuetudine legéq; deorũ hymnos

A Ἀλκαῖος γοῦν ὁ ποιητής, εἴ τις καὶ ἄλλος μουσικώτατος γενόμενος, πρότερα τὴν κατὰ ποιητικὴν τὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν τίθεται, μᾶλλον τοῦ δέοντος πολεμικὸς γενόμενος. διὸ καὶ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις σεμνυνόμενός φησιν,

Μαρμαίρει δὲ μέγας δόμος χαλκῷ·
Πᾶσα δ' Ἄρει κεκόσμηται στέγη,
Λαμπραῖσι κυνέαισιν· κατ τᾶν
Λευκοὶ καθύπερθεν ἵππιοι λόφοι
Νεύουσιν, κεφαλαῖσιν ἀνδρῶν ἀγάλματα.
B Χάλκειαι δὲ πασσάλοις κρυπτοῖσιν
Περικείμεναι λαμπραὶ κναμίδες
Ἔρκος ἰσχυρῶ βέλεος, θώρακές τε νέω λίνω,
Κοῖλαί τε κατ' ἀσπίδες βεβλημέναι.
Παρ δὲ Χαλκιδικαὶ σπάθαι,
Παρ δὲ ζώματα πολλὰ καὶ κυπασσίδες,
Τῶν οὐκ ἔστι λαθέσθαι. ἐπειδὴ
Πρώτιστα ὑπὸ ἔργον ἔσταμεν τόδε.

καίτοι μᾶλλον ἴσως ἥρμοττε τὴν οἰκίαν πλήρη εἶναι μουσικῶν ὀργάνων· ἀλλ' οἱ παλαιοὶ τὴν ἀνδρείαν ὑ-
C πελάμβανον εἶναι μεγίστην τῶν πολιτικῶν ἀρετῶν, καὶ ταύτῃ τὰ πολλὰ προσνέμειν οὐ τοῖς ἄλλοις. Ἀρχίλοχος οὖν ἀγαθὸς ὢν ποιητής, πρῶτον ἐκαυχήσατο τὸ δύνασθαι μετέχειν τῶν πολιτικῶν ἀγώ- 311
νων. δεύτερον δὲ ἐμνήσθη τῶν περὶ τὴν ποιητικὴν ὑπαρχόντων αὐτῷ, λέγων,

Εἰμὶ δ' ἐγὼ θεράπων μὲν Ἐνυαλίοιο ἄνακτος,
Καὶ Μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος.

Ὁμοίως δὲ καὶ Αἰσχύλος τηλικαύτην δόξαν ἔχων διὰ τὴν ποιητικήν, οὐδὲν ἧττον ἐπὶ τοῦ τάφου ἐπιγρα-
D φῆναι ἠξίωσε μᾶλλον τὴν ἀνδρείαν, ποιήσας.

Ἀλκὴν δ' εὐδόκιμον Μαραθώνιον ἄλσος ἂν εἴποι,
Καὶ βαθυχαιτήεις Μῆδος ἐπιστάμενος.

Διόπερ καὶ οἱ ἀνδρειότατοι Λακεδαιμόνιοι μετ' αὐλῶν στρατεύονται, Κρῆτες δὲ μετὰ λύρας, μετὰ δὲ συρίγγων καὶ αὐλῶν Λυδοί, ὡς Ἡρόδοτος ἱστορεῖ. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν βαρβάρων τὰς ἐπικηρυκείας ποιοῦνται μετ' αὐλῶν καὶ κιθάρας, καταπραΰνοντες τῶν ἐναντίων τὰς ψυχάς. Θεόπομπος δ' ἐν
E τεσσαρακοστῇ ἕκτῃ τῶν ἱστοριῶν, Γέτας φησὶ κιθάρας ἔχοντες, καὶ κιθαρίζοντες τὰς ἐπικηρυκείας ποιοῦνται, ὅθεν ἔοικε καὶ Ὅμηρος διατηρῶν τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἑλλήνων κατάστασιν, λέγειν.

Φόρμιγγός θ' ἣν δαιτὶ θεοὶ ποίησαν ἑταίρην,

ὡς καὶ τοῖς εὐωχουμένοις χρησίμης οὔσης τῆς τέχνης. ἦν δ', ὡς ἔοικε, τοῦτο νενομισμένον. πρῶτον μὲν ὅπως ἕκαστος τῶν εἰς μέθην καὶ πλήρωσιν ὁρμημένων, ἰατρὸν λαμβάνῃ τῆς ὕβρεως, καὶ τῆς ἀκοσμίας τὴν μουσικήν, εἶθ' ὅτι τὴν αὐθάδειαν πραΰνει. περιαι-
F ρουμένη γὰρ τὴν συγνότητα ποιεῖ πρᾳότητα καὶ χαρὰν ἐλευθέριον. ὅθεν καὶ Ὅμηρος εἰσήγαγε τοὺς θεοὺς χρωμένους ἐν τοῖς πρώτοις τῆς Ἰλιάδος τῇ μουσικῇ, μετὰ τὴν περὶ τὸν Ἀχιλλέα φιλοτιμίαν. διετέλουν γὰρ ἀκροώμενοι

Φόρμιγγος περικαλλέος, ἣν ἔχ' Ἀπόλλων,
Μουσάων αἳ ἄειδον ἀμειβόμεναι ὀπὶ καλῇ.

παύσασθαι γὰρ ἔδει τὰ νείκη καὶ τὴν στάσιν καθάπερ λέγομεν. ἐοίκασιν οὖν οἱ πολλοὶ τὴν ἐπιστήμην ἀποδιδόναι ταῖς συνουσίαις ἐπανορθώσεως χάριν καὶ ὠφελείας. ἀλλὰ μὴν οἱ ἀρχαῖοι καὶ περιέλαβον ἔθεσι, καὶ νόμοις τοὺς τῶν θεῶν ὕμνους

ᾄδειν ἅπαντας ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν, ὅπως καὶ διὰ τούτων τηρῆται τὸ καλὸν καὶ σωφρονικὸν ἡμῶν. ἐναρμονίων γὰρ ὄντων τῶν ᾀσμάτων, προσγινόμενος ὁ τῶν θεῶν λόγος, ἀποσεμνύνει τὸν ἑκάστων τρόπον. Φιλόχορος δέ φησιν, ὡς οἱ παλαιοὶ σπένδοντες, οὐκ ἀεὶ διθυραμβοῦσιν, ἀλλ' ὅταν σπένδωσι τὸν μὲν Διόνυσον ἐν οἴνῳ καὶ μέθῃ, τὸν δ' Ἀπόλλωνα μεθ' ἡσυχίας καὶ τάξεως μέλποντες. Ἀρχίλοχος γοῦν φησιν, ὡς Διονύσοιο ἄνακτος καλὸν ἐξάρξαι μέλος οἶδα διθύραμβον, οἴνῳ συγκεραυνωθεὶς φρένας. καὶ Ἐπίχαρμος δ' ἐν Φιλοκτήτῃ ἔφη, οὐκ ἔστι διθύραμβος οὐχ ὕδωρ πίῃς. ὅτι μὲν οὖν οὐχ ἡδονῆς χάριν ἐπιπολαίου καὶ δημοτικῆς ἡ μουσικὴ προῆλθε, κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς ἑστιάσεις, ὥσπερ ἔνιοι νομίζουσι, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. Λακεδαιμόνιοι δέ, εἰ μὲν ἐμάνθανον τὴν μουσικήν, οὐδὲν λέγουσιν· ὅτι δὲ κρίνειν δύνανται καλῶς τὴν τέχνην, ὁμολογεῖται παρ' αὐτῶν, καί φασι τρὶς ἤδη σεσωκέναι διαφθειρομένην αὐτήν, καὶ πρὸς γυμνασίαν δὲ καὶ ὀξύτητα διανοίας συμβάλλεται ἡ μουσική· διὸ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἕκαστοι καὶ τῶν βαρβάρων οἱ γινωσκόμενοι τυγχάνουσι χρώμενοι. οὐ κακῶς δὲ λέγουσιν οἱ περὶ Δάμωνα τὸν Ἀθηναῖον, ὅτι καὶ τὰς ᾠδὰς καὶ τὰς ὀρχήσεις ἀνάγκη γίνεσθαι κινουμένης πως τῆς ψυχῆς, καὶ αἱ μὲν ἐλευθέριοι καὶ καλαὶ ποιοῦσι τοιαύτας· αἱ δ' ἐναντίαι, τὰς ἐναντίας. ὅθεν καὶ τὸ Κλεισθένους, τοῦ Σικυωνίων τυράννου χαρίεν καὶ σημεῖον διανοίας πεπαιδευμένης. ἰδὼν γάρ, ὥς φασι φορτικῶς ὀρχησάμενον ἕνα τῶν τῆς θυγατρὸς μνηστήρων, (Ἱπποκλείδης δ' ἦν ὁ Ἀθηναῖος) ἀπορχήσασθαι τὸν γάμον αὐτὸν ἔφησε, νομίζων ὡς ἔοικε καὶ τὴν ψυχὴν τἀνδρὸς εἶναι τοιαύτην. καὶ γὰρ ἐν ὀρχήσει καὶ πορείᾳ, καλὸν μὲν εὐσχημοσύνη καὶ κόσμος, αἰσχρὸν δὲ ἀταξία καὶ φορτικόν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐξ ἀρχῆς συνέταττον οἱ ποιηταὶ τοῖς ἐλευθέροις τὰς ὀρχήσεις, καὶ ἐχρῶντο τοῖς σχήμασι σημείοις μόνον τῶν ᾀδομένων. τηροῦντες ἀεὶ τὸ εὐγενὲς καὶ ἀνδρῶδες ἐπ' αὐτῶν, ὅθεν καὶ ὑπορχήματα τὰ τοιαῦτα προσηγόρευον. εἰ δέ τις ἀμέτρως διαθείη τὴν σχηματοποιίαν, καὶ ταῖς ᾠδαῖς ἐπιτυγχάνων μηδὲν λέγοι κατὰ τὴν ὄρχησιν, οὗτος δ' ἦν ἀδόκιμος. διὸ καὶ Ἀριστοφάνης ἢ Πλάτων ἐν ταῖς Σκευαῖς, ὡς Χαμαιλέων φησίν, εἴρηκεν οὕτως, ὥστ' εἴ τις ὀρχοῖτ' εὖ, θέαμ' ἦν· νῦν δὲ δρῶσιν οὐδέν, ἀλλ' ὥσπερ ἀπόπληκτοι στάδην ἑστῶτες ὠρύονται. ἦν γὰρ τὸ τῆς ὀρχήσεως γένος τῆς ἐν τοῖς χοροῖς εὔσχημον τότε καὶ μεγαλοπρεπές, καὶ ὡσανεὶ τὰς ἐν τοῖς ὅπλοις κινήσεις ἀπομιμούμενον. ὅθεν καὶ Σωκράτης ἐν τοῖς ποιήμασι τοὺς κάλλιστα χορεύοντας ἀρίστους φησὶν εἶναι τὰ πολέμια, λέγων οὕτως,

Οἳ δὲ χοροῖς κάλλιστα θεοὺς τιμῶσιν, ἄριστοι
Ἐν πολέμῳ.

σχεδὸν γὰρ ὥσπερ ἐξοπλισία τις ἦν ἡ χορεία, καὶ ἐπίδειξις οὐ μόνον τῆς λοιπῆς εὐταξίας, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν σωμάτων ἐπιμελείας.

A & laudes in conuiuiis ab omnibus cantari iusserunt, vt reuerentia numinum, eius quod honestum ac moderatum est, fines nō transilirent. Adiuncta namque musicis numeris de diis oratione, magis compositi fiunt, & graues cuiusque mores. Philochorus autor est, non semper veteres, cùm libarent, vsos fuisse dithyrambis[a], sed vino madidos, ac temulentos, & Liberum patrem si inuocarent: sin Apollinem, placidè & ordinatè cecinisse. Itaq; Archilochus ait:

B *Bacchi regis canticum elegans dithyrambicum auspicari scio,*
Vini fulmine perculsa mente:

Epicharmus verò in Philoctete[b]:

Dithyrambum, inquit, nullum futurum, aquam si bibas.

Non ergo leuiusculæ ac triuialis voluptatis caussa, principiò musicam in conuiuia receptam fuisse, vt quidam arbitrantur, planum est ex iis quæ diximus. Lacedæmonij an musicam docerentur nec ne, haud certum est. De arte illos iudicare potuisse, & corruptam, ab illis ter conseruatam, restitutámque fuisse, C nemo ambigit. Ad exercendam acuendámq; mentem confert & musica: quocirca apud singulas nationes tum Græcorum, tum Barbarorum, quorum nobis innotuerunt leges ac instituta, in pretio est. Itaque, vt non inscitè Damon Atheniensis dixit, agitato prorsus animo cantiones atque saltationes fieri necessum est, liberales ac speciosas ab animis eiusmodi, contrarias ab iis quibus animus diuersus est. Festiuum fuit Clisthenis tyranni Sicyoniorum dictum, ac indicium mentis bonis artibus eruditæ, qui Atheniensem Hippo- D cleidem vnum ex procis filiæ laboriosius saltantem conspicatus, cum dixit ob illam tam grauem saltationem excidisse[c] nuptiis, ratus, vt credibile est, hominis eiusmodi animum fuisse. Nam & inter saltandum, & inter ambulādum pulcher est ordinatus & honestus[d] corporis habitus: contra odiosa & turpis incondita & confusa peruersitas[e]. Quapropter, ab omni memoria hoc si repetatur, poëtæ semper ingenuis saltationum modos præstituerunt, figuras depingentes[f], quæ cantionum essent notæ, diligenter id præscribentes E quod virile ac generosum esset, quamobrem & hyporchemata[g] illa nuncuparunt. In eo ludo si quis præter iustum ac præfinitum modum, corporis habitum figurasset, aut cantantibus interueniens nihil saltando caneret, indignum putabāt qui laudaretur: qua de caussa siue Aristophanes, siue Plato in Tentoriis, vt Chamæleon inquit, sic dixit:

Itaque si quis probè saltaret, iucundum id spectaculum erat:
Nunc autem otiosi & desides nihil agunt,
F *Sed ut attoniti, rugientes uociferantur, pedibus insistentes.*

Fuit enim in choris saltationis genus cum dignitate, ac magnificentia, & quod armatorū velut mot⁹ imitaretur. Ob id videlicet, in suis poëmatibus Socrates inquit, eos qui optimè saltant, ad bellicas res esse idoneos, his verbis:

Qui choris religiosissimè deos uenerantur, sunt
In bello strenuissimi.

Est enim saltatio velut armaturæ instructæ ad procinctum meditatio, in qua spectatur non tantùm ordinis conseruatio & modestiæ, sed etiam qua corpus diligentia curatum sit.

a Concitatè & tumultuosè versibus.

b Erasm. adag. Nō est dithyrambus, &c. Idem adag. Aquam bibens, &c. Supra pag. 39. & 472.

c Ἐξορχήσασθαι. Iunius adagio 80. 6. Cent. Eras. prouerb. Nō est curæ Hippoclidi. Erasm. prouerb.

d εὐσχημοσύνη, κόσμος.

e Ἀταξία.

f Vt nostro sæculo fit ...

g Quasi subsaltationes, quæ sub numeris cantionibus poëtarum saltarentur.

A Amphion Thespiensis libro secundo De musæo quod in Helicone est, accuratas fieri puerorum in Helicone saltationes ait, & vetustum de illa re epigramma hoc citat:

Ambo hæc præstiti: saltaui, & musicam docui
Homines: tibicen uerò fuit Anacus Phibalensis[a],
Sum autem Baccheidas Sicyonius: diis profectò
Sicyonis pulchrum hoc decus repositum est.

B Non ineptè Caphesias [b]tibicen, cuidam ex discipulis altissimo sono tibiam inflare conāti, & id meditanti, dixit manu feriens, in ea soni magnitudine sitam non esse artis bonitatem, sed vt rectè sonus in magnitudinem attollatur. Sunt autem priscorum artificum[c] statuæ, veterum saltationis reliquiæ. Quamobrem hac de caussa manuum gestus attentiùs sunt distincti, ac constituti, quoniam & in illis decoros motus requirerent, ac liberales, quod maximum est ad id referentes, vt bene fiat. Inde scilicet figurationes corporis C probas choris adaptabāt, & ex choris assumptas, palæstris, musica, & sedula corporis exercitatione, ad nanciscendam animi fortitudinem proficientes: quin & armatum corpus vario exercitationis motu lassabant, vnde saltationes Pyrrhichæ originem habuerunt, & omnes id genus aliæ, quarum sunt multiplices appellationes: apud Cretenses Orsites, Epicredios, & Apocinos, cuius meminerunt Cratinus in Nemesi, Cephisodorus in Amazonibus, Aristophanes in Centauro, & alij complures, post dicta Mactrisinus, quam fœ- D minæ multæ saltabant, ob id nominatæ Martypiæ[d]. Reliqua tripudiorum genera simpliciora, & in quibus minus varietatis[e] est ac iactationis, vocatur Dactyli, Iambici, Molossica modulatio, Cordax, Sicinnis, Persica, Phrygia, Nicatismus Thracius, Calabrismus, Telegias, Macedonia, quam Ptolemæus cùm saltasset, Alexandrum Philippi fratrem occidit, vt scribit Marsyas libro tertio rerum Macedonicarum. Furiosæ sunt Cernophoros, Mongas, Thermantris: popularis & plebeia Anthema, E quam saltantes cùm sese mouerent, hoc accinebant, Vbi mihi rosæ? vbi mihi violæ? vbi mihi formosum apiū? Apud Syracusios Chitoneas peculiaris Dianæ & saltatio, & tibiarū cantio est. Ionicam saltabant inter pocula, & Angelicam, qua vt exactiùs tripudiarēt, multum adlaborabāt. Est alia, quam Incendium[f] mundi vocabant. Eius meminit Menippus Cynicus in Conuiuio. Ridiculæ sunt, Igdis, Mactrismos, Apocinos. Sobas, Morphasmos, Noctua, Leo, Farinarum effusio, Nouæ [g]ta- F bulæ, Elementa, Pyrrhiche. Ad tibias saltabāt in ea quam Celeustæ[h] vocabant, & in ea quā Pinacidem. Saltationum quoque species sunt Xiphismus, Calathismus, Callabides[i], Scops[k], Scopeuma. In Scope manum curuam [l] fronti & oculis prætendebant, qua figura nos aliquid procul aspectamus. Antiquorum Scopeumatum AEschylus meminit in Theoris[m]:

a Ita vocabatur in Attica tribus.
b De eo vide suprà pag. 539. & Leopardum cap. 21. 9. Emend.
c Saltatorum, & musicorum.
d Quidam Mactri poeæ: quasi panem in mactra pinsentes.
e Magis stataria.
f Vel à Phaëthontis fabula: vel ab illorum opinione qui cōflagraturum mūdum putant.
g Natalis legit, χρεῶν ἀποκοπή. Carnis excisio.
h Κελευστὴν vocant remigum & nautarū hortatorē: vulgò Agozin.
i Hesychio, καλαβίδες, hymni cantari soliti in templo Dianæ Derrheatidis.
k Auis nocturna, vario nutu capitis, corporisque gestu ridicula & imitatrix.
l Apud Pliniū Antiphilus nobilissimum Satyrum pinxit cum pelle pāthera, ἀποσκοποῦντα.
m Legatis ad oraculum missis.

A Ἀμφίων δὲ ὁ Θεσπιεὺς ἐν δευτέρῳ Περὶ τοῦ ἐν Ἑλικῶνι Μουσείου, ἄγεσθαί φησιν ἐν Ἑλικῶνι παίδων ὀρχήσεις μετὰ σπουδῆς, παρατιθέμενος ἀρχαῖον ἐπίγραμμα τόδε,

Ἀμφότερ', ὀρχεύμην τε καὶ ἐν Μώσαις ἐδίδασκον
Ἄνδρας· ὁ δ' αὐλητὰς ἦν Ἄνακος Φιαλεύς·
Εἰμὶ δὲ Βακχείδας Σικυώνιος ἦρα θεοῖσι,
† Τᾷ Σικυῶνι καλὸν οὗτ' ἀπέκειτο γέρας.

B Οὐ κακῶς δὲ καὶ Καφησίας ὁ αὐλητὴς ἐπιβαλλομένου τινὸς τῶν μαθητῶν αὐλεῖν μέγα καὶ τοῦτο μελετῶντος, πατάξας εἶπεν οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κείμενον εἶναι, ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. ἔστι δὲ καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων δημιουργῶν ἀγάλματα τῆς παλαιᾶς ὀρχήσεως λείψανα· διὸ καὶ συνέστη τὰ κατὰ τὴν χειρονομίαν ἐπιμελέστερον διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. ἐζήτουν γὰρ κἀν ταύτῃ κινήσεις καλάς, καὶ ἐλευθερίους ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα παραλαμβάνοντες, καὶ τὰ σχήματα μετέφερον ἐντεῦθεν εἰς τοὺς χορούς, ἐκ δὲ τῶν χορῶν εἰς τὰς παλαίστρας. καὶ γὰρ ἐν τῇ μουσικῇ, κἀν τῇ 312 C τῶν σωμάτων ἐπιμελείᾳ περιεποιοῦντο τὴν ἀνδρείαν, καὶ πρὸς τὰς ἐν τοῖς ὅπλοις κινήσεις ἐγυμνάζοντο μετὰ τῆς ᾠδῆς, ὅθεν ἐκινήθησαν αἱ καλούμεναι πυρρίχαι. καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς ὀρχήσεως, αἱ πολλαὶ παρονομασίαι αὐτῶν, ὡς παρὰ Κρησὶν ὀρσίτης καὶ ἐπικρήδιος. τὴν δ' ἀποκίνον καλουμένην ὄρχησιν, ἧς μνημονεύει Κρατῖνος ἐν Νεμέσει, καὶ Κηφισόδωρος ἐν Ἀμαζόσιν, Ἀριστοφάνης τ' ἐν Κενταύρῳ, καὶ ἄλλοι πλείονες) ὕστερον μακτρισμὸν ὠνόμασαν· ἣν καὶ πολλαὶ γυναῖκες ὠρχοῦντο, ἃς καὶ D μακτρυπίας ὀνομαζομένας οἶδα. τὰ δὲ στασιμώτερα καὶ ποικιλώτερα, καὶ τὴν ὄρχησιν ἁπλουστέραν ἔχοντα καλεῖται δάκτυλος, ἰαμβική, μολοσσική, ἐμμέλεια, κόρδαξ, σίκιννις, Περσική, Φρύγιος, νικατισμὸς Θρᾴκιος, καλαβρισμός, τελεσιάς, ἀπὸ Τελεσίου πρώτου μετὰ ὅπλων ταύτην ὀρχησαμένου. Μακεδονικὴ δ' ἐστὶν αὕτη ὄρχησις, ᾗ χρησάμενοι οἱ περὶ Πτολεμαῖον, Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου ἀδελφὸν ἀνεῖλον, ὡς ἱστορεῖ Μαρσύας ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν. μανιώδεις δ' εἰσὶν ὀρχήσεις κερνοφόρος καὶ E μόγγας καὶ θερμαυστρίς. ἦν δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἰδιώταις ἡ καλουμένη ἄνθεμα. ταύτην δὲ ὠρχοῦντο μετὰ λέξεως τοιαύτης μιμούμενοι καὶ λέγοντες· ποῦ μοι τὰ ῥόδα; ποῦ μοι τὰ ἴα; ποῦ μοι τὰ καλὰ σέλινα; παρὰ δὲ Συρακουσίοις καὶ χιτωνέας Ἀρτέμιδος ὄρχησίς τίς ἐστιν ἴδιος καὶ αὔλησις. ἦν δέ τις καὶ Ἰωνικὴ ὄρχησις παροίνιος. καὶ τὴν ἀγγελικὴν δὲ πάροινον ἠκρίβουν ὄρχησιν. καλεῖται δέ τις καὶ ἄλλη ὄρχησις, κόσμου ἐκπύρωσις, ἧς μνημονεύει Μένιππος ὁ κυνικὸς ἐν τῷ Συμποσίῳ. καὶ γελοῖαι F δ' εἰσὶν ὀρχήσεις ἴγδις καὶ μακτρισμός, ἀποκινός τε καὶ σόβας. ἔτι δὲ μορφασμὸς καὶ γλαὺξ, καὶ λέων, ἀλφίτων τε ἐκχύσεις, καὶ χρεῶν ἀποκοπή, καὶ στοιχεῖα καὶ πυρρίχη. μετ' αὐλῶν δὲ ὠρχοῦντο τὴν τοῦ κελευστοῦ, καὶ τὴν καλουμένην πινακίδα. σχήματα δ' ἐστὶν ὀρχήσεως ξιφισμός, καλαθισμός, καλλαβίδες, σκώψ, σκώπευμα. ἦν δὲ ὁ σκὼψ τῶν ἀποσκοπούντων τὸ σχῆμα ἄκραν τὴν χεῖρα ὑπὲρ τοῦ μετώπου κεκυρτωκότων. μιμνήσκει Αἰσχύλος ἐν Θεωροῖς,

Καὶ μὴν παλαιῶν τῶνδέ σοι σκωπευμάτων.

A Καλλαβίδων δ᾽ Εὔπολις ἐν Κόλαξι, Καλλαβίδας δὲ βαίνει. Σησαμίδας δὲ χέζει θαυμαστρὶς, κατερικίδες, σκοπὸς, χεὶρ καταπρηνὴς χερσὶ, μηδιποδισμὸς, ξύλου παράληψις, ἐπαγκωνισμὸς, καλαθισμὸς, στρόβιλος. καὶ Τελεσιὰς δ᾽ ἐστὶν ὄρχησις καλουμένη, στρατιωτικὴ δ᾽ ἐστὶν αὕτη ἀπό τινος ἀνδρὸς Τελεσίου λαβοῦσα τοὔνομα, μεθ᾽ ὅπλων τὸ πρῶτον αὐτὴν ἐκείνου ὀρχησαμένου, ὥς φησιν Ἱππαγόρας ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς Καρχηδονίων πολιτείας. B καλεῖται δ᾽ ἡ μὲν Σατυρικὴ ὄρχησις, ὥς φησιν Ἀριστοκλῆς ἐν ὀγδόῳ τῶν περὶ χορῶν σίκιννις, καὶ οἱ Σάτυροι σικιννισταί. τινὲς δέ φασι Σίκιννόν τινα βάρβαρον εὑρετὴν αὐτῆς γενέσθαι. ἄλλοι δὲ Κρῆτα λέγουσι τὸ γένος εἶναι Σίκιννον. ὀρχησταὶ δ᾽ οἱ Κρῆτες, ὥς φησιν Ἀριστόξενος. Σκάμων δ᾽ ἐν πρώτῳ Περὶ εὑρημάτων σίκιννιν αὐτὴν εἰρῆσθαι ἀπὸ τοῦ σείεσθαι, καὶ πρῶτον ὀρχήσασθαι τὴν σίκιννιν Θέρσιππον. πρώτη δὲ εὕρηται ἡ περὶ τοὺς πόδας κίνησις τῆς διὰ τῶν χειρῶν. οἱ γὰρ παλαιοὶ τοὺς πόδας μᾶλλον ἐγυμνάζοντο ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ τοῖς κυνηγεσίοις. οἱ C δὲ Κρῆτες κυνηγετικοὶ, διὸ καὶ ποδώκεις. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ φασὶ τὴν σίκιννιν ποιητικῶς ὠνομάσθαι ἀπὸ τῆς κινήσεως, ἣν καὶ οἱ Σάτυροι ὀρχοῦνται ταχυτάτην οὖσαν. οὐ γὰρ ἔχει πάθος αὕτη ἡ ὄρχησις, διὸ οὐδὲ ἀναδύει. συνέστηκε δὲ καὶ Σατυρικὴ πᾶσα ποίησις τὸ παλαιὸν ἐκ χορῶν, ὡς καὶ ἡ τότε τραγῳδία· διόπερ οὐδὲ ὑποκριτὰς εἶχον. τρεῖς δ᾽ εἰσὶ τῆς σκηνικῆς ποιήσεως ὀρχήσεις, τραγικὴ, κωμικὴ, σατυρική. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς λυρικῆς ποιήσεως τρεῖς, D πυρρίχη, γυμνοπαιδικὴ, ὑπορχηματική· καὶ ἔστιν ὁμοία ἡ μὲν πυρρίχη τῇ σατυρικῇ· ἀμφότεραι γὰρ διὰ τάχους. πολεμικὴ δὲ δοκεῖ εἶναι ἡ πυρρίχη· ἔνοπλοι γὰρ αὐτὴν παῖδες ὀρχοῦνται. τάχους δὲ δεῖ τῷ πολέμῳ εἰς τὸ διώκειν, καὶ εἰς τὸ ἡττωμένοις

φεύγειν, μηδὲ μένειν μὴ δ᾽ αἰδεῖσθαι κακοὺς εἶναι. ἡ δὲ γυμνοπαιδικὴ παρεμφερής ἐστι τῇ τραγικῇ ὀρχήσει, ἥτις ἐμμέλεια καλεῖται. ἐν E ἑκατέρᾳ δὲ ὁρᾶται τὸ βαρὺ καὶ σεμνόν. ἡ δ᾽ ὑπορχηματικὴ τῇ κωμικῇ οἰκειοῦται, ἥτις καλεῖται κόρδαξ. παιγνιώδεις δ᾽ εἰσὶν ἀμφότεραι. Ἀριστόξενος δέ φησι τὴν πυρρίχην ἀπὸ Πυρρίχου τοῦ Λάκωνος τὸ γένος τὴν προσηγορίαν λαβεῖν. Λακωνικὸν δ᾽ εἶναι μέχρι καὶ νῦν ὄνομα τὸν Πύρριχον. ἐμφανίζει δ᾽ ἡ ὄρχησις πολεμικὴ οὖσα, ὅτι Λακεδαιμονίων τὸ εὕρημα. πολεμικοὶ δ᾽ εἰσὶν οἱ Λάκωνες, ὧν καὶ υἱοὶ τὰ ἐμβατήρια μέλη ἀναλαμβάνουσιν, ἅπερ καὶ ἐνόπλια καλεῖται. F καὶ αὐτοὶ δ᾽ οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς πολέμοις τὰ Τυρταίου ποιήματα ἀπομνημονεύοντες ἔνρυθμον κίνησιν ποιοῦνται. Φιλόχορος δέ φησι, κρατήσαντας Λακεδαιμονίους Μεσσηνίων διὰ τὴν Τυρταίου στρατηγίαν, ἐν ταῖς στρατείαις ἔθος ποιήσασθαι, ἂν δειπνοποιήσωνται καὶ παιανίσωσιν, ᾄδειν καθ᾽ ἕνα Τυρταίου. κρίνειν δὲ τὸν πολέμαρχον καὶ ἆθλον διδόναι τῷ νικῶντι, κρέας.

Callabidum sic EVpolis in Assentatoribus:

Ambulans [a] *saltat Callabidas, è Sesamo placentas cacat.*

Eiusmodi sunt & Thaumastris, Caterides, Scopos, Prona manus, Medipodismus, Lignum in manus sumptum, Epanconismus [b], Strobilus. Militaris saltatio fuit Telesias, sortita nomen à Telesia quodam, qui primus illam saltauit armatus, vt scribit Hippagoras libro primo de Carthaginensium republica. Satyricam saltationem Sicinnin esse tradit Aristocles octauo libro De choris: Sicinnistas enim Satyros vocari. Quidam aiunt, Sicinnin Barbarum hominem eius inuentorem fuisse: alij Cretensem natione quendam, nomine Sicinnum. Est autem ea gens saltandi studiosa, & perita, vt inquit Aristoxenus. Scamon libro primo de inuentoribus rerum, ait Sicinnin dictam fuisse, ἀπὸ τοῦ σείεσθαι, à corporis succussu, & primum Thersippum illa tripudiasse. Motum pedum prius repertum fuisse quàm manuum, indubitatū. Antiquis enim pedes magis in publicis ludis [c] exercebantur, & in venatu, quàm manus. Sunt autem venationi dediti Cretenses, ideóque pernices. Quidam Sicinnin poëtica licentia dictam volunt ἀπὸ τῆς κινήσεως, à corporis motu, eáque citissima tripudiare Satyros. Affectum ea nullum monstrat animi, ideóque saltantium motus ac gestus nihil mutatur. Olim quidem poëmata Satyrica choris omnia constabant, vt & eo sæculo tragœdia, quamobrem ab histrionibus agebantur. Tres porrò sunt in scentica poësi saltationes, Tragica, Comica, Satyrica [d]: totidem & Lyricæ poëseos, Pyrrhiche [e], Gymnopædice [f], Hyporchematice [g]. Est autem Pyrrhiche Satyricæ similis: vtraq; velox, & tumultuosa: & Pyrrhiche [h] quidem militaris: armati iuuenes illam saltant. Celeritate in bellis opus est, tum vt instemus fugienti hosti, tum vt victi periculum fuga nos euadamus, nec in eodem vestigio consistamus, stulto pudore metuentes ignominiam. Gymnopædice affinis est saltationi tragicæ, quam ἐμμέλειαν [i] nuncupant. In vtraque apparet venerabilis quædam grauitas. Hyporchematice ei non absimilis est Comicæ, quam appellant Cordacem: vtraque est iocosa ac ludicra. Aristoxenus scribit Pyrrhichen nominatam fuisse à Pyrrhicho natione Lacedæmonio. Vocabulum certè etiamnum Laconicum est Pyrrhichus. Militaris ea videtur saltatio Spartanorum inuentum: & alioqui bellicosi Lacedæmonij, quorum addiscunt filij Embateria. Modorū [k] id genus est, quod & Enoplion vocant. Iidem Lacedæmonij præliaturi Tyrtæi versus [l] recitantes numeroso passu gradiuntur. Philochorus scribit, Lacedæmonios Tyrtæi ductu & auspiciis cùm Messenios deuicissent, in exercitibus ac expeditionibus inolescere morem voluisse, vt quoties cœna cõuiuis frequẽs apparetur, cum Pæanibus [m], seorsim ac viritim vnusquisque Tyrtæi versus caneret. cognitor verò ac iudex esset imperator, carnem pro præmio illi daturus, qui alios cãtu superasset.

a Sicadulare … inepté … quæ rid… stolida sunt … tatur & h… cus postha…
b Flexu … poris d…
c Cursu…
d Histrioni… tali hod… Pastorales.
e A Pyrrh… chillis …
f In qua … pueri saltab…
g In qua … bant ad poe… versus.
h Erasm. pr… uerb. Pyrrh… oculis pref… runt. Ex X… phonte sal… nem hãc del… bit autor p… De hac, & C… retū saltan… Plato 7. de le… bus. Fuit & … saltatio fre… apud Gall… Germanos. … nius.
i Numeros… & modulat…
k Tardor… lentorū, qui … sim ingre… monent.
l Elegiaco… ius poetæ … quibus iuu… ad fortiter … candū ho… impressit H… ricus Steph… nus.
m Cantio… quæ deum … minum … continere…

A Apud cæteros Grecos abolita est Pyrrhiche, qua obsoleta etiam bella finiri contigit. Soli eā Lacedæmonij retinuerūt, vt quandā belli præmeditationē. Itaque Spartæ omnes mox post annum quintū Pyrrhichen saltare consuescūt. Nostra verò Pyrrhiche magis esse videtur Bacchica, longè quàm prisca illa placidior, quandoquidem hastarum loco thyrsos [a] gestant saltantes, eósque alij mutuo in alios vibrant, ferulas & lampadas ferunt, saltandoque repræsentāt Bacchi res gestas, subactos Indos, & Penthei supplicium [b]. B Postulat hæc saltatio modos elegantissimos, numerósque rectos [c]. Gymnopædices magna similitudo est cum ea quam nominauit antiquitas ἀναπάλην [d]. Nudi saltant omnes adolescentes, concinno quodam impetu corporis, sed interscisso, molli quadā manuum figuratione, pedúmque venusto motu, vt luctę ac pancratij exhibeatur species, & exemplū. Modi sunt Bacchici [e], & quales canuntur in OEschophoris [f], vt ea saltatio omnino sit Libero patri destinata. Aristoxenus scribit antiquos exercitatos in Gymnopædice ad Pyrrhichē trāsire solitos, priusquā in theatrū prodirēt. C Vocatur & Pyrrhiche, Cheironomia [g], éstque Hyporchematica [h], quia cantans in ea chorus saltat. Quamobrē Bacchylides ait,

Opus illam esse nec sedentarium [i], nec otiosorum, & cunctantium. Pindarus autem,

Opus esse Lacædæmoniarum virginum gregis: quoniam, vt ille scribit, Lacones eam saltāt, hyporchematicam, viris communem ac mulieribus. Elegantissimi porro illi modi sunt quos saltant, nimirum Prosodiaci [k], qui & Apostolici [l], & Parthenij [m], seu Virginales appellantur. D His modis & similibus Venerem, Bacchum, Pana, celebrant aliquando, aliquādo minimé. Sunt & apud Barbaros, quēadmodum & Græcos, saltationes quædam commendatiores, quædam contemptiores. Apud Grecos Cordax [n] fuit despicatui, Emmeleia [o] verò in pretio, velut apud Arcadas Cidaris, apud Sicyonios Aleter [p], quem & sic appellant Ithacenses, vt scribit Aristoxenus libro De cōparationibus. De saltatione tot hactenus mihi dicta sunto. E Prioribus quidem sæculis in musicis quod esset decorum & honestum seruabant, ornatus proprius & aptus quibusque canticis tribuebatur, erántq; singulis tibiæ peculiares, & ludis publicis, vnicuique tibicinum [q], quæ modis quadrarent: nunc verò temerè & inconsideratè musicam tractant. Pronomus Thebanus primus pro varietate tibiarū, modos distinxit. Olim populari turbæ placuisse argumentum erat artis minus absolutæ, quamobrem Asopodorus F Phliasius tibicine magno plausu laudato, in hyposcenio [r] adhuc moratus, quidnā hoc est? inquit, magnū oportet aliquod malum accidisse, alioqui tam multis nō probaretur. Scio [s] quibusdam de Antigenide [t] id proditum, & nostris temporibus perfectionē artis, thea-

a Apud Tacitū lib. 11. Annal. Messalina cum Silio per domū simulacrum vindemiæ celebrās, crine fluxo thyrsum quatiebat: iuxta Silius, hedera vinctus, & cothurnos gerēs, caput iaciebat, fœminæq; procaci choro, pellibus accinctæ vt insinientes, (μαινάδες) assultabāt.
b Regis Thebarum: quem sacra Bacchi contemnentem, & vites succidētem, Mænades cū Agaue matre, & sorore, præciso capite discerpserūt. Ouid. lib. 3. metam. Theocritus Eidyllio λγ. Ouid. in Ibin *Aut lacer in syluis manibus spargare tuorum: Sparsus vt est Thebis angue creatus auo.*
c Ὀρθίους: intensos, sonoros. Eos canebat Arion cùm in mare desiluit.
d Iteratā luctā.
e Dithyrābici.
f Οἶσχος, palmes onustus suauibus & generosis vuis. Τὰ οἰσχοφόρια Bacchi festum, in quo eos palmites gestant ingenui puberes, ac in tēplum Mineruæ Sciradis deferunt.
g A manuū gesticulatione.
h Quia ad versuum numeros in ea saltant.
i Iunius adagio, *Nihil cunctandū.*
k Quia canerētur ad citharam. Τὰ προσῳδά, instrumenta musica χρυσόμηνα: τὰ χορδὰ ἢ ἔντατα, quæ fidibus intenduntur.
l Quòd in apparatu classis & expeditionis maritimæ illis vterentur, præsertim cū soluerent è portu.
m A virginum saltantium cœtu.
n Rustica & ridicula saltatio, in qua turpiter lumbos & spinā quatiebant. Frequens in ea trochæus erat, qui ob contractionē & breuitatē dignitatē non habet.
o Grauis, & tragica.

A ἡ δὲ Πυρρίχη παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν οὐκ ἔτι παραμένει· ἐκλειπούσης δ' αὐτῆς, συμβέβηκε τοῖς πολέμοις καταλυθῆναι. παρὰ μόνοις δὲ Λακεδαιμονίοις διαμένει προγύμνασμα οὖσα τοῦ πολέμου. ἐκμανθάνουσί τε πάντες ἐν τῇ Σπάρτῃ ἀπὸ πέντε ἐτῶν πυρριχίζειν. ἡ δὲ καθ' ἡμᾶς πυρρίχη Διονυσιακή τις εἶναι δοκεῖ, ἐπιεικεστέρα οὖσα τῆς ἀρχαίας. ἔχουσι γὰρ οἱ ὀρχούμενοι θύρσους ἀντὶ δοράτων· προΐενται δ' ἐπ' ἀλλήλους καὶ νάρθηκας, καὶ λαμπάδας φέρουσιν, ὀρχοῦνταί τε τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, καὶ τὰ B περὶ τοὺς Ἰνδούς, ἔτι τε τὰ περὶ τὸν Πενθέα. ποιητέον δ' ἐπὶ τῆς πυρρίχης τὰ κάλλιστα μέλη, καὶ τοὺς ὀρ- 315 θίους ῥυθμούς. ἔοικε δὲ ἡ γυμνοπαιδικὴ τῇ καλουμένῃ ἀναπάλῃ παρὰ τοῖς παλαιοῖς, γυμνοὶ γὰρ ὀρχοῦνται οἱ παῖδες πάντες εὐρύθμους φοράς τινας ἀποτέμνοντες, καὶ σχήματά τινα τῶν χειρῶν κατὰ τὸ ἁπαλόν, ὥστ' ἐμφαίνειν θεώρημά τι τῆς παλαίστρας, καὶ τοῦ παγκρατίου, κινοῦντες εὐρύθμως τοὺς πόδας. τρόποι δ' αὐτῆς οἵ τε ὀσχοφορικοί, καὶ οἱ βακχικοί, ὥστε καὶ τὴν ὄρχησιν ταύτην εἰς τὸν Διόνυσον ἀναφέ- C ρεσθαι. Ἀριστόξενος δέ φησιν, ὡς οἱ παλαιοὶ γυμναζόμενοι πρῶτον ἐν τῇ γυμνοπαιδικῇ εἰς τὴν πυρρίχην ἐχώρουν πρὸ τοῦ εἰσιέναι εἰς τὸ θέατρον. καλεῖται δ' ἡ πυρρίχη καὶ χειρονομία. ἡ δ' ὑπορχηματική ἐστιν, ἐν ᾗ ᾄδων ὁ χορὸς ὀρχεῖται. φησὶ γοῦν ὁ Βακχυλίδης οὐχ ἕδρας ἔργον, οὐδ' ἀμβολᾶς. καὶ Πίνδαρος δέ φησι, Λάκαινα μὲν παρθένων ἀγέλα. ὀρχοῦνται δὲ ταύτην παρὰ τῷ Πινδάρῳ οἱ Λάκωνες. καί ἐστιν ὑπορχηματικὴ ὄρχησις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. βέλτιστοι δέ εἰσι τῶν τρόπων οἵτινες καὶ ὀρ- D χοῦνται. εἰσὶ δὲ οἵδε προσῳδιακοί, ἀποστολικοί. οὗτοι δὲ καὶ παρθένιοι καλοῦνται, καὶ οἱ τούτοις ὅμοιοι. τῶν γὰρ ὕμνων οἱ μὲν ὠρχοῦντο, οἱ δὲ οὐκ ὠρχοῦντο· καὶ τοὺς εἰς Ἀφροδίτην καὶ Διόνυσον, καὶ τὸν Παιᾶνα ὅτε μέν, ὅτε δὲ οὔ. εἰσὶ δὲ καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις, ὥσπερ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι σπουδαῖαι καὶ φαῦλαι ὀρχήσεις. ὁ μὲν κόρδαξ παρ' Ἕλλησι φορτικός, ἡ δ' ἐμμέλεια σπουδαία. καθάπερ καὶ ἡ παρὰ Ἀρκάσι κίδαρις, παρὰ Σικυωνίοις τε ὁ ἀλητήρ. οὕτως δὲ καὶ ἐν Ἰθάκῃ καλεῖται ἀλητήρ, ὡς Ἀριστόξενος ἱστορεῖ ἐν E πρώτῳ συγκρίσεων. καὶ περὶ μὲν ὀρχήσεως τοσαῦτά μοι ἐπὶ τοῦ παρόντος λέλεκται. τὸ δὲ παλαιὸν ἐτηρεῖτο περὶ τὴν μουσικὴν τὸ καλόν, καὶ πάντ' εἶχε κατὰ τὴν τέχνην τὸν οἰκεῖον αὐτοῖς κόσμον. διόπερ ἦσαν ἴδιοι καθ' ἑκάστην ἁρμονίαν αὐλοί, καὶ ἑκάστοις αὐλητῶν ὑπῆρχον αὐλοὶ ἑκάστῃ ἁρμονίᾳ πρόσφοροι ἐν τοῖς ἀγῶσιν. Πρόνομος δ' ὁ Θηβαῖος πρῶτος ηὔλησεν ἀπὸ τῶν αὐλῶν τὰς ἁρμονίας. νῦν δὲ εἰκῇ καὶ ἀλόγως ἅπτονται τῆς μουσικῆς. καὶ πάλαι μὲν τὸ παρὰ τοῖς ὄχλοις εὐδοκιμεῖν σημεῖον F ἦν κακοτεχνίας, ὅθεν καὶ Ἀσωπόδωρος ὁ Φλιάσιος κροταλιζομένου ποτέ τινος τῶν αὐλητῶν, διατρίβων αὐτὸς ἔτι ἐν τῷ ὑποσκηνίῳ, τί τοῦτ', εἶπεν, δῆλον ὅτι μέγα κακὸν γέγονεν, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐν τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμήσαντος. οἶδα δέ τινας

τοῦθ' ἱστορήσαντας, ὡς Ἀντιγενίδου εἰπόντος. καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς δὲ τέλος ποιοῦνται τῆς τέχνης τὴν παρὰ τοῖς θεα-

p Ἀλητής, molitor: fortassis, ἀλήτης, erro, mendicus. q Sub. peculiares. De Phrygia & Dorica melodia vide AVrelianum, cap. 5. 1. Tardarū. r Pulpito scenæ subdito. s Apud Plutarchum in Apophthegmatibus, nuntiāti cuidam Athenienses in Peloponnesum misisse nouis armis instructum exercitum, Epaminondas respondit, non gemiturum tibicinem optimum Antigenidem, si Tellines pessimus tibicē nactus esset tibias nouas. t Eius mentionem facit Apuleius lib. 1. Floridorum, vt musici excellentissimi: & Erasm. prouerb. *sibi canere.*

τέροις δυημερίαν. διόπερ Ἀριστόξενος ἐν τοῖς Συμ- A
μίκτοις συμποτικοῖς, ὅμοιον φησὶ ποιοῦμεν Πο-
σειδωνιάταις, τοῖς ἐν τῷ Τυρσηνικῷ κόλπῳ κα-
τοικοῦσιν. οἷς συνέβη τὰ μὲν ἐξ ἀρχῆς Ἕλλησιν
οὖσιν ἐκβεβαρβαρῶσθαι Τυῤῥηνοῖς ἢ Ῥωμαίοις
γεγονόσι, καὶ τήν τε φωνὴν μεταβεβληκέναι,
τά τε λοιπὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων. ἄγειν τε μίαν
τινὰ αὐτοὺς τῶν ἑορτῶν τῶν Ἑλληνικῶν ἔτι καὶ νῦν,
ἐν ᾗ συνιόντες ἀναμιμνήσκονται τῶν ἀρχαίων ἐ-
κείνων ὀνομάτων τε καὶ νομίμων. ἀπολοφυρά-
μενοι δὲ πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀποδακρύσαντες ἀ- B
πέρχονται. οὕτω δὴ οὖν φησὶ καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ καὶ
τὰ θέατρα ἐκβεβαρβάρωται, καὶ εἰς μεγάλην
διαφορὰν προελήλυθεν ἡ πάνδημος αὕτη μου-
σική, καθ' αὐτοὺς γενόμενοι ὀλίγοι ἀναμιμνησκό-
μεθα, οἵα ἦν ἡ μουσική. ταῦτα μὲν ὁ Ἀριστόξε-
νος. κἀμοὶ δὲ διὰ τοῦτο φαίνεται φιλοσοφητέον
εἶναι περὶ μουσικῆς. καὶ γὰρ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος
τηλικαύτην δόξαν ἔχων ἐπὶ φιλοσοφίᾳ, κατα-
φανής ἐστιν ἐκ πολλῶν οὐ παρέργως ἁψάμενος
μουσικῆς· ὅς γε καὶ τὴν τοῦ παντὸς οὐσίαν διὰ C
μουσικῆς ἀποφαίνει συγκειμένην. τὸ δὲ ὅλον,
ἔοικεν ἡ παλαιὰ τῶν Ἑλλήνων σοφία τῇ μουσικῇ
μάλιστα εἶναι δεδομένη. καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν θεῶν
Ἀπόλλωνα, τῶν δὲ ἡμιθέων Ὀρφέα μουσικώτατον
καὶ σοφώτατον ἔκρινον· καὶ πάντας τοὺς χρωμένους
τῇ τέχνῃ ταύτῃ, σοφιστὰς ἀπεκάλουν, ὥσπερ καὶ
Αἰσχύλος ἐποίησεν,

Εἶτ' οὖν σοφιστὴς καλὰ παραπαίων χέλυν.

ὅτι δὲ πρὸς τὴν μουσικὴν οἰκειότατα διέκειντο
οἱ ἀρχαῖοι, δῆλον καὶ ἐξ Ὁμήρου, ὃς διὰ τὸ με- D
μελοποιηκέναι πᾶσαν ἑαυτοῦ τὴν ποίησιν ἀφρον-
τιστὶ τοὺς πολλοὺς ἀκεφάλους ποιεῖ στίχους, καὶ λα-
γαρούς, ἔτι δὲ μειούρους. Ξενοφάνης δὲ καὶ Σόλων,
καὶ Θέογνις, καὶ Φωκυλίδης. ἔτι δὲ Περίανδρος ὁ
Κορίνθιος ἐλεγειοποιός, καὶ τῶν λοιπῶν οἱ μὴ προσ-
άγοντες πρὸς τὰ ποιήματα μελῳδίαν, ἐκπονοῦσι
τοὺς στίχους τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῇ τάξει τῶν μέτρων,
καὶ σκοποῦσιν ὅπως αὐτῶν μηθεὶς ἀκέφαλος ἔ-
σται, μήτε λαγαρός, μήτε μείουρος. ἀκέφα-
λοι δέ εἰσιν οἱ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τὴν χωλότητα ἔ- E
χοντες.

Ἐπειδὴ νῆάς τε καὶ Ἑλλήσποντον ἵκοντο,
Ἐπίτονος τετάνυστο βοὸς ἶφι κταμένοιο.

Λαγαροὶ δὲ οἱ ἐν μέσῳ, οἷον,

Αἶψα δ' ἄρ' Αἰνείαν υἱὸν φίλον Ἀγχί-
σαο.
Τὼν αὖθ' ἡγείσθην Ἀσκληπιοῦ δύο παῖ-
δες.

Μείουροι δέ εἰσιν οἱ ἐπὶ τῆς ἐκβολῆς. οἷον,

Τρῶες δ' ἐῤῥίγησαν, ὅπως ἴδον αἰόλον ὄ- F
φιν,
Καλὴ Κασσιέπεια θεοῖς δέμας εἰκυῖα.
Τοῦ φέρον ἐμπλήσας ἀσκὸν μέγαν, ἐν δὲ
καὶ ἤϊα.

Διετήρησαν δὲ καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων Λακε-
δαιμόνιοι τὴν μουσικήν, πλεῖστον αὐτῇ χρώμενοι,
καὶ συχνοὶ παρ' αὐτοῖς ἐγένοντο μελῶν ποιηταί. τη-
ροῦσί γε καὶ νῦν τὰς ἀρχαίας ᾠδὰς ἐπιμελῶς,

A trorum gratia & successu æstimari. Quapropter Aristoxenus in Confusis conuiualibus[a]: Nos id facimus, inquit, quod Poseidoniatæ, ad Tyrrhenicum sinum positi, qui antea Græci, in Tyrrhenorum aut Romanorum barbariem [b]lapsi, mutatis voce, & institutis, festo quodam vno die ex iis qui sunt in Græcia celebres, coëunt, memoriámq; refricant & priscorum nominum, & consuetudinum antiquarum ac legitimarum patriæ, lacrymatíque & sortem suam ad inuicem conquesti discedunt: sic & nos, inquit, ex quo theatra barba-
B rie corrupta sunt, & publicæ discrimen ingens musicæ fuit, priuatim, qui restamus pauci, memoria repetimus olim ea qualis fuerit. Hæc Aristoxenus, cuius oratione ad philosophandum & disputandum de musica impellor. Etenim [c]Pythagoras Samius tam inclytus philosophus, vt multis indiciis patet, non perfunctoriè operam impendit musicę, qui naturam vniuersi musicis rationibus fabricatam fuisse demonstret: atque adeò in totum prisca Gręcorum sapientia musicæ fuit addictissima:
C quapropter Apollinem ex Diis, Orpheum ex Semideis sapientissimos fuisse, musicésq; scientissimos autumarunt, & quicunque artem illam profiterentur, Sophistas appellarunt: vt AEschylus in his:

Deinde probè testudinem pulsans sophista.

Studio musices veteres admodum captos fuisse liquet ex Homero, qui propterea quòd vniuersam poësim suam canebat certis numeris, atque modis, versus non dubitauit multos facere subinanes[d], absque capite, & ad extremum curtatos. Xenophanes verò, Solon,
D Theognis, Phocylides, Periander Corinthius elegorum scriptor, & ex cæteris omnes, qui modos carminibus suis non admouerũt, versus condunt metrorum ordine, ac mensura, ídque laborant, ne capite versus careat, ne ad finem sint mutili, ne tanquam graciliores sint ac nimis extenuati. Versibus caput deest, qui à principio [e]claudicant, vt,

Ἐπειδὴ νῆάς τε, καθ' Ἑλλήσποντον ἵκοντο,
Posteaquam ad naues & Hellespontum peruenerunt: Item:
Ἐπίτονος τετάνυστο βοὸς ἶφι κταμένοιο,
E *Vinculum bouis strenuè mactati distentum erat.*

Λαγαροὶ autem, & tenuiores, in quorum medio breuis occurrit syllaba, vt:

Αἶψα δ' ἄρ' Αἰνείαν υἱὸν φίλον Ἀγχίσαο,
Statim quidem AEneam charum Anchisæ filium: &
Τὼν αὖθ' ἡγείσθην Ἀσκληπιοῦ δύο παῖδες:
Ducebant hos rursum AEsculapij duo filij:

μείουροι verò, & trunci, qui ad exitum & finem sunt eiusmodi, vt:

Τρῶες δ' ἐῤῥίγησαν ὅπως ἴδον αἰόλον ὄφιν: &:
F *Obriguerunt Troës conspecto angue vario:*
Καλὴ Κασσιέπεια θεοῖς δέμας εἰκυῖα: &:
Formosa Cassiepea, deabus corpore similis:
Τοῦ φέρεν ἐμπλήσας ἀσκὸν μέγαν, ἐνδὲ καὶ ἤϊα:
Hoc impletum magnum utrem abstulit, simul & uiatici commeatum.

Musicam ex Græcis integram Lacedemonij maximè custodierũt, eius plurimo apud illos vsu, & frequentibus carminum poëtis. Priscas iidem cantiones curiosiùs memoriæ tradunt,

a Quæstionibus, disceptationibus.

b Romanos ex tis in locis ex iocum Plauti Barbaros vocat, quòd ita Græ. appellarent.

c Plutarchus libro De animæ procreatione, in Timæo Platonis descripta.

d Λαγαροὺς, φάλακρομείους.

e Incipiunt à breui syllaba.

A multásque ex illis discunt, quas exactè sciant. Itaque Pratinas ait:

Lacon cicada, in choris fœlix:

Et poëtæ diu cantiones Lyricas sic innuerunt:

Dulcissimorum præsidem carminum mellitis alis uolantium musam.

Nam ex austera moderatáque vita facile sese ad scientiam musices conuertebant, quæ plurimum allicit, vt ea meritò gaudeant qui audiunt. Demetrius Byzantius libro quarto De B poëmate scribit Choragos vocatos fuisse, nō, vt sæculo nostro, qui choros conducunt, sed chori duces, & præfectos, vt indicat vocabulū ipsum. Musicam sanè veteres optimè nouerunt, eius leges non sunt prætergressi, illi maximo studio vacauerunt: secuta deinde totius ordinis confusione, senio labascentibus iam cunctis ferè, quę approbarat consuetudo, obliteratum est illud institutum, deprauatique musices numeri: quibus nunc cùm vtuntur singuli, lenitatis atque benignitatis loco irrepsit socors mollities: temperantiæ, insolens C audacia, ignauusq; animi langor, ac remissio, quæ fortassis posthac grauiora magis vigebunt, nisi quispiam patriam musicam in pristinum splendorem asserat, vt, quod fiebat apud maiores, deorum laudes, heroúmq; nos acta musicis canticis personemus. Homerus scribit Herculem ex heroïbus viris ab Achille præcipuè cantionibus laudatum: Phemiū[a] verò nouisse multa hominum delinimenta, deorum ac hominum opera, quæ poëtæ cantant. Apud Barbaros hic etiam mos inualuit, D vt tradit in Persicis Dinon, qui poëtas inquit vaticinatos esse primi Cyri fortitudinem, bellúmque[b] futurum cum Astyage. Nam priusquam Cyrus in Persiam peregrè discessisset, inter virgatores[c] lictorésve Astyagis prius fuit, deinde inter armatos[d] stipatores, & post in Persiam est amandatus. Astyage fortè cum amicis tum conuiuante, Angares quidā nomine, inter musicos regios primarię dignationis, accitus, & alia pro more cecinit, & ad vltimum dixit, In palustria dimitti belluam E immanem, apro truculentiorem, imperaturā suis prouinciis, & prosperè cū paucis, aduersus multos præliaturam: sciscitante verò Astyage, quænam illa esset bellua, Cyrum Persam nominauit. Eum rex bene coniectasse ratus, Cyrum, sed frustra, reuocauit. Mihi porrò adhuc multa de musica disputare cùm liceat, audito tibiarum strepitu loquacitatem meā comprimam, hæc profatus ex Philaulo[e] Philetæri:

Pulchrum est, ô summe Iuppiter, mori in funere canente[f] tibia:
F *Apud inferos illis solis ueneceæ uoluptatis*
Potestas fit: Quibus autem mores sunt
Musices ignoratione sordidi, & squalidi,
Aquam in pertusum dolium conuehunt[g].

Post hæc de Sambuca cùm incidisset quæstio, acutum esse Masurius dixit eius sonū, Ephorionémque scriptorem versuum heroicorum, in libro de Isthmiis, eius fecisse mentionem, nempe quatuor fidibus rēsum instrumentum illud vsitatum esse Parthis, & Troglodytis,

a Odyss. α.

b Anteaquā ad Cambysem patrem, & Mandanem matrem Astyages illum in Persiam ablegasset. Vide Herodotum.

c Ῥαβδοφόροι.

d ὁπλοφόροι: ad verbum armiferos.

e Tibiarum studioso.

f In Plebeis exequiis adhibebatur olim tibia: in nobiliorū funere tuba.

g Id apud inferos Belidū supplicium est. Aquarioli fuerunt etiā olim infames.

A πολυμαθεῖς τε εἰς ταύτας εἰσὶ καὶ ἀκριβεῖς. ὅθεν καὶ Πρατίνας φησὶ Λάκων ὁ τέττιξ εὔτυχος εἰς χορόν. διὸ καὶ οἱ ποιηταὶ διετέλουν προσαγορεύοντες οὕτως τὰς ᾠδάς, γλυκυτάτων πρύτανιν ὕμνων, καὶ μέλεα μελιηπτέρωτα Μοῦσαν. ἀπὸ γὰρ τῆς τοῦ βίου σωφροσύνης καὶ αὐστηρείας μετέβαινον ἀσμένως ἐπὶ τὴν μουσικήν, ἐχούσης τὸ κηλητικὸν τῆς ἐπιστήμης. εἰκότως οὖν ἐγίνετο χαίρειν τοὺς ἀκροωμένους. ἐκάλουν δὲ καὶ χορηγούς, ὥς φησιν ὁ Βυζάντιος Δημήτριος ἐν τετάρτῳ Περὶ B ποιήματος, οὐχ ὥσπερ νῦν τοὺς μισθωμένους τοὺς χορούς, ἀλλὰ τοὺς καθηγουμένους τοῦ χοροῦ, καθάπερ αὐτὸ τοὔνομα σημαίνει. καὶ τὸ χρησομου- 314
σεῖν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς ἀρχαίους τῆς μουσικῆς νόμους. συνέβαινε δὲ τὸ μὲν παλαιὸν φιλομουσεῖν τοὺς Ἕλληνας· μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης ἀταξίας, καταγηρασάντων σχεδὸν ἁπάντων τῶν ἀρχαίων νομίμων, ἥ τε προαίρεσις αὕτη κατελύθη, καὶ τρόποι μουσικῆς φαῦλοι κατεδείχθησαν, οἷς ἕκαστος τῶν χρωμένων, ἀντὶ μὲν πρᾳό- C τητος, προσεποιεῖτο μαλακίαν, ἀντὶ δὲ σωφροσύνης, ἀκολασίαν καὶ ἄνεσιν. ἔσται δ' ἴσως τοῦτο μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλέον προαχθήσεται, ἐὰν μή τις ἀγάγῃ πάλιν εἰς τὸ συμφανὲς τὴν πάτριον μουσικήν. τὸ παλαιὸν γὰρ καὶ τῶν ἡρώων τὰς πράξεις, καὶ τῶν θεῶν τοὺς ὕμνους δι' ᾠδῆς ἐποιοῦντο. Ὅμηρος γοῦν φησιν ἐπ' Ἀχιλλέως, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν ἡρώων. καὶ τὸν Φήμιον δέ φησιν ὅτι,

– πολλὰ βροτῶν θελκτήρια οἶδεν·
Ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν ἀοιδοί.

D τὸ δὲ ἔθος τοῦτο καὶ παρὰ τοῖς Βαρβάροις ἐσώζετο ὥς φησι Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς. τὴν γοῦν Κύρου τοῦ πρώτου ἀνδρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα πόλεμον ἔσεσθαι πρὸς Ἀστυάγην προῄδοντο οἱ ᾠδοί. ὅτε γάρ φησιν ᾐτήσατο τὴν εἰς Πέρσας ἀποδημίαν ὁ Κῦρος. ἐγεγόνει δ' αὐτὸς πρότερον ἐπὶ τῶν ῥαβδοφόρων, εἶθ' ὕστερον ἐπὶ τῶν ὁπλοφόρων καὶ ἀπῆλθεν. εὐωχουμένου οὖν τοῦ Ἀστυάγους μετὰ τῶν φίλων, τότε Ἀγγάρης ὄνομα (οὗτος δ' ἦν τῶν ᾠδῶν ὁ ἐνδοξότατος) ᾖδεν εἰσκληθείς, τά τε ἄλλα τῶν εἰθισμένων, καὶ E τὸ ἔσχατον εἶπεν, ὡς ἀφεῖται εἰς τὸ ἕλος θηρίον μέγα θρασύτερον ὑὸς ἀγρίου, ὃ ἂν κυριεύσῃ τῶν καθ' αὑτὸν τόπων, πολλοῖς μετ' ὀλίγων ῥᾳδίως μαχεῖται. ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀστυάγους ποῖον θηρίον; ἔφη, Κῦρον τὸν Πέρσην. νομίσας οὖν ὀρθῶς αὐτὸν ὑπωπτευκέναι, καὶ μεταπεμπόμενος οὐδὲν ἤνυσεν. ἐγὼ δὲ ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν περὶ μουσικῆς αὐλῶν ἀκούων βόμβου καταπαύσω τὸ πολυλογεῖν τὰ ἐκ Φιλαύλου Φιλεταίρου εἰπών.

Ὦ Ζεῦ καλόν γ' ἐστὶν ἀποθανεῖν αὐλούμενον.
F Τούτοις ἐν ᾅδου γὰρ μόνοις ἐξουσία
Ἀφροδισιάζειν ἐστίν. οἱ δὲ τοὺς τρόπους
Ῥυπαροὺς ἔχοντες μουσικῆς ἀπειρίᾳ,
Εἰς τὸν πίθον φέρουσι τὸν τετρημένον.

Μετὰ δὲ ταῦτα ζητήσεως γενομένης περὶ σαμβύκης ἔφη ὁ Μασούριος ὀξύφθογγον εἶναι μουσικὸν ὄργανον τὴν σαμβύκην. διειλέχθαι τε περὶ αὐτοῦ Εὐφορίωνα τὸν ἐποποιὸν ἐν τῷ Περὶ Ἰσθμίων, χρῆσθαι φήσας αὐτῷ Πάρθους καὶ Τρωγλοδύτας

τετραχόρδῳ ὄντι. ἱστορεῖν δὲ τοῦτο Πυθαγόραν ἐν τῷ Περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. καλεῖται δέ τι καὶ τῶν πολιορκητικῶν ὀργάνων σαμβύκη. οὗ τὸ, τε σχῆμα, καὶ τὴν κατασκευὴν ἀποδείκνυσι Βίτων ἐν τῷ πρὸς Ἄτταλον Περὶ ὀργάνων. καὶ Ἀνδρέας ὁ Πανορμίτης ἐν τῷ τριακοστῷ τρίτῳ τῶν Σικελικῶν τῶν κατὰ πόλιν, ὡς ἀπὸ δύο ὄνων προσάγοιτο τοῖς τῶν ἐναντίων τείχεσι, καλεῖσθαί τι σαμβύκην, ἐπειδὴ ὅταν ἐξαρθῇ γίνεται σχῆμα νεὼς καὶ κλίμακος ἑνοποιούμενον. ὅμοιον δέ τι ἐστὶ καὶ τὸ τῆς σαμβύκης. Μόσχος δ' ἐν πρώτῳ Μηχανικῶν, Ῥωμαϊκὸν εἶναι λέγει τὸ μηχάνημα, καὶ Ἡρακλείδην τὸν Ταραντῖνον εὑρεῖν αὐτοῦ τὸ εἶδος. Πολύβιος δ' ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν ἱστοριῶν, Μάρκελλός φησιν δυσχρηστούμενος ἐν τῇ Συρακουσῶν πολιορκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀρχιμήδους κατασκευασμάτων, ἔλεγε ταῖς μὲν ναυσὶν αὐτοῦ κυαθίζειν ἐκ θαλάσσης Ἀρχιμήδην, τὰς δὲ σαμβύκας ῥαπιζομένας ὥσπερ ἐκ πότου μετ' αἰσχύνης ἐκπεπτωκέναι. εἰπόντος δ' ἐπὶ τούτοις Αἰμιλιανοῦ, ἀλλὰ μὴν ὦ ἑταῖρε Μασούριε πολλάκις καὶ αὐτὸς ἐν ἐννοίᾳ γίνομαι μουσικῆς ὢν ἐραστὴς περὶ τῆς μαγάδιδος καλουμένης, πότερον αὐλῶν εἶδος ἢ κιθάρας ἐστίν. ὁ μὲν γὰρ ἥδιστος Ἀνακρέων λέγει που, ψάλλω δ' εἴκοσι χορδαῖσι μάγαδιν ἔχων ὦ Λεύκασπι, σὺ δ' ἡβᾷς. Ἴων δ' ὁ Χῖος ἐν Ὀμφάλῃ, ὡς περὶ αὐλῶν λέγει διὰ τούτων,

Λυδός τε μάγαδις αὐλὸς ἡγείσθω βοῆς.

ὅπερ ἐξηγούμενος ἰαμβεῖον Ἀρίσταρχος ὁ γραμματικὸς, ὃν μάντιν ἐκάλει Παναίτιος ὁ Ῥόδιος φιλόσοφος, διὰ τὸ ῥᾳδίως καταμαντεύεσθαι τῆς τῶν ποιημάτων διανοίας, γένος αὐλοῦ φησιν εἶναι τὴν μάγαδιν, οὔτ' Ἀριστοξένου τοῦτ' εἰπόντος ἐν τοῖς Περὶ αὐλητῶν, ἢ ἐν τοῖς περὶ αὐλῶν καὶ ὀργάνων, ἀλλὰ μὴν οὐδ' Ἀρχεστράτου. πεποίηται γὰρ καὶ τούτῳ δύο βυβλία περὶ αὐλητῶν. οὐκ εἶπε δὲ τοῦτο οὐδὲ Πύρανδρος ἐν τῷ περὶ αὐλητῶν· οὐδὲ Φίλλις ὁ Δήλιος· ξυνέγραψε γὰρ καὶ οὗτος περὶ αὐλητῶν, καὶ Εὐφράνωρ. Τρύφων δ' ἐν δευτέρῳ Περὶ ὀνομασιῶν λέγει οὕτως. ὁ δὲ μάγαδος καλούμενος αὐλὸς, καὶ πάλιν, μάγαδις ἐν ταυτῷ ὀξὺν καὶ βαρὺν φθόγγον ἐπιδείκνυται. ὡς Ἀλεξανδρίδης ἐν Ὁπλομάχῳ φησί,

Μάγαδιν λαλήσω μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν.

Τὴν ἀπορίαν οὖν μοι ταύτην οὐδεὶς ἄλλος δυνήσεται ἀπολύσασθαι καλὲ Μασούριε ἢ σύ. καὶ ὃς ἔφη Δίδυμος ὁ γραμματικὸς ἐν ταῖς πρὸς Ἴωνα αὐτοῦ ἐξηγήσεσιν ἑταῖρε Αἰμιλιανὲ μάγαδιν αὐλὸν ἀκούει τὸν κιθαριστήριον, οὗ μνημονεύει Ἀριστόξενος ἐν πρώτῳ Περὶ αὐλῶν τρήσεως, λέγων πέντε γένη εἶναι αὐλῶν, παρθενίους, παιδικοὺς, κιθαριστηρίους, τελείους. ἢ ἐλλείπειν οὖν δεῖ παρὰ τῷ Ἴωνι τὸν σύνδεσμον, ἵν' ᾖ μάγαδις αὐλὸς ὁ προσαυλούμενος τῇ μαγάδι. ἡ γὰρ μάγαδις ὄργανόν ἐστι ψαλτικὸν, ὡς Ἀνακρέων φησὶ Λυδῶν τε εὕρημα. διὸ καὶ τὰς Λυδὰς ψαλτρίας φησὶν εἶναι ὁ Ἴων ἐν τῇ Ὀμφάλῃ διὰ τούτων,

Ἀλλ' αἱ Λυδαὶ ψάλτριαι παλαιθετῶν
ὕμνων ἀοιδοὶ τὸν ξένον κοσμήσατε.

A hocque proditum à Pythagora, libro De Mari rubro. Est & Sambuca machinæ bellicæ genus, oppugnandis vrbibus idoneum[a], cuius figuram & structuram Biton explicat libro De machinis ad Attalum. Andreas Panormitanus libro trigesimo tertio rerum Siculariorum, in oppidis memorabilium scribit, aduersariorum mœnibus duabus suculis admoueri, & cùm erecta fuerit, eius formam similem esse nauium scalis [b] foras proiectis, & expansis. Moschus verò libro quinto De machinis, Romanorum machinam esse tradit, cuius fabricam & speciem inuenerit Heraclides Tarentinus. B Polybius octauo libro historiarum, Marcellus, inquit, in Syracusarum obsidione, ab Archimedis instrumentis & fabricis conflictatus, dicebat, suas è mari naues Archimedem sorbere[c], quassatásque Sambucas suas veluti percussas colaphis, fœdè in mare proturbari. Interpellat tum AEmilian', & , ô amice Masuri, Sæpius, inquit, animo voluo, quandoquidem musicam amo, quam Magadidem vocant, an tibiæ species ea sit, an C citharæ. Alicubi namque dulcissimus Anacreon inquit,

Magadin habens[d] uiginti fidibus cano, ô Leucaspi, tu uerò pubescens iuuenaris:

Ion verò Chius in Omphale quasi de tibia, sic ait:

Lydia magadis tibia uoci praeat:

quem iambicum versum cùm interpretatur Aristarchus grammaticus, à Panætio Rhodio philosopho vates & diuinus appellatus, quòd facile poëtarum sensus peruideret, & enuclearet, tibiæ genus esse dicit, con- D tra iudicium Aristoxeni in libris de Tibicinibus, ac in libris de tibiis, & musicis instrumentis: contra sententiam, & Archestrati, qui libros duos composuit De tibicinibus, & Phillidis Delij, qui etiam de tibicinibus librũ edidit[e], & EVphranoris. Tryphon libro secundo De appellationibus inquit, quam Magadon & Magadin vocant, in eadem syllaba tum acuta, tum graui accentu uocari, ideóque Alexandridem in Armato bellatore E sic dicere,

Magadin[f] tibi magnum & pusillum loquar.

Hanc præter solum te, dubitationem mihi nemo dissoluet, ô probe Masuri. Tum ille: Didymus grammaticus in suis Ioni contrariis expositionibus, ô amice AEmiliane, tibiam exponit Citharisticam[g], memoratam ab Aristoxeno, libro primo De tibiarum perforatione: quo loco ait tibiarum esse quinque genera, puellares, pueriles, citharisticas, perfectas. Deesse itaque apud Ionem oportet F iungenda hæc vocabula, Magadin tibiam vocari, qua etiam cum cithara canunt. Magadin instrumentum dici cantionibus aptum, à Lydis repertum, Anacreon inquit: quamobrem Lydias mulieres psaltrias & cantatrices vocari Ion autor est in Omphale, his verbis:

At uos Lydiæ psaltriæ uetustorum
Hymnorum cantatrices ornate hospitem.

a Naualis machina, Po... lib. 8.

b Κ... & ... Pollux voc... Vegetius ... in Sãbuca ... quæ prope ... statuitur, ... esse qui de ... riore parte ... cleis scalas ... xent ad muri ... scensuras, vt per eas bellatores egressi turre transeant ad inuadẽ... damœnia. Locus restituitur conte... bata.

c ... bibere.

d Iunius ad... 34. Cent. 7. ... prou. Magad...

e Et Pirandri Natalis ...

f Citatur ... versus ... Magno ... que sono ... quar.

g Cithara... dis conuenie...

Theophilus in actu comœdiarum cantor, in Neoptolemo, cum magade canere, μαγαδίζειν ita dixit:

Improbi tum patris est, tum filij, rotæ[a] insidentibus μαγαδίζειν:

Nostrum modos illos nemo canit.

a Instrumento pœnali examinādis & torquēdis, quo tempore nihil minus cogitatur quam ex musicis instrumentis oblectatio. Ingenti grauique dolore afflictos & vexatos sic vocat.

EVphorion in libro De Isthmiis scribit Magadin priscum esse instrumentum, seróque admodum eius mutatam esse fabricam, vna cum nomine, vocatúmque fuisse à posteris Sambucam: frequentissimum id esse apud Mitylenéos, ideóque à Lesbothemide, antiquo statuario vnam ex Musis sculptam, quæ illud teneret. Menæchmus libro De artificibus, Magadin ait eandem esse cum Pectide[b], & inuentam à Sappho. Aristoxenus scribit Magadis & Pectidis absque plectro vsum esse in canticis, ideoque Pindarum in suo ad Hieronem Scolio[c] Magadin appellasse cantum reciprocum[d], quod duplicis generis semper[e] concentus adesset, nempe virorum & puerorum. Phrynichus in Phœnissis ait:

b Sappho: πακτίδος πολὺ ἀδυμελεστέρα, καὶ χρυσῶ χρυσοτέρα. Iunius adagio 37. Cent. 9.
c Carmine conuiuali, vide supra.
d Ἀντίφθογγον, vel, redditū mutuis vicibus: vel è contrariis vocibus, quales sunt puerorum & virorum, tanquam compositum.
e Διὰ πασῶν: quidam harmoniam musicam hîc interpretatur musicis omnibus notissimam, quam octauam vocant.
f Αντισπάστας.

Cantici modos personantes reciprocatos[f].

Sophocles in Mysis:

Phryges multi Pectidis triangulæ

Concentus reciprocos uoce modulabantur.

Est autem hoc in quæstione, cùm instrumenta quæ fidibus multis tenduntur, in vsum tardius venerint, quo pacto Anacreontis sæculo Magadis nota fuerit. Eius enim sic meminit poëta:

Fidibus uiginti cano, Magadin habens, ô Leucaspi.

Posidonius quidem ait, numerorū illum triū mentionem fecisse, Lydij, Dorij, Phrygij, qui solùm essent ipsi vsitati. Horum quisque septē fidibus quoniam absoluitur, rectè poëtam dixisse, viginti se fidibus canere, vna detracta, pari numero id enuntiantem. At ignorat Poseidonius Magadin antiquum esse instrumentum, cùm disertè Pindarus scribat, à Terpandro excogitatam fuisse Barbiton, cuius sonus Lydiæ Pectidi æquiparandus sit:

Barbiton, inquit, Lesbius Terpander inuenit primus:

Cùm in cœnis audiuisset sublimis Lydiæ Pectidis

Cantum suæ Barbito parem.

Iam Magadin eandem esse cum Pectide constat ex Aristoxeno, & Menæchmo Sicyonio, in libro De artificibus, qui Sappho Anacreōte priorem, ante omnes Pectide vsam fuisse tradit. Anacreonte verò Terpandrum esse vetustiorem, hoc argumento est, quòd, in Carneis[g] omnium primus vicerit, vt scribit Hellanicus in suis metris, sigillatim recensens in Carneis victoriam assecutos. Sunt autem festi dies illi vigesima sexta Olympiade instituti, vt ait Sosimus libro De Temporibus. Hieronymus libro de Citharœdis, qui septimus est operis eius De poëtis, Lycurgo legislatori coæuum fuisse Terpandrum ait, quem [h]magno consensu tradunt omnes cum Iphito Eleo, quam primam Olympiadem nominant, condidisse ac instituisse. EVphoriō libro De Isthmiis scribit, musica instrumenta, quibus multę fides adnectūtur, appellatione tātùm esse mutata, & antiquissimū fuisse illorū vsum.

g Apollinis festo. Carnum vatē interfecerūt Heraclidæ. Pestis inuasit. Ex oraculo instituto festo Apollinis Carnei cessauit pestis. Vide Pausaniā, & Gyraldum.
h Lycurgū. Pausanias lib. 5.

A Θεόφιλος δ' ὁ κωμῳδικὸς ἐν Νεοπτολέμῳ, καὶ τὸ τῇ μαγάδι διαψάλλειν, μαγαδίζειν λέγει ἐν τούτοις,

Πονηρὸν υἱὸν καὶ πατέρα καὶ μητέρα

Ἔστι μαγαδίζειν, ἐπὶ τροχοῦ καθημένους.

Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ταυτὸν ᾄσεται μέλος.

Εὐφορίων δ' ἐν τῷ Περὶ Ἰσθμίων, παλαιὸν μὲν φησὶ εἶναι τὸ ὄργανον τὴν μάγαδιν, μετασκευασθῆναι δ' ὀψέποτε καὶ σαμβύκην μετονομασθῆναι. πλεῖστον δ' εἶναι τοῦτο τὸ ὄργανον ἐν Μιτυλήνῃ, ὡς καὶ μίαν τῶν Μουσῶν ἔχουσαν αὐτὸ, 315

B ὑπὸ Λεσβοθέμιδος ποιηθῆναι ἀρχαίου ἀγαλματοποιοῦ. Μέναιχμος δ' ἐν τοῖς Περὶ τεχνιτῶν τὴν πηκτίδα ἣν τὴν αὐτὴν εἶναι τῇ μαγάδι Σαπφώ φησὶν εὑρεῖν. Ἀριστόξενος δὲ τὴν μάγαδιν καὶ τὴν πηκτίδα χωρὶς πλήκτρου διὰ ψαλμοῦ παρέχεσθαι τὴν χρείαν. διόπερ καὶ Πίνδαρον εἰρηκέναι ἐν τῷ πρὸς Ἱέρωνα σκολίῳ, τὴν μάγαδιν ὀνομάσαντα ψαλμὸν ἀντίφθογγον, διὰ τὸ δύο γενῶν ἅμα καὶ διὰ πασῶν ἔχειν τὴν συνῳδίαν ἀνδρῶν τε καὶ παίδων. καὶ Φρύνιχος

C δ' ἐν Φοινίσσαις εἴρηκε,

Ψαλμοῖσιν ἀντίσπαστ' ἀείδοντες μέλη.

Καὶ Σοφοκλῆς ἐν Μυσοῖς,

Πολὺς δὲ Φρὺξ τρίγωνος ἀντίσπαστά τε,

Λυδῆς ἐφύμνει πηκτίδος συγχορδία.

Διαποροῦσι δ' ἔνιοι ὅπως τῆς μαγάδιδος οὐκ οὔσης κατ' Ἀνακρέοντα (ὀψὲ γάρ ποτε τὰ πολύχορδα ὀφθῆναι) μνημονεύων αὐτῆς ὁ Ἀνακρέων λέγει,

ψάλλω δ' εἴκοσι χορδαῖσι μάγαδιν ἔχων ὦ Λεύκασπι. καὶ ὁ μὲν Ποσειδώνιος φησὶ τριῶν μελῳ-

D διῶν αὐτὸν μνημονεύειν Φρυγίου τε καὶ Δωρίου καὶ Λυδίου. ταύταις γὰρ μόναις τὸν Ἀνακρέοντα κεχρῆσθαι, ὧν ἑπτὰ χορδαῖς ἑκάστης περαινομένης, εἰκότως φάναι ψάλλειν αὐτὸν εἴκοσι χορδαῖς τῷ ἀρτίῳ χρησάμενον ἀριθμῷ τὴν μίαν ἀφελόντα. ἀγνοεῖ δ' ὁ Ποσειδώνιος ὅτι ἀρχαῖον ἐστὶν ὄργανον ἡ μάγαδις, σαφῶς Πινδάρου λέγοντος τὸν Τέρπανδρον ἀντίφθογγον εὑρεῖν τῇ παρὰ Λυδοῖς πηκτίδι τὸν βάρβιτον.

τόν ῥα Τέρπανδρός ποθ' ὁ Λέσβιος εὗρε πρῶτος ἐν δείπνοισι Λυδίων ψαλμὸν ἀντίφθογγον ὑ-

E ψηλᾶς ἀκούων πηκτίδος. πηκτὶς δὲ καὶ μάγαδις ταυτὸν, καθά φησιν ὁ Ἀριστόξενος, καὶ Μέναιχμος ὁ Σικυώνιος, ἐν τοῖς Περὶ τεχνιτῶν. καὶ τὴν Σαπφὼ δέ φησιν τοῦτο, ἥτις ἐστὶν Ἀνακρέοντος πρεσβυτέρα, πρώτην χρήσασθαι τῇ πηκτίδι. ὅτι δὲ καὶ Τέρπανδρος ἀρχαιότερος Ἀνακρέοντος, δῆλον ἐκ τούτων· τὰ Καρνεῖα πρῶτος πάντων Τέρπανδρος νικᾷ, ὡς Ἑλλάνικος ἱστορεῖ, ἔν τε τοῖς ἐμμέτροις Καρνεονίκαις, κἀν τοῖς καταλογάδην. ἐγένετο δὲ ἡ θέσις τῶν Καρνείων κατὰ τὴν ἕκτην καὶ εἰκοστὴν ὀλυμ-

F πιάδα, ὡς Σώσιμος φησὶν ἐν τῷ Περὶ χρόνων. Ἱερώνυμος δ' ἐν τῷ Περὶ κιθαρῳδῶν, ὅπερ ἐστὶ πέμπτον περὶ ποιητῶν, κατὰ Λυκοῦργον τὸν νομοθέτην τὸν Τέρπανδρον φησὶ γενέσθαι, ὃς ὑπὸ πάντων συμφώνως ἱστορεῖται μετὰ τοῦ Ἰφίτου τοῦ Ἠλείου τὴν πρώτην ἀριθμηθεῖσαν τῶν Ὀλυμπίων θέσιν διαθεῖναι. Εὐφορίων τε ἐν τῷ περὶ Ἰσθμίων τὰ πολύχορδα φησὶ τῶν ὀργάνων ὀνόμασι μόνον παρηλλάχθαι· παμπάλαιον δ' αὐτῶν εἶναι τὴν χρῆσιν.

Διογένης δὲ ὁ τραγικὸς διαφέρειν πηκτίδα μαγάδιδος, λέγων οὕτως ἐν τῇ Σεμέλῃ,

Καί τοι κλύω μὲν Ἀσιάδος μιτρηφόρους
Κυβέλας γυναῖκας παῖδας ὀλβίων Φρυγῶν,
Τυμπάνοισι καὶ βόμβοισι καὶ χαλκοκτύπων
Βόμβοις βρεμούσας ἀντὶ χερσὶ κυμβάλων,
Σοφὴν θεῶν ὑμνῳδὸν ἰατρὸν θ' ἅμα,
Κλύω δὲ Λυδὰς Βακτρίας τε παρθένους,
Ποταμῷ παροίκους Ἅλυϊ, Τμωλίαν θεὸν,
Δαφνόσκιον κατ' ἄλσος Ἄρτεμιν σέβειν,
Ψαλμοῖς τριγώνων πηκτίδων τε Περσικῶν,
Ἀντιζύγοις ὁλκοῖς κρεκούσαις μάγαδιν ἔνθα
Περσικῷ
Νόμῳ ξενωθεὶς αὐλὸς ὁμονοεῖ χοροῖς.

καὶ Φίλλις δ' ὁ Δήλιος ἐν δευτέρῳ Περὶ μουσικῆς, διαφέρειν φησὶ πηκτίδα μαγάδιδος, λέγων οὕτως, Φοίνικες, πηκτίδες, μαγάδιδες, σαμβῦκαι, ἴαμβοι, καὶ τρίγωνα κλεψίαμβοι, ἐννεάχορδα. ἐν οἷς γὰρ φησὶ τοὺς ἰάμβους ᾖδον, ἰαμβύκας ἐκάλουν· ἐν οἷς δὲ παρελογίζοντο τὰ ἐν τοῖς μέτροις κλεψιάμβους. μαγάδιδας δὲ τὰ διὰ πασῶν, καὶ πρὸς ἴσα τὰ μέρη τῶν ᾀδόντων ἡρμοσμένα, καὶ ἄλλα δ' ἦν παρὰ ταῦτα. καὶ γὰρ βάρβιτος ἢ βάρμος καὶ ἄλλα πλείονα. τὰ μὲν ἔγχορδα, τὰ δὲ ἔνηχα κατεσκεύαζον. ἦν γὰρ δή τινα, καὶ χωρὶς τῶν ἐμφυσωμένων καὶ χορδαῖς διειλημμένων ἕτερα, ψόφου μόνον παρασκευαστικά, καθάπερ τὰ κρέμβαλα. περὶ ὧν φησὶ Δικαίαρχος ἐν τοῖς περὶ τοῦ τῆς Ἑλλάδος βίου ἐπιχωριάσαι, φάσκων ποτὲ καθ' ὑπερβολὴν εἰς τὸ προσορχεῖσθαί τε καὶ προσᾴδειν ταῖς γυναιξὶ ὄργανα τινὰ ποιά, ὧν ὅτε τις ἅπτοιτο τοῖς δακτύλοις, ποιεῖν λιγυρὸν ψόφον· δηλοῦσθαι δ' ἐν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ᾄσματι, οὗ ἐστὶν ἀρχή. Ἄρτεμι σοί με τι φρὴν ἐφ' ἵμερον ὕμνον ἱέναι τε, ὅθεν αδέ τις ἄλλα χρυσοφαίνα κρέμβαλα χαλκοπάραα χερσίν. Ἕρμιππος δ' ἐν Θεοῖς τὸ τούτοις κρούειν, κρεμβαλίζειν εἴρηκεν ἐν τούτοις. λεπάδας δὲ πετρῶν ἀποκόπτοντες κρεμβαλίζουσι. Δίδυμος δέ φησιν εἰωθέναι τινὰς ἀντὶ τῆς λύρας κογχύλια καὶ ὄστρακα συγκρούοντας, εὔρυθμον ἦχον τινὰ ἀποτελεῖν τοῖς ὀρχουμένοις, καθάπερ καὶ Ἀριστοφάνη ἐν Βατράχοις φάναι. Ἀρτέμων δ' ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Διονυσιακοῦ συστήματος, Τιμόθεον φησὶ τὸν Μιλήσιον παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξαι πολυχορδοτέρῳ συστήματι χρήσασθαι τῇ μαγάδιδι, διὸ καὶ παρὰ τοῖς Λάκωσιν εὐθυνόμενον ὡς διαφθείροι τὴν ἀρχαίαν μουσικὴν, καὶ μέλλοντός τινος ἐκτέμνειν αὐτοῦ τὰς περιττὰς τῶν χορδῶν, δεῖξαι παρ' αὐτοῖς ὑπάρχοντα Ἀπολλωνίσκον, πρὸς τὴν αὐτὴν σύνταξιν ἰσόχορδον λύραν ἔχοντα, καὶ ἀφεθῆναι. Δοῦρις δ' ἐν τῷ Περὶ τραγῳδίας ὠνομάσθαι φησὶ τὴν μάγαδιν ἀπὸ Μάγδιος Θρᾳκὸς γένος. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἀριστοκλέους ἐπιστολὴν ἀντιγραφῇ, ὃ νῦν φησὶ ἡμεῖς λέγομεν ψαλτήριον, τοῦτ' εἶναι μάγαδιν. ὁ δὲ κλεψίαμβος κληθεὶς, ἔτι δὲ ὁ τρίγωνος καὶ ὁ ἔλυμος, καὶ τὸ ἐννεάχορδον ἀμαυρότερα τῇ χρείᾳ καθέστηκε. καὶ Ἀλκμὰν δέ φησι, μάγαδιν δ' ἀποθέσθαι.

Diogenes tragicus in Semele, à Magade differre Pectidem sic ait:

Auditione cognouimus Asiaticas mithratas,
Cybeles fœminas[a]*, fortunatis satas Phrygibus,*
Tympanorum ære[b] *percussorum strepitu,*
Ac cymbalorũ, quæ manibus pulsant, murmure
Fremẽtes sapientẽ celebrare, ac medicam[c] *deam.*
Narrant & Lydias Bactriandásque uirgines,
Accolas[d] *fluuij Tmolo*[e] *exorti, deam*
In luco lauris opaco Dianam uenerari,
Cantionibus Pectidum, ac Trigonorum iugi[f] *utraque parte*
Vicissim tacta, stridente Magade, dum Persicis
Modis tibia in hospitium recepta, chorus concinit.

Phillis Delius libro secundo De musica, Magadin à Pectide distare sic ait: Phœnices, Pectides, Magadides, Sambucæ, Iambi[g], Clepsiambi, Scindapsi, Enneachorda. Quibus instrumentis iambos meros cecinerunt, Iambicos appellarunt: quibus iambos velut adulteratos & metrica ratione sua fraudatos, Clepsiambos: Magadidas verò, quæ concentu διὰ πασῶν, consentiunt & respondent æqualibus cantorum[h] modis. Sunt autem & alia præter hęc olim confecta, vt Barbitos, siue Barmos[i], & alia complura, partim fidibus[k] adiunctis sonora, partim quæ ad sonum inflantur spiritu. Quin & alia diuersa sunt, tum ab iis quæ animantur afflatu, tum ab iis per quæ protenduntur fides, crepitu solùm obstrepentia, velvti Crembala, id est, Crepitacula[l]. De illis Dicæarchus in libro De Græciæ ritibus, ait, popularia supra quàm credat aliquis, instrumenta fuisse quædam, saltationibus & cantilenis fœminarum accommodata, quibus percussis digitis suauis ederetur strepitus: eáque significari in Cantico Dianæ, cuius hoc est initium:

Diana unde tibi uenit in mentem, ad dulcem me somnum dimittere?

deinde postea:

Canebat alius habens in manibus Crembala ænea[m]*, deaurata.*

Hermippus in Diuis, κρεμβαλίζειν dixit Crembala pulsare, his verbis:

Lepadas[n] *petris abscindunt, &* κρεμβαλίζουσι.

Didymus scribit quosdam solitos lyræ vice conchis & testis complosis, numerosum sonum saltantibus excitare, vt testatur & in Ranis Aristophanes. Artemon libro primo de Bacchica[o] intelligentia, & studio, scribit Timotheum Milesium opinione multorum Magadidem in vsu habuisse, auctam fidium numero, eiúsq; rei caussa accusatum illum apud Lacedæmonios, quòd veterem musicam[p] labefactaret, ac corrumperet, & cùm fides superuacuas præcidere iam esset paratus quidã, ostendisse stantem apud ipsos exiguam Apollinis imaginem, in cuius lyra tot essent fides, ac eodem situ & ordine porrectæ, ideóque absolutum. Duris libro De tragœdia, dictam Magadin vult, à Magdie, natione Thrace. Apollodorus in sua responsione ad epistolam Aristoclis, scribit, quod nunc Psalterium vocamus, esse Magadin: quod verò Clepsiambũ, Trigonum, intectum, nouem fidibus instructum, ferè ab vsu reiectum. Alcman,

Magadin deponere, inquit.

Pecti-

a Eius sacerdotes, ei consecratas.
b Ante ferri inuentum æ[…] instrumentis c[…] tam fuisse te[…] id significa[…] Gyraldus.
c Sapientem, quòd mater & deorum & […]minum, vt inqu[…] Orpheus in Hy[…]mnis: Medica[…], quòd pecorum morbis, & homi[…]num, præsertim puerorum, excogitarit multa remedia: itaque in eius ade herbarum omne genus […] & eius […] medicinam […] Gyraldus.
d Alyis fluuij accolas Tmoliã deam. Canterus cap. 54.
e Procli.
f Ζυγὸς, in citharis iugũ, pars quã sinistra manus amplectitur.
g Quidam, Scinci, vt paulo post.
h Musici nostri hunc concentum vocant in […] vnisonum.
i Quidam […]μος, […]μεν.
k Quæ auctantur digitis, plectro, arcu […] fides ex equino pilo factas […]dente.
l Didymo […] ex testis & […]streis: nostratib[…] ex testis, vel o[…]bus, inter digitos insertis: vt […] pusillis tint[…]bulis alliga[…] Hispanis, ex […]neis duabus […]lut exiguis […]bus collisis […]pitum eiusmodi illi vocãt Castagnetas.
m Χαλκοπάραα ad verbum […]genis.
n Cõchæ gen[…] vnica valua […]tris & saxis […]xum.
o ἐπιστήματος […] pulchra lem[…]lumnam […]cant: at hoc […] ἐπιστήμην […]pio, […] ἐπιστάσιμ.
p Decretum Lacedæmoniorum […] illo vide ap[…] Leop[…] 14. 8, Emend.

Sophocles in Thamyra:

Pectides, Lyræ, Magadides, & apud Græcos
suaues modos sonantia, quæ raduntur.[a]

Telestes in Hymenæo Dithyrambico, Magadi quinque fides esse his verbis ait:

Alius alio clangore è cornu uociferans,
Magadin irritabat[b]*, quinque fidium uirgis distinctam,*
Manum uersans, celeriter, unde cursum iniit, eò recurrentem[c].

Non me fugit musicum aliud quoque instrumentum esse, quod cœnis adhibent Thraciæ reges, vt ait Nicomedes in libro de Orpheo. Phœnicem Ephorus & Scamnon libro De inuentis, instrumentum vocant repertum à Phœnicibus, ideóque sic appellatum: Semus verò Delius libro primo Deliadis ita vocatum censet, quia eius artifex cubitum è palma quæ Deli est, fabricatus sit. Idem scribit, Sambuca primam vsam fuisse Sibylam, nominatúmque sic fuisse illud instrumentum à Sambyce[d] quodam. Artemon, quem nuper citauimus, de musico instrumento quod Tripodem vocant, ita scribit: Ex instrumentis multa ne nos quidem scimus, an vnquam extiterint, veluti Zacynthij Pythagoræ tripus, cuius vsus breui tempore durauit, seu quod videretur operosus esse tractaturis manibus, siue ob aliam quamuis caussam, statim derelictus est, ac idcirco multis ignotus. Simile id fuit Delphico tripodi, à quo & nomen inditum est: vsum autem præbuit citharæ triplicis. Nam stantibus in sede[e] versatili pedibus quo modo sellarum quæ circumaguntur positus fiunt, per media spatia tria, quæ è pede ad pedem pertinent, fides extendit, cubito vnicuique[f] superadiecto, adaptatisque infernè clauis, quibus fides intenduntur, addito suprà & communi pedibus omnibus lebetis ornatu, & quorundam insuper aliorum appensorum[g], quæ sanè fuit lepida & elegãs hominis imaginatio, præterquam quòd pleniorem & luculentiorem sonum reddebat. Cuique interuallo suos modos ille dispertitus erat, vt omnino tres essent, Dorici, Lydij, Phrygij: sedens autem in sella à tripode modicè distante, prolata sinistra manu pulsandis fidibus, & altera plectrum incutiens, in quancunque fortè incidisset ex illis tribus modulationis speciem, sedem instrumenti pede in orbem agebat, volubilé ipsam, & ad motum promptam, tanta velocitate consuetus manum huc illuc transferre, vt si quis eius industriam non aspiceret, sed auribus iudicaret tãtùm, facile crederet citharistas se tres audire, diuersos modos canentes. At verò instrumentum illud quod in magna fuit admiratione, post eius obitum cõfestim neglectum exoleuit. Nudos & solos[h] citharæ cantus Menecharmus ait primùm inuexisse Aristonicum Argiuum, qui Corcyræ habitauit sæculo Antiochi. Philochorus libro tertio Atthidis scribit, Lysandrum Sicyonium, citharisten, primùm modos citharæ nudos mutasse, intensis sonorum productionibus, amplificatáque eorum veluti mole: eundem citharæ cãtum iunxisse cum tibia: quo genere concentus, primus est vsus Epi-

a Vt Lyræ, & quæ nos appellamus Violons, rebequets.

b Digitorum pulsu velut titillabat.

c Καμψιδίαυλος: δίαυλος cursus reflexus & repetitus, vt cùm ad metam est peruentum, redeatur ad carceres.

d Inuentore.

e Basi.

f Pedi, spatio.

g Vt fasciarum, vittarum, tæniarum.

h Absque hominis voce.

A Σοφοκλῆς δ' ἐν Θαμύρᾳ, πηκταὶ δὲ λύραι καὶ μαγάδιδες τά τ' ἐν Ἕλλησι ξόα ἡδυμελῆ. Τελέστης δ' ἐν τῷ Ὑμεναίῳ διθυράμβῳ πεντάχορδον φησὶν αὐτὴν εἶναι διὰ τούτων, ἄλλος δ' ἄλλαν κλαγ- 316
γὰν ἱεὶς κερατόφωνον ἐρέθιζε μάγαδιν ἐν πενταρράβδῳ χορδᾶν ἀριθμῷ χεῖρα καμψιδίαυλον ἀναστροφῶν τάχος. οἶδα δὲ καὶ ἄλλο ὄργανον, ᾧ τῶν Θρᾳκῶν οἱ βασιλεῖς ἐν τοῖς δείπνοις χρῶνται, ὥς φησιν Νικομήδης ἐν τῷ περὶ Ὀρφέως. φοίνικα δὲ τὸ ὄργανον Ἔφορος καὶ Σκάμμων ἐν τοῖς περὶ εὑρημάτων, ὑπὸ Φοινίκων εὑρεθέντα, ταύτης τυχεῖν τῆς προσηγορίας. Σῆμος δὲ ὁ Δήλιος ἐν τῷ πρώτῳ Δηλιάδος, διὰ τὸ ἐκ τοῦ ἐν Δήλῳ φοίνικος τοὺς ἀγκῶνας αὐτοῦ ἐξεργάσασθαι, τῇ σαμβύκῃ πρώτην φησὶ χρήσασθαι Σίβυλλαν ὡς Σκάμμων ὁ
C προειρημένος· ὀνομασθῆναι δ' αὐτὴν εὑρεθεῖσαν ὑπὸ Σάμβυκος τινός. καὶ περὶ τοῦ τρίποδος δὲ καλουμένου, ὄργανον δὲ καὶ τοῦτο μουσικόν, ὁ προειρημένος Ἀρτέμων γράφει οὕτως, ὅθεν πολλὰ τῶν ὀργάνων οὐδ' εἰ γέγονέ ποτε γινώσκεται, καθάπερ ὁ Πυθαγόρου τοῦ Ζακυνθίου τρίπους. ὀλιγοχρόνιον γὰρ τὴν ἀκμὴν σχών, καὶ διὰ τὸ δοκεῖν ἐργώδης εἶναι κατὰ τὴν χειροθεσίαν, ἢ δι' ἣν δή ποτ' οὖν αἰτίαν συντόμως καταλυθεὶς διαλέληθε τοὺς πολλούς. ἦν δὲ παραπλήσιος μὲν Δελφικῷ τρίποδι, καὶ τοὔνομα ἐντεῦθεν ἔσχεν, τὴν δὲ χρῆσιν τριπλῆς κιθάρας παρείχετο. τῶν γὰρ ποδῶν ἑστώτων ἐπί τινος βάσεως εὐστρόφου, καθάπερ αἱ τῶν περιάκτων δίφρων
D κατασκευάζονται θέσεις, τὰς μέσας τρεῖς χώρας τὰς ἀπὸ ποδὸς ἐπὶ πόδα διεστώσας, ἐνέτεινεν χορδαῖς ὑπερθεὶς ἑκάστῃ πῆχυν, καὶ κάτω προσαρμόσας χορδοτόνια, καὶ τὸν ἐπάνω κόσμον κοινὸν τοῦ λέβητος, καὶ τῶν παρηρτημένων ἐνίων ἀποδοὺς, ἐξ ὧν καὶ τὴν φαντασίαν εἶχεν ἀστείαν, καὶ τὸν ἦχον προσέβαλεν ἁδρότερον. διένειμε δ' ἑκάστης χώρας ταῖς τρισὶν ἁρμονίαις, τήν τε Δωριστὶ, καὶ Λυδιστὶ, καὶ Φρυγιστί. καὶ καθεζόμενος αὐτὸς ἐπί τινος δίφρου περὶ ταυτὸν συμμέτρως ἔχοντα τῇ στάσει, διείρας δὲ τὴν εὐώνυμον χεῖρα πρὸς τὴν ἐπιβολὴν, καὶ τῇ ἑτέρᾳ χρησάμενος τῷ πλήκτρῳ,
E καθ' ὁποίαν ἂν προῄρητο τῶν ἁρμονιῶν, μετέστρεφε τῷ ποδὶ τὴν βάσιν εὔτροχον οὖσαν, καὶ πρὸς ἑτέραν πλευρὰν πάλιν ἐπιβάλλων ἐχρῆτο. καὶ πάλιν ἑτέραν. οὕτω δ' ὀξέως ὑπὸ τὴν χεῖρα προσέπιπτεν αὐτῷ τὰ συστήματα ἡ τῆς βάσεως εὐκινησία τῷ ποδὶ ψαυομένη, καὶ τὴν χειροθεσίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἠθίσθη κατεξυύειν, ὥστ' εἴ τις μὴ συνορῴη τὸ γινόμενον, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀκοῆς μόνον κρίνοι, νομίζειν τριῶν κιθαριστῶν ἀκούειν διαφόρως ἡρμοσμένων. καὶ τοῦτο τὸ ὄργανον θαυμασθὲν ἰσχυρῶς, μετὰ τὸν ἐκείνου βίον ἐξέλιπεν εὐθέως. τὴν δὲ ψιλὴν κιθάρισιν πρῶτόν φησι Μενέχαρμος εἰσαγαγεῖν
F Ἀριστόνικον τὸν Ἀργεῖον τῇ ἡλικίᾳ γενόμενον κατ' Ἀντίοχον κατοικήσαντα ἐν Κορκύρᾳ. Φιλόχορος δ' ἐν τρίτῃ Ἀτθίδος, Λύσανδρός φησιν ὁ Σικυώνιος κιθαριστὴς πρῶτον μετέστησε τὴν ψιλοκιθαριστικὴν μακροὺς τοὺς τόνους ἐντείνας, καὶ τὴν φωνὴν εὔογκον ποιήσας καὶ τὴν ἔναυλον κιθάρισιν, ᾗ πρῶτοι οἱ περὶ Ἐπι-

γονον ἐχρήσαντο. καὶ περιεῖλεν τὴν συντονίαν τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τοῖς ψιλοῖς κιθαρισταῖς, χρώματά τε εὔχροα πρῶτος ἐκιθάρισεν καὶ ἰαμβοὺς καὶ μαγάδιν τὸν καλούμενον συριγμόν. καὶ ὄργανον μετέλαβε μόνος τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ τὸ πρᾶγμα αὐξήσας, χορὸν περιεστήσατο πρῶτος. Δίωνα δὲ τὸν Χῖον τὸ τοῦ Διονύσου σπονδεῖον πρῶτον κιθαρίσαι Μέναιχμος. Τιμόμαχος δ' ἐν τοῖς Κυπριακοῖς Στήσανδρον λέγει τὸν Σάμιον ἐπὶ πλεῖον αὐξῆσαι τὴν τέχνην, καὶ πρῶτον ἐν Δελφοῖς κιθαρῳδῆσαι τὰς καθ' Ὅμηρον μάχας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς Ὀδυσσείας. ἄλλοι δὲ πρῶτόν φασι παρ' Ἐλευθερναίοις κιθαρίσαι τὰς ἐρωτικὰς ᾠδὰς Ἀμήτορα τὸν Ἐλευθερναῖον, οὗ καὶ τοὺς ἀπογόνους Ἀμήτορας καλεῖσθαι. Ἀριστόξενος δέ φησιν ὥσπερ τῶν ἑξαμέτρων τινὲς ἐπὶ τὸ γελοῖον παρῳδίας εὗρον, οὕτω καὶ τῆς κιθαρῳδίας πρῶτος Οἰνώπας, ὃν ἐζήλωσαν Πολύευκτός τε ὁ Ἀχαιὸς καὶ Διοκλῆς ὁ Κυναιθεύς. καὶ μοχθηρῶν δὲ ᾀσμάτων γεγόνασι ποιηταί, περὶ ὧν φησι Φανίας ὁ Ἐρέσιος ἐν τοῖς πρὸς τοὺς σοφιστὰς γράφων οὕτως. Τελένικος ὁ Βυζάντιος, ἔτι δὲ Ἄργας ποιηταὶ μοχθηρῶν ὄντες νόμων, πρὸς μὲν τὸν ἴδιον χαρακτῆρα τῆς ποιήσεως εὐπόρουν· τῶν δὲ Τερπάνδρου καὶ Φρύνιδος νόμων οὐδὲ κατὰ μικρὸν ἠδύναντο ἐπιψαῦσαι. τοῦ Ἄργα μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Ἀποβάτῃ οὕτως. Χορόνικος ὁ ποιητὴς ὁ δή

Τίνων ποιητὴς ᾀσμάτων σεμνῶν πάνυ

Τί πρὸς τὸν Ἄργαν; ἀλλὰ τῆς ἡμέρας δρόμῳ

Κρείττων. καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Ἡρακλεῖ,

Ὁ μὲν γὰρ εὐφυής τις εἶναι φαίνεται,

Ὅς δ' εὔρυθμος λαβὼν τὸ μελετητήριον,

Εἰτ' ἐσχεδίασε δριμέως ἐν τῷ τάχει,

Μεστὸς γενόμενος πρὸς τὸν Ἄργαν βούλομαι

Κωδωνίσας πέμψαι σ' ἀγωνιούμενον,

Ἵνα καὶ σὺ νικᾷς τοὺς σοφιστὰς ὦ φίλε.

Ὁ δὲ τοὺς εἰς Χιωνίδην ἀναφερομένους ποιήσας Πτωχούς, Γνησίππου τινὸς μνημονεύει παιγνιογράφου τῆς ἱλαρᾶς μούσης λέγων οὕτως. Ταῦτ' οὐ μὰ Δία Γνήσιππος, οὐδ' ὁ Κλεομένης ἐν ἐννέα χορδαῖσι κατεγλυκάνατο. καὶ ὁ τοὺς Εἵλωτας δὲ πεποιηκώς, φησίν, τὰ Στησιχόρου τε καὶ Ἀλκμᾶνος Σιμωνίδου τε ἀρχαῖον ἀείδειν. ὁ δὲ Γνήσιππος ἔστιν ἀκούειν, κεῖνος νυκτερίν' εὗρε μοιχοῖς ᾄσματ' ἐκκαλεῖσθαι γυναῖκας ἔχοντας ἰαμβύκην τε καὶ τρίγωνον. Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς, τίς ἆρ' ἐρωτικόν μ' οἶδεν ὦ Γνήσιππε, ἐγὼ πολλῇ χολῇ οἴομαι μηδὲν οὕτως μωρὸν εἶναι καὶ κενόν. σκώπτει δὲ αὐτὸν εἰς τὰ ποιήματα καὶ ἐν Βουκόλοις.

Ὃς οὐκ ἔδωκ' αἰτοῦντι Σοφοκλεῖ χορόν,

Τῷ Κλεομάχῳ δ', ὃν οὐκ ἂν ἠξίουν ἐγὼ

Ἐμοὶ διδάσκειν οὐδ' ἂν εἰς Ἀδώνια.

ἐν δὲ ταῖς Ὥραις, Ἴτω δὲ καὶ τραγῳδίας

Ὁ Κλεομάχου διδάσκαλος μετὰ τῶν παρατιλτριῶν,

Ἔχων χορὸν Λυδιστὶ τιλλουσῶν μέλη

Πονηρά.

A gonus: rigorem inflexibilem & acriorem, qui fuit in nudis [a] citharistis, detraxisse, Chromata [b] nitidiora primùm cantauisse: Iambicos, Magadin, & quod instrumentum Syrigmon nuncupant, solum ex omnibus qui antecessérunt, in vsum vocasse, locupletatáque musica primũ Chori autorem fuisse. Dionem Chium primùm, Bacchicum spondeum tibia cecinisse Menæchmus ait. Timomachus in Cypriacis Stesandrum Samium inquit, artem multũ auxisse, primúmque Delphis cithara, Homeri pugnas cantauisse, auspicatum ab Odyssæa.

B Narrant alij, primùm apud Eleuthernæos [c] Ametorem Eleuthernæum amatorias cantiones cithara sonasse, cuius nepotes etiam Ametoras [d] nuncuparũt. Aristoxenus scribit, vt quidam risus gratia hexametrorum versuum repererunt cõsarcinationes parodicas [e], sic OEnopam ad citharam primùm cantasse, eum post imitatis Achiuo Polluce, & Cynæthensi Diocle. Phanias Eressius in iis quæ scripsit contra sophistas, inquit, Telenicum Byzantium [f], & Argam, malorũ versuum, ineptorúmque fuisse [g] modorũ poëtas, in illa priuatim specie poëseos copiosos, & abundantes, sed qui ne paululum quidem potuerint Terpandri aut Phrynidis modos attingere. Argæ meminit sic Alexis in Apobata. [h]

A *In choris uictor hic poeta fuit.*

B. *Quorum canticorũ poeta?* A. *apprimè grauiũ.*

Si cum Arga conferas, huius cursu diei [i]

præstantior.

Meminit eiusdem Anaxandrides ita in Hercule:

D A. *Ingeniosus hic quidam esse uidetur,*

Qui concinnè sumpto pronuntiãdorum uersuum argumento,

Acri celeritate mox ex tempore hos condidit, anticis

Dij boni, plenus: B. *ad Argam te uolo,*

Certaturum mittere, ubi quid possis, explorauero,

Sophistas [k], *amice, queas ut uincere.*

Autor Mendicorum, quos Chionidæ adscribunt, Gnesippi cuiusdam meminit, hilari musa ludicra scribentis his verbis:

Hæc per Iouem non Gnesippus, non Cleomenes

Diebus nouem edulcauerint [l].

E Eilotarum [m] autor, inquit:

Stesichori, Alcmanis, Simonidisque prisci

Modos cantantem audire licet Gnesippum.

Adulteris nocturnas ille cantiones est commentatus, quibus euocent fœminas, trigono & sambuca ludens. Cratinus in Mollibus:

Amatorem quis me uidit ô Gnesippe?

Ira ego uehementiore commotus nihil stultius arbitror, nihil uanius.

Idem Cleomachum sic deridet ob insulsa sua poëmata in Bubulcis:

F *Poscenti Sophocli chorum* [n] *is non dedit,*

Sed Cleomacho, à quo me doceri nolim

Vel ea quæ uulgo cantantur in Adoniis [o].

Idem in tempestatibus anni:

Ito [p] *uerò & tragœdiæ*

Actor [q] *Cleomachus, cum suis pilos euellentibus* [r] *fœminis,*

Cui chorus est mulierum, Lydiorum more uersus depilantium [s],

Ineptos.

[a] Anteaquam id musices genus corrigeret.
[b] Musicæ tres sũt modulationes: Harmonia, artificiosa, grauis, egregiæ autoritatis: Chroma, subtilior, solertior, crebrior, suauior: Diatonos, facilior, & interuallorũ magna distantia. Hanc vocamus *pesante, & cõtrepoint:* Secũdam, *Decoupee:* Primã, *vne musique remplie.*
[c] Eleutherne oppidum Cretæ mediterraneum.
[d] Matre orbator.
[e] Παρῳδαί, qui ex aliorũ versib' tanquam nouos consuunt.
[f] Erasm. prouerbio, Telenici echo.
[g] Eiusmodi sunt apud Italos Macaronici: tales scripsit Antonius de Arena Gallus.
[h] Ἀποβάτης, qui desultoriis equis certat.
[i] Prouerbii specie hoc dicitur, vt multis parasangis anteire, longo interuallo post se relinquere.
[k] Musices peritos: vt paulo ante.
[l] Effecerint, vt auditu sint iucunda.
[m] Sic vocabant Lacedæmonij suos famulos, & colonos.
[n] Vel de choro victoriam, vel vt chori versus scriberet, ageret, recitaret.
[o] Maximè tristis lugubrib' cãtionibus. Argiuas matronas Adonin deflere vide apud Pausan. Iunius adag. 19. Cent. 7.
[p] Valeto. hoc fortassis cõtemptim.
[q] Iunius adagio 98. Cent. 8.
[r] Παρατίλτριαι, quæ volsellis molles homines depilant, & deglabrant. Iunius vertit, quæ obscœnas partes vellunt.
[s] Corrumpentiũ, insulsos prenũtiantium. Lydiorũ nota mollicies. Lydios etiam modos fortassis innuit effeminatos.

Telecleides in Solidis scribit eum adulteriis infamem & inquinatum fuisse. Clearchus libro secundo Amatoriorum censet, amatorias cantiones, & quas vocant Locricas, nihil differre ab iis quas Sappho & Anacreon composuerunt. Quæ verò non pauca tum Homerus tum Archilochus lasciua & voluptuaria condiderunt metrica poësi, animo scriptorum & affectibus conueniunt: quæ autem de amore literis commendauit Alopodorus, & quidquid extat epistolarum amatoriarum, velut amatorius quidã dialogus, & poësis est.

Hæc Masurius cùm disseruisset, allatæ sunt MENSAE, quod aiunt, SECVNDAE, sæpius nobis structæ, non tantùm per Saturnales[a] dies, quibus seruos Romani[b] conuiuio solent excipere, seruilia ministeria ipsi obeũtes, à Græcis more sumpto: quoniam idem Mercurij festis diebus in Creta fit, vt scribit Carystius in historicis commentariis, epulantium seruorum mensis ministrantibus ac famulantibus dominis. Idẽ fit & apud Trœzenios mense Geræstione[c], quo per multos dies conuentus aguntur, & nundinæ. Eorum certo die, serui cũ ciuibus talis publicè ludũt, & conuiuium domini seruis exhibent, vt Carystius idem tradit. Berosus libro primo Babylonicorum scripsit, mensis Loi decimosexto die, per quinque dies Babylone festum celebrari, Saceas nominant, cuius tempore mãcipia dominis imperant, & ex seruis vnus quidam præest ædibus, vestem indutus regiæ similem, quam Zoganam[d] vocant. Huius festi meminit & Ctesias in Persicis. Cõtra verò fit apud Coos, qui, vt refert Macareus libro tertio Coacorum, dum Iunoni sacrificant, seruitia prohibẽt ad epulas accedere: quamobrem Phylarchus dixit:

Soli Surij[e] dum sacris operantur, liberi:
Apud homines illos, quibus liberum cor est,
Mancipium admittitur nullum, ne tantillum quidem.

Baton Sinopensis rhetor libro De Thessalia, & Hæmonia, monstrat apertissimè Saturnalitias ferias[f] esse maximè Græcas, illásque Peloria vocari à Thessalis, his verbis: Cùm victimas publicè Pelasgi[g] diis immolarent, Pelasgo cuidam virum nomine Pelorum denuntiasse, ingenti terræ motu, quos montes in Hæmonia Tempe vocant, diffractos, reclusóque hiatu palustrem aquam erupisse, qua in alueum Penei delapsa, inundata palude regio detecta sit, & siccatis aquis apparuerit ampla & amœna planities. Hoc audito Pelasgum mensam Peloro lautam & opiparam apposuisse, aliósque perbenignè, quidquid cibi domi fuit exquisiti, nuntio largitos in mensam congessisse: Pelasgum ipsum alacriter, conuiuanti ministrum se præbuisse: è cæteris, qui dignitate splendidiores essent, ministrandi officium non detrectasse, vt obtulit cuique se occasio: quamobrem vbi regionem incolere cœperunt, ad imitationem festi quod tum est peractum, hostias Ioui Pe-

a Martialis Vnctos vocat.
b Pileati. Mart. Versu ludere non laborioso, Permittis, puto, pileata Roma.
c Quis ille mensis fuerit, non comperio.
d Inde fortassis tractum est Sotanæ Italorum nomen.
e Nisyros Plinio, in insula Coorum: inde fortassis, Nisyrij legendum hîc.
f Iunius adagio 9. Cent. 9.
g Populi Græciæ vetustissimi, oriundi ex Arcadia, qui post longos errores in Thessaliæ tractu confini Macedoniæ consedere.

A Τηλεκλείδης δ' ἐν τοῖς Στερροῖς καὶ περὶ μοιχείας ἀναστρέφεσθαί φησιν αὐτόν. Κλέαρχος δ' ἐν δευτέρῳ Ἐρωτικῶν, τὰ ἐρωτικά φησιν ᾄσματα καὶ τὰ Λοκρικὰ καλούμενα, οὐδὲν τῶν Σαπφοῦς καὶ 317 Ἀνακρέοντος διαφέρειν. ἐν δὲ τὰ Ἀρχιλόχου καὶ τοῦ Ὁμήρου ἐπικιχλίδων τὰ πολλὰ διὰ τῆς ἐμμέτρου ποιήσεως τούτων ἔχεται τινὸς τῶν παθῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ Ἀσωποδώρου περὶ τὸν ἔρωτα, καὶ πᾶν τὸ τῶν ἐρωτικῶν ἐπιστολῶν γένος ἐρωτικῆς τινὸς διὰ λόγου ποιήσεώς ἐστιν. Τοσαῦτα τοῦ Μασσουρίου διεξ-B ελθόντος, περιηνέχθησαν ἡμῖν καὶ αἱ ΔΕΥΤΕΡΑΙ καλούμεναι ΤΡΑΠΕΖΑΙ πολλάκις ἡμῖν διδόμεναι, οὐ μόνον ταῖς τῶν Κρονίων ἡμέραις, ἐν αἷς Ῥωμαίων παισὶν ἔθος ἐστὶν ἑστιᾶν τοὺς οἰκέτας, αὐτοὺς τὰς τῶν οἰκετῶν ἀναδεχομένους λειτουργίας. Ἑλληνικὸν δὲ τοῦτο τὸ ἔθος. ἐν Κρήτῃ γοῦν τῇ τῶν Ἑρμαίων ἑορτῇ τὸ ὅμοιον γίνεται, ὥς φησι Καρύστιος ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν. εὐωχουμένων γὰρ τῶν οἰκετῶν οἱ δεσπόται ὑπηρετοῦσι πρὸς τὰς διακονίας. καὶ ἐν Τροιζῆνι δὲ μηνὶ Γεραιστίωνι, πανή-C γυρις δὲ τότε γίνεται πολυήμερος, ἧς ἐν μιᾷ οἱ δοῦλοι μετὰ τῶν πολιτῶν κοινῇ τε ἀστραγαλίζουσι, καὶ οἱ κύριοι τοὺς δούλους ἑστιῶσιν, ὡς αὐτός φησι Καρύστιος. Βήρωσος δ' ἐν πρώτῳ Βαβυλωνιακῶν τῷ Λώῳ φησὶ μηνὶ ἑκκαιδεκάτῃ, ἄγεσθαι ἑορτὴν Σακέαν προσαγορευομένην ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ ἡμέρας πέντε, ἐν αἷς ἔθος εἶναι ἄρχεσθαι τοὺς δεσπότας ὑπὸ τῶν οἰκετῶν, ἀφηγεῖσθαί τε τῆς οἰκίας ἕνα αὐτῶν ἐνδεδυκότα στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ, ὃν καὶ καλεῖσθαι ζωγάνην. μνημονεύει τῆς ἑορτῆς καὶ Κτη-D σίας ἐν δευτέρῳ Περσικῶν. Κῷοι δὲ τοὐναντίον δρῶσιν, ὡς ἱστορεῖ Μακαρεὺς ἐν τρίτῳ Κωακῶν. ὅταν γὰρ τῇ Ἥρᾳ θύωσιν, δοῦλοι οὐ παραγίνονται ἐπὶ τὴν εὐωχίαν. διὸ καὶ Φύλαρχον εἰρηκέναι, (γοί,

Σούριοι οἱ μοῦνοι μὲν ἐλεύθεροι εἴσ' ἱερουρ-
Ἀνδράσι πρὸς κείνοισιν ἐλεύθερον ἦμαρ ἔχοντες,
Δούλων δ' οὔτις πάμπαν ἐσέρχεται οὐδ' ἠβαιόν.

Βάτων δ' ὁ Σινωπεὺς ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ Περὶ Θεσσα-E λίας καὶ Αἱμονίας σαφῶς ἐμφανίζει τὴν τῶν Σατουρναλίων ἑορτὴν Ἑλληνικωτάτην, φάσκων αὐτὴν παρὰ τοῖς Θεσσαλοῖς Πελώρια καλεῖσθαι· γράφων οὕτως, θυσίας κοινῆς τοῖς Πελασγοῖς γινομένης, ἀπαγγεῖλαί τινα τῷ Πελασγῷ ἄνδρα, ᾧ ὄνομα ἦν Πέλωρος, διότι ἐν τῇ Αἱμονίᾳ σεισμῶν μεγάλων γινομένων ῥαγείη τὰ Τέμπη ὄρη ὀνομαζόμενα, καὶ διότι διὰ τοῦ διαστήματος ὁρμῆσαν τὸ τῆς λίμνης ὕδωρ ἐμβάλλοι εἰς τὸ τοῦ Πηνειοῦ ῥεῖθρον, καὶ τὴν πρότερον λιμνάζουσαν χώραν ἅπα-F σαν γεγυμνῶσθαι. καὶ ἀναξηραινομένων τῶν ὑδάτων πεδία θαυμαστὰ τῷ μεγέθει καὶ τῷ κάλλει ἀναφαίνεσθαι. ἀκούσαντα οὖν τὸν Πελασγὸν, τὴν τράπεζαν ἀφθόνως αὐτῷ κεκοσμημένην τῷ Πελώρῳ παραθεῖναι. καὶ τοὺς ἄλλους δὲ φιλοφρονουμένους ἕκαστον φέρειν ὅ, τι ἔχοι παρ' αὐτῷ βέλτιστον, καὶ παρατιθέναι ἐπὶ τὴν τράπεζαν τῷ ἀπαγγείλαντι, καὶ αὐτὸν τὸν Πελασγὸν προθύμως διακονεῖν, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐν ἀξιώματι ὄντας ὑπηρετεῖν, καθότι ἑκάστῳ ὁ καιρὸς παρέπιπτε. διόπερ φασὶν ἐπεὶ τὴν χώραν κατέσχον ἀπομίμημα τῆς τότε γινομένης ἑορτῆς, καὶ θύοντας Διὶ Πε-

Καὶ ᾠὸν δὲ καταπίνοιμ' ἄν. ἄλλου δ' ἤδη τινὸς † ἐν A
δὲ ὁμοίοις.
Εἶτ' ἐπεισῆγε χορείαν ἢ τράπεζαν δευτέραν,
Καὶ παρέθηκε γέμουσαν πέμμασι παντοδαποῖς.
Ἄμφις δ' ἐν Γυναικομανίᾳ,
Ἤδη ποτ' ἤκουσας βίον ἀληλεμένον·
Αἰτοῦ. τυχεῖν ἔστι σαφῶς †,
Ἄμητες, οἶνος ἡδύς, ᾠά, σησαμαῖ,
Μύρον, στέφανος, αὐλητρὶς ὦ Διοσκόρω,
Ὀνόματα τῶν δώδεκα θεῶν διελήλυθας. B
Ἀναξανδρίδης Ἀγροίκοις,
Ὡς δ' ἐστεφανώθην ἡ τράπεζ' ἐπήγετο,
Τοσαῦτ' ἔχουσα βρώμαθ' ὅσα μὰ τοὺς θεούς,
Καὶ τὰς θεάς, οὐδ' εἶδον, οὔτ' ᾔδειν ἐγώ,
Οὕτω παρέζων χρηστῶς οὐκ ἔζων τότε.
Κλέαρχος Πανδρόσῳ,
Λάβ' ὕδωρ κατὰ χειρός. μηδαμῶς. καλῶς ἔχει.
λάβ' ὦγαθέ,
Οὐδὲν χεῖρον παῖς, ἐπίθες ἐπὶ τὴν τράπεζαν C
κάρυα καὶ τραγήματα.
Εὔβουλος Καμπυλίωνι,
Τραγημάτων δ' ἔσθ' ἡ τράπεζά σοι πλέα,
Οὐχὶ φιλοτραγήμων εἰμί πως ἑκάστοτε.
Ἄλεξις Πολυκλείᾳ. ἑταίρας δ' ὄνομα Πολύκλεια.
Ὁ πρῶτος εὑρὼν κομψὸς ἦν τραγήματα,
Τοῦ συμποσίου γὰρ διατριβὴν ἐξηῦρέ πως,
Κἄργοις ἔχειν μηδέποτε τὰς σιαγόνας.
Καὶ ἐν Ὁμοίᾳ. τὸ δ' αὐτὸ δρᾶμα, καὶ ὡς Ἀντιδότου D
φέρεται,
Οὐδὲ φιλόδειπνός εἰμι μὰ τὸν Ἀσκληπιόν,
Τραγήμασιν δὲ χαίρω μᾶλλον. εὖ πάνυ
Τραγήματα αἰσθάνομαι γὰρ ὅτι νομίζεται
Τοῖς νυμφίοις πέμπουσι τὴν νύμφην λέγεις,
Παρέχειν ἄμητας, καὶ λαγῷα, καὶ κίχλας,
Τούτοισι χαίρω, τοῖς δὲ κεκαρυκευμένοις
Ὄψοισι καὶ ζωμοῖσιν ἥδομ' ὦ θεοί.
Ἀπίων δὴ καὶ Διόδωρος, ὥς φησι Πάμφιλος, ἐπαίκλεια φησὶ καλεῖσθαι τὰ μετὰ τὸ δεῖπνον τραγήματα. Ἔφιππος Ἐφήβοις, χόνδρος μετὰ τ' εἰσῆλθεν μύρον Αἰγύπτιον, E
Φοινίκου βῖκος τις ὑπανεῴγνυτο,
Εἶτ' ἦγε τραγήματα θῆκε πυραμοῦς, ἄμης, ᾠόν, ἑκατόμβη, πάντα ταῦτ' ἐχναύομεν, ἐκμασώμεθ' οὕτως ἀνδρικῶς. ὅσ' εἴχομεν καὶ γὰρ παραμασύντας τινὰς παραβόσκομεν. καὶ ἐν Κύδωνι, καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον κόκκος, ἐρέβινθος, κύαμος, χόνδρος, τυρός, μέλι, σησαμίδες, βράχος, βρυγμός, μνοῦς, πυραμίδες, μῆλον, κάρυον, γάλα, κανναβίδες, κόγχαι, χυλός, Διὸς ἐγκέφαλος. Ἄλεξις Φιλίσκῳ, αἰρέτεον τράπεζαν ἀπονίψασθαι F δοτέον, προσοιστέος στέφανος, μύρον, σπονδή, λιβανωτός, ἐσχάρις, τραγήματα. δοτέον ἔτι, πλακοῦντος ἁπτέον. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Κυθήριος Φιλόξενος ἐν τῷ Δείπνῳ δευ-

B. Deglutierim, alia si desint.
Idem in Fœminis [a] similibus:
Induxit deinde choream, nempe secundam mensam,
Bellariisque[b] omnifariis refertam apposuit.
Amphis in muliebri furore:
A. Iamdudum optasti uitam lautam, & unctam:
Ecce tibi: plane potes illam assequi: placentæ[c],
Vinum suaue, oua, sesamæ, unguentum,
Corona, tibicina. B. ô Iouis [d] filij, duodecim deorum nomina recensuisti.
Anaxandrides in Agricolis:
Vt coronatus sum, mensa est apposita:
Tot constrata cibis, quot per deos,
Atque deas, nec ego uidi, nec quisquam alius:
Sic optimè cùm uiuebam, tum ego nonne uixi?
Clearchus in Pandroso[e]:
A. Sume aquam in manus. B. Neutiquam. Bene est.
A. Sume sodes, ô bone uir. B. Nihilo peius [f].
A. Heus tu puer, impone mensæ nuces, & bellaria.
EVbulus in Campylione[g],
A. Bellarijs tibi mensa plena est.
B. Sæpe bellaria non ita ego cupio.
Alexis in Polycleia, (id scorti nomen:)
Lepidus fuit, qui primus inuenit bellaria:
Prolatam conuiuij exercitationem, ac moram, ille reperit,
Otiosæ ne aliquando maxillæ forent.
Idem in Similibus fœminis, quam fabulam etiam Antidoto quidam assignant:
A. Non ita mihi, per AEsculapium, cœnare uolupe est:
Bellarijs ego potius gaudeo. B. Rectè sane:
Bellaria dicis, ut sentio,
Quod de more ad sponsas euntes sponsi
Præbent, placentas, leporis[h] carnem, turdos.
A. His delector: cibos superuacuis scitamentis conditos,
Dij boni, ac iuscula, fastidio.
Pamphilus scribit Apionem & Diodorum, ἐπαίκλα [i] vocare bellaria, quæ post cœnam ministrantur. Ephippus in Ephebis:
Alica: post unguentum ingressum est AEgyptium:
Phœniciani[k] calyx utcunque detectus hiabat,
Deinde liba, bellariaque apposuit:
Pyramus [l], Ames [m], ouorum Hecatombe[n]: omnia hæc abliguriuimus, [o]
Quidquid ad manum fuit prorsus uiriliter mandentes:
Etenim ualenter circumactis dentibus pasti nos sumus,
Idem in Cydone:
Post cœnam, Punicorum acini, cicer, faba, alica, caseus,
Mel, sesamides[p], stridor ac fremitus[q] manducantium,
Mnus[r], pyramides, mala, nuces, lac, cannabis semen[s],
Conchæ, ordei cremor, qui Iouis cerebrum[t] est.
Alexis in Philisco:
Remouenda mensa: danda manibus aqua: afferenda corona,
Vnguentum, libamen, thus, escharis[u], bellaria:
Dandum ouum, attingenda placenta.
Quoniam verò Philoxenus Cytherius in Cœna,

a Eodem, pro argumento, quo Menæchmos Plautus scripsit.
b Τοῖς πέμμασι.
c Ex lacte, ἄμητες.
d Castorem & Pollucem sic appellabant, Διοσκόρους.
e Aglauri sorore, cui & Hersæ, & Aglauro abditum in cista Erichthonium Pallas commisit, Pand.
f Hos dialogos commodauit
g Curuo, Curuo.
h Fortassis quod totis septem diebus pulchrum fore putabant qui ea vescerentur, vt est apud Martialem.
i Αἴκλον, cœna: ἐπαίκλα, quæ post cœnam in mensas veniunt.
k Vnguentum quod fit è palmæ floribus.
l Placenta è melle ac tritico.
m Placenta è lacte.
n Maxima copia. Sumptum ab illo sacrificio quo boues centum immolabant.
o Ἐχναύομεν. Vide prouerbium, Omnia chnaumata.
p Placentæ genus.
q Βρύχος, βρυγμός.
r Sic appellant tenerrimam lanam agnorum nuper natorum, vel mollissimam plumam anserum: a cuius similitudine lagana quædam sic vocant, candida, exilia, fragilia, qualia Germani parare solent, Streublémque vocant.
s Sic reddo κανναβίδας: Alij tenuissima lagana exponunt: κανναβους enim τὰς ἀρτοπώλας appellant à Canabe ligno in figlinis quo lutum formatur.
t Cibus delicatissimus. Vide prouerbium, Iouis cerebrum.
u Bellaria genus Monpessullanis Escalete: nobis Gauffre.

cùm de secundis mensis loquitur, eorum multa quæ nobis sunt apposita cõmemorat, age, verba illius recitemus:

Quæ prius iam aduenerant uncta, & splendida,
Bonis multis plena rursum nauigia[a] intulerunt,
Quas diarij mortales uocant mensas: cælestes & immortales
Amalthææ[b] cornu. Earum medio insidebat
Magna hominum uoluptas, medulla candida,
Verecundam, ne aspiceretur, faciem operiens uittis
Araneæ[c] tenui similibus, relicto fati necessitate arido
Pecoris[d] tardè[e] nascentis septo[f],
In aridis Aristæi[g] laqueis, multa fundentibus.
Medullam hanc nominant. Mollibus deinde manibus
Peluim[h] imposuerunt siccas buccæas daturam,
Quas uocant trogmata[i]. Deinde partita
Distribuerunt obtrita ualdéque tosta bellaria,
Cicer igne cum multo strepitu frixum: fabam:
Edulium quoddam suaue ex libis, & uulua,
Et hoc omne mixtum cum ordine duplici assæ carnis.
His accessit hians concha, oleo flauo prorsus feruens: suillæ carnes innumeræ,
Simul tostæ, iucundum nidorem exhalantes:
Mellitæ placentæ abunde suppetebant, nullo flãmæ[k] uestigio:
Ex amylo placenta in platano[l] formata, è lacte, & melle,
Et deraso caseo subacta: compacta è semidalide[m],
Feruenti oleo spissata, in latum porrecta, & sesamo conspersa
Pemmata, terebinthi fructui tuso admixta oua:
Anni pulchra tempestate uigentes amygdalæ:
Ter ac quater pueris gratæ nuces: & quotquot
Alia epulas decent fortunatorum & opulentorum hominum.
Cottabis est potum, frequens sermo habitus, cum nouis
Et festiuis salibus, quos & admirati sunt, & impensè laudauerunt.

a Amplæ paropsides. Adagij species. *Plaustra bonorum, Naues bonorum.*
b Vide prouerbium.
c Membranam peritonei, aut omenti, significari puto, qua medullam ossibus exemptam obuoluere solẽt.
d Vituli, sub. aut bouis.
e Post nonum mensem.
f Osse.
g Terra, qua bouem Aristæus defodit, vt apes repararet.
h Lancem patulam.
i Tragemata.
k Quarum flauum & melleum colorem flamma non vitiauerat, aut denigrauerat.
l Vase in quo popana finguntur: aut latè patens, & spatiosa, πλατάνισος.
m Purissima farina.

Hæc Cytherius Philoxenus, quem in Tritagoniste[n] sic commendat Antiphanes:

Poetas omnes longe antecellit
Philoxenus: primum enim uocabulis
Vbique communibus & priuatis utitur.
Deinde uersus eius figurarum mutationibus, & coloribus
Quàm rectè sunt temperati? inter mortales deus
Ille fuit, uere peritus musices.
Nunc uerò qui hedera percussa[o], è fonte hausta[p], &
Floribus distincta scribunt, nouis uocabulis,
Aliena texunt tantum profectò carmina.

n Triplici genere certaminis exercitato.
o Afflatu bacchico edita.
p Caballino, vt inquit Persius.

PLACENTARVM nomina multi cũ tradiderint, tecum hæc communicabo, non ignarus, Callimachum in indice omnigenorum scriptorum recẽsuisse AEgimii, Hegesippi, Metrobij, atque etiam Phæti libros De placẽtis[q] conficiendis. Earum quas transcripsimus appellationum placentarum, tu particeps eris: non quemadmodum ad Socratem placentam cum misit Alcibiades. Etenim deridenti Xanthippæ dixit philosophus, illius ergo nullam tu partem capies. Narrat hoc Antipater libro primo De ira.

q Vt apud Latinos scriblitarum faciendarũ modũ Cato docuit.

A πέρων τραπεζῶν μνημονεύων πολλὰ καὶ τῶν ἡμῖν παρακειμένων ὠνόμασε, φέρε καὶ τούτων ἀπομνημονεύσωμεν. Τὰς δὲ δὴ πρόσθεν μολούσας λιπαραυγεῖς πορθμίδας πολλῶν ἀγαθῶν πάλιν εἰσέφερον γεμούσας, τὰς ἐφημέριοι καλέοντι νῦν τραπέζας, ἀθάνατοι δέ τ' Ἀμαλθείας κέρας. ταῖσι δ' ἐν μέσαις ἐγκαθιδρύθη μέγα χάρμα βροτοῖς λευκὸς μυελὸς γλυκερὸς λεπτοῖς ἀράχνας ἐναλίγκιος πέπλοις συγκαλύπτων ὄψιν αἰσχύνας ὕπο, μὴ κατίδῃς μολοβρὲς 319
B ποῦ λιπὼν ταῖς ἀνάγκαις ξηρὸν ἐν ξηροῖς Ἀρισταίου παλιρρύτοισι παγαῖς. τὸ δ' ὀνόμασαν μυλός. Χερσὶν δ' ἐπέθεντο στόμιον μαλεραῖς τὰν δεξαμένην, ὅ τι καὶ δίδω τὶς ἀζανὸς καλέοντι τρώγματα. ἐπεὶ τ' ἐπένειμεν ἐν κατάκνα κομιγὲς † πεφρυγμένον. πυροβρομολέβινθα ἀκαίνθοις. † Μεκτελτηαδυβρώματος παντ' ἀναμικτον † ἀμπυελκηροιδησίχας. παρεγίνετο τούτοις ταγὴν ὁ κολχομανὴς τοξαιστελεοξανθεπίπαν καπυρὸς, χοιρινισαίδεα δὲ κυκλωτὰ ὁμοφλωκτὰ ἀνάριθ-
C μα, καὶ μελίπηκτα τετυγμένα ἀφθόνας ἀσαμόφλωκτα. τυρακίνας τέ γάλακτι καὶ μέλιτι συγκαταφυρτόσης ἄμυλος, πλατάνιστα. σαμορυτοπάγη δὲ καὶ ζεσελαιοπάγη πλάτυντος ἀσαμόπαστα πέμματα καὶ τερεβινθοκνακοσυμμιγεῖσα παλλαῖς θάλλοντες ὥραις ἀμυγδαλίδες τὰν μαλακόφλοια, ὧν τετρώκατε παισὶν ἀδυίδη κάρυα. ἄλλά τε ὅσα πρέπει παρὰ θοίναν ὀλβιόπλουτον. πόσις δ' ἐπεραίνετο κότταβοί τε λόγοι τέ πυκινάς. ἔνθα τι κηνὸν ἐλέχθη κομψὸν
D ἀθυρμάτιον, καὶ ἐθαύμασαν αὐτὸ ἔπειτα ᾔνησαν. ταῦτα καὶ ὁ Κυθήριος Φιλόξενος, ὃν ἐπαινῶν Ἀντιφάνης ἐν τῷ Τριταγωνιστῇ φησὶν,

Πολύ γ' ἐστὶ πάντων τῶν ποιητῶν διάφορος
Ὁ Φιλόξενος. πρῶτα μὲν γὰρ ὀνόμασιν
Ἰδίοις καὶ κοινοῖσι χρῆται πανταχοῦ,
Ἔπειτα μέλη μεταβολαῖς καὶ χρώμασι.
Ὡς εὖ κέκραται θεὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἦν
E Ἐκεῖνος, εἰδὼς τὰ ληθῶς μουσικήν.
Οἱ νῦν δὲ κισσόπληκτα καὶ κρηναῖα, καὶ
Ἄνθεσι πέτατά τε μέλεα μελέοις ὀνόμασι
Ποιοῦσιν ἐμπλέκοντες ἀλλότρια μέλη.

ΠΛΑΚΟΥΝΤΩΝ δὲ ὀνόματα πολλῶν καταλεξάντων, ὅσων μέμνημαι, τούτων σοι καὶ μεταδώσω. οἶδα δὲ καὶ Καλλίμαχον ἐν τῷ τῶν παντοδαπῶν συγγραμμάτων πίνακι, ἀναγράψαντα πλακουντοποιϊκὰ συγγράμματα Αἰγιμίου καὶ Ἡγησίππου καὶ Μητροβίου, ἔτι δὲ Φαίτου. ἡμεῖς δὲ ἃ μετεγράψαμεν ὀνόμα-
F τα πλακούντων, ὧν σοι καὶ μεταδώσομεν, οὐχ' ὡς τοῦ Ἀλκιβιάδου πεμφθέντος Σωκράτει, ὃν Ξανθίππης καταγελασάσης, ὁ Σωκράτης οὐκοῦν ἔφη οὐδὲ σὺ μεθέξεις τούτου. τοῦτο δὲ ἱστόρησεν Ἀντίπατρος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ ὀργῆς.

ἐγὼ δὲ φιλοπλάκουντος ὢν οὐκ ἂν παρεῖδον τὸν θεῖον ἐκεῖνον ἐξευρεζόμενον πλακοῦντα. μνημονεύων οὖν ὁ κωμικὸς Πλάτων εἴρηκεν ἐν τῷ Ποιητῇ οὕτως, A

> Μόνος δ' ἄγευστος ἄσπλαγχνος ἐνιαυτίζομαι,
> Ἀπλάκουντος ἀλιβάνωτος.

ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῆς κώμης ἀμνήμων εἰμὶ, ἣν Πλακοῦντα φησὶ καλεῖσθαι Δημήτριος ὁ Σκήψιος ἐν δωδεκάτῳ Τρωϊκοῦ διακόσμου, τῶν ὑποπλακίων Θηβῶν φάσκων αὐτὴν ἀπέχειν σταδίοις ἕξ. περισπαστέον δὲ λέγοντας πλακοῦς τὴν ὀνομαστικήν. συνῄρηται γὰρ ἐκ τοῦ πλακόεις, ὡς τυρόεις τυροῦς, σησαμόεις σησαμοῦς. εἴρηται δὲ κατ' ἔλλειψιν τοῦ ἄρτος. ὅτι δὲ καλοὺς πλακοῦντας ἐν Παρίῳ τοῦ Ἑλλησπόντου φαγεῖν ἐστὶν, οἱ ἐπιδημήσαντες μαρτυρήσουσιν. Ἄλεξις γὰρ πεπλάνηται λέγων, τοὺς ἐκ Πάρου. λέγει δὲ οὕτως ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἀρχιλόχῳ, B

> Ὦ τὴν εὐτυχῆ ναίων Πάρον ὄλβιε πρέσβυ,
> Ἣ κάλλιστα φέρει χώρα δύο τῶν συναπασῶν,
> Κόσμον μὲν μακάρεσσι λίθον, θνητοῖς δὲ C
> πλακοῦντας.

Ὅτι δὲ καὶ οἱ Σάμιοι διαφέροντες εἰσὶ πλακοῦντες, Σώπατρος ὁ φλυακογράφος φησὶν ἐν Βακχίδος μνηστῆρσι

> Πλακουντοποιὸν ὠνομασμένην Σάμον.

ἘΓΧΥΤΩΝ δὲ πλακούντων μνημονεύει Μένανδρος μὲν ἐν Ψευδηρακλεῖ,

> Οὐκ ἔστι κανδύλους ποιεῖν, οὐδ' ὅσα σύ
> Εἴωθας εἰς ταὐτὸν κυκᾶν, μέλι
> Σεμιδάλινον. ἅπαντα γὰρ τἀναντία D
> Νῦν ἐστὶν ὁ μάγειρος γὰρ ἐγχύτους ποιεῖ
> Πλακοῦντας ὀπτοὺς, χόνδρον ἕψει καὶ φέρει
> Μετὰ τὸ τάριχος, εἶτα θρῖον καὶ βότρυς.
> Ἡ δημιουργὸς δ' ἀντιπαρατεταγμένη
> Κρέα διοπτᾷ καὶ κίχλας.

Εὐάγγελος δ' ἐν Ἀνακαλυπτομένῃ,

> Τέτταρας τραπέζας τῶν γυναικῶν εἶπας, ἓξ
> δὲ τῶν ἀνδρῶν.
> Τὸ δὲ δεῖπνον ἐντελὲς καὶ μηδὲν ἐλλιπές,
> Λαμπροὺς γενέσθαι βουλόμεθα γὰρ τοὺς γάμους. E
> Οὐ παρ' ἑτέρου δεῖ πυθέσθαι. πάντα δ' αὐτόπτης ἐρῶ,
> Τῶν μὲν ἐλαῶν ἄφελε πάνθ' ὅσα βούλει γένη,
> Εἰς δὲ τὰ κρέα μόσχον ἔλαβες, δέλφακα.
> Χοίρους, λαγωούς. ὡς ἀλαζὼν ὁ κατάρατος
> Θρῖα, τυρὸν, ἐγχύτους, παῖ Δρόμων, κάνδυλον
> Ὠά τ' ἀμύλιον τὸ πέρας. †
> Ὕψος τῆς τραπέζης πήχεων ἐστὶ τριῶν,
> Ὥστε τὸν δειπνοῦντ' ἐπαίρειν αὐτὸ βούληται λα- F
> βεῖν.

ἈΜΗΣ, πλακοῦντος γένος. Ἀντιφάνης ἄμητες ἄμυλοι. Μένανδρος ἐν Ὑποβολιμαίῳ, τὸν ἀμήτα Χαιρίσπῳ καὶ τέτταρας πέττειν τινά. Ἴωνες δὲ ὡς φησὶ Σειληνὸς ἐν ταῖς Γλώσσαις, ἀμὴν αὐτὸν καλοῦσι. καὶ τοὺς μικροὺς ἀμητίσκους. Τηλεκλείδης, αὐτόμαται δὲ κίχλαι μετ' ἀμητίσκων εἰς τὸν φάρυγγ' εἰσέπετοντο. ΔΙΑΚΟΝΙΟΝ. Φερεκράτης,

Ego me hercule placentarum auidus nequaquam patiar diuinam illam placentam maledictis incessi, de qua sic Plato comicus in Poëta, facta eius mentione, inquit:

> *Solus ego impastus, euisceratus[a] stupeo uos aspiciens,*
> *Exanimis, torpens.*

Memoria tamē non excidit pagus, quem Demetrius Scepsius tradit libro duodecimo Troiani apparatus Placentam uocari, distantem stadiis sex, à Thebis[b] monti Placo subiectis. Posterior vocis πλακοῦς syllaba, nominādi casu, accentu circumflexo notatur. Est autem ea dictio cōtracta, à πλακόεις, vt à τυρόεις τυροῦς[c]: & σησαμόεις, σησαμοῦς[d], quæ simplicia vocabula ita enuntiant, vt ἄρτον, panem, deesse intelligamus. In Hellesponti Pario lautas comedi placentas testantur qui eò peregrinati sunt, non dissimulando errore Alexidis, qui ex Paro, in Archilocho eas sic laudat:

> *Fœlicis incola Pari, fortunate senex,*
> *Quæ insula præ omnibus duo fert præstantissima:*
> *Lapidem dijs beatis[e] ornamentum, & mortalibus placentas.*

Excellere Samias quoque placentas Sopater Nugarum scriptor sic inquit in Procis Bacchidis:

> *Placentarum opificem Samon, quam celebrant.*

FVSILIVM[f] placentarū in Falso Hercule meminit sic Menander:

> *Candylos[g] facere non licet: nec quæ tu*
> *Soles, in unum confusis melle*
> *Ac semidalide. Nunc enim aduersa sunt omnia.*
> *Coquus fusiles[h] facit*
> *Placentas assas: alicam coquit: & coctam affert:*
> *Post salsamentum: deinde thrion: post uuas[i]:*
> *Contra dulciariorum artifex mulier[k], cui mandatum id fuit,*
> *Carnem assat, & turdos.*

Euangelus in Anacalyptomene[l]:

> *A. Mulierum dixtin' mensas quatuor? uirorum sex?*
> *B. Cœnā omnibus numeris absolutam, in qua desit nihil,*
> *Splendidásque prorsus uolo fieri nuptias.*
> *Quid autem sit opus, ex te percontor:*
> *A. Videbo ipse, ac dicam omnia.*
> *Olearum quotquot uoles sume genera:*
> *E carnibus, uitulum, porcellum,*
> *Suem, leporem. B. Quàm arrogans scelestus hic?*
> *A. Ficulnea[m] folia, & caseum ad placentas[n] fusiles.*
> *B. Heus tu, Dromo puer. A. Ad Candylum[o] oua, & amylum, denique.*
> *Altitudo mensæ cubitorum esto trium:*
> *Vt attollat sese conuiua, capere si quid uelit.*

AMES placentæ genus est. Antiphanes:

> *Ametes ex amylo.*

Menander in subdititio:

> *Ameta Chærispo quendam is dum coqueret, perussit.*

Iones, vt scribit in Linguis Silenus, Amen[p] vocant, & paruulos Ametiscos. Telecleides:

> *Sponte turdi cum Ametiscis in fauces aduolabant.*

DIACONIVM. Pherecrates:

a Exesis, consumptisque fame visceribus.

b Phrygiis, de quibus Strabo lib. 13. πλάκοι-λίεαναι, & Θήβη ὑποπλακίην Homerus vocat Iliados ζ.

c Caseosus.

d Sesamaceus. Panis. S. ἄρτος, panis est placentarum: σησαμοῦς, Sesamaceus, &c.

e E marmore fiebant deorum templa, & statuæ.

f Τῶν ἐγχύτων. Enchyti confectionem trad. Cato cap. 80.

g E lacte & melle cibarium. Erasm. adag. Neque Lydo famosa rica.

h Affuso largiore oleo: vel liquato caseo pinguiore. Sic uocamus ex ouis nondum igne duratis paratum edulum, [illegible] muslete bauanse.

i Κυρεῖ, βότρυς.

k Δημιουργός. Fiunt, inquit, omnia, contra quàm decet. Coquus parat dulciaria, quæ ad re carnem opus fuit. Conducta bellariis faciendis mulier, in assanda carne occupatur.

l Sponsa quæ visendam se praebet. Inde etiam λυτήρια, ἀνακαλυπτήρια, munera quæ illi dantur, cum faciem reuelat. Loquitur coquus.

m Quibus id placentarum genus inuoluebatur. liquidior materia diffluere inter coquendum.

n Τοὺς ἐγχύτους.

o Cibum ex amylo, caseo, & lacte.

p Ἀμὴν.

Præ uoracitate insuper comedit & Diaconium, cùm Amphiphontem haberet.

AMPHIPHON placenta Dianæ acra, circum positis in orbem accensis faculis. Philemon in Mendico:

Viarum[a] præses Diana, amica domina,
Hunc affero tibi Amphiphontem ô ueneranda,
Et adlibandum quæ sunt opus.

Meminit huius & Diphilus in Hecate. Philochorus tradit Amphiphontem vocari, Dianæque sacris inferri, & in triuiis ea die poni, qua lunam occidentem sol exoriens occupat, & illustratur vtrinque cælum[b]. BASYNIAS. Semus libro secundo Deliadis scribit, Delios in insula Irine[c] Hecatæ sacrificare placentas quas vocant Basynias. Fiunt hæ ex farina tritici aqua subacta & cum melle cocta. Quæ verò COCCARA[d] nominātur, ex tribus ficis, & totidē nucibus. STREPTI[e]. NEELATA[f]. Horum meminit Demosthenes rhetor in oratione de Corona pro Ctesiphonte. EPICHYTON. Nicochares in Cheirogastoribus[g].

Ego equidem panes, mazam[h], pultem, polentam,
Collicas[i], obeliam[k], melittutam[l], epichytos[m]:
Ptisanam[n], placentas, dendalidas, tagenias[o].

Pamphilus ATTANITEN, Epichyton vocari scribit. Attanitæ in his meminit Hipponax:

Non attagenem leporésue comest:
Teganias sesamidibus ille non condit:
Attanitas fauis non oblinit.

CREION. Placentaceus panis, quem Argis à sponsa ad sponsum ferunt. Coquitur in pruna. Ad illum edendum inuitantur amici, apponitur cum melle, vt ait Philetas in Dissolutis, & Petulātibus. GLYCINAS. Apud Cretenses paratur ex oleo & passo, vt ait Seleucus in Linguis. EMPEPTAS, vt idem scribit, triticeus panis, modice cauus, iis quas Crepidas vocant, similis, quibus[p] indunt confectas è caseo[q] placentulas. ENCRIDES. Exigua bellaria cocta in oleo, deinde melle illita. Harum sic meminit Stesichorus:

Alicam, Encridas, aliáque bellaria, & flauum mel.

Meminit harum Epicharmus quoque, & Nicophon in Cheirogastoribus. Aristophanes in Danaïdibus, quendam poëtam encridas vendidisse his verbis inquit:

Simul uerò non aderit qui uendit encridas.

Pherecrates in Crapatallis:

Hæc quandoquidem habet, in uia rapiat Encridas.

EPICYCLIOS[r] placenta quædam apud Syracusios vocatur. Eius meminit Epicharmus in Terra[s] & Mari. GOVRON placentæ genus Solon in Iambis sic ait:

Bibunt, ac manducant, hi quidem[t] liba,
Panem alij, commixtos alij
Gouros lenticulæ: illic nec bellariorum
Penuria est: quæcunque nigra mortalibus
Terra exhibet, affluenter omnia suppetunt.

a Ἐνοδία.
b ἀμφιφῶς γίνεται.
c Irine insula sinus Argolici. Plinius.
d Alludit ad id nomen vulgare nostrū, Coques.
e στρεπτοὶ Spiram appellare videtur Cato, cùm, vt inquit, tracta fiunt tanquam restis: tortiles placentæ. Florētinis, Buccellate, Ciambelle.
f Νήλατα: quasi nuper & recēter tractata. Qui dam esse volunt Scriblitam Catonis.
g Operariis, manuum labore victum sibi quærentibus.
h Polentam coctam in aqua & oleo.
i Genus placentæ, aut panis exigui, rotundi, similis capitibus clauorum. Florentinis Marroni, à similitudine castanearum.
k Vulgo, oblie.
l Mellitam placentam. Globulos Catonis quidam esse volunt.
m Catonis Enchytos.
n Ordeum decorticatum.
o Vulgo, bugnes.
p Crepidis, Ruellius vertit. cuius Empeptæ ventri.
q Τυρῷ, Ruellius: ἐκ πυρῷ cod. nost.
r Orbiculata.
s Cibariis quæ è terra & mari petuntur.
t Ἴτρια.

A ὑπὸ τῆς ἀπληστίας διακόνιον ἐπῆσθεν ἀμφιφῶντ' ἔχων. ΑΜΦΙΦΩΝ. πλακοῦς Ἀρτέμιδι ἀνακείμενος, ἔχει δ' ἐν κύκλῳ καόμενα δᾳδία. Φιλήμων ἐν Πτωχῇ ἢ Ῥοδίᾳ, Ἄρτεμι φίλη δέσποινα τοῦτόν σοι φέρω ὦ πότνι' ἀμφιφῶντα καὶ σπονδήσιμα. μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Δίφιλος ἐν Ἑκάτῃ. Φιλόχορος δὲ ἀμφιφῶντα αὐτὸν κληθῆναι, καὶ εἰς τὰ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὰ φέρεσθαι, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰς τριόδους, ἐπεὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐπικαταλαμβάνεται ἡ σελήνη ἐπὶ ταῖς δυσμαῖς ὑπὸ τῆς

B τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς, καὶ ὁ οὐρανὸς ἀμφιφαὴς γίνεται.

ΒΑΣΥΝΙΑΣ. Σῆμος ἐν δευτέρῳ Δηλιάδος, ἐν τῇ τῆς Ἑκάτης φησὶ νήσῳ τῇ Γ'ειδι θύουσι Δήλιοι τοὺς βασυνίας καλουμένους. ἐστὶ δὲ ἑφθὸν πύρινον σταῖς σὺν μέλιτι καὶ τὰ καλούμενα ΚΟΚΚΩΡΑ ἰσχὰς καὶ κάρυα τρία. 320

ΣΤΡΕΠΤΟΙ καὶ ΝΕΗΛΑΤΑ. τούτων μνημονεύει Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ ὑπὲρ Κτησιφῶντος περὶ τοῦ στεφάνου. (σιν.

C ΕΠΙΧΥΤΟΝ. Νικοχάρης ἐν Χειρογάστορ-

Ἐγὼ μὲν ἄρτους, μάζαν, ἀθάρην, ἄλφιτα,
Κόλλικας, ὀβελίαν, καὶ μελιτοῦτταν, ἐπιχύτοις,
Πτισάνην, πλακοῦντας, δενδαλίδας, ταγηνίας.

Πάμφιλος δὲ τὸν ΑΤΤΑΝΙΤΗΝ καλούμενον ἐπίχυτον φησὶ καλεῖσθαι. τοῦ δὲ ἀτταναίτου Ἱππῶναξ ἐν τούτοις μνημονεύει † οὐ καττάς τε καὶ λαγῶς καταβρύκων, οὐ τηγανίας σησάμοισι φαρμάσσων, οὐδ' ἀττανίτας κηρίοισιν ἐμβάπτων.

D ΚΡΗΙΟΝ. πλακοῦς ἄρτος ὃν Ἀργεῖοι παρὰ τῆς νύμφης πρὸς τὸν νυμφίον φέρουσι. ὀπτᾶται δ' ἐν ἀνθρακιᾷ, καὶ καλοῦνται ἐπ' αὐτὸν οἱ φίλοι, παρατίθεται δὲ μετὰ μέλιτος ὥς φησι Φιλήτας ἐν Ἀτάκτοις. ΓΛΥΚΙΝΑΣ. ὁ διὰ γλυκέος καὶ ἐλαίου πλακοῦς παρὰ Κρησὶν, ὥς φησι Σέλευκος ἐν Γλώσσαις. ΕΜΠΕΠΤΑΣ. ὁ αὐτὸς φησὶ πύρινος ἄρτος κοῖλος καὶ σύμμετρος, ὅμοιος ταῖς λεγομέναις κρηπῖσιν, εἰς ἃς ἐντίθενται τὰ διὰ τοῦ πυροῦ σκευαζόμενα πλακούντια.

E ΕΓΚΡΙΔΕΣ, πεμμάτιον ἑψόμενον ἐν ἐλαίῳ, καὶ μετὰ τοῦτο μελιτούμενον. μνημονεύει αὐτῶν καὶ Στησίχορος διὰ τούτων, χόνδρον τε καὶ ἐγκρίδας ἄλλα τε πέμματα καὶ μέλι χλωρόν. μνημονεύει αὐτῶν καὶ Ἐπίχαρμος, καὶ ἐν τοῖς Χειρογάστορσι Νικοφῶν. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Δαναΐσι, καὶ ποιητὴν φησὶν αὐτῶν εἶναι ἐν τούτοις μήθ' ἅμα εἶναι ἐγκριδοπώλην. Φερεκράτης δ' ἐν Κραπατάλλοις, ταῦτ' ἔχων ἐν τῇ ὁδῷ ἁρπαζέτω τὰς ἐγκρίδας.

F ΕΠΙΚΥΚΛΙΟΣ. πλακοῦς τις παρὰ Συρακουσίοις οὕτω καλούμενος· καὶ μέμνηται αὐτοῦ Ἐπίχαρμος ἐν Γᾷ καὶ Θαλάσσῃ.

ΓΟΥΡΟΣ δὲ πλακοῦντος εἶδος, ὁ Σόλων ἐν τοῖς ἰάμβοις φησί,

Πίνουσι καὶ τρώγουσιν οἱ μὲν ἴτρια,
Οἱ δ' ἄρτον αὐτῶν, οἱ δὲ συμμεμιγμένους
Γούρους φακοῖσι, κεῖθι δ' οὔτε πεμμάτων
Ἄπεστιν οὐδὲν, ὅσσ' ἂν ἀνθρώποισι γῆ
Φέρει μέλαινα πάντα δ' ἀφθόνως πάρα.

ΚΥΡΙΒΑΝΑΣ. πλακοῦντάς τινας ὀνομαστικῶς Ἀπολλόδωρος παρ' Ἀλκμᾶνος, ὁμοίως καὶ Σωσίβιος ἐν τρίτῳ Περὶ Ἀλκμᾶνος τὸ σχηματοειδεῖς εἶναι φάσκων αὐτούς. χρῆσθαι δ' αὐτοῖς Λάκωνας πρὸς τὰς τῶν γυναικῶν ἑστιάσεις. περιφέρειν τε αὐτοῖς ὅταν μέλλωσιν ᾄδειν τὸ παρεσκευασμένον ἐγκώμιον τῆς παρθένου αἱ ἐν τῷ χορῷ ἀκόλουθοι. ΚΡΙΜΝΙΤΗΣ πλακοῦς ποιὸς διὰ κρίμνων γινόμενος, ὡς Ἰατροκλῆς ἐν τῷ περὶ πλακούντων ἀναγράφει.

ΣΤΑΙΤΙΤΑΣ. πλακοῦς ποιὸς, ἐκ στέατος καὶ μέλιτος· μνημονεύει Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ. σταὶς δ' ἐστιν ὑγρὸν εἰς τήγανον ἐπιχεόμενον μέλιτος ἐπιβαλλομένου, καὶ σησάμης καὶ τυροῦ ὡς Ἱεροκλῆς φησίν.

ΧΑΡΙΣΙΟΣ. τούτου μνημονεύει Ἀριστοφάνης ἐν Δαιταλεῦσιν. ἐγὼ δὲ νῷν πέμψω πλακοῦνθ' ἑσπέραν χαρίσιον. Εὔβουλος δ' Ἀγκυλίωνι, ὥσπερ ἄρτου αὐτοῦ ὄντος οὑτωσὶ λέγει. ἐξεπίλησας ἀρτίως πέττουσα τὸ χαρίσιον. ΕΠΙΔΑΙΤΡΟΝ. πλακούντων ἐδεσμάτιον ἐπὶ τῷ δείπνῳ ἐσθιόμενον, ὡς φησι Φιλήμων ἐν τῷ Περὶ Ἀττικῶν ὀνομάτων. ΝΑΝΟΣ. ἄρτος πλακουντώδης διὰ τυροῦ καὶ ἐλαίου κατασκευαζόμενος. ΨΩΘΙΑ. τὰ ψαθύρια. Φερεκράτης Κραπατάλλοις, λήψει δ' ἐν ᾅδου κραπάταλλον τριωβόλου καὶ ψωθία. Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Ἀθηναῖος καὶ Θεόδωρος ἐν Ἀττικαῖς γλώσσαις, τοῦ ἄρτου τὰ ἀποψαυόμενα ψωθία καλεῖσθαι, ἅτινας ὀνομάζειν ἀπαράγους.

ΙΤΡΙΟΝ. πεμμάτιον λεπτὸν διὰ σησάμου καὶ μέλιτος γινόμενον. μνημονεύει αὐτοῦ Ἀνακρέων οὕτως, ἠρίστησα μὲν ἰτρίου λεπτὸν ἀποκλάς, οἴνου δ' ἔπιον κάδον. Ἀριστοφάνης Ἀχαρνεῦσι. πλακοῦντες, σησαμοῦντες, ἴτρια.
Σοφοκλῆς Ἴριδι,

Ἐγὼ δὲ πεινῶ σ' αὖ πρὸς ἴτρια βλέπω.

ΑΜΟΡΑΙ, τὰ μελιτώματα. Φιλήτας Ἀτάκτοις ἀμόρας φησὶ καλεῖσθαι μελιτώματα δ' ἐστὶ πεπεμμένα. ΤΑΓΗΝΙΤΗΣ. πλακοῦς ἐν ἐλαίῳ τετηγανισμένος. μνημονεύει Μάγνης ἢ ὁ ποιήσας τὰς εἰς αὐτὸν ἀναφερομένας κωμῳδίας ἐν Διονύσῳ δευτέρῳ, ταγηνίας ἤδη τεθέασαι χλιαροὺς σίζοντας, ὅταν αὐτοῖς ἐπιχέῃς μέλι. καὶ Κρατῖνος ἐν Νόμοις, καὶ δρόσον βάλλων ἕωθεν χλιαροὺς ταγηνίας. ΕΛΑΦΟΣ. πλακοῦς ὁ τοῖς ἐλαφηβολίοις ἀναπλασσόμενος, διὰ σταιτὸς καὶ μέλιτος, καὶ σησάμου. ΝΑΣΤΟΣ, πλακοῦντος εἶδος ἔχων ἔνδον καρυκείας.

ΧΟΡΙΑ, βρώματα διὰ μέλιτος καὶ γάλακτος γινόμενα. ΑΜΟΡΒΙΤΗΣ. πλακοῦντος εἶδος παρὰ Σικελοῖς. οἱ δὲ ΠΑΙΣΑ πλακουντια παρὰ Κῴοις, ὥς φησιν Ἰατροκλῆς. ΣΗΣΑΜΙΔΕΣ, ἐκ μέλιτος καὶ σησάμου πεφρυγμένων καὶ ἐλαίου σφαιροειδῆ πέμματα. Εὔπολις Κόλαξιν, ὃς χάριτας μὲν ὀμιχεῖ, κολλαβίδας δὲ βαίνει, σησαμίδας δὲ χέζει, μῆλα δὲ χρέμπτεται. Ἀντιφάνης Δευκαλίωνι, σησαμίδας ἢ μελίπηκτα, ἢ τοιοῦτό τι. μνημονεύει αὐτῶν καὶ Ἔφιππος ἐν Κύδωνι. προέκειται τὸ μαρτύριον.

A CYRIBANAS placentas quasdā apud Alcmanē interpretatur Apollodorus, atq; etiam Sosibius libro tertio De Alcmane. Eas variis figuris delineari, idem affirmat: Lacedæmonios illis vti, vxoris aduentu in nuptiis epulantes, & cùm laudes sponsæ virginis parato encomio cantaturi sunt in chorea saltantes asseclę, eas circūferri. CRIMNITES placēta fit è Crimno[a], vt Iatrocles exponit libro De placētis. STAETITES placenta, ex adipe & melle. Huius meminit Epicharmus in Hebes nuptiis. σταὶς, vt Hierocles explicat, humor[b] est B sartagini affusus cum melle, sesamo, & caseo. CHARISIVS.[c] Huius meminit Aristophanes in Conuiuis:

Ego uesperi placentam nostram Charision mittam.

EVbulus in Ancylione[d], tanquam panis sit, ait:

Exilui nuper charisium dum coquerem.

EPIDAETRON, placentarum fasciculus, quem post cœnam edebant, vt Philemon ait libro De vocabulis Atticis. NANOS, C placentaceus panis, ex caseo & oleo confectus. PSOTHIA, quæ & Psathyria vocant. Pherecrates in Crapatallis, id est Morionibus:

Apud inferos triobolo emet Psothia, & Crapatallum[e].

Apollodorus Atheniensis, & Theodorus in Atticis linguis, panis pusulas coctura excitatas Psothia nominant, quas nonnulli vocant ἀπαράγους. ITRIVM, paruulū est bellarium, è sesamo & melle: Anacreon huius sic meminit:

D *Itrium ego tenue, diffractum, sum pransus: uini autem bibi cadum.*

Sophocles in Iride:

Esuriens ego itria respicio.

AMORAE, mellita cibaria. Philetas in Dissolutis:

Amoræ, inquit, hominem demulcent.

Missæ uerò illæ sunt mellitæ placentæ.

TAGENITES, placenta in oleo frixa. Magnes, aut qui scripsit comœdias illi attributas, eius sic meminit in secundo Baccho:

E *Tagenias iam respexisti, tepidos, stridentes dum ipsis mel affunditur.*

Cratinus in Legibus:

Rorem matutino iacit, tepentes Tagenias.

ELAPHOS, placenta quæ in Elaphebolíis[f] pinsebatur, ex farina subacta & sesamo[g].

NASTOS placentæ genus, condimentis variis intus farctæ. CHORIA, edulium ex lacte & melle tēperatum. AMORBITES, placentæ genus apud Siculos. PAESA, placentulæ apud Coos, vt scribit Iatrocles. SESAMIDES, globosa bellaria è melle sesamóque frixis, & oleo. EVpolis in Adula- F toribus:

Gratias[h] *ille meijt: Callabidas saltat ambulans:*

Sesamidas cacat: mala excreat.

Antiphanes in Deucalione. Sesamidas, vel è melle compacta, bellaria, vel quidpiam aliud. Earumdem meminit & Ephippus: Testimonium extat in Cydone.

a Crassiore tritici farina. Dioscor. Eam Similam vocant Latini, nos Simmule.

b Vinum, aqua, passum, defrutū, aut alius eiusmodi.

c Ἀπὸ τῆς χάριτος dictum volupt, quòd vescentibus iucundus sit.

d Caruo.

e Piscis genus, Crapatallus, morio, fatuus, delirus. Hesych.

f Dianæ festo, quo deæ ceruus immolabatur, mēse Februario, vt alii, Decembri.

g Vel oleo sesamino: vel semine sesami.

h Citatur & hic locus paulo ante.

Mylli. Heraclides Syracusius libro de vetustis & sancitis moribus, scribit, apud Syracusios in perfectis Thesmophoriis[a], ex sesamo & melle fingi pudẽda muliebria, quæ per ludos & spectacula[b] circumferebantur, & in tota Sicilia vocabantur Mylli. Echinvs. Lynceus Samius in sua ad Diagorã epistola, dum quæ eximia in Attica gignũtur, cõparat cũ iis quæ Rhodus fert, ita scribit: Famæ verò Ametis, nouum aduersarium & cõcertatorẽ Echinum illa obiicit, secunda mensa inuectũ: de quo nunc summatim agam. Cùm verò huc accesseris, & confectum, vt est Rhodiorũ lex, ac consuetudo, manducaueris, conabor prolixius de illo sermonẽ instituere. Cotylisci. Heracleon Ephesius ita vocari quasdam placẽtas scribit, factas è tertia parte Chœnicis[c]. Choerinae[d]. Harũ meminit Iatrocles libro De placentis, & illius quam Pyramunta vocant, & quam differre à Pyramide censuit. Pyramidẽ enim fieri è tritico tosto, ac melle macerato, cámque præmium illis dari qui insomnes pernoctauerint. Chrysippus Tyaneus in Opificio[e] panario, species generáque placentarũ hæc recenset, Tarentinã, Crasianam, Siculam, Gloustron, Hedybia, Marypton, Pliciũ, Clouttaton, Pourion, Gosgloanion, Paulianum: è caseo verò cõfici quæ sequũtur, Enchytõ, Scirbætessum, Bityllum: ex alica[f] & caseo, Spiram, Argyrothryphema, Lucullos, Libũ, Circum, Aixaphan, Crustam, Placentam: fieri quoque & oryziten placentam: Sic porrò cõfici Phthoïdem: expressum caseum, & tritũ, æneo cribro iniici, incerni, addi mel, & siliginis librã: hæc omnia emollita in vnitatẽ redigi: apud Romanos Catillũ[g] ornatum sic parari: Lactucas lotas eradi:[h] vino in mortariũ effuso illas cõteri: exprimi deinde succum: cum eo subigi aliquantum siliginis, quam vbi residere permiseris, rursum paulo post eã teri, adiecto paululo suilli adipis, ac piperis: teri denuo: in lagana distrahi, quæ læuigata & dissecta frustulatim coquũtur in oleo feruentissimo, frusta postremo in colũ[i] coniici. Sũt & alia placentarũ genera, Coptoplacẽta, Ostracitis, Attacitæ, Amylũ, Tyrocoscinos, cuius hæc est cõfectio: Expressus probè caseus excipitur vase: cribrũ æneũ subditur, trãsmittitur caseus[k]. Cùm mensæ infertur placenta, supernè mellis tantum additur quantũ est satis. Sic verò parãtur Hypotyrides. Inditur lacti[l] mel: quod ita mixtũ est exprimitur, in vas coniicitur, concrescere sinitur. Si ad manum sunt pusilla[m] cribra, in ea mittitur quod vase receptũ erat, vt serum extillet. Vbi coiisse videbitur, sublato vase, quod est coagulatũ in argenteã lancẽ effunditur, vt supernè refrigeretur[n] inuersa pars. Cribra verò parua si desint, colãdo, sero nouis & puris[o] flabellis vtitor, quib⁹ ignis vẽtilatur. Eundẽ vsũ illa prę̨stabũt. Gastris[p]. Idem scriptor ait in Creta placentæ genus, quod Gastrin[q] vocant, ita confici. Thasias[r] nuces oportet iuglandes, amydalas, papa-

a Cereris Thesmophoria, & mysteria, maiora minoráque fuerunt. Vide Gyraldum.

b Ταῖς θεαῖς: alii, τῆς θεᾶς: deabus nempe Cereri & Proserpinæ.

c Sub farinæ, alicæ, siliginis, aut aliud quidpiam eiusmodi.

d Suillæ.

e ἐν τῷ ἀρτοκοπικῷ.

f Ἐξ ἄλικος. Suprà χόνδρον vocat.

g Catillus cupediæ genus: vnde Catillones.

h Sic ad verbũ: malim concidi. Ruellius legit ζέσον, ferue fieri.

i Vt extillet oleum.

k Intelligendũ, admisceri siliginem, &, vt ait Cato, depsi cum caseo: lagana discissa in oleo coqui.

l Vt coaguletur.

m Fiscellæ paruæ.

n Hîc quidã legunt ψύξεις: alii πῆξις: Natalis πέψις. Alii exponunt, sic inuergẽdum esse vas, vt quæ pars casei infrà fuit, suprà videatur.

o E palea textis, quibus imponatur caseus, vt per straminis rimas & interualla serum diffluat.

p Vocem Cotto placenta, quæ in Græco habetur, puto hinc eximẽdam & interserendam placentis quæ supra enumerantur, eiúsque loco scribẽdum Gastris.

q Inde sumptum nostrũ Gasteau.

r Auellanas intelligo, quamuis plærique omnes Thasias nuces exponant Amygdalas.

ΜΥΛΛΟΙ. Ἡρακλείδης ὁ Συρακούσιος ἐν τῷ Περὶ θεσμῶν, ἐν Συρακούσαις φησὶ τοῖς παντελείοις τῶν θεσμοφορίων ἐκ σησάμου καὶ μέλιτος κατασκευάσασθαι ἐφήβαια γυναικεῖα, ἃ καλεῖσθαι κατὰ πᾶσαν Σικελίαν μυλλούς, καὶ περιφέρεσθαι ταῖς θεαῖς. ΕΧΙΝΟΣ. Λυγκεὺς ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρὸς Διαγόραν ἐπιστολῇ ἐκ παραλλήλου τιθεὶς τὰ κατὰ τὴν Ἀττικὴν ἐξαιρέτως γενόμενα τοῖς ἐν τῇ Ῥόδῳ, γράφει οὕτως, τῇ δὲ περὶ τὸν ἀμητα δόξῃ τὸν καινὸν ἀνταγωνιστὴν ἐπὶ τὰς δευτέρας εἰσάγουσα τραπέζης ἐχῖνον, ὑπὲρ οὗ νῦν μὲν ἐπὶ κεφαλαίου. παραγινομένου δέ σου, καὶ συντεθέντος κατὰ τοὺς ἐν Ῥόδῳ νόμους ἀναμασησάμενος πειράσομαι πλείω περιθεῖναι λόγον. ΚΟΤΥΛΙΣΚΟΙ. Ἡρακλέων ὁ Ἐφέσιος πλακοῦντάς τινάς φησιν οὕτω καλεῖσθαι τοὺς ἐκ τρίτου μέρους τῆς χοίνικος γινομένους. 122 ΧΟΙΡΙΝΑΙ. τούτων μνημονεύει Ἰατροκλῆς ἐν τῷ Περὶ πλακούντων καὶ τοῦ πυραμοῦντος καλουμένου διαφέρειν λέγων τῆς πυραμίδος καλουμένης. γίνεσθαι γὰρ ταύτην ἐκ πυρῶν πεφωσμένων, καὶ μέλιτι δεδευμένων. αὕτη δὲ ἆθλα τίθενται τῆς παννυχίσι τοῖς διαγρυπνήσασι. Χρύσιππος δὲ ὁ Τυανεὺς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἀρτοκοπικῷ, εἴδη πλακούντων καὶ γένη τάδε ἀναγράφει, Ταραντῖνον, Κρασιανὸν, Σικελικὸν, Κλοῦστρον, Ἰουλιανὸν, Ἀπικιανὸν, Κανωπικὸν, Περλουκίδιον, Καππαδοκικὸν, Ἡδύβια, Μαρυπτὸν, Πλίκιον, Γουττᾶτον, Μουλιανὸν, ὃν φησὶ μάξεις ἐξ οἴνου καὶ ἥμισυ ἐκ τυροῦ. ἡδονικώτερον γὰρ γίνεται, κλοῦστρον καισαριανὸν, κροῦστον τουττᾶτον, κροῦστον Ταβωνιανόν. Μουστάκια ἐξ οἰνομέλιτος, μουστάκια σησάματα, κροῦστον πούριον, γωσγλωτίδιον, παυλιανόν. ἐκ τυροῦ δέ φησι γίνεται πλακούντηρα τάδε. ἔγχυτος, σκιρβαίτης, οὗ βίτυλλος. γίνεται δὲ καὶ ἐξ ἄλικος σὺν βιτύλλῳ, σπῖρα καὶ ἄλλα ἐκ τυροῦ γίνεται, λούκολλοι ἀργυρόθρυφημα, λίβος, κίρκος, αἰξάφας κλουστροπλακοῦς. γίνεται δέ φησι, καὶ ὀρυζίτης πλακοῦς. ὁ δὲ φθοῖς οὕτω γίνεται, τυρὸν ἐκπιέσας τρῖβε καὶ ἐμβαλὼν ἐς κόσκινον χάλκεον διήθει, εἶτ' ἐπίβαλλε μέλι καὶ σελιγνέως ἡμίναν, καὶ συμμάλαξον εἰς ἕν. κάτιλλος δὲ ὀρνάτος ὁ λεγόμενος παρὰ Ῥωμαίοις οὕτω γίνεται θρίδακας πλύνας ξέσον, καὶ ἐμβαλὼν οἶνον εἰς θυείαν τρῖβε τὰς θρίδακας, εἶτα τὸν χυλὸν ἐκπιέσας σελίγνιον συμφύρασον αὐτῷ, καὶ συμπεσεῖν ἐάσας μετ' ὀλίγον, τρῖψον αὖθις ὡς προσβαλὼν ὀλίγον στέατος χοιρείου καὶ πέπερι, καὶ πάλιν τρίψας, ἕλκυσον λάγανον καὶ λειάνας ἐκτεμὼν κατάτεμνε, καὶ ἕψε εἰς ἔλαιον θερμότατον εἰς ἠθμὸν βαλὼν τὰ κατακεκομμένα. ἄλλα πλακούντων γένη, ὀστρακίτης, ἀττακίται, ἄμυλον, τυρόκοσκινον τυρὸν ἐκπιέσας καλῶς, θὲς εἰς ἄγγος, εἶτ' ἄνω κόσκινον χαλκοῦν ἐπιθεὶς διάγε τὸν τυρόν. ὅταν δὲ μέλλῃς προσφέρειν, βάλε μέλιτος αὔταρκες ἐπάνω. ὑποτυρίδες δὲ οὕτω γίνονται, εἰς γάλα βαλὼν μέλι, ἐκπίεσον καὶ βάλε εἰς σκεῦος καὶ ἔα παγῆναι. ἐὰν δέ σοι παρῇ κοσκίνια μικρά, ἐπίβαλε εἰς αὐτὰ τὸ σκεῦος, καὶ ἔα ἐκρεῖν τὸν ὀρρὸν, καὶ ὅταν σοὶ δόξῃ πεπηγέναι, ἄρας τὸ σκεῦος μετάβαλλε εἰς ἀργύρωμα, καὶ ἔσται ἡ ὄψις ἄνωθεν. ἐὰν δὲ μὴ ἦ κοσκίνια, φλαβελλίοις καινοῖς χρῶ, ἐν οἷς τὸ πῦρ ῥιπίζεται, καὶ γὰρ αὐτῶν ποιεῖ χρείαν. ΚΟΠΤΟΠΛΑΚΟΥΣ. ἐν Κρήτῃ δέ φησι πλακοῦντα ἐργάζουσιν, ὅπερ ὀνομάζουσι γάστριν, γίνεται δὲ οὕτως. κάρυα Θάσια καὶ Ποντικὰ καὶ ἀμύγδαλα, ἔτι δὲ

μήκωνα, ἣν φρύξας θεράπευσον καλῶς, καὶ εἰς θυίαν καθαρὰν λείωσον ἐπιμελῶς, συμμίξας δὲ τὴν ὀπώραν μάζον μέλιτι ἡψημένῳ, προσβαλὼν πέπερι πλέον καὶ μάλαξον. γίνεται δὲ μέλαν διὰ τὴν μήκωνα, διαπλατύνας ποίησον τετράγωνον, εἶτα σήσαμον λευκὸν τρίψας, μάλαξον μέλιτι ἡψημένῳ, καὶ ἕλκυσον λαγάνια δύο, καὶ ἓν θὲς ὑποκάτω καὶ τὸ ἄλλο ἐπάνω, ἵνα τὸ μέλαν εἰς μέσον γίνηται, διερρύθμησόν τε αὐτό. ταῦτα καὶ ὁ σοφὸς πεμματολόγος Χρύσιππος. Ἁρποκρατίων δὲ ὁ Μενδήσιος ἐν τῷ περὶ πλακούντων, τὴν παρ' Ἀλεξανδρεῦσι καλουμένην πανκαρπίαν καλεῖ. ἴτρια δ' ἐστὶ ταῦτα συντεθρυμμένα ἃ μετὰ μέλιτος ἑψόμενα καὶ μετὰ τὴν ἕψησιν σφαιρηδὸν συντεθέντα περιδεῖται βύβλῳ λεπτῇ ἕνεκα τοῦ συμμένειν. ΠΟΛΤΟΥ δὲ μνημονεύει Ἀλκμὰν οὕτως, ἤδη παρέξει πυάνιόν τε πόλτον, χίδρον τε λευκόν, κηρίναν τ' ὀπώραν. ἔστι δὲ τὸ πυάνιον ὥς φησι Σωσίβιος πανσπερμία ἐν γλυκεῖ ἡψημένη. χίδρον δὲ οἱ ἑφθοὶ πυροί. κηρίναν δὲ ὀπώραν λέγει τὸ μέλι. καὶ Ἐπίχαρμος δ' οὕτως λέγει ἐν Γᾷ καὶ Θαλάσσῃ, πόλτον ἕψειν ὄρθριον. τῶν καλουμένων δὲ μελικηρίδων μνημονεύει Φερεκράτης ἐν Αὐτομόλοις οὕτως, ὥσπερ τῶν αἰγιδίων ὄζειν ἐκ τοῦ στόματος μελικήρας. λεχθέντων καὶ τούτων ὁ σοφὸς Οὐλπιανὸς ἔφη, πόθεν ὑμῖν ὦ πολυμαθέστατοι γραμματικοί, καὶ ἐκ ποίας βιβλιοθήκης ἀνεφάνησαν οἱ σεμνότατοι οὗτοι συγγραφεῖς Χρύσιππος καὶ Ἁρποκρατίων, διαβάλλοντες καλῶν ὀνόματα φιλοσόφων τῇ ὁμωνυμίᾳ; τίς δὲ καὶ ἡμίναν Ἑλλήνων ὠνόμασεν; ἢ τίς ἀμύλου μνημονεύει; ἀπαντήσαντος δὲ αὐτῷ τοῦ Λαρηνσίου καὶ εἰπόντος τὴν μὲν ἡμίναν οἱ τὰ εἰς Ἐπίχαρμον ἀναφερόμενα ποιήματα πεποιηκότες οἴδασιν, κἀν τῷ Χείρωνι ἐπιγραφομένῳ οὕτως λέγεται, καὶ πιεῖν ὕδωρ διπλάσιον χλιαρὸν ἡμίνας δύο. τὰ δὲ ψευδεπιχάρμεια ταῦτα ὅτι πεποιήκασιν ἄνδρες ἔνδοξοι Χρυσόγονός τε ὁ αὐλητής, ὥς φησιν Ἀριστόξενος ἐν ὀγδόῳ Πολιτικῶν νόμων τὴν Πολιτείαν ἐπιγραφομένην. Φιλόχορος δ' ἐν τοῖς Περὶ μαντικῆς Ἀξιόπιστον τὸν εἴτε Λοκρὸν γένος ἢ Σικυώνιον, τὸν Κανόνα καὶ τὰς Γνώμας πεποιηκέναι φησίν. ὁμοίως δὲ ἱστορεῖ καὶ Ἀπολλόδωρος. τοῦ δὲ ἀμύλου μνημονεύει Τηλεκλείδης ἐν Στερροῖς οὑτωσὶ λέγων.

Φιλῶ πλακοῦντα θερμόν, ἀχράδας οὐ φιλῶ,
Χαίρω λαγῴοις ἐπ' ἀμύλῳ καθημένοις.

Τούτων ἀκούσας ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ κόπτην τινὰ καλεῖτε, ὁρῶ δὲ ἑκάστῳ κειμένην ἐπὶ τῆς τραπέζης, λέγετε ἡμῖν ὦ λίχνοι τίς τοῦ ὀνόματος τούτου τῶν ἐνδόξων μνημονεύει. καὶ ὁ Δημόκριτος ἔφη, τὸ μὲν θαλάσσιον πράσον κόπτην φησὶ καλεῖσθαι Διονύσιος ὁ Ἰτυκαῖος ἐν ἑβδόμῳ Γεωργικῶν. τοῦ δὲ ἡμῖν παρακειμένου μελιπήκτου, μέμνηται Κλέαρχος ὁ Σολεὺς ἐν τῷ Περὶ γρίφων οὑτωσὶ λέγων, σκεύη κελεύοντα λέγειν ὅμοια εἰπεῖν, τρίπους, χύτρα, λυχνεῖον, ἀκταία, βάθρον, σπόγγος, λέβης, σκαφεῖον, ὅλμος, λήκυθος, σπυρίς, μάχαιρα, τρυβλίον, κρατήρ, ῥαφίς. καὶ πάλιν ὄψων οὕτως ἔτνος, φακῆ, τάριχος, ἰχθύς, γογγυλίς, σκόροδον,

322

A ueris semen frigi, & dum friguntur[a] probè accurari: deinde in mortario mūdo teri sedulo: tritis fructib' illis admisceri mel decoctū, addi cōplusculum piperis: ea simul subigi: nigrescentē massam illā ob admixtū papaueris semē, in quadrā dilatari: hoc vbi factū, sesamum albū teri, subigi cū melle cocto: inde protrahi parua duo lagana: horū alterū pro solo infernè subiici, alterū supernè locari, vt intermediū illud sit quod nigricat, aptè & cōcinne interpositū. Hactenus sapiēs ille Pemmatū scriptor Chrysippus. Harpocratium verò Mēdesius B libro De placentis, apud Alexādrinos quādam ait nominari Pancarpiam[b]. Ibidem, contrita[c] liba, cocta, cū melle, & post cocturam in globosas pilas formata, & congesta, tenui papyro colligari, vt cohæreant, nec dissoluantur.

PVLTIS meminit sic Alcman:

Iam Pyaniam pultem præbebit, Chidron candidum, & è fauis fructum.

Est autē Pyaniō, vt inquit Sosibius, omniū seminū congeries in passo elixa: Chidrus[d] autē elixum triticum: Fauorum fructus, mel. Epi- C charmus in Terra & mari, de melle sic inquit,

Matutino coquenda[e] est puls.

Placentarum, quas Meliceridas vocāt, sic meminit Pherecrates in Transfugis:

Veluti capella[f] ore is meliceridas obolet.

Hæc dicta cùm essent, Vnde verò, inquit Vlpianus, vobis hi doctissimi grāmatici? ex qua bibliotheca emerserūt hi scriptores imprimis venerabiles, Chrysippus, & Harpocratiō, qui appellationis similitudine præstantium philosophorum nomen inuidiosum reddunt? Ecquis Græcorum heminam nominauit? ecquis D amyli meminit? Occurrit Laurētius, & iis qui adscripta Epicharmo poëmata condiderunt, notam inquit heminam fuisse. Sic enim legi in eo, cuius titulus est Cheiron:

Aquam tepidam bibere duplo largius quàm heminas duas.

Versus hos quos Epicharmo falsò tribuunt, à præclaris viris editos fuisse, nēpe à Chrysogono tibicine tradit Aristoxenus, libro octauo legum ciuiliū, quod opus inscripsit Rēpublicam: Philochorus autem libris De diuina- E tione ab Axiopisto natione Locrensi, aut Sicyonio, qui & Sententias scripsit, & Regulam. Idē affirmat Apollodorus. Amyli Teleclides sic meminit in Solidis:

Grata mihi calens placenta, non syluestris pyrus:
Arridet palato leporina, Amylo insidens.

His auditis, quādoquidem vos, inquit Vlpianus, placentæ quandam speciem κόπτην nominatis, eámq; video in mēsa cuique appositā, nobis dicite, ô cupediarij catillones, quis è famosis scriptoribus huius vocabuli meminerit: Tum Democritus, Marinū, inquit, porrū[g] F Dionysius Itycæus libro quarto Georgicorū copten vocari scribit: eius verò mellitæ placētæ quā nobis apposuerūt, meminit sic Clearch' Solēsis, libro De scripturis[h]: Iussus aliquis similia vtēsilia nominare, hæc dixit, tripes, olla, lucerna, actæa[i], scamnum, spōgia, lebes, lasanū, olearia trulla, sporta, culter, catinus, calyx, acus: Iussus verò obsonia nominare, hæc locutus est: è fresis leguminibus puls, lenticula, salsamentum, piscis, rapum, allium, caro,

a Ne torre- sint.
b Omnium frugum conge-
c ἴτρια.
d Interpreti A... sopha... spica. Nos leguminum vel farina ... crimnon. Poll. ci, ... pultis ... immaturo ... co.
e In ieiuno vel quòd e puls coq... giore.
f Al' ... pella. ... hoc dict... aliquo ... bat anima.
g Algæ species secunda ... Pallacæ ... Theopha... 7.4. hist.
h Piscatoria... dam.
i Pila ex ... marmore ... lico Hesych.

caro, thynnus, muria, cepa, carduus, olea, capparis, bulbus, fungus. Bellaria porrò eodem modo sic est persecutus: Ames, placenta, entiltos [a], itrion, rhodoon, cicer, sesama, copte, vua, carica, pyra, persica, mala, amygdalæ. Hactenus Clearchus. Sopater verò Nugarũ scriptor, in opere cui titulus est Portæ, nempe fabula quadam, ait:

Ecquis innumeri [b] papaueris inuenit coptas?
Ecquis tragematum delitias, triticeas, nidorosas [c] commiscuit?

Coptam, ô belle mi sermocinator Vlpiane, tu iam habes, quam vt edas ἀπεσθίειν, consulo. Nihil ille cunctatus ablatam comedit. Arridentibus cunctis, inquit Democritus, at, ô præclare nominum indagator, id consilij non dedi vt comesses, sed contra ne comesses. Nam Theopõpus comicus in Phineo eo significatu ἀπεσθίειν sic dixit:

Desine puer ludere iam tesseris: blito [d] (est.
In posterum utere: aluus tibi adstricta & dura
Inter pisciculos, abstine, ἀπέσθιε a saxatilibus:
Consultus & prudẽs ut sis, uini [e] fæx magnope-
Eam si bibes, auctior res futura est. (re ualet.

In vsu tamen verbum ἀπεσθίειν eo intellectu dicitur, vt de re quapiã gustare significet. Hermippus in Militibus:

Heu me miserum: mordet, mordet ille: mihi aurem ἀπεσθίει, comest.

Reprehensus ita Syrus [f], & vehementer compunctus, Vobis, inquit, allata sunt PSITTACIA [g]. Tu si dixeris apud quem legatur hæc vox, donabo, non aureis decem stateribus, vt ait Põticus garrulus fabulator, sed hoc poculo. Vbi finem dicendi fecit, Quoniam de hac re dubitas, inquit Democritus, ex me disces. Nicander Colophonius eorum sic meminit in Theriacis:

Psittacia ramis amygdalæ similia.

Scribitur & alio loco:

Pistacia esse uidentur Amygdalæ.

Poseidonius Stoïcus libro tertio historiarũ, Gignit, inquit, Arabia Persion [h], Syria quod Bistacion vocant, racemoso fructu, albo cortice vestito [i], oblongo, glandibus [k] simili, acinorum instar sic coaceruato, vt alium incumbens alius contingat. Quæ intus abduntur sapore quàm in nucis pineæ strobilis & nucleis sunt minus grato [l], sed odoratiora. Autores Georgicorũ fratres libro tertio ita scribunt:

Et Fraxinũ, & Terebinthum, & quæ Syri nunc uocant Pistacia.

Ita profectò. Syri [m] nominauerunt cum litera π. Nicander verò cum aspirata φ. Poseidonius autem cum litera β, Bistacium. Hæc fatus omnes circumspexit, à quibus impensè laudatus, At, inquit, de aliis omnibus differere placet, quæ nobis apposita sunt, ob multiplicem doctrinã apud vos maiore vt in æstimatione sim. Incipiam ab iis arboribus quas CONNAROS & PALIVROS vocant Alexandrini. Harum meminit Agathocles [n] Cizycenus libro tertio Rerum patriarum, his verbis: Cùm sepulchrum de cælo tactum esset, arbuscula è tumulo sese tum exeruit, quam Connarum appellant. Magnitudine quidem parua illa est, pino aut vlmo similis [o], vtraque non humilior crebris [p] ramis, nonnihil spinosis, prælongis: pallido folio, tenero, natura rotundo.

A κρέας, θυννίον, ἅλμη, κρόμμυον, σκόλυμος· ἐλαία, κάππαρις, βολβὸς, μύκης. ἐπί τε τῶν τραγημάτων ὁμοίως, ἄμης, πλακοῦς ἔντιλτος, ἴτριον, ῥοδῶον, ἐρέβινθος, σησάμη, κοπτὴ, βότρυς, ἰσχὰς, ἄπιος, περσία, μηλέα, ἀμυγδάλα. ταῦτα μὲν ὁ Κλέαρχος. ὁ δὲ φλυακογράφος Σώπατρος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πύλαι δράματί φησιν, τίς δ' ἀναρίθμου μήκωνος εὗρε κοπτὰς, ἢ κνηκοπύρους ἡδονὰς τραγημάτων ἔμιξεν. ἀπέχεις ὦ καλέ μου λογιστὰ Οὐλπιανὲ τὴν κοπτὴν, ἧς συμβουλεύω σοι ἀπεσθίειν. καὶ ὃς οὐδὲν μελλήσας ἀνελόμενος
B ἤσθιε. γελασάντων δὲ πάντων, ἔφη ὁ Δημόκριτος, ἀλλ' οὐκ ἐσθίειν σε προσέταξα καλὲ ὀνοματοθήρα, ἀλλὰ μὴ ἐσθίειν. τὸ γὰρ ἀπεσθίειν οὕτως εἴρηκεν ἐν Φινεῖ ὁ κωμῳδοποιὸς Θεόπομπος,

Παῦσαι κυβεύων μειράκιον καὶ τοῖς βλίτοις,
Διαχρῶ τὸ λοιπὸν, κοιλίαν σκληρὰν ἔχεις,
Τὰ πετραῖα τῶν ἰχθυδίων ἀπέσθιε.
Ἡ τρὺξ ἄριστόν ἐστιν εἰς εὐβουλίαν,
Ταύτην πίης καὶ ῥᾷον ἔσῃ τὴν οὐσίαν.

Χρῶνται δὲ
C τῷ ἀπεσθίειν καὶ ἀντὶ τοῦ ἀπό τινος ἐσθίειν, ὡς Ἕρμιππος ἐν στρατιώταις. οἴμοι τάλας δάκνει δάκνει ἀπεσθίει μου τὴν ἀκοήν. ἐπὶ τούτῳ ἐλεγχθεὶς ὁ Σύρος καὶ δηχθεὶς σφόδρα, ἀλλὰ μὴν ἔφη παράκειται ἡμῖν ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ΨΙΤΤΑΚΙΑ. ἅπερ ἂν εἴπῃς παρά τινι κεῖται, δώσω σοι οὐ χρυσέοις δέκα στατῆρας κατὰ τὸν Ποντικὸν λεσχηνευτὴν, ἀλλὰ τουτὶ τὸ ἔκπωμα. σιωπήσαντος δὲ τοῦ Δημοκρίτου, ἀλλ' ἐπεὶ ἀπορεῖς ἔφη, ἐγώ σε διδάξω. Νίκανδρος μὲν ὁ Κολοφώνιος ἐν τοῖς Θηριακοῖς
D μνημονεύων αὐτῶν φησὶν, ψιττάκι' ἀκρεμόνεσσιν ἀμυγδαλέοισιν ὅμοια. γράφεται δὲ καὶ ἀστάκια ἀμύγδαλα ὄντα πέφανται. καὶ Ποσειδώνιος δὲ ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐν τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν γράφει οὕτως. φέρει δὲ καὶ τὸ περσίον ἡ Ἀραβία καὶ ἡ Συρία καὶ τὸ καλούμενον βιστάκιον, ὃ δὴ καὶ βοτρυώδη τὸν καρπὸν ἀφίησι λευκόφλοιον ὄντα καὶ μακρὸν παρεμφερῆ τοῖς δακρύοις, ἃ δὴ ῥαγῶν τρόπον, ἀλλήλοις ἐπιβάλλει. τὰ δ' ἔνδον ἔγχλωρον καὶ τοῦ κωνείου τῶν στροβίλων ἧττον μὲν εὔχυμον, εὐώδη δὲ μᾶλλον. οἱ δὲ τὰ γεωρ-
E γικὰ συγγράψαντες ἀδελφοὶ ἐν τῷ τρίτῳ γράφουσιν οὕτως, καὶ τὴν μελίαν καὶ τὴν τερέμινθον, ἃ δὴ νῦν πιστάκια οἱ Σύροι καλοῦσιν. καὶ οὗτοι μὲν διὰ τοῦ π πιστάκια ταῦτα ὠνόμασαν. ὁ δὲ Νίκανδρος δασέως φιστάκια, Ποσειδώνιος δὲ βιστάκια. περιβλέψας οὖν ἐν τούτοις τοὺς παρόντας, καὶ τυχὼν ἐπαίνου, ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν παρακειμένων λελέξεταί μοι, ἵνα με τῆς πολυμαθίας ἀγασθῆτε. ἐρῶ δὲ πρότερον περὶ τῶν παρὰ Ἀλεξανδρεῦσι καλουμένων ΚΟΝΝΑΡΩΝ, καὶ ΠΑ-
F ΛΙΟΥΡΩΝ. μνημονεύει δὲ αὐτῶν Ἀγαθοκλῆς ὁ Κυζικηνὸς ἐν τρίτῃ τῶν περὶ τῆς πατρίδος, λέγων οὕτως. κεραυνοῦ δὲ σκήψαντος εἰς τὸν τάφον, ἀνεβλάστησεν ἐκ τοῦ σήματος δενδρίον, ὃ ἐκεῖνοι κόνναρον ἐπονομάζουσι. ἔστι δὲ τὸ δενδρίον τῷ μεγέθει μὲν πτελέης καὶ πλατάνης, οὐθέν τι μεῖον. ἀκρέμονας δ' ἔχει θαμέας καὶ δολιχοὺς καὶ ἐπ' ὀλίγον ἀκανθώδεας. τὸ δὲ φύλλον τέρεν καὶ χλωρὸν, τῇ φυῇ περιφερές.

a Hãc puto similẽ placentã fuisse nostræ Gasteri foliatæ, sic dictã quòd per bracteas velli posset.
b Quòd semẽ eius sit copiosissimum.
c In nostr. cod. κνηκοπύρους: reposui κνισοπύρους. Cnecus per quã amarus placẽtis nõ cõuenit.
d Sic Martialis. *Vtere lactucis & mollibus vtere maluis, Pontice: nam faciem dura cacantis habes.*
e Fæculentũ vinũ. Adolescentẽ quidam luxuriosum monet, vt sumptuosam vitam agere cesset, & cibis vilissimis cõtentus sit. Victorius in Variis.
f Vlpianus.
g Pistacia.
h Perseã arborẽ, de qua multa apud medicos.
i Legendũ, si rẽ ipsam cõsideres, albo putamine, quandoquidẽ aspectus ipse esse candidũ putamẽ indicat, rufum verò corticem.
k Ἀκροδρύοις: in nost. cod. δακρύοις.
l ἧττον εὔχυμον, χυμὸς, χυλός. Sapor. εὔχυμα tamẽ à medicis vocantur, quæ bonũ succũ alendo corpori præbẽt.
m P. litera nunc transit in B. vt Purrhus, Burrhus: Pyrrhia, Byrrhia: nunc in Ph, vt Bruges, Phruges. Vt Ph, in B, φάλαινα, Balæna: nunc in D, vt Bellum, Duellũ: vt π, in B, πύξον, Buxũ. Vide Victorium cap. 3. 14. Var.
n Ex hoc scriptore Cicero lib. 1. De diuinatione Hamilcaris improuiso à Syracusanis capti historiã recitat. Victorius cap. 12. 20. Var.
o Magnitudine & altitudine par: nõ autẽ eadẽ foliorum aut fructuũ specie.
p Videtur hæc historia nostram Zizyphum depingere, biferã, ob cæli in AEgypto clementiam: vel, quòd fructus tardiùs autumno concepti pars, vêre tandem maturescat, ante floris exortum, qui apud nos ante Maium exoriri non solet.

καρποφορεῖ δὲ δὶς τοῦ ἔτους, ἦρος τε καὶ φθινοπώρου. γλυκὺς δὲ πάνυ ὁ καρπὸς, μέγεθος κατὰ φαυλίαν καὶ ἐλαίαν, καὶ τὴν σάρκα καὶ τὸ ὀστέον ταύτῃ προσείκελον. διαλλάσσει δὲ τῇ χυμοῦ ἡδονῇ, καὶ τρώγεται ἔτι χλωρὸς ὁ καρπὸς, καὶ ἐπὴν αὐανθῇ ποιοῦσιν ἐξ αὐτοῦ ἄλευρα, καὶ πατέοντες τοῦτα οὐ μάξαντες, οὐδ' ὕδατι δεύοντες ἀλλὰ φαύλως ὁκοιάπερ πέφυκεν. καὶ Εὐριπίδης ἐν Κύκλωπι φησὶν παλιούρου κλάδον. Θεόπομπος δ' ἐν εἰκοστῇ πρώτῃ Φιλιππικῶν μνημονεύει αὐτῶν, καὶ Δίφιλος ὁ Σίφνιος ἰατρὸς ἐν τῷ περὶ τῶν προσφερομένων τοῖς ὑγιαίνουσι, καὶ τοῖς νοσοῦσι. τούτων δὲ πρῶτον ἐμνήσθην ἄνδρες φίλοι, οὐχ ὅτι ἡμῖν παράκειται νῦν, ἀλλ' ὅτι πολλάκις ἐν τῇ καλῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ τῶν δευτέρων τραπεζῶν παρακείμενα ἔλαβον, καὶ ζητηθέντος ἐκεῖ τοῦ ὀνόματος ἐνθάδε τῷ βιβλίῳ ἐντυχὼν, ἀνελεξάμην. ἑξῆς οὖν λέξω περὶ τῶν παρακειμένων ΑΠΙΩΝ, ἐπεὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ ἡ Πελοπόννησος Ἀπία ἐκλήθη, διὰ τὸ ἐπιδαψιλεύειν ἐν αὐτῇ τὸ φυτὸν, φησὶν Ἴστρος ἐν τοῖς Ἀργολικοῖς. ὅτι δὲ τὰς ἀπίους ἐν ὕδατι εἰσέφερον εἰς τὰ συμπόσια, Ἄλεξις ἐν Βρεττίᾳ παρίστησιν διὰ τούτων,

Εἶδες ποτὲ πεινῶσιν ἀνθρώποις ἀπίους παρακειμένας
Ἐν ὕδατι πολλῷ; πολλάκις δήπου, τί οὖν;
Οὐκοῦν ἕκαστος ἐκλεγόμενος λαμβάνει
Τῶν ἐπινεουσῶν τὴν πεπαιτάτην ἀεὶ,
Δηλονότι. αἱ δ' ἀμαμαλλίδες οὐκ εἰσὶν ἄπιοι, ὥς τινες οἴονται, ἀλλ' ἕτερόν τι καὶ ἥδιον καὶ ἀπύρηνον. Ἀριστομένης ἐν Διονύσῳ φησὶν,

Ὁ Χῖος οὐκ οἶδ' ὡς ἀμαμαλλίδας ποιεῖ.

ὅτι δ' ἐστὶν ἕτερον τῆς ἀπίου, καὶ ἥδιον, Αἰσχυλίδης παρίστησιν ἐν τρίτῳ Γεωργικῶν. περὶ Κέω γοῦν τῆς νήσου λέγων γράφει οὕτως, ἀπίους ἡ νῆσος φέρει κρατίστας, κατὰ τὰς ἐν Ἰωνίᾳ καλουμένας ἀμαμαλλίδας. εἰσὶ γὰρ ἀπύρηνοί τε καὶ ἡδεῖαι καὶ γλυκεῖαι. Ἀέθλιος δ' ἐν πέμπτῳ Ὅρων Σαμίων, εἰ γνήσια τὰ συγγράμματα, ὁμομηλίδας αὐτὰς καλεῖ. Πάμφιλος δ' ἐν τοῖς περὶ γλώσσης καὶ ὀνομάτων, ἐπιμηλίς φησιν ἀπίου γένος. Ἀντιφῶν δ' ἐν τῷ Περὶ γεωργικῶν, φωκίδας φησὶν εἶδος ἀπίων εἶναι, ῥοῶν δὲ σκληροκόκκων. τῶν γὰρ ἀπυρήνων Ἀριστοφάνης ἐν Γεωργοῖς μνημονεύει, καὶ ἐν Ἀγήρῳ, πλὴν ἀλεύρου καὶ ῥόας. ῥοΐδιον μέν τοι ὡς βοΐδιον τὸ ὑποκοριστικόν. Ἀντιφάνης ἐν Βοιωτίᾳ. ἐνεγκεῖν ἐξ ἀγροῦ μοι τῶν ῥοιῶν τῶν σκληροκόκκων. Ἐπίλυκος Φωραλίσκῳ, μῆλα καὶ ῥόας λέγεις. Ἄλε-
323 ξις Μνηστῆρσι, ῥόαν γὰρ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς. σίδας δὲ ὅτι τὰς ῥοιὰς καλοῦσι Βοιωτοὶ, Ἀγαθαρχίδης ἐν τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τῶν Εὐρωπικῶν οὕτως γράφει. ἀμφισβητούντων Ἀθηναίων πρὸς Βοιωτοὺς περὶ τῆς χώρας, ἣν καλοῦσιν Σίδας, Ἐπαμινώνδας δικαιολογούμενος ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἀριστερᾶς μεταλαβὼν κεκρυμμένην ῥοὰν, καὶ δείξας, ἤρετο αὐτοὺς τί καλοῦσι τοῦτο; τῶν δ' εἰπόντων ῥοὰν, ἀλλ' ἡμεῖς, εἶπε, σίδαν.

A Fructũ bis quotannis parit, vere & autumno, apprimè dulcem, magnitudine oleæ phauliæ, carne & ossiculo, ei quam diximus oleæ, similibus, eximia saporis iucunditate. Recens estur: at cùm exsiccatus fuerit, molitur in farinã, quã pedibus calcant, non manibus pinsunt, aut aqua rigãt, quoniam respuit eius natura, sed cogunt in offas negligentiùs. EVripides in Cyclope Paliuri ramum dixit. Harũ meminere Theopompus libro vigesimo primo Philippicorum, & Diphilus Siphnius medicus libro De cibariis sanorum & ægrotantium. Horum ego primo loco mentionẽ feci, amicissimi viri, non quòd in præsens hæc nobis sint apposita, sed quòd in pulchra sæpius Alexandria secundæ mensæ illatis vesci contigerit, & in hanc libri partem cùm iam peruenissem, nomẽ quod, dum illic essem, incolæ docuerũt, relegerim. De Pyris, τῶν ἀπίων, agam deinceps, quandoquidem ab illis Peloponnesum Apiam cognominarũt, quoniam, vt scribit Ister in Argolicis, in ea regione frequentissima est illa planta. Conuiuiis apponi solita pyra cum aqua, ostendit sic Alexis in Brutia:

A. Vidistin' aliquando
Esurientibus pyra hominibus apposita
Cum aqua multa? B. Sæpe hercule. quid ita?
A. Nónne semper quisque seligit, ac capit,
Ex ijs quæ aduentant, quod maturum est maxime?
B. Scilicet.

Pyra quidem non sunt Amamalides[a], vt quidam arbitrantur, sed alterum genus fructus suauioris, absque [b] nucleo. Aristomenes in Baccho:

An nescis, inquit, *in Chio generari Amamalidas?*

A Pyris has discrepare, & suauiores esse, AEschylides libro tertio Georgicorũ monstrat, cùm de insula Ceo loquitur, quam ait optima pyra educare, & quas in Ionia vocant Amamalidas, carẽtes nucleo, grati saporis, dulces. AEethlius libro quinto De limitibus Samiorum, si modò verè illius est hoc opus, Omomelidas ipsas nominat. Pamphilus libro De linguis & nominibus Epimelidas[c] pyri genus esse tradit. Antiphon in libris de Agricultura Phocidas quoque inter pyrorum genera recenset. Ex punicis, grana sunt aliis dura, aliis tenella, & molliuscula, quę Apyrena[d] vocant. Horum meminit Aristophanes in Agricolis, & in Non senescente:

Præter farinam, inquit, *& punica.* Rhoïdion, exiguum Punicum, diminutionẽ significat, vt βοΐδιον, bucula. Antiphanes in Bœotia:

Affer ex agro mihi punica, quibus granum durius est: Epilicus in Fure[e] deprehenso:

Mala & punica loqueris. Alexis in Procis:

Punicum è tua manu peto.

SIDAS[f] à Bœotis Punica nominari, scribit Agatharchides libro decimonono EVropicorum, his verbis: Atheniẽses cum Bœotis de regionis finibus litigabant, quam Sidas[g] appellant. Epaminondas [h] in ea controuersia partes suas defendẽs, allegánsque iura sua statim è sinistra manu, quod occultum gerebat punicũ, dextra cœpit, & Atheniẽses rogauit, quo nomine vocarent: responderunt illi, ῥόαν sese nominare: at nos, inquit, Sidan appellamus.

a Vulgo Amalenchier, & hyvbronzelles.

b Nuclei vice semina habet pyro omnino similia, quæ fortassis caussa fuit, cur quidam pyrum esse crediderint.

c Epimelis Dioscoridis, mespili genus, describitur, ac depingitur in libro De stirpibus Ruellii.

d Seneca epist. 86. Sic sapiens imperturbatus dicitur, quo modo Apyrena dicuntur: non quibus multa inest duritia granorũ, sed quibus minor. Apyrenum Plinio cap. 19. 13. cui liquosus nucleus abest: cui acini candidiores blãdioresque sunt, ac membranis minus amaris distincti.

e φωραλίσκῳ: alii latrunculum reddunt.

f Σίδιον Dioscoridi mali Punici corium, & putamen. λέπος.

g Quidã legũt Sidam.

h Thebanorum dux.

In hoc tractu de quo fuit contentio, plurimę sunt mali Punicæ, indéque principio nomen est inditum. Sic Epaminondas causam obtinuit. Menander in Heautontimoroumeno[a] Rhoïdia sic nominat hoc malorum genus: A prandio amygdalas ego vt attuli, Rhoïdia nos arrosimus. Sidam etiam eodem nomine plantam vocant[b] similem Punicæ malo, in aquis Orchemenij lacus nascentē, cuius folio vescuntur greges, germinibus sues, vt inquit Theophrastus libro quarto[c] De plantis: quo in loco scribit, alterā plantam Stratiotæ[d] cognominem sine radicibus in Nilo fluitare.

PALMVLAE. Xenophon libro secundo Expeditionis Cyri, Aderat, inquit, plurimū & frumentum & vinum è palmulis, acetúmq; ex iisdem elixis paratū, palmarum verò fructus[e] quales apud Græcos videre nō licet, seruis ac famulis præbebantur: quas autem seruabant dominis, seligebant, magnitudine & pulchritudine admirabiles, aspectu prorsus electro similes. Eas quidam artefactas in vsum bellariorum reponebant. Vinum quidem illud potu suaue erat, sed capiti[f] graue[g]. Herodotus libro primo, cùm de Babylone loquitur, scribit, In eius toto agro palmas generari, magna ex parte fructiferas, è quibus non solùm vinum, mel, cibum conficiunt, sed illas etiā caricarum modo in offas cogunt. Addit præterea is scriptor, palmarum, quas mares appellant, poma illis circumligari quæ balanos edunt[h] vt earum fructum maturet culex subiens, nec ex arbore is defluat: Culices autē in maris fructu concipi, non aliter quàm in Caprificus grossis[i]. Quæ de loto Libyca scripsit Herodotus, eadem refert Polybius Megalopolitanus, oculatus testis, libro duodecimo historiarum, his verbis: Est autem lotus, arbor minime procera, aspera, non tamē aculeata: folio Rhamni[k], paulo latiore, & crassiore: fructu per initia colore & magnitudine simili perfectis baccis myrti, dum augescit, coloris phœnicei, oleæ[l] magnitudine, rotundo, nucleo admodum pusillo. Maturus is colligitur, & cum alica tusus ad seruorum famulorúmq; cibum in vasa conculcatur, ac stipatur: ingenuorum autem eduliis, detracto nucleo eodem modo reponitur, ac pro cibo est, gustu caricis & palmulis non dissimili, odore tamen suauiori. Fit & ex eo vinum, in aqua macerato, & trito, saporis grati, & iucundi, qualis est optimi mulsi. Merum id, & sine aqua bibūt, sed vltra decimum diem non perdurat. Quamobrem paulatim ad vsum tam breuis temporis conficiunt. Fit & acetum ex eo. Melanippides Milesius in Danaïdibus Phœnicem vocat non palmam arborem, sed fructum illius, cùm de iis verba facit ad hunc modum:

Immortalium deorū speciem, non hominum, præ se ferebant:
Quum nec eorum muliebris facies erat:
In curribus exercebantur sellis super impositis:
Feris[m] autem sæpius animus ferox leniebatur esu sacrarum lacrymarum thuris,
Odoratarúmque φοινίκων, palmularum, ac tenellæ casiæ,
Quæ omnia Syriæ sunt insignes opes.

A ὁ δὲ τόπος οὗτ' ἔχει τὸ φυτὸν ἐν αὐτῷ πλεῖστον, ἀφ' οὗ τὴν ἐξ ἀρχῆς εἴληφε προσηγορίαν, καὶ ἐνίκησε. Μένανδρος δ' ἐν Αὐτοντιμωρουμένῳ ῥοΐδια αὐτὰς ὠνόμασεν διὰ τούτων· μετ' ἄριστον γὰρ ὡς ἀμυγδάλας ἐγὼ παρέθηκα, καὶ τῶν ῥοϊδίων ἐτρώγομεν. λέγεται δέ τι καὶ φυτὸν ἐν αὐτῷ σίδη ὅμοιον ῥοιᾷ γινόμενον ἐν τῇ περὶ Ὀρχομενὸν λίμνῃ ἐν αὐτῷ τῷ ὕδατι, οὗ τὰ μὲν φύλλα τὰ πρόβατα ἐσθίει. τὸν δὲ βλαστὸν αἱ ὕες, ὡς ἱστορεῖ Θεόφραστος ἐν τετάρτῳ Περὶ φυτῶν, γίνεσθαι λέγων καὶ περὶ Νείλῳ ὁμώνυμόν τι
B αὐτῇ ἄνευ ῥιζῶν. ΦΟΙΝΙΚΕΣ. Ξενοφῶν μὲν ἐν δευτέρῳ Ἀναβάσεως φησὶν, ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων, καὶ ὄξος ἑψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. αὗται δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἵας μὲν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἐστὶν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο. αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσιοι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. ἡ δὲ ὄψις ἠλέκτρου οὐδὲν διέφερε, τὰς δέ τινες ξηραίνοντες τραγήματα παρετίθεντο. καὶ ἦν παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς δέ. Ἡρόδοτος δ' ἐν τῇ πρώτῃ
C περὶ Βαβυλῶνος λέγων φησίν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτῶν καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιέονται, τοὺς συκέων τρόπον θεραπεύουσιν. τῶν γὰρ φοινίκων οὓς ἄρσενας καλέουσι, τούτων τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνηταί σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδύων, καὶ μὴ ἀπορρέῃ ὁ καρπὸς τοῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φορέουσιν ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἄρσενες, καθάπερ οἱ ὄλυνθοι. τὰ παραπλήσια τοῖς περὶ τὸν Ἡρόδοτον ἱστορεῖ,
D περὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ καλουμένου λωτοῦ, αὐτόπτης γενόμενος ὁ Μεγαλοπολίτης Πολύβιος ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγων οὕτως. ἔστι δὲ τὸ δένδρον ὁ λωτὸς οὐ μέγα, τραχὺ δὲ καὶ ἀκανθῶδες, ἔχει δὲ φύλλον χλωρὸν παραπλήσιον τῇ ῥάμνῳ μικρὸν, βαθύτερον καὶ πλατύτερον. ὁ δὲ καρπὸς τὰς μὲν ἀρχὰς ὅμοιός ἐστι καὶ τῇ χρόᾳ καὶ τῷ μεγέθει ταῖς λευκαῖς μυρτίσι ταῖς τετελειωμέναις. αὐξανόμενος δὲ τῷ μὲν χρώματι γίνεται φοινικοῦς, τῷ δὲ μεγέθει ταῖς στρογγύλαις ἐλαίαις παραπλήσιος, πυρῆνα δὲ ἔχει τελέως
E μικρόν. ἐπὰν δὲ πεπανθῇ συνάγουσι, καὶ τὸν μὲν τοῖς οἰκέταις μετὰ χόνδρου κόψαντες σάττουσιν εἰς ἀγγεῖα. τὸν δὲ τοῖς ἐλευθέροις ἐξελόντες τὸν πυρῆνα συντιθέασιν ὡσαύτως, καὶ σιτεύονται τοῦτον. ἔστι δὲ τὸ βρῶμα παραπλήσιον σύκῳ, καὶ φοινικοβαλάνῳ, τῇ δὲ εὐωδίᾳ βέλτιον. γίνεται δὲ καὶ οἶνος ἐξ αὐτοῦ βρεχομένου, καὶ τριβομένου δι' ὕδατος, κατὰ μὲν τὴν γεῦσιν ἡδὺς, καὶ ἀπολαυστικὸς, οἰνομέλιτι χρηστῷ παραπλήσιος, ᾧ χρῶνται χωρὶς ὕδατος. οὐ δύναται δὲ πλέον δέκα μένειν ἡμερῶν, διὸ καὶ ποιοῦσι κατὰ βραχὺ
F πρὸς τὴν χρείαν. ποιοῦσι δὲ καὶ ὄξος ἐξ αὐτῶν. Μελανιππίδης ὁ Μιλήσιος ἐν ταῖς Δαναΐσι, φοίνικας τὸν καρπὸν οὕτως ὀνομάζει τὸν λόγον ποιούμενος περὶ αὐτῶν. τῶν γὰρ ἀϊδῶν οὐ γὰρ ἀνθρώπων φόρευν μορφὰν ἐνεῖδος οὐδὲ τὰν αὐτὰν γυναικείαν ἔχον, ἀλλ' ἐν ἁρμάτεσσι διφρούχοις ἐγυμνάζοντο † αὐδὴ λιασδέα πολλάκι θῆρες φρένα τερπόμεναι, ἱερόδακρυ λίβανον εὐώδεις τε φοίνικας κασίαν τε κατεῦσαι τέρενα Συρίας τέρματα.

a De se pœnas exigente.
b Imo potius cuius fructus malo Punico similis est. Nymphæam quidā esse illam putant, luteam præsertim.
c Cap. 11. lib. 4. hist.
d Stratioten fluuiatilē Dioscor.
e Βάλανοι, glandes.
f Vide Hieronymum Mercurialē cap. 2. 1. Var. & suprà.
g Addit Xenophon, quod Athenæus tacuit, milites eo primum in loco Palmarum cerebrū esitasse, & omnes, cui exemplum id fuisset, exaruisse, multis, eius cibi speciem & suauitatem admirantibus peculiarem quandā, quæ tamen valde caput tentat.
h Βαλανηφόροισι glandes ferentibus, nempe fœminis, quarum fructum balanon vocant.
i Theophr. cap. vlt. lib. 2. hist. maris florem admoueri fœminis, & ex eo puluerē succuti scribit, non autem maris fructum alligari.
k Ilicis, Theophrastus.
l Fabæ: Theoph. de loto à Dioscoride memorata hæc audienda sunt: Secundæ loti Theophrasti quæ καρπὸν μὲν τὸ κάρυον ἔχει, id est fructū habet inclusum nucis putamine, Herodotus lib. 4. fructum verissimè & appositissimè tradit esse lentisco similem.
m Equis ferocibus, ac indomitis.

ὅταν ᾖ προσφέρειν. Ἀθηναῖοι δ', ὥς φησι Φιλόχορος, ταῖς Ὥραις θύοντες οὐκ ὀπτῶσιν, ἀλλ' ἕψουσι τὰ κρέα, παραιτούμενοι τὰς θεὰς ἀπείργειν τὰ περισκελῆ καύματα καὶ τοὺς αὐχμούς. μετὰ δὲ τῆς συμμέτρου θερμασίας, καὶ ὑδάτων ὡραίων, ἐκτελεῖν τὰ φυόμενα. τὴν μὲν γὰρ ὄπτησιν ἐλάττους παρέχεσθαι ὠφελείας, τὴν δὲ ἕψησιν οὐ μόνον τὴν ὠμότητα περιαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ σκληρὰ μαλάττειν δύνασθαι, καὶ τὰ λοιπὰ πεπαίνειν. ἔτι δὲ εὐμενέστερον καὶ ἀκινδυνότερον πεπαίνει τὴν τροφήν, διόπερ ἑφθὸν ἐποπτᾶν οὔ φασι δεῖν, οὐδ' ἑφέψειν. τὸ μὲν γὰρ ἀνάλυσιν ἔχειν δοκεῖ τοῦ βελτίονος, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης. τὰ δὲ ὀπτὰ τῶν ἑφθῶν ὠμότερα καὶ ξηρότερα. τὰ δὲ ὀπτὰ κρέα καλεῖται φλογίδες. Στράττις γοῦν ἐν Καλλιππίδῃ ἐπὶ τοῦ Ἡρακλέους φησίν,

— αὐτίκα δ' ἥρπασε τεμάχη
Θερμάς τε κάπρου φλογίδας, ἔβρεχέ τε πάνθ' ἅμα.

Καὶ Ἄρχιππος ἐν Ἡρακλεῖ γαμοῦντι, τὰ δαίδαλα χοίρων ἀκροκώλια. Μικρῶν ταύρων ταξινέρων φλογίδες, αἱ δολιχαί τε κάπρου φλογίδες. περὶ δὲ ΠΕΡΔΙΚΩΝ τί δεῖ καὶ λέγειν ἐμὲ πλεόνων εἰρημένων ὑφ' ὑμῶν; ἀλλ' οὐ παραλείψω τὸ ἱστορηθὲν ὑφ' Ἡγησάνδρου ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. φησὶ γὰρ ὅτι Σάμιοι πλεύσαντες εἰς Σύβαριν, καὶ κατασχόντες τὴν Σιρῖτιν χώραν, περδίκων ἀναπτάντων καὶ ποιησάντων ψόφον, ἐκπλαγέντες ἔφυγον, καὶ ἐμβάντες εἰς τὰς ναῦς, ἀπέπλευσαν. περὶ δὲ λαγῶν Χαμαιλέων φησὶν ἐν τῷ περὶ Σιμωνίδου, ὡς δειπνῶν παρὰ τῷ Ἱέρωνι ὁ Σιμωνίδης, οὐ παρατεθέντος αὐτῷ ἐπὶ τὴν τράπεζαν καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις λαγωοῦ, ἀλλ' ὕστερον μεταδιδόντος τοῦ Ἱέρωνος, ἀπεσχεδίασεν·

Οὐδὲ γὰρ οὐδ' εὐρύς περ ἐὼν ἐξίκετο δεῦρο.

Ὄντως δὲ ἦν ὡς ἀληθῶς κίμβιξ ὁ Σιμωνίδης καὶ
326 αἰσχροκερδής, ὡς Χαμαιλέων φησίν. ἐν Συρακούσαις γοῦν τοῦ Ἱέρωνος ἀποστέλλοντος αὐτῷ τὰ καθ' ἡμέραν λαμπρῶς, πωλῶν τὰ πλείω ὁ Σιμωνίδης τῶν παρ' ἐκείνου πεμπομένων, ἑαυτῷ μικρὸν μέρος ἀπετίθετο. ἐρομένου δέ τινος τὴν αἰτίαν, ὅπως εἶπεν ἥ τε Ἱέρωνος μεγαλοπρέπεια καταφανὴς ᾖ καὶ ἡ ἐμὴ κοσμιότης. ΟΥ̓ΘΑΤΟΣ δὲ Τηλεκλείδης μνημονεύει ἐν Ἐρίθοις οὕτως, Ὡς οὖσα θῆλυς εἰκότως οὖθαρ φέρω, Ὑπογάστριον δ' αὐτὸ ὠνόμασεν Ἀντίδοτος ἐν Μεμψιμοίρᾳ. ΣΙΤΙΣΤΩΝ δὲ ὀρνίθων μὲν μνημονεύει Μάτρων ἐν ταῖς Παρῳδίαις οὕτως,

Ὣς ἔφαθ'· οἱ δ' ἐγέλασσαν ἐπήνεγκαν τ' ἐπὶ τούτῳ
Σιτευτὰς ὄρνιθας ἐπ' ἀργυρέοισι πίναξιν,
Ὄτριχας οἰέτεας λαγανοῖς κατὰ νῶτον ἐΐσας.

Δελφάκων τε σιτευτῶν ὁ φλυακογράφος Σώπατρος ἐν Βακχίδος γάμῳ οὕτως. εἴπου κλίβανος ἦν πολυδέλφαξ σιτευτὸς ἔτρυζε. δελφάκια δὲ Αἰσχίνης εἴρηκεν ἐν Ἀλκιβιάδῃ οὕτως. ὥσπερ αἱ καπηλίδες τὰ δελφάκια τρέφουσιν. Ἀντιφάνης δ' ἐν Φυσιογνωμονικῷ, καὶ γὰρ ἐκεῖναι τὰ δελφάκια πρὸς βίαν χορτάζουσιν. καὶ ἐν Προτρεπτικῷ δέ, αὐτὶ δελφακίων τρέφεσθαι.

A *cùm apponet.*

Athenienses, vt inquit Philochorus, cùm Tempestatibus [a] rem diuinam faciunt, carnem elixant, non assant, deas precantes, vt squalores & calamitosos æstus arceant, quæ verò prodeunt è terra, moderato calore, & tempestiuis imbribus ad commodam maturitatem perducant. Vtilitatis enim minus esse in assatione [b] putant: elixationem [c] verò nō solùm quod crudum est adimere, sed etiam mollire quod durum est, & quod restat, maturare, alimentúmq; blandius coquere, ac minore [d] periculo. Itaq; vulgare dictum est, carnem elixā nec assari, nec [e] elixari præterea oportere. Nam quod melius [f] est dissipare & dissoluere videtur assatura, & assa ficciora crudioráque [g] sunt elixis. Assas carnes φλογίδας [h] vocant. Strattis in Callipide sic ait de Hercule:

Concisas is statim pulpas rapuit, & calentes apri tostas
Carnes, φλογίδας, omniáque illa simul rigauit [i].

Archippus in Hercule vxorem ducente:

Varij porcorum extremi artus,
Taurorum etiam paruorum liquatæ assatura carnes.
Apri oblongæ φλογίδες, tostæ carnes.

De PERDICIBVS autem quid attinet me dicere, cùm multa vos de illis iam disputaueritis? quod tamen Hegesander narrat in Cōmentariis, silētio præterire nolo: Samios cùm Sybarin nauigarent, & ad regionem Siritin [k] appulissent, euolasse perdices magno strepitu, quo perterriti, & in fugam versi, naues cōscenderint, ac inde soluerint. De leporibus Chamæleon scribit libro De Simonide, illum cœnantem apud Hieronem, cùm ipsi leporē non apposuissent, vt reliquis, sed postea Hiero portionem misisset, ex impræmeditato versum hunc edidisse,

Non etenim, quamuis celer, huc usque peruenerat.

Fuit autem reuera præparcus Simonides, & quæstus vel turpis auidus. Nam largiente magnificè, dū Syracusis esset, Hierone, ad quotidianum victum necessaria, eorum quæ mittebantur, maiorem partem vendebat, minore sibi asseruata. Rogatus verò qua de caussa id faceret, vt perspecta sit, inquit, & Hieronis magnificentia, & mea temperantia. VBERIS, οὔθατος, sic meminit Teleclides in Sociis:

Quandoquidem fœmina sum, uber fero merito.

Hypogastriū, Sumē, dixit Antidotus in Querula. ALTILIVM gallinarum sic meminit Matron in Parodiis:

Sic est fatus: rident alij, móxque afferunt
Gallinas altiles in argenteis patinis,
Deplumes [l], ætate pares, dorso laganis similes [m].

ALTILIVM porcellorum sic meminit Sopater, nugarum & ridiculorum scriptor, in Nuptiis Bacchidis:

Sicubi furnus erat, stridebat multum porcellus [n] altilis,

δελφάκια, exiguos porcellos, AEschines sic dixit in Alcibiade: Veluti cauponariæ mulieres δελφάκια nutriunt. Antiphanes in Physiognomonico [o].

Nam per uim illæ δελφάκια saturant.

Idem in Exhortatorio:

Δελφακίων, porcellorum loco nutriti.

a Τὰς ὥρας. Horis ... sacras, & ... multis in locis ... catas fuisse ... Pausanias.
b Cum quæ ... parāt calorem ... ridum.
c Cum quæ ... fertur cælo ... dicè calidum ... tempore ... nienti ...
d Ne dissipetur quod assatur ... pe contingit ... usta carne.
e Vt quæ opportunè sit coctâ elixatione.
f Natiuam humiditatem.
g Hic de re ... pulo ... disseruit.
h Nimis ustas, vulgò, Carbonades.
i Oleo.
k Ia Siris & Aciris amnes duo, inter quos sita est Heraclea, olim dicta Siris, Sybari vicina. Plin.
l Ἀπέχρω... lesω ad verbum.
m Tostas, ... scente dorso.
n Dū coquetur.
o Sic eos vocabat qui ex aspectu indicant de natura & moribus hominum.

Δέλφακα masculino genere sic Plato dixit in Poeta:

Δέλφακα ceruicis maxime prolixæ[a].

a Ea bonitatis nota obseruatur in Porcis, vt ampla ceruix sit. Varro cap. 4. 2. De re rust.

Sophocles in Iniuria:

Comesse uolo τὸν δέλφακα.

Cratinus in Vlyssibus:

Magnos δέλφακας.

Fœminino verò genere sic protulit Nicochares:

Prægnantem hanc δέλφακα.

EVbulus in Aureo genere:

Δέλφακα non contemnendam, sed pinguefactam, valde pulchram, in conuiuio exhibuit.

Plato in Io:

Huc affer caput iugulatæ[b] *δέλφακος.*

b Addidi hoc verbum loco Græci articuli τῆς, vt indicarē fœmininum genus.

Theopompus in Penelope:

Sacram nobis mactant δέλφακα.

Anserum vitulorúmque altilium meminit Theopompus libro decimo tertio Philippicorum, & vndecimo Rerum Græciæ, vbi Lacedæmoniorum in cibo ac potu sobrietatē[c] temperantiámque declarat, his verbis: Aduenienti Agesilao Thasij pecora omnigena miserunt, boues opimos, ac insuper bellaria. Boues quidem ille accepit: bellaria verò, quoniam erant operta, principio non cognouit: at vbi detecta inspexit, auferre ipsos præcepit, dixítque fas non esse Lacedæmoniis eiusmodi cibariis vti: cùm autem instarent Thasij, rogaréntque, ne recusaret, Eilotas[d] ostendit, &, amota his date, inquit: hos ego malim potius, dum illa rodent, corrumpi, quàm meipsum, & qui mecum sunt, Lacedæmonios. Contumeliosos admodum erga suos Eilotas acerbósque fuisse Lacedæmonios, testatur Myron Prienensis libro secundo Messeniacorum, his verbis: Elotibus quidquid est probrosæ ac indignæ operæ mandant, & quidquid est ignominiosum. Pileum è canina pelle gestare necessum illis erat: deinde pelliceā vestem induere: & citra noxam maleficiúmve præfinitum plagarum numerum quotannis pati, ne se vnquam seruos esse obliuiscerētur. Præterea, si qui supra seruilem conditionem ac speciem robore & animo vigerent, morte afficiebant, dominis verò multā irrogabant, si non mutilarent indole habitúque virili eos adolescentes: quin & colendum illis agrum tribuentes, reditum certum imperabāt, quem penderent, & afferrent semper. Χλωίζειν[e] de iis qui tibia ludunt, est ab antiquis dictum. Diphilus in Bigis:

c Ad verbum, in iis quæ aluo ingeruntur.

d Seruos famulos, operas rusticas.

e Anserum modo clangere, nēpe altam & stridulam vocem edere.

A. *ἐχλώισας*[f]. B. *Apud Timotheum*[g] *hoc fit ab omnibus.*

f Clangis tibia.
g Musices doctorem.

Quoniam verò petasonis, quam pernam vocant, portio cuique data est, agedum, sermonem de illa nunc habeamus, &, an quisquam id nomen vsurpauerit, perscrutemur. Optimæ quidem pernæ è Gallia[h], quibus tamen nec cedunt aduectæ ex Asiatica Cibyra, nec Lyciæ. Pernarū meminit Strabo libro tertio Descriptionis[i] Terræ, autor non admodum recens. Nam libro septimo eiusdem operis, notum sibi fuisse tradit Poseidonium Stoicum philosophum, cuius sæpius mentionem fecimus, comitem & familiarem eius Scipionis qui Carthaginem expugnauit. Strabonis hæc est oratio: Prope Iaccitanos in Hispania oppidum est Pompelon[k], perinde ac si dicas Pom-

h Varro cap. 4. 1. De re rust. Strab. de Sequanicis carnis suillæ offis. Plurimi sunt Rutenicæ pernæ.
i Locus est in exemplari meo valde hic mutilus.
k Vulgo, Pampelune.

A δέλφακα δὲ ἀρσενικῶς εἴρηκε Πλάτων ἐν Ποιητῇ, δέλφακα δεραιότατον. Σοφοκλῆς Ὕβρει, ἐσθίειν ἐθέλω τὸν δέλφακα. Κρατῖνος Ὀδυσσεῦσι, δέλφακας μεγάλους. θηλυκῶς δὲ Νικοχάρης ἔφη, κύουσαν δέλφακα. καὶ Εὔπολις Χρυσῷ γένει, οὐκ ἀλόγιστον δέλφακα † ὀδόντ' εἰσία καὶ μάλα καλήν. καὶ Πλάτων Ἰοῖ. πρόσφερε δεῦρο δὴ τὴν κεφαλὴν τῆς δέλφακος. Θεόπομπος Πηνελόπῃ, καὶ τὴν ἱερὰν ἡμῖν σφάττουσι δέλφακα. χηνῶν δὲ σιτευτῶν

B καὶ μόσχων Θεόπομπος ἐν τρεισκαιδεκάτῳ Φιλιππικῶν, καὶ ἑνδεκάτῳ Ἑλληνικῶν, ἐν οἷς ἐμφανίζει τὸ περὶ τὴν γαστέρα τῶν Λακώνων ἐγκρατές, γράφει οὕτως, καὶ οἱ Θάσιοι ἔπεμψαν Ἀγησιλάῳ προσιόντι πρόβατα παντοδαπά, καὶ βοῦς εὖ τεθραμμένους. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πέμματα καὶ τραγημάτων εἶδος παντοδαπόν. ὁ δ' Ἀγησίλαος τὰ μὲν πρόβατα καὶ τοὺς βοῦς ἔλαβε, τὰ δὲ πέμματα καὶ τὰ τραγήματα πρῶτον μὲν οὐδὲ ἔγνω· κατεκεκάλυπτο γάρ. ὡς

C δὲ κατεῖδεν, ἀποφέρειν αὐτοὺς ἐκέλευσεν, εἰπὼν, οὐ νόμιμον εἶναι Λακεδαιμονίοις χρῆσθαι τούτοις τοῖς ἐδέσμασι. λιπαρούντων δὲ τῶν Θασίων, δότε φησὶ φέροντες ἐκείνοις, δείξας αὐτοῖς τοὺς εἵλωτας. εἰπὼν, ὅτι τούτους δέοι διαφθείρεσθαι τρώγοντας αὐτὰ πολὺ μᾶλλον, ἢ αὐτὸν καὶ τοὺς παρόντας Λακεδαιμονίων. ὅτι δὲ τοῖς εἵλωσιν ὑβριστικῶς πάνυ ἐχρῶντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ Μύρων ὁ Πριηνεὺς ἱστορεῖ ἐν δευτέρῳ Μεσσηνιακῶν γράφων οὕτως· τοῖς δ' εἵ-

D λωσι πᾶν ὑβριστικὸν ἔργον ἐπιτάττουσι πρὸς πᾶσαν ἄγον ἀτιμίαν. κυνῆν τε γὰρ ἕκαστον φορεῖν ἐπάναγκες ὥρισαν, καὶ διφθέραν περιβεβλῆσθαι, πληγάς τε τεταγμένας λαμβάνειν κατ' ἐνιαυτὸν ἀδικήματος χωρὶς, ἵνα μή ποτε δουλεύειν ἀπομάθωσι. πρὸς δὲ τούτοις εἴ τινες ὑπερακμάζοιεν τὴν οἰκετικὴν ἐπιφάνειαν, ἐπέθηκαν ζημίαν θανάτου, καὶ τοῖς κεκτημένοις ἐπιτίμιον εἰ μὴ ἐπικόπτοιεν τοὺς ἁδρουμένους· καὶ παραδόντες αὐτοῖς τὴν χώραν ἔταξαν μοῖραν

E ἣν αὐτοῖς ἀνοίσουσιν ἀεί. Χηνίζειν δὲ εἴρηται ἐπὶ τῶν αὐλούντων. Δίφιλος Συνωρίδι, ἐχηνίασας, ποιοῦσι τοῦτο πάντες οἱ παρὰ Τιμοθέῳ. ἐπεὶ δὲ καὶ πετασῶνος μέρος ἑκάστῳ κεῖται, ἣν ΠΕΡΝΑΝ καλοῦσι, φέρε τι εἴπωμεν καὶ περὶ αὐτῆς, εἴ τις τοῦ ὀνόματος μνημονεύει. κάλλισται μὲν γὰρ αἱ Γαλατικαί, καὶ οὐκ ἀπολείπονται δὲ αὐτῶν, οὔτε αἱ ἀπὸ Κιβύρας τῆς Ἀσιατικῆς ἔτι αἱ Λύκιαι. μνημονεύει δ' αὐτῶν, Στράβων ἐν τρίτῳ Γεωγραφουμένων, ἀνὴρ οὐ πάνυ νεώ-

F τερος. λέγει γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἐγνωκέναι Ποσειδώνιον τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφον, οὗ πολλάκις μεμνήμεθα, συγγενόμενον Σκιπίωνι τῷ τὴν Καρχηδόνα ἑλόντι. γράφει δ' οὖν ὁ Στράβων οὕτως, ἐν Σπανίᾳ πρὸς τῇ Ἀκυλανίᾳ πόλις † Πομπέλων, ὡς ἂν εἴποι τις Πομ-

πηϊόπολις, ἐν ᾗ πέρναι διάφοροι συντίθενται ταῖς Κιβυρικαῖς ἐνάμιλλοι. ἈΛΙΠΆΣΤΩΝ δὲ κρεῶν μνημονεύει ὁ τῆς κωμῳδίας ποιητὴς, Ἀριστομένης ἐν Διονύσῳ, ἀλίπαστα ταῦτα παρατίθημί σοι. καὶ ἐν Γόησιν, Ὄστρακον ἀλίπαστον ἀεὶ τὸν θεράποντ' ἐπεσθίειν. Ἐπεὶ δὲ τὸ Σικελίας αὔχημα τροφαλὶς ἤδε ἐστὶ φίλοι, λέξωμέν τι καὶ περὶ ΤΥΡΩ͂Ν. Φιλήμων μὲν γὰρ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Σικελικῷ,

Ἐγὼ πρότερον μὲν ᾤμην τὴν Σικελίαν
Ἓν τοῦτ' ἀπότακτον αὐτὸ τοὺς τυροὺς ποιεῖν
Καλοὺς. ἔτι τε ταῦτα προσετίθην ἀκηκοώς,
Τυρὸς Σικελικὸς ὅτι κράτιστος ἦν, αἵ τε περιστεραὶ (λικά.
Σικελικαὶ, ἱμάτια ποικίλ' εἰ λέγοι τις Σικε-
Σκεύη μὲν οὖν τὸ κλίματ' ᾤμην φέρειν.

Καὶ ὁ Τρομιλικὸς δὲ τυρὸς ἔνδοξός ἐστι περὶ οὗ φησι Δημήτριος ὁ Σκήψιος ἐν δευτέρῳ Τρωϊκοῦ διακόσμου, τῆς Ἀχαΐας πόλις Τρομίλεια, περὶ ἣν γίνεται τυρὸς αἴγειος ἥδιστος, οὐκ ἔχων σύγκρισιν πρὸς ἕτερον, ὁ προσαγορευόμενος Τρομιλικὸς, οὗ καὶ Σιμωνίδης μνημονεύει ἐν ἰάμβῳ οὗ ἡ ἀρχὴ, Πολλὰ μὲν δὴ προεξεπονῆ Τηλέμβροτε, γράφων.

Ἐνταῦθα μέν τοι τυρὸς ἐξ Ἀχαΐας
Τρομίλιος θαυμαστὸς, ὃν κατήγαγον.

Εὐριπίδης δ' ἐν Κύκλωπι ὀπίαν καλεῖ τυρὸν τὸν δριμὺν, τὸν πηγνύμενον τῷ τῆς συκῆς ὀπῷ,

Καὶ τυρὸς ὀπίας ἐστὶ καὶ Διὸς γάλα.

Ἐπεὶ δὲ περὶ πάντων εἰπὼν τῶν παρακειμένων ἀποτράγημα πεποίημαι τὸν Τρομιλικὸν, καταπαύσω τὸν λόγον. τὸ γὰρ λείψανον τῶν τραγημάτων, καὶ τρωξίμων ἀποτράγημα εἴρηκεν Εὔπολις. σκώπτων γὰρ Διδυμίαν τινὰ ἀποτράγημα αὐτὸν εἴρηκεν ἀλώπεκος, ἤτοι ὡς μικρὸν τὸ σῶμα, ἢ ὡς κακοήθη καὶ πανοῦργον, ὥς φησιν ὁ Ἀσκαλωνίτης Δωρόθεος. Τοὺς δὲ λεπτοὺς τῶν τυρῶν καὶ πλατεῖς, Κρῆτες θαλείας καλοῦσιν, ὥς φησι Σέλευκος, οἷς ἐν θυσίαις τισὶν ἐναγίζουσιν. πυριεφθῶν
327 δὲ μνημονεύει, οὕτω δὲ καλεῖται τὸ πρῶτον γάλα, Φιλιππίδης ἐν αὐλοῖς,

Τοὺς δὲ πυριέφθας, καὶ τὰ λάχανα ταῦτ' ἔχων.

Καὶ ἴσως πάντα τὰ τοιαῦτα ἐπιδειπνίδας ἔλεγον Μακεδόνες. κώθωνος γὰρ ἡδύσματα ταῦτα ἦν. ἔτι τοῦ Οὐλπιανοῦ διαλεγομένου, ἐπελθὼν εἷς ἐκείνων τῶν σοφιστῶν μαγείρων ἐκήρυττε μύμα. καὶ πολλῶν ξενιζομένων ἐπὶ τῷ κηρύγματι (οὐ γὰρ ἐδείκνυεν ὁ στιγματίας ὅ, τι ἦν) ἔφη, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖτε, ὦ ἄνδρες δαιταλεῖς, ὅτι καὶ Κάδμος ὁ τοῦ Διονύσου πάππος μάγειρος ἦν. σιωπησάντων δὲ καὶ ἐπὶ τούτῳ πάντων, Εὐήμερος, ἔφη, ὁ Κῷος ἐν τῷ τρίτῳ τῆς ἱερᾶς ἀναγραφῆς τοῦθ' ἱστορεῖ, ὡς Σιδωνίων λεγόντων τοῦτο, ὅτι Κάδμος μάγειρος ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ παραλαβὼν τὴν Ἁρμονίαν, αὐλητρίδα καὶ αὐτὴν οὖσαν τοῦ βασιλέως, ἔφυγε σὺν αὐτῇ. ἐγὼ δὲ φεύξομαι ἐλεύθερος γενέσθαι. οὐδὲ γὰρ ἂν εὕροι τις ὑμῶν δοῦλον μάγειρόν τινα ἐν κωμῳδίᾳ, πλὴν παρὰ Ποσειδίππῳ μόνῳ.

A peij vrbem. & aliquãto post: Conualles montium tenent Cerretani, maxima Hispanorum natio, apud quos excellẽtes pernæ conficiuntur, quæ vel cum Cantabricis de principatu contendant. CARNIS SALE[a] INVETERATAE meminit Aristomenes[b] comicus sic in Baccho:

Sale condita hæc appono tibi.

Idem in Præstigiatoribus:

Sale cõspersum ostreum famulus semper comest.

Quia vero Siciliç decus & gloria est hęc Trophalis[c], de CASEO nonnihil dicamus. Nam
B Philemon in opere quod Siculũ nuncupauit, (ait,

Ego prius arbitrabar Siciliam
Hoc unum uelut è præscripto facere, nimirum laudatos
Caseos: at hoc addẽdum, quod auditione cõperi.
Siculus caseus sanè optimus est:
Siculæ columbæ egregiæ: uestésque uariæ,
Quas passim nunc uocant Siculas:
Verum præterea & supellectilem ferre optimam nunc reor, & magnas opes.

In honore est caseus quoque Tromilicus: de
C quo hæc scribit Demetrius Scepsius libro secundo De Troiano agro: Oppidũ est Achaiæ Tromelia, circa quod fit è caprarum lacte caseus suauissimus, cum alio nullo comparãdus, quem Tromelicum vocant. Eius meminit Simonides in Iambo, cuius principium est,

Elaborata iam mihi sunt multa, ô Telembrote,
Caseus hic mihi ex Achaia,
Tromilius, admirabilis, quem asportaui.

EVripides in Cyclope ὀπίας[d] caseum vocat, acrem, concretum succo ficulneo. Adest, inquit, & caseus ὀπίας, & Iouis[e] lac. Post hãc de
D omnibus quæ apposita sunt disputationem, quandoquidem pro residuo bellariorum caseum Tromilium adieci, ἀποτράγημα, hîc mea sistetur oratio. EVpolis enim, tragematũ & eorũ quę mensa postrema roduntur reliquias vocat ἀποτράγημα. Nam gemellam[f] fœminã quandam per risum is ἀποτράγημα[g] vulpis nominat, aut quia foret pusillo[h] corpore, aut quia versuta, & malitiosa, vt exposuit Dorotheus Ascalonites. Tenues & latos caseos Cretenses Thaleias vocant, vt ait Seleucus,
E quos in quibusdam sacris vrunt[i]. Philippides in Tibijs πυριεφθῶν[k], id est, colostri meminit: sic autem primum lac à partu vocant.

Hos Pyriephthas, hæc olera habet.

Macedones hæc omnia fortassis vocant Epideipnidas[l]. Nam à cœna comessantium & potantiũ sunt hæ omnes cupediæ. Nondum loqui desierat Vlpianus, cùm ingressus vnus quispiã è sophistis coquis pręconis modo alta voce proclamauit, Ecce vobis Myma[m]: Stupentibus & mirabũdis, ob rei peregrinę & inauditæ præconium, multis, (non enim ostendebat quod abdiderat nequam ille, notis &
F punctis inustus) Ignorare mihi videmini, ô conuiuæ, inquit, Cadmum Bacchi auum[n] coquum fuisse. Omnibus ad id tacentibus, Euemerus Cæus, inquit, libro tertio Sacrarũ perscriptionum tradit à Sidoniis hoc memorari, Cadmum regis coquum, assumpta comite Harmonia tibicina, quæ inter seruitia regis erat, fugam capessam. Nam etiam tum erat, aufugisse cum ipsa: ego verò, nisi me herus donet libertate, fugam capessam. Nam in comœdia seruum coquum, vestrum nemo reperit, præterquam apud solum Posidippum.

a Ἀλίπαστα.
b Leopar. 20. recte scripsisse ... ac Διόνυσ...
c Caseus ... gus, quali... pud Scholi...
d Succulen... vertit Eras... uerb. Lacte...
e Dulcissi... Ioue digna... dulium.
f Didyma... Quidã pu... esse nomen ... sunt.
g Iunius ... Vulpis ... Autor Etym... gici legit ... τημα quid...
h Tanqua... morsa de...
i Ἐναγίζειν ... multis h... bi significa... bus nulli ... conuenien... Quidã pu... alii confe... conceptu... bus diis d...
k Πυρέφθο... πυρίεφθ... τες, caseus ... lostro, sp... absque ... concresce... ctus, d... illud à par... in olla ... ceptum ... calido ... liquantul... lesit. Inde ... habitũ ... caseum ... Martialis ... intelligi... primo ... lacte, ... damus.
l Cœnaru... rollaria ... siones.
m Edulii ... de quo ... post.
n Patrem ... les, quæ ... Bacchi ...

Obsonatores serui primi à Macedonibus inuecti sunt, eius artis studiosis, ministri eiusmodi, quia suppeterent ob infortunia ciuitatum quas in seruitutem redegerant. Coquum indigenam & ciuem Mæsona prisci vocauerunt, externum ac peregrinum Tettigem[a]. Chrysippus philosophus Mæsona dictum putat ἀπὸ τοῦ μασᾶσθαι[b], velut inscium, ac rudem, ventriq; deditum, ignarus Mæsona fuisse comœdiarum histrionem, natione Megarẽsem, inuentorem personę quam ab eo vocant Męsona, vt scribit Aristophanes Byzantius libro De personis, qui & eum tradit tũ famuli personam excogitasse, tum coqui, ideóque meritò sales conuenientes eiusmodi personis vocari Mæsonicos. Dicaces enim ac irrisores præcipuè coquos fingunt & inducũt comici, vt Menãder in Tutoribus[c], Philemõ alicubi:

a Cicadam.
b à mandendo.

Sphingem[d] marem, domum, non coquum
Adduxi: nihil prorsus per deos
Eorum intelligo quæ loquitur:
Noua is uocabula comminiscitur.

c Ἐν Ἐπιτρέπουσι.
d Locus hic citatus est è Stratone pag. 285. Erasm. prouerb. *Mæsonica dicteria.*

Polemon in libris ad Timæum scribit Mæsona fuisse quidem Megarẽsem, verùm ex iis qui sunt in Sicilia, non ex Nisæis[e]. Poseidippus de seruis coquis in Exclusa sic ait:

e Finitimis Atheniensibus & Bœotis.

Eiusmodi sunt hæc, mihi uerò contigit
Ministranti apud herum modò quidpiam
Festiuum, ut deprehenderer carnem surreptam auferens.

Idem in Coalumnis:

A. Extra fores prodijsti, tu qui coquus es,
Incœnatus? B. Nondum hercle cœnaueram.
A. Quo tandem abijsti? B. in forum, id facturus quod nunc facio.
Etenim me eiusdem opificij, familiaris & notus quidam emit[f].

f Conduxit.

Itaque nihil absonum, & sacrificiorum olim peritos fuisse coquos, qui & nuptiis præficerentur, & sacris[g]. Quamobrem Menander in Adulatore coquum inducit iuuenibus[h], qui ad epulas quarto mensis die coiuerant, ministrantem, in Veneris Publicæ[i] festo, & sic loquentem:

g Coquendis & præparandis cæsarum hostiarum carnibus.
h Τοῖς τετραδισταῖς.
i Πανδήμου. Colebatur in veteri foro, quò populus omnis conueniebat. Inde nomen.

A. Libandum: porrige mihi uiscera, heus tu assecla: quò intendis oculos?
Libandum: plura præbe, & quæ fas est.
Libandum. rectè est. Litauimus. Olympios iam precare deos.
B. Deas omnes cælestes precamur,
Interea tu lingua faue, nobis ut salutem dent,
Integram ualetudinẽ, bona multa, & eorum quæ iam parta sunt,
Lætum ac commodum usum: ab omnibus hoc nos precamur.

Apud Simonidem loquitur sic alter coquus: Et quoties homo ille carnes in multa frusta concidit, peritè quidem, etenim id probè didicerat. Ritus sacrificiorum & ceremonias coquis notas fuisse palam est ex Olympiadis ad Alexandrum epistola: qua mater illum hortatur, coquum vt emat in sacris faciundis exercitatum, his verbis: Pelignam coquum missum à matre tu habe. Scit ille omnia sacra patria tua quo modo peragantur, & pura[k], & Dicastica[l], & Bacchica, & alia prorsus omnia in quib⁹ mater tua victimas immolat.

k Ἀργά, otiosa, inertia, in quibus hostia nõ immolatur, sed frugũ primitiæ offerũtur.
l Iudicialia: fortassis quæ à rege fiebant cùm ius diceret.

A δοῦλοι δ' ὀψοποιοὶ παρῆλθον ὑπὸ πρώτων Μακεδόνων τοῦτ' ἐπιτηδευσάντων ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀτυχίαν τῶν αἰχμαλωτισθεισῶν πόλεων. ἐκάλουν δ' οἱ παλαιοὶ τὸν μὲν πολιτικὸν μάγειρον Μαίσωνα, τὸν δ' ἐκτόπιον Τέττιγα. Χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος τὸν Μαίσωνα ἀπὸ τοῦ μασᾶσθαι οἴεται κεκλῆσθαι, οἷον τὸν ἀμαθῆ καὶ πρὸς γαστέρα νενευκότα· ἀγνοῶν ὅτι Μαίσων γέγονε κωμῳδίας ὑποκριτὴς Μεγαρεὺς τὸ γένος, ὃς καὶ τὸ προσωπεῖον εὗρε τὸ ἀπ' αὐτοῦ καλούμενον μαίσωνα, B ὡς Ἀριστοφάνης φησὶν ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ Περὶ προσώπων, εὑρεῖν αὐτὸν φάσκων, καὶ τὸ τοῦ θεράποντος πρόσωπον, καὶ τὸ τοῦ μαγείρου. καὶ εἰκότως, καὶ τὰ τούτοις πρέποντα σκώμματα καλεῖται μαισωνικά. μάλιστα γὰρ εἰσάγονται οἱ μάγειροι σκωπτικοί τινες, ὡς παρὰ Μενάνδρῳ ἐν Ἐπιτρέπουσι. καὶ Φιλήμων δέ που φησίν,

Σφίγγ' ἄρρεν', οὐ μάγειρον εἰς τὴν οἰκίαν
Εἴληφ'· ἁπλῶς γὰρ οὐδὲ ἓν μὰ τοὺς θεούς,
Ὧν περ λέγει συνίημι, καινὰ ῥήματα
C Πεποιεισμένος γάρ ἐστι.

τὸν δὲ Μαίσωνα Πολέμων ἐν τοῖς πρὸς Τίμαιον ἐκ τῶν ἐν Σικελίᾳ φησὶν εἶναι Μεγαρέων, καὶ οὐκ ἐκ τῶν Νισαίων. ἀλλ' ὅγε Ποσίδιππος περὶ δούλων μαγείρων ἐν Ἀποκλειομένῃ φησίν,

Ταῦτ' μὲν οὖν τοιαῦτα. συμβαίνει δέ τι,
Νῦν μοι διακονοῦντι παρὰ τῷ δεσπότῃ
Ἀστεῖον, οὐχ ἁλώσομ' ἐκφέρων κρέας.

Καὶ ἐν Συντρόφοις,

Ἐβάδιζες ἔξω τῶν πυλῶν μάγειρος ὢν
D Ἄδειπνος; νῦν. πότερον οὖν † ἀφίστα;
† Κατ' ἀγορὰν ἐργάζομαι.
Ἐπρίατο γάρ τις ὁμότεχνός με γνώριμος.

Οὐδὲν οὖν ἦν παράδοξον εἰ καὶ θυτικῆς ἦσαν ἔμπειροι οἱ παλαίτεροι μάγειροι. προΐσταντο γοῦν καὶ γάμων καὶ θυσιῶν· διόπερ Μένανδρος ἐν Κόλακι, τὸν τοῖς τετραδισταῖς διακονούμενον μάγειρον ἐν τῇ τῆς πανδήμου Ἀφροδίτης ἑορτῇ ποιεῖ ταυτὶ λέγοντα,

Σπονδή. δίδου σὺ σπλάγχν' ἀκολουθῶν. ποῖ βλέπεις;
E Σπονδὴ φέρε πλείω † ωσια σπονδὴ καλῶς
Εὔχου θεοῖς. ὀλυμπίοις εὐχώμεθα
Ὀλυμπίαισι πᾶσι, πάσαις. λάμβανε
Τὴν γλῶτταν ἐν τούτῳ διδόναι σωτηρίαν
Ὑγίειαν ἀγαθὰ πολλὰ τῶν ὄντων τε νῦν
Ἀγαθῶν ὄνησιν. πᾶσι ταῦτ' εὐχώμεθα.

Καὶ παρὰ Σιμωνίδῃ δέ φησιν ἕτερος χ' ὡ-
F σαφεὶς † σαχῶς ἐμίστυλα κρέα εἰδώς. τί καὶ γὰρ οὐ κακῶς ἐπίσταμαι. ἐμφαίνει δ' αὐτῶν τὴν ἐμπειρίαν καὶ ἡ πρὸς Ἀλέξανδρον Ὀλυμπιάδος ἐπιστολὴ προτρεπομένη μάγειρον αὐτῇ πρίασθαι θυσιῶν ἔμπειρον, ἡ μήτηρ φησί, Πέλιγναν τὸν μάγειρον λαβὲ παρὰ τῆς μητρός. οὗτος γὰρ οἶδε τὰ ἱερά σου τὰ πατρῷα πάντα ὃν τρόπον θύεται, καὶ τὰ ἀργά, δικαστικὰ καὶ τὰ Βακχικά, ὅσα τε Ὀλυμπιὰς προθύεται οὗτος οἶδε.

μὴ οὖν ἀμελήσῃς, ἀλλὰ λαβὲ, καὶ ἀπόστειλον πρὸς ἐμὲ τὴν ταχίστην. ὅτι δὲ σεμνὸν καὶ ἡ μαγειρικὴ, μαθεῖν ἔστιν ἐκ τῶν Ἀθήνησι κηρύκων. οἵδε γὰρ μαγείρων καὶ βουτύπων ἐπεῖχον τάξιν, ὥς φησι Κλείδημος ἐν Πρωτογονίας πρώτῳ. Ὅμηρός τε τὸ ῥέζειν ἐπὶ τοῦ θύειν τάσσει. τὸ δὲ θύειν ἐπὶ τοῦ ψαιστὰ μεταδόρπια θυμιᾶν. καὶ οἱ παλαιοὶ τὸ θύειν δρᾶν ὠνόμαζον. ἔδρων δ' οἱ κήρυκες ἄχρι πολλοῦ βουτυποῦντες φησὶ καὶ σκευάζοντες, καὶ μιστύλλοντες, ἔτι δ' οἰνοχοοῦντες. κήρυκας δὲ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ κρείττονος ὠνόμαζον. ἀναγέγραπταί τε οὐδαμοῦ μαγείρῳ μισθὸς, ἀλλὰ κήρυκι. καὶ Ἀγαμέμνων δὲ παρ' Ὁμήρῳ θύει βασιλεύων· φησὶ γὰρ ὁ ποιητής,

Ἦ καὶ ἀπὸ στομάχους ἀρνῶν τάμε νηλέϊ χαλκῷ·
Καὶ τοὺς μὲν κατέθηκεν ἐπὶ χθονὸς ἀσπαίροντας
Θυμοῦ δευομένους· ἀπὸ γὰρ μένος εἵλετο χαλκός.

Καὶ Θρασυμήδης ὁ τοῦ Νέστορος υἱὸς ἀναλαβὼν πέλεκυν κόπτει τὸν βοῦν ἐπεὶ, διὰ τὸ γῆρας ὁ Νέστωρ οὐκ ἠδύνατο· συνεπόνουν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοί. οὕτως ἔνδοξον ἦν καὶ μέγιστον τὸ τῆς μαγειρικῆς τέχνης ἀξίωμα. καὶ παρὰ Ῥωμαίοις δὲ οἱ τιμηταὶ, μεγίστη δ' αὕτη ἀρχὴ, τὴν περιπόρφυρον ἐνδεδυκότες, καὶ ἐστεφανωμένοι, πελέκει τὰ ἱερὰ κατέβαλλον. οὐ παρέργως δὲ παρὰ τῷ Ὁμήρῳ καὶ τὰ ὅρκια καὶ τὰ ἱερόθυτα κήρυκες κομίζουσιν, ὡς παλαιᾶς οὔσης καὶ προσηκούσης αὐτοῖς τῆς λειτουργίας.

Ἕκτωρ δὲ προτὶ ἄστυ δύο κήρυκας ἔπεμπε,
Καρπαλίμως ἄρνας τε φέρειν Πρίαμόν τε καλέσσαι. καὶ πάλιν.
Αὐτὰρ ὁ Ταλθύβιον προΐει κρείων Ἀγαμέμνων
Νῆας ἐπὶ γλαφυρὰς ἰέναι, ἠδ' ἄρν' ἐκέλευσεν
Οἰσέμεναι. καί·
Ταλθύβιος δὲ θεῷ ἐναλίγκιος αὐδὴν
Κάπρον ἔχων ἐν χερσὶ παρίστατο ποιμένι λαῶν.

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς Ἀτθίδος Κλείδημος φῦλον ἀποφαίνει μαγείρων ἐχόντων δημιουργικὰς τιμὰς, οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐνεργεῖν ἔργον ἦν. οὐκ ἀπεικότως δὲ καὶ Ἀθηνίων ἐν Σαμόθραξιν, ὥς φησιν Ἰόβας, μάγειρον εἰσάγει φυσιολογοῦντα διὰ τούτων,

328 Οὐκ οἶσθ', ὅτι πάντων ἡ μαγειρικὴ τέχνη
Πρὸς εὐσέβειαν πλεῖστα προσενήνεχθ' ὅλως;
Τοιοῦτόν ἐστι τοῦτο; πάνυ γε βάρβαρε,
Τοῦ θηριώδους καὶ παρασπόνδου βίου
Ἡμᾶς γὰρ ἀπολύσασα, καὶ τῆς δυσχεροῦς
Ἀλληλοφαγίας, ἤγαγ' εἰς τάξιν τινὰ,
Καὶ τουτονὶ περιῆψεν, ὃν νυνὶ βίον
Ζῶμεν. τίνα τρόπον; πρόσεχε κἀγώ σοι φράσω.
Ἀλληλοφαγίας καὶ κακῶν ὄντων συχνῶν,
Γενόμενος ἄνθρωπός τις οὐκ ἀβέλτερος,
Ἔθυσ' ἱερεῖον πρῶτος, ὤπτησε κρέα.
Ἴσως δ' ἦν τὸ κρέας ἥδιον ἀνθρώπου κρεῶν.
Αὑτοὺς μὲν οὐκ ἐμασῶντο, τὰ δὲ βοσκήματα
Θύοντες ὤπτων. ὡς δ' ἅπαξ τῆς ἡδονῆς

A Eum igitur ne contempseris, sed libenter excipe, & ad me remitte quamprimum. Venerandum esse coquorũ artem liquet ex Atheniensium præconibus, qui, dum res diuina fieret, in ordine coquorum, & victimariorum boues cædentium, fuerunt, vt scribit Cleidemus libro primo Protogoniæ [a]. Homerus, ῥέζειν facere, sacrificare dixit, & θύειν, sacris operari, Psæsta [b] post cœnam adolere: prisci verò θύειν, agere. Annis certè permultis pro præconibus fuere, victimas ferientes, carnem
B parantes, discindentes, vinum fundentes, & præcones appellati ab eo munere cuius maior fuit dignitas. Itaque nulla vsquam proditur apud Homerum coqui merces, sed præconis. Apud eundẽ Agamemnon, quamuis rex, hostiam tamen percutit. Ait enim poëta:

Agnorum sæuo ære stomachum proscindit:
Et alios quidem palpitantes adhuc, humi sternit
Viribus defectos: robur enim impactum æs ademerat.

Thrasymedes Nestoris filius sumpta cespita bouem ferit, cùm ad id pater esset ob sene-
C ctutem inualidus. Illum autem cæteri fratres adiuuant, quæ maxima fuit & clarissima coquorũ artis dignatio. Apud Romanos, Censores, qui magistratus summę fuit autoritatis, purpurati & coronati hostias immolabant. Nec verò temere est ab Homero scriptum, præcones afferre quæ sacrificarẽtur, & quæ ad sanciendũ fœdus opus essent: quòd priscum, idoneum, & peculiare illorum hoc esset tum ministerium.

Hector in urbem præcones duos misit
D *Extemplo, agnos qui afferrent, & accerserent Priamum:* & alibi:
Ad Talthybium præmittit rex Agamemnon, qui ad cauas
Pergeret naues, eúmque iubet agnos afferre.

& alibi:

Talthybius uerò dijs uoce[c] similis,
Hircum tenens manibus, populorum ductori admouit.

Demus libro primo Atthidis, scribit Athenis fuisse tribum coquorum, qui ob artem suam in honore essent, illósq; hoc curasse, vt plebs
E rite sacrificaret. Itaque non ineptè Athenion in Samothracibus coquum inducit de natura sic disceptantem.

A. Nescis ex omnibus artibus coquinariam,
Ad pietatem omnino contulisse plurimum.
Quod dico eiusmodi est, homo Barbare.
Ab immani, fera, & fœdifraga uita
Illa nos uindicauit: & à nefando
Mutuæ carnis esu in quendam nos reduxit ordinem,
Et ad hoc uitæ genus quod amplectimur
Pertraxit. B. Quo pacto? A. aduerte animũ,
F *eloquar.*
Cùm suis carnibus mutuò uescerentur homines,
Et grauia sæpius inde mala exorirentur,
Minime stultus aut fatuus uir aliquis
Primus hostiam mactauit, & carnem assauit:
Visa tum forte est quàm humana, illa suauior.
Itaque mandere hominem cùm desijssent, pecudes
Mactatas assauerunt, & ut semel eam uoluptatem

sum

a Primæ generationis, prisci æui, & facie.
b Mazas fectas oleo & ... le.
c Magna, ampla, sonora.

A *Sunt experti, ex his saliæt primordijs*
Culinariam artem post auxerunt plurimum.
Exinde pristini status memores, etiamnum
Viscera dijs torrent, nullo sale
Addito flammis, nondum enim tum fuit
Ad eium sal usum inuentus:
Vt autem postea scitamentum id placuit,
Salem adiecerunt, præscripta iam sacrorum lege,
Patrium morem obseruantes: quod solum nobis
Omnibus salutis fuit initium.
Quoniam arti huic studerent, ac uarijs gustus illecebris
B *Amplius proueherent artem culinariam,*
Hæc profectò[a] iam olim fama publica fuit.
Posthæc omasum quispiam conditum
Mensis progressu temporis intulit,
Vel hœdum sub testu[b] coctum, rigatum, eliquatum probè, ac tenerum,
Vel humido[c] minutali occultum
Piscem aduexit, aut nondum usum,
Rarum, pretiosumque salsamentum: aut olus, alicam, mel.
Sic ob eas quas memoro uoluptates
C *Abstinuit facilè quisque ab esu humani cadaueris:*
Vitæ societatem & communitatem esse uoluerunt omnes: turbæ
Congregatæ sunt, ædificatáque oppida,
Ob artem, uidelicet, quod iam dixi, coquinariam.
A. Heus tu salue homo. B. euestigio[d] apud dominum
Sacra coqui nos auspicamur[e], mactamus hostiã:
Libamus: quapropter uerisimile est nostris maximè precibus
D *Deos annuere, quandoquidem à nobis reperta sunt,*
Quæ ad honestam & beatam uitam conducunt maximè,
Et ob pietatis cultum. B. heus tu, cessa tandem, potin es tacere?
A. Aberraui. B. hic mecum cibum cape,
Deinde cura quæ domi sunt, ut decet, omnia.

Alexis in Paruo lebete culinariam artem, liberalem esse disciplinam probat, ac coquum ipsum ciuem esse ostendit nec sordidum[f] nec E humanitatis expertem. Qui verò de obsoniorum apparatu scripserũt Heracleides, & Glaucus Locrus, ingenuũ quemuis ad illã artem[g] discendam idoneum esse negant. Artem hanc Cratinus iunior in Gigantibus summis laudibus sic extulit:

A. Consydera tu, quàm iucundè terra
Oleat, quàm suauis exeat[h] fumus.
Habitare, ut mihi uidetur, in hoc specu,
Vel qui thura uendit, uel Siculus coquus.
B. Consimilem odorem narras, in utroque gratum.

F Antiphanes in Misero[i], coquos Siculos ita laudat:

Siculorum uerò artificio epulis conditæ sunt intritæ.

Menander in Spectro:

Apparatum significant purum, uarium, & Siculum.

Poseidippus in Suspiciente:

Coquum ego nactus, audini

a Iunius adagio. Palæphatus nonus pro κοινὸς legit, καινός.

b Πνικτὸν: sub clibano, ἐν τῷ πνιγεῖ.

c Περικόμματι. Sic Græci vocãt minutal, eduliũ paratum ex concisis herbis & carnibus: hîc minutim sectas herbas intelligo.

d Quasi appellantem non audiat, orationem coquus persequitur.

e Καταρχόμεθα, primitias immolamus.

f Ἀπινῆ, ἀπλῶς, vtrumque verti.

g Sed eum tantùm qui excellat ingenio.

h Citat Erasm. prouerb. *Sicula mensa*.

i Ἐν Δυσπράτῳ.

A Ἐμπειρίαν τιν᾽ ἔλαβον, ἀρχῆς γινομένης
Ἐπὶ πλεῖστον ηὔξαν τὴν μαγειρικὴν τέχνην.
Ὅθεν ἔτι καὶ νῦν τῶν προτέρων μεμνημένοι,
Τὰ σπλάγχνα τοῖς θεοῖσιν ὀπτῶσι, φλογὶ
Ἅλας οὐ προσάγοντες, οὐ γὰρ ἦσαν οὐδέπω
Εἰς τὴν τοιαύτην χρῆσιν ἐξευρημένοι.
Ὡς δ᾽ ἤρεσ᾽ αὐτοῖς ὕστερον, καὶ τοὺς ἅλας
Προσάγουσιν ἤδη τῶν ἱερῶν γεγραμμένων,
Τὰ πάτρια διατηροῦντες, ἅπερ ἡμῖν μόνα
Ἅπασιν ἀρχὴ γέγονε τῆς σωτηρίας
B Τὸ προσφιλοτεχνεῖν, διά τε τῶν ἡδυσμάτων
Ἐπὶ πλεῖον αὔξειν τὴν μαγειρικὴν τέχνην.
Καινὸς γάρ ἐστιν οὑτοσὶ παλαίφατος.
Μετὰ ταῦτα γαστρίον τις ἐνθυλευμένον,
Προϊόντος εἰσηνέγκατ᾽ ἤδη τοῦ χρόνου,
Ἀκριβῶς ἐρίφιον ἐντακερὸν ἐμπνικτὸν διέλαβεν.
Περικομματίῳ † δι᾽ ἐπίγρας ὑποκρούσας,
Ἰχθὺν παρεισεκύκλησεν οὐδ᾽ ὁρώμενον
C Λάχανον, τάριχος πολυτελὲς, χόνδρον, μέλι,
Ὡς πουλὺ διὰ τὰς ἡδονὰς ἃς νῦν λέγω
Ἀπεῖχ᾽ ἕκαστος τοῦ φαγεῖν ἂν ἔτι νεκροῦ,
Αὑτοῖς ἅπαντες ἠξίουν συζῆν, ὄχλος
Ἠθροίζετ᾽, ἐγίνοντό θ᾽ αἱ πόλεις οἰκούμεναι
Διὰ τὴν τέχνην, ὅπερ εἶπα τὴν μαγειρικήν.
Ἄνθρωπε χαῖρε, πρεῖπόδει τῷ δεσπότῃ.
Καταρχόμεθ᾽ ἡμεῖς οἱ μάγειροι, θύομεν,
Σπονδὰς ποιοῦμεν, τῷ μάλιστα τοὺς θεοὺς
Ἡμῖν ὑπακούειν, διὰ τὸ ταῦθ᾽ εὑρηκέναι
D Τὰ μάλιστα συντείνοντα πρὸς τὸ ζῆν καλῶς.
Ὑπὲρ εὐσεβείας οὐδ᾽ ἄφες παῦσαι λέγων.
Ἥμαρτον, ἀλλὰ δεῦρο συνέσθιέ μοι,
Τά τ᾽ ἔνδον εὐπρεπῆ ποίει λαβών.

Καὶ Ἄλεξις δ᾽ ἐν Λεβητίῳ δηλοῖ, ὅτι ἡ μαγειρικὴ τέχνη ἐπιτήδευμα καὶ ἐλευθέριον. πολίτης γάρ τις οὐκ ἀπινὴς ἐν αὐτῷ δείκνυται ὁ μάγειρος. καὶ οἱ τὰ ὀψαρτυτικὰ δὲ συγγράψαντες, Ἡρακλείδης τε καὶ Γλαῦκος ὁ Λοκρὸς E οὐχ ἁρμόττειν φασὶ τὴν μαγειρικὴν, ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῖς τυχοῦσι τῶν ἐλευθέρων. ἐκσεμνύνει δὲ τὴν τέχνην καὶ ὁ νεώτερος Κρατῖνος ἐν τοῖς Γίγασι λέγων.

Ἐνθύμει δὲ τῆς γῆς ὡς γλυκὺ
Ὄζει, καπνός τ᾽ ἐξέρχετ᾽ εὐωδέστερος,
Οἰκεῖ τις ὡς ἔοικεν ἐν τῷ χάσματι
Λιβανωτοπώλης ἢ μάγειρος Σικελικὸς,
F Παραπλησίαν ὀσμὴν λέγεις ἀμφοῖν, γλυκύ.

καὶ Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Δυσπράτῳ ἐπαινῶν τοὺς Σικελικοὺς μαγείρους λέγει, Σικελῶν δὲ τέχναις ἡδυνθεῖσαι δαιτὸς διαθρυμματίδες. καὶ Μένανδρος ἐν Φάσματι, ἐπισημαίνεται ἂν ἡ σκευασία καθάριος ἢ καὶ ποικίλη. Ποσίδιππος ἐν Ἀναβλέποντι.

Ἐγὼ μάγειρον ἀναλαβὼν, ἀκήκοα

Τὰ τῶν μαγείρων πάντα καθ' ἑκάστου κακά, A
Ἀντεργολαβοῦντος ἐλέγομεν ὡς οὐκ ἔχει
Ῥῖνα κριτικὴν πρὸς τοὔψον, ὁ δ' ὅτι στόμα
Πονηρόν, ὁ δὲ τὴν γλῶσσαν εἰς ἀσχήμονας
Ἐπιθυμίας ἐνιά τε τῶν ἡδυσμάτων,
Καθ' ἁλὸς καὶ ὄξοις, χναυστικὸς πρὸς † ναυστικὸς
Καπνὸν οὐ φέρων, οὐ πῦρ· οὐ φέρων δ' ἐκ τοῦ πυρὸς
Εἰς τὰς μαχαίρας ἦλθον, ὧν εἷς οὑτοσὶ
Διὰ τῶν μαχαιρῶν τοῦ πυρὸς ἐλήλυθεν. B

Ἀντιφάνης δ' ἐν Φιλώτιδι τὴν σοφίαν τῶν μαγείρων ἐμφανίζων φησί,

Οὐκοῦν τὸ μὲν γλυκηδὸν ὥσπερ ἄλλοτε
Ἑλεῖν ἐν ἅλμῃ φημί, τὸ δὲ λαβράκιον
Ὀπτᾶν ὅλον, τὸν γαλεὸν ἐν ὑποτρίμματι
Ζέσαι· τὸ δ' ἐγχέλυον ἅλας ὀρίγανον,
Ὕδωρ, ὁ γόγγρος ταὐτόν. ἡ βατὶς, χλόη,
Πρόσεισι θύννου τέμαχος ὀπτῆς εἰς κρέας·
Ἐρίφιον ὀπτὸν θάτερον τἀναντία,
Ὁ σπλὴν σεσάχθω νῆστις ἀπολεῖ μ' οὑτοσί. C

Ἀοιδίμων δ' ὀψαρτυτῶν ὀνόματα καταλέγει Βάτων ἐν Εὐεργέταις οὕτως,

Εὖ γ' ὦ Σιβύννη τὰς νύκτας οὐ καθεύδομεν
Οὐδ' ἀναγεγράμμεθ', ἀλλὰ καίεται λύχνος,
Καὶ βιβλίον ταῖς χερσίν, καὶ φροντίζομεν
Τί σοφὸν καταλελοιπέναι, ἢ τίς ἡμῶν Ἀκτίδης
Ὁ Χῖος, ἢ Τυνδαρικὸς ὁ Σικυώνιος, D
Ἢ Ζωπύρινος αὐτὸς εὕρηκας δέ τι;
Τὰ μέγιστα πόσα ταῦτα τοὺς τεθνηκότας.

Ἐγὼ δὲ τουτονὶ βρῶμα ὑμῖν ἄνδρες φίλοι τὸ ΜΥΜΑ φέρω. περὶ οὗ Ἀρτεμίδωρος μὲν ὁ Ἀριστοφάνειος ἐν Ὀψαρτυτικαῖς Γλώσσαις φησίν, ὅτι σκευάζεται ἐκ κρεῶν καὶ αἵματος πολλῶν ἀρτυμάτων συνεμβαλλομένων. Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ λέγει ταῦτα, μύμα δὲ παντὸς ἱερείου καὶ ὄρνιθος. χρὴ δὲ ποιεῖν τὰ ἁπαλὰ τῶν κρεῶν μικρὰ συντεμόντα, καὶ τὰ E σπλάγχνα καὶ τὸ ἔντερον, καὶ τὸ αἷμα διαθρύψαντα καὶ ἀρτύσαντα ὄξει, τυρῷ ὀπτῷ, σιλφίῳ, κυμίνῳ, θύμῳ, χλωρῷ καὶ ξηρῷ, θύμβραις, κοριάννῳ χλωρῷ τε καὶ ξηρῷ, καὶ γηθύῳ, καὶ κρομμύῳ καθαρῷ πεφωσμένῳ, ἢ μήκωνι, καὶ σταφίδι, ἢ μέλιτι, καὶ ῥοᾶς ὀξείας κόκκοις. εἶναι δέ σοι τὸ αὐτὸ μύμα καὶ ὄψον. τοσαῦτα καὶ τούτου κατακόψαντος, οὐ μόνον τὰ προειρημένα ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς, ἄλλος ἐπεισῆλθεν τὴν ΜΑΤΤΥΗΝ κομίζων, ὑπὲρ ἧς καὶ ζητήσεως γενομένης, F καὶ τοῦ Οὐλπιανοῦ εἰπόντος τὰ ἐκ τῶν ὀψαρτυτικῶν γλωσσῶν τοῦ προειρημένου Ἀρτεμιδώρου, Αἰμιλιανὸς Δωροθέῳ ἔφη τῷ Ἀσκαλωνίτῃ σύγγραμμα ἐκδεδόσθαι, ἐπιγραφόμενον Περὶ Ἀντιφάνους, καὶ περὶ τῆς παρὰ τοῖς μεσωτέροις κωμικοῖς ματτύης, ἣν Θετταλῶν φησιν εἶναι εὕρη-
329 μα. ἐπιχωριάσαι τε κἀν ταῖς Ἀθήναις κατὰ τὴν Μα-

Omnia coquorum sigillatim uitia.
Ex æmulus [a] *dicebat quidam, illum non habere*
Nasum, qui de obsonijs rectè iudicaret: alteri os esse
Stupidum, & improbum: linguam alijs, quæ fædis saporibus
Delectatur, ac ineptis quibusdam condimentis:
Alium supra modum salem miscere, alium acetũ, alium stomachum mouere,
Alium esse nauseosum: alium ignem non ferre, alium offendi fumo,
Quid plura? ex igne tandem ad cultros [b]
Ille transijt: quibus unum quendam aiebat
Occisum aliquando ad ignem [c] *elatum.*

a Ἀντεργολαβοῦντων, qui in conuiuiis parandis æmulam operam locant: qui cœnarum apparatũ redimunt.

b Ad manus, & gladiorum vice, cultros ventum est, in ea rixa & maledicentia.

c Ad rogum: cultro confossum & interemptum ab æmulo.

Antiphanes in Philotide coquorum sapientiam ad hunc modum patefacit:

A. Itaque paruum hunc Glaucum, ut alias,
Coquito, cum muria, inquam: lupum uerò
Integrum assa: squalum in intrita [d]
Ferue facito. Adest anguilla: extemplo sal, origanum,
Aqua. Eadem congri postulant: Raiæ, urens [e] *olus:*
Assanda thynni frusta: assanda caro
Hœdi, nunc aduersa parte, nunc auersa:
Lactes & lien farciendi. B. Nugis hic me suis enecat.

d Locus hic citatur lib. 4.

e Χλόη: Alij, viride condimentum.

Qui de condiendis obsoniis tractarunt celebres & famosos nominatim Baton in Beneficis ita enumerat:

A. Euge [f] *Sibynna, noctes peruigilamus,*
Nec à somno expergimur: ardet semper lucerna:
In manibus perpetuò liber: meditamur
Posteris sapiens quidpiam relinquere, quale scripsit
Actides Chius, aut Tyndaricus Sicyonius,
Aut Zopyrinus. B. Tu uerò num inuenisti quidpiam?
A. Maxima. B. Quæ cedo?
A. Etiam multos ad uitam reuoco mortuos.

f Exultantis.

Ego verò, amici viri, hoc edulium, MYMA, vobis affero, quod Artemidorus Aristophaniensis in Condimentariis dictionibus ait, ex carne ac sanguine parari, coniectis multis scitamentis. Epænetus in Condimentario scribit Myma fieri ex carne gallinæ & quauis alia, nempe carnibus, intestinis, visceribus, minutim concisis, sic vt tenerescant: deinde sanguine, dissoluto cum aceto, quod pro condimento sit: additis, asso caseo, silphio, cumino, thymo recenti, & arido, thymbra, coriandro nouello, & reposito: gethyo, cepa pura [g], sub cinere tosta, vel papauere, vua passa, melle, & granis acidi Punici: idque Myma esse pro obsonio. Oratione tam prolixa cùm loquax [h] ille & nos & quæ supra memorauimus, conscidisset, introiuit alius MATTYAN gestans. de qua, vt cœptum est quæri, Vlpianus cùm ea recitasset quæ Artemidorus suprà nominatus de illa scripsit in Condimentariis Glossis, AEmilianus, inquit, prodidit ab Ascalonite Dorotheo librum editum hoc titulo, De Antiphane; & Mattya [i] scriptoribus comœdiæ quam mediam vocant, in eóque tradi Mattyan inuentum esse Thessalorũ. sed cùm imperarent Ma-

g Exuta membranis.

h Ad necem vsque diuexasset.

i Apud Senecã patrem, Controuersia quarta libri noni, Sabinus orator, libidine ac gula infamẽ quendam, Tu[illegible]dum, Mattyan vocat (Mattean in vulgatis libris legimus) nempè ganeonẽ, cupediarium, gulosum, & huius [illegible]tissimi cibi [illegible]tassis auidissi[illegible]. Quidam [illegible] μαγείρ[illegible] putant allusisse Sabinũ.

cedones, Athenis frequentem eius vsum inoleuisse. Hoc verò in confesso est, Thessalos & vestitu & victu omnium fuisse Græcorū sumptuosissimos: quæ caussa fuit vt in Græciam Persas inuitarent, nempe quia magnificentiam eorum & luxum mirarentur, ac imitarentur. De Thessalorum profuso sumptu multa refert Cratinus libro De illorum republica. Apollodorus Atheniensis libro primo Veriloquiorum scribit Mattyan ἀπὸ τοῦ μασᾶσθαι, à mandendo fuisse dictam, vt & Mastichen, & μάσακα, escam: nos verò ἀπὸ τοῦ μάττειν, à subigendo, & pinsendo, vocatam censemus, vt & mazam [a], ac quam μαγίδα [b] Cyprij nominant, & supramodū luxu diffluere ὑπερμαζᾶν [c]. Hunc itaque cibum plebeium ac promiscuū, & communem, Mazam appellarūt, & μάττειν, ipsam pistura præparare. Postea verò edulium necessarium illud intemperantiùs variantes, & curiosiùs, appellatione Mazæ nonnihil detorta, opiparum & splendidū omnem cibum Mattyam nuncuparunt, ac ματτυάζειν, illū apparare, quicunque sit, piscis, auis, olus, victima, moretum, alliatū [d]. Manifestum id est ex Alexidis testimonio quod Artemidorus profert, in quo Alexis cùm declarare vult nimiā & insolentem apparatus curam, verbum λέπεσθαι [e] addidit. Sic verò habet quod ex superiori sermone collectū est in fabula, cuius titulus Demetrius:

a Farinam coctā cum oleo & aqua.
b Mensam tripodē, mactram, lancem, offam.
c Vide prouerbiū, Υπερμαζᾶν: & Erasmū prouerb. ματτυάζειν. Suprà Mattya Laconica qualis esset, declaratur.
d Μύττον: Alii, μυττωτόν, quod probo, Alliatū.
e Qui fœdam & detestabilē venerem in ore patitur, & fellator & spurcus siue spurcioris dicitur, is λέπει, deglubit: qui verò id agit Latinis irrumator, appellatur: Græcis ἀσελγής. De Tiberio in Atellana olim vulgata: *Hircus vetulus naturā Capreis ligurit.*

Accepto quod missum est obsonio,
Id apparate, epulamini, propinate, bibite,
Indulgete ueneri, ματτυάζετε, cibos lautos conquirite.

Λέπεσθαι Athenienses dicunt de petulantiore & turpi Veneris voluptate. Artemidorus in condimentariis Glossis, planum facit Mattyan esse nomen condimentis omnibus magnificis cōmune, his verbis: Vt paretur Mattya [f] ex gallina, iugulanda illa est gladij acie, iuxta caput, in crastinúmque diem seruanda: Idem & in perdice faciendū: deinde, si libeat, plumis minimè vulsis, vt illis obtecta est relinquenda. Modum post ille conditurae & coctura vbi docuit, subnectit deinceps: Columbam crassam & pinguē elixa, ac ex pullis, eos qui adhuc pipiunt, hoc edulio si placet mox inter potandum vesci: & aliquanto post: eximenda olera [g], & transferēda in catinum: deinde superingesta carne gallinæ ferculum apponendū, aceti loco per æstatem acerbæ vuæ racemus in ius inditur, vt ex vite decerptus est: Cùm verò satis elixus fuerit, auferendus suis cum racemulis, prius quàm excidant vinacea, deinde sic olus conterendum. Eo pacto futura est Mattya delicatissima. Hinc liquet Mattyan nomen commune fuisse cibis omnibus exquisitissimis: sic tamen etiam prisci vocarunt epulas in quibus illis cibariis vescerentur. Philemon in Rapto:

f Cibus lautus.
g E lebete, vel olla in qua coquebantur.

Nudo [h] custodiam adhibe: cum tribus poculis
Ebibendis Mattyan [i] ille se daturum palam faciat.

Idem in Homicida:

Nobis aliquis uinum misceto, Mattyan uos ocyus instruite.

Alexis in Pyrauno [k], dubio significatu sic dixit:

h Hoc à seruo dici puto, qui vellet, posteaquā herus abiisset cubitum, cum cōseruis comessari.
i Conuiuium.
k Alii Πυραίῳ: foculo quo ignis fertur.

A κεδόνων ἐπικράτειαν. ὁμολογοῦνται δὲ οἱ Θετταλοὶ πολυτελέστατοι τῶν Ἑλλήνων γεγενῆσθαι, περί τε τὰς ἐσθῆτας καὶ τὴν δίαιταν, ὅπερ αὐτοῖς αἴτιον ἐγένετο, καὶ τοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπαγαγεῖν τοὺς Πέρσας, ἐζηλωκόσι τὴν τούτων τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν. ἱστορεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς πολυτελείας αὐτῶν καὶ Κρατῖνος ἐν τῇ Πολιτείᾳ αὐτῶν. ὠνομάσθη δὲ ἡ ματτύη ὡς μὲν ὁ Ἀθηναῖος Ἀπολλόδωρος φησὶν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἐτυμολογουμένων, ἀπὸ τοῦ μασᾶσθαι, ὥσπερ καὶ ἡ μαστίχη καὶ τὰ μάλιστα καὶ † ἡμεῖς δὲ φαμὲν ἀπὸ τοῦ μάττειν, ἀφ' οὗ καὶ ἡ μᾶζα αὐτὴ ὠνομάσθη. καὶ ἡ παρὰ Κυπρίοις καλουμένη μαγὶς, καὶ τὸ τρυφᾶν καθ' ὑπερβολὴν ὑπερμαζᾶν. κατάρχας μὲν οὖν τὴν δημοτικὴν καὶ κοινὴν ταύτην τροφὴν τὴν ἐκ τῶν ἀλφίτων μᾶζαν ὠνόμαζον, καὶ μάττειν τὸ παρασκευάζειν αὐτήν· ὕστερον δὲ ποικίλλοντες τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν ἀκολάστως, καὶ περιέργως μικρὸν παραγαγόντες τοὔνομα τῆς μάζης ματτύην ὠνόμαζον πᾶν τὸ πολυτελὲς ἔδεσμα. τὸ δὲ ματτυάζειν τὸ παρασκευάζειν αὐτὸ, εἴτε ἰχθὺς εἴη, εἴτε ὄρνις, εἴτε λάχανον, εἴτε ἱερεῖον εἴτε μυ . . . μμύττιον τοῦτο δὲ δῆλον ἐστὶν, ἐξ οὗ καὶ ὁ Ἀρτεμίδωρος παρέθετο μαρτύριον Ἀλέξιδος, συνεμφῆναι γὰρ βουλόμενος ὁ Ἄλεξις τὴν ἀκολασίαν τῆς παρασκευῆς, προσέθηκε τὸ λέπεσθαι. ἔχει δὲ σύμπασα ἐκλογὴ οὖσα ἐκ τοῦ διεσκευασμένου δράματος, ὃ ἐπιγράφεται Δημήτριος,

Τοὔψον λαβοῦσαι τοῦτο τἀπεσταλμένον
Σκευάζετ'. εὐωχεῖσθε, προπόσει πίνετε,
Λέπεσθε, ματτυάζετε.

τῷ δὲ λέπεσθαι χρῶνται οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' ἀσελγοῦς καὶ φορτικῆς τῆς Ἀφροδισίων ἡδονῆς. καὶ ὁ Ἀρτεμίδωρος ἐν ταῖς Ὀψαρτυτικαῖς γλώτταις τὴν ματτύην ἀποφαίνει κοινὸν εἶναι πάντων ὄνομα τῶν πολυτελῶν ἡδυσμάτων, γράφων οὕτως, εἴ τις τῆς ὄρνιθος ματτύης, ἐσφάχθω μὲν διὰ τοῦ στόματος εἰς τὴν κεφαλήν. ἔστω δὲ ἕωλος καθάπερ ὁ πέρδιξ, ἐὰν δὲ θέλῃς ὡς ἔχει τοῖς πτεροῖς ἐᾶν τετιλμένην. εἶτα τὸν τρόπον ἐκθεὶς τῆς ἀρτύσεως καὶ τῆς ἑψήσεως, ἐπιφέρει εὐθὺς καὶ νομάδα παχεῖαν ἕψε, καὶ νεοσσοὺς τῶν ἤδη κοκκυζόντων. ἐὰν δὲ θέλῃς παρὰ πότον χρῆσθαι, εἶτ' ἐξελὼν τὰ λάχανα εἰς τρυβλίον, καὶ τῆς ὄρνιθος τῶν κρεῶν ἐπιθεὶς παρατίθει. τοῦ θέρους ἀντὶ τοῦ ὄξους τῆς ὄμφακος ἐμβαλὼν εἰς τὸν ζωμὸν, ὡς ἔχει τοὺς βότρυς. ἐπειδὰν δὲ ἐφθὴ γένηται, ἔξελε μετὰ τοῦ βοτρυδίου πρὸ τοῦ τὸ γίγαρτον ἐξαφεῖναι, εἶθ' οὕτως τὸ λάχανον κατάθρυπτε, οὕτως ματτύοις ἐν τοῖς ἡδίστοις. ὅτι μὲν οὖν κοινὸν ἦν τοὔνομα τῶν πολυτελεστάτων ἐδεσμάτων, φανερόν. ὅτι δὲ καὶ ὁ τρόπος τῆς τοιαύτης εὐωχίας, ὁμοίως ἐλέγετο. Φιλήμων φησὶν ἐν Ἁρπαζομένῳ,

Γυμνῷ φυλακὴν ἐπίταττε, καὶ διὰ τριῶν
Ποτηρίων μεματτύης εὐφραινέτω.

καὶ ἐν Ἀνδροφόνῳ,

Πιεῖν τις ἡμῖν ἐγχεάτω καὶ ματτύην
Ποιεῖτε θᾶττον.

Ἄλεξις δ' ἐν Πυραύνῳ ἀμφιβόλως εἴρηκεν,

A Ἐγὼ δ' ἐπειδὰν ἀσχολουμένους λάβω,
Ἀνέκραγον, οὐ δώσει τις ἡμῖν ματτύην;
ὥσπερ ἂν εἰ τὸ δεῖπνον ἔλεγον. πιθανὸν δὲ καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν ἐδεσμάτων ἀναφέρειν. Μάχων δ' ὁ Σικυώνιος τῶν μετ' Ἀπολλόδωρον τὸν Καρύστιον κωμῳδοποιῶν εἷς ἐστι καὶ αὐτός, οὐκ ἐδίδαξε δ' Ἀθήνησι τὰς κωμῳδίας τὰς ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. ἦν δ' ἀγαθὸς ποιητής, εἴ τις ἄλλος τῶν μετὰ τοὺς ἑπτά, διόπερ ὁ γραμματικὸς Ἀριστοφάνης ἐσπούδασε συσχολάσαι αὐτῷ νέος ὤν. ἐποίησε δὲ καὶ τόδε ἐν δράματι Ἀγνοίᾳ τάδε·
B Ἥδιον οὐδὲν ἐστί μοι τῆς ματτύης.
Τοῦτ' εἴτε πρῶτοι Μακεδόνες τοῖς Ἀττικοῖς
Κατέδειξαν ἡμῖν, εἴτε πάντες οἱ θεοί,
Οὐκ οἶδα· πλὴν ἐστί γε μουσικωτάτου τινός.
Ὅτι δὲ ὕστατον καὶ ἐπὶ πᾶσιν εἰσεφέρετο, Νικόστρατός φησιν ἐν Ἀπελαυνομένῳ. μάγειρος δ' ἐστὶν ὁ διηγούμενος, ὡς λαμπρὰν καὶ εὔτακτον παρεσκεύασεν εὐωχίαν, προδιηγησάμενός τε οἷον ἦν τὸ ἄριστον καὶ τὸ δεῖπνον, καὶ τρίτης μνησθεὶς παραθέσεως ἐπιφέρει,
C Εὖ γ' ἄνδρες εὖ σφόδρα. ἀλλὰ μὴν τῇ ματτύῃ
Οὕτω διαθήσω τὰ μετὰ ταῦθ', ὡς οἴομαι,
Οὐδ' αὐτὸν ἡμῖν τοῦτον ἀντερεῖν ἔτι.
Καὶ ἐν Μαγείρῳ.
Θρῖον δὲ καὶ κάνδυλον, ἢ τούτων τι τῶν
Εἰς ματτύην οὐδέτερον εἶδε πώποτε.
Ἄλλος δέ τις φησὶ περιφέρειν ματτύην ποδάριον,
D Καὶ γαστρίον τακερόν τι, καὶ μήτρας ἴσως.
Διονύσιος δ' ἐν Ἀκοντιζομένῳ, μάγειρος δέ ἐστιν ὁ λέγων,
Ὡς ἂν ἐνίοτ' ἂν τούτοισι ποιῶν ματτύην,
Σπεύδων ἅμ' εἰσήνεγκα διαμαρτὼν μίαν
Ἄκων περιφορὰν τῶν νεκρῶν ὡς τὸν νεκρόν.
Φιλήμων ἐν Πτωχῇ,
Ἐξὸν ἀποσάττεσθαι, δι' ὅλην τὴν ἡμέραν
Ποιοῦντα καὶ διδόντα ματτύας ἐκεῖ.
E Μόλπις δ' ὁ Λάκων τὰ παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις ἐπάικλα, ὃ σημαίνει τὰς ἐπιδειπνίδας, ματτύας φησὶ λέγεσθαι παρὰ τοῖς ἄλλοις. ὁ δὲ Κυνικὸς Μένιππος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἀρκεσιλάῳ γράφει οὕτως, πότος ἦν ἐπικωμασάντων τινῶν, καὶ ματτύην ἐκέλευσεν εἰσφέρειν Λάκαινά τις· καὶ εὐθέως περιεφέρετο περδίκια ὀλίγα καὶ χηνία ὀπτά, καὶ τρυφὴ πλακούντων. τὸ δὲ τοιοῦτον δεῖπνον οἱ μὲν Ἀττικοὶ προσηγόρευον ἐπιδόρπισμα· οἱ δὲ Δωριεῖς ἐπάικλον· τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων οἱ πλεῖστοι ἐπίδειπνα. τοσούτων δὲ περὶ τῆς ματτύης λεχθέντων, ἔδοξεν ἀπιέναι. καὶ γὰρ
F ἑσπέρα ἦν ἤδη, καὶ διελύθημεν οὕτως.

A *Ego uerò ut deprehendi otiosos,*
Exclamaui, num dabit aliquis nobis Mattyan?
tanquam cœnam peteret, quamuis & probabile sit de cibis hoc interpretari. Machon[a] Sicyonius, vnus ex comœdiarum scriptoribus quos recenset Apollodorus Carystius, fabulas suas in Alexandria, non Athenis, egit, egregius poëta, si quis alius, post eximios illos septē[b]: quapropter Aristophanes grammaticus, adhuc iuuenis studiosè consuetudinem & familiaritatem[c] eius appetiuit. In fabula Ignorantia hæc ille scripsit:
B *Mihi suauius nihil est, Mattya:*
Hanc an Macedones prius quàm Athenienses,
Nobis ostenderint, an omnes dij,
Exploratum mihi non est: hominis tamen illam
Musices[d] peritissimi
Inuentum cuiusdam reor.
Nouissimam inferri solitam & post alios cibos omnes Mattyan, ex Nicostrato cognoscimus in Expulso. Coquus narrat splendidū & ordine dispositū epulum se apparasse, iam prolocutus quale prandium, qualem antea
C cœnam extruxisset. De missu tertio quædam is præfatus, subiungit:
Euge uiri, rectè admodum se res habet: at in Mattya[e],
Sic omnia quæ his subsequentur disponam, ut, nisi fallor,
Ne hic quidem nobis sit aliquid obtrectaturus.
Idem in Coquo:
Thrion[f] an oporteat, an candylon[g], an eiusmodi quidpiam
In Mattyis apponere, utrumque semper ignorauit.
D Alius quidam coquus ait:
In Mattyan afferendi tenelli pedes[h],
Omasum coctura liquatum, & uulua[i] fortassis.
Dionysius in Acontizomeno[k] loquitur coquus:
Aliquando bis cùm pararem Mattyan,
Præ festinatione inuitus erraui, & ferculum unum attuli
Mortuorum[l], ad mortuos.
Philemon in Mendica:
Licuit tibi saburrari per totum diem,
E *Mattyas illic cùm & faceres, & dares.*
Molpis Lacedæmonius, auctaria cœnæ, quæ Spartani vocant[m] ἐπάικλα, scribit apud alios dici Mattyas. Menippus Cynicus in dialogo cuius titulus est Arcesilaus, ita scribit. Comissabantur quidam. Afferri mattyan iussit quædam Lacedæmonia: mox allatę sunt perdiculę paucæ: anserculi assi: placentarum lautitiæ. Cœnam eiusmodi Athenienses vocant ἐπιδόρπισμα, Dores ἐπάικλον, ex reliquis Græcis plurimi ἐπίδειπνα. De Mattya cùm hæc fuissent explicata, abeundū esse nos
F putauimus, iam enim advesperascebat. Sic igitur cœtus dimissus est.

a Supra pag. 241.
b Tragicos, qu[illegible] à pari numero stellarum P[illegible] das vocatos [illegible] se ait Strabo [illegible] 14. Brodæus [illegible] 15.5. obseruat.
c Ad verbu[illegible] cum eo otiari.
d Μουσικώτατος elegantissimi, [illegible] tissimi, lepidi[illegible]
e Significare videtur hæc dictio quod nos collatione vocamus.
f Cibum confectū ex lacte, simidalide, ac[illegible] suillo, coctum [illegible] folio ficus.
g Cibum ex lacte, melle, caseo, amylo.
h Hœdi, porcelli, agni, &c.
i Suilla, de qu[illegible] vide Plin. c.[illegible] 36.11.
k Iaculis & [illegible] lis petito.
l Lupinos, [illegible] cætera quæ [illegible] Hecates cœ[illegible] & Manibus mortuorum, olim [illegible] triuiis ponebantur.
m De illis [illegible] prá.

ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΔΕΙΠΝΟ- 330
ΣΟΦΙΣΤΩΝ
βιβλίον πεντεκαιδέκατον.

ATHENAEI DEIPNO-
SOPHISTARVM
liber decimusquintus.

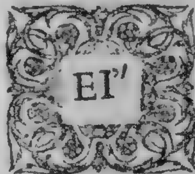

MIHI *facundi eloquentiam Nestoris Antenorisque Phrygij, deus si daret,* quod inquit, ô amice Timocrates, sapiētissimus EVripides, ne tibi quidē ea possem cōmemorare, quæ in his præclaris conuiuiis agitata sunt, ob varietatem ac diuersitatē eorum quę noua semper adinuenta fuere. Nam & de ferculorū ordine sæpius est disputatū, & de iis quæ à cœna peragebantur, quæ vix, prætereūta reputanti mihi, succurrerent, nisi quidam ex familiaribus, his Platonis iambicis, ex Laconibus, memoriam refricaret:

A. Cœnarunt conuiuæ propemodum omnes:
Euge tu cur non accurris? mēsas cur nō remoues?
B. Aquam sanè lauandis[a] manibus ut affundam uenio.
C. Accessi[b] ego pauimentū ut euerram:
Libamina post ubi sparsero, cottabum afferam.
A. Puero tibias promptas esse iam oportuit,
Eúmque iam inflasse: abi, unguentū affer AEgyptium,
Deinde Irinum, quo delibuti simus.
Allatam post hæc coronam conuiuarum cuique dato.
Nunc nunc misceto quidam pocula.
B. Mixta iam hercle sunt,
Thure flammis iniecto.
Fausta precator omnibus:
Dudum bibere cuncti:
Conuiuale[c] iam carmen est cantatum,
Cottabus foras egreditur:
Tibijs uirgo quædam[d] Caricos canit modos
Conuiuis: aliam insuper
Video trigonum[e] habentem,
Quo numeros Ionicos illis[f] modulatur.

Post hæc de Cottabis vtique fuit quæstio, ac de iis qui cottabo ludunt. Eos quidam ex medicis præsentibus esse iudicauit, qui à balneo purgandi ventriculi caussa, bibunt affatim, vt euomant, ac dixit antiquitus id non fuisse in consuetudine, nec scire aliquē se ex veteribus qui ea sit vsus vacuatione: Erasistratúmq; Iu-

a Λίθτρον. Alij, λίτρον: nitrum, aqua dilutū, manibus abstergendis.
b Indicat alium seruū famulúmve loquentem.
c Τὸ σκολιόν.
d Eras. prouerb. Carica musa.
e Musicum instrumentum.
f Conuiuis.

A ΕἸ' ΜΟΙ τὸ Νεστόρειον εὔγλωσσον μέλος,
Ἀντήνορός τε τοῦ Φρυγὸς δοίη θεὸς,
κατὰ τὸν πάνσοφον ΕΥριπίδην, ἑταῖρε Τιμόκρατες, οὐκ ἂν δυναίμην ἀπομνημονεύειν, ἔτι σοι τῶν πολλάκις λεχθέντων ἐν τοῖς περισπουδάστοις τούτοις συμποσίοις, διά τε τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ὁμοιότητα τῶν ἀεὶ καινῶς προσευρισκομένων. ἐ γὰρ καὶ περὶ τάξεως τῶν περιφορῶν
B πολλάκις ἐλέχθη, καὶ περὶ τῶν μετὰ τὸ δεῖπνον ἐπιτελουμένων, ἅπερ καὶ μόλις ἀναπεμπάζομαι, εἰπόντος τινὸς τῶν ἑταίρων τὰ ἐκ τῶν Λακώνων Πλάτωνος ἰαμβεῖα.

Ἄνδρες δεδειπνήκασιν
Ἤδη σχεδὸν ἅπαντες,
ΕΥγε, τί οὐ τρέχων σὺ τὰς τραπέζας ἐκφέρεις;
Ἐγὼ δὲ λίτρον παραχέων εἰσέρχομαι.
Κἀγὼ δὲ παρακορήσων
Σπονδὰς δ' ἔπειτα παραχέας
Τὸν κότταβον παροίσω,
C Τῇ παιδὶ τοὺς αὐλοὺς ἐχρῆν
Ἤδη προχείρους εἶναι,
Καὶ προσαναφυσᾶν τὸ μύρον
Ἤδη παραχέον, βαδίζων
ΑἸγύπτιον κἆτ' ἴρινον.
Στέφανον δ' ἔπειθ' ἑκάστῳ
Δώσω φέρων τῶν ξυμποτῶν.
Νεόκρατά τις ποιείτω.
Καὶ δὴ κέκραται,
Τὸν λιβανωτὸν ἐπιθεὶς
D ΕἾπε. ποῦ δήμε † ἤδη γέγονε,
Καὶ πίνοντες ἤδη πόρρω
Καὶ σκολιὸν ᾖσαι,
Κότταβος δ' ἐξοίχεται θύραζε.
ΑΥλοὺς δ' ἔχουσά τις κορίσκη
Καρικὸν μέλος μελίζεται,
Τοῖς συμπόταισι κἄλλην
Τρίγωνον εἶδον ἔχουσαν,
Ἦτ' ἦδε πρὸς αὐτὸ μέλος Ἰωνικόν τι.

Μετὰ ταῦτ' οἶμαι καὶ περὶ κοττάβων ζήτησις ἦν καὶ τῶν ἀποκοτταβιζόντων, οὓς οἰηθείς τις τῶν παρόντων ἰατρῶν εἶναι τούτων, οἳ ἀπὸ βαλανείου καθάρσεως ἕνεκα τοῦ στομάχου πίνοντες ἄμυστιν ἀποβλύζουσιν, ἔφη οὐκ εἶναι παλαιὰν ταύτην παράδοσιν, οὐδὲ εἰδέναι τινὰ τῶν ἀρχαίων, ταύτῃ τῇ καθάρσει χρησάμενον. διὸ καὶ Ἐρασίστρατον τὸν Ἰου-

λιήτην ἐν τῇ περὶ τῆς καθόλου πραγματείᾳ ἐπιτιμᾶν τοῖς τοῦτο ποιοῦσι, βλαπτικὸν ὀφθαλμῶν τὸ ἐπιχείρημα δεικνύων, καὶ τῆς κάτω κοιλίας ἐπισχετικόν. πρὸς ὃν Οὐλπιανὸς ἔφη, A

Ὄρσ᾽ Ἀσκληπιάδη καλέει κρείων σε Χαρωνεύς.

Οὐ γὰρ κακῶς τινὶ τῶν ἑταίρων ἡμῶν ἐλέχθη τὸ, εἰ μὴ ἰατροὶ ἦσαν, οὐδὲν ἂν ἦν τῶν γραμματικῶν μωρότερον. τίς γὰρ ἡμῶν οὐκ οἶδεν, ὅτι οὐκ ἦν ἀρχαῖος ὁ ἀποκοτταβισμὸς ἀρχαῖος; εἰ μή τι σὺ καὶ τοὺς Ἀμειψίου ἀποβλύζειν ὑπολαμβάνεις. ἐπεὶ οὖν ἄπειρος εἶ τῆς τοιαύτης θεωρίας, μάθε παρ᾽ ἐμοῦ, B ὅτι πρῶτον μὲν ἡ τῶν κοττάβων εὕρεσις Σικελική ἐστι παιδιά. ταύτην πρῶτον εὑρόντων Σικελῶν, ὡς Κριτίας φησὶν ὁ Καλλαίσχρου ἐν τοῖς ἐλεγείοις διὰ τούτων,

Κότταβος ἐκ Σικελῆς ἐστι χθονὸς ἐκπρεπὲς ἔργον,
Ὃν σκοπὸν ἐς λατάγων τόξα καθιστάμεθα.

Δικαίαρχος ὁ Μιλήσιος Ἀριστοτέλους μαθητὴς ἐν τῷ Περὶ Ἀλκαίου καὶ τὴν λατάγην φησὶν εἶναι Σικελικὸν ὄνομα. λατάγη δ᾽ ἐστὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἀπὸ τοῦ ἐκποθέντος ποτηρίου ὑγρὸν, ὃ συνεστραμμένῃ τῇ χειρὶ ἄνωθεν ἐρρίπτουν οἱ παίζοντες εἰς τὸ κοτταβεῖον. C Κλείταρχος δ᾽ ἐν τῇ Περὶ γλωττῶν πραγματείᾳ λατάγην Θετταλοὺς καὶ Ῥοδίους τὸν ἀπὸ τῶν ποτηρίων κότταβον λέγειν. κότταβος δ᾽ ἐκαλεῖτο τὸ τιθέμενον ἆθλον τοῖς νικῶσιν ἐν τῷ πότῳ, ὡς Εὐριπίδης παρίστησιν ἐν Οἰνεῖ λέγων οὕτως,

Πυκνοῖς δ᾽ ἔβαλλον Βακχίου τοξεύμασι
Κάρα γέροντος, τὸν βάλλοντα δὲ στέφειν
Ἐγὼ τετάγμην ἆθλα κοττάβων διδούς.

Ἐκαλεῖτο δὲ κότταβος, καὶ τὸ ἄγγος εἰς ὃ ἔβαλλον τὰς λατάγας, ὡς Κρατῖνος ἐν Νεμέσει δείκνυσι. D Πλάτων δ᾽ ἐν Διὶ κακουμένῳ, παιδιᾶς εἶδος παροίνιον τὸν κότταβον εἶναι ἀποδίδωσιν, ἐν ᾗ ἐξήταζον, καὶ τῶν σκευαρίων οἱ δυσκυβοῦντες. λέγει δ᾽ οὕτως,

Πρὸς κότταβον παίζειν, ἕως ἂν σφῷν ἐγὼ
Τὸ δεῖπνον ἐσκευάσω πάνυ βούλομαι,
Ἀλλ᾽ ἄνεμος ἐστάλεις θυίαν τῆς θεὸν
Φέρε τὴν θυίαν, αἶρ᾽ ὕδωρ πλήρεια
Παράθετε. παίζωμεν δὲ περὶ φιλημάτων E
Ἀγεννῶς οὐκ ἐῶ, †
Παίζειν τίθεμαι κοττάβια σφῷν ἐγὼ
Τὰς δὲ γε τὰς κρηπῖδας, ἃς αὐτὴ φορεῖ,
Καὶ τὸν κότυλον τὸν σὸν βαβαιὰξ οὑτοισὶ †
Μείζων ἀγωνιστὴς Ἰσθμιάδος ἐπέρχεται.

Ἐκάλουν δὲ καὶ καταπτοὺς τινὰς κοττάβους. ἔστι δὲ λυχνία ἀναγομένη πάλιν τε συμπίπτοντα. Εὔβουλος Βελλεροφόντῃ,

Τίς ἂν λάβοιτο τοῦ σκέλους κάτωθέ μοι,
Ἄνω γὰρ ὥσπερ κοτταβεῖον αἴρομαι. F

Ἀντιφάνης δ᾽ ἐν Ἀφροδίτης γοναῖς,

Τὸν δὴ λέγω, σὺ δ᾽ οὐ συνίης, κότταβος
Τὸ λυχνίον ἐστὶ, πρόσεχε τὸν νοῦν, ὠὰ μὲν
Πέντε νικητήριον. †
Περὶ τοῦ; γελοῖον κοτταβιεῖτε, τίνα τρόπον;
Ἐγὼ διδάξω, καθ᾽ ὅσον ἂν τὸν κότταβον
Ἀφεὶς ἐπὶ τὴν πλάστιγγα ποιὰν τοῦ τῆς ἐπικειμένον
Ἄνω τὸ μικρὸν πινακίσκιον λέγεις;

lieten[a] in opere de vniuersa medicina ideo reprehẽdere illos qui hoc faciunt, quoniam, vt asserit, eo conatu læduntur oculi, & aluus cohibeatur. Ad eum Vlpianus tum inquit:

Age, surge Asclepiades, Charon te rex uocat:

Non absurdè quidã ex amicis dixit, exceptis medicis nihil esse grammaticis stultius. Etenim quis nostrũ ignorat non fuisse eum veterem apocottabisinum? nisi tu Ameipsiam[b] cibum regerere ac singultire[c] putas. Cæterùm, quoniam in hac contemplatione non es versatus, ex me discas velim, primùm quidem Cottaborum inuentionem Siculorum esse lusum, quem primi excogitarunt Siculi, vt in elegis scribit Critias Callæschri filius hoc pacto:

Cottabus insulæ Siciliæ pulchrum & decorum opus est:
Eum pro scopo latagum[d] sagittis nos obijcimus.

Dicæarchus[e] Milesius Aristotelis discipulus in libro de Alcæo, λατάγην Siculam esse dictionem ait, nimirum quod superest humoris epoto poculo. Id, qui ludebant, inuersa manu in altum iaciebant, vt caderet in Cottabeium[f]. Cleitarchus in opere de linguis scribit, Thessalos ac Rhodios cottabum vocare quod ex potione restat. Cottabũ etiam appellarunt præmium quod meretur qui potando vicerit, vt declarat EVripides in OEneo his verbis:

Crebris percusserunt Bacchi sagittis
Caput senis: at qui ferijt, eum coronari
Iussi, cottabúmque præmium dedi.

Cottabũ præterea vas nuncupabant, in quod mittebantur Latages, vt ostendit Cratinus in Nemesi. Plato in Vexato Ioue, cottabum esse tradit ludi speciem in mensis ac compotationibus vsitatam, quo assurgebant & stantes pocillis, non aliter quàm tesserarum alea, sese oblectabant. Sic inquit poëta:

A. Cottabo uos ludere, interim dum ego
Cœnam paro, omnino uolo.
Iam uentus cessauit.
Libamina, puer, statim affer: sume aquam: admoue pocula:
De osculis certate: illiberali uos ludo
Nolo contendere, Cottabismi præmium uobis polliceor
Crepidas quas illa gestat: Cotylúmque[g] tuum.
B. Appage: qui me inuadit Isthmicorũ, est certatorum[h] ualentissimus.

Sunt & cottabi deorsum pensiles[i], vocati, nempe lances exiguæ sursum elatæ, ac denuò relabentes. EVbulus in Bellerophonte:

Ecquis mihi arreptum crus detrahet?
In altum enim, ueluti cottabeion, attollo.

Antiphanes in Veneris prosapia:

A. Quem dico tibi Cottabum, non intelligis: Cottabus[k]
Exigua lanx est: aduerte animum: oua
Quinque uictori præmium.
B. Cuius operæ merces? ridiculum id: cottabismo quo pacto luditis?
A. Ego docebo, qua ratione cottabum
Ac plastingem[l] scienter demittas.
B. Quale aut quidnam hoc est? A. imminens
Superne tabella[m] exigua,

Ea plastinx [a] *est, atque uictoriam præbet.*
B. Id si contingat, quo tandem modo cognoscitur?
A. Sonitus fit cum in Manen [b] *cadit Cottabus: ac mox*
Strepitus & plausus ingens [c]. *B. Per deos quæso,*
An Cottabo Manes quispiam, ueluti famulus adest? [d]

Et paulo post?

A. Qua lege capiendum sit poculum [e] *ostendam.*
Tibicinum modo curuandi sunt digiti,
Vini non multum affundendum sed paululum:
Deinde proijciendum. B. quo modo? A. huc aspice,
Hoc pacto. B. ô Neptune, quàm altè iacis?
A. Tibi sic faciendum. B. At ego funda
Eousque non peruenerim. A. id stude ut discas:
Inflexa concinnè manu mittendus est Cottabus:

Id quod & Dicæarchus scripsit. Apud Platonem in Ioue malè affecto Herculem quidam monet cottabum proiecturũ, ne rigida id manu faceret. Cottabi huiusmodi proiectum ἀγκύλην vocarunt, quòd in eo apocottabismo dextra manus flecteretur. Alij poculi genus ἀγκύλην [f] esse volunt. Bacchylides in Amatoriis: Quoad istis iuuenibus Ancyle vinum fuderit, niueum cubitum porrigens. AEschylus in Ostologis [g] Cottabos Ancyletos [h] sic innuit:

EVrymachus, haud alius, non leuiore me
Affecit iniuria, minime quidem ferenda.
Cottabo semper [i] *is ludebat:*
Curuam autem manum moderatricem Cottabi
Eius adhuc pubescentis exectam abstulit.

Præmium ei constitutum fuisse qui Cottabum scitè iaceret, ex Antiphane suprà nos probauimus, oua nimirum, pemmata, bellaria. Idem scriptis mandarunt Cephisodorus in Trophonio, Callias, siue Diocles in Cyclopibus, EVpolis, Hermippus in Iambis. Cottabium deorsum pensile, κάτακτον huiusmodi est. Sublimis pendet lanx supra peluim subditam, in qua extat, quod Manen vocant. In peluim, descendentem cadere plastingen oportet, ac Manen Cottabo feriri, quæ in iactu est exacta & scita manuum dexteritas. Nicochares in Laconibus Manis huius meminit. Alterum huius lusionis in pelui genus est. Aqua hæc impletur, vacua innatant [k] acetabula, in quæ ex carchesiis pateríſve latagas [l] iaciunt, acetabula demergere conantes: qui plura depressit, Cottabismi præmium adipiscitur. Ameipsias in Insania, siue Cottabo ludentibus:

Affer acetabula, & cantharos,
Atque polubrum [m] *affusa aqua,*

Cratinus in Nemesi:

Patrio more Ioui Cottabum proponere:
Acetabulumque uacuum ferire:
Ei qui iactu demerserit, amplissima ob euentum fœlicem præmia tribuo.

Aristophanes in Conuiuis:

AEneum [n] *hoc ego noui: aggredi iam licet Cottabi lusum, & Myrteos ramos aduehere.*

a Digito Plastingẽ tangit & monstrat.
b Ferreum stilũ sic vocat, in subiectæ peluis medio extantẽ, quẽ feriri oportebat à demisso cottabo.
c Circumstantium spectatorũ.
d Supra pag. 363 Manes serui nomen est.
e Describitur alter Cottabus, qui fiebat vino in sublime iacto, quod in vas subiectũ recideret.
f Alii ἀπαγκύλην. Curuaturã manus scilicet.
g Mortuorũ & insepultorũ ossa colligentibus.
h Qui manu curua fiunt, & proiiciuntur.
i Quem mutilatum ab EVrymacho queritur.
k Addit Pollux myrteos ramos & pilam.
l Potionis residuum.
m Ποδανιπτῆρα, pelluuium.
n Polubrum.

A Τοῦτ' ἐστὶ πλάστιγξ. οὗτος ὁ κρατῶν γίνεται.
Πῶς δ' εἴσεταί τις τοῦτο γ' ἂν τύχῃ μόνον
Αὐτῆς ἐπὶ τὸν μάνην πεσεῖται, καὶ ψόφος
Ἔσται πάνυ πολύς. πρὸς θεῶν τῷ κοττάβῳ.
Πρόσεστι καὶ μάνης τις ὥσπερ οἰκέτης.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Σὺ δεῖ λαβὼν τὸ ποτήριον δεῖξον νόμῳ,
Αὐλητικῶς δὲ καρκινοῦν τοὺς δακτύλους:
Οἶνόν τε μικρὸν ἐγχέαι, καὶ μὴ πολύν,
B Ἔπειτ' ἀφήσεις τίνα τρόπον δεῦρο βλέπε
Τοιοῦτον ὦ Πόσειδον ὡς ὕψοις σφόδρα,
Οὕτω ποιήσεις· ἀλλ' ἐγὼ μὲν σφενδόνῃ
Οὐκ ἂν ἐφικοίμην αὐτόσ', ἀλλὰ μάνθανε,

Ἀγκυλοῦντα δεῖ σφόδρα τὴν χεῖρ' εὐρύθμως πέμπειν τὸν κότταβον, ὡς Δικαίαρχος φησίν. καὶ Πλάτων δ' ἐν τῷ Διὶ τῷ κακουμένῳ· παρακελεύεται δέ τις τῷ Ἡρακλεῖ, μὴ σκληρὰν ἔχειν τὴν χεῖρα μέλλοντα κοτταβίζειν. ἐκάλουν 331
C δὲ ἀπ' ἀγκύλης τὴν τοῦ κοττάβου πρόεσιν, διὰ τὸ ἀπαγκυλοῦν τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐν τοῖς ἀποκοτταβισμοῖς. οἱ δὲ ποτηρίου εἶδος τὴν ἀγκύλην φασί. Βακχυλίδης ἐν Ἐρωτικοῖς, εὖτε τὴν ἀπ' ἀγκύλης ἵησι τοῖσδε τοῖσι νεανίαις λευκὸν ἀντείνασα πῆχυν. καὶ Αἰσχύλος δ' ἐν Ὀστολόγοις ἀγκυλητοὺς λέγει κοττάβους διὰ τούτων,

Εὐρύμαχος οὐκ ἄλλος, οὐδὲν ἥσσονας
Ὕβριζ' ὑβρισμοὺς, οὐκ αἰνεσίους ἐμοί.
Ἦν μὲν γὰρ αὐτῷ κότταβος ἀεὶ τοὐμὸν κάρα.
D Τοῦ δ' ἀγκυλητοῦ κόσσαβός ἐστι σκοπὸς
† Ἐκτεμὼν ἡβῶσα χεὶρ ἐφίετο.

Ὅτι δὲ ἆθλον προὔκειτο τῷ εὖ προεμένῳ τὸν κότταβον, προείρηκεν μὲν καὶ ὁ Ἀντιφάνης. ᾠὰ γάρ ἐστι καὶ πεμμάτια καὶ τραγήματα. ὁμοίως δὲ διεξέρχονται Κηφισόδωρος ἐν Τροφωνίῳ, καὶ Καλλίας ἢ Διοκλῆς ἐν Κύκλωψι καὶ Εὔπολις, Ἕρμιππός τε ἐν τοῖς Ἰάμβοις. τὸ δὲ καλούμενον κατακτὸν κοττάβιον τοιοῦτόν ἐστι, Λυχνίον ἐστὶν ὑψη-
E λὸν, ἔχον τὸν μάνην καλούμενον, ἐφ' οὗ τὴν καταβαλλομένην ἔδει πεσεῖν πλάστιγγα. ἐντεῦθεν δ' ἔπιπτεν εἰς λεκάνην ὑποκειμένην πληγεῖσαν τῷ κοττάβῳ, καὶ ἦς ἡ ἀκριβὴς εὐχέρεια τῆς βολῆς. μνημονεύει δὲ τοῦ Μάνου Νικοχάρης ἐν Λάκωσιν. ἕτερον δέ ἐστιν εἶδος παιδιᾶς τῆς ἐν λεκάνῃ. αὕτη δ' ὕδατος πληροῦται, ἐπινεῖταί τε ἐπ' αὐτῆς ὀξύβαφα κενὰ, ἐφ' ἃ βάλλοντες τὰς λατάγας ἐκ καρχησίων ἐπειρῶντο καταδύειν. ἀνῃρεῖτο δὲ τὰ κοττάβια ὁ πλείω καταδύσας. Ἀμειψίας Ἀποκοτταβίζουσιν, ἢ Μανίᾳ.
F Φέρ' ὀξύβαφα καὶ καρχήσια,
Καὶ τὸν ποδανιπτῆρα ἐγχέασα θ' ὕδατος.

Κρατῖνος ἐν Νεμέσει. τῷ Διὶ κοττάβῳ προθέντας ἐν πατρικοῖσιν νόμοις Τὸ κενὸν ὀξύβαφον βάλλειν μὲν τῷ † πόντῳ δὲ βάλλοντι νέμω πλεῖστα τύχης. τὸ δ' ἆθλον Ἀριστοφάνης Δαιταλεῦσιν,

Ἔγνωκ' ἐγὼ δὲ χάλκιον,
Τοῦτ' ἐστὶ κοττάβειον ἱστάναι καὶ μυρρίνας.

Ἕρμιππος Μοίραις. χλανίδες δοῦλαι καταβέβληνται, θώρακα δ' ἅπας ἐμπερονᾶται, κνημῖδες δὲ περὶ σφυρὸν ὀρθροῦνται, βλαύτης δ' οὐδεὶς ἑτέρως λάκκης, ῥάβδον δ' ὄψει τὴν κοτταβικὴν ἐν τοῖς ἀχύροισι κυλινδομένην, μανῆς δ' οὐδὲ λαταγῶν ἢ τὴν τάλαιναν πλάστιγγ' ἴδοις παρὰ τὸν στροφέα τῆς κηπαίας ἐν τοῖσι κορήμασιν οὖσαν. Ἀχαιὸς δ' ἐν Λίνῳ περὶ τῶν Σατύρων λέγων φησί,

Ῥιπτοῦντες ἐκβάλλοντες ἀγνύντες τί μου,
Λέγοντες ὦ κάλλιστον Ἡρακλεῖ λάταξ.

Τοῦτο δὲ λέγοντες παρ' ὅσον τῶν ἐρωμένων ἐμέμνηντο, ἀφιέντες ἐπ' αὐτοῖς τοὺς λεγομένους κοσσάβους. διὸ καὶ Σοφοκλῆς ἐν Ἰνάχῳ, Ἀφροδισίαν εἴρηκε τὴν λάταγα, ξανθὴ δ' Ἀφροδισία λάταξ πᾶσιν ἐπικτυπεῖ δόμοις. καὶ Εὐριπίδης ἐν Πλεισθένει· πολὺς δὲ κοσσάβων ἀραγμὸς Κύπριδος προσῳδὸν ἀχεῖ μέλος ἐν δόμοισιν. καὶ Καλλίμαχός δέ φησιν,

Πολλοὶ καὶ φιλέοντες ἀκόντιον ἧκαν ἔραζε,
Οἰνοπόται Σικελὰς ἐκ κυλίκων λάταγας.

Ἦν δέ τι καὶ ἄλλο κοτταβίων εἶδος προτιθέμενον ἐν ταῖς παννυχίσιν, οὗ μνημονεύει Κάλλιππος ἐν Παννυχίδι διὰ τούτων.

Ὁ δ' ἀγρυπνήσας τὸν πυραμοῦντα λήψεται
Τὰ κοττάβια, καὶ τῶν παρουσῶν ἣν θέλῃ
Φιλήσει. ἐγίνετο δὲ καὶ πεμμάτιά τινα ἐν ταῖς παννυχίσιν, ἐν αἷς πλεῖστον ὅσον χρόνον διηγρύπνουν χορεύοντες, καὶ διωνομάζετο τὰ πεμμάτια τότε χαρίσια ἀπὸ τῆς τῶν ἀναιρουμένων χαρᾶς. μνημονεύει Εὔβουλος ἐν Ἀγκυλίωνι λέγων οὑτωσί, καὶ γὰρ πάλαι πέπτει τὰ νικητήρια, εἶθ' ἑξῆς φησὶν ἐξεπήδησα ἄρτι ὡς πέττουσα τὸν χαρίσιον. ὅτι δὲ καὶ φίλημα ἦν ἆθλον, ἑξῆς λέγει ὁ Εὔβουλος,

Εἶεν γυναῖκες νῦν ὅπως τὴν νύχθ' ὅλην
Ἐν τῇ δεκάτῃ τοῦ παιδίου χορεύσετε,
Θήσω δὲ νικητήριον τρεῖς ταινίας,
Καὶ μῆλα πέντε, καὶ φιλήματ' ἐννέα.

Ὅτι δὲ ἐσπούδαστο παρὰ τοῖς Σικελιώταις ὁ κότταβος, δῆλον ἐκ τοῦ καὶ οἱ βήματα ἐπιτήδεια τῇ παιδιᾷ κατασκευάζεσθαι, ὡς ἱστορεῖ Δικαίαρχος ἐν τῷ περὶ Ἀλκμᾶνος. οὐκ ἀπεικότως οὖν οὐδ' ὁ Καλλίμαχος Σικελὴν τὴν λάταγα προσηγόρευσε. μνημονεύει τῶν λαταγῶν καὶ τῶν κοττάβων καὶ ὁ Χαλκοῦς καλούμενος Διονύσιος ἐν τοῖς ἐλεγείοις διὰ τούτων,

Κότταβον ἔνθα δέ σοι τρίτον ἱστάναι οἱ δυσέρωτες,
Ἡμεῖς προστίθεμεν γυμνασίῳ Βρομίου
Κώρυκον. οἱ δὲ παρόντες ἐνείρετε χεῖρας ἅπαντες
Ἐς σφαίρας κυλίκων, καὶ πρὶν ἐκεῖνον ἰδεῖν
Ὄμματι βηματίσασθε τὸν αἰθέρα τὸν κατακλινῆ,
Εἰς ὅσον αἱ λάταγες χωρίον ἐκτέταται.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Οὐλπιανὸς ᾔτει πιεῖν μεγάλῃ κύλικι, ἐπιλέγων ἐκ τῶν αὐτῶν ἐλεγείων καὶ τόδε.

A Hermippus in Parcis [a]:

Heus uos, seruæ: pallæ deiectæ sunt.
Thoracem indutum, fibula omnes adstringunt:
Iunctæ malleolis adaptantur ocreæ,
Albæ nulli sunt soleæ
Virgam Cottabi uolutatam in paleis uideas:
Manes nulla resonat latage [b]:
Miseram plastingen conspicias prope horti cardinem in purgamentis iacentem.

Achæus in Lino, de Satyris loquens, ait:

Proruentes, foras eijcientes, frangentes meum [c] quidpiam:
B *Dicentes; bellissimus, ô Hercules, hic est latax [d].*

Hoc videlicet poëta dixit, quòd amasiorum [e] iam meminisset iacere de seipsis Cottabos solitorum. Quapropter Sophocles in Inacho Veneream latagem sic vocat:

Venerea & flaua latax liberis ac ædibus meis incumbit.

EVripides in Pleisthene [f]:

Multus Cottaborũ strepitus Veneris canoros domi personat modos.

C Callimachus:

Amici plures in terram iacula miserunt,
Meribibi, latagis Siculæ, ex poculis.

Alia quoq; Cottabi species in peruigiliis adhibebatur, cuius sic meminit Callippus [g] in Pernoctatione:

Insomnis tota nocte qui fuerit, Pyramuntem [h] accipiet,
Cottabi præmium: & quam uolet,
Ex præsentibus fœminis osculabitur [i].

Pemmata quidem fiebant in Pernoctationibus, in quibus per longum tempus vigiles saltabant, appellabantúrque Χαρίσια,
D Gratiosa, quod essent grata illo præmio donatis. Horum ita meminit EVbulus in Ancylione [k]:

Iam dudum coquit uictoribus præmia:

& deinceps:

Exilui nuper Charisium dum coquerem.

Osculum pro præmio fuisse EVbulus sic inquit:

Adsunto nunc mulieres ut nocte tota,
Ex quo natus est infans, decima, saltetis:
Præmium illi qui uincet, tres uittas dabo,
Mala quinque, nouem oscula.

E Studiosos fuisse Cottabi Siculos, ex eo manifestum, quòd apta huic ludo [l] subsellia extruxerint, vt scribit Dicæarchus in opere suo De Alcmane, quamobrẽ non absurdè Callimachus latagen Siculam vocauit. Latagum & Cottaborum sic meminit Dionysius AEneus cognomine, in Elegis:

Cottabum hunc tibi tertium nos amoribus infœlices
Statum ponimus, exercitationis Bacchi
F *Follem [m]: uos qui adestis omnes manus conseretas protendite,*
In has poculorum [n] pilas: & priusquam Cottabum eijciatis,
Oculis metimini aërem [o], descendens
Vt in quãtum spatium latax euolauerit, sedetis.

His explicatis Vlpianus popoſcit maioribus poculis, ex iisdem elegis hæc recitans:

a Citantur versus pag. ... Argumentum ... poeta colligi... quod sit Cotta... dum luderent oborta rixa, ... bas mulieres ... iecisse, eo tab... euertisse, ... calceos ... culasse, & ... tu nondum ... to arma sumpsi... se tanquam ... sum pugnaturos.
b Vide quod ... notatũ pag. 48...
c Meæ supelle... ctilis: meorum ... vtensilium.
d Iucundissimus strepitus ... mulus, ... à latage Cottabismi.
e Vt Cottaborum ... gis ... amasi ...
f ... gr...

g Callippi versus non ostendit aliud fuisse illius Cottabi genus, sed diuersum præmium.
h Placentæ genus.
i Pag. 483.

k Alii Campylione.

l In quibus sederent & spectatores, & post iactum lusores. pag. 479.

m Qui potantes excitet non aliter quàm eos qui pila ludunt, follis. Sic libro 5. Parasiti conuiuatoribus ita se præbent, vt follem, eo ludo certantibus.
n Eadem metaphora hic pilas vocat, quæ supra folles.
o Per quem humor proiectus delabitur.

A *Laudatorios uersus ingeniosè tibi mihique affundere*[a];
Antiqui est instituti, & uel alienigenis gratum.
Linguæ remigio in magnam te laudem prouehemus,
Hoc in conuiuio dexteritate orationis.
Phæacus[b] *in transtra mittit remiges*[c] *musarũ.*

Nam, quod ait Cratinus iunior in Omphale,
Verè ac bellè fortunatum potare satius, alij prælia & labores curent.

B Ad eum Cynulcus, vt qui Syro nunquam non adversaretur, & perpetua contentione quam semel cum illo susceperat, reluctaretur semper, exorto inter conuiuandum tumultu, Ecquis, ait, hic Syrbenæus[d] chorus? Ego equidem horum versuum quosdam memorabo, ac recitabo, ne Vlpianus fastuosè glorietur solum se ex reconditis scriniis, Homeri[e] studiosis Cottabia depromsisse[f].

Fausto lætóque nuntio hilares, ac minime tetrici[g] *huc properate:*
Poculorum lites dirimite: mihi
C *Dicturo animum aduortite, ex me ut intelligatis,*
Quam proponere decreui quæstionem, & quæ ad eius explicationem pertinent.

Iam enim video pueros coronas & vnguenta ferentes: cur vulgo iactatur, eos qui sunt coronati, amare, illorum si coronæ dissoluantur? Hoc ego, vel à pueritia, cùm legerem epigrammata Callimachi, in quibus hoc proditum est, illud scire percupiui. Cyrenæi poëtæ verba sunt:

Rosæ uerò abiecta folia,
D *E densis coronis omnia in terram defluxerunt:*

tuæ partes sunt, ô musices peritissime, ac elegantissime Democrite, excitatam ante mille annos quæstionem, quam renouo, enucleare, atque adeo hãc, cur amatores amicarum fores coronis ornent. Tum Democritus, At ego, inquit, æneí rhetoris simul & poëtæ Dionysij mentionem vt faciam, (quem ideo sic cognominarunt, quòd æreo vti nummo Atheniẽsibus primus oratione suaserit,) vt Callimachus in suo commentario de rhetoribus
E tradidit: proferam etiam nonnihil ex ipsius elegis, quod, ô Theodore, hoc enim tuum nomen proprium est, à me tibi propinatum boni consules.

Primo tibi,
Lepôrum[h] *mitto permixtos ingeniosè lepôres:*
Munere hoc accepto uersus mihi uicissim propina,
Conuiuium ut exornes, & tua in scribendis uersibus dexteritas laudetur.

F Hoc tu quæris? cur illos amare putemus, quibus, coronatis coronæ dissoluuntur? an quia morum ornamenta[i] illis amor aufert qui amant? Propter hanc ornamentorum conspicuorum iacturam Clearchus libro primo Amatoriorum, quendam, qui amaret, inhorrescere ait, & contremiscere, quod argumentum censent in eiusmodi perturbatione, amissi[k] morum ornatus. An potius, quemadmodum in auguriis omnibus, vt alia multa, sic & illud, quidpiam nobis significat?

a Οἰνοχεῖν.

b Conuiuator. Alludit ad Phæaca qui rexit nauis Thesei proram.

c Sua magnificentia & liberalitate poëtas inuitat ad canendum.

d Vide prouerbium apud Erasmum, σύρβη subulci vox sues ducentis, dissono grunnitu vociferantes.

e Eximiorum poëtarũ, qualis Homerus fuit, scripta diligẽter euoluentibus.

f Quæ supra de Cottabo sunt exposita.

g Πεπόμμοι, tanquã excocti, placidi, minime vultuosi: Quidã πεπόμμοι, pro πεπόμμοι, metri gratia, aduolate.

h Χαρίτων χάριτας: Elegans hæc duplicatio vocabuli multã venustatem ac gratiam significat.

i Modestiã, temperantiam, frugalitatem, constantiam, & alias id genus virtutes.

k Nempe labefactæ & deiectæ constantiæ, firmitatísque animi.

Ὕμνοις οἰνοχοεῖν ἐπιδέξια σοί τε καὶ ἡμῖν.
Τόνδε σὸν ἀρχαῖον τηλέδαπόν τε φίλον
Εἰρεσίῃ γλώσσης ἀποπέμψομεν εἰς μέγαν αἶνον,
Τοῦ δ' ἐπὶ ξυμποσίου δεξιότης τι λόγου,
Φαίακος Μουσῶν ἐρέτας ἐπὶ σέλματα πέμπει.

Κατὰ γὰρ τὸν νεώτερον Κρατῖνον ὅς ἐν Ὀμφάλῃ φησί,
Πίνειν μόνον τὸν καλῶς εὐδαίμονα
Κρεῖττον· μάχας δ' ἄλλοισι καὶ πόνου μέλοι.

πρὸς ὃν ὁ Κύνουλκος ἀεὶ τῷ Σύρῳ ἀντικορυσσόμενος, καὶ οὐδέποτε τῆς φιλονεικίας παυόμενος, ἧς εἶχε πρὸς αὐτὸν, ἐπεὶ θόρυβος κατεῖχε τὸ συμπόσιον, ἔφη. τίς ἐστὶν ὁ τῶν Συρβηναίων χορός. καὶ αὐτὸς δ' ἐκ τούτων τῶν ἐπῶν μεμνημένος τινῶν ἐρῶ, ἵνα μὴ ὁ Οὐλπιανὸς βρενθύηται ὡς ἐκ τῶν ἀποθέτων τοῖς Ὁμηρείδαις μόνος ἀνασπάσας τὰ κοτάβεια,

Ἀγγελίας ἀγαθῆς δεῦρ' ἴτε πεπεμμένοι,
Καὶ κυλίκων ἔριδας διαλύσατε καὶ κατάθεσθε
Τὴν ξυνέσιν παρ' ἐμοί, καὶ τάδε μανθάνετε, 332

εἰς τὴν παροῦσαν ζήτησιν ἐπιτήδεια ὄντα. ὁρῶ γὰρ καὶ τοὺς παῖδας ἤδη φέροντας ἡμῖν στεφάνους καὶ μύρα. διὰ τί δὲ λέγονται τῶν ἐστεφανωμένων ἐὰν λύωνται οἱ στέφανοι, ὅτι ἐρῶσιν. τοῦτο γὰρ ἐν παισὶ τὰ Καλλιμάχου ἀναγινώσκων ἐπιγράμματα, ὧν ἐστι καὶ τοῦτο, ἐπεζήτησα μαθεῖν, εἰπόντος τοῦ Κυρηναίου τὰ δὲ ῥόδα φυλλοβολεῦντα Τῶν † δένδρων ἀπὸ στεφάνων πάντ' ἐγένοντο χαμαί.. Σὸν οὖν ἐστιν ὦ μουσικώτατε τῆς χιλιετῆ μου ταύτην ζήτησιν ἀπολῦσαι Δημόκριτε, καὶ διὰ τί οἱ ἐρῶντες στεφανοῦσι τὰς τῶν ἐρωμένων θύρας. καὶ ὁ Δημόκριτος, ἀλλ' ἵνα κἀγὼ φησὶ μνημονεύσω τοῦ Χαλκοῦ ποιητοῦ καὶ ῥήτορος Διονυσίου. (Χαλκοῦς δὲ προσηγορεύθη διὰ τὸ συμβουλεῦσαι Ἀθηναίοις χαλκῷ νομίσματι χρήσασθαι, καὶ τὸν λόγον τοῦτον ἀνέγραψε Καλλίμαχος ἐν τῇ τῶν ῥητορικῶν ἀναγραφῇ,) λέξω τι καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν ἐλεγείων σὺ δὲ ὦ Θεόδωρε, τοῦτο γὰρ σὸν τὸ κύριον ὄνομα, δέχου,

Τήνδε προπινομένην τὴν ἀπ' ἐμοῦ ποίησιν.
. . . . . . ἐγὼ δ' ἐπιδέξια πέμπω
Σοὶ πρώτῳ χαρίτων ἐγκεράσας χάριτας,
Καὶ σὺ λαβὼν τόδε δῶρον ἀοιδὰς ἀντιπρόπιθι
Συμπόσιον κοσμῶν καὶ τὸ σὸν εὖ θέμενος.

Φὴς οὖν διὰ τί τῶν ἐστεφανωμένων, ἐὰν λύηται ὁ στέφανος ἐρᾶν λέγονται. πότερον ὅτι ὁ ἔρως τῶν ἐρώντων ἤθους περιαιρεῖται τὸν κόσμον; διὰ τὸ πρὸς τὴν ἐπιφανοῦς κόσμου περιαίρεσιν, φρικίον τινα φησὶ Κλέαρχος ἐν πρώτῳ Ἐρωτικῶν, καὶ σημεῖον νομίζουσι τοῦ καὶ τὸν τοῦ ἤθους κόσμον περιῃρῆσθαι τοῖς τοιούτοις. ἢ καθάπερ ἐπὶ τῆς μαντικῆς ἄλλα πολλὰ καὶ τοῦτο σημειοῦνταί τινες.

ὁ γὰρ ἐκ τοῦ στεφάνου κόσμος, οὐδὲν ἔχων μόνιμον, A
σημεῖον ἐστὶ πάθους ἀβεβαίου μὲν, κεκαλλωπισμέ-
νου δέ. τοιοῦτος δ' ἐστὶν ὁ ἔρως. οὐδένες γὰρ μᾶλλον
τῶν ἐν τῷ ἐρᾶν ὄντων καλλωπίζονται· εἰ μὴ ἄρα ἡ
φύσις οἱονεί τι δαιμόνιον δικαίως βραβεύουσα τῶν
πραγμάτων ἕκαστον, οἴεται δεῖν τοὺς ἐρῶντας μὴ
στεφανοῦσθαι πρὶν κρατήσωσι τοῦ ἔρωτος. τοῦτο δ'
ἐστὶν ὅταν κατεργασάμενοι τὸν ἐρώμενον, ἀπαλ-
λαγῶσι τῆς ἐπιθυμίας. τὴν ἀφαίρεσιν οὖν τοῦ
στεφάνου σημεῖον τοῦ ἔτι διαγωνίζεσθαι εἶναι ποιού-
μεθα. ἢ ὁ Ἔρως αὐτὸς οὐκ ἐῶν καθ' αὑτοῦ στεφα- B
νοῦσθαι, καὶ ἀνακηρύττεσθαι τὸν μὲν, τὸν στεφα-
νον περιαιρεῖται, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐνδίδωσιν αἴσθη-
σιν, μηνύων ὅτι ἥττωνται ὑπὸ αὐτοῦ. διὸ ἐρᾶν οἱ
λοιποὶ τοὺς τοιούτους φασίν. ἢ ὅτι λύεται μὲν πᾶν
δεδεμένον, ὁ δὲ ἔρως στεφανουμένων τινῶν δε-
σμός ἐστι; οὐθένες γὰρ ἄλλοι τῶν δεδεμένων περὶ
τὸ στεφανοῦσθαι σπουδάζουσι πλὴν οἱ ἐρῶντες.
τὴν τοῦ στεφάνου δὴ λύσιν σημεῖον τοῦ περὶ τὸν
ἔρωτα δεσμοῦ νομίζοντες, ἐρᾶν φασὶ τοὺς τοιού-
τους. ἢ διὰ τὸ πολλάκις τοὺς ἐρῶντας διὰ τὴν C
πτοίησιν, ὡς ἔοικε, στεφανουμένους, περιρρεῖν αὐτῶν
τὸν στέφανον, ἀντιστρέφομεν τῇ ὑπονοίᾳ τὸ πάθος,
ὡς οὐκ ἄν ποτε τοῦ στεφάνου περιρρέοντος, εἰ μὴ ἤρων.
ἢ ὅτι ἀναλύσεις περὶ μόνους μάλιστα τοὺς ἐρῶντας,
καὶ καταδεδεμένους γίνονται; τὴν δὲ τοῦ στεφάνου
ἀνάλυσιν καταδεδεμένων τινῶν εἶναι νομίζοντες,
ἐρᾶν φασὶ τοὺς τοιούτους. καταδέδενται γὰρ οἱ ἐρῶν-
τες. εἰ μὴ ἄρα διὰ τὸ κατεστέφθαι τῷ ἔρωτι τοὺς
ἐρῶντας οὐκ ἐπίμονος αὐτῶν ὁ στέφανος γίνεται.
χαλεπὸν γὰρ ἐπὶ μεγάλῳ καὶ θείῳ στεφάνῳ μι- D
κρὸν, καὶ τὸν τυχόντα θεῖναι. Στεφανοῦσι δὲ καὶ
τὰς τῶν ἐρωμένων θύρας, ἤτοι τιμῆς χάριν, κα-
θάπερεί τινος θεοῦ τὰ πρόθυρα στεφανοῦσιν αὐ-
τῶν. ἢ οὐ τοῖς ἐρωμένοις ἀλλὰ τῷ Ἔρωτι ποιού-
μενοι τὴν τῶν στεφάνων ἀνάθεσιν. τοῦ μὲν γὰρ ἔρω-
τος τὸν ἐρώμενον ἄγαλμα· τούτου δὲ ναὸν ὄν-
τα τὴν οἴκησιν, στεφανοῦσι τὰ τῶν ἐρωμένων πρό-
θυρα· διὰ ταῦτα δὲ καὶ θύουσιν ἔνιοι ἐπὶ ταῖς
τῶν ἐρωμένων θύραις. ἢ μᾶλλον ὑφ' ὧν οἴονται,
καὶ πρὸς ἀλήθειαν τὸν τῆς ψυχῆς κόσμον ἐσκυ- E
λεῦσθαι, τούτοις καὶ τὸν τοῦ σώματος κόσμον
ὑπὸ τοῦ πάθους ἐξαγόμενοι καὶ σκυλεύοντες
ἑαυτοὺς ἀνατιθέασι. πᾶς δ' ὁ ἐρῶν τοῦτο δρᾷ
μὲν, μὴ παρόντος δὲ τοῦ ἐρωμένου, τοῦτο ἐμ-
ποδὼν ποιεῖται τὴν ἀνάθεσιν. ὅθεν Λυκοφρο-
νίδης τὸν ἐρῶντα ἐκεῖνον αἰπόλον ἐποίησε λέγον-
τα, Τόδε ἀνατίθημί σοι ῥόδον καλὸν νόημα, καὶ
πέδιλα καὶ κυνέην καὶ τὴν θηροφόνον λογχί-
δα, ἐπεί μοι νόος ἄλλῃ κέχυται ἐπὶ τὰν Χά-
ρισι φίλαν παῖδα καὶ καλάν. ἀλλὰ μὴν καὶ F
ὁ ἱερώτατος Πλάτων ἐν ἑβδόμῳ Νόμων πρό-
βλημά τι προβάλλει στεφανωτικὸν, ὅπερ ἄξιον
ἐστὶν ἐπιλύσασθαι, οὕτως λέγοντος τοῦ φι-
λοσόφου. μήλων δέ τινων διανομαὶ καὶ στεφά-
νων πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν ἁρμοττόντων
τῶν ἀριθμῶν τῶν αὐτῶν. ὁ μὲν Πλάτων οὕτως εἶ-
πεν. ἔστι δ' ὃ λέγει τοιοῦτον· ἕνα βούλεται ἀριθμὸν
εὑρεῖν, ᾧ ἕως τοῦ τελευταίου εἰσελθόντος ἐξ
ἴσου πάντες ἕξουσιν ἤτοι μῆλα ἢ στεφάνους.

Nam coronarum ornamentum, quia fluxum & caducum, portendit affectum mentis instabilem, decorum tamen, qualis amor est. Etenim illis qui amant nulli curiosiùs corporis elegantiam & ornatum, pulchritudinémque affectant. An natura, veluti numen quoddam rebus omnibus[a] iusta reddens premia, vetat illos qui amant prius coronari, quàm potiti sint amoribus, nempe cùm expugnato illo quem amant, à desyderio liberantur. Etenim dissolutam coronam indicium esse volunt nondum confecti certaminis, nondum partæ victoriæ. An quia nolit Amor quemquam veluti de eo victorem, coronari, & corona tanquam præconio triumphatorem renuntiari, coronam idcirco eripit, & alios insuper tanquam prædicens admonet, fore viribus illos suis impares? Hæc scilicet ratio est cur amare credant[b]. An verò, quod ligata sunt quæ soluuntur omnia? Eorum autem qui coronantur, Amor vinculum est. Nemo porrò vinculis adstrictus coronis gaudet, prætel illos qui amant. Quoniam igitur coronæ veluti catenam, vinculorum quibus amor[c] illigauit, notam esse putant, ideo amare dicunt. An quia, inter conuinandum identidem sibi coronas detrahũt, qui amant, supicionem in eum affectum vertimus, tanquam integra futura corona sit, nisi amarent? An quòd solis nexis, & amantibus eximuntur vincula, vinctúmque esse illum putant cuius corona dissoluitur, amare idcirco eum arbitrantur? Vinculis profectò sese impediunt, qui amant. An quòd amore coronantur amatores, instabilis & lubrica propterea illorum est corona? Est enim difficile paruum caput, & cuiusuis homunculi, diuina ampláque corona illa cingere. Coronant autem valuas illorum quos amant, honoris caussa, perinde ac templi cuiuspiam dei vestibulum, non quidem illis quos amant, sed Amori deo coronas dicantes: aut quòd illum quem amant, imaginem putant Amoris dei, ædésque, huius delubrum, eorum limini quos amant, coronas appendũt: an potius eorum, à quibus animi sui reuera noscũt direpta fuisse ornamenta, affectu stimulati, corporis ornamentum deprædari volentes, se dedicent. Hoc coram faciunt[d] amatores omnes, illo præsente quem amant, absente verò, in propatulo coronas offerunt. Itaque apud Lycophroniden amator, caprarius pastor quidam, ait:

Hanc tibi dedico rosam, honesto consilio, soccos, galeam,
Et feris exitiosam lanceam:
Quandoquidem aliud mens cogitat, nempe formosam puellam, Gratijs dilectam.

Quin & sanctissimus Plato libro septimo de legibus coronariam quæstionem proponit, quam enodare operæpretium est. Eius verba sunt: Pluribus simul ac paucioribus mala coronæq; distribuuntur, eadem ipsorũ numerorum proportione. Illius est hæc oratio, qua peruestigari numerum eiusmodi vnum vult, vt ad eum vsq; qui postremus ingressus est, ex æquo vel mala, vel coronas habeant omnes.

a Quas mol[...] & agimus.

b Eos, sub, quorum coronæ dissoluuntur.

c Animo enim in poculorũ hilaritate anxio, & perplexo, di[...] amores cog[...]

d Se dedica[...] offerũt, & v[...] consecrant.

Ego verò aio in sex conuiuas dispertitū sexagenarium numerum æqualitatem illam explere. Quod initio diximus, plures quinque vnâ cœnare non solitos, est indubitatum: at innumeros [a] simul nos conuiuari, notissimum. Sexagenarius quidem numerus conuiuis sex ad cœnam coëuntibus ita sufficiet. Ad conuiuium qui primus ingreditur sexaginta coronas accipit: ei verò qui secundus accessit, dimidiam partem dat, vtrique vt sint triginta [b]: ei qui tertius aduenit, viginti impertitur. Sic omnium erunt coronæ sexaginta [c]. Quarti portio sunto quindecim [d]: quinti, duodecim [e]: sexti decem [f]: ita coronarum æqualitas constabit. Locuto hæc Democrito, Vlpianus Cynicum intuens, Quocum philosopho genius me habitare voluit, inquit, vt est apud Theognetum comicum in Visis [g]?

Læuas didicisti, ô nequam, literas,
Euerterunt tuam uitam [h] libri:
Dum philosophareris, cum cælo ac [i] terra es confabulatus:
Quibus tui sermones minimè curæ sunt.

Vnde quæso tibi collectus hic Syrbenæus chorus? Ecquis non pœnitendus autor huius musici chori meminit? Ego verò prius, inquit, te hoc non docebo quàm dignam tu mercedem persolueris. Non enim, quod tu facis, legendis libris spinas [k] eorum seligo, sed ea tantùm consector quæ vtilissima sunt, & vbiuis commemoranda. Vlpianus his offensus ex Alexidis Suspicione alta hæc voce protulit:

Ne [l] apud Triballos quidem hæc permittit lex,
Vbi aiunt, eum qui sacrum facit, uocatis ad id amicis
Ostendere quod uel usque in crastinum
Ad cœnandum satis sit, uenalia deinde illa omnia
Exponere, quæ uidenda ante præbuit.

Idem versus iambici leguntur apud Antiphanem in Somno. Verùm, quandoquidem de coronis est agitata quæstio, nobis declara, ô Vlpiane, quæ Naucratitis corona sit apud venustum Anacreontem. Sic enim ait mellitus ille poëta:

Coronas uir quisque tres habuit,
Roseas duas, Naucratitidem tertiam.

Hoc etiam explica, cur apud eundem poëtam Amerina salice quidam coronantur. Carminum libro secundo is ait:

Comis iam totos decem menses Amerina salice
Coronatur Megisthes, fæcémque bibit mellitam [m]

Ridicula & inepta corona est ex Amerina salice, quæ ad nexus tantùm atque vitilia est idonea. Hanc quæstionem nobis explana, & quod serium ac scitu dignum sit, edissere, nec te nominibus anxiè indagandis torque. Eo tacente, ac inuestigare se assimulante quod diceret, Democritus inquit, Aristarchus summus grammaticus, ô amice, dū enar-

A φημὶ οὖν τὸν ἑξήκοντα ἀριθμὸν εἰς ἓξ συμπότας δυνάσθαι τὴν ἰσότητα πληροῦν. οἶδα γὰρ ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐλέγομεν μὴ συνδειπνεῖν τοὺς πέντε γε πλείους, ὅτι δέ γε ἡμεῖς ψαμμακόσιοι ἐσμὲν δῆλον. ὁ οὖν ἑξήκοντα ἀριθμὸς εἰς ἓξ τοὺς συμπότας πληρωθέντος τοῦ συμποσίου ἀρκέσει οὕτως. εἰσῆλθεν εἰς τὸ συμπόσιον ὁ πρῶτος, καὶ ἔλαβε στεφάνους ἑξήκοντα· ἐπεισελθόντι δὲ τῷ δευτέρῳ δίδωσι τοὺς ἡμίσεις, καὶ ἑκάστῳ γίνονται τριάκοντα· καὶ τρίτῳ ἐπεισελθόντι ἐξ εἴκοσι
B συνδιαιρούμενοι τοὺς πάντας ἑξήκοντα ἔχουσι. τετάρτῳ πάλιν ὁμοίως κοινωνήσαντες ἐκ δεκαπέντε, † γίνονται. πέμπτῳ δὲ ἐκ δώδεκα, καὶ τῷ ἕκτῳ ἐκ δέκα. καὶ οὕτως ἰσότης ἀναπληροῦται τῶν στεφάνων. ταῦτα εἰπόντος τοῦ Δημοκρίτου ὁ Οὐλπιανὸς ἀποβλέψας πρὸς τὸν Κυνουλκόν· Οἵῳ μ' ὁ δαίμων ἔφη φιλοσόφῳ συνῴκισε κατὰ τὸ Θεογνήτου τοῦ κωμῳδοποιοῦ φάσμα;

Ἐπ' ἀριστέρ' ἔμαθες ὦ πόνηρε γράμματα,
C Ἀντέστροφέ σου τὸν βίον τὰ βυβλία·
Πεφιλοσόφηκας γῇ τε κ' οὐρανῷ λαλῶν, 333
Οἷς οὐδέν ἐστιν ἐπιμελὲς τῶν σῶν λόγων.

Πόθεν γάρ σοι καὶ ὁ τῶν Συρβηναίων ἐπῆλθεν χορός. τίς τῶν ἀξίων λόγου μέμνηται τοῦ μουσικοῦ τούτου χοροῦ; καὶ ὃς οὐ πρότερον, ἔφη, ὦ οὗτος διδάξω σε, πρὶν ἂν τὸν ἄξιον παρὰ σοῦ λάβω μισθόν. οὐ γὰρ ἐγὼ τὰς ἐκ τῶν βυβλίων ἀκάνθας, ὥσπερ σὺ ἀναγινώσκων ἐκλέγω, ἀλλὰ τὰ χρησιμώτατα καὶ ἀκοῆς ἄξια. ἐπὶ τούτοις ὁ Οὐλ-
D πιανὸς δυσχεράνας ἀνεβόησε τὰ ἐξ Ὑπονοίας Ἀλέξιδος.

Οὐδ' ἐν Τριβαλλοῖς ταῦτα γ' ἐστὶν ἔννομα,
Οὗ φασὶ τὸν θύοντα τοῖς κεκλημένοις
Δεῖξαντ' ἰδεῖν τὸ δεῖπνον, εἰς τὴν αὔριον
Πωλεῖν ἀδείπνοις ἅπερ ἔθηκ' αὐτοῖς ἰδεῖν.

τὰ αὐτὰ ἰαμβεῖα φαίνεται, καὶ παρ' Ἀντιφάνει ἐν Ὕπνῳ. καὶ ὁ Κυνουλκος, ἐπεὶ περὶ στεφά-
E νων ζητήσεις ἤδη γεγόνασιν, εἰπὲ ἡμῖν τίς ἐστι ὁ παρὰ τῷ χαρίεντι Ἀνακρέοντι Ναυκρατίτης στέφανος ὦ Οὐλπιανέ. φησὶ γὰρ οὗτος ὁ μελιχρὸς ποιητής,

Στεφάνους δ' ἀνὴρ τρεῖς ἕκαστος εἶχεν,
Τοὺς μὲν ῥοδίνους, τὸν δὲ Ναυκρατίτην.

καὶ διὰ τί παρὰ τῷ αὐτῷ ποιητῇ λύγῳ τινὲς στεφανοῦνται. φησὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν μελῶν. Μεγίστης δ' ὁ φιλόφρων δέκα δὴ
F μῆνες, ἐπειδὴ στεφανοῦται τῇ λύγῳ, καὶ τρύγα πίνει μελιηδέα. ὁ γὰρ τῆς λύγου στέφανος ἄτοπος πρὸς δεσμοὺς γὰρ καὶ πλέγματα ἡ λύγος ἐπιτήδειος. εἰπὲ οὖν ἡμῖν τι περὶ τούτων ζητήσεως ἀξίων ὄντων καὶ μὴ ὀνοματοθήρα φιλότης. σιωπῶντος δ' αὐτοῦ καὶ ἀναζητεῖν προσποιουμένου, ὁ Δημόκριτος ἔφη, Ἀρίσταρχος ὁ γραμματικώτατος, ἑταῖρε, ἐξηγού-

a ψαμμακόσιοι. Vide prouerbiū, *Arenam metiris.* b Numerus huius secundi conuiuæ binarius est: quæ dantur triginta sunt. Bis 30. efficiunt 60. c Ter viginti, sexaginta. d Quater quindecim, sexaginta. e Quinquies duodecim, 60. f Sexies decem 60. g τῷ φάσματι: in Spectro: h Te dementarūt, ad insaniam adegerunt i Apud Plautū in Mercatore Charinus: Non ego idem facio, vt alios in comœdiis Amātes vidi facere, qui aut nocti, aut diei, aut soli aut lunæ miserias narrāt suas, &c. Medeæ nutrix apud EVripid. vt Cicero vertit 3. Tuscul. *Cupido cepit miserā nūc me proloqui Cælo atque terræ Medeæ miserias.* Victorius cap. 7 4. Var. Erasmus in prouerbio, *Cælo ac terræ loqui.* Citatur & hic locus pag 1042. Iunius adag. *Spinas colligere.* l Sic legit Natalis. Nec inter desides sunt hæc decētia, Vbi ferūt virum vocatis victimā Mactare, monstrantē, futura in crastinum Quæ cœna sit: venalia inde ponere Quæ non saturis videnda prodidit. Itaque præter hæc Græca nostri exemplaris, οὐδ' ἐν Τριβαλλοῖς ταῦτα γ' ἐστὶν ἔννομα οὗ φασι τὸν θύοντα τοῖς κεκλημένοις δεῖξαντ' ἰδεῖν, aut hæc, aut similia in exemplari suo legit: δείξαντα ἰδεῖν ὅπως καὶ εἰς αὔριον ἀδείπνοις ἐξῆς τὰ πάντα ὠνητὰ προτιθέναι ὅσα αὐτοῖς πρὶν ἐμφανῶς ἔδειξεν. Apud Triballos etiā illicita hæc fuerint, vbi aiūt, eum qui sacrum facit, vocatis ad id amicis, Cùm ostenderit, quod vel in crastinum vsque ad cœnandum satis sit, venalia deinde illa omnia exponere, quæ antea videnda præbuerat. His versibus poëta notat Triballorum mores inurbanos, agrestes, rusticos qui amicos inuitatos ad sacra; conuiuio non accipiant, sed hostiæ carnem mactatæ vendant, quasi Democritus esset æquè inciuilis, qui inter epulas mercedem petat explicatæ quæstionis, ab amico. m Mulsum.

μένους τὸ χωρίον, ἔφη, ὅτι καὶ λύγοις ἐστεφανοῦντο οἱ ἀρχαῖοι. Τέναρος δὲ ἀγροίκων εἶναι λέγει στεφανώματα τὴν λύγον. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἐξηγηταὶ ἀπροσδιόνυσά τινα εἰρήκασιν περὶ τοῦ προκειμένου. ἐγὼ δ' ἐντυχὼν τῷ Μηνοδότου τοῦ Σαμίου συγγράμματι, ὅπερ ἐπιγράφεται Τῶν κατὰ τὴν Σάμον ἐνδόξων ἀναγραφή, εὗρον τὸ ζητούμενον. Ἀδμήτην γάρ φησι τὴν Εὐρυσθέως ἐξ Ἄργους φυγοῦσαν, ἐλθεῖν εἰς Σάμον, θεασαμένην δὲ τὴν τῆς Ἥρας ἐπιφάνειαν, καὶ τῆς οἴκοθεν σωτηρίας χαριστήριον βουλομένην ἀποδοῦναι, ἐπιμεληθῆναι τοῦ ἱεροῦ τοῦ καὶ νῦν ὑπάρχοντος· πρότερον δὲ ὑπὸ Λελέγων καὶ Νυμφῶν καθιδρυμένου· τοὺς δ' Ἀργείους πυθομένους καὶ χαλεπαίνοντας, πεῖσαι χρημάτων ὑποσχέσει Τυρρηνοὺς ληστρικῷ τε βίῳ χρωμένους ἁρπάσαι τὸ βρέτας, πεπεισμένους τοὺς Ἀργείους, ὡς εἰ τοῦτο γένοιτο, πάντως τι κακὸν πρὸς τῶν τὴν Σάμον κατοικούντων ἡ Ἀδμήτη πείσεται. τοὺς δὲ Τυρρηνοὺς ἐλθόντας εἰς τὸν Ἡραΐτην ὅρμον, καὶ διαβάντας εὐθέως ἔχεσθαι τῆς πράξεως. ἀθύρου δὲ ὄντος τότε τοῦ νεώ, ταχέως ἀνελέσθαι τὸ βρέτας, καὶ διακομίσαντας ἐπὶ θάλασσαν εἰς τὸ σκάφος ἐμβαλέσθαι· λυσαμένοις δ' αὐτοῖς τὰ πρυμνήσια, καὶ τὰς ἀγκύρας ἀνελομένοις, εἰρεσίᾳ τε πάσῃ χρωμένοις ἀπαίρειν οὐ δύνασθαι. ἡγησαμένοις οὖν θεῖον τοῦτ' εἶναι, πάλιν ἐξενεγκαμένοις τῆς νεὼς τὸ βρέτας, ἀποθέσθαι παρὰ τὸν αἰγιαλόν, καὶ ψαιστὰ αὐτῷ ποιήσαντας, περιδεεῖς ἀπαλλάττεσθαι. τῆς δὲ Ἀδμήτης ἕωθεν δηλωσάσης ὅτι τὸ βρέτας ἠφανίσθη, καὶ ζητήσεως γενομένης, εὑρεῖν μὲν αὐτὸ τοὺς ζητοῦντας ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὡς δ' ἂν Βαρβάρους Κᾶρας ὑπονοήσαντας αὐτόματον ἀποδεδρακέναι, πρός τι λύγου θωράκιον ἀπερείσασθαι, καὶ τοὺς εὐμηκεστάτους τῶν κλάδων ἑκατέρωθεν ἐπισπασαμένους περιειλῆσαι πάντοθεν. τὴν δὲ Ἀδμήτην λύσασαν αὐτὸ ἁγνίσαι καὶ στῆσαι πάλιν ἐπὶ τοῦ βάθρου, καθάπερ πρότερον ἵδρυτο. διόπερ ἐξ ἐκείνου καθ' ἕκαστον ἔτος, ἀποκομίζεσθαι τὸ βρέτας ἐς τὴν ἠιόνα καὶ ἀφανίζεσθαι· ψαιστά τε αὐτῷ παρατίθεσθαι, καὶ καλεῖσθαι Τονέαν τὴν ἑορτήν, ὅτι συντόνως συνέβη περιειληφθῆναι τὸ βρέτας ὑπὸ τῶν τὴν πρώτην αὐτοῦ ζήτησιν ποιησαμένων. ἱστορεῖται δ' ὑπ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν χρόνον τῶν Καρῶν δεισιδαιμονίᾳ περισχεθέντων, ἐπὶ τὸ μαντεῖον τοῦ θεοῦ παραγενομένων εἰς Ὕβλαν, καὶ πυνθανομένων περὶ τῶν ἀπηντημένων, θεσπίσαι τὸν Ἀπόλλωνα ποινὴν αὐτοὺς ἀποδοῦναι τῇ θεῷ δι' ἑαυτῶν ἑκούσιον, καὶ χωρὶς δυσχερεῖς συμφορᾶς, ἣν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀφώρισεν ὁ Ζεὺς τῷ Προμηθεῖ χάριν τῆς κλοπῆς τοῦ πυρός, λύσας αὐτὸν ἐκ τῶν χαλεπωτάτων δεσμῶν· καὶ ἴσην ἑκούσιον ἐν ἀλυπίᾳ κειμένην δοῦναι θελήσαντος, ταύτην ἔχειν ἐπιτάξαι τὸν καθηγούμενον τῶν θεῶν, ὅθεν οὔτ' ἐκείνου τὸν δεδηλωμένον στέφανον τῷ Προμηθεῖ περιγενέσθαι, καὶ μετ' οὐ πολὺ τοῖς εὐεργετηθεῖσιν ἀνθρώποις ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν τοῦ πυρὸς δωρεάν· διόπερ καὶ τοῖς Καρσὶ κατὰ τὸ παραπλήσιον ἔθος παρεκελεύσατο στεφανώματι χρωμένοις τῇ λύγῳ, καταδεῖν τὴν ἑαυτῶν κεφαλὴν τοῖς κλάδοις, οἷς αὐτοὶ κατέλαβον τὴν θεόν·

A rat locum illum Anacreontis, priscis coronas in vsu fuisse tradit, ex Amerina salice. Tenarus, coronamenta rusticorũ ex Amerina fuisse scribit. Interpretes alij de hac quæstione multa nugantur insulsa; & quæ nihil ad rem spectant. Ego verò nactus Menodoti Samij Commentaria, quorum titulus est, Eorum quæ præclara Sami visuntur descriptio, quod quærebam reperi. Ab eo namque proditũ est, Admetam EVrysthei filiam, Argis profugã, cùm Samum peruenisset incolumis, conspicatam ædis Iunonis extimam faciem, vt pro B salute quam illi debere se putabat, gratiam referret, quòd sospes eò, domo profecta, tandem appulisset, templi curam suscepisse, quod extat adhuc, & antea fuerat extructum à Lelegibus [a], & Nymphis. Argiuos, id cùm resciuissent, ægre tulisse, & pacta pecunia cum Tyrrhenis [b] egisse, qui tum Piraticam faciebant, vt simulachrum deæ raperent, arbitratos, id si fieret, Admetam malè acceptam iri ab iis qui Samum incolebant. Persuasos Tyrrhenos ad Iunonium [c] portum subducta naue, C in terram descendisse, & mox latrocinium adortos, cùm nullis foribus clausum esset fanum, statim imaginem deæ raptam, in mare pertulisse, ac scaphæ imposuisse: deinde solutis rudentibus, anchorisque sublatis, remorum summo conatu, abire non potuisse, ratósque, deorum voluntate id euenire, exportatã naui statuam in littore deposuisse, placentísque & libis deam propitiasse [d], ac ita metu perculsos discessisse: Admeta verò diluculo, simulachrum euanuisse cùm indicasset, perquirentes Samios in littore id offendisse, existimasséque D ad Barbaros Caras aufugere sponte voluisse imaginem, ideóque pectore ad Amerinam salicem obfirmato longissimis ramis hinc illinc attractis vndique circumuoluisse: Admetam verò expeditam vinculis purificasse, & in sedem restituisse, vt erat antea collocata, idcóque iam ab eo tempore quotannis simulachrum in littus vehi, ibíq; repentè tolli è conspectu hominum, placentas apponi, & Tonea vocari festum id quod admodũ intentis vinculis qui primi amissam imaginem sunt perscrutati, eam complexi fuissent, ac ligassent. E Sub idem tempus narrant commotos religione ac deorum metu Caras [e], ad oraculum Hyblam profectos, de iis quæ acciderant, cùm deum consuluissent, Apollinem respondisse, vt Iunoni pœnam vltro luerent, quam absque calamitosa miseria priscis temporibus Prometheo [f], quod cœlestem [g] ignem furatus esset, Iupiter irrogauit, postquàm eũ grauissimis exemit vinculis. Nam cùm leuiorem pœnam subire Prometheus non recusaret, supremus deorum præses, hac puniuit, F vt liberati à vinculis caput alligata [h] corona circumdaretur, & non multo post, aliorum mortalium, quibus igne communicato maximum beneficium dedisset. Caribus igitur sic mandatum, vt eodẽ exemplo Amerina salice se coronarent, & eius viminibus caput obstringerent, quibus ipsi deam reuinxerant: præter-

a Leleges, populi, origine Græci, ... primum tenuerunt, deinde partem Mysiæ consederunt ad Adramytenum sinum, ... Ionia tradit Caria proxime. Miletum Ionia caput Lelegeida olim vocarunt, Plinio Lelegeis. Locri Epicnemidii, ad Cephissum fluuij ...

b Lydus Tyrrhenus Atys Lydiæ regis ... filius; Lydorum partem, ... egestate ... ad quærendas nouas sedes ... xit, & post ... errores in ... regione consedit, quæ ... Macram & Tiberim sita, ... appellata ... Tyrrhenis.

c Ἡραῖτιν ὅρμον.

d Τοῖς ψαιστοῖς. Ea fiebant e ... rina oleo subacta.

e Tyrrhenis, qui facinus ... commiserant ... imagine deæ repta. Caras ... se hic dicit ... dios. omnes ...

f Prometheus à Ioue cui ... de Tethide ... aperuerat, ... ditione liber ... aiunt, ne imp ... peccasse vi ... tur, vt annu ... ferreum ... saxo, & coron ... gestaret: ... cap. 1. 33 & ... logo lib. 37 ... diginus cap ... 6.

g Ioui per ... brium ... gui tecta ... fuisset, M ... de stupro ... lasset.

h Δεσμὸς ... vel colliga ... coronamen ... floribus ...

prætereáque imperatum, vt coronis aliis omnibus antiquatis vti desisterent, exceptis laureis, quæ pro munere concederentur deæ[a] ministris: si parerent oraculi sortibus, nullo se damno affectos iri, ac inter epulandum persoluturos acceptam gratámque deæ pœnam: Caras oraculi iussis obtemperasse, vsum aliarum omnium coronarum sustulisse, deæ ministris permisisse laureas vt gestarent, quod etiam nunc obseruatur. Nicænetus versuum scriptor poëta Indigena[b], & gentilitiã historiam vt plurimum secutus, coronæ ex Amerina salice, cuius hîc incidit mentio, videtur sic meminisse:

a Vel, iis qui deam colerent ac venerarentur.

b Samius.

In urbe nolo, ô Philothere, sed in agro
Degere[c]. Zephyri flatu ego delector:
Mihi satis est lectulus sub lateribus humi stratus:
Ancillæque uernaculæ mihi obuiam[d] prodeuntis uicinum cubile:
Et Amerina salix Carum uetus coronamentum: age nunc afferatur
Vinum, & musarum iucunda lyra,
Hilares ut potemus, ac Iouis inclytam sponsam
Canamus, insulæ nostræ dominam.

c Ad verbum: Agrum mihi adblandiri volo, non vrbem.

d Vt læto exporrectóque vultu excipiat aduenientem.

In his ambiguum est, quod dixit Nicænetus de Amerina salice, an ea contentus sit ad cubilis stratum, an ad nectendam coronam. At Carum vetus coronamentum, inquit, apertè quæstionem exponit. Durauit certè apud Samios eius coronæ vsus adusque tempora Polycratis[e], vt probabile sit in ea frequentiorem insula fuisse. Hoc igitur est quod scripsit Anacreon, Megisthen virum humanum, & affabilem, totos decem menses Amerina salice coronari, & mellitam fæcem bibere. Menodoti opusculum in præclara me Alexandria primum reperisse, & in potestate habuisse, dij sciunt, multis item ostendisse, quod apud Anacreontem dubitatur, Hephæstionémque, arguentem omnes plagij, commodato à me libro accepto, sibi vendicasse illius quæstionis explicationem, ac libellum euulgasse cum hoc titulo, De corona ex Amerina salice apud Anacreontem. Eum commentariolum nuper Romæ apud Demetrium honoratissimum virum inuenimus. Talem quoque erga probum hominem Andrantum, amicum nostrũ, se gessit Hephæstion ille scriptitator. Nam cùm Andrantus quinque libros edidisset de iis quæ apud Theophrastum libris de plantis, & in earum historia, & in philosophi verbis dubia sunt, ac sextum, de intellectu eorum, quæ in libris Aristotelis de moribus ad Nicomachum perplexa, & ancipiti sensu, sed solerter, disputatur, & quædam de Plexippo[f] Antiphõtis tragici, & alia plurima de eodem Antiphonte, illa sibi omnia Hephæstion adscribit. Idem sibi librum de Antiphonte Xenophontis in Commentariis, attribuit, cùm in eo nihil sit quod iure queat sibi asserere, vt nec in libello de corona salicis Amerinæ, in quo proprium nihil edidit, præter hoc vnum, Phylarcho libro septimo historiarum cognitam fuisse Amerinæ salicis historiam. At Phylarchum ignorasse quæ à Nicæ-

e Samiorum tyranni.

f Ad verbum, equorum agitatore.

A καταλῦσαι δὲ καὶ τὰ ἄλλα γένη τῶν στεφάνων ἐπέταξε, χωρὶς τῆς δάφνης. ταύτην δ' αὐτὸς ἔφη τοῖς τὴν θεὸν θεραπεύουσι μόνοις ἀπονέμειν δῶρον, τοῖς τε χρησθεῖσιν ἐκ τῆς μαντείας κατακολουθήσαντας αὐτοὺς ἀβλαβεῖς ἔσεσθαι, καὶ δίκην ἐν εὐωχίαις ἀποδιδόντας τῇ θεῷ τὴν προσήκουσαν, ὅθεν τοὺς Κᾶρας ὑπακοῦσαι βουλομένους τοῖς ἐκ τοῦ χρηστηρίου, καταλῦσαι τὰς ἔμπροσθεν εἰθισμένας στεφανώσεις: αὐτοῖς τε κατὰ πλῆθος χρῆσθαι μὲν τῇ λύγῳ, τοῖς δὲ θεραπεύουσι τὴν θεὸν ἐπιτρέψαι B φορεῖν τὸν καὶ νῦν ἔτι διαμένοντα τῆς δάφνης στέφανον. μνημονεύειν δ' ἔοικεν ἐπὶ ποσόν τι τῆς κατὰ τὴν λύγον στεφανώσεως, καὶ Νικαίνετος ὁ ἐποποιὸς ἐν τοῖς ἐπιγράμμασιν ποιητὴς ὑπάρχων ἐπιχώριος, καὶ τὴν ἐπιχώριον ἱστορίαν ἠγαπηκὼς ἐν πλείοσι. λέγει δ' οὕτως,

Οὐκ ἐθέλω Φιλόθηρε κατὰ πτόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρούρης
Δαίνυσθαι, ζεφύρου πνεύμασι τερπόμενος.
Ἀρκεῖ μοι κοίτη μὲν ὑπὸ πλευρῇσι χαμεύνα.
C Ἐγγὺς γὰρ προμάλου δέμνιον ἐνδαπίης,
Καὶ λύγος ἀρχαῖον Καρῶν στέφος, ἀλλὰ φερέσθω
Οἶνος καὶ Μουσῶν ἡ χαρίεσσα λύρη.
Θυμήρες πίνοντες, ὅπως Διὸς εὐκλέα νύμφην
Μέλπωμεν νήσου δέσποιν ἡμετέρης.

Ἐν τούτοις γὰρ ἀμφιβόλως εἰρηκὼς ὁ Νικαίνετος πότερον στρωμνῆς ἕνεκεν ἢ στεφανώσεως ἀρκεῖται D τῇ λύγῳ, τῷ λέγειν αὐτὴν τῶν Καρῶν ἀρχαῖον στέφος, πρόδηλον καθίστησι τὸ ζητούμενον. συνέβη δὲ τὴν τῆς λύγου στεφάνωσιν, καὶ μέχρι τῶν κατὰ Πολυκράτη χρόνων, ὡς ἄν τις εἰκάσειε, τῇ νήσῳ συνηθεστέραν ὑπάρχειν. ὁ γοῦν Ἀνακρέων φησί, Μεγίστης ὁ φιλόφρων δέκα δὴ μῆνες ἐπεὶ δὴ στεφανοῦταί τε λύγῳ, καὶ τρύγα πίνει μελιηδέα. ταῦτα ἴσασιν οἱ θεοὶ ὡς πρῶτος αὐτὸς ἐν τῇ καλῇ Ἀλεξανδρείᾳ εὗρον κτησάμενος τὸ τοῦ Μηνοδότου συγγραμμάτιον, καὶ ἐπιδείξας πολλοῖς ἐξ αὐτοῦ τὸ E παρὰ τῷ Ἀνακρέοντι ζητούμενον. λαβὼν δὲ παρ' ἐμοῦ ὁ πᾶσι κλοπὴν ὀνειδίζων Ἡφαιστίων ἐξιδιοποιήσατο τὴν λύσιν, καὶ σύγγραμμα ἐξέδωκεν, ἐπιγράψας Περὶ τοῦ παρ' Ἀνακρέοντι λυγίνου στεφάνου, ὅπερ νῦν ἐν τῇ Ῥώμῃ εὕρομεν παρὰ τῷ ἀντιμολτύρα Δημητρίῳ. τοιοῦτος δέ τις καὶ ὁ Ἡφαιστίων συγγραφεὺς, καὶ περὶ τὸν καλὸν ἡμῶν Ἄνδραντον ἐγένετο. ἐκδόντος γὰρ τούτου πέντε μὲν βυβλία περὶ τῶν παρὰ Θεοφράστῳ ἐν τοῖς περὶ φυτῶν καθ' ἱστορίαν καὶ λέξιν ζητουμένων, ἕκτον δὲ περὶ τῶν ἐν τοῖς F Ἠθικοῖς Νικομαχείοις Ἀριστοτέλους ἐννοίας ἀμφιλαφῶς παραθεμένου, καὶ περὶ τοῦ παρὰ Ἀντιφῶντι τῷ τραγῳδοποιῷ Πληξίππου, καὶ πλεῖστα ὅσα, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀντιφῶντος εἰπόντος, σφετερισάμενος καὶ ταῦτα, ἐπέγραψέ τι βυβλίον περὶ τοῦ παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν Ἀντιφῶντος οὐδὲν ἴδιον προσεξευρών, ὥσπερ κἀν τῷ περὶ τοῦ λυγίνου στεφάνου. μόνον γὰρ τοῦτ' ἴδιον εἴρηκεν, ὅτι Φύλαρχος ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν οἶδε τὴν κατὰ λύγον ἱστορίαν. καὶ ὅτι οὔτε τὰ Νικαι-

νέτου οἶδεν. οὔτε τὰ Ἀνακρέοντος ὁ συγγραφεὺς, ἀπέδειξέ τε καὶ διαφωνοῦντα αὐτὸν κατ' ἔνια τῶν ἱστορηθέντων παρὰ τοῦ Μηνοδότου. δύναται δέ τις λέγειν περὶ τῆς λύγου ἁπλούστερον, ὅτι ὁ Μεγίσθης τῇ λύγῳ στεφανοῦται, ὡς παρακειμένης ἐκ τοῦ δαψιλοῦς ἐν ᾧ διωχεῖτο τόπῳ συνδέσεως ἕνεκα τῶν κροτάφων. καὶ γὰρ καὶ Λακεδαιμόνιοι καλάμῳ στεφανοῦνται ἐν τῇ τῶν Προμαχίων ἑορτῇ, ὥς φησι Σωσίβιος ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι θυσιῶν, γράφων οὕτως· ἐν ταύτῃ συμβαίνει τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς χώρας καλάμῳ στεφανοῦσθαι, ἢ στλεγγίδι, τοὺς δ' ἐκ τῆς ἀγωγῆς παῖδας ἀστεφανώτους ἀκολουθεῖν. Ἀριστοτέλης δ' ἐν δευτέρῳ ἐρωτικῶν, καὶ Ἀρίστων ὁ περιπατητικὸς, Κῖος δὲ τὸ γένος, ἐν δευτέρῳ Ἐρωτικῶν ὁμοίως φασὶν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι διὰ τοὺς περὶ τὸν οἶνον πόνους κεφαλαλγιῶν, δεσμοὺς εὕρισκον τοὺς τυχόντας, τῆς τῶν κροτάφων συνδέσεως ὠφελεῖν δοκούσης. οἱ δ' ὕστερον ἅμα τῷ κροτάφῳ προσέβαλλόν τινα καὶ κόσμον οἰκεῖον τῇ παρὰ τὸν οἶνον διαγωγῇ, μηχανησάμενοι τὸν στέφανον. βέλτιον δὲ, διὰ τὸ πάσας τὰς αἰσθήσεις ἐν τῇ κεφαλῇ εἶναι, ταύτην στεφανοῦσθαι, ἢ διὰ τὸ συμφέρειν ἐσκεπάσθαι, καὶ συνδεδέσθαι τοὺς κροτάφους πρὸς τὸν οἶνον. ἐστεφανοῦντο δὲ καὶ τὸ μέτωπον, ὡς ὁ καλὸς Ἀνακρέων ἔφη. ἐπεὶ δ' ὀφρύσι σελίνων στεφανίσκους θέμενοι, θάλειαν ἑορτὴν ἀγάγωμεν Διονύσῳ. ἐστεφανοῦντο δὲ καὶ τὰ στήθη, καὶ ἐμύρουν ταῦτα, ἐπεὶ αὐτόθι ἡ καρδία. ἐκάλουν δὲ καὶ οἷς περιεδέοντο τὸν τράχηλον στεφάνοις ὑποθυμιάδας, ὡς Ἀλκαῖος ἐν τούτοις· ἀλλὰ ἀννήτω μὲν περὶ ταῖς δέραις περθέτω πλέκτας ὑποθυμιάδας τις. καὶ Σαπφώ· καὶ πολλαῖς ὑποθυμιάδες πλέκταις αὐτια παλαιδέραι. καὶ Ἀνακρέων· πλέκτας δ' ὑποθυμιάδας περὶ στήθεσι λωτίνας ἔθεντο. Αἰσχύλος δ' ἐν τῷ λυομένῳ Προμηθεῖ σαφῶς φησιν, ὅτι ἐπὶ τιμῇ τοῦ Προμηθέως τὸν στέφανον περιτίθεμεν τῇ κεφαλῇ, ἀντίποινα τοῦ ἐκείνου δεσμοῦ. καίτοι ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Σφιγγὶ εἰπών·

τῷ δὲ ξένῳ γε στέφανον ἀρχαῖον στέφος
δεσμῶν ἄριστος ἐκ Προμηθέως λόγου.

Σαπφὼ δ' ἁπλούστερον τὴν αἰτίαν ἀποδίδωσι τοῦ στεφανοῦσθαι ἡμᾶς, λέγουσα τάδε· σὺ δὲ στεφάνοις ὦ Δίκα παρθέσθ' ἐραταῖς φόβαισι ὄρπακας ἀννήτω συνέρραις ἀπαλλαγείσῃ χερσίν. εὐάνθεα γὰρ πέλεται, καὶ χάρις τε μάκαιρα μᾶλλον προτέρηνα στεφανώτοισι δ' ἀπυστρέφονται. ὡς εὐανθέστερον γὰρ καὶ κεχαρισμένον μᾶλλον τοῖς θεοῖς παραγγέλλει, στεφανοῦσθαι τοὺς θύοντας. Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ Συμποσίῳ φησὶν, ὅτι οὐδὲν κολοβὸν προσφέρομεν πρὸς τοὺς θεοὺς, ἀλλὰ τέλεια καὶ ὅλα. τὸ δὲ πλῆρες, τέλειόν ἐστι. τὸ δὲ στέφειν, πλήρωσίν τινα σημαίνει. Ὅμηρος·

κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.

καί,

ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἔπεσι στέφει.

τοὺς γὰρ αὖ τὴν ὄψιν ἀμόρφους, φησὶν, ἀναπληροῖ ἡ τοῦ λέγειν πιθανότης.

A neto & Anacreōte scripta sunt, & à Menodoto dissentire in quibusdam eorū quæ ille tradidit, probauit aliquis. Simplicius [a] hoc dici posset, Amerina salice Megisthen redimitum fuisse, quòd ad manum & in propinquo esset copiosa, eo in loco vbi conuiuabatur, ideóq; illa potissimum sibi tēpora præcinxisse, quēadmodum festis Promachiorum [b] diebus arundine Lacedæmonij coronantur, vt ait Sosibius, libro de Sacrificiis quæ Lacedæmone fiebant, his verbis: In hoc festo de more alij B coronantur arundine vernacula, aut Stelide[c]: sequūtur verò quos adhuc magistri erudiunt, ac instituunt pueri, absque coronis. Aristoteles, & Ariston peripateticus, natione Ceus, vterque libro secundo Amatoriorum scribit, antiquos ob dolorem & grauitatem capitis à vini potu molestam, vinculum quoduis temporibus admouisse, quòd eam ligaturam prodesse crederent: posteros autē, vt ornatus adderetur quidpiam, temporibus, quod cōpotationis oblectamentum est, coronas excogitasse, eásque potius adaptasse capiti, quia sedes C in eo sit omnium sensuum: aut quia id tegi, & tempora vinciri ad noxam vini cōducat: nec ea caput & tempora solùm, verùm etiam frontem coronare solitos: quod sic inquit festiuus Anacreon:

Superciliis ex apio corollas superimposuimus,
Lætúmque Baccho festum, & conuiuium celebrauimus.

Coronis etiam pectus ornari vnguentísq; oblini, cœptum, quia sit in eo cor situm. Coronas, quibus ceruicem circumdabant, ὑποθυμιάδας [d] appellarunt, vt Alceus in his:

D *At ceruici Anethi [e] plicatiles hypothymiadas quispiam apponat.*

Sappho:

Multis è floribus coronæ plicatiles circa ceruicem fuere.

Anacreon:

Plicatiles hypothymiadas è loto circa pectus statuerunt.

AEschylus in Prometheo exoluto, liquido scribit, in eius honorem coronas capite gestari [f], tanquam vicissim nos pœnam ei pēdamus E quòd nostra caussa vinculis sit oneratus. Idē in fabula quam Sphingem inscripsit:

Hospiti priscam [g] coronam circumdo,
Vinculorum Promethei sociam, inquam.

Sappho caussam simpliciùs reddit cur coronemur, hoc modo:

Hic te coronato, & pulchræ comæ
Anethi ramos inijce, teneris ac delicatis manibus:
Dijs enim florida chariora sunt, & gratiora:
Eos immortales auersantur, coronam qui non habent.

His scilicet declarat, magnificentius esse, maF gísque diis placere, corona si redimitus sit, qui sacris operatur. Aristoteles in Conuiuio scribit, mutilum nihil diis offerendū, sed quod integrū, ac perfectum sit. Perfectū esse quod expletum: voce Coronare, significari plenitudinem: vt apud Homerum:

Potu adolescentes pateras coronarunt.
Formam deus verbis coronat. [h]

Aspectu deformes, inquit, explet diserta, & ad persuadendum apposita orationis facundia.

a Lacunæ ... fuit exem... typis edit... sequuntur ... omnia è cod... Vaticano ... scripto ... & inserta ...
b Προμαχ... Natalis ... χοι, antea ... qui alius ... do præsum... centæ ... Quodnam ... stum esset ... dum reper...
c Viscis ... arboribus ... scentis ... nostris ... bus, ... Apud Theo... in historia ... fos, unice ... nias. Forrasse ... gendum ... di.
d Quòd ex... halitum, & ... quam suffi... ex inferiori ... te afflarent ... die Seq... niculis ... lineæ ad ... pendulis flo... serta etiam ... stunt. Vin... sthac.
e Apud Po... legimus S... & Alceum ... fuisse coron... anetho, & ...
f Quia de... sit bene m...
g A priscu... iam.
h Supp... ob ... deest ... ratur ... pulchros ... mendat

a Perfectum vt sit: quod deo cōsecratur.

Moliri hoc ergo videtur coronamentum[a]. A Quamobrem in luctu, nos, contra, tanquam eodem dolore tangamur, ac qui affligitur, decurtamus nos, & tonso capillo, & detractis coronis. Philonides medicus libro de Coronis & vnguentis autor est, translata è rubro mari vite in Græciam à Baccho, multísque intemperanti voluptate delinitis, & merum bibentibus, cùm alij furiis acti insanirent, alij obruti vino & crapula conciderent mortuis similes, quibusdam ad littus maris compotantibus, ingruente pluuia, dissolutum conuiuium, ac poculum, in quo parum vini relictum fuerat, aqua repletum esse: deinde cùm factum rursus esset sudum ac serenum cælum, conuiuas in eundem locum reuersos, vinum dilutum gustantes, mitem atque minimè molestam voluptatem sensisse. Quapropter Græci, cùm temetum inter cœnandum infertur C mensæ, elato clamore bonum deum inuocāt, illum venerantes qui reperit. Fuit autem is, Bacchus. Cùm verò post cœnam, primùm aqua temperatum poculum ministratur, Iouē Seruatorem[b] exultātes acclamant, pluuiæ largitorem, & moderatorem existimantes, iucūdæque temperationis & commixtionis autorem. Iis profectò, quorum caput meri portione tentaretur, opus remedio fuit. Promptissimum id est ex florum fasciculis, ac sertis, præsertim natura duce atq; magistra. Nam, vt inquit Andræas, cùm aliquem forte dolor capitis vrgeret, eius compressu leuatus, vinculū intellexit esse doloris præsens auxilium. Hac D igitur medicina opitulātes, eorum qui nimiū bibissent, caput reuinciebant, hederacea præcipuè corona, quæ planta citra cultum vbiuis copiosa prouenit, facie alioqui nō inuenusta, corymbis & foliis virentibus frōtem opacat, adstrictionísque vehementiam patitur, & postremò refrigerat citra odoris grauitatem. Ob hanc rationem coronam illam vita Baccho dedicasse videtur, qui & potum inuenerit, & malis inde nascentibus succurrat. At iam inde voluptatibus illecti homines, præter eam vim qua ebrietatis incommodis medetur, & confert eiusmodi corona, oculorum quoque & narium delectationem expetiuerunt: ac tū E myrteam coronam quæ adstringit, & vini exhalationes arcet, tum è rosis, quæ & grauitatē capitis nonnihil sedat, & æstuantes potione refrigerat, vsurparunt: lauream verò, quæ calfacit, & grauem odorem spirat, compotationibus inutilem esse iudicarūt, tum etiam violas, quæ odore caput feriunt, & coronam ex amaraco, & quidquid grauare aut opplere alioqui posset, reiecerunt. Eadem scripsit & Apollodorus libro de Vnguentis & coronis, iisdémque verbis. Hactenus, ô amice, de his dictum esto. At de Naucratite corona, quibus fiat ex floribus, cùm essem diu F perscrutatus, & de hac re percontatus multos, casu tandem Polycharmi Naucratitis liber, quem inscripsit De Venere, occurrit mihi, in quo hæc leguntur: Vigesima tertia Olympiade Herostratus ciuis noster, mercaturæ gratia nauibus multas regiones adire

b Vide suprà paginam 488.

A ἔοικεν οὖν ὁ στέφανος τοῦτο ποιεῖν βούλεσθαι. διὸ καὶ περὶ τὰ πένθη τοὐναντίον παρασκευαζόμεθα. ὁμοιοπαθεῖς γὰρ τοῦ κεκμηκότος, κολοβοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς τῇ τε κουρᾷ τῶν τριχῶν, καὶ τῇ τῶν στεφάνων ἀφαιρέσει. Φιλωνίδης δ' ὁ ἰατρὸς ἐν τῷ περὶ μύρων καὶ στεφάνων, ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς, φησί, θαλάττης ὑπὸ Διονύσου μετενεχθείσης εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς ἀμπέλου, καὶ πρὸς ἄμετρον ἀπόλαυσιν τῶν πολλῶν ἐκτρεπομένων, ἄκρατόν τε προσφερομένων, οἱ μὲν αὐτῶν μανιωδῶς ἐκτρεπόμενοι παρέπαιον, οἱ δὲ νεκροῖς ἐῴκεσαν ἀπὸ τῆς καρώσεως. ἐπ' ἀκτῆς δέ τινων πινόντων, ἐπιπεσὼν ὄμβρος τὸ μὲν συμπόσιον διέλυσε, τὸν δὲ κρατῆρα, ὃς εἶχεν ὀλίγον οἶνον ὑπολελειμμένον, ἐπλήρωσεν ὕδατος. γενομένης δ' αἰθρίας, εἰς τὸν αὐτὸν ἐπιστρέψαντες C τόπον, γευσάμενοι τοῦ μίγματος, προσηνῆ καὶ ἄλυπον ἔσχον ἀπόλαυσιν. καὶ διὰ τοῦθ' οἱ Ἕλληνες τῷ μὲν παρὰ δεῖπνον ἀκράτῳ προσδιδομένῳ τὸν ἀγαθὸν ἐπιφωνοῦσι δαίμονα, τιμῶντες τὸν εὑρόντα δαίμονα. ἦν δ' οὗτος ὁ Διόνυσος. τῷ δὲ μετὰ δεῖπνον κεκραμένῳ πρώτῳ προσδιδομένῳ ποτηρίῳ Δία Σωτῆρα ἐπιλέγουσι, τὸν ἐκ τοῦ μίγματος ἀλύπου κράσεως τὸν καὶ τῶν ὄμβρων ἀρχηγὸν αἴτιον ὑπολαβόντες. ἐδέησεν οὖν βοηθημάτων τοῖς ἐν τῷ πότῳ κεφαλὴν ἐπιθλιβεῖσιν. ἦν δὲ δεσμὸς ἐξ αὐτῶν προχειρότατος, καὶ τῆς φύσεως ἐπὶ τοῦτο ὁδηγούσης. ἀλγήσας γάρ τις κεφαλήν, ὥς φησιν Ἀνδρέας, εἶτα πιέσας καὶ κουφισθεὶς εὗρε D κεφαλαλγίας δεσμὸν φάρμακον. τούτῳ οὖν βοηθήματι πρὸς πότοις χρώμενοι, τοῖς παραπίπτουσι τὴν κεφαλὴν ἐδέσμευον. καὶ ἐπὶ τὸν κίσσινον στέφανον ἦλθον αὐτόματόν τε καὶ πολὺν ὄντα, καὶ κατὰ πάντα τόπον γινόμενον, ἔχοντα καὶ πρόσοψιν οὐκ ἀτερπῆ, χλωροῖς πετάλοις καὶ κορύμβοις σκιάζοντα τὸ μέτωπον, καὶ τοὺς ἐν τῷ σφίγγειν τόνους ὑπομένοντα, προσέτι δὲ ψύχοντα χωρὶς ὀδμῆς καρούσης. καὶ ταύτῃ μοι δοκεῖ Διονύσῳ ὁ βίος ἀνεῖναι τὸ στέφος, τὸν εὑρετὴν τοῦ πώματος καὶ τῶν δι' αὐτὸ ἐλαττωμάτων ἀλεξιτῆρα βουλόμενος εἶναι. ἐντεῦθεν δὲ εἰς ἡδονὴν τραπέντες, τὸ μὲν εἰς συμφέρον καὶ τοῖς ἐκ μέθης E παραβοηθῶν ἐλαττώματος ὁ στέφανος, τοῦ πρὸς ὄψιν ἢ πρὸς ὀσμὴν ἐπιτερποῦς ἐφρόντισαν. διὸ μυρσίνης μὲν στέφανον στύφοντα, καὶ τὴν οἴνων ἀναθυμίασιν ἀποκρουόμενον, ἔτι δὲ ῥόδινον, ἔχοντά τι καὶ κεφαλαλγίας παρηγορικὸν σὺν τῷ κατὰ ποσὸν ψύχειν, πρὸς δὲ τοῖς δάφνινον οὐκ ἀλλότριον τοῖς πότοις ἡγητέον. λευκόϊον δὲ, κινητικὸν ὄντα κεφαλῆς, καὶ ἀμαράκινον καὶ ἅπαντας τοὺς καροῦν δυναμένους ἢ βαρύνειν ἄλλως κεφαλήν, περιστατέον. τὰ αὐτὰ εἴρηκε καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ περὶ μύρων καὶ στεφάνων, αὐταῖς λέξεσι. καὶ F περὶ μὲν τούτων ὦ ἑταῖροι ταῦτα. περὶ δὲ τοῦ Ναυκρατίτου στεφάνου, τίς ἐστι τὴν ἄνθην, πολλὰ ἀναζητήσας, καὶ πολλῶν πυθόμενος, ὡς οὐδὲν ἐμάνθανον, ἐνέτυχον ὀψέ ποτε Πολυχάρμου Ναυκρατίτου ἐπιγραφομένῳ βιβλίῳ περὶ Ἀφροδίτης, ἐν ᾧ ταυτὶ γέγραπται. κατὰ δὲ τὴν τρίτην πρὸς ταῖς εἴκοσιν Ὀλυμπιάδα, ὁ Ἡρόστρατος, πολίτης ἡμέτερος, ἐμπορίᾳ χρώμενος, καὶ χώραν πολλὴν

A πλείων, προσχὼν ποτὲ καὶ Πάφῳ τῆς Κύπρου, ἀγαλμάτιον Ἀφροδίτης σπιθαμιαῖον, ἀρχαῖον τῇ τέχνῃ, ὠνησάμενος ᾔει φέρων εἰς τὴν Ναύκρατιν. καὶ αὐτῷ πλησίον φερομένῳ τῆς Αἰγύπτου, ἐπεὶ χειμὼν αἰφνίδιος ἐπέπεσε, καὶ συνιδεῖν οὐκ ἦν ὅπου γῆς ἦσαν, κατέφυγον ἅπαντες ἐπὶ τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἄγαλμα, σώζειν αὐτοὺς αὐτὴν δεόμενοι. ἡ δὲ θεὸς, προσφιλὴς γὰρ τοῖς Ναυκρατίταις ἦν, αἰφνίδιον ἐποίησε πάντα τὰ παρακείμενα αὐτῇ μυρρίνας χλωρᾶς πλήρη, ὀσμῆς τε ἡδίστης B ἐπλήρωσε τὴν ναῦν ἤδη ἀπειρηκόσι τοῖς ἐμπλέουσι τὴν σωτηρίαν διὰ τὴν πολλὴν ναυτίαν. γενομένου δὲ ἐμέτου πολλοῦ, καὶ ἡλίου ἐκλάμψαντος, κατιδόντες τοὺς ὅρμους, ἧκον εἰς τὴν Ναύκρατιν. καὶ ὁ Ἡρόστρατος ἐξορμήσας τῆς νεὼς μετὰ τοῦ ἀγάλματος, ἔχων καὶ τὰς αἰφνίδιον αὐτῷ ἀναφανείσας χλωρὰς μυρρίνας ἀνέθηκεν ἐν τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ, θυσίας τε τῇ θεῷ, καὶ ἀναθεὶς τῇ Ἀφροδίτῃ ἄγαλμα, καλέσας τε καὶ ἐφ' ἑστίασιν ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ τοὺς προσήκοντας καὶ τοὺς οἰκειοτάτους, C ἔδωκεν ἑκάστῳ καὶ στέφανον ἐκ τῆς μυρρίνης, ὃν καὶ τότε ἐκάλεσε Ναυκρατίτην. ὁ μὲν οὖν Πολύχαρμος ταῦτα, οἷς κἀγὼ πείθομαι, ἡγούμενος οὐκ ἄλλόν τινα εἶναι Ναυκρατίτην στέφανον, ἢ τὸν ἐκ τῆς μυρρίνης, τὸν καὶ μετὰ τῶν ῥόδων ὑπὸ τοῦ Ἀνακρέοντος φορούμενον. καὶ ὁ Φιλωνίδης δὲ εἴρηκεν, ὡς ὁ τῆς μυρρίνης στέφανος τὴν ἐκ τῶν οἴνων ἀναθυμίασιν ἀποκρούεται, καὶ ὁ τῶν ῥόδων ἔχει τι κεφαλαλγίας παρηγορικὸν πρὸς τῷ καὶ ἐμψύχειν. γελοῖοι οὖν εἰσὶ καὶ οἱ λέγοντες Ναυκρατίτην εἶναι στέφανον τὸν ἐκ τῆς βίβλου τῆς στεφανωτρίδος D καλουμένης παρ' Αἰγυπτίοις στεφόμενον, παρατιθέμενοι Θεοπόμπου ἐκ τῆς τρίτης τῶν Ἑλληνικῶν, ὅς φησιν Ἀγησιλάῳ τῷ Λάκωνι παραγινομένῳ εἰς Αἴγυπτον δῶρα πέμψαι τοὺς Αἰγυπτίους ἄλλα τέ τινα, καὶ δὴ καὶ τὴν στεφανωτρίδα βίβλον. ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα, τίνα ὠφέλειαν ἢ ἡδονὴν ἔχει τὸ βίβλῳ στεφανοῦσθαι μετὰ ῥόδων, πλὴν εἰ μὴ οἱ τούτοις χαίροντες στέφονται ὁμοῦ σκορόδοις καὶ ῥόδα. παμπόλλους δὲ οἶδα λέγοντας τὸν ἐκ τῆς σαμψύχου στέφανον εἶναι τὸν Ναυκρατίτην. πολὺ δὲ τὸ ἄνθος E τοῦτο κατὰ τὴν Αἴγυπτον. διάφορος δὲ γίνεται κατὰ τὴν ὀδμὴν ἡ ἐν Αἰγύπτῳ μυρρίνη παρὰ τὰς ἐν ἄλλαις χώραις, ὡς καὶ Θεόφραστος ἱστορεῖ. ἔτι τούτων λεγομένων, ἐπεισῆλθον παῖδες στεφάνους φέροντες τῶν ἀκμαζόντων κατὰ τοὺς καιρούς. καὶ ὁ Μυρτίλος· λέγε καλέ, εἶπεν, Οὐλπιανὲ στεφάνων ὀνόματα. οἱ γὰρ παῖδες, κατὰ τὸν Χαιρήμονος Κένταυρον,

> στεφάνους ἑτοιμάζουσιν, οὓς εὐφημίας
> κήρυκας εὐχαὶ προὐβάλοντο δαιμόνων.

καὶ ἐν τῷ Διονύσῳ δὲ αὐτὸς ἔφη ποιητής.

> στεφάνους τεμόντες, ἀγγέλους εὐφημίας.

F σὺ δὲ μὴ τὰ ἐκ τῶν ἐπιγραφομένων Αἰλίου Ἀσκληπιάδου στεφάνων φέρε ἡμῖν, ὡς ἀνηκόοις αὐτῶν, ἀλλ' ἄλλο τι παρ' ἐκεῖνα λέγε. δεῖξαι γὰρ οὐκ ἔχεις, ὅτι διαλελυμένως τις εἴρηκε ῥόδων στέφανον, καὶ ἴων στέφανον. τὸ γὰρ παρὰ Κρατίνῳ κατὰ παιδιὰν εἴρηται, ναρκισσίνοις ὀλίσκοις. καὶ ὃς γελάσας, πρῶτος ἐν τοῖς Ἕλλησι στέφανος ὠνομάσθη, ὥς φησι Σῆμος ὁ Δήλιος ἐν τετάρτῳ Δηλιάδος, τὸ παρὰ

A solitus, aliquando ad Cypri Paphon nauem cùm applicuisset, Veneris imagunculam, magnitudine palmi, operis vetusti, emit, Naucratin vt portaret. Cùm autem propius AEgyptum cursum teneret, ingruente subita tempestate, qua circumfusus vbi locorum esset, nesciebat, confugerunt omnes ad Veneris simulacrum, precantes vt eius ope seruarentur. Tum dea, Naucratitis alioqui propitia, & beneuola, repẽte myrto viridi compleuit, quidquid in ambitu fuit; odorémque iucundissimum per totã nauem sparsit, vectoribus iam B de salute desperantibus ob assiduam nauseam, qua post crebras vomitiones fathiscebant, exortúsque sol illuxit, adeò vt conspectis suis finibus, Naucratin incolumes peruenerint. Herostratus tum è naui prosiliẽs, cum deæ statua, & myrtos quæ extemplo virentes extiterant, in Veneris æde consecrauit, dicatáque imagine, & peracta re diuina, ciues amantissimos & spectatissimos ad epulum in delubrum conuocauit, eorúmque singulos corona donauit myrtea, quam ideo Naucratiten C appellarunt. Hæc Polycharmus, quibus fidem adhibeo, nec vllam aliam esse Naucratiten coronam puto quàm myrteam, adiectis rosis, ab Anacreonte gestatam: verúmque id prorsus arbitror à Philænide proditum, è myrto coronam meri vapores prohibere, è rosis autem, refrigerare, & grauitatem capitis lenire, esséque ridiculos & ineptos, qui Naucratitin coronam opinẽtur plexam ex Papyro coronaria, adducẽtes Theopompum libro tertio Rerum Græciæ, qui scripsit Agesilao Lacedæmonio, cùm traiecisset in AEgyptum, D dono misisse & alia multa AEgyptios, & coronariam papyrum. Ego verò quam voluptatem vtilitatémve percipiat aliquis è corona papyracea, rosis additis, non video, nisi qui ea gaudent, rosas simul cum allio nectant[a]. Multos Naucratiten coronam interpretari ex Amaraco[b], non me fugit, eúmque florem abundare in AEgypto. Myrtum verò AEgyptiam odoris suauitate alias omnes antecellere confessum. quod & Theophrastus[c] scripsit. Procedebat hic sermo: ecce interea, pue- E ri, coronas ferentes ex iis floribus consertas, qui ea tempestate vigebant: & tum Myrtilus, ô bone Vlpiane. Nam, quod ait Chæremon in nobis coronarum appellationes iam dicito, Centauro,

> *Pueri coronas parant, quas veluti præcones,*
> *Precibus deorũ, bonæ scæuæ gratia, præmittãt.*

Idem poëta in Baccho:

> *Coronas disciderunt ominis fausti nuntias.*

Tu verò, ne ex libro De Coronis, qui AElij Asclepiadis inscribitur, sume quod dicturus es, tanquam nondum sit is liber nobis lectus, sed aliud quidpiã edissere, præter ea quæ opus F illud complectitur. An quæso licenter ac oscitanter dici probare possis, quod aiunt vulgo, Rosarũ[d] & Violarum coronam. Nã quod est apud Cratinum, Narcissorum pastillus, per iocum dictum fuit? Risit ille, &, Primùm, inquit, Græci στέφανον vocauerunt, vt scribit Semus Delius libro quarto Deliadis, quod στέμ-

a Ex hoc l[illegible] possumus [illegible] cere florem [illegible] niculámve [illegible] ri cœnosum [illegible] putre quid[illegible] ac iniucun[illegible] olere.
b Sic Pollux posuit.
c Cap. vltim. 6. hist.
d Pro, Ros[illegible] Violacea[illegible] na: ex R[illegible] lis corona[illegible]

μα quidam, & στέφος nos appellamus. Hac corona vos primum vbi ornauerimus [a], addemus alteram, & eam lauream [b], nempe vocem στέφος, à dictione στέφανος ortam & ductam [c] fuisse. Tu verò, ô multiloque ac verbose Thessale, loqui me putas quæ vulgaria & communia sunt, ac veluti subacta iam, & trita: Ego equidem, quoniam tibi sic lingua præceps est, de Hypoglottide [d] corona verba faciam, cuius Plato sic meminit in Ioue male affecto:

At linguam [e] uos nunc fertis in calceis:
Coronas uerò hypoglottidas gestantes in compotationibus, ac faustis sacrificiis,
Disertam linguam & elegantem expromitis.

Theodorus in Atticis dictionibus, vt ait Pamphilus libro De Nominum plexu, Hypoglottidem [f] coronæ genus interpretatur. Hoc igitur ex me disce. Nam quod est apud EVripidem,

In re quauis duplicis & ambiguæ significationis,
Contentionem excitabit, qui dicendo ualet.

Coronam, quam Isthmiacam [g] nominant, Aristophanes in Frigentibus [h] dignam putauit quam memoraret, sic:

Quid faceremus? candida palla induenda fuit:
Sumenda corona Isthmiaca, ut nos chori
Domini laudes cantu celebraremus.

Silenus in linguis, Isthmiam coronam vocat: Philetas Isthmiacam. Est autem huius vtriusque vocabuli duplex & anceps notio, tanquã ornamẽtum sit & capitis, & ceruicis. Etenim quæ frontis pars inter supercilia ad nasum iacet [i], isthmum etiam voco. Timachidas & Simmias Rhodij vno velut ore Isthmiam coronam dixerunt [k]. Antinoi meminit Callixenus Rhodius natione, in suis libris de Alexandria, his verbis: Quandoquidem est iniecta de Alexandria mentio, scio in ea pulchra ciuitate coronam quandam textam è loto ibi nascente, vocari Antinoiam. In Paludibus [l] lotus gignitur æstatis tempore: floris duplex color: alter similis rosæ [m]: ex hoc nectuntur coronæ, quas propriè vocant Antinoïas: alterius cyaneus color est, è quo lotina fit corona. Pancrates quispiam indigena, poëta, nobis etiam cognitus, Adriano imperatori cùm esset Alexãdriæ, velut ostentum ingens, ac miraculum, spectãdum præbuit lotum roseum, & Antinoĩum vocandum esse dixit, illũmque terra procreatũ, perfusa cruore Mauri leonis, quem in Libya Alexandrię finitima, dum venaretur, Adrianus prostrauerat, belluam ingentem, quæ diu Libyam ita vastauerat, vt eius magna pars esset deserta. Delectatus imperator hominis inuentione, quã nouam excogitarat, annonam ex Musarum reditibus [n] ei largitus est. Cratinus comicus in Vlyssibus lotum στεφάνωμα, coronamentum, dixit, quia foliosa [o] omnia στεφανώματα, vocant Athenienses. Pancrates in poëmate non inuenustè scripsit:

Serpyllũ crispum, album lilium, atque hyacinthũ
Purpureum, flaui chelidonij folia:
Et rosam, uernis Zephyris hiscentem: ...
Nondũ florẽ Antinoi cognominẽ tellus ediderat.

a Ἀλληγορικῶς, vbi primum ex me vos id cognoueritis, subnectam aliud scitu dignissimum.
b Victoriæ triũphique indicem, egregiam.
c Cùm probabilius sit τὸν στέφανον, ἀπὸ τοῦ στέφους originem habere.
d Medicis hypoglottis aliud est: nempe medicamentum vtile tussi, quod sub lingua & in ore continetur, vt paulatim liquescat.
e Tacetis, quasi lingua calceorũ ansis & vinculis sit obstricta, vel calceorum soleis compressa.
f Ego sic dictam puto quòd proximè mentum, in Rumine ipso, sub lingua, collocaretur. Vide posthac pag. sequen.
g Partem colli ambientem, in qua sunt oris & faucium angustiæ, ὁ ἰσθμός.
h Ταῖς ταγηνισταῖς.
i Polluci, μεσόφρυον, & μεσώπιον.
k Non Isthmiacam.
l Aquis stagnãtibus, cãpis inundatis flumine.
m Albus Dioscoridi, & Theophrasto.
n Quos vel ciuitas, vel imperator, musarum cultoribus, & humanioris literaturæ professoribus assignabat. Τὴν ἐκ μουσῶν, σίτησιν: fortassis, ἐκ μουσείου. Nã quod ait Philostratus, μουσεῖον ἦν τράπεζα Αἰγυπτία συγκαλοῦσα τοὺς ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἐλλογίμους: AEgyptia mensa qua excipiebantur viri toto terrarum orbe elegantes, præclari, & eloquẽtes. Iunius adagio 2. Cent. 7. suprà.
o Vt Lugdunẽses, flores omnes, Rosas.

A μὲν ἡμῖν στέφανος, ὅπερ ἐστὶ στέμμα περισυγερμένον. διὸ καὶ τούτῳ πρώτῳ στεφανωσάμενοι, δεύτερον περιθέμεθα τὸν δάφνινον. κέκληται δὲ στέφανος ἀπὸ τοῦ στεφαίου. σὺ δὲ οἴει με, ἔφη, Θετταλὲ ποικιλόμυθε, τῶν κοινῶν τούτων καὶ κατημαξευμένων ἐρεῖν τι; διὰ δὲ τὴν σὴν γλῶσσαν τῆς ὑπογλωττίδος μνησθήσομαι, ἧς Πλάτων ἐμνήσθη ἐν Διῒ κακουμένῳ.

καίτοι φορεῖτε γλῶσσαν ἐν ὑποδήμασι,
στεφάνους δ' ὑπογλωττίσιν, ὅτε πίνητέ που,
B καὶ καλλιερῆτε γλῶτταν ἀγαθὴν πέμπετε.

Θεόδωρος δ' ἐν ταῖς Ἀττικαῖς φωναῖς, ὥς φησι Πάμφιλος ἐν τοῖς περὶ ὀνομάτων πλοκῆς στεφάνων, γένος τι τὴν ὑπογλωττίδα ἀποδίδωσι. λάβε οὖν παρ' ἐμοῦ. κατὰ γὰρ τὸν Εὐριπίδην,

ἐκ παντὸς ἄν τις πράγματος δισσῶν λόγων
ἀγῶνα θεῖτ' ἄν, εἰ λέγειν εἴη σοφός.

Ἰσθμιακόν. οὕτως τοῦτον καλούμενον στέφανον Ἀριστοφάνης μνήμης ἠξίωσεν ἐν Ταγηνισταῖς, λέγων οὕτως·

C τί οὖν ποιῶμεν; χλανίδ' ἐχρῆν λευκὴν λαβεῖν.
εἶτ' ἰσθμιακὰ λαβόντες, ὥσπερ οἱ χοροί,
ᾄδωμεν εἰς τὸν δεσπότην ἐγκώμιον.

Σιληνὸς δ' ἐν ταῖς Γλώτταις φησὶν, ἴσθμιον στέφανον. Φιλήτας δέ φησι, στέφανος. ἡγοῦμαι ὁμωνυμίαν ἀμφοτέρωθι, οἷον τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ περὶ τὸν τράχηλον κόσμου. λέγω δὲ τοῦ ἐπὶ τοῦ φρέατος καὶ τοῦ ἐγχειριδίου ἴσθμιον. Τιμαχίδας δὲ καὶ Σιμμίας οἱ Ῥόδιοι ἀποδιδόασιν ἐν ἀνθ' ἑνὸς, ἴσθμιον στέφανον. οὗ μνημονεύει καὶ Καλλίξενος ὁ Ῥόδιος καὶ αὐτὸς
D γένος, ἐν τοῖς περὶ Ἀλεξανδρείας γράφων οὕτως· ἐπεὶ δὲ Ἀλεξανδρείας ἐμνημόνευσα, οἶδα τινὰ ἐν τῇ καλῇ ταύτῃ πόλει καλούμενον στέφανον Ἀντινόειον, γινόμενον ἐκ τοῦ αὐτόθι καλουμένου λωτοῦ. φύεται δ' οὗτος ἐν λίμναις, θέρους ὥρᾳ, καὶ εἰσὶν αὐτοῦ χροιαὶ δύο, ἡ μὲν τῷ ῥόδῳ ἐοικυῖα. ἐκ τούτου δ' ὁ πλεκόμενος στέφανος κυρίως Ἀντινόειος καλεῖται. ὁ δ' ἕτερος λώτινος ὀνομάζεται, κυανέαν ἔχων τὴν χροιάν. καὶ Παγκράτης τις τῶν ἐπιχωρίων ποιητὴς, ὃν καὶ ἡμεῖς ἔγνωμεν, Ἀδριανῷ τῷ αὐ-
E τοκράτορι ἐπιδημήσαντι τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, μετὰ πολλῆς τερατείας ἐπέδειξε τὸν ῥοδίζοντα λωτὸν, φάσκων αὐτὸν δεῖν καλεῖν Ἀντινόειον, ἀναπεμφθέντα ὑπὸ τῆς γῆς, ὅτε τὸ αἷμα ἐδέξατο τοῦ Μαυρουσίου λέοντος, ὃν κατὰ τὴν πλησίον τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Λιβύην ἐν κυνηγίῳ καταβεβλήκει ὁ Ἀδριανὸς, μέγα χρῆμα ὄντα, καὶ πολλῷ χρόνῳ κατανεμηθέντα πᾶσαν τὴν Λιβύην, ἧς καὶ πολλὰ ἀοίκητα ἐπεποιήκει οὗτος ὁ λέων. ἡσθεὶς οὖν ἐπὶ τῇ τῆς ἐννοίας εὑρέσει καὶ νεότητι, τὴν ἐν μουσείῳ αὐτῷ σίτησιν ἔχειν
F ἐχαρίσατο. καὶ Κρατῖνος δ' ὁ κωμῳδιοποιὸς ἐν Ὀδυσσεῦσι κέκληκε τὸν λωτὸν στεφάνωμα, διὰ τὸ πάντα τὰ φυλλώδη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στεφανώματα λέγεσθαι. ὁ δὲ Παγκράτης ἐν τῷ ποιήματι οὐκ ἀγλαφύρως εἴρηκεν

οὖλον ἕρπυλλον, λευκὸν κρίνον, ἠδ' ὑάκινθον
πορφύρεον, λευκοῦ δὲ χελιδονίοιο πέτηλα,
καὶ ῥόδον εἰαρινοῖσιν ἀνοιγόμενον ζεφύροισιν,
οὔπω γὰρ φύεν ἄνθος ἐπώνυμον Ἀντινόοιο.

πυλέων οὕτως καλεῖται ὁ στέφανος, ὃν τῇ Ἥρᾳ περιτιθέασιν οἱ Λάκωνες, ὥς φησι Πάμφιλος. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἰάκχαν τινὰ καλούμενον οἶδα στέφανον ὑπὸ Σικυωνίων, ὥς φησι Τιμαχίδας ἐν ταῖς Γλώτταις. Φιλήτας δ' οὕτως γράφει· Ἰάκχα ἐν τῇ Σικυωνίᾳ στεφάνωμα εὐῶδες.

Ἔστηκ' ἀμφίκομα εὐώδεος ἀγχόθι πατρὸς,
Καλὸν Ἰακχαῖον θηκαμένη στέφανον.

Σέλευκος δ' ἐν ταῖς Γλώσσαις, Ἑλλωτίδα καλεῖσθαί φησι τὸν ἐκ μυρρίνης πλεκόμενον στέφανον, ὄντα τὴν περίμετρον πηχῶν κ, πομπεύειν τε ἐν τῇ τῶν Ἑλλωτίων ἑορτῇ. φησὶ δ' ἐν αὐτῷ τὰ τῆς Εὐρώπης ὀστᾶ κομίζεσθαι, ἣν ἐκάλουν Ἑλλωτίδα. ἄγεσθαι δὲ καὶ ἐν Κορίνθῳ τὰ Ἑλλώτια. Θυρεατικοί. οὕτω καλοῦνται στέφανοί τινες παρὰ Λακεδαιμονίοις, ὥς φησι Σωσίβιος ἐν τοῖς περὶ Θυσιῶν, ψιλίνους αὐτοὺς φάσκων νῦν ὀνομάζεσθαι, ὄντας ἐκ φοινίκων. φέρειν δ' αὐτοὺς ὑπόμνημα τῆς ἐν Θυρέᾳ γενομένης νίκης τοὺς προστάτας τῶν ἀγομένων χορῶν ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ, ὅτε καὶ τὰς γυμνοπαιδιὰς ἐπιτελοῦσι. χοροὶ δ' εἰσὶ τὸ μὲν πρόσω παίδων, τὸ δ' ἐξ ἀρίστου ἀνδρῶν γυμνῶν ὀρχουμένων καὶ ᾀδόντων Θαλήτου καὶ Ἀλκμᾶνος ᾄσματα, καὶ τοὺς Διονυσοδότου τοῦ Λάκωνος παιᾶνας. μελεωτίνων δὲ στεφάνων μνημονεύει Ἄλεξις ἐν Κρατείᾳ ἢ Φαρμακοπώλῃ οὕτως·

στεφάνοις τε πολλοῖς κρεμαμένοις μελιλωτίνοις ἐπιθυμεῖς.

Σέλευκός φησι τὰ πάντα στεφανώματα. Τιμαχίδας δέ φησι τὰ παντοδαπὰ στεφανώματα, ἃ τὰς γυναῖκας φορεῖν, οὕτως καλεῖσθαι. ὑποθυμὶς δὲ καὶ ὑποθυμιάδες στέφανοι παρ' Αἰολεῦσι καὶ Ἴωσιν, οὓς περὶ τοὺς τραχήλους περιετίθεντο, ὡς σαφῶς ἐστι μαθεῖν ἐκ τῆς Ἀλκαίου καὶ Ἀνακρέοντος ποιήσεως. Φιλήτας δ' ἐν τοῖς Ἀτάκτοις, ὑποθυμιάδας Λεσβίους φησὶ καλεῖν μυρσίνης κλῶνα, περὶ ὃν πλέκειν ἴα καὶ ἄλλα ἄνθη. καὶ ὑπογλωττὶς δὲ στεφάνου ἐστὶν εἶδος. Θεόδωρος δ' ἐν ταῖς Ἀττικαῖς Γλώσσαις, στεφάνων πλοκῆς γένος παρὰ Πλάτωνι ἐν Διὶ κακουμένῳ. εὑρίσκω δὲ καὶ παρὰ τοῖς κωμικοῖς κυλιστόν τινα καλούμενον στέφανον, καὶ μνημονεύοντα αὐτοῦ Ἄρχιππον ἐν Ῥίνωνι διὰ τούτων.

ἀθῷος ἀποδοὺς θοἰμάτιον ἀπέρχεται
στέφανον ἔχων τὸν ἐκ κυλίστων οἴκαδε.

Ἄλεξις δ' ἐν μὲν Ἀγωνίδι ἢ Ἱππίσκῳ·

ὁ τρίτος δ' ἐστὶν ἔχων
σύκων κυλιστὸν στέφανον, ἀλλ' ἔχαιρε καὶ
ζῶν τοῖς τοιούτοις.

ἐν δὲ Σκείρωνί φησιν.

ὥσπερ κυλιστὸς στέφανος αἰωρούμενος.

μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Ἀντιφάνης ἐν ἑαυτοῦ ἐρῶντι. Εὔβουλος δ' ἐν Οἰνομάῳ ἢ Πέλοπι·

περιφοραῖς κυκλούμενος
ὥσπερ κυλιστὸς στέφανος.

τίς οὖν ἐστιν ὁ κυλιστός; οἶδα τὸν Θυατερηνὸν Νίκανδρον ἐν τοῖς Ἀττικοῖς ὀνόμασι λέγοντα τάδε· ἐγκυλίστιοι στέφανοι καὶ μάλιστα οἱ ἐκ ῥόδων. καὶ τὸ εἶδος, ὁποῖον ζητεῖς ὦ Κύνουλκε. καὶ μή μοι εἴπῃς ὅτι δεῖ τοὺς ἁδροὺς ἀκούειν. οὐ γὰρ εἰ ὁ τὰ ἐν τοῖς βιβλίοις οὐ μόνον ἀπόρρητα ἐκλέγων, ἀλλὰ καὶ διορύττων, καθάπερ οἱ παρὰ Κάτωνι τῷ κωμῳδιοποιῷ ἐν Συνεξαπατῶντι φιλόσοφοι, περὶ ὧν καὶ Σοφοκλῆς συνδείπνοις φησίν, σῦσιν σοι παραπλησίοις.

A Pyleonem, vt Pamphilus ait, coronam[a] vocabant, quam Iunoni Lacones imponebant. Fuit & Iacche apud Sicyonios, vt inquit Timachidas in Linguis, coronæ species. Philetas de hac ita scribit:

In Sicyonia Iacche corona est fragrans.
Prope patrem suauiter olentem[b] adstitit
Comæque imposuit pulchrā coronam Iacchæam.

Seleucus in Linguis, textam coronam è Myrto vocari scribit Ellotida, ambitu cubitorum viginti, eámque in Ellotiorum festo, quod apud Corinthum solenne est, in pompa vehi,
B cum ossibus EVropæ, quam Ellotida Corinthii nominant. Thyreaticas Lacedæmones coronas quasdā appellant, vt tradit Sosibius in libro De sacrificiis, è palma factas, quas nunc Psilinas appellant. Eas victoriæ monumentum, quam ad Thyream[c] obtinuerunt, gestant Chororum duces in quodam festo, cùm & ludis publicis nudi per vrbem incedūt. Chori, prior quidem puerorum, sequens virorum fortium, qui nudi saltant: Thaletis vel Alcmanis cantica recitātes, aut Dionysodo-
C ti Lacedæmonij Pæanas[d]. Coronarum è meliloto sic Alexis meminit in Crateua, seu Medicamentario:

Coronas è Meliloto plurimas desideras.

Seleucus tradit omnes coronas sic appellari: Timachidas verò, omnifarias quæ à fœminis gestantur. Apud Ionas, & AEolas, Hypothymides, & Hypothymiades coronæ sunt, quibus collum ornatur[e], vt liquet ex Anacreontis & Alcei carminibus. Philetas in Atactis[f] scribit, hypothymida à Lesbiis vocari myrti ramum, cui violas & flores alios circumpli-
D cant. Est & coronæ species Hypoglottis[g]. Theodorus in Atticis linguis tradit apud Platonem in Ioue male affecto, sic vocari coronarū certum quendam cōtextum. Apud Comicos reperio Cyliston[h] coronæ genus, cuius sic meminit Archippus in Rhinone[i]:

Abit impune ueste reddita,
Domi tamen Encyliston coronam habet.

Alexis in Certamine, aut Equuleo:

E ficu coronam[k] Cyliston: at dum uixit, hæc grata fuerunt.

E Idem in Scirone:

Veluti Cylista corona, suspensus.

Meminit & huius Antiphanes in Suiipsius amatore, & EVbulus in Pelope, sic:

Circuitu in orbem aduolutus, ueluti Cylista corona.

Quænam ergo Cylista hæc? Non me latet Nicandrum Theaterinum libro de vocabulis Atticis hoc scripsisse: Encylistiæ[l] coronæ, potissimum è rosis: at illius formam quæro, ô Cynulce. Tu verò ne dixeris amplas, grādes,
F crassas, ita nominari, cùm in libris legendis quæ rara & arcana sunt non tantùm seligas, verùm etiam rimeris, & tanquam effodias, quemadmodum apud Platonem comicum, in Deceptore, philosophi, de quibus & Sophocles hoc scripsit in Conuiuis simul cœnantibus:

a Fiebat ex Elychryso & Cypero, paulo post.

b Vnguentis delibutum. Legendum ἀμφὶ κόμαν. Versus poetæ cuiusdam.

c Argiuis pugna victis. Herodotus lib. 1.

d Versus de diis & heroibus compositos.

e Suprà.

f Vocabulis sparsim & nullo ordine collectis.

g Suprà. Hæc inartificiosè reperta suspicionem ingerunt, hunc totum librum esse confusum, ac perturbatum.

h Coronam plicatilem, siue pactilem Plinio, siue plectilem, Plauto.

i Limatore, Irrisore, Nasuto. Hæc de fure dicuntur.

k Sub. gestabat vilem, minimè sumptuosam.

l Sub. adfuerunt.

Te strenuis iamiam uiris parem
Barbam [a] *sic unctam profecto dedecet*
Lasciuientem ferre, & stirpe nobili
Satum, uentris filium uocari uiuo patre.

A

Quoniam verò tu iam satiatus es non solum Glauci[b] calua, sed etiam semperuiuo [c] herba, qua se Antedonius [d] ille deus cùm saturasset, immortalis vrinator euasit, differe nobis de eo quod propositū est, ne, quod est apud diuinum Platonem, libro de Animo, te vita defunctum, quemadmodum eos qui gulæ dediti fuerunt, compotationum studiosi, intēperantes, & in alios contumeliosi, ac iniurij, aut in asinorum genus transiisse, aut alicuius feræ speciem induisse, nos intelligamus. Hæsitante illo, Agamus, inquit Vlpianus, de alia coronæ specie; quam struthiam nominant. Eius Asclepiades meminit adductis his ex Stephanopolitidibus[e] EVbuli:

B

O te fortunatam qui habeas in domuncula
Struthium in summo caule florescens [f], *tenuissimum,*
Sponsis charum, [g] *terque quatérque gratiosum.*

quod augescens velut calamo circumnascitur[h], &, cum magno veris, ciulantísque auis desyderio, contabescit[i]. Nectitur in hanc coronam plantæ flos quam Struthion vocant. Eius sic miminit Theophrastus libro sexto historiæ[k]. Iris æstate floret, & quod Struthiū vocant. Eius flos aspectu pulcher, sed inodorus. Galena Smyrnæa florem ipsum Struthiū appellat. POTHOS. Ita coronam vocant, vt Nicander Colophonius scribit in Linguis, eam fortassis quam è flore sic appellato nectunt. Theophrastus eius floris meminit libro sexto historiæ, his verbis: AEstiui magis flores, Lychnis, Iouis flos, Lilium, Iphyum, Amaracus Phrygius, & quem Pothon vocant. Is duplex est. Alterius flos similis Hyacintho: alterius quo vtuntur in sepulchris, decolor[l]. EVbulus [m] in Auge coronas etiam alias his verbis recenset:

C

D

A. Tu uero admodum uariam è floribus coronam gestabis, mollissimam, suauissimam.
B. Summe Iupiter, illam habentem quis osculabitur? & deinceps:
A. Coronis fortassis uultis. an è Serpyllo,
An è myrto? alia defloruerunt.
B. Has è myrto nos uolumus:
Alias omnes, his exceptis, uendito.

E

Tiliacea. Xenarchus in Milite:

E tilia puer
Foliosam coronam habuit circumpositam.

Sunt & quas tortiles [n] etiamnum Alexandrini vocant. Harum ita meminit Chæremō tragicus in Baccho:

Hederæ Narcisśique ter circumuoluto circulo
Tortilium coronarum.

F

Spinarum apud AEgyptios semper florētium sic meminit Hellanicus in AEgyptiacis: Ad fluminis ripam situm est oppidum nomine Tindium [o], vbi conuentus fiunt ad spectaculorum celebritatem. In eius medio templum stat, è lapide, magnum, splendidum, [p] cuius vestibula & porticus è lapide quoque sunt ædificatæ. Extra templum nigræ ac candidæ spi-

a Locus mutilus. Hæc nihil pertinent ad anxiam philosophorum inuestigationem, sed eos potius arguit, qui neglectis honestis rebus seruiunt abdomini, & luxui.
b Lib. 7. Antiphanes laudat γλαύκου κρανίων εὔσαρκα μέρη βέλτιστα. Suprà.
c Vide prouerb. Glaucus comesa herba habitat in mari.
d Antedon Bœotiæ oppidum, Glauci patria. Pausanias lib. nono.
e Coronas vendentibus.
f Ἀκρεφόρητον: nostri codices: ἀερφόρητον.
g Quoniam illis fiunt ex eo coronæ.
h Arundinaceo caule sustinetur.
i Struthii flos æstiuus exoptare videtur teporem ac clementiam veris, qua anni parte luscinię canunt. Plinius ca. 3.19. Struthium in Asia & Syria gignitur, saxosis & asperis locis: caule ferulaceo, tenui, cibis indigenarū expetito, tingēte quidquid sit cum quo decoquatur. Folio oleæ. Floret æstate, grato aspectu, verùm sine odore: spinosum: caule lanuginoso. Semen ei nullum, radix magna, ad quem dictum est vsum conciditur.
k Cap. vltimo.
l Defunctorum sepulchra floribus, sertis, coronis, olim spargebant. Pothon album quidam esse volunt Iasminū: cæruleum verò, Campanulam cæruleam.
m Sic alij: EVbulus coronas etiam alias ita recenset: A. AEgidium tu coronā è floribus, admodum variam, &c.
n Ἑλικτούς.
o Fortassis Tanium: vnde Taniticum ostium.
p Ad verbum, purum: ἁγνόν.

οὔτοι πρέπειον ὧδε χρῆ διηλειφὲς
φορεῖν ὑπήνην, οὐδὲ παῖδα καὶ γένει μέγαν
γαστρὸς καλεῖσθαι παῖδα, τοῦ πατρὸς παρόν.

ἐπειδὴ οὖν ἤδη καὶ σὺ πεπλήρωσαι οὐ μόνον τῶν τοῦ Γλαύκου κρανείων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀειζώου βοτάνης, ἧς ὁ Ἀνθηδόνιος ἐκεῖνος δαίμων ἐμφορηθεὶς, ἀθάνατος πάλιν ἧλις γέγονε, λέγε ἡμῖν περὶ τοῦ προκειμένου, ἵνα μὴ κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα ἀπολάβωμέν σε ἀποθανόντα μεταμορφωθῆναι ἐν τῷ περὶ ψυχῆς. τοὺς μὲν γὰρ τὰς γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας, καὶ μὴ διευλαβουμένους, εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι. ἀποροῦντος δ' αὐτοῦ, ἐπὶ ἕτερον, φησὶ, στέφανον μεταβησόμεθα, ὁ Οὐλπιανὸς, τὸν στρούθιον καλούμενον, οὗ μέμνηται μὲν ὁ Ἀσκληπιάδης, παρατιθέμενος τὰ ἐκ τῶν Εὐβούλου στεφανοπωλίδων ταυτί· ὦ μάκαρ ἥτις ἔχουσ' ἐν δωματίῳ στρούθιον ἀκρεφόρητον, λεπτότατον, περινύμφιον εὐτελχάριστος ὅπως καλάμῳ περιφύεται αὐξόμενος ἔαρος ὀλολυγόνος ἔρωτι κατατετηκώς. πλέκεται δ' οὕτως ἐκ τοῦ στρουθίου καλουμένου ἄνθους, οὗ μνημονεύει Θεόφραστος ἐν ἕκτῳ φυτικῆς ἱστορίας ἐν τούτοις. ἀνθεῖ δὲ καὶ ἡ ἶρις τοῦ θέρους, καὶ τὸ στρούθιον καλούμενον, ὃ τῇ μὲν ὄψει καλὸν ἄνθος, ἄοσμον δέ. γαλήνη δ' ἡ Σμυρναία στρούθιον αὐτὸ ὀνομάζει. ΠΟΘΟΣ. οὕτως τις στέφανος ὀνομάζεται, ὡς Νίκανδρός φησιν ὁ Κολοφώνιος ἐν Γλώσσαις, καὶ ἴσως ὁ ἀπὸ τοῦ οὕτω καλουμένου πόθου ἄνθους πλεκόμενος, οὗ μνημονεύει ὁ αὐτὸς Θεόφραστος ἐν ς τῶν φυτικῶν γράφων ὧδε· τὰ δὲ θερινὰ μᾶλλον ἥ τε λυχνὶς καὶ τὸ Διὸς ἄνθος, καὶ τὸ κρίνον καὶ ἴφυον, καὶ ἀμάρακος ὁ Φρύγιος, ἔτι δ' ὁ πόθος καλούμενος. οὗτος δ' ἐστὶ διττὸς, ὁ μὲν ἔχων τὸ ἄνθος ὅμοιον ὑακίνθῳ, ὁ δ' ἕτερος ἄχρως, ἔκλευκος, ᾧ χρῶνται πρὸς τοὺς τάφους. καταλέγει δ' Εὔβουλος καὶ ἄλλους στεφάνους· αἰγίδιον σὺ δὲ τόνδε φορήσεις στέφανον πολυποίκιλον ἀνθέων τρυφερώτατον χαριέστατον. ὦ Ζεῦ, τίς γὰρ αὐτὴν ἔχουσαν φιλήσει; κἂν τοῖς ἑξῆς τάδε φησί·

στεφάνοις ἴσως βούλεσθε. πότερον ἑρπυλλίνοις,
ἢ μυρρίνοις, ἢ τῶν διωνθημένων;
τῶν μυρρίνων βουλόμεθα τούτων.
σὺ τ' ἄλλα πώλει πάντα πλὴν τῶν μυρρίνων.

ΦΙΛΥΡΙΝΟΣ. Ξέναρχος Στρατιώτῃ·

φιλύρας εἶχε γὰρ
ὁ παῖς ἄφυλλον στέφανον ἀμφικείμενον.

καλοῦνται δέ τινες καὶ ἑλικτοὶ στέφανοι, ὥσπερ παρ' Ἀλεξανδρεῦσι μέχρι καὶ νῦν. μνημονεύει δ' αὐτῶν Χαιρήμων ὁ τραγῳδιοποιὸς ἐν Διονύσῳ διὰ τούτων.

κισσῷ τε ναρκίσσῳ τε τριγελίκτας κύκλῳ
στεφάνων ἑλικτῶν.

περὶ δὲ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀεὶ ἀνθούντων στεφάνων, Ἑλλάνικος ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς οὕτω γράφει· πόλις ἐπιποταμίη, Τίνδιον ὄνομα. αὕτη θεῶν ὁμήγυρις, καὶ ἱερὸν μέγα καὶ ἁγνὸν ἐν μέσῃ τῇ πόλει λίθινον, καὶ θύρετρα λίθινα. ἔσω τοῦ ἱεροῦ ἄκανθαι πε-

φύκασι λευκὴ καὶ καὶ μέλαιναι. ἐπ' αὐτοῖς δὲ οἱ στέφανοι ἐπιβέβληνται αἰὼν τῆς ἀκάνθου τοῦ ἄνθοις καὶ ῥοιῆς ἄνθος καὶ ἀμπέλου πεπλεγμένοι. καὶ οὕτως ἀεὶ ἀνθέουσι τοῖς στεφάνοις ἀπέθεντο οἱ θεοὶ ἐν Αἰγύπτῳ πυθόμενοι βασιλεύειν τὸν Βάβυν, ὅς ἐστι Τυφῶν. Δημήτριος δ' ἐν τῷ περὶ τῆς κατ' Αἴγυπτον, περὶ Ἄβυλον πόλιν τὰς ἀκάνθας ταύτας εἶναί φησι, γράφων οὕτως· ἔχει δὲ καὶ ὁ κάτω τόπος καὶ ἀκανθάν τινα δένδρον, ὃ τὸν καρπὸν φέρει στρογγύλον ἐπί τινων κλωνίων περιφερῶν. ἀνθεῖ δ' αὕτη, ὅταν ὥρα ᾖ, καὶ ἔστι τῷ χρώματι τὸ ἄνθος καὶ ἀφεγγές. λέγεται δέ τις μῦθος ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ὅτι οἱ Αἰθίοπες στελλόμενοι εἰς Τροίαν ὑπὸ τοῦ Τιθωνοῦ, ἐπεὶ ἤκουσαν τὸν Μέμνονα τετελευτηκέναι, ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τοὺς στεφάνους ἀνέβαλον ἐπὶ τὰς ἀκάνθας. ἔστι δὲ παραπλήσια τὰ κλώνια στεφάνοις, ἀφ' ὧν τὸ ἄνθος φύεται. ὁ δὲ προειρημένος Ἑλλάνικος καὶ Ἄμασιν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι, ἰδιώτην ὄντα καὶ τῶν τυχόντων κατὰ τὸν πρῶτον βίον, διὰ στεφάνου δωρεάν, ὃν ἔπεμψεν ἀνθέων πλεξάμενος τῇ ὥρᾳ περικαλλέστατον, γενέθλια ἐπιτελοῦντι Παρτάμιδι τῷ τῆς Αἰγύπτου τότε βασιλεύοντι. τοῦτον γὰρ ἡσθέντα τῷ κάλλει τοῦ στεφάνου, καὶ ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι τὸν Ἄμασιν, καὶ μετὰ ταῦτα τῶν φίλων ἕνα αὐτὸν ἔχοντα, ἐκπέμψαι ποτὲ καὶ στρατηγόν, Αἰγυπτίων αὐτῷ πολεμούντων, ὑφ' ὧν διὰ τὸ τοῦ Παρτάμιδος μῖσος ἀποφανθῆναι βασιλέα. συνθηματιαῖοι στέφανοι, ἐργολαβημένοι καὶ ἐκδόσιμοι. Ἀριστοφάνης ἐν Θεσμοφοριαζού-

πλέξαι στεφάνους συνθηματιαίους εἴκοσιν. (σαις·

Χορωνόν. Ἀπίων ἐν τῷ περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς διαλέκτου φησί, τὸν στέφανον πάλαι χορωνὸν καλούμενον, ἀπὸ τοῦ τοὺς χορευτὰς ἐν τοῖς θεάτροις αὐτῷ χρῆσθαι, αὐτούς τε περικειμένους καὶ ἐπὶ τὸν στέφανον ἀγωνιζομένους. καθὼς ἐν τοῖς Σιμωνίδου ἐπιγράμμασιν ἰδεῖν ἐστιν οὕτω καλουμένου· Φοῖβος ἐπάγεται τυνδαρίδησιν ἀοίδησαν ἀμείεροι τέττιγες ἐπέμψαντο χορωνόν. Ἀκίννιοι. στέφανοί τινες καλοῦνται οὕτως, οἱ ἐκ τῆς ἀκίνδος τοῦ φυτοῦ πλεκόμενοι, ὥς φησιν Ἄνδρων ὁ ἰατρός. παρέθετο δὲ αὐτοῦ τὴν λέξιν Παρθένιος ὁ τοῦ Διονυσίου, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς λέξεων. στεφανωματικὰ δὲ ἄνθη καταλέγει Θεόφραστος τάδε, ἴον, Διὸς ἄνθος, ἴφυον, φλόγα, ἡμεροκαλές. πρῶτον δὲ τῶν ἀνθέων ἐκφαίνεσθαί φησι τὸ λευκόϊον, ἅμα δὲ αὐτῷ καὶ τὸ φλόγα καλούμενον τὸ ἄγριον. ἔπειτα νάρκισσον καὶ λείριον (καὶ τῶν κατὰ λειμῶν ἀνεμώνης γένος τὸ καλούμενον ὄρειον) καὶ τὸ τοῦ βολβοῦ κώδιον. συμπλέκουσι γὰρ καὶ τοῦτο ἔνιοι εἰς στεφάνους. ἐπὶ τούτοις ἥ τε οἰνάνθη, καὶ τὸ μελάνιον καὶ τῶν ἀγρίων ὅ τε ἑλίχρυσος, καὶ τῆς ἀνεμώνης ἡ λειμωνία καλουμένη, καὶ ξίφιον, καὶ ὑάκινθος. τὸ δὲ ῥόδον ὑστερεῖ τούτων, καὶ τελευταῖον μὲν φαίνεται, πρῶτον δὲ παύεται. τὰ δὲ θερινὰ μᾶλλον ἥ τε λυχνὶς, καὶ τὸ Διὸς ἄνθος, καὶ τὸ κρίνον, καὶ τὸ ἴφυον, καὶ ἀμάρακος Φρύγιος, ἔτι δ' ὁ πόθος καλούμενος. ἐν δὲ τῷ θ ὁ αὐτὸς Θεόφραστός φησιν· ἐάν τις τοῦ ἑλιχρύσου τῷ ἄνθει στεφανῶται, εὔκλειαν ἴσχει μύρῳ ῥαίνων. μνημονεύει αὐτοῦ Ἀλκμὰν ἐν τούτοις·

næ[a] gignuntur, quibus coronas iniiciunt textas è floribus Acanthi, mali Punicæ, & vitis, quas ideo [b] semper florere dicunt. Idem scribit coronas deos in AEgypto sibi detraxisse, cùm Babyn[c], qui Typhon est, regnare intellexissent. Demetrius in libris rerum AEgyptiarum scribit eiusmodi spinas circa oppidũ Abylon etiam nasci, his verbis: In inferiore loco spina est, nempe quædam arbor, quæ fructum in ramis teretibus rotundum fert. Vere flos exit, nitidus[d]. Hanc AEgyptij fabulam memorant, AEthiopas à Tithono[e] missos Troiam, cùm Memnonem audiuissent mortuum esse, eò loci coronas abiecisse in spinas, ideôque ramos earum floribus onustos esse coronis similes. Idem Hellanicus scribit, Amasin AEgypti regnum adeptum[f], ob coronæ munus, quam elegantissimam veris tempore è floribus confecerat, adhuc priuatus, & per initia plebeius, regnantíque tum Partami, cùm natalem diem celebraret, donauerat. Etenim coronæ pulchritudine regem delectatum, Amasin ad cœnam vocasse, in amicorum numero deinde habuisse, & tandem cùm à se defecissent AEgyptij, exercitus ducem aduersus eos misisse, à quibus, quòd esset inuisus & odiosus Partamis, rex creatus fuerit. Synthematiæas[g] coronas appellant, quas ære publico texendas locant, & quas redemptores accepta publica pecunia nectunt. Aristophanes in Thesmophoria celebrantibus:

Coronas conductitias, Synthematiæas, viginti nectat.

Choronon. Apion libro de lingua Romana scribit, coronam olim Choronon dictã fuisse, quoniam in theatris ea saltatores Choreutæ[h] vterentur imposita capiti, & illam vt mererentur enixè contenderent: quod ex his Simonidis verbis liquet:

Tyndaridis[i] quæ caneret, hanc[k] Phœbus induxit:
Illam verò mites[l] cicadæ Chorono cinxerunt.

Aciniæ coronæ, vt inquit Andrion medicus, dicuntur ex Acino planta nexæ. Hanc vocem vsurpat Dionysij filius Parthenius libro primo de historicorum vocabulis. Coronarios[m] flores hos Theophrastus enumerat, Violam, Iouis florem, Iphyum, Phloga, Hemerocales[n]: ac primum ex omnibus Leucoïon[o] emicare scribit: deinde cum ipso, vel paulo post, quam luteam[p] siue flammeam[q] Violam nuncupant, syluestrem quidem: post, Narcissum, Leirion, & Bulbi codion[r]. Inserunt enim quidam hoc coronis. Sequũtur OEnanthe[s], Nigra viola, & ex syluestribus Elichrysus[t], ex Anemonis Leimonia[u], Gladiolus, Hyacinthus, & in montibus geniti propemodum omnes quibus in coronis vtuntur. Nouissima Rosa post alios nascitur, eadémque prima deficit. AEstate florẽt, Lychnis, Iouis flos[x], Iphyõ[y], Amaracus Phrygius, & quem Pothon vocãt. Idem Philosophus lib. 9. scribit ad gratiam & gloriam vitæ pertinere, si quis se coronet Elichryso quem vnguento consperserit è pyxide sumpto auri Apyri[z]. In his Alcman Elichrysi meminit,

a AEgyptia, & quibus Theophr. ca. 3. 4. [...]
b Quòd toto ferè anno & floribus suis, & [...] nis coronatæ [...] dicentur illæ [...]næ.
c Osyridem fratrem, [...] AEgypti regis interfecit, & crudelissime [...] scerpsit. Vide Diodorum lib. [...] Bibliothecæ.
d Aspectu pulcher. Theophr. cap. 3. 4. histor.
e Vt sub Memnone filio suo, qui Priamo auxilium tulerat, militarent.
f Diodorus lib. 2. Herodotus li. 2. ante Amasin Aprieum regnasse tradenti, que ab Amasi prælio victus sit, & regno spoliatus. Herodotus in ea historia eundem Patarbemidis meminit, ab Aprico missi ad Amasin, sed qui rex non esset.
g Condicta & compacta mercede factas.
h Χορευταί. Significat & hæc vox illos è quibus chorus conficitur.
i Castori & Polluci.
k Psalterium.
l In nostro codice, ἀμείεροι: alij ἄμιλγοι, quòd sponte nascantur, absque matre alii εὔμελγοι sonoræ, alii ἀμεροι, pro ἵμεροι blandæ.
m Plin. cap. [...] 21.
n Alibi legitur ἡμεροκαλίς.
o Albam violam bulbosam, notã herbariis omnibus. Est & autumnalis, picta Clusio & Dodonæo.
p Quidam: Vel paulo post, Phlomon: & quam luteam siue flammeam violam nuncupant. Hæc lectio si admittatur, Phlomos [...] le Primula veris fuerit: quod & herbarii putant.
q Officinarum Izeiri.
r Plinio Colchicum minon, Dodonæo, Pseudonarcissus luteus [...] lis Porrion. [...] rion pinxit Dodon. lib. de F[...]
s Officinis, lilium conuallium.
t Officinis, stœchas citrina.
u Pratensis, [...] go Pulsatilla.
x Aliis Aquilegia, aliis flos [...] gis.

y Quibusdã Hortense caryophyllum.
z Ignem non expertis

Puellam opto quæ Pyleonem [a] *afferat ex Elichryso & immortali Cypero.* Ibycus:

Myrtus, Viola, Elichrysus, Mala, Rosæ teneræ, Laurus.

Cratinus in Effœminatis:

Serpillo, Croco, Hyacintho, Elichrysi ramis.

Elichrysi flos loto [b] similis est. Themistagoras Ephesius, libro, vt inscripsit, aureo, tradit nomen inditum fuisse ab Elichryse nympha, quæ prima decerpsit. Cuidam liliorum generi florem purpureum esse Theophrastus [c] scribit. Philinus tradit lilium nunc leirium vocari, nunc, ἴον, Violam. A Corinthiis Ambrosiam nominari scribit Nicander in Linguis. Diocles libro de medicamẽtis letalibus, scribit Amaracum à quibusdam vocari Sampsuchum. Cosmosandali [d] meminit sit Cratinus in Effœminatis:

Omnigenis caput chamæmelis mihi pascitur:
Leirio, Rosa, Lilio, Cosmosandalo.

Clearchus libro secundo Vitarum, Lacedæmonios, ait, contemplare, qui reperto à se Cosmosandalo vetustissimum reipublicæ suæ ornamentum vbi proculcarunt, tanquam fractis ceruicibus pessũ iere: quamobrẽ scitè de illis Comic' Atistophanes dixit in Citharista:

Tumebant olim Spartani, ut inexpugnabiles:
Nunc autem purpureo [e] *reticulo caput iis uincitur, ut obsidibus* [f].

Icesius libro secundo De plãtarum sylua, tradit Violas [g] mediocriter adstringere, præstantissimum odorem iacere, & suauem, sed breuissimo tempore: idem de viola nigra censendum, verùm huius odorem esse quàm illarum gratiorem. Apollodorus libro de Venenatis animalibus, hanc à quibusdam vocari scribit Chamæanthen [h], ab Atheniensibus Ioniam, ab EVbœensibus, Sideritin [i]. Nicander libro secundo Georgicorum scribit Ioniadas quasdam nymphas, ἴον, Violam primùm Ioni largitas fuisse. Eius poëtæ versus adscribam paulo pòst, cùm sermonem de omnibus coronariis floribus absoluero. Theophrastus libro sexto [k] De plantarũ historia, scribit, Narcissum etiam dici Leirium: deinde progressus, tanquã inter se discrepent, vtrumque [l] seorsim nominat. EVmach' Corcyræus in Rhizotomico [m], & Acacalidem, & Crotalõ vocari Narcissum tradit. Floris Hemerocallis, qui noctu flaccescit, ad exortum solis mox reuiuiscens, Cratinus in Effœminatis sic meminit:

Hemerocalli, etiam mihi dilecto.

De Serpyllo [n] scribit Theophrastus [o], quosdã è montibus aduectum serere, vt Sicyonios & Athenienses ex Hymetto, alibi & mõtosos & alios tractus eo scatêre, vt in Thracia. Lychnidem Amerias Macedo scribit in Rhizotomico, ex aqua natã in qua Venus lauit, postquam cum Vulcano cubuit: Eximiam in Lemno & Cypro gigni, itémque in Strongyle [p], Eryce [q], & Cytheris [r]. Iridem æstate florere scribit Theophrastus [s]: Eandem ex omnibus quæ in EVropa iucundius olent vnguentis & odoribus solam immisceri [t]. Optimam in Illyrico prouenire, in locis

A καί τιν' εὔχομαι φέροισαν τόνδε ἑλιχρύσῳ
πύλεω ἀκηράτων κυπέρῳ.

καὶ Ἴβυκος.

μύρτα τε καὶ ἴα καὶ ἑλίχρυσος, μᾶλά τε καὶ ῥόδα
καὶ τέρεινα δάφνη.

Κρατῖνος δ' ἐν Μαλθακοῖς φησιν·

Ἑρπύλλῳ, κρόκοις, ὑακίνθοις, ἑλιχρύσου
κλάδοις.

ἔστι δὲ τὸ ἄνθος ὅμοιον λωτῷ. Θεμιστογόρας δὲ ὁ Ἐφέσιος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ χρυσῇ βίβλῳ, ἀπὸ
B τῆς πρώτης δρεψαμένης νύμφης ἑλιχρύσης ὄνομα τὸ ἄνθος ὀνομασθῆναι. τὰ δὲ κρίνα φησὶν ὁ Θεόφραστος εἶναι καὶ πορφυρανθῆ. Φιλῖνος δὲ τὸ κρίνον ὑφ' ὧν μὲν λείριον, ὑφ' ὧν δὲ ἴον καλεῖσθαι. Κορίνθιοι δ' αὐτὸ καὶ ἀμβροσίαν καλοῦσιν, ὥς φησι Νίκανδρος ἐν Γλώτταις. Διοκλῆς δ' ἐν τῷ περὶ θανασίμων φαρμάκων, ἀμάρακόν φησιν, ὃ σάμψυχον τινὲς καλοῦσι. κοσμοσανδάλων δὲ μνημονεύει Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς διὰ τούτων·

λειρίοις, ῥόδοις, κρίνοισι, κοσμοσανδάλοις.

C Κλέαρχος δὲ ἐν δευτέρῳ Βίων, ὅρα, φησί, τοὺς κοσμοσάνδαλον αἰδοῦντας Λακεδαιμονίους, οἳ τὸν παλαιότατον τῆς πολιτικῆς κόσμον συμπατήσαντες ἐξετραχηλίσθησαν. διόπερ καλῶς περὶ αὐτῶν εἴρηκεν ὁ κωμῳδιοποιὸς Ἀντιφάνης ἐν Κιθαριστῇ·

οὐκ ἐφύσων οἱ Λάκωνες ὡς ἀπόρθητοι ποτέ;
νῦν δὲ ὁμηρείους ἔχοντες πορφυροῖς κεκρυφάλοις.

Ἱκέσιος δ' ἐν δευτέρῳ περὶ Ὕλης, τὸ λευκόϊον φησὶ μεσότητά τινα ἔχειν ἐν τῷ στύφειν, πολὺ δ' ἀρί-
D στην εὐωδίαν, καὶ δυναμένην τέρπειν, ἀλλὰ πρὸς ὀλίγιστον. τὸ δὲ μέλαν, φησί, τὴν μὲν αὐτὴν θεωρίαν ἔχει, εὐῶδες δ' ἐστὶ πολὺ μᾶλλον. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τῷ περὶ Θηρίων φησὶ χαμαιπίτυν οἱ δ' Ἀθήνῃσιν Ἰωνιανοὶ δὲ κατ' Εὔβοιαν σιδηρεῖτιν. Νίκανδρος δ' ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν· τὰ δ' ἔπη ὀλίγων ὕστερον παραθήσομαι, ὅταν περὶ πάντων τῶν στεφανωματικῶν ἀνθῶν διεξέρχωμαι· τὸ ἴον, φησίν, Ἰωνιάδες τινὲς νύμφαι Ἴωνι ἐχαρίσαντο πρώτῳ. τὸν δὲ νάρκισσον ἐν τῷ ς' περὶ
E φυτῶν ἱστορίας ὁ Θεόφραστος καλεῖσθαί φησι καὶ λείριον. εἶθ' ὑποβὰς, ὡς διαλλάσσοντα τίθησι νάρκισσον καὶ λείριον. Εὔμαχος δὲ ὁ Κερκυραῖος ἐν ῥιζοτομικῷ, καὶ ἀκακαλλίδα φησὶ καλεῖσθαι τὸν νάρκισσον, καὶ κρόταλον. τοῦ δὲ ἡμεροκαλλοῦς καλουμένου ἄνθους, ὃ τὴν μὲν νύκτα μαραίνεται, ἅμα δὲ τῷ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι θάλλει, μνημονεύει Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς λέγων οὕτως·

ἡμεροκαλλεῖ τε τῷ φιλουμένῳ.

τοῦ δὲ ἑρπύλλου, φησὶ Θεόφραστος, τὴν ἄγριον κο-
F μίζοντες ἐκ τῶν ἀγρῶν φυτεύουσιν ἐν Σικυῶνι, καὶ Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ Ὑμηττοῦ. παρ' ἄλλοις δ' ὄρη πλήρη ἐστὶ τοῦ ἄνθους, καθάπερ ἐν Θρᾴκῃ. Φιλῖνος δὲ φησὶν αὐτὴν ζυγίδα καλεῖσθαι. περὶ δὲ τῆς λυχνίδος λέγων Ἀμερίας ὁ Μακεδὼν ἐν τῷ ῥιζοτομικῷ, φησὶν ἀναφῦναι αὐτὴν ἐκ τῆς Ἀφροδίτης λέξων, ὅτε Ἡφαίστῳ συνευνασθεῖσα ἡ Ἀφροδίτη λούσιτο. εἶναι δὲ ἀρίστην ἐν Κύπρῳ καὶ Λήμνῳ, ἔτι δὲ Στρογγύλῃ καὶ Ἔρυκι καὶ Κυθήροις. ἡ δ' ἶρις, φησὶ Θεόφραστος, ἀνθεῖ τοῦ θέρους, μόνη τε τῶν Εὐρωπαίων ἀνθέων εὔοσμός ἐστιν. ἀρίστη δ' ἐστὶν ἐν Ἰλλυριοῖς

a Iunoniam coronam pag.678.

b Loto vrbanæ, ac syluestri, luteus.

c Cap.6.6.hist. Lilii genus hoc esse volunt. Coronam regiam, à multis depictã.

d Cosmosandalum siue Cosmosandatum herbarii quidam esse putant Irin Illyricam: quidam Tulipam purpuream.

e Sic coronam vocat è cosmosandalis purpureis.

f Hinc licet cognoscere, obsidibus capitis operimentum fuisse olim purpureũ, vt ab aliis discernerentur: & hac nota illos prodẽte, minus fugam tentarent.

g Purpuream, albã, puniceam.

h Quòd flos humi iaceat.

i A ferrugineo colore floris.

k Cap.6.

l Cap.vltimo.

m In opere, de excindẽdis radicibus, Herbario.

n Audiendum hoc de Serpyllo Zygi Dioscoridis, quod est Thymum nigrum Narbonense.

o Cap.7.6.hist.

p Insula.

q Siciliæ monte.

r Insula sita ex aduerso Cretæ, Veneri sacra.

s Cap. vltim.6. histor.

t Cap.7.9.hist.

τοῖς ἀνῳκισμένοις τῆς θαλάσσης. Φιλῖνος δέ φησι τὰ ἄνθη τῆς ἴριδος λέγεσθαι λύκεις, διὰ τὸ ἐμφερῆ εἶναι λύκου χείλεσι. Νικόλαος δ' ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν ἱστοριῶν πρὸς ταῖς ἑκατὸν, περὶ τὰς Ἄλπεις λίμνην τινά φησιν εἶναι πολλῶν σταδίων οὖσαν, ἧς περὶ τὸν κύκλον πεφυκέναι δι' ἔτους ἄνθη ἥδιστα καὶ εὐχρούστατα, ὅμοια ταῖς καλουμέναις κάλχαις. τῶν δὲ καλχῶν μέμνηται καὶ Ἀλκμὰν ἐν τούτοις.

Χρύσιον ὅρμον ἔχων ῥαδιναῖς πετάλοισι κάλχαν.

μνημονεύει αὐτῶν καὶ Ἐπίχαρμος ἐν Ἀγρωστίνῳ. τῶν δὲ ῥόδων φησὶ Θεόφραστος ἐν ς, πολλαί εἰσι διαφοραί. τὰ μὲν γὰρ πλεῖστα αὐτῶν εἰσὶ πεντάφυλλα, τὰ δὲ δωδεκάφυλλα, ἔνια δ' ἐστὶ καὶ ἑκατοντάφυλλα περὶ Φιλίππους. λαμβάνοντες γὰρ ἐκ τοῦ Παγγαίου φυτεύουσιν. ἐκεῖ δὲ γίγνεται πολλά. μικρὰ δὲ σφόδρα τὰ ἐντὸς φύλλα. ἡ δ' ἔκφυσις αὐτῶν οὕτως ἐστὶν ὥστ' εἶναι τὰ μὲν ἐντὸς, τὰ δ' ἐκτός. οὐκ εὔοσμα δὲ, οὐδὲ μεγάλα τοῖς μεγέθεσι. τὰ δὲ πεντάφυλλα εὐώδη μᾶλλον, ὧν τραχὺ τὸ κάτω. εὐοσμότατα δὲ τὰ ἐν Κυρήνῃ. διὸ καὶ τὸ μύρον ἥδιστον καὶ τῶν ἴων δὲ, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθέων ἀκρατεῖς μάλιστα καὶ θεῖαι αἱ ὀσμαί· διαφερόντως δ' ἡ τοῦ κρόκου. Τιμαχίδας δ' ἐν τοῖς δείπνοις, τὸ ῥόδον φησὶ τοὺς Ἀρκάδας καλεῖν εὐόμφαλον, ἀντὶ τοῦ εὔοσμον. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν δ' Παρθικῶν, ἄνθος τι ἀναγράφει καλούμενον φιλάδελφον κατὰ τὴν Παρθικὴν χώραν, περὶ οὗ τάδε φησὶ καὶ μυρσίνης γένη ποικίλα, μίλαξ τε καὶ τὸ καλούμενος, φιλάδελφον, ὃ τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβε τῇ φύσει προσφορον. ἐπειδὰν γὰρ ἐκ διαστήματος αὐτομάτως κραδαὶ συμπέσωσιν ἐμψύχων περιπλοκὴν ἐν ταῖς μένουσιν ἡνωμέναι καθάπερ ἀπὸ ῥίζης μιᾶς, καὶ τὸ λοιπὸν ἀνατρέχουσι καὶ ζωοφυτοῦσι. διὸ καὶ τοῖς ἡμέροις φυλακὴν ἀπ' αὐτῶν παρασκευάζουσι. ἀφαιροῦντες γὰρ τῶν ῥάβδων τὰς λεπτοτάτας, διαπλέξαντες τε δικτύου τρόπῳ φυτεύουσι κύκλῳ τῶν κηπευμάτων, καὶ ταῦτα συμπλεκόμενα περιβόλου παρέχεται δυσπάροδον ἀσφάλειαν. ἀνθῶν δὲ στεφανωτικῶν μέμνηται μὲν ὁ τὰ Κύπρια ἔπη πεποιηκὼς Ἡγησίας ἢ Στασῖνος. Δημοδάμας γὰρ ὁ Ἁλικαρνασεὺς ἢ Μιλήσιος ἐν τῷ περὶ Ἁλικαρνασσοῦ, Κύπρια Ἁλικαρνασσέως δ' αὐτὰ εἶναί φησι ποιήματα. λέγει δ' οὖν, ὅστις ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὰ, ἐν τῷ ια οὑτωσί·

> εἵματα μὲν χροῒ ἕστο τά οἱ χάριτές τε καὶ ὧραι
> ποίησαν, καὶ ἔβαψαν ἐν ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν,
> οἷα φοροῦσ' ὧραι, ἔν τε κρόκῳ ἔν θ' ὑακίνθῳ,
> ἔν τ' ἴῳ θαλέθοντι, ῥόδου τ' ἐνὶ ἄνθεϊ καλῷ
> ἡδέϊ νεκταρέῳ, ἔν τ' ἀμβροσίαις καλύκεσσιν
> ἄνθεσι ναρκίσσου καλλιρρόου, δῖ' οἷα Ἀφροδίτη
> ὥραις παντοίαις τεθυωμένα εἵματα ἕστο.

οὗτος ὁ ποιητὴς καὶ τὴν τῶν στεφάνων χρῆσιν εἰδὼς φαίνεται, δι' ὧν λέγει.

> ἡ δὲ σὺν ἀμφιπόλοισι φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
> πλεξάμεναι στεφάνους εὐώδεας, ἄνθεα γαίης
> ἂν κεφαλαῖσιν ἔθεντο θεαὶ λιπαροκρήδεμνοι
> νύμφαι καὶ χάριτες, ἅμα δὲ χρυσῆ Ἀφροδίτη,
> καλὸν ἀείδουσαι κατ' ὄρος πολυπιδάκου Ἴδης.

A editis, procul à mari. Philinus scribit Iridis flores Lupos nominari, quòd lupi rictui labrisque similes sint. Nicolaus Damascenus libro centesimo octauo historiarum scribit circa montes Alpium lacum esse in multa stadia porrectum, in cuius ambitu quotannis exoriuntur flores & odoris iucundissimi, & venustissimi coloris, iis similes quos Calchas[a] nominant. Calcharum meminit sic Alcman, Aureum torquem habens ex floribus elegantium Calcharum. Meminit & illarum Epicharmus in Rustico[b]. B Esse rosarum multa genera Theophrastus inquit lib. sexto[c], & horum plurimis in flore quinque folia, quibusdam duodecim, aliis viginti, nonnullis circa Philippos[d], centū, quas plantant ex Pangæo[e] translatas, vbi copiosæ proueniunt. Harum pusilla valde sunt interiora folia. Sic enim illa[f] prodeunt, vt intrinsecus alia sint, extrinsecus alia, sed nec ampla, nec odoris iucundi. Suauius olent quibus folia quina, si scaber est cortex inferior. Præstantissimus odor Cyrenis: quamobrem nobilissimum est rosaceum C illic vnguentum, & vno verbo tum violarum tum reliquorum florum odor ibi eximius ac diuinus, præterquam croci, diuersa eius à reliquis[g] natura. Plurimum enim bonitate cedere aliis videtur. Timachidas in Cœnis, rosam ab Arcadibus vocari scribit, εὐόμφαλον[h] id est odoratam. Apollodorus libro quarto Rerum Parthicarum scribit, in Parthica regione Philadelphum vocari florem quendam, de quo hæc tradit: Multiplex Myrtorum genus[i], atque Smilax, & quod Philadelphon vocant congruum naturæ suæ cognomen sortitum. D Nam cùm ex intercapedine sponte rami coiuerint, animato complexu cohærescunt, & in vnitatem iunguntur, deinde procurrentes viuos surculos pariunt. Quamobrem cultis fundis sepes ex eo prætendunt, in hortorum circuitu conserētes commissis tenuissimis virgis, ac implexis retis modo, quæ sic contextæ munimentum inaccessum & tutum per ambitum vndique præbent. Coronariorum florū meminit qui Cyprios versus cōposuit Hegesias, aut Stasimus. Demodamas enim Halicarnas- E seus libro De Halicarnasso, poëma Cyprium esse cuiusdam Halicarnassei tradit. Autor igitur illius operis, quisquis sit, ita scribit vndecimo libro,

> *Vesti colorem & Auræ & Gratiæ*
> *Illeuerunt, uernisque floribus eam tinxerunt,*
> *Qualibus exornant sese Horæ[k], croco, hyacintho,*
> *Florenti uiola, rosæ pulchro flore,*
> *Iucundo, nectareo: ambrosiis calycibus*
> *Floris Narcissi eleganti colore formosi: te sancta*
> *Venus*
> *Id nūc precor, uestis hæc ut omni tēpore sacra sit.*

F Eidem poëtæ notum fuisse coronarum vsum planum est ex his quæ ita scribit:

> *Ministræ uerò iocis atque risu hilaris Veneris,*
> *Textas coronas suauiter olentes ex floribus terra*
> *editis*
> *Capitibus imposuerunt, fascia ungiento pingui*
> *reuinctis,*
> *Nymphæ Gratiæque simul cum aurea Venere,*
> *Pulchrè canentes per Idæ montem, pluribus irriguum fontium scaturiginibus.*

a Apud Dioscoridem capite de Chrysanthemo, & Buphthalmo, Chlacas. Ergo Chlaca aureus Chrysanthemi flos: Butomi fortassis, quē appellant Acorū vulgare, florem innuit.
b ἐν ἀγρωστίνῳ.
c cap. 2.
d Oppidum Macedoniæ.
e Monte vicino, Plin. cap. 4. 21.
f In flore.
g Croco Cyrenaico vitium, quòd omni croco nigrius est, & celerrime marcescit, cap. 6. 21. Plin.
h Vide an hæc vox ducatur ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ, an ἀπὸ τῆς ὀμφῆς, id est, diuino afflatu, & voce.
i Sub. locum circumdabat, aut aliquid aliud eiusmodi.
k Cæli custodes, & ianitrices, Pausanias.

Nicander libro secundo Georgicorum flores etiam coronarios dum recenset De Nymphis Iadibus & Rosis hæc scribit:

At tu formosa & consere, & pange,
Floris uiolarum duplicia colore genera:
Pallidum alterum[a]: alterũ aspectu[b] simile auro.
Ioniades nymphæ purã ac renidentẽ coronã Ioni
Texere cum cuperent, in Pisæ hortis,
Eos terra flores peperit: tum autem Ion cum canibus uenatus
Suorum membrorum sordes abluebat in Alpheo,
Ad uesperam cum Iaonibus nymphis dormiturus.
Præterea rosæ spinis armatæ excissa germina
Terræ tumulis insige, ad duos palmos aperta[c] uia:
Operísque principio precibus Themidem Olenniam[d] uenerare:
Alendas deinde rosas cælestibus dimitte pluuiis:
Semper illæ augescent foliis circumcirca comantibus.
Post Olenum secundas tenent Megara Nisæa[e]: at nec Phaselis[f],
Nec Leucophrys[g] improbanda, si cui placet earum situs:
Prouenit & optimè rosa ad Magnetis aquas Mæandri.
Radicosæ aliâs Hederæ in scrobibus ramos,
Sæpius uerò integram eius coronam[h], grauem etiam corymbis, serito,
Vmbrosam, lentè serpentem, brachiis errabundam:
Vel germina ex ea reseca, una plaga abscindens,
Deinde sportam ex uiminibus nuper textis adapta:
Sic corymbi[i] ut duo crocei simul iuncti
Media sui parte coalescant, erecto[k] supernè uerticæ
Vtrinque, uirenti fastigiati & tecti fronde.
Seminis plenos loculos in summis capitibus generant,
Niueis floris foliis, croceo[l] colore in medio tincta,
Lilia, quæ leiria nuncupant alij poetæ:
Ambrosiam alij: multi Veneris oblectamentum,
Quoniam diuæ color is placet: at in floris medio turpe
Armamentũ rudentis asini promunet, quod membrum[m] dicitur.
Iris radicibus lasciuiens, hyacintho
E cruore Aiacis nato similis,
Simul cum Chelidonij[n] flore exoritur,
Pari ueluti cum aduentante hirundine cursu: ac prodeunte cochlea,
Frondem uirentem effundit, sed nouellam.
Musarum lepido semper ore canitur,
Colore lychnis rubescens: nec Thryallidis[o]
Nec Anthemidum caduca unquam senescet gloria,
Nec Boanthemi[p] quod altissimè caput surrigit:
Atque adeò nec Phlogis[q], quæ redeuntem dei splendorem[r] sequitur.
Serpylli ramum latis in glebis seras,
Longis ut surculis repens se propaget,
Aut pendeat nympharum potum[s] expetens.
Papaueris florem tu adime,
Vt intactum caput, & à culicibus non erosum custodias.
Foliis omnibus flos noxius est: insidens enim, cùm recluditur,
Bestiolæ, quæ rore[t] madidam depascuntur

a Leucoïon.
b Flammeum. Phloginõ Theophr.
c Effossa terra.
d Quæ in Oleno vrbe Patris vicina colitur. Aliud est Olenium sidus pluuiale, nimirum, Capella.
e Rosis commodè nutriendis: à Niso rege sic appellatur.
f Pamphyliæ oppidum vnguento rosaceo nobile. Plin. cap. 1. 13.
g Tenedos.
h Solidam & minime recisam plantam.
i Rami, surculi croceis corymbis onusti, quales sunt hederæ χρυσοκάρπυ.
k Adverbum, elata fronte.
l Extantibus in medio luteis apicibus.
m Eã veluti clauam in medio luteorum apicum assurgentem, vtcumque similem asini pudẽdo innuit.
n Chelidonium minus intellige, quod statim primo veris tepore florem emittit, iride tum solum germinante.
o Lychnitidis. Verbasci genus hoc est, flore aureo, formoso.
p Buphthalmi.
q Caltha siue Calendula.
r Ad exortum solis aperitur, illóque abeunte comprimitur, ideo vocata Solsequium.
s Aquam. Sic ad aquam subiectã pendulum solet serpyllum se demittere. Theophr.
t Canescentem roris modo.

A Νίκανδρος δ' ἐν δευτέρῳ Γεωργικῶν καταλέγων καὶ αὐτὸς στεφανωτικὰ ἄνθη, καὶ περὶ τ' Ἰάδων νυμφῶν καὶ περὶ ῥόδων τάδε λέγει.

Ἀλλὰ σὺ μὲν σπείροις τε καὶ ὡραῖα φυτεύοις
ἄνθη, Ἴαονι νηθεμένη γεμμαιασιδίοτα,
ὠχρόντε, χρυσῷ τε φυὴν εἰ σ' ὢ παλεὸς εἴδε.
στεῦατ' Ἰωνιάδες νύμφαι στέφος ἁγνὸν Ἴωνι
Πισαίοις ποθέσασαι ἐνὶ κλήροισιν ὄρεξαν.
ἤνυσε γὰρ χλοιοῦ, ἣν δὲ μεταρυμένος σκυλάκεσσιν,

B Ἀλφειῷ καὶ λύθρον ἑὸν ἐσπλύνατο γυίων,
Ἑσπέριος νυμφαῖσιν Ἰαονίδεσσι νυχεύσων.
αὐτὰρ ἀκανθοβόλοιο ῥόδου κατατέμνετο βλαστάς,
τάφροις τ' ἐμπήξειας, ὅσον διπαλαίστεα λέχων.
πρῶτα μὲν Ὠλενίης Θέμιδος ἀπεράσιδος ἀρχὴν
λείπομεν κλήροισιν ἀνέστρεφε νηματίοισιν
αἰὲν ἐς ἐξήκοντα πέριξ κομόωντα πετήλοις.
δεύτερα Νισαίης Μεγαρηΐδος· οὐδὲ Φάσηλις,

C οὐδ' αὐτὴ Λευκόφρυν ἀγαστὰ μένης ἐπιμεμφὴς
Ληθαίου Μάγνητος ἐφ' ὕδασιν εὐθαλέουσα.
κισσοῦ δ' ἄλλοτε κλῶνες εὐρρίζου κατέτοισιν,
πολλάκι δὲ στέφος αὐτὸ κορυμβήλοιο φυτεύσαις
θερείσκιον ἢ ἔργο πόνῃς κλαδέεσσι πλανήτην,
βλαστὸ δρεπίδεχ' ὑστίο καὶ εἰς μίαν ὀρεοκόρσην
σπείραν ὑπὸ σπυρίδεσσι νεοπλέκτοισι καθάπτων,
ὄφρα δύο κροκόωντες ἐπιζυγέοντε κορύμβοις

D μέσσα συνορίζωσιν ὑπὲρ φιάλοιο μετώπου,
χλωρεῖς ἀμφοτέρωθεν ἐπηρεφέας πετάλοισιν.
σπερμαλέην κάλυκες κεφαλήγονοι ἀντελέσσιν
ἀργήεις πετάλοισι κρόκῳ μέσου χροιῇ θεῖζαι,
ἀκρίνα, λείρια δ' ἄλλοι ἐπιφθέγγονται ἀοιδῶν,
οἱ δὲ καὶ ἀμβροσίην, πολέες δέ γε χάρμ' Ἀφροδίτης.
ἤρισε γὰρ χροιῇ. τὸ δὲ που ἐπὶ μέσσον ὄνειδος
ὅπλον βρωμήταο διεκτέλλον πεφάτισται.

E ἶρις δ' ἐν ῥίζῃσιν ἀγαλλιάσῃ δ' ὑακίνθῳ
Αἴαντι προσέοικε, χελιδονίοισι δὲ ἴλλει
ἄνθεσιν, ἰσοδρομεῦσα χελιδόσιν, αἵ τ' ἀνακόλπῳ
φυλλάδα κλείην ἐκχεύετον, ἀρτίγονον δὲ
εἶδον τε τ' ἡμνοῦσαι ἀεὶ κάλυκες στομίοισι.
σὺν καίπερ τοξία χροιῇ λυχνὶς, οὐδὲ θρυαλλίς,
οὐδὲ μὲν ἀνθεμίδων κενεῇ γηρύσεται ἀκμὴ,
οὐδὲ βοὰν θεμάκεινα τά τε πύταμον κάρυ ὑψοῦ.
φλὸξ δὲ θεοῦ αὐγῇσιν ἀνερχομένης ἄουσα,

F ἕρπυλλον δὲ φεραλέοι τ' ἐν βώλοισι φυτεύσῃς,
ὄφρα κλάδοις μακροῖσιν ἐφερπύζων διάκτηκε
κατακρεμάσῃσι ἐφ' ἱερῶν ποτὰ νυμφέων.
καὶ δ' αὐτῆς μήκωνος ἄπο πλαταγώνια βάλλοις,
ἄβρεφτον κώδειαν ὄφρα κνώπεσσι φυλάξῃ.
φυλάσσι νῃ γὰρ, πάντα διοιγομένοισιν ἐφίζει
ἑρπετὰ, τὴν δὲ δρόσοισιν ἐισκομένην βοτέονται

κώδειαν, καρποῖο μελιχροτέρου πλήθουσαν. A
θρίων δ' οἰχομένων ῥέα μὲν φλόγες ἄλλοτε ῥείη
πλήξαν σαρκοτύπησι, τὰ δ' οὐ βάσιν ἐστήριξαν.

Θρία δ' οὐ λέγει τὰ τῆς συκῆς, ἀλλὰ τὰ τῆς μήκωνος.

ἔστι τι παγβρόμιον πολιδεγμένα. πολλάκι δ' ἴχνη
στρεφοῖς ὠλίσθησαν ἐνιχρίμψαντες καρείοις.
ἀδρύνει δὲ βλάστα βαθεῖ ἐν πάχει καρπὸν
σαμψύχου λιβανοῦτι νέας κλάδας. ἠδ' ὅσα κῆποι B
ἀνθεράσιν ἐργοπόνοις στεφαίοις ἐπιπορσαίνουσιν.
ἤγε καὶ λεπταὶ πτερίδες, καὶ παιδὸς ἔρωτες
λευκὴ ἴσα μένοιεν, καὶ κρόκος εἴαρι μύων
κύπρος τε σισύμβριόν, ὅσσα τε χ' οἷα
ἄσπορα νεομένοισι ποτοῖς ἀνεθρέψατο λειμὼν
κάλλεα, βούφθαλμόν τε καὶ εὐάδες Διὸς ἄνθος,
χάλκας, σὺν δ' ὑάκινθον, ἴων δ' ἄς τε χαμυλάς, C
ὀρφνοτέρας ἃς τύξε μετ' ἄνθεσι Περσεφόνεια,
σὺν δὲ εὐψήεντα πανόσμιον, ὅσσα τε τύμβοι
φάσγανα παρθενικῆς νεόχευ παισὶν ἀμφιχέονται,
αὐταί τ' ἠίθεαι Ἀνεμωνίδες ἀστράπτουσαι
τηλόθεν ὀξυτέρησιν ἐφελκομέναι χροιῇσιν.

Ἐν ἐνίοις δὲ γράφεται, ἐφελκομέναι φιλοχροιαῖς.

πᾶς δέ τις ἢ Ἑλένειον ἢ Ἀστέρα φωλίζοντα. D
δρέψας, εἰνοδίοισι θεῶν παρακάμβαλε σηκοῖς,
ἢ αὐτοῖς βρετάεσσιν, ἅτε πρώτιστον ἴδωνται,
πολλάκι θέλκια καλά, τότε χρυσανθὲς ἀμέργων,
λήειά τε σηλαῖσιν ἐπιφθίνοντα καμόντων,
καὶ γεραὸν πώγωνα, καὶ αἰτεπίας κυκλαμίνου,
σαύρειόν τ' ἢ χθόνιον πέφαται στέφος Ἡγεσιλάου.

Ἐκ τούτων τῶν ἐπῶν δῆλον γίνεται, ὅτι ἕτερόν ἐστι τὸ χελιδόνιον τῆς ἀνεμώνης. τινὲς γὰρ ταὐτὸ εἶναί E φασι. Θεόφραστος δέ φησι τὰς διανθήσεις λαμβάνειν δεῖ συνακολουθοῦντα τοῖς ἄστροις, τὸ ἡλιοτρόπιον καλούμενον, καὶ τὸ χελιδόνιον. καὶ γὰρ τοῦτο ἅμα τῇ χελιδόνι ἀνθεῖ. καὶ ἀμβροσίαν δὲ ἄνθος τι ἀναγράφει ὁ Καρύστιος ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι, λέγων οὕτως· ὁ Νίκανδρός φησιν ἐξ ἀνδριάντος τῆς κεφαλῆς Ἀλεξάνδρου τὴν καλουμένην ἀμβροσίαν φύεσθαι ἐν Κῷ. προείρηται δ' ἄνω περὶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ κρίνον οὕτω λέγουσι. Τιμαχίδας δ' ἐν τετάρτῳ Δείπνου, καὶ Θησεῖόν τι ἀναγράφει καλούμενον ἄνθος.

Θησεῖον δ' ἁπαλὸν μήλῳ ἐναλίγκιον ἄνθος F
λευκερεύθες ἱερὸν περικαλλές, ὅν ῥα μάλιστα φίλατο.

ἀπὸ τούτου δέ φασι τῶν ἀνθέων καὶ τὸν τῆς Ἀριάδνης καλούμενον στέφανον πεπλέχθαι. καὶ ὁ Φε-

Codium [a] fructu mellito plenum.
Detracto uerò flore [b], facilè à cortice capitis aliè tu reijcies,
Manu percussum si excutias: non enim gradum ea obsirmare possunt animalia.

(Τὰ θρία [c] Nicander hîc vocat nō ficus ramos, sed papaueris florem.)

Aut aliunde cibum capere: & sæpe accidit
Vt solidis papaueris capitibus dū se impingunt,
Per lubricum eius læuorem cadant.
Sic etiā celeriter germina in profundo capitis uasculo semen amplificant.
Sampsuchum etiam tu fere, ac libanotidis [d] nouellos ramulos, & quotquot horti
Texendis coronis suis cultoribus industriis suppeditant.
Nam & exilis filix [e], & Acanthus
Haud minus quàm populus, uiuaces sunt: diuturnus etiam crocus, Vere abditus:
Quin & ligustrum, & sisymbrium, & quotquot ac qualescunque
Minime satos affluente potu pratum educat.
Venustos flores: Buphthalmō, inodorus Iouis flos:
Chlacas [f]: Hyacinthus: humi iacentes uiolæ:
Quas colligebat [g] atra Proserpina:
Tum etiam procera firmáque Panos arbor [h], & quotquot sepulchro uirginis
Gladiolorum [i] genera recenter congesta circumfunduntur.
Et Anemonides, fulgentes ipsæ anteaquam cōtrectentur,
Splendidiore procul colore allicientes.

(In [k] quibusdam codicibus scribitur, ἐφελκόμεναι φιλοχροιαῖς.

Quiuis autem uel Helenium, uel nitentem Astera,
Collectū infert deorū templis ad uias extructis,
Aut deorum simulachris, quæcumque primum aspexerit:
Aut elegantes alios multos auellens, & chrysanthes [l] carpens
Leiriáque, pilis ac cippis mortuorum ea non inuidet,
Vt nec senilem [m] barbam, nec speciosum cyclaminum,
Nec nasturtium [n], quod Agesilai uernaculam fuisse coronam aiunt.

Ex his versibus patet ab Anemone differre Chelidonium, contra sententiam nonnullorum, qui easdem esse plātas censuerunt. Theophrastus [o] de Chelidonio ita scribit: Florentia quædam ac germinantia astris obsequuntur, vt Heliotropium, & Scolymus, qui & circa solstitium florem emittit, & Chelidonium, quod sub hirundinum aduentum florem parit. Ambrosiam florem Carystius sic memorat in Commentariis. Nicander scribit apud Coos è capite statuæ Alexandri enatam fuisse quam vocant Ambrosiam [p]. Suprà de illa nos diximus à quibusdam ita lilium vocari. Timachidas libro quarto Cœnæ florem quendam Theseum [q] appellat sic:

Theseum mollem mali flori, ex albo rubescenti, similem,
Legebat, sacrum, pulchrum, quo maximè Gaudebat.

Ex eo flore Ariadnes coronam textam fuisse is videlicet autor scribit. Pherecrates,

a Capitis vasculum.
b Θρίων.
c Hæc Nicandri non sunt, sed cuiusdam adnotatoris, & scholiastæ, quæ tamen præteriri nolui.
d Τὰ λιβανω.
e Hinc cognoscas, filice intelligi etiam posse coronariam.
f Chrysanthemum.
g Cum à Plutone rapta est.
h Pinus.
i Gladiolos in genere vocat plantas omnes, quarum folia cultello similia sunt. Venustos flores hæ plerasque omnes edit.
k Hæc scoliastæ sunt, additiția, & superuacua.
l Vel Chrysanthemon, vel Chrysanthemon, vel Chamæmelum aureo flore.
m Γεροντοπώγωνα.
n Xenophon li. 1. Institutionis Cyri scribit, Persarū pueris pro cibo panē dari, nasturtium pro obsonio, & aquā è flumine vt hauriant, cothonem vasculum. Apparet inde viris fortibus, qualis fuit Agesilaus, gratum esse nasturtium. Erasm. prouerb. Ede nasturtium.
o Cap. vlt. lib. 7. hist. Integram orationem Theophrasti Athenæus non adscripsit.
p Nescivisse Athenæus videtur Ambrosiam esse plantam sui generis, diuersam à lilio.
q Plinii & Theophrasti Thesium cichorii genus amarum, ab hoc diuersum est.

φορεῖτε, μασσέτω τις, ἐγχείτω βαθὺν
Κρητῆρα. ὁ δ' ἀνὴρ οὐ πρὶν ἂν φάγῃ καλῶς
Ὅμοια καὶ βοῦς ἐργάτης ἐργάζεται.

Καὶ κατὰ τὸν Φλιάσιον δ' Ἀρισίαν. καὶ γὰρ σοῦ ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Κηρσὶν ἔφη·

Συνδειπνος ἢ πίκωπος ἢ μαζαγρέτας
Αἰδοῦ τραπεζεῦ ἀκρασίαν νηδὺν ἔχων.

Ἐπεὶ δὲ τοσούτων λεχθέντων μηδὲν ἀποκρίνεται, κελεύω αὐτὸν κατὰ τοὺς Ἀλέξιδος Διδύμους χυδαίοις στεφανωθέντα στεφάνοις ἐξάγεσθαι τοῦ συμποσίου. τῶν δὲ χυδαίων στεφάνων μνημονεύων ὁ Κωμῳδιοποιός φησι·

Στεφάνων δὲ τουτωνὶ χύδην πεπλεγμένων.

Κἀγὼ δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ λέγειν ἤδη παύσομαι τὸ τήμερον, παραχωρῶ τε τὸν περὶ τῶν μύρων λόγον τοῖς βουλομένοις διεξέρχεσθαι, τῷ τε παιδὶ προστάττων ἐπὶ τῇ στεφανηφόρῳ ταύτῃ μου διαλέξει κατὰ τὸν Ἀντιφάνους,

ἐνεγκεῖν δεῦρο τῶν χρηστῶν δύο,
καὶ δᾷδα χρηστὴν ἡμμένην χρηστῷ πυρί.

οὕτω γὰρ τὴν τῶν λόγων διέξοδον ὥσπερ δράματος ποιήσομαι. καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας, ὥσπερ αὐτὸς σιωπὴν καταμαντευσάμενος, ἀπέθανεν εὐτυχῶς, οὐδένα καιρὸν νόσῳ παραδούς, πολλὰ δὲ λυπήσας ἡμᾶς τοὺς ἑταίρους. περιενεγκόντων δὲ τῶν παίδων ἐν ἀλαβάστροις καὶ ἄλλοις χρυσοῖς σκεύεσι μύρα, τὸν Κύνουλκον θεασάμενός τις, πολλῷ τῷ μύρῳ τὸ πρόσωπον ἐπέχρισεν. ὁ δὲ διεγερθεὶς καὶ μόλις ἑαυτὸν ἀναλαβὼν, τί τοῦτ', εἶπεν, Ἡράκλεις, οὐ σπογγιά; τίς μου παρελθὼν τὸ πρόσωπον ἐκκαθαρεῖ σου μεμολυσμένον μαγγανείαις πολλαῖς; ἢ οὐκ οἴδατε καὶ τὸν καλὸν Ξενοφῶντα, ἐν τῷ συμποσίῳ ποιοῦντα τὸν Σωκράτη τοιαυτὶ λέγοντα· νὴ Δί' ὦ Καλλία, τελέως ἡμᾶς ἑστιᾷς· οὐ γὰρ μόνον δεῖπνον ἄμεμπτον παρέθηκας, ἀλλὰ καὶ ἀκροάματα καὶ θεάματα ἥδιστα παρέχεις. τί οὖν εἰ καὶ μύρον ἐνέγκαι τις ἡμῖν. ἵνα καὶ εὐωδίᾳ ἑστιώμεθα. μηδαμῶς, ἔφη ὁ Σωκράτης. ὥσπερ γάρ τοι ἐσθὴς ἄλλη μὲν γυναικεία, ἄλλη δὲ ἀνδρεία καλή, οὕτω καὶ ὀσμὴ ἄλλη μὲν ἀνδρί, ἄλλη δὲ γυναικὶ πρέπει. καὶ γὰρ ἀνδρὸς μὲν δήπου ἕνεκεν οὐδεὶς μύρῳ χρίεται. αἱ μὴν γυναῖκες, ἄλλως τε αἱ καὶ νύμφαι τύχωσιν οὖσαι, ὥσπερ ἡ Νικηράτου τε τούτου, καὶ ἡ Κριτοβούλου, μύρου μέντοι καὶ προσδέονται. αὗται γὰρ τοῦτο ὄζουσιν. ἐλαίου δὲ τοῦ ἐν γυμνασίοις ὀσμὴ καὶ παρουσία ἀνδράσιν ἢ μύρου γυναιξὶν ἡδίων, καὶ ἀπουσία ποθεινοτέρα. καὶ γὰρ δὴ μύρῳ μὲν ἀλειψάμενος δοῦλος καὶ ἐλεύθερος εὐθὺς ἅπας ὅμοιον ὄζει. αἱ δ' ἀπὸ τῶν ἐλευθερίων μόχθων ὀσμαὶ ἐπιτηδευμάτων τε πρῶτον χρηστῶν καὶ χρόνου πολλοῦ δέονται, εἰ μέλλουσιν ἡδεῖαί τε καὶ ἐλευθέριοι ἔσεσθαι. καὶ ὁ θαυμασιώτατος δὲ Χρύσιππος τὴν ὀνομασίαν φησὶ λαβεῖν τὰ μύρα ἀπὸ τοῦ μετὰ πολλοῦ μόρου καὶ τοῦ ματαίου γίνεσθαι. Λακεδαιμόνιοί τε ἐξελαύνουσι τῆς Σπάρτης τοὺς τὰ μύρα κατασκευάζοντας, ὡς διαφθείροντας τοὔλαιον, καὶ τοὺς τὰ ἔρια δὲ βάπτοντας, ὡς ἀφανίζοντας τὴν λευκότητα τῶν ἐρίων.

A

Afferte mensam, abstergat aliquis: in profundum craterem
Vinum fundito qui multum, priusquam bibat, comest,
Idipsum facit quod bos operarius:

Tu enim, quod dixit Aristias Phliasius in fabula, cuius titulus, κηρές [a], est,

Comina, aut ferculorum dissector [b], aut mazæ venator [c]:
Pudeat, ô mensarie [d], quod adeo tibi sit aluus intemperans.

B

Quoniam verò nihil respōdet tot verbis prouocatus, exigi conuiuio illum iubeo tumultuaria [e] corona, τῇ χυδαίᾳ, cinctum: cuius sic meminit Comicus [f]:

Harum coronarum, quas χύδην, confusè, texuerunt.

Hîc ego in totum diem finem dicēdi facio, ac sermonem de vnguentis ei qui volet persequi concedo, pueróque ob hanc meam orationem De coronis absolutam, impero, vt inquit Antiphanes,

Coronas afferre duas huc probas:

C

Facémque bonam, accensam igne bono,

vt exitus talis meæ sit orationis qualis est in fabulis catastrophe. Sic locutus ille, paucis post diebus, quasi perpetuum sibi vaticinatus silentium, mortem obiit fœlicem, nullo relicto ægritudini [g] spatio, incredibili omnium nostrum dolore, qui cum eo necessitudine iuncti fueramus. Circumferentibus autem pueris vnguenta in alabastris, & aliis vasis aureis, dormitantem Cynulcum intuitus aliquis, vnguento faciem illeuit. Expergefactus

D

ille, cùm vix ad se rediisset, quidnam hoc? ait: Hercules, nonne præteriens aliquis meam spongia faciem absterget sordibus [h] multis inquinatam? Nescitis lepidum Xenophontem, in conuiuio, Socratem dicentem hæc induxisse: Hoc per Iouem conuiuium quo nos excipis, ô Callias, omnibus numeris perfectum est. Non enim tantùm eiusmodi cœna est, vt accusari & reprehendi nihil queat, sed & narrationes & spectacula exhibes iucundissima. Tum ille: ecquid, si vnguentum afferatur, vt odoris suauitate nos quoque reficiamur? Minimè verò, inquit

E

Socrates. Nam, vt alia vestis mulierem decet, alia virum: sic odor fœminis alius conuenit, alius viris. Nullum, ego equidem, viri caussa, vnguento delibutum iri existimo. At fœminæ, præcipuè sponsæ, si fuerint, vt Nicerati huius filia, & Critobuli, egent vnguentis, eáque non præter decorum olent. Olei verò quo vtimur in gymnasiis, & suauior est præsens odor, &, cū abest, optabilior. Vnguēto namque seruus ac ingenuus si madeat, odorem confestim vterque planè eundem spi-

F

rat, at, qui liberali exercitatione odor conciliatur, & optimis [i] institutis, & multo spatio temporis opus habet, liberalis vt sit, atque iucundus. Chrysippus imprimis admirabilis, μύρον, vnguentum, ita scribit appellatum fuisse, quia μετὰ πολλοῦ μόρου καὶ πόνου ματαίου γίνεται, multo labore, inaníque studio, paretur. Lacedæmonij vnguentarios Sparta eiecerunt, quòd oleum corrumpant: & lanarum infectores, quòd candorem lanæ obliterent.

a Fab. ... noxæ. ... [illegible]
b ... [illegible]
c Lurco, ... [illegible]
d Lautitiarum mensarum ... tor.
e Nullo ... [illegible]
g Inexpectata & repentina ... su.
h Μαγγανείαις incantamentis, veneficiis, ... ftigiis.
i Apud Xenophontē χρηστῶν non legitur.

Solon sapiẽs legibus suis vetuit viros vnguenta vendere. Nunc autem, vt ait Clearchus libro secundo Vitarum, hominum non solùm in odore, sed etiam in colore luxus, eos effœminat qui eiusmodi voluptatibus se tradunt. Vos autem mollitiem à virtute etiamnum seiunctam habere putatis quod iucundum ac delicatum sit, quãuis Sappho reuera fœmina, & lasciua poëtices studio, veretur quod honestum, ab eo quod volupe est, separare.

a Phaonis.

Ego, inquit, delitias amo: fori[a] tamen hominis
Mihi sorte amor cõtigit, & honestus, & splẽdidus:

quibus scilicet verbis declarat amoris sui cupiditatem magnificam ac decorã fuisse, quod virtutis proprium est. Parrhasius pictor, quãuis immodicè supra conditionem artis suæ, & id quod ingenuo est homine dignũ, delitiis emollitus, verbis tamen amore se virtutis teneri profitebatur. Itaque laudem[b] consecutus pictis quibusdam tenuibus lineis, Herculi qui est Lyndi, & aliis omnibus suis operibus subscripsit:

b De Apelle & Protogene id narrat Plinius. Quare malim legere, pictis quibusdam tabulis.

Pinxit hæc Parrhasius, cui clara Ephesus patria est,
Virtutis quidẽ cultor, uita mollis ac uoluptuarius:

Quidam verò mea sententia festiuus homo grauissimè ferens quòd virtutis pulchritudinem ac gratiam vitæ mollitie fœdaret, & quã erat fortuna opulentiam largita, inuidioso fastu fruendis voluptatibus impenderet, Parrhasij versibus illis subscripsit: quia tamen venerari sese virtutem ait, hoc condonandum. Hactenus Clearchus. Sophocles poëta in Cretensibus, (ea fabula est,) Venerem deam, quã voluptas significatur, vnguẽto perfusam fingit, & ad speculum sese contemplantem: Palladem verò, cuius nomine mentẽ prudentiámque intelligimus, ac virtutẽ, oleo perungi, & exerceri. Occurrit his Masurius, &, ignoras, inquit, ô beate vir[c], sensus in capite positos odoribus demulceri, ac deliniri? quod Alexis in Improba sic dixit:

c Hoc elegantiùs, quia solos esse beatos se prædicarent Cynici.

Maxima bonæ ualetudinis pars, odores cerebro bonos obijcere.

Alcæus insuper poëta simul & fortissimus & pugnacissimus, inquit:

Mihi deorsum in pectus unguentum suaue profudit:

tum etiam sapiens Anacreon:

Aduola tandem, ait, fistula canens, unguento mihi pectus ut cauum oblinas:

hortatur videlicet sibi vt vngat pectus, in quo sedes est cordis, tanquã odoris suauitate cor recreetur. Hoc autem apud veteres fuit olim factitatum, non ideo tantùm quòd naturâ vapor odoris à pectore sursum in caput efferatur, sed etiam quia in corde sit animi domicilium, vt asserunt Philotimus & Praxagoras illustres medici. Itaque Homerus inquit:

Percusso pectore cor uerbis increpuit. & alibi:
Cor in pectore latrat.

& alibi:

d Iliad. κ.

Ipsi quoque Hectori[d] animus in pectore quatiebatur.

quo argumento contendunt excellentiorem animi vim illic habitare. Cùm enim suffragia hominum anxia mente in litibus expectantur, planissimè cor trepidare contingit.

A Σόλων τε ὁ σοφὸς διὰ τῶν νόμων κεκώλυκε τοὺς ἄνδρας μυροπωλεῖν. νῦν δὲ τῶν ἀνθρώπων οὐχ αἱ ὀσμαὶ μόνον, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν δευτέρῳ περὶ βίων, ἀλλὰ καὶ αἱ χροιαὶ τρυφερὸν ἔχουσαί τι, συνεκθηλύνουσι τοὺς μεταχειριζομένους. ὑμεῖς δ᾽ οἴεσθε τὴν ἁβρότητα χωρὶς ἀρετῆς ἔχειν τι τρυφερόν. καίτοι Σαπφὼ γυνὴ μὲν πρὸς ἀλήθειαν οὖσα καὶ ποιήτρια, ὅμως ᾐδέσθη τὸ καλὸν τῆς ἁβρότητος ἀφελεῖν, λέγουσα ὧδε· ἐγὼ δὲ φιλήμμια ἁβροσύναν, καί μοι τὸ λαμπρὸν ἔρος ἀελίω

B καὶ τὸ καλὸν λέλογχε· φανερὸν ποιοῦσα πᾶσιν, ὡς ἡ τοῦ ζῆν ἐπιθυμία τὸ λαμπρὸν καὶ τὸ καλὸν εἶχεν αὐτῇ. ταῦτα δέ ἐστιν οἰκεῖα τῆς ἀρετῆς. Παρράσιος δ᾽ ὁ ζωγράφος καίπερ παρὰ μέλος ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ τέχνην τρυφήσας, καὶ τὸ λεγόμενον ἐλευθέριον ἐκ ῥαβδίων ἐκείνων ποτηρίων ἑλκύσας, λόγῳ γοῦν ἀντελάβετο τῆς ἀρετῆς ἐπιγραψάμενος τοῖς ἐν Λίνδῳ πᾶσιν αὐτοῦ ἔργοις· ἁβροδίαιτος ἀνὴρ, ἀρετήν τε σέβων τάδ᾽ ἔγραψεν Παρράσιος. ᾧ κομψός τις, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὑ-

C περαλγήσας ῥυπαίνοντι τὸ τῆς ἀρετῆς ἁβρὸν καὶ καλὸν, ἅτε φορτικῶς μετακαλεσαμένῳ τὴν εἰς τρυφὴν δοθεῖσαν ὑπὸ τῆς τύχης χορηγίαν, παρέγραψε τὸ ῥαβδοδίαιτος ἀνήρ. ἀλλ᾽ ὅμως διὰ τὸ τὴν ἀρετὴν φῆσαι τιμᾶν, ἀνεκτέον. ταῦτα μὲν ὁ Κλέαρχος. Σοφοκλῆς δ᾽ ὁ ποιητὴς ἐν Κρησὶ τῷ δράματι, τὴν μὲν Ἀφροδίτην ἡδονήν τινα οὖσαν, δαίμονα, καὶ μύρῳ ἀλειφομένην παράγει, καὶ κατοπτριζομένην· τὴν δ᾽ Ἀθηνᾶν, φρόνησιν οὖσαν καὶ νοῦν, ἔτι δ᾽ ἀρετὴν, ἐλαίῳ χριομένην καὶ

D γυμναζομένην. τούτοις ἀπαντήσας ὁ Μασούριος ἔφη· ὦ δαιμόνιε ἀνδρῶν, οὐκ οἶδας ὅτι αἱ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἡμῶν αἰσθήσεις ὀδμαῖς ἡδείαις παρηγοροῦνται, προσέτι τε θεραπεύονται, καθὰ καὶ Ἄλεξίς φησιν ἐν Πονήρᾳ οὕτως·

ὑγιείας μέρος
μέγιστον, ὀδμὰς ἐγκεφάλῳ χρηστὰς ποιεῖν.

καὶ ὁ ἀνδρειότατος δὲ, προσέτι δὲ καὶ πολεμικὸς ποιητὴς Ἀλκαῖος ἔφη·

κὰδ δὲ ἐχεύσατο μύρον ἀδὺ κατὰ στήθεος
E ἄμμι.

καὶ ὁ σοφὸς δ᾽ Ἀνακρέων λέγει·

τί μὴν πέτεαι συρίγγων κοιλότερα στήθεα χρισάμενος μύρῳ·

τὰ στήθη παρακελευόμενος μυροῦν, ἐν οἷς ἐστιν ἡ καρδία, ὡς καὶ ταύτης δηλονότι παρηγορουμένης τοῖς εὐώδεσι. τοῦτο δ᾽ ἔπραττον, οὐ μόνον τῆς εὐωδίας ἀπὸ τοῦ στήθους κατὰ φύσιν ἀναφερομένης ἐπὶ τὴν ὄσφρησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ νομίζειν, ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ψυχὴν καθιδρῦσθαι, ὡς Πραξαγόρας

F καὶ Φιλότιμος οἱ ἰατροὶ παραδεδώκασιν. καὶ Ὅμηρος δέ φησιν·

στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·

καί,

κραδίη δέ οἱ ἔνδον ὑλάκτει. καὶ

Ἕκτορι δ᾽ αὐτῷ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι πάτασσε. ὃ δὴ καὶ σημεῖον φέρουσι τοῦ τὸ κυριώτερον τῆς ψυχῆς ἐνταῦθα κεῖσθαι. κατὰ γὰρ τὰς ἐν τοῖς ψήφοις γινομένας ἀγωνίας πάλλεσθαι τὴν καρδίαν ἐπιδηλότατα συμβαίνει.

καὶ ὁ Ἀγαμέμνων δέ φησιν ὁ Ὁμηρικός.

αἰνῶς γὰρ Δαναῶν περιδείδια, οὐδέ μοι ἦτορ
ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι, κραδίη δέ μοι ἔξω
στηθέων ἐκθρώσκει, τρομέει δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα.

Καὶ ὁ Σοφοκλῆς δὲ τὰς ἀπολελυμένας τοῦ φόβου πεποίηκε λεγούσας·

Θυμὸς δ' οὔτι Φαίδρα χορεύει παρβὰς θυγατήρ.

Ἀναξανδρίδης δὲ τὸν ἀγωνιῶντα παράγει λέγοντα·

ὦ πονηρὰ καρδία,
ἐπιχαιρέκακον ὡς εἶ μόνον τοῦ σώματος·
ἄρχῃ γὰρ εὐθύς, ἂν ἴδῃς, δεδοικότα.

Πλάτων δέ φησι τὸν τῶν ὅλων δημιουργὸν, καὶ τὴν τοῦ πλεύμονος αὐτῇ φύσιν παραθεῖναι, πρῶτον μὲν μαλακὴν καὶ ἄναιμον, εἶτα σήραγγας ἔχουσαν οἷον σπόγγου κατατετρημένας, ἵν' ἐν τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ πολλάκις ἁλλομένη, τὸν παλμὸν εἰς ὑπεῖκον καὶ μαλακὸν ποιῆται. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς στεφάνοις τοῖς περικειμένοις τὰ στήθη ὑποθυμιάδας οἱ ποιηταὶ κεκλήκασιν, ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθῶν ἀναθυμιάσεως, οὐκ ἀπὸ τοῦ τὴν ψυχὴν θυμὸν καλεῖσθαι, ὥς τινες ἀξιοῦσι. τῷ δὲ τοῦ μύρου ὀνόματι πρῶτος Ἀρχίλοχος κέχρηται λέγων·

οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἠλείφετο·

καὶ ἀλλαχοῦ δ' ἔφη. ἐσμυρισμένας κόμας καὶ στῆθος ὡς ἂν καὶ γέρων ἠράσατο.

μύρρα γὰρ ἡ σμύρνα παρ' Αἰολεῦσι, ἐπειδὴ τὰ πολλὰ τῶν μύρων διὰ σμύρνης ἐσκευάζετο, καὶ ἥ γε στακτὴ καλουμένη διὰ μόνης ταύτης. ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν μὲν χρῆσιν οἶδε τῶν μύρων, ἔλαια δ' αὐτὰ καλεῖ μετ' ἐπιθέτου. ῥοδόεντι δ' ἔχριεν ἐλαίῳ. καὶ ἀλλαχοῦ δὲ λέγει τι τεθυωμένον. καὶ ἡ Ἀφροδίτη τε παρ' αὐτῷ τὸν Ἕκτορος νεκρὸν ῥοδόεντι χρῖσεν ἐλαίῳ ἀμβροσίῳ. καὶ τοῦτο μὲν ἐξ ἀνθέων. περὶ δὲ τοῦ ἐκ τῶν ἀρωμάτων σκευαζομένου, ἃ δὴ θυώματα ἐκάλουν, ἐπὶ τῆς Ἥρας λέγει.

ἀμβροσίῃ μὲν πρῶτον ἀπὸ χροὸς ἱμερόεντος
λύματα πάντα κάθηρεν, ἀλείψατο δὲ χρόα λευκὸν
ἀμβροσίῳ ἑανῷ, τό ῥά οἱ τεθυωμένον ἦεν,
τοῦ καὶ κινυμένοιο Διὸς ποτὶ χαλκοβατὲς δῶ,
ἔμπης ἐς γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἵκετ' ἀϋτμή.

γίνεται δὲ μύρα κάλλιστα κατὰ τόπους, ὡς Ἀπολλώνιός φησιν ὁ Ἡροφίλιος ἐν τῷ περὶ Μύρων γράφων οὕτως· ἶρις μὲν ἐν Ἤλιδι χρηστοτάτη, καὶ ἐν Κυζίκῳ· ῥόδινον δὲ κράτιστον ἐν Φασήλιδι καὶ τὸ ἐκ Νέας δὲ πόλεως καὶ Καπύης. κρόκινον δ' ἐν Σόλοις τοῖς Κιλικίοις καὶ ἐν Ῥόδῳ· νάρδινον δὲ τὸ ἐν Τάρσῳ. οἰνάνθη δὲ Κυπρία καὶ Ἀδραμυττηνή, ἀμαράκινον δὲ Κῷον καὶ Μήλινον. Κύπρινον δὲ προκέκριται τὸ ἐν Αἰγύπτῳ· δεύτερον δέ ἐστι τὸ Κυπριακόν, καὶ τὸ ἐν Φοινίκῃ, καὶ ταύτης τὸ ἀπὸ Σιδῶνος. τὸ δὲ Παναθηναϊκὸν λεγόμενον ἐν Ἀθήναις. τὸ δὲ Μετώπιον καὶ Μενδήσιον, κάλλιστα ἐν Αἰγύπτῳ σκευάζεται. σκευάζεται δὲ τὸ μετώπιον ἐξ ἐλαίου τοῦ ἀπὸ τῶν πικρῶν καρύων. οἱ δὲ χορηγοῦντες, φησί, καὶ ἡ ὕλη, καὶ οἱ τεχνῖται τὸ χρηστότατον ποιοῦσι μύρον, ἀλλ' οὐχ οἱ τόποι. Ἔφεσος γέ τοι πρότερον, φασί, τοῖς μύ-

A Quapropter Homericus Agamemnon inquit:

Vehementer [a] *ego Danais timeo: neque mihi cor*
Firmum est, sed anxium metu errat: ac extra pectus
Prosilit: trepidant autem subtus ualida membra.

Sophocles verò metu liberatas hæc inducit loquentes:

Iam animus, ô Phædra gnata, pauore mihi non saltat.

Apud Anaxādriden qui perplexo animo pendet ita loquitur:

B *O cor improbum,*
Solum in corpore gaudes malis:
Saltas enim protinus quàm timore perculsum uideris.

Plato scribit omnium rerum opificem cordi adiecisse vicinum pulmonem, mollem, expertémque sanguinis, & instar spongiæ fistulis huc illuc tendentibus peruium, vt cùm rerum aduersarum metu prosilit, eius palpitationes fulciat quod præ mollitie cedit. At profectò coronas appensas pectori, Hypothymiadas C poëtæ vocauerunt, ab exhalatione [b] florum, non autem, vt quidam putant, quòd animum θύμον nominet. Archilochus omnium primus voce μύρον, vsus est, hoc modo:

Anus cùm sit, μύροις, *unguentis, non illinitur.*

Idem alibi:

Vnguento perfusa coma, pectúsque madidum est: amat enim senex.

AEoles quidem vnguenta vocant & μύρρας, & σμύρνα, quia multa conficiuntur è Myrrha. Quin & Myrrha stacte [c] per se vnguentum est. Vnguentorum vsum Homerus nouit. vocat D autem ἔλαια, olea, adiecto epitheto: vt:

Rosaceo perunxit oleo.

Alibi, odoribus cōditum [d] oleum. Apud eundem Venus cadauer Hectoris

Rosaceo iunxit oleo,
Diuino, parato è floribus.

Odores τὰ θυώματα nuncupant. Vnguenti ex illis confecti idem meminit [e], cùm de Iunone ait:

Ambrosia primùm formosæ cutis
Sordes abstersit omnes: deinde purgatam & candidam autem illeuit
E *Vnguento* [f] *diuino, quod conditum odoribus præsto fuit.*
Eius sanè commoti in æneo Iouis atrio
Terras odor simul atque cælum peruadebat.

Pro varietate locorū vnguenta fiunt præstantissima, quod ita scribit Apollonius Herophilius libro De vnguentis. Irinum optimum in Elide, & Cyzico: Rosaceum nobilissimum ex Phaselide, Capua, & Neapoli: Crocinum è Solis Ciliciæ [g], & Rhodo. Nardinum præfertur è Tarso: OEnanthinum è Cypro, & Adramytto: excellit Amaracinum & Melinū Coū: Cyprinum AEgyptium, deinde è Cypro, ac F Phœnice, & in hoc tractu, Sidonium. Quod Panathenaicum vocant, Athenis primæ bonitatis: Mendesium & Metopion in AEgypto. Metopiō fit ex oleo nucū [h] amararum. Verùm vnguentorum præstantia locis imputanda nō est, sed artificum peritiæ, & materiæ quæ suppeditatur. Nam Ephesus olim vn-

a Iliad.

b Ἀπὸ τῆς ἀναθυμιάσεως.

c Liquor stillans è Myrrha pingui, ac recens expressa prius.

d Τεθυωμένον.

e Iliad. ξ.

f Τῷ ἑανῷ. Alias hæc vox significat subtilem mulieris vestem. Hinc conuincitur error Plinii cap. 13. negantis Iliacis temporibus vnguenta fuisse.

g Nam & Solis Cypro sunt.

h Amygdalarum.

A guentis clara fuit, & præcipuè Megalio: nunc eam sibi gloriam vendicat Alexandria, propter opes quibus abundat, & propter Arsinoës ac Berenices in ea re tractanda singulare studium. Eximium fuit apud Cyreneos Rosaceũ, quoad vixit magna Berenice. OEnanthinum quondam apud Adramyttenos mediocriter laudatum, post autem, primæ notæ, ob Stratonicen [a] EVmenis vxorem. Priscis temporibus maximè commendabantur è Syria, Telinum [b] potissimum, nunc verò minimè. B Aliquando in magno pretio fuerunt vnguenta è Pergamo, at nostro sæculo nequaquam. Nuper à quodam vnguentario excogitatum & confectum est vnguentum è thure, incognitum antea. Præstantius vnguentum viliori affusum in superficie manet, contra deteriori melli superinjectum quod est melius, pessum it, & tanquam vi cogit erumpere supra se, quod bonitate inferius est. Vnguenti AEgyptij sic meminit Achæus in Certaminibus:

C *Argentatæ [c] manu, è Cyprio [d] lapide*
Vnguenti præbebunt ornatum AEgyptij.

Didymus hîc consyderãdum esse putat, num Myrrham stacten verbis illis poëta innuat, quæ primùm in AEgyptum aduecta ad Græcos deinde portatur: Hicesius, libro secundo De materia, inquit, Vnguentorum alia vocãt, illitus, χρίσματα [e] alia, inũctiones, ἀλείμματα. In compotationibus vtile Rosaceum est, Myrtinúmque, ac Melinum, quod etiam prodest ventriculo [f], & lethargicorum veterno. D OEnanthinum stomacho bene facit, & illæsam mentem tuetur. In compotationibus iuuant Sampsuchinum, Serpyllinum, & Crocinum, absque Myrrha [g] multa, quemadmodum & Stacte, & Nardinum. Telinum molliter & suauiter olet, vt quod fit ex Leucoïo, & Susinum, nempe, liliaceum, sisymbrinum, serpyllinum. Plurimi fit Liliaceum è Cypro, AEgina, & Cilicia, vt & Myrteum ex Myrti foliis, & OEnanthinum. OEnanthe copiosa in Cypri montosis gignitur [h]. E Hoc vnguentum Græcia non præparat; quoniam inodora est œnanthe [i], quæ in ea prouenit. At Irinum, quia fragrat eius radix, Amaracinum, & Costinum Græci conficiunt. Antiquos in vnguentorum vsu fuisse curiosos & diligentes, hoc est indicio, quòd priuatim vnicuique parti corporis idonea scirent. Antiphanes in Vinosis, aut [k] Fossore:

Lauat is in aureo quodam solio: unguento
F *AEgyptio pedes linit, & crura:* [l]
Phœnicino buccas, & ubera:
Sisymbrino uerò utrumque brachium:
Amaracino supercilium & comam,
Serpyllini ceruicem atque genua.

Cephisodorus in Trophonio:

A. Emito deinde mihi quo linam corpus,
Irinum unguentum: Rosaceum quoque placet, Xanthia:
At seorsim pedibus mercare Baccharinum. [m]
B. Tuis ne pedibus emã Baccharinũ, ô Perfosse [n]*?*
Tuis pedibus baccharinum gulose, egon' mercari uelim?

Anaxandrides in Protesilao:

A Perone unguentum ille reddidit

A ἐν τοῖς μύροις διέφερε, καὶ μάλιστα ἐν τῷ Μεγαλείῳ. νῦν δ' οὐκ ἔτι. μάλιστα δὲ καὶ τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διὰ πλοῦτον, καὶ διὰ τὴν Ἀρσινόης καὶ Βερενίκης σπουδήν. ἐγίνετο δὲ καὶ ἐν Κυρήνῃ ῥόδινον χρηστότατον, καθ' ὃν χρόνον ἔζη Βερενίκη ἡ μεγάλη. Οἰνάνθινον δ' ἐν Ἀδραμυττίῳ πάλαι μὲν μέτριον. ὕστερον δὲ πρῶτον διὰ Στρατονίκην τὴν Εὐμένους. ἡ δὲ Συρία τὸ παλαιὸν χρηστὰ πάντα παρείχετο, μάλιστα δὲ τὸ τήλινον· νῦν δ' οὔ. ἐν δὲ Περγάμῳ πρότερον μὲν B ἐξοχή· νῦν δ' οὔ. μυρεψοῦ τινος ἐκπονήσαντος τὸ παρ' οὐδενί πω γεγονὸς ἐσκευάσθη τὸ λιβανώτινον μύρον. μύρον δὲ χρηστὸν μύρῳ εὐτελεῖ ἐπιχεόμενον, ἐπιπολῆς μένει· μέλι δὲ χρηστὸν χείρονι ἐπιχεόμενον, εἰς τὸ κάτω βιάζεται. λαμβάνει γὰρ αὐτοῦ καθύπερθεν τὸ ἧττον. τοῦ δ' Αἰγυπτίου μύρου μνημονεύων Ἀχαιὸς ἐν Ἄθλοις φησίν·

εἰς ἀργυρωποὺς χεῖρα Κυπρείου λίθου
δώσουσι κόσμον χριμμάτων τ' Αἰγυπτίων.

μήποτε, φησὶν ὁ Δίδυμος, τὴν καλουμένην στα- C κτὴν λέγει, διὰ τὴν σμύρναν, ἣν εἰς Αἴγυπτον καταγομένην κομίζεσθαι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ἱκέσιος δ' ἐν δευτέρῳ περὶ Ὕλης, τῶν μύρων, φησίν, τὰ μέν ἐστι χρίματα, ἃ δ' ἀλείμματα. καὶ ῥόδινον μὲν πρὸς τὸν πότον ἐπιτήδειον, ἔτι δὲ μύρσινον, μήλινον. τοῦτο δέ ἐστι καὶ εὐστόμαχον, καὶ ληθαργικοῖς χρήσιμον. τὸ οἰνάνθινον εὐστόμαχον ὄν, καὶ τὴν διάνοιαν ἀπαραπόδιστον φυλάσσει. καὶ τὸ σαμψύχινον δὲ καὶ ἑρπύλλινον ἐπιτήδεια πρὸς πότον, καὶ κρόκινον τὸ χωρὶς σμύρνης πολλῆς. καὶ ἡ D στακτὴ δ' ἐπιτήδειος πρὸς πότον, ἔτι δ' ἡ νάρδος. τὸ δὲ τήλινον καὶ γλυκύ ἐστι καὶ ἁπαλόν. τὸ δὲ λευκόϊον καὶ εὐῶδες καὶ σφόδρα πεπτικόν. Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Ὀδμῶν συντίθεσθαί φησιν μύρα, ἀπ' ἀνθέων μὲν ῥόδινον καὶ λευκόϊνον καὶ σούσινον, καὶ γὰρ τοῦτο ἐκ τῶν κρίνων. ἔτι δὲ τὸ σισύμβρινον καὶ ἑρπύλλινον. ἐν δὲ Κύπρῳ καὶ τὸ κύπρινον. βέλτιστον δ' ἐν Αἰγίνῃ καὶ Κιλικίᾳ. ἀπὸ δὲ φύλλων τὸ μύρρινον καὶ τὸ οἰνάνθινον. αὕτη δ' ἐν Κύπρῳ φύεται ὀρεινὴ καὶ πολύγονος. ἐν δὲ Ἑλλάδι οὐ γίνεται, διὰ τὸ ἄοσμον. E διὰ δὲ ῥιζῶν τό τ' ἴρινον καὶ τὸ νάρδινον, καὶ τὸ ἀμαράκινον ἐκ τοῦ κόστου. ὅτι δὲ διὰ σπουδῆς ἦν τοῖς παλαιοτέροις ἡ τῶν μύρων χρῆσις, δῆλον ἐκ τοῦ καὶ ἐπίστασθαι, ποῖόν τι ἑκάστῳ τῶν μελῶν ἡμῶν ἐστιν ἐπιτήδειον. Ἀντιφάνης γοῦν ἐν τοῖς Θορικίοις ἢ Διορύττοντί φησι· λοῦτ' αἴδου ἀληθῶς ἀλλά τι

ἐκ χρυσοκολλήτου δὲ κάλπιδος μύρῳ
Αἰγυπτίῳ μὲν τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη,
φοινικίνῳ δὲ τὰς γνάθους καὶ τιτθία,
F σισυμβρίνῳ δὲ τὸν ἕτερον βραχίονα,
ἀμαρακίνῳ δὲ τὰς ὀφρῦς καὶ τὴν κόμην,
ἑρπυλλίνῳ δὲ τὸ γόνυ καὶ τὸν αὐχένα. καὶ Κηφισόδωρος ἐν Τροφωνίῳ·

ἔπειτ' ἀλείφεσθαι πρίω τὸ σῶμά μοι
μύρον τ' ἴρινον καὶ ῥόδινον ἄγαμαι Ξανθίου
καὶ τοῖς ποσὶ πρίω χωρὶς μοι βακχάρινον.
λακκόπρωκτε βάκχαριν τοῖς σοῖς ποσὶν
ἐγὼ πρίωμαι λαικάς· ὅμαρα βάκχαριν.

Ἀναξανδρίδης Πρωτεσιλάῳ·

μύρον δὲ παρὰ Πέρωνος, οὗπερ ἀπέδοτο

[a] Cuius in eo cõficiendo maxima cura & diligẽtia fuit.

[b] Quod fitè Fœno Græco.

[c] Tam alba, pura, nitida, vt ex argento videri possit.

[d] Vnguentario vase è Cyprio marmore excul-pto.

[e] Quæ fiunt è succis & oleo, simpliciora: ἀλείμματα, quæ ex multis odoribus maceratis, operosiora.

[f] τὸν στόμαχον. Significat & hæc dictio gulam, ac os ventriculi.

[g] Quæ odore caput implet, & grauat.

[h] Laudatissima Dioscoridi è Cilicia, Syria, & Phœnice.

[i] Labruscæ flos.

[k] Citatur & antea hic locus pag. 553.

[l] Et manus suprà pag. 553.

[m] Hæc citantur & pag. 410. Apud Plinium M. Otho Neroni monstrauit pedũ vestigia vnguentis tingere. Diogenes aliquando vnguentaris pedibus incessit: quòd à capite odor in aerem dissipetur, à pedibus verò in caput recta feratur. In Aulularia Plauti, Myrobathrarii sunt qui calceamenta muliebria, vt bene olerent, vnguentis imbuebant.

[n] Λακκόπρωκτε, εὐρύπρωκτε, turpia passe, καταπύγων. Vox abominandæ & flagitiosæ libidinis.

χθὲς Μελανώπῳ πολυτελοῦς Αἰγυπτίου,
ὠνοῦ ἀλείφει τοὺς πόδας Καλλιστράτου.

Μνημονεύει δὲ μυροπώλου τούτου τοῦ Πέρωνος καὶ Θεόπομπος ἐν Ἀδμήτῳ, καὶ Ἡδυχάρει. Ἀντιφάνης δ' ἐν Ἀντείᾳ.

πρὸς τὸν μυροπώλην γινόμενον κατέλιπ' ἀνόν
αὐτὸν περὶ μύρων. μέλλει τε συνθεὶς σοι φέρειν
τὰ κιννάμωμα ταῦτα καὶ τὰ νάρδινα. παρὰ πολλοῖς δὲ τῶν κωμῳδιοποιῶν ὀνομάζεταί τι μύρον βάκκαρις, οὗ μνημονεύει καὶ Ἱππῶναξ διὰ τούτων·

βακκάρι δὲ τὰς ῥῖνας ἤλειφον ἔστ' οἵηπερ κρόκος.

Ἀχαιὸς δ' ἐν Αἴθωνι Σατυρικῷ·

βακκάρει χρισθέντα καὶ ψυκτηρίοις
πτεροῖς ἀνασήσαντα πρὸς θείαν λείχα.

Ἴων Ὀμφάλῃ· βάκκαρις δὲ καὶ μύρα
καὶ Σαρδιανὸν κόσμον εἰδέναι χροὸς
ἄμεινον, ἢ τ' Πέλοπος ἐν νήσῳ τρόπον.

ἐν τούτοις Σαρδιανὸν κόσμον εἴρηκε τὸ μύρον, ἐπεὶ διαβόητοι ἐπὶ ἡδυπαθείᾳ οἱ Λυδοί· καὶ τὸ παρ' Ἀνακρέοντι λυδοπαθής, ἀκούουσιν ἀντὶ τοῦ ἡδυπαθής. μνημονεύει τῆς βακκάριδος καὶ Σοφοκλῆς. Μάγνης δ' ἐν Λυδοῖς· λούσαντα χρὴ καὶ βακκάριδι κεχρισμένον. καὶ μή ποτε ἄλλο ἐστὶ μύρον ἡ βάκκαρις. Αἰσχύλος δ' ἐν Ἀμυμώνῃ ἀντιδιαστέλλων φησί.

κἄγωγε τὰς σὰς βακκάρεις τε καὶ μύρα. καὶ Σιμωνίδης· κἠλειφόμην μύροισι καὶ θυώμασι καὶ βακκάρει. Ἀριστοφάνης δ' ἐν Θεσμοφοριαζούσαις·

ὦ Ζεῦ πολυτίμητ', οἷον ἔπνευσ' ὁ μιαρὸς
φάσκωλος εὐθὺς λυόμενός μοι τοῦ μύρου
καὶ βακκάριδος.

Βρενθίου δὲ μύρου μνημονεύει Φερεκράτης ἐν Λήροις οὕτως·

ἔστην δὲ κἀκέλευον ἐγχεῖσθαι νῷν μύρον
βρένθιον, ἵνα τοῖς ἰοῦσιν ἐγχέῃ.

Βασιλείου δὲ μύρου μνημονεύει Κράτης ἐν Γείτοσι, λέγων οὕτως. γλυκύτατον δ' ὦ Ζεῦ βασιλείου μύρου. Σαπφὼ δ' ὁμοῦ μέμνηται τοῦ τε βασιλείου καὶ τοῦ βρενθίου, λέγουσα οὕτως. βρενθίῳ βασιλείῳ.

ΨΑΓΔΗΣ. Ἀριστοφάνης ἐν Δαιταλεῦσι.

φέρ' εἰδῶ τί σοι δῶ τῶν μύρων. ψάγδαν φιλεῖς.

Εὔπολις δ' ἐν μάει καὶ ψάγδαν ἐρυγγάνοντα.

Εὔβουλος δ' ἐν Στεφανοπώλισιν·

Αἰγυπτίῳ ψάγδαν τρεῖς λελουμένη.

Πολέμων δ' ἐν τοῖς πρὸς Ἀδαῖον, παρὰ Ἠλείοις φησὶ μύρον τι Πλαγγόνιον καλεῖσθαι, εὑρεθὲν ὑπὸ τινος Πλαγγόνος. ὁμοίως ἱστορεῖ καὶ Σωσίβιος ἐν Ὁμοιότησιν. ὡς καὶ τὸ μεγαλεῖον. ὠνομάσθη γὰρ καὶ τοῦτο ἀπὸ Μεγάλλου τοῦ Σικελιώτου. οἱ δ' Ἀθηναίων φασὶν εἶναι τὸν Μέγαλλον. μνημονεύει δ' αὐτοῦ Ἀριστοφάνης ἐν Τελμισσεῦσι, καὶ Φερεκράτης ἐν Πετάλῃ, Στράττις ἐν Μήδᾳ οὕτως·

καὶ λέγ' ὅτι μύρον φέρεις αὐτῇ
τοιοῦτον, οἷον οὐ Μέγαλλος πώποτε
ἥψησεν, οὐδὲ Δινίας Αἰγύπτιος
οὔτ' εἶδεν, οὔτ' ἐκτήσατο.

A *Heri Melanopo, pretiosum, AEgyptium,*
Quo Callistrati nunc oblinit pedes.

Peronis vnguentarij meminit Theopompus in Admeto, & Hedychari[a]. Antiphanes in Anteia:

Ad unguentarium Peronem accesserat:
Ibi reliqui: de pretio cum illo pactus tibi allaturus est,
Et haec Cinnamoma, & Nardina.

Apud multos comicos Baccaris nominatur vnguentum quoddam, cuius Hipponax sic meminit:

B *Baccari nares inunxi. odore similis ea croco est.*

Achæus in AIthone[b] Satyrico:

Vnctum Baccari Psycterum[c] pennis
Illum euexisse ad diuinam fortunam.

Ion in Omphale:

Vnguenta, Baccarim,
Et Sardianum[d] cutis ornamentum uidere
Satius est, quàm Pelopis in insula[e] sedem.

Sardianum ornamentum in his poëta vnguentum appellat, quandoquidē luxu & delitiis famosa est Lydia gens. Itaque apud A-
C nacreontem λυδοπαθῆ vocem interpretantur ἡδυπαθῆ, delicatū, & voluptuariū. Baccaridis sic meminit & Sophocles Magnesi[a] in Lydis:

Lotum oportet, & unctum Baccarida
Quiescere. ac rursum:
Nusquam ne aut unguentum, aut Baccaris?

AEschylus in Amymone sic alterum distinguit ab altero:

Ego uerò & tuas Baccaridas, & unguenta tua.

Simonides:

Oblitus sum unguentis, odoribus, baccari.

Aristophanes in Thesmophoriasusis[f].

D *O uenerande Iuppiter, ut oboluit*
Soluta confestim pera[g] unguentum mihi
Et baccarim.

Vnguenti Brenthij meminit sic Pherecrates in Nugis:

Constiti, ac iussi nobis affundi unguentum: Brenthium,
Sicut illis qui aderant, iam affuderat.

Vnguentum regium sic memorat Crates in Vicinis:

Suauissimum, ô Iuppiter, unguentum regium:

E Brenthij verò ad hunc modum:

Brenthio, ac regali.

PSAGDES[h]. Aristophanes in Epulonibus:

Age, uideam quod nam ex unguentis daturus sim tibi:
Psagden amas?

EVpolis in Assentatoribus:

Baccarim & Psagden eructantem.

EVbulus in Fœminis coronas vendentibus:

AEgyptio ter, & Sagde, lota.

Polemon in suis ad Adæum libris scribit, apud Eleos vnguentum quoddam Plangoniū
F vocari, à Plāgone repertū. Sosibius in Similitudinibus itidē refert Megaleiō nuncupatū à Megalo Siculo: Atheniensem quidam eum fuisse dicunt. Huius meminit Aristophanes in Telmissensibus[i], Pherecrates in Petale[k], Strattis in Meda, sic:

Vnguentum illi te afferre dicito
Quale nec unquam Megalus
Attigit, nec Dinias AEgyptius
Aut uidit, aut penes se habuit.

a Faceto ac ... tioso.

b Feruido, ac ardente.

c Ψυκτήρ ... culum quod ... haustu ... tur. Id significat, vnguentis madē tem, vino ... bibacē ... honores & ... consecutum.

d Vel, Sudibus aduectum: vel, Sarda gemma inclusum.

e Peloponnesum.

f Sacra ... deum celebr... tibus.

g Φάσκωλος ... sta, arca, mal... pium.

h Pagina ... ma: Sagda.

i Τελμισσεῖς ... riæ gens ... uariis; oppid... Lyciæ dict... Telmisso ... Apollinis ...

k ... ma, fordes ... namentum ... Iz Folio ... proprium ...

Eiusdem vnguenti mentionem quoque facit Amphis in Vlysse his verbis:

Lanis parietem in orbem Milesiis[a]*:*
Vnguento deinde Megalino illinere:
Regiamque Mindaca[b] *ad suffitum incendere.*
Audistin' unquam ô here,
Suffitum hunc?

a Sub. contegere, ornare, iussit.
b Odoramenti genus.

Anaxandrides in Thereo:

Cæterum ueluti nympha, quam Basilidem[c] *nuncupant,*
Corpus unguento Megalino adlinit.

c Reginam.

Nardini vnguenti Menander in Cecryphalo[d] sic meminit:

A. Suaue, puer, hoc unguentum est: suaue inquã.
B. Quid ni? Nardinum est.

d Capitis muliebri reticulo: omaso reticulato.

Eiusmodi vnguentis linere, μυρίσαι, Alceus ita dixit in Palæstris:

Μυρίσασα, unguentis se cùm illeuisset, clanculum simul statim se conclusam abdidit:

Μύρωμα tamẽ, non μύρισμα dixit Aristophanes sic in Concionatricibus:

Caput mihi μυρώμασι, unguentis[e]*, μεμύρωται, est delibutum.*

e Hæc nonnihil mutata, vt essent clariora.

Vnguenti, quod Sagdan[f] appellant, in Cypresso meminit sic Epilicus:

Bacaris simul & Sagda.

f Pagina superiore Psagdes. Hæc ineptè repetita delenda puto. Quidam legunt, in Coracisco: quidam in Coralisco.

Quod autem EVpolis in Imarica dixit, quendam eructare Sagdam, Nicander Theateirenus interpretatur de homine delitiis valde perdito. Theodorus Sagdan suffitum quendam esse putat. Athenis vnguẽti Cotyla magno venibat, vt Hipparchus scribit in Pernoctatione, nẽpe drachmis quinque, vel, quod ait Menãder in Mysogyno[g], decem. Antiphanes in Phrearrho[h], cùm de vnguento stacte loquitur, ait,

Empta duabus minis stacte nequaquã mihi placet.

g Mulieribus infenso.
h Hæc dictio si viri proprium nomen non est, significat è puteo manantem aquam.

Sardiani quidem non tantùm impensius delectantur vnguentis, vt Alexis testatur in Poculorum opifice, his verbis:

Vnguentis semper gaudet uniuersa gens Sardianorum:

Verùm etiam Athenienses:

Omnium bonorum autores, quibus adiuta est hominum uita.

Quod dictum est, apud illos vnguẽta in summo honore sunt. Itaque nunquã non illis perfunduntur, quemadmodum & nos adeò pretiosis, & excellentibus, vt præ illis nugæ sint quæ ἐν Εἰσοικιζομένῳ[i] Alexis ita scripsit.

A. Non enim ex unguentario alabastro sese illinebat, quamuis gerendis in rebus
Antiquam simplicitatem[k] *retinuisset: sed quatuor*
Columbas emittebat tinctas
Non eodem medius fidius omnes unguento,
Verùm suo singulas.
In orbem uolitantes illæ
Nostras irrorabant uestes, ac stragula:
Apud nos inuidiosum hoc mihi non sit, ô Græciæ principes,
Et unctus sum, & suffitus Irino tum unguento.
B. Quænam per deos, ô amici, uoluptas illa fuit,
Cùm Laconicum[l] *uellus, atque uestes*
Sic inquinarentur, & manibus liceret, quod nunc facimus,
Vnguento hausto totũ corpus rigare, ac præcipuè caput.

i Hæc vox significat tributum ferentem, agrum sibi vendicantẽ: deductum ad habitandum aliquo.
Iz Κρονικὸς χρώμενος: Vide prouerb. *Saturnia Lema.*
l Purpura infectum. Laconica purpura olim magni pretii.

Myronides libro de vnguentis & coronis, scribit, ob hanc caussam veteres in compotationibus olim caput vnguentis pinguibus

A τοῦ Μεγαλλίου δὲ μύρου μνημονεύει καὶ Ἄμφις ἐν Ὀδυσσεῖ διὰ τούτων.

Ἐρίοισι τοὺς τοίχους κύκλῳ Μιλησίοις,
ἔπειτ' ἀλείφειν τῷ μεγαλλίῳ μύρῳ.
καὶ τὴν βασιλικὴν θυμιᾶτε μίνδακα,
ἀκήκοας σὺ δέσποτα δή πώποτε
τὸ θυμίαμα τοῦτο; Ἀναξανδρίδης Τηρεῖ
ἀλλ' οἷα νύμφη βασιλὶς ὀνομαζομένη
μύροις μεγαλλίοισι σῶμ' ἀλείφεται.

Ναρδίνου δὲ μύρου μέμνηται Μένανδρος ἐν

B Κεκρυφάλῳ οὕτως·

ἡδὺ τὸ μύρον, παιδίον, ἡδύ. πῶς γὰρ οὔ; νάρδινον.

Τὸ δὲ χρίσασθαι τῷ τοιούτῳ ἀλείμματι, μυρίσασθαι εἴρηκεν

Ἀλκαῖος ἐν Παλαίστραις διὰ τούτων·

μυρίσας συγκατέκλεισεν αὑθ' αὑτῆς λάθρα.

Μυρώμασιν μέντοι, οὐ μυρίσμασιν, ἔλεγεν Ἀριστοφάνης ἐν Ἐκκλησιαζούσαις.

ἥ τις μεμύρισμαι τὴν κεφαλὴν μυρώμασι.

Τῆς δὲ λεγομένης σάγδας· μύρον δ' ἐστὶ καὶ

C τοῦτο. Ἐπίλυκος ἐν Κωρακίσκῳ·

βάκκαρίς τε καὶ σάγδας ἐμοῦ.

καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Δαιταλεῦσι, καὶ ἐν Μαρικᾷ Εὔπολις, σάγδαν ἐρυγγάνοντα λέγων. ὅπερ ὁ Θυατειρηνὸς Νίκανδρος ἐπὶ τοῦ ἄγαν χλιδῶντος εἰρῆσθαι ἀκούει. Θεόδωρος δὲ θυμίαμά τι φησὶν αὐτὸ εἶναι. παμπόλλου δ' ἐπιπράσκετο Ἀθήνησιν ἡ τοῦ μύρου κοτύλη, καὶ ὡς μὲν Ἵππαρχός φησιν ἐν Παννυχίδι, πέντε μνῶν, ὡς δὲ Μένανδρος ἐν Μισογύνῃ, δέκα. Ἀντιφάνης δ' ἐν Φρεάρρῳ

D στακτῆς τοῦ μύρου μνημονεύων φησί·

στακτὴ δυοῖν μναῖν οὐκ ἀρέσκει μ' οὐδαμῶς.

οὐ μόνον δὲ τὸ τῶν Σαρδιανῶν γένος φιλόμυρον ἦν,

ὡς Ἄλεξις φησὶν ἐν Ἐκπωματοποιῷ.

ἀεὶ φιλόμυρον πᾶν τὸ Σαρδέων γένος.

ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ πάντων τῶν καλλίστων εἰσηγηταὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ γενόμενοι, παρ' οἷς αὐυπερβλήτου τιμῆς, ὡς προείρηται, τῶν μύρων ὑπαρχούσης, οὐκ ἀπείχοντο τῆς χρί-

E σεως, ὥσπερ οὐδὲ ἡμεῖς νῦν, οὕτω πολυτίμων καὶ καλλίστων ὑπαρχόντων, ὡς λῆρον εἶναι τὰ ἐν τῷ Εἰσοικιζομένῳ Ἀλέξιδος ταυτί·

οὐ γὰρ ἐμυρίζετ' ἐξ ἀλαβάστρου πράγματι
γινόμενον ἀεὶ κρονικόν, ἀλλὰ τέσσαρας
περιστερὰς ἀφῆκεν ἀποβεβαμμένας
εἰς οὐχὶ ταυτὸν μὰ δία τὴν αὐτὴν μύρον,
ἰδίῳ δ' ἑκάστην. πετόμεναι δ' αὗται κύκλῳ
ἔρραινον ἡμῶν θοἰμάτια, τὰ στρώματα.
μή μοι φθονήσατ' ἄνδρες Ἑλλήνων ἄκροι,

F ἠλειφόμην θυόμενος ἠρίνῳ μύρῳ.

πρὸς θεῶν φίλοι, τίς ἡ ἡδονὴ, μᾶλλον δ' οὖσα Λακωνία, θοἰμάτια μολυνέσθαι, ἐξὸν τῇ χερσὶν, ὥσπερ ἡμεῖς νῦν ποιοῦμεν, ἀρυσαμένους ἀλείφεσθαι πᾶν τὸ σῶμα καὶ μάλιστα τὴν κεφαλήν. φησὶ γὰρ ὁ Μυρωνίδης ἐν τῷ περὶ Μύρων καὶ Στεφάνων, τὴν ἀφορμὴν εἶναι τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς πότοις λιπαίνειν ἐν-

ἐντεῦθεν γινέσθαι. τοῖς αὐχμῶσι γὰρ τὰς κεφαλὰς εἰς τὸ μετέωρον ἕλκεσθαι τὸ λαμβανόμενον· καὶ διὰ τοῦτο τῶν πυρεττόντων διακαιόντων τὰ σώματα, τέγγουσι τὴν κεφαλὴν ἐπιβρέγμασιν, ἵνα μὴ πρὸς τὸ ξηρὸν ταύτῃ δὲ καὶ πολύκενον ὁρμὴν τὰ παρακείμενα λαμβάνῃ. τοῦτο δὴ λογισάμενοι καὶ ἐπὶ τῶν πότων, τὴν εἰς μετέωρον τῶν οἴνων φορὰν ὑποπτεύσαντες, ἐπεσάχθησαν κεφαλὴν λιπαίνειν, ὡς ἔλασσον τῆς βίας γινησομένης, εἰ ταύτην προτέγξαιεν. προστιθεὶς δ' ὁ βίος ἀεὶ τοῖς χρειώδεσι καὶ τὴν εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἀγόντων, ἐπὶ τὴν τοῦ μύρου χρῆσιν ὥρμησε. χρηστέον οὖν, ὦ Κύνουλκε Θεόδωρε, μύροις παρὰ πότον τοῖς ἐλάχιστα καρηβαρεῖν δυναμένοις, τοῖς στύφουσι δὲ καὶ ψύχουσιν ἐπ' ὀλίγον. ζητεῖ δ' ὁ πολυμαθέστατος Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Φυσικοῖς προβλήμασι διὰ τί οἱ μυριζόμενοι πολιώτεροι· ἢ ὅτι τὸ μύρον διὰ τὰ ἀρώματα ξηραντικόν ἐστι, διὸ καὶ αὐχμηρόν. ὁ δ' αὐχμὸς πολιωτέρους ποιεῖ. εἴτε γὰρ αὐαίνεσθαι τριχὸς ἡ πολιά, εἴτ' ἔνδεια θερμοῦ, ἡ ξηρότης μαραίνει. διὸ καὶ τὰ πιλία θᾶττον ποιεῖ πολιούς· ἐκπίνεται γὰρ ἡ οἰκεία τῆς τριχὸς ὑγρότης. ἥδιστον δέ, ἄνδρες φίλοι, ἀναγιγνώσκων τὴν ὀγδόην καὶ εἰκοστὴν τῶν Ποσειδωνίου ἱστοριῶν, περὶ μύρων τι λεγόμενον ἐτήρησα, οὐκ ἀλλότριον ἡμῶν τοῦ συμποσίου. φησὶ γὰρ ὁ φιλόσοφος, ἐν Συρίᾳ, ἐν τοῖς βασιλικοῖς συμποσίοις, ὅταν τοῖς εὐωχουμένοις δοθῶσιν οἱ στέφανοι, εἰσιέναι τινὰς μύρων Βαβυλωνίων ἔχοντας ἀσκίδια, καὶ πόρρωθεν ἐκ τούτων περιπορευομένους, τοὺς μὲν στεφάνους τῶν κατακειμένων δροσίζουσι τοῖς μύροις, ἄλλο μηδὲν ἔξωθεν παραρραίνοντες. ἐπεὶ δ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐσμέν, συμβαλοῦμαί τι μέλος ὑμῖν εἰς ἔρωτα κατὰ τὸν Κυθήριον ποιητήν, ὅτι Ἰανὸς ὁ παρ' ἡμῖν θεός, ὃν καὶ πατέρα προσαγορεύομεν, πρῶτος εὗρε στέφανον. ἱστορεῖ δὲ τοῦτο Δράκων ὁ Κερκυραῖος ἐν τῷ περὶ λίθων γράφων οὕτως. Ἰανὸν δὲ λόγος ἔχει διπρόσωπον γεγονέναι, τὸ μὲν ὄπισθεν, τὸ δ' ἔμπροσθεν ἔχοντα πρόσωπον. ἀπὸ τούτου καὶ τὸν Ἰανὸν ποταμὸν, καὶ τὸ ὄρος Ἰανὸν ὀνομάζεσθαι, κατοικήσαντος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους. πρῶτον δὲ καὶ στέφανον εὑρεῖν καὶ σχεδίας καὶ πλοῖα, καὶ νόμισμα χαλκοῦν πρῶτον χαράξαι. διὸ καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα πολλὰς πόλεις, καὶ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν, ἐπὶ τοῦ νομίσματος ἐγχαράττειν πρόσωπον δικέφαλον, καὶ ἐκ θατέρου μέρους ἢ σχεδίαν ἢ στέφανον ἢ πλοῖον. τοῦτον δὲ τὴν ἀδελφὴν γήμαντα Καμίσην, υἱὸν μὲν Αἴθηκα, θυγατέρα δ' Ὀλιστήνην γεννῆσαι. καὶ αὐτὸν ὡς μειζόνων ὀρεγόμενον πραγμάτων, εἰς τὴν Ἰταλίαν διαπλεῦσαι, καὶ οἰκῆσαι τὸ πλησίον Ῥώμης ὄρος κείμενον, τὸ ἀπ' αὐτοῦ Ἰάνικλον ὀνομαζόμενον. τοσαῦτα καὶ περὶ μύρων ἐλέχθη. καὶ μετὰ ταῦτα πλειόνων τῶν μὲν ἀγαθοῦ δαίμονος αἰτούντων ποτήριον, τῶν δὲ Διὸς Σωτῆρος, ἄλλων δ' ὑγιείας, καὶ ἑτέρων ἑτέροις ἐπιλεγόντων, τοὺς τούτων τῶν κράσεων μεμνημένους τῶν ποιητῶν ἔδοξε παραλέγεσθαι, ὧν καὶ αὐτοὶ μνησθησόμεθα. Ἀντιφάνης μὲν γὰρ Ἀγροίκοισιν ἔφη,

Ἁρμόδιος ἐκαλεῖτο, παιὰν ᾔδετο,

μεγάλην Διὸς Σωτῆρος ἄκατον ἦρέ τις.

Ἄλεξις δ' ἐν Τοκιστῇ ἢ Καταψευδομένῳ· ἀλλ' ἔγχεον

A madefecisse, quòd, squallidius si caput sit, in altum efferatur qui sumitur potus ac cibus, ideóque febri corpus cùm exardescit, irrigationibus perfundi caput, ne sursum in eam partem siccam & admodum[a] inanem, irruant quæ aduruntur. Cùm igitur prisci hoc cogitarent, & inter potandum vinum erumpere in superiora corporis suspicarentur, vngendum esse caput ideo sibi persuaserunt, quòd vini fore imbecilliorem vim crederent, si eo pacto veluti dilueretur. Cæterùm cùm ad pingues eos illitus vita quidpiam addidisset, B quòd voluptatem & iucunditatem præberet, ad vnguentorum vsum deuentum est. Sunt igitur, ô Cynulce Theodore, vnguenta in compotationibus deligenda, quæ caput minimè grauent, adstringant nonnihil, & refrigerent. Aristoteles doctissimus in Naturalibus quæstionibus hoc excutit, cur magis canescant[b] qui vnguẽto caput illinunt? an quòd vnguentum propter odores exiccet, squalloréque arefaciat? Squallor enim canitiem efficit. Nam siue canities pilorum sit ariditas, si- C ue caloris inopia, siccitate omnia marcescũt. Quamobrem iis qui pileo caput tegunt canities acceleratur, quia humor absumitur alendo pilo destinatus. Nuper, ô amici viri, summa cum voluptate legi vigesimum octauum historiarum Posidonij, & quod illic scribitur de vnguentis, obseruaui diligenter, quoniam ad nostrum conuiuium pertinet. Tradit enim philosophus, apud Syros in epulis regum, vbi datæ coronæ sunt conuiuis, ingredi quosdam cum vtriculis vnguenti Babylonij, qui procul mensam circumeuntes, accumbentium coro- D nas eo irrorant, aliud præterea nihil conspergentes. Verùm quandoquidem hucusque progressa est nostra oratio, quod ait poëta Cytherius, in Amorem modos quosdam cõferam[c], nimirum Ianũ nostratem deũ, quem patrem cognominamus, coronas primùm inuenisse, quod proditum est à Dracone Corcyræo libro De lapidibus, his verbis: Ianum fama est bifrontem fuisse, altera facie posteriori, anteriore altera: Ianum flumen, Ianúmque montem ab eo fuisse nominatum, quòd E in eo monte habitauerit: coronas illum reperisse, nauigia, rates: nummum æreum ab illo primo signatum: qua de caussa ciuitates in Græcia multæ, Italia, & Sicilia, monetam cudunt impressa bicipiti facie, & ex altera parte, vel rate, vel nauigio, vel corona: Sororem Camesen in Perrhœbea[d] duxisse, ex illáque sustulisse filiam Cleisthenen: eum verò maiora voluentem animo, in Italiam nauigasse, & in monte Romæ vicino consedisse, quem suo nomine vocauit Ianiculum. Hactenus de vnguentis. Cùm autem Boni dęmonis poculum F multi poscerent, alij Iouis Seruatoris, & aliud alij peterent, ex poëtis, qui eius temperaturæ meminerunt, citanda loca duxi, in quibus horum fit mentio: Antiphanes in Rusticis:

Harmodius[e] aduocabatur: Pæan canebatur:

Magnam Iouis scapham[f] quidam sustulit.

Alexis in Fœneratore, siue Mendaci:

At huic affundito: Hoc Iouis seruatoris poculum.

a Πολύκενον quidã legũt, quæ admodum agitata [illegible]

b Aliter de [illegible] re [illegible] sum [illegible] fieri [illegible] pituita [illegible] mentum [illegible] capitis [illegible] humiditate, [illegible] vitium verò, ob defectũ, aut prauitatẽ succi qui pilum nutrit, & capitis immodicam siccitatem.

c Superioris sermoni auctarium lepidum & venustum adiiciam, nempe Amoris laudes.

d Perrhœbiam fuisse Plutarchus scribit, in Quæst. Romanis. Perrhœbi Plinio Epirotæ Pindo vicini. Apud Gyraldũ, Græci Camese sororis & vxore hoc prodiderunt.

e Conuiuale carmen significat, quo harmodius & Aristogeiton tyrannicidæ celebrabantur.

f Poculi genus, suprà pag. [illegible] Vide prouerb. Bonæ fortunæ siue boni genij.

Omnium deorum mortalibus, longè optimus
Seruator Iuppiter est: etiam si medius crepem,
Ea te res nihil moueat: securus bibe.

Nicostratus in Pandroso:

Ego quoque, ô charissimum caput,
Metaniptridem huic sanitatis misceo:
Tu etiam sanitatis accipe tibi: agedum, quod bene tibi uertat, bibe:
Hominum res fortuna moderatur: prouidentia
Nescio quid cæcum ac confusum est, ô pater.

In eadem fabula idem meminit temperaturæ Boni dæmonis, cuius & omnes veteris comœdiæ poëtæ. Nicostratus verò sic inquit:

Ac boni dæmonis poculum mox ubi affuderis,
Mensam procul à me hinc remoue,
Quod satis est, satur ego sum: boni demonis
Hoc etiamnum accipio: mensam cape, & aufer hinc ocius.

Xenarchus in Geminis:

Iam prorsus tandem
Dormitare quoque incipio: boni dæmonis
Labefactauit omnino me phiala: quam ebibi:
Iouis etiamnum Seruatoris ut celerrime
Poculum ipsam perdiderit, & me demerserit, uides?

Eriphus in Mœlibea:

Pateram is ebiberat,
Antea quàm primum boni dæmonis, ac Iouis Seruatoris poculum,
Sumeret.

Theophrastus libro de Temulentia, Temeti, inquit, quod cœnatis dant, & quod boni dæmonis poculum esse dicunt, parum offerunt, vt eius potionis quæ vis esset, & quantum dei beneficium, tantum recordarentur. Dant autem iam satiatis, vt pauxillulum sit quod bibant: illúdque è mensa dum sumunt, deum adorant, tanquam supplices rogent, ne quidpiam agant turpiter, ne huius potionis appetentiores sint æquo, sed ex ea percipiant, quod honestū sit, & vtile. Philochorus libro secundo Atthidis: Tum, inquit, lege sancitū est, vt post omnem cibum merū afferretur, sed quod solum degustarent, argumētum scilicet potestatis Boni dei: diluebatur verò quod præter id bibebant: ideóque Bacchi nutrices vocarunt nymphas. Porrò solitas amoueri mēsas, cùm datum fuisset boni dæmonis poculum, impio scelere suo docuit Siculus Dionysius. Nam [a] cùm Syracusis ante AEsculapium esset aurea mensa posita, merū boni dæmonis deo præbibit, ac continuo mensam iussit apportari. Phylarchus lib. 12. historiarum scribit, apud Græcos, eos qui Soli [b] rem diuinam faciunt, mel libare, non vinum altaribus infundere, quoniam oporteat, vt aiunt, id numen, quod omnia regit, & continet, mundúmque perpetuo circumuoluit, alienissimum esse ab ebrietate. Scolia [c] nunc, quandoquidem eorum non pauci meminerunt, Attica tibi recensere in animo est, ob antiquitatem & simplicitatem illorum qui condiderunt, tum etiam ob illos qui eo genere poëseos laudabantur, vt Alceum, & Anacreontem: quod testatur Aristophanes in Conuiuan-

a De hac re vide Victoriū cap. 1. lib. 1. Var.

b Νηφάλιον id sacrum vocabatur, ὑδρόσπονδον, & ἄοινον, quemadmodum οἰνόσπονδον, in quo vinum adhibebatur. Exhibebatur id sacrū non tantùm Soli, sed etiā Mnemosynæ, Auroræ, Lunæ, Nymphis & Veneri Vraniæ. Vide prouerbium, *Nephalium sacrum*.

c Citat Suidas in voce Σκόλιον, Scolon Timocreōtis Rhodii. Cuius initiū est: ὄφελές σ' ὦ τυφλὲ πλοῦτε, μήτε ἐν γῇ, μήτε ἐν θαλάσσῃ, μήτε ἐν ἠπείρῳ φανῆμεναι.

A αὐτῷ Διός γε τὴν δὲ σωτῆρος. θεῶν
θνητοῖς ἁπάντων χρησιμώτατον πολὺ
ὁ Ζεὺς ὁ σωτήρ. ἐὰν ἐγὼ διαρραγῶ,
οὐδὲν μόνης εἰ πείθει θαρρῶν. Νικόστρατος
Πανδρόσῳ·
κἀγὼ φιλτάτη
μετανιπτρίδα δή αὐτῷ τῆς ὑγιείας ἔγχεον.
λάβε τῆς ὑγιείας δὴ σύ. φέρε τύχα ἀγαθῇ.
τύχη τὰ θνητῶν πράγματα, πρόνοια δὲ
τυφλόν τι κἀσύντακτόν ἐστιν ὦ πάτερ.
B ἐν δὲ τῷ αὐτῷ δράματι καὶ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος κράσεως μνημονεύει, ἧς καὶ σχεδὸν πάντες οἱ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιηταί. ἀλλ' ὅγε Νικόστρατος οὕτως φησίν·
ἀλλ' ἐγχέασα τοῦτον ἀγαθοῦ δαίμονος
ἀπενεγκάτω μοι τὴν τράπεζαν ἐκ ποδῶν.
ἱκανῶς κεχόρτασμαι γάρ. ἀγαθοῦ δαίμονος
δέχομαι. λαβοῦσ' ἀπένεγκε ταύτην ἐκ ποδῶν. Ξέναρχος ἐν Διδύμοις·
ὡς δ' ὑπολινυστάζειν γε κἀυτὸς ἄρχομαι.
C ἡ τἀγαθοῦ δαίμονος
συνέστρεψέ μ' ἐκποθεῖσα φιάλη παντελῶς.
ἡ τοῦ δὲ σωτῆρος Διὸς τάχιστά γε
ἀπώλεσεν αὐτὴν καὶ κατεπόντωσέ μ' ὁρᾷς.
Ἔριφος Μελιβοίᾳ·
ἐκπεπίηκε δέπας,
πρὶν ἀγαθοῦ πρόπιν δαίμονος λαβεῖν, πρὶν Διὸς σωτῆρος.

Θεόφραστος δ' ἐν τῷ περὶ Μέθης, τὸν ἄκρατον, φησίν, οἶνον τὸν ἐπὶ τῷ δείπνῳ διδόμενον, ὃν δὴ λέγουσιν
D ἀγαθοῦ δαίμονος εἶναι πρόποσιν, ὀλίγον τε προσφέρουσιν, ὥσπερ ἀναμιμνήσκοντες μόνον τῇ γεύσει τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ δωρεάν, καὶ μετὰ τὴν πλήρωσιν διδόασιν, ὅπερ ἐλάχιστον ἦ τὸ πινόμενον, καὶ τρίτον προσκυνήσαντες λαμβάνουσιν ἀπὸ τῆς τραπέζης, καὶ ὥσπερ ἱκετείαν τινὰ ποιούμενοι τοῦ θεοῦ, μηδὲν ἀσχημονεῖν, μηδ' ἔχειν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν τοῦ ποτοῦ τούτου, καὶ λαμβάνειν ἐξ αὐτοῦ τὰ καλὰ καὶ χρήσιμα. Φιλόχορος δ' ἐν δευτέρῳ Ἀτθίδος καὶ θεσμὸς, φησίν, ἐτέθη τότε προσφέρεσθαι μετὰ τὰ σιτία πᾶσιν
E ἀκρατισμένους, ὃν γεῦμα καὶ δεῖγμα τῆς δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ. τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη κεκραμένον. διὸ καὶ τροφοὺς τοῦ Διονύσου τὰς νύμφας ὀνομασθῆναι. ὅτι δὲ ἀποδοθείσης τῆς τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος κράσεως ἔθος ἦν βαστάζεσθαι τὰς τραπέζας, ἔδειξε διὰ τῆς αὐτοῦ ἀσεβείας ὁ Σικελιώτης Διονύσιος. τῷ γὰρ Ἀσκληπιῷ ἐν ταῖς Συρακούσαις ἀνακειμένης τραπέζης χρυσῆς, προπιὼν αὐτῷ ἄκρατον ἀγαθοῦ δαίμονος, ἐκέλευσε βασταχθῆναι τὴν τράπεζαν. παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν ὡς
F θύοντες τῷ ἡλίῳ, ὥς φησι Φύλαρχος ἐν τῇ ιβ τῶν ἱστοριῶν, μέλι σπένδουσιν, οἶνον οὐ φέροντες τοῖς βωμοῖς, δεῖν λέγοντες τὸν τὰ ὅλα συνέχοντα, καὶ διακρατοῦντα θεόν, καὶ ἀεὶ περιπολοῦντα τὸν κόσμον, ἀλλότριον εἶναι μέθης. ἐμέμνηντο δὲ οἱ πολλοὶ καὶ τῶν Ἀττικῶν ἐκείνων σκολιῶν, ἅπερ καὶ αὐτὰ ἄξιόν ἐστί σοι ὑπομνημονεῦσαι, διά τε τὴν ἀρχαιότητα καὶ ἀφέλειαν τῶν ποιησάντων, καὶ τῶν ἐπαινουμένων ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἰδέᾳ τῆς ποιητικῆς, Ἀλκαίου τε καὶ Ἀνακρέοντος ὡς Ἀριστοφάνης παρίστησιν ἐν Δαι-

A πλεῦσιν, ᾆσον δή μοι σκολιόν τι λαβὼν Ἀλκαίου καὶ Ἀνακρέοντος, καὶ Πράξιλλα δὴ Σικυωνία ἐθαυμάζετο ἐπὶ τῇ τῶν σκολιῶν ποιήσει. σκολιὰ δὲ καλοῦνται, οὐ κατὰ τὸν τῆς μελοποιίας τρόπον, ὅτι σκολιὸς ἦν· λέγουσι γὰρ, τὰ ἐν ταῖς ἀνειμέναις εἶναι σκολιά· ἀλλὰ τριῶν γενῶν ὄντων, ὥς φησιν Ἀρτέμων ὁ Κασανδρεὺς ἐν δευτέρῳ βιβλίῳ χρήσεως, ἐν οἷς τὰ περὶ τὰς συνουσίας ἦν ᾀδόμενα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἦν, ὃ δὴ πάντας ᾄδειν νόμος. ἦν τὸ δὲ δεύτερον, ὃ δὴ πάντες μὲν ᾖδον, οὐ μὴν ἀλλά γε κατά τινα περίοδον ἐξ ὑποδοχῆς. τρίτον δὲ, καὶ τὴν
B ἐπὶ πᾶσι τάξιν ἔχον, οὗ μετεῖχον οὐκέτι πάντες, ἀλλ' οἱ συνετοὶ δοκοῦντες εἶναι μόνοι, καὶ κατὰ τόπον τινὰ εἰ τύχοιεν ὄντες. διόπερ ὡς ἀταξίαν τινὰ μόνον παρὰ τἄλλα ἔχον τὸ μήθ' ἅμα μήθ' ἑξῆς γινόμενον, ἀλλ' ὅπου ἔτυχεν εἶναι, σκολιὸν ἐκλήθη. τὸ δὲ τοιοῦτον ᾔδετο, ὁπότε τὰ κοινὰ καὶ πᾶσιν ἀναγκαῖα τέλος λάβοιεν. τότε γὰρ ἤδη τῶν σοφῶν ἕκαστον ᾠδὴν τινα καλὴν εἰς μέσον ἠξίουν προσφέρειν. καλὴν δὲ ταύτην ἐνόμιζον, τὴν παραίνεσίν τε τινὰ καὶ γνώμην ἔχειν δοκοῦσαν, χρησίμην τε εἰς τὸν
C βίον. τῶν οὖν δειπνοσοφιστῶν ὁ μέν τις ἔλεγε τῶν σκολιῶν τόδε, ὁ δέ τις τόδε. πάντα δ' ἦν τὰ λεχθέντα ταῦτα· Παλλὰς Τριτογένεια, ἄνασσ' Ἀθηνᾶ, ὄρθου τήνδε πόλιν τε καὶ πολίτας ἄτερ ἀλγέων τε καὶ στάσεων, καὶ θανάτων ἀώρων, σύ τε καὶ πατήρ. Πλούτου μητέρ' Ὀλυμπίαν ἀείδω Δήμητρα στεφανηφόροις ἐν ὥραις. σέ τε παῖ Διὸς Περσεφόνη χαίρετον, εὖ δὲ τήνδ' ἀμφέπετον πόλιν. ἐν Δήλῳ ποτ'
D ἔτικτε τέκνα Λατώ, Φοῖβον χρυσοκόμαν ἄνακτα Ἀπόλλωνα, ἐλαφηβόλον τ' ἀγροτέραν Ἄρτεμιν, ἃ γυναικῶν μέγ' ἔχει κράτος. Ἰὼ Πὰν Ἀρκαδίας μεδέων κλεεννᾶς ὀρχηστὰ βρομίαις ὀπαδὲ νύμφαις γελασίαις. Ἰὼ Πὰν ἐπ' ἐμαῖς εὐφροσύναις ταῖς δ' ἀοιδαῖς ἀοιδὲ κεχαρημένος. ἐνικήσαμεν ὡς ἐβουλόμεσθα, καὶ νίκην ἔδοσαν οἱ θεοὶ φέροντες παρὰ Πανδρόσου ὡς φίλην Ἀθηνᾶν. εἴθ' ἐξῆν ὁποῖός τις ἦν ἕκαστος, τὸ στῆθος διελόντα, ἔπειτα τὸν νοῦν ἐσιδόντα, κλεί-
E σαντα πάλιν, ἄνδρα φίλον νομίζειν ἀδόλῳ φρενί. ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνητῷ. δεύτερον δὲ καλὸν φυὰν γενέσθαι, τὸ τρίτον δὲ πλουτεῖν ἀδόλως, καὶ τὸ τέταρτον συνηβᾶν μετὰ τῶν φίλων. ᾀσθέντος δὲ τούτου, καὶ πάντων ἡσθέντων ἐπ' αὐτῷ, καὶ μνημονευσάντων, ὅτι καὶ ὁ καλὸς Πλάτων αὐτοῦ μέμνηται ὡς ἄριστα εἰρημένου, ὁ Μυρτίλος ἔφη Ἀναξανδρίδην αὐτὸ διασεσυρκέναι τὸν κωμῳδιοποιὸν ἐν Θησαυρῷ λέγοντα οὕτως·

Ὁ τὸ σκολιὸν εὑρὼν ἐκεῖνος ὅστις ἦν,
F Τὸ μὲν ὑγιαίνειν πρῶτον ὡς ἄριστον ἦν,
Ὠνόμασεν ὀρθῶς. δεύτερον δ' εἶναι καλὸν
Τρίτον δὲ πλουτεῖν. τοῦθ' ὁρᾷς; ἐμαίνετο.
Μετὰ τὴν ὑγιείαν γὰρ τὸ πλουτεῖν διαφέρει.
Καλὸς δὲ πεινῶν ἐστιν αἰσχρὸν θηρίον.

A tibus his verbis:

Ex Alcæo & Anacreonte scolion quoddam sumptum mihi cane.

In iis versibus componendis magna fuit Praxillæ Sicyoniæ gloria. Scolia verò nuncupantur, non ob rationem & modum eorum versuum, qui profectò est σκολιὸς[a]. Nam quod in pangendis carminibus, ac cantionum modulationibus remissius est, σκολιὸν dicitur: verùm cùm tria genera sint, vt scribit Artemon Casſandreus libro secundo De vsu carminũ Scoliorum, quæ in hominum cœtu ac conuictu
B canuntur, & primum quidem, quod ab omnibus cantari solẽne fuit: alterum, quod omnes certè canebant, verùm circuitu quodam, vt alius alij succederet, seruato omnium conuiuarum ordine: tertium, cuius participes non omnes erant, sed quod ab iis solis recitabatur, qui eruditiores haberentur, & qui loco certo quodã accubuissent: quapropter, quia extra ordinẽ id fieret, neq; simul ab omnibus, neq; à proximis cõtinenter ac deinceps caneretur, vt alia σκολιὸν[b] appellatũ hoc est. Scolion qui-
C dem cantabatur, cùm eorũ quæ omnibus cõmunia & necessaria ministrata fuerant, iã finis esset. Tum enim decorum censebant sapientẽ quemque lepidam cantionem in mediũ proferre. Elegantem verò cantilenam putabant quæ exhortationem quãdam complecteretur aut egregiam sententiam, vtilem vitæ hominum. Scolion quoddam ex Deipnosophistis alius pronuntiauit: alius aliud: omnia tamen eiusmodi fuerunt:

Pallas Titogeneia[c], regina Minerua,
Hãc ciuitatem, ciuesq; rege, absque calamitatibus,
D *Seditionibus, intẽpestiuis funeribus, tuq; pater[d].*
Pluti[e] matrẽ cano Cererẽ hoc tẽpore, coronatus:
Atque te, ô Iouis filia Proserpina.
Saluete ambæ: & propitiæ hanc ciuitatẽ fouete.
In Delo quondam liberos enixa Latona est:
Phœbum Auricomum, regem, Apollinem:
Et ceruos iaculis ferientem, uenatricem Dianam,
Fœminarum omnium ualentissimam.
Io Pan, Arcadiæ rector, ac præses, saltator, nympharum
Illustrium, risu hilarium, cum strepitu fugacium sectator,
E *Io Pân nostris gaudiis & canticis semper, adsis propitius ac lætus.*
Vicimus, ut optabamus: uictoriam dij dederũt:
Pandrosi patriæ, quæ Mineruæ chara est, uictoriam dij concesserunt.
Vtinam liceat qualis sit unusquisque uidere, dissãoque
Pectore, & animo perspecto, ubi post rursum clauseris,
Amicum synæra mente hominem æstimare.
Bene ualere optimum est mortali homini:
Deinde pulchrum nasci: post, sine fraude ditari:
F *Quartum uero, cum amicis pubescere.*

Postremum hoc Scolion cùm cecinissent, lætis ob id cunctis, quia memoria repeterent, tandisertum Platonem id scriptis mandasse, quam scitissimè dictum, Myrtilus subiecit ab Anaxãdride comico derisum id fuisse in Thesauro, his verbis:

Autor huius Scolij, quicunque ille sit,
Rectè quidẽ iudicauit: secũdo uerò loco, nasci formosum,
Post bonam ualetudinem, præcipuæ sunt opes.
Bonam ualetudinem omnium rerum esse præstantissimam,
Ac tertio diuitem, nõne uides, hic quam insaniat?
Pulcher si inops esurit, fœda bestia est.

a Inæqualis. Hæc dictio significat & tortuosum, flexuosum, prauum.

b Flexuosum, tortuosum. Non absurdum fuerit Scolia vocata fuisse, quòd quidam in iis versus, tanquam in orbem, repetiti flectantur, vt apparet ex Scolio Harmodij & Aristogeitonis.

c Tritonis, Tritonia, sic dicta quòd circa Tritona fluuium Aphricæ primùm apparuerit.
d Iuppiter.
e Diuersa hæc sunt Scolia.

Post autem ſequuntur hæc:
Ex terra[a] proſpicienda eſt nauigatio
An uires adſint, & aptæ ad id manus:
At ubi mare iam adieris,
Vt res præſens erit, ſurſum tenere neceſſum.
Apud Carcinum hoc Scolion extat:
Pulcherrimum [b] ſerpentem cum amicus ſumpſerit,
Rectam ut mentem minimeque σκολιὰν [c] induat, oportet.
Gladium geſtabo myrti fronde obtectum,
Quemadmodum Ariſtogiton & Harmodius, tyrannum
Cùm occiderunt, & æquas ſuas leges reddiderũt Athenienſibus.
Salue Harmodie: nondum extinctus es:
In Fortunatorum inſulis aiunt te uiuere, ubi pernix Achilles,
Vbi fortis ac bonus Diomedes.
Gladium geſtabo myrti[d] fronde obtectum,
Quemadmodum Ariſtogiton & Harmodius
Cùm in Panathenæorum[e] ſacris
Tyrannum hominem Hipparchum peremerunt.
Perpetuus ac immortalis futurus eſt ueſter honos,
Chariſſimi nobis eſtis, ô Harmodi & Ariſtogiton [f],
Quoniam tyranno ueſtra uirtute è medio ſublato
Æquis legibus Athenæ ſunt potitæ.
Admeti[g] cantionem, amice, ubi didiceris, (uita:
Bonos & ſtrenuos ama: ignauos & imbelles de-
Hócque tibi perſuade, parum gratam eſſe illorum conſuetudinem.
Telamone ſate, Aiax bellicoſe, Telamonẽ aiunt
Patrem tuum Troiam perrexiſſe, poſt Herculem [h]
Græcorum omnium ſtrenuiſſimum, te uerò
Poſt illum, omniũ pugnaciſſimum Achille dẽpto.
Vtinam pulchra fiam eburna Lyra,
Et pueri me pulchri ferãt in Bacchicum chorum.
Vtinam rude & intentatum igne aurum ſim,
Méque ſpecioſa geſtet fœmina, cui proba & pura mens ſit.
Mecum bibe: mecum iuuenare: mecum ama:
Mecum te corona cinge: cùm inſaniam,
Mecum inſani: cùm temperans & frugi
Fuero, eſto quoque temperans.
Subit quoduis ſaxum, amice, ſcorpius.
Ne te feriat caue: in ijs quæ abdita ſunt fraus quæuis latet.
Glandem ſus aliam habet, aliam habere cupit,
Sic ego formoſam puellam habeo, aliam expeto.
Meretricis & balneatoris idem planè eſt ingenium:
In eodem ſolio hominem & probum & nequam abluunt.
Cothone funde: & me audi: ne obliuiſcere,
Bonus uiris miſcendum eſſe.
Heus heus Leipſydrion[i], amicos prodidiſti,
Et perdidiſti, quales uiros? in pugna quàm fortes?
Quàm nobilem & generoſam [k] Theſei proſapiam?
Quibus orti maioribus eſſent ij ſatis probarunt.
Amicum qui non prodit, mea quidem ſententia,
Et apud deos & apud mortales ſummos honores meretur.
Eſſe quoque Scolion aiunt, quod ab Hybria Cretenſi eſt ſic editum [l]:
Pro magnis mihi ſunt diuitijs, haſta, enſis, pulchrúmque ſcutum

a Non abſimile eſt huic ſententiæ Eraſmi prouerb. E terra ſpectare naufragiũ.

b Sic, flexuoſum inſtar ſerpentis Scolion vocat. ſumpſerit, canendum ſuſceperit.

c Alludit ad multiplicem huius vocabuli ſignificatum, prauam, peruerſam.

d Vide prouerb. Canere ad Myrtum, & Harmodij cantilena.

e In Panathenæorum ſacris cecidiſſe ſcribit Herodotus li. 5.

f EVſtat. Iliad. ξ. de laudibus Ariſtogitonis hoc metrum ὀπιλήψιμον recitat ex Simonide: ἦ μέγ' Ἀθηναίοισι φόως γένεθ' ἡνίκ' Ἀριστογείτων Ἵππαρχον κτεῖνε καὶ Ἁρμόδιος.

g Eraſm. prouer. Admeti nænia.

h Cùm Heſione à monſtro marino liberata, Hercules indignatus quòd mercedem promiſſam Laomedon non redderet, Ilium obſedit, & expugnauit, Telamoníque Heſionen vxorem dedit, quia murum primus conſcendiſſet. Eraſmus prouerb. Canere de Telamone.

i Leipſydrium, ab aquarum defectu & penuria ſic vocatum, Atticæ locus ſuprà Pæoniam, munitus ab Alcmæonidis profugis, cùm Athenis dominarentur Piſiſtratidæ: qui prælio ſuperiores multis cæſis aduerſarios illinc eiecerunt. Vide Herod. lib. 5. & prouerb. in Leipſydrio pugnas.

k Sic εὐπατρίδας vocabant Athenienſes, vt Patricios Romani.

l Eiuſmodi ferè eſt Archilochi diſtichon pag. 24. cuius initiũ: ἐν δορὶ μέν μοι μᾶζα μεμαγμένη, &c.

A ἑξῆς δ' ἐλέχθη καὶ τάδε,
ἐκ γῆς χρὴ κατιδεῖν πλόον,
εἴτις δύναιτο καὶ παλάμην ἔχοι,
ἐπεὶ δὲ κ' ἐν πόντῳ γένηται,
τῷ παρεόντι τρέχειν ἀνάγκη.
ὁ Καρκῖνος ὧδ' ἔφη, χαλᾷ τὸν ὄφιν λαβών.
εὐθέα χρὴ τὸν ἑταῖρον μὴ σκολιὰ φρονεῖν.
ἐν μύρτου κλαδὶ τὸ ξίφος φορήσω, ὥσπερ Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων, ὅτε τὸν τύραννον κατανέ-
B την, ἰσονόμους τ' Ἀθήνας ἐποιησάτην. φίλταθ' Ἁρμόδι' οὔπω τέθνηκας, νήσοις δ' ἐν μακάρων σέ φασιν εἶναι, ἵναπερ ποδώκης Ἀχιλλεύς, Τυδείδην τε φασὶ τὸν ἐσθλὸν Διομήδεα. ἐν μύρτου κλαδὶ τὸ ξίφος φορήσω, ὥσπερ Ἁρμόδιος κ' Ἀριστογείτων, ὅτ' Ἀθηναίης ἐν θυσίαις ἄνδρα τύραννον Ἵππαρχον ἐκαινέτην. ἀεὶ σφῷν κλέος ἔσσεται κατ' αἶαν. φίλταθ' Ἁρμόδιε κ' Ἀριστογείτων, ὅτε τὸν τύραννον κτανέτην, ἰσονόμους τ' Ἀθήνας ἐποιησάτην. Ἀδμήτου λόγον ὦ ταῖρε,
C μαθὼν, τοὺς ἀγαθοὺς φίλει· τῶν δειλῶν δ' ἀπέχου, γνοὺς ὅτι δειλοῖς ὀλίγη χάρις. παῖ Τελαμῶνος, Αἶαν αἰχμητὰ, λέγουσί σ' ἐς Τροίαν ἄριστον ἐλθεῖν Δαναῶν καὶ Ἀχιλλέα. τὸν Τελαμῶνα πρῶτον, Αἴαντα δὲ δεύτερον ἐς Τροίαν λέγουσιν ἐλθεῖν Δαναῶν, καὶ Ἀχιλλέα.
εἴθε λύρα καλὴ γενοίμην ἐλεφαντίνη.
καί με καλοὶ παῖδες φέροιεν
Διονύσιον ἐς χορόν.
εἴθ' ἄπυρον καλὸν γενοίμην μέγα χρυσίον,
D καί με καλὴ γυνὴ φορείη
καθαρὸν θεμένη νόον.
σύν μοι πῖνε, συνήβα, συνέρα, συστεφανηφόρει.
σύν μοι μαινομένῳ μαίνεο, συσσωφρονήσω σώφρονι.
ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίος ὦ ταῖρ' ὑποδύεται.
φράζευ μή σε βάλῃ, τῷ δ' ἀφανεῖ πᾶς ἕπεται δόλος.
ἁ ὗς τὰν βάλανον τὰν μὲν ἔχει, τὰν δ' ἔραται
E λαβεῖν.
κἀγὼ παῖδα καλὴν τὰν μὲν ἔχω, τὰν δ' ἔραμαι λαβεῖν.
πόρνη καὶ βαλανεὺς τωὐτὸν ἔχουσ' ἐμπεδέως ἔθος.
ἐν ταὐτᾷ πυέλῳ τόντ' ἀγαθὸν, τόντε κακὸν λόει.
ἔγχει κώθωνι, διάκουε, μηδ' ἐπιλήθου,
εἰ δὴ χρὴ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν οἰνοχοεῖν.
αἲ αἲ λειψύδριον προδοσέταιρον, οἵους ἄνδρας ἀπώλεσας, μάχεσθαι ἀγαθούς τε καὶ εὐπατρίδας, οἳ τότ' ἔδειξαν, οἵων πατέρων κύρησαν.
ὅστις ἄνδρα φίλον μὴ προδίδωσιν, μεγάλην
F ἔχει τιμὰν ἔντε βροτοῖς, ἔντε θεοῖσιν, κατ' ἐμὸν νόον.
σκολιὸν δὲ φασί τινες καὶ τὸ ὑπὸ Ὑβρίου τοῦ Κρητὸς ποιηθέν. ἔχει δ' οὕτως ἔστι μοι πλοῦτος μέγας δόρυ, καὶ ξίφος, καὶ τὸ καλὸν λαισήϊον,

A πρόβλημα χρωτός. τούτῳ γὰρ ἀρῶ, τούτῳ θερίζω, τούτῳ πατέω τὸν ἁδὺν οἶνον ἀπ' ἀμπέλων, τούτῳ δεσπότας μνοίας κέκλημαι. τοὶ δὲ μὴ τολμῶντες ἔχειν δόρυ καὶ ξίφος, καὶ τὸ καλὸν λαισήϊον, πρόβλημα χρωτός, πάντες γόνυ πεπτηότες ἐμὸν κυνέοντι δεσπόταν, καὶ μέγαν βασιλέα φωνέοντι. τούτων λεχθέντων ὁ Δημόκριτος ἔφη, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ πολυμαθεστάτου γραφὲν Ἀριστοτέλους εἰς Ἑρμείαν τὸν Ἀταρνέα, οὐ παιάν ἐστιν ὡς ὁ τὴν τῆς ἀσεβείας κατὰ τοῦ φιλοσόφου γραφὴν ἀπενεγκάμενος Δημόφιλος εἰς αἰδῶ τε παρασκευασθεὶς ὑπ' B Εὐρυμέδοντος, ὡς ἀσεβοῦντος καὶ ᾄδοντος ἐν τοῖς συσσιτίοις ὁσημέραι εἰς τὸν Ἑρμείαν παιᾶνα. ὅτι δὲ παιᾶνος οὐδεμίαν ἔμφασιν παρέχει τὸ ᾆσμα, ἀλλὰ τῶν σκολιῶν ἕν τι καὶ αὐτὸ εἶδός ἐστιν ἐξ αὐτῆς τῆς λέξεως, φανερὸν ὑμῖν ποιήσω.

Ἀρετὰ πολύμοχθε
Γένει βροτείῳ
Θήραμα κάλλιστον βίῳ,
Σᾶς πέρι παρθένε μορφᾶς,
Καὶ θανεῖν ζηλωτὸς Ἑλλάδι πότμος, C
Καὶ πόνους τλῆναι μαλεροὺς ἀκάμαντας τοῖον
Ἐπὶ φρένα βάλλεις
Καρπόν τ' ἀθάνατον
Χρυσοῦ τε κρέσσω καὶ γονέων
Μαλακαυγῆτοιο θ' ὕπνου.
Σεῦ δ' ἕνεκεν ὁ Διὸς Ἡρακλῆς,
Λήδας τε κοῦροι πολλὰ ἀνέτλασαν
Ἔργοις σὰν ἀγρεύοντες δύναμιν.
Σοῖς δὲ πόθοις Ἀχιλλεὺς
Αἴας τ' Ἀΐδαο δόμους ἦλθον. D
Σᾶς δ' ἕνεκε φιλίου μορφᾶς
Καὶ Ἀταρνέως ἔντροφος
Ἀελίου χήρωσεν αὐγάς.
Τοιγὰρ ἀοίδιμος ἔργοις,
Ἀθάνατόν τε μιν αὐξήσουσι Μοῦσαι
Μνημοσύνης θυγατέρες
Διὸς ξενίου σέβας αὔξουσαι
Φιλίας τε γέρας βεβαίας.

ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα εἴ τις ἐν κατιδεῖν ἐν τούτοις δύναται παιανικὸν ἰδίωμα, σαφῶς ὁμολογοῦντος E τοῦ γεγραφότος, τετελευτηκέναι τὸν Ἑρμείαν, δι' ὧν εἴρηκε· σᾶς γὰρ φιλίου μορφᾶς Ἀταρνέως ἔντροφος, ἀελίου χήρωσεν αὐγάς. οὐκ ἔχει δ' οὔτε τὸ παιανικὸν ἐπίρρημα, καθάπερ ὁ εἰς Λύσανδρον τὸν Σπαρτιάτην γραφεὶς ὄντως παιάν, ὅν φησι Δοῦρις ἐν τοῖς Σαμίων ἐπιγραφομένοις ὥροις, ᾄδεσθαι ἐν Σάμῳ. παιὰν δ' ἐστὶ καὶ ὁ εἰς Κρατερὸν τὸν Μακεδόνα γραφείς, ὃν ἐτεκτήνατο Ἀλεξῖνος ὁ διαλεκτικός, ὥς φησιν Ἕρμιππος ὁ Καλλιμάχειος ἐν F τῷ πρώτῳ περὶ Ἀριστοτέλους. ᾄδεται δὲ καὶ οὗτος ἐν Δελφοῖς λυρίζοντός γέ τινος παιδός. καὶ ὁ εἰς Ἀγήμονα δὲ τὸν Κορίνθιον Ἀλκυόνης πατέρα, ὃν ᾄδουσι Κορίνθιοι, ἔχει τὸ παιανικὸν ἐπίφθεγμα. παρέθετο δ' αὐτὸν Πολέμων ὁ περιηγητὴς ἐν τῇ πρὸς Ἀράνθιον ἐπιστολῇ. καὶ ὁ εἰς Πτολεμαῖον δὲ τὸν πρῶτον Αἰγύπτου βασιλεύσαντα παιάν ἐστιν, ὃν ᾄδουσι Ῥόδιοι· ἔχει γὰρ τὸ ἰὴ παιάν, ἐπίφθεγμα·

Munimentum corporis. Cum hoc aro, cum hoc meto,
Cum hoc uinum suaue[a], quod præbet uitis, pedibus tero: a Vuas in lacu.
Cum hoc, supplices me dominum serui publici uocant:
Hastam qui non audet comparare, nec ensem, nec pulchrum
Scutum corporis tegumentum, flexis ille genibus me adoret,
Dominúmque salutet, ac magnum esse regem uociferetur.

His explicatis Democritus inquit, Atenim quod ab Aristotele doctissimo scriptum legimus non quidem sacer est hymnus, vt calumniatur Demophilus, qui philosophũ violatæ religionis criminatus est, tametsi quidã[b] ab EVrymedonte scribant accusatum fuisse, tanquam impium, & in cõuiuiis de Hermeia[c] sacrum hymnum quotidie canentem. In ea cantione speciem hymni nullam esse, sed illã contra Scolij vnum quoddam genus potius existimandam, ex oratione primum clarè vobis demonstrabo:

b Thaumasius [illegible] omnimodã [illegible]ria.

c Atarnea oppidum [illegible] Eius Tyrannus Hermeias [illegible] alii, [illegible] uxorem vel [illegible] vel neptem eius [illegible], affinis, a Persarum rege veneno sublatus est.

Virtus laboriosa generi mortalium, indago uitæ pulcherrima:
Ob tuam, uirgo, formam Græcis mors est optabilis:
Tolerandique grauissimi laboris indefessa constantia:
Tali saliœt fructu mentes accendis, immortali,
Auro præstantiore, anteponendo uel parentibus,
Ac lenienti dolores somno[d].
Tua caussa diuus Hercules, Ledæque filij.
Multa perpessi sunt, gestis rebus potentiam tuam ac uim prædicantes.
Tui desyderio Achilles & Aiax descenderunt
Ad Ditis atria. Ob amabilem formam tuam
Se priuauit lumine Solis alumnus[e] Atarneæ,
Quem actis rebus clarum & celebrem sempiterna laude
Musæ decorabunt, Mnemosynes ac Iouis filiæ, maiestatem
Iouis Hospitalis extollentes, firmæque amicitiæ præmia.

d Τὸ μαλακαυγῆ: αὐγῆ, [illegible]. Totidem verbis apud Laertium in Aristotele hic hymnus scribitur.

e Hermeiæ.

In his an Pęani quidquam peculiare sit deprehensurus aliquis, nõ video, præsertim cùm autor apertè fateatur Hermeiam diem obiisse: sic enim ait:

Ob amabilem formam tuam alumnus Atarneæ sese priuauit lucis Sole.

Præterea, in eo carmine nulla est acclamatio[f] Pæanica, velut in eo qui de Lysandro Spartiata scriptus, Pæan verus[g] est, quem Duris in eo libro, cui titulus est, Samiorum fines, tradit à Samiis cantari. Est & Pæan, scriptum carmen in Craterum Macedonem, quod Alexinus Dialecticus composuit, vt inquit Hermippus Callimachius libro primo De Aristotele. Canitur ille Delphis, puero Lyrã pulsante. In eo quem de Agemone Corinthio, patre Alcyones, cantant Corinthij, & quem in epistola sua ad Aranthium Polemon orbis descriptor, memorat Pæanicæ sunt acclamationes, quemadmodum & in eo, quem de Ptolemæo primo AEgypti rege cantant Rhodij. Habet enim crebro repetita hæc verba, ἰὴ παιάν, vt ait

f ἰὴ παιάν.

g Sacer hymnus.

vt ait Georgus libro De Rhodiorum sacrificiis. Philochorus scribit de Antigono & Demetrio Athenienses Pæanas cantare, multis autoribus, sed omnibus prælato Hermocle. Quin & Aristoteles in Defensione sua, nisi forte illa supposititia est, sic ait: Hermeiæ, vt immoratali, cùm ego sacrificare non deliberarem, sepulchrum, vt mortali, extruxi: immortalem verò famam eius reddere cupiens, funebri commendatione atque laudatione illum cohonestaui. Hæc Democritus cùm loqueretur, Cynulcus ait, Cur me, vt inquit sapiens Philo, commonefacis [a] horum calicum? cùm præsente isto ventricoso Vlpiano nihil magni momenti disceptandum sit. Hic enim canticis magis quàm honestis & grauibus, libidinosis lætatur, qualia sunt, quæ Locrensia vocata, adulterorum lasciuiam & stultitiam continent, voluptatem inde vt capiat. Eiusmodi sunt:

Ne prodas nos, te supplex oro,
Anteaquàm ad illum pergam, & excitem:
Neue miseram me grandi malo afficias.
Iam dies est: iam lux per fenestram micat: hoc ne vides?

His enim cantionibus Phœnicia tota personat, quam Vlpianus hic peruagatus est, calamo lusitans, cum iis qui Colabros [b] vocatos componunt: hoc enim vocabulum, ô belle Vlpiane, ab autoribus etiam vsurpatur. Nam Demetrius Scepsius libro decimo Apparatus Troiani belli sic ait: Ctesiphon Atheniensis eorum versuum poëta quos Colabros vocat, quem Attalus post Philetæru̅ primus rex Pergami, regiorum vectigalium in AEolide iudicem creauit. Idem autor vndecimo libro eiusdem operis scribit, Mnesiptolemi historiographi, qui apud Antiochu̅, cognomine Magnum, autoritate & gratia plurimum potuerat, filium Seleucum fuisse, hilarium [c] carminum poëtam, quæ frequenter canere solent, huiusmodi:

Ego pueros amabo: potius hoc est quàm uxorem ducere.
Mihi puer comes, adiutor etiam in bello fuerit.

Hæc fatus, & Vlpianum aspiciens, quandoquidem, ait, mihi succenses, tibi enarraturus accedo, quis Syrbenæus chorus sit. Tum Vlpianus, an scelestc, me putas ob ea quæ dicis stomachari, aut tantillum de te laborare, ô canis impudens? Verùm quandoquidem docturum te quidpiam polliceris, inducias tecum paciscor ad annos triginta [d]. Tu verò hoc tantùm expone, quis chorus Syrbenæorum esset. Clearchus, inquit, ô vir optime, libro secundo Institutionum ita scribit: Restat quidam Syrbenæorum [e] Chorus, in quo singulos oportet canere quidquid visum fuerit, & in buccam venerit, nihil attendentes aut auscultantes, quid cantet vel assidens proximè, vel chori ductor, ac præcentor, sæpius ipse, quàm ceteri, tumultuosior, ac magis incompositus. Quod verò scribit Matron parodus,

Quotquot prius fuerunt præstantissimi,
EVbæus, Hermogenes, ac diui Philippi,
Diem quidem obierunt, & Ditis subierunt penetralia.

[a] Prouerbii specie hoc habet. Cur hæc mihi in memoriam reuocas?

[b] Phœnicios & Syrios versus ludicros, amatorios, ioculatorios, quales Stã- ʒas, & Sonetos Itali nominant.

[c] Inde poëtæ ἱλαρῳδοί:

[d] Τριακοντούτεις. Post subactam ab Atheniensibus EVbœam tales factæ sunt inter eos & Lacedæmonios. Quidam legunt, ὡς τριακοντούτιδας, scortorum more: quæ facilè peierant, nec vnquam fidem seruant.

[e] Vide prouerbium, Syrbenæorum chorus. σύρβη, vox qua sues aduocantur.

A ὥς φησι Γεώργος ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ θυσιῶν. ἐπ᾽ Ἀντιγόνῳ δὲ καὶ Δημητρίῳ φησὶ Φιλόχορος Ἀθηναίοις ᾄδειν παιᾶνας, τοὺς πεποιημένους ὑπὸ Ἑρμίππου τοῦ Κυζικηνοῦ, ἐφαμίλλων γινομένων τῶν παιᾶνας ποιησάντων πολλῶν καὶ τοῦ Ἑρμοκλέους προκριθέντος. ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ, εἰ μὴ κατέψευσται ὁ λόγος, φησίν, οὐ γὰρ ἄν ποτε Ἑρμείᾳ θύειν ὡς ἀθανάτῳ προαιρούμενος, ὡς θνητῷ μνῆμα κατεσκεύαζον, καὶ ἀθανατίζειν τὴν φύσιν βουλόμενος ἐπιταφίοις ἂν τιμαῖς ἐκοσμήσατο. B τοιαῦτα λέγοντος τοῦ Δημοκρίτου ὁ Κυνοῦλκος ἔφη, τί με ἀνέμνασας κείνων κυλίκων κατὰ τὸν σὸν Φίλωνα, δέον μηδὲν τῶν σπουδῆς ἀξίων λέγειν τι τοῦ γάστρωνος παρόντος Οὐλπιανοῦ. οὗτος γὰρ τὰς καπυρωτέρας ᾠδὰς ἀσπάζεται μᾶλλον τῶν ἐσπουδασμένων, οἷαί εἰσιν αἱ Λοκρικαὶ καλούμεναι, μοιχικαί τινες τὴν φύσιν ὑπάρχουσαι, ὡς καὶ ἡδέως τι πάσχειν· μὴ προδῷς ἄμμ᾽ ἱκετεύω, πρὶν καὶ μολεῖν κεῖ- C νον ἀνίστω, μὴ κακὸν μέγα ποιήσῃς, καί με τὴν δειλάκραν. ἁμέρα καὶ ἤδη τὸ φῶς διὰ τᾶς θυρίδος οὐκ ἐσορῇς. τοιούτων γὰρ ᾀσμάτων αὐτοῦ πᾶσα πλήρης ἡ Φοινίκη, ἐν ᾗ καὶ οὗτος περιῄει καλαμίζων, μετὰ τῶν τοὺς Κολάβρους καλουμένους συνθέντων. 335 εἴρηται γὰρ ὦ καλὲ Οὐλπιανὲ τοὔνομα. καὶ ὅγε Σκήψιος Δημήτριος ἐν τῷ δεκάτῳ τοῦ Τρωϊκοῦ διακόσμου φησὶν οὕτως. Κτησιφῶν ὁ Ἀθηναῖος ποιητὴς τῶν καλουμένων κολάβρων, ὃν καὶ ὁ πρῶτος μετὰ Φιλέται- D ρον ἄρξας Περγάμου Ἄτταλος δικαστὴν καθεστάκει βασιλικῶν τῶν περὶ τὴν Αἰολίδα. ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς κἀν τῷ ἐννεακαιδεκάτῳ τῆς αὐτῆς πραγματείας Μνησιπτολέμου φησὶ ποτὲ τοῦ ἱστοριογράφου τοῦ παρ᾽ Ἀντιόχῳ τῷ προσαγορευθέντι Μεγάλῳ πλεῖστον ἰσχύσαντος υἱὸν γενέσθαι Σέλευκον, τὸν τῶν ἱλαρῶν ᾀσμάτων ποιητήν, ὧνπερ συνεχῶς ᾄδειν εἰώθασιν.

Κἀγὼ παιδοφιλήσω,
Πολύ μοι κάλλιον ἢ γαμεῖν.
E Παῖς μὲν γὰρ παρεὼν
Κὴν πολέμῳ μᾶλλον ἐπωφελεῖ.

καὶ μετὰ ταῦτα ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν ἔφη, ἀλλ᾽ ἐπειδή μοι ὀργίζῃ ἔρχομαί σοι λέξων τὸν Συρβηναίων χορὸν ὅστις ἐστίν. καὶ ὁ Οὐλπιανὸς οἴει γὰρ ἔφη κάθαρμα θυμοῦσθαί με ἐφ᾽ οἷς εἴρηκας, ἢ κἂν ὀλίγον σου πεφροντικέναι κύον ἀδδεές. ἀλλ᾽ ἐπεὶ διδάσκειν με τι ἐπαγγέλλῃ, σπονδάς σοι ποιοῦμαι οὐ τριακοντούτιδας· ἀλλ᾽ ἑκατοντούτιδας. σὺ δὲ μόνον δίδασκε τίς ὁ Συρβηναίων χορός. Κλέαρχος ὦ λῷ- F στε ἐν δευτέρῳ Περὶ παιδείας οὑτωσὶ φησίν, λείπεται τις ὁ Συρβηναίων χορός, ὧν ἕκαστον τὸ δοκοῦν ἑαυτῷ κατᾶσαι δεῖ, προσέχοντα οὐδὲν τῷ προκαθημένῳ καὶ διδάσκοντι τὸν χορόν, ἀλλ᾽ αὐτὸς πολὺ τούτων ἀτακτότερός ἐστι θεατής. ἐστὶ κατὰ τὸν παρῳδὸν Μάτρωνα.

Οἱ μὲν γὰρ δὴ πάντες ὅσοι πάρος ἦσαν ἄριστοι,
Εὔβοιός τε καὶ Ἑρμογένης δῖοί τε Φίλιπποι,
Οἱ μὲν δὴ τεθνᾶσι καὶ εἰν Ἀΐδαο δόμοισι.

Ἔστι δ' τις Κλεώνικος ὃν ἀθάνατον λάχε γῆρας. A
Οὔτε ποιητάων ἀδαήμων οὔτε θεάτρων,
Ὧ καὶ τεθνειῶτι λαλεῖν πόρε Περσεφόνεια.

Σὺ δὲ καὶ ζῶν καλὲ Οὐλπιανὲ πάντα μὲν ζητεῖς, λέγῃς δὲ οὐδὲ ἕν. καὶ ὅστις, ἡδέως ἔφη τῶν ἐπῶν ὦ καλέ μου ἑταῖρε, ἕως ἐπὶ ἐμμένομεν ταῖς σπονδαῖς. Καὶ ὁ Κύνουλκος πολλοί τινες παρῳδιῶν ποιηταὶ γεγόνασιν ὦ ἑταῖρε· ἐνδοξότατος δ' ἦν Εὔβοιος ὁ Πάριος, γενόμενος τοῖς χρόνοις κατὰ Φίλιππον. οὗτός ἐστιν ὁ καὶ Ἀθηναίοις λοιδορησάμενος· καὶ σώζεται αὐτοῦ τῶν παρῳδιῶν βιβλία τέσ- B σαρα. μνημονεύει δ' αὐτοῦ Τίμων ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Σίλλων. Πολέμων δ' ἐν τῷ δωδεκάτῳ τῶν περὶ Τίμαιον, περὶ τῶν τὰς παρῳδίας γεγραφότων ἱστορῶν, τάδε γράφει, καὶ τὸν Βοιωτὸν δὲ καὶ τὸν Εὔβοιον τοὺς παρῳδίας γράψαντας, λογίους ἂν φήσαιμι διὰ τὸ παίζειν ἀμφιδεξίως, καὶ τῶν προγενεστέρων ποιητῶν ὑπερέχειν ἐπιγεγονότας. εὑρετὴν μὲν οὖν τοῦ γένους Ἱππώνακτα φατέον τὸν ἰαμβοποιόν. λέγει γὰρ οὗτος ἐν τοῖς ἑξαμέτροις,

Μοῦσά μοι Εὐρυμέδοντ' ἄδοις τὴν ποντοχάρυβδιν, C
Τὴν ἐγγαστριμάχαιραν, ὃς ἐσθίει οὐ κατὰ κόσμον.
Ἔννεφ' ὅπως ψηφῖδι κακῇ κακὸν οἶτον ὄληται,
Βουλῇ δημοσίῃ παρὰ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο.

Κέχρηται δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ὁ Συρακούσιος ἔν τινι τῶν δραμάτων ἐπ' ὀλίγον, καὶ Κρατῖνος ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς ἐν Εὐνείδαις, καὶ τῶν κατ' αὐτὸν Ἡγήμων ὁ Θάσιος, ὃν ἐκάλουν Φακῆν. λέγει γὰρ οὕτως,

Ἐς δὲ Θάσον μ' ἐλθόντα μετεωρίζοντες ἔβαλλον D
Πολλοῖσι σπελέθοισι, καὶ ὧδέ τις εἶπε παραστάς,
Ὦ πάντων ἀνδρῶν βδελυρώτατε τίς σ' ἀνέπεισεν
Ἐς καλὴν κρηπῖδα ποσὶν τοιοῖσδ' ἀναβῆναι,
Τοῖσι δ' ἐγὼ πᾶσι μικρὸν μετὰ τοῦτ' ἔπος εἶπον,
Μνῆμ' ἀνέπεισε γέροντα καὶ οὐκ ἐθέλοντ' ἀναβῆναι,
Καὶ σπάνις ἣ πολλοὺς Θασίων εἰς ὁλκάδα βάλλει, E
Ἐς κουρὰν βδελυρῶν ὀλλύντων τ' ὀλλυμένων τε
Ἀνδρῶν, οἳ νῦν κεῖθι κακῶς κακὰ ῥαψῳδοῦσιν·
Οἷς καὶ ἐγὼ μετὰ τοῖσι τὰ χρηΐζων ἐπέθηκα.
Αὖθις δ' οὐκ ἐπὶ κέρδος ἀπείσομαι, εἰς Θασίους δὲ
Μηδὲν πημαίνων κλυτὸν ἄργυρον ἐγγυαλίξω,
Μή τις μοι κατὰ οἶκον Ἀχαιϊάδων νεμεσήσῃ
Πεσσομένης ἀλόχου τὸν Ἀχαιικὸν ἄρτον ἐν οἴκοις. F
Καί ποτέ τις εἴπῃσι μικρὸν τυρῶντας ἰδοῦσα,
Ὡς Φιλίων ὁρμὴν παρ' Ἀθηναίοισιν ἀείσας,
Πεντήκοντ' ἔλαβεν δραχμάς, σὺ δὲ μικρὸν ἔπεμψω.
Ταῦτά μοι ὁρμαίνοντι παρίστατο Παλλὰς Ἀθήνη (νῆ,
Χρυσῆν ῥάβδον ἔχουσα, καὶ ἤλασεν, εἶπέ τε φω-

Est autem nescio quis Cleonicus immortalem adeptus senectutem.
Nec poëtarum ignarus, nec inscius theatrorum:
Huic soli, mortuus [a] ut loquatur, Proserpina concessit.

Tu autem viuus, ô Vlpiane, omnia quidem inuestigas, nihil verò eloqueris. Tum Vlpianus, quinam modus esset parodiarum, tantisper dum perstant induciæ, nobis explica, ô amice Cynulce. Hîc Cynulcus: Parodiarum [b] multi poëtæ fuerunt, ô lepidum caput, nobilissimus verò EVbœus Parius, Philippi sæculo, qui maledictis Athenienses exagitauit. Eius Parodiarum supersunt libri quatuor. Meminit illius Timon libro primo Sillorum. Polemon libro duodecimo eorum quæ commentatus est in Timæum, cùm de iis verba facit qui parodias ediderunt, ita scribit: Bœotum verò ac EVbœum parodiarum autores, facúdos esse reor, quia ingeniosa & festiua dexteritate ludunt, & omnes poëtas, superiores posteriores ipsi, exuperant. Inuentorem eius poëseos arbitror fuisse Hipponactem, iamborum poëtam, qui hęc scripserit in Hexametris:

Musa mihi cane laté regnãtem Põtocharybdin [c],
Cui uenter gladius [d] est: indecorè ac gulosè cibum qui abligurit.
Dic, inquam, musa, quo modo malis suffragijs mala morte perierit,
Populi iudicio ad maris littus indomiti [e].

Hoc poëseos genere in quibusdam suis fabulis vsus est aliquoties tum Epicharmus Syracusius, tum Cratinus veteris comœdiæ poëta in EVnœdis [f], & ex aliis poëtis qui ipsi coæui fuerunt, Hegemon Thasius, quem Lentem vocabant. Sic ille scribit:

In Thasum me profectum sublimem [g] extulerunt
Multo stercore inquinatum: adstans quidam ita me compellauit:
Quis tibi suasit, ô mortalium omnium abominatissime,
His pedibus in pulchra ista ambulare portus crepidine?
His omnibus paulo post respõdens sic locutus sum:
Senem me, etiam nolentem subire huc instigauit patriæ memoria,
Ac inopia, quæ Thasios multos in naues compellit [h],
Iuuenes, dicaces [i] scurras & pereuntes ipsos, & alijs autores exitij
Viros, qui etiam nunc istic mali malos uersus consarcinant [k].
Hæc cùm dixissem: rursum ultro adieci:
Iterum quæstus gratia nusquam discedam, sed Thasijs
Priuatus ego, & nullo publico munere impeditus
Nitidum argentum in manus tradam
Matronarum Achiuarum, domi uitam agenti
Mihi ne aliqua inuideat,
Achaico pane cùm in ædibus uxor satiabitur.
Et olim parua nos impensa uictitantes intuita quædam dicat:
Athenis rogatu amicorum uersus cùm recitasti,
Drachmis te quinquaginta munerati sunt: domũ uerò tu misisti paululum. (tit,
Hæc mihi cogitanti animo, Minerua Pallas adsti-
Auream uirgã tenẽs, méq; tetigit, ac sic fata est;

a Longo senio tam absumptus, vt videri mortuus possit.

b Parodia est cùm versus paululum mutatur, sine ad similitudinem versus nobilis alicuius poëtæ conditur. Vide Henricum Stephanum libello de Parodia, & Leopardum cap. 12. lib. 5. Emend.

c Marinã Charybdin, voracissimum helluonem, immẽsam voraginem.

d Ferreus, & qui cibum tam citò conficiat, quàm gladio conciditur: vel qui gladium ferreum possit excoquere: ab simile prouerbium, Galli ventrem habere.

e Quod salo alluitur, nec fructu, nec sementem profert, ἀτρύγετον ἁλός, ideo quòd arida & sterilis humus, tanquam sale conspersa ἀλίσπαρτος dicitur. Leopard. cap. 24. l.

f Natalis, Eunoi, in Viduis.

g Eduxerũt tanquam manibus gestantes.

h Nauigare cogit, det, vt quæstum faciant.

i Βδελυρός. Sunt alii multi huius vocis significatus.

k Ῥαψῳδεῖν. Erasm. prouerb. Malorum Panegyris, & prouerb. extrema extremorum mala.

Grauibus malis te crucias, ô Lenticula, qui hoc ineas certamen;
Tum ego erecto animo confidentius multo plura cecini.

Scripſit & parodias Hermippus veteris comœdiæ poëta. Horum primus Hegemon Athenis in theatri ſcena de parodiis certauit, vicítque, & aliis, & Gigantomachia[a]. Idem ſcripſit & comœdiam priſco ritu, quam Philinnin appellat. EVbœus in hoc verſuum genere feſtiuè multa ſcripſit, vt de balneatorum prælio:

Haſtis æneis[b] mutuo ſeſe feriebant:

& de tonſore, qui vxoris cauſſa figulo conuitiabatur:

Neque tu, quamuis ſtrenuus ſis, arripe κούρλω[c],
Neque tu Peleide[d].

In magna cũ apud Siculos æſtimatione fuiſſe, Alexander AEtolus tragœdiarum actor, hac breui elegeia docet:

Quem aſpera mens Agathoclis eiecit
Patria, ob antiquam maiorum ſtirpem uir ſuſpiciendus fuit:
Doctus, uel à iuuentute, cum externis hominibus uerſari:
Amicitiæ uetuſta cõſuetudime Mimnermi hoſpes:
Amore puerorum amens poëſin edidit
Homericorum uerſuum ſplendori & elegantiæ parem:
Perennes ſcilicet riuos perſcrutatus, & tanquam ſcatebras
Carminum, cum intolerandis miſerijs.
A Syracuſijs ſic acceptus, & tractatus eſt: ut uerò Bœoti
Canentem audiuerunt, maximopere ſunt eo delectati.

Hæc & alia multa huiuſmodi cùm ſermonibus agitata fuiſſent, confabulãtes nox deprehendit: tum ex cõuiuis aliquis, Heus tu, puer, λυχνεῖον, lucernam cùm clamaſſet, mox alius, etiã vocari λυχνέα[e] dixit: alius λοφνίαν, facem è cortice: alius πανόν: alius φανόν: alius λυχνοῦχον: alius λύχνον: alius λύχνον δίμυξον[f]. alius ἑλάνω: alius ἑλάνω, facem appellari contẽdebat, ἀπὸ τῆς ἕλης, à calore, eámque ſententiam fuiſſe Neanthis hiſtoriographi, qui Attali ſæculo vixit: alius quiduis aliud, vt non parũ tumultus ac turbarum fuerit, dum illa omnia certatim diſputarentur. Quidam à Sileno Gloſſographo[g] ſcriptũ dicebat, φανοὺς ab Athenienſibus vocari faces. Timachidas Rhodius τοὺς φανοὺς[h], vocari ſcribit τὰ δέλετρα, nimirum faces accenſas, quas noctu habent iuuenes: ἐλάνας vulgus appellat. Ameris φανὸν appellat γράβιον. Huius vocabuli ſignificatum ſic exponit Seleucus: Gabrion ex ilice aut quercu lignum eſt, quod contuſum, & fiſſum accenditur, vt ambulantibus[i] prælucceat & viã monſtret. Itaque Theodoridas Syracuſius in Centauris ait:

Egrabio pix ſtillabat, ueluti. . . . . . .
. . In Tridente, ſiue Seplaſiario, cùm antea dixiſſet:

Tridentem accipe, & lychnuchum,

ſubdit:

Ego uerò, quos quatiam in dextra habeo
Marinarum belluarum artus[k]*, ferro politos,*
Ac corneæ luciferæ laternæ ſplendorem.

a Argumentum eius Parodiæ fuit Gigantum cum diis pugna.

b Balneorum æneam ſupellectilem feſtiuè ſic appellat.

c Virginem, apud Homerum: hic, nouaculam: cultrum tonſorium.

d Apud Homerum, Achilles, Pelei fili: hic, lutoſe figule, ἀπὸ τοῦ πηλοῦ.

e Inde apud veteres λυχνόβιοι qui dormiũt interdiu, noctu vigilant, lucifugæ. Vide Eraſm. in prouerbiis.

f Lucernã in qua funiculi duo, ellychniáue accenduntur. vt Polymyxon, in qua multa. Mart. *Illuſtrem cùm tota meis conuiuia flammis, Totq; geram myxos, vna lucerna vocer.* Petronius, ſub eodem titulo, etiam lucerna bilychnis de camera pendebat, &c.

g Dictionum ſignificationis enarratore.

h Nautæ maris mediterranei, & laternas lucẽtes noctu in ſumma nauis malo, vel in turribus, ac ſpeculis, & ignes qui procul oſtentantur, adhuc *Fanal* vocant.

i Ad id Vellaunii vtuntur tæda è Pinaſtris.

k Balenarũ coſtas intelligit, quibus præfixa eſſet laterna cornea.

A Δεινὰ παθοῦσα φακῆ σχέτλια χωρεῖς τὸν ἀγῶνα.
Καὶ τότε θαρσήσασα, καὶ ἤεισον πολὺ μᾶλλον.

Πεποίηκε δὲ παρῳδίας καὶ Ἕρμιππος ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητής. τούτων δὲ πρῶτος εἰσῆλθεν εἰς τοὺς ἀγῶνας τοὺς θυμελικοὺς Ἡγήμων, καὶ παρ' Ἀθηναίοις ἐνίκησεν ἄλλαις τε παρῳδίαις, καὶ τῇ Γιγαντομαχίᾳ. γέγραφε δὲ καὶ κωμῳδίαν εἰς τὸν ἀρχαῖον τρόπον, ἣν ἐπιγράφουσι Φιλίννην. ὁ δὲ Εὔβοιος πολλὰ μὲν εἴρηκεν ἐν τοῖς ποιήμασι χα-
B ρίεντα. περὶ μὲν τῆς τῶν βαλανείων μάχης,

Βάλλον δ' ἀλλήλους χαλκήρεσιν ἐγχείῃσιν.

περὶ δὲ τοῦ λοιδορουμένου κουρέως τῷ κεραμεῖ τῆς γυναικὸς χάριν,

Μὴ δὲ σὺ τὸν δ' ἀγαθός περ ἐὼν ἀποαίρεο κούρην,
Μὴ δὲ σὺ Πηλείδη.

ὅτι δὲ ἦν τις περὶ αὐτοὺς δόξα παρὰ τοῖς Σικελιώταις, Ἀλέξανδρος Αἰτωλὸς ὁ τραγῳδοδιδάσκαλος ποιήσας ἐλεγεῖον τρόπον τοῦτον δηλοῖ.

C Ὡς Ἀγαθοκλεῖος λάσιαι φρένες ἤλασαν ἔξω
Πατρίδος. ἀρχαίων ἦν ὅδ' ἀνὴρ προγόνων·
Εἰδὼς ἐκ νεότητος ἀεὶ ξείνοισιν ὁμιλεῖν,
Ξεῖνος Μιμνέρμου δεῖ σε πόσα κρονίων,
Παιδομανεῖ σὺν ἔρωτι πόθην ἴσον. ἔγραφε δ' ὤν ἥρεις † παρ' Ὁμηρείην ἀγλαΐην ἐπέων,
Πισσυγγέσι φωρῶσαι ἀειδέας, ἤ τινα χλεύην
Φλοίων ἀθήρη σὺν κακοδαιμονίῃ,
Τοῖα Συρηκοσίοις καὶ ἔχων χάριν· ὡς δὲ Βοιωτοὺς 336
Ἔκλυεν, Εὐβοίῳ τέρψεται, οὐδ' ὀλίγον.

D Πολλῶν οὖν ἑκάστοτε τοιούτων λεγομένων ἐπεὶ ποτὲ ἑσπέρα κατελάμβανεν ἡμᾶς, ὁ μέν τις ἔλεγε, παῖ, λύχνειον, οἱ δὲ λυχνέα· ὁ δὲ λοφνίαν οὕτω καλεῖσθαι φάσκων τὴν ἐκ φλοιοῦ λαμπάδα. ὁ δὲ πανόν, ἄλλος δὲ φανόν· ὁ δὲ λυχνοῦχον, ὁ δὲ λύχνον, καὶ δίμυξον δὲ λύχνον ἕτερος. ἄλλος δὲ ἑλάνην, ὁ δέ τις ἑλάνας, τὰς λαμπάδας οὕτω φάσκων καλεῖσθαι παρὰ τὴν ἕλην. οὕτω δ' εἰπεῖν Νεάνθην ἕνα τῶν περὶ Ἄτταλον ἱστορικῶν. καὶ ἄλλος ὅτι δή ποτε, ὡς τάραχον γίνεσθαι οὐ τὸν τυχόντα τῶν,
E ἐπὶ τούτοις ἱστέων πάντων λεγομένων. Σιληνὸν μὲν γάρ τις τὸν γλωσσογράφον ἔφασκεν Ἀθηναίους λέγειν τὰς λαμπάδας φανούς. Τιμαχίδας δὲ ὁ Ῥόδιος, δέλετρον τὸν φανὸν καλεῖσθαι, οἷον φησὶν οἱ νυκτερινοὶ ὁμιλοῦσι τῶν νέων ἔχουσιν οὓς οὗτοι ἑλάνας καλοῦσιν. Ἀμερίας δὲ γράβιον τὸν φανόν. Σέλευκος δὲ οὕτως ἐξηγεῖται ταύτην τὴν λέξιν, γράβιον ἐστὶ τὸ πρίνινον, ἢ δρύϊνον ξύλον, ὅπερ ἐθλασμένον καὶ κατεσχισμένον ἐξάπτεσθαι, καὶ φαίνειν τοῖς ὁδοιποροῦσιν. Θεοδωρίδας γοῦν ὁ
F Συρακούσιος ἐν Κενταύροις διθυράμβῳ φησί,

πίσσα δ' ἀπὸ γραβίων ἔσταζεν. λυχνοῦχον δὲ τὸν φανὸν ἐν πολλοῖς εὑρήσεις. Ἄλεξις. Τίς ἂν ὁ πρῶτος † τίς δ' ἐν Τριόδοντι ἢ Ῥωποπώλῃ προειπών, λάβε τριόδοντα καὶ λυχνοῦχον, ἐπιφέρει.

Ἐγὼ δὲ δεξιᾷ γε τὸν δ' ἔχω κινᾶ
Σιδηρότευκτον ἐναλίων θηρῶν μέλος,
Κερατίνου τε φωσφόρου λύχνου σέλας.

A Ἄλεξις Μίδωνι,

Ὁ πρῶτος εὑρὼν μετὰ λυχνούχου περιπατεῖν
Τῆς νυκτὸς, ἦν τις κηδεμὼν τῶν δακτύλων.

Ἐν δὲ Θεοφορήτῳ ὁ αὐτὸς Ἄλεξις,

Οἴμαι γὰρ ἐπιτιμᾶν τῶν ἀπαντώντων τινὰς
Ἡμῖν, ὅτι τηνικαῦτα μεθύων περιπατῶ.
Ποῖος γάρ ἐστι φανὸς, ὦ πρὸς τῶν θεῶν
Τοιοῦτος οἷος ὁ γλυκύτατος ἥλιος.

Ἀναξανδρίδης δ᾽ ἐν Ὕβρεως κόσμῳ † λαβὼν τὸν φανὸν ἅψαις μοι λύχνον. B ἄλλοι δ᾽ ἔφασκον φανὸν λέγεσθαι τὴν λαμπάδα· οἱ δὲ τὴν ἐκ τινων ξύλων τετμημένων δέσμην. Μένανδρος Ἀνεψιοῖς,

Ὁ φανὸς ἐστὶ μεστὸς ὕδατος οὑτοσί.
Δεῖ τ᾽ οὐχὶ σείειν, ἀλλὰ ποτίζειν αὐτόν.

Νικόστρατος ἐν Πατριώταις,

Ὁ κάπηλος γὰρ οὐκ τῶν γειτόνων,
Ἄντ᾽ οἶνον, ἄν τ᾽ ἔλαιον ἀποδῶταί τινι,
Ἄντ᾽ ὄξος, ἀπέπεμψ᾽ ὁ κατάρατος δοὺς ὕδωρ.

C Φιλιππίδης Συμπλεούσαις,

Ὁ φανὸς ἡμῖν οὐκ ἔφαινεν, οὐδὲ ἕν.
Ἔπειτα φυσᾶν δυστυχὴς, οὐκ ἠδυνάμην.

Φερεκράτης δ᾽ ἐν Κραπατάλλοις, τὴν νῦν λυχνίαν καλουμένην λύχνειον κέκληκεν διὰ τούτων, τίς τῶν λυχνείων ἡ ᾽ργασία; Τυρρηνική. ποικίλαι γὰρ ἦσαν αἱ παρὰ τοῖς Τυρρηνοῖς ἐργασίαι, φιλοτέχνων ὄντων τῶν Τυρρηνῶν. Ἀριστοφάνης δ᾽ Ἱππεῦσι, τῶν δ᾽ ἀκοντίων συνδοῦντες ὀρθὰ τρία λυχνείῳ χρώμεθα. Δίφιλος δ᾽ ἐν Ἀγνοίᾳ, Ἅψαντες λύχνον λυχνεῖον ἐζητοῦμεν. D Εὐφορίων δ᾽ ἐν Ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι Διονύσιόν φησι τὸν νεώτερον Σικελίας τύραννον Ταραντίνοις ἐς τὸ πρυτανεῖον ἀναθεῖναι λυχνεῖον δυνάμενον καίειν τοσούτοις λύχνοις, ὅσος ὁ τῶν ἡμερῶν ἐστιν ἀριθμὸς εἰς τὸν ἐνιαυτόν. Ἕρμιππος δ᾽ ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν ἰάμβοις τὸ στρατιωτικὸν λυχνεῖον σύνθετον οὕτως ὀνομάζει. ἐν δὲ Φορμοφόροις δράματι, τῇ δ᾽ ἐξιόντι δεξιᾷ ὦ λυχνίδιον. πανὸς δ᾽ ὀνομάζεται τὸ διακεκομμένον ξύλον, καὶ συνδεδεμένον. τούτῳ δὲ ἐχρῶντο λαμπάδι. E Μένανδρος Ἀνεψιοῖς εἰσιὼν, Πανὸν λύχνον λυχνοῦχον, ὅτι πάρεστι φῶς, Μόνον πολὺ ποιεῖ. Δίφιλος Στρατιώτῃ. ἀλλ᾽ ὁ πανὸς ὕδατος ἐστὶ μεστός. πρότερος δὲ τούτων Αἰσχύλος ἐν Ἀγαμέμνονι μέμνηται τοῦ πανοῦ. ἐχρῶντο δ᾽ αὐτῷ ὡς λαμπάδι, Ξυλολυχνούχου ἦ μέμνηται Ἄλεξις, καὶ τάχα τούτῳ ὅμοιόν ἐστι τῷ παρὰ Θεοπόμπῳ ὀβελισκόλυχνος. Φιλύλλιος δὲ τὰς λαμπάδας, δᾷδας καλεῖ. οὐ παλαιὸν δ᾽ εὕρημα λύχνος. F φλογὶ δ᾽ οἱ παλαιοὶ τῆς τε δᾳδὸς, καὶ τῶν ἄλλων ξύλων ἐχρῶντο. Κοιμίσαι λύχνον Κλείταρχος φησί.

Καὶ Πλάτων ἐν Νυκτὶ μακρᾷ,

Ἐνταῦθ᾽ ἐπ᾽ ἄκρων τῶν κροτάφων ἕξει λύχνον
Δίμυξον.

μνημονεύει τοῦ διμύξου λύχνου καὶ Μεταγένης ἐν Φιλοθύτῃ, καὶ Φιλωνίδης ἐν Κο-

Alexis in Midone:

Circumambulare cũ lucerna qui excogitauit primus,
Noctu, digitorum tutor ipse fuit.

Idem in Fanatico:

A. Nisi me fallit animus, reprehendet obuiorum quispiam,
Quod hoc noctis potus ambulẽ. B. At, per deos,
φανὸς[a] *qualis est*[b]*?*
A. Qualis profectò sol dulcissimus.

Anaxandrides in Thesauro:

Confestim sume φανὸν, & lucernam mihi accende.

Alij volunt φανὸν esse facem: alij ex dissectis lignis quibusdam fasciculum. Menander in Consobrinis:

Aqua plenus hic Phanus est:
Excutere non oportet, sed conspergere cinere.

Nicostratus in Conterraneis:

Caupo hic qui uicinus est,
Seu uinum, seu ad lucernã oleum mittit cuipiam,
Aut acetum, aut aquam[c] *nefarius dat.*

Philippides in Fœminis simul nauigantibus.

A. Nobis φανὸς ne tantillum quidem illuxit:
Tu uerò nihil es locuta, ô misera. B. Non potui,

Pherecrates in Crapatallis, quã nunc λυχνίαν[d] vocant, λύχνον sic appellauit:

A. Quodnam λυχνείων opificium? B. Tyrrhenicum.

Sunt enim varia Tyrrhenorum opera, quoniam in artium labore ij solertes & ingeniosi sunt. Aristophanes in Equitibus:

Iacula tria recta colligantes, & pro Lychneio sumus[e] *usi.*

Diphilus in Ignorantia:

Accensa lucernæ funiculo eius lucernam quærebamus.

EVphorion in historicis Commentariis refert Dionysium iuniorem in Tarentinorum curia[f] candelabrum posuisse, in quo tot arderent lucernæ, quot dies anni sunt. Hermippus comœdiarum scriptor in Iambis, militare candelabrum σύνθετον[g] vocat. Idem in Sportas ferentibus, (fabulam sic ille vocauit.)

Egredere dextra ô lucernula:

Panon, dissectum lignum & colligatum nuncupant, quo veluti face vtebantur. Menander in Consobrinis:

Postquam introieris,
Quia Panos adest, Lychnos, Lychnuchos, multum lumen,
Præsto ut sit, cura tantummodo.

Diphilus in Milite:

At Panos aqua plenus est.

Verùm & ante hos omnes AEschylus in Agamemnone Pani meminit. Eius vsus fuit, qui & facis. Xylolychnuchi[h] meminit Alexis. Est autẽ id fortassis Theopõpi obeliscolychno[i] simile. Philyllius lampadas faces, δᾷδας, tædas[k], appellat. Non admodum priscum inuentum est lucerna. Tædæ flamma veteres, & aliorum lignorum vtebantur. κοιμίσαι λύχνον lucernam extinguere, ac tanquam sopire, Cleitarchus dixit. . . . . Plato quoque, in longa nocte:

Hîc in summis temporibus habebit lucernam dimyxon.

Lucernę dimyxi meminere Metagenes in Philothyte[l], & Philonides in Co-

a Hîc φανὸς videtur esse laterna, baculo cõtóve suspensa, intra quam ardet lucerna, vel candela: Gallis, Falot.
b Quid proderit? quid afferet tibi commodi?
c Acetũ pro vino: aquam oleo immixtam.
d Cãdelabrum, quo lucerna sustinetur.
e Eras. prouerb. Accepta candela.
f τῷ πρυτανείῳ.
g Compositiciũ: quod componi & dissolui posset: nimirum vt ad portandum esset facilius. Deest poëtæ testimonium.
h Lignei candelabri.
i Lucernæ è conto seu veru suspensæ. Vide prouerb. Delphicus gladius.
k Quòd ex tædâ fiant.
l Studiosius sacris operante.

thurnis. Cleitarchus in Linguis tradit, Lophnida facem à Rhodiis vocari, factam ex vitis cortice. Homerus faces δεταὶ vocat:

Ardentésque δεταὶ, *quibus*, [a] *tametsi magno impetu concitatus, exterretur.*

Facem ἑλάνην vocari scribit Amerias. Nicander verò Colophonius, arundinum fasciculum. Herodotus libro secundo historiarum λύχνα dixit neutro genere: Cephisodorus autem in Bene valente, λυχνοκαυΐαν [b], quam multi λυχναψίαν nuncupant: Hic Cynulcus Vlpiano semper aduersus, & refractarius, inquit, Mihi verò, puer, cœnam qui ministras, asse candelas eme, vt ego probi Agathonis exemplo Aristophanis suauissimi hæc acclamem:

Efferte pinos ad Agathoclem luciferos:

Hæc locutus caudam [c] sub sinistram pedis plantam depulit: valdéque somnolentus excessit conuiuio. Multis verò Io Pæan vociferantibus, Pontianus inquit, Clearchus Solensis nullo discipulorum sapientis Aristotelis inferior Adagiorum libro primo narrat, Latonam, cùm ex EVbœa Chalcidis Apollinem [d] & Dianam transportaret Delphos, antrum quod Pythonis vocant, adiisse, qui cùm infestus eos adoriretur, Latonam liberorum alterum [e] complexam vlnis, in saxum conscendisse, quod adhuc pedi subiacet ærei simulacri deæ, circa platanum Delphicam, dicatum, vt eius rei monumentum esset, ac dixisse, ἴε παῖ, feri puer, Apollinem, qui tum arcum in manibus habuit, exhortantem, quasi dicat aliquis, sagittas in eum mitte puer, percute puer: quosdam verò deflexa ac immutata nonnihil ea dictione, tanquam ad auertendos tristiores casus ea valeat, adagij vice dixisse, ἴη παιὼν [f], non autem, ἴε παῖ. Multi peractis fœliciter rebus prouerbij loco, non vt sacrum carmen, quod est à Latona dictum, vsurpant, ἴη παιών: quoniam verò is loquendi modus nobis est perquam familiaris, & extra prouerbij consuetudinem etiam in aliis rebus vsitatus, nesciunt multi prouerbium esse. Heraclides Ponticus apertè scribit, in libationibus [g] ea verba ficta & recepta fuisse, quæ ter dea sic iterauerat, ἴη παιών [h], ἴη παιαί, ἴη παιών: ex eáque Latonę acclamatione, natum carmen vtrumque trimetrum, heroicum, & iambicum, quod propterea deo [i] sacrum est. Nam sin longæ sint primæ duæ syllabæ vtriusque vocis, ἴη παιών, heroicum trimetrum [k] efficitur: sin breues, Iambicum, vnde patet iambicum adscribendum esse Apollini [l]. Prioribus enim syllabis breuibus si posteriores longas esse quidam statuat, Iambicus versus erit Hipponacteus. His explicatis cum nihil iam propius foret quàm vt exurgeremus, ingressi pueri sunt, ferentes, hic quidem thymiateriam [m], ille verò . . . . Mos autē fuit è cœna cùm surrexissent, ac libassent, quod restabat meri, ebibendum

a Hoc de leone dictū suspicor, cuius ea natura est, vt ignem expauescat & formidet.

b Λυχνοκαΐαν, δᾳδουχίαν, cùm accenduntur lucernæ.

c Sumptū à canibus qui dormiunt in læuam partē ferè procumbūt, caudam subtus crus sinistrum inflectentes. Versus cuiusdam poëtæ.

d Eras. prouerb. Feri puer.

e Dianam. Eius cantionis partes quinque Strabo libro nono refert, Anacrusin, Ampeiran, Catacelеusmon, Iambos cum dactylis, Syringas. Vide locum.

f Malim παιών, ἀπὸ τοῦ παίειν. Vide prouerbium, Io Pæan, apud Erasmum.

g Sacrorum Apollinis.

h Mutantur hîc accētus: an rectè videris.

i Apollini.

k Solis spondæis constans.

l Non, vt fama est, Hipponacti, qui cùm à muliercula sic fuisset obiurgatus, Ἄνθρωπ' ἀπελθε τὴν σκάφην διατρίψεις, iambos scribere primus aggressus est.

m Thuribulum, acerram, aram, foculúmve, in quo fit suffitus.

A θόρνοις. Κλείταρχος δ' ἐν ταῖς Γλώσσαις λοφνίδα φησὶ καλεῖν Ῥοδίους τὴν ἐκ τοῦ φλοιοῦ καὶ ἀμπέλου λαμπάδα. Ὅμηρος δὲ τὰς λαμπάδας δετὰς ὀνομάζει.

Καιόμεναί τε δεταὶ, τάς τε τρεῖ ἐσσύμενός περ.

Ἑλάνη δ' ἡ λαμπὰς καλεῖται ὡς Ἀμερίας φησίν. Νίκανδρος δ' ὁ Κολοφώνιος ἐλάνην τὴν τῶν καλάμων δέσμην. λύχνα δὲ οὐδετέρως εἴρηκεν Ἡρόδοτος ἐν δευτέρᾳ ἱστοριῶν. λυχνοκαυ-

B ΐαν δὲ ἣν οἱ πολλοὶ λέγουσι λυχναψίαν Κηφισόδωρος ἐν Ὑγιεῖ. καὶ ὁ Κύνουλκος ἀεί ποτε τῷ Οὐλπιανῷ ἀντικορυσσόμενος ἔφη, ἐμοὶ δὲ παῖ δωρόδειπνε ἀσσαρίου κανδήλας πρίω, ἵνα κἀγὼ κατὰ τὸν καλὸν Ἀγάθωνα ἀναφωνήσω τάδε τὰ τοῦ ἡδίστου Ἀριστοφάνους. Ἐκφέρετε πεύκας κατ' Ἀγάθωνα φωσφόρους. καὶ ταῦτ' εἰπὼν, οὐρὰν ὑπήλασ' ὑπὸ λεοντόπουν βάσιν, ὑπεξῆλθεν ἐκ συμποσίου ὑπνηλὸς κάρτα γενόμενος. τῶν δὲ πολλῶν τὸ Ἰὴ παιὼν ἐπιφθεγγομέ-

C νων, ὁ Ποντιανὸς ἔφη. τὸ ἰὴ Παιὰν ἄνδρες φίλοι μαθεῖν βούλομαι εἴτε παροιμία ἐστὶν εἴτε ἐφύμνιον, εἴτε τι ἄλλο. πρὸς ὃν ὁ Δημόκριτος ἔφη. Κλέαρχος ὁ Σολεὺς οὐδενὸς ὢν δεύτερος τῶν τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους μαθητῶν, ἐν τῷ προτέρῳ Περὶ παροιμιῶν τὴν Λητώ φησιν ἐκ Χαλκί- 337
δος τῆς Εὐβοίας ἀνακομίζουσαν εἰς Δελφοὺς Ἀπόλλωνα καὶ Ἄρτεμιν γενέσθαι παρὰ τὸ τοῦ κληθέντος Πύθωνος σπήλαιον. καὶ φερομένου τοῦ Πύθωνος ἐπ' αὐτοὺς, ἡ Λητὼ τῶν παίδων τὸν ἕ-

D τερον ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἔχουσα προσβᾶσα τῷ λίθῳ τῷ νῦν ἔτι κειμένῳ ὑπὸ τῷ ποδὶ τῆς χαλκῆς εἰργασμένης Λητοῦς, ὃ τῆς τότε πράξεως μίμημα γενόμενον ἀνάκειται, περὶ τὴν πλάτανον ἐν Δελφοῖς, εἶπεν, ἵε παῖ, τυχεῖν δὲ τόξα μετὰ χεῖρας ἔχοντα τὸν Ἀπόλλωνα. τοῦτο δ' ἐστὶν ὡς ἂν εἴποι τις ἄφιε παῖ, καὶ βάλλε παῖ. διόπερ ἀπὸ τούτου λεχθῆναί φασι τὸ, ἵε παῖ, καὶ ἵε παιών. ἔνιοι δὲ παρεγκλίνοντές τε τὴν λέξιν, καὶ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς ἀλεξητήριον, ἵνα παρ-

E οιμίαν φασὶν, ἰὴ παιὼν, καὶ οὐχὶ ἵε παῖ. πολλοὶ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς τέλος ἔχουσιν ἐπιφθεγγόμενοι, ἐν παροιμίᾳ ὡς οὐχ ἁπλῶς ἐφύμνιόν φασιν τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον ἰὴ παιών. διὰ δὲ τὸ λίαν ἡμῖν εἶναι συνήθες λανθάνειν ὂν παροιμία, οἱ δὲ τὸ τοιοῦτον λέγοντες οὐχ ὡς παροιμίαν. τὸ δὲ ὑφ' Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ λεχθὲν φανερῶς πέπλασται, ὅτι σπονδαῖς τοῦτο πρῶτον εἰς τρὶς εἰπεῖν τὸν θεὸν οὕτως ἰὴ παιὼν ἰὴ παιαί. ἐκ ταύτης γὰρ τῆς πίστεως τὸ τρίμετρον καλούμενον ἀ-

F νατίθησι τῷ θεῷ, φάσκων τοῦ θεοῦ τοῦθ' ἑκάτερον εἶναι τῶν μέτρων. ὅτι μακρῶν μὲν τῶν πρώτων δύο συλλαβῶν λεγομένων ἰὴ παιὼν, ἡρῷον γίνεται. βραχέων δὲ λεχθεισῶν ἰαμβεῖον, διὰ δὲ τοῦτο δῆλον, ὅτι καὶ τὸν ἴαμβον ἀναθετέον αὐτῷ. βραχειῶν γὰρ γινομένων εἰ δύο τὰς ἁπασῶν τελευταίας συλλαβὰς εἰς μακρὰν προείσει τις, ὁ Ἱππώνακτος ἴαμβος ἔσται. μετὰ ταῦτα ἤδη μελλόντων καὶ ἡμῶν ἀνίστασθαι, ἐπεισῆλθον παῖδες φέροντες. ὁ μέν τις θυμιατήριον ὁ δὲ . . . .

ἔθος δὲ ἦν, ἀναστᾶσι τοῦ δείπνου καὶ σπείσασι, τὸ λοιπὸν τοῦ ἀκράτου τῷ διδόντι παιδὶ ἐκπιεῖν

A διδόναι. Παιᾶνα εἰς ὑγίειαν ἐποίησε τόνδε Ἀρίφρων ὁ Σικυώνιος.

Ὑγίεια πρεσβίστα μακάρων,
Μετὰ σοῦ ναίοιμι
Τὸ λειπόμενον βιοτᾶς.
Σὺ δέ μοι πρόφρων σύνοικος εἴης.
Εἰ γάρ τις ἢ πλούτου χάρις ἢ τεκέων
Τᾶς εὐδαίμονός τ' ἀνθρώποις
Βασιληΐδος ἀρχᾶς, ἢ πόθων.
Οὓς κρυφίοις Ἀφροδίτης ἄρκυσιν θηρεύομεν,
B Ἢ εἴτις ἄλλα θεόθεν ἀνθρώποισι τέρψις,
Ἢ πόνων ἀμπνοὰ πέφανται,
Μετὰ σεῖο μάκαιρα ὑγίεια
Τέθηλε πάντα, καὶ λάμπει χαρίτων ἔαρ.
Σέθεν δὲ χωρὶς, οὔτις εὐδαίμων.

Ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι λέγει οὕτως,

Κρεανομοῦμαι, καὶ τὸν ἐκ Τυῤῥηνίας
Οἶνον σὺν ὄκλῳ λαμβάνειν ἐπίσταμαι.

C Ταῦτα φίλτατε Τιμόκρατες κατὰ τὸν Πλάτωνα οὐ Σωκράτους νέου καὶ καλοῦ παίγνια, ἀλλὰ τῶν δειπνοσοφιστῶν σπουδάσματα. κατὰ γὰρ τὸν χαλκοῦν Διονύσιον, — τί κάλλιον ἀρχομένοισιν

Ἢ καταπαυομένοις, ἢ τὸ ποθεινότατον;

A dare puero qui ministrauerat. Pæana in Sanitatem Sicyonius[a] Ariphron hunc cōdidit:

Sanitas ex omnibus beatis dijs maximè uenerāda:
Tecum ô utinā degam quod uitæ superest:
Beneuola mihi contubernalis esto.
Nam si quæ uoluptas ex diuitijs aut prole percipitur,
Aut regio principatu, quod fortunatū ducunt homines,
Aut amoribus, quos occultis Veneris cassibus uenamur.
Aut si quod aliud est mortalibus benignitate deorum oblectamentum[b],
B *Aut si laborum quietem intermissionémque nanciscimur,*
Tecum, ô diua sanitas, florent omnia, tecum renidet gratiarum uer:
Absque te uerò nemo fœlix.

. . . . in fabula cui titulus est . . . . . . sic inquit:

Reginæ
Musæ, uinum etiam Tyrrhenum bibere cum uoluptate didici.

C Hæc, ô amicissime Timocrates, non, quod ait Plato, sunt iuuenis & probi Socratis lusus, sed Deipnosophistarū seriæ disputationes. Nam, quod scribit æreus Dionysius, quid elegantius, siue quid incœptes, siue quid absoluas, quàm quod credibile narrationis iucunditate maximè nos allicit?

a Eras. prouerb. Primū, bene valere: proxima forma: tertiū loco, diuitiæ.

b Læta rerum omnium fœlicitas, & copia, quibus delectamur.

Τέλος σὺν Θεῷ ἁγίῳ.

ἐφ᾽ ὧν αὐλαῖαι κατὰ τὸν ἀνάπλουν ἁλουργεῖς ἐνεπεπετάννυντο. Μετὰ δὲ τὸν αἴθριον ἐξεδέχετο τὸ ἐπάνω τῆς ὑποκειμένης προστάδος τάξιν κατέχον, ᾧ κλίμαξ τε ἑλικτὴ φέρουσα πρὸς τὸν κρυπτὸν περίπατον παρέκειτο, καὶ συμπόσιον ἐννεάκλινον τῇ διαθέσει τῆς κατασκευῆς Αἰγύπτιον. οἱ γὰρ γεγονότες αὐτόθι κίονες ἀνήγοντο στρογγύλοι, διαλλάττοντες τοῖς σπονδύλοις, τοῦ μὲν μέλανος, τοῦ δὲ λευκοῦ, παράλληλα τιθεμένων. εἰσὶ δ᾽ αὐτῶν καὶ αἱ κεφαλαὶ τῷ σχήματι περιφερεῖς, ὧν ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ παραπλησία ῥόδοις ἐπὶ μικρὸν ἀναπεπταμένοις ἐστίν. περὶ δὲ τὸν προσαγορευόμενον κάλαθον, οὐχ ἕλικες καθάπερ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ φύλλα τραχέα περίκειται. λωτῶν δὲ ποταμίων κάλυκες καὶ φοινίκων ἀρτιβλάστων καρπός. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ πλειόνων ἄλλων ἀνθέων
104 γέγλυπται γένη. τὸ δ᾽ ὑπὸ τὴν ῥίζαν, ὃ δὴ τῷ συνάπτοντι πρὸς τὴν κεφαλὴν ἐπίκειται σπονδύλῳ, κιβωρίων ἄνθεσι καὶ φύλλοις ὡσανεὶ καταπεπλεγμένοις ὁμοίαν εἶχε τὴν διάθεσιν. τοὺς μὲν οὖν κίονας οὕτως Αἰγύπτιοι κατασκευάζουσι, καὶ τοὺς τοίχους δὲ λευκαῖς καὶ μελαίναις διαποικίλλουσι πλινθίσιν. ἐνίοτε δὲ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἀλαβαστρίτιδος προσαγορευομένης πέτρας. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα κατὰ μέσον τῆς νεὼς τὸ κύτος ἐν κοίλῃ, καὶ κατὰ πᾶν αὐτῆς μέρος οἰκήματα ἦν. ὁ δὲ ἱστὸς ἦν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα πηχῶν, βύσσινον ἔχων ἱστίον, ἁλουργεῖ παρασείρῳ κεκοσμημένον. πᾶς δὲ ὁ τοῦ βασιλέως τοῦ Φιλαδέλφου πλοῦτος φυλαχθεὶς κατελύθη ὑπὸ τοῦ τελευταίου Πτολεμαίου τοῦ καὶ τὸν Γαβινιακὸν συστησαμένου πόλεμον· οὐκ ἀνδρὸς γενομένου, ἀλλ᾽ αὐλητοῦ καὶ μάγου. περὶ δὲ τῆς ὑπὸ Ἱέρωνος τοῦ Συρακουσίου κατασκευασθείσης νεώς, ἧς καὶ Ἀρχιμήδης ἦν ὁ γεωμέτρης ἐπόπτης, οὐκ ἄξιον εἶναι κρίνω σιωπῆσαι, σύγγραμμα ἐκδόντος Μοσχίωνός τινος, ᾧ οὐ παρέργως ἐνέτυχον ὑπογύως. γράφει οὖν ὁ Μοσχίων οὕτως, Διοκλείδης μὲν ὁ Ἀβδηρίτης θαυμάζεται ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν Ῥοδίων πόλιν ὑπὸ Δημητρίου προσαχθείσῃ τοῖς τείχεσιν Ἑλεπόλει· Τίμαιος δ᾽ ἐπὶ τῇ πυρᾷ τῇ κατασκευασθείσῃ Διονυσίῳ τῷ Σικελίας τυράννῳ, καὶ Ἱερώνυμος ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς ἁρμαμάξης, ἧς συνέβαινε κατακομισθῆναι τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα· Πολύκλειτος δ᾽ ἐπὶ τῷ λυχνίῳ τῷ κατασκευασθέντι τῷ Πέρσῃ· ὁ δ᾽ Ἱέρων ὁ Συρακουσίων βασιλεύς, ὁ πάντα Ῥωμαίοις φίλος, ἐσπουδάκει μὲν καὶ περὶ ἱερῶν καὶ γυμνασίων κατασκευάς. ἦν δὲ καὶ περὶ ναυπηγίας φιλότιμος, πλοῖα σιτηγὰ κατασκευαζόμενος ὧν ἑνὸς τῆς κατασκευῆς μνησθήσομαι. εἰς ὕλην μὲν ξύλων ἐκ τῆς Αἴτνης παρεσκευάσατο ἑξήκοντα τριηρικῶν σκαφῶν πλῆθος ἐξεργάσασθαι δυναμένην. ὡς δὲ ταῦτα ἡτοιμάσατο, γόμφους τε καὶ ἐγκοίλια καὶ σταμίνας, καὶ τὴν εἰς τὴν ἄλλην χρείαν, ὕλην τὴν μὲν ἐξ Ἰταλίας, τὴν δ᾽ ἐκ Σικελίας, εἰς δὲ σχοινία λευκαίαν μὲν ἐξ Ἰβηρίας. κάνναβιν δὲ καὶ κίττον ἐκ τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμοῦ. καὶ τἄλλα πάντα τὰ χρειώδη πολλαχόθεν. συνήγαγε δὲ καὶ ναυπηγοὺς καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας. καὶ καταστήσας ἐκ πάντων Ἀρχίαν τὸν Κορίνθιον ἀρχιτέκτονα, παρεκάλεσε προθύμως ἐπιλαβέσθαι τῆς κατασκευῆς, προσκαρτερῶν καὶ αὐτὸς τὰς ἡμέρας.

distenta. Aduerso flumine cùm nauigabatur, aulæa in ea expandebantur, purpurea. Cœnationem hanc excipiebat locus subdialis, cuius in superiore parte nauis ea collocatio fuit, quæ subiectæ Prostadis [a]. Huic vicina fuit scala tortilis quæ ad occultam ambulationem tendebat, & cœnationem nouem lectis instructam, fabricæ dispositione AEgyptiam [b]. Nam teretes, quæ illic columnæ fuere, vertebratis scalpturis differebant, candidæ vicissim ac nigræ. Rotunda in illis forma capitulorum [c] fuit, totáque circunscriptio rosis aliquantulū dehiscentibus similis. Circa partem quam Calathum vocant nullæ volutæ fuerūt, quemadmodum in Græcis, crassa nulla folia [d]. Sed loti fluuiatilis calyces, & palmæ nuper germinantis fructus [e]: in quibusdā aliorum florū multa genera exculpta: Quod autem radici capitum suberat, nempe quod vertebræ capitulum iungenti cum scapo insidet, ciboriorum [f] floribus, & veluti complicatis foliis cælatum erat. Sic enim columnas AEgyptij construunt, & ornant, parietésque nigris lateribus & albis variant, interdum etiam lapide, quem Alabastriten vocant. AEdificia quoque alia multa in media mole alui nauis, & in cunctis eius partibus fuere. Malus eius cubitorum septuaginta fuit: velum byssinum [g], purpureis funibus ornatum. Vniuersæ quidem Philadelphi opes diligenter ab aliis regibus cōseruatæ ab vltimo Ptolemæo [h], qui tibicen & magus, animóque parum virili, bellum Gabinianum excitauit, dilapidatæ & profligatæ fuere. At de naue quam construxit Hieron Syracusius, & cuius fabricæ Archimedes geometra curator ac præses fuit, tacere nefas esse puto, cùm de illa Moschion quidā librum ediderit, quem nuper attentè & studiosè legi. Sic igitur Moschion scribit: Dioclides Abderiten omnes mirantur, ob Helepolin machinam [i], quam muro ciuitatis Rhodiorum Demetrius admouerat: Timæus autem ob rogum extructum [k] Dionysio Siciliæ tyranno: Hieronymus ob fabricam Harmamaxæ, [l] qua corpus Alexādri deferri cōtigit: Polycletus ob lucernā quā Persæ fabricatus est. Hieron autē Syracusarum rex omnibus in rebus amicus Romanorum, magno studio & templorum structuris, & gymnasiorum, operam impendit, in nauibus ædificandis magnificus, & honoris ac gloriæ cupidus, præsertim ad rem frumentariam onerariis. Vnius illarū fabricam [m] ego explicabo. Ad materiaturam ligna ex AEtna comparata sunt, quæ ad conficiēdas triremes sexaginta sufficeret. Ad manum illa vt fuere, & claui ad costas tabulæ, arrectariáque statumina, & ad alios vsus idonea materies, populea quidem ex Italia, rudentes ex Iberia, cannabis & iuniperus [n] è Rhodano, aliáque omnia vtilia vndique. Fabros & opifices alios conduxit, præfecto illis omnibus architecto Corinthio Archia, fabricam alacres vt aggrederentur cohortatus, in eo opere toto die ipse persistens & assiduus.

habēt κίττον, i. hederā. vt putāt quidā, ad igni aria: quasi hedera in Sicilia nō reperiatur, & ex chalybe ac silice igniariū cōmodius nō fit. La...
impulit quosdā, vt post Hesychiū λευκαίαν, sic.n.legūt, iūcū verterēt. i. Hispanicū spartū: quā rectè doctiores viderit. λευκαίαν pro λευκαία...

Dimidia nauis pars sex mēsibus absoluta est, ea parte quæ compingebatur semper laminis plumbeis tecta [a], trecentis operis materiam tractantibus, præter suos administros. Absolutam Hiero eam partem in mare detrahi iussit, & tantisper dum fluctibus maderet, alteram perfici. At in detrahenda cùm plurimum esset difficultatis ac dubitationis, Archimedes [b] machinarius paucis instrumentis eam deduxit, excogitata Helice [c] machina, qua tantum nauigium in mare pertraxit. Helicem enim primus inuenit Archimedes. Vbi verò spatio mensium sex alteram nauis partem ad finem perduxere, tota nauis clauis æneis confixa est, multis pondo librarum decem, aliis sesculpo grauioribus, qui coassamentis terebra pertusis adaptati, costarum nauis tabulas continerent, tegulis plumbeis ad lignum firmiùs adstricti, subditis cum pice linteolis. Vt igitur superficies exterior elaborata fuit, interioris structuram adortus est. Viginti remorum ordines in ea naui fuerunt: aditus triplex: infimus quidem ad saburram, in quem per crebras scalas descendebāt: alter iis qui vellent ad diætas [d] accedere, patebat: vltimus ad militum armatorum stationem tenbebat. Ad vtrumque parietem aditus medij, diætæ [e] fuerunt, numero triginta viriles, quatuor lectis stratæ. In nautarum diæta, lecti quindecim fuerunt, & thalami [f] tres, singuli tribus lectis strati: quorum thalamus vnus, ad puppim culina fuit. Horum omnium solum exiguis quadris lapidum omnifariorum pauimentatum fuit, in quo Iliadis tota fabula depicta conspiciebatur, miro in omnibus artificio structuræ, tecti, fenestrarum, & ianuarum. In aditu supremo gymnasium [g] fuit, & ambulationes, ea constitutione, [h] quæ nauis magnitudini congrueret: in his horti omnibus plantis ad miraculum vsque consiti, quibus lateritio plumbeóve canali aqua per ambitum suppeditabatur: præterea ex alba hedera, & vitibus, attegiæ, & trichilæ, quarum stirpium radices in doliis terra plenis alebātur hortorum modo rigatis. Subiectas ambulationes attegiæ inumbrabant. Post hæc ad Veneris voluptates Aphrodisium [i] extructum fuit, tribus lectis instructum, pauimento ex Achate gēma, & aliis pulcherrimis, quæcumque in Sicilia reperiūtur, composito, materia tecti è cupressio, ianuarum ex ebore & thyia: [k] picturis, statuis, variis poculis, suprà quam credi possit, exornatum. Continens huic fuit Scholasterium [l], cum lectis quinque, materia buxea parietum, & ianuarum, in eoq; Bibliotheca, & in summo tecti fastigio Polus, [m] factus ad imitationem Solarij quod Achradinæ fuit. Balneum quoque ibidem fuit. cum caldariis tribus, æneis, & solio, è Tauromenite lapide, vario, quod metretas quinque capiebat. AEdificatæ quoque fuerunt multæ cellæ vectoribus [n], ac sentinæ custodibus, & ab his separata equilia, ex vtróque nauis pariete decem: & in his pabulum equis repositum, cum equitum [o] & puerorum sarcinis.

A τὸ μὲν οὖν ἥμισυ τοῦ παντὸς τῆς νεὼς ἐν μησὶν ἓξ εἰργάσατο, καὶ τὸ ἐκ μολίβδου ποιηθὲν ταῖς κεραμίσιν ἀεὶ καθ᾽ ὃ ναυπηγηθείη μέρος περιελαμβάνετο. ὡς ἂν τριακοσίων ὄντων τῶν τὴν ὕλην ἐργαζομένων τεχνιτῶν, χωρὶς τῶν ὑπηρετούντων. τοῦτο μὲν οὖν τὸ μέρος εἰς τὴν θάλασσαν καθέλκειν προσετέτακτο, τὴν λοιπὴν κατασκευὴν ἵν᾽ ἐκεῖ λαμβάνῃ. ὡς δὲ περὶ τὸν καθελκυσμὸν αὐτοῦ τὸν εἰς τὴν θάλασσαν πολλὴ ζήτησις ἦν, Ἀρχιμήδης ὁ μηχανικὸς μόνος αὐτὸ κατήγαγε δι᾽ ὀλίγων σωμάτων. κατασκευάσας γὰρ ἕλικα, τὸ τηλικοῦτον σκάφος εἰς τὴν B θάλασσαν κατήγαγε. πρῶτος δ᾽ Ἀρχιμήδης εὗρε τὴν τῆς ἕλικος κατασκευήν. ὡς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς νεὼς ἐν ἄλλοις ἓξ μησὶ κατεσκευάσθη, καὶ τοῖς χαλκοῖς ἥλοις πᾶσα περιελήφθη, ὧν οἱ πολλοὶ δεκάμναιοι ἦσαν, οἱ δ᾽ ἄλλοι τούτων ἡμιόλιοι, διὰ τρυπάνων δ᾽ ἦσαν οὗτοι ἡρμοσμένοι τοὺς σταμίνας συνέχοντες. μολυβδίναις δὲ κεραμίσιν ἀπεστεγνοῦτο πρὸς τὸ ξύλον ὑποτιθεμένων ὀθονίων μετὰ πίττης. ὡς οὖν τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν ἐξειργάσατο, τὴν ἐντὸς διασκευὴν ἐξεπονεῖτο. ἦν δ᾽ ἡ ναῦς τῇ μὲν κατασκευῇ εἰκόσορος, τριπάροδος δέ, τὴν μὲν C κατωτάτω ἔχων ἐπὶ τὸν γόμον, ἐφ᾽ ἣν διὰ κλιμάκων πυκνῶν ἡ κατάβασις ἐγίνετο. ἡ δ᾽ ἑτέρα τοῖς εἰς τὰς διαίτας βουλομένοις εἰσιέναι μεμηχάνητο. μεθ᾽ ἣν ἡ τελευταία τοῖς ἐν τοῖς ὅπλοις τεταγμένοις. ἦσαν δὲ τῆς μέσης παρόδου παρ᾽ ἑκάτερον τῶν τοίχων δίαιται τετράκλινοι τοῖς ἀνδράσι, τριάκοντα τὸ πλῆθος. ἡ δὲ ναυκληρικὴ δίαιτα, κλινῶν μὲν ἦν πεντεκαίδεκα, θαλάμους δὲ τρεῖς εἶχε τρικλίνους. ὧν ἦν τὸ κατὰ τὴν πρύμναν ὀπτανεῖον. ταῦτα δὲ πάντα δάπεδον εἶχεν ἐν ἀβακίσκοις συγκείμενον ἐκ παντοίων λίθων, ἐν οἷς ἦν κα- D τεσκευασμένος πᾶς ὁ περὶ τὴν Ἰλιάδα μῦθος θαυμασίως. ταῖς τε κατασκευαῖς καὶ ταῖς ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι δὲ πάντα ἦν ταῦτα πεποιημένα. κατὰ δὲ τὴν ἀνωτάτω πάροδον, γυμνάσιον ἦν, καὶ περίπατοι σύμμετρον ἔχοντες τὴν κατασκευὴν τῷ τοῦ πλοίου μεγέθει. ἐν οἷς κῆποι παντοῖοι θαυμασίως ἦσαν περιβάλλοντες ταῖς φυτείαις διὰ κεραμίδων ἢ μολυβδίνων ἐπιτηδευμάτων ... ἔτι δὲ σκηναὶ κιττοῦ λευκοῦ καὶ ἀμπέλων, ὧν αἱ ῥίζαι τὴν τροφὴν ἐν πίθοις εἶχον γῆς πεπληρωμένοις, τὴν αὐτὴν ἄρδευσιν λαμβάνουσαι, καθάπερ καὶ οἱ κῆποι. αὗται δὲ αἱ σκηναὶ συνεσκίαζον τοὺς E περιπάτους. ἑξῆς δὲ τούτων Ἀφροδίσιον κατεσκεύαστο τρίκλινον, δάπεδον ἔχον ἐκ λίθων ἀχατῶν τε καὶ ἄλλων χαριεστάτων, ὅσοι κατὰ τὴν νῆσον ἦσαν. τοὺς τοίχους δ᾽ εἶχε καὶ τὴν ὀροφὴν κυπαρίττου. τὰς δὲ θύρας ἐλέφαντος καὶ θύου. γραφαῖς καὶ ἀγάλμασιν, ἔτι δὲ ποτηρίων κατασκευαῖς ὑπερβαλλόντως κατεσκεύαστο. τούτου δ᾽ ἐφεξῆς, σχολαστήριον ὑπῆρχε πεντάκλινον, ἐκ πύξου τοὺς τοίχους καὶ τὰ θυρώματα κατεσκευασμένον. βιβλιοθήF κην ἔχον ἐν αὐτῷ. κατὰ δὲ τὴν ὀροφὴν πόλον, ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Ἀχραδινὴν ἀπομεμιμημένον ἡλιοτροπίου. ἦν δὲ καὶ βαλανεῖον τρίκλινον πυρίας χαλκᾶς ἔχον τρεῖς, καὶ λουτῆρα πέντε μετρητὰς δεχόμενον ποικίλον τοῦ Ταυρομενίτου λίθου. κατεσκεύαστο δὲ καὶ οἰκήματα πλείω τοῖς ἐπιβάταις καὶ τοῖς τὰς ἀντλίας φυλάττουσι. χωρὶς δὲ τούτων ἱππῶνες ἦσαν ἑκατέρου τῶν τοίχων δέκα. κατὰ δὲ τούτους ἡ τροφὴ τοῖς ἵπποις ἔκειτο, καὶ τῶν ἀναβατῶν καὶ τῶν παίδων τὰ σκεύη.

a ...membre, ro... (margin note cut off)
b Archimedis in ... Hieronem ... Archimedis ...
c Helix, machina cochlearum ... clauicula... attol... grauissima pondera. Hac ... Germani, in sub... curri... onustis, vt ... est in rotis ... Vulgo vocis.
d Loca destinata ... degendæ cō... diatibus, & ... mansiō...
e Cœnacula, cœnationes.
f Cubicula mari... torum & vxorū.

g Locus vbi nudantur, & exercentur corpora.
h Longitudinis, latitudinis.

i Quidam, Veneris sacellum.

k Cedro Atlantica.
l Ad ociandum, ... studium, ... conuenientium ... cel...
m ... (margin note cut off)

Τὴν ἑτέραν· αὐτὴ δὲ τεκοῦσα πάλιν γ' ὑπὸ ταύτης τεκνοῦται. τοιοῦτόν τι καὶ Καλλισθένης ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς φησὶν, ὡς Ἀρκάδων πολιορκούντων Κρῶμνον (πολίχνιον δ' ἐστὶν ἱδρυμένον πλησίον Μεγάλης πόλεως) Ἱππόδαμος ὁ Λάκων, εἷς ὢν τῶν πολιορκουμένων, διεκελεύετο τῷ παρὰ Λακεδαιμονίων πρὸς αὐτοὺς ἥκοντι κήρυκι, δηλῶν ἐν αἰνιγμῷ τὴν περὶ αὐτοὺς κατάστασιν, ἀπαγγέλλειν τῇ μητρὶ λύεσθαι τὸ γύναιον δέχ' ἡμερῶν, τὸ ἐν Ἀπολλωνίῳ δεδεμένον, ὡς οὐκ ἔτι λύσιμον ἐσόμενον ἐάν τι παρέλθωσι, καὶ διὰ ταύτης τῆς γνώμης ἐμήνυε σαφῶς τὸ μήνυμα. αὕτη γὰρ ἐστὶν ἐν τῷ Ἀπολλωνίῳ παρὰ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος θρόνον διὰ γραφῆς ἀπομεμιμημένος λιμὸς, ἔχων γυναικὸς μορφήν. φανερὸν οὖν ἐγένετο πᾶσιν, ὅτι δέκα ἡμέρας ἔτι καρτερῆσαι δύνανται οἱ πολιορκούμενοι διὰ τὸν λιμόν. συνέντες οὖν οἱ Λάκωνες τὸ λεχθὲν ἐβοήθησαν κατὰ κράτος τοῖς ἐν τῇ Κρώμνῃ. πολλοὶ δὲ γρίφων καὶ τοιοῦτοί τινες εἰσὶν, οἷον

Ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι κολλήσαντα,
Οὕτω συγκόλλως ὥστε σύναιμα ποιεῖν.

Τοῦτο δὲ σημαίνει σικύας προσβολήν. καὶ τὸ Παναρκοῦς δέ ἐστι τοιοῦτον, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν τῷ περὶ γρίφων, ὅτι βάλοι ξύλῳ τε καὶ οὐ ξύλῳ, καθημένην ὄρνιθα καὶ οὐκ ὄρνιθα, ἀνήρ τε καὶ οὐκ ἀνὴρ, λίθῳ καὶ οὐ λίθῳ. τούτων γὰρ ἐστὶ τὸ μὲν νάρθηξ, τὸ δὲ νυκτερὶς, τὸ δὲ εὐνοῦχος, τὸ δὲ κίσηρις. καὶ Πλάτων δ' ἐν πέμπτῳ νόμων μνημονεύει τοὺς τῶν τεχνυδρίων φιλοσόφους τοῖς ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν ἔφη ἐπαμφοτερίζουσιν ἐοικέναι, καὶ τῷ τῶν παίδων αἰνίγματι τῷ περὶ τοῦ εὐνούχου τῆς βολῆς, περὶ τῆς νυκτερίδος, ᾧ καὶ ἀφ' οὗ αὐτὸν αὐτὴν αἰνίττονται βαλεῖν. καὶ τὰ Πυθαγόρου δὲ αἰνίγματα τοιαῦτά ἐστιν, ὥς φησι Δημήτριος ὁ Βυζάντιος ἐν τετάρτῳ περὶ ποιητῶν. Καρδίαν μὴ ἐσθίειν· ἀντὶ τοῦ ἀλυπίαν ἀσκεῖν. Πῦρ μαχαίρᾳ μὴ σκαλεύειν· ἀντὶ τοῦ τεθυμωμένον ἄνδρα μὴ ἐρεθίζειν. πῦρ γὰρ ὁ θυμός, ἡ δὲ ἔρις μάχαιρα. Ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν· ἀντὶ τοῦ πᾶσαν πλεονεξίαν φεύγειν καὶ στυγεῖν. ζητεῖν δὲ τὸ ἴσον. Λεωφόροις ὁδοῖς μὴ στείχειν· ἀντὶ τοῦ γνώμῃ πολλῶν μὴ ἀκολουθεῖν. εἰκῆ γὰρ ἕκαστος ὅ,τι ἂν δόξῃ ἀποκρίνεται. τὴν δ' εὐθεῖαν ἄγειν ἡγεμόνι χρώμενον τῷ νῷ. Μὴ καθῆσθαι ἐπὶ χοίνικα· ἀντὶ τοῦ μὴ σκοπεῖν τὰ ἐφ' ἡμέραν, ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἀεὶ προσδέχεσθαι. ὅρος γὰρ καὶ πέρας ζωῆς ὁ θάνατος. τοῦτο οὖν οὐκ ἐᾷ μετὰ λύπης καὶ φροντίδος προσίεσθαι. τῷ δὲ Θεοδέκτει παραπλησίως ἔπαιζε γρίφοις καὶ Δρομέας ὁ Κῷος, ὥς φησι Κλέαρχος, καὶ Ἀριστώνυμος ὁ ψιλοκιθαριστὴς, ἔτι τε Κλέων ὁ μίμαυλος ἐπικαλούμενος ὅσπερ καὶ τῶν Ἰταλικῶν μίμων ἄριστος γέγονεν αὐτοπρόσωπος ὑποκριτής. καὶ γὰρ Νυμφοδώρου περιῆν ἐν τῷ μνημονευομένῳ μίμῳ. τούτου δὲ καὶ Ἰσχόμαχος ὁ κῆρυξ ἐγένετο ζηλωτής, ὃς ἐν τοῖς κύκλοις ἐποιεῖτο τὰς μιμήσεις. ὡς δ' εὐδοκίμει, μεταβὰς ἐν τοῖς θαύμασιν ὑπεκρίνετο μίμους. τοιοῦτοι δ' ἦσαν, οὓς ἐποίουν γρίφους.

Alteram: & eam quæ peperit, rursum parit altera.

Callisthenes libro De rebus Græciæ, tradit, Cùm Arcades Cromnum obsiderent, (est autem id oppidulum prope Megalopolin situ,) Hippodamum Lacedæmonium ex obsessis vnum tanquam ænigmate indicantem quis esset ipsorum status, præconi ex Lacedæmone ad eos misso iussisse, matri renuntiaret, vt mulierculam vinctam in æde Apollinis solueret ante decimum diem, quem si præteriret, non amplius solutam iri, ea ratione manifestè declarans quò res deuenisset. Nam in Apollinis templo iuxta dei solium pictura fames expressa fuit, mulieris imagine. Patuit ergo cunctis obsessos inediam ac famem tolerare posse per dies decem. Itaque Lacedæmonij verbis eius intellectis, magnis copiarum viribus auxiliati sunt. Feruntur & huiusmodi alij Griphi multi.

Hominem uidi [a], igneum æs super homine glutinasse,
Tam tenaci glutino, ut ea quibus applicuit consanguinea fecerit.

Hoc significat admotam cucurbitulam. Est & hic Panarcis, vt ait Clearchus libro de Griphis: Ferit ligno, non ligno: insidentem auem, non auem: vir, & non vir: saxo, non saxo. In his est ferula, noctua, eunuchus, pumex. Plato quinto De legibus, memorat, philosophos artium leuicularum [b] ac inutilium doctores ijs similes esse qui in conuiuiis ancipiti & ambigua interpretatione disceptant de puerili ænigmate, quod ictum eunuchi, & noctuam cõplectitur, quis eam, & quo percusserit in perplexis verbis scrutantes. Pythagoræ quoque ænigmata esse huiusmodi Demetrius Byzantius ait libro De poëtis: Cor [c] edendum non esse, id est, curis animum non excruciandum: Ignem gladio non fodiendum, id est, ira percitum non lacessendum, vt iracũdia sit ignis, gladius rixa: Stateram non esse [d] transgrediendam, id est, fraudatis [e] & circumscriptis aliis improbam ac immodicam, plus quàm iustum est, habendi cupiditatem, fugiendam ac detestandam, quærendum autem quod fas & æquum est: Publica via non ambulandum, id est, non sequendum iudicium populi: quod enim sibi visum fuerit, temere quisque iudicio suo probat: Rectam [f] lineam ducendam, id est, mentis ac consilij ductu vtendum: Chœnici [g] non esse insidendum, id est, spectanda tantùm non esse quæ in præsentem diem accidunt, sed expectandum semper crastinum quoniam mors vitæ finis ac terminus est. Hũc igitur aduenire cum tristitia & molestia ne permittamus id dictum monet [h]. Vt Theodectes, ita & Dromeas Cous, quod Clearchus scripsit, & Aristonymus Psilocitharistha [i], & Cleon Mimaulus [k] cognomine, Italorum mimorum præstantissimus, histrio etiam absque persona iucundissimus, griphis luserunt. In recitandis mimis Nymphodorum profectò is vincebat. Fuit huius imitator Ischomachus præco, in collectorum hominum circulis mimos agere solitus: qua ex re clarum iam nomẽ adeptus in publica spectacula transiit, & histrionicam artem exercuit. Quos verò griphos ij cõminiscebantur, huiusmodi fuerunt.

a Apud [illegible] chum [illegible] septem [illegible] tu, E [illegible] griph [illegible] ponit [illegible] tantu [illegible]

b Certamin [illegible] bus morosis [illegible] difficilibus [illegible] xie dis[illegible] nullo opera[illegible] tio, & [illegible] tinacia.

c Vide Eras[mi] prouer[bia] [Plu]tarch. [illegible] puerorũ [edu]catione.

d Colendam [illegible] iustitiam [illegible] ea discedendum Plutarch. lib. De puerorũ educa[tione] e [illegible]

f Erasm. [illegible] symbola [illegible]

g Fugienda [illegible] fidiam, [illegible] deadum [illegible] rium [illegible]

Supra modum saturum quendam rusticum, ideoq; malè affectum, cùm medicus rogaret, num in vomitum cœnasset [a], non ego sanè, inquit, sed in ventrem. Cùm mendica ventris doloribus torqueretur, & sciscitaretur medicus, nunquid in ventre haberet [b], quo verò pacto, inquit, quę toto triduo cibum non gustaui? Aristonymus certè griphos texere optimè callebat. Sosiphanes poëta Cephisoclen histrionem maledictis incessens, & eum tanquam εὐρρήσμων [c], accusans, In tua, inquit, femora lapidem iacerem, nisi vererer circumstantes aspergere. Est autem vetustissima griphorum hæc oratio, & eorum naturæ accommodatissima, Quid est quod nescimus, & docemus omnes? Quid idem, nusquam [d], & vbique est? præterea quid idem in cœlo, terra, & mari est? Hic vltimus griphus positus est in nominis similitudine. In mari namque, cœlo, ac terra sunt, vrsus, canis, serpens. Prius illud tempus [e] innuit, quod apud omnes est, ac nusquam, quandoquidem naturam habet in vno loco non consistentem. Quod autem præcessit, est, animum nos habere. Nullus enim hoc scit, & proximè tamen adstantes omnes docemus. Callias Atheniensis, de quo etiam nos suprà [f] inquisiuimus, paulo ante sæculum Stratidis genitus, Tragœdiam Grammaticam scripsit, hoc ordine digestam. Prologus illius cōstat literarum elementis: versuum autem principium ex illarum figura & scriptura inchoatum separatim, vltima sui parte, catastrophes modo definit in ἄλφα, βῆτα, γάμμα, δέλτα, ἐψιλόν, ζῆτα, ἦτα, θῆτα, ἰῶτα, κάππα, λάμβδα, μῦ, νῦ, ξῦ, ὀμικρόν, πῖ, ῥῶ, σίγμα, ταῦ, ὑψιλόν, φῖ, χῖ, ψῖ, ὦ. Chorus autem mulierum, ex duabus simul iunctis cōpositus, metri ac modorum legem seruat hoc pacto βῆτα [g] ἄλφα, βα: βῆτα εψιλόν, βε: βῆτα, ἦτα, βη: βῆτα ἰῶτα, βι: βῆτα ὀμικρόν, βο: βῆτα υψιλόν, βυ: βῆτα ωμέγα, βω. rursumque in metri & modorum antistrophe [h], γάμμα α, γάμμα ε, γάμμα η, γάμμα ι, γάμμα ο, γάμμα υ, γάμμα ω: ac deinceps aliarum syllabarum vnaquæque in aliis antistrophis, eâdem omnes metri & modorum lege, adeò vt hoc exemplo non tantùm Euripides Medeam totam scribere conatus sit, verumetiam apertè modos ex illa transtulerit. Sophocles autem, quod aiunt, cùm id audiuisset, ausus est poëma [i] metris diuidere, & in OEdipode sic scribere:

Hoc quidem modo nec ego tibi, nec ipse mihi, dolorem incutiam quamuis tua reprehensione prouocatus.

Ab hoc hoc scilicet reliquos omnes Antistrophas in tragœdiis sumpsisse verisimile est. Idem Callias rursum post chorum, Vocalium sermonem inducit, quem perinde ac supra dicta [k], sicut monstrant adscriptiones, oportet diuidere, vt artificiosa pro viribus poëtæ seruetur actio.

ἄλφα tantùm ô mulieres:
Deinde, ε, solum dicere conuenit:
Tertio loco, η, solum dices.
Deinde profectò solum, ι, dicam:
Quintum uerò, ο, sextum, υ, solum dicito:
Vltimum autem pronuntio tibi, ω, ex septem uocalibus:
Septem uerò tantùm in metris [l].

A οἷον ἀγροίκου τινὸς ὑπερπλησθέντος καὶ κακῶς ἔχοντος, ὡς ἠρώτα αὐτὸν ὁ ἰατρὸς, μὴ εἰς ἔμετον ἐδείπνησεν; οὐκ ἔγωγε εἰπεῖν, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν. καὶ πτωχῆς τινὸς τὴν γαστέρα πονούσης, ἐπεὶ ὁ ἰατρὸς ἐπυνθάνετο, μὴ ἐν γαστρὶ ἔχῃ; πῶς γε; εἰπεῖν, τριταία μὴ βεβρωκυῖα; τῶν δ' Ἀριστωνύμου δὲ ἦν εὐπαρύφων λόγων. καὶ Σωσιφάνης ὁ ποιητὴς εἰς Κηφισοκλέα τὸν ὑποκριτὴν εἶπεν, λοιδορῶν αὐτὸν ὡς εὐρύσωμον. ἐνέβαλον γὰρ ἄν σου φησὶν εἰς τὰ ἰσχία λίθον, εἰ μὴ καταρραίνειν ἔμελλον τοὺς περιεστηκότας. ἀρχαιότατος δ' ἐστὶ λογικὸς γρῖφος, καὶ τῆς τοῦ γριφεύειν φύσεως οἰκειότατος. τί πάντες οὐκ ἐπιστάμενοι διδάσκομεν; καὶ, τί ταὐτὸν οὐδαμοῦ καὶ πανταχοῦ; καὶ πρὸς τούτοις, τί ταὐτὸν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν θαλάττῃ; τοῦτο δ' ἐστὶν ὁμωνυμία. καὶ γὰρ ἄρκτος καὶ ὄφις καὶ ἀετὸς καὶ κύων, ἐστὶν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάττῃ· τὸ δὲ οὐδαμοῦ καὶ πανταχοῦ χρόνον σημαίνει. ἅμα γὰρ παρὰ πᾶσιν ὁ αὐτὸς καὶ οὐδαμοῦ, διὰ τὸ μὴ ἐν ἑνὶ τόπῳ τὴν φύσιν ἔχειν. τὸ δὲ πρότερον, ἐστὶ ψυχὰς ἔχειν. τοῦτο γὰρ οὐθεὶς ἡμῶν ἐπιστάμενος διδάσκει τὸν πλησίον. ὁ δὲ Ἀθηναῖος Καλλίας (ἐζητοῦμεν γὰρ ἔτι πρότερον περὶ αὐτοῦ) μικρὸν ἔμπροσθεν γενόμενος τοῖς χρόνοις Στράττιδος, ἐποίησε τὴν καλουμένην γραμματικὴν θεωρίαν οὕτω διατάξας. πρόλογος μὲν αὐτῆς ἐστὶν ἐκ τῶν στοιχείων, ὃν χρὴ λέγειν ἐκ τῶν στοιχείων διαιροῦντα κατὰ τὰς παύσας γραφὰς, καὶ τὴν τελευτὴν καταστροφικῶς ποιουμένους εἰς τὸ ἄλφα. βῆτα γάμμα δέλτα ἦτα θῆτα. θεοῦ γὰρ εἶγε ἰῶτα κάππα λάμβδα μῦ νῦ ξῦ τὸ οὖ πῖ ῥῶ σίγμα ταῦ ὖ φῖ χῖ τε τῷ ψῖ εἰς τὸ ὦ. ὁ χορὸς δὲ γυναικῶν ἐκ τῶν σὺν δύο πεποιημένος αὐτῷ ἐστὶν ἔμμετρος ἅμα καὶ μεμελοπεποιημένος τόνδε τὸν τρόπον. βῆτα ἄλφα βα, βῆτα ε βε, βῆτα η βη, βῆτα ἰῶτα βι, βῆτα ο βο, βῆτα υ βυ, βῆτα ω βω. καὶ πάλιν ἐν ἀντιστρόφῳ τοῦ μέλους καὶ τοῦ μέτρου; γάμμα ἄλφα, γάμμα ε, γάμμα η, γάμμα ἰῶτα, γάμμα ο, γάμμα υ, γάμμα ω. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν συλλαβῶν ὁμοίως ἑκάστης τό τε μέτρον καὶ τὸ μέλος 224
ἐν ἀντιστρόφοις ἔχουσι πάσας ταὐτόν. ὥστε τὸν Εὐριπίδην μὴ μόνον ὑπονοεῖσθαι τὴν Μήδειαν ἐντεῦθεν πεποιηκέναι πᾶσαν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλος αὐτὸ μετενηνοχότα φανερὸν εἶναι. τὸν δὲ Σοφοκλέα διελεῖν φασὶν ἀποτολμῆσαι τὸ ποίημα τῷ μέτρῳ τοῦτ' ἀκούσαντα, καὶ ποιῆσαι ἐν τῷ Οἰδίποδι, Οὔτως ἐγὼ οὔτ' ἐμαυτὸν οὔτε σ' ἀλγυνῶ ταῦτ' ἐλεγχθείς. διόπερ οἱ λοιποὶ τὰς ἀντιστρόφους ἀπὸ τούτου παρεδέχοντο πάντες, ὡς ἔοικεν εἰς τὰς τραγῳδίας καὶ μετὰ τὸν χορὸν εἰσάγει πάλιν ἐκ τῶν φωνηέντων ῥῆσιν, οὕτως. ἣν δεῖ κατὰ τὰς παραγραφὰς ὁμοίως τοῖς πρόσθεν λέγοντα διαιρεῖν ἵν' ἡ τοῦ ποιήσαντος ὑπόκρισις σώζηται κατὰ τὴν δύναμιν· ἄλφα μόνον ὦ γυναῖκες εἶτε δεύτερον μόνον λέγειν χρὴ καὶ τρίτον μόνον γ' ἐρεῖς εἶτ' ἄρα φήσω τὸ τέταρτον αὖ μόνον ἰῶτα πέμπτον οὖ τὸ θ' ἕκτον ὖ μόνον λέγε. λοίσθιον δὲ φωνῶ σοι τὸ ω τῶν ἑπτὰ φωνῶν, ἑπτὰ δ' ἐν μέτροις μόνον.

[a] ... Hellenismus: ... tantum cibo ... ingurgitasset, ... reii- ... facerit.
[b] ... pag. 441. ... grauida: ... gereret.
[c] Cui multa pi- ... ex ore fluere ... ἰσχία ... ... iaceret.
[d] Tempus. Eius ... nisi ... ... ens.
[e] ... Plutarc. ... septē ... Quidam, ... tempus anti- ... simum esse, ... verò sapiē- ...
[f] Pag. 448.
[g] Doctissim. ac ... issimus vir ... Cadius Mita- ... me de hac ... literarum cōiun- ... disputāte ... omnibus mul- ... ostendit di- ... esse sonū ... & ... quē ... admodum ... & ...
[h] ... fabulæ ... in qua ab- ... à scena ... ibus cho- ... spectato- ... versus iā- ... tetrame- ... recitabat ... quā deo- ... laudes con- ... quos ... vocabant. ... in dextrā ... in sinistrā ...
[i] Tragœdiam.
[k] Obscurus hic ... & qui ex- ... iudi- ... senten- ... mea ...
[l] ... vocales ...

λωρὶ τραπέζας τε λαμπρῶς κοσμοῦντας προτιθέναι, καὶ οὕτως φιλανθρώπως τὴν πανήγυριν συντελεῖν, ὥστε καὶ τοῖς ξένοις ἅπαντας ἐπὶ τὴν θοίνην παραλαμβάνειν, καὶ τοὺς δεσμώτας λύειν, καὶ τοὺς οἰκέτας κατακλίναντας μετὰ πάσης παρρησίας ἑστιᾶν. διακονούντων αὐτοῖς τῶν δεσποτῶν, καὶ τὸ σύνολον ἔτι καὶ νῦν Θεσσαλοὺς μεγίστην ἑορτὴν ἄγοντας, προσαγορεύειν Πελώρια. πολλάκις οὖν ὡς ἔφην τῶν τοιούτων ἡμῖν παρατιθεμένων ἐπιδορπισμάτων, ἔφη τις τῶν παρόντων,

Αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι.
Τί γὰρ ποθεῖ τράπεζα; τῷ δ' οὐ βρίθεται;
Πλήρης μὲν ὄψων ποντίων, πάρεισι δὲ
Μόσχων τέρειναι σάρκες, χηνεία τε δαίς,
Καὶ πέμματα καὶ κρηστὰ τῆς ξουθοπτέρου,
Πελανῷ μελίσσης ἀφθόνως δεδευμένα,

φησὶν ὁ Εὐριπίδης ἐν Κρήσσαις. καὶ ὡς ὁ Εὔβουλος δ' ἐν Ὀλβίᾳ ἔφη,

Ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ πάνθ' ὁμοῦ πωλήσεται,
Ἐν ταῖς Ἀθήναις σῦκα κλητῆρες βότρυς,
Γογγυλίδες, ἄπιοι, μῆλα, μάρτυρες, ῥόδα,
Μέσπιλα, χόρια, σχαδόνες, ἐρέβινθοι, δίκαι,
Πυός, πυρεῖα τε, μύρτα, κληρωτήρια,
Ὑάκινθος, ἄρνες, κλεψύδραι, νόμοι, γραφαί.

Μέλλοντος οὖν τοῦ Ποντιανοῦ λέγειν περὶ ἑκάστου τῶν παρακειμένων, οὐ πρότερόν γε ἔφη ὁ Οὐλπιανὸς ἀκουσόμεθα περὶ τούτων, ἕως ἂν περὶ τῶν ἐπιδορπισμάτων εἴπῃ. καὶ ὁ Ποντιανός, τραγήματα Κράτης φησὶ Φιλιππίδην λέγειν ἐν Φιλαργύρῳ οὕτως,

Πλακοῦντες, ἐπιδορπίσματ', ᾠά, σήσαμα.
Ὅλην λέγοντά μ' ἐπιλίποι τὴν ἡμέραν.

Καὶ Δίφιλος ἐν Τελεσίᾳ,

Τράγημα, μυρτίδες, πλακοῦς, ἀμυγδαλαί.
Ἐγὼ δὲ ταῦθ' ἥδιστά γ' ἐπιδορπίζομαι.

Σώφιλος ἐν Παρακαταθήκῃ.

Ἡδύ γε μετ' ἀνδρῶν ἐστὶν Ἑλλήνων ἀεὶ
Συνάγειν τὸ πρᾶγμα χάριεν. οὐχί; δύο
Κυάθοις ἀνεβόησέ τις ὑπόχει· κωμάσαι
Πρὸς τὴν Ταναγρικὴν δεῖ γάρ· ἵν' ἐκεῖ καταἘπιδορπίσηται τὰς ὠνείας ματτύας· (κληθεὶς

Πλάτων ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ μεταδόρπια αὐτὰ καλεῖ ἐν τούτοις, πάντα τε εὐώδης ἔφαινετο τοῖς κατοικοῦσιν ἡ γῆ. καὶ τὸν ἥμερον δὲ καρπὸν πλεῖστον ἔφερε, καὶ ἀκροδρύων πλῆθος, καὶ ὅσα παραμύθια ἡδονῆς μεταδόρπια. Τρύφων δέ φησι τὸ παλαιόν, πρὶν εἰσελθεῖν τοὺς δαιτυμόνας ἐπὶ τῶν τραπεζῶν κεῖσθαι τὴν ἑκάστου μοῖραν. ὕστερον δὲ πολλά τε καὶ ποικίλα ἐπεισφέρεσθαι, διὸ καὶ ἐπιφορήματα κληθῆναι. Φιλύλλιος δ' ἐν Φρεωρύχῳ φησὶ περὶ τῶν δευτέρων τραπεζῶν λέγων ἀμύγδαλα κάρυα ἐπιφορήματα. καὶ Ἄρχιππος ἐν Ἡρακλεῖ, καὶ Ἡρόδοτος ἐν πρώτῃ καὶ ἐπιδορπίζεσθαι δ' ἔλεγον τὸ ἐντραγεῖν καὶ ἐπιδειπνῆσαι, ἅπερ Ἄρχιππος ἐν Ἡρακλεῖ γαμοῦντι ἐπιφορήματα καλεῖ διὰ τούτων, ἰτρίοις ἐπιφορήμασί τ' ἄλλοις γέμουσα. καὶ Ἡρόδοτος δ' ἐν τῇ πρώτῃ, σιτίοις δὲ ὀλίγοισι χρέονται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖς.

lorio mactare, sumptuoso mensarum apparatu conuiuari, tanta humanitatis & mansuetudinis in eo conuentu significatione, vt peregrinos ad illas epulas omnes inuitent, vinctos soluant, famulos accumbentes cum maxima libertate cibum capere sinant, occupatis in eorum ministerio dominis: ac prorsus etiam nunc Thessali festum id, quod Peloriā vocant, maxima celebritate & magnificentia transigunt. Crebrius igitur cùm hæc nobis afferrentur bellaria [a], eorum qui aderant, dixit aliquis:

Posteriores [b] *curæ sunt utique sapientiores:*
Quid mensa desyderat? quo cibo non onusta est?
Marinis obsoniis plena est: adest
Tenera uituli caro: ex ansere ferculum:
Plausibiles placentæ [c], *flaua penna uolantis*
Apis succo dulci affluenter madefactæ.

inquit EVripides in Fœminis Cretensibus: & vt EVbulus in Fortunata:

Eodem in loco simul omnia uenibunt,
Athenis: uuæ innumeræ [d],
Rapa, pyra, mala, testes [e], *rosæ,*
Mespila, omasa, faui, cicer, iudicia [f],
Hordeum, triticum, sortes [g],
Hyacinthus, agni, clepsydræ [h], *leges, edicta.*

Pontianus tum, de singulis quæ admouebantur, dicturus cùm esset, de his nos prius non audiemus, inquit Vlpianus, quàm de bellariis, περὶ τῶν ἐπιδορπισμάτων, disceptaueris. Tum Pontianus, Tragemata sic dixit Philippides in Auaro,

Placentæ, ἐπιδορπίσματα, oua, sesama:
Hæc cuncta numerantem me deficiet dies:

Diphilus etiam in Telesia:

Tragema, myrti baccæ, placentæ, amygdalæ:
His omnibus perquam libenter ἐπιδορπίζομαι, pro bellariis uescor.

Sophilus in Deposito:

Iucundum est semper cum Græcis uiris
Id quod non sit ingratum negotiari: duos
Cyathos bibere non sustines?

clamat statim aliquis:

Ad Tanagram [i] *comessandum nobis est: ut ibi*
Qui uocatus ad conuiuium erit bellaria [k] *uenalia*
ἐπιδορπίων, edat postrema mensa.

Plato in Atlantico μεταδόρπια [l], sic vocat:

Incolis suauiter olere uidebatur uniuersa terra:
Mites enim fructus plurimos illa gignebat,
Nucum magnam uim, & quæ uoluptatem allicerēt
μεταδόρπια, bellaria.

Dionysius Tryphonis filius, tradit, olim priusquam introirent conuiuæ, cuique suam portionem in mensis diuisam fuisse: postea verò multa & varia mensis inferri solita: propterєáque ἐπιφορήματα, tanquam iteratos missus, aut fercula dici. Philyllius in Puteario quæ post cœnam afferuntur sic memorat:

Amygdalæ, nuces, ἐπιφορήματα, id est, bellaria, fuerunt.

Archippus in Hercule, Herodotúsque libro primo, ἐπιδορπίσασθαι dicūt, post cœnā comesse tragemata. Archippus quidē in Hercule ducente vxorem, ἐπιφορήματα sic vocat bellaria:

Libis [m], *& aliis τοῖς ἐπιφορήμασιν, bellariis abundat mensa.*

Herodotus in primo: Cibis se paucis implēt, ἐπιφορήμασι verò, id est, bellariis, multis.

Quod autem prouerbio iactatur, Abydenorum bellaria,[a] breuis hymnus est, ad conuiuij[b] finẽ, vt inquit Aristides libro tertio Adagiorum. Plato.[c] in Menelao ἐπιτραπεζώματα, mensarum auctaria, nominat, veluti mensis adiecta cibaria, his verbis:

Dixit mihi
Restare valde pauca ex bellariis,
Quoniam deorum hostis ille deuorasset omnia.

Aristoteles libro De temulentia scribit bellaria dicta fuisse τρωγάλια[d], & ἐπιδορπισμόν. Pindarus:

Ad exitũ cœnæ, inquit, dulce τρωγάλιον, & puerorum[e] affluentem cibum.

Hæc quidem si nos aspiciamus quæ apposita sunt, licebit dicere quod est apud Euripidem:

Mensæ tu uides copiam, & quàm iucunda hæc uita sit.

Secundas mensas fuisse apud antiquos apparatas maxima cura & magnificentia, docet Pindarus in Olympionicis,[f] vbi de Pelope conciso, & illato mensæ, verba sic facit:

Extremos tui corporis concisos minutissime,
In mensas distributos, & à diis comesos artus[g] fuisse.
Mihi autem religio ac metus est ex diis beatis
Aliquem gulosum & helluonem uocare.

Antiquiores simpliciter mensas appellarunt, vt Achæus in Vulcano Satyrico:

Conuiuio nos primùm exhilarabimus: ecce adest:
Deinde rusticos mores ut tuos mansuefaciam,
Fragranti totum corpus tuum unguento linam:
Lauandis manibus prius aquam non daturus,
Quàm hinc amota sit mensa procul.

Aristophanes in Vespis:

Lauandis aqua manibus post mensas afferatur.

Aristoteles libro De temulentia, itidem vt nos, vocat Secundas mensas, his verbis: Prorsus igitur existimandum, à cibo[h], τοῦ βρώματος, tantum differre tragemata, quãtum à cibariis, τοῦ ἐδέσματος, trogalia, quæ vernacula Græcis est est appellatio. Nam inter bellaria dapes non apponuntur. Itaque rectè nominasse videtur, qui secundam mensam vocauit. Est enim cœnæ velut appendix, & accessio bellariorum missus, tragematáque, vt altera cœna nobis afferuntur. Dicæarchus libro primo De descensu in specum Trophonij, Aducta est, inquit, secunda mẽsa, in cœnis magnæ quidem impensæ, coronæ, vnguenta, suffitus, & huiusmodi reliqua. Nonnunquam verò secunda mensa dabatur & ouum, & leporina, mixtim cum turdis, & opere dulciario[i], vt inquit Antiphanes in Leptinisco ad hunc modum:

A. Vinum bibes Thasium? B. Si fundat aliquis.
A. Quàm tibi placent amygdalæ? B. Est cum illis pax mihi.
Altissima, & tutissima. A. cum melle tibi ludere necessum est,
Ecquid te mellita iuuant? B. Nonnihil arroserim.
A. Ecquid ouum?

a Vide prouerbium, Ἀβυδηνὰ ἰλλάσι. quod hic ὕμνον autor vocat. Hesychius ἐπιφόρημα dixit. Scio tamẽ ὑμνεῖν etiam nõnunquam significare conqueri, conuiciari, lamentari.
b Quo deos adorabant, & de iis gratias agebant, quæ in mensa fuissent apposita: id etiam nobis solenne est.
c Hinc exemi repetitum Tryphonis & Phillii locum, siue ab autore oblitioso, siue ab immemori trãscriptore.
d Quòd ea duriora solidioráque arroderentur: & quòd sequerentur cœnam.
e Bellariorum enim pueri sunt auidiores. sub. παρέθεσαν.
f Hymno primo.
g Fabulantur poëtæ reliquos omnes deos abstinuisse: Cererẽ solam humerum absumpsisse, pro quo Iupiter reuocato in vitam Pelopi eburneũ restituerit.
h Vt enim βρῶμα & ἔδεσμα idem significãt, sic τράγημα, & τρωγάλιον.
i μετὰ μελιπήκτων.

A τὸ μὲν τοι κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα, τέλος τί ἐστιν ἢ τῶν συμποσίων, ὡς Ἀριστείδης φησὶν ἐν τρίτῳ Περὶ παροιμιῶν. Διονύσιος δὲ ὁ τοῦ Τρύφωνος τὸ μὲν παλαιὸν πρὶν εἰσελθεῖν τοὺς δαιτυμόνας, ἐπὶ τῶν τραπεζῶν κεῖσθαι τὴν ἑκάστου μοῖραν, ὕστερον δὲ πολλὰ ποικίλα ἐπιφέρεσθαι. διὸ καὶ ἐπιφορήματα κληθῆναι. Φιλύλλιος δ' ἐν Φρεωρύχῳ τὰ ἐπιφερόμενα μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων ὧδε,

Ἀμύγδαλα καρύδια ἐπιφορήματα.

Πλάτων δ' ἐν Μενέλεῳ ἐπιτραπεζώματα αὐτὰ καλεῖ, οἷον τὰ ἐπιτιθέμενα ταῖς τραπέζαις βρώματα λέγων οὕτως,

Εἶπέ μοι
Ὡς ὀλίγα λοιπὰ τῶν ἐπιτραπεζωμάτων.
C Ὁ γὰρ θεοῖσιν ἐχθρὸς αὐτὰ κατέφαγεν.

Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ Περὶ μέθης, τὰ τραγήματα φησὶ λέγεσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τρωγάλια. γὰρ ἐπιδορπισμὸν εἶναι. Πίνδαρος δ' ἐστὶν ὁ εἰπὼν δείπνου δὲ λήγοντος γλυκὺ τρωγάλιον, καὶ περὶ παῖδ' ἄφθονον βοράν. ὄντως γὰρ κατὰ τὸν Εὐριπίδην ἀποβλέψαντά ἐστιν εἰς τὰ παρακείμενα εἰπεῖν,

Ὁρᾷς τὸν εὐτράπεζον ὡς ἡδὺς βίος.

ὅτι γὰρ ἦσαν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις αἱ δεύτεραι τράπεζαι πολυτελῶς μεμεριμνημέναι, παρίστησι Πίνδαρος ἐν Ὀλυμπιονίκαις, περὶ τῆς Πέλοπος κρεουργίας διηγούμενος,

Τραπέζαισί δ' ἀμφὶ δεύτατα κρεῶν
D Σέθεν διεδάσαντο, καὶ φάγον.
Ἐμοὶ δ' ἄπορα γαστρίμαργον
Μακάρων τιν' εἰπεῖν.

οἱ δὲ παλαιότεροι ἁπλῶς τραπέζας ἔλεγον, ὡς Ἀχαιὸς ἐν Ἡφαίστῳ Σατυρικῷ,

Θοίνῃ δὲ πρῶτον τέρψομεν, πάρεστι δὲ,
Τὸ δεύτερον τοί μὴ κηλήσεις τρόπῳ,
Μύρῳ σε χρίσω πάμπαν εὐόσμῳ δέμας,
Ὕδωρ δὲ νίψαι χεῖρας οὐ πρόσθεν δίδως,
Ναὶ τράπεζα γ' ἐκποδὼν ἐπαίρεται.

Ἀριστοφάνης Σφηξὶν, ὕδωρ κατὰ χειρὸς τὰς τραπέζας εἰσφέρειν. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ μέθης
E παραπλησίως ἡμῖν δευτέρας τραπέζας ἐπαγορεύει διὰ τούτων. τὸ μὲν οὖν ὅλον διαφέρειν τράγημα βρώματος νομιστέον, ὅσον ἔδεσμα τρωγαλίου. τοῦτο γὰρ πάτριον τοὔνομα τοῖς Ἕλλησιν, ἐπεὶ ἐν τραγήμασι τὰ βρώματα παρατίθενται. διόπερ οὐ κακῶς ἔοικεν εἰπεῖν ὁ πρῶτος δευτέραν προσαγορεύσας τράπεζαν. οὕτως γὰρ ἐπιδορπισμός τραγηματισμός τίς ἐστι, καὶ δεῖπνον ἕτερον παρατίθεται τραγήματα. Δικαίαρχος δ' ἐν πρώτῳ τῆς Τροφωνίου καταβάσεως φησὶν οὕτως, ἥ τε τὴν πολλὴν δαπάνην ἐν τοῖς δείπνοις παρέχουσα δευτέρα τράπεζα προσετίθετο, καὶ στέφανοι, καὶ μύρα, καὶ
F θυμιάματα, καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάντα. ἐδίδοτο δὲ καὶ ᾠὸν ἐν τῇ δευτέρᾳ τραπέζῃ, ὥσπερ καὶ λαγῷα καὶ κίχλαι κοινῇ μετὰ τῶν μελιπήκτων εἰσεφέρετο, ὡς Ἀντιφάνης ἐν Λεπτινίσκῳ φησὶν οὕτως,

Οἶνον Θάσιον πίνοις ἄν; εἴ τις ἐγχέαι. Πρὸς ἀμυγδάλας δὲ πῶς ἔχεις εἰρηνικῶς;
Μαλακῶς σφόδρα δι' ἃς μάλιστα προσπαίζειν βία. Μελίπηκτα δ' εἴ τις προσφέροι, τρώγοιμ' ἄν.

καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ φυτῶν ἔπος, φοίνικων ἐνόρχων, οὕς τινες εὐνούχους καλοῦσιν, οἱ δὲ ἀπυρήνους. Φοίνικα δὲ τὸν καρπὸν καὶ Ἑλλάνικος κέκληκεν ἐν τῇ εἰς Ἄμμωνος ἀναβάσει, εἰ γνήσιον τὸ σύγγραμμα, καὶ Φόρμος ὁ κωμικὸς ἐν Ἀταλάνταις. περὶ δὲ τῶν Νικολάων καλουμένων φοινίκων, τοσοῦτον ὑμῖν εἰπεῖν ἔχω, τῶν ἀπὸ τῆς Συρίας καταγομένων, ὅτι ταύτης τῆς προσηγορίας ἠξιώθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ αὐτοκράτορος σφόδρα χαίροντος τῷ βρώματι Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἑταίρου ὄντος αὐτῷ, καὶ πέμποντος φοίνικας συνεχῶς. τῶν ἀπὸ τοῦ περιπάτου δ' ὢν ὁ Νικόλαος καὶ ἱστορίαν συνέγραψε πολλήν. ΙΣΧΑΔΕΣ. Σφόδρα τῶν ἰσχάδων ἐθαυμάζοντο αἱ Ἀττικαί. Δίνων γοῦν ἐν τοῖς Περσικοῖς φησίν, παρετίθεντο δ' ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει βασιλεύς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπαρχήν. ξενικῷ δὲ οὐδενὶ οὔτε βρώματι, οὔτε ποτῷ ᾤετο δεῖν ὁ ἐξ ἀρχῆς τοὺς βασιλεῖς χρῆσθαι, ὅθεν καὶ νόμος τις ὕστερον ἐγένετο. εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῶν εὐνούχων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τραγήμασιν ἰσχάδας Ἀττικάς, ἐρωτῆσαι ποδαπαὶ εἶεν. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ἀγορασταῖς ἐκέλευεν ὠνεῖσθαι, ἕως ἂν ἐξουσία γένηται αὐτῷ λαμβάνειν ὅταν ἐθέλῃ, καὶ μὴ ἀγοράζειν. λέγεται δὲ τὸν εὐνοῦχον ἐπίτηδες τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομνήσῃ τῆς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατείας. Ἄλεξις δ' ἐν Κυβερνήτῃ φησίν. εἰσέβαινον ἰσχάδες τὸ παράσημον τῶν Ἀθηνῶν, καὶ θύμου δέσμαι τινες. Λυγκεὺς δ' ἐν τῇ πρὸς τὸν κωμικὸν Ποσείδιππον ἐπιστολῇ ἐν τοῖς τραγικοῖς, φησί, πάθεσιν Εὐριπίδην νομίζω Σοφοκλέους οὐδὲν διαφέρειν· ἐν δὲ ταῖς ἰσχάσι τὰς Ἀττικὰς τῶν ἄλλων πολὺ προέχειν. κἂν τῇ πρὸς Διαγόραν δὲ ἐπιστολῇ γράφει οὕτως. ἡ δὲ γῆ ταῖς μὲν Χελιδονίοις ἰσχάσιν ἀντιπαραλιθεῖσα τὰς Βριγινδαρίδας καλουμένας τῷ μὲν ὀνόματι βαρβαριζούσας, ταῖς δὲ ἡδοναῖς οὐδὲν ἧττον ἐκείνων ἀττικιζούσας. Φοινικίδης δ' ἐν Μισουμένῃ φησίν,

Μύρτων λέγουσι καὶ μέλιτος ἐγκώμια,
Καὶ τῶν προπυλαίων καὶ τέταρτον ἰσχάδων,
Τούτων ἐγευσάμην καταπλεύσας εὐθέως,
324 Καὶ τῶν προπυλαίων, κοὐδὲν ἦν τούτων ὅλως
Πρὸς τὸν ἀτταγῆνα συμβαλεῖν τῶν βρωμάτων.

Ἐν τούτοις τηρητέον καὶ τὴν τοῦ ἀτταγῆνος μνήμην. Φιλήμων δ' ἐν τῷ Περὶ τῶν Ἀττικῶν ὀνομάτων Αἰγιλίδας φησὶν εἶναι τὰς καλλίστας ἰσχάδας. Αἴγιλα δ' εἶναι δῆμον τῆς Ἀττικῆς ἀπὸ Αἰγίλου τινὸς ἥρωος ὠνομασμένον. Χελιδονίας τε καλεῖσθαι τὰς ἐρυθρομελαίνας ἰσχάδας. Θεόπομπος δ' Εἰρήνῃ, τὰς Τιθρασίας ἐπαινῶν ἰσχάδας φησὶν οὕτως,

Μᾶζαι, πλακοῦντες, ἰσχάδες Τιθράσιαι.

Οὕτως δὲ ἦσαν περισπούδαστοι πᾶσιν ἀνθρώποις αἱ ἰσχάδες. (ὄντως γὰρ κατὰ τὸν Ἀριστοφάνην, οὐδὲν γὰρ ὄντως γλυκύτερον τῶν ἰσχάδων) ὡς καὶ Ἀμιτροχάτην τὸν τῶν Ἰνδῶν βασιλέα γράψαι Ἀντιόχῳ, ἀξιοῦντα φησὶν Ἡγήσανδρος πέμψαι αὐτῷ γλυκὺν καὶ ἰσχάδας καὶ σοφιστὴν ἀγοράσαντα.

Aristoteles libro De plantis sic etiam φοίνικας appellat. φοινίκων, palmularum[a], inquit, nonnullas tanquam testibus carentes, ἐνόρχους, vocant quidam, εὐνούχους, castratas, alij ἀπυρήνους, nucleorum expertes. Hellanicus, in suo ad Ammonem ascensu, si germanum & verum id opus illius est, ac Phormus Comicus in Atalantis, φοίνικας palmæ fructum vocarunt. De palmulis, quas Nicolaos [b] vocant, & quæ aduehuntur è Syria, hoc tantùm vobis possum dicere, ab AVgusto imperatore hoc nomen inditum fuisse, qui admodum cibo eo delectaretur, quòd Nicolaus Damascenus eius amicus palmulas sæpius illas ad ipsum mitteret. Fuit quidem is Nicolaus Peripateticus, & historiam luculentam condidit. CARICAE. Caricarum ex Attica magnum pretium fuit. Dinon in Persicis scribit, mensæ regiæ apponi solita cibaria, Primitiarum instar, quæcunque regiones proferunt eius ditioni subditæ, peregrino verò aut cibo aut potu sibi vtendum nunquam reges priores existimasse, promulgata de illo instituto postea lege: at cùm ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria Caricas ex Attica regi[c] apposuisset, percontatum vnde essent, vbi resciuit Atticas esse, vetuisse emptores rerum in foro venalium quidquam ex iis vel mercari, vel emere, donec sibi tantum sumptum fuisset, quantum vellet. Fama est ab eunucho de industria id factum, vt expeditionis regem commonefaceret: quam destinabat aduersus Athenienses. Alexis in Gubernatore:

Ingressæ sunt caricæ, Atheniensium insignia, & aliquot thymi fasciculi.

Lynceus Samius in epistola ad Poseidippum comicum, Ex tragicis, inquit, Euripidem nihil distare puto à Sophocle, in affectibus animi commouendis. Atticas verò caricas multum aliis præstare iudico. Idem in epistola ad Diagoram. Hæc autem regio Chelidoniis caricis opponit contra, quas barbaro nomine Bringindaridas appellant, suauitate & voluptate nihil inferiores Atticis. Phœnicides in Odiosa:

Baccarum Myrti laudes atque mellis prædicant,
Deinde Propylæa [d] commendant, & quarto loco caricas.
Hæc ego, statim ut nauis appulsa est, gustaui omnia,
Atque etiam Propylæa: eorum prorsus nihil
Ciborum cum Attagene conferendum est.

In his obseruandum Attagenis etiam mētionem factam. Philemon libro de Atticis nominib[9] AEgilidas inquit amplissimas caricas dici, ab AEgilis pago Atticæ, quem ab AEgilo heroë sic nominarunt: Chelidonias autem vocari è nigro rubescentes. Theopompus in Pace, caricas Tithrasias sic laudat. Mazæ, placentæ, caricæ Tithrasiæ. Tanto verò studio caricæ omnibus semper hominibus sunt expetitæ, (nihil enim mediusfidius, quod Aristophanes[e] inquit, caricis dulcius est,) vt Amithrochates Indorum rex ab Antiocho literis postulauerit ad se mitti dulce vinum, caricas, & sophistam, empta omnia sua pecunia.

a Aristoteles his verbis Palmulas Adipson Plinius significat, cap. 2. 12. & τὰ ... Dioscoridis ca. 49. 1. cui lignum ideo nullum ... tus est, quia viridis & immatura decerpatur, ... quàm genitus sit nucleus. Palmulis enim ... nascitur pomi caro, postea lignum ..., hoc est semen eius. Argumentum quòd partes ... hoc reperiantur in eodē palmite. b Earum meminere Plinius, & Plutarchus in Quæst conuiualibus.

c Xerxi, qui numerosissimo exercitu, & tum classe, tum pedestribus copiis inuasit Atticam.

d Propylæa, bellaria & tragemata quæ ante vestibula ædium ciuitatis, & in porticibus, veniebant.

e Ob eam insignem dulcedinē Hermippus ἰσχάδας vocat ..., suauitate & dulcedine somnum vincentes. Iunius adagio 60. Cent. 3. vel somni dulcedinē aut vincētes, aut conciliantes.

Rescripsit autem sic Antiochus: Vinum dulce & caricas ad te nos mittemus: sophistam verò apud Græcos vendi leges prohibent. Tostas caricas solitos olim comesse, Pherecrates his verbis ostendit in Corianno:

At caricas mihi tostas selige:

& paulo post:

Nigras caricas mihi nonne afferes?
Intellextin'.

Apud Mariandynos illos barbaros χύτραι[a] vocantur nigræ caricæ. Proscenidas caricarum quoddam genus apud Pamphilum dici non ignoro, βότρυν[b] vulgatam & communem esse vocem, nemini dubiū. σταφυλῆς, tametsi vocabulum id Asiaticis peculiare videatur, meminit Crates libro secundo De Attica dialecto, & pro dictione βότρυς, scribit in antiquis hymnis legi σταφυλὴν his verbis: nigris ipsis (σταφυλῇσιν) vuis comati[c]. Apud Homerum σταφυλὴν extare cuiuis est compertum. Plato libro octauo de legibus sic βότρυς & σταφυλὰς, nominat. Quisquis agricola fructum gustauerit, seu βότρυν, vuam, seu ficum, antequam tempestiuum sit demetere, & Arcturus eius tempestatis comes appareat, siue decerpserit è suo prędio, siue ex alieno, sacras drachmas quinquaginta Baccho pendito, si è fundo suo abstulit: sin ex vicino, minam: at si ex alieno remotiore, minæ partes duas. Qui autem, quam σταφυλὴν, vuam nobilem vocant, aut quos nobiles ficos appellant, colligere voluerit, si ex agro suo, quantum & quoties libebit, demetito: si ex alieno, absque domini bona venia, & permissu, legi minimè obsequens id mouere prohibenti quod non deposueris ac seueris, impune nunquam id ferat. Hæc diuinus Plato. Ego verò etiamnum indago quænam illa sit σταφυλὴ, vua nobilis, & quinam fici nobiles. Hæc vos inquirere oportunum, tantisper dum incœptum sermonem de his quæ nobis apposita sunt, exequor. Tum Masurius, Nec in crastinum hoc differendum, inquit, nec ad nouilunium[d]: τὰ γενναῖα, nobilia, philosophus vocat aut generosa, vt & Archilochus, sic:

Accede: generosus, γενναῖος, es,

aut quæ supernata sunt. Aristoteles quidem pyros, ἐπεμβολάδας, immissitias nominat, quæ inoculato surculo satæ[e] sunt. Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte: Ficos, vuas, βότρυς, & oliuas colligens. Xenophon in OEconomico[f] scribit, tepore solis σταφυλὰς, vuas, dulcescere. Vuas in vino conditas maiores nostri cognouerunt. EVbulus in Agglutinato:

Tu uerò acceptum hominem temeto[g] feri: densus oliuas dato.
Crebras uuas in uino seruatas rodere cogito.

Author Cheironis, quem adscribunt Pherecrati:

Amygdalas, inquit, mala memæcyla,[h]
Myrti baccas, apium, ex uino uuas,
Ac medullam.

Athenis fructus omnes perpetuò[i] fuisse, planum est ex Aristophane in Tempestatibus. Non ergo videtur incredibile, aut mendacio confictum, quod Aethlius Samius narrat libro De iis quæ Sami[k] pulchra & rara sūt, in ea insula bis anno ficos, vuas, omomelidas, mala, rosas, nasci.

[a] Tanquam ollæ, quòd nigræ fere semper ollæ sint fumo, & fuligine.
[b] Vuam.
[c] Redimiti, & coronati.
[d] Græcus hic versus est Hesiodi.
[e] Ἐγκεκεντρισμένας. Quæ ita sunt insitæ, vt arboris alterius gēma, excisa subula, alterius oculo sic etiam exēpto indatur, aut in truncum alterius perforatum, alterius ramulus immittatur.
[f] Rei familiaris & domesticæ administratione.
[g] Bibere merū cogito.
[h] Arbuti fructus. Vnedones.
[i] Anno toto vel recentes, vel repositos abūdasse.
[k] Strabo lib 14. scribit agros Samiorum adeò rerū omnium esse feraces, vt vulgò iactatum sit gallinaceum lac etiā ferre.

A καὶ τὸν Ἀντίοχον ἀντιγράψαι, ἰσχάδας μὲν καὶ γλυκὺν ἀποστελοῦμέν σοι, σοφιστὴν δ' ἐν Ἕλλησιν οὐ νόμιμον πωλεῖσθαι. Ὅτι δὲ καὶ πεφωσμένας ἰσχάδας ἤσθιον, Φερεκράτης δείκνυσιν ἐν Κοριαννοῖ λέγων οὕτως,

Ἀλλ' ἰσχάδας μοι περίελε τῶν πεφωσμένων.

Καὶ μετ' ὀλίγα δὲ,

Οὐκ ἰσχάδας οἴσεις τῶν μελαινῶν; μανθάνεις;
Ἐν τοῖς Μαριανδυνοῖς ἐκείνοις βαρβάροις
Χύτρας καλοῦσι τὰς μελαίνας ἰσχάδας.

B οἶδα δὲ καὶ Πάμφιλον εἰρηκότα προσκνίδας γένος ἰσχάδων. ΒΟΤΡΥΣ δὲ ὅτι μὲν κοινὸν δῆλον. σταφυλῆς δὲ μέμνηται καίτοι δοκοῦντος τοῦ ὀνόματος Ἀσιαγενοῦς εἶναι, Κράτης ἐν δευτέρῳ Ἀττικῆς διαλέκτου ἐν τοῖς ὕμνοις τοῖς ἀρχαίοις φάσκων, ἀντὶ τοῦ βότρυος τὴν σταφυλὴν κεῖσθαι διὰ τούτων. αὐτῇσι σταφυλῇσι μελαίνῃσι κομόωντες. ὅτι δὲ καὶ παρ' Ὁμήρῳ ἐστὶ παντὶ δῆλον. Πλάτων δ' ἐν ὀγδόῳ νόμων καὶ βότρυς καὶ σταφυλὰς ὀνομάζει διὰ τούτων, ὃς ἂν ἀγροίκου ὀπώρας γεύσηται βοτρύων εἴτε καὶ σύκων, C πρὶν ἐλθεῖν τὴν ὥραν τὴν τοῦ τρυγᾶν ἀρκτούρῳ σύνδρομον, εἴτ' ἐν τοῖς αὐτοῦ χωρίοις, εἴτε καὶ ἐν ἄλλων, ἱερὰς μὲν πεντήκοντα ὀφειλέτω τῷ Διονύσῳ δραχμὰς, ἐὰν ἐκ τῶν αὐτοῦ δρέπῃ, ἐὰν δὲ ἐκ τῶν γειτόνων, μνᾶν, ἐὰν δὲ ἐξ ἄλλων, δύο μέρη τῆς μνᾶς. ὃς δ' ἂν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν, ἢ τὰ γενναῖα σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, ἐὰν μὲν ἐκ τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ, καὶ ὁπόταν βούληται καρπούσθω. ἐὰν δὲ ἐξ ἄλλων μὴ D πείσας ἑπόμενος τῷ νόμῳ, τῷ μὴ κινεῖν, ὅ, τι μὴ κατέθετο, ἐκεῖνος ἀεὶ ζημιούσθω. ταῦτα μὲν ὁ θεῖος Πλάτων. ἐγὼ δὲ πάλιν ζητῶ τίς ἡ γενναία σταφυλὴ, καὶ τίνα τὰ γενναῖα σῦκα. ὥρα οὖν ζητεῖν ὑμῖν ἕως ἐγὼ περὶ τῶν ἑξῆς παρακειμένων διεξέλθω. καὶ ὁ Μασούριος ἔφη,

Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον ἐς τ' ἔννηφι.

γενναῖα λέγει τὰ εὐγενῆ ὁ φιλόσοφος, ὡς καὶ Ἀρχίλοχος, Πάρελθε, γενναῖος γὰρ εἶς. ἢ τὰ ἐπιγεγενημένα. ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης καὶ ἐπεμβολάδας ἀπίους E ὀνομάζει, τὰς ἐγκεκεντρισμένας. Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ Κτησιφῶντος, σῦκα καὶ βότρυς καὶ ἐλαίας συλλέγων. Ξενοφῶν ἐν Οἰκονομικῷ ὑπὸ τοῦ ἡλίου γλυκαίνεσθαι τὰς σταφυλάς. οἴδασι δὲ καὶ οἱ περὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐν οἴνῳ συντεθειμένους βότρυς. Εὔβουλος γοῦν ἐν Κατακολλωμένῳ φησὶν,

ἀλλὰ παραλαβὼν
Ἀκράτῳ κροῦε, καὶ δίδου πυκνὰς, καὶ βότρυς
Τρώγειν ἀνάγκαζ' αὐτὸν ἐξ οἴνου συχνούς. ὁ δὲ τὸν
Χείρωνα πεποιηκὼς, τὸν εἰς Φερεκράτην ἀναφερό-
F μενον φησὶν,

Ἀμυγδάλας καὶ μῆλα καὶ μιμαίκυλα,
Καὶ μύρτα καὶ σέλινα κἀξ οἴνου βότρυς,
Καὶ μυελόν.

ὅτι δὲ ἐν ταῖς Ἀθήναις διηνεκεῖς ἦσαν αἱ ὀπῶραι πᾶσαι, μαρτυρεῖ Ἀριστοφάνης ἐν Ὥραις. τί οὖν παράδοξον ἱστορεῖν δοκεῖ Ἀέθλιος ὁ Σάμιος ἐν πέμπτῳ Σαμίων ὅρων λέγων, σῦκον καὶ σταφυλὴ, καὶ ὁμομηλὶς καὶ μῆλα καὶ ῥόδα δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐγένετο.

Λυγκεὺς δ' ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς Διαγόραν ἐπαινῶν A τὸν κατὰ τὴν Ἀττικὴν γινόμενον Νικοστράτειον βότρυν, καὶ ἀντιθεὶς αὐτῷ τοὺς Ῥοδιακοὺς φησίν. τῷ δ' ἐκεῖ καλουμένῳ βότρυϊ Νικοστρατίῳ τὸν Ἱππώνιον ἀντεκτρέφουσι βότρυν, ὃς ἀπὸ ἑκατομβαιῶνος μηνὸς, ὥσπερ ἀγαθὸς οἰκέτης διαμένει τὴν αὐτὴν ἔχων εὔνοιαν. Ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὑμῖν εἴρηται περί τε κρεῶν, καὶ ὀρνίθων καὶ περιστεριδίων, ἔρχομαι κἀγὼ λέξων ὅσα ἐκ πολυαναγνωσίας εὑρεῖν ἠδυνήθην παρὰ τὰ προειρημένα. περιστέριον οὕτως ἐστὶν εὑρεῖν εἰρημένον παρὰ Με- B νάνδρῳ ἐν Παλλακῇ, μικρὸν ἐπέμεινας, προστρέχω, ἠγόρακά σοι περιστέρια λέγων. ὁμοίως Νικόστρατος, ἅβρα ταῦτ' ἀξιῶ, εἴτ' ὀρνιθάριον τὸ περιστέριον τὸ γάστριον. Ἀναξανδρίδης ἐν Ἀντερῶντι,

Περιστέρια γὰρ εἰσάγων καὶ στρουθία.

Περιστέριον δὲ Φρύνιχος τραγῳδοῖς. περιστέριον δὲ αὐτῷ τι λάβε τριωβόλου. ΦΑΣΙΑΝΙΚΟΣ. Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ δυοκαιδεκάτῳ τῶν ὑπομνημάτων περὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλείων λέγων, καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ζώων τρεφο- C μένων φησὶν, τά τε τῶν φασιανῶν, οὓς τετράωνας ὀνομάζουσιν, οὓς οὐ μόνον ἐκ Μηδείας μετεπέμπετο, ἀλλὰ καὶ νομάδας ὄρνιθας ὑποβαλὼν, ἐποίησε πλῆθος, ὡς καὶ σιτεῖσθαι. τὸ γὰρ βρῶμα πολυτελὲς ἀποφαίνουσιν. αὕτη τοῦ λαμπροτάτου βασιλέως φωνὴ, ὃς οὐδὲ φασιανικοῦ ὄρνιθος ποτὲ γεύσασθαι ὡμολόγησεν, ἀλλ' ὥσπερ τι κειμήλιον ἀνακείμενον εἶχε τούς δε τοὺς ὄρνιθας. εἰ δὲ ἑωράκει ὡς ἡμῶν ἑκάστῳ εἷς ἐστι παρακείμενος, χωρὶς τῶν ἤδη κατηναλωμένων, προσανεπληρώκει ἂν D ταῖς πολυθρυλλήτοις ἱστορίαις τῶν ὑπομνημάτων τούτων τῶν εἰκοσιτεσσάρων, καὶ ἄλλην μίαν. Ἀριστοτέλης δὲ ἢ Θεόφραστος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τῶν φασιανῶν φησὶν, οὐ κατὰ λόγον ἡ ὑπεροχὴ τῶν ἀρρένων, ἀλλὰ πολλῷ μείζων. εἰ δ' ὁ προειρημένος βασιλεὺς, καὶ τὸ τῶν ΤΑΩΝΩΝ πλῆ-

325 θος ἑωράκει, τῶν κατὰ τὴν Ῥώμην, κατεπεφεύγει ἂν ἐπὶ τὴν ἱερὰν σύγκλητον, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ πάλιν τῆς βασιλείας ἐξεληλαμένος. τοσοῦτον γάρ ἐστι τὸ πλῆθος τούτων τῶν ὀρνίθων ἐν τῇ E Ῥώμῃ, ὡς δοκεῖν προμεμαντευμένον τὸν κωμῳδοποιὸν Ἀντιφάνην ἐν στρατιώτῃ ἢ Τύχωνι εἰρηκέναι τάδε,

Τὸν ταὼν μὲν ὡς ἅπαξ τις ζεῦγος ἤγαγεν
μόνον
Σπάνιον ὂν τὸ χρῆμα· πλείους δ' εἰσὶ νῦν τῶν
ὀρτύγων. (ἴδῃ,
Χρηστὸν ἄνθρωπον δέ γ' αὖτις ἕνα μόνον ζητῶν
Ὄψετ' ἐκ τούτου πονηροὺς πέντε παῖδας γεγο-
νότας. Ἄλεξις δ' ἐν Λαμπάδι, F

-καταφαγεῖν
Αὐτὸς τοσοῦτ' ἀργύριον, οὐδ' ἂν εἰ γάλα εἶχον
Λαγοῦ μὰ τὴν γῆν, καὶ ταὼς κατήσθιον. ὅτι δὲ καὶ τιθασοὺς εἶχον αὐτοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις Στράττις παρίστησιν ἐν Παυσανίᾳ διὰ τούτων,

Πολλῶν φλυάρων καὶ ταῶν ἀντάξια
Οὓς βόσκεθ' ὑμεῖς ἕνεκα τῶν ὠκυπτέρων.

Ἀναξανδρίδης ἐν Μελιλώτῳ,

Lynceus in epistola ad Diagoram, vuas Nicostratias laudans, quę in Attica proueniunt, & comparans ex aduerso cum illis Rhodiacas, ait, Vuæ, quam illic Nicostratiam vocant, bonitate parem alunt vuam Hipponiã, quæ veluti frugi famulus à Iunio mense eandem semper beneuolẽtiam erga herum suum retinet[a]. Quoniã verò de carnibus, auibus, & columbis est à vobis sæpius disceptatum, præsto sum ea recitaturus, quæ ex multiplici lectione inuenire potui, præter ea quæ sunt iã excussa. περιστέριον [b] apud Menandrum reperire est in Pellice, his verbis:

Haud parum moratus, accurre. B *περιστέρια, Pipiones tibi mercatus sum.*

Sic & Nicostratus:

Delicata & tenella omnia uolo:

Auiculas: pipiones: omasum molliusculum.

Anaxandrides in Redamante[c]:

Pipiones intulit, ac passerculos.

Phrynichus in Tragœdis:

Pipionem illi eme tribus obolis.

PHASIANICHVS. Ptolemæus rex libro duodecimo Commentariorum, vbi loquitur de regis palatio quod est Alexandriæ, & animalibus quæ in eo nutriuntur, inquit: Sunt & illic Phasiani, quos Tetraonas [d] vocant, non solùm è Media petiti, sed etiam ouis subiectis gallinis cortalibus in tãtum numerum aucti, vt quotidie rex illis vesci possit. Cibum enim sumptuosum ac magnificum esse iudicant. Hæc scilicet est splendidissimi regis oratio, Phasianum se nunquam gustasse fatentis, sed veluti pretiosum quendam thesaurum domi repositum, alentis hanc auem: qui profectò si vidisset phasianum, nostrûm cuique appositum, præter ea quæ iam absumpta sunt, historiis illis percelebribus suis commentariorum vigintiquatuor, aliam vnam insuper iustam & integram addidisset. Aristoteles, siue Theophrastus in commentariis scribit, in Phasianorum genere, mares [e] fœminis excellentiores esse, non ad aliarum auium proportionem, sed multo magis. Idem Ptolemæus rex, quem nominauimus, immensam PAVONVM vim Romæ conspicatus [f] fuerat, vt qui à fratre regno pulsus, ad sacrum Senatum confugisset. Tantus enim Romæ harum auium numerus est, vt id vaticinatus Comicus Antiphanes in Milite aut Tychone dixisse videatur:

Pauonum tantummodo par unum adduxit quispiam, raram tum
Auem, nunc uerò plures sunt quàm coturnices.
Bonum si quis uirum quærat, & conspiciat,
Videbit ex eo satos improbos quinque liberos.

Alexis in Lampade:

Tantúmne pecuniæ illum deuorasse? mihi lac quidem
Si adesset leporis[g], aut pauo, per Cererem, eo cibo non uterer.

Mãsuetos pauones olim in ædibus alitos mõstrat Strattis in Pausania his verbis:

Tanti sunt hæc facienda, quanti pauones, & aliæ uestræ nugæ[h],
Quas domi pascitis ob pennarũ pulchritudinem.

Anaxandirdes in Meliloto:

a Μεταφορικῶς edendo est, acri grata, duratdiu, & herorũ cundum cibũ suppeditat.
b Columbulæ pullus, pipio.
c Ἀντερῶντι.
d Athen. fortassis fallitur. Diuersus est vulgaris phasianus, à phasiano Tetraone, qui non nisi frigidissimis locis viuit, quales sunt Mediæ montes: & cælũ tepidum, quale est AEgypti, vix tolerat, adeò vt planè regij sumptus, & magnificentiæ fuerit, eas aues Alexandriæ nutrire.
e Gustu lautiore.
f De pauonibus vide AElianum cap. 20. 9. hist. & Varronem cap. 6. li. 3. De re rust.
g Exquisitissimus & pretiosissimus cibus. Vide prouerb. Gallinaceum lac.
h Aues eiusmodi inutiles.

An non furiosum alere domi A
Pauones, cum eorum pretio queant emi statuæ?

Anaxilaus in Auium curatoribus:

Præter has etiam ingemiscens pauo.

Menodotus Samius libro de iis quæ visuntur in Iunonis Samiæ templo, inquit, Sunt illic pauones Iunoni sacri, primi quidem in Samo editi, ac educati, indéque diducti, ac in alias regiones diuecti, veluti galli è Perside, & quas Meleagridas vocant, ex AEtolia. Quamobrem Antiphanes in Conterraneis inquit: B

In Heliopoli procreari aiunt
Phœnices: Athenis noctuas: Cyprus habet
Eximias columbas: Samia uerò
Iuno, aureum[a], ut dictitant, auium genus,
Formosos & spectabiles pauones.

Itaque Samij pauone monetam signant. Porrò, quoniam MELEAGRIDVM mentio fit apud Menodotum, de illis nos etiam quidpiam differemus. Clytus Milesius Aristotelis discipulus libro primo de Mileto hæc de illis scribit: Circa delubrum virginis[b] in Aëro sunt, aues quas Meleagridas appellant. Locus palustris est in quo nutriuntur. Animal illud non ita prolem amat, & iuniores pullos adeò negligit, vt sacerdotibus illos curare necessum sit. Auis magnitudo, vt gallinæ generosæ[c] est, capite ampliore quàm pro modo reliqui corporis, glabro, ac super ipso crista carnosa, dura, rotunda, quæ claui modo super caput extuberat, colore ligneo[d]. Ad malas iacet instar barbæ longa caro, incipiens ex ore, rubentior quàm in gallinis: at eam quæ rostro gallinarum insidet, & quam barbam nonnulli vocant, minime habet, tanquam ea parte sit mutila: rostrum acutius, & grandius quàm gallinæ. Ceruix nigra, crassior & breuior quàm gallinæ. Corpus totum varium. Nigrescit enim totum, crebris maculis albis notatum, ac compunctum, lenticula maioribus, quæ rhomborum [e]figura paruis nigrísque circulis ambiuntur, & pennarum illam varietatem efficiunt, quia niger color aspergitur candido, & vicissim candidus nigro. Alarum pennæ linearum ductibus candidis, serratísque distinguuntur, in spiras protractis, interuallo pari diremptis. Nullum calcar in cruribus, quæ gallinaceis similia sunt. Maribus adeò fœminæ similes[f], vt vix Meleagridum sexus discernatur. Hactenus peripateticus philosophus Meleagridum historiam descripsit. PORCELLI ASSI meminit Epicrates in Mercatore, his verbis:

Nec Sicilia[g] gloriabitur F
Talem se uirum alere, qui adeo rectè pisces apparet.
B. Huc ego profectò diuersatus, porcellorum carnem
Ignis ui conspexi efflorescentem pulcherrimè.

Alexis in Improba:

Tribus emptam obolis carnem, elegantem,
Suillam, assam, calentem, sapientem iucundius,

a Eximium, excellens, insigne. Sic χρυσοῦν Ἄρη dixerunt. Sic Pindarus, χρυσοῦ ὄμμα τ' δίκης. Sic Cicero lœlium aureolum. Eras. adag. Fictilis homo. Apud Agellium cap. 16. 7. è Varronis Satyra περὶ τῶν ἐδεσμάτων, laudatur Pauus è Samo.

b Mineruæ. Lero, AElian. cap. 27. 5. de Animal. Leros insula maris Icarij. Gesnerus, Olero. quæ vrbs est Cretæ, Stephano. Inde Oleria festa Mineruæ. Athenis Meleagridas in arce, vt Mineruæ sacras nutriebant.

c Nobilioris, & passim obuias corporis magnitudine superãtis.

d Subflauo. Quidam legunt σῶμα: corporis lignosa duritia. In Meleagridis maris apice, & tanquam pileo, color eiusmodi est, veluti ligni, subruffus.

e Rhombus, figura constans quatuor æquis lateribus, sed angulis non rectis, vtrinque cuneata: vulgò Lozãgia.

f Colore, & mole corporis: sed fœminæ eo veluti clauo ligneo carent, quod in maris capite protuberat. Absque illo foret, cætera mas & fœmina omnino similes.

g Coqui superbi hæc esse videtur oratio.

Οὐχὶ μανικόν ἐστιν ἐν οἰκίᾳ τρέφειν ταὼς,
Ἐξὸν τοιούτοις ἢ δύ' ἀγάλματ' ἀγοράσαι.

Ἀναξίλας Ὀρνιθοκόμοις,

Καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις τηθασὸς οἰμώζων ταώς.

Μηνόδοτος δὲ ὁ Σάμιος ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Σαμίας Ἥρας φησίν. οἱ ταὧ ἱεροί εἰσι τῆς Ἥρας. καὶ μή ποτε πρῶτοι καὶ ἐγένοντο καὶ ἐτράφησαν ἐν Σάμῳ, καὶ ἐντεῦθεν εἰς τοὺς ἔξω τόπους διεδόθησαν, ὡς καὶ οἱ ἀλεκτρυόνες ἐν τῇ Περσίδι, καὶ αἱ καλούμεναι μελεαγρίδες ἐν τῇ Αἰτωλίᾳ. διὸ καὶ Ἀντιφάνης ἐν τοῖς ὁμοπατρίοις φησίν,

Ἐν ἡλίου μὲν φασὶ γίνεσθαι πόλει
Φοίνικας, ἐν Ἀθήναις δὲ γλαῦκας, ἡ Κύπρος
Δ' ἔχει πελείας διαφόρους· ἡ δ' ἐν Σάμῳ
Ἥρα τὸ χρυσοῦν φασὶν ὀρνίθων γένος,
Τοὺς καλλιμόρφους καὶ περιβλέπτους ταώς.

διόπερ καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος τῶν Σαμίων ταώς ἐστιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ΜΕΛΕΑΓΡΙΔΩΝ Μηνόδοτος ἐμνήσθη, λέξομέν τι καὶ ἡμεῖς περὶ αὐτῶν. Κλύτος ὁ Μιλήσιος, Ἀριστοτέλους δὲ μαθητής, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Μιλήτου, γράφει περὶ αὐτῶν οὕτως. περὶ δὲ τὸ ἱερὸν τῆς παρθένου ἐν Λέρῳ εἰσὶν οἱ καλούμενοι ὄρνιθες μελεαγρίδες. ὁ δὲ τόπος ἐστὶν ἑλώδης ἐν ᾧ τρέφονται. ἔστι δὲ ἄστοργον πρὸς τὰ ἔκγονα τὸ ὄρνεον, καὶ ὀλιγωρεῖ τῶν νεωτέρων, ὥστε ἀνάγκη τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν. ἔχει δὲ τὸ μὲν μέγεθος ὄρνιθος γενναίου, τὴν δὲ κεφαλὴν μικρὰν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ ταύτην ψιλήν, ἐπ' αὐτῆς δὲ λόφον σάρκινον σκληρὸν, στρογγύλον ἐξέχοντα τῆς κεφαλῆς ὥσπερ πάτταλον, καὶ τὸ χρῶμα ξυλοειδές. πρὸς δὲ ταῖς γνάθοις ἀπὸ τοῦ στόματος ἀρξαμένην ἀντὶ πώγωνος μακρὰν σάρκα, καὶ ἐρυθροτέραν τῶν ὀρνίθων. τὸ δὲ τοῖς ὄρνισιν ἐπὶ τῷ ῥύγχει γινομένην, ἣν ἔνιοι πώγωνα καλοῦσιν, οὐκ ἔχει, διὸ καὶ ταύτῃ κολοβόν ἐστι. ῥύγχος δὲ ὀξύτερον καὶ μεῖζον ἢ ὄρνις ἔχει, τράχηλος μέλας παχύτερος καὶ βραχύτερος τῶν ὀρνίθων, τὸ δὲ σῶμα ἅπαν ποικίλον, μέλανος ὄντος τοῦ χρώματος ὅλου πτίλοις λευκοῖς, καὶ πυκνοῖς διειλημμένον μείζοσι φακῶν. οὗτοι δ' εἰσὶν ἐν ῥόμβοις οἱ κυκλίσκοι μέλασι τοῦ ὅλου χρώματος· διὸ καὶ ποικιλίαν τινὰ οἱ ῥόμβοι παρέχονται, τοῦ μὲν μέλανος ἔχοντος λευκότερον τὸ χρῶμα, τοῦ δὲ λευκοῦ πολὺ μελάντερον. τὸ δὲ κατὰ τὰς πτέρυγας αὐτῆς πεποίκιλται λευκοῖς πριονώδεσι σχήμασι πυρώδεσι, καὶ παράλληλα κειμένοις. σκέλη δὲ ἄκεντρα, ὅμοια τοῖς ὀρνιθίοις. παραπλήσιαι δ' εἰσὶν αἱ θήλειαι τοῖς ἄρρεσιν· διὸ καὶ δυσδιάκριτόν ἐστι τὸ τῶν μελεαγρίδων γένος. τοσαῦτα καὶ ὁ περιπατητικὸς φιλόσοφος περὶ τῶν μελεαγρίδων ἱστόρησεν.

ὈΠΤΩΝ ΔΕΛΦΑΚΩΝ δὲ μνημονεύει Ἐπικράτης ἐν Ἐμπόρῳ. — ἐπὶ τοῖς δ' ἐγώ,

Μάγειρον οὔτε Σικελία καυχήσεται
Τρέφειν τοιοῦτον ἄρταμον κατ' ἰχθύων,
ΟΥΤΙ κήλισ' ἔνθα δελφάκων ἐγὼ κρέα
Κάλλιστ' ὀπτῶ πυρὸς ἀκμαῖς ἠνθισμένα.

Ἄλεξις δ' ἐν Πονήρᾳ.

Τριωβολιμαῖον ἀστεῖον πάνυ
Ὕειον ὀπτὸν καὶ θερμὸν, εὐχυλότερον,

Nestoris talem fuisse pateram aiunt. Potest verò & duplex fundum subiici, alterum quidē quod sustineat molem totius poculi, & maiore circuli circumscriptione in altum mediocriter elatum sit: alterum autē minori circulo comprehensum, maiori circulo subditum, qua natiuum poculi fundum in angustum contrahitur, ac vergit, vt ita duplici fundo poculum subuehatur. Dionysius Thracius Rhodi, vt ferunt, Nestoridem fabricatus est, collato à sectatoribus & discipulis argento. Promathidas Heracleotes eam Dionysii dispositionem ac ordinationem explicans, scyphum esse tradit, cui aures iuxta sitæ sint, vt in nauibus quæ duas proras habent: proximè aures, columbas duas, veluti fustes, aut clauas quasdā, poculo subditas esse, in longitudinem obliquas, & eas geminum esse fundum. Eiusmodi poculum visitur in Capua Campaniæ dicatū Dianæ, quod aiunt Campani fuisse Nestoris. Argenteum illud est, insculptis Homeri versibus, aureis literis, insigne. Ego verò, inquit Myrleanus, de hoc poculo sic existimo: Veteres, qui primi humaniorem victum mortalibus instituerunt, cùm globosum esse mundum arbitrarentur, ex Lunæ atque Solis figura, quæ manifestò rotunda est, in opinionem adductos, perpetuam in orbem conuersionem illius esse, ac ideo mundo, qui omnia circumplectitur, æquū putauisse similia multa vt fierent, quæ illius speciei ac formæ congruant. Itaque & mensam fabricatos esse orbiculatā, & tripodas diis sacratos, rotundos [a], stellis ornatos, quas Lunas appellant: & placentas [b]: quin & ἄρτον panem vocauisse propterea quòd inter figuras circularis ἀπήρτισαι, absoluta & perfecta est: Poculum eosdem, quo humidum alimentum excipitur, ad imitationem & exemplar figuræ mundi, rotundum effecisse, magis tamē peculiari in poculo Nestoris specie. Habet enim stellas, quas cum clauis poëta comparat, quia stellæ clauorum instar rotundæ sint, & cœlo tanquam affixæ, vt Aratus de illis sic prodidit,

[a] ...umpletos, ...tas. [b] ...s libis: è ...ro salso, & ...e confe- ...illis offerri ...ae.

Adhærent cœlo semper, impacta noctis progredientis simulachra.

Accuratissima quidem est, ac egregia oratio poëtæ, cùm aureos clauos fuisse addidit, eius scilicet poculi natura exprimēs qualis in cœlo ac stellis coloris sit proprietas. Cœlum enim argento simile est, auro stellæ, ob igneum splendorem. Cùm ergo finxerit Nestoris poculum stellatum fuisse, transit ad præstantissima sydera ex stabilibus ac minimè vagis, ex quibus quæ in vita sunt euentura, homines coniectant, Peleiadas, inquam. Nam cùm ait, Duæ verò πελειάδες, circa singulas aures pascebantur, aues fuisse non intelligit, quas falsò columbas esse nonnulli suspicantur: Aristoteles enim à columba differre Peleiaden testatur. Peleiadas verò, seu Pleiadas, seu Vergilias innuit poëta, quarum ortu & occasu definiuntur sementis ac messis tempora, generationisque fructuum initia, & collectiones, vt scribit Hesiodus:

Pleiades Atlantis filiæ cùm exorientur,

A καὶ τὸ τοῦ Νέστορος οὖν δέπας φασὶν εἶναι τοιοῦτον. δύναται δὲ καὶ δύο πυθμένας ὑποτίθεσθαι, τὸν μὲν οἷον τοῦ ποτηρίου φέροντα τὸν ὅλον ὄγκον, καὶ κατὰ μείζονα κυκλοειδῆ περιγραφὴν ἔξαρσιν ἔχοντα τοῦ ὕψους σύμμετρον. τὸν δὲ κατ' ἐλάττω κύκλον συνεχόμενον ἐν κύκλῳ μείζονι, καθ' ὅσον συννεύειν 241 συμβέβηκεν εἰς ὀξὺ τὸν φυσικὸν τοῦ ποτηρίου πυθμένα, ὥστε ὑπὸ δυοῖν πυθμένοιν φέρεσθαι τὸ ἔκπωμα. Διονύσιος δὲ ὁ Θρᾷξ ἐν Ῥόδῳ λέγεται τὴν Νεστορίδα κατασκευάσαι, τῶν μαθητῶν αὐτῷ συνενεγκάντων τἀργύριον, ὅπερ Προμαθίδας ὁ Ἡρα-

B κλεώτης ἐξηγούμενος τὴν κατὰ τὸν Διονύσιον διάταξιν φησὶ σκύφον εἶναι παρακειμένως ἔχοντα τὰ ὦτα, καθάπερ αἱ δίπρῳροι τῶν νεῶν, περὶ δὲ τὰ ὦτα τὰς περιστεράς. ὡσπερεὶ δὲ ῥόπαλα δύο ὑποκεῖσθαι τῷ ποτηρίῳ πλάγια διὰ μήκους· ταῦτα δ' εἶναι τοὺς δύο πυθμένας. ὁποῖον καὶ νῦν ἐστιν ἰδεῖν ἐν Καπύῃ πόλει τῆς Καμπανίας ἀνακείμενον τῇ Ἀρτέμιδι ποτήριον, ὅπερ λέγουσιν ἐκεῖνοι Νέστορος γεγονέναι. ἔστι δὲ ἀργύρεον χρυσοῖς γράμ-

C μασιν ἐντετυπωμένα ἔχον τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη. ἐγὼ δέ φησιν ὁ Μυρλεανὸς τάδε λέγω περὶ τοῦ ποτηρίου· οἱ παλαιοὶ καὶ τὰ περὶ τὴν ἥμερον τροφὴν πρῶτοι διαταξάμενοι τοῖς ἀνθρώποις, πειθόμενοι τὸν κόσμον εἶναι σφαιροειδῆ, λαμβάνοντες ἔκ τε τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης σχήματος ἐναργεῖς τὰς φαντασίας, καὶ τὰς περὶ τὴν ἀΐδιον στροφὴν τῷ περιέχοντι κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ σχήματος ἀφομοιοῦν εἶναι δίκαιον ἐνόμιζον. διὸ τὴν τράπεζαν κυκλοειδῆ κατεσκεύασαν, καὶ τοὺς τρίποδας τοὺς τοῖς θεοῖς

D καθαγιζομένους φθόεις κυκλοτερεῖς, καὶ ἀστέρας ἔχοντας, οὓς καὶ καλοῦσι σελήνας, καὶ τὸν ἄρτον δὲ ἐκάλεσαν, ὅτι τῶν σχημάτων ὁ κύκλος ἀπήρτισται καὶ ἔστι τέλειος. καὶ τὸ ποτήριον οὖν τὸ δεχόμενον ὑγρὰν τροφὴν κυκλοτερὲς ἐποίησαν κατὰ μίμημα τοῦ κόσμου. τὸ δὲ τοῦ Νέστορος καὶ ἰδιαίτερόν ἐστιν. ἔχει γὰρ καὶ ἀστέρας, οὓς ἥλοις ὁ ποιητὴς ἀπεικάζει, διὰ τὸ τοὺς ἀστέρας παρεμφερεῖς εἶναι τοῖς ἥλοις ὁμοίως. καὶ ὡς ἐμπεπηγέναι τῷ οὐρανῷ, καθὼς καὶ Ἄρατος φησὶν ἐπ' αὐτῶν,

E Οὐρανῷ αἰὲν ἄρηρεν ἀγάλματα νυκτὸς ἰούσης.

περιττῶς δὲ καὶ τοῦτ' ἔφρασεν ὁ ποιητὴς τοὺς χρυσοῦς ἥλους παραπιθεὶς τῇ τοῦ ἀργυροῦ ἐκπώματος φύσει τὴν τῶν ἀστέρων καὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἐκτυπῶν κατὰ τὴν ἰδίαν τῆς χρόας οὐσίαν. ὁ μὲν γὰρ οὐρανὸς, ἀργύρῳ προσέοικεν· οἱ δὲ ἀστέρες, χρυσῷ, διὰ τὸ πυρῶδες. ὑποθέμενος οὖν κατηστερισμένον τὸ τοῦ Νέστορος ποτήριον, μεταβαίνει καὶ ἐπὶ τὰ κράτιστα τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, οἷς δὴ τεκμαίρονται τὰ περὶ τὴν ζωὴν ἄνθρωποι.

F λέγω δὲ τὰς πελειάδας, ὅταν γὰρ εἴπῃ, δύο δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἕκαστον χρύσειαι νεμέθοντο, πελειάδας οὐ σημαίνει τὰς ὄρνιθας, ὥς τινες ὑπονοοῦσι περιστερὰς εἶναι, ἁμαρτάνοντες. ἕτερον γὰρ φησὶν Ἀριστοτέλης εἶναι πελειάδα, καὶ ἕτερον περιστεράν. πελειάδας δὲ ὁ ποιητὴς νῦν καλεῖ τὰς πλειάδας, πρὸς ἃς ὅ τε σπόρος καὶ ὁ ἀμητὸς, καὶ τῶν καρπῶν ἀρχὴ γενέσεως καὶ συναίρεσις, καθά φησι καὶ Ἡσίοδος,

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,

